Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. január hó 5-én. — 1. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 16 K
Fél évre ..... 8 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Kugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca ••• 18. szám. Telefon ••••••• 137-43

Ó év, uj év

ejnye be hasonlitanak egymáshoz. Hófehér parókája a réginek; tompa orrán öreg pápaszem. Azonát gunyolódik a tekintete, azalatt vigyorog az ajka a friss jövevényre, aki az elhagyott szoba ajtaján kenyérjegy-utalvánnyal kopogtat. A elaggottnak, a jövevénynek arcát mintha egyazon fotografus készitette volna. Járása bátortalan; bicegve baktat mind a kettő. Az is, aki bucsuzik, az is, aki beköszönt.

Vánvadt az arca, mint a távozó öregé foszlós a ruhája. Ágyra járó szegénység fotografiája támadt benne életre. A boldog idők ujévi emlékezetének ez a mostani a kitaszitott gyermeke.

Mint a halál árnyékába vonult elődjének, az ő két szemének is tétova a tekintete. Nem tudja merre felé igazitsa. A harctéren vagy az itthon küzdők felé-e? Mint a nagy költőnek Pókainé-ja, nem tudja, melyiket szeresse, melyiket kivánja, mikor mind a kettő egy anyának két gyermeke.

Ne álljunk eléje, ne háborgassuk kérdésekkel. Kiválképen ne arról, hogy van-e mondani valója a mi fővárosunk számára? Hozta--e, amit elődei igértek, a vámmentes hidakat, az alagutat; hozta-e a város uj szabályozását, a frissen épült Tabánt, az Erzsébet-sugárutat, javult közlekedést, szapora autobuszt, a Hungária-uti és a Baross-téri hidakat, a jó kosztot, az olcsó lakást, iparunk, kereskedelmünk lendületét s van-e annyija, amennyiből kitelik esztendős kamatja a tartozásnak s van-e még hitele annyi, hogy a sürgős, a halaszthatatlan munkák belekerülhetnek a megvalósulás érlelőjébe.

Miért faggadtnánk, hogy legalább a főváros területén felszabaditja-e a Dunát? Lerázván róla a partbérletek monopoliumát: benépesiti fiatal közlekedési alkalmatosságokkal s elhessegeti róla azt a vizi szipolyt, a melynek kettős nevében csak a csavar a valódi, de a gőzös nem. Még akkor sem, ha nem személyszállitással illetlenkednek, ha-- nem szemétcsavargőzöléssel.

Tornyot emelhetnénk a szegény, hurutos uj évi jövevény elé kérdésekből. De menekülünk a torony-épitéstől, aggódva hogy alatta, körülötte még nagyobb bábeli zavar keletkeznék, mint amilyen a mult évben volt.

Ha lehetne, inkább megszöknénk mellőle. A szegény, a bátortalan uj év mellől, aki foszlányos fátyollal védi inkognitóját s aki gondoktól gyötrötten nem is próbálja velünk elhitetni azt, hogy ő az a várva-várt, mindenkitől sóvárgott, reményeket fakasztó boldog uj esztendő.

Futtányok

Senkinek

sem adhatunk több jogot, mint amennyi jogunk magunknak van. Ezt a klasszikus igazságot ugy lehet alkalmazni a városházi viszonyokra, hogy a meghosszabbitott közgyülés tulajdonképpen nem adhat megbizást, nem választhat hosszabb időre, mint amennyi időre szól életének kivételes meghosszabbitása. Ha szigoruan és következetesen ragaszkodnának ehhez az elvhez, akkor a tisztviselők mandátuma nem szólhatna tovább, mint a békekötés napjától számitott legfeljebb három hónapra. De a kivételes állapotról kivételes törvény intézkedik és mi nem is abból a szempontból mutatunk rá a legelemibb jogszabály követelményére, hogy ime, a városatyák visszaéltek jogukkal, hanem kifejezést akarunk adni annak a meggyőződésünknek, hogy mig a háboru tart, addig nincsen joga a közgyülésnek a folyó ügyeken tulmenő tervekkel, előterjesztésekkel, kiadásokkal foglalkozni.

Budapest

lesz a Balkán felé irányuló forgalomnak a központja, Budapest lesz a legnagyobb tranzitoállomás. A világháboru talán még csak elmulik valaha és akkor senkinek sem lesz több joga remélni, mint Budapestnek. Harrer tanácsnok e lap hasábjain közölt nyilatkozatában olyan perspektiváját vázolta Budapest fejlődésének, hogy aki nem tudja róla, mennyire reális talajon mozog a szelleme, fantasztának, utopisztikus törekvések zászlótartójának tarthatja. Pedig egészen bizonyos, hogy Budapest fejlődésének az utját most épitik a harctéren küzdő katonák. Az ut adva lesz és egyedül a vezetőktől függ, hová vezet majd az az ut: a nagy, hatalmas, gazdag, boldog Budapest felé, vagy a deficittel küzködő, szerencsétlen, koldus magyar főváros felé.

Kenyérjegy

lesz és lisztjegy és mi még sem lázadozunk és nem zugolódunk, mert Budapesten a kenyér- és lisztjegy azt jelenti, hogy a rendszertelenségből igazságos, egyenlő rendszerre térnek át. Budapest némi kárörömmel mutathat rá arra, hogy ime, végre a vidék is csak annyit kap, amennyit ő, megszünik a vidék favorizálása a fővárossal szemben. Ez ugyan nem a legtisztább öröm, de vigasznak mindenesetre jó és ha a városházán nem fogják meginf elvetélni a kormány rendeletét, akkor a kenyér- és lisztjegy azt fogja jelenteni, hogy nem lesz szerencsénk ebben az esztendőben sem tengeri liszthez, sem kukoricakenyérhez. Természetes, hogy a kormány jóindulata nélkül ez a reménység csalóka lesz. Beosztani csak azt lehet, ami van és nem lehet mással takarékoskodni, mint a meglévő készletekkel. Ha tehát sürgős gondoskodás nem történik arról, hogy Budapest megkapja a lisztjét, ugy Budapesten rendszerbe foglalták — a nagy semmit, az üres levegőt.

Khuen-Héderváry grófnyilatkozik a „Fővárosi Hirlap" tudositója előtt.

Ha az ember Khuen-Héderváry grófra gondol, minden eszébe jut róla, csak az nem, hogy a Belváros országgyülési képviselője. — Tudjuk, hogy két izben volt Magyarország miniszterelnöke, hogy Horvátország bánja volt, elnöke a nemzeti munkapártnak, a Vörös Félholdnak, a kárpáti házakat épitő bizottságnak és mi mindennek. Talán még abból az időből is szállong róla néhány bájos anekdota, amikor még Veröce vármegyében közigazgatási gyakornok volt; de a IV. kerület képviselősége igazán nem tartozik jellemző tulajdonságai közé. A Khuen-Héderváry-zsánerü államférfiak nem bibelődhetnek apró kerületi érdekekkel és mégis a Fővárosi Hirlap munkatársa, akinek nehány kérdést volt szerencséje a volt miniszterelnökhöz intézni, meglepetve látta Khuen-Héderváry gróf jóságos szemeiben, mosolyok szárnyán szálló elmés szavaiban a komoly érdeklődést Budapest ügyei iránt. Egy kis jóindulatu gáncs, egy kis szerető kritika van ebben az érdeklődésben. Kiérzik a szavaiból, hogy örül Budapest fejlődésének, de ezt a fejlődést a nagyváros tradicionális hibái nélkül szeretné látni.

kérte Khuen-Héderváry grófot, mondaná meg, szükségesnek tartja-e a fővárosi törvény revizióját és nem kellene-e abban intézményesen gondoskodni a tisztviselőknek életfogytig való választásáról?

— Nem ismerem én — szabódott — annyira a főváros ügyeit, hogy hivatott lennék azokról nyilatkozni. Különben is most sokkal nagyobbszabásu kérdések foglalkoztatják az embereket, mint ez.

Minden szava olyan könnyü, olyan becsületesen őszinte, hogy fél az ember tovább firtatni a dolgot. De elmondjuk a legutóbbi választások történetét, hogyan buktatott ki a törvényhatósági bizottság három érdemes, régi tisztviselőt. Még egyszer ki akarja védeni a kérdéssel való támadást:

— Igazán most hallom a dolgot elő-- ször — mondja.

De már érzik az arcán, a szemein, hogy nem tudja tovább rejtegetni a véleményét. Gondolkozik egy pillanatig, aztán mosolyogva mondja:

— Nagyon nehéz az autonómiát megbolygatni. Budapest maga választja a törvényhatóságát. Ha ez ellen a törvényhatóság ellen panaszok vannak, egyedül Budapest közönségén áll, hogy változtasson a helyzeten.

Röviden, szakgatottan beszél. Minden mondata egy-egy axioma. Budapest, a megtévedt leányzó iránt, szeretetteljes szánalommal viseltetik.

— Schimpfen und kaufen. Ez a budapesti közönség elve.

— Kritizálni annyit tesz, mint kiszolgáltatni magunkat a mások kritikájának. A budapestiek azonban azt tartják, hogy kritizálni nem nehéz, de dicsérni — *unalmas*. Általában, ha megfigyeli az ember a budapesti közönséget, soha sem

tudja, hogy mivel van megelégedve. Én nem emlékszem rá, hogy Budapestnek valami tetszett volna, valamitől el lett volna ragadtatva, vagy valamit jónak tartott volna.

Ujra a fővárosi törvény reviziójára kerül a sor, most már igen komolyan mondja:

— Még messze van az idő, amikor erre rákerülhet a sor. Sok mást, nagyon fontos dolgot kell addig még elintézni. Hiszen csak arra kell gondolnunk, hogy ha a háboru végetér, mennyi életbevágó fontosságu kérdést kell megoldanunk.

— Különben sem tudom opportunus volna-e ebbe a darázsfészekbe nyulni. Jól meg kell ezt még fontolni. Különben is ugy állunk ezzel is, mint sok mással: Valaki kimondja a szót, hogy szükség lenne valamire és rögtön el is terjedt a hir, hogy már utban van a reform.

— De mondom, *ha hozzányulnánk a főváros autonómiájához, olyan zenebona támadna, amilyet még nem látott a világ.*

És már ismét fölvidul az arca s miközben táncoló füstkarikákkal tölti meg a levegőt, a kezét nyujtja:

— Ma mindenki béke és nem háboru után vágyik. Elég nekünk a világháboruval megküzdeni, minek idéznénk föl a belső háborut is?

Mint egy kedves élet-filozófus, mint egy derék bölcs, aki messziről, igen magasból nézi a kisemberek nyüzsgését, ugy megy tovább, hogy beleelegyedjék azoknak a tömegébe, akik már várják tőle az elmés megnyugtatások szelid szavait.

Nincs papiros

a kenyérjegyek nyomtatására.

Kellemetlenül érte a közélelmezési ügyosztályt a kormány rendelete, amely a kenyérjegyek életbeléptetéséről intézkedik. A főváros közönsége megnyugodva fogadta a rendeletet, mert a kiszabott porciók zavartalan utalványozását és a tengeri mellőzését reméli tőle. Ám a közélelmezési ügyosztály előtt más szempontok lebegnek. Kellemetlen a kenyérjegy-rendszer azért, mert az életbeléptetése — dacára a közélelmezés rengeteg apparátusának — óriási munkával jár. Félnek attól is, hogy a fővárosnak tulsok pénzét emészti fel a rendszer. Máris fél millió koronát praeliminaltak erre a célra, ugy hogy a disznó- és zsirüzlet horribilis, de eddig még soha ki nem mutatott nyereségének egy része veszendőbe megy. Ennél is nagyobb baj, hogy *a főváros nyomdájának nincsen elegendő papirkészlete*, nincsen fekészülve a kenyérjegyek nyomására. *Jauernik* nyomdaigazgató külföldre utazott, hogy papirt szerezzen be. Addig pedig nem lehet hozzáfogni a kenyérjegyek kinyomtatásához, megakad a munka, ugy hogy *január tizedikéig semmiesetre sem lesz a főváros abban a helyzetben, hogy az uj rendszert életbeléptesse.* Nagy gondot okoz az is, hogy vajjon a kenyérjegy és a lisztjegy közös legyen-e, vagy pedig háromféle jegy legyen-e. Mindenesetre kivánatos volna, hogy a különféle utalványokat lehetőleg egységesitsék, mert a pesti ember beleőrül, ha külön kenyérjegye, lisztjegye, tejutalványa, rizsjegye és babjegye lesz.

A kereskedelmi kikötő

Vita tanácsnok nyilatkozata.

A Duna hajózható részéből a legtöbb a Dunamenti országok között Magyarországra esik. Ugynevezett átrakodó kikötőkben azonban mégis módfelett szegények vagyunk. Még Románia és Bulgária is fölülmul bennünket e tekintetben, amennyiben nekünk a modern értelemben vett átrakodó állomásunk tulajdonképen csak kettő van. Az egyik a *pozsonyi*, a másik a kiépitett, de még nem használt *orsovai*. Ezeken kivül valamelyes szolgálatokat tesznek e tekintetben az őszönyi, mohácsi, vukovári, párkányi, pancsovai, zimonyi és temesvári kikötők. Az egész ország megsinyli azonban, hogy magának a központi fekvésü Budapestnek ma sincsen a modern technika eszközeivel fölszerelt kereskedelmi kikötője. Csak természetes ilyen körülmények között, hogy a magyar hajózási körök türelmetlenül várják ennek a már munkában levő tervnek a megvalósulását. Dr. *Vita Emil* tanácsnokhoz, a közgazdasági ügyosztály vezetőjéhez fordultunk azzal a kéréssel, adjon felvilágositásokat arról, hogy milyen stadiumban van ma a budapesti kereskedelmi kikötő ügye? A tanácsnok következő érdekes nyilatkozatot volt szives tenni a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt:

— „Kereskedelmi kikötő" fogalma alatt a közvélemény a Csepel-szigeten kisajátitás alatt levő nagy területen vasuti pályaudvarral, raktárakkal, ki- és berakó gépekkel gazdagon felszerelendő uj intézményt gondolja és annak megépitését nagy érdeklődéssel várja. A főváros is ennek a kereskedelmi kikötőnek megépitését, illetőleg annak a módnak megadását kérte a kormánytól, hogy azt maga megépithesse. A most kiszélesitett soroksári Dunaágpesti partját is e célra szántuk: az expozéban jelentettük, hogy mikép áll ez a munka. Reméljük, hogy az idén már fokozottabb mértékben haladhat a megvalósulás utján. Tévedés azonban azt hinni, hogy Budapestnek eddig nincs kereskedelmi kikötője. Kereskedelmi kikötő alatt t. i. vasuttal és raktárakkal ellátott minden kőpartot kell érteni. Ilyen pl. a közraktári és elevátor-telep, melynek minden hajó által hozzáférhető magas partja, vasutja, ki- és berakó berendezései vannak, bár nem kielégitő számban és alakban. Ilyen a dunaparti teherpályaudvar, s az u. n. szigetvágány délen, északon az ujpesti kikötő. A budai oldal eddig nélkülözi az ily kereskedelmi kikötőt, aminek bizonyára az az oka, hogy annak szükséglete eddig nem igen mutatkozott. Az ideális állapot mindenesetre az volna, hogy északon is, délen is, mind a két parton legyen modernül felszerelt kikötő, tehát az ujpesti és csepeli kikötőkön kivül Óbudán és a Lágymányoson is. Ennek a gondolatnak legalább a részleges megvalósitása nem is utópia, mert azt, hogy a budai oldalon legyen, habár kisebb kereskedelmi kikötő, a földmivelésügyi miniszter most megvalósitani kivánja. A lágymányosi téli kikötőt ugyanis a földmivelési miniszter arra szemelte ki, hogy azt kimélyiti, kőparttal ellátja, a kelenföldi pályaudvarral vasuti összeköttetést létesit, a szükséghez képest raktárakat emel, sőt az u. n. kopaszi gátra is kiviszi a vasutat és ott a dunai hajók részére szenelő állomást létesit. A földmivelési miniszternek ez a terve, amelyhez a szükséges fedezet rendelkezésére áll, a szükséges telkek átengedését pedig tőlünk várják, most van előttünk tárgyalás alatt. A miniszter terve szerint ez állami kikötő volna, mig a csepeli nagy kikötő első részletét, az épülő soroksári Dunaágit, tudvalevőleg városinak tervezzük. Elvi kérdéseknek egész tömege kerül ilykép eldöntésre. Mindenekelőtt az, milyen általános és speciális célokra szükséges, hogyan legyen felhasználandó a kikötő, hogyan rendeztessék be, ki kezelje? stb. Az épitkezésnek befejezését illetőleg a földmüvelési kormány a lágymányosi kikötőt a közeljövőben, tehát a so-

Cávésieder Balás.

A monarchiát Károly uralta, ki e néven, mint császár hatodik, mint király harmadik volt, jóságos és hiszékeny fejedelem, és uralkodása ötödik évében történt a nevezetes esemény: Cávésieder Balás budai polgár, megnyitotta az első kávéházat Pesten. Ennek, miként kiszámitani nem nehéz, most kerek kétszáz éve és igy a legnevetesebb pesti intézmény jubileumát éri meg ebben az esztendőben.

Akkor Pestre egy örmester vigyázott és három rendőr, a polgármesternek százötven forint évi fizetése volt, viszont szabadon ehetett és ihatott a város költségére, a város irodájában két kancellista körmölt és tizenegy forint ára papirt fogyasztottak el egy esztendőben. A Károly-kaszárnyát kezdték épiteni ezidőtájt és Prinz Eugenius, a nemes lovag már köszörülte kardját Belgrád ellen. Ekkor jelent meg Cávésieder Balás és megnyitotta az első kávéházat. E nevezetes kulturtörténelmi tény mellett minden egyéb eltörpül. A Károly-kaszárnya is és eltörpül még az 1715. évi diéta is, amelyen pedig ha jól emlékszem, nevezetes törvénycikket hoztak a védkötelezettséget illetőleg. Hol vannak az 1715-ös törvények? De a kávéháznál ma sincs jellemzőbb semmi, városunkra.

Az első pesti kávéház története, miként minden szépé: mitosz. És Cávésieder Balás mitikus hős. Ki lehetett e nagyszerü és titokzatos férfi, aki elsőnek érezte meg, hogy mi kell Pestnek, jobban mindennél? Nem tudjuk. De a kortársak sem tudták és nem is igen méltányolták. 1717-ben például, átutazott Pesten Montagu Mária asszony, a törökországi angol követ felesége, aki leveleiben, melyeket Pope urnak és a walesi hercegnő ő királyi fenségének irt, részletesen beszámol városunkról, de Cávésieder uramól irásaiban említés nem történik. Lehet, azért nem mert az angol nagykövetek hitvesei már 1717-ben sem látogatták gyakran a kávéházakat. Ez a feltevés valószinünek látszik.

De látogatták a pesti polgárok és az urak. Annyira látogatták, hogy az erényes és gyönyörü király, Mária Terézia, szigoru rendeletben parancsolta meg a hazárd játékoknak a kávéházakban való abbahagyását, ami nem csoda, mert rossz nyelvek beszélik, hogy a hétszemélyes tábla ülésein is folyt a játék, élet-halálról való itélkezés közepette. Képzelem, mint neheztelt a királyi hölgy, midőn besugták neki aljas denunciánsok, hogy a Fortunában, tilalma ellenére is, vagyonok usznak és elusznak a zöldasztalon. A század végén pedig Pest már az volt, ami ma. Townson Róbert és gróf Hoffmannsegg egyformán a kávéházak városának nevezik. Kávéházban nincs hiány Pesten, irja Townson és a hid átellenében levő kávéháznak — azt hiszem — nincs párja Európában. A puderos kabátos fodrász és a vén kofa épugy ejön ide kávézni, mint a báró vagy a gróf likőrözni. Hoffmannsegg gróf pedig ugy nyilakozik, hogy: a pesti kávéház még a legszebb, amit e nemben láttam.

A reformok a kávéházban születtek és a kávéházból indult ki a forradalom. Az irodalmi kávéházban élt Magyarország a forradalom után és ma... ma is ott él.

De ma a pesti kávéház történetében bekövetkezett a dékadence. Mi a szerepe városunk életében?

A pesti ember, mert kávéházba jár, ezért nincs szép lakása, ezért nincs szép családja.

A kávéházban szerzi ismereteit, itt tanulja meg az összes ujságokat és a kávéház miatt nem ér rá, hogy elolvassa Arany Jánost. A kávéházban dolgozik, viszont azért nem dolgozik, mert a kávéházban nem lehet dolgozni. A kávéház miatt öltözködik, miatta izléstelen. Hogy kávéházba járhasson, ezért keres. A kávéházban születik meg a pesti argot és a kávéházban mindenki zseniális. A kávéházban keletkezik minden terv és ott is válik füstté.

Ami a zsidónak a zsinagóga, a görögnek az akadémia, a rómainak a fürdő, a középkorban a kolostor, a forradalom alatt az utca, őseinknek a Rákos, az Pestnek a kávéház.

Legyünk büszkék rá! Van tradiciója! Kétszáz éves! Cávésieder Balás megelőzte vele a fél Európát. Igaz ugyan, hogy Londonban, Cornhillban, a Newmann Courton 1625-ben megnyilt egy kávéforrás, de Párisban csak 1725-ben, szóval tiz évvel a pesti után jelent meg Sicilier Procopio, a francia Cávésieder Balás. A Café Procope áll ma is. Balásunk emléke azonban elveszett, el, örökre, elfeledtük még vezetéknevét is, mert Cávésieder: ez valószinüleg csak a foglalkozását jelölte.

A geniek, az elsők, az ujitók sorsa ez. Vagy világhiresek lesznek és övék minden dicsőség, vagy ködbe borul alakjuk. Homerosról nem tudjuk, ki volt, Amerikát nem Columbusról nevezték el és a pesti ember Columusát, Cávésiedert, elfeledték őt is. Csak a keresztneve maradt meg, mint egy komornyiké, pedig neki, főként neki köszönhetjük mindazt a jó semmittevést, irreálitást, cinizmust, amitől a pesti élet ékes.

Fodor Gyula.

roksári dunaági és a csepelszigeti kikötőknél hamarabb véli befejezhetni.

— A kérdés az előzetes tárgyalások stádiumában van s azt hiszem, az érdekelt körök is hozzá fognak szólhatni.

Városi tisztviselők vesszőfutása

Katzenjammer a választások után.

Ha két városi tisztviselő találkozik a fehér asztalnál, még ma is öt perc alatt a választásokra terelődik a beszéd. Ugy megbolygatták a tanácsjegyző-választások az egész tisztviselői kar lelki nyugalmát, hogy még azok is megriadtan tekintenek a jövő elé, amely a kortes-bravurok karszakának igérkezik, akik szerencsésen gázoltak át a fölállított csapdákon. A választásokat követő katzenjammer tulajdonképen most tör ki és hátborzongást kelt még azoknál is, akik tulajdonképen szerencséseknek érezhetnék magukat. Ma azonban az egész városháza józanon látja a dolgokat és tudja, hogy a mai választási rendszer mellett jogbiztonságról szó sem lehet.

Körülbelül meg lehet állapitani, hogy egyöntetü a vélemény, hogy ezeknek az állapotoknak az elfajulását nem lehet türni. Mindenkinek szeme a polgármesteren függ, hogyan tud gátat vetni a kortes-garázdálkodásoknak és hogyan tudja a személyi kérdésekben a gyeplőt a saját kezével kormányozni.

Néhány jellemző mondatot jegyeztünk le futtában, amint két urat hallottunk beszélgetni a fehér asztal mellett. Az egyik ur nyugodtan ül valahol egy bankban, vagy miniszteriumban, nem szól közbe egy szót sem, de látszik rajta, hogy minduntalan libabőrös lesz a háta. A másik fővárosi tisztviselő. Tanácsjegyző, akit most ujra megválasztottak. Ő beszél; az ő szájából lestük el ezeket a szelid kifakadásokat, amelyek azonban elegendők arra, hogy egy másik rendezett viszonyok között élő emberből szörnyülködést váltsanak ki:

— Köszönöm pajtás a szives gratulációt, de nem kérek belőle. Hát persze-persze megválasztottak, de éppenugy ki is buktathattak volna. Ez most már majd igy megy. Különben, köszönöm kérdésedet, jól vagyok, hiszen csak *csekély kétezer korona adósságot csináltam azért, hogy megmaradjak a régi helyemen.* Ezt máshol sehol a világon nem ismerik, csak a fővárosnál. Benneteket kineveznek és ültök nyugodtan, melegen a helyeteken. Mi akárhogy teljesitjük is a kötelességünket, ha agyon dolgozzuk is magunkat, az nem számit, nekünk kétezer koronányi adósságot föl kell vacsoráznunk, mert másképen talpunk alá köthetik az utilapot.

— Akinek nincsenek közöttünk családi összeköttetései, annak egyetlen remediuma a vacsora. Minden este máshol. Néha akár kétfelé szakadjon az ember. Hétfőn Erzsébetvárosi kör, bár néha napján ezen az estén jó betekinteni az elsőkerületi szabad polgárokhoz is. Kedden egyszerre kell vacsorázni a Lipót- és Ferenc-városokban. Csütörtökön a Krisztinaváros van soron. A legnehezebb nap azonban a szombat, amikor sem a központi demokratakört, sem a józsefvárosi kört nem szabad elhanyagolni. El lehet-e képzelni, hogy egy családos városi tisztviselő ezt a töméntelen vacsorát kibirja adósságcsinálás nélkül? El lehet-e képzelni, hogy én az én kétezer koronás vacsora adósságomat hat év előtt ki tudom fizetni, amikor viszont ujra kezdődik az uj adósságcsinálás? Végül el lehet-e képzelni, hogy egy tisztviselő, aki imigyen kénytelen a saját exisztenciáját megvédeni, másnap komolyan dolgozni tudjon a hivatalában?

— De még nagyobb anomália az, hogy a fiatalok ambiciója és cipőtalpa mindig jobban birja a vacsorázásokat, mint az öregebbeké. Igy esik meg, hogy a legtöbb esetben csupa fiatal kerül az öregebbek elé. Képtelenség, hogy az öregebbek az igy nyert előnyöket behozzák. Ha valakit nem tartanak arravalónak, hogy előljáró vagy tanácsnok legyen, legalább engedjék meg, hogy a főjegyzőséget sorrend szerint érjék el, hogy se erkölcsi, se anyagi károsodást ne szenvedjenek. A nagy közönség nem ismeri ezeket a belső viszonyokat és igy nem az a véleménye, hogy az illetőt az összeköttetések hiánya miatt mellőzték; hanem igen könnyen abba a tévedésbe eshetik, hogy vagy szorgalom, vagy tehetség dolgában nem vagyunk megfelelők.

— Ha ez igy fog menni, nem lehetetlen, hogy a városházán és az előljáróságokon nem is lehet majd munkát követelni a tisztviselőktől, hiszen este vacsorázunk, városatyáknak udvarolunk, a hivatalos óra alatt pedig azon törjük a fejünket, hogy milyen körülmények között és kik által juthatunk be egy-egy nagyobb pártfogónak a kegyeibe? Ha radikálisan nem segitenek ezeken a bajokon, akkor odajutunk, hogy a főváros tisztviselőinek főfoglalkozása tulajdonképen az ugynevezett „társadalmi érintkezés" lesz, nem pedig a hivatalos kötelesség-teljesités.

Eladott telkek.

A főváros mint hitelező.

A fővárosnak nemcsak hatalmas adósságai vannak, hanem jó követelései is. Eladott ingatlanok vételárából pl. nem kevesebb, mint 11.045.919 K 99 fillér volt a főváros követelése s a hátralék a mai napig mintegy 9 és fél millió korona. A főváros — ezt meg kell állapitani — a legtürelmesebb hitelező, amit az is bizonyit, hogy az 1916. évre a hátralék törlesztésére csak 1.840.760 koronát irányoz elő, ugy hogy a követelések legnagyobb része a jövőben fog csak törlesztetni.

A főváros telekeladásból származó követelései között a következő érdekesebb tételek szerepelnek:

A vevő neve	Ingatlan helye	Vételár	Eddig fizetett	Hátralék
Máv.	Ferencvárosi rendező p. u.	257112	248588	8524
Schlesinger Alajos	Baross-tér	138096	100952	37143
„	„	151200	108160	43040
Máv.	Közp. szerrakt.	833748	679740	154008
Kincstár	Üllői-ut	515328	—	515328
Nicholson-gyár	Váci-ut	100000	66666	33334
Gr. Hadik B.-né	Városmajor	28210	26460	1750
Kegyes Tanitórend	Városháztér	125000	37500	87500
. . . (Hiányzik)	Kerepesi-ut	127800	—	127800
Gróf Károlyi Mihályné	Egressy-ut	704170	179170	525000
Piatnik Nándor	Hungária-körut	399160	160412	239748
Neuschloss Kornélné	Gyorskocsi-u.	10736	6960	3776
Kőbányai sertés szál. tulajd.	Kőbánya	450391	164325	286065
Kincstár	Klotild-u.	6101467	2000000	4101467
Máv.	Zimonyi vonal	148000	—	148000
Kőbányai Polg. Serfőző	Kőbánya	192841	—	192481

A város nemcsak követel, hanem tartozik is ingatlanokért. A „tartozik"rovatban szerepel Gregersen Guilbarand, akitől a főváros a Vizafogón 467.516 koronáért vásárolt ingatlant, anélkül, hogy törlesztett volna valamit a vételárból. A Máv.-nak is tartozik a főváros 15.000 koronával.

Vajna tanácsjegyző

és a kispesti szolgabiró.

A fejtől kapja illatát a hal. A közélelmezési ügyosztály a legfényesebben igazolja ezt a tételt, mert az a szellem, amelyet Folkusházy tanácsnok inaugurált, megmételyezte ugyszólván az egész ügyosztályt.

Példa rá Vajna Ede tanácsjegyző esete. Vajna, aki egyébként rendkivül lelkiismeretes, szorgalmas és puritán tisztviselő, nem kaphatna kitünő osztályzatot az emberekkel való bánásmód tudományából. Száraz, rideg hivatalnokember és ez a tulajdonsága nemrégiben kellemetlen konfliktusba sodorta Bárczy István polgármesterrel. Ugy történt a dolog, hogy a pestmegyei főispán, Ráday Gedeon gróf, megbizta a kispesti főszolgabirót, hogy tárgyaljon valamilyen ügyben a közélelmezési ügyosztállyal. A főszolgabirót a városházán Vajna tanácsjegyzőhöz utasitották. Illedelmesen bekopogtatott hozzá, bemutatkozott neki, de a tanácsjegyző bosszusan rámordult:

— Várjon, mig sor kerül önre!

A főszolgabiró hivatkozott a főispánra, akinek a megbizásából jött, majd amikor ez sem használt, Bárczy polgármesternél jelentkezett audienciára és elpanaszolta, milyen sérelem érte. A polgármester nyomban magához hivatta Vajnát és megrótta eljárásáért a tanácsjegyzőt. Az ügy ezzel a lovagiasság szabályai szerint elintéztetett...

Elitéltek tizenegyezer élelmiszeruzsorást.

A rendőrség munkája a közélelmezés javitása érdekében.

Harsonával szálljon a hir, pengő sarkantyuval vágtasson, az uj esztendőben tudja meg mindenki, amit áhitozva várt: az élelmiszerekkel ebben a nagy városban már csak nagyon kevesen uzsoráskodnak...

Háboru volt a pesti fronton is, verekedés az itthonmaradottak ellenségeivel. Fekete ördögök tüntek föl Pesten és a várost gyászba boritották. A háboru teremtette meg őket, valamennyit, hiszen a háboru előtt nem volt tulajdonképen élelmiszeruzsora, csak első sorban némely esetben hamisitás, vagy csalás a mennyiséggel. De ki hallott valaha titkos raktárakról, összevásárlókról, árdrágitókról, akik pedig a háboru első hónapjában már mutogatták magukat, rémületet keltve pincékben és palotákban. Az élelmiszeruzsora minden cikkben roppant arányokkal terjeszkedett, elképzelhetetlen irammal növekedett és teljes másfél esztendőre volt szükség, mig letörni sikerült.

Szinte hihetetlenül hangzik: a budapesti rendőrség tizenegyezer esetben indított kihágási eljárást élelmiszeruzsora miatt. A háboru megteremtette az élelmiszerekkel üzérkedők seregét, olyan társadalmi rétegek kezdtek foglalkozni üzletszerüen az élelmicikkek összevásárlásával, amelyeknek a kereskedelemhez azelőtt semmi közük sem volt. Igy magyarázható meg, hogy a rendőrség tizenegyezerszer itélkezett az élelmicikkekkel uzsoráskodók fölött. És mindössze körülbelül négyezer esetben itélkezhetett a rendőrség enyhébben, minthogy az uzsora és az árdrágitás tipikus esetei nem voltak pontosan megállapithatók. De érdekes és jellemző megfigyelés, hogy e négyezer elsőfoku enyhe itélet közül egyetlenegyet sem felebbeztek meg, az elitéltek mindenkor megnyugodtak az aránylag jóindulatu büntetésben.

Második fokra, a főkapitányság illetékes osztályához, Kaveggia Béla rendőrkapitányhoz, aki a kérdés közgazdasági vonatkozásaiban is egyike a legkiválóbb szakértőknek, körülbelül hétezer megfelebbezett itélet került. Szintén jellemző az árdrágitók vakmerő üzelmeire, hogy a hétezer itélet közül egyetlenegyet sem változtatak meg, valamennyit helybenhagyták.

1914. év végén és 1915. év elején az eljárásokra, különösen a *lisztkérdés* adott okot. Hiába következett el a kormány rendelete a liszt maximálásáról, a kereskedők és füszeresek nem tudtak liszthez jutni. Igen sokan tehát a maximált áron felül, sőt jóval magasabb öszegekért vásárolták a lisztet, hogy részben kielégithessék közönségüket. Amig a rendőrség az eljárások folyamán föl nem ismerte a helyzetet, minden esetben elitélte azokat a kereskedőket is, akik a maximális árnál drágábban árusitották portékáikat. Amikor azonban az árdrágitás oka az volt, hogy a kiskereskedő — ha csak tönkre nem akarta tenni az üzletét — a maximális áron felül is vásárolt a hiány miatt és adott el, a rendőrség fölmentő itéleteket hozott. Ugyanez volt a helyzet márciusban a *zöldséggel*, amikor az óriási árakat a teljes hiány idézte elő. Ez esetektől eltekintve, a rendőrség teljes szigorusággal járt el az árdrágitók ellen.

Jött az uj termés, az uj organizáció, a galicziai zsidók eltávolitása, a radikális eszközök, egyes nagykereskedők pellengérre állitása, a rekvirálás, a titkos élelmiszer-raktárak rendőri felkutatása, az elkobzást elrendelő birói itéletek s az erős kezekkel irányitott és lelkiismeretesen végrehajtott munkának ime eredménye van: *a szakvélemény megállapitja, hogy az élelmiszeruzsora a fővárosban már nem epidemikus,* mint tavaly volt, csak kisebb mértékben fedezhető még fel.

*

A legfontosabb élelmicikkel, a liszttel volt csak némi

bonyodalom, amely azonban ma már szintén teljesen rendezettnek tekinthető.

Békeidőben a liszt őrlési aránya a következő volt: 15 százalék nullás liszt, 25 százalék főzőliszt, 38 százalék kenyérliszt, a többi korpa. Most, az uj termés után, amikor a hatalmas készletek rendelkezésre álltak, a kormány az őrlés uj arányát állapitotta meg. És pedig: 14 százalék nullás liszt, 20 százalék főzőliszt és 48 százalék kenyérliszt. Tekintettel azonban arra, hogy a hadsereg a kenyérliszt roppant tömegeit leköti, ez az őrlési arány nem mutatkozott megfelelőnek. Az általános takarékoskodás ellenére is az a veszedelem fenyegetett, hogy kenyérliszt nélkül maradunk. Történt azonban módositás az őrlés arányában. E módositásról és annak következményeiről illetékes helyen ez a nyilatkozat hangzott el:

— Az őrlés uj rendjének módositása szerint a gabonából 7 százalék nullás lisztet, 11 százalék főzőlisztet és *60 százalék kenyérlisztet* kell őrölni. Emellett a cukrászok csak ötven százalék lisztet használhatnak készitményeikhez, ötven százaléknak kell lennie a cukornak, gyümölcsnek és egyéb anyagnak. E takarékossági elvek szerint *az a veszedelem, hogy elkövetkezik ujra a kukoricakenyér korszaka, nem valószinü*, sőt a mai helyzet szerint *valószinütlen*.

*

Az élelmiszerekre vonatkozó *általános helyzetről* pedig ez az információ szól:

— Az általános helyzet igen jónak mondható. *Burgonya* elegendő van. A főváros közönsége a termés után igyekezett azon, hogy burgonyát szerezzen be, hiszen a burgonya részben pótolja a lisztet is. Nagy baj volt azonban eleinte, hogy *vidéken* visszatartották spekulációs okokból a burgonyakészletet, *de hirtelenül bekövetkezett a novemberi fagy*, szerencséjére a főváros közönségének. A gazdákat és a vidéki pinceraktárakat az a veszedelem érhette, hogy elfagy az egész készlet s gyorsan nagy tömegekben szállitották olcsón az árut Budapestre. Sok hónapra biztositva van ilyenformán a főváros burgonya-szükséglete. Ugyancsak a fagy késztette a savanyitásra és a fővárosba való szállitásra a vidéki *káposztaraktárak* tulajdonosait is. A *tojáskészlet* is meglehetősen mizéria nélkül való. Bulgária utja szabad, nem okvetlenül szükséges tehát, hogy Magyarország lássa el tojással Németországot is . . . A nagy hidegek szaporitják a *zsirkészletet* is, minthogy a sertések erőképességét befolyásolja a fagy, már megkezdődött a sertések levágása. A *vad* és a *hal* mindig spekuláció tárgya volt, az uradalmak állományait összevásárolják a spekulánsok, de az áremelkedésnek oka az is, hogy *a vasutig való szállitás*, sok helyütt szinte lehetetlen. A *nyul* ára békeidőben három korona volt, most tizenkét korona. Egy hajtó pedig elkér naponta hat-hét koronát, mig azelőtt hatvan fillér volt a fizetése . . . A *cukor és füszerek* biztositásáról is történt megfelelő intézkedés.

Az árdrágitók ellen inditott hadjáratban a legutolsó itélkezések szerint tudvalevően elrendelték az eltitkolt és fölhalmozott élelmicikkek elkobzását is, ami szintén csak helyeselhető. Azonban az elkobzás árverés utján történik s minthogy az árverésen az egész áruraktárra igér a vásárolni szándékozó, eredményt a rendőrség tulajdonképen nem ért el. Mert hiszen megint egy kézbe kerül az áru és igazság szerint nyomban eljárást kellene inditani élelmiszer-összevásárlás miatt a vevő ellen. Az Országos gazdasági bizottság utján a fővárosnak kellene átadni a lefoglalt raktárak tartalmát, hogy árusitsák ki olcsón a piacokon.

...Ha ugyan, — e nyilatkozatok szerint, — akad még Pesten eltitkolt élemiszer-raktár. Az itt elmondott információ szerint a nagy uzsora megszünt, nem is fog visszatérni soha, de sokáig szomoru rezdülésü emlékezés lesz.

Imperial és Magirus

Meisseni és ulmi üzletek.

A közlekedési ügyosztály nemrégiben előterjesztéssel fordult a tanácshoz és azzal lepte meg a világot, hogy községi takarmánygyárat akar létesiteni. Az eszme az előterjesztés szerint a belügyminisztertől származik, aki egy leiratában utalt a külföldi városok példájára és felszólitotta a fővárost, hogy gondoskodjék a vásárcsarnoki és piaci hulladékok megfelelő értékesitéséről. Eddigelé ez a hulladék — elhullott, haszon nélkül maradt, sőt az eltakaritása fölöslleges költségekkel járt. Az ügyosztály előterjesztésében elárulta, hogy a megoldásra vonatkozólag kész terve van s e szerint az uj községi üzem berendezési munkálataival egy külföldi céget biznának meg.

A szerencsés külföldi cég a Maschinenfabrik Imperial m. b. H. Meissen, a melynek budapesti képviselője Kopper Adolf dr. A meisseni gyárképviselő ajánlotot tett a fővárosnak 2 Imperiál-rendszerü száritógép, 3 vágógép, különböző transzport-berendezések, 2 őrlőgép és egy melasse-berendezés szállitására. Mindezeknek az ára vámmal együtt, ab Budapest 80.000 márka volna. Az ajánlat elmondja, hogy az Imperiál-rendszer speciálitása az, hogy fütőszere a szemétgyüjtőtelep hulladéka, a fővárosnak tehát semmibe sem kerülne az uj üzem fütőszere. Ez azonban a jelen esetben nem előny, hanem inkább hátrány. Ha t. i. a főváros elfogadja az ajánlatot, akkor a szemétégetés rendszerét nem lehet többé elválasztani az Imperiál-rendszerü takarmány-üzemtől, vagyis a fővárosnak akkor a szemétégető berendezését is a meisseni cégtől kell beszerezni. Természetes,, hogy a cég ezt a monopóliumát azután alaposan kihasználhatja és éppen ezért a kétségtelenül üdvös eszmét a legnagyobb körültekintéssel kell megvalósitani.

A meisseni gyár egyébként nem állott egyedül ajánlatával, mert a közlekedési ügyosztály 30 német gyárat szólitott fel ajánlattételre s ezek közül többen refektáltak is az üzletre. Az ügyosztály eljárása nem a legideálisabb ugyan, mert nem hirdetett nyilvános árlejtést, de mindenesetre jobban megfelel a főváros érdekeinek, mint a tüzoltóság szükségletének beszerzésénél követett eljárás. A főváros ugyszólván állandóan vásárol a tüzoltóság számára automobilokat, gőzfecskendőket és egyéb berendezéseket és a vásárlásnál konokul ragaszkodik mindig egy céghez. A Magirus Automobilfabrik Ulm a fővárosi tüzoltóság szállitója, minden rendelést árlejtés és ajánlatkérés mellőzésével az ulmi gyár kap meg, pedig ezeket a cikkeket magyar gyárak is gyártják, magyar cégek is tudnák szállitani. A tanács legutóbbi ülésén is kapott megrendelést a favorizált német cég.

Események

A közvágóhidak trágyája.

A mult heti tanácsülés Folkusházy Lajos tanácsnok előterjesztésére ugy határozott, hogy a közvágóhidakon elhullatott trágyát, a melynek mennyisége évi 550—600 waggon, a következő évben ismét Barta Vilmos kapja, aki már négy esztendő óta bérli ezt az üzletet. Jellemző az előterjesztésre és a tanács határozatára, hogy Barta eddig 36 koronát fizetett waggononkint, jövőre pedig csak husz koronát fog fizetni. Nem lehet tehát azt állitani, hogy minden drágább lett...

Közgyülés.

A főváros törvényhatósági bizottsága január 12-ikén tartja legközelebbi közgyülését. A napirend legfőbb izgalmat okozó pontja a tiszti alügyész-választás lesz, amelyre a kerületek a jövő hét folyamán ejtik meg a jelöléseket. Petzrik Jenő, ifj. Borbás Gáspár, Fuchs Jenő és Szemethy Károly megválasztása valószinü.

Uj bizottsági tag.

Popper Mór bizottsági tag elhunytával a soron lévő póttag, *Kállai* Dezső került volna a törvényhatósági bizottságba. Minthogy azonban Kállai lemondott a póttagságról, az uj bizottsági tag *Rozgonyi* Jakab dr. lett. *Gundel* János helyét *Laumann* József foglalja el a közgyülésen.

Az év halottai.

Az 1915. esztendőben a következő bizottsági tagok hunytak el: *Bálint* Sándor, *Bródy* Samu, *Földváry* Imre, *Gelléri* Mór, *Gundel* János, *Lád* Károly, *Löwy* Lajos, *Márkus* József, *Misura* Mihály, *Mittelmann* Bernát, *Popper* Mór, *Schächter* Jakab, *Simonovits* Béla. Tehát tizenhárman.

Sportház épitése.

A főváros a XI. kerületi Aréna-dülőben a Gelléri-Szabó János gyermekjátszó téren és népparkban *Rerrich* Béla épitész tervei szerint egy sportházat épittet. Az itt szükséges föld-, kőmüves-, szigetelő- és elhelyező-munkákra a versenytárgyalást 1916 január hó 12-ére Krátky János tanácsnoknál tartják meg. A tervekről és müszaki adatokról Rerrich épitésznél (I., Villányi-ut 13.) adnak fölvilágositást. Az épitkezés valósággal csak a költségeknek kormányhatósági jóváhagyása után fog megkezdetni.

Pozsony hegyi vizvezetéke.

Pozsony város közgyülése — mint a *Vállalkozók Lapja* jelenti — még a nyáron foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy ne folytassák-e orosz foglyok alkalmazásával a hegyi vizvezeték épitését. A törvényhatósági bizottság többsége a városi tanács inditványára ugy határozott, hogy a hegyi vizvezeték munkálatai továbbra is szüneteljenek.

Egy regény 24 fillér.

A világ könyvpiacán is szenzációt keltő a *„Milliók könyve"* vállalat, mely meg tudta oldani azt a feladatot, hogy egy-egy teljes, befejezett regényt *(Herczeg, Mikszáth, Szomaházy* stb.) 24 fillérért bocsát forgalomba. Ezt csak ugy lehetett megcsinálni, hogy a *„Milliók könyve"* összeválogatja a legérdekesebb regényeket, amelyek mindenkinek legkedvesebb olvasmányai s amelyeket épp ezért mindenki meg fog venni. Aki az elsőt elolvasta, meg fogja kivánni a többit is. Eddig két regény jelent meg: *Herczeg* Ferenc *„A láp virága"* cimü müve és a második szám: *Szomaházy* István *„Mesék az irógépről"*. Mindenütt kapható. A vállalatot a „Milliók könyve" kiadói, a *Singer és Wolfner* cég adja ki.

HUNGÁRIA

KÖTVENYEK

a legelőnyösebbek

élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-

BIZTOSITÁSOKNÁL.

Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a

HUNGÁRIA

Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság

igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.

és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.

Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR

Telefon: 133-37. BUDAPEST Telefon: 133-37

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett

Paszpartu műintézet és könyvkötészet. ....

Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett. ....

Mappák minden kivitelben. ....

Paszpartuk (papirkeret) bécsi, angol, barok és ovál alakban, eredeti rajzok után is. ....

Egyleti tablók és albumok. ..

Ipar
Pénzügy
Vállalkozás
Kereskedelem

A Tőke

Biztositás
Épitészet
Közlekedés
Bányászat

Mérlegek.

Az évforduló itt van, de a háboru még tart; a jövőt még sürü köd boritja. Ez az évzárás a világtörténelemben egy dátumot jelent, semmi egyebet. Az eredményeket megállapitani éppen olyan korai, mint a jövő eshetőségeit mérlegelni. Ma élet-halálküzdelmet vivunk létünkért, biztonságunkért, jövendőnkért és a multon való töprengéseknek épen olyan kevés értéke van, mint a jövőért való zavaros kombinációknak.

De az évzárlatnak gazdasági szempontból mégis van egy tagadhatatlan jelentősége. Ipari és kereskedelmi cégek, bankok, részvénytársaságok december 31-én lezárják a könyveiket, kivetik a számlák egyenlegeit és mérlegeket készitenek. Ez a mérlegkészités — tudjuk — nem egyszerü technikai munka. A számlák egyenlegei a nyersmérleget adják és amig ezekből a nyers számitásokból kikerülnek a vagyonmérleg és a jövedelmi mérleg tiszta tételei, ez sok fejtörésbe és meggondolásba kerül. A mérlegcsinálásban különféle elvek nyilatkoznak meg. Különféle politika érvényesülhet és a közérdek szempontjából nem lehet közömbös, hogy különösen a vezető bankok és részvénytársaságok, melyek példát adnak, milyen elvet alkalmaznak a mérlegek összeállitásánál, főleg a rezerválásoknál, a tiszta nyereség és osztalék megállapitásánál.

Tudjuk, hogy a felfogások ebben a tekintetben egy esztendő alatt alaposan megváltoztak. A háboru kitörésekor a hitelélet nagy zavaraitól, általános üzleti pangástól, értékcsökkenéstől tartottak. Ennek hatása alatt született meg az a gondolat, hogy a részvénytársaságok halasszák el közgyüléseiket, ne publikáljanak mérlegeket. A kormány rendeletileg meg is engedte a társaságoknak, halasszák el közgyüléseiket, ha jónak látják. Egyéb korlátozó rendelkezést nem tett, ellenben azon irgyekezett, hogy a vezető intézetek egyöntető megállapodásokra jussanak azokra az elvekre nézve, melyeket a nyereség és veszteség megállapitásánál alkalmaznak. Tavaly ilyenkor a legnagyobb óvatosság, a tulságos aggodalom és félénkség jellemezte az általános felfogást. Akkor inkább arra volt szükség, hogy több bizalmat, több hitet, több bátorságot vigyünk bele a közgazdasági életbe.

Ez a helyzet teljesen megfordult. Az üzleti életből teljesen eltünt az aggodalom, a félénkség. A hadsereg beszerzései, élelmiszerekben és mindenféle cikkekben mutatkozó nagy szükséglet, mig egyrészt nagy nyereségekhez juttatta a vállalatokat, másrészt fokozta a vásárlási kedvet és az üzleti élénkséget. A tulságos nagy pesszimizmust (csak gazdasági dolgokról beszélünk) tulságos optimizmus váltotta fel. Csak két jelenségre utalunk. A börzei magánforgalomban a spekulációs értékekben állandóan nagy üzlet van és olyan árfolyamokat értek el, melyekről még béke idején sem álmodtak. A másik jelenség pedig az az általános költekező hajlam, mely a jobbmódu közönség körében mutatkozik. A fényüzés az öltözködésben, az életmódban, a szórakozások és élvezetek keresésében.

Ezek a jelenségek másutt is megvannak. Az angol pénzügyminiszter azt mondotta egyik beszédében: A kölcsönvett pénzek a közönségben a hamis jólét látszatát keltik. Helferich legutóbbi beszédében azt ajánlotta minden német polgár figyelmébe: számitsa ki, mennyi esik a háboru rettenetes pénzügyi terheiből minden egyes emberre. Ezek komoly szavak és nálunk is meg kell őket szivlelni. A vezető intézetek, mikor mérlegeiket, nyereségeiket, osztalékaikat megállapitják, mikor üzleti jelentéseikkel a nyilvánosság elé lépnek, legyenek erre a megváltozott helyzetre tekintettel. Legyenek óvatosak és tartózkodók az elért eredmények mérlegelésében és osztalékpolitikájukkal figyemeztessék a közönséget, hogy az idei tulzott optimizmus épen olyan káros, mint amilyen a tavalyi tulzott pesszimizmus volt.

És ami a fő: tartalékaik félretételénél gondoljanak a háborus nyereségadóra, mely nálunk sem fog elmaradni.

A derékegyházi birtok és az arany-ázsió.

Mintegy három év előtt az Angol-osztrák bank és a Kohner-család megvette a derékegyházi 18.000 holdas birtokot amely a gróf Károlyi-hitbizomány tulajdona volt. A konzorcium a szerződés megkötését és a birtokok kezelését a Földhitelbank rt.-ra bizta. A vétel szerint a birtokból 10.000 holdat végérvényesen megvásároltak, 8000 holdra pedig 1916-ban lejáró opciót szereztek, oly kikötéssel, hogy a vételárat aranyban kell lefizetni. A konzorciumnak a mult hónapban kellett nyilatkozni, hogy él-e az opció jogával? Minthogy az aranynak ma nagy ázsiója van és ez tulságosan megdrágitaná a vételt, a Földhitelbank és a vele szövetkezett konzorcium az opcióról lemondtak. Erre a 8000 holdra — mint a lapokból ismeretes — Weiss Manfréd alkuszik. A Földhitelbank a 10.000 holdat parcellázta, a 8000 holdat pedig három éven át müvelte, nagy befektetéseket eszközölt, modern mezőgazdasági gépeket tart üzemben és nagy állatállomány felett rendelkezik. Ha Weiss Manfréd a birtokot megveszi, meg fogja szerezni a fundus instruktust is, amelyen a Földhitelbanknak — a mai árviszonyokat tekintve — igen tekintélyes haszna marad.

A magánkereskedelm stagnálása.

A németek büszkeséggel emlegetik iparukat, amely a mozgósitás első riadójára hadi-iparrá tudott átalakulni. A mi iparunk is követte a jó példát és ma már igen nagy részben a hadsereg szolgálatában áll. Sajnos, a kereskedelemnek nincsen olyan területe a háboruban, mint az iparnak. Megdöbbentő adatát látjuk a budapesti kereskedelem stagnálásának abból a kimutatásból, amelyet most állitott össze a Budapesti Közraktárak igazgatósága. Kiderül ebből a kimutatásból, hogy a közraktári forgalmat az elmult esztendőben csaknem teljesen a hatóságok és a katonaság foglalta le. A legtöbb beraktározás a főváros, az Országos Gazdasági Bizottság, a Haditermény részvénytársaság, a galiciai élelmezés és természetesen rendkivüli fölényben a katonai kincstár számára történt. A budapesti kereskedelemre nézve oly szomoru arányszám szerint a magánberaktározások az egész forgalomnak mindössze 18%-át tették ki.

Az Auer-társaság háborus üzletei

A Magyar Gázizzófény rt. főüzleteinek, az izzótest-gyártásnak és a karbantartási üzletnek jövedelmezősége meglehetősen megcsappant a háboru alatt. A gázgyár egyelőre nem rendezkedett be izzótestek gyártására és igy az Auer fővárosi üzlete megmaradt érintetlenül. A karbantartáson azonban sokkal kevesebbet keres az Auer, mint más években. A főváros 40.000 koronát fizet évente — a költségvetés szerint — lámpáinak karbantartásáért az Auernek, amely — a háboru következtében elmaradt haszonért — földgáz és petróleumüzleteken akar kárpótlást szerezni. A vállalat a Máv.-nak nagymennyiségü román petróleumot szállit. Erdélyi földgázérdekeltségét, a Kis-Küküllő vármegyei földgáz rt.-ot — hir szerint — meg fogja váltani az alakuló Magyar földgáz rt. Nagyon érdekes még, hogy a Bruno gázizzófény rt., az Auer egykori ellenfele, amelynél utóbb nagy érdekeltséget vállalt, nagy veszteségeket szenvedett, ugy hogy alaptőkéjének lebélyegzését kellett elhatároznia.

Gyapjurekvirálás és gyapjubehozatal.

A gyapjurekvirálási rendelet nem vonatkozik tudvalevőleg a külföldről behozott gyapjura, amelyből egyre nagyobb mennyiségben importálnak a *Hitelbank* és a *Magyar bank*. Értesülésünk szerint a gyapju rekvirálását a kereskedelemügyi miniszteriumban *ki akarják terjeszteni az importált külföldi gyapjura is.* Sok gyapjut hozott be eddig Bulgáriából a Magyar bank és a katonaposztógyárak gyapjubevásárlási irodája. Törökországban a *Hitelbanknak* sikerült gyapjut vásárolnia. Az intézet kiküldötte, *Altschul* Jenő csütörtökön érkezett vissza Konstsantinápolyból a fővárosba.

A Fabank hadseregszállitásai.

Ismeretes, hogy a Magyar Fakereskedők Hitelintézete Rt. öt milliós barakképitést finanszirozott Przemyslben. Ezenkivül most folynak tárgyalások ujabb galiciai barakképitések ügyében, amelyeknek vállalati összege 30 millió korona. Ha a Fabank ezt a megbizást is megkapja, akkor fel fogja emelni az alaptőkéjét. Ezenkivül az intézet — mint jó forrásból halljuk — nagy szénaszállitásra is kapott megbizást legutóbb a hadvezetőségtől, amelynek lebonyolitása végett Nyiregyházán kirendeltséget fog létesiteni.

A MFTR. a nyaralókért.

A M. kir. folyam- és tengerhajózási rt. bérbevette a pénzügyminisztériumtól a Nagymaros—Visegrád közötti révjogot és az átkelési forgalmat január elsejétől egyelőre a Kövesd csavargőzössel maga fogja lebonyolitani A M. F. T. R. az utóbbi években a kis-dunai forgalom fejlesztésével igen föllenditette a kellemes dunamenti kiránduló és nyaralóhelyeket. A közönségnek azonban sok boszuságot okozott az átkelés hiányossága. Most azonban a M. F. T. R. ujabb előzékenységet gyakorol a budapesti közönséggel szemben, a mikor az átkelés kényelmét is biztositja.

Előléptetések a Délivasutnál.

A Déli vasutnál a januári előléptetések során több érdemes főtisztviselő is előlépett. Ezek között első sorban *Schlosser* Ferdinánd főfelügyelőt, az elnöki osztály kiváló főnökét kell emlitenünk, akinek kartársai között való népszerüsége közismert, a társaság viszont ismételten egyik leginkább szakképzett, rendkivüli munkabirásu főtisztviselőjét becsülte meg benne. Előlépett kivüle *Engel* Adolf főfelügyelő is, a személyzeti ügyek vezetője.

A Leszámitolóbank Orosz-Lengyelországban.

A Leszámitoló bank dombrovai fiókja oly jól fejlődik, hogy máris meg kellett szaporitani a tisztviselők számát. Főleg áruüzleteket csinál a bankfiók, amely *cukorral* és *petroleummal* látja el az egész környéket. A cukrot a tőketerebesi gyárból viszik Orosz-Lengyelországba, ahol mindkét cikkre maximális árakat állapitottak meg. A lublini fiókalapitást egyelőre *elhalasztották*.

A zománckartel megujitása.

A zománckartel — amely az év végével lejárt — meghosszabbitására irányuló tárgyalások már jó ideje folyamatban vannak. A törekvések — mint *Az Ujság* jelenti — arra irányultak, hogy ez a meghosszabbitás 1916. végéig szóljon, mivel azonban több jelentős telep ezt ellenezte, a kartelt ezuttal 1916 junius 30-iki lejárattal kötötték meg ujból.

Központi tejcsarnok.

A *Budapesti Központi Tejcsarnok Szövetkezet* dec. 29-én tartotta közgyülését. Az igazgatóság jelentése szerint a háborus esztendő tejforgalma több mint 13 millió literrel csökkent az előző é vforgalmához ké-

pest. A jelentés megjelöli az okokat, amelyek a tejtermelés csökkentését előidézték és rámutat a nehézségekre, melyekkel a forgalom lebonyolitása járt. A szövetkezet nagykiterjedésü fiókhálózatát és üzemét a nehézségek ellenére teljes egészében fenntartotta, mert nem akarta a főváros lakosságát a megszokott tej kiszolgálásától megfosztani. E körülményeknek, különösen pedig a jelentékenyen megapadt tejforgalmat terhelő költségtöbbletnek tudható be, hogy a tej átlagos értékesitése alatta maradt a termelési költségeknek. A közgyülés az igazgatóság jelentését tudomásul vette, a felmentvény megadása után a lelépő *Szemere* Huba igazgatósági tagot, továbbá a felügyelő-bzottság tagjait ujból megválasztota.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“
lapkiadó-vállalat.

A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Merkantil nyomda, Havas és Lehner.

ODEON MOZI
Rottenbiller-u. 37., Király-utca mellett.

A kéményseprő házasodik Vigjáték 2 felvonásban

A kék Svájc Látkép

Prof. Nick Fantom első kalandja
Nick Robin gyémántjai Detektivregény 4 felvonásban.

Az előadások délután négy órakor kezdődnek. Kitünő nyolc tagu zenekar.
Hetenkint háromszor: Hétfőn, szerdán és pénteken müsorváltozás.

NEMZETI (Royal) ORFEUM
Minden este 8 órakor, csütörtökön vasár és ünnepnap délután 3¼-kor
Pán furulyája
balet irta: Gregor v. Paulini
Zenéjét szerezte: Mader Rezső

MODERN SZINPAD KABARÉ Andrássy-ut 69. sz. :: Telefon 93—16
Ma és mindennap az uj januári müsor: Medgyaszay Vilma, Rózsahegyi Kálmán és az összes tagok fellépésével: **A GYÁVA** Harsányi Zsolt drámája. **GRIEG** Zenei kép. **A falusi mama Pesten,** Balázs Sándor komédiája. — **Pufi meg a gallér** Gábor Andor jelenet. Uj trefák aktualitások, dalok. Kezdete negyed 10 órakor

APOLLO
a ROYAL-SZÁLLÓ épületében
A legelőkelőbb fővárosi mozgóképszinház
Előadások: 5, ½8 és 10 órakor, ünnepnapon: 4, 6, 8 és 10 órakor. — Jegyelővétel: délelőtt 11-t l 1-ig és délután 3 órától

ROYAL
Nagyszálloda Budapesten.
Elsőrangu konyha, mérsékelt árak. Ebéd teriték 4 50, vacsora teriték 5.50 korona. Színházak után friss vacsora. Zene.
VÁRADY GYULA, igazgató.

Nincs többé hushiány!
legjobb
sózott tengeri halat, Klipphalat,
háztartások, kórházak, népkonyhák, fogolytáborok, katonaság részére, valamint heringet, szardidiniákat, halkonzerveket szállit a
Magyar Halkonzervgyár és Halkereskedelmi R.-T.
Welleminszky és Gottlieb Bpest, VI., Dágány-u. 12.
Kicsinyben kapható a fióküzletekben:
Központi vásárcsarnok
Rákóczi-téri vásárcsarnok
Batthyány-téri vásárcsarnok
Garay-téri halcsarnok
Ferdinánd-téri halcsarnok
Elkészitési módról leirás ingyen!

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 Pesten (ezelőtt Drasche) Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

A világhirnek örvendő
„BÉBÉ“
márkáju alpesi sürített
teljes-tej
mindenütt kapható.
Nagybani árusitás:
Magyar Füszerkereskedők bevásárlási rt.
Budapest,
V., Arany János-u. 31.

THE GRESHEM ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG BUDAPESTEN
V., Ferenc József-tér 5—6.

Magyarországi igazgató tanács:
Andrássy Géza gróf v. b. t. t. országgyülési képviselő, elnök.
Batthyányi Tivadar gf. orsz. gyül. képviselő
Dr. Gerenday György ny. min. tanácsos, kincstári jogügyi főtanácsos
boglári Simon Jakab udvari tanácsos, a budapesti áru- és értéktőzsde alelnöke

Ügyvezető igazgatók:
Igmándi Mihály, Scott H. János

MELOCCO PÉTER
cementbeton épitési vállalkozó
Budapest. Központi iroda: Nagymező-utca 51.
Telefon 166—52.
Vasbeton és betonpitkezések Városok csatornázása és ipari viztelenitése.
Mozzaik, terrazzo, keramit, mettlachilapok és fayence (csempe) burkolatok.

Kiváló porosz szén
Lupényi darabos és kocka szén
Gázgyári koksz
Kicsinyben és nagyban kapható:
EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t-nál
Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.
Telefon: 52—06, 52—07.

HERZ ARMIN FIAI
Budapest, IX., Soroksári-ut 76.
MAGYAR SZALÁMIGYÁR.
Aki igazán jó és izletes szalámit akar venni, az kérjen HERZ-szalámit! Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett kizárólag elsőrangu husból készül. A valódi HERZféle szalámi rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk.
Kapható minden jobb csemege-, füszer- és hentesüzletben. ::

ERDÉLYI

osztr. császári és magyar királyi udvari fényképész és a német császár és porosz király Ő Felségének udvari szállitója

BUDAPEST, VI.,
Semmelweis-utca 2. sz.
(Kossuth Lajos-utca sarkán.)

Művészi kivitelü nagyitások. Aquarell- és olajképek bármely fénykép után

Felvételek minden időben

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza

Budapest,
IV., Kossuth Lajos-utca 9.

Magyar Mosógépgyármüvek R.-T.
Budapest, IX., Dandár-utca 23.
Telefon: József 6—41.

Különleges gyártmányok:

Teljes gőzmosódaberendezések, kézi és erőüzemre. Herkules teknös kalanderek. Mosógépek. Vasalógépek. Centrifugálgépek. Szárítókészülékek. Fertőtlenitők.

Illusztrált prospektusok és tervezetek ingyen.

Dandár Mintagőzmosóda
üzemben, saját gyártelepünkön.

Ementhaler sajt
Tea-vaj
Kondenzált tej
kapható
ROTTERSMANN TIVADAR
sajt-, vaj- és csemegeáruk nagykereskedésben
Budapest, Király-utca 60.
Sürgönycim „Teorott" Budapest.
Speciális ajánlattal szivesen szolgálok. Telefon 29-46

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50 I.
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

---

Nyissa ki a száját

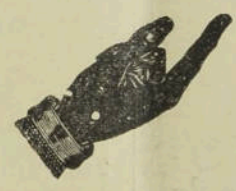
és öblitse ki korán reggel **fodormentalysoform** szájfertőtlenitővel.

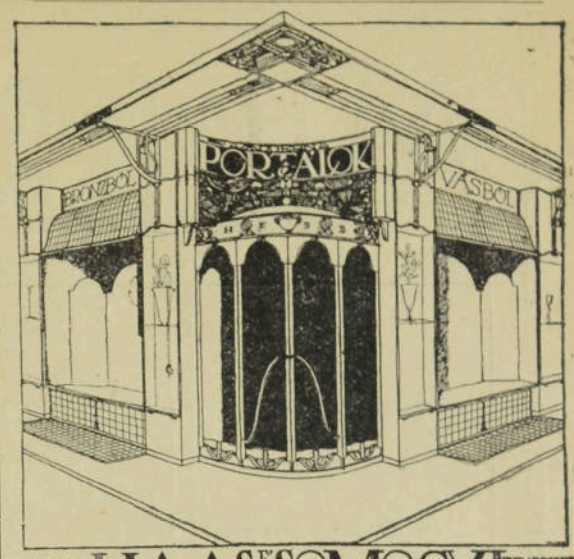
Néhány csepp **fodormentalysoform** elég egy pohár vizre, hogy kitünő szájvizet kapjunk, mely nemcsak fertőtleniti a szájüreget, hanem megszünteti a rossz szagot, üdit és óvja a fogakat is. Eredeti üveg (2 hónapra elég) **K 1.60.**

A kezét pedig mossa **lysoform-szappannal**, mely a legfinomabb pipere-szappan és lysoform-tartalmánál fogva fertőtlenit. A **lysoform-rzappan** csak látszólag drága (darabja K 1.20) használatban azonban olcsó, mert igen nagy és kiadós. Tegyen egy kisérletet vele.

Kivánatra ingyen küldjük bárkinek az „Egészség és fertőtlenités" cimü érdekes könyvet.

Dr. Keleti és Murányi
vegyészeti gyára
UJPESTEN.

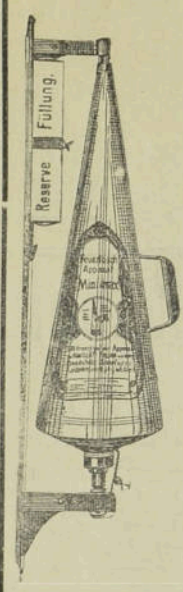

TELEFON 72-44 **HAAS ISOMOGYI** BUDAPEST VII. ERZSÉBET-KÖRÚT 3.

Dr Pápay-féle oltóintézet
Budapest, Teréz-körút 31. szám.
Szállit ki[illegible]nő minőségű,
enyhe [illegible]
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

Tüzveszély
ellen a legbiztosabb eszköz a
MINIMAX
KÉZI TŰZOLTÓ KÉSZÜLÉK

Nem szabad hiányoznia egyetlen egy irodából, mühelyből v. raktárból sem.

Bővebb felvilágositással szolgál a

MAGYAR MINIMAX R.-T.
BUDAPEST, RÓZSA-U. 85.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

MILLIÓK KÖNYVE

Az első regény	A második regény	A negyedik regény	A hatodik regény	A hetedik regény
Herczeg Ferenc A láp virága	**Szomaházy István** Mesék az irógépről	**Farkas Pál** Egy önkéntes naplója	**Mikszáth Kálmán** Galamb a kalitkában	**Herczeg Ferenc** A Gyurkovics lányok
A teljes regény ára 24 fillér.	A teljes regény ára 24 fillér.	A teljes regény ára 24 fillér.	A teljes regény ára 24 fillér.	A teljes regény ára 24 fillér.

A = Milliók könyve = minden száma egy teljesen befejezett regény.

Ára 24 fillér

Kéthetenként egy teljes regény jelen meg, mely mindenütt kapható. ≈

Az 1. vagy 2. számu regényt 25 fillér, mindakettőt 50 fillér levélbélyeg beküldése után bérmentve küldjük.

A = MILLIÓK KÖNYVE = VÁLLALAT ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Az első 6 teljes regényre bérmentes küldéssel 1 kor. 50 fillér.
13 „ „ (félév) .. .. 3 „ 20 „
26 „ „ (egész év).. .. .. 6 „ — „
Az előfizetési összeg legcélszerübben postautalványon küldendő.

A = MILLIÓK KÖNYVE = KIADÓHIVATALA SINGER ÉS WOLFNER BUDAPEST, VI. ANDRÁSSY-ÚT 16.

TŐKE GYORGY
építési vállalkozó
vállal kőműves és ácsmunkákat.
TELEFON 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78.
Városi iroda: Ujpesti-rakpart 5., I. em. 8.

WALLA JÓZSEF
cementáru-gyár részv.-társ.
Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló építési vállalat. —
Iroda kizárólag
Budapest, VII., Gizela-ut 38.
Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76, 191-14

Freissler Antal
csász. és kir. udvari felvonógyár.
Lift. Gyárt: Személy- és teher-felvonókat :: :: Speciálitás: Freissler ‚Express-Auto-lift' villamos gombnyomásu kormányzással. :: Lift.
Bpest, Horn Ede-u. 4. (volt Dávid-u. 2.)

Bründl János
csász. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII. kerület, Ovóda-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványvíz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

= MARTA =
Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK
Gyár; Aradon.
Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

SINGER
EREDETI SINGER VARRÓGÉPEK
családi varrógépek a legtökéletesebbek!
Csakis cégünk üzleteiben v. azok ügynökei utján vásároljuk
Singer Co. varrógép részvény-társaság
Budapest: IV. Semmelweis-u. 14. — VIII. Rákóczi-ut 39. VIII. Baross-utca 77. — II. Corvin-tér 1. — X. Liget-tér 2. VI. Andrássy-ut 28. — V. Lipót-körut 22.

Kelme occasiók!
120 cm. széles reklám kelmék, ruha, pongyola és kosztümökre métere 1.95, 2.50, 2.90, 3.35, 4.50, schottisch kelmék 3.90, divatos nyomott barchetek 1.40, 1.80
Gólya áruház
VI., Nagymező-utca 12. és IV., Vámház-körut 16. sz.

Thiergärtner és Stöhr
részvénytársaság
Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.
Telefon: 129-45.
Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák. Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk
Budafoki-ut 9-11 sz. alatt levő elegáns műtermeink megtekintését

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. január hó 12-én. — 2. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre .....16 K
Fél évre ..... 8 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca ... 18. szám
Telefon 137-43

Valának pedig

egynyelvüek a népek Bábel környékén, mikor arról volt szó, hogy építtessenek-e fürdőpalotákat, kisajátittassanak-e a Mayer-féle telkek ,vásároltassék-e villamos vasuti részvény, községesittessék-e a gáz és villam, megváltassék-e a társaskocsi, adassék-e ingyen telek a Népoperának s legyen-e tyuk minden város körüli patricius fazékjában? De nyomban bábeli zürzavar keletkezett, amikor a pénzügyi bizottság tanácstermében beállitották az Eiffel-tornyot: a huszmilliós deficitet.

Kuka lett ott egyszerre mindenki. Csak hosszu, kinos szünet után oldódtak beszédre a nyelvek. De már nem magyarul beszéltek. Az egyik cseremiszül dadogott, csuvaszul a másik, ostyákul a harmadik; sokfajta zagyva nyelven a többi. Még olyan is volt, aki a francia kölcsön esedékes kuponjaira pislogva, ellenséges nyelven riadozott. A nagy, a szörnyüséges deficit apaságát senki nem vállalta, hanem rákenték kulimásznak annak a nagy szekérnek a tengelyére, amelyre a háboru taxija van fölszerelve. Ezen a szekén ugy is annyi a teher, hogy rajta a városnak békeidőben hangyaszorgalommal összegyüjtött 20 milliós deficitje meg se kottyan. Egy sercintés a tengerbe, mondották a deficites urak. Milliárdos hadi hegy mögött mit jelent a huszmilliós székesfővárosi vakondturás? Szerencsére a város nem hitelező, hanem adós. Van katonaügyosztálya s igy könnyü kiállitani a bizonyitványt, hogy ő is hadbavonultnak özvegye. Kilakoltatási pert inditani ellene kegyetlenség; elárverezni nem lehet, mert nincs fuvaros, aki értékeit elszállitsa.

A tanácskozás második részletében aztán abban állapodtak meg, hagy deficit ide, deficit oda: ott ül a budavári kastélyban az amerikai nagybácsi: Teleszky István. A lajbija zsebében ez a husz millió meg se kotyvan. De mert akadt a tanácsbeliek közt, aki Teleszkyt zsugorinak ismeri s tudja róla azt is, hogy gyülöli a rekedthangu primadonnát, aki uszályos selyem ruhában jár: kideritették, hogy deficit tulajdonképpen nincs is és a deficit proficitnek bujdosik a költségvetésben.

Vala, tudvalevően, egy jámbor muzulmán, aki elment az ő szomszédjához, hogy kölcsönkérje a szamarát.

— A próféta szakállára, mondta a szomszéd, odaadnám, ha volna. De nekem nincs szamaram.

E percben megszólal a szérü alul egy hang. A szamárnak a hangja.

— Van szamarad. Hiszen hallom a hangját.

A jámbor szomszéd megütődve és sértődötten válaszolja:

— Ó, testvér, kinek hiszel te inkább. Nekem, vagy a szamárnak?

Mi is jámborul elhinnők a nincs deficit meséjét, ha a városi szérü alul nem hallanók a hangját ma épp ugy, mint hallottuk háboru előtt.

Fullánkok

Közgyülése

lesz szerdán a törvényhatósági bizottságnak és a tárgysorozat nem kevesebb, mint 136 pontból áll. Az 1916. évi költségelőirányzatot, a Népopera ügyét, az autótaxik ügyét, az állatkerti és kórházi költségvetést, az élelmiszerakció pénzszükségletét, az alügyész választást, a kenyérjegy-rendszer életbeléptetését, a kibukott főjegyzők nyugdijazását és még több fontos tárgyat akarnak egyetlenegy közgyülésen letárgyalni. Régi hibája a tanácsnak, hogy ugyancsak alaposan próbára teszi a városatyák emésztőképességét; arra azonban aligha volt még példa, hogy ugyanakkor, amikor egy deficites költségelőirányzattal kellene alaposan foglalkozni a közgyüléseknek, egész csomó egyéb és hasonlóan alapos megvitatást igénylő előterjesztést akarjanak letárgyaltatni. Ez nem lehet komoly vita, nem lehet üdvös, hasznos munka. A tapasztalat is azt mutatja, hogy a túlzsúfolt napirendeknek első, második pontjához még csak vannak felszólalások, de később teljesen ellanyhul az érdeklődés és a napirend többi pontjait egyszerüen a referensek gondjaira bizzák. Félő, hogy szerdán is hamarább fog kimerülni a közgyülés, mint a napirend.

Deficittel

végződik az állatkert költségelőirányzata, ami nem is meglepő dolog, mert a befektetett tőke amortizációjáról sohasem tudott gondoskodni ez az üzem és mert az állatkert nem üzlet, hanem elsőrendü kulturális vállalkozás, amelynek nincsen párja az országban s amelyet még akkor is fenn kellene tartani, ha egy milliót fizetnének rá évente. Az állatkertbe a háboru alatt kevesebben járnak, mint békeidőben: — nemde, ez több, mint természetes és az volna érthetetlen, ha fordítva állana a helyzet. De éppen azért, mert az állatkert az egész országnak és a Budapesten megforduló külföld látványossága, — illő volna, hogy az állatkert fenntartásához az állam járuljon hozzá. A kultura elsősorban állami feladat, nem pedig városi.

A tizes

bizottságban — amely e pillanatban csak kilences bizottság — kinos zavart okozott az a kérdés, hogy vajjon a kenyérjegykiosztást rendszerbe kell-e foglalni, vagy sem. Ezen vitatkoztak, ezen rágódtak és kinos látvány volt, ahogyan a közélelmezési ügyosztály vezetője mindenképpen visszaverni igyekezett a bizottsági tagoknak a rendszerre irányuló offenzíváját. Arról volt szó, hogy a lisztösszeirásnál egységesen kezeljék-e az összes lisztfajokat, vagy pedig külön osztályozzák, hogy valakinek hány kilogramm nullás lisztje van és hány kilogramm főzőlisztje, meg kenyérlisztje. Folkusházy tanácsnok egészen természetes dolognak tartotta, hogy egyszerüsitsék a kezelést és duzzogva hátrált, amikor megmagyarázták néki, miért fontos a külön-külön való kezelésnek a rendszere és hogy egy hivatalnak tulajdonképpen az volna a hivatása, hogy dolgozzék.

Nagyon aggasztó tünet a tizes bizottságban tapasztalt vergődés. Azt mutatja, hogy a kenyérjegy Budapesten nem fog nyugvópontot hozni és hogy a bajoknak, a kellemetlenségeknek, a hatóság tehetetlenségének ujabb forrása lesz az uj rendszer.

Uj jövedelmek.

A mulatóhelyek megadóztatása.

Sulyos gond szakadt a főváros pénzügyeinek intézőire. A deficitről már senki sem állitja, hogy egyedül a háboru az oka s a költségelőirányzatot kisérő tanácsi jelentés maga állapitja meg, hogy a kiadások rohamos emelkedésével szemben a bevételek nem szaporodnak a kellő arányban. A költségelőirányzat pénzügyi bizottsági vitájában — amelyet az e célból kiküldött albizottság részletes tárgyalása előzött meg — az a vélemény alakult ki, hogy a kiadásokat nem lehet lényegesen restringálni, viszont a bevételek tetemes növelése csakis uj adókból várható. Nagyon figyelemreméltó, tanulságos, hasznos vitája volt a pénzügyi bizottságnak, azonban, egyelőre csak akadémikus jellegü, teoretikus értékü megbeszélést hozott a vita, kész eredményeket nem.

Ami a kiadások redukálását illeti, magunk is azt valljuk, hogy ezeknél a tételeknél nem lehet olyan megtakaritásokat eszközölni, amelyek radikálisan javitanák a háztartást. Átmenetileg azonban sok kiadást lehet mellőzni, mert sok olyan tétel van — mint pl. az utcák tisztitása, épületek jókarbantartása — amely a háboru alatt mérsékelt dotálással is be kell hogy érje, bárha egyáltalában nem mondható luksuskiadásnak. A háboru idején mérsékelni kell azokat az igényeket, amelyeket a főváros közönsége az adminisztrációval szemben egyébként joggal támaszthat. Ha az épületeket csak a háboru után tatarozzák és ha az utcák tisztogatására csak félannyit költenek, mint normális időben, — akkor senkinek sem lesz ez ellen panaszos észrevétele és a mérleg mégis jelentékeny összeggel, talán másfél millió koronával is javul. Ismételjük, csakis a háborura vonatkozik ez az eszme és csakis a háborus esztendők költségelőirányzatát lehetne javitani vele.

A bevételek fokozása sokkal tágabb körben mozoghat, mint a kiadások redukálása. Három csoportba oszthatók általában ezek az eszmék, u. m. 1. az üzemek jövedelmezőségének fokozása, uj üzemek létesitése; 2. az állami adók egy részének átengedése, az állam segitségének igénybevétele; 3. uj városi adóknak a kreálása.

Az üzemek jövedelmezősége szorosan összefügg a gazdasági helyzet kialakulásával. A gázgyár és a villamos üzem most is szépen prosperálnak, dacára a villamos üzemvezetés egynémely hibáinak. Ha majd ezeknek az üzemeknek meglehetősen önző pénzügyi politikája megszünik, ha nem arra fognak törekedni, hogy tartalékokat gyüjtsenek, hanem első sorban a főváros pénztárát fogják gyarapitani, akkor ezek az üzemek a háboru után remélhető konjunkturák nagy hasznával, nagy segitségére lesznek amugy is a főváros háztartásának. És szinte bizonyos az is, hogy a háboru után végre hasznát fogja látni a város a fürdőinek és jövedelme lesz a többi üzemekből is.

Uj üzemek létesitésétől általában nem vagyunk elragadtatva. A községesités politikája általában nem hozta meg a várt eredményt és ezért ennél a pontnál a legnagyobb óvatosságnak van helye. Félünk minden pénzügyi tranzakciótól és tartunk tőle, hogy a régi tranzakciók is még nagyon sok pénzébe fognak kerülni a fővárosnak. Elég, ha e tekintetben a Városi Villamosra célzunk, amellyel a háboru után feltétle

nül csinálni kell valamit, mert hiszen évről-évre nő az az összeg, amellyel több kamatot fizetünk, mint amennyi osztalékot kapunk. Uj beruházás nélkül nem képzelhető el a Városi jövője, viszont az uj beruházások tőkéjének nagyobbik felét a fővárosnak kell adnia.

Az állami adók legnagyobb részéhez hozzá simul a községi adó, mint szerény pótlék. E tekintetben tiszta a helyzet, mert hiszen ha a háboru elmultával az illető adónemek állami bevétele emelkedik, vagy legalább visszatér a normális mértékhez, ugy a községi pótlék is megfelelő jövedelmet fog biztositani a fővárosnak. Abban, hogy az állam egyes adókat átenged a fővárosnak, annál kevésbbé lehet bizni, mert hiszen az államnak magának is sulyos gondja lesz a háboru milliárdos pénzáldozatának kiegyenlitése. Az államnak minden fillérre szüksége lesz és naiv optimista az, aki arra számit, hogy az állam fogja talpra állitani a fővárost. Egyébként nem vagyunk nagyon elragadtatva ettől az eszmétől, mert hiszen a főváros autonómiája sinylené meg első sorban, ha az állam pénzügyi gyámsága alá kerülne Budapest. Ha a krónikus deficitet az állam fedezné, akkor az államhatóság teljes joggal és az eddiginél sokkal szigorubb módon ellenőrizné a főváros minden lépését és beleavatkozna olyan ténykedésekbe, amelyek az autonómia jogán elsősorban a tanács és a közgyülés hatalmának a szférájába tartoznak. Az állam nem enged át jövedelmeket, az állam nem ad pénzt Budapestnek; ennél csak egy bizonyosabb, hogy a háboru után ujabb, hatalmas állami adóemelés jön, amely nemcsak azért lesz sulyos, mert a jövedelmet fogja érni, tehát a főváros még pótlék formájában sem fogja hasznát látni, hanem mert ugyszólván lehetetlenné teszi a községi adópótlék kulcsának felemelését, ami nélkül pedig radikális orvoslás aligha képzelhető el.

A konkluziót ezek után levonhatjuk: Budapest csakis a saját erejéből heverheti ki a háztartás nagy betegségét. A fővárosnak olyan jövedelmeket kell teremtenie, amelyek nem konkurrálnak az állami jövedelmekkel és amellett lehetőleg tág teret engednek a progressziv adózás elvének, a szegényebb osztályok kimélésének. — Már a háboru előtt sok szó volt a külön fővárosi ingatlanadóról, amely nagyon igazságos adó és nagy összeget jelent. Az értékemelkedési adó éppen olyan érett kérdés, mint az üres telkek megadóztatása. Nem késhet soká a külön fővárosi örökösödési adó és nem lehet tovább halasztani a luxusadók életbeléptetését. És itt átengedjük a szót a törvényhatósági bizottság egyik legtekintélyesebb, legsulyosabb szavu tagjának, Feleki Bélának, aki munkatársunk előtt a következőket mondotta:

— *A mulatóhelyek megadóztatása mulhatlan szükségesség.* Világháboru van, reng a föld és az összes pesti szinházak, kabarék, éjjeli mulatóhelyek, mozgószinházak zsufolva vannak, nem lehet jegyeket kapni. Ez azt mutatja, hogy ezek a helyek mind kitünő üzletek és mind üzleti vállalkozások. Nem lehet tehát a kultura hamis jelszavával védeni a mulatókat az ellen, hogy a főváros is hasznát lássa a nagy forgalomnak, amelyet lebonyolitnak.

Feleki Béla dr. kétségkivül fején találta a szöget. Amit a vidéki városok már régebben megvalósitottak, azt Budapestnek sürgősen meg kell valósitani. Nem járja, hogy a mulatóhelyek rekordnyereségeket vágjanak zsebre ugyanakkor, amikor Budapestnek husz millió a deficitje. A mulatók tulajdonosai — nem kell félteni őket — egyszerüen áthárithják majd az adót a látogató közönségre. Ez azonban nem nagy baj, mert aki mulatni akar, nem sajnálja azt a tiz-tizenkét fillért, ami a fővárosnak jutna. Türhetetlen dolog hogy a pezsgőfogyasztások ismert helyiségei ne járuljanak hozzá a közterhekhez, vagy csak oly mértékben, mint a komoly üzletek tulajdonosai. Ha más cimen nem, hát azért kellene alaposan megadóztatni ezeket a helyeket, mert a főváros megtüri őket. Az összes mulatókat kivétel nélkül és sürgősen meg kell ismertetni ezzel az uj adónemmel, amely kizárólag a főváros jövedelmét volna és amely évente milliókat hozna a fővárosnak.

Kibővitik a megyeri vizmüveket.

Nagyszabásu tervek 12.000.000 korona befektetéssel.

A vizvezetéki és világitási ügyosztály már régen elkészült egész csomó tervvel, amelyeknek kivitele azonban a mai viszonyok között, amikor sem munkaerő, sem a munkához szükséges anyag nem áll rendelkezésre, meg nem valósitható. Már az 1914-re tervezett épitkezéseket bizonytalan időre el kellett halasztani a háboru következtében beállott kedvezőtlen pénzügyi helyzet miatt. Az elmult esztendőben mindössze a Vár vizzel való ellátása érdekében fektettek a krisztinavárosi vizvezetéki átemelő telepből egy uj fővezetéket, megtörtént azután a Markó-utcai vizmütelep áthelyezése. Ez volt az egész, amit a XII. ügyosztály az elmult évben készen levő terveiből meg tudott valósitani.

Hogy azonban a háboru után annál nagyobb lesz a megvalósitandó feladatok száma, az egészen természetes. A Wekerle Sándor elnöklete alatt müködő Közmunkákat előkészitő országos bizottság azt a kérdést intézte a főváros tanácsához, hogy ismertesse a háboru utánra kilátásban levő közmunkáit. Az anyag összegyüjtését a XIII. ügyosztály végezte. Ebben a tervezetben a XII. ügyosztály mintegy tiz-tizenkét millió koronás beruházást jelentő közmunkával szerepel. Hogy mik lesznek ezek a teljesitendő munkálatok, arra vonatkozólag illetékes helyen a következő felvilágositást kapta a Fővárosi Hirlap munkatársa:

— A vizvezetéki munkálatok programmját természetesen a háboru miatt nem valósithatjuk meg. Pedig van elegendő kidolgozott tervünk, olyan is, amely már a müszaki tárgyalásokon, sőt olyan is, amely a közgyülés jóváhagyásán is átesett. Mi igazán nagy örömmel látnánk, ha már belekezdhetnénk a munkálatokba, azonban teljes lehetetlenségekkel állunk szemben. Az egész pedig azon mulik, hogy nincsen ólmunk. Már háromszor kértük a kormányt, hogy adjon ólmot, de mindháromszor azt a választ kaptuk, hogy pótoljuk az ólmot cementtel. Ez azonban a vizvezetéki igazgató véleménye szerint egyenesen lehetetlenség.

— Tény az, hogy tiz—tizenkét milliót fölemésztő munkatervünk áll készen. Ezek között ott van a mühelyek központos,i.t.á.s.a. Az uj mühelytelepet a VI. kerületben a Madarász-utca és Rákospalotai-ut sarkán levő telektömbre tervezik. Ennek költségeit már a közgyülés is engedélyezte, a közgyülési határozatot azonban a belügyminiszter azzal hagyta jóvá, hogy a munkálatokat csak a hadiállapot megszünte után szabad végrehajtani. Akkor azonban azonnal hozzáfogunk.

— Az uj központi raktárhoz, amely a Váci-uti raktárhelyiségek helyett a Tomcsányi-utcai gázométer mellett fog épülni, a tervek már elkészültek, de még tárgyalásokat igényelnek.

— A krisztinavárosi szivattyutelep átépitése és villamos üzemre való berendezése az 1916-ik év feladata lenne. Hozzá-

Pesti kabara.

A József-körúton van egy „Enyves Hát" nevü mulatóintézet. Semmi köze az enyvhez, de mégis enyves; semmi köze a háthoz, de mégis hátas. És itt nem rejthetem el nagyon régi bosszankodásomat azon, hogy a becsületes hátat miért blamirozzák úton-útfélén azzal, hogy enyvvel keverten emlegetik; miért van annyi értelmetlen „Enyves Hát" cégtábla Pesten és miért nincs egyetlen „Enyves Kéz" se, holott ezerszámra tudok alkalmas helyet az „Enyves Kéz" feliratok számára. Nem a bankokra, nem a háziurakra, nem a kisuzsorásokra, nem a pékekre gondolok. A költő kissé molett és igy nem szokott személyeskedni, mert fél az izgalomtól és a gutától. A költő nem céloz tulajdonképpen senkire, a költő csak ugy egyszerüen megjegyez és már siet is vissza a József-körutra, ahol a szönyegen forgó „Enyves Hát" kirakatában ez a táblácska fityeg:

Vöröskeresztes ápolónői dresszek a felvételhez dijmentesek.

Ne méltóztassanak a két *p*-én nevetni! Én is tudom, hogy minden tisztességes ápolónő megelégszik egy pével, de tudom azt is, hogy az enyves hátas ember nem analfabéta, hanem egy vicces pesti, aki azért irja az ápolónőt úgy, ahogy irja, mert egy vicces ember . . .

Egyébként pedig pompás üzleteket csinál. Esténkint óraszámra az a szórakozásom, hogy megállok boltja előtt és vigadok, bámészkodok. Bemegy a mindenesleány és bemegy a sarki csókkofa, benn ráadják a vöröskereszttel ékes fehér ápolónői köpenyt, bekötik a fejét az ártatlanság fehér gyolcsával, barátságos arc vágatik, szánakozó, siránkozó, szamaritánus variációkkal és kész a kép. Igy játszanak Pesten ápolósdit az Urnak, Hadúrnak 1916-ik esztendejében. És nehogy a mult esztendő megsértődjék, ide kell iktatnom, hogy már 1915 végén is igy murztak a Josefstadtban. Mondanom se kell, hogy a fölvételekhez álsebesültek is rendelkezésre állanak, csekély pótdijért, a nagyérdemü közönségnek. Örmestertől lefelé tizenöt krajcár, örmestertől fölfelé husz krajcár . . .

Sajnálnám, ha bárki is félreértene! Nem rendőrért orditok, mikor ezt megirom, csak a kuplégyárak szives figyelmét óhajtottam felhivni a vicces enyvesre.

*

Miután az eddig elő dottakból világos, hogy én egy ugynevezett szellemes vagyok és miután természetes, hogy senkise lehet szellemes csak ugy mirnixdirnix, azt hiszem, nem fog a szenzáció erejével hatni, ha bevallom, hogy szellemességi előkészitő tanfolyamom a magyar királyi opera. Operánk szövegkönyveinek köszönhetem, hogy az vagyok, aki vagyok és nem pusztában elhaló szó.

Ezt azért kellett előrebocsátanom, hogy megértessem önökkel: miért akartam a mult héten is az operába menni? És most jön a hiteles eset:

Kérem a telefonközponttól az operai pénztárt. Mással beszél. Kérem még egyszer. Mással beszél. Ujra kérem.

A központi angyal: Kár a fáradtságért.

Csekélységem: Ha szabad érdeklődnöm, miért kár?

A központi angyal: Mert minden jegy elkelt.

Csekélységem: Nagyon kedves, hogy nagysád informál. Talán mindjárt azt is megmondhatná, hol kaphatok mégis ma estére jegyet, ha már az operába nem mehetek?

A központi angyal: Tessék csengetni öt perc mulva, talán az „Omniába" szerezhetek egy jegyet.

Csekélységem: Ne tessék fáradni nagyságod ott lakom a szomszédságba és igy nem akarom terhelni.

A központi angyal: Hiába tetszik ott lakni, ott sincs már jegy, de nekem protekcióm van, mert a vőlegényem unokafivére hadifogolytársa az „Omnia" tulajdonosa felesége fivérének, a Kállai urnak, Astrachánban.

Öt perc mulva csengettem és a drótangyal, a drága, a jó istenke sokáig éltesse, boldogan jelentette, hogy az astrachani összeköttetés révén kivételesen egy pótszék a zenekari zongora alatt rendelkezésre áll.

Ez az én édes, jóságos, csibész Pestem! Ez! Ahol, ha az ember az operai pénztárt hivja, a telefonos központ rögtön kitalálja, hogy jegyet akarnak és nem csincsilla garniturát. És igy jön rá az ember, hogy miért is van világháboru, miért is dörögnek ágyuk Calaistól—Bagdadig? Azért, hogy astrachani hadifoglyok kegyes, jóakaratu protezsálásával helyet lehessen kapni egy pesti moziban. Egy picike helyet a moziban — akkor, mikor egy kiló hus ezer korona, egy kiló zsir kétezer korona, egy darab szappan ötezer korona, egy liter tejért pedig vagy szülni kell, vagy jöjjön protekciónak a tüdőnyavalya.

*

Szülő vagyok, szülő — György és András fiaim avattak ezzé — és mint szülőnek kötelességeim vannak. Oltatok, ujraoltatok, beiratok, jó példával járok elől — ami nem is olyan könnyü feladat, mint ahogy hinni méltóztatnak és ujabban szülői értekezletekre járok. Vasárnap is értekezleten voltam a józsefvárosi előljáróság tanácstermében, hogy háborogjam azon, hogy a Tavaszmező-utca két esztendeje a Népligetben van és kilencszáz kis diákot nyomoritanak meg azzal,

kapcsolódik ehhez a III-ik kerületi vizmü kibővitése, valamint az Istenhegyi és budakeszi-uti szivattyutelep épitési munkái. A krisztinavárosi szivattyutelep elektromos üzemre való átszerelésének és az óbudai 800 milliméteres átmérőjü főnyomócső fektetésének tervei készen állanak, müszakilag is letárgyaltattak már, mindössze a fedezeti kérdés megoldása van még hátra.

— A legnagyobbszabásu megoldandó feladat a káposztásmegyeri vizmütelep kibővitése. Itt a Dunapartot mintegy négy kilométer hosszuságban ki kell épiteni, uj kutakat kell furni, szivócsőhálózatot, továbbitó berendezéseket és egyéb munkálatokat kell végezni. Ezekkel a vizmü napi 240,000 m^3 termelőképességüvé válik. Erre vonatkozólag az általános tervek részben készen vannak, az első sorban kivitelre kerülő részekre vonatkozólag a részletes tervek is készen állanak. Most a müszaki tárgyalások következnek, majd a közgyülés elé kerül a kibővitési terv. A kibővitési munkálatok több mint hét millió koronába kerülnek.

— A műhelyek központositása, a krisztinavárosi szivattyutelep átépitése, a 800 milliméteres főnyomócső elhelyezése, ha a háboru ki nem tör, már készen is lenne. De munkában állana már az uj központi raktár is és igy tárgyalás alatt már csak a megyeri vizmütelep kibővitése lenne.

— Az ügyosztály tervei jelentékeny beruházásokat igényelnek, de ezeknek a beruházásoknak nincsen rizikója. A vizvezeték és világitás mindig meghozza a maga hasznát és nem fektethetünk le egyetlen méternyi csövet sem anélkül, hogy az ki ne fizetné magát. Éppen ezért ezek a beruházások nemcsak szükségesek, de jövedelmezők is és igy a háboru befejezése után sürgősen megvalósitandók.

Világvárosias sporttelep Rákosfalván.

Télen korcsolyapálya, nyáron strandfürdő

A ma már Budapest X-ik kerületéhez tartozó Rákosfalva az utóbbi években igen élénk fejlődésnek indult. Különösen sokat lendített rajta az a körülmény, hogy mind többen vannak azok, akik nyári pihenésüket itt töltik, sőt Budapestnek ez a kies része csupa nyaralószerü házból áll. De mindenekfölött jelentőséges lesz erre a vidékre az a körülmény, hogy itt épül az uj lóversenytér, amivel vonatkozásban tervbe van véve a városi villamos egy uj vonalának kiépitése is.

A világvárossá fejlődő Budapestnek ilyenformán igen jellegzetes és kellemes része lesz Rákosfalva, amely talán már a közelben ujabb vonzó érdekességet tud fölmutatni. A budapesti hirdető-vállalat, mielőtt községesitették, Emmerling Adolf tulajdona volt, akinek most az az életrevaló gondolata támadt, hogy Rákosfalva nyaralón télre és nyárra egyaránt kellemes szórakozótelepet létesit.

Emmerling Adolfnak a régi vámmal szemben 4400 négyzetméter területü telke van. Ebből a telekből

télre korcsolyapályát, nyárra pedig hatalmas strandfürdőt akar létesiteni.

Előbb ugy tervezték, hogy a szórakozóhely számára szükséges vizet a Rákospatakból szerzik be, de miután ez ellen a többi telektulajdonosnak, illetve vizjogosultnak kifogása lehetett volna, ugy határoztak, hogy a Rákospatakból veendő kisebb vizmennyiség mellett artézikutat furatnak, amely az uszodát vizzel fogja ellátni.

Az uszodát, illetve korcsolyapályát mindenesetre a legmodernebb berendezéssel akarják ellátni a vállakozók, akik az uszodához még alagcsöveket is fektetnek le, hogy szükség esetén a vizet ezek által melegitsék föl. Emmerlingék hatalmas arányokban fogják ezáltal a nyaralótelepet föllenditenie és nemcsak a nyaralóknak, de a környékbeli lakosságnak is kiválóan kedves szórakozóhelyet nyujtani.

Ha a lóversenytér is megnyilik, a villamos uj vonala is kiépül, a budapesti közönség mindenesetre fel fogja födözni Rákosfalvát, ahol a vállalkozók modern uszodájukkal és korcsolyapályájukkal bizonyára jelentékeny forgalmat tudnak majd teremteni.

A vállalkozók tervei teljesen készen vannak, azt már be is nyujtották a X. kerületi elöljáróságon, ahol az érdekeltekkel szombaton tartották meg a tárgyalást. Az érdekeltek a környék föllenditésének egyetemes, nagy érdekét véve figyelembe, nem is emeltek komolyabb kifogásokat és igy az életrevaló gondolat hamarosan testet fog ölteni.

A szombati elöljárósági tárgyaláson Emmerling Adolf, a vállalkozó, egyelőre csak a korcsolyapálya kiépitésének engedélyezését kérte. Erre meg is kapta az engedélyt.

Emmerling további tervei szerint nemcsak uszodát akar rákosfalvi telken létesiteni, hanem az uj bécsi strandfürdő mintájára, meg akarja csinálni a budapesti homokfürdőt is, amelyet a főváros közönsége már régen nélkülöz. E célból 4400 négyzetméternyi területét meg akarja kétszerezni és hatalmas szórakozótelepet fog létesiteni, amelyen vendéglő, tejcsarnok és három tenniszpálya is lesz.

Ilyen nagyszabásu vállalkozás mindenesetre megérdemli, hogy a városi villamos tervbe vett vonala kiépüljön annál is inkább, mert ez a fürdőtelep a budapesti közönség régi igényeit elégiti ki, amelyet a strandfürdő megvalósitásához füzött.

A kegyvesztett Császár-malom.

Magasan számitotta az őrlési dijat.

Ismeretes, hogy a pékek és a füszeresek a várostól, vagyis a közélelmezési ügyosztály lisztutalványozó hivatalától kapnak utalványt lisztszükségleteik kielégitésére. Ez az utalvány több malomra szól és a malmokkal a városnak külön elszámolása van. A malmok a várostól kapják a gabonát és ebből a gabonából őrölt lisztet adják ki a város utalványaival jelentkező pékeknek és füszereseknek. Eddig a Schmidt és Császár-féle malom is őrölt a városnak és a kereskedők és pékek utalványainak egyrésze ehhez a malomhoz is szólt.

Ujabban a hatóság beszüntette a Schmidt és Császár-malomhoz szóló utalványok kiállitását és csak azt a lisztet utalja ki, ami a régebben átadott gabonából készült. Ujabb gabonamennyiségeket azonban őrlés céljából nem ad a közélelmezési ügyosztály ennek a malomnak és ugy tudjuk, ennek az eljárásnak az oka az, hogy Schmidt és Császárék az őrlési dijat magasabban számitották és számlájukat az ügyosztály nem akarta akceptálni. A következménye azután a tulkövetelésnek az lett, hogy a város a céggel minden további összeköttetést megszüntetett, amit részben annak is tulajdonitanak, hogy sokan kifogásolták a közélelmezési ügyosztálynak a malommal való egyéb üzleteit is.

Zrinyi városatyát

tettenérték egy garniban

1.

Történetünk hősnőjéről ne essék szó. Egyike ő ama névteleneknek, akik kéjek adásával és vételével iparszerüleg foglalkoznak. A lovagias magyar nemzet rendes tagjai vagyunk és a magyar lovagiasság sürü ködtátyolt szokott boritani a kényes ügyekben szereplő hölgyekre. Nevezzük tehát hősünk hősnőjét egyszerüen Fátia Negránák. Vagy Nigránák.

2.

Hősünk ama sasok közül való, akik csak sast nemzenek, de nyulat soha. Még tévedésből sem. A neve: Zrinyi. Majdnem ugy hivják. Nem hadvezér, hanem ellenkezőleg: ügyvéd. Azonkivül székesfővárosi bizottsági tag és közlekedési szakértő. Ez okból tagja a közlekedési bizottságnak.

3.

Doktor Boda kiadta a rendeletet, hogy meg kell tisztitani a zugszállókat. Nem a férgektől, hanem ama névtelenektől, akik . . . stb. (L. első strófát.) Doktor Boda erről az elhatározásáról elfelejtette értesiteni a városatyákat. Zrinyi atya sem tudott róla és egy ködös éjjelen kirohant a sasok fészkéből. Zsebeibe 300— fillért tett, amivel alaposan devalválta hadvezérnévrokonának valutáját. Nem szabad azonban figyelmen kivül hagyni, hogy világháboru van és hogy az aranyak kimentek a forgalomból.

4.

Történetünk Zrinyi-je meg sem állt a Gyulai Pál-utcáig. Ezt az utcát azelőtt Gyöngytyuk-utcának hivták. Nyilván gyöngy-tyukok laktak benne. A gyöngytyukokra ma már csak egy garni-szálló emlékeztet, amely egyszerü, diszkrét menhelye a szerelem hajléktalainak. Vagy a hajléktalan szerelemnek. Ide rohant Zrinyi atya és a portás tisztelettudóan köszöntötte. Bizonyára gyakori vendég eme falak között Zrinyi atya. És bizonyára kitünő vendég, buzgó vendég.

5.

Doktor Boda jelt adott, mire egy fogalmazó és két detektiv hóditó körutra indult az éjszakában. A kedélyes társaság első utja a pesti garnizón legszolidabb garnija felé vezetett. Oda, ahol a Gyulai Pál-utca találkozik a Stáhly-utcával. Oda, ahol Zrinyi városatya találkozott — Fátia Negrával. Vagy Nigrával.

6.

Éjfélt ütött a Rókus-kórház beteg órája. Doktor Boda küldöttsége kopogtatott a városatya szobájának ajtaján.

— Ki az? — riadt fel Zrinyi sötéten.

— Jó emberek. Doktor Boda emberei. Nyissa ki az ajtót, hogy bemutatkozhassunk.

Zrinyi városatya gyorsan magára kapta Fatia Nigra otthonkáját, aztán ajtót nyitott és mereven bámult maga elé.

7.

A fogalmazó tekintetével nézte az ifju párt. Előbb a hősnőhöz fordult:

— Igazolja magát!

És a hősnő igazolta magát. Megmutatta a munkakönyvét, amelyből kiderült, hogy dolgozó tagja a társadalomnak.

— Hát Ön kicsoda?

— Én Zrinyi városatya vagyok, — mondotta hősünk nem minden büszkeség nélkül.

— Ohó, azt mindenki mondhatja, Mivel tudja igazolni magát. Van fényképes igazolványa?

— De mennyire! — szólt élénken Zrinyi atya és kivette a tárcájából — a Közuti és Városi villamos szabadjegyeket. Amely jegyek dukálnak néki, lévén ő a közlekedési bizottság érdemes tagja.

8.

A fogalmazó szalutált. Még csak egy kérdése volt:

— Mi járatban volt itt bizottsági tag ur?

— A főváros közlekedési viszonyait tanulmányozom. Mondotta negédesen Zrinyi atya és azzal távozott. Távozása előtt azonban rendbehozta — a számláját. Háromszáz fillért adott át Fátia Nigránák.

---

hogy kitelepitették a Tavaszmező-utcai gimnáziumot a Népligetbe és rokkantakat helyeztek el a tantermekben, holott a muzeumkörnyéki paloták sokkal alkalmasabbak lettek volna a rokkantak bekvártélyozására. Ez azonban a mi keservünk és nem akarom véle önöket untatni. Ezt csak mi, józsefvárosi szülők tudjuk átérezni, ez csak nekünk fáj! Mit tudja egy terézvárosi szülő, mi az a fájdalom?! Szóval nekünk fájdalmaink vannak; értekeztünk, inditványoztunk, határoztunk. A határozat, — amelyhez a teljes tisztelettel alólirott, nem járult hozzá, az volt — hogy szeretett képviselőnket kell felkérni a kerület sérelmének sürgős orvoslására. Szeretett képviselőnk ügybuzgalmába vetettük hát reménységünk horgonyát, de horgonyvetésünk magasztos pillanatát megzavarta egy borzalmas közbeszólás:

— Kérem szépen, tisztelt értekezlet ki most a mi szeretett képviselőnk?

És mert a kiváncsiság ragadós, egymásután még másik három szülő érdeklődött, hogy ki most a Józsefváros szeretett képviselője? Ó, hogy utálom magamat közéleti tájékozatlanságomért, az egyik szülő, én voltam. A szomszédom, aki nem tudta kielégiteni a kiváncsiságomat, egy nagy lap szerkesztője volt.

De ah — égi hang, a szolga jó és pihegve sug:

— A Jakabffy kegyelmes ur!

Boldogan lélegzettem föl és az volt az érzésem, hogy most már nyugodtabban leszek gyertyaszál, amely elhagyott, üres szobában áll, most már tudom, hogy a Jakabffy kegyelmes ur az én képem hőn szeretett prokuristája a törvényhozásban.

Ó, hogy hiányzol derék jó néhai Hüvős József! Amig Te itt jártál köztünk, sose voltunk informátlanok, Te mindég megmondtad: kit kell hőn szeretnünk?!

Szentmiklósi József.

Folyószámlahitel.

Ujabb 22 milliós kölcsön.

A szerdai közgyülésen tárgyalják a pénzügyi osztály előterjesztését, amely szerint a tanács 22 millió koronás folyószámlahitelnek az igénybevételére hatalmaztatik fel. Az előterjesztés voltaképpen nem is a pénzügyi osztályt érinti, hanem a közélelmezési ügyosztályt, mert a folyószámlahitelben burkolt kölcsönre állitólag az élelmezési üzemnek van szüksége. Ez az ellentét az őszinteségnek a hiányából folyik és a nyomaira rátalálunk az előterjesztés indokolásában. Eszerint ugyanis az élelmiszerakcióba mindössze 10,780.002 koronát fektetett be a főváros, tehát mintegy 12 millió koronával kevesebbet, mint amennyi kölcsön felvételét az élelmiszerüzem pénzszükségletére való hivatkozással kérik. Elvárjuk a bizottsági tagoktól, hogy megragadják az alkalmat és végre részletes elszámolást kérnek az élelmiszerakció pénzügyi oldaláról. A közgyülés annakidején nagy általánosságban adott felhatalmazást a tanácsnak arra, hogy élelmiszereket vásárolion. Ám a város nemcsak vásárolt, hanem valósággal üzleteket csinált az élelmiszerekkel, vett és eladott, megforgatta a tőkét ki tudja, hányszor. Nem lehet tehát tudni, hogy ma mennyi az aktiv és mennyi a passziv vagyona ennek az akciónak és nem lehet megállapitani, hogy mennyi az az összeg, amelyre az üzemnek szüksége van és amelynek erejéig a folyószámlahitel igénybevételére felhatalmazást kaphat a tanács. Köztudomásu tény, hogy a főváros milliókat nyert a sertés- és zsirüzleten. Mi történt evvel a pénzzel, mikor hajlandók Folkusházyék végre elszámolni erről?

Mi ugy véljük, hogy az élelmiszerüzemnek egyáltalában nincsen szüksége a folyószámlahitelre, legkevésbbé az egész 22 millió koronára. Ezt a nézetünket támogatja az előterjesztés is, amely abból indul ki, hogy a fővárost a háboru kitörésekor két nagyarányu kötelezettség terhelte. Ezek egyike az 1915. évi április 14-én esedékessé vált, 1913. évi 21,470.300 K függőkölcsön tartozás és a Magyar Villamossági Részvénytársulat telepének 22,066.056 K 73 f megváltási ára Az előbb emlitett szükségletet ugyan az illetékes fedözeti alapból az 1914. évi 158,000.000 Ks 4 és fél százalékos beruházókölcsön eredményéből egyenlitették ki, de az ekként megapadt kölcsönpénzkészletet azonos összegü, 1916. évi április 14-én lejáró függőkölcsönnel egészitették ki. A Magyar Villamossági Részvénytársulat követelésének kiegyenlitése a moratóriumnál fogva volt elodázható, de ennek fokozatos megszüntetése következtében, az ujabban történt megállapodásokhoz képest a még hátrálékos 19,017.964 K 08 fillérből 4,754.491 korona 02 fillér 1915. évi december 31-én került kifizetésre, 4,754.491 K 02 f pedig 1916. évi május 1-én, 9,508.982 K 04 f pedig 1916. évi december 31-én válik esedékessé.

Megállapitható ebből, hogy az előterjesztés indokolása csakugyan nem teljesen őszinte, mert a 22 millió nem az élelmiszerüzem céljaira kell, hanem adósságok törlesztésére. Ez ugyan nem változtat a folyószámlahitel igénybevétel szükségességének tényén, de mindenesetre azt jelenti, hogy burkolt, nem teljes őszinteséggel bevallott kölcsönfelvételről van szó. Ugy értesülünk, hogy a folyószámlakölcsönt már részben folyósitotta is a városnak a konzorcium, amelytől a 158 milliós kölcsönt kapta a főváros. Voltaképpen egyszerü átutalásról van szó, mert a konzorcium a kölcsön legnagyobb részét tőketörlesztésre és kamatfizetésre fogja le. Megtudjuk az előterjesztésből, hogy április 14-ikén sulyos fizetési kötelezettsége jár le a fővárosnak, akkor válik esedékessé a legujabb, 21,470.300 koronás függőkölcsön, amelyet azonban bizonyára prolongálni fognak. Megtudjuk továbbá, hogy a Magyar Villamossági Részvénytársulat megváltási összege az év folyamán teljesen törlesztve lesz. 1915. december 31-ikén 4,754.491 koronát törlesztett a főváros és a lapok a mult héten közölték is a részvényesekkel, hogy január 20-ikán megkapják az első felszámolási részletet, 120 koronát.

Flamingó és majomforradalom készül.

Az állatok nem kapnak kenyérjegyet

A flamingók és a majmok ellen orvtámadás készül. A közélelmezési ügyosztály beszüntetni szándékozik annak a heti három zsák lisztnek a kiutalványozását, amelyet hónapok óta az állatkerti flamingók és majmok kaptak, akik Lendl direktor hiteles bizonylata szerint kizárólag nullásliszt ből készült zsemlyét fogyasztottak még akkor is, amikor a náluk kevésbé szerencsés pesti ember csak kukoricakenyeret vásárolt a péknél.

A flamingók és a majmok részére kiutalt liszt beszüntetésének érdekes előzményei vannak. Ott kezdődik a dolog, hogy Spolarits György, aki pék is, kávés is és vendéglős is, százhusz zsák nullásliszt et adott el Flesch Zsigmondnak, a király-utcai Amerikai büffé tulajdonosának. Miután lisztet ma szabadkézből eladni nem szabad és miután azok akik ilyen esetet a hatóságnak feljelentenek, a lefoglalt liszt egyötödét kapják, természetes, hogy Spolaritsot és Fleschet följelentették, és a hatóság az Amerikai büffében lefoglalta a finom nullásliszt et. Eddig rendben ment a dolog, azonban a lefoglalással kapcsolatban kutatni kezdték azt is, vajjon honnan van Spolatritsnak annyi lisztje, hogy a készletéből százhusz zsákkal eladhat

Megállapitották, hogy a mult esztendőben, amikor a kukoricakenyér volt kötelező, az állatkertben szegény flamingók és szegény majmok bélhurutot kaptak és közülök többen jobblétre is szenderültek. Az állatorvosi főiskola fölboncolta az elhullott állatokat és hivatalos okmányt adott arról, hogy a majmok és a flamingók halálának egyedüli oka a kukoricaliszt. Szegény állatok kezdetben undorral fordultak el a kukoricalisztből készült zsemlyétől, később azonban s minthogy egyéb ennivalót nem kaptak, ráfanyalodtak erre is, azonban ugy jártak ők is, mint a Jónás kisdede járt a pesti tejtől, — egy szép napon örök álomra hunyták le szemeiket. Ekkor Spolarits, aki az állatkerti vendéglő bérlője is, beadványt intézett a tanácshoz és ebben a beadványban előadta, hogy ő készíti el a flamingók és majmok eledelét, minthogy pedig ez az eledel Lendl professzor hiteles bizonylata szerint kizárólag nullás grizes lisztből készülhet, arra kérte a tanácsot, utaljon ki a részére, erre a célra szolgáló lisztet. Spolarits meg is kapta, át is vette a majmok és a flamingók lisztjét, hetenként három zsákot.

Már most az képezi a hatósági vizsgálat tárgyát vajjon tényleg a flamingók és a majmok fogyasztották-e el ezt a lisztet, avagy pedig az Amerikai büffében készült volna-e sonkászsemlye, vagy pedig kanapé a majmok grizeslisztjéből. Sajnos a hatóságnak nem áll módjában ebben az ügyben a majmokat kihallgatni, és igy pontosan nem is lesz megállapitható, hogy a flamingók és a majmok, értve ez alatt természetesen az állatkerti majmokat, megkapták-e Spolaritstól a részükre kiutalt lisztből készült finom majomeledelt és flamingócsemegét. Az mindenesetre megállapitható, hogy Spolarits október elsején kihurcolkodott az állatkerti vendéglőből és ettől az időtől kezdve egy másik pékmester süt zsemlyét és ehhez hasonló tiltott jókat a flamingóknak, a majmoknak és ezek kedves hozzátartozóinak. Ez a pék nem kért és nem is kapott erre a célra lisztet a várostól, ellenben eldöntetlen az, hogy Spolarits októberben, novemberben, decemberben és január elején felvette-e a majmoknak és a flamingóknak szánt lisztet. Egyelőre ennek a kérdésnek a tisztázása van soron.

Akárhogyan is tisztázódik azonban a dolog, akár megkapta Spolarits a majmok és flamingók lisztjét, akár nem, ugy tudjuk, hogy be akarják szüntetni a flamingók és a majmok részére a lisztutalványozást és ha ez megtörténik, akkor kész a baj. A városgazdasági ügyosztály, amelyik az állatkertet mai nivójára fejlesztette, kész a majmok és a flamingók érdekeit megvédeni Folkusházyval szemben is.

A Népopera jövője.

Elszámolás a 73000 koronáról.

Szerdán tárgyalja a közgyülés azt az előterjesztést, amely a Népopera sorsáról dönt s amelynek lényege az, hogy a főváros a szinházat összes terheivel és összes várható jövedelmeivel együtt átveszi a volt bérlőktől és addig is, amig megfelelő bérlő akad, esetről-esetre történt bérbeadás utján igyekszik a terheket kifizetni. Az előterjesztés előzménye tudvalevőleg az volt, hogy egy konzorcium, amelynek tagjai voltak: Koch Károly, Biró Gyula és Henrik, Bun József és mások, szerződést kötött a régi bérlőkkel és a fővárossal a Népopera bérletére vonatkozólag. A szerződés komolyságának biztositására a konzorcium 73.000 koronát tett le a főváros központi pénztáránál azzal, hogy ez az összeg a fővárost illeti, ha meg, ha a konzorcium nem tesz eleget kötelezettségeinek, nem kezdi meg a bérletet. A városgazdasági ügyosztály előterjesztésének vonatkozó része a következő:

„A közgyülési határozat effektuálására azonban nem került a sor, mert az érdekelt pénzcsoport meghatalmazottja már a mult évi szeptember hó 17-én bejelentette, hogy a Népopera részvénytársaságnak tett ajánlatától *visszalép. Nem szólva ezuttal arról a jogi következményről, amely ennek a visszalépésnek a nyomában az ajánlattévőkre nézve beállott,* megállapitjuk, hogy a fővárosra nézve a visszalépés folytán lényegében ugyanaz a helyzet tért vissza, amely az ismertetett tárgyalások megkezdésekor fönforgott, vagyis hogy a Népopera részvénytársaság fizetésképtelensége folytán a fönnálló szerződésből kifolyóan fölmerült kérdéseket meg kell oldania. E kérdések megoldása annál kevésbbé tür halasztást, nert a főváros által a szerződés alapján vállalt terhek napról-napra növekednek."

A „jogi következmény", amelyről az előterjesztés csak általánosságban szól, a 73,000 korona kauciónak az elvesztése. Értesülésünk szerint a konzorcium Bedő Mór dr. jogtanácsos utján több izben tett már kisérletet arra, hogy a kauciót visszakapja, mert szerinte a szerződés teljesitését a főváros tette lehetetlenné.

A szerdai közgyülésen kérdést fognak intézni ebben az ügyben a tanácshoz és akkor megtudjuk, hogy a konzorcium kérése megtört-e a tanács jogi belátásán, vagy sem.

Babot, lisztet vegyenek. . . .

Licitálás a városházán.

Szállitási igazolvány nélkül nem szabad Budapestre semmiféle hüvelyes veteményt beszállitani, lisztet sem szabad hozni ide és sulyos büntetések terhe mellett meg van tiltva az is, hogy valaki Budapestről kenyeret vagy lisztet szállitson el bárhová is Ezeket a rendelkezéseket azonban sokan megszegik és az állomásokon a finánccok nap-nap után koboznak el olyan lisztet és olyan babot, amit vidéki rokonok, vagy élelmes vidéki parasztasszonyok hoznak be ide. Elkobozzák azután a postán is azokat a csomagokat, amelyekre kivülről az van irva, hogy abban ócska ruhát szállitanak, de amiben tényleg jót ita vidéki liszt huzza meg magát. A vámházaknál is gyakran csipnek el palotai meg monori asszonyokat, amint azok a kosarukb n eldugva babot, vagy lisztet hoznak be Pestre, hogy azt itt a maximális áron felül eladják.

A lefoglalt nagyobb liszttételeket a hatóság beszállittatja a községi kenyérgyárba, amely azokat a maximális áron megveszi. A kisebb tételeket ellicitálják. A közélelmezési ügyosztály lisztutalványozó hivatalának főnöke, *Grimm* Gábor főtanácsos hivatalában árverezi el ezeket a lefoglalt dolgokat és az ilyen árveréseknél elég sok a jelentkező. Grimm Gábor azonban sohasem engedi meg, hogy a lefoglalt liszt, bab vagy kenyér a maximális áron felül cseréljen gazdát, ezt ő erkölcstelennek tartja és bár nem ritka eset, hogy egy kiló lisztért akár egy koronát is fölkinálnak, a hivatal sohasem fogad el azért többet, mint amennyi elő van irva. Ha azután sok a jelentkező, akkor az árverésre kerülő mennyiséget a jelentkezők között egyenlő arányban felosztják. Ugyanigy tesznek a babbal is, ha azonban a lefoglalt cikk mennyisége olyan kicsiny, hogy azt nem lenne érdemes beszállitani a városba,

akkor ellicitálják mindjárt a vámházaknál és ilyenkor a finánccok jutnak olcsó pénzért babhoz, lisztheż vagy kenyérhez. Természetesen senki sem sajnálja tőlük az ilyen apró szerencsét.

Eddig tizennyolcezer korona gyült be igy a lefoglalt cikkek elárverezéséből, azok azonban, akik a kihágást elkövették, ezenkivül még tetemes birságot is fizettek és esetleg még elzárási büntetést is kénytelenek voltak elszenvedni. A tizennyolcezer koronából egyötöd rész a feljelentőt, illetve a följelentőket illeti, egyötöd rész jut a finánccoknak, háromötödrészt pedig a hivatal jótékony célra a hadsegélyző hivatalnak utalt át, amely ilyenformán közel tizenegyezer koronához jutott.

Előfordult az is, hogy különösen a tilalom életbeléptetésének első idejében elkövetett kihágásoknál az utolsó fórum mellőzte a lefoglalt liszt elkobzását, ezek a felek sem kapták azonban vissza a lisztjüket, hanem csak az akkori maximális árat kapták meg az eljárás alkalmával felmerült költségek levonásával.

Mellőzik a tanitókat.

Sérelmek, amelyek orvoslásra várnak.

A főváros közoktatásügye uj kezekbe került, sőt a közoktatásügyi ügyosztály nem is került bele *Déri* Ferenc dr. alpolgármester csoportjába, hanem az uj tanácsnok, *Wildner* Ödön dr. sáfárkodása fölött a fejügyeleti jogot *Bárczy* István polgármester tartotta fönn magának. Az uj regime olyan rövid, hogy annak teljesitményeiről ma birálatot mondani még lehetetlen volna, aminthogy egyelőre a közoktatásügyi ügyosztálynak befejezett, kialakult uj programmja alig is lehet. Ezzel szemben azonban fönnállanak a fővárosi tanitóság régi vágyai, teljesittetlen kivánságai. Ezekre vonatkozólag a fővárosi tanitóság körében a következőket hangoztatják:

A háborus viszonyok Déri Ferenc tanácsnok reformterveinek szinte egész komplexumát vetették vissza. — Mindazonáltal sikerült a közoktatásügyet a régi nivón megtartani. Mondhatjuk, hogy a háborus viszonyok az oktatásra különösebb hátrányos hatással nincsenek. Az iskolaépületeket ugyan nagyrészt háborus célokra kellett átengedni és a tanügyi személyzetből igen sokan vonultak hadba. Miután az elemi iskolákról van szó, csak a 432 hadbavonult tanitót emlitjük föl, amely szám a középiskolai tanárokkal együtt 605-re emelkedik.

A katonai beszállásolások és az iskoláknak kórházi célokra való átengedése csak az első időben okoztak zavart. Folytatólagosan több és több iskola szabadult föl. A tanitói karnak mégis igen komoly kivánsága, hogy az iskolaépületek most már végleg és teljesen fölszabadittass nak. Ennek meg is van a lehetősége, mert a barakkok épitésével már lehetővé van téve, hogy az iskolák visszaadassanak rendeltetésüknek. Ez annál is inkább fontos, mert az idén az elemi iskolakba kétezer tanulóval többet irattak be, mint tavaly.

A tanárok kisebb száma és a munka megszaporodása miatt nem panaszkodnak a fővárosi tanitók. Ezzel szemben azonban igen természetes kivánságuk, hogy bizonyos, a háboruval kapcsolatos, sőt azoktól független kivánságuk megvalósittassék. Ezek során először a drágasági segélyt kell emlitenünk, amelyet a mai napig sem kaptak meg a tanitók, bár a polgármester 50 százaléknak kiutalását már a karácsonyi ünnepekre igérte. Természetesen a késedelmeskedés bántja a tanitókat, akik, mint a többi lateiner elem, szintén nehezen küzdenek a drágasággal. Kinosan érinti a tanitókat az is, hogy a tanerőivel szemben bőkezünek kikiáltott főváros nem hogy meg nem előzte, de nem is utánozta a szükkeblü államot, amikor az minden alkalmazottja számára, minden gyermek után családi pótlékot engedélyezett.

A tanácsnak jogában van minden fővárosi tanitónak várakozási idejét s a fővároshoz történt megválasztása után, a tizedik szolgálati évtől kezdődőleg egy évvel megröviditeni. A tanács ezzel a jogával azonban eddig mindössze egyszer élt. Remélik a fővárosi tanitók hogy a háboruban szerzett érdemeik méltányolásánál ebben a kedvezményben ujból részesiteni fogják őket nemcsak munkaszaporulatok, de a háborus jótékonyság, népsegités és közélelmezés kérdéseinek megoldása körül kifejtett tevékenységük jutamazásaképpen is.

Igen fontos kivánságuk a tanitóknak a tanitói és igazgatói állások szervezése és azoknak az iskola-év végén való betöltése, valamint a cimzetes igazgatókká való előléptetés is. Az oktatószemélyzet öt százalékának cimzetes igazgatóvá való előléptetése is. Az oktató személyzet öt százalékának cimzetes igazgatóvá való előléptetését — illetve előléptethetőségét — a fizetési szabályzat irja elő, ennek dacára azonban a tanács ebben a kedvezményben eddig csak egyszer részesitette a tanitóságot, de akkor sem a megállapitott számarányban.

Ezek lennének nagyjában azok a kivánságok, amelyek megoldását a székesfővárosi tanitók a mai háborus viszonyok között sem tartják lehetetlennek.

Események

Tisztelt előfizetőinkhez!

A mult hó végén körlevélben közöltük, de szükségesnek tartjuk itt is megemliteni, hogy a lap előállitási költségeinek csaknem 100 százalékkal történt emelkedése folytán az előfizetési dijat, csekély 4 koronával

évi 20 koronára

emeltük fel. Az áremelést nem nyerészkedési célzattal eszközöltük és minthogy a normális viszonyok beálltával a régi 16 koronás előfizetési dijat visszaállitani akarjuk, — a dij ideiglenes megváltoztatását a lap fején nem is üntetjük ki.

A kiadóhivatal.

Előléptetések a gázmüveknél.

A tanács keddi ülésén dr. Ripka Ferenc gázgyári vezérigazgató előterjesztésére: Rózsa Károly főtitkárt és Schön Rezső és Kolhár Nándor főhivatalnokokat igazgató-helyettesekké nevezte ki. Mind a három főtisztviselő méltán rászolgált az előléptetésre, de városházi körökben különösen Rózsa Károly előléptetése váltott ki osztatlan elismerést, ahol jól emlékeznek még az ujságiróra, aki szeretetreméltó modorával és előzékenységével mindenkinek a legkészségesebben állt rendelkezésére. A gázmüvekhez a községesités alkalmával lépett be és ott rövid néhány év alatt a hivatalnoki kar oszlopos tagjává küzdötte fel magát. Maradandó érdemeket szerzett müködésével, a melyet a tanács a diszes előléptetéssel honorált.

A duzzogó törzsfőnök

Platthy György dr. levelet irt a polgármesterhez és bejelentette, hogy visszavonul a községi politikától, lemond nevezetesen a tizes bizottsági és kerületközi választmányi tagságról. Sulyos elhatározásának az volt az indoka, hogy a Krisztinaváros plébánosa nem az ő jelöltje lett, Hunkár Géza, hanem Zelliger Vilmos. Ugy látszik, Platthy később meggondolta a dolgot. Erre vall az is, hogy a polgármester mindeddig sem a 36-osban, sem a népélelmező bizottságban nem jelentette be Platthy lemondását. Ugy tudjuk, hogy a szabad polgári párt volt vezére tényleg habozik és kéreti magát.

Uj bizottsági tag.

Mult számunkban arról adtunk hirt, hogy Popper Mór elhunyt bizottsági tag helyét Rozgonyi Jakab póttag foglalja el a közgyülésen, mert a soron levő póttag, Kállay Dezső már korábban lemondott. Ez a hirünk tévedésen alapult s a tévedést az okozta, hogy Kállay Dezső a VII. kerületi demokrata párt megalakulásakor tényleg lemondott, de csak az Erzsébetvárosi Kör tisztikarában viselt állásáról. Az uj bizottsági tag ennélfogva nem Rozgonyi, hanem Kállay Dezső, aki egyuttal első képviselője a VII. kerületi demokrata pártnak a közgyülésen. Kállayban a törvényhatósági bizottság igen jeles, agilis, lelkiismeretes, ügybuzgó tagot nyert. Az uj városatya egyébként fia Kállay Gyula bizottsági tagnak.

Alügyész-választás.

A szerdai közgyülésnek nem a legfontosabb, de a legizgalmasabb tárgya lesz a tiszti alügyészek választása. Petzrik Jenő eddig is alügyész, ő tehát versenyen kivüli pályázója a saját állásának. A három uj állásra a kerületközi választmány ifj. Borbás Gáspárt, Szemethy Károlyt és Ecséry Lászlót jelölte. Ez a jelölés csakis Borbásra és Szemethyre nézve dönti el a választás sorsát, mert Ecséry Lászlónak erős ellenfele van Fuchs Jenő személyében. A kardvivás kétszeres olympiai világbajnokát öt kerület jelölte, közöttük olyan nagy kerületek, mint a VI. és a VIII. is.

Kibukott főjegyzők nyugdijaztatása.

Utolsó felvonulása játszódik le szerdán a tisztujitásnak. A közgyülés akkor tárgyalja a három mellőzött főjegyző nyugdijazására vonatkozó előterjesztést. *Ivánszky* Imre 30 éves szolgálati idő után 6147 korona nyugdijat és 1760 korona lakbért fog kapni. *László* Iván 32 éves szolgálati idő után 6473 korona nyugdijat és 1856 korona lakbért kap. *Petykó* Antal 29 esztendős szolgálati idő után 5984 korona nyugdijat és 1712 korona lakbért.

A tévhit ellen.

legnehezebb harcolni. A *„Milliók Könyve"* uj vállalatának is először azt a tévhitet kellett legyőzni, hogy a vállalat megcsonkitva adja regényeit hihetetlenül olcsó áron, 24 fillérért. Pedig a „Milliók Könyve" regényei mind teljes, megcsonkitatlan, befejezett regények. Ilyen a január 15-én megjelenő harmadik könyve is, amely *Farkas* Pál legnépszerübb humoros müve, *„Egy önkéntes naplója"*. A kitünő vidám könyv *Mühlbeck* Károly eredeti rajzaival diszitve jelenik meg és ára szintén csak 24 fillér. A „Milliók könyve" egyik legközelebbi regénye a magyar irodalom legnépszerübb könyve lesz: *Herczeg* Ferenc *„Gyurkovics-leányok"* cimü müve, a mely ma is éppen olyan elragadóan üde és friss, mint husz évvel ezelőtt, amikor az illusztris iró megirta.

A TŐKE

A fényüzés ellen.

A mult alkalommal az 1915. évi mérlegekről elmélkedtünk és arra utaltunk, hogy a leltárak felvételénél, a leirásoknál, a tartalékolásoknál, a nyereségek és osztalékok megállapitásánál a legnagyobb óvatosság és mérséklet a helyénvaló. A vezetőknek ne az legyen az ambiciójuk, hogy mennél fényesebb nyereségekkel és osztalékokkal izgassák a részvényesek és spekulánsok fantáziáját, hanem arra törekedjenek, hogy a nagyközönséget, melyet a háborus közgazdasági élet bizonyos jelenségei megzavartak: az időlegesen nagy pénzbőség, a jó üzletmenet, a könnyü nyereségek a helyzet tulzottan kedvező megitélésén is bizonyos könnyüvérüségre csábitanak, arra ösztönözzenek, hogy a helyzetet komolyabban itéljék meg, legyenek óvatosabbak, mérsékeltebbek és főleg takarékosabbak.

Időközben a sajtót, a politikai és közgazdasági köröket egy nagyon komoly jelenség izgatja: a külföldi fizető eszközök: a valuták és devizek rohamos áremelkedése. Természetesen nem a mi hivatásunk, hogy ebbe a bonyolódott nagy és nehéz vitába beleszóljunk. De konstatáljuk, hogy az a javaslat, melyben az összes szakértők megegyeznek, egy valutaközpont megalakitása. Ez a központ rekvirálja az összes külföldi fizető eszközöket, melyek a kiviteli kereskedelemből, külföldi követelésekből erednek és ugyancsak ez a központ gondoskodik arról, hogy ezeket az eszközöket szétosztja azok között, akiknek erre szükségük és jogos igényük van. Tehát nem kapnak valutákat azok, akik spekulálnak, de azok sem, akik külföldi pénzekért fényüzési dolgokat akarnak importálni.

A valutaközpont tehát arról fog gondoskodni, hogy ne lehessen behozni francia sampányiát, osztrigát, orosz káviárt, exotikus nyalánkságokat, Kerülő utakon francia és angol divatkülönlegességeket, csipkéket, ékszert, szóval olyan dolgokat, amelyek finomak, drágák, de feleslegesek. Szó van még egy másik javaslatról is. Miután a valuta megjavitásához aranyra van szükség, rekvirálni akarják a monarchiában az összes aranytárgyakat, melyeknek értékét a statisztikusok 400 millió koronára becsülik.

Mindezeket a javaslatokat egy szóban lehet összefoglalni: takarékoskodni kell. Ezt kivánja a közgazdasági helyzet, ezt kivánja az állam és édes mindnyájunk érdeke. Életmódunkból ki kell küszöbölni minden felesleges fényüzést. A szertelenségeknek az öltözködésben, a szórakozások keresésében meg kell szünnie. Es takarékosságra van szükség ugy a magánosok háztartásában, mint az állam és a főváros gazdálkodásában. A valutapiacokon mutatkozó jelen-

ségek arra intenek bennünket, hogy e nagy és komoly időknek komolyan nézzünk a szemébe. A pénz és érték fogalmai ingadozhatnak. A számok csalóka árnyékot üzhetnek. De takarékoskodással és munkával mindent helyre lehet hozni.

A kormányok majd csak megtalálják a bajok orvoslásának módját. De a társadalomnak is segiteni kell. A oktalan pazarlásnak, a fényüző és költekező kedvnek meg kell szünni, mert sérti az állam érdekeit és méltatlan a mai nagy idők érzéseihez.

Életbe lépett a kényszeregyezség.

E héten lépett élebe az uj **kényszeregyezségi** eljárás. Mint ismeretes, a kényszeregyezségről szóló törvény, hogy a fizetésképtelenség esetében elkerülhető legyen a csőd, — amely megfosztja nevétől s vagyonától az adóst, de ugyanakkor nem juttat a hitelezőnek többet egy-két százaléknál, — elrendeli, miszerint ha a követelések kétharmadrészét képviselő hitelezők az egyezséget elfogadják, ez a többi hitelezőre is kötelező és csőd nélkül nyernek kielégitést; felszámolást s lebonyolitást pedig nem tömeggondnok-ügyvéd, hanem kinevezett *vagyonkezelő* intézi.

Az most a kérdés, hogy kiket fognak a birróságok vagyonkezelőkké kinevezni. A budapesti kereskedelmi és váltóbiróság ugy oldotta meg ezt a személyi problémát, hogy bekérte a bécsi *Creditoren-Verein* budapesti megbizottainak és a budapesti *Hitelezői Védegylet* tisztviselőinek névsorát és ezek közül fog minden esetben vagyonkezelőt kirendelni, nem pedig ügyvédeket vagy kereskedőket. Eddig *kilenc kényszeregyezségi ügyet jelentettek be*, valószinüleg minden esetben sikerülni is fog egyezségileg elintézni az ügyet és elkerülhető lesz a csőd. A budapesti biróság *Horváth és Halász* divatáru kereskedő esetében e hó 12-ére tüzte ki az első kényszeregyezségi tárgyalást és vagyonfelügyelőül *Blau* Szigfridet, a Hitelezői Védegyelet igazgatóját nevezte ki.

Eddig csak egyetlen kényszeregyezség köttetett és jelent is meg a hivatalos lapban. Ezt az *aradi* törvényszék hozta.

A vidéki kényszeregyezségi eljárásnál a vagyonkezelő kinevezése nehezebb. A budapesti nagykereskedők, — akik pedig rendszerint a főbb hitelezők — nem igen biznak a vidéki kereskedőbe, mint vagyonkezelőbe: föltételezik, hogy elnézőbb a velük egy városi vagy vidéki adóssal szemben. Ezért több érdekkör eljárt az igazságügyminiszternél, hogy a budapesti *Hitelezői Védegylet* tisztviselőit rendeljék ki, de ez megvalósitható nem volt, mert nagyon megdrágitaná az eljárást. Ezért a miniszter a vidéki kereskedelmi és iparkamaráktól kért véleményt és ugy határozott, hogy a nem törvényszéki székhelyen lévő adósok ügyeiben mindig a törvényszéki székhelyen lakó — lehetőleg érdeknélküli — kereskedő neveztessék ki vagyonkezelőül, a vidéki törvényszék székhelyén lévő kereskedő ügyében pedig az a helybeli kereskedő, akiket a budapesti és bécsi hitelezők többsége ajánl, s főként, ha maga is jelentősebben érdekelt. Vagyis nagyobbára az egyik *nagyobb hitelezője az adósnak lesz a vagyonkezelő*.

Igen érdekli a kereskedőket az is hogy milyen lesz a dijazása e vagyonkezelőknek? Az eddig egyetlen elintézett ügyben, ahol 40.000 koronás érdekeltség 40 százalékos kényszeregyezséget kötött, 400 koronában állapitották meg a vagyonkezelő honoráriumát. Körülbelül ez lesz az arány ezután is. Jóval kevesebb tehát, mint amennyit az ügyvéd-tömeggondnokok a régi szerencsétlen csődeljárásnál törvényes jogon elszámoltak.

Mi készül az osztálysorsjátéknál?

Az osztálysorsjáték igazgatósága nagyon mozgalmas idényre tekinthet vissza és izgalmas közgyülés előtt áll. A mult évben történt meg először, hogy redukálni kellett a sorsjegyek számát, illetve a kibocsájtandó sorsjegyeknek csak a felét adták ki, minden egész sorsjegyből egy felet, nyolc nyolcad helyett csak 4 nyolcadot. Erre az elhatározásra nagy felzudulás támadt, mert sem a közönség, sem az árusitók nem voltak megelégedve ezzel a tranzakcióval. A közönség fanatikusan ragaszkodik egy-egy számhoz, az árusitók pedig közvetlenül érezték a közönség elégedetlenségét. Rajtuk kivül az állam is rosszul járt, mert a sorsjáték igazgatósága az államnak is csak a szerződés szerint kikötött bér felét akarta fizetni. A sokoldalu tiltakozásra azután egy negyeddel felemelte az igazgatóság a kibocsájtandó sorsjegyeket és evvel ideiglenesen elcsendesitette az elégületlenséget. Megoldatlan maradt azonban egy másik kérdés, amelyet információnk szerint a mostani közgyülésen szóvá fognak tenni. A vállalatnak ugyanis a huzások időleges szüneteltetése folytán az 1914. évi első negy huzásra befizetett részletek után közel 400.000 koronányi kamatnyeresége volt. Ezt az összeget az igazgatóság nem tüntette fel a mérlegben és a közönséget sem kárpótolta. Szóvá fogják tenni végül a közgyülésen a koncesszió meghosszabbitásának kérdését is, miután a részvényesek közül is sokan vannak, akik helyeslik az állami sorsjáték létesitését, mert a mai rendszer csak az alapitóknak biztosit illegitim előnyöket. Minden valószinüség szerint ezen a közgyülésen nagy viták lesznek annál is inkább, mert ezen kivül aligha lesz már több, mint egy közgyülése a vállalatnak, ahol a részvényesek kibeszélhetik magukat. A pénzügyminiszter különben — amint értesülünk — most vizsgálja az igazgatóság előterjesztését a koncesszió meghosszabbitása tárgyában és minden valószinüség szerint visszautasitja az egész memorandumot — érdeme szerint. — A Hazai-Serényi társaság természetesen tühözfához kapkod, hogy a zsiros koncot megmenthessék a maguk számára.

Ultimátum a talpfaszállitóknak.

Mint szakkörökből halljuk, a Máv felszólitotta régi szerződéses talpfaszállitóit, hogy a szerződésben kikötött fix mennyiségen felül még 20 százalékot szállitsanak le ez idén. A Máv ultimátumszerü leiratát arra alapitja, hogy a szerződés szerint neki joga van — ha szükség felmerül — még 20 százalékos többlet szállitását követelni a termelőktől. A kétségbeesett talpfaszállitók, — akiknek ugyancsak rosszul kezdődik az esztendő — fühöz-fához futkosnak most segitségért, oltalomért a Máv ellen. Mint halljuk, a Máv ezuttal nem lesz lágyszivü és nem fog koncessziókat tenni a termelőknek, akik békeidőben éppen eleget kerestek rajta.

Tőkeszaporitás a miskolci malomnál.

A Fővárosi Hirlap annakidején közölte, hogy a Kereskedelmi Bank tárcájában volt 2500 darab Borsodmiskolczi Gőzmalom részvényt megvásárolta egy konzorcium, melynek tagjai a malomvállalat főrészvényesei voltak. Már akkor jelentettük, hogy nagy tranzakció áll küszöbön a malomnál. Mint most halljuk, a vállalat 1.8 millió koronával fogja szaporitani alaptőkéjét olymódon, hogy minden három részvény után egy uj részvényt fog felkinálni főrészvényeseinek: a Deutsch Ig. és Fia cégnek, Hatvany Károly bárónak és a Hazai banknak. A részvényeket — ellentétben a tőzsdei hirekkel — nem fogják ingyen adni a részvényeseknek, hanem igen előnyös árfolyamon. Még igy is jó üzletet csinálnak a részvényesek, mert a 200 korona névértékü részvények mostani árfolyama már 800 koronát is meghaladta.

A Községfejlesztő rt. már müködik.

A Községfejlesztő rt. országos élelmezési központja — mint ismeretes — petroleummal, szénnel, rizszsel, saittal és egyéb fontos közfogyasztási cikkekkel látja el a vidéki városokat. A Községfejlesztő rt. porosz szenet árusit, amelyet a hires Friedleander-cégtől vásárol. Miután azonban a vállalat 3 éves szénelszállitási szerződéseket akar kötni, több város nem fogadta el az ajánlatot, mert nem akarták magukat hosszabb időre lekötni. Sajtot Svájcból hoz be a vállalat, legutóbb lekötött három waggon ementhali sajtot, amit már szállitani akartak, amikor 3000 koronát ráigértek a sajtra, ugy hogy a részvénytársaság csak egy waggon sajthoz juthatott.

Országos kisvasuti hálózat.

A *Világpiac* legközelebbi száma érdekes vasutépitési tervről számol be. A közlemény szerint az *Ohrenstein és Koppel* cég, továbbá *Hoffer* Alajos, *Roessemann és Kühnemann* és a bécsi *Bahnbau und Industrie A.-G.* elömunkálati engedélyt kértek a kereskedelmi minisztertől egy 1500 kilométeres kisvasuti hálózat épitésére. A vállalkozást két nagybankunk és egy vasipari vállalat finanszirozná. Ha a miniszter a részletesen kidolgozott terveket jóváhagyja, akkor a konzorcium haladéktalanul hozzáfog a munkálatok kiviteléhez.

Anatóliai gyapju Magyarországon.

A Konstantinápolylyal való összeköttetés legelső napjaiban — mint *Az Ujság* jelenti, — már megtörtént minden intézkedés annak érdekében, hogy a magyar posztógyárak a törökországi gyapjuból reájuk eső ötven százalékos kvótát igénybe vehessék. Természetes, hogy a szállitás okozta a legnagyobb nehézségeket. Eleinte postacsomagokban elég tekintélyes mennyiségek voltak behozhatók. Jó ideje a dunai uton érkeznek már nagyobb szállitmányok.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
Merkantil nyomda, Havas és Lehner.

ODEON MOZI
Rottenbiller-u. 37., Király-utca mellett.

Riportok a világháboruból

Teddy és a tavasz.
Vigjáték 2 fölvonásban.

A Nordisk Films Compagni ujdonsága: **A látszat öl.**
Dráma 4 felvonásban főszereplő: Clara Wieth

Az előadások délután négy órakor kezdődnek. Kitünő nyolc tagu zenekar. Hetenkint háromszor: Hétfőn, szerdán és pénteken müsorváltozás.

NEMZETI (Royal) ORFEUM
Minden este 8 órakor háborus, csütörtökön vasár és ünnepnap d. u. egész olcsó helyárakkal a ragyogó januári müsor.
Chevalier Thorn
és még husz atrakció!

MODERN SZINPAD KABARÉ Andrássy-ut 69. sz. :: Telefon 93—16
Ma és mindennap az uj januári müsor:
Két szoba butor Gábor Andor drámai vázlata. A főszerepben Medgyaszay Vilma. **Szövetségesek.** Harsányi Zsolt tréfája. Játszák Rózsahegyi Kálmán és Huszár Károly. Uj dalok, tréfák aktuálitások, fellépnek: Kökény Ilona, Vidor Feri, Forgács Rózsi, Péchy Erzsi, Hollós Rózsi, Rajna Alice, Nagy Margit, továbbá Boros, Huszár, Banóci, Békeffi, Gellért, Gonda, Kezdete 1/4 10 órakor.

APOLLO
a ROYAL-SZÁLLÓ épületében
A legelőkelőbb fővárosi mozgóképszinház
Előadások: 5, 1/2 8 és 10 órakor, ünnepnapon: 4, 6, 8 és 10 órakor. — Jegyelővétel: délelőtt 11-től 1-ig és délután 3 órától.

ROYAL
Nagyszálloda Budapesten.
Elsőrangu konyha, mérsékelt árak. Ebéd teriték 4 50, vacsora teriték 5.50 korona. Színházak után friss vacsora. Zene.
VÁRADY GYULA, igazgató.

ERDÉLYI

osztr. császári és magyar királyi udvari fényképész és a német császár és porosz király Ő Felségének udvari szállitója

BUDAPEST, VI.,
Semmelweis-utca 2. sz.
(Kossuth Lajos-utca sarkán.)

Művészi kivitelü nagyitások. Aquarell- és olajképek bármely fénykép után

Felvételek minden időben

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza

Budapest,
IV., Kossuth Lajos-utca 9.

Magyar Mosógépgyármüvek R.-T.

Budapest, IX., Dandár-utca 23.
Telefon: József 6—41.

Különleges gyártmányok:

Teljes gőzmosódaberendezések, kézi és erőüzemre. Herkules teknös kalanderek. Mosógépek. Vasalógépek. Centrifugálgépek. Szárítókészülékek. Fertőtlenitők.

Illusztrált prospektusok és tervezetek ingyen.

Dandár Mintagőzmosóda

üzemben, saját gyártelepünkön.

Ementhaler sajt
Tea-vaj
Kondenzált tej

kapható
ROTTERSMANN TIVADAR
sajt-, vaj- és csemegeáruk nagykereskedésben
Budapest, Király-utca 60.
Sürgönycim „Teorott" Budapest.
Speciális ajánlattal szivesen szolgálok. Telefon 29-46

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Ragályok ellen

most igen alaposan kell védekeznünk, mert kolera, vörheny, kanyaró, tiphus, himlő és egyéb ragályos betegségek a háboru után fokozottabb erővel lépnek fel, mint más időkben, miért is szükséges, hogy minden háztartásban egy megbizható fertőtlenitő szer kéznél legyen. A jelenkor legmegbizhatóbb fertőtlenitő szere a

LYSOFORM

szagtalan, nem mérgező, olcsó és eredeti üvegekben **90 fillérért** minden gyógyszertárban és drogériaban kapható, Hatása Löffler, Vertun, Pertik, Vas, stb. intézeteinek vizsgálatai szerint gyors és biztos, miért is az összes orvosok betegágyak fertőtlenitésére, antiseptikus kötözéseknél (sebekre és daganatokra) kéz- és arcmosásra és ragályok elháritására, stb. mindenkor ajánlják.

LYSOFORM-SZAPPAN

finom gyenge pipereszappan, 1 százalék lysoformot tartalmaz és antiseptikus hatásu. Alkalmazható a legkényesebb bőrre is; szépiti, megpuhitja és illatossá teszi a bőrt Egy kisérlet és Ön a jövőben kizárólag ezen szappant fogja használni. **Ára 1 korona 60 fillér.**

FODORMENTA-LYSOFORM

erősen antiseptikus hatásu szájvíz Szájbüzt rögtön és nyomtalanul eltüntet és a fogakat konzerválja. Használandó továbbá orvosi utasitás szerint toroklobnál, gégebántalmaknál és nátha esetén gurgulázásra. Néhány csepp elegendő egy fél pohár vizre. **Eredeti üvegje 1 korona 60 fillér.**

Az összes lysoformkészitmények kaphatók minden gyógyszertárban és drogériában. Kivánatra bárkinek ingyen és bérmentve megküldjük az «Egészség és fertőtlenités» cimü érdekes könyvet.

Dr. Keleti és Murányi

vegyészeti gyára

UJPESTEN.

ÜVEGBETON

KEPPLER SZABADALMA

HAAS ÉS SOMOGYI BUDAPEST VI. FRANGEPÁN U. 7

SPECIALIS ÜVEG-VASSZERKEZETEK GYÁRA

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

A világhirnek örvendő

„BÉBÉ"

márkáju alpesi sütitett

teljes-tej

mindenütt kapható.

Nagybani árusitás:
Magyar Füszerkereskedők bevásárlási rt.
Budapest,
V., Arany János-u. 31.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcelláu-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen.

MELOCCO PÉTER

cementbeton épitési vállalkozó

Budapest. Központi iroda: Nagymező-utca 51.

Telefon 166—52.

Vasbeton és betonpitkezések Városok csatornázása és ipari viztelenitése.

Mozzaik, terrazzo, keramit, mettlachi-lapok és fayence (csempe) burkolatok.

MILLIÓK KÖNYVE

Az első regény	A második regény	A harmadik regény	A negyedik regény	Az ötödik regény
Herczeg Ferenc	**Szomaházy István**	**Farkas Pál**	**Doyle**	**Mikszáth Kálmán**
A láp virága	Mesék az irógépről	Egy önkéntes naplója	Az üldöző	Galamb a kalitkában
A teljes regény ára 24 fillér.	A teljes regény ára 24 fillér.	A teljes regény ára 24 fillér.	A teljes regény ára 24 fillér.	A teljes regény ára 24 fillér.

A = Milliók könyve = minden száma egy teljesen befejezett regény.

Ára 24 fillér

Kéthetenként egy teljes regény jelen meg, mely mindenütt kapható.

Az 1. vagy 2. számu regényt 25 fillér, mindakettőt 50 fillér levélbélyeg beküldése után bérmentve küldjük.

A = MILLIÓK KÖNYVE = VÁLLALAT ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Az első 6 teljes regényre bérmentes küldéssel 1 kor. 50 fillér.
13 „ „ (félév) .. .. 3 „ 20 „
26 „ „ (egész év).. .. .. 6 „ — „
Az előfizetési összeg legcélszerübben postautalványon küldendő.

A = MILLIÓK KÖNYVE = KIADÓHIVATALA SINGER ÉS WOLFNER BUDAPEST, VI. ANDRÁSSY-ÚT 16.

TŐKE GYÖRGY
építési vállalkozó
vállal kőmüves és ácsmunkákat.
TELEFON 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78.
Városi iroda: Ujpesti-rakpart 5., I. em. 8.

A KATONA-falak
tartósak, egészségesek és olcsók
Bárki kaphat építési licenciát
SPECIÁLIS ÉPITKEZÉSEKRE .-.
BUDAPEST, VII., GIZELLA-UT 38. SZ.
TELEFON: 66—27. SZÁM.

Freissler Antal
csász. és kir. udvari felvonógyár.
Lift. Gyárt: Személy- és teher-felvonókat :: :: Speciálitás: Freissler ‚Express-Auto-lift' villamos gombnyomásu kormányzással. :: Lift.
Bpest, Horn Ede-u. 4. (volt Dávid-u. 2.)

Bründl János
csász. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII. kerület, Ovóda-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellöztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derito telepek. Gyógy- és gözfürdök. Prospektusok. Arajánlatok.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

= MARTA =
Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK
Gyár; Aradon.
Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

EREDETI SINGER VARRÓGÉPEK
SINGER
családi varrógépek
a legtökéletesebbek!
Csakis cégünk üzleteiben v. azok ügynökei utján vásároljuk
Singer Co. varrógép részvény-társaság
Budapest: IV. Semmelweis-u. 14. — VIII. Rákóczi-ut 39. VIII. Baross-utca 77. — II. Corvin-tér 1. — X. Liget-tér 2. VI. Andrássy-ut 28. — V. Lipót-körut 22.

Kelme occasiók!
120 cm. széles reklám kelmék, ruha, pongyola és kosztümökre métere 1.95, 2.50, 2.90, 3.35, 4.50, schottisch kelmék 3.90, divatos nyomott barchetek 1.40, 1.80
Gólya áruház
VI., Nagymező-utca 12. és IV., Dámház-körut 16. sz.

Thiergärtner és Stöhr
részvénytársaság
Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.
Telefon: 129-45.
Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák. Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk
Budafoki-ut 9-11 sz. alatt levő elegáns műtermeink megtekintését

25 Lo/39 11

Ötödik évfolyam. Budapest, 1916. január hó 19-én. 3. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre .....16 K
Fél évre ..... 8 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szombaton. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca 18. szám. Telefon 137-43

Peckes beszéd

hangzott el a közgyülés termében a mult héten. A beszéd alá bizottsági tagságának képzelt tekintélyéből épitett talapzatot. Oly magasat, hogy senki eldönteni nem tudta: melyik a nagyobb: a beszéd-e, vagy az a ki a beszédet mondta? Ismételjük: a beszéd peckes volt s az volt az is, akinek ajkáról mindenek ámulása közben lepergett. Nádfedeles házak ereszén ilyen peckesen sürüsödik a felhő izzadsága jégszigonyokká s az alatta haladó ember aggódva veti félre a fejét, nehogy a szigonysorozatból egy is a fejére koppanion.

Mert szörnyüséges szószigonyok röpködtek a közgyülési teremben. Diszkeretbe abroncsolva glóriának volt tüzdelve Heteés Antal bizottsági tag feje köré; onnan kapkodta le egyenként s harsogva dobta a városi tisztviselők irányában. Az első találat a városi főtisztviselőket érte. Azt mondta róluk: gorombák. A második találattól a kisebb tisztviselők riadoznak. Azt mondta róluk: kaszinóznak.

Elbirják-e a fő- és a kisebb rendü tisztviselők e sulyos vádakat? Semmi okom, hogy ezzel törődjem. Védelmükre nem sietek, mert védőjük hivatlanul is jelentkezik s már a küszöbön eléje áll annak, a ki fő-, közép- és altisztviselőket sokszor hiábavalóságokkal gyötri. Ennek a védőnek a neve: Munka. Ha a fő-, közép- és altisztviselő hódolni kivánna is a bizottsági tagság érlelte tekintély előtt: e hódolat ellen tiltakozik a munka, a melyet, ugy látszik, házi Istenüknek inkább tisztelnek a „gorombák" és a kaszinózók, mint azt, a ki, tudja a szösz, mifajta jusson, megkülönböztetett elbánást követel a maga számára és első helyet akkor is, a mikor a tulzsufolt teremben utolsónak jelentkezik.

Hajdan az ilyenfajta urakat nemzeti bácsiknak nevezték. A nemzeti bácsi haragos volt mindig s lepocskondizott mindenkit, a ki nem szaladt eléje levett kalappal, s nem bókolt neki különösképen csupán azért, mert ellenzős nadrágot viselt és sarkantyu pengett a csizmáján. Az volt önmagáról táplált véleménye, hogy tulajdonképen ő a nemzet s kivüle mindenki más vályogvető vagy vonót gyantázó cigány.

Hála a gondviselésnek, a városházai bentlakók leszoktak a szapora lélekzetvételtől, olyankor, ha előttük városi bizottsági tag jelentkezik. Sorszámot adnak neki is, hogy a nem-bizottsági tagok ügyes-bajos rendjébe elhelyezkedjenek és ha az időből nem futia amannak is, ennek is eléje állitják a munkát.

A bizottsági tag ur vádjának bizonyosan az volt az oka, hogy, bár kitüzte mellére bizottsági tagságának érdemrendjét, az mondatott neki még is: Várjon az ur, a mig a sor rá kerül. Hajdan az ilyenfajta válasz lázadásnak minősittetett a tekintély ellen: ma, a demokrata égbolt alatt derüs mosoly köszönti a tekintélyeskedés minden fajta mozdulatát.

Fullánkok

A Népopera

körül talán végre elcsendesülnek a hullámok. A tanács és az előterjesztés alkotóinak legnagyobb előtöltétele az, hogy még a legszenvedélyesebb ellenzéki szónokok is elismerték azt a kényszerhelyzetet, amelyben jobb javaslat nem terjeszthető a közgyülés elé. De engedje meg a tisztelt tanács, hogy ezzel az elégtétellel azután le is zárjuk a „követel" rovatot. Nem szabad rosszindulatról beszélni és elfogultságról, amikor valaki szemrehányásokkal illeti a Népoperával kapcsolatban a tanácsot és nem szabad figyelmen kivül hagyni, hogy az adott viszonyok között sokkal merészebb dolog nyiltan kiállni a közgyülés fóruma elé és rámutatni a hibákra, mint amilyen merészséget a tanács elárult, amikor a közgyülés tudta nélkül határozott népoperai dolgokban. Füredi Mór és Hecht Ernő bizottsági tagoktól nem lehet megtagadni azt az elismerést, hogy bennük és általuk a közgyülés lelkiismerete szólalt meg. Amit mondtak, nem mindenben igaz és nem mindenben találó, de bizonyos, hogy ezzel az üggyel egyszer már be kellett számolni, mert a közönség misztikus fátyolon keresztül szemléli a Népopera szerencsétlen ügyét. Nem történt disznóság, de sok hanyagság és sok mellőzése a közgyülésnek. Ez pedig elég hiba és a tanács felelősségét csak fokozza, hogy egyetlen egy hang sem akadt a volt bérlők ellen, senki sincsen, aki mást vádolna, mint a tanácsot.

A költségvetéssel

is végeztünk tehát. Egy-két helyén való, okos beszéd, egy-két semmitmondó felszólalás, aztán keresztül roboglak a városatyák az előirányzat tételein és tető alá hozták a deficites munkát. A közgyülés felhatalmazást adott ezáltal a tanácsnak, hogy a folyó évben bevételezzen és kiadjon, de hogy a bevételek és kiadások közötti hézagot mivel töltse ki, arról nem szól a felhatalmazás. Mindenről beszéltek a városatyák, csak arról nem, mi legyen a deficittel miből fogja fizetni a főváros azokat a terheket, amelyeknek erejéig nem nyulik a bevételek takarója. Igaz, hogy a tanács maga sem kivánt ezzel a kérdéssel foglalkozni és maga is a háboru utáni idők feladatai közé sorozta a deficit fedezetéről való gondoskodást. Ez azonban eggyel több ok lett volna arra, hogy a közgyülés alaposabbb munkát végezzen, mint a tanács.

Uj adók

születtek meg, Istennek hála, egyelőre csak a városatyák képzeletében. A községi pótlék felemelésére, a világitási és hasonló adókra gondolunk, amikor annak a meggyőződésünknek adunk kifejezést, hogy csak a városatyák képzeletében fog élni az uj teher, nem pedig a valóságban. Mert hiszen ha a deficit eltüntetésének csakis az volna a módja, hogy az eddigi terheket felemeljék olyan mértékig, amely mellett a deficit összegét megkapja a főváros, — akkor a probléma könnyebb volna a Kolumbusz tojásnál is. Nem ezt várja a közönség a közgyüléstől és a tanácstól, hanem uj jövedelmeket, amelyek legföljebb a tehetős elemeket sujtják, vagy azokat, akik könnyen jutnak pénzhez és könnyü szerrel válnak meg tőle. Nem lehet szó adóemelésről, uj adókról, mert hiszen az állam amugy sem enged ezen a téren konkurrenciát.

Küzdelem a deficit ellen.

Berczel tanácsnok az uj adókról.

A városházán megkezdődött a munka: két uj adónem behozatalának megtervezése. Az egyik a Vázsonyi Vilmos által proponált vigalmi adó, a másik a Glücksthal Samu által ajánlott villamossági adó. Egyelőre a pénzügyi ügyosztály tanulmányozza a kérdést, majd megkezdődnek a tárgyalások és ugy vagyunk értesülve, hogy igen rövid időn belül készen is lesznek a tervek és az uj adókkal sokkal hamarabb fogunk találkozni, mint azt általában hiszik.

A két uj adónem tarveire és az érdekeltek aggadalmaira vonatkozóag a Fővárosi Hirlap munkatársa Berczel Jenö dr. tanácsnoknak, a pénzügyi ügyosztály vezetőjének véleményét kérte ki, a ki a következőket volt szives mondani:

— A székesfőváros közgyülése utasitotta a tanácsot, hogy a két adó tervezetét készitse el. Ennek az utasitásnak alapján már meg is kezdődött a munka. Először természetesen tanulmányozni kell a kérdést, mert hiszen különösen a vigalmi adónak hatalmas, kiterjedt irodalma van. Külföldön, főleg Németországban mindenütt meg van már adóztatva a szórakozás, de nálunk Magyarországon is behozták már a vigalmi adót Aradon, Brassóban, Miskolcon és Nagyváradon. Természetesen összehasonlitásokkal fogunk élni és a különböző adózási módok közül a legalkalmasabbakat és legigazságosabbakat fogjuk kiválogatni.

— A vigalmi adó ellen — mondtuk — mint a Fővárosi Hirlap-nak alkalma volt tapasztalni, különösen a mozitulajdonosok között észlelhető erősebb felzudulás. Azzal érvelnek, hogy a székesfőváros uj adója főként a legszegényebb néposztályt fogja sujtani, amelyet egyetlen szellemi élvezetétől foszt meg.

— Ha a mozisok azt mondják, hogy az uj adó a legszegényebb osztályt sujtja, akkor nekik semmi okuk sincsen a fölzudulásra, mert ők semmi esetre sem számithatók a legszegényebb osztályhoz. Különben föl lehet tételezni, hogy senkit sem fog érzékenyen érinteni az a pár garas, amit a moziadó ki fog tenni. Különben sem a mozisok fizetik meg az adót, hanem a közönség. De mit fog fizetni a közönség? Még ha a legerősebbet, a francia rendszert veszszük is alapul, ahol a jegy árának tiz százalékát teszi ki az adó, akkor is, aki eddig egy koronát fizetett, nyugodtan megfizetheti az egy korona tiz fillért és a legszegényebb munkás is adhat husz fillér helyett huszonkettőt. Ez igazán nem jelentékeny összeg és bizonyos, hogy emiatt a budapesti mozik egyetlen látogatót sem fognak elveszziteni.

— Egyébként is hive vagyok és szivesen alkalmazok minden jó és igazságos progresszivitást, ha majd a tervezet kidolgozására kerül a sor.

A villamos világitás megadóztatásáról igy nyilatkozott Berczel tanácsnok:

— A közgyülés utasitása értelmében az elektromos áram megadóztatásának tervét

is kidolgozzuk. Természetesen ez sem novum, hiszen Németországban is meg van. Reméljük, ez sem fogja a közönséget különösebben megterhelni.

— Az elektromos áram megadóztatása leginkább a kereskedőket sujtja, akik a konkurrenciával szemben, tehát mintegy üzemköltségképen és nem luxusból kénytelenek üzleteiket fényesen kivilágitani. Nem osztja a tanácsnok ur ezeket az aggodalmakat?

— Ezeknek az aggodalmaknak sincsen meg a komoly alapjuk. Nem hiszem, hogy a kereskedők károsodnának, hiszen a közgyülésen Glücksthal bizottsági tag ur egy közbeszólásra megadta a választ, hogy a kereskedőknek módjukban lesz kiadásaik igy származó többletét a közönségre áthárítani, anélkül, hogy azt a közönség is komolyabban megérezné.

— Tervbe veszi-e az ügyosztály a pezsgőnek és kártyának, ezeknek a leginkább luxuscikkeknek megadóztatását?

— A pezsgő és a kártya megadóztatására mindenesetre gondolni kell. A mi szemünkben is, de azt hiszem, a közönség szemében is, ez lesz a legszimpatikusabb része az élvezeti adónak. E tekintetben azonban igen fogas kérdés az, hogy hogyan oldjuk meg az adózás módját. Itt is mindenesetre a külföldi rendszerek egybevetése által fogjuk a legalkalmasabb módot megállapitani. Azt hiszem, akinek egy éjszaka módjában van háromszáz koronát elmulatni, annak nem fog fájni az se, hogy háromszázhuszonöt koronát kell majd fizetnie. De ha valaki egy üveg pezsgőt iszik is csak, annak is van tiz korona helyett tizenegy koronája. Természetesen az idegen származásu pezsgőt erősebben kell majd megterhelni, mint a magyart, hogy a hazai ipar ez ágának ezáltal is előnyt nyujtsunk. Általában a pezsgő és a kártya adóját még ma a háboruban is igen aktuálisnak tartom, mert az egész Budapest tisztában van vele, hogy a mulatóhelyek üzletmenete ma nemcsak hogy nem csökkent, de jelentékenyen emelkedett.

— Az uj adónemek tárgyalása mielőbb megkezdődik és a tervezetet lehetőleg gyorsan elkészitjük és mihelyt készen lesz, közzé is fogjuk tenni.

Slendrián gazdálkodás.

Közhivatalnok-e a Tattersal tisztviselője?

A Tattersal ügykezelését a mult napokban egy törvényszéki tárgyalás tükrében láthattuk. És ez a tükörkép éppenséggel nem volt épületes. Kinos vallomásokra kényszerültek maguk az üzem tisztviselői, akik a birák kérdéseinek sulya alatt igen szomoru bizonyitványt állitottak ki magukról, olyant, amilyent egy magáncég sem szivesen engedne magán száradni. A székesfőváros emez üzeménél azonban — mint a tárgyaláson kiderült — aláiratlan nyugtákat adtak ki, a dátumot pedig, mint fölösleges munkafecsérlést, állandóan mellőzték. A tárgyaláson panaszosként szereplő pénztárosnő rendkivül érdekesen okolta meg ezt az eljárást.

— Nálunk bizalommal csinálják a dolgokat: mágnás és katonatiszt nyugtát sem kér a fizetés teljesitéséről.

Még nyugtát sem, nemhogy — mint a tárgyaláson szereplő lókereskedő, vagy maga a bíróság — aláirást, vagy nyugtát követelnének. Szóval a Tattersalban szakasztott olyan a felfogás az üzleti ügyekről, minő a Nemzeti Kaszinóban. Ez mindenesetre előkelő dolog, de a bíróság nem osztozik ebben a felfogásban és az egyik biró kénytelen volt megbélyegezni ezt az ügykezelést, amelyet „slendrián gazdálkodás"-nak nevezett.

A tattersali állapotokat annyira jellemző törvényszéki tárgyalásnak, amelyen Kendy Elemér elnökölt, előzménye az, hogy a tiszti ügyész átirata alapján a főváros megengedte Laczkó Melaniának, a Tattersal pénztárosnőjének, hogy mint közhivatalnok panaszt tegyen Magyar Lajos lókereskedő ellen.

A tárgyaláson Magyar Lajos előadta, hogy a pénztárnál fizetni akart Laczkó Melaniának ugynevezett „lóállások"-ért, ami alatt a Tattersalban bekötött lovak napi abrakolását és gondozását kell érteni. A pénztárosnő — a lókereskedő állitása szerint — öt lóállással többet számitott föl a kelleténél. Magyar Lajos ez ellen tiltakozott és ingerültségében igy szólott:

— Ugy látszik, ezt a pénzt is oda akarják elusztatni, ahová 1914. novemberében a 460 koronát.

A pénztárosnő emiatt a kijelentés miatt emelt panaszt. A tárgyaláson aztán Molnár szavazó biró megkérdezte magyar Lajost, hogy mire vonatkozott ez az inkriminált kifejezés?

Magyar Lajos: 1914 novemberében 460 koronát fizettem lóállásokért. Rövid idő mulva ujra kérték tőlem a pénzt. Erre elmentem Gál Bélához, a Tattersal igazgatójához és fölmutattam előtte a nyugtámat. Gál Béla erre igy válaszolt:

— Ez nyugta ugyan, de Laczkó Melánia aláirása nincsen rajta.

Molnár biró (Laczkó Melaniához): Csakugyan volt Magyarnak ilyen nyugtája?

Laczkó Melania: Volt, de aláirás nélkül.

Magyar Lajos: Én az aláiratlan nyugta ellenében fizettem, mert nem is gondoltam arra, hogy nem volna aláirva. Máskor sem néztem meg az aláirást.

Molnár biró (Laczkó Melaniához): Dátum volt azon a nyugtán?

Laczkó Melania: Nem volt rajta, de abban az időben sohasem tettünk keletet a nyugtákra.

Molnár biró: Bizony ez slendriánság. A nyugtán már csak kell dátumnak lennie, hiszen annak kellene mutatnia, hogy mikor teljesitették a fizetést.

Laczkó Melania: A szóta el is rendelte a közélelmezésügyi ügyosztály, hogy minden nyugtára kelet kell. Nálunk bizalommal csináljuk a dolgokat: mágnás és katonatiszt nem is kér nyugtát a fizetés teljesitéséről.

Molnár biró: A szóbanforgó 460 koronát mikor könyvelték el?

Laczkó Melania: Március 6-án.

Molnár biró: Szokásban van, hogy fizetéseket másnap, vagy később könyvelnek el?

Laczkó Melania: Igen, megtörténik.

Molnár biró: Hát bizony ez slendrián gazdálkodás.

Magyar Lajos: Szabadkai hotelszámlával bizonyitom, hogy március 6-án nem is fizethettem, mert nem is voltam Budapesten. Az inkriminált kifejezéseket pedig jogosan használtam, mert a 460 koronát kétszer fizettem meg.

Ezután Gál Bélának, a Tattersal igazgatójának kihallgatása következett, aki elmondta, hogy annakidején Magyar tényleg járt nála a nyugtával, de azt nem tekinthette a fizetés igazolásának, mert aláirás nem volt rajta.

Molnár biró: Szoktak-e dátumot adni a nyugtákra?

Gál Béla: Bizony, régebben nem irtunk, de ez eset után elrendeltem.

Vécsei Marcel (Magyar védője): Közhivatalnok-e az igazgató ur, vagy legalább annak érzi-e magát?

Költségvetés és Népopera.

Zrinyi városatyát kereste minden tekintet, amikor szerdán délután, pontban négy órakor elfoglalta elnöki székét a polgármester. Zrinyinek azonban hült helye meredezett csupán a Belváros padsoraiban.

— Mi az, csak nem rohant ki ismét a Gyöngytyuk-utcába? — kérdezték az emberek.

— Dehogy is, volt a válasz. Először is: fényes nappal nem szoktak kirohanni. Másodszor: Zrinyi bizottsági tagtársunk itt volt, leadta a szavazatát, aztán eltávozott.

Tehát leszavazott a városatya. És leszavazták a többi atyák is, ki Fuchs Jenőre, ki Ecséryre, ki pedig Kirchknopf Ferencre. És, sajnálatos, mellőzték a kardvivás dupla olimpiai világbajnokát, megválasztották helyette Ecséryt. Ellenben a másik sportférfiu: Borbás Gáspár egy jól irányzott rugással bekerült az alügyészi állás hálójába.

Előbb azonban zordon ügyet referált a tanácsnok főjegyző. Nem kevesebb, mint kilenc városatya alól huzták ki a virilista alapot és kilenc uj virilistát iktattak a bizottsági tagok közé. Elek Bernát és Fried Zsigmond, amikor bizottsági tagságuknak halálát jelentették, szépen kisompolyogtak és bucsut intettek a közgyülésnek. Török György ellenben, aki szintén a delegált kilencek között volt, nem vette tudomásul az esetet és rendithetetlen flegmával aludt tovább a Sasok padján. Berczel tanácsnok vette át a szót. Akrobata-mutatványképen felsorolta a főváros bevételeit, kiadásait, de akárhogy csoportositotta a számokat, mégis deficit jött ki belőle. És kezdetét vette az 1916. évi budget-vita. A megnyitó nem volt hatásos: Heteés Antal a tisztviselők ellen dörgött, amiért a tánc- és illemtan szabályait vele szemben lanyhán kezelték. Lőn erre nagy zugás és ellentmondás. Reichfeld Izor nyomban szólásra jelentkezett és mint disz-bérkocsishoz illik, leszállitotta Heteést a bakról. Szalay Mihály központi anyagbeszerző hivatal felállitásáért tört lándzsát. Praktikus észjárásu emberek nyomban kiszámitották, hogy a fővárosnak napi 45,000 korona a szénkiadása, ha tehát ebből csak öt percentet takarit meg az uj hivatal főnöke, akkor is kerek milliócskája lesz belőle az esztendő végén. Glückstahl Samu, a Lipótváros esze uj adónemnek csinált hangulatot. A villamossági áram fogyasztói viselnék ezt az adót, amelyből 3 és féil millió korona bevétele volna a fővárosnak. Az uj adónem kulcsának rendkivül egyszerü a szerkezete: nem is adó, hanem a világitás dijának felemelése. Akinek uri házában sokáig ég a villany, az fizessen pár fillérrel többet, mint eddig. Izzótestek szerint vetnék ki az uj adót, nem pedig izzadó testek után: ez a különbség a villamos-adó és a pezsgő-adó között, amely szintén előre vetette árnyékát Glücksthal beszédében. A szónok beszéde alatt ugyanis a belvárosi padsorokban Ungár Bertalan minduntalan belekiáltotta a terembe:

— A pezsgőt adóztassák meg, ne a kereskedőt!

Glückstahl Samu egy ideig türte a közbekiáltást, majd igy riposztozott:

— Tisztelt tagtársam bizonyára nagy szakértő a pezsgő terén?

— Hol van a pezsgő-tér? — kérdezték a városatyák, de senki sem tudott felelni a kérdésre.

Baránszky Gyula véres zászlót lobogtatott meg: Budát Pest nagyon elhanyagolja, mondotta, Pest Budának a zsirján hizik, mindent Pest kap, Budának csak levegője van. — Vázsonyi Vilmos tulozta ezeknek a helyi aggodalmaknak a jelentőségét, amikor Pestet megvédte — Budával és Baránszkyval szemben. A gellérthegyi siklóról beszélt Vázsonyi és azt ajánlotta, hogy csináljanak a hegy aljába egy hat személyes liftet, azon majd könnyü szerrel feljuthat minden turista a Gellérthegyre. Majd komolyabbra forditotta a szót Vázsonyi és a városokat vette oltalmába a kormánnyal szemben. A beszéd csattanója a vigalmi-adóra vonatkozó inditványa volt. És itt már egyetértett Buda is a szónokkal. Sőt Szekula Gyula még tovább ment. Amikor Vázsonyi az éjjeli mulatóhelyekről szólt, elevenére tapintott a dolgoknak, mondván:

— Éjfélkor be kell zárni őket, mint Bécsben!

Bárczy polgármester volt a költségvetési vita utolsó szónoka. Ő is a városok politikai sulyának az emelésétől várja a deficitek elmulását és ő is elfogadja a költségvetést, amit elvégre nem lehet csodálni.

Következik a választások eredményének kihirdetése. Ősz Ecséry László be sem várja, amig a polgármester üdvözli a megválasztottakat. Rázendit egy megható dalra, hidrafejről, nemzetgazdaságról, igazságról, hitvallásról beszélt és bár a folytonosság némi hézagokat kap, mégis végére ér cikornyás szónoklatának.

Gál Béla: Nem vagyok és nem is érzem magam annak.

Vécsei Marcel: Van-e fegyelmi joga az igazgató urnak?

Gál Béla: Nincs.

Vécsei Marcel: Ha lett volna hatalma hozzá, inditott volna fegyelmi eljárást Laczkó Amália ellen?

Gál Béla: Lehet. Igy is rögtön jelentést tettem az esetről a közélelmezési ügyosztálynak.

A védő ezután azt kérte, hogy döntse el a bíróság, közhivatalnok-e Laczkó Amália vagy sem? Aranyiczky ügyész ezt fölöslegesnek tartja, mert a bíróság az itéletben is eldöntheti a kérdést.

Erre a bíróság itélethozatalra vonult vissza. Magyar Lajost a törvényszék vétkesnek nyilvánitotta ugyan, de nem közhivatalnok sérelmére elkövetett rágalmazásban, hanem „mivel vádját bebizonyitani nem tudta", egyszerü rágalmazásban, amiért 200 korona fő- és 60 korona mellékbüntetésre itélte.

Éjszakai nagytakaritás Berlinben

Arzroth rendőrtanácsos az éjszaka megrendszabályozásáról.

Berlin, január 15.

(Saját tudósitónktól.) A *Fővárosi Hirlap*-ban olvastam érdekes részleteit annak a tisztogatásnak, amit a budapesti rendőrség rendezett a pesti éjszakában. Nem tudom, akadtak-e sokan azok közül, akik a gazdasági liberalizmus „laissez faire"-jét átvitték az éjszakai életbe is és föl voltak háborodva azon, hogy az éjszaka megrendszabályozásával hány ember szájából veszik ki a — kaviáros kenyeret. Annyi bizonyos, hogy amikor a háboru elején szó volt az éjszaka megrendszabályozásáról, akkor nagyon sokan hangoztatták, hogy a mulatóhely-üzletvezetőnek, az előtáncosnak és a szeparépincérnek is joga van a élethez. Lehet, hogy azóta ezek a liberálisok is rájöttek arra, hogy háboru van, hogy a kisemberek és az átlagexisztenciák kényszertakarékossága is van olyan fontos érdek, mint az, hogy az előtáncosok fiákkeron járjanak, hogy becsipett emberek kifosztása talán mégis olyan jog, amelyet a háboru tartamára ugyancsak föl lehet függeszteni, mint a sajtószabadságot, — mondom, most már talán az éjszaka hős védelmezői is rájöttek erre, amire itt, Berlinben, az emberek már tizenhét hónappal ezelőtt rájöttek. De vigasztalásul ezeknek és okulásul azoknak, akik az efajta dolgokat intézik, talán nem lesz érdektelen, ha elmondom, hogyan rendszabályozták meg Berlinben az éjszakát, hogyan söpörték ki és hogyan jutottak el a mai állapothoz? *Arzroth* rendőrtanácsos úr, Traugott von *Jagow*-nak, Berlin rendőrfőnökének a helyettese volt szives a *Fővárosi Hirlap* tudósitójának az erre vonatkozó adatokat rendelkezésre bocsátani és a szükséges információkat megadni. A tanácsos úr az éjszaka megtisztitásának munkáját a következően mondotta el:

— A háboru kitörésekor mindenekelőtt minden olyan helyiségben, ahol nyilvános mutatványok, előadások voltak, eltiltottuk a táncot, amivel természetesen ki volt mondva a halálos itélet a nagy „Ballokal"-okra. Nagyon természetes, hogy ez néhány tucat embernek — legalább is ideiglenesen — a kenyerét elvette, de tessék csak meggondolni, hogy minden uj rendszer beköszöntésével bizonyos mennyiségü exisztencia semmisül meg. A szövőgép feltalálásával még több és még értékesebb exisztencia semmisült meg, de azért senkinek sem jut eszébe, hogy az uj gépek ellen föllázadjon. Azonkivül: miféle exisztenciák azok, akik itt „elpusztultak"? A pincérek találtak állást, az egyéb alkalmazottak is, legföljebb az éjszaka tündéreire volt katasztrófális a mulatóhelyek bezárása. A rendőrségnek azonban most épen az volt a célja, hogy a prostituciót rövidebb kötélre fogja és hogy főképen a titkos prostituciót szoritsa meg. Azonkivül egészen feleslegesnek tartotta, hogy amig odakint százezrek és milliók véreznek a lövészárokban, addig idehaza az emberek ugyanugy szórakozzanak és duhajkodjanak, mint azelőtt. A kávéházakra és barokra is rákerül a sor. A kabarékra vonatkozóan mindenekelőtt behozzuk azt a megszoritást, hogy csak tizenegy óráig tarthatnak előadást — ugyanez egyébiránt a mozikra is áll —, a barokban pedig a vegyes italok kimérését korlátozzák. A záróra először az éjjeli három óra, majd két óra, végül egy óra lett, — most már hozzászoktak az emberek és eszerint rendezkednek be. Az átmeneti idő kicsit nehéz volt, de mert már megszokta mindenki és rájöttek arra, hogy igy is lehet élni. Az italkimérést ugy korlátoztuk, hogy alkoholos italt este kilenc óra után kimérni tilos, ami ugyancsak véget vetett a részegeskedésnek a barokban. Azonkivül folytonos razziákat tartott a rendőrség, az éjszaka hölgyeit igazoltatta a rendőrségen, akit megvizsgáltak és betegnek találtak, azt kórházba küldték, akinek kimutatható tisztességes foglalkozása nem volt, azt kiutasitották. Kettős célt értünk el ezzel. Mindenekelőtt azt, hogy a nemi betegségek terjedésének — háborus időkben nem jelentéktelen dolog ez, — nagy mértékben gátat vetettünk, másodszor pedig azt, hogy a prostituáltak nem özönlötték el Berlint. Sok ezer nőt utasitott igy ki a rendőrség Berlinből, amelynek az éjszakai élete tudvalevőleg nagyobb és mozgalmasabb volt, mint Párisé.

— A folytonos razziáknak még egy következménye volt: a vendéglők, de különösen a kávéházak közönségét megrostálta és maguk a kávéházak tulajdonosai — akiknek a folytonos razziák érthetően roppant kinosak voltak — gondoskodtak arról, hogy prostituáltak ne látogathassák a kávéházakat. A Vesten kávéházainak legnagyobb részébe nők magánosan nem mehetnek be, ami természetesen hatalmas mérvekben löki vissza a prostituciót. A katonai parancsnokság maga is nagy segitségére volt a rendőrségnek abban a munkájában, hogy kisöpörje a berlini éjszakát. Igen sok kávéháznak, mulatónak, kabarénak és egyéb éjszakai helyiségnek a látogatását megtiltotta a katonáknak, éppen azokba a helyiségekbe nem mehetnek most be a katonák, amelyek azelőtt a legvirágzóbb melegágyai voltak az éjszakai életnek és ezzel együtt a prostituciónak.

— Nagyon természetes, hogy mindazokat a rendszabályokat, amelyeket a rendőrség az éjszakai élet megrendszabályozására hozott, megpróbálták kijátszani. A zárórát például ugy próbálták megkerülni, hogy egy artista-klubot csináltak, ahová azonban egy márka „tagsági dij" lefizetése ellenében mindenki bármikor beléphetett. Minden éjszaka két óra után ötven—száz taggal gyarapodott a klub, amig a rendőrség be nem zárta. Most az éjszaka hölgyeit az az intézkedés bántja, hogy bizonyos kávéházakba, helyiségekbe egyedül nem mehetnek be. Ezt aztán ugy kerülik meg, hogy kettesével mennek el, vagy esetleg egy „barátjuk" kalauzolása mellett, aki azonban tiz perc mulva távozik és magukra hagyja a hölgyeket. A rendőrség természetesen itt nem tehet semmit, de az bizonyos, hogy az igy, kettesével megjelenő hölgyek is oly szerényen és tisztességesen viselkednek, hogy nem hivják ki a megütközést.

— A berlini éjszaka mozgalmasságából és szinességéből ilyenformán alig maradt meg valami. De nem szabad elfelejteni, hogy Berlin városának sose volt az az ideálja, hogy a Friedrichstrasse éjszakai forgalma adja meg a karakterét és legyen a legfőbb érdekessége. És nem szabad elfelejteni azt, hogy micsoda nagy érdekek füződnek a berlini éjszaka megtisztitásához. Háboru van és a háboru egy nép minden erejének legvégső megfeszitését kivánja. Az embereknek egyszerüen és takarékosan, józanul és dolgozva kell élniök a háboru alatt és a rendőrségnek mindent szét kellett morzsolnia, ami ennek az utjában állott. Az eredmény pedig azt mutatja, hogy ezt a célt elértük. Igaz, hogy az éjszaka szegényebb lett, de a nappal gazdagabb. És talán mégis az a fontos, hogy mennyi a takarékbetétje a kisembernek, nem pedig az, hogy az éjszakai tündéreknek és barátaiknak, manegerjüknek jól menjen a dolguk.

. . . Mindezt pedig azoknak a figyelmébe vagyok bátor ajánlani, akik olyan nagyon büszkék Budapest „speciálitására": a háboruban is reggelig tartó éjszakai életnek . . .

Déri Imre.

Utban a vigalmi-adó

A szakkörök tiltakoznak ellene.

A székesfőváros husz milliós deficitjének eltüntetése nemcsak a tanácsnak ad gondot, de ezuttal a közgyülés is pár olyan ideával szolgált, amelyeknek célja igazságos és a külföldön már nem idegen uj adózással enyhitsenek a főváros háztartásának bajain. A január 12-iki közgyülés tudvalevőleg elfogadta Vázsonyi Vilmosnak azt az inditványát, hogy hozzák be az ugynevezett vigalmi adót, amely a mozik, mutatványok, szinházak, orfeumok és egyéb mulatóhelyek megadóztatásából állana. A Fővárosi Hirlap évek óta szószólója annak az elvnek, hogy a legigazságosabb adó az, amely az emberek szórakozását és nem az életszükségleti cikkeket tekinti megadóztatandónak. A vigalmi adó gondolatát is sokat kolportáltuk, mig végre most eljutottunk a megvalósuláshoz. A tanács dolga lesz, hogy az uj adó tervezetét kidolgozza és pedig lehetőleg olyan módon, hogy a szórakozásokat sujtó adó, ne sujtsa egyszersmind a kulturát is, de egyben a kevésbbé tehetős nepósztályoktól se vegye el aránytalan megterheléssel a szolid és hasznos szórakozásokat. Elvként kell fölállitani, hogy még a szórakozások osztályozásában is inkább a luxus felé hajlókat kell megadóztatni és itt már ma is hangoztatni kell, hogy a megadóztatandó tárgyak közül nem szabad kimaradnia a pezsgőnek és a kártyának sem, amelyek mindenesetre inkább fényüzési cikkek, mint a szegény ember vasárnap délutáni mozija.

Ma, amikor az uj adót még csak elvileg határozta el a közgyülés, annak minemüségét nem is lehet előre látni. A közönség nyugodtan és az uj adó igazságosságát belátva fogadja a tervet. A többi érdekeltek közül különösen a mozi-tulajdonosok zudultak föl a hirre. A Fővárosi Hirlap, hogy a hangulatot tükröztetni tudja, megkérdezte, a budapesti szinház- és orfeumigazgatókat és a mozitulaidonosokat, mi a véleményük a vigalmi adóról? A válaszok következőkép hangzanak:

Majovszky Pál dr.
min. tanácsos, az állami szinházak helyettes kormánybiztosa:

— A székesfőváros által tervezett vigalmi adóról az állami szinházak szempontjából ma még nem szólhatok hozzá. Tulajdonképpen nem is tudjuk, milyen természetünek és ter-

---

Az alagut vámjáról rövid párbeszéd következett még Vita tanácsnok és Horváth Lipót bizottsági tag között, azután hazamentek a városatyák, ki a kávéházba, ki szerető családja körébe, ki pedig a Gyöngytyuk-utcai- frontra, — csütörtökön egyéb foglalkozásukat végezték, pénteken délután pedig ismét a közgyülési teremben találkoztak és némi költségvetési részletek elintézése után a Népopera életéről és haláláról beszéltek bánatos dolgokat.

Kezdte a beszédet Füredi Mór, aki azt kivánta, hogy a Népoperát krematórium céljaira használják. Hecht Ernő sulyos adatokkal füszerezte a vitát. Szakértői véleményt kért arról, hogyan lett a Népopera 800 négyszögöles telkéből — a Népopera 1300 négyszögöles telke. Sokalta a 8 és fél percentet, amit a Népopera volt bérlői fizettek és egy uzsoraszedésben megőszült városatya buzgón helyeselt e szavaknál:

— Hecht hat Recht!

Bárczy polgármesteré volt itt is az utolsó szó. Finoman és óvatosan kezelte a kérdést és a hangja csak ott lett meleg és közvetlen, amikor a Népopera Mozart-éstélyeiről beszélt. A hosszu beszédeknek rövid vége az lett, hogy a Népopera-előterjesztést elfogadták. Márkus Jenő tanácsnok fogta a hatalmas paksamétát és átadta adlátusának, Keményy Gézának, mondván, hogy:

— Ne égesd el, Géza, az aktákat, mert hátha szükség lesz még rájuk.

És e szavakban bennefoglaltatik a Népopera tragikuma: nem tudott élni, és — nem tud meghalni sem...

jedelmünek készül az uj adó. Majd ha a székesfőváros felíratát megkaptuk, akkor fogunk hivatalosan foglalkozni a dologgal és akkor foglalunk állást ebben a kérdésben.

Beöthy László,

a Király- és a Magyar Színházak igazgatója,

hosszabb cikket irt a vigalmi adó behozataláról a *Fővárosi Hirlap* számára. Miután a cikk későn érkezett, jövő számunkban közöljük.

Mérei Adolf

a Télikert igazgatója

— Ha a főváros vigalmi adót tervez, természetesen semmit sem tehetünk ellene. — Ha a terv megvalósul, nincs módunkban azt megakadályozni. Ellenben, ugy tudom, az inditvány megokolásából is kiérezhető volt az, hogy az emberek a háboru dacára sem mondanak le az élvezeteikről és hogy ilyenformán a mulatóhelyek állandóan tele vannak és nagy nyereségeket vágnak zsebre. Akik azonban erre hivatkoznak, nem tudják, hogy a kiadásaink rendkivül emelkedése lényegesen illuzóriussá teszi üzleti nyereségeinket. Mindenekelőtt az orfeumi számok lettek drágábbak, ma minden attrakcióért száz percenttel többet fizetünk, mint tavaly ilyenkor. Ami a mulatóhelyek ugynevezett „konzum" részét illeti, ebbe ugyan nincsen beleszólásunk, de minden laikus tudja, hogy mindennek az ára kétszeresre, háromszorosra emelkedett. Nemcsak a zsiré, de a pezsgőé is. Ha ezt a két dolgot megfontoljuk, akkor az orfeumok helyzete épenséggel nem olyan rózsás, hogy az uj adóval való sujtásuk valami nagyon megokolt lenne.

Décsi Mór

a kinemafotografusok egyesületének elnöke, a „Mozgókép Otthon" tulajdonosa.

— Csak tévedés lehet, hogy a főváros a mulatókat és mozikat vigalmi adóval akarja megterhelni. Hiszen a vigalmi adó Budapesten évek hosszu sora óta megvan. Csak a cime más. Valamikor, amikor még csak vándorkomédiások és vándor-cirkuszok jártak Budapestre és nehány napig, nehány hétig mulattatták a közönséget, egész okosan abból indulva ki, hogy mire a tulajdonosra adót vethetnének ki, már a hetedik vármegyében jár, városi és rendőri dijak cimén szedték be az adót tőlük. Meg sem volt szabad üzletüket nyitni addig, amig ezeket a dijakat le nem fizették. A vándorkomédiások a multéi, de a rendőri dijak megmaradtak, persze tetemesen felemelve. Az állandó mulatóhelyeket és mozikat természetesen jövedelmük után is alaposan megadóztatták ugy az államkincstár, mint a város javára.

— Nem szivesen hivatkozom a bécsi mulatók és mozik megadóztatására, de rá kell mutatnom, hogy Bécsben a mozik havonta 3—4 korona engedélydijat fizetnek, addig nálunk a rendőri dijak havonta 100—1000 koronát tesznek ki. A mozikat azonban nálunk mindenki aranybányának tekinti, de senki sem tudja, hogy az utolsó két év alatt ötven ilyen aranybánya csukta be kapuját. Az erős látogatottság persze erős jövedelemmel is jár, de ha csak egyetlen kérdést intézünk a mozisokhoz, hogy mi a különbség a mai filmárak és a nehány év előttiek között — és itt nem tisztán a háboru okozta anyagdrágulásról van szó, — akkor az fogjuk tapasztalni, hogy a legkisebb moziban is 100—300 perccenttel emelkedett a müsor ára, ezzel szemben a mozik megtartották régi helyáraikat, mert rájöttek arra, hogy az áremelés nem szaporitja a bevételt, mert csökkenti a látogatók számát. Ha tehát még egy illetékkel adóztatnánk meg a mozit, ezt a mozisok kénytelenek áthárítani a közönségre, amivel egyszerüen kizárnák éppen a legszerényebb osztályt egyetlen szórakozásából, a tehetősebb közönséget pedig az olcsóbb, vagyis rosszabb helyekre szoritanák.

— Az ilyen vigalmi-adó kisérletek Németországban ezer és ezer exisztenciát tettek tönkre. Hogy érdemes-e és szabad-e ilyen kockázattal a fővárosnak uj jövedelmi forrást teremteni, lehetetlen, hogy bárki is nyugodtan igennel feleljen.

Ungerleider Mór,

a Projectograph r.-t. vezérigazgatója.

(A vállalat: a Royal-Apolló, Rákóczi-uti Apolló, Tivoli, Odeon és Tátra mozik tulajdonosa.)

— A moziadó teljességgel jogtalan, igazságtalan dolog. Nem is érheti a moziszinháztulajdonsokat az uj adó: ez csak a közönséget érheti, mert természetszerüleg fog áthárulni. Már pedig kikből áll nagy hányadában a mozik közönsége? A legszegényebb emberekből, mert hiszen a mozik helyárai tiz fillértől két koronáig terjednek, a mulatók tiz-husz-harminckoronás helyáraival szemben. A mozi nem mulatság. A mozi szükségesség a mai nagyvárosi embernek, akinek egyetlenegy, szegény embernek is megfizethető szórakozóhelye. Vétek a mozik közönségét megadóztatni. Ha azonban már mégis meglesz az uj adó: arra vigyázzanak, hogy progresszív legyen, hogy az olcsó helyek közönsége kevésbbé érezze meg, mint a drágább helyeké. Elvárhatja továbbá a mozik közönsége, hogy a mozibajárás megadóztatása még arányban se álljon a mulatóhelyek belépődijai utáni adóval, hanem sokkal alacsonyabb legyen. Ha a főváros háborus deficitjének elháritására elengedhetetlen szükség lesz a moziadó behozatala is, ugy az ügy érdekében remélem, hogy a dolog technikai keresztülvitelének módozataira vonatkozólag meg fogják hallgatni az érdekelt mozgóképszinház-tulajdonosokat is. Bizom azonban benne, hogy az intéző forumon be fogják látni az egész megadóztatási forma igazságtalanságát és mint sok más rossznak bizonyult idea, ez is a papirkosárba kerül. A *jövedelmet* kell megadóztatni és nem a *bevételeket*. Ha a fővárosnak deficitje van, ám lássunk hozzá annak eltüntetéséhez, de abból minden üzem, minden ipar, minden vállalat és minden egyes polgár vegye ki a részét!

Dr. Szücs Ernő

az „Omnia" társtulajdonosa.

— A vigalmi-adó a mozikkal szemben igazságtalan és minden jogos indokot kizár. Köztudomásu az is, hogy a mozik, mint mondani szokás, már rég megszüntek aranybányák lenni, mert a mozi fejlődésével, fejlődött a közönség izlése és igénye is, ami viszont a mozik fentartási költségeinek aránytalan fokozását idézte elő, anélkül, hogy a belépődijakat csak megközelitő arányban is emelhették volna. Innen van az, hogy a fővárosban alig egy pár mozi képes rendes haszonnal vezetni üzemét, mig tulnyomó része csak tengődik és azon való reményben tartja még magát, hogy talán akad vevő, aki befektetésének egy kis töredékét megtéríti. Egyébként a főkapitányságnál nyilvántartják az összes engedélyeket és ezekből is látható, hogy az utolsó időkben, a moziknak több, mint egyharmada kénytelen volt üzletét teljesen feladni.

— Mindezekből természetesen következik, hogy a mozik egy netáni vigalmi-adó által okozott költségtöbbletet el nem birnának és kénytelenek volnának azt a közönségre, vagyis a népre háritani, akinél minden fillér sulyosan jön számitásba és bizonyára sokakat visszatart a mozi látogatásától. Az első pillanatra a laikus előtt ez hihetetlennek látszik, de ha elképzeljük, hogy egy családapa negyed, ötödmagával megy a moziba, ennél már tényező a négy, ötszörös vigalmidij és inkább lemond a mozi élvezetéről. Már pedig éppen azért kellene mindent elkövetni, hogy a nép minél nagyobb tömegekben látogassa a mozit, ahol tanul, bővíti ismereteit és a mellett szórakozik, ami által a mozi a népet elvonja a károsabb élvezetektől, a korcsmajárástól.

— A vigalmi-adó már elnevezésénél fogva is csak ott jogosult, ahol a jövedelem a nép könnyelmüségén, léha mulatságán alapult, tehát ahol merő luxus a szórakozás. Ezért teljesen jogtalan a mozikat a vigalmiadó alanyául kiszemelni és ujból hangsulyozom, hogy felette igazságtalan, mert csak a népet sujtja.

— A kereseti adóról nem szólva, amit egyik-másik mozi bármely szinháznál is többet fizet, a nagyobb mozik engedély-dij cimén a fővárosi szegényalapra és a rendőrségnek saisonban 12—15.000 koronát fizetnek és fizetik ezt a kisebb mozik is, bár mérsékeltebb, de nekik nagyon terhes összegekben.

Statisztika

Mit dolgoznak Folkusházyék?

A liszt- és kenyérjegyekből a lisztbizottságokhoz őszszesen 940.000 darabot szállitottak el, és ez a három hétre kiosztott jegymennyiség, beleszámitva a szállodák részére kiosztott napi jegyeket is, összesen 6,309.400 kg. kenyér vásárlására jogositja a közönséget, amely kenyérmennyiség több mint 3 m illió korona értéknek felel meg. Ez az óriási kenyérmennyiség 631 vasuti vaggonban fért el, tehát 20 olyan tehervonatot tölt meg, amelynek mindegyike több mint 30 kocsiból áll. Ez a kenyérmennyiség 2 kilós kenyerek alakjában egy vonalba kirakva, 2022 kilométer hosszu vonalat adna, ugy, hogy az egész utvonalat *Budapesttől Nisnij-Novgorodig*, vagy *Budapesttől a Szuezi-csatornáig* megszakittatlan kenyérlánccal lehetne kirakni. Ha pedig a kenyérjegyeknek nem kevesebb, mint 78,960.000 szelvényét sorakoztatnók egy sorba, ez a szelvénysor, tekintve, hogy egy szelvény 22 milliméter hosszu, *Budapesttől Edinburgig érne*. E nyomtatványok előállitására 260 rizsma, vagyis 260.000 iv papirra volt szükség; ezeknek az iveknek sorba rakása egy 63 centiméter széles sávot adna, amely 2600 kilométer hosszu volna, tehát *Budapesttől az északi fokig* érne.

Most már tudjuk, mire jó a közélelmezési ügyosztály. Olvasóink azonban kinos kérdéseket intéztek hozzánk, amelyekre nem tudunk felelni. A kérdések a következők:

1. Hány kenyérjegy van egy kenyérláncban és mi drágább: a platinalánc, vagy a kenyérlánc?

2. Mi történik akkor, ha Folkusházy tanácsnok követi a kenyérjegyeket Budapesttől Nisnij-Novgorodig? Elfogják az oroszok, vagy visszaküldik Budapestre?

3. Nem szakad el a kenyérlánc, ha a Budapest—Szuezi vonal mentén tiz-husz kenyérjegy véletlenül a tengerbe esik?

4. Mit keresnek a budapesti kenyérjegyek szelvényei — Edinburgban? Talán csak nem — kenyeret?

5. A közélelmezési ügyosztály statisztikája szerint a kenyérjegynek előállitásához szükséges papiriveknek a hossza 2600 kilométer, tehát ez az iv Budapesttől az északi-fokig ér. Ez a számitás sehogysem stimmel. Mi csak 2590 kilométert tudtunk kimérni a papirivekből. Kérdjük tehát, hajlandó-e az ügyosztály még tiz kilométer papirt utánunk küldeni, vagy pedig szégyenszemre visszafordulunk-e tiz kilométernyire az északi foktól?

6. Egyik olvasónk a másik végletbe esett. Számitása szerint a papirszeletek hossza 2608 és fél méter. Vagyis meghaladja a Budapest—Északi-fok távolságot. Természetesen nem mer nekivágni a nagy utnak, mert 8 és fél kilométernyi járásra már nincsen kenyérjegye. Quid nunc?

7. Igaz-e, hogy egy kalandos vérü ifju a közélelmezési ügyosztály által jelzett nyomon haladva, a Budapest—Északi foki vonalon eljutott Rákospalotáig, ott azonban éhenhalt, mert kenyér helyett kenyérjegye volt?

8. Hány karéj kenyeret lehetett volna vásárolni azért a pénzért, amibe a fővárosnak a kenyérjegyek statisztikája került?

9. Ha a közélelmezési ügyosztály azalatt az idő alatt, amig statisztikával foglalkozott, Budapest élelmezésével törődött volna inkább, hány kilogramm zsirja, babja, rizsje, husa, cukorja, hány liter teje volna minden pesti polgárnak?

10. Ha a közélelmezési ügyosztály statisztikát csinál, várhatunk-e helyes közélelmezési politikát — a statisztikai hivataltól? . . .

Villamárammal

akarják a deficitet kivégezni.

A mult szerdai közgyülés Glücksthal Samu bizottsági tag inditványára utasitotta a tanácsot, hogy dolgozza ki az elektromos áram megadóztatásának tervezetét. Az uj adó leginkább a fővárosi kereskedőket sujtja, akiket Budapest világvárosi mivolta arra kényszerit, hogy üzleteiket pazar fénnyel világitsák ki. Többek között a konkurrencia is lényegesen hozzájárul ahhoz, hogy a kereskedők az adózás behozatala után se mérsékeljék üzleteik és kirakataik világitását. A kereskedők köréből élénk panaszok hallatszanak emiatt.

Nem kevésbbé érdekes az a kérdés sem, hogy a villamossági adó magát a székesfőváros egyik jelentékeny üzemét nem sujtja-e érzékenyen? Ma ugyan a főváros a lakosságnak csak egy részét látja el villamos árammal, de előreláthatólag nem messze esik az idő sem, amikor az Általános Villamossági megváltása is bekövetkezik és akkor a székesfőváros monopolizálja a villamos világitást. Fontos kérdés az is, hogy a fogyasztás nem csökkenik-e az uj adó behozatalával és igy nem jár-e ugy a főváros, hogy amit az egyik zsebébe beletesz, ugyanazt a másikból kell kivenni? Megeshetik azonkivül az is, hogy a villanyáram megadóztatása révén a közönség a villany fölött a gáznak ad előnyt. Ebben az esetben azonban a konkurrenciában a főváros másik monopóliumos üzeme, a gázgyár jutna nagyobb fogyasztáshoz.

Ezeket a kérdéseket tisztázandó, a Fővárosi Hirlap Stark Lipótnak, Budapest

Székesfőváros Elektromos Müvei vezérigazgatójának véleményét kérte ki, aki ezeket mondta:

— Természetesen minden áremelés káros hatással szokott lenni a fejlődésre. Ezzel kell számolni akkor is, amikor az elektromos áram megadóztatásáról van szó, mert bizony megeshetik, hogy az áremelés csökkenteni fogja a csatlakozások számát. Viszont azonban kétségtelen, hogy az elektromos áram megadóztatásával a fővárosnak nagyobb lesz a jövedelme. Hogy azután a villanyfogyasztás emelkedése, vagy az adó utján befolyó összeg a fontosabb, azt a közgyülés hivatása megállapitani. Tulajdonképpen az elektromos áram megadóztatása nem más, mint az áram árának fölemelése. Egyébként az is kétségtelen, hogy az adó behozatala módot ad a gázgyárnak arra, hogy erősebb versenyt fejtsen ki. Reméljük, hogy az uj adó, ha már az emelkedés ezáltal nem is fog a régi arányban megmaradni, de csökkenés sem fog beállani az üzemfogyasztásban.

A kereskedők sérelmére vonatkozólag Girardi József udvari szállitót, a Fővárosi Kereskedők Egyesületének alapitó tagját és Bosnyák Izsót, a Magyar Kereskedők Egyesületének és Ledermann Mórt, a Kereskedők és Iparosok Szövetségének elnökeit kérdeztük meg.

— A székesfőváros az üzletek fényes világitását — mondotta *Girardi József* — luxusnak állitotta oda, pedig a legkevésbbé sem az. Én nem a magam nevében beszélek, hanem igenis ismerem az összes fővárosi kereskedők véleményét. A fényes illuminació szükségből történik, reklám nélkül nem élhet a kereskedő, mert a konkurrencia kényszeriti reá. Tessék elmenni azonban a kereskedők lakásaiba és meglátja, hogy akárhány helyen olyan kereskedőknél, akiknek az üzlete pazar fénnyel van kivilágitva, odahaza egy villanyláng mellett ül a család. Otthon ugyanis lehet spórolni, de az üzletben nem. Az összes budapesti kereskedők nevében beszélhetek, amikor azt mondom, hogy nagyon igazságtalan megadózt tás lenne, ha tényleg behoznák az elektromos áram adóját. Mi külön mozgalmat nem is szándékozunk inditani, mert meggyőződésünk, hogy nem lesz semmi a dologból. Ha komollyá lenne a terv, akkor teljes erőnkkel föl kellene vennünk ellene a küzdelmet. De reméljük, hogy a városházán be fogják látni ennek a tervnek a lehetetlen voltát.

Bosnyák Izsó igy nyilatkozott:

— Az elekromos áram megadóztatásának terve nem egészséges gondolat. Szinte nehéz is elképzelni, hogy ezt épen Glücksthal Samu, az O. M. K. E. ügyésze vetette föl, ráadásul meg még azt is mondta, hogy a kereskedők az adó terhét a közönségére fogják áthäritani. A budapesti kereskedők ezt a támadást éppenséggel nem érdemelik meg. A villanyárakkal mi már több izben foglalkoztunk és olyan irányban inditottunk mozgalmat, hogy azok olcsóbbak legyenek. Az hittük, hogy majd ha a főváros veszi kezébe az elektromos üzemet, el is érjük ezt a célt. Sajnos, éppen az ellenkező történt, ahelyett, hogy olcsóbb lenne a villany, amely nélkül a kereskedelem nem élhet, még inkább megdrágitják. Ezt igazán nem várhattuk a házikezeléstől. Egy okkal több, hogy a villanyáram megadóztatásával szemben minden erőnkkel fölvegyük a küzdelmet.

Ledermann Mór a következőket mondotta:

— Ebben a kérdésben az összes budapesti kereskedők egy véleményen vannak, mert mindnyájunkat sulyosan érintene az uj adó. De talán leginkább áll ez azokra a kereskedőkre, akiket én képviselek, pedig többnyire kisemberek. A mi szempontunkból a főváros igen nagy hibát követne el, ha még ezzel is megterhelne bennünket. A jövőben a gazdasági élet bajai a kereskedőket amugy is a legjobban fogják sujtani, különösen a mi szövetségünkben tömörült kisebb kereskedőket, akik máris jelentékenyen érzik az áruhiányt. A főváros különben megtehette volna azt is, hogy fölemeli a villany árát, nem is tudjuk, miért ragaszkodik az adó formájához. Mi kereskedők eddig azt reméltük, hogy a főváros házi kezelésében olcsóbb lesz a világitás és most ámulva látjuk, hogy éppen itt kezdik az adóemelést.

Másfél milló

interkaláris kamatveszteség

Vázsonyi Vilmos a költségvetés tárgyalásánál elmondott beszédében utalt a beépitetlen telkek interkaláris kamatveszteségére, mint amely egyik forrása a deficitnek. Összeállitottuk azoknak a nagyobb telkeknek a jegyzékét, amelyeket a főváros a 270 millió koronás beruházási programm keretén belül megszerzett s amelyeket drága kölcsönpénzen vásároltak meg, a kölcsön után horribilis kamatokat fizetnek, anélkül, hogy bármilyen hasznát látnák a telkeknek.

A névjegyzék élén a hires Krausz-Mayer-féle telkek állanak, amelyeket a főváros „a VI. kerületi Angyalföld szabályozására 1911-ben vásárolt meg az Ingatlanforgalmi és Épitkezési vállalat r.-t. néven szereplő konzorciumtól. A 404.000 négyszögölnyi terület vételára 6,350.991 korona volt, amelyből 1915. végéig 4,704.438 korona törlesztetett; a hátralék tehát 1,6464.553 korona, amely után a főváros természetessn kamatot is tartozik fizetni. 1910-ben a VII. kerületi Bosnyák-tér megnyitásának ürügye alatt a főváros 1,534.030 koronáért megszerezte a grót Andrássy-féle ingatlant. 1911-ben 572.704 koronáért a Hieronymi-féle telkeket a VI. kerületi felső Bikaréten. 1911-ben vásárolta meg a főváros a X. kerületi Tamássy-féle ingatlant 460.910 koronáért; 1910-ben ugyancsak ettől a tulajdonostól a Kálvin-téren 626.955 koronáért vett a város ingatlant. 1910-ben vette meg a város 387.093 koronáért a Bajza-utcai Török-féle ingatlant. A Gellérthegy szabályozására vásárolta meg a főváros 1912-ben a Szirmay-féle ingatlant 199.712 koronáért; az ingatlan ma is olyan állapotban van, mint a vétel idejében. A Kelenföld szabályozása cimén két telket vásárolt a város 720.000 koronáért; a Mártonhegy szabályozására ugyancsak két telket 244.000 koronáért.

Külön fejezet illeti meg a Tabán szabályozási céljára vásárolt telkeket. 1909-ben megvette a főváros az Ingatlanforgalmi és Jelzálogkölcsön bank-féle 296.254 koronás, a Grünhut-féle 217.500 koronás, a Schmidt-féle 114.00 koronás, a Weimesz-féle 39.500 koronás, Szarvady-féle 79.000 koronás ingatlanokat, azonkivül több kisebb ingatlant kb. 425.000 korona árban. 1910-ben 30 ingatlant vásárolt mintegy 2 millió koronáért, 1911-ben 20 ingatlant kb. 920.000 koronáért, 1912-ben 4 ingatlant 220.000 koronáért, 1913-ban 26 ingatlant 960.000 koronáért, 1914-ben 4 ingatlant 132.000 koronáért.

Megállapitható tehát, hogy a Tabán szabályozására eddig mintegy 5,300.000 korona értékben vásárolt a főváros telkeket. Minthogy pedig az ingatlanok megszerzése átlag 6 százalékos kölcsönpénzekből történt, világos, hogy a főváros a megvett, de eredeti céljaira fel nem használt tabáni telkeknél évente kb. 320.000 korona interkaláris kamatveszteséget szenved.

Van még ezenkivül kb. 3 millió korona értékü ingatlan, amely kihasználatlanul fekszik. Végeredményben tehát a főváros leltárában szereplő, de fel nem használt, parlagon heverő telkek értéke kerekszámban mintegy huszonkét millió korona, ugy hogy az interkaláris kamatveszteség, amely a 19 milliós deficitnek egyik alkatrésze, másfél millió koronára tehető akkor, ha 6 százalékos kamatot veszünk alapul. Ime, itt a deficit egyik legfőbb forrása.

A községi takarékpénztár

és a Pénintézeti Központ

A községi takarékpénztár dolga ismét aktuális lett. Nem azért, mintha az a közgyülési határozat, amely tiz esztendővel ezelőtt született s amelybe a közgyülés egy független, önálló városi takarékpénztár létesitését határozta el testet öltene a közel jövőben. Sőt ellenkezőleg: a belügyminiszter és a pénzügyminiszter még mindig nem döntött, nincs is szándékában egyelőre dönteni. Ellenben ezen a héten megszavazzák a parlamentben a Pénintézeti Központ létesitéséről szóló törvényjavaslatot, amelynek egyik pontja az, hogy 3 esztendőn belül nem lehet Magyarországon pénzintézetet felállitani. Ez pedig annyit jelent, hogy belátható időn belül még akkor sem létesülhetne a községi takarékpénztár, ha a kormány elháritaná magától a nagybankok ellenző befolyását és jóvá hagyná a vonatkozó közgyülési határozatot.

Nem szabad figyelmen kivül hagyni, hogy a 3 esztendős terminus tulajdonképpen az idők végtelenjét jelenti, mert ha a kormány most a pártközi béke kedvéért el is fogadta ezt a rövid terminust, viszont nem vitás, hogy a Pénzintézeti Központ jóval hosszabb időre szóló alkotás lesz és 3 esztendő multán ezt a terminust prolongálni fogják. Éppen ezért nagy felületesség terheli a tanácsot, amikor illetékes helyen elmulasztott lépéseket tenni arra, hogy a községi takarékpénztár sorsa a Pénzintézeti Központ alapitásától függetlenittessék. Talán még most sem késtünk el ezzel és talán akad a főváros országgyülési képviselői között valaki, aki szót emel a Házban a községi takarékpénztár megmentése érdekében. Ha pedig a képviselőház közben már megszavazta a törvényjavaslatot, ugy a förendiháznak módjában fog állani, hogy ezt a hibát kikorrigálja.

Események

Ügyosztályok átcsoportositása.

Közvetlenül a tanácsnokválasztások előtt az a terv merült fel a városházán, hogy a tizenhat ügyosztály körül szüntessenek meg egyet ugy, hogy a szociálpolitikai ügyosztályt egyesitsék a közjótékonyságival, vagy pedig a közjótékonyságit a jogügyivel. Arról is szó volt, hogy külön testnevelési ügyosztályt állitanak fel. A 36-os választmány foglalkozott a dologgal és ugy határozott, hogy a tanács a választások után készitsen erre vonatkozólag előterjesztést és igyekezzék arányositani az egyes ügyosztályok munkáját. A közgyülésen pedig Szalay Mihály azt inditványozta, hogy állitson fel a város egy külön ügyosztályt a városházi anyagbeszerzések központi kezelésére és ellenőrzésére. Ami nem is olyan nevetséges dolog, mert a fővárosnak egyedül a napi szénszükséglete 45.000 koronát tesz ki.

Ugy értesülünk, hogy a tanács illetékes ügyosztálya a polgármester utasitásai alapján legközelebb megkezdi az ügyosztályok átcsoportositására vonatkozó előmunkálatokat. Bizonyos, hogy a készitendő előterjesztés még a nyári szünet előtt a közgyülés elé kerül.

Szemenyei Kornél hősi halála.

A Lovcsen ostrománál hősi halált halt Szemenyei Kornél dr., fővárosi bizotts. tag. Három esztendővel ezelőtt küldte be a Ferencváros polgársága a közgyülésbe és már a következő budget-vita tárgyalásánál nagy figyelmet keltő, okos beszédet mondott. Egyike volt a törvényhatósági bizottság legképzettebb, legrokonszenvesebb tagjainak. Régebben a főváros tisztviselője volt és bizonyos, hogy ha fogalmazó korában más téren, más hivatalban nem talált volna érvényesülést, ugy ma tagja volna a főváros tanácsának. Szemenyei korai halála nagy megdöbbenést, őszinte részvétet keltett városházi körökben.

Megbukott a városi halárusitás.

A közélelmezési ügyosztály még az összel elhatározta, hogy a husdrágaság ellensulyozására olcsó tengeri halak árusitásával fog kisérletezni. Evvel a vállalkozásukkal azonban Folkusházyék, mint sok egyéb közélelmezési akciójukkal, kudarcot vallottak. Nemrégiben hivatalos közlemény is jelentette, hogy a város a tengeri hal árusitását beszüntette, mert a közönség nem vásárolt. Tévesen sokan azt hitték, hogy a város a *Magyar halkonzervgyártól* vásárolta a tengeri halat. A tény azonban az, hogy a közélelmezési ügyosztály a tengeri halat közvetlenül külföldről szerezte be, de a szakszerütlen kezelés miatt az elromlott, élvezhetetlenné vált és a közönség e miatt nem vásárolta. Értesüléseink szerint a Magyar halkonzervgyár r.-t. a ten-

geri hal fogyasztása körül egész más tapasztalatokat szerzett. Az olcsó hajfajtát a közönség rendkivül megkedvelte és szivesen fogyasztja. De nagyban vásárolják a hadvezetőség és egyéb katonai intézmények (korházak, fogolytáborok) is. Ugyancsak igy fogyasztják a tengeri halakat Németországban is. Mindennek a titka pedig abban rejlik, hogy amit a város nem tudott, a Magyar halkonzervgyárnál értenek a tengeri hal szakszerü kezeléséhez.

A TŐKE

A P. K. és a főváros hitelszervezete.

Az a szenvedélyes vitatkozás, melyet a Pénzintézeti Központ terve előbb a vidéki pénzintézetek köreiben, később a parlamenti politikai pártok között felidézett, immár békés megegyezés utján befejezéshez közeledik. Az uj intézet megvalósulásának immár nincsenek komoly akadályai. Megalakul tehát a ország legnagyobb bankja mintegy 150 millió alaptőkével, az összes hazai pénzintézetek részvételével, nagy kormánybefolyással és ellenőrzéssel. A célja az, — és itt a megokolás saját szavait citáljuk: — hogy a hitélet és a pénzpiac terén mindenkor megfelelő helyzet teremtessék. Hogy a megválasztott eszközök alkalmasak-e ennek a nagy célnak elérésére, ma nem kutatjuk. Ezt majd megmutatja a jövő. De egy nevezetes tulajdonságára az uj intézménynek még is reá kell mutatnunk. Az egész hatalmas apparátus, a nagy alaptőke, a tekintélyes veszteségtartalék, mind mind a vidék hitelét fogja szolgálni. Válságba jutott vidéki pénzintézeteket fog szanálni, vidéki pénzintézeteknek ad rendkivüli időkben hitelt, szóval arról gondoskodik, hogy a vidéken válságos idők és válságos viszonyok meg ne rendits ék a gazdasági életet. Ez a cél üdvös és helyes, de mindenesetre csodálatos, hogy a fővárosra senki sem gondolt ez alkalommal. Senki sem kutatta, hogy Budapesten az ország kereskedelmi és ipari központjában „mindenben megfelelő a helyzet" a hitelviszonyok tekintetében?

Emlékezünk rá, hogy nehány év előtt a fővárosi pénzviszonyok nagyon szomoru képet mutattak. Egész sereg közép-, kis- és törpe-bank került válságba, a gombamódra támadt szövetkezetek sorban elhullottak. A helyzet akkor semmivel sem volt vigasztalóbb itt Budapesten, mint a vidéken. Mi idézte elő ezeknek az intézeteknek a keletkezését és későbbi bukását. A fővárosi kereskedelemnek soha se állt megbizható hitelszervezet a rendelkezésére. A fővárosi nagy intézetek a rendes kereskedelmi hitellel: kereskedelmi váltók leszámitolásával, kereskedő cégeknek nyujtott folyószámlahitelekkel csak mellékesen foglalkoztak. Pénzbőség idején valósággal versenyeztek az anyagért, de pénzszük időkben kimélet és tekintet nélkül vagy teljesen megvonták, vagy nagymértékben restringálták a hiteleket. Nagy alapitási, emmissiós és egyéb financiális müveleteik mellett a rendes kereskedelmi hitelt csak mint mellékfoglalkozást müvelték és amint egy kissé viharos idők jártak, a kereskedelmi váltókat elsőknek dobták ki hajóikból. A főváros kereskedelmének sohase álltak megbizható hitelforrások a rendelkezésére. Ez a hiány hozta életre annak idején a sok közép-, kis- és törpebankot és hogy ezek nagyrészben elhullottak, a helyzet csak negativ értelemben tisztázódott. Ha véget ér a háboru, ha megszünnek a pénzpiac terén a mai kivételes állapotok, ha a hitelélet nagy igényei akkor jelentkezni fognak: a főváros kereskedelme fogja e bajokat legjobban megérezni. Mert nem lesz hely, a hova bizalommal fordulhat. A kereskedelemnek első sorban megbizható bankári összeköttetésre van szüksége. Arra van szükség, hogy jó és kifogástalan cégek váltóikat mindenkor el tudják helyezni, ne csak kedvező viszonyok között, pénzbőség idejében.

A „Pénzintézeti Központot" főképen az a tapasztalat hivta életre, hogy a vidéki bankok nehéz időkben nem jutnak reescompte hitelhez. Nos, szakasztott ez a baja és panasza a főváros kereskedelmének is. Kár, hogy azon a sok ankéten és tanácskozáson, a melyeken a Pénzintézeti Központ ügyét megvitatták, nem jutott szó a főváros kereskedelmi érdekeltségének és általában a főváros közönségének. Pedig ez a kérdés égeti, ha nem is hallani hangos panaszokat. A hitelélet kérdései kényesek és az emberek nem szivesen viszik piacra panaszaikat. A fővárosi kereskedő házak, ha bajuk van, nem szaladhatnak a főispánhoz, mint a vidéki nagyságok, hogy segitsen rajtuk a kormány. Mindent összefoglalva, szükség van olyan hitelszervezetre, mely a főváros kereskedelmének állandó és megbizható módon áll rendelkezésére. És nem csak fővárosi, hanem országos érdek, hogy ezt a kérdést, akár a Pénzintézeti Központ keretén belül, akár ezen kivül, de sürgősen megoldják.

Az osztálysorsjáték végnapjai.

Foglalkoztunk ismételten azzal a gazdálkodással, amely az osztálysorsjátéknál divik és a mely előreláthatólag rövidesen végét fogja járni. A helyzet tudniillik az, hogy a társaság formálisan is benyujtotta a koncesszió meghosszabbitására irányuló javaslatát és minden követ megmozgat, hogy a pénzügyminisztert rábirja arra, hogy az engedélyt ujabb 20 évre megadja. Teleszky János pénzügyminiszter, információnk szerint, szakértők bevonásával akarja a kérdést megoldani és minden valószinüség szerint egyáltalán nem lesz tekintettel a társaság egyoldalu érdekeire. Arról, hogy a koncessziót ujabb 20 évre a mai feltételek mellett adják meg, egyáltalán szó sem lehet, a legjobb esetben is alapos revizió tárgya lesz az eddig érvényben levő szerződés. A pénzügyminiszter nem teheti magáévá a hosszu lejáratu szerződés eszméjét, sem azokat a rendkivül terhes feltételeket, amelyek az állampénztárt kárositják, és nem tekinthet el ettől a fontos jövedelmi forrástól, amely most az osztálysorsjáték zsebébe vándorol, ahelyett, hogy a kincstári bevételeket gyarapitaná. Az eredeti engedélyesek, a hihetetlen könnyelmüséggel megkötött szerződés szerint, évenkint kb. 400.000 koronát kapnak, mint a tiszta nyereség egynegyed részét, alapitói igazolványok ellenében. Ez a rendszer teljesen megbukott. A pénzügyminiszter, aki már most foglalkozik az állam jövedelmeinek a háboru után való fokozásával kétségkivül meg fogja ragadni ezt a rendkivül kedvező alkalmat, hogy állami osztálysorsjáték létesitésével az egész nyereséget a kincstár javára biztositsa. Az osztály sorsjátéknál körülbelül tisztában vannak azzal, hogy a koncessziót, ugy amint van, a pénzügyi kormány semmi esetre sem fogja meghosszabbitani és ez idő szerint már nem is törekszenek másra csak arra, hogy lehetőleg kevés módositás essék a szerződésben. Ebben az irányban már folynak purparlék, a melyeknek ugyan a pénzügyminisztérium részéről egyáltalán nincs vsiszhangjuk, de amelyektől az osztálysorsjáték igazgatósága a vállalat további fennállását reméli. Értesülésünk szerint a közgyülésen szóvá fogják tenni ezeket a tárgyalásokat és meginterpellálják az igazgatóságot avégből, hogy a részvényeseket tájékoztassa a jövő kilátásairól. Hogy mit fog erre az igazgatóság felelni, az egyelőre épp ugy a jövő titka, mint a pénzügyminiszter döntése, azt azonban Hazai és Serényi urak sem hiszik, hogy olyan könnyen keresztül vergődjenek a koncesszió-meghosszabbitás utvesztőjén, mint a teve a tü fokán.

Eternit részvénytársaság.

Mint szakkörökből halljuk, az Eternit-müvek (Hatschek Lajos palagyárai) részvénytársasággá fognak rövid időn belül átalakulni. A részvénytársatág tisztára családi érdekeltség lesz, bank nem vesz részt az alapitásban. A cég, a régi tulajdonos halála miatt családi okokból alakul át több millió korona alaptőkével részvénytársasággá.

Nincs szalma.

Hetek óta folyik a hajsza Budapesten és a vidéken szalma után. A megbizások főleg Ausztriából érkeznek, miután az ottani üveggyáraknak az *áruk csomagolásához nagy szalmakészletre van szükségük.* Az ügynökök minden lehetőt elővetnek, hogy bármely áron is szalmát hajszoljanak fel, miután azonban a hadsereg jóformán az egész készletet lefoglalta, a hajsza eddig teljesen meddő maradt.

Magyar-hollandi biztositó

Magyar-hollandi biztositó r.-t. cég alatt *3 millió korona alaptőkével* uj biztositó-inézet létesült Budapesten, mely átveszi a Hollandi életbiztositó-társaság magyarországi üzleteit. A Hollandi életbiztositó (Algemeine Maalschappij van Levensverzekering en Lijfrente) magyar fiókja ennek folytán likvidálni fog. Az uj magyar társaság elnökévé *Nagy Ferenc* nyug. államtitkár,, az igazgatóság tagjaivá dr. *Angyán* Béla egyetemi tanár, *Iklódi-Szabó* János orsz. képviselő, Johan Frederik *Lodewijk* Blankenberg, Jakob van *Schevichaven*, dr. Henri *Smissaer*, az amszterdami „Algemeene Maatschappij van Levensverzekering en Lijfrente" vezérigazgatót, továbbá *Vándor* Károly, *Reach* Tibor és *Vreede* Jan, a Hollandi magyar fiókjának igazgatói választattak meg. A felügyelő-bizottság tagjai lettek: *Bárczy* Gusztáv, Hendrik de *Vries* dr. (Amszterdám) és Fledderus János *Clinge*, Németalföld budapesti főkonzulja.

A MÁG. tőkeemelése.

A Magyar Általános Hitelbank üléstermében a *Magyar Általános Gépgyár Részvénytársaság* e hó 21-én rendkivüli közgyülést tart, amelyen az igazgatóság javasolni fogja a társaság alaptőkéjének 10.000 darab 200 koronás részvény kibocsátása utján *ötmillió koronára való felemelését.* A részvénytársaság tőkeemelése azzal a tranzakcióval függ össze, amellyel a Hitelbank a vállalatot érdekkörébe vonta.

Az általános villamossági osztaléka.

A *Budapesti általános villamossági r.-t.* 1915. évi zárószámadása 2,148.631 korona tiszta nyereséget mutat ki az 1914. évi 1,680.015 koronával szemben. Az osztalék a nyereség óriási emelkedése dacára 25 korona = 12 ésfél százalék lesz, mint a mult évben. Az értékcsökkenési és külön értékcsökkenési alapot 2,277.798 koronával (1914-ben 1,860.490 koronával) növelték, a vállalat tartalékjai immár az előző évi 18,344.745 koronáról 20,630.871 koronára emelkedtek, tehát a 7 milliós alaptőkének közel háromszorosát teszik ki. A társaságnak a villamosmüveibe befektetett 27,966.664 koronán (1914-ben 27,003.238 koronán) kivül 2,221.551 (1,523.314) korona pénzintézeteknél elhelyezett heverő tőkéje van.

A len- és kendertermelés kiterjesztése.

A központi hatalmak kormányai nagy sulyt helyeznek arra, hogy ez évben a len- és kendertermelés a lehetőséghez képest kiterjesztessék. Németországban most fejezték be a mezőgazdák szervezeteivel folytatott tanácskozásokat, melynek során teljes megállapodásra jutottak a szükséges állami támogatások tekintetében. Ez a megegyezés lehetővé teszi, hogy a hadsereg szükséglete fedeztessék, még pedig oly módon, hogy a tartalékban lévő gyapotkészletek érintetlenek maradnak. — A földmivelési minisztérium — mint *Az Ujság* jelenti — nálunk is foglalkozott e nagyfontosságu kérdéssel, melynek egyik lényeges részlete a honvédelmi miniszter most kiadott rendelete a len- és kendermunkások felmentéséről.

A papirgyártás kritikus helyzete.

Egyik legnagyobb papirgyári vállalatunk igazgatója a papirgyár helyzetéről a következőket mondta: A papirgyárak helyzete a celluloze-kiviteli tilalom és a gyanta ármaximálásának életbelépte óta egyáltalában *nem javult.* A cellulozét a hazai gyárak ma is vigan elszállitják osztrák papirgyárakba, mert az Ausztriába irányuló kivitelt nem tiltotta be a rendelet. A gyantával pedig egyes spekuláns cégek még most is uzsoráskodnak és a 300 koronában maximált belföldi gyantáért 450 koronát is elkérnek. Külföldi gyantát pedig 6—700 koronán alul nem kapnak a hazai gyárak. A celluloze ára ma minőség szerint 36—37 és féltől 39 korona, holott egy évvel ezelőtt még 22—23 korona volt. A papirgyárak részéről az az óhaj merült fel, hogy ne csak kiviteli tilalmat léptessenek életbe a cellulózéra, hanem *maximálják* is annak árát. A gyártási üzemhez szükséges cikkek ára mind megdrágultak. A porosz szén ára egy év alatt 40 százalékkal emelkedett, a kénsavas agyagföld ára 14 koronáról 33 koronára, a kén ára 13—14 koronáról 260—270 koronára ugrott fel. A papirgyárak ilyen körülmények között csak körülbelül *50 százalékra redukált üzemmel* dolgoznak. Kivitelünk egyedül Bulgáriába és Törökországba van, de persze ez is igen szerény keretek között mozog.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
Merkantil nyomda, Havas és Lehner.

ODEON MOZI

Rottenbiller-u. 37., Király-utca mellett.

Simon Judit

Kis József baladája a filmen 5 felvonásban.

A labradori villa Prof. Nick rantommal.

Az előadások délután négy órakor kezdődnek. Kitünő nyolc tagu zenekar. Hetenkint háromszor: Hétfőn, szerdán és pénteken műsorváltozás.

APOLLO

a ROYAL-SZÁLLÓ épületében

A legelőkelőbb fővárosi mozgóképszinház

Előadások: 5, 1/2 8 és 10 órakor, ünnepnapon: 4, 6, 8 és 10 órakor. — Jegyelővétel: délelőtt 11-től 1-ig és délután 3 órától

ROYAL

Nagyszálloda Budapesten.

Elsőrangu konyha, mérsékelt árak. Ebéd teriték 4.50, vacsora teriték 5.50 korona. Színházak után friss vacsora. Zenc.

VÁRADY GYULA, igazgató.

NEMZETI (Royal) ORFEUM

Minden este 8 órakor háborus, csütörtökön vasár és ünnepnap d. u. egész olcsó helyárakkal a ragyogó januári müsor.

Chevalier Thorn

és még husz atrakció!

HUNGÁRIA

KÖTVENYEK

a legelőnyösebbek

élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-

BIZTOSITÁSOKNÁL.

Felvilágositásokkal prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a

HUNGÁRIA

Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság

igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.

és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.

Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona

Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

WALLA JÓZSEF

cementáru-gyár részv.-társ.

Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —

Iroda kizárólag

Budapest, VII., Gizela-ut 38.

Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76, 191-14

Milliók Könyve

Egy teljes regény ára 24 fillér.

Egy önkéntes naplója

Irta: Farkas Pál

Mühlbek Károly rajzaival

Ára 24 fillér

Kapható mindenhol.

A MILLIÓK KÖNYVE legközelebbi regénye **DOYLE: AZ ÜLDÖZŐ.** Ára 24 fillér.

Freissler Antal

csász. és kir. udvari felvonógyár.

Lift. **Gyárt:** Személy- és teher-felvonókat :: :: Speciálitás: Freissler ‚Express-Auto-lift' villamos gombnyomásu kormányzással. :: **Lift.**

Bpest, Horn Ede-u. 4. (volt Dávid-u. 2.)

Thiergärtner és Stöhr

részvénytársaság

Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.

Telefon: 129-45.

Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák. Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk

Budafoki-ut 9-11 sz. alatt

levő elegáns műtermeink megtekintését

KÉRJEN MINTÁT és ÁRJEGYZÉKET.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kö- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Ovszer fertőző betegségek ellen.

TŐKE GYÖRGY

épitési vállalkozó

vállal kőmüves és ácsmunkákat.

TELEFON 175—62.

Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78.

Városi iroda: Ujpesti-rakpart 5., I. em. 8.

Bründl János

cász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII. kerület, Ovóda-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és deritő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Ementhaler sajt
Tea-vaj
Kondenzált tej

kapható

ROTTERSMANN TIVADAR

sajt-, vaj- és csemegeáruk nagykereskedésben

Budapest, Király-utca 60.

Sürgönycim „Teorott" Budapest.

Speciális ajánlattal szivesen szolgálok. Telefon 29-46

EREDETI SINGER VARRÓGÉPEK

SINGER

családi

varrógépek

a legtökéletesebbek!

Csakis cégünk üzleteiben v. azok ügynökei utján vásároljuk

Singer Co. varrógép részvény-társaság

Budapest: IV. Semmelweis-u. 14. — VIII. Rákóczi-ut 39. VIII. Baross-utca 77. — II. Corvin-tér 1. — X. Liget-tér 2. VI. Andrássy-ut 28. — V. Lipót-körut 22.

Kelme occasiók!

120 cm. széles reklám kelmék, ruha, pongyola és kosztümökre métere 1.95, 2.50, 2.90, 3.35, 4.50, schottisch kelmék 3.90, divatos nyomott barchetek 1.40, 1.80

Gólya áruház

VI., Nagymező-utca 12. és IV., Vámház-körut 16. sz.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest

VIII., Futó-utca 10. szám.

ERDÉLYI

osztr. császári és magyar királyi udvari fényképész és a német császár és porosz király Ő Felségének udvari szállítója

BUDAPEST, VI.,
Semmelweis-utca 2. sz.
(Kossuth Lajos-utca sarkán.)

Művészi kivitelü nagyitások. Aquarell- és olajképek bármely fénykép után

Felvételek minden időben

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza

Budapest,
IV., Kossuth Lajos-utca 9.

Magyar Mosógépgyármüvek R.-T.
Budapest, IX., Dandár-utca 23.
Telefon: József 6—41.

Különleges gyártmányok:

Teljes gőzmosódaberendezések, kézi és erőüzemre. Herkules teknös kalanderek. Mosógépek. Vasalógépek. Centrifugálgépek. Száritókészülékek. Fertőtlenitők.

Illusztrált prospektusok és tervezetek ingyen.

Dandár Mintagőzmosóda

üzemben, saját gyártelepünkön.

THE GRESHAM ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG BUDAPESTEN

V., Ferenc József-tér 5—6.

Magyarországi igazgató tanács:

Andrássy Géza gróf
v. b. t. t. országgyülési képviselő, elnök.

Batthyányi Tivadar gf.
orsz. gyül. képviselő

Dr. Gerenday György
ny. min. tanácsos, kincstári jogügyi főtanácsos

boglári Simon Jakab
udvari tanácsos, a budapesti áru- és értéktőzsde alelnöke

Ügyvezető igazgatók:

Igmándi Mihály, **Scott H. János**

Ragályok ellen

most igen alaposan kell védekeznünk, mert kolera, vörheny, kanyaró, tiphus, himlő és egyéb ragályos betegségek a háboru után fokozottabb erővel lépnek fel. mint más időkben, miért is szükséges, hogy minden háztartásban egy megbizható fertőtlenjtő szer kéznél legyen. A jelenkor legmegbizhatóbb fertőtlenitő szere a

LYSOFORM

szagtalan, nem mérgező, olcsó és eredeti üvegekben **90 fillérért** minden gyógyszertárban és drogériaban kapható, Hatása Löffler, Vertun, Pertik, Vas, stb. intézeteinek vizsgálatai szerint gyors és biztos, miért is az összes orvosok betegágyak fertőtlenitésére, antiseptikus kötözéseknél (sebekre és daganatokra) kéz- és arcmosásra és ragályok elháritására, stb. mindenkor ajánlják.

LYSOFORM-SZAPPAN

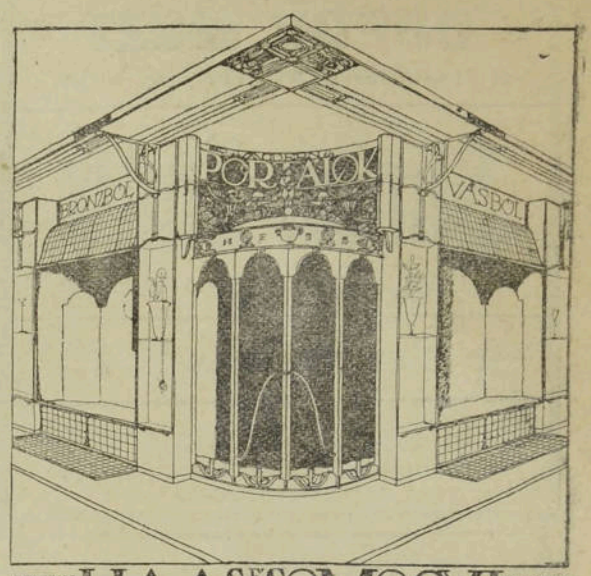
finom gyenge pipereszappan, 1 százalék lysoformot tartalmaz és antiseptikus hatásu. Alkalmazható a legkényesebb bőrre is; szépiti, megpuhitja és illatossá teszi a bőrt. Egy kisérlet és Ön a jövőben kizárólag ezen szappant fogja használni. **Ára 1 korona 60 fillér.**

FODORMENTA-LYSOFORM

erősen antiseptikus hatásu szájviz. Szájbüzt rögtön és nyomtalanul eltüntet és a fogakat konzerválja. Használandó továbbá orvosi utasitás szerint toroklobnál, gégebántalmaknál és nátha esetén gurgulázásra. Néhány csepp elegendő egy fél pohár vizre. **Eredeti üvegje 1 korona 60 fillér.**

Az összes lysoformkészitmények kaphatók minden gyógyszertárban és drogériában. Kivánatra bárkinek ingyen és bérmentve megküldjük az «Egészség és fertőtlenités» cimü érdekes könyvet.

Dr. Keleti és Murányi
vegyészeti gyára
UJPESTEN.

TELEFON 7244 **HAASSOMOGYI** BUDAPESTVI FRANCIAÚT 3

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

A világhirnek örvendő

„BÉBÉ"

márkáju alpesi sürített

teljes-tej

mindenütt kapható.

Nagybani árusitás:
Magyar Füszerkereskedők bevásárlási rt.
Budapest,
V., Arany János-u. 31.

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen.

= MARTA =

Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK

Gyár; Aradon.

Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

3520/30

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. január hó 26-án. — 4. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre .....16 K
Fél évre ..... 8 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca ... 18. szám
Telefon 137-43

A csavargőzös,

teljes cimén: a Budapesti Csavargőzös Átkelési és Hajózási részvénytársaság személyszállitásra kioktatott, vizenjáró, szemétfuvarozó alkalmatosság. Büszke és dacos. Mert igy illik ez privilegiumához, amelyet megszületésekor szerzett első születtségi jusson. Bölcsőjében minden áldozatra kész szülők ringatták: a főváros és a kormány, s meg sem várva a bejelentő nyöszörgést: másodpercenként rakosgatták alája a kedvezések és a subvenció pelenkáját. Lekötötték számára a Dunát, a melynek vizi adójához csak neki volt iussa. Magán alkalmatosságnak tilos volt átkelni a Dunán. Se egyenest, se rézsuton. A csavargőzös megtorpedózhatta, aknára kergethette, tele köpködhette saját kéménye füstjével, mert övé a hatalom a Duna pesti szakaszán. Családapává serdülve, sok apró propeller-sirálvt sivalkodtatott a Dunán. Az ujszülöttek valamennyien koraérettek voltak, s kerekeik lapátjai, hullámot verve, üzletről csahogtak. Az üzletről különös fogalmai voltak. Rongyosan járatta a kiskoru csavargókat, gyomrukat olyan szénnel táplálta, a melytől szédülés fogta el utasait s alkalmazottait ő képeztette ki először dunai komitácsiknak, adván nekik, tisztes bér helyett, cimeket s korlátlan büszkeséget a közönséggel szemben. Mialatt az egy fészek vizi verebei a Dunán átkeltek: a fészekrakó szülőnek, a Budapesti Csavargőzös Átkelést és Hajózási Részvénytársaságnak a közönség zsebébe mélyedt a tekintete s bánatos kebléből mély sóhajtás olvankor tört ki, amikor egy-egy városatva uj hid épitését sürgette. A mult év diadal-koszorut szerzett neki. Ei volt zárva a Lánchid, a mi uj adóforrásnak nyitotta meg számára a zsilipjét. Egy-egy propeller: utasezredeket billentett át az egyik partról a másikra s a jegytépéstől, rengő görcsök táncát lejtették a táskás kisasszony ujjai. Ujjé! Ez az egy esztendő kitermelt annyit, amennyiből kitelnék Szaloniki blokádjának költsége. De a Lánchid megnyilt. Kedves alkalom, hogy a Csavargőzös gazdái partraszállva, a Teleki-téren kölcsön szerzett gunyába öltözködjenek s mint alázatos koldusok jelentkezzenek a városházán, könyörögve a partbérlet leszállitásért, privilégium meghosszabbitásért s tán, könyörgő csuklások mélyén elrejtve, a viteldij felemeléséert. Lesz-e vajion bátorsága a fővárosnak követni az adomabeli izraelita példáját, a ki meghallgatván egy koldus ember szózatát, inasához fordulva akként rendelkezett:

Lökd ki! Mert összetöri a szivemet . . .

Fullánkok

A vigalmi

adó célját félreértették azok, akik a félreértés hetőségétől remélik az eszme hatását. Persze, hogy a vigalmi adóból nem kaphat husz-harminc milliót a főváros, természetes, hogy egyedül a vigalmi adóra nem lehet bazirozni a költségvetést, amelynek deficitje közel husz millió korona. De ha minden megfogható jövedelmet ebből a szempontból vizsgálunk és minden uj bevételtől a deficit megszünését követeljük, akkor sohasem csinálunk semmit, akkor meg sem kezdjük a háztartás rendezésének munkáját, mert hiszen külön-külön egyik jövedelmi forrás sem elegendő arra, amihez végeredményben hozzájárul. A döntő szempont először is az, hogy minden lehető módot és eszközt meg kell ragadni és a sok kis bevételből összekovácsolni a nagy deficit ellenösszegét. A második szempont, hogy a vigalmi adó a legigazságosabb, mert aki nem sajnál önmagától semmiféle élvezetet és nem sajnál a mulatóhelyek tulajdonosaitól semmiféle hasznot, annak legyen esze és szive hozzá, hogy a fővárostól se sajnáljon némi anyagi elégtételt.

*

A sertéshus

maximálásáról épületes vita folyt a kilencesekké degradált tizesek tanácsában. Kezdte a vitát a vásárcsarnok igazgatója, Szabó Ferenc úr, Akiről kiderült, hogy a hentesektől kér felvilágositást arról, miképpen történik az élelmiszereknek a kontingensen belül történő husszállitása. Ezen aztán egészen komolyan elvitatkoztak az urak, minthogy ha a kontigens megállapitása és egyáltalában a szállitási igazolványok kezelése a fővárostól függene, vagy mintha nem tudnák, hogy ma világháboru van és ma ezeket a kérdéseket nem a szabad forgalom alapján, hanem kölcsönös megállapodások szerint intézik. Aki gondolkodik kissé, rájön arra, hogy a helyzet voltaképpen kedvezőbb ma, mint volt béke idejében. Mert ma nem viheti el Bécs és Ausztria kényekedve szerint mindenünket. A kontigens csakugyan az önálló vámterület szurrogátuma és megköszönnék a tisztelt agrárius urak, ha a világháboru után is fennmaradna a mai helyzet.

*

A kenyérjegy

a gyakorlatban kitünően bevált és az életbeléptetése semmiféle zökkenéssel nem járt. Akik ebből a körülményből a főváros közélelmezési ügyosztályának dicsőségét akarják kihámozni, azok előtt az előzmények teljesen ismeretlenek. Tudniillik, hogy a közélelmezési ügyosztály derék vezetője berzenkedett a kenyérjegy ellen. Először kivihetetlennek mondotta a tervet, aztán rövidnek az előkészités terminusát. És ezek után simán ment minden, megnyugvással fogadta a kényes pesti közönség is az uj rendet. A konzekvenciát ebből olyan irányban kell levonni, hogy ime, ha a miniszter ugy akarja, akkor nincsenek lehetetlenségek, akkor még a közélelmezési ügyosztály is pontosan és idejére el tudja végezni a dolgát.

Központi elosztó korház epül

Megszünik a betegek sanyargatása.

A Rákóczi-utat eléktelenitő óriási épülettömeg, amely most a Rókus-kórház nevet viseli, már rég utjában van azok szemének, akik Budapest fejlődését esztetikus, összhangzatos formában szeretnék látni. Természetesen az egészségügyi szempontok is amellett szólanak, hogy ezt az öreg rekvizitumot uj épülettel cseréljék föl. Sajnos, mire ezek a kivánságok a megvalósulás felé komolyabb lépéseket tehettek volna, akkorra ránk köszöntött a háboru és minden halasztást szenvedett. Természetesen nem szünetel azonban a tervezgetés, amely ma már igen szépen kialakult gondolatokat termelt és ha majd a béke napja felragyog, hozzá lehetne látni a megvalósitáshoz.

Általában a kórházak körül hatalmas evolució kel majd életre, hiszen ezen a területen a fővárosnak a kormány által jóváhagyott negyvenöt milliós beruházási munkaprogrammja van. A háboru alatt sem szünetelnek azok a tárgyalások, melyeket a főváros a kormánnyal folytat és a melyeknek a célja az, hogy a kormány minden lehető segitséget megadjon ennek a nagy programmnak a végrehajtásához. A fővárosnak e tekintetben az az álláspontja, hogy a községi kórházakat legfölebb husz percentben veszik igénybe a budapesti illetőségüek, az ápoltak 80 százaléka vidéki illetőségü és igy jogos és méltányos, hogy a kórházak megalkotásának és föntartásának horribilis költségeiben illő módon vegyen részt az állam is. Illetékes forrásból arról értesül a Fővárosi Hirlap, hogy e tekintetben a kormányban meg is van a hajlandóság, hogy a fővárosnak komoly, számbavehető segitséget nyujtson és igen valószinü, hogy mire a háboru véget ér, a munkaprogramm megvalósulásra kerül, a megegyezés teljes mértékben létre is jön.

Az első lépések közé fog tartozni a Rókus-kórház eltüntetése. Amikor azután arról van szó, hogy a Rókus-kórházat pótolni kell, akkor egy uj, a modern egészségügyben szinte már törvénnyé vált alapelv fog érvényesülni és ez az előbbeni törekvésekkel egyenesen ellentétben áll, amennyiben a kórházak lehető decentralizációját szolgálja. A modern higienia ugyanis kimondta, hogy nem kivánatosak az ezer ágynál nagyobb kórházak. Ez az elv vezérelte a tanácsot akkor, amikor elhatározta, hogy a Rókus-kórház helyett három kórházat épit, amelyek egyike speciálisan tüdőbetegkórház lesz, amelyet ép ugy, mint a másik kettőt, valahol a külvárosokban helyeznek el. Itt első sorban a Váczi-ut, a Lágymányos és Ujpest jönnek számitásba, de különösen a Lágymányosra gondolnak, mert ennek a vidéknek egyáltalán nincsen kórháza.

A terv csucspontjában azonban egy központi kórház megalkotása áll. Ez a központi kórház tulajdonképen elosztó állomás jellegével fog birni, aminek természetes követelménye az, hogy lehetőleg központi elhelyezéssel birjon. Rengeteg sok és töméntelen számban panaszolt anomáliának kell véget vetnie a központi kórháznak. Hétről-hétre megismétlődnek a panaszok, amelyek a közönséget vérig bosszantják. Maguk a mentők is telve vannak elkeseredéssel amiatt, hogy betegszállitások alkalmával egyik kórházból a másikba utasitják

öket és akárhányszor haldoklókat órákon át fuvarozniak. Mindennek a visszás állapotnak végét veti az elosztó jellegével biró központi kórház, mert akkor minden betegszállitásnak ez az egyetlen és kizárólagos célja lesz.

A központi kórház minden beteget fölvesz és az egyes kórházak viszonyait, ágyszámát és specifikus rendeltetését figyelembe véve osztja el a betegeket, akiket valamennyit innen szállitanak majd abba a kórházba, a melyben hely és megfelelő ápolás van biztositva számukra. Bent a központi kórházban csak azok a betegek maradnak, akiknek továbbszállitása veszélyes lehet, vagy akiken már ugy sem lehet segiteni.

A központi kórház helyének megállapitása még nem történt meg. Az egyik terv szerint a Rókus telkének szabályozása után fönmaradó terület szolgálna erre a célra, de igen élénken foglalkoznak azzal a gondolattal is, hogy a háboru után olcsó pénzen valamelyik hadikórházat vásárolják meg, ahol legalább ideiglenesen elhelyezik a központi kórházat. E tekintetben leginkább a Zita-kórház és a Révész-utcai hadikórház jöhetnek számitásba. Bármiképen oldják is meg a problemának ezt az ideiglenes részletkérdését, remélni lehet, hogy a betegek halálra-fuvarozásának ilyen módon radikálisan végét lehet majd vetni.

Uj rend az épitkezéseknél.

Az épitési szabályzat reviziója

A *Fővárosi Hirlap* több izben megemlékezett már olyan esetekről, amikor a Közmunkák Tanácsa a két év óta alkalmazásban levő Epitésügyi Szabályzat bizonyos rendelkezéseit elegtelenéknek, vagy hiányosaknak találta. Ezeken a helyeken pótlékokkal élnek, ideiglenes rendelkezéseket hoztak, amelyek arra várnak, hogy az Epitési Szabályzat revizióju alkalmával oda is bekerüljenek.

A városépitési ügyosztály szintén több előterjesztést tett a hiányok kiegészitésére, a homályos helyek magyarázatára és egyes helyek gyakorlati alkalmazása iránt. *Harrer* Ferenc tanácsnok, a városépitési ügyosztály vezetője, a *Fővárosi Hirlap* karácsonyi számában rámutatott arra a törekvésre, hogy a még szükséges változtatások a szabályzat egységes módositása révén vitessenek keresztül. Az ügyosztály az erre vonatkozó előterjesztés anyagát máris munkába vette. A szándék az, hogy a háboru befejezése után megindulo erősebb épitkezési tevékenység gyakorlati kritika alapján kikristályosodott szabályzatot találjon.

A szabályzat revizióju természetesen nem hoz uj alapelveket, hanem inkább csak a javitott és bővitett kiadásról, a hiányok pótlásáról és a homályos helyek tisztázásáról lehet szó. A tanács előterjesztése eddig még nem érkezett meg a Közmunkák Tanácsához, de magának a Közmunkák Tanácsának is vannak olyan kivánságai, amelyeket hiányok kiegészitése szempontjából föl akar venni a revizió alkalmával. Mint illetékes helyről értesülünk, a már is végérvényesnek tekintendő kiegészitések a következők:

Az *Epitésügyi Szabályzat* 17. szakaszához ezt a pótlást fogják füzni:

„A Fővárosi Közmunkák Tanácsa a fővárosi tanács meghallgatásával a városrendezési terv revizióju során esetről-esetre az Epitési Szabályzatban előirt épitési mód helyébe más épitési módot állapithat meg."

Ez az uj intézkedés — mint látható — enyhiteni igyekszik a paragrafusokba szoritott elvek merevségén és a tanács meghallgatásával szabadabb kezet biztosit a Közmunkák Tanácsának. Természetesen ez csak a nagyszabásu városrendezési tervekre szoritkozik, amikor különféle érdekek összeütközésre és a radikális átalakitások nagystilü volta sok méltányosságot kiván. Ennek a méltányosságnak az alkalmazhatására szükséges a fönt idézett, kissé elasztikusnak tetsző, de annál fontosabb intézkedés.

Egy másik módositás arra vonatkozik, hogy ki a felelős az épitési engedélytől eltérő épitkezésekért? Ezt a rendelkezést annak idején már ismertette a *Fővárosi Hirlap*. Az intézkedésnek ma már az a kiformált szövege is elkészült, amely az Epitésügyi Szabályzat 49-ik szakaszában fog helyet foglalni és amely szóról-szóra igy hangzik:

„Ha az épitkezés kivitelével a végrehajtó szakértőn kivül épitésvezető is müködik közre és beigazolódik, hogy a jóváhagyott tervtől való önkényes eltérés ennek az utasitására, vagy közreműködésével történt, ezért a szabálytalanságért az épitésvezető is felelős."

Külön speciális intézkedést kiván fölvenni a Közmunkák Tanácsa egy, a II-ik kerületben alakitandó köztér körül emelendő házak épitésére vonatkozólag is. Ez a módositás igy fog hangzani:

„A II. kerületi Irma-térre néző telkeken — kivéve a tér északi oldalán a Fazekas és Málna utcák közt fekvő telkeket — legfeljebb 19.50 m. magas, illetve 3.40 m. ürmagasság esetében, legfeljebb 21 méter magas házakat szabad épiteni."

Ennek a speciális intézkedésnek a magyarázata az, hogy a főváros ezen a helyen telkeket vásárolt, amely telkeken városi parkot óhajt a közel jövőben létesiteni. A szabályzat szerint a telektulajonosok most már épithetnének 25 méter magas házakat is, miután a város az elég szükös helyet bővitette azzal, hogy egy kis teret képezett. Hogy azonban a Közmunkák Tanácsa mégis speciális intézkedést tart szükségesnek, annak az a magyarázata, hogy az itt levő iskolákat és parkot akarja megvédeni.

Vannak azután a Közmunkák Tanácsának más, apróbb jelentőségü változtatásai is. Az egyik például a *tüzfalakra* vonatkozik. A tüzfalra vonatkozólag ugyanis a szabályzat azt rendeli el, hogy a feltünő tüzfalakat disziteni kell. Az előljáróságok itt abba a tévedésbe estek, hogy igen sokszor olyan tüzfalak diszitését is követelték, amelyek csak az udvarról láthatók. A Közmunkák tanácsa most precizirozni kivánja, hogy ez a rendelkezés csak az *utcáról látható* tüzfalakra vonatkozik. Ide tartozik az a módositás is, hogy a Szabályzat revizióju után mosókonyhát utcára is szabad lesz majd épiteni. Különösen az üzletek, a mosódák számára fontos ez, amelyek igen sokszor utcára nyiló pincéikben helyezik el mühelyeiket. E tekintetben a Közmunkák Tanácsa csak azt köti ki, hogy az ilyen mosókonyhákon ki nem nyitható ablakok legyenek.

Kalandos történet

három vaggon kukorica-daráról

Nem kell tökét kovácsolni az ügyből, amit itt elmondandók vagyunk, mert hiszen a mai zürzavaros viszonyok a táplálói annak a lehetőségnek, amely akár a botrányig fokozódik. Mégsem tekintjük a dolgot egyébnek, bár egyesek igen sulyos anyagi károsulása is kockán forog, mint amaz operett-témák egyikének, a melyekben a székesfőváros vezetőszerepet játszik. Olyan szerepet, amely nélkül az operett nem is lenne vidám müfaj, hanem szomorujáték.

Három vagon kukorica körforgalmáról van szó, amely körforgalom bizonyos futballisztikus erő-beavatkozások révén jött létre. A dolog még az elmult esztendő októberében kezdődött azzal, hogy a Cservenkai müimalom eladott a Polgári Serfőzdének három waggon kukorica-darát. A szállitmány annak rendje és módja szerint megérkezett, a Serfőző azonban, tekintettel a neki szükséges speciális minőségre, kifogásolta és nem vette át a szállitmányt.

A cservenkai mümalom erre nem tehetett egyebet, a három waggon kukorica-darát beraktároztatta a budapesti közraktáraknál. Egyben pedig megbizta Büchler Izsó nevü ügynökét, hogy gondoskadjék az áru értékesitéséről. A három waggon kukorica-darát közvetités utján időközben megvette Augner Edéné, aki a cservenkai mümalomnak a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank kőbányai fiókja révén ki is utalványozott 6000 korona előleget.

Itt kezdődik aztán a kavarodás, amely másként létre sem jöhetett volna, ha a főváros ránem teszi a maga balkezét a kukorica-darára. Megtudták ugyanis a városházán, hogy a közraktárakban három waggon kukorica-dara fekszik, siettek azt rekvirálni. Keletkezett is olyan khaosz, hogy bár a tánc még októberben kezdődött és bár mindjárt februárt irunk, de még ma sem lehet tudni, kié az áru, ki vette meg, ki fizeti ki és mi lesz vele?

Büchler Izsó, akit nyilván a cservenkai mümalom üzött a még hátralevő 10.000 korona inkasszálására, megindult és legelőbb is Augner Edénétől kérte a pénzt. Augnerné azonban azt válaszolta, hogy neki ma már semmi köze a kukoricához, mert a főváros rátette a kezét. A városházán, a közélelmezési ügyosztályban viszont ismét Augnernéra hivatkoztak, aki mint vevő a kukoricát nem adja ki. Büchlert igy ismét Augnerné kőbányai szalonjába futballozták, akkor derült ki, hogy ha a város kukoricát nem rekvirálta volna, akkor sem lenne többé az övé, mert Augnerné viszont eladta a Telepitő és Parcellázó Banknak.

Hogy hol mindenhol járt már Büchler a pénzért, annak csak a jó isten a megmondhatója. Fizetni azonban senki sem fizet, sem a Polgári Serfőzde, sem Augnerné, sem a főváros, sem a Leszámitolóbank, sem a Telepitő és Parcellázó Bank, sem senki a világon. A kukorica is bitang jószággá lett, senki sem vallja magáénak és mindenki jogot formál hozzá.

Közben azonban még egy név került felszinre. Amikor ugyanis Augnerné szive megesett a szegény Büchleren, igy szólt hozzá:

— Én nem segithetek magán, kedves barátom, de adok egy jó tanácsot. Menjen el Medunánéhoz (aki tudvalevőleg Augnerné nővére), ő ügyes asszony, talán tud a maga érdekében valamit csinálni a városházán. Talán ha ő pártját fogja magának, az ő kedvéért föloldják esetleg a városházán a kukorica zárlatát.

Augnerné e klasszikus tanácsával aztán egyelőre le is záródik a kalandos história. Ma még nincs tovább, ma az ügy Medunáné kezei között van és a kérdés az, hogy ezek az ügyes kezek életre tudják-e kelteni a tetszhalottat? Neki talán sikerül kibogozni a szövevényes ügyet és megeshetik, hogy az ő révén a cservenkai mümalom is hozzájut a pénzéhez és a közraktárakban dohosodó kukorica-dara is tudatára ébred, hogy kinek a szolgálatában rothad szorgalmasan?

Ami pedig a tanulságokat illeti, nem kell nagyon sokat gondolkodni, hogy mi okozza Budapesten a drágaságot, ha ráeszmélünk, hogy hitvány három waggon kukorica ennyi kézen és ennyi torturán megy keresztül. Ilyen körülmények közt pedig nem az a csoda, hogy drágaság van, hanem az lenne a csoda, ha nem volna. Végeredményben pedig ki az oka az egész kavarodásnak? Senki, csak a főváros. Vagy van a fővárosnak rekvirálási joga, vagy nincs. Ha van, miért nincs és ha nincs, miért van? Ha rekviráltak valamit, miért engednek vitatkozni magukkal és ha az övéké jog szerint a kukorica, miért nem fizetik ki. Csoda-e, ha ilyen körülmények között mindenki kijátsza és felrugja a városházáról kiinduló rendelkezéseket?

A villamosvasutak viteldija

A főváros nyereségrészesedése.

Vázsonyi Vilmos a költségvetési vita folyamán tartott beszédében rámutatott a Városi Villamos tarifareviziójának szükséges voltára. Némelyek szándékosan félremagyarázták ezt a felszólalást és olyan szinben tüntették fel, mintha Vázsonyi nem tarifareviziót, hanem tarifaemelést sürgetett volna. Holott a demokraták vezére tulajdonképen a főváros részesedési arányának kedvezőbbé tételét akarta követelni és a tarifa emelését éppenséggel nem óhajtotta.

Sajnos, a tarifaemelés amugy sem kerülhető el. Ugy a közuti, mint a Városi, a legkomolyabban és a legaktuálisabban foglalkoznak az emelés gondolatával. Arra hivatkoznak, hogy a munkabérek, a nyersanyagok, a tisztviselők fizetése, szóval minden egyes kiadási tétel horribilis módon megnövekedett a háboru alatt és a forgalom kétségtelen emelkedése nem áll arányban ezzel az enormis növekedéssel. A főváros illetékes ügyosztálya számol azzal az eshetőséggel, hogy a két vállalat már a legközelebbi időben a városhoz fordul tarifaemelési kéréssel. Ez elől aligha lehet majd elzárkózni, azonban a főváros rekompenzáció fejében a nyereségrészesedési arány felemelését fogja követelni a vállalatoktól. Erre célzott Vázsonyi Vilmos beszédében és

bizonyos, hogy ez az álláspont az egyedül helyes és jogos, mert a vállalatok fokozott bevételeiből csakis igy láthat a főváros az eddiginél nagyobb hasznot.

Park-temető a solymári határnál

A sirokat apró kertekbe helyezik.

A halál pompája a fejlettebb müvészeti viszonyok között élő országokban már igen nagy tért hóditott. Hogy tovább ne menjünk, még a legkisebb német városokban is gyönyörüen rendezett, tisztaságtól ragyogó temetők enyhitik a fájdalmat, amelyet az elmulás gondolata idéz fel az emberben. Fokozott arányokban találkozunk azután a nagyobb városokban a müvészi törekvések érvényesülésével. A temetők parkirozása kiváló mügondot igényel, a siremlékek körül pedig a müvészek valóságos versenyt fejtenek ki alkotásaik kiválóságában.

Budapest székesfőváros most azzal a tervvel foglalkozik, hogy külön temetőt létesit azok számára, akiknek elegendő müérzékük és pénzük van arra, hogy kedves halottaikat kimondottan luxuriozus temetőben helyezzék el. A terv fölvetője Buzay Károly dr. tanácsnok, a közegészségügyi ügyosztály vezetője, akinek szemei előtt valószinüleg a müncheni Waldfriedhof lebegett. A budapesti erdei temető szintén a halál pompájának jegyében fog megvalósulni. Erre a célra a székesfővárosnak egy fenyőerdőre van szüksége, amelyet már különben sikerült meg is találni. Bárczy István polgármester Buzay tanácsnok társaságában már meg is tekintette ezt a rendkivül kies fekvésü erdőt, amely a budapesti határnak a solymári határ közvetlen szomszédságában terül el. Fenyőerdőre azért van szükség, mert a fenyőfa gyökereit egyenesen bocsájtja a földbe, mig más fáknak a gyökerei elágaznak és igy a sirok ásásánál megsérülnének és elpusztulnának. Az uj temető természetesen szükségessé fogja tenni a Közuti óbudai vonalának meghosszabbitását is.

Az erdei temetőben minden sir terjedelmes helyet fog elfoglalni és mindegyik sir egy valóságos egyéni kertecske közepén terül el. A sirokat nem is lehet majd látni, mert a növényzet az utakon sétálók előtt teljesen elfedi. A kertészetnek is igazi müvészettel kell majd itt dolgoznia. A kertek között széles sétautak visznek, amelyeket apróbb virágos terek élénkitenek. A növényzet, amely a sirokat elfedi, nem nyirott, vagy mesterséges lesz, hanem csak a természet szépségeivel akar hatni.

Külön gondot fordit majd a főváros arra is, hogy a sirkerteken belül is komoly és igazi müvészet érvényesülhessen. Siremlékeket csak ugy szabad majd a park-temetőben fölállitani, ha azok müvészi tervek alapján készülnek, sőt még ideiglenes fakeresztek is csak akkor helyezhetők el a sirokon, ha azok müvész-kezektől származnak. Természetesen az egyéni izlés nem szenvedhet korlátozást, csak annak az általános elvnek kell érvényesülnie, hogy a siremlékeknek és a parkirozásnak müvészinek kell lennie.

Mindenesetre bizonyos az is, hogy az erdei temető a gazdagok temetője lesz. A müvészet és esztétika nevében fölállitott követelések maguk is nagyon sok pénzt fognak fölemészteni, de maguk a sirhelyek is igen drágák lesznek. Indokolttá teszi a sirhelyeknek ezt a drágaságát először magának a temetőnek a kiváltságos volta, de másodsorban a sirhelyek terjedelmes volta is. Hogy mennyibe fog kerülni itt egy-egy sirhely, azt ma még nem lehet tudni. Mindenesetre attól is függ ez, hogy mennyiért tudja megvásárolni a főváros a solymári határ mentén levő fenyőerdőt. Egyben azonban bizonyos az is, hogy a főváros ezeken a sirhelyeken, miután ugyis luxus célt szolgálnak, nem veszíteni, hanem nyerni akar.

Az erdei temető — mint a vázolt alapelvekből is látható — gyönyörü sétahelye lesz a főváros közönségének, de egy még ennél is fontosabb célt is szolgál: a magyar müvészek számára nyujt uj területet, hogy szépet és maradandót alkothassanak.

Elhalasztják az

Általános Villamossági megváltását

Hónapok óta folytak a tárgyalások a Budapesti Általános Villamossági r.-t. megváltására vonatkozólag. Tavaly a közgyülés tudvalevőleg arra hatalmazta fel a tanácsot, hogy alkalmas időben mondja fel a vállalat szerződését és inditsa meg a megváltást megelőző birói eljárást. Ugy volt, hogy a megváltás utja ezzel megnyilt s hogy a tanács rövidesen élni fog a felhatalmazással. Közben azonban a vállalat tárgyalást kezdett Buzáth tanácsnokkal és Szabó tiszti főügyésszel és minthogy rekompenzációkat ajánlott fel a városnak, a tanács ugy határozott, hogy lemond a megváltásról, illetve csak a háboru után fogja szorgalmazni az eljárást. Addig is megelégszik azzal az összeggel, mit az általános Villamossági területhasználati dij fejében fizet a fővárosnak. Az ebből remélhető bevételeket a folyó évi költségelőirányzat 395.000 koronában irányozta elő, szemben az 1915. évi 470.000 koronával. A területhasználati dij a nyers bevétel 5%-a és minthogy a vállalatnak előreláthatólag nem lesz az idén kevesebb bevétele, mint tavaly volt, több mint valószinü, hogy a fővárost ennél a tételnél kellemes csalódás fogja érni.

A megváltás előmunkálatai egyébként már teljesen elő voltak készitve, sőt már kijelölték a főváros hivatalos szakértőit is. A tárgyalások folyamán az Általánossági hajlandónak mutatkozott arra, hogy leltárát rendelkezésre bocsájtja a fővárosnak és igy a birói becslés, ami jelentékeny szakértői dijakkal van egybekötve, talán elkerülhető lett volna. A megváltás összege mintegy 35 millió korona és igy már csak azért sem lehet szó egyelőre róla, mert a folyó évi költségelőirányzatban egyetlen fillér sem szerepel ezen a cimen, az ujonnan felveendő kölcsönpénzek pedig más célokra fognak szolgálni.

Katonai épitkezések Kelenföldön

Egészségügyi telep készül iparvágánnyal.

A Kelenföldön nagyarányu katonai épitkezések kezdődtek meg, amelyeknek megvalósulását a rendkivüli viszonyok teszik sürgőssé. Maguk a katonai épületek azonban azt is jelentik, hogy a főváros ezáltal hatalmas ipartelepkkel lesz gazdagabb, ami megmagyarázza egyben azt is, hogy rendkivüli fegyelemmel kell az épitkezések felé tekintenünk.

Ugy a főváros tanácsa, mint a Fővárosi közmunkák tanácsa figyelembe vette ezt a körülményt, mikor a katonai hatóságok minden kérésének eleget tett. Tudvalevő, hogy a főváros városépitési ügyosztálya kidolgozta Kelenföld szabályozásának tervét. A nagyszabásu terv véglegesitése iránt a tárgyalások megindultak a fővárosi közmunkák tanácsával. A közmunkák tanácsában is állandóan dolgoznak a Kelenföld szabályozásának tervén, egyelőre azonban még csak bizottsági tárgyalások folynak, az ugynevezett nagy-tanács elé még nem került az ügy. A katonai épitkezések sürgőssége azonban arra birta a Közmunkák Tanácsát, hogy ez esetben eltekintsen az általános, összefoglaló nagy tervtől és a katonai épitkezések tervét jóváhagyja.

Sőt a katonai hatóságok speciális kivánságait is olyan mértékben teljesitették, hogy ezáltal a Kelenföld szabályozására vonatkozó tervek is változást szenvednek és részben való uj kidolgozást igényelnek. Ezek a változások azonban természetszerüleg a tervek véglegesitésének időpontját is kitolják némileg, kétségtelen azonban, hogy a Közmunkák Tanácsa még ebben az esztendőben föltétlenül elkészül munkájával és igy a Kelenföld szabályozásának megvalósitását legkésőbb 1917-ben megkezdheti a főváros.

A katonai ipartelepek, amelyeknek épitése máris megkezdődött: az egyik a katonai ruharaktár kibővitése, a másik pedig az Andor-utca vidékén épitendő nagy egészségügyi raktár és telep.

A ruharaktár kibővitésénél utban volt a szabályozási tervben szereplő egyik ut, melynek a katonai hatóság törlését kérte, mert ellenkező esetben az uttest átmetszette volna a ruharaktárt. A tanács és a Közmunkák Tanácsa honorálta a katonai kincstár kérését és most uj utkihasitásra lesz szükség. Az egészségügyi raktárral és teleppel kapcsolatban a katonai kincstár iparvágányokat akar lefektetni, mely iparvágányok szintén változtatásokat követelnek az eredeti szabályozási terven.

Kelenföld számára azonban kétségkivül két nagyfontosságu eredményt jelentenek ezek a nagyszabásu katonai épitkezések. Az egyik eredmény az, hogy miután nem pusztán raktárakról, hanem gyári üzemről van szó, ezáltal a fejlődésre annyira rászorult Kelenföld két hatalmas ipari teleppel gazdagodik, amelyek sok száz családnak a megélhetését fogják biztositani. Másodsorban pedig ezeknek az ipartelepeknek a fölépülésével megadódik a Kelenföld kialakulásának a tulajdonképeni magva, amely köré, mint központ köré illeszkednek majd a további fejlődés produktumai.

Sok az épitési engedély,

de kevés az épitkezés.

Budapest épitkezése a háborus viszonyok között tökéletesen megakadt. Különösen a magánépikezések száma elenyészően csekély és aki mégis épiteni kénytelen, az sem lakóházat, hanem gazdasági épületeket emel, amelyek éppen a háboru miatt nélkülözhetetlenek. A magánépitési bizottság az elmult esztendőben mégis ezeren felül tárgyalt le ügydarabot, amely szám azonban tulnyomó részben az épitkezési engedélyek meghosszabbitását célzó kérvényekből telt ki.

Budapest székesfőváros legelső épitési szabályrendelete még 1839-ből származik. Már ez az első, a nagy árviz után kelt szabályrendelet is az épitési engedélyek hatályát egy esztendőben szabja meg. Azóta is ugy van és az uj Épitési Szabályzat is változatlanul megtartotta ezt az intézkedést. A háboru azonban uj helyzetet teremtett, az épitkezéseket nem lehet végrehajtani és igy az összes épitési engedélyek uj átvizsgálásra szorulnának. Ez fölösleges munka lenne, Az épitkezési engedélydijak ujból való megfizettetése pedig méltánytalan terhet jelentene, hiszen az épitkezőket a háboru vis majorja akadályozta meg a munkálatok megkezdésében.

E tekintetben a közgyülés kimondta, hogy az ily engedélyek után, amennyiben azokat a békekötéstől számitott hat hónap alatt ujból kérik és változatlanul megkapják, nem kell uj engedélydijat fizetni, hanem csak a meghosszabbitásért szedett alapdijakat. Az engedélyek anyagi tartalmát illetőleg a Közmunkák Tanácsa ugy határozott, hogy az ilyen kérdések elbirálásánál méltányos lesz, de általános rendelkezést a háboru alkalmából nem tesz.

A kintlevő és meghosszabbitott épitési engedélyek között igen sok olyan van, amelyek még régebben, az uj Épitési Szabályzat megalkotása előtt adattak ki. A Közmunkák Tanácsa az ilyen eseekben is igen méltányosan akar eljárni, csak ott kiván majd változtatásokat, ahol a régebbi keletü épitkezési tervek az egyes városrészletek egyöntetü stilusát érintő egyetemleges intézkedésekbe ütköznek. Akad ugyanis több épitési engedély, amely szabad épitkezést enged meg ott, ahol az uj szabályzat szerint zártsoru épitkezésnek kell lennie és viszont. Hasonlóképen van egyéb intézkedésekkel is, mint például vannak utcák, ahol a szabályzat előkertek nélkül intézkedést kiván és egyes régi engedélyek előkertre is vonatkoznak, viszont több helyen engedélyeztek a Szabályzat megalkotása előtt előkerteket ott, ahol ma csak előkert nélküli épitések folyhatnak. Ezekben és az ezekhez hasonló esetekben a Közmunkák Tanácsa minden lószinüség szerint meg fogja változtatni lélyek anyagi tartalmát.

Érdemes különben följegyezni, hogy bár épitkezések ma egyáltalán nincsenek, a Közmunkák Tanácsa mégis jelentékeny számu épitési endélyt tárgyal minden ülésén, aminek az a magyarázata, hogy az épiteni szándékozók kezükben az épitési engedéllyel várják a háboru végét.

Pénzt kinálnak a városnak

50 milliót koronákban, vagy márkákban

A főváros által felvett kölcsönöknek a jegyzéke néhány héten belül kibővül. Folynak a tárgyalások és pedig kétféle kölcsön irányában. Az egyik egy 22 milliós függőkölcsön lesz, amelyből az április 1-én lejáró, hasonló összegű függőkölcsönt kell visszafizetni. Szerintünk sokkal helyesebb volna, ha ujabb kölcsön helyett ezt a régi kölcsönt lehetne 1—2 évre prolongálni.

A másik kölcsön már sokkal komolyabb. Ennek az összege ötven millió korona volna és két ajánlat érkezett be erre: a pesti nagybankok konzorciumáé és egy német tőkepénzesekből álló csoporté. A pesti ajánlat 52 millió koronáról szól, amely összeg tiz esztendő alatt volna törlesztendő. — A konzorcium megbizottja Walder Gyula, a Pesti Hazai vezérigazgatója, akivel Bárczy polgármester és Bódy alpolgármester az utóbbi időben sokat tárgyaltak. A német ajánlat 30 millió márkáról szól, ami megfelel körülbelül 45 millió koronának. Ennek az a veszedelme, hogy a mi valutánk sulyos disparitása folytán jelentékeny árfolyamveszteséget szenvedne a főváros nemcsak a pénz fölvételénél, hanem a márkában, vagy aranyban történő visszafizetésnél is. Ha ezt a veszedelmet a feltételek szerint ki lehetne küszöbölni, akkor meg volna az az előnye a kölcsönnek, hogy külföldi tőke jönne az országba és talán olcsóbb volna, mint a pesti bankok pénze. Egyébként a német ajánlat háta mögött állitólag Krausz Simon áll, akinek Walder Gyulával szemben kétségtelenül még az az előnye, hogy az üzleti szempontokon kivül a főváros érdekeit is tekintetbe veszi.

Tojás-spekuláció.

Az élelmiszerüzem kudarca

A tizes bizottság legutóbbi ülésén a kontingensről volt szó, amelynek keretében az élelmiszereknek külföldre való szállitása történik. *Folkusházy* tanácsnok kiválóan alkalmasnak tartotta a kontingens felvetését arra, hogy a kontingenst a kormány nem veszi szigoruan, közbeszólás formájában hivatkozott a tojásra, mint amely cikk korlátlan mennyiségben vándorol ki az országból.

Folkusházy tanácsnok ur nem hiába idézte a tojásokat. Jól tudja, hogy a tojásról még sok szó lesz, mert a tojás-spekuláció még pénzébe fog kerülni a fővárosnak. Egy idő óta nagy a panasz a főváros közönségének körében. *A községi élelmiszerüzem élvezhetetlen tojásokat ád el,* aminek az az oka, hogy a községi élelmiszerüzem *milliószámra menő tojáskészleteket halmozott fel a Hütőházban* és most bocsátja forgalomba a hónapok óta heverő árut. A tojással csunyán elspekulálta magát az élelmiszerüzem. Oly nagy mennyiségben halmozta fel, hogy most *minden áron visszatartja a pesti piactól a vidéki tojáskészleteket,* mert attól tart, hogy ha nagyobb mennyiségben kerülne piacra, ugy a fővárosnak rengeteg vesztesége volna belőle. A főváros maga drágitja a tojást. Nyilt titok, hogy Reichék nem merik piacra hozni a Hütőházban elraktározott készleteket, mert attól tartanak, hogy ezzel önmaguk idéznének elő árdepressziót. Igy aztán csak adagonként, kisebb mennyiségekben bocsátják a tojást a piacra és minthogy mindenekelőtt a legrégibb idő óta heverő árura kerül a sor, természetes, hogy jó ideig öreg, rossz tojásokat kell a pesti fogyasztóknak venni.

Folkusházyék tehát éppen ellenkező hatást értek el: nemhogy szabályoznák az árakat, nemhogy bőséges tojásról gondoskodnának, hanem még ők tartják viszsza a készleteket s ők idéznek elő áruhiányt és árudrágaságot. Mindezt pedig azért teszik, mert röstellik bevallani, hogy elspekulálták magukat, tulsok tojást szereztek be és attól félnek, hogy tulontul sok pénzt fognak ráfizetni a tojásspekulálásra. És éppen ez a legsulyosabb hiba. Mert a jó urak elfelejtik, hogy az élelmiszerüzemnek nem szabad spekulációs szempontokat követni, nem szabad arra törekedni, hogy mennél nagyobb haszonnal zárják le az üzleteiket, hanem a fogyasztók érdekeire kell tekintettel lenni még akkor is, ha ráfizetnek. A tojásüzlet mérlege minden manipuláció ellenére is szomoru lesz és a Hütőháznak járó óriási fekbér még szomorubbá teszi ezt a helyzetet. *Folkusházy* tanácsnok sopánkodása tehát éppenséggel nem jóhiszemü, annál kevésbbé, mert ha nem volna tojásexport, akkor még nagyobb volna a főváros tojásüzletének a csődje.

V. b. t. t.-től — ezüstkeresztig.

Rendjelesőt várnak a városházán.

Csőstül hullott az áldás a magyar hazára a mult héten. Olyan rendjeleső volt, amilyenre a millénium óta alig akadt példa. Akinek csak valamelyes köze volt a háborus munkához, azt mind kitüntette a király. Ordókat és cimeket kaptak a miniszteri tisztviselők, a közlekedési vállalatok tisztviselői és a rendőrség emberei. Most aztán a törvényhatóságokon a sor, köztük elsősorban a fővároson. Egészen bizonyos, hogy a kitüntetések következő ciklusában a főváros tisztviselőit éri a királyi kegy. Ezirányu felterjesztés ugyan még nem készült a főpolgármesteri hivatalban, de a legközelebbi jövőben nem fog késni az illetékes helyről remélt felszólitás. Már találgatják is a városházán, hogy kinek mi jut. A polgármester — hir szerint — főrendiházi tag lesz, sőt talán belső titkos tanácsos is, ami nem volna meglepetés és megfelelne a paritásnak, lévén a bécsi polgármester: Weisskirchner dr. régi titkos tanácsosa a császárnak. Igaz, hogy Weisskirchnert még kereskedelmi miniszter korában érte ez a kitüntetés, de viszont a helyzet ma mégis különös és igazságtalan. Miután Boda főkapitány II. osztályu vaskorona-rendet kapott, a polgármesternek pedig magasabb a rangja, mint a főkapitánynak, érthető, hogy Bárczy István dr.-t a lehető legmagasabb kitüntetés várja. Bódy alpolgármester udvari tanácsos lesz, Festetich grófi rendjelt kap, Déri alpolgármester magyar nemességet. Néhány tanácsnok is belekerül a listába, köztük Buzay, Csupor, Folkusházy, Márkus és Vita tanácsnokok. A háborus munkával foglalkozó ügyosztályokra és a segitő ügyosztály intézőire is rámosolyog a király kegye. Lesznek ezenkivül Vöröskeresztes kitüntetések is. Amikor a polgármestert, a főorvost, Buzay tanácsnokot ilyenfajta kitüntetés érte, a Vöröskereszt Egyletnek egyik főmegbizottja fölkereste a polgármestert és előadta, hogy a katonai ügyosztály egyes tagjait tévedésből mellőzték. Akkor a polgármester azt válaszolta, hogy a dolog egyelőre nem aktuális, most azonban valószinü, hogy Vöröskeresztes rendjelek is kerülnek a városi tisztviselők keblére.

Razzia a borbélyoknál

A kerületi orvosok elenőrző szemléje.

Mindinkább sürün fordul elő, hogy a kerületi orvosok be-betekintenek a borbélyüzletekbe és igen intenziven érdeklődnek a fodrászi müszerek minemüsége iránt. Megnézegetik a szublimátos, vagy lysoformos edényeket, kiváncsiak a puder és a vérzést-elállitó szerek használati módja iránt, sőt a székek támláin levő selyempapirok tisztaságára is sulyt helyeznek. Az orvosok mindezt pedig nem önző célokkal cselekszik, nem egyéni szépitésük érdekében járnak el, hanem komoly közérdeket képviselnek a fodrász-üzletekben való sétájuk alkalmával, amely séta egyenesen a razzia jellegével bir.

Magyarázata pedig a dolognak az, hogy a közegészségügyi szakértők megállapitották, hogy a venereás betegségek egyik fészkét a borbélyoknál kell keresni. A tisztátalanul tartott fodrász-müszerek ugyanis módfelett könnyen terjesztik ezeket a nyavalyákat és igy most, amikor a venereás betegségek ugy elharapóztak, igen nagy a fontossága a kerületi orvosok razziázásának.

A székesfőváros közegészségügyi ügyosztálya már öt-hat esztendő előtt kidolgozott egy *borbély-szabályrendeletet,* amely ugyan hatályban van, de amelyet *teljesen végrehajtani mégsem lehet.* Ugy határozott tehát az ügyosztály, hogy a szabályrendeletet succesive valósitja meg és ennek a lépésről-lépésre való haladásnak egyik figyelemreméltó eszköze a kerületi orvosok által való ellenőrzés. Minthogy pedig ezt az ellenőrzést másként lehetetlen megvalósitani, az orvosok ugyszólván *rajtaütésel* dolgoznak. Váratlanul megjelennek a borbélyüzletekben és ott megfigyelik, hogy a közegészségügyi követelményeknek megfelelően történik-e a vendégek kiszolgálása. Ahol azután szabálytalanságot tapasztalnak, ott megteszik a följelentést és az ilyen borbélyok ellen kellő szigorral jár el a hatóság. A borbélyszabályrendelet végrehajtását tehát igy a rajtacsipettek megbüntetésével eszközlik.

Ezzel azután a szabályrendelet fontosabb intézkedései életbe is léptek. Egyetlen része van még a szabályrendeletnek, amelynek végrehajtásától méltányossági szempontból egyelőre eltekintenek. Van ugyanis egy pont a szabályrendeletben, amely arra vonatkozik, hogy az üzlettel összefüggő helyiségben nem szabad a segédeknek és inasoknak lakást adni. A belső területeken már nem is igen lehet ilyen jelenségekkel találkozni. A külvárosokban azonban igen sok helyen együtt van még a kiszolgáló személyzet lakása a műhellyel. Ezeknél a szegényebb, kisebb keretü borbélyoknál azonban az intézkedés végrehajtása egyelőre exisztenciális érdekekbe ütköznek. A közegészségügyi ügyosztály azonban azt reméli, hogy az idő szinte automatice meg fogja hozni azokat a változásokat, amelyek előtt ma még humánus szempontok által vezéreltetve szemethunynak.

Meghivó a halottnak.

A póttagságtól a közgyülésig

Két héttel ezelőtt nagy föltünést keltett az igazoló választmány elnökének a közgyüléshez intézett jelentése, amely szerint kilenc virilista alapon választott bizottsági tagnak és két virilista póttagnak megszünt a virilista jogosultsága, mert 1915-ben kevesebb adót fizettek, mint a mennyit a virilisták legkisebb cenzusa kitesz. A közgyülés a jelentés alapján az illető városatyák mandátumát megszüntnek nyilvánitotta ki és a soron levő 9 virilista póttagot a rendes tagok sorába iktatta be. Az uj bizotsági tagoknak az elnöki ügyosztály elküldte a határozatot és meghivta őket a közgyülésre. Az egyik meghivó azonban visszajött, azzal a szomoru megjegyzésel, hogy a „cimzett meghalt". Stern Henrik Kálvin-téri kereskedő a közgyülésnek ez a halott tagja. Ő tehát kiesik a listából s a helyébe Kummer Rezső dr. lép.

*

Általában a póttagok jegyzéke nagy változáson ment keresztül, mert az utóbbi időkben történt elhalálozások és a 9 virilista városatya kiesése folytán a póttagok legnagyobb részéből rendes tag lett. 1909. évi virilista póttag 24 volt s ezek közül 17 lett városatya, ugy hogy közülük már csak *Breslmayer* Román, *Gottermayer* Nándor, *Schmidtlehner* Károly, *Winkle* Nándor és *Brill* Ferenc várnak a sorjukra. (*Axaméthy* Lajos és *Tolnai* László kiestek a listából.) 1912. évi póttag 26 volt; ezek között rendes tag lett 20, meghalt 1 (*Abonyi* József), ugy hogy még öten vannak, névszerint: *Sturcza* János, *Pallai* Miksa, *Kertész* Pál, *Lustig* Ede és *Kovács* Gyula. Az összes választók sorából választott bizottsági tagok száma 50 volt. Ebből 1909. évi volt husz, közöttük rendes tag lett kilenc. 1912. évi póttag volt 30, rendes tag lett 8. Végeredményben tehát ugy alakul a helyzet, hogy *a 100 póttag közül rendes tag lett eddig 54,* meghalt 3, más okból kiesett 2, van tehát még 41.

Természetes, hogy az egyes kerületek bizottsági tagjainak számaránya ehhez képest alaposan megváltozott. Az I. kerületnek volt 20 választott és 8 virilista bizottsági tagja; ma nem 28, hanem 29 taggal van képviselve a kerület a közgyülésen, mert egy virilista a közös listából rendes tag lett. *A szaporodás tehát: 1.* A második kerületnek volt 20 választott és 7 virilista bizottsági tagja. A virilisták közül kiesett 3, a póttagok közül bejutott 2. *A csökkenés tehát: 1.* A harmadik kerületnek volt 20 választott és 4 virilista bizottsági tagja, összesen tehát 24. A virilisták közül rendes tag lett: 1, ugy hogy *a szaporodás: 1.* A negyedik kerületnek volt 24 választott és 26 virilista városatyja. A virilisták sorából kiesett 2, bejutott 5. *a szaporodás tehát: 3.* Az ötödik kerületnek volt 22 választott és 34 virilista bizottsági tagja. A virilisták sorából kiesett 4, a póttagok közül bejutott 7, *a szaporodás tehát: 3.* A hatodik kerületnek volt 24 választott és 40 virilista bizottsági tagja. A virilisták sorából kiesett 2, a póttagok közül bejutott 7, *a szaporodás tehát: 5.* A hetedik kerületnek volt 24 vá-

lasztott és 37 virilista városatyja. Kiesett 6, bejutott 9, *a szaporodás tehát: 3.* A nyolcadik kerületben volt 24 választott és 32 virilista városatyja. Kiesett 9, be egy sem jutott, ugy hogy *a csökkenés:* 9. A IX—X. kerületben volt 22 választott és 12 virilista városatya. Kiesett 5, bejutott 2, *a csökkenés tehát: 3.* Ezek szerint ma a közgyülésen az I. kerület 29 taggal van képviselve, a II. kerület 26 taggal, a III. kerület 25 taggal, a IV. kerület 53 taggal, az V. kerület 59 taggal, a VI. kerület 69 taggal, a VII. kerület 64 taggal, a VIII. kerület 47 taggal, a IX—X. kerület 31 taggal. A legtöbbet (9 tagot) vesztett a VII. kerület, a legtöbbet (5 tag) nyert a VI. kerület.

Monstre deputáció a városházán

Ezer füszeres Bárczyhoz megy panaszra.

A bpesti füszerkereskedők, mint a napilapok röviden már megemlékeztek róla, a napokban ezertagu deputációval mennek a városházára, ahol majd átadják Bárczy István polgármesternek azt a terjedelmes memorandumot, amelyet a Magyar Füszerkereskedők Országos Egyesületének agilis titkára, Farkas Vilmos készitett el a drágaság ügyében. A füszerkereskedők ezt a beadványt eljuttatják Tisza István gróf miniszterelnökhöz is, akinél bepanaszolják a városi vezetőséget és a kormány védelmét kérik ki a város kereskedelempolitikájával szemben. A beadvány, amelyet a kereskedők a városházán és a kormány tagjainál átadnak, a háboru közélelmezésével foglalkozik és az összes cikkek drágaságát tárgyalja. Azt igyekeznek kimutatni a kereskedők, hogy a közélelmezési ügyosztály rossz és helytelen politikája okozta a mai állapotokat és a városi hatóságokat teszik felelőssé azért, hogy ma Budapest a világ legdrágább városa és hogy itt még pénzért is alig lehet élelmiszert kapni.

A kereskedők panaszával foglalkozó beadvány szomoru világitásba helyezi a milliós nagyváros közélelmezési viszonyait és annak hiányos szervezetét.

*

Budapest közélelmezésének tulajdonképpeni ellátóit, a 2500 élelmiszerkereskedőt — mondja a beadvány — a városi közélelmezési ügyek intézősége feltünő módon mellőzi. Azt kérik a kereskedők, hogy a városi hatóságok, ha közélelmezési kérdések elintézéséről van szó, a szakma képviselőinek véleményét is kikérjék.

A kereskedők a *tejkérdés* rendezése előtt naponként 200.000 liter tejet hoztak forgalomba, most teljesen mellőzik őket. Aztán megemlitik a beadványban, hogy „rengeteg sok a hamisitott tej, azonban ennek nem kis részben a város hibás élelmiszerellenőrzése az oka, mert ha egy tejnagykereskedő akár tizezer liter hamisitott, vizzel higitott tejet is hoz forgalomba, akkor nem őt büntetik meg, hanem az ő sok-sok ártatlan viszontelárusitóját. A tejnagykereskedő helyett igy lesz a viszontelárusitó kiskereskedőből „tejhamisitó", igy került rossz hirbe az ártatlan kiskereskedő, az ellenőrzés hiánya miatt pedig egyre több a hamis tej Budapesten és egy legutóbbi tejrazzia alkalmával — amikor pedig már nem árul a kereskedő tejet — kiderült az is, hogy a tej óriási hányada már hamisitva kerül a tejnagykereskedő telepéről. Minden bajnak különben a kutforrása az volt, hogy a tanács beleegyezését adta abba, miszerint a tejnagykereskedő magasabb árat követelhet a kávéstól, a kávémérőstől, a cukrásztól, a klubtól, mint amennyit a közönség igényét ellátó füszerestől kérhet. Ennek következtében, amikor a füszerkereskedő 36 fillért fizethet a tejért, természetes, hogy a tejnagykereskedő inkább a kávésoknak adja oda a tejet, ami által a tej luxus fogyasztás céljaira használtatik fel. Azt kérik a kereskedők, hogy a tejügyet olyképpen rendezzék, hogy *minden tejárusitással foglalkozó üzlet, legyen az akár kávéház, kávémérés, cukrász, klubb vagy füszerkereskedő, egyforma árat fizethessen a tejért.*"

A *liszthiányt* érdekesen okolja meg a beadvány: „Amikor a kormány megengedte, hogy magánosok, fogyasztási szövetkezetek, alkalmi vállalatok, bankok, iparvállalatok stb. egész évre beszerezhessék tagjaiknak és alkalmazottaiknak ezek gabona- és lisztszükségletét, akkor mi előre látva az engedélyezések révén előállható visszásságokat, arra kértük a fővárost, eszközölje ki a kormánynál miszerint ezek a furcsa privilégiumok megszünjenek és az egész lakosság igényeinek kielégitése a városi hatóságra bizassék. Arra kértük a várost, hogyha ezt a jogot nem tudja megszerezni magának, akkor segitse a kereskedőt ahhoz, hogy azok gondoskodhassanak a vevőik lisztigényeinek a kielégitéséről és esetleg saját tőkéjük elölegezésével vásárolják meg az erre a célra szükséges gabonamennyiségeket és hogy mindenkitől elfogadhassanak megbizásokat gabona bevásárlására. Sajnos, kérésünk sem az egyik, sem a másik formában nem találtatott meghallgatásra. A jobbmodu, vagyonosabb polgárok lisztjegy nélkül vásárolhattak a szövetkezetektől és közvetlenül a vidékről is, felhasználhatták külön a lisztjegyüket is és *számottevő készleteket raktározhattak be odahaza.* Ilyenformán lisztpazarlás állott elő, amelyért a kormány most a fővárost hibáztatja, a tanács pedig a kereskedőket teszi felelőssé a hibákért és ezeket bünteti. Viszont a kereskedők azt állitják hogy a közélelmezési ügyosztály mulasztást követett el, mert az ügyosztálynak kötelessége lett volna elsősorban a fogyasztási szövetkezetek tagjaitól, a bevásárlási engedélyeket nyert vállalatok alkalmazottaitól és más, közvetlenül kielégitést nyert magánosoktól megvonni a lisztjegyet. Ezek a mulasztások voltak a lisztpazarlás okai. Arra kérik a várost a kereskedők, hogy az önhibájukon kivül előállott lisztthiány következtében megindult hatósági eljárásokat szüntessék meg és elrendeljék azt, hogy a kereskedőket a jövőben is ugy lássák el liszttel, ahogyan ellátták a multban."

A *kenyérjegyekre* vonatkozólag azt kérik a kereskedők, hogy mint Wienben és Berlinben, Budapesten is a napi adagolásnak megfelelő 34, illetve 68 dekás cipókat hozzanak forgalomba.

Elpanaszolják a kereskedők, hogy a *szalámi* árát akkor maximálták, amikor a szalámi még egészen uj volt. A gyáros részére horribilis maximális árat állapitott meg a hatóság, mig a viszontelárusitó detailkereskedő üzleti hasznát mindössze dekánként két fillérbe szabta meg.

*

Az érdekes beadvány igy végződik:

Ezek elmondása után nagy-nagy keserüséggel fordulunk végső kétségbeesésünkkel Budapestnek, ennek a nagy kereskedői és iparos városnak első polgárához, Polgármester Urhoz, akit mély alázattal kérünk arra, hogy hasson oda miszerint a mindegyre jobban lábrakapott kereskedelemellenes városi irányzat alább hagyassék, szünjön meg egyes hatóságoknak az a politikája, amelynek végső célja üldözni a kereskedőt és ne engedje meg Polgármester Ur azt, hogy egyes emberek kereskedői gyülölete az egész élelmiszer detail-kereskedő szakmát tönkretegye.

Események

Közgyülés.

Budapest főváros törvényhatósági bizottsága február 9-én tartja legközelebbi közgyülését. A pénzügyi bizottság pénteken, január 28-án ül össze, hogy a közgyülés tárgyait előkészitse.

A polgármester utazása.

Bárczy István dr. polgármester e hónap 22-ikén, szombaton, hosszabb időre elutazott a fővárosból. A polgármester utazására vonatkozólag többféle verzió kering. Az egyik szerint a déli frontra ment a bécsi polgármesterrel együtt, a másik szerint utazása az uj kölcsön felvételével függ össze. Információnk szerint a polgármester a Tátrába utazott, hogy kipihenje magát. Amig távol van, kitatarozzák hivatalos helyiségeit.

Szénbánya-ajánlatok.

Január elseje óta, amióta a főváros ismét korlátozta az utcák világitását, azzal az indokolással, hogy a szénnel takarékoskodni kell, — egyre-másra érkeznek a fővároshoz szénbánya eladására vonatkozó ajánlatok. A legujabb ajánlat Székelyországból érkezett. Egy Löwy Berta nevü hölgy küldötte, aki elpanaszolta, hogy kis földjén szénerek vannak, de a férje hadbavonult, munkása nincsen, a szén pedig magától nem bujik ki a földből. Éppen ezért olcsó pénzért volna hajlandó a szénbánya tulajdonjogát a fővárosra átruházni. A nemes szivü szénbányatulajdonosnő ajánlatát — irattárba helyezték.

A Városi könyvtár háborus könyvei.

A világháboru könyvészetének negyedik sorozatát adta ki most a Városi Könyvtár hatszáznál is több könyvcimet fölsoroló uj jegyzékében. Ujabb gyarapodása ez a hatszáz könyv a könyvtár háborus gyüjteményének. Meglátszik a jegyzék válogatott anyagán, hogy igyekezett minden tudomány, minden intézmény és kutlurtényező tisztázni a maga viszonyát a háboruval szemben s ebből a szempontból elsőrendü érdekessége a jegyzéknek, hogy az entente háborus irodalmának egy része is megtalálható benne. A jegyzékben fölsorolt könyveket a Városi Nyilvános Könyvtár emeleti olvasótermében (VI., Gróf Károlyi-utca 8.) reggel 9-től este 9-ig bárki megkaphatja. A jegyzék ára 30 fillér és kapható minden könyvkereskedésben.

Az üldöző.

A modern detektiv-regények megteremtője, Conan *Doyle,* ebben a regényében szerepelteti először világhirüvé vált alakját, Sherlok Holmest. És e regénynek éppen ez ád különös érdekességet: benne pályája kezdetén látjuk azt, akit már mestermüveiből ismerünk. De érdekes és kitünő regény ez a könyv más tekintetből is: London külvárosainak rejtelmes életét mutatja be és ugyanakkor belevilágit a mormonok titokzatos világába is. A fölöttébb érdekes regény a *„Milliók Könyve"* sorozatában jelent meg. „Az üldöző" ára szintén *csak 24 fillér,* mint a „Milliók Könyve" vállalatának minden regénye.

Sportház.

Az *Aréna-uti sportház* épitésénél végzendő föld-, kömives- és elhelyező munkára ajánlatot adtak be: *Dömény és Ehrlich* 124.596 koronával, *Wippler és társa* 167.676 koronával, *Berényi* Ignác 133.228 koronával, *Szerenchy* Géza 145.552 koronával, *Speciális épitkezések rt.* 207.935 koronával, *Szuchy* János 138.745 koronával, *Holstein és Sterner testvérek* 128.000 koronával, *Steiner* József 158.838 koronával. Döntés még nem történt.

A TŐKE

Az amerikai kivándorlás.

Uj tengeri hajóstársaság alapitásáról adott hirt „A Est" egyik mult heti száma. Az uj társaság alaptőkéje 8 millió korona. Az alapitásban részt vesznek: Az „Adria", a „Norddeutscher Lloyd" és a „H. A. P. A. G." Az alapitó a kormány, nevezetesen a belügyminiszter befolyásával és közremüködésével jön létre. A tárgyalásokban állandóan részt vesz a magyar kormány megbizottja is. A részvények fele, esetleg még ennél is nagyobb hányad az Adriáé. Gondoskodás történik arról, hogy az igazgatók többsége a hivatalnoki, müszaki és munkás személyzet is magyar legyen. Szóval, a mint ezt teljes elismeréssel konstatáljuk, a magyar szupremácia ennél a társaságnál teljesen biztositva lesz.

Már most mi az uj tengeri hajósvállalat célja: ha jól tudjuk, magyar-amerikai vonal létesitése és a magyar kivándorlási forgalomnak Amerikába való „lebonyolitása". Gondos előrelátásból az „Ausztro-Amerikana" cimü osztrák vállalattal is létesitettek előzetes megállapodásokat, hogy a két konkurrens vállalat egymás cirkulusait ne zavarja. Az uj társaság aztán átveszi azt a kivándorlási szervezetet, melynek segitségével a háboru előtt az angol „Cunard" társaság bonyolitotta le az amerikai kivándorlási forgalmat. Hajókat fog venni, vagy kölcsön kérni. Szóval minden intézkedés megtörtént, hogy mihelyt a háboru befejeződik, a tenger ujra szabad lesz, teljes erővel megindulhon az amerikai kivándorlás. A kivándorlási ügynökségek rögtön akcióba fognak lépni. A kormány — ugy olvassuk — az utasok kontingensét nem fogja biztositani, az uj társaságnak és ügynökeinek gondja lesz, hogy annyi utast rekviráljon a mennyit csak tud.

Az uj társaság alapitása tehát azt jelenti,

hogy a kormány már most jó eleve gondoskodott a kivándorlási ügy szabályozásáról a háboru utánra. A háboru ugyanis több okból megszakitotta a kivándorlási folyamatot. Először a tengeri blokád miatt, másodszor, mert a férfiakat a zászlók alá hivták és végül, mert az angol „Cunard" társaság sietve felszedte a sátorfáját. Teljesen értjük azonban, ha a kormány már most arra gondol, hogy ez a folyamat, mely a háboru előtt évtizedeken át oly sok vérveszteséget okozott a magyarságnak, háboru után ujra megindulhat. Tehát gondoskodni kiván róla, hogy a kivándorlást célszerü intézkedésekkel, helyes gazdasági és szocicális politikával, lehetőleg akadályozza. Nagy és nehéz kérdés ez, mert szinte elviselhetetlennek látszik az a gondolat, hogy ahoz a rettenetes vérveszteséghez, melyet a háboru okozott, még a kivándorlás okozta állandó vérveszteség is gyengitse a magyarság erejét. Igenis szükség van arra, hogy evvel a problémával már most foglalkozzék a kormány is, a törvényhozás is, és mindenki, a kinek a magyarság jövője és boldogulása a szivén fekszik. De hogy az uj társaság megalapitása volna a leghelyesebb kezdő lépés ehez az akcióhoz, ebben kételkedünk.

A kivándorlásról 1903-ban hoztak törvényt. Akkor az volt az intenció, hogy a kivándorlást Fiumén át kell irányitani, a kivándorlást intéző hajósvállalatot állami felügyelet alá kell helyezni, az idegen hajóstársaságok ügynökeinek müködését eltiltani. Igy remélték a kivándorlás korlátozását. Igy jutott a „Cunard" és az „Adria", mint a Cunard képviselője a kivándorlás monopóliumához. Tudjuk, hogy a célt nem érték el. A kivándorlés nem csökkent, hanem emelkedett. A hatósági felügyelet alatt álló ügynökök sokkal biztosabban és nyugodtabban dolgoztak, mint az idegen társaságok titokban müködő ügynökei. Busás jövedelmekhez jutott az „Adria", a „Menetjegyiroda", de a kivándorlás egyre nőtt. Sokszor volt emiatt vihar és izgalom az országgyülésen. Diplomáciai kellemetlenségek is voltak bőven. Amerika nem akarta türni a kivándorlás ilyen hatósági elősegitését. A német hajósvállalatok pedig sérelmesnek találták a „Cunard" monopoliumát.

Már most, ha a kivándorlási ügy rendezése napirendre kerül, nem értjük, miért az a legfontosabb és legsürgősebb, hogy az „Adria" ismét megkapja a maga monopoliumát? Talán egyéb kérdések is volnának itt tisztázandók és rendezendők? Első sorban a kivándorlási törvény revíziója. Mert végre is, talán nem az a legfontosabb, hogy a magyar kivándorlókon az „Adria" gazdagodjék, mint inkább az, hogy a most megakadt kivándorlás a jövőben a legszükebb korlátok közé szorittassék. Ám ha lesz itt egy nagy hajós vállalat, mely készen áll a kivándorlók elszállitására, majd gondoskodik ez a vállalat arról is, hogy kivándorló is akadjon bőven.

A háboru tanulságai.

A háboru népszerüsitette a földrajzot és nagy mértékben felkeltette az érdeklődést a közgazdasági kérdések iránt. Jól esik látnunk, hogy a parlamentben a gazdasági dolgok már ugyszólván háttérbe szoritották a meddő politikai vitákat. A képviselőházban a közelmult napokban szakszerü felszólalásokat hallottunk, melyek során a gazdasági kérdéseket kiváló alapossággal tárgyalták. Szőnyegre kerültek olyan fontos kérdések is, amelyekhez a törvényhozás termében béke idején is csak keztyüs kézzel mertek hozzányulni.

Különösen érdeklődésre tarthat számot a tőke koncentrációjáról folyt eszmecsere, melynek során a pénzügyminiszter minden kertelés nélkül kijelentette, hogy tisztán a nagytőkének, illetve a nagybankoknak köszönhető, hogy finánciális erőnk a háboru alatt ilyen impozáns módon volt képes megnyilvánulni. A tőkekoncentráció az összes hadviselő államokban diadalokat aratott. Nagynevü közgazdászok máris állitják, hogy a háboru után a nagytőke még jelentékenyebb hatalomra fog szert tenni. Szerintük Európában is az fog bekövetkezni, ami Amerikában a polgárháboru után. Jön majd a plutokraták, a trösztök uralma. A nagy adóterhek és a kormányok pénzéhsége a pénz-, ipar- és kereskedő-mágnásokat az egyesülésre, a trösztök alakitására fogják szoritani, melyek természetesen nagy politikai befolyással fognak rendelkezni. Ezzel szemben természetesen az állam sem fog tétlen maradni és monopóliumokkal igyekszik majd a finánciáit erősiteni. A szesz- és petroleum-monopólium magyar kormánykörökben máris elhatározott dolog. Ez még csak hagyján. De bizonyos berkekben már gabonamonopóliumról is beszélnek, melynek megvalósitását főkép azokban a körökben forszirozzák, melyek a mostani háborus gabonaszervezetet dirigálják. Ugy látszik, nagyon beleszoktak az uralkodásba és elfelejtik, hogy béke idején ennek az országnak a szabad gabonakereskedelem képezi egyik főgazdagságát.

Egyáltalán azt tapasztaljuk, hogy a háboru folytán szükségessé vált organizációk, központok, és más efféle intézmények erősen ki fognak hatni a békeidők közgazdaságának szervezésére is. A háborus állapotból folyó tanulságok nagyon kedveznek majd a kartelek további elhatalmasodásának. Mert mindenütt és mindig azt fogják hangoztatni, hogy nagy gazdasági erőkifejtés, amint a háborus korszak bizonyitotta, csak erős szervezetekkel volt lehetséges. És ez részben igaz is, mert hiszen láttuk, hogy az ugynevezett központok legtöbbje a már létező karteleken épült fel.

Ugy halljuk, hogy a faközpont is komolyan készülőben van. Az alapot természetesen a különböző fakartelek szolgáltatnák. Egyelőre azonban a nagy erdőbirtokosok tudni sem akarnak a faközpontról, mert most ők igy is jó üzleteket csinálnak. Különösen az ármaximálástól félnek, ami a központ megalakitásának természetes következménye lesz. Most persze olyan árakat szabnak, amilyeneket akarnak. Nem ártana, ha a kormány itt is erős kézzel járna el, minthogy a faüzlet terén ma már tarthatlan viszonyok uralkodnak.

Az bizonyos, hogy a háboru megtanitott bennünket a közgazdasági élet organizációjára. A háboru elején csak katonai, pénzügyi és közlekedési organizációnk volt megfelelően elkészitve. Most már gazdasági felkészültségünk is teljes. Ez teszi lehetővé, hogy ki tudunk tartani ebben a hosszu háboruban, mely a nemzet összes erőinek megfeszitését igényli. Főképp áll ez a gazdasági erőkre nézve, melyeket csak kitünő organizációval lehet a háboru céljaira kihasználni.

A fiumei rizshántoló pöre.

A Fővárosi Hirlap-ban már közöltük, hogy a Fiumei rizshántológyár 280.000 koronás kártéritési pört inditott Fiume ellen, mert a városi tanács 70 koronás áron rekvirálta a rizst, mikor annak piaci ára már 140 korona volt. Időközben a felek között egyezkedés indult meg. A rizshántológyár 150.000 koronára szállitotta le a követelését 280.000 koronáról, de azért még igy is kétséges, hogy Fiume városa egyezséget köt-e a vállalattal. Információnk szerint a pört tovább folytatják, mert a Fiumei rizshántoló követelését tulzottnak tartják.

Szerb szilva Magyarországon.

Megbizható forrásból értesitenek bennünket, hogy Zimonyban mintegy 3—400 vaggon szerb származásu aszalt szilva van beraktározva, melyet most Budapestre fognak szállitani. Miután Boszniában és Horvátországban tavaly gyönge volt a szilvatermés a nagy szerb behozatal bizonyára le fogja nyomni a szilva magas árát. Ma két koronával mérik detailban az aszalt szilvát, holott békeidőben 60—70 fillért kellett fizetni a legjobb minőségü szilváért.

Eternit részvénytársaság.

Fenti cim alatt mult heti számunkban arról tettünk említést, hogy az *Eternit-müvek* (Hatschek Lajos palagyárai) családi részvénytársasággá fognak átalakulni. Illetékes helyről most annak a megállapitását kérik, hogy hiradásunk tévedésen alapszik, mert a *Hatschek* Lajos cégnek nincsen szándékában vállalataiból részvénytársaságot alapitani.

A malomipar konjunktúrája.

Példátlan sokat, szinte a megcsömörlésig kerestek a malmok a háborus esztendőben, amiről az eddig publikált mérlegek is tanuskodnak. A fényes konjunktura, az őrlési forgalom nagy haszna egész sereg uj vidéki malom létesitését eredményezte. Ujabban Győrött, Gyulán, Ujvidéken, Makón, Zsombolyán létesültek uj malomvállalatok, amelyek őszre, amikor az uj kampány megindul, már őrölni fognak. Makón a Zeitler-féle gőzmalom rt. épit uj malmot 150.000 korona költséggel. Az „Első budapesti gőzmalom" is jelentékenyen megnagyobbitja a napokban megvásárolt gyomai uj malmát. Érdekes azonban, hogy Ausztriában alighanem megirigyelték a magyar malomiparnak az utolsó két esztendőben elért kedvező eredményét. Hir szerint ugyanis — mint Az Ujság jelenti — egy osztrák nagyiparos az elmult hetekben Nagymaroson hatalmas telket vásárolt abból a célból, hogy ott nagyszabásu modern malomtelepet épitsen és helyezzen üzembe. Beavatottak szerint az uj malomvállalat termékeit főként Ausztriában kivánja elhelyezni, a hol a magyar liszt iránt állandóan nagy kereslet mutatkozik.

Az Általános villamossági közgyülése.

A *Budapesti Általános Villamossági R.-t.* vasárnap tartotta évi közgyülését Fodor István udvari tanácsos elnök-vezérigazgató vezetése alatt. Az előterjesztett mérleg *1,998.598 korona 62 fillér tiszta nyereséggel zárul.* Az igazgatóság inditványára elhatározták, hogy ebből 5 százalékos osztalékra (10 korona) 350.000 korona fordittassék, jutalékul 127.564 korona 51 fillér fizettessék ki. Maradt a mult évről áthozott 150.033 korona 32 fillérrel 1,588.637 korona 50 fillér. Ebből a külön értékcsökkenési tartalékalapra 250.000 korona fordittassék, az adótartalék-alaphoz átutalnak 500.000 koronát. 525.000 koronát 7 és fél százalékos külön osztalékul fizetnek ki, részvényenként 15 koronát, a társaság segélyalapja javára 80.000 koronát adnak és a fennmaradó 233.637 korona 50 fillér uj számlára vitetik át. Az esedékes 22. számu szelvények január hó 24-től kezdődőleg 25 koronával váltatnak be

A M. Á. G. tőkeemelése.

A *Magyar Általános Gépgyár Rt.* rendkivüli közgyülése a jelenlegi 3 millió korona alaptőkének 10.000 darab egyenként 200 korona névértékü bemutatóra szóló részvény kibocsátása által 5 millió koronára való felemelését határozta el. Az e célból kibocsátott 10.000 darab részvényből a régi részvények birtokosainak 5000 darab uj részvényt ajánlanak fel. Az elővételi jog gyakorlása céljából a részvények január 24-étől február 1-éig nyujthatók be.

A Magyar Ruggyantagyár r.-t.

1915. december 11-én tartott rendkivüli közgyülése elhatározta, hogy részvénytőkéjét 1,500.000 korona névértékü uj részvény kibocsátásával 4,500.000 koronáról 6,000.000 koronára emeli, oly módon, hogy három régi részvény birtoka egy uj részvény átvételére fog jogositani, névértéken, vagyis 200 korona árfolyamon, hozzáadva ehhez az ez évi január 1-étől számitott kamatot. Az uj részvények kibocsátó idejének meghatározását az igazgatóságra bizták. A rendkivüli közgyülés ezen fölhatalmazása alapján az igazgatóság elhatározta, hogy az uj részvények kibocsátása ez évi február 1-étől 29-éig fog megtörténni. Az uj részvények kiadásával az igazgatóság a Wiener Bank-Verein magyarországi és bécsi telepét bizta meg.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
Merkantil nyomda, Havas és Lehner.

HERZ ARMIN FIAI
Budapest, IX., Soroksári-ut 76.
MAGYAR SZALÁMIGYÁR.
Aki igazán jó és izletes szalámit akar venni, az kérjen HERZ-szalámit! Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett kizárólag elsőrangu husból készül. A valódi HERZ-féle szalámi rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk.
Kapható minden jobb csemege-, füszer- és hentesüzletben. ::

Telefon 167-25 **TÉLIKERT** Telefon 167-25
Ezelőtt: IARDIN d'HIVER
VI., Nagymező-utca 22—24.
Kezdete 8 óra 40 perckor
Pont 9 óra 15 perckor
RUDOLF SCHILDKRAUT
Azonkivül **Kaufmann-csoport,** a legjobb női kerékpárosok, **Pepi Weiss, Ujvári Károly, Nick görkorcsolyázó lányai. Rátkai Márton** és **Somogyi Nusi** A fiam papája c. operettben és 18 attrakció.

MODERN SZINPAD KABARÉ Andrássy-ut 69. sz. :: Telefon 93—16
Ma és mindennap az uj januári müsor:
Két szoba butor Gábor Andor drámai vázlata A főszerepben Medgyaszay Vilma. **Szövetségesek.** Harsányi Zsolt tréfája. Játszák Rózsahegyi Kálmán és Huszár Károly. Uj dalok, tréfák aktualitások, fellépnek: Kökény Ilona, Vidor Feri, Forgács Rózsi, Péchy Erzsi, Hollós Rózsi, Raj a Alice, Nagy Margit, továbbá Boros, Huszár, Banóci, Békeffi, Gellért, Gonda, Kezdete 1/4 10 órakor.

NEMZETI (Royal) ORFEUM
Minden este 8 órakor háborus, csütörtökön vasár és ünnepnap d. u. egész olcsó helyárakkal a ragyogó januári müsor.
Chevalier Thorn
és még husz atrakció!

APOLLO
a ROYAL-SZÁLLÓ épületében
A legelőkelőbb fővárosi mozgóképszinház
Előadások: 5, 1/2 8 és 10 órakor, ünnepnapon: 4, 6, 8 és 10 órakor. — Jegyelővétel: délelőtt 11-től 1-ig és délután 3 órától

ODEON MOZI
Rottenbiller-u. 37., Király-utca mellett.
Ellenséges frontról
A sürgöny Bünügyi dráma három felvonásban.
Akinek a foga fáj Komédia
A férj, a feleség és a harmadik
Dráma három felvonásban.
Az előadások délután négy órakor kezdődnek. Kitünő nyolc tagu zenekar. Hetenkint háromszor: Hetfön, szerdán és pénteken müsorváltozás.

ROYAL
Nagyszálloda Budapesten.
Elsőrangu konyha, mérsékelt árak. Ebéd teriték 4 50, vacsora teriték 5.50 korona. Színházak után friss vacsora. Zene.
VÁRADY GYULA, igazgató.

Mozgókép-palota **OMNIA** Józsefkörut 31. sz.
Ma Reinhardt művészek
szenzációs alakitása
A csodababa
(Die Marionetten)
cimü 3 felv. fantasztikus szinjátékban.
Az évad legszebb és legérdekesebb felvétele.
Az előadások kezdete hétköznap: du. 4, 6, 8 és 10 órakor, vasárnap du. fél 4, fél 6, 7 fél 9 és 10 órakor. — Jegyelővétel: A Hirsch-féle nagytőzsdében VI., Andrássy-ut 19, és az Omniában 10—fél 1-ig és du. 3 órától.

Bründl János
csász. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII. kerület, Ovóda-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

A KATONA-falak
tartósak, egészségesek és olcsók
Bárki kaphat épitési licenciát
SPECIÁLIS ÉPITKEZÉSEKRE .-.
BUDAPEST, VII., GIZELLA-UT 38. SZ.
TELEFON: 66—27. SZÁM.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

TŐKE GYÖRGY
épitési vállalkozó
vállal kőmüves és ácsmunkákat.
TELEFON 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78.
Városi iroda: Ujpesti-rakpart 5., I. em. 8.

Milliók Könyve
Egy teljes regény ára 24 fillér.
Az üldöző
Irta: Conan Doyle
Ára 24 fillér
Kapható mindenhol.
A MILLIÓK KÖNYVE legközelebbi regénye MIKSZÁTH: Galamb a kalitkában Ára 24 fillér.

MELOCCO PÉTER
cementbeton épitési vállalkozó
Budapest. Központi iroda: Nagymező-utca 51.
Telefon 166—52.
Vasbeton és betonépitkezések Városok csatornázása és ipari vizteleniteése.
Mozzaik, terrazzo, keramit, mettlachilapok és fayence (csempe) burkolatok.

SINGER
ERÉDETI SINGER VARRÓGÉPEK
családi varrógépek
a legtökéletesebbek!
Csakis cégünk üzleteiben v. azok ügynökei utján vásároljuk
Singer Co. varrógép részvény-társaság
Budapest: IV. Semmelweis-u. 14. — VIII. Rákóczi-ut 39. VIII. Baross-utca 77. — II. Corvin-tér 1. — X. Liget-tér 2. VI. Andrássy-ut 28. — V. Lipót-körut 22.

Kelme occasiók!
120 cm. széles reklám kelmék, ruha, pongyola és kosztümökre métere 1.95, 2.50, 2.90, 3.35, 4.50, schottisch kelmék 3.90, divatos nyomott barchetek 1.40, 1 80
Gólya áruház
VI., Nagymező-utca 12. és IV., Dámház-körut 16. sz.

ERDÉLYI

osztr. császári és magyar királyi udvari fényképész és a német császár és porosz király Ő Felségének udvari szállitója

BUDAPEST, VI.,
Semmelweis-utca 2. sz.
(Kossuth Lajos-utca sarkán.)

Művészi kivitelü nagyitások. Aquarell- és olajképek bármely fénykép után

Felvételek minden időben

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza

Budapest,
IV., Kossuth Lajos-utca 9.

Lapunk 1915-iki évfolyama
néhány példányban, kemény kötésben, vászon háttal és sarokkal
egyenkint 15 K-ért
kapható a
Fővárosi Hirlap kiadóhivatalában

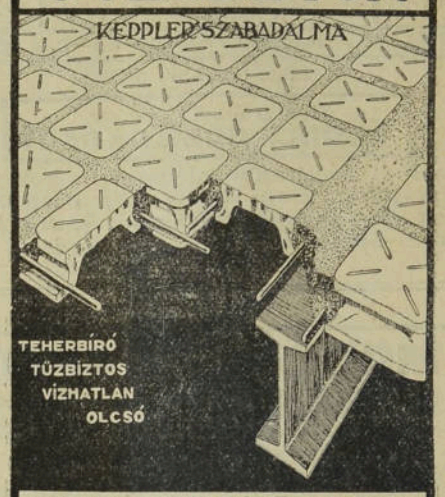
M. Á. G.

Repülőgép motorok
Teher-autók
Autobuszok.

MAGYAR ÁLTALÁNOS GÉPGYÁR R.-T.
BUDAPEST,
VÁCI-UT 141

ÜVEGBETON

KEPPLER SZABADALMA

HAAS és SOMOGYI BUDAPEST VI. FRANGEPÁN U. 7
SPECIÁLIS ÜVEG- és VASSZERKEZETEK GYÁRA LUXFER PRISMA
Képviseletek: Wien, Berlin, Bukarest, Konstantinápoly

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

A világhirnek örvendő

„BÉBÉ"

markáju alpesi sürített

teljes-tej

mindenütt kapható.

Nagybani árusitás:
Magyar Füszerkereskedők bevásárlási rt.
Budapest,
V., Arany János-u. 31.

Magyar Mosógépgyármüvek R.-T.

Budapest, IX., Dandár-utca 23.
Telefon: József 6—41.

Különleges gyártmányok:

Teljes gőzmosódaberendezések, kézi és erőüzemre. Herkules teknős kalanderek. Mosógépek. Vasalógépek. Centrifugálgépek. Szárítókészülékek. Fertőtlenitők.

Illusztrált prospektusok és tervezetek ingyen.

Dandár Mintagőzmosóda

üzemben, saját gyártelepünkön.

Ementhaler sajt
Tea-vaj
Kondenzált tej

kapható
ROTTERSMANN TIVADAR
sajt-, vaj- és csemegeáruk nagykereskedésben
Budapest, Király-utca 60.
Sürgönycim „Teorott" Budapest.
Speciális ajánlattal szivesen szolgálok. Telefon 29-46

Thiergärtner és Stöhr

részvénytársaság
Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.

Telefon: 129—45.

Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák. Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk
Budafoki-ut 9-11 sz. alatt
levő elegáns műtermeink megtekintését

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék díjmentesen.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR

Telefon: 133-37. **BUDAPEST** Telefon: 133-37
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett
Paszpartu műintézet és könyvkötészet. ••••
Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett. ••••
Mappák minden kivitelben. ••••
Paszpartuk (papirkeret) bécsi, angol, barok és ovál alakban, eredeti rajzok után is. ••••
Egyleti tablók és albumok. ••

Freissler Antal

csász. és kir. udvari felvonógyár.

Lift. **Gyárt:** Személy- és teher-felvonókat. :: :: Speciálitás: Freissler ‚Express-Auto-lift' villamos gombnyomásu kormányzással. :: **Lift.**

Bpest, Horn Ede-u. 4. (volt Dávid-u. 2.)

= MARTA =

Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK

Gyár: Aradon.
Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

3520/39

Ötödik évfolyam Budapest, 1916. február hó 2-án. 5. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre .....16 K
Fél évre ..... 8 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca ••• 18. szám
Telefon ••••••• 137-45

Fáradságos

és nagy utat kell megtennie az időnek, amig az emberek hite visszatér ahhoz a becsületes emberhez, akiről el fogják hinni, hogy becsületes ember. Ma még hasztalan fogadzik. Jobbról, balról, előtte, mögötte a gyanakvás settenkedik s ha kezén, lábán béklyóba megkötözve, a földön elterülve mozdulatlanul fekszik, a szánakozásra berendezett szivü emberek is azt kérdik: mit rejthet alatta a föld, hogy a becsületes ember haránt fekszik rajta.

A városháza tájékán is igy szaglász a gyanu. Fölcimpázott orral és fintorral mindig. Amikor onnan a legbecsületesebb szándék utnak indul, a megkuporodott gyanu utána settenkedik, kémleli s ha ott teszi is le a lisztes zsákot ahova az rendeltetett, várja a percet, amelyben panamáról berzenkedhetik. Mint a bolygó zsidó, fut rohan a városháza minden cselekedete után a gyanu. Ha telket ad el: már ott áll a panama cölöp. Ha nem ad telket ajándékba: önmagának igy válaszol a gyanu: nem adta, mert nem sógor, vagy városházi násznagy kérte. Ha élelmiszerből nincs sok raktáron, a gyanu guillotinját a hanyag administráció elé állitják, ha meg tulbőség ordit a városi raktárakból, vádolják a közvetitő ügynököt, a könnyelmüséget, mely nem vet számot az áruk romlandóságával. Most takarmányüzlethez kezd a város, hogy a házi hulladékot értékesitse. Mennyi vedettája a gyanunak kiséri szemmel azóta a szemetes kocsikat. Városházi szózatok, okiratos bizonyitékok, megnyugtatások, tények nem hessegethetik el az ágaskodó gyanut, amely nap-nap után megsokasodva pislog be a városháza ablakán.

Uj rendszert hirdettek az ujak? Ki higyje el, nékik, amikor az uj rendszer asztalánál a régi törzsek ülnek. A zord törzsfőnök. Ugyanaz, aki évtized előtt állt őrségen a városháza kapuja előtt. „Csak a testemen át!" Mert csak e szüzek testén vonulhatott a városháza intézőinek szive elé a jámbor szándék, épugy, mint a gonosz. Egyszer-másszor ez a rendszer megfésülködött, megborotválkozott, sőt meg is fürdött. Azt hitte, hogy átmenetileg tisztálkodván, senki rája nem ismer s mint a harmadnapos hideglelés, harmadnapra elpárolog mellőle a panama-illat. Vélte, hogy erkölcsössé serdül a tömeg szemében. — Összefutottak ostromlók és ostromlottak, mint vizzel a budapesti tej s a gyanu, ez a javithatatlan detektiv kutat, nyomoz s nem hisz még a becsületes utbaigazitásnak sem.

A régi gulyát látja, amely szépen legel mint régen. Azzal meg nem törődik, hogy a kiteritett subán uj bojtár furulyál becsületes nótát.

Fullánkok

Nem szabad

megállitani az életet semmiféle vonatkozásában sem és nem szabad egyszerüen belenyugodni abba, hogy világháboru van, tehát alkalmazkodni kell a viszonyokhoz és várni kell a háboru végét. Vonatkozik ez a megjegyzésünk a pesti autóbuszok dolgára. Nagynehezen sikerült a városnak először három, majd négy autóbuszhoz jutni. A három autóbuszt forgalomba is hozták, ez azonban nem komoly autóbuszforgalom, inkább csak különlegességi közlekedés és csakis ugy vált volna a közönség javára, ha mindig jobban fejlesztették volna a forgalmat. Azonban a négy uj autóbusz már hetek óta az autóbuszparkban vesztegel, mert nincs gummi, nem tud gummihoz jutni a főváros. Ez pedig lehetetlen állapot, mert Budapesten százával száguldanak most is a magánautók és jótajta gummival van ellátva mindegyik. És a tisztelt tanács tagjainak autói is vigan robognak a főváros utcáin. Tessék tehát erélyesen követelni illetékes helyen, hogy megfelelő gummikészletet bocsássanak a főváros rendelkezésére. Vagy tessék felhatalmazást kérni arra, hogy a főváros rekvirálhasson a maga számára gummit. Ha másoktól nem, hát a tanács tagjaitól.

Mi van

a főváros sertéshus üzletével? — erre a kérdésre nem akar válaszolni a közélelmezési ügyosztály. Jól emlékszünk ugyanis arra, hogy novemberben Folkusházy ur pontosan megrajzolta a képét a sertés-akció jövőjének és január végére jelezte a sertések eladásának végső idejét. Január végén pedig előadás szerint az uj kampány, uj hizlalási ciklus kezdődött volna. Mi lett a sertésekkel? Megvannak-e még és ha igen, hogy vannak? És mikor fogja elérkezettnek látni a tanácsnok ur az időt arra, hogy a lejárt ciklus pénzügyi mérlegéről is csevegjen?

Hazafias

szempontból nem lehet elzárkózni egy olyan üzemnek a létesitése elől, amely szükséges és hasznos egyébként. Igenis, a nemzeti érdek, a hazai ipar pártolása olyan elv, amelynek ceteris paribus feltétlenül érvényesülnie kell. De ha a meisseni takarmány-gépgyárnak Magyarországban nincsen mása és ha a főváros máshol nem tudja beszerezni a gépeket, akkor nem lehet az uj üzem ellen azzal a jelszóval érvelni, hogy Meissen nem fekszik Magyarországban. Nem akarjuk védeni azt a tendenciát, amely a községesités politikáját napról-napra ujabb területekre viszi. Ugy látjuk azonban, hogy a mütakarmánygyáron csak nyerhet a főváros. Végre megindul egy üzem, amelyről garantálják, hogy egy esztendőn belül kifizeti magát és hogy azontul minden, amit hoz, tiszta haszon lesz. Mi távol állunk attól a bombasztikus beállitástól, amelynek a köztisztasági hivatal igazgatója a pénzügyi bizotságban kifejezést adott. Mi nem mondjuk, hogy hazafias érdek a községi mütakarmánygyár létesitése és hogy az igazgató ur nemzeti hős. De mert jól tudjuk, hogy a fővárosnak minden jövedelmi forrást fel kell kutatnia és mert hisszük, hogy a mütakarmánygyár hasznos üzlet lesz, — nem vagyunk hajlandók hazaárulást látni abban a tényben, hogy a meisseni gyár árujáit — Meissenből rendelik meg.

Bombatér-Óbuda Linie

Borzalmas propeller katasztrófa.

A főváros közgyülési és bizottsági terében kevés olyan vehemens támadás hangzott még el, mint amilyeneket az utolsó hetekben hallottunk a Csavargőzös részvénytársaság ellen. Mintha a levegőben lett volna valami félelem, hogy küszöbön áll a katasztrófa. A veszedelem megsejtése volt ez és csodálatosképen meghatározott időponttal. Hiszen esztendők óta minden pillanatban megtörténhetett volna az, ami most elkövetkezett. Persze a fővárosnak már régen követnie kellett volna az adomabeli izraelita pédáját, akire a Fővárosi Hirlap legutóbbi számának vezércikkében hivatkoztunk, aki mehallgatván a koldus szózatát, inasához fordulván, ekként rendelkezett:

— Lökd ki, mert összetöri a szivemet...

Soha sem hittük volna, hogy a szomoru jóslatok ilyen gyorsan beteljesednek és hogy ilyen katasztrófális módon bizonyosodjék be a mi igazságunk. Csodálkozni valónk azonbn még sincsen, hiszen eddig a Csavargőzös a főváros semmiféle ellenőrző rendelkezését nem respektálta, évek óta meghallgatta egyik fülével a főváros követeléseit és a másikon a szélnek eresztette.

Ma persze még sejteni sem lehet, hogy milyen arányu a Csavargőzös hétfő hajnali katasztrófája. Ennek mérvei majd csak akkor alakulnak ki igazában, ha Ercsiből is megjönnek a hirek, hogy hány holttestet huztak ki ott. A katasztrófa igazi okát pedig egyetlen módon tudjuk kifejezni: a Csavargőzös rt. kapzsisága csinálta a pánikot, onnan eredt az egész szomoru eset, hogy háromszor annyi utast engedtek a propellerre, mint mennyit a rendőrség s a hajózási szabályok megengednek. Természetesen az is bizonyos, hogy ez nem egyedül álló eset a Csavargőzös praxisában, nemcsak hétfőn hajnalban bocsátottak életveszélyesen sok embert a Bombatér nevü Drednaughtra, hanem, amikor csak akadt pasasér, mindenkor „utasezredek" szoritották egymásba a lelket. Csodák csodája, hihetetlennek tetsző véletlen, hogy a társaság kapzsisága, lelketlen pénzhajszoló politikája, a nyomorult papiroscsónakok önmagukban rejlő életveszedelmessége már eddig is a budapesti közönségnek ezreit nem pusztitotta el.

Eljutottunk azonban az első nagyarányu katasztrófához s rémes utjelzőjéhez annak, hogy bármilyen uton, bármilyen eszközökkel gátját kell vetni a Csavargőzös garázdálkodó és emberéletet emésztő politikájának. Biztos tudomásunk van különben arról, hoy a pénzügyminiszteriumban régen elhatározott dolog, hogy a társaság 1917 elején lejáró koncesszióját semmi szin alatt nem fogják meghosszabbitani.

Ez sem elegendő azonban, mert egy esztendő alatt még minden nap megismétlődhetik a mostani katasztrófa és a társaság gyilkoló pénzsóvársága, amely tizenegy járat helyett, holmi kazánengedélyek hiányára hivatkozva, Budapest külön háborujához vezethet, mert ami itt történik, gyilkosabb a német aknáknál és veszedelmesebb a félelmetes tengeralattjáróknál. Nincs tehát más hátra, mint hozzányulni azokhoz az eszközökhöz, mely a budapesti lakosság életbiztonsága érdekében sürgősen és mulhatatlanul szükséges. El kell pusztitani az egész Csavargőzöst hitvány uszó skatulyáival és telhetetlenhaszonhajszolásával együtt. Eddig elnézte a főváros, hogy az utasok ugy rettegjenek egy-egy

dunai átkelésnél, mintha a német aknamezőkön kellett volna keresztül hatolniok; de azt már nem szabad türni, hogy a Csavargőzös jóvoltából budapesti polgárok puffadt hullái uszkáljanak a Dunán.

A fővárosnak birságolási joga is van a Csavargőzössel szemben. Élő tehát ezzel a joggal, birságolják meg őket a legkisebb mulasztásért is. A vasuti és hajózási főfelügyelőség csak nemrégen szüntette be az óbecsei átkelési vállalat egész üzemét, mert rajtakapták, hogy nem vizsgázott gépészek vezették a hajókat. Vajjon miért nem tette meg már régen ugyanezt a Csavargőzössel is, mely, mint most kiderült, naponta az utasok ezreit pusztithatta volna el.

A legfőbb hivatás azonban a közgyülésre vár. A legközelebbi közgyülésen kerül szóba ugyanis a Csavargőzös partbérleti engedélye. Hiszen már az a körülmény is keserü hangulatot váltott ki a városatyákban, hogy ezt a partbérletet mindössze ötven koronával emelték föl, itt az ideje, hogy a hajmeresztő katasztrófa a végsőkig fokozza ezt a felháborodást. A közgyülésnek jogában áll a partbérleti engedélyt meg nem adni és ha nincsen kikötőpartja, akkor a Csavargőzös kénytelen lesz egyszerüen beszüntetni egész üzemét, amely eddig állandóan az életünket fenyegette halálos módon. Azon ne aggódjék senki, hogy a közlekedés csak egy percre is megakad. Holnaptól kezdve ugy sem lesz bolond senki a Csavargőzösre bizni az életét. Van elegendő jónevü hajóstársaságunk, ott van a M. F. T. R., ott a D. G. T., mindegyik órák alatt beállitja azt a négy járatot, amit eddig Csavargőzösék nagy kényelmesen lebonyolitottak. Dobják félre a kis füstölgő, köpködő nyaktilókat, intézkedjenek radikálisan, mert a budapesti közönség nem arra való, hogy pénzzel és élettel adózzanak és a Csavargőzös recsegő alkotmányain állandóan életükért reszkessenek.

Wildner tanácsnok teherpróbája.

A tanügyi választások előtt.

A legközelebbi hetekben tanitó- és tanitónőválasztások lesznek. Persze, a régi recept szerint ezuttal is sok az eszkimó és kevés a fóka. Sőt egyenesen nagyon sok a fóka. Hogy milyen félelmetes arányu a pályázók száma, abból a közoktatásügyi bizottság legutóbbi ülésén némi izelitőt adott Wildner Ödön tanácsnok. De annyira sem kell menni, mert sokkal ijesztőbb a kép, ha az ember utja véletlenül a VII. ügyosztály ajtaja előtt visz el. Az emberek szinte egymás hátán tolongnak. Van itt minden. Tanitó, tanitónő, a protekorok különféle válfajai. Arról meg, hogy a postának külön milyen forgalma van a protezsáló levelekből, annak igazán érdemes lenne megcsinálni a statisztikáját. Szegény Wildner Ödönnek a fejebubja se látszanék ki a levelek özönéből, ha véletlenül nem lenne tél és nem kellene füteni. Egyszer végre van mód arra, hogy a városházán is spóroljanak valamin.

A protezsálók listája rettenetesen tarka. Félelmetesen nagy nevek találhatók közöttük. Még főhercegek is vannak, akik igen meleg sorokat irtak a tanácsnoknak. A bizottsági tagok természetesen inkább személyesen jelennek meg, hogy igy személyes jelenlétükkel is nagyobb sulyt adjanak kivánságuknak és nagyobb nyomást gyakoroljanak. Az egyik legtekintélyesebb városatya, aki máskor még egy papirszelet cipelésével sem igen szereti magát megerőltetni, a minap hatalmas iratcsomaggal jelent meg a második emeleti folyósón. Fölemelte a papircsomót és mosolyogva mondta:

— Na, az uj tanácsnok most fogja kiállani a teherpróbát.

Az uj tanácsnok pedig igen furcsa ember. Nagyszerü helyre jutott. Ez az a tanácsnoki szoba, ahonnan külön ajtó vezet az érvényesülés utjára. Rózsavölgyi, Bárczy, Festetich, Déri mind innen kerültek a polgármesteri székbe. Ami természetes is. A tanügyi tanácsnokot ismerik legjobban a városatyák, mert van-e olyan városatya, akinek ne akadna pártfogolni valója? A tanügyi tanácsnok mindenkinek tehet szivességet. És miért ne tenne, mikor tudja, hogy minden protezsált tanitónő egy lépcsőfokot jelent a polgármesteri szék felé.

Itt kezdődik azután Wildner Ödön furcsasága. Valószinüleg nagy családásokra fognak ezuttal ébredni a kegyelmes és méltóságos urak, meg a nagyságos városatyák. Az uj tanácsnok nem fogja kibirni a teherpróbát, mert nála nem lehet protezsálni. Vannak, akik olyan makacs és önfejü embernek tudják, hogy akit potezsálnak, annak még az esélyei is megszünnek nála. — Wildner Ödön, akit mindennek lehet mondani, csak beamter-természetnek nem, ebben a kérdésben egyenesen a smokkságig megy. A családások tehát igen nagyok lesznek, de talán egy lépéssel közelebb jutnak a városházi korrupció kiirtásához. Épen ott, azon a területen, ahol a legveszedelmesebben burjánzott. A protektoroknak persze nem fog majd tetszeni ez a puritánság és majd esetleg megint akadni fog valaki ebből az apropóból is, aki ki fog állani és kijelenti, hogy a fővárosi tisztviselők modortalanok. Ha megtörténik, mindjárt sejtenünk kell majd, hogy Wildner tanácsnok gorombáskodott velük, mert befütött az ajánlólevelükkel.

Alkonyodik az Entreprisenek.

Utban a kötelező ravatalozás.

Budapest közegészségének régi sarkalatos hiánya, a tömeglakások között egyenesen veszedelmekkel fenyegető hibája az, hogy bár lakossága meghaladta az egymilliót, de a kötelező fölravatalozást még mindig nem tudták megvalósitani. Buzay Károly dr. tanácsnok az ügyhöz méltó igyekezettel küzd ennek a rendkivül fontos intézkedésnek életbeléptetéséért. Az ember, ha nem volt módja beletekinteni az események folyásába, azt hinné, ennek a sürgős szükséget jelentő ujitásnak nem is lehetnek komolyabb akadályai.

Pedig a küzdelem még mindig nem ért véget. Annyi bizonyos, hogy közelebb jutottunk a megvalósuláshoz, de előbb még bizonyos érdekeket teljesen meg kell törni. A kötelező fölravatalozással szemben ugyanis igen állhatatos küzdelmet fejt ki a Chevra-Kadisa, amely hosszu időn át állandóan vallási törvényekre hivatkozva szegült ellene az intézmény behozatalának.

A városházán egymást érték a tárgyalások, egyik-másik városi tisztviselőből valóságos talmud-tudós lett, de a megoldás nem jött létre. Most ugy áll a helyzet, hogy a városházán többé vallási érvekkel nem lehet előhozakodni, mert ott is tudják, hogy a kötelező fölravatalozásnak nincsenek vallásos akadályai. A Chevra küzdelme tehát tulajdonképen üzleti alapokon nyugszik, bár nem lehet elvitatni, hogy bizonyos vallásos aggályokat is el kell előbb oszlatni, mielőtt a küzdelmet föladják. A főváros azonban olyan erélyesen és makacsul ragaszkodik elvi álláspontjához, amely nagyon komoly egészségügyi alaptörvényeken nyugszik, hogy a közeljövőben bizonyosra lehet venni a Chevránák a főváros akaratával szemben való deferálását.

A főváros azonban nem elégszik meg a kötelező fölravatalozás intézményes biztositásával. Tovább kell mennie még egy lépéssel. Módfelett szükségessé teszi ezt az a közismert tény, hogy ha Budapesten megélni nehéz is, de meghalni egyenesen luxus. Sehol a világon olyan tömöntelen pénzbe nem kerül a temetés, mint éppen Budapesten. A pesti embert a sárga irigység tölti el, ha arra gondol, hogy Németországban igazán nem jelent sulyosabb terhet a temetés, mert alig van város Németországban, ahol a város magához ne váltotta volna a funerálás monopóliumát.

Budapest székesfőváros is foglalkozott már ezzel a kérdéssel, különösen pedig az inditotta erre a lépésre, hogy a temetkezési vállalatok a temetés izléstelen pompáját egyenesen tulzásba viszik, az embereket hihetetlen temetési költségbe ugratják bele a kegyeletre való hivatkozással. De még szomorubb a szegény néposztály helyzete, amely ha csak egy kicsit tisztességesebb eltakaritást kiván kedves hallotja számára, százakat kénytelen áldozni.

Ezeken az állapotokon okvetlen segiteni kell, ezt ma már a városházán is tudják. Csak még a mód ismeretlen, ahogyan ez megtörténjék. Első sorban természetesen az Első magyar szállitási rt. (közismert néven: az „Entreprise des pompes funebres") megváltására gondoltak, de ezt a tervet el kellett ejteni, mert horribilis összegbe került volna. — Az évek óta folyó tárgyalások alatt az Entreprise legutóbb 1914. februárjában nyujtotta be ajánlatát. Üzemének megvá tását a következő föltételekhez kötötte: A vállalat részvénytőkéje 700.0000 korona. A részvények az Erdélyi egyházközség és a Temesvári kereskedelmi r.-t. kezeiben vannak. A fővárosnak mintegy 800.000 korona költséggel az egész részvénytársaságot meg kellett volna váltani. Ajánlatában kiemelte a részvénytársaság, hogy a társaság évenkint körülbelül 1,700.000 koronát forgalmaz és Budapesten 17 fiókte'epe van. Ingatlanait 490.000 koronára becsülte (a városi szakértők csak 372.000 koronára értékelték). A hullaszálitás jövedelmét 270.000 koronára tette és az akkori áruraktárt 260.000 koronára leltározta. Az ügyosztály áttanulmányozta ezt a beadványt és félretette, mert az ócska üzemért követe t összeget aránytalanul soknak találta.

Most aztán igen radikális terv szerint akarnak célt érni, melyet azonban egyelőre még titokban kezelnek a városházán. Ha ugyanis megvá tani nem lehet az Entreprise vállalatot, alapos, de talán kiméletlen konkurrenciával kell tőlük megszabaditani a közönséget. Ennek a konkurrenciának persze előföltétele a kötelező fölravatalozás behozatala. Ha ez megvan, akkor következnek a további lépések. Kötelező fölravatalozás mellett senkinek sincs kedve órákra gyászparádét csináltatni a temetkezési vállalattal a háznál. Maradna tehát a temetkezési vállalat számára még egy remény, a temetőben, a halottasházban való diszes ravatalkészités. A kötelező fölravatalozással azonban ennek a reménynek a napja is leáldozik. A közegészségügy parancsoló szavával ugyanis a város ki fogja tiltani a ravatlozó termekből a bacillusfogó és rettenetesen tüzveszélyes drapériákat, melyekkel egyben eltünik az a vonzó erő is, amely eddig a közönséget a temetkezési vállalatok kényekedve szerint való kihasználásának tette ki. A főváros a ravatalozó szobák falait egyszerü fekete csempével fogja kirakatni és ez a fekete csempe egyben a temetkezési vállalatok halálát is jelenti. Igy a temetkezés, mihelyt a háborus viszonyok elmulnak, teljesen a főváros kezébe kerül, ami enyhiteni fogja a megokolatlan fényüzést, de egyben lehetővé teszi, hogy ha élni nem, de legalább meghalni lehessen olcsón Budapesten.

A műkurucok.

Nem adnak telket a tüdőbetegekne k

A pénzügyi bizottság legutóbbi ülésén megfoghatatlan, teljességgel érthetetlen határozatot hoztak a bizottsági tagok. Arról volt szó, hogy a honvédelmi miniszter ingyen-telket kért a fővárostól arra a célra, hogy az Erzsébet-szanatórium közelében szanatóriumot épittessen a tüdőbeteg katonák számára, abból a hatalmas alapitványból, amelyet Weisz Manfréd főrendiházi tag tett nemrégiben. Kiválóan jótékony, nemes, emberséges ügyről volt szó és a pénzügyi bizottságban mégis felállott Preyer Hugó és azt mondta, hogy ne adjon a főváros telket, mert a betegek megfertözik Budapest levegőjét. Havas Rezső, aki egyformán ért Dalmácia visszacsatolásához és a kereskedelmi kikötőhöz, ráduplázott a Sasok megtépázott tekintélyü alvezérére és a pénzügyi bizottság kurucai ridegen elutasitották a tanács pártoló előterjesztését.

Kettős szempontból kell méltatni ezt az ügyet: pénzügyi és egészségügyi szempontból. Az elsővel hamar végezhetünk; az a bizottság, amely egyhangu lelkesedéssel szokott ajándékozni városi telket a legfurcsább célokra is, nem támaszthatott joggal ilyen skrupulusokat. Elég, ha e tekintetben a Feld-szinházra, a Tisza Kálmántérre utalunk: vajjon van-e, aki jóhiszemüen állithatja, hogy nemesebb és indokoltabb cél szolgálatában kapott ingyentelket a főváros közepén a Népopera, mint amilyen célra a honvédelmi miniszter kérte a telket a periferiákon is kivül, ott, ahol semmiféle városrendezési, telekpolitikai céljai nincsenek a városnak s ahol már ugyis van egy hasonló intézmény. A Budakeszi erdő határában nem akar senki sem Piccadillyt létesiteni, sőt szinházat sem épiteni. A fővárosnak semmi-

féle terve nincsen a kért telek hasznositására. Ha nem kap ingyentelket ott az alapitvány, ugy ennek csak az lesz a következménye, hogy továbbra is haszontalanul, parlagon hever az illető telek és legföljebb a főváros letárában van némi nyoma. Pénzügyi okok tehát nem szólnak a pénzügyi bizottság döntése mellett; marad tehát a kurucok másik védővonala, a közegészség szempontja. Az a szempont — nem szempont, mert hiszen senki sem tudja megállapitani, mily összefüggés van a tüdőbetegszanatóriumok létezése és a szanatóriumok környékének levegője között. Nem hisszük, hogy a szegény tüdőbetegek levegője rontja Budapest levegőjét és kételkedünk abban, hogy Budakeszi felől érkeznek a leghatásosabb bacillusok a fővárosba. A leghatározottabban tagadjuk, hogy az uj szanatórium épitése árt Budapest egészségügyének, hiszen meglehetős távolság is van a kiszemelt telek és a főváros között. De ha igaz is volna, hogy fertőző hatással van a budakeszi szanatóriumok levegője, betegeinek légzése Budapest lakóira, akkor sem lehet ezt az érvet a telekátengedés ellen felhasználni, mert hiszen az uj szanatórium az Erzsébet-szanatórium közvetlen közelében épülne fel és ha a főváros türi az Erzsébet-szanatóriumot, akkor az már egyre megy, hogy ugyanazon a vidéken pár száz beteggel több beteg keres üdülést, gyógyulást. Ellenkezőleg: a tüdőbaj Budapestnek egyik speciális betegsége és minden intézmény, amely a tüdőbetegség leküzdésére szolgál, egyenesen a főváros egészségügyi viszonyait javitja. Hiszen az uj szanatóriumban elsősorban budapesti illetőségü betegeket lehetne gyógyitani, hogyan lehet tehát jó lélekkel azt állitani, hogy az uj szanatórium ártalmára volna Budapest egészségének?

Sajnáljuk, hogy a tanács tagjai, akik hivatalból jelen voltak a pénzügyi bizottság ülésén, nem vették kellő eréllyel védelmükbe az előterjesztést. A pénzügyi bizottság azonban nem a legfőbbb fórum és hihető, hogy a tanács módot fog adni a közgyülésnek arra, hogy kikorrigálja a helytelen határozatot.

A krumpliszüret legendája

A műértő végrehajtó

Hogy egyszer végrehajtó járt a városházán, azon már napirendre tértek az emberek, bár annak idején meglehetősen csóválták a fejüket városatyák és tisztviselők egyaránt. Ahányszor azonban belépnek a polgármester titkárának szobájába, majd elfelejtenek lekezelni, mindenkinek a tekintete a jobb oldalfalra terelődik:

— Ez az a kép, — mondják elég titokzatosan.

— Nahát, — szól a másik, — nincs szeme annak az embernek. Az a parasztmenyecske egymagában megér pár koronát.

Igy folyik a diskurzus hetek óta és a képet mindenki megbámulja.

— Hiába, az exekució és a müértelem nem egy anyaméhben fogantak, — alakul ki az általános vélemény.

Annyi kép van a városházán, minden tanácsnok szobájában van néhány igen becses festmény. Bárczy az antikvitásokat kedveli, rokokó dámák függnek az iróasztala fölött, Bódy a magántulajdonait is a hivatalos szobájában akasztja ki, hogy ne is beszéljünk a szociálpolitikai ügyosztályról, ahol minden szobában zöldfejü emberek lógnak a falakon. És mégis, mindenki ennek az egy képnek a csodájára jár. Pedig nem is szecessziós, nem is hipermodern, nem is transcendentális, csak jó. Mégis mi lehet az ügy eredete?

Szóltunk már a végrehajtóról, neki volt afférja a képpel. Történt pedig, hogy a fővárosnak valami kisajátitási pöre volt, amelyet annak rendje és módja szerint mind a három fórumon elveszitett. Fizetnie kellett volna hát vagy 20.000 koronát. Fizettek volna is, de egyszerüen elfelejtették. A kisajátitást szenvedett, de pört nyert fél fiskálisa azonban lusta volt egy telefonálásra, amire okvetlen kifizették volna az összeget, hanem rövidesen kiszólt a bojtárjának:

— Végrehajtjuk a fővárost.

És végrehajtották. Mord urak jelentek meg a folyosón, majd a polgármesteri hivatal felé irányitották lépteiket. A nagy táskás előkelőségeket Lamotte titkár fogadta:

— Tetszik?

— Igen, mondta az egyik és rámutatott a titkár feje fölött függő képre, amely dicsőségesen uralkodó királyunkat ábrázolja olajnyomatban.

Aztán gondolkozott és még hozzátette:

— Igen, ez tetszik, de a másik nem. Az a másik kissé parázna. A nőknek látszik a vádlijuk, pedig eső sem esik, csak krumplit szednek. Irja csak, Körmölő ur: őfelsége olajnyomatban... (Lojális érzésünk tiltja, hogy az összeget is föltüntessük.)

Lamotte titkár eszmélni kezdett, hogy ha az urak nem helyet, hanem képet foglalnak, annak különösebb jelentősége van. Bemutatkozott:

— Lamotte vagyok.

— Schrank József — mondta egyszerüen a másik. De a név ismerős volt, a végrehajtó jelent meg Bárczy István előszobájában. Gyors telefonálás a főügyésznek, Szabó Imre dr. lélekszakadva loholt a mükincsek megmentésére és 20 perc alatt folyósitották az elfelejtett 20.000 koronát.

A titkár kajánul mosolygott:

— Az urak sem értik ám a mesterségüket. Ezt olajnyomatot foglalják le, amikor a szomszédban itt van Pohl Hugó hires képe, a krumpliszüret!

A végrehajtó ravaszság azonban orgiáját ülte:

— Tudom én, mit kell lefoglalni. Nekem nem az a fontos, hogy meglássák bennem a müértőt, hanem hogy kiszoritsam a pénzt. Ennek pedig ebben az esetben legfőbb eszköze ez az olajnyomat volt. Végre is, a főváros csak nem engedheti meg, hogy elárverezzük őfelsége arcképét?

Ime, ez a krumpliszüret legendája. Persze minden jó, ha a vége jó. A végrehajtó is kicsiklandozta a huszezer koronát, de Pohl Hugó kitünő képe is sokat emelkedett értékben, mert ma mindenki megnézi:

— Ez az a kép, amelyikre a végrehajtó kimondta, hogy nincs értéke. Pedig milyen szép!

A III. ker. takarékpénztár

és a főváros betétje.

A Fővárosi Hirlap közölte annak idején annak a megállapodásnak a részleteit, amelyet a főváros a Mozgókép-Otthon tulajdonosával, Décsi Mórral létesitett. Tudvalevő hogy a főváros mintegy 120,000 korona betétet helyezett el a III. kerületi takarékpénztárnál. Nem azért mintha tulontul bizott volna az intézet bonitásában, hanem mert az igazgatóságában helyet foglalt néhány tekintélyes városatya is. A dologból baj lett, mert a háboru előtti gazdasági válságnak a szele ledöntötte a takarékpénztárt amely kénytelen volt kimondani a felszámolást. Tavaly szeptemberben azután egyezséget kötött a főváros, e szerint a tartozást Décsi Mór és neje vállalták magukra és pedig olyképpen, hogy Décsiék havi ezer koronás részletben fizetik a fővárosnak a takarékpénztárnál elhelyezett betétjét. Most uj stádiumba jutott a dolog: a takarékpénztár csődönkivüli kényszeregyezségi eljárást kért és a biróság a kérelemnek helyt adva, kinevezte Erdélyi Sándor dr. országgyülési képviselőt vagyonfelszámolónak. Felmerült tehát az a kérdés, hogy vajjon a vagyonfelszámolónak nincs-e joga megtámadni az egyezséget azon az alapon, hogy a takarékpénztár több hitelezői a fővárossal szemben hátrányos helyzetbe kerültek.

A kérdésről Szabó Imre dr. tiszti főügyésztől a következő felvilágositást kaptuk:

— Tény, hogy szeptemberben szerződés jött létre a főváros és a Mozgókép-Otthon tulajdonosai között s a szerződésnek megfelelően szeptember óta havi 1000 koronát kap a főváros. A követelés ily módon biztositottnak tekinthető és *a szerződési semmiképpen sem lehet megtámadni.* A Mozgókép-Otthon nyereségében ugyanis részesedett a III. kerületi takarékpénztár, de részesedett *egy harmadik jogi személy is* és ez a harmadik személy ruházta a fővárosra a mozival szemben fennálló jogait. A helyzet tehát az, hogy nem a takarékpénztártól és nem a Mozgókép-Otthontól nyer kielégitést a főváros követelése, hanem egy harmadiktól, akinek kétségkivül joga van a főváros javára lemondani az őt megillető nyereségrészről. Ezt megtámadni éppen ugy nem lehet, mint ahogy senkinek sem lehet beleszólása abba, ha én valakinek a tartozását — bármilyen indokból — vállalom és kifizetem. A megtámadás ma már különben azért sem lehetséges, mert *lejárt a határideje.* Szerződésünk szerint abban az esetben, ha Décsiék nem fizetik pontosan az egyezségi összeget, dacára annak, hogy futja a jövedelemből, — *jogunk van a mozgószinház kezelését átvenni* és a mozgószinházzal ugy rendelkezni, mintha az a tulajdonunk volna. Hat esztendő alatt teljesen kifizeti a Mozgókép-Otthon a tőkét, azután a kamatokat tartozik fizetni, mert *erre is kezességet vállalt.* Biztosra vehető tehát, hogy a fővárost egyetlenegy fillér kár sem fogja érni. Különben is a III. kerületi takarékpénztár, amely elsősorban felel a tartozásért, nem ment tönkre, hanem immobilizálta a vagyonát, fizetésképtelen lett. Remélhető azonban, hogy az összes hitelezők megkapják a pénzüket, sőt még a részvényeseknek is jut valami.

Berczel Jenő dr. tanácsnok, a pénzügyi osztály vezetője, nagyjában ugyanezen az állásponton van:

— Tény, hogy a főváros szerződést kötött a Mozgókép-Otthon tulajdonosaival és ezen az uton teljesen biztositotta a követelését. Ez azonban lényegileg nem egyéb, mint az adósságnak átvállalása olyan személy részéről, akit a tanács a szóbanforgó összegre jónak, megbizhatónak talált. Megtámadni, perelni végtére is mindenkinek jogában áll. Bizonyos azonban, hogy semmi célja, eredménye nem volna a pörnek, mert hiszen a főváros nem a takarékpénztártól kapja vissza a pénzét, hanem egy harmadik személytől.

A helyzet tehát egyelőre türhető, mert ha már elkövette a főváros azt a könnyelmüséget, hogy aránylag magas betétet helyezett el egy kis banknál, legalább biztositotta a pénzét ugyahogy. Köztudomásu azonban, hogy Décsi Mór nem elégedett meg a mozi-tulajdonossággal, hanem kibérelte a jövő szezóntól kezdve a Fővárosi Orfeumot. Provideál-e tehát a szerződés arra az esetre, ha Décsi a mozi vámján nyert pénzt elveszíti az orfeum révén?

Berlin-Bécs-Budapest

Idegenforgalmi konferancia Lipcsében

Vita Emil dr. tanácsnok, a közgazdasági ügyosztály vezetője, a mult héten hivatalos kiküldetésben Németországban járt. Lipcsében nagyszabásu konferencia volt, amelyen résztvettek a német és osztrák kormány képviselői, a német és osztrák városok kiküldöttjei. Magyarországot egyedül Vita tánácsnok képviselte a konferencián, amelyen arról volt szó, milyen intézkedésekre, alakulásokra lesz szükség a háboru után, amikor előreláthatólag még igen sokáig zárt területen, a központi hatalmakhoz tartozó országokon belül fog lebonyolódni az idegenforgalom. A németek a tőlük megszokott alapossággal foglalkoznak már most e fontos kérdéssel és dicséretére válik Budapest tanácsának, hogy az eszme jelentőségét átérezve, képviseltette magát a konferencián.

Döntő határozatokat ezuttal nem hoztak, inkább csak eszmecsere folyt, azonban Vita tanácsnok megragadta az alkalmat és felkérte a konferencia résztvevőit, hogy a jövőben sem tudományos, sem müvészeti, sem kulturális, sem gazdasági, sem irodalmi téren ne tévesszék össze soha Budapestet és Magyarországot Ausztriával és vegyék tudomásul és hirdessék, ahol alkalmuk van arra, hogy Budapest Magyarország fővárosa és hogy Magyarország a monarchia független állama. A jelenvoltak helyesléssel honorálták a tanácsnok feszólitását és megigérték, hogy megszivlelik Budapest tanácsnokának kérését.

Totál-felsülés.

Egy uj tüzoltó-készülék bemutatása.

Az elmult hetekben az Orczy-uti tüzoltógyakorlótéren több izben bemutattak egy kézi tüzoltókészüléket, amelynek tulajdonosa a berlini „Total társaság", budapesti képviselője pedig Körner Vilmos és társa. A készülék neve Total és az eddigi hasonló természetü találmányokkal szemben az az állitólagos előnye, hogy nem folyadékkal, hanem porszerü anyaggal oltja a tüzet.

A berlini vállalat ideküldte Landsberger Miksa nevü igazgatóját, aki nagy invitálást végzett azok között, akiknél remény lehet arra, hogy a készüléket nagyobb mennyiségben fogják vásárolni. Meghivták Budapest székesfővárost, a közmunkák tanácsát, a tüzoltóparancsnokságot, a rendőrséget, a Máv. igazgatóságot, a biztositó társulatokat és még más érdeklődőket. El is jöttek többen, katonai személyiségek is, de nem sok örömük tellett a találmányban. Hamarosan fehérek lettek a télikabátok a csőből dühösen kitörő portól, trüszköltek a meghivottak, de a tüz nem volt valami tulságosan előzékeny a készülékkel szemben. Néha elaludt, néha meg nyugodtan tovább égett. Miközben a produkciót bemutató házi-tüzoltó, mint a tapsért esedező cirkuszi zsonglőr, megfordult, a kátránnyal festett máglya pajkos iskolásgyermekként öltögette lángnyelveit. Igy történt, hogy a főpróba rosszul sikerült. A készülék, a találmány megbukott. Totál megbukott.

És a bukás annál kellemetlenebb volt mert a jól nevelt meghivott közönségen kivül kakasülő közönség is volt. Rakoncátlan, szemtelen utcagyerekek, akik fölmásztak a gyakorlótér keritésére, és mikor a tüznyelvek ki-kibukkantak a fehér por alól, csudar nagyokat röhögtek, majd hogy le nem fordultak a keritésről. Ilyen neveletlenek voltak.

A tüzoltóság hivatalos emberei leginkább akkor csóválták a fejüket, amikor a benzines mutatványra került a sor. Meggyujtottak egy csöbör benzint, aztán nekiirányitották a Totál porfecskendőt és sikerült is eloltani a tüzet. A tüzoltó bácsik azonban mosolyogtak a bajuszuk alatt, aztán megszólalt az egyik:

— Csakhogy a benzin nem a csöbörben szokott ám égni. Mit csinálnának akkor ezzel a kis fehér porocskával, ha a benzin kiömlene az utcára és husz—harminc négyszögméteren égne?

A legderüsebb jelenet azonban akkor következett el, amikor megástak egy vékonyka árkot, amelybe szintén benzint öntöttek és neki estek a Totállal. A közönség körében megszólalt ekkor egy civilruhás ur:

— Hát ezt igazán nem nagy mesterség eloltani. Egy liter benzint öntenek bele.

A német gyáros egy szót sem tud persze magyarul. Csak keserüen kémleli a kis haragost. Az folytatja:

— Ehhez nem kell Total, azt a tüzet én a lábommal is eltiprom.

És abban a pillanatban már neki is esett és két rugással elintézte a tüzet. Persze, meg volt a derültség. A budapesti képviselő azonban dühösen rontott neki a goromba embernek, aki csak ugy a lábával akart tüzet oltani.

— Ki az ur, hogy bele mer avatkozni a mi dolgunkba?

— Pardon, — szól az szerényen, — én hivatalos küldetésben vagyok itt.

— Mi az a hivatalos küldetés? — csattan fel a másik.

Erre már a barátságtalan rugdalózó is dühbe jött és harsogva kiáltja:

— Bencze István vagyok, a Magyar Országos Tüzoltó Szövetség titkára. Ha pedig nem tetszik, hogy itt vagyok, el is mehetek.

És nem is vár választ, gyors léptekkel megy a kijárat felé.

Most eszmél a német gyáros. Kezdi megérteni, hogy botránnyal áll szemben. Bencze után rohan, beszél neki, kapacitálja, kabátjánál fogva ráncigálja vissza. Elmegy. Mindenesetre érdemes lenne elolvasni a jelentését, amelyben a tüzoltószövetségnek beszámolt a Totalról.

Különben, hogy miből van a fehér por, amelyet valamennyien a kabátjukon vittek haza, még titok. A rossz nyelvek azonban azt mondják, hogy szódabikarbona. És a gyomorégést nagyszerüen oltja. Egyebet azonban nem igen.

Csecsemő-védelem

és hatósági dajkaközvetités.

A háboru ember-pusztulása fokozott kötelességeket ró az államra és az egész magyar társadalomra egyaránt. Minden lehető szeretetet és dédelgetést azokra az anyákra kell pazarolni, akik gyermekekkel örvendeztetik a megritkult magyar nemzetet. A terv, amelyről szólunk, bár nem egészen uj keletü a városházán, most uj aktualitást és sürgető szükségességet nyer a mai szomoru viszonyok között. Az anyákat és a csecsemőket féltő gondozásunkba kell vennünk, minden szeretetünket rájuk kell pazarolnunk, mert eljön az idő, amior a haza védelmére kevés lesz az élet. Ami menthető, minden áldozat árán meg kell menteni. A főváros közegészségügyi ügyosztályát nem ez az aktualitás juttatta nagyszabásu tervéhez, a fővárosi anya- és csecsemővédő inézet megalapitásához. A terv — ismételjük — nem uj, de a kivitel soha szükségesebb nem volt, mint épen ma. Épen azért, amikor a városházán ujból intenzivebben kezdenek a dologgal foglalkozni, csak örömmel konstatálhatjuk, hogy komoly és jó szolgálatot tesznek a nemzet ügyének.

A közegészségügyi ügyosztály már régebben fölvetette a gondolatot, hogy bár müködik a fővárosban egy anya- és csecsemővédőegyesület, ezt a nagyfontosságu ügyet humánus és szociális szempontokból magának, a fővárosnak kell a kezébe vennie. A terv szerint az anya- és csecsemővédő intézet hatalmas arányokat öltene. Minden szegényebb sorsu anya a szülés előtt pár héttel bekerülhetne ide, ahol jó bánásmód és táplálás mellett könnyebben viselné el a szülés nehézségeit és egészségesebb, életerősebb gyermekeket hozhatna a világra. A születés után még néhány hétig maradnának az anyák az intézet gondoskodása alatt és amikor eltávoznának, az anya ép, erős, uj munkára képes, a gyermek pedig a jövő számára megmentett lenne.

Olyan nagyszabásu és annyira humánus ez a terv, hogy nemcsak örömmel kell üdvözölni, de egyben hivatkozni kell arra is, hogy legfőként államérdekről lévén szó, az államnak minden telhető segedemet nyujtania kell erre a célra a fővárosnak.

Ma még — sajnos — embriójában van a szép terv, de sürgösen el kell jönnie az időnek, amikor meg is fog valósulni. Soha az anya- és csecsemővédelem oly fontos nem volt, mint épen ma, a nemzeti vérveszteségek eme nehéz napjaiban.

Megemlitjük egyébként, hogy az anya- és csecsemővédő intézet fölállitásával kapcsolatban a főváros dajkaközvetitését tervez. A dajkák körül sok baj van. Ezuttal nem az anyagi bajokról beszélünk, hanem egészségügyi szempontból látunk veszedelmeket. A hivatalos dajkaközvetités mindezen segitene, különösen, ha az anya- és csecsemővédő intézetben kezelt nőket fogja kiközvetiteni a hatóság. Ezeket heteken át ellenőrzik és teljes biztonságban lehet mindenki, aki ezen az uton jut szoptatósdajkához, hogy a legtökéletesebb egészségü dajkákhoz fog jutni.

A nagyszabásu tervet Buzay Károly dr. tanácsnok, a közegészségügyi ügyosztály vezetője dolgozta ki. Amikor azonban a szükséges számadásokat is megejtette, maga is megrémült. Legalább 7—8 millióba kerülne a terv megvalósitása. Ez a legfőbb akadálya annak, hogy komoly állami segedelem nélkül gyorsan aligha érjük el a módfelett nemes célt. Magához a terv részletes kidolgozásához a szociálpolitikai ügyosztálynak is hozzászólása van, amennyiben a szociális rész az ő hatáskörébe tartozik. Az ügy mai stádiuma az, hogy a szociálpolitikai ügyosztály foglalkozik vele és készíti el a reá eső rész terveit.

Szalonna-bőség a fővárosban.

A nagyvágók memoranduma.

A tizes bizottság legutóbbi ülésén szó esett a budapesti nagyvágók panaszáról és arról a memorandumról, amelyet a nagyvágók a kormányhoz intéztek. Kiszely Gyula osztálytanácsos érintette a dolgot és kilátásba helyezte, hogy a kormány lehetőleg segiteni fog azon a helyzeten, hogy Budapesten óriási szalonnakészletek hevernek, amely készleteket a nagyvágók nem tudják értékesiteni. A memorandum tartalmáról, valamint a főváros sertéshus-, zsir- és szalonnapiacának állásáról a közvágóhid egyik legnagyobb sertésvágó cége a következő felvilágositással szolgált lapunknak:

— A szalonnatorlódás a közvágóhidon j. n. 1-én kezdődött meg, ettől a naptól kezdve *rohamosan növekedtek a készletek*, amelyek ma már értékben meghaladták a *6 millió koronát*, a mi mennyiségben több mint 100 vaggon szalonnának felel meg. A sertésvágó üzemeknek egyedül a kedvező idő jött segitségül, ez akadályozta meg az amugy is nagy veszteségek ijesztő növekedését. A készletnek ily abnormálisan nagy növekedése következtében a producensek kénytelenek voltak 60 százalékkal redukálni a gyári üzemet. Az óriási torlódást sok, a piacra nézve kedvezőtlen körülmény összejátszása okozta. Igy a hadvezetőség alig vásárol szalonnát. A legfontosabb körülmény azonban az volt, hogy a legnagyobb vevők, a gazdák, akik minden esztendőben december és január hónapok folyamán fedezték szükségleteiket — ezuttal nem vásároltak, mert abban biztak, hogy a szalonnaszükségletüket majdan olcsóbb árakon is megkapják. Az igaz, hogy az ár alacsonyabb lesz, de hogy majd akkor meg lesz a kellő mennyiségü szalonna, az kétséges. Azonkivül nem vásárol semmit tőlünk a hires, inkább hirhedt *„Miles"*, a bécsi Einkaufstelle, a mely az Ausztria részére megállapitott kontigenst oly módon használja fel, hogy az kizárólag az osztrák husipar érdekeit védi a magyar érdekek rovására. A „Miles" csak zsirt vásárol tőlünk. Aki Bécsben szalonnát akar vásárolni tőlünk, annak azt a tanácsot adja a „Miles", hogy ne szalonnát, hanem zsirt vásároljon. Igy persze sokkal jobban használhatják ki a maguk javára a kontigenst az osztrákok, mert 125 kg. szalonnának 100 kgr. zsir felel meg és igy ha Ausztria zsirt vásárol, mennyiségben 25 százalékkal vihet ki többet tőlünk, mint szalonnát. Miután a készletek emelkedésének elkerülése végett az itteni élő sertés vásárlások nagyon szük keretek között mozognak, a Bécsbe irányuló élő sertésexport rohamosan emelkedik. Ennek következtében a legutóbbi héten az élő sertés árak 60—100 koronával hanyatlottak és tavaly március óta — amikor a kukorica requirálása miatt félig érett sertéseket tömegesen dobtak a piacra — nem volt ilyen nagy felhajtás a bécsi sertésvásárra. A kényszertermelés következtében válságba került a budapesti sertés feldolgozó ipar. Az elmultnapokban *két memorandumot is terjesztett fel a földmivelésügyi miniszterhez* a piac szanálása érdekében. Az első memorandum szerint a sertésvágók üzemüket január 15-én minimumra redukálták a nagy készletek miatt. A panasz tárgyát főleg az képezi, hogy Ausztria számára kontingentált mennyiségre sem a hazai feldolgozó nagyipar, sem a közvetitő kereskedelem nem tud szállitási engedélyt szerezni az osztrák kormánytól, illetve a monopoliumot üző — a helyzettel visszaélő — magánvállalkozástól. (Miles) Hogy a visszaélés mily mértéktelen irányzatot vett oda át — panaszolja tovább a memorandum — mi sem bizonyitja jobban, hogy az Ausztria területén levő katonai parancsnokságok részére sem szállithatjuk az általuk megvett árut, mert még azokat sem lehet a határon át vinni szállitási engedélyek hiányában. A husfeldolgozó ipar katasztrófája azonban a mi nagyközönségünk érdekeit veszélyezteti, mert a mi felvevő képességünk megszünvén, a sertés az osztrák piarca tömörül. Igy előállhat az a helyzet, hogy itthon nem lévén készáru, jóval drágábban fogja a fogyasztó közönség Ausztriából beszerezni a feldolgozott árut. A hazai közönséget oly veszély fogja érni, mintha megtiltjuk ugyan a liszt kivitelét, de a buza szabad forgalma elé akadályt nem gördítenénk. A memorandum arra kéri a kormányt, hogy a szalonnakészlet a fogyasztó közönség részére átvétessék, hogy a kontingentált mennyiség kivitele elé egy tényező se gördithessen akadályt, valamint hogy a katonai hatóságok részére szállitandó áru akadály nélkül rendeltetési helyére juthasson és mint exkontingens kezeltessék. A szalonnakészletek érdekében felmerült azon ötlet, hogy a készletek legnagyobb részéből zsir

állittassék elő, ugy a producensek, mint a nagyközönség szempontjából fölötte káros. Ha a szalonna maximált árait tartjuk szem előtt, akkor 1 métermázsa zsirnál 90—100 korona veszteség is keletkezik. Ezenfelül a zsirnak ily módon való előállításánál 20 százalékkal apad a mennyiség is és ezen óriási suly tulajdonképen ok nélkül semmisül meg, holott az ország nagy érdeke füződne épen ezen mennyiség megőrzéséhez. Ettől eltekintve a magyar közönség részére esetleg annak idején nem fog rendelkezésre állani a majdan nagy szükségletet képező szalonna. A sertésvágók memorandumaival ezidőszerint négy minisztérium foglalkozik és pedig a *kereskedelemügyi*, a *földmivelésügyi*, a *belügyi*, és a *honvédelemügyi* minisztériumok.

Szük lett a városháza.

A főváros albérletei.

A háboru előtt ugy határozott a közgyülés, hogy egyelőre eltekint a központi városházának ujból való felépitésétől, hanem egy uj emeletet épittett és igy iparkodik uj helyiségekre szert tenni. De kitört a világháboru és a főváros kénytelen volt deferálni ama belügyminiszteri rendelet előtt, amely megtiltja, hogy a háboru alatt bármit is épitsen a város.

Pedig e helyzet a háboru alatt még tarthatatlanabbá vált. Egyes ügyosztályok keretei annyira kibővültek, hogy lehetetlen a további foldozás-toldozás és a főváros most ideiglenesen ugy segit magán, hogy egyre-másra bérel ki idegen házakban helyiségeket. A szociálpolitikai ügyosztály Városház-utca 16. szám alatti helyiségeért évi 9296 koronát fizet a város dr. Wittmann Mórnak; a Gerlóczy-utca 11. számu ház tulajdonosa, Schwarz Ábrahám 7000 koronát kap a közgazdasági ügyosztály helyiségeért, ugyanannyit a lisztutalványozó irodáért és most odahurcolkodik a jogi ügyosztály is. — Az u. n. Szücs-házban van a kórházi biztosok helyisége, a számvevőség egyik csoportja, a pénzügyi ügyosztály egyik része, a vásárigazgatóság helyisége és a tanári könyvtár. Mindezek a helyiségek 11.000 koronára vannak beállitva a költségvetésbe, ez azonban minimális kalkuláció és nem tulozunk, ha azt állitjuk, hogy a főváros 20.000 korona bért kapna értük. A Váci-ut 78—80. sz. házban van a statisztikai hivatal, amelynek helyiségeért 9000 korona bért fizet a város a Belvárosi Házépitő Részvénytársaságnak. A legközelebbi közgyülés viszont az árvaszék gyermekvédelmi ügyosztályának az elhelyezésére vonatkozó előterjesztést fogja tárgyalni s eszerint a főváros 12.000 korona bért és 7000 korona átalakitási költséget fog fizetni. Vegyük mindezekhez a müszerüzem által bérelt ház 24.000 koronás bérét, a többi üzemeknek, különféle városi hivataloknak bérelt és végeredményben 100.000 koronánál nagyobb összeget kapunk, mint amelyet bérfizetés cimén leró a főváros évente. Ennek pedig kettős kára van. Nagy baj először is, hogy decentralizálva vannak a fővárosi hivatalok és hogy voltaképen még sincsen megfelelő helyiségük a központból kitelepitett hivataloknak. A második hiba pedig az, hogy oly nagy béreket fizet a főváros, hogy ha akár a központi városháza idegen bérlőit telepitené ki, akár felépitené az uj emeletet, sokkal jobban járna. Minthogy azonban az előbbi mód csakis a bérszerződések felmondása és lejárta után lehetséges, az emeletépités pedig nem okos dolog, mert csak ideiglenesen segit a helyzeten, — legcélszerübb volna, ha elővennék a központi városháza épitésére vonatkozó terveket és megértetnék a belügyminiszterrel, hogy a város nagyon rossz üzletet csinál, mert abból a pénzből, amit megtakaritana a béreken, az épités amortizációs költségeinek tetemes részét fedezhetné.

Lapunk 1915-iki évfolyama
néhány példányban, kemény kötésben, vászon háttal és sarokkal
egyenkint 15 K-ért
kapható a
Fővárosi Hirlap kiadóhivatalában

Események

Ügyosztályok beosztása.

A 36-os választmány tudvalevőleg közvetlenül a tanácsnokválasztások előtt utasitotta a tanácsot, hogy terjesszen elő megfelelő javaslatot az ügyosztályok uj csoportositásáról. Ugy tudjuk, hogy a munka az elnöki ügyosztályra vár s az előterjesztés általános elveit már ismerik is illetékes helyen.

Közgyülés.

A főváros törvényhatósági bizottsága legközelebbi közgyülését — mint már jeleztük — e hó 9-én tartja meg. A napirenden azok a tárgyak szerepelnek nagyobbrészt, amelyeket a pénzügyi bizottság legutóbbi ülésén letárgyalt.

Uj bizottsági tag.

Mult heti számunkban hirt adtunk arról, hogy Stern Henrik póttag, akit a közgyülés rendes tagjai közé hivtak be, már korábban elhunyt, ennélfogva a törvényhatósági bizottság uj tagja a soron levő Kummer Rezső dr. póttag lesz. Minthogy azonban Kummert már tavaly törölték a virilista póttagok sorából, mert virilista jogosultságát elvesztette, a közgyülés uj tagja nem ő, hanem az utána következő pótttag: Breslmayer Román, az ismert sütőmester és többszörös háztulajdonos.

Alpár előadása Bécsben.

Alpár Ignác főv. biz. tag, müépitész a napokban Bécsben, az osztrákmüépitők egyesületében müépitészeti alkotásairól előadást tartott. Az osztrák müépitészek nevében *Fellner* Nándor müépitész, az egyesület elnöke üdvözölte A párt, a ki megköszönte az osztrákok szives meghivását.

A főváros tüzbiztositása.

A tanács a székesfőváros közönségének tulajdonában levő, valamint a kezelése alatt álló épületeknek és az ezekhez tartozó ingóságoknak, nemkülönben az azok használatából eredő haszon- vagy bérjövedelmek tüzkár ellen való biztositására vonatkozólag az *Első magyar általános biztositó társasággal* kötött szerződést az 1915. évi december 31-től 1916. évi december 31-ig terjedő egy év tartamára meghosszabitotta. Ez alkalomból is felhivta a tanács a székesfőváros hivatalainak, intézeteinek és üzemeinek vezetőit, hogy az önállóan nem biztositott és tüzkár ellen biztositandó uj értékek átvételét, vagy régi értékek megszünését, valamint a meglevő értékek emelkedését és csökkenését, a változás időpontjának megjelölésével, esetről-esetre, személyes anyagi felelősség terhe alatt közöljék a gazdasági hivatallal.

Vidéki szemle.

Egy *temesvári* kereskedő 2 vaggon rizst kapott külföldről. A város, a belügyminiszter felhatalmazása folytán a rizst közszükségleti célokra rekvirálta. A városi tanács ezen rizs forgalomba hozatala ügyében az árszakértő bizottság meghallgatásával ugy határozott, hogy a rizst nem maga árusitja, hanem azt a kiskereskedőknek fogja árusitás végett átengedni olyan kikötéssel, hogy a kereskedők a nekik átengedendő rizst csakis temesvárosi lakosoknak és pedig mindenki a saját vevőközönségének adhatja el; egy-egy félnek kéthetenként legfeljebb csak fél kilogramm mennyiség adható el és köteles a kereskedő az eladásokról pontos nyilvántartást vezetni. Kikötötte továbbá a városi tanács azt a további feltételt, hogy a rizst kilónkint 2 korona 40 filléres áron tartoznak a kiskereskedők áruba bocsátani. — *Arad* városa 8—10.000 öl tüzifa vételére folytat tárgyalásokat. A termelők által szállitott tüzifát a város átengedi az aradi fakereskedőknek beszerzési áron s meghatározza a percentet, amelyet a kereskedők fölszámithatnak az eladásért. A város tehát ezzel a lépésével egyben maximálja a tüzifa árát és gondoskodik arról, hogy a beszerzés olcsóbbá váljék. — *Miskolc* város közélelmezési vállalata ma egyik legnagyobb telepe a városnak. Ez idő szerint több mint 120 alkalmazottat foglalkoztat és üzemei, elárusitó helyei, a város egész területét, mint egy hálózat, fonják körül. Ez a vállalat a maga nagy szervezettségével abban a helyzetben van, hogy minden fennakadás nélkül, zavartalanul elláthatja a várost a mindennapi élethez szükséges élelmiszerekkel. A vállalatnak öt főosztálya van: 1. kenyérosztály; 2. tejosztály; 3. élelmiszerosztály; 4. zöldségosztály; 5. husosztály. Ezenkivül van még faosztály, terményosztály. Továbbá árusit a város cukrot, tengerit, halat és káposztát. Az üzem havonkint átlag háromszázezer koronát forgalmaz. — *Győr* városa hatósági kenyérgyárat létesit.

A Gellértfürdő butorberendezése.

A *Gellért-fürdői szálloda* butorberendezési tárgyainak szállitására a székesfőváros tanácsa által január 24-én tartott versenytárgyaláson ajánlatot tettek: *Müasztalosok butorszövetkezete* A. tipusra 38.925 K, B. tipusra 127.013 K, C. és D. tipusra 212.638 K, *Lingel Károly és fiai* A. tipusra 34.007 K, B. tipusra 99.527 K, C. és D. tipusra 160984 K, *Benyovics* Adolf (a kárpitos munkákra) B. tipusra 27.875 K, C. és D. tipusra 73,036 K, *Gelb* M. és fiai A. tipusra 170.905 K, *Bukovics* Vladimir A. tipusra 31.296 K, *Palágyi* Gyula C. és D. tipusra 131.895 K. *Bányai* Viktor B. tipusra 10,.299 K, *Kárpitos és paszomány mesterek* országos egyesületének alkalmi egyesülete (kárpitos és állvány munkákra) A. tipus 12.226, B. tipus 37.830, C. és D. tipusra 62.520 K-val.

Milliók könyve.

Egy teljesen befejezett regényt 24 fillérért adni, ez a Milliók könyve programmja. Eddig négy regény jelent meg: 1. Herczeg: A láp virága, 2. Szomaházy: Mesék az irógépről, 3. Farkas Pál: Egy önkéntes naplója, 4. Doyle: Az üldöző. Sajtó alatt van Mikszáth: Galamb a kalitkában.

A TŐKE

Szemle.

A főváros függőkölcsöne. — Korai hirek a börze megnyitásáról. — Az osztálysorsjátékról.

A főváros nagyobb kölcsön felvételéről folytatott tárgyalásokat és ezekről a tárgyalásokról meglehetősen zavaros és ellentétes hirek kerültek forgalomba. 60 millió koronás kölcsönt emlegettek, mely fedezné a főváros háztartásában mutatkozó jelentékeny hiányokat, továbbá a már előirányzott sürgős beruházásokat és végül megadná az áprilisban lejáró 25 milliós váltókölcsön törlesztésére szolgáló fedezetet. A szállongó hirek szerint a főváros Németországban akarja ezt a kölcsönt megszerezni. Ezek a hirek természetesen valótlanoknak bizonyultak. Az idők és viszonyok mindenekelőtt nem alkalmasak egy nagyobb arányu konszolidált kölcsön felvételére, az pedig, hogy a főváros most a külföldön keressen kölcsönt, egyenesen képtelenség, részben a valutaviszonyok miatt, de főleg azért, mert Magyarországon nemcsak pénzszükség nincs, de meglehetős pénzbőség uralkodik. Tehát semmi értelme sem volna, hogy az ország fővárosa külföldön keressen pénzt.

A hirekből annyi bizonyult igaznak, hogy a főváros legsürgetőbb szükségleteinek fedezésére 22 millió koronás függőkölcsön felvételére már meg is kötötte a megállapodásokat. A pénzcsoportnak élén, mely a kölcsönt adja, a m. kir. Postatakarékpénztár áll és részt vesznek benne az összes fővárosi nagy pénzintézetek, a „Magyar Bank" kivételével. A kölcsön 4.35%-os és félesztendőre felmondható. A feltételek tehát elég előnyösek. Érdekes ebben a hitelügyletben a Postatakarékpénztár szerepe. Első izben történik, hogy ez az intézet, mint egy bankár csoport vezetője szerepel. Már ezelőtt is részt vett állami kölcsönök kibocsátásában. De csakis, mint a financirozó csoport egyik tagja, aránylag nem nagy részesedéssel. Ellenben az Osztrák postatakarékpénztár már 12 esztendeje szolgálatában áll a bécsi bankokból alakult ugynevezett „osztrák csoportnak", ő vezette az összes állami és közkölcsönök elhelyezését. Ez az eredmény főleg Leeth Károlynak, az osztrák postatakarékpénztár volt igazgatójának érdeme, akit éppen ezen müködésére való tekintettel hivtak meg az osztrák pénzügyminiszteri székre. Most, hogy a magyar postatakarékpénztár épen a főváros kölcsönénél tesz kisérletet az osztrák példa követésére, ez két szempontból nagyon érdekes. Először azt bizonyitja, hogy a kormány ezuttal nagyon a kezére járt a fővárosnak, hogy sürgős pénzszükségét elég előnyös feltételek mellett fedezhesse. Másodszor arra vall, hogy a kormány a jövőben az állami és közkölcsönök

elhelyezésénél nagyobb szerepet szán a postatakarékpénztárnak és a vezetésével megalakitott magyar pénzcsoportnak.

*

A lapok a budapesti és bécsi tőzsde közeli megnyitásáról adnak hirt. Ez a hiresztelés ebben a formában korai. Egyelőre csak arról van szó, hogy a budapesti és bécsi tőzsde vezetősége egymással tanácskozott azon az elöterjesztésen, melyet a tőzsdék megnyitása érdekében a kormányoknak át fognak nyujtani. Hir szerint a két tőzsdetanács megállapodott egymással az alapelvekre nézve, de ez még természetesen nem jelenti a tőzsde megnyitását. Ebben a kérdésben a döntés a két kormányt illeti. Hogy a kormányoknak mi lesz az álláspontja, azt természetesen nem tudhatjuk, de tény az, hogy sokkal több érv szól a tőzsde megnyitása ellen, mint mellette. Ugy tudjuk különben, hogy Teleszky János pénzügyminiszter még nem tartja alkalmasnak az időt a tőzsde megnyitására. A tőzsde közeli megnyitásáról szóló hirek tehát egyelőre az érdekelt körök egyoldalu kivánságait fejezik ki.

*

A „Fővárosi Hirlap" már több izben rámutatott annak a monopóliumnak a káros következményeire, melyet az osztálysorsjáték társaság Magyarországon élvez. Mindig az volt az álláspontunk, hogy ennek az idegen tőkével dolgozó és idegen szellemben vezetett társaságnak legközelebb lejáró szabadalmát semmi körülmények között sem szabad megujitani. Eltekintve attól, hogy a társaság a szabadalomért az államnak nevetségesen csekély összeget fizet, sok kifogás emelhető a társaság üzleti politikája ellen, mely a közönség érdekeit mindig lábbal taposta. Jelentettük már, hogy a társaság ujabban ismét lépést tett a kormánynál a szabadalom megujitása céljából. A pénzügyminiszer válasza — mint értesülünk — határozottan elutasitó volt. Megelégedéssel vesszük ezt tudomásul. A mostani társaság, mely óriási titkos és nem titkos tartalékot gyüjtött és jobbára külföldi részvényeseinek olyan magas dividendákat fizetett, aminőket Magyarországon még sohasem láttak, — nem érdemli meg, hogy ezzel a nagy jövedelmet hozó monopóliummal ujra felruháztassék. Ausztriában az osztálysorsjáték 12 milliót hoz az államnak — igaz, hogy saját kezelésben tartja. Ezt az eredményt nálunk is könnyen el lehet érni. Bün volna tehát ezt a jövedelmet oda adni a mostani társaságnak, mely eddig mindössze 2 millió koronát fizetett.

Tengerhajózásunk.

Az Adria tengerhajózási társaság részvényei egy hét óta több mint 50 K-val emelkedtek. Ennek a hirtelen haussenak, mint halljuk, az az oka, hogy a „Norddeutscher Lloyd" és a „Hamburg—Amerika Linie" tárgyalásokat kezdtek az Adriával a részvények többségének megszerzése iránt. Ez az üzlet — ugy látszik — kapcsolatos a magyar kivándorlási organizáció céljából folyamatba tett tranzakcióval, melynek részleteiről lapunk legutóbbi számában mi is megemlékeztünk.

A német tőkének Magyarországon való terjeszkedését csak örömmel üdvözölhetjük. A „Deutsche Bank" földgázakciójától csak jót lehet várni. Különben is ugyanezt a földgázt annakidején az angoloknak is oda akarták adni. Csakhogy ezek az urak akkor — miután a magyar kincstárnak 200.000 K szakértői költségeket okoztak, visszavonultak az üzlettől. Azt se kifogásolhatjuk, hogy a nagy német hajózási társaságok igyekeznek a magyar kivándorlást megkaparintani. Ez az üzlet azelőtt az angol Cunard társaság kezében volt, az Adria pedig csak a proviziókat szedte. Az Adriának most sincsenek nagy kivándorló hajói és igy csak természetesnek találjuk, hogy a kivándorlási szolgálatot a német társaságok segitségével és közreműködésével akarják ellátni. A német tőkének ilyen irányban való terjeszkedését tehát mi is szivesen látjuk.

Egészen más jellege van azonban annak az akciónak, mely az Adria részvényei többségének megszerzését célozza. A részvénytöbbség mindig döntő befolyást biztosit az illető csoport részére. Ebben az esetben tehát a magyar tengerhajózás teljesen német befolyás alá, illetve német hatalmi s gazdasági érdekek szolgálatába kerülne. Ezt pedig a németekkel való szövetséges viszony dacára se tartjuk kivánatosnak. A magyar állam sok, nagyon sok milliót áldozott arra, hogy a magyar tengerhajózást megteremtse és megalapozza. Ezeknek a milliónak a legnagyobb részét az Adria élvezte és tegyük hozzá — érdemetlenül. Nem csoda, ha a parlamentben az Adria szubvenciójának tárgyalásánál mindig heves viták voltak, amelyek során a társaságnak erős támadásokban volt része. A parlamenti fölszólalásokban ilyenkor mindig kifejezést nyert a magyar közgazdasági világnak az az aggódása, hogy a horribilis szubvenció nem a magyar hajózási érdekeket, hanem egy hatalmas tőkecsoport érdekeit szolgálja, amely inkább dividenda-, mint hajózási politikát folytat.

A magyar kormány nem nézheti tétlenül a részvényvásárlást, mely alapjában véve a független magyar tengerhajózás megszüntetését jelentené. Ezt a vásárt okvetlen meg kell akadályozni. Lehet, hogy ez jó üzlet az Adria részvényesei, valamint ennek a társaságnak állami zsiron meghizott igazgatói és színekuratartói részére, akiknek a látkörük legfeljebb Genuáig terjed, de nagyon rossz üzlet a magyar államra és a magyar közgazdaságra nézve. Mert ha a németek a részvények többségét megszerzik, akkor a magyar kormány végeredményében egy német társaságot szubvencionál, mely a magyar érdekeket a legjobb akarata mellett se istápolhatja.

Az Adriánál mindig önző üzleti politikát folytattak. Köztudomásu, hogy a magyar kereskedő világban állandóan elégedetlenek voltak az Adria müködésével. Most is feltünt, hogy az Adria a háboru alatt is kapja az óriási szubvenciót, noha a szerződéses járatokat nem tartja fenn és kiadásai ugyszólván nincsenek. Ezt a parlamentben is szóvátették. A kereskedelmi miniszter a magyar hajózás exisztenciális érdekeivel indokolta ezt a kedvezményt. Helyes, elismerjük, hogy ennek érdekében mindent meg kell tenni. Akadályozza meg tehát a miniszter a készülő vásárt, mely a magyar tengerhajózás legfőbb érdekeit teszi kockára.

Bözremanőverek a MÁK ellen.

A Magyar Általános Kőszénbányának 1901. év márciusában kibocsátott 4 és fél százalékos 500 frank névértékü kölcsönkötvényeit a genfi tőzsdén még nemrég is 462 frankon jegyezték és ez a papir, a háborus állapotok dacára is, kétségtelenül egyike a genfi tőzsde legkedveltebb értékeinek. Legutóbb, minden jel szerint francia forrásból, azt a hirt kezdték terjeszteni a genfi tőzsdén, hogy a kölcsönkötvényeknek február hó elsején esedékes szelvényeit a magyar társaság nem fogja svájci valutában beváltani, miként eddig, hanem koronaértékben. A hiresztelés folytán a szóban levő értékek árfolyama rövidesen 380—385 frankra szállott le. A Kőszénbánya igazgatósága e hó 28-án tartott igazgatósági ülésén foglalkozott a svájci tőzsdén forgalomba került tendenciózus hiresztelléssel. Elhatározták, hogy vállalt kötelezettségeiknek minden tekintetben megfelelnek és a február 1-én esedékessé vált szelvényeket svájci valutában fogják beváltani, mint ahogy egy pillanatig sem volt szándékuk más megoldást keresni. A vállalat ezt a határozatát a svájci lapokban is publikálják és arról a genfi tőzsde intézőségét is értesitik.

Az Omáv dividendája.

Az utóbbi időben jelentékeny áremelkedést értek el az Osztrák-magyar államvasut társaság részvényei arra a hirre, hogy a vállalat 36 koronás dividendát fog fizetni, az előző évi 34 koronával szemben. Az Omáv főleg hadseregszállitásokon keresett sokat, azonkivül ismét birtokába kerültek a szerbiai rézbányai. Jó üzletet csinált a Nadrági vasipar rt. megvásárlásával és erdőüzletein is sokat keresett a faárak nagy emelkedése folytán.

Az utolsó hajóeladási üzlet.

Ismeretes, hogy a kormány az elmult héten rendeletileg korlátozta a hajók eladását. Nálunk különös jelentősége nem volt a rendeletnek, mert a hajózási üzlet szünetelvén, alig történtek hajóeladások. Az eladási tilalomra mégis azért volt szükség, hogy a *semleges kikötőkben levő hajókat ne lehessen eladni.* A rendeletet megelőző időkben az utolsó hajóeladási üzlet *január elején* történt Fiumében. Az ottani *Hrvatska* hajóstársaság adta el egyik kis gőzösét, a „Petar Zrinski"-t cursolai hajós tulajdonosoknak. A 200 tonnás rozoga gőzös 55.000 koronáért cserélt gazdát, ami nagyon mag s összeg.

Magyar cukor — Törökországban.

A magyar cukorgyárak törökországi kivitele egyre jelentékenyebb arányokat ölt. Ennek folytán az árak *rohamosan esnek.* A háboru alatt az elmult év végén fizették a legnagyobb cukorárakat Konstantinápolyban. Ebben az időszakban 35 török fontot fizettek egy zsák cukorért. Január közepén azonban már 12 fontra esett vissza a cukor ára. Megjegyzendő, hogy a konstantinápolyi forgalom visszaállitása óta a német cukorgyárak is exportáltak cukrot Törökországba.

Budapesti Tőzsde-Almanach.

Most jelent meg Rodor Oszkár kollegánk szerkesztésében a Budapesti Tőzsde-Almanach 1916. évre szóló kötete, amellyel immár hetedik évfolyamába lépett a népszerü s mindenki tájékoztatására szolgáló évkönyv. A több mint 600 oldalas szövegrész a tőzsdére vonatkozó minden tudnivalót felöleli. Ismerteti a háborus tőzsdét, a tanács háborus intézkedéseit, a gabonakereskedelem háborus organizációját, a Haditermény r.-t. intézményét, bizományosainak, malmainak névsorát, a gabonaforgalomra vonatkozó kormányrendelkezéseket stb. Közli az uj, értékpapirok árverezéséről szóló kormányrendelkezést s a tőzsdei joggyakorlatot lexikonszerü feldolgozásban. Az évkönyv ára vászonkötésben 7 korona s *A Pénzvilág* könyvosztályában (V., Vécsey-utca 5.) s minden könyvkereskedésben megrendelhető.

A katonaság a belgrádi pogárságért.

Az Ujság értesülése szerint azok a nehézségek, amelyeg jelenleg Szerbiából való kereskedelmi forgalomban mutatkoznak, valamint az a gondoskodás, hogy a mindennapi szükséglet cikkei az ottani lakosságnak a lehető legjobb módon beszerezte senek, arra inditotta a cs. és kir. katonai főkormányzóságot, hogy saját áruraktár felállitását elrendelje. Az okkupált terület lakosságának szükségletét a normális kereskedelmi viszonyok helyreállitásáig ebből a raktárból fogják fedezni.

A Salgótarjáni kőszénbánya osztaléka.

A *Salgótarjáni Kőszénbánya r.-t.* igazgatósága szombaton tartott ülésében megállapitotta az 1915. évi zárszámadásokat és elhatározta, hogy a február 19-ére egybehivandó közgyülésnek *részvényenkint 35 korona osztalék* fizetését fogja inditványozni. Javasolni fogja továbbá, hogy az értékcsökkenési tartalékalapra 1,400.000 koronát, a tartalékalapra 400.000 koronát, a tisztviselői nyugdijalapra 75.000 koronát, a munkás-társpénztárak javadalmazására 240.000 koronát, a dr. Chorin Ferenc munkásgyermekeket segitő alap javára 25.000 koronát fordítsanak, és 200.000 koronát szavazzanak meg a háboruban elesett társulati munkások özvegyeit és árváit gyámolitó alapitványra.

Előléptetések a Salgónál.

A Salgótarjáni kőszénbánya r.-t. igazgatósága legutóbbi ülésében *Lengyel* Mór főfelügyelőt müszaki igazgatóvá, *Décsi* Ernő titkárt és *Lindner* Leó főtisztviselőt cégvezetőkké nevezte ki.

Ujpesti takarékpénztár.

Az *Ujpesti Takarékpénztár* január 22-én tartotta 47-ik közgyülését *Székely* Miksa vezérigazgató elnöklete mellett. Az osztalék K. 20—10 százalék.

Ujpesti kereskedelmi és iparbank.

Az *Ujpesti Kereskedelmi és Iparbank Részvénytársaság* e hó 22-én tartotta XXVI. évi rendes közgyülését, mely elhatározta, hogy mint a mult évben részvényenként 16 korona (8 százalék) osztalékot fizet. A tartalékalap 20.000 koronával dotáltatott. A megtartott igazgatósági választásokon megválasztattak: elnök-vezérigazgatónak *Kálmán* Ödön dr., jogtanácsosnak *Tihanyi* Lajos dr. (Budapest), igazgatósági tagoknak *Fuchs* Samu, *Lichtmann* Henrik dr., *Schwartz* Jakab és *Székely* Miksa.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
Merkantil nyomda, Havas és Lehner.

Telefon 167-25 **TÉLIKERT** Telefon 167-25
Ezelőtt: JARDIN d'HIVER
VI., Nagymező-utca 22—24.

A februári műsor bemutatója Szinházi és kabaré rész: **Cordy Millovich** a bécsi An der Wien és Raimund Theater primadonnája. **Rátkai Márton** a Matyikám című uj operett címszerepében, **Ujvá i Károly** a népszerü magyar-német komikus, **Somogyi Nusi** a magyar operettben, **Szalontai Ferike** soroz a nézőtéren. **Concha Rozsi** az uj táncszubbrett. **Hazajöttek** lép a jövőből. Azonkivül **Major** Henrik karikatura sorozata. A tábori farsang. Beleznai Margit, Fehér Artur, Fodor Artur

NEMZETI (Royal) ORFEUM

Minden este 8 órakor háborus, csütörtök d. u. olcsó, vasár és ünnepnap du. mérsékelt helyárakkal a páratlan februári müsor
WANDA TREUMANN és WIGGO LARSEN
azonkivül még 20 uj szinházi varie'é-attrakció

APOLLO
a ROYAL-SZÁLLÓ épületében
A legelőkelőbb fővárosi mozgóképszinház
Előadások: 5, ½8 és 10 órakor, ünnepnapon: 4, 6, 8 és 10 órakor. — Jegyelővétel: délelőtt 11-től 1-ig és délután 3 órától

ODEON MOZI
Rottenbiller-u. 37., Király-utca mellett.
Kőedénygyártás Tanulságos.
A négyláku házasságközvetitő
Nordisk-bohózat, Főszereplő: Carl Alstrup
Havasi Magdolna Dráma 4 felv. Főszereplő: BERKY LILI
Az előadások délután négy órakor kezdődnek. Kitünő nyolc tagu zenekar.
Hetenkint háromszor: Hetfőn, szerdán és pénteken műsorváltozás.

ROYAL
Nagyszálloda Budapesten.
Elsörangu konyha, mérsékelt árak. Ebéd teriték 4 50, vacsora teriték 5.50 korona. Színházak után friss vacsora. Zene.
VÁRADY GYULA, igazgató.

Bründl János
csász. és királyi udvari szállitó.
Budapest, VII. kerület, Ovóda-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Mozgókép-palota **OMNIA** József-körut 31. sz.
ZSAZSA
Vigjáték 3 felvonásban és
Henny Porten „Hullámok ölén“
című 3 felvonásos társadalmi szinmü főszerepében. .. Ezenkivül elsőrendü müsor
Az előadások kezdete hétköznap: du. 4, 6, 8 és 10 órakor, vasárnap du. fél 4, fel 6, 7 fél 9 és 10 órakor. — Jegyelővétel: A irsch-féle nagytőzsdében VI., Andrassy-ut 19. és az Omniában 10—fél 1-ig és du. 3 órától.

Nincs többé hushiány!
legjobb minőségü
sózott tengeri halat, Klipphalat,
háztartások, kórházak, népkonyhák, fogolytáborok, katonaság részére, valamint heringet, szardidiniákat, halkonzerveket szállit a
Magyar Halkonzervgyár és Halkereskedelmi R.-T.
Welleminszky és Gottlieb Bpest, VI., Vágány-u. 12.
Kicsinyben kapható a fióküzletekben:
Központi vásárcsarnok
Rákóczi-téri vásárcsarnok
Batthyány-téri vásárcsarnok
Garay-térihalcsarnok
Ferdinánd-téri halcsarnok
Elkészitési módról leirás ingyen!

Magyar Mosógépgyármüvek R.-T.
Budapest, IX., Dandár-utca 23.
Telefon: József 6—41.
Különleges gyártmányok:
Teljes gőzmosódaberendezések, kézi és erőüzemre Herkules teknős kalanderek. Mosógépek. Vasalógépek. Centrifugálgépek. Szárítókészülékek. Fertőtlenitők.
Illusztrált prospektusok és tervezetek ingyen.
Dandár Mintagőzmosóda
üzemben, saját gyártelepünkön.

Milliók Könyve
Egy teljes regény ára 24 fillér.
Doyle Az üldöző
Ára 24 fillér
Kapható mindenhol.
A Milliók Könyve eddig megjelent számai:
Herczeg Ferenc: **A láp virága.**
Szomaházy István: **Mesék az irógépről**
Farkas Pál: **Egy önkéntes naplója**
Előfizetési ár: negyedévre (6 regény) K 1.50, félévre (13 regény) K 3.20, egész évre (26 regény) K 6.—
Milliók Könyve kiadóhivatala VI., Andrássy-ut 16

ILONA artézi ásványviz
nem drágább, mint a közönséges szódaviz
Megrendelhető: **„Artésia“ r. t. Bpest**
Telefon 50—72. sz. a

MODERN SZINPAD KABARÉ Andrássy-ut 69. sz. :: Telefon 93—16
Ma és mindennap az uj januári müsor;
Két szoba butor Gábor Andor drámai vázlata A főszerepben Medgyaszay Vilma. **Szövetségesek.** Harsányi Zsolt tréfája. Játszák Rózsahegyi Kálmán és Huszár Károly. Uj dalok, tréfák aktuálitások, fellépnek: Kökény Ilona, Vidor Feri, Forgács Rózsi, Péchy Erzsi, Hollós Rózsi, Rajna Alice, Nagy Margit, továbbá Boros, Huszár, Banóci, Békeffi, Gellért, Gonda, Kezdete ¼10 órakor.

SINGER
családi varrógépek
a legtökéletesebbek!
Csakis cégünk üzleteiben v. azok ügynökei utján vásároljuk
Singer Co. varrógép részvény-társaság
Budapest: IV. Semmelweis-u. 14. — VIII. Rákóczi-ut 39. VIII. Baross-utca 77. — II. Corvin-tér 1. — X. Liget-tér 2. VI. Andrássy-ut 28. — V. Lipót-körut 22.

Kelme occasiók!
120 cm. széles reklám kelmék, ruhia, pongyola és kosztümökre métere 1.95, 2.50, 2.90, 3.35, 4.50, schottisch kelmék 3.90 divatos nyomott barchetek 1.40, 1.80
Gólya áruház
VI., Nagymező-utca 12. és IV., Vámház-körut 16. sz.

ERDÉLYI

osztr. császári és magyar királyi udvari fényképész és a német császár és porosz király Ő Felségének udvari szállitója

BUDAPEST, VI.,
Semmelweis-utca 2. sz.
(Kossuth Lajos-utca sarkán.)

Művészi kivitelü nagyitások. Aquarell- és olajképek bármely fénykép után

Felvételek minden időben

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza

Budapest,
IV., Kossuth Lajos-utca 9.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kö- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásasványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

WALLA JÓZSEF
cementáru-gyár részv.-társ.
Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —
Iroda kizárólag
Budapest, VII., Gizela-ut 38.
Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76, 191-14

Meghivó.

A Salgó-Tarjáni Kőszénbánya Részvény-Társulat folyó évi február hó 19-én d. e. 11 órakor tartja meg Budapesten, V., Arany János-utca 25. szám alatt levő központi irodahelyiségeiben

XLVIII. rendes évi közgyülését

melyre az igazgatóság a t. c. részvényeseket ezennel tisztelettel meghivja.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése az 1915. üzleti évről.
2. A zárszámadások előterjesztése, határozathozatal ezek és a tiszta nyereség hovaforditása felett.
3. Felmentvény megadása az igazgatóságnak és a felügyelő-bizottságnak.

Budapesten, 1916 január hó 29-én.

AZ IGAZGATÓSÁG.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

M. Á. G.
Repülőgép motorok
Teher-autók
Autobuszok.

MAGYAR ÁLTALÁNOS GÉPGYÁR R.-T.
BUDAPEST,
VÁCI-UT 141

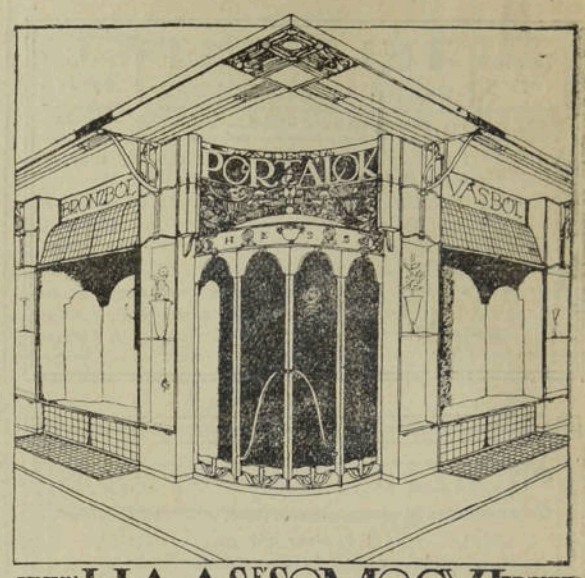
Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Ementhaler sajt
Tea-vaj
Kondenzált tej
kapható
ROTTERSMANN TIVADAR
sajt-, vaj- és csemegeáruk nagykereskedésben
Budapest, Király-utca 60.
Sürgönycim „Teorott" Budapest.
Speciális ajánlattal szivesen szolgálok. Telefon 29-46

Thiergärtner és Stöhr
részvénytársaság
Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.
Telefon: 129—45.
Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk
Budafoki-ut 9-11 sz. alatt
levő elegáns műtermeink megtekintését

Freissler Antal
csász. és kir. udvari felvonógyár.
Lift. **Gyárt:** Személy- és teher-felvonókat :: :: Lift.
Speciálitás: Freissler ‚Express-Auto-lift' villamos gombnyomásu kormányzással. ::
Bpest, Horn Ede-u. 4. (volt Dávid-u. 2.)

TŐKE GYÖRGY
épitési vállalkozó
vállal kőmüves és ácsmunkákat.
TELEFON 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78.
Városi iroda: Ujpesti-rakpart 5., I. em. 8.

TELEFON 72-44 **HAAS ÉS SOMOGYI** BUDAPEST VI. BRANGEDAN 2.

Dr Pápay-féle oltóintézet
Budapest, Teréz-körút 31. szám.
Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

A világhirnek örvendő
„BÉBÉ"
markáju alpesi sütitett
teljes-tej
mindenütt kapható.
Nagybani árusitás:
Magyar Füszerkereskedők bevásárlási rt.
Budapest,
V., Arany János-u. 31.

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pilértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen.

= MARTA =
Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK
Gyár: Aradon.
Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

3520/38

Ötödik evfolyam — Budapest, 1916. február hó 9-én. — 6. szám

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 16 K
Fél évre ..... 8 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: V., ker., Szív-utca ••• 18. szám
Telefon ••••••• 137-13

Városházi Pató Pál ur

fürdőkádban áztatja a testét, csinositja az ábrázatát, fésülködik, a tyu szemét vágatja, aztán a pihenőbe vonul s megkéri a fürdőszolgát, hogy letelvén a fürdőzés órája, hagyja őt még aludni, mert ráér s a mi akta garmadába gyült az asztalán, nem szökik meg s ami sürgős Közérdek urnak, az nem sürgős neki. Az express se annak sürgős, akinek cimére küldték, hanem aki küldte.

Igy értékelvén a közügyeket városházai Pató Pál ur, akinek a dolmányán a pitykék jelentik a hivalkodó nagy méltóságot, aminek gyüjtő szóban Tanács a neve, önmagát szórakoztatja ásitással s a közgyülést sem zavarja, hogy az övéhez illeszkedő mulatságban legyen része. Ha nyár volna, légycsapóval indulna szórakozásra, vagy horgászva vizbe áztatná a lábait; ha ősz volna, tanulmányuton himbáltatná a testét városi koszton, köztarisznyából osztott pótlékkal, hóna alatt foszlos cipóval, hogy megmutassa a külföldinek: ilyen kenyéren él a háborus Budapest. Hadd pukkadozzanak az irigységtől.

De tél van. Más ember lelkéből, éppugy mint a tanácsbeliéből, kikivánkozik a zsörtölődés, a harag; frontnyelven: egy-egy káromkodás. És nem jogos-e a mutatónak ideszegzett ilyenfajta szózat:

— A fene ezt a telet egye meg! Ha már tél: mért nem tudott ugy befagyni a Duna, hogy a Bombatér cimü fekete propeller tovább folytathassa téli alvását. Sejtem, hogy a Tanács a Duna ellen keres büntetőparagrafust s ezért tolja, taszitja odébb a közgyülés egybehivásának napját, amelyet sebtiben meg kellett volna tartania, mert a propeller katasztrófa csak borzalmas záradéka annak a bünsorozatnak, amelyet a városházán erről a közutálati vállalatról évről-évre lajstromoztak. A tanács jóvoltából mozdulatlan a közélelmezés tizes tanácsa is. Ráér. A mult péntekről ráháritották a közélelmezés gondját a jövő péntekre. Mivel hogy pénteki nap lesz több is. Ha háboruban nem: lesz a békében is.

Mélységes csönd a városháza valamennyi emeletén. Szinte áhitatos, a várakozásnak ingerlő csöndje. A gyermekszobák csöndje karácsony estéjén, a mikor lélekzetét visszafojtva lesi a gyereksereg nyilát a szomszédos szoba ajtajának, hogy berohanva beleesimpajkodjék a karácsonyfa drágaságokkal megrakott ágaiba.

Csitt gyerekek. Lábujjhegyen. Zörög a bankstráfkocsi. Hozzák az uj huszonötmilliós kölcsönt.

Fullánkok

Kölcsönt

vesz föl a főváros és ez ujabb alkalom arra, hogy szemére hányják a rendszernek az adósságok halmozását. Nem a huszonkét milliós kölcsönt értjük az uj kölcsön alatt, mert hiszen ez a pénz egy tavaly felvett s most lejáró kölcsönnek a kiegyenlitésére kell, ez tehát olyba vehető, mintha a tavalyi adósságot porlongálnák. Ellenben komolyan történik emlités egy 50 millió koronás, vagy 30 millió márkás kötvénykölcsönről, amelyből nemcsak adósságokat fizetne a főváros, hanem a beruházási politikáját is folytatná a tanács. És ez az, amiről szólni akarunk. Tul vagyunk azon a naiv álláspontom, hogy a kölcsön feltétlenül és mindenképpen rossz dolog, a kölcsönért mindig hibáztatni kell a tanácsot, általában a fővárost. A pénz rendkivüli drágasága, a nagy pénztelenség és az ennek tulajdonitható teljes pangása az épitőiparnak arról győzhetett meg minden objektiv és gondolkodni tudó embert, hogy nem az a baj, ha sok az adósság, ellenben abból származnak sulyos következmények, ha nincs pénz. Tehát: sohasem az a hiba, ha a főváros megfelelő feltételek mellett — kölcsönt vesz fel, hanem mindig az a lényeges, hogy milyen célokra használja fel a pénzt. Ha hasznos, jövedelmező beruházásokra, akkor kitünő üzlet, de ha tényüzési, vagy nem feltétlenül szükséges, vagy inproduktiv célokra, akkor nem lehet hozzájárulni senkinek sem, aki szivén viseli a főváros sorsát.

Szegény nagyvágók

elspekulálták magukat és most a kormánytól, meg a fővárostól várják a segitséget. Milliókra rug a Budapesten felhalmozott szalonnának az értéke és abból a memorandumból, amit a mult héten ismertettünk, megállapitható az a tény, hogy a tisztelt nagyvágók nem a főváros fogyasztói számára gyüjtötték a szalonnát, hanem kifelé gravitálták vele, Bécsbe akarták szállitani, mert ott nem maximálták az árakat, ott bátran kérhetnek akármennyit érte. Nem tudunk lelkesedni tehát a nagyvágókért és nem igen hiszük, hogy a kormány vagy a főváros beleavatkozzék abba a harcba, amely a nagyvágók és a bécsi Einkaufstelle között folyik s melynek egyik oldalról sem az a célja, hogy Budapest szükségletén enyhitsenek, hanem hogy önmaguknak biztositsák a hasznot.

Solymáron

ahol a rózsalányok születnek és férjhez mennek, luxustemetőt akar csinálni a főváros. A halottakról tehát gondoskodik a főváros, az élőkről azonban legföljebb annyiban, hogy nem igyekszik megakadályozni, hogy mennél korábban és időnek előtt halottakká válván, ő rájuk is kiterjedjen a város atyai gondoskodása. A luxustemető gondolata kétségkivül nemcsak poétikus és müvészi, de anyagi szempontból is helyes. Ámde a szóban és fogalomban benne van, hogy nincsen erre feltétlenül szükség és hogy várhatnak vele addig, amig egyéb kötelességeit elvégezte a közönséggel szemben a város. Luxusdolgoknak nincs most sürgősségük és jobb, ha a főváros ideálisan gondolkodó tanácsa inkább a szegény élőkkel törődik, mint a gazdag halottakkal.

Pánik a Mozgókép-Otthonban.

Sikátorokon és falépcsőkön keresztül

Szombat este történt. A restaurációból nagymozivá gyarapodott Mozgókép-Otthonba a Teréz-körut minden tájékáról özönlött a nép, hogy gyönyörködjék A rezervista kadétban, kinek költői szépségeiről, irodalmi szinvonaláról és több mint kétezer méter hosszuságáról hasábos tudósitásokat olvastak a napilapok Szinház és Müvészet rovatában, ahol szerény 5—10 sorban huzódik meg egy-egy Shakespeare-repriz. A Mozgókép-Otthon ki volt világitva s a fény, mint az éj bogarait, ugy vonzotta, csalta magához az embereket, telt volt a ház, illetve a házak, mert hiszen naponta négyszer produkálja magát költői szépségeiben, irodalmi szinvonalában és több mint kétezer méter hosszuságában A rezervista kadét. „Minden jegy elkelt" hirdette gőggel a pénztár előtt kifüggesztett tábla s amennyiben van a fő és székvárosnak nemtője, az bizonyára boldogan dörzsölgette kezeit, mert a havi ezer korona, amelylyel a főváros A rezervista kadét bevételéből részesedik, biztositottnak látszik. Akinek jegye volt, boldogan szorongatta, akinek nem jutott, az melankólikusan ballagott haza. Pedig ezuttal nekik kedvezett a szerencse.

Végefelé járt az utolsó előadás. Tiz óra elmult. A rezervista kadét háborus élményei már tulperegték a kétezer métert, amikor a nézőtéren a földszinten egy eleven katonatiszt rosszul lett. Elvágódott szegény, már amennyire a heringzsufoltságu helyen lehetett és azt mondta: „Jaj, de rosszul vagyok!"

— Rosszul van! Egy katonatiszt rosszul van! — mondták megilletődve a szomszédos széksorokban, de már a negyedik széksorban komorabb variáció tört ki az izgatott kedélyekből:

— Meghalt egy ember! Orvost! Telefonáljanak a mentőknek!

— Gyujtsák fel a villanyt! Szakitsák félbe az előadást! — kiátották többen, bizonyára a higgattabb emberek.

S tényleg, ha a mozitulajdonos hallgatott volna erre az értelmes tanácsra, talán elejét lehetett volna venni a további zajnak s a pánik elkerülhető lett volna. Pillanatok alatt vad izgalom és aggodalom vett erőt a földszint nézőközönségén, aminek első sorban az volt az oka, hogy az emberek csak izgató és ijesztő felkiáltásokat, rejtelmes lármát hallottak, de az éjszakába borult nézőtéren nem láttak semmit. A mozitulajdonos nem gyujtatta fel idején a lámpákat, nem függesztette fel az előadást, mert neki drága minden perc, odakünn az ajtók előtt már uj publikum vár türelmetlenül az uj előadásra, ezt a vége felé közeledő előadást tehát, ha törik, ha szakad, minél hamarább be kell fejezni. Hogy a publikum ijedelmét a sötétség pánikká fokozhatja, amiből katasztrófa is származhatik, ezzel nem törődik a filmes ember. Folyt tehát az előadás, a nézőtér sötét maradt, a lárma egyre nagyobb lett, az emberek, többnyire asszonyok, felugráltak a helyükről, kifelé akart rohanni mindenki, de senki sem tudott, részben a sötétség miatt, részben azért, mert az emberek a tulzsufolt helyiségben egymás hegyén-hátán állottak.

Most az erkély is beleszólt a vad koncertbe. Itt is felugrott mindenki és rémülten meredt a sötét éjszakába. Valaki, egy asszony, elkiáltotta magát:

— Vizet! Vizet! Végem van!

Erre az erkély népe, amely még kevésbbé tudta, mi történt, egészen megvadult. Teljes lett a pánik, amikor egy hang harsogott:

— Tüz van!

Földszinten, erkélyen felbomlott minden rend. A sok száz összezsufolt ember bősz kavarodásban a kijáratok felé igyekezett, mindenki mihamarább szabadulni akart. Lökték, taposták egymást az emberek, kétségbeesetten sikitoztak a nők s brutális férfiöklök törtek maguknak utat. Drága toaletteknek sulyos pusztulása volt ez a pár perc.

A mozitulajdonos végre belátta, hogy ennek fele se tréfa, megállitotta a mozigépet s kigyultladtak a lámpák. De ekkor már késő volt, a pánikot nem lehetett lecsillapitani, a tömeg kétségbeesett erőlködéssel vonszolta magát a kijáratokhoz. Itt aztán még nagyobb baj támadt.

A kijáratokat, melyek egyuttal bejáratokul is szolgálnak, kivülről elállta az uj tömeg, amely a legközelebbi előadásra várakozott. A kifelé törtető tömeg tehát harcba bocsátkozott a kivül várakozó tömeggel, amelyet szintén elfogott a pánik. Ez a tömeg ugyanis már percek óta hallgatta a nézőtéren tomboló vad zajt s itt is akadt egy őrült kakadu, aki tüzet kiáltott.

Különösen az emeleten, az erkély kijáratainál, melyek itt is bejáratok egyuttal, volt életveszélyes a tolongás. A pánikot fokozta, hogy az erkélyre szük falépcső vezet fel, melynek korlátjába ájuldozó nők kapaszkodtak. Csodálatos dolog, minden fából van, még a lépcső is, ebben a szük, tulzsufolt, emeletes „szinházzá" dagasztott vendéglőben. Mi történnék itt komoly katasztrófa, például tüz esetén?

Több nő elájult s néhány hölgy és ur, akiknek helyén van a szive, ápolás alá vették őket, vizért szaladtak. De vizvezeték az emeleten nincs, s a büffében sem volt egy pohár viz. Nagynehezen sikerült a földszinten egy-két pohár vizet szerezni.

Egy keserves negyedórába telt, mig az emberek belátták, hogy oktalanul rémültek meg s a nyugalom helyreállt. Néhány ájult asszony és számos letépett bluz és egyéb toalettdarab esett a pánik áldozatául. A publikum egy rémes élménynyel gazdagabban tért haza.

Ez történt szombat este tiz és tizenegy óra között a Mozgókép-Otthonban. Ha már a főváros abban a szerencsében részesült, hogy a III. kerületi Takarékpénztárnál elveszett pénzét ennél a mozinál megtalálta, gondoskodhatna arról, hogy ott hasonló pánik többé elő ne fordulhon, hogy a helyiség nagyságának s levegőjének arányában bocsássák be a közönséget, hogy külön kijáratok és bejáratok legyenek s hogy a feljáratok tekervényes falépcsőit tüzmentes anyagból való lépcsőkkel cseréljék ki.

Háztulajdonosok

a liftgyárosok és kéményseprők ellen.

A Budapesti Háztulajdonosok Szövetségének nagyobb tagu küldöttsége tisztelgett szombaton Harrer, Vita tanácsnokoknál és Hanvai Sándor fő-előljárónál. A küldöttség szónoka és vezetője Perl Soma dr. bizottsági tag volt. Vázolta a háztulajdonosok hátrányos helyzetét, előadta, hogy mig a földbirtokosok a háboruban fokozott jövedelmekhez jutottak, addig a háztulajdonosok Budapesten nagyrészt a tönk szélén állanak. Békeidőben 90 százalék volt a tényleges házbérbevétel, ma pedig 42 százalék, mert az üres lakások nagy száma miatt a házbéreket a periferiákon le kellett szállitani s mert a hadbavonultak vagy semmit, vagy csak annyit fizetnek, amennyit hozzátartozóik lakbér fejében az államtól kapnak. A 42 százalékból kell fizetni az adót, a vizdijat s az amortizációs terheket, ugy hogy akinek második, vagy harmadik helyen bekebelezett jelzálogkölcsönt kell fizetnie, az előbbutóbb csődbe jut. Éppen azért annak a tervnek az ujrafelvételét kérik a háztulajdonosok, amelyről a Fővárosi Hirlap annakidején megemlékezett s amely abból áll, hogy a hadbavonultak lakbérét fizesse az állam.

Harrer tanácsnoktól a liftgyárosok ellen kértek segitséget a háztulajdonosok. Részletesen kifejtették, hogy a budapesti liftgyárosok valósággal kizsarolják őket. Kartellbe léptek egymással és a liftjavitási munkákért horribilis összegeket kérnek, holott azelőtt ingyen vállalták az általuk felállitott liftek jókarbantartását. Napról-napra zaklatják a liftesek a háztulaponosokat 100—200 koronás számlákkal s a háztulajdonosok ezzel szemben azt kérték Harrer tanácsnoktól, járuljon hozzá ahhoz, hogy a háboru alatt a főváros tekintsen el a liftszabályzat ama pontjától, mely szerint a liftet csakis a liftgyárosok javithatják. A háztulajdonosoknak az a tervük, hogy néhány szerényigényü, kevésbbé elfoglalt magánmérnököt biznak meg a liftek ellenőrzésével, javitásával. Harrer tanácsnok megigérte, hogy a legnagyobb jóindulattal fogja a kérelmet elintézni.

Vita tanácsnoktól a házbérek dolgán kivül a kéményseprőkre panaszkodtak a háztulajdonosok. Elmondták, hogy a kéményseprőmesterek legutóbb 25 százalékkal emelték fel az árakat, ez pedig teljesen jogtalan dolog, mert a kéményseprés nem lett drágább, a háboru ezt az ipart nem érintette, kéményseprőlegényeket könnyen kapnak a mesterek s amikor a háztulajdonosok bevételei annyira csökkentek, nem szabad megengedni, hogy a terheik ugyanolyan arányban növekedjenek. Vita tanácsnok kilátásba helyezte, hogy érintkezésbe lép a kéményseprők ipartestületével.

Minden hely elkelt!

Zsufolt házak a Népoperában.

A Népopera nézőtere talán sohasem látott annyi közönséget, mint most, amióta a sok vihart látott müintézet a főváros ugynevezett „házi kezelésébe" jutott. Egyelőre ezzel azonban csak az bizonyosodott be, hogy olcsó és jó előadással lehet publikumot fogni. Nem tudjuk azonban azt, hogy a főváros és a Vigszinház között létrejött szerződés olyan-e, amely biztositja a főváros számára az elérhető legnagyobb jövedelmet. Sőt azt kell hinnünk, hogy ettől az ideális állapottól lényegesen messzire estünk. Semmi okunk Márkus Jenő tanácsnok helyes intencióiban kételkedni, sőt mint üzletembert is kellőképen métányoljuk, de azt hisszük, kár volt a Népoperát az első jelentkezőnek szabad prédájára bocsátani, kár volt Faludi Gábor bizottsági tagnak és szinházigazgatónak horribilis, kockázatnélküli és befektetést sem igénylő jövedelmet biztositani, amikor némi körültekintéssel föltétlenül versenyre került volna a sor és ebből a versenyből mindenestre tömöttebben került volna ki a főváros erszénye, mint a most kialakult rendszer mellett. Ha azonban hiba történt is, amikor a főváros hosszu megállapodással illetéktelenül nagy jövedelmet biztositott Faludyéknak, nem szabad elfelejtenünk, hogy Márkus tanácsnoknak sikerült legalább a kisebbik rosszat elérnie és ez az, hogy ma legalább valami hasznot hajt az előbb üresen kongó épület, amelyet akár inkább magtárnak adhattak volna bérbe, minthogy teljesen parlagon heverjen.

Magát a Vigszinház szerződését különben sürü fátyol fedi. Márkus tanácsnok azonban jogosan nyugtatja meg lelkiismeretét azzal, hogy ha nem is a legtökkéletesebben, de jövedelmezővé tette a Népopera épületét. Mindössze ez az, ami Márkus Jenő tanácsnoknak abból a nyilatkozatából kicsendül, amelyet a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt ebben az ügyben tett:

— Azzal a megoldással — mondotta — amelyet a *Népopera* hasznositására alkalmaztunk, teljesen meg vagyok elégedve. Arra vonatkozólag azonban, hogy számszerüleg mit jövedelmez ma a Népopera a fővárosnak, sajnálatomra nem adhatok fölvilágositást. Eziránt különben már a közgyülésen is kérdést intéztek hozzám, de már akkor kénytelen voltam kijelenteni, hogy ezeket az adatokat legföllebb az első esztendő befejeztével hozhatom nyilvánosságra, mert ha nyilt kártyákkal kellene ezen a téren játszanunk, az esetleg káros befolyással lehetne a további szerződések kötésénél. Annyit azonban elárulhatok, hogy percentuális részesedésünk van a jövedelemből, amig a buffet és a ruhatár teljesen a mienk. A buffet-et bérbeadtuk, a ruhatár pedig házikezelésben van.

— Jövendő terveinkre vonatkozólag csak annyit mondhatok, hogy a háboru végéig minden körülmények között meg akarjuk tartani a mai állapotot, amely biztositja azt, hogy a Népopera ne maradjon jövedelem nélkül. A Vigszinházzal szemben semmi néven nevezendő kötelezettségeink nincsenek, nem vagyunk vele szemben semmiképpen sem lekötve. A meghatározott napokon a szezon végéig előadásokat tartanak és pedig mint a példa mutatja gazdag repertoire-ral. Egyéb napokon szabadon rendelkezünk az épülettel és a szinpaddal. Igy állandóan a Népoperában tartják hangversenyüket a filharmónikusok is, de amellett más müvészi célokra is bérbeadjuk a Népoperát. Hogy a háboru után mi fog történni, arról természetesen még nem döntöttünk.

Ez a nyilatkozat is megerősit bennünket abban a hitünkben, hogy a Vigszinház sokkal jobb üzlethez jutott, mint amilyet a főváros édekei megengedtek volna. Nem hihetjük, hogy ne akadt volna magánvállalkozó, talán éppen maga Beöthy László, aki van olyan üzletember és szinházigazgató is, mint Faludyék, aki előnyösebb feltételeket juttatott volna a fővárosnak. De még annak a lehetőségében sem kételkedünk, hogy az állami szinházak is szivesen játszottak volna a Népoperában. Ma azonban azt látjuk, hogy a Vigszinház rendkivül nagy jövedelmeket biztosit magának és nem tudjuk, mi jogon jut ehhez egy magánvállalkozás? Ráadásul még föl kell jegyezni azt is, hogy a Vigszinház a saját müvészeivel szemben is megrovandó módon szükkeblü akkor, amikor nagy jövedelmei egyenesen gavallériáját hivnák ki. A szinészek ugyanis semmi külön dijazást, vagy rekompenzációt nem kapnak azért, amiért egy idegen szinházban játszanak és amikor az üzletet vezető direktoraik megsokszorozzák nyereségeiket. Mindössze annyit tesznek meg Faludyék nagy kegyesen, hogy az otthon, a Vigszinházban is esedékes tulfellépti dijakat itt is kiutalványozzák. Az azonban, hogy a müvészek olyan szinpadon játszanak, amelyhez semmi közük, amelyhez őket szerződés nem köti, számitásba sem jön. A Vigszinház müvészgárdája között emiatt napról-napra élénkebb a panasz és Márkus tanácsnok, akinek tiszteletreméltó szociális érzékét ismerjük, jól tenné, ha ezeket az immár el nem titkolható kifakadásokat egyszer figyelembe is venné.

Tisztviselők öröme.

Drágasági pótlék. — Uj állások szervezése. — Kitüntetések.

Aki napról-napra szemléli azt a munkát, amelyet a főváros tisztviselői a háboru alatt kifejtenek, lehetetlen, hogy megtagadja az elismerést különösen az alsóbb rangu, kisfizetésü, fokozott munkáju, rossz sorsban élő hivatalnokoktól. Az elismerést részben a kormány által nyujtott drágasági pótlék, részben a közgyülés által megszavazott fizetési előleg, részben az ujabb állásszervezés, részben pedig a közeljövőben várható kitüntetések formájában bizonyára megkapják a tisztviselők. Erről a kérdésről igen illetékes helyről származó információt kaptunk. E szerint a drágasági pótlék kiutalására vonatkozó előkészületek megtörténtek, az elnöki és pénzügyi ügyosztályok és a számvevőség elvégezték munkájukat, a négy millió korona rendelkezésére áll a fővárosnak. A jövő héten akalmasint kiutalják a tisztviselőknek a havi fizetés 20 százalékát olymódon, hogy tiz hónapon keresztül mindenki husz százalékkal nagyobb fizetést kap. Természetes, hogy csak a törzsfizetést veszik alapul és a korpótlékokat, ellenben a lakbért nem.

Amennyiben a jövő héten nem lehet kiutalni a pénzt, ugy az első részlet a márciusi fizetéssel együtt fog kiutaltatni. A fizetési előlegeket a drágasági pótlék nem érinti, ezekre vonat-

kozólag csak a háboru után fog végleg dönteni a közgyülés.

*

Tudvalevő dolog, hogy közvetlenül a háboru előtt igen sok átszervezést és uj állás szervezését vette tervbe a főváros. A háboru kitörésekor a belügyminiszter e tekintetben tiltó leiratot intézett, de minthogy az uj szervezések költségét amugy is felvették a költségvetésbe, nemsokára kérni fogják a belügyminisztertől, hogy a tiltó rendelkezéstől álljon el. Bizonyosra vehető, hogy a miniszter eleget tesz a kérésnek és ebben az esetben májusban, legkésőbb juniusban töltik be ezeket az állásokat.

*

Sok szó esik a Fővárosi Hirlap egyik közleményének kapcsán azoknak a tisztviselőknek a kitüntetéséről, akik a háborus munkából fokozottabb mértékben veszik ki a részüket. Tisztára a polgármestertől függ, hogy ki kapjon kitüntetést és mikor. De éppen ez a körülmény hátráltatja az ordók hullását, mert a polgármester elvi ellensége minden cimnek és rendjelnek és fázik attól a gondolattól, hogy őt is érheti az a baleset. Bizonyos azonban, hogy a kormány legközelebb hivatalosan fel fogja szólitani Bárczy polgármestert, hogy helyettes főpolgármesteri minőségében tegyen előterjesztést ebben a dologban és akkor csőstől hull majd az áldás a városházára.

Az első ebéd a menzában.

Beszélgetés Lánczy Leónéval.

A központi segitő bizottság népélelmezési osztályának elnöke, Lánczy Leóné kezdeményezésére megalakult a fővárosi diák-menza, a melyet az elnöknő, Bárczy István polgármester, dr. Demjén Géza tanácsos és más előkelő közönség jelenlétében a Városház-utca 10. szám alatt szombat délután ünnepélyesen megnyitottak. Az intézmény méltón sorakozik a főváros szociális intézményeihez és szervezőinek fáradhatlan buzgalmára vall, a fővárosi diákság uj otthona, mely hivatva van a háboru után is elősegiteni szükös viszonyokban élő egyetemi polgárok létfenntartását.

Egy tágas, kellemesen tompitott világosságu teremben, hófehéren teritett asztalok, a falakon müvészi csendéletek világitanak élénk szineikkel, az egyik sarokban a „Fővárosi könyvtár" jóvoltából kis kézi könyvtár és ujságok, folyóiratok, mindenütt gondos női kezek szerető munkája, hogy enyhülést szerezzenek a nemzet reményeinek, a főváros szegény diákjainak. Az a nemes intenció vezérelte a vezetőséget, amint az Lánczy Leóné megnyitó beszédjéből kitünt, hogy „egyenlően versenyképessé tegyük a a diákságot az élet küzdelmeire — mert sokszor nem a vagyon arányában adódik a tehetség — és az édes hazának erős, munkaképes nemzedéket biztositsunk".

*

Vasárnap délben félegy óra van, jönnek a diákok és jóleső érzéssel pihen meg szemük a helységen és félfüllel hallom az egyik diák megjegyzését: „mégis csak vannak derék emberek, azt hiszem, a Ritz sem különb ennél". Fehérkötényes lányok tálalják a párolgó paradicsomlevest és a diákok a megizlelés után leteszik kazalaikat és szinte szemükkel integetnek egymásnak:

— Ez már teszi!

Lánczy kegyelmes asszony, ott van a tállalásnál, magának is kéret egy adagot és szinte sugárzó arccal mondja buzgó munkatársának a diákmenza megteremtésében, dr. Demién tanácsosnak:

— Kitünő! Ha az én szakácsnőm ily jól főzne!

A kegyelmes asszony szinte anyai gondossággal vesz részt a munkában, mert nemcsak kezdeményezője volt a diák-menzának, hanem szinte a legapróbb részletekig megteremtője.

Megkérdeztük a kegyelmes asszonyt a diákmenza szervezése felől.

— Csak vallason, szerkesztő ur, ha jónak látja, ámbár nem szeretnék interjut adni, hiszen kötelességünk, hogy a front mögött, a pesti fronton, erőink arányában tevékenykedjünk, segitsünk a szükölködőkön, enyhitsük a háboru sujtottjait. Már régebben javasoltam a népélelmezési bizottságban több népkonyhának fölállitását és sokat hallottam a főváros egyetemi polgárainak nyomoráról és megpróbáltam megszervezni a diákmenzát. Főleg a Hadsegélyző Bizottság nemeslelküsége jött segitségünkre, midőn biztositotta a diák-menza félévi ellátását és remélem, hogy az intézmény eredményes munkássága és szükségessége arra fogja inditani a Hadsegélyző Bizottság kiváló vezetőségét, hogy további segitséget nyujtson a menza fönntartásában és fejlesztésében. De nem az én érdemem a diák-menza, hanem segitőtársaimé, a polgármester uré, aki fölkarolta az eszmét, dr. Demjén tanácsosé, Hubert fogalmazóé és Szabó Jánosné urhölgyé, akik fáradhatatlanul jártak el a diák-menza minden dolgában. Köszönet illeti még Fischer József főv. biz. tag urat, aki ingyenesen szerezte meg nekünk ezt a pompás helyiséget, és a népélelmezési bizottság hölgytagjait, akik mindennapra felügyeletet vállaltak magukra.

*

Mindenkihez van a kegyelmes asszonynak egy-egy barátságos szava, és a falakra aggatott csendéletre mutatva mondja:

— Sajnálom, hogy a gyümölcsöt csak — festve adhatjuk.

A felszolgáló kisasszonyok néha-néha belepillantanak a tükörbe, megállnak, hogy valamit igazitsanak ruháikon, a kegyelmes asszony tréfásan fenyegeti őket:

— Eltávolitjuk a tükröt, lányok, a forgalmat akadályozzák...

Az ebéd végén tortával vendégelte meg a kegyelmes asszony az ifjuságot és nehogy a premier utáni vasárnapokon hiányozzék, megigérte, hogy a veresbetüs napokon ezentul is gondoskodik a cukrász-süteményről.

*

A diákok, mintegy kétszázan valának, jó étvággyal megebédeltek és csendesen beszélgetve sziesztáltak. A kegyelmes asszony érdeklődve megy körül a teremben és örömmel állapitja meg:

— Jó jel! a tányérok üresen maradtak.

Az egyik diák odamegy a kézikönyvtárhoz, kikér egy tankönyvet, hangosan mondja a társának:

— Most aztán offenziva, — a kórbonctan ellen!

Üldözik a tejhamisitókat

Csalás, vagy közegészség elleni kihágás

Tejpancsolás mindig volt Budapesten és nem lehet benne kételkedni, hogy egyhamar nem is szabadulunk meg töle. Minden törekvés tehát legföljebb arra irányul, hogy a hamisitás mértéke redukálódjék valahogy. Ha pedig valaha jogos volt a fölháborodás a tejpancsolás ellen, akkor ma igazán az, mert hiszen az a kis tej, ami a gyerekeknek és a betegeknek jut, igazán olyan kevés, hogy már ha tiszta tej lenne is, igen mérsékelt volna a tápláló értéke. Miután azonban épen a drágaság, meg a tejhiány egyenesen csábitja a termelőt és elárusitót a hamisitásra, nagy részben hitvány, festett vizhez hasonlatos folyadékot kapunk tej helyett. Igen fontos tehát, hogy a hatóságok rendkivüli éberséggel tekintsenek bele a tejeskannákba.

És ez nem pusztán a milimárik garasos üzletére vonatkozik, hanem a tejnagykereskedők között is akad, aki ezer literével hamisitja a tejet és vidáman bujdosik a kerületi elöljáróságokon kiszabott jelentéktelen száz koronás büntetések között. A budapesti ember valósággal följajdul mindig, amikor egy-egy hirt olvas a tejhamisitók büntetéséről. Amikor ugyanis ő azt szerette volna látni, hogy keservesen kiverekedett fél liter tejének meghamisitóját a börtönbe cipelik, akkor azt látja, hogy a tejnagykereskedő ur feszülő mellényének zsebéből játszva löki ki a büntetéspénzt. A tejhamisitás azonban csak vétség, amely pénzbirsággal, vagy maximálisan egy havi fogházzal büntethető.

A városházán is gondolkodóba estek a most ujból fölburjánzott tejhamisitások miatt és ugy találták, hogy valami radikális módon kell segiteni. Azt a kis tejet, ami gyerekeinknek és betegeinknek jut, meg kell menteni a hamisitóktól. Maga Bárczy István polgármester volt az, aki a legkeményebb üldözés mellett foglalt állást. Sok ötlet merült föl, de valamennyi olyan, hogy a törvény betüjébe ütközött, bármennyire a költői igazságszolgáltatást fedte volna is.

Végre aztán elérkezett egy konkrét eset. Egy gazdag tejnagykereskedő, akinek nevét csak a folyamatban levő nyomozás érdekében nem irjuk ki, és akinek már rendes kiadási tétele van a költségvetésben a büntetések számára beállitva, ismét bünben találtaték. Sok ezer liter tejet pancsolt el és pedig olyan mértékben, hogy a tej mindössze kétharmadrész, a többi pedig viz volt. A polgármester egyenes utasitására azután a biróság elé került az ügy, ahol a főpancsoló ellen a tiszti ügyészség csalás cimén emelt vádat.

Szó sincs róla, megérdemelné a hirhedt tejimitátor a csalásért járó szigoru büntetést, de a biróság körében az a vélemény alakult ki, hogy a csalás fogalmát sehogy sem lehet ráhuzni a tejhamisitásra. A csaláshoz tudvalevőleg jogászi meghatározás szerint „ravasz fondorlat" szükséges. Már pedig ki fogja rá akár a milimárira, akár a budapesti tejnagykereskedőre, hogy valami különös lángésszel rendelkeznék. A tejhamisitáshoz igazán nem kell ravasz fondorlat — hanem csak viz. A legegyszerübb és legbutább gazság, amire nem is illenék elpazarolni a csalás jogászi definicióját.

Igy hát a nagy tejhamisitási ügyben nem csalásról fog szólani a vád, hanem most uj jogcimet keresnek. Ehhez azonban ki kell mutatni, hogy a tejbe kevert viz nitrát-tartalmu volt és ha ez megtörtént, akkor közegészség ellen való kihágás cimén indul meg az eljárás, amelyet már nem lehet majd száz koronácskával elintézni. Egyelőre tehát a hirhedt tejimitátor azon imádkozik, hogy a vegyész ne találjon nitrátot az ő tejében, helyesebben az ő vizében. Csóválja is eleget a fejét, hiszen ő soha se hitte volna, hogy neki még ilyen furcsa chemiai elemekkel is lesz dolga, mikor ő csak vizzel manipulált...

Provizió nélkül nincs kölcsön

Walder Gyula szerepe

Megirtuk, hogy a főváros legközelebb 22 millió koronás kölcsönt vesz föl a pesti nagybankokból alakult konzorciumtól, amelyben — ezuttal először — a m. kir. Postatakarékpénztár is részt vesz. Most már a kölcsön részleteiről is tájékoztathatjuk olvasóinkat. Eredetileg a Postatakarékpénztártól akarta felvenni a főváros a kölcsönt és pedig ugy, hogy a kamat 4.35 százalék lesz, amennyiben pedig a bankráta csökken, ugy a kamat is kisebb lesz. A főváros részletekben is felveheti a kölcsönt s az élelmiszerüzemből befolyó összegeket átutalhatja a Postatakaréknak, amely 3.5 százalékot fizet a betétek után. A Postatakarékpénztár két esztendőn belül nem mondhatja fel a kölcsönt, a főváros azonban bármikor élhet a felmondás jogával.

Igy szólottak a feltételek és látható, hogy a főváros rendkivül olcsón jutott volna a kölcsönhöz. Már-már perfektuálták ezt az üzletet, de egyszerre mozogni kezdett a Pesti Hazai Takarékpénztár Walder Gyula nevü vezérigazgatója, mellesleg városatya is, és fellármázta a pesti nagybankokat és addig dolgozott, amig a nagybankok is megkapták a maguk részét. Walder Gyula érdeme, hogy a főváros most már nem a Postatakarékpénztárral áll szemben, hanem a nagybankok konzorciumával, amelynek a Postatakarék csak egyik tagja. A munkamegosztás rendkivül arányos: a pénzt a Postatakarék adja, a nagybankok pedig azon a cimen, hogy ők a közvetitők, félesztendőnkint 1 százalék proviziót kapnak. Ez az egy százalék 22 milliónál egy esztendőben 220 ezer koronát tesz ki, tehát igy a kölcsön 2 esztendős tartama alatt 440.00 koronát. Ennyit keresnek a nagybankok, mint közvetitők és ennyivel többet fizet a főváros a konzorciumnak csak azért, mert Walder bizottsági tag ur nem türi, hogy önélküle boldoguljon a főváros és a Postatakarékpénztár.

Elpuskázott élelmiszer-politika.

A multban történtek a hibák

Évek előtt nagy konferenciák folytak Budapest közélelmezése érdekében. Akkor még nyoma sem volt a háborunak, tehát a békés idők közélelmezéséről volt szó, de ha ezt meg tudták volna akkoriban alapozni, akkor ma nem jutottunk volna oda, ahol vagyunk. Folkusházy tanácsnoknak azonban a legcsekélyebbb előrelátása sem volt és éppen az ő érzéketlenségének és tapasztalatlanságának tulajdonitható, hogy a kormány által akkor ajánlott igen becses dolgok segedelmét a székesfőváros a szó szoros értelmében elrugta magától. Pedig nem kevesebbről volt szó, mint arról, hogy az egész Magyarország élelmiszerkereskedeme Budapesten központosuljon. A tárgyalásokon annakidején a város részéről Folkusházy tanácsnok, Vázsonyi Vilmos és Eulenburg Salamon bizottsági tagok vettek részt. A kormányt Bartóky államtitkár és Serbán miniszteri tanácsos képviselték, de részt vett Károlyi Mihály gróf is, aki akkor még az OMGE elnöke volt.

Amikor már minden felborult, Bartóky államtitkár keserü gunynyal csak ennyit jegyzett meg:

— Ha a főváros nem hajlandó megvédeni a fogyasztók érdekeit, akkor majd én meg fogom védeni a gazdák érdekeit.

Hogy ez a jóslat azóta milyen szomoruan teljesedett be, az igazán nem szorul bizonyitásra.

A tárgyalások egyik résztvevőjét, Eulenburg Salamon bizottsági tagot kerestük föl ebben a kérdésben, aki ezeket mondta el a Fővárosi Hirlap tudósitójának:

— Az emlitett tárgyalásokon én is részt vettem és ezek után, amelyek ott történtek, megfogadtam, hogy többé nem is vagyok kiváncsi arra, ami Budapest közélelmezése körül történik.

— Azok a hibák, amelyek Budapest háborus közélelmezését lehetetlenné tették, nem most történtek, hanem még béke idején. A fő hiba az volt, hogy a városházán nem szervezkedtek, sőt a földmivelésügyi kormány által felajánlott kedvezményeket egyenesen fölrugták a pár év előtt tartott tárgyalásokon. A közgyülés annak idején határozatot is hozott élelmiszereknek nagyban való szállitását eszközlő részvénytársaság felállitására vonatkozólag. Élelmiszerkereskedelem azonban hütőház nélkül el sem képzelhető. Ezt föl is ajánlotta a földmivelésügyi kormány, de elposványodott az ügy. A *Hütőház r.-t.* is szivesen társult volna a fővárossal, meg is volt a szervezete, de rendelkezésre állt volna a kormány szövetkezetei is.

— Én teljes életemben ellenzéki ember voltam, de ebben az esetben éppenséggel nem tudom a kormányt okolni a főváros háborus élelmezési mizériái miatt. Hogy a kormány mégis csendes ebben a kérdésben, amikor a főváros részéről állandóan támadásban részesitik, annak oka, hogy háboru idején nem lehet kellemetlenségeket csinálni. A kormány mindent megtett a béke idején, hogy az élelmiszerkereskedelmet Budapestre koncentrália. Ebben az esetben nem állhatott volna meg a főváros aggodalma sem, amely attól tartott, hogy a budapesti kereskedőknek egy ilyen szervezkedés ártalmára lehetett volna, hiszen a közvetitői hasznot minden esetre a budapesti kiskereskedők kapták volna.

— A hütőház a háboru alatt sok milliót keresett és most mindent Bécsbe szállitanak. Ime ezek elég beszédes adatok annak megvilágitására, mit kellett volna csinálni és hogy mit mulasztottak el.

— A legfőbb hibája a mi városi szociálpolitikánknak, hogy a szociális intézkedéseket nem a legszélesebb alapokon, a népélelmezés kérdésén fogjuk meg. Az én véleményem a nagy tanulságok után is az, hogy üzleti alapon álló társaságra van szükség, amelynek gyeplője a város kezében van.

Nincs többé telekpanama.

A főváros telkeivel nem lehet üzérkedni.

Budapest székesfővárosnak régi hiressége volt, hogy itt van a telekpanamák Eldorádója. Az emberek elmentek a városházára, közhasznu vagy ipari célokra telkeket kértek és kaptak is. Amikor azután tiz-tizenöt esztendő alatt a telkek értéke alaposan fölemelkedett, akkor mérnököket fogadtak és hihetetlen haszonnal parcelláztatták a várostól módfelett jutányosan kapott telkeket. A meggazdagodásnak biztos utja volt ez: kitalálni egy jó jogcimet, azután pedig visszaélni a városháza jóhiszeműségével.

Persze hogy hirhedté kellett lennie ennek a rendszernek, amely a maga egész valójában a város részéről sem mulasztást, sem könnyelmüséget nem tételezett föl, hanem mindössze csak arról volt szó, hogy a megkötöttség nélkül való, magasabb gazdasági célokat szem előtt tartó szerződésekkel visszaéltek és kihasználták annak előnyeit. Hosszu ideig tartott, amig ebben az ügyben valami kibontakozási módot lehetett kitalálni. Bárczy polgármesternek és Harrer tanácsnoknak, a városépitési ügyosz. vezetőjének hosszu idő óta nagy gondot okozott az, hogy valamiképen elérhető lenne a város jóindulata és áldozatkészsége ilyen kihasználásának megakadályozása. Most azután örvendetes módon sikerült Harrer Ferenc dr.-nak olyan precedenst teremteni, amelyet a főváros minden esetben alkalmazni fog és a melyet joggal szimbolizálhatnak ezzel az örvendő felkiáltással, hogy

— Nincs többé telekpanama!

A precedens egy a Központi Tejcsarnok-kal megkötés alatt levő szerződésben fog létrejönni. Kedvezmes helyzete volt ebben az ügyben Harrer tanácsnoknak, amennyiben Gerley Lajos, a Központi Tejcsarnok igazgatója a tanácsnok uj szerződési feltételeit ellenmondás nélkül fogadta el. Ezzel a precedenssel egyben azonban a jövő számára is szabály lett abból, hogy a főváros forgalmi értékben eladott telkeit nem lehet később a főváros kijátszásával parcellázni.

Harrer tanácsnok ezzel a megoldással kétségkivül nagy szolgálatot tett a közérdeknek és a főváros érdekeinek, de még a budapesti vállalkozások erkölcseinek is. A jól végzett munka tölti el ma a tanácsnokot, akinek tisztitó alkotásáról, jól informált helyen ezt a fölvilágositást kaptuk:

— A *Központi Tejcsarnok* körülbelül 8—9000 négyszögméter területet vásárol most a fővárostól ipartelepének kibővitése céljára. A szerződésben azonban először fog szerepelni olyan szoritás, amely teljesen kizárja a telekkel később parcellázással való spekulálást. A Központi Tejcsarnokkal szemben ugyan éppenséggel nem állott fönn semmiféle aggodalom azirán, hogy ilyen szándékai lennének. És talán éppen ezért volt alkalmas ez az üzlet arra, hogy precedensként szerepeljen. Hiszen maga a Központi Tejcsarnok sietett előzékenyen Harrer tanácsnok elé, amikor készséggel elfogadta a föltételeket.

— A korlátozást, amely a Központi Tejcsarnokkal és a később kötendő ügyleteknél a főváros kikötése lesz, telekkönyvileg fogják biztositani. A telket ezuttal is, ezentul is a mai forgalmi értékben fogják venni a fővárostól és azt nyomban fizetik. Amennyiben a fővárostól vett telket parcellázni akarják, amikor annak ára 10—15 év mulva lényegesen emelkedik, akkor az uj tulajdonosnak meg kell adnia a fővárosnak azt a fölülértéket, amelyet a főváros egyoldalulag megállapit. Amennyiben a birtokos nem lenne megelégedve a főváros által egyoldalulag megállapitott értékkel, ebben az esetben a biróság kisajátitási eljárása az akkori érték alapján dönt.

— Olyan precedenst alkot ezáltal a főváros, amely egyszer és mindenkorra megakadályozza a főváros telkeivel való spekulálást, amely meghiusitja azt, hogy ipari vagy közhasznu célok leple alatt manipulálni lehessen.

A csavargőzös ellen.

Vita a közigazgatási bizottságban.

Egyértelmü felzudulással és megbotránkozással fogadta a közönség annak a sulyos katasztrófának a hirét, melyet a Csavargőös vállalat rozoga alkotmánya okozott. Nagyon sok részlete a katasztrófának ismeretlen még és a legkevésbé sem tisztázódott a főváros, a vasuti és hajózási főfelügyelőség és a vállalat felelősségének a kérdése. A Csavargőzös-társaság még csak meg sem kisérelte, hogy a többszörös emberhalálban való részességnek a vádja ellen tiltakozzék és tisztára igyekezzék mosni magát, pedig a vizsgálat hivatalos adatai már eddig is a vállalat ellen szólanak.

A főváros jövő szerdán, 16-ikán tartandó közgyülésén kettős alkalomból fog szó esni a katasztrófáról: interpellációkat mondanak el ebben az ügyben és a sors véletlene folytán ugyancsak akkor tárgyalják a közgazdasági ügyosztály előterjesztését a Csavargőzös-vállalat ezidei partbérének megállapitása iránt. Vitán kivül áll, hogy a fővárosnak joga van a partbérletre vonatkozó előterjesztés elutasitásához, mely esetben az esztendő végéig szünetelne a propellerközlekedés, ugy hogy ez a megoldás nem felelne meg a közönség érdekeinek. Gondoskodni kell tehát arról, hogy a Csavargőzös büneinek megtorlásából másképen vegye ki a részét a főváros és ne elégedjék meg azzal, hogy elháritja magáról a felelősséget és hogy olyan feltételekhez füzze a partbérleti szerződés meghosszabbitását, amelyeknek semmiféle szankciót nem tud szerezni.

A közgyülést egyébként meg fogják előzni. A főváros közigazgatási bizottsága hétfőn tartja meg februári ülését és bizonyos hogy a rendőrség jelentésével kapcsolatban méltóképpen fogja méltatni a bizottság a Csavargőzös által okozott szerencsétlenséget.

Az ingatlan-hitel és a bankok

A jelzálog-kölcsön törlesztésének nehézségei.

A jelzálogpiac már jóval a háboru előtt válságos helyzetbe jutott. A stagnáció 1911 őszén indult meg, amidőn a marokkói krizis következtében európaszerte nagyfoku pénzfeszültség kezdett mutatkozni. A jelzáloghitel válságát különösen a városokban, első sorban pedig a fővárosban érezték meg. Az épitkezés csaknem teljesen megakadt. Első helyre még lehetett itt-ott pénzt kapni, második helyre azonban egyáltalában nem.

Az ingatlan-hitel krizise a háboru alatt csak sulyosbodott. Amig a közgazdasági élet más ágai a háborura való berendezkedés következtében fellendülhettek és pénzbőségbe jutottak, addig a jelzálog-piacon a pénzszükület a háboru alatt se enyhült. A házbérek csökkenése, az üres lakások számának szaporodása, és a hadbavonult lakásbérlők hátralékai folytán a háztulajdonosok jó része nehéz helyzetbe került.

Németországban, ahol a krizis a tulhajtott telekspekuláció következtében akut jelleget öltött, a jelzálogbankok már háboru kitörésekor bizonyos fizetési könnyitéseket engedélyeztek. A háboru hosszu tartama és a lejáró jelzálogkölcsönök folyton növekedő tömege arra inditotta a német bankok szövetségéhez tartozó jelzálogbankokat, hogy a háboru ideje alatt lejáró, vagy felmondásra kerülő jelzálogkölcsönök meghosszabbitására nézve ujabb könnyitéseket léptessenek életbe:

Ezek a feltételek a következők:

1. A jelzálogkölcsön a fél kivánságára legfeljebb 1918. jun. 30-ig meghosszabbittatik.

2. A prolongáció, amennyiben mag sabb kamatban már előzőleg nem történt megállapodás, legfeljebb 4 és fél kamat mellett költségmentesen történik.

3. A jelzálogkölcsönökre nézve eddig fennállott más határozmányok továbbra is érvényben maradnak.

4. Ezek a megállapodások a háboru alatt engedélyezett uj jelzálogkölcsönökre nézve nem érvényesek.

Az természetes, hogy a háboru a budapesti háztulajdonosk jó részét is nehéz helyzetbe hozta. A házbérek mintegy 40—50%-kal csökken-

tek, sok üres lakás van és a hadbavonultak a házbért vagy csak részben, vagy egyáltalán nem fizetik. Ilyen körülmények között érthető, hogy a jelzálog-kölcsöntörlesztések nagy fennakadást szenvednek. Kérdést intéztünk erre vonatkozólag Sztehló Róbert, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank jelzálogosztályának az igazgatójához, aki a következő információkat volt szíves adni nekünk:

— A moratorium a jelzálogkölcsönökre nem terjed ki, azokat tehát a háboru alatt is törleszteni kell. Ennél az intézkedésnél a kormányt az a szempont vezette, hogy a záloglevelek után a bankok a háboru alatt is fizetik a kamatokat, illő tehát, hogy a jelzálogkölcsönök is törlesztessenek. Megszoritó intézkedés csak annyiban áll fenn, hogy a háboru alatt ingatlant elárvereztetni nem lehet. Végrehajtást azonban lehet vezetni. A háboru alatt a jelzálogkölcsönök törlesztése jelentékenyen késedelemmel folyik. A hátralék meglehetősen nagy. Az természetes, hogy a késedelmes fizetőknek késedelmi kamatot számitunk fel. Különben a kérdést méltányossággal kezeljük és a feleknek kivánatra 3—6 havi fizetési halasztást adunk. Valamelyes megállapodás e tekintetben a bankok között nincsen. Minden intézet önállóan jár el. A halasztást azonban általában megadjuk. A bankok ismerik a háztulajdonosok nehéz helyzetét és nem csinálnak nehézségeket a prolongáció körül. A mi a jelzálogpiacot illeti, az a háboru alatt teljesen stagnál, minthogy záloglevelet most nem lehet plaszirozni. Az utóbbi időben azonban mégis folyósitottunk néhány jelzálogkölcsönt.

Vidéki városok
élelmezési központja

Butapest közgyülése még csak választ sem kapott arra a határozatra, melyben többek között egy élelmezési központ létesitését kérte a kormánytól. A vidéki városok sokkal kedvezőbb helyzetben vannak, mert az élelmezési központ problémáját szerencsésen megoldották. A *Magyar Város és Községfejlesztési részvénytársaság* közélelmezési akciója iránt egyre szélesebb körben jelentkezik az érdeklődés. Bár a társaság a folyó évben alig tett lépéseket ujabb törvényhatóságok bekapcsolására, nap-n p után egyre több önkormányzati kerület jelentkezik a társaság kötelékébe való belépésre. Igy többek között *Zala* vármegye törvényhatósági bizottsága anélkül, hogy a társaságnak még alkalma lett volna a törvényhatósághoz fordulni, közgyülési határozattal hivja fel a vármegye r. t. városait és nagyközségeit, hogy megfelelő részvények átvétele utján, lépjenek a társaság kötelékébe és szükségleteiket iparkodjanak e társaság közélelmezési osztálya utján biztositani. Határozatilag utasitotta *Temes* vármegye törvényhatósági bizottságának közgyülése is a vármegye alispánját arra, hogy a legközelebbi közgyülésen terjesszen elő javaslatot arra, hogy Temes vármegye is csatlakozzék a „Magyar Város és Községfejlesztési r. t.“ közélelmezési akciójához és illetve, hogy e célból a vármegye alispánja jelölje meg azt a fedezeti alapot, amelynek alapján megfelelő összegü részvény lenne átvehető a társaság részvényeiből. Végül pedig *Temesvár* sz. kir. város törvényhatósága e hét elején megtartott közgyülésén egyhangulag határozta el, hogy huszezer korona részvény átvételével maga is belép a Magyar Város és Községfejlesztési r. t. kötelékébe. *Brolly* Tivadar pozsonyi polgármester és *Wolff* Zsigmond gazdasági tanácsnok a legutóbbi napokban Budapesten jártak és n gyobb bevásárlásokat eszközöltek a pozsonyi lakosság élelmezésének biztositására. Igy többek között a Magyar Város- és Községfejlesztési részvénytársaság uj *debreceni hentesáru gyárából* egy vaggon zsirt, szalonnát és füstölt husf, továbbá több métermázsa makarónit és rizst szereztek be, *mely utóbbi árucikkek kivitele elé azonban a székesfőváros közélelmezési osztálya akadályokat iparkodott gördíteni.*

A vármegyék hivatalos organuma ehhez a tényhez a következő megjegyzést füzi:

„Igen kivánatos lenne, ha a belügyminisztérium a székesfővárosi hatóságot általánosságban szigoruan utasitaná arra, hogy vidéki városok hatósági bevásárlásait semmiféle tekintetben se nehezitsék meg, mert kiviteli tilalmakat felállitani a székesfővárosnak joga nincs, különösen akkor nem, ha más városok közfogyasztási szükségletének kielégitésére irányuló bevásárlásokról van szó.“

Bizonyos, hogy Budapesten különösen rizsben óriási a szükséglet és a hiány. A főváros közélelmezési ügyosztálya tehát ez egyszer kötelességét teljesitette, a mikor szigoruan ellenőrizni kivánta az áruk kivitelét.

ESEMÉNYEK

Uj bizottsági tag.

Légrády Ottó dr. levonta a konzekvenciáját a Vázsonyi—Pesti Hirlap-affér nak és lemondott bizottsági tagságáról, amelyhez mint a Demokratapárt tagja jutott. A helyébe lépő uj virilista városatya Pallai Miksa szállodatulajdonos.

Kik jelölik a tanitókat.

A közoktatásügyi bizottság legutóbbi ülésén Wildner tanácsnok bejelentette, hogy a tantestületben megüresedett állásoknak betöltését február hónapban kivánja eszközölni s a jelölés végett össze fogja hivni a bizottságot, előbb azonban a választás előkészitésére egy szükebbkörü bizottság kiküldése iránt tesz javaslatot. Javaslatára a bizottság Ember Károly, Hahóthy Sándor, dr. Havass Rezső, dr. Leitner Adolf, dr. Mezei Mór, Paksy Béla, dr. Ripka Ferenc és dr. Springer Ferenc bizottsági tagokat küldi ki.

Neuschlossné nem tartozik a városnak.

Lapunk január 5-iki számában kimutatást közöltünk a főváros telekeladásaiból származó követeléseiről. Az adatokat a legutóbbi zárszámadásból vettük és itt dr. *Neuschloss* Kornélné is adósként van föltüntetve. Evvel szemben most annak a megállapitását kérik tőlünk, hogy dr. Neuschloss Kornélné a szóbanforgó *tartozását már kiegyenlitette*. Az erre vonatkozó és szerkesztőségünkben bemutatott hivatalos nyugtákból és okiratokból kitünik, hogy dr. Neuschloss Kornélné köteles volt terjedékbeváltás és homlokzatnyerés cimén 10.890 koronát fizetni a fővárosnak. A hatóság viszont terjedékkártalanitás cimén 3634 koronát Neuschlossnénak megtériteni tartozott, ugy hogy nevezettnek az effektiv tartozása 7256 korona volt, amely összeget 1912. május 15-én a központi pénztárba be is fizette és igy *Neuschlossnét ebből az ügyletből semmiféle tartozás sem terheli.* A zárszámadásban Neuschlossné azért van még adósnak föltüntetve, mert a befizetett összegnek végleges elszámolása a hatóság részéről még nem történt meg. Az elszámolásra vonatkozó összes iratok ugyanis 1914 március óta a fővárosi közmunkák tanácsánál vannak.

Uj jövedelmek.

Nagyvárad város legközelebbi közgyülése elé inditványt nyujtott be a törvényhatósági bizottság egyik tagja. Az inditvány annak a kimutatását kéri, utasittassék a tanács, hogy az *idegenforgalmi illetékre* nézve készitsen javaslatot azon az alapon, hogy lehetőleg mindenki, aki Nagyvárad területére lép és itt tartózkodik, bizonyos minimális dijat fizessen. — Irjon fel a törvényhatósági bizottság a kormányhoz, hogy a háborus jövedelem megadóztatásának bevételéből bizonyos részt a városoknak juttasson. — Utasitsa a közgyülés a tanácsot, hogy az *értékemelkedési adónak* a háboru után leendő életbeléptetésére a félbemaradt előmunkálatokat végezze el. Foglalkozik aztán az inditványozó a *vigalmi adó* kérdésével és kéri, hogy utasittassék a tanács, hogy a vigalmi adó jóváhagyására nézve tegye meg a kellő lépéseket. A város költségvetésének bevételeit gyarapitó eszközök közül felemliti még az inditványozó a *gyógyszertár áruházási illetéket, az automobiladót, a kéményseprés községesitését és a pezsgőadót.*

Választók összeirása.

Dr. *Déri* Ferenc alpolgármester, a központi választmány elnöke, fölhivta a székesfőváros területén levő összes nyilvános és közintézetek, részvénytársaságok, vállalatok és egyesületek igazgatóságait, hogy a választói joggal biró s ugy a Budapesten lakó, mint a főváros területén lakással biró összes alkalmazottaiknak — tehát a hadbavonultaknak is — és pedig ugy a tényleges, mint a nyugdijas alkalmazottaiknak névjegyzékét választó-kerületek szerint s minden egyes választó-kerületet külön-külön lapon s ezeken a lapokon ismét a bejelentetteket szigoru betürendben összeállitva irják össze s ezeket a választó-kerületenként elkülönitve készitett névjegyzékeket legkésőbb ez év március 1-éig a székesfőváros központi választmányához küldjék be.

Az üldöző.

Alig jelent meg a könyvpiacon Conan Doyle egyik legjobban kigondolt s megirt detektiv-regénye „Az üldöző“, máris megjelent a filmen is és kizárólagos joggal először az Omniában mutatják be. A főváros közönsége ekként egy szokatlanul érdekes alkalomhoz jut azált l, hogy mialatt Sherlock Holmes legérdekesebb kalandjait olvassa, máris megelevenitve látja ezeket egy hat részből álló grandiózus filmen. Tekintettel éppen a film nagyszabásu voltára, az *Omnia* ezuton is kéri közönségét, hogy „Az üldöző“ előadásokra pontosan jelenjék meg, mert előadás közben a terembe senkit sem bocsátanak be.

A TŐKE

Az „uj középosztály“

A koalíciós uralom alatt inaugurált antimerkantilista áramlat, mely azóta a kormányzat és az adminisztráció minden ágában tért nyert, most a háboru alatt valóságos orgiákat ül. Minden bajért a kereskedőt, vagy mint mondani szokták, a közvetitő kereskedelmet teszik felelőssé és ennélfogva minden kivételes törvény vagy rendszabály a kereskedelem ellen irányul, melyet egyenesen létalapjában támadnak meg. Vannak egyes üzletágak, melyeket a háboru ugyszólván kiküszöbölt. Igy például egészen megszünt a gabonakereskedelem, mely a magyar gazdasági életnek egyik erősségét és büszkeségét képezte. Hogy az ármaximálások, a rekvirálások és a mindinkább érezhető áruhiány következtében a kereskedő helyzete mennyivel rosszabbodott, azt felesleges külön magyarázgatni. És mindennek dacára azt kellett látnunk, hogy a napisajtóban, a parlamentben és az igazságszolgáltatásban valóságos hajsza indult meg a kereskedőosztály ellen, mely pedig legalább is olyan mértékben szolgálja az ország gazdaságát, mint a tisztelt agráriusok, akikre a háboru valóságos „Hochkonjunkturát“ hozott.

Ilyen körülmények között a magyar kereskedővilág valóságos megkönnyebbüléssel vesz tudomást arról a beszédről, mely a minap a képviselőházban a sokat zaklatott kereskedelmi osztály védelmére elhangzott. Sándor Pál az ő szokott bátorságával, szókimondásával és temperamentumos érzelmeivel támadta azt a félszeg felfogást, mely nálunk a kereskedelmet illetőleg széles rétegekben megnyilvánul. Sándor Pálnak arra is volt bátorsága, hogy kikelt ama drákói törvény ellen, mely nem tesz, vagy nem tud különbséget tenni a tisztességes legitim és a tisztességtelen illegitim kereskedelem között.

„Ki lép nálunk — mondotta Sándor Pál kereskedelmi pályára, aki jobb családból való? Hiszen ez egy megvetett foglalkozás! Maga az utolsó törvény, amelyet hoztunk, azt mondja, hogy a mai viszonyok között egy közönséges minőségi hiány elégséges arra, hogy valaki három évi fegyházat kapjon, ha a katonai kincstárnak szállit. Ha valaki egy non putarem folytán nem szállithat, akkor már néhány évi fegyházat kap. Kimutathatom, hogy bebörtönöztek sok olyan embert, akiket azután szabadon bocsátottak. Hónapokig ültek ártatlanul. Kinek legyen kedve kereskedőnek lenni, amikor ez egy utolsó, lenézett foglalkozás? Ha valaki diurnista, felteszi a monokliját és akkor ő — ur. De ha valaki röffel dolgozik, hiába küzdött épp oly bátran a monoklissal együtt a lövészárokban, ha visszajön, megint csak röfös marad.“

A fején találta a szöget Sándor Pál beszédének ama részében is, melyben Rakovszky Iván képviselőt, a munkapártiaknak ezt az előretörtető fiatal tagját aposztrofálta, aki az „uj középosztályt“ (értsd a kereskedőket és iparosokat) a „tradicionális“ középosztállyal állitotta szembe.

„Ez az uj középosztály — mondotta Sándor Pál — a tradicionális középosztállyal együtt har-

col a lövészárokban. És amikor az itthonmaradottak szivszorongva nézik a titáni harcot és rettenetes érzésekkel eltelve minden pillanatban várhatják kedveseik halálát, akkor mit szóljanak, ha azt látják, hogy amikor szeretteik kötelességeiket teljesitik a haza iránt, akkor feláll a képviselőházban egy fiatalember, aki még puskaport nem szagolt, felál és különböztet régi és uj középposztály között?..."

A magyar kereskedővilág megelégedéssel látja, hogy akadt végre egy bátor férfiu, aki az ország szine előtt védte meg a kereskedők igazát. Mindig azt halljuk, hogy a háboru után első dolgunk az lesz, hogy Magyarország közgazdaságát megerősitsük, kereskedelmét és iparát felvirágoztassuk. Nagyon helyes! Csakhogy akkor előbb erősitenünk kell a kereskedőosztályt, hogy az a jövő világversenyben kellőkép megállhassa helyét. — Ha a kereskedelmet a háborubar agyonnyomoritjuk, akkor nem lesz képes a reá váró nagy feladatokkal megküzdeni. Az ország exisztenciális anyagi érdekei követelik tehát, hogy a kormányzatban és adminisztrációban uralkodó kereskedőellenes irányzat eltünjék. A kereskedőosztály, melyet Rakovszky Iván uj osztálynak nevez, régibb, mint az általa dicsőitett történelmi osztály. Magyarország városainak alapitása, fejlődése és hatalmas emporiumokká való felvirágzása a magyar kereskedőosztály müve és érdeme.

Nagy baj az, hogy kereskedőink nincsenek kellőkép organizálva arra, hogy a parlamentben és a kormányzatban megnyilvánuló antimerkantilista irányzatot megtörjék. A háboru után erős szervezkedéssel arra kell törekedni, hogy a kereskedelem a parlamentben az őt megillető arányban képviselve legyen. Ha ezt megvalósitjuk, akkor végét vethetjük annak a rezsimnek, melynek csaknem minden törvényalkotása a kereskedelem zaklatására és üldözésére vezetett.

A Gyapjuközpont megalakulása.

Jól értesült forrásból vesszük a hirt, hogy a magyar textilgyárak legközelebb bevásárlási és eladási központot létesitenek a kereskedelemügyi miniszter fenhatósága mellett. Az alakulás személyi és tárgyi részleteiről közölt hirek egyelőre önkényes kombinációk. A kereskedelemügyi miniszter Mály Ferenc dr. miniszteri tanácsost bizta meg azzal, hogy az alakulandó központ vezetőivel tárgyaljon. Ez meg is történt s Mály Ferenc dr. már a legközelebbi napokban jelentést tesz a tárgyalások eredményéről. A végső szó tehát báró Harkányi János miniszteré s csak az ő jóváhagyása után lehet szó a központ megalakulásáról.

Nagy áremelkedés az Auer-részvényekben.

A Magyar gázizzf.én.y r. t. részvényei az utóbbi napokban 630 koronára emelkedtek. A háboru alatt csaknem 200 koronával javult a részvények árfolyama, amit az értékpiacon az Auer-társaságnak a földgázüzletekben való részesedésével okolnak meg. Az Auer részt vesz a Tordai városi földgáz r. t. tranzakciójában is, amely most emeli fel alaptőkéjét fél millió koronára. Azonkivül Torda városától, Kis-Küküllő vármegyétől megbizást kapott a társaság az összes földgázcsillárok és fütőkészülékek gyártására. Hir szerint az Auer-társaság egy régi, üzemen kivül álló gyártelepen be fog rendezkedni ilyen speciális földgáz-cikkek gyártására.

A kormány összevásárolja a szalonnafeleslegeket

A fővárosi sertésvágó cégek óriási szalonnakészleteiről mult számunkban részletesen megemlékeztünk. — Rosszul végződött spekuláció eredményeképen körülbelül hat millió korona értékü szalonna maradt meg a sertésvágó cégek birtokában, akik ezt a mennyiséget a kormánynak és a hadvezetőségnek is felajánlották megvétel végett. Ugy halljuk, hogy a belügyminiszterium meg is akarja vásárolni a szalonnát, még pedig a vidéki városok számára. A napokban a belügyminiszter körtáviratot küldött a vidéki városokhoz, amelyeket arra szólitott fel, hogy sürgősen jelentsék be szükségleteiket, miután a kormány gondoskodni akar a vidék szalonnaszükségletéről. — Információnk szerint a nagyszabásu szalonnaüzlet lebonyolitását a Város- és községfejlesztési rt. fogja intézni.

Kevés a rotációs papir.

Ismeretes, hogy a rotációs-papir meglehetős szüken van az országban és ezért a napilapok már régebben redukált terjedelemmel jelennek meg. A napilapok megbizottai *Németországból és Ausztriából* akarnak rotációs-papirt importálni, ami most részben sikerült is. Németországból *200 vaggon ujságpapirt* fognak rövidesen behozni, de ez a mennyiség még távolról sem fedezi a szükségletet. Legutóbb az osztrák papirgyárakkal, a „Verband"-dal tárgyaltak a magyar napilapok kiküldöttei. Mint ismeretes, a „Presse"-nek és a „Tagblatt"-nak van papirgyára s igy e lapok nem redukálták terjedelmüket, mig a többi lapok kénytelenek voltak ezt megtenni, miután ezek a „Verband"-tól kapják az erősen megcsökkent rotációs-papirszükségletüket. A „Verband" utján most arra kérték ezek az osztrák lapok a magyar lapokat, hogy csatlakozzanak azon kérelmükhöz, amely oda irányul, hogy a kormány *a lapok terjedelmét maximálja*, illetőleg állapitsa meg megjelenésük nagyságát. A magyar lapok ennek fejében megkapják a Verbandtól a február és márciusban szükséges rotációspapirjukat, *de már 50 százalékkal tölemelt árakon*. Mint értesülünk, ilyen alapon *létre is jött az egyezség*, ugy hogy a magyar lapok most már Ausztriából is fognak papirost kapni, bár a gyárak a szállitásért *nem vállalják a garanciát*.

Hazai bank.

A Hazai Bank Részvénytársaság igazgatósága hétfőn tette közzé az 1915-iki üzletévről felállitott mérlegét és nyereség- és veszteség-számlát. A kimutatott tiszta nyereség összege az elővitel tekintetbe vétele nélkül 4,135,669.73 kor., az előző évben volt 3,209,680.01 korona, ugy hogy az 1915-iki üzletév után kimutatott nyereségtöbblet 925,989.72 korona. A mérlegben az értékpapirok, valamint a saját kötvénykészlet változatlanul az lőző évben alapul vett árfolyamokon értékeltetett, mig a bank- és ipervállalati részvények az 1914. julius 31-iki likvidációnális árfolyamokon alul vétettek fel a mérlegbe. Az igazgatóság af olyó évi február hó 17-ére egybehivott rendes közgyülésnek az előző évi 6 százalékkal szemben 7 százalék, vagyis részvényenkint 14 korona osztalék kifizetését fogja javaslatba hozni.

Kósa Miklós felolvasása Berlinben.

Kósa Miklós dr., a *Világpiac* szerkesztője február 2-án a porosz urakházában, a Berlini Magyar-Egyesület meghivására a többtermelésről felolvasást tartott, mely iránt nagy érdeklődés mutatkozott. A felolvasáson igen előkelő közönség volt jelen és a külügyminisztérium, a gyarmatügyi minisztérium, az osztrák-magyar nagykövetség, Berlinvárosa, a két középeurópai gazdasági szövetség és a semleges és szövetséges sajtó is képviseltették magukat.

A katonai biztositó vezérigazgatója.

A Katonai Biztositó Társaság *Krausz* L. Pált, a Hungária Általános Biztositó Társaság igazgatóját, vezérigazgatóvá nevezte ki. Krausz L. Pál már eddig is élénk és vezető tevékenységet fejtett ki a Katonai Biztositó ügyeinek az intézésében, de most teljesen ez intézet vezetését fogja irányitani. Az uj vezérigazgató ezután, mint igazgatósági tag fog résztvenni a Hungária Biztositó ügyeinek intézésében.

Hadisegély a délivasutasoknak.

A Déli vasut magyar vonalainak személyzete részére — mint *Az Ujság* illetékes helyről jelenti — az államvasutaknál követett eljárással egészen azonos módon az 1916. évre az évi fizetés 20 százalékát kitevő hadisegélyt engedélyeztek.

Ágyfelszerelés a Gellért-szállóhoz.

A tanács a Gellért-gyógyfürdő szállodájába szükséges ágyfelszerelési tárgyak szállitására január 24-én versenytárgyalást tartott. Ajánlatot tettek: *Palágyi* Gyula ágynemüre és matracra 93.010 koronával, *Wein* Károly és társai fehérnemüre 40.621 koronával, *Singer* Károly és fiai ágyfelszerelésre, fehérnemü nélkül 54.080 koronával, *Kuncz* József és társa fehérnemüre 41.965 koronával, *Bloch* Mór ágynemü-felszerelésre és fehérnemüre 139.785 koronával, *Gelb* M. és fia cég ágyfeszerelésre 52.260 koronával, *Tauszig* S. és fia ágyfelszerelésre 43.800 koronával, *Klinger* Henrik ágyfelszerelésre 46.996 koronával.

Szerződéses utépitők.

Az 1916. évben végrehajtandó kövezetjavitási, kerámit-burkolási és kisebb uj burkolási munkálatok szerződésileg elvállalták: a VII. kerületben *Hirsch* Mihály rt., a VI. kerületben *Benz és Helferstein*; az V. kerületben *Obendorfer* József; a III. kerületben *Bruck* János; az I—II. kerületben ifj. *Schäffer* György; a IX. kerületben *Amon* Antal és fia; a X. kerületben *Halmos* István

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Merkantil nyomda. Havas és Lehner.

A Hazai Bank Részvény-társaság
XXI. évi rendes közgyülését

1915. évi február hó 17-én délben 12 órakor fogja Budapsten a bank helyiségeiben megtartani.

TÁRGYSOROZAT:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A felügyelő bizottság jelentése, a mérleg megállapitása, határozat a nyereség felosztása iránt és a felmentvény megszavazása.
3. Az alapszabályok 9. §-ának módositása.
4. 15 igazgatósági tag megválasztása.
5. Egy uj felügyelő-bizottsági tag megválasztása.
6. A felügyelő-bizottság tiszteletdijának megállapitása.

Budapest, 1916. évi február hó 5-én.

.. .. .. Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Meghivó
a Gizella Gőzmalom Részvénytársaság, Budapest

1916. évi február hó 17-én, délután 4 órakor a vállalat saját helyiségeiben (IX., Soroksári-ut 16) megtartandó

rendes évi közgyülésére.

A közgyülés tárgysorozata:

1. Az igazgatóság és felügyelőbizot ság jelentése, a mérleg bemutatása, a nyereségre vonatkozó határozat.
2. Hat igazgatósági tag választása öt év tartamára.
3. A felügyelőbizottság tiszteletdijának megállapitása a lefolyt üzleti évre.
4. Öt felügyelőbizottsági tag választása egy év tartamára.
5. Az igazgatóság inditványa tisztviselői nyugdijintézet alapitása iránt.
6. Esetleges inditványok. (Alapszabály 11. §)

NB. A szavazati jogukat gyakorolni kivánó t. részvényesek kéretnek saját nevükre szóló részvényeiket az alapszabályok 8. §-a értelmében legkésőbben folyó évi február hó 12-ig a társaság pénztáránál letétbe helyezni.

MELOCCO PÉTER
cementbeton épitési vállalkozó
Budapest, Központi iroda: Nagymező-utca 51.
Telefon 166—52.

Vasbeton és betonépitkezések Városok csatornázása és ipari viztelenitése.

Mozzaik, terrazzo, keramit, mettlachilapok és fayence (csempe) burkolatok.

Külföldről behozott kondenzált tej

„Monarch" márkéju, nagy mennyiségben eladó. Ajánlatok a „Fővárosi Hirlap" kiadóhivatalába küldendők, „K. J." jeligére.

Telefon 167-25 **TÉLIKERT** Telefon 167-25
Ezelőtt: JARDIN d'HIVER
VI., Nagymező-utca 22—24.

Az előadás kezdete 8 és fél órakor.

CORDY MILLOVICH

a bécsi An der Wien és Raimund Theater primadonnája. **Mizzi Braun: 16 daxli kutyával. Rátkai Márton** és **Somogyi Nusi** felléptével. **Matyikám** egyfelvonásos operett és a reine februári uj müsor.

NEMZETI (Royal) ORFEUM

Minden este 8 órakor háborus, csütörtök d. u. olcsó, vasár- és ünnepnap du. mérsékelt helyárakkal a páratlan februári müsor

WANDA TREUMANN és WIGGO LARSEN

azonkivül még 20 uj szinházi varieté-attrakció

APOLLO

a ROYAL-SZÁLLÓ épületében

A legelőkelőbb fővárosi mozgóképszinház

Előadások: 5 1/2 8 és 10 órakor, ünnepnapon: 4, 6, 8 és 10 órakor. — Jegyelővétel: délelőtt 11-t 1 1-ig és délután 3 órától

---

ODEON MOZI

Rottenbiller-u. 37., Király-utca mellett.

Müsor február 8-ától kezdődőleg

Amerika lánya I.

Katasztrófa a levegőben

Egy dollárkirálynő csodálatos kalandjai. Irta Charles Goddard. Előadják a leghiresebb amerikai szinészek.

Az előadások délután négy órakor kezdődnek. Kitünő nyolc tagu zenekar. Hetenkint háromszor: Hétfőn, szerdán és pénteken müsorváltozás.

ROYAL

Nagyszálloda Budapesten.

Elsőrangu konyha, mérsékelt árak. Ebéd teriték 4 50, vacsora teriték 5.50 korona. Színházak után friss vacsora. ✻ Zene. ✻

VÁRADY GYULA, igazgató.

Bründl János

csász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII. kerület, Ovóda-utca 34. szám.

Egészségügyi müszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Mozgókép-palota **OMNIA** József-körut 31. sz.

Conan Doyle

Az üldöző

című 6 részes detektiv regénye

Sherlock Holmes

bravuros kalandjaival

Az előadások kezdete hétköznap: du. 4, 6, 8 és 10 órakor, vasárnap du. fél 4, fel 6, 7 fél 9 és 10 órakor. — Jegyelővétel: A Hirsch-féle nagytőzsdében VI., Andrássy-ut 19. és az Omniában 10—fél 1-ig és du. 3 órától.

ILONA artézi ásványviz

nem drágább, mint a közönséges szódaviz

Megrendelhető: **„Artésia" r. t. Bpest**

Telefon 50—72. sz. a

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár

69-ik évi rendes közgyülését

folyó 1916. évi február hó 19-én, délután 4 órakor központi osztálvában (V. ker., Dorottya-utca 4. szám, saját épületében) tartja, melyre a t. részvényesek az alapszabályok 12., 14. és 15. §-ai értelmében tisztelettel meghivatnak.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság és a felügyelőbizottság jelentésének, valamint a mult évi zárszámadásoknak előterjesztése, a mérleg megállapitása, a nyereség felosztása s az igazgatóság és a felügyelőbizottság részére a felmentvény megadása iránti határozathozatal.
2. Egy igazgatósági tag választása két évre.
3. Öt felügyelőbizottsági tag választása három évre.

Azon t. c. részvényesek, kik a közgyülésen résztvenni s szavazati jogukat személyesen vagy más meghatalmazott részvényes által gyakorolni óhajtják, sziveskedjenek az alapszabályok 18. és 20. §-ai értelmében legkésőbb 1915. évi december hó végéig saját nevükre irt részvényeiket még le nem járt szelvényeikkel együtt legkésőbben 3 nappal a közgyülés előtt, tehát legkésőbben bezárólag folyó évi február hó 16-ig a Takarékpénztár központi vagy budai osztálvánál (V., Dorottya-utca 4. sz., vagy II., Fő-utca 2. sz.) letenni. Ugyanott a megvizsgált 1915. évi zárszámádások és a felügyelőbizottsági jelentés példányai az alapszabályok 154. §-a értelmében folyó évi február hó 11-től kezdve átvehetők.

Budapest, 1916. évi február hó 1-én.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár igazgatósága.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Milliók Könyve

Egy teljes regény ára 24 fillér.

Doyle Az üldöző

Ára 24 fillér

Kapható mindenhol.

A Milliók Könyve eddig megjelent számai:

Herczeg Ferenc: **A láp virága.**
Szomaházy István: **Mesék az irógépről**
Farkas Pál: **Egy önkéntes naplója**

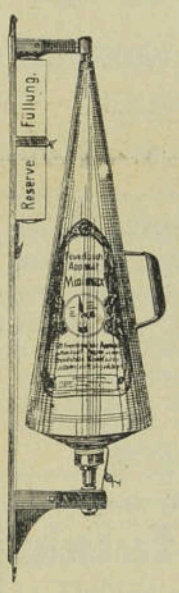
Előfizetési ár: negyedévre (6 regény) K 1.50; félévre (13 regény) K 3.20; egész évre (26 regény) K 6.—

Milliók Könyve kiadóhivatala VI., Andrássy-ut 16

Tüzveszély

ellen a legbiztosabb eszköz a

MINIMAX

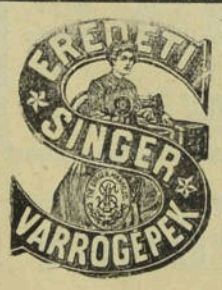
KÉZI TŰZOLTÓ KÉSZÜLÉK

Nem szabad hiányoznia egyetlen egy irodából, műhelyből v. raktárból sem.

Bővebb felvilágositással szolgál a

MAGYAR MINIMAX R.-T.

BUDAPEST, RÓZSA-U. 85.

SINGER

családi varrógépek

a legtökéletesebbek!

Cégünk üzleteiben v. azok ügynökei utján vásároljuk

Singer Co. varrógép részvény-társaság

Budapest: IV. Semmelweis-u. 14. — VIII. Rákóczi-ut 39. VIII. Baross-utca 77. — II. Corvin-tér 1. — X. Liget-tér 2. VI. Andrássy-ut 28. — V. Lipót-körut 22.

Kelme occasiók!

120 cm. széles reklám kelmék, ruha, pongyola és kosztümökre métere 1.95, 2.50, 2.90, 3.35, 4.50, schottisch kelmék 3.90, divatos nyomott barchetek 1.40, 1 80

Gólya áruház

VI., Nagymező-utca 12. és IV., Vámház-körut 16. sz.

ERDÉLYI

osztr. császári és magyar királyi udvari fényképész és a német császár és porosz király Ő Felségének udvari szállítója

BUDAPEST, VI.,
Semmelweis-utca 2. sz.
(Kossuth Lajos-utca sarkan)

Művészi kivitelü nagyitások. Aquarell- és olajképek bármely fénykép után

Felvételek minden időben

M. Á. G.

Repülőgép motorok
Teher-autók
Autobusok.

MAGYAR ÁLTALÁNOS GÉPGYÁR R.-T.
BUDAPEST,
VÁCI-UT 141

Magyar Mosógépgyármüvek R.-T.

Budapest, IX., Dandár-utca 23.
Telefon: József 6—41.

Különleges gyártmányok:

Teljes gőzmosódaberendezések, kézi és erőüzemre Herkules teknös kalanderek. Mosógépek. Vasalógépek. Centrifugálgépek. Szárítókészülékek. Fertötlenitők.

Illusztrált prospektusok és tervezetek ingyen.

Dandár Mintagőzmosóda

üzemben, saját gyártelepünkön.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

Ementhaler sajt
Tea-vaj
Kondenzált tej

kapható

ROTTERSMANN TIVADAR

sajt-, vaj- és csemegeáruk nagykereskedésben

Budapest, Király-utca 60.

Sürgönycim „Teorott" Budapest.

Speciális ajánlattal szivesen szolgálok. Telefon 29-46

A világhirnek örvendő

„BÉBÉ"

márkáju alpesi sürített

teljes-tej

mindenütt kapható.

Nagybani árusitás:
Magyar Füszerkereskedők bevásárlási rt.
Budapest,
V., Arany János-u. 31.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontast megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Thiergärtner és Stöhr

részvénytársaság

Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.

Telefon: 129—45.

Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk

Budafoki-ut 9-11 sz. alatt

levő elegáns műtermeink megtekintését

A KATONA-falak

tartósak, egészségesek és olcsók

Bárki kaphat épitési licenciát

SPECIÁLIS ÉPITKEZÉSEKRE .-.

BUDAPEST, VII., GIZELLA-UT 38. SZ.

TELEFON: 66 27. SZÁM.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Freissler Antal

csász. és kir. udvari felvonógyár.

Lift. **Gyárt:** Személy- és teher-felvonókat :: :: Speciálitás: Freissler ‚Express-Auto-lift' villamos gombnyomásu kormányzással. :: Lift.

Bpest, Horn Ede-u. 4. (volt Dávid-u. 2.)

Tőke György

épitési vállalkozó

vállal kőmüves és ácsmunkákat.

TELEFON 175—62.

Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78.
Városi iroda: Ujpesti-rakpart 5., I. em. 8.

= MARTA =

Magyar Automobil Részvény-Társaság

SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK

Gyár: Aradon.

Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

Ötödik evfolyam — Budapest, 1916. február hó 16-án — 7. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 16 K
Fél évre ..... 8 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca ... 18. szám. Telefon 137-13

Minő ábrázata lesz

Budapestnek német fordításban? Mert bizonyos, hogy ez az ajándék-város, amelyet mi épitünk Németországnak viszonzásért, hogy magyar telken, német pénzen várost épit nekünk: nem lesz más, mint Budapestnek német fordítása.

Már csalafintaságból is annak kell lennie, épittetvén Budapestet német földön, bátran hivatkozhatunk majd német példára, mondván, hogy az odavaló német gazdálkodás ikertestvére a miénknek. Ott is akkor drágul a krumpli, mikor legtöbb van belőle és ott se termelnek főzeléket a háztetőn, épp ugy, mint Budapesten s ha még a Dunából is odahordunk néhány dézsa vizet, könnyen megeshetik, hogy párja születik a propeller-katasztrófának, s az odaköltözött tanácsnak csak le kellene másolnia a magyar Budapest védőokiratát, amellyel a felelősséget magáról átháritja a pocsolya--mérnökségre, vagy arra a propeller-admirálisra, aki fizetésjavitás helyett: „sülyed a hajó"-t kiáltott.

A városalapitás ugy történjék, hogy a messziről odazarándokló nyomban észrevegye, hogy ezt a német földre tévedt szigetet látta már valahol Magyarországon. Megérezze a szagáról. Füstemésztőktől mentes gyárkéményeinek füstjéről, beigért sugárutjairól, ki nem épitett villamosairól, lealkudott partbérleteiről, a századokig épülő Sáros-fürdőjéről, amelynek költségei póthitelekből hiznak s a megnyugtató szónoklatokból, a melyek az örökzöld szépségében pompáznak a tanács asztala körül, épp ugy, mint a városháza közgyülési termében.

És ne felejtsétek valahogy odatelepiteni a tanácsadó kis és nagy szervezeteket. A kis tizes bizottságitól a kerületközi nagyig. Hadd lékeljék meg ott is a befagyott közigazgatást, vagy mint itt teszik, korcsolyázzanak rajta s helyezzenek el, mint itt elhelyeznek egy-egy kávéház törzsasztalánál egy-egy tekintély érlelőt, amelybe a tegnap beültetett törvényhatósági bizottsági tag törzsfőnökké pocakosodik, s szava a megdönthetetlen igazsággá duzzad. Aztán, hogy röhöghessünk rajta, oda kell szabaditani közélelmezési politikusainkat s ama közélelmezőket, akiket itthon uzsorásoknak, rejtnököknek és hamisitóknak tisztelünk.

Ha majd, amit elmondtunk, minden együtt lesz Budapest német fordításában, uji üditő utazás nyilik meg a város kedvencei számára. Oda utaztathatják őket tanulmányutra s hazatérve boldogan jelenthetik: ez a németországi város a mi Budapestünkről másolta le közigazgatási szervezetét.

Fullánkok

Háromszáz

pesti pékmester Budára tart, éhenhalásra kész és háromszáz pesti pékmester között Deutsch Mór, a kemény vitéz. A pékmesterek összeröffentek és telesirják a világot, mivelhogy a tanács elrendelte, hogy a pályaudvari vendéglőket ezentul a községi kenyérgyár lássa el kenyérrel. Ez sulyos sérelem, mondják ők és ok arra, hogy a miniszterelnökhöz menjenek. Nem féltjük Budát a pékinváziótól, nem hisszük, hogy a pestt pékek kockáztatják a propeller-költséget. De illik, hogy egyszer leszámoljunk már ezekkel az ál-sirámokkal és értésére adjuk a tisztelt pék uraknak, hogy a községi kenyérgyár — minek ezt tagadni — nem a hentesek és nem a cipőtisztitók ellen létesült, hanem ellenük. A pék urak garázdálkodása kényszeritette rá a fővárost a konkurrens községi üzem alapitására. Más kérdés, hogy vajjon a községi kenyérgyár megfelel-e a hivatásának, szolgálja-e azt az altruisztikus célt, amellyel eredetét indokolták.

*

Beteg

Budapestet meggyógyitani akarják. A polgármester tervbe vette, hogy az uj kölcsönből 30—40 millió koronát fordit a főváros egészségügyi borzalmainak enyhitésére, uj kórházak épitésére, régiek javitására. A programm gyönyörü, méltó a főváros vezetőjének szociális gondolkodásához és méltó Budapesthez. Nékünk nem is a programm ellen van kifogásunk, hanem ama sorrend ellen, amelyben a beruházásokat végezni akarják. A jog elemi iskolájában tanitják, hogy vannak hasznos, szükséges és luxuriózus kiadások. A kórházépités a legelsősorba tartozik, mert nemcsak szükséges, nemcsak hasznos, hanem nélkülözhetetlen és halaszthatatlan. De miért vállal a főváros olyan terheket magára, amelyeket jó időkben sem ő tartoznék viselni, hanem az állam. És miért akar ismét állami feladatot megoldani, mielőtt még biztositotta volna az állam hathatós támogatását, hozzájárulását. Ez a feltétel — szigoru parancs, igéret itt nem használ.

*

A burgonya

kellemetlen cikke lett az élelmiszerüzemnek, mert a miniszterelnök történetesen burgonyaszakértővé képezte ki magát és mint szakértő megállapitotta, hogy Budapest hihetetlenül drága burgonyát árusit. A miniszterelnök a nagy árnak az okát a szervezettlenségben látja, pedig mi elárulhatnók, hogy más bibije is van a dolognak. Amikor még a közélelmezési ügyosztályhoz tartozott a burgonya, annyit vásároltak belőle, hogy a hajdan erős burgonya romlásnak indult. A fővárost tetemes veszteség érte a burgonya-üzletnél és ennek a veszteségnek a terhével indult utnak a hatósági zöldségraktári üzem. Ez is egyik oka a burgonya rettenetes drágaságának, amely hálás és könnyü sikerhez juttatja mindazokat, akik Budapestre szeretnék háritani az országos bajok ódiumát.

*

Katasztrófa után.

Mi okozta a Szent János-kórházi katasztrófát? Ki a bünös? A százkezü kórházigazgató. Jobban javadalmazzák és szaporitják az ápoló személyzetet.

Buzay tanácsnok nyilatkozata.

Az uj Szent János kórház elmebeteg osztályának tragikus botránya felől ma már meglehetősen elterelődött a közvélemény eleven érdeklődése. Most már annak a munkának kell következnie, amely a javitás, a további szerencsétlenségeket megakadályozó intézkedéseket, szolgálja. Első pillanattól kezdve olyannak tetszett a tragédia, amely sporadikusan máshol is előfordulhatott volna, de a leginkább sulyosbitó körülmény az volt, hogy a főváros Uj Szent János kórházának átalakitott, kibővitett elmebetegosztálya csak január elején nyilt meg és alig egy hónapi működés után ilyen botrányos szenzációt tudott termelni.

A két bünös ápolónőt már elbocsátották. Elbocsátották a tizenhét esztendős fiatal leányt, akinek tapasztalatlanságán és hibáján kivül való tudatlanságán felül alig volt más büne, csak az, hogy elveszitette a fejét a katasztrófa pillanatában. Az osztályvezető ápolónőt más hanyagság is terheli amellett, hogy kiképzése is hiányos volt. Az igazi bünösök azonban nem ők voltak, hanem a rendszer, amelynek kialakulásában annyi körülmény és annyi hivatalos copf játszott közre, hogy ebben az utvesztőben sem lehet senkire ujjal rámutatni, hogy ez a bünös, hanem mindössze arra kell törekedni, hogy a javitást minél radikálisabban, minél terjedelmesebben és mélyrehatóbban meg lehessen valósitani.

Megtartották a vizsgálatokat.

— Kideritették a bünöket. —

Az Uj-Szent János-kórház tragédia dolgában egyszerre három vizsgálat indult meg és már be is fejeződött. Vizsgálatot inditott a rendőrség, a belügyminiszterium közegészségügyi felügyelője utján és végül a székesfőváros közegészségügyi ügyosztálya. A rendőrség némileg ismét elgaloppozta magát. A városházán legalább tele vannak panaszszal azok miatt a kommünikék miatt, amelyeket a rendőrség kiadott. Az egyik ilyen kommünikében például benne volt, hogy az ápolónő tulajdonképen konyhaleány volt. Ennek a kedves leiterjakabnak pedig a magyarázatát egy a kórház ügyeiben járatos hivatalos személyiség a következőkben mondta el a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Azon kezdem, hogy az Uj Szent János-kórháznak, mint az elmebeteg kórházaknak általában, *nincs is konyhája*, tehát a konyhalányokat nem is lehet ápolásra fölhasználni. Földalatti uton hozzák az ételt szállitó alkalmatossággal a régi kórházból. Minden nap más ápolónő a napos, aki az igy megérkező ételt várja és szétosztja. Ezt hivják „konyhás"-nak. A kihallgatást végző rendőrtisztviselőnek az ápolónő azt mondta, hogy aznap éppen a *„konyhás"* volt. Igy kerülhetett a lapokba az a kellemetlenül téves adat, hogy a kórházban *konyhalányok* végeznek ápolónői feladatokat.

Véget ért a belügyminiszterium vizsgálata is.

A napokban már a belügyminiszteriumban érintkezésbe is léptek a fővárossal és Buzay Károly tanácsnok is ott járt, hogy a szükséges információkat megadja. A következő stádium most az, hogy a belügyminiszterium leküldi a fővároshoz a közegészségügyi felügyelő jelentését, a melyre a közegészségügyi ügyosztály megteszi megjegyzéseit.

A városi vizsgálatot Buzay Károly tanácsnok, a közegészségügyi ügyosztály vezetője ejtette meg. Terjedelmes, mindenre kiterjedő jelentést adott át a polgármesternek. Ez a jelentés — mint értesülünk — bővelkedik a szenzációs adatokban. Rendkivüli szókimondással, sok helyen vádoló tendenciákkal épült föl ez a jelentés. Sok benne a megszivlelni való és a főérdeme, hogy benne van, ki mennyire bünös azoknak az állapotoknak a fölidézésében, amelyek az ilyen katasztrófát lehetségessé tették.

A százkezü főorvos.

— Nem ismerte a személyzetét. —

Van azonban ebben az ügyben még egy igen szókimondó ember. És ez *Hudovernik* Károly dr. egyetemi magántanár, az Uj Szent János-kórház igazgató-főorvosa. Szókimondását a sajtóban és a rendőrségen gyakorolta kiváltképpen. Sajnos, az ő szókimondásának értékét azonban jelentékenyen leszállitja az a körülmény, hogy a történtekért legelsősorban mégis őt terheli a felelősség. A zajos szereplésnek mintha kissé mosakodás jellege lenne.

Tény az, hogy a kórház elmebeteg osztálya januárban nyilt meg és igy Hudovernik professzornak rendkivül sok dolga lett volna. A szervezés munkája, a berendezkedés, a személyzet nevelése és a rendszerbe való beillesztése, mind ő reá várt. A professzornak azonban, aki igen kiváló szakember, egyéb nagy elfoglaltsága is volt és igy nem törődhetett a kórház állapotaival annyit, amennyi természetszerüleg szükséges lett volna. Hudovernik professzor ugyanis hadirendi szolgálatot végzett a Vöröskeresztnek is. A főváros többször fölajánlotta neki, hogy *föl fogja mentetni*, de *Hudovernik hallani sem akart róla*.

Igy azután igazán nem lehetett ideje az Uj Szent János-kórház ügyeinek intézésére, pedig nem tulzunk, ha azt állitjuk, hogy ha neki több ideje lett volna, akkor a veszedelem esélyei megfogytak volna. Igy persze nem lehet még azon sem csodálkozni, hogy a *most elcsapott fiatal ápolónőt Hudovernik igazgató nem is ismerte. Az egyik alorvos vette föl ezt az ápolónőt és kiképzését a főápolónőre bizta.*

Ennek a leánynak felületes kiképzése igen nagy részben volt oka a bajnak, annál is inkább, mert *a főápolónő kiképzése is igen hiányos volt, amint azt a főorvos vizsgálata hitelesen megállapitotta.*

Jó forrásból tudjuk, hogy Bárczy István polgármester erősen helyteleniti *Hudovernik* professzor szerepét és különösen azt, amikor őt is terhelik mulasztások, minden erővel másokra akart minden felelősséget háritani. Ugy tudjuk a *polgármester nem is fogja ezt a véleményét véka alá rejteni*, hanem mielőbb tudomására hozza azt a kórház-igazgató professzornak.

A másik idevágó következménye az lesz a dolognak, hogy *a főváros most már erélyesen követelni fogja*, hogy Hudovernik professzor, bármily nemes és hazafias intenciókból dolgozik is a Vöröskereszt javára, *hagyja abba ezt a müködését* és ha kell, föl is mentetni minden katonai funkció alól, mert teljes munkásságára szükség van.

Hudovernik tervei.

— Katona-ápolókat akart a női osztályon. —

Sok szó esett Hudovernik professzor egy memorandumáról is, amelyet a főváros tanácsának nyujtott be és amelyben az ápolószemélyzet jobb fizetését, nyugdijjogosultságát és a létszámszaporitását kivánta. Ez a memorandum azonban kissé görögtüzesnek tetszik, ha akkor emlegetik, amikor esetleg vádakat is lehetne kovácsolni a memorandum szerzője ellen.

Ezek a kérdések különben nem egyedül Hudovernik professzort foglakoztatták, sőt nem egyszer a tanácsban is napirendre kerültek. Hudovernik memorandumának különben igen groteszk részei is voltak. A háborus állapotokon például ugy akart segiteni, hogy az Uj Szent János-kórházban katonákat szeretett volna ápolóként alkalmazni és pedig *a női osztályon is.*

Akadt azután még egy másik furcsa eset is. Az ápolók és ápolónők fizetését fölemelte a főváros. A közegészségügyi ügyosztály költségvetésében már két esztendő óta a magasabb összegek szerepelnek. Ezt a költségvetést a belügyminisztérium is jóváhagyta. A nyugdijazás és az ápolók számának szaporitása dolgában szintén határozott már a közgyülés. Ezt a közgyülési határozatot azonban a belügyminiszter máig sem hagyta jóvá. *Az Uj Szent János-kórház igazgatósága* azonban — nyilván a közgyülési egyéb rendelkezések jóvá nem hagyására gondolva — félreértette a helyzetet és *nem utalványozta az ápolószemélyzet fölemelt fizetését.*

Buzay tanácsnok nyilatkozata.

— A kórházi szolgálat uj szervezése. —

A tények ilyen részletes ismerete alapján kérdést intéztünk Buzay Károly tanácsnokhoz, a közegészségügyi ügyosztály vezetőjéhez és megkértük, ismertesse azokat az intézkedéseket, amelyeket az Uj Szent János kórházban történt tragédia következményeként életbe akar léptetni. Buzay tanácsnok a következőket volt szives a Fővárosi Hirlap munkatársának elmondani:

— Az Uj Szent János-kórházban történt szerencsétlen esetből mi aligha tudunk tanulságokat leszürni. Mi előttünk igen világos, hogy az ápolószemélyzet fizetése kevés, hogy szükséges számukra a nyugdijjogosultság, a számukat is szaporitani kell és a kiképzésüket is jobbá kell tenni, biztosabb alapokra kell helyezni.

— Mondom, mi ezt mind tudtuk, valamennyi bajnak a leküzdésére régen megtettük az előkészületeket, de hogy ez még sem sikerült, nem a mi mulasztásunk. A mostani eset csak arra késztet bennünket, hogy fokozott erélyel fogjunk hozzá régi terveink megvalósitásához és hogy azoknak utjából minden akadályt elháritsunk.

— A fizetésemelést, a nyugdijjogosultság megadását és a személyzet szaporitását mi már régen elhatároztuk. Az Országos Közegészségügyi Tanács ebben az értelemben már régen előterjesztést tett a belügyminiszternek, de a belügyminisztériumnak az volt az álláspontja ebben a kérdésben, hogy *az egész ügyet országosan akarja rendezni és nem engedi a fővárosnak, hogy szeparáltan oldja meg ezt a kérdést.*

— Ma azonban tisztában vagyunk vele, hogy erre nem várhatunk. Régen tudjuk ezt, de kétségtelen, hogy elhatározásunknak az Uj Szent János kórházi eset uj lökést adott. *Igenis meg fogjuk valósitani a kérdés helyes megoldását.*

— Terveink szerint az ápolónők kezdőfizetésként 40 koronát, ruházatot, élelmezést, szóval a legteljesebb ellátást kapják. Időközönkint azután fizetésemelésben részesülnek, ugy hogy 90 korona havi fizetésig fölvihetik. Ez már egészen kielégitő honorálása lesz munkájuknak. A nyugdijat is megadjuk nekik és pedig szintén teljes ellátással. A létszám szaporitása szintén elmulaszthatatlan kötelességünk.

— Igen fontos kérdés az is, hogyan tudunk az ápolószemélyzetnek teljes és alapos kiképzést biztositani. E célból két kurzust létesitünk. Egyet a jobb, másikat a bal parton. Kaszárnyaszerü ellátásban részesitjük itt a noviciusokat, akik nemcsak elméleti, de egyben gyakorlati kiképzésben is részesülnek. A teljes ellátás mellett azután még mindenki kap még napi egy korona zsebpénzt is.

— Ezek azok a módok, amelyekkel, reméljük, el tudjuk érni, hogy jó és megelégedett ápolószemélyzetet biztositsunk a főváros kórházainak.

*

Buzay tanácsnok e nyilatkozata mindenesetre megenyugtató. Megnyugtató benne, hogy az ügyosztály a katasztrófa nélkül is gondolt a bajokra, amelyeket okvetlen ki kell küszöbölni. A fájdalmas pedig az, hogy a belügyi kormány, a vidéknek a fővárossal szemben való féltékenységének honorálása kedvéért, utját állta azoknak az intézkedéseknek, amelyekhez a fővárosnak meg lettek volna az anyagi eszközei is és meg lett volna hozzá az akarat is. Reméljük, hogy az Uj Szent János kórházbeli eset nemcsak a fővárosnak adja meg tervei megvalósitásának kikényszeritésére az akaratot, de a belügyi kormányt is jobb belátásra fogja vezetni.

Ördögüzés a tanügyi-osztályban

Wildner tanácsnok az „Ecce Homo"-ról„ a hadimuzeumról, a tanügyi választásokról, a sok pályázóról és a protekcióról.

A hónap végén tanitó-, tanitónő- és óvónővválasztások lesznek. A Fővárosi Hirlap legutóbbi számában megemlékeztünk róla, hogy milyen ostrom folyik a közoktatásügyi ügyosztály és különösen Wildner Ödön dr. tanácsnok ellen. A protekciónak azonban ezuttal igen kellemetlen dolga van a városházán, mert Wildner tanácsnok a puritánság füstölőjével ma valóságos ördögüzést visz véghez.

Nem érdektelen dolog betekinteni pár percre a hirtelenében ijesztő hirre vergődött tanácsnokhoz. Az ügyosztály helyiségei, amelyeket most alakitottak át, még alaposan festékszaguak. A titkár szobája valóságos bálterem lett. Benne egyetlen iróasztal és töméntelen szék. Félremagyarázhatatlan jele annak, hogy ide tulontul sokan járnak. Most azonban pár idősebb ur társalog csak a terem közepén. Iskolaigazgatók lehetnek és maguk is csodálkoznak, hogy milyen kevesen vannak. Ugy látszik, az ördögüzés fényesen sikerült, alig két hónap alatt belátták a protektorok, hogy itt hiába koptatják a cipőjük talpát.

A magas uraságok helyett egy boton-sántikáló, vadul tenyésző, torzonborz szakállu katona jön ki a tanácsnok szobájából. Sebesült tanitó, akinek számára félóra ideje is jutott a nagyon elfoglalt tanácsnoknak.

Wildner dr. a Déri Ferenc által örökül hagyott hatalmas kék iróasztal mellett ül. A hires tanügyi-tanácsnoki szoba nem változott. Csak Wildner néhány kedvenc képe vándorolt át a szociálpolitikai ügyosztályból és a középső asztalon néhány uj magyar váza.

Előbb néhány közszájon forgó kérdés iránt érdeklődünk.

— Igaz-e, hogy a főváros megvette az Ecce Homot?

— Nem, nem vette meg, — mondá kategórikusan a tanácsnok.

— Nem is akarta?

— Hogy akarta-e? Szó volt róla. De nem vette meg. Hogy milyen összegről volt szó, azt sem tudom, már elfelejtettem.

— Szó van arról is, hogy a főváros hadi muzeumot akar fölállitani.

— Hadi muzeum? mondja Wildner dr. — ilyen formában nincsen róla szó. Muzeumot nem csinálunk. Uj és külön muzeumot nem. De persze, ami hadiereklye a kezünkbe kerül, vagy amit meg tudunk szerezni, elhelyezzük a Fővárosi Muzeumban, aminthogy a Nemzeti Muzeum sem csinál egyebet.

Amikor aztán a tanitóválasztásokra kerül a szó, már sokkal pozitivebb válaszokat ad a tanácsnok.

— A választások valószinüleg a hónap végén lesznek — mondja — és igaza van önnek, hogy a nagyon kevés állásra nagyon sok a pályázó.

Előveszi az iveket, amelyeken a pályázók vannak előjegyezve és onnan mondja el a riasztó adatokat:

— Az elemi iskolákban 35 tanitónői állás kerül betöltésre és erre a 35 állásra 628-an pályáznak. Férfiak számára 25 állást hirdettünk és a pályázók száma 134. A polgári iskolákban még rikitóbb az arány. Itt vegyesen van szó férfi és női állásokról. A nyelv és történelmi szakcsoport megüresedett 8 állására 200, a mennyiségtan-természettudományi csoport 2 állására 98 és a testnevelési 3 állásra 72 pályázat érékezett be. Négy óvónői állás is betöltésre kerül és erre a négy állásra is 76-an pályáztak.

— Nagy föladat lehet — mondjuk — ebből a tömegből kiválasztani a legérdemesebbeket.

Hiszen valószinüleg sok közöttük a kiváló képesitésü is?

— Természetesen. A választás azonban még sem valami tulságosan nehéz. Első sorban a szolgálati érdemeket, a használhatóságot, a rátermettséget vesszük figyelembe.

Olyan egyszerüen, olyan természetesen mondja ezt, hogy szinte ebből a pár szóból is következtetni lehet a protekció-iszonyáról elterjedt hirek valóságára.

— Sok-e a protekció?

Wildner dr. mosolyog:

— Erről talán ne beszéljünk. A Fővárosi Hirlap ugyis megirta rólam, hogy gyorsan rossz hirre tettem szert. Minek öregbitenénk ezt a rossz hirt.

És mosolygott ujra igen jóizüen, igen barátságosan, hogy az embernek szinte kedve lenne valakit gyorsan beprotezsálni. De nem, kár lenne ezt a mosolygós arcot elfelhősiteni...

Üzérkedés a záptojással

Folkusházy, a szenvedélyes tojásgyüjtő

A mult évben feltünést és bizonyos tekintetben felháborodást is keltett az a hir, hogy a községi élelmiszerárusító-üzem tojáskereskedőknek adja el a város selejtes és részben közfogyasztásra alkalmatlan romlott tojását. Ezt az árut igen jelentős mennyiségben, minden pályázat mellőzésével, huzamosabb ideig három, Galiciából idevándorolt kereskedő kapta, névszerint: *Krämer* Izsák, *Weingarten* Herman és *Friedländer* Eisig, akik a városi tojáson hamarosan meg is gazdagodtak. A gyors meggazdagodásnak egyik módja az volt, hogy ezek a kereskedők azt a tojást, amelyik *„foltos tojás"* elnevezéssel jön a forgalomba és amelyik emberi táplálkozásra nem alkalmas, feltörve mint törött tojást forgalomba tudták hozni.

Akadtak sokan akik kifogásolták azt, hogy a város a rossz tojást áruba bocsátja és a községi élelmiszerárusító-üzem vezetőségét e miatt sok támadás is érte, Friedländerék szerződése ez évben lejárt és a városi élelmiszerárusító-üzem vezetősége sietett gondoskodni a rossz tojás értékesitéséről. Nem hirdettek ezuttal sem nyilvános pályázatot, hanem kitöltetlen ajánlati lapokat küldöttek el néhány tojáskereskedőnek. Ezeket az ajánlati lapokat február 1-éig kellett a kereskedőknek kitölteniök és az élelmiszerárusító vezetősége *a napokban döntött* az ajánlatok fölött. Ezuttal *Altmann* Mór és *Wilheim* József tojáskereskedők kapják a város rossz tojását, még pedig március 1-től december végéig. A mennyiség igen tekintélyes, az ajánlati lap arról tesz emlitést, hogy *a város háromszáz vaggon tojás feldolgozásából eredő selejtes tojást ad el a kereskedőknek.* Altmann, Wilheim naponként 4—5 láda törött, apadt, apró, uszó, erősen törött és ugynevezett foltos tojást vesznek a várostól.

Meg kell jegyeznünk, hogy a „törött tojás" emberi fogyasztásra még jó, azt a tojást nevezik igy, amelyik be van kissé horpadva, az erősebben töröttet „tálcatojásnak"-nak hivják azért, mert ezt az árut a kereskedők nagyobb tálcákon szokták forgalomba hozni. Ez a tojás is jó lehet még és mivel olcsóbb, a szegényebb emberek szivesen vásárolják. Az „apró tojás" szintén forgalomba hozható, az „uszó tojás"-t már csak pékek és cukrászok dolgozhatják föl, ellenben a „foltos tojás" — amelyik a világosság felé tartva, foltot mutat — *emberi táplálkozásra nem alkalmas, ennek szaga van, és az ilyen tojást csak ipari célokra, föképpen vegyi célokra szabad felhasználni.* A város ki is kötötte a pályázatot nyert tojáskereskedőknél, hogy ezek a foltos tojást csak ipari célokra adhatják el, azonban ez a kikötés visszaélések esetén inkább csak a városi élelmiszerárusító-üzemet fedi, egyébként teljesen illuzórius.

Ezek után joggal beszélnek most sokat az élelmiszerüzem eljárásáról. Nem érti ugyanis senki azt, hogy miért kell a törött, tálca és apró tojást tojáskereskedőknek eladni, amikor a községi élelmiszerárusitóüzemnek nem kis költséggel fentartott árusitó bodéiban, különösen a külvárosokban kellene azt árusitani a szegényebb emberek számára olyan áron, mint amilyen áron azt a város a tojáskereskedőknek eladja. Azt sem érti senki, hogy miért kell az emberi táplálkozásra már nem alkalmas foltos, végeredményben rossz tojást tojáskereskedőknek eladni, amikor ezt a tojást a város maga adhatná el vegyi ipari vállalatoknak. Ebben az esetben nem lehetne visszaéléseket elkövetni a tojással, de a visszaéléseket meg lehetne akadályozni ugy is, ha a városi élelmiszerárusító-üzem az ilyen árut denaturálná, esetleg bórral leöntené, ezért, hogy ez a tojás mint élvezhető cikk forgalomba hozható ne legyen. Hogy a városi vállalat miért nem cselekszik igy, azt senki sem tudja.

*

A közönséget most legjobban érdekli az, hogy a tojás az utóbbi időben lényegesen olcsóbb lett. A központi vásárcsarnok mellett lévő tojáspiacon ma már 170 koronáért sem akarják megvásárolni a kereskedők azt a láda tojást, amelyik karácsony előtt 320 koronáért is alig volt kapható. A kereskedők most olcsóbban adják a friss tojást, mint a városi élelmiszerárusító-üzem bódéi a hütőházi árut és 2 koronáért már 16—17 darab tojást lehet kapni. Munkatársunk a tojásbörze egyik legtekintélyesebb kereskedőjével beszélt, aki igy informált bennünket:

Ha valamelyes intézkedéssel lehetetlenné teszik azt, hogy bécsi tojáskereskedők és megbizottaik vásárolják össze a budapesti tojáspiac készleteit, akkor egy héten belül annyira lemegy a tojás ára, hogy a kicsinybeli forgalomban is adhat a kereskedő 20 darab tojást 2 koronáért. Bécsben a városi hatóság kiviteli tilalmat rendelt el a tojásra, nem tudjuk megérteni, hogy miért nem tilthatja meg a főváros tanácsa is a tojás kivitelét, hiszen a Zentraleinkaufsgesellschaftnak adott kiviteli engedély alapján ugyis szállitanak árut Németországba. Normális körülmények között az export lehetősége március elején ugyis megszünik, ebben az időben már gondoskodni kell a téli és őszi szükséglet fedezéséről, ha csak azt nem akarjuk, hogy az idén is 28—30 fillérbe kerüljön majd ősszel a tojás darabja. A városnak most kellene megtiltani a tojás kivitelét, mert ellenkező esetben a tojásunkat külföldre viszik, ott fogják elraktározni és később mi teljesen tojás nélkül állunk akkor, amikor a külföld szükséglete még a téli és őszi hónapokra is előre biztositva van.

Kétféle mértékkel

Vasárnapi munkaszünet és záróra

A vasárnapi munkaszünet fölfüggesztésének megszüntetésére vonatkozó miniszteri rendelet már megjelent. Mint ismeretes, a fölfüggesztést csak a kereskedelmi részére vonatkozólag szüntették meg, ellenben az ipari ágakra vonatkozólg tovább is érvényben maradt.

A városházán ebben a kérdésben bőséges tárgyalások folytak, amig ez az eredmény létrejött. Arra a kérdésre, hogy miért történt ez igy, illetékes helyen a következő felvilágositást kapta a *Fővárosi Hirlap* munkatársa:

A kereskedelmi kormánynál nem lett volna akadálya annak, hogy a munkaszünet felfüggesztését általában megszüntessék. Ez a terv azonban igen sok és különböző érdekbe ütközött. A kereskedők és iparosok mai érdekei egészen elágazók ebben a kérdésben. A kereskedőknek maguknak sem voltak a terv ellen kifogásaik, mert a vasárnapi árusitás nem valami lényeges. A kereskedelmi alkalmazottak viszont egyenesen kivánták, hogy — miután fixfizetésü emberek — meg legyen a vasárnapi pihenőjük. Az iparosok azonban a vasárnapi munkával is szépen keresnek, az alkalmazottaknak pedig a mai drágaság mellett egyenesen vágyuk az, hogy minél többet dolgozzanak és keressenek. Annyival is **inkább fontos volt** ez számukra, mert a vasárnapi munkát lényegesen jobban fizetik. Igy történt, hogy kétféle megoldást kellett keresni a kétféle érdek számára.

Ezzel szemben azonban még mindig nyilt kérdés, hogy mi lesz az esti zárórával. A kereskedelmi alkalmazottak ezen a téren igen élénk agitációt fejtenek ki és ugy tudjuk a városházán is foglalkoznak már a dologgal. A lökést erre az adja meg, hogy Bécsben most visszaállitották a 7 órai zárást, amelyet a háboru elején fölfüggesztettek.

Nálunk nem függesztették föl a nyolc órai esti zárást, mégis ha tiz ember kimegy az utcára, még kilenc órakor is nyitva vannak az üzletek, sőt vasárnap még még féltizkor is. A belvárosi kereskedők még leginkább betartják a törvényes zárórát, de más városrészekben egészen önkényesen kezelik azt.

Nők a közüzemek szolgálatában

Érvényesülésük és jövő kilátásaik.

A világháboru soha nem álmodott mértékben hozta meg a női munkának érvényesülését, a feministák egy óriási lépéssel közelitették meg céljaikat, amelyeket pedig kevés komoly ember vett komolyan. Megint kiderült, hogy nem a realitások alapján itélő okos emberek, hanem a fantázia által tüzelt agitátorok látnak a jövőbe. A világháboru meghozta a feministák diadalát, ha nem is teljes mértékben, de előttünk áll már a tény, hogy a hadbavonult férfi nép munkájának igen nagy részét nők végzik el s ahogy a tapasztalás igazolja, nem is rosszul. Nemcsak a férfiak munkabére, de munkajogviszonyok tekintetében a jogaikat is kisajátitották a nők, amennyiben a hasonló körülmények mellett hasonló jogokat is kaptak a munkaadóktól.

Klasszikus példáját teremtette meg a nő munkábavonásának Budapest székesfőváros, illetve a főváros területén müködő közlekedési és közüzletasági vállalatok. A *Közuti Vasut Társaság*, a *Budapesti Városi Villamos Vasut*, a főváros tulajdonába ment *Székesfővárosi Társaskocsi Vállalat* amely most a *Fővárosi Fuvartelep* intézése alá tartozik, végül a *Köztisztasági Hivatal* olyan üzemek, amelyeknek munkája egy óra halasztást nem tür. E közüzemek a háboru első napjától tömegesen alkalmaztak nőket a hadbavonult férfiak helyett. Az uj munkaerő bevált s ennek köszönhető, hogy a felsorolt négy nagyüzem zavartalanul funkcionál, az eleinte tapasztalt zavaroknak és hiányosságoknak ma már alig van nyoma. A háboru kitörése óta *közel 2000 nő lépett a közüzemek szolgálatába, ami által a törvény értelmében hivatalos személyek lettek.* A székesfőváros munkájának egy bizonyos részét ma nők végzik el s illetékes helyen már ma hangoztatják, *hogy jövőben, a háboru után sem fognak elzárkózni a női munkaerő elől*, amely bizonyos primitivebb munkakörben egyenlő értékü a férfi munkaerejével. Ez nagystilü szociális változásokat s eltolódásokat fog előidézni. A *Fővárosi Hirlap* a nagy problémát megillető komolysággal kivánván foglalkozni a dologgal, körinterjut csinált azoknál a székesfővárosi üzemeknél, melyek nagyobb számban alkalmaznak női munkásokat a hadbavonultak helyett. Az illető vállalatok üzemvezetői rendkivül érdekes adatokkal és tapasztalatokkal járultak hozzá a női munkaerő kérdésének a megvilágitásához.

A Közuti Vaspálya Társaság

forgalmi főnöke, Reőthy Károly, a következőket mondotta munkatársunknak:

— Vállalatunk szolgálatában ezidő szerint körülbelül ezer nő áll. Többnyire hajadonok. Tulnyomó részükkel meg vagyok elégedve, mindössze az alkalmazott nők 10%-át kellett eddig elbocsájtani, ami nem nagy arány, mert hisz az elbocsájtott férfiaké sem szokott kisebb lenni. Az elbocsájtásnak többnyire megbizhatatlanság és gondatlanság az oka, ami rendszerint abban nyilvánul, hogy nem ügyelnek a kocsik inditásánál, a lecsengetésénél, szórakozottak s figyelmetlenek. Az ilyen hibákat természetesen nem nézheti el a társaság. Egy-két nőt hütlenség miatt is elbocsájtottunk. A legtöbb női alkalmazott mint kalauz müködik. Erre a mesterségre 17 napig oktatjuk őket elméletileg és gyakorlatilag. E 17 nap után járó bért csak akkor kapják meg, ha már három hónapot töltöttek a vállalat szolgálatában. Három vizsgát kell tenniök, egyet a jegykezelésből, egyet az általános szabályokból, végül egy fővizsgát, melyet én magam vezetek. A fővizsgán átlag a tanulók 10%-a bukik el, ezek azonban nyolc nap mulva ujra vizsgára jelentkezhetnek. A felvételnek nincs más kelléke, mint a megfelelő kor és egészség és az erkölcsi bizonyitvány, előnyben részesülnek az elesett hősök özvegyei és leányai s a hadbavonultak feleségei s leányai. Minden vizsgán legalább öt hősnek az özvegye jelentkezik. Ezekkel igen méltányosan

bánunk s joggal számithatunk arra is, hogy ilyen asszonyokkal szemben az utazóközönség is szépen viselkedik.

Általánosságban meg vagyunk elégedve a női alkalmazottakkal. Rendkivül udvariasak. A dolgukat hiven elvégzik. Csak egy baj van velük. Számolni nem igen tudnak. Legtöbbje az egyszeregyet sem tudja. Ha kérdezzük, mennyi hatszor hat, sirva fakadnak a felelet helyett. Ennek az okát abban kereshetjük, hogy bizony nem igen iskolázottak. A női személyzet tulnyomó része jobb cselédekből, szobalányokból, gyári munkásnőkből, iparosnőkből, ápolónőkből, hadbavonultak feleségeiből, háztartásbeli leányokból áll. Ugy látom, sokan közülök már kezdenek számolni tanulni, hisz itt is a gyakorlat teszi az embert. A nőknek 14 napi felmondása és ugyanoly jogigénye van, mint a férfiaknak. Akik beváltak, azokat természetesen a háboru után is meg fogjuk tartani. Valamennyi harctérről visszatért alkalmazottunkat, ha csak valamennyire munkaképes, ismét alkalmazni fogjuk, annál is inkább, mert igen nagy szükség lesz a férfi munkaerőre, dacára annak, hogy a női munkaerő konkurrenciája nem sejtett mértékben lendült fel. Nemcsak az egészségesen, de lehetőleg a rokkantul visszatért férfi alkalmazottakat is visszavesszük, nekik megfelelő munkakörbe. Száz szónak is egy a vége: a női munkaerő bevált, ahogy bevált Németországban is. A közuti volt az első közlekedési vállalat, amely nőket alkalmazott a hadbavonultak helyett s mikor az uj rend bevált, átvette Bécs városa is.

A Budapesti Városi Villamos Vasut

részéről Sztrokay Imre igazgató igy nyilatkozott:

— Vállalatunknál 56 hivatalnoknő, 341 kalauznő — a földalatti vasuttal együtt —, 154 kocsitisztogatónő, 3 gépápolónő és egy kazánkezelőnő van alkalmazva. Eddig 800 nőt képeztünk ki a szakmában, de sokan nem tudtak megbarátkozni a pálya nehézségeivel. A nőkön kivül 389 férfikalauzunk van még, ezeket most kocsivezetőkké képezzük ki s 208-an már vizsgáztak is közülük. Az a szándékunk, hogy csak női kalauzaink legyenek, legalább amig a háboru tart. Semmi kifogásunk nincs a női alkalmazottak ellen, sokkal udvariasabbak, mint a férfiak, s az utasokkal jobban tudnak bánni. Éppen azért, aki jól bevált, azt a háboru után is meg fogjuk tartani, de azért természetes, hogy a harctérről visszatérő alkalmazottainkat is visszavesszük s munkabirásukhoz képest helyezzük el őket. A nőket kalauzokká 4 heti kurzusban képezzük ki. E kurzus elvégzése után vizsgát kell tenniök.

A Fővárosi Fuvartelep

igazgatója, dr. Gattein Hugó is nyilatkozott munkatársunk előtt s a legnagyobb megelégedését fejezte ki a vállalatnál alkalmazott nők teljesitménye fölött. Pontosak, lelkiismeretesek. 3—4 nap alatt megtanulják az omnibuszkalauzi mesterséget, ami egyébként nem valami nagy tudomány. A vállalat szolgálatában áll 25 női kalauz, 2 női kocsis és hat vontató. A strapát jól birják. A háboru után is meg fogjuk tartani őket. Gattein a női munka konkurrenciáját erősen fejlődő képességünek tartja.

Hasonlóképen nyilatkozott a kérdésről a

Köztisztasági Hivatal

részéről Balló Alfréd igazgató.

— Mindenki azt hitte, — monda, — hogy az utcaseprésre a nő a legalkalmasabb, mert hisz ez női resszort. Tévedtünk, a nő sokkal kevésbé alkalmas az utcaseprésre, mint a férfi. Mert ez erős, robusztus munka, amelyet hátráltat a szoknya és a nők idegessége, amellyel az egyre robogó kocsik között dolgoznak. Sok utcaseprőnek jelentkezett nőt kellett elbocsájtanunk, pedig a bérük ugyanolyan magas, mint a férfiaké, napi 4 korona. Most összesen 60 női utcaseprőnk van, ezek azonban kitünően beváltak. Több is lenne, de sok utcaseprőnő a napi 4 koronából pénzt spórolt — kaucióra. A villamos kalauznőknek ugyanis 50 korona kauciót kell letenniök. Mikor ez összeg együtt volt, elmentek a villamoshoz. Akadályozza a nőt az utcaseprésben asszonyi mivolta is, áldott állapot s a menstruáció idején minimális munkaképessége. A szentlőrinci szemméttelepen 80 nő dolgozik mint napszámos. Berlinben helyesen csinálják, hogy a forgalmi és köztisztasági vállalatnál alkalmazott nőket nadrágba bujtatják, a mi munkásnőink azonban nem igen mennének bele ebbe a reformba. Az egyetlen város, ahol kizárólag nők söprik az utcát, München. Mindenütt másutt csak kisebb-nagyobb mértékben vált be a női munkaerő rendszere.

Furor kinematograficus

Décsi Gyula levele.

A főváros, mint tudjuk, meg akarja és meg fogja adóztatni a mozikat. Ez helyén való dolog, egyuttal azonban azt a kötelességet rójja a hatóságokra, elsősorban a rendőrségre és fővárosra, hogy behatóbban foglalkozzanak a mozik dolgaival, müködésüket pedánsabbul ellenőrizzék. Ha már a mozi annyira avanzsál, hogy Budapest közigazgatásának költségeihez hozzájárul s minden egyes mozilátogató a köznek adózik, akkor a mozilátogató megérdemli, hogy törődjenek az ő biztonságával. Legutóbbi számunkban hirt adtunk a nagy pánikról, amelynek szinhelye a Teréz-köruti *Mozgókép Otthon* volt. Utólag ki kell egészitenünk ezt a riportot. Nemcsak az történt, hogy a furor kinematografikusnak néhány ájult asszony és letiport ruhaalj lett az áldozata. A pániknak komolyabb következményei is voltak. *Többen a megrémült közönség köréből kisebb-nagyobb sérüléseket szenvedtek, ugy hogy a mentők részben a lakásaikra, részben a kórházba vitték őket.* Ebből fogalmat alkothatunk magunknak a pánik nagyságáról. Ezenfelül akcióba léptek azon az emlékezetes estén a pánikok lefölözői, a tolvajok is.

Ugy tudjuk, hogy minden moziban van rendőri inspekciós, amelynek fejében a mozik egész rendes összeget fizetnek. A nagyobb mozikban, ugy a Mozgókép Otthonban is rendőrtisztviselők végzik az inspekciós szolgálatot. Az illető inspekciós tisztnek tehát jelen kellett lennie a pániknál. Valószinünek tartjuk, hogy az esetről, amelynél kórházi ápolást igénylő sérülések és rendőri nyomozást igénylő lopások történtek, jelentést tett felettes hatóságának. Csodálatos ennélfogva, hogy a rendőrség sajtóirodája, amely minden csip-csöp eseményről hirt ad a sajtónak, a Mozgókép Otthonban történt pánikról nem emlékezett meg. Miért marasztalta le a rendőrség erről az érdekes hirről a napilapokat?

Még egy jellemző esetet mondunk el. A pánik alkalával elájult többek között egy egyéves önkéntes is, aki sulyos kalandját azzal a kikötéssel mondotta el, hogy nevét ne irjuk ki. A szegény fiatalembert a mentők szállitották a kórházba és csak itt vette észre, *hogy nemcsak egészségét hagyta a Mozgókép Otthonban, de pénztárcája, órája láncostul és az atyja fényképe is eltüntek.* Valaki a nagy tumultusban elszedte tőle.

A megkárositott önkéntes erre levelet irt a Mozgókép Otthonnak, elpanaszolta baját s annak rendje és módja szerint kérte a kárának megtérítését. Erre a levélre *Décsi* Gyula, a Mozgókép Otthon tulajdonosa a következő, *németnyelvü levélben* válaszolt a mi emberünknek:

„Megkaptuk b. levelezőlapját és *igen örvendünk, hogy állapota már javul.* Sajnos, az ön károsodásáról semmit sem sikerült megtudnunk. A mi személyzetünk mindenképpen megbizható, ha valami helységeinkben elveszik, azt a személyzet egész biztosan beszolgáltatja. Mielőbbi teljes jobbulást kivánunk. Tisztelettel: *Décsi* s. k."

A szegény kis önkéntes bizonyára Décsi ur jókivánsága nélkül is meg fog gyógyulni, ellenben „elveszett" tárgyait majd a biróság segitségével fogja visszaszerezni.

Kubanek Vencel kérelme

A budai Vigadó-vendéglő bérlete.

Három esztendővel ezelőtt hosszabb vita után a közgyülés évi 3000 korona bérért Kubanek Vencelre ruházta a nagyforgalmu budai Vigadó vendéglő-helyiségeinek bérletét. A balkáni krizis akkor dühöngött a legnagyobb mértékben és éppen ezzel indokolták meg a bérösszegnek csekélységét.

A szerződés három esztendőre szólt és 1916. julius 31-én jár le. Kubanek Vencel most ujból pályázik a vendéglőre. Pályázati kérvényében mélabus fájdalommal vázolja a sulyos gazdasági helyzetet, amely számára lehetetlenné teszi, hogy — miként ezt óhajtaná — megduplázza a bérösszeget. A városgazdasági ügyosztály előterjesztést tett, hogy a közgyülés hosszabbitsa meg ujabb három esztendőre, tehát 1919. julius hó 31-ikéig a bérletet és engedje meg, hogy Kubanek Vencel továbbra is mindössze 3000 koronát fizessen évente. Kubanek hat esztendőre kérte a bérletet, ami nyilván azt mutatja, hogy dacára a háborus pangásnak, mégis jól érzi magát a bérletben. A városgazdasági ügyosztály előterjesztése, amelyhez a pénzügyi bizottság is hozzájárult, csak három esztendős bérszerződés megkötését javasolja, mi azonban azt hisszük, hogy a fővárosnak nem szabad megkötni a kezét a háboru utáni időkre és ha már a bérösszeg olyan alacsony, mint eddig volt, legfőljebb egy esztendős szerződés meghosszabbitásba egyezzék bele a közgyülés.

Cookék ellen

Világutazási irodát létesitenek

Hirt adtunk arról, hogy a „Bund Deutscher Verkehrs-Vereine" a mult hónapban Lipcsében ülést tartott, hogy a központi hatalmak idegenforgalmáról tárgyaljon és hogy ezen az ülésen Magyarországot Vita Emil dr. tanácsnok képviselte. A főváros idegenforgalmi bizottságának mult heti ülésén a tanácsnok beszámolt utjáról és elmondotta azt a tapasztalatát, hogy a németek célja kettős: egyrészt tisztán közérdekü, de másrészt üzleti tervük van, paralizálni akarják az angol-amerikai Cook-irodának müködését a háboru után. A lipcsei konferencia szükségesnek mondotta ki, hogy

az államvasutak vezetése alatt a nagy utazási vállalatok bevonásával egy közös nagy világ-utazási iroda létesittessék s annak előmunkálata már most foganatba vétessék.

Az idegenforgami bizottság — nevéhez illően — idegenkedéssel fogadta ezt a tervet, mert ugy látta, hogy Magyarország érdekeit ismét háttérbe akarják szoritani és ismét a németek és az osztrákok akarnak gyámkodni fölöttünk. De Vita tanácsnok megmagyarázta, hogy a Reisebureau, a meglevő ilyen intézmények bevonásával, egy egységes iroda volna Berlinben, Bécsben és Budapesten, amelynek Berlinben magyar és osztrák, Bécsben német és magyar, Budapesten német és osztrák fiókjai volnának berendezve. Ebben azután megnyugodtak a bizottsági tagok, elfogadták az ügyosztály előterjesztését, amely szerint a kormányt felkéri a főváros a kérdés tanulmányozására. Tudomásul vette továbbá a bizottság, hogy a Woerl lipcsei könyvkiadó cég Reisehandbücher kiadásában Budapestről megjelent kalauz legutóbbi kiadása elfogyván, Thirring statisztikai hivatali igazgató kiigazitotta és ujjáalakitotta a könyvet, amelynek megjelenését a főváros szubvencióval tette lehetővé.

43-50 éves népfelkelők hadiszolgálatra is kiterjedő

életbiztositást

kötheznek pótdij nélkül az

„Atlas" életbiztositó-társas ágnál

Budapest, V., Bálvány-utca 18. szám

Élelmiszerközpont

A belügyminiszter körrendelete.

A képviselőház drágasági vitájában szóvátették, hogy a Magyar Város- és Községfejlesztési r.-t. által alapitott élelmiszerközpont a kormánytól jogosulatlan előnyöket csikar ki. Hogy ez az állitás mennyire ellenkezik a valósággal, annak illusztrálására leközöljük a belügyminiszter határozatát, amellyel az uj alapitást tudomásul vette s amelyet körrendeletben közölt az összes törvényhatóságokkal. A határozat a következő:

A Magyar Város- és Községfejlesztési Részvénytársaságnak.

Budapest.

112499. szám. III-c

Tárgy: Magyar város- és községfejlesztési részvénytársaság budapesti cég beadványa a közélelmezés ügyében.

A részvénytársaságnak folyó évi szeptember hó 21-én és folyó évi október hó 7-én kelt beadványait, melyekkel a közélelmezés terén való közreműködését felajánlja, köszönettel vettem s a velem együtt érdekelt kereskedelemügyi s földmivelésügyi miniszter urakkal közöltem.

A nevezett miniszter urakkal egyetértőleg van szerencsém a részvénytársaságot értesiteni, hogy miután a közélelmezés terén számos oly tennivaló van, amelyeknél az államhatalmi eszközökkel való beavatkozás a meglevő forgalmat rázkódtatásoknak tehetné ki, az ilyen beavatkozástól, a kormány természetszerüleg a lehetőség szélső határáig tartózkodni kiván, szivesen látja azonban, hogy azokra a cikkekre nézve, amelyeknek természetes érzékenysége az erősebb rendszabályok tekintetében óvatosságra int, mega a kereskedelem és a fogyasztás karöltve keresse a megfelelő szervezkedést. — Ebből a szempontból a t. Részvénytársaságnak azt a kezdeményezését, hogy a törvényhatóságok részére beszerzési központot létesit, tudomásul vesszük.

Ami az erre vonatkozó formát és keretet illeti, a Részvénytársaság beadványában kizárólagossági jogra, állami kedvezményekre, vagy éppen anyagi támogatásra vonatkozólag kérelmet nem terjesztett elő, sőt vállalkozását voltaképpen a szabad kereskedelmi verseny alapjára kivánja fektetni.

A kormány részéről való jóváhagyó nyilatkozatra tehát szükség nincsen s ennélfogva tájékoztatásul csak a törvényhatóságok és közjogi testületek részvényjegyzései tekintetében jegyzem meg azt, hogy vagyonfelügyeleti szempontból a részvényjegyzések abban az esetben számithatnak a szükséges felsőbb hatósági hozzájárulásra, ha a részvényjegyzés az illető törvényhatóság, város, vagy község viszonyainak megfelelő lesz. Ebben a tekintetben pedig első helyen az bir döntő jelentőséggel, hogy a jegyzés a közület vagyoni erejével arányban maradjon.

Budapest, 1915. évi október hó 8-án.

Sándor s. k.

Szepesi virsli

Az élelmiszerüzem üzletei

A községi élelmiszerüzem végre maga is kezdi belátni, hogy a mai formájában nem lehet komoly tényezője a főváros élelmiszer ellátásának. Huszonöt bódéban és tiz lóhusszékben nem lehet felhalmozni a milliós főváros napi szükségletét. Ennek a belátásnak tudjuk be azt a hirt, hogy az élelmiszerüzem, amely már korábban megvett két üzletet a József-körúton, most megvásárolta Szepesi Frigyes hentesmesternek a Nagymező-utca 35. és Dob-utca 83. sz. alatti levő hentesüzleteit. Szepesi nem marad üzlet nélkül, mert mesterségén kivül tulajdonosa az Equator-kávéháznak, amely a Rózsa- és Wesselényi-utcák sarkán van. Szerdán nyitja meg az élelmiszerüzem a két uj üzletet, amelynek vételára, hir szerint, 20.000 korona volt.

Az élelmiszerüzem tehát eljutott oda, hogy nem bir kellő módon konkurrálni a magánüzletekkel és kénytelen azokat kisajátitani. Nem tudjuk, hogy a vételár tulajdonképen minek az ellenértéke: az üzlet átengedésének, a vevőkör átruházásának, az áruraktárnak, a helyiségnek, vagy a berendezésnek. Azzal a szkepszissel kell tehát a hirt fogadnunk, amely a községi élelmiszerüzem minden ténykedéséhez tartozik.

Események

Közgyülés.

A főváros törvényhatósági bizottsága szerdán hosszadalmasnak igérkező közgyülést fog tartani. Nem lehetetlen, hogy a közgyülés napirendjére pótlólag felveszik a 21 milliós függőkölcsön prolongálására vonatkozó előterjesztést. A Weisz Manfréd másfél milliós alapitványából épitendő tüdőbeteg-szanatórium telekkérdését a tanács — igen helyesen — a közgyülés elé terjesztette. Biztosra vesszük, hogy a közgyülés humánusabbnak fog bizonyulni, mint a pénzügyi bizottság. A legnagyobb vita kétségenkivül a Cavargőzös partbérleténél lesz. Az előterjesztés szerint a főváros annakidején a kormány ajánlatára állapitotta meg kedvezményes árban a vállalat partbéreit. A leghelyesebb volna, ha a közgyülés egyáltalában nem kötne szerződést a Csavargőzössel, de ha ennek akadálya van, akkor legalább ne 200 koronás pénzbirság legyen a szerződés szankciója, hanem komolyabb büntetés. Ha indítványok, interpellációk nem lesznek, vagy ha a miniszterelnök képviselőházi felszólalása nem kerül szóba, ugy nagyobb emóciók nélkül fog lefolyni a közgyülés.

Hadifoglyok elhelyezése.

A hadifoglyok elhelyezése körül a hadvezetőség minden visszaélést meg akar akadályozni. Ebből a célból a fővároshoz fordultak, hogy hatóságilag állapitsák meg azoknak a vállalkozóknak a megbizhatóságát, akik hadifoglyokat kérnek. A tanács ezt a missziót a közgazdasági ügyosztályra bizta. Vita Emil dr. tanácsnok már meg is kezdte az ellenőrzés megszervezését. Ez az ellenőrzés elsősorban arra vonatkozik, hogy a hadifoglyok más munkásokat ki ne szoritsanak alkalmazásukból, hogy a vállalatok érdemesek-e arra, hogy hadifoglyokat kapjanak, hogy a hadifoglyok ellátása, egészségi állapota megfelel-e a követelményeknek. A bizottságban, amely ezt a tekintélyes munkát végzi, a közgazdasági ügyosztály részéről Pertik dr. fogalmazó, a főorvosi hivatal részéről Végh János dr. tiszti orvos és egy rendőrtiszt fognak részt venni.

A főváros kölcsöne.

Ismeretes, hogy a főváros megállapodott a postatakarékpénztárral egy 22 milliós kölcsön felvétele ügyében, amely kölcsönt a postatakarékpénztár 4.38 százalékkal folyósitani is hajlandó volt. A Világ jelentése szerint a főváros azonban egyelőre nem veszi föl a kölcsönt. A mi értesülésünk szerint a kölcsön folyósitása azért szenved halasztást, mert Teleszky pénzügyminiszter még nem adta meg a postatakaréknak a hozzájárulást.

Visszautasitott vád.

Legutóbbi számunkban *„Háztulajdonosok a liftgyárosok és kéményseprők ellen"* cimen megirtuk, hogy a Budapesti Háztulajdonosok Szövetségének egy nagyobb küldöttsége *Perl* Soma dr. bizottsági tag vezetése alatt *Harrer* és *Vita* tanácsnokoknál járt a városházán, akiknek segitségét kérték a kartelbe lépett budapesti liftgyárosok zsarolásai ellen. Erre a tudósitásunkra *Freissler* Antal cs. és kir. udv. felvonógyárostól az alábbi helyreigazitást kaptuk: „Az 1914. évben életbelépett liftszabályzat értelmében az előljáróságok utasitották a háziurakat, hogy szakértő liftgyárosok által vizsgáltassák felül a házban alkalmazott liftet s amennyiben az nem felelne meg az előirásnak, azt a szabályzatnak megfelelően alakittassák át. Ha a háziurak ilyen megbizással fordulnak hozzám, kötelességem azt teljesiteni, *de kijelentem, hogy sem az átalakitási munkát, sem a karbantartást nem vállalom szivesen, mert arra csak ráfizetek.* Nem hivatásom, hogy a liftgyárosokat megvédjem, de a magam nevében tiltakozom az ellen, hogy az én cégem bárkit is kizsaroljon. Ha előfordultak ilyen esetek, akkor a háziurak ne általánositsanak, hanem nevezzék meg és állitsák pellengérre azokat a gyárakat, amelyek arra rászolgálnak, de tisztességes céget ne gyanusitsanak. Végül még kijelentem azt is, hogy nem vagyok és nem voltam senkivel kartelben."

Grünwald-Schifferék a vidéken.

Grünwald és Schifferék, miután a fővárossal nem sikerült semmiféle tejüzletet csinálni, minden erőlködés és próbálkozás dacára, most vidékre mennek vendégszerepelni. Hogy ott több szerencsével fognak operálni, mint a fővárosban, az nagyon is kétséges még. Ujabban Székesfehérvár városát boldogitják a Palatinus-házak „hires" épitői, akik napi 4000 liter tej szállitására tettek ajánlatot a városnak. A cégnek ott a környéken Ercsin van birtoka és onnan szállitják majd a tejet Székesfehérvár városának, amely még nem mondta ki a boldogitó igent a Grünwald-Schifferék nagyfelkü ajánlatára.

A TŐKE

Szemle.

A háborus közgazdaság monopolisztikus jellege. — A termelés fokozása. — Az értéktőzsde megnyitása. — A valutapiac javulása.

A szocialisták nem akarták a háborut. Minden erejükkel tiltakoztak ellene. És mégis azt kell látniok, hogy ideáljaikat, melyekért a békében hiába küzdöttek, éppen a háboru valósitotta meg. Különösen áll ez gazdasági berendezésünkre, mely a háboru alatt mindinkább szocialisztikus és monopolisztikus jelleget ölt. Az államnak a gazdasági téren való mindenható szerepe, a különböző beszerzési és eladási központok felállitása, az árak maximálása, a H. T. által gyakorolt gabonamonopólium és a legszükségesebb anyagok rekvirálása: mindezek olyan intézkedések, melyek a legradikálisabb szocialista elvekkel is összhangzásban vannak. A szabad kereskedelem ugyszólván megszünt. Mindennek tetejébe azután most a központok központját akarják megalapitani, mely az összes nyersanyagbeszerzést és eladást eszközölné. Ennek a szervezetnek a tulajdonképeni működése a békekötés utáni időkre esnék. A gazdasági élet monopolisztikus berendezését tehát a háboru utáni korszakra is át akarják vinni, amit azzal indokolnak — és talán nem is alap nélkül, — hogy a gazdasági élet katasztrófáját csak átmeneti intézményekkel lehet elháritani. Hogy milyen konjunktura és milyen gazdasági viszonyok lesznek közvetlenül a háboru után, arranézve nehéz jóslásokba bocsátkozni, de az már most is megállapitható, hogy a gazdasági élet csak nehezen és nagyon lassan fog megszabadulni attól a monopolisztikus jellegétől, melyet a háboru alatt öltött magára.

*

A képviselőházi tárgyalások nem sok épületes dolgot produkáltak. Megint bebizonyult, hogy a legfontosabb gazdasági kérdések tárgyalásánál sem tudjuk a politizálást és személyeskedést elkerülni. Hallottunk azonban józan beszédeket is, melyek nemcsak a bajok felsorolására szoritkoztak, hanem azok orvoslását is megjelölték. Ezek a felszólalók, köztük a belügyminiszter is, a termelés fokozása mellett foglaltak állást. És abban igazuk is van. Mert hiába állitunk föl központokat, hiába maximálunk és rekvirálunk, ha ugy a mezőgazdasági, mint az ipari termelés napról-napra csökken. Ha ez igy megy, akkor maholnap nem lesz mit rekvirálni és nem lesz mit a központoknak beszállitani. Csakhogy a termelés fokozására nagyobb munkaerő és intenzivebb munka szükséges, ugy hogy ennek a kérdésnek a megoldásánál katonai nehézségekkel kerülünk szembe. Azonban a gazdasági és katonai szempontokat itt is valahogyan összhangzásba kell hozni, mert az eddigi tapasztalatok megmutatták, hogy a háboru győzelmes befejezését csak áttörhetetlen katonai és erős gazdasági fronttal együtt lehet biztositani.

*

Az értéktőzsdék megnyitása, a budapesti és bécsi egybehangzó értesülések szerint küszöbön áll. Azt is jelentették félhivatalosan, hogy a magyar és az osztrák kormány megállapodtak ab-

ban,hogy a mostani magánforgalom kibővitése a budapesti és bécsi tőzsdén azonos elvek szerint történjék. A főszempont az, hogy a spekulációt a háboru alatt lehetőleg korlátozzák. A mostani teljesen magántermészetü forgalom félhivatalos jelleget fog ölteni, amennyiben az üzletek a tőzsdetanács és a giro ellenőrzése mellett fognak köttetni. Árfolyamjegyzés is lesz, de ez nem lesz hivatalos. A forgalom a tőzsde nagytermében fog lebonyolittatni. Csak kassza-üzletek lesznek köthetők. A forgalomban a bankok képviselői is részt fognak venni. Az értékpapirkereskedők egyesülete nincsen nagyon megelégedve ezzel a megoldással. Be kell látniok azonban, hogy a háboru alatt az értékpapirüzletet nagy óvatossággal szükséges kezelni. Gondoljunk csak arra, hogy egy kedvezőtlen harctéri jelentés milyen pánikot idézhet elő, ha a spekulációt szabadjára engednék. Az bizonyos, hogy az értéktőzsde normális funkcióját a háboru alatt nem lehet teljesen helyre állitani. Viszont azt helyeselhetjük, hogy a magánforgalom keretei kellő ellenőrzés mellett kibővittetnek. Érdekes, hogy mihelyt a budapesti tőzsde megnyitási tervének hire ment, a semleges államokból sok ajánlat érkezett az itteni bankokhoz, melyek végeredményükben azt célozták, hogy a bankok ellenséges államokbeli cégek számlájára értékpapirokat adjanak el. Csakhogy a mi bankjaink átláttak a szitán és ezeket az ajánlatokat kereken visszautasitották.

•

A devizapiacon beállott enyhülés és ezzel kapcsolatban a koronértéknek a külföldi piacokon beállott javulása bizonyitja, hogy kellő intézkedésekkel, melyeket már rég meg kellett volna tenni, a valuta romlásának elejét lehet venni. Lényegesen hozzá fog járulni a javuláshoz a kormánynak az a rendelkezése, mely egyes cikkeknek behozatalát eltiltja, más cikkeknél pedig a vámnak aranyban való fizetését teszi kötelezővé. A német piacon felvett uj valutakölcsön is hozzá fog járulni a helyzet tisztázásához. De ez még mindig nem elég.

Meg kell kezdeni nálunk is az aranygyüjtést a jegybank részére, mint ahogyan azt Németországban és Franciaországban teszik. A legradikálisabb módszer az volna, hogy mindenkit, akinek korona értékü aranypénze van, arra kényszeritenének, hogy azt hasonló értékü bankjegyek ellenében az osztrák-magyar banknak szolgáltassa be. Szelidebb mód volna az, hogy a beszolgáltatott arany helyébe aranycertifikátumok adatnának ki, amelyek a békekötés után aranyra visszaváltatnának. Végül célra vezetne az is, ha az arany tárgyak tulajdonosait rendeleti uton arra köteleznék, hogy ezeket a tárgyakat a jegybankban letétbe helyezzék. A jegybank pedig kötelezné magát, hogy ezeket a tárgyakat a békekötés után visszaadja. Ez az utóbbi mód azért is ajánlatos, mert csak a gazdagabb osztályt sujtaná, mely ezt az áldozatot könnyen meghozhatná.

Cukortezaurálás

Cukorjegyek lesznek. — A főváros cukorkészlete. — Lisztcukor.

Csak elvétve lehetett hallani eleinte, később azonban egyre jobban terjedt el a hire, hogy kevés lesz a cukor. Kávéházban, ha két ember összebujt és titokzatosan beszélgetett, villamoson, ha szatyros asszonyok összekerültek, zugbörzéken, ha az ügynökök hangosan gsefteltek, biztosan cukorról esett szó. Az utcán ha letakart kis kocsit toltak óvatosan sietve, ha családapák görnyedt háttal misztikus csomagok sulya alatt izzadtak, bizonyos, hogy egy édes, drága cukorüzlet került sietve lebonyolitásra. A kis háztartások, éppen ugy mint a nagyobbak és vagyonosok, a füszerkereskedők, árspekulánsok, speditőrök, alkalmi vállalkozók, valamennyien a cukorra vetették magukat. Ez lett hamarosan a „titkos tip" a spekuláció kedvenc cikke, tulfizették a maximálisárakat is, csakhogy nagy mennyiségü cukorhoz jussanak. Valósággal tezaurálták a cukrot és igy történt, hogy öreg, már aranylakodalmukat is megült öreg házaspárok, akiknek napi szerény tiz kocka a szükségletük, métermázsa számra vásárolták a cukrot, cukorhiánytól való félelmében az élelmes, jó összeköttetéssel rendelkező spekulánsok vaggonszámra halmozták fel készleteiket a fővárosban, titkos, legtöbbnyire kültelki raktárakban. Most, hogy megalakul a cukorközpont és az egy métermázsán felüli készleteket rekvirálni fogják, persze meg fog szünni ez a lehetetlen helyzet. A felhalmozott cukor visszakerül hamarosan a cukorközponthoz, amely viszont a fogyasztóknak továbbitja. A cukorrekvirálás azonban még nem teremtene véglegesen konszolidált helyzetet a piacon, mert hiszen a rekvirálás után is megtörténhetik ugyanaz, ami most, hogy ügyes spekulánsok összehalmozzák a cukrot, ezért nagyon valószinü, hogy a cukorközpont nem fog féluton megállni és a rekvirálással megelégedni, hanem szabályozni fogja a belföldi fogyasztást cukorjegyek kibocsátása révén. Ugy értesülünk, hogy az eddigi tanácskozásokon fel is merült már ez a terv, amelyet szimpatikusan fogadtak, de megvalósitása fölött természetesen nem döntöttek.

A főváros egyelőre még elég hosszu időre van ellátva cukorral. A készleteit ezidőszerint, körülbelül 25 vaggonra becsülik. Eddig a füszerkereskedőknek adta a főváros a cukrot, de a cukorközpont létesülése folytán ez is meg fog változni a jövőben. A 25 vaggont ugyan nem valószinü, hogy rekvirálni fogják, de ha ez elfogy, akkor majd a cukorközponttól kapnak cukrot a füszerkereskedők is. Persze a kockacukor és süvegcukor nem fedezi egyedül a nagy szüségletet és ezért lisztcukrot is fognak forgalomba hozni ládában és zsákban.

Sok vidéki városban van is már lisztcukor forgalomban. Igy Szentes városában a lisztcukor árát 1.12 és 1.14 koronában maximálták. Érdekes még, hogy a legutolsó város, amely cukrot kapott a karteltől Kassa városa volt. Ez a város 40.000 kg. süveg és kockacukrot vásárolt a karteltől.

Megalakult a Gyapjuközpont.

A *Magyar Szent Korona Országainak Gyapjuközpontja rt.* február 15-én tartotta alakuló közgyülését a Magyar Textilgyárosok Országos Egyesülete üléstermében. A részvénytársaság 2 millió korona alaptőkével alakult meg. A részvénytőkének kétötödét a mezőgazdaság, kétötödét az ipari és egyötödét a kereskedelmi érdekeltség vette át.

A Parcellázóbank uj vállalatai.

Torontál-Almás községben tengeri-keményitőgyárat és ezzel kapcsolatban sertéshizlaló telepet rendez be a *„Magyar Telepitő és Parcellázó Bank"*, ami kétségkivül jelentékenyen fog hozzájárulni nemcsak a község de az egész környék gazdasági felvirágozásához. A terv megvalósitásához az emlitett pénzintézet a napokban *„Magyar keményitőipar r.-t."* cimmel félmillió korona alaptőkével uj társaságot létesitett, melynek elnökévé Jankó Ágostont, Torontál vármegye érdemdus alispánját választották meg.

A Phoebus üzletei.

A sok vihart látott Phoebus villamossági rt. sokféle üzleti vállalkozásba fogott bele, amelyek persze nem voltak jövedelmező vállalkozások, amiről főleg a Phoebus lebélyegzett részvénytőkéje tehet tanuságot. Egyik sokat szereplő vállalkozása volt a Phoebusnak a Tátrai h. é. villamos vasut rt., amelynek állami megváltásáról is szó volt egyidőben. Erre a vasutra most végre jobb napok várnak, mert a Tátrában óriási mennyiségü széldöntött fát fognak kitermelni, amelyet a Phoebus villamos vasutja fog elszállitani. Erre való tekintettel a tátrai villamos vasut uj teherjáratokat fog beállitani. A Phoebus vidéki villanytelepei közül meg fogják váltani a székesfehérvári telepet. Ebben az üzletben is most folynak a tárgyalások.

A Magyar Bank 1915. évi mérlege.

A *Magyar bank- és kereskedelmi részvénytársaság* igazgatósága február 12-én tartott ülésében állapitotta meg 25-ik üzletévének mérlegét. Az intézetnek ez a jubiláris mérlege egyszersmind rekordmérleg, melynek minden tétele a bank ujabb megerősödése és üzleteinek nagymérvü fellendüléséről tesz tanuságot. Az 1915. évben elért tiszta nyereség 6.85 millió korona, vagyis 1.43 millióval több, mint 1914-ben. A nyereség legnagyobb részét az áruüzlet hatalmas fellendülése eredményezte. Ha a mérleget közelebbről vizsgáljuk, azt látjuk, hogy a bank mobilitása az év folyamán jelentékenyen növekedett. A bank kihelyezett tőkéi csökkentek, viszont a betétek jelentékenyen emelkedtek. Ez a körülmény tette lehetővé, hogy a bank megszabadult egy 14 millió koronás tehertételtől, mely az előző évi mérlegben még benn foglaltatott. Kiemelendő az is, hogy az intézetnek a mult évben semmi kétes követelése nem volt és ilyen cimen leirás egyáltalában nem volt szükséges. Figyelemreméltó a banknak jóléti tevékenysége is. A jubileum alkalmából 1 millió koronát adott a tisztviselők nyugdijalapjának, hadi jótékony célokra pedig a háboru alatt mintegy 800.000 koronát forditott. — Az egyes üzletágakat illetőleg kiemelendő a betétállomány jelenékeny növekedése. A betétek egy év alatt 63 és fél millióról 97 millióra, tehát 33 és fél millióval emelkedtek, ami annál figyelemreméltóbb, minthogy a jelentékeny hatósági betétek teljesen visszavonattak. A váltóleszámolási forgalom csökkenést nem mutat, ezzel szemben azonban óriási emelkedést láttunk az értékpapirokra és árukra adott előlegek téelénél, mely 51.6 millióval emelkedett. Az áruüzletekben elért nyereség 3.66 milliót tett, vagyis 2.2 millióval többet, mint 1914-ben. Az igazgatóság a márc. 21-ére egybehivott közgyülésnek azt fogja javasolni, hogy részvényenkint 30 korona, vagyis 7 és fél százalékos osztalék fizetessék, szemben 6 százalékkal a mult évben, 435.209 korona a tartalékalpba helyeztessék, mely ezzel 20 millió koronát ér el és 1,239.738 korona uj számlára vitessék.

Egyesült fővárosi takarékpénztár.

Az *Egyesütt Budapesti Fővárosi Takarékpénztár* mult évi mérlege 3,339.153 korona 67 fillér tiszta nyereséget tüntet ki. Az igazgatóság a február 19-ikére egybehivott közgyülésnek javasolni fogja, hogy a mult évi tiszta nyereségből az alapszabályszerü levonások után részvényenkint *száz koronás osztalék* fejében 2,500.000 koronát fizessenek ki s a hivatalnokoknak adandó rendkivüli jutalomdij kifizetése után még fennmaradó 430.909 korona 39 fillérnyi nyereségmaradványt az 1916-ik üzletév javára folyik.

Első magyar iparbank.

Az *Első Magyar Iparbank* igazgatósági ülése megállapitotta, a közgyülés elé terjesztendő 1915. évi mérleget. A lefolyt üzletév 806.949,27 korona fölöslegel zárul (az előző évi 794.744,09 koronával szemben). Az igazgatóság elhatározta, hogy a közgyülésnek javasolni fogja, hogy mivel a tartalékok az alaptőke 35 százalékát már elérték, azoknak javadalmazása helyett 200.000 koronát belső tartalékokra forditsanak. Osztalékul pedig 15 koronát fizessenek (a mult évben 14 korona). A nyugdij- és tisztviselői segélyalap javadalmazása, valamint az igazgatósági jutalékok levonása után fennmaradó 43.379.06 koronát uj számlára vigyenek át. A közgyülést 1916 március 3-ára tüzték ki.

Salgótarjáni kőszénbánya.

A *Salgótarjáni Kőszénbánya r.-t.* mérlegének főtételei a következők: *Vagyon:* Bányák értéke 12,553.042, ingatlanok és anyagok, gépek 27,298.654, földbirtokok 1,987.183, erdők 650.748, üzemi anyagok 1,392.435, élelmiszerek 1,171.748, szénkészletek 83.100, pénzkészlet és értékpapirok 19 millió 812.732, adósok 47.735, nyugdijalap 3,008.183, összesen 72, 568.616 korona. *Teher:* Részvénytőke 22,000.000, tartalékok 37,199.818, hitelezők 3 millió 289.738, hátralévő munkabérek 275.618, hátralévő osztalékok 10.235, igazgatóság és hivatalnokok jutaléka 495.807, letétek 554.462, nyugdijalap 3,083.147, alapitvány a háboruban elesett özvegyei és árvái részére 200.00, tiszta jövedelem az 1914. évi maradvánnyal együtt 5,459.787, összesen 72,568.616 korona.

Az Ofenpester és a Hengermalom fuziója.

Az *Első budapesti gőzmalmi rt.* és a *Hengermalom rt.* — mint *Az Ujság* jól értesült forrásból jelenti — fuzionálnak és az erre vonatkozó tárgyalásokat az érdekeltek már be is fejezték A tőzsdén elterjedt hirek szerint a beolvadás oly módon fog történni, — s e részben a vállalatok igazg tóságai legközelebbi ülésükön véglegesen határoznak — hogy minden négy darab Hengermalom-részvénytulajdonos egy darab Budapesti gőzmalom-részvényt fog kapni.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
Merkantil nyomda. Havas és Lehner.

MELOCCO PÉTER
cementbeton épitési vállalkozó
Budapest. Központi iroda: Nagymező-utca 51.
Telefon 166—52.
Vasbeton és betonépitkezések Városok csatornázása és ipari viztelenitése.
Mozzaik, terrazzo, keramit, mettlachilapok és fayence (csempe) burkolatok.

Telefon 167-25 **TÉLIKERT** Telefon 167-25
Ezelőtt: JARDIN d'HIVER
VI., Nagymező-utca 22—24.

Az előadás kezdete 8 és fél órakor.

CORDY MILLOVICH

a bécsi An der Wien és Raimund Theater primadonnája. **Mizzi Braun: 16 daxli kutyával. Rátkai Márton** és **Somogyi Nusi** felléptével. **Matyikám** egyfelvonásos operett és a remek februári uj müsor.

NEMZETI (Royal) ORFEUM

Minden este 8 órakor háborus, csütörtök d. u. olcsó, vasár és ünnepnap du. mérsékelt helyárakkal a páratlan februári müsor

WANDA TREUMANN és WIGGO LARSEN

azonkivül még 20 uj szinházi varieté-attrakció

APOLLO

a ROYAL-SZÁLLÓ épületében

A legelőkelőbb fővárosi mozgóképszinház

Előadások: 5 ½8 és 10 órakor, ünnepnapon: 4, 6, 8 és 10 órakor. — Jegyelővétel: délelőtt 11-től 1-ig és délután 3 órától

---

ODEON MOZI

Rottenbiller-u. 37., Király-utca mellett.

Harctéri ujdonságok

Aktuális.

Az utonálló

Szinmü 2 felvonásban.

Amerika leánya II.

A rejtelmek éjszakája.

Az előadások délután négy órakor kezdődnek. Kitünő nyolc tagu zenekar. Hetenkint háromszor: Hétfőn, szerdán és pénteken müsorváltozás.

ROYAL

Nagyszálloda Budapesten.

Elsőrangu konyha, mérsékelt árak. Ebéd teriték 4 50, vacsora teriték 5 50 korona. Szinházak után friss vacsora. Zene.

VÁRADY GYULA, igazgató.

Bründl János

cisz. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII. kerület, Ovóda-utca 34. szám.

Egészségügyi müszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Mozgókép-palota OMNIA **Józsefkörut 31. sz.**

Háborus-ciklus! I. sorozat.

A hadvezetőség engedélyével balkáni offenzivánkról készitett legujabb hiteles felvételek.

I. rész.

A Kövess-hadsereg diadalutja

Belgrádtól — Nisig.

II. rész.

A bolgár hadsereg győztes előnyomulása, Todorov tábornok vezérlete alatt.

Piroottól — Nisig.

Ezen 120 képből álló szenzációs hadifelvétel, Ferdinánd bolgár királynak és vezérkarának folyó hó 10-én bemutattatott a cs. és kir. főhadiszálláson.

A müsor második szenzációja:

Hősnő a fronton. Háborus életkép 4 felvonásban.

Az előadások kezdete hétköznap: du. 4, 6, 8 és 10 órakor, vasárnap du. fél 4, fél 6, 7 fél 9 és 10 órakor. — Jegyelővétel: A Hirsch-féle nagytőzsdében VI., Andrássy-ut 19, és az Omniában 10—fél 1-ig és du. 3 órától.

MODERN SZINPAD KABARÉ Andrássy-ut 69. sz. :: Telefon 93—16

Ma és mindennap az uj januári müsor:

Két szoba butor Gábor Andor drámai vázlata A főszerepben Medgyaszay Vilma. **Szövetségesek.** Harsányi Zsolt tréfája. Játszák Rózsahegyi Kálmán és Huszár Károly. Uj dalok, tréfák aktualitások, fellépnek: Kökény Ilona, Vidor Feri, Forgács Rózsi, Péchy Erzsi, Hollós Rózsi, Rajna Alice, Nagy Margit, továbbá Boros, Huszár, Banóci, Békeffi, Gellért, Gonda. Kezdete ¼10 órakor.

Az 1906. évi subscriptionális

Magyar Jelzálog sorsjegyek

legközelebbi huzása már **február 25-én** lesz

200.000 koronás

fő- és számos melléknyereménnyel. Havi részletfizetésre ezen sorsjegyeket a következő feltételek mellett adjuk:

1 db Subscr. jelzálog sorsjegyet	25	havi	6.—
2 „ „ „ „	25	„	12.—
5 „ „ „ „	25	„	30.—

koronás fizetés ellenében.

Az első részletnek postautalványon való beküldése ellenében azonnal elküldjük az eredeti sorsjegy sorozat és számával ellátott részletivet, melynek birtokában a **február 25 iki huzáson** a vevő a kizárólagos játékjogot gyakorolja. Az első és második részlet összegének beküldése ellenében **ingyen** nyugtázzuk a harmadik részletet.

„Mercur" Váltóüzleti Részv.-Társ.
Budapest, V. ker., Fürdő-utca 3. szám

Mikszáth Kálmán regénye

Galamb a kalitkában

24 fillér a Milliók Könyvében.

A Milliók Könyve eddig megjelent számai:

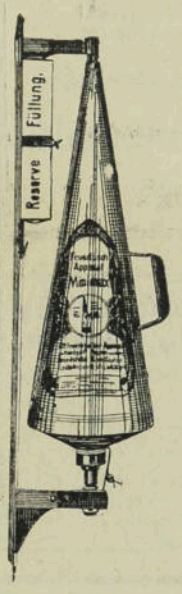
Herczeg Ferenc: **A láp virága.**
Szomaházy István: **Mesék az irógépről**
Farkas Pál: **Egy önkéntes naplója**
Doyle: **Az üldöző.**

Előfizetési ár: negyedévre (6 regény) K 1.50; félévre (13 regény) K 3.20; egész évre (26 regény) K 6.—
Milliók Könyve kiadóhivatala VI., Andrássy-ut 16

Tüzveszély

ellen a legbiztosabb eszköz a

MINIMAX

KÉZI TŰZOLTÓ KÉSZÜLÉK

Nem szabad hiányoznia egyetlen egy irodából, műhelyből v. raktárból sem.

Bővebb felvilágositással szolgál a

MAGYAR MINIMAX R.-T.

BUDAPEST, RÓZSA-U. 85.

EREDETI SINGER VARRÓGÉPEK

SINGER

családi varrógépek

a legtökéletesebbek!

Csakis cégünk üzleteiben v. azok ügynökei utján vásároljuk

Singer Co. varrógép részvény-társaság

Budapest: IV. Semmelweis-u. 14. — VIII. Rákóczi-ut 39. VIII. Baross-utca 77. — II. Corvin-tér 1. — X. Liget-tér 2. VI. Andrássy-ut 28. — V. Lipót-körut 22.

Kelme occasiók!

120 cm. széles reklám kelmék, ruha, pongyola és kosztümökre métere 1.95, 2.50, 2.90, 3.35, 4.50, schottisch kelmék 3.90, divatos nyomott barchetek 1.40, 1.80

Gólya áruház

VI., Nagymező-utca 12. és IV., Vámház-körut 16. sz.

ERDÉLYI

osztr. császári és magyar királyi udvari fényképész és a német császár és porosz király Ő Felségének udvari szállitója

BUDAPEST, VI.,
Semmelweis-utca 2. sz.
(Kossuth Lajos-utca sarkán.)

Művészi kivitelü nagyitások. Aquarell- és olajképek bármely fénykép után

Felvételek minden időben

Magyar Mosógépgyármüvek R.-T.
Budapest, IX., Dandár-utca 23.
Telefon: József 6—41.

Különleges gyártmányok:

Teljes gőzmosódaberendezések, kézi és erőüzemre. Herkules teknös kalanderek. Mosógépek. Vasalógépek. Centrifugálgépek. Szárítókészülékek. Fertőtlenitők.

Illusztrált prospektusok és tervezetek ingyen.

Dandár Mintagőzmosóda

üzemben, saját gyártelepünkön.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásasványviz ét ágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

WALLA JÓZSEF
cementáru-gyár részv.-társ.
Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —
Iroda kizárólag
Budapest, VII., Gizela-ut 38.
Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-70, 191-14

M. Á. G.

Repülőgép motorok
Teher-autók
Autobuszok.

MAGYAR ÁLTALÁNOS GÉPGYÁR R.-T.
BUDAPEST,
VÁCI-UT 141

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

A világhirnek örvendő
„BÉBÉ“
markáju alpesi süritett
teljes-tej
mindenütt kapható.
Nagybani árusitás:
Magyar Füszerkereskedők bevásárlási rt. Budapest, V., Arany János-u. 31.

Thiergärtner és Stöhr

részvénytársaság
Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.
Telefon: 129—45.
Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezetek, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk
Budafoki-ut 9-11 sz. alatt
levő elegáns mütermeink megtekintését

Freissler Antal

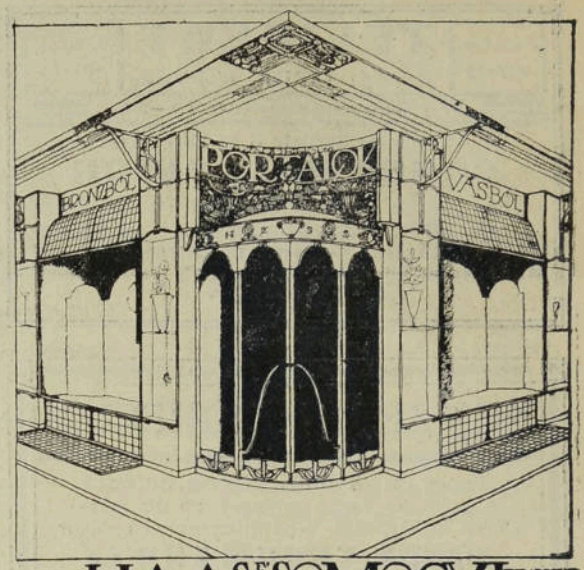
csász. és kir. udvari felvonógyár.

Lift. **Gyárt:** Személy- és teher-felvonókat :: :: Speciálitás: Freissler ‚Express-Auto-lift‘ villamos gombnyomásu kormányzással. :: Lift.

Bpest, Horn Ede-u. 4. (volt Dávid-u. 2.)

= MARTA =

Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK
Gyár; Aradon.
Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

TELEFON 7-44 **HAAS ÉS SOMOGYI** BUDAPEST VI. PARIS

TŐKE GYÖRGY

építési vállalkozó
vállal kőmüves és ácsmunkákat.
TELEFON 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78.
Városi iroda: Ujpesti-rakpart 5., I. em. 8.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 31—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.
Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

Az Első Magyar Iparbank

t. c. részvényesei az 1916. évi március 3-án, délután 3 órakor a bank helyiségében (V., Nádor-utca 12. szám, I. em.) megtartandó

ötvenegyedik évi rendes közgyülésre

tisztelettel meghivatnak.

Napirend:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A mérleg és zárszámadás előterjesztése a felügyelőbizottság jelentésével és a felmentvény megadása.
3. A mérleg megállapitása és a nyereség hováforditása iránti határozat.
4. Az osztalék megállapitása és kifizetése iránti határozathozatal.
5. Igazgatósági, felügyelőbizottsági és választmányi tagok választása.
6. A felügyelőbizottság dijazásának megállapitása.
7. Az alapszabályok 116 és 143. §-ainak megváltoztatása.

Azon t. c. részvényesek, kik ezen közgyülésen részt venni szándékoznak, sziveskedjenek az alapszabályok 11., 12. és 13. §-ainak figyelembevételével részvényeiket az alapszabályok 121. §-a értelmében folyó évi február hó 29. napjáig bezárólag 9—1 óráig az intézet pénztáránál letenni.

Kelt Budapesten, 1916 február 15-én. **Az igazgatóság.**

JJ 20/39

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. február hó 23-án — 8. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 7-15

Fehér lobogó

lenghetne a városházán, mint a mentőknél szokás azon a napon, amelyen nem történik baleset. Egy-egy közgyüléstől a másikig közbeékelődik sok hetes semmittevés s csak a programm-szerkesztő töpreng, hogy mi ennivalót rakjon a közgyülés tarisznyájába. Jó, ha rátalál valamelyes hadi csemegére, amelytől nyáladzásnak indul egy tucat beszédes száj. Szokvány beszéddel, amellyel a tulajdon személye felé riogathatja a szunnyadó érdeklődést.

Hopp! Megvan! A városházai étlap szerkesztő beiktatja Weisz Manfréd másfél milliós adományát, amely szánva van tüdőbeteg szanatórium épitésére ama tiszteletteljes toldalékkal, hogy a másfél milliós épülethez adjon a főváros ingyen telket. Négy holdat a budakeszi határ erdős területén. A másfélmilliós adakozás ünnepi cselekedet. Disz küldöttség illenék fogadtatása elé, egyetlen szónokkal, aki köszöntőt mondana. De ime, mint eső után a gomba, kinőnek s sorakoznak a tiltakozó szónokok, akik neki szilajodnak a közegészségügynek s hegyen völgyön át vágtató rigmust mondanak a szörnyü veszedelemről, amely a szanatóriumnak toronyránt való megépitése által a fővárost fenyegeti.. Mondván, hogy szaporittatván a tüdőbeteget gyógyitó szanatóriumok száma itt a közvetlen közelségben: fertőzés terpeszkedik majd a belső területre. Azt mondják: spórolni kell a budai levegővel. Aki budapesti s t. b. c.-re van vágyakozása, szerezze meg a jobbparton, a hol sok száz kémény füstje, még több utca s kétszer annyi pincelakás szemétje leheli a tüdőpusztitásra nevelt bacillusokat. A kikészitett tüdőbeteg ugy se jár gyalog. Ha meg viszik: mindegy neki a tulsó partra kerül át, vagy szalad vele a vonat Tátrafüredig. És azt a tanácsot adják Weisz Manfrédnak, hogy vigye amodább a másfél millióját s hagyja helyben a mi tüdőbetegeinket.

Nincs is a városházi étlapszerkesztőnek más gondja, minthogy dietás kosztosok számára való főzetről gondoskodiék. Csak semmi paprikázott! A közellátás elsőrendü, a propeller nagyszerü, a kórházbeli szemkaparásnak nem akad párja, rendben a tejügy, a Sárosfürdő, a deficit, az állandósitott hadikölcsön s kész a megnyugtató válasz a nagyérdemü bizottsági tagok jogosult aggodalmainak eloszlatására.

Most pedig csöndet kérek! Hadd töprengjen háboritlanul a szerkesztő, aki most kényszeriti ki agyából a legközelebbi közgyülés müsorát. Egyetlen pontot, de amelyre megmozdulnak ujra a heteken át hallgató ajkak. Suyos pont. Egyik felső leányiskola tenniszpályára kér telket. És olvasván egy ilyen sulyos napirendet, akad még bárgyu, aki kritikáját meri rászabaditani arra a nagytekintetü gyülekezetre, amely verejtékező fáradsággal ugy tudja cselekedetnek szimulálni a semmittevést.

Futtánkok

Üzleteket

vásárol a községi élelmiszerüzem, amivel elárulja, hogy gyenge, nem képes ellátni a fővárost élelmiszerekkel. Ez kicsiben nem más, mint a magánüzletek megváltása, végeredményben az élelmiszerárusitás kisajatitása, monopolizálása. Konkurrálni nem igen tud a főváros az élelmesebb, türgébb, kereskedelmi szellemtől áthatott kiskereskedőkkel, ugy segit hát magán, hogy egyiknek kistájgerolja a bolthelyiségét, a másiknak viszont megveszi az üzletét. Távolból ugy fest ez a vásár, mintha a községi élelmiszerüzem tényleg valami nagyszabásu, koncepciózus programmot kezdene, mintha tényleg a kezébe akarná venni a gondoskodást arról, hogy Budapest lakói hiányt ne szenvedjenek jó és mérsékelt áru élelmiszerekben. A látszat azonban erősen csal, mert az üzletek kisajátitása szomoru kényszerkisajátitás, természetes következménye a tulspekulációnak, amely különösen szalonnában, babban, rizsben és tojásban állott elő s amit ugy akar helyrehozni az üzem, hogy az elárusitóhelyek számát szaporitja.

•

Bérhelyiségekkel

var tele a városháza környéke. Kiszámitható, hogy a főváros több bérösszeget fizet, mint annak az összegnek az amortizációja volna, amelyet fizetni kellene, ha a bérletek helyett felépithetnék az uj emeletet, amelynek tervei jórégen készen vannak. Ennél a pontnál látszik legjobban, hogy a takarékosság néha pazarlás. Ha a belügyminiszter ur nem szigoru elvek alapján intézkednék, hanem a konkrét tényeket és körülményeket venné figyelembe, akkor lehetetlenség, hogy ne engedne merevségéből. Tiszta ráfizetés, amit a főváros a helyiségbérletekkel csinál és a pénzügyi hibán kivül baj az is, hogy a decentralizálás az adminisztrációnak sulyos kerékkötője.

•

A propellertől

bucsut veszünk hát — a legközelebbi partbérletig, vagy a legközeleebbi katasztrófáig. Ab ovo meddő minden felhördülés, minden vita ott, ahol a tanács maga jelenti ki tehetetlenségét s ahol a tanács nem mondja meg őszintén, hogy semmiféle szankciója nincsen a közgyülés akaratelhatározásának. A közigazgatási bizottság ülésén őszinte nyilatkozatot hallottunk, a polgármester kijelentette, hogy a főváros nem pályázik komolyan a propellerkoncesszióra, sőt nagy zavarban volna, ha a kormány feszólitaná, hogy vegye kezébe az átkelési forgalom lebonyolitását. Ez becsületes, nyilt beszéd, mert senkisem tagadhatja, hogy a főváros ninczen abban a pénzügyi helyzetben, amit a propellerek átvétele, uj propellerek rendelése, alkalmazottak szociális viszonyainak javitása megkövetel. De igy állván a dolog, az egész propeller-vitának nem lehetett több értéke, mint — az áldozatok felkutatásának.

•

Nincs többé telek[illegible]ció.

Harrer tanács[illegible]telekkönyvi megszoritáso

A Fővárosi Hirlap adott már Harrer Ferenc dr. tanácsnoknak, a városépitési ügyosztály vezetőjének arról a nagyfontosságu és sok gondot okozó tervéről, amelynek hivatása, hogy egyszer és mindenkorra utját vágja a módfelett elhatalmasodott telekpanamának, a fővárostól olcsón kapott telkekkel való üzérkedésnek. Nem lehet elegendő módon méltányolni a tervet, amely hivatva van megakadályozni a rengeteg visszaélést, ami a főváros által ipari célokra kedvezményes áron adott telkek körül évek során át valósággal fölburjánzott.

A városgazdasági ügyosztály teljesen készen van a tervvel, amelynek lényege a Központi Tejcsarnokkal megkötés alatt levő szerződés alkalmából került először szóba. Ezentul a főváros minden telekeladási szerződésében olyan megszoritás fog szerepelni, amely teljesen kizárja a telkekkel később parcellázás utján való spekulálást. A korlátozás, amely abban áll, hogy a város számára az értékemelkedés bizonyos hasznokat biztositson, valószinüleg a telekkönyvben is szerepelni fog.

A nagyfontosságu tervről Harrer Ferenc dr. tanácsnok a következőket mondta a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Csodálom, hogy a *Fővárosi Hirlap* már tudomást szerzett a telekspekuláció ellen készülő akciónkról. Eddig még csak a Központi Tejcsarnok telekvételénél volt szó erről a tervről. Most már azonban, ha a nyilvánosságra került a dolog, megmondhatom, hogy a tervvel igen is foglalkoztunk és *készen van már teljesen a javaslatunk is.* Ez a javaslat már a jövő héten a kisajátitási albizottság és a pénzügyi bizottság elé fog kerülni. Végeredményben pedig a közgyülés dönt ebbe a kérdésben.

— A javaslat, amelynek részleteit természetesen a bizottsági tárgyalások előtt nem fedhetem fel, nagyobbára azokon az elveken épül föl, amelyeket a *Fővárosi Hirlap* emlitett cikkében már vázolt. *A főcél az, hogy az értékemelkedés bizonyos része biztositassék a város részére.*

— Ami most már a Központi Tejcsarnok szerződését illeti ez nem lesz precedens, hanem *előbb fogják megállapitani az általános elveket és szabályokat* és a Központi Tejcsarnokkal is csak azután kötjük meg a szerződést, már az uj rend alapján.

— Természetesen az uj rendelkezés csak az olyan telkekre vonatkozik, ahol később lakóházak épitése is lehetséges lesz. Nem vonatkozhatik, fölösleges hogy vonatkozzék az olyan telkekre, amelyek nem alkalmaak arra, hogy parcelláztassanak.

Ezek után egészen kétségtelen, hogy az a javaslat, amelyet Harrer Ferenc dr. tanácsnok a jövő héten fog a bizottságok elé terjeszteni, hivatva lesz irányt szabni a főváros jövendőbeli telekpolitikájának. Valószinü, hogy a városépitési ügyosztály javaslata olyan, hogy a telekkérdések körül kifejlődött visszaéléseknek egyszer és mindenkorra radikálisan végét fogja vetni. Valóban az utolsó pillanatban érkezik a

segitség, mert már egészen köztudatba ment, hogy a spekuláció annyira elfajult, hogy a megoldást halasztani nem is lehet tovább. Nem egyszer százezrekkel károsodott a főváros azon a cimen, hogy az ipart rártolta.

Megemlitjük még azt is, hogy a bérbeadott telkek ellenőrzésére is történt ujabban intézkedés. A tanács ennek a missziónak az elvégzésével is Harrer Ferenc dr. tanácsnokot bizta meg.

Elpusztultak a fókák.

Szezonnyitó előkészületek az állatkertben

A tavasz közeledtével ismét aktuálissá lesz Budapest pompás üdülőhelye, az állatkert. Ha háboru nem lenne és ha az amerikázó tél élénkülésétől nem kellene tartani, megjósolhatnánk, hogy március elsejére ujra tele lesznek sétálókkal és érdeklődőkkel az állatkert utjai. A szezonkezdet azonban igy is valószinü marad. Fölkerestük tehát *Márkus* Jenő dr. tanácsnokot, aki az állatkerti szezon ujjáéledése alkalmából ezeket mondta a *Fővárosi Hirlap* munkatarsának:

— Sajnos, a háborus állapot megakadályoz bennünket abban, hogy az állatkertben ujitásokat tervezhetnénk. Nincs szó sem az állatkert kibővitéséről, sem uj épitkezésekről, sem semmi olyasmiről, amivel a közönségnek ujat nyujthatnánk.

— Mindössze arra szoritkozunk, hogy az állatállományunkat, amennyire lehet, fölfrissitsük, pótoljuk a veszteségeket. A veszteségek szerencsére nem nagyok. Minden állatunk megmaradt, csak a fókák pusztultak el tengeri hal hijján. Fókákat és pingvineket azonban még, ha kaphatnánk, se szerezhetnénk be, tekintettel arra, hogy az uj állatok életbenmaradását sem biztositathatnánk tengeri hal nélkül. A pótlásokat is csak német állatkertekből és német állatkereskedőktől eszközölhetjük, de mondom, nincs is valami nagy szükségünk semmire. Sőt inkább még mi adunk el a szaporulatból. Legutóbb is egy bivalyt vettek tőlünk.

— Természetesen a háboru miatt az uj szezonban sem számithatunk valami különös látogatottságra és nagy bevételekre. El vagyunk készülve rá, hogy hiánnyal fog végződni a zárószámadásunk. Hiszen az egész háboru alatt deficitünk volt, annak kellett lennie. 1914-ben augusztusban már háboruban álltunk, a legjobb szezonunk, a szép magyar ősz ment tönkre. Nem lehetett kikerülni valami kis deficitet. A 1915-ik évi zárszámadásunk most készült el, ebben már természetesen emelkedett a deficit és a mostani esztendőre sem lehetnek jobbak a reményeink.

— Mindennek oka pedig nem egyedül a látogatottság alábbszállása, hanem mindenek fölött az állatok élelmezésének horribilisan megnövekedett költségei. Ráadásul még a munkaerő is rettenetesen sokba kerül. Nem kevesebb, mint nyolcvan alkalmazottunk vonult be katonának. Most javarészt ezeknek a családtagjai, az asszonyok végzik a munkát. Természetesen vannak uj alkalmazottaink is, de mondani sem kell, hogy drága pénzen sem lehet velük a régi kipróbált erőket pótolni. Ilyen körülmények között, még ha a bevételek nem csökkennének is, de a kiadások mindenesetre rendkivüli módon megnövekedtek.

— Most már legfőbb gondunk az, hogy amink van azt épségben megtartsuk. És ennek mindenáron sikerülni is kell. Az állatkert nivójának a réginek kell maradnia. A nivósülyedés a legnagyobb könnyelmüség lenne, mert a háboru után pótoni mindent, borzasztó uzsora-kamat lenne a számunkra. Ha talán az idén nem lesz is olyan diszes növényzetünk, mint az elmult években, magát az állatkert szinvonalát egy hajszállal sem engedjük sülyedni. Olasz és más déli virágokat ma beszerezni ugy is lehetetlenség. De ha pár bokor virággal kevesebb is lesz az idén az állatkertben, biztos a hitünk, hogy a budapesti közönség nem lesz hütlen hozzánk.

Egy lemondás körül.

A Vázsonyi—Légrády affér

Hetekkel ezelőtt kinos affér keletkezett a Pesti Hirlap és Vázsonyi Vilmos között. Kölcsönös nyilatkozatok történtek és a dolog vége az lett, hogy Légrády Ottó dr., a Pesti Hirlap helyettes főszerkesztője, lemondott bizottsági tagságáról. Légrády Ottó egyik legtekintélyesebb tagja volt a közgyülésnek és noha virilista alapon lett városatya, mégis mint a demokrata-párt jelöltje került a törvényhatósági bizottságba.

A lemondó levél máig is a polgármester asztalfiókjában hever. Bárczy István dr. arra kérte Légrády Ottót, változtassa meg elhatározását és ne élezze ki az ellentéteket lemondásával. Légrády dr. nem volt hajlandó a lemondást visszavonni, de belegyezett abba, hogy a lemondó levelet a polgármester egyelőre mint magánlevelet kezelje. Igy történt, hogy a szerdai közgyülésen Bárczy István polgármester nem terjesztette elő a levelet, nem szünt meg Légrády Ottó bizottsági tagsága és nem lépett a helyébe a soron lévő virilista póttag, Pallai Miksa szállodás.

Ezek után alapos a remény, hogy a lemondás publikálására nem kerül a sor. Az ellentétek elsimulnak és Légrády Ottó ugyanolyan kedvvel és ambicióval veszi ki a részét a közgyülés munkájából, mint ahogyan a demokrata-körben tartott programmbeszédében megfogadta.

Pardon, tévedtem . . .

Egy versenytárgyalás kulisszatitkaiból.

A Sárosfürdő szállodájának berendezésére és butoraira nyilvános árlejtést hirdetett a főváros. A versenytárgyalást, amelyre sokan nyujtottak be ajánlatot, három héttel ezelőtt tartották meg, dönteni pedig a mult keddi tanácsülésen, e hó 15-én kellett volna, de különös körülmények miatt az ügy lekerült a napirendről. Ennek a különös tétovázásnak megokolását adni igen nehéz, legföljebb arról lehet szó, hogy miután az egyik ajánlattevő elkalkulálta magát, a tanács módfelett méltányos volt vele szemben.

A beérkezett ajánlatok között a három legolcsóbb Gelb M. és fiai, Lingel Károly és fiai és Bányai Viktor cégek voltak. Az ajánlatokban kontemplált összegek a következők:

Lingel Károly és fiai:	105.000 korona,
Bányai Viktor:	109.000 korona,
Gelb M. és fiai:	85.000 korona.

Valamennyi ajánlat olyan olcsó volt, hogy a szakértők véleménye szerint a nyilvános árlejtés feltételeinek ilyen összegekért nem lehet eleget tenni. Különösen szembeszökő volt, hogy Gelb M. és fiai 85.000 koronáért akarnak vállalkozni. Csakhamar kiderült azonban, hogy Gelbék tévedtek. Gelb azt állitotta, hogy az összegezésben tévedett. Ő ugyanis jól kalkulált, dupla ajtókkal számitotta ki például a szekrények árát is, de az összegezésnél csak egy ajtó árát vette be a költségvetésbe.

Amikor ez kiderült, a Gelb M. és fia cég pótajánlatot nyujtott be és 10.000 koronával többet kért és kijelentette, hogy ha ezt a feltételt elfogadják, akkor vállalja a munkálatokat. És ez az a pont, ami a tanácsot zavarba hozta. A Gelb cég letette az óvadékot, a nyilvános árlejtés szabályszerüen folyt le, a tanács tehát kötelez-

Tüdővészes propeller-vita.

Még csak félnégyre jár az idő, de a karzaton már ott diszeleg egy gérokkos, kifent bajuszu uriember. Foglalkozására nézve szállodás és mert történetesen Pelczmann Ferenc emeritált szállodás éppen most vezeti karjánál fogva Dökker Ferenc aktiv szállodást és a láthatáron feltünik Glück Frigyes is: — egy pillanatra azt hiszi az ember, hogy eltévedt, nem a főváros közgyülésén van, hanem a szállodások és vendéglősök ipartestületének összejövetelén. De kiderül a rideg valóság: Dökker Ferencet azért vezetik, mert uj városatya, még nem ismeri a saját helyét, a karzatbeli szállodás ellenben csak póttag és a bizottsági tagsága csak most érik, még csak a karzatig jutott és onnan lövel sóvárgó pillantásokat jövendőbeli helye felé.

— Az elnök némi iróniával jelenti, hogy Altstock Gyula bizottsági tag ur levelet irt, azt mondja, magánügyben elutazott a fővárosból, nem jöhet el a közgyülésre. Mintha bizony a közgyülés kiváncsi volna a városatyák magánügyeire . . .

Az első kemény dió a budakeszi tüdőbetegszanatórium. Róna Márk biztositotta a közgyülést arról, hogy az előterjesztés elfogadása szükséges. Biztositási igazgató lévén — elhitték néki, csak Kollár Lajos védte Buda levegőjét. Szereti a természetet, mondotta, majd statisztikai adatokat olvasott fel arról, hogy ranglista szerint hogyan oszlanak meg a — kiköpések. Legszenzációsabb adata az volt, hogy 1913-ban egy V-ik rangosztálybeli tisztviselő, aki télen is lakkcipőt viselt, a Lánchid középső pilléréjétől a Dorottya-utca 4. számu házig tizenegyszer köpött.

— A köpés kiadatik a statisztikai hivatalnak — mondotta ki a határozatot az elnök. Sokan nem értették még, mi köze ehhez Thirring Gusztávnak. Egy statisztikus kollégánk nyomban megmagyarázta:

— Kollár bizottsági tag adatainak felhasználásával a statisztikai hivatal meg tudja állapitani, hányszor köpött egy I. rangosztálybeli tisztviseő a Lánchid-főtől a Bomba-térig és vissza . . .

Szerencsére Kollár nem engedte a vitát triviális térre vinni és beszéde végén nem köpőcsészét kért, hanem harmatot, erdőillatot és madárdalt. Harmat és erdőillat nem volt kéznél, de madárdalról gondoskodott a következő szónok.

— Ni, Zrinyi, hüledezett egy városatya.

A nagy ijedtség indokolatlan volt. Nem támadt fel a szigetvári hős, Nigrinyi György volt a madárdalos szónok és valóban megfoghatatlan, hogyan lehetett őt a hős Zrinyivel összetéveszteni. Nigrinyi álláspontja merev volt, csaknem olyan, mint Kolláré. De felállt helyéről Aranyszáju János pap, köznéven Hock János és olyan gyönyörü szónoklatot vágott ki a tüdőbetegekről, hogy egy hölgy a karzaton menten tüdőbajt szerzett csak azért, hogy János paptól kapjon lelki vigaszt. Nagy kár, hogy Hock János csak nagyritkán hallatja a szavát. Nemcsak szépen és okosan beszél, hanem édes humorral. Kollárnak például, aki szerint nem lehet rossz ember az erdő rajongója, igy vágott vissza:

— Bakonyi ember vagyok és mondhatom, hogy arra mifelénk minden zsivány az erdőben lakott.

Reiner Ede személyes tapasztalatai alapján állitotta ki a budai hegyvidékről a legjobb bizonyitványt. Olyan meggyőző hatása volt a beszédének, hogy Bárczy polgármester ugyszólván fölösleges munkát végzett, amikor szinte lelkesedéssel foglalt állást a tanács javaslata mellett. Meg is szavazták a telket, alig voltak ellene többen kettőnél.

A Csavargőzöst alaposan elláttak a városatyák gőzzel. Kezdte a leckét Horváth Lipót, aki a többi partbérleti ügynél is alapos beszédet mondott. Rácz Dezső a koncesszió kérdését firtatta, Pető Salamon az óbudai szempontokat domboritotta ki, Baranszky Gyula keresztényszociálista alapon tárgyalta a katasztrófát. Földes Ármin a zsibárusok és dohánytőzsdések érdekei szerint, Kollár Lajos udvari tanácsokat adott, Szekula Gyula tarifális ötleteket, Perlesz Dezső végül azért az ötletért tört lándzsát, hogy a nagyvágók szalonnakészleteit propelleren szállitsák. — Rényi tanácsnok azután elintézte a felszólalásokat és ezzel a propellerkatasztrófa fővárosi szempontból letárgyaltatott.

Kilenc szerencsétlen áldozat — kilenc közgyülési beszéd. Ugyebár, helyreállott az egyensuly? . . .

hette volna arra, hogy az ajánlatában kalkulált összegért teljesitse a munkálatokat. Emelkedtek azonban olyan hangok, amelyek azt az álláspontot képviselték, hogy a városnak nem lehet célja az iparosok számitási hibáit kihasználva, azoknak károkat okozni.

Ez azonban nem lett volna még döntő ok. Sokkal inkább megfontolás alá vették a müszaki tanácsnokok véleményét, akik azt hangoztatták, hogy az iparosoknak módjukban van — különösen butorokról lévén szó — számitási hibájukat a felhasználandó anyag minőségénél reparálni. A főváros maradna a vesztes fél, ha külsőleg tetszetős, de pár év alatt tönkremenő butorokat kapna. Megállapitották egyben azt a szomoru tényt is, hogy a szakértőknek aligha lenne módjukban megállapitani az átvételnél, hogy a vállalkozó pontosan betartotta-e a feltételeket.

A főváros számtalan balul sikerült árlejtéseinek száma tehát ismét megnövekedett eggyel. Döntés ugyan még nem történt, de már is látszik a hajlandóság, hogy a Gelb céget favorizálják, amelynek főnöke: Gyömrői Manó az előző ciklusban VII. kerületi bizottsági tag is volt, tehát elég jól ismeri a városházi dörgést. Nyilvános árlejtésen azonban vagy döntenek, vagy sem, de pótajánlatokkal kisérletezőket nem lehet figyelembe venni. Amennyiben tehát a hibát még valahogy helyre lehet hozni, annak módja nem lehet más, minthogy *uj árlejtést irjanak ki.*

Jön a szemetes...

A szemét értékesitése. — Napi összehordás 70—80 vagon. — Átlagos évi értéke meghaladja a millió koronát. — A szemét feldolgozása. — Osztályozás. — Balló Alfréd nyilatkozata.

A háborus drágaság megtanitotta spórolni az embereket, megtanitotta még a könnyelmüségében olykor kedves, de sokszor egészen ostoba Budapestet is. És ezt nem a divatárus boltok látogatottságán látjuk meg, hanem a szemetesládákon. A selyemnek és a női kalapnak keletje lehet, ez a mánák még nem determináló jelentőségü tünete. A fényüzés nem az átlagé, nem az általánosságé, hanem a háboru félszeg gazdasági viszonyaié. Akiket a hirtelen, váratlan pénzkeresés elkábit, azok szórják el haszontalanul, tüntető módon a vagyonukat, amelyet a békés idők pénzkeresői gondosan megtakaritottak volna. Ezt azonban nem szabad általánosságnak tekinteni. Az általános viszonyok, a gazdasági helyzet talán durva, talán groteszk, de igaz képe a szemétláda tartalmában lelhető föl.

A béke gazdag zsákmányu szemétládái ma rettenetesen lesoványodtak. A hulladék ma koldusos, szegény. Az emberek nem esznek hust, nincs csont; nincs ipar, nincs ipari hulladék. Budapest életviszonyainak statisztikáját ma az ötletes tudós a főváros szeméttelepén állitaná össze. Mindenesetre konstatálni kell, hogy a szeméttelepnek — jó pesti zsargonnal élve — rosszul megy. A béke nagy jövedelmei elmaradtak, a szemétben igen kevés az értékesiteni való anyag. Ez a háborus állapot érlelte meg hát a gondolatot, hogy értékesiteni kell ezentul azt is, amit eddig még a szeméttelepen is szemétnek tartottak. Igy jutottak el a *mütakarmánygyár* tervéhez, amelyet meg kell csinálni, mert hasznositani kell az ugynevezett csarnoki hulladékot is, amely állati élelemnek igen használható.

Nem érdektelen betekintést nyerni a fővárosi szeméttelep háborusmunkájába, amely eljuttatott a mütakarmánygyár föláliitásának tervéhez és hamarosan el fog juttatni a szemétégető kemencéhez is, amely még a szemetek szemétjének kihasználását is lehetővé fogja tenni. Igy aztán tényleg megvalósul az ideális terv, hogy az anyag egyetlen parányának sem lehet és szabad elvesznie. Ha ez a két intézmény megvalósul, akkor Budapest szemetje az utolsó szalmaszálig uj rendeltetést nyer és maga a főváros veszi át a természet szerepét, amelyben elvesznie semminek sem szabad.

*

A fővárosi szeméttelep alapjait az öreg *Cséry* vetette meg, aki Európában elsőnek valósitotta meg a szemét értékesitésének gondolatát. A főváros ezt a telepet 1912-ben váltotta meg, és külföldi tapasztalatok alapján modern üzemmé alakitotta át.

A szemétgyüjtő telep az Ecsery-uton v. n. Ide hordják a nehéztestü kocsik a szemetet, innen elektromos daruk utján átrakják kis, elektromos árammal vezetett kocsikba, hogy elvigyék a szemétfeldolgozó telepre.

A fővárosi szemetet három csoportba osztják. Van házi, utcai és csarnoki szemét. A szemét mennyiségéről napi statisztika készül, mely szerint *naponkint körülbelül 70—80 vaggon szemét (700.000 kg.) gyül össze.* A szemét minősége és mennyisége kerületenként és saisonként változik. *A legértékesebb a Belváros és a Lipótváros téli szemete*, mert igen sok csont található benne, viszont a perifériák téli hulladéka majdnem értéktelen. Általában a leghasználhatóbb szemét a körutak és környékező utcák anyaga. Saison tekintetében a legrosszabb a dinnye- és kukoricaidény. Ennek a szemétnek igen nagy sulya van, de a használhatósága vajmi csekély.

A telepen dacára annak, hogy ilyen anyaggal dolgoznak, mintaszerü a rend. *Csapó* Kálmán üzemvezető volt szives kalauzolni megfigyelő utunkon, és alapos szakértelemmel mutatta be a szemét megnemesitésének folyamatát, mint válik igen rövid alatt értékké a kisöpört, eldobott, használhatatlan anyag.

A szemetet, miután a gyüjtőtelepekről kis kocsikon elhozzák, villamos daruk az ugynevezett ‚bunker'-ekbe, aknákba sülyesztik, ahonnan három nagy rostáláson mennek keresztül. A rostálást lyukasztott hengereken végzik, amelyek nagyság szerint osztályozzák a hulladékot. Az osztályozás után egy válogató szallagra kerül a hulladék. Innen fiatal munkások és munkásnők kiválogatják, egyik a csontot, másik fémet, harmadik bádogot, ezüstöt, papirt, vasat, rongyot. Mindegyik más-más anyag válogatásával van megbizva. A válogatott anyagot értékesitik és hogy nem kis összegekről van szó, azt ez a kis statisztika igazolja.

A szemétfeldolgozó-üzem 1915-ben az osztályozott anyagból

Csont	200.000 korona
Papir	14.000 korona
Vas	20.000 korona
Rongy	20.000 korona
Üveg	30.000 korona
Bádog	13.000 korona
Fémek	40.000 korona
Ezüst	2.000 korona

korona értékben hasznositotta a fővárosi háztartások haszontalannak minősitett hulladékát.

*

Az üzem körülbelül 350 embert foglalkoztat, akiknek 3—5 korona átlagos napi keresetük van. Megjegyzendő azonban, hogy a munkások többnyire 40 évnél idősebbek. Érdekes dolog, hogy a telep fütési, világitási anyagát szemétből nyeri, amennyiben a fővárosi szemétbe 1000 vaggon koksz vagy rosszul elégett szén kerül a gazdaasszonyok jóvoltából. Általában a visszamaradt szemétalkatrészeket elégetik és az igy nyert hőből származó energia hajtja a gőzturbinákat és ellátja a telep villamos szükségletét.

A szemétben 6—8 ezer nyulbőr fordul meg egy évben, de ezerszámra sörös meg pezsgős üvegek, amelyeket a gyárak visszavásárolnak, toilettszerek, harapófogók, rézmozsarak, kávéházi cukortányérok, igy például egyedül az Abbázia kávéházból 100 kis tányér, 800 ezüst kanál, evőeszköz pedig vagy 1000 pár. A szeméttelepen 20.000 vaggon trágya gyült egybe, melynek ma a forgalmi értéke 400.000 korona, ezenkivül még igen sok apróbb tárgy, melyek összeségükben tekintélyes értéket képviselnek. Természetesen a háboru nyomai a szemétüzemen is erősen meglátszanak. Érdeklődtünk *Balló Alfréd* igazgatónál, a szemétfeldolgozótelep háborus esztendejéről, aki a következőket mondotta:

— A fővárosi szemétfeldolgozó telep speciális üzem és munkásai nagyrésze: szakmunkások, akiket a nagymérvü behivások erősen megapasztottak és bizony a háboru elején igen sok kellemetlenséggel kellett megbirkóznunk. Üzemünk férfi alkalmazottainak fele vonult be, akiket alig tudnak pótolni a helyükre beállitott orosz foglyok.

— De máskülönben is megváltozott az üzem képe, miután a fővárosi szemét anyaga is más. Hiányzik a hulladékból a csont, a husdrágaság miatt, pedig a csont volt az alapja egyik legnagyobb jövedelmünknek.

— Megszünt a trágyaeladás is, a vaggonhiány miatt, a nemezpapiros eladása, aminek a könyvkötők munkátlansága az oka.

— A szemét mennyisége megnövekedett, de minősége jóval csökkent, miután a nagy drágaság nagyobb elővigyázatra készteti a háztartásokat és igy kevesebb értékes anyagot dobnak a szemétbe. A háboru megmutatta minden anyagnak fokozott értékét. Ez adta meg a lökést a mütakarmánygyár felállitására. Azt hisszük elérjük ezáltal, hogy az eddig teljesen értéktelen csarnoki hulladékot hasznosithassuk. De igen fontos volna a szemétégető kemencék felállitása is, hogy a szeméthegyeknek kalorikus értékét kihasználhassuk. A szemét e szemétjének értéke évente felületes becslés szerint is legalább egy millió korona.

Már esteledik, mikor a szemétfeldolgozó telepet elhagyjuk, hatalmas kiterjedésü szemétdomb láncolatok felületén imbolygó tüzek lobbannak fel, a szél belékap, az égési felület mindig nagyobb lesz, mig végül elcsendesedik. De belül a belső hőtől izzik a szemét és rothasztja a talajt, pedig egy millió korona száll füstbe és senki sem gondol arra, hogy megfékezze a tüzet és az ember szolgálatába igázza.

Szomorú historia

három vagon kukoriczadaráról.

Megirtuk pár hét előtt a *Cservenkai mümalom* három vaggon kukoricájának kalandos történetét. A Cservenkai mümalom eladott a *Polgári Serfőzdének* három vagon kukoricadarát, amelyet azonban a serfőzde kifogásolt. A mümalom ekkor beraktároztatta áruját a budapesti közraktáraknál és megbizta ügynökét, *Büchler* Izsót, hogy adja el a darát. Büchler el is járt és az uj vevő *Augner* Edéné lett, aki előleget is adott a *Pesti Magyar Kereskedelmi Bank* kőbányai fiókja által. Közben azonban megtudták a városházán, hogy a közraktárakban három vaggon kukoricadara fekszik, siettek azt rekvirálni. A malomnak még 10.000 koronája járt Augnernétól, aki azonban nem fizethetett, hiszen a darát a főváros rekvirálta. A közélelmezési ügyosztály viszont azt mondta, fizessen Augnerné, ő a vevő. Mire az ügynök ujra Augnerné kőbányai tuszkulánumába villamosozott, akkorra Augnerné is eladta a kukoricadarát. Az uj vevő a *Telepitő és Parcellázó Bank* szintén nem fizetett, mert a főváros még nem oldotta föl a zárlatot.

Se az ügynök, se a cservenkai mümalom hónapokon át nem jutottak a pénzükhöz, végül is hogy valamiképen világosság derüljön a chaoszra, a földmivelésügyi miniszteriumhoz fordultak, tegyen igazságot. A Cservenkai mümalom tulajdonosai *Gutwein, Schmidt és Társa* most a földmivelési miniszteriumból, *Bartóky* államtitkár aláirásával a következő lejratot kapták:

M. kir. Földmivelésügyi Miniszterium.
5183. eln. sz. 1916.

Kelet nélküli felterjesztésére értesitem miszerint a Haditermény részvénytársaságot egyidejüleg felhivtam, hogy az 1916. évi január 11-én 95787. eln. szám alatt *Bpest székesfőváros tanácsához kiadott* rendeletem alapján számbavett és a helybeli közraktárakban a cég nevén 84948. tételszám alatt tároló 387 zsák tengeridarát a cégtől átvegye.

A továbbiak iránt lépjen közvetlenül érintkezésbe a nevezett részvénytársasággal.

Budapest, 1916. február 8.

A miniszter helyett:
Bartóky s. k.
államtitkár.

Ezzel aztán teljes az összevisszaság. A sok vevő között nyilván megrothad a kukoricadara. A töménetlen név közé, a nyakatekert labirintusba belekerül a Haditermény r.-t. is. Az azon-

ban még mindig nem világos, hogy kié a kukorica? Nem világos az sem, rekvirálta-e azt a főváros. Szeretnénk tudni ki fogja átvenni az árut? A főváros, a Haditermény, Augnerné vagy a Telepitő és Parcellázó Bank? A Cservenkai mümalom viszont arra kivánesi, honnan kapja meg a pénzét? Mindennek pedig az a magyarázata és tanulsága, hogy amire egyszer Folkusházyék rátesznk a kezüket, annak nyomorultul kell elvesznie. A budapesti közélelmezésnek pompás mértföldkövei vannak, rothadt burgonyából és romlott kukoricadarából.

Ez a három vagon cservenkai kukorica szomoru históriája októbertől február végéig. Folytatása azonban valószinüleg következik.

Budapest épitkezése hajdan.

Az 1839. évi építési szabályzat

A budapesti ember — vajjon csakugyan hozzá tartozik-e ez is a világvárosi polgár természetrajzához, vagy ez is csak morbus hungaricus? — csak boltokat, fényes üzleteket, kivilágitott kávéházakat, ragyogó transzparenseket lát az utcán, de házakat nem. Ismeri-e a budapesti ember az épületeket, amelyek karaktert kellenének, hogy adjanak a városnak? Mind olyan kérdés, amelyre vagy nem tudnak, vagy nem mernek válaszolni.

Régi házak sokat mesélő cirádái, a multakat emlegető kapuk, a történelmi időket dokumentáló boltivek talán sehol a világon nem részesülnek olyan kevés megbecsülésben, mint épen nálunk Budapesten. Kutatják-e Budapest barátai a Ferenciek templomának az egyetemi templomnak érdekes multját? Megállanak-e a városház ódon szépsége előtt?

Eszünkbe kell mindennek jutnia, amikor kezünkbe vesszük azt a módfelett értékes történelmi dokumentumot, amelyet Zubriczky József miniszteri osztálytanácsos engedett át a Fővárosi Hirlap-nak. Budapest első épitési rendszabálya ez, amely 1839-ből származik.

A „szépitési bizottmány".

A székesfőváros tervszerü épitkezését József kir. herceg nádorispánnak köszönhetjük, aki az 1810-iki nagy tüzvész után Buda és az 1838-iki nagy árviz után Pest szabályozása érdekében az 1808-ban szervezett „szépitési bizottmány" élén igen sokat tett. A szabályozási tervvel egy időben készitette el a „szépitési bizottmány" az első épitkezési rendszabályt is, amelynek teljes cime: „Közönséges épitési rendszabás szabad királyi Pest városára nézve".

Sárguló papiroson, erélyes vágásu betük, olvashatók, kissé plakátszerüek, irják elő a szabályokat, amelyek 1838. év október hó 11-ikén „Legfelsőbb Királyi Rendelet által" helybenhagyattak s amelyek szerint „valamennyi, bármi nevü épitségeknek a' Bel- és Leopold város egész kerületében" végre kell hajtaniok. De ugyanezen szabályok „érüsek" (mindenhol ott van a szakkifejezések mellett a német szó is, például „giltig"), „a külvárosok, t. i. Theresia, József, és Ferenc városok" ama részére, amelyek belül feküsznek „a váci gáttul a Nagymező-utcán által, folyvást a Kismező-utcába a Kerepesi utig, azután ezen keresztül Rákos árkáig, s ennek mellette a József és Ferenc városon keresztül annak a Dunába szakadásáig" vonul. Külön nyomtatott szabályzat készült a külvárosok egyéb részei számára.

Szakértők mondják, hogy az 1839-iki épitési rendszabás szinte ma is teljes érvényü lehetne, olyan pontos, preciz és mindenre kiterjedő figyelmü. A mai vaskos kötetü épitési szabályzat inkább a vállalkozók és épitőmesterek mindent kijátszó kedve ellen készült, hogy minden eshetőséget kimeritően tárgyal, minden esetre testhez álló paragrafusokkal szolgáljon. Maguk az alapelvek ma is megvannak és nincs az a müszaki szemmel látó kritikus, aki ne ismerné el, hogy Budapest első épitési rendszabása szinte tökéletes munka.

A rendszabás mindenekelőtt kimondja, hogy magánépitkezéseket a szépitési bizottság előleges helybenhagyása nélkül munkába venni nem szabad. Az épitkezésért folyamodóknak, mint ma is, kérelmükhöz kellett csatolni az épitési terveket, melyek „minden laksoroknak (Geschosse) alapirajzát a fundamentom fekvésével, a csatornák menetével s födél állásával, a ház utcai képét és átmetszését, a hely szinmértékével (niveau) együtt pontosan elő ábrázolják." A terveket az épitőmester irja alá és ha másra várna a kivitel, azt előbb szintén be kell jelenteni.

„Helybeli szemügyrevétel."

Külön fejezet szól a „Helybeli szemügyrevétel"-ről, a magános jogokról és az üres telkeknek „épitési helyekké osztásá"-ról. A „régi épitmények szabályozásá"-nál már kárpótlásról is van szó, amelynek minden esetben helye lévén, „esetről-esetre különös értekezés vétetik folyamatba s a becsüár előleg feladatik." Az épitési engedélyek már akkor is, mint ma, egy esztendős érvényüek voltak.

Az is egészen természetes, hogy „az épittetők csak a szabadékos épitéssel-foglalkodókat használhatják épitkezéseiknél". Ha valaki az épitési engedélytől eltért, már akkor is megbüntették. Most ujra azzal foglalkoznak, hogy ennek a 76 esztendős rendszabályoknak komolyan érvényt szerezzenek. A büntetés ekkor „a városi Tanács által szabandó és tetthez mérséklendő" volt. De egyébként is gondos, figyelmes az 1839-iki rendszabás. Az épülő házat „óvó jelekkel" kell ellátni, ejjel lámpa égjen, „az épitségi rom" elhordandó.

Az emeletes épitkezésekről.

Nagyon érdekesek azok az intézkedések, a melyek az emeletek magasságára vonatkoznak. Rendszerint három emeletnél magasabbat (szépségi okból) nem szabad még épiteni, de „az épitési rajzban kijelölt emeletek számán alul sem maradhat valamely épület, ha a szomszéd házak vonalzata (alignement) megkivánja." Abban az időben persze még nem éltek az emberek Potemkin-házak és Rabitz-falak világában, amit az bizonyit legékesebben, hogy a szabályzat kimondja: „a főfalak vastagsága a legfelső emeleten két lábnál kevesebb nem lehet". Emeletenkint lefelé haladva, 6—6 hüvelykkel kell a falnak vastagodnia.

Persze meg van az épitési recept is határozva. Nagyon egyszerü és módfelett becsületes: jó épitési kövek, kellőleg kiépitett téglák és jó „czément". Ugy-e, milyen egyszerü és mégis mennyivel becsületesebb házakat épitettek akkor, mint ma? Mindenre kiterjed a rendszabály figyelme, a kőfalak vastagságára (legalább három lábnyinak kell lennie), a szomszéd „ősfalá"-ra, a választó falakra, a pincékre és földszinti boltokra, a csatornákra és pöcegödrökre. Minden uj épületet — vizvezetékről akkor persze még nem lehetett szó — el kell látnia kuttal. A lépcsőzeteknek „egész a födélig" kőből kell lenniök.

Egészségügyi és egyébb szabályok.

Az egészségi szempontokat igen szigoruan veszi a rendszabály. Sokban szinte szigorubb, mint ma. Már a két lakásra szolgáló közös konyhát is megtiltja. Kályhákról, illemhelyekről, fatartókról, mindenről külön intézkedés. A gondosság netovábbja az az intézkedés, amely szinte ma is teljesen érvényben van: „Kandallók és szobákbani fütőknek rakásánál nagy lakásokban gond legyen reá, hogy a tüzelőhely elébe nagy kőlemez (Steinplatte) vagy érczlőh a ház talajával egyenlően tétessék, s tüzes üszkök szétpattanásának az elsőknél vékony drótrostély álljon ellene".

A diszitésekre vonatkozó szakasz liberálizmusa szintén nagyon érdekes: „A szükség és izlésbeli sokféleség — mondja — semmi szabályt nem enged a külső diszitésekre (Decoration) nézve, hanem az épitészeti szükség, s illő elrendelés törvényeivel ellenkező minden külső diszitvénye az épület külméjének (Facade), melyet a folyamodási tervvel kell rajzolatban előterjeszteni, az erre leendő meghatározott hivatkozásnál fogva, az végre meghatalmazott Szépitési Bizottság által kellőkép változtassék meg."

Oly okos, oly egyszerü intézkedés mindmegannyi és az egyéni izlést és érvényesülést oly kevéssé gátlóak ezek a bölcs és puritán rendszabályok, hogy a multba mélyedő benne csak irigységgel tekinthet beléjük. Ma a paragrafusok útvesztőjében is találnak az emberek bujkáló lyukakat, akkor pedig az intézkedések széles országutján is mindenki egyenesen ment. Ma ezer bilincs terhe alatt is kártyavárak, papirosskatulyák épülnek, akkor hatalmas, megdönthetetlen, örökéletü kolosszusok.

Déli gyümölcs-monopolium

Csak a Magyar Bank tarthat aukciókat.

A *Magyar Füszerkereskedők Országos Egyesülete* nemrég kérvényt adott be a városi tanácshoz és ebben a kérvényben engedélyt kért arra, hogy az általa Spanyolországból behozott déligyümölcsöt aukciók utján értékesithesse. Ezt a kérelmet alábbi leirattal elutasitották:

3042/1916—VIII. ü. o.

Tárgy:

A Magyar Füszerkereskedők Országos Egyesületének kérvénye az általa Spanyolországból behozott déligyümölcs-küldemények értékesitése céljából aukciók tartásának engedélyezése iránt.

Határozat:

Folyamodó egyesület azon kérelmét, hogy az általa Spanyolországból behozott déligyümölcs értékesitése céljából hetenként egy-egy aukció tartására az engedély részére megadassék, — a tanács teljesithetőnek nem találta. Kijelenti azonban a tanács, hogy amennyiben folyamodó egyesület jelen kérelmével a főváros engedményeként a déligyümölcs árveréseket tartó Magyar Bank- és Kereskedelmi Részvénytársasághoz fordul, nem lesz akadálya annak, hogy a nevezett részvénytársaság a neki átadott árukat a fennálló szabályok értelmében bármikor árverésre bocsássa. Erről a tanács a Magyar Füszerkereskedők Országos Egyesületét, illetve az egyesület kebelében müködő Magyar Füszrkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága Igazgatóságát, továbbá a Magyar Bank- és Kereskedelmi Részvénytársaság igazgatóságát értesiti.

Budapest, 1916. évi január hó 22-én.

A székesfőváros tanácsa:
Folkusházy
tanácsnok.

A közélelmezési ügyosztály határozta azon a szerződésen alapul, amelyet a főváros 1909-ben kötött a Magyar Bankkal. A kereskedelmi miniszter 1907-ben a fővárosnak engedte át a budapesti déligyümölcs árverési jogát, a főváros viszont *évi 5000 korona bérösszeg ellenében* (ami nem is tulságosan sok egy több millió koronát forgalmazó monopóliumért!) a bankra ruházta át ezt a jogot. Természetes tehát, hogy kizárólag a Magyar Bank tarthat déligyümölcs-aukciókat s ha más is akar tartani, nem kerülheti meg a Magyar Bankot.

Kössön
hadibiztositást
az Auguszta gyorssegélyalap hadibiztositásiosztályánál
Budapest, Vilmos császár-ut 72. sz.
Felvilágositást ad az igazgatóság. **Tel. 118-44.**

Bründl János
csász. és királyi udvari szállitó.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi müszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

ESEMÉNYEK

A drágasági pótlék.

A főváros tisztviselői kara elkeseredetten látta, hogy az állami, pénzügyi, rendőrségi alkalmazottak már régen megkapták drágasági pótlékukat, a főváros ellenben mai napig sem utalta ki a husz százalékos pótlékot, amelyre pedig óriási szükségük van a tisztviselőknek. Biztos helyről szerzett információnk szerint a kormány még mindig nem folyósitotta a parlament által megszavazott négy millió koronát, a tanács azonban elhatározta, hogy amennyiben a négy millió a hónap végéig nem jön meg, ugy a főváros pénzéből előlegezi a drágasági pótlék első részletét. A tisztviselők tehát a márciusi fizetéssel együtt feltétlenül megkapják a fizetés husz százalékának megfelelő. első részletet.

A pénzügyi bizottságból.

A pénzügyi bizottság pénteken ülést tart. A napirenden folyó ügyek szerepelnek, jelentősebb tárgy alig van. Nincsen azonban kizárva, hogy az ülés napirendjére kitüzik a *22* millió koronás prolongációs kölcsön tárgyalását is. A kölcsönre vonatkozólag kész a megállapodás.

Kölcsönt kérnek az ipartestületek.

Nap-nap után szaporodik azoknak a száma, akik mind a főváros pénzét, anyagi segitségét akarják igénybe venni, akár van arra jogcim, akár nincs. Ugy látszik, nagyon „jószivü" hire van már a fővárosnak. Csak ezzel magyarázható, hogy mindenfelől pénzért, kölcsönért rohanják meg a főváros deficittől duzzadó kasszáját. Ujabban a *fővárosi ipartestületek vezetőinek* támadt az a zseniális ötletük, hogy *olcsó kamatozásu nagy kölcsönt* kérnek a fővárostól. A főváros segitségére jogcimet tartó fővárosi ipartestületek legtöbbje *sulyos anyagi válsággal* küzd. A háboru alatt nagyon megbomlott az ipartestületek anyagi helyzete, még azoké is, amelyek vagyonosabbak voltak. A bevonultak nem fizetik a tagdijakat, ami pedig az ipartestületek főjövedelme. Nagyon természetes, hogy tagjaikat nem akarják pörölni az ipartestületek, amelyek azonban jövedelmük megcsappanása miatt egyre nagyobb adósságot voltak kénytelenek csinálni. Az ipartestületek anyagi helyzetük szanálása céljából vasárnap ülést tartottak az Országos iparegyesület helyiségeiben *Thék* Endre bizottsági tag elnöklésével. Hosszabb vita után elhatározták, hogy a *fővárostól fognak olcsó kamatozásu kölcsönt kérni*. Az ipartestületek most állapitják meg kölcsönszükségletüket és ezután fogják megállapitani az együttesen felveendő kölcsön nagyságát. Az ipartestületek remélik, sőt biztosra veszik, hogy a fővárostól megkapják a kért kölcsönt, mert kisebb és rosszabb anyagi helyzetben levő vidéki városok is segitették anyagilag a háboru miatt válságos helyzetbe került helyi ipartestületeket. Az ipartestületeknek a főváros pénzére azért van szükségük, mert ebből akarják fedezni fentartási költségeiket, a jegyzői és tisztviselői fizetéseket. Arra alapitják kérelmüket az ipartestületek, hogy ők mint *elsőfoku iparhatóság és mint fővárosi funkcionáriusok*, igényt tarthatnak arra, hogy a fővárostól kérjenek kölcsönt, miután ugyis sok olyan tárgyu ügyeket intéznek el, amelyeket a fővárosnak kellene elintéznie. Azonkivül a háboru miatt is annyira felgyülemlett a munkájuk az ipartestületeknek, hogy nem csukhatják be máról-holnapra helyiségeiket és nem ereszthetik szélnek tisztviselőiket és jegyzőiket, akik legtöbbnyire a főváros alkalmazottai is egyszersmind.

A Hungária-ut rendezése.

A Hungária-körut, amely tudvalévőleg a Duna egyik partjától kör alakban tér vissza a másik, ugyanazon oldalon fekvő parthoz, teljesen rendezetlen volt, nem volt elválasztva kerületek szerint, pedig három kerület területén fekszik. Harrer tanácsnok most intézkedett, hogy ezen a visszás állapoton segitsenek s már legközelebb kerületek szerint fogják házszámokkal ellátni a hosszu körut házait.

Üzérkedés a záptojással.

Ily cimen legutóbbi számunkban megirtuk, hogy a főváros a kiselejtezett és részben emberi táplálkozásra alkalmatlan tojást szerződés alapján ez év végéig *Altmann* Mór és *Wilheim* József tojáskereskedőknek adja. *Wilheim* Mór megjelent szerkesztőségünkben és annak a megállapitását kérte, hogy ő úgyan pályázott az eladásra kerülő tojásra, de erről még nincs tudomása, hogy a közélelmezési ügyosztály döntött-e már és miként döntött e kérdésben. A szerződést a tojásüzletre ennek megfelelően nem is köthette meg.

A botrány.

Henri *Bataille* világhirü szinműve. *A botrány*, mely minden metropolis legkonzosabb kosszadarabja volt, a legkiválóbb müvészek elő dásában került a filmre és igy az *Omnia* is zajos sikerü napoknak örvend. A botrány kizárólag az Omniában kerül bemutatásra, mely mellett kitünő kisérőmüsor keretében még bemutatásra kerül a *Bernáték nyaralnak* cimü 3 felvonásos vigjáték, mely elejétől végig kacagtatja meg a szemlélőt.

A TŐKE

Szemle.

A bankkamatláb leszállitása. — A Központok központja. — Az értéktőzsde. —

A kamatláb leszállitása is szóba fog kerülni, az Osztrák-magyar bank főtanácsa febr. *24*-iki ülésén. Budapesti bankkörökben ugy tudják, hogy a ráta fél százalékkal 4 és fél százalékra fog mérsékeltetni. Ha ez valóra válik, akkor nálunk a ráta alacsonyabb lesz, mint Németországban, Angliában és Franciaországban, amely államokban a hivatalos kamatláb most 5 százalék. Az Osztrák-magyar bank a kamatlábat a nyilt piacon uralkodó pénzbőség okából akarja leszálitani. Kereskedelmi váltóanyag most alig kerül a piacra, ugy hogy a bankoknak rendkivül kis váltóállományuk van. Bécsben prima váltókat *2* és héttized százalékon, Budapesten 3 és egynegyed százalékon keresnek leszámitolásra. De a pénz még ilyen olcsó kamattételek mellett se talál elegendő elhelyezést. Nekünk az az impressziónk, hogy a rátaleszállitást első sorban a járadékpiac fellendülése és a pénzpiacnak a negyedik hadikölcsönre való előkészitése céljából vették tervbe. Mindenesetre érdekes jelenség, hogy most nálunk van a legolcsóbb pénz egész Európában.

*

A háborus gazdasági intézmények száma ismét egy uj organizációval szaporodott. Ugyanis a Fémközpont, a Bőrközpont, a Pamutközpont a Bulgáriából és Törökországból való nyersanyagbeszerzés céljából a „Magyar korona országai nyersanyagközpontjainak egyesülése" cim alatt uj szervezetet létesitettek. Ez az organizáció egyszersmind közvetitő szerv lesz egyrészről a magyar központok és a hadügyminiszterium, másrészről pedig a magyar, osztrák és német központok között. Végül az uj egyesülés, melyet a központok központjának lehet tekinteni, a háboru utáni nyersanyagbeszerzés fontos misszióját vállalta magára. Elnökökül Asbóth Emil, Surányi Béla, Szurday Róbert és Weisz Fülöp, az egyes központok elnökei választattak meg. Az uj központ képviseletével Szurday Róbert, az üzletvezetéssel pedig a Gyáriparosok országos szövetsége bizatott meg.

Az értéktőzsde megnyitása még mindig késik. A halogatásnak — mint értesülünk — az az oka, hogy az osztrák kormány még mindig nehézségeket támaszt, ugy hogy a bécsi tőzsde megnyitása még mindig nincs biztositva. Már pedig a budapesti tőzsde megnyitását csak ugy látják célravezetőnek, ha az a bécsivel egyidejüleg történik. Ugyanis a budapesti piac nem képes egyedül felvenni a forgalomba kerülő értékeket, ehhez a bécsi piac nagyobb tőkeerőssége és a bécsi tőzsde közreműködése szükséges. Ezért ugy a budapesti, mint a bécsi tőzsdetanács igyekezete oda irányul, hogy a két tőzsde azonos rezsim alatt nyittassék meg. A dologba a két kormánynak is beleszólása van és ugy látszik, hogy a két kormány felfogása között is vannak még bizonyos differenciák, melyek kiegyenlitésre várnak. Minden jel azonban arra mutat, hogy a budapesti és bécsi értéktőzsde rövidesen mégis meg fognak nyilni.

Milliók a tengerben

„Nem szabad türni" — mondotta nemrégiben Helfferich német pénzügyi államtitkár „hogy a háboru bárkire nézve is konjunktura legyen". De még kevésbbé engedhető meg, hogy egy hatalmas vállalat a háboruból az államkincstar, tehát végeredményben az adózó polgárok zsebeinek rovására óriási haszonra tegyen szert. Ellene szól ennek minden jogi érzék és morális felfogás. És ennek dacára azt kell látnunk, hogy a legnagyobb magyar tengerhajózási társaság, az Adria, a háborut vagyona szaporitására és jövedelmeinek fokozására használja ki az állam rovására, melyet a háboru amugy is a legnehezebb financiális feladatok elé állitott.

Az Adria az 1914. XX. t.-cikk 55. §-a értelmében „szerződéses kötelezettségeinek szabályszerü és hiánytalan teljesitéséért" évenkint 4.6 millió korona államsegélyben részesül. A háboru kitörése, vagyis 1914. aug. 1. óta a társaság egyetlen szerződéses járatot se tart fenn, ezekre a járatokra tehát egy fillért se költ. Mindennek dacára az Adria a szubvenciót ezideig teljes összegében felvette. A szerződés értelmében az államsegély utólagos havi részletekben folyósittatik. Eddig tehát az Adria a háboru alatt kerek számban 7 millió koronát kapott az államtól, anélkül, hogy ezért bármi néven nevezhető ellenszolgálatot teljesitett volna!

Semmi ok sem forog fenn arra nézve, hogy az Adria akkor, amidőn összes gazdasági erőnket a honvédelem szolgálatába helyezzük, ilyen óriási nemzeti ajándékban részesüljön. Módot kell találni arra, hogy ezek a milliók viszszatéritessenek és hadi célra fordittassanak. A további államsegélyt mindenesetre be kell szüntetni, a már kifizetett összegekre nézve pedig az volna a leghelyesebb intézkedés, ha a kormány a kivételes törvényekben nyert felhatalmazás alapján elrendelné, hogy a szubvencionált vállalatok a háboru alatt kapott államsegélyeket viszszatéritsék, vagy pedig a háborus nyereségek megadóztatása céljából külön tartalékba helyezzék, hogy igy ezután azoknak legalább egy része adó alakjában az államkincstárba utaltassék.

Parlamenti körökben már akkor recenzust keltett ezeknek a szubvencióknak a dolga, amidőn azokat a kormány a háborus indemnitytörvényben előirányozta. Mint értesülünk, az ellenzék részéről ezt az ügyet a képviselőházban interpelláció alakjában szóvá fogják tenni és követelni fogják, hogy a szubvenciók további fizetése mindenesetre beszüntettessék. Az Adria társaságnak az a kifogása, hogy alkalmazottait a háboru alatt is kénytelen fizetni és hogy a háboruból károsodás érte, nem állhat helyt, minthogy a korábbi állami szubvenciókból felhalmozott nagy tartalékok bőségesen elegendők a folyó kiadások fedezésére, a károk pedig a háboru után a hágai konvenció értelmében amugy is megtérittetnek. A tartalékok arra valók, hogy azokat olyan nehéz időkben, mint a mostaniak, igénybe vegyék. Más vállalatok is ezt teszik. Azt azonban nem lehet türni, hogy a társaság most is milliókat vágjon zsebre olyan kötelezettségek cimén, amelyeket nem teljesit. A jogrend legelemibb követelményeiből folyik hogy a társaságot semmiféle szubvenció se illeti meg, miután a szerződésben vállalt járatokat beszüntette. Azt pedig a társaság se tagadja, hogy a hadvezetőség az igénybe vett hajókért és a teljesitett fuvarokért a szerződésben megállapitott dijakat pontosan fizeti.

A háboru alatt szenvedett effektiv veszteségeket az Adriának háboru után módjában lesz bőségesen behozni. Mert az bizonyos, hogy a békekötés után egy iparágra nézve se fog olyan „Hochkonjunktura" következni, mint éppen a tengerhajózási iparra. Minden jogi és erkölcsi alap hiányzik tehát arra, hogy az Adria azokat a milliókat megtarthassa, melyeket az államkincstártól a háboru folyamán felvett.

A főváros kötvényei az értékpiacon.

Az elmult héten — hosszu idők után — ismét üzlet volt a főváros 4 százalékos kötvényeiben.

amelyekben 78 százalékos árfolyamon jött létre kötés. A 4 és félszázalékos kölcsön kötvényeiben nincsen semmiféle forgalom. Ez főleg annak tulajdonitható, hogy a 4 és félszázalékos kölcsön, amelyet 1914-ben vett fel a főváros, javarészt Németországban van elhelyezve. Onnan pedig alig kerül a piacra valami áru. A fővárosnak a Németországban elhelyezett kölcsönei közül legközelebb az 1914 évi 4 és félszázalékos 134 millió márkás kölcsön és az 1897 évi 4 százalékos 30 millió koronás kölcsön kamatai esedékesek.

A talpbőr-bajok.

Országszerte óriási a hiány a talpbőrökben, amelyek közül a 4 mm.-nél vastagabb talpbőröket lefoglalták tudvalevőleg és megtiltották annak forgalomba hozatalát. Mint szakkörökből halljuk a rendeletet szabályozni fogják, lesznek módositások, hogy a polgári közönség szükséglete kielégittessék. A kereskedelemügyi kormány már felhivta a bőrkereskedőket, hogy terjesszék elő kivánságaikat. A vidéki bőripari szövetkezeteknek is kilátásba helyezték, hogy talpbőrt kapnak. Egyelőre azonban nagyon siralmas a helyzet a talpbőr-üzletben. Egyes nagy cégek példátlanul uzsoráskodnak és dekaszámra mérik a talpbőrhulladékot 36—40 filiérért.

A Fabank tőkeemelése.

Mint értesülünk, a Fabank a hét végén fogja publikálni 1915 évi mérlegét. Az intézet az idei rendes közgyülésen hat millió koronáról t i z m i l l i ó k o r o n á r a fogja felemelni alaptőkéjét. Osztalékul 15 k o r o n á t fog fizetni, ami 7 és félszázalékos dividendának felel meg.

A fakartel üzletei.

A Standard fakartel, amely az idei évben már kétszer emelte fel az árakat, most — mint halljuk — 1400 vaggon erdélyi fürészelt faárut adott el Hollandiába. A kartel még ezideig nem kapta meg a kiviteli engedélyt az eladott faanyagra. Igen nagymennyiségü ládaárut — körülbelül 200 vaggont — adott el a kartel a hazai celluloze gyáraknak. Mint látható tehát, a fakartel a háboru alatt is óriási üzleteket bonyolit le, dacára a fatermelők folytonos siránkozásainak és panaszkodásainak.

A kamara nagy tanácsa.

A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara — mint az *Az Ujság* jelenti — nemrégiben elhatározta, hogy munkásságának mélyitése céljából nagy tanácsot szervez és ennek az uj szervnek a müködésébe bevonja a kamara ettől a reorganizációtól, mely egyébként már kmr ettől a reorganizációtól, — amely egyébként már előre elnyerte a kereskedelmi miniszter jóváhagyását, — megtermékenyitő hatást vár és reméli azt is, hogy a kamara jövőbeli munkássága szakszerüségben, gyors informáltságban és aktualitásban nyerni fog. A kamara most állitotta össze azoknak a közgazdasági és gyakorlati szakférfiak névjegyzékét, akiknek a közreműködésére számitani akar.

Két gőzmalom transakciója.

A *Pesti Hengermalom-társaság* részvényesei többségének képviselői és az *Első Budapesti Gőzmalmi Részvénytársaság* között megállapodás létesült, mely szerint az Első Budapesti Gőzmalmi r.-t, mely a Pesti Hengermalom-társaság részvényeinek többsége felett máris rendelkezik, késznek nyilatkozott a még forgalomban levő Pesti Hengermalom-társasági részvényeket *saját részvényeire becserélni, vagy készpénz ellen beváltani* oly módon, hogy minden az 1916. üzleti évre szóló szelvénnyel ellátott négy darab Hengermalom-részvény ellenében egy darab ugyancsak 1916. év január 1-től folyó szelvénnyel biró Első Budapesti Gőzmalmi r.-t részvényt, illetve minden darab Pesti Hengermalom-társasági részvény ellenében egynegyed Első Budapesti Gőzmalmi r.-t. részvényt ad cserébe, vagy pedig oly módon, hogy minden beszállitott Pesti Hengermalom-társasági részvényért (az 1915. évre szóló szelvény nélkül) 400 korona készpénzt fizet ki. A részvények folyó évi március 18-ig bezárólag nyujthatók be kicserélés vagy beváltás végett a *Pesti Magyar Kereskedelmi Bank értékpapirpénztáránál*, amely legkésőbb 8 nappal az Első Budapesti Gőzmalmi r.-t. közgyülése határozatának jogerős jóváhagyása után fogja a cserébe adandó részvényeket vagy készpénzt kiszolgáltatni. A Pesti Hengermalom-társaság müködését változatlan módon fogja mint önálló vállalat folytatni.

Közgyülések és beszámolók.

Jelzálog-Hitelbank.

A *Magyar Jelzálog Hitelbank* igazgatósága most állapitotta meg az intézet mérlegét, amely az elmult évi 4,985.089 koronával szemben *6,055.959 korona tiszta nyereséget* tüntet föl. A bruttó nyereség (a tavalyi elővitel hozzászámitásával) 9,167.292 koronára rug. Az eredmény alapján az igazgatóság azt fogja inditványozni, hogy a tartalékok dotálása után a tavalyi 18 koronás osztalékkal szemben *22 koronás osztalékot* fizessenek, 1,062.944 koronát pedig uj számlára vigyenek át. Ily körülmények közt kielégitő eredménynek mondható, hogy mégis *13 millió koronát* meghaladó nettó összeget sikerült különböző kibocsátmányból elhelyezni. A törlesztéses kölcsönök 3,300.000 koronára rugnak A háborus jótékonyság céljaihoz ujabb 212.000 koronával járultak hozzá, ami által a háboru kezdete óta tett ilyen adomány 500.000 koronára növekedett. Tisztikaruk hadbavonult és itthonmaradt tagjairól és családjaikról ez évben is drágasági pótlékok és segitség nyujtásával történt gondoskodás a bevonultak teljes illetményének kiutalása mellett. Az intézet tárcájában levő értékpapirokat lényegesen az 1914 julius 25-iki árfolyamok alatt állitották a mérlegbe; saját kibocsátmányaikat és pedig a 4 százalékosokat 70 százalék, a 4 és fél százalékosokat 80 százalék árfolyamon értékelték. Az intézet erős benső tartalékai igy további erősbödést nyertek.

Fővárosi takarékpénztár.

Az *Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár* szombaton tartotta meg évi rendes közgyülését. Az igazgatóság jelentése behatóan foglalkozik az elmult második háborus esztendőnek gazdasági viszonyaival és felemliti, hogy az intézet tevékenységét csaknem kizárólag meglévő erős, egészséges folyó üzleteinek ápolására és intenziv gondozására forditotta. Munkája kielégitő eredménnyel járt. Hadi jótékonysági célokra pedig 150 ezer koronát jóval meghaladó összeget áldozott, hadbavonult alkalmazottjait pedig a háboru egész tartama alatt teljes illetményeik élvezetében csonkitatlanul meghagyta. A közgyülés az igazgatóság jelentését elfogadta. A részvényenként 100 koronában megállapitott osztalékot az intézet pénztárai folyó évi február hó 21-től kezdve kifizetik.

Agrárbank.

A *Magyar Agrár- és Járadékbank r.-t.* igazgatósága megállapitotta az intézet 1915. évi mérlegét, amely szerint az üzletév *3,503.483,96 korona tiszta nyereséggel* zárul a mult évi 2,785.850,67 koronával szemben. E tiszta nyereségből az igazgatóságnak a közgyülés elé terjesztendő javaslata szerint osztalék fejében — a mult évi 24 korona helyett — *részvényenkint 30 koronát* fizetnek, ami a részvénytőke 7 és fél százalékos kamatozásának felel meg.

Hazai bank.

A *Hazai Bank Részvénytársaság* közgyülése elhatározta, hogy a kimutatott 4,135.669 korona tiszta nyereségből, illetőleg az alapszabályszerü jutalékok levonása után fönmaradó összegből, február hó 18-ától kezdve 14 koronával váltja be az esedékes szelvényt, 362.110 koronát pedig az 1916. üzletév javára visz át *Szilágyi* Ödön vezérigazgatónak, valamint a bank tisztviselő karának köszönetet szavaztak.

Terézia.

A *Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön Részvénytársaság igazgatósága* megállapitotta az 1915. évre szóló zárszámadást, mely 1,316.800.51 korona tiszta nyereséggel zárult a tavalyi 1,140.890,13 koronával szemben. Az igazgatóság a március 4-i közgyülésnek javasolni fogja, hogy az 1915. üzletévre részvényenként 20 korona osztalék fizettessék. Az összbetétek 12 millió koronával emelkedtek, még pedig 30,903.393.60 koronáról 42,683.556,06 koronára. Megemlitésre méltó a váltótárca 22,460.128,17 koronára való emelkedése. A kamatjövedelem a tavalyihoz képest 80.854.08 koronával emelkedett. Ugyanigy a jutalékok és egyéb nyereségek eredménye 104.844.09 korona összegü emelkedést tüntet fel.

Belvárosi takarékpénztár.

A *Belvárosi Takarékpénztár r.-t.* 1915. évi mérlege a mobilitás terén mutat haladást. A zárószámadások több tétele igazolja ezt a megállapitásunkat. Hogy csak néhányat emlitsünk: a pénzkészlet 1,738.381 korona (1914-ben 1,194.317 korona), a bankoknál elhelyezett tőkéi 5,041.411 (3,029.175) korona, jelzálogkölcsönök pedig 79,970.660 (81,922.933) korona. Az intézet üzletmenetele is a javulás képét mutatja. A tiszta nyereség 1,354.930 korona az előző évi 1,106.187 koronával szemben, ami az alaptőke majdnem 8,5 százalékos kamatozásának felel meg. Az igazgatóság ennek megfelelően 27.50 korona = 5 és fél százalék osztalék fizetését javasolja a közgyülésnek.

Obuda-ujlaki takarék.

Az *Obuda-ujlaki takarékpénztár r.-t.* 1915. évi mérlege 49.283,54 korona tiszta haszonnal zárul. Az igazgatóság a közgyülésnek 12 korona (6 százalék) osztalék kiutalványozását fogja javasolni. A közgyülés február 27-én lesz.

Salgótarjáni kőszénbánya.

A *Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénytársaság* szombaton tartotta évi rendes közgyülését dr. *Chorin* Ferenc főrend elnöklete alatt. Az évi jelentés megemliti, hogy az összeeladás a lefolyt évben 21,881.082 métermázsa volt. A lefolyt év összjövedelme az összes üzleti kiadások és a már kifizetett adók levonása után a tiszta nyereség 6,898.078 korona 48 fillér. Az igazgatóság elfogadta a nyereség felosztására irányuló, általunk már ismertetett javaslatokat és 1,609.787 korona 92 fillért az 1916. év számlája javára irtak elő.

Vasuti forgalmi r.-t.

A *Magyar Vasuti Forgalom r.-t.* igazgatósága megállapitotta az 1915. évi mérleget. Az igazgatóság a március 14-ére egybehivott közgyülésnek javasolja, hogy bőséges tartalékolások után a fennmaradó 1,729.054 korona tiszta nyereségből (tavaly 1,558.212 korona) a tartalékalapnak alapszabályszerü javadalmazása, továbbá az adótartaléknak 120.000 koronával és a nyugdijalapnak 25.000 koronával való dotálása után osztalékképen részvényenként 10 százalék, azaz 20 koronát fizessenek, éppen ugy, mint a mult évben és a fennmaradó 386.685 koronát uj számlára irják elő.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
Merkantil nyomda, Havas és Lehner.

43-50 éves népfelkelők hadi-szolgálatra is kiterjedő

életbiztositást

kötjetnek pótdij nélkül az

„Atlas“ életbiztositó-társaságnál

Budapest, V., Bálvány-utca 18. szám

Szelvény-beváltás.

Részvényeink 30. sz. szelvénye 1916. március 1-től kezdve Budapesten a Magyar Általános Hitelbanknál, Wienben a Niederösterreichische Escomptegesellschaftnál **18 koronával** váltatik be. Jegyzékürlapok a fizetőhelyeken szolgáltatnak ki. Budapest, 1916. évi február 21-én.

Az Északmagyarországi egyesitett kőszénbánya és iparvállalat részv.-társ. igazgatósága

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

HUNGÁRIA

KÖTVENYEK

a legelőnyösebbek

élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-

BIZTOSITÁSOKNÁL.

Felvilágositásokkal prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a

HUNGÁRIA

Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság

igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.

és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. **Kartellen kivül.**

Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK.

Közgyülési meghivó.

A Magyar Általános Hitelbank szavazatra jogosult t. c. részvényesei az 1916. évi március 18-án, szombaton délelőtt 10 órakor, Budapesten, a bank helyiségében (V., József-tér 3. sz.) tartandó

negyvennyolcadik rendes közgyülésre

meghivatnak.

A tanácskozás tárgyai:

1. Az igazgatóság jelentése a társaság 1915. évi üzleteiről,
   az igazgatóság számadása az 1915. üzletévről és inditványa az évi nyereség megállapitása és hováforditása iránt,
   a felügyelő-bizottság jelentése.
2. A felmentés megadása az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére.
3. Választás az igazgatóságba.
4. A felügyelő-bizottság választása és tiszteletdijának megállapitása.

A közgyulésen minden részvényes husz darab letett részvény után egy szavazattal bir.

A szavazatra jogosult t. c. részvényesek felhivatnak, hogy részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt a közgyülésre kitüzött határnap előtt 14 nappal

Budapesten a Magyar Általános Hitelbank központjánál (V., Dorottya-utca 5.), valamint fiókjainál (IV., Egyetem-utca 11., V., Berlini-tér 9. és VII., Károly-körut 3.),

Brassóban, Debrecenben, Fiuméban, Győrött, Kassán, Kecskeméten, Nagyváradon, Pécsett, Pozsonyban, Szabadkán és Temesvárott az intézet fiókjainál.

Wienben a K. K. priv. Oesterreichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe cimü intézetnél, vagy S. M. v. Rothschild bankházánál,

Berlinben a Direction der Disconto-Gesellschaft cimü intézetnél vagy S. Bleichröder bankházánál, vagy végül

M/m. Frankfurtban a Direction der Disconto-Gesellschaft cimü intézetnél letétbe tegyék.

A részvények a benyujtó által aláirt jegyzék kiséretében nyujtandók be.

A letett részvényekről a benyujtó elismervényt kap. A részvények csak ezen elismervény visszaadása mellett fognak a közgyülés után visszaszolgáltattatni. A közgyülésre belépti-jegyül szolgáló igazolvány Budapesten az intézet központjánál közvetlenül a letét alkalmával, az intézet fiókjainál pedig, valamint Wienben, Berlinben, M/m. Frankfurtban nyolc nappal a közgyülés előtt fog kiadatni.

Ha valamely részvényes szavazati jogát más szavazatképes részvényes által óhajtja gyakorolni, a megbizott nevére szóló meghatalmazást az igazolvány hátán kitölteni s aláirni tartozik.

A mérleg a felügyelő-bizottság jelentésével együtt nyolc nappal a közgyülés előtt az összes fentebb felsorolt letéteményezési helyeknél a részvényesek rendelkezésére bocsáttatik.

Budapesten, 1916. évi február 18-án

Az Igazgatóság

Mozgó-képpalota **OMNIA** József-körut 31. sz.

Kizárólagos joggal!!

A botrány

Henry Bataille világhirü szinműve 3 felvonásban.

Bernáték nyaralnak

Vigjáték 3 felvonásban.

Ezenkivül több kitünő vigjáték. Legujabb hadi aktualitások és természeti felvételek.

Az előadások kezdete hétköznap: du. 4, 6, 8 és 10 órakor, vasárnap du. fél 4, fél 6, 7 fél 9 és 10 órakor. — Jegyelővétel: A Hirsch-féle nagytőzsdében VI., Andrássy-ut 19, és az Omniában 10—fél 1-ig és du. 3 órától.

Mikszáth Kálmán regénye

Galamb a kalitkában

24 fillér a Milliók Könyvében.

A Milliók Könyve eddig megjelent számai:

Herczeg Ferenc: **A láp virága.**
Szomaházy István: **Mesék az irógépről**
Farkas Pál: **Egy önkéntes naplója**
Doyle: **Az üldöző.**

Előfizetési ár: negyedévre (6 regény) K 1.50, félévre (13 regény) K 3.20, égész évre (26 regény) K 6.—

Milliók Könyve kiadóhivatala VI., Andrássy-ut 16

ROYAL

Nagyszálloda Budapesten.

Elsőrangu konyha, mérsékelt árak. Ebéd teriték 4 50, vacsora teriték 5.50 korona. Színházak után friss vacsora. Zene.

VÁRADY GYULA, igazgató.

Telefon 167-25 **TÉLIKERT** Telefon 167-25

Ezelőtt: JARDIN d'HIVER

VI., Nagymező-utca 22—24.

Minden este fél 9 órakor

a februári ragyogó uj müsor!

Pont 9 óra 40 perckor lép fel

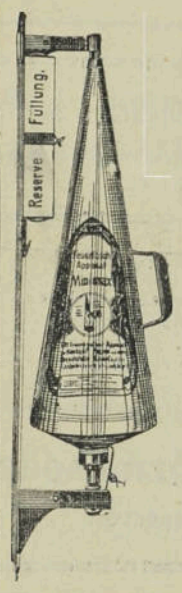
Burhaneddin bey

a hirneves török udvari szinművész.

Tüzveszély

ellen a legbiztosabb eszköz a

MINIMAX

KÉZI TŰZOLTÓ KÉSZÜLÉK

Nem szabad hiányoznia egyetlen egy irodából, mühelyből v. raktárból sem.

Bővebb felvilágositással szolgál a

MAGYAR MINIMAX R.-T.

BUDAPEST, RÓZSA-U. 85.

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító

divatháza

Budapest,

IV., Kossuth Lajos-utca 9.

APOLLO

a ROYAL-SZÁLLÓ épületében

A legelőkelőbb fővárosi mozgóképszinház

Előadások: 5, ½8 és 10 órakor, ünnepnapon: 4, 6, 8 és 10 órakor. — Jegyelővétel: délelőtt 11-től 1-ig és délután 3 órától

---

ODEON MOZI

Rottenbiller-u. 37., Király-utca mellett.

Az asszony lelke

Dráma négy felvonásban. — Főszereplő Fern Andra.

Bubi, a javithatatlan

Bohózat két felvonásban.

Az előadások délután négy órakor kezdődnek. Kitünő nyolc tagu zenekar.

Hetenkint háromszor: Hétfőn, szerdán és pénteken műsorváltozás.

SINGER

családi varrógépek a legtökéletesebbek!

Csakis cégünk üzleteiben v. azok ügynökei utján vásároljuk

Singer Co. varrógép részvény-társaság

Budapest: IV. Semmelweis-u. 14. — VIII. Rákóczi-ut 39. VIII. Baross-utca 77. — II. Corvin-tér 1. — X. Liget-tér 2. VI. Andrássy-ut 28. — V. Lipót-körut 22.

Kelme occasiók!

120 cm. széles reklám kelmék, ruha, pongyola és kosztümökre métere 1.95, 2.50, 2.90, 3.35, 4.50, schottisch kelmék 3.90, divatos nyomott barchetek 1.40, 1.80

Gólya áruház

VI., Nagymező-utca 12. és IV., Dámház-körut 16. sz.

NEMZETI (Royal) ORFEUM

Minden este 8 órakor háborus, csütörtök d. u. olcsó, vasár és ünnepnap du. mérsékelt helyárakkal a páratlan februári müsor

WANDA TREUMANN és WIGGO LARSEN

azonkivül még 20 uj szinházi varieté-attrakció

ERDÉLYI

osztr. császári és magyar királyi udvari fényképész és a német császár és porosz király Ő Felségének udvari szállitója

BUDAPEST, VI.,
Semmelweis-utca 2. sz.
(Kossuth Lajos-utca sarkán.)

Művészi kivitelü nagyitások. Aquarell- és olajképek bármely fénykép után

Felvételek minden időben

Magyar Mosógépgyármüvek R.-T.
Budapest, IX., Dandár-utca 23.
Telefon: József 6—41.

Különleges gyártmányok:

Teljes gőzmosódaberendezések, kézi és erőüzemre. Herkules teknös kalanderek. Mosógépek. Vasalógépek. Centrifugálgépek. Szárítókészülékek. Fertötlenitők.

Illusztrált prospektusok és tervezetek ingyen.

Dandár Mintagőzmosóda

üzemben, saját gyártelepünkön.

A KATONA-falak

tartósak, egészségesek és olcsók

Bárki kaphat épitési licenciát

SPECIÁLIS ÉPITKEZÉSEKRE .-.

BUDAPEST, VII., GIZELLA-UT 38. SZ.

TELEFON: 66—27. SZÁM.

Javításmentes tetőfedések és falburkolások

Eternit

PALÁBÓL

Csak akkor valódi, ha minden lapon az Eternit törvényileg védett szövedjegy dombornyomásban látható.

ETERNIT-MŰVEK HATSCHEK LAJOS, BUDAPEST, VI. ANDRÁSSY-UT 33. GYÁR: NYERGESUJFALU.

KÉRJEN MINTÁT ÉS ÁRJEGYZÉKET.

M. Á. G.

Repülőgép motorok
Teher-autók
Autobuszok.

MAGYAR ÁLTALÁNOS GÉPGYÁR R.-T.
BUDAPEST,
VÁCI-UT 141

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

A világhirnek örvendő

„BÉBÉ"

markáju alpesi sürített

teljes-tej

mindenütt kapható.

Nagybani árusitás:
Magyar Füszerkereskedők bevásárlási rt.
Budapest,
V., Arany János-u. 31.

Thiergärtner és Stöhr

részvénytársaság

Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.

Telefon: 129—45.

Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák. Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk

Budafoki-ut 9-11 sz. alatt

levő elegáns műtermeink megtekintését

Freissler Antal

csász. és kir. udvari felvonógyár.

Lift. **Gyárt:** Személy- és teher-felvonókat :: :: Speciálitás: Freissler ‚Express-Auto-lift' villamos gombnyomásu kormányzással. :: **Lift.**

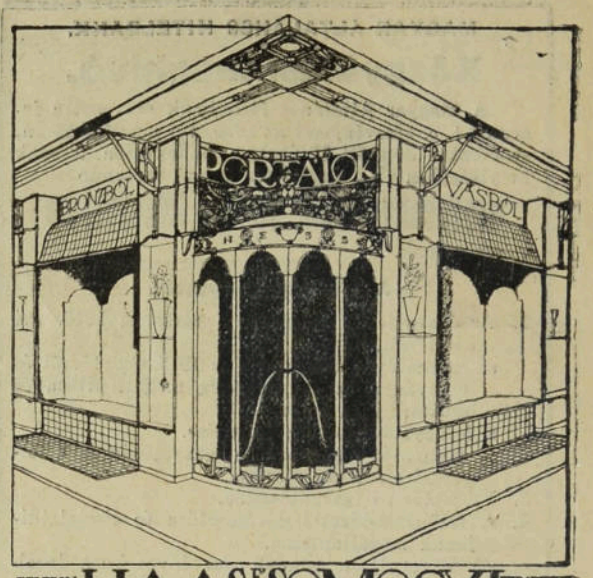
Bpest, Horn Ede-u. 4. (volt Dávid-u. 2.)

= MARTA =

Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK

Gyár; Aradon.

Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

TELEFON 7-44 **HAAS és SOMOGYI** BUDAPEST VI. FRANCIA-UT 8.

TŐKE GYÖRGY

épitési vállalkozó

vállal kőmüves és ácsmunkákat.

TELEFON 175—62.

Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78.
Városi iroda: Ujpesti-rakpart 5., I. em. 8.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—51 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek	::	Fayencze porczellán lemezek	::
Keramit lapok	::	Porcellán-szigetelők	::
Keramit-, steró-, pillértéglák	::	Egészségügyi és használati czikkek	::
Travers-téglák	::	Tüzálló chamotte téglák	::
Falburkoló-téglák	::		

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

KAIZMAREK ÉS TÁRSA R.T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 132 07.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyvhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

352-0/39

Ötödik évfolyam Budapest, 1916. március hó 1-én. 9. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Boldogságos jó időben

deficit csurgott a fővárosi vizvezeték valamennyi csapjából s még a Vérmező füszálaira is kamat rakódott le harmatnak. Ebben a boldogságos jó időben száz közvetitő járt száz paktáskával a bankokhoz, s mint a kikényszeritett vőlegényt, szekérlőcshöz kötve szállitották a fátyollal leboritott türelmetlenkedő menyasszonyhoz: a főváros is verejtékezés árán köthetett frigyet egy-egy uj kölcsönnel. Az ilyenfajta lakodalmi dáridóknál sokszor volt vőfély Polónyi Géza, ezidő szerint kitessékelt törvényhatósági bizottsági tag, egy a miniszterségből a képviselőségbe visszagurult képviselő, akinek a kölcsön-csatákban semmi része s tanácsadó érdemeiért nem tüzhet kokárdát keblére.

Emiatt duzzog, dörmög, ez az ami lelkének sima tükrén gyürődést loccsant, aminőt a vizbe dobott kő s amelytől a sistergő fodrok a közigazgatás partjának lendülnek, hogy azt alámossák.

Fáj neki a könnyen szerzett postatakarékpénztári kölcsön. Az, amelyet bankok szállitanak ugyan, mert a közvetlen kölcsönadást tiltja a törvény, de amely mégis annak demonstrálása, hogy az óvatos kincstár a legbiztosabb befektetésnek tartja, ha pénzét olyan adósnál helyezheti el, aminő ma a székes főváros. Polónyi interpellációban szállitotta panaszát a képviselőház termébe. Nem a kölcsön fájt neki, — hiszen sok községi kölcsönnek büszke kortársa — hanem bosszut akart állani a jelenen amely a fővárosnak ilyen jelentős aktusainál mellőzi az ő szeretetreméltó részvételét, tanácsait s utmutatását, hogy melyik is az a bank, a melyik a főváros bizalmára a legméltóbb Néki, — s több szörös fájdalmai között is ez a legtiszteletreméltóbb — a legerősebb fájdalmat az szerzi, hogy már éjjeliőrnek sem állhat a főváros kölcsönügyletei mellé, bár sokan, a Kossuth Lajos-utca déli le- és felmenői, akik a városi ügyek támasztékát még mindig az ő elméjénél keresik, még lefelé került állapotában is tőle kérdik: Excelenz, mi lesz az uj fővárosi kölcsönnel.

Kérdi a Kossuth Lajos-utcán tul még más is. Csak Bárczy nem kérdi. Ezért dörög most hirlapi nyillteret a polgármesterre, hogy a pénzügyi bizottságban elmondott beszédjeinek szövegét szó szerint közölje vele.

Mert ő nem akarja elmulasztani a kedvező alkalmat, hogy egyszer, ha ujságban is, diskurálhasson Bárczy Istvánnal. Véle diskurálván: elveszett tekintélyéből tán megtérül annyi, a mennyiből kitelik egy belvárosi bizottsági tagság.

Futtányok

Három kölcsönt

vesz igénybe közel egy időben a főváros. Az egyiknek a neve márkakölcsön és az a rendeltetése, hogy Németországba vándoroljon vissza. A másikat ugy hivják, hogy folyószámla-kölcsön, ebből fizetik ki a függő kölcsönt és marad még belőle forgótőkére is. Ennek a két kölcsönnek tehát legalább hozzávetőleg ismerjük a célját, felhasználását, de a harmadik időrendi sorrendben első kölcsönről csak annyit tudunk, hogy élelmiszerekre kell és hogy 12 millió korona. Közelebbi felvilágositással nem szolgál a tanács, pedig ezt a kölcsönt nagyrészben már igénybe is vették és az élelmiszer-akció már közel két esztendős multra tekint vissza. Abban az egy dologban következetes a tanács: a világért sem árulja el, mennyi a nyeresége, mennyi a vesztesége a főváros élelmiszer-akciójának. Nem leñet tudni, minek a bevallásától fáznak annyira: oly nagy a veszteség, vagy olyan horribilis a fogyasztók bőrén szerzett nyereség?

*

A tisztviselők

három hónapi késedelemmel juthatnak csak a régen megszavazott drágasági pótlékhoz. Az ok pedig az, hogy a közoktatásügyi miniszteriumban felébredt a jogegyenlőség nemes vágya. A Kultuszban kultuszt üznek a főváros bosszantásából és most azt találták ki, hogy amig a fővárosi segédtanitónők rangviszonyai nincsenek rendezve, addig a kormány nem folyósithatja a drágasági pótlékot, mert megtörténhet az a hallatlan mélytánytalanság, hogy a fővárosi segédtanitónő két korona és tizenhárom fillérrel többet kap, mint az állami tanitónő. Ha ez a szempont kulturális és szociális szempont, akkor — de csak akkor — megérdemli a nevét a kultuszminiszterium.

*

Galamb- és nyulpecsenye

inyenceknek való, de talán nem betegeknek. Ezt mi sem tudjuk, de nem tudja a székesfőváros tanácsa sem. Bizonyára meg kellett volna kérdezni az orvosokat, akik értenek hozzá. Az orvostudomány ezer és ezer esztendős praxisa, amelyet mi csak magunkon tapasztalunk, még senkinek sem irta elő, hogy nyulon vagy galambon táplálkozzék Ezek az élelmek mindig az inyencek falatjai voltak. Ilyen előzmények után csak természetes, hogy a főváros, amely nemcsak szaktudás nélkül szükölködik, de negligálja is a szaktudást, kimondja a római pápa csalhatatlanságával, hogy ezentul betegeit nyulon-galambon tartja. Persze ahol ujszentjánosi események fordulnak elő, ott nem baj, ha a betegek szelidek, mint a galamb és félénkek, mint a nyul. Az ötlettel különben karöltve jár a községesitési düh is. Községi nyulat és községi galambot a betegeknek, — ez ma a jelszó. Mert mindennek községinek kell lenni Budapesten, ami a szerencsétlen ötletek anyaméhéből született.

*

Pénzbőség a városházán.

Berczel tanácsnok nyilatkozata

A főváros legközelebbi közgyülése minden valószinüség szerint egyhangulag fogja elfogadni az uj kölcsönökre vonatkozó s a pénzügyi bizottság által approbált előterjesztést. Ezzel azután a főváros pénzügyei egy kis időre nyugvóponthoz érnek. Kérdést intéztünk erre vonatkozólag Berczel Jenő dr. tanácsnokhoz, a pénzügyi ügyosztály vezetőjéhez, akinek vállaira nehezedik a főváros pénzellátásának sulyos gondja. A tanácsnok felvilágositásai a következők:

— Nagy megkönnyebbülést jelent mindenesetre a kölcsönök megszerzése, mert ezzel a főváros pénzszükségletét egy esztendőre minden körülmények között biztositottuk. Természetes, hogy ezzel csak prolongáltuk a nagy, végleges pénzügyi tranzakciót, amely a háboru után elsőrendü feladat lesz. A főváros most igen jelentékeny pénzkészletek fölött fog rendelkezni. A 30 milliós folyószámlakölcsönből a függőkölcsön kifizetése után marad még vagy nyolc millió, az élelmiszerakcióban mintegy tiz millió koronánk fekszik, hatalmas betéteink vannak a bankoknál és jó pénz az a négy millió korona is, amelyet a tisztviselők drágasági pótlékára előlegezünk s amelyet feltétlenül visszakapunk a kormánytól. Természetes, hogy nagy fizetési kötelezettségeink is vannak; többek között ebben az esztendőben kell kifizetni a Magyar Villamossági r. t. megváltási összegének hátralékát, ami kb. tiz millió korona, azonkivül gondoskodni kell minden eshetőséggel szemben arról, hogy a város pénztára mindig el legyen látva hosszabb időre pénzzel.

— Mi történik az angol és francia kölcsönök amortizációjával, kamatfizetésével? Vajjon ezt a pénzt letétbe helyezi a város?

— Természetes, hogy ezeket az összegeket nem fizetjük ki, de nem is helyezzük őket letétbe, hanem csak a költségvetésbe állitjuk be, mint kiadásokat. Bizonyos, hogy a háboru végéig sok millióra szaporodnak fel a visszatartott részletek, de hát a háboru után amugy is rendet teremtünk a főváros pénzügyeiben.

Egyelőre tehát nincsen baj, van pénze a fővárosnak, telik bőven a folyó kiadásokra, sőt némi beruházásokra is. Berczel tanácsnok kétségen kivül sulyos feladatot oldott meg a kölcsönmüveletek előkészitésével. Nyilatkozatának legérdekesebb pontja az, hogy nagy tartalékai vannak a fővárosnak és hogy a francia és angol kölcsönök amortizációjára egyelőre nem teszik félre a pénzt. Feltünő, hogy a tanácsnok nyilatkozata szerint az élelmiszerüzembe, illetőleg az élelmiszerakcióba tiz millió korona van befektetve. Joggal merül fel tehát az a kérdés, hogy hol van a 22 milliós folyószámlakölcsön hátralevő része? Vagy talán mindössze tiz milliót vett igénybe eddig az élelmiszerüzem a 22 milliós hitelből?

Megszünt a szalonna-bőség

A Haditermény megvásárolta a készleteket. — Tovább adja a vidéki városoknak. — Válság a sertéspiacon. — A főváros felhajtja az árakat.

A sertéspiacon, az ármaximálás dacára, a szituáció eddig állandóan és meglepetésszerüen változott. Csaknem mindegyik hétnek meg volt a maga szenzációja, speciális érdekessége, ami félváltva hol a fogyasztók, hol a sertésvágók táborában okozott időnkint izgalmas meglepetéseket. Január hó végén, de még február elején is a szalonnakészletek ijesztő növekedése szerzett sok gondot a sertésvágóknak, akik — mint a Fővárosi Hirlap annakidején közölte — testületileg fordultak a hadvezetőséghez és a kormányhoz, hogy az egyik vagy a másik vegye meg a budapesti raktárakban levő készleteket.

A tárgyalások — mint most teljesen hiteles forrásból értesülünk — eredménnyel végződtek, amennyiben a belügyi- és a kereskedelemügyi kormányok hozzájárulásával a

Hadi Termény Részvénytársaság 70 vagon szalonnát vásárolt és 20 vagon zsirra szerzett opciót. Ennek a vételára körülbelül négy és fél millió korona.

Érdekessége e nagyszabásu tranzakciónak, hogy a H. T. csak a Perlesz-cégtől vásárolt szalonnát és zsirt, még pedig az 5.40 K-ban maximált szalonna-árnál 40 fillérrel olcsóbban. A többi sertésvágó nem akart a maximális árnál olcsóbban megválni a készletétől, sőt amikor kiszivárgott a Perlesz-féle tranzakció hire, már hallani sem akartak az eladásról, miután ugy spekuláltak, hogy a 70 vagon eladása után ismét normális lesz az állapot és Budapesten meg fog szünni a szalonna-bőség.

A H. T. óriási vásárlása folytán a szalonna- és zsirkészleteket most már a természetes korlátok közé sikerült leszoritani. A szalonna ára 5.35—5.40 K között ingadozik, mig a sertéshus ezidő szerint 4.14 K-ban van maximálva. Bécsben evvel szemben sokkal magasabbak a maximális árak: a Budapesten 4.14 K-ban maximált sertéshus nagybani áráért Bécsben 5—5.60 K-t is fizetnek, miután ott az árakat nem maximálták. A zsir detail ára nálunk 6.40 K, ellenben Bécsben a detail-forgalom részére a zsir maximális ára 6.90 K-ban van maximálva. Ugy, hogy a 3%-os árkülönbözet helyett 50 filléres plusz mutatkozik az osztrák sertéskereskedelem javára. Most azonban a MILES sem tudja kihasználni a diszparitást, mert a fent részletezett nagyszabásu eladás folytán nem tud nálunk elegendő árut felhajszolni.

A sertéspiac helyzete.

A sertéspiacon is megváltozott a helyzet: csekély a felhajtás, kevés a disznó és drágák az árak. A sertéseket nagyrészt Bécsbe viszik és az itteni piacon leginkább csak a Weisz Manfréd-féle konzervgyár részére vásárolják össze a sertéseket. Weisz Manfrédékkel egyedül a főváros versenyez az árak felhajtásában, — Kanidakynak, a közélelmezési ügyosztály kizárólagos sertés-ügynökének a jóvoltából. A községi élelmiszerárusitó üzem részére naponta 50—60 sertést vásárolnak, legutóbb 5.75—5.80 koronás árak mellett. Ezeket az árakat szakkörökben tulmagasnak tartják és épen ezért az a vélemény, hogy ilyen árak mellett a város ráfizet a sertésvásárlásaira. Akad ugyan még néhány kisebb hentes, akik még a fővárossal és Weisz Manfréddel is konkurrálnak, de ezeknek, ugy látszik, teljesen mindegy, hogy mennyiért vásárolnak, az árdifferenciát behajtják a fogyasztókon. A sertésvásár megcsappant forgalmát legjobban az jellemzi, hogy mostanában naponta 3—400 sertést adnak el, mig tavaly ilyenkor 1400—1500 sertés cserélt gazdát.

A vidéki városok ellátása.

A Perlesz-féle szalonnakészletek átvételét a hét folyamán már megkezdte a Hadi Termény Részvénytársaság, amely természetesen külön zsir- és szalonna-osztályt létesit. Az osztály vezetésére a minap már szerződtettek is egy szakembert. Értesülésünk szerint a H. T. a zsirt és szalonnát vidéki városoknak, hatóságoknak fogja eladni, de csak később, majd ha zsirban és szalonnában nagyobb lesz a szükséglet és ha a maximális árak a mainál olcsóbbak lesznek.

Krónikus cukorbaj

Mi történik a város készletével?

Mióta zár alá vették a cukorkészleteket, azóta Budapesten jóformán cukorinség van. A füszerüzletekben, különösen azonban a külvárosokban alig lehet cukrot kapni és a közönség valóságos ostromot intéz az üzletek ellen. Sokan azt hiszik, hogy a füszereseknél van cukor, csakhogy ezek arra az időre tartogatják azt, amikor életbe lépnek majd a magasabb árak. A kereskedők emiatt sokszor valóságos inzultusoknak vannak kitéve a közönség részéről. A Cukorközpont eddig még nem igen oldott fel jelentős mennyiségeket, igy aztán a detail eladás céljára alig kerül áru a forgalomba. Ezt a körülményt főképpen a szegényebb néposztály érzi meg, amelynek nem volt annyi pénze, hogy megfelelő cukormennyiséget raktározhatott volna el magának.

A városnak jelentékeny cukorkészlete van, állitólag 100 vagon. Ezt nemrégen kapta a karteltől azzal a határozott kikötéssel, hogy csak akkor hozza forgalomba, a mikor erre szükség lesz és amikor az esetleges cukorhiányt vele megakadályozni lehet. Ezt a kikötést nem a kartel tette, hanem a város, ezzel az okkal kérte a cukorkarteltől a cukrot. Most elkövetkezett a cukorinség, az üzletekben nincsen cukor, tehát itt lenne az ideje annak, hogy a város a készletét piacra dobja.

A városházán az mondják, hogy a város cukorkészletéből eddig mindössze 3 vagont oldott fel a cukorközpont, ezt a mennyiséget a kórházak szükségleteinek a kielégitésére fordították. Folyamatban van azonban további mennyiségek feloldása is és mi ugy tudjuk, hogy a Cukorközpont a közérdekre való tekintettel a város készletéből jelentékeny mennyiséget fog a közeli napokban feloldani. Hogy ezekkel a feloldott mennyiségekkel mi történik, arra is megvan már a városházán a terv.

Amint értesülünk, a város álláspontja a feloldandó cukormennyiségek elosztása és forgalomba hozatala tekintetében a következő:

A feloldott készletből elsősorban a kórházak szükségletét látják el, ez a szükséglet a nagy készlethez képest igen csekély és annak teljes kielégitése után is elegendő készlete marad a városnak abból a 100 wagonból, a melyből ma még igen csekély mennyiség hiányzik. A fennmaradó részből elsősorban a községi élelmiszerárusitó üzem szükségletét elégitik ki és az üzem bódéi és boltjai annyi cukrot kapnak, amennyit eladni képesek. A fennmaradó mennyiségből azután a szövetkezetek kapnak majd és — ez a város álláspontja — ha még marad cukor, akkor legutoljára juttatnak a kereskedőknek is.

Ez a furcsa álláspont ismét igazolja azt a régi feltevésünket, hogy a város a maga élelmiszerárusitó vállalataival voltaképen a kereskedőkkei konkurál és a kereskedők tönkretevésére használja ki a rendelkezésére álló kedvező helyzetet. A közönség most cukorért ostromolja az üzleteket, a kereskedőknél nincs cukor, a községi élelmiszer-árusitó üzem bódéiban és üzleteiben ellenben lesz és ha az üzem annyi cukrot fog kapni a város készletéből, mint amennyire szüksége van, akkor bizony nem igen marad olyan felesleg, amilyent a város a kereskedők között majd elosztani tud. A szövetkezeteknek, amelyeket az utóbbi időben igen erősen favorizálnak a városházán, talán még jut cukor, ellenben egészen bizonyos, hogy a kereskedők igényeit a város kielégiteni nem fogja, holott amikor a 100 vagont vásárolta, akkor a kereskedők érdekeire is hivatkozott.

A pesti házak.

A pesti háznak ninesenek jóbarátai. Gőgös, rátartós, hideg paloták, nem szereti őket senki. Virágos vidéki udvarok, ahol vidáman sikongnak a gyerekek, nagyokat vakkant éjszakánkint a házőrző eb és nyivákolva lódul a macska a kidobott konyhahulladék után: milyen mások, mint ezek a kendőzött pesti házóriások! Mikor a pesti ház épül, a jókedvü kömivesnek a bajusza alatt szárad a nóta, amig egymásra rakja a téglákat. Temetés itt a bokréta-ünnep és a háziur, a pesti háziur, vagy uzsorás, vagy szegény ördög, aki meg akar gazdagodni, de a bank rendszerint elszivja előle az alig megnyilt pénzforrást. Hát az elátkozott partáj? Érdemes-e még mondatokat esztergályozni az ő szomoru mivoltáról, a gyülöletről, amellyel beköltözik a fényes lépcsőházakon át, az undorról, amellyel utódaira testálja szorgalmasan gyüjtött poloskáit?

A pesti házat senki sem szereti, sem aki épitette, sem aki belőle él, sem aki neki izzadja verejtékes garasait. Ha mégis beszélünk a pesti házakról, legyen enyhitő körülmény, hogy nem egy házról szólunk, hanem a házak összességéről, furcsa, kalandos összevisszaságukról, a lakókkal való vonatkozásaikról. Az adataink, sajnos, nem maiak, hanem tiz esztendősek. Ám tiz esztendő óta nem készült statisztika, de alig valamit változtak a beszédes számok, lényegtelenek a percentuális növekedések, hiszen az utolsó tiz esztendőben, de már előbb is rossz viszonyok között éldegélt a budapesti épitőipar. A háboru szele, a politika mindent legázolt, imittamott volt csak egy-egy esztendő, amikor egy kis lendületet lehetett észrevenni.

Hány ház, helyesebben épület van Budapesten? Az 1906-ik évi statisztika 16,829 épületet állapitott meg. Tekintettel azonban arra, hogy 1900-tól 1906-ig mindössze 575 ház épült, igen valószinü, hogy ez az arány 1906 óta sem igen változott meg. Budapest fejlődése tulajdonképen 1869-ben kezdődik és a rákövetkező 36 év alatt a jobbparti kerületekben a házak átlag 50%-kal emelkedtek, mig a balparton a házak száma megkétszereződött, de a VI. és VII. kerületben háromszorosnál is magasabbra szökött fel. A X. kerületi házak szaporodása 1880-ban kezdődik. Az emelkedés a legrohamosabb az 1880—1906 közé eső időben volt. Ezidő alatt a beltelkeken 1641, a kültelkeken pedig 4440 ház épült. Százalékokban kifejezve a házak számának e huszonhat év alatt való emelkedése 355.6%-ot tesz ki, amelyből a belső területekre csak 17.4% esik.

A 16,829 ház 1532 utcában, illetve téren helyeződik el. A beltelkeken van 861 utca, a külvárosokban pedig csak 671. Nem valami ritka azonban Budapesten az olyan „utca" sem, amelyikben sem ház, sem lakó nincsen. Olyan utca, a melyben nincsen ház, 315 van, ahol pedig lakó nincs, 323, vagyis van nyolc utcánk olyan, amelyikben ház ugyan akad, de lakó nem. Legtöbb az olyan utca, ahol legfölebb tiz ház van. Ezeknek száma 743, ahol ötvennél több a házak száma, csak 47-et lehet összeolvasni.

A legnépesebb utca Budapesten az Üllői-ut, ahol a tiz éves adatok szerint 12,310 ember lakik. Utána a lényegesen rövidebb Király- és Dobutcák következnek, ahol igen össze vannak zsufolva az emberek. A hatalmas Andrássy-uton négy és fél ezer lélekkel kevesebb ember lakik, mint a Kiráty-utcában. Még riasztóbb volt azonban az állapot 1880-ban, amikor a Király-utcának csaknem kétszer annyi lakója volt, mint a hatalmas Üllői-utnak. Érdekes például az István-ut emelkedése, ahol a lakosság száma 26 esztendő alatt 3200-ról 5391-re emelkedett. A Rákóczi-ut mindig egyformán lakott volt. Huszonhat esztendő óta csak valami 400 főnyi szaporodást mutat föl, mig az Andrássy-ut 3000 lakossal emelkedett ezidő alatt.

Budapest 16,829 épülete közül 14,958 a lakóház. Figyelemre méltó, hogy az épületek számába ninesenek belevéve a melléképületek. Igy például van 17 olyan háztömbünk is, ahol a főépület mellett husznál több melléképület áll, mig 2114 telken van a főépület mellett egy-két melléképület, ugy hogy a budapesti melléképületek száma 5797.

Nagyon érdekes a nem lakásul szolgáló épületek statisztikája. Fájdalmas, hogy a statisztika akaratlan igazmondással a lakásul nem szolgálók között emliti a királyi udvartartás két épületét. A közigazgatási épületek száma 103, a templomoké 90, az iskoláké 183, a muzeumok és

Rendőrök a jászol előtt.

Rekvirálják az eltitkolt zabkészleteket.

Néhány nappal ezelőtt a Haditermény részvénytársaság megbizottai és rendőrök jelentek meg a budapesti fuvarosoknál és a raktáraikban található zabmennyiségeket lefoglalták. A raktárakat lepecsételték, a fuvarosoknak kiadtak néhány zsák zabot és szigorúan meghagyták, hogy a lepecsételt raktárhoz ne nyuljanak, mert ott a lefoglalt zab a Haditermény é, amelynek részére azt a megjelent rendőrök rekvirálták.

A fuvarosok természetesen nagyon megijedtek a rendőrség szokatlan és erélyes eljárásától, annál inkább, mert a legtöbb fuvarosnak még annyi zabja sincs, mint amennyire szüksége van és egyik sem rendelkezik lefoglalható vagy eltitkolt felesleggel. Sok fuvaros ijedtségében be sem várta az esetleg megindulo vizsgálatot, hanem maga vitte el a közraktárakban lévő zabkészletéről szóló letétjegyet a H. T.-hez, mások pedig a büntetésektől való félelmükben gyorsan beszállitották a raktárukban levő zabot a H. T. részére a közraktárakba. Akcióba lépett azután a Budapest Fővárosi Fuvarosok Ipartársulata és az ipartársulat vezetőségének sikerült is a lefoglalt zabmennyiségek egy részét a zár alól feloldatni.

Értesülésünk szerint ennek az ügynek az előzménye a következő:

A mult év október 29-én jelent meg a 3925—1915. számu kormányrendelet, amely elrendelte többek között azt is, hogy a házi és gazdasági szükségleten felüli zabmennyiségeket november 28-ig be kell jelenteni. A fuvarosoknak ekkor még jóformán semmi zabjuk nem volt, mert a fuvarosok ipartársulata csak novemberben szerezte be a városi zabiroda utján a tagjai részére, azok vásárlási engedélye alapján, a szükséges zabot, lovanként és naponként négy kilogrammot számitva. A zabot a közraktárakban helyezték el és minden fuvaros annyi zabot vihetett el időről-időre a közraktárakból, amennyit az ipartársulatban előre kifizetett. Igy tehát a fuvarosoknak feleslegük nem igen volt és a legtöbb fuvaros eddig még az őt megillető mennyiséget sem szállitotta el a telepére.

Január 25-én azután megjelent a kormány 370/1916. számu rendelete amely többek között amnesztiát ád azoknak is, akik annakidején felesleges zabkészleteiket nem jelentették be, azonban azt most a maximális áron átadják a Haditerménynek addig, amig az ilyen eltitkolt mennyiségeket a rendőrség és a Haditermény emberei föl nem fedezik. A rendelkezések értelmében jutalom illeti azokat, akik eltitkolt készleteket fedeznek fel és juttatnak a hatóság kezére. Igy történhetett tehát meg, hogy néhány fuvarost rejtett zabkészletért följelentettek. A följelentett fuvarosoknál jelentek meg azután a rendőrök és a H. T. emberei, akik nem kutatva, hogy a fuvarosnak mennyi zab dukál, egész egyszerüen lepecsételték a raktárakat és lefoglalták az abban levő zabkészleteket.

Kérdést intéztünk ebben az ügyben Schön Ignác fővárosi bizottsági taghoz, a Budapest Fővárosi Fuvarosok Ipartársulatának elnökéhez, aki munkatársunk előtt igy nyilatkozott:

— Az ipartársulat annakidején 180 waggon zabot vásárolt tagjai számára a Strasser és König cégtől. Ennyi zab kell a budapesti fuvarosoknak a naponként és lovanként engedélyezett négy kilogramm alapul vétele mellett. A rendőrség és a Haditermény megbizottjai nem tudhatták azt, hogy a fuvarosnak mekkora mennyiséget szabad odahaza tartani és lefoglaltak olyan zabkészleteket is, amelyek még az igények kielégitésére sem elegendőek. A fuvarosok nagyrésze ebből a 180 waggonból nyer kielégitést és sok fuvarosnak még van készlete a közraktárakban. Ilyen fuvarosoknál is pecsételtek le raktárakat. Én, mint az Ipartársulat elnöke természetesen azonnal eljártam a főkapitányságnál, ahol megmagyaráztam a helyzetet és intervenciómnak az eredménye az volt, hogy a rendőrség a további foglalásokat beszüntette és a lefoglalt zabkészletek egy részét máris feloldották.

A fuvarosok ipartársulatának vezetősége egyébként most tagjait a közélelmezési ügyosztály által kiállitott tanusitvánnyal látja el, ez a tanusitvány feltünteti, hogy melyik fuvaros mennyi zabot tarthat odahaza és ha a jövőben a rendőrség emberei, jutalmakra utazó feljelentők adatai alapján, házkutatást vagy vizsgálatot tartanak a fuvarosoknál, akkor a fuvarosok a tanusitványokat felmutatva, kikerülhetik a kellemetlenségeket. Természetesen mind ez a baj elkerülhető lett volna, ha Folkusházyék értesitik megfelelő időben a rendőrséget arról, hogy — a rendelkezésükre álló kimutatás szerint — minden fuvaros mekkora zabmennyiséget tarthat odahaza és ebben az esetben a rendőrség is sok felesleges munkától megszabadult volna.

Központilag igazgatják

a közlekedési üzemeket

Hetek óta a legnagyobb komolysággal beszélnek a városházán egy tervről, amely ha valóra válik, mélyreható adminisztráció és személyi változásokat idéz elő. Arról van szó, hogy a főváros közlekedési vállalatai és üzemei, tehát

a Városi Villamos, az omnibusz, az autobusz és a fuvartelep közös vezérigazgató, központi vezetés alá kerülnek.

A cél az volna, hogy a főváros ilymódon egységes közlekedési politikát folytathatna és a közlekedési üzemek egymás közötti versenyét irányithatná.

A központi vezérigazgató személye körüli kombináció előterében Bódy Tivadar alpolgármester áll. Egészen bizonyos, hogy ha Bódy Tivadar komolyan ambicionálja ezt az állást, ugy vele szemben senki sem jöhet tekintetbe. Biztos tudomásunk szerint az alpolgármester, aki a háboru alatt hihetetlen munkát végez, már akkor szeretett volna jelenlegi diszes, de sulyos terhekkel járó állásáról lemondani, amikor Rózsavölgyi Gyula alpolgármester nyugdijazásáról volt szó. Bódy akkor tüstént felajánlotta, hogy Rózsavölgyi helyett ő távozik, de a polgármester, aki jól ismeri és kellőképen méltányolja helyettesének óriási munkabirását, nagy képességeit, hallani sem akart erről a szándékról. A kerületek vezérei is tudtak a dologról, de valamennyien kérték Bódy Tivadart, hogy legalább a háboru végéig maradjon hivatalában. Ebben aztán meg is állapodtak és éppen ezért tartjuk korainak a helyettes polgármester személyére vonatkozó kombinációt.

Sokkal reálisabb a másik hir. Arról szól, hogy Festetich Géza gróf az év végén nyugalomba vonul, de megmarad a világitási üzemek élén, mint a gázgyár és villamos világitási direktóriumok elnöke. Ennek a kombinációnak tényleg fennáll az a tárgyi alapja, hogy Festetich gróf szeptemberben tölti be a fővárosnál teljesitett szolgálatának 31-dik esztendejét. A millenáris év beszámitásával tehát elérte a teljes nyugdijképesség idejét, jóllehet még meglehetősen távol van a hatvanadik életévtől. Róla tudja mindenki, hogy a csendes, békés, nyugalmas munka embere és hogy hivatali ambiciókkal nem igen törődik. Abszolut ur a főváros második alpolgármestere, aki irtózik a klikkektől, a nyilvánosság előtt való szerepléstől, de teljes és csorbitatlan épségü a munkaereje és munkakedve még, ugy hogy minden valószinüség szerint a 35

---

tudományos épületeké 28, a szinházak és mulatóhelyeké 38, a kórházaké 55, a gyáraké 375, a vasuti épületeké 136, a szállodáké és vendéglőké 70.

Szinte nehéz lenne elhinni is, ha komoly statisztikusok nem mondanák, hogy Budapesten 379 vályog- és 430 fa-ház van, persze leginkább a Tabánban és Óbudán. A Tabán szabályozásával nagy részük el fog tünni. A pesti tető leginkább cserépből való, bár mindinkább kevesebb lesz, mig a palával, bádoggal és egyéb anyagokkal boritott tetők száma állandóan emelkedik, a zsindely vagy deszkatető pedig lassan egészen kiveszik, bár még 1906-ban is az egésznek 15.4 százalékát tette ki.

Budapest a földszintes házak sürüsége tekintetében még mindig lényegesen elül a külföldi, kivált az osztrák, német és francia nagy városoktól, noha ez a jelleg évről-évre fokozatosan csökken és a magánépitkezés előtérbe nyomulása szembetünő. 1906-ban azonban csodálatosképen a főváros épületeinek nagyobbik fele (54.3%) földszintes volt. Ez az arányszám ma is csak jelentéktelen mértékben csökkent a magas épitkezés javára, mert a külvárosokban ma is tömegesen épülnek a földszintes házak. Legkisebb a szeparáció az egyemeletes házakban. — Budapesten ma vagy égbenyuló bérkaszárnyákat, vagy földszintes házakat épitenek. Négy-öt emeletes házunk 1900-ig alig volt. 1855-ben mindössze ötöt bámulhattak ilyent az emberek, ez a szám harmincöt esztendő alatt emelkedett 83-ra, a következő tiz évben vagy háromszáz ilyen ház épült s azóta is mindig emelkedik a számuk. A magasépitkezés csupán csak a legutóbbi időben lett népszerü. A legtöbb földszintes ház ma is Óbudán van, no meg Kőbányán, de itt sem annyi, mint amott, a belvárosban, pedig már tiz év előtt is csak 26 földszintes házat lehetett összeolvasni.

Olyan házat, amelyben csak egy lakás van, 2147-et tüntet föl a statisztika. Legtöbb a 6—10 lakással biró ház, de olyan, amelyikben száznál több partájcsaládnak van helye, csak 5-öt lehetett megszámlálni. Ez azonban nem azt jelenti, hogy nincsenek Pesten bérkaszárnyák. Hiszen 50—100 partájcsalád is igen sok egy bérházban, ilyen pedig 326 van Budapesten. A házaknak körülbelül fele most is oly kis épület, amelyben legfölebb öt lakás van. Az utolsó tiz esztendőben az ötven lakásnál többet tartalmazó házak száma hetven százalékos emelkedést mutat, ami azt bizonyitja, hogy ebben az időben keletkezett az az áramlat, amely a bérkaszárnyákon való meggazdagodást tüzte ki céljául.

Van Budapesten öt olyan ház is, amelyben 300-nál több szoba van, legtöbb pedig olyan, amelyeknek szobaszáma 6—10. Ilyent 3115-öt számolhatunk össze. Unikumszámba megy az az egyetlen pesti ház, amelynek annak dacára, hogy ötemeletes, csak 40 szobája van, ellenben van nyolc négyemeletes ház, amelyben csak két szobát használnak lakásul. Ellenben szintén nem megvetendő érdekességü az a nyolc földszintes ház, amelyek 50—100 lakószobával birnak, aztán van egy egyemeletes házunk, amely háromszáz szobát rejteget.

Az egy házra eső átlagos lakószám 47.05 lélek. A házak lakottsága mind nagyobb mértékben fokozódik, ami biztos jele annak, hogy az ujabb épitkezések folytán mind sürübbekké váltak a népes, nagy házak. A legnépesebb házak a IV—IX. kerületben vannak, mig a többi kerületekben egy-egy épület átlagos lakottsága 20—27 között ingadozik. A legerősebb a sürüsödés a VIII. és IX. kerületekben, amelyekez még a VII. és I. kerület csatlakoznak, ahol a házak lakottsága tiz év alatt 50%-kal fokozódott. A földszintes házak zömében 3—30 ember él, az egyemeletes házak között már nagy számmal vannak olyanok, amelyekben 10—100-an laknak, a kétemeletes házak zömében 50—150 ember huzza meg magát, a három és több emeletes házakban pedig tulnyomólag 50—200 ember, egész kis kolónia lakik.

A legkevésbbé népes, tehát legkisebb házak a jobbparton csaknem háromszor olyan gyakoriak, mint a pesti oldalon. A bérkaszárnyák közül tizszer annyi van Pesten, mint Budán. Ezek a viszonyok természetesen mindkét részre rányomják saját külön bélyegüket és a pesti ember nem kis joggal sóhajt át a Dunán: óh, ti boldog budaiak!

esztendőn tul is aktiv részese marad a főváros legfőbb igazgatásának.

Mi tehát ugy látjuk a helyzetet, hogy minden kombináció korai és fölösleges még s hogy a háboru vége előtt nem lesznek személyi változások. De a szállingó hireknek már csak azért is hangot kellett adnunk, mert a városházi berkek egynémelyikében már egészen komolyan bontogatják Harrer Ferenc alpolgármesteri zászlóját, sőt azok, akiknek nem elég egy hely, hanem egyszerre két uj alpolgármestert akarnának választani, Harrer Ferencen kivül már Márkus Jenő és Wildner Ödön tanácsnokoknak a neveit is egyre sürübben hangoztatják.

Panaszkodnak a kisiparosok.

Márkus tanácsnok a Sárosfürdő butor-berendezéséről.

A *Sárosfürdő* butorzatára kiirt versenytárgyalás körül keletkezett káoszról már a *Fővárosi Hirlap* mult számában megemlékeztünk. A keddi tanácskozáson azután véglegesen elintézték az ügyet, amennyiben a munkálatokat négy részre osztva *Vukovics* Vladimir, *Gelb* M. és Fia, *Lingel* Károly és Fiai és *Bányai* Viktor vállalkozóknak adták ki. Utóbbi különben atyafiságban van a Sárosfürdővel, amennyiben dr. *Bossányi*, a fürdő igazgató-főorvosa a sógora.

Az árlejtés körül azonban ujabb panaszok merültek föl. A kisiparosok panaszkodnak, hogy amikor a székesfőváros a világ legszebb, leghiresebb, legpompásabbnak szánt fürdőjét szándékozik megvalósitani, akkor nekik nem jut munka, nem jut kereset. Mindent letarolnak a nagyiparosok, akiknek pénzük van a jelentékeny bánatpénz letételéhez.

A panasznak természetesen nem lehet megtagadni a jogosultságát, de viszont a bánatpénz ellen való protestálás abba az elvbe ütközik, melyet a *Fővárosi Hirlap* már számtalanszor hangoztatott és amelynek értelmében a munkák kiadásának legideálisabb módja a nyilvános versenytárgyalás, természetesen ha azt tökéletes szabályszerüséggel kezelik.

A kisiparosok kérésükkel *Vita* Emil dr. tanácsnokhoz fordultak, aki érdekükben interveniált *Márkus* Jenő dr. tanácsnoknál. Márkus tanácsnok már akkor a legteljesebb megértéssel fogadta a kisiparosok kérését és megigérte, hogy ugy *a kevesebbé finom munkáknál, mint a kárpitos-munkáknál minden lehetőség szerint részesiteni fogja a kisiparosokat.*

Abból az alkalomból, hogy a Sárosfürdő famunkáinak árlejtése megtörtént és ott a kisiparosok nem részesedtek, *Márkus* Jenő dr. tanácsnokhoz fordultunk, aki a következőket mondta a *Fővárosi Hirlap* munkatársának:

— Nem feledkeztem meg a kisiparosokról és természetesen mindent el fogok követni, hogy ahol lehet, nekik is jusson munka. Ezuttal azonban a fürdő szállodájának butorzatáról, csupa keményfa-munkáról volt szó, amiben ők nem részesedhettek. Az én igéretem különben is csak a puhafa-munkákra vonatkozhatott. Egyébként pedig épen azért adjuk ki a munkálatokat nyilvános árlejtés utján, hogy abban mindenki részt vehessen. Ha azonban a bánatpénz körül voltak bajok, az mindenesetre a nyilvános árlejtés baja. Remélem azonban, hogy lesznek olyan munkálatok a Sárosfürdőnél, amelyekkel a kisiparosok igényeit is ki tudjuk elégiteni.

— Ugy tudjuk — kérdeztük még a tanácsnokot, — hogy a legutóbbi árlejtésnél szabálytalanságok történtek. *Gelbék elszámitották magukat* és később toldtak 10,000 koronát az ajánlatukhoz.

— Szabálytalanság a legkevésbbé sem történt — mondta a tanácsnok —, az pedig, hogy Gelbék elszámitották magukat, bennünket nem érdekel. Ehhez semmi közünk, nekünk az a fontos, hogy a munkát olcsón vállalták.

A „Pallas nyugdij- élet és katonai biztositó r.-t.
tekintetes igazgatóságának!
Budapest, VI., Andrássy-ut 24.
Ezennel köszönettel igazolom megbizom, Wysocki Franziska nevében 3000 K biztositott összegének vételét a biztositás rövid fenállás után Wysocki József 14599 sz. kötvénye után és örömömre szolgál t. társaságukat mindenkinek a legmelegebben ajánlhatni. Teljes tisztelettel
Stanislau, 1916, február hó 20-án.
dr. Rydet Ferdinand s. k. ügyvéd.

Pumpolnak az ipartestületek

A főváros nem áll kötélnek.

A *Fővárosi Hirlap* legutóbbi számában megirtuk, hogy a fővárosi ipartestületek, amelyeknek bevételei a háboru alatt alaposan megcsappantak, olcsó kamatozásu kölcsönt kérnek a fővárostól. A legtöbb ipartestület valósággal küzd és a mentő-kezet a fővárostól várják. Három érvük van az ipartestületeknek a kérésük mellett. Az egyik az, hogy a fővárosnál lényegesen rosszabb anyagi viszonyok között levő vidéki városok is segitették a helyi ipartestületeket, a másik, hogy ők is városi funkcionáriusoknak tekintik magukat, a harmadik, hogy tisztviselőik és jegyzőik a főváros alkalmazottai is egyszersmind.

Megkérdeztük *Vita* Emil dr. tanácsnokot, a közgazdasági ügyosztály vezetőjét az ipartestületek kérelméről, de negativ választ kaptunk.

— Ez ideig az ipartestületeknek semmiféle kérvénye nem érkezett, amit annál is inkább tudok, mert ha csakugyan szó lenne az emlitett dologról, akkor az az én ügykörömbe fog tartozni. Amig azonban a kérést nem ismerem, természetesen véleményt se alkothatok róla.

Kitünően informált helyen azonban kimeritő tájékozást nyert a *Fővárosi Hirlap* munkatársa az ipartestületek válságos helyzetéről és különösen az ennek leküzdése érdekében inditott akcióról.

— Mindenekelőtt egy igen fontos adatot kell — mondotta informátorunk — helyreigazitanom. Az ipartestületek, akik még nem terjesztették kérvényüket a főváros tanácsa elé, *nem kölcsönt* fognak kérni, hanem *segélyt*. Szóval olyan pénzt, amit soha nem fognak visszafizetni. A városházán tehát még hivatalosan nincs senkinek tudomása a dologról, de a vélemény máris teljes mértékben kialakult róla.

— A városházán komoly hibának tartják, hogy igen sok az ipartestület. Valósággal azt lehetne mondani, hogy minden sarokban nyilik egy-egy ipartestület. Igaz, hogy ez a speciálizálódás szempontjából jó hatással van, de a sok aprócseprő, önálló ipartestület rettentő adminisztrációnális költséget emészt föl, amit, ha nem lennének ugy szétszórva, nagyrészt meg lehetne spórolni. Okos dolog lenne talán épen a háboru alatt, ha némely ipartestületek fuzionálnának, ami elejét vehetné a készülő válságnak.

— A tanács azonban igen valószinüleg rá fog mutatni egy fontos elvi kérdésre. Arra, hogy mi köze tulajdonképen a fővárosnak az ipartestületekhez? Az iparügy általánosságban állami ügy és ha a főváros mégis foglalkozik velük, az csak annyit jelent, hogy szivességből vállalja a munkát. Épen igy az ipartestületek is tulajdonképen az állam szervei és igy egészen valószinü, hogy a főváros tanácsa megpróbálja őket kérésükkel az *államhoz utasitani*.

— Persze az megint egészen bizonyos, hogy az államtól nem fognak pént kapni és ez a teher mégis csak a főváros nyakába szakad, bár annyit semmi szin alatt nem kapnak, mint amennyit kérnek.

Kössön
hadibiztositást
az Auguszta gyors-segélyalap hadibiztositásiosztályánál
Budapest, Vilmos császár-ut 72. sz.
Felvilágositást ad az igazgatóság. **Tel. 118-44.**

ROYAL
Nagyszálloda Budapesten.
Elsőrangu konyha, mérsékelt árak. Ebéd teriték 4 50, vacsora teriték 5.50 korona. Színházak után friss vacsora. Zene.
VÁRADY GYULA, igazgató.

Események

Közgyülés.

A főváros törvényhatósági bizottságának legközelebbi közgyülése március hó 8-ikán lesz. Tárgysorozatán szerepel többek között a kölcsönökre vonatkozó előterjesztés.

A pesti fa-árak emelése.

Március végén jár le az a megállapodás, amelyet Vita Emil dr. tanácsnok a főváros tüzifaszükségletének biztositása céljából a fatermelőkkel létesitett. A megállapodás tudvalevőleg az, hogy a tüzifa ára Budapesten nagyban 380 korona, kicsinyben 650 korona. A tüzifakartel, amelynek vezetője Aczél Samu bizottsági tag, most ismét arra készül, hogy az árakat — ezuttal negyedszer a háboru kitörése óta — jelentékenyen emelje. Vita tanácsnok március közepén kezdi meg a tárgyalásokat a megállapodás meghosszabbitására vonatkozólag. Biztos a remény, hogy nem fogja megengedni a főváros közönségének további megzsarolását.

A Kolegerszky-kioszk bérlete.

A Stefánia-uti kioszk bérletére tudvalevőleg hárman tettek ajánlatot. Anyagilag legelőnyösebb Surányi József volt kávésé, viszont a városgazdasági bizottság több garanciát lát Aczél Miksa ajánlatában, aki a mult év őszén ideiglenesen már átvette a bérletet. Aczél elismert szakember, aki ezt a kedvelt, de az utóbbi években elhanyagolt nyári szórakozóhelyet régi, előkelő szinvonalára tudná emelni. A pályázat sorsa fölött március közepén fognak dönteni, de annyi bizonyos, hogy a legkevesebb kilátása a harmadik pályázónak: Goldmann József bizottsági tagnak van.

Félmilliós hadiadomány.

A Pesti magyar kereskedelmi bank igazgatósága legutóbb tartott ülésében elhatározta hogy a miniszterelnöknek 500.000 koronát ajánl fel a tüdőbeteg katonák részére felállitandó szanatórium céljaira. Az intézet, mely eddig már 2 és fél millió koronát forditott hadi jótékonycélokra ezzel a nemes cselekedettel csak fokozta azt a bizalmat és presztizst, melyet mint egyik legfontosabb gazdasági tényező országszerte élvez.

Hadibaleset biztositás.

A *„Kosmos" baleset és szavatossági biztositó rt.* uj üzletágat honositott meg: *a hadibaleset-bizositást*, a mely módot nyujt arra, hogy a harctéren megrokkantak tőkéhez és anyagi segitséghez jussanak. A „Kosmos" erre a célra 1000 koronás kötvényeket bocsát ki. Egy személy részére legfeljebb 10 darab 1000 koronás kötvény váltható. Egy-egy kötvény ára 26 korona, a mely két, esetleg négy részletben fizethető. A biztositás a rokkantság hat esetét veszi alapul. Teljes vakság esetére 1000 K, mindkét kéz, vagy mindkét láb elvesztése esetére 1000 K, egy kéz és egy láb elvesztése esetére 1000 K, teljes süketség esetére 750, a jobb kéz elvesztése esetére 750, a bal kéz vagy egy láb elvesztése esetére 600 K jut a rokkantnak egy 1000 K-s kötvény alapján, tehát 26 K dij fizetése ellenében. Felesleges ennek altruisztikus és hasznos céljait magyarázni. Az uj üzletág az állami ellátás kiegészitő része lehet s miután a biztositást nemcsak a hadbavonult, hanem annak hozzátartozói, akár barátai is köthetik, a megoldás igen egyszerü és könnyen hozzáférhető. A biztositás azon a napon lép érvénybe, amikor a kötvényhez csatolt befizetési lapon a dij befizetése megtörténik.

A kronstadti kém.

Angliának a világháboru kitörése előtt nagy érdeke volt kikémlelni az oroszok leghiresebb tengeri erődjét, Kronstadtot, amelyet a cár katonái ezer szemmel őriztek. Anglia furfangos eszközökkel mégis birtokába került a féltve őrzött eröditési terveknek. A kém, egy gyönyörü leány, hurokra került ugyan, de egy bonyodalmas szerelmi kaland révén sikerült Angliába menekülnie. Ezt az izgalmas történetet mondja el Pemberton *„A kronstadti kém"* cimü regényében, mely most jelent meg, mint a *Milliók könyve* cimü vállalat egyik száma. A teljes regény ára 24 fillér. A Milliók könyve kéthetenként egy-egy teljes befejezett regényt ad ki. Előfizetési ára egész évre (26 regény) 6 korona, félévre (13 regény) 3.20 korona.

A TŐKE

A háborus mérlegek.

A mostani konflagrációnak egyik meglepetésszerű jelensége a háborus konjunktura, mely első sorban a pénzintézetek mérlegében jut kifejezésre. Ha az eddig publikált mérlegeket biráló szemmel vizsgáljuk, azt látjuk, hogy ugy a fővárosi, mint a vidéki bankok olyan nagyfoku mobilitást értek el, melyre nálunk még alig volt példa. Mindenesetre érdekes dolog, hogy az a likviditás, melyről a finánctudósok a háborut közvetlenül megelőző pénzfeszültség idején annyit prédikáltak, most a nemzeti létért folytatott küzdelem tetőpontján következeti be.

Nem követjük azokat, akik ebből a rendkivüli tőkemobilitásból a jövőre nézve pesszimisztikus következtetéseket vonnak le. Ez a háboru annyi teóriát boritott fel, hogy a jövendő gazdasági alakulásra nem lehet biztos prognozist fölállitani. Most azonban tényként kell megállapitanunk, hogy a pénzintézetek mérlegeiből olyan pénzbőség árad ki, mely a legmerészebb várakozást is felülmulja. Különösen feltünő a készpénzkészletek elszaporodása, a betéteknek a három hadikölcsön dacára való jelentékeny megnövekedése, a tartalékok emelkedése és az intézetek tehertételeinek csökkenése.

A háboru természetesen nagyban befolyásolta a pénzintézetek üzleti politikáját. Az eszkompt- és a jelzálog-üzlet pangása következtében az áru-üzletre vetették magukat és ezen a réven nagy nyereségeket értek el. De jelentékeny az a haszon is, amelyet a bankoknak a hadseregszállitások financirozása hozott. Amig a konzorciális üzletek teljesen szüneteltek, addig a lombard-üzlet óriási lendületet vett. Itt a mérlegtételek óriási emelkedést mutatnak a korábbi évekkel szemben. Mindez igazolja, hogy a pénzintézetek, de különösen a fővárosi nagybankok idejekorán megérezték a háborus konjunkturát és üzleteiket erre az alapra bazirozták.

A kormánynak az a rendelete, mely az osztalékoknak és a tantiémeknek határt szabott, arra ösztönözte az intézeteket, hogy a mérleg föllállitásánál bizonyos korlátozásokat eszközöljenek. Ez a törekvés határozottan meglátszik a mérlegeken. A restringálásokhoz hozzájárult az a tudat is, hogy a háborus nyereségek megadóztatása küszöbön áll. Ennélfogva bizonyosra vehető, hogy a latens tartalékok a pénzintézeteknél a háboru alatt erősen megnövekedtek. Ezt azonban nem irjuk az intézetek rovására. Ellenkezőleg, csak helyeselni tudjuk, hogy a pénzbőséget arra használták fel, hogy a jövő minden eshetőségeire rezervákat gyüjtsenek.

A mi bankjaink erősségére és mobilitására vall az a körülmény is, hogy az ugynevezett hadi alapitások, mint a hadikölcsönpénztár és a hadi hitelintézet a hitelkereső közönség részéről alig vétettek igénybe. A hadi kölcsönpénztár, mely Németországban egy milliárdnál többet, Ausztriában százhatvanmillió K-át forgalmazott, nálunk csak alig egy millió koronára való üzletet bonyolitott le. Ami pedig a hadi hitelintézetet illeti, erről a hitelkeresők még tudomást se vettek. Ez azt bizonyitja, hogy a mi bankjaink a háboru alatt megállották helyüket és a hitelkereső feleiknek minden igényét ki tudták elégiteni, ugy hogy ezeknek nem kellett az emlitett hadi alapitásokhoz fordulniok.

Mint már fentebb mondottuk, nem akarunk a jövőre nézve jóslásokba bocsátkozni. Azt azonban már most lehet állitani, hogy a pénzbőség, illetve a bankok mostani példátlan mobilitása a jövőre nézve kedvezőtlen eredményeket nem szülhet. A háboru után ugyanis minden téren óriási tőkeszükséglet fog beállani, minthogy pedig a külföldről jövő tőkeimportra több éven át számitani se lehet, a magyar gazdasági élet kizárólag azokra a tőkékre lesz utalva, melyeket a pénzintézetek a háboru alatt felhalmoztak. Ebből a szempontból kell tehát megitélni azt a mobilitást, mely a bankok háborus mérlegében megnyilvánul.

Mi történt a Pesti Hazai közgyülésén?

A Pesti hazai első takarékpénztár ez idei rendes évi közgyülése nem volt olyan sima lefolyásu, mint más években. Enyitzkey Gábor részvényes az évi jelentéshez feltünést keltő beszédben szólt hozzá és kiemelte, hogy a takarékpénztár tul sokat tartalékol az ázsió-tartalékalapra. Szerinte, az előirányzott egy millió korona helyett elegendő volna félmillió korona erre a célra és inkább fizessenek 750 koronás osztalékot az előirányzott 700 korona helyett. Rámutatott továbbá Enyitzkey arra, hogy a földgázakcióban csak akkor vehet részt az intézet, ha módositják az alapszabályokat. Végül a leirásokról pontos és részletes kimutatást kért. Az interpellációra Walder Gyula vezérigazgató válaszolt és kifejtette, hogy a mai magas külföldi váltóárfolyamok mellett az ázsió-tartalékalapot nagyobb összeggel kell dotálni. Még nem bizonyos, hogy a Pesti hazai résztvesz a földgázakcióban. De ha erre rá kerül a sor, akkor természetesen ilyen értelemben módositják is az alapszabályokat. Ami a leirásokat illeti, mindegyik részvényes bármikor betekinthet az üzleti könyvekbe, amelyekből kiderül, hogy milyen kétes követeléseket irt le a takarékpénztár. A vezérigazgatói szónoklat aligha fog nagy örömet kelteni a részvényesek soraiban, akik az elmult esztendőre most már csak 700 koronás osztalékkal kénytelenek megelégedni.

Készül az állami lutri.

Az osztálysorsjáték társaság szabadalma, jobban mondva monopóliuma, melynek alapján a magyar játékos közönséget 20 éven át megnyomoritották, 1917-ben lejár. Mint biztos forrásból értesülünk, a magyar kormány ezt a privilégiumot semmi körülmények között se szándékozik megujitani és az osztálysorsjátéküzletet, mely Ausztriában az államnak 12 millió tiszta hasznot hajt, a saját regiejében akarja folytatni. A társaság a kormány intencióiról már hivatalos formában is értesült. Bizonyos oldalról azt a hirt lanszirozzák hogy a kormány az állami sorsjátéküzletnél Serényi Samu titkárnak vezetőszerepet szánt. Ezzel szemben a mi értesülésünk az, hogy erről a kandidációról kormánykörökben szó sem volt. Hazai Fülöp vezérigazgató felől pedig azt hallottuk, hogy visszamegy Hamburgba és megint beltagja lesz az ottani Kohn bankháznak. Sok szerencsét kivánunk neki! Mielőtt azonban a sátorfáját tölünk elhordaná, még egy támadást szándékozik intézni a magyar közönség zsebe ellen. Ugyanis a társaság az eddigi évenkint rendezett két sorsjáték helyett négyet akar a háboru által amugy is megterhelt nép nyakába sózni. Reméljük, hogy a kormány ehhez a tervhez hozzájárulását nem adja meg. Nem lehet türni, hogy a közönség játékszenvedélyét fokozzák olyan időben, amidőn a honvédelem nehéz harcában a legnagyobb takarékosság van a helyén.

Összeirják a burgonyakészleteket.

Gazdakörökben elterjedt hirek szerint, a kormány meg akarja állapitani a burgonyakészleteket és ezért elrendeli a burgonya összeirását. Sok szállitási igazolvány spekulánsok kezére jutott és ezért az az idea merült fel, hogy burgonyára a régebben kiadott szállitási engedélyek érvényét megszüntessék. A jövőben csakis olyanok kapnának szállitási igazolványt, akik iparigazolványukkal igazolják, hogy kereskedelmi ügyletekkel foglalkoznak.

Milliós barakképitkezés Szabadkán.

Mint értesülünk, a közös hadügyminiszterium 1.6 millió korona költséggel nagyszabásu barakktábort fog létesitem Szabadkán. Az épitkezési munkálatokkal a budapesti Fodor és Reisinger céget bizták meg.

Előléptetések az Egyesült Fővárosinál.

Az *Egysült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár* igazgatósága legutóbbi ülésében *Péteri* János és *Iványi* Gyula igazgatókat ügyvezető-igazgatókká, *Khayll* Elemér és *Zechmeister* Nándor aligazgatókat igazgatókká, *Károly* Henrik, *Paulay* Viktor, *Harsány* Lajos, *Jely* János, *Becht* Albert és *Backer* Zoltán cégvezetőket aligazgatókká nevezte ki.

Beszámolók és közgyülések.

Kereskedelmi Bank.

A Pesti magyar kereskedelmi bank 1915. évi mérlege 15,618.959 K tiszta nyereséggel zárul, amely összeg az előző évi eredményt 549.137 K-val haladja meg. A tiszta nyereség a részvénytőke 24.99%-os kamatozásának felel meg. Az igazgatóság a f. évi március 14-ére egybehivott közgyülésnek javasolni fogja, hogy részvényenkint 170 K (1914-re 150 K) osztalék fizettessék ki, 1,750.000 K az osztalék-tartalékba helyeztessék, 8,333.000 K leirásokra fordittassék és 2,563.291 K uj számlára vitessék át. A bank összes tartalékai ma 106 millió K-ra rugnak, ami a részvénytőke 169.6 százalékát teszi. Az igazgatóság a mérleget a nála megszokott tradicionális óvatossággal és körültekintéssel állitotta föl, számon tartva a háborus viszonyokat, amelyek a rendesnél nagyobb mérvü tartalékokat tettek szükségessé. Igy például a balkáni kintlevőségekre megfelelő tartalék alakittatott. Az intézetnek hadijótékonysági kiadásai eddig mintegy 2½ millió K-ra rugnak. Az intézet vezetősége céltudatos üzleti politikájának tudható be, hogy a bank hozama a rendkivüli viszonyok dacára nemcsak fenntartatott, de még növeltetett is, anélkül, hogy a tartalékokhoz kellett volna nyulni.

Általános takarékpénztár.

A *Magyar Általános Takarékpénztár Részvénytársaság* 1915-iki üzletéve 3,001.346 korona 76 fillér tiszta nyereséggel (tavaly 2,490.150 korona 04 fillér), tehát a tavalyinál 511.196 korona 71 fillérrel nagyobb haszonnal zárul. A közgyülésnek az igazgatóság javasolni fogja 33 korona = 6.6% (tavaly 27 korona = 5.6%) osztalék fizetését, a tartalékalapba 300.000 koronának beutalását, ezzel az 7.500.000 koronára emelkedik és 258.381 korona 54 fillérnek átvitelét a jövő évre. A mérleg szerint a takarékbetétek 16 millióval emelkedtek. Zálogkötvényt 3 millió korona értékben lehetett elhelyezni. A költségszámla a tisztviselőknek juttatott nagyobb hadipótlékok folytán lényegesen emelkedett. Az értékpapirokat a tavalyi redukált árfolyamokon vették fel a mérlegbe.

Fabank.

A Magyar Fakereskedők Hitelintézetének igazgatósága február 25-én tartott ülésén megállapitotta az 1915. évi mérleget és elhatározta, hogy a március 12-én tartandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy a kimutatott 807.321 korona 28 fillér (a mult évben 541.268 korona 37 fillér) tiszta nyereségből 450.000 koronát a szelvényeknek 15 koronával (hét és fél százalék a mult évi öt és fél százalékkal szemben) való beváltására forditsanak, 150.000 koronával dotálják a tartalékalapot és az alapszabályszerü levonások után fennmaradó 113.402 korona 40 fillért uj számlára vigyék át. Elhatározta továbbá az igazgatóság, hogy a közgyülésnek javasolni fogja az alaptőke felemelését *hat millió koronáról huszezer darab részvény kibocsátásával tiz millió koronára*, olyképen, hogy a régi részvény után egy uj részvényt, összesen tizezer darab részvényt, 230 koronás árfolyamon engedjenek át, mig tizezer darabnak szabad kézből való eladására adjanak felhatalmazást az igazgatóságnak. A részvények mai árfolyama 266 korona.

Belvárosi takarékpénztár.

A *Belvárosi Takarékpénztár Részvénytársaság* szombaton tartotta XXIII. rendes közgyülését *Székely* Ferenc udvari tanácsos elnöklete alatt. A zárszámadások megfelelő leirások után 1,354.930.44 K tiszta nyereséget eredményeztek, melynek felosztására vonatkozólag az igazgatóság javasolja, hogy az alapszabályszerü levonások után fenmaradó összegből 100.000 K a rendes és 100.000 K a külön tartalékalaphoz csatoltassék (miáltal az összes tartalékok 5,200.000 koronára emelkednek), az 1915. évi 23. számu szelvény részvényenként 27.50 koronával való beváltására 880.000 K, közés jótékony célra, az év folyamán már kifizetett összegeken felül további 10.000 K fordittassék, mig a fenmaradó 82,805.85 K uj számlára vitessék át. A kilépő igazgatósági tagokat ujra megválasztották.

Moktár.

A *Magyar országos központi takarékpénztár* 1915. évi zárószámadása a 368.355 K (1914-ben 931.206 K) áthozattal együtt 2,907.784 K tiszta nyereséget mutat ki az előző évi 2,466.602 K-val szemben. Az igazgatóság a közgyülésnek 70 K = 11⅔% osztalék kifizeté-

sét fogja a tavalyi 60 K-val = 10%-kal szemben javasolni. Az alaptőke 18,150.000 K.

Lipótvárosi takarékpénztár.

A *Budapest-lipótvárosi takarékpénztár rt.* 1915. évi mérlege 458.942 (1914-ben 353.361) K tiszta nyereséggel zárul, amiből osztalék gyanánt 320.000 K, vagyis részvényenként 8 K = 4% (6 K = 3%) kerül kifizetésre.

Ingatlanbank.

A *Magyar általános ingatlanbank* 1915-ben a 2 millió K-ról 3 millióra fölemelt alaptőkénél 367.939 K tiszta nyereséget ért el az előző évi 283.052 K-val szemben. Az osztalék részvényenként 36 K = 9% lesz, mint tavaly.

Nemzeti pénzváltó rt.

A *Nemzeti pénzváltó rt.* (a Pesti magyar kereskedelmi bank vállalata) 1915-ben 2 millió K alaptőke mellett 407.605 (408.798) K bruttó bevételt ért el, amiből a költségek és leírások levonása után a tiszta nyereség 170.698 K, az előző évi 170.041 K-val szemben. Az osztalék 10 K = 5%, ugy mint tavaly.

Óbuda-ujlaki takarékpénztár.

Az *Óbuda-ujlaki takarékpénztár r.-t. Eggenhoffer* József igazgatósági elnök elnöklete mellett vasárnap tartotta meg ez évi rendes közgyülését. Az évi jelentést *Bartók* Béla vezérigazgató terjesztette elő, amelyet a közgyülés tudomásul vett. A betétek összege 2,658,378 korona 35 fillérre rug, leszámitoltak 9.663,715 korona 84 fillért, a váltó-állomány 3.353,477 korona 84 fillér. A tiszta nyereség 49,283 korona 54 fillér, amelyből részvényenkint 12 korona (6%) összesen 24.000 korona osztalékot fizetnek. A közgyülés az igazgatóságnak, *Bartók* Béla vezérigazgatónak és a tisztviselői karnak a gondos és szakszerü vezetésért köszönetet szavazott.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
Merkantil nyomda, Havas és Lehner.

THE GRESHAM ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG BUDAPESTEN
V., Ferenc József-tér 5—6.

Magyarországi igazgató tanács:

Andrássy Géza gróf v. b. t. t. országgyülési képviselő, elnök.
Batthyányi Tivadar gf. orsz. gyül. képviselő
Dr. Gerenday György ny. min. tanácsos, kincstári jogügyi főtanácsos
boglári Simon Jakab udvari tanácsos, a budapesti áru- és értéktőzsde alelnöke

Ügyvezető igazgatók:
Igmándi Mihály, **Scott H. János**

ODEON MOZI
Rottenbiller-u. 37., Király-utca mellett.
GYILKOS CSÓKOK
Drama három felvonásban.
Főszereplő: Carmi Mária.
Földi paradicsom
Vigjáték 3 felvonásban.
Az előadások délután négy órakor kezdődnek. Kitünő nyolc tagu zenekar.
Hetenkint háromszor: Hétfőn, szerdán és pénteken műsorváltozás.

Mozgókép-palota **OMNIA** József-körut 31. sz.
Az Entente utolsó napjai a Dardanellákon.
Eredeti helyszini felvétel 2 részben.
Henny Porten a Szerelmi baleset
cimü 3 felv. vigjáték főszerepében.
A ZSENI
Művész életkép 3 felvonásban.
Az előadások kezdete hétköznap: du. 4, 6, 8 és 10 órakor, vasárnap du. fél 4, fél 6, 7 fél 9 és 10 órakor. — Jegyelővétel: A Hirsch-féle nagytőzsdében VI., Andrássy-ut 19, és az Omniában 10—fél 1-ig és du. 3 órától.

Szerdán, március 1-én nyilik meg Budapest legujabb látványossága a
Lantos kávéház
(ezelőtt Japán)
Andrássy-ut és Liszt Ferenc-tér sarkán
Legfényesebben minden kényelemmel berendezve. Az összes bel- és külföldi napi lapok. Csakis elsőrendü italok és ételek. Szinházi vacsorák. Pontos és gondos kiszolgálás. A legmodernebb hygienikus berendezések. Külön iró szoba.

Telefon 167-25 **TÉLIKERT** Telefon 167-25
Ezelőtt: JARDIN d'HIVER
VI., Nagymező-utca 22—24.
Minden este fél 9 órakor a
márciusi ragyogó uj müsor!
Operett bemutató Rátkai Mártou verdégjátékával, Somogyi Nusi és Ujvári Károly fellépésével
A Császár
Bródy István és Marthon Géza nagy operettje.

MODERN SZINPAD KABARÉ Andrássy-ut 69. sz. :: Telefon 93—16
Ma és mindennap az uj márciusi müsor **Kis egér** Emlék a háboruból, Irta Szép Ernő. **Négy asszony — egy asszony.** Operett. Irták Harsányi Zsolt és Vince Zsigmond **Szövetségesek.** Játszák Rózsahegyi Kálmán és Huszár Károly. Uj tréfák aktualitások, dalok, fellépnek: Felhő Rózsi, Forgács Rózsi, Hollós Rózsi, Nagy Margit, Péchy Erzsi, Rajna Alice, Sólyom Janka, Vidor Feri továbbá Banóci, Békeffi, Gellért, Gonda, Urai, Varó

APOLLO
a ROYAL-SZÁLLÓ épületében
A legelőkelőbb fővárosi mozgóképszinház
Előadások: 5, 1/2 8 és 10 órakor, ünnepnapon: 4, 6, 8 és 10 órakor. — Jegyelővétel: délelőtt 11-től 1-ig és délután 3 órától.

NEMZETI (Royal) ORFEUM
Minden este 8 órakor háborus, csütörtök d. u. olcsó, vasár és ünnepnap du. mérsékelt helyárakkal a páratlan márciusi müsor
„A milliomos néger"
magyar moziszkeccs énekkel és tánccal azonkivül még 20 uj szinházi varieté-attrakció

Bründl János
csász. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

WALLA JÓZSEF
cementáru-gyár részv.-társ.
Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —
Iroda kizárólag
Budapest, VII., Gizela-ut 38.
Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76. 191-14

Javitásmentes tetőfedések és falburkolások
Eternit
PALÁBÓL

Csak akkor valódi, ha minden lapon az **Eternit** törvényileg védett szövedékgyár dombornyomásban látható.
ETERNIT-MŰVEK HATSCHEK LAJOS, BUDAPEST VI. ANDRÁSSY-UT 33. GYÁR: NYERGESUJFALU.
KÉRJEN MINTÁT ÉS ÁRJEGYZÉKET.

Meghivó

a Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön Részvénytársaság részvényeseinek 1916. évi március hó 4-én, szombaton délelőtt 11 órakor a takarékpénztár I. emeleti üléstermében (VI., Andrássy-ut 5. szám) tartandó

XXIII-ik évi rendes közgyülésére

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A zárszámadások előterjesztése és a felügyelőbizottság jelentése.
3. A mérleg megállapitása és a felmentvény iránti intézkedés.
4. A nyereség hováforditása iránti határozathozatal.
5. A felügyelőbizottság tagjainak választása és a bizottság tiszteletdijának megállapitása.
6. A választmány kiegészitése.

Budapest, 1916. évi február hó 14-én.

AZ IGAZGATÓSÁG.

Azok a t. c. részvényesek, kik a közgyülésen résztvenni óhajtanak, felkéretnek, hogy nevükre irt részvényeiket az alapszabályok 20. §-a értelmében bezárólag 1916. évi március hó 1-ig Budapesten a társaság főpénztáránál (VI., Andrássy-ut 5. sz.) letenni sziveskedjenek, hol a letett részvényekről elismervényt nyernek, mely a közgyülésen való részvételre igazolási jegyül szolgál.

A közgyülésen az alapszabályok 16. §-a szerint a részvényesek az általuk letett minden öt darab részvény után egy-egy szavazatra jogosultak, azonban 30 szavazatnál többet sem saját, sem megbizója nevében, sem mindkét minőségben együtt senki sem gyakorolhat.

A mérleg, valamint a felügyelőbizottság jelentése a letétemenyezési helyen a t. részvényesek rendelkezésére áll.

A
Milliók Könyve
legujabb száma
A KRONSTADTI KÉM
Irta: Pemberton ÁRA 24 FILLÉR
Egy angol kém regénye, amely a leghatalmasabb orosz erőditmény kellő közepén játszódik le a kalandjaival, meglepő forgulataival végig lebilincseli az olvasót.

Eddig megjelent:
Herczeg: A láp virága — — — 24 fill.
Szomaházy: Mesék az irógépről 24 »
Farkas Pál: Egy önkéntes naplója 24 »
Doyle: Az üldöző— — — — — 24 »
Mikszáth: Galamb a kalitkában 24 »
Pemberton: A kronstadti kém— 24 »

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Fél évre (13 regény) — — K 3.20
egész évre (26 regény) — K 6.—
A Milliók Könyve kiadóhivatala
Budapest, VI. Andrássy-ut 16. sz.

1 korona 92 fillérért 8 regényt küldhet mindenki a családtagjainak, ismerőseinek, katonáinknak a Milliók Könyve kiadóhivatala utján.

Hadibaleset-biztositás
eddig sehol sem volt köthető **most társulatunk ujonnan bevezette.** A biztositás kiterjed rokkantsági esetekre (**lövés, szurás, fagyás, stb. által okozottakra is**) a hadiszolgálat alatt. Ajánlat nem szükséges.

A biztositást mindenki megkötheti

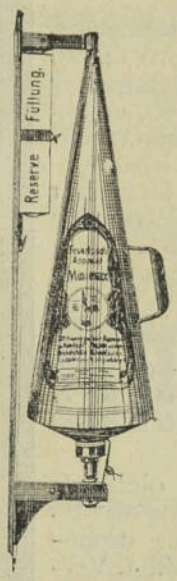
akár a bevonult, még ha már a fronton van is, akár helyette a hozzátartozók, vagy barátok. Részletekben is fizethető

olcsó dijak és kedvező feltételek!

Érdeklődők és képviseletre reflektálók forduljanak:

A "Kosmos" baleset és szavatossági biztositó rt.
hadibalesetbiztositó osztályához
Budapest, V., Hold-utca 6. szám.

Tüzveszély
ellen a legbiztosabb eszköz a
MINIMAX
KÉZI TŰZOLTÓ KÉSZÜLÉK

Nem szabad hiányoznia egyetlen egy irodából, mühelyből v. raktárból sem.

Bővebb felvilágositással szolgál a
MAGYAR MINIMAX
R.-T.
BUDAPEST, RÓZSA-U. 85.

Sózott
tengeri halat
háztartások, kórházak és katonaság részére
olajszardiniát
1/2 1/4 1/5 1/8
HERINGET
4/500 5/600 7/800 nagyságban
halkonzerveket
szállit a
Magyar Halkonzervgyár és Halkereskedelmi R.-T.
Welleminsky és Gottlieb
Budapest, VI., Vágány-u. 12.
Telefon 49-71 és 52-44.

A konyhában
A pincében
A padláson
A lomtárban
heverő ócska aluminium sárga- és vörösréz, ólom, nikkel és bronztárgyait most jól értékesitheti. Ajánlja föl kerületi fémbeváltóhelyeinken, mielőtt rekvirálják.

Fém kell a hadseregnek!

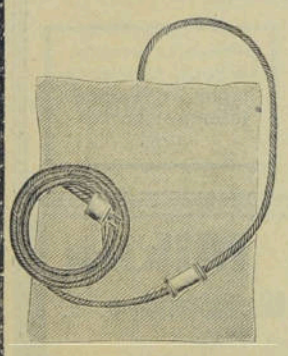
Magyar Szent Korona Országainak
Fémközpontja
Budapest, IV, Városház-utca 10.

A Magyar Szent Korona Országainak
Fémközpontja

Fémbeváltó helyek Budapesten:

I., Fehérvári-ut 9. Eiser Ede.
II., Zsigmond-utca 5. Dann Hugó.
IV., Váci-utca 2. Sárkány Pál.
IV., Szervita-tér 5. „Uránia" Orsz. Nővédő Egyesület.
V., Vilmos császár-ut 21. Drucker Lajos.
V., Vilmos császár-ut 64. Iván Simon.
V., Vilmos császár-ut 62. Kann és Heller.
V., Lipót-körut 9. Ormai és Társai.
V., Vilmos császár-ut 31. Ulrich B. J.
VI., Andrássy-ut 18. Geittner és Rausch.
VI., Szondy-utca 23. Kovács Károly.
VI., Teréz-körut 19. Brunner J. L. és Társa.
VII., Thököly-ut 18. Aczél Zsigmond.
VII., Rákóczi-ut 27. Diössy János.
VII., Baross-tér 17. Freisinger Lipót.
VII., Csányi-utca 9. Hirmann Ferenc.
VII., Garay-tér 16. Radó Vilmos.
VII., Rottenbiller-utca 67. Vas Frigyes.
VII., Nagymező-utca 68. Waldhauser A. G.
VIII., Üllői-ut 32. Heinrich A. és Fiai.
VIII., Baross-utca 56. Ötvös és Biró.
IX., Üllői-ut 89. Gross Mór.
IX., Üllői-ut 19. Szontagh Pál.
X., Jászberényi-ut 5. Rabolt Antal.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Villamos testmelegítő
(Dr. HEILBRUN RENDSZER).
Hőmérséklet szabályozóval.
Kapható:
Magyar Siemens-Schuckert-müvek
BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

SINGER
családi varrógépek
a legtökéletesebbek!
Csakis cégünk üzleteiben v. azok ügynökei utján vásároljuk
Singer Co. varrógép részvény-társaság
Budapest: IV. Semmelweis-u. 14. — VIII. Rákóczi-ut 39. VIII. Baross-utca 77. — II. Corvin-tér 1. — X. Liget-tér 2. VI. Andrássy-ut 28. — V. Lipót-körut 22.

M. Á. G.

Repülőgép motorok
Teher-autók
Autobuszok.

MAGYAR ÁLTALÁNOS GÉPGYÁR R.-T.
BUDAPEST,
VÁCI-UT 141

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-építési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

A világhirnek örvendő

„BÉBÉ“

márkáju alpesi sütitett

teljes-tej

mindenütt kapható.

Nagybani árusitás:
Magyar Füszerkereskedők bevásárlási rt.
Budapest,
V., Arany János-u. 31.

Thiergärtner és Stöhr

részvénytársaság

Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.

Telefon: 129—45.

Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák. Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk

Budafoki-ut 9-11 sz. alatt
levő elegáns műtermeink megtekintését

Freissler Antal

csász. és kir. udvari felvonógyár.

Lift. **Gyárt:** Személy- és teher-felvonókat. :: :: **Lift.**

Lift. Speciálitás: Freissler ‚Express-Auto-lift‘ villamos gombnyomásu kormányzással. :: **Lift.**

Bpest, Horn Ede-u. 4. (volt Dávid-u. 2.)

= MARTA =

Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK

Gyár; Aradon.

Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

Ragályok ellen

most igen alaposan kell védekeznünk, mert kolera, vörheny, kanyaró, tiphus, himlő és egyéb ragályos betegségek a háboru után fokozottabb erővel lépnek fel. mint más időkben, miért is szükséges, hogy minden háztartásban egy megbizható fertőtlenitő szer kéznél legyen. A jelenkor legmegbizhatóbb fertőtlenitő szere a

LYSOFORM

szagtalan, nem mérgező, olcsó és eredeti üvegekben **1 koronáért** minden gyógyszertárban és drogériaban kapható, Hatása Löffler, Vertun, Pertik, Vas, stb. intézeteinek vizsgálatai szerint gyors és biztos, miért is az összes orvosok betegágyak fertőtlenitésére, antiseptikus kötözéseknél(sebekre és daganatokra) kéz- és arcmosásra és ragályok elháritására, stb. mindenkor ajánlják.

LYSOFORM-SZAPPAN

finom gyenge pipereszappan, 1 százalék lysoformot tartalmaz és antiseptikus hatásu. Alkalmazható a legkényesebb bőrre is; szépiti, megpuhitja és illatossá teszi a bőrt. Egy kisérlet és Ön a jövőben kizárólag ezen szappant fogja használni. **Ára 1 korona 60 fillér.**

FODORMENTA-LYSOFORM

erősen antiseptikus hatásu szájviz. Szájbüzt rögtön és nyomtalanul eltüntet és a fogakat konzerválja. Használandó továbbá orvosi utasitás szerint toroklobnál, gégebántalmaknál és nátha esetén gurgulázásra. Néhány csepp elegendő egy fél pohár vizre. **Eredeti üvegje 1 korona 60 fillér.**

Az összes lysoformkészitmények kaphatók minden gyógyszertárban és drogériában. Kivánatra bárkinek ingyen és bérmentve megküldjük az «Egészség és fertőtlenités» cimü érdekes könyvet.

Dr. Keleti és Murányi

vegyészeti gyára

UJPESTEN.

ÜVEGBETON

KEPPLER SZABADALMA

HAAS és SOMOGYI BUDAPEST VI. FRANGEPÁN u. 7

SPECIÁLIS ÜVEG- és VASSZERKEZETEK GYÁRA (LINFER DIENSTGÁD)
Irodák Lelek: Wien, Berlin, Bukarest, Konstantinápoly

TŐKE GYÖRGY

építési vállalkozó

vállal kőmüves és ácsmunkákat.

TELEFON 175—62.

Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78.
Városi iroda: Ujpesti-rakpart 5., I. em. 8.

KAIZMAREK ÉS TÁRSA B. T. MÉRNÖKÖK

BUDAPEST V. UJPESTI RAKPART 5. TELEFON 152 07.

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

MELOCCO PÉTER

cementbeton épitési vállalkozó

Budapest, Központi iroda: Nagymező-utca 51.

Telefon 166—52.

Vasbeton és betonépitkezések Városok csatornázása és ipari viztelenitése.

Mozzaik, terazzo, keramit, mettlachi-lapok és fayence (csempe) burkolatok.

Grünfeld Miksa

Likörgyára: Budapest, VII., Szövetség-u. 9.
Telefon: József 1545.
Sörraktára: Budapest, VII., Munkás-utca 3.
Telefon: 2489.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a Müncheni „Kindlbräu“ magyar. vezérképviselete

3520/39

Ötödik evfolyam Budapest, 1916. március hó 8-án 10 szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A zárora

az erkölcstelenség fejére koppant. Ki lázong miatta más, mint maga a megkárosodott, maga az erkölcstelenség: mert tudvalevő mindenki előtt, hogy az éjféli brettli müvészet csak fügefalevélnek illeszkedett a testre, a mely csábító meztelenségben jelent meg a nyilvánosság előtt, éjfélután. A béke korszaknak is messzire viritó foltjai voltak ezek a müvészeti tivornya-tanyák, ahová az éjfél előtt szedett belépődij csak foglalója volt annak a nagy vámnak, amelyet a keritő élelmesség szedett a mulatni vágyó gondtalanságtól. Békeidőben sok mindennek volt türelmi bárcája. Az volt a záróra utáni duhajkodásnak is. Akkor is riogatták olykor-olykor a rendőrséget, de mert nagyon tulbuzgó volt a világvárosi hóbortoskodás, elsiklottunk e tivornyatanyákból kiharsogó botrány fölött s vigasztalódtunk, hogy tán igy kell ennek lenni: minden nagyvárosi háztartásnak megvan a maga szemétesládája.

Elkövetkezett a háboru. Megsokasodott a bánat s mint a sulyos betegek szállása előtt vezető uton a szalmát, ugy hintettük tele a gyászos megemlékezéssel valakiről és valakinkről azt az állandóan zajos helyet is, ahol társaságba sodródtak össze emberek. Ilyenkor még az idegenre is kötelező a lábujjhegyen való, csöndes lépés. És mi történt? Mélységes bánatnak közelségében soha nem volt oly hangos a szemérmetlen, a szemtelen, a pökhendi, a végnélküli zaj, mint éppen most, a háboru idején. Soha az idegenfosztogatás oly céda, mint a fegyveres öldöklés e borus korszakában. A rendőri krónikások mindennap közöltek verset egy-egy tömött tárcáról, amely a „Kristály"-ban, Kaszinóban aknára futott, egy-egy ifjuról, aki éjfélután ott vált büntető alannyá. A mulatók versenye: a szemetesgödrök vetélkedése volt. Melyiknél dudorodott ki láthatóbban a szemét és a szemérmetlenség, azé volt a győzelem.

Nem hivalkodásból, de a záróra eredetének megismerése okából emlitjük meg, hogy a záróra hiánya miatt ebben a mi lapunkban indult el az első duzzogás. Régen, a háboru kezdő korszakában. És mentül szaporább lett a dicsőségünk a harctereken, annál erősebb volt hangunk, a mely az éjfélutánt a nyugalom számára követelte.

Az a zajongás, amely két-három tivornyatanya felől hangzik, hogy igy-ugy, mi lesz az éjfélutáni alkalmazottakkal, a csábhölgyekkel, ne zavarjon meg senkit. A szobaasszony fájdalmas nyöszörgése ez, a leánykereskedőé, akitől elragadják rabszolgálóit, akik testükkel neki kerestek vagyont.

Fullánkok

Négymilliő

koronát szavazott meg a parlament a főváros tisztviselőinek drágasági pótlékára. A tisztviselők örültek és előre ittak volna a medve bőrére, ha a bőrt nem rekvirálták volna és ha lett volna pénzük ivási célokra. Korai volt az öröm: három hónap mult el azóta, de nyoma sincsen még a husz százalékos pótléknak. Valóban megható, hogy a tanács minden alkalommal dicséri a tisztviselőket, csak éppen élni nem engedi őket. Milliókat vesznek most fel, miért nem gondolnak arra, hogy a tisztviselők háborus megélhetését lehetővé tegyék?

*

A gáz

árát emelni akarják és ebben az a legnevezetesebb, hogy az emelés gondolata nem a gázgyár vezetőségétől származik, hanem a főváros háztartásának egyensulytartóitól. A gáz előállitási ára tagadhatatlanul horribilis módon növekedett és tudott tény az is, hogy nemcsak a vidéki városok emelték a gáz árát, hanem a német gázgyárak is. Csakhogy ezeknél az emelés többlete az üzem jövedelmezőségét állitja helyre, a főváros gázgyárának azonban erre nincsen szüksége, mert a gázgyár a háborus időben is gyönyörü eredményt produkált, sőt hihetetlen módon szaporitotta a fogyasztást. Bizonyos tehát, hogy nem a gázgyárnak van szüksége az emelésre és nem őt illeti az emelés ódiuma, hanem a főváros pénzügyeinek gondozóit, akik ezen a cimen akarnak uj, vagy az eddiginél nagyobb bevételeket szerezni a fővárosnak. A cél maga hasznos és sürgősen szükséges, a gáz árának emelése azonban nem egyéb, mint az adóemelés trójai falova. És még hozzá az adóemelés legigazságtalanabb fajtájáé, mert hiszen a fogyasztási adót mindig a legszegényebb néprétegek érzik a legsulyosabban. A milliomosok nem is világitanak és nem is főznek a gázzal, amiből az következik, hogy ők az ujfajta adóemelést egyáltalában nem fogják érezni. Ne itt tessék takarékoskodni, vagy nagyobb jövedelmeket szerezni, hanem tessék a villamos üzemet beolvasztani a gázgyári üzembe. Akkor nemcsak azt fogja elérni a főváros, hogy megtakaritja az elektromos üzem félmilliós, teljesen fölösleges adminisztrációját, hanem a centralizációval egyszeriben megszünteti a két világitási üzem veszedelmes konkurrenciáját.

*

Fél millió

koronába kerül a kenyérjegyrendszer első fél éve, amiből következik, hogy egy esztendő alatt egymillió koronára fog növekedni ez a kiadás. Igaz, hogy a város a lisztakcióba belekalkulálja ezt a kiadást, de hiszen ez egyre megy, mert ezzel a liszt drágul meg. Nem közöltek pontos adatokat a millióról, nem számitották ki, hány kilométeres kolbászt lehetne vásárolni azért a pénzért, amit elköltöttek. De Berlinben egy esztendő alatt mindössze háromszázezer koronát forditottak a jegyrendszerre, amiből világosan következik, hogy Berlinben olcsóbb az adminisztráció. Igaz, hogy ott nem foglalkoznak olyan komplikált müveletekkel, mint amilyen volt annak a fontos ténynek a kiszámitása és megállapitása, hogy a pesti kenyérjegyek egészen Nisni-Novgorodig érnek.

Harminckét millió csatornaépitésre

Főgyüjtőcsatorna az Angyalföldön. — A várbeli és a II. ker. csatornázás javitása. — Szennyvizlevezető csatorna a budai parton.

— Fock tanácsnok nyilatkozata. —

Budapest csatornázása az utóbbi években igen nagy haladást mutat, most pedig arról értesülünk, hogy Fock Ede tanácsnoknak, az ut- és csatornaépitő ügyosztály vezetőjének igen nagyszabásu munkaprogrammja van, amelyre nem kevesebb mint harminckét millió megszavazását kéri. A programm egész általánosságban már készen is van s ha a harminckét milliót megkapja az ügyosztály, akkor Budapest ama részei is fölvehetik a versenyt a többi világvárosokkal, amely részek eddig csatornázás tekintetében meglehetősen el voltak hanyagolva. A hatalmas munkaprogramm iránt Fock Ede tanácsnoknál érdeklődtünk, aki a következő nagyon érdekes kijelentéseket tette a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt:

— *Csatornázási célokra harminckét milliót kérünk*, ami alatt azonban azt kell érteni, hogy *nyolc-kilenc év alatt akarjuk programmunkat végrehajtani.* A csatornázási munkálatokat nem lehet lóhalálában csinálni, hiszen a most folyó nagy munkáknál, a kelenföldi csatorna kitorkolásának megvalósitásánál sem tudunk évenkint egy milliónál többet beépiteni. *Évi három-négy millióra van tehát szükségünk*, hogy nyolc-kilenc év alatt végezhessünk a legsürgősebb munkákkal.

— A pesti oldal csatornázása rendben van, a Tabánét is megcsináltuk, kész az óbudai főgyüjtőcsatorna is, a Kelenföld csatornázása is most van folyamatban. Hátra volna még az *angyalföldi főgyüjtőcsatorna megépitése, a várbeli és a második kerületi csatornahálózat megjavitása és a budai, a dunaparti szennyvizlevezető csatorna megalkotása.*

— A harminckét millióra ennek az utóbb felsorolt három tervnek a megvalósitása céljából van szükségünk. Az angyalföldi főgyüjtocsatorna tervei még nincsenek ugyan készen, de már munkában vannak. A várbeli és a második kerületi csatornák megujitásával sem késhetünk soká és a budai szennyvizlevezető csatorna ennek egyenes és természetes kiegészitő része.

— Befejeztük azokat a munkálatokat, is, amelyek Budapest csatornázásának elvi alapjait hivatott meghatározni. Meg kellett állapitanunk Budapesten az egyes helyeken várható, illetve lehetséges csőmennyiséget. Ezt a célt eddig egyedül a budai állami ombiografiai állomás végezte. Mi tizenhárom ilyen csőmérő állomást létesitettünk, amelyek értékes anyagot szolgáltattak nekünk a csatornázási munkálatok terjedelmének, méreteinek meghatározásánál. Nagyon hasznos volt a maximális csőmennyiség megállapitásánál az a két esztendő, amelyen most estünk át és amelynél csőben gazdagabbat emberemlékezet óta nem láttunk.. Ezek az adatok is sürgetik azt, hogy az emlitett csatornázási munkálatokat haladéktalanul megkezdjük.

— Most folyó munkálataink természetesen a háboru nyomasztó hatása alatt állanak.

Csak olyan dolgokat csinálhatunk, amelyek feltétlenül sürgősek és halaszthatatlanok. Az óbudai főgyüjtőcsatorna készen van, de a megnyitással még mindig késnünk kell, mert az a Németországból hónapok óta várt szennyviztisztító kerék, amelyről már a *Fővárosi Hirlap* is irt, még mindig nem érkezett meg.

— Feltétlenül sürgős a kelenföldi csatorna kitorkolási munkálatainak, amelyek szépen haladnak, befejezése. A Kelenföldön épitési és lakhatási engedélyeket adunk ki, elsőrendü kötelességünk tehát, hogy ezen a területen megcsináljuk a csatornákat. A hegyi lakó még valahogy segiteni tud a viz levezetésén, de a kelenföldi lapályon csatorna nélkül kiönti a lakókat az ár. Ugyancsak nagyon fontos az Ördögárok beboltozása is, mert éppen az 1875-iki katasztrófának is az Ördögárok ama könyöke volt az előidézője, amelyet most teszünk ártalmatlanná. Kétségelen, hogy ennek megvalósitása nélkül felelősséget vállalni nem tudnék az esetleges ujabb szerencsétlenségekért sem. Reméljük különben, hogy a kilenc éves csatornázási programmal Budapest csatornázását jelentékeny módon meg fogjuk javitani és ki tudjuk küszöbölni a hiányokat is.

Tüzvizsgálat a Mozgókép-Otthonban.

Décsi igazgató haragszik.

A Mozgókép-Otthon botrányos tüzbiztonsági viszonyaira a Fővárosi Hirlap hivta fel az illetékes hatóságok figyelmét. A lehetetlen állapotok feltárásának nem maradt el a hatása: csütörtökön hatósági vizsgálat volt a mozgószinházban. Részt vettek benne: Janicsek Andor tüzoltófőparancsnok, Szente Miklós főjegyző, Koós Gábor főmérnök és a rendőrség képviselője. Décsi tulajdonos ur jól informáltságára és kitünő összeköttetéseire vall, hogy ő már a vizsgálat napját megelőző napon telefonált a városházára:

— Tudom, hogy az urak holnap nálam lesznek...

A vizsgálat igen alapos volt és éppenséggel nem kedvezett a mozgószinház tulajdonosának. A főváros képviselői erélyesen követelték a pótszékek megszüntetését, de tultett rajtuk Janicsek tüzoltófőparancsnok. Először is elrendelte, hogy a reflektor elé korongot tegyen a vállalat.

— Azt most nem lehet beszerezni, mert nagyon drága, — mondotta Décsi Gyula.

— Ismerjük már ezeket a szempontokat, — volt a főparancsnok válasza.

Janicsek ezután tüzbiztonsági szemlét tartott és kijelentette, hogy

a Mozgókép-Otthont a legnagyobb mértékben tüzveszélyesnek tartja, mert a mozinak nincsen szabályos és tüzbiztos kijárata.

Éktelen haragra lobbant erre a megállapitásra Décsi igazgató.

— Már látom, hogy ellenem tervszerü hajsza folyik, — mondotta, — de majd gondoskodom róla, elmegyek a polgármesterhez és panaszt emelek nála.

A bizottság tagjai megjegyzés nélkül fogadták ezt a kitörést, csak Szente főjegyző sietett megnyugtatni Décsit:

— Ne törődj vele, a határozatot mi csináljuk.

Az incidens ezzel az érthetetlen nyilatkozattal végződött. A jegyzőkönyv elkészült, legfontosabb benne az a passzus, amely a tüzoltófőparancsnok kifogásait foglalja magában, azzal a szankcióval, hogy Décsi urnak halasztást adnak a szezon végéig, — ám ha nem gondoskodik a ki- és bejáratok tüzbiztos elhelyezéséről, ugy a jövő szezonra nem kap játszási engedélyt.

A határozatot legközelebb irásban közlik Décsivel. Jogában áll felebbezni.

Az élelmiszerüzem üzletei.

Kavarodás a Szepesi-boltok miatt

Hetekkel ezelőtt megirtuk, hogy a községi élelmiszerüzem megvásárolta Szepesi Frigyes nagymező-utcai és dob-utcai hentesüzleteit, ezenkivül a József-körúton is két üzlet számára bérelt helyiséget. A hir kinos feltünést keltett azoknak a körében, akik az élelmiszerüzem üzleteit amugysem nézik tulságosan nagy bizalommal. Vázsonyi Vilmos sem habozott kifejezést adni annak a véleményének, hogy az élelmiszerüzemnek nincsen joga önhatalmulag, a tizes bizottság megkérdezése nélkül ilyen kétes üzleteket kötni, annál kevésbbé, mert hiszen köztudomásu, hogy az élelmiszerüzem a meglévő üzleteit sem tudja ellátni elegendő áruval és mert üzletek vétele nem tartozik az élelmiszerakció programmjához. Ellenben fölösleges károkat okoz a kiskereskedelemnek, anélkül, hogy a fogyasztóközönségnek használna vele. A konkrét esetben pedig annál érthetetlenebb és annál kevésbé indokolt volt az üzlet, mert hiszen a Nagymező-utca tele van élelmiszerüzletekkel s a Dob-utcában sincsen hiány bennük.

Amikor a tanács ezekről az ellenérvekről tudomást szerzett, megtagadta a jóváhagyását a Szepesi-féle üzletvételnek, mire Reich Samu igazgató a Schmiedl Dániel hentesárugyárosnak adta el az üzleteket, de a helyiségek bérfizetése az élelmiszerüzem nyakán maradt. Ám a Józsefváros élelmiszerkereskedői szintén nem hagyták magukat. Elmentek deputációba Bódy Tivadar alpolgármesterhez és a vezetőjük, Hüvös Iván elpanaszolta, mit müvel az élelmiszerüzem, milyen tervszerüen akarja tönkretenni a Józsefváros élelmiszerkereskedőit. A küldöttségnek az volt a kérése, hogy ne csak a Terézvárosban, hanem a Józsefvárosban is tiltsa be a tanács az élelmiszerüzem üzleteit, csemegeboltjait. Bódy alpolgármester a legnagyobb meglepetéssel vett tudomást Reichék helyiségbérleteiről. Rögtön telefonált Vajna tanácsjegyzőnek és felvilágositást kért tőle. Hogy milyen volt a felvilágositás, azt nem tudjuk, de tény, hogy a tanácsjegyző jelentésének hallatára az alpolgármester magából kikelve szólt:

— Hallatlan dolog, amit maguk csinálnak. Üzleteket vesznek, helyiségeket bérelnek, anélkül, hogy nékem jelentést tennének róla. Hát mi vagyok én tulajdonképpen: a maguk játékszere, vagy pedig a polgármester helyettese? . .

A küldöttség azzal a megnyugtató érzéssel távozott, hogy a legmagasabb helyeken nem kivánják megsemmisiteni a kereskedelmet, hanem az élelmiszerüzem vezetői azok, akik nem férnek már a bőrükbe és az élelmiszerakció legfőbb célját abban látják, hogy néhány szegény szatócsot megfosszanak a kenyerüktől.

Ez az ügy kiválóan alkalmas arra, hogy végre tisztázódjék az a kérdés, ki az ura az egész élelmiszerakciónak. Ki ellenőrzi Reichék munkáját s ki viseli a felelősséget azokért a baklövésekért, amelyek ennek az üzemnek a vezetését jellemzik. Oriási forgalmat bonyolit le az élelmiszerüzem, százmilliók forognak itt egy esztendőben és senkisem tudja, hogy áll a főváros szénája, milyen haszonnal, vagy veszteséggel dolgozik az élelmiszerüzem. Mert szép dolog az abszolut bizalom és Reich Samu igazgató ur nem jött-ment ember, hanem egy városatyának a veje. De végtére is igy nem mehetnek tovább ezek az ügyek, egyszer már el kellene számolnia az igazgatónak, látni kellene a háborus akció mérlegét és meg kellene állapitani azt a határt, ameddig az élelmiszerüzem célja és hatásköre kiterjed.

Pesti kabara.

Alólirott adóhátralékos pesti polgár gyakran töröm a fejemet olyan problémákon, amelyeknek sürgős megoldása a Köz javát célozná. Töröm a fejem, töröm és mindig a Köz javát célzom — sajna, abszolut eredménytelenül. Vagy a fejembe, vagy a törésbe, vagy a célzásba van a bibi. Tudom, hogy ez a sok vagy-vagy nem elég pontos meghatározása az eredménytelenség eredőjének, de a fejem és vidékéről lévén szó, joggal remélhetek némelyes elnézést.

Legujabb fejtöréseimet a tej monopolizálja! Ha van a nyájas olvasók között vélem egykoru öreg és legöregebb ember, e tiszteletet érdemlő kortársaim — ha homályosan is, de talán emlékeznek még arra az időre, amikor a tejet az ugynevezett tehén szolgáltatta. Tehén, köcsög, sajtár, köpülő... Ugy csengenek felém a régmult időkből ezek a bübájos, különös szavak, mint angyalok kvartettjének lágy muzsikája. Tehén, köcsög, sajtár, köpülő, — ma már mindez a multé; a jelen: a fehéritett budakeszi viz; a jelen: a bádogtehén, a dobozüsző, a kondenzált alpesi patakkivonat.

Ahogy én a tehenet ismerem, bizonyos, hogy nem ő az oka a tejbajoknak. A tehén ma is a régi, derék, jellemes tehén, csak a környezete korrumpált; a tekintetes közegészségügyi rendészet pedig tehetetlen és ez a tehetetlenség a magyarázata, hogy a pesti ember esztendők óta Franckkal barnitott vizet kávézik.

Ma — ha nagyon haragszik a közrend, elitéli a budaörsi sváb méreggyártót kétszáz korona pénzbirságra; ha még jobban megharagszik: elrendeli, hogy az itélet a faluban dobszóval közhirré tétessék. Ez a dobszóval ékes pellengér aztán ugy fest a gyakorlatban, hogy vannak Pest-környéki falvak, ahol egyenesen merénylet a falubeliek köteles szolidaritása ellen, ha van még valaki, aki nem adott okot a kidoboltatásra. Olyan rettenetes megbélyegzésnek tartják a kidoboltatást, hogy mikor az egyik községben kisbiró uramat itélték el tejhamisitásért, kisbiró bácsiban volt annyi becsületes humor, hogy még csak inkompatibilitást se talált abban, mikor saját két kezével dobolta ki a pesti uraknak ökelme ellen hozott itéletét.

Ha már a milliós Pest egészsége sifli, legalább a tehenek renoméja érdekében — kegyeskedjenek a városi urak valami komolyat cselekedni! Illetéktelenül van szerencsém a következő javaslatot előterjeszteni:

1. Ugy, amint a szent pap Simon Juditot eltiltotta az anyai csóktól, ugy eltiltandó a tejhamisitáson rajtakapott egyed a milimári-üzem folytatásától.

2. A milimári köteles igazolni havonta, hogy nemcsak gémeskutja van, de csakugyan tart tehenet is.

3. A vámsorompóknál a hamisitott tejet nem kell kiönteni: a milimári sziveskedjék azt az utolsó csöppig elfogyasztani és váljék egészségére.

4. Meg kell találni a módját annak, hogy Pestet ne milimárik, hanem tehenek lássák el tejjel.

Ennél az abszurdumnak tetsző utolsó pontnál tiszteletteljesen jegyzi meg az inditványozó, hogy ez nem lehetetlen és ismételten bátorkodik hivatkozni a boldogságos multra. Azt a kunsztot, amit a milimári tud, a tehén is megcsinálja. Legfeljebb az fog nehézségeket okozni eleinte, hogy megfelelő viztartalom hiján, kissé nehezen fogjuk megszokni a tehéntejet.

Pest gulyája. Pest csordája a — jámbor javaslattevő valami efféléről ámodik. A rákosi gyepen vigan cseng a gulya kolompja, pattog a csordás karikása; a kommunális istállóban hatósági hölgyközegek fejik a becsületes, virtigli tejet.

Uram, ön, aki istállóigazgató akar lenni (törzsfizetés 48.000 korona, személyi pótlék 10.000 korona, lakbér 8000 korona és természetbeni hétszobás lakás, drágasági pótlék 5000 korona, hadmentesség, bélyegmentesség, adómentesség, fütés, világitás, ingyen tej), uram, adja az Ég, a szép, ultramarinkék Ég, hogy megtalálja mennél előbb a megfelelő protekciót, mert abban a pillanatban az ön állás-ötlete valóra fogja váltani az én előterjesztésemet is. Amen!

*

Tegnap nem volt egyéb és jobb dolgom, elővettem a főváros deficites jelentését és tanulmányoztam. Minthogy annyival meg annyival tartozunk, ennyien meg ennyien vagyunk, nem

Reformálják a betegek élelmezését.

Házinyul a kórházi étlapon.

Budapest székesfőváros kórházairól ugy szoktak beszélni az emberek, mintha azoknak a fentartója tulajdonképen az állam volna. Hogy milyen téves ez, annak legfőbb bizonyitéka az, hogy a székesfőváros naponkint rettenetes összeget fizet rá az állam nyujtotta segedelemre. A közegészségügyi ügyosztály évek óta minden eszközzel azon iparkodik, hogy a kormányt nagyobb áldozatkészségre birja, de eddig sikertelenül, bár megvan a remény arra, hogy a főváros negyven milliós kórházi programmjának megvalósitásánál kissé meg fog enyhülni az állami szükkeblüség.

Amig azonban mindezek a dolgok nem rendeződnek, addig is olyan eszközöket kellett igénybe vennie a székesfővárosnak, amelyek a kórházi kiadásokat legalább némiképen mérsékelik. Igy ezt a célt szolgálta a községi müszer- és kötszerüzem megalapitása, amely különösen a háboru alatt igen nagy megtakaritásokat produkált és rendkivüli teljesitményekkel tüntette ki magát. A közegészségügyi ügyosztály azonban nem áll meg ezen a ponton. Egész csomó terv van, amely az uzsora kiküszöbölésére irányul és amely ujabb és ujabb megtakaritást jelent. Csak nemrégiben pattant ki a terv, hogy a főváros gallamb- és nyultenyészetet tervez, hogy a kórházak ápoltjainak ellátására minél többet takarithasson meg.

Természetesen a terveknek igen sok az ellensége. Mindegyik olyan érdekekbe ütközik, amely érdekeket társadalmi hatalmasságok képviselnek. Igy például a nyul-tenyésztés és a nyullal való kórházi élelmezés nemcsak a mészárosokat érinti, de maguk az agráriusok is föl fognak szisszenni, ha az a megvalósulás stádiumába jut. Ebben a kérdésben a tervezetet Buzay Károly dr. tanácsnok csinálta, aki minden néven nevezendő érdeket háttérbe szoritott akkor, amikor a kórházi ellátás javitását érheti el. Mert a nyultenyésztés egyben azt is jelenti, hogy olcsóbb lévén a kórházi élelmezés, a betegek egyéb igényeinek kielégitésére, gyógyitásuk eszközeire is nagyobb összeget lehet forditani. A tanácsnok előterjesztését Bárczy István polgármester nagy örömmel fogadta és mindenben megadta hozzájárulását. Ma pedig már olyan stádiumba jutott az ügy, hogy négy hónap mulva a betegek az összes kórházakban a főváros által tenyésztett nyulak husán fognak élni. Ezzel egyben igen sok borjuhus szabadul föl a budapesti piacokon is.

A kórházi élelmezés tanulmányozása.

A nyultenyésztési akció eredete onnan származik, hogy a budapesti kórházakhoz tartozó intézményekben évenkint legalább 10—15.000 korona áru kisérleti állatot használtak föl, amelyeknek ára a háboru alatt legalább négyszeresre-ötszörösre szökött föl. Kiuzsorázták a fővárost, amely az illetékes tényezőket gondolkodóba ejtette és igy a kórházélelmezési nagy reform igazi csirája egy kisérleti-állatokat tenyésztő telep volt. Közben azután utánanéztek a külföldi nagyvárosok kórházélelmezési statisztikájának, ahol arra a meglepő jelenségre találtak, hogy Páris, London stb. betegei sokkal kevesebb borjuhust fogyasztanak a budapestieknél. Tanulmányutra küldték tehát *Dénes* Aadárt, a községi kötszer- és müszerüzem igazgatóját, akinek tanulmányutja a szokottól eltérően nem emésztett föl ezreket, mert csak Bécsig kellett elmennie. Bécsben megnézte a mintaszerü Ferenc József Spitált, amely nagyrészben nyullal eteti betegeit. A nyulak tenyésztését nem a város eszközli, hanem egy a kormány támogatásával megalakult *Kaninchenzuchtverein*. Ez természetesen nálunk nem sikerülhetne, mert a kormány aligha akarná kitenni magát az agráriusok támadásainak és igy *a városi nyultenyésztés céljaira is csak szerény 4000 korona évi szubvenciót engedélyezett.*

Borjubecsinált helyett nyulpecsenye.

Hogy kezdik meg a házinyul-tenyésztést? Mindenekelőtt alkalmas telekre van szükség. *Bárczy* polgármester és *Buzay* tanácsnok most válogatnak a megfelelő területek között, amelyek valamelyikét a főváros bérbe fogja adni a kötszerüzemnek. A kötszerüzem első intrádára 1000 darab him-nyullal és 5000 nősténnyel kezdi meg a tenyésztést. Egy nőstény évenkint hatszor kölykezik és átlag öt kölyköt hoz világra. Ötezer nőstény tehát (miután egyre évi 30 kicsi esik) *az első évben 150.000 fiatal nyulnak ad életet.*

Eleinte a kórházakban ezzel a 150.000 darab nyullal az első osztályu kosztot fogják próbálni. Hogy mit jelent ez, két adatból kiderül:

1. a budapesti kórházak eddig évi 240.000 kg. borjuhust fogyasztottak kilónként háborus évben 5—6 koronájával.;

2. elfogyott emellett 40.000 darab csirke, darabonkint 3.50—4 koronájával.

Elsőbben a rántott és becsinált borjuhus helyett kapnak a betegek nyulat, amelynél izletesebb ételt alig lehet elképzelni. A közegészségügyi ügyosztály számitása szerint a nyullal való élelmezés *már az első esztendőben 70.000 korona megtakaritást jelent.*

A városi tenyésztésben a házinyul kilója (értve alatta a takarmány költségeit) *egy koronába fog kerülni.* A melléktermények értékéből (bőr, szőr, belek, trágya) fogják fönntartani a telepet, abból fizetik a telekbért, de egyben tartaléktőkét is gyüjtenek belőle és fedezni fogják a későbbi épitkezések költségeit is.

A nyulhus tápértéke.

Nagy kérdés most már, hogy a házinyul pecsenye, vagy becsinált komolyan pótolni tudja-e azt a tápláló értéket, amelyet a borju- vagy a csirkehus nyujtott. Erre válaszul *Rebiger* dr.-nak, a világhirü bakteriológusnak a próbái szolgálnak. Az ő megállapitása szerint az egyes husok tiszta tápláló-anyagának percenualitását a következő kis statisztika mutatja be:

házinyul	40.15 százalék tiszta táplálóanyag,
marhahus	24.20 százalék tiszta táplálóanyag,
borjuhus	24.61 százalék tiszta táplálóanyag,
disznóhus	27.11 százalék tiszta táplálóanyag,
tyuk	31.62 százalék tiszta táplálóanyag.

A nyulhus iránt való idegenkedés csak nálunk divatos, aminek oka legfőként abban rejlik, hogy nem ismerik. Párisban hivatalos kimutatások szerint naponkint 15.000 darab házinyulat adnak el és ez valamennyi a polgárság asztalára kerül. Egyben pedig hivatalos állatorvosi és bakterológiai megállapiások szerint egyetlen olyan állathus, amelyben trichinát nem találtak.

Baromfi minta-tenyésztés.

Szó volt arról is, hogy a galambhust is föl fogják használni a betegek táplálására. Ezt a tervet azonban Buzay tanácsnok elejtette és pedig abból az okból, hogy a galamb husa, bár jelentékeny tápláló ereje van, de egészségtelen, a galambok igen nagy mértékben tuberkulotikusak. Ehelyett azonban igen életrevaló ideával álltak elő: mintabaromfi-tenyésztést csinálnak.

A fővárostól bérelendő területen meg fog teremni egyrészt a nyulaknak szükséges takarmány, másrészt a baromfiakat éltető mag is. — Ugyanitt fogják elhelyezni a nyultenyésztés és baromfitenyésztő telepet is. Mindennek mintaszerü berendezése lesz. Csupa betonozott vizlevezető csatornákkal ellátott helyiségek, amelyekben természetszerüleg igen nagy gondot forditanak az állatok egészségére is. Ilyen eszközökkel valóságos csodát fognak müvelni a baromfitenyésztés körül is, mert a baromfitenyésztésnek egy darab csirke mindössze 50 fillérjébe fog kerülni.

A közegészségügyi ügyosztály és annak keretében a kötszerüzem teljesen önzetlenül vállalja a két telep megalkotásának munkáját. Az alatt a pár év alatt, amig a telepek életképessége bebizonyosodik, senki külön fizetést nem kap, csak azok az örök, akik a telepekre felügyelnek. Egyébként maga a két telep sem marad meg a közegészségügyi ügyosztály kezében, hanem igen tiszteletreméltó önzetlenséggel, amikor az bebizonyitotta jövedelmezőségét, átengedik a babérokkal együtt, annak az ügyosztálynak, amely még sohasem alkotott semmi emlitésreméltót: a közélelmezésinek.

Az egész tervnek és egyéb munkának ez lesz a legnagyobb dicsérete.

---

volt tulságosan nehéz kimutatni, hogy a főváros deficitjéből mennyi terhet engemet?

Istenem, istenem, — be furcsa jószág is az ember! Én, aki hitelezőimmel szemben a legmesszebbmenően türelmes tudok lenni, a kommunális teher reám eső hányada alatt megtörtem, ellágyultam és lelkiismeretem furójának akcióba lépését konstatáltam. A furó igy beszélt:

— Balambér, Balambér, szállj magadba! Privát adósságaidhoz semmi közöm, nem is firtatom. De néked, öntudatos pesti polgárnak érezned kell, hogy a városi deficit téged is terhel. Nyulj hát a zsebedbe, a lajbizsebedbe és fizesd ki a reád eső részt, hogy hosszu életü légy a földön.

Megértően bólintottam a furónak, gépiesen a lajbizsebbe nyultam és átadtam a hányadot. Furó és hányad eltüntek.

Elismerésre nem reflektálok, sőt a dicsekvés is távol áll tőlem, mikor ezt a jelentéktelen ténykedésemet elmondom. El kellett azonban fecsegnem azért, mert hátha járvány lesz a példaadásomból... Ragyogó perspektiva, hölgyeim, uraim és gyermekeim! Ha mindenki kifizeti a deficit reá eső hányadát, ha Pestnek nincs többé deficitje, ha Pest deficitmentesen láthat hozzá gazdag munkaprogrammja megvalósitásához...

Ó, mi mindenre telne akkor! Ó, ha egyszer a tekintetes tanács ugy istenigazából, kedve szerint előirányozhatna és nem kellene szegénynek ránk való tekintettel a legszebb ötleteknél is minden garast smucigul a fogához verni.

Valóra válhatna telekspekulánsaink legszebb álma: a Dob-utca ortopedikus kiegyenesitése; nászt ülhetne a Közuti, a kis barna, a Városival, a kis szőkével; befejezhetnők száztagu városatyai bandériummal az idegenforgalom félbemaradt tanulmányozását a müvelt Nyugaton, a fürdő-ügy tanulmányozását a müveletlen Keleten; talán telne egy uj Népoperára is, mert ihajcsuhaj, más bajunk ugysincs.

*

A belügyminiszter parancsára meghal a pesti éjszaka lármásabb fele. A korrigált rendelet a kávéházakra is kiterjeszti éjjel egy órára a zárási muszájt, de Sándor János őkegyelmességének fogalma sincs arról, hogy milyen nehézségei vannak a parancsa teljesitésének.

A pesti kávéház ugy rendezkedett be, hogy sohse halunk meg! A pesti kávéháznak se zára, se kulcsa; a pesti kávéház örök életre készült. Hogy tud most eleget tenni a szegény fölemelt árjegyzékes kávéház a belügyi kormány akaratának?! Hogy zárjon zár nélkül! És ha már zár hijján, lakatot akar beszerezni — hol van annyi lakat, hogy minden pesti kávéháznak jusson?!

Életünket és vérünket... Gott strafe England! — a kávéházunk is ott ég már az áldozati mágyán.

Szentmiklósi József.

Bünhődnek a tejpancsolók

Tiz bónapi fogházra itéltek egy méregkeverőt.

A mult héten a budapesti büntető járásbiróságon tiz hónapi fogházra és ezerötszáz korona pénzbüntetésre itélték *Bartha* Izidor Madách-utcai tejnagykereskedőt, aki ellen a VIII. kerületi elöljáróság háromrendbeli *csalás* kisérlete miatt tett följelentést. A *Fővárosi Hirlap* már hetekkel ezelőtt ismertette a tejkereskedő üzelmeit, csak épen a nevét nem irta ki, hogy ezáltal akadályokat ne görditsen a nyomozás utjába.

A pör során a legérdekesebb momentum az volt, hogy Bartának, a tejparancsolónak, ügye precedens lesz, mert *a városházán épen precedenst akartak csinálni.* A kihágási birságokat már föl sem vették Budapesten nemcsak a tejnagykereskedők, de még a milimárik sem. Barta ügyének az ügyészségre való áttételét megelőzőleg nagy tanácskozások voltak a városházán, amig végre *Bárczy* polgármester egyenes utasitására megállapodtak abban, hogy csalás cimén teszik meg ellene a följelentést. Az ügyészség vállalta a vádat, a biróság pedig elitélte a hirhedt tejgyárost. Budapest egész lakosságában nagy megelégedést keltett a szigoru itélet és mindenki várja, hogy a főváros, amint

azt kilátásba is helyezték, folytassa akcióját.

A szenzációs ítéletnek, amelyet *Thót* László büntető járásbiró hozott, száma IV. B. 9391—916. Az ítéletben és annak indokolásában igen érdekes részletek vannak, amelyek egyenesen a nyilvánosság elé kívánkoznak, hogy a bölcs birót dicsérjék.

Többek között nagyon fontos az itélet, ahol a Bp. 330. §-ának negyedik bekezdése értelmében elrendeli a kir. járásbiróság, hogy az itélet jogerőre való emelkedése után Budapest székesfőváros polgármesteri hivatalával közöltessék.

Hogy hogyan pancsolta Barta a tejet, arra vonatkozólag az indokolásból a következő esetek leirását ragodjuk ki:

Budapest székesfőváros tanácsának közélelmezési ügyosztálya az 1915. évi november hó 17-én és december hó 11-én a vádlott tejtelepén a reggeli órákban váratlan tejvizsgálatot tartott és az első alkalommal a vádlottnál 61 részint zárt, részint pedig nyitott kanna tejet találtak, amelynek összmennyisége 1400 liter volt, s amelyeket a vádlott vevői részére akart elszállitani. A telepen megjelent bizottság az egész készletet mint gyanusat lefoglalta és elszállittatta, amely alkalommal a vádlott azt a kijelentést tette, hogy a tejet a kocsisai hamisitották. Az ezen alkalommal lefoglalt tejre vonatkozóan a szakértői vizsgálat megállapitotta, hogy az egyes kannákban 25—30%-os nitrátos viz van.

Épen elegendő ennyi is arra, hogy egy pillantással betekinthessünk abba a bünfészekbe, ahol csalással törnek a budapesti közönség egészségére és pénzére. A főváros nagy szolgálatot tett azzal, hogy végre szakitott a pár koronás kihágási birságokkal és végre odajuttatja a csalókat, ahová valók, a *fogházba*.

Városok pártja.

Szervezkednek a vidéki városok.

Nevezetes szervezkedés folyik a fővárosban és a vidéken: a városok parlamenti képviselőit hatalmas politikai pártban akarják tömöriteni azok, akik régóta tapasztalják, hogy a városok érdekeit minduntalan háttérbe szoritják az országgyülésen.

A szervezkedés gondolata nem uj keletü, több izben próbálták már a városok képviselőit közös akció számára megnyerni, egy táborban egyesiteni. De a politikai pártállások különbözősége mindig meghiusitotta a tervet, a kormánypártiak sohasem az általuk képviselt városoknak a speciális érdekeire voltak tekintettel, viszont az ellenzékiek a kormány ellen akarták az uj pártot megszervezni.

Most uj és előreláthatólag eredményt jelentő fázishoz érkezett az akció. A szervezkedés vezetői a közjogi kérdések kikapcsolásával állapitották meg a városok pártjának programmját. A városok mintegy 60—70 mandátummal vannak képviselve a képviselőházban, ha tehát egy pártba sikerül tömöriteni a városok országgyülési képviselőit, igy ez a párt már számbeli sulyánál fogva is jelentékeny sikerekre, megkülönböztetett tekintélyre tarthat számot. A párt kizárólag városi érdekeket kiván szolgálni, vagyis a városokat megérdemelt jelentőségükhöz akarja juttatni. Az élelmiszerellátás kérdésének rendezése és tárgyalása a legjobb bizonyitéka annak, hogy a városok pártjára, nagy szükség van. Az alakulás talán már legközelebb megtörténik. Bizonyos, hogy lesznek sokan, a kik nem fogják akarni jelenlegi pártállásukat feladni, de a legközelebbi választásoknál hatalmas akciót fog kifejteni a párt és remélhető, hogy a városok felismerik érdekeiket, nem fognak más jelöltet megválasztani, mint azt, aki elsősorban a városi érdekeket hajlandó a parlamentben képviselni.

Kössön
hadibiztositást
az Auguszta gyors-segélyalap hadibiztositásiosztályánál
Budapest, Vilmos császár-ut 72. sz.
Felvilágositást ad az igazgatóság. **Tel. 118-44.**

Hadifoglyokat

csak óvadék ellen kapnak a vállalkozók.

A Budapesten levő és dolgozó hadifoglyok fölött való felügyeletben igen nagy része van ma már a székesfővárosnak. Csak nem régiben irta meg a Fővárosi Hirlap, hogy a kormány a tanácsot bizta meg azoknak a helyeknek megvizsgálásával és szemmeltartásával, ahol hadifoglyokat adtak ki munkára. A közgazdasági ügyosztály erre a célra a maga deputátusa mellé egy rendőrségi megbizottat és egy tisztiorvost is kért, s az igy alakult bizottság már meg is kezdte müködését. Erkölcsi és egészségi szempontokból megvizsgálják azokat a magánüzemeket, ahol hadifoglyok dolgoznak.

A bánásmód tisztességes volta csak ép oly követelmény, mint a rendes ellátás, vagy az egészséges elhelyezés. Legujabban azután még messzebbmenő intézkedés történt. E szerint minden vállalkozónak, a hol hadifoglyok dolgoznak, minden fogoly után 30 korona kauciót kell letenni. Az óvadék már március elsejétől kezdve esedékes. Ez az óvadék birság gyanánt elvész, ha a munkaadó a rossz bánásmóddal és rossz elszállásolással, elégtelen és rossz élelmezéssel, vagy az egészségügyi szabályok megsértésével a birságolásra okot szolgáltat.

A közgazdasági ügyosztály most a foglyokkal dolgoztató munkaadókat körlevélben értesiti, hogy minden ember után tegyék le a 30 koronás kauciót. Az óvadék beszedése és kezelése a főváros központi pénztárának dolga lesz.

Városatyák összeférhetetlensége.

Németországban nem szállithatnak.

A *Fővárosi Hirlap* programmjának kezdettől fogva egyik legsarkalatosabb pontja volt az összeférhetetlen városatyák üldözése. Nagyon sok bajnak a forrása Budapesten, hogy a városatyák bizottsági tagságukat arra használják fel, hogy a fővárossal üzleteket kössenek. Most egy német kommunális hetilap körkérdést intézett a német városokhoz azon szabályzatok tárgyában, melyek a városi bizottsági tagoknak a közszállitásban való részvételét szabályozzák. A körkérdésre 15 nagy város adott feleletet.

*Barmen*nek nincsen erre vonatkozó szabályzata, de a *szokásjog kizárja a bizottsági tagokat a nagyobb közszállitásokból és épitkezésekből.* Csak a folyó, tatarozási, fentartási stb. munkákban vehetnek részt, de erről a bizotsági tagok önként lemondtak. — *Crefeld*ben jog szerint a bizottsági tagok is részesedhetnek közszállitásban, de *a gyakorlatban nem fordul elő, hogy a bizottsági tag részt vett volna benne.* — *München* 1902-ben hozott tanácsi határozattal kimondta, hogy *közszállitásban nem vehetnek részt a városi kollegiumok tagjai, de különösen azok nem, akik valamely városi üzemnek felügyelő bizottsági tagjai.* Ezen határozat alól csak rendkivüli szükség esetén tehető kivétel, ami eddig azonban még nem fordult elő. — *Kiel* és *Nürnberg* csak a szabadkézből kiadott közmunkákból zárja ki a képviselőtestület bizottságainak tagjait. — *Drezda* 1913-ban módositott közszállitási szabályrendelete értelmében közszállitásokban *nem vehetnek részt a tanács tagjai*, továbbá azon bizottságnak a képviselőtestület vagy *a polgárság által választott tagjai*, amely bizottság a kérdéses közmunka megszavazásánál, végrehajtásánál bármiképen közreműködött. Ezen tilalom kiterjed az emlitett házastársaira, üzletvezetőire, cégjegyzőire és jutalék ellenében dolgozó alkalmazottaira is. Csak csekély értékü szabadkézből beszerzett áruk szállitására nézve tehető ez alól kivétel. — *Berlin, Charlottenburg, Hannover, Magdeburg, Stettin, Breslau* a közmunkákból csak azokat a bizottsági tagokat zárják ki, akik a kérdéses közmunka felügyeletével megbizott bizottság tagjai. — *Altona* a szabadkézből kiadott közmunkából zárja ki a bizottsági tagokat; továbbá *kizárja a bizottságok tagjait* a bizottság hatáskörébe tartozó közmunkákban való részvételből. — *Cassel* és *Cöln* olyképen szabályozták e kérdést hogy *bizottsági tag nem lehet szerződött vállalkozója a városnak.* Egyszerü közszállitásban bizottsági tag részt vehet, ehhez azonban Casselben a tanács, Cölnben a képviselőtestület hozzájárulása szükséges.

Németországban tehát a legtöbb város külön összeférhetetlenségi szabályzatban gondoskodik arról, hogy a városatyák ne legyenek a város vállalkozói. Ahol pedig nincsen összeférhetetlenségi szabályzat, ott a szokásjog és az ép erkölcsi érzék tiltja meg a városatyáknak, hogy üzleteket kössenek.

Események

Vállalkozók ártulkövetelése.

A Rózsadomb közelében tervezett Zsófia gyermekszanatóriumnak az épitéséről egyelőre szó sincsen, de az odavezető ut érdekében már minden apparátus megmozdult. Az ut kiépitését maga a főváros is szorgalmazza és már két izben is meghirdették rá a versenypályázatot, azonban mindkétszer komoly eredmény nélkül. A költségvetésben ugyanis erre a munkára 200.000 korona van fövéve, a versenytárgyaláson azonban a vállakozók 400.000 koronás ajánlatokat tettek, ugy hogy azokat figyelembe sem lehetett venni. Az ut- és csatornaépitési ügyosztály belátta a vállalkozók helyzetét, akik munkaerő hijján és az anyagurágaság miatt olcsóbb ajánlatot nem tudnak tenni, lemondtak a Zsófia gyermekszanatóriumhoz vezető utnak a háboru alatt leendő kiépitéséről és azt jobb időkre halasztották. Annyival is inkább, mert hiszen a szanatóriumnak a háboru alatt való fölépitéséről szintén nem lehet szó, illuzórius dolog lenne és pénzpocsékolás számba menne, ha a főváros a nem létező szanatóriumhoz vezető utat most a háboru alatt kétszeres költséggel valósitaná meg. A Zsófia Szanatórium Egyesület azonban, amelynek Zichy János gróf az elnöke, minden követ megmozgatott. Valószinüleg ennek az akciónak az eredménye az, hogy a belügyminiszter nemrég leiratban sürgette meg a főváros tanácsánál a Zsófia gyermek szanatóriumhoz vezető ut kiépitését. A belügyminiszter sürgetésére Focк Ede tanácsnok adta meg a választ és ismertette a két versenytárgyalás eredményét és hivatkozott a sokkal sürgősebb munkálatokra. A belügyminiszter a választ jóváhagyólag tudomásul vette.

A Városi igazgatósága.

A Városi Villamosvasut legközelebbi közgyülésén sor kerül azoknak az igazgatósági tagoknak a megválasztására, akiknek mandátuma lejár. Befejezett dolog, hogy Preyer Hugó bizottsági tagot kihagyják az igazgatóságból s a helyébe Festetich Géza gróf alpolgármester, eddigi felügyelőbizottsági tagot fogják megválasztani.

Mit kérnek az ipartestületek?

A Fővárosi Hirlap hirt adott arról, hogy a budapesti ipartestületek az anyagi csőd szélére jutottak a háboru miatt. Nincsenek meg a régi bevételeik és az adminisztráció nagyon sok pénzt fölemészt. Ugy akarnak tehát magukon segiteni, hogy a fővárostól kérnek segitséget. Az ipartestületek kérvénye, amelyet nevükben az Ipartestületek Országos Szövetsége nyujtott be, már megérkezett a városházára, ahol nagyot néztek rajta, hogy mindenről van benne szó, csak arról nem, hogy mennyi pénzt akarnak. Bizonykodnak a mellett, hogy a háboru tette őket tönkre, hogy a vidéken már régen segitik a városok az ipartestületeket és hogy ők tulajdonképen a főváros dolgát végzik. A hosszu memorandumnak ilyenformán nem sok értéke lehet s mert a városházán nem érthetik meg belőle, mi a kivánságuk. Bárczy István polgármester március 6-ikán referáltatta el magának az ügyet és valószinüleg az lesz a döntése, hogy küldjék vissza a memorandumot a konkrét kivánságok kifejezése céljából. Egyben valószinüleg meg fogják kérdezni azt is, hogy a Budapesten gombamódra elszaporodott ipartestületek közül melyeknek van és milyen összegre szüksége, kell-e az olyannak is a segedelem, mint például a cipészeké, amelynek tudvalevőleg a Wesselényi-utcában palotája van?

Kereskedősegéd városatya.

Senyei Ferenc törvényhatósági bizottsági tag a napokban elhunyt. Helyébe Berger Simon soron levő póttag kerül, aki a közgyülésen a kereskedősegédek tisztes kasztját fogja képviselni. Berger a Bettelheim és Társa cégnél van alkalmazva, a elnöke a Kereskedelmi alkalmazottak országos egyesületének, mint kereskedősegéd azonban ő az első, aki belekerült a törvényhatóságba.

Slágermüsor az Omniában.

Rendkivül érdekes és minden izében ujszerü látványos amerikai szinmüvet mutat be az *Omnia „A halál völgye"* cimen. Amit lovasbravurokban és müvészi szinjátszásban az amerikai filmek eddig nyujtottak, utolérhetetlenül érvényesülnek e nagyszerü filmen, mely kizárólag az Omniában kerül bemutatóra, épugy, mint a grandiózus müsor többi slágerei, *„A képviselő ur"* cimü 3 felvonásos, elejétől végig kacagtató vigjáték és a *„Török főhadszállás"*-ról fölvett szenzációs hiteles fölvétel.

A TŐKE

Gazdasági problémák.

A főrendiház legutolsó érdemleges ülésének a végén Hadik János gróf interpellációt intézett a miniszterelnökhöz a kormány jövendő kereskedelmi politikája tárgyában. A többi között az iránt is érdeklődött, hogy a Németországgal való gazdasági kapcsolat kérdésében a kormány milyen álláspontot foglal el. A miniszterelnök röviden azt válaszolta, hogy az ügy mai stádiumában nem szolgálhat felvilágositással, de hozzátette, hogy a kormány „tisztában van azzal, hogy mit akar".

A budapesti kereskedelmi és iparkamara az elmult héten tartott ülésében határozati javaslatot fogadott el, melyben körvonalazta azokat a kivánságokat, melyeket az uj kiegyezésben megvalósitani óhajt. A kamara ebben a határozati javaslatban kimondja, hogy hive a Németországgal való gazdasági közeledésnek, de a legtöbb kedvezmény élvezetéből a többi külállamokat se kivánja kizárni.

A porosz képviselőház legutóbbi üléseinek egyikén a kereskedelmi miniszter az Ausztria-Magyarországgal való gazdasági kapcsolatról szólva, kijelentette, hogy gazdasági kérdéseket érzelmi alapon nem lehet elintézni. A miniszter tehát — mint az utána felszólaló képviselő mondotta — vizet öntött annak a lelkesedésnek a borába, melyet a monarchia és Németország közti gazdasági közeledése dolgában bizonyos körökben támasztottak.

Ezekből a nyilatkozatokból kitünik, hogy a hivatalos és félhivatalos körök ebben a kérdésben a hideg megfontolás álláspontjára helyezkedtek, mely teljesen ellentétben áll azzal az agitációval, melyet ebben az irányban bizonyos felelőtlen tényezők kifejtettek. Mi helyesnek tartjuk a kormány álláspontját, melyben a józan felfogás jut kifejezésre. A mostani idők nem alkalmasak arra, hogy ezt a kérdést dülőre hozzuk. Most, amidőn élet-halál harcot vivunk, hogy nemzeti létünket továbbra is biztositsuk, minden erőnket meg kell feszitenünk, hogy a végleges győzelem a mienk legyen. Csak azután lehet majd a jövő gazdasági berendezkedés kérdéseivel foglalkozni. Mert azzal mindenkinek tisztában kell lennie, hogy a gazdasági kérdések is a harc mezején fognak eldöntetni. A fegyverek sikere fogja meghatározni azt az irányt, melyet jövendő kereskedelmi politikánk követni fog. Ennélfogva meg kell értenünk azt a tartózkodást, melyet ugy a monarchia, mint Németország hivatalos körei ezeknek a kérdéseknek a megvitatásában tanusitanak.

Ugyanebből a szempontból itélendő meg az Ausztriával való kiegyezés kérdése is. A józan ész diktálja, hogy a háboru tartama alatt messze jövőre kiható intézkedések ezen a téren ne tétessenek. A magyar kormány most semmi irányban se kötheti le a kezét. Cselekvési szabadságát a háboru utáni időre kell megőriznie. A kormány eddigi magatartása különben arra enged következtetni, hogy az illetékes körökben is ez a felfogás uralkodik. A legnagyobb bajnak tartanók, ha a szövetséges államokkal való katonai harmóniát, mely a győzelem egyedüli biztos záloga, a minden erőt megfeszitő küzdelem ideje alatt, gazdasági kérdéseknek előre való állitásával zavarnók meg. Ezt mindenképpen el kell kerülni. Megelégedéssel látjuk, hogy ez a kormány intenciója is.

A budapesti kereskedelmi kamara fentemlitett határozati javaslatával egyidejüleg egy memorandumot is publikált, melyben a jövő kiegyezés kérdéseivel foglalkozik. Ebben az emlékiratban a többi között javaslatot tesz arra nézve, hogy a háboru után Ausztriával kartellközösséget teremtsünk és a nyersanyagbeszerzést, szállitást és kifizetést Ausztriával való egységes és közös szervezettel oldjuk meg. A magyar kereskedelem szabadsága érdekében fel kell emelnünk a szavunkat minden olyan kisérlet ellen, mely a közös intézmények szaporitására és a kommerciális magánkezdeményezés korlátozására irányul. Csodáljuk, hogy a kamara ilyen elveket propagál ugyanakkor, amidőn Lánczy Leó az elnöki székből stigmatizálta azt a kampányt, mely a kereskedelmet guzsba kötő központoknak a háboru után való fentartását célozza.

Nem lesz papiroshiány.

Megcsappant a fogyasztás. — Miért emelkedtek az árak? — Dolgozik a spekuláció.

A papirárak szinte ugrásszerüen, minden látszólagos ok nélkül emelkednek, ugy hogy ma már olyan horribilis árakat kénytelenek a fogyasztók fizetni, amelyre *eddig nem is volt példa*. Már papirhiányról is terjedtek el korai tulzott hirek és ennek az a körülmény adott tápot, hogy a fűszerkereskedők üzleteiben hasábos plakátokat lehetett látni az utóbbi időben, amelyek arra szólitották fel a közönséget, hogy ne követeljen papiroscsomagolást a kereskedőknél, mert annak ugyis alig van praktikus haszna, ellenben a papir mai magas ára megdrágitja az árut. A papiripar helyzetére vonatkozólag most megkérdeztük *Neumann* Györgyöt, a „Hermaneci papirgyár r.-t." igazgatóját, aki a következő felvilágositást adta munkatársunknak:

— A papiripar, igaz, meglehetős nehézségekkel küzd, de azért *papirhiányra még csak gondolni sem lehet*. A belföldi gyárak, amelyek 40—50 százalékra redukált üzemmel dolgoznak és az osztrák gyárak, amelyek a belföldi fogyasztásnak körülbelül 70 százalékát látják el, mindenkor ki tudják elégiteni a szükségletet, annál is inkább, mert különösen az utóbbi időben nagyon megcsappant a papirfogyasztás.

— *Higiénikus szempontból* nem lehet könnyelmüen elsiklani afölött, hogy például a pékek, füszerkereskedők, de különösen a hentesek nem csomagolják papirosba az árut. A kávéházak is kezdik már leszoktatni a közönséget a *papirszalvétáról*, pedig a nagy percentre dolgozó kávéházaknál alig számit ez a cikk.

— A papiráru folytonos áremelését elsősorban a nyersanyagárak horribilis drágulása, azután a munkáshiány és a kevés fa, és fuvarerő idézték elő. Ismeretes már hogy a festékárakat legutóbb 200 százalékkal emelték fel a német gyárak, de csak nálunk. Semleges államokban ez az áremelés 3—4 százalékos volt. Ezen a fontos cikken kivül legutóbb a *celluloze* árát drágitották meg ismét a gyárak. Ma már 58 koronát kérnek elsőminőségü fehéritett cellulozeért, holott tavaly ilyenkor még csak 26 korona volt az ára. A 340 koronában maximált gyanta árát 5—600 koronára verte föl a spekuláns közvetitő kereskedelem. Normális időben 21—24 korona volt a gyanta ára. Kénkovand nincs. Munkásokkal is sok bajuk van a gyáraknak, amelyek a fuvarerő hiánya miatt *fát is alig tudnak beszerezni*. Ezek, tisztára a háboru következtében fennálló nehézségek, okozzák a papirpar áremeléseit. Ezek az emlitett kijelentések azonban nem vonatkoznak a rotációs papirgyártásra, amelynek egészen speciális helyzete van.

Mint a kijelentésből világosan és megnyugtatón kitetszik, *papirhiányról szó sem lehet*. Ellenben nagyon valószinü, hogy a közvetitő kereskedelem — ismerve a szituációt — *bőségesen ellátta magát készletekkel*, hogy az árut visszatartva, mesterséges hiányt idézzen elő és igy elősegitse az ujabb áremelést. Önként felvetődik bennünk azaz idea, hogy az ujságpapirközpont mintájára nem lehetne-e egy másik papirközpontot létesiteni, amelynél az összes felhalmozott papirkészleteket be kellene jelenteni. Technikai szempontból nem volnának különösebb nehézségei ennek a központnak sem, amely egységesen irányitaná a papiripar produkcióját, a fogyasztást, megállapitaná az árakat és határt szabna, vagy legalább is mérsékelné a háboruokozta abnormális árfelsrófolásokat.

Igazgató-változás a zsolnai posztógyárban.

A Magyar gyapjuáru, katonaposztó- és takarógyár r.-t. vezérigazgatója, Vogel Samu, akinek az ország legnagyobb textil-vállalatának felvirágoztatásában elökelő szerep jutott, nemrégiben nyugalomba vonult, legközelebb pedig Budapestre költözik és itt a vállalat központi vezetése körül fog irányitó poziciót elfoglalni. A zsolnai vezérigazgatói állást a napokban tartott igazgatósági ülésen, amelyen Weiss Fülöp, a Pesti magyar kereskedemi bank alelnöke elnökölt, a volt vezérigazgató fiára, Vogel Jamesra ruházták, aki eddig a gyár müszaki igazgatója volt és ebben a minőségében elismert tekintélyt szerzett.

Előléptetések a Kereskedelmi banknál.

A *Pesti Magyar Kereskedelmi Bank* igazgatósága *Bánó* Pál, *Conrad* Ottó, *Ehrenfeld* Gyula, *Fuchs* Leó, *Gósz* Károly, *Hoffmann* Béla, *Horovitz Izidor* cégjegyzőket *aligazgatói* cimmel és *Paunié* Sándor főmérnököt müszaki tanácsosi, dr. *Futó* Ernőt pedig titkári cimmel ruházta föl.

Az erdélyi fakitermelés megkönnyitése.

A kereskedelemügyi miniszter — mint *Az Ujság* jelenti — a fakitermelés megkönnyitése végett a jövőre egyszerüsiteni kivánja az erdélyi ember és állati erőre berendezett iparvasutak létesitésének közigazgatási formaságait, még pedig ugy, hogy a közigazgatási bejárásra kiküldött bizottság előzetes jóváhagyása után az iparvasut épitése megkezdhető a kereskedelmi kormány külön engedélyének bevárása nélkül. Hasonlóan megkezdheti az iparvasut üzemét a mütanrendőri bejárás után, ha a bizottság elnöke az ellen kifogást nem emel.

Beszámolók és közgyülések.

Kereskedelmi Bank.

Pesti Magyar Kereskedelmi Bank, melynek mérlegét lapunk mult számában ismertettük, közzétette az 1915-iki üzletév részletes zárószámadásait. A számtételek a bank összes üzletágainak fellendülése mellett tesznek tanuságot. Különös emelkedést mutat a betétek állaga, mely most 743.2 millióra rug. A növekedés az előző évi állománnyal szemben 273.1 millió. A bank tehát a saját tőkéivel együtt most 1565.5 millió korona tőkét kezel. A bank mobilitására jellemző az a körülmény, hogy 841 millió korona értékü olyan értékpapirok fellett rendelkezik, melyek minden időben könnyen mobolizálhatók. Az adósok kontója 37.5 millió csökkenést mutat, ami a kereskedelem és ipar tőkeszükségletének a háboru alatt való csökkenését igazolja. A proviziók 163.498 koronával, a devizaüzlet hozadéka 27.999 koronával, az értékpapirokra és árukra adott előlegek pedig 10.3 millióval növekedtek. A Pesti magyar kereskedelmi bank összforgalma — a háborus viszonyok dacára — az 1915 évben 26.553 millió koronára rugott, szemben 18.315 millióval 1914-ben. A forgalom tehát 8238 millióval emelkedett.

Jelzálog hitelbank.

A *Magyar Jelzálog Hitelbank* közgyülésén *Madarassy-Beck* Gyula báró vezérigazgató kegyeletes szavakban méltatta *Széll* Kálmán érdemeit, amelyet az intézet egész bázisának kiépitése körül végzett. Az igazgatósági jelenést egyhangulag elfogadta a közgyülés és magáévá tette azt az inditványt, amely szerint a *6,055.959 korona 77 fillér tiszta nyereségből részvényenkint 22 korona osztalékot fizetnek* ki ap-

rilis 1-étől kezdve 10.000 koronát a Szélt Kálmán betegsegélyző alap javadalmazására, 100.000 koronát az intézeti nyugdijalap javadalmazására, 125.000 koronát az intézeti tisztviselők és szolgák rendkivüli jutalmazására forditanak és a fennmaradó 1,062.944 korona 17 fillért a folyó évre viszik elő. A közgyülés ezután öt évi müködési tartamra az igazgatóság tagjaivá megválasztotta a következőket: *Khuen-Héderváry* Károly gróf valóságos belső titkos tanácsost (uj), *Madarassy-Beck* Gyula bárót, *Barta* Arnoldot, *Bernrieder* Jánost, *Enyedy* Bénit, *Kohner* Jenő bárót, *Kubinyi* Árpádot, *Maier* Emil udvari tanácsost, Frigyes főherceg ő császári és királyi fensége központi kormányzóját (uj) és *Minkus* Jenőt. A közgyülést követő igazgatósági ülésben *Khuen-Héderváry* Károlyt az *igazgatóság elnökévé*, *Madarassy-Beck* Gyulát pedig az *igazgatóság alelnökévé* választották meg.

Moktár.

A *Magyar Országos Központi Takarékpénztár* mult évi mérlege a 368.355.06 korona áthozattal együtt 2,907.784.64 korona nyereséggel zárul. Az intézet igazgatósága a március 18-ikán tartandó közgyülésnek azt indiványozza, hogy az alapszabályszerü levonások után részvényenként a tavalyi 60 koronával szemben *70 korona* fizettessék osztalékul, a nyugdijalapot 24.000 koronával gyarapitsa, a hivatalnokok külön javadalmazására 55.000 koronát, jótékony- és közhasznu célra 20.000 koronát forditson és a még fennmaradó 386.553.09 koronát a jövő év számlájára vezettesse át.

Kereskedelmi Hitelbank.

A *Magyar kereskedelmi hitelbank Rt.* szombaton tartotta dr. Schreyer Jakab m. kir. udv. tanácsos elnöklete alatt X. rendes közgyülését. A nagyszámban megjelent részvényesek az előterjesztett évi jelentést és zárszámadást egyhangulag elfogadták és elhatározták, hogy a 453.119.51 K összegü tiszta nyereségből (a tavalyi 330,434.34 K-val szemben) osztalék gyanánt 320.000 K, azaz *részvenyenként 8 K fizettessék* (a tavalyi 6 K-val szemben), 40.000 K a tartalékba helyeztessék és 31,240.51 uj számlára vitessék át. Az osztalék f. hó 6-tól kezdve kerül kifizetésre az intézet pénztáránál.

Központi jelzálogbank.

A *Magyar takarékpénztárak központi jelzálogbankja* mint részvénytársaság igazgatósága megállapitotta a társaság mérlegét, amely az elővitel levonásával 1,811.885 korona 89 fillér tiszta nyereséggel zárult. Az igazgatóság az 1916. évi március 18-án tartandó közgyülésnek ismét az évek óta megszokott 6 százalék, azaz 12 korona osztalék kifizetését fogja javasolni a tavalyi 5 százalék, azaz 10 koronával szemben.

Nemzeti takarékpénztár.

A *Nemzeti Takarékpénztár és Bank r.-t.* 1915. évi mérlege 902.423 korona 10 fillér tiszta nyereséggel zárul (az előző évi 732.383 korona 68 fillérrel szemben). Az igazgatóság a folyó hó 18-án tartandó közgyülésen javasolni fogja, hogy a takarékpénztár *25 korona osztalékot* fizessen (az előző évi 20 koronával szemben), a tartalékalapot 100.000 javadalmazza és 180.386 korona 85 fillért (az előző évben 142.181 korona 38 fillért) uj számlára vigyen át.

Magyar iparbank.

Az *Első Magyar Iparbank* a napokban tartotta *Vas* Ferenc igazgatósági elnök vezetésével 51-ik rendes közgyülését, amely a nyereség felosztására vonatkozó javaslatok jóváhagyásával elhatározta, hogy részvényenként 15 korona osztalék (a mult évben 14 korona) fog 1916 április 1-től fogva kifizetésre kerülni. Az igazgatóság összes javaslatait elfogadták és Devecis Ferenc részvényes javaslatára az igazgatóságnak köszönetet szavaztak. Az igazgatóság, felügyelőbizottság és választmány tagjait, kiknek megbizatása lejárt, ujból megválasztották. Uj tagokul megválasztattak: az igazgatóságba Salamon József Tivadar ügyvezető igazgató, a felügyelő-bizottság tagjává pedig Belitska Béni, a bank választmányának régi tagja.

Terézia.

A Budapesti Takarékpénztár és Zálogkölcsön R.-T. szombaton tartotta huszonharmadik évi rendes közgyülését *Tolnay* Lajos titkos tanácsos elnöklésével. Előterjesztették az igazgatóság évi jelentését, amelyet már előbb ösmertettünk. A megüresedett felügyelő bizottsági és választmányi tagsági helyekre beválasztották a régi tagokat. A közgyülés köszönetét és elismerését fejezte ki az elnöknek, az igazgatóságnak, *Stein* Ármin vezérigazgatónak és az egész tisztviselői karnak az év folyamán kifejtett buzgó és fáradhatatlan tevékenységéért.

Magyar jégbiztositó.

A *Magyar jég- és viszontbiztositó r.-t.* 1915-ben a jégbiztositási üzletben összesen 3,842.229 korona (1914-ben 3,315.351 korona) dijtételeket ért el, mig kamatbevételei 386.182 (374.340) koronát tettek ki; értékpapirtárcája 7,418.376 korona; pénzintézeti betétek 507.823 korona. Tiszta nyereség 337.280 korona. Az igazgatóság a március 17-ére összehivott közgyülésnek a tavalyi *10 korona = 5 százalék osztalékot* proponálja.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat.

A kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**

Merkantil nyomda, Havas és Lehner.

Telefon 167-25 **TÉLIKERT** Telefon 167-25
Ezelőtt: JARDIN d'HIVER
VI., Nagymező-utca 22—24.
Kezdete minden este fél 9 órakor
2 2-ségtelenül szenzációs sláger !
Georg Bauer a fenomenális humorista és improvizátor és a **8 Germania** a világ legkáprázatosabb ének- és táncegyüttese.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán, csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

MELOCCO PÉTER
cementbeton épitési vállalkozó
Budapest, Központi iroda: Nagymező-utca 51.
Telefon 166-52.
Vasbeton és betonépitkezések Városok csatornázása és ipari viztelenitése.
Mozzaik, terazzo, keramit, mettlachilapok és fayence (csempe) burkolatok.

Dr Pápay-féle oltóintézet
Budapest, Teréz-körút 31. szám.
Szállit kitünő minőségű, enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50 I.
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

MODERN SZINPAD KABARÉ Andrássy-ut 69. sz. :: Telefon 93—16
Ma és mindennap az uj márciusi müsor **Kis egér** Emlék a háborubol, Irta Szép Ernő. **Négy asszony — egy asszony.** Operett. Irták Harsányi Zsolt és Vince Zsigmond. **Szövetségesek.** Játszák Rózsahegyi Kálmán és Huszár Károly. Uj tréfák aktualitások, dalok, fellépnek: Felhő Rózsi. Forgács Rózsi, Hollós Rózsi, Nagy Margit, Péchy Erzsi, Rajna Alice, Sólyom Janka, Vidor Feri továbbá Banóci, Békeffi, Gellért, Gonda, Urai, Varó

ERDÉLYI
osztr. császári és magyar királyi udvari fényképész és a német császár és porosz király Ő Felségének udvari szállitója
BUDAPEST, VI.,
Semmelweis-utca 2. sz.
(Kossuth Lajos-utca sarkán.)
Művészi kivitelü nagyitások. Aquarell- és olajképek bármely fénykép után
Felvételek minden időben

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!
NYIRI SÁNDOR
Telefon: 133-3 **BUDAPEST** Telefon: 133-37
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.
Villamos erőre berendezett
Paszpartu műintézet és könyvkötészet. ....
Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett. ....
Mappák minden kivitelben. ....
Paszpartuk (papirkeret) bécsi, angol, barok és ovál alakban, eredeti rajzok után is. ....
Egyleti tablók és albumok. ..

HUNGÁRIA
KÖTVENYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a tarsaság képviselőségei az ország minden részében
Telefon 153-98, 2-11, 2-12. **Kartellen kivül.**
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Mozgó-képpalota **OMNIA** József-körut 31. sz.

Sláger müsor!

A halál völgye.

Látványos amerikai szinmü 3 felvonásban

A képviselő ur

Vigjáték 3 felv.

A török főhadiszálláson.

Az előadások kezdete hétköznap: du. 4, 6, 8 és 10 órakor, vasárnap du. fél 4, fél 6, 7 fél 9 és 10 órakor. — Jegyelővétel: A Hirsch-féle nagytőzsdében VI., Andrássy-ut 19, és az Omniában 10—fél 1-ig és du. 3 órától.

ROYAL

Nagyszálloda Budapesten.

Elsőrangu konyha, mérsékelt árak. Ebéd teriték 4 50, vacsora teriték 5.50 korona. Színházak után friss vacsora. ✻ Zene. ✻

VÁRADY GYULA, igazgató.

NEMZETI (Royal) ORFEUM

Minden este 8 órakor háborus, csütörtök d. u. olcsó, vasár és ünnepnap du. mérsékelt helyárakkal a páratlan márciusi müsor

„A milliomos néger"

magyar moziszkecs énekkel és tánccal

Carli Nageimüller

azonkivül még 20 uj szinházi varieté-attrakció

ODEON MOZI

Rottenbiller-u. 37., Király-utca mellett.

A Nordisk Films Co. ujdonsága:

A vasszivü ember

Dráma három felvonásban.

Főszereplők. Else Fröhlich és Olaf Föns

A féltékeny esernyőgyáros

Bohózat Főszereplő: Buki

A hóditó Robur

Vigjáték három felvonás ban.

Az előadások délután négy órakor kezdődnek. Kitünő nyolc tagu zenekar.

Hetenkint háromszor: Hétfőn, szerdán és pénteken műsorváltozás.

Kelme occasiók!

120 cm. széles reklám kelmék, ruha, pongyola és kosztümökre métere 1.95, 2.50, 2.90, 3.35, 4.50, schottisch kelmék 3.90, divatos nyomott barchetek 1.40, 1.80

Gólya áruház

VI., Nagymező-utca 12. és IV., Dámház-körut 16. sz

A

Milliók Könyve

legujabb száma

A KRONSTADTI KÉM

Irta: Pemberton ÁRA 24 FILLÉR

Egy angol kém regénye, amely a leghatalmasabb orosz erőditmény kellő közepén játszódik le a kalandjaival, meglepő forgulataival végig lebilincseli az olvasót.

1 korona 92 fillérért 8 regényt küldhet mindenki a csatatéren küzdő katonáinak a Milliók Könyve kiadóhivatala utján.

Eddig megjelent:

Herczeg: A láp virága — — — 24 fill.
Szomaházy: Mesék az irógépről 24 »
Farkas Pál: Egy önkéntes naplója 24 »
Doyle: Az üldöző— — — — — 24 »
Mikszáth: Galamb a kalitkában 24 »
Pemberton: A kronstadti kém— 24 »

ELOFIZETÉSI ÁR:

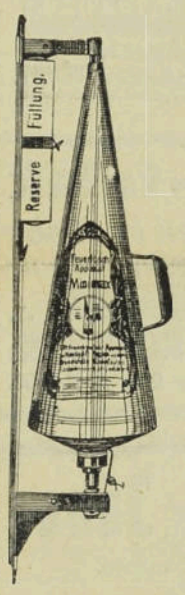
Fél évre (13 regény) — — K 3.20
egész évre (26 regény) — K 6.—

A Milliók Könyve kiadóhivatala
Budapest, VI. Andrássy-ut 16. sz.

Tüzveszély

ellen a legbiztosabb eszköz a

MINIMAX

KÉZI TŰZOLTÓ KÉSZÜLÉK

Nem szabad hiányoznia egyetlen egy irodából, mühelyből v. raktárból sem.

Bővebb felvilágositással szolgál a

MAGYAR MINIMAX R.-T.

BUDAPEST, RÓZSA-U. 85.

SINGER

családi varrógépek

a legtökéletesebbek!

Csakis cégünk üzleteiben v. azok ügynökei utján vásároljuk

Singer Co. varrógép részvény-társaság

Budapest: IV. Semmelweis-u. 14. — VIII. Rákóczi-ut 39. VIII. Baross-utca 77. — II. Corvin-tér 1. — X. Liget-tér 2. VI. Andrássy-ut 28. — V. Lipót-körut 22.

A konyhában
A pincében
A padláson
A lomtárban

heverő ócska aluminium sárga- és vörösréz, ólom, nikkel és bronztárgyait most ióI értékesitheti. Ajánlja föl kerületi fémbeváltóhelyeinken, mielőtt rekvirálják.

Fém kell a hadseregnek!

Magyar Szent Korona Országainak Fémközpontja

Budapest, IV, Városház-utca 10.

A Magyar Szent Korona Országainak

Fémközpontja

Fémbeváltó helyek Budapesten:

I., Fehérvári-ut 9. Eiser Ede.
II., Zsigmond-utca 5. Dann Hugó.
IV., Váci-utca 2. Sárkány Pál.
IV., Szervita-tér 5. „Uránia" Orsz. Nővédő Egyesület.
V., Vilmos császár-ut 21. Drucker Lajos.
V., Vilmos császár-ut 64. Iván Simon.
V., Vilmos császár-ut 62. Kann és Heller.
V., Lipót-körut 9. Ormai és Társai.
V., Vilmos császár-ut 31. Ulrich B. J.
VI., Andrássy-ut 18. Geittner és Rausch.
VI., Szondy-utca 23. Kovács Károly.
VI., Teréz-körut 19. Brunner J. L. és Társa.
VII., Thököly-ut 18. Aczél Zsigmond.
VII., Rákóczi-ut 27. Dióssy János.
VII., Baross-tér 17. Freisinger Lipót.
VII., Csányi-utca 9. Hirmann Ferenc.
VII., Garay-tér 16. Radó Vilmos.
VII., Rottenbiller-utca 67. Vas Frigyes.
VII., Nagymező-utca 68. Waldhauser A. G.
VIII., Üllői-ut 32. Heinrich A. és Fiai.
VIII., Baross-utca 56. Ötvös és Biró.
IX., Üllői-ut 89. Gross Mór.
IX., Üllői-ut 19. Szontagh Pál.
X., Jászberényi-ut 5. Rabolt Antal.

Grünfeld Miksa

Likörgyára: Budapest, VII., Szövetség-u. 9.
Telefon: József 15—45.

Sörraktára: Budapest, VII., Munkás-utca 3.
Telefon: 24—89.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a Müncheni „Kindlbräu" magyar. vezérképviselete

APOLLO

a ROYAL-SZÁLLÓ épületében

A legelőkelőbb fővárosi mozgóképszinház

Előadások: 5, ½8 és 10 órakor, ünnepnapon: 4, 6, 8 és 10 órakor. — Jegyelővétel: délelőtt 11-től 1-ig és délután 3 órától.

M. Á. G.

Repülőgép motorok
Teher-autók
Autobuszok.

MAGYAR ÁLTALÁNOS GÉPGYÁR R.-T.
BUDAPEST,
VÁCI-UT 141

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-építési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

A világhirnek örvendő
„BÉBÉ"
márkáju alpesi sürített
teljes-tej
mindenütt kapható.
Nagybani árusitás:
Magyar Füszerkereskedők bevásárlási rt.
Budapest,
V., Arany János-u. 31.

Thiergärtner és Stöhr
részvénytársaság
Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.
Telefon: 129—45.
Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák. Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk
Budafoki-ut 9-11 sz. alatt
levő elegáns műtermeink megtekintését

Freissler Antal
csász. és kir. udvari felvonógyár.
Lift. **Gyárt:** Személy- és teher-felvonókat :: :: Lift.
Speciálitás: Freissler ‚Express-Auto-lift' villamos gombnyomásu kormányzással. ::
Bpest, Horn Ede-u. 4. (volt Dávid-u. 2.)

= MARTA =
Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK
Gyár; Aradon.
Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

Holzer
cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza
Budapest,
IV., Kossuth Lajos-utca 9.

Javitásmentes tetőfedések és falburkolások
Eternit
PALÁBÓL
Csak akkor valódi, ha minden lapon az Eternit törvényileg védett szövedjeny dombornyomásban látható.
ETERNIT-MŰVEK HATSCHEK LAJOS, BUDAPEST, VI. ANDRÁSSY-ÚT 33. GYÁR: NYERGESUJFALU.
KÉRJEN MINTÁT ÉS ÁRJEGYZÉKET.

A KATONA-falak
tartósak, egészségesek és olcsók
Bárki kaphat épitési licenciát
SPECIÁLIS ÉPITKEZÉSEKRE .-.
BUDAPEST, VII., GIZELLA-UT 38. SZ.
TELEFON: 66—27. SZÁM.

Bründl János
csász. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár XLIV. rendes közgyülését
1016. évi március hó 18-án du. 4 órakor az intézet helyiségében (IV., Deák Ferenc-utca 7. szám. I. emelet tartja meg.
NAPIREND:
1. Az igazgatóság jelentése.
2. Zárószámadások előterjesztése a felügyelő-bizottság jelentésével.
3. Felmentvény az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére
4. Mérleg megállapitása, nyeremény felosztása és kifizetése iránti határozathozatal.
5. Alapszabályok 41. §-ának módositása.
6. Három igazgatósági tag választása
7. Két felügyelő-bizottsági tag választása.
Azok a t. részvényesek, kik ezen közgyülésen részt venni szándékoznak, sziveskedjenek részvényeiket az alapszabályok 37. §-a értelmében f. é. március 15-ig d. e. 12 óráig az intézet pénztáránál letenni, mely alkalommal a mérleg is rendelkezésükre áll. **Az igazgatóság.**

TELEFON 7244 **HAAS ÉS SOMOGYI** BUDAPEST VI. FRANGEPAN-U. 3.

TŐKE GYÖRGY
építési vállalkozó
vállal kőmüves és ácsmunkákat.
TELEFON 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78.
Városi iroda: Ujpesti-rakpart 5., I. em. 8.

KAIZMA REK ÉS TÁRSA R.T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST, V. UJPESTI RAKPART 5. TELEFON 152 07.
TELJESEN VIZHATLAN, SZABADALOM.
MODERN PORTÁLON
VASBÓL BRONZBÓL
Ragacsnélküli Üvegtetők
FÉNYÜVEG PRISMÁK.
MÉRNÖKI LÁTOGATÁS, TERVEZÉS ÉS KÖRÜLSZEMLÉTEK DÍJMENTESEK.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Sózott
tengeri halat
háztartások, kórházak és katonaság részére
olajszardiniát
1/2 1/4 1/5 1/8
HERINGET
4/500 5/600 7/800 nagyságban
halkonzerveket
szállit a
Magyar Halkonzervgyár és Halkereskedelmi R.-T. Welleminsky és Gottlieb
Budapest, VI., Vágány-u. 12.
Telefon 49-71 és 52-44.

3520/30

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. március hó 15-én. — 11. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A tej utja

alkalikus környékbeli kutakhoz és budapesti vizvezetéki csapokhoz vezet. Ezt tudtuk. Tudásunkat a hadi idő bástyázta körül bizonyitékokkal, mert a hadi idők vegyelemzése zord volt s a béke idők jajgató proletárjai mellé sorakoztatta a felsőbb rendeket is, akik, béke időn, hamisitatlan tejhez juthattak.

Növekedvén a tejinség, fokozottabbá vált a tejhamisitók tevékenysége. Iparuk területe kideritette: a tejet már nem köcsögben, hanem fürdőkádban fürésztötték s egy-egy tehéntögyre egy-egy hektoliter viz esett. A tejvegyészet uj korszaka halomra döntötte azt a fizikai tételt, hogy a vizbe mártott test annyit veszit a sulyából, amennyi az általa kiszoritott viznek a sulya; mert igazoltatott, hogy a vizbe mártott test a viz által sokszorozódik sulyban s varázsigékkel kicktatván rendeltetéséről, a tejapály tejdagállyá alakul át. Ez okon ütközik a tejhamisitók zord álláspontja: a nincs tejinség, a közönség álláspontjával, amely a tejesboltokat tejinség miatt ostromolja.

A hadi időnek kellett elkövetkeznie, hogy a közönség álláspontjához igazodjék a hatóság is, a tejhatalmasokkal szemben megsarkantyuzza a kihágási eljárást s egy-egy tejtelep keritésére ráfőstesse a büntető paragrafusnak a fegyházakat érdeklő részét. A legutóbb kideritett 70 százalékos vizkeverés ama egyszerü rebusz elé állitotta a hatóságot: vajjon bátorkodnék-e a tejhamisitó tudomány akkora vegyi kalandorkodásra, ha volna annyi teje, amennyi kevesebb viztáplálékkal is beérné? Ez a rekord, normális viszonyok közt elképzelhetetlen volt még olyan országban is, ahol a csecsemőhalandóság csak számtani arányban követhette a tejhamisitás mértani haladványát. A hatóságnak meg kellett érkeznie a tejinség konstatálához és oda, hogy a gondoskodás elsősorban azokat gyámolitsa, akik tejtáplálék hijján éhen halnak. El kellett jutnia a csecsemőkhöz. El kellett jutnia, hogy a csecsemősirás elhallgattatása jelentősebb kötelessége, mint a duzzogásé, amely nénikék, bácsikák, szőke-barna nők s önmaguknak nélkülözhetetlen férfiak ajkáról hangzik a kávéház délutáni uzsonna asztalánál Hanglióktól az Arany kuglófhoz cimzett kávémérésig. A csecsemőkkel szemben, a betegekkel szemben meg kell szünnie annak a botor jelszónak, hogy Budapest kávéház-város, tehát a kávéházé az elsőbbség. A tejkosztosoké, a csecsemőkké az elsőbbség. Ettől a joguktól másnak a joga tul van hat falu határán. A tulajdon jövőnket tápláljuk a maradéktejjel s véle szemben a lemondás kötelezettsége hárul a közönségre és kávéházra. A tejhamisitásokra pedig annyi, hogy tevékenységöket szelidebb időkig felfüggesszék, ha csak öket addig fel nem függesztik.

Fullánkok

Ráfizet

a községi élelmiszerüzem a sertéshus vételére és eladására, horribilis összegre, napi huszonötezer koronára rug az a különbség, amely ennél az üzletágnál a bevételek és a kiadások között mutatkozik. Nem esünk abba a hibába, hogy ennek a szomoru ténynek az ódiumát az élelmiszerüzem vezetőségének, vagy a közélelmezési ügyosztálynak a nyakába varrjuk, hiszen mindig az volt az álláspontunk, hogy a fővárosnak nem is szabad nyerészkednie a fogyasztóközönségen és folytatni kell az üzemet ráfizetéssel is. Ebből az álláspontból folyik az a panaszunk, hogy nem elég, hogy veszteséggel dolgozik az üzem, de — nincsen sertéshus, nem lehet seholsem kapni. Hetek, óta alig van Budapesten sertéshus, az élelmiszerüzem sem bocsájt sertéshust a fogyasztóközönség rendelkezésére. Ez pedig furcsa egy dolog, mert ha hus van, akkor lehet veszteség is, de ha hus nincs, akkor miért és honnan van veszteség?

*

Idegenforgalmi

bizottságunk van, amely mostanában elég sürün tanácskozik, jeléül annak, hogy a világháboru megtanitotta a főváros tanácsát az idegenforgalom jelentőségére. A német szervező erő máris a maga számára foglalja le a központi hatalmak egész forgalmát. Németországban idegenforgalom alatt nyilván azt értik, hogy Berlin felé forditsanak minden utat, amelynek kiindulási pontja Magyarország, Ausztria és a Balkán. A főváros hatóságának tehát nemcsak arra kell vigyázni, hogy Budapestet el ne kerüljék az idegenben forgók, hanem óvatosan kell fogadnia minden kisérletet, amellyel az élelmes németek az idegenforgalmat centralizálni akarják. Vannak jelek, amelyekből az látszik, hogy végrevalahára bennünket is elfogott az a józan önzés, amelynek szövetségeseink nagyságukat köszönhetik.

*

A Népopera

hányt hajója talán révbe ér végre. Lényegében nem történt egyéb, mint az, hogy a szinháznak egyik napról a másikra való vergődését megjavitották, a napi bérlet helyébe egy nyolc hónapos bérlet lépett. Nem kell tulságos optimizmus annak a reményléséhez, hogy a főváros nemcsak azt a százhuszezer koronát fogja megkapni, amellyel a jelzálogos hitelezők amortizációs követeléseit kielégitheti, nemcsak az összes költségeit, kiadásait behozza, hanem még tetemes összeggel csökkentheti a Népopera alapitóinak egyéb tartozásait. A helyzet tehát nem olyan vigasztalan, mint amilyennek az első pillanatban látszott. Ebből azonban korántsem következik az, hogy a Népopera telekajándékozása hasznos és szükséges és helyes dolog volt. Hogy nem fuladt botrányba ez az állapot, csak szerencsés véletlen: — a szinházak háborus konjunktúrájának nem remélt kihasználása.

*

Emelik a bérkocsi-viteldijakat

Gattein fuvartelepi igazgató véleménye.

A bérkocsisok tudvalevőleg ismét kérvényeztek a tarifaemelés dolgában. Ez már tulajdonképen a harmadik emelési kérésük és minden jel arra mutat, hogy a tanács véleményezni is fogja, hogy a közgyülés engedélyezze a magasabb tarifákat. A kérést első sorban a rendőrség vizsgálta meg és azután áttette az ügyet a közlekedési ügyosztályhoz. *Rényi* Dezső tanácsnok mielőtt érdemében foglalkozott volna a dologgal, szakértői véleményt akart hallani, hogy azok a tények, amelyeket a bérkocsisok fölsorolnak, fedik-e a valóságot. E célból a bérkocsisok kérését és a rendőrség átiratát elküldötte *Gattein* Hugó dr.-nak, a fuvarostelep igazgatójának, aki megvizsgálván az ügyet, beterjesztette véleményét az ügyosztályhoz. Ez a vélemény pedig a bérkocsisok minden adatát teljesen helytállóknak találta, ugy hogy akkor, amikor a bérkocsisok kérése tárgyalás alá kerül, már nyert ügyük van.

Megkérdeztük dr. *Gattein* Hugó igazgatót, aki ezeket mondta a *Fővárosi Hirlap* munkatársának:

— Az ügyosztály kivánságára, mint szakértő megvizsgáltam a bérkocsisok adatait és véleményemet már be is terjesztettem. Pártját kellett fognom a bérkocsisok kérésének, mert a helyzetük nehéz, szinte lehetetlen. Olyan világot élünk, hogy véleményem szerint meg kell adni azt, amit a bérkocsisok kértek.

— Egyébként hangsulyoznom kell, hogy én nem a kérésüket vizsgáltam meg, hanem csak az adataik helyességét ellenőriztem. Hogy a kérésük jogos-e, annak megállapitása nem rám tartozik, de a tények, amelyekkel kérésüket támogatják, konstatálom, megfelelnek a valóságnak. Tény az, hogy ló nincs, ami van, az méregdrága, de mindenekfölött pedig gyenge, rossz és arra a nehéz munkára, amit a bérkocsik előtt kell végezniök, szinte teljesen alkalmatlanok. De nincs módjukban más lovat venni, de még föltáplálni sem lehet a lovaikat, mert az a takarmányadag, amit a kormány megállapitott a fiakker-lovak strapájához rendkivül kevés. Helytalló az az adatuk is a bérkocsisoknak, hogy a takarmány ára 100—200 százalékkal emelkedett és meg nem is kapnak eleget.

— Rászolgálnak tehát a bérkocsisok a közgyülés engedékenységére. Kivánságaik különben két csoportba oszthatók. Kérik mindenekelőtt a várakozási idő dijának fölemelését — ugy emlékszem — a mostaninak duplájára. Kérik azonkivül a viteldij fölemelését arra az esetre, ha kettőnél többen ülnek a kocsiban. Ez a kivánságuk is jogos, mert a lovaik, fájdalom, olyan állapotban vannak, hogy igen sokat számit, ha egy személlyel több, vagy kevesebb ül a kocsiban. Végül vannak olyanok is, akik a rendőrségtől azt kérték, hogy a háboru idejére mentsék föl öket iparáguk gyakorlása alól, mert sem lóval, sem takarmánnyal, sem kocsissal nem győzik. Véleményemet beterjesztettem, az illetékes fórumok dolga, hogy döntesenek a kérdésben.

A Gattein igazgató festette kép bizonyára igen szomoru szinben tünteti föl a bérkocsisok helyzetét, de nem kevésbbé reménytelen azoknak a hely-

zete is, akik kénytelenek foglalkozásuk gyakorlása közben kocsin járni. Nekik is meg kell barátkozniok azzal, hogy ezentul még többe kerül a már ma is méregdrága konflis, amelyeket a világ minden kincséért sem szabad luxusnak tekinteni.

Nachrichtenabteilung

A berlini magisztrátus sajtóosztálya.

Berlin, március 11.

(Saját tudósitónktól.) A königstrasse-i városháza hatalmas, vörös köből épitett palotájának harmadik emeletén van egy ajtó, amelyre a következő föliratu tábla van kifüggesztve:

ZIMMER 128
NACHRICHTENABTEILUNG

...Talán még métóztatnak rá emlékezni, hogy valamikor szó volt róla nálunk is, hogy a városnál külön osztályt szerveznek, amelynek az lett volna a feladata, hogy figyelemmel kisérje a sajtónak a fővárosra vonatkozó közleményeit, azokra reagáljon, reflektáljon, — egyszóval, meg akarták csinálni a főváros sajtóirodáját, sajtóosztályát, a budapesti városháza „Nachrichtenabteilung"-ját. Voltaképen van benne egy adag frivolitás, hogy a berlini városi közigazgatás sajtóosztályát ezzel a fölmerült, de szerencsére sohasem megszületett, tipikus pesti projektummal hasonlitsam össze. Ha talán még méltóztatnak erre a kedves pesti ötletre emlékezni, akkor talán méltóztatnak emlékezni arra is, hogy ez a pesti fővárosi sajtóosztály eredetileg abból az ideából született meg, vagy volt megszületendő, hogy ez a „Nachrichtenabteilung" cáfolja meg a sajtónak ama hireit, amelyeket a polgármester, vagy a magisztrátus megcáfolandónak itél. Mondom, szerencsére nem lett ebből a cáfolóirodából semmi, de ezzel az ötlettel megbukott maga a fővárosi sajtóiroda terve is. Istenem, nem furcsa dolog, hogy minden ötletnek, amig Berlinből Pestre érkezik, valami panamaszaga lesz, nem furcsa, hogy minden ötletet olyan rosszul csomagolnak el ezen a vonalon, hogy amire Pestre ér, teljesen megromlik?... A városi sajtóiroda, ugy ahogy Berlinben megcsinálták, nagyon kitünő s a gyakorlatban páratlanul bevált intézmény, amely brilliánsan müködik most már hosszu évek óta és megkönnyiti nemcsak a sajtónak a munkáját, hanem a városi magisztrátusét is.

A sajtó informálása.

Hogyan rendezkedett be Berlin városánál a sajtóiroda? A Nachrichtenabteilungot egy városi tanácsos vezeti, aki mellett néhány segédhivatalnok dolgozik. Ez az Abteilung intéz minden olyan ügyet, amely a sajtóval összeköttetésben áll. Első feladata a sajtóosztálynak nem a sajtó ellenőrzése, hanem a sajtó informálása. A sajtóosztály vezetője minden reggel tanácskozik Wermuth főpolgármesterrel és vele beszéli meg, hogy miről és milyen tudósitást adjanak ki a sajtónak. Délelőtt tizenkét órakor ad kiadást a sajtóosztály, amit ugy kell érteni, hogy a lapok tizenkettő és egy óra között elküldenek a városházára és ott megkapják a városi sajtóiroda legujabb hireit egy gépirásos lapon. Ilyenformán a berlini sajtóiroda egy kicsit a mi rendőri sajtóirodánkhoz hasonlit, egy kicsit meg egy olyan könyomatoshoz, amely nem kap pausálét, de azért félhivatalos.

A berlini városi sajtóirodának azonban nemcsak az a munkája és szerepe, hogy néhány hirt kiadjon, hanem hogy a lehető legteljesebb mértékben kiszolgálja a sajtót. Ha valamelyik ujság, vagy hirlapiró valamiféle városi dolog iránt érdeklődik, akkor a sajtóosztályhoz fordul, amely azonnal utána jár a dolognak és megadja a kért fölvilágositásokat. Alkalmam volt dr. Prerauer városi tanácsosnak, a sajtóiroda vezetőjének engedelmével egy teljes délelőttön át figyelemmel kisérni az iroda müködését és konstatálhattam, hogy mily páratlan lelkiismeretességgel és — ami majdnem még fontosabb, — milyen páratlan ujságirói érzékkel dolgoznak ebben az ügyosztályban, amely tulajdonképen inkább redakció, mint hivatalos ügyosztály. Délelőtt tiz órakor megszólal a telefon: a „B. Z. am Mittag" jelentkezik. Aziránt érdeklődik, vajjon igaz-e, hogy néhány kolbászfajta gyártásának eltiltása tervbe van véve?

— Nem hallottam róla, — feleli az osztályvezető tanácsnok, — de lehetséges: Várjon csak kérem, maguk egy óra mulva zárnak, kérem legyen szives egy félóra mulva idecsöngetni...

A tanácsos nekiül a telefonnak és felhivja egy kollégáját. Az sem tud semmit a dologról. De talán egy második tud róla valamit... Az sem tud ugyan semmit, de tudja, hogy ki foglalkozik most ezzel a dologgal.

— Aha... — mondja a tanácsnok — nyomon vagyok. Bitte, Fräulein, geben Sie mir Zimmer 515... Ja.. Herr Doktor?... És most megkezdődik a telefonbeszélgetés, hosszu, részletes és amikor a tanácsnok letette a kagylót, már jelentkezett is a B. Z. am Mittag...

— Herr Doktor?... Ja, Sie haben Recht gehabt... Szó van a dologról, tárgyalások vannak folyamatban... igen, ahogy parancsolja, lehet róla irni, mért ne lehetne, nem sérti a hadviselési érdekeket...

És a B. Z. tudja, amit tudni akart.

Egész délelőtt igy megy ez a Nachrichtenabteilungban. Egyik ujság a másik után jelentkezik és a sajtóiroda kénytelen még sem ugy dolgozni, mint egy könyomatos, hanem egészen sajátságos módon, minden ujságnak a maga szája-ize szerint, ugyszólván külön-külön kell kiszolgálnia minden egyes ujságot, mert hiszen a „Vorwärts"-et más érdekli, mint a „Deutsche Tageszeitung"-ot, a „Kreuzzeitung"-ot ismét más, mint a „Berliner Tageblatt"-ot. Délután uj kiadást ad a városi sajtóiroda az este megjelenő és a reggeli lapok számára, ugy hogy a hivatalos órája az osztályvezető tanácsnoknak tulajdonképen reggeltől késő estig tart. Amint látható, a sajtófőnökség a berlini városházán nem szinekura, annál kevésbbé, mert az ügyosztálynak ezenkivül még más egyéb dolga is van. Valamennyi ujságot figyelemmel kell kisérnie, nem esetleges cáfolat céljából, — ez is megtörténik természetesen, de a legritkább esetben, — hanem azért, hogy az irattár számára minden városi hirt gondosan kivágjanak és eltegyenek. Berlin városának ilyenformán hatalmas és roppant becses archivuma van már. Azonkivül ez az ügyosztály intézi a városi kiadványok dolgát is, ami egymagában véve is tekintélyes munka, mert Berlin városa évenként egész sereg könyvet ad ki. Gyakran előfordul, hogy az ügyosztály külön megbizást kap a polgármestertől, igy például most Konstantinápoly városi tanácsa átirt Wermuth főpolgármesterhez, hogy bocsásson rendelkezésére olyan könyveket, amelyekből a berlini közigazgatásról tiszta képet nyerhetnek. Ezt a munkát szintén Prerauer tanácsnok vezeti, mint sajtófőnök, immár két hét óta, mert hiszen itt alaposan szokták elintézni a dolgokat. És hogy a sajtóügyosztály vezetője ezenkivül is el legyen egy kicsit foglalva, hát tagja még vagy tiz különböző bizottságnak, előadója is egynéhánynak, az élelmezés dolgaival is kell egy kicsit foglalkoznia, mert hiszen ingyen csak nem huzhatja a fizetését.

Prerauer tanácsnok nyilatkozata.

Ime, ez a berlini sajtóiroda, némiképen más, mint ahogyan Pesten elképzelték. Vezetője, dr.

A pesti háziurak.

A pesti háziurakról beszélni magában véve talán nem is szimpatikus téma. Az alább következő — néhol talán kisebb változásoknak kitett — adatok azonban be fogják bizonyitani szinte azt is, hogy nem is mind „háziur" az, akinek háza van. Ám sokkal fontosabb szempontoknak is érvényesülniök kell akkor, amikor a statisztikai adatok között, számok legelőjén bőngészünk. Gazdasági és szociális szempontokból is módfölött érdekes, hogy a fővárost alkotó házak százai kiknek a tulajdonában vannak és hányan vannak azok a boldogok, akik a főváros hatalmas háztömegeit tulajdonuknak tekinthetik? Nemcsak a vagyonosodás, szempontjából érdekesek ezek a számok, de társadalmi nézőpontból is, mert épen a világvárosokban fontos, hogy egyes társadalmi osztályoknak, de éppen a szegényebb néprétegeknek is mennyiben van komolyan vett saját otthonuk? De van itt még egy igen fontos kérdés, mennyien vannak azok a háztulajdonosok, akik nem Budapesten laknak, hanem vidéken, vagy külföldön költik el a pénzt, amit mi izzadunk ki?

Az első statisztikai adat, amit meg kell emlitenünk, hogy Budapest 16,829 háza közül 88.3 százalék fizikai személy kezében van, a többi mintegy 1971 épület tulajdonosa jogi személy. Ez Bécscsel szemben feltünő statisztika, mert ott csak az épületeknek 4.7 százaléka van jogi személyek kezében. Ez igen szomoru adat, mert azt mutatja, hogy nálunk magánembereknek nem jut annyi pénzük házépitésre, mint a külföldön, hanem Budapesten, mint minden más, ez is a részvénytársaságok és testületek kezébe jut. Még szomorubb az az adat, hogy a jogi személyek házai a legnagyobb bérkaszárnyák, mert a lakosság nyolcadrésze ilyen házakban lakik.

A jogi személyek kezében levő házak közül 589 a fővárosé, 362 az államé és 588 a részvénytársaságoké. A fizikai személyek tulajdonában levő házak száma 14.858, amelyeknek tulajdonosai leginkább két foglalkozási ág között oszlanak meg. Az ipar és forgalomhoz tartozó foglalkozásuak tulajdonában nem kevesebb, mint 5244 házat számlálhatunk, de még ennél is többet: 5682-t a vagyonából élő népesség kezében. Szóval, a háztulajdonosok több mint egyharmada a vagyonos osztályhoz tartozik. Nagyon érdekes, hogy katonák kezében 112 ház van, mig a napszámosok és munkások között 249 a háziur, persze leginkább a budai kerületekben, különösen Óbudán, — csupa 1—2 szobás házak, — mindössze alig harmadfélezer lakóval.

A részletes razziából néhány jellemző számot mutatunk be: háztulajdonos szállodás, vendéglős van: 454; mészáros, hentes 218; pék 94,, suszter 69, szabó 67, kávés 56. A lateinerek kezében 2117 ház van, emlitésre méltók ezek:

állami tisztviselők — — —	356 ház
fővárosi tisztviselők — —	110 ház
fővárosi dijnok és altisztek —	20 ház
ügyvédek — — — — —	387 ház
tanárok, tanitók — — —	228 ház
orvosok — — — — —	245 ház
magánhivatalnokok — — —	147 ház

Persze, senki sem fog csodálkozni, ha konstatáljuk, hogy a legnagyobb és legnépesebb házak ebben a csoportban az ügyvédek tulajdonai.

A háztulajdonosok száma természetesen sokkal kisebb, mint a házak száma, amennyiben 16,829 épülettel szemben 11,602 háztulajdonost mutat ki a statisztika. A jogi személyek közül (persze a bankoknak leginkább) huszonegynek van tiznél több háza.

A fizikai személyek házairól szólván mindazon foglalkozásokban, ahol valamely határozott keresethez vannak kötve, a férfi háztulajdonosok nagy többségben vannak. Itt csak tizedrészben vannak az olyan női háztulajdonosok, akik önálló keresetükből élnek. Megváltozik azonban az arány a vagyonukból élőknél, ahol 1552 férfiuval szemben 1956 nő szerepel háztulajdonosként, aminek oka nyilván az, hogy nagy számmal vannak az olyan özvegy asszonyok, akik férjük elhalálozása után háztulajdonukból élnek.

A háztulajdonosoknak az egyes foglalkozási ágak között való eloszlásukban nem érdektelen adatok a következők sem. Iró és müvész háztulajdonos van 102, biró és ügyész 62, müépitész 53. Találunk egy fővárosi altisztet, akinek három háza van.

Nagyon szomoru jelentés, hogy a budapesti házbérek igen jelentékeny része elhagyja Budapestet.

Prerauer városi tanácsnok, a következőket volt szives mondani munkájáról a Fővárosi Hirlap berlini tudósítójának:

— Rendes körülmények között is egy egész embert lefoglal ennek az ügyosztálynak a vezetése, mert hiszen a lapok kiszolgálása nagy munka itt, ahol annyi minden történik egy nap alatt. De most a háboru alatt még fokozódott a munkánk, mint ahogyan jelentékenyen megnövekedett a városi közigazgatás munkája is. Az élelmiszerellátás kérdése, ahogyan a városi közigazgatás egyik legfontosabb feladatává lett, éppugy a legjelentősebb esemény a sajtó számára is, amely kitünően akar informálva lenni erről a kérdésről, — ami viszont egészen természetes. Mindehhez hozzájárul még az is, hogy az eddiginél sokkal nagyobb mértékben kell foglalkoznunk a külföldi sajtó informálásával is. Amerikai, skandináv, holland ujságirók napnap után érdeklődnek a városi dolgok, különösen az élelmiszerellátás iránt. A külföldi sajtó képviselői között, ha jól emlékszem, a háboru alatt volt szerencsém itt üdvözölhetni a budapesti Ujságiró Egyesület elnökét, Márkus Miksa udvari tanácsos urat is, aki szintén a városi berendezkedések iránt érdeklődött nálam. Nagyon erős munkát kell most végeznie az ügyosztálynak, az igaz, de viszont sohasem volt annyira fontos a sajtó informálása, a sajtó munkájának megkönnyitése, mint épen ezekben a nehéz időkben.

... Kétségtelen, hogy ezt a fontos munkát kitünően végzi a berlini városi sajtóiroda és kétségtelen az is, hogy ha Budapesten ilyen formában állitanának fel egy városi sajtóirodát, ennek csak hasznát látná a sajtó is, a város is.

Déri Imre.

Sohse halunk meg . . .

Féltizkor kezdődik a lumpolás

Hire terjedt, hogy a mulatóhelyek ugy akarják kijátszani a kormány záróra-rendeletét, hogy már féltizkor megkezdődik a lumpolásokat bevezető, a pezsgőhöz szeliditő parkett-táncokat. Arról is szólott a fáma, hogy a főváros mult heti tanácsülésén erre engedelmet is adtak a Fővárosi Orfeumnak, a Kristálypalotának, a Steinhardt-mulatónak, a Kaszinó-mulatónak és a Trocaderonak.

El sem lehet képzelni, milyen veszedelem származott volna ebből, ami azonban a dolog mai stádiumában sincs kizárva. Ha a tanács tényleg ilyen engedékenynek mutatkozik, akkor ezzel a cselekedettel egyenesen ellentétbe jut a miniszter intenciójával. A miniszter célja az volt, *hogy véget vessen a duhajkodásoknak, továbbá, hogy megakadályozza a fölösleges fogyasztást, élelem, szeszesital és pénzpocsékolást.* Ha pedig a mulatóhelyek vágya teljesednék, az nem jelentene mást, mint az uj időbeosztást, a duhajkodás korábbi megkezdését.

Ebben a kérdésben *Harrer* Ferenc dr. tanácsnokhoz, a szinházvizsgáló bizottság elnökéhez fordultunk, aki a *Fővárosi Hirlap* munkatársának ezeket a felvilágositásokat adta:

— A *parkett-táncnak* féltizkor való megkezdésére szóló engedélyt csak egyedül a *Fővárosi Orfeum* kérte és ez meg is kapta. A többi mulatók nem is kérték és igy meg sem kaphatták. A Fővárosi Orfeum kérésének megadását a rendörség javasolta, a szinházvizsgáló bizottság a helyszini szemle megtartása után nem talált kifogást és igy a tanács megadta hozzájárulását. Különben az orfeumnál csak arról volt szó, hogy féltizenkettő helyett féltizkor kezdhesse ezeket a mutatványokat és mindössze hat heti időtartamra.

Egészen valószinü, hogy a többi mulatók is iparkodni fognak a tanács engedékenységét kihasználni és ha eddig kérésüknek kifejezést nem is adtak, a Fővárosi Orfeum után valamennyien sietni fognak, annál is inkább, mert most már egész joggal precedensre is hivatkozhatnak. Egy szóval oda jutottunk, hogy ezentul nem egy óra után, hanem egy óra előtt lesz Budapest hirhedt, züllött. Ami végre is talán teljesen egyre megy.

Hatósági konyhakertészet.

Zöldségtermelő iskolásgyermekek.

Az elmult esztendőben német mintára Budapesten is megindult a mozgalom, hogy minden talpalattnyi területet be kell vetni konyhakerti veteményekkel, zöldséggel, krumplival. Be kell vallani, hogy ez a felbuzdulás nem sikerült valami nagyon. A nagyközönség nem lelkesedett az ásókapa-forgatásért és nem is tudunk más testületet, mint a M. F. T. R. alkalmazottakat, akik krumpliföldet béreltek és müveltek, az idén pedig már nagyobb területen fognak vetni és pedig konyhakerti növényeket is. Szép munkát végeztek az isiskolásgyerekek is. de sok konyhakerti terményt produkált a főváros konyhakertészete is.

Mi lesz az idén? Erre a kérdésre néhány interjuval felelünk. Mindenekelőtt *Márkus* Jenő tanácsnokot, a városgazdasági ügyosztály vezetőjét kérdeztük meg, aki a konyhakertészetre vonatkozólag ezeket mondta:

— A főváros konyhakertészete idén is intenziven fog foglalkozni zöldségtermeléssel. Amint eddig, ezentul is teljesen ellátjuk a városi kórházakat, szegényházakat és egyéb intézeteket. A háboru alatt ezekhez mintegy ötven hadikórház ellátása járult, amelyekről természetesen az idén is gondoskodunk. A közönségnek a magunk terméséből ilyenformán csak a csekély fölösleget juttathatjuk, de viszont fokozni akarjuk a vidékről való fölhozatalt és a zöldségárusitást.

— Konyhakerti telepünknek két telke van most. Az egyik a Kuttó-dülön, amely 140 hold terjedelmü, de amelyből csak 120 holdat használhatunk, mert a fönnmaradó 20 hold terméketlen legelő. Ennek a legelőnek a termányeit viszont a telep lovainak élelmezésére forditjuk. A másik telek lényegesen nagyobb. Ez a szentlőrinci, amely csak két esztendeje van a kezünkben és csak az idén tudjuk teljes gyümölcsözőségét kihozni. Ez a telek 250 holdas és igy reméljük, hogy 370 holdon igen szép eredményt tudunk fölmutatni. Különben zöldségakciónkról szóló jelentésemet már elkészitettem és azt legközelebb már nyilvánosságra is hozzuk.

A gyermekek háborus munkájáról *Wildner* Ödön dr. tanácsnoknál érdeklődtünk, aki kijelentette, hogy elődjének, *Déri* Ferenc dr. alpolgármesternek minden háborus akcióját folytatni fogja és igy minél nagyobb terjedelemben szeretné fönntartani az iskolák kertészkedését, majd az ügy referense, *Bucsánszky* Bertalan dr. tanácsjegyző utján a következő értékes adatokat nyujtotta a *Fővárosi Hirlap* munkatársának:

— Az iskolák munkája — egyelőre legalább ugy látjuk — kevesebb lesz, mint a mult évben volt, aminek oka az, hogy néhány telket, amit tavaly rendelkezésünkre bocsátottak, az idén nem tudtuk megkapni. Volt azonkivül a mult évben néhány olyan telek is a kezünkben, amely terméketlennek bizonyult, csak ráfizetésünkre, amelyeket nem fogunk foglalkozni. Kaptunk azonban uj telket is. Éppen most ajánlott föl egyet *Goldziher* egyetemi tanár ur. Ezt a telket a honvéd-utcai polgári fiuiskola veszi munkába.

— Az ingatlanokat ingyen kapjuk, a befektetéseket, a magot, a város adja, amit aztán a termés árából visszatérítünk. Tavaly 180 hold volt az iskolák számára kontemplált földterület, de csak 123 holdat müveltek meg. Reméljük, hogy ennyit az idén is be tudunk vetteti. Föltétlenül sikerül is ez, ha mieink lesznek azok a telkek, amelyeket tavaly a *Dungyerszky* Lázár és a *Schreiber* D. és fiai cégtől kaptunk. Ezek a telkek igen jelentősek lennének, mert magukban is ötven és tizennégy holdat képviselnek és a Lőcsei-ut, Egresut és körvasut vidékén feküsznek. Az idén is kértük, de sajnos eddig még *választ nem kaptunk.*

— A mult évben 2500 gyermek dolgozott és valószinü, hogy az idén is lesz legalább annyi vállalkozó. A munkák is megkezdődtek már és pedig elsősorban a Bihari-uti telken, amelynek kétharmad része már föl is van szántva. Megkezdődtek azonkivül a munkák az Üllői-uton is. Az első munkában a Práter-utcai és Gyáli-uti polgári fiuiskolák és az Ernő-utcai elemi iskola tanulói vesznek részt.

Növekszik a sertéshushiány

Kanidaky, az árdrágító.

Szinte hétről-hétre megváltozik a sertéspiac helyzete. A legutolsó hét szomoru szenzációja, hogy *sertéshushiány* van, a közönség a mai magas árak mellett alig tud hust kapni, a főváros élelmiszeres bódéiban pedig csak *névlegesek az árak,* mert vásárolni belőlük csak elvétve lehet, miután a főváros maga sem tud elegendő sertést vásárolni! Szorult helyzetben vannak a *sertésvágók* is, akiknek alig van készletük, mert a kevés sertést *Weisz Manfréd konzervgyára* vásárolja össze a fővárosban és vele csak a főváros tud versenyezni ár tekintetében. Ugy látszik, *Kanidáky* urnak, Folkusházyék kizárólagos ügynökének teljesen közönyös, hogy mennyivel fizeti tul az élősertés árát. Közben pedig Bécsben *rekordfelhajtások* történnek, hetenkint 5—6000, *nagyobbára magyar sertés* kerül ott a piacra és igy nem csoda, ha az abnormális állapot soha sem szünik meg a sertéspiacon. A mostani szituációra vonatkozólag informátorunk a következőket mondta munkatársunknak:

— Legjobban jellemzi a mai helyzetet és a sertéshusban való hiányt, hogy maga a főváros szeretné elérni, hogy a kormány *szüntesse meg a sertéshus maximális árát a fővárosban,* mert ettől reméli az áruhiány megszünését. Ezidő szerint 4.14 korona a maximális ár, de Bécsben 6 korona az ára, mert ott nincsen maximálva a sertéshus. Igy persze nem csoda, ha a fővárosi sertéspiacon alig tapasztalható a régi, hires forgalomra emlékeztető felhajtás. Hetenkint 2—3000 sertés között ingadozik a felhajtás, mig Bécsben már 6000 sertést is elért egy héten a felhajtás. A kormány azonban nem hajlandó változtatni a mai szituáción és ezért aligha fog gyökeresen megváltozni a mostani helyzet, amely a fogyasztókra annyiban hátrányos, mert drága pénzért is nehezen kapnak sertéshust. A nagyvágók pedig azért panaszkodnak, mert a Bécsbe terelt fehajtáson kivül, a Weisz Manfréd gyár és a főváros tulfizetik az élő sertéseket és igy nem tudják kielégiteni a fogyasztást,

— A zsir és szalonna piac helyzete nagyon szilárd, ami meg éppen a sertéshus hiányának tulajdonitható. Miután ugyanis a hus maximálva van és a mai maximális bázison alig lehet a fővárosban sertést venni, a készletek gyüjtése nehéz. A nagyprocudenseknél kevés az áru és mi-

---

Az összes háztulajdonosok hét százaléka nem lakik ugyanis Budapesten. Érdekes, hogy ezek közül a legtöbb, 244 Pestmegyében lakik. Magyarország többi részében 351, Ausztriában 134. Német háztulajdonost ma még csak 13-at tudunk összeszámolni, de ezeknek száma mindenesetre hamarosan emelkedni fog. Utánuk legtöbb az olyan, akik ma amerikai lakosok. Akad azonban a pesti háztulajdonosok között olasz, román, görög, orosz, svájci, francia, angol és török is. A Budapesten kivül lakó háztulajdonosok természetesen legnagyobb részben olyanok, akik a vagyonukból élnek. Legérdekesebb, hogy van két pesti háztulajdonos, akiknek foglalkozása napszámos és nem laknak Budapesten, hanem az egyik Pestmegyében, a másik meg Trencsénmegyében.

Husznál több háza csak egy embernek van Budapesten, tizenötnél több pedig kettőnek. Ellenben ezernél több az olyan háztulajdonosunk, akinek nevén két házat vezetnek a telekjegyzőkönyvben, éppenséggel nem ritka a 3—5 házas háziur.

Csak még egyet az érdekes adatok özönéből. Milyen foglalkozásuak azok a boldogok, akiknek tiznél több házuk van? Van közöttük egy-egy földbirtokos, malomtulajdonos, konzervgyáros, sör- és szeszgyáros, épitési vállalkozó, szállodás, gabonakereskedő, orvos, sőt egy katonatiszt is. Ellenben hat magánzó van a tiz házzal kérkedők között. Szinte nem lenne nehéz csak ugy memóriából felsorolni a nevüket sem. Ismerjük és irigyeljük őket valamennyien.

után 15-én ismét lefaragják a maximális árakat, aligha fognak gyarapodni a készletek. Balkáni behozatal még mindig nincs, ellenben *Németországból legutóbb vásárlási megbizások érkeztek Budapestre.* Egy nagy németországi cég 30 waggon szalonnát vásárolt nemrégiben, de ennek kivitelét a kormány nem engedte meg.

— Ugy a sertéshus-, mint a zsir- és a szalonnapiacon felmerülő folytonos, meglepetésszerü helyzetek rögtön megszünnének, ha a kormány az élősertés árát is maximálná. De ez az agráriusok érdekeit nagyon is közelről érinti és az Omge jól kiépitett frontjának áttörését aligha fogják megpróbálni az illetékes tényezők.

*

A keddi tanácsülésen *a zsir kicsinybeni elárusitását kilónkint 6 koronában maximálták.* Eddig csak a *nagybani eladás* ára volt maximálva, még pedig március 15-étől kezdve 5.50 K-val.

Öt millió korona tulkiadás

A Gellértfürdő számlája.

Ötmillióhatszázötven koronát szavazott meg a közgyülés hat esztendővel ezelött a Gellértfürdő épitésére, berendezésére és ebből azösszegből az idők folyamán kerek számban *tizenegymillió korona lett.* Sokat irtak és beszéltek már erről a horribilis számitásbeli tévedésről s az ügynek különös aktualitást kölcsönöz az a körülmény, hogy a városházán éppen most készül az előterjesztés a végleges elszámolásról. Az itt következő összeállitás, amely pontos és áttetsző képet nyujt az eredeti költségek és a tényleges kiadások tételeiről, ennek az előterjesztésnek egyik része.

	1910-ben a közgyülés által engedélyezett költségek	Uj tervezet szerint megállapitott költségek	Az eredeti és a felemelt költségszámla közti különbözet: Megtakaritás	Többszükséglet
A fürdő épületrész	2,063.634·15			
A szálloda épületrész	1,889.883·59			
Fürdő és szálloda épület összesen	3,953.518.74	6,305.475·06		2.351.956·32
Népfürdő, mosóház és lakások	307.591·45	515.426·—		207.834·55
Alagut		38.400·—		38.400.—
Kazánház, kémény, mühely	100.000.—	77.712·—	22.288.—	
Épitési költség	4,361.110·19	6.937.013·06	22.288.—	2.598.10·87
Kazán és mosóház gépberendezése	200.000·—	220.000.—		20.000.
A tisztán épitészeti feladat keretébe tartozó szükségletek összege	4.561.110·19	7,157.013·06	22.288.—	2,618.190.87
Ehhez még hozzá jön:				
Butor fehéruemü és gyógyászati berendezés	400.000.—	1,410.000.—		1,010.000.—
A forrás rendezése		165.850·—		165.850·—
Üzembehelyezés		155.000.—		155.000·—
Telekszerzés	180.000·—	1,0 3.000.—		843.000·—
4% régi tervért		45.600.—		
Épitészeti dijazás	186.000.—	286.346.—		135.946.—
Előre nem láthatókra	110.000.—	100,000.—	10.000·—	
Időközi kamat	210.044·07	656.612.—		446.567·93
Mindössze	5.647.154·16	10.999.421·06	32.288·—	5,384.554·80
		5.647.154·26		32.288.—
Többszükséglet		5.352.266.80		5.352.266.80
kikerekitve mindösszesen	5,650.000·—	11.000.000.—		5.350.000.—

A kimutatás szerint előre nem látható kiadásokra mindössze 100,000 koronát irányoztak elö. Félö, hogy ha a háboru miatt soká késik a fürdő üzembe helyezése, úgy ez az összeg éppen olyan kevésnek fog bizonyulni, mint az időközi kamatveszteség, amely cimén az eredeti költségjegyzékben 210.000 korona szerepelt, a felemelt számlában pedig már 656.612. A valóságban pedig az interkaláris kamatveszteség már eddig is jóval meghaladja a milliót. A legjobbon jártak a költségmódositásokkal és túlkiadással a tervezők, akik egyuttal az épitövállalkozók is. A *Sterk, Sebestyén és Hegedüs*-cég tudvalevöleg az épitési töke négy százalékát kapja honoráriumképpen: ez a négy százalék az eredeti tervek és költségek szerint 186.000 korona volt, az épités költségeinek hatalmas megnövekedésével együtt ez is [illegible].000 koronára szaporodik fel.

Nem lesz uzsonna-kávé

Nyilatkoznak a kávések

A tizes élelmező-bizottság pénteki ülésén, mikor a kávéházak tejfogyasztása került szóba, *Folkusházy* Lajos tanácsnok kijelentette hogy örömmel fogadja a kávéházak tejfogyasztásának korlátozását s erre vonatkozóan már a jövő pénteki ülésen meg is teszi előterjesztését. Folkusházy tanácsnok ezzel a kijelentésével arra a már több izben fölmerült tervre célzott, hogy hatóságilag szüntessék be a kávéházakban való délutáni kávé és tej kiszolgálását.

Beszéltünk a budapesti kávésokkal, akik valamennyien attól félnek, hogy a főváros keresztülviszi ezt a tervet, akkor a kávésipar sulyos helyzetbe jut.

Harsányi Adolf, a kávésipar testület elnöke a következőket mondotta:

— A fővárosnak nem lehet célja tönkretenni a kávéházakat, amelyeknek nem sörözö és borozó, hanem kávézó vendégei vannak. Már pedig, ha a kávéházak a legforgalmasabb időben, délután nem tudnak kávét és tejet adni, ugy egész bátran becsukhatják üzleteiket. A reggeli jövedelemből nem lehet fönntartani a kávéházat.

Weingruber Ignác, az *Edison*-kávéház tulajdonosa igy nyilatkozott:

— Céltalannak tartom, hogy most szüntessék be a délutáni kávékiszolgálást. Néhány hét mulva friss takarmány áll rendelkezésünkre s tudnivaló, hogy ilyenkor a tehenek több tejet adnak. Bécsben nem szabad délután kávét kiszolgálni, de a hatóságok megigérték az ottani kávésoknak, hogy mihelyt lesz friss takarmány, azonnal visszavonják a tilalmat. Ellenben nálunk, mezögazda államban, éppen a zöldtakarmány idejére, amikor elegendő tej lesz, nem akarnak kávét adni a kávéházi vendégeknek. A főváros intézkedése folytán különben már hosszabb idö óta sokkal kevesebb tejet kapnak a kávések, mint azelőtt.

Berger Leó kávés a következőket mondta:

— Nagyon veszedelemes következményei lehetnének ennek az intézkedésnek, mert nemcsak bennünket, kávésokat, tennének vele tönkre, hanem siralomházzá változtatnák az egész várost. Budapesten sokkal nagyobb jelentősége van a kávéháznak, mint más világvárosban. Nálunk mindent a kávéházban bonyolitanak le s ha a tejhiány miatt a kávések kénytelenek lennének becsukni, ezzel egész sereg egszisztencia menne tönkre. Nem hiszem, hogy azt akarja főváros.

Steuer Marcel, az Abbázia-kávéház tulajdonosa igy válaszolt kérdésünkre:

— A kávéházak tejfogyasztása nagyon csekély százalékát teszi ki az általános fogyasztásnak. Átlagosan számitva hétezer liter tejet fogyasztanak el naponként a kávéházak s ha ezt a mennyiséget most elvonja a főváros, hogy közvetlenül a tejcsarnokokból juttassa a közönséghez, akkor a közönség fog rosszul járni. Régi tapasztalatom, hogy a kávéházak délután hat órakor kezdenek megtelni, mikor a hivatalnokok jönnek az irodákból. A legtöbb hivatalnokember ilyenkor vacsorázik egy csésze kávét, egyuttal ujságot is olvas. Ilymódon hetvenezer ember vacsorázik Budapesten. Ha a kávéházak részére szükséges hétezer liter tejet a csarnokokban féliterenként árusittatná a főváros, akkor tizennégyezer ember juthatna csak hozzá rendes esti kávéjához, mig ugyanez a hétezer liter tej a kávéházaknak elegendő hetvenezer kávé fölszolgálására. De nemcsak a közönség, hanem maguk a kávések is óriási károkat szenvednének. Ha nem tudnának kávét adni a közönségnek, miből fedeznék a horribilis költségeket. Eléggé sujt amugy is minden kávést a záróra elrendelése.

Ezeket mondották a kávések, de sirnak a pincérek is, akik rendes napi keresetüktől, a borravalótól esnek el, ha nem lesz többé délután kávé a kávéházakban.

A kávé gögös és én-te-ő szamarak vagyunk.

Höfer prokuristájaképpen egy kávébehozatali részvénytársaság jelentkezett a vasárnapi lapokban. A kávé-főhadiszállás jelenti: „Ellenségeink körülzárási intézkedése folytán a kávébehozatal lényegesen megcsökkent . . ." Jelenti továbbá, hogy ezzel szemben a publikum annyira bolondja a kávéjának, hogy havonta 60.000 kgrammal fogy több, mint tavaly, a mi kilenc koronás átlagár mellett csekély hat millió korona nagyobb forgalmat jelent. Ez ugyan legfeljebb az adókivetési fórumokat érdekli, a kávé-császár mégis nekem publikumnak mondja ezt el, mert meg akarja indokolni, hogy miért maximálta egy nyolcad kilóban a rendelkezésemre álló kávéquantumot és egyben takarékosságra int: „a közönség korlátozza a kávéfogyasztást", különben kávéinség szakad ránk.

Ennél „pestibb" ügyet aztán elképzelni is bajos. Ezer orvos prédikálja évtizedek óta, hogy a kávé nem táplálék, hogy a coffein méreg — elkövetkezett egy idő, mikor a coffein nemcsak méreg, de stilszerüen méregdrága is és ez a méregdrágaság cukoruzsorával van sulyosbitva és engem-téged-ötet az altruista kávékereskedőnek kell megpofozni:

— Fiam, legyen eszed! Szokjál le a kávéról, igyál reggel tejet, egyél rántott levest — nemcsak sokkal olcsóbb, de sokkal egészségesebb, sokkal táplálóbb is.

A kávé meghibbant gögjében, a kávékereskedő hatóságnak lépteti elő önmagát és maximál és rendszabályoz és leköteleż, mikor egy nyolcadkiló kávét ád drága pénzen és bennem-bennedbenne nincs annyi okosság, hogy megpróbáljonmegpróbáljunk kávé nélkül élni. Hogy a városi urak körülnézhetnének a kávépiacon — erről jobb nem beszélni. A tekintetes Tanácsot mégse lehet mindenért felelössé tenni, a tekintetes Tanács bizonyára annyira el van foglalva, hogy reggelizni sincs ráérése és igy nem is érdekli a kávé . . . De a nagyérdemü publikum, mi tisztelt cimü tollatlan kétlábu állatok — mi elbánhatnánk a kávé-gőggel! Egy hétig sztrájkoljunk, egy hétig éljünk meg coffein nélkül és a kávé gőgje elpusztul, az idegeink meg jobbak lesznek.

Ha pedig van még valaki, a ki nem undorodna meg a kávé gőgjétől, próbáljon bemenni a kegyelem-adagért a kávéboltba. Itt először blockot kell kérni a segédtől és kifizetni a nyolcadkiló kávét a pénztárnál. Ötven ember könyörög egyszerre blockért. A pörköltkávé-vevő nyöszörög:

— Aranyos segéd ur, nekem adjon már egy kilencven filléres blockot. Két órája várok . . .

— A kilencvenes block, kérem, mától fogva kilencvenöt — mondja a segéd.

— Nem baj, gyémántos segéd ur, csak adja!

És a gyémántos segéd ur adja a megdrágult blockot. Kávéról itt már nem is beszélnek, itt csak a block ára megy feljebb és a nagysága boldog, hogy kezében az utalvány a szivesség-adagra.

Az is gazember, aki a kávékereskedőket okolja a bajokért. Vannak ugyan májas hangulataim, a mikor nem bizom az altruizmusukban és az a hitem, hogy részegre keresik magukat — de tudom, hogy ilyenkor igaztalan vagyok. Mi vagyunk — a hosszufülü csacsik, mi mélyen tisztelt publikum, mi. És nehogy bárki is sértésnek vegye, elsősorban én, aki tegnap is vettem blockot kilencvenötért és most is a pikkolóm melléről prédikálok tejet.

Huszonöt esztendő

Folkusházy jubileuma

Vidám pezsgőzés folyt mult héten a főváros közélelmezési ügyosztályában: *Folkusházy* Lajos tanácsnok, a közélelmezési ügyosztály vezetője, huszonötesztendős jubileumát ünnepelte annak a nevezetes eseménynek, amikor a főváros szolgálatába lépett. Huszonöt esztendő nem csekélység, annál kevésbbé, mert nemcsak a millenáris esztendőt fogják duplán számitani a nyugdijazásnál Folkusházy Lajosnak, hanem kétségtelenül a háborus éveket is. Meg kell állapitani, hogy a közélelmezési ügyosztály vezetőjében mindig lelkiismeretes, ambiciózus tisztviselője volt a fővárosnak és abszolut korrektségéhez, megközelithetetlenségéhez soha sem fért szó. Ez pedig nagy dolog, mert Folkusházy, különösen a háboru alatt, milliók fölött rendelkezett, milliós üzleteket kötött és még sem akadt még gyanusitója sem.

Elismerjük, hogy hü sáfárja volt mindenkor a rábizott közvagyonnak a közélelmezési ügyosztály vezetője. Ám a becsületesség és az ernyedetlen szorgalom nem olyan tulajdonságok, amelyek ritkák a városházán, nem speciális erények, hanem természetes kötelességek. A jubiláló tanácsnokot pedig e két becses, de nem rendkivüli tulajdonságon kivül semmi dicséret nem illeti. A nagy időknek kicsiny embere, ennek bizonyult a háboru alatt, nagy volt a feladat és nem állott arányban a képességekkel. Nem a jóakaratán mulott Folkusházy tanácsnoknak, hanem a rátermettségén, hogy Budapesten a viszonyok annyira elfajultak. A fogyasztóközönségnek ugyancsak nincsen jó véleménye róla, de szankcionálta ezt az itéletet a közgyülés is, amikor az alpolgármesteri állásra történt pályázásánál mindössze ötven és egynéhány szavazattal honorálta az ambicióját. Most már tovább haladt a közgyülés gyorsvonata, a *Folkusházy* nevü megállóhely előtt elrobogott és nem állt meg. Vissza pedig nem szokott jönni a vonat: a közélelmezési ügyosztály érdemes vezetője befejezte karriérjét.

Milliós ráfizetés

A sertésüzlet deficitje.

A községi élelmiszerüzem óriási forgalmáról, nyereség- és veszteségegyenlegéről csak nagyritkán hull le a lepel. Elszámolást egyetlenegyszer sem kapott még a főváros közönsége arról a rengeteg üzletről, amelyet az üzem lebonyolit; nem tudja senki, nyer-e, vagy vesztett a főváros a liszteladáson, mennyi a haszna a sertéshizlalásnál, keres-e a babnál, a rizsnél stb.

Hogy a tojásnál sokat vesztett, az köztudomásu. Most azonban kiderült, hogy

hetek óta naponkint huszonötezer koronát fizet rá a főváros a sertéshusüzletre.

A tizes bizottság legutóbbi ülésén pattant ki ez a a szomoru eredmény, amelynek magyarázata az, hogy a főváros nem emelheti az árakat bizonyos maximumon felül, viszont az élősertés ára hihetetlen módon emelkedett. Napi 25.000 korona a ráfizetés — *egy hónap alatt háromnegyed millióra szökken fel tehát* a főváros vesztesége ennél az élelmicikkeknél. Valószinü, hogy az élelmiszerüzeme, ha a helyzet nem javul meg, kénytelen lesz ezt a cikket beszüntetni.

Sajnosan nélkülözzük itt a kőbányai sertéshizlalási akcióról szóló jelentést. Igy a deficit puszta ténye érthetetlennek látszik, mert hiszen a 20.000 sertésnek jó része talán megvan még, ezekre tehát nem vonatkozik az áremelés és az ebből folyó deficit? Vagy talán a sertéseket eladta már a főváros és talán éppen a konkurrens henteseknek?

Minden gyanu és minden feltevés teljesen jogosult, amikor látjuk, mik történnek Budapesten pl. a marhabelsőrészekkel. A belügyminiszter leiratából kiderült, hogy a főváros a Mészáros Ipartestület számára rekvirálja naponta 600 marhának a belsőségeit. A mészárosok pedig a főváros által szivességből átengedett cikkekkel uzsoráskodnak és hallatlan pénzeket keresnek. holott a legtermészetesebb megoldás az volna, ha 1. nem 600 marhának, hanem az összes, levágásra kerülő marháknak belsőségeit rekvirálhatná a főváros; 2. nem a mészárosok kapnák az árut, hanem maga a főváros látná el a szegény néposztályt belsőségekkel és pedig *saját árban.*

Nagyon furcsa szín tünik fel ennél az ügynél a csepeli Konzervgyár és az Élelmiszerszállító vállalat is. Legfőbb ideje volna, hogy a főváros ujabb maximálással, ha kell, erőszakos módon mérsékelje ezeknek a vállalatoknak az igényeit. Hiszen bebizonyitott tény, hogy háboru előtt ingyen jutott a főváros ezekhez a belsőségekhez, miért kell még a zsigernél is háborus hasznot keresni?

Események

Drágasági pótlék — papiroson.

A székesfőváros tisztviselőinek, ha nem biznának abban, hogy a főváros törvényhatósági bizottságában van még erő és van még belátás szembeszállani akár a kormányhatalommal is, kétségbe kellene esniök. Hónapikig szorongva várták a drágasági pótlékot, amikor aztán most megérkezett a belügyminiszter válasza, kiderült, hogy szinte a szegény tisztviselők fizetnek rá erre az üzletre. A szó legszorosabb értelmében ráfizetnek és pedig olyan formában, hogy vissza kell fizetniök az előleget és annak kamatait, egyben pedig itt maradnak azzal az uj adóssággal, amelyet a drágasági pótlék biztos reményében a drágaság kényszere alatt csináltak. A helyzet tehát ma az,hogy a drágasági pótlék cimén érkezett jancsibankóból egyetlen fillért sem kapnak, ellenben ujadósságokkal megterhelve tovább nyomorognak és átkozzák az órát, amelyben eszükbe jutott a parádés városházán bevonulni. A székesfővárosnak, minden jóérzésü polgárnak akcióba kell lépnie, szeretettel, elkeseredéssel és ha kell daccal pártját kell fogni a kinullázott tisztviselőknek, akik a polgárság szolgálatában minden dicsérő jelzőt fölülmuló odaadással, tudással és szorgalommal dolgoznak és most egy kegyetlen csapással még attól a szerény rekompenzációtól is elüttetnek, amelyhez mindenkinek joga van ebben az országban. A polgárságnak kell követelnie, hogy tisztviselőit ilyen csúf módon ki ne lehessen nullázni és a főváros közgyülésének tüntető módon kell tiltakoznia a mód ellen, ahogyan a kormány játékos kedvében meg akarja csufolni Budapest székesfővárost.

A telekspekuláció ellen.

Hetekkel ezelőtt jelentettük, hogy *Harrer* Ferenc tanácsnok, a városépitési ügyosztály vezetője, nevezetes reformra készül: megakadályozni iparkodik egyszersmindenkorra a telekspekulációt, ugy hogya jövőben a főváros csakis azzal a telekkönyvi korlátozással ád el telket, hogy amennyiben a vevő a telket később másnak adja el, ugy a fővárosnak fizetett és az uj vevőtől kapott vételár közötti differenciát a fővárossal megosztani tartozik. A kisajátitási albizottságban négy ülést foglalt le ez a tárgy: voltak, akik elvi okokból ellnezték, mert attól féltek, hogy a gyárosok Budapesten kivül fognak ezentul telepeket létesiteni; de *Harrer* tanácsnoknak végül is sikerült megdönteni az ellenérveket, ugy hogy az előterjesztést elfogadták s azt a pénzügyi bizottság 24-iki ülésén tárgyalják. Az előterjesztés változatlan elfogadása annál biztosabb, minthogy a gyáriparosok hivatalos testülete, a Gyosz., — bár hivatalosan nem foglalt állást — maga is üdvösnek tartja az eszmét és szintén azon a véleményen van, hogy a főváros nem tartozik támogatni a telekspekulációt, st mindent el kell követni ellene.

A Vérhalom-utca megnyitása.

Panaszok érkeztek a *Fővárosi Hirlap*-hoz, hogy a tanács nem nyitja meg a Rózsadombon levő *Vérhalom-utcát*, holott annak mgnyitásához sok érdek füződik. *Fock* Ede tanácsnokhoz, az ut- és csatornaépitési ügyosztály vezetőjéhez fordultunk, aki kijelentette, hogy a Vérhalom-utca csatornázása teljesen készen van és igy ez nem lehet ok a megnyitás elhalasztására. *Harrer* Ferenc dr. tanácsnok, a városépitési ügyosztály vezetője viszont a következő kijelentést tette:

— Ami aVérhalom-utcai speciális esetet illeti, ugy emlékszem, ennek az utcának egy része meg van nyitva. De nemis fontos a speciális eset, mert e tekintetben általános elv vezet bennünket. Ez az elv pedig az, hogy a főváros a kültelkeken kisajátitás utján nem nyit utcákat, itt a telektulajdonosok hivatása, hogy telkeikből utcát hasitsanak ki, vagy megegyezés utján maguk között intézzék el a dolgot.

Bécs százmilliós kölcsöne.

Bécs várost az 1914 julius 18-iki törvény meghatalmazta arra, hogy beruházási célokra 375 millió korona kölcsönt vegyen föl. Ennek a törvénynek az alapján most veszi föl az első 100 millió koronás részletet, még pedig öt esztendős 5 és fél százalékos pénztári jegyek alakjában. A kölcsönt a Länderbank vezetése alatt a hét bécsi nagybankból álló konzorcium veszi át. A pénztári jegyeket 5 és fél százalékos féléves részletekben kamatozó szelvényekkel bocsátják ki a belföldön. A bankok 94 és fél százalékos árfolyamon veszik át a pénztári jegyeket. Ha a kibocsátási ár 96 és fél százaléknál magasabb lesz, akkor a többletnek a fele a városé. A bankok az uj pénztári jegyeket 97 százalékon akarják kibocsátani és igy a város 94 és háromnegyedes százalékos árat, vagyis effektiv 94 és háromnegyed millió koronát kap, amiért 1921 március 21-ikén 100 millió koronát kell visszafizetnie. A város a kölcsönösszegből juniusban 20 milliót, októberben 30 milliót kap, a többit 1917 elején, de nem január hónapban fizetik a bankok. Időközben a bankok 4 százalék kamatot téritenek meg a városnak.

Megnyilik a Barokaldi-aréna.

A városliget évtizedek óta legnépszerübb szórakozóhelye, a budapesti gyermekek és a polgári közönség legvidámabb nyári mulatója, a *Barokaldi-aréna* e hó 22-én megnyilik. Uj tulajdonosok költöztek bele, az ország határán messze tul is hirneves *Henry-cirkusz*, amely néhány év előtt már vendégszerepelt a fővárosban és akkor az elismerés és népszerüség böven kijutott neki. Világvárosi, nagyszabásu programmal kezdi meg uj otthonában előadásait a Henry-cirkusz, amelynek állandó törekvése az lesz, hogy a közönség legkényesebb igényeit is kielégitse.

Family Hotel-t,

Heltay Jenőnek ezt a ragyogó tollal megirt, kitünő humoros regényét adja 24 fillérért a *Milliók Könyve* legujabb száma. Kapható mindenütt. A Milliók Könyve előfizetési ára: félévre (13 regény) 3.20 korona, egész évre (26 regény) 6 korona. Milliók Könyve kiadóhivatala. Budapest, VI., Andrássy-ut 16.

Kössön
hadibiztositást
az Auguszta gyors-segélyalap hadibiztositásiosztályánál
Budapest, Vilmos császár-ut 72. sz.
Felvilágositást ad az igazgatóság. **Tel. 118-44.**

A TŐKE

Háborus nyereségek.

A háboru gazdasági evolúciójának egyik legjellegzetesebb tünete az a páratlan konjunktura, mely különösen a hadseregszállitással kapcsolatos iparágakban nyilvánult meg. Egyes iparvállalatok háborus mérlegei valósággal fantasztikus nyereségeket mutatnak ki. Vannak társaságok, melyek 1915-ben egész részvénytőkéjüket megkeresték. Az csak természetes, hogy az uj adóalapok kutatásánál a kormányok figyelme első sorban ezekre az óriási háborus nyereségekre terelődött, melyek ma már csaknem az összes európai államokban törvényhozás tárgyát képezik.

Az általános szempont mindenütt az volt, hogy a háboru senki részére se lehet alkalom arra, hogy a rendesnél nagyobb hasznot biztositson magának. Ennek a felfogásnak adott kifejezést *Helfferich*, a német birodalom pénzügyminisztere is, amidön a háborus nyereségek megadóztatásáról szóló törvényjavaslat benyujtásánál azt mondotta , hogy nem lehet türni, hogy a háboru bárkire nézve is konjunktura legyen. Egyes német közgazdászok arra az álláspontra helyezkedtek, hogy jogtalan minden olyan háborus nyereség, mely az illető hadseregszállitásnál megforgatott készpénz 10 százalékát meghaladja. A porosz kereskedelmi miniszter pedig arra az ellenvetésre, hogy aki sokat kockáztat, annak sokat is kell keresnie, azt válaszolta, hogy ez a felfogás erkölcstelen, mely a háboru tényének egyenesen ellene mond.

A háborus nyereségeket ma már csaknem az összes hadviselő államokban megadóztatták, illetve törvényes intézkedéseket tettek arra nézve, hogy ezek a nyereségek a megadóztatás alól kivonhatók ne legyenek. Mindenütt tért hóditott az az elv, hogy azok, akik a háboruból fokozott hasznot huznak, a növekedő állami kiadások fedezésére fokozottabb mérvben vétessenek igénybe. — Angliában a háborus nyereségekre 50 százalékos adót vetettek. Ujabban a kormány törvényjavaslatot terjesztett elő, mellyel ez az adó 75 százalékra fog felemeltetni. Franciaországban a háborus nyereségek adója progressziv skála szerint 5 százaléktól 30 százalékig emelkedik. Oroszországban 20—25 százalékos adó rovatott ki az 1915. évre a részvénytársaságok ama jövedelmei után, melyek az alaptőke 3 százalékát meghaladják. Olaszországban királyi rendelettel megtiltották, hogy a részvénytársaságok 8 százaléknál nagyobb osztalékot fizethessenek. A 8 százalékon felüli nyereség 10 százalékos adóval sujtatik. A németországi Kriegsgewinnsteuer progressziv alapon 35 százalékra emelkedik.

Nálunk a háborus nyereségek megadóztatására konkrét intézkedések még egyáltalán nem történtek. A kormány mindössze annyit tett, hogy rendeletet adott ki, melyben kimondotta, hogy a részvénytársaságok a háborut megelőző három év átlagánál nagyobb osztalékot nem fizethetnek. Ezzel a társaságokat tehát arra szoritotta, hogy nagyobb összegeket helyezzenek tartalékba, amelyek aztán esetleg külön megadóztatás alapját fogják képezni. Csakhogy egyes vállalatok ezt a rendeletet ugy játszották ki, hogy még a mérleg publikálása előtt a részvénytőkét felemelték, aminek következtében természetesen a kimutatott nyereség százalékaránya kisebb lett. Németországban az ilyen kisérleteket kormányrendelettel hiusitották meg. Ott a társaságokat törvénnyel arra is kötelezték, hogy az 1915. évi nyereség 50 százalékát a háborus megadóztatásra tartalékba helyezzék.

Nem ismerjük a kormány terveit a háborus nyereségek megadóztatása tekintetében . Azt se tudjuk még, hogy ez az adó milyen skála szerint fog megállapittatni. Egyet azonban tudunk, és ez az, hogy az államnak reá kell tennie a kezét azoknak az óriási nyereségeknek egy részére, amelyet egyes vállalatok a háborus konjunktura következtében elértek. Erkölcsi és jogi szempontok követelik, hogy ezek a nyereségek a fokozott megadóztatás alól ki ne vonassanak.

Malmok, cukorgyárak, bőrgyárak, vasgyárak, szeszgyárak, cipőgyárak, textilgyárak stb. 20, 30, sőt 50 százalékos nyereségeket mutatnak ki. Mindez bizonyitja, hogy egyes ipari termékek drágitása nem kényszerü szükségből, hanem egyenesen a részvényesek érdekéből történik. Ennek a gazdasági életre nézve káros törekvésnek csak ugy lehet utját vágni, ha az állam a háborus nyereségtöbbletnek a kincstár javára való konfiskációját, vagy pedig legalább 50 százalékos megadóztatását mondja ki. Nemcsak államfinánciális, de etikai szempontok is szükségessé teszik, hogy azok, akiknek a háboruban jól megy és abból előnyöket és hasznot huznak, a közterhek viselésére is fokozottabb mértékben vétessenek igénybe.

Tisztviselők szövetsége.

A legnagyobb és legkomolyabb tisztviselőszervezetek jelentik, hogy semmi közük a „Tisztviselők Szövetsége" cimü uj alakuláshoz, amelyet *Czövek* Jenő fundált ki. A tiltakozás magyarázata az, hogy a „Tisztviselők Szövetsége" — minden valószinüség szerint — megtámasztása akar lenni uj cégtáblával a „Tisztviselők biztositó intézete r.-t."-nak, a melyet *Czövek* Jenő 1913-ban alapitott az „Országos Községi Bank" segitségével, 400.000 korona alaptőkével a tisztviselők *biztositási igényeinek kielégitésére* és főleg családi pótlékkal fedezett biztositások kötésére. Minden üzlet tisztességes, ha tisztességes —, de kimondottan üzlet legyen és ne altruisztikus, szociális szervezet, mert ez viszont sohse szabad, hogy üzlet legyen. Czövek Jenő és társai csináljanak biztositó üzletet és boldoguljanak, ha tudnak, de ne csináljanak „Tisztviselő Szövetséget", mert ez a cégér nem lehet assecurálási márka. — *Lukács* György dr. v. b. t. t. pedig — aki egyik legkiválóbb, legtiszteletreméltóbb embere a magyar közéletnek és a kinek nemes buzgósága valóban csak jobb ügyekhez méltó, irjon gyorsan, lehetőleg express egy rövid bucsulevelet a „Szövetség"-nek.

Az Adria szubvenciója.

A *Fővárosi Hirlap* már ismételten rámutatott arra a jogtalan haszonra, melyet az Adria tengerhajózási részvénytársaság azáltal élvez, hogy a horribilis állami szubvenciót a járatok szünetelése dacára is fölveszi. Erre a viszásságra hivja fel a figyelmet a bécsi „Der Kapitalist" is, mely legutóbbi számában azt irja, hogy mig az osztrák szubvencionált hajóstársaságok államsegélyei a háboru alatt nem folyósittatnak, addig a magyar társaságok a szubvenciót megkapják, dacára annak, hogy szénben és zsoldokban óriási megtakaritásokat eszközölnek.

A Hitelbank hadiadománya.

A *Magyar Általános Hitelbank* igazgatósága elhatározta, hogy a részvényesek idei közgyülésének javasolni fogja, hogy az intézet a hadi rokkantak segitésére rendkivüli adományképen *egy millió koronát* folyósitson. A Hitelbanknak ez az óriási áldozatkészsége méltó ahhoz a kiváló pozicióhoz, melyet ez az intézet az ország közgazdasági életében elfoglal. Tudtunkkal ez a legnagyobb adomány melyet nálunk hadi jótékonysági célokra egy összegben juttattak. ,

Előléptetés a Hitelbanknál.

A *Magyar általános hitelbank* igazgatósága *Engel* Emilt cégvezetővé, *Bán* Tibort, *Loránt* Ernőt és *Forgács* Józsefet az intézet titkáraivá, *Csillag* Imrét felügyelővé nevezte ki.

A fakitermelés előmozditása.

Tudvalevő, hogy a kormány a főváros tüzifaszükségletének biztositása érdekében a fatermelők részére jelentős kedvezéseket biztositott. Ezeket a kedvezéseket — mint az *Az Ujság* jelenti — a kormány ujabban kiterjesztette *más városok és közintézmények szükségletére*, továbbá *vasutak és bányavállalatok talpfa, illetve bányafa-szükségletének biztositása érdekében is.*

Beszámolók és közgyülések.

Hitelbank.

A *Magyar általános hitelbank* 1915. évi mérlege a 2,528.186 K (1914-ben 1,150.098K) áthozat betudásával és a hadi rokkantak segélyezésére rendkivüli adomány cimén beállitott 1,000.000 K levonása után *14,8889.284 K tiszta nyereséget* tüntet fel, az előző évi 12,903.529 K-val szemben. Az igazgatóság a március 18-án tartandó közgyülésnek inditványozni fogja, hogy osztalékul *45 K = 11 és egynegyed százalék* (tavaly 38 K = 9 és fél százalék) fizettessék ki, továbbá hogy — ugy mint a mult évben — a rendes tartalékalap javadalmazására 1,000.000 K, az intézeti székház értékleirására 1,000.000 korona fordittassék és 3,053.174 korona uj számlára vitessék át. A kamatbevételek 12,012.642 K-ról 12,691.557 K-ra emelkedtek, amiben része van annak, hogy a hadikölcsön jegyzések céljaira elvont összegek dacára a betétek 58,587.414 K-ról 94,036.561 K-ra és a hitelezők tétele 385,021.110 K-ról 673.568.086 K-ra emelkedtek, ugy hogy e cimeken a bank most már 768 millió K-t kezel.

Fabank.

A *Magyar Fakereskedők Hitelintézete r.-t.* vasárnap megtartott tizedik rendes közgyülésén az igazgatóság által előterjesztett összes inditványok egyhangulag elfogadtattak. A 36. számu szelvény folyó hó 13-tól kezdődleg kerül beváltásra. A közgyülés az alaptőkének 20.000 darab uj részvény kibocsájtásával *10 millió koronára való felemelését határozta el.* Tizezer darab uj részvényre az elővételi jog az eddigi részvénybirtokosoknak biztosittatik aképpen, hogy minden három darab régi részvényre egy uj részvény 230 korona árfolyamon átvehető, mig a többi 10.000 darab részvény szabad uton eladható. Az uj részvények az 1916. év jövedelmében már részesednek, mihez képest e hó 15—24-ike között eszközlendő befizetés alkalmával az ez évi január 1-től számitandó kamat is befizetendő. Az eddigi felügyelőbizottsági tagok ujból megválasztattak, uj tagul *Missák* Henriket választották meg.

Schlick-Nicholson.

A *Schlick—Nicholson gép-, waggon- és hajógyár r.-t.* igazgatósága legutóbb tartott ülésén megállapitotta az 1915. évi mérleget, mely 1,568.420.09 K eredménnyel záruI; ebből 450.000 K értékcsökkenés és 376.062.07 K kétes követelések leirása után *742.358.02 K tiszta nyereség* marad az előző évi 4986 K 26 fillérrel szemben. Az igazgatóság a folyó hó 30-án megtartandó közgyülésen *10 K osztalék fizetését* fogja inditványozni. Ezenkivül a rendes tartalékalapot 50.000 K-val javadalmazza és 205.122.22 K-t visz át az uj esztendőre. Az igazgatóság továbbá *Jünker* Géza cégvezetőt aligazgatóvá, *Kunvári* Menyhért főmérnököt cégvezetővé és *Kunitzer* Alfréd főtisztviselőt igazgatósági titkárrá nevezte ki.

Tisztviselők takarékpénztára.

A *Magyar Tisztviselők Takarékpénztára Rt.* e hó 9-én tartotta meg ezévi rendes közgyülését *Tabódy* József miniszteri tanácsos elnökletével. *Keleti* Lajos vezérigazgató terjesztette elő az igazgatóság jelentését, mely szerint az intézet az 1915. üzletévben 1,415.000 korona bruttó nyereséget ért el, az előző évi 1,323.000 koronával szemben. A takarékpénztárnak egyetlen visszleszámitolt váltója vagy engedményezett kölcsöne sincs. Elnök ismertette *a biztositó intézet alapitása* tárgyában benyujtott inditványt. *Lakos* Gyula kir. főmérnök és *Lukács* István kulturfőmérnök javaslatára kimondotta a közgyülés, hogy az ország gócpontjain a helyi részvényesek tömöritésével képviseleteket állit fel és szerves blokkot szervez a Magyar Tisztviselők Takarékpénztára és biztositó intézetének fejlődése érdekében.

Lipótvárosi takarékpénztár.

A *Lipótvárosi Takarékpénztár rt.* a napokban tartotta rendes közgyülését. Az igazgatóság jelentéséből kiemeljük, hogy az intézetnél elhelyezett betétállomány a mult évben több mint 1,000.000 koronával növekedett. A közgyülés az igazgatóság javaslatait egyhangulag elfogadta és elhatározta, hogy a 458.942 koronát tevő nyereségből 320.000 koronát fordit az esedékes szelvényeknek nyolc koronával való beváltására.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.

A kiadásért felelős: Dacsó Emil.

Merkantil nyomda. Havas és Lehner.

ROYAL

Nagyszálloda Budapesten.

Elsörangu konyha, mérsékelt árak. Ebéd teriték 4 50, vacsora teriték 5.50 korona. Színházak után friss vacsora. Zene.

VÁRADY GYULA, igazgató.

NEMZETI (Royal) ORFEUM

Minden este 8 órakor háborus, csütörtök d. u. olcsó, vasár és ünnepnap du. mérsékelt helyárakkal a páratlan márciusi müsor

„A milliomos néger"

magyar moziszkeccs énekkel és tánccal

Carli Nageimüller

azonkivül még 20 uj szinházi varieté-attrakció

ODEON MOZI

Rottenbiller-u. 37., Király-utca mellett.

A milliomos találmány

amerikai detektiv történet 4 felvonásban.

A Nordisk Films Co. ujdonsága:

A koldus hercegnő

Dráma négy felvonásban.

Az előadások délután négy órakor kezdődnek. Kitünő nyolc tagu zenekar.

Hetenkint háromszor: Hétfőn, szerdán és pénteken müsorváltozás.

Mozgó-képpalota **OMNIA** József-körut 31. sz.

Kizárólagos joggal!

PROTEA II.

Szenzációs detektiv történet 4 részben.

Az előadások kezdete hétköznap: du. 4, 6, 8 és 10 órakor, vasárnap du. fél 4, fél 6, 7 fél 9 és 10 órakor. — Jegyelővétel: A Hirsch-féle nagytőzsdében VI., Andrássy-ut 19, és az Omniában 10—fél 1-ig és du. 3 órától.

Grünfeld Miksa

Likörgyára: Budapest, VII., Szövetség-u. 9.

Telefon: József 15—45.

Sörraktára: Budapest, VII., Munkás-utca 3.

Telefon: 24—89.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a Müncheni „Kindlbräu" magyar. vezérképviselete

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványvíz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

HENRY-ARENA

(BAROKALDI VÁROSLIGET)

1916. március hó 22-étől naponta d. u. fél 4 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. 3 órától

folytatólagos előadások

Minden előadásban fellépte csakis elsőrangu müvésznőknek és müvészeknek.

Szenzáció! **AEROSTAR** Szenzáció! **tornászat a repülögépen**

Legjobb bóhócok, augusztok bohózatos jelenetekkel.

Nagy müsor! Kis árak!

Telefon 167-25 **TÉLIKERT** Telefon 167-25

Ezelőtt: JARDIN d'HIVER

VI., Nagymező-utca 22—24.

Kezdete minden este fél 9 órakor

2 **2**-ségtelenül szenzációs sláger !

Georg Bauer

a fenomenális humorista és improvizátor és a

8 Germania

a világ legkáprázatosabb ének- és táncegyüttese.

APOLLO

a ROYAL-SZÁLLÓ épületében

A legelőkelőbb fővárosi mozgóképszinház

Előadások: 5, ½8 és 10 órakor, ünnepnapon: 4, 6, 8 és 10 órakor. — Jegyelővétel: délelőtt 11-től 1-ig és délután 3 órától.

Kelme occasiók!

120 cm. széles reklám kelmék, ruha, pongyola és kosztümökre métere 1.95, 2.50, 2.90, 3.35, 4.50, schottisch kelmék 3.90, divatos nyomott barchetek 1.40, 1.80

Gólya áruház

VI., Nagymező-utca 12. és IV., Dámház-körut 16. sz

SINGER

családi varrógépek

a legtökéletesebbek!

Csakis cégünk üzleteiben v. azok ügynökei utján vásároljuk

Singer Co. varrógép részvény-társaság

Budapest: IV. Semmelweis-u. 14. — VIII. Rákóczi-ut 39. VIII. Baross-utca 77. — II. Corvin-tér 1. — X. Liget-tér 2. VI. Andrássy-ut 28. — V. Lipót-körut 22.

MELOCCO PÉTER

cementbeton épitési vállalkozó

Budapest, Központi iroda: Nagymező-utca 51.

Telefon 166—52.

Vasbeton és betonépitkezések Városok csatornázása és ipari viztelenitése.

Mozzaik, terazzo, keramit, mettlachilapok és fayence (csempe) burkolatok.

A MILLIÓK KÖNYVE
EDDIG MEGJELENT SZÁMAI:

Herczeg F.: A láp virága / Szomaházy I.: Mesék az irógépről / Farkas Pál: Egy önkéntes naplója / Doyle: Az üldöző / Mikszáth: Galamb a kalitkában / Pemberton: A kronstadti kém / Heltai Jenő: Family-Hotel

EGY TELJES REGÉNY ÁRA **24** FILLÉR

A

MILLIÓK KÖNYVE

LEGUJABB SZÁMA A FAMILY-HOTEL IRTA: HELTAI JENŐ
ÁRA 24 FILLÉR

A Milliók Könyve előfizetési ára: félévre (13 regény) 3 K 20 fillér
egész évre (26 regény) 6.— K

A MILLIÓK KÖNYVE KIADÓHIVATALA
Budapest VI. Andrássy-út 16

Erdélyi

osztr. császári és magyar királyi udvari fényképész és a német császár és porosz király Ő Felségének udvari szállitója

BUDAPEST, VI.,
Semmelweis-u. 2.
(Kossuth Lajos-utca sarkán.)

Művészi kivitelü nagyitások. Aquarell- és olajképek bármely fénykép után

Felvételek minden időben

M. Á. G.

Repülőgép motorok
Teher-autók
Autobuszok.

MAGYAR ÁLTALÁNOS GÉPGYÁR R.-T.
BUDAPEST,
VÁCI-UT 141

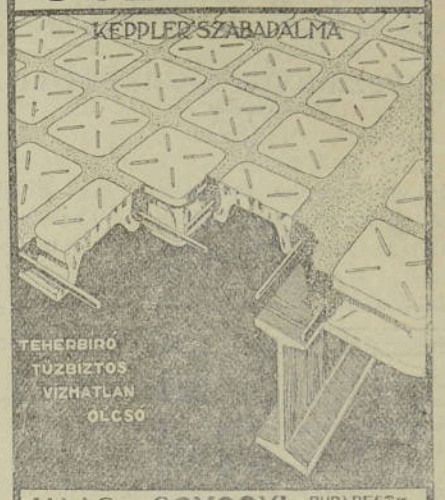
Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza

Budapest,
IV., Kossuth Lajos-utca 9.

ÜVEGBETON

KEPPLER SZABADALMA

HAAS ÉS SOMOGYI BUDAPEST VI. FRANGEPÁN U. 7

SPECIALIS ÜVEG- VASSZERKEZETEK GYÁRA LUXFER PRISM-CLUB
Képviseletek: Wien, Berlin, Bukarest, Konstantinopel

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-építési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Eternit

Javításmentes tetőfedések és falburkolások

Csak akkor valódi, ha minden lapon az Eternit törvényileg védett szövedjegy dombornyomásban látható.

ETERNIT-MŰVEK MATTSCHEK LAJOS BUDAPEST VI. ANDRÁSSY-ÚT 33. GYÁR: NYERGESÚJFALU.

KÉRJEN MINTÁT ÉS ÁRJEGYZÉKET.

Tőke György

építési vállalkozó
vállal kőműves és ácsmunkákat.
TELEFON 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78.
Városi iroda: Ujpesti-rakpart 5., I. em. 8.

A világhirnek örvendő
„BÉBÉ"
márkáju alpesi sürített
teljes-tej
mindenütt kapható.
Nagybani árusitás:
Magyar Füszerkereskedők bevásárlási rt.
Budapest,
V., Arany János-u. 31.

Bründl János

cs. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellöztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.
Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

= MARTA =

Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK
Gyár: Aradon.
Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 Pesten (ezelőtt Drascha) Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

KAIZMAREK és TÁRSA R.T. MÉRNÖKÖK

BUDAPEST, V. UJPESTI RAKPART 5. TELEFON 152-07.

Freissler Antal

csász. és kir. udvari felvonógyár.

Lift. Gyárt: Személy- és teher-felvonókat :: :: Speciálitás: Freissler ‚Express-Auto-lift' villamos gombnyomásu kor- :: mányzással. :: Lift.

Bpest, Horn Ede-u. 4. (volt Dávid-u. 2.)

Thiergärtner és Stöhr

részvénytársaság
Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.
Telefon: 129—45.
Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák. Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk
Budafoki-ut 9-11 sz. alatt
levő elegáns műtermeink megtekintését

WALLA JÓZSEF

cementáru-gyár részv.-társ.

Mozaiklap-, mükö- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —

Iroda kizárólag
Budapest, VII., Gizela-ut 38.
Alapittatott 1878-ban. Telefon 89-90, 80-60, 161-76, 191-14

Sózott
tengeri halat
háztartások, kórházak és katonaság részére
olajszardiniát
1/2 1/4 1/5 1/8
HERINGET
4/500 5/600 7/800 nagyságban
halkonzerveket
szállit a
Magyar Halkonzervgyár és Halkereskedelmi R.-T.
Welleminsky és Gottlieb
Budapest, VI., Vágány-u. 12.
Telefon 49-71 és 52-44.

3 S 20/39

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. március hó 22-én — 12. szám

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

No lám,

minő kedves hajtás nőtt a humor fáján a hadi idők szomoru kertjében. A belügyminiszter megengedi, hogy a főváros tisztviselői leüljenek a teritett asztalhoz s megengedi, hogy kinyissák a konyha ajtaját, megengedi, hogy pecsenyés tálakkal a pincérhad végigságuldjon a nagy ebédlőn s a nyáladzásig éhesek mellett elhaladva, a párolgó hadi ételt átvigyék a szomszédos terembe, amelynek előlegterem a neve. Az éheseknek szánt pótlék-falatok igy válnak táplálékává régelhagyott szobának, amelynek ablakába beilleszkednek kirakatdisznek. Lássa minden arra járó, hogy van szive a belügyminiszternek s megadja, a mit a főváros kért tőle alkalmazottainak, de más rendeltetéssel adja. Kölcsönt törleszt általa: ne mondják, hogy smucig, mikor ez az éhező rend enni kér. Ezt a módszert, jó magyar szóval kölcsön-blokád rendszernek nevezhetném, mert benne foglaltatik a blokádnak minden ismertetője. A drágasági pótlék nagy hajója kiterjeszti vitorláit, lassu járással himbál a kikötőhöz, ahol éhező osztagok várják imádságos áhitattal, boldogan, s már-már partnoz ér, amikor eléje vezénylik az előleg torpedózuzót és a kölcsönhajó, tisztelgésre feszitve lobogóit, drága szállitmányát átdaruzza az előleghajóra.

Csak a háboru nagy periskopján át szemlélve áll ez az átutaló belügymniszteri rendelet a humornak a magaslatán. A megforditott látcső széles üvegén, amely messzi távolba veti az alakot s az óriást törpévé zsugoritja, a belügyminiszteri döntés, mintha azt célozná, hogy a főváros alkalmazottait le akarja szoktatni az evésről. Azt teszi, amit az adomabeli férj, aki igy kedveskedett a hitvesének:

— Zálikám, rávésettem az arcképedet a pipámra, mert le akarok szokni a dohányzásról.

A törvényhatóság és maga a törvényhozás kimondottan a második háborus esztendőnek engedélyezte a főváros alkalmazottainak szánt négymilliót. Apró kavics ez is a koplalás nagy tengerében. A háboru első évében adott előleget már rég elsodorta a nagy áradás és a korgó gyomrok koncertje már ennek az esztendőnek tisztelgett. Ez az esztendő már nem emlékszik a tegnapi tuzokra. Megemésztette. A holnapi veréb számára intonál s a tányérozó mester ma bókol a pacalos bolt előtt. A mult deficites költségvetése lezáródott. Sulyos deficittel. Ma van szüksége patikaszerre, élelemre a főváros alkalmazottainak. Ma rohan patikába, a henteshez. Fut lélekszakadva, mert sulyos betege van, mert kenyér után hápognak a gyermekei. Ma kell neki a szállás, hogy otthona legyen, ma kell neki a fa, a szén, a cipő, a ruha és munkájához az erő. És amikor tele buval-bajjal a feje, mikor szájaszéléig ér a drágaság árja, amikor már alig-alig hápog, a kormány partjáról feléje lobogtatja a régi számlát a belügyminiszter ur és ahelyett, hogy mentőkötelet dobna, ezt kiáltja feléje:

— Mielőtt megful, fizesse meg a régi tartozását.

Fullánkok

A záróra

kitünően beütött, az első éjszakától fogva simán lépett életbe. Ebből nemcsak a pesti közönség kényszerü fegyelmezettségére lehet következtetni, de arra is, hogy a záróra helyes és szükséges intézmény, amelyet a békeidőben is fenn kellene tartani. De a kormány fokozotabb ellenőrzése, ugy látszik, nem tetszik a tanácsnak. Mert ugyanakkor, amikor a záróórát behozták, a tanács ugy intézkedett, hogy a mulatóknak tüzrendészeti szempontból való ellenőrzése a háboru alatt elmaradhat. Ez pedig nagy bajnak, nagy szerencsétlenségnek lehet a forrása, mert a tüznek nincs tudomása a záróráról és ha tizenkettőkor kiüt, egy órán tul is tarthat.

*

A tisztviselők

tehát drágasági pótlék helyett adósságelengedést, tehermérséklést kapnak. Nevetni kellene rajta, ha nem volna olyan mélységesen szomoru: ám próbálja meg a miniszter ur, hogyan lehet adósságelengedésből lakást fizetni, kenyeret venni. Amig a leirat hiteles szövege nem került nyilvánosságra, káromkodásra nyiltak a városházi ajkak; ám a leiratnak az a passzusa, amelyben a miniszter kimutatást kér a tavaly felvett fizetési előlegről, a káromkodást, a bosszankodást megdöbbenéssé formálja. Mert kitünik ebből, hogy a miniszter tökéletes tájékozatlansággal bocsájtotta ki rendeletét, nyilván abban a naiv hitben élt, hogy a főváros tisztviselői tőkepénzesek, akiknek csak csekély mellékjövedelmük a fizetés s akik nem szorultak rá a fizetési előlegre. Egészen bizonyos, hogy a miniszter megyőződése szerint csak kivételesen, csak néhányan vették fel az előleget, holott a szomoru, de érthető tény az, hogy alig van tisztviselő, aki kapva nem kapott volna tavaly az előleg után. A miniszter tehát sulyosan tévedett és bárha tévedni emberi dolog, az, amit a főváros tisztviselőivel tettek, még sem nevezhető emberi dolognak.

*

A bérkocsisok

ismét emelő tendenciát árulnak el. Ezuttal harmadszor, vagy negyedszer kérik, hogy a közgyülés könyörüljön meg rajtuk és járuljon hozzá a közönségnek még alaposabb megsarcolásához. A korábbi emelések indoka ugyan megszünt, mert a takarmányhiányon némiképpen enyhitett a főváros. De ettől eltekintve, a tisztelt bérkocsis urak a legutolsó kategóriájába tartoznak az árdrágitóknak. Mert az élelmiszerdrágitók, a cipőuzsorások és egyéb uzsorások legalább árut adnak a drága pénzért. A bérkocsisok ellenben egyik oldalon emelik a tarifát, a másikon pedig redukálják az üzemüket. Kocsihiány és kocsidrágaság: ezt a forditott arányt nem kell lelkesedésel üdvözölni.

*

Nem váltják meg a fogaskereküt

Tiz év mulva átháramlik a városra.

Budapestnek a kommunális ügyek iránt érdeklődő körei tudták, hogy a főváros már a legközelebbi időben meg fogja váltani a svábhegyi fogaskereküt. Nyilatkozatok hangzottak el ebben a tárgyban a közlekedési bizottságban is és a kérdés megoldására már fix időpontot is emlegettek. Most azonban a *Fővárosi Hirlap* arról értesül, hogy a *főváros belátható időn belül nem gondol a fogaskerekü megváltására, hanem megvárja, mig 1926-ban a főváros tulajdonába jut.*

A székesfőváros 1916. évi költségvetését kisérő tanácsi évi jelentésben még szóról-szóra ezeket a sorokat találjuk:

„Továbbá is napirenden tartjuk *a svábhegyi fogaskerekü vasut megváltásának kérdését,* amellyel ezidő szerint annál is inkább foglalkozunk, mert mindegyre sürübb és jogos panaszok merülnek föl a vasut és berendezéseinek fogyatékossága és teljesen elhasznált állapota miatt. Remélhetően már a közel jövőben alkalmunk lesz, hogy *a vasut megváltásának ügyében konkrét előterjesztést tehessünk* és pedig oly megoldás iránt, amely előreláth tóan nemcsak a főváros pénzügyi érdekeit fogja kielégiteni, hanem különösen általános közlekedési szempontokból fogja kielégiteni.'

Az évi jelentés még igy hangzott, azóta azonban olyan körülmények játszottak közre, amelyek meggyőzték a közlekedési ügyosztályt, hogy a fogaskerekü megváltását, bármely elsőrendü közlekedési érdekek sürgetik is azt, egyelőre nem lehet keresztülvinni. Megkérdeztük *Rényi* Dezső dr. tanácsnokot, hogy mi vezette a fővárost erre az uj álláspontra? A tanácsnok a következőket mondta a *Fővárosi Hirlap* munkatársának:

— Ne beszéljünk megváltásról, hanem csak megoldásról. Nem azt mondom ezzel, hogy ki volna zárva a megváltás lehetősége, de minden ok arra kényszerit bennünket, hogy ne váltsuk meg a fogaskerekü öreg rekvizitumait.

— Mi kitudjuk várni az 1926. évet. Nem mondom, ha a fővárosnak nagy beruházási költségek állanának rendelkezésére, akkor lehetne a dologról beszélni. A mai pénzügyi viszonyok között azonban — hozzátéve a háborus állapotokat és munkásviszonyokat, — a megváltás és az ujjáépités költségeit nem lehetne kibirni.

— Megoldásról és nem megváltásról kell tehát beszélni. A megoldási tervek során is kutba esett az egyik. Most más megoldást keresünk. A megváltásról már csak azért sem lehet szó, mert *2—3 milliót nem adhatunk a fogaskerekü rozoga, öreg, tönkrement fölszereléséért.* Itt nem állanának azonban még meg a kiadások, mert még sokkal több millióba kerülne a fogaskerekü modernné tétele.

— Uj alépitmények, uj magasépitkezés kellene. A kivénhedt lokomotivok helyett villamos üzemet kellene berendezni és belekapcsolni az egészet a közuti forgalomba. Igen nagy összegeket emésztene föl ez a hatalmas átalakulás, amit a mai viszonyok között igen nehéz lenne végrehajtani. Ilyenformán a fogaskerekü megváltásáról aligha lehet beszélni, bár a környékbeli lakosság, a nyaralók és kirándulók szempontjából igen fontos dolog.

Botrányos állapotok

az Uj Szentjános-kórházban.

Laikus ember alig hinné, milyen borzalmas közegészségügyi állapotok uralkodnak ma Budapesten. Szemléltető példaképpen irjuk meg a következő esetet.

Mult héten *Irsai* Arthur főtörzsorvosnál, a balparti kórházak igazgatójánál, felvételre jelentkezett két hölgy. Az Uj Szent János-kórház nőgyógyászati pavillonjában akartak helyet kapni, mert szülés előtt állanak. Irsai tanár *Becker* József egyetemi tanárhoz, a nőgyógyászati osztály főorvosához utasította őket; el is mentek a tanárhoz, előadták a kérésüket, mire Becker tanár kissé brutálisan ugyan, de eléggé nem is méltányolható lelkiismeretességgel, dicséretes őszinteséggel a következőket jelentetete ki:

— *Ha minden áron meg akarnak halni, akkor csak feküdjenek be az Uj Szent Jánosba.*

Bővebb magyarázattal is szolgált a professzor a megdöbbent hölgyeknek. Azzal kezdte, hogy *Irsai* tanár nem merte a szemükbe mondani, bántotta szörnyen a dolog és ezért őt bizta meg a helyzet feltárásával. Az Uj Szent János-kórház nőgyógyászati osztályának összes orvosait elvitték és a főváros nem tudta ott tartani őket. Ennek az a következménye, hogy *csupa szigorló orvosnövendék ápolja a betegeket s az életbiztonság minimális.* Elmondotta *Becker* tanár, hogy számos szerencsétlenség történt már a háboru alatt a kórházban; *legutóbb is két nő meghalt a szülészeti osztályon, mert nem volt a szobájukban sem orvos, sem ápoló.* A botrányos állapotokra ismét felhivta a tanács figyelmét a kórházigazgató, a főváros tett is lépéseket a régi orvosi személyzet visszarendelése iránt, de *minden kisérlet hiábavalónak bizonyul,* holott a *Tauffer*-klinika, a *Bársony*-klinika és a *Bábaképző-intézet orvosi személyzete megmaradt.*

Elképzelhető, hogy a hölgyek ilyen körülmények között nem óhajtottak az Uj Szent János-kórházba jutni. De megdöbbentő, elkeseritő perspektivát tár fel ez az eset, kiderül belőle, hogy a főváros teljesen tehetetlenül kénytelen szemlélni a botrányos állapotokat s hogy a pesti ember élete Budapesten nem kevésbbé veszedelmes, mint a katonáké a frontokon. Lehetetlen dolog, hogy Budapest tanácsának kérését semmibe sem veszik s hogy a legelemibb óvintézkedéseknek nem tud hatályosságot szerezni a főváros.

Vandalizmus a közterekben.

Gyermekek és felnőttek pusztitják a nyilvános parkokat és ültetvényeket.

A Budapest-környéki agráriusok az utóbbi időben erősen panaszkodtak arról, hogy a főváros és pedig speciálisan az ut- és csatornaépitő ügyosztály, amelynek hatáskörébe a közterek és ligetek parkirozása is tartozik, magas árakon Budapestre csábitja a mezőgazdasági munkásokat. A gazdák szerint ezáltal a mezei munka esélyei kisebbednek és a főváros hazafiasságára apellálnak, hogy ne vonják el magasabb árigéretekkel a munkásokat.

Érdeklődtünk illetékes helyen a kérdésben, ahol a gazdák panaszát kellő értékre redukálták, ellenben megdöbbentő adatokat szolgáltattak a *Fővárosi Hirlap* munkatársának a budapesti közterek és ligetek parkjainak háborus viszonyaira és a budapesti közönség letargikus voltára vonatkozólag.

— A gazdák panasza — mondották — nem elvtálló, hiszen mi nem tettünk egyebet, mint amit minden évben: azokban a községekben, ahonnan munkásainkat állandóan kapjuk, fölszólitottuk a lakosságot, hogy 3.—, 3.40 korona napszám ellenében az idén is alkalmazni fogjuk őket. Ez igazán nem olyan nagy összeg, amivel a mezei munkának konkurrenciát csinálhatnánk. Ellenkezőleg, nekünk csinálnak konkurrenciát a gyárak, amelyek 5—6 korona napibért fizetnek. A vidéki munkások a mi fölszólitásunkra följönnek Budapestre, pár hét alatt megismerik a viszonyokat, és elpártolnak tőlünk a gyárakhoz. Különben is mostani munkáskeresésünk meglehetős negativ eredménnyel végződött. Más években ilyenkor 200—300 munkásunk van, az idén alig kaptunk 8—10-et. A városi parkok épségben tartására kaptunk a napokban 42 hadifoglyot, emellett azonban még mindig szükségünk van kertészsegédekre, tehát szakmunkásokra. Hogy ilyen szakmunkásokat kaphassunk, még a németországi lapokban is hirdetéseket tettünk közzé.

— Ha azonban már a budapesti parkokról van szó, igen komoly szavunk van a budapesti közönséghez, amely egyenesen olyannak látszik, mintha nem is tudná, hogy a mi sok szép és becses parkunk köztulajdon, hogy az tulajdonképen minden polgárnak gondozása alatt kellene, hogy álljon. Hogy a budapesti parkokkal, közterekkel és ligetekkel nem törődik a közönség, az már szinte nem is ujdonság, ellenben egyenesen megrovandó, hogy a rombolásnak, a pusztitásnak nálunk senki utját nem állja. A közönség nagyrészben maga is szivesen csen el néhány virágot és a gyermekek rombolását egyszerüen türi. Az utcai gyerekek romboló kedve a háboru alatt szinte kétségbeejtő módon fokozódott. A mozgósitás alatt egyes tereken katonák tanyáztak. Nem lehetett elkerülni, hogy a növényzet ezeken a helyeken tönkre ne menjen. Elképesztő volt azonban, ami azután történt. A gyerekek hozzáfogtak romboló munkáikhoz, vannak terek, ahol a fákat és bokrokat tövestől kitépték, a korlátokat kidöntötték. Mindezt helyrehozni rettenetes munka lesz, pláne munkások nélkül.

— De nem ez a legelszomoritóbb. Végre is a háboru szelét a gyerekek is megérezték, ők is háborut játszanak. Ha a Népoperát sürgősen meg nem nyitották volna, talán már annak sem lenne egyetlen ép ablaka sem. Öröket nem kapunk és ha néhány öregember vállalkozik is, három nap alatt ledobja a karszalagot, mert a gyerekek ellene is offenzivát kezdenek és az első este véres testtel fekszik ágyba.

— Béke idején nincs azonban az egész világon olyan város, mint Budapest, amely a *parkok őrzésére évi 35.000 koronát fordit.* Bécsben nincs egyetlen őr és az egész müvelt világon a közönség ingyen és lelkiismeretesen őrzi a parkokat. Mi kiépitettük a rózsadombi gyönyörü szerpentin utat, amelynek magas kőfalait pompás futónövénnyel akartuk disziteni. Évek óta ujra és ujra ültettük a növényeket, de mindhiába, mert kegyetlen kezekkel kitépik a földből. Az is szomoru látvány, hogy minden parkunkban a rózsákat valóságos szuró és vágó drótkeritésekkel kell a tolvajok elől óvni. Mezőrendőri kihágásokban százával kell elriasztó itéleteket hoznunk és még igy is megtörtént, hogy *egy méltóságos asszonyt kellett karácsonyfa lopásáért megbüntetni.*

— Pár év előtt a Köröndön és különösen a Népligetben az egyes fákat, cserjéket és növényeket emailozott névmutatókkal láttuk el. Rajta volt a növények latin és magyar neve. Sok ezer koronába került ez, amitől azt az eredményt is reméltük, hogy a pesti laikus közönségnek valóságos népmüvelő botanikus kertet csinálunk. Reméltük azt is, hogy ezzel is közelebb hozzuk a növényeket a pesti ember szivéhez. Előre sejtettük, hogy Budapesten nem lehet porcellán jelzőtáblákat állitani, mint az külföldön szokás. Emailból csináltattuk tehát és igy is az az elkeseritő dolog történt, hogy másfél esztendő után föl kellett szedetni az összes táblákat, mert a pesti gyerekek, ahelyett, hogy tanultak volna róluk, csuzlival valamennyit tönkrelövöldözték.

Ujjé, a ligetben nagyszerü . . .

Ismét tavaszodik a ligetben, a bokrokból zöld rügyek hajlanak elő, süt a nap, meleg van, az égen kék bárányfelhő olvad. A cukrászdák kinyiltak, a Gundelben már mázolják a kerti sátrak, az árnyékpaloták vaszoszlopait s a Gregoritsban fehérre teritett asztalok lesik a vendégeket. Éled a vurstli, a hintáslegényeken piros matrózing virit s a rengeteg házikó, bódé és sátor között össze-vissza recsegnek, nyikorognak a harmónikák.

De a liget idei tavasza másmilyen, mint a sok előző régi. Német és bolgár katonák jönnek karonfogva az uton, mögöttük két honvéd mankója kopog. Egyiknek a jobb, másiknak a ballába hiányzik. Ami a kopogó mankók helyén volt, ki tudja hol maradt az a testrész, talán valahol Lemberg vagy Ravaruszka körül veszett el tavaly, roham közben. Mind nevetnek, boldogok, fölülnek a barlangvasutra, körhintára, kicsit beleszédülnek a gyönyörüségbe, az élet melegitő örömébe, a tavaszba. És mosolyognak, egyik-másik fütyülget is, mert szép az élet fellábbal, mankóval a hón alatt is.

A tó már tele van hattyukkal, kényesen, fehéren fürdenek a napsugarakban. Gyerekek labdáznak, a még kopasz fejü fák alatt pápaszemes anyókák horgolnak.

A „tangó papagáj vadászat"-ban szól a zene, trombita harsog. Egy katona célba lő. Akkurátusan kifesziti a mellét, a puska agyát a vállához szoritja. A másik, fegyveres bajtársa biztatgatja:

— Szorijj, szorijj . . . namost ereszd el . . .

Sok a háborus, aktuális ujdonság is a ligetben. A „háborus játék" a legpajzánabb, mert a marsba osztott katonák itt célozgatnak először oroszra, szerbre. Nevetnek is sokat rajta. Egyikük sehogyse hajlandó a szerb figurára lőni.

— Nimet e, nem szerb.

— A fenét nimet, szerb e komám, nem látod a ruhájárul?

— Há csak azér nézem nimetnek, mer nem elég tépett a ruhája . . .

A Zeppelin is háborus találmány. Körhinta, de lovak és kocsik helyett drótokon lógó léghajókkal. Az egyik mozinak uj neve van. Vilmos császár-mozgó. A jövő héten nyilik meg. Két cukrászda közt van a legfurcsább háborus ujdonság:

Török mutatványok
Arábi csoport
Szudáni népfaj
Itt látható
Hü szövetségesünk

Egyik hü szövetségesünk, tüzet tud nyelni fájdalom nélkül, a másik törrel szurja keresztül az arcát, meg a szivét. A szövetséges hölgyek ellenben pompás táncokat lejtenek selyem bluzban, barnára meszelt, rossz kedvü s életunt ábrázattal, csörgő bádogcifrasággal a mellükön.

A cirkuszok udvarain erősen készülődnek. A Beketow falára már kiragasztották az uj plakátokat, hogy április közepén kezdődnek az előadások. A Henry-cirkusz előtt magyaráz a katonáknak a kis Móric, az éjszakák ismert szivarfiuja. A kis Móric Párisban volt azelőtt szivarosfiu, de artisták közé került és megtanult különféle büvészmutatványokat. A háboru kitörésekor hazajött, a bohémtanyán lett szivarosfiu s mikor senkise kért tőle cigarettát, vagy husz fillért kölcsön, olyankor sétapálcát és égő cigarettát egyensulyozgatott az orrán. A zárórarendelet miatt elvesztette most az állását s a Henry cirkusz előtt produkálja magát katonáknak és gyerekeknek.

A fényképészek is kinyitották üzleteiket, Negyven fillérért bárki kaphat tiz perc alatt egy élethü fotográfiát. Az öreg Helfgott bácsi, akinek az teljes neve Helfgott Samu s fényképész a ligetben, örömmel ujságolja:

— Nagyszerüen kezdődik. Pompás tavaszra van kilátás, a háborut aligha fogjuk megérezni az idén.

Helfgott bácsi, a pesti mutatványosok elnöke s pontos értesülései vannak. Mindenkit ismer, mindenről tud.

— Tavaly elég erősen éreztük, hogy háboru van. Mikor az oroszok a Kárpátokban voltak, vagy valami más baj történt. De most minden jól megy. Az Isten denkt auf uns . . . Ja, er denkt auf uns . . . Nagyszerü tavasz lesz . . .

Megelégedetten dörzsölgeti a kezét. Három katona jön be, kettő honvéd, szót se tudnak németül, a harmadik porosz, szót se tud magyarul. Együtt akarják magukat levétetni. Hármasban.

Igy kezdődik az idei tavasz a ligetben.

Porból lettél, porrá leszel . . .

Közeledés a halotthamvasztás megvalósításához.

A budapesti krematórium ügye a közeli napokban ismét közelebb jut egy lépéssel a megvalósuláshoz. A nemrég megalakult pályaterveket-biráló bizottság ugyanis össze fog ülni és ki fogja választani a legérdemesebb pályamüvet. Ez azonban nem jelent még semmit, mert akkor még mindig hiányozni fog a belügyminiszterium hozzájárulása, aminek megint igen nehéz utja lesz. A városházán teljesen el vannak készülve arra, hogy a kormányjóváhagyást megint ad graecas calendas fogják halogatni, amint hogy a főváros közgyülésének első elvi határozatát sem hagyták jóvá mindmáig.

Sok van ebben a kérdésben a katholikus és zsidó részről megnyilvánuló merev ellentállásnak, a székesfőváros azonban el van tökélve, hogy minden akadályon keresztül megvalósitja a krematóriumot és annak fölépitésére megszerzi azt a 150.000 koronás összeget, amelyet egy vidéki ügyvéd hagyott az első magyar krematórium céljaira.

Buzay tanácsnok nyilatkozata.

Megkérdeztük *Buzay* Károly dr. tanácsnokot, a közegészségügyi ügyosztály vezetőjét a krematórium ügyének mai állásáról. A tanácsnok a következőket volt szives a *Fővárosi Hirlap* tudósitójának mondani:

— A krematórum pályázatra huszonhárom pályamunka érkezett be. A pályamüvek igen szépek, ugy hogy szinte épen ez ok miatt lesz nehéz döntenie a bizottságnak, amely most már hamarosan összeül. A tervek különben a XIII. ügyosztályban vannak ezidő szerint kiállitva és mindenki által megtekinthetők.

— Reméljük, hogy ezuttal igazán közel jutottunk a krematórium megépitéséhez. Elértünk idáig minden akadály dacára, amit bizony garmadával állitottak elénk. Vallási akadályai nem igen hiszem, hogy lehetnének a mi halottégetésünknek, hiszen mi nem akarjuk azt kötelezővé tenni, hanem csak azok számára készül a krematórium, akik önszántukból, saját eltökélésükből barátai a gondolatnak.

— Hiszen nagyon jól tudjuk, hogy ma is sokan vannak, akik végrendeletileg intézkednek, hogy holttesteiket külföldön égessék el. Különben is krematóriuma minden országnak van Európában, a Balkánt és bennünket kivéve. Még a müveletlen Oroszországban is nyoma van a halottégetésnek, ahol legalább *törvényes intézkedés* van arra nézve, hogy nagyobb járvány esetén kötelező a halottégetés.

— A krematórium tervének kiválasztása után pályázni fogunk arra az alapitványra, amelyet 150.000 korona összegben *Kemény* Dezső dr. gálszécsi ügyvéd hagyományozott az első magyar krematórium céljaira. Természetesen bizunk benne, hogy meg is kapjuk, mert több vidéki város tart ugyan hozzá jusst, de mi vagyunk legmesszebb tervünk megvalósitásával.

Harc a krematóriummal.

A krematórium ellen legvehemensebb agitációt a katholikus és a zsidó klérus folytatja. A katholikus papság titokban azt is hirdeti, hogy a vallási szempontokon kivül a fővárosnak figyelemmel kellene lennie az *uralkodóház* érzékenységére, mert az udvarnál nem szivesen látnák, ha Magyarországon utat törnének a halotthamvasztásnak. Erre azonban sulyosan rácáfol az a tény, hogy a háboru alatt Zsolnán katonai hadi krematóriumot állitottak, amely nyilván nem valósulhatott volna meg az udvar és az uralkodóház tudta és beleegyezése nélkül.

A protestáns papok minden alkalmat felhasználnak, hogy kinyilatkoztassák: a halottégetésnek semmi vallási akadálya nincsen. Különben a protestánsok liberális felfogását bizonyitja, hogy a protestáns Poroszországban igen sok a krematórium. Németország krematóriumainak nagy népszerüségére érdemes följegyezni az utóbbi évek adatait. Németországban ugyanis

1913. évben	10,168
1914. évben	11,138
1915. januárban . . .	1,074

halottégetés történt.

Érdekes a zsidók rabulisztikája. *Buzay* Károly dr. tanácsnok egy izben megkérdezte a hires frankfurti rabbit, van-e vallási akadálya a halottégetésnek? A világhirü rabbi — bizalmas beszélgetésben — határozott *nincs*-csel válaszolt. Annál erősebb a tiltakozás, amit a zsidó papok a nyilvánosság előtt kifejtenek. Buzay tanácsnok egy izben cikket irt a halotthamvasztásról a *Wiener Allgemeine Jüdische Zeitungba*, ahol egy zsidó királyra hivatkozott, akinek holttestét elégették. A papok összedugták fejüket és hamarosan frappáns választ sütöttek ki. A Buzay cikkére szóló válaszban kijelentették, hogy a szegény zsidó király holttestét — sajnos, a nevére nem emlékezünk — *büntetésből égették el*. Sapienti sat.

A gálszécsi ügyvéd végrendelete.

A gálszécsi ügyvéd végrendeletét Buzay Károly dr. tanácsnok födözte föl valahol a napilapok hirrovatában. Utánanéztek hivatalos uton és kiderült, hogy a lapok közlése megfelel a tényeknek. Akkor következett azután, hogy *Füredi* Mór dr., a budapesti krematórium ügyének lelkes harcosa, a mult évi április 28-iki közgyülésen szintén fölemlitette a gálszécsi ügyvéd végrendeletét.

Kemény Dezső dr. zemplénmegyei gálszécsi ügyvéd holttestét, aki 1914. év április 10-én halt meg Bécsben, végrendelete értelmében a drezdai krematóriumba szállitották. A hamvait tartalmazó urnát hazahozatták és azt nővére lakásán őrzi. Kemény dr. zsidó születésü volt, de később felekezetnélküli lett és egymillió koronát meghaladó vagyonának legnagyobb részét jótékony célra hagyta felekezeti különbség nélkül.

A végrendelet szerint a *150.000 koronát kimondottan a budapesti krematórium kapja*. Ezt az összeget az örökhagyó a Pesti Hazai Takarékpénztár Egyesületnél rendelte gyümölcsözőleg elhelyezni. Csak abban az esetben kapja az összeget más magyarországi vidéki város, ha *valamelyik Budapestet a krematórium fölépitésével megelőzi*. Ha pedig tiz éven belül egyetlen magyar városban sem épülne krematórium, a 150.000 koronát kamatostul szabadkőmüves páholyok kapják.

A vidéki városok között versengés indult meg. Brassó, Arad, Debreczen, Miskolcz és Fiume évek óta foglalkoznak krematórium tervekkel, de a megvalósuláshoz mégis a budapesti krematórium áll legközelebb, mert csak Budapest az egyetlen város, amely a tervpályázatig is eljutott. A Bupapest által tervezett krematórium mintegy 300.000 koronába fog kerülni, ami azt jelenti, hogy a gálszécsi ügyvéd hagyománya felerészben fogja fedezni a költségeket. Kár lenne veszni hagyni ezt a jelentős összeget, de valószinü, hogy a főváros megkapja, mert a végrendelet szerint csak meg kell kezdeni az épitkezést és a 150.000 korona azonnal esedékessé válik.

Pneumatik helyett vaspapir.

Hét autóbusz a forgalomban.

Az autobuszokról már megszoktuk, hogy csak hárman vannak, bár nem először igérték meg a városházán, hogy szaporitani fogják a számukat. Természetesen belátással kell lennünk és méltányolnunk kell a háborus állapotokat. A közlekedési ügyosztályban igy is büszkén emlegetik, hogy a háborus állapotok miatt Bécsben ma már egyetlenegy autobusz sincsen forgalomban, mi pedig a magunk három masinájával joggal dicsekedhetünk.

A közlekedési ügyosztály azonban nem hajlandó megállani itt sem, hanem igyekszik az autóbusz-forgalmat terjeszteni és uj relációkat föláliitani. Vesződséges munka volt ez és ebben a pillanatban, bár remény van arra, hogy az autóbuszforgalmat növelni lehet, mégis inkább csak kisérletről van szó.

Egyelőre van a fővárosnak négy uj autóbusza, amelyek pár hónap óta a garázsban állanak és pneumatik hijján nem tudnak velük mit kezdeni, bár a közönség szivesen látná, ha megjelennének az utcán. *Rényi* Dezső dr. tanácsnok sokféle megoldást kisérelt már meg, de csak most sikerült eljutnia annyira, hogy komoly kisérleteket tehetnek.

A napokban ugynevezett *vaspapirból* (Eisenpapier) készült kerekeket kapnak, amelyeket föl fognak szerelni a négy autóbuszra és azokat haladéktalanul meg is indítják. A vaspapir az eddigi tapasztalatok szerint meg is fog felelni a célnak és igy igen valószinü, hogy rövid kisérletezés után már hét autóbusz fogja lebonyolitani a forgalmat. Hogy a négy uj autóbusz merre fog közlekedni, ma még nem állapitotta meg az ügyosztály. Egyelőre az a fontos, hogy a próbát becsülettel kiállja — a vasparipa.

Megváltás előtt

az Általános Villamossági ajánlata.

Több izben megemlékeztünk már azokról a hónapok óta folyó tárgyalásokról, amelyeket a Budapesti Általános Villamossági r.-t. nevében *Fodor* István elnök, a főváros képviseletében pedig *Buzáth* János tanácsnok és *Szabó* Imre főügyész folytattak. A tárgyalások a villamossági vállalat megváltására vonatkoztak s alapjukat az a közgyülési határozat képezte, amelylyel a tanács felhatalmazást nyert arra, hogy az Általános Villamossági megváltása iránt *alkalmas időben* megfelelő módon intézkedjék.

Jogi vita alig merült fel a tárgyalások folyamán és egyáltalában megállapitható, hogy ennek a vállalatnak a megváltása sokkal simábban indul, mint amilyen a Magyar Villamossági megváltása volt. A főváros képviselőinek kezdettől fogva az volt a céljuk, hogy birói eljárás nélkül, már a szakértői becslést megelőzőleg is, megállapithatták a telep és üzem becsértékét. Sikerült is rávenni a vállalatot, hogy *leltárt készitsen a vagyonáról, felszereléséről, anyagkészletéről s a leltárban az egyes értékek a beszerzési áron szerepeljenek*. A leltározást rövidesen befejezik s amennyiben a végösszeget a főváros megfelelőnek fogja találni, ugy minden további eljárás nélkül megállapodik a vállalattal a megváltás és a megváltási ár tekintetében. Ha ellenben tulmagasnak fog tetszeni a leltári végösszeg, ugy három—három szakértőt fog a becsléssel megbizni ugy a főváros, mint a vállalat s a szakértők az általuk választandó elnök vezetésével eldöntik a megváltási összeg nagyságát. A szakértői becslés *esetleges differenciája* azonban nem fogja hátráltatni a megváltást; a felek között ugyanis kötelező megállapodás jött létre, amelynek értelmében

az Általános Villamossági minden birói eljárás mellőzésével, nyomban a szakértői becslés megtörténte, befejezése után átadja telepét és üzemét a fővárosnak

és beleegyezik abba, hogy a megváltás összegét csak ezután állapitsa meg a bíróság.

Az eddigi jelek arra vallanak, hogy birói eljárásra nem fog sor kerülni. Biztosra vehető, hogy a felek kölcsönös egyetértéssel, egyezséggel fogják megállapitani a főváros által fizetendő összeg nagyságát. Sokkal nagyobb gond annál, hogyan fizesse a főváros a 35—40 millió koronát, hiszen még a Magyar Villamossági megváltási ára sincsen kiegyenlitve. Nem lehet elképzelni más megoldást, mint hogy a főváros egy külön kölcsönt vesz fel erre a célra, vagy pedig kisebb összegü részletörlesztésben állapodik meg a végét járó vállalattal.

Kössön
hadibiztositást
az Auguszta gyors-segélyalap hadibiztositásiosztályánál
Budapest, Vilmos császár-ut 72. sz.
Felvilágositást ad az igazgatóság **Tel. 118-44.**

Őszinte vallomás

A mulatók háborus keresetéről

A záróra körül való kavarodás még mindig nem ült el. Tulajdonképen mindenki tisztelettel engedelmeskedik a rendeletnek, a közönség kivonul háromnegyed egy órakor az utcára, vagy félórát tanácstalanul bámul az éjszakába, vajjon mit is lehetne csinálni? Aztán csendesen, nyugodtan, mintha mindig igy lett volna, hazaballagnak. Az üzlettulajdonosok is kénytelen-kelletlen fejet hajtanak a rendelkezéseknek, de megnyugodni végleg nem tudnak.

Törik a fejüket, mit lehetne csinálni? Persze, jobbadán csak akadémikus jellegü vitákról van szó, apró próbálkozásokról, de minden megreked már a kérdés kezdetén. A vendégeket nem érinti — pár kivétellel — a záróra, a kávésokat már valamivel inkább. A legjobban a mulatóhelyek tulajdonosai sopánkodnak, mert nem tudnak napnap után a hajnali aranyeső alá állani, hogy még nagyobbra nőjjenek. A háboru alatt kincsekkel szivták tele magukat, de mégis ők azok, akik a legtragikusabban, a leghiszterikusabban zokognak az uj rend miatt.

Majd a béke idejére jó lesz elraktározni azt a pár szavas kritikát, amit egyik céhbeli mondott elég bcsületes őszinteséggel a többinek. A nagy forradalmi hangulatban ugyanis a leghiresebb „lokál-tulajdonosok" arra gondoltak, hogy deputációzni kell. El kell menni *Bárczyhoz*, *Bodához*, ha kell, a miniszterhez is. De ki vezesse a deputációt? Nem nehéz a felelet: ott van *Bálint* Dezső, a Royal Orfeum direktora és tulajdonosa, ő fővárosi bizottsági tag, szabad idejében bemenetele van a polgármesterhez. Ő a legjobb tip. Fölvonultak tehát borus ábrázattal a Wertheimerek, Keletiek s a többi speciálisták. Előadták kivánságaikat és várták a hatást. Bálint azonban barátságosan megveregette a kitünő speciálisták vállát és elégikus hangon igy szólt:

— *Nem deputációzunk, uraim! Tegyük csak a kezünket a szivünkre és valljuk be őszintén, hogy eleget kerestünk a háboru alatt.* Olyan eleget, hogy ha most nem is lesz annyi jövedelmünk, mint eddig, akkor is boldogok lehetünk.

Az urak nem tették a szivükre a kezüket, hanem sarkon fordultak és elmentek. De fölirhatják a noteszükbe, amit Bálint mondott és elolvashatják, ha megint sirni lesz kedvük.

Olcsó cukor a fővárosnak.

A cukorközpont elengedi a surtaxeot.

A cukorinség még most sem szünt meg a fővárosban, pedig a közönség azzal a hiu reménynyel volt eltelve, hogyha a legujabb 14 koronás árfelemelés életbe lép, ugy lesz bőven cukor. A Cukorközpont vezetősége azonban az abnormális nagy fogyasztást a lehetőség szerint csökkenteni akarja és ezért csak a leszállitott igényeket elégiti ki, spekulációs látszatu vásárlásokat nem engedélyez, nehogy ismét tezaurálják a cukrot.

A Cukorközpont legutóbbi ülésén szóba került a *főváros cukorszükségletének kielégitése is.* A tárgyalásokról, amelyek a főváros és a Cukorközpont között folytak, a Cukorközpont egyik igazgatósági tagja a következőket mondta munkatársunknak:

— A fővárosnak *100 vaggon cukor az összes készlete.* A cukor árának felemelése folytán a főváros azzal a kérelemmel fordult a központhoz, hogy a *14 koronás surtaxeot engedjék el.* A differencia, aminek elengedését a főváros kérte, 100 vaggon után *épen 140.000 korona.* Részben az összeg csekély volta, részben pedig mert szem előtt tartjuk, hogy a főváros *direkt a közfogyasztás céljaira vásárol cukrot és nem akar rajta nyerészkedni,* minden valószinüség szerint el is engedjük a surtaxeot és felszabaditjuk a cukrot. Arról, hogy a főváros cukorkészletét a Központ oly módon egészitse ki, *hogy az állandóan 100 vaggon maradjon,* nincsen szó. A Központ esetről-esetre fog szállitani, még pedig annyit, amennyit a főváros lehivni fog, ha kell többet, ha kell kevesebbet.

— Nagyon természetes, hogy az előzékeny kiszolgálással szemben, nekünk is voltak kiköteseink. Igy első sorban az, hogy a főváros a cukrot *direkt juttassa el a fogyasztóközönséghez, ne pedig két-három kézen keresztül,* amelyek mind keresni akarnak a közönségen, vagy esetleg nem is adják el, hanem eldugdossák a cukrot egész addig, amig eljön a befött-szezón, amikor előreláthatólag nagyon meg fog növekedni ismét a fogyasztás.

Eddig az érdekes kijelentés, amelyből kitünik, hogy a főváros nagy nehézséggel és hosszu utánjárással megszerzett cukorkészletét nem nordhatják el a jövőben — *a szövetkezetek,* amelyek már eddig is illetéktelenül nyerészkedtek a főváros cukorkészletén. A főváros köteles ezentul direkt a fogyasztókhoz juttatni készleteit az élelmiszerüzem utján, amely erre a célra a legmegfelelőbb. Keressenek tehát más fejős tehenet a szövetkezetek, amelyeknek eddig meglehetős könnyü dolguk volt kilégiteni fogyasztó közönségük szükségletét — a főváros cukrából!

Nem emelik az egységárakat

a háboru alatt kötött vállalkozási szerződéseknél.

A Villányi-uti csatorna épitését tudvalevőleg a *Melocco* Péter cég kapta meg és a munkálatok máris nagyon előhaladtak. Annak idején a *Fővárosi Hirlap* megirta azokat a körülményeket, amelyek között a versenytárgyaláson a Melocco cég kapta meg a munkát. Már akkor konstatáltuk, hogy Meloccoék elszámitották magukat, és a versenytárgyalások alapelveivel merőben ellenkező módon később toldották meg ajánlatukat — a háborus viszonyokra való tekintettel.

Most azonban ujabb korrekturát szerettek volna eszközölni és a tanács elé azzal a kéréssel járultak, hogy emelje föl a versenytárgyaláson megállapitott és szerződésileg lekötött egységárakat. Meloccoéknak ezt a különös kérését a tanács keddi ülésében tárgyalta és *a kérést kereken visszautasitotta.*

Értesülésünk szerint a tanács azt az álláspontot foglalta el, hogy bizonyos esetekben, amikor a méltányosságnak helye van, figyelembe veszik azt, hogy a szerződést a háboru előtti konjunkturák között kötötték és a háborus anyagárakra, valamint munkabérekre való tekintettel bizonyos mérsékelt szerződésváltoztatást jogosnak ismer el. Ezzel szemben *minden olyan esetben, amikor a háboru alatt kötött szerződések megváltoztatását kérik, a tanács a legmerevebb negáció alapjára fog helyezkedni.* Ezt a Melocco-eset kapcsán elvi elhatározásként mondották ki a keddi tanácsülésben.

Ugy tudjuk, hogy Meloccoék az egységárak fölemelése iránt beadott kérésükben azt hangoztatták, hogy amikor ők a szerződést kötötték, még nem sejthették, hogy a 42—50 éves embereket sorozni fogják és azok be is vonulnak. A tanács ezt az érvelést sem honorálta, már csak azért sem, mert Meloccoéknak a munka végzéséhez sok és igen olcsó orosz foglyot eszközölt ki a főváros.

Telekreform.

Harrer tanácsnok tervezete.

Pénteken tárgyalja a pénzügyi bizottság azt az előterjesztést, amelyet lényegileg elsőnek ismertetett a *Fővárosi Hirlap,* s amelynek az a célja, hogy a jövőben kizárja a főváros telkeivel való üzérkedést. *Harrer* tanácsnok kiváló munkája nem fog egyhanguiag elfogadtatni. Értesülésünk szerint vannak, akik a régi, beváltnak mondott gyakorlat megszakitását nem tartják helyesnek. 1895-ben ugyanis a közgyülés *Körösi* József inditványára kimondotta, hogy házhelyekül csak ilyenekké megérett telkek adatnak el és pedig *forgalmi értékben megállapitott kikiáltási ár mellett tartott nyilvános árverés utján.* Az uj rendszer szerint pedig ezentul éppen ellenkezőleg: szabad kézből, minden árlejtés mellőzésével fognak eladatni a gyáripari célokra alkalmasnak mondott telkek.

Bizonyos, hogy *Harrer* tanácsnok reformjának idevonatkozó rendelkezése sokkal praktikusabb, a forgalmi érdekeknek, gyors eljárás lehetőségének jobban megfelelő. De viszont el kell ismerni az ellenkező álláspontnak a jogosultságát is. Mert mit jelent az uj rend? — azt, hogy a vételár ezentul többé-kevésbbé a városépitési ügyosztály mérlegelésére, belátására van bizva. Ez pedig mindenesetre jóhiszemüen fog eljárni az árak megállapitásánál, de még sincsen meg az a garancia, hogy a főváros a lehető legmagasabb árakat fogja megkapni a telkekért. Ezt csakis nyilvános árlejtés utján lehet elérni és a baj éppen az, hogy a lex-Körösit nem respektálták sohasem. Ebben az irányban — magunk is ugy látjuk — némi kiegészitésre szorul az előterjesztés, mert amig *Harrer* tanácsnok vezeti a városépitési ügyosztályt, addig még tévedést is kizártnak tartunk, de egy szabályzatnak, városi törvénynek mégsem lehet a bázisa egy emberbe vetett bizalom. Harrer tanácsnok nem lesz mindig a városépitési ügyosztály élén és kevesebb érzékkel és gyakorlattal biró utódai esetleg 100 koronát fognak kérni olyan telekért, amely 200-at is megér, egy szóval labilis alapra fektetik a telekeladást. Az eredmény tehát könnyen az lehet, hogy biztos norma helyett még nagyobb bizonytalanság fog beállani.

Események

Közgyülés.

A fővárosi törvényhatósági bizottság legközelebbi közgyülését csak április 5-én fogja megtartani. A legfontosabb tárgyak: a telekreform és a drágasági pótlék.

A bérkocsisok tarifaemelése.

A bérkocsisok tarifaemelési kérését, valamint *Gattein* Hugó dr. fuvartelepi igazgató szakértői véleményét mult számában ismertette a *Fővárosi Hirlap.* Gattein igazgató szakvéleményét a közlekedési ügyosztály teljes mértékben akceptálta és javasolni fogja, hogy a bérkocsisok minden anyagnak 50—300 százalékos drágulásával megokolt kérését teljesitse a közgyülés. Az ügyosztályi előterjesztést a napokban a közlekedési bizottság fogja letárgyalni, majd a közgyülés elé kerül. Valószinü, hogy pár hét mulva már drága konflison fog kocsikázni az, akinek elegendő pénze lesz.

Tengeri hal a vidéki városokban.

A nagy husdrágaság miatt, a vidéki városok most sorra tengeri halat vásárolnak sózott és száritott állapotban. Jellemző, hogy nálunk az olcsó árak dacára a közönség alig vásárolja a tengeri halat, ugy hogy a legtöbb város nem tud tuladni a készletén. Ujabban *Fiume* és *Brassó* vásároltak egy-egy vaggon tőkehalat.

Páris város kölcsöne.

A háboru Páris város háztartásának az egyensulyát is felboritotta és a város kölcsönökkel kénytelen a deficitet pótolni. Párisi jelentés szerint a városi tanács felhatalmazást kért a kormánytól, hogy 300 millió kölcsönt vehessen fel. Ebből az összegből 118 millió az 1916. évi költségvetési hiány fedezésére szükséges, 148 milliót lejárt adósságok fizetésére forditanak, 34 milliót pedig a külvárosoknak engednek át. Az uj kölcsön 5 és negyed és 5 és fél százalékos városi váltókból fog állani, melyek féléves, illetve egy éves lejárattal birnak.

Felolvasás.

A Magyar eletrotechnikai egyesületben (Erzsébetkörut 49) e hó 23-án este 7 órakor *Stern* Sándor főv. biz. tag „A hadirokkantak az iparban, különös tekintettel az elektrotechnikai iparra" cimen előadást tart. Vendégeket szivesen látnak.

Aszfaltozás.

A tanács legutóbbi ülésén a Hold-utca, Alkotmány-utca és Aulich-utca közötti szakaszon az aszfaltkocsiutburkolat fentartási munkálatait 14 évre a *Magyar aszfalt részvénytársulatnak* adta ki.

Carmi Mária az Omniában.

Egy szenzációs uj filmet mutat be az *Omnia*-mozgóképpalota. Egy négyfelvonásos, ujszerü és meglepetésekkel teli dráma ez, melynek főszerepében *Carmi* Mária, az ünnepelt tragika egyik legszebb alakitását produkálja. A müvésznő nagy drámai erővel játssza uj szerepét és egyes jelenetekben különösen érvényesül sokoldalu egyénisége. A hatásos filmnek *Deltasugarak* a cime. Mindenütt szokatlan kiváncsisággal várják a kinematográfia e remekmüvét, melynek kitünő rendezése a film uj lehetőségeit aknázza ki.

A TŐKE

Veszélyes börzejáték.

Az értéktőzsdei magánforgalom uj rendjét azzal a kifejezett célzattal léptették életbe, hogy a már elharapódzott tulspekulációnak gátat vessenek. Ennek dacára azonban azt látjuk, hogy az uj rezsim inaugurálása óta a tőzsdén olyan erős hausse-irányzat vett erőt, mint aminőt a békeidők kedvező konjukturái szoktak felidézni. Egyes bank- és ipari részvények igazi rekordárfolyamokat értek el, bizonyos favorizált papirok pedig egy napon 40—50 koronás emelkedést tüntetnek fel. Azt természetesnek találjuk, hogy a kedvező harctéri helyzet és az egymásután publikált fényes mérlegek bizakodóvá tették a spekulációt. Csakhogy a mi most a budapesti értéktőzsdén történik, az már tulságba csap és a jövőre nézve nagy veszélyeket rejt magában, annál is inkább, minthogy háboru idején a legkisebb incidens is elég ahhoz, hogy az értékpapirpiacot katasztrófába döntse. Akkor pedig a pusztulás annál nagyobb lesz, minél magasabbak voltak a kurzusok.

A mostani tőzsdeforgalom kifelé nem bir hivatalos jelleggel és csak a Gironak ellenőrzése mellett bonyolittatik le. Ez azt jelenti, hogy a tőzsdetanács semmiért se vállal felelősséget. Viszás a helyzet azért is, mert a tényleg megállapitott árfolyamokat nem teszik közzé. Az értékpapir tulajdonosokok nagy tömege tehát egyáltalában nem nyerhet tájékoztatást a piac állásáról, ami a legnagyobb visszaélésekre vezethet. Különösen hátrányos ez a helyzet a harctéren lévő cimletbirtokosokra. Csak igy történhetett meg az az eset, hogy egy bank a fronton lévő felétől megbizást kapott a napokban arra, hogy 500 koronájával adjon el olyan részvényeket, melyeknek árfolyama ma már a 800 koronát is meghaladta. Mi azt tartjuk, hogy a mostani félhivatalos értékpapirforgalomnál jobb a hivatalos tőzsdeüzlet, melynél a felek nyilt kártyákkal játszanak. A jelenlegi hausse-irányzat már azért sem lehet egészséges, mert a magas árfolyamok aránylag csekély forgalom mellett jönnek létre. Ez a körülmény forszirozott spekulációra vall, mely rövid idő mulva csak débacle-ra vezethet.

Egyes iparrészvények árfolyamai ma olyan magasan állanak, hogy az osztalékot alapul véve alig 4 százalékos kamatot hajtanak. Ezzel szemben az 5 és fél százalékos és 6 százalékos állampapirok elhanyagoltatnak, ugy hogy ezeknek a kurzusa valósággal stagnál. Ez mindenesetre abnormis helyzet, mely azt bizonyitja, hogy az értéktőzsdének az uj rendjét nem a legszerencsésebb kezekkel oldották meg.

Az arany becsülete.

A világháboru kettészakitotta a pénztudósok táborát. Az egyik lebecsüli az arany jelentőségét és a hadviselés szempontjából ennek a nemes fémnek nagyobb fontosságot nem tulajdonit. Ezzel szemben a másik tábor tulbecsüli az arany erejét és a végleges győzelem esélyét is attól hajlandó függővé tenni. Hogy melyik tábornak van igaza, azt majd — mint annyi más kérdést — csak a háboru kimenetele fogja eldönteni. Egyelőre csak annyit tehetünk, hogy a kérdést a háboru eddigi financiális eseményei alapján próbáljuk megvilágitani.

Mindenekelőtt konstatálnunk kell, hogy a pénzbeszerzés módja a háboru folytatásán észrevehető befolyást eddigelé egyik hadviselő államban se gyakorolt. A hadi kiadások fedezésére szükséges pénzt mindenütt részben ad hoc kreált papirpénzzel, részben pedig kölcsönökkel fedezték. Ezek az operációk simán folytak le és zavarokat egyáltalában nem okoztak.

Egy másik jelenség, mely leköti figyelmünket, az, hogy az első pánik után a lakosság az aranypénzt mindenütt készséggel bocsátotta a jegybankok rendelkezésére, ami bizonyitja, hogy az államhitel a népek szemében egyáltalában nem ingott meg.

A jegybankok aranyállománya a háboru kitörése óta igy alakult:

	1914. jul. végen	1916. febr. végen	
Német birodalmi bank	1357	2456	millió márka
Francia bank	4104	5031	millió frank
Angol bank	4016	5482	millió f. ster.
Orosz állami bank	1601	1621	millió rubel
Osztr.-magy. bank	1238	—	millió kor.

A jegybankok féltékenyen őrzik az aranyat és a hadviselő államokban a papirpénz lett urrá. A háborunak hosszu tartama alatt a közönség hozzászokott a kényelmes papirgazdálkodáshoz és minthogy a belföldi forgalom mindenütt simán bonyolódik le és mindenütt páratlan pénzbőség ütötte föl a fejét, sokan azt irják és hirdetik, hogy a háboru agyonütötte a „metalizmust", melyet ma már nem lehet komolyan venni. Azt állitják ezek, hogy az arany nem az igazi értékmérő és hogy a pamut vagy a buza az ércnek azt a funkcióját, hogy a papirpénzt fedezi, jobban teljesithetné. Legfeljebb azt koncendálják, hogy az ércpénznek csak a nemzetközi forgalomban volna helye, mig a belföldön a beválthatlan papirpénz tesz jobb szolgálatot.

Ugy látszik azonban, hogy a jegybankok egyelőre éppen az ellenkező politikát követik, amennyiben minél több aranyat igyekeznek magukhoz vonni. Elősegitik ezt a kormányok is, amennyiben az aranyat mindenféle megszoritó intézkedésekkel (aranykiviteli tilalom, exportdevizáknak a jegybankba való utalása stb.) a jegybankba terelik. Ennek az akciónak a folyománya az a kampány is, melyet az osztrák takarékpénztárak inditottak meg. Elhatározták, hogy aranytárgyak deponálása ellenében azok hatóságilag megállapitott értéke erejéig takarékkönyveket állitanak ki és az összeg után 1 százalékkal magasabb kamatot fizetnek, mint a rendes betétek után. A feleknek kötelezniök kell magukat arra, hogy az aranytárgyakat a háboru végéig nem váltják ki. A takarékpénztárak viszont az aranyat őrizet végett a jegybanknak engedik át.

A devizaközpont müködése.

Az uj devizaközpontról eddig kevés adat került nyilvánosságra, minélfogva közérdeklődésre tarthat számot az alábbi információ, melyet egyik legelőkelőbb nagybankunk devizaintézőjétől kaptunk:

— A devizaközpont a márkaüzletet eddig mindennap ki tudta elégiteni a bankok által lebonyolitott devizakészletekből. Kevésbbé áll ez a neutrális devizákra nézve. Különösen hollandi forintokban mutatkozott manco, melyet az Osztrák-magyar bank régi készleteiből kellett pótolni. A forszirozott kávé-import következtében nagy mennyiségü hollandi forintra és skándináv koronákra van szükség. Ez azonban csak muló jelenség. Ma már bizonyos, hogy exorbitáns devizaszükséglet a legközelebbi jövőben nem lesz. Először, mert a behozatal minden téren a minimumra redukálódik, másrészről pedig azért, mert a devizaközpont felállitása óta a bankoknak nem áll érdekükben, hogy a semleges külföldön hitelt szerezzenek maguknak, miután a devizát amugysem fordithatják a saját céljaikra, hanem azokat a központnak kell beszolgáltatniok. Biztosra vehető, hogy a devizaárfolyamok ezután erősebb tempóban fognak enyhülni, ami egyértelmü lesz a koronaértéknek a semleges országokban való emelkedéseivel.

Az Iparegyesület igazgatója.

Az Országos iparegyesület igazgatói állása Gelléri Mór halála óta üresedésben van. Mint értesülünk, illetékes körökben az a terv merült fel, hogy ezt a fontos állást *Szávay* Gyulával, a debreceni kamara országos hirü titkárával töltsék be. Mi ezt a legszerencsésebb választásnak tartanók, mert Szávaynál érdemesebb és alkalmasabb egyéniséget erre a tisztségre alig lehetne találni. Szávayt lankadatlan munkaszeretete, alapos szaktudása és igazi magyar gondolkozása desztinálják erre a pozicióra.

Felemelik a szén árát.

Az értéktőzsdén a szénértékek rekord árfolyamokat értek el. Ugrásszerüen törnek felfelé a *Mák*, a *Salgó* és az *Urikány-zsilvölgyi* részvényei. A spekuláció körében a szén áremelésének hire terjedt el és főleg erre vezethető vissza a legujabb hausse-akció. Németországban a szén és a brikett árát legutóbb felemelték és nálunk a *25—30 százalékkal megdrágult termelési költségekkel* okolható meg a szénárak felemelése.

Uj tanningyár.

Hir szerint — mint *Az Ujság* jelenti, — egy bécsi konzorcium 10 millió korona alapőkével uj tanningyár részvénytársaságot akar alapitani Rujevácon, Szlavóniában.

Beszámolók és közgyülések.

Magyar általános hitelbank.

A Magyar Általános Hitelbank szombaton Cziráky Antal gróf elnöklésével tartotta meg évi rendes közgyülését. A jegyzőkönyvet Sebeszta Kolos igazgató irta és Alpár Ignác és Décsey Lajos részvényesek hitelesitették. Ezután előterjesztették az igazgatóság jelentését az 1915-iki üzletévről és inditványát az évi nyereség megállapitásáról és hovafordításáról. E szerint, a 14,389.284. korona 78 fillér tiszta nyereségből, a szabályszerü levonások után, részvényenkint 45 koronát fizetnek, a rendes tartalékalap javadalmazására és az uj székház értékleirására 1—1 millió koronát forditanak, a fennmaradó 3,053.174 korona 91 fillért pedig az 1916. év üzleteredmény-számlájára viszik át. A közgyülés egyhangu lelkesedéssel járult hozzá az igazgatóság abbeli elhatározásához, hogy segélyezésre 1 millió koronát fordit. Az igazgatóság jelentése kapcsán Dán Leó részvényes szólalt föl és elismerését fejezte ki az intézet vezetőségének az elmult évi tevékenységért. Cziráky Antal gróf elnök az igazgatóság és a tisztviselői kar nevében hálás köszönetet mondott a közgyülés bizalmáért és elismeréséért. A napirend befejezte után Ullmann Adolf vezérigazgató az igazgatóság nevében köszönetet mondott a közgyülésnek, hogy az összes előterjesztéseket egyhangulag és lelkesedéssel elfogadta. A közgyülés az igazgatóságba Spitzmüller Sándor dr.-nak osztrák kereskedelemügyi miniszterré történt kineveztetése folytán megüresedett helyre Hammerschlag Pál dr.-t, a k.k. priv. österr. Kreditanstalt für Handel und Gewerbe igazgatóját választotta meg. A közgyülés után tartott igazgatósági ülésen az igazgatóság elnökévé Cziráky Antal grófot, alelnökeivé pedig Blum Gyulát és Ullmann Adolfot ujra megválasztották.

Kereskedelmi Bank.

A *Pesti Kereskedelmi Bank* kedden tartotta meg rendes közgyülését *Lánczy* Leó titkos tanácsos elnöklete alatt. A felügyelőbizottság jelentésének meghallgatása után a közgyülés elfogadta az igazgatóságnak a nyereség felosztására vonatkozó javaslatát, amely szerint a rendelkezésre álló 15,771.291 K 30 fillér nyereségből 10,625.000 K az 1915. évi osztalékszelvénynek 170 koronával való beváltására forditassék, 1,175.000 K az osztaléktartalékalap javadalmazására, 550.000 K az uj banképület értékcsökkenési tartalékára és 293.000 K a belvárosi fióképület leirására használtassék fel, a fennmaradó 2,553.291 K 30 fillér pedig mint nyereségátvitel az 1916. év javára irassék. Ezután jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak az intézet vezetőségének és tisztviselő karának. *Drucker* Géza külön köszönetet mond a kereskedői érdekek hathatós védelméért *Lánczy* Leó elnöknek és *Weisz* Fülöp alelnöknek. Lánczy Leó megköszönte a közgyülés részéről kifejezett bizalmat és ragaszkodást.

Leszámitolóbank.

A *Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank* igazgatósága *Madarassy Beck* Miksa báró elnöklete alatt tartott ülésében megállapitotta a bank 1915. évi zárszámadását. A megállapitott mérleg és nyereség-veszteségszámla az 1914. évi elővitel betudásával 9,377.202.75 korona bruttó nyereséget, és az összes költségek, adók, a háboruval kapcsolatos rendkivüli kiadások és leirások levonása után *5,132.188.95 korona tiszta nyereséget* mutat az előző évi 4,022.343.65 koronával szemben. Ha a nyereségáthozatokat figyelmen kivül hagyjuk, ugy az ezidén elért nyereségtöbblet 1,418.089.26 koronát tesz ki. Az igazgatóság elhatározta, hogy a március hó 30-ikán tartandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy minden 400 korona névértékü részvény után 28

korona, azaz *7 százalék osztalékot fizessen* (tavaly 22 korona, azaz 5 és fél százalékot), a tartalékalapot a külön-tartalék mérlegszerü 71.866.27 K-val való gyarapitásán felül 250.000 K-val, a nyugdij-alapot 50.000 K-val, az alkalmazottak segély-alapját pedig 10.000 koronával dotálja. Ezeknek az előterjesztéseknek elfogadása esetén az igazgatósági tantiémek levonása után a folyó üzletévre elövitelként 1,110.173 K marad.

Közuti vaspálya.

A *Budapesti Közuti Vaspálya Társaság* igazgatósága megállapitotta 1915. évi mérlegét és elhatározta, hogy az április 6-án tartandó közgyülésnek a kimutatott 8,507.797 korona nyereségből az alapszabályszerü levonások után részvényenkint *32 korona*, élvezeti jegyenként pedig *22 korona* osztalék fizetését fogja javasolni. A fönmaradó 492.935 koronát uj számlára viszik át.

Központi jelzálogbank.

A *Magyar Takarékpénztárak Központi Jelzálogbankja részvénytársaság Mándy* Lajos ny. miniszteri tanácsos elnöklete alatt szombaton tartotta meg évi rendes közgyülését. Az igazgatóság jelentését *Leitner* Zsigmond vezérigazgató terjesztette elő, mely szerint a tiszta nyereség az előző évről áthozott 138.513 K 57 fillérrel együtt 1,950.399 K 46 fillér osztalék fejében 1,200.000 K kerül kifizetésre. A közgyülés végül az1915. év folyamán elhunyt Szalacsy Lajos igazgatósági tag helyét annak utódával, a Győri Első Takarékpénztár ez idő szerinti igazgatósági elnökével, *Németh* Károly udv. tanácsos, országgyülési képviselővel töltötte be.

Wiener Bank-Verein.

A Wiener Bank-Verein igazgató-tanácsa hétfőn tartott ülésén az igazgatóság előterjesztette az 1915. évi mérlegét, mely 29,250.551 korona brutto nyereség mellett 13,185.997 korona tiszta nyereséget tüntet fel, a mely az áthozat figyelembe vételével 4,045.471 koronával nagyobb a tavalyinál. Az igazgatóság inditványára az igazgató tanács elhatározta, hogy az ez évi április 18-ára egybehivandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy: a tartalékalap az alapszabályokban megállapitott módon 568.599 koronával javadalmaztassék, az alapszabályszerü és szerződéses jutalékok, valamint a Wiener Bank-Verein tisztviselőinek nyugdijalapja javára forditandó 400.000 korona levonása után osztalék fejében részvényenkint 28 koronát, 7 százalékot (a mult évi 20 korona = 5 százalékkal szemben) fizessenek, 588.372 koronát pedig uj számlára vigyenek át.

Moktár.

A *Magyar Országos Központi Takarékpénztár* szombaton tartotta *Bujanovics* Sándor főrendiházi tag elnöklete alatt 44-ik rendes közgyülését, mely elhatározta, hogy a rendelkezésére álló 2,907.784.64 K nyereségből az alapszabályszerü járulékok levonása után osztalékra részvényenkint 70 koronájával 2,117.500 koronát fordit. Az igazgatóságba dr. *Kunz* Jenő és dr. *Gschwindt* György, továbbá *Schanzer* Ignác (uj), a felügelő-bizottságba dr. *Delmár* Emil (uj) és *Wörner* Vilmos (uj) választattak meg. Az intézet két érdemes főtiszviselője, *Földiák* Vilmos pénzügyi igazgató és *Kalliwoda* Ferenc igazgató az intézet szolgálatában töltött több mint 40 évi munkásság után saját kérelmükre nyugalomba vonultak. Érdemeiket a közgyülés jegyzőkönyvben örökitette meg.

Ruggyantaárugyár.

A *Magyar Ruggyantaárugyár R. T.* legutóbb tartott ülésében állapitotta meg az 1915. évi mérleget és elhatározta, hogy a közgyülést 28-ára hivja össze. *A tiszta nyereség 1,920.027 korona* (tavaly 1,538.456 korona), a melyen felül még az 1914. évből eredő nyereség-áthozat, 667.901 korona is rendelkezésre áll. Az igazgatóság a közgyülésnek inditványozni fogja, hogy a megengedett legnagyobb osztalékot, *33 koronát (16 és fél százalék)* fizessék. A fönmaradó nyereségből a rendes tartalékalap növelésére 750.000 koronát, a rendkivüli tartalékalap növelésére ugyancsak 750.000 koronát forditsanak, ugy hogy a két tartalékalap az uj kibocsátás által 6,000.000 koronára növelt alaptőke teljes nagyságát éri el. A maradványt, 53,425.89 koronát, uj számlára viszik át.

Ingatlanbank.

A *Magyar Általános Ingatlanbank* március 20-án tartotta rendes közgyülését dr. *Horváth* Lipót elnöklete alatt. Az évi jelentést dr. *Halom* Dezső vezérigazgató terjesztette elő, mely szerint az üzleteredmény meghaladja az előző évekét, noha az intézet minden-féle háborus konjunkturális üzlettől távol maradt. A házkezelőosztály 1.000.000 koronát meghaladó bérjövedelmü házakat kezel. Mobil bank- és értékpapirüzlettel az intézet nem foglalkozik, de hadikölcsönjegyzéseket üzletfelei között haz fias kötelességteljesités okából szintén gyüjtött, ami *3,316850 koronát ereámenyezett*. Saját tárcája részére kerek 900.000 koronát jegyzett. A tisztviselők nagyobb része hadbavonult, közülök megsebesültek heten. Az 1915. évben elért brutto eredmény áthozattal együtt 630.697.82 korona, költségek és adók levonása után pedig a *tiszta nyereség* 17,001.53 korona áthozattal együtt *384.941.39 K*, ami az alaptőke *12,23 százalék* kamatozásának felel meg. A közgyülés elhatározta, hogy mint már 3 év óta részvényenkint 9 százalék, azaz *36 korona osztalék* fejében kifizettessék *270.0000 korona*. A külön tartaléknak utaltassék 50.000 korona, igazgatósági jutalékra és tiszteletdijakra fordittassék *46.435,20 kor.*, a fenmaradó *18.506.19 korona* uj számlára vitessék elő. A közgyülés az igazgatóságnak, dr. *Halom* Dezső vezérigazgatónak és az egész tisztikarnak elismerését fejezte ki.

Nemzeti takarékpénztár.

A *Nemzeti Takarékpénztár és Bank r.-t.* szombaton tartotta rendes közgyülését, mely az 1915. évi 902.423.10 korona nyereségből (az előző évi 732.383.68 koronával szemben) részvényenkint 25 korona osztalék fizetését határozta el, 100.000 koronával javadalmazta a tartalékalapot és 180.386.85 koronát uj számlára vitt át. Ezután a közgyülés ujból beválasztotta *Szende* Miksát és *Vas* Zsigmondot az igazgatóságba, *Charmant* Oszkár dr. királyi közjegyzőt (elnök), *Bauer* Gyulát, *Delmár* Tivadart és *Szibenliszt* Gyulát a felügyelő-bizottságba, továbbá 11 tagot a választmányba.

Urikány-Zsilvölgyi.

Az *Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya r.-t.* április 1-én fogja megtartani rendes közgyülését, a mely elé az igazgatóság azt a javaslatot fogja terjeszteni, hogy a 2,004.587 koronát tevő tiszta nyereségből 18 koronás (9 százalék) osztalékot fizessenek. Az értékcsökkenési tartalékot 367.185 koronával dotálják. A készletek és anyagok a mérlegben 1,718.880 koronával szerepelnek.

Vasuti forgalmi r.-t.

A *Magyar Vasuti Forgalmi Részvénytársaság* Mándy Lajos nyugalmazott miniszteri tanácsos elnöklésével a napokban tartotta meg rendes közgyülését. A közgyülés a felügyelőbizottsági jelentés felolvasása után elfogadta az igazgatóság javaslatát, amely szerint részvényenkint — mint tavaly — *tiz százalékot, azaz husz koronát fognak fizetni*. Az igazgatóságba *Hensheimer* Alfréd, *Lederer* Ágost, *Simon* József, *Stögermayer* Károly és *Urbán* Adolf, a felügyelő bizottságba pedig *Domahidy* Elemér ujból megválaszatak.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat.

A kiadásért felelős: Dacsó Emil.

Merkantil nyomda, Havas és Lehner.

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK.

Hirdetmény.

A részvényesek mai napon tartott közgyülésének határozata szerint az 1915. évre megállapitott osztalék részvényenként

45 koronával fog folyó évi április 1-től kezdve

az 1916. évi május 1-én esedékes 25. számu szelvénynek beszolgáltatása ellenében

Budapesten: a Magyar Általános Hitelbank központjánál (V., Dorottya-utca 5), valamint fiókjainál (V., Egyetem-utca 11., V., Berlini-tér 9. és VII., Károly-körut 3.),

Brassóban, Debrecenben, Fiumében, Győrött, Kassán, Kecskeméten, Nagyváradon, Pécsett Pozsonyban, Szabadkán és Temesvárott, a társaság tiókjainál,

Bécsben: a K. K. priv. Oesterr. Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe cimü intézetnél,

Berlinben: a Direction der Disconto-Gesellschaft cimü intézetnél, vagy S. Bleichröder banknáznál,

Mm. Frankfurtban: a Direction der Disconto-Gesellschaft cimü intézetnél az ezen beváltó-helyeknél szokásos üzleti órák alatt kifizetteni.

A szelvények hátlapjukon cimbélyegzéssel vagy aláirással ellátva, vagy pedig azok számait sorszám szerint tartalmazó jegyzékek kiséretében nyujtandók be, amihez a szükséges nyomtatványok az emlitett beváltási helyeken ingyen kaphatók.

Budapest, 1916. évi március 18-án

Magyar Általános Hitelbank.

Mozgó-képpalota **OMNIA** József-körut 31. sz.

Carmi Mária

a főszerepben a

Delta sugarak

cimü 4 felvonásos társadalmi szinmüben.

Ezenkivül a változatos nagy kisérő müsor.

Az előadások kezdete hétköznap: du. 4, 6, 8 és 10 órakor, vasárnap du. fél 4, fél 6, 7 fél 9 és 10 órakor. — Jegyelővétel: A Hirsch-féle nagytőzsdében VI., Andrássy-ut 19, és az Omniában 10—fél 1-ig és du. 3 órától.

NEMZETI (Royal) ORFEUM

Minden este 8 órakor háborus, csütörtök d. u. olcsó, vasár és ünnepnap du. mérsékelt helyárakkal a páratlan márciusi müsor

„A milliomos néger“

magyar moziszkeccs énekkel és tánccal

Carli Nageimüller

azonkivül még 20 uj szinházi varieté-attrakció

APOLLO

a ROYAL-SZÁLLÓ épületében

A legelőkelőbb fővárosi mozgóképszinház

Előadások: 5, ½8 és 10 órakor, ünnepnapon: 4, 6, 8 és 10 órakor. — Jegyelővétel: délelőtt 11-től 1-ig és délután 3 órától.

Telefon 167-25 **TÉLIKERT** Telefon 167-25

Ezelőtt: JARDIN d'HIVER

VI., Nagymező-utca 22—24.

Kezdete minden este fél 9 órakor

Nagyszerü müsor! **Rátkai Márton, Somogyi Nusi, Ujvári K.** a legkacagtatóbb uj bohózatban:

Záróra a Cicadella kávéházban.

Ezenkivül számos elsőrendü müsorszám. A sörpincében este 7 órától friss vacsora. Polgári árak korsó sör. Schrammel-zene.

ODEON MOZI

Rottenbiller-u. 37., Király-utca mellett.

A BESTIA

Egy bünös asszony története 4 felvonásban

Bernáték nyaralni mennek

Bohózat három felvonásban

Főszereplő: HEDDA VERNON

Az előadások délután négy órakor kezdődnek. Kitünő nyolc tagu zenekar.

Hetenkint háromszor: Hétfőn, szerdán és pénteken müsorváltozás.

HÉNRY-ARÉNA
(BAROKALDI VAROSLIGET)

1916. március hó 22-étől naponta d. u. fél 4 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. 3 órától
folytatólagos előadások
Minden előadásban fellépte csakis elsőrangu müvésznőknek és müvészeknek.

Szenzáció! **AEROSTAR** Szenzáció! **tornászat a repülőgépen**

Legjobb bóhócok, augusztok bohózatos jelenetekkel.
Nagy müsor! Kis árak!

MODERN SZINPAD KABARÉ Andrássy-ut 69. sz. :: Telefon 93—16

Minden este negyed 10 órakor:
Kis egér. (Emlék a háboruból) Irta: Szép Ernő. **Négy asszony — egy asszony.** Operett. Irták: Harsányi Zsolt és Vince Zsigmond. Játszák: Medgyaszay Vilma, Kökény Ilona és Boross. — **Szövetségesek.** Játszák: Rózsahegyi Kálmán és Huszár Károly. — Továbbá: Uj tréfák aktualitások, dalok.

ROYAL
Nagyszálloda Budapesten.

Elsőrangu konyha, mérsékelt árak. Ebéd teriték 4 50, vacsora teriték 5.50 korona. Színházak után friss vacsora. Zene.
VÁRADY GYULA, igazgató.

Holzer
cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza
Budapest,
IV., Kossuth Lajos-utca 9.

Bründl János
cs. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi müszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Javításmentes tetőfedések és falburkolások
Eternit
PALÁBÓL

Csak akkor valódi, ha minden lapon az Eternit törvényileg védett szövedjegy dombornyomásban látható.
ETERNIT-MŰVEK HATSCHEK LAJOS, BUDAPEST VI. ANDRÁSSY-UT 33. GYÁR: NYERGESUJFALU.
KÉRJEN MINTÁT ÉS ÁRJEGYZÉKET.

Hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, hogy a Magyar Kir. Szab. Osztálysorsjáték (XXXV. sorsjáték) 6. osztályának huzásai f. évi április hó 5-től május hó 1-ig tartatnak meg, még pedig a következő napokon:

április: 5, 6, 7, 8, 10, 12, 13, 14, 17, 18, 19, 20, 22, 25, 26, 27, május 1-én

A huzások a négy első napon 1/29 órakor, a többi tapokon 9 órakor kezdődnek és a magyar királyi ellenőrző hatóság és kir. közjegyző jelenlétében nyilvánosan történnek a Magyar Kir. Szab. Osztálysorsjáték huzási termében. A sorsjegyeknek a 6. osztályra való megujitása a játékterv szerint, minden igény különbeni elvesztésének terhe alatt, 1916. március hó 29-ig eszközlendő.

Budapest, 1916. március 19-én.

Magyar Kir. Szab. Osztálysorsjáték igazgatósága
Hazay *Tolnay.*

Sózott
tengeri halat
háztartások, kórházak és katonaság részére
olajszardiniát
1/2 1/4 1/5 1/8
HERINGET
4/500 5/600 7/800 nagyságban
halkonzerveket
szállit a
Magyar Halkonzervgyár és Halkereskedelmi R.-T. Welleminsky és Gottlieb
Budapest, VI., Vágány-u. 12.
Telefon 49-71 és 52-44.

Grünfeld Miksa
Likörgyára: Budapest, VII., Szövetség-u. 9.
Telefon: József 15—45
Sörraktára: Budapest, VII., Munkás-utca 3.
Telefon: 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a Müncheni „Kindlbräu" magyar. vezérképviselete

SZAPPAN TELEFON 142—11

1 kg suroló szappan	K 1.80
1 kg suroló-szappan, prima	K 2.10
1 kg mosó-szappan	K 2.60
1 kg mosó-szappan prima	K 3.—
1 kg kiváló minőségü	K 3.50
1 kg hollandi elsőrendü	K 3.50
1 kg 60—70% zsirtartalommal kezesség mellett	K 4.40
1 kg kenő-szappan	K 1.50
1 kg pipere-, tojás, rózsa- és kókusz-szappan	K 4.40
1 kg pipere szappan kül. gyártmány vegyesen	K 5.60
1 kg. Sikló munkás-szappan, a kezet rögtön hófehérré teszi	K 1.60

Kapható 1, 5, 10 kgrmmos és nagyobb tételekben.
MEGYERI ÉS VÉRTESI Export és import nagykereskedők. Budapest, Csengeri-u. 48.
Vidékre utánvét mellett. — Nagyobb tételekben kapható: szappan, mosószóda, lugkő és faggyu.

Zöldségpótló husleveskocka
Mindennemü levesnek izt ad! Minden háztartásban nélkülözhetetlen! 100 drb bérmentve ingyen csomagolással K 5 —. Egy kocka elég egy levesnek Viszonteladóknak engedmény. Kapható
Megyeri és Vértesi export és import
Telefon 142—11. **Bpest, Csengery-utca 48.**

A MILLIÓK KÖNYVE
EDDIG MEGJELENT SZÁMAI:
Herczeg F.: A láp virága / **Szomaházy I.:** Mesék az irógépről / **Farkas Pál:** Egy önkéntes naplója / **Doyle:** Az üldöző / **Mikszáth:** Galamb a kalitkában / **Pemberton:** A kronstadti kém / **Heltai Jenő:** Family-Hotel
EGY TELJES REGÉNY ÁRA **24** FILLÉR
A
MILLIÓK KÖNYVE
LEGUJABB SZÁMA A **FAMILY-HOTEL** IRTA: HELTAI JENŐ
ÁRA 24 FILLÉR
A Milliók Könyve előfizetési ára: félévre (13 regény) 3 K 20 fillér
egész évre (26 regény) 6.— K
A MILLIÓK KÖNYVE KIADÓHIVATALA
Budapest VI. Andrássy-út 16

Erdélyi
osztr. császári és magyar királyi udvari fényképész és a német császár és porosz király Ő Felségének udvari szállitója
BUDAPEST, VI.,
Semmelweis-u. 2.
(Kossuth Lajos-utca sarkán.)
Művészi kivitelü nagyitások. Aquarell- és olajképek bármely fénykép után
Felvételek minden időben

M. Á. G.

Repülőgép motorok
Teher-autók
Autobuszok.

MAGYAR ÁLTALÁNOS GÉPGYÁR R.-T.
BUDAPEST,
VÁCI-UT 141

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-építési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó utca 10. szám.

A világhirnek örvendő

„BÉBÉ“

márkáju alpesi sűrített

teljes-tej

mindenütt kapható.

Nagybani árusitás:
Magyar Fűszerkereskedők bevásárlasi rt.
Budapest,
V., Arany János-u. 31.

= MARTA =

Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK

Gyár; Aradon.

Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

Freissler Antal

csász. és kir. udvari felvonógyár.

Lift. **Gyárt:** Személy- és teher-felvonókat :: :: Speciálitás: Freissler „Express-Auto-lift“ villamos gombnyomásu kormányzással. **Lift.**

Bpest, Horn Ede-u. 4. (volt Dávid-u. 2.)

A KATONA-falak

tartósak, egészségesek és olcsók

Bárki kaphat építési licenciát

SPECIÁLIS ÉPITKEZÉSEKRE .-.

BUDAPEST, VII., GIZELLA-UT 38. SZ.

TELEFON: 66 27. SZÁM.

Ragályok ellen

most igen alaposan kell védekeznünk, mert kolera, vörheny, kanyaró, tiphus, himlő és egyéb ragályos betegségek a háboru után fokozottabb erővel lépnek fel, mint más időkben, miért is szükséges, hogy minden háztartásban egy megbizható fertő lenitő szer kéznél legyen. A jelenkor legmegbizhatóbb fertőtlenitő szere a

LYSOFORM

szagtalan, nem mérgező, olcsó és eredeti üvegekben **1 koronáért** minden gyógyszertárban és drogériában kapható. Hatása Löffler, Vertun, Pertik, Vas, stb. intézeteinek vizsgálatai szerint gyors és biztos, miért is az összes orvosok betegágyak fertőtlenitésére, antiseptikus kötözéseknél (sebekre és daganatokra) kéz- és arcmosásra és ragályok elháritására, stb. mindenkor ajánlják.

LYSOFORM-SZAPPAN

finom gyenge pipereszappan, 1 százalék lysoformot tartalmaz és antiseptikus hatásu. Alkalmazható a legkényesebb bőrre is; szépiti, megpuhitja és illatossá teszi a bőrt. Egy kisérlet és Ön a jövőben kizárólag ezen szappant fogja használni. **Ára 1 korona 60 fillér.**

FODORMENTA-LYSOFORM

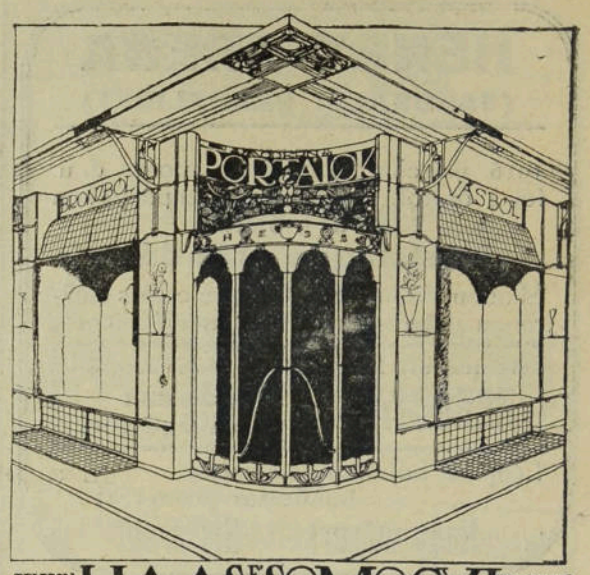
erősen antiseptikus hatásu szájvíz szájbüzt rögtön és nyomtalanul eltüntet és a fogakat konzerválja. Használandó továbbá orvosi utasitás szerint torokbnál, gégebántalmaknál és nátha esetén gurgulázásra. Néhány csepp elegendő egy fél pohár vizre. **Eredeti üvegje 1 korona 60 fillér.**

Az összes lysoformkészitmények kaphatók minden gyógyszertárban és drogériában. Kivánatra bárkinek ingyen és bérmentve megküldjük az «Egészség és fertőtlenités» cimü érdekes könyvet.

Dr. Keleti és Murányi

vegyészeti gyára

UJPESTEN.

TELEFON 7-44 **HAAS ÉS SOMOGYI** BUDAPEST VI. BRANGHGASSE 2

Thiergärtner és Stöhr

részvénytársaság

Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.

Telefon: 129—45.

Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák. Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk

Budafoki-ut 9-11 sz. alatt

levő elegáns műtermeink megtekintését

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus ellen

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán szigetelők :
Keramit-, steró-, pilértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travertin téglák ::	
Falburkoló téglák :	Tüzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

KAIZMAREK ÉS TÁRSA B. T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152-07.

3520/39

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. március hó 29-én — 13. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A közgyűlés

határoz és a tanács — nem végez. Amikor a deficites költségvetést tárgyalták a közgyülésen, a város pénzügyi bölcsei szép sorjában állitották fel a pénzügyi egyensuly Kolumbusz tojását: ha a kiadásokat nem lehet mérsékelni, akkor fokozni kell a bevételeket. És kivételesen nem a tanács kigondolóira bizták az elmés ötlet megvalósításához szükséges töprengést, hanem utmutatással szolgáltak és kiszámitották, hogy ha a főváros részt kér a szinházak, mulatók és egyéb szórakozóhelyek háborus jövedelméből, ha megadóztatja a mozikat, ha adóbélyeget ragaszt a pezsgőspalackokra, és ha minden lukszuskiadásnál jelentkezik, ugy egyszerben milliós uj jövedelmi forrást talál, olyant, amely igazságos, méltányos, szociális, arányos, könnyen kezelhető, könnyen ellenőrizhető és mert nem a főváros találta ki, hanem a külföldön és a vidéki városokban bevált már, a magas kormánynak sem lehet kifogása ellene.

Tüköryné sem kellett ennek a forrásnak a felkutatásához. A tisztelt tanács ugy tett, mintha örülne a felfedezésnek és mintha jómagának is régóta szive-vágya lett volna ennek az uj jövedelemnek a megszerzése. De mulnak a hetek, hónapokká sürüsödnek, egy-két nap mulva megnyilik a ligeti müintézet, ami Budapesten a szezón végét jelenti, — ám a közgyülés akaratának végrehajtásáról, az uj adóról szó sem esik a városházán. Talán még az előkészitő munkálatok kezdetén sem estek tul, pedig a letünő szezón önmagát nem ismétli meg, a mostani Hoch-konjunkturának a hasznát már nem fogja látni a főváros.

Éppen a mult héten volt alkalma olvasni az olvasónak e lap hasábjain, hogy a főváros pályázni kiván arra a százötvenezer koronára, amelyet egy vidéki ügyvéd oly célból hagyományozott, hogy a legelső krematóriumot felállitó városé legyen a pénz. Bezzeg, ha a mulatók adójának életbeléptetése lett volna a verseny célkarikája, ugy Budapest a vert mezőnyben kulloghatna. A kicsufolt, mucsainak mondott „jó vidék", amelynek pedig nincs husz millió deficitje s amely nem remélhet milliós bevételt egyik adónemből sem, egyik napról a másikra megvalósitotta a lukszusadót, Miskolcon, Szegeden, Váradon nem probléma többé az a fogas kérdés, hogy vajjon kulturális és liberális nézőpontból nem hátrányos-e a mulatótulajdonosok és a lumpok zaklatása és szabad-e a köznek lefölözni azt a tejecskét, amelyet egy-két vállalkozó közélelmezési szándék nélkül fej ki a könnyelmü, vagy a mindenképpen szórakozni vágyó publikumból.

Fullánkok

Hatezer

sertést hizlal a főváros a kőbányai szállásokon. Nem nagy mennyiség, ha figyelembe vesszük, hogy huszezernél több volt a fővárosi disznók száma és hogy ez a szám a pesti fogyasztáshoz képest nem sokat jelent. De menten jelentős numerussá válik a hatezer, mihelyest tekintetbe vesszük, hogy Budapesten a sertéshus már-már történeti emlék, az emberek nemsokára ugy fognak beszélni róla, mint a bölényhusról, mert a sertés majdnem ugy veszett ki, mint a bölény. És éppen azért volna kötelesége a fővárosnak, hogy a hatezer sertést sürgősen hozza piacra és igyekezzék a sertéshus árusitásának folytonosságát fenntartani, amig birja s amig a rátartós disznókereskedők kilépnek passziv rezisztenciájukból. Ha már nem tud a főváros gondoskodni a sertésfelhozatal növeléséről, legalább ő maga ne álljon a készlethalmozók közé, hanem itt lévén a teljes hiány, a végső szükség esete, siessen a sertéseit levágásával és higyje el, hogy a pesti közönség ma nem fog zugolódni, ha a főváros disznói még nem is érték el a hizóképesség maximumát.

Betegnek

lenni sohasem volt nagy élvezet, de ma Budapesten a legnagyobb szerencsétlenség. Hajmeresztő dolgok derülnek ki naponkint; most már nemcsak az a baj, hogy nincs hely a kórházakban, de százszorosan fokozza a veszedelmet, hogy elvitték a kórházi orvosokat és szigorló növendékekkel pótolják őket. A pesti ember bőrén tanulnak az orvosjelöltek gyógyitani s a szomoru a dologban az, hogy a tandijat nem ők fizetik, hanem a betegek. Ily módon a tandij a szó legszorosabb értelmében vérdij, amiből következik, hogy a „mögöttes területeken", a fronttól ezer kilométernyire is elvérezhetnek a hazáért az emberek. Csakhogy ez nem hősi halál és a főváros ügyefogyottságát, tehetetlenségét mi sem jellemzi jobban, mint az, hogy felsőbb helyen nem tekintik fontos és legelsőrendü érdeknek Budapest egészségügyi szolgálatának ellátását.

Ember legyen

aki kismeri magát a községesités elvének változásainál. Amikor arról van szó, hogy negyven millió koronás áldozatot hozzanak a másik villamosvilágitási vállalat megváltásáért, akkor azt mondják: Koszt vasz koszt, meg kell lenni, a községesités elvét szigoruan keresztül kell hajtani, — holott negyven millió mégis csak tekintélyes summa és a városnak más eszköze is van arra, hogy a konkurrenciát féken tartsa. Amikor egy évtizedes óhajnak a teljesülése tisztán a főváros akaratától függ, amikor a propeller-koncessziót küzdelem nélkül megkapná a város, amikor a közlekedés monopóliumához közelébb jutnának: — akkor nem szükséges, nem célszerü a községesités, nincs praktikus haszna annak, hogy a propeller a fővárosé legyen. Aki ebből a két esetből sem tudja megérteni, hogy mi a községesitési politika, az — ne foglalkozzék községi politikával.

Versengés a pesti Dunáért.

Propeller helyett autobusz. — Félmilliós szubvenció. — A kormány feltételei. — Egységesitik a helyi hajózást. — Uj propellerek. — Modern kikötők épitése.

A székesfőváros közlekedési bizottsága meglehetős határozottsággal elutasitotta azt a gondolatot, hogy a helyihajó-közlekedést a város vegye át saját kezelésbe. Kétségtelen, hogy ennek a községesitésnek a tervét még a közgyülési teremben is a *Bombatér* katasztrófája érlelte meg. Hogy a terv megvalósitásától mégis elállottak, annak oka nyilván abban rejlik, hogy a fővárosnak már nincsen ideje a csavargőzös és D. G. T. koncessziójának lejártáig a nagyarányu berendezkedésre. A probléma azonban mégis nagy gondot ad majd a fővárosnak, mert nem fog olyan simán menni a dolog, mint a hogyan ma gondolják. Kétségtelen ugyanis, hogy bárki lesz is a vállalkozó, bármelyik hajóstársaság veszi kezébe a helyi hajózás lebonyolitását, mindegyik jelentékeny követelésekkel fog föllépni nemcsak az állammal, de a fővárossal szemben is. Előreveti az árnyékát az a valószinüség, hogy az ajánlattevő hajózási vállalatok mindegyike

félmilliós szubvenciót fog kérni.

A *Fővárosi Hirlap* munkatársának alkalma volt a legkiválóbb hajózási szakértők egyikének véleményét kikérni arról, hogy mi módon lehet a budapesti helyihajózás kérdését megoldani? A figyelemreméltó válasz a következő volt:

— A főváros közlekedési bizottságának határozata után nincs más megoldás, mint hogy a helyihajózás lebonyolitásával vagy a M. F. T. R.-t, vagy a D. G. T.-t, vagy a Csavargőzöst bizzák meg. A megoldás alapvető tételének annak kell lennie, hogy *nem szabad elzárkózni a forgalomnak bár áldozatok árán való fejlesztésétől*, mert a mai állapotokat éppenséggel nem lehet világvárosiaknak mondani. A forgalom fejlesztése alatt legelsősorban a rövid és olcsó járatokat értem. *Be kell kapcsolni azonban a helyihajózásba a szomszédos forgalmat is*, amelynek a nagyváros élelmezésében döntő szerepet kell játszania. Meg vagyok róla győződve, hogyha Budapestnek jobb lenne a szomszédos hajóforgalma — helyesebben, ha egyáltalán volna ilyen, — akkor ma nem állanánk ott a közélelmezés dolgában, ahol állunk.

— Szerencsétlen ötletnek tartom azt, hogy *a főváros, amikor elveti a helyi hajózás községesitésének gondolatát, akkor az autóbusz-forgalom fejlesztését játsza ki, mint kárpótló intézkedést.* De kár is volt ezt igy előre elárulni, hiszen beláthatta volna a közlekedési bizottság, hogy amikor vállalkozót akar fogni egy deficites üzletre, ugyanakkor nem opportunus dolog rögtön a konkurrencia módozatait is megismertetni. Hogy gondolják a városházán, kapnak-e olyan vállalkozót, aki belemenjen az üzletbe akkor, amikor tudja, hogy az első, aki konkurrenciát csinál neki maga a főváros lesz az autóbuszokkal?

— Figyelembe kell venni a városházán azt is, hogy *a vállalkozónak hatalmas tőkebefektetést kell eszközölnie.* A főváros alaposan elé-

bevág a vállalkozási kedvnek, amikor előre dokumentálja, hogy a vállalkozás veszteséggel fog járni. A három számításba jövő hajóstársaság közül bármelyik vállakozik is, el nem lehet kerülni, hogy szubvenciót ne adjanak. Miután pedig a kormány mindent szeret a fővárosra tolni, meg kell mondani azt is, hogy ezuttal az állami szubvenció aligha lesz elegendő. Szubvenciót eddig is adott az állam. A D. G. T. kapott évi 200.000 koronát, *a Csavargőzös pedig hallgatagon nem fizette azt a bért, amit a Dunán minden személyszállító közlekedési vállalat fizet mintegy hdvám fejében.*

— Most azonban az állami szubvenció nem lesz elég. Ezen az áron senki sem fog vállalkozni. Hiszen, megközelitö számitás szerint a mai ár és munkadrágulás mellett *az uj hajók megépitése és a kikötő-állomások berendezése legkevesebb 3—4 milliós befektetést igényel.* Tessék most számitásba venni a személyi és üzemkiadásokat, a befektetett tőke kamatját, valamint az ezzel szemben álló mai bevételt. A veszteség evidens. Ezt a veszteséget pedig fedezni kell, s miután az elsőrendü érdekelt a székesfőváros, valószinü, hogy neki is meg kell nyitnia az erszényét.

Ehhez a nyilatkozathoz hozzáfüzhetjük azt az értesülésünket, hogy *a kormány az emlitett három vállalatot már föl is szólitotta ajánlattételre.* A révjog 1936-ig a kormányé. A főváros kérte, hogy adják neki, most aztán látja, hogy nem jó üzlet, többé nem reflektál rá.

A kormány közölte a föltételeit az ajánlattételre fölszólitott vállalatokkal. E föltételek legfontosabbika, hogy

az egész budapesti helyihajó-közlekedést egy kézbe akarja adni,

nem ugy mint eddig, amikor a D. G. T. és a Csavargőzös bonyolitották le a forgalmat. Ezenkivül *tiz perces, esetleg negyedórás járatokra kombinálják az uj helyihajó közlekedést,* amelyet a tizperces járatok esetén mintegy tizennyolc, a negyedórásoknál mintegy 14 hajó tudna lebonyolitani. A kormány apróbb kikötések mellett a kikötők modern berendezését és vashidakkal való fölszerelését is követeli. Mindezekből látható, hogy a budapesti helyihajózás gyökerében való ujjáalakitása van utban, de a megvalósitás még igen sok akadályba ütközik.

Börzemanőver

és a villamosvasutak fuziója.

Készül a tarifa-revizió.

Hetek óta jelentékeny árfolyamemelkedés tapasztalható ugy a Közuti, mint a Városi Villamos részvényeinél. A Közuti részvények, amelyek 1914. julius 25-ikén hivatalosan 627.50 koronával jegyeztettek a tőzsdén, ma 672 koronán állanak, a Városi részvények kurzusa pedig 305-ről 324-re szökkent fel. Az áremelkedésnek eleintén az volt az indokolása, hogy a két vállalat között *fuzió* létesül, később azonban, amikor a fuzió hirét — amelyet egy-két bécsi lap közölt — energikusan megcáfolták, *tarifaemelést* emlegettek a börzén és kiszámitották, hogy a Közuti tiszta nyeresége a legmérsékeltebb emeléssel is harmadfél millióval, a Városié pedig négy millióval nagyobb a jövőben. Ezekről a híresztelésekről olyan személyiséggel volt alkalmunk beszélni, akinek a szava döntő sulyu. Éppen azért kommentár nélkül közöljük a következő nyilatkozatot:

— A *fuzióról* ma kómikus dolog volna beszélni. A fővárosnak még a folyó kiadásaira sincsen elég pénze, egyszerre több, kisebb kölcsönt kellett igénybe vennie, arra pedig, hogy külön kölcsönből fizesse a Közuti részvényeinek megváltandó többségét, gondolni se lehet, hiszen kb. 95 millióra volna szüksége erre a célra, ezt az összeget pedig megfelelő feltételek mellett ma nem tudja előteremteni. A Közuti vasutnak bizonyára nagy érdeke füződik ahhoz, hogy ne a főváros szerezze meg az ő részvényeinek többségét, hanem ellenkezőleg, ő vegye meg a főváros tulajdonában levő Városi részvényeket; hiszen ilymódon megszabadulna veszedelmes konkurrensétől, megszünnének az örökös féltékenykedések, torzsalkodások, a főváros többé nem pártolhatná vele szemben a Városit. Csakhogy a dolog ugy áll, hogy a főváros közlekedési politikájának teljes bukását, a községesités elvének csődjét jelentené a Városi részvénytöbbségének átengedése, másfelől pedig a Közuti nem őrült meg, hogy megfizesse azt az árát a részvényeknek, amelyet a főváros fizetett értük. Bizony, tagadhatatlan, hogy pénzügyileg is nagyon szerencsétlen üzletnek mutatkozik a Városi részvénytöbbségének megszerzése. A főváros 420 koronát fizetett részvényenkint, ma pedig 324 korona az árfolyamuk. Hatvannyolcezer részvénynél az árfolyamdifferencia, helyesebben árfolyamveszteség: *hét millió korona körül jár.* Ezt a horribilis differenciát pedig semmiesetre sem egyenlitené ki a Közuti, már pedig a főváros — ha elvi okok nem zárnák ki a részvényeladást — effektiv ráfizetéssel nem adhatna tul a részvényállományán. Már csak azért sem, mert az árfolyamdifferencia addig, amig a város tárcájában vannak a részvények, amig tehát nem akar velük spekulálni, tulajdonképpen csak akadémikus, elméleti baj, de mihelyt a főváros a részvényeladás utjára lép, számolnia kell azzal, hogy az árfolyamkülönbözetből árfolyamveszteség lesz, ebbe pedig nem egyeznék bele sem a közgyülés, sem a belügyminiszter. Tagadhatatlan, hogy ma a főváros effekive ráfizet a Városi részvényekre évente mintegy 900.000 koronát, mert a 28 milliós megváltási ár után — melyet kölcsönpénzből fedezett — 1,600.000 korona kamatot fizet, viszont az osztalék tavaly tiz korona volt s bizonyára az idén sem lesz több, tehát osztalék fejében 700.000 koronát kap mindössze a főváros. Nem szabad azonban figyelmen kivül hagyni, hogy *a Városi részvénytöbbségeinek megszerzése annakidején nem volt öncél, hanem csak egy lépés a villamos közlekedés községesitése felé.* Nem igy gondoltuk mi azt, nem akartuk elszigetelten, csak a Városi részvényeit megvásárolni, hanem arra gondoltunk, hogy lassan megszerezzük a Közuti részvényeinek többségét is. Ebben a beállitásban pedig már egészen másképpen fest a Városi-tranzakció, mert természetes, hogy ha egyesithettük volna a főváros kezében a villamos közlekedést, centralizálhattuk volna a vezetést, akkor oly nagy anyagi és közlekedéspolitikai előnyöket tudtunk volna elérni, hogy számba sem jöhetett volna a részvények esetleges tulfizetése. Sajnos, a gazdasági válság szele elsöpörte jó időre ennek a tervnek a lehetőségét; a fővárosnak sulyos zavarokkal kellett megküzdenie és a Közuti részvénytöbbségének megváltása egyre elérhetetlenebb ideállá válik.

Tarifa-revizió.

— És főleg ennél a pontnál kezd kibontakozni a homályból a másik terv: a tarifa-revizió. Fuzióról ma nem lehet szó, azt pedig nem lehet tovább ölbetett kézzel nézni, hogy ily nagy összeget ráfizessünk a részvényeinkre. Nem marad tehát más hátra, mint hogy gondoskodjunk a Városi jövedelmezőségének emeléséről. *Feltétlenül és sürgősen meg kell változtatni a mai viteldijakat,* még pedig olyformán, hogy a szakaszhatárokat kitoljuk, de viszont a szakaszjegyek árát legalább két fil-

Pesti kabara.

Az uj záróra-rendeletnek legtermészetesebb következménye, hogy a tiszteletreméltó kávés céh megint fölemelte az árakat. Megszoktuk már, hogy mindennek — mi publikum isszuk meg a levét . . . De mért drágul a lé?!

*

Remegve gondolok a záróra majdani eltörlésére; arra az időre, mikor Pest ismét egyrendbeli folytatólagosan elkövetett léhaságban élhet.. — Szegény kávések — ebből az aproposból megint föl kell, hogy emeljék az árakat.

*

Fiam, ha életpályádon emelkedni akarsz, kérjél praktikus tanácsot a kávéházi árjegyzéktől.

*

Berlinben behozták a vajjegy-rendszert. Ez az, amire nálunk sohase lesz szükség. Itt, ahol minden második embernek vaj van a fején . . .

*

Kései idők krónikása számára hadd jegyezze fel a Ma iródeákja, hogy a háborus pesti korzón feltünően sok a becézett öleb. Sokkal több, mint békében; sokkal több, mint valaha. Ugy kell lenni valahogy: a maga maradt szomoruság alkalmat keres, hogy jó legyen, hogy szeressen, hogy ciróka-marókával himezze szinesre a bus köznapokat, mert ugye mahonap két esztendeje, hogy nem volt szerelmes ünnepe?! Igen-igen, itt van a kutya eltemetve.

*

Tiszteletreméltó kései kollégám, aki fölhasználod majdan ezt az adatot, kérlek: ne viccelj és ne mondjad majd, hogy szimbolum volt a sok kutya a pesti hadi korzón. Igaztalan leszel, mert nem azt jelentette, hogy kutya jó dolgunk volt.

*

Bizonyos, hogy a kutyák megsokasodása miatt rendelte el a városi tanács a sürgős kutya-népszámlálást. A kutya tudniillik (és tudni mindig illik, mondotta egykori derék história-professzorom, Szélba József) a kutya nemcsak kutya, de egyuttal adóalany is.

Érdemes elolvasni az összeirásra vonatkozó tanácsi plakátot, a 26912—1916. VI. ügyszámut „Az ebek bejelentéséről és az ebadó befizetéséről . . ." Érdemes elolvasni nemcsak azért, mert megtanulja belőle az ember, hogy a kutyának hivatalosan „eb" a neve, de tudósa lesz a plakát-kutató egyebeknek is. Kiderül ugyanis a plakátból, hogy az ebtársadalom adórendszere fejlettebb, mint a mienk, mert amig mi például hiába küzdünk a progressziv adóért, addig az ebvilág már régen a helyes tehermegosztás alapján áll, mert a belterületi módos eb „fajra és nemre való tekintet nélkül" évi husz korona adót fizet, mig a nincsetlen kültelek ebje csak két koronával járul hozzá a közterhekhez. Őszintén örülök, hogy most már ezt is tudom; boldogság látni, hogy van fejlettebb szocietás is, mint a mienk; hogy nem mindenki olyan állat, — mint az ember.

*

Kutyából nem lesz szalonna . . . Az ilyen badar közmondások hatályát ugy hiszem, a háborus időkre helyes lenne felfüggeszteni! Vannak még bankok Magyarországon, amelyek vállalnák a kutya-osztály rizikóját!

*

A pászka-plakátot is elolvastam, mert én egy ugynevezett szorgalmas vagyok. Látom, hogy k e n y é r j e g y ellenében adnak pászkát. Tisztelettel inkompatibilitási bejelentést teszek.

*

A tej-kérdés megint meg van oldva; a tej ismét drágább. Anatole France gyilkos kedve mondja valahol: „A gondolkodás egynéhány ember sajátos betegsége, amely ha elterejdne, — hamarosan a faj kihalására vezetne." A pesti városházán nyoma sincs ennek a különös kórságnak, csupa egészség minden korifeusunk.

*

Ha vissza akarom varázsolni a boldogságos multat, megállok az öreg kávémérések kirakata előtt és olvasom: kis kávé 7, nagy kávé 9. — Tudom, hogy ez a matematikai kinyilatkoztatás már régen nem gilt, de az én számomra mégis kedves, mert egy pillanatra elhiteti velem, hogy nincs Verdun, nincs Isonzó, nincs vérözön, nincs mankó, nincs rendkivüli háborus nyereség, nincs hősi halál, ellenben a kis kávé 7, a nagy kávé 9.

*

Páros napokon rendszerint azon gyötrődöm: miért is nem lettem költő?! Ó, én nem vagyok egy „anyagias", nem vagyok egy pénzsóvár és

lérrel emeljük. Rekompenzációképpen a perifériák szegény népéről gondoskodni kívánunk s evégből a leghosszabb távolságokra érvényes jegyek mai árát mérsékeljük. Számításunk szerint néhány millió korona nyereségtöbbletet fog hozni ez az elkerülheteten revizió. Nagyon természetes, hogy számitunk a Közuti Vasut hasonló irányu kérelmére és bajos dolog volna ez elől elzárkózni, mert hiszen tagadhatatlan, hogy a nyersanyagok ára és a munkabérek legalább is olyan arányban emelkedtek a Közutinál, mint a Városinál. De a főváros legridegebb, legönzőbb anyagi szempontjából sem volna helyes, ha mereven elzárkóznánk a Közuti tarifaemelése elől, hiszen a Közuti ma 2 és fél millió koronát fizet a fővárosnak nyereségrészesedés cimén és könnyen kiszámitható, hogy ha a tarifaemelés révén csak négy millió koronával emelkedik a Közuti bruttó bevétele, ugy a főváros nyereségrészesedése 2 és fél millióról 3 és negyed millióra fog emelkedni. Egészen simán azonban még sem fog menni a dolog, mert van egy áramlat, amely azt kivánja, hogy a Közuti a tarifaemelés kedvéért *husz százalékos nyereségrészesedést* vállaljon. Természetes, hogy a Városi csekély nyereségrészesedési kvótáját egyidejüleg jelentékenyen kell emelni.

Lakásuzsora a nyaralótelepeken.

A villatulajdonosok háborus konjunktúrája.

Nincs már messze a nyár, amikor a pesti embert kisüti a forróság a városból a hegyek közé, az erdőkbe, a zöldbe. A meteorologusok jelentése szerint az idén különösen meleg nyárra van kilátás, hamarább kezdődik a kánikula. A pestiek korábban menekülnek el tehát az idén a városból a zöldbe.

Ezelőtt nem okozott a nyaralás akkora gondot, mint most. Az ember fölült a vonatra és elmenekült pár hétre Abbáziába, a Tátrába vagy a Keleti-tenger mellékére. De a háboru óta nem lehet a régi fürdőkbe utazni, a Balaton partja is tulzsufolt lesz s a pestiek nagy része kénytelen az idén a Pest körüli nyaralótelepeken, vagy a közeli falvakban keresni menedéket a nap égető sütése ellen.

A mult hét óta csakugyan valóságos népvándorlás indult meg a közeli nyaralóhelyekre. Mindenki már most gondoskodik nyári lakásról, mert mire itt lesz a nyaralás tulajdonképeni ideje, vagyonért sem lehet majd lakáshoz jutni. A környékbeli villák tulajdonosai azonban nem engedik kijátszani magukat, s számitva rá, hogy mindenki már a tavasz elején igyekszik olcsó nyári lakást szerezni, alaposan fölemelték a házbéreket. Némely lakásért épen száz százalékkal fizetnek többet az idén, mint a mult esztendőben. Különösen megdrágult a *Svábhegy*, a *Zugliget*, a *Rózsadomb* és a *Mátyásföld*.

A Svábhegyen az a lakás, amely tavaly még legfeljebb 1500—2000 koronáért *kibérelhető* volt a nyári szezonra, most három-négy, de némelyik ötezer koronába is kerül. Megkérdeztük a Svábhegyi Egyesületet, mi az oka a nyári lakások hallatlan drágaságának? *Girardi* József, főv. biz. tag, az egyesület elnöke, a következőkép válaszolt kérdésünkre:

— A lakások árának hirtelen való emelkedését bizonyára az okozta, hogy a pestiek valósággal megrohanták az első tavaszi napsütésre a villatulajdonosokat s mindent, ami kiadó volt, kivettek. Ma már alig van kiadó lakás az egész Svábhegyen. Legalább én nagyon kevésről tudok.

Hasonlóak az állapotok a *Zugligetben*. Itt sem lehet már lakást kapni a nyárra, pedig minden kis zug rendkivül drága. Vasárnap nagyon sokan jártak kint Zugligeten s a legtöbben szomoruan és lakás nélkül voltak kénytelenek visszatérni Budapestre.

Rózsadombon és a vidéken szintén rendkivül drágák a lakások. A *Farkasvölgyön*, *Orbánhegyen* és *Mátyásföldön* három—négyszáz koronát kérnek két piciny szobácskáért havonta. Két évvel ezelőtt száz—százötven koronával is megelégedtek itt a villatulajdonosok, most azonban, hogy a tengerparti fürdőkre nem utazhat a budapesti közönség, háromszorosára emelték az árakat. Ki kell használni a kedvező viszonyokat. Mentőkörülmény is akad, amivel védekezni lehet: háboru van.

Zöldmálon, *Pálvölgyön*, *Csatárkán* és *Vérhalmon* ugyancsak magasra emelkedtek a nyári lakások árai. Ellátogattunk az itteni házak és telkek tulajdonosainak egyesületébe, ahol érdekes adatokat tudtunk meg a nyári lakások drágulásáról. Kiadó lakás nagyon kevés van már, mert a budapestiek minden lakható helyiséget bérbe vesznek. A háztulajdonosok a nagy kereslet következtében természetesen fölemelték az árakat. A legjobban azok jártak, akik az első tavaszi vasárnap mentek ki lakást keresni. Akkor még aránylag olcsó volt minden, a következő vasárnapra azonban közel ötven százalékkal emelkedtek föl az egyébként is háborus árak. A drágaság okai tehát a háztulajdonosok szerint maguk a nyári lakást kereső pestiek.

Dunakeszin, *Palotaujfalun*, *Csomádon*, *Fóton* és *Leányfalun* is sokan biztositották már előre nyári lakóhelyüket.

Ha a meteorologusok jóslata beválik, akkor az idén nagyon korán, már május elején ki fog költözködni Budapest a zöldbe. A nyári lakások drágábbak a télinél is. Két kis szoba három—négy hónapra annyiba kerül, mint idebent Budapesten egy négyszobás lakás félesztendőre. Ugy látszik, egyetlen mód van csak a drágaság megakadályozására: maximálni kellene a nyári lakások árát...

Nyolc teleküzlet.

A Központi tejcsarnok ajánlata.

Előrelátható volt, hogy *Harrer* tanácsnok korszakos telekreformja hatalmas vitát fog támasztani a pénzügyi bizottságban. Kellemetlen hatást keltett itt *Preyer* Hugó felszólalása, amelynek lényege az volt, hogy a főváros szerinte kiuzsorázza a szegény gyáriparosokat. Viszont nagy elismeréssel nyilatkozott mindenki *Jünker* Pál radikális irányu beszédéről és nem lehetetlen, hogy a pénzügyi bizottság, esetleg a közgyülés csakugyan rövidebb terminust fog szabni a háromlásra és nagyobb hasznot fog statuálni az értékemelkedésből a főváros számára.

Köztudomásu, hogy a Központi Tejcsarnok ismeretes telekvételi ügyét levették a pénzügyi bizottság ülésének napirendjéről. Ez azonban korán sem jelenti az előterjesztés hosszabb időre való elhallasztását. A magyarázat az, hogy a Központi Tejcsarnok pótlólag több olyan koncessziót tett a fővárosnak, amelyek *Budapest közélelmezésének javitására* vonatkoznak. Éppen ezért az ily módon kiegészitett előterjesztéssel elsősorban a régóta pihenő közélelmezési bizottság fog foglalkozni s csak azután kerül az ügy a pénzügyi bizottságba.

A nagy telekreform elintézésére egyébként sokan várnak. Az utóbbi időben ugyanis több nagy ipari vállalatnak jött meg a kedve fővárosi telkek szerzéséhez. Be is nyujtották erre vonatkozó ajánlatukat, de *Harrer* tanácsnok kijelentette, hogy a mostani alapon nem hajlandó többé telket eladni s ezért valamennyi ajánlat függőben maradt a nagy előterjesztés eldöltéig. *Nyolc nagyobb teleküzlet* rekedt meg ilyenformán; ezekre majd csak a legközelebbi jövőben kerül a sor.

---

nem azt fájlalom, hogy mint költőnek ma már kettőszázezer korona adósságom lehetne, — én csak a témákat sajnálom, a ragyogó témákat, a melyek itt fekszenek előttünk a pesti aszfalton és várják a költőt, de hiába várják: a nappal élő téma, az éjszaka élő költő sohase találhatnak egymásra. Pedig a mai Pest — igy érzem, a leghálásabb regény-matéria! Ez a drága, részeg város, ez a könnyelmü, ez a csibész — különb anyagból, hálásabból — nem gyurt, nem faragott még müvész. A pesti forradalmakat meg kell irni! A végsőkig elkeseredett utcát, amely a háboru második esztendejének vége felé nem bir immár többé magával; a drágaság, az uzsora végső kétségbeesésbe kergeti a tömegeket, rohamra indul a fékevesztett indulat és — kost, was kost — kifosztja a ragyogó üzleteket. Tegnap egy selymesbolt előtt mentem el. Az asztalokon, a pádimentumon százszámra egymásra dobálva feküdtek a kincsek: a délutáni bestiális sturm emlékei. Szegény selymesek, szegény ékszerészek, szegény cipőkereskedők — hogy birják ki ezeket a rémnapokat, mikor a betéti kamat egyre kisebb?!

*

Konyhám főnöknője: Mari, aki hadbavonult férje arcképét és házam érdekeit szivén viseli, a kávéárak emelése alkalmából összekülönbözött a füszeresemmel és hogy helyes kifejezést használjak — megadta neki:

— Nem lesznek maguk mindig ilyen urak! Lesz még egyszer béke is...

A füszeres ur megnyugtatta Mari háborgó kedélyvilágát:

— Lelkem, mire béke lesz, én a saját házam saját ablakán könyökölök ki és fütyülök a kuncsaftra.

Mari komoly haraggal referált a viaskodásról, pedig abszolute nem volt igaza. Nem volt igaza első sorban azért, mert nem rezón előre összeveszni valakivel, aki esetleg a háziuram lesz, de nem volt igaza azért se, mert valóban minden tiszteletet megérdemel, aki a mai drágaság közepette is ugy tud takarékoskodni, hogy a háziuri vágányon robog be a vonata.

*

Önöket talán nem érdekli, de el kell fecsegnem, mert az én számomra egyenesen lelki szenzáció: kávéházat változtattam. Hősies és szilárd elhatározással otthagytam a régi kávéházat és két nap óta másutt iszom a pikkolómat. Ugy érzem magamat, mintha kivándoroltam volna: uj arcok, friss impressziók, más cug és más kabáttolvajok; Ferenczi professzor ur kegyes figyelmébe ajánlom: rendeljen néha kávéház-változtatást a petyhüdt pesti idegeknek.

*

Az iskolák minisztere leirt a fővároshoz, hogy a háboru tartama alatt uj tankönyvek kiadását megtiltja. Helytelen rendelkezés, mert a hittanból egész nyugodtan megjelenhetne már a javitott és kurtitott kiadás. Olyan, ahol a tizparancsolatból a „Ne ölj!" és a „Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat!" — hiányzanak. Elvégre ilyen időkben izgató tendenciáju, elavult erkölcsök megmételyezhetik az iskolákat.

*

Egy Erzsébet-köruti kirakat öreg, német mustra után készült szines poharakat kinál. Magas és vastag poharak; az egyiken szarvasok hancuroznak, a másikon Sprudel bugyborékol; ilyen serlegekkel köszöntötte Hoffmann — Olimpiát, Antóniát, Stellát és a többieket, a kiket Offenbach se ismert; ilyeneken stoppolt a bánhalmi tanyán a nagyanyám. Az elmés bótos kitalálta a módját: hogyan adjon tul gyorsan a nem módis poharakon — táblát akasztott a nyakukba ezzel a felirattal: „Békepoharak". Bizonyos, hogy hamar népszerü lesz a mohos portéka, mert a reklám-ötlet álmokat ád a szíveknek, a megsebzetteknek a megmarcangoltaknak és az álom drága, az álom a kincsek kincse. Emberek ácsorognak a kirakat előtt és bámészkodnak. Máskor meg se látták az ilyen ócska talpas poharat — most kitágul a szemük, ugy nézik, ugy lesik, ugy fürkészik: koccintanak-e már a germán öregek?

*

Az én orvosom, az ön orvosa, az összes orvosok, a dohányzók és italszeretők is azt prédikálják, hogy a nikotin, az alkohol káros. A békepipára, a békepohárra gondolok és tiltakozom, kedves doktorom.

Szentmiklósi József.

Villany, gáz és a záróra.

Megtakarítás az áramfogyasztásban.

Az éjszakai élet megrendszabályozásának és magának a záróra-rendeletnek nem az volt egyedül a célja, hogy a háborus viszonyok között megbotránkoztató dorbézolásoknak végét vesse, de egyben az is, hogy bizonyos tekintetben a fölösleges pazarlásnak is gátat állitsanak.

Kétségtelen, hogy élelmiszerekben nagy pocsékolás folyt. Aki éjszakázott, szórakozott, nem kímélte a pénzt, hanem evett akkor is, ha nem volt rá föltétlen szüksége. Természetesen az igy származó megtakarítást számokban kifejezni nem lehet, de az ember igy magában, rágondolva a háborus pesti éjszaka kiirtott népességére, is képet tud alkotni arról, hogy bizony nem lehet jelentéktelen az az élelmiszeranyag, ami eddig veszendőbe ment és ami most meg fog maradni.

Nem jelentéktelen az a kérdés sem, hogy a világitás körül lehet-e spórolni. E tekintetben még szintén nem állanak pontos adatok rendelkezésünkre, de mindenesetre élénken jellemzi a helyzetet az a két nyilatkozat, amelyet *Ripka* Ferenc dr. és *Stark* Lipót vezérigazgatók tettek a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt.

Ripka Ferenc, a fővárosi gázmüvek vezérigazgatója ezeket mondta:

— Az egyórai záróra a gázfogyasztást nem érinti észrevehető módon. Számbavehető csökkenést természetesen nem tapasztalhatunk. Ez természetes is, hiszen a kávéházak és mulatóhelyek nem gázzal, hanem villanynyal világitanak. A mi üzemünket inkább a konyha és ipar veszi igénybe. A gázzal sokkal intenzivebben fütenek és főznek Budapesten, mint világitanak, ha pedig világitanak, akkor sem a kávéházakról, hanem a magánfogyasztásról van szó. Ilyen körülmények között, ismétlem, az egyórai záróra *egyáltalán nem jelent a mi számunkra számbavehető változást.*

Stark Lipót, a fővárosi elektromosmüvek vezérigazgatója igy nyilatkozott:

— Az egyórai záróra behozatalát az elektromos üzem bizony jelentékenyen megérzi. A budapesti kávéházak nagyszabásu kivilágitása nagyon sok áramot fogyaszt és ha éjfél után egy órakor valamennyi lángot el kell oltani, csak természetes, hogy érezhető a megtakaritás, illetve a fogyasztás csökkenése.

— Ma még, amikor alig néhány napos a záróra-rendelet, pontos adatok nem állhatnak rendelkezésünkre. Tiszta képet csak akkor nyerhetünk, ha az első záróra-hónap leteltével áttekintjük a havi számadásokat, amelyek már számadatokkal illusztrálják az üzemfogyasztás csökkenését.

— Hozzávetőlegesen azonban már ma is láthatjuk az eredményt. Itt a telepen szerzett tapasztalatainkból körülbelül kialakul már a kép előttünk, amely azt mutatja, hogy az árammérési eredményeket értékre átszámitva, évi bevételeink egy százalékkal csökkennek. Koronákban kifejezve, egy esztendő alatt *ez az egy százalékos fogyasztás-csökkenés nem kevesebb, mint 80.000 koronát jelent.*

Hatósági közvetitést

követelnek az ápolónők

Amióta az Uj Szent János kórházbeli tragédia megtörtént, azóta az ápolónők ügye nem kerül le a napirendről. Ez mindenekfölött Buzay Károly dr. tanácsnoknak, a közegészségügyi ügyosztály vezetőjének érdeme, aki a kormány késedelmeskedésével szemben is mindenáron és gyorsan radikális megoldást szeretne csinálni, hogy a szomoru esetek többé elő ne fordulhassanak, vagy ha mégis előfordulnának, a lelkek megnyugtatására mégis meg lenne az a mentség, hogy az ápolónők rendes kiképzésben részesüljenek.

Ennek az ápolónői problemának pedig két megoldani való ága van. Az egyik a kiképzés megszervezése, a másik az anyagi helyzetnek javitása. A kiképzés dolgában a Fővárosi Hirlap már egyszer jelentette, hogy Buzay tanácsnoknak messzemenő, a célt kitünően szolgáló tervei vannak, az anyagi helyzet javitása körül az akadályokat viszont a belügyminiszter állitja, aki csökönyösen ragaszkodik ahhoz, hogy Budapest se dotálhassa az ápolónőket jobban, mint a vidék.

Most azután az ápolónő-kérdésnek igen érdekes mellék-problemája is akadt, amely a városházán igen komoly fejtörést okoz. Általában azt lehetne mondani, hogy az ápolónők teljesen törvényen kivüli helyzetben vannak. Nem tudják maguk sem, más sem, hogy hova tartoznak. Közegészségügyi segéderőknek lehetne őket nevezni, de a közegészségi törvény nem intézkedik róluk. Ugyancsak nem ismer ápolónőket az ipartörvény sem, tehát nem jár ki nekik az ipari közvetités sem. Ellenben szó esik róluk a cseléd-törvényben, s ilyenformán közvetitésük tulajdonképen a cupringerek birodalmába tartoznék.

És itt van az a sérelmes pont, amit az ápolónők legujabban egy a főváros tanácsához beadott kérvényükben panaszolnak el. Megszégyenitőnek tekintik magukra nézve azt, hogy elvben a cselédszerzőkre lennének utalva; az viszont szintén sérelmes, hogy a gyakorlatban pedig egyáltalán nincsen számukra semminemü közvetitő szerv. Azt kérik tehát az ápolónők, hogy vegye kezébe közvetitésüket a főváros, mert mégsem mehetnek a cselédszerzőhöz.

A közegészségügyi és a közgazdasági ügyosztályok hivatottak arra, hogy ebben a kérdésben véleményt mondjanak. Valószinü azonban, hogy mindenekelőtt a kvalifikáció kérdését kell megoldani és akkor ha tényleg képzett és komolyan a cselédek fölött álló ápolónői kar fog a főváros rendelkezésére állani, akkor majd lehet beszélni a közvetitési módozatokról. Valószinü azonban, hogy ez a közegészségügyi törvénynek egy paragrafussal való megtoldása révén fog elintézést nyerni. Egyelőre az ügyet az előljárók értekezlete elé utalták, mondjanak róla ők véleményt, hogy aztán a tanács érdemében foglalkozhassék vele.

Szegény embert az ág is huzza.

Az agyonzaklatott hordárok.

Szegény pesti vörös-sipkások, szegény öreg hordárok! Sokszor gondol rá az ember, szaporodik-e még ma is ez a becsületes céh, vagy csakugyan ők lesznek-e a pesti utca öreg honvédei, akik mindig kevesebben lesznek, de elfogyni nagyon nehezen tudnak. Az első sulyos csapást a boyok mérték rájuk. A gyülölt, a közönség kiuzsorázásában tündöklő boyok, akik annyi borsot törnek az orrunk alá, de akiket mégis igénybevesz a pesti közönség, amely nem tud menekülni a mindenáron való modernség átkaitól. Aztán jött a háboru. Elveszett a legjobb üzlet. A rózsaszinü tábori lapok még egy területről kiszoritották őket. A diszkrét leveleket, amiket olyan tapintattal tudtak elintézni, ma a tábori posta közvetiti. A csokrok, amelyeket udvarias, finom meghajlással adtak át az öreg postillon d'amourok, szintén megfogyatkoztak.

Végül most még egy átok telepedik a mellükre: az ipartestület. Az ipartestületnek pénz kell, fizessenek a tagok, mert különben be kell csukni a boltot. Nincsen humor nélkül a dolog, hogy milyen viszonyban voltak eddig a hordárok (finom szabályrendeleti müszóval élve: a „közszolgák") a saját ipartestületükkel. Valami pátriárkális állapot volt ez, mint az ilyen öreg céh-hez illik.

Onnan derül ki ez a kedves pikantéria, hogy a többi ipartestületek után most följajdul a közszolgák ipartestülete is és kaligrafikus betükkel irott kérvényben elmondják a főváros tanácsának, hogy a közszolgákról szóló szabályrendelet hiányossága juttatta őket csődbe.

A szabályrendelet ugyanis kimondja 11-dik paragrafusában, hogy minden közszolga tartozik a közszolgák ipartestületének tagja lenni. A szabályrendelet ezzel aztán végleg el is intézi az ügyet. Nem igy az ipartestület. A derék öreg hordárok tagjai is becsülettel az ipartestületnek, csak éppen tagdijat nem fizetnek. De miért is fizetnének, mikor annak követelése nincsen benne a szabályrendeletben.

Az ipartestületnek a feje fő, hogyan teremtsen pénzt az adminisztrációra, vagy ha már remény nincsen, veszett fejsze nyeleként hogyan lökje ki kebeléből a nem fizető tagokat? Nincs rá semmi mód, hiszen a szabályrendelet ebben a kérdésben nem intézkedik. Megesett tehát most már az a humoros eset, hogy az ipartestület a főváros tanácsához intézett alázatos instánciájában kéri:

> méltóztassék módositani a szabályrendelet megfelelő szakaszát, hogy a közszolgák tartoznak az ipartestület *rendes fizető* tagjai lenni és nemfizetőket *az ipartestületnek joga legyen kebeléből kizárni.*

Szegény öreg vörös-sipkások, megint megnehezedik az idők járása felettük. Eddig egyetlen ingyen gyönyörüségük volt, az ipartestület. Most ezt a szomoru előnyt is elveszik tőlük. Fizetni kell, mert a tanács bizonyára méltányolni fogja az ipartestület kérését.

Események

Kállay Gyula halála.

Fájdalmas veszteség érte az elmult héten a főváros törvényhatósági bizottságát: Kállay Gyula bizottsági tag, mindnyájunk kedves, jó Gyula bácsija, elköltözött az élők sorából. Mindenki szerette és a cukorka, amit minden közgyülésen átnyujtott ismerőseinek, szimboluma volt a szive jóságának, kedves, szeretetreméltó modorának. Kállay helyére Désy Géza kerül, az ismert ügyvéd, volt országgyülési képviselő.

Az üzemi tisztviselők segélye.

(*Levél a szerkesztőhöz.*) A főváros intézeteiben és üzemeiben a hivatalnokok egy része *státusbeli* és fizetését a központi pénztárból kapja, másik része pedig — bár sok esetben amannál már hosszabb ideje szolgálja — az üzemben — a fővárost, és bár talán amannál fontosabb munkát végez, — a státusba sohase jut be, fizetését pedig *az üzem pénztára* fizeti ki. Ebből a kétféleségből állt elő az a helyzet, hogy mig a státusbelieknek fizetési előleget és drágasági pótlékot szavazott meg a főváros, a státusban nem levő, de azért bizonyára nem kevésbbé érdemes hivatalnokok és hivatalnoknők mind a kettőből kipottyantak, holott a tiszvtiselők összeirásánál mind a kétszer összeirták őket is. Az önálló pénztárral biró üzemek és intézetek mellőzött hivatalnokainak ügyét a polgármester könnyen elintézheti; de nincs okunk kételkedni abban sem, ő utat-módot talál arra is, hogy a főváros költségvetésébe besorozott költségvetéssel biró üzemeknek nem státusbeli hivatalnokai is megkaphassák azt a pénzt, a mit éppenolyan áhitva várnak, s a melyre éppen olyan nagyszükségük van, mint státusbeli kollegáiknak.

Egy üzemi tisztviselő.

Ut- és csatornaépités.

A tanács e hó 20-án versenytárgyalást tartott, amelyre több utépitési és csatornázási ajánlat érkezett be. Az ut- és csatornaépitési bizottság, *Fock* Ede tanácsnok előadása alapján, hétfőn döntött a beérkezett ajánlatok között, amelyet a tanács keddi ülésében elfogadott. Ennek megfelelően a következő munkálatok elvégzését adták vállalatba: a Villányi-ut rendezési munkálatait kisköburkolattal a *Hirsch Mihály r.-t.* kapta 510.339 K-ért; a Kerepesi-ut egyrészének csatornázási munkálatait a *Melocco Péter r.-t.*-ra ruházták 185.673 K-ért; a X. kerületben az 1916. év folyamán szükséges kövezet- és keramitjavitási munkákat négyszögméterenkint 3.35 K-ért *Halmos* István kapta, aki az uj kövezési munkákat 60 százalék felülfizetéssel fogja végezni; ugyanezt a munkát a VIII. kerületben 2.40 K-ért, illetve 40 százalék ráfizetéssel a *Tarján és Társa* cég vállalta; a Sándor-utca rendezési és szegélykőmunkáit a *Magyar aszfalt r.-t.* 4468 K-ért kapta meg, mig a 14 évi fentartási munkákat cm3-ként 20 K-ért vállalta. A IV. kerület utjavitási munkáit az 1916. évben azonos feltételekkel az V. kerület vállalkozója vállalta; a IX. kerület hasonló munkáit pedig házilag fogják végezni. A IX. ker. Matolay-utca makadámszerü munkáira

hirdetett pályázatra nem érkezett be ajánlat. Erre a munkálatokra az ügyosztály szükebb versenytárgyalást fog tartani.

A segitőbizottság müködése.

A háborus segités nagy és nemes munkájának igen jelentékeny részét vállalta magára a székesfőváros, amely erre a célra a *Budapesti Központi Segitő Bizottságot* állitotta szervül. A bizottság *Bárczy* István dr. polgármester vezetésével igen becses és csendes, feltünés nélküli munkát végzett, amit számadatokkal illusztrálva csak most látunk először, amikor a bizottság nyilvánosságra hozta az 1914. szeptember 4-től 1915. december 31-ikéig terjedő időt felölelő beszámolóját. Bárczy polgármester tevékenysége mellett minden elismerésre méltó az a munka, amelyet a bizottság főtitkára, *Csergő* Hugó dr. végzett, akinek kezében az egyéb jótékonysági akció szálai is összefutnak. A segitő bizottság keretében müködő tizenegy osztály különben igen nagy területen müködött. A Hadihitelintézet kölcsönei, a kis- és középiparosoknak a hadimunkákban való részeltetése, a sebesültek ellátásának ellátás , a kisdedgondozó megalakitása mind igen üdvös eredménnyel járt. A Batthyány-szülőotthon, a Mártaotthon, az iskolásgyerekek cipővel és ruhával való ellátása és a müveltebb szegények diszkrét támogatása mind fontos kiegészitőrészei a nagyarányu akciónak. Legelénkebb világot azonban a sikerre néhány számadás vet. Igy például a következők: 30 étkeztető több mint három millió adag ebédet szolgáltatott ki, ebből egy és negyedmilliót ingyen, ami 550.000 koronába kerül. A két télen 315.000 korona értékü holmit küldött a harctérre, főképpen a budapesti hadtestnek. Az irodalom és müvészetpártoló osztály a háboru sujtotta irókat és müvészeket támogatta, még pedig összesen 130.000 K-val. A müveltebb szegények diszkrét támogatására 210.000 koronát fordított. Ezek az adatok a legélénkebb argumentumok amellett, hogy a bizottságnak tovább is a régi intenzivitással és szeretettel kell munkáját végezni.

Megalakult a Huskereskedelmi rt.

A Budapesti állatvásárpénztár minapi közgyülésén napirendre került az igazgatóságnak az a javaslata, hogy 1 millió korona alaptőkével alakitson a pénztár huskereskedelmi vállalatot, mert a vásárpénztár csak élőállatok bizományi közvetitésével foglalkozhatik. Az uj részvénytársaság alaptőkéjének hatvan százalékát is a főváros veszi át, épugy, mint ez az állavásár-pénztárnál történt és negyven százalék az érdekeltség kezébe kerül. A közgyülésen Bárczy polgármester több kikötést inditványozott, a melyeket a közgyülés elfogadott.

Vállalatba adott munkák.

A *Simor-utcai elemi iskola* épitésénél végzendő ácsmunkával a székesfőváros tanácsa a *Wellisch* Náthán utóda céget bizta meg 30.685 K ajánlata alapján. Ennek a cégnek mesés szerencséje van, mert a város ácsmunkáit állandón sikerül megkapniok. — A *Gellért-gyógyfürdő és szálloda* épitésénél végzendő vasbeton munkával a székesfőváros tanácsa a március 14-én tartott szükebbkörü versenytárgyaláson a *Magyar betonépitési vállalat Kemény és Tisza* céget bizta meg 42.097 K ajánlata alapján.

Az krematórium terv-pályázat.

A székesfővárosi krematórium épitési terveire kitüzött pályázaton a 2500 K első dijjal *Hikisch* Rezső, az 1500 K második dijjal *Reiser* J., az 1000 K harmadik dijjal *Almási Balogh* Loránt épitészek terveit jutamazták. Egyenkint 800 koronáért megvásároltattak: Árkay Aladár, Bálint József, Kellen és Faragó, Palóczi Antal, Rerrich Béla, Reichl Kálmán, Szende Andor és Tscheuke Hermann pályamüvei.

Liget Klubház.

Liget Klubház rt. céggel 160.000 K alaptőkével uj társaság alakult Budapesten (VII., Thököly-ut 80.). Az igazgatóság tagjai: dr. *Márkus* Jenő (elnök), *Rechnitz* Béla, *Breuer* Lipót, *Lingel* János, *Schuller* Gusztáv, *Deutsch* Jenő Béla, *Székely* Ignác, *Schweizer* Henrik, *Bründl* János, *Jungfer* József, *Gerlei* Lajos, *Grünfeld* Miksa, *Freddel* D. András ée dr. *Török* Emil.

Nyilatkozat.

Kijelentem, hogy a Budapesten megjelenő *Fővárosi Hirlap* cimü hetilapnak 1914. julius 1-én és julius 8-án megjelent számaiban dr. Neuschloss Kornél okl. épitész, székesfővárosi törv. hatósági bizottsági tagra vonatkozó olynemü közléseim, mintha dr. Neuschloss Kornél ur a bizottsági tagságát üzlet- és vagyonszerzésre használta volna fel, és továbbá, mintha ezen minőségben a városnál s az általa elfoglalt bizottságokban eljárt volna azon célból, hogy közbenjárásával haszonhoz juttasson bárkit is és ez által magának anyagi hasznot, közbenjárási dij formájában biztositson, — a valóságnak meg nem felel. A fentemlitett hirlapi cikkek — bár teljes jóhiszeműséggel irtam meg, — mindazonált téves információkon lettek közzétéve. A magam részéről dr. Neuschloss Kornél közéleti szereplését és a törvényhatóságnál, valamint annak bizottságaiban való közremüködését önzetlennek ismerem, ennélfogva a fentemlitett cikkek megjelenése és közzététele miatt dr. Neuschloss Kornél ur előtt őszinte sajnálatomat fejezem ki és bocsánatot kérek. Budapest, 1916. évi március hó 1-én. *Dr. Szilágyi Hugó.*

A TŐKE

Szemle.

A negyedik hadikölcsön és az értékpapirpiac. — A tőkepiac a háboru után. — A kereskedők a nyersanyag központositása ellen.

A **negyedik magyar hadikölcsön** kibocsátása április hó második felére várható. A pénzügyminiszteriumban és a bankoknál máris serényen folynak az előmunkálatai az uj emissziónak, mely igen kedvező viszonyok között kerül nyilvános aláirásra. Fényes harctéri helyzet, magasra törő gazdasági konjunktura, nagy pénzbőség: mindezek olyan tényezők, melyek a kölcsön sikerét már eleve biztositják. Az általános helyzet megitélésénél csak egyetlen zavaró momentum tünik fel és ez az az őrületes hausse, mely most az értéktőzsdén orgiákat ül. A „Fővárosi Hirlap" már rámutatott a veszélyekre, melyeket a spekulációnak ez a tulhajtása magában rejt. Ezuttal annak az aggodalmunknak akarunk kifejezést adni, hogy ez az irányzat a hadikölcsönkibocsátást hátrányosan befolyásolhatja. Mert az bizonyos, hogy a bank-, szén-, vas-, börgyári és más favorizált részvények iránt a rendkivüli hausse következtében nagy kereslet mutatkozván, eme papirok vásárlása óriási tőkéket köt le, melyeket indirekte a negyedik hadikölcsöntől vonnak el. Ez a folyamat pedig annál károsabb, minthogy az emlitett papirok olyan magas árfolyamon kerülnek piacra, mely belértéküknek egyáltalában nem felel meg. Kamatozás tekintetében ezek a papirok, melyek a mai kurzus mellett alig 4%-ot hoznak, messze mögötte maradnak a 6%-ot jövedelmező hadikölcsönnek, melyet az egész nemzet vagyonával garantál. Az illetékes tényezőknek, első sorban pedig a tőzsde vezető elemeinek minden eszközzel oda kellene hatniok, hogy a féktelen spekuláció megzabolázassék és a rendes mederbe tereltesék. Mert, ismételjük, a mai helyzet a negyedik hadikölcsön sikerét veszélyezteti. Már pedig minden magyar embernek érdekében áll, hogy a hadikölcsön eredménye méltóan kifejezze a nemzetnek azt a szilárd elhatározását, hogy a végleges győzelemért nemcsak vérét, de vagyonát is feláldozni kész.

*

A **mostani pénzbőség** révén máris az a kérdés merül fel, milyen lesz a pénzpiac helyzete a háboru után? Szükséges a tájékozódás ebben az irányban azért is, mert a békeidőkre való berendezkedést a háboru alatt kell előkésziteni. Az már most is bizonyosnak látszik, hogy gazdasági életünk pénztakarója a háboru után több éven át rövid lesz, bármilyen lassu tempóban történjék is az átmenet a hadiállapotból a békés viszonyokra. A hadikölcsönök nagy állaga, mely majd csak fokozatosan lesz csökkenthető, a megszaporodott adóterhek, a kislakáshiány a városokban, a jelzálog-éhség és a háboru alatt elmaradt kommunális inveszticiók olyan óriási pénzszükségletet fognak támasztani, melynek méreteiről a háboru előtt fogalmunk sem volt. Kétségtelen, hogy a pénz a háboru után jelentékenyen meg fog drágulni. A sok nehézség között azonban a békekorszak finánszirozásánál két dologról nem szabad megfeledkezni. Az egyik, amely reánk nézve előnyös, az, hogy az adósságok a háboru alatt az országban maradtak, a jövő békés munkálkodás korszaka tehát nem fog a külföldre való kamatfizetés jegyében állani. A másik pedig, mely csak átmenetileg hátrányos, az, hogy a háboru folytán a magyar ipar és kereskedelem részére megnyilt uj területeket a mi tőkéinkkel kell majd lábraállitani és fogyasztóképessé tenni. Ehhez pedig pénz, pénz és megint pénz kell, a melyet a saját közgazdaságunkból kell majd előteremteni.

*

A békeidőkre való előkészitést célozza az az akció is, melyet a Gyáriparosok országos egyesülete egy nyersanyagbeszerzési központ létesitése iránt inditott. A Gyosz, mint értesülünk, ebben a kérdésben legközelebb kimeritő előterjesztést fog tenni. Azonban máris le kell szögeznünk azt a tényt, hogy kereskedői körökben, első sorban pedig az üzleti világ vezetőköreiben ellenszenvvel és bizalmatlansággal fogadják a tervbe vett intézmény felállitását. Erőt ad az ellenmozgalomnak Lánczy Leónak, a budapesti kereskedelmi és iparkamara illusztris elnökének állásfoglalása, aki nyiltan kijelentette, hogy a kereskedelem szabadsága érdekében tiltakoznia kell az ellen, hogy a kereskedelmet guzsba kötő központok a háboru után csak egy percig is fentartassanak. Maróti Fürst Bertalan, akinek szaktudását ezen a téren mindenki elismeri, erélyesen odanyilatkozott, hogy a háboru után az ország és az ipar nyersanyagszükségletét a magyar import-kereskedelem szabad versenyével kell biztositani. Megelégedéssel látjuk, hogy a két kiváló férfiu felfogása teljesen egyezik a „Fővárosi Hirlap"-nak már több izben kifejtett amaz álláspontjával, hogy a szabad gazdasági fejlődés eminens érdekei követelik, hogy a központok megbénitó uralmát a háboru után azonnal megszüntessük.

Hadimunkások bére.

Most érkezett le a fővároshoz a honvédelmi miniszternek a hadiszolgáltatások érdekében az üzem folytatására kötelezett vállalatoknál alkalmazott munkások szolgálati-, bér- és munkaviszonyai tárgyában kiadott rendelete.

A rendelet szerint azok a munkások, akik az üzem folytatására történt kötelezés idején a vállalat személyzetéhez tartoztak, kötelesek a vállalat igénybevételének idejére szolgálatban maradni. Kimondja a rendelet, hogy az üzem folytatására kötelezett vállalatok között az azonos munkáért járó munkabér tekintetében számottevő eltérésnek lennie nem szabad. Egyébként pedig a munkabér megállapitásánál a megélhetési viszonyoknak a háboru következtében beállott változást, illetve az elsőrendü életszükségleti cikkek árának emelkedését figyelembe kell venni.

Szakmunkások a szakmájuknak megfelelő munkakörben alkalmazandók. A közös egyetértéssel megváltoztatott akkordbérek a munkássággal irásban közlendők. Megállapit a miniszteri rendelet tulmunkát is, amelyet külön kell fizetni.

Az a munkaadó, aki a megállapodott munkabért, vagy a panaszbizottsági eljárás során létrejött egyezség értelmében járó munkabért ki nem szolgáltatja, kihágást követ el és 2 hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Az itéletet a közigazgatási hatóság, Budapesten pedig az államrendőrség hozza meg.

Legfontosabb intézkedései a rendeletnek azok, amelyek a panaszbizottságokról szólnak. A budapesti panaszbizottság cime: „Munkásügyi panaszbizottság. Budapest, I., Honvédelmi miniszterium 20/b. osztály." Tagjai a honvédelmi miniszter képviselője, a katonai parancsnokság egy-egy kiküldöttje, a munkaadók szakképviseletének két kiküldöttje, a munkások szakszervezeteinek két kiküldöttje. A bizottság érdem-

legesen kizárólag a szolgálati-, bér- és munkaviszonyokból származó konkrét panaszokkal foglalkozhatik. A vizsgálat eredményéhez képest a panaszbizottság a felek között békés kiegyezést kisérel meg. Ha ez nem sikerül, a panaszbizottság a vizsgálat eredményét intézkedés végett az ügykörénél fogva erre hivatott miniszterhez terjeszti fel.

Nur nicht laufen!

A minap a kávé ijesztett rá a publikumra, hogy igy meg ugy — fene nagy baj van, „ellenségeink körülzárták a kávét" — most meg a kézimunkaipar nevében jelenti Horvát Ákos, hogy müselyem- és fénypamut-hétszükesztendő fenyeget: szaladjon tehát a nagyságos asszony az Erzsébet-köruti főüzletbe, mert a cégnek olyan kevés immár a készlete, hogy csak ebben az üzletében állhat a nagyságos asszony rendelkezésére. Miután a riasztó hirek terjesztése veszedelmes, tán mégis ideje volna már egyszersmindenkorra elejét venni ezeknek a gyanus ijesztéseknek, amelyeknek tendenciája egészen világos. Nagyságos asszonyom pedig ne ijedjen meg, ne kapjon migrént, ne kapjon szivdobogást — ha olvassa Horvát ur jelentését — ne szaladjon lihegve a müselyem- és fénypamut központba; próbáljon meglenni kelim, szmirna, gobelin, madeira nélkül (gondoljon azokra, akik kénytelenek most például a jobb lábuk nélkül meglenni!) és ne hozza zavarba vásárlási megrohanásokkal a szegény kézimunka-boltost.

Szerencsés részvényesek.

A *Magyar általános kőszénbánya r.-t.* — mint a *Budapesti Hirlap* irja — a társaság birtokában levő *felső-gallai cementgyárat*, mely teljes üzemképességének megfelelően részesedett az ipar háborus hasznából, önálló tásasággá fogja átalakitani és a részvényeket a társulat mostani részvénybirtokosainak ingyen fogják átengedni. Érdemes a megemlitésre, hogy a felsőgallai gyár naponkint 100 vaggon cementet termel.

A Moktár uj vezetője.

A Magyar országos központi takarékpénztár igazgatóságának március 21-én tartott ülésében dr. Schmidt József, az intézet elnökhelyettese és vezérigazgatója, sokoldalu elfoglaltságára hivatkozva, a vezérigazgatói állástól való felmentését kérte. Ugyanebben az ülésében az igazgatóság dr. Metzler Jenő igazgatót helyettes vezérigazgatóvá választotta meg és megbizta a vezérigazgatói teendők ellátásával. Dr. Metzler Jenő 26 év ó a áll a takarékpénztár szolgálatában és már huzamosabb idő óta a vezérigazgató mellett a legintenzivebb részt vette az intézet ügyeinek vezetésében.

Előadás a rokkant kérdésről.

A Magyar elektrotechnikai egyesületben e hó 23-án este 7 órakor *Stern* Sándor székesfővárosi bizottsági tag, elektrotechnikai vállalkozó „A hadi rokkantak az iparban, különös tekintettel az elektrotechnikai iparra' cimen előadást tartott. Nagy és előkelő közönség jelent meg, kiknek soraiban ott voltak: *Fehér* László min. tan. és *Fehér* Elemér iparfelügyelő, a kereskedelmi miniszter képviseletében, a székesfőváros tanácsát *Vita* Emil képviselte, továbbá megjelentek dr. *Berczel* Jenő, dr. *Harrer* Ferenc és dr. *Buzáth* János tanácsnokok, dr. *Henyey* Vilmos pt. főigazgató, *Csaplovits* elöljáró, számos iparvállalati igazgató és fővárosi bizottsági tag. Az előadást mindvégig feszült figyelem kisérte és helyeslésre talált az inditvány, hogy a rokkantakat sürgősen müvégtagokkal kell ellátni, továbbá hogy a rokkantakat vissza kell helyezni eredeti foglalkozásukba, első sorban pedig az ipari vállalatokban. A vakokat oly munkakörre kell alkalmazni, ahol a látást nélkülözhetik. Előadó a villamos iparban külön szakiskolát, protezis mühelyt és munkaközvetitő felállitását sürgeti a rokkantak részére. Előadás után általános vita indult meg, majd az egyesület elhatározta, hogy az inditványokat tanulmányozni fogja.

Előléptetések a Magyar Banknál.

A *Magyar bank- és kereskedelmi rt.* igazgatósága *Katona* Zoltán, *Rudas* Gyula, *Szücs* Bertalan és *Takách* Emil aligagatókat az igazgatói cimmel ruházta fel, *Barber* Pált, a József-ferencvárosi fiók főnökét, továbbá *Engel* Artur, *Ernyei* Tibor, *Greiner* Sándor főtisztviselőket és *Szántó* Jenőt, a Fehérvári-uti fiók főnökét pedig cégvezetőkké nevezte ki.

A Földgáz rt. megalakulása.

A *Magyar földgáz rt.* a legközelebbi napokban tartja alakuló közgyülését. Az uj társaság elnökévé a pénzügyminiszter Teleki Artur grófot nevezi ki; a vezérigazgatói állást Picker Károly, a Kárpáti petróleum rt. volt igazgatója nyerte el.

Beszámolók és közgyülések.

Magyar Bank.

A *Magyar Bank és Kereskedelmi r.-t.* a napokban tartotta közgyülését gróf *Károlyi* Imre elnöklésével. A jubiláris (25-ik) közgyülés tudomásul vette az előterjesztett jelentést és mérleget, amely 6,854.003 korona tiszta nyereséggel zárult. A közgyülés elhatározta, hogy e nyereségből részvényenként 30 korona (7 és fél százalék) osztalékot fizet, s a tartalékalapra 435.209 koronát fordit, miáltal a tartalékalapok 20 millióra emelkednek. Uj számlára 1,239.738 koronát visznek át. Az igazgatósági jelentés kiemeli, hogy eddig az intézet harminc tisztviselője halt hösi halált és hogy a jubileumra való tekintettel egy millió koronával gyarapitja az intézet a tisztviselők nyugdijalapját. Az intézet eddigi hadijótékonysági kiadásainak összege 813.000 korona. A betétállomány 63.5 millióról 97 millióra emelkedett. A vállalat alapitásai legnagyobbrészt szép eredménnyel zárták üzletévüket. *Krausz* Simon vezérigazgató hozzá intzett kérdésre kijelentette, hogy *a bank nem foglalkozott élelmiszerüzletekkel*, bár ezt az üzletfajt is legálisnak ismeri el, és az áruosztály tevékenysége csak az ipari termelésre szükséges segédanyagoknak a Keletről való behozatalára szoritkozott. A közgyülés megválasztotta a régi igazgatóságot, uj tagokul pedig gróf *Károlyi* Lajost és *Tolnay* Adolf konzult, a Keleti Dohánykereskedelemi r.-t. vezérigazgatóját.

Magyar általános biztositó.

Az *Első magyar általános biztositó társaság* igazgatósága a választmányi ülés elé terjesztette az 1915. évi mérlegét, amely *6,995.923 korona tiszta nyereséget* mutat ki. Az igazgatóság és felügyelőbizottság egyértelmü inditványa alapján elhatározták, hogy az április 8-ikára egybehivott közgyülésnek részvényenként *800 korona osztalék* kifizetését fogják javasolni. A mérleg szerint a társaság 8,000.000 koronát kitevő részvénytőke és ugyanolyan összegü tartaléktőkén kivül 10,638.826 korona tüzdijtartalékkal rendelkezik, mely utóbbi a társaság saját számlájára eső tüzdijbevétel 100 százalékának felel meg. E magas százaléku tüzdijtartalékon kivül a társaság tartalékol az elszámolatlan indirekt üzletekre még külön 1,549.563 koronát. A különtartalék összege 3,468.818 korona, a jégkülöntartalék 2,000.000, mig az életbiztositási összegek fedezetére szolgáló dijtartalék 190,347.555 koronára rug. A társaság a folyó évben az eddigi osztalék változatlan fentartása mellett tartalékait az életbiztosiási dijtartalék növelésén kivül 2 és egynegyed millióval gyarapitotta.

A Közuti zárszámadása.

A *Budapesti közuti vaspálya társaság* bevételei a személyszállitásból 1915-ben 19,901.562 koronára (1914-ben 17,830.437 K-ra), teherszállitásból 4768 (4422) koronára rugtak, kamatok fejében 391.010 (611.185) koronát, házbérjövedelem gyanánt 1,127.743 (1,181.301) koronát, egyéb cimeken 35.833 (58.608) koronát vettek be, a vasuti cimletek hozama 3,357.797 (3,089.971) korona volt, ugy hogy a zárószámadások a 685.830 (150.599) korona áthozattal együtt 25,504.543 (22,926.523) korona nyers jövedelmet mutatnak ki. A költségek és leirások, valamint a kamatterhek levonása után a tiszta nyereség 8,507.797 korona az előző évi 6,958.930 koronával szemben. Az igazgatóság a közgyülésnek az fogja indiványozni, hogy részvényenként 32 korona = 16 százalék (mult évben 25 korona = 12 és fél százalék) osztalékot, az élvezeti jegyek után 22 koronát fizessenek és az alapszabályszerrü levonások után fönnmaradó 492.935 (685.830) koronát uj számlára vigyék át.

Gschwindt rt.

A *Gschwindt-féle szesz-, élesztő-, likör- és rumgyár rt.* 1915. évi zárószámdásaiban 382.284 K tiszta nyereséget mutat ki az előző évi 369.583 K-val szemben, e mellett az értékcsökkenési alapot 750.000 K-val (1914-ben 300.000 K-val), a tartalékalapot ötszázezer (kétszázezer) K-val és a kétes követelések tartalékát 125.000 (75.000) K-val növelték és ötszázezer K-t adótartalékra, százezer koronát pedig árfolyam különbözeti tartalékra hasitottak ki; az 1,200.000 K alaptőkéju vállalat üzleti haszna tehát tulajdonképpen 1,675.000 K-val nagyobb a föltüntetett tiszta nyereségnél. Az igazgatóság a közgyülésnek azt fogja ajánlani, hogy — mint tavaly — részvényenként 80 K = 20 százalékot fizessenek.

Gáz- és villamossági rt.

A *Központi gáz- és villamossági r. t.* f. hó 27-én tartotta *Teltscher* Lipót udv. tan. elnöklete alatt ez évi rendes közgyüését. A vállalat 1915-iki üzletéve 697.989.03 korona tiszta nyereséggel zárult. A mult évi nyereségáthozat 50.000 korona. A közgyülés elhatározta, hogy ez összegből 302.400 korona (4 százalék) fizetessék ki osztalékra. A vállalat a háborus nehézségek ellenére, ugy a gázfogyasztás fellenditése és ellátása, mint a hazai ipar szükségletének fedezése körül igen eredményes müködést fejtett ki.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.

A kiadásért felelős: Dacsó Emil.

Merkantil nyomda, Havas és Lehner.

TÉLIKERT

Nagymező-u. 22-24. | Telefon 167—25

Uj műsor	Rátkai M.	Somogyi N.	Ujvári K.
Calice	Ballet	Ribló	8 German
Siltany	Heidlberg	Szalontay	Bauer
Beleznay	Két bohózat	Kuplék	Tréfák

Kezdete 1/2 8 órakor | TÉLIKERT | 11 után parket táncok

HUNGÁRIA

KÖTVENYEK

a legelőnyösebbek

élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni. üveg-, jég és állat-

BIZTOSITÁSOKNÁL.

Felvilágositásokkal prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a

HUNGÁRIA

Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság

igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.

és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.

Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona

Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR

Telefon: 133-3 BUDAPEST Telefon: 133-37

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett

Paszpartu műintézet és könyvkötészet. ••••

Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett. ••••

Mappák minden kivitelben. ••••

Paszpartuk (papirkeret) bécsi, angol, barok és ovál alakban, eredeti rajzok után is. ••••

Egyleti tablók és albumok. ••

HENRY-ARENA
(BAROKALDI VAROSLIGET)

Naponta d. u. fél 4 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. 3 órától
folytatólagos előadások
Minden előadásban fellépte csakis elsőrangu müvésznőknek és müvészeknek.

Szenzáció! AEROSTAR Szenzáció! **tornászat a repülőgépen**

Legjobb bóhócok, augusztok bohózatos jelenetekkel.
Nagy müsor! Kis árak!

APOLLO
a ROYAL-SZÁLLÓ épületében
A legelőkelőbb fővárosi mozgóképszinház

Előadások: 5, 1/2 8 és 10 órakor, ünnepnapon: 4, 6, 8 és 10 órakor. — Jegyelővétel: délelőtt 11-től 1-ig és délután 3 órától.

NEMZETI (Royal) ORFEUM
Minden este 8 órakor háborus, csütörtök d. u. olcsó, vasár és ünnepnap du. mérsékelt helyárakkal a páratlan márciusi müsor
„A milliomos néger"
magyar moziszkeccs énekkel és tánccal
Carli Nageimüller
azonkivül még 20 uj szinházi varieté-attrakció

ODEON MOZI
Rottenbiller-u. 37., Király-utca mellett.
A sivatag rabjai
Exotikus kaland New-York és Bagdad között 5 felvonásban.
Az előadások délután négy órakor kezdődnek. Kitünő nyolc tagu zenekar.
Hetenkint háromszor: Hétfőn, szerdán és pénteken müsorváltozás.

LANTOS KÁVÉHÁZ
(azelőtt Japán)
Andrássy-ut 45. szám
(Liszt Ferencz-tér sarok)
Az előkelőség és müvészvilág találkozóhelye. Az összes napi- és heti lapok. Elsőrendü ételek és italok. Szinházivacsorák. Pontos és gondos kiszolgálás. 3 telefon. Elsőrendü hygienikus berendezések. Külön irószoba.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, kőszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kö- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Ővszer fertőző betegségek ellen.

ROYAL
Nagyszálloda Budapesten.
Elsőrangu konyha, mérsékelt árak. Ebéd teriték 4 50, vacsora teriték 5.50 korona. Színházak után friss vacsora. Zene.
VÁRADY GYULA, igazgató.

ERDÉLYI
osztr. császári és magyar királyi udvari fényképész és a német császár és porosz király Ő Felségének udvari szállitója
BUDAPEST, VI., Semmelweis-u. 2.
(Kossuth Lajos-utca sarkán.)
Művészi kivitelü nagyitások. Aquarell- és olajképek bármely fénykép után
Felvételek minden időben

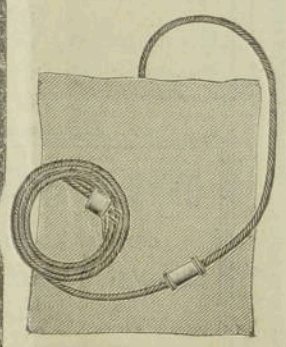
Holzer
cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza
Budapest,
IV., Kossuth Lajos-utca 9.

Bründl János
cs. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Zöldségpótló husleveskocka
Mindennemü levesnek izt ad! Minden háztartásban nélkülözhetetlen! 100 drb bérmentve ingyen csomagolással K 5 —. Egy kocka elég egy levesnek Viszonteladóknak engedmény. Kapható
Megyeri és Vértesi export és import
Telefon 142—11. **Bpest, Csengery-utca 48**

Budapesti Közuti Vaspálya Társaság.
Hirdetmény.
A Budapesti Közuti Vaspálya Társaság
51-ik rendes közgyülése
folyó évi április hó 6-án délután fél 4 órakor a társaság igazgatósági épületében Budapesten, V. Lipót-körut 22. szám alatt fog megtartatni.
NAPIREND:
1. Az igazgatóság évi jelentésének előterjesztésá és erre vonatkozó határozat; előterjesztése az 1916 évi zárszámapásnak és mérlegnek és a felügyelő bizott ág jelentésének és ezekre vonatkozó határozat; az osztalék megállapitása; ha ározat a felmentvény megadása tárgyában.
2. Határozathozatal az alkalmazottaknak baleset elleni biztositása tárgyában és e végből a nyugdi-j szabályzat kiegészitése.
3. Az igazgatóság megválasztása.
4. Egy felügyelőbizottsági tag választása.
5. A választmány megválasztása.
Budapest, 1916. március 20.
Az igazgatóság
(Utánnyomás nem dijaztatik)

Kelme occasiók!
120 cm. széles reklám kelmék, ruha, pongyola és kosztümökre métere 1.95, 2.50, 2.90, 3.35, 4 50, schottisch kelmék 3.90, divatos nyomott barchetek 1.40, 1.80
Gólya áruház
VI., Nagymező-utca 12. és IV., Dámház-körut 16. sz

Villamos testmelegitő
(Dr. HEILBRUN RENDSZER).
Hőmérséklet szabályozóval.
Kapható:
Magyar Siemens-Schuckert-müvek
BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

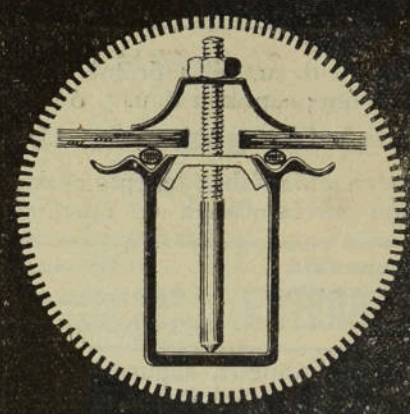
M. Á. G.

Repülőgép motorok
Teher-autók
Autobuszok.

MAGYAR ÁLTALÁNOS GÉPGYÁR R.-T.
BUDAPEST,
VÁCI-UT 141

Megjelent a
Milliók Könyve
8-ik száma
Az aranycsináló regénye.
Irta: MOELLER.
A rendkivül érdekes regény ára 24 fillér
Kapható mindenütt.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és beton-építési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Sózott
tengeri halat
háztartások, kórházak és katonaság részére
olajszardiniát
1/2 1/4 1/5 1/8
HERINGET
4/500 5/600 7/800 nagyságban
halkonzerveket
szállit a
Magyar Halkonzervgyár és Halkereskedelmi R.-T.
Welleminsky és Gottlieb
Budapest, VI., Vágány-u. 12.
Telefon 49-71 és 52-44.

Thiergärtner és Stöhr
részvénytársaság
Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.
Telefon: 129—45.
Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk
Budafoki-ut 9-11 sz. alatt
levő elegáns műtermeink megtekintését

A világhirnek örvendő
„BÉBÉ“
márkáju alpesi sürített
teljes-tej
mindenütt kapható.
Nagybani árusitás:
Magyar Füszerkereskedők bevásárlási rt.
Budapest,
V., Arany János-u. 31.

Grünfeld Miksa
Likörgyára: Budapest, VII, Szövetség-u. 9.
Telefon: József 15—45
Sörraktára: Budapest, VII., Munkás-utca 3.
Telefon: 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a Müncheni „Kindlbräu“ magyar. vezérképviselete

Dr Pápay-féle oltóintézet
Budapest, Teréz-körút 31. szám.
Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

= MARTA =
Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK
Gyár: Aradon.
Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

Suroló-szappan
Minden háztartásban nélkülözhetetlen!
Pótolja a drága szappant! **5 kg. 8 kor.**
Bérmentve és ingyen csomagolással. Kapható:
Megyeri és Vértesi
export és import
Budapest, VI. Csengeri-utca 48.
Viszonteladóknak engedmény! Telefon 142—11.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Freissler Antal
csász. és kir. udvari felvonógyár.
Lift. **Gyárt:** Személy- és teher-felvonókat :: :: Speciálitás: Freissler ‚Express-Auto-lift‘ villamos gombnyomásu kormányzással. :: Lift.
Bpest, Horn Ede-u. 4. (volt Dávid-u. 2.)

MELOCCO PÉTER
cementbeton épitési vállalkozó
Budapest, Központi iroda: Nagymező-utca 51
Telefon 166-52

Vasbeton és beton-épitkezések Városok csatornázása és ipari viztelenitése.

Mozzaik, terazzo, keramit, mettlachi-lapok és fayence (csempe) burkolatok.

WALLA JÓZSEF
cementáru-gyár részv.-társ.
Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —
Iroda kizárólag
Budapest, VII., Gizela-ut 38.
Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76 191-14

KAIZMAREK és TÁRSA R.T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST, V. UJPESTI RAKPART 5. TELEFON 152-07.

520/39

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. április hó 5-én. — 14 szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelennek minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Madárfüttyről

volt már per. Levegőről is, amely szippanttatott fürdőhelyen gyógydíjat megtagadó látogató orrával. Volt per, amint ez régi latin könyvben meg van irva: a kecskének egyetlen szál szőréről. Multi rixantur de lana saepe Caprina. Volt tehát pör sokfajta, de mindig olyanról, a mi van, mert van madárfütty, van levegő és kecskeszőr is van.

De támadhat-e pör olyanról, ami nincs. Támadhat-e egy kazalra való felterjesztés, leterjesztés, felirat, leirat, izenet, válasz, visszaizenet, viszonválasz, duplicatum, triplicatum, kis ankét, nagy tanácskozás, haragos jegyzékváltás, villámlás, dörgés olyas valamiről, ami nincs s még akkor sincs, amikor nincs maximálva.

A sertés kereskedelmi egyesület gyülésén derült ki, hogy a nincsért a harc sokkal elkeseredettebb lehet, mint a „van"-ért vivott küzdelem. Ezen az értekezleten derült ki, hogy a sertéshushiány és a zsirinség oka alulról fölfelé dörgéssel: a kormány; fölülről lefelé dörgéssel: a székesfőváros tanácsa. A kormány a város fülét cibálta; a város a kormányt állitotta delikvensnek s a mikor egymást már agyon tépázták, egy álsertés bevigyorgott a tanácsterem ablakán s andalitó röfögést hallatva, pajkoskodott: Kukk, hol vagyok?

Kormány s tanács dörgő szóval rámutatva az üres kőbányai meg más sertésaklakra, rámutatva a becsukott hentesboltokra s remélve, hogy felhőpofozó Vozáry bácsi egyszer zsirosra villanyozza a felhők vizcsöppjeit, jobbra pártot, balra pártot szerveznek s vitájukat elénk terjesztve, kérik a döntést, hogy sertéshusról, zsirról inditott nagy pörükben melyiknek van igaza. A kormány követe Folkusházyt köti karóhoz. Ecce! Ez az ember a zsirpecsét a főváros közélelmezésének kabátján. Folkusházy pedig azt vitatja, hogy a kormánytól hozzá küldött négy vagon papirszállitmányban benne volt ugyan a sertés és a zsir meglehetős szaporán, de csak ugy, mint a cigánnyal küldött nyul is benne volt az azt kisérő levélben.

Mondotta Selim, a vizhordó az ő szomszédjának, Solimannak:

— Soliman, elpusztult a szamaram, add kölcsön a tiedet.

— Nincs, — hangzott a válasz.

Valahonnan, nagy messzeségből, iázás hangzott.

— Soliman, neked van szamarad, hallom a hangját.

— Hallod? Annál jobb. Legalább reményem van, hogy rátalálsz s osztozkodunk azon, a miről én, Soliman, a próféta szakállára mondom, hogy nincs.

Mi, t. c. sertéshust és zsirt kutató közönség a perlekedőktől még ma is mély alázatossággal vesszük tudomásul, hogy valahol, messze tájon röfög, ami nincs: a sertés s csöpög, ami nincs: a zsir.

Fullánkok

Huszonegy

koronát tett ki a grófné villanyszámlája s mert nem fizetett és sohasem találták odahaza, a zordon villamosigazgatóság csekély sikkasztási, vagy lopási, vagy csalási bünpört akasztott a fogyasztója, vevője nyakába. Természetes, hogy a biróság nem a villamosmüveknek adott igazat, hanem a vádlottaknak és a vége az lett a dolognak, hogy a grófnét felmentették, ellenben az elektromos müveket, helyesebben a fővárost hatvan korona perköltség fizetésére kötelezték. Ime, ilyen kitünő üzleteket csinál a villamosvilágitási üzem és a publikum, amely botrányt és szégyent emleget a fővárossal való vonatkozásban, méltán kiváncsi rá, hogy vajjon olyan jól folynak az ügyek a villamos müveknél, hogy még az ilyen apró-csepró hadakozásokra is van idejük és kedvük?

Száz

*és kétszáz koronás segélyeket fognak kapni a tisztviselők és alkalmazottak, azonkivül állandó segélyalapot teremtenek számukra, talán afféle pumpkasszát, amilyen minden nagyobb vállalatnál szokott lenni. Hát bizony ez az elintézés nem valami fényes és a tisztviselőknek az eszmétől való idegenkedése **teljességgel érthető**. Minden segély lealázó, **nemcsak az összege miatt, hanem már ama mód miatt is, amellyel a segélyezettek hozzájutnak.** A segélyt csak az kapja, aki kéri, tehát a természete merőben ellenkezik a drágasági pótlék rendelkezésével. A háboru bizony egyik tisztviselő számára sem jelent konjunkturát, a drágaság egyformán megnehezíti a megélhetést mindnyájuk számára. Nem lehet tehát olyan finom distinkciókat alkalmazni, hogy aki nem kéri a segélyt, az vegye el szemérmetességének büntetését, éppen ugy, mint ahogyan a nőtlen ember semmit se kapjon, noha a vendéglői kosztra lévén utalva, élete még drágább, mint a nősé.*

Az uj városháza

*után való vágy ujra és váratlanul fölöukkant. Bizottságok alakulnak, tanácskozások és megbeszélések lesznek, sőt olyan ötlet is támadt, hogy a nyáron ki kell irni a tervpályázatot. Bizony igaz, hogy nem büszkélkedhetünk a pesti városházával, az utolsó vidéki **város is tultett már e tekintetben Budapesten; de a sürgősség, az izgalom, amelyet most egyszerre mutatnak kissé megokolatlan. Nem tudjuk, honnan fogják előteremteni azt a legujabb kölcsönt, amiből ennek a pompás uj városházának föl kell épülnie. Mert hogy pompás lesz, ahhoz szó nem férhet, **nem is lenne méltó Budapesthez, ha a Gellért-fürdő többe kerülne, mint a városháza.** Még utóbb igaza lenne ama Meyer Gräfe nevü német esztétikusnak, aki csak a minap mosolyogta meg, hogy Budapesten minden pénzt fürdőépitésre fordítanak. De ha már pénz van is, ki fogja az uj városház fundamentumát megásni, ki rakja egymásra a téglákat? Mert az épitészek egyelőre a harctéren vannak és nem városházát, hanem lövészárkokat terveznek. Hál' istennek, igen jó eredménnyel.*

Felsültek az ócskavasasok.

Rosszul sikerült manipuláció.

A főváros a mult héten 242 métermázsa öntött ócskavasat és 1103 métermázsa ócska szürőcsövet adott el és pedig a szigoruan vett nyilvános árlejtés mellőzésével, de mintegy tizenöt cégnek ajánlattételre való fölszólításával. A fölszólitottak közül öten nem tettek ajánlatot. Végre a tanács keddi ülésében ugy döntött, hogy az ócskavasat a *Vulkán gépgyár r.-t.* kapta meg 14.05 korona és 13.40 korona árakban. Oriási felzudulás következett erre az ócskavasasok között, aminek az a magyarázata, hogy ezuttal a főváros nem a közvetitőknek, hanem egy gépgyárnak, tehát magának a fogyasztónak adta el az ócskavasat. Az ócskavasasok nevetséges árajánlatokat tettek, mig a gépgyárak, akik más vas hiányában most ócskavassal dolgoznak, jelentékeny árakon akartak venni. A legnagyobb ócskavasas, a *Kohn* A. M. cég például 6 koronáért szeretett volna az értékes portéka birtokába jutni.

Az ajánlattevőket és a megajánlott összegeket egyébként a következőkben tüntetjük föl:

Vulkán gépgyár
öntött ócskavasra: K 13.40; ócska szürőcsőre K 14.05;
Kohn A. M.
öntött ócskavasra: K 6.—; ócska szürőcsőre K 12.55;
Kramer J. (képviseli Hirschler Fülöp)
öntött ócskavasra: K 12.—; ócska szürőcsőre K 12.—;
Helfer Adolfné
öntött ócskavasra: K 13.10; ócska szürőcsőre K 13.10;
Grünwald Adolf
öntött ócskavasra: K 11.75; ócska szürőcsőre K 12.25;
Kohn Adolf
öntött ócskavasra: K 10.65; ócskaszürőcsőre K 10.65;
Nemes és Stein
vasbádogra: K 5.50; kovácsolt vashulladékra K 8.50;
Abeles Emil
öntött ócskavasra: K 12.50, ócska szürőcsövekre K 12.50; vasbádogra Kr 4.50;
Oetl Antal
öntött ócskavasra: K 11.—; ócskaszürőcsőre K 11.—;
Dávidovics Jakab és társa
öntött ócskavasra: K 13.—; vasbádogra K 6.50; kovácsolt vashulladékra K 8.50; zománc-öntvényekre K 8.—;
Ocskavas leszámitolási iroda
nem tett ajánlatot.

Egyik-másik ócskavasasnak különben az alacsony árajánlat mellett nagyszerü ötlete is támadt. Megnézték a vashulladékokat és kijelentették, hogy az nem öntött ócskavas, hanem vasbádog, kovácsolt vashulladék és zománcozott öntvény. A ferti kimutatás ezt a manipulációt is föltünteti, mert a derék urak ilyenformán akartak olcsóbb árakat elérni.

Ez azonban nem sikerült, mert a tanács nem az ócskavas-szakértők minősitését, hanem az árajánlatok magasságát vette figyelembe. Külön pikantériái voltak azonban magának a tanácsülésnek is. A tanács tagjai közül valaki ugyanis fölvetette a kérdést, hogy vajjon nem lenne-e hazafias kötelesség a vizmüvek ócskavasát az *Ocskavas központ*-nak eladni? Sürgősen utánanéztek a dolognak, hogy hangzatos neve után itélve nem valami hivatalos szervről van-e szó, mután a tanács

tagjainak fogalma sem volt erről az intézményről.

A nyomozás során azután kiderült, hogy csakugyan van egy *Ocskavas leszámitoló iroda*, amely tulajdonképen az ócskavaskereskedők kartellje. Ez az iroda ajánlatot tett a *Fémközpontnak*, hogy miután a közönség nem tudja eléggé a vasat az egyéb fémektől megkülönböztetni, amennyiben a közönség ócskavasat vinne a Fémközponthoz, az ilyen esetben utasitsák az eladókat az Ocskavas irodához. Ezt az élelmes ötletet megduplázták azzal a még ötletesebbel, hogy az ócskavas-iroda roppant komoly hivatalos szinezettel müködik, a közönséget sorrend szerint a különböző ócskásokhoz küldik, akik kartelben lévén, szuverén módon szabják meg az árakat.

Ilyen adatok birtokában a tanácsnak többé nem voltak aggodalmai, hanem az ócskavas-iroda mel'özésével odaadta az ócskavasat a Vulkán gépgyárnak. Sejtették persze a tanács tagjai, hogy az ócskavasasok forradalma nem fog elmaradni és épen ezért határozottan kimondták, hogy amennyiben az ócskavas-iroda hajlandó a Vulkán által megajánlott 14.05 korona árat megadni, akkor nem a Vulkáné az ócskavas, hanem az övék. Fe'szólitották tehát az Ocskavas leszámitolási irodát, hogy hajlandó-e ugyanezt az árat megajánlani. Erre a gorombaságra — mi sem természeteseebb — ócskavasasék udvariasan nem is válaszoltak.

Városi üzemek szénellátása.

Viz alá került kőszénbánya.

A székesfővárosnak szerződéses szénszállitója a *Budapest-vidéki kőszénbánya részvénytársaság*, amelynek szerződése ez évi augusztus havának végén jár le. Időközben azonban olyan körülmények játszottak közre, amelyek szükségessé tették, hogy a szerződést már most, sőt március hó elejéig visszamenőleg kössék meg.

A Budapestvidéki kőszénbánya kétféle szenet, két bánya különböző minőségü és értékü szenét, szállitotta a fővárosnak. A *pilisszentiváni bányában* termelt szén volt a gyengébb minőségü, a jobb pedig a *pilis-vörösvári*. A pilis-szent-iváni szenet a vizművek, a kórházak és egyéb fővárosi üzemek használták, mig a jobb minőségü pilisvörösvári szén a kényesebb üzemeknek, többek között a kenyérgyárnak jutott.

A kőszénbánya már meg is tette ujabb ajánlatát a szerződéskötés céljából és már körülbelül kész is volt az egyezség, amikor a *pilisszentiváni kőszénbánya fölmondta a szolgálatot, viz alá kerü't és egyetlen darab szenet sem lehetett belőle többé bányászni*. Ez március 9-ikén történt és igy szükségessé vált, hogy azonnal uj szerződést kössenek a főváros szükségleteinek pilisvörösvári szénnel való teljes ellátására vonatkozólag.

Az uj szerződés a tanács két hét előtt tartott ülésén került tárgyalás alá és annak megkötéséhez a tanács hozzá is járult. Az uj szerződés visszamenőleg március 9-ikétől érvényes és szerinte a Budapest-vidéki kőszénbánya a főváros egész szénszükségletét pilisvörösvári szénnel elégiti ki, természetesen jelentékeny áremeléssel. Ez az áremelés az uj szerződés szerint mintegy 15 százalékos általános emelést jelent és a minőségbeli értékemelkedés mintegy 10 százalékot tesz ki.

A legutóbbi tanácsülésen azonban a Budapest-vidéki kőszénbányának egy ujabb kérésével is foglalkoztak. Ez a szállitási tarifák emelésére vonatkozott. A bánya mindjárt a háboru kitörésekor kisérleteket tett a szállitási tarifák emelése érdekében, amennyiben a budapesti telepeken levő szenet a vállalatnak kellett 14 filléres egységárak mellett a külvárosokban levő üzemekhez tengelyen elszállitani. *Buzáth* János tanácsnok azonban mindezideig ellentállott a társaság kérésének. Most azonban, amikor a fuvarbérek óriási emelkedése tökéletesen megokolta a szállitási tarifa emelését, a tanács kénytelen volt némi rekompenzációba belemenni. Miután a szállitások áremelkedése mintegy 24.000 koronás többletet tett volna ki, a XII-ik ügyosztály 12.000 koronát ajánlott meg. Ehhez azután a keddi tanácsülés is hozzájárult, egyben azonban szerződésszerüen kikötötték azt is, hogy abban a pillanatban, amikor a főváros kivánja, a fuvarozást házi kezelésbe veszi. Mihelyt a fuvartelep elegendő kocsival és lóval rendelkezik, ez meg is fog történni.

Idegenforgalmi irodát

állit fel a főváros.

Négy esztendő kitartó munkája után végre a világháboru megérlelte a közgazdasági ügyosztály vezetőjének, Vita Emil dr. tanácsnoknak az idegenforgalom emelését célzó terveit. Több izben megemlékeztünk már arról, hogy a központi hatalmak egységes alapon akarják megszervezni a háboru utáni idők idegenforgalmát. A lipcsei konferenciának az volt az eredménye, hogy végre nem csak szóval, hanem tettel is készül valami Budapesten, amiből az idegenforgalomnak hasznos fája idővel kinőhet. A tanács legutóbbi ülésén elhatározta, hogy

idegenforgalmi irodát szervez, amelynek vezetésével Zilahi Dezsőt bizza meg.

Az idegenforgalmi iroda munkája az lesz, hogy Budapest fürdőit, állatkertjét, összes nevezetességeit, látványosságait a külföldön állandóan propagálni fogja és gondoskodik arról, hogy a Pesten megforduló idegen megfelelő ellátásban részesüljön. Zilahi Dezső, akit a városgazdasági és közgazdasági ügyosztályok vezetőinek közös előterjesztésére a polgármester az uj intézmény élére állitott, legutóbb a hirdetővállalat szolgálatában állott. Korábban a Budapesti Hirlap kiadóhivatali igazgatója volt és kiváló tanujelét adta agilitásának, modern kereskedői szellemének.

A sikló megváltása.

Egy bizottság, amelyről megfeledkeztek

A közlekedési bizottság legutóbbi ülésének napirendje előtt szót kért *Kottar* Lajos és kiindulva abból, hogy a fogaskerekü tarifaemelési kérelmét bizonyára követni fogja a gőzsikló is, megemlékezett arról, hogy a közgyülés tizenöt esztendővel ezelőtt bizottságot küldött ki a sikló tarifarevíziójának ügyében. Ennek a bizottságnak az lett volna a feladata, hogy megszüntesse azt az anomáliát, hogy aki csak felfelé akar menni a siklón, annak is meg kell váltania a jegyét visszafelé. *A bizottságot 15 év óta egyetlenegyszer sem hivták össze.* A felszólalásra *Ré-*

Pest száztiz év előtt.

Dédapámról, nemes illyei Kovácsy Károlyról, ki is szabad királyi Pest városának választott polgára volt (anno 1819) régi könyvek maradtak rám. E könyvek elszürkült betüi a régi Pest történetét mesélik s ahogy fakó lapjaik megzörrenek, mintha messziről valami édes muzsika zsongana.

Pesti utmutató az egyik és németül Patzkó Ferenc József kiadásában jelent meg 1804-ben. Sommás történeti összefoglalás után abc-rendben sorolja föl az utcákat, tereket és a nevezetes épületeket, a nevek mellé jeleket irván, melyek segélyével azok könnyen feltalálhatók a könyv végéhez ragasztott térképi ábrázolaton. A térképen öt szin jelöli a városrészeket. Lilával festették ki a régi, azaz belvárost, narancssárgával az uj, máskép Lipótvárost, szürkével a Terézvárost, téglaszinüvel a Józsefvárost, szalmasárgával a Ferencvárost. A Belvárostól, mint három csáp, ágazik el három felé, a város három főutja: az Üllői, a Kerepesi és Váci-ut. Észak felé az ujépületnél vége a városnak, ám a Józsefváros már akkor is igen szétterjedő, ugy hiszem majd egészen az Orczy-kertig ér. A Terézváros némi nyulványokban a városligeti fasorig terpeszkedik. Nevezetes épületek is vannak többen, igy például az országut mellett mindjárt a gránátos kaszárnya, vagy a Lipótvárosban a Sótéren a Harmincadhivatal és a Sóhivatal, a legfelsőbb magyar felebbezési hatóság örök időkön át. A Ferencváros sarkán, a mai vámház környékén volt a halásztó és a molnártó, melyek között is a Mészáros-utca torkolt a Dunára. A vásártér megint a Lipótvárosban volt s ugyancsak ott a Dunaparton a vásárosok sora.

Pest már akkor is a kávéházak városa, a legjelesebb, leghiresebb közöttük a Chemnizerische, vagy Nagy kávéház, mely a könyvecske szerint a „berendezése és a nagysága miatt legelső a k. k. államokban". A sok márvány és tükör és a pompás óra a nagyteremben, melynek bolthajtása négy nagy oszlopon nyugszik, gyönyörü képet ád a fényes esti lámpavilágitásban. A kávéháznak gyönyörü kilátása van a Dunára, más oldalról pedig a Fő-utcára. A sarkon a kávéház előtt székek és asztalok állanak és a vendégeket ott is kiszolgálják a kivánt frissitőkkel. Öt billiárdnál játszanak reggeltől estig. Az italokat szinezüst csészékben szolgálják föl, ami egyébként a többi nagyobb kávéházban is szokás.

Zöld lomb, fasor azonban már akkor is kevés volt Pesten, miért is ajánlva reméli a könyvecske, hogy az Üllői-utat, a Kerepesi-utat és a Váci-utat mielőbb hársak és nyárfák fogják szegélyezni.

A tereket sem ültették be fával, sőt a város szép szálas ligetét, a Zergét, majd egészen kivágták.

Ám a Duna-parti sétány már akkor is kedvelt találkozó helye a finom társaságnak. Az Orczy-kert egyik fő büszkesége a pestieknek, hova andalogni járnak ifju párok és emlékezni az öregek. A Városligetet akkor még inkább Batthyány-erdőnek nevezték, mivelhogy a város használatra és kiszépitésre Batthyány primásnak 24 évre átengedte.

Némely nevezetesebb házak is vannak. A gróf Batthyány-ház a mai Muzeum-kert környékén négyszögben helyezkedik el. Batthyány primás vásárolta össze az egyes kis házakat és ő egyesitette a nagy négyszögben. A „Chemnizerisches Haus", melyben ama nevezetes kávéház székel, a város egyik legszebb épülete. Két emeletes és egy lebontott körbástya köveiből épült, négy udvara van és világos, kényelmes lakószobái. A Csekonics ház már akkor is a legelőkelőbb házak egyike a Kecskeméti-utcában és külön nevezetessége a gyönyörü belső berendezése. A Jankovich-ház az Egyetem-téren áll, azaz körülbelül a mai Ferenciek-terén és fő ékessége a szép épületekben egyébként is gazdag térnek, a házban hiresnevezetes könyvtár talál helyet. A Károlyi-ház a belváros legszebb és legnagyobb magánépülete. Az Orczy ház a legjövedelmezőbb mindenik között. Főleg a zsidó kereskedők lakják, akiknek zsinagógája is ott van a házban. A Teleki ház a Szervita-téren kicsi, de magas és szép és a legnevezetesebb magyar kéziratokat őrzi. Az Ürményi ház rézzel födött, két emeletes, kétudvaros ház a Vásár-téren és négy oldalán 28 bolt van. A boltok azonban csak vásárkor vannak nyitva.

A templomok közül a Ferenc-rendüekét, a görögökét, az egyetemi templomot, amely azelőtt a pálosoké volt és a piaristák templomát emliti föl a könyvecske. Hosszasan foglalkozik a Széchényi, máskép országos magyar könyvtárral és az egyetemi könyvtárral és más tudományos intézetekkel. A polgári kórház, a Rókus, bizony már a tényleges város végén áll.

Szinháza is van Pestnek a Duna-parton, ama hires Rondella, nem messze a hajóhidtól, ám a könyvecske irója ugy látszik nem sokra veszi jelentőségét, mivelhogy csak ép főlemliti. A megtört formáju hajóhid köti össze Budával Pestet, mint egy gyönge lánc. Lent a város alatt a vizi malmok kettős sora őrli a buzát monoton zugással.

A város közigazgatása élén ezidőben Kregár Mihály polgármester áll. A birói tisztet Boráros János tölti be, a tanácsnokok: Ebenhöch Antal és Pistóri János, aki kapitány is, szószóló pedig Vass Jakab. Ezt már egy másik könyv meséli s e másik könyvről is mesélek máskor.

—hó.

nyi tanácsnok röviden nyilatkozott s kijelentette, hogy az ügyet meg fogja vizsgálni.

Kollár bizottsági tag interpellációja aktuálissá tette a gőzsikló megváltásának dolgát. A sikló koncessziója eredetileg gróf *Széchényi* Ödöné volt, tőle később megvette a *Budai Hegypálya* r.-t., amelynek szerződése 1910-ban jár le. A szerződés feltételei szerint *négy esztendő mulva teljesen ingyen kerül a sikló a főváros tulajdonába.* Ha azonban a főváros nem akarja a háramlási időt bevárni, bármikor megválthatja a siklót, még pedig ugy, hogy megfizeti a vállalatnak az eredeti beruházási tőke — 383.981 korona 40 fillér — kétszeresét, levonva belőle a beruházott tőke 5 százalékát annyiszor, ahány esztendő 1890 óta eltelt. Ha tehát a fővárosnak már most jutna eszébe a megváltás, ugy (19.000×26=494.000; 383.981×2=767.962—494.000=273.962) 273.962 koronát kellene fizetnie, amit azonban a hátralévő négy esztendő alatt nem tudna behozni, mert a vállalat tiszta nyeresége 40.000 korona körül forog, négy esztendő mulva azonban teljesen ingyen jut a főváros a sikló tulajdonához és akkor első dolga lesz, hogy a gőzjárművet *villamos üzemre* alakitsa át.

Városi adminisztráció

a meghódított Belgrádban.

Belgrád, április 2.

(Kiküldött munkatársunktól.) Nem egészen hat hónap alatt az osztrák-magyar közigazgatás csodát müvelt Belgrádban s ezt a két hatalmas vérzivatart átélt várost ujjáteremtette. Közigazgatási szerveink a legprecizebben dolgoznak és ma Belgrád városában tökéletesnek mondható a rend egy várost illető vonatkozásban. Néhány hét előtt az eddigi polgármester, dr. *Lévay* lemondott állásáról s helyét dr. *Veljkovics* volt államtitkár foglalta el, aki mellé kormányzóságunk csupa szerb polgárokból álló községtanácsot nevezett ki, hogy ily módon is dokumentálja jóakaratát. Ma már ez a községtanács látja el a város vezetését, természetesen a kormányzóság ellenőrzése mellett. Veljkovics dr. polgármester helyettese, akit megkérdeztem a városi ügyek vezetéséről, a következőket mondotta nekem:

— Még nem régen vagyunk hivatalban, de mondhatom, hogy minden a legjobb uton halad. Ha körülnéz a városban, láthatja, hogy mindenütt a legnagyobb rend van, a város utcái tiszták és rendezettek, azonkivül a városi üzemek nagyrészt már megkezdték müködésüket. Nagy gondot okozott nekünk a szegények ellátása, de hála annak a jóakaratnak, amelyet az önök kormányzata tanusit, ezeken a nehézségeken is átesünk. Azt hiszem, nemsokára mintaszerü lesz az adminisztráció.

Utépités, vizellátás, csatornázás.

Belgrádnak erősen elhanyagolt utcái sok gondot okoztak a katonai hatóságok épitő-osztályának. Külön munkásosztagokat rendeltek ki a munkák elvégzésére és ma már a legtöbb utca oly állapotban van, mint soha azelőtt. Eddig körülbelül huszezer négyzetméter utcát köveztek ujra, azonkivül rendbehozták a rakodópartot, a hadihidhoz vezető utvonalat, a Karagyorgyevics Nemania és Knez Mihajlovics utcát. Uj burkolattal látták el azonkivül a Skudenica és Kronska ulicát, valamint a Milán-utcát. A vizmüvek is megkezdték müködésüket és a legutóbbi napokban már a legkülsőbb városrészekben lévő vizvezetéki csöveket is megigazitották. Ma már egész Belgrádban hibátlanul funkcionál a vizvezeték és üzemzavar hetek óta nem volt. A vizvezetékkel kapcsolatban a katonai épitőosztály Belgrád csatornázását is rendbehozta és nem kevesebb, mint harminchat csőtörést igazitott meg. A munkák elvégzésére háromszázharmincnégy méter uj csövet kellett lerakni. Számos utcában a tüzérségi lövedékek a bombázás alkalmával leszakitották az uttestet, de ezeket a károkat is már rendbehozták. Ma Belgrád egész csatornahálózata, kisebb hiányoktól eltekintve, tökéletesen müködik.

Villamos világitás és közlekedés.

A városi elektromos-müveket a bombázás alaposan tönkretette, amikor csapataink bevonultak a városba, az teljesen sötétben volt, de a katonai épitőosztályok, élén F. alezredessel, hamarosan rendbehozták a villamosüzemet. Rövid időn belül a főutcán kigyulladtak a lángok és nemsokára a mellékutcákban is kifogástalan volt a villamosvilágitás. Ma az üzem sokkal pontosabban müködik, mint békeidőben és a villamosüzemek legnagyobb része teljesen aktiv. Jelenleg hatvan katonai parancsnokságon és kilencszázhatvan magánházban, összesen tizennyolcezer lámpa ég. Az utcákat kétezer lámpa világitja. A Zimony és Belgrád között épült uj vasuti hidat ugyancsak villanyvilágitással látták el. Csapataink a város megszállása óta nyolcvan kilométer kábelt és drótot helyeztek el. Sok iskolában, kórházban, barakkban ugyancsak villamosvilágitást vezettek be. A tisztikaszinóban százhatvan villamoslámpa ég. A villamosüzem központja, amely az első bombázásnál is szenvedett, a második ostrom alkalmával szinte teljesen elpusztult. Ilymódon az összes gépeket ki kellett javitani, vagy ujakkal pótolni. A mai központon kivül még két kisebb központot is létesitettek. A világitásért a magánosok átlag napi két koronát fizetnek, a katonaság természetesen ingyen veszi igénybe az áramot.

Belgrád utcáin a villamosközlekedés is megindult. Összesen öt relációban közlekednek a kocsik, amelyeken szerb kalauzok teljesitenek szolgálatot. Karjukon a fehér karszallag: „k. u. k. Strassenbahn" felirással. Az ellenőrzést katonák végzik, ugyancsak karszallaggal. Minden egyes ut ára tiz fillér. Csapataink két vonalat: a Kalimegdán felé vezetőt és a Torlak felé elágazót kiépitették, ugy hogy Belgrád villamosvonal-hálózata ma jelentékenyen megnövekedett. A villamos reggel hat órától este kilencig közlekedik, meglehetősen jól.

Katona- és népfürdők.

A katonai hatóságok arra is nagy sulyt fektettek, hogy minél több fürdő álljon rendelkezésre. A fürdők ugyanis különösen szükségesek Szerbiában. Egyelőre a katonaság részére állitottak fel két zuhanyfürdőt, mindegyikben naponkint ezer ember fürödhetik meg. A katonai épitőosztály azonkivül a belgrádi lakosság részére népfürdőt létesitett, itt naponta négyezer ember fürödhetik meg. A katonai kórházakban melegviz-készüléket is berendeztek, ugy hogy a frontról sebesülten, vagy betegen érkező katonák ezekben a fürdőkben valósággal jótéteményhez jutnak.

Közélelmezés.

A piacokon — két nagy piac látja el a város élelmezését — mindenütt hatósági ellenőrzés alatt árusitják a cikeket. Minden élelmicikknél tábla van kitéve, rajta a kormányzóságtól megállapitott, fixirozott ár. Ezek a piacok elég nagy forgalomnak örvendenek, reggel hat órakor kezdődnek és délelőtt tizenegykor is még számos vevő van. A katonai hatóság természetesen minden segédkezet megad, hogy a szükséges árucikkek piacra kerülhessenek. Az árak mérsékeltek. A hatóságnak külön közegei állandóan ott járnak a piacokon részben azért, hogy segitségére legyenek a vevőknek, részben azért, hogy esetleges áruuzsorát meggátolhassanak.

Épitkezés, parkirozás.

Egyáltalában a város képe teljesen megváltozott, a lefolyt háborus hónapok nyoma már alig látszik meg. A megrongált házak már nagyban épülnek, törött ablak pedig alig akad Belgrádban. Egész utcasorokon végig alig látja az ember hogy itt valamikor bombázás volt. A parkokat is rendbehozták, a Kalimegdán régi parkja ma annyira rendbe van hozva, hogy élvezet benne sétálni. A város többi részében is rendbehozták a parkokat, igy a Gracanicska- és Lazarévautcákban, ahol a kis parkokat a kertészet gyönyörüen feldiszitette. A Toplitsi-Venacen van egy park, amely évek óta el volt hanyagolva, ma már itt is minden szép diszes és minden viruló.

Elmaradt haszonért

150,000 koronára perlik a fővárost.

A cukor árának maximálása nagy harcot idézett elő. A harc a város és a füszeresek között indult meg és annak első következménye, hogy a füszeresek bepanaszolták a várost a kereskedelemügyi miniszternél, második következménye pedig az, hogy a füszerkereskedők a városi tanács közélelmezési ügyosztályának helytelen ármaximálása következtében

elmaradt haszon cimén 150.000 korona erejéig polgári pert indítanak a város ellen.

A harc előzményei rendkivül érdekesek és felette jellemzők a városi hatóságra. Február végén jelent meg a 714—1916. M. E. számu miniszteri rendelet, amely a cukor árát tudvalevően felemelte 14 koronával. Ez a rendelet intézkedik a cukor nagybani és kicsinybeni eladási áráról is, amennyiben kimondja, hogy az ármegállapitás tekintetében az 1915. szeptember 23-ikán kiadott 3465. M. E. rendelet 3. szakaszának intézkedései a mérvadók. A hivatkozott paragrafus szerint az alapárnál két koronával követelhető több 100 kilogrammonként a nagybani forgalomban, a kiskereskedési forgalomban pedig a nagykereskedési árhoz még kilogrammonként 8 fillért szabad hozzászámitani. A rendelet alapján a „Magyar Füszerkereskedők Orsz. Egyesületé"-nek titkára, *Farkas* Vilmos kiszámitotta a cukor detailárát, az egyesület a számitás alapján február 29-ikén plakátokat nyomatott és azokat megküldötte valamennyi füszerkereskedőnek. Március 4-ikén a főváros is kiadott egy plakátot a cukor árakról, azonban ennek a plakátnak a számadatai nem egyeztek a füszerkereskedők plakátjának a számadataival, a város az egyes cukorfajoknál egy-két fillérrel olcsóbb árat állapitott meg a kormány által engedélyezett árnál. Már most az történt, hogy egy csomó füszerkereskedő ellen, — akik az egyesület plakátján feltüntetett áron árulták a cukrot — a rendőrség eljárást inditott, sok embert lebüntettek és több füszeres nem is felebbezte meg a marasztaló itéletet.

Mivel a füszeresek a rendőrségen arra hivatkoztak, hogy ők az egyesület számitásai értelmében adták el a cukrot, árdrágitás miatt eljárás indult meg a füszerkereskedők egyesülete, illetve Farkas Vilmos ellen. Ebben az ügyben a VII. kerületi kapitányság előtt három héttel ezelőtt tartották meg az első tárgyalást, ahol a miniszteri rendeletek alapján Farkas Vilmos bebizonyitotta, hogy a főváros a maximális árak megállapitásánál tévedett. A rendőrség azonban nem hozta meg az itéletét és ebben az ügyben még ma sincs itélet. Közben a füszerkereskedők jártak a kereskedelmi miniszteriumban is, ahol az ügy referense, *Bud* János miniszteri tanácsos nagy megütközéssel vett tudomást a főváros maximálásáról és a helytelen maximálás miatt bekövetkezett dolgokról. A tanácsos megigérte, hogy a miniszterium haladéktalanul intézkedni fog, miszerint a főváros hibás plakátját helyessel cseréljék föl. Ugy tudjuk, hogy ez ügyben illetékes helyen kérdést intéztek a vásárigazgatósághoz, hogy milyen alapon maximálta helytelenül a cukor árát? A vásárigazgatóság a kérdésre igy válaszolt:

— *Ezt a kérdést Folkusházy tanácsnok ur tartotta fenn magának.*

*

A füszeresek most nagyon el vannak keseredve és nem hajlandók megelégedni azzal, hogy a város egy uj plakát kibocsátásával reparálja a hibáját. A napokban értekezlet volt a füszerkereskedők egyesületében és ezen a gyülésen többen azt inditványozták, hogy *a város helytelen ármaximálása következtében a füszereseket ért károsodásért a város ellen polgári pert kell inditani.*

A pert ugy akarják megindítani a füszeresek, hogy az egyesület minden füszerkereskedőtől bekéri a cukorvásárlásokról szóló számlát és ezekből állapitja meg, hogy a füszerkereskedők menynyi cukrot fogyasztottak el február 27-ike, vagyis a miniszteri rendelet megjelenése óta és igy a város helytelen ármegállapitása következtében

mekkora az a veszteség, amely őket érte. Eltekintve a rendőri birságpénzektől, a fűszeresek számítása szerint február végétől április elejéig a budapesti detail forgalomban 1000 vaggon cukor fogyott el és mivel minden kilogrammnál a városi plakát miatt átlag másfél fillért vesztettek a kereskedők, *az 1000 vaggonnál a veszteség 150.000 koronának felel meg.* Ekkora összegre perlik tehát a fűszeresek a várost és hogy milyen nagy hajlandóság van a per megindítására, azt legjobban igazolja az, hogy a fűszeresek nagyban állítják már össze a cukorszámlákat.

A per kimenetele elé jogászkörökben is nagy érdeklődéssel néznek és sokan azt hiszik, hogy Folkusházyék „tévedése" ezuttal ismét nem jelentéktelen pénzébe kerül a városnak.

Az enyveskezü naccságák

Séta a vásárcsarnokokban

Érdekes jelentést terjesztett a minap két rendőr a főkapitányság elé a vásárcsarnoki mizériákról. A rendőrök jelentése szerint a vásárcsarnoki árusok ezerféle módon iparkodnak kijátszani a hatósági intézkedéseket. Némely kereskedő a szabad kereskedelem adta jogával akként él vissza, hogy egyes élelmiszerekből csak a maximális áron felül fizető bizalmas vevőjét szolgálja ki. A fogyasztók közül senki sem mer följelentést tenni ellenük, mert a csarnoki kofák oly kitünően vannak szervezve, hogy egyikük sem szolgálná ki többé a följelentőt.

Hivatalos információk.

Fölkerestük *Ziegler* Nándort, a vásárcsarnokok központi igazgatóját, aki a rendőrök vádjáról a következőket mondotta:

— Ujabban a közrendőröket akarják megtenni közélelmezési szakértőknek, ami kissé különösnek látszik. Ezuttal arról van főképp szó a rendőrök jelentésében, hogy egyes árusok megtagadják cikkeik eladását, még akkor is, amikor sok van belőle nekik. Van miniszteri rendelet, az 1913-ban kelt 4207. számu, amely a lakosságnak élelmicikkekkel való ellátásáról és árdrágitók üzelmeiről intézkedik. E rendelet ötödik paragrafusának hatodik bekezdése kimondja, hogy *„az árus köteles az illető cikket a kifüggesztett árért az ügyletre nem tartozó minden kikötés nélkül a közvetlen fogyasztás céljait szolgáló (kiskereskedelmi) forgalomban szokásos mennyiségben készpénzfizetésért kiszolgáltatni."* Ez a meghatározás kissé tág s ezért van, hogy az árusok egyes cikkekből félretehetnek rendes, megszokott vevőik számára az éppen jelentkező vásárolni szándékozó elől. Minden árus a rendes vevőjét szolgálja ki, elsősorban azt, aki minden nap nála vásárol. Ha mindent odaadna mindenkinek, akkor a rendes vevőjének semmi sem maradna. Kényszeriteni az eladásra az árusokat pedig nem volna tanácsos, mert akkor még több lenne a panasz. Megbüntetni akkor lehet csak valamely kereskedőt, ha rábizonyul, hogy spekuláció miatt tartja vissza az árukat. Megtörténik akárhányszor, hogy egy vásárcsarnoki kisárusnak négy darab libája van. Jön egy ismeretlen vevője és kér egy egész libát. Természetes, hogy a kereskedő csak fél libát lesz hajlandó átengedni, mert a többi kell rendes vevőinek, kik állandóan nála vásárolnak. Magam szemtanuja voltam az esetnek, mikor a Rákóczi-téri csarnokban egy, a IV-ik kerületben lakó hölgy tejet akart vásárolni. Az egyetlen kofa azonban, akinek még volt tejkészlete, nem akart adni.

— Nem adhatok, — mondotta, — mert ami tejem van még, az rendes vevőimnek van fentartva.

— Ez ellen intézkedni pedig nem lehet, de nem is tanácsos. Különösen sok baj van a marhahusárusokkal, mert a közönség sosincs megelégedve azzal, amit kap. Az ugynevezett marhalapockánál vannak rövid és hosszu karajok. A vevők legnagyobbrésze hosszu karajt szeretne, de igy a rövid karajok mind ott maradnának a mészárosok nyakán.

— Adjon egy kiló hosszu karajt, — kér a vevő.

— Nem adhatok, csak fél kiló hosszu és fél kiló rövid karajt.

— Erre zugolódás következik. Senki sincs megelégedve s a csarnoki rendőr természetesen följelenti a mészárost, mert visszatartja áruját.

Szemle a csarnokokban.

Betekintettünk a vásárcsarnokokba, hogy megnézzük, mi van most ott a tavasz elején. Mit adnak el, miből van sok, mit lehetne venni?

A *Közraktár-utcai központi vásárcsarnokban a* legnagyobb az élénkség. A szalonnás és zsiros bódék előtt a rendőr kettős sorokba állitja a vásárolni szándékozó asszonyokat, akik igy járulnak sorban a drága, fehér zsirhegyek elé. A marhahus és baromfibódék előtt alig látni egy-két asszonyt, mert a csirkét ma már csak a nagyon gazdag emberek tudják megfizetni. Zöldség, burgonya van böven, de legtöbb a spenót. Soha annyi spenótot nem halmoztak föl a központi vásárcsarnokban, mint az idén. Sajnos, a legtöbb spenót mégsem a fogyasztók asztalára, hanem a szemétdombra kerül, mert ennek a zöldségnek olyan a természete, hogy egy-két nap alatt elromlik s akkor ki lehet dobni.

A *Rákóczi-téri vásárcsarnokban Megyery* Géza közélelmezési tiszttel beszélgettünk. Panaszkodott.

— Alig hoznak be valamit mostanában, szinte az egész csarnok üres. Burgonyánk olyankor akad csak pár zsákkal, ha a kofák keritenek valahonnan. Spenót, az itt is rengeteg van, de kinek sem kell. Marhahus van elég. Zsir, szalonna és baromfi pedig majdnem semmi.

A *Károly-köruti vásárcsarnokban Tóth* Ákos közélelmezési tiszt beszélte el:

— Aránylag elég jók a viszonyok itt a csarnokban. Mindenből van hiány, de még mindig sokkal nagyobb készletek fölött rendelkezünk, mint a többi csarnokok .A kofák ellen sok a panasz, megvizsgálunk mindent, a legtöbb panaszosnak azonban nincs igaza.

A *Hold-utcai vásárcsarnokban Horváth* Lajos közélelmezési tiszt mondotta el a vásárcsarnok mostani állapotáról:

— Baromfi nagyon kevés akad a csarnokban, sertéshus meg egyáltalán nincs. Marhahusunk annyi van, amennyi kell, csak legyen hozzá elég sok vevő. Burgonyát hoznak a kofák eleget s a többi zöldségekben sincs hiány. Tej, az sose volt elég. A háboru előtti időkhöz természetesen hasonlitani sem lehet a mostanit, mert akkor annyi élelmiszer gyült itt össze, hogy nem fért el. Most huszszor annyi férne el, mint amennyi van.

Beszélgettünk a Hold-utcai vásárcsarnok kofáival is, akiknek szintén nagy panaszuk van.

— Nem birunk eléggé vigyázni, — mondják, — mert egy idő óta előkelő asszonyok is, akikről sose hittük volna, lopnak. Sokszor megtörténik, hogy mig két urinő alkuszik csirkére, azalatt egy harmadik urinő válogat s közben eltünik az egyik csirke. Bizony megtörtént már, hogy akkor vettük csak észre, midőn a kapuban volt már az uriasszony a csirkével.

Kérdeztük a csarnoki rendőrt, igaz-e, amit a kofák mesélnek. Sajnos, a rendőr igazat adott nekik. Ezek azonban nagyon szórványos esetek s eddig még mindannyiszor kleptomániában szenvedő uriasszonyok követték el a lopásokat.

Drágit a kéményseprő.

Huszonöt százalék áremelést kérnek

Abban a nemes vetélkedésben, amelyet a főváros kitünő iparosai, kereskedői, élelmiszeruzsorásai a pesti ember bőrére üznek, nem akarnak lemaradni a derék kéményseprőmesterek sem. A budapesti kéményseprőipartestület beadvánnyal fordult a fővároshoz és annak a megállapitása mellett, hogy az ipartestület tagjai nagyon rosszul keresnek, a kéményseprési dijaknak huszonöt százalékkal való felemelését kérik.

Tagadhatatlan, hogy a kéményseprő-kerületek beosztása még a régi képviselőválasztási kerületek beosztásánál is igazságtalanabb, rosszabb. Kéményseprői szempontból Budapest ötvennégy alkerületre oszlik: mindegyik alkerület egy-egy kéményseprő kizárólagos birodalma és a kerületeket ugy osztogatják, akár csak a gyógyszertárakat, vagy a közjegyzőségeket. Az idők folyamán azonban egyes alkerületek területe rendkivül megnövekedett, amennyiben a telkek az illető alkerületben beépültek és a házak, tehát a kémények száma hihetetlenül megnövekedett. Igy állott elő az a nagy aránytalanság az egyes kéményseprők jövedelmei között, hogy ma már hivatalosan is három csoportba osztják a kéményseprő-alkerületeket. Az első csoportba tartoznak a nagykerületek; ezek 30.000 koronát hoznak. Első helyen áll közöttük az egyik budai alkerület, amely a nemrégiben elhunyt Zsák Hugó miniszteri tanácsos örököseié. Nagy kerület még pl. a Devecis-család kerülete. A második csoportot a középkerületek alkotják, amelyek 15.000 koronát jövedelmeznek. Ilyen kerületnek az ura pl. Nessi Gyula bizottsági tag, csakhogy ő néki két kerületet adott a végzete: az egyik a személyének szól, a másik a családjától származott reája. Vannak végül kiskerületek, ezeket rendszerint kiérdemesült, öreg kéményseprőlegények kapják és bizony alig hoznak többet 4—5000 koronánál.

Látható e-ből, hogy a jelenlegi beosztás a legnagyobb igazságtalanságokra vezet. A főváros illetékes tényezői el is határozták, hogy

a kéményseprő-kerületeket ujból és arányosan fogják beosztani

és a kerületek számát jelentékenyen felemelik. Ami pedig a kéményseprő-ipartestület beadványát illeti, erre vonatkozólag az a vélemény, hogy bár ennél a mesterségnél legföljebb a segédek bére drágult, mégis tekintettel az általános drágaságra, a kéményseprődijaknak tiz százalékos emelését fogja javasolni a tanács a közgyülésnek.

Előtérben az uj városháza épitése

Egy lépéssel ismét közeledünk a megvalósitáshoz

A városházán e héten kommünikét adtak ki, az állandó városház tervpályázatáról, amelyet a hivatalos hiradás értelmében a nyár folyamán akarnak kiirni. Értesülésünk szerint azonban a dolog nem ilyen közelfekvő. Az épitőmüvészek közül igen sokan a harctéren vannak és igy méltánytalan, de egyben teljes sikerrel nem is kecsegtető lenne az a tervpályázat, amelyet a háboru befejezése előtt irnának ki. Ellenben igen fontos az, hogy az épitkezési ügyosztály ma, az épitkezések szünetelése idején, hozzáfoghasson a programm megalkotásához és megkezdte müködését a tanács által meghatározott bizottság, amely tagjainak szintén több idejük van ma, mint később lesz, ha a gazdasági élet ismét vissza helyzekedik régi keretei közé.

Egyelőre a tanács el fogja küldeni a meghivókat a megjelölt egyesületeknek, amelyek mintegy két hét leforgása alatt bejelentik deszignáltjaikat. Ettől a bizottságól, amely vagy egy hónap alatt fog megalakulni, függnek majd a további teendők. Előrelátható azonban már ma is, hogy *a pályázatot nem fogják kiirni a háboru befejezése előtt.* Ennek épen az emlitett oknál fogva nem is lenne értelme.

Tisztázni kell az apró tévedést is, amely igen széles körben terjedt el. Van ugyanis egy közgyülési határozat, amelyet általában ugy ismernek, mintha az lenne benne, hogy a mai városházára uj emeletet akarnának épiteni és ezzel meg lenne alkotva az uj városháza. Sulyos tévedés ez, amelyet tisztázni kell. A szóbanforgó közgyülési határozat mindössze egy összekötő emelet épitésére vonatkozik, amely a Károly-körut felé eső rész egy három helyett két emeletet számoló darabján volna szükséges. Ez csak egy folyosóval ellátott tiz szobás épitmény lenne és semmiképen sem tévesztendő össze az állandó városházával, amely hatalmas, monumentális épitkezésnek készül.

Senki, aki az öreg Károly-kaszárnyát ismeri, nem vonhatja kétségbe, hogy egyáltalában nem felel meg akár a modern kor követelményeinek, akár Budapest székesfőváros reprezentálásának. Emellett azonban igen komoly gazdasági okokat is emlegetnek a városháza illetékes köreiben, amely okok a nagyszabásu, igen sok pénzt megemésztő épitkezés mellett szólanak. Ez okok legfontosabbika az, hogy az óriási telektömb, amelyen ma áll a városháza és amelyen az uj fog épülni, tulajdonképen egyáltalán nincsen kihasználva. Valóságos pénzpocsékolás az, hogy a mai telekértékek mellett a hatalmas telek igen mérsékelten van igénybevéve. Természetes törekvés, hogy ezt a rendkivüli értéket jobban kihasználják Ez pedig kitünően fog sikerülni a gazdaságos épitkezés mellett. Az uj városháza telkén ugyanis nem egy épület, hanem egész városrész fog épülni. Erre vonatkozólag a tények egy szakavatott ismerője a következőket mondta a *Fővárosi Hirlap* munkatársának:

— Az uj városházának e'even szervnek kell lennie a város életében. Eszünkbe kell jutnia, hogy milyen élettelen, szomoru, kihalt rész az a lipótvárosi terület, ahol miniszteriumok, országház, törvényszék és más hivatalok épültek, de üzletek egyáltalán nincsenek. Az unalom öli meg az embert, ha végigmegy ezen a részen. Ezt el kell kerülni, ha az uj városházát felépitjük. Ezt a célt fogja szolgálni az, hogy az uj városházát passzázsok, utcák fogják átszelni, a földszinten és a félemeleten pedig üzleteket fogunk elhelyezni.

— Annál is fontosabb, hogy ez igy legyen, mert az uj városházának az a hivatása lesz, hogy összekötőkapocs legyen a belváros és a hetedik kerület között. Ez az összekötőkapocs pedig nem lehet élettelen, szomoru épülettömb, ennek eleven életet kell tükröznie, bele kell kapcsolódnia a főváros szerves életébe. Valószinü, hogy az uj városházának tanácstermei és reprezentáló hivatalai az utcai helyiségekben fognak elhelyezést nyerni, mig a nyugalmat, csendet igénylő hivatalokat az udvari részeken helyezzük el.

Felfedeztek

egy gépritkaságot a pesti vizmüveknél.

A Vizmüvek igazgatósága néhány hét előtt két vizvezetéki gépet, amelyek helyett modern gépeket szereztek be, el akart adni. Közben azután még egyszer megnézték a gépeket és akkor *Kajlinger* Mihály, a vizmüvek volt igazgatója megállapitotta, hogy e két gép közül az egyiknek rendkivül muzeális értéke van. Ilyenformán ezt a gépet nem is fogják eladni, hanem megfelelő helyet biztositanak neki, ahol a technikus ifjuság megszemlélheti és tanulmányozhatja a raritásszámba menő gépet.

A másik gép körül tülekednek a vevők. Fantasztikus árakat igérnek, de vételre még eddig nem került a sor, mert a vevők között különös versengés fejlödött ki. Nem érdektelen feljegyzni, hogy akadt ember, aki az ócska gépért nem kevesebb, mint 30.000 koronát igért. Igaz, hogy másnapra meggondolta magát és 5000 koronára szállt le ajánlatával.

A két gép a Markó-utca és Személynök-utca sarkán levő szivattyu-telep alkatrészei voltak és ott egy hirdető oszlopszerü épületben találtak helyet. Mióta azonban elkészült az Országháztól északra fekvő Dunapart közepén az uj földalatti szivattyu-telep, azóta a két gép fölöslegessé vált.

Az a gép, amelynek a szakértők muzeális értéket tulajdonitanak, rendkivül érdekes himbásgép, amelynek konstruktora a hires *Müller* H. Ottó sénior volt, aki rendkivül formaérzékkel épitette fel gépét. Az első volt ő, aki a szép külsőre is adott a gépek konstruálásánál. Ez az értelme annak, hogy a vizmüvek kimustrált gépét most tudományos célokra fogják felhasználni. — Tudomást szerzett az érdekes gépről a József Müegyetem is, amely elkérte a fővárostól a gépet és azt a gépészeti osztályban külön erre a célra épitendő különálló helyiségben fogja elhelyezni a Müegyetem udvarán.

Események

Közgyülés.

Hosszas halasztás után e hó 12-én ismét közgyülést tart a törvényhatósági bizottság. Miután a telekértékesités reformjára vonatkozó előterjesztést még részleteiben nem tárgyalta le a pénzügyi bizottság, a közgyülés napirendjének legfőbb pontjai lesznek: a tisztviselők háborus segélye, a bérkocsik tarifaemelése, a fogaskerekü kérelmének elutasitása és a közélelmezés aktuális kérdései.

Tizezer orosz fogoly.

Amióta a főváros közgazdasági ügyosztálya magára vállalta azt a munkát, hogy a hadvezetőségtől foglyokat szerez a budapesti ipari és kereskedelmi vállalatoknak, egymást érik a foglyok iránti kérelmek. Jelenleg majdnem tizezer fogoly orosz dolgozik Budapesten. Általában jól viselkednek a foglyok s csak két esetben érkezett be panasz ellenük; mult héten a főváros Damjanich-utcai háztartási tanfolyamában viselkedtek illetlenül a tanfolyamot hallgató nőkkel szemben, Kőbányán pedig az egyik sörházban elégedetlenkedtek s kérték, hogy vigyék őket a vidékre, mert inkább akarnak mezei munkával foglalkozni. Természetes, hogy a foglyok egészségügyi és közrendészeti viszonyaira szigoruan felügyelnek a hatóságok.

A főváros szállitói.

A tanács az 1916. évre elfogadta az *Egyesült Izzólámpa és Villamossági r.-t.* ajánlatát a főváros ez évi izzólámpa szükségletének szállitására. Egyszersmind figyelmébe ajánlotta a tanács az összes fővárosi hivataloknak és üzemeknek a Chr. *Berghöfer* és társa cég ajánlatát gummitömlők pótlására alkalmas, hajlitható fémtömlők szállitására.

A partbeosztás reformja.

Állandó volt a panasz a közgyülésen és az illetékes bizottságokban amiatt, mert a fővárosnak nem voltak egységes elvei a dunai part bérbeadására vonatkozólag. Ugy értesülünk, hogy a tanács legközelebb előterjesztéssel fordul a közgyüléshez s az előterjesztés a partbeosztás uj rendjét fogja szabályozni.

A rokkantak áthelyezése.

A belügyminiszter leiratot intézett a fővároshoz és felhivta a tanács figyelmét arra, hogy a rokkant katonákat állások betöltésénél és munkaalkalmak szerzésénél *előnyben kell részesiteni.* A polgármester erről körrendeletben értesitette az egyes hivatalok vezetőit.

Ló-szakértők kinevezése.

A polgármester a folyó évi lóosztályozást végző bizottságokban való közreműködésre kinevezte *becsüsökül: Heinrich* Kálmán, *Schön* Ignác bizottsági tagokat és *Gattein* Hugó dr. fuvartelepi igazgatót. Helyettes lószakértők lettek: *Okányi* Imre bizottsági tag, *Gál* Béla lóvásártelepi igazgató és *Ráthonyi* Zoltán főállatorvos.

Utépités és csatornázás.

A székesfőváros tanácsa versenytárgyalást hirdet 1. A VII., Amerikai-ut egy részének, még pedig a Thököly-ut és az Erzsébet királyné-ut között levő szakaszának makadámszerü rendezési munkáira. 2. A III., Dara-utcának és az óbudai székesfővárosi csatorna szivattyutelep előtti térnek makadámszerü rendezési munkáira. 3. A IX., Üllői-ut egy részének, még pedig a Liliom-uca és a Ferenc-körut között levő szakaszon csatornázási munkáira. Az ajánlatokat április 17-én d. e. 11 óráig kell a tanácsi (II. ut- és csatornaépitési) ügyosztályban, Központi városháza II. em. 279. benyujtani. A versenytárgyalás április 17-én d. e. 11 órakor a Központi városháza, II. em. 266. ajtószám alatt fog megtartatni.

Henry néparéna.

A városligeti mutatványtér ujra benépesült: vig élet sarjadzott, mint hajdan a béke szép napjaiban. Semmi változás, bárha a sok egyenruha szinesebbé tette a mozgalmas képet. A legnagyobb tolongás mégis a *Henry-aréna* (előbb: *Barokaldi)* körül tapasztalható. A nagyszerü látványosságnak hamar hire kelt a városban és most mindenki személyesen is élvezni akarja a kitünő előadásokat. Várakozásában pedig senki sem csalódik: kevés pénzért jobban és kellemesebben szórakozni sehol sem lehet.

A TŐKE

Tengerhajózási monopólium

Rövid, kishangu kommünikék jelentették nemrégiben, hogy az osztrák és magyar tengerhajózási társaságok külön-külön szövetséget alakitottak abból a célból, hogy a háboru utáni időre ugy a fuvardijak, mint a hajók kihasználása és a hajóépités tekintetében egységes eljárást állapitsanak meg. A nagy csendben megindított akciót félhivatalosan azzal indokolták, hogy a háboru után a tengerhajózási vállalatokra páratlan konjunktura, de egyuttal páratlanul nehéz feladatok is várnak, melyeknek helyes megoldását csak a társaságok válvetett együttmüködésével lehet megoldani. Ugy látszik azonban, hogy az uj organizáció mögött más célok is rejlenek. Bizonyos körökben ugyanis azt rebesgetik, hogy a tengerhajózási társaságok tömörülése felsőbb intervencióra történt, minthogy a magyar és az osztrák kormánynak az a terve, hogy a háborut követő néhány évre tengerhajózási monopóliumot, jobban mondva tengerhajózási központot létesitsen. Ez a központ a szintén a békekorszak első éveire tervezett nyersanyagbeszerzési központtal szoros kapcsolatba hozatnék, ami azért is plauzibilis, minthogy a hiányzó nyersanyagok tulnyomó részét a tengeren tulról kell majd importálni. Természetes, hogy a monopólium tartamára a kormány rekvirálná a társaságok hajóparkját, amely fölött a szubvenciós szerződések értelmében amugy is bizonyos rendelkezési joga van. A társaságok és magánhajós cégek pénzbeli kártalanitása külön megállapodás tárgyát képezné.

Kérdést intéztünk ebben a tárgyban egyik tengerhajózási társaságunk vezetőjéhez, aki nekünk a következőket mondotta:

— A hir olyan formában, mely szerint állami tengerhajózási monopólium terveztetnék, legalább is korai. Igaz, hogy bizonyos körökben ezt az eszmét erősen lanszirozzák, de konkrét javaslatokról még nem hallottunk. Egyelőre tény az, hogy a kormánykörök a magyar tengerhajózásnak centralizálását óhajtják, mert azt vélik, hogy igy a hazai szükséglet fedezését majd normális fuvardijak mellett lehet biztositani. Csakhogy mindez hiu remény. Mert az kétségtelen, hogy közvetlenül a háboru után a fuvardijak, a nagy tonnatartalom-szükséglet következtében még sohasem látott óriási magasságra fognak emelkedni. Természetesen ez a körülmény az importált árukat jelentékenyen meg fogja drágitani. A hajóstársaságok sokat fognak kérni, de erre nagy szükségük is van, minthogy a háboru alatt amugy is sokat veszitettek.

— Más vállalatok a háboruban gazdagodtak meg, mi pedig a békében akarunk ismét naggyá nőni. Nem hiszem, hogy a kormány a hajókat rekvirálni akarná. Valószinünek tartom azonban, hogy a kormány az ő közegeivel ellenőrizteti majd a tengerhajózási üzletet, illetve a megalakulandó hajózási központot abból a célból, hogy az ország általános gazdasági érdekei kellően megvédessenek. A kormánynak a szubvenciók révén amugy is van bizonyos ellenőrzési joga, melyet ezután majd kétségtelenül erősebb formában fog gyakorolni. Végül annak a meggyőződésemnek kell kifejezést adnom, hogy a monopólium a fuvardijakat inkább drágitaná, semmint olcsóbbá tenné. Mert az állami üzem sohasem oly gazdaságos és nem funkcionál oly jól, mint a magánüzem. Bizonyitják ez az államilag kezelt vasutak, melyek drágán szállitanak és mégis keveset jövedelmeznek. A tengerhajózáshoz nagy gyakorlat és fejlett üzleti szellem szükségeltetik, ezek a kellékek pedig az állami bürokratizmusban teljesen hiányzanak.

Nitrogéngyár Magyarországon.

A háboru előtt Ausztria-Magyarország egy millió métermázsa chilei salétromot importált. Ebből 400.000 métermázsa robbanó anyagok gyártására fordittatott. Most az angol blokád következtében chilei salétromot nem kaphatunk és a háboru alatt lényegesen megszaporodott nitro-

génszükségletünket a saját erőnkből vagyunk kénytelenek fedezni. Ausztriában a blumaui nitrátgyár, melyet a hadügyminisztérium a háboru elején felállitott, évenkint máris egy millio métermázsát termel. Van Innsbruck mellett is nitrogéngyár, ez azonban még keveset termel és csak ezután fogják megnagyobbitani. Mint értesülünk a legközelebb Magyarországon, az erdélyi földgázterületen egy nagy nitrogéngyárat akarnak fölállitani. Az erre vonatkozó tárgyalások már meg is indultak. A vállalkozásban a Kereskedelmi bank, a Hitelbank és a berlini Deutsche Bank vennének részt. Egy ilyen nitrogéngyár felállításának nagy jelentősége volna. Ilosvai Lajos, államtitkár, az ország egyik legelső vegyésze, a földgázról legutobb tartott felolvasásában ere vonatkozólag a következőket mondotta: „Nemcsak arra kell törekednünk, hogy nitrogéntartalmu készitmények gyártásával a mezőgazdaság gabonatermelését hatalmasan fokozzuk, hanem arra is, hogy salétromszükségletünk fedezését Chilétől teljesen függetlenitsük. Szükséges ez azért, hogy egy behozatali termék adójától megszabaduljunk; másodszor azért, hogy a kémiai gyáriparban, a kémiai kutatásban annyira fontos alapanyagot, mint amilyen a salétromsav, mely nélkül egész sereg legértékesebb robbantószert előállitani lehetetlen, mely nélkül nincs kémiai nagyipar, nincs többé hatásos gyógyszer: ne csak a tengeri kereskedelmet korlátozó ellenséges érzületü külföldi hatalmak kegyelméből szerezhessük meg."

Magyar kereskedő kalandja Svájcban.

Különös és kellemetlen kalandja volt nemrégiben *Rottersmann* Tivadar budapesti sajtnagykereskedő cég társtulajdonosának. Rottersmann ez év elején két vaggon emmenthali sajtot vett Svájcban és azt annak rendje és módja szerint ki is fizette. Mire azonban elszállitásra került volna a sor, Svájcban kiadták a sajt kivitelére vonatkozó tilalmi rendeletet. Miután más mód nem volt, Rottersmann arra gondolt, hogy a veszett fejsze nyelét megmentendő kimegy Svájcba és ott tovább adja a sajtot. Meg is érkezett Bernbe, ahol a vagyonos kereskedő nagy feltünést keltett. Sok pénzt láttak nála, automobilon járt, ami a berni rendőrségnek elég okot adott arra, hogy Rottersmann kereskedelmi tanácsost gyanus idegennek tekintse. Előállitották tehát a rendőrségen, ahol százezrekre menő hitelleveleket találtak nála. Erre azután *őrizetbe vették*, de egyben táviratilag érintkezésbe léptek a budapesti rendőrséggel. Innen aztán teljes fölvilágositást kaptak arról, hogy Rottersmann Leó egy milliomos cégnek a beltagja, tekintélyes budapesti polgár és megbizhatóságát kétségbevonni lehetetlen. A budapesti rendőrség táviratának vétele után gyorsan és nagy bocsánatkérések között szabadon bocsátották a meggyanusitott nagykereskedőt.

Változás a Singer varrógép társulatnál.

A *Singer Co. varrógépgyár r. t.*, amelynek főtelepe ugyan Hamburgban van, de a társaság szorosabb viszonyban áll az *amerikai Singer-érdekeltséghez*, most teljesen függetleniteni akarja magát az amerikai tőkétől: az amerikai részvényeket ugyanis egy német pénzcsoport megvásárolta. A társaság legközelebb közgyülést tart, amelyen az uj helyzetnek megfelelően megváltatják az alapszabályokat, a főtelep székhelyét pedig Hamburgból *Berlinbe* helyezik át.

Tőkét emel a parcellázóbank.

A Magyar telepitő- és parcellázóbank r.-t. e hó 20-án tartja évi közgyülését, amelynek napirendjén a tőkeemelés elhatározása is szerepel.

Kinevezések a Leszámitoló Banknál.

A *Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank* igazgatósága *Baross* József, *Fejér* Gábor, *Heller* Béla, *Láni* Albert, *Neugebauer* Kornél és *Poll* Gyula cégvezetőket igazgatóhelyettesekké, *Róz* Jenő dr. és *Walkó* Loránd dr. főtisztviselőket titkárokká, nagyszentmiklósi *Dréhr* Imre dr. főtisztviselőt pedig helyettes titkárrá nevezte ki.

A Phőnix hadibizositása.

A horvát hadirokkantak országos bizottságának *Maróthy-Fürst* Bertalan részvételével tartott ülésén elhatározták, hogy a kizárolagosság biztositásával a *Phönixet* bizzák meg a hadibiztositás üzletének horvátországi müvelésével.

A KAOE. közgyülése.

A *Kereskedelmi alkalmazottak országos egyesülete* vasárnap közgyülést tartott, amelynek kiemelkedő mozzanata *Vázsonyi* Vilmos nagyhatásu beszéde volt. Kifejtette, hogy bizalommal van a jövő iránt, mert a háboru után több szabadság, több jog és több kenyér lesz a jutalma azoknak, akik eme rettenetes próbán mentek keresztül. A háboru után a kereskedelmi alkalmazottak problémájának önmagától kell megoldódnia. — A tiszti választások eredménye a következő: tiszteletbeli elnök *Zerkovitz* Emil, elnök dr. *Vázsonyi* Vilmos, ügyvezető elnök *Schlanger* Mór, alelnökök *Berger* Simon, *Kertész* József, *Rosenberg* Lipót és *Hauser* Simon, főtikár *Morvai* Izsó, titkár *Steiner Dezső*, főpénztáros *Kende* Miksa.

Beszámolók és közgyülések.

Leszámitolóbank.

A *Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank* március 20-án tartotta meg 46-ik évi rendes közgyülését báró *Madarassy-Beck* Miksa elnöklésével. A közgyülés tudomásul vette, majd pedig elfogadta azt az inditványt, amely szerint a 5,132.188 korona tiszta nyereségből 3,500.00 koronát 7 százalékos osztalék kifizetésére, 250.000 koronát a rendes tartalékalap javadalmazására, 212.015 K-át az igazgatóság alapszabályszerü jutalékára és 10.000 K-t a bank alkalmazottainak segélyalapjára forditanak s elhatározták a fennmaradó 1,110.173 K uj számlára leendő elővételét. E közgyülési határozat értelmében az elmult évre eső részvényszelvényeket március 31-től kezdve 28 koronával váltják be. Ezek után a közgyülés megejtette az igazgatóság és felügyelőbizottság megválasztását.

Agrárbank.

A *Magyar Agrár- és járadékbank rt.* március 28-án tartotta közgyülését. A közgyülés elhatározta, hogy a 3,503.489 K tiszta nyereségből 2,400.000 K, vagyis 7 és fél százalék, tehát részvényenkint 30 K osztalék fizettessék ki az alaptőke 5 százalékos kamatozásának, valamint a nyereségáthozatnak levonása után fenmaradó 1,586.550 K összegből, vagyis 317.310 K mint alapszabályszerüleg megengedett legmagasabb javadalmazás a tartalékalaphoz csatoltassék, az igazgatóság jutalékára 158.655 K fordittassék, a külön tartalékalaphoz 150.000 K, az intézeti székház-tartalékalapra 100.000 K utaltassék át, a nyugdijalap javadalmmzására 50.000 K fordittassék és az ezután fenmaradó 327.524 K uj számlára vitessék át.

Osztrák hitelintézet

igazgatósága csütörtökön délután ülést tartott, amelyen hozzájárultak az 1915. évi mérleghez. A tiszta nyereség 20,415.174 K, a mult évi 10,864.911 K-val szemben. — A közgyülést, amely ezuttal a 60-ik lesz, május 22-én tartják meg.

Hungária Bank.

A *Hungária Bank r.-t.* megállapitotta az 1915. üzletév mérlegét, mely gondos *belsőtartalékolások után 433.398 korona tiszta nyereséggel* zárult, a tavalyi 393.143 koronával szemben. Az igazgatóság a közgyülésnek részvényenkint *20 korona osztalék* kifizetését fogja javasolni a tavalyi 16 korona helyett. A közgyülést április 29-re tüzték ki. Az intézet igazgatósága javasolni fogja a közgyülésnek, hogy *Aczél* János dr. ügyvezető-igazgatót, az intézet igazgatóságába beválassza. *Horvátovich* Ferenc cégvezetőt a főtitkári teendőkkel is megbizták, *Haasz* Gyula főpénztárost pedig cégjegyzői jogosultsággal ruházták fel.

Urikány-Zsilvölgyi

Az *Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Részvénytársaság* szombaton tartotta *Ullmann* Adolf elnöklete alatt rendes közgyülését, amely elhatározta, hogy a 367.185 koronányi alapszabályszerü leirások után fenmaradó *2,004587 korona tiszta nyereségből* 1.440,000 korona mint *9 százalékos osztalék* fizettessék ki az 1915. üzletévre, az értékcsökkenési tatalékalap renrdkivüli javadalmazására 350.000 korona fordittassék, a tisztviselők nyugdijalapjához rendkivüli hozzájárulás fejében 20.000 korona használtassék fel és az alapszabályszerü jutalékok fedezése után fenmaradó 19.293 korona uj számlára vitessék elő. A 200 korona névértékü részvények 25. számu szelvénye április hónap 3-ától 18 koronával kerül beváltásra. A közgyülés az igazgatóság jelentését egyhangulag tudomásul vette és ugy az igazgatóságnak, mint a felügyelő-bizottságnak a felmentést egyhangulag megadta. A felügyelő-bizottságba az eddigi tagok ujból megválasztattak.

Ruggyantaárugyár.

A Magyar ruggyantaárugyár rt. Rechnitz Béla alelnök elnöklete alatt március 28-án tartotta évi közgyülését. Az évi jelentésben utalás történt arra, hogy a vállalat immár *25 esztendeje áll fenn*, hogy azonban az idők komoly voltára való tekintettel az illetékes tényezők minden ünnepségtől eltekintettek. Az igazgatóság mégis ezen alkalomból a társaság jóléti alapjaira különös figyelemmel volt és a vállalat nyereségéből 250.000 K-t a munkás-alap javára forditott. Az üzleti jelentés továbbá kiemeli, hogy a vállalat a birtokában volt Márta magyar automobil-részvényeket eladta. A közgyülés a vezetőségnek, különösen Rechnitz vezérigazgatónak és Pikler igazgatónak köszönetét fejezte ki azért a rendkivül eredményes munkáért, amelyet az elmult 25 év alatt végeztek. Az igazgatóság javaslatai értelmében az *osztalék 33 K = 16 $^1/_2$%-ban* állapittatott meg és elhatároztatott, hogy a nyereségből 750.000 K a rendkivüli tartalékalapba utalandó.

Hazai biztositó.

A *Hazai Általános Biztositó Részvénytársaság* a napokban megtartott igazgatósági ülésében állapitotta meg az elmult év üzleti eredményét. A mérleg szerint a társaság tüzdijbevétele 4,132.956 korona 35 fillérre, jégdijbevétele 592.889 korona 41 fillérre, a dijtartalék pedig 251.813 korona 12 fillér hozzáadásával 1,844.893 koronára növekedett. A kárarány is kedvező lévén, a tásaság üzleti évét *231.303 korona üzleti fölösleggel* zárta. Az igazgatóság ennek alapján a közgyülésnek javasolni fogja, hogy az elsőbbségi részvénytőke után *9 százalék*, mig az élvezeti jegyek után szelvényenként 3 korona osztalék fizettessék ki. A társaság igazgatósága ugyanezen ülésen *Gogala* József, *Gömöri* Győző, *Villányi* Nándor és *Zsóry* Barnabás vezértikárokat aligazgatókká léptette elő.

Gschwindt rt.

A *Gschwindt-féle szeszgyár részvénytársaság* a napokban tartotta évi rendes közgyülését dr. *Gschwindt* György elnöklete alatt. Az izgazgatósági jelentés felemliti, hogy a társaság a háborut erősen érzi. A vezérigazgató, a tisztviselők és a munkások nagyrésze hadbavonult. Ezek családjait támogatják és részükre külön 75.000 korona jutalmat szavaztak meg. 75.000 koronát adományoztak a vak és rokkant katonák, valamint a hadiözvegyek és árvák részére. A hadiköl-csönre eddig háromnegyedmilliót jegyeztek. Az évi mérleg a mult évi áthozatall 1 321.027 korona 95 fillér tiszta nyereséggel zárul. Ebből 240.000 koronát osztalékul fizetnek ki, részvényenkint 80 koronát, mig a megmaradó 84.027 kor. 95 fillér uj számlára viszik át.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.

A kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**

Merkantil nyomda, Havas és Lehner.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR

Telefon: 133-3 **BUDAPEST** Telefon: 133-37

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett Paszpartu műintézet és könyvkötészet. ••••

Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett. ••••

Mappák minden kivitelben. ••••

Paszpartuk (papirkeret) bécsi, angol, barok és ovál alakban, eredeti rajzok után is. ••••

Egyleti tablók és albumok. ••

HENRY-ARENA
(BAROKALDI VAROSLIGET)

Naponta d. u. 3 órától, vasár- és ünnepnapokon fél 3 órától. Minden időjárásban
Nagy különlegességi előadások
A legkitünőbben idomitott lovak elővezetése.
A uszta gyermekei
a legkitünőbb magyar mülovar csoport.
Akrobaták, bohócok és augusztok, kinaiak, idomitott kutyák és majmok.
A Legujabb! **Saturn** ur és **Nanetta** k. a. itt még soha sem látott mutatványaikkal a
Aerostar repülőgépen.
Ezenkivül 25 attrakció.
Nagy müsor! Kis árak!

APOLLO
a ROYAL-SZÁLLO épületében
A legelőkelőbb fővárosi mozgóképszinház
Előadások: 5 1/2 8 és 10 órakor, ünnepnapon: 4, 6, 8 és 10 órakor. — Jegyelővétel: délelőtt 11-től 1-ig és délután 3 órától.

NEMZETI (Royal) ORFEUM
Minden este 8 órakor háborus, csütörtök d. u. olcsó, vasár és ünnepnap du. mérsékelt helyárakkal a páratlan áprilisi müsor
Nagy Endre
jótékonycélu konferánszai
Hedda Vernon
azonkivül még 20 uj szinházi varieté-attrakció

ODEON MOZI
Rottenbiller-u. 37., Király-utca mellett.
A postagalamb
dráma három felvonásban.
Teddy születésnapja
Vigjáték három felvonásban
Az előadások délután négy órakor kezdődnek. Kitünő nyolc tagu zenekar.
Hetenkint háromszor: Hétfőn, szerdán és pénteken müsorváltozás.

MODERN SZINPAD KABARÉ
Andrássy-ut 69. sz. :: Telefon 93—16
Minden este negyed 10 órakor:
„Vannak — négy királyok Lyonban" Gábor Andor és Nádor Mihály bluettje. A főszerepekben Boross. és Huszár. **„Dráma"** Karinthy Frigyes bohózata. A főszerepben Rózsahegyi Kálmán **Szövetségesek**.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Telefon 167-25 **TÉLIKERT** Telefon 167-25
Ezelőtt: JARDIN d'HIVER
Nagymező-u. 22-24.
Kezdete minden este fél 9 órakor
Hansi Niese
mint vendég, egy kacagtató énekes bohózatban.
Kivüle fellépnek: **Molnár** Aranka, **Gellért** Lajos, **Bánóczi** Sándor dr., **Ujvári** uj szólókkal, **Szalontai** Ferike friss nézőtéri számokkal, **Kovács** Lili pesti uj nótákkal Hidegard, Jakton, Hadges és Biller.

ROYAL
Nagyszálloda Budapesten.
Elsőrangu konyha, mérsékelt árak. Ebéd teriték 4 50, vacsora teriték 5.50 korona. Színházak után friss vacsora. ✱ Zenc. ✱
VÁRADY GYULA, igazgató.

Bründl János
császr. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellöztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

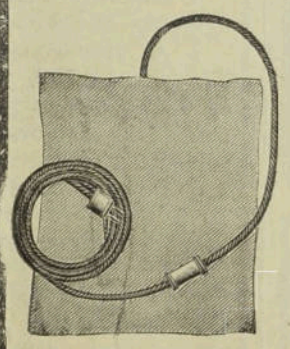
ILONA artézi ásványviz
nem drágább, mint a közönséges szódaviz
Megrendelhető: **„Artésia" r. t. Bpest**
Telefon 50—72. sz. a.

GÓLYA áruház
BUDAPEST
VI., Nagymező-utca 12. sz.
(Az Andrássy-ut mellett.)
Ferdinánd bolgár k.-ut 16
(Kálvin-tér sarkán).
Nagybau és kicsinybeni eladás!
Maradékok félárban!

Megjelent a
Milliók Könyve
8-ik száma
Az aranycsináló regénye.
Irta: MOELLER.
A rendkivül érdekes regény ára 24 fillér.
Kapható mindenütt.

ERDÉLYI
osztr. császári és magyar királyi udvari fényképész és a német császár és porosz király Ő Felségének udvari szállitója
BUDAPEST, VI., Semmelweis-u. 2.
(Kossuth Lajos-utca sarkán.)
Művészi kivitelü nagyitások. Aquarell- és olajképek bármely fénykép után
Felvételek minden időben

XXXII-ik magyar királyi
jótékonyczélu államsorsjáték.
Ezen pénz-sorsjáték remélhető tiszta jövedelme közhasznu és jótékony célokra fog fordittatni. Ezen sorsjátéknak összesen 14885 nyereménye van, melyeknek összes értéke 475 000 koronára rug készpénzben.
Főnyeremény 200,000 kor. készpénzben
Huzás visszavonhatatlanul 1916. évi junius hó 15.
Egy sorsjegy ára 4 korona.
Sorsjegyek az összeg előzetes beküldése mellett a magyar kir. Lottójövedéki igazgatóságtól Budapesten (Vámpalota) portómentesen küldetnek, ezenkivül kaphatók valamennyi posta-, adó-, vám- és sóhivatalnál az összes vasuti állomásokon s a legtöbb dohánytőzsdében és váltóüzletben. Játéktervet ingyen és bérmentve küld.
A m. kir. Lottójövedéki igazgatóság.

Villamos testmelegítő
(Dr. HEILBRUN RENDSZER).
Hőmérséklet szabályozóval.
Kapható:
Magyar Siemens-Schuckert-müvek
BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

M. Á. G.

Repülőgép motorok
Teher-autók
Autobuszok.

MAGYAR ÁLTALÁNOS GÉPGYÁR R.-T.
BUDAPEST,
VÁCI-UT 141

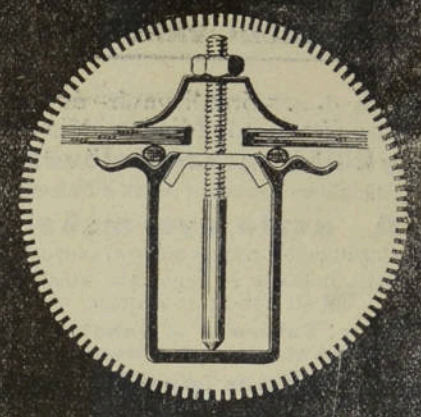
Takarékos háziasszonyok ruházati cikkeket

HOLZER

souterrainban
. vásárolnak .

BUDAPEST, IV.,
Kossuth Lajos-utca
9.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-építési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó utca 10. szám.

Thiergärtner és Stöhr

részvénytársaság
Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.

Telefon: 129—45.

Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk

Budafoki-ut 9-11 sz. alatt
levő elegáns műtermeink megtekintését

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

A világhirnek örvendő

„BÉBÉ"

márkáju alpesi sütitett

teljes-tej

mindenütt kapható.

Nagybani árusitás:
Magyar Füszerkereskedők bevásárlási rt.
Budapest,
V., Arany János-u. 31.

KAIZMAREK és TÁRSA B. T. MÉRNÖKÖK

BUDAPEST V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152-07.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 Pesten (ezelőtt Drasche) Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pilértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

= MARTA =

Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK

Gyár: Aradon.

Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

Freissler Antal

csász. és kir. udvari felvonógyár.

Lift. **Gyárt:** Személy- és teher-felvonókat :: :: Speciálitás: Freissler ‚Express-Auto-lift' villamos gombnyomásu kormányzással. :: Lift.

Bpest, Horn Ede-u. 4. (volt Dávid-u. 2.)

A KATONA-falak

tartósak, egészségesek és olcsók

Bárki kaphat épitési licenciát

SPECIÁLIS ÉPITKEZÉSEKRE .-.

BUDAPEST, VII., GIZELLA-UT 38. SZ.

TELEFON: 66—27. SZÁM.

Cs. kir. szab.
Osztrák Hitelintézet kereskedelem és ipar részére.

HIRDETMÉNY.

a „Cs. k. szab. Osztrák-Hitelintézet kereskedelem és ipar részére"

hatvanadik rendes közgyülése

1916. május 12-én, pénteken este 5 órakor tartatik meg az Osztrák mérnöki épitészeti egyesület (I., Eschenbachgasse 9) nagy disztermében.

TÁRGYSOROZAT:

1. Az igazgatóság évi jelentése.
2. A felügyelő-bizottság jelentése az 1915. évi zárszámadásról és e feletti határozathozatal.
3. Határozathozatal az 1915. évi tiszta nyereség hováforditása tárgyában.
4. Az alapszabályok 3., 4., 21., 22., 29., 32., 38., 42., 59., 61., 62., 68., 69., 75., 96. és 97. §§-nak megváltoztatása.
5. Határozathozatal az igazgatósági tagok választása tárgyában.
6. Felügyelő-bizotsági tagok választása az 1916. évre.

Azok a szavazatképes részvényes urak, akik a közgyülésen résztvenni óhajtanak, ezennel felkéretnek, hogy részvényeiket szelvényekkel együtt, vagy az azokat helyettesitő letétjegyeit az intézetnek legkésőbb folyó évi április 14-én, az alapszabályszerü határidőig letétbe helyezzék.

Wien, 1916. március 30.

K. K. priv. Oesterreichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

THE GRESHAM ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG BUDAPESTEN

V., Ferenc József-tér 5—6.

Magyarországi igazgató tanács:

Andrássy Géza gróf v. b. t. t. országgyülési képviselő, elnök.

Batthyányi Tivadar gf. orsz. gyül. képviselő

Dr. Gerenday György ny. min. tanácsos, kincstári jogügyi főtanácsos

boglári Simon Jakab udvari tanácsos, a budapesti áru- és értéktőzsde alelnöke

Ügyvezető igazgatók:

Igmándi Mihály. Scott H. János

SSZo/39

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916 április hó 12-én — 15. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A Közutiból

tehát székesfővárosi községi üzem lesz. Annak a községesitő politikának, amely ma minden világváros természetes törekvése és amely a budapesti városházán is talajra tett szert, egyik legnagyobbszabásu megnyilatkozása ez. A Közuti megváltása és a Városi kisebbségi részvényeinek megszerzése kétségtelenül görögtüzmentes, üzleti spekulációt nem üző célt szolgál és ez a *budapesti közlekedés egységesitése*. A közlekedés egységesitése pedig alapfeltétele annak, hogy olcsón és kényelmesen tehesse meg a budapesti polgár, vagy az idegen a reá váró utakat.

Akkor, amikor a közlekedés egységesitéséről van szó, nem lehet foganatja azoknak az ellenérveknek, amelyeket néha magunk is a legkomolyabb formában szoktunk hangoztatni és amelyek a mindenáron való községesitést kárhoztatják. A villamos-vasut a legszigorubban vett közszükségletek közé tartozik, tehát azok közé, amelyeknek kommunizálása a legóvatosabb vélemények szerint is kivánatos. A legfontosabb pedig, hogy a kommunizálásnak ehhez a területéhez nem az elesettek, a tönkrementek hullahegyein át vezet az ut. Itt, akiket illet, megkapják jelentékeny összegeiket és majdan procul negotiis vidám pipaszó mellett kritizálhatják a városi közlekedést. Ennél a tranzakciónál nincs leigázó és nincs leigázott, itt csak arra kell vigyázni, hogy a közönségnek haszna legyen abból, hogy ezentul a város keze inditja a villamosokat. Ezzel az akcióval sem babérokat nem lehet szerezni, sem a főváros pénzügyi viszonyait nem szabad jobbra billenteni; ennek az akciónak maradnia kell az egyetlen lehetséges és erkölcsös cél mellett: a közönség jobb kiszolgálása mellett.

Senki sem gondol természetesen arra sem, hogy a Közuti megváltásának pusztán a községesitési elv diadaláért kell megtörténnie, sem arra, hogy a városházán komoly kalkuláció nélkül dolgoznának. Perverz itélkezés lenne ez anélkül, hogy a tényeket és szándékokat előre ismernénk. Szigoru kalkuláció és a legnagyobb nyilvánosság kell ehhez az üdvössé, de végzetessé is válható lépéshez.

Három szempontból kell szemügyre venni a készülő üzlet aktáit. Az első a pénzügyi szempont, amelyet az egyszeregy fog eldönteni. A második szempont a közlekedés javitása, amely csakugyan könnyebben valósitható meg a két vállalat fuziója után.. A harmadik szempont a Közuti és Városi pártok letünése a közgyülés szinpadjáról. Óriási előny, hogy a jövőben nem fogják pártszempontból tárgyalni a közlekedés közérdekü problémáit s hogy a konkurrens érdekek nem fogják többé fojtogatni a közlekedés javitására irányuló igyekezetet. Határozott, nagyfontosságu eredménye lehet ez a közuti megváltásának, de minden szempont felett áll a főváros közönségének egyetemes érdeke. A pesti embernek mindegy, hogy Közutinak, vagy Fővárosinak nevezik-e a villamost és a közlekedés egyéb eszközeit. Jó és olcsó legyen a közlekedés, — ez a publikum jogos álláspontja a tranzakció kérdésében.

Fullánkok

Zsiros

küldöttség jelentkezett szombaton a polgármesternél. A deputáció tagjai zsirnagykereskedők voltak, a vezetőjük pedig csak most lépett ki a szakmából, egyébként pedig udvari tanácsos, bizottsági tag. A derék uraknak a zsir maximális ára ellen volt kifogásuk, ők azt szeretnék, ha a serteshus maximális árainak felfüggesztése után most a zsir árát is szabadjára engednék és akkor isteneknek tetsző versenyt rendezhetnének a sertéshus árak és a zsirárak között. A zsir maximális árát nem a főváros szabta meg, hanem a kormány. A deputáció tehát rossz helyen járt, de ez mellékes szempont a kérdés elbirálásánál és a deputációzók megitélésénél, mert a klasszikus közmondás szerint: ha hiányzik is a képesség, mégis dicséretes az akarat . . .

A kávésoknak

mindenáron vezető politikusra van szükségük, aki a záróra rendelet visszavonását kieszközölné. Tessék jól megjegyezni, hogy „minden áron". Nem tudjuk hogyan értelmezte ezt az idea fölvetője, de mégis alig lehet félreérteni. Abban a pállott, rothadó atmoszférában, mit a budapesti közönség gyönyörüségből, a kávés pedig üzletből szivnem is sarjadhatott tipikusabb virág. A kávéház, ahol minden eladó, ahol az erkölcsi erők és energiák megtörnek, ahol elcsenevészedik a pesti ember akarata és igen sokszor a jelleme is, azt hiszi, hogy miatta küzdenek a világ hadseregei és akkor bomlik meg igazán a világrend, ha a kávéházat éjfél után be kell csukni, vagy ha nem szabad többé az uzsonnakávé jogcimén uj és uj emeletes-házakat gyüjteni. Olyan erkölcsi világ ez, amely akkor sem ragadott volna bennünket csodálkozásra, ha a kávések gyülése vélet'enül nem egy vezető politikusnak, de magának Hindenburgnak minden áron való mozgósitását határozta volna el. Mert győzni a Naroc tónál, meghóditani Verdunt, mindez csirkepör a záróra kérdéséhez. Milliók elvérezhetnek, kulturországok mehetnek tönkre, de a kávés uraknak hajuszála sem görbülhet meg, mert nekik az egész haza tartozik, de ők nem tartoznak a hazának semmivel.

Sok az ügyvéd,

mindenütt ügyvédekkel találkozunk, — ez a sopánkodás hallatszott a pénzügyi bizottság legutóbbi ülésén. És mi történt? Rögtön válaszolt rá — egy ügyvéd, rámutatván arra, hogy azért, mert valaki ügyvéd, lehet még jó kereskedő is. Tény, hogy nem hiba, ha valaki jogi tudással szól hozzá üzleti ügyekhez, de igaz az is, hogy egyes foglalkozások, bizonyos szakértelmet kivánó ügyek között nem tudják eltalálni a helyes disztinkciót. Példa rá az a példátlan eset, hogy a telekértékesités reformját, amely pedig tisztára jogi munka, nem a jogügyi bizottságban, hanem a pénzügyiben tárgyalták le. Ez világos félreismerése nemcsak a javaslatnak, hanem a bizottságnak is és eszerint a közélelmezési ügyek is azért kerülik el a közélelmezési bizottságot, mert ott — szakértők is vannak.

Nem lesz birósági becslés az Általános Villamossági megváltásánál.

— A tényállás hiteles megvilágitása. —

A *Budapesti Általános Villamossági Részvénytársaság* beváltásának ügye annyira előrehaladt, hogy ma már *Buzáth* János tanácsnok vezetésével a hivatalos szakértőbecslők munkája is megkezdődött. Rendkivül érdekes az a kérdés, hogy a székesfőváros miért mellőzte a beváltásnál a birói becslést. De egyébként is az ügynek a mai stádiumba való jutása körül igen sok kombináció merült föl, amelyekkel szemben a preciz tényállást megadandó, a *Fővárosi Hirlap* munkatársa avatott helyre fordult, ahol a következő nagybecsü fölvilágositásokat kapta:

— Ismeretes, hogy a közgyülés még a mult év junius havában felhatalmazta a tanácsot arra, hogy a Budapesti Általános Villamossági vállalat beváltása ügyében a szükséges szerződésszerü lépéseket megtehesse és utasitotta a tanácsot arra, hogy a beváltási tárgyalásokat inditsa meg és ennek eredménye alapján tegyen a közgyülésnek a beváltás érdemében javaslatot.

— A közgyülés ez utasitása folytán a szerződésszerü lépés az lett volna, hogy a tanács felmondja a szerződést és megindítsa a birói eljárást a társaság beváltás alá kerülő vagyonának becslése ügyében. *Ezt a* becslést azonban a mostani viszonyok közt ugy a tanács, mint a társaság lehetőleg kerülni kivánta. Ennek oka egyrészt az volt, hogy hosszas vitákra adott volna alkalmat, az, hogy a becslésnél a rendes forgalmi, vagy a háborus kényszerárakat kell-e alapul venni, de főként az, hogy a szerződésben előirt „birói becsü" tulajdonképen csak előzetes birói szemle, amelynek keretében a felek által kiküldött szakértők leltározzák a társaság vagyonát s véleményt adnak a becsértékekre, de ez a becslés tulajdonképen nem is foglaltatik birói itélet formájába, csak előzetes tájékoztatás hatályával bir, ugy hogy mindkét félnek módjában van emellett még a becsértékeket is vitássá tenni s rendes birói uton érvényesiteni esetleges igényét más, a szakértők által nyilván megállapitott becsértékekre vonatkozólag is.

— Ezenkivül a szerződés érelmezése körül is több vitás kérdés merült föl, amelyeket mindkét fél célravezetőbbnek talált előzetesen birói eljárás mellőzésével rendezni.

Ez a rendezés teljes mértékben sikerült is és a főváros ugyszólván minden kérdésben megegyezésre jutott a vállalattal.

— Mindenekelőtt a vállalat kijelentette, hogy a becslésnél *a háborut megelőző időben volt rendes forgalmi árakat elfogadja* s hogy olyan pontos leltárt készit, amelynek helyességéért teljes szavatosságot vállal s amely leltár minden tekintetben alkalmas a becslésnek a szerződésben előirt módon való foganatositására. A társaság ennek a kötelezettségének már eleget is tett és óriási leltáranyagát be is mutatta az illetékes ügyosztálynak, ahol annak alapján a

hivatalos szakértő becslők már meg is kezdték a becslési munkálatot. Ezek a munkák teljesen azonos módon történnek, — amint az a gázgyár beváltásánál történt, — ahol tudvalevőleg a beváltás szintén nem bírói becslés, hanem a felek által kiküldött becslők utján történt. Itt azonban *csak a főváros hivatalos közegei végzik a becslést az ügyosztályt vezető dr. Buzáth János tanácsnok vezetésével,* aki ugy a gázgyárak, mint a Magyar Villamossági vállalat beváltási tárgyalásait is vezette. Elmarad tehát a hosszadalmas és főként költséges szakértői szemle és becslés, amelynek hasznát rendszerint nem a felek, hanem csak a „szakértők" látják.

Értesülésünk szerint az egész beváltás simán fog menni s a társaság nem gördit akadályt az elé, hogy *a főváros a vállalatot a szerződésben előirt két év elteltével birtokába vehesse.* Ezzel aztán az egész világitási üzem kizárólag a főváros kezébe kerül és ebben a részében befejezést nyer a fővárosnak a világitási üzemek községesitésére törekvő politikája.

Azok a nem kicsinylendő eredmények, amiket a gázgyárak és a fővárosi elektromos telep ezalatt a pár év alatt fel tudtak mutatni, ugy a fővárossal, mint a fogyasztóközönséggel szemben, minden tekintetben igazolják a főváros eziránya községesitő politikájának helyességét és ha nem akarunk mindenféle üzemet és üzletet minden áron községesiteni, hanem csak azokat igyekezünk a köz számára biztositani s hatósági kezelésbe venni, amelyek tényleg a köz érdekében föltétlenül monopolizálandók és ha maga a beváltás és a községi kezelés is akkép történik — amint azt a világitási üzemek eddigi példája mutatja, — akkor csak helyeselnünk lehet ezt a politikát, de legnagyobb mértékben kárhoztatnunk kell azt a másik irányt, amelytől sem a közérdek, sem az adófizetők, kisiparosok és kereskedők létérdeke nem követeli a monopóliumszerü kezelést.

Panaszkodnak a szerelők

a város konkurrenciája miatt

A Gyáriparosok Országos Szövetsége több beadvánnyal fordult a székesfőváros tanácsához, amely beadványokkal azt igyekszik bizonyitani, hogy a tanácsnak az a határozata, hogy a vizmüvek igazgatósága a városi épületeken előforduló javitásokat a saját szerelőivel javittatja, a budapesti szerelőipart egyenesen válságba dönti. Az egyik beadványban az a téves információ, tehát téves kiindulási pont is benne foglaltatik, hogy a főváros egész területén — tehát a magánházakban is — előforduló vizvezetéki javitásokat a vizmüvek szerelőivel akarja végeztetni.

Értesülésünk szerint a Gy. O. Sz. akciója semmi körülmények között sem fog eredményesen végződni, annál is inkább, mert javitási munkálatoknak a vizvezetéki szerelők által való végzése iránt való kivánság nem is a vizmüvek igazgatóságától, vagy a vizvezetéki és világitási ügyosztálytól származik. Tisztázni kell azonban azt a kérdést, hogy ez a tanácsi intézkedés nem mai keletü, hanem *tizennégy év előtt* az akkor még „magasépitkező osztály"-nak nevezett épitkezési ügyosztály előterjesztésére történt. A tizennégy év előtti tanácsi határozatot most ujra *Krátky* János tanácsnok, a középitési ügyosztály vezetője hozta szóba a tanácsülésen és alapos megokolással arra birta a tanácsot, hogy ujabb életet adjon régi határozatának.

A szerelők megkezdték a beadványok irását és a deputációzást is. Jártak *Vita* Emil dr. tanácsnoknál, a közgazdasági ügyosztály vezetőjénél, aki természetesen, mint az iparügyek vezetője, teljes támogatását igérte meg.

A szerelők azután *Buzáth* János tanácsnokot keresték fel, aki azonban kénytelen volt igen kategórikusan válaszolni, mert a tanács semmi szin alatt sem tér el határozatától. Buzáth válasza körülbelül ez volt:

— Nagyon sajnálom, de semmit sem tehetek az önök érdekében, mert el sem tudom képzelni, hogy a főváros a saját iskoláiban és más középületeiben külső és drágább munkához folyamodjék akkor, amikor a saját alkalmazottai szakszerübben és gyorsabban elvégzik azt. Én különben is a közvádló vagyok ebben az ügyben, nekem nem áll rendelkezésemre eszköz a segitésben.

A tanács elhatározásának szilárdsága ezzel a néhány szóval tényleg teljesen megokolható. A székesfőváros vizmüveinek egy millió korona értékü raktára van, amelyből könnyen pótolhatja városi épületek vizvezetékeinek javitásra szoruló alkatrészeit. A munka is olcsóbb, hiszen elegendő szerelő áll rendelkezésükre. A mellett azonban a vizmüvek szerelőinek gyakorlottsága jelentékenyen tulszárnyalja a magán-szerelőkét, akik természetszerüen nem lévén speciálisták, nem nyujthatnak e kényes munkában tökéleteset. A város épületeinél, amig a házikezelésre el nem határozták magukat, igen sulyos bajok fordultak elő éppen emiatt. Igy, hogy egyetlen esetet emlitsünk, a Szent István-kórházban csaknem katasztrófális bajok származtak amiatt, hogy nem speciálisan vizevezetéki szerelőkkel dolgoztattak. Hüttl tanár osztályán ugyanis átizzadtak, kigombásodtak a vizevezetéki csövek és egyik betegnél a másik után lépett föl gyanus és veszedelmes láz. Csak a bajnak gyors felismerése és szakavatott szerelők által való orvoslása révén tudták elejét venni a komoly katasztrofának.

A szerelőiparosoknak azonban nincs okuk konkurrenciától tartani, mert a vizmüvek csak a városi épületeknél fogja igénybevenni a maga szerelőit. A magánházak tulajdonosai igen sok izben fordultak már a vizmüvek igazgatóságához, hogy adjon szerelőket a javitási munkálatok elvégzésére. A vizmüvek igazgatósága azonban az ilyen kéréseknek soha sem tehetett eleget, mert nem is áll rendelkezésére olyan tömeg szerelő, hogy magánmunkálatok végzésére is jusson. Igy a szerelőknek nincs okuk sem félni, sem panaszkodni.

*

Itt emlitjük meg azt is, hogy a tanács legutóbbi ülése foglalkozott a stuttgarti Karl *Anderne*-féle vizmérőórák karbantartásának kérdésével. Ezeket az órákat körülbelül négy évvel ezelőtt rendelték a stuttgarti cégnél és azoknak karbantartásáért a vételár bizonyos percentjét fizették évenkint. Minthogy azonban időközben a vizmüvek szerelőműhelye olyan jelentékenyen fejlődött, hogy a karbantartást olcsóban tudja végezni mint a stuttgarti cég, igy a tanács a mult ülésen elvette Karl Andernétól ezt a megbizatását.

Magyar hegemonia a Dunán

Nemzetközi egyesülés a Duna kihasználására. — A regensburgi polgármester terve. — Budapest lesz a központ.

— Értekezlet a városházán. —

A Dunának a jövendő gazdasági életünkben rendkivüli szerepe lesz. Éreznünk kell ezt már ma, amikor ellenségeink minden módot megragadnak arra, hogy a semleges külfölddel való gazdasági összeköttetésünket megsemmisitsék. Diadalmas balkáni hadjáratunk első nagy eredménye volt, hogy a Duna fölszabaditása révén katonai és gazdasági kapcsolatunk helyreállt bolgár és török szövetségeseinkkel. Külkereskedelmünk uj korszaka virult föl azon a napon, amikor az első magyar hajó bolgár kikötőbe érkezett.

Német szövetségeseink, de különösen a bajorok, akik III. Lajos királlyal élükön leginkább fölis-

Pesti kabara.

A kis Reuss székvárosában, Gerában láttam először, évekkel ezelőtt krematóriumot és végignéztem, a kemence figyelő ablakán keresztül: hogyan lesz porrá-hamuvá az ember? A pesti kremicseknek akkor még hire-hamva se volt, de én jó előre elhatároztam, hogy ha aktuális lesz a halottégetés ügye nálunk, megpróbálok sikra szállani azért, hogy a krematóriumnak ne legyen felekezeti jellege. A sikraszállást ime eszközlöm is és remélem, se Polonyinak, se Rakovszkynak nem lesz ellenvetése az ellen, ha a kemence rostélyán szent egyenlőséggel elporladhat mindenki, a ki érdemeket szerzett magának erre azzal, hogy az életben felküzdötte már magát a legfelső polcra, a halálba. Hogy éppen csak a zsidókat ne égessék el?! — nem, nem! Vicc lenne, ha Polónyi, meg Rakovszky akarnának ilyesmit!

*

A pesti faluháza, a pesti városház-palota megteremtéséről, pályázat-kiirásról és a többiről megint szó esett a héten és ez alkalom az én számomra, hogy elmondjam: föltétlenül pályázni fogok a városháza megtervezésére. Nincs ugy protekcióm kommunális berkekben, de édes jó istenkém, igyekezni fogok protektort szerezni. Terveimet egyébként éppen a napokban nézte át egy épitész barátom és meleg elősmeréssel ráztarázogatta a mancsaimat. Pedig barátom nem egy ilyen-olyan kőmüves; barátom, hogy ugy mondjam, a malter poétája, a kinek szakmai körökben legendás hire van. Terézvárosi dióhéjban az egyik legenda ez: „Was Ihm einfallt, dass baut er und was er baut, das fallt ein."

Minthogy a pályázat titkos lesz, a zsüriben levő jóakaróim számára információképpen — minden külön értesités helyett, — ezuton közlöm, hogy pályamunkám jeligéje: „Kevés ésszel kormányozzák a világot, de becsületszavamra meg is látszik rajta".

Nem szeretnék elébe vágni az eseményeknek, de viszont meg nem állhatom, hogy titkos pályamüvem egy-két érdekesebb részletét, motivumát el ne fecsegjem. Elvégre magunk közt marad.

Az uj városházát a mai központi városháza helyére tervezem. Eredetileg park közepére szántam az uj palotát, de le kellett mondanom az árnyas, virágos, lombos köritésről, mert ott ugyan kizárt dolog parkot létesiteni. Nem nő ott többé fü, a hol városom nagyjai jártak! Tervezetem a Károly-körutra épiti a homlokzatot, egyetlen hatalmas kapuval. Több kapu fölösleges. Kijáró ugyis lesz bőven. (Ne biggyeszd le az ajkadat nyájas barátom és ne mond, hogy olcsó vicc a kijárókat emlegetni. Ilyen drága időkben — olcsó vicc: lelki világom altruisztikus berendezkedésének bizonysága.)

A diszkapu fölé hatalmas reliefet tervezek rózsaszin márványból, a mely a törzsfőnökök haditanácsát ábrázolja. A szobrász müvészi zsenijére bizom, hogy hiven adja vissza vésője azt, a mit lelkem erről a reliefről álmodik: az olimpusi derüt, boldogságos önelégültséggel; isteni harmóniát az eggyetakarásban, a mit olyaténképpen lehetne részletezni, hogy a törzsek főnökei mindég egyet akarnak, egyet: hogy bebalzsamozzák a mai rendszert a halhatatlanság számára, mert minden ugy van jól, a hogy van — mert minden ugy van, a hogy nekik jó. Igy, dadogó tollal kissé értelmetlen a dolog; a szobrok mestere azonban világosabban fogja magyarázni, hogy mit akartam szimbolikusan megörökitetni.

Tizemeletesre tervezem az épületet. A közgyülési terem és a polgármesteri hivatal kerülnek a tizedik traktusra, világosan azért, hogy nehezebb lehessen idáig feljutni, mint eddig. Bárczy István szobáját a modern technika minden vivmányával szerelem föl. Fontos ujitás lesz a polgármesteri szalon villamos légáram-regulátora, a mely állandóan ugy fog müködni, hogy a polgármester idegeit meg ne viselhessék a fantasztikus tervekkel jövök. Egyik fülén be, a másikon ki . . . Ennek az öreg ábrándnak lesz valóra váltása a légáram szabályozóval való fölszerelés. Ugyancsak a zaklatóknak, a kilincskullancsoknak szánom a villamos kirugó apparátust, a mely fájdalom nélkül végzi a polgármester szükséges tehermentesitését. Pepita márvánnyal boritom a közgyülési diszterem falait; hadd éljenek jól városom atyái! A menyezeti freskó hatalmas koncepcióju alkotás lesz: Pest undor-tánca a lakás, a tej, a hus, a kenyér, a kávé, a villamos, a konflis démonai előtt. Az undor-tánc gyürüjébe kerül a Bírkatürelem allegórikus figurája. Lenéző mosollyal fitymálja a táncosokat. Eredetileg Pató Pál ur beszédes profilját is ide szántam a menyezeti agitációs pikturába, de mert én se vagyok jobb a Deákné textil-készitményeinél, ez a szándék

merték a Duna gazdasági szerepének fontosságát, már az Alduna fölszabaditásának napja óta intenziv munkát fejtenek ki, hogy a Duna hasznositását, a hatalmas viziutnak tökéletes kiépitését a szövtséges államok minél szorosabb gazdasági kapcsolatának egyik alapjává tegyék.

A magyar közgazdasági tényezők ezideig — leszámitva néhány tudományos fölolvasást — nem igen mozdultak meg ebben az irányban. Most azonban a *Fővárosi Hirlap* arról értesül, hogy megindul nálunk is a mozgalom a dunai hajózás nagyarányu fejlesztése és külkereskedelmünknek a viziutra való hatalmas méretü átterelése érdekében. A mozgalomnak egyik reánk magyarokra és budapestiekre nézve legkiválóbb eredménye az lesz, hogy

a Duna kihasználására alakitandó nemzetközi egyesülésnek középpontja a magyar székesfőváros lesz.

Egyelőre még maga az egyesülés is terv csupán, de kétségtelen, hogy létre fog jönni, mert a gondolatot erőskezü németek vetették föl és egyben a gondolat megvalósitását a jövő gazdasági kényszere viszi előbbre. Bár ma még csak terv a terv, de biztató reményként sugarzik felénk az a tudat, hogy már ebben a kezdetleges stádiumban is *egyedül Budapestre gondolnak, mint a dunai hajózás nemzetközi központjára.*

A regensburgi polgármester inditványa.

A szövetséges dunamenti államoknak a Duna hasznositása körül egyesülésbe való vonásának tervét *Regensburg város polgármestere vetette föl.* Ő volt az, aki emlékiratot intézett a magyar kormányhoz és Budapest székesfőváros tanácsához. Kifejtette, hogy a Duna lesz a középeurópai kereskedelem lebonyolitásának leghasznosabb és legtermészetesebb utja és igy csak kézenfekvő, hogy ennek a nagyszerü viziutnak a kihasználása érdekében már ma mindent meg kell tennünk, hogy a jövőt előkészithessük. A Duna mentén fekvő országok szakköreinek részvételével hatalmas egyesületet kell alakitani, amely meg fogja találni a praktikus eszközöket a Duna hasznositására. A regensburgi polgármester arra is rámutatott már ennél az első lépésénél, hogy *a dunai hajózás fejlesztésének központjává Budapestet kell megtenni, legelsősorban központi fekvésénél fogva, amely egyenesen predesztinálja a magyar fővárost a vezetőszerepre.*

Értekezlet a városházán.

A regensburgi polgármester kezdeményező lépése természetesen rendkivüli örömet és lelkesedést keltett ugy a városházán, mint pedig másrészről a hajózási szakkörökben. Különössen *Kvassay* Jenő miniszteri tanácsos, a kereskedelmi miniszterium vizügyi osztályának vezetője lelkesedik a tervért, akinek kezdeményezésére a hajózási körök már élénken foglalkoznak a nagyszabásu tervvel. Volt azonban értekezlet a városházán is, amelyen *Bárczy* István polgármester elnökölt és a hajózási szakkörök is megjelentek, élükön *Kvassay* miniszteri tanácsossal. Az értekezlet a legnagyobb örömmel foglalkozott az üggyel és elhatározta, hogy minden erejével arra törekszik, hogy a tervek valóra váljanak és Budapest domináló szerepe, a magyarság hegemóniája ezen a téren tökéletesen érvényesüljön.

Az értekezleten azonkivül igen sok szó esett a magyar folyamhajózás fejlődéséről, amelynek, hogy a hegemóniát magához ragadhassa, és megtarthassa, magas szinvonaluvá kell emelkednie. E tekintetben a legfőbb feladat a kormányra hárul és igy a városházán tartott értekezlet feladatává tüzte ki, hogy ezirányban a kormánynál is kezdeményező lépéseket tegyen.

Meg kell emliteni még azt is, hogy az értekezleten olyan kérdések is szóbajöttek, amelyek a most folyamatban levő kiegyezési tárgyalásokat érintik. Kifejezték azt a kivánságukat, hogy a magyar kormány a hajózási ügyekben is teljes erővel képviselje a magyar folyamhajózás érdekeit. Annál is fontosabb ez, mert már a kiegyezési tárgyalások is alkalmasak arra, hogy a magyar hegemóniának a Dunán való érvényesitése szempontjából mindent elkövessen. Ebben az értelemben is meg fogják tenni a kormánynál a szükséges lépéseket.

Mi lesz Romániával?

A Duna mellett fekvő országok között van Románia is, amelynek igen nagy Duna-szakasz esik osztályrészül. A nagyszabásu tervet tárgyaló első értekezleten, amikor azokról az országokról volt szó, amelyeknek a Duna kihasználására alakitandó szövetségben részt kell venniök, mérlegelték azt a kérdést is, hogy mi lesz Romániával? A mai helyzet azonban éppenséggel nem világos annyira, hogy erre a kérdésre konkrét feleletet lehetne adni. E tekintetben nem lehet tudni, hogy Románia a háboru sorsának további alakulása alatt milyen álláspontot foglal el. Bármily elhatározott dolog is az egyesület összehozása, még mindig kétséges, milyen gazdasági és politikai viszonyban leszünk Romániával? Éppen ezért a városházán tartott értekezleten ugy döntöttek, hogy Romániát egyelőre nem vonják be a szövetkezésbe, bár ebből ki sem kapcsolják. Ezt a kérdést a jövő dönti el.

Tekintettel azonban arra, hogy Románia ezt az időleges mellőzést is zokon vehetné, nem alakitanak ujabb egyesülést, vagy szervező bizottságot, hanem a Duna kihasználásának nemzetközi akcióját egyelőre a *Wekerle* Sándor dr. elnöklése alatt álló *Középeurópai Gazdasági Egyesület* hatáskörébe viszik át, amely egyesületnek természetesen nem tagja Románia. A Középeurópai Gazdasági Egyesület öt—hat hét alatt fog összeülni és ott vesz komoly és állandó formát a kiváló terv. Addig is azonban ébrentartják a dolgot, a magyar folyamhajózás sorsát szivükön viselik, akik csendben, de eredményesen dolgoznak.

A közuti megváltása.

Kétszáz milliós üzlet

Még a háboru eseményei iránti érdeklődést is elnyomta a mult héten a *Közuti* megváltásának készülő szenzációja. Az eszme, igaz, nem volt uj, mert hiszen a főváros vezetői négy esztendővel ezelőtt, a mikor a Városi részvénytöbbségét megszerezték, ugyszólván belekalkulálták ebbe az üzletbe a következő lépést is: a Közuti megváltását. De hogy négy esztendő óta éppen a mai pillanatot ragadták meg az intézők, hogy éppen a világháboru kritikus napjaiban vetették magukat a négy esztendős terv megvalósitására: ez bizonyára nem alkalmas körülmény arra, hogy népszerüvé tegyék az egész üzletet. És valóban, az a helyzet: a Közuti megváltását el lehet fogadni, mint szomoru kényszerüséget, vagy mint reális, pontos, megbizható, elfogulatlan kalkulációk eredményét, de *lelkesedni ezért a tranzakcióért nem lehet,* annál kevésbbé, mert nyomában jár a *tarifaemelés,* ugy hogy ha a megváltás önmagában véve előnyös lesz is a főváros pénztára, háztartása szempontjából, de a közönség feltétlenül ráfizet majd az üzletre.

Az udvarias levélváltás után, amely a polgármester és *Sándor* Pál között történt, most némi pihenés következik. De egy hónapon belül elkészül a közlekedési ügyosztálynak az az előterjesztése, amely már nem csupán elvi jelentőségü döntést provokál, de számszerü adatokkal illusztrálja azt a kérdést: mi az ára a megváltásnak és hogyan találja meg a főváros a maga számitásait. Érdemben tehát csakis akkor lehet majd hozzászólni ehhez a dologhoz, egy tényt azonban már most meg lehet állapitani: *nem volt és nem is lehet a fővárosnak ennél nagyobb arányu tranzakciója.* Mert az üzlet, amely most készül, voltaképpen négy részből áll:

1. A Közuti üzemének átvétele.
2. A Közuti tarifájának emelése.
3. A Városi kisebbségi részvényeinek megváltása.
4. A Városi tarifájának emelése.

Minimális becslés szerint is *kétszáz millió koronára* tehető tehát a nagy üzlet szubsztrátuma.

Tisztában lehet most már mindenki azzal, hogy a tranzakció forszirozásának kettős rugója van: az egyik bizonyos börzei csoportnak az az igyekezete, hogy a Közuti részvényeinek értékét ezer koronára javitsák meg, a másik pedig a főváros vezetőinek buzgalma, hogy a Városi üzemének a Közuti üzemével való egyesitése által eltakarják és ha lehet, eltüntessék a Városi erősen hanyatló tendenciáját. A Városi rossz bőrben van, sok az adóssága, nincsen pénze a régi vonalak javitására, uj vonalak épitésére. Ezt a sulyos helyzetet akarják orvosolni a Közuti üzemével.

Tagadhatatlan, hogy azok, akiknek kedves az üzlet, sok tetszetős érvet fognak találni mellette. Nem lehet pl. figyelmen kivül hagyni, hogy ha a két üzem egy kézbe kerül, akkor a főváros megtakaritható a Közuti administrációjának háromnegyedrésznyi költségeit, megtakaritható a

---

egyelőre csak szándék marad. Ráérünk erre még!

A halva született ideák számára a hetedik emeleten lesz egy görög motivumokkal ékes csarnok. Vörösréz-urnákban itt élnek majd örök halhatatlanságban: a Gellérthegyi Pantheon, a Piccadili és a többi derék elvetéltek. — Az aburtus-csarnok mellett lesz az aquárium, kizárólag a tengeri kigyókká nőtt városházi ügyek számára. — Lesz, persze hogy lesz, deficit-terem is, diskrét félhomállyal, labirintokkal, sülyesztőkkel, a melyek — talán mondanom is fölösleges, a deficit eltüntetését fogják szolgálni.

Az uj városháza épitésének költségvetését a legmesszebbmenő takarékossággal igyekeztem elkészíteni. Minden garast a fogamhoz vertem mielőtt a költségvetésbe beállitottam és ezzel a lelkiismeretes szigorusággal sikerült is olyan eredményt produkálnom, a melyre előre is gőgösen büszke vagyok. Tudom, hogy a tengernyi sok számjegy nem érdekli önöket, nem is részletezek hát, elég azt hiszem, ha a végsummát igtatom ide: az előirányzatot — umberufen össze-vissza 270.365.480 korona 57 fillérrel lépem tul. Nem várok elismerést, nem várok tapsos bókot ezért a bravuros eredményért, én csupán kötelességemet véltem teljesiteni, mikor tulkiadásban is a legtöbbet próbáltam nyujtani.

*

A legmelegebben pártolom a Közuti megváltását és a két villamostársaság kommunizált egybekelését. Praktikus dolog, mert egyszerüsiti a szabadjegyet is, a káromkodást is. Ilyen nehéz időkben az is könnyebbités, hogy elgázolásnál, kocsihiánynál, heringesdinél csak egy igazgatót kell majd ezután a nagyszüleivel kapcsolatosan emliteni.

*

Amig az örgrófnő és az irónő állanak az uj liga élén, addig nem féltem a pesti korzó stilusos elegánciáját. Ha az örgróf és az iró vezetnék a mozgalmat, akkor talán-talán lenne foganatja, mert az asszony ugyan a barátnője pukkasztására páváskodik, de mégis mindenekfelett a férfi-szemet akarja hizlalni. Borsót hányni szép, tapétás falra, bizonyára hálásabb ambició, mint a divat és luxus ellen csatázni! Egyébként is az a hitem, hogy senkinek semmi köze a Nyafkáné ékszereihez, legfeljebb az urának, mert ő fog „süvet" ülni Illaván az ökől-butonért és senkinek semmi köze a Pityóka comtesse 133 lóerős autójához, legfeljebb a barátjának, akit joggal dühösit, hogy ő vette részletre az autót a comtessenek és a hála — a sofföré. Ha azonban az örgrófnő és az irónő komoly munkával mégis csatázni akarnak a divat kinövései ellen, próbálják meg becsületes igyekvéssel a külső utcák divat-rettenetességeit megszüntetni: hogy ne a „mezitláb" legyen a módi télvíz idején is; hogy ne vékony rongyban dideregjen a szegénység szélbe, hóba, fagyba és hogy a szennyes, lázitó rongyokból ki ne kandikáljon a legborzalmasabb szinfolt — a csupasz emberrészlet. A fényüzés ostobaság és ostobaság ellen az istenek is hiába hadakoznak! Ha uj divatot akar teremteni, méltóságos asszonyom: akkor a divat legbántóbb kreációi, a nyomoruság rongyai (ez az ősi „bukj el!" szoknya) ellen kegyeskedjék agitálni és hódoló kézcsókkal csatlakozom.

Szentmiklósi József.

Közuti vezetésének, igazgatóságának százezrekre rugó tantiémjeit. Hozzávetőleges számítás szerint *másfél millió koronát* tehet ki évente az így elérhető eredmény, de csak ugy, ha a Közuti a főváros kezében legalább annyit forgalmaz, jövedelmez, mint ma.

Még csak a teljesség kedvéért jegyezzük meg, hogy a Közuti igazgatóságában jelenleg négy bizottsági tag foglal helyet: *Lánczy* Leó, *Sándor* Pál, *Krausz* Simon és *Schreyer* Jakab. A vállalat külső jogtanácsosa *Glücksthal* Samu bizottsági tag.

Evakuáció, telekspekuláció és várospolitika.

Berlin nagy problémái.

Berlin, április 8.

(Saját tudósitónktól.) Városi dolgokkal foglalkozó ember nagyon jól tudja, mi az evakuáció? Minden nagyvárosban a gazdasági élet törvényszerüségével jelentkezik az a sajátosság, hogy a város központjában mindig kevesebb ember lakik és minél erősebben fejlődik egy város, annál kevesebb lakosa lesz évről-évre a centrumnak. A londoni Cityben ma nem lakik több, mint huszezer ember, Berlinben a Leipzigerstrassen és a Friedrichstrassen a penziókat kivéve, nincsenek magánlakások és Budapesten is csak nagyon sok pénzü urak engedhetik meg azt a luxust maguknak, hogy a Váci-utcában béreljenek lakást maguknak. A centrumból kiszorulnak az emberek, kiszoritják őket onnan az üzletek és az irodák, amelyeknek semmi pénz nem sok egy centrális fekvésü helyiségért. Nem uj dolog az evakuácó, de minél erőteljesebb a fejlődés valamely városban, annál nagyobb lendületet vesz a központ elnéptelenedése. Az emberek lassankint mindjobban kifelé huzódnak és a City kibővülés minden gazdasági föllendüléskor megteremtette az uj lakásnegyedeket. Nem kell hozzá valami rendkivüli prófétai talentum, hogy az ember előre lássa Berlinnek vagy Budapestnek a háboru utáni fokozott evakuációs mozgalmát. Csak elő kell venni egy satisztikát és minden nagyobb fejtörés nélkül konstatálhatja az ember, hogy a háborukat követő idők természetszerü jelensége a nagyvárosok fellendülése, a városok felé való özönlés és ezzel kapcsolatban a lakások árainak rohamos emelkedése nemcsak a Cytiben, ahol ez természetes, hanem a tulajdonképeni lakásnegyedekben is.

Dolgozik a telekspekuláció.

Az evakuációnak ez a törvényszerü folyamata Berlin városának egyik legérdekesebb és legizgatóbb problémája. Az evakuáció törvényszerüségét nemcsak a statisztikusok ismerik, hanem a telekspekulánsok is, akik máris megérezték, hogy elkövekezett az ő idejük. Ha az ember figyelemmel kiséri a lapok ingatlanok forgalmi rovatát, meglepetve konstatálja, hogy hosszu idő óta ekkora hausse még nem volt Berlinben az ingatlanokban. Rengeteg ingatlantömbök cserélnek gazdát, egyikmásik egymásután többször is és tizmilliós telekeladásokat közvetitenek az egyes irodák. A Friedrichstadtban csak a legutóbb cserélt gazdát két hatalmas telektömb mindegyik több tizmillióért, a nyugati városrészeken, ahol ma a lakásoknak óriási százaléka áll üresen, teljesen természetellenesen megy felfelé a telkek ára, körülbelül olyan rohamos gyorsasággal, mint nálunk a lakásoké. Még érdekesebb, hogy miképen dolgoznak azok az egyesületek és szövetségek, amelyek a telektulajdonosok érdekeit szolgálják. *Haberland* kereskedelmi tanácsos, a berlini telekspekuláció egyik vezetője, a minap a következőket mondotta a Tempelhofer A. G. közgyülésén: „A háboru győzelmes befejezése után általános föllendülés várható és a népesség erős beözönlése Berlin felé. Valószinüleg a lakbérek emelkedése is be fog következni." Egy másik ilyen telekrészvénytársaság elnöke a következőket mondja ugyanakkor: „Már most ajánlhatom mindenkinek, hogy Berlinben vagy Berlin közelében telket szerezzen magának, mert a háboru után ezeknek a telkeknek az ára rohamosan fog emelkedni." A telekspekuláció tehát máris fölütötte a fejét Berlinben, még pedig akkora élelmességgel és akkora mértékben, hogy a háboru utáni lakbéremelkedés egészen bizonyosra vehető, ha valamiféle módon meg nem akadályozzák ennek a spekuláción k a továbbterjedését.

Miért kiséri Berlin városa figyelemmel ezeket az eseményeket ma, amikor még erősen benne vagyunk a háboruban? Ezért: **1872-ben**, röviddel a francia háboru befejezése után — ezt nem igen tudják nálunk — a telek- és l kásspekuláció akkora mértéket öltött, hogy szabad ég alatt ütöttek tanyát s mikor a rendőrség el akarta kergetni őket és a barakkj ikat le akarták rombolni, egyszerüen forradalom tört ki, egészen komoly forradalom, barrikádokk l, vérrel és halottakkal. Ezekre a dolgokra nagyon jól emlékeznek a berlini városházán és már most gondolkoznak azon, hogy miképen lehetne a spekulációdühnek gátat vetni?

A lakáskérdés problémája.

A kérdés nem könnyü .A városn k tulajdonképen nincs módjában meg kadályozni a lakásspekulációt, közvetlenül nem avatkozhatik bele abba, hogy ki hogyan és milyen föltételek mellett vegyen birtokot? Van egy társ dalmi mozgalom, amely törvényhozási uton akarja biztositani minden háboruból visszatért harcosnak **azt a jogát, hogy** olcsó pénzen lakás- otthonhoz jusson , az ugynevezit *Kriegerheimstatte*-mozgalom, amelynek a vezére, *Damaschke* tanár néhány hónappal ezelőtt Budapesten is tartott előadást. De Berlin városán k nem áll módjában elébe vágni a törvényhozásnak és a Kriegerheimstatte-t a maga erejéből és a maga hatáskörében nem valósithatj a meg. Már pedig a lakásveszedelem mellett nem mehet el tétlenül, valamit tennie kell, még pedig már most, amikor a veszedelem még nem imminens és amikor még lehet preventiv rendszabályokkal dolgozni. Csendben, minden agitálás és feltünés nélkül foglalkozn k a Königstrasseban a városházán a lakáskérdéssel és olyan módon próbálják megoldani ezt a nehéz kérdést, hogy Berlin lakossága a háboru után védekezni tudjon a lakásdrágitókkal szemben, — akikre sajnos — még nem hozt k épp oly külön törvényt, mint az élelmiszerdrágitó milliomosokra.

Berlin városának, — amint ezt a *Fővárosi Hirlap* tudósitójával közölték — lakásakciója kétféle irányu. Az egyik irányban közvetve dolgozn k a közeledő lakásdrágaság ellen, a másik irányban pedig maga Berlin városa csinál konkurrenciát a háziuraknak vagy a leendő háziur knak. A közvetett akció abból áll, hogy rohamos gyorsasággal dolgoznak a — közlekedésügy tökéletesitésén. Ne méltóztassék az összefüggésen csodálkozni. Berlinben, ebben a rengeteg kiterjedésü városban, már rájöttek arra az igazságra, hogy a közlekedésügy a legszorgosabb összefüggésben van a lakásárakkal. Tessék megpróbálni a l kásdrágitást például a Hansa-negyedben, — egy esztendő mulva mindenki el fog költözni Wilmersdorfba és ha valamelyik telekspekuláns itt is összevásárolná az összes telkeket és felhajtaná a lakások árát, akkor mennek az emberek egy házzal tovább, Friedenauba vagy Lichterfeldébe vagy Stiglitzbe, vagy még tovább. Mennek, ha olyan közlekedésük van, amely ezt a kiköltözést lehetővé teszi a számukra. A földalati villamoson, vagy a Stadbtahnon nincs távolság és egészen mindegy, hogy öt vagy tiz állomást utazik-e az ember. A berlini magisztrátus nagyon jól tudja, hogy minden uj közlekedési vonal uj csapást jelent a telekspekulációra és ezért épiti most, a háboru alatt olyan lázas gyorsasággal az uj vonalait. Ezek az uj vonalak egyenesen a telekspekuláció ellen csinálódnak. Egyrészt mennek az északi külvárosok felé, a Norden irányában, ahol a szegény emberek laknak. A Nordenben nehéz lesz lakásdrágitónak lenni, mihelyt az uj villamos vonalak megnyilnak, mert a munkás, könnyen segithet magán: villamoson husz perc alatt bent lesz a gyárban. A másik irány a jómódu osztályok, a tehetősebb középosztály vidékét, a nyugati városrészeket demokratizálja, — mind kijebb, mind nyug tabbra tolja ki a lakásnegyedet, a melynek, mihelyt közlekedési eszköze lesz, az a rendeltetése, hogy azokat, akik már nem birják a lakásárakat az elegáns Westenben, néhány földalatti állomással tovább telepitse, valahová, ahová Lakásuzsorás ur keze azért nem ér el, mert mihelyt itt lesznek az uj lakáscentrumok, nyomban olcsóbb lesz a lakás beljebb, ahonnan tömegesen költöznek el az emberek.

A városi kislakások fejlesztése.

De ez csak közvetett megoldása a lakásdrágaság elleni preventiv küzdelemnek. Még érdekesebb a másik mód, a közvetlen, amellyel Berlin városa utját akarja állani a növekvő telek- és lakásspekulációnak. A városnak rengeteg telkei vannak a környéken. Ezeken a telkeken jelenleg vagy olyan intézményeket helyeztek el, amelyek városi kezelésben vannak, mint például Buchban, ahol kórházak, elmegyógyintézetek és menházak vannak, vagy pedig üresen állanak és a háboru tartamára főzeléket termesztenek rajtuk. (Ez viszont az élelmiszerdrágitók kedvéért történik, egy kis konkurrencia...) Az a terv a városházán, hogy ezeken a telkeken a háboru után azonnal megkezdik az épitkezéseket, kislakásokat fognak épiteni és adják ki munkáscsaládoknak. Temészetes, hogy egy négymilliós városban néhány munkáslakás nem enyhiti a lakásszükséget. De egyrészt nem szabad elfelejteni, hogy Berlinnek nem egyké négyzetméter föld áll rendelkezésére, hanem hatalmas földterületek, amelyeken egész kis, sőt nemis olyan nagyon kis kolóniák fognak keletkezni, másrészt pedig a lényege a kérdésnek az, hogy a város meglátta a veszedelmet és igyekszik segiteni rajta ugy, ahogy módjában áll. Egyrészt lehetővé teszi a berlinieknek, hogy védekezzenek a lakásdrágasággal és a spekulációval szemben, másrészt pedig maga csinál konkurrenciát a háziuraknak azzal, hogy fölcsap vállalkozónak.

Bizonyos, hogy nemcsak Berlinnek vannak meg a maga telekspekulánsai és hogy minden világvárosnak éppugy meg lesznek a maga lakásmizériái a háboru után mint Berlinnek. De tanulságos, a gyönyörü és követésre méltó dolog épen az, hogy Berlin az egyetlen város, ahol gondolnak erre, ahol meglátják azt a szociális veszedelmet, amely csak a háboru után fog bekövetkezni és ahol már most próbálnak tenni is valamit a fenyegető lakásdrágaság ellen, annak dacára, hogy Berlinben az utolsó években csak lakáskrachról tudtak, még pedig nem a lakók, hanem a háziurak lakáskrachjáról. Berlin magisztrátusa mindig sociális érzéket árult el és ehhez a politikájához hü maradt most is, amikor elsőnek vette észre mindazoknak a nagy veszedelmét, akik nincsenek abban a helyzetben, hogy mint háziurak vagy telekspekulánsok ők drágithassák a lakások árát.

Déri Imre.

Ujabb eszme

a sertésárak felhajtása érdekében.

Kissé hosszas fontolgatás és tárgyalás után végre felfüggesztették a sertéshus maximális árát a fővárosban, hogy igy a sertésvágóhidra csalogassák fel a vidéki sertéshizlalók és sertéstulajdonosok röfögő és hozzánk hütelen lett falkáit. Némi örvendetes hatása már is mutatkozott az árfelfüggesztésnek, amennyiben *Bécsben csökkent a felhajtás*, amiből viszont arra lehet következtetni, hogy rövidesen *Budapestre fogják felhajtani a visszatartott sertéseket*. A sertésvásári üzlet forgalma még mindig nagyon sivár. Állandó vásárlók a *főváros* és néhány nap óta a *konzervgyárak*, nekik ugyanis semmilyen ár sem magas. A sertésközvágóhiden is kevés a sertés és a nagy hütőkben alig látni feldolgozott árut. Mig normális viszonyok között egész szalonnahegyeket szoktak itt felhalmozni a producensek, addig most nem gőzölög seholsem a szabadban a még meleg szalonna és a közvágóhid megszokott verebei igy nem tudnak csipegetni a husból, szalonnából. Szegények, ők is hustalan napokat tartanak.

*

A sertésközvágóhidon azért nagy a lótás-futás, az emberek jönnek-mennek zsirért. Egyik több, a másik kevesebb eredménnyel. A sertésvágók körében különben meglehetős izgalmat keltett az utóbbi időben, hogy az *Általános fogyasztási szövetkezet is letelepedett a sertésvágóhidon*. A szövetkezet részben direkt importál szerb sertéseket, részben a tétényi sertéshizlalótól kapja a behozott sertéseket, amelyeket egy rekvirált telepen dolgoz fel. A szövetkezet ugyanis a katonaság részére vág, de jut azért néhány lapocka a szövetkezeti kolbászgyárnak is... Az uj szomszédnak persze nem nagyon örülnek a vágóhidon, ahol mindegyik vágó, mint egy modern Csák Máté, korlátlan ur a maga birodalmában és óvatossággal kezeli az uj jövevényeket. De van még más nagyobb izgalmuk is a producenseknek és ezt *Folkusházy* tanácsnok okozta nekik, egy a kormányhoz már el is küldött felterjesztéssel, amely

legutóbb a tizes bizottság ülésében is szóba került. Folkusházy ugyanis javaslatot tett arra nézve a kormánynak, hogy a budapesti sertésszokványok változzanak meg oly módon, hogy ezentul *élősuly szerint* cseréljenek gazdát a sertések. Nálunk eddig évszázados jogszokás szerint, a *vágósuly szerint* adták-vették a sertést, vagyis *páronként levontak az összsulyból 45 kg.-ot a belső részekre és ezenfelül 4%-ot fogyasztási adóra.* Németországban hasonló eljárás van érvényben, ott is 20 %-ot vonnak le az élősulyból. De Bécsben élősuly van érvényben, ott a sertés teljes suiya szerint fizetik az árat, ugy hogy Folkusházynak az élősuly behozatalával az a főszándéka, hogy Budapest Bécshez alkalmazkodjék. Az élősuly behozatala ezenfelül — szakkörök véleménye szerint — meg fogja drágitani a sertés árát, amit igazolnak különben a bécsi és budapesti eladási árak között most fennálló diszparitások is. Ugyanaz a sertés ma Bécsben drágább, mint Budapesten, nemcsak azért, mert az ár magasabb Bécsben, hanem mert élősuly szerint többet nyom a sertés Bécsben, mint vágósuly szerint Budapesten. Ha tehát nálunk is behozzák az élősulyt, akkor igaz ugyan, hogy *a gazdák még több pénzt kapnak majd sertéseikért,* de viszont drágábban is kell majd fizetni a fogyasztóknak a sertéshust. Kétségtelen tehát, hogy az élősuly behozatala hátrányos a vágókra, a fogyasztóközönségre és legfeljebb az agráriusoknak jelent ujabb nagy jövedelmet. Épen ezért szakkörökben remélik, hogy meg fog maradni a budapesti száz évnél is öregebb üzánsz, amelynek megbolygatására nincsen semmi szükség.

Kávéház-monopolium a ligetben.

A Kolegerskyt Weingruber bérelte ki

A Stefánia-uti Kolegerszky-féle kioszk nemsokára mégis gazdát kap s az uj bérlő *Weingruber* Ignác lesz, aki a fővárostól jelenleg a Fővárosi Pavillont bérli.

Köztudomásu, hogy a Kolegerszky volt bérlője tönkrement. Némi interregnum után a városgazdasági ügyosztály nyilvános árlejtést hirdetett az üzletre. Hárman pályáztak: *Aczél* Miksa, *Surányi* József és *Goldmann* József. A városgazdasági bizottság egy éves bérletet javasolt, ezt a feltételt azonban egyik pályázó sem akarta elfogadni. A pénzügyi bizottság utasitására a városgazdasági ügyosztály ujabb tárgyalásokat kezdett a pályázókkal, ekkor azonban ujabb komplikáció támadt: a tejhiány. A tizes bizottság ugyanis már a legközelebbi ülésen fogja tárgyalni a közélelmezési ügyosztálynak a kávéházak tejfogyasztását korlátozó javaslatát, amely szerint uzsonnakávé nem lesz Budapesten és minthogy előrelátható, hogy a javaslatot elfogadják, *mind a három bérlő visszavonta ajánlatát,* mert hiszen a kioszk főüzlete éppen az uzsonnakávé.

Ilyen körülmények között a városgazdasági ügyosztály uj bérlő után nézett. És szerencsére kéznél volt az uj ember, *Weingruber* Ignác, akinek eddig egyetlen ligeti konkurrense éppen a Kolegerszky-kioszk volt. Néki kapóra jött az ajánlat, nem is habozott sokáig, megállapodott a feltételekben és nemsokára megnyitja a kioszkot. Amilyen ügyes ember és amilyen jó összeköttetései vannak a városházán, ő még az uzsonna kávét sem lesz kénytelen megtagadni vendégeitől.

Események

Közgyülés.

A szerdai közgyülésen igen sok tárgy szerepel, köztük olyan, amely alapos megvitatásra tarthat igényt. A drágasági pótlék ügye elintézettnek tekinthető és csak népszerüségi szempontokból akadnak esetleg felszólalók ennél a tárgynál. A mütakarmánygyár létesitése, bérkocsisok tarifaemelése, fővárosi ásványvizüzem, csecsemőkórház — érdekes és fontos ügyek. Legnagyobb vita mégis a telekreform ügyében lesz; remélhető azon kivül, hogy a törvényhatósági bizottság a részletek iránt is érdeklődni fog annál az előterjesztésnél, amely a kenyérjegyrendszer költségeit 519.000 koronában állapitja meg.

Nagybeteg alpolgármester.

Festetits Géza gróf alpolgármester hetek óta makacs természetü influenzával küzd. A beteget *Wenhardt* János egyetemi tanár kezeli s naponta jelentést tesz a polgármesternek. Remélhető, hogy a gondos ápolás rövidesen visszaadja a népszerü alpolgármester egészségét.

Nem kell több zálogház?

Klein Ármin budapesti lakos magánzálogházat akart nyitni s a szükséges 20.000 korona kauciót befizette a főváros pénztárába. A tanács azonban elutasitotta a kérelmet, azzal az indokolással, hogy a törvényhatósági bizottság hasonló esetekben már több izben magáévá tette a tanács azon álláspontját, hogy uj magánzálogházakra a fővárosban nincs szükség, mert a közönség ezirányu szükségleteit legalkalmasabban a kir. zálogház és annak a szükséghez képest mindig nyitott uj fiókjai láthatják csak el. Klein felebbezett, a felebbezést szerdán tárgyalja a közgyülés.

A debreceni világitási üzemek szénellátása.

A debreceni városi elektromos müvek és a gázgyár az 1916—17. évekre szükséges szénmennyiséget a régi szállitóknál kötötte le. A vállalkozó bányák — a *Salgótarjáni kőszénbánya* rt. és egy osztrák vállalat — az egységárakat métermázsánként 10—30 fillérrel felemelték. A városi tanács március 27-iki ülésében a villamos müvekhez a petrozsényi szénbányából 1200 waggon darabos és 200 waggon aknaszénre kötött szerződést, a gázfejlesztésre a lavicsni bányából szerződött 150 waggon darabos, 150 waggon akna- és 150 waggon koksz-szénre.

Háborus közjótékonyság.

A tanács elhatározta, hogy a *Közjótékonyság Budapesten az 1915. évben* cimü s a főváros hatóságának és társadalmának háborus jótékonysági tevékenységét tárgyaló szmunkának 3000 példányban, *tizenháromezer korona költségösszeg* keretén belül való kinyomtatásának engedélyezése iránt a közgyüléshez előterjesztést tesz.

Vidéki városok köréből.

Életre való eszmét penditett meg *Pápa* város vezetősége, amely egy *városi gőzmosóda* létesitését határozta el. A gőzmosódát a városi villanytelep látja el árammal. — *Szabadka* város elhatározta, hogy a háboru után *téglagyárat* létesit, hogy igy függetlenitse magát a helybeli téglagyáraktól, amelyek rövid időn belül 34 koronáról 64 koronára emelték fel a téglaárakat. Mint látható, a vidéken is jól értik az áremelést a téglagyárak. — *Eszék* városa *sózott dunai halat* vásárolt Romániából. A sózott halat a városi élelmiszerüzem árusitja kilogrammonként 3 koronáért.

A Milliók Könyve

most megjelent 9-ik száma *Farkas* Pál *Az üteg* cimü könyvét hozza, mely a Milliók Könyvében már megjelent *Egy önkéntes naplója* folytatása. *Az üteg* brilliáns humorával, kacagtató jeleneteivel, szellemességével mindenkit felvidit. A kötetet *Mühlbeck* Károly humoros rajzai diszitik. A könyv ára 24 fillér és mindenütt kaphathó. A Milliók Könyve előfizetési ára félévre (13 teljes regény) 3.20 korona, egész évre (26 teljes regény) 6.— korona. Megrendelhető a *Milliók Könyve* kiadóhivatalában. Budapest, VI., Andrássy-ut 16.

A Beketow cirkusz megnyitása.

Április 15-én, szombaton este 8 órakor nyilik meg a Beketow-cirkusz, teljesen uj, óriási müsorral. A müsor nagyobb, mint háboru előtt bármikor is volt. Jegyek a cirkuszpénztárnál és az elővételi helyeken, elővételi dij nélkül, már kaphatók.

Kutház és korlát.

A székesfőváros tanácsa a marhavágóhid főbejárat előtti kutház és korlát vasbeton, illetőleg ezzel kapcsolatos egyéb épitési munkái végrehajtásának vállalatba adására versenytárgyalást hirdet. Az ajánlatot április 22-én d. e. 10 óráig a tanácsi VIII. (közélelmezési) ügyosztályba. (Központi városház, II. emelet 197. kell benyujtani. Bánatpénz 2000 K.

Eredménytelen versenytárgyalások.

A *Gelléri sportház* épitésére beadott ajánlatokat a tulmagas árak miatt a székesfőváros tanácsa visszautasitotta és elhatározta, hogy az épitési munkálatokra ujabb versenytárgyalást hirdet. — A *Bajza-utcai polgári fiuiskola* épitésénél végzendő padozati munkára a székesfőváros tanácsa ujabb versenytárgyalást fog kitüzni, mivel a beadott ajánlatok a tulmagas árak miatt elfogadhatók nem voltak.

A TŐKE

Aktuális probléma.

A kiegyezéssel kapcsolatos kérdések megoldása béke idején is sulyos feladatot képezett. Most, a világháboru forgatagában, amidőn a nemzet összes anyagi és erkölcsi erejét veti latba, csaknem legyőzhetlen nehézségek állják utját egy ujabb megegyezésnek. Mi ugy látjuk, hogy a dolgot odaát Ausztriában forszirozták; ugyanis a magyar kormány köreiben eleinte az volt a szerintünk is igen helyes álláspont, hogy most a háboru alatt maradjon minden a régiben s ne praejudikáljunk az ország jövő fejlődésének egy uj szerződéssel, mely a háboru után várható gazdasági evoluciókkal most még nem számolhat. Ennek a felfogásnak adott kifejezést *Teleszky* pénzügyminiszter is abban a beszédében, melyet közvetlenül az országgyülés ülésszakának bezárása előtt a förendiházban elmondott.

Ilyen körülmények között valósággal meglepetés számba ment, hogy az osztrák sajtó e napokban egyhangulag az uj hosszulejáratu kiegyezés megkötése mellett bontott zászlót azzal a kijelentéssel, hogy emeljék fel a magyar kvótát, mert a magyarok a háboruban amugy is eleget kerestek. A bécsi lapok fejtegetéseinek félhivatalos hangjuk van és nyilvánvalóan az osztrák kormány szándékait fejezik ki.

A mostani tárgyalások anyagából eddig semmi részlet se került a nyilvánosságra. A magyar kormány mindeddig nem tájékoztatta a közvéleményt idevonatkozó terveiről, minélfogva nagy tere nyilik a találgatásoknak. Igy a gyáriparosok országos szövetségének a hivatalos lapja legutóbbi számában azt irja, hogy a hosszulejáratu kiegyezést nemcsak az osztrák kormány követeli sürgősen, hanem a magyar kormásy is komolyan tárgyal felőle. A magyar iparnak ez a vezető érdekképviselete máris tiltakozik a terv megvalósitása ellen. Csakis a közbeeső vámsorompó felállitása mellett volna hajlandó hosszulejáratu kiegyezésre. Mert minden egyéb eredmény — mondja a Gyosz. lapja — melyet egy kiegyezésben elérhetünk, már a vámterület közösségével annyira meg van fizetve, hogy egyéb kompenzációról szó sem lehet.

Nekünk az a meggyőződésünk, hogy itt tulzott aggályokkal állunk szemben. Lehetetlennek tartjuk, hogy a magyar kormány most a fegyverek zajában egy végleges érvényü kiegyezést kössön, vagy pláne a nemzet rendelkezési jogát az eddiginél is hoszabb időre kösse le. A világháboru végeredményeinek a konturjai még nem állanak előttünk. Még nem tudjuk, hogy a világ térképe minő változást fog szenvedni, a kereskedelempolitika milyen irányokat fog venni és a gazdasági fejlődés a háboru után mely utakon fog haladni. Már pedig eme tényezők ismeretének hiányában Magyarország nem kötheti le a kezét egy hosszulejáratu kiegyezéssel. Sőt többet mondunk, az is bün volna a nemzet ellen, ha most valamelyes végleges jellegü intézkedés tétetnék.

A mai viszonyok között csakis provizórium létesitése van helyén. A legcélszerübb volna az, ha a mostani kiegyezés egy-két évre változatlanul meghosszabbittatnék. Minden más módus veszélyeztetheti az ország exisztenciális érdekeit és jövő gazdasági fejlődését. Nekünk az az impresszionk, hogy a mostani tárgyalásokból csakis ez az egyetlen jó megoldás kerülhet ki.

A negyedik hadikölcsön.

A negyedik magyar hadikölcsön e hó 15.-én fog kibocsátásra kerülni. A magyar állam ezuttal negyedszer apellál polgárainak áldozatkészségére, akiknek itthon a front mögött becsületbeli kötelességük előteremteni mindazokat az eszközöket, amelyekre a fronton hősiesen harcoló katonáinknak a végső győzelem kivivásához szükségük van. Eltekintve a hazafias szempontoktól, a hadikölcsön jegyzése a jó tőkeelhelyezés okából is ajánlatos. Most, amidőn a takarékbetétek után 3.2%-ot fizetnek, a 6%-ot kamatozó járadékkötvények vásárlása a legjövedelmezőbb befektetés-

nek mondható. Ami pedig a plaszirozás biztositását illeti, arra nézve elég annyit hangsulyozni, hogy a hadikölcsönért a magyar nemzet egész vagyonával garantál. A bank és ipari részvények a mai magas árfolyamok mellett átlag 4%-ot jövedelmeznek. Ezenkivül nagy fluktuációnak vannak kitéve, ami a biztos tőkeelhelyezés szempontjából csak hátrányokkal járhat. Ennélfogva a leghelyesebben teszi mindenki, ha hadikölcsönt jegyez, mert ezzel nemcsak hazafias cselekedetet mivel, de a vagyonát is biztositja.

Megdrágult a Törley.

Elérkezett az ideje, hogy megalakitsák a pezsgőközpontot. Elvégre már türhetetlen, hogy a szegény ember a mindennapi pezsgőjét is 100 percentes áremeléssel legyen kénytelen beszerezni. Hova fajulnak már az áruuzsora e hallatlan kinövései? Pezsgő-központot követel a nép, amely a többi száz központhoz hasonlóan, altruisztikus alapon müködjék. Mert mindennek van határa, csak az árdrágitásnak nincsen. Ime: *Törley József és társa* pezsgőgyáros cég a napokban körlevelelet intézett elárusitóihoz, akiknek bejelentette, hogy *az árakat ismét kénytelen volt felemelni.* A háboru alatt most már *harmadszor* jutott ebbe a kellemetlen helyzetbe.

Két vagon szappan története.

Havas Mór, foglalkozására nézve áru-ügynök, egy évvel ezelőtt *Hoffer* szappangyárostól 2 vagon mosószappant vásárolt 1.60 K-ért métermázsánkint. Csaknem egy félévig spekulálát a szappannal, azután eladta *Waldner* Dávid bécsi kereskedőnek. Waldner a szappant nem szállitotta el, ő is várásra lovagolt és sikerült is neki, körülbelül 2 hónap előtt, mintegy 100%-os nyereséggel eladni. A vevő — Havas Mór volt. Havas aztán egyideig bámulatos kitartásával figyelte a zergemódra magasba szökkenő árakat, mig végre megelégelte a mutatkozó profitot és ugyanazt a szappant, amelyet ő eredetileg 1.60 K-ért vett meg, a napokban 4.50 K-ért továbbadta a *Gabonakereskedelmi rt.*-nak. Ez is bizonyára busás haszonnal adott tul rajta: a két vagon szappan tegnap utnak indult Grácba.

A tisztviselők takarékpénztára szállodát épit.

A *Magyar tisztviselők takarékpénztára rt.* a Baross-tér közvetlen közelében, a Központi-szálló törsszomszédságában levő üres telken hatalmas, ötemeletes, modern szállodát épit. Az épitkezési munkálatok már folynak es terv szerint az épület az idén még tető alá kerül.

Nem lesz rizsközpont.

Az utóbbi napokban a legtöbb vidéki lap megirta, hogy a kormány rizsközpont létesitését tervezi. A budapesti forrásból származó értesülés, mint most illetékes helyről halljuk, *nem felel meg a valóságnak.* A kormánynak ilyen tervei nincsenek, ellenben sikerült beszerezni a vidéki városok ez idei összes rizsszükségletét. A rizs egy részét már behozták, a másik része most van uton. A rizsüzletet a *Haditermény Rt.* finanszirozza és rövidesen meg is kezdi sorrendben a bejelentett szükségletek kielégitését.

A Parcellázóbank malomalapitása.

Dettai mümalom rt. cég alatt a *Magyar telepitő és parcellázóbank* uj részvénytársaságot alapitott 600.000 korona részvénytőkével (1500 darab 400 koronás részvény), amely a felszámolás alatt levő Bánáti mümalom rt. malmát vette át. Az igazgatóság tagjai: *Joanovics* Sándor főispán (elnök), *Ottlik* Péter, *Éber* Antal, *Rózsa* Lajos, *Busics* József, *Forró* Róbert, *Lányi* Mór. Felügyelő-bizottság: *Szandház* Ferenc, *Major* Henrik, *Révész* Alfréd és *Salamon* Andor.

A bécsi községi takarékpénztár müködése.

A *bécsi községi takarékpénztár* (Zentralsparkasse der Gemeinde Wien), mely mindössze nyolc éve áll fenn, az 1915. évre 1,332.140 korona tiszta nyereséget mutat ki. A betétek az év végén 173.3 millió koronát tettek, vagyis 14.3 millióval többet mint az előző év hasonló időpontjában. Az elmult évben kibocsátott két hadikölcsönre az intézetnél 33.6 millió koronát jegyeztek az intézet maga a három hadikölcsönre 22.9 milliót irt alá. A jelzálogkölcsönök állaga 95.4 millió, az értékpapirállomány 67.5 millió korona. Az intézet Bécs lakossága körében bizalomnak örvend, azt bizonyitja az a körülmény, hogy a betéti kontók az év folyamán 153.517-ről 166.888-ra szaporodtak.

Beszámolók és közgyülések.

Magyar általános biztositó.

Az *Első Magyar Általános Biztositó Társaság* szombaton tartotta közgyülését gróf *Csekonics* Endre elnökletével. A közgyülés tudomásul vette *Ormódy* Vilmos vezérigazgató üzleti jelentését és az igazgatóság javaslatára elhatározta, hogy a 6.995.923 korona nyereségből a külön tartalékra 699.592 koronát, az igazgatóság jutalékára 489.714 koronát, a tisztviselők jutalmazására 209.877, a tisztviselői nyugdijalapra 139.918, a választmány tiszteletdijára 69.959, közhasznu célokra 34.979 koronát fordit, a megmaradó 4,605.843 koronából *800 korona osztalékot* fizet, 250.000 koronát pedig a tisztviselői nyugdijalapnak rendkivüli javadalmazására és 1,155.843 koronát a külön tartalék gyarapitására fordit. Az osztalékot április 10-től kezdve fizetik ki. A megejtett választásoknál az igazgatóság és a választmány tagjait ujra megválasztották. A közgyülés után tartott alakuló igazgatósági ülésen az eddigi gyakorlathoz képest *Harkányi* Frigyes báró az igazgatóság elnökévé, *Ormódy* Vilmos vezérigazgatóvá és *Balaban* Adolf vezérigazgató-helyettessé választatott meg. Itt emlitjük meg, hogy a közgyülésen a részvényesek nevében két szónok méltatta a társaság kormányzó testületének és a vezérigazgatónak, valamint a tisztviselői kar érdemét, mire a közgyülés a kormányzó testületnek és a tisztikarnak jegyzőkönyvi köszönetet szavazott.

Közuti vasut.

A *Budapesti Közuti Vaspálya-társaság* április 6-án tartotta 51-ik évi rendes közgyülését *Lánczy* Leó titkos tanácsos elnöklésével. Az igazgatósági jelentéshez dr. Schwarcz Vilmos szólt hozzá. Kérdéseire *Sándor* Pál vezérgazgató adott felvilágositást. Kijelentette, hogy *ezidőszerint a Közutinál tarifaemelésről — a fővárossal a megváltás iránt esetleg megindítandó tárgyalásokra való tekintettel — szó sem lehet.* Bár a Közuti esetleg bekövetkezhető megváltási tárgyalásairól, természetszerüleg részletesen most nem nyilatkozhatik, megnyugtathatja a közgyülést aziránt, hogy a megváltás minden tárgyalása a legnagyobb gondossággal és nyiltsággal fog történni. A közgyülés ezután az évi jelentést, valamint az Országos balesetbiztositó pénztárból történt kilépést és a nyugdijszabályzat ennek megfelelő kiegészitését tudomásul vette, illetőleg elfogadta. A közgyülés az 1915. évi zárószámadást és mérleget elfogadta és elhatározta, hogy a rendelkezésre álló nyereségből *részvényenként 32 korona, élvezeti jegyenként 22 korona osztalék fizettessék*, a fenmaradó 492.935 korona 49 fillér pedig uj számlára vitessék át. A szelvényeket május 1-től váltják be az Általános Hitelbank pénztárainál. Az ezután közfelkiáltással megejtett választásokon az igazgatóság tagjaivá: báró dr. *Madarassy-Beck* Marcell, báró *Dániel* Ernő, gróf *Károlyi* Imre, *Lánczy* Leó, *Munk* Péter, *Pauer* Leó, *Sándor* Pál, dr. *Schreyer* Jakab, gróf *Szápáry* László, *Ullmann* Adolf, *Krausz* Simon (uj) és *Simontsits* Elemér (uj), a felügyelő-bizottságba *Polyák* Menyhért (uj) választatott be, továbbá az eddigi választmány ujból megválasztatott. Elnökké ujra *Lánczy* Leót választották.

Mercur váltóüzlet.

Merkur váltóüzleti részvénytársaság Budapest igazgatósága legutóbb tartott ülésén megállapitotta az intézet 1915. évi mérlegét, mely 1,466.396.95 korona brutto nyereséggel zárult, az előző évi 1,340.034.77 koronával szemben, mig a tiszta nyereség 865.921.77 koronát tesz ki a tavalyi 663.802.35 koronával szemben. Az igazgatóság, a f. hó 17-re egybehivandó közgyülésen javasolni fogja, hogy ezen tiszta nyereségből osztalék fejében részvényenkint 12 korona fizettessék ki, 100.000 korona a rendes tartalékalaphoz csatoltassék, mig ellenben az igazgatóság és a tisztviselők külön jutalékának levonása után fennmaradó 131.692.29 korona uj számlára vitessék át.

Parcellázóbank.

A *Magyar telepitő- és parcellázóbank rt.* 1915. évi zárószámadásai az ingatlanok eladásánál elért nyereségek és jutalékok cimén 731.260 K (az előző évben 284.769 K), kamatok és haszonbérjövedelmek fejében 2,258.202 (638.517) K bevételt mutat ki, ugy hogy az 53.817 (53.219) K áthozattal együtt a bruttó haszon 3,043.279 (976.505) koronát tett ki. Kiadtak költségekre és tisztviselői fizetésekre 509.389 (395.076) K-t, adóra 29.741 (52.791) K-t és kétes követelések cimén 1,447.620 (0) K-t leirtak. A *tiszta nyereség tehát* 1,056.528 K, az 1914. évi 528.638 K-val szemben. Az igazgatóság az április 20-ára egybehivott közgyülésnek *részvényenként 20 korona, azaz 10 százalék (tavaly 14 korona, azaz 7 százalék) osztalék* kifizetését és az alaptőkének 5 millió koronáról 8 millió koronára való felemelését fogja javaslata hozni. Az alaptőke felemelése 15.000 darab 200 K n. é. részvény kibocsátása által eszközöltetik, a részvényeseknek 350 K árfolyamon elővételi jog biztosittatik oyként, hogy minden öt régi részvényt három uj részvény átvételére fog az elővételi jog megilletni. Az uj részvények 1916. január 1-től kezdődőleg fognak az üzlet jövedelmében részesedni. Az alaptőke felemelésének foganatositása után az intézet befizetett részvénytőkéje 8 millió korona lesz, tartalékalapjai pedig meg fogják haladni a 6 és fél millió koronát.

Hazai biztositó.

A *Hazai Általános Biztositó Részvénytársaság* e hó 10-én tartotta közgyülését *Bolgár* Ferenc elnöklete alatt. A közgyülés elfogadta az igazgatóság által beterjesztett mérleget, valamint a kimutatott 231.303 korona 28 fillér nyereség felosztására vonatkozó inditványt, melynek értelmében az elsőbbségi részvényeseknek 18 korona (9 százalék), az élvezeti jegy tulajdonosoknak 3 korona osztalék folyósittassék folyó évi május hó 1-től kezdve, mig az alapszabályszerü levonások után mutatkozó 65.042 korona 64 fillér a tartalékalap javára fordittassék.

Lomási erdőipar.

A *Lomási Erdőipar rt. Szitányi* Ödön miniszteri tanácsos elnöklésével tartotta meg évi közgyülését. Az igazgatóság javaslatának megfelelően az 579.258 koronát tevő tiszta nyereségből 240.000 koronát az értékcsökkenés alapjára fordítanak, a mivel ez az alap 700.000 koronára erősödik. 100.000 koronát a tartalékalap javára utaltak. A szelvényeket 5 százalékkel váltják be és 40.743 koronát uj számlára visznek át. Végül elhatározták, hogy az alaptőkét 7500 darab 200 koronás uj részvény kibocsátásával 4,500.000 koronára növelik. Két régi részvény egy uj átvételére jogosit.

Ganz rt.

A *Ganz-féle villamossági rt.* 1915. évi zárszámadásban 988.922 korona tiszta nyereséget mutat ki, az 1914. évi 360.918 koronával szemben. Az igazgatóság a közgyülésnek 28 korona, azaz 7 százalék osztalék kifizetését fogja javasolni, mig tavaly a társaság nem fizetett osztalékot; továbbá inditványozni fogja, hogy az alapszabályszerü jutalékok levonása után 75.000 K (mult évben semmi) a tartalékalap javadalmazására, 20.000 K (15.000 K) a nyugdijalap növelésére fordittassék, a fenmaradó 348.948 korona (345.918 K) uj számlára vitessék át.

Általános tejcsarnok.

A *Budapesti általános tejcsarnok rt.* 1915. évben 1,307.456 (1,667.410) K brutto hasznot ért el, amiből a költségek és 153.874 (0) K leirások levonása után a tiszta nyereség 25.209 K, az előző évi 83.747 K-val szemben. Osztalékot a vállalat az idén sem fizet, hanem a nyereséget tartalékolásra használja föl.

Lámpagyár.

A *Magyar fém- és lámpaárugyár rt.* igazgatósága a közgyülésnek 16 K, azaz 8 százalék osztalék kifizetését fogja javaslatba hozni. A társaság a mult évben nem fizetett osztalékot.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
Merkantil nyomda, Havas és Lehner.

Telefon 167-25 **TÉLIKERT** Telefon 167-25
Ezelőtt: JARDIN d'HIVER
Nagymező-u. 22-24.
Kezdete minden este fél 9 órakor
Hansi Niese
mint vendég, egy kacagtató énekes bohózatban.
Kivüle fellépnek: **Molnár** Aranka, **Gellért** Lajos, **Bánóczi** Sándor dr., **Ujvári** uj szólókkal, **Szalontai** Ferike friss nézőtéri számokkal, **Kovács** Lili pesti uj nótákkal. Hidegard, Jakton, Hadges és Biller.

BEKETOW
CIRKUSZ
VÁROSLIGET

TELEFON 107—46.

Szombaton április 15-én 8 órakor
nagy megnyitó diszelőadás
Elsőrangu, órlási uj műsor.
Jegyek a cirkuszpénztárnál és az elővételi helyeken már kaphatók
Bővebbet a falragaszok.

DUNAPALOTA
ÉTTERMEI MEGNYILTAK
5 órai tea zenével. Este KÓCZÉ muzsikál

NEMZETI (Royal) ORFEUM
Minden este 8 órakor háborus, csütörtök d. u. olcsó, vasár és ünnepnap du. mérsékelt helyárakkal a páratlan áprilisi műsor
„Az artistabái"
Operett.
Hedda Vernon
azonkivül még 20 uj szinházi varieté-attrakció

ODEON MOZI
Rottenbiller-u. 37., Király-utca mellett.

A nevelt leány
dráma 3 felvonásb., főszereplő Asta Nielsen
Május királynője
Dráma 4 felvonásban, főszereplő Rita Sachetto.

Az előadások délután négy órakor kezdődnek. Kitünő nyolc tagu zenekar.
Hetenkint háromszor: Hétfőn, szerdán és pénteken müsorváltozás.

TŐKE GYÖRGY
épitési vállalkozó
vállal kőmüves és ácsmunkákat.
TELEFON 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78.
Városi iroda: Ujpesti-rakpart 5., I. em. 8.

AZ ÜTEG
EGY ÖNKÉNTES NAPLÓJA
MÁSODIK FÉLÉV
Irta: FARKAS PÁL
ÁRA **24** FILLÉR
Megjelent a
Milliók Könyve
9. számában.

APOLLO
a ROYAL-SZÁLLÓ épületében
A legelőkelőbb fővárosi mozgóképszinház
Előadások: 5, ½8 és 10 órakor, ünnepnapon: 4, 6, 8 és 10 órakor. — Jegyelővétel: délelőtt 11-től 1-ig és délután 3 órától.

ROYAL
Nagyszálloda Budapesten.
Elsőrangu konyha, mérsékelt árak. Ebéd teriték 4.50, vacsora teriték 5.50 korona. Szinházak után friss vacsora. ✻ Zene. ✻
VÁRADY GYULA, igazgató.

Thiergärtner és Stöhr
részvénytársaság
Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.
Telefon: 129—45.
Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák. Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk
Budafoki-ut 9-11 sz. alatt
levő elegáns-mütermeink megtekintését

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásás ványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Takarékos háziasszonyok ruházati cikkeket
HOLZER
souterrainban
. vásárolnak .
BUDAPEST, IV., Kossuth Lajos-utca
9.

M. Á. G.
Repülőgép motorok
Teher-autók
Autobuszok.
MAGYAR ÁLTALÁNOS GÉPGYÁR R.-T.
BUDAPEST, VÁCI-UT 141

MELOCCO PÉTER
cementbeton épitési vállalkozó
Budapest, Központi iroda: Nagymező-utca 51
Telefon 166—52.
Vasbeton és betonépitkezések Városok csatornázása és ipari viztelenitése.
Mozzaik, terazzo, keramit, mettlachi-lapok és fayence (csempe) burkolatok.

Telefon 118-44
Auguszta gyorssegély-alap hadibiztositó osztálya. Budapest, V. kerület, Vilmos császár-ut 72. szám.
Minden hadbavonult köthet **Hadibiztositást** személyesen vagy megbizott közvetitésével.
100 korona biztositási összeg után 4.50 korona összdij, ha népfölkelő és 7.— korona összdij, ha tartalékos vagy aktiv. **Pótdij nincs.**
A biztositás 40 ezer koronáig köthető meg és azonnal érvénybe lép, miheliyt a dij befizettetett és gyomban kiutaltatik, ha a haláleset bekövetkezett, Orvosi vizsgálat nincsen.
Eddig 200 ezer család van biztositva. Eddigi biztositott összeg 200 millió korona.
Felvilágositást nyujtanak az Auguszta gyorssegély-alap hadibiztositó osztályának vidéki szervei és a hadibiztositó osztály budapesti központja Vilmos császár-ut 72.
Telefon 118-44.

GÓLYA ÁRUHÁZ
BUDAPEST
VI., Nagymező-utca 12. sz.
(Az Andrássy-ut mellett.)
Ferdinánd bolgár k.-ut 16
(Kálvin-tér sarkán).
Nagybau és kicsinybeni eladás!
Maradékok félárban!

HENRY-ARÉNA
(BAROKALDI VÁROSLIGET)

Naponkint, még esős időben is, d. u. 3 órától, vasár- és ünnepnapokon délután fél 3 órától óránkint külön

népies előadások.

Ki árak! Nagy műsor!

Mutatványok a repülőgépen, A kinai, A puszta gyermekei, Gerard, A kerékpározó majmok, A majomember

Bal t, akrobaták, műlovaglás, tombolák Augusztok. — Naponta este negyed 8 órakor kezdődik az utolsó nagy **népies aréna előadások mindenki** számára a nagy Henry-műsorral

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-építési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó utca 10. szám.

A világhirnek örvendő

„BÉBÉ"

márkáju alpesi sürített

teljes-tej

mindenütt kapható.

Nagybani árusitás:
Magyar Füszerkereskedők bevásárlási rt.
Budapest,
V., Arany János-u. 31.

= MARTA =

Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK

Gyár; Aradon.

Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

Freissler Antal

csász. és kir. udvari felvonógyár.

Lift. **Gyárt:** Személy- és teher-felvonókat :: :: Speciálitás: Freissler ‚Express-Auto-lift' villamos gombnyomásu kormányzással. :: Lift.

Bpest, Horn Ede-u. 4. (volt Dávid-u. 2.)

WALLA JÓZSEF
cementáru-gyár részv.-társ.

Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —

Iroda kizárólag
Budapest, VII., Gizela-ut 38.
Alapittatott 878-ban Telefon 89-90, 80-60, 161-76 191-14

Ragályok ellen

most igen alaposan kell védekeznünk, mert kolera, vörheny, kanyaró, typhus, himlő és egyéb ragályos betegségek a háboru után fokozottabb erővel lépnek fel, mint más időkben, miért is szükséges, hogy minden házi gyógyszertárban egy megbizható fertőtlenitő szer kéznél legyen. A jelenkor legmegbizhatóbb fertőtlenitő szere a

LYSOFORM

szagtalan, nem mérgező, olcsó és eredeti üvegekben **1 koronáért** minden gyógyszertárban és drogériában kapható. Hatása Löffler, Vertun, Pertik, Vas, stb. intézeteinek vizsgálatai szerint gyors és biztos, miért is az összes orvosok betegágyak fertőtlenitésére, antiseptikus kötözéseknél (sebekre és daganatokra) kéz- és aremosásra és ragályok elhárítására, stb. mindenkor ajánlják.

LYSOFORM-SZAPPAN

finom gyenge pipereszappan, 1 százalék lysoformot tartalmaz és antiseptikus hatásu. Alkalmazható a legkényesebb bőrre is; szépiti, megpuhitja és illatossá teszi a bőrt. Egy kisérlet és Ön a jövőben kizárólag ezen szappant fogja használni. **Ára 1 korona 60 fillér.**

FODORMENTA-LYSOFORM

erősen antiseptikus hatásu szájvíz. Szájbüzt rögtön és nyomtalanul eltüntet és a fogakat konzerválja. Használandó továbbá orvosi utasitás szerint tor klobnál, gégebántalmaknál és nátha esetén gurgulázásra. Néhány csepp elegendő egy fél pohár vizre. **Eredeti üvegje 1 korona 60 fillér.**

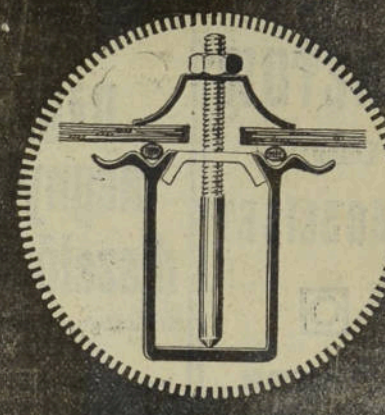
Az összes lysoformkészitmények kaphatók minden gyógyszertárban és drogériában. Kivánatra bárkinek ingyen és bérmentve megküldjük az «Egészség és fertőtlenités» cimü érdekes könyvet.

Dr. Keleti és Murányi

vegyészeti gyára

UJPESTEN.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségű, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

Köszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (azelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pilértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Traverz-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

KAIZMAREK és TÁRSA B. I. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST, V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152-07.

Bründl János

csász. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. április hó 19-én. — 16. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Egy millió

kilogramm zsirt juttatott a fogyasztóközönséghez nyolc hónap alatt az élemiszerüzem. Nagy szám a millió, de menten nevetséges egérré zsugorodik össze, ha számba vesszük, hogy Budapestnek körülbelül ugyanannyi lakosa van és hogy nyolc hónap kétszáznegyven napot jelent, — hogy tehát az élelmiszerüzem zsirjából egy-egy napra, egy-egy lakósnak alig jutott több néhány zsirfoltnál.

Egy millió kilogramm zsir száz waggonnak felel meg: ime, az élelmiszerüzem egész zsirfelhajtása nem több, mint egy középfaju zsirnagykereskedőnek egyetlen kötése, üzlete. Némi tulzással azt mondhatnók, hogy a községi zsirárusitás csak arra volt jó, hogy ingerelje az embereket, beváltatlan igéret volt: csábitó, egyben kiábránditó. Zsirban és husban bizony alaposan megbukott a főváros élelmiszerüzeme, élelmiszerpolitikája s hogy ezt ma nyugodt egykedvüséggel, a kedélyek izgalmának kiváltása nélkül lehet meg állapitani, azt nem önmagának köszönheti a főváros vezetősége, hanem a bajok idült voltának, az emberek kényszerü beletörődöttségének. A maximális árral szemben a minimális fogyasztással védekezik a főváros népe, büszke tanuságát nyujtva ez által kényszerü fegyelmezettségének. A fogyasztás korlátozásának biztos jele, hogy a községi élelmiszerüzem sokáig rejtegetett rizs- és babkészlete ugyszólván a nyakán maradt a fővárosnak. Hosszu időn keresztül elszoktatták az embereket ezektől a cikkektől s amikor végre forgalomba hozták, nem volt keletjük s nem fogják vásárolni a legujabb cikket sem, a köleskását.

Objektiv szemmel meg kell látnunk a dolgoknak örvendetes végét is. Kenyérhiányról nem lehet beszélni Budapesten, sőt legujabban fehér kenyérhez juthat a főváros népe. Nagy és nevezetes eredmény ez a háboru második esztendőjének végén, két hónappal az uj aratás előtt. Husvét van, a nagy keresztrefeszitések és feltámadások ünnepe; ne bolygassuk hát, kinek a hibája volt a kenyértelenség, kinek az érdeme a fehér kenyér. Mi része volt benne a kenyérjegynek és mit köszönhet a közönség a főváros vezetőségének.

Husvét van; hustalan husvét, de a lelkek erős békevágya — a béke gondolatának szülője — hatalmas folyamként hömpölyög végig egész Európán. Lesz még egyszer békeünnep a világon; lesz még szőllő s lágy kenyér Budapesten is. Rossz álom borul ma a nemzetre, szörnyü lidérc nyomja a lelkeket. De a békevágy nyomán fakad a remény: a hét sovány esztendő után legalább hét kövér esztendő jön.

Fullánkok

A közuti

tranzakcióról tulontul sok szó esik. A dolog t. i. roppant egyszerü: a főváros nem csinálhat rossz üzletet, ennélfogva a megváltásról csakis akkor lehet szó, ha ez számbavehető anyagi előnyt jelent a fővárosnak. Hogy pedig jó-e az üzlet vagy rossz, azt a számok rideg tömege fogja eldönteni. Tisztára meddő dolog tehát minden vita, minden erőlködés, amely a számoktól függetlenül akarja akár pro, akár kontra eldönteni a kérdést. A számok nem ülnek bent a Közuti igazgatóságában, a számok nem részvényesek, a számok nem akarnak zsiros hivatalt, vagy üzletet a főváros uj üzeménél; — a számokban tehát jobban bizhatunk, mint a főváros érdekeinek önkéntes ápolóiban.

Ma-holnap

még a tanács tagjai sem fogják kiismerni magukat a községesitett üzemek rengetegében. Valóságos községesitési düh szállotta meg a városházát, mindent átölel már a kommunizálás szelleme. Korábban, amikor még védelmezni kellett az elvet, amikor az emberek még idegenkedtek a gondolattól, disztingváltak a tanács tagjai és azt a helyes álláspontot vallották, hogy a monopolszerü üzleteket községesiteni kell, a többieket ellenben nem. Az idők folyamán aztán összefolyt a kétféle elbirálás alá eső üzemnek a fogalma s egy szép napon nem lesz Budapesten egyéb üzlet, mint fővárosi és nem lesz más tisztviselő, mint községi. És ez nagy baj lesz, elsősorban a tisztviselőkre nézve. Mert azt kell tapasztalni, hogy a világháboru nagyon is alkalmas arra, hogy uj üzletek, uj üzemek keletkezzenek. De ha arról van szó, hogy a tisztviselőkről nemcsak alamizsna, hanem előléptetés, rangban és fizetésben való emelkedés formájában is gondoskodás történjék, akkor rögtön a világháboru véres leplét boritják az emberekre. Százmilliós üzletek kötésének nem akadálya a világháboru, sőt melegágya, de az uj állások szervezését nem engedi meg a belügyminiszter és ha szó esik róluk, rögtön előállnak a háboruval.

A „kupaüzemet"

megcsinálják, mondotta Vázsonyi, ellenben a vigalmi adó még mindig késik. Ez a két tény független egymástól, mert a vizkupakolási vállalat és a vigalmi adó között nincsen semmiféle junktim. Csak csinálják meg bátran az uj vállalatot, ha az jövedelmezőnek igérkezik, de pillanatig sem szabad habozni a vigalmi adó életbeléptetésével sem. Ehhez csakugyan nem kell befektetés, itt nincs rizikó, itt csak nyerni lehet, a vigalmi adóból csak nagy és állandó haszna lehet a fővárosnak. Amulva olvassuk a hireket, amelyek arról szólnak, hogy Bécsben emelték a vigalmi adót és másfél millió koronás jövedelmet hajt ez a legigazságosabb adó. A vidéken is kitünően bevált, a belügyminiszternek sem lehet kifogása ellene, sőt a nagyváradi közgyülési határozat a vigalmi adó életbeléptetéséről diadalmasan megjárta már a kultuszminiszteriumot is. Miért késik tehát a budapesti vigalmi adó?

Elmélkedések a jövőről.

A főváros polgárságának boldogulása, a keresetviszonyok alakulása, a munkaalkalmak megszaporodása, szerves kapcsolatban vannak az épitőipar fellendülésével.

Mi lesz a háboru után?

Berczel Jenő dr. tanácsnok, a pénzügyi ügyosztály vezetője egy izben kifejtette a *Fővárosi Hirlap* hasábjain, hogy Budapest gazdasági viszonyainak tulajdonképeni mozgatója és mértéke az épitőipar. Az épitőipar mai mozdulatlansága meglátszik a legszélsőbb ponton, Budapest székesfőváros háztartási viszonyain is. Épen ezért sokszorosan fontos az a kérdés, hogy mit várhat az épitőipar és vele együtt maga Budapest egész gazdasági élete a háboru után? *Kabdebó* Gyula müszaki tanácsoshoz, az épitkezési ügyosztály egyik vezető tagjához fordultunk tehát, aki a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt az alábbi véleményét volt szives elmondani:

— *A budapesti iparban kétségtelenül az épitő iparé a vezetőszerep.* Erősebb épitési tevékenység idején majdnem minden iparágban számottevő a föllendülés, amint azonban az épitőkedv csökken, visszafejlődnek más iparágak is. Szinte azt lehetne mondani, hogy az épitőipar a főváros iparának fokmérője is, annyira szoros az összefüggés közöttük.

— Évek során, a milleniumi kiállitást követő 3—4 esztendő természetes hanyatlásán kivül, majdnem állandó élénk tevékenység uralkodott az épitkezések terén, hála a pénzügyi viszonyok kedvező voltának és a tartós pénzbőségnek. A jelzálogos kölcsönök erősen megnövekedtek ezalatt és tetemes tőkék jutottak jövedelemhez a budapesti bérházak révén. És ami a fő, külföldi, olcsó tőkék is. Ez az egyrészben előnyös körülmény a bekövetkezett nagy világfölfordulás alatt azután nagy veszedelmeket hozott. És pedig nemcsak a jelenre, hanem a jövőre nézve is.

— A külföldön elhelyezett értékek rohamosan özönlöttek vissza az országba és a pénzintézetek, hacsak jó hirüket nem akarták veszélyeztetni, kénytelenek voltak azokat nagy anyagi erők latbavetésével összevásárolni. A semleges országokat kivéve az egykori kitünő hitelezők igen kegyetlen uzsorásokká váltak.

— A magyar pénzpiac megállotta ugyan a helyét ebben a vértelen háboruban, de kénytelen volt éppen olyan nagy áldozatokat hozni, mint a polgárság a másikban. Eleinte teljesen igénybe vette ez a harc a pénzpiacot, amely csak az utolsó hónapokban volt képes annyira megerősödni, hogy ismét befelé is fordithatta figyelmét. Néhány erős pénzintézetünk ugyanis ismét megkezdte a belföldi jelzálogkölcsönök fölvételét.

— Kezdetnek ennyi is elég, de a jövő nagy feladatai előtt alaposabban tisztázni kellene ezeket a kérdéseket.

— Hogyan képzeli el tanácsos ur az épitőipar szerepét a háboru után? Megtartja-e vezető szerepét a többi iparágak között?

— Kétségtelen, hogy az ipari ujjászületés legfőbb motora a háboru után ismét csak az

építőipar lesz. Az építő tevékenység fogja a polgári munkába visszatért katonákat kenyérrel ellátni és táplálni a forgalomba jutott friss pénz utján az egyéb iparágakat is. Az első feladat tehát gondoskodni arról, hogy az építőtevékenység elegendő feladathoz és ennek megoldásához bőséges anyagi eszközökhöz jusson.

— Lesz-e munkája az építőiparnak, lesz-e munkaalkalom, ahol a fölszabadult munkáskezeket foglalkoztatni lehet?

— Teendőkben semmiesetre sem lesz hiány. A főváros lakosságának nagy többsége ma sem lakik olyan viszonyok között, amint az szociális, vagy higienikus tekintetben kívánatos volna. Ma is hihetetlen sok az egyszobás lakások és az ágyrajárók száma. A statisztikai kimutatások olyan szobákról emlékeznek meg, amelyekben *20—30 ember is lakik.* A 10-nél több lakóju szobák száma pedig légió. Hogy ez mit jelent a fiatal generáció fejlődésére, azt a halálozási és a bünözési statisztika igen szomoruan bizonyitja.

— Speciálisan Budapesten várható-e építőtevékenység?

— Igen, a főváros fejlődése is bő alkalmat nyujt épitő tevékenységre. Egész városrészek kiépülése maradt abba a háboru folytán. Nagy értékü telkek állanak üresen és nagy tőkék hevernek bennük jövedelmezetlenül. A tulajdonosok anyagi érdeke nem kisebb mozgató ereje lesz az ipari föllendülésnek, mint a munkát kereső épitőipar kinálkozása.

— A legfontosabb pontja azonban az egész kérdésnek a pénz lesz.

— Lekötelez tanácsos ur, ha erről az oldalról is megvilágitja a kérdést a *Fővárosi Hirlap* olvasói előtt.

— A háboru előtt az épitési hitelek kamatlába törlesztéssel együtt 3, 3 és fél, 4 százalék között mozgott. Most a hadikölcsön kamatlába, minden nyereséget beleszámitva, 6.3 százalék körül áll. Alig remélhető, hogy fél százaléknál kevesebb legyen az a többlet, amit a tőkések a kisebb biztonságu magánkölcsönért követelnének, mint az állami hitelért. *Majdnem 7 százalék lesz tehát az épitő kölcsönök törlesztéses kamatlába.* Azaz több mint *egynegyedével nagyobb* lesz minden épület évi törlesztése ugyanazon tőke után most, mint azelőtt. Ezen az alapon viszont a *lakásbéreknek kellene ugyanezen arányban emelkedniök.* Mivel pedig ez már alig lehetséges, a drága kamatlábnak valószinü következménye az épitőkedv teljes megakadása lerne.

— Ebből a szomorunak tetsző megrekedésből is lesz valami kivezető ut. Mi a tanácsos ur véleménye a valószinüleg nehéz megoldásról?

A feladat megoldása a pénzintézetekre vár. A hadikölcsön időtartama alatt annál olcsóbb hitelről nem lehet szó. De annál drágább törlesztéses hitelt az épitőipar nem bir meg. Nem marad más hátra, mint egy egészen uj kölcsöntipust szervezni, amelynek főjellege az legyen, hogy csak az első 4—5 évben, ameddig ugyanis a hadikölcsön letörlesztetik, egyes magas kamatozásu, azután pedig a pénzügyi helyzethez simulva csökkenjen a kamatláb. Igy azután az épittetők az *első évek kamat többletét az épitkezés befektetési tőkéjével egyesitve számolnák el* és a béreket a későbbi normális kamatlábbal arányosan állapithatnák meg.

— A kérdésnek bizonyára nem csekély pénzügyi nehézségei vannak, de a megoldás lehető, a főváros ipara érdekében pedig elkerülhetetlen.

Olajozzák az adóprést.

Kisérletek a deficit kiküszöbölésére.

Vázsonyi Vilmos a törvényhatósági bizottság legutóbbi ülésén szóvá tette az élevezeti és luxusadó megvalósitásának kérdését. A *Fővárosi Hirlap* munkatársa ebben a kérdésben *Berczel* Jenő dr. tanácsnokhoz, a pénzügyi ügyosztály vezetőjéhez fordult, aki a következő felvilágositást adta:

— Az élvezeti adó tervezete még nincsen készen, de nem is lehet, mert alapos munkát akarunk végezni és ehhez okvetlenül szükséges az idevonatkozó külföldi irodalomnak tökéletes ismerete. Most végezzük tanulmányainkat, amiben azonban lényegesen hátráltatnak a háborus viszonyok, a melyek között az anyag beszerzés is nehezebben megy, mint egyébkor. Bizonyos nélkülözhetetlen adatok sincsenek még kezünkben, de igy is remélem, hogy néhány hét alatt készen leszünk a tervezettel, amelyről ma még, miután az adatok beszerzése közben szinte napról-napra megváltozhatik, fölösleges volna bármit is elmondani a nyilvánosság számára.

—Az egész kérdésben leginkább érdekli a közönséget, de különösen az ipari és kereskedelmi köröket, *a gáz és villany megadóztatása.* Nincsenek tisztában vele, hogy csak a villany adóját tervezik-e, vagy a gázét is?

— *Világitási adót tervezünk,* amiben egészen természetszerüen benne lesz a gáz is.

— Aggodalmaskodnak amiatt is, hogy a villany adója igazságos lesz-e? Erősen tartja magát az a fölfogás, hogy egyedül a világitó testek megadóztatása a helyes.

— Ebben a kérdésben még nem döntöttünk. Amit eddig terveztünk megváltozhatik. Tény az, hogy Németországban a világitótestek varnak megadóztatva. Épen ezért, épen most várjuk azokat a forrásmunkákat, amelyek megvilágitják, mi volt a németek kiindulási pontja, mikor a világitótestek megadóztatását választották a világitási adó alapjául.

*

A világitási adó kérdésében olyan helyre fordultunk, ahol leginkább ismerik ezt a kérdést. Annak a férfiunak különben, aki az alább következő nyilatkozatot tette a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt, igen jelentős szava lesz akkor is, majd ha a megoldásra kerül a sor. Az értékes nyilatkozat itt következik:

— Ha a pénzügyi ügyosztály a gázvilágitást is meg akarja adóztatni, sulyos hibát követ el, mert a gázvilágitást mindinkább kiszoritja a villany és hogy ugy mondjam ez az adó egyenesen a kegyelemdöfést adja meg a gázvilágitásnak.

— A villanynál egyedül a világitótestek megadóztatása az igazságos. Az adóztatásnak ez a módja az, amely megvédi a kisembert és leginkább megközeliti a célt, hogy a luxust kell adóval sujtani. Hovatovább ugyis a székesfőváros kezébe megy át az egész városnak villannyal való ellátása. Akkor pedig, a minthogy ma is, a kisember lesz a főváros legjobb villanyvásárlója, ezeket kell megkiméln. A kisember hüséges és biztos fogyasztó. Neki mindennap meg van a napi villanyszükséglete, pontosan gyujtja meg a maga nehány lángját és pontosan oltja is el. Az ilyen fogyasztót az Elektromos müvek könnyen szolgálják ki, ha keveset fogyaszt is, mégis ezen nyer a főváros legtöbbet. Épen igy van ez a kereskedőknél is, akik szintén pontosan gyujtják meg lámpáikat. A gazdag ember lakása azonban tele van lámpákkal, amelyek közül azonban ha kedve tartja, csak párat gyujt meg, de ha ugy akarja, az összes lángok éghetnek és az Elektromos müvek gondoskodni tartoznak, hogy mindig és min-

Pesti kabara.

Elsején megbomlanak a pesti órák is és megbomlanak az abádszalókiak is — előbbre ugranak hatvan perccel. Magasabb érdekek kivánják igy és visszakergetnek bennünket a paraszti sorba: tessék dolgozni látástul-vakulásig és tessék aztán mécsesgyujtás helyett aludni menni. Kezdetben teremté a Magasabb Érdek a záróórát, de ugy látszik ez nem volt elég és most folytatódik a teremtés nagy munkája a tizenkét órát hazudó tizeneggyel. Istenkém, ugy-e egészen természetes, hogy lojálisan engedelmeskedünk?! De bátortalanul mégis kiváncsiskodni próbálunk: mi lesz a Göncöl-szekérrel, mi lesz a napórával és mi lesz magával a jóságos, az egyetlen becsületes sütővel, a Nappal?! A barázdás világ magyarja, aki a csillagok járása után igazodik: hogyan fogja tudni ezentul, hogy hányat ütött az óra és mi lesz az öreg Nappal, a kinek elő van irva a lőcsei kalendáriumban, de az összes többiekben is, hogy 1916 május 1-én reggel 3 óra 23 perckor föl kell kelnie?! Ki adja tudtára a Napnak, hogy már 2 óra 23 perckor ki kell ugrania az ágyból és viszont már 6 óra 16 perckor tessék neki tentélni menni, mert vége annak a ledér életnek, mikor 7 óra 16 percig játszhatta a Lébemannt a firmamentumon. A világegyetem hatalmas szerkezetében baj van valahol. Ezért rendszabályoz agyon bennünket a Magasabb Érdek. Most az órába keresik a hibát és keresni fogják még a Napba, a Holdba, a Vénusba is . . . Csak az nem fog eszükbe jutni soha a Magasabb Érdek bölcseinek, hogy a Marsra, igen-igen, hogy Marsra gondoljanak!!

*

A legmagyarabb, a legtehetségesebb conferencier vált meg a napokban az Élet fanyar és ujabban abszolut nivótlan kabarájától: *Eötvös* Károly megtért örök nyugvóra, fiskus-kora kedvelt Veszprémjébe. A pesti embererdő öreg diófája nem mesél többé; nem ülhetnek le drága árnyékába se a hü megértők, se a tolakodó aprók, a kik csak azért keresték a dus és illatos lombokat, mert az árnyék egy szamaritánus lélek: érdemtelent és érdemest egyaránt megnöveszt.

Zengjen más az eszlári boszorkánytáncról, — nem nékem való ének, superlativusokba tévedne a hódolatom; méltassa más az ügyvédi nagyságát — én szegény, örökkön alperes annyira elfogulatlan mégse lehetek, hogy ügyvédet énekeljek; Eötvösnek, az irónak, Eötvösnek az ötlettárnának, Eötvösnek a nagyszerü szóvaltartónak emlékét fogja megőrizni hüséggel, régen fogant szeretetem.

Emberi értékek, vagy gyarlóságok igazi tükre sohase a kritika, amely mindig elfogult — akkor is, ha dicsér, akkor is — ha gáncsot vet. Mond el szárazon: miket cselekedett az embered; add vissza hüséggel kis dolgokról, nagy dolgokról való megnyilatkozásait és hivebb lesz a riport, mint a leglelkiismeretesebb studium. — Öreg noteszből ásom ki a vajdáról szóló régi jegyzeteimet.

Az Erzsébetváros jelölte Eötvös Károlyt pártonkivüli programmal. Mondták, hiresztelték, hogy igazából munkapárti a jelölt, de a pártállás senkit se érdekelt komolyan: Eötvöst akarták, a kik akarták; Eötvöst, a kinek a multja a programmja és nem a hovatartozandósága.

Eötvös a Gambrinusban mondotta el program-adomáit. Megjelent a népgyülésen egy szociálista csoport is, hogy számon kérjék a jelöltől: mi az álláspontja az általános, titkos, községenkénti választói jog ügyében? Jókedvvel szónokolt a közkedvelt papoló, mikor egyszerre türelmetlen közbekiáltás robogott végig a termen:

— Beszéljen a választói jogról!

Egy pillanatra ugy tetszett, hogy baj lesz a számonkérésből, de a spektakulum elmaradt. A vajda odafordult a közbeszóló felé:

— Jól tette uramöcsém, hogy eszembe juttatta a választói jogot és felelek is egyenesen, őszintén. Az a szándékom, hogy ha ujra bemegyek a képviselőházba, először is azért fogok küzdeni hogy olcsóbb legyen a kenyér, meg a hus, mert ennek a milliós városnak az élelemuzsora a legsulyosabb nyavalyája. És higyje el öcsém uram, hogy ez fontosabb dolog még a választójognál is, mert enni mindennap kell, de a voksra csak öt esztendőben egyszer van szükség; akkor se magának kedves uramöcsém, hanem a jelöltnek.

Öcsémuram nem érdeklődött tovább; lelkes tapsvihar hódolt percekig Eötvös előtt a köruti nagykorcsmában és tapsolt öcsémuram is.

den égőtestre elegendő áram jusson. Állandóan rezervában kell tartania annyi személyzetet, hogy minden égőtestet el lehessen látni világítással. Miután azonban a gazdag ember csak néha szánja rá magát a nagy kivilágításokra, egészen kézenfekvő, hogy egyenesen luxus a nagyszámu égő, de az is, hogy a főváros részére legkevésbbé sem jövedelmező az ilyen fogyasztó kiszolgálása. Ezért lenne igazságos és demokratikus az égőtestek megadóztatása és igy ennek érdekében magam is síkra fogok szállani.

Drágasági pótlék — műtakarmány.

Följegyzések a multheti közgyülésről.

Dusan felszerelt műsor fogadta a bizottsági tagokat a közgyülés előtermében. Éppen csak hogy választások nem voltak, egyébként minden: halottak elparentálása, uj városatyák behivása közgyülési szolgálatra, üzemek alapitása, tisztviselők, tanitók keservei, husdrágaság és zsirhiány, szinházbérlet és közegészség, *Havas* Rezső és *Székely* Ferenc, interpelláció és inditvány.

Szegény, jó *Kállay* Gyula bácsi már csak az elnöki előterjesztések között szerepelt. A polgármester elmondta érdemeit és közölte, hogy a helyébe *Dési* Géza jön. Az ujdonsült városatya egyelőre posztócsalókat ved, ellenben *Aczél* Samu utóda, *Morbitzer* épitész, be sem várta a behivóját, eljött és nagy gyönyörüséggel tartotta meg szüz-ülését a Józsefváros gyér padsoraiban. *Harrer* tanácsnok feketében jött; nagy napja van, a lex-Harrert ma kell törvénybe iktatni. De feláll *Waigand* József és zsufoltsági kifogást emel a napirend ellen, aztán a telekreformnak a jogászok bizottságához való utalását kéri. *Bódy* alpolgármester fölöslegesnek véli a jogászok kontárkodását, de a telekreform mégis lekerül a napirendről, élénk fájdalmára szülőjének, Harrer tanácsnoknak és nem csekély megkönnyebbülésére a sajtókarzatnak, amelynek tagjai már előre fogadtak arra, hogy husz, vagy negyven szónokot fogyaszt-e majd el a vita. Telekreform helyett időreform jött: *Dán* Leó feszegette a városházi időjárás problémáját, de *Feleki* Béla megirigyelte a szónoki babért és a közgyülés mellőzte az inditványt. *Herz* Lajos az élősertések maximálásának ügyét pártolta, *Perlesz* Dezső pedig a zsir árát találta nagyon alacsonynak. A palackozó üzem ügyénél mozgolódni kezdett a Lipótváros, *Oláh* Dezső — egyébként tiszteletreméltó tagja a közgyülésnek — luxuscikknek mondja az ásványvizet és nem tartja helyesnek, hogy a város versenyt csináljon a magánvállalkozóknak. Buda speciális érdekeit *Petri* Ottó védte, Dalmácia képviseletében pedig *Havass* Rezső serénykedett. *Reiner* Ede fürdőpolitikai hurokat penditett meg, *Boros* Ernő vizet prédikált. Még *Márkus* tanácsnok beszélt ,aztán szavaztak és az eredmény 100:1 volt a palacküzem javára.

Villámsebesen száguldott keresztül a termen az autotaxi, a konflisgebék is zökkenés nélkül értek a tulsó partra, de már a műtakarmánygyár dolgánál meg nem állotta a Belváros bölcse, *Székely-Deák* Ferenc, hogy véleményét, amely lesujtó volt, el ne mondja. Seifensteiner Salamontól örökölt humorral higitotta a műtakarmányt; azt mondta például, hogy: „erre nézve régen a Lipótvárosban azt mondották, hogy reggel öt órakor a bálban." Nyomban bizottság alakult annak a fogas kérdésnek a megfejtésére, mi az értelme ennek a bölcs modásnak. (Lapunk zártakor még nem jutott a rejtély nyomára a bizottság, pedig a detektivek testületileg csatlakoztak hozzá. *A szerk.).* Denikve a műtakarmány is házi cikk lett és talán az élelmiszerüzletekben fogja árusitani *Folkusházy* tanácsnok. Egyébre ,mint műtakarmányra, amugy sem jut majd a tisztviselőknek és tanitóknak abból a fizetési elő egből, amelynek *Márher* tanácsnok-főjegyző a gondozója . *Vázsonyi* Vilmos is a tisztviselő-nyomort ecseteli és a munkapárt készségét, amellyel ezt a kérdést kisajátitani akarták.

A sorrend most megfordul. Eddig a tanács kérdezett és a közgyülés felelt igennel, vagy nemmel. Most aztán *Benedek* Dezső kérdezte a tanácsot, hajlandó-e az iskolákat a katonai céloktól mentesiteni. És a tanács — nem felelt sem Benedeknek, sem *Perl* Somának, aki elpanaszolta, hogy spiónok garázdálkodnak Budapesten, eltitkolt lisztkészletek után kutatnak, negyedrésznyi jutalomra spekulálnak s emiatt a vendéglősöket zaklatja a rendőrség. *Csupor* tanácsnok elosztalta *Bittner* Jánosnak lószakértői aggodalmait. *Buzay* Károly tanácsnoknak ez kevésbbé sikerült *Steinhardt* Antallal szemben, aki a csecsemőkórház ellen hadakozott, de a közgyülés nem azonositotta magát Steinhardttal, hanem Buzaynak adott igazat.

Némi zálogházi eszmecsere után *Halász* teremőr átadott egy rekeszt és Bódy elnök szólott:

— A közgyülést berekesztem.

Nem fontos, hogy itt elmondjam a magam különvéleményét — azt akartam elmondani, a mit Eötvös mondott, a hogy Eötvös mondta, mert ez volt, ilyen volt Eötvös Károly!

*

A szociálidemokrácia tanitásai teljesen idegenek voltak számára, pedig demokrata volt és igy szögről-végről valamelyes atyafiságot tarthatott volna a proletáriátussal. Valaki magyarázta is egyszer a vajda kávéházi tanyáján, hogy nagyon kicsi a különbség a szociáldemokraták meg a demokraták között:

— Die Demokraten sind verschämte Socialdemokraten und die Socialdemokraten sind unverschämte Demokraten.

Eötvös Károly nem vállalta a német mondás igazát. A „nimet"-től még az igazságot se . . .

*

Hármas „B" az ősi magyar ábránd monogrammja. Bort, Buzát, Békességet sóvárgott az ősök álma és Eötvös még a monogrammhoz is hüséges maradt, Bálóné, Blaháné, meg a Balaton voltak a szerelmei. A pacsirta-asszony, a konyha mesterasszonya és a magyar tenger — legigazabb rajongójukat siratták el vasárnap. Ugy szeretném hinni, hogy Blaháné könnyezve dudolt vasárnap az alkonyórán; hogy Bálóné elsózta a vasárnapi halpaprikást; hogy Tihany körül fekete hullámok ágaskodnak és gyászfodrokkal pompázik, mert árva lett — a Balaton.

Szentmiklósi József.

Wermuth főpolgármester Berlin háborus budgetjéről.

A berlini főpolgármester nyilatkozik a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt.

Berlin, április 15.

(Saját tudósitónktól.) *Wermuth* titkos tanácsos ur ő kegyelmessége, Berlin város főpolgármestere, nagy elfoglaltsága dacára szives volt a *Fővárosi Hirlap* munkatársát fogadni ma reggel és nagyon érdekes nyilatkozatban fejtette ki előtte, hogy milyen szempontok vezették Berlin városát az idei költségvetés megállapitásánál.

Berlin rendes költségvetése megközelitőleg 400 millióra rug, de a háboru természetesen mindenféleképpen befolyásolta ezt a budgetet, amelynek az a sajátsága, hogy nem szokott deficittel dolgozni. A rendes kiadásoknál mindenekelőtt az volt az irányadó elv, hogy takarékoskodni mindenütt, ahol csak lehet. Ezzel szemben Berlin városára a háboru következtében sok olyan kiadás hárult, hogy a rendes költségvetés kereteibe nem lehetett beleilleszteni mindent, nem lehetett a rendes bevételekből fedezni mindazt a kiadást, amit a háboru rótt Berlinre. A háborus esztendő különben is a legnehezebb feladatok elé állitotta a német birodalom fővárosát és ezek között a rendkivüli feladatok között nem utolsó helyen állott az idei költségvetés elkészitése. Berlinnek itt is az volt a szerencséje, hogy olyan ember áll az ügyek élén, aki hatalmas tudásával és geniálitásával rátermett ezeknek a sulyos feladatoknak a megoldására, aki multjánál, gyakorlati képzettségénél fogva képes volt megállani azon a poszton, amely ha valaha nem volt diszes sinecura, ugy most jelentett igazán sulyos és nehéz munkát a főpolgármesterség szép méltósága mellett. Excellenz Wermuth számára sem a hatalom, amely most a kezében van, sem a munka, a mely most az ő vállaira hárult, nem uj dolog. Sok éven át volt a birodalom kincstári államtitkárja és virtuóz müvésze a német birodalom milliárdos költségvetéseinek. És amint pénzügyekben a mai Németország egyik legelső szakértője, ugy az élelmezési kérdésekben is a legelső autoritások közé tartozik; csodálatos fő, amely megsokszorozta a Berlin főpolgármesterének amugy is kijáró diszt és tekintélyt. Most, a háboru óta kora reggeltől késő estig dolgozik Wermuth, aki a *Fővárosi Hirlap* berlini munkatársát is reggeli kilenc órára kérette magához, mert tiztől egészen a késő esti órákig hivatalos ügyekkel van elfoglalva.

Kérésünkre a kegyelmes ur a következőkben volt szives elmondani előttünk a főváros idei háborus költségvetésének a főbb vonásait:

— Természetesen csak nagyjából világithatom meg ön előtt az idei etat-t, mert hiszen, amint láthatja, az egész költségvetés egy hatalmas vaskos kötet, amelynek a hatszáz oldalát nem lehetne csak még hatszáz oldalon megmagyarázni. Látja, — és a kegyelmes ur rámutatott a könyvespolc költségvetési köteteire — igy mutatják ezek a minden esztendőben vastagodó, hizó kötetek Berlin fejlődését. A mi rendes költségvetésünk körülbelül négyszáz millióval dolgozik. A legutolsó háboru előtti esztendő budgetje háromszáznyolcvan millióra rugott. A háboru persze sokat változtatott a mi költségvetésünkön is. Takarékoskodni — ez volt az elv, amit követnünk kellett. Ilyenformán

a rendes kiadásokat illetőleg meg is takaritottunk vagy százharminc milliót.

de ezt a pénzt ki kellett adnunk másutt, a villamosmüvek megváltásánál. A legfőbb ideje volt annak, hogy a villamosmüveket városi kezelésbe vegyük át, ezt nem lehetett tovább halasztani és igy azt a 130 milliót, amit a költségvetésnél megtakaritottunk, erre a célra használtuk föl. A költségvetésünk most ilyenformán mindennel együtt 381 milliót tesz ki. Ebbe az összegbe természetesen nincsenek beleszámitva azok a rendkivüli háborus kiadások, melyek a háboru következtében háramlottak Berlinre. A költségvetés a mult esztendei budgettel szemben 218.000 márka emelkedést mutat, tehát azt lehet mondani, hogy teljesen ugyanazok között a keretek között mozog, mint a tavalyi költségvetésünk.

— Ami először is a rendes költségvetést illeti, itt éles különbséget tettünk azok között a kiadások között, amelyeknél lehetett takarékoskodni a város vagy a rábizott feladat jelentékeny kára nélkül és az olyan kiadások között, amelyek nem türték meg a kiadásredukciót. Igy például a kulturális kiadásoknál nem lehetett és nem is volt szabad takarékoskodni, itt a takarékoskodás elve nem érvényesült a költségvetésben, leszámitva természetesen néhány olyan tételt, amelyeknek a törlése magától értetődő volt. Ezek a tételek: a londoni és párisi német iskolák és egyesületek segélyezésére vonatkozó kiadások, amelyeknek a föntartásáról szó sem lehetett. Ezen a réven két millióval lett kevesebb a kulturális kiadásokra vonatkozó költségvetésünk, mely minden egyéb részében ugyanolyan összegekkel dolgozik, mint a háboru előtti budget. Ellenben

jelentékeny megtakarításokat eszközöltünk a városi épitkezések redukálásánál.

Berlin a háboru alatt nem épit semmit, csak a már folyamatban lévő épitkezéseket folytatja tovább. Két dolog van itt is, amit meg kellett csinálnunk a takarékossági elv rovására: *az egyik az észak-déli földalatti vasut épitkezése*, amely a Friedrichstrassen

vezet végig, a másik pedig a Nordwesthafennak, Berlin nagy kikötőjének az épitkezése. Hogy a Friedrichstrasse alatt elvezető Untergrundbahn épitkezését a háboru alatt a legnagyobb gyorsasággal folytatjuk, annak nem csak az az oka van, hogy a legfontosabb közlekedési problémák egyikét oldjuk meg ezáltal, hanem az is, hogy miután a háborus utcai forgalom jelentékenyen kisebb, mint amilyen békeidőben van ezen az utvonalon, a közlekedés legkisebb zavarása nélkül fejezhetjük be ezt az épitkezést. Rendes körülmények között roppant kellemetlen lett volna a közönségre az, hogy épen a Friedrichstrasse alatt elvezető földalattit esztendőkig épitik és ezáltal a forgalmat zavarják ezen a fontos utvonalon, — most meg kellett ragadni az alkalmat, hogy a közönségnek legkisebb molesztálásával csináljuk meg a legfontosabb közlekedési vonalak egyikét. Ugyancsak *nem lehetett halasztani a nagy Nordwesthafennak az épitkezését.* Az uj kikötőnek a megépitése azt jelentené, hogy Berlinnek meglesz a közvetlen összeköttetése Stettinen keresztül Dániával és Svédországgal. A legnagyobb közgazdasági érdekek egyike ez a kikötő és az ilyen nagyfontosságu dolognál semmiféle takarékoskodásnak helye nincs.

— Ezzel szemben jelentékenyen korlátoztunk minden olyan kiadást, amelynek csak valamennyire is luxuskiadás jellege van. Igy például a parkok karbantartására a háboru előtt több, mint három millió márkát forditottunk évenként, most ennek az összegnek csak a kétharmadrészét vettük be a költségvetésbe. Ugyanúgy igyekeztünk takarékoskodni a világitással is, egyszóval mindenütt, ahol csak nagy érdekek megsértése nélkül takarékoskodni lehetett.

— Ami általában a rendes költségvetést illeti, a bevételek jelentékeny részét nem adókból, hanem a városi müvek jövedelméből fedezzük. *A gázmüvek, vizmüvek, villamosmüvek, villamos és földalatti vasutak jövedelméből a költségvetésnek közel háromnegyed részére van fedezet, ugy hogy adókból csak 108 millió márka bevételre van szükségünk.* Természetes, hogy ezeknek a városi üzemeknek a föntartása is nagyon sokba kerül, de még mindig jobban jár vele város is, közönség is, mintha ezek az üzemek magánkezelésben lennének. Az idei költségvetésben ezek mellett a kiadások mellett a következő fontosabb tételek szerepelnek:

Közoktatásügyre kiadtunk	37.8	milliót.
Szegényügyre	23	„
Kórházakra	19.5	„
Rendőrség, közbiztonsági kiadásokra	13	„
Tüzoltóságra	8	„

Ezek a rendes kiadások jelentősebb tételei, amelyeknél amennyire csak lehetett, igyekeztünk takarékoskodni. De ezek mellett Berlinnek rengeteg kiadásai voltak, a melyek ugyszólván és kizárólag a háboruval voltak összefüggésben és amelyeket már csak azért sem lehetett beállitani a rendes költségvetési keretekbe, mert hiszen ennek a háborunak a sulyos terheit nem lehet egyetlen generációnak a nyakába varrni.

A háboru kitörésétől kezdve a mult év decemberéig ezek a rendkivüli háborus kiadások 352 millió márkára rugtak

Milyen tételek vannak ezek között a rendkivüli kiadások között? Leginkább természetesen az élelmiszerrel való ellátás költségei, amelyek igen nagy összegeket emésztettek föl, azonkivül azok az összegek, amiket a hadbavonultak családjainak adunk. Ezenkivül *Berlinnek minden nap negyvenezer embernek kell ételt adni, ingyen, negyvenezer éhes szájat kell betömnünk.* Most is folytonosan vásárolunk élelmiszereket, annyit, amennyit csak kapunk, azonkivül magunk is termesztünk és termelünk annyit, amennyit csak lehet. Itt vannak továbbá Berlin hivatalnokai és alkalmazottai. Ezeknek is kellett drágasági pótlékot adni, mert bizony az élet nagyon drága. Mi különbséget teszünk hivatalnokok és alkalmazottak között. Alkalmazottnak azokat tekintjük, akik az üzletszerüleg vezetett városi müveknél dolgoznak; ezek valamivel kevesebb drágasági pótlékot kapnak, mint a hivatalnokok. De a legkisebb drágasági pótlék, amelyet 18 éven aluli alkalmazottak és munkások kapnak, havonként tiz márka. Már most tessék elképzelni, mennyit tesz ki a drágasági pótlékok egész összege. Nem tudom most hamarjában megmondani, de annyit mondhatok, hogy sok millió márkánkba kerül a drágaság.

— Mindezeket a kiadásokat külön kezeljük és egyelőre függő adósságból fedezzük. A háboru után, ahogyan az államnak egyik legnagyobb gondja lesz, hogy miképen fedezze a hadikölcsönök kamatait, ugy nekünk is azon kell majd törnünk a fejünket, hogy miből törlesszük ezeket a függő adósságokat? De nem szabad elfelejteni, hogy Berlin gazdag város és ahogyan eddig megbirkózott a háboru nehézségeivel, ugy meg fogja tudni oldani a négyszáz milliós függő adósság pénzügyi megoldásának kérdését is.

. . . Csöngettek, a szolga jelentette, hogy a kegyelmes urat várják a bizottsági tárgyalásnál és az audiencia véget ért. A kegyelmes ur néhány kedves szóval vett bucsut tőlünk és annak a reményének adott kifejezést, hogy Budapestnek is sikerül megbirkóznia a háboru sulyos terheivel.

Déri Imre.

A Közuti megváltása.

Bódy alpolgármester nyilatkozata.

A Közuti vasut megváltásának ügyében az ismert levélváltás óta nem történt lényeges lépés. Egyedüli fontosságu a polgármester nyilatkozata, amely aláhuzottan hangsulyozza, hogy ennél a tranzakciónál semmi sem fog történni a nyilvánosság tudta és ellenőrzése nélkül. A legközelebbi jövőben megindulnak a számitások, pár hét alatt megtudjuk tehát, vajjon egyáltalában tárgyalás alá kerül-e a megváltás. Abban az esetben, ha a közgyülés a tranzakciót elfogadja, a Közuti üzemét valamelyes módon egyesitik a Városival. És természetes dolog, hiszen a főváros kalkulációjának többek között az a bázisa, hogy ha egy kézbe kerül a két üzem, ugy a kettős adminisztráció rengeteg költségét felényire lehet redukálni. Az egyesitett, hatalmas üzem élére minden valószinüség szerint *Bódy* Tivadar alpolgármester kerül, akinek a szava már csak ezért is szigoruan esik majd a latba az eljövendő tárgyalásoknál. Az ügy mai állásáról Bódy alpolgármester igy nyilatkozott a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt:

— Nem lehet vitatkozni a tranzakció fölött mindaddig, amig pontos számadatokat nem ismerünk. A kalkuláció nem olyan nehéz dolog, amilyennek gondolják. Minékünk, mint a Városi villamos vezetőinek, hajszálnyi pontosságu adataink vannak arról, mennyibe kerül az üzem, mennyi az üzemköltsége egy-egy kilométernyi villamos vonalnak. Egészen biztosan és pontosan ki tudjuk tehát számitani, mennyit jövedelmezhet a mi kezelésünkben a Közuti vasut. Mi tehát csakis azt vizsgáljuk meg, hogy szigoru, lelkiismeretes kalkulálás mellett tudunk-e a Közuti üzeméből mintegy 11 százalékos gyümölcsöztetést, jövedelmet elérni. Ennél a számitásnál az alap a mi tapasztalatunk, vagyis mi nem fogadjuk el készpénz gyanánt a Közuti eddig eredményeit, mert nem lehet ebből világosan látni, mennyi haszon esik voltaképen csak a villamos üzemre és mennyi a vállalat egyéb vagyonára. Ismétlem, nagyon egyszerü a számitásunk és nagyon hamar leszünk tisztában a mi álláspontunkkal.

Ez a nyilatkozat megerősitése annak, amiből kiindultunk. Tisztára kalkuláció, számitás dolga, hogy a főváros mit tegyen. Ha kifizetődik a dolog, akkor még a világháboru sem lehet akadálya a terv keresztülvitelének.

Óvóintézkedések

a venereás betegségek elfojtására

Az országos mozgalom, amely a venereás betegségek elfojtására irányul, Budapest székesfőváros tanácsát is foglalkoztatja. Természetes, hogy a nagyvárosi élet forgatagában és züllött viszonyai között hatalmasodtak el leginkább ezek a bajok, sőt az is megállapitott tény, hogy az első és radikális segitségnek is éppen itt kell megnyilvánulnia.

Tudatában van ennek a székesfőváros tanácsa is, amely ilyen körülmények között elsőrendü kötelességének ismeri, hogy az amugy is elégtelen kórházviszonyok között, egy hatalmas kórházat épitsen a venereás betegek számára, akiket bizony manapság egyik kórházból a másikba utasitanak, a végén pedig hely hiján szabadon járnak és szabadon terjesztik tovább a betegségeket.

A fővárosnak tehát most az a terve, hogy olyan kórházat épitsen, amelyben

legalább 600, de ha lehet, 1000 venereás beteget ápoltasson.

A venereás betegek kórháza azonban annyira országos érdek, hogy a tanács ugy véli, hogy a költségek fedezése teljesen az államkincstárt illeti. A főváros kórházainak föntartásában az állam ugy is csekély részt vesz és igy a városházán most minden követ megmozgatnak, hogy legalább ezt az egy kórházat teljesen az állam pénzén épitsék föl és tartsák fönn. A főváros, amely közegészségügyi célokra amugy is erején fölül áldoz, jogal reméli ennek a kivánságának méltányos elintézését.

Ezzel kapcsolatban azonban egy hasonlóan fontos és eredményesnek igérkező ideát akar a közegészségügyi ügyosztály sürgősen megvalósitani. Módot akar adni a fennjáró betegeknek, hogy amellett, hogy napi munkájukat végzik, gyógyithassák is magukat. A venereás betegségekben szenvedő munkások legnagyobbrészt azért hanyagolják el betegségüket, mert nincsen idejük gyógykezeltetni magukat. Kora reggel és késő este egyetlen orvos sem áll rendelkezésükre. A közegészségügyi ügyosztály ezen az állapoton ugy óhajt segiteni, hogy már legközelebb a város különböző öt-hat helyén ambulanciát állittat föl a venereás betegek számára. Ezeken a helyeken azután késő este és kora reggel is lesz orvosi rendelés, ugy hogy a munkába járók is gyógyulást kereshetnek anélkül, hogy keresetükről kénytelenek lennének lemondani.

Események

Uj bizottsági tag.

Retter Gyula müépitész, fővárosi bizottsági tag, aki a közgyülésen a IX. kerületet képviselte, mult héten meghalt. Helyébe a legtöbb szavazatot nyert póttagok sorából *Damjanovich* László kerül.

A palackozóüzem vezetője.

A mult szerdai közgyülés tudvalevőleg nagy többséggel elfogadta a városgazdasági ügyosztálynak azt az előterjesztését, amely a főváros ásványvizeinek forgalomba hozásáról, illetve a községi palackozó-üzem alakitásáról szól. A közgyülés határozatát felterjesztik a belügyminiszterhez, akinek jóváhagyása után az üzem megkezdi müködését. A főváros eme legujabb vállalatának vezetője *Igali* Kálmán dr. tanácsjegyző lesz, aki eddig a városgazdasági ügyosztálynak volt értékes tagja.

A Kolegerszky-kioszk bérlője.

Mult heti számunkban megirtuk, hogy a Stefánia-uti kioszkot a városgazdasági ügyosztály bérbeadta. Közlésünkbe azonban hiba csuszott be, mert az utolsó pillanatban *Weingruber* Ig-

nác helyett *Goldmann* Simon került előtérbe és ő tartja a bérletet egy esztendőre, napi 40 korona bérért. Goldmann Simon csak strómann, a tulajdonképpeni bérlő a fivére, *Goldmann* József *bizottsági tag.*

Beketow-cirkusz.

A Beketow-cirkusz szombaton kezdte meg 13-ik nyári szezonját. Háborus tapasztalatokat nem hozott a megnyitó sem nekünk, sem Beketownak, mert a cirkusz az utolsó helyig megtelt, a műsor pedig változatos, mulattató és gazdag. Tetszettek *Milos* háborus képei, *Marinó*, az óriási erejü bajor és az arany Mefisztó, de legnagyobb sikere *Beketow* igazgatónak volt, a kit közönsége a viszontlátás alkalmával lelkesen ünnepelt.

Helyreigazítás.

„Ujabb eszme a sertésárak fölhajtása érdekében" cim alatt cikket irtunk mult heti számunkban és többek között azt mondtuk, hogy az Általános Fogyasztási Szövetkezet is beállott a nagyvágók sorába és egy rekvirált vágóhidon dolgozza föl ugy a hadsereg, mint a saját részére levágott sertéseket, ami a nagyvágók körében meglehetős izgalmat keltett. Alkalmunk volt közben meggyőződni arról, hogy a szövetkezet a rekvirált vágóhidon kizárólag a hadsereg részére vág sertést és igy természetes, hogy szóbanforgó cikkünk vonatkozó megjegyzései tárgytalanok.

Mult héten

hirtelen hüvösre vált az idő, de a *Henry-néparéna* (volt Barokaldi) ennek dacára naponkint zsufolásig megtelt. Ez a legjobb bizonyitéka, hogy a *Henry-néparéna* ma már a legkedveltebb szórakozóhelye a ligeti közönségnek. A kitünő programm meg is érdemli az érdeklődést.

A TŐKE

A negyedik nemzeti kölcsön.

A világháboru sok olyan **elméletet** boritott fel, amelyeket hirneves közgazdászok axiomaként állitottak elénk. Különösen a pénzforgalom és a pénztechnika terén szült olyan eredményeket, melyek az eddig hirdetett tanokkal teljes ellentétben állanak. A finánctudósokat valósággal bámulatba ejti az a páratlan pénzbőség és felfelé törő hatalmas konjunktura, mely a központi hatalmak államaiban most minden téren megnyilvánul. Az angol blokád, mely kiéheztetésünket és gazdasági tönkretételünket vette célba, azt eredményezte, hogy mindent idehaza termelünk és állitunk elő, minélfogva a hadviselésre kiadott milliárdok nem vándorolnak **a külföldre**, mint azt ellenfeleink látják, **hanem itthon** maradnak az országban és körforgásukat végezve, a gazdasági életet alámunkálják olyan arányban, melyekről béke idején álmodni sem mertünk.

Természetes, hogy a **pénzbőséget** most a háboruban is ugyanaz a tényező idézi elő, mint a békében. Ez pedig első sorban az ország lakosainak a határtalan bizalma fegyvereink sikerében és a végső győzelem kivivásában, amelyre az eddigi diadalok jogos és alapos reményt kelthetnek. Ellenségeinket minden fronton megvertük és az ország területi épségét nemcsak megóvtuk, hanem nagy ellenséges országrészeket is megszállva tartunk, melyek egy becsületes és tisztességes békének biztos zálogát képezik. Ez a kedvező harctéri helyzet és a nyugalom és biztosság abban, hogy amit kivivtunk, azt szilárdan meg is tartjuk, kisérik utjában a negyedik hadikölcsönt, melynek fényes sikerét már eleve garantálva látjuk.

A budapesti és vidéki intézetek csak ugy duzzadnak a pénzbőségtől. A bankok és takarékpénztárak betétállománya sohase volt oly nagy, mint mostanában. Igen jelentékeny tőkék várnak plaszirozásra, melyeket most legelőnyösebben hadikölcsönkötvényekben lehet elhelyezni. Ennél jövedelmezőbb, biztosabb befektetés a mai viszonyok között nem képzelhető. A hadikölcsönre jegyzett összegeket a magyar állam, jobban mondva az egész nemzet a vagyonával garantálja. Minden magyar embernek becsületbeli kötelessége, hogy tehetsége szerint hadikölcsönt vásároljon. Hős katonáink, akik a fronton életüket teszik kockára, megkövetelik, hogy azok, akik itthon maradtak, megtegyék kötelességüket a haza iránt és előteremtsék azokat a pénzbeli eszközöket, melyek a háboru győzelmes befejezéséhez szükségesek.

Az előző három hadikölcsön eredménye megfelelt a várakozásoknak. Mindazonáltal az aláirók nagy tömege között nem láttuk kellő számban a nagybirtokosokat és mezőgazdákat, akikre pedig a háboru igen kedvező konjunkturát hozott. Semminek sincs ma olyan értéke, mint a föld termékeinek és a mezőgazdasági üzemben előállitott produktumoknak. A gazdaosztálynak meg kell emberelnie magát és oly összeggel kell a hadikölcsön aláirásában részt vennie, mely megfelel annak a nagy jövedelemnek, amelyhez a háboruban hozzájutott.

Minden hadikölcsön egy ujabb győzelemmel egyenlő. Minden polgár teljesitse itthon a kötelességét olyan mértékben, mint ezt eddig a fronton harcoló katonáink tették. A pénzintézetekre pedig az a feladat hárul, hogy szervezzék és vezessék ezt a finánciális hadjáratot, mely csak egy ujabb diadalt hozhat számunkra.

*

A pénzügyminiszter e hó 15-én bocsátotta ki a negyedik hadikölcsönre vonatkozó aláirási fölhivást. Kétféle tipusu kötvény kerül most forgalomba: *6 százalékkal kamatozó állami járadékkötvény és 5.5 százalékkal kamatozó adómentes állami pénztárjegykötvény.* A jegyzés április 19-től május 23-ig tart. Az aláirási föltételek szerint a kormány a *6 százalékos járadékkölcsönt* 1921 november 1-től kezdve három hónapi fölmondás mellett egészben vagy részben visszafizetheti. Aki az aláiráskor kifizeti a jegyzett összeget, az a 100 koronás kötvényeket május 5-ig 97korona 20 fillérért, május 5-ikét követő időben 97 korona 50 fillért kapja. Aki kedvezményes fizetést vesz igénybe, ugyanazt a kötvényt 98 koronáért kapja. Az *5.5 százalékos kincstári jegyeket* 1926 junius 1-én fizeti vissza a kormány. A 100 koronás névértékü kötvényeket, ha a jegyző fél az összeget az aláiráskor teljesen kifizeti, május 5-ig 91 korona 90 fillérért, a május 5-ikét követő időben 92 korona 20 fillérért kapja. Kedvezményes fizetés esetén a kötvény ára 92 korona 65 fillér. A 100 koronát meghaladó összegekre a következő kedvezményes fizetés vehető igénybe: A jegyzett összeg 10 százaléka a jegyzéskor biztositékképp leteendő. A többi négy egyenlő részletben fizetendő és pedig 1916 junius 9-én, 1916 junius 17-én, 1916 junius 28-án és végül 1916 julius 8-án. A biztositéki összeget az utolsó részletbe tudják be.

Behozatali jegyek.

Az őrlési forgalom visszaállitása.

A kiegyezéssel kapcsolatos kérdések kezdenek hullámokat verni. A napokban három vezető gazdasági érdekképviselet is foglalkozott az őrlési forgalom, illetve a behozatali jegyek kérdésével, mely a kiegyezési tárgyalások alkalmával mindig fontos szerepet játszott. Az természetes, hogy az agráriusok most is ellenzik az őrlési forgalmat, melyet 1900-ban az ő agitációjukra szüntettek be. Ezzel szemben a gabonakereskedelem és a malomérdekeltségek képviselői az őrlési forgalom visszaállitása, jobban mondva a behozatali jegyek életbeléptetése mellett szállnak sikra. Azokból a körökből, ahol a kiegyezés kérdését felől informálva vannak, azt az értesitést nyertük, hogy a magyar kormány deferált a kereskedelmi körök felfogásának és az osztrák kormánynyal megállapodott arra nézve, hogy az őrlési forgalom a behozatali jegyek alakjában ismét visszaállittassék.

Ez mindenesetre nagy vivmány, mert a hajdan oly virágzó magyar lisztexport ujra feléledését jelenti. A vámkülföldre irányult lisztkivitelünk az őrlési forgalom végleges eltörlése után állandóan hanyatlott s a háboru előtti években ugyszólván egészen jelentéktelen mennyiséggé zsugorodott össze. Ez a fejlemény természetes volt, mert magától értetődik, hogy egy olyan vámterület, mely állandóan importra szorul, lisztexportot csak a kikészitési eljárás segélyével tarthat fenn. Erre pedig az alkalom nálunk bőven kinálkozik, amennyiben malmaink sokkal nagyobb őrlőképességre vannak berendezve, mint amennyire a vámbelföldi lisztszükséglet ellátása céljából szükség van.

A világpiacokra csak ugy juthatunk megint ki, a mi lisztünkkel, ha legalább exportlisztet készithetünk világpiaci áron beszerzett gabonából. Malomiparunk őrlési költségei az őrlőképesség kihasználása mellett semmivel sem magasabbak, sőt valószinüleg alacsonyabbak a külföldieknél. Malomtechnikánk rendkivül fejlett, malmaink települő helyei a legkedvezőbbek és a közlekedési vállalatokkal kitünő felszerelések kötik össze. Minden előfeltétele meg volna tehát, hogy lisztiparunk a világversenyben megállja a helyét, ugy amint megállotta a mulban is.

Az őrlési forgalom, vagy amint máskép nevezik, a gabonakikészitési eljárásnak behozatali jegyek formájában való életbeléptetése tehát közgazdaságunk jövő fejlődését, különösen pedig lisztexportunk emelését erősen előmozditaná A mezőgazdaság érdekei szempontjából az őrlési forgalom megengedése legfeljebb irreleváns, bár vannak szempontok, melyek amellett szólanak, hogy az agrárius érdekeket is kielégiti.

Lisztkivitelünk ujrafelélesztése céljából olyan megoldást kell találni, amely a gabona belföldi áralakulására semmi körülmények között se legyen kedvezőtlen hatással. Az 1900-ig fennállott őrlési forgalmi eljárás azzal, hogy előbb engedte behozni a buzát s a belőle őrlött lisztnek kivitelére hosszabb ideig tartó terminust állapitott meg, lehetőséget adott arra, hogy a behozott vámmentes gabona huzamosabb ideig szaporitsa a belföldi gabonakészletet, ami kétségtelenül nyomást gyakorolhatott a belföldi árakra. Ennek következtében kivánatos, hogy az uj rezsim alatt a fősuly arra helyeztessék, hogy a külföldi buzára eső vám elengedésének a feltétele az előzetes lisztkivitel legyen. A megoldásnál továbbá figyelemmel kell lenni arra is, hogy az állampénzügyeink részéről a legkisebb áldozatot se igényelje. Lehetetlennek tartunk olyan megoldást, amely a vámbevételeket terhelné. De ugy tudjuk, hogy a mi malmaink nem is reflektálnak ilyen nemzeti jutalomra. Eleget kerestek a háboru alatt és jó konjunkturának néznek elébe, ha az őrlési forgalom ismét visszaállittatik.

Magyar-Francia.

A *Magyar-Francia biztositó részvénytársaság* e hó 15-én tartotta meg évi rendes közgyülését ormódi *Ormódy* Vilmos főrendiházi tag elnöklete alatt. Az elemi ágazatokban az üzlet lefolyása kielégitő volt, mert jelentékeny dijtöbblet mellett a kárarány kedvezően alakult. Az élet-üzlet is, dacára a sulyos viszonyoknak, emelkedett, amenyiben az év végével 38.838.804.75 korona tőkéről 4,291.20 korona járadékról szóló biztositások voltak érvényben, ami 1914. évhez képest az üzleteredmény 1.830.217 korona 35 fillér tőkével való szaporodását jelenti .A közgyülés elhatározta, hogy a 609.871 korona 88 fillér tiszta nyereségből az alapszabályszerü levonások után az öt millió korona részvénytőkének megfelelő *5 százalék osztalék* fejében, vagyis *részvényenkint 10 korona*, tehát összesen 250.000 korona fizettessék ki. A fenmaradó 195.206 korona 48 fillérre nézve elhatároztatott, miszerint 50.000 korona a „Különalap" emelés re, 25.000 korona a tisztviselők és szolgák nyugdijalapja gyarapitására, 10,000 korona az ormódi Ormódy Vilmos-alap növelésére és az ezek után még mutatkozó 110.206 korona 48 fillér az igazgatóság szabad rendelkezésére bocsájtandó „Szervezési alap" céljaira fordittass k.

Nemzeti balesetbiztositó.

A *„Nemzeti" Balesetbiztositó Részvénytársaság* Budapesten f. hó 14-én tartotta meg huszonharmadik rendes évi közgyülését ormódi Ormódy Vilmos főrend elnöklete alatt. A dijbevtel a balesetbiztositási ágazatban 1,854.054 korona 11 fillér, a tüzviszontbiztositási ágazatban 214.024 korona 41 fillér és a népbiztositási ágazatban 1,108.642 korona 68 fillért tett ki. Hogy a 288.335 korona 08 fillér nyereségből osztalékul minden részvény 23. számu szelvénye után *15 korona, azaz 7 és fél százalék*, azaz összesen 150.000 korona fizettessék ki, a közgyülés által egyhangulag elfogadtatott és elhatároztatott, hogy az alapszabályszerü igazgatósági tantiémek levonása után fennmaradó 109.501 korona 58 fillérből 28.833 korona 50 fillér a tartalékalap, 11.998 koona 17 fillér az ingatlan értékcsökkenési tartalék gyarapitására fordittassék és 68.669 korona 91 fillér, a móratórium folytán esetleg még előálló kétes követelésekre tartalékoltassék.

Brassói cellulózegyár.

A *Brassói cellulosegyár R.-t.* igazgatósága folyó hó 29-ére rendkivüli közgyülést hiv egybe, melynek java-

solni fogja a brailai *Fabrica de Celuloza* részvényei tulnyomó többségének megszerzését. Egyben az igazgatóság javaslatot fog előterjeszteni határozathozatal végett arra nézve, hogy az eddigi 2,250.000 koronányi alaptőke 22.500 darab egyenkint 200 korona névértékü részvény kibocsátása által 6,750.000 koronára emeltessék. Az uj részvényekből a brailai részvények részleges ellenértéke fejében 11.250 darab több évi zárolással fog kiszolgáltatni, mig a fenmaradó 11.250 darab = 2,250.000 koronányi részvény, amelyeknek ellenértéke a társasági vállalatok pénzügyi erősbbitésére fog szolgálni, az eddigi részvényeseknek fog átvételre fölajánltatni. A *Magyar Általános Hitelbankkal* megegyezés létesült abban az irányban, hogy a részvényesek által át nem vett részvényeket átvállalja. Amennyiben, mint feltételezhető, a részvényesek csatlakoznak az igazgatóság inditványához, a társaság a brailai gyár vezetésénél is érvényesiteni fogja befolyását. A brailai gyár, amely müszakilag a legnagyobb mérvben lett tökélesbitve, immár ugy fehéritetlen, mint fehéritett celluset kitünő minőségben állit elő és kedvező földrajzi fekvésénél fogva a kiviteli üzlet folytatására különösen alkalmas.

Magyar Általános kőszénbánya.

A *Magyar általános kőszénbánya rt.* 1915. évi mérlege az értékcsökkenési tartalékalapnak 2,500.000 K-val és az ipari üzemek értékcsökkenési tartalékának 1,000.000 koronával való dotálása után 5,447.737 korona tiszta nyereséggel zárul, az előző évi 6,190.374 koronával szemben. Az igazgatóság az április 29-re egybehivott közgyülésnek azt fogja javasolni, hogy a tiszta nyereségből az általános tartalékalapra 825.000 korona, a tisztviselők nyugdijalapjára 75.000 korona, a bányapénztárakra 200.000 korona, a Munkásjóléti tartalékalapra 200.000 korona, a Szende Lajos-alapitványra 25.000 korona, jutalékra 353.183 korona, osztalék fizetésére, ugy mint tavaly, 3,040.000 korona, vagyis részvényenkint 38 korona = 19 százalék fordittassék, a háborus segélyalap ismét 300.000 koronával gyarapittassék, a fenmaradó 247.553 korona, figyelemmel a jelenlegi valutaviszonyokra, az „Elsőbbségi kölcsön szolgálatára rendelt tartalék"-hoz csatoltassék, végül a mult évről elővezetett 897,687 korona nyereségáthozat változatlanul az uj számlára vitessék át.

Dunagőzhajózási társulat.

Az *Első cs. és kir. szab. Dunagőzhajózási társaság* 1915. évi zárószámadása 5,508.289 (1914-ben 5,335,231) korona értéklevonása, továbbá a nyugdijalap-rendezési külön számlának 840.701 koronával (mint az előző évben) való javadalmazása, 700.000 koronának hajójavitási tartalékra való felhasználása és a hajóbiztositási alapnak 300.000 koronával való rendkivüli javadalmazása után 4,575,039.81 korona tiszta nyereséget mutat ki az 1914. évi 3,140.176 koronával szemben. Az igazgatótanács a május 31-re tervbe vett közgyülésnek javasolni fogja, hogy a tartalékalapnak 310,208 koronával (tavaly ezt az alapot nem dotálták) való alapszabályszerü javadalmazása, továbbá az osztrák államkincstárnak járó 894.724 (a mult évben 471.026) korona szerződésszerü visszafizetése után az 1050 korona névértékü részvényekre 56 korona (a mult évben 46 K) osztalékot fizessenek és a maradék 1,439.620 (1,357.155) K-t uj számlára vigyék át.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP"
lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Merkantil nyomda. Havas és Lehner.

MODERN SZINPAD KABARÉ Andrássy-ut 69. sz. :: Telefon 93—16

Minden este az uj áprilisi müsor:
Mária esete. Jelenet a rokkantak iskolájából. Irta: Harsányi Zsolt. A főszerepben Rózsahegyi Kálmán. **„Vannak** Gábor Andor és Nádor Mihály bluettje. **„Dráma"** Karinthy Frigyes bohózata. **A kassza** Jelenet, irta Harsányi Zsolt. A főszerepben Huszár Károly. — **Uj dalok.**

APOLLO
a ROYAL-SZÁLLÓ épületében
A legelőkelőbb fővárosi mozgóképszinház
Előadások: 5, 1/2 8 és 10 órakor, ünnepnapon: 4, 6, 8 és 10 órakor. — Jegyelővétel: délelőtt 11-től 1-ig és délután 3 órától.

Telefon 167-25 **TÉLIKERT** Telefon 167-25
Ezelőtt: JARDIN d'HIVER
Nagymező-u. 22-24.
Kezdete minden este fél 9 órakor
Hansi Niese
asszony mint vendég uj szerepben a Télikertben **Die gebildete Köchin** (A müvelt szakácsnő).
Ezenkivül nagyszerü varieté müsor
Ujvári, Hildegard, Szalontai, Walley, Kovács Lily, Concha.

ROYAL
Nagyszálloda Budapesten.
Elsőrangu konyha, mérsékelt árak. Ebéd teriték 4.50, vacsora teriték 5.50 korona. Színházak után friss vacsora. Zene.
VÁRADY GYULA, igazgató.

NEMZETI (Royal) ORFEUM
Minden este 8 órakor háborus, csütörtök d. u. olcsó, vasár és ünnepnap du. mérsékelt helyárakkal a páratlan áprilisi müsor
„Az artistabái"
Operett.
Hedda Vernon
azonkivül még 20 uj szinházi varieté-attrakció

ODEON MOZI
Rottenbiller-u. 37., Király-utca mellett.
Rejtelmes feleség
dráma 3 felvonásban
Feltámadunk
Vigjáték 3 felvonásban
Az előadások délután négy órakor kezdődnek. Kitünő nyolc tagu zenekar.
Hetenkint háromszor: Hétfőn, szerdán és pénteken müsorváltozás.

AZ ÜTEG
EGY ÖNKÉNTES NAPLÓJA
MÁSODIK FÉLÉV
Irta: FARKAS PÁL
ÁRA **24** FILLÉR
Megjelent a
Milliók Könyve
9. számában.

Javitásmentes tetőfedések és falburkolások
Eternit
PALÁBÓL

Csak akkor valódi, ha minden lapon az Eternit törvényileg védett szövedékjegy dombornyomásban látható.
ETERNIT-MŰVEK HATSCHEK LAJOS, BUDAPEST VI. ANDRÁSSY-UT 33. GYÁR: NYERGESUJFALU.
KÉRJEN MINTÁT ÉS ÁRJEGYZÉKET.

M. Á. G.
Repülőgép motorok
Teher-autók
Autobuszok.
MAGYAR ÁLTALÁNOS GÉPGYÁR R.-T.
BUDAPEST,
VÁCI-UT 141

Thiergärtner és Stöhr
részvénytársaság
Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.
Telefon: 129—45.
Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák. Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk
Budafoki-ut 9-11 sz. alatt
levő elegáns műtermeink megtekintését

Auguszta gyorssegély-alap hadibiztosító osztálya. Budapest, V. kerület, Vilmos császár-ut 72. szám.
Minden hadbavonult köthet **Hadibiztositást** személyesen vagy megbizott közvetitésével.
100 koronánkinti biztositási összeg után 4.50 korona összdij, ha népfölkelő és 7.— korona összdij, ha tartalékos vagy aktiv. **Pótdij nincs.**
A biztositás 40 ezer koronáig köthető meg és azonnal érvénybe lép, mihelyt a dij befizettetett és nyomban kiutaltatik, ha a haláleset bekövetkezett. Orvosi vizsgálat nincsen.
Eddig 200 ezer családnak van biztositva. Eddigi biztositott összeg 200 millió korona.
Felvilágositást nyujtanak az Auguszta gyorssegély-alap hadibiztositó osztályának vidéki szervei és a hadibiztositó osztály budapesti központja Vilmos császár-ut 72.
Telefon 118-44.

GÓLYA ÁRUHÁZ
BUDAPEST
VI., Nagymező-utca 12. sz.
(Az Andrássy-ut mellett.)
Ferdinánd bolgár k.-ut 16
(Kálvin-tér sarkán).
Nagybau és kicsinybeni eladás!
Maradékok félárban!

BEKETOW - CIRKUSZ
VÁROSLIGET. TELEFON : 107-46

Ma és minden este 8 órakor

fényes előadás

a nagyszerű megnyitó műsor

MARINO az óriási erejü bajor

RADIUM háborus élőképek

Csütörtökön 2 előadás, d u. 4 és este 8 órakor mindig a teljes megnyitó műsor. Délután félárak mindenkinek.

Balassa és Társa
BUDAPEST, Andrássy-ut 50
Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek
legolcsóbb gyári áron.

A világhirnek örvendő
„BÉBÉ“
márkáju alpesi süritett
teljes-tej
mindenütt kapható.
Nagybani árusitás:
Magyar Füszerkereskedők bevásárlási rt.
Budapest, V., Arany János-u. 31.

ANGOL-OSZTRÁK BANK.

Hirdetmény.

Az Angol-Osztrák Bank részvényeseinek
52. rendes közgyülése
1916. április 28-án esti 6½ órakor tartatik meg az intézet pénztárhelyiségében. (Wien, I., Strauchgasse 1,)

Tárgysorozat:

1. A főtanács évi jelentése.
2. A könyvvizsgálók jelentése 1915. évi zárószámadásról és e felett való határozathozatal.
3. Határozathozatal az 1915. évi nyereség felhasználásáról.
4. Inditvány az alapszabályok megváltoztatása iránt. (2. szakasz.)
5. Négy főtanácsos választása a müködési időtartam lejárata folytán.

Az alapszabályok 30. §-a értelmében minden 25 részvény egy szavazatra jogosit.
A t. részvényesek felhivatnak, hogy szavazati joguk gyakorlása céljából részvényeiket, a még le nem járt szelvényekkel együtt, 1913. április 21-ig bezárólag, vagy
Wienben a bank számfejtőségénél, vagy
Budapesten, Aussigban, Bodenbachban, Brünnben, Brüxben, Czernowitzban, Egerben (Csehország), **Falkenauban, Grazban, Innsbruckban, Karbitzban, Karlsbadban, Korneuburgban, Linzben, Lobositzban, Marburgban, Marienbadban, Pardubitzban, Pilsenben, Prágában, Prossnitzban, Saazban, St. Pöltenben, Teplitzben, Tetschenben, Trautenauban, Triestben, Welsben Znaimban** a bank fiókintézetei pénztáránál letéteményezzék.
Az alapszabályok 27. §-a értelmében képviseleti meghatalmazás csupán szavazásra jogositott részvényesnek adható
Wien, 1916. április hó 12-én.
A főtanács.

Ragályok ellen

most igen alaposan kell védekeznünk, mert kolera, vörheny, kanyaró, tiphus, himlő és egyéb ragályos betegségek a háboru után fokozottabb erővel lépnek fel. mint más időkben, miért is szükséges, hogy minden háztartásban egy megbizható fertőtlenitő szer kéznél legyen. A jelenkor legmegbizhatóbb fertőtlenitő szere a

LYSOFORM

szagtalan, nem mérgező, olcsó és eredeti üvegekben **1 koronáért** minden gyógyszertárban és drogériaban kapható, Hatása Löffler, Vertun, Pertik, Vas, stb. intézeteinek vizsgálatai szerint gyors és biztos, miért is az összes orvosok betegágyak fertőtlenitésére, antiseptikus kötözéseknél (sebekre és daganatokra) kéz- és arcmosásra és ragályok elháritására, stb. mindenkor ajánlják.

LYSOFORM-SZAPPAN

finom gyenge pipereszappan, 1 százalék lysoformot tartalmaz és antiseptikus hatásu. Alkalmazható a legkényesebb bőrre is ; szépiti, megpuhitja és illatossá teszi a bőrt Egy kisérlet és Ön a jövőben kizárólag ezen szappant fogja használni. **Ára 1 korona 60 fillér.**

FODORMENTA-LYSOFORM

erősen antiseptikus hatásu szájviz. Szájbüzt rögtön és nyomtalanul eltüntet és a fogakat konzerválja. Használandó továbbá orvosi utasitás szerint toroklobnál, gégebántalmaknál és nátha esetén gurgulázásra. Néhány csepp elegendő egy fél pohár vizre. **Eredeti üvegje 1 korona 60 fillér.**

Az összes lysoformkészitmények kaphatók minden gyógyszertárban és drogériában. Kivánatra bárkinek ingyen és bérmentve megküldjük az «Egészség és fertőtlenités» cimü érdekes könyvet.

Dr. Keleti és Murányi
vegyészeti gyára
UJPESTEN.

DUNAPALOTA
éttermében Koczé Antal zenekara hangversenyez. — 5 órai tea, Caads hangversenyez. — Söröző (alagsorban, polgári árak) és Bar bejárat a Dunakorzón.

Freissler Antal
csász. és kir. udvari felvonógyár.
Gyárt: Személy- és teher-felvonókat :: :: Speciálitás: Freissler ‚Express-Auto-lift' villamos gombnyomásu kormányzással. ::
Lift. Lift.
Bpest, Horn Ede-u. 4. (volt Dávid-u. 2.)

Dr Pápay-féle oltóintézet
Budapest, Teréz-körút 31. szám.
Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

KAIZMAREK és TÁRSA B. T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST V. UJPESTI RAKPART 5. TELEFON 152 07.
TELJESEN VIZHATLAN SZABADALOM.
MODERN PORTÁLOK
VASBOL
Ragacsnélküli Üvegtetők
FÉNYÜVEG PRISMÁK
MÉRNÖKI LÁTOGATÁS TERVEZÉS ÉS KÖLTSÉGVETÉSEK DÍJMENTESEN.

Bründl János
császári és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi müszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

HENRY-ARENA
(BAROKALDI VÁROSLIGET)

Naponkint, még esős időben is, d. u. 3 órától, vasár- és ünnepnapokon délután fél 3 órától óránként külön : népies előadások. :

Szenzáció! Szenzáció!
Willy Pantzer-csoport
A jelenkor legnagyobb attrakciója. — A világ legkisebb embereinek közreműködésével.

Legujabb! Legujabb
Repülőgép az arénában

Balletkar, tornászok, bohócok és augusztok.
Naponta este 1/48 órakor kezdete az utolsó nagy előadásnak Henry-müsorral. Kis árak!

= MARTA =
Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK
Gyár: Aradon.
Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és beton-építési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Huzás április 25.

4 millió korona
nyereményre játszik 44 huzáson
200 sorsjegy
és nyereményjegygyel, ha 50 havi 6 koronás befizetésre alanti sorsjegytársaságba belép. A társaságnak 50 tagja van és tulajdonát képezi

50 Konvertált jelzálog sorsjegy
50 Erzsébet sorsjegy
50 Magyar vöröskereszt nyereményjegy
50 Bazilika nyereményjegy

Ezen társaság 50 hóra alakul, melyidő alatt az összes tagok közösen játszanak 200 számmal 3360 nyereményre. Az 50 hónap leteltével a társaság feloszlik és a fölgyülemlet nyeremények a tagok közt egyenlően fölosztatnak. Minden tag tehát a fönti 200 sorsjegyszámra esett nyeremények ötvened részét kapja, azonkivül a következő 4 értékpapirt:

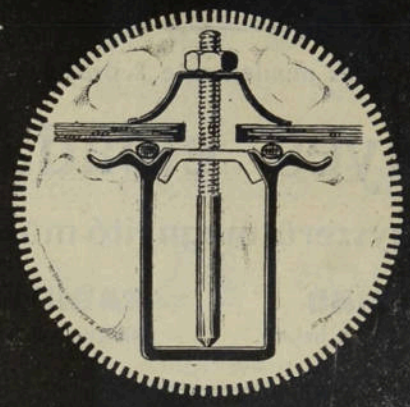
1 Konvertált jelzálog sorsjegyet
1 Erzsébet sorsjegyet
1 Magyar vöröskereszt nyereményjegyet
1 Bazilika nyereményjegyet

Ezen papirok azontul már osztatlantulajdonát képezik, melyekkel még 50 évig több mint
30 millió korona
értékü nyereményekre játszik velük 340 huzáson. Évente 11 huzás. — Ha tehát első befizetésül 6 koronát beküld, azonnal megkapja a 200 számmal ellátott résztvételi okmányt, melynek birtokában az április 25-iki huzáson már résztvesz. További huzások: julius 1, julius 25, szeptember 1 (2 huzás), október 25, december 27, január 1, február 25, március 1 (2 huzás). A huzások után sorsolási értesitőt és részletes nyeremény-tervet küldünk.

Huzás április hó 25-én.
Főnyeremények:
400.000, 250.000, 200.000 korona.
Központi Váltóüzlet Rt.
Budapest, V, Szabadság-tér 3. sz.

Huzás április 25.

RACSACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

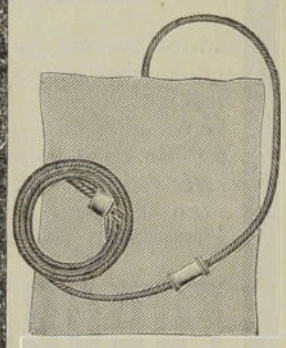
Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Ővszer fertőző betegségek ellen.

A KATONA-falak
tartósak, egészségesek és olcsók
Bárki kaphat épitési licenciát
SPECIÁLIS ÉPITKEZÉSEKRE .-.
BUDAPEST, VII., GIZELLA-UT 38. SZ.
TELEFON: 66—27. SZÁM.

SCHLESINGER ALAJOS

Gépgyár: transzmissziótengelyek, szij, kötél- és fogaskerék, csapágyak stb. számára miden létező rendszerekben. Rendes és keskeny nyomtávu vasuti sinek, kocsik, váltók, fordító korongok alkatrészei stb. Gőzgépek, kazánok, motorok, szivattyuk különféle szerszámok, szerszámgépek stb., stb. — A vasgép és műszaki szakmába vágó összes czikkek raktára.

Főüzlet: V., Váczi-ut 32.
Telefon: 71—60, 26—60, 108—55.
Fióküzlet: VII., Baross-tér 7.
: Telefon: József 21—66. :
Gépgyár: V., Váczi-ut 118. sz.
: Telefon: 49—40. :

Villamos testmelegítő
(Dr. HEILBRUN RENDSZER).
Hőmérséklet szabályozóval.
Kapható:
Magyar Siemens-Schuckert-müvek
BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

Protecteurök
melyekkel rossz állapotban levő autoköpenyek is használhatók,
kocsiszekrények
(carrosseria) legmodernebb kivitelben
Bárdi r. t. Lehel-u. 25

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. április hó 26-án. — 17. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A mienk

a Duna, a mienk volt, a mienk marad. Bár amodébb, a schwarcwaldi erdőben kezdi a pályáját s határunkon tul, a Fekete-tengernél végzi: életét hatalmas magyar folyók táplálják s az itt szerzett táplálléktól fejlődött nagy folyammá. A szive meg éppen itt van Budapesten. Az ő tiszteletére hasadt ketté a főváros épület-ékitményekkel, sétányokkal diszitve a jobb- és balpartját. Mintha ő volna a magyar drágakő s amit körülötte emberkéz alkotott: a Dunának azsur foglalata.

Tán, tudva, hogy tőlünk meg nem szökhetik, a megszokottságtól eltunyásodva nem érdeklődtünk iránta oly mértékben, aminőt ez a kincsünk megérdemelt. Elandalogtunk mellette. Verset is irtunk hozzá, néha napján idetévedt idegennel dicsérő vallomással is szórakoztattuk, de nem bántunk vele ugy, mint hitvesünkkel, amely megbecsülésünket sóvárogja, hanem mint alkalmi kedvesünkkel, aki külföldről jövet itt csak átutazóban tart pihenőt, hogy tőlünk messze szökhessék.

Regensburgból, a regensburgi polgármester hivatalából érkezett az irás, amely szakértő tudással állitja elénk a Dunát és elmondja, hogy mit jelent ez a folyam Magyarországnak s mit kiváltképpen Budapestnek. Az eljövendő béke munkahelyének utmutató oszlopait a Duna mentén sorakoztatják s ennek a munkának nyugatra és keletre szétosztó telepe nem lehet más város, mint Budapest. Fel kell készülnie már most erre az alkalomra. Kikötő épitéssel, hajó-park épitéssel s mindenfajta alkalmatosság létesitésével, amely a Rajnától—Galacig a mi javunkra állitja a Dunát a szövetséges nemzetek szolgálatába.

Lám, a regensburgi polgármester irása nyomán, — amelyről a *Fővárosi Hirlap*-ban jelent meg az első hiradás — minő ösztönös mozgás támadt Bécs városában. A bécsi polgármester már ankéthez kongat és Bécs városának követeli azt a Dunát, amely az osztrák fővárosnak csak a messze kültelkén kapott helyet s az osztrák földön csak amolyan udvariassági vizitet tesz. Azt akarja Bécs, hogy neki hódoljon a Duna, az ő nagy gazdagságát gyarapitsa s az ő iparának váljék szállitójává. Nyugotnak, Keletnek Bécs váljék metropolisává. Nyugotnak, Keletnek a császárváros legyen a találkozó központja. A német-bajor polgármester okosabb. Nem a magánérdek furfangjával dolgozik, hanem mathematikával. Az ő számvetése nem Bécs és nem Budapest. Az ő egyszerü számvetésének az eredménye, hogy a Duna, Magyarországé és budapesti szélessége teszi alkalmatossá, hogy a vizi-ut központi forgalma Budapesten bonyolittassék le. Ő nem a várost köti a Dunához, hanem követi a Duna-mentet s javaslata kiköt az arra legalkalmasabb helyen. Bécs szivében is lát vizsávot: a Wien cimü pocsolya az. De Budapestre érve a tekintete, a maga fönséges hömpölygésében, tengerjáró hajóknak is alkalmas mélyitésben, egy nagy jövendő minden készségével fölszerelve látja maga előtt a Dunát, amelyhez csak avatott kéz kell, hogy azzá váljék, amivé rég válnia kellett volna s amivé válni is fog, ha a németbajor földről küldött javaslat itt erős, tudatos végrehajtó kezekre talál.

Fullánkok

A tisztviselők

husvéti piros tojása megzápult. Szégyenletesen szomoru, hogy milyen elbánásban volt kénytelen részesiteni a főváros a tisztviselőit. Az autonómiának a látszatát nem tudta megőrizni ebben a kérdésben sem a közgyülés, sem a tanács. Meg volt a legjobb igyekezet és jóakarat mindkét tényezőnél, de a tisztviselők a drágasági pótlékból mégis csak a drágaságot kapták. Valóban nem csodálnók, ha a kormány aggodalmait, az állami tisztviselőkkel való egyenlősitési törekvéseit, kevesebb egykedvüséggel, csekélyebb megnyugvással fogadnák a főváros tisztviselői. Mert a türelemnek legszélsőbb határait is el tudjuk képzelni, de a tisztviselők megélhetése, a mindennapi kenyér megszerzése, az elsőrendő életszükségletek kielégitése jóval tul van minden határon.

Háromszázezer

koronánál is több az a veszteség, amely az omnibuszüzem tavalyi mérlegének végeredménye. Rosszhiszemüség, vagy határtalan naivitás kellene hozzá, hogy a veszteségért akár a fővárosnak, akár az üzemnek a vezetőit vádolnánk. Nem kell bizonyitani, mit jelent a háboru ennek az üzemnek, mennyivel csökkent a forgalom és mennyivel emelkedett a kocsik karbantartása, s a lovak és a takarmány ára. Berlin ugyancsak e napokban publikálta omnibusz-vállalatának mérlegét s az eredmény ott is deficit, sőt nyolcszázezer koronás ür tátong ott a bevételek és a kiadások között. Egészen bizonyos, hogy az omnibuszüzem a háboru után kiheveri a deficitet. De jellemző a főváros szerencséjére, hogy pont abban a pillanatban váltotta meg a vállalatot, amikor a háboru kiütött. Habent sua fata — a városi üzemek. A Városi megváltását a balkán-háboruk gazdasági depressziója követte, az omnibusz-vállalat is, amely magánkézben az utolsó évben is százhatvanezer koronát jövedelmezett, beleesett a háborus konjunkturába és növeli a főváros költségvetési hiányát.

A svábhegyi

fogaskerekü nincsen megelégedve a közlekedési bizottság határozatával, amely ugy szólott, hogy a fogaskerekünek nincsen joga a tarifaemeléshez, a fogaskerekünek egyáltalában nincsen joga semmihez, még ahhoz sem, hogy létezzen. Mondjuk, a derék vállalat berzenkedik a határozat ellen és a jól informált fővárostól a rosszul informált vasuti és hajózási felügyelőséghez folyamodik, attól kérvén a magasabb tarifa kedvezményét. Hallatlanul sulyos negligálása ez a közönségnek, amelyet a vállalattal szemben elsősorban mégis a tanács és a közgyülés véd meg, nem pedig a vasuti és hajózási felügyelőség, amely egyébként minden tiszteletünkre érdemes intézmény. Ezt már aztán nem szabad tovább türni; sürgősen rá kell szabaditani a fogaskereküre az autobuszt, amely nemcsak közlekedési eszköznek jó, de büntetésnek is.

Átvonuló katonák beszállásolása.

A katonai ügyosztály müködése.

Budapest katonaváros. Sok katonája van béke idején is, de még több ma a háboruban. Az átvonuló katonaság rengeteg tömegü volt és még ma is igen nagy a számuk. A székesfőváros katonai ügyosztályának igazán megfeszitett munkával kellett dolgoznia, hogy eleget tehessen az óriási követelményeknek, amiket a nagy idők állitottak eléje. Magát a munkát azonban szivesen áldozta volna a főváros és a Csupor József dr. tanácsnok kiváló vezetése alatt álló ügyosztály ezer komoly próbán ment keresztül; de rendkivüli megerőltetésébe került a fővárosnak az átvonuló katonaság elszállásolása.

Ezen az állapoton segiteni kell, a beszállásolási törvény olyan terheket ró a községekre, hogy azok a mai viszonyok között teljességgel tarthatatlanok. Már béke idején is terhes volt ez, a háboru azonban egyenesen agyonnyomó erővel feküdt rá a községi háztartásokra. A székesfőváros katonai ügyosztálya meg is mozdult már ebben a kérdésben, de egyelőre ad akta került a dolog, mert magasabb szempontokat kell figyelembe venni. Most azután, miután ma tovább menni nem lehet, azon fáradozik az ügyosztály, hogy legalább a részleteken enyhitsen és minél kevesebbe kerüljön az átvonuló katonaság elszállásolása.

A Fővárosi Hirlap munkatársa fölkereste Csupor József dr. tanácsnokot, aki a következő érdekes fölvilágositásokat nyujtotta:

A polgári lakások megkimélése.

— Amikor az átvonuló katonaság elszállásolása iránt érdeklődik, elsősorban arra a szempontra kell rámutatnom, amely bennünket ezen a téren állandóan vezetett. Ez a szempont az volt, hogy a polgárságot ne zavarjuk meg kényelmében és ezt a célt sikerült is elérnünk tökéletesen, mert *Budapesten a háboru egész tartama alatt nem volt egyéni elszállásolás.* Nem éltünk törvényadta jogunkkal és *egyetlenegy magánlakásba sem szállásoltunk katonát,* holott például Berlinben még az Unter den Linden-en is voltak elszállásolások a háboru alatt. Föl nem sorolható ezer kellemetlenségtől és másik ezer veszedelemtől mentettük meg ezáltal a polgárságot.

Egy millió korona kiadás.

— A fővárosnak azonban töméntelen pénzébe került a dolog. *Több mint egy millió koronát költöttünk erre a célra,* amit bizony a költségvetés alaposan megérez. De természetes, hogy igy áll a dolog, hiszen a katonatisztek ellátásánál az állam csak 73 százalékkal, a legénység ellátásánál pedig 45 százalékkal járul hozzá a költségekhez. Első pillanatra is érezni kell, hogy ez igy aránytalan teher a város vállán. Különösen sulyosan nehezednek ránk a háborus átvonulási költségek. Nem csoda tehát, ha arra gondoltunk, miként lehetne ezt a kérdést megoldani, a város nagy kiadásait redukálni. Első és legtermészetesebb gondolatunk az volt, hogy valamiképen az államkincstárra háritsuk vissza azokat a terheket, amelyek teljes joggal arra is tartoznak.

A beszállásolási törvény reviziója.

— Tervezetem alapján foglalkozott a kérdéssel a tanács és azon az álláspónton volt, hogy épen a háboru nagy terhei teszik aktuálissá és jogossá, hogy a bennünket nem illető terhektől szabadulni igyekezzünk. Ugy terveztük, hogy *nemcsak a kormányhoz, de az országgyüléshez is azzal a kéréssel fordulunk, változtassák meg a beszállásolási törvénynek ránk nézve sérelmes intézkedéseit.*

— A terv azután a katonaügyi bizottság elé került, ahol olyan aggodalmak merültek föl, hogy bizonyos hazafias szempontok miatt egyelőre nem lenne-e jó jogos kívánságainkat félretenni. Tekintettel arra, hogy reményünk lehet a méltányosságra, amely szerint az abnormális háborus beszállásolási kiadásokból bizonyos részt visszatérítenek, elállottunk a mozgalomtól.

— A háboru után azonban semmi kétség nem lehet benne, hogy ujra kezdjük akciónkat, amely ugy látszik, *országossá dagad*. Máris tele vagyunk a vidéki városok kéréseivel, küldjük meg nekik tervezetünket, mert őket egyenesen a városi háztartás agyonnyomásával fenyegetik a beszállásolás háborus terhei. Ahány vidéki város értesült a mi akciónkról, mindnek itt van már az átirata. De kérdésekkel fordultak hozzánk *Laibach és más osztrák városok is*, pedig ott a városokra kedvezőbb a beszállásolási költségek megosztásának aránya és azonkivül ott a városoknak joguk van még 5 százalékos beszállásolási pótadót is kivetni, amiből a béke idején jelentékeny tőkét is gyüjthettek.

Beszállásolás iskolákban, szállodákban és bérelt szobákban.

— Ami most már még ma is rendelkezésünkre áll a beszállásolási költségek redukálásában, az a részletekre tartozik. A legénység elszállásolása jobbára iskolákban történt és csak néhány esetben történt (jobbára a mozgósitási idején, vagy olyankor, amikor egyes vidéki századok speciális kiképzésre érkeznek Budapestre), hogy egyes üresen álló üzlethelyiségeket és alagsorokat használtunk fel a beszállásolás céljaira.

— A katonatisztek beszállásolására 29 budapesti szálloda áll velünk szerződéses viszonyban. Ezek 2—2.50 koronát kapnak naponkint. Az elmult esztendőben azonban olyan nagy volt az idegenforgalom Budapesten, hogy a szállodák alig tudtak szobákat bocsátani rendelkezésünkre. A budapesti szállodásipar szintén azok közé az iparágak közé tartozik, amelyeknek semmi panaszuk nem lehet a háborura. Sok idegen fordul meg mostanában Budapesten és a telet pedig a sok vidéki ur, akik egyébkor a külföldet keresték föl, most teljes egészében itt töltötték. Ilyenformán a szállodákban nem is tudtuk volna elhelyezni a sok tisztet, akik most Budapesten átvonulóban vannak. Havonként átlag 1200 tiszti beszállásolásunk van, ami rászoritott bennünket, hogy *hónapos szobákat béreljünk*.

— Az ilyen hónapos szobákért havi 50 korona bért fizetünk. Elhatároztuk, hogy a bérelt hónapos szobák számát szaporitani fogjuk, mert ez még mindig olcsóbb, mint a szálloda. Nem hisszük, hogy ezzel a szállodásipart kárositanánk, ellenben a budapesti közönségnek mégis némi jövedelmet is juttatunk nemcsak a szoba bérlete révén, de azon az alapon is, hogy a katonatisztek közül bizonyára igen sokan fognak szállásadóiknál reggelit, sőt esetleg más kosztot is fogyasztani.

Katonák a diákotthonban.

— A hónapos szobák mellett azonban van más megoldásunk is. A főváros diákszállást, diák-otthont épit a Müegyetem közelében. Olyan lesz ez, amely igen jól megfelel fekvésénél fogva is a mi céljainknak. Ennélfogva fölajánlottuk, hogy *hajlandók vagyunk az uj diákszállóban egy egész emeletet, mintegy 80 szobával az átvonuló katonatisztek számára állandóan bérelni és azt becsületesen megfizetni*. Ezzel nemcsak olcsóbb lakásokat biztositunk a katonatiszteknek, egyben azonban mintegy állandó, biztos bázist adunk a diákszálló existenciájának is.

Hollandia a világháboruban

Közélelmezési állapotok. — Kiviteli tilalmak életbeléptetése. — Utban az árak maximálása. — Munkanélküliség. — A közüzemek áremelése. — Vigalmi adó. — Hadikenyér.

Szatmári Király Domokos főkonzul nyilatkozata.

Amsterdam, április végén.

(Saját tudósitónktól.) Valamennyi semleges országok közül Hollandia van a legexponáltabb helyzetben. A békének ez a kis területe találkozóhelye ma az ellenséges államok alattvalóinak és a husz hónapos háboru nagy változásokat teremtett Németalföldön. Hiszen a három nagy holland város, Amsterdam, Hága és Rotterdam élénk nexusban van nemcsak az ántánt államokkal, hanem a központi hatalmakkal is. A Fővárosi Hirlap munkatársa a minap Hollandiában járt, hogy tájékoztassa magát, miképen mérlegelik a hollandok a háborus helyzetet. Amsterdamban fölkereste Szatmári Király Domokost, a monarkia főkonzulját, aki a holland főváros jelenlegi visznyairól a következő érdekes fotografiát adta:

— Hollandia a háboru kitörésekor azonnal mozgósitotta hadseregét, de arra nem volt elkészülve, hogy az európai nagyhatalmak összecsapása változásokat fog hozni a holland városok adminisztrációjában. Ki gondolta eleinte, hogy a háboru három hónapnál hosszabb ideig fog tartani? 1914. őszén már mutatkozni kezdett a háboru hatása. Az élelmiszerek ára csaknem kivétel nélkül emelkedett s az amugy is drága piac napról-napra még jobban drágult. A drágaság okát két körülményre vezették vissza:

1. a Németországba irányuló kivitel folytán a piaci áruk jobb vevőközönséget találtak a külföldön, mint idehaza, a termelők tehát idegen piacon igyekezték terményeiket értékesiteni;

2. közel félmillió belga menekült Hollandiába, ezeknek élelmezéséről és ellátásáról az országnak kellett gondoskodni. Egymásután jöttek a hirek, hogy a harcban álló országok városainak vezetősége *rekvirál, maximál* s mindent elkövet, hogy a kapzsi termelőt visszatartsa a fogyasztók kiuzsorázásától. Hollandiában ilyen intézkedésekre nem volt szükség. De amikor az élelmicikkek árai 15—20 százalékkal emelkedtek, a városok feliratban sürgették a kormányt, hogy egyes élelmi cikkekre nézve *kiviteli tilalmat* rendeljen el. Egymásután szoritotta meg a kormány a hus, a liszt, a zsir, a vaj, a tej, a kávé, a szappan, a citrom stb. kivitelét. Ez a tilalom nem Anglia parancsára történt, a holland kormány csak a belfogyasztókat akarta védeni rendelkezéseivel.

— A további drágaságnak elejét veendő, a holland városok vezetősége *most foglalkozik a maximális árak életbeléptetésével*. Ezt valószinüleg német mintára fogják megcsinálni. Tanulmányozzák a városok vezetői azt is, miképpen lehetne emelni a városok bevételeit, mert a háboru óriási károkat okozott Hollandiában. Rendkivül nagy azoknak az ipari munkásoknak száma, akik a nyersanyag hiánya folytán elvesztették kenyerüket és városi támogatásra szorultak. Hogy ne említsek egyebet, Amsterdamban, a háboru kitörésekor *tizezer gyémántcsiszoló munkást bocsájtottak el alkalmazásukból*. Mit csináljanak ezek a szegény emberek? És mit csináljanak a kenyér nélkül maradt hajómunkások, akik ezrével kószálnak a tengerparton. Mennek a városhoz, amelynek terhei napról-napra emelkednek. Igen sok munkát ad a holland városoknak a bonyolult és komplikált hadsegélyezés kérdése. *Körülbelül hétszázezer ember ügyét kell a közigazgatási hatóságoknak elintézni*. E mellett állandóan gondoskodniok kell a polgármestereknek, hogy a sulyos viszonyok között is ellássák a szükséges anyaggal a városok közüzemeit. Hogy milyen nehéz például szenet szerezni, azt csak az tudja, aki itt él. Ugy hallom, hogy a községi jövedelmek fokozására különböző propoziciókat terjesztettek elő.

— Igy például a világhirü *amsterdami villamos* — amelynek nagyszerüen berendezett luxuskocsijait minden idegen megbámulja — valószinüleg *meg fog drágulni*. A város kezelésében vannak ezek a gyönyörü, tiszta, világos villamos kocsik, amelyek 5 cent egységes viteldijért gyorsan és kitünően bonyolitották le a forgalmat. Valószinüleg drágább lesz a villany- és gázvilágitás, a fogyasztási adó, a vám, a propeller stb. is. Emelni fogják az adókat és az iskolai oktatás diját. Hollandiában rendkivül sok villanyos és elektromos villamos vonal van. Ezek viteldija is megdrágul. Az ugynevezett *vigalmi adó* eddig se volt itt ismeretlen fogalom Németalföldön. Hollandia nincs ugyan háboruban, de április 24-től kezdve itt is *csak kevert lisztből* szabad a kenyeret sütni. Még csak annyit, hogy most kezdtük meg a jegyzést a második hadikölcsönre. *(V. M.)*

Oppenheimer, a Hofjud.

A főváros tudós főlevéltárosa, *Gárdonyi* Albert dr. rendkivül érdekes felolvasást tartott a napokban az Akadémia nagytermében, a régi Budáról. A régi budai közigazgatásnak arról a idejéről számolt be, amelyik a XVII. század utolsó esztendeiben, Buda fölszabadulása után indult meg nagy döcögéssel. A hallgatóság éppen olyan érdeklődéssel hallgatta a régi budai magisztrátus szervezetéről szóló részleteket, mint a budai kereskedelem és ipar megindulásának sok kedves mozzanatát, kétségkivül azonban a legjobban érdekli a mai nemzedéket az előadásnak az a része, amelyik a XVII. század hires hadseregszállitóiról, Szavoyai Eugen liferánsairól szólt.

Az előadó szerint a hadseregszállitók örökös harcban állottak egymással és hogy a budaiak igen keserves instanciákat küldöttek a hadseregszállitók ellen a kamarához és a kamarai kormányzósághoz. Budának a török hódoltság alól való felszabadulása után, tehát a XVII. század nyolcvanas éveinek a végén két zsidó kapott engedélyt arra, hogy Budán megtelepüljön és a mai Vizivárosban üzletet nyisson. Ez a két zsidó Hirschl Feith és Nattl Jakab volt és őket a régi iratok állandóan *Handelsjudok*-nak emlitik. Az ő cégük volt az első társas cég Budán. Vegyeskereskedésük volt.

Jóllehet csak ennek a két zsidónak engedték meg a megtelepedést és ezeket sem néztek jó szemmel a budaiak, röviddel később másik két zsidó is megtelepedett Budán, még pedig Oppenheimer Wolf és Bürgel Sámuel. Ezek a frankfurti Oppenheimernek, Szavoyai Eugén főliferánsának voltak a megbizottai, vagy amint ők magukat nevezték: a faktorai. Mindketten Budáról intézték a hadseregszállitások ügyét, innen küldöttek zabot, meg gabonát a hadsereg után, emelett azonban egyéb üzletekkel is foglalkoztak. És éppen ez volt az, ami a budaiaknak nem tetszett. Budának ugyanis abban az időben nem voltak olyan kiváltságai, amelyek mellett kifelé is kereskedhetett volna és igy a budaiak rá voltak utalva arra, hogy üzleteiket idehaza bonyolitsák le. Igy tehát kellemetlen konkurrensük volt a négy zsidó és ez a helyzet teszi érthetővé azokat az elkeseredett hangu beadványokat, amelyeket a zsidók kiirtása (Ausrottung der Juden) érdekében a felsőbb fórumokhoz intéztek.

Ugyanebben az időben történt azután, hogy Oppenheimer egyik faktora, Bürgel Sámuel egy Meyer Franciska nevü nőtől olyan aranytárgyakat vett, amelyekről megállapitották, hogy templomrablásból származnak. A tanács bünvádi eljárást inditott Bürgel ellen, nyomban felirt a kamarához, hogy távolitsa el a két zsidót, hiszen egy régi kamarai rendelet értelmében csak két zsidónak van jussa ahhoz, hogy Budán megtelepedjék. Ennek a beadványnak nem sok eredménye lett. A kamara visszairt, hogy a bünvádi eljárást majd ő folytatja le, holott ehhez csak a tanácsnak lett volna joga. A zsidókat fel is mentették, amiben kétségkivül nagy része volt a frankfurti Oppenheimernek, ki a beadványaiban állandóan „Kaiserlicher Hofjud"-nak irja magát.

A zsidók eltávolitásából sem lett semmi, jóllehet pedig a budaiakért nem kisebb ember exponálta magát, mint Kolonits Lipót bibornok, aki a budaiak vallási életét féltette a négy zsidótól. A zsidók, különösen az Oppenheimer emberei mellett a katonaság szállott sikra, a Budán székelő katonai parancsnokság azt mondotta, hogy a zsidók nélkül nem lehet a katonákat élelmezni és hogy a két hadseregszállitó tényleg *nélkülözhetetlen*. A polgárok viszont azt mondották, hogy a hadseregszállitók más üzleteket is csinálnak és hogy ezekben az üzletekben maga a főszállitó is részt vesz. Viszont Oppenheimer beadványt intézett ugyanekkor a kamarához, hogy a hadsereg élelmezése érdekében neki szüksége van arra, hogy Budán állandóan két faktora legyen, mert különben nem tud eleget tenni kötelezettségeinek.

A vitatkozás végén a kamara kijelentette, hogy érvényben tartja ugyan azt a határozatát, hogy Budán csak két zsidó telepedhetik meg állandóan, de megengedi, hogy a hadseregszállitás lebonyolitása céljából Budán tartózkodó zsidók le is telepedhessenek Budán. Közben a budaiakat az a kellemetlen meglepetés is érte, hogy Hirschl és Nattl, akik eredetileg közös üzlet nyitására kaptak engedélyt, széjjel váltak és hiába való volt a budaiak minden tiltakozása, külön-külön nyitottak üzletet, arra hivatkozva, hogy nekik meg van engedve a letelepedés, tehát senkinek nincs köze ahhoz, hogy társas cé-

Az élelmiszerüzem nyeresége.

A belügyminiszter a nyerészkedés ellen.

A főváros élelmiszerüzemének ma már ötvennél több ágazata van, száznál több üzlete és husz milliónál nagyobb forgótőkéje. Rengeteg forgalmánál csak a titkolódzás nagyobb, amelylyel fátyolt akarnak boritani az üzem számadásaira. Csak annyit tudunk, a lisztellátásnak nagy a haszna, de nagy a költsége, a sertéshizlaláson milliókat keresett a főváros, a rizsen nyerni fog, a babon és a krumplin veszíteni. De hogy végeredményben hogy alakul a mérleg, nyereséggel, vagy veszteséggel dolgozik-e az üzem, arról egyetlenegyszer sem hozott még részletes elszámolást a közgyülés.

Bizonyos, hogy az élelmiszerüzem a legtöbb üzletágban arra dolgozott, hogy mennél nagyobb nyeresége legyen. Ez pedig erkölcstelen dolog és többször fejtettük már ki, mennyire lehetetlen ez a helyzet. Álláspontunkat most a belügyminiszter is megerősiti abban a leiratában, amelyet egy vidéki városhoz intézett. Az illető város közgyülése nagyobb összegü jutalmat szavazott meg a közélelmezési üzem alkalmazottainak *az üzem nyereségének a terhére.* A belügyminiszter most a jutalom engedélyezésének tényét jóváhagyta, ellenben *kifogást emelt* az ellen, hogy ez a jutalom a közélelmezés nyereségéből nyerjen fedezetet. A miniszteri leirat szerint

a hatósági élelmezés egyik főfeladata, hogy az élelmiszerek a lakosság részére minél előnyösebb árak mellett bocsáttassanak rendelkezésre és az élelmezés egyes ágaiban mutatkozó hasznot az élelmezés valamely más ágában fellépő áremelkedés leszállitására kell forditani.

A miniszter végül felhivja a várost, hogy a jutalmak fedezésére *jelöljön ki más alapot.* Ez a döntés világos és félre nem érthető kimondása annak az elvnek, hogy Budapest közélelmezési üzeme sem folytathat üzleti politikát, nem gyüjthet tőkéket, nem dolgozhat nyereségre, hanem egyedüli célja és feladata a főváros élelmiszerellátása,, az élelmiszeruzsora leküzdése kell, hogy legyen.

---

get alkotnak-e, vagy pedig külön csinálják meg a maguk üzleteit.

Végre 1699. augusztusában az uralkodó, ugylátszik Kolonits intervenciójára, egy rezolueiót bocsájtott ki, ennek a homályosan megszövegezett rezolueiónak a lényege az, hogy a polgárság a már megtelepedett zsidókon kivül ujabb zsidókat nem tartozik Budán megtürni. Benn van azonban a királyi rendeletben az is, hogy a hadseregszállitókat háborgatni nem szabad. Alig kapták meg a budaiak ezt a rezolueiót, máris ujabb két zsidó érkezett Budára. Bacheracher Wolf és Mayer Sámuel. Ezek is hadseregszállitók voltak, Wertheimer főliferáns faktorai. A budaiak megdöbbenve látták, hogy mind a kettő megtelepedett Budán, sőt itt hamarosan üzletet is nyitottak és amikor a budaiak ez ellen tiltakoztak, a királyi dekrétumra hivatkozva, akkor azt a választ kapták, hogy a királyi rendelet 1699-ben jelent meg, a két zsidó pedig már 1697-ben engedélyt kapott arra, hogy Budán megtelepedjék. Hiába mondták a budaiak, hogy Bacheracher azért telepedett meg Budán, mert elvette Hirschl Feith leányát, a válasz erre az volt, hogy mind a kettő hadseregszállitó és szükséges, hogy Budán lakjanak. Felhozták még indokul a budaiak azt is, hogy mind a négy zsidó csak azért hivatkozik hadseregszállitó mivoltukra, hogy ezzel megmaradhassanak Budán, hiábavaló volt azonban a sok kérelem, amelyeknek eredeti konceptusát most Gárdonyi doktor összeszerezte, a kamara mégis a hadseregszállitóknak adott igazat és kimondotta — a nélkülözhetetlenségüket. *(P. J.)*

A főváros hadikölcsönjegyzése.

Előreláthatólag tiz millió korona.

A negyedik hadikölcsönre javában folynak a jegyzések az egész országban és bizonyos, hogy a kölcsön sikere meghaladja az eddigi hadikölcsönök ismert eredményeit. A nemzeti kötelesség teljesitéséből alaposan veszik ki részüket a törvényhatóságok, elsősorban a nagyvárosok. Nagyvárad pl. egy millió koronát jegyez a negyedik hadikölcsönre, s a Kereskedelmi Bank ajánlatot is tett erre vonatkozólag. A bank 85 százalék erejéig hajlandó lombardirozni a hadikölcsönkötvényeket.

Budapest az első két hadikölcsönből mintegy huszmillió koronát jegyzett. A harmadik hadikölcsön jegyzésében nem vehetett részt, mert a belügyminiszter nem engedte meg, hogy kölcsönpénzeket vegyen igénybe erre a célra. Most azonban javult a helyzet, mert közben a főváros két kölcsöntranzakciót bonyolitott le és e pillanatban meglehetős pénzkészletek fölött rendelkezik. Illetékes helyen éppen ezért az a szándék, hogy Budapest méltó módon vegye ki részét a negyedik hadikölcsön jegyzéséből. Előreláthatólag tiz millió koronát fog jegyezni a város, elsősorban természetesen az általa kezelt alapitványok pénzéből és az árvaszék tőkéiből. Amennyiben a belügyminiszternek nem lesznek a tervvel szemben aggodalmai, ugy a pénzügyi osztály vonatkozó előterjesztésével már legközelebb foglalkozik a pénzügyi bizottság, azután pedig a májusi közgyülés. Serkentőleg fog hatni a jegyzésre Bécs város tanácsának elhatározása, amely szerint a negyedik osztrák hadikölcsönre harminc milliót jegyez, összesen tehát a négy hadikölcsönre 132 milliót.

Csatangolás az éjszakában

Szezonzáró és szezonnyitó előkészületek.

Budapest éjszakai életében mozgalmak, változások tapasztalhatók. Sem az egyórai záróra, mégkevésbbé pedig a „müvésznők" megrendszabályozása nem volt ártalmára, aminek legbiztosabb jele, hogy az őszi szezonra máris nagyban kovácsolják a terveket, jókat és roszszakat egyaránt. Igazgatók buknak, primadonna-versenyek vannak folyamatban és az éjszakai arany-áramlás olyan csábitóvá lett, hogy irógép-kereskedők is orfeumokat finanszíroznak.

Az éjszakai élet hullámzásából ma persze még csak izelitőt kapunk, de máris látni lehet azokat a nagy arányokat, amelyek az orfeumok körül ki fognak alakulni. Tekintsünk csak be egyik-másik helyre, ahol a szezonvég máris a szezonkezdet uj terveit fitogtatja.

A *„Fővárosi Orfeum"*-nak uj gazdái lesznek. *Keleti, Rübner és társa* vonulnak be az ősszel. Ennyit elmondott az uj vállalkozók kommünikéje is, de azt már nem igen tudják, hogy pénzemberként társnak *Gereben* Béla irógépkereskedő áll be. Az Orfeumban a variétészámokon kivül szinházi müsor is lesz és arra pályáznak, hogy csupa szinész szerepeljen a programmon. Az artisták leszoritása lesz ez és igy bizony nem tudjuk, jó szolgálatot tesznek-e vele. Főrendezőnek Huszár Károlyt, a népszerü Pufit, szerződtették, akiről csak annyit tudunk, hogy Pufinak pufi és pedig elég jó pufi, de hogy milyen rendező, azt még legszükebb kollégái sem tudják. Ám olyan kövér a Huszár — mondják, — hogy a marsal-bot akár a bőre alatt is elfér.

Mészáros Gizit is elszerződtették a Vigszinháztól. Nagyszerü szinésznő. Okos, elmés, kitünő a humora, kedves a hangja, sőt szemreváló jelenség is, ami az éjszakában nem utolsó kellék. Ennyi értékért ő csekély 24,000 koronát kért. Nem is sok, meg is adták. Az alku kész volt, mikor jött a kellemetlen harmadik, aki 36,000 koronát igért. Igért és adott.

A Mészáros Giza 36,000 koronája pedig összefüggésben van a *Télikert* válságával. Ezt a válságot addig ismerjük, hogy *Mérei* Adolf igazgató távozott. Azóta *Liptai* Károly volt az igazgató-főrendező. De csak rövid ideig, már nincs is ott. Sőt utódja sincs, csak valaki, aki ideiglenesen beugrott. *Kondor* Ernő, az első magyar kabaré megcsinálója „müködik" most, de csak az őszig. Az őszszel helyet kell csinálni, nem kisebb embernek, mint — igy tudják a szinészvilágban — *Faludy* Miklósnak, aki máris tett annyi kárt a szemben fekvő müintézetnek, hogy ő volt az, aki Mészáros Gizát visszahódította.

És még két apróság az éjjeli világból. Az egyik, hogy a Margitszigeten nemcsak a Wertheimerék kabaréja nyilik meg, hanem szabadég alatt mozi is lesz. Erre Ungerleiderék kaptak engedélyt. A másik, hogy az egyik éjjeli müintézet igazgatója házasodik. Elveszi a tulajdon sláger-számát, az előkelő külföldi attrakciót. Tessék megnézni a szinlapot, az bővebb fölvilágositással szolgál.

Zsirspekulánsok garázdálkodása

Folkusházy szeliditett haragja.

Szerdán délben *Folkusházy* Lajos tanácsnok fekete kabátot öltött, maga mellé állitotta *Sztankovits* Szilárd főjegyzőt, *Ziegler* Nándor vásárcsarnoki igazgatót és *Preiszner* Ferenc vágóhidi igazgatót, aztán a sajtó ama tagjainak, akik történetesen jelen voltak, napoleoni öntudattal és napoleoni pózban előadást tartott arról, mi történt aznap délelőtt a ferencvárosi sertésvásáron.

Mi történt reggel kilenckor a vásáron? Az történt — igy beszélte el a tanácsnok ur — hogy végre rájöttek a sertéshushiány és zsirdrágaság okaira és okozóira. *Preiszner* igazgató huszonnyolc jegyzőkönyvben rögzitette meg azt a tényállást, hogy a *Hungária Bank* sertéstermékosztálya, a *Neumann Frigyes utódai* (cégtulajdonos: *Schamburg* Mór) és *Weisz* Lipót és társa zsirnagykereskedők összejátszottak *Háringás, Pitzek* és *Károlyi* nagyvágókkal, akiknek darabonkint nyolc koronát fizettek azért, hogy az ő nevükben vásároljanak sertéseket s az ő vágószemélyzetükkel dolgoztatták fel a sertéseket. Ez a hiteles tényállás, ezt mesélte el *Folkusházy* tanácsnok és hozzátette, hogy a három nagyvágónak május elsejére felmondták a helyiségeit és gondja lesz rá, hogy a tanács kitiltsa őket a vágóhidról.

A pesti publikum előbb hallatlanul megbotránkozott, hogy spekulánsoknak lett az áldozata, majd pedig megkönnyebbülve remélte, hogy Folkusházy tanácsnok nem áll meg a rendcsinálás félutján és most már lesz sertéshus és lesz sertészsir. Ezzel szemben mi történt? Először is az, hogy a nagyvágók bölcsen hallgattak, ellenben a zsirnagykereskedőket önkéntesen megvédte a *Sertéskereskedelmi Egyesület,* később pedig ők maguk is nyilatkoztak a lapokban és megállapitották, hogy tisztára altruizmus volt, amit tettek és hogy szigoruan vigyáztak, nehogy Pestről elkerüljön a hus és a zsir. Egyenesen komikus volt a zsirnagykereskedők védekezése, de kevésbbé mulatságos része volt a védekezésnek az a büszke megjegyzés, hogy *„a közvágóhid igazgatója által a vágóhidon indokolatlanul és elhamarkodottan foganatositott kitiltási intézkedéseket és helyiség-felmondásokat Folkusházy Lajos tanácsnok ur nyomban vissza is vonatta s kijelentette, hogy a vágatást továbbra is lehetővé fogja tenni a kereskedőknek."* Ez már aztán nemcsak érthetetlen, de megdöbbentő is. Mi történt a közélelmezési ügyosztály vezetőjével? Miért változott meg egyszerre a véleménye erről a dologról? Ami eleintén páratlan disznóság volt, miért lett az idők folyamán korrekt dolog? Mi lesz a kitiltással, amelyet kilátásba helyeztek? Mi lesz a bünösök üldözésével? Kinek van igaza: a zsirnagykereskedőknek, *Schamburg* urnak, akinek a zsir körül tapasztalt visszaéléseivel már a biróság is foglalkozott, vagy *Preiszner* igazgatónak? Volt-e jogalapja az igazgató szigoru intézkedésének, vagy nem? Oly kérdések ezek, amelyekre felelnie kell *Folkusházy* tanácsnok urnak. Mi csak azt látjuk, hogy visszaélések történtek s hogy a végén még arra jár rá a rud, aki a visszaéléseket felfedezte s a vétkeseket megbüntetni kivánta.

Vázsonyi levele

a főváros házbérkrajcár jövedelméről.

Egy nagyobb vidéki város programmjába vette, hogy életbelépteti a házbérfillért. Az illető város tisztviselői között mozgalom indult meg az uj adó ellen, mert a tisztviselők községi terheket nem viselnek, a házbérfillér azonban őket is sujtaná. Vázsonyi Vilmoshoz fordultak tehát, aki a következő levélben közölte véleményét a házbérfillérről:

„A házbérkrajcár Budapest háztartásában régóta szerepel. Ha jól tudom, csakhamar az egyesités után keletkezett. Ezen a cimen az 1916. évi költségvetésben 7,200.000 koronára tervezett bevétel van felvéve, még pedig az 1915 évre bevételezett 211,868.150 házbérjövedelem minden koronája után 3.4 fillér. E házbérkrajcárnak ugyanis két tétele van; az egyik tétel a közszükségletek fedezésére minden egyes korona után három fillér, a másik a házi szemét kihordásának költségére minden egy korona után 0.4 fillér. Minthogy a házbérkrajcár Budapesten már jóformán kezdettől fogva fennáll, dacára annak hogy alapjában véve lakásadó jellegével bir, most már nem érezhető. A házbérkrajcárt ugyanis a háztulajdonos tartozik beszedni és beszolgáltatni és igy a házbér magasságában kellene mutatkoznia, mint a házbéradónak. Az ingatlant terhelő adóknak és terheknek az a sajátszerüségük, hogy amennyiben hosszabb idő óta állanak fenn, már nem befolyásolják a lakáspiacot. Ha például a háztulajdon kedvező konjunktúrája mellett elengedtetnék ma a házbérkrajcár, annak összege nyomtalanul tünnék el az Oerus torkában. A háztulajdonost ugyanis, ha kedvező a konjunktura, ez egyáltalában nem birná rá arra, hogy a házbéreket megfelelően leszállitsa. Egészen más a helyzet ott, ahol a házbérkrajcárt mint uj adónemet akarják behozni. Ott ez a lépés, mihelyt a konjunktura megengedi, kétség nélkül a házbérek emelésére fog vezetni. A forgalmi életnek t. i. az a sajátszerüsége, hogy a terhek átháritása mindig mértani haladvány arányában történik. Az átháritó sohasem elégszik meg azzal, hogy pontosan azt az uj terhet háritsa át amely őt érte, hanem kéjségtelen tapasztalatok szerint az uj terheken még nyerészkedik. Igy történt pl. Budapesten, amidőn a községi adópótlékot 25 százalékról 33 százalékra emelték fel, hogy ezáltal rendezhessék tisztviselőink fizetését. A többletteher a háztulajdonosokra nézve még egy millió koronát sem ért el, dacára ennek a háztulajdonos ezen emelés, ezen tehertöbblet ürügye alatt, kedvező lévén a konjunktura egy a tehertöbblet tizszeres összegét jelentő házbéremeléssel felelt. Képzelhető azonban a házbérkrajcárnak olyan rendszere, amely a gyermeket a maga nevén nevezi meg és azt, mint lakásadót hozza be. Ez valamelyes, bár nagyon gyatra és fogyatékos szurrogátuma volna a községi jövedelmi adónak. Gyatra és fogyatékos azért, mert a nagy lakás nem jelent mindig nagy vagyoni erőt, mert néha mellékkörülmények kényzeritik a polgárt arra, hogy nagyobb lakást tartson, mint pl. nagy család stb. és kisebb lakásu ember gyakran vagyonosabb, mint a nagylakásu. E rendszernek, a közvetlen lakásadónak mégis megvan az az előnye, hogy a kislakások ilyenformán a lakásadó alól mentesithe ők és a legnagyobb lakások, amelyek már kétségtelen vagyoni erőre vallanak progresszive adóztathatók meg. Hogy ilyen módon lehet-e olyan bevételre szert tenni, amelylyel foglalkozni érdemes, ez számitások dolga. Az olyan adó ugyanis, amely vékony eredményü, teljesen haszontalan, mert nem éri meg a fáradságot, az izgalmat, a kezelést és az ilyenekre áll az a triviális kuplé refrain: man regt sich auf und hat nichts davon."

Husvét a menedékhelyeken.

Látogatás a pesti nyomor tanyáin.

Szombat este a front mögötti országrészekben ünnepre gyulladtak ki a lámpák és ünneplőbe öltöztek az emberek. És mikor mindenki ünnepelt, hangosan örült a husvéti napoknak, voltak széles, fehérre meszelt szobák, ahová a bánat barna árnya költözött. A hajléktalanok menhelyén szomoruság tanyázott, nem volt piros tojás, nem volt ünnepi kalács. Csöndben, bánatosan ültek az emberek ágyaik szélén, a plafont nézték, az ablakon keresztül bámulták az égen gyürüző felhőket és nagyon szomoruak voltak.

Végigjártuk husvét előestéjén a budapesti hajléktalanok menhelyeit.

Az Angyalföldi-uton levő menhelyen százegyven hajléktalan gubbasztott árván, összebujva. Néhány asszony imádkozott egy sarokban, egyikük félig hangosan olvasta az imát, a többi csöndesen, térdepelve mormolta utána. Beszéltünk Pintér György gondnokkal:

—Száznegyvenen alszanak ma nálunk, — mondotta, — majdnem mind ugyanazok, mint máskor. Az arcukat is ismerjük, hiszen többnyire régi lakóink akik ugy hozzánk szoktak, hogy el se tudnának menni innen. Békében háromszáz ember lakhatott itt, de a háboru kitörése óta nagyon megfogyott a mi partájaink száma. Husvéti ünnepet nem rendezünk, mert máskor sem szoktunk, most pedig a háboruban különösen nincs alkalmunk és pénzünk ilyesmire.

Az Alföldi-utcán Óváry Máté gondnok elmondotta, hogy kétszázkilenc-en ágy van a menházban, de husvétkor százötvenketten vették csak igénybe. Ünnepséget itt se rendeztek. Árván, elhagyatottan, csöndben imádkozva ünnepeltek a szegény hajléktalanok.

A Rottenbiller-utcán szokatlanul sokan aludtak husvét éjszakáján. Kilencvenhét ágy van ezen a menhelyen s kilencvenkettőnek akadt éjszakai lakója, ami a háboru óta nem történt még meg. Özvegy Janikovszky Jánosné gondnoknő kalácscsal kedveskedett a szegény hajléktalanoknak husvétkor.

Elmentünk a Szegényház-utcán levő menhelyre is, de itt a háboru idejére kisegitő hadikórházat rendeztek be. Most sebesült katonákat ápolnak a hajléktalanok ágyain . . .

*

A nyomor tanyái után elmentünk a szegényebb sorsu munkások palotájába, az aréna-uti Népszállóba is. Ebben a hatalmas, kivülről ridegnek látszó kőpalótában már kissé vidámabb volt a husvét. Szombaton este átöltözködtek a szálló lakói közül azok, akiknek ünneplőjük is van. A vacsorán, a minapi stájgerolás ellenére is, majdnem mind ott voltak a lakók. Később, vacsora után, vig zene csendült föl a társalgószobákban; néhányan harmonikáztak, hegedültek, a többiek pedig halkan dudolgatva, velük örültek az ünnepnek.

Kérdést intéztünk a szálló vezetőségéhez, hogy a minapi stájgerolásnak milyen a hatása? Csodálatosképen azonban a Népszálló vezetősége ridegen elzárkózott minden felvilágositás elől.

— Nemrégiben egy nyilatkozatunk miatt — mondották — kellemetlenségünk támadt, ezért nem adhatunk semmilyen információt.

Véleményünk szerint a Népszálló vezetőségének nincs joga begombolkozni a nyilvánosság elől. Az ilyen eljárás bizonyára ellenkezik a polgármester és a szociálpolitikai ügyosztály felfogásával. A Népszálló nem magánvállalkozás, hanem a fővárosé s igy az ott történő események közérdeklődésre tarthatnak számot.

Bejártuk a Népszálló szobáit. Rend, tisztaság mindenütt, az étkezőszobában friss fehér teritővel leborított asztalok. Megszólitottunk egy öreg munkást, aki ujságot olvasott, csöndesen, mialatt a többiek zenéltek, énekeltek.

— Mit szól a drágitáshoz, öreg?'

— Nem bai, — felelte, — mert még igy is sokkal olcsóbb, mint máshol.

A szállónak aligha fog ártani a stájgerolás. A szegény, kispénzü munkások kénytelenek itt lakni tovább is. Ha lesznek, akik érezni fogják a drágitás hatását, ugy a munkások érzik majd meg. A Népszálló nem.

Események

Tüdővészes anyák életmentése

A tüdővész elleni küzdelem során a főváros egészen uj területet talált az életmentésre. A társadalom, de maga az orvostudomány is, tanácstalan volt eddig számtalan esetben az olyan tüdővészes nőkkel szemben, akik családi esemény előtt állottak. Az egyik elpusztult éppen a szülés következtében, a másik viszont egyenesen a gyógyulás utjára jutott. Természetes tehát, hogy a baj különféle természete és a nők egyénisége összefüggésben van ezzel a kérdéssel. A legtöbb esetben nem tudták megállapitani a helyes utat és módot, hogy az ilyen tüdővészes anyákkal szemben milyen eljárást alkalmazzanak.

Most a főváros az uj tüdővészes kórházban külön osztályt létesit a tüdővészes szülőnők számára. Ez az osztály tudományos alapon foglalkozik majd a nagy problémával és egyben minden anyának egyéni természetét ismerve, állapitja meg az eljárást. Erős megfigyelés alapján fognak dönteni a kérdésben, vajjon szabad-e az egyik vagy másik tüdővészes nőnek gyermekét a világra hozni vagy sem? Olyan esetben, amikor a szülés az anya életét veszélyezteti, meg fogják azt akadályozni. Viszont olyan esetekben, amikor a gyermek világra hozatala az anyának nem lesz ártalmára, sőt esetleg megjavitja egészségét, rendkivüli figyelemmel és a tudomány által megadott módokkal segitik azt elő. A tüdővészes kórháznak ez az osztálya minden körülmények között nagyban elő fogja segiteni, hogy a jövő számára egészséges nemzedéket biztositsunk.

A vigalmi adó előmunkálatai. A tanács utasitotta az előljáróságokat, hogy április hó 15-éig állapitsák meg és jelentsék be azt, hogy területükön, *melyek azok a vállalatok, amelyek látványosságok bemutatásával, előadások, versenyek, stb. rendezésével, vagy más módon a közönség szórakoztatására, mulattatására szolgálnak*, továbbá, hogy a vállalatoknak a helyisége hol van, hogy e helyiségek közül a zárt helyiségek befogadó képessége mekkora, hogy amennyiben e vállalatok programmszerü előadásokat tartanak, ugy naponkint, vagy hetenkint hány ily előadást tartanak. A kerületi elüljárók legutóbbi értekezletén elhatározták, hogy előbb e helyiségek kimutatását kérik a főkapitányságtól s azután fognak a továbbiakra vonatkozólag intézkedni.

A „lex Harrer". E cim alatt dr. *Halom* Dezső, a Magyar általános ingatlanbank r. t. vezérigazgatója *„Az Ujság"* egyik minapi számában szakszerü és kimeritő tanulmányt irt *Harrer* tanácsnok tervezetéről, amely a gyári telkek eladásának feltételeit szabályozza. Ezt a tervezetet a „Fővárosi Hirlap" elsőnek ismertette és annak nagy jelentőségét azóta is többször hangsulyozta. Elégtételünkre szolgál, amikor azt látjuk, hogy az elismert szakember, Halom Dezső is méltányolja Harrer korszakos munkáját, mondván: „A javaslat szerencsés kézzel és taktikai ügyességgel ott kezdi meg ezt az akciót, ahol magánérdekekbe nem ütközik. Nevezetesen a fővárosnak, mint magángazdasági alanynak jogában van telkeivel épp ugy spekulálni, mint bárki másnak. Jogában van tehát a telkeit el nem adni, vagy pedig azokat oly módon értékesiteni, hogy az előálló nagy értékemelkedésből a városi közösség kivegye a maga részét." Apró szépséghibái — igy mondja Halom — vannak ugyan a javaslatnak, de az egész tervezetet sikerült alkotásnak minősiti. Kivánatos ezek után, hogy azt a törvényhatóság közgyülése is mielőbb letárgyalja és elfogadja

A közüzemek áremelése Bécsben. Bécs város költségvetésében 13 és fél millió korona hiány mutatkozik, melyeket a tanács adók és más bevételi források emelésével akar fedezni. Bécs város tanácsa a napokban terjesztette elő az idevonatkozó javaslattervezetet. E szerint a tanács *telekérték növekedési adó, vigalmi adó* (szinházak és mozik stb. belépőjegyei után 10 százalék), *totalizatóradó* és *plakátadó* behozatalát javasolja. Ezenkivül tervbe vette a községi villamos vasuti tarifák, a gáz- és villamdijak felemelését. A *villamos vasuti viteldijak* a 14 fillérres jegynél 2 fillérrel, a 20 filléres jegynél 4 fillérrel emeltetnének. Egy másik javaslat oda konkludál, hogy egységes 20 filléres menetdij léptettessék életbe. Ez a dijemelés egyedül 7—8 millió korona bevételi többletet jelentene. A *gáznál és villanynál* csak az órák bérleti diját emelnék, amiből 2 és fél millió korona bevételi többletet várnak. A *vigalmi adó* hasznát 1 millió koronában preliminálták.

Beketow-cirkusz. A cirkusz második hetén a nagyszerü müsor hatása és sikere még nagyobbodott. A siker kimagasló mutatványai: Milos háborus élőképei, Astoria iskolalovarnő, Beketow lóidomitásai, Gautier elefántidomitásai, Hoppkens háborus hirességei, Carré növérek, a világ legjobb lovarmüvésznői, Marius, az óriási erejü bajor és a komikusok: Adolf és Coco: Tom és Jack, Prelle hasbeszélő, Zander és Hernandez és a közönség kedvencei, Zoli és Franz valamennyi előtt pedig Jancsi, az énekes bohóc.

A Henry-aréna a Városliget legnépszerübb szórakozóhelye, ahol kicsiny, nagy egyaránt megtalálja a maga kellemes mulatságát. A rendkivül gazdag müsor legkiemelkedőbb száma a Willy Pantzer-csoport. Ez a kiváló müvész-ensemble az utóbbi 6 héten keresztül a „Fővárosi Orfeum" közönségét ejtette csodálkozásba utólérhetetlen müvészetével. Most a Henry-arénában szerepelnek és minden előadásban résztvesznek.

GYŐRI-NAGY
hirdető és reklámiroda
helyiségeit Erzsébet-körut 19. sz.
alá helyezte át.

A Tőke

...

Veszélyes irányzat.

A központok tultengése.

A háboru szükségessé tette a gazdasági élet állami organizációját. Csak igy lehetett elérni azt, hogy ebben a küzdelemben ne csak katonailag, de gazdaságilag is kitartsunk. Azonban a mindenáron való központositás most már a tulságba csapott és a gazdasági életet ugyszólván guzsba szoritotta. Ma az agyonorganizált kereskedelem és ipar kezd feljajdulni a bilincsek alatt, melyeket a kezére raktak. És mindennek dacára akadnak sokan, akik már most hirdetik, hogy a központok, jobban mondva a monopoliumok nagy részét a háboru utáni időben is fenn kell tartani. Sajnálattal látjuk, hogy ez a felfogás bizonyos körökben tért hóditott. Azok az urak, akik ezt az eszmét proponálják, kivétel nélkül a különféle központok jól dotált vezetőállásait töltik be és ott nagyon kényelmesen érzik magukat. Azt hiszik a gazdasági életet a békében is ők fogják dirigálni!

Ilyen körülmények között nagy megelégedéssel látjuk, hogy egy olyan hivatott férfiu, mint *Lánczy* Leó emeli fel a szavát és tiltakozik eme kárhozatos irányzat ellen, mely szükségkép gazdasági katasztrófára vezetne.

— „Idegenkedve kell konstatálnunk", irja Lánczy egy husvéti cikkben — „hogy egy olyan irányzat keresi érvényesülését, amelynek az a célja, hogy az ad hoc életbe hivott gazdasági jelentőségü hadi intézményeket (központok stb.) állami organizációkká alakitsa át, a békeidőre való rendeltetéssel és ezen az uton az állami beavatkozás jelszavát mindazokon a gazdasági területeken valóra váltsa, ahol eddig lelemenyesség, az alkalmazkodás képessége a dolgozó és kereső erők szabad érvényesülése tudott teremteni".

Lánczy eme kijelentései annál sulyosabban esnek latba, minthogy itt az ország egyik legnagyobb bankjának a kipróbált vezetője beszél. Már pedig ismeretes, hogy a központositást most a háboru alatt éppen bankkörökből forszirozták, ugy, hogy a publikumban az a nézet vert gyökeret, hogy a központok olyan üzleti alapitások, melyekből elsősorban a nagybankok huznak hasznot.

Béke idején a kereskedők mindig amiatt panaszkodtak, hogy az állami adminisztráció antimerkantilis és jó volna, ha a közigazgatást kereskedőkkel és gyakorlati emberekkel frissitenék fel. Ez a kivánság most teljes mértékben megvalósult. A központokat, melyek lényegükben állami organizációk, kereskedő emberek vezetik, a kormány ellenőrző közegei ott csak statisztálnak és óvakodnak attól, hogy a kiválasztott szakembereknek ellentmondjanak. És mégis mit látunk? A kereskedők, akik a központokat igazgatják és akiknek rendelkezései kormányhatósági ukázok erejével birnak, az állami bürokratizmust is felülmuló merevséggel, nehézkességgel és lassusággal dolgoznak.

Veszélyes tehát ez az irányzat azért is, mert a kereskedelmi életbe, ahol eddig a gyorsaság, a találékonyság és könnyedség érvényesültek, az ólomlábu bürokratizmust és az üzleti életet megbénitó merevséget akarja belevinni.

Tanulják meg a központok urai, hogy a gazdasági életnek, elsősorban pedig a kereskedelemnek, ugy, mint eddig, ezentul is a szabad mozgás, a szabad verseny lesznek az éltető elemei, amelyek nélkül fejlődés és haladás nem képzelhető. Régi igazság, hogy a szabad kereskedelem, mely nyereségre dolgozik, mindig olcsóbban árusit, mint azok az organizációk, melyeket nyereség kizárásával tiszteletbeli, nem fizetett közegek igazgatnak. A legjobb példát szolgáltatják erre a drágán árusitó különböző fogyasztási szövetkezetek, amelyeket az állam is segit, mindennek dacára azonban sorra megbuknak. Mindezt jól tudják azok az urak, akik a bankok és üzletek iróasztalai mellől a központok vezetőségébe csöppentek.

Mi történik a gyufával?

Van elég gyujtó. — Áremelkedés nem lesz. — Az árdrágitó osztrák gyujtó.

Egészen természetes, hogy a spekuláció a gyufát is hatalmába keritette: látjuk, hogyan emelkedett kétszáz százalékkal egy skatulya gyufa ára és fokozódik a drágaság, hiszen a közönség meghökkent és a további drágulástól való félelmében összevásárolja a készleteket. Vajjon lesz-e még magasabb a gyufa ára, mi az oka a drágulásnak, milyen szerepet visznek a drágulásnál az osztrák gyufagyárak: ezekre a kérdésekre vonatkozóan érdekes nyilatkozatot tett a *Fővárosi Hirlap*-nak egyik legnagyobb gyufagyárunk igazgatója. A következőket mondotta:

— Mindenekelőtt meg kell állapitani, hogy a magyar gyujtóipar a legtöbbet szenvedett iparágak egyike volt a háboru előtt. Két oka volt ennek. Egyrészt a mértéktelen

osztrák verseny,

másrészt a foszfortilalom. Hogy milyen hatalmasan drágult a nyersanyag ára, mutatják a példák. A gyujtóiparnak legfontosabb anyagkelléke a fa. A fa adja a dobozt és a gyujtószálat, tehát a fatermelés szolgáltatja a fő nyersanyagot. A fatermelésben pedig rohamos áremelkedés következett el, s ennek következménye volt a gyujtónál mutatkozó drágulás első foka. A fa ára köbméterenként 25 koronáról 80 koronára, a vegyi anyagok közül főképen a klórsavas kálium ára 80 koronáról 130 koronára, a parafin ára 40 koronáról 250 koronára, a kén ára 20 koronáról 400-ra, a keményitő 30-ról 150-re, a papir pedig 35-ről 80 koronára emelkedett métermázsánként. A gyárak tehát nem tettek egyebet, minthogy a nyersanyagoknál beállott áremelkedést részben továbbadták, bár igy is roppant nehézségekkel kellett megküzdeniök, hogy a gyakorlatlan munkások mellett fenn tudják tartani az üzemet és el tudják látni gyujtóval a polgári lakosságot és a katonaságot. A mi helyzetünk egyébként még türhető. Ellenségeink azonban már nem tudnak gyujtót előállitani: az angolok, franciák és olaszok kénytelenek

japán gyujtót hozatni,

sőt Oroszország, amely egész Európát ellátta a gyujtóhoz szükséges fával, szintén kénytelen külföldi gyujtót vásárolni. Mert ott viszont a vegyi anyag hiányzik. Gyujtóban tulajdonképen nálunk eddig nem is volt hiány, mert a magyar gyufagyárak az 1915. évben ugyanolyan mennyiségü gyujtót termeltek és szállitottak, mint a háboru előtti években s a közönség nyugodt lehet, hogy minden meg fog történni, hogy ezután se maradjon gyufa nélkül, de ez persze csak ugy lehetséges, ha a háztartások nem halmoznak fel készleteket. Hogy a gyufa ma nem oly kitünő minőségü, annak oka az, hogy most főképen a hazai nyárfa feldolgozására vannak utalva a gyufagyárak. Ez a fa pedig nem olyan alkalmas, mint az orosz nyárfa. Sok vegyi anyag pedig egyáltalán nem szerezhető be. Azonban mégis hangoztatni kell, hogy jelenleg nincsen semmi jel arra nézve, hogy a gyujtó árának további drágulásától kellene félni. Fel kell azonban a közönség figyelmét hivni egy jelenségre: a gyujtó mostani behozatalára. Ma nagyon sok gyujtó érkezik be Ausztriából és a vámkülföldről. Egyedül Ausztriából az 1915. évben körülbelül 20.000 mázsát hoztak két millió értékben. Jellemző az importálás gazdasági hatására, hogy ez a gyujtó

jóval drágább a hazainál

és az illetéktelen kezeknek ez a behozatala drágitja meg most tulajdonképen a gyufát. Mert most már a hazai gyujtót is a drágább külföldi gyufa árában igyekszik a közvetitő kereskedelem értékesiteni. Szükséges volna ezért, hogy a magyar és osztrák devizaközpont a vámkülföldről behozandó gyufára a szükséges valutát ne adja meg. Egy ilyen intézkedés az illetéktelen gyufakereskedelmet egy csapásra megszüntetné és a fogyasztók a magyar gyufához rögtön olcsóbban jutnának . . . Egyébként pedig a magyar gyufagyárak vezetői ugy értesülnek, hogy a háborus idők horribilis anyagi terhének csökkentésére a kormány csakugyan kénytelen lesz az uj állami jövedelmek közé a gyufa monopóliumát is fölvenni.

Az Adria szubvenciója. Az *Adria tengerhajózási társaság* 1915. évi mérlege 380,060 K veszteséggel zárul. A társaság azonban ennek dacára se feledkezik meg részvényeseiről és a tartalékból 5 százalékos osztalékot juttat a részvényeseknek. Könnyen teheti. Volt alkalma milliókat gyüjteni azokból az állami szubvenciókból, melyekért csak ellenszolgálatokat igért, de nem teljesitett. A társaság most a háboru alatt is felveszi a 4 millió K-t meghaladó államsegélyt, pedig az idevonatkozó szerződés kifejezetten megállapitja, hogy a járatok beszüntetése esetén a szubvenció nem folyósitható. Mindezzel azonban a társaság nem elégszik meg. Pénzügyi körökben hire jár, hogy az Adria a háboru után várható nagy hajózási forgalomra való tekintettel máris lépéseket tett a kormánynál a szubvenció felemelése céljából! Hát ez igazán szép dolog. Az Adria nem elégszik meg azzal a nagy haszonnal, melyet a háboru után óriási konjunktura révén fog szerezni, hanem ezen felül még az államot is fokozott mérvben akarja igénybe venni. Ez ellen tiltakozni kell mindenkinek, aki a magyar állam pénzügyeinek egyensulyát a szivén hordja.

Mennyit keresett a lutribank? A lutribank, vagy ahogyan hivatalosan hivják: a *M. kir. szab. osztálysorsjáték r.-t.* a napokban közzétette az 1915. év zárszámadását. Az előző években a hivatalos lap a mérlegcsinálás e remekmüvét már január első napjaiban hozta, de Hazai-Serényiék ezuttal ugy látszik a husvét örömeit akarták fényes számmüveleteikkel fokozni. Ha ez tán sikerült is nekik, egyben mégis csalódtak: a lutribank lejáró szabadalma részére nem lesz többé feltámadás. Az 1915. évi mérleg igazi háborus mérleg, amely a multhoz képest nagy visszaesést mutat. A kitüntetett nyereség 163.632 K, amelyből részvényenkint 22 K osztalékot fizetnek. Egyik laptársunk kiszámitotta, hogy a lutribank 19 éves fennállása óta egy-egy részvényre — a 3,600.000 koronás alaptőke 7200 darab részvényre van felosztva — 1931 K osztalékot fizetett, a társaság tehát eddig összesen 13,729.200 K osztalékot fizetett ki. A 2500 darab alapitói igazolvány után az alapitók — a *Budapesti takarékpénztár* és az *Allgemeine Elsässische Bankgesellschaft* — minden tőkebefektetés nélkül összesen 4,392.500 K-t kaptak. Ezenkivül a társaság máig 5,187.033 K tőkét gyüjtött, tehát a 3,600.000 K alaptőkével *összesen 23,308.733 K-t keresett.* Kell-e ehhez kommentár? Jövő évben lejár a lutribank monopoliuma: szabad-e az egyre jobban eladósodó államkincstárnak ezt a szerződést megujitani? Hazai-Serényiék nemzeti ajándékra nem tarthatnak igényt és minthogy az államnak uj jövedelmi forrásokra van szüksége, az osztálysorsjátékon elérhető nyereséget maga részére kell biztositani. Ausztriában az osztálysorsjáték állami kezelésben van és az elmult évben mintegy 12 millió koronát kerestek vele. Ehhez a müvészethez bizonyára mi is értünk, csak akarni kell és könnyüszerrel utánuk csinálhatjuk.

A Forgalmibank tőkeemelése. A Forgalmi Bank Részvénytársaság szerdán tartotta rendes évi közgyülését Pekár Imre elnöklésével. Lévai Adolf vezérigazgató terjesztette elő az évi jelentést, amely szerint a bruttó nyereség — az üzleti költségek, adó és leirások levonása után, amelyekre összesen 473.467 koronát fordítottak — 1,227.885 korona 49 fillér. A közgyülés elhatározta, hogy a 3.000.000 koronányi alaptőke után 12 és fél százalékos osztalékot fognak fizetni. A részvényszelvényeket április 15-től kezdve 25 koronával váltják be. A tartalékalapot a szabályszerü 5 százalék helyett 100.000 koronával dotálják, ugy, hogy annak magassága eléri már a félmillió koronát. A létesitendő nyugdijalaphoz 50.000 koronával járultak hozzá és hadi jótékonysági célokra 10.000 koronát fordítottak. A jövő évi számlára 194.132 kronát vittek előre. Végül elhatározták, hogy az alaptőkét 3,000.000 koronáról 6.000.000 koronára emelik fel. A közgyülés felhatalmazta az igazgatóságot, hogy a vállalat cégét Magyar Forgalmi Bank Részvénytársaságra változtassák meg. Az igazgatóságba uj tagokul Hönich Henriket és Neumann Edét választották meg.

Wiener Bankverein. A Wiener Bankverein április 18-án tartotta rendes közgyülését Schenk Adolf lovag elnöklete alatt. Az igazgatótanács által előterjesztett jelentés szerint az intézet összes forgalma 69.446.872.000 K volt a mult évi

62,307,299.000 K-val szemben, ugy, hogy lényeges emelkedést tüntet fel, ami részben a hadikölcsönnel kapcsolatos tranzakciókban leli magyarázatát. A banknál vezetett kontók száma 136.735-ről 164.623-ra szaporodott, amelyekből 83.953 (tavaly 70.452) betétszámla volt. Az igazgató-tanács javaslatára a közgyülés elhatározta, hogy a 29,250.551 K-ra rugó bruttónyereségből a költségek és egyéb kiadások levonása, az ingatlanokra és berendezésekre eszközölt leirások és az alapszabályszerü levonások után 25 K = 7 százalék (a tavalyi 20 K = 5 százalék) osztalék fizettessék, a fenmaradó 588.372 K pedig uj számlára elővezettessék.

Našici tanningyár. A Neuschloss-féle Našici tanningyár és Gőzfürész r.-t. most publikálta mérlegét, amely 1,677,667 korona 17 fillér tiszta nyereséget tüntet fel. A tartalékalap több mint 3,000.000 koronára rug és a tisztviselők javára a vállalat 347.000 K-ás nyugdijalapot létesit. Az értékcsökkenési alapok 7,210.551 kor. 16 fillérre emelkednek, a kétes követelések fedezésére szolgáló tartalékalap pedig 150.000 korona, amihez a 100.000 koronányi nyereségáthozat járult. A társaság bruttó nyeresége közel 2,400.000 koronát tesz ki és közgyülését május 6-án fogja megtartani a Hazai Bank helyiségében.

Levante. A Magyar Keleti Tengerhajós Részvénytársaság Ullmann Adolf förendiházi tag elnöklésével legutóbb tartott ülésén megállapitották a társaság 1915. évi zárószámadását. Annak következtében, hogy a háboruokozta üzemi szünetelés folytán szükségképpen előálló hiányokkal szemben oly bevételek állottak rendelkezésre, amelyeknek eredete korábbi időszakra nyulik vissza, az 577.303 korona 11 fillérnyi alapszabályszerü leirások betudásával a mérleg 356.694 korona 28 fillér tiszta nyereséggel zárul. A május 15-én tartandó évi rendes közgyülés elé kerülő javaslat szerint az igazgatóság részvényenkint 10 korona (öt százalék) osztalék kifizetését fogja javasolni.

Foncière. A Foncière, Pesti Biztositó-intézet igazgatósága április 18-án tartott ülésében elhatározta, hogy a május 4-én tartandó közgyülésnek a 200 korona névértékü intézeti részvény 1915. évre vonatkozó osztalék-szelvényének részvényenként 8 százalékkal, vagyis 16 koronával való beváltását fogja inditványozni. A tartalékalap és a diitartalék 47,393.806 koronáról 50,400.486 koronára növekedett és igy a tavalyi állapothoz képest 3,006.679 korona a szaporodás.

A Földhitelbank Részvénytársaság 1915. évi mérlege 504.841 K 93 fill. tiszta nyereséggel zárul, melyre nézve az igazgatóság javasolni fogja a közgyülésnek, hogy osztalék fejében — mint az előző években — 10 korona (5 százalék) fizettessék; a tartalékalap javadalmazására 100.000 K fordittassék, az alapszabályszerü levonások után fenmaradó 37.285 K 20 fill. pedig a jövő év számlájára vitessék át. Az igazgatóság elhatározta, hogy az 1916 május hó 15. napján tartandó évi közgyülésen javasolni fogja az eddigi 6,000.000 korona alaptőkének 10,000.000 koronára való felemelését, amely célból 20.000 darab 200 korona névértékü teljesen befizetendő uj részvény bocsáttatik ki. Az alaptőke felemelése alkalmából a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület és a Deutsch Ig. és fiai cég vállalnak megfelelő számu uj részvények átvételével a banknál érdekeltséget. Az igazgatóság ugyanakkor elhatározta, hogy a bank a negyedik hadikölcsönből saját számlájára és érdekeltségei részére 2,000.000 koronát fog jegyezni.

Tőkét emel a parcellázóbank. A Magyar Telepitő és Parcellázóbank részvénytársasága hó 20-án tartotta évi közgyülését dr. Nagy Ferenc titkos tanácsos elnöklete alatt. A közgyülés elfogadta az igazgatóság javaslatát az 1,056.528.07 korona tiszta nyereség felhasználására vonatkozóan. A közgyülés az igazgatóságba uj tagul dr. Neumann Miksát, a Magyar Jelzáloghitelbank igazgatóját választotta meg, a felügyelő-bizottságba dr. Szüllő Gézát, Alexander Sándort (Zágráb), dr. Bakonyi Pált, Holl Ottót, dr. Horváth Józsefet és Lányi Mórt küldte ki. A közgyülés az igazgatóság javaslatára elhatározta, hogy az alaptőke 3 millió koronával, 15.000 darab 200 K névértékü részvény kibocsátása által 8 millió koronára emeltessék fel. A részvényesek nevében Munk Pál tőzsdetanácsos szólalt fel, aki meleg elismerését és köszönetét fejezte ki a vezetőségnek és a tisztviselői karnak buzgó és igen eredményes müködéséért. Az igazgatóság Salamon Andor tisztviselőt titkárrá nevezte ki.

Állatbiztositó intézet. A Magyar kölcsönös állatbiztositó-társaság m. sz. 1915-ben dijakért 262.906 K-t (1914-ben 482.716 K-t), értékesitett részekért 63.679 (106.220) K-t és kamatok fejében 21.027 (19.228) K-t vett be. A 23.436 (0) K áthozat betudásával, de a kiadások és tartalékolások levonása után a tiszta nyereség 43.466 K, az előző évi 25.754 K-val szemben. Az 500.000 K részjegytőkéjü intézet dijtartaléka 108.355 K (1914-ben 81.934 K), a függő károk 49.301 (83.234) K és egyéb tartalékai 49.570 (38.283) K.

Szent-Lukács-fürdő. A Szent-Lukács-fürdő r.-t. 1915. évi zárószámadásaiban 2 és fél millió kor. alaptőke mellett 129.157 K tiszta nyereséget mutat ki, mig 1914. évi mérlege 2 millió K alaptőke mellett 107.568 K nyereséggel zárult. Az igazgatóság a május 2-án megtartandó közgyülésnek részvényenként 10 K = 5 százalék osztalék fizetését fogja inditványozni. 3000 K-t a tartalékba fognak utalni és 1157 K-t uj számlára visznek át. A társaság a mult évben magába olvasztotta a 300.000 K részvénytőkéjü Szt-Lukácsfürdő kutvállalat r.-t-ot, amelynek részvényeseit 500.000 K n. é. saját részvényeivel elégitette ki és ehhez képest ingatlan és berendezési tárgyai a mérlegben 3,822.371 K értékkel szerepelnek.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

BEKETOW-CIRKUSZ
VÁROSLIGET. TELEFON: 107-46.
Ma és minden este 8 órakor
Nagy Sport és különlegességi előadás
A LEGSIKERÜLTEBB CIRKUSZI MÜSOR.
Minden csütörtökön d. u. 4 órakor. Minden szombaton d. u. 5 órakor előadás a teljes müsorral félhelyárak.
Minden vasár- és ünnepnap 2 előadás d. u. 4 és este 8 órakor. Délután félhelyárak gyermekeknek.

ROYAL
Nagyszálloda Budapesten.
Elsőrangu konyha, mérsékelt árak. Ebéd teriték 4 50, vac ora teriték 5.50 korona. Színházak után friss vacsora. Zene.
VÁRADY GYULA, igazgató.

Telefon 167-25 **TÉLIKERT** Telefon 167-27
Ezelőtt JARDIN d'HIVER
Nagymező-u. 22-24
Kezdete minden este fél 9 órakor
Hansi Niese
asszony mint vendég uj szerepben a Télikertben **Die gebildete Köchin** (A müvelt szakácsnő).
Ezenkivül nagyszerü varieté müsor
Ujvári, Hildegard, Szalontai, Walley, Kovács Lily, Concha.

ODEON MOZI
Rottenbiller-u. 37., Király-utca mellett.
Léni néni.
Vigjáték 2 felvonásban.
Késhegyig menő harc.
Dráma 3 felvonásban.
Az előadások délután 4 órakor kezdődnek. Kitünő nyolc tagu zenekar.
Hetenkint háromszor: Hétfőn szerdán és pénteken müsorváltozás.

Autopneu
bőrburkolat
eredeti Staub svájci gyártmány
Szilárd Béla cégnél
Budapest, VI., Lázár-utca 14.
Telefon 131—28.

Balassa és Társa
BUDAPEST, Andrássy-ut 50
Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek
legolcsóbb gyári áron.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
Minden este 8 órakor háborus, csütörtök délután olcsó, vasár- és ünnepnap délután mérsékelt helyárakkal a páratlan áprilisi müsor.
„Az artistabál",
Operett.
Hedda Vernon
azonkivül még 20 uj szinházi varieté-attrakció.

HUNGÁRIA
KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében
Telefon 153-98, 2-11, 2-12. **Kartellen kivül.**
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!
NYIRI SÁNDOR
Telefon 133-37. **BUDAPEST** Telefon 133-57.
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.
Villamos erőre berendezett
Paszpartu műintézet és könyvkötészet.
Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
Grossmann Simon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50 I.
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtömés Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittetnek.

APOLLO

a ROYAL-SZÁLLO épületében

A legelőkelőbb fővárosi mozgóképszinház

Előadások: 5, 1/2 8 és 10 órakor, ünnepnapon: 4, 6, 8 és 10 órakor. — Jegyelővétel: délelőtt 11-től 1-ig és délután 3 órától

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.

BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

Freissler Antal

csász. és kir. udvari felvonógyár.

Lift. **Gyárt:** Személy- és teher-felvonókat :: :: Speciálitás: Freissler ‚Express-Auto-lift' villamos gombnyomásu kormányzással. :: Lift.

Bpest, Horn Ede-u. 4. (volt Dávid-u. 2.)

MELOCCO PÉTER

cementbeton épitési vállalkozó

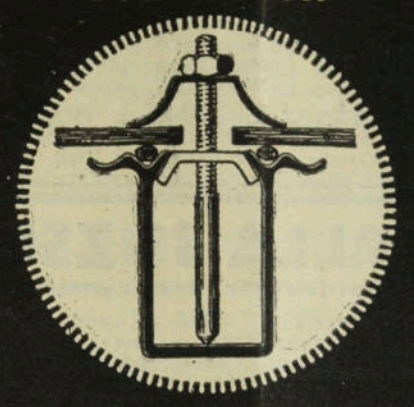
Budapest, Központi iroda: Nagymező-utca 51

Telefon 166 52.

Vasbeton és betonépitkezések Városok csatornázása és ipari viztelenitése.

Mozzaik, terazzo, keramit, mettlachi-lapok és fayence (csempe) burkolatok.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

M. Á. G.

Repülőgép motorok
Teher-autók
Autobuszok.

MAGYAR ÁLTALÁNOS GÉPGYÁR R.-T.
BUDAPEST,
VÁCI-UT 141

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

A világhirnek örvendő

„BÉBÉ"

markáju alpesi sürített

teljes-tej

mindenütt kapható.

Nagybani árusitás:
Magyar Füszerkereskedők bevásárlási rt.
Budapest,
V., Arany János-u. 31.

HENRY-ARENA
(BAROKÁLDI VÁROSLIGET)

Naponkint, még esős időben is, d. u. 3 órától, vasár- és ünnepnapokon délután fél 3 órától óránként külön :: népies előadások. ::

Szenzáció! Szenzáció!
Willy Pantzer-csoport
a jelenkor legnagyobb attrakciója. — A világ legkisebb embereinek közreműködésével.

Legujabb! Legujabb!
Repülőgép az arénában

Balletkar, tornászok, bohócok és augusztok.

Naponta este 1/4 8 órakor kezdete az utolsó nagy előadásnak Henry-müsorral. Kis árak!

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

KAIZMAREK és TÁRSA R.-T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152 07.

Thiergärtner és Stöhr
részvénytársaság
Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.

Telefon: 129-45.

Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák. Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk

Budafoki-ut 9-11 sz. alatt

levő elegáns műtermeink megtekintését

= MARTA =

Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK

Gyár: Aradon.

Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

Telefon 118-44.

AUGUSZTA gyorssegély-alap hadibiztositó-osztálya Budapest, V. kerület, Vilmos császár-ut 72. szám.

Minden hadbavonult köthet HADIBIZTOSITÁST személyesen vagy megbizott közvetitésével.

100 koronánkénti bizt. összeg után **4.50** korona összdij, ha népfelkelő és **7.**— kor. összdij, ha tartalékos vagy aktiv. **Pótdij nincs.**

A biztositás 40 ezer koronáig köthető meg és **azonnal érvénybe lép,** mihelyt a dij lefizettetett és nyomban kiutaltatik, ha a haláleset bekövetkezett. Orvosi vizsgálat nincsen.

Eddig 200 ezer család van biztositva. **Eddigi** biztositott összeg **200 millió korona.**

Felvilágositást nyujtanak az Auguszta gyorssegély-alap hadibiztositó osztályának vidéki szervei és a hadibiztositó osztály budapesti központja, Vilmos császár-ut 72.

Telefon 118-44.

GÓLYA ÁRUHÁZ
BUDAPEST
VI., Nagymező-utca 12. sz.
(Az Andrássy-ut mellett.)
Ferdinánd bolgár k.-ut 16
(Kálvin-tér sarkán).
Nagyban és kicsinyben eladás!
Maradékok félárban!

Protecteurök

melyekkel rossz állapotban levő autóköpenyek is használhatók,

kocsiszekrények

(carrosseria) legmodernebb kivitelben

Bárdi r. t. Lehel-u. 25

XXXII-ik magyar királyi

jótékonyczélu államsorsjáték.

Ezen pénz-sorsjáték remélhető tiszta jövedelme közhasznu és jótékony célokra fog fordittatni. Ezen sorsjátéknak összesen 14885 nyereménye van, melyeknek összes értéke 475000 koronára rug készpénzben.

Főnyeremény 200,000 kor. készpénzben.

Huzás visszavonhatatlanul 1916. évi julius hó 15.

Egy sorsjegy ára 4 korona.

Sorsjegyek az összeg előzetes beküldése mellett a magyar kir. lottójövedéki igazgatóságtól Budapesten (Vámpalota) portómentesen küldetnek, ezenkivül kaphatók valamennyi posta-, adó-, vám- és sóhivatalnál az összes vasuti állomásokon s a legtöbb dohánytőzsdében és váltóüzletben. Játéktervet ingyen és bérmentve küld.

A m. kir. Lottójövedéki igazgatóság.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

WALLA JÓZSEF

cementáru-gyár részvény-társaság.

Mozaiklap-, mükő- és cement áru-gyár Beton, vasbeton- és burkoló épitési vállalat.

Iroda kizárólag

Budapest, VII. ker., Gizella-ut 38.

Alapittatott 1878-ban.

Telefon: 69-90, 80-60, 161-76, 191-14.

A „Pesti Viktória gőzmalom"

t. c. részvényesei tisztelettel meghivatnak a **folyó évi május hó 3-án, szerdán délután 4 órakor a malom irodahelyiségeiben** tartandó

49. rendes közgyülésre.

NAPIREND:

1. Két részvényes megválasztása a közgyülési jegyzőkönyv hitelesitésére.
2. Az igazgatóság évi jelentése, a felügyelőbizottság jelentése, az 1915. évi mérleg jóváhagyása és a felmentvény megadása.
3. A nyereség hováforditásának és az osztaléknak megállapitása
4. A felügyelőbizottság megválasztása az alapszabályok 54. §-a szerint.

Azon t. c. részvényesek, kik ezen közgyülésen résztvenni kivánnak, az alapszabályok 24. §-a* értelmében tartoznak részvényeiket a szelvényivekkel együtt legkésőbb f. évi április 30-ig a társaság pénztáránál (V., Ujpesti rakpart 22.) letéti elismervény ellenében, mely egyuttal belépti jegyül szolgál, letétbe helyezni. Ugyanott április 25-étől kezdve a felügyelőbizottság évi jelentése a mérleggel együtt a t. c. részvényesek rendelkezésére áll.

Budapest, 1916. április 21. **Az igazgatóság.**

* Az alapszabályok 24. §-a: „Ugy a rendes, mint a rendkivüli közgyüléseken csak azon részvényesek szavazatképesek, kiknek részvényei legalább két hónappal a közgyülés előtt a társaság részvénykönyvében neveikre irattak és kik ezen részvényeket három nappal a közgyülés előtt a társaság pénztárába leteszik. A letéti elismervény belépti jegyül szolgál."

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest

VIII., Futó-utca 10. szám.

Bründl János

csász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Aki igazán jó és izletes **SZALÁMIT** akar venni, az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk : :

HERZ ÁRMIN FIAI

SZALÁMIGYÁRA ••• BUDAPEST

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága Budapest

V. kerület, Arany János-utcza 31. szám.

Állandóan importál és raktáron tart mindenféle kávékat, bors, fahéj, szegfüszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat, condensalt tejet és svájczi csokoládét.

Távirati czim: **Fabarius, Budapest.**

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. május hó 3-án. — 18. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Siv-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Weisskirchner

szól ma a *Fővárosi Hirlap* hasábjain. Nem tudjuk megfér-e a vendégjoggal az a feleselés, amelyet munkatársunk előtt tett nyilatkozatával szemben el nem mulaszthatunk, mert nemcsak Budapest élet-halál kérdése forog kockán, amikor a polgármester a Duna nevét játékosan labdázza, hanem az egész magyarságnak husába vágna az, ha valaki, akárki, el akarná alkudni a Duna magyarságát.

Amabilis embernek mondják Lueger utódját, sőt okosnak is, de talán nem nehéz azt sem eltalálni, hogy a luegeri tradicióktól természettől fogva ő sem maradhatott szüzen. Neki otthon, Bécsben, ez talán nem is sértés, de a mi szemünkben az, mert a luegeri politikája a magyargyülölés testamentumában gyökerezett. Szóval megsértjük a vendégjogot, amikor a nekünk adott interjut kárhoztatjuk, de megtette ezt ő már előbb, akkor, amikor a szemébenéző magyar ujságirónak szatócs-okoskodással akarta bizonyitgatni Bécs vállveregető jóindulatát Budapesttel szemben.

Gyámkodni pedig igazán nem hagyunk magunk felett, különösképpen nem akkor, amikor éppen a büszkeséges Duna-kérdésről van szó. Vajjon mit kellene előbb megtanitani a bécsi polgármesternek, hogy megértessük vele a dunai hegemoniához való megdönthetetlen jogunkat? Az egész magyar lelket kellene ismernie, szivvel, daccal, vére hullásával kellene neki is magyarnak lennie, ha a mi Dunánk iránt való szerelmünket próbálná kisilabizálni.

Nem sorakoztatjuk föl az érdek hadseregét, nem mutatunk rá a térképre sem, amelyen még Bécsben is meg kellene látni, hogy ez a drága ezüstpántlika csak a miénk; hanem szárazon és a keztyüdobás hetyke hangulatával közöljük a bécsi polgármesterrel: tanulja meg, hogy a Dunán való magyar hegemónia nem gazdasági kérdés, nem versengés tárgya, nem egy elintézendő ügy, nem árverés, amelyen a többetigérő győz, hanem igenis a Duna körül élet-halál harcot kezd a magyar — ellenséggel és baráttal szemben egyaránt.

A budapesti városházán hatalmas gondolat bontogatta szárnyait, gazdasági szövetségbe vonni a dunai államokat magyar hegemonia alatt Budapest székhelyivel. Megszimatolta ezt a fürge orru Weisskirchner és valami olyan kérdést csinált belőle, aminek némikép politikai illata van. Tulajdonképen gyámoltalan papagáj módra lemásolta az ideát és most üres frázisokkal voksokat gyüjt a bécsi központ mellett.

Amiket a *Fővárosi Hirlap* munkatársának elmondott, semmi más, mint a váza egy ilyen kortesbeszédnek. Nem fáradozott sokat a kitünő Weisskirchner az érvek megválogatásával, nem gondoskodott különösen az adatgyüjtésről sem, de ennyi munkát is kár volt elfecsérelnie. Nemcsak a magyarság fog vérig menő harccal ellenszegülni a bécsi üzleti spekulációnak, de oldalunkon áll a bajorság józan, becsületes és okos belátása, a román érdek és tárgyismeret, a bolgár testvériség és minden fegyver, amelyre az igazság tüzte babérkoszoruját. Mellettünk lesz mindenki, aki a Dunát ismeri, csak Bécs nem, amelynek legkevesebb köze van a Dunához.

Fullánkok

Idegenforgalmi

konferenciát tartottak Bécsben és hinni szeretnők, hogy Lipcse és Bécs után most Budapest fogja üdvözölhetni a konferencia tagjait. Bizonyos, hogy az idegenforgalomnak nagy jelentősége lesz a háboru után Budapest szempontjából és biztosak vagyunk abban is, hogy a főváros méltóképpen volt képviselve mindkét korábbi konferencián. Mi azonban mégis azt a reményt tápláljuk, hogy a háboru után Budapest idegenforgalma nem egyedül a központi hatalmak idegeneiből fog regrutálódni. Hogy világosabban szóljunk: Magyarországnak több oka és joga van remélni, mint akár Németországnak, akár Ausztriának. A világháboru legörvendetesebb ténye, hogy megismertek és megszerettek bennünket még az entente országaiban is és bizvást hihetjük, hogy a duló vihar után Budapest idegenforgalma kinő abból a Prokrusztesz-ágyból, amelybe a lipcsei és bécsi konferenciát szoritották.

Buchwald

urék megirigyelték a hadseregszállitók, az élelmiszerüzérek, a különféle árdrágitók erkölcsi és anyagi babérjait. Az ember próbál — gondolták és a gondolatot menten kérvény formájába öntötték. A ligeti székek ülési jogáért szednek Buchwaldék hat és tiz filléreket és minthogy a tudományos akadémia matematikai osztályának legkiválóbb tagjai sem tudták kikalkulálni, hogy megdrágult az anyag, többe kerül nékik a közönség pihenése: — azt kérték, hogy ha már nem emelhetik a helyárakat, legalább azt engedje meg a főváros, hogy ünnepnapok délelőttjén is szedhessenek helypénzt. A pénzügyi bizottság egészen helytelenül tette, hogy a kérelmet pártolta és a közgyülésnek ellenkező álláspontot kell elfoglalnia. Nem az ügy nagysága miatt, hanem elvi jelentőségénél fogva.

A tizes

bizottság, ugy látszik, befejezettnek tekinti áldásos müködését és hirt sem hallat magáról. Szerencse — vagy kár, — hogy a főváros élelmiszerszállitása nem aszerint igazodik, hogy a tizesek üléseznek-e és döntenek-e, mert különben azt lehetne hinni, hogy nem lévén szükség a tizesek tanácsára, minden a legnagyobb rendben folyik, bőségben és jólétben uszik a főváros. Holott a szomoru valóság szerint a népélelmezőbizottság a főváros közélelmezésének tiz Vozáryjából áll; primitiv készülékeikkel kergetik a közélelmezés felhőit és ha történetesen süt a nap, (vagyis: süt a pék), akkor azt hiszik, hogy nekik köszönheti Budapest a derüs égboltot. Primitiv készülékekkel dolgoznak a tizesek; amikor ezt megállapitjuk, egyuttal elismerjük a nehézségeket is, a feladat lehetetlenségét. De éppen ebben különböznek a tizesek a derék Vozárytól. Aki szentül megvan győződve gépe komolyságáról, ellentétben a tizesekkel, akik jól tudják, hogy lehetetlen feladatra, meddő munkára fogták őket.

Végtelen tanácskozások

a csavaros és a kerekes helyihajózás körül.

A Fővárosi Hirlap megirta már, hogy a dunai helyihajózás kérdésében a székesfőváros fölszólította a M. k. Folyam- és Tengerhajózási rt.-ot, a Dunagőzhajózási társaságot és a Csavargőzös-vállalatot, hogy tegyék meg ajánlataikat. Az is ismeretes, hogy a közlekedési bizottság utasitotta a közlekedési ügyosztályt, dolgozzon ki egy tervezetet, amely feltünteti: érdemes-e a dunai helyihajózást házi kezelésbe venni? Most ugy értesülünk, hogy ebben a kérdésben állandó és behatható eszmecsere folyik egyrészt a főváros és a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség, másrészt a főváros és a pénzügyminiszterium között.

A vasuti és hajózási főfelügyelőség a maga véleményét egy emlékiratban fejtette ki, amely Jordán Dezsőnek, a főfelügyelőség hajózási osztálya kiváló vezetőjének munkája. Jordán Dezső munkájában az ugynevezett kerekes gőzösök mellett foglalt állást, s ezzel szemben a főváros szakértőjének rokonszenve a csavaros gőzösök mellett nyilatkozik meg. E tekintetben, — miként hajózási szakemberektől értesülünk, — a főfelügyelőség képviseli a modernebb álláspontot, mert a kerekes gőzösök kényelmesebb, gyorsabb járművek, mig a csavaros gőzösökön olcsóbban lehet a forgalmat lebonyolitani. A nagy vita tehát most a kerekes és csavaros között folyik, bár nem lehetetlen az sem, hogy ennek a vitának egyszerüen akademikus jellege van, mert a főváros nem igen hajlandó házi kezelésbe venni a helyi hajó közlekedést.

Erre vall az is, hogy a pénzügyminiszterium bizalmas, szóbeli kérdésére, mennyit hajlandó a főváros a helyihajózás kérdésének megoldására áldozni, a városházi megbizott egyszerüen azt válaszolta:

— Semmit.

Mire rövid és kategorikus válasz hangzott el a pénzügyminiszterium részéről:

— Rendben van, de akkor a fővárosnak semmi köze sem lesz a budapesti helyihajózáshoz.

Igy állván a dolgok, kérdést intéztünk Rényi Dezső dr. tanácsnokhoz, milyen stádiumban van ma a helyihajózás fogas problémájának megoldása. A közlekedési ügyosztály vezetője ezeket mondta a Fővárosi Hirlap munkatársának:

Hangsulyoznom kell mindenekelőtt, hogy a székesfőváros még mindig nem ejtette el az ügyosztály ama felfogását, hogy a helyihajóközlekedést nem fogják fővárosi intézménynyé tenni. Puszta látszat az csak, hogy a közlekedési bizottság szembehelyezkedett volna ezzel a felfogással. Éppenséggel nem erről van szó, hanem csak arról, hogy a bizottság, igen helyesen, tisztán akar látni a kérdésben. Ezért kért az ügyosztálytól részletes előterjesztést, amelyből megismerheti a házikezelés előnyeit és veszedelmeit, de egyben a más megoldások természetét is.

— Tárgyalásaink természetesen folynak. Müszaki tanácsosunk többször folytatott megbeszéléseket a vasuti és hajózási főfelügyelőség megbizottjával, de egyben állandó érintkezésben vagyunk a pénzügyminiszteriummal is, de mindezeknek a megbeszéléseknek ma még semmiféle hivatalos jelentősége nincs. Hogy ugy mondjam, a kérdés megoldásában ma még csak a kezdet kezdetén vagyunk.

— A vasuti és hajózási főfelügyelőségnek az az emlékirata, amelyet ön emlit, nyil-

ván nem a mi, hanem a miniszterium számára készült. Mi majd csak a miniszterium felszólitására foglalkozhatunk a kérdéssel és akkor minden a legnagyobb nyilvánosság előtt fog történni.

— Mi, ismétlem, nem akarjuk házikezelésbe venni a helyihajóközlekedést, ami nyilván igen sok pénzt emésztene föl, rengeteg befektetés válna szükségessé, amit mi aligha tudnánk — a jelen viszonyok között — mozgósitani. A kormány ebben a kérdésben azt teszi, amit akar. Nekünk egyetlen fegyverünk lenne a kezünkben, hogy a dunai partok a mieink. Ez igaz is, de rögtön kiderül ennek a jognak illuzórius volta, mihelyt arra gondolunk, hogy az államnak törvényes joga van a mi partjainkat lefoglalni, kisajátitani és pusztán csak kártéritési összeget tartozik nekünk fizetni.

Juniusi aratás

Az utolsó közgyülés programmja.

Hagyományos szokás a városházán, hogy a legfontosabb ügyek elintézése mindig juniusra marad. Ebben szinte a természet törvényét követik: kilenc hónapon által vajudnak a nagy előterjesztések, tárgyalnak az ügyosztályok, a tizedik munkahónapban végre a közgyülés resortjába kerül mindaz, amit a városházi esztendő alatt produkáltak az ügyosztályok. Nagyon veszedelmes ez a rendszeres rendszertelenség, mert a városatyák az utolsó közgyülésen már csak erősen megfogyatkozott számmal vesznek részt s mert éppen a legtöbb tanulmányozást igénylő ügyek azok, amelyeknek megérlelését a juniusi napsütéstől várják.

Ebben az esztendőben a korábbi éveknél is több és sulyosabb ügy marad juniusra, az utolsó közgyülésre. Juniusban kerül a közgyülés elé a *Közuti megváltására* irányuló tranzakció, amelylyel kapcsolatos a *Városi villamos* kisebbségi részvényeinek megváltása. Juniusban fogják tárgyalni a városatyák az *Általános Villamossági megváltását*, ugyanakkor készül el a polgármester jubiláris reformja a közjótékonyságról, illetőleg a hatósági és társadalmi népjóléti igazgatás egységes megszervezéséről. Juniusig tart a gázüzem, villamosüzem, omnibuszüzem és a többi üzem tavalyi *zárszámadásainak* bizottsági és tanácsi tárgyalása és talán juniusra mégis csak sor kerül az *élelmiszerüzem számadásaira* is. A főváros 1915. évi háztartásának *zárszámadása* régi szokás szerint az utolsó közgyülés napirendjén szerepel. Juniusra ölt testet az *ideiglenes tisztviselők fizetésrendezéséről* készülő előterjesztés és ha a jelek nem csalnak, *Harrer* tanácsnok *telekreformja* is juniusra marad már. A reform alkalmazására is juniusban kerülhet már csak sor: a sok *telekvételt* akkor intézhetik el. A nyári pihenő előtt akar a közlekedési ügyosztály rendet teremteni a *svábhegyi fogaskerekü* körül, a mult és jelen *deficit fedezéséről* is mielőbb gondoskodni kell, ami azt jelenti, hogy talán még a nyár előtt lesz szerencséje a közgyülésnek egy *ujabb kölcsönre* vonatkozó előterjesztéshez. Sőt némi optimizmussal azt is remélhetjük, hogy a *vigalmi adók* sem maradnak a következő szezónra.

Hihetetlen, számokban ki sem fejezhető nagyságu tárgyak halmozódtak tehát fel és az egyetlen megoldás csak az lehet, hogy a városatyákat májusban és juniusban legalább hetenkint hivják össze közgyülésre.

Bécs offenzivája Budapest ellen.

— Harc a Dunáért. —

Weisskirchner főpolgármester nyilatkozik a „Fővárosi Hirlap" munkatársának.

Bécs, április 28.

(Saját tudósitónktól.) A „Fővárosi Hirlap" adott hirt elsőnek arról a rendkivüli horderejü eseményről, hogy a budapesti városházán mozgalom indult meg a regensbergi polgármester kezdeményezésére abban az irányban, hogy a Duna gazdasági kihasználására a Duna mellett fekvő államok szövetségbe tömörüljenek. Ennek a dunai szövetségnek természetes központja egyedül Budapest lehet. Olyan kézenfekvő dolog ez, hogy szinte nem is lehetett számitani különvéleményre. A különvélemény azonban mégis megérkezett: Weisskirchner Richárd bécsi főpolgármester elkeseredett igyekezettel látott neki az ellenagitációnak és fölszólitotta a dunamenti városokat, hogy üljenek össze Bécsbe konferenciára és határozzák el, hogy Bécs a Duna közepe. Olyan fából vaskarika ez, amiről aligha lehet józanon vitatkozni. Érdekesnek tartottuk mégis, hogy megismerjük Weisskirchner főpolgármester rabulisztikus érveit.

Erről a látogatásról a „Fővárosi Hirlap" kiküldött tudósitója — akit Weisskirchner főpolgármester a Rathausban, hivatalos helyiségében fogadott — a következőket jelenti:

— A háboru bebizonyitotta, — mondotta őexcellenciája, — hogy a vasuthálózat sosem lehet elegendő a forgalom lebonyolitására. A legolcsóbb szállitás különben is csak viziuton eszközölhető. A központi hatalmak országainak tehát elsőrendü gazdasági érdekük kapcsolódik hozzá, hogy a Nyugat és Kelet között alkalmas vizi összeköttetést létesitsenek. Ezt a kérdést csakis a Dunán lehet megoldani. A Duna ilyen nagymértékü kihasználásának tervét a németek vetették föl. Természetes, hogy az eszme megvalósitása esetén

egy hajózási központra lesz szükség, ami, véleményem szerint, csakis Bécs lehet.

— Tudom, hogy a magyar közvélemény ebben Budapest elnyomását látja, azonban, higyje el, a magyar főváros közönségének nincsen igaza. Az egyetlen érv, amit velünk szemben Budapest mellett felhozhatnak, hogy a magyar főváros a Dunának körülbelül a közepén fekszik. Ezt az érvet azonban megdönti az a tény, hogy Bécs földrajzi fekvése is centrális és a dunai városok között mégis a legnagyobb.

— Nem gondolja-e Excellenciád, — kérdeztem — hogy a két érdeket valahogyan össze lehetne egyeztetni, olyanformán, hogy Budapest ne szoritassék háttérbe Bécscsel szemben és hogy a magyar főváros is kellően érvényre juthasson?

— Bécsnek sohasem volt szándékában Budapestet elnyomni, vagy valamiképen is háttérbe szoritani és ezt a rendkivül fontos kérdést is ugy szeretnők megoldani, hogy a magyar fővárosnak semmiképen se ártsunk vele. Azokon a tanácskozásokon, amelyekre Bécsbe hivtuk a monarchia és Németország vezető politikusait és szakférfiait, Magyarország részéről és igy Budapest képviseletében is többen fognak megjelenni. A magyar főváros érdekei tehát kellőkép érvényesülhetnek, és nem kell majd attól félni, amitől — mint ön mondja — Magyarországon anynyira tartanak, hogy Budapest érdekei esetleg háttérbe szorulnak Bécs városának ugyancsak sulyos érdekeivel szemben. *Arról azonban, szerintem, vitatkozni sem lehet, hogy a két város közül melyik legyen a dunai forgalom központja.*

— Excellenciád véleménye szerint tehát Budapest nem alkalmas arra, hogy centruma legyen a Duna tervbe vett hatalmas viziforgalmának?

— Ez tévedés. Sohasem állitottam, hogy Budapest nem volna alkalmas a Kelet felé irányuló viziút gócpontjául szolgálni. Azt mondtam csupán és mondom most is, hogy Bécs sokkal többet használhat célunknak. A háboru befejezése után nagy gazdasági átalakuláson megy majd keresztül a *császárváros és előrelátható, hogy a keleti exportnak és importnak hamarosan legfőbb pontjává fejlődik.*

. . . . Őexcellenciája felállt, barátságosan kezet nyujtott és én eltávoztam. Mikor kiértem a Rathaus kapuja elé, szétnéztem, kerestem a Dunát, azt a hatalmas nagy folyamot, amely méltóságteljesen hömpölyög a magyar főváros szivében. Nem láttam egyebet, csak rideg, sok emeletes köpalotákat. . . .

Juhász Árpád.

Viz, gáz, villany

Áremelés, vagy megadóztatás.

Valamiképpen mégis csak be kell tömni azt a hatalmas rést, amelyet a tavalyi és idei deficit a főváros háztartásában ütött. Mintegy husz millió koronának a fedezéséről kell gondoskodni, s egyuttal fel kell használni az alkalmat arra, hogy szilárd alapokra fektessék a főváros háztartását. A nagy cél körül érdekes küzdelem fejlődik ki a pénzügyi és világitási ügyosztályok között. A pénzügyi osztály vezetője, *Berczel* tanácsnok, hatalmas tervezetet dolgoz ki a viz-, gáz- és elektromos áram fogyasztásának *megadóztatásáról*. A tervezet alapja az, hogy most mintegy 90 millió köbméter gáz, 450 millió hektowatt villamosáram és 75 millió köbméter viz fogy el; ha tehát köbméterenkint, illetőleg hektowattonkint két fillérrel megadóztatják ezt a fogyasztást, ugy az uj adó hozadéka *12 millió korona lesz*. Ezzel szemben *Buzáth* János tanácsnok, a világitási ügyosztály vezetője, a leghatározottabban ellenzi a viz, gáz és villam megadóztatását. Véleménye szerint ez az uj adó a legnagyobb mértékben igazságtalan, s amellett attól kell tartani, hogy a főváros az államnak készit elő uj bevételeket. Magyarország gáz- és elektromos áramfogyasztásának *nyolcvan százaléka* esik Budapestre; ezt a jövedelmet tehát nem szabad könnyelmüen átengedni a fővárosnak, nem szabad megadni a lehetőségét annak, hogy az uj adóval az állam megelőzi a fővárost. Éppen ezért *Buzáth* tanácsnok véleménye az, hogy ha — nem az üzemeknek, de a főváros háztartásának — mindenképen szüksége van a bevételi többletre, akkor

emeljék fel a vizdijat, a gáz- és villamosáramfogyasztás diját.

Az üzemek nagyobb nyeresége amugy is a főváros pénztárába fog folyni.

Nagyon fontos és jól meggondolandó dolgok ezek. A közönség szempontjából, — amely mégis a legelső — talán mindegy, hogy a két filléreket milyen cimen, milyen formában kell fizetni, de arról feltétlenül gondoskodni kell, hogy azt az alternativát válasszák, amelynél inkább lehet a *progresszivitás* elvét megvalósitani. A legszegényebb rétegek kimélése: — ez az első feltétele minden teheremelésnek.

Készül az élvezeti adó

A szórakozó közönség fizeti.

A Fővárosi Hirlap megirta már, hogy az élvezeti adó tervezetén intenziven dolgoznak a városházán. Most ugy látszik, egészen közel jutottunk a megvalósuláshoz. Épen ezért felkerestük dr. Berczel Jenő tanácsnokot, a pénzügyi ügyosztály vezetőjét, aki a következőket volt szives elmondani munkatársunknak:

— A luxus-adó kérdésében bevégeztem tanulmányaimat és hogy ugy mondjam, *maga a nyers javaslat már teljesen el is készült*. Sietni fogunk azt mielőbb a bizottság elé terjeszteni.

— Ami az adójavaslat alapelveit illeti, egészen röviden azoknak az elemeknek megnyugtatására is, akik abban nem akarnak megnyugodni, csak annyit mondhatok, hogy mi *nem a vállalatokat és vállalkozókat akarjuk az uj adóval terhelni*, hanem pusztán magát az élvezeteket kereső közönség fog méltányosan és alig érezhető módon adózni. A vállalatok akkor adóztak volna, ha teszem azt, a szinházak ülőhelyeit adóztatnánk meg, nem pedig mint javaslatunkból ki fog derülni, a szinházi és mozijegyeket. Épen ugy mint a külföldön mindenhol, nálunk is megfogja fizetni tudni, aki tiz koronás jegyet vált a tizenegyedik koronát és akinek 20 fillérje van mozira, az a huszonkettediket is rászánja. Igazán nem tudom megérteni, miért kellene épen nekünk ettől visszariadnunk, amikor a külföldön mindenhol meg van és Franciaországban már a középkorban is megtaláljuk a nyomát az élvezeti adónak.

Megkérdeztük a tanácsnokot, hogy miként fogják megadóztatni a pezsgőt, amit mindenki leginkább tekint luxus-cikknek?

— Alapelvünk tulajdonképen német mintára épül föl. Eszerint adóalany minden ami gyönyörködtetésre és élvezetre szolgál. A német városokban annyira egyöntetü az élvezeti adó, hogy az egyes városok egyenesen blankettákat kapnak, amelyekbe csak az adó nemét és föltételeit kell beleirni. Természetesen mindenütt ott található a pezsgő adója is. *A szinházak* is csak

Berlinben nincsenek megadóztatva, de természetesen nem mintha attól félnének, hogy a kulturának ártanának az adóval, hanem mert elegendő más jövedelmük van. A kultura nem szenvedhet a szinházjegy-adó miatt, mert ha ezáltal szenvedne, akkor még inkább nem volna szabad a szinházakban pénzt kérni a jegyekért, hanem mindenkinek ingyen szabadna végignézni az előadást.

— Visszatérve a *pezsgőre*, igenis mi is megfogjuk azt adóztatni. A mód azonban, ahogyan az adózást végre fogják hajtani, még nincsen teljesen megállapitva. Mindenesetre óvatosaknak kell lennünk, nehogy ki lehessen játszani az intézkedéseket. Épen ezért idő előtt nem is árulhatok el e tekintetben semmit a terveinkről. Annyit azonban máris megmondhatok, hogy a francia pezsgőnek az adója természetesen nagyobb lesz, mint a magyaré, ami remélem azt is eredményezni fogja, hogy ezáltal is hasznára lehetünk a magyar iparnak.

— Még meg kell jegyeznem, hogy sokan abban a tévedésben vannak, mintha a gáz és villany megadóztatása is az élvezeti adó keretében történnék meg. Erről azonban szó sincsen. Az egészen más lapra tartozik és pedig *világitási adó* néven fog szerepelni. Amig az élvezeti adó javaslatával már elkészültünk, addig a világitási adó előkészitésének még csak az elején vagyunk. Mihelyt azonban az élvezeti adóval teljesen készen vagyunk, azonnal rákerül a sor a másikra is.

Szófia a háboru alatt

Közélelmezés. — Üldözik az árdrágitókat. — Olcsó piaci árak.— A szegényügy rendezése. — Hadisegély. — Köztisztaság.

Radeff polgármester nyilatkozata.

Szófia, április végén.

(Kiküldött munkatársunktól.) A szófiai városháza polgármesteri szobájában hosszasabban beszélgettem Radi Radeffel, a bolgár főváros érdemes és kitünő polgármesterével, aki bizonyos csodálkozással hallgatta a háborus Budapestről szóló adataimat, amelyek természetesen főként a városi dolgokra vonatkoztak. Csodálkozással azért, mert nem tudja elhinni azokat az árakat, amibe nálunk az élelmiszerek kerülnek. Rázogatta is a fejét és mosolygott, mint aki azt mondja: nem uram, én ezt nem tudom elhinni. Miután valóban nem tudtam szolgálni kézzelfogható dokumentumokkal, nem tehettem mást, minthogy megkértem a polgármester urat, hogy látogasson el egyszer Budapestre, és akkor kénytelen lesz mindazt elhinni, amire most tagadólag rázza a fejét. A polgármester közel az ötvenhez, szikár termetü, kemény nézésü férfiu, a haja már őszbevegyült, de valami különös keménység és megfontoltság cseng hangjában, amint a párolgó feketekávé mellett elbeszéli nekem, hogyan él a háborus Szófia.

— A spekulánsok ellen — mondotta — szigoru rendszabályokat léptettünk életbe, mondhatnám a legszigorubbakat, mert hiszen el sem képzelhető egy háborus állapotban levő ország spekuláló és nyereségre éhes polgárok nélkül. Természetesen első dolgom volt a meglevő készletek megállapitása. Az első napokban az összes élelmiszerek árai hirtelen felszökkentek. De ez nem tartott sokáig. Volt kereskedő, ez tagadhatatlan, aki eldugta az áruját. De ezeket a legsulyosabb büntetéssel sujtottuk. Különösen cukrot dugtak el egyes kereskedők nagyobb mennyiségben, ezeket azután azzal a radikális módszerrel büntettük meg, hogy készleteiket elkoboztuk és nekik semmiféle kártérités nem adtunk. Néhány kereskedőt ezer-kétezer leva pénzbüntetéssel sujtottunk. Miután elegendő buzakészletünk van, a kenyér ára maradt a régi, bár előrelátásból a városi tanács költségére nagyobb mennyiségü rozskészletet szereztünk be. A fekete kenyér ára ma harmincöt fillér, a fehéré negyven fillér. Természetes, a piac árait is regulálni kellett és ezért községi raktárakat létesitettünk, ezekben a mi saját városi tisztviselőink teljesitettek szolgálatot. E raktárakban a legszükségesebb cikkeket, sót, cukrot, babot és hagymát árusitottunk. Felhivásokat bocsájtottunk ki, hogy egyik ember ellenőrizze a másikat. Kineveztünk egyes polgárokat ellenőrzőkké, ezek a polgárok végigjárták a szófiai családok háztartásait és aktaszerü jelentést tettek. A jelentés átment a rendőrséghez és ott azt a családot, amely nagyobb készleteket felhalmozott és elrejtett, rögtön megbüntették.

— Magáról a városról csak azt mondhatom, hogy a háboru következtében nem igen sokat változott. Hiszen az természetes, rengeteg katona vonult át napról-napra és miután ezek a csapatok rendszerint Szófián keresztül vonultak a frontra, az első napokban bizonyos hiányok mutatkoztak, ezeket azonban csakhamar orvosoltuk. Szófiában magában sok ezer családfentartó nélkül maradt. Ehhez hozzá kell vennünk azt, hogy körülbelül, huszonkilenc-harmincezer szegényünk van és ezeket is élelmezni kellett. Ezek a szegények nagy része Macedoniából menekült ide, mert mint Ön is tudja, annakidején a szerbek sokat sanyargatták őket. Ilyen menekültünk körülbelül tizezer van. Nagy kérdés volt a *szegényügy megoldása*. Minden hadbavonult után havonkint harminc frank állami hadisegélyt adunk. Ezenkivül a tanács elhatározta, hogy a hadbavonultak családjainak negyvenöt frank hadisegélyt ad havonkint. Hogy a város ezeket a költségeket fedezhesse, másfélmilliós kölcsönt vett fel az állami banknál. Ebből egymilliót a katonacsaládoknak, egy félmilliót pedig a szegényeknek juttatunk. *Szófiában most a hadbavonultak családjai közül egyik sem fizet házbért.* A *szén- és fakészleteket* a községtanács megbizásából egy társaság monopolizálta, ők árusitják megfelelő ellenőrzés mellett. *A szegények egész télen át ingyen kaptak szenet. A szegény gyermekeket a községtanács élelmezi.* Felállitottunk több nagy konyhát, ahol kenyérrel együtt huszonhét fillérbe kerül egy jó ebéd.

— Az utóbbi időben különféle cikkekből kivitel volt az országból, de azért hála Istennek az árak még aránylagosan igen olcsók. A disznóhus például 1 korona 40 — 1 korona 50 fillér között váltakozik, a marhahus egy frank — egy frank tiz. A ramstek hus pedig egy korona 50. A szárnyas sem drága, egy szép liba 3 frankért kapható. A tyuk 1 korona 60 fillér — egy korona 80, a disznózsir ára pedig 1.50 és 2 korona között váltakozik. A tiszta vaj kilója 3 frank. Láthatja tehát, hogy az áraink egyáltalában nem magasak, a vendéglői árak pedig egyenesen olcsóknak monhatók. A Grand Hotel de Bulgarieben például négy frankért a legkitünőbb menüt kapja. A jótékonysági akciót egyébként ugy szerveztük meg, hogy Szófiát hat kerületbe osztottuk be és mindegyik kerület élén egy tanácsos áll. Miután a városi alkalmazottak közül sokan bevonultak, (1300-ból 600 maradt csak a város szolgálatában) leginkább a város tisztasága szenvedett az első hetekben. Most azonban a vezérkar beleegyezésével szerb foglyokat kaptunk és ezekkel intézzük el a város tisztántartását. Jelenleg kétszáz fogoly dolgozik a város tisztántartásán. Törvényeink szerint jelenleg városi tisztviselőink fizetésüknek csak felét kapják, mert a másik felét a harctéren levők élvezik. A közeli jövőben több nőszemélyt is fogunk alkalmazni a városi administráció terén. *(B. E.)*

A telekreform

Harrer tanácsnok küzdelme.

Harrer tanácsnok hatalmas munkája, a lex-Harrer, váratlanul erős ellenzésre talált bizonyos körökben. Az első akadály a mult közgyülésen merült fel: az előterjesztés a közgyülés napirendjén szerepelt, de *Waigand* József inditványára lekerült onnan. *Harrer* tanácsnoknak akkor deferálni kellett ama kivánság előtt, hogy a javaslatokkal a közgazdasági és a jogügyi bizottságok is foglalkozzanak, holott a tanácsnok eredeti véleménye szerint erre nem lett volna szükség. A közgazdasági bizottság tudvalevőleg visszautasitotta az előterjesztést; a jogügyi bizottságban nagy jóakarattal foglalkoztak vele, el is fogadták elvben, de az elfogadott módositások mutatják, hogy a jogászok sem fogadják egyértelmü helyesléssel a munkát.

Nagyon sajnálatos dolog, hogy egy becsületes, kiváló reform egyoldalu megitélésben részesül. A gyáripart féltik tőle, pedig a *Gyáriparosok Országos Szövetsége*, amely a legtekintélyesebb fóruma a gyáripari érdekeltségeknek, semmi kifogást nem emelt a lex-Harrer ellen. Az összes számottevő tényezők felfogása megegyezik abban, hogy a javaslat bátor kezdeményezés azon az uton, amely a főváros reális telekpolitikájához vezet. Elfogultsággal nem szabad kezelni egy reformot, amely a főváros pénzügyi és városépitési érdekeit védi. *Harrer* tanácsnok kemény legény; nem féltjük semmiféle ellenakciótól a munkáját, s jól tudjuk, hogy szivós energiája végül mégis győzni fog. A helyzet ma az, hogy a telekreform alkalmasint csak a juniusi közgyülésen kerül napirendre; addig azonban lehetőleg jobb belátásra fognak térni azok, akik nem szeretik a bátorságot, ujszerüséget a közigazgatásban.

Serbán János

és a főváros husüzlete.

Nagy feltünést keltő támadás érte szombaton a fővárost az *Omge* egyik szakosztályi ülésén. A vásárpénztár által alakitandó Húskereskedelmi r.-t. születését rossz szemmel nézik agrár körökben és a gáncs, amelylyel az alapitást az Omge meghiusitani törekszik, tulajdonképpen a legfényesebb bizonyitéka a *Húskereskedelmi r.-t.* szükséges voltának; elvégre a fővárosi és az agrárérdekek mindig ellentétesek voltak, Budapest központja a kereskedelemnek és az iparnak és tőle legkevésbbé nem várható, hogy ő is az agrárok szekerét tolja.

Szilassy Zoltán inditotta meg a fővárosellenes vitát. *Folkusházy* tanácsnok vette védelmébe a várost, de szereplése szánalmas volt, mert deferált az Omge nagyurainak kivánsága előtt. A városházán *Serbán* János miniszteri tanácsos felszólalása okozta a legnagyobb meglepetést. Serbán hevesen támadta az uj vállalkozást, céltalannak mondotta a Húskereskedelmi r.-t. alapitását és sulyos sérelemnek, hogy az Omgét befejezett tények elé állitották ezzel. Holott a Húskereskedelmi r.-t. alapitását bő részletességgel tárgyalták a tizes bizottságban, *amelynek Serbán János is tagja*, mint a földmivelésügyi kormány képviselője.

Serbán eljárását annál furcsábbnak és érthetetlenebbnek tartják, mert a miniszteri tanácsos ur — még csak nem is olyan régen — *üzleti összeköttetésben állott a Vásárpénztárral, tehát közvetve a fővárossal.* Amikor ugyanis a tizes bizottság — a miniszteri tanácsos ur tudtával és hozzájárulásával — ezer darab marhának bizományba való vásárlásával bizta meg a Vásárpénztárt, *Serbán* János hazafias készséggel ajánlotta fel saját marháit a fővárosnak bizományba. A főváros az ajánlatot — természetesen — elfogadta, a Vásárpénztár átvette a marhákat és a szerződés értelmében hizlaltatta azokat. Közben azonban rohamosan emelkedett a marha ára, ugy, hogy annál az árnál, amelyen a miniszteri tanácsos a marháit átadni tartozott volna a fővárosnak, jóval többet kaphatott volna Serbán. Őméltósága nem is habozott levonni ennek a ténynek a konzekvenciáit: arra kérte a Vásárpénztárt, hogy mivel rosszul spekulált, engedjék ki őt az obligóból, álljanak el a szerződéstől, ne követeljék a bizományba adott marhákat. A Vásárpénztár eleintén makacskodott, de amikor *Serbán* János igy szólt: „Csak nem kivánják az urak, hogy én ráfizessek az üzletre" — meghajolt a méltóságos érv előtt és elállt a szerződéstől.

Serbán tanácsosnak tehát csakis addig volt jó a főváros húsüzlete, amig abból neki is volt némi haszna. Ezt végtére is nem lehet csodálni, de ilyen előzmények után nem volt finom dolog tőle, hogy nyilvánosan elitélte a főváros akcióját.

Évi két millió kamatmegtakaritás

a 158 milliós márkakölcsön törlesztésénél

A székesfőváros 1914-ben vette föl a 158 milliós 4½ százalékos márka-kölcsönét. Ennek a kölcsönnek kamatai az idén azon a réven, hogy márkában kell fizetni és hogy a főváros uj 13 milliós kölcsöne szintén márkakölcsön, igen lényegesen enyhülnek.

Az 1916-ik évi költségvetés még ezeket mondja:

„A kamatok 3.471.857 koronás emelkedéséből: 1,083.800 korona az 1910. évi 2 millió font sterlinges 4 százalékos és az 1914. évi 158 millió koronás 4½ százalékos aranykölcsön árfolyam-különbözetének többlete."

A költségvetésnek még természetszerüleg igy kellett megcsinálnia számvetését, mert akkor még nem volt meg a fővárosnak a *Magyar Bank* utján fölvett 13 millió márkás kölcsöne, amelyből most a 158 milliós kölcsön kamatait is fedezni fogják.

A 158 milliós kölcsön kamatai évenkint mintegy 8 millióra rugnak, amiből a félévi, julius elsején esedékes kamat vagy 4 millió koronát tesz ki. A főváros pénzügyi ügyosztálya most ugy intézkedett, hogy a julius 1-i kamatfizetés a 13 millió márkából történjék, ami a főváros számára igen jelentékeny megtakaritást nyujt az árfolyamkülönbség révén, ami ma a márka és korona között fönnáll.

Hogy milyen igazán jelentékeny ez a megtakaritás, azt igen könnyen megállapithatjuk egy kis számitással. A márka kurzusa ugyanis 1914-ben körülbelül 1·20 korona volt, mig ma circa 1·45 koronán áll. Az árfolyamkülönbség tehát az 1914-iki és 1916-iki értékek között 25 fillért tesz ki. Egy milliónál ez az árfolyamkülönbség 250,000 koronát, *a félévenkint fizetendő 4 milliós kamatnál kerek egy millió koronát tesz ki*, mig az évi nyolc millió koronás kamatfizetésnél az árfolyamkülönbség révén az egyik márkakölcsönből a másikra való átutalás révén nem kevesebb, mint két millió koronát takarit meg a főváros.

A költségvetés föntemlitett adatai tehát ma már nem állanak meg, mert az árfolyamkülönbség révén nem emelkednek a főváros terhei, hanem inkább évi 2 millió koronával enyhülnek. Némi rabulisztikával szinte azt lehetne mondani, hogy a főváros pénzügyeinek jót tett az uj kölcsön.

Hadisegélyezés és közélelmezés.

Beszélgetés Reicke polgármesterrel.

Berlin, április végén.

A Fővárosi Hirlap munkatársa Hollandiába utazva, felkereste Berlinben Reicke titkos tanácsost, Berlin polgármesterét és megkérdezte a kiváló közigazgatási tekintélyt, hogy a háboru következtében milyen uj feladatok előtt áll a berlini magisztrátus. A titkos tanácsos ur a következőkben volt szives válaszolni:

— A városnak mindenekelőtt gondoskodnia kell Berlin polgárainak ama részéről, amelyet a háboru az élet fentartásában megzavart. Gondoskodni kell aztán főleg a harctéren elesett hősök hátramaradottaikról és a munkaképtelenné vált katonák családtagjairól. Az állam is ad segélyt Németországban, ebből azonban nem lehet megélni. *A város lakbértámogatásban részesiti a rokkant katonák családját és az elesett hősök özvegyeit és árváit.* Berlinben minden kerületben ugynevezett lakbérkiegyeztetési hivatalok vannak. Mindenki, aki a háboru következtében nem tudja kifizetni a lakbérét, jelentkezik ennél a hivatalnál. A hatóság feladata, hogy a lakbérhátralékosokat kiegyeztesse a háztulajdonossal. Ez rendszerint ugy történik, hogy a háziur a lakbér egyharmadrészét elengedi, mire a város a fennmaradó kétharmadrészt magára vállalja. Természetesen ez az arány esetről-esetre változik. Vannak olyan adósok is, akik a lakbér bizonyos részét ki tudják fizetni. Ilyen esetben a város a hiányzó összeget legtöbbnyire a községi kasszából pótolja. A városnak módja van arra, hogy a háziurat rákényszeritse a kiegyezésre. Annál is inkább, mert Berlinben rengeteg sok lakás áll üresen, különösen három-ötszobás lakások, ugy hogy a háziurak nehezen kapnak lakót és jobb kétharmad rész házbért kapni, mint semmit.

— Vannak olyan szegények is, akiket másféle támogatásban is részesit Berlin városa. *Igy például negyvenezer ember számára adunk naponkint ebédet.* Természetesen egyébb nagy terheink is vannak a háboru következtében. Hogy egyebet ne emlitsek, igen nagy mértékben támogatjuk bevonult saját tisztviselőink családtagjait és hátramaradottjait. Igen nagy feladat az élelmezési kérdés helyes megoldása. Ön tudja, hogy az élelmicikkek maximálása körül milyen körülményes eljárásra volt szükség Berlinben. Egy ideig eredménytelennek látszott a maximálás, mert az áru más piacokat keresett fel. Amióta azonban az egész birodalomra nézve megállapitották a legmagasabb árakat, minden jól ment. Berlin egyébként nagy mértékben folyik bele a piaci árak kialakulásába azáltal, hogy rengeteg élelmiszer felett rendelkezik, amelyet akkor dob piacra, amikor a spekuláció a legerősebb. Egyszóval az élelmiszerek megdrágulását Berlin energikus eszközökkel képes megállitani. Nagy területeket vetettünk be hüvelyesekkel. Minden tehén után naponkint ötven pfennig prémiumot fizetünk, és egyébként is minden lehető eszközt felhasználunk spekuláció elnyomására. *(V. M.)*

A Sárosfürdő berendezése

Versenytárgyalási eredmények.

A főváros fürdőügyi bizottságának Gellért-fürdő-albizottsága hétfői ülésében döntött a fürdővel kapcsolatos szálloda berendezéséhez szükséges tárgyak szállitására beérkezett s április 10-ikén felbontott ajánlatok fölött. Az ülésen *Márkus* Jenő dr. tanácsnok elnökölt, előadók voltak: *Kemény* Géza dr. tanácsjegyző és *Hegedüs* Ármin müszaki tanácsos. Az ülésterem ajtaja előtt mintegy ötven pályázó várta szorongva az eredményt. A bizottság lelkiismeretes gondossággal válogatta ki a sok és sokfajta ajánlat közül a legelőnyösebbeket, s különös elismerést érdemelt az az elhatározása, hogy a több százezer koronás munkát nem adta ki egy pályázónak, hanem arra törekedett, hogy a mai időkben lehetőleg mennél több iparos jusson keresethez, munkaalkalomhoz.

A konyhaberendezési tárgyak szállitását felosztották *Bründl* János, *Sperling* Jenő és a *Lakos Lajos-féle r. t.* között; a butorberendezési tárgyakra megrendelést kaptak: *Interieur-vállalat, Butorcsarnok-szövetkezet, Bartolfy* János, *Polgár* Alajos, *Keresztesi* Ödön, *Krámer* Henrik és *Kiss* József. Elutasitották többek között a *Gelb M. és Fiai* céget és a *Müasztalosok szövetkezetét*, mert az árak tulmagasak voltak. A hajlitott butorokra tett ajánlatok között a győztes a *Mundus r.-t.* lett 28.659 koronával; vászonfüggönyöket *Kelemen* Adolf szállit 11,940 koronáért. *Horváth* Ákos ugyanezért a munkáért 21,050 koronát kért. A pihenő kerevetekre uj árlejtést irnak ki. A mümárvány-munkákat *Ney* Simon kapta meg 32,399 koronáért; a csillárokat a *Magyar Fém- és Lámpaárugyár* szállitja 144,014 koronáért, végül a kosárbutorokat *Krausz* Károlytól és az *Országos Központi Hitelszövetkezettől* szerzi be a főváros.

Mindezeket a munkákat a legrövidebb időn belül fogják szállitani a vállalkozók, ugy, hogy ősszel elkészül a belső berendezés és tavasszal megnyithatják a Gellért-fürdőt a hozzátartozó szállóval együtt.

Angyalcsinálók alkonya.

A főváros a csecsemőkért.

A székesfőváros tanácsa, bizottságai és közgyülése rendkivüli gyorsasággal letárgyalták a csecsemőkórház megvalósitásának ügyét. Természetes az, hogy ennek az akciónak a mai háboru pusztitásai és a jövő nemzedékről való gondoskodás volt az inditó oka. A székesfőváros azonban nem tesz pontot a csecsemőkórház megalapitása után. Értesüléseink szerint *nagyarányu csecsemővédelmi akció indult meg*, amelynek szálai Bárczy István polgármester és Buzay Károly tanácsnok kezében futnak össze.

A nagy akciónak csak első etappe-ja a most alkotandó csecsemőkórház, amely a maga szerény 80 helyével éppen csak a kezdeményezés lehet. Gyors szükség azonban erre a 80 ágyas kórházra leginkább azért van, hogy az angyalcsinálók manipulációival szemben megóvják az ujszülötteket. A tervbe vett csecsemőkórház folytatásaként lassanként a többi kórházak is kapnak csecsemőosztályt, igy legelsősorban a Szent István-kórház, majd pedig az Uj Margit-kórház.

Mindez természetesen csak a kezdet és csak azt bizonyitja, hogy a székesfőváros az országban elsőnek veszi kezébe azt a nagyjelentőségü föladatot, hogy a gyermekhalandóságot minél intenzivebb módon megakadályozza és megadja a módját a jövő nemzedék egészséges fejlődésének. A nagystilü, hatalmas területet átfogó akció már a következő hetekben pozitiv formát fog ölteni.

Események

Ujabb törlesztés a Magyar Villamosságira. Az Általános Villamossági megváltása küszöbön áll. Ez a kérdés aktuálissá teszi azt a másikat, hogy mennyire vagyunk a *Magyar Villamossági Részvénytársulat* megváltási összegének törlesztésével? Az Általános Villamossági megváltási munkálatai már — mint a *Fővárosi Hirlap* megirta — lényegesen előrehaladtak, mindazonáltal nem valószinü, hogy ez a nagy apparatussal folyó munka még az 1916-ik évben befejeződjék. Információink szerint pedig a Magyar Villamossági Részvénytársulat megváltási összege még ebben az esztendőben kifizettetik. A székesfőváros az elmult év decemberében négy millió koronát fizetett ki a Magyar Villamossági Részvénytársulatnak. Ezt követte most május 1-én 4.700,000 korona törlesztése, az utolsó 9 millió koronát pedig december hónapban akarja kifizetni a főváros. Ezzel azután a Magyar Villamossági R. T. minden követelése megszünik a fővárossal szemben, hogy aztán az Általános Villamossági megváltásának ujabb anyagi gondjai nehezedjenek a főváros háztartására. Mindenesetre fontos azonban az, hogy az esztendő végére a Magyar Villamossági teljesen tehermentes tulajdona lesz a fővárosnak.

Közgyülés. A főváros törvényhatósági bizottsága május 10-ikén tartja legközelebbi közgyülését. A pénzügyi bizottság és a tizes-bizottság pénteken, május 5-ikén üléseznek.

Festetits alpolgármester meggyógyult. *Festetits* Géza gróf alpolgármester, akinek betegségéről hirt adtunk, mult héten átvette hivatala vezetését. Az alpolgármester e héten több heti üdülésre Balatonfüredre utazik.

Kertészkedő iskolásfiuk. A *Fővárosi Hirlap* annak idején megirta, hogy a *Dungyerszky* Lázár és a *Schreiber* D. és fiai cég az idén még nem engedték át megmüvelésre azokat a földjeiket, amelyeket tavaly a budapesti iskolák megkaptak erre a célra. *Bucsánszky* Bertalan dr. tanácsjegyzőtől most arról értesülünk, hogy Dungyerszkyék és Schreiberék a fővárosnak már átengedték a kért telkeket és pedig két tagban 72 holdat, amely telkek a Körvasut, Rákospatak, Hajtsár-ut és Lőcsei-ut között feküsznek. A földeket a kis diákok fokozott müvelésben részesitik és pedig több iskola vette azokat kezébe. Ezek az iskolák: az egresi-uti, Damjanich-utcai, Rottenbiller-utcai, Kertész- és Nagymező-utcai polgári fiuiskolák és a Gömb-utcai elemi iskola. Ezen a telkeken 400 gyermek dolgozik, mig az összes budapesti földet müvelő gyermekek száma 2500.

Beketow kitüntetése. A király Beketow Mátyás budapesti cirkuszigazgatónak a hadiékitményes II. osztályu Vöröskereszt-diszjelvényt adományozta díjmentesen.

Miskolc hus- és zsirellátása. *Miskolc* városának vezetősége nagyobbszabásu sertéshizlalda felállitását határozta el. A tanács *Gottfried* testvérek sertéshizlalók bevonásával háromféle tervezetet dolgozott ki, amelyekre a vállalkozók most alternativ ajánlatokot nyujtottak be. Az I-ső tervezet szerint vállalkozók hajlandók lennének a város által élősulyban kg.-ként 4 kor. 50 fillér átlagárban beszerzett sovány sertéseket hizlalásra átvenni, s azokat aztán kihizlalva minden 1 kilogramm sulyszaporulat után 2 kor. 60 fillér ár felszámitása mellett a városnak visszaadni, ez esetben a hizlaló takarmányt a város szerezné be, és azt legfeljebb métermázsánként 32 korona árban bocsájtaná rendelkezésükre — a hizlalásnál az esetleges elhullás vállalkozók veszélyére esne — s tartoznak továbbá minden mm. takarmány után 17 kilogramm sulyszaporulatot visszaszolgáltatni. A II-ik és III-ik tervezet szerint a város házilag szándékozik a hizlalást teljesiteni a vállalkozók felügyelete mellett. A városnak a hus és zsir e tervezetek szerint átlag 4½ koronájába fog kerülni. A város közélelmezési bizottsága javaslatot terjeszt a közgyülés elé 400 darab sertés beszerzési költségeinek felvételére, amely kétszázezer koronát tesz ki. A kölcsönt a *Miskolci Takarékpénztár* adja a jelenlegi bankkamatlábnál egy és fél százalékkal magasabban.

A Henry-aréna zsufolásig megtelt előadásai bizonyitják a legjobban, hogy a volt „Barokaldi" uj tulajdonosai a legjobb mutatványokkal kedveskednek a közönségnek. A legkitünőbb bohócok állandó derültségről gondoskodnak, de a nivós előadás minden

száma felülmulja a várakozást. A Pantzer-csoport csodás mutatványai meg egyszerüen szenzációsak.

Milliók Könyve. Milliók olvassák a Milliók könyve-it azért, mert 24 fillérért kitünő regényt kap az olvasó. A tizedik szám amely Feuilet Octav érdekes regényét az „Egy szegény ifju történetè"-t hozza, most jelent meg. Kapható mindenütt.

Hol van a sorsjegy? Ez a cime egy igen érdekes játéknak, melyre vonatkozólag a Dörge Frigyes bank r. t. Budapest, Kossuth Lajos-utca 4., díjtalanul és portómentesen ad felvilágosi.ást. Levelezőlap elegendő.

Szerkesztői üzenet. Irodatiszt. Cikkét elkésve kaptuk. A folyosó- és teremör dolgainak majd mi is utánajárunk, de abban önnek igazat adunk hogy az olyan harcias uriemberek a lövészárokba valók.

A Tőke

Szemle.

A hadi adó. — Takarékossági kényszer. — Monopoliumok a láthatáron.

A háborus nyereségek megadóztatását nemcsak államfinanciális, hanem ethikai szempontok is indokolják. Joggal követelhető, hogy azok, akik a háboru alatt sokat kerestek, magasabb adóval is terheltessenek. Még nem ismerjük az idevonatkozó kormányjavaslat részleteit, annyit azonban már félhivatalosan is kipattantottak, hogy a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok a háborus években elért nyereségtöbbletnek legfeljebb 25 százalékával fognak megadóztatni. Mindjárt megjegyezzük, hogy Németországban és Ausztriában a maximális határ 35 százalék, Angliában pláne 70 százalék. Ilyen körülmények között feltünést kelthet az, hogy a Gyáriparosok Országos Szövetsége máris felterjesztéssel élt a kormányhoz és azt kéri, hogy a társaságokra kivetendő adó legfeljebb 10 százalék legyen. Mi is azon a nézeten vagyunk, hogy a nagy ipari vállalatok és a nagybankok az ország közgazdaságának fontos támaszát képezik, melyeket a háboruban agyonterhelni, illetve gyengiteni nem szabad. Azt is valljuk, hogy szükség van arra, hogy ezek a nagyüzemek a béke idejére teljes erejükben fenmaradjanak. Csakhogy mindez okos dividenda — és tartalékpolitikával is elérhető. A részvényesek a háboru alatt amugyis magas osztalékot kaptak, nincs tehát semmi szükség arra, hogy még ingyenrészvényeket is adjanak nekik. Pedig néhány vállalat máris ezt cselekedte azáltal, hogy háborus nyeresége egy jelentékeny részét tőkefelemelésre forditotta. Ez az eljárás fiskális szempontból is erősen kifogásolható. A Gyosz feljajdulását tehát a legjobb akarat mellett se látjuk jogosultnak. Az a felfogás, hogy aki sokat kockáztat, annak sokat is kell nyernie, békeidején indokolt lehet, de nem jogos a háboruban, amidőn annyian vannak, akik mindenüket elvesztették. Valami áldozatkészséget a nagyipartól is elvárhat az állam, mely a háboruban sok alkalmat szolgáltatott azoknak arra, hogy mértéken tul is meggazdagodjanak. Ezért mindenesetre valamicske viszontszolgáltatás is jár, melyet az állam a kivetendő méltányos hadiadó utján fog megkapni.

Berlin katonai főparancsnoka, aki a háboruban a polgári hatalmat is kezében tartja, rendeletet adott ki, mely szerint a 18 éven aluli munkás hetibérének egyharmada az illető nevére a Berlin városi takarékpénztárban deponálandó. Ez a rendelet a hadi szocializmus történetében uj szakaszt nyit meg, mely a finánepolitikust is nagy mértékben érdekelheti. Itt a vagyongyüjtést állami rendelet parancsolja. Amig a pénzügyi tudósok azon törik a fejüket, hogy a közhitel óriási igényei hogyan elégittessenek ki, addig egy katonai hatóság három rövid paragrafussal uj hitelforrást nyitott meg. Habár a rendelet első sorban a fiatalság pazarlásának akar gátat vetni, mégis annak a nagyobb elvi jelentősége financiális téren keresendő, mert itt katonai bátorsággal azt a problemát fogták meg, hogy milyen eszközök állanak rendelkezésünkre arra, hogy a mostani idők nagy tőkeszükségletét a tőkeképződéssel összhangba hozzuk. Mig a takarékosságra való intés és a luxusfogyasztás megakadályozása, a problemának csak a negatív oldalát képezik, addig az emlitett katonai rendelet pozitiv oldalát abban látjuk, hogy a tőkeképződést kényszeruton mozditja elő. Mindezt azért mondjuk itt el, hogy ráterelјük a figyelmet a mi állapotainkra is. Nálunk bizonyos körökben valóságos pazarlás tapasztalható és sok tekintetben olyan fényüzés nyilvánul meg, amelyet béke idején soha se láttunk. Ezen az uton nem tanácsos tovább haladni. Mi nem követeljük, hogy az állam kényszereszközöket alkalmazzon, de azt elvárjuk, hogy a kormány és a hatóságok irányitással és jó példával szolgáljanak a takarékosság előmozditására. A magyar társadalomnak meg kell értenie, hogy nagy közgazdasági érdekek követelik, hogy ugy a háboru győzelmes befejezésére, valamint a békemunkálatok megkezdésére, óriási tőkéket kell gyüjteni, ami pedig csak takarékossággal érhető el.

A háboru költségeinek a likvidálása a magyar állam évi költségvetését mintegy 500 millió koronával fogja szaporitani. Ezt az összeget uj adókból előteremteni nem lehet. Itt az állam csakis uj monopoliumok kreálásával segithet magán. Illetékes körökben máris foglalkoznak ezzel a nagyfontosságu kérdéssel és máris halljuk, hogy elsősorban a szesz- és cukormonopólium megvalósitása van tervbe véve. Ugy látszik azonban, hogy ezenkivül sokkal nagyobb dologra is gondolnak. Az *Omgenak* az a felhivása, melyben egy esetleges gabonamonopoliumról kér véleményt a gazdáktól, arra enged következtetni, hogy az illetékes tényezők ezzel az eszmével is foglalkoznak. Nem kivánunk ebben a kérdésben most állást foglalni. Csak arra akarunk rámutatni, hogy az a központositási irányzat, mely most a háboru alatt jutott diadalra, egy olyan üzletágat akar a szabad forgalom alól kivonni, mely Magyarország közgazdasági életének eddig ugyszólván alapját képezte. Mert az bizonyos, hogy a modern Magyarország gazdasági feilendülésének legfőbb tényezője a magyar gabonakereskedelem és vele együtt a magyar malomipar volt. Mindkettővel első helyen állottunk Európában. Ezt a poziciót pedig gabonamonopolium esetén nem tarthatnók meg.

Áruhiány és értékpapirüzlet. Egy fővárosi napilap legutóbb azzal vádolta a budapesti bankokat hogy a közönséget a tőzsdejátékra csábitják. Kérdést intéztünk ebben a tárgyban egyik nagybankunk tőzsdei diszponenséhez, aki nekünk a következőket mondotta:

— Nem a bankok csábitják a közönséget, hanem ez keresi fel a bankokat, hogy értékpapirt vásároljon. Csábitásról szó sem lehet. Minthogy élelmiszerekben és a különféle ipari termékekben áruhiány mutatkozik, az áruüzlet most nagy nehézségekbe ütközik. Fokozza a bajokat az a körülmény is, hogy ha már van is áru, a közlekedési akadályok miatt nem lehet azt elszállitani. Nem csoda tehát, ha azok, akik most a háboru alatt pénzt kerestek, értékpapirokat vásárolnak. Ez könnyebb és kényelmesebb üzlet ma, mint az áruüzlet, mely tulnyomó részben ma amugy is a központok monopoliumát képezi. A vételkedv különösen az ipari és bankrészvények felé irányul. Nekünk is az a nézetünk, hogy a spekulációnak most a háboru alatt nem szabad a tulságba csapni. A budapesti tőzsdén az uj rend életbelépése óta nem tapasztaltunk szertelenségeket. A tőzsdetanács és a Giró szigoruan ügyelnek arra, hogy az értékpapirüzlet a legitim határokat ne lépje át. Az értékpapirüzlet szilárdságát fokozza az a körülmény is, hogy a hadikölcsönön kivül most uj papir nem kerül a tőzsdére és igy a régi értékek iránt annál nagyobb érdeklődés nyilvánul meg. A nagy pénzbőség természetesen szintén egyik oka annak, hogy a publikum a részvényvásárlást favorizálja.

Négy milliós hadikölcsön-jegyzés. Az uj négy millióval *Wolfner Gyula és Társa* cég a *tizedik milliót* is letette a haza oltárára, méltó példát szolgáltatván vele nemcsak nagyuraknak és főpapoknak, de egyben azoknak is, akik a háborus sors kegyelme révén vagyonukat gyarapitották. Wolfneréknak szavakkal alig kifejezhető érdemei vannak abban, hogy a magyar hadsereg nyugodtan és kényelmesen teljesithesse nagyszerü föladatát. Aki ezen a réven jut a megérdemelt haszonhoz, az előtt kalapot lehet emelni. Annál inkább igy van ez a Wolfner cégnél, amelynek főnökei *Wolfner* József és *Wolfner* Tivadar tökéletesen átérzik hazafias kötelességüket. Ezt a kötelességet nem engedik abban kimerülni, hogy a hadsereg felszerelését mintaszerüen intézik, hanem a hadijótékonyság terén is pompás dolgokat müveltek. Hadiköicsön jegyzésük is fejedelmi példa — méltó arra, hogy mindenki kövesse — akinek a háboru anyagi előnyöket is szerzett.

Grödelék erdővásárlásai. A *Kalotaszegi erdőipar r.-t.* egyik főrészvényese: *Frank* Sebő, a vállalat igazgatósági tagja a tulajdonában levő részvényeket eladta a *Grödel* Testvérek cégnek és igy a vállalat érdekközösségbe jutott az *Erdélyi erdőipar r.-t.*-al, amely vállalatnak részvényei viszont a Grödel cég tárcájában vannak. A „Kalotaszegi" az igy megváltozott helyzet következtében legközelebb közgyülést tart, amely alkalommal a bécsi *Verkehrsbank* és az *Első magyar iparbank* delegáltjai az igazgatóságból kilépnek és helyettük a Grödel cég képviselőit fogják beválasztani. A Kalotaszegi 200 K-ás n. é. részvényei ma körülbelül 800 K-át érnek és az árfolyamkülönbözeten Frank Sebő körülbelül egy millió koronát keresett. Itt emlitjük meg azt is, hogy a *Petrozsény—csimpai faipar r.-t.* Brassómegyei erdőségeinek egyrészét szintén megvásárolta a Grödel-cég.

A Városi közgyülése. Az eddigi szokástól eltérően a *Városi Villamos vasut* mai napig sem tartotta meg idei közgyülését. A késedelmet az okozza, hogy a főváros vezetői előbb tisztába akarnak jönni azzal a fogas kérdéssel, mi lesz a Közutival; a tranzakcióval kapcsolatos tudvalevőleg a Városi kisebbségi részvényeinek megváltása. Ugy értesülünk, hogy a Városi közgyülését május közepén tartják meg; a felügyelő-bizottság szombaton vizsgálta meg az 1915. év mérlegét. A Ferenc József földalatti vasut közgyülését május 16-ikán tartják meg.

Krondorfi-forradalom. Különös affére támadt a budapesti kávésoknak a *Krondorfi savanyuviz-vállalattal.* A Krondorfi ugyanis ügyes reklámnak vélte a maga számára, ha az ujonnan megnyilt *Lantos kávéház* számára szép kivitelü árlapokat készittetett, amelyen természetesen rajta van a savanyuviz hirdetése is. Bőkezü, gavalléros és izléses volt a vállalat, amikor a Lantos árlapjait megcsináltatta. A táblácskák valósággal diszei voltak a kávéháznak. Pompás bőrkeretben voltak az árlapok és büszkén gondoltak a rengeteg Krondorfira, amit majd a Lantos vendégei megisznak. Igen ám, de a pesti kávésokban fölébredt az irigység. Ha az egyik kávést megilleti a diszes ajándék, akkor az a többinek is kijár. Kértek hát valamennyien, s miután Lantos csekély ötven darabot kapott, a többiek is ebben az arányban kivánták az ajándékot. A Krondorfi azonban gondolkodóba esett. Az árlapok darabonkint 10 koronába kerültek. Ha tehát minden kávés kivánságát ki kell elégiteni, akkor akár tönkre is lehet menni. Ha pedig nem ad nekik tizkoronás árlapokat, akkor a kávésok megharagusznak és be sem eresztik a vizet a kávéházukba. Ebbe meg pláne bele lehet pusztulni. Most a kinos ügy ennél a dilemmánál tart. Szóval kemény dió lett ebből a bajcsináló ajándékból.

A Katonai Biztositó közgyülése. Az Első biztositó intézet katonai szolgálat esetére, élet- és gyermek-biztositó társaság mint szövetkezet, e hónap 28-ikán tartotta meg 13. évi rendes közgyülését. A jelentésből kitünik, hogy az év végén 65.634 darab kötvénnyel 76,470.087 korona biztositott tőkével volt érvényben. A különböző tartalékok összege a 31 milliót eléri. Az üzletév tiszteslege 118.245.50 korona, mely lehetővé teszi, hogy a biztositott felek osztalék-alapjába 64.344.90 korona utaltassék át, minek következtében ez a tartalék 438.427.32 koronára emelkedett. Tudomásul vette a közgyülés, hogy az Első katonai biztositó intézet a háboru által szükségessé vált többszörös sorozások folytán követelményeinek megfelelt azáltal, hogy később esedékes biztositási összegeknek már a háboru folyamán történt folyósitása cimén 5,903.715.58 koronát fizetett ki a biztositott feleknek.

A Magyar Általános Kőszénbánya Részvénytársulat szombaton tartotta rendes évi közgyülését Simon Izidor kir. tanácsos elnöklésével. Az igazgatóság évi jelentését Vida Jenő vezérigazgató terjesztette elő. A közgyülés tudomásul vette a jelentést és jóváhagyta az évi zárószámadást, mely szerint az értékcsökkenési tartalék-számlának 2,500.000.— koronával, az ipari üzemek külön értékcsökkenési tartalékának 1,000.000.— koronával történt gyarapitása után mutatkozó 5 447.737.01 korona tiszta nyereségből 825.000. korona az általános tartalékalapra, 75.000.— korona külön adományul a tisztviselők nyugdijalapjára, 200.000.— korona a bányatárspénztárak részére, 200.000.— korona a munkásjóléti tartalékalapokra, 25.000.— korona a Szende Lajos-alapra, 555.183.18 korona az igazgatóság és a tisztviselők alapszabályszerü jutalékára és 3,040.000.— korona a részvénytőke 19 százalékos osztalékára fordittassék, továbbá 300.000.— korona a háboruban megrokkant

munkásaik és az elesettek családtagjainak támogatására tavaly létesitett Háborus segélyalapra és a fenmaradó 247.553.83 korona, tekintettel a jelen valutaviszonyokra, az elsőbbségi kölcsön szolgálatára rendelt tartalék növelésére használtassék, végül a mult évről áthozott 897.687.86 korona változatlanul uj számlára vitessék át. A közgyülés ezután egyhangulag megadta a felmentvényt és elhatárzta, hogy az osztalék-szelvényt folyó évi május 1-től kezdődően 38— koronával fogják beváltani. Az igazgatóságba ujból beválasztattak Cheneviére Egmond (Genf) és Ranzinger Vince m. kir. bányatanácsos. A közgyülést követő igazgatósági ülésen alelnökké Bistcghi Rudolf választatott meg.

A Ganz-féle Villamossági r.-t. szombaton tartotta meg évi rendes közgyülését Tolnay Lajos elnöklésével. A bemutatott igazgatósági jelentés szerint a társaság tiszta nyeresége 988.922.07 korona, melynek hováforditására nézve az igazgatóság azt javasolta, hogy részvényenkint 28 korona, azaz 7 százalék osztalékot fizessenek, az ezután az igazgatóságot jutalék cimén megillető 50.892.20 korona levonása után fennmaradó 98.029.87 koronából 75.000 koronával a tartalékalap, 20.000 koronával pedig a tisztviselők nyugdijalapja növeltessék, mig 3.029.87 korona, hozzávéve az előző év nyereség-áthozatalát, azaz 345.918.92 koronát, összesen 348.948.79 korona az 1915. év üzleteredmény számlájára vitessék át. Az 1915. évi szelvényeket május 1-től kezdve 28 koronával a Magyar Általános Hitelbank váltja be.

Kitüntetés a Déli vasut szanálásáért. Hir szerint a király *Landesberger* Gyulának, az Angol-Osztrák Bank elnökének a Déli vasut szanálása körül kifejtett tevékenységéért a magyar nemességet adományozta.

A Hungária Bank Rt. szombaton tartotta rendes közgyülését gróf Zichy Géza Lipót elnöklete alatt. A közgyülés jóváhagyta az igazgatóságnak a nyereség felosztására vonatkozó inditványát és dr. Aczél Jánost, az intézet ügyvezető-igazgatóját az igazgatóság tagjává választotta meg. A felügyelő-bizottság tagjait egy évre ujra választották. Végül a közgyülés jegyzőkönyvi köszönetet mondott az igazgatóságnak és a tisztviselői karnak eredményes müködéséért.

A Déli vasut zárszámadásai. A Déli vasut társaság most teszi közzé 1915. évi zárószámadását, amely már a szanálási egyezség erre irányuló határozatainak értelmében van összeállitva. A zárószámadás eredményeként az üzemi bevételek 171,287.515 koronát tesznek ki. Az üzemi kiadások levonása után a jövedelem összege 56,863.918 K, mely a mult évvel szemben 15,107.716 K többletet jelent. A terhek összege 56,568.965 koronára rug, ami az előző évvel szemben 2,900.144 korona többletet jelent és igy végeredményben a mult évvel szemben 12,207.652 korona többlet mutatkozik. Minthogy pedig 1914-re 11,912.689 K veszteséget mutatott ki a társaság, 1915. évi nyeresége a szanálás ellenére is csak 294.953 K.

A Mezőgazdasági Kereskedelmi Részvénytársaság a napokban tartotta alakuló közgyülését. A vállalat egy millió alaptőkével kezdi meg müködését. Igazgatósága: gróf Kornis Károly elnök, Elbogen Károly, Szabó Ferenc, székelyhidasi Sebestyén Dávid, dr. Biró Bálint, Aczél Ádám, Kovács Imre, Horváth Károly, dr. Hiller József.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

BEKETOW-CIRKUSZ
VÁROSLIGET. TELEFON: 107-46.
Ma és minden este 8 órakor
Nagy Sport és különlegességi előadás
A LEGSIKERÜLTEBB CIRKUSZI MÜSOR.
Minden csütörtökön d. u. 4 órakor. Minden szombaton d. u. 5 órakor előadás a teljes müsorral félhelyárak.
Minden vasár- és ünnepnap 2 előadás d. u. 4 és este 8 órakor. Délután félhelyárak gyermekeknek.

Balassa és Társa
BUDAPEST, Andrássy-ut 50
Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek
legolcsóbb gyári áron.

MODERN SZINPAD KABARÉ Andrássy-ut 69. sz. :: Telefon 93—16.
Ma és a következő napokon negyed 10 órakor:
Medgyaszay Vilma felléptével: **Egy asszony — Négy asszony.** Harsányi Zsolt — Vincze Zsigmond operettje. — **A Mari esete.** Jelenet a rokkantak iskolájából. A főszerepben: **Rózsahegyi Kálmán.** — Továbbá: Dalok, tréfák, aktuálitások.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
Minden este 3/4 9 órakor háborus helyárakkal a kiváló májusi müsor.
Nagy Endre fellép és egész este konferál.
Abdul-Hamali Blank 3 Bemos 3 Ritter és két kis fia Büron
és még 20 attrakció.
Csütörtökön, május 4-én délután 3 1/4 órakor olcsó helyáru családi előadás teljes esti müsorral.

TÉLIKERT
Telefon 167-25 | Telefon 167-27
Ezelőtt JARDIN d'HIVER
Nagymező-u. 22-24
Az előadások kezdete háromnegyed 8 órakor.
8 órakor **Hildegard** klasszikus tánca. 9 órakor **Gertrud Eysoldt** m. v. a „Das Dreieck" cimü darabban. 10 órakor **Rita Sacchetto** ensemble. 1/2 11 órakor **Gyárfás.**
Azonkivül fellépnek: **Ujvári, Szalontai Ferike, Kovács Lili** uj szólókkal és **Molnár Aranka Gyárfással,** Kadelburg-bohózatban.

HIRDETMÉNY.
Ezennel közhirré tétetik, hogy miután a **Magyar-Királyi Pénzügyminiszterium** ellenőrző közegei a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték **(XXXVI. sorsjáték)** I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főárusitóknak árusitás végett kiadattak.
Az I. osztály huzása **1916. május 24.** és **25-én** tartatik meg. A huzások a **Magy. Kir. Lottójövedéki Igazgatóság, mint állami ellenőrző hatóság,** és k rályi közjegyző jelenlétében, nyilvánosan történnek, a huzási teremben. Sorsjegyek a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték valamennyi árusitóinál kaphatók.
Budapest, 1916. évi május hó 3-án.
Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Igazgatósága.
Tolnay. *Hazay.*

M. Á. G.
Repülőgép motorok
Teher-autók
Autobuszok.
MAGYAR ÁLTALÁNOS GÉPGYÁR R.-T.
BUDAPEST,
VÁCI-UT 141

Fischer Péter és Társa R.-T.
orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.
BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

= MARTA =
Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK
Gyár: Aradon.
Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!
NYIRI SÁNDOR
Telefon 133-37. BUDAPEST Telefon 133-57.
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.
Villamos erőre berendezett
Paszpartu müintézet és könyvkötészet.
Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

Freissler Antal
csász. és kir. udvari felvonógyár.
Lift. **Gyárt:** Személy- és teher-felvonókat :: :: Speciálitás: Freissler ‚Express-Auto-lift' villamos gombnyomásu kor- :: mányzással. :: Lift.
Bpest, Horn Ede-u. 4. (volt Dávid-u. 2.)

Autopneu
bőrburkolat
eredeti Staub svájci gyártmány
Szilárd Béla cégnél
Budapest, VI., Lázár-utca 14.
Telefon 131—28.

Egy szegény ifju története

Irta:

Feuillet Octáv

Ára **24** fillér

Megjelent a

MILLIÓK KÖNYVE

10. számában.

Budapesti lóversenyek.

1916. máj. 6., 7., 9., 11., 13., 14., 16., 18., 20., 21. és 23-án.
Kezdetük mindig délután 3 órakor.
Belépti-jegy naponkint:

I. oszt. (Passepartout	uraknak	10.— K
I. „ „	hölgyeknek	6.— „
I. „ „	katonatiszteknek	6.— „
II. „ „	... ...	3.— „
III. „ „	... ...	2.— „
Állóhely a versenypálya közepén		—.60 f.

Május 14-én, a Király-dij napján:

Uraknak I. oszt.	20.— K
Hölgyeknek I. oszt.	10.— „
Katonatiszteknek I. oszt....	10.— „

Egész évre szóló belépti-jegyek 36 napra:
(Tavaszszal 11 nap, nyáron 13 nap, öszszel 12 nap.)

Passepartout uraknak	200.— K
„ hölgyeknek	100.— „

Idényjegy a májusi 11 napra:

Passepartout uraknak	90.— K
„ hölgyeknek	40.— „
„ katonatiszteknek	40.— „

A külön elkerített fogadási helyre (a bookmakerek körébe) belépti-jegy mind a 11 napra 130 K. — Május 6-tól 14-ig 80 K, május 16-tól 23-ig 70 K, napi-jegy 25 K. Totalisateur az I., II. és III. helyen. — Villamosvasutak egész a helyszinig közlekednek. — **Frissitőhelyek minden osztálynál.**
Jegyek előre válthatók május 3-tól a Magyar Lovaregylet irodájában (IV., Semmelweis-utca 17. II. em.)

KAIZMAREK és TÁRSA R.T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152 07.

Bründl János

csász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Dörge

36. Magy. Kir. Szab.

Osztálysorsjáték

110.000 sorsjegy — **55.000** nyeremény.

Főnyeremény szerencsés esetben:

1.000.000 KORONA

Minden második sorsjegy nyer.	Jutalom: 600.000 korona.	Huzás már 1916. május 24-én és 25-én.

Sorsjegyszámok választéka:

9686	50082	89776
17395	31958	20712
31046	27051	31063
41504	41518	47448
20789	31051	63123

Sziveskedjék kivágni és belőlük huzni!

31183	31177	24419
66459	73171	20715
31095	50056	47661

Kossuth Lajos-u. 4.

Az I. oszt. sorsjegyek árai:

Egész 12, fél 6, negyed 3, nyolcad 1.50 K

Hogy el ne késsék, küldje még ma rendelését a legszerencsésebb főelárusitóhelynek

Dörge Frigyes

bank r.-t.

Budapest, Kossuth Lajos-u. 4.

XXXII-ik magyar királyi

jótékonyczélu államsorsjáték.

Ezen pénz-sorsjáték remélhető tiszta jövedelme közhasznu és jótékony célokra fog fordittatni. Ezen sorsjátéknak összesen 14885 nyereménye van, melyeknek összes értéke 475000 koronára rug készpénzben.

Főnyeremény 200,000 kor. készpénzben.

Huzás visszavonhatatlanul 1916. évi julius hó 15.

Egy sorsjegy ára 4 korona.

Sorsjegyek az összeg előzetes beküldése mellett a magyar kir. lottójövedéki igazgatóságtól Budapesten (Vámpalota) portómentesen küldetnek, ezenkivül kaphatók valamennyi posta-, adó-, váltó- és sóhivatalnál az összes vasuti állomásokon s a legtöbb dohánytőzsdében és váltóüzletben. Játéktervet ingyen és bérmentve küld.

A m. kir. Lottójövedéki igazgatóság.

A KATONA-falak

tartósak, egészségesek és olcsók

Bárki kaphat épitési licenciát

SPECIÁLIS ÉPITKEZÉSEKRE .-.

BUDAPEST, VII., GIZELLA-UT 38. SZ.

TELEFON: 66—27. SZÁM.

HENRY-ARENA

(BAROKALDI VÁROSLIGET)

Naponta, még esős időben is, d. u. 3 órától, vasárnap és ünnepnapokon d. u. fél 3 órától

Népies aréna-előadások

elsőrangu Henry-müsorral. **Elvem: Sokat nyujtani és ezzel mindenkinek nyujtok.**

Meglepően olcsó helyárak: Páholyülés 1.50. Zártszék 1.—. I-sö hely — 80 fil. II-dik hely — 60 fill. Karzat — 30 fill. Katonáknak őrmesterig és gyermekek 10 éven alul 40 fill., 30 fill. és 20 fill.

25 attrakció

Willy Pantzer-csoport

4 kinai, repülőgép az arénában, kerékpározó majmok, idomitott lovak, kutyák és szamár.

Balletkar, tornászok, bohócok és augusztok.

Naponta este 1/4 8 órakor kezdete az utolsó nagy előadásnak.

APOLLO

a ROYAL-SZÁLLÓ épületében

A legelőkelőbb fővárosi mozgóképszinház

Előadások: 5 1/2 8 és 10 órakor, ünnepnapon: 4, 6, 8 és 10 órakor. — Jegyelővétel: délelőtt 11-től 1-ig és délután 3 órától

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága

(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle **kávékat, bors, fahéj szegfüszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét.** Távirati cim: Fabarius Budapest.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.

Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**

Budapest, Erzsébet-körut 50

Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtőm és Mérsékelt árak Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

MELOCCO PÉTER

cementbeton épitési vállalkozó

Budapest, Központi iroda: Nagymező-utca 51

Telefon 166 52.

Vasbeton és betonépitkezések Városok csatornázása és ipari viztelenitése.

Mozzaik, terazzo, keramit, mettlachi-lapok és fayence (csempe) burkolatok.

Cs. kir. szab. Déli Vaspálya-Társaság.

A részvényes urak ezennel meghivatnak az **1916. évi május hó 30-án kedden d. e. 10 órakor Bécsben, I. I. Schwarzenbergplatz 4. sz. alatt az Industriehaus diszteremében** megtartandó

hatvanhetedik közgyülésre.

Napirend:

1. Az évi jelentés közlése.
2. Határozathozatal az 1915. évi zárszámadásra nézve.
3. Az igazgatótanács részbeni megujitása.
4. A számvizágálók megválasztása.

Az alapszabályok 19. cikke szerint a közgyülésen csakis azon részvényesek vagy élvezeti részvényeknek tulajdonosai vehetnek részt, kik legalább 40 részvénnyel vagy 400 élvezeti részvénnyel birnak s ezeket legkésőbb 14 nappal a közgyülés megtartása előtt letéteményezték.

Bécs, 1916. évi április hóban.

AZ IGAZGATÓSÁG.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest

VIII., Futó utca 10. szám.

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító divatháza

Budapest,

IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontast megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Első cs. kir. szab. Dunagőzhajózási társaság.

Az Első cs. kir. szab. Dunagőzhajózási társaság t. c. részvényesei folyó évi

rendes közgyülésüket

szerdán, f. é. május hó 31-én délelőtt 10 órakor Bécsben a bécsi kereskedők testületének nagytermében (IV. Schwarzenbergplatz 16. sz. a) fogják megtartani.

A szavazásra jogosult részvényes urak sziveskedjenek belépőjegyeiket f. é. május hó 23-tól fogva a társaság számfejtőségében Wien, III. Hintere Zollamtsstrasse 1. szám alatt átvenni, ahol a fentelitett naptól fogva az ezen közgyülésre szánt tárgyak napirendje, valamint a felügyelőbizottság által felülvizsgált zárószámadás és az üzleti jelentés is megtekinthető vagy átvehető.

A részvényeseknek a közgyülésen tárgyalandó önálló javaslatai az igazgatótanáccsal a közgyülést megelőzőleg legalább 14 nappal közlendők, hogy a napirendbe felvehetők legyenek.

A meghatalmazáshoz szükséges ürlapokkal a társaság számfejtősége szolgál.

Wien, 1916. április 29-én.

Az igazgató-tanács.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Ragályok ellen

most igen alaposan kell védekeznünk, mert kolera, vörheny, kanyaró, tiphus, himlő és egyéb ragályos betegségek a háboru után fokozottabb erővel lépnek fel. mint más időkben, miért is szükséges, hogy minden háztartásban egy megbizható fertőtlenitő szer kéznél legyen. A jelenkor legmegbizhatóbb fertőtlenitő szere a

LYSOFORM

szagtalan, nem mérgező, olcsó és eredeti üvegekben **1 koronáért** minden gyógyszertárban és drogériaban kapható, Hatása Löffler, Vertun, Pertik, Vas, stb. intézeteinek vizsgálatai szerint gyors és biztos, miért is az összes orvosok betegágyak fertőtlenitésére, antiseptikus kötözéseknél (sebekre és daganatokra) kéz- és arcmosásra és ragályok elháritására, stb. mindenkor ajánlják.

LYSOFORM-SZAPPAN

finom gyenge pipereszappan, 1 százalék lysoformot tartalmaz és antiseptikus hatásu. Alkalmazható a legkényesebb bőrre is; szépiti, megpuhitja és illatossá teszi a bőrt. Egy kisérlet és Ön a jövőben kizárólag ezen szappant fogja használni. **Ara 1 korona 60 fillér.**

FODORMENTA-LYSOFORM

erősen antiseptikus hatásu szájviz. Szájbüzt rögtön és nyomtalanul eltüntet és a fogakat konzerválja. Használandó továbbá orvosi utasitás szerint toroklobnál, gégebántalmaknál és nátha esetén gurgulázásra. Néhány csepp elegendő egy fél pohár vizre. **Eredeti üvegje 1 korona 60 fillér.**

Az összes lysoformkészitmények kaphatók minden gyógyszertárban és drogériában. Kivánatra bárkinek ingyen és bérmentve megküldjük az «Egészség és fertőtlenités» cimü érdekes könyvet.

Dr. Keleti és Murányi

vegyészeti gyára

UJPESTEN.

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

THE GRESHAM ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG BUDAPESTEN

V., Ferenc József-tér 5—6.

Magyarországi igazgató-tanács:

Andrássy Géza gróf v. b. t. t. országgyülési képviselő, elnök.

Batthyányi Tivadar gr. orsz. gyül. képviselő.

Dr. Gerenday György ny. min. tanácsos, kincstári jogügyi főtanácsos.

boglári Simon Jakab udvari tanácsos, a budapesti áru- és értéktőzsde alelnöke.

Ügyvezető igazgatók:

Igmándi Mihály. **Scott H. János.**

Aki igazán jó és izletes **SZALÁMIT** akar venni, az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk

HERZ ÁRMIN FIAI

SZALÁMIGYÁRA ••• BUDAPEST

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. május hó 10-én. — 19. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre 20
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A hagyma

kényes jószág, romlandóbb az emberi szervezetnél és büzösebb a megzápult községi tojásnál. Eme hasábok olvasói előtt már korábban sem volt titok a hagymapör, amely immár második esztendeje folyik *Folkusházy* Lajos tanácsnok és a városgazdasági ügyosztály vezetője között, footballt játszván a sokszor kicsufolt és végül is rothadásig melengetett hagyma-egyedekkel. Egy izgalmakkal füszerezett, novembervégi tizes bizottsági ülésen kapott hajba a hagyma fölött a két tanácsnok. A vádló *Márkus* tanácsnok volt, s a vád ugy hangzott, hogy Folkusházyék az osztrák-magyar-szerb hadüzenet pillanatától kezdve külön hagyma-Vozáryakkal kémlelték, lesték azt a nevezetes pillanatot, amikor a hagyma eléri a maximumát, a csimborasszóját annak, amit a képzelet a hagymakoszorú árához hozzáfüz. És dicséretére váljék a közélelmezési tényezőknek, hogy a pillanatot üstökénél fogva megragadták, a legmagasabb hagymaárakat magyar gavallériával megadták, s akkora hagymaütegeket vásároltak össze, hogy a makói piacon ma is sóhajtva mondják: „Egyszer volt Makón fővárosi hagymavásár“ . . .

A legdrágábban, s a legnagyobb mennyiségben szerezték be Folkusházyék Budapest hagymaszükségletét, s mert a pesti hagymahiány csak mondvacsinált volt, sok-sok hagymakoszorútól maradt ékes a községi élelmiszerüzem. Átkenték hát a hagymát a városgazdasági ügyosztálynak hatósági zöldségüzemére és most, amikor minden hagyma erjed és csirázik és penetráns illatoknak szülője, Folkusházyék egyszerüen az utód számlájának a terhére akarták a hagymapört irni. A közélelmezési ügyosztály vezetője nyilatkozott a kellemetlen ügyről és bájos flegmával „egy másik szerv“ ellen irányitotta a sajtó hagyma-offenziváját. A másik szerv: a városgazdasági ügyosztály, amely sokkal kollegiálisabbnak és lojálisabbnak mutatkozott a pörben, mert megszólalván, nem azt mondta, hogy hiszen Folkusházyék vásárolták össze fölös mennyiségben és méregdrágán a hagymát, hanem azt igyekezett bizonyitani, hogy az üzlet jó volt, s hogy akkor döbbentek volna meg a városházán, ha a hagyma „természetes“ rothadása be nem következett volna. A normálhagyma rothad, ha izzadni kezd, ha a főváros hagymája rothadás nélkül állotta volna ki a pincék fojtó levegőjét, akkor hiba történt volna a vétel körül, mert akkor kiderült volna, hogy a főváros hagymája — abnormális hagyma.

Körülbelül ez volt a lényege annak az okoskodásnak, amely a hagymapör védőbeszédének készült. A publikum az orrát fogta és megállapitotta, hogy a főváros közélelmezése nem szintelen és szagtalan és hogy nagy fölöslegek lehetnek ott, ahol néhány vaggonnyi hagymarothadás megfelel a természetes veszteségnek. A publikum továbbá kiszámitotta azt is, hogy Budapesten állandóan hagymabőség volt, s hogy ha Folkusházyék ötven vaggon helyett csak huszat vettek volna, akkor nem öt, hanem legfeljebb két vaggon hagyma romlott volna el. Mert ha elfogadjuk a védekezés adatait, akkor megállapithatjuk, hogy a fővárosnak ötször hétezernyolcszáz koronája rothadt meg a Rákóczi-téri vásárcsarnok pincéjében.

Fullánkok

...

A vigalmi

adó és a világitási adó példája a legjobban mutatja, hogy nem minden adó népszerütlen és hogy különbség van adó és adó között, mert a gáz- és villamosáram fogyasztásának megadóztatása ellen joggal lehet kifogást emelni, lévén ez az uj adó: fogyasztási adó, tehát a legigazságtalanabb és legaránytalanabb teher. A vigalmi adó ellenben, amelyet a lumpok, a korhelyek, a kártyások, pezsgőfogyasztók fognak fizetni, egyenesen erkölcsjavitó tendenciákat szolgál a főváros kétségtelen pénzügyi szempontjain felül. Gázzal, elektromos árammal világitani, esetleg főzni, kulturát jelent és elsőrendü szükségletet; ez tehát nem luxus és nem nélkülözhető dolog. De dáridózni, francia pezsgőt élvezni nem kell senkinek sem, s akinél ez mégis életszükséglet, az nem fogja sajnálni a köztől azt a csekély többletet, amelyet ezentul a pezsgőért fizetni fog. A vigalmi adó anyagi sikere aránylag csekély lesz, de nagy az erkölcsi haszna és nagy az elvi jelentősége, mert megtanit arra, hogy vannak szociális és erkölcsi alapon történő adóztatások és hogy a magyar ember irtózata az adótól, nem vonatkozik minden adónemre.

Eldorádónak

nevezték ki Budapestet Székely és Serbán méltóságos urak. Azt mondták a nyolcasokká olvadt tizesek ülésén, hogy nálunk böséges a koszt, ideális a helyzet, minden van és minden jó és minden eléggé olcsó. És bősz haraggal fordultak a tizesek a pesszimista, bizalmatlan, rosszhiszemü, gonosz indulatú sajtó ellen, amely mindanlalan élelmezési mizériákról ir.

Szó sincs róla: ha nem is tenékig tejfel minden, de némi tejfel mégis csak akad a pesti kannákban. Készséggel elismerjük, hogy Budapesten türhetőbbek a viszonyok, mint Bécsben, vagy Berlinben. De hát hogy szabadna egy agrárország fővárosában hiánynak lenni? És ha a bajok legnagyobb része elsimult is, vajjon nem-e a sajtónak volt ebben a legnagyobb része?

Még nyolc hónap

egy rutinos pesti tejkereskedőnek igazán nem árthat meg. Ama Barta Izidor legalább, akinek manipulációit vakmerőnek, kapzsinak és közveszedelmesnek mondotta ki a biróság, most ujabb nyolc hónapot kapott az előbbi hathoz. A pesti ember tollal nem tudja leirni, hogy milyen megnyugtató dolog az élelmiszer-mérgezőket a biróság kezében tudni. Ám csak próbálja meg a tisztiügyész, talán sikerül a többi gazemberről is megállapitani, hogy valóban az. Vegye sorra a szeneseket, akik hamis mérleggel dolgoznak, a henteseket, akik megnevezhetetlen anyagokkal töltik kolbászaikat, mind-mind, akik csalnak és hamisitanak. Hátha rájuk is rá lehet húzni a Barta Izidor hat-nyolc hónapját a száz koronák helyett, amiket vigyorogva lökének ki a mellényzsebből.

Milliós túlkiadás

az átvonuló katonaság beszállásolása körül.

A *Fővárosi Hirlap* munkatársa nemrég érdekes beszélgetést folytatott *Csupor* József dr. tanácsnokkal, a katonai ügyosztály vezetőjével. A tanácsnok nyilatkozatából élénk szinekkel rajzolódik ki az a rendkivüli munkásság, amelyet az ügyosztály végez és azok a módfelett nagy áldozatok, amelyeket a fővárosnak a háboru során hoznia kell az átvonuló katonaság beszállásolása körül. Mindez pedig abban leli magyarázatát, hogy a beszállásolási törvény aránytalan terheket ró a főváros, de egyben a többi városok vállára.

Budapest is, de a vidéki városok is megindították mozgalmukat a beszállásolási törvény reviziója iránt és ha ma pihen is a dolog, annak egyetlen oka, hogy a hazafias magyar városok nem akarják a kormány gondjait a mai nehéz időkben növelni. Kétségtelen azonban, hogy a háboru után a beszállásolási költségek igen nagy hányadának vissza kell hárulnia az államkincstárra, amelynek visszamenőleg is fedeznie kell a költségek ama részét, amely a fővárost méltatlanul sujtotta.

Hogy ez mennyire igy van, annak tanuságául szolgáljon, hogy a IV-ik ügyosztály

az 1915-ben fölmerült katonai beszállásolások tulkiadásainak fedezésére legközelebb a közgyüléstől ujabb 865,413 korona 64 fillér póthitel engedélyezését kéri.

A póthitel aktái már a pénzügyi ügyosztályban vannak, amely a pénzügyi bizottság tárgyalása számára készíti elő azokat, hogy azután a közgyülés elé kerüljenek.

Az átvonuló katonaság beszállásolási költségei az 1915. évben 1,019.413 korona 64 fillért tettek ki és pedig a következő tételekben:

átvonuló tisztek magánosoknál bérelt szobaköltségei	660.167 K 10 f
átvonuló tisztek szállodaköltségei .	351.709 K 54 f
egyéb javitás és konyhaköltség . .	7.537 K — f
összesen	1,019.413 K 64 f

Erre az 1915-ik évre 150.000 koronás hitel volt engedélyezve, a tulkiadás tehát 865.413 korona 64 fillér, amelyet most az ügyosztály póthitel alakjában kér engedélyezni.

Még nehány számadatot sorolunk föl itt, amelyek mind élénk bizonyságai annak, hogy milyen hatalmas összegekkel és munkával járult hozzá Budapest székesfőváros a háboru diadalmas befejezéséhez.

Az ügyosztály 1914 julius 27-ikétől 1916. évi március 1-éig a mozgósitási előlegből többek között a következő kiadásokat eszközölte:

előfogati és szalma-költségekre	242.047 K 70 f
katonai szállitások és beszerzésekre	18.870 K 30 f
lóavatási és egyéb költségekre	91.550 K 07 f
bemutató-szemlék és helyiségek	42.011 K 02 f
közlekedési költségekre . . .	1.855 K 34 f
élelmezési és munkadijakra .	37.921 K 11 f
katonaság élelmezésére . . .	6.907 K 03 f
garage-használat	299 K 72 f
összesen	359.462 K 29 f

Körülbelül igy festenek a mozgósitási költségek, amelyek azonban aligha merültek ki teljesen ezzel az összeggel.

Az átvonuló katonaság beszállásolására kiadott

és beszállásolási illeték egymáshoz való arányát meglehetősen feltünteti a következő kimutatás:

	Kiadás	Bevétel
1914. I/1.—1914. VII/27. =	29,080·25 K	35,710·87 K
„ VII/27.— „ XII/31. =	251,373·92 „	138,066·56 „
1915. I/1.—1915. XII/31. =	1.019,413·64 „	486·516·64 „
	1.300.067·81 „	640.294·49 „

Eszerint a katonaság beszállásolására a főváros 1914 január elsejétől 1915. év végéig ténylegesen 659.773 korona 32 fillért fizetett rá.

Még feltünőbb az államkincstár hozzájárulásának aránytalansága a tiszti beszállásolásoknál. A főváros ugyanis erre a célra kifizetett:

1915 I/1.—X/31-ig szállodában lakott tisztekért napi árban . . .	91.876.40 K
ugyanazon időre szállodára hónapos szoba-árban	181.250.— K
magánházakban elhelyezett tisztek hónapos szobáinak ára . . .	543.750.— K
összesen	816.876.40 K

Ezzel szemben befolyt 221.848 korona 27 fillér, vagyis *a főváros ráfizetése a tiszti beszállásolásokra csekély tiz hónap alatt 595.028 korona 13 fillér volt,* ami azt mutatja, hogy amig a kincstár csak 28%-t fizetett, addig a fővárosnak 72%-kal kellett a költségekhez hozzájárulni.

Olyan aránytalanságok ezek, amelyek méltán keltették föl a fővárosnak azt a kivánságát, hogy az államkincstár enyhitsen terhein és a háboru után téritse meg a milliókra menő kiadások egy részét, mert a főváros igazságtalan megterhelése kétségtelenül sulyosan esik latba a fővárosnak amugyis nehéz viszonyokkal sujtott háztartásánál.

Rotterdam polgármestere

nyilatkozik a „Fővárosi Hirlap" munkatársának a holland városok adminisztrációjáról, a rotterdami és budapesti lakás és élelmezési viszonyokról, a kislakás-rendszerről és a villamosról.

Rotterdam, május elején.

(Saját tudósitónktól.) Lehetetlen összehasonlitani egy holland város adminisztrációját egy magyar város közigazgatásával. Merőben ellentétes élet-, lakás- és adóviszonyokkal találkozunk Hollandiában s természetes, hogy a polgárság vezetőinek az itteni életviszonyokhoz kell simulniok. A városok szociális tevékenysége is egészen más irányban halad. Hollandiai utazgatásaim közben fölkerestem Rotterdam polgármesterét, Van Heuren urat, aki a rotterdami közállapotokról ezeket mondta a Fővárosi Hirlap részére:

— Egészen más kivánalmakat támasztanak itt a város vezetőivel szemközt, mint önöknél. Ennek elsősorban az az oka, hogy a mi polgárságunk meglehetősen konzervativ gondolkozásu. Évszázad óta megszokott metódusokat itt lehetetlen volna máról-holnapra megváltoztani. Kezdhetném azon, hogy milyen nagy mértékben *különböznek a mi lakásviszonyaink például a budapesti lakásviszonyoktól.* Évekkel ezelőtt egy privát utazás alkalmával jártam Budapesten és ekkor alkalmam volt sok mindent megfigyelni önöknél. Mint láthatja, nálunk nincsenek diszes, drága nagy épületek, költséges kőlépcsőkkel, drága gipszfigurákkal, szobrokkal. Mi az angol épitkezési szisztemát fogadtuk el, és a *külön lakás rendszerét tartjuk helyesnek, kényelmesnek és egészségesnek.* Ez nagy területeket köt ugyan le, de *lakásaink feltétlenül olcsóbbak, mint a budapesti lakások.* Rotterdamban például a város egyik legszebb helyén, mondjuk a börze közelében ön kaphat egy hat szobás, minden kényelemmel berendezett, tiszta és gondozott lakást négy-ötszáz forintért. Azt, hogy a távlatok nagyok, ellensulyozzuk a *villamosjegyek olcsóságával.* Azt hiszem, a közlekedés nálunk ideálisan olcsó. És még olcsóbbá tesszük azzal, hogy tour-retour jegyeket adunk ki. Amikor Budapesten voltam, hallottam, hogy a főváros a lakásdrágaság enyhitése érdekében messzemenő munkát fejt ki. Arról értesültem, hogy a lakbérek önöknél kétszer, háromszor magasabbak, mint nálunk és hogy a város *bérházakat és kislakásokat épittet,* mert a szegényebb nép lakás- és bérviszonyai elviselhetlenek. Nálunk ilyen intézkedésekre, hála istennek, nincsen szükség, a legszegényebb emberek is megtalálják a maguk otthonukat. Igaz, vannak itt is valóságos bérkaszárnyák, de ennek kellemetlenségeit enyhiti a *külön lakás rendszer.*

— A *szociális ügyek* intézése az utóbbi időkben sokkal nagyobb gondot okoz nekünk, mint azelőtt. Ez a körülmény *a háboru következtében* állott elő. Rotterdam óriási kikötő város, sok ezer dokk- és hajómunkás él itt, ezek nagyrésze most kenyérnélkül maradt. Ha ön megnézi a kikötőinket, láthatja, hogy milyen csekély most a forgalom. A háboru előtt *tizszerte nagyobb forgalmat* bonyolitottunk le. A *Rotterdam-Amerika Linie* hatalmas palotája előtt, ahol máskor nyüzsögtek az utasok, most alig láthat embert. Miután sok ezer munkás elvesztette kenyerét, mind többen *közsegélyre* szorultak. A segélyezés költségei állandóan emelkednek. Végtére nem zárkózhatunk el ezekkel a szerencsétlen emberekkel szemközt.

— Hollandia nincs ugyan a hadviselő államok között, de mégis szomoruan érezzük a háboru következményeit. Én azt hiszem, hogy hamarosan *nagyobb mértékben kell appellálnunk a polgárság adófizető képességére. Treub* volt pénzügyminiszter, már ki is dolgozott egy egészen uj és modern szisztemát, de a konzervativ parlament nem tette magáévá a reformot és igy Treub hat héttel ezelőtt lemondott a miniszteri tárcáról. *Lényegesen megdrágultak az utóbbi időben az élelmicikkek árai is.* Az élelmiszeruzsorát ugyan nem hagytuk megerősödni, de egyes élelmicikkek árát erélyes intézkedéssel kellett megreguláznunk. Lassanként mi is kezdjük látni, hogy mit jelent a hadviselő államok élelmezési politikája, a *rekvirálás és a maximálás.*

— A *közbiztonsági állapotok* nálunk rendkivül kielégitőek. Miután majdnem az egész hadsereg mozgósitva van, viszont a katonáknak a gyakorlatozáson kivül alig van dolguk, rendszerré tettük, hogy *bizonyos rendőri szolgálatokat katonákkal végeztetünk el.* Ezért láthat ön Rotterdam utcáin szuronyos katonákat, amint az egyes utcáknál állnak és vigyáznak a rendre. Ha már az általános drágaságról beszélünk, meg kell mondanom, hogy a *bérkocsi és autotaxi* tarifájának mérsékelt emelését mi is megengedtük a drágaságra való tekintettel. A villamos egészen más szempont alá esik. A villamos nem luxus dolog, általános közlekedési eszköz, ott már nagyon meg kell gondolni minden cent emelést. Nem akarok beleszólni egy idegen város ügyeibe. Budapest milliós város, óriási területen fekszik, ahol a villamosok nagy forgalmat bonyolitanak le. Csak azt csodáltam, miért van önöknél kétféle vezeték, többféle társaság és miért nem vezetik be a villamosokat a mellékutcákba is. Én azt hiszem, ha mindenütt *felsővezetéket* alkalmaznának és a mellékutcákba is vágányokat fektetnének le, a magyar fővárosban sokkal ideálisabb volna a közlekedés. *(V. M.)*

Nem sikerült a bécsi aknarobbantás

Magyar győzelem a Dunán — Weisskirchnerék kudarca

A dunai kongresszus dolgában eljutottunk tehát a győzelemig. Diadalmaskodott Budapest, a magyar hajózás, maga a pártatlan, a tiszta igazság is. A félszeg és gyáva hitetlenek már lemondtak róla, hogy a magyar álláspont kerüljön ki győztesen a kulisszák mögött hangtalanul folyt küzdelemből. Ma elégedetten és nyugodtan konstatáljuk, hogy a mi harcunk sokkal szebb, lovagiasabb és öntudatosabb volt, mint az ellenfélé. Sem a magyar kormány, sem Budapest polgármestere, sem a hajózási szakkörök nem ütötték a nagydobot, nem kongatták meg a vészharangot, hanem az igazságba vetett hit erejével munkáltak az ügy érdekében, amig ma nyugodt hangú, pátosz-mentes szavakkal jelenthetik be a nagy eredményt: *a dunai kongresszust Budapesten fogják megtartani.* Ugy mondják és ugy is kell mondani ezt, mint ami természetes, ami másként nem lehet.

Annál hangosabb volt azonban a másik tábor. *Weisskirchner* bécsi polgármester eddigi szereplése, Budapest iránt mutatott rokonszenve, napok alatt igen különös szinben tünt föl. Hogy a bécsi városházán polgárjogot nyert a piros-fehér-zöld zászló, azt hittük, Weisskirchner érdeme, pedig most látjuk, hogy felsőbb nyomásra, magasabb kényszerek alatt cselekedett. A budapesti vizittek, a táviratváltások özöne, mind csak formaságnak tünik föl akkor, amikor most ugyanaz a Weisskirchner az első komoly érdeknél, a legelső nagy gazdasági problema megoldásánál kimutatta a fogát, amelyről kiderült, hogy csak épp olyan véres, mint a Luegeré volt. Sokkal okosabb és raffináltabb ember, semhogy föl lehetne tételezni róla, hogy amit cselekedett, naiv lokálpatriotizmusból fakadt volna, hogy ne tudná: mi a pesti Duna és mi a bécsi. Mindez azonban nem riasztotta vissza attól, hogy kisajátitott ötletekkel, nem épen keztyüs-kézzel fölvegye ellenünk a nagy harcot. Elbukott benne, el kellett buknia, mert erőszakolt, igazságtalan volt az ügy, amelyért fegyvert fogott.

De hangos volt a bécsi sajtó is, amely az első pillanattól fogva fölismerte a kérdés nagy jelentőségét és azt a kötelességét, hogy küzdenie kell Bécs életérdekeiért, vagy Budapest életérdekei ellen. A magyar sajtó ezzel szemben tartózkodóbb volt, mint szabad lett volna. Azt hisszük, hogy az illetékes körök titokban folyt küzdelme nem rótta volna a sajtóra azt a feladatot, hogy szintén szótlanul, szinte hangtalanul álljon meg a nagy események előtt, amelyek nem pusztán budapesti jelentőségüek, de amelyek a magyar folyamhajózásnak, a magyar közgazdasági életnek is nagy ujjászületését hordják méhükben.

Sokszorosan elégtételül, büszkeségéül szolgál a *Fővárosi Hirlap*-nak, hogy nemcsak az események hirüladásában volt az első, de egyben a harci lobogót is kezébe keritve, elejétől végig vezetett a küzdelemben. Az egész magyar sajtó a *Fővárosi Hirlap*-ból értesült a városházán folyt tanácskozásokról, a regensburgi polgármester kezdeményező lépéséről, sőt talán maga Weisskirchner is ezen a réven jutott el ahhoz az elhatározásához, hogy — megérezvén a Budapest nagy jövőjét előkészitő esemény hatalmas voltát — gáncsot vessen a mi törekvéseinknek. Azután a *Fővárosi Hirlap* volt az a lap, amely látva a bécsi mozgolódást, riadót fujt az aluszékony magyar közvélemény számára, egyben pedig elküldötte munkatársát magához Weisskirchnerhez, mondja el ő maga, mik azok a szofisztikus érvei, amelyekkel megokolni igyekszik ellenséges állásfoglalását.

Csakugyan szofizmákkal volt dolgunk, amelyeket le kellett törniök a magyar intéző köröknek. A *Fővárosi Hirlap* azonban a magyar ügy számára becses földeritő szolgálatot végzett, amikor ellenállhatatlan erővel napirendre hozta a nagy kérdést és annak minden intrikáját. A városházán, ahol a *Fővárosi Hirlap* soha egy pillanatra nem állott el a kritikusi szereptől, ezuttal a tárgyilagos ellenzéki ujságot lelkes segitőként láthatták maguk mellett. És még ma is, amikor eljutottunk az első nagy összecsapás befejezéséhez, csak elismeréssel adózhatunk *Bárczy* polgármester éleslátásának, amelylyel fölismerte az ügy nagy jelentőségét és célját, amelylyel megvivta a harcot. Az első siker azonban azt is jelenti, hogy erősen tartjuk kezünkben a jövő gyeplőjét. A dunai kongresszus Budapesten ül össze. Bécsben tarthatnak konventikulumokat, de a magyar folyamhajózásnak a Dunán való hegemoniáját többé le nem küzdhetik.

A magyar gazdasági élet fejlődésének történetében uj fejezethez értünk el. Ami most kezdődik, annak jelentőségét talán majd csak évek mulva látjuk teljesen kifejlődve, de már ma fontos és érdemes, hogy az első nagy küzdelem eseményeire visszapillantást vessünk.

Előkészületek a városházán — A kipattantott titok. —

A Fővárosi Hirlap április 12-ikén megjelent számában adott hirt arról az első értekezletről, amelyet a dunai kongresszus kérdésében a városházán tar-

tottak. Magyar hegemonia a Dunán cimü cikkünkben elmondottuk, hogy Regensburg város tanácsa Breyer József polgármester aláirásával március 10-ikén levelet küldött Bárczy István dr. polgármesternek, amelyben véleményét kérték, szivesen látná-e, ha a dunai városok a dunai hajózás intenzivebb hasznositásának kérdésében Budapestre kongresszusra gyülnének egybe. Kifejtette a regensburgi polgármester, hogy a Duna lesz a középeurópai kereskedelem lebonyolitásának leghasznosabb és legtermészetesebb utja és igy csak kézenfekvő, hogy ennek a nagyszerü viziutnak kihasználása érdekében már ma mindent meg kell tennünk. A Duna mentén fekvő városok részvételével hatalmas egyesülést kell létrehozni, amely megfogja találni a praktikus eszközöket a Duna hasznositására. A regensburgi polgármester arra is rámutatott már ennél az első lépésénél, hogy a dunai hajózás fejlesztésének központjává Budapestet kell megtenni, legelsősorban központi fekvésénél fogva, amely egyenesen predesztinálja a magyar fővárost a vezető szerepre.

Tudósitást hozott azonkivül ebben a cikkében a Fővárosi Hirlap a városházán tartott értekezletről is, amelyen Lers Vilmos kereskedelmi államtitkár, Kvassay Jenő földmivelési miniszteri tanácsos, a vizrajzi szakosztály vezetője, Kovács Sebestyén Aladár müegyetemi rektor, Matlekovics Sándor v. b. t. t. az Iparegyesület elnöke, Lánczy Leo v. b. t. t. a budapesti kereskedelmi és iparkamara elnöke, Domony Móric dr. a MFTR. vezérigazgatója, Neugebauer Viktor min. tanácsos, a DGT. igazgatója, S. Török Emil a Magyar Hajózási Egyesület főtitkára, azonkivül az Omge, az Omke, az Iparegyesület és a Kereskedelmi csarnok képviselői vettek részt. Az értekezlet nagy lelkesedéssel fogadta a regensburgi polgármester levelét, amelynek értelmében elhatározták az akció megindítását. Ezzel azután megkezdődött a munka a városházán, de a miniszteriumban is. A városházán Bárczy polgármesternek hónapok óta a dunai kongresszus a legfőbb gondjai közzé tartozik. Csöndben és eredményesen dolgozott és munkájában érdemes segitője volt Vita Emil dr. tanácsnok, a közgazdasági ügyosztály vezetője. A kereskedelmi miniszteriumban Lers Vilmos államtitkár és Hollán Sándor miniszteri tanácsos álltak az akció élén. Tudomásunk van azonban arról is, hogy ebben a kérdésben a most folyó gazdasági tárgyalások keretében az osztrák és magyar miniszterek is eszmecserét folytattak, sőt maga Burián báró külügyminiszter is kinyilatkoztatta véleményét és épen az ő fellépése volt az, ami végleg Budapest javára billentette a serpenyőt. Weisskirchner bécsi polgármesteren kivül még Spitzmüller osztrák kereskedelmi miniszter az, aki elégedetlen a dolgok ilyetén alakulásával és még a napokban Budapesten lefolyt tárgyalásokon is, eröteljesen állást foglalt az ellen, hogy a dunai kongresszust Budapesten tartsák meg. Természetesen ez is teljesen eredménytelen maradt, mert a magyar álláspont győzelme végleges.

A „Pester Loyd" szerepe — Weisskirchner akcióba lép. —

A Fővárosi Hirlap április 12-iki riportjának nagy jelentőségét azonnal fölismerte a Pester Lloyd, amely másnap reggel megjelenő számában részletesen ismertette az eseményeket. A Pester Lloyd közleménye azután Bécsben is föltünt. Weisskirchnerékben fölébredt az irigység, hogy Budapest jogos érdekeit védi, amelyek mellett a bajorok is becsülettel sikra szállanak. Más kérdés, hogy aztán Weisskirchner nem tartotta saját zsenijét lealacsonyitó dolognak, hogy mások gondolatait egyszerüen kisajátitsa és Budapest nagystilü akcióját szolgai módon lekopirozza. El kell ismerni azonban, hogy nem habozott sokáig, gyorsan cselekedett. Talán még jóformán el sem olvashatta a Pester Lloyd hirét, csengetett a titkárának és mentek széjjel a sürgönyök a dunamenti városoknak, hogy jöjjenek kongresszusra Bécsbe a Duna hasznositásának kérdésében és a dunai egyesülés megalakitására.

Nincs minden humor nélkül, hogy a derék Weisskirchner nem hagyta ki a körtáviratból Budapestet sem és Bárczy István dr. polgármestert is a régi szeretettel meginvitálta Bécsbe. Bárczy nyilván jót mosolygott a bécsi róka ravaszságán, de udvariasság ide, udvariasság oda — erre a sürgönyre nem válaszolt. Annál különösebb, hogy Brolly Tivadar Pozsony város polgármestere sietett válaszolni Weisskirchner sürgönyére. Ha azonban Budapest csendben dolgozott a dunai kongresszus ügyében, akkor egészen természetes, hogy Weisskirchner taktikája nem lehetett más, mint az, hogy lármát csapjon. A dunamenti városok polgármestereinek válaszsürgönyeit (köztük a pozsonyit is) átadta a Neues Wiener Tagblattnak, amely azokat diadalmasan közölte is. Szinte szerencse, hogy a Fővárosi Hirlap és a Pester Lloyd cikkei akkor már megjelentek, mert még azt mondhatta volna Weisskirchner, hogy Bárczy István sajátitotta ki az ő ötletét.

A magyar sajtó megmozdult — Válasz a bécsi fészkelődésre. —

A magyar napi sajtót a Neues Wiener Tagblatt közleménye már jobban megriasztotta. A kormányhoz közel álló 8 Órai Ujság április 20-iki számában vezércikkben tiltakozik a törekvések ellen, amelyek Bécsből indultak ki a dunai magyar hegemoniával szemben. A vezércikk rövid foglalatát adta a Fővárosi Hirlap által napvilágra hozott eseményeknek, a regensburgi levélnek és a városházi értekezletnek, végig suhint a pozsonyi polgármesteren és erélyes akciót követel a bécsi agitációval szemben. Április 22-iki számában már terjedelmes riportban számol be a lap az eseményekről és illetékes helyről szerzett információk (az informálóban Kvassay Jenő min. tanácsost sejtjük) alapján válaszol a bécsi fészkelődésre.

Másnap, április 23-án még egy magyar orgánum, a Pesti Napló szólal meg a kérdésben, böven ismertetvén az eseményeket. Ezzel aztán egyelőre le is záródik a sora azoknak a magyar lapoknak, amelyek már a dolgok eme stádiumában megérezték a dunai kongresszus életbevágó fontosságát. Fájdalmasan kell följegyeznünk, hogy a Fővárosi Hirlapon kivül mindössze három magyar lap szólalt föl.

Előadás a bécsi földrajzi társaságban — A ruszcsuki polgármester szerepe. —

Annál inkább dolgozott azonban a bécsi sajtó, amely most már nem engedte a dolgot a napirendről lekerülni. A sajtón kivül azonban szaktekintélyeket is vonultatott föl Weisskirchner. Igy április 21-ikén a cs. és kir. földrajzi társulatban előadást tartatott Heiderich Ferenc professzorral, kinek azt kellett követelni, hogy a dunai forgalom központjává Bécset kell megtenni. Ha azonban Budapestnek akadt egy regensburgi polgármestere, akkor Weisskirchnernek illett fölvonultatni legalább egy ruszcsuki polgármestert, aki elment Bécsbe és meginterjuvoltatta magát a Neues Wiener Tagblatt tudósitójával. Április 24-ikén jelent meg a ruszcsuki nyilatkozat, amely nagy elragadtatással beszél „Weisskirchner tervéről", megigéri, hogy a bolgárok is el fognak menni a bécsi kongresszusra, de arról, hogy a dunai központ Bécs legyen — erről még ő is mélyen hallgat.

Ugyanezen a napon jelent meg különben a Fremdenblatt hasábjain Szterényi József v. b. t. t. ny. államtitkár nagybecsü fejtegetése is a dunai közlekedés jövőjéről, amely igen becses adatokat fog szolgáltatni a nagy kérdés megoldásához.

Megjelenik a Weisskirchner-interju — A magyar lapok harci riadója. —

Az események e stádiumában a Fővárosi Hirlap vezető helyén emeli föl szavát, a wieni pocsolyát központtá tenni akarók ellen. Ez április 26-ikán történt, következő számában a Fővárosi Hirlap már munkatársának Weiskirchner Bécs város polgármesterével folytatott beszélgetését közölhette, egyben pedig vezércikkében a bécsi demagog kijelentéseit kellő értékükre redukálhatta. Pirulás nélkül mondta Weisskirchner ebben a beszélgetésben, hogy „egy hajózási központra lesz szükség, ami véleményem szerint csakis Bécs lehet" és hogy „arról vitatkozni sem lehet, hogy a két város közül melyik legyen a dunai forgalom központja."

A magyar sajtót még ez sem riasztotta föl teljesen tétlenségéből. A harcosok sorába azonban mégis három uj küzdőt állitott a Fővárosi Hirlap Weisskirchner interwiewje, amennyiben a Budapesti Hirlap és a Világ átvették közleményünket, az Esti Ujság pedig ismertette az eseményeket. Időközben a szaklapok közül A Pénzvilág is foglalkozott a kérdéssel, mig az Országos Hajós Szövetség hivatalos lapja, a Hajós Élet vezércikket szentelt a nagy ügynek.

Fájdalom épen a Budapesti Hirlap, a legsovénebb magyar orgánumok egyike egészen elhibázott álláspontot foglal el ebben a kritikus pillanatban, amikor már Budapest és Bécs harca lángokkal ég. A kiváló ujság ugyanis „akadémikusnak" tartja, hogy hol lesz a Duna forgalmának központja, hanem e helyett a Vaskapu megnyitását és a forgalom jobbátételét sürgeti. Mindebben természetesen igaza van, hiszen az alkotások a fontosak, de a dunai forgalom középpontjának kérdése legalább ép oly mértékben nem lehet előttünk közönbös. Hogy mennyire nem, azt megmutatja a Weisskirchner-féle erőlködés.

Megemlitésre méltó különben, hogy a Fővárosi Hirlap Weisskirchner interwiewját a lap idézésével a bécsi Die Zeit cimü lap is egész terjedelmében közölte május 3-iki számában.

A magyar sajtót lethargiájából még az sem rázta föl teljesen, hogy május 1-én a bécsi községtanács átnyujtotta az osztrák kormánynak a Rajna-Duna-feketetengeri hajózás kérdésében készitett memorandumát, amelyben többek között szintén erélyesen követeli, hogy annak központja Bécs legyen. A budapesti napisajtóban erről az eseményről egyedül a Világ számolt be, amely a „Fővárosi Hirlap" Weisskirchner beszélgetésével együtt egy cikk keretében foglalkozott vele.

Végre május 5-ikén Az Est szólalt meg és hosszu cikkben mondta el azokat az eseményeket, amelyeket a Fővárosi Hirlap majd egy hónap előtt nyilvánosságra hozott. Egyben pedig vázolta Weisskirchner tervét, megemlitvén a mi beszélgetésünket is. Mindennek konkluziójaképen azt irja az idézett lap, hogy a dunai kongresszus Bécsben és nem Budapesten lesz, egyben az eseményekért Lers Vilmos kereskedelemügyi államtitkárt teszi felelőssé. Pedig ekkor már el volt döntve a kérdés és pedig Budapest javára. A május 6-iki reggeli lapok már kormánykörökből szerzett információk alapján irják meg, hogy a dunamenti városok értekezletét Bécs minden ellenkező igyekezete dacára Budapesten tartják meg.

Az összes lapok egyöntetüen közlik ezt a hirt, pusztán a Pesti Hirlap, amely ezen a napon, vagyis május 6-ikán foglalkozott először a kérdéssel, tartotta szükségesnek tudósitása elé a jól értesültség sablonját oda biggyeszteni: „A „Pesti Hirlap" vetette föl elsőnek a dunai hajózás nagy jelentőségét (jelentőséget fölvetni?) a Keletnek és Nyugatnak gazdasági összeköttetése szempontjából."

Nyilatkozik a főváros tanácsa — Európai hirü tudósok a budapesti kongreszuson. —

Május 6-ikán délelőtt végül a főváros tanácsa hozta nyilvánosságra egy kommüniké formájában az örvendetes eseményt, hogy a Bécscsel vivott küzdelemből győztesen kerültünk ki. Ez a kommüniké keresetlen komolysággal adja tudtunkra, hogy a polgármester május 15-ike után ujból össze fogja hivni a magyar szakkörök és érdekeltségek képviselőit és ezek megállapodása után érintkezésbe lép a regensburgi polgármesterrel a további intézkedések megtétele tárgyában.

Ujabb fejleménye még a Duna-ügynek az is, hogy a Középeurópai Gazdasági Egyesület legutóbbi lipcsei ülésén *Flamm* tanár (Charlottenburg) és *Osel* titkos tanácsos (München) inditványára elhatározták, hogy a Duna-kérdéssel élénkebben foglalkoznak. Ennek a határozatnak értelmében az egyesületnek a május hóban Budapesten megtartandó összesülésén napirendre fog kerülni a Dunakérdés és általában a középeurópai viziutak kérdése. A kérdés előadói a következő európai hirnevü szakemberek lesznek: Németországból *Schuh* titkos tanácsos, a bajor csatornaegyesület elnöke, Oswald *Flamm* kormánytanácsos, az ismert hajóépitési szakférfiu, Ausztria részéről Viktor *Russ* v. b. t. t., az urakháza tagja és *Csatáry* Frigyes udvari tanácsos, a DGT. vezérigazgatója, Magyarország részéről: győri *Végh* Károly udv. tanácsos, a MFTR igazgatója és *Kvassay* Jenő min. tanácsos.

Patikusok zárórája

A főváros tanácsának döntése.

A pesti gyógyszerészeknek a közönség néha-néha olcsó tréfákkal fizet a drága patikaszerekért. Közismert eset, hogy egy vidám társaság egyszer egy nyári reggelen — lehetett talán 3 óra — becsöngetett egy Andrássy-uti patikába. A patikus álmos hangon kérdezte:

— Mi tetszik?

— Csak arra akartuk figyelmeztetni, hogy tegye ki az ablakba a piócákat, mert a nagy hőségtől megdöglenek.

A végszó már tisztes távolságból hangzott el s a patikus mit sem tehetett a csinytevők ellen. Ez jó vagy rossz tréfa, a komolyabbik vége azonban ott van a dolognak, hogy a pesti gyógyszerészek állandóan panaszkodtak a záróra rendezetlensége miatt, nagy sérelemnek tartották különösen azt a rendeletet, amelyet 1914. julius hónapjában adott ki a tanács. Ez a rendelet kimondotta, hogy a pesti gyógyszerészeknek orvosi vény nélkül is, tehát kézieladásban

ki kell szolgálni a nap minden szakában, vagyis *éjjel is,* az összes hivatalos és nem hivatalos gyógyitó-szereket, ezeknek elegyitését, illetve keverékeit. A rendeletet a *Gyógyszerészek Országos Szövetsége* megfelebbezte, mert sérelmesnek találta, hogy a gyógyszerészeknek e szerint tejkrémet, vagy más szépitőszert is ki kell szolgálniok éjnek idején.

A főváros közigazgatási bizottsága mult ülésében foglalkozott a felebbezéssel és a rendeletet *részben hatályon kivül helyezve,* kimondotta, hogy éjjel, vagyis a gyógyszertár bezárása után nem lehet kérni arc- és kéz-kenőcsöt, arcport, festőszereket, hajvizet, hajszeszt, hajolajat, bajuszkenőcsöt, fogport, hintőporokat, illatszereket, mosdóvizet, szájvizet, tyukszem- és szemölcsirtót, szőrtelenitőt, szappant, keserüvizet, óvszereket, giliszta elleni szereket, benzint, tetüport, tetüzsirt és cukorkákat. Minden egyéb gyógyszert azonban ezután is kötelesek a gyógyszertárak kiszolgálni éjjel és minthogy a taxativ felsorolásból kimaradt a pióca, ezután is szabad lesz reggel háromkor érdeklődni a piócák hogyléte iránt.

Városházi kitüntetések.

Magyarevits udvari tanácsos.

A király magas kitüntetésben részesitette *Rózsavölgyi* Gyula nyugalmazott alpolgármestert és *Almády* Géza nyugalmazott tanácsnokot. Mindketten udvari tanácsosok, méltóságos urak lettek a főváros érdekében teljesitett kiváló szolgálataik elismeréséül.

A városházi kitüntetés listája azonban ezzel korántsem záródott le. Legközelebb megjelenik a hivatalos lapban *Magyarevits* Mladen tiszti főorvosnak udvari tanácsossá és dr. *Bukovszky* Györgynek, a fertőtlenitő-intézet igazgatójának királyi tanácsossá történő kinevezése. A főorvos és az igazgató a tavalyi járványok leküzdésével szolgáltak rá a királyi kegyre. Biztosra veszik továbbá, hogy *Folkusházy* Lajos és *Csupor* József tanácsnokok már legközelebb megkapják a III. osztályu vaskorona-rendet. Hasonló kitüntetésre tarthatnak számot: *Rényi, Vita, Márkus, Buzay, Buzáth* tanácsnokok, mint akik a háborus városházi munkából elsősorban vették ki a részüket.

Külön lapra tartozik a polgármester és az alpolgármesterek kitüntetése. A bécsi tanács néhány tagja máris részesült kitüntetésben, Budapesten némi halasztást szenved a dolog, mert a főváros legfőbb hivatali vezetőinek csak a polgármester jubileumával kapcsolatban, tehát juniusban juttatnak érdemeiknek megfelelő kitüntetést. Természetes, hogy elsősorban a polgármestert éri a király kegye és a városházán erősen találgatják, hogy *Bárczy* István titkos tanácsosságot kap-e, vagy pedig kinevezik a főrendiház tagjának? Az sincsen kizárva, hogy mindkét kitüntetésben lesz része.

Fakereskedők pöre

Rossz fát tettek a tűzre.

A tizes bizottság pénteki ülésén *Vita* Emil dr. tanácsnok beszámolt arról a megállapodásról, amelyet a fakereskedőkkel, illetve fatermelőkkel kötött a főváros tüzifaszükségletének biztositása céljából. A megállapodás lényege tudvalevőleg az, hogy a fatermelők 20.000 waggon szállitására kötelezték magukat, viszont a főváros hozzájárult ahhoz, hogy a fa árát a tavalyi 380 koronáról 450-re emeljék. *Ehrlich* G. Gusztáv méltatlankodva jegyezte meg, hogy ez az ár indokolatlanul magas és abban a hiszemben, hogy a maximálás a földmüvelésügyi minisztérium munkája volt, kifakadt a kormány ellen. *Serbán* János miniszteri tanácsos sóhajtva szólt:

— *Hát már Ön is a kormányt támadja?*

Glücksthal Samu pedig megállapitotta:

— Hiába, nem sikerül nekünk az ellenzékieskedés. Mi már csak mamelukok maradunk.

E kis intermezzo után *Vita* tanácsnok reflektált *Stern* József érdeklődésére és elmondotta, hogy tavaly a fatermelőknek megállapodás szerint 15.000 waggont kellett volna szállitaniok, de csak 11.500 waggont szállitottak, 3500 waggonnal hátralékban maradtak. Ez pedig azért fontos, mert ezt a 3500 waggont már a felemelt áron, 450 koronáért fogják most szállitani a fatermelők, holott — miként azt a tanácsnok nyomatékosan hangsulyozta — ezért csak a régi 380 korona járna. A tizes bizottság tagjai ebben az irányban több kérdést intéztek *Vita* tanácsnokhoz, aki azonban csak annyit jelentett ki, hogy az elmaradt 3500 waggonból *ötszáz waggont* a régi áron fog kapni a főváros a saját házi szükségletének fedezésére. De, hogy a többi 3000 waggonnal mi lesz, arról megfeledkezett a tizes bizottság. Értesülésünk szerint a hátralékos szállitásban a legnagyobb mennyiséggel a *Biharmegyei tüzifaárusitó r.-t.* (a tüzifakereskedők kartelje) szerepel. Semmi ok sincsen arra, hogy a főváros, amely közerőhöz és felmentésekhez juttatta a szerződő fatermelőket, elnézze ezt a nyilvánvaló szerződésszegést és ha már elmaradt a megállapodásszerü szállitás, ugy legalább az árbeli differenciát, ami 3000 waggonnál 210.000 korona, könyörtelenül be kell hajtania a városnak a derék fatermelőkön, akik a 380 koronás áron is éppen eleget kerestek.

Csökken a ráfizetés

A városi villamos osztaléka.

A Városi Villamos vasut mult héten hozta nyilvánosságra 1915. évi mérlegét, amelyből kitünik, hogy a vállalat tiszta nyeresége 2,067.466 korona. A május huszadikára kitüzött közgyülésen az osztalékot *tizenhárom* koronában fogják megállapitani.

A fővárost kellemes meglepetés érte tehát, mert hiszen a tavalyi 10 korona helyett 13 koronát fog kapni osztalék fejében. 62,651 részvényről és 5499 élvezeti jegyről lévén szó, a differencia a tavalyi és idei osztalék összege között mintegy kétszázezer korona. Ennyivel mindenesetre több a főváros bevétele és legalább ennyivel kedvezőbb lesz az 1916. év valóságos eredménye, mert az 1916. évi költségelőirányzatba a Városi osztaléka 626,510 koronával van előirányozva, holott az eredmény — ha csak az 1915. évet vesszük alapul — mindenesetre legalább 200,000 koronával lesz kedvezőbb.

Természetes, hogy az osztalék nem tiszta haszna a fővárosnak és a 3 koronás osztaléktöbblet 200,000 koronája csak mérsékli, de nem egyenliti ki a főváros ráfizetését a Városi részvényére. Huszonnyolc milliójába került a fővárosnak a Városi részvénytöbbségének megszerzése; a 28 millió kölcsönpénz volt, amely után kb. másfél millió korona kamatot kell fizetni. A 800,000 koronás osztalékbevétel mellett tehát a *főváros ráfizetése 700,000 korona.* Igaz, hogy rendkivüli körülmények akadályozzák a Városi teljes kihasználását, de tény az is, hogy radikális megoldás utján találhatja csak meg a főváros a maga számitását a Városinál.

Az e hó 20-án megtartandó közgyülésen igazgatósági tagokat és felügyelőbizottsági tagokat választanak. Lejár a mandátuma *Kolányi* Zsigmondnak és *Preyer* Hugónak, akiket a közgyülés határozata alapján a tanács delegált a vállalat igazgatóságába, hogy ott a törvényhatósági bizottságot képviseljék. Minthogy a közgyülési határozat és a delegálás hatálya most lejár, természetes, hogy a közgyülésnek — amely e hó 17-én lesz — módot kell adni arra, hogy akaratát ismét kinyilatkoztathassa és hogy megnevezze azokat a városatyákat, akikre az igazgatóságban való képviseletét a következő három esztendőre rábizni akarja.

*

A Városi villamos vasut mérlegszerü adatai különben a következők: A felülvizsgálandó ujabb beruházások számlája 24,510.182 koronára gyarapodott. Az értékpapirtárca 10,941.902 koronával, az adósok számlája 2,211.336 koronával szerepel. Az anyagkészlet is nőtt: 1,201.186 koronával van feltüntetve. Az ujitás tartalékalapja 1,497.736 koronával szerepel. A háramlás tárgyát tévő tartalékalap 103.000 koronára gyarapodott a főváros javára. A vállalat kötelezvényei 11,270.111 koronát képviselnek. A Városi villámos forgalmi kiadása 5,685.740 koronára csökkent. A forgalmi bevétel 10,798.658 koronára rugott, ami az 1914. évinél 1,103.886 koronával, az 1913. évinél pedig 556.278 koronával volt kedvezőbb. A főváros részesedése (4 százalék, a megelőző évek 3 százalékával szemben!) 1915-ben 431.946 koronát tett ki, az 1914. évi 290.843 és az 1913. évi 307.271 koronával szemben.

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
természetes
égvényes
SAVANYÚVIZ.

Események

Autotaxi-telefon. Budapest utcáin egy idő óta karcsu, obeliszk-formáju oszlopok láthatók, titokzatos gombokkal, fogantyukkal, keskeny nyilásokkal. Az autotaxi-forgalom telefonberendezéséhez tartoznak ezek a készülékek, feltalálójuk egy *Drost* Tivadar nevü német mérnök. A tanács megengedte a *Budapesti Automobil Közlekedési vállalatnak,* hogy 40 ilyen készüléket szereltessen fel. Egyelőre azonban a redukált kocsilétszámnak megfelelően csak tiz helyen állitanak fel Drost-oszlopokat. Az oszlopok telefonállomások, amelyek utján történik a kocsirendelés, ennek segitségével jelentik a soffőrök, ha az állomásra érkeznek, vagy ha onnan távoznak, vagy ha a kocsit olyan defektus éri, hogy a garázsból munkásra, segitségre van szükség. A készülékek vezetékei egy 60 Volt feszültségü áramra berendezett forgalmi központban futnak össze. A Drost-féle készülék szabadalmát a vállalat — a tanácshoz intézett beadvány szerint — 300.000 koronáért szerezte meg. Az amortizáció, fenntartás, javitás, a kábel-vezeték bérlete, a személyzet fizetése évi 100.000 korona költséget jelent, de a vállalat számitása szerint a készülék által nyujtott előnyök kihasználásával ugyanazon kocsilétszám teljesitőképességét a *kétszeresére* lehet emelni.

Bécsiek kirándulása Budapestre és a Balatonra. A „Wien-Westend egyesület" nevében hétfőn délelőtt *Schmidt,* az osztrák államvasutak főszámtanácsosa bejelentette B ó d y Tivadar alpolgármesternek, hogy 200—250 tagból álló előkelő bécsi társaság, *Seefried* grófné (a király unokája) védnöksége alatt és részvételével e hó végén dunai kirándulást rendez. Két-három napig Budapesten fognak tartózkodni és ez alkalommal, junius 2-án, a Vigadóban elsőrangu bécsi müvészek közremüködésével müvész-estélyt rendeznek a kárpáti falvak javára. A társaság kirándul a Balatonra is. A főváros hivatalosan fogadja a bécsi vendégeket.

Egy segédfogalmazó akadémiai dija. *Huszár* Ferenc dr. fővárosi ideiglenes segédfogalmazót a Tudományos Akadémia jutalomban részesitette egy jogi pályázatra irt munkájáért. A kitüntetett tisztviselő a közjótékonysági ügyosztályban dolgozott, két hónap óta pedig a II. kerületi előljáróságnál van. Édesatyja neves pesti ügyvéd volt, testvérbátyja *Huszár* Elemér, a közismert terézvárosi káplán. Huszár Ferenc dr.-nak már eddig is több müve jelent meg.

A főváros és a kiegyezés. A budapesti kereskedelmi és iparkamara keddi ülésén a kamara állást foglalt a most folyó kiegyezési tárgyalások kérdésében. A terjedelmes előadói jelentéshez füzött határozati javaslat a *közös vámterülethez* való ragaszkodás kimondását kéri. Az önálló vámterület mellett *Biró* Henrik bizottsági tag foglalt állást s beszédében a főváros speciális érdekeit is érintette. Ugy értesülünk, hogy a közgyülésen legközelebb konkrét *inditvány* kapcsán fog szóbakerülni a kiegyezés. — Itt emlitjük meg, hogy *Arad* város törvényhatósága a napokban felterjesztést intézett a kormányhoz az Ausztriával kötendő kiegyezés ügyében. A memorandum vezérgondolata az önálló vámterület, ha azonban politikai okokból ez nem volna megvalósitható, akkor a közös vámterület alapján tiz évre szóló szerződés, amelynek ellenében azonban az ország gazdasági fejlődését biztositó engedményeket kell kapni.

Házasság. A krisztinavárosi templomban mult szombaton délelőtt vezette oltárhoz dr. S c h w i c k e r Richárd budapesti királyi törvényszéki biró S c h l o s s e r Lenkét, S c h l o s s e r Ferdinándnak, a Déli vasutak üzemigazgatósága főfelügyelőjének és az elnöki osztály érdemes vezetőjének leányát. Tanuképen a menyasszony részéről dr. S c h w i c k e r Brunó tanár, a vőlegény részéről S c h w i c k e r Alfréd, a pozsonyi vegykisérleti állomás igazgatója szerepeltek. Az esketésnél előkelő közönség volt jelen.

Vidéki szemle. *Szeged* város tanácsa elhatározta, hogy mivel kevés a munkaerő, *aratógépeket* vásárol és ezeket napi tiz koronáért bérbe adja a környékbeli gazdáknak. A város egyelőre négy darab aratógépet vásárol Budapesten. Arad, Miskolc és Nagyvárad után, most *Kassán* is behozzák a *vigalmi-adót.* Ezenkivül megakarják adóztatni a pezsgőt és a kártyát is. A legujabb uzsora: a *szappanuzsora,* már ország-

szerte érezhető. A vidéki városok egész sora az uzsora letörése végett, olcsó szappant vásárolt Ausztriában, de sajnos nagy baj, hogy az osztrák kormány ujabban nem engedi kivinni a szappant. A magyar kormány interveniálni fog az osztrák kormánynál, hogy az elszállitást engedélyezze. *Pozsony* városa, konvertálni fogja 4,800.000 koronát tevő folyószámla kölcsöneit. Ajánlatot tettek a városnak, hogy 6,000.000 névértékü (nettó 5,220.000 korona) 4 és félszázalékos kötvényt adnak 87 koronás árfolyamon 50 évi törlesztésre 5.6 százalék kamat mellett. A közgyülés legközelebb dönt ebben az ügyben.

Beketow-cirkusz. A bulapesti közönségnek egyik legkedveltebb nyári szórakozó helye a Beketow-cirkusz, amely az idén, megnyitása óta, napon a zsufolt ház előtt játszik. A kiváló megnyitó müsor már csak e hó 16-ig látható, tizenhatodikán uj attrakciók mutatkoznak be a cirkusz közönségének.

Szeged vágóhidjának jövedelme. Szeged város javadalmi bizottsága legutóbb ülést tartott, amelyen *Baloghi* Károly pénzügyi tanácsos a város jövedelmének ujabb csökkenéséről tett jelentést. Az év első negyedében a város javadalmi bevétele 329.000 koronát tett ki, ami a tavalyi 430.000 koronával szemben majd százezer koronás redukciót eredményezett. Örömmel közli azonban a beszámoló a vágóhid jövedelmének feltünő szaporodását: ez a többlet főkép az exportcélokra történt nagymérvü vágatások eredménye, amely 29.000 K többletjövedelmet hozott a községi vágóhidnak. Ami azonban örvendetes a városi háztartás pénzügyi szempontjából, épen nem kecsegtető a város közönségének közélelmezését illetőleg, mert a levágott sertések és marhák nagyrészét a *Magyar élelmiszerszállító r.-t.* Szegedről elszállitotta és a civiseknek nem maradt egyébb, mint az a sovány tudat, hogy a városi pénztár jövedelme a vágatásokból befolyó összegek révén megszaporodott. Husban és zsirban azonban ott is époly inséget szenved a polgárság, mint Budapesten.

Próbálja ki szerencséjét a hirneves Benkő-bank részvénytársaságnál, Budapest VI., Andrássy-ut 60. Lehet, hogy ez véletlen önnek szerencsét hoz, hiszen köztudomásu, hogy Benkő sorsjegye Bankó!

Henry-aréna. A gazdag müsor, amely annyira megnyerte a közönség tetszését, még csak néhány napig látható. Minden előadáson zajos tapsokat aratnak: a világhirü Willy Pantzer-csoport, Jandro és Emilia, a kiváló ekviriblisták, a Henry-csoport csodás lovasmutatványa: A puszta gyermeke, azonkivül a remek balletkar, a merész tornászok és a kacagtató Augusztok. E hó második felében remek, uj müsor lesz.

Hol van a sorsjegy? Ez a cime egy igen érdekes játéknak, melyre vonatkozólag a Dörge Frigyes bankr. t. Budapest, Kossuth Lajos-utca 4., dijtalanul és portómentesen ad felvilágositást. Levelezőlap elegendő.

„A Méltóságos asszony"-ban, mely a „Millió Könyve" regényvállalat legujabb (11-ik) kötete, Szomaházy István továbbszövi a kis Lehmann Vilma bájos szerelmi történetét és a kis irógépes kisasszony mint a nagy pénzfejedelem gazdag és ünnepelt urnője tünik elénk. A regény ára 24 fillér.

Egy millió

vagy **800,000** vagy **700,000** **600,000** **400,000** **200,000** **100,000** **90,000** **80,000** **70,000** **60,000** **50,000**

Ha még nem nyert nagyobb összeget, rendeljen az alábbi **szerencse-sors-jegyekből**

50254	53760
96300	53769
33632	75526
48543	92526
45870	75543
17436	92532
34128	9161
3952	32917

koronát nyerhet a május 24-én kezdődő uj osztálysorsjátékban.

Benkő

sors-jegye

Bankó!

Hivatalos árak:

1/8	1/4	1/2	1/1
1.50	3.—	6.—	12.—

korona

Benkő Bank

részv. társ. Budapest, Andrássy-ut 60. szám.

A TŐKE

A Dunakérdés, mint gazdasági probléma.

A Dunaprobléma politikai jelentőségével lapunk más helyén foglalkozunk. Itt kizárólag a gazdasági szempontokat kivánjuk kidomboritani.

Egan Ede adatai szerint a Duna és összes hajózható mellékágainak, folyóinak és csatornáinak virtuális parthossza:

Magyarország területén	5199 km.	55·5 %
Románia területén	1999 „	20·5 „
Ausztria területén	1026 „	10·5 „
Szerbia területén	607 „	6·2 „
Bulgária területén	403 „	4·6 „
Németország területén	306 „	3·2 „
Oroszország területén	165 „	1·5 „
Összesen	9732 km.	100 %

Ezeknek a számoknak az alapján matematikailag is megállapitható, hogy a *dunai hajózás szempontjából a vezérszerep Magyarországot illeti meg.*

A háboru még tart és a béke feltételeit még nem ismerhetjük. Azt azonban már tudjuk, hogy a mostani titáni küzdelem egy erőteljes középeurópai államcsoportot fog eredményezni, melynek a Duna fogja a tengelyét képezni. Ennek a tengelynek a közepén pedig Magyarország fekszik . . .

Ezt a kedvező földrajzi fekvést Magyarországnak nemcsak politikailag, de gazdaságilag is ki kell használnia. Hogy pedig ezt megtehesse, áldozatokat is kell hoznia. A vezetőszereppel nagy kötelezettségek is járnak, melyeket minden körülmények között teljesitenünk kell.

Gazdasági szupremáciánkat a Dunán csak ugy teremthetjük meg, ha a magyar Duna hajózási forgalmát minden eszközzel előmozditjuk. Ezt a kérdést eddig teljesen elhanyagoltuk. Furcsa dolog hallani, de számokkal bizonyitott tény, hogy Magyarországnak a Dunán aránylag a legkisebb forgalma van, dacára annak, hogy a dunai államok közül Magyarország a leghosszabb dunaparttal rendelkezik. Ennek az is egyik oka, hogy a magyar állam éveken át Fiume kedvéért csak a tengeri forgalmat szubvencionálta és az államvasutak áruforgalmának emelése érdekében valóságos versenyt folytatott a viziutakkal azáltal, hogy a máv. egyes tarifáit az önköltség határáig szállitotta le. Később az illetékes körök szakitottak ezzel a hibás politikával és a folyamhajózásra nagyobb figyelmet kezdtek forditani. Az uj politika eredménye volt a *M. F. T. R.* fejlesztése és a vizszabályozási és csatornázási munkálatoknak nagyszabásu alapokra való foganatba vétele.

Mindez azonban nem elég arra, hogy Magyarország vezérszerepét a dunai hajózás kérdésében gazdaságilag is biztositsuk. A dunai hajózás fejlesztésére sürgősen szükségesnek mutatkozik

a budapesti kikötő, a Duna-Tiszacsatorna, a Duna-Szávacsatorna és a budapesti körcsatorna kiépitése.

Ezenkivül kötelezettséget kell vállalnunk arra, hogy a *Vaskapu-csatornát egészen kiépitjük*, ugy, hogy a hajóknak nulla vizállásnál is 2 méter mélységet biztositsunk. Mert az tény, hogy az aldunai munkálatoknak az eredetileg tervezett mértékig való be nem fejezése a hajózásra nézve sok tekintetben kedvezőtlen helyzetet teremtett.

Másrészről azonban Magyarországnak is vannak kivánságai, amelyeknek teljesitését feltétlenül követelnie kell. Az első postulatom az, hogy a dunai hajózást teljesen szabaddá kell tenni és evégből Romániát rá kell birni arra, hogy a hajózást korlátozó intézkedéseket felfüggessze. De ugyanezt kell követelni Ausztriától is, mely a magyar hajózási társaságoknak folyton nehézségeket okoz. Amig Magyarország az ugynevezett *duna-aktát* mindig a legjobbanban tartotta be és az osztrák és külföldi hajóstársaságoknak ugy a fővárosban, mint a vidéken legalkalmasabb partokat és kikötőhelyeket bocsátott rendelkezésre, addig Ausztriában a magyar hajózási vállalatoknak a legnagyobb nehézségekkel kell megküzdeniök. Igy a M. F. T. R.-nak csak 19 évi harc után sikerült Linzben alkalmas kezelési helyre szert tenni. Bécsben a M. F. T. R. és a többi magánhajózó vállalat csak Wien-Donauquaibahnhof állomáson eszközöltetheti átrakási szolgálatát és éppen ezen állomás dijtételei drágábbak a többi bécsi átrakási állomás tarifáinál. A magyar kormánynak oda kellene hatnia, hogy az uj kiegyezési szerződésben a magyar belhajózás részére az osztrák dunarészen a tarifális egyenlő elbánás biztositassék. A vámterület minden belhajózási vállalatának meg kell engedni, hogy a vámterület belvizi közlekedési vonalainak bármely pontján raktári helyiségeket épithessen és átrakási szolgálatot létesithessen. A kiegyezési szerződésben ki kellene kötni azt is, hogy a vámterület minden egyes vasutja köteles az átrakási forgalomban a magyar eredetü árunak ugyanazokat a refakciókat rendelkezésre bocsátani, mint aminőt ugyanabban a viszonylatban az ugyanoly áruosztályba tartozó külföldi árunak engedélyez. Lojális megegyezésre kellene jutni a belvizek személyforgalmára nézve is, oly értelemben, hogy a magyar dunarészen az elsőbbség a M. F. T. R.-t illesse meg.

Végül kivánatosnak tartjuk, hogy megszünjék az a szégyenletes állapot, mely szerint a szignatárius hatalmak (köztük Anglia és Franciaország) a dunaparti államok szerződéseibe beleszólhassanak. A központi hatalmak blokkjának gondja lesz arra, hogy a békeszerződésben a dunaparti államok részére biztositsa azt a jogot, hogy a dunai hajózást tetszésük szerint szabályozhassák.

Gazdát cserélő nagybirtok. *Polyák* Henrik, bácskai nagybirtokos a napokban megvette *Petánovits* József Fehér megyében fekvő, Tükröspuszta nevü, 800 katasztrális hold területü birtokát 831.000 koronáért, felszerelés nélkül. A fundus instruktus további 3—400.000 koronába kerül. Petánovits, aki most megvált a birtoktól, valóságos példányképe a salfe-mademen-nek. Vasmegyéből, Vörösvárról került Budapestre és a pincérfiuságon kezdte meg pályafutását. Később az Andrássy-uti Süssenbeck-féle vendéglő (a Párisi nagyáruház helyén volt) üzletvezetője, majd a tulajdonos elhalálozása után a vendéglő tulajdonosa lett. Ettől kezdve gyors iramban haladt a vagyonosodás utján: felépitette a Metropole-szállodát, birtokot vett, versenyistállót tartott. Virilis jogon tagja volt a város törvényhatóságának is. Az utóbbi időben azonban Petanovits már, ugy látszik, a nyugalomra vágyott. Szállodáját bérbe adta, a verseny-istállót beszüntette és most a birtokát is eladta. A tavaszszal, mert megszünt a virilis joga, törülték a törvényhatósági bizottsági tagok sorából is.

Magyar-bolgár bank. Pancse *Doreff*, a volt bolgár főkonzul, mielőtt elhagyta Budapestet, bizalmas ismerőseinek kijelentette, hogy az őszszel ismét visszatér a fővárosba, a nyarat pedig arra használja föl, hogy már régebben kidolgozott tervét megvalósitsa: *bolgár-magyar bank részvénytársaságot* alapit Szófia és Budapest székhelyekkel. Az intézet három millió korona alaptőkével létesül és Pancse Doreff az alapitó pénzérdekeltséggel már megállapodott. A volt főkonzul, aki egyik leggazdagabb földbirtokosa Macedóniának, szintén jelentékeny összeggel vesz részt az alapitásban, amelynél egyik vezető pénzintézetünk is érdekelve lesz. A budapesti központ vezérigazgatói állását Doreff magának tartja fenn.

Tizenkét waggon ementháli sajt. Több budapesti sajtnagykereskedő már hetek előtt összesen 12 waggon ementháli sajtot vásároltak külföldön. A sajtos waggonokat a budapesti címekre el is inditották, de közben a német kormány rendeletet bocsátott ki, amely szerint a Németország területét érintő sajtküldeményeket közszükségleti célokra lefoglalták. Mihelyt ez tudomására jutott a „Budapesti sajt- és vajnagykereskedők egyesületé"-nek, *Bogdányi* Mór elnökük és *Rottersmann* Leó titkáruk utján eljártak az illetékes hatóságoknál és kieszközölték, hogy a 12 waggon sajtot a német kormány a *Haditermény részvénytársaságnak* kiadja. Ilyenformán a sajt-küldemény rövid idő alatt megérkezik Budapestre és a Haditermény r.-t. azt az illetékes kereskedőknek ki fogja szol-

gáltatni. Legközelebb tehát, ha nem is lesz sajtbőség, de a közszükséglet huzamosabb időre fedezve lesz.

A kávéüzlet rejtelmeiből. A kávé ára most végre olyan fantasztikusan magas árnivót ért el, amelyre *csak Napoleon idejében* volt példa, amikor a kontinentális zár miatt csak nagy kerülő uton jutott be Európába kávé. A jobb kávé ára 12—13 korona és ebből is csak keveset adnak a kapzsi nagykereskedők, akik most összeálltak és titokban elhatározták, hogy nem fognak kávét behozni, ha vidéki eladásaikat *továbbra is ellenőrzik*. Az utóbbi időben ugyanis előfordult, hogy olyan helyekre, ahol már elegendő kávékészletek voltak felhalmozva, nem engedték elszállitani az eladott kávét. Emiatt a budapesti nagykávékereskedők több zsiros üzlete meghiusult. Az elmult napokban a *főváros* is vásárolt kávét. Ugyan nem nagyobb mennyiséget, mindössze *két waggont*, de azt is elég drágán, 12 koronán felül. A főváros a kávét a *kórházak számára* vette meg.

Nagybirtokok tömegbérlete. Rendkivül érdekes és közgazdasági szempontból beláthatatlan fontosságu tervről tesz említést egyik minapi számában a *Budapesti Hirlap*. A közlemény szerint egyik vezető pénzintézetünk, amely legutóbb vett bérbe hosszu időre egy 17,000 holdas hevesi birtokot, üzemtervet dolgozott ki 400—500,000 hold fokozatos bérbevételére és közös igazgatására. A hatalmas és Magyarországon eddig páratlan arányu bérlet keretében a bank parcellázásokat is lebonyolitana olyan területeken, amelyeket a tulajdonosoktól erre a célra megvásárolna. Az óriás bérlet középponti intézésére a bank kormányzói állást tervez 200,000 korona évi fizetéssel. Erre az állásra már van is alkalmas jelölt, aki eddigi közszolgálatában az élelmezés országos intézésében játszott fontos szerepet. Az illető bank már megkezdte a puhatolózást több mágnásbirtok bérbevételére és megvételére nézve. — Igy hangzik a „B. H." hire, amely pénzügyi körökben nagy feltünést keltett. A pénzintézet, amelyről szó van: a *Pesti Magyar Kereskedelmi Bank* volna, a kormányzói állásra pedig a B. H. *Serbán* Jánost jelöli. Vajjon igy lesz-e, azt csak a további fejlemények lesznek hivatva igazolni.

Az Atlantica tengerhajós r.-t. négy szegénysorsu, érdemes ifjut, akik magukat a fiumei magyar királyi állami tengerészeti akadémián tengerésztisztekké kikenezni óhajtják, akadémiai tanulmányuk ideje alatt ellátásban, lakásban és tanszerben részesit. Ruházatukról, fehérneműről stb. a növendékek maguk tartoznak gondoskodni. Tizennégy évesnél nem idősebb magyar ajku, magyar honos ifjak pályázhatnak, akik a közép skola negyedik osztályát sikerrel elvégezték, vagy annak ezidőszerint tanulói. A föltételekre vonatkozó tájékoztatót a fiumei magyar királyi állami tengerészeti akadémia igzgatósága küldi meg az érdeklődőknek.

A Skoda-gyár tőkeemelése. A Skoda-gyárnak egyelőre 42-ről 50 millióra történt tőkeemelését 15,000 darab uj 200 koronás névértékü részvény kibocsátásával hajtják végre. Az uj részvények tényleges átvételi ára 600 korona lesz, az uj kibocsátás elhelyezése tehát az uj alaptőkén kivül még hat millió korona felpénzt is fog eredményezni. Az uj részvények már az elmult esztendő nyereségében is részesedni fognak.

A Lipták dr. és Társa Épitő- és Vasipari R.-T. igazgatósága megállapitotta az 1915. évi üzlet mérlegét. A vállalat 5 millió korona alaptőkéjét az 1915. év december hónapjában 20 millió koronára emelte viszont beruházásai is az elmult évben lényegesen növekedtek. Ez részben ama nagyszabásu lövedékszállitás megbizatásokkal van összefüggésben, amelyeket a vállalat az elmult év folyamán a hadvezetőségtől kapott, s amelyekkel a vállalat most éjjelnappali üzemben a teljes kihasználásig van foglalkoztatva. A gyár a mult év utolsó harmadában megkezdte a tömeges szállitásokat s ennek eredménye az eredményszámlában máris kifejezésre jut, mert amellett, hogy a vállalat az értékcsökkenés alapját az elmult évben 1.882,000 koronával dotálta, 982,000 korona tiszta hasznot mutat ki.

A Neuschlosz-féle Nasici Tanningyár és Gőzfürész r.-t. szombaton tartotta közgyülését Hajós József főrendiházi tag elnöklésével. A vállalat tanningyára katonai vezetés alá került és termelőképességének legvégső határáig volt igénybe véve. A Lomási Erdőipar r.-t. igen kielégitő eredményt ért el és öt százalékos osztalékot fizetett részvényeseinek. A mérleg 1,677.667 K 16 fillér tiszta nyereséget mutat ki. Az igazgatóság javasolta, hogy ebből hadijóléti és jótékonysági célokra 100.000 K-t szavazzanak meg, hadiadóra 150.000 K-t helyezzenek tartalékba és az alapszabályszerü levonások után részvényenként 35 koronás osztalékot fizessenek ki. A közgyülés az igazgatóságba uj tagul Pejacsevich Márk grófot választotta be. A szelvényeket julius 1-től kezdve váltják be a Hazai Bank vagy a vállalat pénztáránál. A közgyülést követő igazgatósági ülésen Heller Géza, Fried Sándor és Bartos Ármin cégvezetőket igazgatókká, Sohr Sándor, Teller Aladár és Elek Ármin főhivatalnokokat pedig cégvezetőkké nevezték ki.

A Ganz és Társa — Danubius gép-, vaggon- és hajógyár részvénytársaság igazgatóságának hétfőn megtartott ülésében bemutatott 1915. évi zárószámadása 2.900,423 korona bruttó-nyereséggel zárul, melyből az értékcsökkenési tartaléknak 1.227,636 koronával való javadalmazása és a tavalyi nyereségáthozat hozzászámitása után 2.010,138 korona áll a részvények rendelkezésére. Elhatározták, hogy az igazgatóság a május 20-án megtartandó közgyülésnek az 1915. évre 120 korona osztalék kifizetését fogja javasolni, továbbá inditványozni fogja, hogy az alapszabályszerü jutalék levonása után a tisztviselők nyugdijalapjának javadalmazására 100,000 korona fordittassék, a fenmaradó 446,859 koronát pedig uj számlára vigyék át.

Az Atlantica Tengerhajós r.-t. igazgatósága most állapitotta meg az 1915. üzletévre vonatkozó zárszámadását. A különböző költség, biztositó dij, háborus segitség stb. fedezése után fönmaradó 330.715 korona nyereségből részvényenkint 10 korona, vagyis 5 százalék osztalék kifizetését fogja az igazgatóság a május 21-ére összehivott közgyülésnek javasolni. A zárószámadás a többi közt a következő adatokkal szolgál: Vagyon: Hajók értéke 10,055.000, pénztár 55.845, értékpapirok 1,125.612, részesélés affiliált vállalatoknál 482.500, adósok 629.304, összesen 12,277.263 korona. — Teher: Részvénytőke 6,000.000 tartalékok összesen 3,885.540, hitelezők 702.238, átmeneti tételek 1,357.678 korona. — Nyereség- és veszteség-számla. Kiadás: Hajóbiztositás dija 105.272, értékcsökkenés-tartalékalap 1915. évi leirása 215.000, tengerészeti ösztöndijak 11.093, kiadások a háboruval kapcsolatban 67.023, általános költség 216.462, egyenleg mint nyereség 330.715, összesen 945.568 korona. Bevétel: Nyereségáthozat 12.373, nyersjövedelem 933.194 korona.

A Foncière pesti biztositó intézet e hó 3-án tartotta közgyülését. Az intézet a lefolyt üzletévben az elemi ágazatban 14,241,827, az életágazatban 6.505,730 korona dij- és illetékbevételt ért el, ami összesen 20.747,558 koronát tesz, mig a tartalékok, hozzávéve a nyereségtartalék előirányzott dotálását, 3.006,679 K gyarapodást mutatnak, ami által azok 50.400,486 K-ra emelkednek. Megfelelő leirások után 602,057 K tiszta nyereség maradt a közgyülés rendelkezésére, amelyből 26.980 K a tartalékalapnak 1 millió koronára való kiegészitésére fordit-atván, 8 százalékos osztalék kifizetését határozták el, mig 81,325 K uj számlára kerül. A hadikölcsönből az intézet és a nyugdijegyesület az elmult évben 6.700,000 koronát, a negyedik hadikölcsönre 6,000.000 koronát jegyzett. A közgyülés elhatározta, hogy a részvények szelvényét 16 koronával váltják be. A választmány tagjai lettek: gróf Széchenyi Bertalan (elnök), gróf Bethlen István, Babó Lajos, gróf Cziráky György, Drasche-Lázár Alfréd, dr. Ernuszt József, gróf Hoyos Miksa, báró Inkey József, dr. báró Kohner Adolf, dr. Lukács-Lessner Richárd, Lederer Károly, Radisics Jenő, Rónay Jenő és lovag Roza Henrik régiek és báró Korányi Frigyes mint uj tag. A közgyülést követő igazgatósági ülésen Ribáry Mórt, az intézet ügyvezető-igazgatóját vezérigazgatóvá, dr. Mendt Arthur és Temesváry Imre helyettes-igazgatókat pedig igazgatókká nevezték ki.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

BEKETOW-CIRKUSZ
VÁROSLIGET. TELEFON: 107-46.

Ma és minden este 8 órakor

Nagy Sport és különlegességi előadás
A LEGSIKERÜLTEBB CIRKUSZI MÜSOR.

Minden csütörtökön d. u. 4 órakor. Minden szombaton d. u. 5 órakor előadás a teljes müsorral félhelyárak.

Minden vasár- és ünnepnap 2 előadás d. u. 4 és este 8 órakor. Délután félhelyárak gyermekeknek.

Balassa és Társa
BUDAPEST, Andrássy-ut 50
Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek
legolcsóbb gyári áron.

A nagy közönséget s az összes viszonteladókat tisztelettel értesitjük, hogy a figyelembejövő nyersanyagok többszörös áremelkedése dacára a valódi kedvelt

kis
Diana-krém
kis
Diana-szappan
kis
Diana-puder
és
Diana-fogkrém

május hó 1-től kezdve
darabonként csak —.80 fillérbe
kerül minden üzletben

Nagy
DIANA-krém
nagy
DIANA-szappan
nagy
DIANA-puder

továbbra is változatlanul
2.— koronába kerül darabonként
az ismert legfinomabb minőségben.

Mindenütt kapható!

Főelárusitóhely
Diana Kereskedelmi R.-T.
Budapest, V. Nádor-utca 6.
Telefon 72—72.

HENRY-ARENA
(BAROKALDI VÁROSLIGET)

Naponta, még esős időben is, d. u. 3 órától, vasárnap és ünnepnapokon d. u. fél 3 órától

Nagy külön népies előadások

Naponta fellép a fővárosban közbeszéd tárgyát képező

Willy Pantzer-csoport

4 kinai, repülőgép az arénában, idomított lovak, kutyák és szamár.

Repülőgép az Arénában.

A Puszta gyermekei lovasmutatványok a Henry-csoport által.

Jandro és Emilia a legkitünöbb equilibristák.

A MEDVE és az ELÖÖRS

kacagtató bohózatos jelenet.

Balletkar, tornászok, bohócok és augusztok.

Naponta este 1/4 8 órakor kezdete az utolsó nagy előadásnak.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

Minden este 3/4 9 órakor háborus helyárakkal a kiváló májusi műsor.

Nagy Endre fellép és egész este konferál.

Abdul-Hamali **Ritter és két kis fia**

Blank **3 Bemos 3** **Büron**

és még 20 attrakció.

Csütörtökön, május 4-én délután 3 1/4 órakor olcsó helyáru családi előadás teljes esti műsorral.

APOLLO
a ROYAL-SZÁLLÓ épületében

A legelőkelőbb fővárosi mozgóképszinház

Előadások: 5, 1/2 8 és 10 órakor, ünnepnapon: 4, 6, 8 és 10 órakor. — Jegyelővétel: délelőtt 11-től 1-ig és délután 3 órától

Holzer
cs. és kir. udvari és kamarai szállító

divatháza

Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

XXXII-ik magyar királyi
jótékonyczélu államsorsjáték.

Ezen pénz-sorsjáték remélhető tiszta jövedelme közhasznu és jótékony célokra fog fordittatni. Ezen sorsjátéknak összesen 14885 nyereménye van, melyeknek összes értéke 475000 koronára rug készpénzben.

Főnyeremény 200,000 kor. készpénzben.

Huzás visszavonhatatlanul 1916. évi julius hó 15.

Egy sorsjegy ára 4 korona.

Sorsjegyek az összeg előzetes beküldése mellett a magyar kir. lottójövedéki igazgatóságtól Budapesten (Vámpalota) portómentesen küldetnek, ezenkivül kaphatók valamennyi posta-, adó-, vám- és sóhivatalnál az összes vasuti állomásokon s a legtöbb dohánytőzsdében és váltóüzletben. Játéktervet ingyen és bérmentve küld.

A m. kir. Lottójövedéki igazgatóság.

Telefon 167-25	**TÉLIKERT** Ezelőtt JARDIN d'HIVER	Telefon 167-27

Nagymező-u. 22-24

Az előadások kezdete háromnegyed 8 órakor.

8 órakor **Hildegard** klasszikus tánca. 9 órakor **Gertrud Eysoldt** m. v. a „Das Dreieck" cimü darabban. 10 órakor **Rita Sacchetto** ensemble. 1/2 11 órakor **Gyárfás.**

Azonkivül fellépnek: **Ujvári, Szalontai Ferike, Kovács Lili** uj szólókkal és **Molnár Aranka Gyárfással,** Kadelburg-bohózatban.

Dörge

36. Magy. Kir. Szab.

Osztálysorsjáték

110.000 sorsjegy — **55.000** nyeremény.

Főnyeremény szerencsés esetben:

1.000.000
KORONA

Minden második sorsjegy nyer.	Jutalom: 600.000 korona.	Huzás már 1916. május 24-én és 25-én.

Sorsjegyszámok választéka:

9686	50082	89776
17395	31958	20712
31046	27051	31063
41504	41518	47448
20789	31051	63123

Sziveskedjék kivágni és belölük huzni!

31183	31177	24419
66459	73171	20715
31095	50056	47661

Kossuth Lajos-u. 4.

Az I. oszt. sorsjegyek árai:

Egész 12, fél 6, negyed 3, nyolcad 1.50 K

Hogy el ne késsék, küldje még ma rendelését a legszerencsésebb főelárusitóhelynek

Dörge Frigyes
bank r.-t.

Budapest, Kossuth Lajos-u. 4.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.

Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**

Budapest, Erzsébet-körut 50

Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

MILLIÓK KÖNYVE.

A méltóságos asszony

Regény. Irta:

Szomaházy István

A „Mesék az irógépről" cimü regényciklus második regénye

Ára 24 fillér

MODERN SZINPAD KABARÉ
Andrássy-ut 69. sz. :: Telefon 93—16.

Ma és a következő napokon negyed 10 órakor: **Medgyaszay Vilma** felléptével: **Egy asszony — Négy asszony.** Harsányi Zsolt — Vincze Zsigmond operettje. — **A Mari esete.** Jelenet a rokkantak iskolájából. A főszerepben: **Rózsahegyi Kálmán.** — Továbbá: Dalok, tréfák, aktuálitások.

KAIZMAREK és TÁRSA R.T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST. V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152 07.

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: **Köztisztviselők árengedményben részesülnek.**

BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR
Telefon 133-37. **BUDAPEST** Telefon 133-57.

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett

Paszpartu műintézet és könyvkötészet.

Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII.. Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Freissler Antal

csász. és kir. udvari felvonógyár.

Gyárt: Személy- és teher-felvonókat :: ::
Speciálitás: Freissler ‚Express-Auto-lift' villamos gombnyomásu kezelés :: mányzással. ::

Lift. Lift.

Bpest, Horn Ede-u. 4. (volt Dávid-u. 2.)

Meghivó

a **„Kőszénbánya- s Téglagyár Társulat Pesten" részv.-társaságnak** Budapesten 1916. évi május 23-án, d. e. 11 órakor a társulat központi irodájában (VII., Király-utca 67.) tartandó

48. évi rendes közgyülésére.

A közgyülés tárgyai:

1. Az igazgatóság évi jelentésének és az évi mérlegnek előterjesztése.
2. A felügyelő-bizottság jelentése az évi mérlegről és az igazgatóság jelentéséről.
3. Határozathozatal: a) az igazgatósági jelentés; b) a mérleg jóváhagyása és megállapitása; c) az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére a felmentés megadása tárgyában.
4. Az igazgatóság megválasztása.
5. A felügyelő-bizottság választása és dijazásának megállapitása.

A közgyülésen alapszabályaink 13. § a értelmében csak azok a részvényesek vehetnek részt, kik szavazásra jogositó részvényeiket a még le nem járt szelvényeikkel együtt legkésőbb 8 nappal a közgyülés előtt vagy a társulat pénztáránál Budapesten (VII., Király-u. 67.) vagy a Magyar általános hitelbank főpénztáránál Budapesten (V. József-tér 2.) letették. Öt részvény birtoka egy szavazatra jogosit.

Az igazgatóság.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pidértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

HUNGÁRIA

KÖTVÉNYEK

a legelőnyösebbek

élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-

BIZTOSITÁSOKNÁL.

Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a

HUNGÁRIA

Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság

igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.

és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. **Kartellen kivül.**

Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága

(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle kávékat, bors, fahéj, szegfüszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét. Távirati cim: Fabarius Budapest.

M. Á. G.

Repülőgép motorok
Teher-autók
Autobuszok.

MAGYAR ÁLTALÁNOS GÉPGYÁR R.-T.
BUDAPEST, VÁCI-UT 141

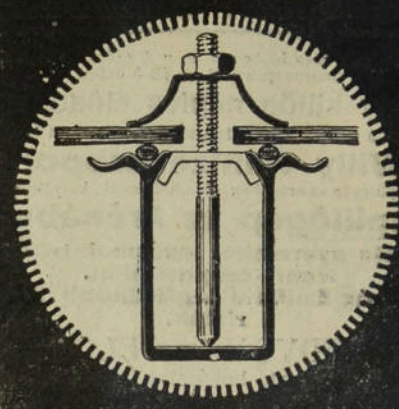
= MARTA =

Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK

Gyár: Aradon.

Igazgatóság: **Bpest, V., Dorottya-u. 9**

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

WALLA JÓZSEF

cementáru-gyár részv.-társ.

Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —

Iroda kizárólag

Budapest, VII., Gizela-ut 38.

Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76 191-14

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

Bründl János

csász. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványvíz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Autopneu

bőrburkolat

eredeti Staub svájci gyártmány

Szilárd Béla cégnél

Budapest, VI., Lázár-utca 14.

Telefon 131—28.

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. május hó 17-én. — 20. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETESI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Siv-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Cinkota volt

Budapest végállomása az elmult héten; megmarad annak még sokáig. Világháboru fölé világszenzációnak tornyosodott ott hét bádoghordónak szerelmes hét halottja, akiket Kiss Béla bádogosmester jegyzett el magának előbb, azután a halálnak. Rutul, csalással, hurokkal.

Ezt a szörnyüséges esetet tárgyalni fogják. Kiss Béla nevét az eljövendő századok is átadják egymásnak, mint olyan hagyatékot, amelyen a nagyon messze idő elméjének is akad rágicsálni valója.

Minékünk a világszenzáció, — Kiss Béla hét bádoghordója, nem a bünügy szempontjából értékes. Nem is közeledünk hozzá az eset leirásával, s nem is tallózunk történetének jórészt lefallózott televényén. Mi a szörnyüséges eset mögött csak azt látjuk, hogy Budapest védelmére emelt rendőri erődités gyöngék, s parittyahajitásnyira innét, szinte észrevétlenül elsikkadhatnak emberek, rendre egymásután, és egy gyilkos bátrabban tobzódhatik a közvetlen közelségünkben, mint ott, ahol rejtekhelyét Bakony-erdőnek hivják. Cinkota, ahova félóra alatt elszállit a villamos, födözéke lehetett a legelvetemedettebb életirtónak, ahova a budapesti rendőrség kezét, tilalom terhe alatt ki nem nyujthatta, s határmesgyéjét tisztelnünk kellett, nehogy megsértessék a jog, amely a törvénybe hatáskör cimen iktattatott. E hatásköri ócska jog védelme alatt röhögte meg a futó-betyár az őt üldöző pandurt, amikor hajdan, idegen vármegyének határát átlépte. Védte a vármegye a vármegyével szemben. Sőt, ha másik vármegye pandurja átlépte a határt, pörbe szállt vele s főbe ütötte Verbőczy buzogánnyal.

Le kell dönteni a hatásköri válaszfalat. A budapesti rendőrségnek ugyis m. kir. államrendőrség a cime. Vagy országos hatáskört kell számára biztositani, vagy államositani kell az ország egész rendőrségét, vagy rá kell kényszeriteni legalább a szomszédságát, hogy Budapest érdekében a budapesti rendőrség védelmi intézkedéseit saját határaikon belül is türjék.

A másik ok, ami miatt minket a borzalmas szenzáció szólásra késztet: a cselédügy. Még pucérabban, mint a bádoghordókba préselt áldozatok, áll elénk a kérdés: észrevétlenül, hogyan tünhetnek el Budapestről cselédleányok? Elevenen kirándulva innen a szomszédságba, miként volt lehetséges, hogy iktatószámoknak ellajstromozva, aktáknak adják át emléküket. Kiemeljük e szót: cselédlányok. Mert csak az ő sorsuk a hulló csillagé. Egy-egy társadalmi egész, vagy félelőkelőség eltünése megriasztja a rendőr kutató zsenijét s mig „nem győz", nincs nyugalma.

A cseléd: a vidékről idekerült, legtöbbször naiv leány, aki elhagyottságában a kisértések örvényébe sodródik könnyen: dupla védelemre szorul. Gyámolitója nincs. Csoda-e, ha bizakodástól szilajitva, nekiszalad a Kiss Bélák bádoghordójának? Fölkerülvén Budapestre, testét ellepik a kvártélyos, a helyközvetitő és a keritőpiócák. Helybeszegődvén, legtöbbször ellenségét látja gazdájában. Nincs, aki szeretettel óvja, intse s a rendőrt is a „közegészségügy" szempontjából tanulja tisztelni, fogvacogó remegéssel. Ha meg eltünt, Cinkotára ment, a tekintetes fogalmazó ur megszüli számára a legfrissebb iktatószámot, s a papir végére, a neve fölé irja lendülettel: „a nyomozás ez ügyben beszüntetik".

Fullánkok

Az idegenforgalom

valóban nem attól a harmincnégyezer koronától fog fellendülni, amelyet erre a célra a pénzügyi bizottság megszavazott, hanem a főváros uj szervezetének, hivatalának agilitásától, ügyességétől, szakértelmétől kell várni ezt a csodát. Amilyen szkepszissel fogadtunk minden idegenforgalmi mozgalmat a háboru előtt, éppen olyan biztos most az a meggyőződésünk, hogy Budapest a háboru után kedvenc találkozóhelye lesz a világ globetrotterjeinek. Nem azért, mert idegenforgalmi iroda lesz, hanem mert Budapestet a háboru alatt felfedezte a külföld. Senkinek sincsen annyi joga remélni, mint a magyar fővárosnak, mert senki sem hozott oly nagy és olyan kockáztatott áldozatot, mint a magyarság, amelynek fővárosában, központjában élünk. Az uj hivatalra csak az a feladat vár, hogy vigyázzon, nehogy ebből is Duna-ügyet csináljanak, nehogy a jó szomszédok eltereljék a Budapest felé irányuló idegenforgalmat.

A sertéshus

és sertészsir körül napról-napra ujabb bábák támadnak. A tizes bizottság után jöttek a nagyvágók és a hentesek és elpanaszolták, hogy nem lehet megélni, tönkre kell menni, mert nagyon drága a hus. Holott a helyzet az, hogy a nagyvágók és hentesek azért vesznek sertést, hogy a husát és a zsirját jó drágán adják tovább a fogyasztónak. A veszedelem tehát nem őket sujtja, hanem a maga drasztikus teljességében a fogyasztót. A nagyvágók nem számolnak a fogyasztóközönség teljesitőképességének határaival, nem hiszik el, hogy tovább nem lehet stájgerolni, nem lehet a zsirból több milliót szerezni, mert nincs, aki megfizesse. Ezek szerint csakugyan közeledünk a sulyos probléma megoldásához: mert ha még egy jottával drágább lesz a hus és a zsir, akkor senki sem fogja vásárolni és kereslet hiányában elenyészik a kinálat csekélysége, nem lesz baj az ár drágasága.

A fogaskerekü

már csak elég rothadt, döglődő intézmény, de mégis bele mert kötni a fővárosba. Előbb manövert inditott azért, hogy megváltassa magát, drága vagyont zsebelhessen be azért a néhány mázsa ócskavasért, amit át tudna adni. Ebbe azonban beletörött a bicskája. A főváros azt mondta, hogy ő várhat. A sikertelen manöver után kisérleteket tett a viteldijak legális fölemelése iránt. Legálisan nem sikerült, hát megcsinálták illegálisan. Mindebből pedig csak az látszik, hogy a főváros árnyékhatalom, amelynek nincs módjában az ilyen renitens vállalatokat megrendszabályozni. Hát nem fölháborító-e, hogy olyan züllött kis exisztencia, mint ez a fogaskerekü, ujjat mert huzni a fővárossal és mikor azután arra kerül a sor, hogy a körmére koppintsanak, akkor a szegény fővárosnak a kereskedelmi miniszternél kell házalnia egy kis segedelemért. Biz ez szomoru, de igy van és mert a főváros ilyen árnyékhatalom, az még rosszabb, mert a kis füstös fogaskerekü gunyosan a markába is röhög.

Weisskirchner riadója.

Bécs város akarata, hogy a dunai konferencia ott legyen.

A dunai konferencia ügyében történt döntés, amely Budapestet helyezi előtérbe, mindenütt nagy megelégedést keltett, csak *Weisskirchner* ragaszkodik ma is csökönyösen a bécsi konventikulum rögeszméjéhez. Tulajdonképen azonban igazában alig ismerjük azt a vehemenciát, amelylyel Weisskirchner a magyar álláspont ellen támadott. A bécsi községtanácsban április 14-ikén nagy beszédet mondott a polgármester. Ez a beszéd még a bécsi sajtó nagy nyilvánosságát is elkerülte, nem is szólva arról, hogy a magyar lapok éppenséggel nem vettek róla tudomást. Pedig érdemes elolvasni, mert benne van mindaz az elkeseredett gög és elszánt akarat, amivel Weisskirchner ki akarta csavarni a kezünkből az elsőséget. A *Fővárosi Hirlapnak* sikerült megszereznie annak a beszédnek hiteles szövegét, amely a következőképen hangzott:

„Ha a tárgyalások folyamán én is szót kérek" — mondotta többek között Weisskirchner — „az azért történik, hogy a tárgyalások által keltett benyomást a polgármester szavának sulya kifelé növelje. Beszédem által arról akarok tanuságot tenni, hogy Bécs város feje teljesen és egészen azon az állásponton van, hogy a középeurópai viziutak kérdésének nem szabad többé lekerülni a napirendről és én azt kivánom, hogy a Duna melletti régi császárváros álljon ennek az akciónak az élére".

„A háboru, mint tanitómester mutatta meg, hogy mily jelentősége van a Dunának, mint viziutnak. A csatornák ellenzői is belátják, hogy a központi hatalmak a Duna nélkül már igen kellemetlen helyzetbe jutottak volna. Nem csupán a Magyarországból való behozatalra vonatkozik ez, hiszen Magyarországtól ugy sem kapunk semmit (?), de, ha nyitva van az ut délkelet felé, a romániai és a többi balkáni államból való behozatalnak semmi akadálya sincs. Most látszik meg, mily szükséges a dunai ut. A romániai gabona tulnyomó része vizen érkezik hozzánk. Tulzottak voltak az aggodalmak a Vaskapu nehézségei miatt is, mely sokkal nagyobb teljesitőképességről tett tanuságot, mint hitték volna".

„Még egyet akarok megemliteni, amiről eddig sohasem volt szó. Kérdezem, mi köze van a Dunához Angliának, Franciaországnak és Itáliának? A Duna Ausztria-Magyarország és Németország utja Kelet felé, s kinek van ennél beleszólása. Csupán a központi szövetséges hatalmaknak, csak a tulajdonképeni parti államoknak".

„Ezért nyomatékosan kijelentem, hogy miénk ez a nyugatról keletre vonuló viziut és mi használni is akarjuk azt. A Duna-Odera csatorna ellenzői mindig arra hivatkoztak, hogy a csatorna a befektetett tőkét szerényen, a számitások szerint csak 2—2½ százalékkal kamatoztatná. A jövedelmezőség nagysága e kérdésben nekem egyáltalán nem okoz gondot, ép ugy, mint a közutak épitésénél sem készitettek jövedelmezőségi számitásokat. Vannak olyan szükséges létesitmények, amelyeknek jövedelmezősége nem a számszerü bevételben rejlik, hanem abból áll, hogy uj utak létesülnek, melyek a közgazdaságnak válnak hasznára, s melyek értéke bizonyos körülmények között statisztikailag meg sem állapitható."

„Minthogy én a középeurópai viziutak jelentőségét teljes terjedelmükben felismertem, s minthogy én, mint Bécs város polgármestere, azt akarom, hogy ennek az akciónak ez a város álljon az élére, a következő pótjavaslatot teszem: A tanács határozza el,

hogy a német, osztrák és magyar dunamenti városok Duna-értekezlete Bécsbe hivassék össze, hogy ezáltal erre az akcióra a bécsi jelleg rányomassék, s hogy a németek és magyarok lássák, hogy Bécs város akarata az, hogy ez az akció teljes sikert arasson."

A Lovaregylet üzlete.

Fogadó iroda házi kezelésben.

A *Magyar Lovaregylet* nagyon sokszor szerepelt már a főváros közgyülésén. Nagyon sokszor, — de mindig a felháborodás moraja kisérte azokat a felszólalásokat, amelyben a mágnáskaszinó urainak exkluziv üzemét jellemezték. A totalizatőr, a városi fogadóirodák eltörlése, általában pedig a könnyelmü publikum megvédése, a játékszenvedély korlátozása nem egyszer képezte közgyülési határozat tárgyát. Azonban a főváros vezetői a konkrét esetekben mindig arra hivatkoztak, hogy a Lovaregylet ellen semmit sem tehetnek, mert a Lovaregylet a földmüvelésügyi kormány fennhatósága alá tartozik. Amikor azután a derék lótenyésztőknek mégis a fővároshoz kellett fordulniok, amikor a fővárostól kedvezményeket kértek, amikor üzletet kötöttek vele, akkor mindig győzött az opportunizmus, a nagylelküség és következetesen elfelejtettek gondoskodni arról, hogy a fővárosnak szankcióhoz kötött joga legyen a Lovaregylet ügyeibe való beavatkozáshoz.

Igy történt akkor, amikor a főváros elhatározta, hogy a Lovaregyletet kitelepiti a városligeti pályáról és a hatalmas, kitünő levegőjü telken, villaszerü bérházakat épit, illetve erre a célra kisebb parcellákban eladja az ingatlant. Az első lépés megtörtént: a Lovaregyletnek felmondtak, egyben azonban bőségesen kárpótolták az elveszett paradicsomért, uj pályához juttatták és előnyös szerződést kötöttek vele. Ez azonban még mindig nem volt elég; a Lovaregylet már ebben az esztendőben, május elsején tartozott volna bevonni vitorláit a ligeti gyepen, már két héttel ezelőtt meg kellett volna nyitnia uj pályáját, de a Lovaregylet urai megszokták már a ligeti találkozóhelyet, nem szivesen mennek a Kerepesi-utra és huzták-halasztották az áthurcolkodást. A főváros egyszer már ellenszolgáltatás nélkül adott haladékot a Lovaregyletnek az uj pálya megnyitására; a grófi egylet felbuzdult ezen és hetekkel ezelőtt megismételte kérését: ujabb egy évi prolongációt kért. A tanács pedig, ahelyett, hogy rendet teremtett volna, csak azt a feltételt szabta, hogy a Lovaregylet fizessen ötvenezer korona bért; a szerződés értelmében az uj pálya bérösszege a totalizatőrösszforgalom félszázaléka, ez pedig százezer koronánál is nagyobb összeg, ugy, hogy a fővárosnak tavaly is, idén is 50—50,000 K effektiv kára volt abból, hogy a Lovaregylet urai nem tettek eleget a szerződésnek, nem nyitották meg uj pályájukat, nem tisztitották ki a ligeti versenyteret.

Szerencsére a közgyülésnek módjában lesz beleszólni ebbe a dologba és akkor alkalma lesz elmondani a véleményét a Lovaregylet legujabb üzletéről is. A totalizatőr- és a fogadóirodák ellen támadt nagy felindulásnak ugyanis az a következménye, hogy a Lovaregylet nem adott engedélyt városi irodák nyitására, ellenben *ő maga nyitott irodát* a könyveseknek, központi fogadó-irodát, ahol mindenki elveszitheti a pénzét. A gróf urak tehát olyan módon vonták le a konzekvenciáját a fogadások ellen való általános felháborodásnak, hogy — megölték a konkurrenciát s most ők maguk — hors concours — szedik a százkoronásokat az áldozatoktól. Az Aréna-uti grófi bolt ellen tiltakozni kell a főváros közgyülésének, a főváros közönségének.

Szünetel az ut- és csatornaépités

Drágák a vállalkozók

Ujabban igen nagy tömegekben érkeznek az ut- és csatornaépitő ügyosztályhoz a burkolóvállalatok kesergő beadványai. Ezek a vállalatok egytől-egyig a szerződésük által kirótt kötelezettségek alól szeretnének kibujni. A helyzet ugyanis az, hogy az összes burkolási munkákat hat évi ingyenes karbantartás kötelezettségével adja ki a főváros, mig a hat év letelte után ujabb 14 esztendőre folytatódik a szerződéses viszony, amikor viszont négyszögméterenkint 40 fillér karbantartási járulékot kap a vállalkozó. Természetesen a mai viszonyok között erre az összegre jelentékenyen ráfizetnek a vállalkozók, amennyiben ma nyugodtan kérhetnének egy korona — egy korona husz fillért. Kérhetnének tudniillik, ha szerződéses kötelezettségük nem lenne és ha a tiszti főügyész elállna a szerződéstől.

Az egyik legutóbbi tanácsülésen például a The Newchatel asphalt Co. szerződéséről volt szó és ez az angol társaság, amely kormányfelügyelet alatt áll, tizennégy esztendőre megkapta a Királyutca, Teréz-körut és Lövölde-tér karbantartási munkálatait.

Megkérdeztük Fock Ede tanácsnokot, az ut- és csatornaépitő ügyosztály vezetőjét, hogy ugyanaz-e ez az angol társaság, amely a háboru elején a Fürdőutcát burkolta, ami a közgyülésen zajos jeleneteket idézett elő?

— A társaság — volt szives a tanácsnok fölvilágositani bennünket — csakugyan ugyanaz, de uj munkálatot ujabban egyáltalán nem kapott. Most mindössze az történt, hogy a hat éves ingyenes karbantartási kötelezettsége lejárt és természetesen ragaszkodunk a tizennégy éves 40 filléres egységárhoz, mert mi ennyiért ugy sem tudnánk a munkát elvégeztetni. A társaságnak sem valami fényes üzlet ez, szeretne is menekülni a szerződésből, de az ügyészség nem engedi.

Érdeklődtünk még a tanácsnoknál az ügyosztály tevékenységéről:

— Sajnos — volt a válasz — a háboru mindenben megakadályoz bennünket. Legfölebb ott mondunk b-t, ahol az á-t már kimondottuk. Az árak 50 és 100 százalékkal emelkedtek és igy a budget keretében nem tudunk dolgozni. Ott van az Üllői-út csatornázása, a budgetben 30.000 korona van fölvéve rá, mig a legelőnyösebb ajánlat 52,000 koronát tesz ki. Megvalósitani tehát csak ugy tudjuk, ha a közgyüléstől póthitelt kapunk. *Zichy* János gróf, a Zsófia-szanatórium elnöke is, de meg a belügyminiszter is többször megkeresett bennünket, hogy a szanatóriumhoz vezető utat épitsük ki. Sajnos, nem tudunk eleget tenni e kivánságnak, mert száz százalékkal magasabb árajánlatot kaptunk az előirányzatnál. Nem csinálhatunk tehát egyebet, mint befejezzük a megkezdett munkálatokat. Uj munkát nem is tudnék egyebet mondani, mint hogy most készitjük a központi konyha utjait és csatornázását.

„Protektorok pressziója"

Affér a közoktatási bizottságban.

Városházi körökben sokat beszélnek arról az afférról, amely a közoktatásügyi bizottság május 10-iki ülésén játszódott le *Wildner* Ödön tanácsnok, a bizottság elnöke és *Hüvös* Iván, a bizottság tagja között. Hiteles gyorsirói feljegyzés szerint igy zajlott le az izgalmas kis jelenet:

Hüvös Iván szeretné, ha a bizottság megbeszélné és megjelölné az álláspontját a jelölések és választások dolgát illetőleg, mert a legutóbbi alkalommal olyanok is kerültek be harmadik és negyedik helyen a jelölésbe, akik eddig egyáltalán jelölve nem voltak, mig az előzően jelöltek egyáltalán kimaradtak. Azt hiszi, az ilyenek jogot szereztek arra, hogy a jelölésben benne kellett volna maradniok a maguk régi helyén. A kiküldetések sem történnek mindig a jelölé-

Közélelmezés a szabadságharc alatt.

Ma, amikor annyit foglalkozunk mindennapi gondunkkal: Magyarország és különösen a főváros közélelmezésének problémájával, érdekes visszapillantani, hogyan történt az itthon harcolók és a harctereken küzdők élelmezése az 1848-iki szabadságharcban. Kétségtelen, hogy sokkal nehezebben, megfelelő eszközök és módok hiányában a kivánt sikernél sokkal kisebb eredménynyel járt az ország közélelmezése, mint manapság. Nem voltak meg az e célra okvetlenül szükséges országos szervezetek és igy nem lehetett az országos rendeletek betartását elég szigoruan ellenőrizni.

Elsárgult ujságlapokon, iromba betükkel irott hiteles feljegyzésekben az 1848-ki hadseregszállitásnak érdekes formája tárul elénk. A nemzeti kormány az ország egyes részeibe kormánybiztosokat küldött ki és ezeket fölhatalmazta, hogy hadiszállitásokkal megbizzon egyes kereskedőket és magánosokat. A megbizottaknál természetesen mindig a nemzet szabadságára hivatkoztak és gyakran megtörtént, hogy az egyébként is kereskedelmet üző hadseregszállitók lemondtak minden anyagi haszonról a nemzet javára.

Nagy eredményeket ért el ilyen szempontból Török Gábor kapitány, a szegedi tábor ellátására kinevezett kormánybiztos, aki az odagyült és az ott koncentrálandó seregek számára kötött hadiszállitásokat. A pénzügyminiszter is erősen elősegitette Török kapitány müködését, mert rendelkezésére bocsátotta a bácsmegyei kincstári javakban található egész gabonakészletet.

Az itthonmaradottak élelmezési problémája megoldásának a legfontosabb rendeletek egyike volt az, melylyel a kormány szigoruan kötelezte a községeket, hogy a honvédelemre kelteknek védtelenül és élelem nélkül maradt családtagjait vegyék pártfogásuk alá. A községek eleget is tettek a rendeletnek s országos gyüjtést inditottak, hogy feladatukat sikeresen megoldhassák.

Gabonahiánytól szerencsére nem kellett félni, mert az 1848. évbeli termés bősége meghaladta az előző évekét. A termésbőséget legjobban jellemzi, hogy csupán Bács-Bodrog vármegye két millió pozsonyi mérővel tudott több gabonát eladni 1848-ban, mint 1847-ben. Miután a férfiak nagyrésze hadrakelt, alig lehetett aratómunkást kapni. A napszám oly magasra szökött fel, amilyenre — mint a Kossuth Hirlapja megjegyezte — még a legöregebb emberek sem emlékeztek. A rendes ellátáson kivül naponkint harmincöt garas napszám járt minden aratómunkásnak. Pest vármegye egyik közgyülésén többen föl is szólaltak emiatt, de határozatot nem hozhattak az aratómunkások napszámának megállapitásáról, mert attól kellett félni, hogy ez esetben egyáltalán nem lehet majd kapni munkást.

Nehezen tudták csak lebonyolitani a gabona szállitását. Vasutak még nem voltak, a Tiszán, Dunán pedig nem akadt elég uszályhajó, a vontató lovak nagyrészét pedig besorozták a nemzetőrség részére. Kezdetben Mitrovicán keresztül, a vámjárandóság lefizetése után, különféle árut hoztak az országba. Többször megtörtént, hogy itt-ott egyes emberek, akiknek kilétét utóbb sosem lehetett megállapitani, ráfogták a hajókon uszó gabonára, hogy az meg van mérgezve. Egy ideig fölültek a hatóságok a mérgezési hireknek s igy történt, hogy néhány hajórakomány gabonát a Duna, illetve a Tisza mélyére süllyesztettek. Utóbb azonban rájöttek, hogy az ellenség furfangos félrevezetésével állnak szemben. Ettől fogva az állitólag megmérgezett szállitmányokat már nem süllyesztették el, hanem Pestre hozták, ahol a városi gyógyszerész megvizsgálta a rakományokat és majdnem mind élvezhetőnek, tehát felhasználhatónak találta.

Közélelmezési kérdésekben állandó harcot folytatott a szomszédos ifju Pest és a vén Buda. Az ellenségeskedést az okozta kezdetben, hogy mig Pesten magyarul, addig Budán németül folytak le a városi közgyülés tárgyalásai. Nagy örömmel vették azonban tudomásul, mikor három bennszülött budai polgár először szólalt meg magyar nyelven. Buda 1848. julius 12-én elhatározta, hogy a közélelmezési szükségletek fedezésére nagyobb kölcsönt vesz föl. A pestiek ekkor azzal vádolták a budaiakat, hogy ők okozzák a drágaságot, mert az élelmiszereket összevásárolják és felhalmozzák. Közgyüléseken ezt a vádat számtalanszor hangoztatták a Duna tulsó partján lakók ellen. A budai kölcsön fölvétele, illetve a közélelmezési cikkek beszerzése után ugyanis az a helyzet állott elő, hogy Budán három pengő forinttal volt olcsóbb a liszt, mint a pesti piacokon. Végül is a földmivelési-, kereskedési- és ipari miniszterhez fordultak segitségért, aki a helyzeten ugy akart javitani, hogy több vásárt engedélyezett Pestnek. Többek között ismét megtartották az ugynevezett „Jánosfölvételi vásárok"-at. Ezeken a vásárokon a kereskedők és iparosok bemutatott minták után megrendeléseket fogadtak el, foglalót vettek föl és kötelezték magukat, hogy az árut a megszabott időre szállitják. A helyzet azonban még igy sem változott, mert Budán továbbra is minden olcsóbb maradt, mint Pesten.

Klauzál Gábor, az akkori földmivelési-, ipari- és kereskedési miniszter ezután uj tervezetet dolgozott ki a drágaság csökkentésére. Fölhivást intézett a hazai iparvállalatok tulajdonosaihoz, hogy a vállalataikra vonatkozó statisztikai adatokat küldjék be a miniszteriumnak, mert a termelés és a fogyasztás között bizonyos összhangot csak ugy tudnak létesiteni, ha áttanulmányozzák az idevonatkozó statisztikai adatokat. Ezek a munkálatok azonban csak nehezen haladtak előre és a miniszteriumba beérkezett statisztikai adatokat nem tudták kellő pontossággal feldolgozni, mert egyrészt a miniszterium tisztviselőinek nagyrésze hadrakelt, másrészt az itthonma-

sek szerint. Kéri e tekintetben elnök megnyugtató válaszát.

Elnök: A jelölések alkalmával előadta, hogy nem uj szervezésekről, hanem megüresedett állások betöltéséről volt szó, igen kevés helyről, amelyekre az előbbj kiküldetések praejudikáltak, tehát a régi tömeges jelölések alkalmával sok második vagy harmadik helyen jelölt most szóba sem kerülhetett. Egyébként előkészitő-bizottság volt kiküldve, amely a tervezetet átvizsgálta. Teljesen helyesli egyébként Hüvös biz. tag elvi álláspontját és ilyen értelmü határozatnak szivesen aláveti magát, hogy lehetőleg, amennyiben személyi, képesitési, lakás stb. körülmények megengedik, a jelölés sorrendjében történjék a kiküldés.

Ember Károly: Az elvet elfogadja, de tiltakozik az ellen, hogy a jelölés szigoruan kötve legyen az előző listához, mert akkor nem érvényesülhet az egyéni müködés mérlegelése, s ez megakadályozza a tanügy intenziv, üdvös fejlődését. Teljesen megnyugszik a tanácsnok kijelentéseiben.

Dr. Springer Ferenc: Csatlakozik azokhoz, amiket Ember biz. tag mondott. Az érdemek szabad mérlegelését előző listákkal megkötni nem szabad. Egészben véve a kérdés felvetését sem időszerünek, sem alkalmasnak, sem helyesnek nem tartja. A jelölőlistát a kiküldött albizottság állapitotta meg, a bizottság kellő időben megkapta, az ellen senkinek kifogása nem volt, en block elfogadták és a tanács változatlanul ezt érvényesitette a választással. Meg kell tanulni a leckét idején, de ilyen utólagos rekriminációkkal nem szabad jönni ilyen kérdésben.

Hüvös Iván nem fogadja el a megrovást. Fontos kérdésben mindig helye van a felszólalásnak. Egyáltalán nem kivánja előző listákhoz kötni a választást. Itt nem tanulnak leckéket, nem járnak iskolába és nem kapnak fizetést. Ilyen kritikát nem fogad el. Sajnálja, hogy en block elfogadta a jelölést, amelynek hiányairól utóbb alkalma volt meggyőződni, s azért teszi most szóvá, mert lesz még választás és szükséges, hogy azoknak bizonyos elvi rendszerét előre megszabják. Ha annak idején a tanácsnok megokolja, miért kerülnek el egyesek a régi jelölésük helyéről és miért kerülnek oda mások, ehhez hozzájárulhatnak.

Elnök: Megmondottam annak idején az elveimet, hozzá méltóztattak járulni.

Hüvös Iván csak azt kivánja biztositani, hogy különös ok nélkül ne veszitse el valaki a régi helyét a jelölésben olyanokkal szemben, akiknek a protektorai nagyobb presszíót tudnak gyakorolni.

Elnök: Tiltakozom ezen hozzám méltatlan kifejezés ellen.

Már-már kitörni készültek a szenvedélyek, de a vitatkozó felekben győzött a kölcsönös udvariasság és az afférből — nem lett affér. Egy kérdés azonban tisztázás nélkül maradt: *kik voltak a protektorok és kiket presszionáltak.*

---

radt tisztviselőknek ugyszólván minden idejét a nemzetőrségi seregek szervezése és ellátása foglalta le.

Közben a széna, szalma és a zab piaci ára olyan rohamosan kezdett emelkedni, hogy a kormány jónak látta elrendelni a maximális árakat. A tengeri só ára szinten magasra emelkedett. Ekkor sokan a határokon próbáltak sót csempészni be az országba s a csempészetnek ez a formája hallatlan mértékben elterjedt. Hogy ennek a lehetetlen állapotnak végét vessenek, a só árát le kellett szállitani.

A pesti és budai piacokon az okozott különösen sok zavart, hogy egyesek nem akarták elfogadni az uj magyar bankjegyeket s akárhányszor megtörtént, hogy akinek nem volt ércpénze, nem kapott élelmiszert. A hatóságokat utasitotta a kormány, hogy ügyeljék meg a piacokat s aki bankjegyet nem fogad el, azt állitsák a rögtönitélő biróság elé.

Ennél sokkal nagyobb baj volt azonban, hogy örökké rémhirek terjedtek el a városban. Egyszer sulyos és végzetes vereségek vészhirének felhoi boritották gondba az embereket, máskor azt beszélték, hogy Görgey elesett, Kossuth lemondott. Ezeknek a hireknek a nyomán aztán mindannyiszor hirtelen megdrágult a piac is. Egyik vészhirtől a hagyma, másiktól a liszt s harmadiktól a hus lett drágább, szinte félóránkint. Időközben pedig a határszéleken rablók garázdálkodtak, akik az élelmiszereket, vagy magukkal vitték, vagy megsemmisitették.

A kormány nem volt képes megakadályozni az egyre növekvő drágaságot, amely tetőpontját a világosi fegyverletétel idején érte el.

Szervezetlenségében nagyjában is festettek a szabadságharc közélelmezési állapotai. Az ország egyes helyein nyomor és inség jelentkezett és az ideiglenes kormány nem tudta elejét venni a minduntalan jelentkező bajoknak. Ötletszerüen rendeleteket bocsátottak ki, de ezek a rendeletek csak a papiron jelentek meg, mert a hatóságok nem akarták, vagy nem tudták azokat végrehajtani. **(J. Á.)**

Munkapalota a Nagydiófa-utcában

Elkészült a főváros müszerüzeme.

Röviddel ezelőtt még szomoru, keshedt házacska éktelenkedett a Nagydiófa-utcában, a gyermekhai intézet volt itt elhelyezve és most egy uj, modern, világos, szellős, tiszta, a Zola álmaiból ismert munkapalota emelkedik helyén. A kis patkány-tenyésztő udvarból virágos kert lett, eltüntek az ákom-bákom épületek, a sok ócskaság, a piszok helyén vidám életkedv uralkodik és a tiszta falak közé az emberi egészség védelmét szolgáló millió kincsek költöznek be: jun. 10-én nyilik meg itt (és akkor mutatják be a sajtó képviselőinek is) a *Székesfőváros Müszerüzeme, kötszer- és kórházi anyag raktára.*

A székesfőváros emez egyik legifjabb üzeme, amelynek létesitése *Buzay* Károly tanácsnok érdeme, rövid fennállása alatt olyan kitünően sáfárkodott, hogy az uj telepet teljesen a maga erejéből, a saját üzleti nyereségéből tudta megvalósitani. Ugyancsak a saját erejéből fogja nyolc esztendő mulva, amig opciója van rá, a telek vételárát is kifizetni. És itt *Buzay* tanácsnok nagy érdemei mellett nem szabad megfeledkezni *Dénes* Aladár üzemvezető-igazgatóról sem, aki rendkivüli üzleti érzékkel, sok odaadással és hozzáértéssel áll az ifju, nagyjövőjü intézmény élén.

Még pihennek a gépek, még a munkások a városházi régi mühelyben dolgoznak, de már a tágas, világos munkatermek föltárják a jövőt, büszkén hirdetve, hogy a sok kincs, amit itt fölhalmoztak, a háborus viszonyok dacára is, esztendőkig fogja a budapesti ember egészségét védeni. Ráadásul külön büszkesége az üzemnek az is, hogy mindent még a régi jó minőségben és a régi 20—100 százalékkal olcsóbb árakban szerzett be.

Séta a mühelytelepen.

A pompás uj telepen Dénes Aladár igazgató kalauzol és mindenre lekötelező kedvességgel ad fölvilágositást. Elsőbben az udvarra lépunk. Pár hét előtt még hepe-hupás, össze-vissza turt, fölforgatott szemétdomb volt az egész, ma keramittal burkolva várja a virágágyakat, amelyek a közepét fogják diszitení. Az ablakokon köröskörül virágállványok, várják, hogy az egész udvart körülölelhessék tarka diszükkel.

Az első ajtó, amelyen benyitunk, a fehérneműraktárba vezet. Rengeteg fehérnemüt, kórházi ruhákat halmoztak itt föl, még valamennyi a régi jó lenvászonból készült. A készlet, amelyből az összes fővárosi, valamint a Zita és Révész-utcai hadikórházak ápoltjai részesednek, legalább két esztendőre elég és kerek egy millió korona értéket képvisel. A háboru azonban itt is meglátszik, a takarékosság törvénye arra kényszeritette az üzemet, hogy a kiselejtezett fehérnemüt ne dobják el, hanem két-három selejtes lepedőből egy ujat készitenek.

A szomszédban tágas, száraz, világos pince, benne töméntelen fertőtlenitő-szer, elegendő pár esztendőre. A terem viszont, ahova most lépünk be, uj munkakörnek fog szállást adni: itt lesz ugyanis a főváros háziüzemü mázoló mühelye, ahol az összes kórházi butorokat mázolni fogják olcsón és higienikus elvek alapján. Két modern szárító-kemence valóságos szenzációja ennek a teremnek és föl kell jegyezni azt is, hogy az üzem festékanyaggal is teljesen el van látva, pedig ez is fontos, mert az árak itt is husz százalékkal emelkedtek.

Hasonlóképen uj része az üzemnek a bádogos és szerelő mintamühely és vele összefüggésben a kórházi edények ónozása, ami igen fontos ujitás, mert a betegek ezreinek gyomrát védi meg a fertőzéstől. Mindezt a legmodernebb eszközökkel végzik, igy különös figyelmet érdemel egy gép, amely süritett levegővel dolgozik. Huszonnégy órán belül minden munkát elintéz ez a kiváló mühely, amelynek szerelői a kórházakba telefonhivásra is kimennek és pedig az üzem saját kis szerelőautomobiljain.

A következő mühely a lakatosoké és vaszesztergályosoké. Itt is a legujabb gépek sorakoznak egymás mellé, csővágók, furógépek, vaseszstergapadok és az autogénheggesztés minden neme is képviselve van itt. A nikkelező mühelynél nagyobb és modernebb szintén nincsen Budapesten.

Az orvosi müszerek mühelye van soron. Egyrészt itt készitik őket, másrészt átalakitják és javitják. Igen nagy sulyt helyez rá az üzem, hogy a magyar orvosok találmányait önzetlenül elkészitse és igy esetleg komoly sikerekhez segitse hozzá őket.

A mühelyhez külön kovácsolómühely tartozik, a csiszoló és köszörülő mühely pedig legtökéletesebb egész Budapesten. Minden gép porfogóval van ellátva, ami a munkásoknak igen fontos higienikus érdeke.

Autogummik javitásával is házi kezelésben fog foglalkozni az üzem. Hozzá azután rendkivüli autogummi raktára van, ami a mai gummiárak mellett hatalmas értéket képvisel. Igy, a főváros elérte, hogy amikor az egész országban gummihiány van, nála erről beszélni sem lehet.

Gépüzem villanyerővel.

Az elektrotechnikai osztály következik, ahol a villanyszerelési szakba vágó készletek vannak felhalmozva. Rendelkezik azonkivül az üzem elektroterápiai gépjavitó osztálylyal, villanyozó és röntgenező gépekkel, ugy, hogy a mai viszonyok között ezeket nem kell Németországból kikönyörögni.

Igen érdekes a villanyos varroda is. Tizennégy villanyos varrógép áll itt sorban, amelyeken tizennégy szegény hadbavonult felesége, vagy özvegye látja majd el a munkát. Ők fogják a kórházak dezinficiált és kimosott selejtes fehérneműjét kijavitani. Ugyanebben a teremben van a kötszermegmunkáló mühely is, ahol nyolc villannyal hajtott gép dolgozza fel a nyers kötszert. Az üzem kötszeranyaga a legerősebb betegforgalmat véve alapul, legalább két esztendeig eltart. Van azután ennek az osztálynak külön gummiraktára, ahol az egészségügyi gummi van felhalmozva, ugy hogy e tekintetben sem szenvednek a kórházak egy pillanatra sem szükséget. Külön helyisége van azonkivül az egészségügyi üvegraktárnak is.

Anyagraktár és autógarázs.

Az egész épület alatt betonozott, száraz, tiszta pince fut körül, ahol a kórházi butorok és a különböző kórházi, gazdasági anyagok nyernek elhelyezést. Itt van a külön szappanraktár is, ahol a régi jóminőségü szappanból, a régi árakon, két-három esztendőre valót sikerült megtakaritani.

Az üzem külön autogarázsa mellett van az autojavitó mühely, ahol nemcsak az egészségügyi intézmények, de a főváros más autóinak is javitását végzik.

Fent az emeleten a gummijavitó következik. A főváros tulajdonában levő összes tömlőket és pneumatikokat itt javitják. Csodálatos munkát végez ez a mühely, ahol a szószoros értelmében piszokból és rongyból uj köpenyegeket és tömlőket készitenek. Mindezt rendkivül olcsó árban, 1100—1200 korona helyett, 450—500 koronáért. Különös figyelmet érdemelnek itt a gázzal fütthető kiváló modellek.

Munkásjóléti intézmények.

A müszerüzem összes helyiségeiben gyorsan szemet szur, hogy itt valami igen okos higienikus intézkedés történt, amely kitünően megoldotta a léghuzam és pormentesitési kérdést. Az ajtók és ablakok mellett rendszerint látható repedések eltávolitása révén történt ez. Ugyancsak okos dolog, hogy az összes falsarkokat Picklinnel védik a leütés ellen. Kivételek e tekintetben csupán a legexponáltabb sarkok, amelyek különösen a pincehelyiségekben vannak. Itt vassarkokat alkalmaztak, viszont ezeket Picklin áthuzattal látták el.

Általában a modern higiena minden ujabb és beváló termékét hasonló minuciózus gondossággal alkalmazták. Fontos is ez, mert a müszerüzem tökéletes gonddal viseltetik a munkások egészsége iránt, ami nem is csoda akkor, amikor a nagyszerü telep Buzay tanácsnoknak, az egészség e fanatikusának intenciói szerint épült föl. Ennek megfelelően kellő mértékben gondoskodtak a munkásjóléti intézményekről, amelyek során láttuk a tágas, világos, egészséges ebédlőtermet, ahol az üzem munkásai olcsó és izletes ebédhez jutnak. Az ebéd ára naponkint egy korona. Hogy milyen lesz, arra nézve Dénes igazgató azonnal szolgál mintamenüvel: hétfőn burgonyaleves, pörkölt, kenyér, kedden köménymagleves, turóstészta . . . Igazán fejedelmi koszt ebben a drága világban. Pláne ha ebéd után kiülhet az ember az ebédlőterem előtt levő virágos, napfényes teraszra, ahol pihenhet egy órát.

Az olcsó ebéd örömeinél nem feledkeztek meg a „hivatalnok urak"-ról sem, akik a hivatalnok hölgyekkel együtt szintén étkezhetnek. Általában a munkarend oly fényesen van összeállitva, hogy a legroszszabb akarat sem találhat benne gáncsolni valót.

Érdeklődünk, milyen összeget képvisel a telep átalakitása és megtudjuk, hogy az épitkezés — az uj mühelyek nélkül — 95,000 koronába került, mig a gépeket 100.000 koronás költséggel szerezték be, de csak azon a réven ilyen olcsón, mert az üzem munkásainak igen nagy rész jutott a gépek előállitásában.

Szent István és Vazul.

Most az irodai helyiségekre kerül a sor: szép, világos száraz helyiségek, sablonos iróasztalok, komor pénzszekrények, telefonközpont, kedves hölgyek, udvarias hivatalnokok, akik már el is foglalták uj helyiségeiket. Egyéni izlés, sok finomság látszik azonban Dénes igazgató hivatalos helyiségén, amelyet megkapó szépségével csak Buzay tanácsnok szobája mul fölül. A butorok kellemességén kivül meglepi az embert egy hatalmas, az egyik szembenfekvő falat elfoglaló kép, Zempléni Tivadar Szent István és Vazul cimü kiváló alkotása. A kép különben — mint megtudtuk — Dénes igazgató tulajdona és figyelemből került a tanácsnok szobájába.

Külön szobája van a kórházi felügyelőnek és vele együtt egy kirendelt tanácsi fogalmazónak, valamint az üzemellenőr-számtanácsosnak is.

Három millió értékü anyag.

Az uj telep egyik legszebb, leggazdagabb része a tulajdonképeni müszerüzem. Ami itt föl van halmozva drága orvosi eszközökben, hozzászámitva a fertötlenitő- és egyéb anyagokat, *két millió koronát ér, amit három millióra egészit ki a kórházi fehérnemü-raktár.* A müszerek nagyszerü rendben, üveg-ablakos szekrényekben vannak elhelyezve, kábitó tömege az emberkinző szerszámoknak. Igen sokat készit közülük ma már a mi üzemünk is, de még több a külföldről idejekorán beszerzett müszerek száma. Hogy milyen nagystilüen föl van ez a raktár szerelve, arra elegendő példa, ha elmondjuk, hogy a belügyminiszter által föláliittatott hat venerikus rendelőt egyetlen nap alatt, ép igy az uj csecsemő-kórházat hasonlókép 24 óra alatt szerelték föl.

Még utoljára egy furcsa fa-alkotmány ötlik a szemünkbe. Igénytelen külseje alig árul el szenzációt, pedig alighanem az rejlik benne. A föltalálója *Fischer* Ernő dr. magyar orvos. Orthopediai készülék ez, amely a sebesülésből visszamaradt merevséget szünteti meg. Külföldről már sokan érdeklődtek az uj találmány iránt, amelyet a müszerüzem potom áron állit elő. Az ember nem tud szabadulni a gondolattól, hány embernek adja majd vissza egészségét ez a töméntelen orvosi szerszám és hány magyar tehetségnek ad majd szárnyat ez az intézmény, ahol nagyszerüen kezelik a számoló papirost, de nem feledkeznek meg a szivről sem . . .

„Budapest barátai"

és a barbár módon nyesett fák.

Pár esztendő előtt „Budapest barátai"-ról beszéltek lelkesedve a városházán, volt is egy népes ülés, amelyen szép szavak hangzottak el, de azóta semmi sem történt. Szinte azt kellene hinni, hogy nincsenek is barátai Budapestnek. És valóban, ha kimegyünk az utcára, a parkokba, a ligetekbe, a szegény pesti kertekbe, csak a tisztaság, a rend, a növények, fák notorius ellenségeivel találkozunk. Annál inkább föl kell jegyezni, hogy mégis akadt egy ember, aki páratlan bizonyságát adta annak, hogy törődik Budapesttel, barátja ennek a szegény, elhagyott nagyvárosnak.

A történet igen kedves és szereplő hőse egy főerdőtanácsos, aki nemcsak hogy szeretettel nézi a pesti fákat, de arra sem volt rest, hogy egy alkalommal a mult esztendőben tizenöt fényképet nyujtson át *Bárczy* István polgármesternek. És azt mondta:

— Polgármester ur, nézze meg ezeket a képeket. Magam csináltam őket. Nézze meg, polgármester ur, milyen barbár módon nyesik Budapesten a fákat.

A képek tényleg lehetetlen torzokat, idomtalan fatörzsöket mutattak. *Bárczy* polgármester *Fock* Ede tanácsnoknak, a budapesti fák legfőbb parancsnokának adta át a képeket. Fock, aki mérnök létére melegszivü természetbarát, de bár sokat tanul, mégis laikus a fák terén, szintén elszörnyülködött. Magához kérette *Räde* Károly kertészeti igazgatót, aki mikor meghallotta a panaszt, érzékenyen mondta:

— Tanácsnok ur, én szakember vagyok, igen kérem, ne vonják kétségbe a tudásomat. Most nem tudok bizonyitékkal szolgálni, hogy helyesen cselekedtem, de egy esztendő mulva tessék megnézni azokat a fákat, hogy mi lesz belőlük. Nekünk a városban alacsony, erőstörzsü fákra van szükségünk, azokat pedig csak ezzel a nyeséssel idomithatjuk.

Fock tanácsosnak tetszett az önérzetes nyilatkozat és várt egy esztendeig. Most aztán kintjárt a Palota-uton, ahol a „barbár" módon nyesett fák vannak. Nagy öröme telt a pompás lombozatú fákban, amelyek esztétikus, szép, városba való figurát mutatnak és szinte legszebb növényei Budapestnek. Ha a vége jó, minden jó: a kertészeti igazgató igazolva van, mi pedig boldogok vagyunk, hogy mégis vannak barátai Budpestnek.

Gáz és villany

Az 1915. évi zárószámadások.

Csaknem egyidőben jelent meg a főváros két világitási üzemének tavalyi zárszámadása. *Ripka* Ferenc dr. beszámolója hatalmas tanulmány, pontos, lelkiismeretes ismertetése a tavalyi eredményeknek, s a jövő programmjának. A gázgyár összes bevétele volt 1915-ben 20.274,094 korona, összes kiadása 19.671,171 korona. A kiadások között szerepel azonban a befektetett tőke annuitása és kamatai (3.311,644 korona), a közvilágitás fentartása (834,283 korona), megtérités a községi alapnak (940,000), értékcsökkenési alap (811,178), önbiztositási alap (40,000), értékleirás (200,000), ujitási alap (150,000), hadi állapotból felmerült költségek (413,130), nyugdijak (160,000 K). Az üzleti feleslegből (602,922) 600,000 korona jutott a főváros pénztárának. Ezek a hatalmas számok némi betekintést engednek az üzem óriási arányaiba, fejlődésébe. A gázmüveket néhány esztendő alatt mintaüzemmé fejlesztették és ebben *Heltai* Ferenc után kétségelenül *Ripka* vezérigazgatóé a legnagyobb érdem. A jelentésből két pontot ragadunk ki. Az egyik az az őszinteség, amelylyel a vezérigazgató a fenyegető szénhiányról beszél, a másik a szervezési szabályzat dolga. Vétkes gondatlansága a kormánynak, hogy nem támogatta kellő mértékben a gázgyár akcióját, nem lépett fel kellő sulylyal a bécsi Kriegsministeriumban, amikor a polgármester, a vezérigazgató és az illetékes ügyosztály vezetője *egyenlő elbánást kértek Bécscsel.* A polgármester és a vezérigazgató energiája hihetőleg le fogja küzdeni a jövőben is a szénmizériákat, de jellemző, hogy amit Bécsnek szó nélkül megtesznek, azt Budapesttől megtagadják. Ilyenkor persze nincsen paritás . . .

A jelentés beszámol arról, hogy a közgyülés által megalkotott szervezési szabályzatot a belügyminiszter még mindig nem hagyta jóvá. Ez pedig lehetetlen állapot, mert amig a jóváhagyás meg nem történik, addig a gázgyári direktórium müködésének tulajdonképpen nincsen állandó, törvényes alapja. Kellemes meglepetés, hogy a trieszti légszesztársulattól visszaperelt 1.691,224 korona felszabadult és annak nagyrésze a gázgyár közhasznu céljainak rendelkezésére áll.

Stark Lipót igazgató is beszámolt az elektromos üzem mult esztendőjéről. A jelentés szükszavü, az eredmény azonban tagadhatatlanul tekintélyes. Négy millió korona volt az üzem nyeresége, ebből 1.100,000 korona jut a fővárosnak. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy 35 milliója fekszik a fővárosnak a két villamos üzemben és hogy a Magyar Villamossági azelőtt tekintélyes nyereségrészesedést fizetett.

Bécs üzletei.

Uj adók. — Malomvétel. — Közraktári vállalat megváltása.

A főváros ügyeinek, akcióinak birálatában minduntalan Bécs példájára történik hivatkozás. Azt hiszik a laikusok, hogy Bécsben fenékig tejfel minden, hogy ott jó a közélelmezés, hibátlan az adminisztráció, ismeretlen fogalom az üzlet, a megváltás, az uj adók. Pedig az elmult héten ugyancsak kivette a részét Bécs mindezekből a dolgokból. A napi sajtó bőven foglalkozott azokkal az interpellációkkal, amelyekkel a községtanács ülésén *Weisskirchner* dr. közélelmezési akcióját támadták. Most azt a hirt kapjuk, hogy Bécs városának a tisztviselők, alkalmazottak és tanitók fizetésének javitására 13 és fél millió koronára van szüksége; a hatalmas összeg fedezésére 2 fillérrel felemelik a villamosvasut tarifáját, amiből négy millió koronát remélnek. Azonkivül behozzák a vigalmi adót, az értékemelkedési adót, felemelik a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok pótadóját 27 százalékról 32 százalékra, a hiteladó-pótlékot 25 százalékról 27 százalékra, az elsőosztályu kereseti adót 27 százalékról 31 százalékra, a többi adópótlékot 3 százalékkal, a pálinkaadó-pótlékot 35 fillérről ötven fillérre, a totalizatőradó-pótlékot 40 százalékról 80 százalékra, az ebadót 8 koronáról 20 koronára.

Mult héten perfektuálta a bécsi tanács a *Vonwiller & Co.* cég bécsi hengermalmának és a *Hoffmann S. és W.* budapesti cég bécsi közraktárának megvételét. A raktárház ellen állandóan panaszkodott a bécsi közönség, mert az — állitólag — egy magyar hajózási vállalatnak és a magyar gabonakereskedelemnek az érdekeit volt bátor szolgálni. A megváltási ár 2.250,000 korona, s ezzel aztán az összes bécsi raktárházak Bécs város kezébe jutottak. A Vonwiller-cég hengermalmából Bécs részvénytársaságot csinált, ugy, hogy a részvények 60 százalékát, 3.075,000 korona értékben önmaga jegyezte, a többi 40 százalék a malom-cégé maradt, de Bécsnek erre is opciója van. A bécsi sajtó nagy örömmel üdvözli ezt a kettős üzletet, amelytől azt reméli, hogy *Bécs lisztszükséglete ezentul teljesen független lesz a magyar malmoktól.* Érdekes, hogy Bécs a legnagyobb felháborodással nyilatkozik a magyar malmokról és azt hiszi, hogy az immár községesitett malom hatalmas versenytársa lesz a magyar malomiparnak.

Események

Költözködés és villanyvilágitás. A májusi költözködésekkel kapcsolatos villanyóra-átszerelésekről *Stark* Lipót vezérigazgató ur, a székesfővárosi elektromos müvek igazgatója, a következőket mondotta:

— Az idei forgalom e kérdésben, összhasonlitva a tavalyi ugyanezen 4 hét forgalmával, igen érdekes képet mutat. Mert mig tavaly, vagyis 1915. év április 15. és május 15-ike közötti időben kiköltözés és ezzel kapcsolatos villanyóraleszerelés *1680* esetben volt, addig az idén 1916. Április 15. és május 15-ike között csupán *1384* eset fordult elő; vagyis 296 esettel kevesebb, Már most ugyanezen négy hét alatt uj fogyasztást bekapcsoltunk, — oly helyeken, hol már volt mérő, — 1915-ben 1086, 1916-ban 1165 esetben. Vagyis: mig 1915-ben *594* volt azok száma, akik régi lakásukban bekapcsoltatták a mérőt, de uj lakásukon nem szereltették fel, — akár, mert a fogyasztást megszüntetni szándékolták teljesen, vagy pedig a 4 hét után jelentkeztek uj árammérő bekapcsolásáért, — addig 1916-ban ezek száma aránytalanul kevesebb: *219.* Ezzel szemben érdekesek még a következő számok: Helyek, ahol teljesen uj mérőt szereltünk fel, (uj házak, vagy átalakitott lakások) 1915-ben 680, 1916-ban 413. (A csökkenést a költözködések számának csökkenése magyarázza.) Tényleges szaporulat e 4 hét alatt: 1915-ben *86,* 1916-ban *194.*

Tojás-botrány. Három nappal ezelőtt a Hunyadi-téri vásárcsarnoknak kellemes szenzációja volt. Megjelent egy környékbeli elárusitónő és mintegy ezer darab tojást kinált megvételre — darabját *tizennégy fillérjével.* Rögtön körülfogták, pár pillanat alatt szétszedték a készletét, mert ilyen olcsón a háboru óta nem lehetett Budapesten tojást vásárolni. Mikor azonban a tojás elkelt, megjelent a helyszinen egy hatósági ember, valami közélelmezési tisztféle és kijelentette, hogy megtiltja a tojásnak 14 fillérért való árusitását, mivelhogy ez tilos lévén, a *maximális ár* husz fillér. Rögtön itélkezett is a város embere: a vevők kénytelenek voltak sztornirozni az üzletet, visszaadták a tojást az asszonynak, akit ráadásul még meg is büntettek. Az eset majdnem hihetetlenül hangzik, de hát jól tudjuk, hogy közélelmezésünk kerületi, csarnoki helytartói éppenséggel nem a legkitünőbb anyagból vannak kiválasztva. A Hunyadi-téri közélelmező nyilván abban a tévedésben van, hogy a maximális ár egyuttal a minimális és nincs joga senkinek sem olcsóbban adni, mint a főváros. Az sincsen azonban kizárva, hogy a közélelmezési tisztviselő utasitást kapott a tojás árának konzerválására; talán ismét tojás-bajok vannak, talán megint attól félnek, hogy a főváros tojás-üzletének illetéktelen konkurrenciát akarnak csinálni, mi által — horribile dictu — leszáll a tojás ára?

Az Artesiának felmondták a szerződést. Az artézi kut vizét eddig, a fővárossal kötött szerződése értelmében az Artesia részvénytársaság kapta és azt szénsavval telitett palackokban Ilona-ásványviz néven hozta forgalomba. Minthogy a város most házilag fogja ásványvizeit értékesiteni, az Artesiával kötött szerződését, amely ez év végén különben is lejárt volna, felbontotta és egyben gondoskodás történt abban az irányban is, hogy a részvénytársaság palackozott vizeinek cimkéjén az „artézi" elnevezést ne használhassa.

Vállalkozás. A multheti tanácsülés az alábbi vállalkozási ajánlatokat hagyta jóvá: A központi vásárcsarnok ócska gépberendezését Fried Bernát és fiai kapták 15.000 K-ért; a Váci-uti villamos telep kazánjainak jókarbantartását a Schlick-Nicholson r.-t. vállalta 33.028 K-ért; ugyanezen telep fögőzcsővezetékének kicserélési munkáit a Láng L. r.-t. fogja elvégezni 32.075 K-ért; a kelenföldi áramfejlesztő telepre a Hans Klinkoff cég négy szénmérleget szállit 11.200 K-ért; a központi konyha telkének rendezését az Obendorfer József cégre bizták; a Simor-utcai iskola tetőfedését az Eternit-müvek vállalták 13.920 K-ért és ugyanott a bádogos munkákat a Langweil B. és fia cégre ruházták 15.380 K-ért; a Krisztinatéri templom renoválását 11.719 K-ért a Reisenleitner Lajos cég vállalta.

Vidéki városok köréből. Győr város közgyülése elhatározta, hogy városi *temetési vállalatot* létesit. A közgyülés határozata alapján, a tanács megbizta a mérnöki hivatalt, hogy *három hónap alatt* e tárgyban tegyenek javaslatot. Előrelátható, hogy a roppant drágaság és az anyagbeszerzés nagy nehézségei e kérdés megoldását a háboru utáni időkre tolják ki. — *Fiume* városa legutóbb 12 waggon, *Eszék* városa pedig 20 waggon cukrot vásárolt a cukorközponttól. — *Nagyvárad* város élelmiszerüzeme ujabban vajat és turót is árusit. A vaj ára 9.60 korona kg.-ként, a turóé 1.60 korona. — *Győrött* városi kenyérgyárat akartak létesiteni. Mivel azonban az előirányzott összeget jóval felülmulták az épitési ajánlatok és mert a mai lisztjegy-rendszer mellett nem lehet a tervezett kenyérgyár lisztszükségletét biztositani, azért bizonytalan időre halasztották el a gyár épitését.

Utépités és csatornázás. A székesfőváros tanácsa a II., Dara-utca és az óbudai csatorna szivattyutelep terének makadam-rendezésére a Krausz és Gribiczer cégnek 14.277 K-val, az Üllői-ut egy részének rendezésére, illetve csatornázására a Melocco Péter cementárugyár és épitési vállalat r.-t.-nak 55.447 K-val beadott ajánlata mellett döntött. A VII. kerületben végzendő utépitési munkálatokra a tanács ujabb versenytárgyalás megtartását rendelte el.

A The Neuchatel Asphalte Company Limited, amely telivér angol vállalat, budapesti telepén 51.649 korona veszteséget mutatott ki az 1915. év eredménye gyanánt, mig a magyarországi üzlet előző évi mérlege sem nyereséget, sem veszteséget nem tüntetett fel, a londoni főüzlet pedig 1914-ben 42.525 font sterling nyereséget ért el. Itt emlitjük meg, hogy a székesfőváros a vállalattal minden üzleti összeköttetést megszakitott és csakis a szerződésszerü javitási munkálatokat végezteti vele.

Lysoform az egészség megőrzője. Kultur-ember ma már nélkülözhetetlen kincsévé avatta a Lysoform-fertötlenitő-szert, a Lysoform-szappant és a Lysoform-szájvizet. A Lysoform-gyártmányok biztos elfojtói a járványos betegségeknek és elejét veszik a ragályok terjedésének.

Beketow-cirkusz. A cirkusz e hó 16-án uj müsort mutatott be, mely a közönségnek nagyon tetszett. Unthan, a kéznélküli müvész, Marion a csodálatos gondolatolvasó, Lerna növérek plasztikus jelenete, Nyárai kisasszony, a magyar modern illuzionistanő, elsőrangu attrakciók. A cirkusz előadásait, a közönség általános kivánságára félórával később kezdik. Az esti előadások fél 9 órakor, a vasárnap és csütörtök délutáni előadások fél 5 órakor, a szombat délutáni előadások egynegyed 6 órakor kezdődnek.

Próbálja ki szerencséjét a hirneves Benkőbank részvénytársaságnál, Budapest, VI., Andrássy-ut 60. Lehet, hogy ez véletlen önnek szerencsét hoz, hiszen köztudomásu, hogy Benkő sorsjegye Bankó!

„A Méltóságos asszony"-ban, mely a „Milliók Könyve" regényvállalat legujabb (11-ik) kötete, Szomaházy István továbbszövi a kis Lehmann Vilma bájos szerelmi történetét és a kis irógépes kisasszony mint a nagy pénzfejedelem gazdag és ünnepelt urnője tünik elénk. A regény ára 24 fillér.

Henry-aréna. Budapesten ma már közbeszéd tárgya, hogy kedélyesen szórakozni csak a Henry-arénában lehet. Aki délutánját, vagy estéjét kellemesen akarja eltölteni, az ne mulassza el és keresse föl a Henry-arénát, amelynek gazdag müsora valóban szenzációs, a beléptidijak pedig rendkivül mérsékeltek.

A Tőke

...

Szemle

Állásfoglalások a kiegyezés kérdésében. — Magyarország gazdasági ellentálló ereje. — Valutánk javulása.

Tisza István egy fővárosi estilaphoz intézett levelében azt irja, hogy Magyarországon sokan vannak — köztük természetesen ő maga is, — akik a közös vámterületet *jó kiegyezés* keretében továbbra is fentartani kivánják. A miniszterelnökkel egyidejüleg két vezető gazdasági érdekképviseletünk is állást foglalt ebben a kérdésben. *A budapesti kereskedelmi és iparkamara* a napokban tartott gyülésén határozati javaslatot fogadott el, melyben kimondja, hogy a vámterületi különválást a háborut követő években sem kivánatosnak, se időszerünek nem tartja. Ezzel szemben az *Országos iparegyesület* a kormányhoz intézett felterjesztésében az önálló vámterület megvalósitását követeli. A kormány nyilvánosan még nem precizirozta álláspontját a kiegyezés kérdésében. Nem is tehette addig, amig az idevonatkozó tárgyalások folyamatban voltak. Ugy látszik azonban, hogy most már az alapvető kérdésekben megegyezés jött létre. Ezt engedik sejtetni a miniszterelnöknek nem hivatalos formában tett nyilatkozatai, valamint az osztrák sajtó félhivatalos közlései is. De megerősitik ezt a budapesti *haute finance* köreiben elterjedt hirek is, melyek szerint a kiegyezés nagyjában véve a régi alapokon perfektuálva van. Ha ez igaz, akkor a kormány szerintünk helyesen cselekedett. Mi ugyanis azt tartjuk — és ezt az álláspontunkat már több izben kifejtettük, — hogy a mostani komoly idők, amikor az egész nemzet erkölcsi és anyagi erejét a háboru szolgálatába állitotta, kivánatossá teszik, hogy a monarchia két állama közti gazdasági kapocs meg ne lazittassék. A népek most folyó titáni küzdelmében Magyarország és Ausztria ugy politikailag, mint gazdaságilag egymásra vannak utalva és a győzelmet, melyre bizton számitunk, egyesült erővel kell kivinunk. E mellett azonban nem szabad lekötnünk kezeinket, hogy igy teljesen szabadon rendelkezhessünk magunk abban a nagy gazdasági evolucióban, mely a háboru után következni fog.

—

A monarchia a háboru alatt bámulatba ejtette a világot imponáló katonai és gazdasági erejével. Különösen Magyarország gazdasági ellentálló ereje az, amelyen az ántánt kiéheztetési kisérletei csufos kudarcot vallanak. Hogy melyek ennek a gazdasági erőnek a tényezői, azt számszerü adatok illusztrálják *Fellner* Frigyes dr. most megjelent *„Ausztria és Magyarország nemzeti jövedelme"* cimü munkájában, melyet az Akadémia adott ki. A nagy alapossággal és szaktudással irt tanulmány a világgazdasági irodalomban uttörő munkát képez, melylyel a tudományos kutatás terén Magyarország a többi kulturállamoknak valósággal irányt mutat. Helyünk nem engedi meg, hogy az értékes könyv tartalmával bővebben foglalkozzunk, és csak azt akarjuk kiemelni, hogy a szerző a nemzeti jövedelem becslését — a gazdaságstatisztika legnehezebb problémáját — szerencsés kézzel oldotta meg. A nemzeti jövedelem becslésére vonatkozó kisérleteknél matematikai pontosságról természetesen nem lehet szó. De ha az eredmény megközeliti a tényleges állapotot, ugy elértük azt, amire a tudomány e kérdésnél törekszik. Fellner Magyarország és Ausztria évi nemzeti jövedelmét 19·3 milliárd koronára becsüli. Ezenkivül a személyes szolgáltatásokból eredő jövedelmet 2·7 milliárdra teszi. Egy olyan államterületet, melynek nemzeti munkája és termelése ekkora tiszta jövedelmet hajt, nem lehet kiéheztetni és gazdaságilag tönkre tenni!

—

A koronavaluta emelkedett Svájcban és Hollandiában, viszont az idegen fizetési eszközök árfolyama nálunk napról-napra hanyatlik. Ez mindenesetre örvendetes jelenség, melyet első sorban a Deviza-központ működésének kell tulajdonitanunk. Ez az uj intézmény határozottan bevált és csak az a kár, hogy az illetékes körök már előbb nem gondoltak a devizapiacnak hasonló irányitására. A monarchia gazdasági életét sok bajtól óvhatták volna meg. Másrészről mindenkinek be kell most látni, hogy tulzottak voltak azok az aggodalmak, amelyeket sokan valutánk minősége iránt tápláltak. Lassankint rájövünk arra, hogy a valutánk jóságának a kritériumát még se képezheti a koronának időleges külföldi kurzusa. Mert végeredményében a mi pénzünk értéke mégis attól a munkától és termeléstől függ, melyet egy 55 millió lakossal biró államszövetség létrehoz. Már pedig Ausztria magas fokon álló ipari termelése és Magyarországnak bőséges mezőgazdasági és e mellett intenziv ipari produkciója a koronavalutának biztos és megrendithetlen alapjait képezik. Különben is közgazdasági alapigazságként tanitják, hogy a megromlott valuta magában hordja megjavitásának elemeit. A fogyasztást megszoritja, a termelést fokozza, a behozatalt apasztja és a kivitelt erőlteti. Ez történik most nálunk is. Ha pedig ebbe a folyamatba az államhatalom és a termelők megszervezettsége még irányitólag és erősitően is belenyulik, akkor mindezek a hatások még erőteljesebben és még gyorsabb ütemben következnek be.

Központositják a H. T. hivatalait. A Haditermény részvénytársaság folyton terjeszkedő hivatalai most több Nádor-utcai bérházban vannak elhelyezve. Ez a széttagoltság rendkivül hátráltatja az adminisztrációs munkálatokat és a vezetőség már régebben elhatározta, hogy az összes hivatalokat egy helyre koncentrálják. Értesüléseink szerint a kérdés céliszerü megoldása már utban van, a H. T. tárgyalásokat folytat a Palatinus r.-t. Szalay-utcai házcsoportjának a kibérlése iránt. A bérletet öt évre fogják megkötni, amiből aztán arra is lehet következtetni, hogy a H. T. háboru után is fenmarad.

Átszervezik az Adria tengerhajózási vállalat budapesti igazgatóságát. A háboru kitörése után az Adria tengerhajózási r.-t. fiumei igazgatósága beszüntette müködését és Eidlitz Hugó vezérigazgató, valamint Keményy Ödön cégvezető-főtitkár és a tisztviselők nagyrésze a budapesti igazgatósághoz helyezték át hivatalukat. Ujabban azonban az Adria több hajóját ismét beállitották a forgalomba, főleg partmenti járatokat tartanak fel velük, minélfogva a fiumei igazgatóság is megkezdte működését. Eidlitz vezérigazgató már átvette hivatalát, Kemény Ödön pedig junius elején fog visszatérni Fiumébe. Értesülésünk szerint háboru után a budapesti igazgatóságot is reorganizálni fogják és a hivatal élére igazgatói minőségben Kemény Ödönt fogják állitani.

Gazdát cserél a Menetjegyiroda. Az Idegenforgalmi- és utazási vállalat r.-t. részvényeit — mint jó forrásból értesülünk — megvásárolta a Magyar Bank és Kereskedelmi r.-t. A vállalat alaptőkéje 800.000 korona. A részvényérdekeltség cseréje a Menetjegyiroda vezetését nem érinti: Gálos Kálmán vezérigazgató továbbra a vállalat élén marad.

Igazgatóváltozás a kőbányai göztéglagyárnál. Szakkörökben befejezett tényként tárgyalják, hogy *Bálint* Béla, a kőbányai göztéglagyár ügyvezető-igazgatója, rövid időn belül megválik a vállalattól. Bálint Béla 15 éve áll a gyártelep élén és mellette még egy ügyvezető-igazgató müködött. A téglagyárat a Bálint-család alapitotta és ezért feltünést keltett mindenütt Bálint Béla távozásának hire. Információnk szerint Bálint Bélának differenciái támadtak a téglagyárat finanszirozó Magyar Bankkal egy közös alapitásnak, a *Prometheus* bányavállalatnak ügyeiből kifolyólag és a differenciákat nem sikerült elsimitani.

A hadsegélyezési adó Budapesten. Az 1914. XLVI. t.-c. értelmében tudvalevőleg a 20,000 K-t meghaladó jövedelmek után hadsegélyezési adó vetteték ki. A pénzügyminiszterium most közzétett kimutatása szerint Budapesten 1915-ben 5531 adóalanyra 261.254,974 K adóköteles jövedelem után 11.208,779 K hadsegélyezési adót vetettek ki. Megadóztatott 20,000 K jövedelem után 998 adóalany, 20,000 K-tól 30,000 K-ig való jövedelem 2216 adóalany, 30,000 K-tól 40,000 K-ig 772 adóalany, 40,000 K-tól 60,000 K-ig 715 adóalany, 60,000 K-tól 80,000 K-ig 311 adóalany, 80,000 K-tól 100,000 K-ig 142 adóalany, 100,000 K-tól

120,000 K-ig 96 adóalany és 120,000 K-tól feljebb 281 adóalany.

Az Atlantika. Az értéktözsdén óriási áremelkedést értek el az utóbbi időben az Atlantika részvényei. A vállalat 200 korona névértékü részvényei legutóbb már 535 koronával kerültek forgalomba, főleg a társasághoz közelálló körök nagy vásárlásai következtében. A tőzsdén elterjedt hirek szerint, a vállalat hajói hosszu évekre le vannak foglalva magas tarifák mellett. Ezenkivül *semleges államokban is hajókat bérelt* az Atlantika, amelynek háboru utáni üzleteit már most eszkomptálja a tőzsdei spekuláció.

Mibe került volna Bécsnek a dunai központ? Weisskirchnerék a hires áprilisi 14-iki községtanácsi ülésükön elhatározták, hogy a Duna-Odera csatorna épitésének sürgős megkezdése céljából feliratot intéznek az osztrák kormányhoz. A tények ösmerői előtt kissé érthetetlen lett volna ez a nagy áldozatkészség, ha a Duna-Odera csatorna épitésének terve bele nem torkollanék Bécsnek dunai központtá való alakitásának ábrándjába. Rengeteg pénzébe kerülne Ausztriának ez a vállalkozás, de Weisskirchnerék vannak olyan üzletemberek, hogy jó előre kiszámitották megéri-e a haszon az áldozatot? A németek tudvalevőleg hatalmasan kifejlesztett viziuti hálózatukkal akarják összeköttetésbe hozni a Dunát, hogy igy Keletre irányuló expansiv kereskedelmi politikájuknak a tengeri ut mellett egy biztos, ha nem is oly kedvező, de még mindig igen olcsó közlekedési utat biztositsanak. A Duna-Majna, illetőleg Rajna összeköttetés megalkotása, s a Dunának Regensburg feletti hajózhatóvá tétele a tekintetbe jövő területek folytán tisztán a németek feladata. Az osztrákok fejlesztési programmját a Duna-Elba és Duna-Odera csatorna létesitése képezné, a miénket az Omoldova-Turn-Severini zuhatagos szakasznak a mai kor és a jövő igényeihez mért kiépitése. Mindjárt szembetünik, hogy a legnagyobb és legnehezebb feladat ugy technikailag, mint pénzügyileg az osztrákoké. Már egyszer régebben ugy látszott, mintha ennek a feladatnak a kiviteléhez hozzá akarnának fogni. 1901-ben törvényt hoztak a Duna-Elba és Duna-Odera csatorna megépitésére. De az ujabb technikai számitások azután olyan elrettentő nagyságu épitési költségeket, kb. másfél milliárd koronát hoztak ki, hogy a tervet a legoptimisztikusabbak is kutba esettnek tekintették s ugy látszott, hogy a terv örökre terv marad. Ez az, amiért csodálatos volt az április 14-iki fölbuzdulás, amely többé nem törődött az áldozatokkal. Természetesen azonban 1901-ben még nem volt világháboru, akkor még a tenger agyonnyomta a Dunát és a regensburgi polgármester sem irt levelet Bárczy Istvánnak . . .

A Magyar keleti tengerhajós részvénytársaság Ullmann Adolf főrendiházi tag elnöklésével hétfőn tartotta meg évi rendes közgyülését, amelyen a kereskedelemügyi kormány képviseletében Gonda Béla miniszteri tanácsos vett részt. Az igazgatóságnak a közgyülés elé terjesztett jelentése utal arra, hogy a zárószámadás 356.694 korona fölösleggel zárul ugyan, de ez annak tudható be, hogy olv bevétel is állott rendelkezésre, amelynek az eredete a korábbi üzleti időszakra nyulik vissza. A közgyülés elfogadván az igazgatóságnak a tiszta nyereség hovafordítása iránti javaslatát, elhatározta, hogy részvényenkint 10 korona (5 százalék) osztalékot fizetnek ki. A részvényszelvényeket május 16-tól kezdődően a Magyar Általános Hitelbank váltja be.

A Földhitelbank részvénytársaság hétfőn tartotta Kohner Adolf báró dr. alelnök elnöklete alatt V. rendes közgyülését. Paupera Ferenc dr., az intézet vezérigazgatója, előterjesztette az igazgatóság jelentését és az évi mérleget, melyeket a közgyülés tudomásul vett. A bank ezévi tiszta nyereségе az előző évi nyereségáthozattal együtt 504.841 K 93 f-t tesz ki. A közgyülés elhatározta, hogy osztalékra 300.000 koronát fordit, a rendes tartalékalaphoz 50.000 koronát, további 50.000 koronát rendkivüli tartalékalap létesitésére használ fel, — minek folytán a bank tartalékalapjai 650.000 koronára emelkednek, — és az alapszabályszerü levonások után fennmaradó 37.281 korona 20 fillért a jövő év számlájára viszi át. A közgyülés az igazgatóság javaslatára elhatározta, hogy a bank alaptőkéjét az eddigi 6,000.000 koronáról 10,000.000 koronára emeli fel és ezen célból 20.000 darab 200 K névértékü, teljesen befizetendő, uj részvény bocsáttatik ki. A közgyülést követő igazgatósági ülésben Kohner Adolf báró dr.-t elnökké, Landesberger Gyulát és Hajós Józsefet alelnökökké választották meg. Az 1915. évi szelvényeket a közgyülést követő naptól kezdve 10 koronával a bank főpénztáránál és az Angol-osztrák bank budapesti fióktelepénél váltják be.

Az Országos Iparbank Részvénytársaság a napokban tartotta közgyülését, amelyet Weiszmayer Oszkár, az igazgatóság elnöke vezetett. A közgyülés elhatározta, hogy az 1915. üzletévi tiszta nyereséget, 216.101 korona 31 fillért a mult évben létesitett veszteségi tartalékalap gyarapitására forditja. Az igazgatóságba beválasztották: Rubner Adolfot és Felsner Ernőt, a felügyelő-bizottságba pedig: Pelda Miklóst, Freyseysen Virgilt, Radous Károlyt és Sztankovich Bélát. Az elnök közölte, hogy a bank a Pénzintézeti Központba belépett és önként alávetette magát az ellenőrzésnek.

A Fabank tőkeemelése. A Magyar Fakereskedők Hitelintézete Részvénytársaság az utolsó hetekben különböző nagyobb üzleteket kötött le. Legutóbb Fülöp szászcoburg-gothai herceg erdőigazgatóságától megvette garamszécsi és murányaljai erdeiből két évi időtartam alatt kitermelendő 150—180.000 m³ fürészhaszonfát. Ugyanezen időre az intézet használatába mennek át a hercegi uradalom garamszécsi és murányaljai gőzfürészei is. Miután ezen üzletek nagyobb lekötött tőkét igényelnek, az intézet igazgatósága folyó hó 10-én megtartott ülésén elhatározta, hogy a legközelebb egybehivandó rendkivüli közgyülésen az alaptőkének 10 millióról 20 millió koronára való felemelését fogja javasolni. Ez alkalommal az eddigi igazgatóság két uj tag beválasztásával ki fog egészittetni.

A Központi kereskedelmi és iparbank r.-t. a napokban tette közzé 1915. évi mérlegét. A bank, amely a háboru előtt, 1913-ban tudvalevően nagy veszteséget szenvedett, azóta teljesen reorganizálódott, megerősödött és ma már ismét emlitésre méltó eredményt mutat fel: 1915. évi mérlege 211.660 korona nyereséggel zárul. A bank betétállománya 2.7 millió korona, értékpapirállománya 1.95 millió korona, melyben több mint 600 ezer kronával szerepelnek állami járadékok.

A Rietschel és Henneberg r.-t., a berlini hasoncégü központi fütésberendező vállalat fiókja, 1915. évi zárószámadásai 200.000 K alaptőke mellett, 19.412 K nyereséget mutatnak ki az 1914. évi 17.003 K-val szemben. Az osztalék, mint tavaly, 30 K = 6 %.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

BEKETOW-CIRKUSZ
VÁROSLIGET. TELEFON: 107-46.
Ma és minden este ½9 órakor
NAGY ELŐADÁS
UJ REKORD MÜSOR
Vasár- és ünnepnapon d. u. ½5 órakor nagy előadás félhelyárakkal **gyermekeknek.**
Csütörtökön ½5 órakor nagy családi előadás, félhelyárakkal **mindenkinek.**
Szombaton d. u. ¼6 órakor családi előadás félhelyárakkal mindenkinek.
A délutáni előadásokon is a teljes, uj müsor.

Egy millió
vagy 800,000
vagy 700,000
600,000
400,000
200,000
100,000
90,000
80,000
70,000
60,000
50,000
Ha még nem nyert nagyobb összeget, rendeljen az alábbi **szerencse-sors-jegyekből**

2051	16925
16903	17428
16907	17437
2068	17441
16911	17444
16919	2072
17430	2060
17433	2056

koronát nyerhet a május 24-én kezdődő uj osztálysorsjátékban.

Benkő
sors-jegye
Benkó!
Hivatalos árak:

⅛	¼	½	1/1
1.50	3.—	6.—	12.—

korona

Benkő Bank
részv. társ. Budapest, Andrássy-ut 60. szám.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommenteseu. Tartós fogtőm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

A nagy közönséget s az összes viszonteladókat tisztelettel értesitjük, hogy a figyelembejövő nyersanyagok többszörös áremelkedése dacára a valódi kedvelt
kis
Diana-krém
kis
Diana-szappan
kis
Diana-puder
és
Diana-fogkrém
május hó 1-től kezdve
darabonként csak —.80 fillérbe
kerül minden üzletben

Nagy
DIANA-krém
nagy
DIANA-szappan
nagy
DIANA-puder
továbbra is változatlanul
2.— koronába kerül darabonként
az ismert legfinomabb minőségben.

Mindenütt kapható!

Főelárusitóhely
Diana Kereskedelmi R.-T.
Budapest, V. Nádor-utca 6.
Telefon 72—72.

HENRY-ARENA
(BAROKALDI VÁROSLIGET)

Kellemes, hüvös és szellős helyiség!
Naponta d. u. ½4 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. ½3-tól még esős időben is.

Szenzációs előadások!

Csodásan olcsó belépő-dijak!

AZ ÓRIÁSI HENRY-MÜSOR!

Pantzer-csoport, Jandro és Emilia. Henriette, 4 kinai, Gerard, puszta gyermekei, repülőgép, a legeredetibb bohócok és Augusztok. Kacagtató komikus jelenet:

A MEDVE és az ELÖÖRS
és még 15 attrakció.

Helyárak: Páholyülés 1.50. Zártszék 1.—. I-ső hely—.80 fill. II-dik hely — 60 fill. Karzat — 30 fill. Gyermekek 10 éven alul és katonák őrn esterig a felét fizetik.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

Minden este ¾9 órakor háborus helyárakkal a kiváló májusi műsor.

Nagy Endre fellép és egész este konferál.

Abdul-Hamali **Ritter és két kis fia**
Blank **3 Bemos 3** **Büron**

és még 20 attrakció.

Csütörtökön, május 4-én délután 3¼ órakor olcsó helyáru családi előadás teljes esti műsorral.

Balassa és Társa
BUDAPEST, Andrássy-ut 50

Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek
legolcsóbb gyári áron.

Telefon 167-25 **TÉLIKERT** Telefon 167-27
Ezelőtt JARDIN d'HIVER
Nagymező-u. 22-24

Az előadások kezdete háromnegyed 8 órakor.

8 órakor **Hildegard** klasszikus tánca. 9 órakor **Gertrud Eysoldt** m. v. a „Das Dreieck" cimü darabban. 10 órakor **Rita Sacchetto** ensemble. ½11 órakor **Gyárfás.**

Azonkivül fellépnek: **Ujvári, Szalontai Ferike, Kovács Lili** uj szólókkal és **Molnár Aranka Gyárfással,** Kadelburg-bohózatban.

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító

divatháza

Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Fényképes
éves bérletjegy a
Margitszigetre
12 korona, gyermekjegy 6 kor.

MODERN SZINPAD KABARÉ Andrássy-ut 69. sz. :: Telefon 93—16.

Ma és a következő napokon negyed 10 órakor: **Medgyaszay Vilma** felléptével: **Egy asszony — Négy asszony.** Harsányi Zsolt — Vincze Zsigmond operettje. — **A Mari esete.** Jelenet a rokkantak iskolájából. A főszerepben: **Rózsahegyi Kálmán.** — Továbbá: Dalok, tréfák, aktualitások.

TÖRÖK szerencséje ÖRÖK!

Ismét közölhetjük, hogy szerencsés vevőink a f. évi május hó 1-én befejeződött 35. sorsjátékban nemcsak a legnagyobb főnyereményben, a

400.000, továbbá **70.000, 40.000, 30.000, 20.000,** sok **15,000, 10,000, 5000**

stb. koronás nagy nyereményben részesültek, hanem azonkivül a

600,000 koronás

jutalmat is a 363000. ⅛ sorsjeggyel nálunk nyerték.

Hihetetlen szerencse, melyben tisztelt vevőink a most befejeződött sorsjátékban ismét részesültek.

Török sorsjegyeit állandóan nagyon keresik, miért is kérjük, hogy a megrendelést postafordulattal nekünk megküldeni szíveskedjék.

Az I. oszt. sorsjegyek ára:

Egész sorsjegy	K	**12.—**
Fél „	K	**6.—**
Negyed „	K	**3.—**
Nyolcad „	K	**1.50**

Török A. és Tsa
bankház r.-t.

Budapest, IV., Szervita-tér 3-a.

Budapest, 1916. május hó 1-én.

MILLIÓK KÖNYVE.

A méltóságos asszony

Regény. Irta:
Szomaházy István

A „Mesék az irógépről" cimü regényciklus második regénye

Ára 24 fillér

KAIZMAREK és TÁRSA R. T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST, V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152-02.

MÉRNÖKI LÁTOGATÁS TERVEZÉS és KÖLTSÉGVETÉSEK DIJMENTESEK.

= MARTA =
Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK
Gyár: Aradon.
Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

A Magyar Fűszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága

(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle kávékat, bors, fahéj, szegfüszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét. Távirati cim: Fabarius Budapest.

Aki igazán jó és izletes **SZALÁMIT** akar venni, az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk

HERZ ÁRMIN FIAI
SZALÁMIGYÁRA ••• BUDAPEST

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

Freissler Antal

cász. és kir. udvari felvonógyár.

Lift. **Gyárt:** Személy- és teher-felvonókat :: :: Speciálitás: Freissler ‚Express-Auto-lift' villamos gombnyomásu kormányzással. :: Lift.

Bpest, Horn Ede-u. 4. (volt Dávid-u. 2.)

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pilértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

M. Á. G.

Repülőgép motorok
Teher-autók
Autobuszok.

MAGYAR ÁLTALÁNOS GÉPGYÁR R.-T.
BUDAPEST,
VÁCI-UT 141

Javításmentes tetőfedések és falburkolások

Eternit

PALÁBÓL

Csak akkor valódi ha minden lapon az Eternit törvényileg védett szövedéjegy dombornyomásban látható.

ETERNIT-MŰVEK HATSCHEK LAJOS BUDAPEST VI. ANDRÁSSY-UT 33. GYÁR: NYERGESUJFALU

KÉRJEN MINTÁT ÉS ÁRJEGYZÉKET.

Ragályok ellen

most igen alaposan kell védekeznünk, mert kolera, vörheny, kanyaró, tiphus, himlő és egyéb ragályos betegségek a háboru után fokozottabb erővel lépnek fel. mint más időkben, miért is szükséges, hogy minden háztartásban egy megbizható fertőtlenitő szer kéznél legyen. A jelenkor legmegbizhatóbb fertőtlenitő szere a

LYSOFORM

szagtalan, nem mérgező, olcsó és eredeti üvegekben **1 kor. 25 fill.-ért** minden gyógyszertárban és drogériaban kapható, Hatása Löffler, Vertun, Pertik, Vas, stb. intézeteinek vizsgálatai szerint gyors és biztos, miért is az összes orvosok betegágyak fertőtlenitésére, antiseptikus kötözéseknél (sebekre és daganatokra) kéz- és arcmosásra és ragályok elháritására, stb. mindenkor ajánlják.

LYSOFORM-SZAPPAN

finom gyenge pipereszappan, 1 százalék lysoformot tartalmaz és antiseptikus hatásu. Alkalmazható a legkényesebb bőrre is; szépiti, megpuhitja és illatossá teszi a bőrt Egy kisérlet és Ön a jövőben kizárólag ezen szappant fogja használni. **Ara 2 korona.**

FODORMENTA-LYSOFORM

erősen antiseptikus hatásu szájvíz. Szájbüzt rögtön és nyomtalanul eltüntet és a fogakat konzerválja. Használandó továbbá orvosi utasitás szerint toroklobnál, gégebántalmaknál és nátha esetén gurgulázásra. Néhány csepp elegendő egy fél pohár vizre. **Eredeti üvegje 2 korona.**

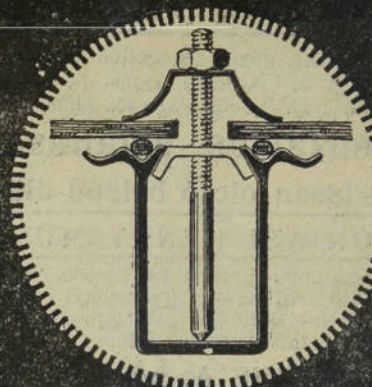
Az összes lysoformkészitmények kaphatók minden gyógyszertárban és drogériában. Kivánatra bárkinek ingyen és bérmentve megküldjük az «Egészség és fertőtlenités» cimü érdekes könyvet.

Dr. Keleti és Murányi

vegyészeti gyára

UJPESTEN.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI-FRANGEPÁN-U-7 TELEFON 72-44

A KATONA-falak

tartósak, egészségesek és olcsók

Bárki kaphat épitési licenciát

SPECIÁLIS ÉPITKEZÉSEKRE .-.

BUDAPEST, VII., GIZELLA-UT 38. SZ.

TELEFON: 66-27. SZÁM.

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

hüiő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

Bründl János

cász. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, kőszveny, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontast megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Autopneu

bőrburkolat

eredeti Staub svájci gyártmány

Szilárd Béla cégnél

Budapest, VI., Lázár-utca 14.

Telefon 131—28.

3520/39

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. május hó 24-én. — 21. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Bakterháznak

épül-e a központi idegenforgalmi iroda, vagy vendéglátó nagyhotelnek? Máig, az idegenforgalom számára volt egy batárkocsink. Abba belelenditettük az idegent, jobbtérdére ráültettük a polgármestert, baltérdére a diszszónokot, kocsibakjára a zászlótartót, s a kocsi előtt, lovak előtt száguldott a riógató városi huszár, kiáltva: „Félre az utból! Itt az idegen!"

Akit pedig mi a multban idegennek tiszteltünk: Csetevájó néven vagy zulu-fejedelem volt, vagy dzsibutii hastáncos. Mindegy. Csilingelő fogattal nekiszaladtunk vele a Dunapartnak, ahonnan nagyszerü a kilátás a Gellértre, átkeringőztünk véle a Margitszigetre, megusztattuk a Rudas medencéjében, megsiklóztattuk a várba, az Elevátornál emelődaru kampóját illesztettük a kabátja akasztójába. Nappal. E lelki idegen-masszázs után megismertettük véle az estnek szelid életét. Có, az Operába, vagy a Népszinházba. És kiverejtékezvén rajta a nappal és este beszedett budapesti kultura: az idegenből már jó pajtásunkká nevelt közforgalmi deliquenst átadtuk az éjjeli mulatók gyönyöreinek.

A közbevalókat kellett volna azonban leirni előbb. A diszszónoklatokból duzzasztott Tengert, amelynek sima felületére rendjelaknákat helyeztek. A sok kiskaput, amelynek szárnya varázslatos étel-ital gránáriumra nyilott. Az idegen cukorhegyeket evett, Tokaj asszujából ivott, s mire szállására hazatért, csak egy emléke maradt: a kőbányai sertés-ól.

Egy-egy ilyenfajta idegen, aki délafrikai levegőt szuszogott bele a főváros vendégszeretetébe, akkor, a közellátás szelid korszakában belekerült a köznek egy vagy kétszázezer koronájába.

Most, az idegenforgalom szervének átformálásával, másfajta módszernek az alkalmazását reméljük. Nem átmeneti kvártélyosokat várunk, hanem valóságos idegent, aki a neki juttatott értéket megfizeti becsületesen s nem azért kerül közibénk, hogy tőlünk látványossági dijat szedjen, hanem azért, hogy, ha tudós, tudását gyarapitsa, ha szórakozni vágyó, a szórakozást a maga számára megváltsa, s ha beteg — erre helyezem a fősulyt, — Budapest gyógyitóforrásaitól váltsa meg az egészséget.

A központiak szövetsége komolylyá alakitotta át az idegenforgalom ügyét. A Hamburgtól Budapesten át Bagdadig vasuti vonal, a mi számunkra érlelődő dunai kikötő Budapesten: ösztönös eszközökkel a mi javunkra érleli az idegenforgalmat, találkozót adván a nyugat népének a kelet népével. Itt, Budapesten.

Csak messze érő szem, szervező elme, erős akarat és cselekvő kéz kell, hogy az idegenforgalom megállójánál ne bakterház épüljön, hanem sok ezer szobás hotel.

Fullánkok

Foldozásnál

nem egyéb, amit a főváros alkalmazottaival szemben elkövet. Ma már senki sincsen — Marher tanácsnok-főjegyzőn kivül — aki kiismerné magát azokban az előterjesztésekben, bizottsági és közgyülési határozatokban, amelyek e tárgyban születtek. Senki sem tudja, mi van a drágasági pótlékkal, mi van a családi pótlékkal, mi van a régen felvett fizetési előleggel, mi van az uj fizetési előleggel, mit kapnak, mire számithatnak a főváros szolgálatában állók, mit fognak a jövőben kapni, milyen adósságokat fog kelleni a jövőben fizetni. Iszonyu khaósz keletkezett a sokfajta kedvezésből, a khaoszból azonban nem bontakozik ki a megoldás és nem is lehet megállani a rendcsinálás, a segités utján, mert hiszen a tisztviselőknek abból a pénzből, amit esetleg, talán, alighanem, nincsen kizárva, meglehet, mégis csak megkapnak egyszer, elsősorban azokat az adósságokat kell kifizetni, amelyeket azalatt az idő alatt csináltak, amig a fizetési előleggel és drágasági pótlékkal voltak várandósak.

Kettőszáz

millió koronát osztottak szét a fővárosi pénzintézetek között. Aki nem tudja, miről van szó, hajlandó volna elhinni, hogy Budapest városának százmillió pénzkészletei vannak és hogy nagy gondot okoz az a kérdés, hol helyezze el a pénzét. Holott a szomoru valóság az, hogy a szétosztás merőben platonikus jellegü. Szeretlek, nagybankom, mondja a főváros és hogy szerelmemet bebizonyitsam, adok néked százmilliót — ha majd lesz ennyi pénzem. Minthogy pedig sohasem lesz pénze Budapestnek, legföljebb csak átmenetileg, egy-két hónapra helyezhet el néhány milliót a bankoknál. Valóban még jó szerencse, hogy a nagybankok betétállománya nem függ a főváros pénzbőségétől és pénzhiányától, de viszont elég baja a fővárosnak, hogy a 200 millióját, ami nincsen, szép rendben elhelyezi, ellenben a husz millió deficitjét, ami megvan, hiába osztja fel a bankok között.

Leveszik

a nyárelőtti programmról az Általános Villamossági megváltásának dolgát és ez a tény nagy elégtételünkre szolgál nekünk, akik mindig helytelenitettük a legfontosabb ügyeknek a nyári hőségben való érését. Nagyon bölcs elhatározás, hogy ősszel jönnek csak ki a megváltásra vonatkozó előterjesztéssel, mert minden ügynek, amelylyel pont az utolsó közgyülésen jönnek ki, bizonyos odiózus ize, szaga van. Nem tételezzük fel a rosszhiszemüséget, a szándékosságot azok részéről, akik kilenc és fél hónap munkáját a tizedik hónap küszöbén hozzák nyilvánosságra. De ma, a világháboru idején fokozott ellenőrzésre, óvatosságra van szükség minden ügynél és nem szabad megadni semmiféle üzletnek azt a fórt, hogy a közgyülésnek csak egy töredéke foglalkozzék vele és hogy ne legyen módjában hozzászólni annak, akit illet.

A nagyvágók „a középos tályért".

Kiszely miniszteri tanácsos nyilatkozata.

Annak az ádáz küzdelemnek, amelyet a fogyasztók nagy tömege az áruuzsora és az áruhiány ellen folytat, bizonyára egyik legérdekesebb és legjellemzőbb dokumentuma, amelyet a budapesti *„sertésnagykereskedők és nagyobb hentesiparosok"* — mint ahogyan a kérvényezők magukat nevezik — a mult héten a kormányhoz intéztek. Mindenekelőtt sietünk kijelenteni, hogy azt, amit ez a társaság a kormánytól kér — tudniillik az élősertés maximálását — csak helyeselni lehet. De egész más szinben tünik föl ez a felterjesztés, ha visszagondolunk arra, hogy azok lármáznak most a leghangosabban a *„középosztály kiszipolyozása miatt,* akiknek a legnagyobb részük volt a mostani tarthatatlan állapotok előidézésében és akik a védtelen fogyasztó közönség bőrén milliókat harácsoltak össze. Mindenesetre különös, hogy csak most mozdul meg a nagyvágók lelkiismerete! Ámbátor mi átlátunk a szitán. Jól tudjuk, hogy most sem azt akarják elérni, amit a kérvényükben hangoztatnak. Ravasz irkálmány az a memorandum. Nem az élősertés maximálását, nem pedig a rekvirálását akarják, mert ők mindenkinél jobban tudják, hogy e kivánságaik hangoztatásával csak a falra borsót hánynak:

a sertésnagyvágók a zsir maximálásának eltörlését óhajtják.

Azt akarják elérni, hogy a kormány ne emeljen korlátokat a zsirárak magasba törtetése elé.

És nem furcsa, hogy ez a diszes társaság merészel altruisztikus hurokat pengetni! A „középosztályért" fáj most a fejük, de miért nem éreztek lelkiismereti furdalást akkor, amidőn ez év februárjában magas árak mellett több millió értékü szalonna-készletüket a kormány, illetve a Haditermény nyakába sózták abban a biztos tudatban, hogy márciusban olcsóbb maximálási árak lépnek életbe? Persze egy jó üzletért ismét feláldozták a fogyasztók érdekeit, amelyeket ők mindig lábbal tiportak.

Ilyen előzmények után igazán nevetségesen furcsa, hogy most egyszerre ezek az urak akarnak a fogyasztók védelmezői gyanánt felcsapni! Felterjesztésükben ezt merik irni: „Ha a magyar középosztály éhezik, akkor a másik osztály ne gazdagodjék." Hát ehhez igazán az a cinizmus kell, melylyel a nagyvágók és nagyhentesek a közönséget az egész háboru alatt kiméletlenül kiszipolyozták. Azt mondja a felterjesztés, hogy a tenyésztő és hizlaló elégedjék meg szerényebb haszonnal. Ezt aláirjuk. Csakhogy miért nem alkalmaztak a nagyvágók magukra nézve is ezt az erkölcsi tanitást? Nagyon rájuk fért volna. Mert az meg van állapitva, hogy kevés iparágban értek el oly jelentékeny háborus nyereséget, mint a nagyvágó és nagyhentesiparban. Most aztán, hogy az áruhiány következtében a brilliáns üzlet megszünt, a milliomos nagyvágók is az általuk megnyomoritott fogyasztókkal együtt mennek kéregetni a kormányhoz, hogy segitsen rajtuk. Biztosak vagyunk abban, hogy a kormány ennek a kérdésnek az eldöntésénél elsősorban és csakis a fogyasztóközönség érdekeit fogja szem előtt tartani.

*

A Fővárosi Hirlap munkatársa fölkereste a belügyminisztériumban Kiszely Gyula miniszteri tanácsost, aki a közélelmezési ügyek intézője. Kiszely tanácsos a sertésnagyvágók memorandumáról a következőkben nyilatkozott:

— A sertésnagykereskedők és a husnagyiparosok nemcsak hozzánk, hanem a kereskedelemügyi és földmivelésügyi miniszteriumhoz is intéztek beadványokat. Az ügy sürgősségére és fontosságára való tekintettel fölkértem az emlitett minisztériumokat, hogy kezdjük meg minél előbb a tanácskozásokat, mert a döntést egyetértőleg kell meghozni. Azóta naponként folynak köztünk a tárgyalások, amelyeknek során mindennap *fölmerül valamilyen uj indok a memorandum mellett vagy ellen.* Egyelőre, természetesen, arról van még csak szó, hogy egyáltalán tanácsos-e és szabad-e az élősertéshus árát maximálni? Rendkivül körültekintő, gondos előtanulmányokat kiván ennek a kérdésnek a megoldása. Tudnivaló, hogy ezuttal *nem csupán a maximálás kérdéséről folynak a tárgyalások, jobban mondva a tanácskozások, hanem az egész huskérdés megoldásáról.* A tanácskozás eredménye a közeli napokra várható, de hogy a kormány a kérelem mellett, vagy ellene foglal-e állást, azt ma még nem tudhatom.

A nagyvágók természetesen izgatottan várják a kormány döntését. A memorandum beterjesztése óta szinte naponként jelennek meg Kiszely min. tanácsosnál budapesti és vidéki sertésvágók küldöttségei, akik a memorandum sorsa felől érdeklődnek.

Kilencvenkét tárgy

A szerdai közgyülés napirendje.

A háboru alatt különös gyakorlat fejlődött ki a szokásjog alapján: az eddigi szokás és az ügyrendi szabályzat ellenére a törvényhatósági bizottságot hetekig, sőt majdnem hónapokig nem hivják össze, holott békeidőben minden második szerdán alkalmat adtak a városatyáknak arra, hogy beleszóljanak a fővárosi ügyek intézésébe és ellenőrizzék az adminisztrációt. A szerdára kitüzött májusi közgyülést is hosszu idő óta tartó szünet előzi meg. A tárgysorozaton meg is látszik ez, mert 92 pontot foglal magában, köztük olyanokat, amelyek egymagukban véve is kitölthetnék egy közgyülés napirendjét, munkaidejét. A *gázmüvek és elektromos müvek zárószámadása* vezeti be a müsort. Következik utána *Buchwald* Sándor ismert kérelme. A városligeti karosszékek bérletét László Ferenc a háboru alatt Buchwaldra ruházta át, az átvállalt szerződés értelmében Buchwald délután 2 órától este 1 óráig 10 filléreket szedett a ligetben. Most aztán azt kéri, hogy vasárnapokon és ünnepnapokon délelőtt 8 órától este 8 óráig szedhessen dijakat. Ezt a közgyülés nem engedheti meg, mert hiszen Buchwald szerződése a háboru alatt keletkezett, a háborus viszonyok különben sem sujtják a karosszékeket, amelyek nem emelik a munkabéreket és nem fogyasztanak sem zsirt, sem kenyeret. Helyreállitási költsége nem lehet Buchwaldnak, mert feltételezzük róla, hogy nem állitott a ligetbe korhadt székeket. — A városligeti tó *csónakázási jogát* kk. *Szakmáry* Mártára akarja ruházni a tanács évi 5200 korona bérért. Ez ellen csak az a kifogás emelhető, hogy a háboru alatt egy évnél hosszabb időre nem volna szabad bérleti szerződést kötni. Ugyanez áll a *köztemető melletti vendéglő* bérletére, amelyet három esztendőre kér özv. *Vincze* Lajosné évi 3200 korona bérért.

Nagy vita várható a *Kőbányai Polgári Serfőző r.-t.* teleküzleténél. Ez az üzlet két részből áll: telekvételből és telekcseréből. A serfőző 10.941·73 négyszögölnyi telket akar adni a főváros 13.398·04 négyszögölnyi telkéért, ugy, hogy a 2456·31 négyszögölnyi különbözetért négyszögölenkint 26 koronát fizet. Ennek az üzletnek elvi akadálya a *telekértékesités reformja,* amelyet éppen a szerdai közgyülés fog tárgyalni. Második aggodalom a 26 koronás ár tekintetében merült fel, mert ha a serfőzőnek oly nagy érdeke a főváros telkének megszerzése, akkor a fővárosnak élni kell az alkalommal és nem szabad a telket potomáron átengedni. A legkevesebb, amit a főváros kérhet, hogy a serfőző a dupla árát fizesse meg ennek a 2456 négyszögölnek. Van azután a városépitési ügyosztály előterjesztésének még egy sebezhető pontja. A főváros ugyanis 25,000 koronát akar fizetni a serfőzőnek a csereképpen átengedendő telken lévő felépitményekért, holott világos, hogy a főváros szempontjából egy fillért sem ér ez a felépitmény, sőt még pénzébe kerül majd a városnak a telek megtisztitása, a felépitmény eltávolitása. *Harrer* tanácsnok korszakos reformja, amelyről annak idején a *Fővárosi Hirlap* hozta az első hirt, a telekeladások uj rendjéről szól; ez, hihetőleg nem fog sok beszédet nyelni, mert hiszen ezzel az ügygyel alaposan foglalkozott már a kisajátitási albizottság, a pénzügyi bizottság, közgazdasági bizottság, jogügyi bizottság, a tanács és a tiszti ügyészség.

A *családi pótlék,* az ideiglenes tisztviselők fizetésrendezése, az altisztek és szolgák illetményeinek javitása ugyancsak megfontolt, régóta szükséges dolgok, ezekre tehát kár volna sok szót vesztegetni. A *bakteriológiai intézet* szervezési szabályzatánál ismét nagyobb vita várható a tisztviselők javadalmai körül. A *dunai rakodópartok* ügye és az *idegenforgalmi hivatal* dolga is előreláthatólag simán fognak elintézést nyerni. A *hidvám* megszüntetésének erélyesebb határozatot szerettünk volna, mert hiszen ennek ismét nem lesz meg a kellő foganatja. A *közraktárak* megismétlik azt a kérésüket, hogy 15 százalékkal emelhessék a dijaikat. A közgazdasági ügyosztály a kérelem teljesitését javasolja, többek között azzal az indokolással, hogy a 15 percentes többletből a főváros 35,000 koronát fog kapni. Érdekes a kimutatás a közraktárak 1916. februári és áprilisi forgalmának megoszlásáról. A kimutatás a következő:

	Febr.	Ápr.
Katonai kincstár	37%	40%
Székesfőváros	26%	25%
Galiciai Élelm. Bizottság	5%	—%
Berlini hadügyminiszterium	8%	8%
Különféle cégek	24%	27%
	100%	100%

A tiz milliós *hadikölcsönjegyzéshez* a közgyülés a pénzügyi bizottsághoz hasonióan bizonyára lelkes örömmel fog hozzájárulni. Nagyon fontos a *vizdijszabályzat érvényességének* három esztendővel való meghosszabbitására vonatkozó előterjesztés, amelyből kiolvashatjuk, hogy nemsokára a viz árának az emelésére is sor kerülhet. Napirenden szerepel a *Gerdauen* felépitéséhez való 50,000 koronás hozzájárulás. Igen érdekes az a javaslat, hogy a közgyülés szavazzon meg 200,000 korona póthitelt a központi anyagraktár további *anyagbeszerzésére.* A javaslat szerint eddigelé 459,000 korona ára anyagot (szappant, zsiradékot, olajat) vásároltak, ez azonban kevés. Interpellációk és interpellációkra adandó válaszok fejezik be a közgyülést, amely előreláthatólag ismét szünetelni fog junius közepéig, s amelyen mindenről szó lesz, csak a legaktuálisabb dologról nem: az *élelmiszerellátásról.*

Tatarozzák a Rókus-kórházat

Elhalasztják a lebontást.

A Rókus-kórház kitelepitése majdnem olyan régi prombéma, mint maga a Rókus-kórház. A Józsefváros azelőtt időnkint felvetette ezt a városszabályozási, telekrendezési és közegészségügyi szempontból egyformán fontos kérdést, gyüléseket tartottak, küldöttségeket menesztettek, ankéteztek, határozatokat hoztak, de a dologban talán *Müller* tanár elaborátuma óta sem történt jelentős lépés. A háboru természetesen jó időre megakasztotta a Rókus-kérdés megoldását, mert hiszen mielőtt a bontáshoz hozzáfognának, ki kell szemelni az uj Rókus telkét és gondoskodni kell kórházról, amelyben a betegeket az épités idejére elhelyezhetik. Erre pedig most sem alkalom nincsen, sem pénz. A Rókus-kórház párkányai azonban alkalmasint megfeledkeztek arról, hogy háboru van és a legutóbbi időkben egyre-másra kezdtek roskadozni az évek sulya alatt. Elannyira, hogy a lehulló párkány-részletek a legkomolyabban veszélyeztették a járókelők testi épségét és ha történetesen nem a fővárosé volna a Rókus, akkor az illetékes kerületi előljáróságnak már régen kötelessége lett volna, hogy betiltsa a forgalmat, vagy — a párkányok hullását. A dologról végre jelentést kapott *Buzay* tanácsnok és rögtön intézkedett, hogy a bajt elháritsák. *Hönig* Dezső, müszaki tanácsos már el is készült a tervvel, amelyben az a legérdekesebb, hogy a párkányokat, — amelyek még ott díszlenek, — nem vakarják le, sőt egészen uj formában, müvészi kinézéssel restaurálják a Rókus-kórház frontját. Szép, izléses épületet akarnak belőle csinálni, mert a kalkuláció kideritette, hogy ez az ut ugyanannyiba kerül, mintha lebontanák a párkányokat és a bomló vakolatot. A Rókus tehát fényes *külső* köntöst kap, de hinni kell, hogy ez nem lesz akadálya a kórház kitelepitésének a háboru után.

Pisztráng és karbolszappan

Fővárosi tisztviselők keservei.

Nagy az elégedetlenség a főváros tisztviselői között. Panaszkodnak, hogy nem birják ki a drágaságot, a fizetési előleg tulajdonképpen nem segitség, hanem ujabb teher, mert a fizetésből levonják. Holott — mondják — éppen eleget vontak le már eddig is. A háboru kitörése óta állandóan fizetnek 1 százalékot a fizetésük után, s ezt az összeget, amely egy évben 148,000 koronát tesz ki, egy balatonparti tüdőbetegszanatórium épitésére akarják felhasználni. Ez szép dolog, mondják a tisztviselők, de nékik bizony ez az 1 percent is jelentékeny summa. Amikor a tisztviselők aláirásukkal kötelezték magukat ennek a jótékonysági percentnek a fizetésére, rendkivül szigoruan vigyáztak arra, hogy mindenki alávesse magát ennek az önkéntes kötelezettségnek. Nem is akadt *öt tisztviselőnél* több, aki megtagadta volna ezt. Ezért az egy percentért nagy kedvezményt kapnak a tisztviselők: élelmiszerbeszerzésüket megkönnyitik, olcsó áron árusitanak számukra élelmiszereket a központi városháza Gerlóczy-utcai oldalának földszintjén lévő boltban. De a tisztviselők azt állitják, hogy a valóságban nincs sok hasznuk ebből a kétségkivül humánus intézményből. Az élelmiszerüzletben ugyanis, szerintük, csak pisztrángot és karbolszappant és avas szardiniát kapnak, zsirt ellenben nem. A vaj türhető és 1 fillérrel olcsóbb, mint másutt, azonban ez az egy fillér felmegy a kiadásokra, könyvre, cselédnek járó villamospénzre stb.

Őszintén szólva, mi nem hisszük, hogy a helyzet ilyen szomoru, de feltételezzük, hogy az illetékes tényezők lelkiismeretesen utánajárnak ezeknek a valódi, vagy vélt sérelmeknek.

Harminc kilométeres cseppkőbarlang.

A pálvölgyi csoda.

A Fővárosi Hirlap legutóbbi számában beszélt Budapest egy barátjáról. Ma ujabb, csendben dolgozó, lelkesedő barátokról adhatunk hirt, akik — fájdalom — épen a városházán, ahonnan a mozgalom kiindult, nem találnak kellő támogatásra. Budapest egy alig ismert, de világhirességre predesztinált érdekességéről, a pálvölgyi cseppkőbarlangról van szó, amelyet a Magyar Amatőrök Országos Egyesülete akar megmenteni a pusztulástól, de anyagi ereje nem elegendő hozzá és igy a főváros segedelmét kéri. A kérelmet ma már világhirü szakértőnek, Lóczy Lajos egyetemi tanárnak a véleménye támogatja és a derék amatőrök fantáziájában máris, mint a budapesti idegenforgalom egyik jelentékeny föllenditője él a pálvölgyi barlang.

Bárczy István dr. polgármester egyike a leglelkesebb természetbarátoknak, természetesen azonban ma a közélelmezési és közjótékonysági és egyéb háborus gondok nem engedik, hogy intenzivebben foglalkozzék ezzel a rokonszenves ügygyel. Mi azonban, akik utána jártunk a dolognak, ugy érezzük, hogy sürgősen meg kellene állapitani, hogy a pálvölgyi cseppkőbarlang rendezésével lehet-e várni? Tudjuk, hogy most mérhetetlenül kevés és mérhetetlenül drága a munkaerő, de kérdés, hogy a halogatás és a takarékosság nem okoznak-e majd helyrehozhatatlan és veszedelmes pusztulást?

Kevesen tudtak eddig róla, hogy Budapestnek van egy csodálatos szépségü természeti látványossága. A III-ik kerületi Szépvölgy-utcában, az Ujlaki tégla- és mészégető r.-t. telkén huzódik meg egy hatalmas cseppkőbarlang. Fölfedezése után ötszáz korona évi bérért átvette a vállalattól a barlangot a Magyar Amatőrök Országos Egyesülete, amely a mult évben erős mozgalmat inditott a barlang érdekében.

Harminc kilométer hosszuságu ez a csodálatos sziklalabirintus. Kétségtelen, hogy egy kis munkával,

kevés pénzzel gyönyörü kirándulóhelylyé lehetne varázsolni. A Magyar Amatőrök Országos Egyesületének azonban nem áll rendelkezésére a megfelelő anyagi erő s ezért elhatározták, hogy miután a maguk erejéből minden lehetőt megtettek, a fővároshoz fordulnak támogatásért. Az egyesület ügyvezető elnöke még a mult év augusztusában hosszu levélben ismertette a terveit Bárczy István polgármesterrel, aki meghallgatásra érdemesnek találta Temesváry Dezső elnök kérését.

A polgármesterhez intézett levelében azt kérte az egyesület elnöke, hogy vizsgáltassa meg a főváros a barlangot. Ha a szakértők véleménye szerint is megérdemli ez a sziklalabirintus a rendezést, akkor támogassa a főváros a szegény egyesületet, amely eddig is erejét felülmuló anyagi áldozatot hozott a barlangért. Bárczy István polgármester átadta a levelet dr. Wittinger Gyula tanácsjegyzőnek, aki azután megvizsgálta a barlang ügyét és hosszabb megbeszéléseket folytatott az egyesület vezetőségével. A megbeszélések eredménye az lett, hogy a főváros szakértőket küldött ki a barlang megtekintésére.

Lóczy Lajos egyetemi tanár vezetésével dr. Lendl Adolf müegyetemi tanár, állatkerti igazgató, Auer Károly állatkerti felügyelő és Saár Béla fővárosi fogalmazó voltak a bizottság tagjai. A Magyar Földtani Társulat részéről megjelentek a bizottságban: Szontágh Tamás aligazgató, Békey Imre Gábor, dr. Kadits Ottokár és Hornsitzky geológusok.

December 23-án terjesztette Lóczy Lajos a bizottság jelentését a polgármester elé. Ebben a jelentésben elmondotta a világhirü tudós, hogy a barlang rendezése tanácsos volna, mert ezzel Magyarország természeti látványosságai egy csodálatos remekkel szaporodnának. Mai állapotában azonban nem lehet a barlangot meghagyni, sok átalakitás szükséges. Ezek az átalakitások nem igényelnek nagy befektetést, mert ezt a külső városrészt ugy is rendezni kell s igy a barlang rendezésének nem volnának jelentékeny külön költségei.

Azóta azonban nem történt semmi a barlang körül. A bizottság jelentését tudomásul vette a polgármester, az ügy menete pedig elaludt. Az Amatőr Egyesület attól félve, hogy az Ujlaki Mészégetőnek a barlang közelében történő állandó robbantásai révén valami baj érheti az érdekes labirintust, vagy a cseppkőképződményeket, a fővárosnál most megsürgette a rendezés dolgát. Azt az ajánlatot tette a fővárosnak, hogy adjon egy mérnök vezetésével husz orosz fogoly munkást, néhány ezer koronás pénzbeli támogatást és gondoskodjék a barlangnak a magyar és a külföldi közönséggel való megismertetéséről.

Az egyesület ugy véli, hogy Budapest idegenforgalmán nagyot lenditene ez a megfelelő eszközökkel hirdetett csodálatosan szép és hatalmas cseppkőbarlang s bizonyos, hogy a külföldi természetbarátok ép ugy megnéznék e természeti ritkaságot, mint ahogy elmennek messze földről az adelsbergi barlang megtekintésére is. Az egyesület vezetősége most mindennap várja, hogy a főváros labirintjeiben elaludt pálvölgyi sziklalabirintus ügye mikor kerül végre mégis a megvalósulás stádiumába.

Szünetelő épitkezések.

Százmillió korona ujabb beruházásokra.

A háboru folyama alatt ismételten felemelte szavát a főváros az épitkezések folytatása, az épitőipar megmentése érdekében. Nem kell e lap olvasóit kitanitani arról, mit jelent Budapesten, a főváros szempontjából az épitőipari tevékenység: hiszen ha Budapesten akár hatósági, akár magánépitkezések folynak, akkor bőséges keresetre nyilik alkalma sok ezer iparosnak, kereskedőnek, munkásnak, a keresetből viszont közvetve jelentékeny haszna van a főváros háztartásának. A törvényhatóság közgyülése tehát ismételten kérte a belügyminisztert, hogy függessze fel a háboru elején kiadott s az épitkezéseket betiltó rendelkezést, azonban eddigelé semmiféle eredménye nem volt a főváros jó szándékának A helyzet azonban napról-napra sulyosbodik; a háboru elhuzódása magával hozza az épitőipar teljes romlását, százezer exisztencia nyomorát, a főváros háztartásának mérhetetlen kárát. Sürgős szükség van tehát valamelyes erőteljes akcióra, mentésre, segitségre. A fővárosnak nem kell sokat törni a fejét, ha folytatni kivánja a közmunkákat. Az alábbi kimutatás szerint közel *százmillió koronás programmja van a fővárosnak*, olyan munkákból, amelyeket előbb-utóbb ugy is el kell végezni. A tervbe vett munkálatokat az alábbi kimutatás tünteti föl:

Megnevezése a beruházásoknak	A*	B**	C***	Összes
I Népjóléti és közmüvelődési intézmények	2,967 000	3,520.000	—	6.487.000
II. Középitkezések: Utépités	2,467.500	2,675.000	6,970.000	12.112 500
Csatornaépités	4,585.500	457.000	—	5.042.500
Hegyivizek levezetése	1,215.000	500.000	—	1,715.000
Gázmüvek	2,000.000	150 000	5,280.000	7,430 000
Vizmüvek	—	2 000.000	—	2,000.000
III. Katonai laktanyák	—	13,478.000	—	13,478.000
IV. Közlekedési beruházások	—	360 000	—	—
V. Gazdasági beruházások	2,500 000	1.904.000	—	4,404,000
VI Közoktatásügyi beruházások	2,570.000	5,349.000	—	7,919.500
VII. Egyházi épitkezések	—	—	1,686.000	1,686.000
VIII. Közélelmezési ügy	2,960 000	7,500.000	800.000	11,260.000
IX. Közjótékonyság	—	—	5,000 000	5 000 000
X. Közegészségügy	7,882.000	5,590.000	1,648.000	14,900 000
XI. Különfélék	88.000	62.000	1,800.000	1,950 000
Összesen ...	29,235 000	43,545 000	22,964.000	95,774 000

*) Olyan közmunkák, melyek a háború előtt már versenytárgyalásra kerültek, de végre nem hajtattak.
**) Olyan közmunkák, melyeknek tervezésére felsőbb utasitás már megadatott tervei készek, de a tényleges kivitelre még nincs felsőbb jóváhagyás.
***) Olyan közmunkák amelyeknek elkészitése tervbe van véve, de még tervezésük sincs elrendelve.

A *népjóléti intézmények* közé tartoznak: a Budaörsi-uton, Fóthi-uton, Hajdu-utcában, Fogarasi-uton, Körösi Csoma Sándor-uton, Hungária-uton épitendő emeletes lakások, a Fehérvári-uti diákszálló, a Népháza kibővitése, a műhelybérház felszerelése. A *középitések* a következők: a Kelenföld általános csatornázása, a kelenföldi hegyivizlevezetés rendezése, a IX. kerületi csatornaszivattyu-telep átalakitása, a gázmüvek igazgatósági épülete, a Vár vizzel való ellátásának javitása, a vizvezetéki csőhálózat kiterjesztése, a vizvezetéki raktártelep áthelyezése. *Városszabályozási* munkák: a Tabán szabályozása, kisajátitások. *Katonai laktanyák:* Honvédségi ujabb laktanya, honvédhuszár-laktanya, két honvédségi anyagraktár. *Közlekedési és köztisztasági beruházások:* Fuvartelepi laktanyaépités, fuvartelepi műhelyépités, szemettelepi elektromos portáldaru, altiszti és munkáslakóház épitése a szemétszállitó-vasut telepén, az uj szeméttelep földmunkálatai és sinfektetése, a lajosmizsei vasut áthidalása, Kun-utcai garázs- és laktanyaépités. *Gazdasági beruházások:* A Gellért-gyógyfürdő népfürdője, a Széchényi-fürdő szállodája. *Közoktatásügyi épitkezések:* Vihar-utcai elemi kisegitő-iskola, Szalay-utcai polgári leányiskola, Váci-uti polgári fiuiskola, Szövetség-utcai elemi iskola, Práter-utcai polgári fiuiskola, Hungária-köruti elemi- és polgári fiuiskola, Elnök-utcai polgári leányiskola, iskolai játszóterek berendezése, ujabb barakk-iskolák. *Közélelmezésügyi épitkezések:* Haltároló medencék és halkereskedelmi telep, uj sertéshizlaló- és kereskedelmi telep, hatósági jéggyár felállitása a szarvasmarha-közvágóhidon, állategészségügyi telep, a szarvasmarha-közvágóhid kibővitése. *Közegészségügyi épitkezések:* Megfigyelő-barakkok a fertőtlenitő-intézetben, a Szt. Gellért-kórház területén 8 barakk épitése, uj fertőtlenitő-intézet épitése. Ez az a programm, amelyből minden egyes pontot meg kell valósitani amugy is. Semmi ok sincsen tehát arra, hogy az épitkezésekre, vagy legalább azok részleges megkezdésére, — hacsak a főváros pénzügyi helyzete megengedi, — már most ne térjen rá a főváros.

Negyven barakk-iskolaterem.

Sok a tanuló és kevés az iskola.

A főváros pénzügyi bizottságában az elmult héten komolyabb vita fejlődött ki a közoktatási ügyosztály azon terve körül, hogy negyven uj hordozható barakk-iskolatermet akar épiteni. A bizottsági ülésen elhangzott felszólalásokra Wittinger Gyula tanácsjegyző válaszolt. A bizottsági tagok különösen aziránt emeltek kifogásokat, hogy minek az uj és jelentékeny befektetések, amikor a katonai célokra fölhasznált iskolák közt mind több és több szabadul föl. Ezekkel az aggodalmakkal szemben Wildner Ödön tanácsnok, a közoktatási ügyosztály vezetője, a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt a következőkben fejtette ki álláspontját:

— Mint a pénzügyi bizottság üléséből ismeretes, negyven uj hordozható, összerakható, szétszedhető barakk-iskolatermet akarnak épittetni. Ez éppenséggel nem novum, mert ezt eddig is megcsináltuk. Tavaly például 450,000 koronát fektettünk be barakk-iskolatermek épitésére, ezidén 600,000 koronára van szükségünk. Ezeknek a termeknek az a céljuk, hogy ahol a beiratások alkalmával iskolatermekben való szükség mutatkozik, ott állitjuk fel. Természetesen igen fontos az, hogy ha itt, vagy amott fölöslegessé váltak, más célra használhatjuk föl, szétszedhetjük és megint ott állitjuk föl, ahol épen szüksége mutatkozik.

— A bizottsági tagok közül többen utaltak arra, hogy a katonai célokra fölhasznált iskolák közül mindinkább több és több szabadul föl. Ezzel azt kivánták bizonyitani, hogy az uj barakkiskolatermekre talán nincs is szükség. Tény az, hogy az iskolák lassankint valóban fölszabadulnak. Ez azonban korántsem jelentheti azt, hogy az uj barakkiskolatermek fölöslegesek. Ezek nem a meglevők pótlására készülnek, hanem azért van rájuk szükségünk, mert előre, esztendőkre megállapitott iskolafejlesztési programmunkat a háborus állapotok miatt nem valósithattuk meg. Fejlődő, szaporodó nagyvárosban élünk, amely mind több és több gyermeket termel. A gyermekek nőnek, kopogtatnak az iskolaajtón és bebocsáttatást kérnek. Ezért készitünk mi évekre előre iskolafejlesztési programmot, mert a növekvő gyermeklétszámmal szemben uj iskolákra van szükségünk. A háboru alatt azonban nem épitettünk iskolákat. Most is befejezetlenül áll két-három iskolánk. A gyerekek azonban jönnek, azokat valahol be kell ültetni az iskolapadok közé.

— Épitkezni ma a drágaság és munkaerő hiányában teljesen lehetetlenség. Programmunk tehát végrehajtatlanul marad. Igy kell érteni tehát azt, hogy nem a katonai célokra használt iskolaépületek pótlására kellenek a barakkiskolatermek, hanem kellenének akkor is, ha az összes iskolák fölszabadulnának. A barakkiskolatermek ügye különben a közgyülés elé kerül, ahol ha elintézték, azonnal hozzáfogunk a megvalósitáshoz és már az ősszel, az iskolai év megnyitásakor mind a negyven uj iskolaterem nyitva várja a megsokasodott tanulóifjuságot. Fiu- és leányiskolák egyaránt fognak ilyen termeket kapni, mindenhol ott, ahol szüksége mutatkozik.

Végállomás: — Nemzeti park

Különös kedvezés egy mulatóhelynek.

A háboru kikezdte az omnibusz-üzemet is és nem tartozik a lehetetlenségek közé, hogy a kitünő Gattein igazgató becsukja a boltot és az öreg omnibusz-lovakat a szemétfuvarozás szolgálatába állitja. Nem is lesz különös meglepetés, hiszen a közlekedési ügyosztály annyit sirt már közgyülésen, bizottsági üléseken és mindenhol, ahol csak sirni lehet. Elsirta a zab drágaságát, a lovak hiányát, a kocsisok tehetetlenségét. Szóval nehézségek vannak a legpatriarchálisabb pesti jármü körül, komoly nehézségek, amelyekben hinni is illik.

Mi is hittünk benne jó hosszu ideig. Egészen addig, amig meg nem tudtuk, hogy az omnibusz éjszakai járatokat is fönn tud tartani specialisan egy mulatóhely számára. Nem lehet hinni a siralmak komolyságában, ha az omnibusz-vállalatnak kocsija, lova, kocsisa van arra a célra, hogy a Nemzeti Park berugott vendégeit éjfélkor vagy éjfélután hazafuvarozza. Az Állatkerthez, amely városi tulaj-

don is, családi szórakozó-hely is, nem vonulnak ki az omnibuszok, a Nemzeti Park az más, oda ki kell botorkálni éjfélkor is az omnibuszlovaknak, még ha Meinhardt ur lábai előtt adják is ki zaklatott párájukat.

Egészen furcsa jelenség ez, se magyarázatot, se mentséget nem tudunk rá mondani. Magyarázat lenne az, ha ezen a réven komoly jövedelem jutna az omnibusz-vállalatnak, de erről szó sincs. Az omnibusz rendes helyárakkal szállitja a mulató vendégeit ugyanakkor, amikor a pénzügyi ügyosztályban a luxusadó kulcsának megállapitásán dolgoznak lázas tevékenységgel. Menthető lenne a dolog talán akkor is, ha a Nemzeti Park külön fizetne valamit a fővárosnak az éjszakai járatokért. Igazán természetes lenne ez, amikor a nappali járatokat is a legnehezebben tudják csak föntartani. A Nemzeti Park azonban semmit sem fizet, ellenben, hogy milyen privilégiumban részesitik a városházán, annak legfőbb bizonyitéka, hogy egy másik nyári mulatóhely, bár jelentékeny összeget ajánlott föl, nem tudott külön járatot kapni.

Kétségtelen, hogy a sinylődő lovacskák háborus éjszakai munkáját be kell szüntetni, mert Budapest közönsége felháborodással nézi, hogy a Nemzeti Park külön részegeit hogyan dédelgeti az omnibuszüzem, amely beszüntetheti egész forgalmát, de az utolsó kocsiját talán még akkor is kiküldené a Nemzeti Parkba.

Táncos fiuk, táncos lányok

Testnevelési reformok az elemiben.

A főváros közoktatásügyi ügyosztálya ujabban igen intenziven foglalkozik a népies táncoknak az iskolákban való bevezetésének kérdésével. Legutóbb már bizottsági ülésen is volt szó róla és nem érdektelen ezzel a kérdéssel bővebben is foglalkozni. Magában véve igen jelentéktelen dolognak látszik, de annál komolyabbnak tünik fel, ha közelebbről nézzük.

A népies táncok tanitása tulajdonképen igen értékes kiegészitő része a fővárosi iskolák testnevelési programmjának. Folytatása annak a rendszernek, amely a svédtornának behozatalával kezdődött meg. A svédtorna amellett, hogy szinte játék közben fejleszti a gyermek testét, igen fontos szolgálatokat tesz, amennyiben egyenletesen, arányosan, képzi ki az izmokat. Mintegy folytatása ennek a módszernek a népies táncok gyakorlása, amelyek közül — mint a közoktatásügyi ügyosztályból értesülünk — leginkább a régi gyönyörü palotás táncot és a körmagyart fogják gyakorolni. Ezek a táncok ugyan épenséggel nem nevezhetők népies táncoknak, de kétségtelen, hogy a célt elsőrendü módon szolgálják.

A táncok ugyanis nem müvészeti, vagy gyakorlati szempontból kerülnek bele az iskolák testnevelési programmjába, hanem egyedül azért, hogy a táncokban a gyermekek mozdulatai finomodjanak, testük hajlékonysága fejlődjék. A tánc ritmusa ugyanis rendkivüli nevelő hatással van a testmozgásra és a közoktatásügyi ügyosztály törekvését, amikor a csodaszép ősmagyar táncokat választják ki, csak dicsérni lehet. Magyar táncokon fognak tehát gyermekeink finoman és esztétikusan mozogni, tanulni és egyben a fárasztó, unalmas és egyhangu tornaórák valami kellemességet is nyernek ezáltal.

A népies táncokat csak a leányiskolákban vezetik be, de ott egész általánosságban mindenütt, minden iskolában és minden osztályban. A tornaórák bizonyos meghatározandó, mintegy egy negyedét fogják erre a célra fölhasználni. Egyik tornaórát népies tánccal élénkitik, a másikat viszont játékkal. Igy váltakozva táncolnak és játszanak majd a növendékek. Hogy a táncórák komoly hivatást tölthessenek be, ahhoz természetesen igen szükséges az is, hogy a tanerők e téren rendszeres kiképzést nyerjenek. Ezt a célt elérendő a közoktatásügyi ügyosztály máris tanfolyamot szervezett, ahol a tornatanárnők a népies táncok oktatásának módját sajátitják el.

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
természetes
égvényes
SAVANYÚVIZ.

Események

A margitszigeti kabaré. Wertheimerék — mint a Főrosi Hirap már megirta — kibérelték a margitszigeti gyógyfürdő részvénytársulattól a margitszigeti kaszinó helyiségeit, hogy ott a szükséges átalakitások megejtése után kabaré-szinpadot csináljanak. A szerződés, a közmunkák-tanácsának jóváhagyásával immár meg van kötve és pedig hat éves időtartamra, évi 20,000 korona bérért. Wertheimerék ugy szándékoztak, hogy még az idén beköltöznek a szigetre és ott mielőbb megkezdik az előadásokat. Ez a terv azonban egyelőre meghiusult, nem azért ugyan, mert a belügyminiszter még nem hagyta jóvá a szerződést, hanem azért, mert nincs munkáskéz, amely az átalakitásokat elvégezné. A belügyminiszteri jóváhagyást biztosan remélik s igy ennek hiányában is megkezdődött volna az épitkezés. Több vállalkozót fölszólitottak tehát, de valamennyien kijelentették, hogy a nagyobbszabásu átalakitások ezidőszerint lehetetlenek, mert sehol sem lehet elegendő szakmunkást kapni. Le kellett tehát mondani az idei haszonról, de hogy legalább a veszett fejsze nyelét megmentsék, az élelmes Wertheimerék elhatározták, hogy a szigeti kaszinó helyiségét ezen a nyáron mint vendéglőt és kávéházat fogják kihasználni. Itt azonban ujból megismétlődtek az előbb emlitett akadályok. Ismét meghiusult a terv azon, hogy ezeket a kisebbrendü átalakitásokat sem lehet elvégezni, mert nincsen hozzá megfelelő munkaerő. Nem volt tehát más mód, mint ezen a nyáron lemondani és elhatározni, hogy a margitszigeti kabaré csak a jövő szezonban nyilik meg. A margitszigeti üzlet egyben arra késztette Wertheimeréket, hogy Szerecsen-utcai mulatójukról egyelőre lemondjanak. Ezt a helyiséget — amelyet Kristálypalota néven ismert a budapesti közönség — Mérei Adolfnak, a neves szinházi rendezőnek adták bérbe, akinek az a szándéka, hogy ott abszolut müvészi nivón álló, szolid szórakozó helyet létesit. Mérei mulatójában szindarabszerü apróságokat fognak bemutatni és igy a Szerecsen-utcai helyiség valami középfaj lesz a szinház és a kabaré között. Ugy tudjuk, hogy Wertheimerék a büfét és a télikertszerü mulatóhelyet megtartják, Mérei pusztán a müvészeti részt bérli és akarja azt komoly nivón tartani.

Hátralékos tüzifaszállitók. *Vita* Emil dr. tanácsnok, a közgazdasági ügyosztály vezetője, az alábbi helyreigazitó sorok közzétételére kért fel bennünket: A *„Fővárosi Hirlap"* 18-ik számának „Fakereskedők pöre" cimü cikke *némi ellentétben* áll nyilatkozataimmal, amiket a tizes bizottságban tettem. A „Fővárosi Közlöny" tanusitja, hogy bejelentettem, hogy az 1915/1916. évi tüzifahátralék egy része a termelés nehézségei miatt esetleg eleshetik, nagyobb része azonban a *régi áron* beszállittatik a főváros javára. Igyekezni fogunk lehetőleg az egészet leszállittatni. Természetesen a régi áron. A felemlitett „Biharmegyei tüzifaárusitó r.-t." nem hátralékos. A hátralékosak gyöngébb fatermelők és egy olyan, akinek fáját a hatóságok lefoglalva tartják.

A főváros ásványvizvállalkozása. Tudvalevő dolog, hogy a főváros 322,000 korona befektetéssel ásványvizüzletet létesit és palackozva forgalomba akarja hozni a saját tulajdonában levő thermalis vizeket. *Oelhoffer* forrástechnikus, a *„Magyar Balneologiai Értesitő"* legujabb számában a főváros vállalkozását elitéli és feleslegesnek tartja. Érvei között különösen a kénsavas sók fölös mennyiségének káros voltára hivja fel a szakkörök figyelmét. A hőforrások hőfoka és radioaktivitása a fő gyógyitótényező a thermalis vizeknél és a palackozásnál e jó tulajdonságok elvesznek. Oelhoffer amellett kardoskodik, hogy a főváros inkább azt tegye lehetővé, hogy a hévvizeket a közönség a helyszinen használhassa. Szakkérdésről lévén szó, a forrástechnikus érveit megfelelő óvatossággal kell kezelni.

Bécs város élelmiszervásárlásai. Egy legutóbb megjelent kimutatás szerint Bécs városa a háboru eleje óta 1915. december 30-ig kevés hijján százmillió koronát forditott élelmiszerek vásárlására. A beszerzett készletek részletezése a következő: Rizs és rizsdara 2.949,000 K, bab, borsó és borsókonzerv 1,279,000 K, tojás 447,000 K, vaj és sajt 876,000 K, száritott és kondenzált tej 1.508,000 K, fejőstehén 630,000 K, zsir és szalonna 2.304,000 K, hus 3,356,000 K, kávé 3.780,000 K, cukor 1.546,000 K, köménymag 22,000 K, hagyma 149.000 K, Teigwaten 95 K, Savanyu káposzta, répa, kel 310,000 K, krumpli 5.228,000 K, gabona és liszt 70.475,000 K, összesen 94,079,000 K.

Hősi halál. Dr. Benze Adolf, a városi könyvtár id. titkára, a 32. gy.-e. tartalékos zászlósa, aki hadiszolgálatra önként jelentkezett, 16 hónapi katonai szolgálat után a galiciai harctéren e hó 11-én, ellenséges golyótól találva elesett.

Vidéki szemle. A Magyar Általános Hitelbank, — mint halljuk — több vidéki városnak ajánlatot tett korpásköleslisztszállitására. A Hitelbank métermázsánként 64 koronát kér a korpásköleslisztért, amelyből legutóljára Szeged városa vásárolt. A belügyminisztér leiratban értesitette a vidéki városokat, hogy Kolozsvár városa tul akar adni 200 métermázsa hagymáján s azt métermázsánként 40 koronáért árusitja. Ugy látszik nemcsak a főváros hagymaspekulációi végződtek kudarccal. — Szatmárnémeti városa elhatározta, hogy a mozijogot házikezelésbe óhajtja venni és ezért felkérte a főkapitányt, hogy a városban kiadható két jogositványt Szatmárnémeti város közönségének adja ki. — Kecskemét városa maximálta a házikenyér sütésének diját. A háztartások által sütött kenyér kg.-jáért 4 fillér sütési dijat számithatnak fel a pékek. Jó volna, ha a fővárosban is megrendszabályoznak kissé a pékeket, akik a háboru alatt tiz fillérről ötven fillérre, tehát éppen ötszörösére emelték fel a kenyérsütés diját. — Győr városának élelmiszerüzeme ujabban kávé, rizs és szappan árusitására is berendezkedett. Kávét 10—15 koronáig; rizset 2.80 koronáért, szappant 5.40 koronáért árusit az élelmiszerüzem. — Marosujvár község a földgázvezeték épitésére 250.000 koronás kölcsönt vesz fel 10 évi törlesztésre. A földgázvezeték épitésének befejezését 1916. októberére várják. A község napi 2500 köbméter földgázra kapott koncessziót.

Házasság. Babos Ödönnek, a déli vasut osztályvezető-főfelügyelőjének Béla fia, néhai dr. Róth Miksa ügyvéd és székesfővárosi háztulajdonos Olga leányával folyó hó 9-én házasságot kötött.

A Lukács-fürdő jótékonysága. A Szt.-Lukács-gyógyfürdő április havi jelentése a következő érdekes adatokat közli: A Palotay Ödön vezérigazgató által felajánlott szabadhelyeket 1846 hadseregbeli tiszt vette igénybe 57.110 gyógyfürdőhasználattal. A háboruban megbetegedett altisztek és közlegények 168.345 esetben használtak ingyen gyógyfürdőt. Az orvosi kezelést az összes esetekben dr. Palotay Andor ezredorvos személyesen végezte, dijtalanul. Ezenkivül hadbavonulásuk előtt 39.487 altiszt és közlegény kapott ingyen gyógyfürdőt. A hadikórházak, kórházvonatok és más egészségügyi intézmények 544.480 liter Kristály-forrás ásványvizet kaptak dijmentesen. Frigyes főherceg tábornagy, hadseregünk főparancsnoka. Ferenc Szalvátor főherceg, lovassági tábornok, az önkéntes egészségápolás főfelügyelője, gróf Tisza István miniszterelnök és gróf Csekonics Endre, a Magyar Vöröskereszt királyi biztosa, ismételten meleghangu elismerésüket fejezték ki a Szt.-Lukács-gyógyfürdőnek a hadsereg érdekében kifejtett áldozatkészségéért. A Szt.-Lukácsfürdő gyógyfürdői és szállodái emellett polgári betegek részére is teljes üzemben vannak.

Beketow-cirkusz. A Beketow-cirkusz uj müsorának sikerét semmi sem jellemzi jobban, mint az, hogy a pénztáraknál oly nagy a tolongás, hogy az igazgatóság kénytelen volt egy harmadik jegypénztárt is a közönség rendelkezésére bocsátani. A Várady-csoport, a Leona növérek, a 2 Camillas (a thelepátia csodái) és Unthan a kéznélküli müvész, elsőrangu attrakciók, melyek más cirkuszok és orfeumok müsorában csak egyenként szerepelnek, mint slágerszámok. Csütörtökön, szombaton és vasárnap délutáni előadások.

Uj számok a Télikertben. A napokban mutatta be uj számait a Télikert. Harsogó kacaj kisérte Gyárfás szólóját s egy énekes bohózatban kreált zsidó hordárját. Egy eleven hercegnő is fellépett: a rendkivül érdekes Swiatopolsk. De nem kisebb sikere volt Ujvárinak, Szalontai Ferikének, Concha Rózsinak és az uj táncszámoknak.

A nábob kincse. Jóizlés, elevenség és érdekesség jellemzik a „Milliók Könyve" vállalatának ujabb és ujabb kiadásait. Azt a páratlan népszerüséget, amelyet néhány hónapon belül megszerzett magának, csakis e három jelszó szem előtt tartásával sikerült nemcsak megtartani, de még fokozni is. Legujabb regénye, mely e héten jelent meg, Conan Doyle mestermüve „A nábob kincse", amely érdekesség és vonzó előadás dolgában a legtökéletesebb müve a modern detektiv-históriák megteremtőjének. A „Milliók Könyve" regényei most már — a minden téren erősen érezhető drágulás folytán, a papi-

ros, festék, nyomdai költségek tetemes áremelkedése miatt — 30 fillérbe kerülnek.

Ha nem látta még a Henry-aréna fölülmulhatatlan müsorát, ugy siessen azt megnézni. A Willy Pantzer-csoport, a világ legjobb varieté müvészei, Lione, sodronykötélmüvésznő, Jandro és Emilie, egyensulyozók, Talotta, idomitott kutyáival, Melanie k. a., a fiatal mülovarnő, a 4 kinai, Gerard, Göndör, Alphons, Kóbor, Jancsi és Móric bohócok, továbbá „A medve és az előörs" csupa olyan sláger-számok, aminők Budapesten még nem voltak láthatók. A helyárak is igen mérsékeltek és igy a legkellemesebb szórakozást mindenki megszerezheti magának.

Barátságosan figyelmeztetjük, hogy utazóbőröndjének fölszerelése addig nem lesz tökéletes, vagy pedig a nyaralás örömeit csak ugy élvezheti teljesen, ha az összes Diana-gyártmányokat: a Diana-sósborszeszt, a Diana-krémet, a Diana-szappant, a Diana-pudert és a Diana-fogkrémet is beszerzi. Aki szereti az egészségét, azt Diana-gyártmányokkal ápolja. Mindenütt kapható, de óvakodjék a hamisitványoktól.

A Tőke

* * *

Szemle.

Az élelmiszerelosztás és a szabad kereskedelem. — A száz éves jegybank. — Uj adópolitika.

Az igazság utban van. Bécsből azt jelentik, hogy az osztrák kormány ismét szabaddá tette a tojáskereskedelmet, melyet eddig a *„Miles"* monopolizált, Nagyjelentőségü eseménye ez a háborus gazdálkodásnak, melyet eddig a szabad kereskedelem kiküszöbölésével a hatósági áruközpontok egyeduralmára épitettek fel. Az osztrák kormánynak ez a lépése bizonyitja, hogy mértékadó helyen is rájöttek arra, hogy a kereskedőelemet az élelmezési politikából kikapcsolni nem lehet. A „Fővárosi Hirlap" többször rámutatott azokra a hátrányokra, melyek a tulságig vitt hatósági áruközpontositásokból és a helytelenül alkalmazott ármaximálásból származtak. Mindig hangsulyoztuk, hogy a háborus állapot szükségessé tesz ugyan egyes kivételes intézkedéseket, de a kereskedelmet, a szabad áruforgalmat guzsba szoritani nem szabad. Azt a nagy közgazdasági axiomát, mely a szabad versenyt, a szabad mozgást, a *laisser faire* elvét hirdeti, a háboruban se lehet figyelmen kivül hagyni. Az bizonyos, hogy egyes tömegcikkeknek, mint a gabonának, lisztnek, cukornak, stb. rekvirálása és maximálása népélelmezési szempontból helyesnek mutatkozott. Azonban olyan cikkeket, mint a tojás, bab, zsir, borsó stb., mely egy helyen nem nagyobb tömegekben termeltetnek, hanem a beszerzési forrásokat kitünően ismerő kereskedők által vásároltatnak össze, a szabad kereskedelem müködési köréből kivonni nem tanácsos. Ez már az eddigi tapasztalatok alapján is beigazolást nyert. A különféle áruközpontoknak nagy hátránya a szabad kereskedelemmel szemben az a lassu, bürokratikus adminisztráció, mely a gyors üzleti lebonyolitásnak, a kereskedői könnyed kezelésnek éppen az ellentétét képezi. Csodálatos dolog, hogy az áruközpontokban ülő kereskedőkre is ráragadt az a merev, akadékoskodó üzemvitel, mely a közigazgatást olyannyira jellemzi. Ezt az irányzatot már most ki kell irtani, nehogy a háboru után a gazdasági fejlődést megakaszsza.

Az *Osztrák-magyar bank* a napokban üli meg fennállásának századik évfordulóját. A jegybank, mely egy nagy világháboru — a napoleoni háboruk — szülöttje volt, egy még nagyobb konflagráció közepette ünnepli meg ezt a jubileumot. Az intézet azzal a kimondott céllal alapittatott, hogy a monarchia teljesen zilált pénzforgalmi viszonyai rendbehozassanak. Ez a banknak teljesen sikerült. A legutóbbi évtizedekben különösen a bank helyes devizapolitikája volt az, mely a koronaértéket a világ egyik legjobb valutájává tette. Most a háboru alatt a jegybankra óriási feladatok hárultak. Hogy ezeket a feladatokat hogyan oldotta meg, azt majd csak a háboru után lehet megitélni. Egy dolog kritikája elől azonban nem lehet kitérnünk. Miért hagyott fel a bank a háboru kitörése után azonnal avval a kitünő devizapolitikával, melyet béke idején oly nagy sikerrel folytatott? Nem tudjuk azoknak a véleményét osztani, akik a jegybanknak ezt a teljes visszavonulását a nemzetközi pénzpiacról helyesnek és természetesnek tartják. Miben állott ugyanis eddig az osztrák-magyar bank devizapolitikája? Abban, hogy külföldi értékeket összevásárolt s azokat akkor, midőn a korona árfolyama ingadozni kezdett, piacra hozta, s ha kellett, ezeknek tömeges eladásával, még veszteségek árán is helyreállitotta pénzünk árfolyamának ingadozó árfolyamát. Vajjon nem lehetett volna-e ezt megtenni a háboru alatt? Kellő előrelátás mellett módjában állott volna nagymennyiségü külföldi értékeket összevásárolni a háboru első hónapjaiban, akkor, amikor a korona intervalutáris árfolyama csak jelentéktelen esést mutatott. A háboru későbbi folyamán pedig, midőn valutánk erősebben hanyatlani kezdett, az összevásárolt értékek fokozatos piacra hozásával a kurzusra mérséklő hatást gyakorolhatott volna. Itt is az előrelátásnak ugyanaz a hiánya mutatkozott, mely egész közélelmezési politikánkat jellemezte.

A háboru még nem ért véget, azonban a kormány — nagyon helyesen, — már most teszi meg azokat az alapintézkedéseket, melyek az óriási hadikiadások fedezését célozzák. A monarchia eddigi háborus költségei mintegy 24 milliárd koronát tesznek. Ebből Magyarországra 8 milliárd korona esik. Ha a háboru ebben az évben befejeződik, ugy ezek a költségek legalább 10 milliárdra fognak emelkedni. Ennek a kamataira és törlesztésére legalább 600 millió korona szükségeltetik. Természetes, hogy ezt az összeget csak uj adókkal és uj monopoliumokkal lehet előteremteni. Bizonyos, hogy a jövőben a lakosságot az eddiginél jóval nagyobb adók fogják terhelni. A háboru után a hazafiságot majd a fokozott adófizetéssel kell dokumentálni. A kormány adótervei még nem ismeretesek. Annyi azonban máris kiszivárgott, hogy a jövedelemadót, melyet eddig csak a 20.000 koronánál magasabb jövedelmekre alkalmaztak, a 10.000, sőt 5000 koronát meghaladó jövedelemre is kiakarják terjeszteni. Ezzel a magyar adópolitika uj korszaka fog megnyilni. A jövedelemadó szigoru jövedelembevallást feltételez, amiből következik, hogy nálunk a háboru után a fiskálizmus teljes sulyával fog az adózó közönségre nehezedni. Nem hisszük, hogy nálunk is be fog következni az, amit az angol pénzügyminiszter Angliára nézve megjósolt, hogy tudniillik minden állampolgár legyen elkészülve arra, hogy a háboru után jövedelmének felét adóban a kincstárnak kell majd beszolgáltatnia. Arra azonban minden magyar embernek el kell készülve lennie, hogy az adóterhek az eddiginél jelentékenyebb mértékben fognak vállaira nehezedni.

Szerbia iparának ujjászületése.

Belgrád, május közepén.

(Saját tudósitónktól.) Szerbia ipara sohasem volt jelentékeny, de a balkáni háboru alatt szinte teljesen megállott az ország ipari tevékenysége. A munkahiány oly nagy volt akkor, hogy az élelmiszerek minden drágulása ellenére is a munkabérek ötven percenttel estek. Ebben az időben szinte hihetetlen nagy volt a munkanélküliek száma, ezzel szemben igen kevés a munkaalkalom. A mostani háboru következtében a szerb gyárak és ipartelepek erősen szenvedtek, ehhez járult még az is, hogy most ugy munkáskézben, mint nyersanyagban igen nagy hiány volt. Ezek a nehézségek azonban nem akadályozták meg az osztrák-magyar kormányzóságot abban, hogy minden erejével és tehetségével hozzákezdjen a tönkrement, félig-meddig teljesen elpusztult szerb ipar ujjáteremtésére. A lakosság visszatérése és a mai rendezett viszonyok lehetővé teszik a tőkének, hogy vállalkozásokba befektetéseket eszközöljön. Az uj viszonyok annyira rendezettek, hogy az ipari telepek birtokosai önmaguktól kezdik meg az üzemeket, még akkor is, ha azok erősen szenvedtek is a háboruban. A kormányzóság maga oly módon támogatja az ipart, hogy azokat az üzemeket, amelyek elárvultak és amelyeknek birtokosa nincsen, saját kezelésbe veszi és igy nemcsak katonai, de gazdasági célokat is szolgál.

Igy Belgrádban a nagy szappangyár már teljesen rendben van és üzembe helyezték. A vágóhidon is szorgalmas munka folyik, ahol kolbászáru és szalámi előállitásával is foglalkoznak. Belgrád mellett egy nagy malom katonai kezelés alatt már üzemben van, az országban levő többi nagyobb malom azonban egyelőre még nem dolgozik, mert nincsen megfelelő anyag. Ugyanebből az okból a textilipar sem dolgozik és csupán Usiceben müködik egy nagy szövőgyár, amely a hadsereg részére állit elő szövetet. Szerbiában azelőtt meglehetősen fejlett volt a bőripar, amely azonban szintén sokat szenvedett a háboru következményei alatt. A belgrádi nagy börgyár teljesen tönkrement és ma csak a kézicserző műhelye van üzemben. A kragujeváci börgyárat azonban nemsokára üzembe helyezik. A faüzemek közül a schmederovoi, obilicsevoi gőzfürészek dolgoznak, főként vasuti célokra. A cementgyárak és téglagyárak egyelőre még nem dolgoznak. Az utóbbi években a söripar is nagy haladásnak indult. A belgrádi Weiffert-féle sörgyár elpusztult ugyan, de a jagodiniai sörgyár máris dolgozik, éppen igy a valjevoi is. A legközelebbi időben már a belgrádi cukorgyár is megkezdi müködését.

A többi szerbiai gyárak üzemének megkezdése is már csak rövid idő kérdése, a kormányzóság megbizott közegei mindenfelé bejárják Szerbiát és ahol csak lehet, megteszik a kellő intézkedéseket az álló gyárak üzembehelyezésére. A kormányzóság természetesen mindenféle módon segédkezet nyujt a gyárosoknak és a nagy ipartelepek birtokosainak, ugy, hogy minden valószinüség szerint Szerbia ipari életében nemsokára normális állapotok fognak beállani.

Az első cukorjegyek Magyarországon. Sopronmegye három járásában — a nagymartoni, kismartoni és a pulyai járásban — léptették legelőbb életbe a cukorjegyrendszert Magyarországon. Ez a három határszéli járás normális időben abban a kedvezményben részesült, hogy Ausztriából tengelyen a szükséges cukrot surtaxe mentesen hozhatta be. De ezenkivül is egész Sopronmegye lakossága ide jött vásárolni a lajtántuli olcsó cukorból. A mostani hatósági intézkedések ezt a kedvezményt megszüntették és igy most itt különösen nagy a cukorhiány. A soproni iparkamara közbenjárására most 3 vaggon cukrot kaptak azok a kereskedők, akik eddig Ausztriából hoztak be cukrot. A cukorelosztás most és a jövőben is cukorjegyek alapján történik, amelyeket a soproni iparkamara bocsát ki.

A telhetetlen Adria. Az *Adria tengerhajózási társaság* nem elégszik meg azzal a 4. 6 millió K-val, melyet a háboru alatt évenkint állami szubvenció gyanánt zsebrevág, anélkül, hogy a szerződésszerinti járatok közül csak egyet is fenntartana. Most ujabb pénzforrás keresésére indult, természetesen megint csak az államkincstár terhére. Azzal a javaslattal lépett a kormány elé, hogy a háboru után létesitendő ujabb járatokra az állam még néhány millió szubvenciót kössön le. Ezenkivül a hajóépitési segélyek felemelését is követeli. Mindenesetre szép dolog, hogy az Adria a jövőre is gondol. Csakhogy, ha a háboru után erőteljesebb akciót akar kifejteni, — amire mindenesetre szükség is lesz, — akkor nyuljon a saját tartalékaihoz, melyeket az állami szubvenciókból elég alkalma volt megdagasztani. Teheti ezt annál is inkább, minthogy a háboru után olyan tengerhajózási konjunkturára van kilátás, aminőt még sohasem láttunk. Már most is bizonyos, hogy a tengerhajózási társaságok amugyis annyit fognak keresni, amennyi csak beléjük fog férni. Semmi szükség tehát arra, hogy az állam ujabb áldozatokat hozzon. Sőt inkább azt kell követelnünk a magyar közgazdaság érdekében, hogy a kormány a tengerhajózási társaságokkal már most megállapodást létesitsen olyan irányban, hogy a háboru után a fuvardijakat nem fogják aránytalanul felemelni. A kormánynak a szubvenciók fejében tarifa-fenhatósági joga van és kivánatos, hogy ezt alkalomadtán igénybe is vegye.

A szeszhiány és az ecetgyárak. A kereskedésekben kevés az ecet mostanában. Ennek oka, hogy az ecetgyárak sokkal kevesebbet gyártanak. Az ecetgyártáshoz ugyanis szesz kell és ezt nagyon korlátolt mértékben engedélyez a gyáraknak a pénzügyi kormány. A gyárak a kevés szeszt is lassan kapják és ennek következtében a legtöbb

fővárosi és vidéki ecetgyár, amely eddig korlátolt üzemmel dolgozott, most rövidebb-hosszabb időre kénytelen üzemét beszüntetni.

Az Anker Élet- és járadékbiztositó Társaság Wienben 1916. május hó 15-én tartotta Prokesch Osten Antal gróf elnöklete alatt 57-ik rendes közgyülését. A lefolyt üzleti évről beterjesztett zárszámadási jelentés, dacára a duló világháborunak, kielégitő képet mutat. Az ujabb üzletek létesitése tekintélyes volt: kiállittatott 4037 kötvény 31,651.694 korona 52 fillér tőkéről és 174.325 korona 78 fillér járadékról. A biztositási állomány az 1915. év végén 87.794 szerződést 599,180.601 korona 90 fillér tőkéről és 2,238.825 korona 07 fillér járadékról tüntetett fel. A bevételek a számadási évben 36,893.337.20 koronát tettek ki, az összes vagyon 234,505.813.84 korona. Az évi felesleg az egyes nyereségosztalék-kategóriák eredményének hozzászámitásával 3,386.293.73 koronát tesz ki, melyből a halálesetre nyereségrészesüléssel biztositott felekre 2,128.255.76 korona jutott. A részvényesek 480.000 koronát kapnak (részvényenként, mint a mult évben, 240 koronát). A többi osztalékok javára 500.000 korona utaltatott át. Az igazgatósági tanácsba Theinburgi Pacher Gusztáv ujból megválasztatott.

A Fabank tőkeemelése. A Magyar Fakereskedők Hitelintézete Részvénytársaság junius hó 4-én tartja meg rendkivüli közgyülését, amelyen az igazgatóság javasolni fogja az alaptőkének 50.000 darab 200 korona névértékü uj részvény kibocsátása által 10 millió koronáról 20 millió koronára való felemelését oly módon, hogy 20.000 darab a régi részvényeseknek ajánltassék fel és pedig minden 5 régi részvényre 2 uj részvény. Az uj részvények kibocsátási árfolyamát 260 koronában fogja javasolni az igazgatóság és miután az uj részvények csak az 1917. évi üzleteredményben fognak részesedni, a befizetések után a befizetés napjától folyó évi december 31-ig számitott 5% kamat téritessék. A fenmaradó 30.000 darab uj részvény biztos elhelyezéséről gondoskodva van.

Ganz és Társa — Danubius gép-, waggon- és hajógyár részvénytársaság 1916. évi május hó 20-án gyári helyiségeiben Asbóth Emil miniszteri tanácsos elnöklete alatt tartotta meg az idei közgyülését, amelyben az 1915., az alapitása óta negyvenhetedik üzleti évről szóló zárszámadás került előterjesztésre A zárszámadás 1915-ben 2,900.423 K üzemnyereséget mutat ki, melyből 1,227.636 K értékcsökkenési leirások levonása után tiszta nyereségképpen 1,672.787.80 K marad; levonva ebből az igazgatóságot megillető alapszabályszerü jutalékot és hozzáadva a mult évi nyereségáthozatot, 1,842.859.24 K áll a közgyülés rendelkezésére és az igazgatóság javaslata szerint részvényenként 120 K, összesen 1,296.000 K osztalékra, 100.000 K pedig a nyugdijalapok dotálására forditandó, mig a maradék 446.859.24 K uj számlára vezetendő elő. A közgyülés az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentését jóváhagyólag tudomásul vette, a nyereség hováforditása iránt tett javaslatát egész terjedelmében elfogadta és elrendelte, hogy a szelvények f. évi junius 1-től kezdve egyenként 120 koronával beváltassanak.

Az „Atlantika" Tengerhajózási R.-t. vasárnap tartotta meg kilencedik évi rendes közgyülését. A közgyülés határozata szerint 215.000 korona fordittatott az értékcsökkenés tartalékalapjára, aminek levonása után a nyereséget 330.715 koronával mutatták ki. Ebből 16.535 koronát csatoltak a tartalékalaphoz, 5 százalékos osztalék gyanánt 300.000 koronát, részvényenkint 10 koronát folyósitottak, mig a fönmaradó 14.180 koronát uj számlára vitték át. Az 1915. évi 9-es számu részvényszelvényeket május 22-től kezdődően fogják az Angol-Osztrák bank bécsi és budapesti telepénél beváltani.

A Budapesti villamos városi vasut részvénytársaság szombaton tartotta évi rendes közgyülését Bárczy István elnöklésével. A nyereség felosztására nézve az igazgatóság javasolja a közgyülésnek, hogy a kimutatott 2,067.466 korona 52 fillérből a részvények 5 százalékos osztalékára 1,164.500 koronát, a forgalmi tartalékalap dotálására, valamint az igazgatóság jutalékára 102.394 korona 59 fillért, a vállalati nyugdijintézet részére 150.000 koronát, az alkalmazottak háborus segélyezésére 150.000 koronát forditson, a fenmaradó 500.571 korona 93 fillérből pedig 1 és fél százalékot felülosztalék fejében 408.750 koronát fizessen és a fenmaradó összeget uj számlára vigye át. Eszerint a részvények 25. számu szelvénye 13 koronával, vagyis egyenként 6 és fél százalékkal, a kisorsolt részvények helyébe adott élvezeti jegyek 22. számu szelvénye pedig egyenként 3 koronával váltatik be f. évi junius 2-től kezdve a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank központi intézeténél. A jelentéshez, illetve mérleghez többen hozzászóltak. — Dr. Bárczy István elnök felszólalása után a közgyülés a jelentést, valamint az igazgatóság felosztási javaslatát egyhangulag magáévá tette és a felmentvényt is minden irányban megadta.

A Magyar-belga fémipargyár r.-t.-nak 1915-ben fényes üzletéve volt nagy hadseregszállitásai révén, nyers haszna 1,118.292 K-t (1914-ben 836.046 K-t) tett ki, amiből a tiszta nyereség 411.421 K az előző évi 224.893 K-val szemben. Az osztalék — mint tavaly — az idén is 12 K = 6% lesz.

Dr. Katona-féle épitő r.-t. céggel a dr. Katona Fülöp-féle épitő-rendszerrel való épitkezésre uj vállalat alakult Budapesten, (VII., Bálint-u. 7.). Az alaptőke 200.000 K (200 darab, 1000 K részvény). Az igazgatóság tagjai: dr. Katona Fülöp, dr. Nyáry Jenő, Benedict Gyula, Bodonyi Zsigmond.

≡ A magyar Duna ≡

...

Mienk a Duna.

Elhiggadtak a harcok az öreg Duna körül és mi csak most ocsudunk föl arra a különös jelenségre, hogy egyáltalán harcok keletkezhettek miatta, a szegény előszobába számüzött Hamupipőke miatt. A magyar álláspont győzelme, Budapestnek a dunamenti városok között való hegemoniára vergődése ujabb nyugalmat hozott; itt azon a réven, hogy nem irigylik tőlünk ezt az előretörést, mert méltónak tartanak rá bennünket, amott mert a legyőzöttség csorba trofeumjait nem szokás fitogtatni. Amig a szervezés lázas, izgató munkája megkezdődik, nyugodt pillanatokat élünk, alkalmasakat arra, hogy megállapitsuk mi volt az oka a mi Hamupipőkénk ébredésének?

A Dunát Magyarországon mindenkor harmadrendü közlekedési utnak tekintették és néhány lelkes agitátort, vagy a szakembereket leszámitva, a hatalmas folyamnak csak költői vonatkozásait ismertük. Csodák csodája, hogy néhány kiváló hajóstársaság mégis föl tudott virágzani hatalmas energiával folytatott küzdelmek árán. Most azonban a békekötés után törvényszerüen elkövetkezendő gazdasági harc ráirányitotta a figyelmet a hatalmas ezüstpántlikára, amely némely csatornákkal történendő kiegészités révén a Kelet és Nyugat legideálisabb összekötő utja legyen. Ez az a principium, amelynek alapján megindult a versengés a Dunáért. Ez az oka annak, hogy a folyót, amelynek magyarságát eddig senki sem irigyelte, most mindenki a magáénak akarta vallani. A *Fővárosi Hirlap* tudósitásaiból élénken tükröződik, milyen elkeseredetten küzdött Nagy-Bécs utopistája, *Weiskirchner*, az ellen, hogy a Dunán a magyar folyamhajózásé és Budapesté legyen a vezetőszerep. Ha mi nem ébredtünk volna föl előbb, mint Weiskirchner, ha nem tőlünk sajátitotta volna ki a dunai központ ideáját, akkor is föl kellett volna eszmélnünk a nagy bécsi sürgölődésre. Ma le vannak törve ambiciói és a magyar hegemonia utja szabad . . .

A németek — szemben a Weiskirchner-féle harcmodorral — nem törnek senki jogaira, hanem igenis ki akarják venni a maguk részét a Duna hasznából. Ők is a Dunán át akarják lebonyolitani kelet felé irányuló kereskedelmüket. Tiszteletreméltó azonban az a gyorsaság és az az erős akarat, munkabirás, amelylyel márolholnapra a Duna számára nemcsak irodalmat, de sajtót is teremtettek. Nálunk eddig csak a szakemberek foglalkoztak ezzel a kérdéssel és maguk azok az értekezletek, amelyeket eddig a városházán tartottak, csak az érdekeltek kis töredékének meghivására szoritkoztak. A Bécs ellen irányult nagy kampányban sem vett a magyar sajtó olyan részt, amilyent joggal várhattunk tőle.

A hatalmas, itt megnyilvánuló gazdasági érdekek tulontul nagy feladatokat rónak a sajtóra, amelynek a magyar dunai hegemoniát minden erejével szolgálnia kell. Ezt az intő szózatot elsősorban a *Fővárosi Hirlap* értette meg; ime most mikor a dolgok kiforrnak kötelességének ismeri, hogy teljes erejével munkába álljon a nagy ügy érdekében. A székesfőváros érdekei s a gazdasági haladás nagyjelentőségü kérdései egymáshoz simulnak a Duna körül. A *Fővárosi Hirlap* régi kötelmei szintén e két alanyhoz füződnek, csak természetes tehát, hogy a ma kialakult helyzetben külön rovatot kész szentelni a *magyar Dunának*. Gazdasági és fővárosi érdekek közössé vált vonala lesz az eddig szinte gazdátlan folyó és nekünk, akik legelsőknek közöltük az örvendetes hirt a főváros közönségével, hogy Budapest kinyujtotta kezét a dunai központ után, igazán minden vitán felülálló előjogaink vannak arra, hogy ezeknek az érdekeknek tollal való védelmét vállaljuk.

A magyar Duna ma elhagyott partok között folyik, mint viziutnak kiépitése is messze áll a tökéletesitéstől, maga Budapest pedig mérhetetlenül sokkal tartozik attól a pillanattól fogva, amikor a dunai központnak nemcsak jogait, de kötelességeit is vállalta. A *Fővárosi Hirlap* ugy gazdasági, mint fővárosi területeken az elfogulatlan kritikus szerepét töltötte be és igy ma, amikor a dunai központ tökéletesitésének programmját tüzi ki lobogónak, ma is régi tradicióit viszi csak át az uj terrenumra. A feladatok, amelyek a magyar gazdasági életre és a fővárosra várnak, sokkal nagyobbak, mint a laikusok ezt sejthetnék; kétszeresen kötelességünk tehát, hogy az események ellenőrzésével és kritikájával mi is hozzájáruljunk a nagy ügy sikeréhez. Büszkeséggel tölt el bennünket a tudat, hogy ismét mi vagyunk az elsők, akik fölismertük a nagy eseményeket és a nagy hivatásokat, amelyek itt a pártatlan sajtóra várnak. Örömmel nyulunk a munka után és boldogan leszünk agitátorai, védelmezői és nevelői az uj ifjuságát élő magyar Dunának.

A Dgt. részvények és a Kereskedelmi bank. Bécsben és Budapesten is feltünő áremelkedést értek el az utóbbi időben a *Dunagőzhajózási társaság* részvényei, amelyeknek mai árfolyama már meghaladja az 1500 koronás árnivót, ugy, hogy az idei 54 koronás osztalékot alapul véve, még 3·08 százalékot sem jövedelmez a papir. A feltünő áremelkedés okát — tőzsdei körökben — azzal magyarázzák, hogy Budapestről nagyon sok vételi megbizás érkezik Bécsbe, ahol a Dunagőzhajózási részvények főüzlete bonyolódik le. Szombaton 2100 darabra érkezett vételi megbizás, de a *Bodenkredit-Anstalt*, a társaság bankára, tartja a papirokat. A budapesti vásárlások főleg a *Kereskedelmi bank számlájára* történnek. Erről a bankról köztudomásu, hogy az utóbbi időben *óriási tételekben vásárolta a részvényeket és hogy igazgatóságának is jelentékeny érdekeltsége van.* A részvények céltudatos vásárlása joggal keltheti a börzén azt a föltevést, hogy a Kereskedelmi bank esetleg *beleszólást akar nyerni a Dunagőzhajózási társaság ügyeibe.*

Hajózási alkalmazottak háborus segitése. A hajózási vállalatok alkalmazottaiknak többizben juttattak már háborus-segitséget. A sok humánus intézkedés folytatásaként most arról értesülünk, hogy a MFTR., hogy alkalmazottainak háborus előlegének törlesztését lehetővé tegye, elhatározta, hogy alkalmazottainak a kormány által az állami és MÁV. alkalmazottak részére engedélyezett, a fizetés 20 százalékának megfelelő háborus segélyt szintén megadja. — A DGT. viszont legujabban összes budapesti árukezelőit léptette elő soron kivül. A háborus fizetési előleg levonásának felfüggesztését szintén kilátásba helyezte.

Német gőzösök a Dunán. A Rajnára ismét négy uj gőzös érkezett, amelyeket a Majnán és a Lajos-csatornán át a Dunára fognak átszállitani. A négy gőzös neve: „Karl", „Minna", „Otto I." és „Alma". Valamennyi gőzös Romániából fog terményt szállitani Németországba.

Dunai kiállitás. A dunamenti városok kongresszusa valószinüleg szeptember havában lesz Budapesten. A kongresszus tanácskozásai során fogják bemutatni a földmivelésügyi minisztérium vizépitési osztálya által rendezendő dunai kiállitást. Ezt a kiállitást több csoportban tervezik és felöleli a Duna szabályozására és egyáltalában a dunai forgalomra vonatkozó felvételeket, terveket a legrégibb időktől napjainkig. A felső Dunára vonatkozólag kiállitják a szabályozási terveket, a Közép-Dunára vonatkozólag, különös tekintettel Budapestre, a budapesti kereskedelmi kikötő terveit, a téli kikötőt, a Duna—Tisza-csatorna terveit, az Al-Dunáról a Vaskapu-munkálatokat, a bolgár és a román Dunáról az ottani felvételeket és terveket és végül a Duna-Deltára vonatkozó értékes terveket és adatokat.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

HENRY-ARENA
(BAROKALDI VÁROSLIGET)

Kellemes, hüvös és szellős helyiség!
Naponta d. u. ½4 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. ½3-tól még esős időben is.

WILLY PANTZER-csoport
a világ legkitünőbb varietté csoportja

Liona legkitünőbb táncmüvésznő a sodronyon, **Jandro és Emilie** egyensulyozók, **Talotta** idomitott kutyáival, **Melanie k. a.** a legfiatalabb mülovarnő csodás mutatványai **A puszta gyermekei, 4 kinai, Repülőgép az Arénában, Gerard, Göndör, Alphons, Kóbor Jancsi. Móritz.**

A MEDVE és az ELÖÖRS
bohózatos jelenet.

Idomitott lovak lovaglása és elővezettetése, továbbá kutyák, majmok és szamár.

Helyárak: Páholyülés 1.50. Zártszék 1.—. I-sö hely — 80 fill. II-dik hely —.60 fill. Karzat — 30 fill. Gyermekek 10 éven alul és katonák örmesterig a felét fizetik.

A nagy közönséget s az összes viszonteladókat tisztelettel értesitjük, hogy a figyelembejövő nyersanyagok többszörös áremelkedése dacára a valódi kedvelt

kis
Diana krém
kis
Diana-szappan
kis
Diana-puder
és
Diana-fogkrém

május hó 1-től kezdve
darabonként csak —.80 fillérbe
kerül minden üzletben

Nagy
DIANA-krém
nagy
DIANA-szappan
nagy
DIANA-puder

továbbra is változatlanul
2.— koronába kerül darabonként
az ismert legfinomabb minőségben.

Mindenütt kapható!

Főelárusitóhely
Diana Kereskedelmi R.-T.
Budapest, V. Nádor-utca 6.
Telefon 72. 72.

BEKETOW-CIRKUSZ
VÁROSLIGET. TELEFON: 107-46.

Ma és minden este ½9 órakor

ÓRIÁSI SIKER!

UHTHAN, a kéznélküli müvész.
2 CAMILLO, a telepátia csodája.
Vasár- és ünnepnapon d. u. ½5 órakor nagy előadás félhelyárakkal **gyermekeknek.**
Csütörtökön ½5 órakor nagy családi előadás, félhelyárakkal **mindenkinek.**
Szombaton d. u. ¼6 órakor családi előadás félhelyárakkal mindenkinek.

A délutáni előadásokon is a teljes, uj müsor.

Telefon 167-25 | **TÉLIKERT** | Telefon 167-27
Ezelőtt JARDIN d'HIVER
Nagymező-u. 2[illegible]-24

Az előadások kezdete háromnegyed 8 órakor.
9 órakor **GYÁRFÁS** magánszámmal.
½11 órakor **GYÁRFÁS** Beszállásolás énekes bohózatban
Swiatopolsk hercegnő RITA SACCHETTO ensemble.
Ujvári, Szalontai Ferike, Kovács Lili.
½12-től parkett táncok.

Balassa és Társa
BUDAPEST, Andrássy-ut 50
Fodrászati berendezések Illatszerek. Kötszerek Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek
legolcsóbb gyári áron.

MODERN SZINPAD KABARÉ
Andrássy-ut 69. sz. :: Telefon 93—16.

Ma és a következő napokon negyed 10 órakor:
Medgyaszay Vilma felléptével: **Egy asszony — Négy asszony.** Harsányi Zsolt — Vincze Zsigmond operettje. — **A Mari esete.** Jelenet a rokkantak iskolájából. A főszerepben: **Rózsahegyi Kálmán.** — Továbbá: Dalok, tréfák, aktuálitások.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. szám.

Minden este ¾9 órakor háborus, csütörtök, vasár- és ünnepnapon délután ½4 órakor mérsékelt helyárakkal az uj májusi müsor.

„URAS ÉLET"
Nagy Endre és Zerkovitz Béla énekes-táncos revüje 13 képben Nagy Endre felléptével.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó utca 10. szám.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

---

MILLIÓK KÖNYVE.

A nábob kincse

Regény. Irta:
Conan Doyle.

Ára 30 fillér

Sirkővétel

előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.

Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

Fischer Péter és Társa R.-T.
orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: **Köztisztviselők árengedményben részesülnek.**

BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

KAIZMAREK és TÁRSA R.T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152-07.

MUNKÁK LÁTOLÁSA TERVEZÉS ÉS KÖLTSÉGVETÉSEK DIJMENTESEN.

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza

Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.

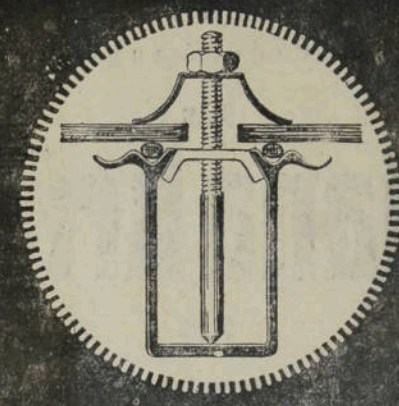
BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.

::: TELEFON: 103-50. :::

Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.

Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.
::: Költségvetés dijtalan. :::

RACACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

Freissler Antal

csász. és kir. udvari felvonógyár.

Lift. **Gyárt:** Személy- és teher-felvonókat :: :: Speciálitás: Freissler ‚Express-Auto-lift' villamos gombnyomásu karmányzással. :: **Lift.**

Bpest, Horn Ede-u. 4. (volt Dávid-u. 2.)

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága

(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle **kavékat, bors, fahéj, szegfüszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét.** Távirati cim: Fabarius Budapest.

= MARTA =

Magyar Automobil Részvény-Társaság SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK

Gyár: Aradon.

Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszam 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pilértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák :	

A tarsulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

WALLA JÓZSEF

cementáru-gyár részv.-társ.

Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —

Iroda kizárólag

Budapest, VII., Gizela-ut 38.

Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76, 101-14

M. Á. G.

Repülőgép motorok
Teher-autók
Autobuszok.

MAGYAR ÁLTALÁNOS GÉPGYÁR R.-T.

BUDAPEST, VÁCI-UT 141

THE GRESHAM ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG BUDAPESTEN

V., Ferenc József-tér 5—6.

Magyarországi igazgató-tanács:

Andrássy Géza gróf v. b. t. t. országgyülési képviselő, elnök.

Batthyányi Tivadar gr. orsz. gyül. képviselő.

Dr. Gerenday György ny. min. tanácsos, kincstári jogügyi főtanácsos.

boglári Simon Jakab udvari tanácsos, a budapesti áru- és értéktőzsde alelnöke.

Ügyvezető igazgatók:

Igmándi Mihály. **Scott H. János.**

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszveny, ideg- és bőrbajok ellen

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Bründl János

csász és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

hiimió-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

Autopneu

bőrburkolat

eredeti Staub svájci gyártmány

Szilárd Béla cégnél

Budapest, VI., Lázár-utca 14.

Telefon 131—28.

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. május 31-én. — 22. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Zsirjegyek

lesznek két hét mulva, ez az egyetlen pozitiv eredménye a hatóságok fáradozásának. A kenyérjegy, rizsjegy, babjegy, tejjegy után most a zsirparcellák kora jön, ami szinte természetes velejárója volna a zsirhiánynak, ha — a zsirjegy egyszersmind zsirt is jelentene. A tizes bizottság ülésén Folkusházy előterjesztette a zsirjegyek életbeléptetésére vonatkozó javaslatát és beamteri pontossággal közölte az összes statisztikai adatokat, milyen hosszu, milyen széles, milyen sulyos és milyen szinü lesz a zsirjegy, hány dekáról fog szólni, meddig lesz érvényes, ki kapja és ki nem kapja.

Mindent pontosan és részletesen számba vett a közélelmezési ügyosztály vezetője, csak arról a jelentéktelen processzusról feledkezett meg, hogy a zsirjegyből hogyan lesz zsir. Amikor a bizottsági tagok ezt a kis szépséghibát felfedezték, észbe kapott a tanácsnok is és — ismét pedáns pontossággal — kiszámitotta, hogy ennyi és ennyi heti sertésfelhozatal mellett ennyi és ennyi zsirt lehet termelni, minthogy pedig a főváros fogyasztása ennyi és ennyi, ennélfogva a heti sertésfelhajtás fedezi a heti zsirfogyasztást. Sajnos, a kalkulációba eddig csak a tizes bizottság tagjai egyeztek bele, a sertések még nem nyilatkoztak. Pedig a dolognak ez a része a legfontosabb: tudja-e majd feltétlenül honorálni a főváros a zsirról szóló bonokat. S a tanácskozás végén csakugyan ez maradt a kérdések kérdése, erről vitatkoztak és ez iránt érdeklődtek aggodalmasan a kormány jelenvolt képviselőjénél.

Tagadhatatlan, hogy a zsirhiány a legaktuálisabb most, egyben pedig az egyetlen abszolut szomoru fejezete a főváros háborus élelmezésének. A kenyér nem gond többé, zöldség is van, tejjel is ugy-ahogy kibirja a főváros, cukor is van néha, sőt szappan is, a hushiányon pedig a husfogyasztásnak a minimumra való redukálásával segitett a közönség. De a zsirtalanság kétségbeejtő arányokat kezd ölteni és mi tiszteltetjük azt az atyai gondoskodást, amely a konyhánk zsirszükségletét hazafias áldozatkészségünkre való hivatkozással akarja helyettesiteni. A miniszterelnöki zsirpótló anyag olvadékonyabb, mint maga a zsir és a közönség helyes érzékkel válaszolja a kegyelmes levélre, hogy a zsirbárók, az uj milliomosok nem hazafias áldozatkészségből szerezték háborus vagyonukat, hanem valóságos, eleven zsirból. És itt van a dolgok nyitja. Tessék a zsir forgalombahozatalát, ezt az eminenter hatósági munkát, hatósági kezelésbe venni. Sürgősen rekvirálni kell az ország minden disznaját, malacát, minden zsirkészletét és a hatóságoknak legyen gondja a háboru tartamára a sertéstenyésztés folytonosságának biztositására, a sertések megfelelő vágatására, feldolgozására, a zsir eladására, szóval a sertéshus és sertészsir egész adminisztrálására. Ne legyenek Budapesten zsir-uzsorások, ne legyen magánkézben ez az üzlet, ne legyen közvetitőké a zsirtalanság szomoru és szégyenletes haszna. Egyenesen pesti specialitás, hogy egyesek nem a zsirunkon élősködnek, hanem a zsirnélkülözésünkön. Hiába maximálnak és hiába parcellázzák az üres levegőt, mielőtt a zsirjegyek fedezetéről nem történt kellő gondoskodás. Unott, elcsépelt, régi dolgok ezek, de nem győzzük eléggé hangsulyozni, hogy a rekvirálásnak karöltve kell járni a maximálással és csakis akkor jöhet a zsirigazolvány.

Fullánkok

A tejkereskedők

szerény bejelentéssel kopogtattak a városháza kapuján: nem győzik a nagy munkát és kis jövedelmet, nem tudják nézni, hogy sok ember állás nélkül bolyong; gondoltak tehát egyet és üzletvezetőket fogadtak fel. Természetes, mondották a derék tejesek, hogy az üzletvezetők felelősek ezentul mindenért, ha netán-tán, esetleg, valahogyan mégis hamisságban találtatik a tej, ugy a hamisitók nem ők, a kereskedők, hanem az üzletvezetők. Elfelejtették a tejesek megemliteni, hogy a konzekvenciákat teljesen levonták és az üzletvezetők nemcsak a tejhamisitásért járó büntetéseket, hanem az üzlet minden jövedelmét is élvezni fogják. Talán ez a kis feledékenység volt az oka annak, hogy a tejkereskedőkkel szemben a tanács is és a miniszter is rendkivül merev álláspontra helyezkedtek, mondván, hogy a büntetőjogi felelősség olyan személyes előny, amelyről kötelességük volna lemondani. Megbukott tehát az a nemes törekvés, amely a tejkereskedelemben a „Sitzredakteur"-ök intézményét akarta életbeléptetni.

Kecskéket

és pisztrángokat hozott forgalomba a közélelmezési ügyosztály, amelynek feladata, ha jól emlékszünk, a népélelmezésről való gondoskodás, nem pedig az, hogy a gazdagok és jómódúak békeidőbeli életrendjét, ételrendjét fentartsa. A kecske és a pisztráng azonban nem népélelmezési cikk, már csak azért sem, mert nagyon drága luxus. Akinek 170 koronája van ma, az nem vesz rajta kecskét, hanem kenyeret és — egy-két deka zsirt. Egészen elhibázott ötlet a kecske- és pisztrángakció és méltán sorakozik a háborus élelmiszerellátás eddigi ténykedéseihez. A pesti nép cinizmusa és jóizü, bár borsos humora már rávetette magát a kecske-eladásra. Ugy mondják, hogy az egész olasz offenzivának nincsen más célja, mint hogy a főváros mennél több olaszt rekvirálhasson — a kecsketenyésztés biztositására.

A patika

tükör-ragyogásu, márvány padlós boltjában pofon csattant női arcon, válogatott gorombaságok siklottak végig a higienikusan preperált levegőben. Ez eddig letárgyalódott, elintéződött a biróság előtt, amely elégtételt szerzett az inzultált telefonos kisasszonynak. Mindebben persze eddig a mi szempontjaink szerint aligha lenne valami különös közünk, de mégis meg kell az eset mellett állani egy pillanatra. Török Sándor, a pofozó patikus, ugyanis fővárosi bizottsági tag és ebben a pillanatban ismét ugy érezzük, hogy Budapest közvéleményének igenis fekete könyvet kell vezetnie a városatyák közéleti szerepléséről. Ennek a testületnek magas erkölcsi nivón kell állania, mert különben nem méltó a szerepre, amit betölt. A fekete könyv egyik lapjára föl kell jegyezni a gyógyszertári idillt és majd a városatya-választásoknál különös figyelemben kell részesiteni a hirtelenkezü patikust.

Vigalmi adót szednek

a ló- és labdarugó versenyeken.

A *Fővárosi Hirlap* 1914. decemberében, tehát még a háboru kitörése előtt irta meg az első cikket, amelyben a vigalmi adó behozatalának szükségességét hangoztatja. Azóta igen sok vidéki városban életbeléptették a mindenképen jogos és igazságos adót, amely végre most Budapesten is megvalósul. *Berczel* Jenő dr. nagy szaktudással és a külföldi anyag teljes áttanulmányozásával alkotta meg a budapesti vigalmi adó tervezetét, amely — mint értesülünk, — teljesen elkészült és az rövidesen már a tanács elé kerül, majd a bizottsági tárgyalások után *már a juniusi közgyülés is okvetlenül elintézi.*

Érdeklődtünk a pénzügyi ügyoszátlyban a javaslat alapelvei iránt, de *Berczel* dr. tanácsnok arra az álláspontra helyezkedett, hogy amig a javaslat végleges formát nem nyer és amig a tanács meg nem ismeri azt, addig nem hozzák a nyilvánosságra.

Föltétlenül hitelt érdemlő forrásból azonban a *Fővárosi Hirlap* munkatársa a következőket tudta meg:

A vigalmi adójavaslat mindent, ami szórakozásnak nevezhető, megadóztat, természetesen igen méltányos alapon, teljesen igazságos mértékkel, lehetőleg ugy, hogy senkit ne sujtson az adó, iparágaknak, kulturintézményeknek kára ne lehessen belőle, hanem pusztán a szórakozni vágyó közönség fizesse meg azt a néhány fillért, amely viszont a város háztartásában valószinüleg komolyan latba fog esni.

A vigalmi adó alá esik minden

szinház, mulató, mozi, kabaré, a versenyek (lóverseny, football) és a kártya.

Egészen novum a budapesti közönség előtt az, hogy a versenyeket is megadóztatják. Erről a sajtó eddig nem adott még hirt, de el kell ismerni, hogy *a lóversenyek, football-matchek megadóztatása szintén jogos és igazságos,* annál is inkább, mert mind a kettő a legszorosabb értelemben vett szórakozás. Természetesen csak rokonszenvesen lehet szólni a kártyajáték megadóztatásáról is.

A vigalmi adó alanyai között a napilapok többször emlitették *az automobilt és a pezsgőt is.* Ugy értesülünk, hogy a pénzügyi tanácsnok javaslatában *ez a két adóalany nem szerepel.* Ez azonban *nem azt jelenti, hogy ezeket nem fogják megadóztatni.* Sőt épen ellenkezőleg, ezekre vonakozólag uj adójavaslat készül. Különösen kivánatos a *pezsgő-adó,* de itt a fővárosnak tudomására jutott, hogy *a kormány is foglalkozik a pezsgő és a palackbor megadóztatásának tervével.* Első sorban tehát a *fővárosnak a kormánynyal kell érintkezésbe lépnie,* hogy e tekintetben megegyezés jöjjön létre.

Sok szó esett annak idején a mozisokról, akik keserüen tiltakoztak a vigalmi adó ellen. A napokban azonban a mozisok *Berczel* dr. tanácsnoknál jártak, ahol a vigalmi adó minemüsége iránt érdeklődtek. A tanácsnok előzékenyen honorálta a mozisok kivánságait, ugy, hogy azok igen megelégedetten távoztak és kétségtelen, hogy nem fognak ráfizetni a vigalmi adóra.

Megalakul a Népjóléti Központ

Budapest népjóléti igazgatásának korszakos rendezése.

A multheti közgyülésen, az elnöki előterjesztések során szinte észrevétlenül, a szerénység szintelenségében hangzott el *Bárczy* István dr. polgármester néhány szava: amelyeknek szürkeségébe pedig a kommunális élet utolsó éveinek egyik legnagyobb eseménye van burkolva. Maguk a törvényhatósági bizottság tagjai alig ismerték föl a sablon alatt rejtőző szép és melegszivü tervet, amelyből ennek a mi világvárosunknak egyik legfontosabb intézménye fog kisarjadni. A polgármester nem determinálta, hogy miről van szó, csak kimondta az eljövendő intézmény nevét: *Népjóléti Központ*. Sokat sejteni ez a név alig enged, de akik az immár a megvalósulás határkövén álló tervbe bepillantást nyertek, tudják, hogy korszakalkotó intézményről van szó, amely teljes egészében, minden szépségében a polgármester müve.

A polgármester elmondta még a mult szerdai közgyülésen, hogy a héten a Népjóléti Központ szervezésére vonatkozólag nagy előterjesztés jelenik meg, amelynek tárgyalására az illetékes szakbizottságoktól ad hoc bizottság volna kiküldendő. Inditványozta, hogy ebbe a bizottságba a pénzügyi, szociálpolitikai, közjótékonysági és jogügyi bizottságokból 10—10, tehát összesen negyven tagot küldjenek ki. A közgyülés természetesen hozzájárult az elnöki előterjesztéshez és igy most fölkérik az egyes bizottságokat, hogy kebelükből küldjék ki a tiztiz tagot.

Mint értesülünk, a polgármester előterjesztése már a legközelebbi napokban kikerül a nyomdából és pedig 150 oldal terjedelmü, vaskos kötetben. Rendkivül alapos, mindenre kiterjeszkedő, kimeritő munka ez, amely a külföldi minták tanulmányozása és a helyi viszonyok értékelése alapján magában foglalja a fővárosi szegényügy szervezésének, rendezésének nagyszabásu s teljesen eredeti reformját és amely a szegénynyellátásnak a törvényben a fővárosra ruházott kötelezettségét a *szélesebb körü népjóléti gondozás* körére minden irányban kiterjeszti.

A Népjóléti Központ megalkotása a hatóságok és a társadalom körében máris nagy érdeklődést váltott ki és a terv tüzetes ismerete után mindenki meg fog győződni róla, hogy Bárczy István egyik legnemesebb alkotásával áll elő épen akkor, amikor a háboru ütötte sebek gyógyitásához leginkább szükség van a főváros gyöngéd kézzel intézett, szamaritánus erényekben bővelkedő népjóléti politikájára.

A javaslat teljesen a polgármester intenciója szerint készült, annak kereteit ő maga dolgozta ki és minden alkotásánál ékesszólóbban, ezzel akar a polgármester tiz éves müködésének maradandó emléket adni. Az előterjesztést a kiküldendő ad hoc bizottság sürgősen letárgyalja és ez — értesülésünk szerint — már a junius 21-iki közgyülés elé kerül. A közgyülés bizonyára az elismerés koszorujával honorálja majd a nagy munkát, amelyből kitetszik, hogy Bárczy István tiz esztendő alatt ideális orvosává lett annak a városnak, amelynek tiszta füllel érezte meg a szive dobogását. A Népjóléti Központ terve a polgármesternek régtől fogva szeretettel ápolt gondolata és magáról a hatalmas intézményről, amelyet mihamar meg fognak alkotni, nem mondhatunk elismerőbbet, mint hogy az méltó Budapesthez és Budapest polgármesteréhez.

Kitelepitik a gyárakat

A nyaraló és gyári övezetek uj beosztása.

Az uj épitésügyi szabályzat Budapest székesfőváros területét övezetekre osztja föl. Ezek az övezetek többnyire nem összefüggő területek, hanem igen sok esetben különböző részeken, egymástól távol fekszenek és csak kihasználásuk, épitkezésük karaktere kapcsolja őket egybe. Különösképen igy van ez az ugynevezett nyaraló-övezetnél. A nyaralók természetszerüleg nem helyezkedhettek el a város egy meghatározott részén, hanem ott épültek és épülnek, ahol a természet szépségei és az egészséges fekvés erre megfelelő helyet biztosit számukra.

Az épitésügyi szabályzat minden övezet számára karakterüknek megfelelő rendszabályokat tartalmaz. Igy megtiltja, hogy a nyaraló-övezeti területeken és azok közvetlen szomszédságában a gyár és gyárjellegü iparüzlet céljára szolgáló épületeket emeljenek. Ezideig ennek a rendszabálynak végrehajtására nem került a sor és igy az ilyen területeken ma is a régebbi időkből származó gyári üzlet van, amelyek zavartalanul folytatják üzemüket.

Fölmerült azonban a kérdés, hogy mi történjék ezekkel a gyári telepekkel, amikor a szabályzat az illető területeket a nyaraló épitkezés számára kivánja a városrendezés és városfejlesztés érdekeiből biztositani. Legutóbb egy konkrét eset került a fővárosi közmunkák tanácsa elé. Ez alkalommal a közmunkák tanácsa figyelemmel volt a megfontolásnál latba eső exisztenciális és ipari érdekekre és igy azt az álláspontot foglalta el, hogy az ilyen területeken levő gyári telepek alkalomszerüen és ötletszerüen épitésrendőri uton nem szüntethetők meg. A közmunkák tanácsának döntése szerint annak elérése, hogy a városrendezés és épitési szabályzat intenciói ezen a téren is érvényesülhessenek, az épitésrendészeti hatóság eljárásának oda kell irányulnia, hogy az *ilyen iparüzletek épitési fejlesztése, bővitése, ujjáalakitása meg legyen gátolva.* Szóval a nyaralóövezetekben uj gyártelepeket létesiteni a jövőben nem lehet, a már meglevőket egyelőre nem háborgatják, de fejlesztésükre, bővitésükre és ujjáalakitásukra engedélyt nem adnak.

A közmunkák tanácsa ezzel a döntésével egyben figyelmezteti az ilyen ipartelepek tulajdonosait, hogy üzemüket csak a már engedélyezett kereteken belül folytathatják és igy a saját, jólfelfogott érdekükben *jóelőre számoljanak és előkészüljenek arra, hogy üzemükkel fokozatosan áttelepedjenek azokra a helyekre,* amelyeket az övezeti beosztás és az épitésügyi szabályzat ilyen célra szánt.

Természetesen az épitésügyi szabályzatnak ez az intézkedése, amelyet tulajdonképen e döntés után kezdenek majd komolyan venni, kissé abban a szinben tünik föl, mintha a gazdagoknak, a villatulajdonosoknak akarna kezére járni. Tulajdonképen azonban figyelembe kell venni, hogy nagyvárosban, világvárosban élünk, ahol a városrendészet magasabb szempontjainak is érvényesülnie kell, figyelemmel kell lenni továbbá komoy egészségügyi aggodalmakra is. Végül pedig a villatulajdonosokkal szemben a gyártulajdonosok sem tartoznak a proletárosztályba, de meg a gyáriparra nézve sem lehet káros ez az intézkedés, mert lassankint oda fognak kiszorulni a gyárak, ahol megtalálják mindazokat a feltételeket, amelyek a gyári telepek zavartalan müködéséhez és fejlődéséhez szükségesek.

Évekbe, sőt évtizedekbe telik persze, amig ilyenformán a nyaraló-övezetek megszabadulnak a gyárak füstjétől és kényelmetlenségétől. Vég-

Serfőző és karosszék.

Olyan nagy időbeli távolság választja el egymástól a háborus közgyüléseket, hogy jóformán Gorlice óta nem találkoztak egymással fővárosunk atyái és most, hogy ujra összejöttek, már ismét Gorlicéről esik szó a pipázóban: az olasz Gorlicéről, Boroevits vezérezredesről, aki mostanában igy bucsuzott el Herczeg Ferenctől:

— A viszontlátásra augusztusban — a Lidón!

Szép dolog, derék dolog a lidói találkozás, örültek is az atyák a jó hireknek — ámbátor Gálos Kálmán idegenforgalmi szempontból hosszunak találta az augusztusi terminust — de az öröm lelkesedéssé vált, amikor Herzfeld Frigyes lihegve szólt:

— Apa-kollégák, most jövök a börzéről. Összes értékek tartós békehirekre szilárdak. Jegyeztetett buza április . . .

— Elég, elég! — szóltak a városatyák. Nem a buzára vagyunk kiváncsiak, hanem a békehirekre.

— Békehirek? Először is: kész az orosz külön béke. Pro secundo: a német császár (Hoch!) Bécsben arra kapacitálja a mi jóságos, öreg királyunkat, hogy nyujtson békejobbot az olasz királynak. Harmadszor: Spanyolország akarja a világbékét, tehát meglesz a világbéke.

— Na, na, dünnyögték a pesszimisták. A spanyolviaszt Spanyolország szállitja, de a világbékét . . .

*

Ilyen előzmények után és ilyen hangulatban nyilt meg a közgyülés. Bárczy elnök elmondotta, hogy egy bizottsági tag meghalt, amire az ember mindig ráér, egy másik viszont esztergomi kanonok lett, ami a lőcsei kalendárium szerint nem rossz dolog. Eltünik hát a közgyülési teremből a jóságos Lysoform-arc, amelynek gazdája hivatalból ellensége volt a szekularizációnak.

Hüvös Iván a rokkant-ügynek a főváros által való megoldását propagálta, ami bizony szomoruan szükséges és halaszthatatlan dolog, mert az állam nagyon nehezen mozdul ebben a kérdésben. Szalay Mihály logaritmussal számitotta ki a villamos balesetek számát. Statisztikai adatait irigy fülekkel hallgatta Thirring Gusztáv, a statisztikai hivatal igazgatója.

Most izgató páros viadal következett. Ne vegyék sértésnek, akikről szó esik, de mint mikor két gyönyörü derby-crack bemutatkozik a nyilvánosság előtt, olyan volt a halk és diszkrét mérkőzés Márkus Jenő és Harrer Ferenc tanácsnokok között. Mindkettő erősen handicapolva volt, Márkusnak a hátát a Buchwald-székek nyomták, Harrerét a kőbányai serfőző telke. Csakhogy Márkus a közgyülés egyetlen intésére a legnagyobb készséggel földre dobta a terhet és Buchwald ott maradt a csatamezőn. Harrer ellenben — aki kuruc legény — nem akart engedni a 48-ból és Vázsonyi Vilmossal szemben is bizonyitotta, hogy a telekcsere fényes üzlete — a fővárosnak. Elannyira, hogy szavazásra került a sor és 77 szavazattal 46 ellenében a porba hullott ez a javaslat is, pedig a tárgyalásánál Auer-fénybe öltöztették a közgyülési termet.

A gázzal és az elektromos müvekkel gyorsan végeztek. Ifj. Stern Sándor ezuttal is bebizonyitotta, hogy az összatyák között csaknem egyedül ő a szakértője a világitási ügyeknek. A „nagy ügyek" letárgyalása után futva menekültek a városatyák a büfébe, de pár perc mulva Feleki Béla visszatért.

— A telekreformhoz akarok felszólalni, mondotta.

— Az nem fog sikerülni bizottsági tag urnak, volt a válasz.

— Hogy, hogy?

— Egyszerüen ugy, hogy az előterjesztést Harrer tanácsnok már régen elreferálta.

Igy is történt. Harrer tanácsnok megtréfálta a közgyülést. Felhasználta a helyzetet és a nagy zajban ledarálta összes javaslatait, köztük a nagy reformot. Szivesen megbocsátottak neki, sőt őszintén örültek a városatyák, hogy ezen is tul vannak. Pillanatok mulva már Márher tanácsnoké volt a szó, ki is egy szusz alatt elreferálta a családi pótlékot, az ideiglenes hivatalnokok, az altisztek és szolgák dolgát. Csak Herzfeld Frigyes milliomos urnak volt kifogása ellene, mondván, hogy a tisztviselők mindössze öt órát dolgoznak, ez pedig kevés.

— Hohó, hohó! — tiltakozott Személy főszámvevő és Márher tanácsnok és sietett megnyugtatni Herzfeldet azzal, hogy a tisztviselők bizony 8—9 órát dolgoznak naponta.

Bukovszky tanácsnoknak egy előterjesztéséhez füződött a közgyülés legnevezetesebb momentuma. Nem az előterjesztés volt a lényeges, hanem Vázsonyi felszólalása, amely vádbeszéd volt a kormány ellen és arról szólott, hogy a kultuszminiszter sértegeti az autonómiát, ugyanakkor pedig a pénzügyminiszter rekompenzációképpen minden uj jövedelmet elvon a fővárostól, uj adókat hoz be, amelyekre pedig elsőbbségi jogai vannak a fővárosnak. Az atyák rezignáltan szólottak:

— A kormány is adót akar emelni, uj adókat behozni, a főváros is. Ők veszekszenek és mi — eltitkoljuk az adóalapot.

Vita tanácsnoknak meggyült a baja Bölcs (Eulenberg) Salamonnal, akinek aggodalmai voltak, hogy a főváros idegenforgalmi irodáját összefogják téveszteni az Idegenforgalmi Vállalattal. Öt bizottsági tag volt már csak jelen, ami elég kár, mert Horváth Lipót rendkivül okosan beszélt a hidvám eltörléséről.

Este fél kilenckor Wittinger főjegyző ujabb barakk-iskoláknak az alapját vetette meg, Folkusházy tanácsnok ur pedig elárulta, hogy tejhiány van. A kórus elénekelte a „Födiekkel játszó égi tüneméný" kezdetü dalt, mire a napirendet elhantolták.

eredményben azonban ezek az ipari telepek mégis önként menekülni lesznek kénytelenek onnan, ahol a fejlődés feltételei nélkül elsorvadnának.

A közmunkák tanácsa határozatát megküldte az összes kerületi elöljáróságoknak, azzal az utasitással, hogy azt minden érdekelt gyártulajdonossal sürgősen közöljék.

Nem érdektelen följegyezni, hogy melyek azok a területek, amelyekről a gyáraknak igy idők folytán ki kell hordozkodniok. Az épitésügyi szabályzat nyaraló-övezetnek tekinti a III-ik, IV-ik és VI-ik övezetet. Ezenkivül a rendelkezés hatálya alatt áll az I-sö övezet is, amelybe a nagykörutón belül a Dunáig fekvő terület és Budán a dunaparti sor számitódik.

Az övezetek beosztása.

A jelzett övezeteket határoló utcák a következők: Az első övezethez tartozik a pesti oldalon: a Rudolf-tér, a Lipót-körút, Teréz-körút, Erzsébet-körút, József-körút, Ferenc-körút és Boráros-tér közötti terület, az Andrássy-út két oldala a Bajza-utcáig, azután a Király-utca, a Rákóczi-út és a Thököly-út az Aréna-útig, a Baross-utca a Kálváriatérig, az Üllői-út az Orczy-utig, a Lövölde-tér (kivéve a keleti oldalt). A budai részen: a Vár, Üstökös-út, Gellért-tér, Budafoki-út, Bertalan-utca, Sztvezek-utca, Müegyetemi-rakpart, a Zsigmond-utca második kerületi része, a Tö-utca, Lánchid-utca, Döbrentei-utca, Főherceg Albrecht-utca, Margit-körút, Krisztina-körút és az Attila-körút.

A harmadik övezethez tartozik a pesti oldalon: a Máv. bécsi vonala, a Hermina-út, a Hungária-körút, a Thököly-út, a Stefánia-út, a Kerepesi-út és az Aréna-út közé eső terület, beleszámitva az egész mai lóversenyteret. A Városligettől nyugatra az Aréna-út, a Szondy-utca, a Bajza-utca, a a Nagy János-utca, a Felsőerdősor-utca, a Lövöldetér, a Rottenbiller-utca, a Damjanich-utca és az Aréna-út közti rész. A budai oldalon a Szemlőhegy-dülő, a Rézmál-dülő és a Pasarét-dülő. A Hieronymi-út, az Istvánhegyi-út, a Kékgolyó-utca, a Városmajor, a Nyest-utca, a Kissvábbhegyi-út és a Hieronymi-út által határolt terület. A Németvölgynek az a része, amely a külső köruttól és az Imre-uttól délnyugatra esik, a Sashegy keleti oldala, a Lenke-út meghosszabbitásában fekvő utig, a Törökvésznek és Orbánhegynek egy része, a Naphegy, a Gellérthegy a Hegyalja-utig és az Avar-utcáig, az Erzsébet-fürdő és Sósfürdő környéke az Átlós-utig, az Ercsi-utig, az Etele-utig, a Bornemissza-utcáig és a Sárbogárdi-utig. Azután a Szentenrei-utca, a Kadosa-utca, a Duna- és Békásmegyer határa közt fekvő terület.

A negyedik övezetben fekszik a Vérhalom-dülő, a Törökvészdülőnek az a része, amely a Pasaréti-utból nyiló Csévi-uttal az Orsó-úttól, ezen át a Debrői-úttól, a Ruszti-úttól, a Fillér-úttól, a Lévay-uttól kezdve észak és nyugat felé esik. Azután a Nyék, Petneházy-út, Bátorhegy, Kurucles, Pozsonyihegy, Virányos, Kutvölgy, Istenhegy, Kissvábhegy, majd az Orbánhegynek az a része amely a tervezett istenhegyi müároktól nyugatra fekszik. — Végül a negyedik övezetben fekszik még a Márvonhegy, a Sashegy, a Kőérberek-dülő, másfelől a budafoki, a kis- és nagytétényi és a budaörsi határ.

A hatodik övezethez tartozik a pesti oldalon a Hungária-körút, a Thököly-út, a Mexikói-út, a Tábornok-utca, a Bánóczy-utca, a Pillangó-utca, a Kerepesi-út, a Róna-utca, a Haitsár-út, az Amerikai-út és a Máv. bécsi vonala közé eső terület, azonkivül a Thököly-út északnyugati oldalának a Róna-utca és a Haitsár-út közti szakaszára homlokzattal néző telkek. A budai oldalon a Lógody-utca, a Mátray-utca, a Várfok-utca és a Körmöczy-utca közötti terület, a Kisgellérthegy és az a terület, amelyet a Budaörsi-út, a Dobogó-út, Budafok határa, a kelenföldi pályaudvar és az Átlós-út meghosszabbitásában fekvő út határol.

Bargár és Hunkár

Harc a ferencvárosi parochiáért.

Bán Sándor ferencvárosi plébános, pénteken, 72 esztendős korában meghalt. A városházán nagy részvéttel fogadták a gyászhirt, mert Bán Sándor ideális pap volt, igaz lelkipásztora a hivőknek, a másvallásuakkal szemben pedig toleráns és liberális. A tanács tagjaihoz komasági viszony füzte: a ferencvárosi plébánia nem egyszer látta vendégül Budapest legfőbb hivatali urait.

Alig hogy az öreg plébános lehunyta szemét, aktuálissá vált a ferencvárosi plébános-választás. A ferencvárosi hivők és a Ferencvárost képviselő bizottsági tagok *Sipos* Ágost káplán körül csoportosulnak, aki régóta lelkipásztorkodik a IX-ik kerületben. De a siker némi reményével pályáznak a krisztinavárosi plébános-választásnál mellőzöttek is, ugy, hogy ismét az a kérdés: *Bargár*-e vagy *Hunkár?* Ez a kérdés olyan fogas, hogy pl. *Platthy* György I. kerületi pártvezérségének a bicskája belétörött. Minthogy azonban elsősorban mégis csak az illető kerület szokta eldönteni a választást, bizonyosra vehető, hogy sem Bargárból, sem Hunkárból nem lesz ferencvárosi plébános. Meg kell jegyezni, hogy a megüresedett parochia egyike a legjobbaknak, ugy, hogy nem egy pesti plébános cserélné fel szivesen a helyét *Bán* Sándor örökével.

Az elhunyt plébános tagja volt a főváros törvényhatósági bizottságának. 1909-ben választották meg, minthogy azonban 1909-es póttagja nincsen már a Ferencvárosnak, az uj városatya *Friedländer* Manó dr. 1912-es póttag lesz.

Vándorló iskolaépületek

Őszre elkészülnek az uj barakkok.

A főváros tervbe vett negyven barakkiskolája — ugy tervezik, — az őszre, az iskolaév megnyitására már el is készül. A tervek már is munka alatt vannak és Wildner Ödön dr. tanácsnok elnöklésével hétfőn volt az első szakbizottsági tárgyalás, amelyen a szakfelügyelők, a tisztifőorvos, néhány iskolaszéki bizottsági tag vettek részt. A terveket *Kabdebó* Gyula müszaki tanácsos ismertette. Ugy tudjuk a szállitható barakkiskolák dolgában még lesz ilyen szakértekezlet, amelynek megtörténte után árlejtés alapján vállalatba adják az épitkezéseket. Rendes időkben az ilyen barakkiskolák nyolc hét alatt készültek el, most azonban számolni kell a háborus viszonyokkal és igy, vagy három hónapot fognak igénybevenni az épitkezések.

Nem érdektelen ebből az alkalomból elmondani, hogy ilyen szállitható barakkiskolatermeket 1910. év óta állandóan minden évben épittet a főváros és pedig a következő összegeket áldozta rá eddig:

1910-ben	220.000	korona
1911-ben	400.000	„
1912-ben	348.000	„
1913-ban	300.000	„
1914-ben	450.000	„
1915-ben	— —	„
1916-ban	600.000	„

(1915-ben a háboru miatt minden épitkezés szünetel, azért nem épitettek barakkiskolákat sem.)

1909-ből származik *Bárczy* István dr. polgármester nagyszabásu iskolaprogrammja, amelynek egyik sarkalatos pontja volt, hogy ki kell küszöbölni azokat az iskolákat, amelyek addig bérelt házakban voltak. 1909-ben nem kevesebb, mint 435 tanterme volt a fővárosnak bérelt házakban elhelyezve, ezekért a házakért 350.000 korona évi bért fizettek, ugy, hogy minden iskolateremre évi 1000 korona esett. Elsősorban tehát gazdaságosabb volt a bérelt iskolatermeket barakktermekkel pótolni, másodsorban és legfőként pedig a pedagógusok és a tiszti orvosok tele voltak panaszokkal a bérelt iskolatermek ellen. Nemcsak célszerütlen, de egyben jobbára egészségtelen szük, alacsony termek voltak azok, a tanitás céljára semmiképen sem megfelelők. Ráadásul egy-egy ilyen bérelt iskolateremben legfeljebb 30 gyermeket lehetett elhelyezni, holott a barakkiskolatermekben 60 gyermeknek van helye.

A Bárczy-féle iskolaterv 30 millió értékü épitkezést tartalmaz, ennek a tervnek keretében kezdte meg a főváros azt a munkát, amelylyel évek során szukcesszive elégitik ki az iskolai szükségleteket. Igen fontos volt azonban, hogy a legrosszabb bérleteket a lehető leggyorsabban megszüntessék. Igy határozták el a barakkiskolák épitését, amely elhatározás annál könnyebb volt, mert hiszen a fővárosnak nagyon sok nevetségesen csekély áron bérbeadott üres telke volt. Ez időben ezekért a telkekért, amelyeken később barakkiskolák épültek, négyszögölenként 1 korona bért fizettek. Felmondták tehát ezeket a bérleteket és azon iparkodtak, hogy olcsón és gyorsan iskolatermeket varázsoljanak oda. Jó szerkezeteket kerestek ki, amleyeket eleinte Németországból és Angliából szállitottak. Idők folyamán azután ezek a gyárak filiálékat állitottak fel Magyarországon és nem telt sok időbe,hogy a magyar iparosok is berendezkedtek a barakképitésekhez. Különösen a nagy ácsvállalatok foglalkoztak szivesen az ilyen munkálatokkal, akik az idegenből hozott barakkrendszereket átalakitották a mi viszonyainkhoz és időközben 5—6-féle magyar rendszerü barakkot is kezdtek már épiteni. Igy történt aztán, hogy az idegen ipart lassan kiszoritották és ma már magyar szabadalommal, magyar gyárosok és magyar iparosok dolgoznak.

Az első évben egy-egy barakkiskola-terem 10.000 koronába került, most, a háborus viszonyok között pedig 15.000 koronába. Ez az összeg még mindig elég jelentéktelen, ha meggondoljuk, hogy a puhafa-árak 100 százalékkal emelkedtek, ezzel szemben azonban takarékosabb szerkezeteket alkalmaznak. Meg kell emliteni még, hogy a barakkiskola-rendszer meghonositása legnagyobb részben Kabdebó Gyula müszaki tanácsos érdeme.

A vállalkozókkal kötött szerződésnek van egy igen érdekes pontja is, amelynek értelmében az illető vállalkozó egy-egy iskolatermet az épités árának 10 százaléka ellenében szerződésszerüen köteles átszállitani arra a helyre, ahova azt a tanügyi ügyosztály rendeli. A 10 százalék azonban nem az egész befektetett összeg után jár, mert a 15.000 koronában a butor és felszerelések is bennfoglaltatnak.

Azok közül a cégek közül, amelyek barakkiskolák épitésével foglalkoznak, legkiválóbbak a következők: *Wellisch Náthán utóda, Walla Részvénytársaság, Brunner Ferenc, a Magyar Ásványőrlő r.-t.,* (Pollák és Társa), *Pohl* Károly, az *Épitő- és Faipar r.-t.* Az államnak hasonló barakkokat épitenek: *Lord és Társa, A Fabank* és a *Neuschloss* Ödön és Marcel cég.

A főváros legujabb barakkiskoláit, a most munkába adandó 40 termet tiz helyen fogják felállitani. Ezek közül a legnagyobb barakkiskola nyolc, a legkisebb pedig két termet fog számlálni. Azok az utcák, ahol az uj iskolatermeket felállitják, a következők: II., Szegényház-utca, VII., Egressy-út, VII., Dob-utca, VII., Kövér Lajos-utca, VIII., Mária Terézia-tér, (ahol az iskola udvarán helyezik el a barakkot), X., Pongrác-utca, X., Liget-utca, X., Százados-utca, X., Óhegy-utca.

Lótenyésztés — totalizatőrrel.

A ligeti pálya megtisztitása

Megirtuk, hogy a *Magyar Lovaregylet,* ez a közhasznu, altruisztikus célzatu, kulturális, szociális, anyagiakban szükölködő egyesület, ismét a városatyák emberségére, a közgyülés nagylelküségére apellál. A fővárossal kötött szerződése értelmében a Magyar Lovaregyletnek már 1915. január elsejére meg kellett volna tisztitania önmagától a városligeti pályáját, amelynek hatalmas telkén a főváros — egy 15 esztendő előtt elfogadott és 9 esztendővel ezelőtt megujitott közgyülési határozata értelmében — villaszerü épikezésekre parcellákat akart eladni. Elkövetkezvén az 1915. év, a tanács egy esztendei haladékot adott az egyletnek az uj pálya megnyitására. Ezen aztán annyira fellelkesült a grófok klubja, hogy most ujabb haladékot kértek és pedig *a békekötés napjától számitandó három évig terjedően.* E szerint a legjobb esetben 1920-ban állana a főváros rendelkezésére a ligeti pálya telke, de ha a háboru még sokáig tart, akkor még 1920-ban sem szabadulna fel a telek.

Pénteken tárgyalja a pénzügyi bizottság a Magyar Lovaregylet kérését. A városgazdasági ügyosztálynak az a javaslata, hogy a bizottság ne fogadja el ebben a formájában az ajánlatot, hanem egyezzék bele abba, hogy a Lovaregylet *legkésőbben 1919. január 1-én* tegye szabaddá a ligeti pályát. Ez kétségtelenül valamivel előnyösebb megoldás a főváros szempontjából, de még mindig tulságosan méltányos, nagyon is kedvező a Lovaregyletre nézve. A háboru ma már hamis ürügy, mert ha a tisztelt ló-grófok a háboru dacára is tudnak 100,000 koronás versenyeket rendezni, egyetlen versenynapon milliós totalizatőr-forgalmat lebonyolitani és ha a háboru alatt még kiterjesztik az üzletet, a közönség kifosztását a fogadó-irodára is, — akkor

ezzel az egyesülettel szemben a legridegebb álláspontra kell helyezkedni és nem szabad megelégedni azzal a 62,000 koronával, amit az uj pálya béreinek cimén alamizsnaként dob a milliós Lovaregylet a főváros tarisznyájába.

Pihenő akták.

Hol késik az árverési csarnok?

A bécsi Dorotheumban, Bécs város hatósági árverési csarnokában, mostanában került árverésre a legszebb bécsi Altwien-gyüjtemény és ugyanakkor Budapesten a Szent György Céh gyüjteményes kiállitást, árverést rendez *Kilényi* Pál porcellán-hagyatékából. Ez a két esemény különös aktualitást kölcsönöz egy régóta heverő városi ügynek. Négy esztendővel ezelőtt *Vita* Emil dr. tanácsnok elkészitette a *hatósági árverési csarnok* létesitésére vonatkozó tervezetet. A közgyülés egyhangulag hozzájárult, az akták a belügyminiszteriumba kerültek, ahol egy segédfogalmazó négy esztendő óta ül már rajtuk. Többszöri sürgetésük dacára nem intézik el a közgyülés határozatát, pedig a fővárosnak jelentékeny jövedelmi forrása volna a hatósági árverési csarnok. A belügyminiszteri döntés késedelmes voltát alaposan kihasználják egyes müvészeti mázzal bekent, de merőben nyerészkedési célzattal müködő egyesülések. A Szent György Céh emlitett aukciójának sem volna helye, mert a Céhnek nincsen aukciótartási joga. Közönséges üzleti vállalkozás ez, azzal a különbséggel, hogy nincsen törvényes alapja sem.

A főváros semmibevevésének még egy hátrányos kövtkezménye van. A hatósági árverési csarnokban a tervezet szerint a budapesti zálogházak ki nem váltott tárgyai kerültek volna kalapács alá; könnyen kiszámitható, hogy ez a hatalmas tömeg egymagában véve is biztositotta volna az intézmény fényes prosperálását. Közben azonban a kereskedelmi minisztériumban irányváltozás történt és a királyi zálogházak vezetősége kijelentette, hogy nem fogja átengedni a zálogházi tárgyakat a hatósági árverési csarnoknak. Ez természetesen nagy veszteség, de a baj reparálható és a közgyülésnek sürgősen meg kellene ujitania a hatósági árverési csarnok létesitésére vonatkozó határozatát.

Uj szinház a belvárosban.

Költözködik a Modern Szinpad.

Az Andrássy-uti Modern Szinpad a következő szinházi szezonban elkerül régi hajlékából, elköltözködik a lármás és forgalmas vidékről egy diszkrétebb és csendesebb környékre: a Belvárosba. A Koronaherceg-utcában nyilik meg szeptemberben az uj szinház, amely nem is annyira kabaré lesz, illetőleg nem lesz kizárólag kabaré, hanem egy intim és előkelő, müvészi kis szinház, egyfelvonásos darabokkal, a modern müvészet legjavának hajléka: Bárdos Arthur finom izlése csinálja a Koronaherceg-utcában. Megszünik tehát a régi és kedvelt Andrássy-uti kabaré, hogy helyet adjon egy uj vállalkozásnak. A tüzrendészeti bizottság, valamint a székesfőváros tanácsa már megadta az engedélyt az uj szinház megnyitásához.

A háboru, amely minden téren változott viszonyokat teremtett, csodálatos föllendülését hozta a szinházaknak. Minden szinház még soha nem látott anyagi sikerrel zárja az esztendőt, annyi táblás ház soha még nem volt, mint most. Az általános drágaságban azt hitte volna az ember, hogy ugyan kinek jut még pénze a szórakozáshoz s nap-nap után bámulhattuk a szinházak pompás virágzását . . . Aminek egyébként különös okát adják a megváltozott konjunkturák fölött örvendező igazgatók: egészen uj szinházi közönség került elő a régiek mellé, soha nem látott társadalmi réteg született a föld alól, urak, akik két év előtt még csak a vasárnap délutáni hajóhintát ismerték, hölgyek, akik rozmaringos mosóbluzt hordtak, most kétfogatu kocsikon érkeznek és páholyba ülnek a szinházban. Ez az uj társadalmi réteg a hadseregszállitókból kerül ki. A hadseregszállitó cipőfelsőrészkészitőnek semmi se drága, az ezer kezekben hirtelen tornyosult vagyonoknak nincsen olyan szórakozás, amit sajnálnának, szinházba járnak, mind mecenások és mind ragyogtatják a brilliánsokat a rivalda előtt. Hol marad ma a Lipótváros, hol maradnak a szereplő előkelő körök, elenyésznek, a régi elegáns — de kisszámu — premiere-közönség fölött tolakszik és ha kell ötszörös árakat is szivesen és büszkén fizet — a tekintélyes számu — uj szinházi nép . . .

A Bárdos Arthur kabaréja, amelynek bejárójáról ebben az esztendőben egyetlenegyszer sem hiányzott a „minden jegy elkelt" cimü tábla, mégis elköltözködik az Andrássy-utról, holott két esztendeig érvényes még a szerződése. A Koronaherceg-utcai Pilvax kávéház mellett, uj palotában nyilik meg szeptemberben majd a Modern Szinpad: fényes és pazar helyiségben a finom Belváros uj szinháza. Az elköltözködés oka leginkább az, hogy az Andrássy-uti helyiség pinceszerü elhelyezése nem felelt már meg a közönség igényeinek sem, nem volt megoldható sok olyan kérdés, amely esetleg a szinházban való tartózkodást a kényelem szempontjából is zavarta s amikor a nagy husvétvasárnapi felhőszakadás ráborult Pestre, elöntötte délután a viz az egész nézőteret . . . Szivattyukkal dolgoztak tüzoltók, hogy az esti előadás zavartalanul legördülhessen.

A Modern Szinpad régi helyisége azonban nem marad fölhasználatlanul: uj vállalkozás kerül a helyére, egy ugynevezett Tánc-Bar, értékesitésével a szinpadnak is, ahol táncmutatványok és egyéb artistaprodukciók fogják mulattatni az eddigi tervek szerint, az enyhébb müvészetre hajlamos pesti publikumot.

A Tánc-Bar fővállalkozója Pál Henrik sörkereskedő, aki annak idején a Népopera ügyében is tárgyalt s legutóbb a Fővárosi Orfeum bérletére pályázott.

Események

Megüresedett és uj állások. Bárczy István polgármester a székesfővárosnál betöltésre kerülő következő állásokra hirdetett pályázatot: a Rill Ágost elhalálozása folytán megüresedett árvaszéki-elnökhelyettes állásra; egy II. oszt. mérnöki, egy II. oszt. müszaki tiszt, két számvevőségi főtiszt, egy számvevőségi II-od oszt. tiszt, egy adóhivatali főtiszt, egy adóhivatali II. oszt. tiszt, egy végrehajtó II.-od oszt. tiszt, egy közélelmezési felügyelő, egy közélelmezési II. oszt. tiszt, egy közélelmezési segédtiszt, egy segédhivatali igazgató, négy kezelő főtiszt, két II. oszt. kezelőtiszt állásokra; továbbá egy kórházi felügyelői és az ezzel kapcsolatban megüresedett kórházi főtiszti és kórházi II. oszt. tiszti állásokra. Az összes állásokra a pályázat határideje f. é. junius 13-án jár le.

Érdekes házvételek. Heltai Ferenc özvegye, férj Bernády Györgyné, 300.000 koronáért eladta az Oszlop-utca 24. szám alatt lévő házát Donner Gyulának, a Magyar Bank igazgatójának. A domonyi Brüll-család tulajdonában lévő, Andrássy-ut 43. szám alatti palotát mult héten megvásárolta Schwartz Lajos földbirtokos. A vételár 655.000 korona volt.

A pénzügyi bizottság ülése. A pénzügyi bizottság pénteken ülést tart és előkésziti a legközelebbi közgyülés anyagát. A napirenden sok költségfedezeti ügy szerepel, azonkivül a Lovaregylet kérelme. Ugy tudjuk különben, hogy most már kéthetenkint lesz közgyülés egész a szezon végéig, julius közepéig.

A szabadkai gázgyár megváltása. A szabadkai gázgyár koncessziója ebben az évben lejár. Szabadka város elhatározta a gázgyár megváltását és az erre vonatkozó tárgyalások megindultak az augsburgi Vereinigte Gaswerke A.-G.-tal, melyhez a szabadkai légszeszgyár tartozik. A megváltás körülbelül 1 millió K-ba fog kerülni. Két év mulva jár le a Szabadkai villamos vasut és világitási r.-t. koncessziója is. A város, hogy a társaságot az áram olcsóbbá tételére kényszeritse, uj villamostelepet állit és onnan fogja a városházát, az épitendő uj szinházat, az összes középületeket és nyilvános helyiségeket villamos árammal ellátni.

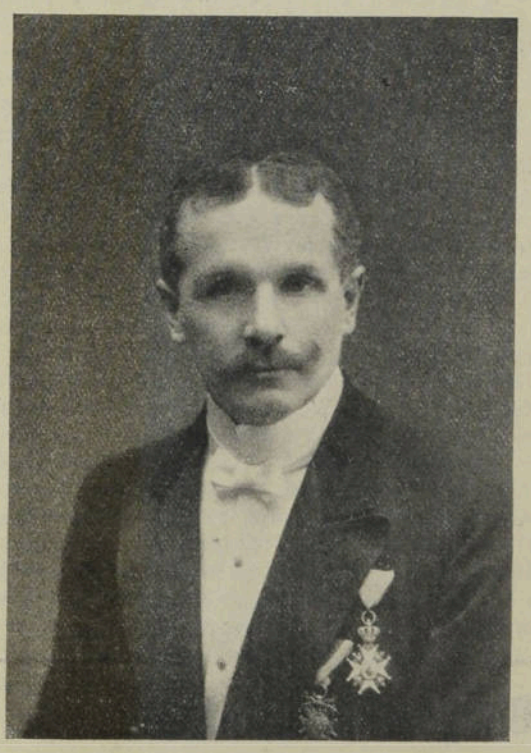
A bécsi községi takarékpénztár müködése. Bécs város községi takarékpénztára, mely mindössze nyolc éve áll fenn, az 1915. évre 1,332.140 korona tiszta nyereséget mutat ki. A betétek az év végén 173.3 millió koronát tettek, vagyis 14.3 millióval többet, mint az előző év hasonló időpontjában. Az elmult évben kibocsátott két hadikölcsönre az intézetnél 33.6 millió koronát jegyeztek, az intézet maga a három hadikölcsönre 22.9 milliót irt alá. A jelzálogkölcsönök átlaga 95.4 millió, az értékpapirállomány 6.75 millió korona. Az intézet Bécs lakossága körében bizalomnak örvend, amit az a körülmény is bizonyit, hogy a betéti kontók az év folyamán 153.517-ről 166.888-ra szaporodtak. Budapest községi takarékpénztára vajjon mikor kezdheti meg müködését?

Meghivó. Felkértek bennünket az alábbi meghivó közzétételére: A magyar kir. Technológiai Iparmuzeum által 1916. junius hó 2-án este fél 8 órakor, a Nagymező-utca 1. sz. alatti polgári iskola épületében rendezendő „Katzer" egységes beosztó rendszerü szücsipari IX-ik szaktanfolyam záróelőadására. Az előadáson a szabadalmazott szücsipari rendszer és annak szerszámai, valamint a szőrme uj feldolgozási módja, végül a szörmeanyag technikai feldolgozása és annak előnyei, (részben eredeti munkákon, részben vetitési képekben) népszerü szemléltető előadáson lesznek bemutatva. Az előadás iránt érdeklődő vendégeket, (nem hallgatókat is) szivesen látunk. Katzer József szücsmester, a szücsipari tanfolyam vezetője.

Vidéki városok szappanellátása. A szappananyagokkal üzött hihetetlen visszaélés s a szappanáraknak óriási emelkedése arra inditotta Komjáthy László dr. veszprémi polgármestert, hogy hatósági szappangyár létesitését vegye tervbe. Az előzetes tárgyalások kedvező eredmények iránt nyujtanak kilátást: a városnak marha- és sertéshizlalója van, a szükséges nyersanyagot előteremteni tehát nem lesz nehéz. A berendezés — ha egyebütt nem, a közvágóhidon — könnyen és kevés költséggel létesithető lesz s a városnak módjában lesz a jóminőségü szappant vásárolt előnyös árban. Az élelmezési ügyosztály a szappant 45 dekás darabokban fogja 2 koronájával árusitani, ami legalább 1 koronával olcsóbb, mint az üzletekben. A cég garantált 30 percent zsirtartalmat.

Beketow-cirkusz. A cirkuszban, a nagy müsorra való tekintettel, az esti előadások ismét 8 órakor kezdődnek. A héten csütörtökön, szombaton és vasárnap délutáni előadások. Csütörtökön 4 órakor félárak gyermekeknek, szombaton 5 órakor félárak mindenkinek, vasárnap 4 órakor, félárak gyermekeknek. Az előadásokat azért kell korábban kezdeni, mert a juniusi nagy müsor következtében az előadások meghosszabbodtak.

A nábob kincse. Jóizlés, elevenség és érdekesség jellemzik a „Milliók Könyve" vállalatának ujabb és ujabb kiadásait. Azt a páratlan népszerüséget, amelyet néhány hónapon belül megszerzett magának, csakis e három jelszó szem előtt tartásával sikerült nemcsak megtartani, de még fokozni is. Legujabb regénye, mely két hete jelent meg, Conan Doyle mestermüve „A nábob kincse", amely érdekesség és vonzó előadás dolgában a legtökéletesebb müve a modern detektiv-históriák megteremtőjének. A „Milliók Könyve" regényei most már — a minden téren erősen érezhető drágulás folytán, a papiros, festék, nyomdai költségek tetemes áremelkedése miatt — 30 fillérbe kerülnek. A következő szám, amely a napokban fog megjelenni Bródy Sándor: A tanitónő cimü szinmüve lesz.

Koschke Henrik
a Henry-aréna népszerü igazgatója.

Junius 1-től uj müsor a Henry-arénában.

Sidi, a hadsereg herkulese.

Altenburg és Hoffmann

létra ekvilibristák.

Bohócok, idomitott lovak, továbbá különféle betanitott állatok.

A Tőke

...

Szemle.

Magyarország hadi kiadásai. — Az értékpapirpiac tulzásai. — A tengerhajózási társaságok akciója.

Arról értesülünk, hogy a pénzügyminiszter, a politikai és financiális körök óhajait honorálva, — az indemnitásról szóló törvényjavaslat előterjesztése alkalmával részletes tájékoztatást fog nyujtani a háboru eddigi kiadásairól, azok mikénti fedezetéről és nyilatkozni fog a jövőben követendő adópolitikáról is. Nagy megelégedéssel vesszük tudomásul ezt a hiradást. A monarchiát kivéve, az összes hadviselő államok kormányai állandóan tájékoztatták parlamentjeiket a hadi kiadások nagyságáról és azok fedezéséről. Nálunk ez mindeddig nem történt meg. A magyar nemzet, mely a legnagyobb vér- és pénzáldozatot hozza a győzelemért, nem fog visszariadni azoktól a kétségkivül óriási számoktól, melyeket a pénzügyminiszter a képviselőházban nyilvánosságra fog hozni. Mindnyájan tudatában vagyunk annak, hogy a nemzetnek összes anyagi és erkölcsi erejét meg kell feszitenie, hogy függetlenségét és jövő fejlődését biztositsa. Félhivatalos nyilatkozatok alapján tudjuk, hogy a monarchia eddigi hadi kiadásai kerek számban 24 milliárd koronát tesznek. Ebből a kvóta szerint Magyarországra 8 milliárd korona esnék. Ha a háboru — amit most már remélni lehet — ebben az évben véget ér, ugy számitani lehet arra, hogy a magyar kontingens legalább 10 milliárd koronára fog emelkedni. Természetesen mindez csak hozzávetőleges becslés. Junius elején, amidőn a képviselőház összeül, a magyar nép pontos tájékoztatást fog nyerni azokról a terhekről, melyeket a világháboruból kifolyólag a jövőben viselnie kell. Magyarország gazdasági ereje és készültsége impozáns módon nyilvánult meg a háboru alatt. Sokkal többet birtunk el, mint amennyit mi magunk hittünk, ellenségeinket meg egyszerüen bámulatba ejtettük energiánkkal és gazdasági kitartásunkkal. Termékeny földünket diadalmas hadseregeink megóvták az ellenség pusztitásai elől és első sorban annak tulajdonitható az a nagyszerü gazdasági erőkifejtés, melyről az egész háboru alatt tanuságot tettünk. Azok az ujabb győzelmek, melyeket ellenségeink leggonoszabbika fölött arattunk, uj erőt és bizalmat önt belénk a hadviseléshez szükséges további milliárdok előteremtésére is.

Az üzleti világot

nagy remények dagasztják. A háborus konjunktura a tetőpontját érte el. Mindenki keresni akar, mindenki nyereségre törekszik. A jó reményeket és kilátásokat mindenki pénzzé akarja átváltoztatni és erre nézve a legjobb alkalom most az *értékpapirpiacon kinálkozik*. Itthon a kereskedelmi árucikkekkel való üzlet mind nagyobb nehézségebe ütközik, külföldi árukat részint a kiviteli tilalmak, részint pedig az ujabb devizamegszoritó intézkedések következtében alig lehet importálni. A tőke tehát a részvények, a jó dividenda-papirok vásárlására vetette magát. Teszi ezt annál is inkább, minthogy azok az iparvállalatok és bankok, melyeknek a részvényeit most különösen favorizálják, óriási nyereségeket mutatnak ki. A privát-publikum, mely a nehezen ellenőrizhető értékpapir-magánforgalomtól hosszu ideig távoltartotta magát, a folytonos árfolyamemelkedés által csábitva, tömegestül keresi fel az értékpapirpiacot, melynek mostani félhivatalos jellege azt a hitet látszik a közönségben kelteni, hogy meglepetésektől vagy pláne katasztrófától nem kell tartania. És éppen itt van a nagy tévedés. Mindig szem előtt kell tartani, hogy a mai tőzsdei forgalom nem hivatalos; árfolyamokat hivatalosan nem jegyeznek és igy az értékpapirügyleteknél még mindig hiányzik a hivatalos jelleg, mely a szolidaritás tekintetében bizonyos garanciákat nyujt. Ez az oka annak, hogy az illetékes körök nem jó szemmel nézik a mostani értékpapir-magánforgalom tulzásait és máris halljuk, hogy kormánykörökben bizonyos intézkedésekre gondolnak, melyek a fékevesztett spekulációt a természetes mederbe szoritanák vissza. Nekünk az a meggyőződésünk, hogy a mai helyzetnél sokkal helyesebb volna a háboru előtti állapot, *vagyis a hivatalos forgalom visszaállitása*. A mostani ugynevezett félhivatalos állapot mellett a tőzsdetanács és a tőzsdei kormánybiztos teljesen háttérbe szorul és nem látjuk azokat a felelős közegeket, akik a tőzsdeüzlet irányitására hivatva vannak.

Tengerhajózási társaságaink

köreiben mostanság igen mozgalmas élet észlelhető. De nem azért, mintha a háboru kitörése óta tétlenségre kárhoztatott hajóikat munkába akarnák állitani. Erről az ellenségeskedések megszüntéig ugy se lehet szó. Egész más dologban mesterkednek, különösen az *Adria*, mely mindig elöljárt az olyan akciókban, mely a szubvenciók emelését, vagy a szerződésileg vállalt kötelezettségek kijátszását célozta. Most is hasonló lépésekről hallunk hireket. Az Adriának ebben a háboruban egy nagy erőssége van: a *vis major*. Erre hivatkozik, amidőn nem épiti azokat a hajókat, melyeket a szubvenciós szerződés kikötött és a vis majort hozza fel akkor is, amidőn a háboru következtében nem teljesithető járatokért a horribilis államsegélyt teljes összegében felveszi. Ez a vis majorral való okoskodás a magyar államnak a háboru két éve alatt csaknem 10 milljó koronájába került. Mindezzel azonban az Adria nem elégszik meg. Most még azt is követeli a kormánytól, hogy engedje meg neki, hogy a háboru után az olyan szerződéses járatokat, melyek nem kinálkoznak eléggé jövedelmezőknek, felhagyhassa. *Az Adria tehát a várható óriási hajózási konjunktúrára való tekintettel, a nem szubvencionált szabadhajózás kedvezményeit akarja megkapni.* Helyes! Csakhogy akkor mondjon le az óriási szubvenciókról is. Akkor azután járhat a hajóival, amerre akar és kereshet is, amennyit akar. Azt azonban nem lehet türni, hogy egy hatalmas vállalat, mely a szubvenciók révén gazdagodott meg, az államsegély további élvezete mellett ne tegyen eleget szerződéses kötelezettségeinek akkor, amidőn a kedvező konjunktura amugy is óriási hasznot biztosit neki. — Ugyanez a kapzsi szellem uralkodik az *Ungaro-Croatánál* is, mely a magyar államtól milliós szubvenciót kap, de a magyar érdekeket mindig lábbal tiporja. A társaság a napokban ünnepelte fennállásának 25 éves jubileumát. Ebből az alkalomból *120,000 koronára rugó adományokat osztott szét horvát nemzetiségi egyesületek között*, magyar humánus célokra azonban egy fillért se áldozott.

Az élelmes Hart. *Szterényi* József ny. államtitkár fővezérlete alatt álló *Hazai automobil részvénytársaság*, amelyet a multban többször hamleti töprengések gyötörtek és ismételten kénytelen volt financiáit részben lebélyegzéssel, részben tőkefelemelésekkel rendezni, a háboru alatt uj keresetforrásra tett szert. Az autókereskedelem ugyanis teljesen csődöt mondott, főleg azért, mert a raktáron levő autókat besorozták, ujakat pedig sem importálni, sem gyártani nem lehet. Harték ennek a körülménynek a konzekvenciáit nagyon stilszerüen vonták le: felcsaptak élelmiszerkereskedőknek. Hir szerint igen jelentékeny üzleteket bonyolitanak le zsirban, babban, vajban és egyéb élelmi-cikkben. A kérdés most már csak az, hogy van-e erre iparengedélye a Hartnak és hogy a részvénytársaság alapszabályai megengedik-e az efféle üzletek lebonyolitását?

Diana kontra Erényi. Minden kommentár nélkül közöljük a Diana kereskedelmi r.-t.-nak egy gyógyszerészeti szaklapban megjelent helyreigazitó nyilatkozatát: — Tény, hogy Erényi Bélával fennálló szerződésünket még annak az év végén bekövetkező lejárta előtt felbontottuk, mint ahogy arról összes üzletfeleinket körlevélben, a szaksajtót pedig rövid közleményben azonnal tájékoztattuk, ennek oka azonban korántsem az volt, hogy t. i. Erényi Béla nem vette tudomásul a Diana sósborszesz ujabb áremelését, hanem éppen az ellenkezője. Erényi Béla ur a közöttünk fennállott szerződés értelmében kétségkivül jogos és a szeszárak ujabb maximálása folytán teljesen indokolt áremelést még fokozottabb mértékben kivánta keresztülvinni, mint mi, de ezért olyan jogtalan előnyöket akart saját magának biztositani, amelyek őt semmiképen sem illették meg. Nevezetesen azt kivánta az áremeléssel kapcsolatban, hogy mi vállaljuk magunkra mindazon perek kockázatát és következményeit, amelyeket az ő szerződés-ellenes magatartása és egyenes szerződésszegései miatt üzletfeleink társaságunk ellen inditottak. A szerződésfelbontás tulajdonképeni indokai között éppen ezek a perek szerepeltek, mint legsulyosabb indokok. Azonkivül a vevőközönségünkkel való meg nem felelő bánásmód, mely társaságunk intencióival és üzleti felfogásával nem volt összeegyeztethető.

A sörgyári részvények. Kötés nélkül, ugrásszerüen emelkednek a sörgyári részvények, amelyekben csak kereslet van, még áru alig kerül belőlük a piacra. Szenzációsan magas az árfolyama a Kőbányai polgári sörfőzde részvényeinek is. Ennek a papirnak 600 korona volt a leszámolási árfolyama, de ma már közel ezer korona a kurzusa. A Temesvári sörfőzde részvényei 530 koronára emelkedtek. Az Első magyar részvénysörfőzdében nincs semmi kinálat. A sörgyárak nagyszerü üzleti kilátásait — mint a kurzusok mutatják — a tőzsdei spekuláció sietett a maga hasznára eszkomptálni. Itt emlitjük meg, hogy az importált román árpa nagyobb részét osztrák sörgyárak kapták meg.

Az árutőzsdei spekuláció letörése. Több alkalommal szóvá tettük, hogy az árutőzsdei spekuláció, az élelmicikkek felhalmozásában és az árak felhajtásában milyen feltünő buzgalmat fejt ki. Csokoládé, tea, kondenzált-tej és kukoricacsutka épen ugy képezik üzlet tárgyát az árubörzén, mintahogyan köleskása, kávé, vagy szappan, pedig a tőzsdei szabályzat sok favorizált cikk forgalombahozatalát szigoruan tiltja. A spekuláció példátlan magasra verte fel mindezen cikkek árait a börzén, abban a reményben, hogy óriási haszonnal tuladhat a felhalmozott készletein. Egyideig sikerült is a spekuláció manövere. Az utóbbi napokban azonban nagyon megváltozott a helyzet az árutőzsdén. Vevő ilyen cikkekre alig akad, mindenki tartózkodó, részben a közeli termés, részben pedig a komolyabb békehiresztelések miatt. Az árak ilyen formán már napok óta csökkenő irányzatot mutatnak. Amely cikkben mégis magas árakat jegyeznek, azoknál is többnyire csak papiron vannak érvényben az árak, mert ezekre a cikkekre sem akad vevő. Vége a csokoládé-haussenak és megakadt a paprika áremelkedése is. Szomoru tapasztalatokat szerezhetett ismét sok spekuláns az áruüzlet terén, de ezek a veszteséges üzletek aligha fogják elriasztani a többi spekulánst attól, hogy véget vessenek ezeknek az árdrágitó áruüzleteknek.

A hadiárvák biztositása. Tisza István miniszterelnök felhivására sok olyan emberbarát jelentkezett, akik a hadiárvák jövőjéről gondoskodni hajlandók. Ámde ez a gondoskodás csak addig tart, amig az árva felserdült korba jut. A további szülői gondoskodást akarja pótolni az ugynevezett elérési biztositás. Mint értesülünk, Krausz L. Pál az „Első biztositó intézet katonai szolgálat esetére" vezérigazgatója részletes tervet dolgozott ki a hadiárvák (fiu és leány) biztositására és igy módjában áll minden emberbarátnak a hadiárvák jövőjéről olyképpen gondoskodni, hogy azok akkor, amikor azok életbe lépnek, egy bizonyos tőke felett rendelkezzenek, mely tőke lehetővé teszi nekik, hogy az élet nehéz utjain elinduljanak. Érdeklődőknek, jótékony s egyéb egyesületeknek készséggel szolgál felvilágositással az „Első biztositó intézet katonai szolgálat esetére" igazgatósága: VII., Károly-körút 3. A VII. kerületi kereskedők és iparosok szövetsége elnökének, Ehrlich G. Gusztáv fővárosi bizottsági tagnak inditványára elhatározta, hogy az Első biztositó intézet katonai szolgálat esetére bevezetendő hadiárvák biztositása érdekében tagjai körében nagyarányu mozgalmat indit s e végből az in ézet vezérigazgatójával, Krausz Pállal érintkezésbe lépett.

A Kelet jegybankjai. Ezen a cimen Smolka János könyvet adott ki, mely a Balkán és a távol kelet jegybankjainak szervezetét és státuszát ismerteti. Most, midőn a magyar érdekek elsősorban a Kelet felé gravitálnak, az alapos készültséggel irt könyv fokozott érdeklődést van hivatva kelteni. A csinosan kiállitott könyv az „A Pénzvilág" kiadásában jelent meg. Ára 2 korona.

A Magyar cukoripar r.-t. igazgatósága a junius 10-én tartandó közgyülésnek 150 K osztalék = 12½% kifizetését fogja javaslatba hozni. Leirásokra 700.000 K-t, rendkivüli tartalékra pedig 300.000 K-t forditanak, mig a fennmaradó 308.489 K uj számlára vitetik át. Ugyanebben az ülésében az igazgatóság Salamon Károly és Wachsmann Zsigmond igazgatóhelyetteseknek az igazgatói cimet adományozta. Brand Gyula és Pál Lajos cégvezetőket pedig igazgatóhelyettesekké és Dénes Rudolfot, a gazdasági osztály főnökét cégjegyzővé nevezte ki.

A Magyar árugyár r.-t. 1915. évi (második) mérlegét 102.421 K veszteséggel zárja A vállalat alaptőkéjét a junius 6-án tartandó közgyülésen 13 millió K-ról 26 millió K-ra fogja felemelni.

A Dunagőzhajózási Társaság most hozta nyilvánosságra az 1915. évi tevékenységéről beszámoló igazgatósági jelentést. Elmondja benne, hogy a háborus viszonyok okozta üzemi nehézségek az 1915. évben sem szüntek meg, sőt némely irányban még sulyosbodtak. A hajózási szolgálat uj tartalékok létesitése következtében valamivel kisebb jövedelmezőséget mutat ki, mint a megelőző esztendőben. Ellenben a mohács—pécsi vasut és a pécsi szénbányák jövedelmezősége lényegesen — utóbbi 765.329 koronával — növekedett. A tiszta jövedelem a nyereség és veszteség főszámlája szerint 5,932.195 korona 05 fillér, ami az előző évi eredményt 1,451.413 koronával haladja tul. Hajóparkjának növelésén igen buzgón dolgozik a társaság. A társulati hajógyárak ugy Korneuburgban, mint Budapesten nagy munkát végeztek. Folyamatban van öt nagy személyszállitó gőzös épitése a budapest—galaci vonalra. Épül egész sereg vontatógőzös. Elkészült és üzembe vétetett 13 darab 6700 q-ás uszály és megkezdték hat ugyanilyen uszály épitését. A társulat hajógyárain kivül idegen vállalatokban is, a Ganz-Danubiusnál is épülnek uj vontatógőzösök.

A Dr. Lipták és Társa épitési és vasipari Részvénytársaság a napokban tartotta ötödik rendes közgyülését. A közgyülésnek bemutatott zárszámadások szerint a vállalat az elmult évben 1,881.976.92 koronát helyezett az értékcsökkenési tartalékalapba és ezenfelül 982.594.26 korona tiszta nyereséget mutatott ki. A közgyülés elfogadta az igazgatóságnak azt az inditványát, hogy a kimutatott nyereségből az elmult üzletévre 6% osztalék fejében 300.000 korona osztassék fel a részvényesek között, a tartalékba 297.900.86 korona helyeztessék és az alapszabályszerü levonások után fennmaradó 288.846.69 korona az 1916. üzletév számlájára vitessék át. A közgyülés után a társaság igazgatósága ülést tartott, amelyben dr. Lipták Pál vezérigazgatót az igazgatóság második alelnökévé választotta meg. Egyuttal pedig az igazgatóság a vezérigazgató inditványára Cséti Róbertet, a Magyar Acélárugyár Részvénytársaság igazgatóját a vállalat ügyvivőigazgatójává nevezte ki.

≡ A magyar Duna ≡

...

Terjed a belvizi hajózás.

Az elhagyott, a harmadrendü kereskedelmi utnak tekintett Duna egyetlen csapással kiemelkedett a zselléri sorból és ma már a jövő glóriája fénylik a kék folyam tükrében. Ma még belátha tatlan az a perspektiva, amely a Duna hivatását tünteti föl, érdemes azonban napról-napra szemlélni, hogy mint lesz elevenebb a nagy folyam, mint telik meg mindinkább a gazdasági élet levegője a Duna nevével. Akinek a legkisebb érdekeltsége volt a Dunán, az most igyekszik azt minél jobban kiszélesiteni, akinek pedig nem volt, igyekszik azt gyorsan megszerezni. Az elméleti fejtegetések, a buzditó szavak mindinkább gyakorlati értékekre váltódnak be. Igy már ma, a nagy kampánynak szinte a legkezdetén már arról számolhatunk be, hogy egyik kiváló tengerhajós társaságunk, az Atlantika, szintén részt kiván venni a nagy dunai munkában, tömegáruszállitással uj munkaterületet vállal és egy nagyszabásu, modern alapokra fektetett hajógyárral az egész dunai hajózás érdekeit kivánja szolgálni.

Az Atlantika tengerhajós r.-t. még évtizedes multra sem tekinthet vissza és máris elökelő helyre tett szert a világhajózásban, ugy hogy ma az európai tengereken elismerten számottevő tényezőnek tekintik. Mint szabadhajózási vállalat, kötelező járatokat ugyan nem tartott fönn és hajói eljártak Amerikába is, a legtöbb mégis a Fekete tengerről Angliába és Rotterdamba, valamint visszafelé közlekedett. A Feketetenger kikötőiben buzát és egyéb gabonanemüeket, nyerstermenyeket és fát rakott be, viszont a visszatérő uton angol szenet, vagy Rotterdamon át a rajnai szénmedence termékeit hozta föleg Fiuméba, vagy ismét a Feketetenger kikötőibe, ahonnan azután a szén vasuton került Magyarországra.

Most a háboru alatt, különösen a Szerbia ellen győzelmesen véghezvitt offenzivánk és az Ál-Duna fölszabadulása óta, fölismerték a gazdasági élet gondolkodó fejei a dunai hajózás rendkivüli értékét. Az Atlantika agilis vezetője tiszasülyi Polnay Jenő éles üzleti érzékkel és ismert rátermettségével gyorsan átlátta azt a hatalmas jövőt, amely a Dunára és a dunai hajózásra vár. Megérezte, hogy egy olyan modern és nagyrahivatott vállalatnak, mint az Atlantika, ki kell vennie a részét ebből a munkából. Polnay Jenő tervezetet dolgozott ki, amelyet — mint értesülünk — a vállalat igazgatósága is örömmel fogadott.

A tervezet két részből áll: az egyik rész a hajózási vállalat tevékenységének kiszélesitését, a másik egy nagy szabásu modern alapokra fektetett, dokokkal és villamos elevátorokkal ellátott hajógyár alapitását célozza. Amikor a hajózási vállalat tevékenységének kiszélesitéséről van szó, azonnal ki kell emelni, hogy az Atlantika a magyar Duna-hajózás két legnagyobb vállalatának a D. G. T.-nak és a M. F. T. R.-nak nem akar konkurrenciát állitani. Ez a két vállalat föként darabáru- és személyszállitással foglalkozik. Erre a célra berendezett szervezetük, a Duna mentén megfelelő állomásaik vannak és pontos menetrenddel dolgoznak. Az Atlantika ezzel szemben a tömegáru szállitását vette tervbe. Ezentul is, mint eddig, a Feketetengerről (most azonban nem a tengeren, hanem a Dunán) tömegárut (szenet stb.) fog szállitani Regensburgig és a Duna-Odera csatorna kiépitése után Ulmig. A háboru után a tengerhajózás nem fog gondot okozni, mert most nem a hajósvállalatoknak kell egymással versenyezni, hanem a szállitani akarók fognak örülni, ha kapnak hajót. Az Atlantika tehát a tengerhajózás eme fényes konjunkturában arra használhatja idejét és munkáját, hogy a dunai hajózás fejlesztésében szintén részt vegyen.

Másrészt az Atlantika elhatározta, hogy modern, nagyszabásu és minden technikai ujitással fölszerelt hajógyárat épit Budapesten. Ennek az uj hajógyárnak a tervei máris készen vannak és már néhány hét alatt hozzá is fognak az épitkezésekhez. A gyár milliós befektetéssel készül és részben a vállalat saját szükségleteit fogja szolgálni, de később megrendelésre is dolgozik. A gyárra nagy jövő vár, aminek legfőbb bizonyitéka, hogy az utóbbi két esztendőben a D. G. T.-nak 120 uszályhajója és 20 remorkőrje, mig a M. F. T. R.-nak 60 uszálya és 10 remorkőrje pusztult el és a szerb hajózási vállalat egész hajóparkja odaveszett. Az Atlantika gyárában terv szerint évenként 40—60 hajót fognak vizrebocsátani, a hajók a legmodernebb tipusok szerint épülnek ugy, hogy a tengerről egyenesen a Dunára járhassanak. Ezeket a modern tipusu hajókat a jelenlegi hajótársulatok azért nem épitették, mert régi hajóparkjukat féltették az elértéktelenedéstől. A modern hajók ugyanis elnyomnák a régi hajókat. Érdekes itt megemliteni, hogy a tervezett uj tipusu hajók a tengerről jövet a Vaskapu 2.1 méter mélységü vizén is áthajózhatnak.

Amig az Atlantica uj hajóit elkészitheti, addig is bérelt hajókkal késedelem nélkül megindítja a belvizi hajózást. Mindezeknek a terveknek keresztülviteléhez természetesen nagy tőke szükséges, az Atlantica ennélfogva már legközelebb fölemeli hat milliós alaptőkéjét. Az alaptőkét fölemelő közgyülés egyszersmind tudomásul veszi a cégváltozást is, amely szerint a hajózási vállalat uj cime Atlantika folyam- és tengerhajós részvénytársaság lesz.

Kétségtelen, hogy nagyszabásu tervvel állunk szemben, amely azonban megtalálja élefeltételeit abban a feilődésben, amely a dunai hajózás terén el nem maradhat. Az Atlantika, amely a kereskedelmi tengerészetben is életrevaló munkát végzett, a belvizi hajózás terén is sikereket fog fölmutathatni.

A Duna-kérdés rendezése. Az 1856-iki párisi kongresszus tudvalevőleg megalapitotta az *európai Dunabizottságot*, azzal a feladattal, hogy a Duna torkolatára felügyeljen és azt a hajózás céljaira lehetőleg megjavitsa. Ez a bizottság, melynek Ausztria-Magyarország, Németország, Anglia, Franciaország, Oroszország, Olaszország, Törökország és 1878 óta Románia a tagjai, eredetileg rövid időre terveztetett. 1883-ban a bizottság meghatalmazása 1904-ig meghosszabbittatott, később pedig abban történt megállapodás, hogy a komisszió megbizatása három évenkint automatice prolongáltatik. A Dunabizottságnak eddigi müködésével a parti államok, különösen Ausztria és Magyarország, sehogy sincsenek megelégedve. Reánk nézve különösen az hátrányos, hogy a bizottságban az angolok és franciák dominálnak, akik a parti államok érdekeit háttérbe szoritják. Igy történt azután, hogy Anglia az évek során a Duna torkolatánál valóságos monopóliumot teremtett az ő kereskedelmi flottája részére és ezáltal a forgalmat a Dunáról a tengeren át Nyugateurópa felé terelte. Nekünk és a többi dunai államoknak az az érdekünk, hogy a *jövendő béketárgyalásoknál az európai Duna-bizottság feloszlattassék és ismét életre keltsék a parti államok bizottságát*, melynek felállitását Ausztria-Magyarország már 1856-ban követelte. Az angolokat, franciákat és olaszokat az alsó Dunáról ki kell szoritani. Nekik ott semmi keresnivalójuk nincs. A dunai hajózás és szabályozás összes kérdéseinek a rendezését kizárólag a dunamenti államokra kell bizni. Ezeknek az államoknak a Dunán természetes földrajzi jogaik vannak, melyektől őket angolok és franciák nem üthetik el. Nem lehet a jövőben megengedni, hogy a dunai hajózást és szabályozást érdeklő kérdésekbe az angol, a francia, vagy pláne az olasz beleszólhasson. — Fontos a Vaskapu-kérdés rendezése is. A dunamenti államok a Vaskapu-illetékek magassága miatt panaszkodnak. Ez okozta részben azt, hogy a hajózás a tengerre terelődött. Mi ugy vagyunk értesülve, hogy Magyarország kész ezeket az illetékeket megszüntetni, ha a parti államok a Vaskapu 45 millió K-ra rugó épitési költségeit megtéritik. Erre a magyar kormány annál is inkább hajlandó lenne, minthogy a beszedett illetékek az épitési tőkének alig 1 százalékát teszik.

A M. F. T. R. a hadiárvákért. Az *Ullmann* Adolf förendiházi tag által megindított hadiárvamozgalom során — mint értseülünk — az M. F. T. R. igazgatósága husz hadiárva nevelését vállalta el.

Kenessey Kálmán emléke. Október 27-én leplezik le a farkasréti temetőben Kenessey Kálmán miniszteri tanácsos, a Vasuti és Hajózási főfelügyelőség hajózási osztálya volt vezetőjének, a magyar hajózás egyik legkiválóbb képviselőjének siremlékét. A Vasuti és Hajózási főfelügyelőség Horváth Károly miniszteri tanácsos elnöklésével legutóbb tartott ülésén Horvay János szobrászmüvészt bizták meg a siremlék elkészitésével, amelyre eddig 12.000 korona gyült be.

Orsova áruforgalma. Az orsovai kikötő forgalma a Duna felszabaditása óta óriási arányokban megnött, ugy hogy mostani forgalma eléri már egy közepes nagyságu tengeri kikötő forgalmát. Az Alduna szabaddá tétele óta április végéig körülbelül 7.2 millió métermázsa, azaz 72.000 waggon áru érkezett Orsovára .Lefelé is átment a Vaskapun ez időszak alatt körülbelül egy millió métermázsa áru, ugy hogy Orsova forgalma nagyobb volt, mint Fiumeé.

Uj gőzhajó a Dunán. A Dunán a napokban egy uj, 2 emeletes nagy termes gőzhajó jelent meg, amely a Dunagőzhajós Társaság óbudai hajógyárában épült. Ez a hajó, az I. Ferenc József, egyike azon 5 gőzösnek, amelyek a Budapest-galaci személyszállitás lebonyolitására készültek. Jóval nagyobb, mint a legutóbb épitett Budapest-bécsi személyhajók, pazar berendezésével még a tengeri hajók ismeretes kényelmével is vetélkedhetik. A hajó vendéglőhelyiségei is luxusos berendezésüek. Próbautját a napokban tette meg, amely alkalommal a müszaki felülvizsgálatot Jordán Dezső vasuti és hajózási felügyelő végezte.

Lapokból. A Duna-kérdés megoldásánál, ugy látszik, a horvátok is részt kérnek maguknak. Erről elmélkedik a legtekintélyesebb zágrábi lap, az Obzor és többek között ezt mondja: „Horvátország, melynek fővárosa a Szávánál fekszik, szintén odatartozik a Dunával kapcsolatos érdekkörzetbe s éppen azért Horvátországra s fővárosára nézve éppen olyan fontos a Fekete-tengerig vezető viziut rendezése, amilyen fontossággal bir az Bécsre vagy Budapestre nézve. Ha Zágrábnak nem lesz a Száván át közvetetlen vizi összeköttetése Bécsesel, Budapesttel és Konstantinápollyal, ugy a horvát főváros ki lesz rekesztve, ugymond, a centrális államok és a Kelet közötti forgalmi hálózatból. Akkor még inkább érezni fogják a horvátok a gazdasági alárendeltséget. Ha Zágráb város nemcsak a horvát kulturának, hanem a horvát kereskedelemnek s forgalomnak is középpontja akar lenni, ugy meg kell mozdulnia s ebből az alkalomból ismételten provokálnia kell a Zágrábtól Sziszekig terjedő Szávaszabályozás kérdésének tárgyalását." — Flamm, a charlottenburgi müegyetem tanára és a német belső hajózási egyesületnek elnöke, a Voss. Zeitung-ban legutóbb a Duna jelentőségét méltatva, nagyszabásunak mondja Kvassay Jenő miniszteri tanácsosnak azt a tervét, melyet budapesti fölolvasásaiban fejtett ki s amelyben a magyar Duna szabályozására nézve oly módozatokat javasol, melyek lehetővé tennék, hogy ezután 3000 tonnás hajók juthassanak föl Budapestig. Flamm szerint e javaslat azért fontos, mert akadt vizi szakértő, aki az eddigi 600 tonnás hajókkal szemben a nagyobb hajók mellett foglal állást.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

MILLIÓK KÖNYVE.

A nábob kincse

Regény. Irta:

Conan Doyle.

Ára 30 fillér

MODERN SZINPAD KABARÉ

Andrássy-ut 69. sz. :: Telefon 93—16.

Ma és a következő napokon negyed 10 órakor: **Medgyaszay Vilma** felléptével: **Egy asszony — Négy asszony.** Harsányi Zsolt — Vincze Zsigmond operettje. — **A Mari esete.** Jelenet a rokkantak iskolájából. A főszerepben: **Rózsahegyi Kálmán.** — Továbbá: Dalok, tréfák, aktualitások.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-hörut 31. szám.

Minden este 3/4 9 órakor háborus, csütörtök, vasár- és ünnepnapon délután 1/2 4 órakor mérsékelt helyárakkal az uj májusi műsor.

„URAS ÉLET"

Nagy Endre és Zerkovitz Béla énekes-táncos revüje 13 képben Nagy Endre felléptével.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-építési vállalkozók

Telefon József 3—85. **Budapest** VIII., Futó-utca 10. szám.

Bründl János

cisz. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

KAIZMAREK és TÁRSA B.T. MÉRNÖKÖK

BUDAPEST V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152-07.

Telefon 167-25	**TÉLIKERT** Ezelőtt JARDIN d'HIVER	Telefon 167-27

Nagymező-u. 22-24

Az előadások kezdete háromnegyed 8 órakor.

9 órakor **GYÁRFÁS** magánszámmal.

1/2 11 órakor **GYÁRFÁS** Beszállásolás énekes bohózatban

Swiatopolsk hercegnő RITA SACCHETTO ensemble.

Ujvári, Szalontai Ferike, Kovács Lili.

1/2 12-től parkett táncok.

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.

BUDAPEST

IV., KÁLVIN-TÉR 3.

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

HUNGÁRIA

KÖTVÉNYEK

a legelőnyösebbek

élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-

BIZTOSITÁSOKNÁL.

Felvilágositá okkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a

HUNGÁRIA

Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság

igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3 sz.

és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. **Kartellen kivül.**

Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona

Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

BEKETOW-CIRKUSZ.

VÁROSLIGET. TELEFON: 107-46.

Ma és minden este

Óriási szenzációs előadás!

A nagy müsorra való tekintettel az előadások este 8 órakor kezdődnek.

Csütörtökön 2 előadás, d. u. **4** órakor teljes müsor, **gyermekeknek** félhelyárak.

Szombaton 2 előadás, d. u. **5** órakor félhelyárakkal **mindenkinek.**

Vasárnap 2 előadás d. u. **4** órakor félhelyárak **gyermekeknek.**

Balassa és Társa

BUDAPEST, Andrássy-ut 50

Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek **legolcsóbb gyári áron.**

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.

BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.

::: **TELEFON: 103-50.** :::

Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.

Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.

::: **Költségvetés dijtalan.** :::

Freissler Antal

cisz. és kir. udvari felvonógyár.

Lift. **Gyárt:** Személy- és teher-felvonókat :: :: Speciálitás: Freissler ‚Express-Auto-lift' villamos gombnyomásu kormányzással. :: Lift.

Bpest, Horn Ede-u. 4. (volt Dávid-u. 2.)

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Sirkővétel

előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.

Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító

divatháza

Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR

Telefon 133-37. **BUDAPEST** Telefon 133-57.

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett

Paszpartu műintézet és könyvkötészet.

Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

Javitásmentes tetőfedések és falburkolások

Eternit

PALÁBÓL

Csak akkor valódi ha minden lapon az Eternit törvényileg védett szövedjegy dombornyomásban látható.

ETERNIT-MŰVEK HATSCHEK LAJOS, BUDAPEST VI. ANDRÁSSY-UT 33. GYÁR: NYERGESUJFALU.

KÉRJEN MINTÁT ÉS ÁRJEGYZÉKET.

= MARTA =

Magyar Automobil Részvény-Társaság

SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK

Gyár: Aradon.

Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

Legnagyobb választék

arany és ezüst

cigaretta-tárcákban, lovagló-pálcákban.

SCHÖNWALD IMRE

ékszerésznél,

Budapest, Deák Ferenc-u. 21.

WALLA JÓZSEF

cementáru-gyár részv.-társ.

Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —

Iroda kizárólag
Budapest, VII., Gizela-ut 38.
Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76 191-14

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága

(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle kávékat, bors, fahéj, szegfüszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét. Távirati cim: Fabarius Budapest.

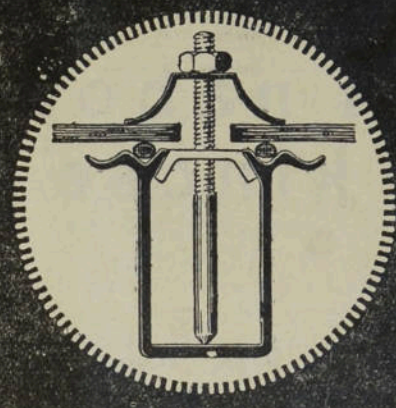
Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50

Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtőm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

---

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI-FRANGEPÁN-U-7 TELEFON 72-44

Aki igazán jó és izlete: **SZALÁMIT** akar venni, az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecsettel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk

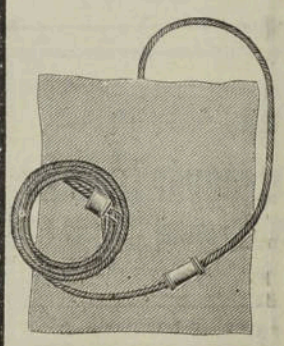
HERZ ÁRMIN FIAI

SZALÁMIGYÁRA ••• BUDAPEST

M. Á. G.

Repülőgép motorok
Teher-autók
Autobuszok.

MAGYAR ÁLTALÁNOS GÉPGYÁR R.-T.
BUDAPEST,
VÁCI-UT 141

Villamos testmelegítő

(Dr. HEILBRUN RENDSZER).

Hőmérséklet szabályozóval.

Kapható:

Magyar Siemens-Schuckert-müvek

BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

GÓLYA ÁRUHÁZ

BUDAPEST

VI., Nagymező-utca 12. sz.
(Az Andrássy-ut mellett.)
Ferdinánd bolgár k.-ut 16
(Kálvin-tér sarkán).

Nagyban és kicsinyben eladás!

Maradékok félárban!

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. junius 7-én. — 23. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Ja ja jajj!

micsoda sikoltozás támad faluvégen, az erdőszélen. Mindenütt, ahol szellős sátrak védik a cigány szabadságot. Mindenütt, ahol pucér rajkók zsivajától kisérve, göthös ló baktat rozoga szekér előtt, a saroglyájához kötve most hóditott zsákmány: két-három malacocska; bennt a saraglyában jóslásba betévedt asszonyoktól elszerzett tyukocska, kacácska, csipogva, hápogva csendőr után.

A belügyminiszter, junius hó 6-ról keltezett levéllel, amelynek rendelet a neve, megfojtotta a cigányszabadságot. Ott állt a cigány elé, furfangos táktival, ahol a cigány nem várta. A lovat fogta kötőféken. Ezt mondta: ha kehes a lovad: átadatom a sintérnek; ha egészséges, akkor meg éppen elveszem. Kell a hadseregnek. Ha nem hasznos másra, hasznos arra, amire a barátok szamara: vizhordásra. Hasznos mindenki másnak, csak tenéked nem lehet hasznos, mert általa foglak a tisztes polgári élet szekere elé téged, aki veszedelme vagy a közbiztonságnak, a kulturának, a közegészségügynek s a koros járványok mellé magad illeszkedel fertőző kórnak.

Megfosztván lovától a cigányt, könnyü volt aztán rátalálnia magára a cigányra. Akihez igy szólt: Vagy csavargó vagy, vagy állampolgár. Ha egészséges csavargó vagy, besorozlak; ha göthös, dicsérd te is a kórház állami kosztját. Ha meg állampolgárság tetszik jobban neked: telepedj meg egy helyen; ne ölj, ne lopj, ne rabolj, hanem verejtékezve keresd meg a te mindennapi kenyeredet.

Volna még a miniszternek sok rendeznivalója. Rendelete nem szól arról, hogy a kóbor cigány tisztelheti-e azután is feleségnek fölmenő asszony atyafiságát s férjének lefelé menő sorozatból valót a cigányasszony. Arról sem szól a rendelet, hogy mit is jelent a cigány családi kötelék? Kik az együvé valók? Tudja-e kiválogatni a nagy családi fészekből az igazit, amikor szőke is akad köztük, aki grófi apával hivalkodva gyüjti, cigány-kerékvetéssel, az uton száguldó kocsik bakjáról ledobott bagót.

Nagyon érdekes a rendeletnek a közegészségügyi része. A hármas beoltásról. A három X-ről, amely jelezze a himlő ellen való beoltást, de amely tulajdonképpen bélyegző a cigány testén. Ama bizonyos sárga folt, amelyet a mult korszak emlékeül őriznek ma némely rendek, akik szabadság visszaadás előtt még rendezetlenek valának.

Vonatkozása a rendeletnek a fővároshoz vajjon mi? Eggyel kevesebb a sátoros-ünnep s apadni fog az alkalmi idegenforgalom. Echós szekereket, pucér cigány gverekeket, ezüst pitykés, nagybotu vajdát nem fogunk látni. Hacsak ez ennek a rendeletnek is a mentsége, ezt a rendeletet is ugy hajtják végre, mint a cigánysoron termett többit. Sehogyse. hogyse.

Futtányok...

A vigalmi

adó végre mégis megérkezik és jellemző, hogy dacára adó-cimének és jellegének, mégis bizonyos megelégedéssel fogadták a hirét mindenfelé. A kártyajáték és a lóversenyzés megadóztatása egyenesen a közmorál követelménye; a pezsgőfogyasztás birságolását, a lumpok adójának kivetését szintén lehetetlen ellenezni. A szinházak és mozik megterhelése talán kultura-ellenes tendenciaként fog némely oldalról beállittatni, de az ellenkezés nem lesz őszinte, mert disztingválni kell igazi kultura és álkultura között s mert a szinházigazgatók s mozitulajdonosok ugyis áthárítják az adót a látogató közönségre. És ugyanezen a ponton kell az illetékes tényezők figyelmét az ellenőrzés, az adókezelés szigoruságára felhivni. Vigyázni kell némely gyanus mulatóhelynek nem kevésbbé gyanus tuajdonosára, nehogy a főváros vigalmi adóját hütlenül elkezelje.

A Lovaregylet

urával nagyon is szörmentén bántak el a pénzügyi bizottság tagjai. Jogi formákba bujtatták megalkuvásukat az adott helyzettel és a Lovaregylet urainak szent hatalmával. A látszat szerint szigoruak voltak az urak, mert hiszen szidták a totalizatőrt és a játékosokat. Azonban az eredmény meginc csak az, hogy 1918-ig szalvusz konduktuszt kapott a grófok klubja, addig szabadon garázdálkodhatnak egyszerre két pályán is. 1918. január elseje azt jelenti, hogy a ligeti pályát még két évig nem tartozik kiüriteni az Egylet, mert hiszen januártól májusig nem aktuális ez a kérdés. Igaz, hogy a pénzügyi bizottság által elfogadott inditvány pár ezer koronájába kerül az Egyletnek; de hát mi ez nékik? — Egyszerüen utasitják a turtnak valamelyik pénztáros-látogatóját, hogy sikkasszon pár ezer koronát számukra.

A népélelmezés

hangzatos jelszavával élni nem nehéz, de jó népélelmezést csinálni békében is nyert háboru, hát még akkor, amikor idehaza egy kéznek huszat kell pótolnia. Fájdalom, nálunk még minden népélelmezési akció a háboru alatt a kiváltságosokat tekintette népnek. Folkusházy tanácsnok nemesi cimerébe bele kell rajzoltatni a fácánt és a pisztrángot, amelyeket felfedezett a népélelmezés talizmánjaiként. Talán nem is ő a hibás azután akkor, amikor ugy gondolkozik, hogy, ha tiz koronát fizetnek a pisztrángért, miért ne legyen drágább a lóhus, a tüdő, a pacal, a máj? A katonaság, a konzervgyártás ezeket a szerveket nem használja fel, a szegényebb néposztályt el lehetne vele tartani. És még sincs a piacon, ha pedig van, megfizethetetlen. Ha ráfizetne a város, senki nem szólna ellene egy szót sem. Nagy közjótékonyságot gyakorolnának vele, amint hogy bünt követtek el, hogy e héten kilónkint negyven fillérrel ismét fölemelték az árát. Budapesten a népélelmezés ürügye alatt azonban nem zsigereket adnak a népnek, hanem kiszedik a zsigereit.

Kész a kalkuláció.

Nyilatkozat a közutiról.

Till Antal tanácsjegyző, Valtinyi müszaki tanácsos, Kollár gázgyári igazgató és Horváth számtanácsos a mult héten elkészitették és Rényi tanácsnokhoz beterjesztették a közuti villamos vasut megváltására vonatkozó számitásokat. Elhatározott dolog, hogy az ügyosztály és a tanács javaslata feltétlenül még a nyári szünet előtt kerül a közgyülés elé. A kalkulációt természetesen homály födi, de a főváros illetékes tényezőinek álláspontját a következőkben foglalhatjuk össze:

—Mindegy nekünk, hogyan dönt a közgyülés. Elengedhetetlen követelésünk azonban, hogy a döntés a legrövidebb időn belül bekövetkezzék. Nem lehet tovább halasztani a döntést, mert ehhez kell szabni a legközelebbi közlekedési politikánkat. Arról van szó, hogy a főváros ne várja be a megváltás időpontját 1922-őt, hanem már most igyekezzék közlekedési eszközeit, közlekedési poloitikáját egységesiteni. Ez pedig csakis ugy lehetséges, ha él az alkalommal és átveszi a Közutit ugy, hogy a közuti részvényeseinek továbbra is osztalékot fizet. Bizonyos, hogy a közuti 22 koronás osztalékot fog kérni; lehetséges, hogy ebből enged, de ha másként nem megy, ugy meg kell vele ezen az alapon is állapodni, mert mi felelősségünk teljes tudatában elvállaljuk, hogy ráfizetés nélkül vezetjük tovább a Közutit. Arról van szó, hogy vajjon tudjuk-e *tizenegy percenttel hasznositani a Közutit. Hát mi vállaikozunk rá,* mert jól tudjuk, hogy a Közuti elbirja ezt a terhet.

— Nem fogunk ráfizetni a tranzakcióra és ez már egymagában véve nyereség, még akkor is, ha pénzügyi eredménye egyelőre nem is volna a tranzakciónak. Mert ha ráfizetés nélkül hozzájuthatunk a Közutihoz, egyesithetjük azt a Városival, egységes forgalmat, egységes tarifát csinálhatunk, átszállóforgalmat az egyikről a másikra, ujonnan beoszthatjuk az összes relációkat, megszüntethetjük az e téren fennálló aránytalanságokat és a tarifaemelésnek egyedül a főváros fogja hasznát látni.

— Bizonyos, hogy a Közuti szivesen átadja a villamosvasuti üzemet. mert hiszen elérkezett fejlődésének a tetőpontjára. Uj beruházásokat, uj vonalakat nem létesithet, mert a megváltás időpontjáig már nem tudja amortizálni ezeket. A Közuti tehát már csak lejebb sülyedhet, nyeresége már csak kisebb lehet és ezért nagy benne a hajlandóság a tranzakcióra. De a főváros is sokkal jobban jár, ha most veszi át a Közutit, mint hogy ha 1922-ben *teljesen lezüllötten váltaná meg az üzemet.* Elképzelhető ugyanis, hogy a Közuti vezetői igyekeznek a megvátásig rendelkezésükre álló időt kihasználni és minden fillért kivesznek a vállalatból, amit csak lehet. Ezt senki sem veheti tőlük rossz néven, mert hiszen önékik az a kötelességük, hogy a részvényesek érdekeit megvédjék.

— Ha miénk lesz a Közuti, egészen uj, pénzügyileg és a közönség közlekedési igényeinek megfelelőbb politikát követhetünk. Akkor nem lesz többé vitás probléma *a földalatti vasut hálózatának kibővitése,* mert hiszen mienk lesz a földalatti vasut is, a Bur-vasut is. Megszünik az örökös surlódás a Közuti párttal és nem lesz többé sem személyi, sem tárgyi akadáya a villamos közlekedés sok reformjának. Egyet elárulhatok: ha Sándor Pál ellenezte volna a dolgot,

akkor nem is forszirozhattuk volna, mert hiszen akkor már az első lépésnél megakadt volna

— A közuti tranzakciót meg kell csinálni. De ha a közgyülés többsége nincsen ezen az állásponton, akkor mi a leghatározottabban fogjuk követelni a főváros érdekében a másik expedienst: a *Városi részvények eladását.* Vagy-vagy; mert a mai állapotot nem lehet tovább fenntartani. Ezt a lukszust nem engedheti meg magának a főváros háztartása.

Uj autobuszok a forgalomban.

Omnibusz-tarifaemelés a láthatáron.

Junius elseje óta uj autobusz jár az Andrássy-uton. Pompás, kényelmes, diszes és kivánatos jármü. Az uj Benz-gépnek mintegy öt tonna a sulya és messze fölülmulja szépségben, kényelemben hivatalbeli elődjeit. A régi gépek közül kidült az egyik, a helyett állitották be az ujat harmadiknak. A kiváló Benz-masinának különben még három társa piheni az eljövendő fáradalmakat a garázsban. Nem jöhetnek ki az utcára, mert nincsenek fölszerelve gummikerekekkel. Igy is nagy vivmánynak lehet tekinteni, hogy Budapesten legalább három autobusz közlekedik, amikor Bécsben már hónapok előtt be kellett szüntetni a gummihiány miatt az autobusz-forgalmat.

Az uj gépnek kerekekkel való fölszerelése különben igen komoly küzdelembe került. Till Antal tanácsjegyző és Bárány Ervin mérnök igen sokat fáradoztak, amig sikerült használhatóvá tenni a gépet.

Elsőbben — amint azt a Fővárosi Hirlap megirta — az ugynevezett vaspapirból (Eisenpapir) készült kerekekkel kisérleteztek. Postai és katonai automobilokon tanulmányozták ezt a masszát, amely vasabroncsba szoritott komprimált papirból készült. A bécsi pályaudvarok között közlekedő posta-automobilokon tekintették meg a vaspapir-kerekeket. Ültek a soffőr mellett, követték a gépet automobilon és ugy találták, hogy a kerekek kitünőek, legalább a legfőbb kelléket, hogy nem faralt a gép, rendben találták. Rendeltek is belőle azonnal, fölszerelték a Benz-kocsira, de a próba első napjaiban kiderült, hogy a gép veszedelmesen faral, aminek oka az, hogy a kerekek jó szolgálatot tettek a könnyü posta-autóknál, de a harminchét személyt befogadó Benz-kocsinál, amely megterhelve hét tonnát nyom, csődöt mondtak.

Uj anyag után kellett nézni és ekkor jutottak el a most beszerzett Sembusto-kerekekhez, amely két mérnök és egy vállalkozó szabadalma. Ezek a kerekek két vasabroncs közé szoritott olcsóbb minőségü és nem tömör gummiból készülnek és az uj Benz-kocsin kitünő szolgálatokat tesznek. A kocsi nem faral és megfelelő a rugalmassága is, ami épenséggel nem volt elmondható a kocsit nagyon rongáló vaspapir-kerekekről.

Van azonban még egy kerékfajta rendelkezésre és ez a frankfurti gyártmányu „Automobil liga", amelyből szintén beszereztek egy próbára szolgáló garniturát. Ez egészen hasonló szerkezetü a Sembustohoz, de valószinüleg nem fogja utólérni annak használhatóságát.

A Sembusto-kerekekkel nem faral és nem romlik a kocsi, ellenben attól lehet félni, hogy a nyári melegben olvadó aszfaltnál veszedelmesen rontani fogja az uttestet. Ha ez a veszedelem elháritható lesz, akkor hamarosan fölszerelnek még két uj Benz-autót Sembusto-kerekekkel és akkor a háboru dacára öt autobusz fog közlekedni Budapest utcáin.

Az omnibuszról és a viteldijemelésről.

Abban a megállithatatlan áradatban, amely a szükséges dolgok árainak emelkedésében beállott, állandóan uj meglepetésekkel találkozunk. Olyan dolgokban tapasztalunk áremelkedést, amelyekről el sem tudtuk eddig képzelni, hogy drágábbak is lehetnének a régtől megszokottnál. Ki hitte volna például, hogy az öreg, rozoga Nóé-bárkájának, a budapesti omnibusznak törött-rugóju, poros ülésén való elhelyezkedésért valaha többet fizessünk négy krajcár, azaz hogy nyolc fillérnél?

Pedig ugy tetszik, hogy ebben a tekintetben is imminens veszedelem fenyeget. A közlekedési ügyosztályban példátlan könnyelmüségnek nevezik azt, hogy ilyen olcsón szállitják azokat, akik rászánták magukat, hogy a lelket kirázó, elaggott omnibuszokba beszálljanak. Egyelőre azonban nem kell megijedniök az omnibuszok elszánt utasainak, mert az ügyosztály a töprengésnél ezideig nem jutott tovább. Ugy látszik ők maguk is tisztában vannak vele, hogy igen népszerütlen dolgot cselekednének és mégis inkább félnek attól, hogy a közönség ellenszenvét hivják ki, mint hogy az olcsó árakban megnyilatkozó könnyelmüségükért gyámság alá helyezik az omnibuszüzemet.

Annyi azonban bizonyos, hogy ha a villamos viteldijakat megdrágitják, akkor az omnibusz sem fogja sokáig a fejét törni, hogy mitevő legyen. A közlekedési ügyosztály máris készen van az érvekkel, amelyeket szárazon tartanak arra az esetre, ha majd ütni fog a drágitás boldog órája.

A Fővárosi Hirlap megkérdezte Rényi Dezső dr. tanácsnokot, mi igaz az omnibusz-viteldijak emeléséről szóló hirekből?

— Az omnibusz viteldijakat egyelőre nem szándékozunk fölemelni, ezzel a kérdéssel nem is foglalkozunk, bár példátlan, hogy hatalmas utakat a mai viszonyok között nyolc fillérért lehessen megtenni. Az omnibusz ma a legolcsóbb közlekedési eszköz, de ezek a viteldijak egyenesen kibirhatatlanok akkor, amikor 40—50—60 koronákat fizetünk ki a lovak táplálékának métermázsájáért. Egyelőre azonban nem emelünk, mert tudjuk, hogy minden áremelés népszerütlen, ha még olyan jogos is.

Természetesen tökéletesen igaza van, hogy a zab, kukorica és takarmányárak mérhetetlenül magasak, de a budapesti közönség soha sem fogja méltányosnak találni a viteldijemelést, amig a főváros a taksaemeléssel egyetemben legalább a közönség kényelméről is nem gondoskodik. A rozoga, szük, kényelmetlen, zülött vén instrumentumok guny tárgyai voltak a közönségnek és sajtónak egyaránt, amig azok magántársaság birtokában voltak. A fővárosnak igazán nincsen joga azt kivánni, hogy ugyanezeket a vedlett, jószágokat a közönség ne csak komolyan vegye, de még drágább pénzen is fizesse meg, mint azelőtt. A főváros a szokványos mázolásokon kivül igazán nem javitott semmit az omnibuszokon, semmi befektetést nem juttatott az üzemnek és igy a közönség legalább annyit követelhet meg, hogy ha el nem tüntetik az utcáról a multak e szomoru rokkantjait, legalább ujabb megterheltetést ne sózzanak a nyakunkba.

Folkusházy kudarca.

A főváros burgonyaközpontja.

Közélelmezési kérdésekben a háboru alatt gyakran voltak nézeteltérések a kormány és a főváros között, a kormány emberei gyakrabban juttatták kifejezésre azt is, hogy a főváros közélelmezési politikájával sok tekintetben nem értenek egyet, annál nagyobb feltünést keltett tehát most az a szerződés, amelyet a földmivelésügyi miniszterium a városgazdasági ügyosztálylyal kötött a korai burgonya külföldi exportjára és a központi beszerzésre vonatkozólag. Ez az első eset a háboruban, hogy a kormány közélelmezési kérdés országos elintézését a fővárosra bizza, ami jelentőségében nagyon is fontos és ennek a dolognak csak azok értik meg a nagy jelentőségét, akik a kormány és a főváros viszonyát eddig alaposan megismerhették. Mindenesetre érdekes az is, hogy ennél a fontos közélelmezési kérdésnek az elintézésénél a kormány a városgazdasági ügyosztálylyal kötötte meg a szerződést, ez az ügyosztály közélelmezési kérdésekkel ugyanis csak másodsorbon foglalkozik.

Amikor a kormány illetékes faktorai ezt a megoldást választották, akkor bizonyára már tisztában voltak dr. Márkus Jenő tanácsnok vállalataival és jól tudták azt is, hogy az ügyosztály keretébe tartozó Hatósági Zöldségárusitás milyen eredményes munkát produkált és egy évi fennállása alatt szabályozni tudta a fővárosban a zöldségnek és a főzeléknek az árait. Amig minden más élelmiszer ára horribilisan magas és amig Folkusházy ügyosztálya a régi bürokratikus rendszerrel eredményt alig tud elérni, addig a főzelék és a zöldség ára nemcsak normálisnak mondható, hanem még a mult évi árnak is alatta marad. A főváros által létesitett burgonyaközpontnak is mindenekelőtt az lesz a szerepe, hogy lenyomja az árat, ami — tekintve, hogy az exportörök közötti konkurrencia megszünt — már be is következett; az uj burgonya ára két hét alatt 1 korona 40 fillérről 30—40 fillérre szállt le. Ez az eredmény elsősorban Márkus Jenő érdeme.

A kormánnyal kötött szerződés értelmében az

Választójogi központ.

A politikai korzón igy ülésszak nyitáskor megélénkül az élet. Egy-egy letünt nagyságot körülzsonganak a bukottak. Forr, zsivajog a kavarodás, mint szüretkor az óbor a pincében; tudja, hogy neki nem jelent ez feltámadást és mégis zsibong, mert hajtja a benne lappangó szesz erjedése: a szereplés, ujjászületés lehetetlen reménye. A kiegyezésről beszélnek, a Dunáról, amely gerincet fog adni ennek a városnak (hiszen ha a vizfej vezette, tüdővizenyő fejlesztette, miért ne tehetné gerincessé is a vize?) Valaki felveti a választójog kérdését is.

— Régi felfogásom — szól a korzozó politika vezére: Polónyi — hogy addig van rend, ameddig rendet nem csinálnak. Mihelyt rendezni kezdenek valamit, megdöglik az, amit rendezni akarnak. Ameddig nem tette rá a kezét az állam a lisztre: volt liszt, a husra: volt hus. Ahogy rendezte, lett maximális ára, de megszünt a liszt és hus. Az a kérdés, mi kell? Hus és liszt, vagy rend? Igy van a választójoggal is. Amig nem rendezték, volt választójog, volt még a holtaknak is. Most hogy kiterjesztették, rendezték, van elve, de nincs joga senkinek.

Előkerülnek a cédulák. Gajári Ödön förendiházi tagot, a nagy vállalatok igazgatósági tagját, az „Az Ujság" főszerkesztőjét és virilist nem vette fel a főváros választói közé, mert nem volt igazolva — irni, olvasni tudása és adója. Bárczy Istvánt, a Tisza titkárát törölték, talán azért a vakmerőségéért, mert a polgármester nevét meri viselni. Benedek Sándort, a közigazgatási biróság másodelnökét, volt államtitkárt kinulláztak, mert nem volt igazolva — nagykorusága. Weltner Jakabot, a szociálista vezért törölte ugyanaz a központi választmány, amelynek tagja (tehát jogilag törölte önmaga) e fizetőpincéri indokolással, hogy „k. p. hiányában." Egy jeles ujságirót, Gergely Győzőt törölték, mert van egy másik Gergely Győző, aki más mesterségü, vallásu, koru és lakásu, mint ő és az a másik Gergely Győző nem igazolta a velevaló (hogy jól fejezzük ki magunkat:) — „azontalanságát."

Vajjon miért? Ameddig nem csináltak összeirást, nem volt rend, de volt választójog. Most, hogy megcsinálták az összeirást: rend van, de elvették a választói jogát mindenkinek. Megcsinálták a választójogi központot, tehát nincs választói jog, mintahogy, amióta megcsinálták a papirközpontot, természetesen nincs papir.

Az egyik verzió szerint a hustalan napok mintájára rendezték a választótlan napokat. Kedden és pénteken nincs hus, a bizottság is megállapodott, hogy egy héten két napon nem lesz választói jog, aki e napokon kerül a bizottság elé, azt könyörtelenül kidobják. Mert ezzel is spórolni kell, hiszen ha az idő pénz, ugy bizonnyal pénz a voks is. A másik verzió szerint a bizottság elnöke szigoru ember. Ifju korában krakéler volt. Ha bal lábbal kelt fel, kiállt az utcára és elkiáltotta magát:

— Ma minden zsidót megpofozok, aki elém kerül.

Megöregedvén, módosult a természete is. Már nem pofoz, de ha rossz a kedve, elkurjantja magát:

— Ma minden választót megsemmisitek!

És állja a szavát. Miért ne, ha ez a passziója. Pedig nem helyes. Lehet kedvesebben is megcselekedni ezt. Csak ki kell várni a választást. Ajánlunk rá egy pár módot: a főváros törzsfőnökei kipróbálták már a régi választásoknál.

1. Tessék mindenkit leszavaztatni, akár van joga, akár nincs. Aki kellemetlenül akar szavazni, azt az Orczy kávéházban internálni és a végén eldobni a listát. (Lásd Jókai-Busbach választás a régi Terézvárosban.)

2. A kellemetlen választókat tessék bepereltetni és a választás napjára elővezettetni a birósághoz és itt tartani, amig le nem zárják a szavazást. (Lásd Eötvös-Matlekovits választás az Erzsébetvárosban.)

3. Ugyanannyi halottat leszavaztatni, mint amennyire szükség van. (Lásd Ország-választás III. kerületben.)

4. A titkos szavazás előtt odanyomni a választó kezébe a cédulát és ha megakarja nézni, hogy kire szavaz, ráripakodni:

— Meg ne merje nézni, maga szerencsétlen, hát nem tudja, hogy ez a választás titkos! (Lásd a régi titkos választásokat minden fővárosi kerületben.) Stb. stb.

Hogy pedig mégis miért próbáltak kinullázni mindenkit, arra egy öreg képviselő ezt beszélte el:

— A megyémben egyszer minden ellenzéki képviselőt kihagytak a listából. Megkérdeztem, hogyan merik ezt tenni és a főispán mosolyogva felelte:

— Mért ne. Ha csak egynél sikerül, megérte már a fáradtságot. Talán ezért.

Kun Andor.

uj burgonya beszerzésének és szétosztásának munkáját a Hatósági Zöldségárusitás kebelében megszervezett Burgonyabeszerzési Osztály végzi. Az uj intézmény müködéséről Márkus tanácsnok ur a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt igy nyilatkozott:

— Az a szerződés, melynek az alapján ezt a beszerzési osztályt felállitottuk, a *Szomjas* miniszteri tanácsos és *Rein* miniszteri osztálytanácsos urakkal való tárgyalásaim alapján jött létre. Természetesen a földmivelésügyi miniszter ur is hozzájárult azokhoz a propoziciókhoz, amelyeket ez ügyben megtettem. *A tárgyalások három napig tartottak, az országos szervezetet pedig nyolc nap alatt teremtettük meg.* Az osztály már müködésben is van. A beszerzés megkönnyitése végett vidéken irodákat állitottunk fel, három ilyen kirendeltség már müködésben is van, a többi szükséges expozitura felállitására az előkészületeket már megtettük.

A beszerzési osztály elsősorban a főváros szükségletéről gondoskodik, másodsorban kielégiti a katonaság igényeit, azután szállit a vidéki törvényhatóságoknak, amennyiben ezek hozzá fordulnak, a külföldet azonban már kizárólag a fővárosi vállalat láthatja el uj burgonyával. *Külföldre rajtunk kivül más nem szállithat uj burgonyát,* mi természetesen csakis a külföldi hatóságok rendeléseinek teszünk eleget. A földmivelésügyi miniszterium már értesitette a külföldi hatóságokat az osztály müködéséről.

*

Értesüléseink szerint a hatósági uj burgonyabeszerzési osztály müködése ebben a formájában csak augusztus végéig tart. Valószinünek látszik azonban, hogy a már régóta tervezett burgonyaközpont ebből a szervezetből fejlödik ki, sőt beszélik azt is, hogy az osztály müködését idővel más, szintén fontos népélelmezési cikkekre is ki fogja terjeszteni. A hatósági vállalat természetesen altruisztikus alapon müködik, ha azonban mégis mutatkoznék felesleg az üzemnél, akkor azt hadi jótékonysági célokra fordiják, a felesleg egy részéről a földmivelésügyi miniszterium, másik részéről pedig a főváros tanácsa rendelkezik.

Weiskirchner megtérése.

— Megjelenik a budapesti Dunakonferencián. —

Bécs, junius 5.

(Kiküldött munkatársunk jelentése.) A dunai konferencia ügyében Budapesten mozdulatlanság látszik, a városházán csend uralkodik, ugy látszik, mintha egy, a közeljövőben megtartandó előkészitő értekezleten kivül semmi sem készülne. Tulajdonképen azonban — és ezt itt Bécsben kellett megtudnunk — nagy események mentek végbe, tisztázódott a helyzet és a Bécs—Budapest között lefolyt hatalmas mérkőzés teljesen be van fejezve — *Budapest fölényes győzelmével.*

Azt hittük, itt Bécsben — ismerve Weiskirchner legutóbbi nyilatkozatait — tovább folynak az ellenkonferencia előkészületei. E helyett azonban azt a fontos és biztos értesülést szereztük, hogy

Weiskirchner főpolgármester teljesen deferált Budapest akarata előtt,

amit ugy kell érteni, hogy a felsőbb szó hatása alatt nemcsak bizonyos a hivatalos konferenciának Budapesten való megtartása, hanem ehhez ma már *Weiskirchner is békésen és önként hozzájárult.*

Minderről tudomásának kell lennie *Bárczy* István dr. budapesti polgármesternek is, hogy azonban ezt a hirt nem publikálja, azt *Bécsben uri és gavalléros figyelemnek tekintik.* Bárczy álláspontja mindenesetre az, hogy Budapestnek nem Weiskirchner kudarcos visszavonulása a fontos, hanem az, hogy a budapesti Dunakonferencia ügye végérvényesen el van intézve és Weiskirchner ellenségből baráttá lett.

Informátorunk, aki a dolgok tökéletes ismeretével rendelkezik, a következőkben közölte velünk a mai helyzet képét:

Az események legujabb fejleményei azzal a levéllel kezdődtek, amelyet *Bárczy* István dr. budapesti polgármester intézett *Weiskirchner* Richard dr.. bécsi polgármesterhez és amely levélnek kimondott célja a helyzet tisztázása volt. Bárczy körvonalazta Budapest álláspontját és megkérdezte Weiskirchnert, mik a szándékai ezzel szemben?

Weiskirchner válaszát gyorsan elküldte Budapestre. Bécs városának biborszinü, mélynyomatú cimere ékeskedik a levélpapir felső bal sarkában. Többé nyoma sincs benne a bécsi községtanácsban tartott demagóg beszédnek, kihivó hangjának. *Udvarias és megértő lett Weiskirchner* és meg kell jegyezni, hogy *ez a változás szenzációs mértékben történt meg.*

Akik bécsi barátai közül ismerik

Weiskirchner levelét,

kissé érthetetlennek tartják a változásnak ezt a mértékét. A levél Weiskirchnernek azzal a mentegetődzésével kezdődik, hogy neki fogalma sem volt Budapestnek a dunai központ érdekében kifejtett akciójáról, nem tudott a regensburgi polgármester kezdeményezéséről. A bécsi mozgalmat *ez események tudta nélkül, tehát azoktól teljesen függetlenül kezdte meg,* csak amikor a Bécsbe tervezett konferenciára szóló meghivó-sürgönyöket szétküldte, akkor olvasta egy lapban, hogy Budapest már előbb kezdte meg a regensburgi polgármester fölhivására a dunai konferencia előkészitését.

—

(Informátorunk itt megjegyezte:

— Weiskirchner levelében szószerint *„egy lap"*-ot emlit. Ön mindenesetre tudja, hogy ez a lap csak a *Pester Lloyd* lehet, amely a *Fővárosi Hirlap* első hiradását sürgősen átvette. Egyenesen szerencsének kell mondani magyar szempontból, hogy a *Fővárosi Hirlap* kikutatta az eseményeket, amelyeket a budapesti városházán rossz politikából titokban akartak tartani. A *Pester Lloyd* fölismerte az esemény mérhetetlen horderejét, leforditotta az önök tudósitását. Ezáltal a Lloyd, helyesebben a *Fővárosi Hirlap koronatanuja lett a Bécs és Budapest között lefolyt mérkőzésnek, mert Weiskirchner deferálását eredményező módon leszögezte, hogy a kezdeményezés Budapesté volt.)*

—

A levél következő passzusában

lirai hurokat pendit meg a bécsi polgármester.

Hősiesen harcoló csapatainkról beszél és a lövészárokban fejlődött, vérrel pecsételt magyar és osztrák fegyverbarátságra hivatkozik, amely fegyverbarátságnak itthon a front mögött, a békét előkészitő munkálkodásban is érvényesülnie kell. A konkluzió pedig, hogy ebben a nagy kérdésben is meg fogja érteni egymást Bécs és Budapest.

Mint látható, az előbb, még a budapesti hiradás olvasása után is keményen hadakozó Weiskirchner egészen békés hangu lett. A levél igazi szenzációja azonban a befejezés, amelyben

Weiskirchner azt a kérést intézi Bárczy polgármesterhez, hogy a Budapesten megtartandó dunai konferenciára hivja meg őt is, mert az osztrák dunamenti városok polgármestereivel egyetemben a budapesti konferencián okvetlenül meg akar jelenni.

Bécsi informátorunk keserüen mondta:

— Láthatja, uram, hogy *Weiskirchner teljesen le van győzve.* Bárczynak sikerült a két vállát a földre nyomni. Ha pedig — mint ön mondja — Bárczy odahaza titokban tartja Weiskirchner szenzációs levelét, az azt mutatja, hogy az önök Bárczyja egy középkori lovag. De könnyü neki, mert ezuttal ő győzött.

*

Bécsi információnk kiegészitéseképpen a következő nem kevésbbé nagy jelentőségü eseményekről adhatunk hirt a dunai konferencia kérdésében:

Breyer regensburgi polgármester ujabb levelet intézett Bárczy István dr. polgármesterhez. Ebben a levélben kijelenti, hogy

Regensburg küldöttei és a dunamenti bajor városok érdekeltségeinek képviselői junius hó 24-ike táján Budapestre jönnek.

A bajorok érkezésének és Budapesten való tartózkodásának ideje pontosan még nincsen megállapitva. Egy dolog azonban tökéletesen bizonyos és ez az, hogy

Weiskirchner polgármester a bajorokkal egyidőben szintén Budapesten lesz.

Ez lesz az első nagyszabásu előkészitő-értekezlet a *budapesti dunai konferencia ügyében.* Ezen az értekezleten fogják megállapitani a *konferencia időpontját és a konferencia elé terjesztendő javaslat végleges szövegét.*

Ezt a határozati javaslatot — ugy értesülünk — most késziti elő *Déri* Ferenc dr. alpolgármester, aki az első fogalmazást már a jövő héten ismertetni fogja *Bárczy* István dr. polgármesterrel. Mihelyt ezzel készen lesznek, egészen szükkörü értekezlet lesz a polgármesternél, amelyet egy olyan értekezlet fog követni, ahol már az összes magyar szakkörök és érdekeltségek is hallathatják szavukat. Akkor következik aztán a juniusvégi nagy értekezlet, amelyen már a magyarokon kivül részt vesznek a bajorok és az osztrákok is, ez utóbbiak magának *Weiskirchnernek* vezetésével.

A nyitott olló.

A főváros környéke aziluma a kitiltott csavargóknak és betörőknek. — A tehetetlen államrendőrség. — Korlátozni kell a települési engedélyt. — A rendőrség hatáskörének kiterjesztése. — A detektivfőnök nyilatkozata.

Csak most láttuk igazán, a cinkotai rémség föltünése után, milyen gyöngék a határok mentén épült községek, a várőv, köröskörül az erődök, amelyeknek az lenne a hivatásuk, hogy drótsövényekkel és közigazgatási lövészárkokkal védjék a hatalmas Pestet: senki ide be ne tehesse a lábát, aki a közbiztonságra veszedelmes. Épen az ellenkezője történik. A közigazgatási lövészárok födözéke minden alkalmatlan idegennek, a közigazgatási eröd menedéke minden kitiltott csavargónak, a közigazgatási drótsövény nem minket véd, pesti lakosságot, hanem a veszedelmes ellenséget védi s mi nem tudunk a Kiss Bélák és mindenfajta szélhámosságaikban társaik ellen védekezni sehogyan sem, hiszen a budapesti rendőr csak belügyminiszteri nyilt parancs fölmutatása mellett lépheti át a határt, amelyen szabad közlekedése van a legutolsó betörőnek is.

A fővárost környékező községekben és falvakban, a helyiérdekü és a villamos vasutak mentén, településnek le a város területéről kitiltott veszedelmes elemek s az államrendőrség, mint a közbiztonságunk legfőbb őre, tehetetlen az árnyékukban meghuzódókkal, mert a rendezetlen viszonyok folytán hatásköri összeütközés támad a szomszédsággal, amelyet elvégre mégis csak kényszeriteni kellene arra, hogy védelmi intézkedéseinket a saját községi határaikon belül is elismerjék. Kik telepszenek le a szomszédos községekben? Melyek azok a határmenti azilumok, amelyek állandó veszedelmet rejtegetnek Budapest közbiztonsága szempontjából? Hogyan lehetne ezeken a megmaradhatatlan állapotokon segiteni?

A kérdést dr. Nagy Károly rendőrtanácsos, detektivfőnök igy világositotta meg a „Fővárosi Hirlap" munkatársa előtt:

A kitiltás általában három irányban történhetik. És pedig Budapest területéről, az államrendőrség egész területéről és az ország egész területéről. A fővárosi illetőségü alkalmatlan anyagot Budapest területéről tiltjuk ki, az államrendőrség egész területéről azokat, akik például Erzsébetfalván, vagy Kispesten illetőségüek, minthogy a két község négy esztendő óta közigazgatásilag álamositva lett. Az ország területéről rendszerint a külföldi honost tiltja ki a rendőrség. Már most a főváros területéről kitil-

tottak a környékező községekben telepednek le. *A település megnehezitését kellene a községek elöljáróságának szigoruan venni,* a kitiltottak ne kapjanak települési engedélyt: ez volna egyik legfőbb orvoslása a bajnak. Hiszen roppant egyszerü a dolog: a községi elöljáróság, ha valaki letelepülési engedélyt kér, felviágositásért forduhatna a budapesti rendőrséghez, érdeklődvén, kicsoda a települő, miért akar éppen ott letelepülni, nincs-e valami baj vele Pesten és igy tovább. A kitiltottról mindig megtudhatnák, hogy kitiltott s *mindenkor megtagadhatnák a települési engedély kiadását.*

— Érdekes, hogy a kitiltottak a *svab községekben nem találnak talajra.* A svábok nem veszik be őket, például Soroksáron, Dunaharasztin nem tudnak boldogulni, *a svab községek mentesek a Pestről kitiltottaktól.* Már Soroksár-Péterin azonban le tudnak telepedni. Itt van a határ. A kitiltottak *Rákosszentmihályon, Cinkotán, Csömörön, Albertfalván, Gödöllőn, Budafokon, Szent-Endrén, Pestujhelyen* telepednek meg, körülbelül félköralakban szállják meg Budapest határait. Ha már most ugy tekintjük ezt a térkép szerint való elhelyezkedést, hogy a főváros környékének megvédett részei *egy nyitott ollő, amelynek egyik hegye Pestujhely, másik hegye Erzsébetfalva,* láthatjuk, hol van a háromszög veszedelmes egyenes vonala, amelyben az emlitett községek sorakoznak.

— Föltétlenül szükséges lenne, ez a kétségtelen, *ennek a nyitott ollónak bezárása,* az emlitett községeknek a fővároshoz való csatolása közigazgatásilag, a rendőrség hatáskörének kiterjesztése, amiként az Kispesttel és Erzsébetfalvával történt. Ez természetesen *pénzkérdés* s a pénzkérdés mindig nehezen szokott a megoldás felé törekedni. Ha a községekben meg volna a hajlandóság, meg lehetne a kérdést oldani. Annakidején Budapesttel is az ötven százalékos arányban folytak a tárgyalások és később történt csak végleges megegyezés.

E nyilatkozatból is kitünik, hogy a kitiltottakat csak egy módon tarthatják távol a fővárostól: ha Budapesthez csatolják a még ide nem tartozó községeket. Megakadályozni lehetetlen, hogy a szomszédságunkból be ne jöjjön a főváros területére a kitiltott, aki, ha veszedelmes munkáját elvégezte, nyugodtan hazaszaladhat a félóránvira fekvő várába. A vármegyénél egyébként a cinkotai esettel kapcsolatosan volt némi mozgolódás, de jelentős lépés nem történt sehol, pedig sürgős reformokra volna szükség, Budapest érdekében.

Hatósági és üzleti szervezkedés

az idegenforgalom fejlesztése érdekében

Déri Ferenc dr. alpolgármester vezetésével immár teljesen elkészült a *Székesfőváros Idegenforgalmi Hivatalának* szervezeti szabályzata és munka-programmja. A jövő hetekben már az idegenforgalmi bizottság veszi azt tárgyalás alá. Ebből az alkalomból, amikor ez az intézmény immár a megvalósulás utjára jutott, érdekesnek tartottuk kikérni egy kiváló szakembernek, *Gálos* Kálmánnak, az Idegenforgalmi és menetjegyiroda r. t. vezérigazgatójának véleményét. A becses nyilatkozat nagyon értékes szempontokat jelöl meg a magyarországi idegenforgalom fejlesztése szempontjából és a *Fővárosi Hirlap* komoly szolgálatot vél teljesiteni akkor, amikor a gazdag tapasztalatokból leszürt irányitó elvekre felhivja az illetékes körök figyelmét. *Gálos* Kálmán munkatársunknak az alábbi információt adta:

A kereskedelmi mérleg javitása.

— A háboru után sokkal nagyobb jelentősége lesz Magyarországon az idegenforgalomnak, egyrészt azért, mert nagy szükség lesz uj erőforrásokra minden közgazdasági ágban és mert nem szabad a valutánkat rontani azzal, hogy a készpénz olyan nagy tömegekben kerüljön külföldre, mint azelőtt, másrészt pedig, mert nemcsak a szövetségesek, de az egész világ érdeklődése igen érthető módon Magyarországra és a magyar népre irányult. Nekünk minden népnél többet jelent az idegenforgalom kérdése, mert hiszen nemcsak pénzügyről van szó, nemcsak a kereskedelmi mérleg javitásáról, nemcsak a bevételről, hanem arról, hogy ezt az országot és ezt a népet, amelyet vagy nem ismertek, vagy félreismertek, a maga valóságában mutassuk be. A kérdésnek tehát nemzeti fontossága van.

A közlekedés megjavitása.

— Az idegenforgalmat elsősorban és, mondhatnám, majdnem kizárólag azoknak a tényezőknek megteremtésével lehet elérni, amelyek a kényelmet előmozditják, az utazást kellemessé és szórakoztatóvá teszik, az egyes városokban, vagy fürdőhelyeken való tartózkodást pedig az olcsósággal és természetesen a kényelemmel biztositják. Legfontosabb teendő tehát a szállodák berendezése, minél több szálló fölépitése, a már meglévők fejlesztése, a fürdőkben és üdülőhelyeken a megfelelő, ugynevezett európai állapotok megteremtése. Ezekkel kell természetesen lépést tartania a közlekedési politikának is, amely abban áll, hogy a külföldi csatlakozásoknak és kapcsolatoknak hazánkra nézve kedvezőbben kell alakulnia mint eddig, tehát jó és gyors közlekedéséről kell gondoskodni. A tulajdonképen való nagy propagandát meg sem szabad inditani addig, mig mindezekről nem gondoskodtunk . . . És ha egyelőre nem érnénk is el egyebet, mint azt, hogy a magyar külföldreutazók, különösen a jómodu közönség egy részét a megjavitott állapotok folytán itthon tarthatjuk, már is sok millió haszon az eredmény . . .

Kulturális berendezkedések emelése.

— Hogy példára is hivatkozzam: a magyar fürdőkben és üdülőtelepeken, akár a Tátrában, vagy a Balatonon, a főszezonban soha nincsen hely. Komikus tehát azt várni, hogy a külföldi ember ne akkor jöjjön ezekre a helyekre, amikor a tartózkodás a legkellemesebb, hanem, mondjuk, az őszi esőzések alatt, vagy a korai nedves tavasszal . . . A magyar fürdőknek egyébként is legnagyobb hibájuk, hogy kevés szobával rendelkeznek. És a főszezon konjunktúráját nem birván kihasználni, emelni kénytelenek az árakat. Ezen a téren nagy a hiány az intelligens középosztály viszonyaihoz mért egyszerü, kényelmes és tiszta szállókban, amelyekben nyolc-tiz koronáért neveléséhez és otthoni életmódjához mért teljes ellátást kaphat a fürdőhely látogatója. Ezek megteremtése egyik főgondja lesz a vezetésem alatt álló intézetnek, annál inkább, mert a háboru után a fix fizetéses intelligens középosztály sokkal rosszabb anyagi helyzetbe kerül, mint a háboru előtt volt . . .

— A Balatonon és ahol lehet, a Dunamentén is, strandfürdőkről kell gondoskodni, a homokparton való tanyázás, a sátrak — ugynevezett cabanák — alatt folytatott élet, napfény, meleg és viz együttes hatása egészséget és edzést jelent az ifjuságnak, gyógyulást a reumatikus betegeknek, pompás szórakozást gyermeknek és öregnek egyaránt.

Társadalmi és hatósági intézkedések.

— Meg kell emlitenem, hogy az idegenforgalmi egyesületek és hasonló társadalmi és hatósági intézkedések, amelyektől nálunk ma sokat várnak, részben és bizonyos formájában elavult módja az idegenforgalom fejlesztésének. Nem azt akarom persze ezzel mondani, hogy ne csináljunk ilyeneket. Dehogy. Sőt jónak és szükségesnek találom, hogy minden város, minden természeti szépséggel megáldott vidék, törvényhatóság, vagy vármegye, akár minden erre alkalmas falu is, alakitsa meg a maga idegenforgalmi szervezetét, amelyet megfelelő érdekszövetségek kapcsolnának egybe. Ezeknek azonban semmi esetre sem az volna a hivatásuk, hogy a közönséggel közvetlenül érintkezve, azt a látszatot keltsék, mintha minden bajra orvoslást és minden szükségletre kielégitő megoldást nyujthatnának. Hivatásuk az volna, hogy a megfelelő szabályrendeletek megalkotását javasolják. Saját körzetükben a közlekedés javitására propozicíókat tegyenek. Megcsinálják azokat az ismertető brosürákat és könyveket, térképeket és utmutatókat, amelyeket — jövedelmezőek nem lévén — a magántevékenység nem soroz működési körébe. Agitálnának a kisajátitási törvény érdekében, ott, ahol fürdők, vagy üdülőhelyek alapitása szükséges. Rendeznék a bérkocsiügyet, a vasut, hajózás, automobil-utak, posta, távirda és távbeszélőforgalom tökéletesitésére irányuló mozgalmakat támogatnák. Iparkodnának azon, hogy az elszállásolási viszonyok javuljanak. Vezetnék az idegenforgalmi statisztikát, gondoskodnának erről, felkeltenék és fejlesztenék az idegenforgalom iránt való érzéket. Állást foglalnának adózási kérdésekben, megfigyelnék és értékesitenék a fürdők berendezése és a fürdőéletre vonatkozó tapasztalatokat . . . Szerveznék a hirdetésügyet, segitenének agitáció vagy egyéb közbenjárás utján olyan idegenforgalmi intézményeken, amelyek tőkehiány miatt nem tudnak boldogulni. A fürdő és forrásügy tudományos törekvéseit támogatnák. Szóval e magasabb nivóju és minden érdeken és érdekeltségen fölülálló teendőket tennék magukévá, amely keretben óriási és közhasznu munka várna e szervezetekre . . .

Az internáciálizmus veszedelme.

— Igy és csakis igy képzelem el Budapest idegenforgalmi hivatalának müködését is, amely ezzel és hasonló programmal valóban áldásthozó lehet. Az idegenforgalom tényleges irányitása, annak lebonyolitása és kiszolgálása modern fejlődés szerint az utazási irodák kezében van, amelyek azonban csakis ugy teljesithetik megfelelően feladatukat, ha nemzeti alapon állanak. Magyarország szempontjából — remélem, a mai viszonyok közt e sorok nem jutnak külföldre — kijelentem, hogy ezen a téren az internacionalizmus kártékony, valósággal átkos lenne. Magyar érdekeltségnek kell a külföldi központokon utazási irodával és kirendeltségekkel rendelkezni. És ezt teljesen üzleti vállalkozói alapon szervezni. Csereviszony is csak igy képzelhető és nem egyesületekkel, vagy hatósági irodákkal.

Az utazási irodák hivatása.

— Az idegenforgalom nem jóakarat, jóindulat és rokonszenv alapján hullámzik, nem egyéb, mint utazási forgalom, amelyet kényelemnek és olcsóságnak nyujtásával, az utazási irodák üzleti érdekein alapuló berendezkedésében és azoknak a pénzérdekeknek kielégitésével lehet irányitani, amelyek ebbe az ügybe belekapcsolódnak. Az utasnak általában mindig van dolga valamelyik jól berendezett, mindenféle jegygyel ellátott utazási irodában, de azokat a régi rendszerü ugynevezett idegenforgalmi irodákat, amelyeket a külföldön ezelőtt husz esztendővel alapitottak, csak ritkán keresi fel az utas. Intézetemnek az a terve tehát, hogy Bécsben, Konstantinápolyban és a Balkán egyéb pontjain, valamint Németországban, sajátmaga alapit utazási irodát, — amelyekhez, miután elegendő tőkével rendelkezünk, az államnak és államvasutaknak csak erkölcsi támogatása szükséges — véleményem szerint korszakot alkotó lehet ebben a kérdésben. Nagyfontosságu, hogy intézetemnek részvényeit a Magyar Bank vette meg, amelynek messzeágazó összeköttetései, agilis és hazafias vezetősége és a terveihez szükséges tőke fölhasználásával minden bizonynyal nagy lendületet tud majd adni e fontos közgazdasági kérdésnek.

— Meg kell még jegyeznem, hogy Déri Ferenc dr. alpolgármester ur, aki kezébe vette a székesfővárosi idegenforgalmi hivatal ügyeit, bőven rendelkezik azokkal a tulajdonságokkal, amelyek biztositják, hogy a székesfőváros ugy saját fürdői érdekében, mint az ország szempontjából is azt a hivatásos központot fogja megteremteni, amely a megfelelő utat kijelölni képes.

Mérsékelt öröm.

A tisztviselők fizetési előlege.

A városházán végre-valahára megkezdték a fizetési előlegek folyósitását. Az előzmények ismeretesek; tavaly már egyszer kaptak a tisztviselők 25 százalékos előleget, ebből 20 százalékot kiegyenlitettek a drágasági pótlékkal, öt percent sorsa pedig a levegőben lóg. Az uj előleg nincsen fixirozva percentekben, hanem a tanács belátására bizták, hogy a tisztviselőknek 1—3 hónapi előleget adjanak. Az elv általában az, hogy nőtlen emberek egy hónapot kapnak, nős tisztviselők két hónapot és sok gyermekes családapák három hónapi előleget. Ez ellen a finom disztinkció ellen a tanács legutóbbi ülésén heves kifakadások hangzottak el. Harrer, Csupor tanácsnokok arra a helyes álláspontra helyezkedtek, hogy minden tisztviselő egyformán megérdemli a maximális három hónapot, annál is inkább, mert hiszen amugy is vissza kell fizetni ezt az előleget.

Felmerült továbbá az a kérdés, hogyan fizessék vissza a tisztviselők az előleget. A belügyminiszternek az a kivánsága, hogy tiz hónapi részletekben; ezzel szemben a tanács arra az emberséges álláspontra helyezkedett, hogy csak novembertől kezdődőleg vonja le a részleteket és nem tiz, hanem husz hónapi részleteket engedélyez. Még igy sem nevezhető valami nagy segitségnek az előleg, mert hiszen a részletek levonását igy is erősen megérzik a tisztviselők, akik igy volta-

képen az egész háboru alatt mindössze egy husz százalékos drágasági pótlékot kaptak ajándékba. Ez pedig nem radikális és nem állandó segités; az előleg, amelyet most kapnak, adósságok törlesztésére kell; az adósság az a differencia, amely a békeidőbeli és a mostani élelmiszerek árai között fennáll. Minthogy pedig a helyzet egyre sulyosabb, természetes, hogy már legközelebb ujból szükség van egy drágasági pótlékra, még inkább azonban egy legalább 30 percentes általános fizetésemelésre, amelyet a háborus kiadások közé kell sorozni. Mielőbb ki kell sürgetni ezenkivül a belügyminiszter jóváhagyását a családi pótlékra vonatkozó határozatra.

Események

Közgyülés. A főváros törvényhatósági bizottsága junius 21-én tartja legközelebbi közgyülését. Valószinüleg ezen a közgyülésen tárgyalják a *Népjóléti Központ* létesitésére vonatkozó előterjesztést, amelylyel az e célra kiküldött vegyes bizottság jövő héten foglalkozik.

A zárószámadások. Szimély Árpád főszámvevő jövő héten készül el az 1915. évi zárószámadásokkal. Kiszivárgott hirek szerint a zárószámadás igazolni fogja a tavalyi költségelőirányzat reális voltát, ami elég baj, mert a költségvetés tudvalevőleg 10 és fél millió deficitet tüntetett fel. A zárószámadás junius közepe táján kerül a közgyülésre.

Vándorló iskolaépületek cimen, multheti számunkban cikket irtunk, amelyben felsoroltuk azokat a vállalkozókat, akik szállitható barakkok épitésével foglalkoznak. Elnézésből kifelejtettük Tőke György épitésvállalkozó nevét, aki szintén foglalkozik ilyenfajta épitkezésekkel és a fővárosnak legutóbb is, a legteljesebb megelégedésre egy 120 ágyas szállitható kórház-barakkot 8 nap alatt szállitott.

Gondoskodás a hadiárvák jövőjéről. Mintha a magyar társadalom szivében melegebben, tisztábban áramlana a vér, mintha az érzések világa uj katonákat toborzott volna még onnan is, ahol eddig a rideg üzlet, a rideg ész volt az uralkodó elem. A nagy idők hatalmas lendülete, fölemelő lelki emóciói csinálták ezt. Mégis meglepődéssel állunk meg a tény előtt, amikor azt látjuk, hogy akadnak, akik olyan terveket, amelyek máskor hatalmas méretü üzleteket teremtettek volna, most bőkezüen a jótékonyság oltárára dobnak. Ide kell számitanunk Krausz L., Pált, az „Első biztositó intézet katonai szolgálat esetére" vezérigazgatóját, aki kiváló gondolattal járult a hadiárvák jövőjéről való gondoskodás megvalósitásához Krausz L. Pál vezérigazgató ugyanis részletes tervet dolgozott ki a hadiárvák (fiuk és leányok) biztositására, amely terv szerint módjában áll minden emberbarátnak a hadiárvák jövőjéről olyképen gondoskodni, hogy azok akkor, amikor kilépnek az életbe, bizonyos tőke fölött rendelkezzenek, amely lehetővé teszi, hogy az élet utjain könnyebben induljanak el. A gondolat máris sokfelé váltott ki szimpátiát, ami természetes következménye annak a ténynek, hogy az intézet számitásai, amikor ezt az akcióját megkezdi, tökéletesen altruisztikus alapon történtek és nyiltan látható, hogy nem üzleti célok vezérlik. A VII. kerületi iparosok és kereskedők szövetsége volt az első, amely elnökének, Ehrlich G. Gusztávnak inditványára elhatározta, hogy nagyarányu mozgalmat indit és e célból már érintkezésbe is lépett Krausz L. Pál vezérigazgatóval. Ugyanilyen nemes érzés nyilvánult meg a Zita királyi hercegnő ő császári és királyi fensége védősége alatt álló „Általános Közjótékonysági Egyesület"-nek a Katonai biztositó intézethez intézett átiratában, amelyben közli, hogy az egyesület az eszmét a legmelegebben felkarolja és a rendelkezésére álló minden eszközzel támogatni fogja. Kivánatos lenne, hogy a követésre méltó példákhoz a többi egyesületek is mielőbb csatlakoznának. Értesüléseink szerint az intézetnek sikerült megoldani, hogy először: mindenkire nézve egyenlő dij fizettessék, másodszor pedig: hogy a teljes biztositott összeg a hadiárvának jusson, még akkor is, ha a dijat fizető esetleg korábban elhalálozna.

Készül a csecsemőkórház. A Bánffy-utcai csecsemőkórház vizvezetéki és csatornázási munkálatait a tanács legutóbbi ülésén Bründl Jánosra bizta, aki azt 22.405 K-ért vállalta; ugyanez alkalommal még a következő munkákat adták vállalatba: a csecsemőkórház távbeszélő berendezését Bene és Wein végzi 3225 K-ért, a vasválaszfalak elkészitésére a Pick Ede utódai cég vállalkozott 17.740 K-ért, a szekrényeket és egyéb butorokat Felwel Lipót utódai szállitják 3360 K-ért.

Henry-aréna juniusi müsora valóságosan szenzációs gyüjteménye a jól összeválogatott, nagyszerü látványosságoknak. Sidi, a hadsereg herkulesének erőmutatványai káprázatosak, Altenburg és Hoffmann, létra-ekvilibristák szédületes merészséggel és biztossággal dolgoznak a szabadon álló létrán, Willi Pantzer csoportja pedig még mindig kimagasló száma a müsornak. A helyárak oly mérsékeltek, hogy a legszerényebb viszonyoknak is megfelelők.

Jótékonycélu magyar állami sorsjáték. Ő cs. és kir. Felségének legfelső elhatározása alapján a budapesti m. kir. lottójövedéki igazgatóság minden másfél évben jótékonycélu állami sorsjátékot rendez. A budapesti m. kir. lottojövedéki igazgatóság jelenleg a XXXII-ik állami sorsjátékot rendezi 475.000 K készpénznyereménynyel. A főnyeremény 200.000 K és még 14.884 nyeremény van harmincezer, huszezer, tizezer, ötezer, ezer, ötszáz stb. nyeremènyekkel. Az összes nyereményeket készpénzben fizetik ki. A huzást visszavonhatatlanul ez évi junius hónap 15-én a lottójövedéki igazgatóság (Budapest, IX., Vámpalota) tartja meg. Egy sorsjegy ára 4 korona.

Beketow-cirkusz. Változatlanul nagy sikerrel folynak a Beketow-cirkusz előadásai. A közönség valósággal megcsodálja a kéznélküli Unthan és a 2 Camillos thelepátiai mutatványait. A müsor minden száma nagy sikert arat, a bohócok pedig egész estén át gondoskodnak arról, hogy a közönség mulasson és kacagjon. Csütörtökön, szombaton és vasárnap délutáni előadások vannak a cirkuszban, a teljes müsorral.

Milliók könyve. Az ujabb magyar drámairodalom egyik legkiválóbb termékét közli a „Milliók könyve" legujabb száma. „A tanitónő" drámája az, amelyben megkapó erővel egy falusi tanitónő egyszerü, tiszta, energikus alakja. E szindarabhoz szerzőjének, Bródy Sándornak legnagyobb szinpadi sikere füződik. A páratlanul olcsó „Milliók könyve" révén azonban most még több ember számára hozzáférhető és mindenki meggyőződik majd arról, hogy „A tanitónő" mint olvasmány is megragadó. A könyv lapjain épp ugy gyönyörködtet, mint a szinpadon. „A tanitónő" ára 30 fillér.

A Tőke

Pénzbőség és uj emiszsziók.

Magyarország gazdasági életére a háboru alatt különösen két dolog nyomta rá a bélyeget. Az egyik a drágaság, a másik a pénzbőség. Az első pillanatra azt hinné az ember, hogy a két dolog egymást kizárja, a valóság pedig az, hogy mindkettő egy és ugyanazon folyamatnak a megnyilvánulása. Készleteinket felemésztjük, anélkül, hogy azokat — mint az normális időkben történik — teljes mértékben pótolhatnánk. Ezáltal a meglevő készletek ritkasági értéket nyernek, ami a magas árakban jut kifejezésre. A fogyasztási értékek likvidálásával természetesen együtt jár a pénz szaporodása is. Magyarország helyzete most azzal az üzletemberével hasonlitható össze, aki áruraktárának egy részét eladja, uj árukat azonban nem kap megint ugyanabban az arányban. Ennek azután előbb-utóbb az lesz az eredménye, hogy az üzleti tőke egy nagy százaléka készpénzben vagy bankkövetelésben fog feküdni. A hadvezetőség magas árakon megvásárolja a fémtárgyakat, melyeket az eladók ujakkal nem pótolhatnak, ugy, hogy az egész vételár készpénzben marad meg. Az autotulajdonosoktól drága pénzen megveszik a gummit, ujat még dupla áron sem szerezhetnek be; magas árakon megveszik a marhát a gazdától, aki az igy nyert pénzért uj marhát nem vásárolhat, de még más gazdasági eszközöket is alig szerezhet be. Ilyen módon ömlik a pénz a pincékből, istállókból, áruraktárakból s autogarage-okból a nagy tőkegyüjtő medencékbe: a pénzintézetekhez, elsősorban pedig a nagybankokhoz. A drágaság még nagyobb volna, ha a felgyülemlett tőkék egy részét nem a hadikölcsönök szivnák fel. De a pénzbőség még igy is jelentékeny, mert a háboru hitelszükséglete még mindig mögötte marad a javak likvidációja által előmozditott tőkeképződésnek.

Nem csoda, ha ilyen körülmények között a publikum a tőzsdére, jobban mondva: a tőzsdejátékra csábittatja magát. Itt a legjobb alkalom nyilik arra, hogy a likvid készpénz fix tőkévé változtattassék át. A közönség főleg az ipari részvényekre veti magát. Uj emissziók nincsenek és a régi papirok után a kereslet napról-napra növekszik. Az ipari részvények valóságos monopol értékek lettek. Itt is ugyanaz a helyzet állott elő, mint egyes nyersanyagoknál. A következménye ennek a helyzetnek az, hogy a tőzsdén most olyan *„boom"* van, mint a legtöbb árupiacon. A különbség csak az, hogy az árupiacon ezt a folyamatot drágaságnak, a tőzsdén pedig hausse-nak nevezik.

A tőzsdén ma olyan élet van, mint a legjobb időkben szokott lenni. Dacára annak, hogy a kurzusok a lapokban nem publikáltatnak és hogy terminüzlet nem köthető, a spekuláció mégis óriási arányokat öltött. Még az se állotta utját a hausse-nak, hogy a bankokat arra kötelezték, hogy a tőzsdeügyleteket csak készpénzfizetés mellett bonyolithatják le. Igaz, hogy tudomásunk szerint több intézet ezt a feltételt nem tartja be. Téves felfogás az, mintha a mostani rendkivüli hausset a békekilátások okoznák. Az élénk részvényvásárlás csaknem kizárólag a nagy pénzbőségre vezetendő vissza. A felgyülemlett tőkék elhelyezést keresnek és erre nézve most a legkényelmesebbnek az értékpapirvásárlás mutatkozik.

Ugy látszik, az értékpapirnak ez a konjunktuŕája ösztönzi a részvénytársaságokat, elsősorban pedig a pénzintézeteket arra, hogy tőkéjüket szaporitsák. Egyre-másra hallunk tervbevett tőkeemeléseknől. Nekünk az az impressziónk, hogy ezek a tőkeemelések már a békeidőre számitott tranzakciók. Ugyanis a nagybankok most inkább pénzbőségben, mint pénzhiányban szenvednek. Ha tehát a saját tőkéiket szaporitják, ez arra enged következtetni, hogy a béke utáni nagy pénzszükséglettel szemben teljesen felkészülve akarnak állani. Mindazonáltal a tőkeemeléseknek konjunktura-tendenciájuk is van, amennyiben a mostani hausse nagyon alkalmas az uj emissziók kedvező elhelyezésére. Szóval az értékpapirpiacra rövidesen uj áru kerül, ami a tőzsdei üzletnek ujabb lökést fog adni. Mindehhez hozzájárul a kedvező harctéri helyzet, amely bizalmat és szilárdságot önt az üzleti életbe.

A *haute finance* köreiben fokozott figyelemmel kisérik most a Rotschild-házhoz közel álló bankoknak: a Bodenkreditanstaltnak és a Kreditanstaltnak a tőkeemelését. Ez a két vezető bécsi intézet máris a piacra bocsátotta az uj részvényeket. Nemsokára követi azokat a Hitelbank uj emissziója is. A Rotschild-ház a háboru alatt mindeddig passzive viselkedett. Most pedig egyszerre a financiális tranzakciók élére áll, amit beavatott pénzügyi körökben a közeli békekilátásokkal magyaráznak. A háboruk története bizonyitja, hogy a Rotschildoknak mindig jó orruk volt. Dacára annak, hogy a párisi Rotschildok jó franciák, a londoni jó angol és a bécsi jó osztrák, mégis feltehető, hogy a három nagy bankház között a háboru alatt is valami kontaktus tartatik fenn. Biztosra vehető tehát, hogy az emlitett tőkeemelő bankok az ő nagy részvényeseiktől, a Rotschildoktól olyan információt kaptak, mely arra inditotta őket, hogy ezeket a tranzakciókat a közeli békére való tekintettel már most hajtsák végre. Köztudomásu, hogy a Rotschild vagyon alapját az az előrelátás és biztos itélőképesség vetette meg, melylyel a világhirü bankház alapitója a napoleoni háboruk idején az eseményeket mérlegelte. Hisszük, hogy az események megitélésében a mostani Rotschildok se fognak csalatkozni.

Mi történik a Phöbusnál? Előtérbe tolakszik a kérdés, mert ez a viharvert vállalat, ugy látszik, fél a nyilvános szerepléstől. A *Phöbus villamos vállalatok r. t.* a mult héten tartotta meg közgyülését, ezt megelőzőleg azonban *Zala* Hugó nevü titkára végigházalta a lapok szerkesztőségeit és az igazgatóság nevében azt kérte, hogy a közgyülésről ne hozzanak tudósitást. *Az Est* kivételével az összes lapok tényleg hallgattak róla, hogy mi történik a Phöbusnál? Miért e nagy titkolózás? A közönség, amelyre rásózták a vállalat részvényeit, méltán kivánesi rá, hogy miként

sáfárkodnak a Phöbusnál, a közérdek nevében kivánjuk tehát, hogy a vállalat haladéktalanul közölje a tavalyi mérleget. A Phöbus közönségétől nem kell félni, az már megedződött annyira, hogy az ujabb százezres veszteségeket a szokott béketüréssel fogadja.

A Kreditanstalt tőkeemelése. Az Osztrák Hitelintézet (k. k. Priv. Oesterreichische Kreditanstalt für Handel und Gewerbe) igazgatósága az 1914. április 2-án tartott közgyülés felhatalmazása alapján 62.500 darab 320 korona névértékü névre szóló részvényt bocsájt ki, miáltal alaptőkéjét 150 millióról 170 millióra emeli fel. Az igazgatóság az uj részvények átvételére vonatkozólag a következő feltételeket állapitotta meg: minden tiz régi részvényre egy uj részvényt adnak ki 575 koronás árfolyamon. Az elővételi jog folyó hó 2-tól, péntektől kezdve, bezárólag folyó hó 13-ig keddig gyakorolandó a Kreditanstalt bécsi főintézeténél, ausztriai fiókjainál és Budapesten a Magyar Általános Hitelbanknál. Az elővételi jog gyakorlása alkalmával 200 koronát kell azonnal befizetni az 1916. január 1-től a befizetés napjáig terjedő 5 százalék hozzászámitásával. A még hatralévő 375 korona és ennek 1916. január 1-től a befizetés napjáig terjedő 5 százalékos kamata az összes jogok és a már befizetett 200 korona elvesztésének terhe mellett legkésőbb 1916. julius 31-ig fizetendő be. A Kreditanstalt alapitói részére fentartott elővételi jog az eredeti felosztási arány szerint ugyanilyen feltételek mellett junius 2-tól 13-ig gyakorolandó.

A Magyar Fakereskedők Hitelintézete Részvénytársaság hétfőn tartotta meg rendkivüli közgyülését, mely az alaptőkének 10,000.000 koronáról 20,000.000 koronára való felemelését határozta el, ugy hogy ezen uj részvényekből, melyek 1917. január 1-től fogva részesednek az üzleti eredményben, 20.000 darabot a régi részvényeseknek 260 korona árfolyam mellett való átvételre felajánl oly módon, hogy minden öt darab régi részvény alapján két darab uj részvény vehető át. Az átvételi jog 1916. junius 6-tól junius 20-ig bezárólag gyakorolható. A befizetés napjától darabonkint 260 korona után f. év december 31-ig számitott 5% kamat a részvényeseknek megtérittetik. A közgyülés uj tagul Hilb Jenő dr.-t választotta az igazgatóságba. A közgyülés után megtartott igazgatósági ülésen az igazgatóság elnökhelyettesnek Hilb Jenő dr.-t választotta meg.

Az Ujlaki tégla- és mészégető részvénytársulatnak igazgatósága legutóbbi ülésén az 1915. üzletévnek eredményeként, az előző esztendő veszteségelővitelének betudásával 607.649.49 korona veszteséget állapitott meg, melynek a jövő év számlájára leendő elővitelét fogja a junius 15-ére egybehivandó közgyülésnek javasolni. Az elmult évek veszteségeinek fedezése és a jövő akcióképességnek nagyobb biztositása végett javasolni fogja az igazgatóság a közgyülésnek azt is, hogy a 300 korona névértékü részvények 150 koronára lebélyegzett részvény ismét 300 korona névértékre összevonassék s a lebélyegzés folytán 3 millió koronára leszállt alaptőke 10.000 darab 300 K névértékü uj részvénynek kibocsátása utján ismét 6 millió koronára felemeltessék. Az uj részvények elsősorban a régi részvényeseknek fognak elővételre felajánltatni; az elővételi jogon át nem veendő összes részvényeknek elhelyezése a névértéken máris eleve biztositva van.

A Beocsini Cementgyári Unió Részvénytársaság most állapitotta meg 1915. évi mérlegét, amely 734.271 korona nyereséggel zárul. A mérleg adatai a következők: Vagyon: Gyár és fölszerelés 11,720.125 ujbányai kőszénbánya és felszerelés 1,568.369, készletek és anyagok 1,178.879, készpénz 91.805, váltótárca 337.232, pénzintézeti betét 278.055, adósok 2,249.387, saját értékpapir és óvadék 6,990.232, különféle aktiva 479.541, értékpapirletét 413.069, „Klára“ hivatalnokok és munkások segitőalap értékpapir letétje 237.650 korona. Összesen 25,544.439 korona. Teher: Részvénytőke 8.800.000, értékcsökkenési tartaléka 7,107.287 (6,505.159) korona, tartalékalap 4,400.000 (4,300.000), hitelezők 3,099.701, „Klára“ hivatalnokok és munkások segitő-alapja 635.780, különféle passzivák 353.280, föl nem vett osztalék 1050, értékpapirletét 413.069, nyereség 734.271 korona. Összesen 25,544.439 korona. (1914-ben 24,772.786 korona.)

Az O. K. H. üzletkörének kiterjesztése. Az O. K. H. május 25-én tartott közgyülésén elhatározták a szövetkezet alapszabályainak módositását. A módositások lényege az, hogy jövőben az Országos Központi Hitelszövetkezet közvetlenül fog jelzálogkölcsönt nyujtani, valamint a kebelében létesitett beszerzési és értékesitő központ ezután szoros kapcsolatba jön az intézettel.

Balkán szénkereskedelmi r.-t. A Magyar általános hitelbank egy német állami és magán szénérdekeltséggel, mely Felsőszilézia egész (440 millió métermázsára rugó) szén- és kokszstermelését képviseli és amelyhez az Ostrau-Dombrau-Karwin szénvidék bányái közül az Österreische Berg- und Hüttenwerksgesellschaft és a Kaiser Ferdinands Nordbahn már csatlakoztak, közösen Balkán szénkereskedelmi r.-t. cég alatt Berlin székhelyivel részvénytársaságot alakitanak, melynek üzletvezetősége Budapesten lesz. A részvénytársaság alaptőkéje 4,000.000 márka. Az uj alapitás célja a Balkán-államoknak szénnel és kokszszal való ellátása. A szénszállitás tulnyomólag viziuton fog történni. Az igazgatóságba Ullmann Adolf (elnök), Dröge Adolf és dr. Openheimer (alelnökök), Velsen v. b. t. t., Polenski főbányatanácsos, Bie H., Pistorius, dr. Saeger igazgatók, Günther György, Hermann Hugó, dr. Domony Móric és báró Kornfeld Pál választattak. A társaság ügyvezető-igazgatójává Stern Ede, a Hitelbnak szénosztályának vezetője neveztetett ki.

≡ A magyar Duna ≡

Felismerés.

A Dunakérdés előtérbe tolulásával közlekedési szakkörökben igen sokat foglalkoznak azzal, hogy nem lesz-e ártalmára a hajóforgalom emelkedése a vasutaknak? Tulajdonképen azonban kétségtelen az, hogy magasabb gazdasági szempontokból nem egyes közlekedési ágak érdekei, hanem a kereskedelem és a közellátás átfonó érdekeit kell figyelemmel kisérni. A hajózás fellendülése pedig az olcsóbb szállitási tarifák és a nagyobb tömegek szállithatása révén igen nagy hasznára lesz az általános gazdasági viszonyoknak. Közélelmezésünk megkönnyitése is sokat nyer, annál is inkább, mert a vasutak bizonyos tehermentesitése lehetővé teszi a gyorsan romlandó élelmiszereknek távolabbról való szállitását. A háborus viszonyok különben is figyelmeztető ujjal mutatnak rá mindenre, de magára arra a tényre is, hogy ha hajózási magánvállalataink és a folyamhajózás néhány apostolságig lelkes hive mindent el nem követett volna, akkor a viziutak fejletlensége miatt végzetes veszedelembe sodródhattunk volna.

Bünbánóan kell bevallanunk, hogy a magyar folyamhajózás minden kormányunk kezében mostohagyermek volt. Még a legutolsó indemnitási vita akalmával is fölszóláló *Teleszky* János pénzügyminiszter is kijelentette, hogy a *viziutak tökéletes kiépitésének nagy munkájára csak akkor kerülhet a sor, ha a vasutak dupla vágánya mindenütt elkészült.* Akkor még nem riadt vissza ettől a sulyos kijelentéstől a közgazdasági világ, ma azonban érdemes volt a miniszteri szót emlékezetünkbe idézni. Nagyot fordult azóta a világ kereke, a világnak az a fele, amely a háboru viharában velünk küzd, most a béke napjának felragyogása előtt is reménynyel és hittel tekint a Duna felé. Majd a történelem lesz hivatva megállapitani, milyen mérhetetlen része volt a Dunának abban, hogy a világháboruból győztesen kerültünk ki és hogy ellenségeinknek kiéheztetési hadjáratát is diadalmasan vertük vissza. A jövendőnek azonban még sokkal jobban felkészülve kell bennünket találnia, mert eddig jóformán csak a meztelen Dunánk volt meg, anélkül, hogy modern és célszerü berendezéseink lehettek volna segitségünkre. Igy is meg tudtuk vivni a harcot, de a jövő sokkal nagyobb föladatokat állit elénk, amelyeket csak ugy tudunk elvégezni, ha a gazdasgi élet minden tényezője kiábrándul abból a tévhitből, hogy a viziut másodrendü fontosságu és idejét mult közlekedési ut. Ma olyan a törtetés a Duna felé, hogy szinte félő: a sok meggazdagodni vágyó elem nem szoritja-e ki az eddig békés életet élt öreg folyót a saját medréből. Ugy érezzük, a tőke meg fogja tenni kötelességét, de föl kell eszmélnie az államnak is, amelynek legtöbb mulasztása van a Duna körül. Szerencsére a lelkesedésben Németország és Ausztria járnak elől és igy megvan a remény rá, hogy nemcsak utánuk fogunk lelkesedni, de egyben az ő példájukon felbuzdulva, áldozatokat hozunk.

Német munka az Aldunán. A német fegyelem és organizáció az Aldunán is érezteti hatását. A Zentraleinkaufsgesellschaft (Z. E. G.), mely a Németország részére Romániában vásárolt nagymennyiségü gabonát tulnyomó részben a Dunán szállitja felfelé, Zimonyban, Orsován és Báziáson nagy teherpályaudvarokat épittetett, melyeket óriási elevátorokkal szereltek fel. Nagyjelentőségü munkálatokat hajtottak végre a németek a Vaskapunál is. A Vaskapu szabályozása lehetővé tette, hogy azon most már 500 tonnás hajók is mehetnek felfelé. Azonban a szorosban való erős áram következtében az uszályok csak igen lassan mehettek. A Vaskapun át egy-egy menet 1 és negyed órát tartott és naponkint legfeljebb 6—8 uszályvonat mehetett át. Ezen a visszás helyzeten most a németek lényegesen javitottak. Egy német vasutépitő század rövid idő alatt egy mechanikai vontató-telepet épitett. A szerb part sziklagátjain egy erős tender-gép van felállitva, mley két uszályt egyszerre vontat át a szoroson, mindössze 21 perc alatt. Mig ezelőtt a Vaskapun át naponkint átlag 400 waggon rakományt szállitottak át, addig most a teljesitőképesség 2000 waggonra emelkedett. Érdekes, hogy a németek nem sokat teketóriáztak, nem küldtek aktákat a különfée miniszteriumokba, hanem egyszerüen megcsinálták a berendezést a saját szakállukra és a saját költségükre.

Az európai Dunabizottság csődje. Legutóbbi számunkban kifejtettük azokat az okokat, melyek szükségessé teszik, hogy a dunai hajózás ellenőrzése az európai Dunabizottság hatásköre alól kivétessék és az kizárólag a dunamenti államokra bizassék. Erre a közleményünkre reflektálva, most azt irják a Fővárosi Hirlap-nak Bukarestből, hogy az európai Dunabizottság csőd előtt áll. Ugyanis a bizottságnak a Sulina-ágban járó hajók után fizetett illetékek képezték a jövedelmét. A Dardanellák elzárása óta ott a hajózás csaknem teljesen szünetel és a bizottság jövedelme a minimumra redukálódott. A háboru alatt a bizottság felemésztette összes tartalékait, sőt adósságokat is csinált. Ezek az adósságok ma már 3,200.000 leire rugnak. Ebből a bizottságban helyet foglaló nyolc állam mindegyikére 400.000 lei esik. Érdekes, hogy mig Ausztria-Magyarország és Franciaország a reájuk eső részt már teljesen befizették, addig Anglia, Törökország és Olaszország ezt eddig elmulasztották megtenni. Németország mindeddig a reá eső résznek csak a felét fizette be. A pénzhiány következtében a bizottság nem folytathatta a Dunatorkolat egyetlen hajózható ágának, a Sulinaágnak a kotrását, minélfogva az ismét elhomokosodik, ugy hogy majd a nagy hajók a Fekete tengerből nem mehetnek fel rajta az Alsó-Dunára. A kotrásokat az is akadályozza, hogy Romániában most nagy szénhiány van és a kotrógépeket nem tudják fütőanyaggal ellátni. Ez a rövid jelentés igen sokat mond. Első sorban azt, hogy az európai Dunabizottságot, mely feladatának nem tud megfelelni, egyszerüen fel kell oszlatni és helyébe meg kell alakitani a dunamenti államok, vagyis a központi hatalmak blockjának a bizottságát. Ez azután vegye azonnal a kezébe a Sulina-ág megjavitását és általában az egész dunai hajózás rendezését. A Duna most teljesen a központi hatalmak és szövetségeseinek a kezében van. Gazdasági értelemben Románia is most ehhez a blockhoz tartozik, minthogy a legujabban Németországgal, Ausztria-Magyarországgal és Bulgáriával gazdasági szerződéseket kötött. A Duna ügyeibe tehát csak a dunamenti államoknak lehet beleszólásuk. Ezt az elvet már most a háboru alatt is érvényre kell juttatni.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
természetes
égvényes
SAVANYÚVIZ.

BEKETOW-CIRKUSZ.
VÁROSLIGET. TELEFON: 107-46.
Ma és minden este 8 órakor
a páratlan sikerü nagy müsor.
Unthan
a kéznélküli müvész.
2 Camillos
a thelepatia csodái.
2 Leonas
plasztikus mutatványok.
Lovasok, idomitók, bohócok.
Csütörtökön d. u. 4 és szombaton d. u. 5 órakor féláru előadás teljes müsorral.
Vasárnap d. u. 4 órakor gyermekeknek félárak.

Balassa és Társa
BUDAPEST, Andrássy-ut 50
Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek
legolcsóbb gyári áron.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-hörut 31. szám.
Minden este 3/4 9 órakor háborus, csütörtök, vasár- és ünnepnapon délután 1/2 4 órakor mérsékelt helyárakkal az uj májusi műsor.
„URAS ÉLET"
Nagy Endre és Zerkovitz Béla énekes-táncos revüje 13 képben Nagy Endre felléptével.

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.
BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.
::: **TELEFON: 103-50.** :::
Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.
Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.
::: **Költségvetés dijtalan.** :::

KAIZMAREK ÉS TÁRSA R.-T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152 07.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Szt-Lukácsfürdö téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, kőszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrássásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

= MARTA =
Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK
Gyár: Aradon.
Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

MILLIÓK KÖNYVE.
Legujabb szám.
A tanitónő
Szinmű. Irta:
Bródi Sándor.
Ára 30 fillér

Megnyilt
a „Kristály-tó és a napfürdő"
Kerepesi-ut 77., a keleti pályaudvartól villamossal 12 perc, a tó nagysága 7000 négyszögméter, homokfürdő 3500 négyszögméter, 200 kabin és öltöző. A strandfürdő reggel 9 órától este 6 óráig nyitva.
Telefon József 46—66.

BERLINI KERT
Ezelőtt Jardin de Paris
Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 36-13
Megnyitó müsor
Rátkai Márton
vendégjátéka, Ujvári, Mizzi Bardi, Lea Seidl, Fürstin Swiatopolk, Calice, Mály, Bekeffy, német darabok, tréfák, tabarin, Cabaret kezdete fél 9, tabarin fél 10 órakor. Saját társaskocsik éjjel 1-ig.

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Holzer
cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza
Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

HENRY-ARENA
(BAROKALDI VÁROSLIGET)
Tulajdonos és az előadások vezetője Roschke Henry cirkusz-igazgató.
Elsőrangu szórakozóhely és a legjobb családok találkozója.
Naponta d. u. 4 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. 1/2 3 órától
csodásan olcsó helyárak mellett
a világ legkitünőbb artistáinak közremüködésével.
Elsőrangu előadások. — Uj számok.
SIDI a hadsereg herkulese brilliáns sulyfogó jelenetében:
IDŐTÖLTÉS A TÁBORBAN.
ALTENBURG és **HOFFMANN** létra-egyensulyozók.
LIONA a szép spanyol sodronymüvésznő.
WILLY PANTZE-CSOPORT
és még 25 kiváló attrakció. Estenkint 8 órakor kezdete az utolsó fényes előadásnak Henry müsorral.

Brandt József
műasztalos
Podmaniczky-utca 75.
Telefon: 125—68.
Saját mühelyeiben készit:
Teljes lakásberendezéseket,
Irodabutorokat,
Üzleti berendezéseket,
Épületmunkákat.
Tervezést és költségvetést dijmentesen végez.

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :
Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: **Köztisztviselők árengedményben részesülnek.**
BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

Legnagyobb választék
arany és ezüst
cigaretta-tárcákban, lovagló-pálcákban.
SCHÖNWALD IMRE
ékszerésznél,
Budapest, Deák Ferenc-u. 21.

Még csak néhány napig
Huzás már 1916. junius hó 15-én.
Ezen XXXII. magyar királyi
jótékonycélu államsorsjáték
főnyereménye 200.000 kor. készpénzben.
Az összes nyeremények összege **475.000** kor. készpénzben. **Egy sorsjegy ára 4 kor.**
Sorsjegyek kaphatók a magy. kir. lottójövedéki igazgatóságnál Budapesten (Vámpalota) az összeg előzetes beküldése mellett, továbbá valamennyi posta-, adó-, vám- és sóhivatalnál, az összes vasuti állomásokon s a legtöbb dohánytőzsdében és váltóüzletben. Játéktervet ingyen és bérmentve küld
A magy. kir. Lottójövedéki Igazgatóság.

Bründl János

cs. és kir. udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellöztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága

(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle **kávékat, bors, fahéj, szegfüszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét.** Távirati cim: Fabarius Budapest.

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi müszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.

Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám.

WALLA JÓZSEF

cementáru-gyár részv.-társ.

Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —

Iroda kizárólag

Budapest, VII., Gizela-ut 38.

Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76 191-14

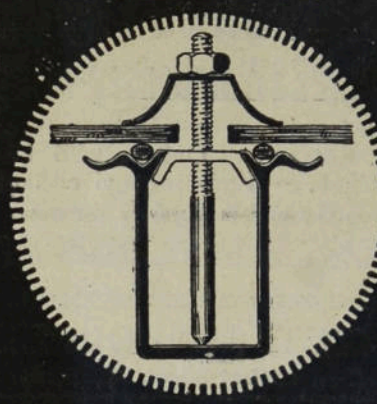
Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

M. Á. G.

Repülőgép motorok

Teher-autók

Autobuszok.

MAGYAR ÁLTALÁNOS GÉPGYÁR R.-T.

BUDAPEST, VÁCI-UT 141

»PICKLIN«

szabadalmazott vászonfalsarokvédő

Cégtulajdonos: Pick Emil, Budapest.

Városi iroda: **Podmaniczky-utca 63.**

TELEFON 120—55.

»PICKLIN«

Nincs léghuzam: ha az ablak és balkonajtóknál, a falazat és a fatok között állandóan keletkező repedéseket PICKLIN-nel légmentesen elzárjuk.

Nincs léghuzam: rosszul záruló ablakoknál és balkonajtóknál, ha légmentes nemez és gummicsöveket alkalmazunk.

Nagy tüzelés-megtakaritás e két módszer alkalmazása által.

„Picklin" falsarokvédőt az összes épitészek tapasztalatból már a tervezéseknél a költségvetésbe is felveszik.

Különösen exponált sarkoknál: **vasbádog-sarokvédő „Picklin"-áthuzattal** használandó.

Picklin-tapétaajtók az eddig használatban volt tapéta-ajtók minden hiányosságát pótolják.

Impregnált „Picklin" vászonvédő eltünteti a nedves falaknál, szobafestéseknél és tapétáknál a vizfoltokat és azok keletkezését lehetetlenné teszi.

Kérjen bővebb felvilágositást és költségvetést, amelylyel készségesen és dijmentesen szolgálok.

SCHLESINGER ALAJOS

Gépgyár: transzmissziótengelyek, szij, kötél- és fogaskerék, csapágyak stb. számára miden létező rendszerekben Rendes és keskeny nyomtávu vasuti sinek, kocsik, váltók, fordító korongok alkatrészei stb. Gőzgépek, kazánok, motorok, szivattyuk különféle szerszámok, szerszámgépek stb., stb. — A vasgép és müszaki szakmába vágó összes czikkek raktára.

Főüzlet: V., Váczi-ut 32.

Telefon: 71—60, 26—60, 108—55.

Fióküzlet: VII., Baross-tér 7.

: Telefon: József 21—66. :

Gépgyár: V., Váczi-ut 118. sz.

: Telefon: 49—40. :

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. junius 14-én. — 24. szám

FŐVÁROSI HIRLAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Az a huszadik

szakasz nagyon érdekes szakasz. Néma betük gömbölyödnek benne egymás mellett, mégis ahány betüje, annyi trombita, dob, cintányér, oboa, a pörgettyüs, megszólalván valamennyi: aki hallja: vagy kérdőjellé görbül, vagy felkiáltójellé peckesedik.

Ez a huszadik szakasz foglaltatik Ripka Ferenc dr, a gázgyár vezérigazgatójának Budapest székesfőváros tanácsa elé terjesztett jelentésében, a gázszolgáltatási szabályrendelet tárgyában.

Maga a foglalat szelid munka. Látszik, hogy a mestere régiséggyüjtő, aki zsöllye székben ülve, faragványos iróasztala mellett dolgozik. Se a Teleki-tér zsibvásárjának közelsége, se a Népopera gajdolással egybekötött orchestere nem háborgatja. De mégis, mintha a nagy messzeségből a teleki-téri vezérigazgatói közelségébe Kőbánya tájékáról fertőző illat csapott volna be: belepottyan a régi szabályrendeletet módositó vezérigazgatói javaslatba az alázatosság ostyájába burkolt olyan sivalkodás, amely megmarkolja az ember lelkét, a földhöz csapja s megteliti a gyanusitás gázbombáival.

Ez a sivalkodást keltő gázbomba a huszadik szakasz, amely valaki vagy valakikkel szemben követeli:

Gázt vagy kokszot ingyen, vagy kedvezményes áron senki sem kaphat.

Szólok: jelentkezzék a becsületben megőszült az a valaki, vagy az a sok valaki, aki máig ingyen vagy kedvezményes áron kapott gázt vagy kokszot? Kerüljön beljebb. Mondja meg: mi a neve, hivatala? Belső ember-e, a kire a közvagyon gondozása bizatott, vagy külső, aki városi belső ember atyafiságával büszkélkedhetik. Mondja meg: ha külső, ha belső: szerzett érdemei közül melyik az, a melylyel rászolgált a kiváltságos kedvezésre. Mondja meg: rejtett helyről röhögi-e, hogy mig mások erszényük verejtékével szerzik meg a gázt és a kokszot, addig ő, még a mai széninséges időben is ingyen vagy kedvezményes áron jut gázhoz, kokszhoz s jut még akkor is, amikor a gázgyár vezérigazgatója maga int a gázfogyasztás mérsékletére s deklarálja, hogy kokszot nem adhat, mert nincs.

Ezzel a módositott huszadik szakaszszal a gázgyár vezérigazgatója nemcsak fátyolt lebbent fel a városi titokról, de fodözéket épit a maga védelmére. A protekció, a kijárás 42-esei ellen, amelynek — igy jelenti a 20-ik szakasz — nincs más menedéke, mint a szakaszba foglalt tilalom.

Tiltsátok meg nekem, ezt kiáltja a huszadik szakasz, hogy bárkinek, aki hatalmasok pártfogásával elém járul: gázt vagy kokszot adhassak ingyen, vagy kedvezményes áron. Tiltsátok meg, mert nem állom tovább a hivatalomat, amely jól dotált hivatal, előkelő hivatal, de potya szénnel, kokszszal tovább épségben fönn nem tartható.

Nem vétett-e Ripka Ferenc önmaga ellen ezzel a huszadik szakaszszal? A potya s kedvezés nem erősebb-e önála s nem érheti-e az a balsors, hogy éppen a potya gáz lesz az, mely őt kilenditi a gázvezéri székből. A városházán és környékén már sokszor megbotránkoztak az olyan emberen, aki tudatosan vagy öntudatlanul igazságot röpitett a nyilvánosság elé.

FULLÁNYOK ...

Külföldi

vendégeket fogadott a főváros. Német és osztrák bajtársak és szemészek jöttek, hogy megerősitsék egyrészt a velünk való bajtársi szövetséget, másrészt a központi hatalmak népeinek szemeit. A vendégek bizonyára lelkes fogadtatásban részesültek és a bankettekről nem hiányzott semmi, ami jó és drága. De éppen ezért félünk, hogy ezek a bankettek nem a pocakjukat, hanem az irigységüket táplálták a vendégeknek. A dús lakomák résztvevői nyilván azt hiszik, hogy Budapest földrajzi fekvése nem változott és ha azelőtt a paradicsom, a tejjel és mézzel folyó Kanaán kellő közepén feküdt, akkor most sem lehet ott komolyan szó élelmiszerhiányról és élelmiszerdrágaságról. Pedig Folkusházy a tanunk, hogy a vendégurak tévednek: a pesti nép nem bankettezik, de sőt a mindennapi kenyérnek is jobban örül, mint annakelőtte.

Feleki

Béla tisztelettel megkérdezte a pénzügyi bizottság ülésén elnöklő alpolgármestertől, melyek azok az előterjesztések, amikről a tanács azt hiszi, hogy feltétlenül még a nyár előtt letárgyalandók. Feleki nem kapott választ és mi megbizás nélkül vagyunk kénytelenek közölni, hogy bizony a Közuti-megváltásról, az Általános Villamossági megváltásáról és sok szép és jó dologról még a vakáció előtt lesz szó a bizottságokban és a közgyülésen. Szegény bizottsági tag urakat aluposan befogják, talán permanens üléseket is tartatnak velük és álljuk a fogadást, hogy ha kötelező volna a bizottsági tagok megjelenése és a közgyülési tárgyakkal való foglalkozása, akkor négy héten belül felényire olvadna a közgyülés, mert négyszáz városatya közül kétszáz inkább lemondana mandátumáról. A másik kétszáz maradna, mert huszan csakugyan a köz érdekében dolgoznak, száznyolcvanan ellenben nem mondhatnak le a városatyai cimmel és jelleggel járó — kijárásokról.

A kávéházak

a háborus állapotot felhasználva, tavaly járdafoglalási szándékokat hangoztattak és sikerült is egyik-másiknak másfél méteres kiugrásokkal megnyomoritani az amugy sem széles járdát. A kávéház-tulajdonos urak pontosan kiszámitották, hogy a helytöbblet mennyi bevételi többletet jelent egy napra és egy szezónra. Ugy látszik, hogy a számitás megelégedéssel töltötte el a kávési kebleket; erre vall, hogy kérésüket ebben az esztendőben megismételték és mert jó emberekre appelláltak, meg is kapták a járdafoglalási engedélyt ujból. A jó emberek gyülekezete a közmunkák tanácsa, ahol nem is tudják talán, milyen helytelen dolgot tettek, amikor kávéházzá változtatták át még a járdákat is. Ha a közmunkatanács éppen olyan következetes lesz, mint a kávésok, akkor esztendőre kiterjeszthetik az urak a kávéházakat a — villamossinekig.

Nyári közgyülések

Nem lesz vakáció

Junius közepénél tartunk már és a legnagyobb ügyek még mindig homályban rejtőznek. A legközelebbi közgyülés minden valószinüség szerint junius 21-ikén lesz, ezen a közgyülésen azonban csak a Népjóléti Központra vonakozó előterjesztés kerül tárgyalásra a nagy ügyek közül.

Mikor kerül sor a többi előterjesztés tárgyalására, azt senki sem tudja. Egészen biztos azonban, hogy a városatyák — hivatalosan nem kezdhetik meg a vakációzást addig, amig a közgyülés le nem tárgyalta a Közuti Villamos megváltására, az Általános Villamossági megváltására, az uj adókra és a kisiparosok hitelszövetkezetére vonatkozó javaslatokat. A *Közuti Vasut* megváltására vonatkozó előterjesztéshez addig hozzá nem foghat a közlekedési ügyosztály, amig el nem dől a főkérdés: megváltsák-e a Közutit, vagy nem. Ugy a főváros vezetői, mint a Közuti döntő tényezői őszintén óhajtják a megegyezést, de természetesen a főváros is, a Közuti is szeretne jó üzletet csinálni. Ez pedig nehezen sikerülhet, mert ami jó a fővárosnak, az nem lehet jó a Közutinak és amit a Közuti két kézzel elfogad, az már nem lehet előnyös a főváros szempontjából. Tisztára azon fordul meg tehát a megegyezés, hajlandó-e a Közuti engedni a 22-ből. Ha sikerül olyan megállapodás, amely 20 koronás osztaléknál nem több, akkor nem lesz akadálya a megváltásnak, de ennél többet a közgyülés többsége nem hajlandó adni a Közutinak. Nagyon fontos itt a pontos kalkuláció és meg kell gondolni, hogy kb. 300,000 részvényről van szó. Ha tehát háromszázszor számitunk minden egyes koronát és figyelembe vesszük, hogy 1948-ig, a háramlás időpontjáig fog a főváros osztalékot fizetni, akkor ez az egy korona az 1916-ól 1848-ig terjedő időre *harmincketszer háromszázezer koronát* jelent, vagyis kerek számban *tiz millió koronát*. Ha husz koronás osztalékban állapodnak meg, — amire tudomásunk szerint kilátás van — akkor a megváltás végösszege *kétszázmillió korona*, de ha a Közuti maximális igényét, 22 koronát, honorálnák, akkor *kétszáznegyven millióba* kerülne a Közuti. Ezekből a számadatokból látható, hogy ilyen óriási üzlet még sohasem került a közgyülés elé, az óvatosság tehát lelkiismeretbeli kötelessége minden városatyának.

A *Budapesti Általános Villamossági r.-t.* megváltása befejezett dolognak tekinthető. Ugy volt, hogy ezt az ügyet őszre halasztják, de — hir szerint — a városházán elhatározták, hogy feltétlenül még a vakáció előtt letárgyalják ezt az előterjesztést. Az *uj adók* közül remélhetőleg csak a népszerü vigalmi adókat veszik elő. Legközelebb megjelenik *Berczel* tanácsnok javaslata a nyilvánosság előtt és bizonyára senki sem lesz, akinek kifogása volna a könnyelmüség és a luxus megadóztatása ellen; az álkultura hamis jelszava is csődöt fog mondani. Szó van arról, hogy a világitási adó is még ebben a szezónban jön; ez nagy hiba volna, mert a világitási adó népszerütlen és fokozná a lakósság elkeseredését.

A *Népjóléti Központra* vonatkozó előterjesztést a közgyülés hihetőleg éppen olyan egyértelmü lelkesedéssel fogja fogadni, mint a szociális problémák megoldásához vezető Népjóléti Központot. Ezek szerint bőséges programm van még hátra s a szakbizottságoknak nem-

csak juniusban, hanem juliusban, sőt talán még augusztusban is lesz dolguk. Ebből pedig az következik, hogy az utolsó közgyülés napját még megközelitőleg sem lehet egyelőre megállapitani és nincsen kizárva, hogy ebben az esztendőben egyáltalában nem lesz szünet a városháza és a közgyülés munkájában.

Fogaskerekü vasuton

a Svábhegyről a legsötétebb Afrikába.

A fogaskerekü viteldijemelési manövere eléggé ismerős. A tavasszal azzal állt elő, hogy emelni akar. A városházán azonban egészen tisztán látták a dolgokat és nagyon jól tudták, hogy semmi másról nincsen szó, mint a megváltás presszionálásáról. A Fővárosi Hirlap megirta, hogy a székesfőváros nem zárkózik el ettől sem és szivesen venné házi kezelésbe a fogaskereküt, de Urbán Adolfék olyan mérhetetlen összegeket kértek, amit kifizetni nemcsak esztelenség, de egyszerüen tékozlás lett volna. Bár a tanácsnak a költségvetést kitevő évi jelentése szintén megemlékezett a megváltás szándékáról, a közlekedési ügyosztály látva a manövert, ugy határozott, hogy inkább megvárja a háramlási időt, amikor a fogaskerekü ugy is a város tulajdonába megy át. Hiszen ez természetes volt akkor, amikor tulajdonképen olyan pályát vett volna át a főváros magas áron, amelyet a fundamentumától kezdve teljesen ujjá kellett volna épiteni. Ilyen rengeteg befektetést eszközölni ráért a főváros később is. Ezzel sietni igazán fölösleges lett volna. A fogaskerekü azonban a közönséget akarta arra kényszeriteni, hogy a megváltást követelje. Emelni akart, gondolván, hogy akkor majd a közönség lesz kénytelen a házikezelésbe való vételt sürgetni. Fontos volt ez azért is, mert tudják a fogaskerekünél, hogy a rozoga közlekedési eszközök és az alépitmények miatt előbb vagy utóbb a vasuti és hajózási felügyelőség is fölemeli szavát és követelni fogja vagy a rekonstruálást, vagy egyszerüen beszüntetj az üzemét.

Ilyen körülmények között nem volt más mód, mint a fővárost a megváltásra ösztökélni. Befektetni nem akartak, az üzem beszüntetése nagy csapást mért volna rájuk, ezért eszelték ki a trükköt, hogy lázadjon a publikum és követeljék ők a megváltást. A közlekedési bizottság március 27-iki ülése azonban alaposan keresztülhuzta számitásaikat. Kereken elutasitották viteldij fölemelési kérésüket.

Ebbe sem nyugodtak bele, dacolni akartak a fővárossal, de ebbe a dacolásba is beletörött a bicskájuk. Mindez azonban nem javitott a svábhegyi állapotokon és a közönség ma is csak ócskavas-kerekünek hivja boszuja és elkeseredése egyetlen szimbolizálásaként a közlekedést monopolizáló vállalatot. Az ócskavason kivül azonban van még egy tulajdonsága a fogaskerekünek és ez az, hogy képtelen módon fizeti az alkalmazottait. A főváros tisztességes megváltási ajánlatait nem fogadja el, ellenben a közlekedés bizonságáról nem gondoskodik. Ez az egyik ok, amiért garázdálkodásába beleavatkozzék a vasuti és hajózási főfelügyelőség. A másik az, hogy az alkalmazottai elcsigázott, agyongyötört, éhező páriák, akiket az esetleges szerencsétlenségek alkalmával képtelenség lenne felelősségre vonni.

Érdemes följegyezni és az illetékes hatóság figyelmébe ajánlani azokat az adatokat, amelyeket feltétlenül megbizható helyről kaptunk és amelyek a mai háborus viszonyok között föltétlenül a munkauzsora bélyegét nyomják a fogaskereküre. Informátorunk igy adta nekünk ezt a megdöbbentő képet:

— A fogaskerekü városmajori állomásán Rayszky Sándor a főnök. Hagyján, hogy hatvan éves ember, de hogyan legyen ereje a mai háborus drágaság mellett munkáját becsületesen végezni, amikor javadalmai a természetbeni lakásban és 100 korona havi fizetésben merülnek ki? Az ellenőröknek és kalauzoknak napi 3 korona a fizetésük. Lakbért nem kapnak, ellenben van valami kilométerpénzük, ami hetenként 3—4 koronát tesz ki. Drágasági pótlékról persze szó sincsen. Ezért az éhbérért robotolnak reggel 6 órától nap-nap után éjfélig. Felváltás nincs, a szabadság pedig a fogaskerekünél egészen idegen fogalom.

— Februárban ott hagyta a vállalatot Farkas Béla, az egyik ellenőr, március közepén meghalt Tompa József, az alsó állomás főnöke. Helyük betöltésére nem is gondoltak, végezze az ő munkájukat is az amugy is kicsiny személyzet.

E szomoru és megcáfolhatatlan adatokon kivül, még csak a közönség némely igen jogos panaszát emlitjük meg. Föl kell jegyezni, hogy amikor a közlekedési bizottság visszautasitotta az áremelési törekvéseket, akkor a fogaskerekü a svábhegyi hadbavonultak hozzátartozói ellen fordult, amennyiben beszüntette a munkásjegyeket. Nemsokára azonban itt is elvesztette a csatát, mert igy meg a svábhegyi közönséggel került ellentétbe. Most azonban még egy dologgal, a füzetes jegyek forgalomba hozatalával molesztálják a közönséget. Ezek a jegyek 14 százalékkal drágábbak, mint a pénztárnál váltottak. A közönség csak mikor már megvette a füzetes jegyet, akkor tudja meg, hogy be van csapva. Ilyen eszközökkel dolgozik a fogaskerekü a drágaság örve alatt. Pedig a drágaságból mindössze az olajban veszi ki a részét, de ezt a kis kiadásküloönbséget sokszorosan kisajtolja a közönségből és a saját alkalmazottaiból. Nem tarthat már soká, mert sem a közönség, sem az alkalmazottak nem fogják türni soká ezt az állapotot.

A közmunkák tanácsa

és a főváros autonomiája.

A pénzügyi bizottság egyik multhavi ülésén kifakadások hangzottak el a fővárosi közmunkák tanácsa ellen. Különösen Feleki Béla dr., Eulenberg Salamon dr. és Havass Rezső dr. voltak a támadók, akik részben azt hangoztatták, hogy a közmunkák tanácsa fölösleges intézmény, részben pedig azt a vádat emelték, hogy az ugynevezett „fővárosi pénzalap"-ról a közmunkák tanácsa sohasem ad számadást. Olyan egyéniség, aki nagyon jól ismeri a közmunkák tanácsának genezisét, mai müködését és szervezetét, a legnagyobb nyiltsággal ezeket mondta el a Fővárosi Hirlap munkatársának részben a három kiváló fölszólalással szemben, részben pedig azoknak igazolására:

— Mindenekelőtt el kell ismernem, hogy a fölszólalóknak, akiknek beszédjeit olvastam, tökéletesen igazuk volt abban, hogy *a közmunkák tanácsa hatóság a hatóság testében, mely sérelme Budapest székesfőváros autonomiájának.* Törvényes alapon nyugszik azonban és abban már nincs igazság, amikor magát a közmunkák tanácsát támadják azért, mert létezik. Egyetlen helyes ut az, amikor azt követelik, hogy revidiálni kell az 1870-ik évi X-ik törvénycikket.

— Egészen alaptalan azonban a kritikának az a része, hogy a fővárosi pénzalappal a közmunkák tanácsa nem számolna el. Ezzel szemben a tényállás az, hogy a közmunkák tanácsa *minden esztendőben elszámol* és számadását több száz példányban megküldi a fővárosnak. Hogy ott azután a bizottsági tag urak megkapják-e azt, igazán nem tudom.

— Azt hiszem azonban, hogy a kritika e része egy könnyen érthető tévedés áldozata, amennyiben a *fővárosi pénzalapot összetévesztik a huszonnégy millió forintos sorsolási kölcsönnel,* amely nem a közmunkák tanácsa, hanem az államkincstár kezelésében van. Lehetségesnek tartom, hogy ennek elszámolása külön formában nem jut el a fővárosi tag urak kezéhez, hanem az az állami budget keretében történik. Itt lehet a tévedés, mert a sorsolási kölcsön és a fővárosi pénzalap között az anya és leány viszonya áll fönn. A fővárosi bizottsági tag urak, ugy látszik, *összetévesztik az anyát a lányával.*

— Hogy ennek a föltevésnek valószinüségét bizonyitsam, nem kell mást tenni, mint elolvasni az 1870. évi X. t.-c.-et. Ez a törvény mindenekelőtt kimondja, hogy a budapesti Duna-szakasz szabályozásának céljaira fölhatalmaztatik a minisztérium huszonnégy milliós sorsolási köl-

Utban a népjólét felé

Boldog ember, aki örömében a szegényekre gondol. Feudális magas urak, amikor négy szürkén röpitik haza a fiatal grófi menyecskét az ősi kastélyba, ökröt süttetnek a népnek a városka piacán. Szárazfantáziáju grófok, akiknek képzeletében a népjólét egyszeri jóllakásban, nyárson sütött ökörben, pár akó kocsisborban rajzolódik meg. Becsületes elismeréssel kell följegyezni, hogy Budapestnek, ennek az örökifju szépségnek, Bárczy, a polgármester, hogy tizéves udvarlását bokrétásan ünnepelje meg, komolyabb, becsesebb ajándékot nyujt át. Fiatal, rugalmas esze mellett — ugy tetszik — helyén van a szive is a polgármesternek. A százötven oldalas előterjesztésnek, amely itt fekszik előttünk, nincs ugyan ünnepi lendülete, nincs egyetlen szines szava, ha épen sötét árnyalásu szinekkel kellene is ékesnek lennie; de egy jólelkü ember szive dobogása kihallatszik az aktaszagu szavak kriptájából. A polgármester szintén előállhatott volna egyszeri ökörsütéssel jubileuma alkalmából és ehelyett — ez az ő gondolatának finom fennköltsége — örök kenyeret szeretne adni a népnek.

Mérhetetlenül nagy feladatot vállalt a polgármester. Nem közönséges emberi merészség az, amelylyel hozzányult a nagy dologhoz. Félős és aggodalmas, hogy végre tudja-e hajtani mindazt, amit vállalt? Tiszteletreméltó az akarás, de az igazi nagyságok bölcsőjét csak az alkotások sikerei ringatják. Eljut-e ide Bárczy István? A Népjóléti Központ gondolatát szerető, féltő gonddal titkolta, csak akkor állott elő vele, amikor teljesen elkészült a tervezet. Biztató jel, hogy ennyi aggságoskodással csinálta, még biztatóbb pedig, hogy alig egy hét alatt mindenki ismeri a tervet és ma már egy egész nagyváros gondolkodó lakossága kiváncsian tekint a merész mutatvány felé.

Ez a város mindenkor jóindulattal nézte Bárczy István repülő kisérleteit. Nem haragudott rá akkor sem, amikor előre sejtette, hogy ólomból vannak a szárnyai, amelyekkel nem lehet emelkedni. Ma, amikor széditő magaslatokat jelöl ki versenyterületül, mindnyájan rokonszenvünkkel kisérjük. Tiz éves polgármestersége alatt mindenesetre nagy tanulságot vont le. Mintha becsületes kérkedéssel akarna a mellére csapni: Budapest polgármestere nem a tehetősek kegyence akar lenni, hanem a nép barátja.

Talányként áll mégis előttünk az a nagyot akarás. Vajjon ismeri-e igazvalójában a polgármester a népet? Tudja-e hol kell folt a cipőjére, látott-e már félhalottat, akit a mentők nekidöntenek a kórház bezárt kapujának? Járt-e már a külvárosi borzalmak között? Kezet fogott-e emberrel, aki évszámra liszten és krumplin él? Látott-e már kapu alatt siró pólyás-gyereket? Nem büszke automobiljáról nézi-e az elvetélt néposztályt, amelynek most ime szerelmi vallomását küldi? Jobb, ha inkognitóban csinálta végig a nép megismerését, jobb, ha nem állt oda a mozifilm fényképésze elé, jobb, ha csöndes, zajtalan Luegere lesz ennek a városnak, mint amilyen lármás, mellverő volt igazában a másik. Ez a szintelen, keresetlen egyszerüséggel megirt „előterjesztés" jobban imponál nekünk, mint a kiabáló demokrataság.

De mégis minduntalan visszatér hozzánk a gondolat, lesz-e elegendő ereje ilyen nagyot alkotni? Ne feledje el a polgármester, hogy igen sok akadályt kell leküzdenie. Irigyek és sóvárok vetnek gáncsot neki. Ezer érdek ütközik meg az ő — reméljük — érdektelenségével. Uri dámák, akik nevöket hetenként és többször akarják látni az ujságokban, félni fognak, hogy ezentul csak egy név, a Bárczy Istváné szerepel majd. Mondjon le a javukra a polgármester, az ő nevük maradjon az ujságtöltelék, csak a nép kapjon enni, a nép egészsége, müveltsége legyen a fontos. Jönnek majd a felekezetek, akik egyházuk hatalmát féltik a városról, mert mindenhol, még a cirkuszban is nem a páholyok, hanem a kakasülő a fontos. Nem az a fontos, hogy akár a szereplési viszketegben szenvedők, akár a hatalmukat féltők kezéből vesszük ki az éltető hazugságot, hanem az, hogy bőkezüen szórjuk a szivünk jóságát a szegények felé.

Tanulja meg ezt a polgármester ur, mert különben szörnyü sülyesztőbe kerül, amelyek ha talán őt magát nem is, de a jó szándékait mindenesetre bötorkuan nyelik el. De félünk még valamitől. Kevés jótékonyságot láttunk eddig, amely nem áldozott volna többet a saját létére, mint magára az ügyre. Ma elővettük Bárczy István ábrás könyvét Budapest multévi jótékonyságáról. Szomoru ábrázolatok vannak benne. Papiros, ceruza volt a kezünkben, nem rösteltünk hatalmas számoszlopokat összeadni. Ezenközben számitottuk ki a következő elriasztó adatokat:

Budapest 143 jótékony egyesülete az elmult esztendőben 6.311,652 korona értékü jótékonyságot gyakorolt. Ellenben a 143 jótékony egyesület pusztán igazgatósági és személyzeti célokra nem kevesebb mint 725,554 koronát költött. Ebben nincsen benne az adminisztráció költségeinek komolyabbik fele, ugy hogy riadtan appellálunk a polgármesterre: vigyázzon az Isten szerelméért, nehogy beleessék a ragadós hibába és mindenekfelett próbálja meg a jótékonyság igazgatását egyszerüsiteni. Ha a Népjóléti Központ nem tud egyebet produkálni, minthogy megtakaritja ezt az igazgatásra kidobott sok százezer koronát és még az adminisztrálás sulyosabb költségeiből is legalább annyit, Bárczy István akkor is évi másfél milliót juttatott Budapest szegényeinek.

csön kötésére. Ennek a kölcsönnek a visszafizetése ötven esztendő alatt történik és pedig olyan formán, hogy *az utolsó részlet csak 1920. julius 1-én esedékes.* A kölcsönből fedezendők a következők: a lánchid megváltása, két uj álló-hid épitése (azóta az állam már két uj hidat épitett), a Dunának a főváros határai között való szabályozása, amely az árviz ellen védelmet és a hajózás akadályait a kereskedelem központján elháritja, továbbá tágas kikötők biztositása, uj rakpartok és közraktárak létesitése, az áruforgalom könnyitése, a közlekedési zavarok elháritása a helyszini és magasságrajzi fölvételek, tervek, kisajátitások és más előmunkálatok elvégzése.

— Érdemes elmondani azt is, miből kell összeszedni a kölcsön törlesztésére szükséges évi 1,224.000 forint évi járadékot. Ezek a lánchid és a másik két uj hid jövedelmei, a vasuti hidon átszállitott árukért e célra mázsánkint fizetett egy krajcár, az osztrák területen székelő, de Magyarországon fiókkal biró pénzintézetek, biztositó társulatok, gyárak és közlekedési vállalatok községi adópótléka, a kölcsönből épitendő rakpartok jövedelme, a szabályozásokból nyert telkek eladásából befolyt értékek jövedelmei és az időközi kamatok.

— Mindez eddig a huszonnégy milliós sorsolási kölcsönre vonatkozik. Kimondja azonban a törvény azt is, hogy a kölcsönből eszközölt kisajátitások által nyerendő telkek eladási árából *külön fővárosi pénzalapot* alkotnak. Ime, ezen az alapon anyja a sorsolási kölcsön a fővárosi pénzalapnak, amelyek tehát *egészen különböző dolgok.* Itt következik azután a fővárosi közmunkák tanácsának megalkotása, amelyet a törvény a további teendők tervezésének és kivitelének vezetésére, valamint a *fővárosi pénzalap (tehát nem a sorsolási kölcsön)* kezelésére jelöl ki.

— Mindebből világosan kitetszik, hogy a fővárosi közmunkák tanácsa nem a sorsolási kölcsönt, hanem a fővárosi pénzalapot kezeli, mig a pénzügyi bizottságban elhangzott kijelentések azt a látszatot keltik, hogy a két dolgot valamiképen összezavarták. Annyival is inkább áll ez, mert a közmunkák tanácsa, — mint már emlitettem — évenkint elszámol a fővárosi pénzalapról, ellenben amiről természetszerüleg nem jut elszámolás a városházára, az a 24 milliós sorsolási kölcsön. A polgármester ur kétségkivül fölvilágositást tud e tekintetben nyujtani és ha a közmunkák tanácsa némi joggal utjában van a főváros autonomiájának, annak megoldása az, hogy az 1870. évi X. t.-c.-t *revizió alá kell venni.* Addig a közmunkák tanácsa jogainak teljesitésében marad és az elszámolás kötelességének teljesitésével kezelni fogja a fővárosi pénzalapot.

Zsirtalan zsircsöppek

Hogyan dagad a sertéskupec milliomossá?

A zsir árusitásának uj rendje életbelépett anélkül azonban, hogy bármi tekintetben javulást hozott volna. Mindenekfölött természetesen a hentesek sirnak, mert ők mindig hangosabbak, mint az igazán sujtott közönség. A közönség, amelyet ime ismét megmentettek a városházán, szorgalmasan olvassa a plakátok utasitását, hogy hogyan lehet zsirhoz jutni, aztán elmegy az első, a tizedik, a huszadik henteshez és mindenhol azt látja a kirakatban öles betükkel, hogy „zsir nincs".

Ezzel szemben a henteseknek az a kifogásuk, hogy ugyanakkor, amikor a főváros a kormányzat kivételes intézkedésének egyik részét kihasználja, ugyanakkor a másiktól egyszerüen eltekint. A főváros arra kötelezi a henteseket, hogy az általuk vásárolt sertések és sertéshus arányában a hét megjelölt három napján szintén meghatározott időben zsirt, szalonnát és hájat adjanak negyedkilós csomagokban. A kormány azonban — mondják a hentesek — azt is precizirozta, hogy a közigazgatósági hatóság szakértők segedelmével megállapithatja a kiskereskedelmi forgalomban az árusitók által követelhető maximális árat, de kimondja azt is, hogy a közigazgatási hatóság meghatározhatja azt a mértéket, amelylyel a kiskereskedelmi forgalomban követelhető ár a miniszterium által meghatározott legmagasabb árat meghaladhatja. Ez a hentesek siralma és ez az alapja annak a gyanunak, hogy a hentesek, bármily szigoru rendszabályokkal fenyegetik is őket, nem fognak megfelelő mennyiségü zsirt, szalonnát és hájat forgalomba hozni.

A tanács hirdetménye igy szól:

Minden hentes köteles az általa vásárolt sertések és sertéshus arányában a hét három napján, még pedig kedden, csütörtökön és szombaton délután négy órától kezdve zsirt, olvasztani való szalonnát, vagy hájat egynegyed kilogrammos adagokban árusitani.

Ez a szövegezés készakarva homályos. A közönséget gyanakvóvá teszi, mert nem hisz benne, hogy megállapitható lenne az arány, amelyben a hentesek által vásárolt sertések és az eladandó zsir állanak. A fővárosnak azonban lennének eszközei ennek az aránynak meghatározására, de nincsenek eszközei annak ellenőrzésére, hogy a hentesek tényleg kiszolgáltatják-e a közönségnek ezt a zsirmennyiséget. Az arány megállapitását átlagban intézte el a közélelmezési ügyosztály. Igen kényelmesen és a hentesek javára, amennyiben — ugy tudjuk — kompromisszumot kötött velük, mondván, hogy minden sertés után átlagban tiz kiló zsirt kötelesek kiszolgáltatni. Bár ez a hentesekre nézve módfelett kedvező megoldás, még ebbe is bele lehetne menni, ha a szigoru ellenőrzésnek módjai lennének.

De nincsenek módjai. A zsiradagok számát ki kell ugyan irni az ajtóra, de ki ellenőrzi azt, hogy tényleg mindet kiszolgáltatják-e, ki ellenőrzi, hogy nincsenek-e a henteseknek stróhmannjai, akik által összevásároltatják a saját zsirjukat, hogy aztán másnap délelőtt dugva, bizalmasoknak adhassák el drága pénzen. Olyanoknak, akik délutánonként nem hajlandók a hentesbolt előtt tülekedni.

Ismételjük az ellenőrzésnek nincsenek és nem is lehetnek eszközei. Akkor fog erre rájönni majd a közélelmezési ügyosztály, amikor ez a rendszer is botrányba fullad. Nincs más mód, minthogy a főváros maga rekvirálja a hentesektől a könnyen megállapitható mennyiségü zsirt és maga a főváros osztassa ki azt élelmiszerüzleteiben. Más ellenőrzési eszköz nem áll rendelkezésre.

*

Zsirról lévén szó, nem érdektelen elolvasni azt a kis számvetést, amelyet egy olvasónk küldött be és amely igen egyszerüen, de egészen biztosan megadja az utját-módját annak, hogyan lehetünk milliomosok? Rokefeller megirta könyvében, hogyan lett milliárdos. A recept azonban nem használható. Figyelmes olvasónk sokkal biztosabb módot ajánl. Ime:

— Vásároljunk disznókat. Veszek például 1000 darab sovány disznót. Élősulyuk 70 kg. Kilogrammonként kapom 4.50—5.50 koronáért. De számitsunk 6 koronát kilónként, akkor az ezer disznó 420.000 koronába kerül. Hogy a disznókat, mondjuk, egy métermázsával fölhizlaljam, szükségem van 5000 métermázsa kukoricára. A kukoricánál nem is a maximális árat számitom, hanem annál többet, 40 koronát métermázsánként. Ez ujabb 200.000 korona kiadás. Üzemköltségre és elhullásokra 70,000 koronát irányzok elő. Akkor a teljes összeg 690.000 korona lesz. Ennyibe kerül nekem ezer darab hizott disznóm, amely 170.000 kilogrammot képvisel. Kilogrammonként csak 7 koronát számitok, akkor ez 1,190.000 koronát jelent. Levonva ebből a befektetett 690.000 korona, tiszta nyereségként marad 500.000 korona, vagyis darabonként 500 korona. Természetesen számadataim a legpesszimisztikusabbak és igy lényegesen több a nyereség. Aki tehát — még az ilyen szolid számitás mellett is — ezer-kétezer disznót hizlal — az okvetlen milliomos lesz.

Amiről hallgatnak

Az élelmiszerüzem beszámolója

A községi élelmiszerüzem terjedelmes, részletes beszámolóval lép a nyilvánosság elé és elmondja, hány kilogramm zsirt, hust, kolbászt, kondenzált tejet, vadhust és kenyeret árusitott el 1915-ben. Harminchárom bódéja volt az üzemnek és az évi forgalom kilókban 13,557.80 volt, pénzben 33,507,000 korona.

Ez mind igen szép és igen hasznos tudnivaló, de az üzem, amely egészen és végképpen el akarja venni a statisztikai hivatal kenyerét, nemcsak azzal tartozik beszámolni, hány kilogramm esik minden pesti ember fejére, hanem legfőképpen az érdekli a törvényhatósági bizottságot és a közönséget, mennyi volt az üzemi fölösleg, vagy veszteség, hogyan alakult a kalkuláció, milyen eredménynyel végződött a zsir- és sertésakció, milyen az elszámolási viszony e tekintetben az üzem és a Vásárpénztár között, hogy ütött ki a tojás-spekuláció, mennyit kerestek a dán vajon és hol van az a 12 millió, amit a közgyülés az üzem rendelkezésére bocsájtott.

Tudni kell végre, hogy áll a főváros, nyeresége van-e, vagy deficitje. 33 millió forgalomnál lehetetlenség, hogy ne legyenek százezres eltolódások akár az egyik, akár a másik oldalon. Lehetetlen, hogy ne legyen hatalmas nyereség, vagy hatalmas veszteség. Az első esetben a fölösleget át kell utalni a központi pénztárba és az árakat leszállitani, ha pedig veszteség van, akkor tessék nyiltan bevallani, miből származtak ezek a veszteségek és kinek van ebben része?

Igy tovább nem folyhatnak a dolgok. 33 milliós üzletet nem lehet bizalomra bazirozni. Máris legendák keringenek a zsirüzlet horribilis nyereségéről és a tojásspekuláció szédületes veszteségéről. Ezeket a legendákat csakis ugy lehet szétoszlatni, ha az élelmiszerüzem kiváló statisztikusai a pénzügyi eredményeket is feltárják.

Események

Központi elosztó kórház. A polgármester tudvalevőleg e hónap 19-ikén ülj meg tiz esztendős polgármesteri müködésének jubileumát. A jubileumi ünnepségek elmaradnak, e helyett azonban alkotásokkal akarják megörökiteni az évfordulót. Ezek között az alkotások között szerepel a központi elosztó kórház létesitése; a tervről a Fővárosi Hirlap-ban már megemlékeztünk, de a megvalósulás stádiumába csak most fog jutni. Arról van szó, hogy a Rókus-kórházba vigyenek minden beteget és ott gondoskodjanak a betegek elosztásáról, arról, hogy a betegségnek megfelelő kórházban rögtön üres hely álljon szabadon és megszüntessék azt a botrányos állapotot, hogy ma igen sokszor egyik kórházból a másikba hurcolják a beteget, amig végre ápolás alá kerül.

Mai számunk a kettős ünnep miatt csak korlátolt terjedelemben jelenik meg.

Az Albrecht-Hildegard alap jövője. Most, amikor az Albrecht Hildegard alapot uj rendeltetésének adják át, illik megemlékezni arról, hogy ez az ötlet tulajdonképen Gelléri Mór királyi tanácsostól, az Országos Iporegyesület volt igazgatójától származott, aki mint fővárosi bizottsági tag ezt a kérdést a főváros közgyülésén több izben is szóbahozta. Ő hangoztatta először, hogy az alapot közelebb kell hozni az iparosok érdekeihez, praktikusabb módon kell azt fölhasználni. Sőt gyakorlati tanácsokkal is szolgált, amelyeket — elismerjük — a közgazdasági ügyosztály szorgalmasan követett is, de mire a konkrét javaslat ebben a tárgyban elkészült, valószinüleg elkéstek vele. Gelléri Mór nem érhette meg ideájának megvalósitását, de ha megérte volna, ma alighanem ő is azt mondaná, hogy szövetkezeti alapon csinálni meg valamit akkor, amikor a szövetkezetek, egyik a másik után bukik meg, aligha opportunus dolog. Gellérinek valószinüleg ez lenne a véleménye és nem tudjuk, vajjon nem neki lenne-e megint igaza?

Egy jó szinekura. A VII-ik kerületben elhalálozás folytán megüresedett egy kitünő kéményseprőkerület. A pályázatot már kiirták, a jelöltek és támogatóik munkában vannak már. A döntés joga elsőfokon a VII. kerületi elöljáróé, másodfokon a tanácsé.

Berlin szénbányákat vásárol. Berlin városa függetleniteni akarja magát a nagy bányavállalatok folytonos áruzsorájától és elhatározta, hogy szénbányákat vásárol. Evégből tárgyalásokat kezdett a „Westfalen" és „Amalien" szénbányák megvásárlása ügyében. A város az illető bankcsoportokka már megegyezésre is jutott a két szénbánya megvétele ügyében. Az „Amalien" bánya vételára 8 millió márkában állapittatott meg. A „Westfalen" bánya vételára dolgában még folynak a tárgyalások. Berlin városának az évi szénszükséglete mintegy 2½ millió tonna.

Beketow-cirkusz. Az a nagyszerü müsor, mely most volt látható a Beketov-cirkuszban, e héten elbucsuzott a közönségtől, hogy egy még jobbnak adjon helyet. Mert Beketow arról hires, hogy a jót jobbal pótolja s még a legjobbat is képes fokozni. Pénteken, 16-án mutatkozik be az uj müsor, amely külföldi, elsörangu attrakciókból áll. Csütörtökön, 15-én délután, a juniusi első müsor, benne a kéznélküli müvész és a thelepatikus csoda, bucsuznak, szombaton délután már az uj müsor látható, mindkét délután félhelyárak mellett. Vasárnap d. u. 4 órakor, az uj müsor, félhelyárakkal gyermekeknek. Az esti előadások 8 órakor kezdődnek.

„Alkony". A „Milliók Könyve" vállalata legujabb száma Ohnet mesteri regénye, melynek cime „Alkony". Izig-vérig szerelmi regény ez, mely müvészek életét világitja meg és amely meleg és szinpompás, mint egy nyáréji álom. Ára ennek a regénynek is 30 fillér lesz.

Henry-aréna. a Városligetben a legelőkelőbb közönség állandó találkozóhelye lett. Rendkivül nagy számban katonatisztek keresik föl az arénát, amelyet Henry, a népszerü igazgató maga vezet. Slágerszámai a müsornak: Sidi, a hadsereg legerősebb embere, Altenburg és Hoffmann, remek létra-ekvilibristák, Liona, a gyönyörü spanyol sodronykötélmüvésznő, a Willy Pantzer-csoport stb.

A Tőke

Állami pénzügyeink és az uj adók

Az uj adójavaslatokat néhány napon belül a Ház elé terjesztik. Egy félhivatalos kommüniké 360 millió koronára teszi az életbeléptetendő uj adók hozamát. Ez az összeg körülbelül elegendő lesz arra, hogy a négy hadikölcsön kamatai és törlesztése fedezve legyenek. Az csak természetes, hogy egy olyan országban, ahol a legutóbbi költségvetés szerint az összes egyenes adók 329 millió koronára rugnak, egy 360 milliós bevételi többlet előteremtése óriási és nagyszabásu fiskális-reformot jelent, melyhez foghatót a mai nemzedék még bizonyára nem látott.

Nem ismerjük az uj adójavaslatok részleteit; annyi azonban bizonyos, hogy a régi adórendszer mellett az emlitett uj adóbevétel elő nem teremthető. Egy uj korszaknak kell megnyilnia a magyar állami financiák rendszerében. Máris tudjuk, hogy monopóliumok nélkül bajos lesz kijönnünk és el lehetünk készülve oly intézmények behozatalára, amelyek a gazdasági élet eddigi irányitó individuálisztikus elveivel teljesen ellentétben lesznek. A gyufaszesz- és petroleum-monopoliumok behozatalát máris teljes bizonyossággal emlegetik.

Az ország kereskedelmi és iparos köreiben attól tartanak, hogy az uj adók első sorban ezt a két foglalkozási ágat fogják sujtani. Ez az aggodalmuk alaposnak látszik, annál is inkább, mert ugy halljuk, hogy a földadó tekintetében nem terveznek lényegesebb emeléseket. Ezt nem tartjuk helyesnek. Magyarország gazdagságának alapját a föld képezi, melyeknek értéke és hozama a legutóbbi esztendőkben óriási mértékben megnövekedett. És ebben a par excellence földmivelő országban az összes földadó 60 és egynehány millió korona. Az ember alig hisz a szemeinek, ha az állami költségvetés egyes tételeit vizsgálja! A földnek ilyen csekély megterheltetése nem tartható fenn továbbra is, amidőn arról van szó, hogy egy világháboru adósságait likvidáljuk. A háboru után abban fog állani a hazafiaság, hogy adót fogunk fizetni. Hát ebből a hazafias cselekedetből a földmivelésnek épp ugy ki kell vennie a részét, mint az iparnak és a kereskedelemnek.

A monarchia eddigi hadikölcsönei mintegy 20 és negyed milliárd koronát eredményeztek, mig az eddigi hadi kiadások körülbelül 24 milliárdot tesznek. A különbözettel a monarchia a jegybanknak tartozik. Természetesen ezt az adósságot is ki kell majd fizetni, annál is inkább, minthogy ezzel együtt a valuta lényeges javulása is várható. Valószinü, hogy ennek az adósságnak a rendezése a békeidők első teendője lesz. Más szükségleteket is kell majd fedezni, ugy, hogy bizton lehet számitani arra, hogy egy nagy békekölcsönt kell majd felvenni, melyeknek kamataira megint csak uj adóterületeket kell keresni. A legközelebbi évek tehát a nagy adók jegyében fognak állani. A helyes fiskális-politika követeli, hogy az uj bevételeket ne csak az egyenes adókból, hanem a különféle fogyasztási adókból és monopóliumokból teremtsük elő. Viszont az uj terhek kirovásánál azt az elvet kell irányadóul venni, hogy a gazdagok vagyonuk és jövedelmeik arányában progresszive adóztassanak meg és hogy az uj adók azokat is elérjék, akik a háborus konjunkturát nagy nyereséggel használták ki. A magyar törvényhozás nagy feladatok előtt áll. Egy uj adópolitikának kell az alapjait megvetnie és pedig olyannak, mely ne csak az állam jövedelmeit növelje, — amire feltétlenül szükség van — hanem az állam fentartó elemeinek a teherbirási képességével is számoljon. Ennek a problémának a teljes megoldása lesz a parlament legfontosabb feladata.

A Károlyi hitbizomány bérbeadásának nehézségei. Junius 23-án roppant érdekes tárgyalása lesz a budapesti törvényszéknek, mint hitbizományi bíróságnak, amely ezen a napon fogja tárgyalni a gróf Károlyi Mihály nógrádmegyei birtokainak bérbeadási ügyét. Erre az alkalomra megidézte a bíróság a hitbizományi gondnokot és a hitbizományi várományosokat is, hogy ha valami ellenvetésük van a bérlet ellen, kifogásolhassák azt. A tárgyalás aligha fog simán lefolyni, mert megbizható helyről nyert információnk szerint az egyik hitbizományi várományos elenzi a bérleti üzletet. Ilyen körülmények között nagyon érdekesnek igérkezik ez a tárgyalás, amelyen végleg el fog dőlni, hogy a bérlet csakugyan a Kereskedelmi Bank kezébe kerül-e, vagy sem.

A Phöbus. A mult héten valaki elkiáltotta magát a tőzsdén: Veszek Phöbust 40 koronáért! Egy másik alkusz mindjárt viszhangot adott: Adok 45-öt. A siketitő zajban csodálkozva fordultak az emberek a Phöbus név kiáltói felé, akik azonban csakhamar elhallgattak. Az egész incidens csak azért érdemel említést, mert eszünkbe juttatja azt a lelkiismeretlen kampányt, melyet a Phöbus részvényekkel néhány évvel ezelőtt a tőzsdén megindítottak és amely sok szegény ember megtakaritott fillérjeit emésztette fel. Nem akarjuk most ismertetni azokat a fázisokat, illetve tőkeleszállitásokat és veszteségeket, amelyeken át a Phöbus mostani állapotába eljutott. Csak annyit akarunk kiemelni, hogy már az első tőkeleszállitásnál 4 millió korona veszteséget irtak le. Multheti számunkban már megirtuk, hogy a „Phöbus" idei mérlegét a nyilvánosság elől elrejteni akarja és a lapokat is megkérte, hogy azzal ne foglalkozzanak. Nekünk mégis sikerült egyes számadatokat megtudnunk. Ezek szerint az 1915. évi veszteség 323.783 K, mely az 1914-ről áthozott 865.528 K-val 1,189.311 K-ra növekszik. Ezt a veszteséget most ujabb tőkeleszállitással fedezik. Mi azt hisszük, hogy e mögött ujabb manöver rejlik. Mert egyes tőkecsoportok ezuttal azokat a részvényeket is meg akarják olcsón kaparitani, melyek még a kisemberek kezében vannak. Annak idején mindenféle fantasztikus tervek hirdetésével, előnyös állami megváltás reményével sózták a részvényeket magas árfolyamon a szegény emberek nyakába; most megforditva csinálják, potom áron vissza akarják kaparintani azokat, hogy egy esetleges szanálásnál százezreket kereshessenek. Az egész akció különös világot vet arra a szellemre és felfogásra, melylyel a Phöbus ügyeit dirigálják.

A Hitelbank uj üzletága. A Hitelbank áruosztálya egyre jobban terjeszkedik: legujabban mütrágyát értékesitő-ügyosztályt létesitett a Hitelbank. Ezenkivül még több uj üzletág meghonositását tervezik, ugyancsak az áruosztály keretében.

Igazgatók jönnek, mennek. A Pénzintézeti Központ vezérigazgatói állását a pénzügyminiszter dr. Schöber Bélának, az Agrárbank igazgatójának ajánlotta fel, aki azt elfogadta. — A Magyar Földgáz r.-t. e hó 20-án tartja alakuló közgyülését. Elnök gróf Teleki Artur, erdélyi földbirtokos lesz, vezető igazgatókká pedig kinevezik Pikker Frigyest, a M. Kárpáti Petróleumtársaság vezérigazgatóját és Papp Lászlót, a berlini Ohrenstein és Koppel r.-t. igazgatóját. Az igazgatóságban az érdekelt nagybankok egy-egy képviselője és a Deutsche Bank és a kincstár egyenlő számu megbizottja fog helyet foglalni. — A Magyar Élelmiszerszállitó r.-t. igazgatóságának Küszler Henrik vezérigazgató bejelentette, hogy husz esztendőn át viselt vezérigazgatói állásától megválik. Az igazgatóság sajnálattal vette tudomásul ezt az elhatározást, mert a nyugalomba vonuló vezérigazgató müködéséhez füződik a vállalat sikere. Ő volt az, aki a társaságot szerény kezdetből főleg a budapesti hütő- és fagyasztó-raktárház megteremtésével az ország élelmezésének számottevő tényezőjévé fejlesztette. Érdeme elismeréséül a társaság alelnökévé választotta meg.

A Magyar Cukoripar Részvénytársaságnak Ullmann Adolf főrendiházi tag elnöklete alatt a napokban tartott közgyülésén az igazgatóság javaslatához képest határozatba ment, hogy a 700.000 korona értékcsökkenési leirások után fennmaradó 2,265.214 K 72 fillérnyi tiszta nyereségből junius 13-tól kezdve részvényenként 150 korona osztalék fizettessék, 300.000 korona a rendkivüli tartalékalap javára fordittassék, 308.489 korona 43 fillér pedig uj számlára vitessék át. A felügyelő-bizottság tagjaiul ujból megválasztották Rózsa Alajost, Dókus Gyulát, Lang Ernőt, Nógrádi Károlyt, lovag Rothkugel Arnoldot és baranyavári Ullmann Ödönt. A közgyülést követő igazgatósági ülésen elnökké Ullmann Adolf főrendiházi tagot, alelnökké gróf Mailáth József v. b. tanácsost és gróf Zichy Andort ujból megválasztották.

A M. Kir. Folyam- és Tengerhajózási r.-t. junius 27-én tartotta meg idei rendes közgyülését, amelynek napirendjén az alaptőke felemelése is szerepel. A társaság, amely a háboru előtt emelte föl tőkéjét 10 millióról 15 millió koronára, most további 5 millióval 20 millióra szándékozik felemelni. Az uj részvények többségét a kincstár veszi át, a fenmaradó részt pedig a Hitelbank és a Leszámitolóbank. A társaság a tőkeemeléssel a háboru után várható nagy konjunktúrákra teszi meg az előkészületeket.

Az Idegenforgalmi és Utazási Vállalat Részvénytársaság (Magyar Királyi Államvasutak Központi Menetjegyirodája) a napokban tartotta meg közgyülését. Az igazgatóság jelentésének és a zárszámadásoknak elfogadása után a közgyülés az eddigi igazgatósági tagokon kivül az igazgatóság uj tagjaiul megválasztotta: érdi Krausz Simont, a Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság vezérigazgatóját, Donner Gyulát és Fleissig Sándort, ugyane bank ügyvivő-igazgatóit, végül Gálos Kálmánt, a vállalat vezérigazgatóját.

A Thiergärtner és Stöhr r.-t.-nak 1915. évi mérlege szerint 318.544 K volt a brutto-jövedelme. Erre a költség 274.256 K volt, leirásra csak 7817 K-t fordittottak, ugy hogy a 10.497 K áthozattal együtt 46.968 K a nyeresége a 350.000 K-val befizetett részvénytőke után.

A Magyar Általános Gépgyár r.-t. junius 3-án tartotta gróf Batthyány Zsigmond elnök vezetésével rendes évi közgyülését, amelyen az igazgatóságnak a nyereség felosztására vonatkozó inditványát elfogadák. Az értékcsökkenési alapnak 100.000 K-val való dotálása, 100.000 K-nak kétes követelések leirására való felhasználása után fenmaradó 223.980 K tiszta nyereségből részvényenkint 10 K = 5% jut a részvényeseknek. Az osztalékszelvényeket junius 4-től a Magyar Általános Hitelbank váltja be. Az igazgatóságba dr. Brunstein Józsefet ujból megválasztották.

A magyar Duna

A Duna és az ántánt

A legutóbb Párisban tartott gazdasági konferencián, melyen az ántánthatalmak számos képviselője vett részt, egyhangulag elhatározták, hogy a *Dunát a Feketetengerig internacionalizálni kell.* A „Figaro" ehhez a jelentéshez savanyuan megjegyzi, hogy londoni és párisi pénzkörökben már régen tudják, hogy a Duna „kedvezőtlenül folydogál tovább az ántántra nézve". A „Times" is siránkozik és ezeket irja: Orsováig a Duna Magyarországé. A szerb partot nem lehet többé számitásba venni. Románia be van ékelve Bulgária és Magyarország közé és szintén nem sokat beszélhet bele a dolgokba, Oroszország a háboru után a Dunán sokat fog szenvedni Ausztria-Magyarországtól, Németországtól, Bulgáriától és Törökországtól. Sajnos, hogy Oroszországnak a Dunán való balkáni politikája teljesen kudarcot vallott. Még pesszimisztikusabban nyilatkozik *Samuel* angol postaminiszter, aki a Dunáról ezeket irja: Ami a tenger Angliára nézve, az a Duna a központi hatalmak és szövetségeseik részére. Ha az oroszok áttörési terve sikerült volna, ugy az orosz hadsereg megszállotta volna Bécset vagy Budapestet és a Duna a Feketetengerig a mi kezeink között lett volna, ezenkivül pedig Németország körülzárolása is teljes lett volna. Nem hiába küzdöttek a németek oly makacsul Szerbiában; a Dunát egészen szabaddá kellett tenni . . . és ez sikerült is nekik. Oroszország hibája 30 év alat sem tehető jóvá. — A Duna-Balkán út miatt az egész angol, francia, olasz és orosz sajtón vészkiáltás hangzik keresztül. Ezek az országok a Balkánt, ahová milliárdokra menő árukat exportáltak, egyszer és mindenkorra elvesztették. Ezentul Ausztria-Magyarország és Németország lesznek a Balkán szállitói és pedig elsősorban a hatalmas Duna folyam közvetitésével. És itt ismételten fel kell állitanunk azt a követelést, hogy a Dunát angol és francia vagy orosz érdekekből internacionalizálni nem engedhetjük. A Duna fölött ezentul kizárólag a központi hatalmak és szövetségeseik fognak rendelkezni.

A M. F. T. R. és a pozsonyi Ludwig-malom. Érdekes ügyben kell döntenie legközelebb Pozsony város közgyülésének. Az ügy központjában a M. F. T. R. és a pozsonyi *Ludwig Gottfrid Gőzmalom r.-t. állanak.* A vitás kérdés az, hogy a város eladja-e a gőzmalomnak a Téli-kikötő-út mentén levő 2400 négyzetöles telket

és átengedje-e azt a partterületet, amelyre a Duna mentén szüksége van, hogy az ujonnan épitendő gőzmalmot elevátorral láthassa el. A hid és a téli kikötő között levő partterület összesen 829 méter hosszu, amelyből közvetlenül a hid mellett 41 métert a szabad kikötő foglal el, azután a Máv. által bérelt 400 méter hosszu partterület következik, amelyet az átrakodó-állomás foglal el, itt van jelenleg a M. T. F. R. felvételi irodája és kikötője is, a Máv. által épitett raktárak egy részét szintén a M. F. T. R. használja. Az átrakodó állomás után következő partterületből 127 méter használatára kért engedélyt a Ludwig-gőzmalom, ezzel szemben a M. F. T. R. is bejelentette igényét a partterületre. Szüksége lenne erre a partrészletre a Raktárházi Rt.-nak is. A napokban tartották meg a helyszini szemlét, amelynek során a Ludwig-malom redukálta igényeit és csak 80 métert kért. A M. F. T. R. megbizottai tiltakoztak ez ellen és kijelentették, hogy a társaságnak közvetlenül a vasuti átrakodó-állomáshoz csatlakozó területre lesz szüksége. A megoldás valószinüleg az lesz, hogy a gőzmalom közvetlenül az átrakodó-állomás mellett kap helyet, mert tovább a lisztre és gabonára nézve veszedelmes lenne a hely, az ott levő Apolló kódolajfinomitó miatt. Ebben az esetben a M. F. T. R. rendelkezésére még mindig 308 m. terület áll, s a város vezetősége most azon fáradozik, hogy ezen az uton a magyar hajózási vállalat érdekei is kielégitést nyerjenek.

Neckar-Duna csatorna. A Neckar-Duna bizottság a napokban Stuttgartban erősen látogatott ülést tartott. A bizottság elhatározta, hogy a Neckar és a Duna között épitendő csatorna érdekében erőteljes propagandát indit meg és e végből egy csatornaegyesületet alakit.

Bolgárok a magyar hajósok kárpáti házára. A magyar hajósok kárpáti házakat épitenek. A pénzt az Országos Hajós Szövetség gyüjti és két házra valót már be is szolgáltatott az országos bizottság elnökének, Khuen Héderváry Károly grófnak kezeihez. Az egyik ház a MFTR. hajóskapitányok háza, a másik a Magyar hajósok háza nevet fogja viselni. A harmadik házra most gyüjtenek. És ennek a gyüjtésnek során érdekes adomány érkezett. A MFTR. egyik hivatalnoka, Csillag József, aki most Prahovóban müködik, 232 koronát küldött be, amely összeget a Prahovóban levő bolgár katonatisztek és tisztviselők adtak össze, ujabb tanujelét szolgáltatva a bolgár-magyar barátságnak.

Die ungarische Donau. Ismert kifejezés lesz ez most a központi hatalmak gazdasági köreiben. És mérhetetlen jelentőséget kell tulajdonitani annak, hogy a magyar Dunáról az események legforrongóbb stádiumában olyan nagyszabásu szakembertől kapunk németnyelvü könyvet, mint Kvassay Jenő miniszteri tanácsos, akinek tudvalevőleg elévülhetetlen érdemei vannak a Vaskapu megalkotása körül. A könyv cime mindent kifejez: Die ungarische Donau als ein Teil der Verkehrsstrasse für die Grosschiffart nach dem Orient. Ebben a most megjelent könyvében Kvassay miniszteri tanácsos rendkivüli szolgálatokat tesz abban az irányban, hogy a német közvélemény ismereteit pótolja, ahol hiányosak, helyesbitse az adatokat, amelyek ott helytelen módon mentek át a köztudatba. Örömmel kell megállapitani, hogy a magyar szakirók a Duna érdekében ilyen nagybecsü alkotással kezdik meg akciójukat a németek között. Kvassay Jenő eddigi nagyszabásu tevékenységének valósággal koronája ez a könyv, amely nemes és tárgyilagos hazafias agitációt fejt ki majd ott, ahol a magyar Dunát ezentul igen meg fogják becsülni.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

MILLIÓK KÖNYVE.

Legujabb szám.

Alkony

Regény. Irta:

Ohnet György.

Ára 30 fillér

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-hörut 31. szám.
Minden este 3/4 9 órakor háborus, csütörtök, vasár- és ünnepnapon délután 1/2 4 órakor mérsékelt helyárakkal az uj májusi müsor.
„URAS ÉLET"
Nagy Endre és Zerkovitz Béla énekes-táncos revüje 13 képben Nagy Endre felléptével.

HENRY-ARENA
(BAROKALDI VÁROSLIGET)
Tulajdonos és az előadások vezetője Roschke Henry cirkusz-igazgató.
Elsőrangu szórakozóhely és a legjobb családok találkozója.
Naponta d. u. 4 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. 1/2 3 órától
csodásan olcsó helyárak mellett
a világ legkitünőbb artistáinak közremüködésével.
Elsőrangu előadások. — Uj számok.
SIDI a hadsereg herkulese brilliáns sulyfogó jelenetében:
IDŐTÖLTÉS A TÁBORBAN.
ALTENBURG és HOFFMANN létra-egyensulyozók.
WILLY PANTZER-CSOPORT
és még 25 kiváló attrakció. Esténkint 8 órakor kezdete az utolsó fényes előadásnak Henry müsorral.

BERLINI KERT
Ezelőtt Jardin de Paris
Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 36—15.
Megnyitó müsor
Rátkai Márton
vendégjátéka, Ujvári, Mizzi Bardi, Lea Seidl, Fürstin Swiatopolk, Calice, Mály, Békeffy, német darabok, tréfák, tabarin, Cabaret kezdete fél 9, tabarin fél 10 órakor. Saját társaskocsik éjjel 1-ig.

ÁLLATKERTI BELSŐ NAGYVENDÉGLŐ
Elsőrendü ételek és italok.
Minden igényt kielégitő
társasvacsorák.
Naponta 70 tagú
szimfonikus zenekar
hangversenye.
Tulajdonos: Spolarits György.

Dunára magyar!

Egyelőre elveink és kardunk fentartásával fel kell függesztenünk a végtelenséget érintő programmot: „tengerre magyar!" A tengeren ez idő szerint minden viharnál vészesebben és minden tengeri kigyónál kiméletlenebbül az angol zsarnokság fészkelődik.

De a Duna zavartalanul a mienk! A dunai monarchia diadalmas fegyverei megvédték a nevéhez füződő hatalmas folyamot az ellenséges inváziótól.

És a Duna sem geografiailag, sem eszmeileg egy városhoz sem esik olyan közel, mint Budapesthez. Szerves része annak, mint Velencének a Canale Grande. Ez avatja a legfestőibb fekvésü nagy várossá és az „ezer kis csillagot ringató habok" a költészet varázsát hintik a magyar fővárosra.

Ebből a cikkből ki kell kapcsolnom azokat a nagy gazdasági érdekeket, melyeket a természetes fejlődés a Dunához füz. Csak arra a jelenségre akarok utalni, hogy a szórakozó Budapest programmjában a Dunának egyre nevezetesebb szerep jut. A dunai hajókirándulások bár nem egészen ujak, de az utóbbi öt-hat esztendőben nem remélt arányokat öltöttek.

A Kis-Dunán való sétahajózás olyan közel hozta a Dunát Budapest népéhez, amilyen közel sohase láttuk. Mint ahogyan Pest népe a régebbi patriarkális időkben kipirult arccal és sulyosan megtömött batyukkal a budai hegyekbe kivánkozott ünnep- és vasárnapokon, ugy tolong Budapest népe most a kirándulóhajók kikötői felé ideges tempóban.

A külső körülmények természetesen nagy változást mutatnak. A mai kiránduló már nem a régi jámbor és igénytelen nyárspolgár, hanem az ember-sport jegyében nevelkedett turista, vagy a kényelemhez szokott kulturember, kinek igényeit a fejlődő technika megnövesztette és egyre fejleszti.

És a Budapest környékén járó hajóknak, ha közönséget hóditani és megtartani akartak, ki kellett elégiteniök a megnövekedett igényeket. Igy történt, hogy egy aránylag kisebb hajójáraton, Budapesttől-Dömösig (legujabban Esztergomig) oly hatalmas arányu és modern berendezésü hajók jelentek meg, melyek mindenütt a világon luxushajó néven szerepelnek. Még a Riviérákon is.

És hogy a Kis-Duna a kirándulók körében olyan népszerü lett, annak okát abban látjuk, hogy a hajójáratok logikusan tudtak belékapcsolódni az eleven életbe. Vannak ugyanis egy egész napra és vannak félnapra szóló kirándulások. Mind a kettő a budapesti ember társadalmi viszonyaira van szabva.

Az egész napra szóló kiránduló hajó reggel félkilenckor indul Budapestről és este tizkor tér vissza. A kiránduló tehát több, mint tizenkét órát tölt a vizen és a viz mentén abszolut pormentes helyen, látja a regényes előéletü kéttornyos Szentendrét, a kies Leányfalut, a regényes hegyekkel övezett Tahi-Tótfalut, a hires bogdányi kőbányákat, a visegrádi várromokat és a restaurált Salamontornyát. Látja Dömösnél a legérdekesebb dunai kanyarulatok egyikét. Szivja egész nap a pilisi hegyekből áradó ózondus levegőt, lát lankás hegyoldalakat, s a szentendrei szigeten végig sötét bükkfaerdőket, virágos réteket, ligetet, berket és csalitot. Mindezt élénken váltakozó panorámákban, mintha valami büvös moziban ülne, melynek szellőztető-készülékét maga a jó Isten kezeli a leghigienikusabb alapon.

Aki csak délután két óra után ér rá kirándulni az anyatermészet ölébe, az nyolc óra alatt komprimáltan élvezte az előbbi müsort.

És itt eszembe jut a feszes, csontos angol világjáró, ki Lindauban hajójegyet váltott Romanszhornig a bodeni tavon, Romanszhornban hajójegyet váltott Lindauig. Ezt megismételte négyszer-ötször egymás után. A hajó kapitánya nem tudta szó nélkül megállni, odamegy az angol pasashoz és megszólitja:

— Ugy látszik, uram, önnek nagyon tetszik a mi vidékünk.

— Az önök vidéke? — kérdi az angol ütymálva. Azt még meg se néztem.

— Hát akkor mért utazik most már ötödször ide-oda?

— Azért, — válaszolja a büszke brit — mert sehol olyan olcsón nem számitották nekem a beafszteket, mint ezen a hajón.

Látható, hogy a bifsztek ára a hajók népszerüsitésére nem egészen indiferens. Nos, a kisdunai hajókon az ételek és italok ára józanul maximálva van. Nem mondom éppen, hogy a régi idők olcsósága dühöng, de az ember hadseregszállitói jövedelem nélkül is rendelhet ebédet.

Ez magyarázza meg azt a kedves kulturjelenséget, hogy a Kis-Dunán járó személyszállitó hajók most már hétköznapokon is megtelnek azzal az elegáns budapesti közönséggel, melyet a korzókról olyan jól ismerünk.

De az utóbbi két esztendő a diszes hajók közönségével szinekben elevenebb és kétségtelenül vonzóbb képét adta. A dicsőséges hadjárat ismert tipusai jelentek meg a fedélzeteken. Üdülő hősök, harci kedvtől duzzadó sebesültek, mosolygó arcu ápolónők és melegtekintetü, komoly tiszt urak jártak-keltek a hajókon. Az egyik ment a csatatérre, a másik onnan jött. És szinte suhanni éreztük lábuk nyomán a történeti idők élénk szellőit.

És a Budapesten átutazó német katonák, ha csak módjukban állott, nem mulasztották el az alkalmat, hogy Budapest környékének elragadó szépségeit a hajó fedélzetéről meg ne nézzék. Ugy tudom, hogy ezek többnyire a hajóstársaság meghivott vendégei voltak.

Tavaly ősszel Visegrád alatt alkalmam volt egy magdeburgi tüzértiszttel (azok közül, kik később Szerbiát végigseperték), a hajón beszélgetni. Ez a német tiszt a civiléletben egyetemi tanár. Mielőtt Leányfalun kiszálltam, a következő grandiózus bókkal bucsuzott el tőlem:

— Mi, németek nemzeti és esztétikai érzéssel rajongunk a Rajnáért. Ennek a határszéli folyónak a nevével indulunk a véres csatákba. De ez nem mérsékli azt az elragadtatást, melyeket a Duna látása ébresztett bennem. A Duna teszi az önök fővárosát páratlanná és felejthetetlenné. Épp oly felejthetetlenné, mint amilyen ennek a mai dunai kirándulásnak az emléke. Szemem és lelkem megtelt gyönyörüséggel! Grüss Gott!

A derék német tüzértiszt és tudós implicite tehát azt mondta, mit a cikk élére jegyeztem: Dunára magyar!

BEKETOW-CIRKUSZ.

VÁROSLIGET. TELEFON: 107-46.

Junius 16-tól uj müsor.

Minden este 8 órakor

nagy előadás!

Csütörtökön d. u. **4** és **szombaton** d. u. **5** órakor féláru délutáni előadások.

Csütörtökön A KÉZNÉLKÜLI MÜVÉSZ és a GONDOLATOLVASÓ búcsuznak.

Szombaton AZ Uj MŰSOR.

Vasárnap d. u. **4** órakor **gyermekeknek** félárak. A TELJES, UJ MŰSOR.

Junius 16-tól uj müsor.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

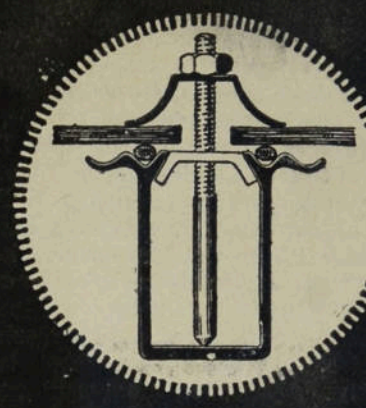
ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi müszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

RACACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** TELEFON VI-FRANGEPÁN-U-7. 72-44

Balassa és Társa

BUDAPEST, Andrássy-ut 50

Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek **legolcsóbb gyári áron.**

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Orasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Bründl János

csász. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi müszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellöztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága

(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle **kávékat, bors, fahéj, szegfüszeg, paprika** és egyéb gyarmatárukat. **Condensált tejet** és csokoládét. Távirati cim: Fabarius Budapest.

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.

BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.

::: **TELEFON: 103-50.** :::

Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.

Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.
::: Költségvetés dijtalan. :::

Sirkővétel

előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenckörut 41. sz., árjegyzéket.

Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

WALLA JÓZSEF

cementáru-gyár részv.-társ.

Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —

Iroda kizárólag

Budapest, VII., Gizela-ut 38.

Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76 191-14

Legnagyobb választék

arany és ezüst

cigaretta-tárcákban, lovagló-pálcákban.

SCHÖNWALD IMRE

ékszerésznél,

Budapest, Deák Ferenc-u. 21

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségű, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest

VIII., Futó-utca 10. szám.

M. Á. G.

Repülőgép motorok
Teher-autók
Autobuszok.

MAGYAR ÁLTALÁNOS GÉPGYÁR R.-T.

BUDAPEST, VÁCI-UT 141

= MARTA =

Magyar Automobil Részvény-Társaság

SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK

Gyár; Aradon.

Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. junius 21-én. — 25. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-13

Pistából

Istvánná serdült tiz esztendő alatt a főváros polgármestere, s tizedik fordulóján a nevezetes napnak, amelyen a közbizalom a polgármesteri székbe Bárczy Pistát ültette: illik végigrobogni tetteinek utján s rendre gyüjteni az adatokat, amelyek alapján, a tiz évi kurzus elvégzése után a bugyogós ruhában kezdő Bárczy Pista polgármestert a polgármesterség diszdoktorává és Bárczy Istvánná avatja ugyancsak a közbizalom.

Egy maradi, a csökönyösségig primitiv, a klikkektől veszélyeztetett preri birtoka bizatott rá tiz év előtt. Messze távolságokra egymástól a kerületi karámok, amelynek szilaj pásztorai, egymás karámjából kampózták el az értékeket, s nem respektálván az egyetemes érdeket, a más kárán szerzett előnyt könyvelték el hóditásnak. A szerte ágazó érdek ezeket egy duzzasztóba tériteni, s abból a folyóvá egyesitett erőt a köz termékenyitésére forditani: ez volt a polgármesterség kezdő esztendejének feladata, s hogy a pensum jól sikerült, munkásságának egymásba kapaszkodó alkotásai tanusitják.

A magánérdekek szemeteskocsisait leintette a bakról. Okos szóval kioktatta, s ha kellett, erősebb módszerrel rászoktatta a törzsfőnököket, hogy a főváros valamennyi kerülete nem kerületi bálványoknak hódol, hanem az egyetlennek, aki tiz rétre tagozottan is örökkévaló és Budapest a neve.

A magánüzemek megváltása, hogy a közzseb sinylő sorsán enyhitsen: mi más volt, mint az elburjánzott magánérdek igábaállitása a köz szekere elé. A helyiérdekü önzetlenségnek mennyi fullánkja szurt feléje, amikor a gázüzemet megváltotta, amikor a városnak követelte a villamos-üzemet, amikor városi árusitó-bódékkal mértékletességre kényszeritette az élelmiszer-uzsorát. Parlag földekből kerteket nevelt, s hogy a fővárosnak jellegzetességet adjon: a világ gyógyfürdőjének nevelte ki a fővárost, megjelölvén a módot, amelylyel idegen pénzt szerezni lehet ama régi módszerrel szemben, amely egy-egy elfogott idegenre a közvagyonból sokszor tizezreket herdált.

Megemlitsük-e polgármesterségének elemi iskoláját: a tanügyi ügyosztályt. Ahol szinte mesés buzgalommal, az alkotások nagyszerü sorozatával szerzett kitünő kalkulust. Hiszen, a közbizalom már ott irta bizonyitványába az egyhangulag hozott képesitést: felsőbb osztályba beléphet.

Belépett a polgármesterségbe. Most tiz esztendeje. Még friss, még üde, agya uj alkotások kaptárja, s alkotó akaratának gyorsaságával nem mérkőzhetik a rokka-szék forgókereke.

Ez a polgármester, amikor husz esztendőssé érik tiz esztendős polgármestersége, modellt ülhet a halhatatlanság szobrához. A saját polgármesterségének halhatatlanságához.

Fullánkok

Egyik lapban

azt olvassuk, hogy Budapest élelmiszerellátása mintaszerü, hála a kitünő Folkusházy Lajosnak, aki sokszor volt teljesen alaptalan és rosszindulatu támadásoknak a középpontja. Ecce homo: ime Folkusházy, a legujabb központ. Sőt középpont. Holott a támadások talán nem is voltak mindig alaptalanok és az előfordult hiányosságokban nemcsak az ententenak volt része, hanem a legujabb középpontnak is, Folkusházy tanácsnoknak. Igaz, hogy relative meg lehet elégedve Budapest az élelmiszerellátásával; de hát a kenyeret csak abszolute szokták enni az emberek, nem pedig relative és talán nem is Folkusházy Lajosnak köszönheti a pesti nép, hogy kenyérre nincsen gondja. Igy áll a helyzet a maga leplezetlen valóságában és most még csak Lánczy Leót idézzük, aki több izben kijelentette, hogy középpontokra a háboru után nincsen szükség. Sőt háboru alatt sem.

Biró

Henrik kétségtelen jóakarattal, de egy lényeges körülmény mellőzésével reklamálta a pénzügyi bizottságban a községi takarékpénztárt. Elmondta, hogy már 12 éves a kérdés és hogy a közgyülés még a koalíciós kormány alatt elhatározta a községi takarékpénztár felállitását. A közgyülés határozatát Andrássy belügyminiszter jóvá is hagyta, csak az alapszabályok hiányoztak és az alapszabályok jóváhagyása késik máig is. Sürgessék meg a jóváhagyást, mondotta Biró és állitsák fel a takarékpénztárt. Igen ám, csakhogy időközben a Pénzintézeti Központ megalakult s az alapszabályai szerint három esztendőn belül semmiféle takarékpénztárt nem lehet felállitani. Ismét a fővárosról hoztak törvényt — a főváros megkérdezése nélkül. — Most már csak a veszett fejsze nyele maradt meg: takarékpénztár helyett szövetkezetet csinál a főváros.

Vajudnak

a hegyek és nevetséges egér születik. Azt hitte mindenki, hogy a törvényhatósági bizottság nem fogja álomra hajtani a fejét mindaddig, amig a Közuti és az Általános Villamossági nincsenek megváltva s amig ujabb milliós üzletekkel le nem zárják a szezont. De Bódy alpolgármester a pénzügyi bizottságban felsorolta a munkaprogrammot és kiderült, hogy a vigalmi adón és a Népjóléti Központon kivül mindössze a zárszámadásra kerül még a sor. Julius 12-én lesz a záporpróba. Igy a nagy üzletekhez kötött reménységek tehát szertefoszlottak és mi ebben a körülményben a polgármester disztingvált izlésének a nyomára találunk. Valóban nem lett volna méltó kisérő zenéje a jubileumi ünnepélynek az üzérek harsány kiáltozása és nem lett volna okos dolog, ha ismét a nyári közgyüléseken akarták volna keresztülhajszolni azokat az előterjesztéseket, amelyektől még — télen is meleg minden városatyai kebel.

Weiskirchner polgármester a jubiláns Bárczyról.

Wien, 1916. jun. 19.

(Saját tudósitónktól.) Vasárnap délelőtt a bécsi Rathaus hatalmas, végtelenbe nyuló hosszu folyosói teljesen kihaltak. Itt-ott egy-egy ünneplő-ruhába öltözött, inspekciós tisztviselő, vagy diszruhs szolga tünik fel a folyosón, azután ismét mélységes csend a bezárt hivatalszobák ajtai előtt. Az első emeleten a polgármesteri hivatal és a vele kapcsolatos elnöki ügyosztály tájékán mégis mutatkozik némi élénkség. *Weiskirchner* Richárd dr. polgármester már hivatalában ül, sőt épen távozik tőle valaki, ugy, hogy mikor *Mayer* Ferenc császári tanácsos, az előzékeny polgármesteri titkárnál jelentkezem, nem telik bele két perc és már nyilik is a polgármester piros selyem tapétás, pazar diszszel berendezett fogadótermének szárnyas ajtaja, belépek, és már az ajtóban ott áll előttem a császárváros első polgára, a lekötelezően udvarias polgármester, Weiskirchner Richárd dr. kegyelmes ur.

Mikor elmondom, hogy a jubiláns *Bárczy* Istvánról szeretném véleményét hallani, örömmel mondja a polgármester:

— *Ich bin sehr gerne bereit.*

Azután igy folytatta:

— Többször volt alkalmam *Bárczy* István urral, Budapest székesfőváros polgármesterével találkozni, vele érintkezni *és igazán őszinte barátságot érzek iránta.*

— A polgármester tisztsége, különösen egy nagy város polgármesterének lenni, ezekben a nehéz időkben a legsulyosabb feladatok egyike lett. Olyan feladatok megoldása került a városi közigazgatás hatáskörébe, melyek azelőtt soha nem tartoztak egyetlenegy város hatáskörébe sem. Olyan kérdéseket kellett megoldani, melyeket azelőtt sem az állami, sem a városi közigazgatás nem ismert. Uj szervezési formákat kellett kitalálnunk és megteremtenünk, hogy a lakosság érdekeinek szolgálhassunk és azokat kielégithessük.

— A városi közigazgatás békemüvei teljes tétlenségre vannak kárhoztatva, vagy legalább is hosszu pihenőre elitélve.

— Tisztelt kollegámnak a testvér-város polgármesterévé történt ujbóli megválasztásakor elmondott, nagy és széleskörü programmját a legnagyobb érdeklődéssel olvastam. *Bárczy* István polgármesternek a városi közgyülés előtt kifejtett eme programmjához azt a kivánságot csatolom, vajha mielőbb a béke áldásos korszaka következnék el, amikor ez a szép programm és a benne lefektetett messze jövőre kiható tervek, Budapest királyi fő- és székváros üdvére és hasznára megvalósithatók lennének.

— E háborus időkben Bárczy István polgármester velem együtt osztozik abban a sorsban, hogy sok mindenért bennünket tesznek felelőssé, de mi mindketten nem tehetünk egyebet, minthogy becsületesen és hiven szolgáljuk városunkat.

Weiskirchner dr. ujból hangsulyozta, hogy mindig szivesen áll rendelkezésre, ha Budapestről van szó és meleg kézszoritással bucsuzva

tőlem, indult befelé dolgozószobájába. Még az előszobában voltam, már hallottam a titkár hangját:

— Az alpolgármester ur jöhet már, a kegyelmes ur szabad!

Békeffy Géza.

Parlagon heverő milliók.

A fővárosi telkek hasznositása.

Az a szabályrendelet, amelyet Harrer Ferenc dr. tanácsnok alkotott a telekspekuláció leküzdésére, mód fölött aktuálissá tette a budapesti hatósági telkek kérdését is. A fővárosnak ugyanis igen sok telke van, és ezeknek a telkeknek az elosztása olyan, hogy vannak egész városrészek, ahol nincsen városi telek, mig más városrészekben egész utcák alkotnak közvagyont. Még 1909-ben, a nagy épitő-programm megindulásakor vetette föl Bárczy István dr. polgármester azt az eszmét, hogy a telekvásárlásokat a párhuzamosan végrehajtott telekeladások bevételéből kellene fedezni. Hogy az épitendő iskolák telkéhez szükséges költség áldozat nélkül előkerüljön, kitünő helyen, a Nagy-körut és a Szabadság-tér között, a villamos vonal mentén ötven darab, 200 öles telket parcelláztak, amely 10.000 ölnyi telekből nyolc millió korona bevételre lehetett számitani. Érkezett is egy csomó ajánlat a telkek beépitésére, de az ajánlattevők nem megvenni, hanem csak bérbevenni szerették volna a telket. Ez volt az első alkalom, amikor fölmerült a városi telkeknek beépitési kötelezettséggel való bérbeadásának gondolata.

Ebben az igen fontos kérdésben, amely nap-nap után aktuálisabbá kezd lenni és különösen a háboru után mérhetetlen jelentőséget hord magában, Kabdebó Gyula müszaki tanácsoshoz fordultunk, aki a Fővárosi Hirlap munkatársának kérdésére a következő nagyon érdekes választ volt szives adni:

— A főváros telkei egyáltalában nem eladók. Minden telek alkalmas beépitésre. A belvárosi üzletházak, a körutak vidékén épült bérházak, a külső városrészeken levő ipartelepek, gyárak, a hegyvidéki nyaralók és családi házak, azonkivül parkok, sétányok számára is kell egy csomó telek.

— Szóval nincs rossz telek, hanem csak rossz épitőszabályzat, ezért fejlődik rendszertelenül és helytelen irányban egy város. Az üres telkek *beépitési kötelezettséggel bérbeadók.* Átlagban 50 esztendőre, mert ennyi idő alatt törlesztődik a jelzálogos kölcsön, amiből a bérlők az épitő költség felét fedezni fogják.

— A bér nem fix összeg, hanem a viszonyokhoz mérten *emelkedik.* Egy jó üzemü gyár, vagy egy jól hozó bérház telekbérét minden 3 évben is emelni lehet. Hiszen a jövedelmi adót is megbecsülés utján változtatják. Egy iparvállalat mérlegéből, vagy egy bérház adóivéből könnyü az adatokat kivenni.

— A Fehérvári-uton például 20 év előtt feleannyi bérbe került egy lakás, mint ma, pedig az a ház nem változott. A városfejlődés, tehát a telek értékének emelkedése okozza a többjövedelmet. Ebből a telektulajdonost oroszlánrész illeti. Főleg, ha a főváros az, amely utat, vizet, csatornát, gázt, villanyt visz oda.

— A háboru előtt gyár leltári áron kapott városi telket, ez a forgalmi értékének talán a fele. Közben óriási szállitásokat vállalt; minő bért fizethetne ez most a telekért, amelyik lehetővé tette számára a nagy üzleteket.

— A Tabán szabályozása után a főváros ottani telkei igen értékesek lesznek, ezekre *vevő alig, bérlő azonban számtalan fog jelentkezni,* mert sokkal könnyebb 7—8 százalék évi bért fizetni, mint egyzerre az egész tőkét. Ha ezt a dolgot sikerül nyélbeütni, *jelentős jövedelmekről* lehet szó.

— A legutolsó zárszámadás szerint a főváros ingatlan vagyona 475 millió, ebből üres telek 183 millió, ami mindössze 679,000 K-t jövedelmez, tehát nem egészen fél százalékot.

Ha az átlag jövedelmet 5 százalékra lehetne fokozni, a fővárosnak 10 millióval több bevétele volna évente és 50 év mulva megint rendelkezhetne a telkekkel és a rajta lévő házakkal.

— Természetesen nem minden telek fogja az 5 százalékot meghozni, lesz amelyik 1-et és amelyik 10-et hoz. És ez még csak a leltári értéknek alapján van, pedig a forgalmi érték sokkal magasabb. És amint az emelkedik, emelkedik a telekbér is.

— Hogy ez nem lehetetlen, arra már van példa. A régi Paskál-malom vidékét, ahol valaha parforce-vadászatok voltak, az u. n. Krausz-Mayer-telkeket pár év előtt 6 millióért vette meg a főváros. Ebből a 400,000 ölből 31,000 ölet, tehát 465,000 K értéket beépitett kislakásokkal, amelyeknek évi béréből 53,000 K esik a telekbérre, tehát a *telek vételára után 12 százalék.* A magyarázat az, hogy az ölenként 15 K-val vett telek éppen az által, hogy épitettek rajta, *ma 50 K ölenkénti forgalmi értéknek felel meg.*

— A Berzenczey-utcában kislakásos bérházakkal beépitett 181.000 K vételáru telek 38.000 K telekbért, azaz *20%-ot hoz.* Itt is a 80 K-ás telek ma 400 K-t ér ölenkint. Azonfelül mindkét helyen a beruházott épitési tőke és pedig nemcsak a házak, hanem az utak, csatornák, szóval az összes közmüvek költsége is a törvényes 6%-ot kamatozza. Vajjon amit a nehezebben mozgó hatóság el tud érni olyan épitkezésekkel, amelyeknek a lakásbérét a környező magánházaknál 20—30%-kal alacsonyabban kellett megszabni, magánosok nem tudnák-e tulszárnyalni?

— A háboru után erős fellendülés várható a fővárosban. A legujabb statisztika azt mutatja, hogy az üres lakásokban alig változott a helyzet. Középlakás még mindig sok kell, kislakásban pedig valóságos inség van. A harctérről visszatérő vidéki földmüvesek egy része a városok felé fog özönleni, a nagyobb napibérek által csalogatva. A fölszabaduló nagy pénzkészletek hasznot hajtó beruházásokat fognak keresni. A visszatérő ipari munkásság és a megszünt háboru-ipar uj munkaalkalmat fog keresni. *Nagyon valószinü, hogy a fővárosnak igen kedvező konstellációt lesz módjában kihasználni. Telkeit beépitési kötelezettség mellett való bérbeadás utján értékesitheti.*

Támogatják a kisiparosokat.

Szterényi nyilatkozik az Albrecht-Hildegarde-alap hivatásáról.

Az Albrecht-Hildegarde-alapból alkotandó hitelszövetkezet terve körül meglehetősen sok aggodalom lépett föl. Ezek az aggodalmak mindinkább tisztázódnak és az Albrecht—Hildegarde-alapra felügyelő bizottság már el is fogadta Vita Emil dr. tanácsnok előterjesztését.

Ezek az aggodalmak leginkább arra vonatkoztak, hogy az Albert—Hildegard-alap fölhasználásával eltávolodnak az alapitó intencióitól. Ezzel szemben meg kell állapitani, hogy maga az alap érintetlen marad és csak a fölgyülemlett tartaléktőkét használják föl az uj célra. Az alap mindössze 225.000 korona, mig az idők során fölhalmozódott tartalékalap ma 1,250.000 koronát képvisel. Ezt azért gyüjtötték, hogy az alap veszteségeit pótolják, gyüjtötték pedig árverési fölöslegből és ipari birságokból. Az árverési fölösleget ugyanis három évig vissza kell tartani, hogy az esetleg jelentkezőnek kiadják, három év letelte után azonban a fölösleg a város tulajdonába megy át.

Még, amikor Almády Géza tanácsnok kezelte az Albrecht—Hildegarde-alapot, már akkor ő is foglalkozott az összegnek miként való fölhasználásával. Az ő terve az volt, hogy épitsen a város a tartaléktőkéből egy magasabbrendü szegényházat, ahol a vagyontalanná lett budapesti iparosok találtak volna öreg napjaikra menedéket. Ez a német példa után fölkarolt terv azonban nem valósult meg. Most azután Vita tanácsnok tisztán ipari célokat akar szolgálni.

Bárczy.

Egy osztrák kollega kérdezett meg nemrég, hogy tulajdonkép milyen ember az a Bárczy?

— Nézze, kollegám, magyaráztam neki. Nálunk az igazgatás nem állami — a társadalom maga igazgatja magát kerületeinkben vagy grófságainkban, amiket vármegyéknek hivunk és a városokban. Ez annyira komoly dolog volt valaha, hogy ez időkből még ma is megvan a kis grófságainknak abbeli joga, hogy politizáljanak, sőt az állami kormány törvénytelen parancsait ne is hajtsák végre. Az állam ettől, — gondolhatja — nincs elragadtatva, s emiatt közigazgatási életünk állandóan lappangó hatalmi párbaj a társadalom önhatalmusága s az állam ránchezedése, tehát a vármegye és a kormány, tehát a vármegye élére a társadalomtól választott alispán, s a kormánytól föléje kinevezett főispán között. Már most itt Budapesten, mely maga is olyan, mint egy vármegye, az alispánnak körülbelül a polgárságtól választott polgármester, a főispánnak körülbelül a kormánytól kinevezett főpolgármester felel meg . . . Az az ellentálló jog, az a ius resistendi, amit előbb mondtam, igazán nem papirosjog — most lesz tiz éve igen komoly dolog volt, az ország ilyen reszisztenciában állt a kormánynyal, az alispánok összeütköztek a főispánokkal, s Budapesten a derék és ártatlan burgerbürokrata-polgármester, Halmos János, kinek vesztére éppen akkor kellett kormányoznia a legkényesebb helyzetben vergődő Budapestet, tökéletesen elvesztette fejét a politikában, a politikai háboruban, majdnem polgárháboruban. Leköszönt s helyébe egész és kemény és okos embert kerestek. S a város polgárai megállapodtak egy városi tanácsosnál, Bárczy Istvánnál, ki valamikor papnak készült, aztán ujságiró lett, városi szolgálatba a pénzügyi szakra állt be, de mint kultur- és iskolareformer tünt fel, amint tanácsos lett — s aki akkor nem volt negyven éves. Igy s ekkor lett Bárczy István Budapest polgármestere. Ennek most tizedik éve, s ugyanezen Bárczy István ma egy személyben polgármester, vagyis a polgárság bizalmasa, de főpolgármester is, vagyis az állami kormánynak is bizalmasa. Ez Bárczy.

. . . Ezt meg egy nagyon kiváló és világlátott magyar közférfi mondta, mikor elmentünk a városházáról, s egy darabig tovább kisértem valami ankett után, melyen Bárczy elnökölt.

— Engem a témánál is jobban érdekelt, ahogy Bárczy a vitában elnökölt. A Côde Napoléonról olvastam, hogy hogy csinálták, — ahogy a bizottságban az első konzul elnökölt s figyelemmel és alázattal és beletolakodás nélkül hallgatta a tudósok fejtegetéseit, s csak mikor bonyolódott vagy nagyon is elméleti lett a dolog, akkor fogta össze vagy szállitotta le egy-két gyakorlati észrevétellel. S azt mondják: ez a praktikum az, ami még máig is élteti a Côde Napoléont. Nekem minden német város közül legkedvesebb Hamburg, amelyik őszintén külön kis ország, tanácsosai miniszterek, s polgármestere köpenyeges, fodros galléros és kurtanadrágos kiskirály. Igen jól el tudom képzelni Bárczyt ilyen szép parádéban. S nemcsak parádénak, de komolynak is, Budapest megérdemelné, hogy a polgármestere kiskirály legyen, s Bárczy megérdemelné, hogy Budapest külön kis ország legyen . . .

Ez Bárczy.

Most lesz tizedik éve, hogy polgármestere Budapestnek. A tiz évet be akarja tetőzni uj intézménynyel: a Népjóléti Központtal. Mi ez a Központ? Egy mondatban meg lehet mondani. Állam, város, társadalom, hatóság, közönség, törvényes intézmény és magános jósziv, minden erő, hatalom, vagyon és érzés fogjon össze, csak hogy legyen egy ház, ahová ha a szegény ember bemegy, még azon félórában, még azon házban segitve legyen a baján.

Ez Bárczy.

Magyarország iskolátlan ország, Budapest iskolás város. Magyarország uri ország, Budapest szociális város. A magyar tisztviselő neve hallgass, a budapesti tisztviselő szabadember.

Ez Bárczy.

Ignotus.

gálni, amikor előterjesztését elkészitette, mert az ő álláspontja szerint az egyetlen iparfejlesztő eszköz a szövetkezet, amelyre igen nagy szükség van, mert Budapesten ilyen természetü bankok és hitelintézetek nincsenek. Külön föl kell jegyeznünk azt is, hogy Vázsonyi Vilmos, mint a Népsegitő Bizottság közgazdasági osztályának elnöke, több izben fölhivta a közgazdasági ügyosztály figyelmét az Albrecht—Hildegarde-alap hasznositásának szükséges voltára, s igy sok tekintetben az ő sürgetésére készült el az alap fölhasználásának módjaira vonatkozó előterjesztés.

A közgazdasági ügyosztály előterjesztéseiről különben módunkban van Szterényi József ny. államtitkár, v. b. t. t. nyilatkozatát közölni, amely igy hangzik:

— Az alapgondolat föltétlenül helyes, a kivitel részleteit illetőleg pedig az élet fogja a korrekturákat megadni. A fődolog, hogy minélelőbb megcsináltassék. *Csak azzal tartanám kiegészitendőnek, hogy pillanatnyilag a háborúból visszatérő kisiparosoknak műhelyeik uj üzembe való helyezéséhez adassanak belőle kölcsönök.* Ez lenne a pillanatnyi átmeneti jellege. De ez lesz a legfontosabb része is eleintén.

Szterényi József gondolata annyira humánus és annyira aktuális, hogy megvalósitását nem szabad elmulasztani. Nyilatkozott még az előterjesztésről Korányi Frigyes báró, az Országos Központi Hitelszövetkezet igazgatója is, aki részletkérdésekben tette meg észrevételeit, de ezek a részletkérdések az előadótól nyert információnk szerint már a kir. törvényszéknél le is tárgyaltattak. A törvényszéknél lefolyt tárgyalások után még a terv keresztülviteléhez, a pénzügyi, kereskedelmi, belügy- és kultuszminiszterek hozzájárulásukra is szükség van, ezek megnyerése céljából már meg is kezdődtek a tárgyalások.

Uszó kávéház a Dunán.

Sétahajózás uzsonnával és zenével

A pénteken megtartott pénzügyi bizottsági ülésen nagy meglepetés volt Márkus Jenő dr. tanácsnoknak az az előterjesztése, amely a dunai sétahajókázás állandósitására vonatkozott. Sok félreértés támadt az ügy körül, ami arra inditotta a városgazdasági ügyosztályt, hogy, mielőtt az érdemleges tárgyalás megkezdődnék, kinyomatja az előterjesztést és kiosztja azt a bizottsági tagok között. Az érdekes tervről különben jól informált helyen a következőket mondták el a Fővárosi Hirlap számára:

— Mindenekelőtt el kell oszlatni azt a valószinüleg rosszindulatu félréértést, mintha a m. kir. Folyam és Tengerhajózási r.-t. a mai Auguszta-járatokat akarná állandósitani és a jótékony cél számára kérne a fővárostól szubvenciót. A vállalatnak — ugy tudjuk — eltökélt szándéka az Auguszta-járatokat, amelyeket a *Visegrád* gőzös bonyolit le, a háboru végéig föntartani. Ezt a gőzöst a MFTR. teljesen ingyen bocsátja az Auguszta-alap rendelkezésére, a viteldijakat az alap szedi, ellenben minden néven nevezendő költséget, tehát a személyzetet, a fütőanyagot, mindent a MFTR. fedez.

— Nem az Auguszta-járatok szubvencionálásáról van tehát szó, hanem *az Auguszta-járatok mintájára szervezendő sétahajózásról.* Uszó kávéházról, körülbelül olyan formában, mint azt valamikor a boldogtalan emlékü Dunaünnepély után *Szapáry* Pál gróf tervezte. Valami különösen világvárosias jellegü intézmény lesz ez, mely nemcsak egészséges szórakozása lesz a füstös kávéházakban poshadó pestieknek, de egyik igen hatásos eszköze az idegenforgalom emelésének. Nagyon jól tudjuk, milyen nagy igyekezettel dolgozik ma a székesfőváros az idegenforgalom megteremtésén, teljes meggyőződésem, hogy nagyon hasznos eszköz lesz ezen a téren az uszó kávéház, amely a világ legszebb panorámáját fogja az idegen elé tárni, aki amellett keleti kényelemben szemlélheti a fenséges Dunapartot.

— Hiszen ha idegenek jönnek Budapestre, ma is az első dolgunk, hogy meghajókáztassuk őket a Dunán. Most mindig külön hajót kell ilyenkor előállitani, jövőben azonban a MFTR. terve — a reméljük — nagyszámu kéjutazókat pompás hajóhoz juttatja. Szabadjon Bécsre emlékeztetni. Bécsnek nincs mit mutogatni a Dunáján, az idegenforgalom emelése céljából a villamosokon szalonkocsikat járat, amelyekről az idegenek megszemlélhetik a várost. Mennyivel nagyszerübb lesz a mi uszó kávéházunk, amely a mi páratlanul szép Dunánkat ismerteti meg az idegennel.

— De beszéljünk az ügy anyagi oldaláról is. A MFTR. a tiz évre szóló évi 45.000 koronás támogatás fejében épit egy luxushajót, amely egy millió koronába kerül. Azonkivül bérszerződésileg biztositja a főváros számára a *viteldijakból befolyó összegből az 5%-on felüli tiszta haszon 50%-át.* A legpesszimisztikusabb számitás szerint is ezen összeg már az első, tehát a propaganda-esztendő alatt is legalább 12.000 koronát jelent. Valószinü azonban, hogy a részesedés meg lepően nagyobb lesz. A MFTR. ezt a hajót *kizárólag erre a célra épitteti és teljesen külön számadást vezet róla.* Alkalmam volt a tervekbe betekinteni és mondhatom, maga az épitendő hajó is külön látványosság-számba fog menni. Eddig egyáltalán nem létező hajótipusról van szó, a melyről egyelőre csak annyit árulhatok el, hogy a hajó alkatrészei, amelyek máshol szinte zavarólag hatnak, itt teljesen láthatatlanul a hajó orrában lesznek elrejtve. A közönség nem fog mást látni, mint pompás, tágas, kényelmesen berendezett termet és egy hatalmas, a hajó teljes fedélzetét elfoglaló diszes terraszt, szóval egy csodahajót, egy a szó legszorosabb értelmében vett uszó kávéházat.

Magyar-osztrák barátkozás

a bécsi katakombákban.

Szegény öreg Lueger bizonyára mindannyiszor megfordul a sirjában, amikor utódja a ravasz Weiskirchner fejébe huzza az utazó-sapkáját. Ilyenkor ugyanis egészen bizonyos, hogy Budapest felé veszi utját a tradiciókhoz hütlen utód. Még vakon, összetörten is keserves daccal és haraggal törtek elő a türelmetlen szavak Lueger torzonborz szakálá közül, valahányszor Magyarországról és Budapestről szólott. A sima Weiskirchner nem örökölte ezt a magyar negyvennyolcasokhoz méltó pózokat a pattogós öregtől. Ő barátkozást kezdett Bárczyval és a megértés politikáját hangoztatja minduntalan, csak ugy néha a néptribünök utcai harsogásával suhint felénk egyet-kettőt.

De hát istenem, az ilyet el kell nézni szegénynek, végre is a bécsi utca a Weiskirchner nevet még nem véste ugy a szivébe, hogy a Luegerét pótolni tudná. Emlékeztetni kell néha egy-egy kirohanással a „Schöner Karl" szellemére.

Azért mégis megcsóválja az ember néha a fejét, hát hogyan jöhetett létre a Bárczy-Weiskirchner barátság. Alighanem az uj gázgyárat megnézni jött el először Budapestre a bécsi polgármester. Akkor aztán Bárczy nézett meg valamit Bécsben. Aztán megint megnéztek valamit itt is, ott is és ebből a sok nézegetésből fejlődött ki a jó viszony, a dunai kéjutazások, meg a többiek. És mégis furcsa. Hiába, az elődje mégis a haragós Lueger volt, aki most szorgalmasan forog a sirjában.

Végtére a sok fejcsóváló közül valaki mégis megkérdezte a legilletékesebb forrást, Bárczy polgármestert, honnan, hogyan származott a különös és nem remélt barátság?

Bárczy mosolygott a kérdésen.

— Bizony — mondta inkább a kiváncsiság fölkeltése céljából — ki hitte volna?

Aztán tovább faggatták:

— Hát mégis, hol ismerkedtek, hol barátkoztak meg, polgármester ur?

Bárczy most már egyenesen, határozottan felelt:

— Ott, ahol a régi keresztények.

— Szép a példázat, de hol volt a régi keresztények ismerkedő estélye?

— Hát a katakombákban!

Tágranyilt szemek, félénk kérdés:

— És merre van az a katakomba, ahol Bárczy és Weiskirchner összebarátkoztak?

— Nagyon egyszerü: a Rathauskellerben

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
természetes
égvényes
SAVANYÚVIZ.

Reformálják a zálogházüzletet.

Segély a zálogjegyek megujitására.

Az államnak régidőktől fogva rossz üzlet a zálogház, amely iránt különös érdeklődéssel kell tekintenünk most a háborus drágaság idején. Ugy látszik, ez az érdeklődés vezette *Harkányi* János báró kereskedelmi minisztert, aki nemrég meglátogatta a királyi zálogházat és amire talán még nem is volt eset, a miniszter szorgalmasan nézegette a különféle, meglehetősen exotikus módon fölhalmozódott zálogtárgyakat.

De még a háborus drágaság sem tudta az állam számára jövedelmezővé tenni a zálogházat. Ez azután arra inditotta a kormányt, hogy több fiókját megszüntette és közvetitőkkel kezd operálni, ami viszont a közönségnek okoz igen nagy kárt. A székesfőváros tanácsát ezek a körülmények arra inditották, hogy mindenekelőtt a magánzálogházak ellen inditsa meg a harcot. Meg volt hozzá az eszköze is. A zálogházas, mielőtt engedelemért a kormányhatósághoz fordul, biztositékot kell letennie a fővárosnál. A fővárostól függ azután, hogy elfogadja-e azt a biztositékot vagy sem. A főváros pedig az utóbbi időben egyáltalán nem fogadott el ilyen biztositékot és ilyenformán a vállalkozók további lépéseket nem is tehettek.

A fővárost az az intenció vezette ezeknél az elutasitásoknál, hogy magánzálogház nem kell, mert van állami. Itt azonban uj bajként állt elő az emlitett körülmény, hogy az állam rossz üzletnek tartván a zálogházat, egyik fiókját a másik után szüntette meg. Beszüntették többek között a nagy belvárosi fiókot is és ma már jobbára közvetitőkkel dolgozik a királyi zálogház. Ez azonban még a magánzálogházaknál is rosszabb rendszer, mert „bekötőkendő", „kikerekités" és más hasonló ürügyek alatt agyonnyüzzák a szegény népet.

Most azután a székesfőváros tanácsa ez állapotok szanálása érdekében azzal a kéréssel fordult a kormányhoz, hogy csináljon fiókokat és szabjon határt a közvetitők garázdálkodásának. Hangoztatja különben a tanács azt is, hogy e tekintetben szükség lenne a királyi zálogházak reformjára, amit talán ugy lehetne megoldani, hogy a fiókokon kivül bolthelyiségekben levő átvevő-helyeket állitsanak föl, ahol állami hivatalnokok végeznék el azt a feladatot, amin eddig a közvetitők nyerészkedtek.

Itt emlitjük meg a Központi Segitő Bizottság népgondozó osztályának egy érdekes beadványát a székesfőváros tanácsához. A beadvány a kisebb zálogtárgyak megmentésének problémájával foglalkozik. Hivatkozik arra, hogy ma mindent készpénzzel kell fizetni, amit még a drágaság is sulyosbit. Ilyen körülmények között a szegény nép igen sok értékét hagyta veszni, mert sokszor még a kamatokat sem tudta rendesen megfizetni.

Az állami zálogházakban az 1914. év végén 693,412 elzálogositott tárgy volt, ami 1915. év végéig 568,213 tárgyra apadt. 83,931 tárgy árverés utján adatott el. Ezeknek a tárgyaknak az értéke 1914. év végén 8,736,697 korona, 1915. év végén pedig 7,435,687 korona volt. Érdekes följegyezni annak a statisztikáját, hogy milyen arányban voltak képviselve az elzálogositott tárgyak között a kisebb és nagyobb értékek:

1915. év végén a kölcsönök közül

4 koronán aluli volt	52%
4—20 korona között	23%
20—50 korona között	17%
50 korona fölött	8%

1915-ben 72 árverés volt, amelyeken — mint emlitettük — mintegy 84,000 tárgyat árvereztek el, vagyis az 1914. év végétől maradt tárgyak számának 14 százalékát, értékének pedig 9 százalékát. Az elárverezett tárgyak kölcsönértéke 810,000 korona volt.

A Központi Segitő Bizottság népgondozó osztálya ezen az alapon azt tartaná legcélszerübbnek, ha — mint a háboru elején meg is történt — a zálogtárgyakat nem árvereznék el, azaz a kézizálog is a háboru tartamára moratórium alá esnék. Ezt a rendelkezést később a kereskedelmi miniszter hatályon kivül helyezte. A népgondozó osztály tehát most azt tervezi, hogy segitséget kell nyujtani az 50 koronáig terjedő zálogjegyek megujitására mindazoknak, akik ezt kérik. Hogy pedig ez visszaélésekkel ne járjon, ezt a munkát minden előljáróságon egy-egy tisztviselő intézze és pedig ugy, hogy elismervény ellenében vegye át a zálogjegyeket és a meghosszabbitás megtörténte után

a zálogcédulát adja vissza tulajdonosának. Ez a segélyakció nem emésztene föl többet, mint évi 100,000 koronát, amit az Országos Hadsegélyző Bizottság adna a jövedelmi adók bevételéből.

A tanács a közgazdasági ügyosztálynak adta ki az előterjesztést véleményezés céljából. *Vita* Emil dr. tanácsnok viszont a zálogházak véleményét kéri ki előbb. Bár a székesfőváros tanácsában teljes rokonszenvvel fogadják a tervet, mégis kétséges, hogy dülőre juthat-e az. A sikertelenségnek egyik főoka az lehet, hogy a kézizálogra vonatkozó moratóriumot is azért szüntették meg, mert a zálogházakban ezen a réven iszonyu torlódás keletkezett. Nem volt hely elraktározni a sok holmit, ugyanakkor pedig, miután bevétel nem volt, a zálogházakat csőd fenyegette. Ma azonban sokkal jobbak a viszonyok és a zálogházak floreskálnak, a kiváltások nem ütköznek akadályba. Igen nagy azután az a határ is, amely szerint még az 50 koronás zálogtárgyak kamatait is segélyként kellene adni a jelentkezőknek. Ez az intézmény Bécsben is megvan, de ott csak a 2 koronáig terjedő kölcsönösszegeknél. Végül pedig igen kétséges, hogy az Országos Hadsegélyző-Bizottság adna-e erre a célra 100,000 koronát?

Közélelmezési morzsák.

Augnerné hizott sertései. — A főváros hájat rekvirál. — Az „altruisztikus“ élelmiszerüzem.

Augnerné ismét szerepel Budapest közélelmezésében. Igaz, hogy csak közvetve, sőt közvetitve, de szerepel. A *Folkusházy* ügyoszály nem tud jó étvágygyal ebédelni, ha Augnerné egy napon nem keresi meg a budapesti ember gyomrán a maga polgári hasznát. Már amit Augnerné polgári haszonnak nevez és amelynek terhét aligha birja el egyetlen takarékpénztári könyvecske.

Ezuttal zsirról, disznóról és kukoricáról van szó. Disznaja persze Augnernénak volt, kukoricája pedig, ami a ritkább és értékesebb jószág — a fővárosnak. Mint a természetrajzi könyvekből tudjuk, a disznó és kukorica összetételeiből származik a zsir. A természetrajzban, sőt a számtanban is jártasabb azonban Augnerné és nem a közélelmezési ügyosztály. Igy, ha Folkusházy ismerős lett volna a terepviszonyokkal, tudta volna, hogy akinek kukoricája van, annak könnyü disznót hizlalni. Ám ehelyett a főváros Augnerné rendelkezésére bocsátotta a kukoricáját.

Öt-hatezer métermázsa, a főváros által rekvirált, kukoricáról van szó, amelyet Augnerné a közélelmezési ügyosztálytól azzal a kötelezettséggel kapott, hogy a főváros kukoricájához vidéken disznókat vásárol, azokat ott meghizlalja és a hizott sertéseket napi áron a főváros rendelkezésére bocsátja. Az ember elmélázik ezen az üzleten és betöri a fejét, amig kitalálja, mi az ördögnek volt ehhez a hizlalási müvelethez Folkusházynak Augnernéra szüksége. Még ha kukaricát kellett volna beszerezni, akkor is ott vannak az ügyosztály bevásárlói. De, ez esetben, disznókat kellett venni, amihez nem kell valami különös üzleti rátermettség, hanem csak pénz. Ha pedig disznó is van, kukorica is van, akkor igazán csak parádés szerepe van Augnernénak. Csak nézni kell neki, hogyan hiznak a malackák. És ezért jutott Augnerné — ahogy mi őt ismerjük — busás haszonhoz, ahelyett, hogy a kényelmes, hires kőbányai sertéshizlalókban helyezték volna el a disznókat és etették volna velük — Augnerné mellőzésével — a főváros kukoricáját.

A közélelmezési ügyosztály azonban nem feledkezik meg Augnernéről, akinek egészen mindegy, hogy mit szállit, kukoricát-e vagy disznót.

*

A Fővárosi Hirlap legutóbbi számában rámutattunk arra az anomáliára, hogy a hentesekt nem lehet ellenőrizni, annyi zsirt adnak-e el a közönségnek, amennyire a főváros kötelezi őket? A megoldás módját is megmondottuk. Nincs más mód — irtuk, — mint hogy a főváros maga rekvirálja a hentesektől a könnyen megállapitható mennyiségü zsirt és maga a főváros osztassa ki azt élelmiszerüzleteiben. Elismeréssel kell megemliteni, hogy a közélelmezési ügyosztály, ha későn is, de rájött erre az igazságra és a tizes bizottság pénteki ülésén bejelentette Folkusházy tanácsnok, hogy a hentesekkel való megállapodás nem vált be, mert négyötszáz hentest egy időben ellenőrizni igen nehéz. Most a henteseket arra fogják kötelezni, — mint ahogy ezt mi ajánlottuk, — hogy minden vásárolt sertés után tiz kiló zsirt még a közvágóhidon adjanak át maximális áron a fővárosnak.

*

Rottersmann Leó, sajtnagykereskedő, a Sajt- és vajkereskedők egyesületének titkára, épületes dolgokat mond el az élelmiszerüzem vaj- és sajtüzleteiről.

„A kicsinyben való forgalom rendezését — mondja — a nagy- és kiskereskedők a maguk erejéből minden szervezet nélkül példásan végrehajtották. E körül a fővárosnak, illetőleg a székesfővárosi élelmiszer-üzemnek a legkisebb érdeme sincs, sőt ellenkezőleg: ez a nyerészkedésre dolgozó közintézmény ebben a tekintetben is csak a kerékkötő szerepét játssza, amennyiben furcsa üzleti politikájával és képtelen versenyével csak megneheziti a legitim kereskedelemet, a fogyasztóknak meg épen semmi előnyt sem nyujt. Néhány számadat jellemezheti a legjobban az élelmiszerüzem „közhasznu“ tevékenységét: Az üzem a maga bódéjaiban naponta kb. 3000 kg. vajat ad el, amelyen kb. ugyanannyi koronát nyer, tehát az utolsó három hónapban több, mint negyed millió K nyereséget ért el az „altruisztikus“ intézmény egyetlenegy cikken, — azon a cikken, amelynél a nagykereskedő még most, a háboruban is megelégszik kgként 50—60 fülér haszonnal és amelyen az adót fizető és az üzleti haszonból élő kiskereskedő sem igen tud annyit keresni, mint az élelmiszerüzem. Hol itt a szociális szolgálat, az árszabályozó tevékenység? Ha kereskedő merné azt a vajat, amely neki 765 K-jában van, métermázsánként, 8.80 K-ért eladni kgonként, mindenki áruuzsorásnak minősitené. Hát az élélmiszerüzemnél minek lehet az ilyen aránytalan hasznot mondani? Hiszen igaz, hogy a sajtot olcsón adja az élelmiszerüzem, számitásom szerint a beszerzési áránál is olcsóbban. De hát furcsa szociális tevékenység az, hogy az egyik cikknél a fogyasztók összességének megtakaritanak naponta 50—60 K-t, vagy talán ennek a harmadrészét, amikor a másik, nagyobb forgalmu cikknél ugyanazokon a fogyasztókon minimo calculo 3000 K-t nyerészkednek . . .“

A fogaskerekü botránya.

Még sem lesz megváltás.

Mult heti számunkban vázoltuk azokat a botrányos és türhetetlen állapotokat, amelyek a svábhegyi fogaskerekü vasutnál uralkodnak és kifejezést adtunk annak az aggodalomnak, hogy az üzem teljes rokkantsága, a berendezés zülöttsége és az alkalmazottak embertelen ellátása előbb-utóbb katasztrófára fog vezetni.

Egy hét sem mult el azóta és a fogaskerekü beváltotta ezeket a jóslásokat; a nyilt pályán visszafelé indult a rozzant alkotmány és csak a fékező lélekjelenléte mentette meg az utasokat a katasztrófától. Rettenetes, elkeseredett helyzet ez és annál megdöbbentőbb, mert sem a főváros, sem a rendőrség, sem a vasuti és hajózási főfelügyelőség nem vett hivatalosan tudomást a sajtóban is részletezett botrányról. Egyedül a közvetlenül érdekeltek, a svábhegyi nyaralók adtak hangot elkeseredésüknek és Oláh Dezső dr. bizottsági tag kezdeményezésére tiltakozó gyülésen követelték a maguk testi épségének erélyes hatósági védelmét. Elvárjuk Oláh Dezsőtől, hogy nem marad a társadalmi akció határain belül, hanem a legközelebbi közgyülésen, vagy a közlekedésügyi bizottságban módot keres a Fogaskerekü lelketlen és szemérmetlen eljárásának megbélyegzésére.

A helyzet itt egészen más, ezerszerte sulyosabb, mint más közlekedési vállalatok hasonló kalamitásainál. Itt ugyanis tervszerüen készültek a botrányra, ugyszólván menetrendszerü pontossággal rendezték a veszedelmet, hogy ezzel is elősegitsék a megváltásra irányuló akció sikerét. Tudni kell ugyanis, hogy a Svábhegyi fogaskerekü erőnek erejével rákényszeriti magát a fővárosra, amely viszont joggal hivatkozhatik arra, hogy nincsen szüksége óceskavasra és hogy néhány év mulva a háramlás jogán amugy is övé lesz az egész lim-lom. Erre megy ki az egész; néhány száz ember életének a kockáztatásától sem riadnak vissza azok, akik mindenáron a főváros pénztárából akarnak százezrekhez jutni — semmiért.

Kannidaki proviziója.

Százezreket fizet a főváros.

Kannidaki Jánost mi fedeztük fel a világtörténelem számára. Mint egyszerü disznókereskedő vonult nyugalomba évekkel ezelőtt, de jött a világháboru, a főváros sertéseket kezdett vásárolni s mert szakértője nem volt, *Kannidaki* Jánost szerződtette. A megállapodás szerint a disznószakértő minden disznó vétele és eladása után proviziót kapott. Már akkor kifejeztük azt az aggodalmunkat, hogy nem jó lesz ez igy és a következmények ismét nekünk adtak igazat. Kannidaki százezres nyereségét illetékes helyen is megsokallották és megtagadták a legutóbbi nagy számla honorálását. Kannidaki már ujabb százezreket kér és a közélelmezési ügyosztály, a botrányt elkerülendő, a tizes bizottság bölcs belátására bizta a kérelem teljesitését, vagy elutasitását. A bizottság legutóbbi ülésén *a nyilvánosság kizárásával* foglalkozott ezzel a dologgal és a bizottsági tagok megdöbbenéssel konstatálták, hogy ugyanakkor, amikor a főváros *egy hónap alatt kerek fél millió koronát* fizetett rá a zsirüzletre, a disznókereskedő ujabb százezreket követel. Minthogy pedig az volt az intenció, hogy a pör lehetőleg elkerültessék, egyelőre 3 tagból álló albizottságot küldtek ki, amely bizottságnak az lesz a feladata, hogy Kannidaki elszámolását felülvizsgálja. Az albizottsági döntés alapján a tizes bizottság legközelebb véglegesen fog határozni abban a kérdésben, hogy pörre engedje-e a dolgot, vagy pedig fizessen-e a főváros Kandidaki urnak annyit, amennyit kér. Disznó-szerencséje van mindenesetre a disznó-szakértőnek, elvárjuk azonban, hogy a tizes bizottság legközelebb nyilt ülésen fogja tárgyalni ezt a horribilis provizió-számlát, — csekély részletét az élemiszerakció végelszámolásának.

Másfél millió.

A Gellért- és Rudas-fürdők.

Most, hogy a kormány és a főváros között az adójavaslatok és a fővárosi kötvénykölcsönök bélyeg-, illeték- és adómentességének megtagadása miatt ujból feszültté vált a helyzet, illetékes helyen felvetették azt a kérdést, mi lesz egy másfél millió koronás követeléssel, amelyre a fővárosnak az állammal szemben igénye van. A Wekerle-kormány a főváros fejlesztéséről szóló 1908-iki törvényben megigérte a fővárosnak, hogy amennyiben a Gellért-fürdő 1912-ig, a Rudas-fürdő pedig 1914-ig megépül, ugy az épitkezés költségeihez másfél millióval hozzájárul, illetve ilyen összeget viszatérit a fővárosnak a Gellért-fürdő telkének vételárából. Tény, hogy a főváros ezt a feltételt nem teljesitette, de négy esztendővel ezelőtt, amikor a kölségelőirányzat tárgyalásánál a pénzügyi bizottságban néhai *Márkus* József szóvátette ezt az ügyet, a főváros vezetői bejelentették, hogy a kormány belátja a feltétel teljesitésének lehetetlenségét és *ettől a feltételtől függetlenül* hajlandó a másfél milliót megfizetni. Ezzel tehát a dolog jogi része elintézést nyert és különben is tudja mindenki, hogy a Gellért-fürdő és a Rudas-fürdő épitkezésének befejezése a fővárostól független okokból hiusult meg. A főváros tehát erélyes lépéseket szándékozik tenni, hogy jogait érvényesitse.

A helyzet egyébként teljesen elmérgesedik; a kormány mindent elkövet, hogy diszkreditálja a fővárost. A kötvénykölcsönök adó-, bélyeg- és illetékmentességének megtagadása sulyos sérelem és szenzációssá teszi az esetet *Feleki* Bélának az a leleplezése, hogy a főváros kötvénykölcsön utján akarta fedezni a 22 milliós élelmiszervásárlási szükségletet és azt a 30 milliót, amelyet a függő kölcsön kifizetésére vett fel a nagybankoktól. A főváros tervének nem volt akadálya, de *Teleszky* János pénzügyminiszter akkor magához kérette a főváros vezetőit és ő maga kérte, hogy a főváros ne vegyen fel kötvénykölcsönt, hanem folyószámlakölcsönt. Tehát a pénzügyminiszter akaratával és a pénzügyminiszter tanácsára történt ez a tranzakció, nem járja ennélfogva, hogy a pénzügyminiszter most ezektől a folyószámlakölcsönöktől megtagadja a mentességet, amely a 22 milliós köl-

csönnél 180.000, a 30 milliósnál pedig 510.000, összesen tehát 690.000 koronát jelent. A képviselőházi tárgyalás folyamán különben a főváros képviselői fel fognak szólalni és szóváteszik a pénzügyminiszter lehetetlen eljárását.

ESEMÉNYEK

Közgyülés. Ünnepi közgyülése lesz szerdán a főváros törvényhatósági bizottságának. *Bárczy* polgármester jubileumát fogják ünnepelni a városatyák és az elhangzó beszédekből s a közgyülés szeretetének megnyilvánulásából mindenki látni fogja, hogy a polgármester népszerüsége nagyobb, mint volt tiz esztendővel ezelőtt. Remélhető, hogy a szépnek igérkező ünnepet semmiféle disszonáns hang nem fogja zavarni. — Bárczy jubiláris alkotása, a *Népjóléti Központ* ügye technikai okokból leszorult a jubiláris közgyülés napirendjéről s csak a julius 5-iki közgyülés elé kerül, s ennek hiján az ünnepi közgyülés napirendje bizony nem igen juttatja kifejezésre az ünnepies alkalmat. — Ismét szerepel a *kőbányai polgári serfőző* telke, de most már javitott kiadásban. Csak a 10,000 koronára rugó ügynöki, ügyvédi és közjegyzői dijak ellen lesz kifogása a közgyülésnek. — *Nagy* Emil dr., az ismert klerikális-függetlenségi jószágigazgató, 145 négyszögölnyi területet akar vásárolni a fővárostól a Svábhegyen — tiz koronájával. A *tüdőbeteg-gondozó* végre létesülni fog; a hatósági munkaközvetités szervezéséről szóló előterjesztés első nagyobb munkája lesz *Demjén* tanácsnoknak. *Kotzó* Elek — a fökapitány sógora — eddig ideiglenes hivatalnok volt; most véglegesitik: igazgató lesz belőle a kenyérgyárnál és mert 40 évnél idősebb, korengedélyt kér. Ezek a napirend főbb pontjai.

A munka elismerése. A Népjóléti Központ első szereplése az ad hoc bizottság előtt mindenesetre igen szép volt. Az elismerés és becsületadás, meleg szavakat váltott ki a bizottság tagjaiból Bárczy István dr. polgármesterrel szemben, aki polgármesterségének egyik legkiválóbb alkotásával állt elő. Maga a polgármester azonban megemlékezett ezuttal arról a két kiváló munkatársáról is, akik a hatalmas munkából szintén alaposan kivették részüket. Miklós Elemér dr. tanácsjegyzőt és Csergő Hugó dr. titkárt nevezte meg, akiknek minkettőjüknek neve a komoly, érett és alkotó munkát jelenti a városházán. Miklós Elemér lelkessége mindenesetre igen nagy szerepet játszott a Népjóléti Központ megalakitása körül, de tökéletes méltánylást érdemel az az éjszakát is nappallá tevő, fáradhatatlan munka, amit Csergő dr. fejtett ki. Azok az ujságirók, akik a szerkesztőségi iróasztal mellől kerültek a városházára, mindenkor az élet bőséges ismeretét vitték be a bürokrácia mühelyébe és mindnyájuk előtt magasan ivelő pálya nyilott meg. Csergő Hugó dr. egyike azoknak, akik ezen az uton a leggyorsabban, legtöbb energiával és a legnagyobb készséggel haladtak előre.

A pezsgőadó. A pénzügyi osztály elkészült a pezsgőadó nyers tervezetével, de mielőtt a javaslatot alkalmas formába öntené, előbb tárgyalni fog a pénzügyminiszterrel, nehogy utólag kifogásai legyenek a főfináncnak. A javaslat *egy koronás* adóval akarja terhelni a pezsgőfogyasztást, vagyis a márkára, cégre való tekintet nélkül minden üveg pezsgő felbontása egy koronát jelent a fővárosnak. A kezelés rendkivül egyszerü lesz: a dugóra ráragasztják a főváros adóbélyegét és csak az ilyen bélyeggel ellátott üveget szabad felbontani, forgalomba hozni.

Emelik a szénárakat. A szénkereskedők ujabban ismét igen gyakori vendégei a városházának. Csaknem minden héten tanácskozások folynak áremelési kivánságaik körül. Legutóbb megint kérvényt adtak be a tanácshoz ebben a kérdésben és Vita Emil dr. tanácsnok elnöklésével már volt is a héten ujabb értekezlet. A kérvényben elmondják, hogy a szénárakat föl kell emelni, mert szenet nem lehet kapni. Amihez mégis hozzájutnak Németországban, annak az ára 22 márkáig is fölmegy, holott a mostani rendes ár 17—18 márka, de csak felárral lehet kapni. A mi maximális árunk ehhez képest — mondják a szenesek — tulságosan alacsony. Az előkészitő tárgyalások ebben az ügyben már folyamatban vannak, de a tanács még nem foglalkozott a dologgal.

Henry-aréna. A páratlanul népszerü juniusi müsor állandó vonzóerőt gyakorol a közönségre, amely minden előadást zsufolásig megtölt. Az esti előadásokat pedig valóságos elite-publikum látogatja, különösen nagy számban a katonatisztek. Koschke Henry igazgató áldozatkészségét tanusitja, hogy a sláger-számokat folyton fokozza és evvel is biztositja az előadások állandó látogatottságát.

„Alkony". A „Milliók Könyve" vállalata legujabb száma Ohnet mesteri regénye, melynek cime „Alkony". Izig-vérig szerelmi regény ez, mely müvészek életét világitja meg és amely meleg és szinpompás, mint egy nyáréji álom. Ára ennek a regénynek is 30 fillér lesz.

Diana-sósborszesz beteget gyógyit, fáradtakat üdit, idegeket csillapit, járványokat távol tart. Minden családnál nélkülözhetetlen háziszer.

Picklin szabadalmazott vászonsarokvélő, a modern épitészet egyik elengedhetetlen kelléke, amelyet az összes épitészek melegen ajánlanak. Használatának főbb előnyei: nincs léghuzam, nagy tüzelésmegtakaritás, nedves falaknál, szobafestéseknél és tapétáknál eltünteti a vizfoltokat és azok keletkezését. Kérjen bővebb felvilágositást a cégtulajdonostól: Pick Emiltől, VI., Podmaniczky-utca 63.

Uj müsor a Beketow-cirkuszban. E hó 16-án este mutatta be magát a Beketow-cirkusz uj müsora. Egytől-egyig csodálatraméltó, kitünő artistamutatványokból, mindegyik, kivétel nélkül, attrakcio. A rendes cirkuszi elsőrangu és dus lovarmüsor mellett nagy sikerük volt a következőknek: Elwius a lánctörő, aki minden kötésből, guzsból, bilincsből kiszabaditja magát, aki kézibörönddben érkezett Budapestre és akit a cirkuszban egy pénzszekrénybe zárnak be, ahonnan 3 perc alatt kiszabadítja magát. — Frosso a villanyember, a 4 Renellos légtornászok, a Glinserethy-csoport akrobaták, Therése és Hildegard női tornaegyveleg, elsőrangu attrakciók. Egyedül álló, utánozhatatlan mutatvány a Saxon gladiátoré. A legjobb, amit eddig láttunk. Szerencsezsákja igen mulatságos.

A TŐKE

Szemle.

Az uj adók és a kereskedők. — A községi takarékpénztárak. — A tőzsde eseményei.

A most előterjesztett adójavaslatok kétségkivül nagymérvü megterheltetést jelentenek az ország egész lakosságára nézve. Mindjárt sietünk hozzátenni, hogy az állampénzügyi szempontok szükségessé teszik az adóemeléseket és az uj adókat. Más államokban a háboru ennél sokkal jelentékenyebb adóterheket eredményezett. Csakhogy a mi hadiadóinknál nélkülözzük azt az igazságos elosztást, melyet az egyenlő teherviselés elve megkövetel. Már több izben rámutattunk arra, hogy nálunk a föld, nemzeti vagyonunk legfőbb tényezője, milyen protekciós elbánásban részesül. Az uj adójavaslatokban szintén ez a felfogás jut érvényre és pedig kizárólag — a *kereskedelem rovására*. Nem hisszük, hogy a hadviselő államok bármelyikében a kereskedelem vállaira olyan sulyos adóterheket raktak volna, mint ahogyan azt nálunk tervezik. A magyar kereskedő, mely a háboru terheit amugyis sulyosan érezte, az uj adójavaslatok alapján egyszerre három adót fog fizetni, sőt ugyanazon nyereség után *háromszor* lesz megadóztatva. Az 1914—1916. években elért nyereségtöbblet után jár a hadi nyereségadó, sőt ezen az alapon, ha a kereset az emlitett években lényegesen emelkedett, a III. osztályu keresetadót is az 1917—19. évekre megfelelően felemelik, azonkivül pedig az 1916. évi jövedelem alapján az 1917. évre kivetik a jövedelemadót is. Mivel pedig a háborus években elért minden nyereség hadi nyereség, a legtöbb kereskedő, akinek nyeresége a háborus években emelkedett, keresete után háromféle adót fog fizetni. A kereskedő- és iparososztálynak rendkivüli megterheltetését látjuk ezenkivül a III. osztályu keresetadóra vonatkozó javaslat 4. §-ában, mely a kereskedőkre és iparosokra — lehet mondani — külön hadi nyereségadót állapit meg. Sajnálattal látjuk, hogy ezeknek az uj adóknak a megtervezésénél ugyanaz az antimerkantilis szellem nyilvánult meg, mely egész közigazgatási apparátusunkat jellemzi. Ismét elkövették azt a hibát, hogy kereskedőket érdeklő fontos törvényeket a kereskedők megkérdezése és meghallgatása nélkül kodifikálták és készitették elő.

Biró Henrik fővárosi bizottsági tag minapi interpellációja ismét előtérbe tolta a *községi takarékpénztárak kérdését*. Mindenki előtt érthetetlen, hogy a magyar kormány miért zárkozik el mereven egy olyan intézmény létesitésétől, mely a külföldön mindenütt bevált és a községeknek uj bevételi forrást nyitott. Budapest székesfővárosnak idevonatkozó előterjesztése már 10 év óta hever a miniszteriumban. Tájékozást igyekeztünk magunknak szerezni amaz okok iránt, melyek a pénzügyminisztert arra inditották, hogy a főváros felterjesztését ne vegye figyelembe. Erre nézve azt az információt kaptuk, hogy a miniszter nem akarja megengedni, hogy a létesitendő községi takarékpénztár tisztán bankszerü ügyletekkel, nevezetesen váltóleszámitolással is foglalkozzék. Attól tart, hogy itt is a protekció fog elhatalmasodni. Ebben igaza lehet a pénzügyminiszternek. De akkor miért nem értesiti a fővárost, hogy megengedi a községi takarékpénztár felállitását, de követeli, hogy az alapszabályokból a kifogásolt rendelkezések töröltessenek. Azt is hallottuk, hogy a kormány azért nem engedélyezi a községi takarékpénztárt, mert a budapesti nagybankok vezetői ellenzik annak létesitését. Ez nem lehet ok a tervezet megbuktatására. Bécsben és Berlinben a községi takarékpénztárak virágzó intézmények, melyek közhasznu mivoltuktól eltekintve a kommunális jövedelmeket is gyarapitják. Igy a bécsi községi takarék mult évi tiszta nyeresége több mint 1·3 millió korona volt. Megjegyezzük, hogy a berlini községi takarékpénztár váltóleszámitolással is foglalkozik. Nekünk az a meggyőződésünk, hogy a Budapesten felállitandó községi takarékpénztár a fővárosi lakosságának csak hasznára válnék. Főleg áll ez a háboru utáni időre, amidön nagy jelzálogkölcsönszükséglet fog mutatkozni. Ennek egy részét a fővárosi községi takarékpénztár lenne hivatva kielégiteni. A kormány jól tenné, ha a községi takarékpénztárak felállitását az egész országban előmozditaná. Sokkal helyesebb és hasznosabb dolog az, mint államilag támogatni a hitelszövetkezeteket, melyek csak egyes érdekcsoportokat szolgálnak. Az a néhány községi takarékpénztár, mely Magyarországon fennáll, mindenütt általános megelégedésre működik és a háboru viharai között is jelentékeny nyereséggel zárta le mérlegét. Nincs semmi ok arra, hogy a kormány az államilag támogatott hitelszövetkezetek érdekében a községi takarékpénztárak felállitására irányuló törekvéseket továbbra is elfojtsa.

Az értéktőzsde eseményei ismét lekötik figyelmünket. Az orosz offenziva és az uj adójavaslatok reakciót szültek és derékban törték meg azt a hausse-irányzatot, mely már valóságos orgiává készült kifejlődni. Az események, ugy látszik, megteremtették azt a határt, amit némelyek kormányfigyelmeztetéssel, vagy pláne drákói rendszabályokkal akartak elérni. Időközben az árfolyamok valamivel javultak, de meg vagyunk győződve, hogy a tulzásba csapó hausse-irányzat megszüntnek tekinthető. Lehütötte a hangulatot az a körülmény is, hogy a nagybankok bejelentett tőkeemelései — nyilvánvalóan felsőbb nyomásra — elmaradtak. Mi ugy látjuk, hogy az értékpapirpiac mostani félhivatalos formájának a fentartása nem fog célra vezetni. Ennél jobb a békeidők hivatalos tőzsdeforgalma a hivatalos uzánszokkal és az árfolyamok publikálásával. A kurzusoknak a nagy nyilvánosság előtt való eltitkolása sok visszaélésnek a forrása. Fokozza a helyzet visszásságát az a körülmény is, hogy a mostani magánforgalom mellett a tőzsdetanács felelőssége teljesen hátterbe szorul. Már pedig a szolid, rendes tőzsdeforgalomnak éppen ez a felelősség adja meg a garanciális alapját. Ezért látnák az összes érdekelt körök szivesen, ha a régi hivatalos forgalom ismét helyreállittatnék.

A Magyar Bank és a barcsi sertéshizlaló. Az utóbbi időben óriási áremelkedést értek el a barcsi sertéshizlaló rt. részvényei. Barcson és Budapesten vannak plaszirozva a vállalat 100 korona névértékü részvényei, melyeket most országszerte ügynökök keresik megvételre. A háboru előtt 80 koronán állottak a sertéshizlaló részvényei, amelyekért legutóbb már 230 koronát fizettek. Barcson az a hir van elterjedve, hogy a sertéshizlaló részvényeit a Magyar Bank vásároltatja. A vállalat

részvényeinek egy jórésze a grófi Széchenyi-család birtokában van.

Meghosszabbitják az osztálysorsjátékot. A pénzügyminiszter a képviselőház junius 14-iki ülésében törvényjavaslatot terjesztett elő, melynek értelmében a M. kir. szab. osztálysorsjáték r.-t.-gal érvényben álló szerződést az 1917. november végével bekövetkező lejárattól kezdve, ideiglenesen 4 évre meghosszabbittatik, oly feltétel alatt, hogy a részvénytársaság minden egyes forgalomba hozott sorsjegy után sorsjátékonként 15 K-t, minden egyes sorsjáték után azonban legalább 1,200.000 K-t tartozik haszonbér gyanánt az államkincstárnak fizetni. A pénzügyminiszter a szerződést a részvénytársasághoz egy évvel előre intézendő értesités mellett bármikor felmondhatja.

Magyarország közgazdasága 1915-ben. Katona Béla, Az Ujság közgazdasági szerkesztője, aki gazdasági életünk eseményeinek nemcsak krónikása, de mély gondolkodásu megrögzitője is, ismét kiadta — mint az elmult évben — évkönyvét Magyarország 1915. évi közgazdaságáról. Az uj munka, ha lehet, gazdagabb anyagu, magasabb szempontokból megirt, rendezettebb és tökéletesebb az eddigieknél. Kivonatosan közli az 1915-ben kiadott összes rendeleteket az állam általános gazdasági védőintézkedéseivel együtt. Részletesen tárgyalja a nemzetközi vonatkozásu, s az Ausztriával közös gazdasági ügyeket, a külkereskedelem, pénzügyi, ipari, belkereskedelmi és mezőgazdasági életünk eseményeit, végül a szociális ügyeket. Tartalomban sulyos, maradandó értékü, stilusa könnyed s élvezhető Katona Béla évkönyve, mely háborus gazdasági irodalmunk egyik legkitünőbb terméke s gyakorlati értékénél fogva is nagy népszerüségre tarthat számot.

A Fémközpont müszaki képviseletei. A hadsereg fokozott fémszükségletének zavartalan fedezése céljából a Fémközpont már régebben felállitott kebelében egy müszaki osztályt, amelynek feladata az üzemi berendezések fölösleges, nélkülözhető vagy pótolható fémanyagának hadi célra való megszerzése. A müszaki osztály eddigi eredményes müködésének minél intenzivebbé tétele céljából — mint értesülünk — müszaki képviseleteket szervez, egyes kerületekben már is felállitotta a képviseletet. Eddig a következő kerületek állittattak fel: Arad: Zerkovitz Rudolf vezérigazgató, Arad-, Csanád- és Hunyadmegyékre; Pozsony: Weinmann Emil gyártervező-mérnök, Pozsony-, Moson-, Nyitra-, Trencsén- és Turócmegyékre; Selmecbánya: Láng Károly főiskolai tanár, Hont-, Bars-, Nógrád-, Zólyom-, Liptó- és Árvamegyékre; Kassa: Fürst Sándor müszaki tanácsos, Abauj-, Szepes-, Sáros-, Zemplén- és Ungmegyékre; Debrecen: Polgár Zsigmond ny. iparfelügyelő, Hajdu-, Jász-, Szabolcs-, Szatmár-, Szilágy-, Mármaros-, Ugocsa- és Beregmegyékre; Nagyvárad: Juba Márton gyárigazgató, Bihar- és Békésmegyékre; Kolozsvár: Thiering Oszkár áll. fémipari szakisk. igazg., Kolozs-, Szolnok-Doboka-, Beszterce-Naszód-, Torda-Aranyos-, Alsófehér-, Kisküküllő- és Marostordamegyékre; Brassó: Goldschmidt Róbert gyárigazgató, Brassó-, Háromszék-, Csik-, Udvarhely-, Nagyküküllő-, Fogaras- és Szebenmegyékre; Székesfehérvár: Békés Róbert igazgató, Fejér- és Veszprémmegyékre. A többi kerület szervezése folyamatban van.

Ujlaki tégla- és mészégető részvénytársulat e hó 15-én tartotta vágvecsei Wellisch Alfréd épitési tanácsos elnöklete alatt rendes közgyülését. Az ujlaki Müller József vezérigazgató által előterjesztett igazgatósági jelentést a közgyülés tudomásul vette, az előző évek elővitelével összesen 607.649 K 49 f veszteségnek uj számlára való elővezetését elhatározta. A közgyülés egyuttal elhatározta, hogy a részvényeknek 300 koronáról 150 koronára lebélyegzése utján az alaptőkéjét 6,000.000 koronáról 3,000.000 koronára leszállitja, két-két lebélyegzett részvényt 300 korona névértékre ismét összevont, de egyben pedig a lebélyegzés folytán leszálló alaptőkét 10.000 darab 300 K névértékü uj részvénynek kibocsátása által 6,000.000 koronára ujból felemeli. A régi részvényeseket két-két lebélyegzett és egybe összevont régi részvény után egy-egy uj részvényre 340 K átvételi áron elővételi jog illeti meg, melyet 1916. junius 19-ike és 30-ika közt kell gyakorolniok.

A Máramarosi Sóvasut r.-t. junius 15-én tartotta az évi rendes közgyülését, Chorin Ferenc dr. főrendiházi tag elnöklésével. Az évi jelentést Krieger Miksa vezérigazgató terjesztette elő. Az üzleti fölösleg 318.795 K 87 fillér. Az előző évhez képest a bevételek 136.397 K 12 fillérrel, a kiadások pedig 63,457 K 97 fillérrel emelkedtek. Az üzleti eredmény 72.939 K 15 fillérrel kedvezőbb az előző évinél. Javasolja az igazgatóság, hogy a tavalyi áthozattal együtt 188.029 K 62 fillérnyi tiszta nyereségből, a nyugdijintézetek s egyéb alapok és tartalékok javadalmazása után, az elsőbbségi részvények 4 és fél százalékos osztalékául szelvényenként 9 K-t fizessenek ki, a törzsrészvények 4 százalékos osztalékául pedig szelvényenként 8 K-t, julius 1-től kezdve, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank utján. Az igazgatóságba beválasztották uj tagul Szterényi József v. b. t. tanácsost.

A Beocsini Cementgyári Unió r.-t. a napokban tartotta rendes közgyülését, amely hozzájárult az igazgatóság előterjesztéséhez. Az épitő tevékenység pangása a háboru második esztendejére is kiterjedvén, a társulati és az affiliált gyárak, továbbá a társulati kőszénbánya s a Pétervárad-beocsini helyi érdekü vasut üzemüket többszörösen megszakitva és csak nagy nehézségek árán s korlátolt mértékben voltak képesek fentartani. Ennek következtében az üzleti eredmény természetszerüen tetemes csökkenést mutat. 1915. évi osztalék fejében az értékcsökkenési tartalék s a rendes tartalékalap javadalmazása után 5 százalék = 10 korona osztalék kerül kifizetésre.

Vasbeton támfal. A II. ker. Lövőház-utcai elemi iskolánál szükséges vasbeton-támfalak szállitására a Kemény és Tisza cég tett 16,000 koronás árajánlatot, amelyet a legutóbbi tanácsülésen elogadtak és a céget megbizták a szállitással.

A Magyar Bank uj vállalkozása. A Löbl József és Fia nyersterménykereskedő cég, amelynek főtevékenysége a fővárosi mészárosok három szövetkezetének: a bőrértékesitő, a faggyuértékesitő és a csontértékesitő szövetkezet üzletvitelének ellátására irányult és eddig betéti társaságként müködött, a Magyar Bank- és Kereskedelmi Részvénytársaság részvételével 2,500.000 korona alaptőkével részvénytársasággá alakult át. Az uj részvénytársaság a régi cég üzleteit fogja folytatni.

A Bárdi r.-t. tőkeemelése. A Bárdi József Automobil Részvénytársaság e hó 28-án tartja évi közgyülését, amelyen az igazgatóság javasolni fogja az alaptőke felemelését. A vállalatnak ma egy millió korona az alaptőkéje, amelyhez az 1915. évi mérleg szerint a 440.000 koronás tartalékalap és a 77.002 koronás értékcsökkenési tartalék társul. Az 1915. évi tiszta nyereség egyébként 2278 korona, mely az 1914. évről áthozott nyereséggel együtt 9721 koronára emelkedik.

Magyar Nitrogén Mütrágyaipar r.-t. céggel a Magyar Általános Hitelbank és a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank az erdélyi földgázforrások kihasználására nagyszabásu gyári vállalatot alapitanak. A részvénytársaság legközelebb 9 millió korona alaptőkével fog megalakulni és Diecsőszentmártonban egyelőre mésznitrogén gyártására rendezkedik be. Az uj vállalat az üzeméhez szükséges földgáz szolgáltatását az alakulásban levő Magyar Földgáz Részvénytársasággal kötött szerződésben biztositotta. A két bank által tervezett nagy erdélyi gyártelep ez idő szerint elsősorban hadügyi célt szolgál. Később a magyar mezőgazdaság többtermelése számára szükséges nitrogénmütrágyát fogja előállitani. Ezáltal a hazai szükséglet kielégitését sikerülni fog függetleniteni a külföldi behozataltól. A gyártelep egyuttal Erdélynek egyik körzetét fogja iparilag fellendíteni.

≡ A magyar Duna ≡

•••

Dunaértekezlet a városházán.

Szombaton megtartották a Duna-konferencia első nagyobbszabásu előértekezletét, amelyen a magyar érdekeltségek vettek részt. A városházán erről az értekezletről igen szükszavu kommünikét adtak ki, aminek igen méltányolandó okai vannak akkor, amikor Weiskirchner bécsi polgármester minden barátságos közeledés dacára állandóan résen van és még mindig nem mondott le egy bécsi pótkonferencia tervéről. Hogy ez igy van annak bizonysága, hogy legutóbbi dunai utja alkalmával még Lompalánkán a derék bolgárokat is egy demagog beszédben a budapesti és bécsi Duna-konferenciára invitálta meg. Ilyen körülmények között természetesen óvatosak a városházán és a Fővárosi Hirlap is respektálja ezt az álláspontot, amikor nem számol be az eseményekről részletes tudósitásban.

Meg kell azonban emliteni, hogy a szombati értekezlet igen magas nivóju volt, amit elegendő maguknak a felszólalóknak puszta neveivel illusztrálni. Ezek a fölszólalás sorrendjében a következők voltak: haraszti Jellinek Henrik udvari tanácsos, Hoszpotzky Alajos és Kvassay Jenő miniszteri tanácsosok, Havas Rezső udv. tanácsos, Vágó József, a budapesti kereskedelmi és iparkamara titkára, Grátz Gusztáv országgyülési képviselő, a Gyosz igazgatója, Török Emil dr., a Magyar Hajózási Egyesület igazgatója, Réthy Ferenc, az Országos Hajós Szövetség ügyvezető-alelnöke és Bulyovszky János miniszteri tanácsos. A szükséges fölvilágositásokat Bárczy István dr. polgármester, Déri Ferenc alpolgármester és Vita Emil dr. tanácsnok adták meg.

Az értekezlet mindenekelőtt magáévá tette a határozati javaslatot, amelyet a Duna-konferencia elé fognak terjeszteni és amely határozottan kimondja, hogy

a nemzetközi dunai partibizottság székhelye Budapest.

Igen nagy megelégedést keltett az értekezleten, hogy a mind barátságosabban viselkedő Románia is belép a dunai szövetségbe és résztvesz a budapesti konferencián.

Amit pedig a Fővárosi Hirlap többször erőteljesen hangsulyozott, tudniillik, hogy nem elegendő Budapestnek kimondott központnak lennie, de egyben kikötőivel és hajózási fölszerelésével is jogot kell erre szereznie, ezt az elvet az értekezlet is hathatósan kiemelte. Hoszpotzky miniszteri tanácsos hangsulyozta egy izben, hogy a dunai központot maguk a hajók fogják tulajdonképen megteremteni, mert a hajók odamennek, ahol alkalmas kikötőt találnak és ha nekünk ilyen nem lesz, akkor a hajók a mi központunknak csak — fütyülni fognak.

Belátta ezt az értekezlet is és elhatározta, hogy fölterjesztést intéz a kormányhoz, amelyen hangsulyozza, hogy a budapesti kereskedelmi kikötő megépitésének sürgőssége mellett külön fontosságunak tartja az amugy is tulterhelt vasuti vonalak mentesitését, másrészt pedig a vizi forgalomnak emelését és a forgalom gyors lebonyolitása céljából a Duna és mellékfolyói mentén fekvő nagyobb városokban modern berendezéssel ellátott átrakodó kikötők létesitését.

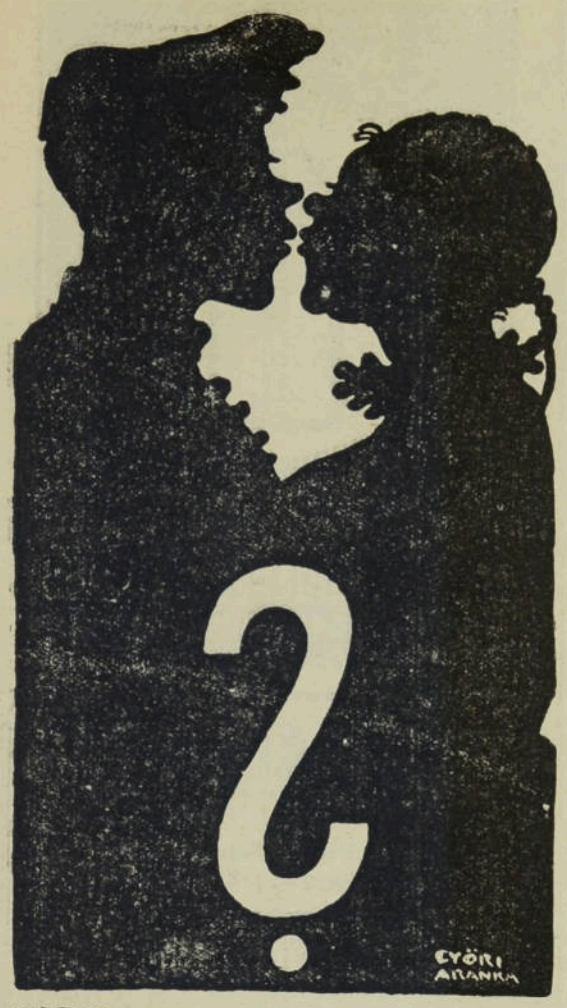
A Duna-államok állandó kiállitása Regensburgban. Néhány nappal ezelőtt Regensburgban értekezletet tartottak egy állandó kiállitás létesitése ügyében. A kiállitást — a tervezet szerint — egy külön kamara rendezné és kizárólag Duna-államok ipari és mezőgazdasági termékei kerülnének itt bemutatásra. Ez a regensburgi állandó Duna-kiállitás már régi kedvenc terve III. Lajos bajor királynak és a Münchner Donau und Balkanländerverein, rövid nevén a „Dubrid"-nak. A háboru folytán most ez az idea is aktuális lett, sőt kivitelre is kerül, mert a bajorországi gazdasági körök erősen dolgoznak, hogy Regensburgban — amelyről oly jellemzően mondta III. Lajos, hogy a Fekete-tenger nyugati kikötője — csakugyan minél előbb felállitásra is kerüljön a Duna-államok állandó kiállitása. Megjegyzendő, hogy a tervezet szerint elsősorban Bulgária, Románia, Magyarország és Ausztria termékeit akarják itt kiállitani, mert a kiállitás főcélja, hogy a duna-államok kiviteli cikkének Németországban való elhelyezését megkönnyitse.

Ulm és a dunai hajózás. Löchner stuttgarti városi tanácsos előadást tartott Ulmban, az uj csatornaépitkezési tervekről. Szerinte legnagyobb szükség van arra, hogy a Dunát Ulmig hajózhatóvá tegyék. A Neckart kanalizálni kell egészen Eszlingenig és a Dunát a Majnával kell összekötni Brenz-Remsen keresztül. Uj terv a Dunát a Bodenitóval összekötni; ha ezek a csatornák csakugyan ki lesznek épitve, ugy Ulm-ra óriási fellendülés vár. Löchner szerint, nem az egyes államoknak kell az épitést intézni, hanem a német birodalmi kormánynak, mert közös érdek, hogy kiépitsék a dunai-csatorna hálózatot.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

BEKETOW-CIRKUSZ.
VÁROSLIGET. TELEFON: 107-46.
Ma és minden este 8 órakor
a remek uj műsor.
Csupa szenzáció.
ELWINS a pénzszekrénybe zárt ember. — **FROSSO** villanyos csodaember.
GLINSEPETTY akrobaták.
A RENELLOS légtornászok. — **SAXON** gladiator a szerencsezsákkal.
Csütörtökön és **vasárnap** d. u. **4** órakor **gyermekeknek** félárak.
Szombaton d. u. **5** órakor félárak mindenkinek.

WALLA JÓZSEF
cementáru-gyár részv.-társ.
Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —
Iroda kizárólag
Budapest, VII., Gizela-ut 38.
Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76 191-14

Miért szereti ? annyira ?

minden ember
akár szegény, akár gazdag,
akár férfi, akár nő,
akár fiatal, akár öreg

a

Diana

sósborszeszt?

Mert a valódi Erényi-féle

DIANA-SÓSBORSZESZ

a leghatásosabb és legtökéletesebb háziszer, melyben ifiuság, erő és egészség rejlik.

egy üveg	egy nagy üveg	egy legnagyobb üveg
valódi Diana-sósborszesz ára		
88 fillér	2.40 korona	4.80 korona

Mindenütt kapható!

Főelárusitóhely:
Diana Kereskedelmi Részvénytársaság Budapest, Nádor utca 6.

MILLIÓK KÖNYVE.

Legujabb szám.

Alkony

Regény. Irta:
Ohnet György.

Ára 30 fillér

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.
BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.
::: TELEFON: 103-50. :::
Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.
Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.
::: Költségvetés dijtalan. :::

Holzer
cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza
Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Legnagyobb választék
arany és ezüst
cigaretta-tárcákban, lovagló-pálcákban.
SCHÖNWALD IMRE
ékszerésznél,
Budapest, Deák Ferenc-u. 21

Sirkővétel
előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.
Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** működből.

HENRY-ARENA
(BAROKALDI VÁROSLIGET)
Tulajdonos és az előadások vezetője Roschke Henry cirkusz-igazgató.
Elsőrangu szórakozóhely és a legjobb családok találkozója.
Naponta d. u. 4 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. ½3 órától
csodásan olcsó helyárak mellett
a világ legkitünőbb artistáinak közremüködésével.
Elsőrangu előadások. — Uj számok.
SIDI a hadsereg herkulese brilliáns sulyfogó jelenetében:
Leona kisasszony, a bájos sodronymüvésznő.
ALTENBURG és HOFFMANN létra-egyensulyozók.
WILLY PANTZER-CSOPORT
és még 25 kiváló attrakció. Esténkint 8 órakor kezdete az utolsó fényes előadásnak Henry müsorral.

ÁLLATKERTI BELSŐ NAGYVENDÉGLŐ
Elsőrendü ételek és italok.
Minden igényt kielégitő
társasvacsorák.
Naponta 70 tagú
szimfonikus zenekar
hangversenye.
Tulajdonos: Spolarits György.

BERLINI KERT
Ezelőtt Jardin de Paris
Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 36—15.
Megnyitó müsor
Rátkai Márton
vendégjátéka, Ujvári, Mizzi Bardi, Lea Seidl, Fürstin Swiatopolk, Calice, Mály, Békeffy, német darabok, tréfák, tabarin, Cabaret kezdete fél 9, tabarin fél 10 órakor. Saját társaskocsik éjjel 1-ig.

Brandt József
műasztalos
Podmaniczky-utca 75.
Telefon: 125—68.
Saját mühelyeiben készit:
Teljes lakásberendezéseket,
Irodabutorokat,
Üzleti berendezéseket,
Épületmunkákat.
Tervezést és költségvetést dijmentesen végez.

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi müszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, mütő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága

(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle **kávékat, bors, fahéj, szegfüszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét.** Távirati cim: Fabarius Budapest.

KAIZMAREK és TÁRSA B.T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST. V. UJPESTI RAKPART 5. TELEFON 152-07.

MÉRNÖKI TÁJÉKOZÁS, TERVEZÉS, ÉS KÖLTSÉGVETÉSEK DIJMENTESEK.

Dr Pápay-féle oltóintézet
Budapest, Teréz-körút 31. szám.
Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

= MARTA =
Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK
Gyár: Aradon.
Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-hörut 31. szám.

Nyári szünet

Tordai Cementgyár Részvénytársaság

Budapest, V., Mérleg-utca 3.

• • •

Telefon: **30—71 és 173—30.**

Sürgönycim: **Tordament Budapest.**

A Tordai portlandcement a legkényesebb cementáruk gyártására, beton-, vasbeton-munkákhoz leggazdaságosabban használható. Olcsó árak. Azonnali szállitás.

Balassa és Társa
BUDAPEST, Andrássy-ut 50
Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek
legolcsóbb gyári áron.

Fischer Péter és Társa R.-T.

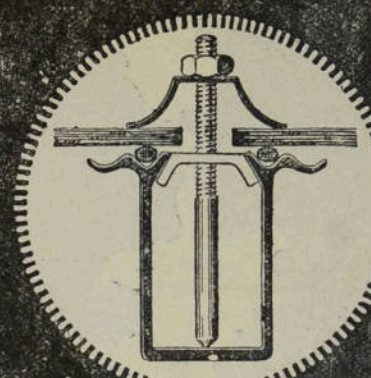

orvosi-, sebészi müszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: **Köztisztviselők árengedményben részesülnek.**

BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

Bründl János
császár és királyi udvari szállitó.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám
Egészségügyi müszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellöztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Ővszer fertőző betegségek ellen.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Telefon: József 25-02. 25-03. 25-04.

Sürgönyczim: Consumus Budapest.

MAGYAR ÉLELMISZER-SZÁLLITÓ RÉSZV.-TÁRS.

BUDAPEST, IX. TÓTH-KÁLMÁN-UTCZA 8—10.

A társaság müködési köre:

1. **Hütöház:** A modern technika eddig elért vivmányainak felhasználásával berendezett hütőházban bárki tetszésszerinti időre mindenféle élelmiczikket hosszabb ideig kifogástalan minőségben eltarthat, mérsékelt dijtételek mellett. A beraktározandó áruk kezelésére, illetőleg a beraktározás feltételeire részletes utasitással készséggel szolgál a társaság igazgatósága.
2. **Jéggyár:** Napi 1000 mm tartós kristályjeget termel.
3. **Kiviteli osztály:** Wien, Berlin és Breslauban saját alkalmazottaink vezetése alatt fenntartott fiókjai mérsékelt jutalék mellett mindenféle hazai élelmiczikkek bizományi értékesitésével foglalkoznak.
4. **Szállitási osztály:** Fuvardijkedvezményeket folyósit a nyugoti vámkülföldre feladott élő és leölt baromfi, tojás, vad, vaj, friss főzelék, zöldség, friss gyümölcs, turó és mézküldemények feladási okmányai alapján.
5. **Gyüjtőforgalom:** Az élelmiczikkek pontos és olcsóbb szállitása érdekében, Budapest nyugoti pályaudvar, Budapest-Józsefváros, Wien Stbh. és Berlin állomásokra élelmiszergyüjtőforgalmat tart fenn.

3520/39

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. junius 28-án. — 26. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Siv-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A deficit,

amelytől terhes az 1915. évi zárószámadás, nem válik nagy dicsőségére a tanácsnak. Nem kell tulozni a zárószámadás jelentőségét, mert hiszen a lényeges, tulajdonképpeni munka a költségelőirányzat elkészitése, a zárószámadás nem más, mint az előirányzat likvidálása, egyszerü összeadási müvelet. A bevételi és kiadási tételek sommázata adja a zárószámadás végösszegét és az a körülmény, hogy a végösszeg nyolc és fél millió korona, az 1915-ös költségelőirányzat pedig tiz és fél millió korona, — annyit jelent, hogy a költségelőirányzatot még a tanács sem veszi komolyan.

Más esztendőkben joggal férhet kétség a zárószámadás rendes voltához. Most azonban döreség volna a tanácstól, ha ki nem használná az alkalmat és a háboru számlájára ne irná még azt a hiányt is, amelynek okozója nem a háboru volt, hanem a multak helytelen gazdasági, pénzügyi politikája. A közvélemény kritikájára ma háborus szordinót illesztenek, a milliókat egyszerüen Bruszilovnak, vagy Cadornának tulajdonitják és a tanács sokkal élelmesebb, semhogy a helyzetet felismerve, minden kellemetlen hiányt, mint háztartásbeli defektust, össze nem hordana a háborus deficit szemétdombjára.

A zárószámadás nyolc és fél milliós hiánya tehát pontos tükre az 1915. év pénzügyi eredményeinek és e tükörben ugyancsak torz képe rajzolódik meg Budapest finánciáinak. Nem szabad ugyanis figyelmen kivül hagyni, hogy a zárószámadás az 1915. évről való, s hogy azóta ujabb költségvetési esztendő kezdődött, ujabb és sulyos deficittel. A háborus esztendők deficitjének mindeddig semmiféle fedezete nincsen, ez pedig óriási hiba, mert ha a háboru még sokáig tart, ugy a sokféle deficit olyan khaoszt teremt, amelyből aligha van többé kibontakozás.

Objektiv szemmel lehetetlen meg nem látni a tanács igyekezetét a deficit apasztására. Csakhogy a helyzetnek ez ugyancsak szánalmas orvoslása, mert ha az előirányzott kiadásokat megtakaritják, akkor ez vagy annyit jelent, hogy ezekre a kiadásokra nincsen szükség, vagy pedig szatócspolitika. A közmunkák redukálása, teljes szünetelése, amelynek a deficit apadását köszönheti a tanács, a leghelytelenebb politika. Nálunk az épitőipari tevékenység a fokmérője a gazdasági helyzetnek és e teljesen lerongyolódott épitőipari konjunkturák között a hatóságnak legelemibb kötelessége, hogy lélegzethez juttassa az épitőipart. Kicsinyes politika a semmittevés és mindent megtakaritás elve, mert hiszen az épitőipar fellendülése közvetve és közvetlenül is tetemes bevételekhez juttatja a főváros pénztárát, a vámon történt kiadás tehát megtérül a réven.

Tudjuk jól, hogy a közmunkák folytatása nem a tanács jóakaratán mult, hanem a belügyminiszter csökönyösségén. A zárószámadás tárgyalása azonban jó alkalom arra, hogy e csökönyösség megszüntetésére mindent elkövessen a főváros. Mentsék meg az épitőipart — hogy megmentsék a fővárost. A költségelőirányzat összeállitásánál pedig ezentul több pontosságot kérünk; ne ijesszenek meg bennünket tiz és fél millió koronás deficittel, mert hiszen ebből a jóból nyolc és fél millió is elegendő.

Fullánkok

Gerbeand

ur ügyében nem látunk botrányt és nem tudjuk felfedezni a városépitési ügyosztály elfogultságának a nyomait sem. A kérdés tisztára a szakértők dolga; nem lehet hozzászólni egy telek értékének a megállapitásához, ha fogalmunk sincsen arról, mennyit érnek a környékbeli telkek, mennyivel jobb, vagy mennyivel rosszabb ez a telek, mit jelent az épitkezés a főváros szempontjából stb. Egyszóval: objektiv értékelést kérünk, szakértők bevonását, teljes és tökéletes megnyugtatást minden irányban. A szakértők pedig — igazi szakértők legyenek, mert amilyen furcsa dolog volna, ha egy borbélytól kérnének véleményt — telekügyben, épen olyan lehetetlen volna, ha egyedül azoknak a bizottsági tagoknak a véleményét vennék figyelembe, akik ellenséges viszonyban állnak a vevővel, vagy akik szomszéd telektulajdonosok lévén, érdekükben áll a minnél magasabb telekbecslés. Ha szubjektiv szempontokat is figyelembe lehetne venni, akkor Gerbeaud Emil urnak, aki a városligeti pavillonért egy darab aranyat fizet uri jog cimén, tudnia kellene, hogy nemcsak uri jogok vannak, hanem uri kötelességek is. Ez esetben Gerbeaud ur uri kötelessége: szó nélkül megadni a fővárosnak azt az árat, amelyet kér. A milliókból, amiket az épitkezésbe kiván fektetni, egy-két darabot a fővárosnak, Budapest közönségének is köszönhet Gerbeaud ur.

A gondviselés

és a főváros között az a viszony, hogy a gondviselés nem igen örködik a főváros fölött, a fővárostól ellenben azt kérik most, hogy örködjön a gondviselés fölött. Ez a gondviselés azonban nem isteni, hanem gyarló emberi és értjük alatta a „Gondviselés ápolónőket képző egyesület"-et, amely beadványt intézett a főváros tanácsához és ebben azt ajánlja, hogy a főváros vegye át az egyesületet minden vagyonával, alapitványával és nyugdijalapjával együtt és létesitsen ápolónő-iskolát. Ime, a főváros szerencséje. Rászakad minden üzlet, gondviselésszerüen készült iskolákkal akarják megajándékozni. Akinek rosszul megy a sora, boltját nemeslelküen felajánlja a fővárosnak, amelynek pénze — Csáky szalmája. Ebbe az almába nem szabad beleharapni, mert a főváros a jótékonyság terén eddig is eleget tett és éppen most készül arra, hogy intézményes rendezéssel vegye kezébe Budapest minden igazi és ál-jótékonysági akcióját, a becsületes jótékonyságot a saját felügyelete alatt tovább fejlessze, a hamis cégér alatt müködő és élősködő jótékonyságot pedig kürtsa. Nem tudjuk, de sejtjük, hogy a Gondviselésnek nem mennek jól az ügyei és ezért ajándékozza önmagát a fővárosnak. A sejtésünk alapja az a tény, hogy a fővárost még sohasem ajándékozták meg jó üzlettel és hogyha a fővárosnak ajándékoznak valamit, akkor mindig az ajándékozó a megajándékozott.

Berlin főpolgármestere a jubiláns Bárczyról.

Berlin, junius 23.

(Saját tudósitónktól.) A „Fővárosi Hirlap" megbizásából felkerestem tegnap dr. Prerauer városi tanácsost, sajtóügyekben Wermuth főpolgármester referensét és titkárját és megkértem őt arra, hogy eszközöljön ki számomra audienciát a főpolgármester urnál, akitől Bárczy István tiz esztendős jubileumáról szeretnék rövid nyilatkozatot kapni. Dr. Prerauer a választ a következő napra igérte és ekkor a következőkben értesitett Wermuth őkegyelmessége rendelkezéséről:

— Őexcellenciája a legnagyobb készséggel teljesiti a *Fővárosi Hirlap* kérését, de — sajnos — ez a legközelebbi napokban lehetetlen, mert az élelmezési kérdések elintézése miatt, amelyek nem türnek halasztást, a főpolgármester annyira el van foglalva, hogy egyetlen szabad pillanata sincs. A főpolgármester ur csak tiz nap mulva lenne abban a kellemes helyzetben, hogy a „Fővárosi Hirlap" rendelkezésére álljon. Miután azonban nyilatkozata ekkor már valóban „post festa" érkeznék, mindenekelőtt köszönetet akar mondani általam önnek, hogy Bárczy főpolgármester ur jubileumáról szives volt őt értesiteni, amelyről mineddig nem volt tudomása. Igy most abban a kellemes helyzetben van, hogy táviratilag üdvözölhesse a budapesti polgármestert. Ez az üdvözlő-távirat már ma elment. Miután pedig Berlin főpolgármestere nem szeretné elszalasztani az alkalmat, hogy — elfoglaltsága miatt — más uton is kifejezést ne adjon annak a nagyrabecsülésének, amelylyel Bárczy polgármester iránt viseltetik, ezuton kéri a „Fővárosi Hirlap"-ot, hogy nevében a következőket közölje:

— Wermuth őkegyelmessége, amióta alkalma volt megismernie a budapesti polgármestert és amióta alkalma volt belelátnia a budapesti városi intézményekbe és városi adminisztrációba, a legmelegebb elismeréssel és csodálattal adózik Bárczy doktor személye és tehetsége iránt. Bárczy Istvánt elsőrangu városvezetőnek tartja, aki polgármesterségének tiz évi ideje alatt, tudomása szerint, nem egy nagyszabásu reformot vitt keresztül. Wermuth főpolgármester ugy tudja, hogy elsősorban Bárczy István érdeme, hogy az utolsó tiz év alatt a községesités politikája olyan nagy és örvendetes mértékben haladt előre Budapesten. E tekintetben Budapest ugyanazt a modern tendenciát követte és követi a várospolitikában, mint Berlin, ahol a városi költségvetés kiadásait — amint ezt Wermuth főpolgármesternek nemrégiben volt alkalma éppen a „Fővárosi Hirlap" tudósitója előtt kifejteni, — részben a városi üzemekből fedezi, amelyek ilyenformán évenként több, mint kétszáz milliót jelentenek Berlin városa számára. Tudomása szerint Budapesten a fejlődés ugyanebben az irányban halad és ez a modern várospolitika a legnagyobb mértékben Bárczy polgármester érdeme, aki minden izében modern várospolitikus. Budapest rengeteg sokat haladt az utolsó tiz esztendőben. Ezt a haladást Wermuth őkegyelmessége nemcsak a természetes fejlődés szempontjából érti, hanem abból a szempontból is, hogy a városi intézmények maguk a legnagyobb mértékben fejlődtek, Budapestből a világ egyik legmodernebb városa lett, amelynek a városi intézményeit tanulmányozni érdemes és amelynek a várospolitikája

modern, okos és minden téren céltudatos. A háboru alatt Budapestnek természetszerüleg voltak zavarai és nehézségei az élelmezéssel. Mindenesetre sokkal kisebbek, mint Berlinnek. Budapest alig érezte meg a gazdasági blokádot, amint erről Wermuth főpolgármester legutóbbi budapesti tartózkodása alkalmával személyesen is meggyőződhetett. Bár Budapest élelmezése a háboruban természetszerüleg nem jár akkora nehézségekkel, mint Berliné, mégis, a budapesti polgármesternek bizonyára nem kis mértékben van része abban, hogy a magyar főváros lakói szinte korlátlan mennyiségben laphatnak élelmiszereket. Bárczy polgármesterben Wermuth főpolgármester azonban nemcsak kiváló és ritka képességü városvezetőt és városi politikust ismert meg, hanem kitünő és végtelenül kedves embert is, akinek a barátságára büszke és a vele töltött órákra mindig kellemesen fog visszaemlékezni.

Wermuth főpolgármester kivánságához képest ime, itt közlöm a Fővárosi Hirlap közönségével ezt a nyilatkozatot, amelynek a melegségéből valóban visszatükröződik az a megbecsülés és érdeklődés, amelylyel a berlini főpolgármester, Európának ez az egyik legkiválóbb várospolitikusa Budapest fejlődését és Bárczy István munkásságát kiséri.

Déri Imre.

Bojkott az olasz nemeskő ellen.

A magyar márványbányák mozgalma.

Érdekes és jelentőségében igen nagy mozgalmat kezdtek meg most a magyar nemeskőbányák, amely mozgalomnak bevallott célja, hogy az olasz köveket Magyarországból a lehetőségekhez mérten számüzzék. Hasonlóképen az olaszországi idegenforgalomhoz, amely igen nagyrészt a magyar kéjutazókból tellett ki, a háboru után az Olaszországból behozandó köveket is külön figyelemben kell részesiteni. A gazdasági harc a fegyverek letétele után is tovább tart és az olasz hütlenségért igazán komolyan csak akkor álltunk bosszut, ha ezen a területen mutatjuk meg, hogy nem felejtettük el az olasz orvtámadást.

Sirköveket és egyéb müvészi objektumokhoz szükséges köveket a magunk termelésén kivül rengeteg sokat hoztunk Olaszországból. Az olasz kővel valósággal elárasztották az országot, ami nemcsak azt jelentette, hogy Olaszország nyersanyaga révén jutott igen sok pénzhez, hanem azt is, hogy a munkálatokat is ott végezvén el, rengeteg összeg ment ki Olaszországba munkadijak fejében is.

Most, amikor az akció megkezdődött, nem szabad elfelejteni, hogy vannak azért kőfajták, amelyeknek Olaszországból való beszerzését speciális müvészi tekintetek miatt nem lehet mellőzni. Ilyen például a karrarai márvány, amely bizonyos müvészi munkáknál egyenesen nélkülözhetetlen.

Az olasz kereskedelmi politikának évtizedek óta az volt a törekvése, hogy a vámszerződések megkötésénél két anyagnak, a bornak és a kőnek, szerezzen előnyöket. Most hogy szakköreink megmozdultak, mindenesetre elsősorban a kormányt kérik, hogy az olasz kőnél ragaszkodjék majdan a magasabb vámtételekhez.

Ez az intézkedés sem elegendő azonban akkor, amikor az olasz kő bojkottját akarjuk keresztülvinni. Hiszen ma is Svájcon keresztül igen sok olasz sirkövet hoznak be. A magyar nemeskőbányák tehát most két kéréssel fordultak a székesfővároshoz. Elsősorban járjon közbe a főváros a kormánynál, hogy az eljövendő vámszerződési tárgyalásoknál legyen gondja a magyar kő érdekeire. Másodsorban mondja ki a székesfőváros törvényhatósági bizottsága, hogy

a főváros temetőiben csak magyar bányából származó kőből való siremlékeket szabadjon fölállitani.

Az emlitett okokon kivül fölhozzák még azt is érvként, hogy Berlin községtanácsa már régen kimondta a külföldi kőnek a berlini temetőkben való bojkottját. E mellett azonban ez az egyetlen mód arra, hogy megteremtsük a magyar kőcsiszoló ipart, amelyre, mint minden ujonnan bevonható iparágra szükség lesz, ha a sokszázezer munkásház megtér a háboruból.

A főváros törvényhatósági bizottsága valószinüleg jóindulattal fogadja majd ezt az inditványt, bár annak sovinizmusát egy kissé le kell majd tompitani akkor, amikor komoly müvészi szempontokkal kell számolni. Ez a vélemény alakul ki valószinüleg már a tanácsban is, de különösen ez lesz az intenciója magának a polgármesternek, akinek az erdei temetőre vonatkozó terveit ismerve, tudjuk, hogy a gyászban megnyilatkozó müvészet életföltételeinek nem akar gátat vetni.

Egyelőre a közgazdasági ügyosztályban van az érdekes memorandum, amelyet most a tudományos, müvészeti és gazdasági érdekeltségeknek küldenek meg véleménynyilvánitás céljából. Igy szavát fogja hallatni majd a Földtani intézet, a Kereskedelmi Muzeum, a Kereskedelmi és ipar-kamara, hozzászólnak a szobrászok testületei, a statisztikai hivatal és a sirkőkészitők is.

Nagyszabásu ujitások a kórházak vezetése körül.

A székesfővárosnak terjedelmes és értékes kórházprogrammja van, amelynek megvalósitásában azonban igen nagy szerepet játszana a pénz. Különösen az állami hozzájárulás biztositása képezi e tekintetben legfőbb gondját a tanácsnak. Persze a háboru alatt, mint annyi minden más, ez az akció is szünetel és ma csak a legsürgősebb tennivalók és alkotnivalók azok, a mikkel komolyabban foglalkozni lehet. A csecsemőkórház és néhány más humánus intézményben merül ki ma az, amit a közegészségügyi ügyosztály gazdag munkaprogrammjából meg lehet valósitani.

A *Fővárosi Hirlap* azonban arról értesül, hogy az ügyosztályban igen komoly munka folyik, a melynek ugyan nem uj alkotás a célja, hanem a meglevőnek biztosabb, célszerübb alapokra való fektetése. Nagyszabásu reformról van szó, a mely a kórházak igazgatására vonatkozik.

Ez a reform pedig két részre oszlik. Az egyik

a kórházak gazdasági ügyeinek centralizálása, a másik az orvosi igazgatás decentralizálása.

A közegészségügyi ügyosztály immár csaknem teljesen elkészült előterjesztésével és az talán már a kora összel nyilvánosságra is kerül.

A kórházi igazgatás ma tulajdonképpen két kézben van, a balparti és a jobbparti direkció kezében. Az egyiket *Ángyán* Béla, a másikat *Irsay* Arthur professzor vezetik. Az uj terv szerint minden kórház igazgatása külön kézben lenne, ami orvosi vélemények szerint sokkal tökéletesebb rendszer, mint a mai.

Ugy tudjuk, hogy valami felsőbb ellenőrző fórum, talán kórházi főigazgató cimmel, tervbe van véve, sőt városházi körökben azt is rebesgetik, hogy a főigazgató személye is meg van már határozva. *Wenhardt* János dr. fővárosi bizottsági tag, aki ma a Zita-kórház igazgatójaként müködik, az a férfiu, akinek szaktudásától és tapasztalataitól ebben a pozicióban igen sokat várnak.

Az orvosi igazgatás decentralizációjával szemben igen fontos a kórházak gazdasági ügyeinek centralizációja. Az élelmiszerek beszerzésében és minden gazdasági kérdésben lényeges megtakaritást jelent a bevásárlás egységes volta és az adminisztráció központból irányitott müködése.

A kórházak igazgatásában várható és két ellenkező irányban haladó változás valószinüleg jelentős reform lesz, amely anyagi szempontokból is komoly haladást jelent, de a főváros közegészségügyének végleges rendezésében is sokat számit.

Egységes gázárak

Kész a világitás áremelése.

A pénzügyi ügyosztály teljesen elkészült a vigalmi adó tervezetével és ugy volt, hogy azt már az elmult héten nyilvánosságra hozza, majd a bizottsági tárgyalások is megkezdődnek. Ez eredeti terv szerint több ujabb adójavaslat követte volna a vigalmi adót szép sorrendben. Ezen az elhatározáson azonban legutóbb változás esett, amennyiben az uj adójavaslatok egész komplexumával egyszerre fog fellépni az ügyosztály és azokat a városházán is, csak ugy, mint a képviselőházban, Teleszky javaslatait, összefüggő egészként fogják letárgyalni.

Ennek az elhatározásnak megfelelően, az ügyosztály elkészitette a *gáz és villamosáramfogyasztás* árának emelésére vonatkozó terveket is. Olvasóink tudják, hogy a pénzügyi és a világitási ügyosztályok között nagy harc volt e kérdés körül. *Buzáth* tanácsnoknak az volt az álláspontja, hogy a fogyasztás árának emelését a világitási müvek pénzügyi eredményei nem követelik meg, de ha a főváros háztartásának e többletre szüksége van, akkor emeljék fel az árakat; csakhogy a világitási adót nem szabad behozni, mert ennek az üzemek látnák a kárát. *Berczel* tanácsnok viszont inkább a világitási adót favorizálta, amihez az impulzust *Glücksthal* Samu költségvetési beszéde adta meg.

Most aztán dülőre jutott a dolog: a világitási müvek direktóriumai már foglalkoztak a kérdéssel és elhatározták, hogy összel az áramfogyasztás árának emelését fogják kérni a közgyüléstől. Elhatározott dolog, hogy az ipari és világitási gáz árát egységesitik; *husz fillérbe fog kerülni a gáz* az eddigi 16 és 18 helyett, amiben tagadhatatlanul van némi szociális gondoskodás, mert a nagyobb áremelést a tehetősebb adózók fogják inkább érezni. A villamos világitásnál az a kérdés okozott fejtörést, hogy biztositsa a főváros a maga számára a Budapesti Általános Villamossági r. t.-nak az emelésből származó több-hasznát. Hosszas tárgyalások után megegyezés jött létre: az Általános Villamossági arra kötelezte magát, hogy *a 4 filléres áremelés hasznának nyolcvanöt százalékát átengedi a fővárosnak.* Végeredményben tehát jól jár, mert ellenszolgáltatás nélkül jut 15 százalékhoz.

Megható történet

egy önsegélyző-egyesület életéről és szomoru kimulásáról.

Sok mindenféle csodabogár egyesületet megteremtett már a társadalmi egymásrautaltság, de mindezek között is a legexotikusabb volt az, amelyet 1911. év juliusában alapitott meg három derék zongoramester, ama fajtából, amelyet ildomos társaságokban csak a „vak" jelzővel kapcsolatosan szoktak emlegetni. A szegény — csak hivatásukra nézve vak — müvészek figyelemreméltó szorgalmat fejtettek ki, pedig nem is a saját, hanem rabszolgatartóik egyesületéről, helyesebben érdekszövetkezetéről volt szó.

Szép kaligrafikus betükkel irt kérvényben kérték *Khuen-Héderváry* Károly gróftól, az akkori belügyminisztertől, alapszabályaik jóváhagyását. Ez meg is történt, istenem, ki is tagadhatná meg a szegény „vak" müvészek szociális törekvéseinek jogosságát? Mikor aztán megtörtént a jóváhagyás, akkor a mór megtevén kötelességét, a mór mehetett. Az elnök ur, alelnök ur, meg a titkár ur visszatértek a csája-szagu zongora mellé és verték a „Szobára, szobára..." kezdetü néphimnuszt, amit a lengeruhás dámák sohasem értettek félre.

Alakulás a „Kéményseprő"-ben.

Megtörtént azután a nagy alakulás, a Kéményseprő-vendéglőben, amelyen a leányhus kereskedelem összes notabilitásai megjelentek. Többnyire az indiánok frazeologiájával nevezték egymást a derék urak. A „Kék Szilva", töméntelen gyürüvel az ujjain jelent meg, a „Sárga Barack" elhozta pusztájának telekkönyvi kivonatait, de legnépszerübb mégis a „Vörös-Lámpa-testvér" volt. Voltak aztán olyanok, akik csupasz számokkal jelölték meg magukat. Lelkes szónoklatok hangzottak, amelyek után szétosztották maguk között a tisztségeket. Az elnök Wigder Samu lett, akinek kedves szalonja az aradi előkelőségek találkozóhelye volt. Alelnök lett a brassói, pénztáros a szatmári, ellenőr a győri kartárs.

Feloszlatják az egyesületet.

A cime az egyesületnek „Éjjeli mulatók tulajdonosainak országos önsegélyző egyesülete. Budapest" volt. Az iparág mély fájdalommal tudatja, hogy csak „volt", mert egy negyedévi áldásos müködés után, még 1911. októberében, detektivek kezdtek szaglálni az egyesület körül. A detektivek mindenekelőtt kideritették, hogy nem éjjeli mulatókról, ami alatt orfeumokat szokás érteni, van szó. Aztán kiderült az is, hogy a vak müvészek csak strohmannok voltak. Az alapszabályok ugyan rokonszenvesen emlékeztek meg róluk, de a gyakorlatban nem álltak velük szóba a főnökök. Végül pedig megállapitották azt is, hogy ügyvezetéssel, az alapszabályok végrehajtásával nem sokat törődtek, ellenben komoly gazdasági törekvéseknek szentelték az egyesületet. Ez adatok alapján, bár a derék husiparosok Aradon lapot is szerkesztettek, a belügyminiszter 1912. évi november hó 2-án

kelt határozatával föloszlatta az egyesületet. Pedig már nagyszerüen virágzásnak indult, hiszen az ország egész területén található összes kis- és nagyiparosok behódoltak a szervezkedés jelszavának.

Az egyesületi „vagyon“ rejtelmei.

Ezzel be is fejeződnék a kis regény, ha az egyesületeknek kasszájuk nem lenne. A husiparosoknak is volt. A kiváncsi természetü belügyminiszter tehát a főváros tanácsához fordult, hogy állapitsa meg a vagyon mennyiségét és tegyen javaslatot annak hovafordiására vonatkozólag. A misszió a VI-ik kerületi előljáróságra hárult.

Az előljáróság akciója éveket vett igénybe. Most azután megérkezett beszámolója a belügyminiszteriumba. Mindenekelőtt a késedelem miatt exkuzálja magát. Azt mondja, hogy az elnök, meg a pénztárnok vidéken laknak és az „ügyvezetést“ is ott eszközölték. Hosszu átiratváltások következtek, amig végre most egészen zavaros helyzetet deritettek ki. Az egyesület ugyanis 1915. október 15-ike óta könyveket nem vezetett, ez azonban semmi, mert a vagyonból is hiányzik 907 korona, sőt 2 fillér is.

Mikor ez kiderült, igazolásra hivták föl a volt pénztárnokot, névszerint Takács Károlyt, a szatmári és Bruckner Adolfot, a soproni kartársat. Bruckner azonban 1914-ben gondosan és előrelátó módon meghalt, Takács pedig Brucknerre hivatkozott. El kellett fogadni az „elnökség“ (az aradiak bizonyosan tudják, melyik utcában székelt) kifogását, hogy a hiányzó 907 korona 2 fillért az alakulás költségei emésztették föl.

Gondoskodás az elaggott kartársakról.

Valami vagyon azonban mégis maradt. Igaz, hogy ez mindössze 733 korona 67 fillért tesz ki, amihez még 64 korona 10 fillér járul az aradi egyesületi helyiség és „szerkesztőség“ butorainak elárverezéséből. Ez csakugyan nem nagy összeg, de a pontos alapszabályok, amelyet még a derék vak müvészek csináltak, erről is rigorozusan gondoskodik. Azt mondja a 13. §, hogy ha föloszlik az egyesület, akkor a vagyont 15 éven át kezelje ingyen a főváros tanácsa. Ha tizenöt éven belül uj egyesület alakul, akkor az övéké a kissé frivol eredetü pénz. Ha nem alakul, akkor kapja olyan menház vagy szanatórium, ahol elaggott kartársak vagy zongoramesterek nyernek elhelyezést. *A hálátlan Vörös Lámpások derék kenyérkereső leánykáikra nem is gondoltak.*

A VI. kerületi előljáróság azonban más véleményen van. Azt mondja — sajnálja, de — az alapszabályokat nem veheti figyelembe, mert *„az ily egyesületnek a közre kivánatos alapja nincs, csak burkolt üzleti célokat segit elő és a belügyminiszter ilyen egyesületet belátható időn belül nem engedélyez.“* Nincs hát célja, hogy a tanács kezelje a pénzt, hogy pedig szanatóriumot lehessen csinálni, arra 700—800 korona talán mégis kevés. Javasolja tehát az előljáróság, hogy a kis összeget egyszerüen csatolják a fővárosi szegényalaphoz.

Ezen a réven talán pár garas azoknak a páriáknak is jut, akiknek bőrén a gyémántgyürüs, aranyláncos urak vagyonokat kerestek.

Megbüntették a Fogaskereküt.

A kegyelmes Kegyelmes ur

A főváros szerdai közgyülésén Füredi Mór dr. bizottsági tag, éles szavakkal fordult a Svábhegyi fogaskerekü vasut ellen, amely a megváltásra irányuló törekvésében már az utasok életének kockáztatásától sem riad vissza. Füredi felszólalása különösen ama visszaélés ellen irányult, hogy a vállalat 1 koronás jegyfüzeteket árusit, holott a tarifa csak 83 fillér. Feltünt, hogy Oláh Dezső, aki a lelke, megindítója az egész akciónak, nem szólalt fel a fogaskerekü botrányának tárgyalásánál. Erre vonatkozólag magához Oláh Dezsőhöz fordultunk felvilágositásért, s tőle kaptuk a következő információt:

A főváros hetekkel ezelőtt átiratot intézett a vasuti és hajózási felügyelőséghez és kérte, hogy hivjanak össze egy bizottságot, amely a fogaskerekü müszaki hiányait megállapitsa. Az átirat rámutatott e hiányokra és megállapitotta, hogy hány uj mozdonyra és hány kocsira stb. volna szükség. A vasuti és hajózási felügyelőség merev álláspontra helyezkedett az átirattal szemben: kijelentette, hogy nem hajlandó a főváros müszaki szemléjén résztvenni, hanem ő maga fog külön szemlét tartani. Ez meg is történt és az eredmény az volt, hogy a megállapitott hiányok miatt *a svábhegyi fogaskerekü vasutat kétezer korona birságra kötelezték.* A fogaskerekü igazgatósága megfelebbezte a büntetést tartalmazó határozatot és a kereskedelemügyi miniszter, aki maga is svábhegyi nyaraló, *feloldotta a büntetést,* a hiányok pótlására ujabb halasztást adott a társaságnak.

— Közbejött azután a két hét előtti botrány, a vasut forgalmának csődje. A botrány után a svábhegyi nyaralók értekezletet tartottak, amelyen elmondottam mindezeket. Az értekezleten jelen volt a kereskedelemügyi minisztérium két miniszteri tanácsosa is. Ugy látszik, hogy ők informálták a dolgok állásáról és a nyaralók elkeseredett hangulatáról *Harkányi* minisztert, aki már másnap ankétet hivott össze, utána pedig szigoru leiratot küldött *Urbán* Adolf bizottsági tagnak, a vasuttársaság elnökének, azzal a szankcióval, hogy ha a társaság záros határidőn belül nem teszi meg a szükséges intézkedéseket, ugy a miniszter *megvonja tőle a koncessziót és maga fog gondoskodni a forgalom fenntartásáról.*

— Igy állván a dolgok, elhatároztuk, hogy várakozó álláspontot fogunk elfoglalni. Várjuk, hogy az erélyes leiratnak lesz-e eredménye és ha a helyzet nem javul meg, akkor nem nyugszunk addig, amig a fogaskerekü vasutnál nem lesz rend. A legrövidebb időn belül eldől tehát, hogy akciónk folytatására szükség van-e?

Az árvaszék önállósitása.

Külön helyiség, külön pénztár.

A székesfővárosi árvaszék, amely *Melly* Béla dr. elnök alatt mintaintézménye lett a fővárosnak, nevezetes reformok előtt áll. A helyiségek szükek, annyira, hogy a gyermekvédelmi osztály számára a Deák Ferenc-tér 1. szám alatti házban kellett helyiséget bérelni; az árvaszék tehát azzal a gondolattal foglalkozik, hogy kihurcolkodik a központi városházából, szeparalizálja magát a városházi adminisztrációtól és az eddiginél is nagyobb önállóságra tesz szert. A terv az, hogy *bérbeveszik a piaristák mostani rendházát,* amely nemsokára üres lesz, miután a piaristák uj, diszes palotájukba költöznek. Az uj árvaszékben koncentrálnák az összes árvaszéki fő- és alosztályokon, hivatalokon kivül az árvaszéki számvevőséget és a *gyámpénztárt.* Ez utóbbi régi vágya az árvaszéknek, mert lehetetlennek mondják a mai állapot fentartását. A helyzet ma az, hogy pénzkezelés dolgában az árvaszék önállósága csak látszólagos, de facto szinte egybeolvad a gyámpénztár a főváros központi pénztárával, ez pedig nagy hibája a gyámi vagyonok adminisztrációjának. Az árvaszék most terjesztette be a tanácshoz mult évi *zárószámadásait;* kitünik ebből, hogy Budapest árvaszéke összesen *százhusz millió koronát kezel,* 120 millióra rug a gyámoltak vagyona. Az értékpapirok kezeléséért, a szelvények beváltásáért az árvaszéknek joga van bizonyos kezelési dijakat szedni; ezekből a dijakból származik a zárószámadások 117,000 koronára rugó feleslege, a melyet a tanács átutalt a központ pénztárába. Ez a pénz az árvaszéki adminisztráció költségeinek fedezésére szolgál.

Az árvaszék a gyámoltak készpénzvagyonát a bankokban helyezi el s a milliókra rugó betétek után 3—3½ százalékos kamatot kap, ami nem nevezhető tulságosan gyümölcsöző pénzelhelyezésnek. A háboru előtt éppen ezért szivesen adott az árvaszék *jelzálogkölcsönöket,* első helyre pupilláris biztositék mellett, természetes tehát, hogy szivesen vették fel az árvaszéktől a jelzálogkölcsönt. A háboru kitörése óta azonban egyetlenegy jelzálogkölcsönt sem folyósitottak s ezért kénytelenek a gyámoltak pénzének 3—3½ százalékos elhelyezésével beérni. De háboru után nemcsak hogy ujból felveszik a jelzálogkölcsönök folyósitását, hanem *Melly* elnöknek az az álláspontja, hogy az 1877. évi gyámtörvény, a mely a pupilláris biztositékot kötelezővé teszi, ma már teljesen elavult e részben s nem felel meg a gyámoltak érdekeinek. A háboru utan lépéseket kell tenni, hogy a törvény vonatkozó rendelkezése olymódon változtattassék meg, hogy az árvaszéknek a becsérték kétharmadának erejéig is joga legyen jelzálogkölcsönöket folyósitani. Ily módon a gyámoltak pénze évente sok százezer koronával jövedelmezne többet.

Burgonya és sajt.

A városgazdasági ügyosztály 1000 vaggon burgonyát szállit Németországba. Viszonzásul tizenkét vaggon sajtot kapunk.

Csak a mult hetekben ruházta rá a földmivelésügyi miniszter a főváros városgazdasági ügyosztályára az uj burgonyának az egész országra szóló vásárlási, szállitási és forgalombahozási jogát és mint közöltük, külföldre csakis az ügyosztály szállithat. Az ügyosztály burgonyavásárló osztálya máris beszámolhat az első nagyszabásu szállitásról, amelyet a német birodalmi burgonya-központ számára eszközölt.

A német *Reichskartoffelstelle* eredetileg a *Magyar Város és Községfejlesztési r.-t.-hoz* fordult azzal a kéréssel, eszközölje ki a magyar kormánytól, hogy uj burgonyánk feleslegéből ők is kaphassanak. A Magyar Város- és Községfejlesztési r.-t. a belügyminiszternek terjesztette elő a kérést, mire a pénzügyi, kereskedelmi, földmivelési és hadügyi kormányok hozzájárulásával a belügyminiszter meg is adta a szállitásra a kiviteli engedélyt. *Az engedély egyelőre ezer vaggon uj krumplira szól.*

A német burgonyaközpont igazgatója és több tisztviselője e hir vétele után Budapestre érkeztek és a szállitást már e hó 20-án meg is kezdték. Miután pedig időközben a földmivelésügyi miniszter a főváros burgonyaosztályára bizta a burgonyabevásárlást, már *a német burgonyaközpont ezer vaggonjának megszerzése is rá hárult.*

A kivitel jelentékenyen hozzá fog járulni valutánk megjavitásához, de a Németbirodalom és Magyarország között fennálló gazdasági kapcsolatot is szorosabbá teszi. A kiviteli engedélyt a Németbirodalom részéről máris előzékenységgel honorálták. Ennek hatása alatt történt ugyanis, hogy a birodalmi kormány 12 vaggon transito-sajtot, amelyet az átviteli tilalom következtében még május havában Poroszországban feltartóztattak, kiengedett és e sajtszállitmány a *Haditermény r.-t.* részére már meg is érkezett.

Készül a közmunka-központ.

Előkészitő intézkedések a békére.

Ha a háboru előtt bizonytalan volt, mi fog a gazdasági élet terén történni, akkor sokszorosan bizonytalan az, mint alakulnak a viszonyok a háboru végeztével. Ez inditja arra az ipari szervezeteket, hogy egyrészt tapogatódzó munkát fejtsenek ki, másrészt pedig megtéve a célszerünek tetsző intézkedéseket, előkészitsék a jövőnek bizonytalanba futó utját.

Ezek közé az előkészitő intézkedések közé kell számitanunk a Magyar Iparosok Országos Szervezetének figyelemreméltó tervét, amelyet emlékiratba foglalva Tisza István grói miniszterelnökhöz intéztek és amelyet elolvasás, valamint pártolás céljából átnyujtottak Bárczy István dr. polgármesternek is.

A fölterjesztés tárgyaként a kis- és középiparnak a közmunkákban való részesedése, illetve egy közszállitási intézmény létesitése szerepel. Bő megokolással azt kérik az iparosok, hogy állitson föl a kormány olyan szervezetet, amely a társadalom termelő csoportjaival szervesen együtt müködve, a közmunkák összes müveleteivel foglalkoznék.

Egyszóval — ugylátszik — az iparosok gondolatában valami közmunka-központ él, amelynek hivatása lenne elsősorban a közmunkák gyüjtése, szétosztása, ellenőrzése, lebonyolitása, másodsorban a különböző termelőcsoportok egymást kiegészitő munkálkodásának előmozditása, statisztika készitése, a világpiac ipari és kereskedelmi életének figyelése és ismertetése.

A tervezők azt kivánják, hogy az intézet hatóság jellegü legyen, amelyben a társadalom termelő csoportjainak emberei is dolgoznak.

A terv értékét természetesen csak a szakszerü erőpróba megejtése után lehet megállapitani és éppen ezért kivánatos, hogy legelső fórumon maguk az ipari szervezetek, az Iparegyesület és a többiek foglalkozzanak vele. Ha ők véleményt mondottak róla, akkor következik a főváros szerepe, ahol a közgazdasági ügyosztályban máris szorgalmasan tanulmányozzák a kérdést.

Kastélygyár csokoládéból.

Kavarodás egy telekvétel körül.

A pénzügyi bizottság a mult héten aggodalmasan fogadta a városépitési ügyosztálynak a Gerbaud-féle telekvételre vonatkozó előterjesztését, amely ellen a legfőbb érv az volt, hogy Gerbaud gazdag ember és jobban is megfizetheti a fővárostól veendő telket. A sajtó viszont azt is fölemlitette, hogy az ilyen telkeket kisebb gyárüzemek számára kellene adni, nem pedig a hatalmasnak készülő Gerbaud telepnek.

Az aggodalmakkal szemben viszont ott állott Harrer Ferenc dr. tanácsnok tökéletes szakismerete és páratlan fáradhatatlansága. Egészen kétségtelen, hogy a helyzet félreismerésen alapult minden ellenvetés, épen ezért a Fővárosi Hirlap nyilatkozatot kért Harrer Ferenc dr. tanácsnoktól, aki eljárása helyes és célszerü voltának fölényes tudatában nem szivesen szaporitja a szót, mégis a következőket jelentette ki:

— A Gerbaud-féle telekvétel az első olyan, amely a közgyülés által *egyhangulag elfogadott* uj rendszabályok alapján megy végbe. A Központi Tejcsarnok telekvételénél más körülmények is játszottak közre és igy abba még a VIII. ügyosztálynak is beleszólása van. Az első, tisztán az uj rendszabályok alá eső telekvétel a Gerbaud-féle. Meglepő volt a pénzügyi bizottság és a sajtó aggodalmaskodása akkor, amikor ezekre az uj rendszabályokra a bizottsági tárgyalásokon azt hangoztatták, hogy *nem fog akadni ember, aki ezen az alapon telket akar majd venni tőlünk.* Nem igy történt azonban, mert igenis akad vevő, még pedig a Gerbeaud-féle esetben sulyos kikötéseink is vannak. Többek között az épitési szabályzat a telek 65 százalékának beépitését engedi meg, ugyanakkor Gerbeaudnak csak 40 százalékot szabad beépitenie, a megengedett 21 méter magas épitkezés helyett neki csak 17 méterig van joga terjeszkedni. Azonkivül külön az esztétika hatáskörébe tartozó követelésekkel is felléptünk, amit a vevő mind teljesiteni fog.

— Itt ezen a helyen csak az ugynevezett tiszta üzemeknek adhatunk telket, igy a tejjel dolgozó Központi Tejcsarnoknak és a csokoládét gyártó Gerbeaudnak. Ezek teljesithetik azokat az esztétikai követelményeket is, amelyek a város e részén kivánatosak, viszont kényes üzemükre való tekintettel nem is mehetnek a büzös gyári övezetbe.

— Ami most már az árakat illeti, arra vonatkozólag a közgyülés egyhangulag kimondott határozata szószerint igy hangzik: *„A fölosztatlan állapotnak megfelelő forgalmi árban, tekintet nélkül a leltári árra"*, adható el. Ezen a részen nincsen forgalmi ár, nem volt tehát más módunk, mint azt a körülfekvő telkek meghatározott forgalmi árából mathematikai müvelettel megállapitani. Természetesen joga van kimondani a közgyülésnek, hogy ezen az áron nem ad el telkeket, de akkor többé nem forgalmi értékről van szó, amelyet egyszerü számitással lehet megállapitani. Akkor viszont legegyszerübb dolog az árverésen való eladás, ahol viszont az eladásnak korlátlannak kell lennie. Korlátozással nem lehet eladni, mert nem akad vevő, csak az, akinek épen szüksége van rá és ez kikiáltási áron kapja majd meg. Ha viszont korlátlanul akarjuk a telkeket árverésen értékesiteni, azzal ismét odajutunk, hogy megkezdődhetik a telkekkel való spekulálás.

— Ami még azt az ellenvetést illeti, hogy a hasonló telkeket kisebb vállalatoknak kellene eladni, azzal szemben a természetes fölfogás az, hogy a kisebb vállalatok sokkal könnyebben kapnak telket, mint a nagyobbak.

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
természetes
égvényes
SAVANYÚVIZ.

Éljen doktor Bárczy!

Megfigyelések a legutóbbi közgyülésen.

Tiz esztendővel ezelőtt leirhatatlan izgalom, folyik a szavazás, fekete és fehér golyók tarkitják az urnát és a végén telefonálnak *Bárczy* tanácsnoknak: — Öltsd fel diszruhádat és gyere — *polgármester ur!* — Most pedig leirható ünneplés, folyik a csevegés a pipázóban, *Weisz* Manfréd tarkitja a közgyülés termét és a végén — este hat órakor — azt kiáltják a bizottsági tagok: — Éljen doktor Bárczy István!...

Bizony, bizony, változnak az idők, futnak az évek, tiz esztendő alatt sok minden megváltozik. A derék *Sipőcz* László, az ármányos *Polónyi* Géza, a hatalmas törzsfőnökök: *Hüvös* József, *Heltai* Ferenc, a népszerü *Vaszilievits* — mind-mind távol maradtak, s az uj emberek nem is tudják, micsoda harcok közepette született meg Bárczy István polgármestersége. Ősz *Radocza* János maga is a multak emléke és amint feláll, hogy üdvözölje a polgármestert, elül a zaj, figyelem kiséri minden szavát. És nem kerüli el az emberek figyelmét, hogy Radocza a polgármester érdemei között első helyen emliti fel a gázgyár megváltását.

— Vajjon ki is volt a trieszti légszesztársulat budapesti igazgatóságának elnöke? — kérdezi egy fiatal városatya.

— Eltalálta, kolléga ur: Radocza János. — mondja a másik, az öregebb atya.

Voltak azután ennél nagyobb keilemetlenségek is. Amikor a szónok azt mondta, hogy Bárczy István polgármesterségének ötlete a Terézvárosból indult ki és hogy az apa neve: *Vázsonyi* Vilmos, kórusban zúgott az Erzsébetváros:

— Ohó, ohó, hát mi hol voltunk? És egy alpári ember rekedten bömbölte:

— Én készitettem a választás terveit, az alkotó én vagyok!

A polgármester bizonyára büszkeséggel hallhatta, hogy tiz kerület verseng: Ki választotta meg őt. Mindenesetre közeljár *Homérosz* rekordjához, akiért hét város harcolt, mindegyik azt mondta, hogy az ő szülöttje. De azért szerényen felelt az üdvözlésre és minden érdemet átháritott a közgyülésre, tehát *Schön* Ignácra éppen ugy, mint *Goldschmidt* Bernátra és *Bloch* Samura és *Róth* Sándorra.

A szegény háztulajdonosok szivettépő zokogását hallatta *Benedek* Dezső. Tönkremennek, elpusztulnak, kénytelenek lesznek házaikat átengedni a poloskáknak.

— Ne folytassa, ne folytassa, mert megreped a szivünk.

Igy kiáltottak Benedek felé a városatyák és ahogy az inditványt bevették, azonmódon nyomban kiadták is a tanácsnak. A napirend ettől kezdve ugy ment, mint a karikacsapás, csak *Demjén* tanácsnoknak volt némi szociálpolitikai vitája ifj. *Stern* Sándorral és *Dán* Leóval.

A végén ostort csattantott *Füredi* Mór. A fogaskerekü botránykrónikájának lapjait szellőztette és a beszédét zamatos közbekiáltásokkal füszerezte *Horváth* Lipót, ugy is, mint városatya, ugy is, mint svábhegyi nyaraló. Azt mondta a többek között:

— Nem lesz rend addig, amig katasztrófa nem történik.

— Tessék összeállni, részvénytársaságot alapitani a katasztrófa szervezésére, — biztatták Horváth Lipótot.

Füredi pedig tovább csepülte a fogaskereküt és az interpelláció végén elveihez hiven azt ajánlotta, hogy hamvasszák el az egész alkotmányt, dobják bele egy krematóriumba.

Még *Waigand* József forgatta meg finom pengéjét *Folkusházy* Lajos zsirjában, aztán ujból a pipázó vette át a közgyülési terem szerepét. Ujból hangos viták folytak a tiz esztendő előtti dolgokról és a pesszimista-párt ügyvezető-igazgatója igy intézte el a mérges vitát:

— Minthogy a kölcsönös kapacitálás eredménye kizártnak tekinthető, a döntést *Bruszilovra* bizzuk.

— Ki az a Bruszilov és hol van az a Bruszilov?

— Bruszilov egy stratéga és stratégiai szempontból *özvegy Csernovitznénál* található.

Háboru és lakáskérdés

Kevés az üres lakás.

A budapesti statisztikusok számára igen komoly fejtörést nyujt mostanában egy különös probléma, amelyet nem lehet majd könnyü szerrel megfejteni. Ez a háboru és a lakáskérdés problémája, amely olyan különös jelenségeket vet föl, hogy szinte a legkiválóbb szakemberek sem tudják megállapitani az okozati összefüggést.

A tény és pedig az egyelőre megokolhatatlan tény az, hogy *Budapesten a háboru daczára sem emelkedett az üres lakások száma.* Különösen vonatkozik ez a középlakásokra, a háromszobásokra, amelyeknek a háboru elején fölállitott teoria szerint igen nagy számban kellett volna megüresedniök. Ezzel szemben a két- és egyszobás lakások megmaradtak a régi elfoglaltságban, a 7—8 szobás üres lakások száma pedig — ami megint igen különös — lényegesen megszaporodott.

A józan és megokolt számitás tudnillik az volt, hogy a középlakások nagyrészt ki fognak ürülni, mert hiszen ezekben laktak a hadbavonult katonatisztek. A fiatal asszonyok föladják háztartásukat, hazamennek a háboru tartamára szüleikhez, szóval a családok kisebb lakásokban huzódnak össze. A háromszobás lakásokban volt a legtöbb kiadó szoba is. Annak a lehetősége is megszünt azonban, hogy butorozott szobák kiadásával foglalkozzanak a családok, mert hiszen a szobaurak sincsenek itthon. A logikus tehát az lenne, hogy ezen a réven is több lenne ma az üres háromszobás lakás.

A tények azonban beigazolják a föltevéseket, mert az üres háromszobás lakások száma tetemesen apadt. Egyetlen magyarázata lehet talán még a dolognak és ez az, hogy a háborus konjunkturák között igen sok a kereskedő és iparos, akiknek ezek a konjunkturák kedveztek, jobb anyagi viszonyok közé jutottak és a két- és egy szobás lakásokat fölcserélték háromszobásokkal.

Még ha ezt a magyarázatot elfogadjuk is a háromszobás lakásokban mutatkozó hiány teljes megokolásának, akkor is nyilt probléma marad, hogy miért ürült ki nagyszámu hét- és nyolcszobás lakás. A jómóduak életfeltételeit nem rontotta meg a háboru, a hét-nyolcszobás lakásokban szinte általánosságban idősebb emberek laknak, akiknek családjuk van, az élet hosszabb folyamata szükséges ahhoz, hogy egy háztartás annyira terjeszkedjék. Ez kisebb jelentőségü probléma ugyan a köz szempontjából, mint a másik, de talán még fogasabb kérdés, az előbbinél.

A statisztikusok és más szakférfiak, — miként értesülünk — ezekben a kérdésekben már legközelebb igen értékes vitákban akarják a helyzetet tisztázni. Kétségtelenül érdemes kivánesinak lenni rá, hogy milyen eredménynyel?

Szives tájékozásul!

Egy idő óta több lapban közlemények jelentek meg, hogy egy Mautner Ödön nevü ügynök és takarmánykereskedőnek szerződései voltak a kincstárral és ebből kifolyólag alszállitói ellen az ott leirt perek támadtak.

Nehogy ezen közleményeket akár tévedésből, akár pedig netán rosszhiszemüségből bárki is az én cégemmel hozhassa kapcsolatba, kijelentem, hogy nekem mindezen és általam is csak a lapokból megismert ügyekhez semmiféle közöm nincsen, amennyiben **mással mint magvak forgalomba hozatalával, magtermeléssel és kertészettel nem foglalkozom.**

Ez okból és miután folyton érkeznek hozzám levelek, felhivások stb., melyek nevezett ügynököt illetik, szükségesnek tartom a fenti kijelentést, nehogy akár a multra vonatkozólag, akár a jövőben cégemet bárki is nevezett ügynökkel cserélje fel, vagy hozza csak vonatkozásba bármely szempontból is.

Mauthner Ödön
cs. és kir. udv. magkereskedése.

Események

Rendkivüli közgyülés. A főváros törvényhatósági bizottsága *Feleki* Béla dr. inditványához képest pénteken, junius 30-án, rendkivüli közgyülést tart és állást foglal a kormány uj adójavaslatai ellen. A tanács előterjesztésének alapja az az elaborátum lesz, amelyet *Bódy* alpolgármester, *Berczel* tanácsnok, *Vázsonyi* Vilmos, *Feleki* Béla, *Glücksthal* Samu és *Jünker* Pál bizottsági tagok dolgoztak ki.

Áthelyezés. A polgármester Miklós Elemér dr. tanácsjegyzőt, a közjótékonysági ügyosztály helyettes vezetőjét, az elnöki ügyosztályba helyezte át. Uj beosztásában Miklós dr. a Neuschloss-féle alapitványi tüdőbeteg-kórház, az idegenforgalom és más ügyekkel fog foglalkozni.

— **A tanitás reformja.** A fővárosi iskolákban a háboru és annak következményei az oktatás terén is reformokat fognak fölidézni, amelyeket már a jövő tanévben életbe léptetnek. Értesülésünk szerint nem uj tantárgyak behozataláról van szó, de a régieket a megváltozott viszonyoknak megfelelően fogják tanitani. Igy különösen a földrajz, majd pedig a történelem tanitása igényel ujitásokat. A földrajz régi tankönyvei ma már elavultak, épugy a történelem oktatása is kibővült a háborus tapasztalatokkal. Minthogy pedig az általános drágaságra való tekintettel nem fognak uj tankönyveket iratni és kiadni: a tanács a tanférfiaknak általános utasitást fog adni a földrajz és a történeem tanitására vonatkozólag. A kereskedelmi iskolákban is megváltozik a kereskedelmi jog tananyaga, amit sok háborus vonatkozással fognak felfrissiteni. Mindenütt intenzivebben oktatják majd a növendékeket a német nyelvre, amelynek fontosságát különösen a háboru utáni években fogjuk csak felismerni. Végül megváltozik a testgyakorlás oktatása is. A középiskolákban nagyon kevés sulyt helyeztek erre eddig, a jövő tanévtől kezdve azonban fokozott mértékben végeztetnek majd a diákokkal katonás testgyakorlatokat.

Teleküzletek. A városépitési ügyosztály nyolc ujabb telekvételre vonatkozó javaslatot készitett el. Minthogy azonban ezek az üzletek már az uj telekreform alapján köttetnek, az ügyosztály ugy határozott, hogy bevárja a miniszter döntését a telekreform jóváhagyásáról s csak abban az esetben kerülnek ezek az előterjesztések még a vakáció előtt a közgyülés elé, ha a miniszter a telekreformot rövidesen változatlanul jóváhagyja.

Vizsgálóbiróból árvaszéki ülnök. A legközelebbi közgyülésen betöltik az elhunyt Rill Ágost árvaszéki elnökhelyettes helyét. Az uj elnökhelyettes Ságody Imre lesz, Kovács Jenő ülnök pedig megkapja az elnökhelyettesi cimet. Az ily módon megüresedő ülnöki állásra pályázik többek között Mándi Sándor dr. törvényszéki biró, a budapesti törvényszék ismert nevü vizsgálóbirója.

Vidéki szemle. Arad 3 vaggon amerikai zsirt rendelt egy bécsi társaságtól, de csak azzal a föltétellel, ha a szállitmányt valamelyik magyarországi állomáson adja át. A bécsi társaság értesitette a város tanácsát, hogy ilyen kikötés mellett nem hajlandó a megrendelt zsirt szállitani s a megrendelésnek csak az esetben tesz eleget, ha a város Ausztriában veszi át a zsirt. A városi tanács fentartotta a megrendelését, de csak az esetben, ha a bécsi társaság legalább azt biztositja, hogy az osztrák kormány nem gördit akadályt az amerikai zsir továbbszállitása elé. — A kormány szigoru intézkedése ellenére sok helyen hamisitják az ecetet. Szeged most azzal a tervvel foglalkozik, hogy a pénzügyminisztertől eceteszencia készitésére hónaponkint 30 hektoliter alkohol átengedését kéri, amiből 240 hektoliter eceteszenciához jutna a város közönsége. — Pozsony városa, hogy a lakosságnak olcsó hussal való ellátását előmozditsa, házinyultenyésztést rendez be. A pénzügyi bizottság egyelőre 5000 korona hitel megszavazását javasolja a nyultenyésztés céljaira.

Elwino az állatkertben. A Beketow-cirkusz nagyszerü müvésze, aki, mint közöltük, egy utizsákba csomagolva érkezett Budapestre és a cirkuszban, ugyanebbe az utizsákba csomagolva, egy légmentesen záródó pénzszekrénybe csukatja be magát három-négy percre, fogadott egy itteni sportemberrel, hogy ugyanezt a produkciót megcsinálja a viz alatt. Miután azonban a rendőrség nem engedte meg, hogy a lánchidról dobassa magát a vizbe, felkérte az Állatkert igazgatóságát, engedné meg, hogy a fókamedencében, amely elég mély, végezhesse a mutatványt. Az igazgatóság erre engedélyt adott és Elwins, a Beketow-cirkusz megcsodált müvésze, e hét egyik délutánján, valószinüleg pénteken fog az állatkertben szerepelni.

A szabadkai gázgyár megváltása. Szabadkán 1889-ben épitették fel a gázgyárat, amelynek koncessziója ez évben lejár. A törvényhatósági bizottság nemrégiben elhatározta a gázgyár megváltását; az erre vonatkozó tárgyalások már meg is indultak az Egyesitett Légszeszgyár Augsburg központi igazgatóságával, amelyhez a szabadkai gázgyár tartozik. A megváltás körülbelül egy millió koronába fog kerülni. Két év mulva lejár a villamostársaság koncessziója is. Szabadka város, hogy a villamostársulatot az áram olcsóbbá tételére kényszeritse, uj villamostelepet állit fel s ez fogja a városházát, az épitendő uj szinházat, az összes városi épületeket és kávéházakat olcsó árammal ellátni.

Épül az ásványviz-üzem. A székesfővárosi ásványviz-raktári épület átalakitásánál végzendő bontási, föld, kőmüves, elhelyező, rabitz, mükő, kőfaragó és ácsmunkát Paulheim és Weninger cég kapta vállalatba 40.950 K ajánlata alapján.

Henry-aréna juniusi, szenzációs müsora még csak pár napig látható, julius 1-étől pedig Budapesten még sohasem látott slágerszámok következnek. Aki még nem látta, siessen megnézni a felülmulhatatlan Pautzer-csoportot és Sidit, a bámulatos erejü müvész csodálatos erőmutatványait.

Diana szépitő- és börápolószereket: Diana-krémet, Diana-szappant, Diana-pudert és Diana-fogkrémet használ, aki arcának üdeségét és fogainak épségét állandóan megakarja tartani. Olvassa el a hirdetést?

A Berlini kertben napról-napra több közönség gyönyörködik Rátkai Márton mesteri játékában és Ujvári Károly szólójában. Máli és Békeffy sikere is egyre nagyobb. Hosszas pihenő után ismét fellépett Szalontai Ferike, aki sok kellemes estét szerzett már a Berlini kert közönségének és igy nyilván szeretettel látják őt ismét a szinpadon. A Tabarin-ben elsőrangu táncattrakciók lépnek fel. Ezek közül Sos Jerar és Marja Melzer kecses tánca szenzációs sikert arat. Éjjel 1 óráig az igazgatóság saját társaskocsikat járat.

A Tőke

A főváros és az uj adó.

A főváros törvényhatósági bizottsága elhatározta, hogy az uj adójavaslatok tárgyában pénteken rendkivüli közgyülést tart. Nagyon helyesen teszi. A főváros képviselőinek idejekorán állást kell foglalniok a tervezett uj adókkal szemben, melyek Budapest lakosságának aránytalan és igazságtalan megterheltetését involválják. A javaslatok minden paragrafusa amellett tanuskodik, hogy ezt a mélyreható fiskális reformot kizárólag bürokraták készitették, akik tudvalevőleg a gyakorlati élet követelményei iránt nagyon kevés érzékkel viseltetnek. A pénzügyi kormány megint abba a hibába esett, hogy előzetesen nem hallgatta meg az érdekelt körök véleményét és kivánságait és nem vonta bele eme fontos financiális javaslatok előkészitésébe a kereskedelem és ipar hivatott egyéniségeit. Az érdekelt körök *fait accompli* elé állittattak, aminek hátrányait még csak fokozza az a körülmény, hogy a képviselőház bizottsága gőzerővel darálja le a javaslatokat, ugy, hogy az exisztenciájában fenyegetett városi polgárság kivánságai már aligha fognak meghallgatást nyerhetni.

Budapest főváros lakosságának tulnyomó része kereskedőkből, iparosokból és munkásokból áll; ez utóbbi kategóriába tartozik a kereskedelmi alkalmazottak nagy tömege is. Mindezeket a kereseti osztályokat az uj adótörvények elviselhetetlen terhekkel fogják sujtani. Az adójavaslatok minden során meglátszik, hogy azok első sorban az agrárius érdekek figyelembevételével készültek. Mindenesetre sajnálatos, hogy amig a földbirtok a nemzeti vagyon tulnyomó részét élvezi, addig az uj javaslatok az állam terheit a kerekedőkre és iparosokra, a városi polgárságra és a munkásságra háritják át. Érdekes, hogy nálunk minden uj fiskális reformnál mindig a föld terhei könnyittettek. A mezőgazdaság páratlan arányokban fejlődött, de a bürokraták által kiszámitott kataszteri tiszta jövedelem, melynek alapján a megadóztatás történik, alig változott, 1909-ben, amidőn a katasztert kiigazitották, a kataszteri jövedelem 303 millióról mindössze 343 millióra emelkedett. És ezután a fiktiv összeg után fizet a földbirtok földadót! Elfogulatlan szakértők ezzel szemben megállapitották, hogy a födbirtokból eredő tiszta jövedelem Magyarországon több mint 4 milliárd koronára rug.

Egy régi magyar közmondás azt tartja, hogy egy rókáról nem lehet két bőrt lehuzni. Nos hát az uj adójavaslatok ezt a közmondást alaposan megcáfolják. Mert ezek alapján a városi polgárságról nem két, hanem három bőrt is lehet majd lehuzni. Igy például a kereskedő 1916. évi nyeresége három javaslat alapján háromszor adóztatik meg. Először a hadi adóval, azután az uj jövedelmi adóval és végül a kereseti adóval. Az is furcsa, hogy az uj javaslat, mely az 1916. évre kivetett III. osztályu kereseti adónak további három éven át való érvényben tartását stipulálja, kimondja, hogy az adófelügyelő az adónak a felemelését követelheti, ha az illetőnek jövedelme időközben lényegesen emelkedett. Ez azt jelenti, hogy a hatóság revizió alá veheti a kereskedők és iparosok adókivetését. De nem teheti ezt a földbirtokosoknál, mert a földadóra nézve a pénzügyminiszter ilyen törvényjavaslatot nem terjesztett elő. Ez bizonyára nem felel meg a méltányosságnak és az adózás fogalmában rejlő egyenletes elosztásnak, annál kevésbbé, minthogy a földbirtok jövedelme a háboru alatt óriási mértékben növekedett. Az agráriusoknak kedvez a hadi nyereségadóról szóló javaslatnak az az intézkedése is, mely a szigoru obligatorius könyvbetekintést mondja ki. A földbirtokosok ugyanis nem igen vezetnek könyvet, mig a kereskedők és iparosok erre kivétel nélkül kötelezve vannak. Még egy jellemző adat a föld kiváltságos helyzetére. A pénzügyminiszter a nyilvános vállalatok adójának reformjából évi 36 millió K bevételi többletet vár. Minthogy ez az adó a legutóbbi években 20 millió K-t tett, a jövőben csakhamar el fogja érni a 60 milliót, vagyis ez az adó egyedül olyan összegre fog rugni, mint amennyit Magyarország az egész földadó kitesz.

Abban egyetértünk a pénzügyminiszterrel, hogy a háboru foytán állami bevételeinket szükségképpen szaporitanunk kell. Csakhogy ebből a célból nemcsak a jövedelmet kell adóalapul venni. A bevételi többleteket első sorban indirekt adókkal és monopóliumokkal kell előteremteni. Ezen a téren nálunk még elég bevételi forrás kinálkozik a pénzügyminiszter ur részére. Elő kell hozakodni a különféle luxus-adókkal is. Igazságos dolog volna az örökösödési adó progressziv emelése is. Végül pedig erősen rá kell feküdni a földbirtokra is, mely a legszilárdabb vagyon és a legbiztosabb jövedelmet nyujtja.

A főváros pénteki közgyülésén impozánsan meg kell nyilvánulnia Budapest polgársága amaz óhajának, hogy a parlament az adójavaslatokat alapos revizió alá vegye. Nemzetünk további fejlődésének egyik alapfeltétele, hogy a városi polgárság anyagilag erős maradjon. A főváros lakossága tudatában van annak, hogy áldozatokat kell hoznia. Kész is erre, de követeli, hogy az uj adók igazságosan és egyenletesen osztassanak el és elérjék mindazokat, akikre nézve a háboru konjunkturát hozott.

Az ingatlanátiratási illeték felemelése Budapesten. Az ingatlanok átruházása után járó illetékek kiszabásánál alapul szolgáló értékek ellenőrzése céljára és a kincstár érdekeinek megóvására, törvényszerü legkisebb értékek vannak megállapitva, melyek a házbéradó alá tartozó ingatlanok házbérjövedelme alapján számittatnak ki. A törvényszerü legkisebb érték kiszámitására vonatkozó rendelkezéseknek az a célja, hogy az ingatlanok forgalmi értékét némileg megközelitő értéket lehessen azok segélyével kiszámitani. A változott gazdasági és forgalmi viszonyok következtében azonban ezekben a szabályokban megállapitott számitási módozatok ma már nem felelnek meg annak a törvényes rendeltetésüknek, hogy azoknak alkalmazásával a forgalmi értéket némileg megközelitő értéket állapithassanak meg és igy nem szolgálhatnak megbizható alapul arra sem, hogy a kincstár illetékjövedelmének törvényes mérvben való befolyását elősegitsék. A gazdasági viszonyok fellen-

dülése következtében az ingatlanok értéke annyira emelkedett, hogy az eddigi törvényszerü legkisebb érték ma már az ingatlanok forgalmi értékét a legtöbb esetben meg sem közeliti. Ennélfogva a pénzügyminiszter a bélyeg- és illetékekre vonatkozó uj törvényjavaslattal az ingatlanok törvényszerü legkisebb értékének kiszámitását is ujból szabályozni akarja. Budapestre vonatkozólag a javaslatban külön intézkedést találunk. E szerint a törvényszerü legkisebb érték, melyen alul az illeték alapjául szolgáló értéket megállapitani nem lehet, Budapesten a házbéradó alá eső ingatlanoknál a házbéradó alapjául szolgáló nyersjövedelemnek a 18-szoros összege. Az uj rendezés indokolására a pénzügyminiszter a közelmult évekből a következő ingatlanforgalmi statisztikát közli:

Budapesten kizárólag házra vonatkozó ügyleteknél 1906-ban az összes vételár 45,616.572 K, a törv. legkisebb érték 37,482.943 K, a különbség 8,133.625 K, tehát 21.69 százalék; 1907-ben a vételár 44,892.565 K, a törv. legkisebb érték 35,269,428 K, a különbség tehát 2.7 százalék; 1908-ban a vételár 30,731,503 K, a törv. legkisebb érték 24,923.166 K, a különbség 5,808.337 K, tehát 23.3 százalék volt. Ennek átlaga: a vételár 40,413.546 K, a törv. legkisebb érték 32,556,845 K, a különbség 7,856,701 K, tehát 24.13 százalék. Ezek szerint a budapesti házak forgalmi értéke mintegy 24 százalékkal haladja meg a törvényszerü legkisebb értéket. Erre való tekintettel a pénzügyminiszter a törvényszerü legkisebb értékként a házbéradó alá tartozó nyers jövedelem 18-szorosát hozza javaslatba, ami a legkisebb értéket a tényleges forgalmi értékhez közelebb hozza.

A Hungária biztositó zárszámadása. A Hungária Általános Biztositó Részvénytársaság rövidesen közzé fogja tenni mult évi zárószámadásait, amelynek elkészitését az a körülmény késleltette, hogy a központban, mint a vidéki fiókoknál a tisztviselők javarésze hadbavonult. Az elemi osztály (tüz-, jég-, baleset-, szavatossági biztositás) dijbevétele tetemesen emelkedett és miután a kárarány is nagyon kedvező volt, ezek az ágazatok jelentékeny üzleti felesleget adtak. Az életbiztositási üzletben, amely eminens módon a háboru jegyében áll, mint minden más életbiztositó társaságnál, itt is az előző évekhez képest némi visszaesés mutatkozik, kiváltképpen miután a társaság, amely fennálló biztositásaira nézve a legmésszebbmenő liberalizmussal vállalta a háborus kockázatot, tartózkodott a hadikockázattal egybekötött uj életbiztositások felvételétől. Az igazgatóság az összes ágazatokban a háborus viszonyok által indokolt leirásokat fog a közgyülésnek javasolni. Az idei tüz- és jégbiztositási üzlet erősen fejlődik; az eddig bejelentett jégkárok gyorsan elintéztettek és a megállapitott kártéritési összegeket a társaság a szokásos őszi halasztás mellőzésével azonnal kifizeti.

A Magyar Élet- és Járadék-Biztositó Intézet mint szövetkezet folyó hó 26-án tartotta meg 14-ik rendes évi közgyülését, Széchenyi Aladár gróf elnöklete alatt az intézet Andrássy-uti házában. Az igazgatósági jelentés és a mérleg adataiból kiemeljük, hogy az intézet a rendkivüli viszonyok dacára elég kedvező eredménynyel zárta üzletévét. 19.583 K 18 f nyereséggel. A részjegyek szelvényeinek 5%-al való beváltása után a fennmaradó nyereség 70%-át a biztositottak nyeremény osztalékalapjához csatolták. Az 1906. évben belépett tagok másod-, az 1911. évben belépettek első izben részesülnek a nyeremény felosztásában. A tartalékok alapszabályszerü dotációján kivül a megfelelő összegü leirások is megtörténtek. A közgyülés hozzájárult az igazgatóság előterjesztéséhez, a felmentvényt megadta és elismerését fejezte ki a vezetőségnek a nehéz időkben tanusitott óvatos és eredményes müködéséért. A közgyülés a napirenden levő választások megejtésével ért véget.

A Magyar Földgáz Részvénytársaság megalakulása. A Magyar Földgáz Részvénytársaság a minap tartotta a pénzügyminisztérium palotájában alakuló közgyülését. A társaság alaptőkéje 27,000.000 korona, amelyből 4 millió korona névértékü részvényt a pénzügyminiszter vesz át a társaságnak átengedett gázmezők- és ezen gázmezőkön már korábban eszközölt beruházások fejében; a többi 23,000.000 K névértékü részvényt a Deutsche Bank vezetése alatt álló konzorcium 30 százalékos befizetés mellett veszi át. Az alapszabályoknak megfelelően alkotott végrehajtó-bizottságba az igazgatóság beválasztotta elnökül Stauss Emil Györgyöt, tagokul pedig Pohl Miksa bányatanácsost, Keller Frigyest és a pénzügyminiszter által kijelölt Teleki Arthur gróf nagybirtokost és Grünn János dr. miniszteri tanácsost. Az igazgatóság első ülésében egy hosszu lejáratu földgázszolgáltatási szerződést kötött a Magyar Általános Hitelbank és a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank által alapitott Magyar Nitrogén-Mütrágyagyár Részvénytársasággal, amely vállalat összes nagymennyiségü földgázszükségletét a Magyar Földgáz Részvénytársaságtól kapja. Ezen földgázmennyiség szolgáltatásához szükséges fúrások részben már megkezdettek, a további beruházások folyamatban vannak.

A magyar város és községfejlesztési r.-t. 1915. évi mérlege szerint a 86.691 K áthozaton kivül kamatokért 71.856 (71.921) K-t, jutalékokért és egyéb cimeken 802 (583) K-t vett be, ugy, hogy bruttó bevételei 159.349 (157.859) K-t tettek ki. Kiadtak általános költségekre 75.422 (20.506) K-t, leirtak a berendezés értékéből 1251 (0) K-t. A mérleg 33.552 K tiszta nyereséggel zárul, az előző évi 91.254 K-val szemben.

≡ A magyar Duna ≡

•••

A dunai forgalom fellenditése.

A Rajnával és az Elbával összehasonlitva, a Duna eddigi áruforgalma aránylag csekélynek volt mondható. Ennek azonban nem az az oka, mintha a szállitandó áruk tömegei hiányoztak volna. Áru mindig nagy bőségben volt, csakhogy részben a vasutra tereltetett, részben pedig a magas dunai fuvardijak következtében a tengeren át vette utját.

A jövőben az áruforgalom óriási mértékben növekedni fog. A balkáni fogyasztási piacokon, ahol eddig Anglia és Franciaország voltak az urak, Németország és Ausztria-Magarország fognak dominálni. Ennek természetes következménye pedig az lesz, hogy Törökország, Bulgária és Románia kivitele viszont mi felénk fog terelődni. Mindez a Duna forgalmát lényegesen meg fogja növeszteni. A dunai forgalmat az a körülmény is erősen emelni fogja, hogy az első békeévekben a tengeri hajózás nem lesz képes eleget tenni az óriási fuvarkeresletnek, miáltal a Feketetenger vidékéről nyugatra és vice-verza a szállitások nem a Közép- és Atlanti tengeren át, hanem a Dunán fognak lebonyolittatni. Tekintetbe veendő az is, hogy a szükséges folyami hajókat sokkal rövidebb idő alatt lehet épiteni, mint a nagy tengeri gőzösöket.

A dunai ut használatának természetesen az első feltétele, hogy a *fuvardijak az eddiginél olcsóbbak legyenek.* A mostani fuvardijak magasak. A Dunán járó nagy hajóstársaságok kivétel nélkül drága adminisztrációval dolgoznak, ezenkivül régi és az üzemben sok költséget igénylő gőzösöket járatnak. Ezzel jár a gőzerőnek nem gazdaságos kihasználása, minthogy minden társaság csak a saját áruuszályait vontatja. Nagyon kivánatos volna, ha a társaságok nem fuvardij-kartellre, hanem gazdaságosabb és olcsóbb üzem folytatására egyesülnének. Kicsiny a hajók tonnatartalma is. *Turnszeverin* és *Regensburg* között tulnyomó részben 600 tonnás hajók járnak. Az 1000 tonnás hajók száma csekély, bár számuk az utóbbi időben növekszik. Kézenfekvő dolog, hogy egy nagy hajó kis vizállás mellett is aránylag nagyobb rakományt vihet magáva, mint egy kisebb hajó. Természetesen a dunamenti államoknak part- és mederszabályozásokkal és a hajózási akadályok eltávolitásával kell a nagyobb hajók akalmazásba vételét elősegiteni. Bajorországban már megkezdték az idevonatkozó munkálatokat. Magyarország a dévény—gönyői szakasz szabályozásával és a Vaskapu-csatorna létesitésével javitotta a hajózási viszonyokat. Figyelemreméltó Kvassay miniszteri tanácsos javaslata, aki amellett foglal állást, hogy a Duna medre Orsovától Budapestig olyképp mélyittessék, hogy a 3000 tonnás hajókkal való forgalom lehetővé tétessék.

Végül meg kell valósitani a tervbe vett mesterséges viziutakat, elsősorban a Duna—Majna, Duna—Odera, Duna—Elbe és Duna—Tisza csatornát. A szénszállitásra nézve különösen a Duna—Odera csatorna volna fontos. A Duna—Tisza csatorna kiépitése Budapestet a dunai forgalom központjává tenné és a fővároshoz való utat 400 km.-el röviditené meg. Nagy jelentősége volna még a Duna—Száva csatorna kiépitésének is.

A Duna most a centrális hatalmak és szövetségeseik érdeklődésének központjában áll. A hü fegyverbarátságban egyesült országok gazdaságilag csak ugy fogják egymást kiegésziteni, ha a központi block tengelyét: a Dunát a neki megfelelő szerephez juttatják. Ezért az összes dunamenti államoknak ez kell, hogy a jelszavuk legyen: „Most, vagy soha!"

—

A bajorok és Weiskirchner Budapesten. A Dunakonferencia előkészületei serényen folynak a városházán. A magyar érdekeltségek multheti értekezlete volt az első nagy lépés, amely után most már a nemzetközi előkészitőértekezlet fog következni. A bajorok, mint a *Fővárosi Hirlap* megirta, junius 24-ike tájára jelezték Budapestre való érkezésüket. A bajorokkal egyetemben azonban itt akar lenni az előkészitő-konferencián *Weiskirchner* Richard bécsi polgármester is az osztrák városok képviselőivel együtt. A junius 24-iki dátum azonban Weiskirchnernek nem konveniált, mert bécsi agendái nem engedtek volna időt, hogy megjelenjék. Arra kérte tehát *Bárczy* polgármestert és a bajorokat, hogy néhány nappal halasszák el az előkészitő konferencia határnapját. Ez meg is történt és most már véglegesen el van intézve, hogy *a bajorok is és Weiskirchner is julius 8-ikán érkeznek Budapestre,* hogy részt vegyenek az előkészitő-tanácskozáson, amelynek hivatása a Dunakonferencia határnapjának megállapitása és a határozati javaslat előkészitése. A junius 8-iki előértekezleten aligha lesznek itt a bolgárok és románok, akik azonban magára a konferenciára okvetlen eljönnek.

Nyugalomban. Bulyovszky János min. tanácsos, a földmivelésügyi miniszterium vizépitési ügyosztályának helyettes vezetője, hosszu és érdemes szolgálat után nyugalomba vonul.

Uj gőzhajózási engedményes. Az apatini halkiviteli társaság a kereskedelemügyi minisztertől engedélyt kapott, hogy a Dunán és mellékfolyóin gőz,- vagy egyéb géperejü hajóval árukat szállithasson és vontathasson.

Román Dunakonferencia? A „Die Donau"-nak jelentik Bukarestből, hogy a román dunamenti városok egy külön Dunakonferencia megtartását határozták el, minthogy a budapesti konferencián „egyelőre" nem akarnak részt venni. A konferenciát azonban a bukaresti kormány erélyesen lebeintette, minthogy a rendezők csaknem kizárólag ántánt-provokatőrök voltak.

Uj bajor gőzös. A Bajor Lloyd a háboru alatt immár negyedik, nagy, modern vontatógőzösét állitotta üzembe. Az uj 1100 lóerős vontatógőzöst, amely egyelőre D. 4. jelzést kapott, az aldunai hadiszállitásokhoz rendelték.

Uj Dunahid. Mint a „Die Donau" jelenti, a magyar kormány Visegrád és Nagymaros között egy uj Dunahid épitését vette tervbe. Érdeklődtünk illetékes helyen a hir valódisága iránt és azt az információt nyertük, hogy ez a terv ujabban ismét felmerült, de kivitele egyelőre nem aktuális.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

HENRY-ARENA
(BAROKALDI VÁROSLIGET)
Tulajdonos és az előadások vezetője Roschke Henry cirkusz-igazgató.
Elsőrangu szórakozóhely és a legjobb családok találkozója.
A cirkusz kellemesen szellőztetve. Dohányzás megengedve
Naponta d. u. 4 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. 1/2 3 órától
csodásan olcsó helyárak mellett
a világ legkitünőbb artistáinak közremüködésével.
SIDI a hadsereg herkulese brilliáns sulyfogó jelenetében.
WILLY PANTZER-CSOPORT
és még 25 kiváló attrakció.
Julius 1-én teljesen uj, szenzációs müsor.
Hétköznapokon az utolsó előadás este 8 órakor, vasárnap és ünnepnapokon 9 órakor kezdődik.

TŐKE GYÖRGY
épitési vállalkozó
vállal kőmüves és ácsmunkákat.
TELEFON 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78.
Városi iroda: Ujpesti-rakpart 5., I. em. 8.

szépitő- és bőrápolószereket használ.

	próba	nagy
Diana krém	tégely 1.– K	2.50 K
Diana szappan	darab 1.– K	2.50 K
Diana puder	doboz 1.– K	2.50 K
Diana fogkrém	1 tubus 1.– K	

Mindenütt kapható!

Főelárusitóhely: Diana Kereskedelmi Részvénytársaság, Budapest, V., Nádor-utca 6.

Balassa és Társa
BUDAPEST, Andrássy-ut 50
Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek
legolcsóbb gyári áron.

ÁLLATKERTI BELSŐ NAGYVENDÉGLŐ
Elsőrendü ételek és italok.
Minden igényt kielégitő
társasvacsorák.
Naponta 70 tagú
szimfonikus zenekar
hangversenye.
Tulajdonos: Spolarits György.

MILLIÓK KÖNYVE.

Legujabb szám.

A Gyurkovics lányok

Regény. Irta:
Herczeg Ferencz

A teljes mü
ára 30 fillér

Legnagyobb választék
arany és ezüst
cigaretta-tárcákban, lovagló-pálcákban.
SCHÖNWALD IMRE
ékszerésznél,
Budapest, Deák Ferenc-u. 21

BEKETOW-CIRKUSZ.
VÁROSLIGET. TELEFON: 107-46.
Ma és minden este 8 órakor
a remek uj műsor.
Csupa szenzáció.
ELWINO a pénzszekrénybe zárt ember. — **FROSSO** villanyos csoda-ember.
GLINSERETTY akrobaták.
4 RENELLOS légtornászok. — **SAXON** gladiator a szerencsezsákkal.
Csütörtökön és **vasárnap** d. u. **4** órakor **gyermekeknek** félárak.
Szombaton d. u. **5** órakor félárak mindenkinek.

BERLINI KERT
Ezelőtt Jardin de Paris
Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 36—15.
Megnyitó müsor
Rátkai Márton
vendégjátéka, Ujvári, Mizzi Bardi, Lea Seidl, Fürst n Swiatopolk, Calice, Mály, Békeffy, német darabok, tréfák, tabarin, Cabaret kezdete fél 9, tabarin fél 10 órakor. Saját társaskocsik éjjel 1-ig.

MŰÉPITÉSZEK építésvállalkozók gépgyárosok figyelmébe!

NYIRI SÁNDOR
BUDAPEST
VII., Wesselényi-u. 8.
Wesselényi-bazár.
Telefon 133-37.

Villamos erőre berendezett
Paszpartu műintézet és könyvkötészet.
Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító

divatháza

Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.

BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.

::: **TELEFON: 103-50.** :::

Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.

Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.
::: **Költségvetés dijtalan.** :::

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kö- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

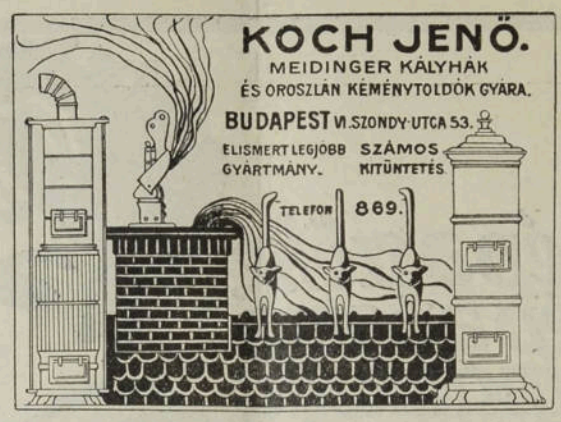
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

= MARTA =

Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK

Gyár: Aradon.
Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

KOCH JENÖ.
MEIDINGER KÁLYHÁK
ÉS OROSZLÁN KÉMÉNYTOLDÓK GYÁRA.
BUDAPEST VI. SZONDY-UTCA 53.
ELISMERT LEGJOBB GYÁRTMÁNY. SZÁMOS KITÜNTETÉS.
TELEFON 869.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Bründl János

csász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága

(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle **kávékat, bors, fahéj, szegfüszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét.** Távirati cim: Fabarius Budapest.

Dr Pápay-féle oltóintézet

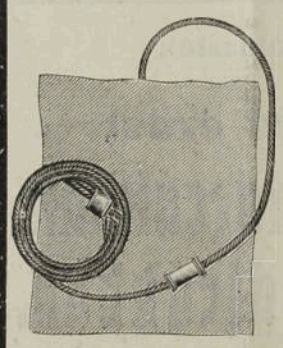
Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

Villamos testmelegítő

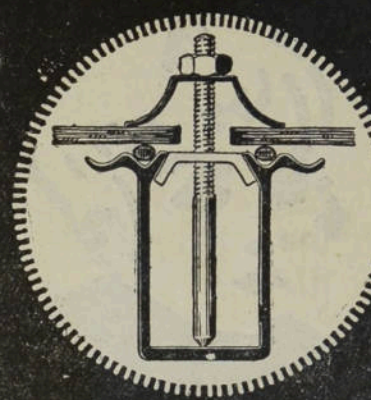
(Dr. HEILBRUN RENDSZER).

Hőmérséklet szabályozóval.
Kapható:

Magyar Siemens-Schuckert-müvek

BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI-FRANGEPÁN-U-7 TELEFON 72-44

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-hörut 31. szám.

Nyári szünet

WALLA JÓZSEF
cementáru-gyár részv.-társ.

Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —

Iroda kizárólag
Budapest, VII., Gizela-ut 38.
Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76 191-14

Sirkővétel

előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenckörut 41. sz., árjegyzéket.

Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtőm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

GÓLYA ÁRUHÁZ
BUDAPEST
VI., Nagymező-utca 12. sz.
(Az Andrássy-ut mellett.)
Ferdinánd bolgár k.-ut 16
(Kálvin-tér sarkán).
Nagyban és kicsinyben eladás!
Maradékok félárban!

Ötödik évfolyam Budapest, 1916. julius 5-én. 27. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre 20
Fél évre 10
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-13

Két közgyülést

tart még a főváros törvényhatósági bizottsága, azután beáll a nyári szünet és a városatyák megkezdik üditő nyaralásukat.

Ha végigtekintünk az esztendő vetésén és aratásán, mindenütt a háboru dulásának elszomoritó nyomaival találkozunk. Az elnöki ügyosztályban megrekedtek az állásszervezések, mert a belügyminiszter a pénzhiányra volt bátor felhivni a főváros figyelmét; a mérleg jobbik oldalán fekszik a tisztviselők ujabb fizetési előlege, a családi pótlék, az ideiglenes tisztviselők fizetésrendezése, az altisztek és szolgák helyzetének némi javitása. A tisztviselők háborus megélhetésének végleges könnyitése a következő szezónnak elsőrendü fontosságu feladata lesz. Az út- és csatornaépitési ügyosztály és a középitési ügyosztály „folyó ügyeket" intézett, mert a nem „folyó ügyek" intézését a belügyminiszter tiltó rendelkezése gátolta. A városépitési ügyosztály a lex Harrer nevü telekreform alkotásával irta be a nevét az esztendő történetébe; kár, hogy a mérlegnek rosszabbik oldalára került a Gerbeaud-ügy, amelyet felfujtak, s amely mérhetetlen erkölcsi károkat okozott a fővárosnak. A katonai ügyosztály ebben az esztendőben is permanens, éjjel-nappal tartó munkát végzett, — bizonyára nagy megelégedésére a hadseregnek, de hangos elégedetlenségére a hivatalnoki karnak. A közlekedés fájáról rothadt gyümölcsként hullott a sárba a propeller és a fogaskerekü; sulyos idők jártak az omnibuszra is és az autobusz-közlekedésnek is mindössze három előfutárját láttuk. A pénzügyi osztály sokat dolgozott, ami mindig bajt jelent, mert az ügyosztálynak a főváros pénzügyeinek rendezése a gondja, a rendezés pedig vagy uj kölcsönök felvételéből, vagy uj adók kitalálásából áll. Mindkét jóból kijutott az idén a főváros lakosságának és a következő év számlájára szinte olyan jók kerülnek. Az 1915. év nem mulhat el egy ujabb, nagy kötvénykölcsön nélkül és a vigalmi adónak, a világitási adónak és más adónak a nyáron vetik meg az ágyát. A tanügyi osztályról keveset beszélnek, ami azt jelenti, hogy ott csendben és rendben folynak a dolgok. Annál több szó esett az esztendő folyamán a közélelmezési ügyosztályról, amely az esztendő végére ujabb dohos lisztről gondoskodott. A közjótékonysági ügyosztály fölöslegesnek bizonyult és a Népjóléti Központ létesitése után még fölöslegesebb lesz. A közegészségi ügyosztály nagyszabásu kórházi programmjának megvalósitása a következő évre maradt, de nagyszerü alkotásával, a müszerüzemmel teljesen elkészült. A közjogi és anyakönyvi ügyosztály vigyázott a közjogra és az anyakönyvekre; nevezetesebb reformokat ez az ügyosztály a lakbérleti szabályrendelet óta nem alkotott, mert minden idejét abszorbeálja a választói névjegyzék és a virilisták lajstromának összeállitása. A világitási és vizvezetéki ügyosztály a kormány kifejezett óhajára ismét kénytelen volt az utcák világitását kioltani. A szociálpolitikai ügyosztály meddőségre volt kárhoztatva, mert pénz nélkül nem lehet szociálpolitikát csinálni. A közgazdasági ügyosztály a háborus problémák mellé ráadásul az idegenforgalmat és a Duna-ügyet kapta. A városgazdasági ügyosztály most rendezi be az ásványvizüzemet és legujabb intézményére, a burgonyaközpontra hivatkozhatik, mint az esztendő legjelentősebb munkájára.

Fullánkok

Gerbeaud

ur botrányban fogant teleküzlete a pénzügyi bizottságban hihetetlen izgalmaknak lett a szülője. Az egyik bizottsági tag levonta leszavaztatásának konzekvenciáját és lemondott a bizottságban elfoglalt helyéről, mire záporként érték az inzultusok, ugy, hogy menekülni volt kénytelen. Mi most az ügynek egyéb konzekvenciájáról akarunk elmélkedni. A pénzügyi bizottság napirendjén szerepelt az odiózus telekügyön kivül a gázgyári alkalmazottak nyugdij- és nyugbérszabályzata is, azonkivül a kisiparosok hitelszövetkezetéről készült előterjesztés. A jövőre kiható, kiváló szociális érzékkel konstruált javaslatok ezek, amelyeknek letárgyalása alig néhány embert érdekelt. Hát ez nagyon szomoru és nagyon jellemző. A bizottsági tag urak csakis akkor érdeklődnek a közügyek iránt, ha üzletről, botrányról van szó; komoly munkák, nagy alkotások nem izgatják a kedélyeket.

Az adó

sohasem volt népszerü téma és a legkevésbbé népszerü mostanában, amikor voltaképpen minden jövedelem átalakul adóvá. A közgyülés állásfoglalása impozáns volt és az előterjesztés, amely az állásfoglalást tartalmazta, olyan okos, higgadt és objektiv, amilyenre nem volt még példa a városházi előterjesztések történetében. Önérzetes hangjával, az érvek meggyőző erejével nem tévesztheti el hatását az előterjesztés ott sem, ahová a közgyülés az előterjesztést intézte. Várjuk, hogy az adójavaslatok parlamenti tárgyalásának vezérfonala is a főváros előterjesztése lesz és reméljük, hogy nem lesz falra hányt borsó a főváros komoly szava. Elválik, hogy a módszer helyes volt-e. Ha a kormány makacs következetességgel halad tovább azon az uton, amely a városi polgárság letörésére vezet, akkor bizonyságot fog szolgáltatni arra, hogy egészen más elbánást érdemel a főváros népétől.

Dohos

kenyér dolgában nincs párja a községi kenyérgyárnak. Már másodizben történik meg, hogy rájönnek a dohos liszt becsempészésére. Nem is kell jó matematikusnak lenni ahhoz, hogy kiszámitsa az ember, hányszor történt ez meg, anélkül, hogy a nyilvánosság megtudta volna. Ez pedig azt mutatja, hogy nemcsak a liszt dohos, hanem az ellenőrzés is. Rendes ügyvitel, kezelés, ellenőrzés mellett nem fordulhatna elő, hogy a fővárost igy szolgálják ki. A Haggenmacher-malom, amikor liszt helyett földet szállitott a kenyérgyárnak, ugyanolyan beszámitás alá eső dolgot követett el, mint a hadseregszállitó, aki cipőtalp helyett papirost szállitott. Romlott erkölcsökre vall a romlott liszt és ha a főváros nem áll a sarkára, ha el nem veszik méltó büntetésüket a bünösök, akkor Budapest népe még sokáig ringatózhatik a kenyér élvezésénél abban az illusióban, hogy — kenyeret eszik.

Bünhődés a telhetetlenségért.

A fogaskerekü botránya.

A *fogaskerekü vasut* botránya hétről-hétre dagad. Rövid idő alatt három baleset recsegtette meg nemcsak az ósdi alkotmányt, de egyben a bennülők csontjait is. Szerencsére emberéletben eddig még nem esett kár, ellenben a fejlődése a dolgoknak igen hamarosan az lehet, hogy a fogaskerekü is eljut a propeller dicsőségéhez. A *Fővárosi Hirlap* nemrégiben részletesen ismertette azokat az állapotokat, amelyeket a fogaskerekü éhbéren tengődő személyzetével szemben rendszeresitett. Rozoga alkotmányok, régen szétmállott alépitmények és éhező alkalmazottak mellett nem csoda azután, ha az egyik baleset a másikat követi. Egyszer a gép mondja föl a szolgálatot, máskor meg a pálya. Ilyen körülmények között azután hiába ülnek össze a kereskedelmi miniszterium, a vasuti és hajózási főfelügyelőség, meg a főváros megbizottai, hogy kijelöljék a javitandó dolgokat. Nem javitani kell a fogaskereküt, mert annál már sokkal züllöttebb állapotban van, hogy a javitás fogjon rajta, hanem be kell szüntettetni az üzemet és vagy arra kényszeriteni Urbánékat, hogy teljesen ujraépitsék, vagy ha ebbe nem mennek bele, amint hogy nem mehetnek bele, mert pár év mulva ugyis a főváros tulajdonába megy át a vasut, akkor a város egyszerüen tegye rá a kezét az egész üzemre, amelyet fönn kell tartani, mert a budapesti közönségnek szüksége van rá.

Nyilvánvaló, hogy évek óta garasokat sem fektettek be a javitásokba, mert ugy akartak hatni a fővárosra, hogy az üzem rozogasága miatt majd csak meg fogják váltani. A fogaskerekü jól számitott, mert azt a tételt állitotta föl, hogy ő nem fog befeketni azért, hogy az értéket növelje, hanem engedi az üzemet tönkremenni, hogy ezáltal a fővárosra rákényszeritse a megváltás gondolatát.

Utólag konstatálni kell, hogy ez csaknem sikerült is. Sikerült volna pedig egy időben, amikor a közlekedési ügyosztályban igen komolyan gondoltak a megváltásra. Már a forma is készen volt és pedig olyan módon, hogy

látszólag nem a főváros váltotta volna meg a fogaskereküt, hanem a Városi Villamos Vasut,

csupán a megváltáshoz szükséges pénzösszeget előlegezte volna a főváros a Városi Villamosnak.

Ezek mögött a kulissza-titkok mögött azonban nagyszabásu tervek is rejtőztek. Az volt a szándéka ugyanis a fővárosnak, hogy *a svábhegyi forgalmat villamos közlekedéssel fogja lebonyolittatni.* Valószinüleg a 14-es számu villamos utját hosszabbitották volna meg és azt vezették volna föl a Svábhegy hátsó oldalán. A terv azonban terv maradt, mert a fogaskereku olyan telhetetlen követelésekkel lépett föl, hogy semmi módon nem lehetett volna azokat honorálni.

Időközben azután az évek óta teljesen elhanyagolt üzem fölmondta a szolgálatot. Most baleset balesetet követ és ma már a fogaskerekünek aligha lesz kedve és pénze mindazokat a javitásokat eszközölni, amit az utazóközönség biztonsága megkövetel. A manőver ilyenformán valószinüleg visszafelé sült el. Ők akarták a fővárost a megváltásra kényszeriteni, mig most alighanem az fog történni, hogy ők könyörögnek majd, hogy legalább valamit kapjanak.

Elkészült a központi konyha.

Magyarország legnagyobb ételgyára szeptemberben megnyilik. — Félmilliós berendezés. — Naponkint 20—30000 ebéd. — A Népszálló uj barakkonyhája.

Szaporitják a mozgókonyha-járatokat.

Berlinben a mult hetekben nyilt meg a sokat emlegetett Mittelstandsküche. A tömegélelmezésnek ezt a kiváló eszközét a háboru teremtette meg. Népkonyha a háboru előtt is volt, a háboru pedig létrehozta ezt az uj intézményt, amely a középosztály olcsó élelmezéséről kiván gondoskodni. A berlini Mittelstandsküche körülbelül félmillió embernek kiván naponta ebédet és vacsorát adni, ami annyit jelent, hogy a hatalmas világváros lakosságának csaknem egyötödét akarja ellátni jó és olcsó élelemmel. Hasonló céllal, természetesen azonban kisebb arányokban épül a budapesti „központi konyha", amelyet minden valószinüség szerint az ősszel fognak megnyitni.

A központi konyha épitkezése ma már olyan stádiumba jutott, hogy idejénvalónak találtuk fölkeresni Demjén Géza dr. tanácsnokot, aki Bárczy polármester irányitásának megfelelően páratlan odaadással dolgozik a szép terv megvalósitásán. Demjén tanácsnok a következőket mondta el a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— A központi konyha célja eléggé ismert a budapesti közönség előtt, amely mindenesetre tudja, hogy feltétlenül hézagpótló intézmény lesz. A népélelmezés centralizálásának lehetne nevezni ezt az akciót, mert ezáltal az eddig a népkonyhákban és napközi otthonokban eszközölt ételkiosztást egy helyen fogjuk elintézni. Emellett azután a középosztály élelmezéséről és a gyermekek okos táplálásáról is gondoskodhatunk.

— Az előnye a dolognak az, hogy egységesen lehet intézni a népélelmezésnek ezt a módját. Különösen a gyermekek táplálásánál fontos ez, mert igy tápláló étrendet tudunk szinte orvosi előirás szerint biztositani. Egyben azonban ez a centralizálás gazdaságosabb is, mert ismerjük a nagyban való vásárlás előnyeit, a nagyban való főzés tüzelőanyag spórolását. Egy helyen fogunk főzni és az ételt termoforokban szállitjuk majd a kiosztó-helyekre.

— A központi konyha épitése ma már eljutott a befejezés stádiumába. Minden készen van, a konyhagépek fölszerelve várják, hogy meginduljanak. Mindössze kisebb jelentőségü munkálatok vannak még hátra, de ezeket is be fogjuk fejezni julius végére. Akkor következik azután a szervezés munkája és megejtjük a próbafőzéseket is, ugy, hogy megvan a reményem rá, hogy a központi konyhát őszre teljesen üzembe helyezhetjük és átadhatjuk rendeltetésének.

— *Csináltunk azonban ujabban még egy másik népélelmezési intézményt is.* A mozgókonyhák számára a Népszálló konyhája nem volt elegendő nagy. A Népszálló konyhája ugyanis eddig csak magát a Népszállót, a diákmenzát és négy próbajáratu mozgókonyhát látott el étellel. Most azután *a Népszálló mellett egy barakkonyhát épitettünk, amely naponként 10.000 adagot képes produkálni.* Ez az uj barakkonyha szerdan nyilik meg és valószinü, hogy az ősszel az uj konyha nagyobb teljesitőképessége révén a mozgókonyha-járatokat szaporitani fogjuk. Hogy ezt már most nem tesszük meg, annak oka az a régi tapasztalat, hogy a népélelmezési intézményeket nyáron kevésbé veszik igénybe, mint az esztendő más szakaiban.

— Visszatérve a központi konyhára, ma még nem lehet tulajdonképpen megállapitani, hogy mily arányu feladat vár az uj intézményre. Ez attól függ, hogy mely népélelmezési intézmények kapcsolódnak bele rentabilis fizetés mellett. Az élelmiszerkészletek biztositása dolgában most folytatunk tárgyalásokat *Folkusházy* tanácsnok urral, hogy a közélelmezési ügyosztálytól kapjuk meg, amire szükségünk van. Kétségtelen azonban, hogy a központi konyha megnyitása előtt legalább hat hónapra készleteket kell magunknak biztositani.

*

Megemlitjük még, hogy a központi konyha céljaira gyüjtés utján 400.000 korona gyült egybe, mig az Országos Hadsegélyző Bizottság 120,000 koronát adott. A főváros erre a célra ingyen bocsátotta rendelkezésre az Üllői-ut és Hungária-körut sarkán levő közel 3400 négyszögöles telket.

A hatalmas konyha helyiségéhez, melyben 20 darab 400 literes gőzfőző-üst és 2 nagy takaréktüzhely nyer elhelyezést, sorakozik a tésztagyártó-gépszoba, tésztaszáritó-szoba, mosogató-helyiségek, munkaterem, zöldségraktár, élelmiszerraktár, husvágó, hütőszoba, napi 10.000 darab hurka gyártására felszerelt hurkagyártó-mühely, napi 2000 kg. kenyér gyártására alkalmas sütőde, a szükséges személyzet és irodahelyiségek, az alacsony nyomásu gőzfütéshez szolgáló kazánház szénraktárakkal, termofor-raktár stb. Ez a konyha a modern közötechnika minden vivmányát és az észszerü táplálkozás tudományának gyakorlati eredményeit értékesitve legalább 20—30.000 adag ebédet lesz képes naponta előállitani.

Kétes értékü ingatlanok.

Mennyit érnek a főváros szobrai?

A főváros 1915. évi zárszámadásában, amely a napokban jelent meg, az ingatlanvagyonról készült leltárban 888.000 koronával szerepelnek a főváros szobrai és müvészies kivitelü szökőkutjai. A szobrok részletezése és értékelése a következő:

Szent István király szobra	—
Szentháromság-szobor	6.000
Szent Gellért szobra	—
Ybl Miklós szobra	—
Széchenyi István szobra	—
Széchenyi István-emlék	—
Jókai Mór szobra	—
Istenhegyi honvédsiremlékkő	—
Kossuth Lajos-emlék Istenhegyen	—
Greguss Ágost, Palota-út	—
Erzsébet királyné-emlékkő	—
Honvéd-szobor, a Disztéren	72.000
Szüz Mária-szobor, a Kapucinus-templom oldalán	2.400
Szüz Mária-szobor, az Irma-téren	—
Millacher-féle szoborkút, a Corvin-téren	30.000
Mechwart András-szobor, Oszlop-utca	62.000
Hunyady János szobra az Albrecht-uton	10.000
Szent György-szobor, a Halászbástya fő-lépcsőjén	—
Honvédsiremlékkő, a Bimbó-utca sarkán	—
Szentháromság-szobor, a Bécsi-uton	600
Szentháromság-szobor, a Flórián-téren	600
Arany János-szobor, a Margitszigeten	—
Kalvin-téri szobros szökőkut	100.000
Nagy Kristóf a városház udvarán	—
Verbőczy István szobra, a Kigyó-téren	—
Wesselényi-emléktábla, a Ferenciek-templomán	—
Szüz Mária-szobor, a Szervita-téren	800
Petőfi-szobra, a Petőfi-téren	60.000
Pázmány Péter-szobor, a Kigyó-téren	—
Szobor-szökőkut, a Vigadó előtt	10.000
Eötvös-szobor, az Eötvös-téren	80.000
Deák Ferenc-szobor	200.000
Széchenyi-szobor	120.000
József nádor szobra	80.000
Luczenbacher-féle majolika-vázák, a József-téren	1.400
Szarvas Gábor szobra, az Akadémia előtt	8.000
Salamon Ferenc szobra, az Akadémia előtt	8.000
Semmelweis-szobor	—
Veress Pálné szobra	—
Andrássy Gyula szobra	—
Vörösmarty Mihály szobra	—
Markovits István-szobor, a Szabadság-téren	—
Két szökőkut, a gyárutcai parkban	12.000
Majolika-váza, a gyárutcai parkban	600
Irányi Dániel szobra, a gyárutcai parkban	—
Szobros szökőkut, a városligei kiállitási uton	—
Nagy szökőkut, a városligeti köröndben	—
Millenniáris emlékoszlop	—
Anonymus-szobor, a Városligetben	12.000
Washington-szobor, a Városligetben	—
Pálffy János-szobor, a köröndön	—
Zrinyi Miklós-szobor, a köröndön	—
Bocskay-szobor, a köröndön	—
Bethlen Gábor-szobor, a köröndön	—
Zsigmond mérnök szobor, a Városligetben	—
Gr. Károlyi Sándor-szobor, Városliget	—

Tizes bizottság 1846-ban.

Hatalmas polcokon, kék táblák alatt, poros spárgával összekötve sok régi irás. Elsárgult árkusokon megszürkült betük: históriája a régi Pestnek, a régi Budának, sok intim, elfelejtett história azokból az időkből, amelynek ma már a krónikáját irják. Kanyarodó grádicsokon megy előttem ennek a nagy városnak tudós főlevéltárosa: Gárdonyi Albert dr., aki ismeri jól mindegyikét a sok ezer csomagnak. Vitrinák mellett megáll a professzor, kihuz egy vaskos irás-csomagot, alul is felül is fadarabok szoritják össze a régi aktákat, az egyik fán feljegyzés: 1846—1847. évi élelmezési ügyek. Kezembe adja a csomót és szól: szórakozzon vele!

Lenn, a levéltárban régi asztalokon széjjelhull a sok irás, nézem miképen intézték a közélelmezési kérdéseket a régi Pest és Budán, az Urnak 1846-iki esztendejében, hetven évvel ennek előtte. És ahogy nézem az elfakult irásokat, amelyekből kihullnak a porzó, meg a pecsétviasz vörösessárga darabjai, látom, hogy hetven évvel ezelőtt ugyanolyanok voltak a viszonyok, mint ma, akkor is vizet öntöttek a tejbe, a mészárosok rosszul mérték a hust, a sütérek nem sütötték meg jól a kenyeret és csaltak azok, akik ölszámra adták el a fát. Akkor is maximálták az árakat, összeárták a lisztet, ami a pékek mühelyében várta az árak emelkedését, a hatóságoknak akkor is örökösen bajuk volt az élelmiszerárusokkal, sőt hogy tovább menjünk, volt akkor is tizes bizottság, amelynek élén azoban egy igen humánus gondolkozásu kormánybiztos állott: „arany kultsos 's helyt. tanácsnok Szent-Iványi Vince."

Abban az időben nagy finség látogatott el hozzánk. Buda város 4000 pengő forintot vesz kölcsön az ausztriai banktól, hogy ezen a pénzen gabonát vásárolhasson és azt megőröltethesse a polgárai számára. Később Buda, Pest és nemes, nemzetes Pest-Pilis-Solt vármegye bizottságot alapitanak, azért, hogy ez a bizottság „az első szükségleti élelmiszereknek igazságos mértékbeli kiszolgáltatására, különösen őrködvén a legcsekélyebb visszaéléseket" nyomban bejelentse a kormánybiztosnak és megakadályozza azt, hogy „a szegényebb nép, mely kétszeresen sujtatik az élelmiszerek magas ára miatt, ezeket még csak igazságos mértékben sem kaphatja meg." Ennek a bizottságnak az volt a feladata, hogy gondoskodjék arról, miszerint „az élelmiszerek igazságos mértékbeni, lelkiismeretes kiszolgáltatása, valamint a közönség erszényére számitott zsarolások, s a keletkezhető drágaság célszerü eltávolitása tekintetében a két város megnyugtatására" szükséges intézkedések megtörténjenek. Buda város ebbe a bizottságba, amelyet a régi irások vegyes bizottmánynak neveznek: Jürnböck János tanácsnokot, Gebhardt József választott községi szónokot küldi ki, megjegyezvén, hogy ez utóbbit Ráth Péter választott polgár helyettesitheti.

Ez a bizottság igen eredményes munkát fejt ki, néha naponkint is tanácskozik és ivekre terjedő előterjesztéseket tesz Szent-Iványi Vincének, aki nagyon szigoru rendelkezésekkel igyekszik elejét venni a drágaságnak és az élelmiszerekkel üzött visszaéléseknek. Hatalmas paksaméták foglalják magukban azokat az irásokat, amelyek az akkori mészárosok visszaéléseit szüntetik meg. Szent-Iványi Vincének első rendelete öt pontba foglalva vet gátat a hussal üzött visszaéléseknek. Elrendeli a királyi biztos, hogy a mészárosok tartoznak fizetést adni a széklegényeknek, kötelesek ezek névsorát negyedévenkint a tanácsnak bemutatni, a legények csalásaiért ők felelősek, „a legkisebb mértékhiány miatt a törvényesen kiszabott 12 pft. bündijjal annyiszor, amennyiszer el fognak marasztaltatni, a legények pedig elzáratással, sőt ismétlés esetén sulyosabb büntetéssel is fenyittetni és ha az efféle visszaélésben többször rajtaérett mesterséges megrögzött erkölcsi romlást fékezni és javitani ez szerint nem lehetne, az igazgató kormányszéknek teendő feljelentés folytán mint javithatatlan, mesterségi joga elvesztésével büntetendő." Elrendeli a kormánybiztos ezenkivül azt, hogy ezentul csak a csa-családtagoknak szabad a mészárszékekben kezelni a pénzt és ugy a városházán, mint a külvárosokban hiteles mértékeket állitanak fel azért, hogy ezeken a polgárok közül bárki a mészárosnál vásárolt husi „utánmérhesse."

A mészárosoknak nem tetszett ez az intézkedés, különösen azonban nem tetszett az, hogy a vegyes bizottmány elrendelte a mészárszékeknek számmal való megjelölését is és kötelezővé tette, hogy minden mészárszék firmatáblájára könnyebb rendőri ellenőrzés miatt, irják ki a számot. Ezért a mészárosok sztrájkolni akartak és a mészárosczéh beadványt intéz mindkét város magisztrátusához, amelyik beadványban bejelenti, hogy „mesterségükkel a mészárosok felhagyva, a husvágást rögtön beszüntetni kivánják." A tanács közli a mészárosok fenyegető beadványát a helytartó-tanácscsal és másnap már itt van Szent-Iványi Vince válasza, amely igen radikálisan orvosolja a bajokat. A tanácsnok mindenek előtt megállapitja, hogy a céh nem jelentheti be a mészárosok üzleteinek bezárását, mert minden mészá-

Rudolf-szobor, Városliget	—
Bartha Miklós-szobor, a Városligetben	—
Baross Gábor-szobor	—
Szüz Mária-szobor, a Rókus-kórház előtt	10.000
Majolika-váza, József-utca előtti parkban	600
Tinódy Sebestyén-szobor	—
Dr. Fodor József-szobor	—
Két szobros kut, a Népliget előtt	—
Szoborkut, a Liget-téren	1.000
Összesen	888.000

Feltünő, hogy sok szobornak az értéke hiányzik az összeállitásból. Erre vonatkozólag a zárószámadás azt a szemrehányásszerü megjegyzést közli, hogy a hiányzó becslések „szolgáltatása" a középitési ügyosztálynak a feladata. Természetes, hogy a szobrok és kutak nem komoly vagyonrészei a fővárosnak. A becslésnek pedig nagyon optimista, mert a pesti szobrok és kutak — csekély kivétellel — semmit sem érnek.

Hiányzó számadás.

Az élelmiszerüzem mérlege.

A zárószámadás a községi üzemek 1915. évi üzleteredményeit is magában foglalja. Többek között tartalmazza a községi élelmiszerüzem számadását is, azonban ez az elszámolás fölöttébb hiányos. A zárszámadás szerint ugyanis a községi élelmiszerüzem befektetett tőkéje 2.500,000 korona, az 1915. évi tiszta nyereség pedig 41,000 korona. Ebből először is az következik, hogy az élelmiszerüzem, mint üzlet, rendkivül silány eredményt ért el, de világos az is, hogy a mérleg figyelmen kivül hagyja a háborus élelmiszerakció számadásait.

Köztudomásu, hogy a főváros mintegy 11 millió koronát fektetett be élelmiszerek vásárlásába és a községi élelmiszerüzem ezzel a forgótőkével százmilliós forgalmat ért el. A nagy forgalomról az üzem hosszabb kommünikét adott ki a mult héten, a kommüniké azonban egyetlenegy adattal sem szolgál arra vonatkozólag, hogy az óriási forgalom mellett mennyi haszna, vagy kára volt eddig az élelmiszerakciónak. Erről teljesen elkülönitett számadásokat vezetnek és nagy hiba, hogy éppen ezek az adatok hiányoznak a zárószámadásból. Igy aztán azt sem tudjuk, meg van-e még a 11 millió korona, vagy pedig háborus áldozatként szerepel-e ez is.

A zárószámadásból mindössze annyi derül ki, hogy a főváros élelmiszerek beszerzésére milliós előlegeket adott az állatvásárpénztárnak és a Leszámitoló Banknak. Ez a körülmény egygyel több okot szolgáltat arra, hogy érdeklődéssel várja a közönség az élelmiszerüzem háborus akciójának végeredményeit.

Négyszázhuszonkét millió hátralék.

A főváros adóssága.

Mult héten *Szimély* Árpád főszámvevő részletes zárószámadás helyett kommünikét adott ki és ebben közölte a zárószámadás főbb adatait. Ezt a hibát most kipótolta; két vaskos kötetben találjuk felsorolva az 1915. esztendőre vonatkozó összes adatokat. A zárószámadás általános kritikáját már mult heti számunkban hoztuk, most *a községi alap törlesztéses kölcsönéről szóló kimutatást* ismertetjük. Ez a kimutatás azért érdekes, mert látjuk belőle, milyen összegeket törlesztett a kölcsöntőkékből eddig a főváros és mikor szabadul meg a háztartás ezektől a rengeteg terhektől. 1916. január 1-én a helyzet a következő volt:

1. **Az 1897. évi 100 millió koronás 4%-os.** 1897. évi március 1-től 50 év alatt sorsolás utján történő visszafizetés mellett fölvett 100,000.000 koronából fenmaradt = 82.694.400 K.

(1907. évi március 1-től kezdve a hátralevő kölcsöntőke bármikor, akár sorsolás utján nagyobb részletekben, akár sorsolás nélkül egészben visszafizethető.)

2. **Az 1903. évi 46,510.400 koronás 4%-os,** 1903. julius 1-től 50 év alatt sorsolás utján történő visszafizetés mellett, a fennállott régi 25 millió forintnyi 4½%-os kölcsön konvertálására fölvett kölcsönből fenmaradt = 41 978.800 K.

(1908. julius 1-től kezdve a hátralevő kölcsöntőke bármikor, sorsolás utján nagyobb részletekben, vagy egészben visszafizethető.)

3. **Az 1910. évi 2 millió font sterlinges 4%-os,** 1910. évi február 1-től 50 év alatt sorsolás utján történő visszafizetés mellett fölvett 48.000.000 koronából fenmaradt = 46.129.440 K.

(1920. február 1-től kezdve a főváros nagyobb arányu sorsolásra jogosult; ebben az időpontban, valamint az azt követő minden február 1-én és augusztus 1-én a főváros arra is jogosult, hogy mindenkor fennálló kölcsöntartozását hat hóra egészben névértékben való visszafizetésre felmondhassa.)

4. **Az 1911. évi 100 millió K-nás** = 105 millió frankos 4%-os aranykölcsön, 1911. évi máj. 1-től 50 év alatt sorsolás, esetleg visszavásárlás utján történő visszafizetés mellett fölvett 100,000.000 koronából fenmaradt = 96.628.800 K.

(1921. május 1-től kezdve a főváros nagyobbarányu sorsolásra vagy névértéken alul való visszavásárlásra jogosult; ebben az időpontban, valamint az azt követő minden május 1-én és november 1-én a főváros arra is jogosult hogy mindenkor fennálló kölcsöntartozását három hóra egészben névértékben való visszafizetésre felmondhassa.)

5. **Az 1914. évi 158 millió koronás** = 134,300.000 márkás = 6,583.333,.6,.8 font sterlinges = 165,900.000 frankos = 79,000.000 hollandi forintos 4½%-os aranykölcsön, 1914. évi január 1-től 50 év alatt sorsolás utján történő visszafizetés mellett fölvett 158,000.000 koronából fenmaradt = 156.678.720 K.

(1919. január 2-tól a főváros nagyobbarányu sorsolásra, vagy pedig még fennálló összes kölcsöntartozásának kamatesedékességi napra, tehát elsőizben 1919. január 2-ára, előzetes hathavi fölmondás után, névértékben való visszafizetésére jogosult.

A kimutatás szerint *a főváros kötvénykölcsöneinek összege 452,510,400 korona;* ebből letörlesztetett eddig kerekszámban 30 millió korona, ugy, hogy *a hátralék 422 millió korona.*

Tömeges pályázatok

a barakkiskolák épitésére.

A székesfőváros uj barakkiskoláinak épitése tudvalevőleg igen sürgős feladat. *Wildner* Ödön dr. tanácsnok már az őszszel szeretné megnyitni az uj barakkiskolákat, amelyekre miután a pályázatot meghirdették, a versenytárgyalásra szép számmal érkeztek be az ajánlatok.

Junius hó 30-án bontották föl *az első csoportra* beérkezett ajánlatokat. Ebbe a csoportba tartoznak az Egresi-uti (VII. ker.), a Hungáriakörüti (VII. ker.), a Pongrác-utcai (X. ker.) és a Liget-utcai (X. ker.) barakkiskolák. A beérkezett ajánlatok, az árakat négyszögméterenkint számitva, a következők:

Brunner Ferenc	95.— K
Steiner József	95.— „
Pohl Károly	96.— „
Wipler és társa	98.80 „
Kolozs Lajos	100.— „
Kalocsai Mihály	101—. „
Fischer Ferenc	108.— „
Tőke György	120.— „
Fónagy Béla	122.— „
Wellisch Arnold	124.50 „
Szentgyörgyi és társa	125.— „
Lord és társa	125.— „
Russ János	126.— „
Popper Zsigmond	127.— „
Stricker Gyula	127.50 „
Bene és Nagy	129.— „
Walla r.-t.	129.50 „
Frank Mihály	135.— „
Taufenekker és Altstock	140.—
Ásványőrlő r.-t. (Pollák L.)	140.— „
Führer és Jerankievic	140.— „
Lakos Alfréd	145.— „

A mult nyáron épitett barakkiskolák költségeivel szemben ezek az ajánlatok igen nagy áremelkedést mutatnak, aminek legfőbb oka

---

ros engedélye névre szól és ezt az engedélyt mindenki csak maga adhatja vissza. Ami pedig a husvágás beszüntetésével való fenyegetést illeti, erre vonatkozólag a királyi biztos ezt rendeli: „hogy ezen merész törekvés mily szempontból legyen birálandó, itt csak azt kivántam megjegyezni, hogy valamint a Buda 's pesti mészárosok nem ok nélkül kötelezvék hat heti szükség fedezésére szükséges marhákat tartani, ugy a tőlük gyakorlott husvágatásnak megszüntethetősége az ő önkényükre nem bizhatván, a város intézkedéséhez tartozandó oly módszerekhez nyulni, melyek ezen merész törekvést meghiusittatván, a közönség megelégedésére vezessenek."

Március másodikán már ujabb leirat jön a helytartó-tanácstól. Ugy látszik a város nem értette meg az előző leiratot, ez a leirat már világosabban beszél. Azt mondja, hogy a mészárosok beszüntethetik ugyan a vágást, ehhez joguk van, de előbb le kell vágniok azt a hat heti szükséglet fedezésére elegendő marhát, amelyet a törvény értelmében kell, hogy raktáron tartsanak. A városnak szigoruan ügyelnie kell arra, hogy ez a készlet mindennap meglegyen, ami azt jelenti, hogy a mészáros üzemét soha nem szüntetheti be. Akinek nincs meg ez a hat heti készlete, azt szigoruan kell büntetni.

Külön irások szólnak a tejről, amelyről februárban igy ir Buda város tanácsához a helytartó tanácsnok: „A tej, különösen pedig a tejsürünek nyerészkedés végett gyakorlott meghamisitása annyival több figyelmet igényel, minél terjedtebb használatu lévén ezen élelmiszer; az e részben tapasztalt visszaélés megszüntetése nemcsak rendőri, de egészségi szempontból is méltánylandó". Elrendeli a királyi biztos, hogy a piacokon lepjék meg sürün a tejárusokat, ezeknél „bizonyos mennyiségeket lefoglaltatván, ez, valamint a tej és tejsürü a legott kiküldendő főorvos által — ki magához egy-két gyógyszerárust veend — vegytani kisérlet tétessen 's nekem, valamint ez iránt, milly vegyitékből készittetnek és hamisittatnak az érintett cikkek, ugy erről is mennyire legyen az ekként kiállitott készitmény az egészség tekintetében ártalmas, miként ismertethetnék meg ezen visszaélés a legegyszerübben, 28-ikáig tegyen jelentést . . ."

A pékekkel szintén sok baj volt. Sok megfakult irás tanuskodik arról, hogy a pékek elkövettek sok „megrögzött visszaéléseket, melyeket eddigelé a két város kebelében a polgárság roppant kárával elannyira büntetlenül üzhettek." Ezért azután elrendelték, hogy a pékeket meg kell számozni, a budaiak egytől negyvenig terjedő sorszámot kapnak, a pestiek ezen tul számoztatnak meg. Minden pék a cégtáblájára tartozik kiirni a számot, ezenkivül minden sütemény fajtát a számával ellátott bélyeggel tartozik ellátni. „A lebélyegzés elmulasztása, valamint a mértékbeni hiány mindannyiszor 12 pft. bündijat von maga után", de kimondja ez a rendelet azt is, hogy a „tökéletlen, vagy rossz minőségben megkisérthető kiállitás az ekként készitett egész mennyiség elkobozásával fog büntetni." A pékek szaladnak fühöz-fához, talán még a magisztrátust is meghatják a pékek könynyei, a helytartó-tanács azonban szigoruan leir a városra, hogy rendelkezéseit annál is inkább hajtsa végre 24 óra alatt, mert ellenkező esetben kérlelhetetlen szigorral jár el és Szent-Iványi Vince megmondja azt is, hogy a város tanácsának csak a polgárság érdekeire szabad tekintettel lennie. A pékekre vonatkozó rendelkezést 6000 példányban ki kell nyomatni, ebből 4000 példányt Pesten, 2000-et pedig Budán osztanak szétjel. Megállapitják, hogy csak négyfajta süteményt szabad sütni, és pedig: köményes szarvast, köményes zsemlyét, közönséges zsemlyét és páros zsemlyét. A fonott zsemlye készitését eltiltják.

Összeirják a lisztkészleteket is, amiről ez az intézkedése szól: „A kebelbeli molnárok, sütők és egyéb lisztárusoknál a közönségnek téli ellátására készen található kenyérliszt-mennyiség folyó év november 6-ikán 5779. szám alatt kelt felhivás szerint a két város tanácsa által elegendőnek nem találtatván; ennek pótlását részint a falukról érkezendő gabona felőrlésétől, részint a hetivásárokon árulni szokott lisztnek a szomszéd falukba leendő kiviteli eltiltásától feltételezni látszott, ennélfogva . . . a városi tanácsnak komolyan meghagyatik, hogy miután a dunai malmokon az őrölhetés ideje megszünt és az innen reménylhető lisztre többé támaszkodni nem lehet, a kebelében jelenleg található kenyérliszt-mennyiséget hitelesen, lehetőleg a legnagyobb szigorral késedelem nélkül összeiratván, erről a közönség ellátására megkivántatott mennyiség felszámitásával egyetemben jelentést tegyen, amennyiben pedig a kérdéses kenyér lisztnembeli készlet kevésnek találtatnék . . . oly intézkedéseket tegyen, miszerint a hiány bármily módon is megszereztessék és igy a közönség szüksége mindenkép biztositassék."

Ezt a munkát az akkori tizes bizottság intézte, az egész adminisztráció négyezer papirforintba került, ebben az összegben azonban benne volt az ára annak a gabonának is, amelyből lisztet őröltettek a pestieknek és a budai polgároknak . . . (P. J.)

az, hogy az épitéshez szükséges puhafa valósággal hadicikk.

A munkálatok kiadását a legközelebbi tanácsülések egyikén intézik el és pedig valószinüleg a 120 korona körül mozgó árajánlatok javára. *Ezek a most 120 koronás ajánlatok tavaly 69 koronásak voltak, tehát mintegy 70 százalékos áremelkedést mutatnak.* Jobbára nagy ácscégek kipróbált rendszerü barakkjai ezek, amelyekkel nem igen fognak megmérkőzni az olcsóbb ajánlatok. Ezek az olcsóbbak tavaly nem is pályáztak, csak most próbálkoznak ujabb egyszerüsitő eljárásokkal. Figyelmet érdemel a *Taufenekker—Altstock*-féle ajánlat, amely drágább ugyan az átlagnál, de a szállításoknál spórolást jelent, amennyiben egész termeket lehet kocsin szállitani. *Töke* György ajánlata szintén számitásba kerül, mert hasonló épitkezéseivel több izben megszerezte a főváros elismerését. *Polák* Lipót rendszere, a *Montanit*-épitkezés ugyancsak kiállta már a tüzpróbát és a szakkörök is méltányolják. Megbizásra számithatnak még a *Walla r.-.* és *Stricker* Gyula.

Julius 3-ikán fölbontották *a második csoportra* beérkezett ajánlatokat is, amelyek a Szegényház-utcai (II. ker.), Óhegy-utcai (X. ker.) és Mária Terézia-téri (VIII. ker.) iskolákra vonatkoznak. Az ajánlattevők körülbelül ugyanazok és az árak is az előbbi keretek között mozognak, az átszámitások azonban ezideig még nem történtek meg.

Husrendszabályok Berlinben.

Közeledés a vegetáriánus étkezéshez.

Berlin, junius végén.

(Saját tudósitónktól.) . . . Ahol nincs, ott ne keress. Húsban nem azért van hiány, mert az organizáció nem jó, különösen nem lehet hibáztatni a városi szervezetet, amely valóban mindent megtett arra nézve, hogy a város közönségét az esetleges kellemetlenségektől megvédje. Kétségtelenül történtek hibák, épen a huskérdés körül, de ezeket a hibákat nem a város követte el. Tessék csak visszaemlékezni azoknak, akik a hibákat keresik, ama rendeletekre, amelyek a háboru legelső hónapjaiban jelentek meg az élelmezési kérdésről. Ezek a rendeletek kizárólag a termelők, a mezőgazdák érdekeit védték és szolgálták. Erre már rámutattam egy röpiratomban, amely az élelmezési kérdéssel foglalkozott. Nem azért ismétlem most mindezt, mintha másra, teszem a birodalmi kormányra akarnám háritani azokat a zavarokat, amelyek az élelmezés terén itt-ott beállottak, csak éppen azt akarom bizonyitani, hogy a város sohasem követte el a legkisebb hibát sem az élelmezés kérdésében. Ha kevés a hus, annak legföképpen egy oka van: hogy csak igen korlátozott mértékben van alkalmunk a husállományt és az állatállományt fokozni . . .

Ezeket az emlékezetes és a helyzetet kitünően megvilágitó szavakat még okóberben mondotta nekem Silbergleit doktor, Berlin statisztikai hivatalának igazgatója, aki egyébiránt az élelmiszerkérdés egyik legkiválóbb gyakorlati ismerője is a berlini magisztrátusban. Akkor még nyoma sem volt semmiféle hushiánynak, akkor még csak a drágaságról beszéltek, akkor még legfeljebb a vajjal és a tejjel voltak némi zavarok, de Silbergleit tanár előrelátta a helyzet alakulását és előre megmondotta, hogy mi fog következni. Az következett be, hogy a marhaállomány ama rendszabályok következtében, amelyeket Delbrück az agráriusok érdekében hozott, megbosszulták magukat és a hus körül akkora zavarok állottak be egy ideig, hogy

volt olyan két hét Berlinben, amikor egyáltalában nem lehetett hust kapni.

Ekkor Delbrück már nem volt miniszter, Helfferich lett a belügyi államtitkár, Batocki az élelmezési diktátor és Berlin város magisztrátusára hárult az a nehéz, majdnem a lehetetlenséggel határos feladat, hogy a husellátás és a husfogyasztás kérdését szabályozza. Azóta ez megtörtént, még pedig olyan okosan, olyan kitünően, hogy nincs tanulságosabb dolog városi ügyekkel foglalkozó emberek számára, mint ennek a folyamatnak a közelebbről való megszemlélése.

Hogy a dolgokat megérthessük, mindenekelőtt tisztában kell lenni azzal, hogy az ilyenfajtáju szervezésnek Berlinben megvan a maga jól kipróbált és jól bevált technikája. A feladat kettős: először a lehetőséghez képest elegendő élelmiszert kell szerezni, másodszor pedig gondoskodni kell a rendelkezésre álló élelmiszereknek megfelelő elosztásáról, ami alatt azt kell érteni, hogy nemcsak arra kell ügyet vetni, hogy legyen elegendő hus, hanem arra is, hogy a husnak olyan ára legyen, hogy azt a szegényebb emberek is megszerezhessék. Semmiféle élelmiszernél nem volt ez olyan nehéz, mint éppen a husnál. Bizonyos hushiány egész Németországban érezhető, igaz, hogy sehol sem annyira, mint a birodalmi fővárosban. Ennek a magyarázata a partikularizmusban rejlik, abban, hogy a vidéken kiviteli tilalmak állanak fenn és innen érthetők meg azok a panaszok, amelyeket az ember legutóbb már a parlamentben is hallott, hogy a vidék ki akarja éheztetni Berlint. Amikor tehát Németországban hushiányról beszélnek, akkor tulajdonképpen csak a berlini hushiányról van szó. A belső kiviteli tilalmak anomáliáján azonban nem segithetett a város, ez a belügyi hivatal dolga és ebben az irányban majd a Kriegsernährungsamt fog intézkedni. De a huszavarokon a városnak kellett segiteni, még pedig azonnal. Nem volt tehát más mód, mint az, hogy meg kellett határozni a rendelkezésre álló mennyiséget és gondoskodni kellett ennek a mennyiségnek a megfelelő és igazságos elosztásáról.

Meghatározni a rendelkezésre álló mennyiséget . . . Csakhogy itt nem lehetett ugy eljárni, mint a kenyérrel. A kenyérnél egyszerüen biztositotta magát Berlin egy esztendőre, ezt a mennyiséget a kenyérjegyek segitségével felosztotta és a dolog el volt intézve. De hussal nem láthatja el magát a város egy esztendőre, a rendelkezésre álló mennyiség meghatározása itt legfeljebb egy hétre történhetik meg. De viszont egy hétre meg lehet határozni azt, hogy mennyi hus van. Berlin városa tehát a következő módszerhez folyamodott:

> Alakitottak egy külön bizottságot, amelynek az a feladata, hogy minden hétre meghatározza a rendelkezésre álló hus mennyiségét. A fölosztás aztán ehhez képest fog történni. Már most elő kell állnia annak a helyzetnek, hogy az egyes emberre eső husrációk hetenként változnak. A bizottság minden hét végén meghatározza, hogy mennyi hus esik egy személyre és ehhez képest osztja föl a rációkat. Ez a fölosztás husjegyek által történik.

A husjegyeknél azonban megint a legkülönbözőbb nehézségek álltak elő. Mindenekelőtt hetenként más husjegyeket kellett volna kiosztani, mert hiszen a rációk változtak. Azonkivül a hus nem olyan természetü élelmiszer, mint a kenyér, amelynek mindegyik része ugyanolyan; nem mindegy tehát, hogy valaki száz gramm csontos hust, vagy száz gramm filét kap. Végül itt is jelentkezett egy külön partikularizmus, a berlini városok és elővárosok partikularizmusa: Wilmersdorfnak más ötletei és más szétosztási módja volt, mint Charlottenburgnak és megeshetett, hogy Charlottenburgban nem tudok ebédelni, mert nincs huskártyám, mint wilmersdorfi polgárnak, holott Charlottenburgban csak husjegy ellenében adnak hust. Ezeket a nehézségeket körülbelül három hét alatt küzdötték le Berlinben, ugy, hogy ma van ugyan hushiány, ami azt jelenti, hogy kevés általában a hus, de nincsenek zavarok a hus körül, ami viszont azt jelenti, hogy mindenki zavartalanul hozzájuthat ahhoz a husmennyiséghez, amennyi reá per koponya esik.

Ami magukat a husjegyeket illeti, azt ugy csinálták meg, hogy a jegyeken nem áll rajta, hogy mennyi az egyes porcióra eső hus, hanem ezt a mennyiséget a városi magisztrátus hétről-hétre határozza meg. Ilyenformán azóta, hogy a husjegyek forgalomban vannak, többször megesett már, hogy hetenként más-más mennyiséget lehetett kapni egy husjegyre. A hus minőségének a meghatározása már nehezebb kérdés, itt ugy járt el a tanács, hogy csak a marhahusra és a disznóhusra érvényesitette a husjegyeket, — vadat és egyéb hust lehet husjegy nélkül is kapni. Hideg felvágottat husjegy nélkül adnak a vendéglőben, de házi használatra egyáltalában nem lehet kapni. Ami a husmennyiséget illeti, ami hetenként egy-egy személyre esik, az ma körülbelül egy félfont. Annak a számára, aki vendéglőben étkezik, a helyzet ugy alakul, hogy hetenként négyszer ehetik hust, illetőleg összesen négy étkezésnél adathat magának marhahust vagy disznóhust. A husta lan napok megmaradtak, tehát

hetenként kétszer semmiféle husnemü nincs, kétszer mindenféle hus van, a hét három további napján pedig lehet vadat és hideg felvágottat, mint husnemüt enni.

Ez a mennyiség kétségtelenül nem sok, de az uj rendszernek az előnye és igazságossága éppen az, hogy ezt az egy személyre eső husmennyiséget mindenki számára biztositotta, tehát nem fordulhat elő az az eset, hogy a jobbmódu emberek ehetnek hust, a szegényebbek azonban nem. Azonkivül kétségtelenül megállapitható, hogy azóta, amióta az uj rendszer életbelépett, a vendéglőkben a husételek ára olcsóbb lett. Az árak most ugy alakultak, hogy a polgári vendéglőkben egy husétel ára 1.50—2.50 márka között váltakozik. Általában az árak körülbelül két hónappal ezelőtt egyszerre rohamosan emelkedtek, de az áremelkedés akkor megállott és most változatlan. A husjegyek néhány nap óta egységesek egész Gross-Berlinben. A háziasszonyok még mindig panaszkodnak, hogy nem kapnak hust, de ez csak azt jelenti, hogy nem kapnak több hust, mint amennyi a husjegy szerint egy személyre esik. Meg kell jegyezni, hogy érdekesen tapasztalható, hogy az emberek megszokták a hus nélkül való étkezéseket. Lassankint vegetáriánus lett Berlin és ha igaz az, amit rebesgetnek, hogy szeptembertől kezdődőleg két hónapra az egész birodalomban be fogják szüntetni a husfogyasztást, hogy azután korlátlan mennyiségben bocsáthassák az emberek rendelkezésére, akkor majd, amikor ez a rendszabály aktuális lesz, senkinek nem fog nehezére esni a hus nélkülözése.

Déri Imre.

Események

Az utolsó közgyülés. Julius 12-ikén tartja utolsó közgyülését a főváros törvényhatósági bizottsága. A napirenden a zárószámadáson kivül a Népjóléti Központról és a kisiparosok hitelszövetkezetéről szóló előterjesztések szerepelnek. A pénzügyi bizottság és a tizes bizottság 1—1 ülést tartanak még az utolsó közgyülés előtt.

Hamvai Sándor. A *Népjóléti Központ* tárgyalására kiküldött ad hoc bizottság részleteiben is letárgyalta a polgármester jubiláris javaslatát és igy az julius 12-én már a közgyülés elé fog kerülni. *Bárczy* polgármester nagyszabásu munkájában a részesek közül dr. *Miklós* Elemér tanácsjegyző és dr. *Csergő* Hugó titkár érdemes közremüködését egyik legutóbbi számunkban méltattuk, viszont azonban ki kell emelni *Hamvai* Sándor kerületi előljárónak, a Népsegitő iroda vezetőjének érdemét is, aki a javaslatnak azt a részét készitette nagy szakavatottsággal, amely a szegényügyre vonatkozik. Kiválóan értékes tanulmányt készitett Hamvai előljáró a szegényügyről, amely azután szinte magjává lett a hatalmas közjótékonysági szervezetnek. Számtalan, a jószivüség gyöngyeivel ékes részlet tevődött azóta a maghoz, de az igaz érdem elismerését annál inkább nem szabad megtagadni Hamvai Sándortól, mert az ő kisebb szabásu akciója egy hatalmas alkotás lavináját inditotta meg.

Áthelyezések. A polgármester Lieber Endre tanácsjegyzőt az elnöki ügyosztályból a közjótékonyságiba helyezte át és az ügyosztályvezető tanácsnok állandó helyettesitésével bizta meg. Lieber tanácsjegyző továbbra is megtartja a főváros hivatalos lapjánál vállalt munkakörét. A polgármester egyidejüleg Miklós Elemér dr. tanácsjegyzőt a közjótékonyságiból az elnöki ügyosztályba helyezte át.

Henry-aréna juliusi müsora páratlan sikerével fölülmulja az előző hónapok programmját és napról-napra jobban emeli Koschke Henry igazgató népszerüségét, amely főleg abban nyilvánul, hogy az előadások zsufolt házak előtt folynak le. A páratlan sikerü Willy Pantzer-csoport e hónapban is szerepel, mellettük pedig a kiválóságban vetekszenek: Sidi, az óriás, Altenburg és Hoffmann, Tato és May, továbbá a legkitünőbb bohócok és augusztok. Gyönyörü látványosság, remek háborus darab a Szövetségi hüség a Kárpátokban.

Városatyák anyagi felelőssége. Debrecen város legutóbbi közgyülésén a tanács jelentette, hogy a Debreceni Banknál elhelyezett városi betét ügyében a belügyminiszter helyteleniti a város eljárását s egyben kijelenti, hogy meg kell kezdeni nyomban a biztositási intézkedéseket azokkal szemben, akik a betét elhelyezését megszavaztak. A tanács javasolta, hogy feliratban kérjék a minisztert, hogy egyelőre tekintsen el a biztositási eljárás megindításától, minthogy a Debreceni Bank az összeg visszafizetésére ujabb garanciákat ajánlott fel. A közgyülés ehhez hozzájárult, annak

a kifejezésével, hogy a törvényhatósági bizottsági tagok anyagi felelőssége továbbra is fennáll. Debrecenben tehát a városatyák személyes anyagi felelősségét sokkal komolyabban és szigorubban veszik, mint Budapesten. Itt említjük meg, hogy most jár le Debrecen városának a Pesti Hazai Első Takarékpénztártól fölvett 4 millió koronás függőkölcsöne. A takarékpénztár a várossal folytatott tárgyalások után kijelentette, hogy a függőkölcsönt két évre hajlandó meghosszabbitani az Osztrák-Magyar Bank mindenkori kamatlábán felül fizetendő egy százalékkal magasabb kamat és egy fél százalék jutalék mellett. A legközelebbi közgyülés dönteni fog a kölcsön ügyében.

Herceg Ferenc pompás, vidám könyve, a „Gyurkovics lányok" most jelent meg a Milliók Könyvében. Gyurkovicsné, hét leány okos mamája, azt a lehetetlennek látszó problémát oldotta meg, hogyan lehet hét leányt hozomány nélkül férjhez adni. A megoldás színhelye a régtől híres Bácska amelyet még híresebbé tett Gyurkovics mama, aki, mióta Herczeg Ferenc regényt irt hadjáratáról, ma már fogalommá vált. A regény ára 30 fillér.

A TŐKE

* * *

A háboru ökonomiája.

A hadviselő államok háborus kiadásai eddigelé kerekszámban 210 milliárd koronát tesznek. Minthogy a háboru 700 napja tart, a naponkinti költségek 300 millió koronára rugnak. A közgazdászok csodálkoznak és a fejüket rázzák! A legtöbbje mindig azt hirdette és jósolta, hogy egy európai háboru nem tarthat tovább három hónapnál, mert azontul a teljes gazdasági összeomlás, a kaosz következik. És mi lett mindezekből a prognózisokból? A legtöbb hadviselő államban nagy anyagi jólét, rendkivüli pénzbőség mutatkozik. Az iparágak legtöbbje teljes mértékben van foglalkoztatva. A hadi nyereségek óriásiak, beteg vállalatok, melyeket azelőtt sehogysem tudtak szanálni, egészségesek lettek és sohasem álmodott dividendákat fizetnek. Az összes börzéken a hausse-irányzat valóságos orgiákat ül, a nagy iparvállalatok pedig egymásután emelik részvénytőkéiket, de nem azért, mert uj befektetéshez pénzre volna szükségük, hanem azért, hogy az uj részvények kibocsátására a kedvező alkalmat el ne szalasszák. Mert tudni kell, hogy ma, a legnagyobb és legveszedelmesebb háboru közepette a részvények árfolyama magasabb nivón áll, mint a békeidők legcsendesebb napjaiban.

A nagy anyagi jólét sokakat annyira megtéveszt, hogy a háboru tőkeképző erejét hirdetik és fennen hangoztatják, hogy „gazdagabbak vagyunk, semmint hittük volna." Hát ez már a tulzásba megy. Attól tartunk, hogy a felébredés ebből az álomból nagyon kellemetlen lesz. *A háboru nem tőkealkotó* és a „jó idők" inkább annak a körülménynek tulajdonithatók, hogy a háborunak sokkal nagyobb étvágya van, semmint sejtettük. Ugyanis a háboru annyit fogyaszt, hogy a rendelkezésre álló összes termelő erőket igénybe veszi és innen van, hogy a hadi gazdaságban a munkanélküliség teljesen eltünt.

A mi felfogásunk az — amit a képviselőházban legutóbb Szterényi is hangoztatott, — hogy ne legyünk tulságosan optimisztikusak a háboru utáni gazdasági viszonylatokra nézve. A háboru nálunk — éppugy, mint mindenütt Európában — gazdasági megrázkódtatásokkal fog járni. Nehézségeink, küzdelmeink lesznek, minden forrás apadni fog, *csak az adó nem.* Nálunk béke idején egy-egy lakosra átlag 35 K adó esett. Az uj javaslatokkal ez az átlag máris 45 K-ra emelkedett. Biztosan várható, hogy a háboru teljes likvidációjára szükséges további adóemelésekkel a fejenkénti kvóta a 60 K-t is el fogja érni.

Az iparra a háboru után sulyos helyzet vár és tévednek azok, akik azt hiszik, hogy azonnal hét kövér esztendő következik. A háborus termelésről és a háborus gazdasági berendezkedésről a rendes termelésre és a normális gazdasági helyzetre való áttérés nem lesz könnyü, már csak azért sem, mert az ipar az első időkben nyersanyag nélkül fog állani. Másrészt számolni kell az épitő-ipar ideiglenes pangásával is. Mert amikor az állampapiroknak 6 százalékos kamatoztatása van biztositva, akkor záloglevélüzlet nem igen van kilátásban, az épitőipar pedig jelzálogkölcsön nélkül nem igen dolgozhatik. Szterényi azt mondja, hogy ilyen körülmények között a háboru után majd az államnak kell magát nagymérvü beruházási politikára elhatároznia, hogy az ipart átsegitse azon az időn, amelyben bajokkal fog küzdeni. Ugyanez az álláspontja Wekerle Sándornak is, aki egy bécsi lapban legutóbb azt irta, hogy az állam részéről szükkeblü, önérzetnélküli pénzügyi politika lenne visszariadni azoktól az áldozatoktól, amelyek mulhatatlanul szükségesek azoknak a nehézségeknek az elháritására, amelyek a termelést akadályozzák, a fogyasztást és a gazdaság rendes körforgását terhelik és a közlekedést akadályozzák.

Hogy anyagi fejlődésünkben meg ne akasztassunk, arra nézve feltétlenül szükséges, hogy a jövőben gazdasági berendezkedésünkben teljesen szabad kezet nyerjünk. És ez áll éppugy az Ausztriához és Németországhoz való viszonyunkra nézve, mint belső gazdasági berendezkedésünk tekintetében is. Ennélfogva máris tisztában kell lennünk azzal, hogy a szabad kereskedelmet teljesen kiküszöbölő központok a háboru után azonnal meg fognak szünni. Sőt garanciát kell nyerni arra nézve is, hogy a központok további elhatalmasodásának és tulkapásainak már most a háboru folyamán utját álljuk. Mert, amit ezen a téren most látunk, az a szabad gazdasági fejlődésnek, a szabad versenynek a negációja. Vissza kell lassankint térni a kereskedelem teljes szabadságához. Se a termelésnek, se a fogyasztásnak nincs szüksége arra, hogy a Központok a háboru után csak egy napig is fentartassanak. Ismét utat kell csinálni a magántevékenységnek, az egyéni invenciónak és kezdeményezésnek, mely minden gazdasági fejlődésnek alapját képezi.

—

A spekuláció. Egyik budapesti nagybank fiókpénztárába a napokban egy ur állitott be, nagyobb összeget tett le az asztalra és az ott ülő hivatalnokoknak ezt mondotta: „Ezt a pénzt ipari részvényekbe akarom befektetni; milyen részvényeket ajánl Ön nekem megvásárlásra? A hivatalnok azt válaszolta, hogy a jó ipari papirok most már nagyon magas árfolyamot értek el, ezeket tehát nem tanácsos vásárolni. Ajánlja, hogy inkább 6 százalékos hadikölcsönt vegyen, mely a legbiztosabb és legelőnyösebb kamatozásu befektetést képezi. Az illető ur erre a pénzt zsebrevágta és a helyiségből távozva, éppen nem barátságos hangon ezeket mondotta a hivatalnoknak: „Hogy hadikölcsönkötvények léteznek, ezt Ön nélkül is tudom." Ez a kis történet, melynek az az előnye, hogy szóról-szóra igaz, gondolkozóba ejthet bennünket. Honnan van az, hogy az alig 4%-ot kamatozó ipari részvény jobban vonzza a közönséget, mint a 6%-ot jövedelmező hadikölcsön? Azt semmiképen se lehet állitani, hogy az eddig elhelyezett 6 milliárd hadikölcsön a magyar tőkepiacot tulterhelte volna. De itt is egy ismeretes pszichologiai tünet jut érvényre. A gyakorlati életben tapasztaljuk, hogy néha az elsőrendü szükségleti cikkek elhanyagoltatnak és helyettük nélkülözhető áruk szereztetnek be, mihelyt ez utóbbiak ügyesen reklamiroztatnak. Igy vagyunk ebben a dologban is. A nélkülözhetlen hadikölcsönnek ma a nélkülözhető belföldi ipari részvények a konkurrensei. A legtöbb gazdasági hir a sajtóban az egyes iparágak fényes helyzetéről, az ipari vállalatok óriási nyereségeiről rekord-dividendálásról és rendkivül nagy rejtett tartalékairól szól. Ez a reklám a közönséget az ipari részvények vásárlására ösztönzi. Hozzájárul ehhez, hogy a bankok és bizományosok, valamint az ügynökök valósággal elárasztják a feleket körlevelekkel, melyekben ezeket ipari papirok vásárlására csábitják. Nem csoda, ha ilyen körülmények között a mostani félhivatalos tőzsdeforgalomban óriási spekuláció fejlődött ki, mely tulzásokba csapott és az egész piacot veszélyeztette. A legutóbbi napokban valami mérséklet, egy csekély kijózanodás mutatkozik, bár egyes ipari részvények a hanyatlás dacára még mindig sokkal magasabban állanak, mint a háboru kitörése előtt. A vásárló publikumot gondolkozóba kell, hogy ejtsék az uj adójavaslatok is melyek elsősorban az iparvállalatokat terhelik. Különösen áll ez a hadinyereség adóra, mely a jövő évi dividendákat erősen le fogja nyomni. A mi nézetünk az, hogy az az ugynevezett háborus konjunktura tulment a tetőponton, vagy jobban mondva a delelő ponton és most már lefelé halad. Peszszimizmusra nincsen semmi okunk, de hiba volna a tulságos optimizmus is, mely azután nagy csalódásokra vezethet. Helyteleniljük a tulzott spekulációt, mely éppen nem illik a háboru komoly keretébe és amely könnyen katasztrófára vezethet.

Vágómarhabevásárlási központ. *„A cs. és kir. hadügyminiszterium vágómarhavásárlási központja"* név alatt a hadügyminiszterium kezdeményezésére és irányitásával szindikátus alakult, amely hivatva lesz a polgári lakosság jogos igényeinek figyelembevételével kizárólag gondoskodni a hadvezetőség vágómarhaszükségletének fedezéséről Magyarországon. A szindikátusban *Weiss Manfréd budapesti katonai konzervgyárán* és a *királyhidai katonai konzervgyáron* kivül azok a cégek vesznek részt, amelyek eddig is Magyarországban a hadvezetőség vágómarhaszükségletének legnagyobb részét beszerezték és pedig a *Magyar élelmiszerszállitó részvénytársaság*, a *Kisjenői főherceg uradalom haszonbérlete részvénytársaság* és a *Magyar földbérlők szövetkezete.* A szindikátus julius hónapban veszi fel tevékenységét és a bevásárlások egységes szervezete remélhetőleg az eddig állandóan emelkedő árak állandósulására vezet. Önként értetődik, hogy a bevásárlási központ, amely az osztrák érdekszervezetekkel állandó kontaktust létesit, a szükségletet nagy részben közvetlenül a termelőknél fogja beszerezni, lehető figyelembevételével azoknak a szervezeteknek, amelyek eddig is közreműködtek a hadvezetőség szükségletének fedezésénél.

Hatvani-Deutschék kávéüzlete. Mint szakkörökben beszélik Hatvaniék legutóbb óriási kávéimport üzletet bonyolitottak le. A behozatal és az eladás a Város- és Községfejlesztési r.-t. utján történt.

Nagy földbirtoküzlet. A Központi parcellázó bank r.-t. nemrégiben eladta sarlósári uradalmát, amelyet három évvel ezelőtt vásárolt meg. Az uradalom egy kis részét már régebben parcellázták, mig most végre a megmaradt rész körülbelül két millió K-ért gazdát cserélt. A Központi parcellázó több üzletet bonyolitott le és ez magyarázza meg, hogy a magánforgalomban részvényei már a névérték fölé emelkedtek ismét. Az intézet 200 korona névértékü részvényeit a vidéki pénzintézetek többnyire 160—180 koronával állitották be az 1915. évi mérlegbe.

A Phoebusról. Hosszu idők után ismét kötés volt a Phoebus részvényekben, amely a budapesti börze egyik legsiralmasabb papirja. Ezuttal 44 koronával kötöttek Phoebust és hogy ez mit jelent tulajdonképen a részvényesek szempontjából, az kiderül, ha összehasonlitjuk a mostani kurzust a tőkeleépülyegzés előtti időkben felvert árfolyamokkal, amikor azok még 240—250 koronán állottak. Darabonként tehát 200 koronát vesztettek a Phoebus szánalmas részvényesei. Jellenző, hogy Székesfehérvárott, ahol villanytelepe van a Phoebusnak, hogyan vélekedik a vállalatról egy helyi lap. A „Fejérmegyei Napló" irja többek között: „A részvénytársaság, amely annyi kellemetlenséget szerzett a város közönségének, olyan beruházási igéretekkel áll elő, amelyek még a laikus szemet is megakasztják, hiszen eddig még egy tisztességes áramórát sem lehetett tőle kapni! Országosan tudott dolog, hogy a Phoebusnak szénája nem a legnagyobb rendben van és hogy a portája körül holmi szélhüdési tünetek mutatkoztak" . . . Igy irnak vidéken a Phoebusról!

A Központ. A háborus közgazdasági irodalom legujabb hajtása: A Központ cimü közgazdasági hetilap, amely első számával julius 1-én jelent meg. Szerkesztő-kiadója Zerkowitz Emil, a kitünő közgazdasági iró. A lap, amely főképen a különböző központok szócsöve kiván lenni, első számának élénkségével és nivós tartalmával méltó feltünést keltett. A számos és értékes cikkek és eredeti információk között különös figyelmet érdemelnek: Bárczy polgármester, dr. Szende Pál és Déri Imre cikkei. A belső tartalom kiválóságához méltóan simul a lap technikai kiállitása is, amely a Magyar könyvnyomda- és kiadóvállalat r.-t. izlését dicséri.

Kanitz Jaques kitüntetése. A király Kanitz Jaquest, a Magyar Gázizzófény r.-t. vezérigazgatóját, a Ferenc József-rend tiszti keresztjével tüntette ki. Kanitznak nagy része volt a Földgáz részvénytársaság megalakitásában s ezzel a magyar ipari életnek kiváló szolgálatot tett. De fon-

tos és eredményes munkát végzett a háborus külföldi árucsereforgalom emelésével, az ő előkelő külföldi összeköttetései segítségével több nagyszabású tranzakciót bonyolitottak le hazai vállalatok és cégek s ezek a müveletek valutánk javulásában éreztették értékes hatásukat.

Szolgálati jubileum. Frank Henrik, az Első Magyar Általános Biztositó Társulat központi könyvelési osztályának főnöke, szombaton töltötte be szolgálatának huszonötödik évét. Ez alkalommal a társulat tisztviselői értékes ajándékokkal lepték meg. A tisztviselők nevében Tarján Nándor, a társulat főtisztviselője, az igazgatóság részéről pedig Balabán Adolf vezérigazgatóhelyettes üdvözölte a jubilánst.

A Pénzintézeti Központ müködése. A Pénzintézeti Központ igazgatósága pénteken tartott ülésében dr. Schóber Béla udvari tanácsost, a Magyar Agrár- és Járadékbank R.-t. igazgatóját ügyvezető-igazgatóvá nevezte ki és megbizta a vezérigazgatói teendők ellátásával. A Pénzintézeti Központ ideiglenes helyiségei julius 4-étől kezdve Szentkirályi-utca 3. szám alatt lesznek. Az igazgatóság az intézet üzleti tevékenységének megkezdését annak idején közzé fogja tenni.

A Folyam- és Tengerhajózási R.-t. közgyülése. A Folyam- és Tengerhajózási r.-t. junius 27-én tartotta huszonegyedik rendes évi közgyülését. A közgyülés helyesléssel vette tudomásul az évi jelentést, elhatározta, a karbantartási alap javára 1,785.343 K 36 f-nek a leirását s a biztositási alapnak 180.703. korona 85 fillérrel való növelését. Az ezután fennmaradó 2,195.643 korona 28 fillér nyereségből az 1915. évi osztalékot, mint 1914-ben, 10 korona összegben állapitotta meg; elhatározta 1 272.929 korona 02 fillérnek, mint nyereségmaradványnak az 1916. üzletév javára történő átvitelét és megadta az igazgatóságnak és felügyelő-bizottságnak a felmentvényt. A közgyülés elhatározta továbbá az alaptőkének 15 millió koronáról 20 millió koronára való felemelését s e végből 25.000 darab 200 korona névértékü részvénynek 230 korona árfolyamon való kibocsátását. A közgyülés ezután a felügyelő-bizottságba az eddigi tagokat ujra megválasztotta. Az igazgatóság a közgyülést követő alakuló ülésen a társaság elnökévé Horváth Elemért, a Hitelbank igazgatóját, a társaság alelnökévé pedig Márffy Ede miniszteri tanácsost választotta meg. Az évi jelentés megemlékezik a társaságnak a hadmüveletekkel kapcsolatos teljesitményeiről és az alkalmazottaknak a hadiszolgálatban való dicséretes szerepléséről. A társaság fejlesztési programmjának megfelelően, az 1915. évben is nagyobb beruházásokat eszközölt. Több uj gőzöst és uszályt rendelt, amelyek részint 1916-ban, részint 1917-ben lesznek üzembe állithatók, továbbá a Fried Kálmán és Fiai cégtől 1 uszályt és 8 gőzöst tulajdonjogilag megszerzett. Állomási hálózatát az ujonnan megnyitott Pöchlarn, Érd, Szigetujfalu, Kalocs—Foktő és Fadd—Tolna állomásokkal bővitette. A társaság hajóparkja az 1915. év végén 59 darab, összesen 24.960 indikált lóerővel biró gőzösből, 336 darab, összesen 185.020 tonna hordképességü uszályhajóból, 108 darab kikötő állóhajóból, 2 darab gőzkompból, 1 darab kotróhajóból és 1 darab mentődereglyéből állott. A társaság tartalékai a 15,000.000 korona részvénytőkével szemben 12 572.055 korona 42 fillért tesznek ki.

A Magyar Nitrogén Mütrágyaipar r.-t. a napokban tartotta Ullmann Adolf förendiházi tag elnöklete alatt a Magyar Általános Hitelbank helyiségeiben alakuló közgyülését. A Hitelbank és a Kereskedelmi Bank által létesitett uj vállalat alaptőkéje 9,000.000 koronában állapittatott meg. Az igazgatóságnak a közgyülést követőleg megtatrott alakulóülésén gróf Batthyány Lajos titkos tanácsost az igazgatóság elnökévé és Weiss Fülöpöt az igazgatóság alelnökévé választották. Leopold Andor okleveles vegyészmérnököt és Gyöngyösi Józsefet a társaság igazgatóivá nevezték ki. Az igazgatósági ülésen egyszersmind a 9,000.000 korona beruházással Dicsőszentmártonban létesitendő mésznitrogéngyár épitési és berendezési munkálatainak megindítására vonatkozólag az alapitó intézetek által kötött szerződéseket tudomásul vették, valamint a Magyar földgáz r.-t.-gal az uj gyártelep üzeméhez szükséges egyelőre évi 70,000.000 m^3 gáz szállitására, illetőleg átvételére vonatkozólag létrejött megállapodást is jóváhagyták.

A kőbányai göztéglagyár társulat Pesten rendes közgyülése elhatározta, hogy az 1915—1916. üzletévre kimutatott 29.453 korona 8 fillér veszteséget a külön tartalékalapból fedezi. Az igazgatóság indítványára elhatározta a közgyülés azt is, hogy a Budapesti Tégla- és Mészégető Részvénytársasággal fuzionál olymódon, hogy részvénytőkéjét 3075 darab, összesen 615 korona névértékü uj részvény kibocsátása utján fölemeli. A kőbányai göztéglagyár társulatnak részvénytőkéje a felemelés után 1,455.000 korona lesz.

„Unió" Élet és Gyermekbiztositó m. sz. folyó hó 2-án tartotta 53-ik rendes közgyülését, dr. Vázsonyi Vilmos orsz. képv. elnöklete mellett. Az 1915. évről szóló jelentés megemlékszik arról, hogy az országra nehezedő háborus állapotok 2-ik esztendejében is az uj üzletszerzés még mindig erősen pangott és eképpen tetemesebb produkcióról nem lehet beszámolni. A jelentésből kitünik, hogy az intézet fejlődése és állapota teljesen normális, amennyiben a dijtartalék 1 448.041 K 15 fillérrel 26,767.993 K 38 fillérre emelkedett, dijbevétel volt 3.502.214 K 94 f; az intézet tőkéinek kamathozadéka pedig 1,172.781 K 56 fillérre rugott. A mérlegtételek vagyoni oldalán tetemes leirások eszközöltettek 462.975 K 15 f összegében. Ezek dacára az évi felesleg 54.360 K 12 fillér, mely felerészben a külön-, felerészben pedig a jutalékfelemelési tartalék javára esik. A hivatalnoki nyugdijalap 87.113 K 52 fillérrel 719.458 koronára emelkedett. A közgyülés a jelentést és a mérleget tudomásul vette és a felmentvényt a vezetőségnek megadta. A felügyelő-bizottságban egy év tartamára választattak a lelépő tagok: dr. Simonyi Zsigmond, Héger József, dr. Siegescu József, Seifensieder József, Wertheimer Albert és dr. Bródi Ernő (uj).

≡ A magyar Duna ≡

•••

Batthiány Tivadar gróf

a hajózási alkalmazottak helyzetéről és a dunai hajózás fejlesztéséről.

A tisztviselők mozgalmához az Országos Hajós-Szövetség legutóbb megtartott választmányi ülésén a magyar hajósok is csatlakoztak, amennyiben kimondották, hogy ugyanazt a drágasági pótlékot kérik a vállalatoktól, amelyet az állam a most folyó tárgyalások után a közszolgálati alkalmazottaknak fog adni. A magyar dunai hajózás közelfekvő föllendülése amugy is ráterelte a figyelmet a magyar hajózás müvelőire és igy méltán érdeklődik a közvélemény a hajósok szociális és kulturális ügyei iránt. Ebből az elvből kiindulva, a Fővárosi Hirlap munkatársa Batthiány Tivadar grófhoz, az Országos Hajós Szövetség elnökéhez fordult, aki a következőket fejtette ki:

— Ma a társadalom minden osztálya a drágaságról, a mindinkább szomorubbá váló megélhetési viszonyok iránt érdeklődik. Ez az állapot természetesen leginkább a fixfizetéses alkalmazottakat sujtja. Ezek közé tartoznak a magyar hajósok is, akiknek a minap elnöklésem alatt tartott választmányi ülésén hozott határozatára éppen elegendő ez a megokolás. A drágaság kérdésével én más téren — hogy ugy mondjam — előrehaladottabb stádiumban foglalkozom. Az állami tisztviselőkről szólok, akik memorandumukban kimutatták, hogy van olyan közélelmezési cikk, amelynek ára a háboru előtti árral szemben nem kevesebb, mint *2000 százalékkal emelkedett.* Ez az élelmicikk a hagyma, de átlagban véve, *minden néven nevezendő élelmiszernek az ára pár száz percenttel lett magasabb.*

— Amikor a hajósok határozatukat meghozták, megfontolták, hogy a tényleges drágaságnak megfelelő segélyt nem kérhetnek, mert akkor a fizetésük többszörösét kellene kérniök, ez pedig mindent fölforditana. Kérniök azonban mindenesetre kellett, mert valami módon mégis védekezniök kell az állandóan fokozódó drágasággal szemben. Ennek módja pedig, hogy az eddig gyéren kapott segélyek a drágaság fokozódásának arányában szintén emelkedjenek. Nem leszünk tulságosan követelőek, ha mi is ugyanazt a mértéket állitjuk föl, amit a köztisztviselők kapni fognak. Annyival is inkább igy van ez, mert hiszen a M. F. T. R. igazgatósága az eddigi 20 százalékos drágasági pótlékot meg is adta már. Igaz, hogy az alkalmazottak még nem kapták meg, ennek oka azonban az a különös körülmény, hogy a kormány által szubvencionált társaság az alkalmazottainak adandó segélyt köteles kormányjóváhagyásra előterjeszteni. A kereskedelmi miniszter már meg is adta hozzájárulását, de valamelyik segédhivatalban hónapokra megfeledkeztek az elintézésről. Most jöttek rá erre a mulasztásra és most azután ki fogják kézbesiteni az aktákat.

— Öntudatos örömmel állapitom meg, hogy a háboru alatt a magyar hajóstársadalom nemcsak a tüzben, amelyben a háboru elején elégszer volt része, állotta meg hősiesen a helyét, de kiváló szolgálatokat tesz a háboruban álló szövetséges államoknak azáltal is, hogy a mindinkább fontosabbá váló dunai forgalmat, amely ezekben a napokban közélelmezésünket legintenzivebben táplálja, tökéletes módon bonyolitotta le. Olyan teljesitmények ezek, amelyek alapján a magyar hajósok méltán követelhetik a közvélemény támogatását és szimpátiáját.

— Az Országos Hajós-Szövetség közgyülésein, a barátságos fehér asztalnál és hivatalos közlönyünkben is számtalanszor szóba hoztuk, hogy nekünk nemcsak a magunk szociális és kulturális ügyeinkkel kell foglalkoznunk, hanem kötelességünk magának a magyar hajózás fejlesztésének mérhetetlenül fontos ügyét lelkesen szolgálni. Ezeket a kérdéseket több izben szerencsés voltam a magyar törvényhozás házában is szóbahozni, aminthogy a mostani ülésszakon is lesz ebben a tárgyban fölszólalásom. Örömömre szolgál, hogy a dunai hajózás kérdését legujabban a közvélemény előtt igen élénken pertraktálják, nem mulaszthatom el azonban konstatálni azt, hogy az Országos Hajós-Szövetség volt az első, amely ezt a kérdést, amelynek fontossága igazán most ütközik ki, esztendők óta felszinen tartja.

— Minden politikától mentesen utalok annak fontosságára, hogy a magyar hajózás — és itt nemcsak a M. F. T. R.-re, hanem minden magyar társaságra gondolok — számban és minőségben emelkedjék. Állami érdek, hogy a magyar hajózás teljesitőképességének egészében a magyar gazdasági élet szolgálatában álljon. Hogy ez igy lehessen, a magyar hajózásnak meg kell kapnia kikötőit és egyéb ehhez tartozó modern fölszereléseit. De meg kell javitani azokat az utakat is, amelyek a hajóállomásokhoz vezetnek és amelyek eddig siralmasan elhanyagolt állapotban voltak komoly akadályaként a magyar dunai hajózás biztos fejlődésének.

— Amikor mindenki a drágaságról panaszkodik, nem lehet a mentésben és javitásban utolsó eszköz, amit nem győzök eléggé ajánlani és ami teljes letörését követeli annak a nálunk nagyon lábrakapott elvnek, hogy mindig előbb a vasut és csak azután a hajó. Ezzel szemben *azt ajánlom és ezt jól fontolják meg az illetékes körök, hogy mindjárt lényegesen olcsóbb lesz minden, ha amit lehet, szállitsunk az olcsó hajón és csak azt, amit hajón nem lehet szállitani, azt rakjuk vasutra.*

Pozsony a dunai konferencián. Pozsonyból táviratozzák lapunknak: Walenta Ágost törvényhatósági bizottsági tag a hétfőn megtartott városi közgyülés elé inditványt terjesztett, hogy a város polgármesterei vegyenek részt a Budapesten megtartandó dunai konferencián. Az inditványozó rámutatott arra, hogy Pozsonynak tovább kell dolgoznia Dunapartjának kifejlesztésén s kiemelte Kumlik Tódor másodpolgármesternek e téren szerzett érdemeit. Minthogy a budapesti értekezleten a Német birodalom, Bajorország és Ausztria városai képviseltetik magukat, kivánatosnak tartja, hogy Brolly Tivadar kir. tan. polgármester és Kumlik Tódor másodpolgármester ugy a julius 8-án tartandó előértekezleten, valamint a Dunaprobléma tárgyában tartandó összes értekezleteken vegyenek részt és képviseljék Pozsony városának érdekeit. A közgyülés az inditványt lelkesedéssel elfogadta.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Beketow cirkusz.

Ezekben a nehéz időkben, amikor a cirkuszi és varieté-müsorok összeállitása a legnagyobb nehézségekkel jár mert hiszen az artistanép egészséges és beválik katonának: Beketow mester most is mindig helytáll. Neki sikerült és sikerül olyan müsorokat összeállitani, melyek békében is ritkaságszámba mentek és a legjobbak közé tartoznak. A Beketow-cirkusz csak 16-án változtatott müsort és most 1-én ujra uj számokat mutatott be, amelyeknek kiváló sikerük volt. Beketow Mátyás igazgató a müsorszerzés igazi müvésze. A mostani sikerült bemutató alkalmából mi is bemutatjuk őt közönségünknek.

FEKETE

nem különbözik jobban a fehértől

mint a valódi

DIANA

sósborszesz értéktelen utánzatoktól!

Mert a valódi Erényi-féle

Diana-sósborszesz

a leghatásosabb és legtökéletesebb háziszer,

melyben ifjuság, erő és egészség rejlik.

egy üveg	egy nagy üveg	egy legnagyobb üveg
valódi Diana-sósborszesz ára		
88 fillér	2.40 korona	4.80 korona

Mindenütt kapható!

Főelárusitóhely:

Diana Kereskedelmi Részvenytársaság Budapest, Nádor-utca 6.

MILLIÓK KÖNYVE 15

HERCZEG FERENC:
A GYURKOVICS LÁNYOK

Ára 30 fillér.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. szám.

Nyári szünet

Balassa és Társa
BUDAPEST, Andrássy-ut 50
Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek
legolcsóbb gyári áron.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásasványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

HENRY-ARENA
(BAROKALDI VÁROSLIGET)
Naponta d. u. 4 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. 1/2 3 órától, még esőben is nagy
különlegességi előadások
teljesen uj műsorral és uj játékrend!
A kiválóan fényes uj müsorból különösen kiemelendők: Tato és May, Hortense és Willy Pantzer illuzionisták, Sidi, Billioni. A közkedvelt Willy Pantzer-csoport a világ legkisebb artistáival.
Szövetségi hűség a Kárpátokban.
Idill a táborban.
háborus epizód az 1914/15. évekből.
A legvigabb bohócok és Augusztok és a fényes Henry-müsor. — Csodásan olcsó helyárak.

BERLINI KERT
(ezelőtt Jardin de Paris)
Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 36—15.
Rátkai Márton
és
Somogyi Nusi
Köváry Gyula énekes bohóságban, **Elga von Lier, Ujvári Károly, Szalontai Ferike, Anny Wilkens.** Tabarinban 20 elsőrangu tánc-attrakció. Cabaret 1/2 9 órakor kezdődik. Tabarin 1/2 10 órakor kezdődik.
Meleg vacsora.

ÁLLATKERTI BELSŐ NAGYVENDÉGLŐ
Elsőrendü ételek és italok.
Minden igényt kielégitő
társasvacsorák.
Naponta 70 tagú
szimfonikus zenekar
hangversenye.
Tulajdonos: Spolarits György.

Legnagyobb választék
arany és ezüst
cigaretta-tárcákban, lovagló-pálcákban.
SCHÖNWALD IMRE
ékszerésznél,
Budapest, Deák Ferenc-u. 21

Dr Pápay-féle oltóintézet
Budapest, Teréz-körút 31. szám.
Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

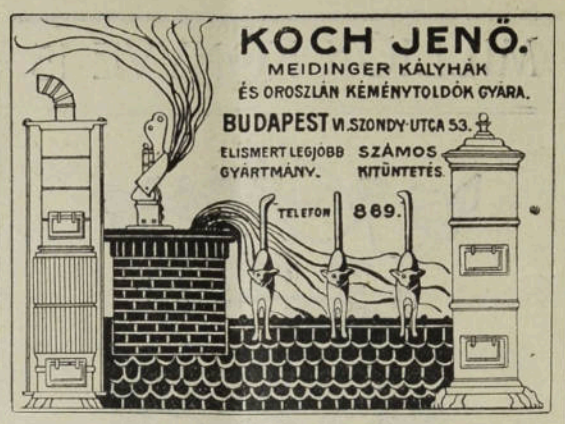
GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

KOCH JENÖ.

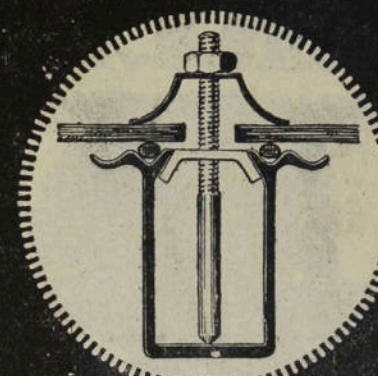
MEIDINGER KÁLYHÁK ÉS OROSZLÁN KÉMÉNYTOLDÓK GYÁRA.

BUDAPEST VI. SZONDY-UTCA 53.

ELISMERT LEGJOBB GYÁRTMÁNY. SZÁMOS KITÜNTETÉS.

TELEFON 869.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 Pesten (ezelőtt Drasche) Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pilértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.

BUDAPEST

IV., KÁLVIN-TÉR 3.

WALLA JÓZSEF

cementáru-gyár részv.-társ.

Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —

Iroda kizárólag

Budapest, VII., Gizela-ut 38.

Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76 191-14

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága

(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle kavékat, bors, fahéj, szegfüszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét. Távirati cim: Fabarius Budapest.

HUNGÁRIA

KÖTVÉNYEK

a legelőnyösebbek

élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-

BIZTOSITÁSOKNÁL.

Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a

HUNGÁRIA

Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság

igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz. és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.

Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

KAIZMAREK és TÁRSA R.T. MÉRNÖKÖK

BUDAPEST V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152-07.

MÉRNÖKI LÁTOGATÁS, TERVEZÉS, ÉS KÖLTSÉGVETÉSEK DIJMENTESEK.

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.

BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.

::: TELEFON: 103-50. :::

Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.

Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.
::: Költségvetés dijtalan. :::

Aki igazán jó és izletes SZALÁMIT akar venni, az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk : :

HERZ ÁRMIN FIAI SZALÁMIGYÁRA ••• BUDAPEST

Bründl János

cisz. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító

divatháza

Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

= MARTA =

Magyar Automobil Részvény-Társaság

SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK

Gyár; Aradon.

Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

Brandt József

műasztalos

Podmaniczky-utca 75.

Telefon: 125—68.

Saját mühelyeiben készit:

Teljes lakásberendezéseket,
Irodabutorokat,
Üzleti berendezéseket,
Épületmunkákat.

Tervezést és költségvetést dijmentesen végez.

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. julius 12-én. — 28. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Népjóléti

Központot létesit a főváros és hogy erre az intézményre milyen nagy szükség van, azt legjobban bizonyitják az előterjesztés tárgyalásánál elhangzott felszólalások. Végre egy javaslat, amelynek diadalutja van az alkotástól a közgyülésen által egész az üzembehelyezésig, a Központ munkájának megindultáig; előterjesztés, amely praktikus ötletektől duzzad; központ, amely nem üzlet, hivatal, amelyben a közjótékonyságot nem hirdetik, hanem gyakorolják. Napjainkban, eme vastag realizmus által szaturált korban, amikor a főváros törvényhatósági bizottságát és általában a közvéleményt csak a panamaszerü üzletek izgatják, — jól esik megpihenni a Népjóléti Központ programmjánál és arra gondolni, hogy talán még sem mulik el (óh, ha elmulna!) a rettenetes világégés eredménytelenül, talán végre mégis csak megértik és megérzik az emberek, hogy a szociális kötelességek nem másod- vagy harmadrendü jelentőségüek és hogy a szociális kötelességek teljesitése nem merülhet ki holmi kis gyüjtésekben, jótékonysági egyleti komédiákban, pumpolásokban, felruházási ünnepélyekben, amelyeken önmagukat ünneplik a felruházók.

A Népjóléti Központ prosperálása nem kétséges; hiszen — fájdalom — sohasem volt olyan konjunktúrája a szociális tevékenységnek, mint mostanában és a háboru után fokozott erővel lépnek fel azok a bajok, amelyeknek leküzdését, preventiv eszközökkel való meggátlását az uj intézmény vállalja. A sikernek mindössze két titka van: a gyorsaság és a bürokratizmus távoltartása. Ebből a szempontból pedig az volna a leghelyesebb, ha egyetlen egy paragrafusból állana az egész javaslat: abból, amely megállapitja a Népjóléti Központ rendelkezésére álló összeget. A többi azonban a központ vezetőjének a dolga, mert a szociális problémák nem skatulyázhatók, nem lehet őket a paragrafusok ráncaiba szedni, hanem a mindennapi szükségletekhez, a jelentkező szociális igényekhez kell őket szabni.

Rengeteg munkája lesz az uj hivatalnak, csak nem szabad hivatalszerüen intézni a munkát. Bizalommal várjuk a munka kezdetét és az az érzésünk, hogy a Népjóléti Központ mintaintézménye lesz a fővárosnak. A szegényeket nemcsak nyilvántartják majd, hanem el is intézik ügyes-bajos dolgaikat és kellő disztinkcióval fogják különválasztani a nyomorban szenvedőket a jótékonyság hiénáitól és a munkakerülőktől, akik a társadalom jó szivére alapitják egzisztenciájukat.

Reformálni kellene egyébként a társadalomnak ugynevezett jótékonysági munkáját. Ugy gondoljuk, hogy egyszerüen be kellene szüntetni minden hiusági alapra fektetett alakulást és minden gyüjtőszenvedélyt, e helyett azonban progressiv jótékonysági adót kellene statuálni. Igy aztán kellő eszközök állanának rendelkezésére a Népjóléti Központnak és erre nagyobb szüksége lesz, mint a paragrafusok rengetegére. Nem vagyunk tulságosan meglepve és meghatva attól a lelkes fogadtatástól, amelyben az előterjesztést a városatyák fogadták. Ők csak jó spekulánsoknak bizonyultak ismét, mert tudják, hogy ha majd a választók számonkérik tőlük, hogy mit tettek és mit mulasztottak, akkor enyhitő körülménynek fogják a választók betudni, hogy egyhangulag megszavazták a Népjóléti Központot.

Fullánkok

•••

Gerbeaud

telekügyét tehát mégis elintézte a közgyülés és ezzel talán nyugvópontra kerül ez az odiózus vásár. Meg kell állapitani, hogy régóta nem fujtak fel annyira egy városházi ügyet, mint ezt. Eszünk ágában sincsen megvédeni akár az álmagyar csokoládégyárost, akár a városházi rendszert, de egy javaslatról, amely Harrer tanácsnoknak legszemélyesebb müve, talán még sem lehet ugy beszélni, mint valami panamáról? A panama-vadászok csodálatosképen és következetesen elhallgatták, hogy Gerbeaudnak csak a telekkomplexum negyven százalékát szabad beépittetnie, ő tehát negyven százalékért fizet ötven koronát. És nem akarnak tudomást venni arról sem, hogy a telek nem megy át Gerbeaud korlátlan tulajdonába, hanem husz évig egyáltalában nem parcellázhatja a telket, nem adhatja el, nem használhatja más célra és ha husz év elmultával parcellázni akar, ugy az eladási ár és a mostani ötven koronás ár különbözetét a fővárossal megosztani tartozik. Ilyen megszoritásokkal egyik purifikátor sem volna hajlandó telket venni és mi csak azt sajnáljuk, hogy az objektiv kritika ezuttal Gerbeaud igazát bizonyitja.

Általános

és nem titkolható idegesség vett erőt a városháza ügyeinek intézőin. A háboru, az idegek háboruja, mondotta egy hadvezér és ebből a szempontból fölöttébb szomoru, hogy Budapest nem birja idegekkel. Olyan türelmetlenség mutatkozik a városháza dolgaival szemben egyfelől, a városházi ügyek kritikusaival szemben másfelől, amely türelmetlenség csak arra lehet alkalmas, hogy végképpen elkeseritsen mindenkit, aki komolyan és önző célok nélkül foglalkozik a főváros ügyeivel. Valami megmagyarázhatatlan vadsággal törnek mindenre, amit a városházán helyesnek találnak és feledik, hogy a kellő objektivitás nélkül nem lehet sulya az ilyen nekirohanásoknak. Több türelmet és több szeretetet kérünk — nem egymás iránt, hanem Budapest dolgai iránt.

A dohos liszt

a szerdai közgyülésen elhangzott interpellációs válasz után még dohosabb lett. Folkusházy tanácsnok kijelentette, hogy a főváros egyetlen szem gabonát, lisztet sem vesz át közvetlenül a malmoktól, hanem a Haditermény részvénytársaság utalja ki a lisztet a főváros számára. Ilyen körülmények között természetes, hogy sokszor dohos liszthez jut a főváros, de — mondotta a tanácsnok — a kenyérgyár vezetőségében megvan a kellő disztingváló képesség, meg tudja különböztetni a lisztet a homoktól és ha dohos lisztet vesz át, akkor a disznók laknak jól, ha pedig „doh" nélküli lisztet, akkor az emberek. Ezek után szörnyü dilemmák kinozhatják a közélelmezési ügyosztályt; soha nem tudja, hogy holnap kik fognak jóllakni: az emberek, vagy a disznók?

Uj községi üzem.

A csatornajavitásokat, tisztitásokat és a csatornabekapcsolásokat a főváros ezentul házilag készitteti.

A csatornázó-kartel letörése.

A háborus viszonyok — ugy látszik — kénytelen-kelletlen uj községi üzemet fognak eredményezni. Az uj üzemnek alapjai máris meg vannak vetve és igen valószinü, hogy miután a székesfőváros ezen a réven jelentős megtakaritáshoz jut, az üzem fejlesztése gyorsan és tekintélyes arányokban fog megtörténni. Az uj községesitést tökéletesen menti az a körülmény, hogy a háborus viszonyok kényszere adta meg neki a létjogosultságát. Nem lehet azonban titkolni az aggodalmat, hogy a székesfőváros egyik igen jelentős iparágának komoly megkárositása szinte elkerülhetetlen. A *Fővárosi Hirlap*, amikor elsőnek ad hirt a készülőben levő községesitési akcióról, hangoztatni kivánja, hogy változatlanul ellensége ugyan a mindenáron való kommunizálásnak és veszedelemnek tekinti az iparnak a fővárosi szükségletek teljesitésétől való elzárását, de az adott esetben a mai munkásviszonyok elkerülhetetlen kényszer elé állitották a tanácsot.

Az uj városi üzem gazdája az ut- és csatornaépitő ügyosztály lesz és valószinü kifejlődése szerint

a jövőben a főváros házilag fogja intézni a csatorna-javitásokat és tisztitásokat.

Tulajdonképen nem is vetődött föl ez a gondolat, hanem a viszonyok kényszere abba a helyzetbe juttatta a fővárost, hogy egy szép napon észrevette, hogy tulajdonképen a csatornajavitási munkálatokat házi kezelésben végezteti. *Fock* Ede tanácsnoknak, az ut- és csatornaépitő ügyosztály vezetőjének, ugyanis igen sok gondja volt e kérdés körül. Vállalkozókat kötéllel sem lehetett fogni a háboru alatt. Egynek sem volt elegendő munkása, egyik sem volt biztos, hogy a fuvarhiány miatt megszerezheti a szükséges anyagokat? Ha azonban mégis akadt volna vállalkozó, akkor az olyan lehetetlen ajánlatokat tett, hogy a tanácsnoknak nem volt lelkiismerete a horribilis árakat elfogadni. Ekkor történt azután, hogy fölfogadott az ügyosztály egy pallért, aki mellé munkásokat adtak és a kis csoport elkezdett dolgozni. A csatornajavitó munkásosztag, *Pirovics* Aladár müszaki tanácsos közvetlen felügyelete alatt dolgozik ma is a legteljesebb megelégedésre és munkájával igen jelentékeny összegeket takarit meg a fővárosnak.

A csatornajavitó ideiglenes üzem a Honvéd-utca környékén levő Kő-téren dolgozik. Egészen primitivek ma még az eszközei. Csak a legszükségesebb szerszámok beszerzése teszi ezideig az üzembefektetést. A munkálatokat azonban a főváros mérnökei vezetik, az anyagvizsgáló állapitja meg a felhasználandó anyagok jóságát és igen megnyugtató tudat az, hogy vállalkozási visszaélések elő nem fordulhatnak. A kezdetleges telepen azonban szorgalmas munka folyik, ugy hogy ma a főváros abban a helyzetben van, hogy a csatornajavitási munkálatokat, cementcsövek öntését stb., teljesen házi kezelésben intézheti.

Bár ma arról van szó, hogy egyéb segede-

500.000 koronának a főváros részére való kiutalványozását;

3. a községi népiskolák állami segélyének egymillió koronára való felemelését;

4. azt, hogy az állami italmérési jövedék tiszta jövedelméből a főváros részére biztositott részesedésként az 1895—1897. évi átlag szerint megállapitott 1.481.353 korona állami megtérités ne állandósittassék, hanem a fokozatos emelkedés számbavételével az 1906. évre már 2,400.000 koronában állapittassék meg;

5. hogy az állami adó alól mentes égetett szeszes folyadékok után a fővárosnak városi fogyasztási adó megtérítése cimén eddig kiutalt 147.632 korona évi átalány legalább a kétszeresére, vagyis 295.264 koronára emeltessék.

A javaslatot a közgyülés nagy többséggel elfogadta s a kormány és a főváros között megindultak a tárgyalások a felterjesztésben foglaltakról. Közben elkészült az 1907. évi költségvetés, — Bódy Tivadar munkája, — amelyben a rendes kiadások 42,256.509 koronával, a rendkivüli kiadások 2,131.517 koronával, vagyonváltozások 33.000 koronával, kölcsönpénzek 414.170 koronával, az összes kiadások tehát 44,835.496 koronával szerepeltek. Ezzel szemben a rendes bevételeket 41,955.276 koronában, a rendkivüli bevételeket 12.000 koronában, vagyonváltozásokat 33.000 koronában, kölcsönpénzeket 414.170 koronában, az összes bevételeket tehát 42,414.446 koronában irányozták elő. Vagyis az előirányzat 221.050 korona deficittel záródik. A költségvetést kisérő jelentés behatóan foglalkozik a főváros helyzetével, a deficit okaival, a válság orvoslásának módjaival. Kimutatja, hogy a községi pótadónak és a házbérkrajcároknak különböző százalékkal való emelése micsoda bevételi többletet jelentene. Azután egyenkint foglalkozik a jelentés az egyes adónemekkel, majd különböző illetékekkel, dijakkal és járulékokkal. A javadalmaknak házi kezelésbe vételét tervezi az ügyosztály, továbbá határozottan állást foglal az üzemeknek megváltása, esetleg házi kezelésben való létesitése mellett, mert az a véleménye, hogy ezek képezhetik legigazságosabban a főváros jövendő pénzügyi politikájának az alapját. Azután foglalkozik a jelentés a kölcsönügyekkel; a százmillió koronás kölcsön állagával, illetve hiányával, a kölcsönből vett s mintegy 15 milliót tevő előlegek kérdésével, a százmilliós kölcsönből kiszorult s mintegy ötvenmillióra menő szükségletekkel. Ismerteti az uj nagy beruházási kölcsönre bejelentett szükségleteket, amelyek együtt a 200 millió koronát meghaladják. A munkaprogramm utolsó fejezetében a pénzügyi adminisztráció körébe vágó kérdésekkel foglalkozik a jelentés s ezen a téren is fontos reformokat helyez kilátásba. Revidiálni szándékozik az ügyosztály a költségvetési, zárszámadási, pénztárkezelési s egyáltalában az egész számviteli rendszert. Végül a költségvetési hiány fedezésének a kérdéséről emlékezik meg a jelentés befejező részében. Erre nézve nem tesz a tanács javaslatot, mert a várt államisegitség esetleg fölöslegessé teszi a hiány fedezetéről való gondoskodást. Ha azonban az állami segitségre a főváros nem számithatna, akkor később külön fog a hiány fedezetére nézve javaslatot tenni. Ebben az esetben nem maradhat más hátra, mint ahoz a végső eszközhöz fordulni, amelyet különben a tanács csak a háztartás gyökeres rendbehozatala céljára akart volna igénybevenni: a polgárok áldozatkészségéhez, az adóemeléshez. Mert — hangsulyozza a jelentés — hogy ha az állami segitséget meg is kapja a főváros, ezzel a háztartáson még végleg segitve nincsen; a segitség csak a hiány eltüntetésére lenne alkalmas, de az ujabbi szükségletekre ujabb erőforrásokról kellene gondoskodni a főváros további fejlődése és a fővárosra váró nagy feladatok érdekében.

A költségelőirányzat tárgyalása ugy a pénzügyi bizottságban, mint a közgyülésen rendkivül nivós, tartalmas volt. A pénzügyi bizottság budget-vitájának kiemelkedő mozzanata az üzemek községesitéséről folytatott eszmecsere volt. Vázsonyi Vilmos sürgeti a közüzemek megváltását, koncedálja azonban, hogy a megváltáshoz füzött financiális remények csak hosszu idő mulva teljesülnek a megváltás után. Heltai Ferenc és báró Herzog Péter viszont kifejtik elvi aggodalmaikat a községesités politikájával szemben. Hivatkoznak Bécsre, ahol a gázgyárak és villamos vasutak megváltása a közterhek szaporitására vezetett. A közgyülés 1907. február 22-én kezdte meg és március 2-ikán fejezte be a költségvetés tárgyalását. A vita folyamán tartotta Márkus Miksa első beszédét a törvényhatósági bizottság plénumában; erősen birálta az adminisztráció egynémely hibáját. Az előirányzatot végül elfogadták, megujitották az 1898. évi közgyülési határozatot a fővárosi progresszív jövedelmiadóról, az állami egyenes adók reformját megsürgették és Feleki Béla inditványára harminc tagu bizottságot küldöttek ki a fővárosi törvény revíziójának előkészitésére. Ez a bizottság — papiroson — ma is létezik még és a háboru után bizonyára ujból feltámad.

A deficites költségvetést Andrássy belügyminiszter hónapok mulva jóváhagyta, egyben azonban takarékosságra, különösen a személyi kiadások mérséklésére intette a fővárost.

(Dr Szilágyi Hugó „Budapest ujkora" cimü, most megjelent müvéből.)

Épitkezési pályázatok

a barakkiskolák II. csoportjára.

A keddi tanácsülésen adták ki az uj barakkiskolák első csoportjára a munkálatokat. Ezek az iskolák a következők: Egresi-uti (VII. ker.), Hungária-körut (VII. ker.), Pongrác-utcai (X. ker.) és Liget-utcai (X. ker.)

A következő csoportra beérkezett ajánlatok dolgában az átszámitások már megtörténtek. Ebben a csoportban a következő iskolák szerepelnek: II. ker. Szegényház-utcai iskola 990 m², X. ker. Százados-utcai iskola 390 m², X. ker. Óhegy-utcai iskola 230 m².

Az ajánlatok a három iskolánál körülbelül egyezőek. Épen ezért elegendő, ha a legnagyobb, a Szegényház-utcai iskola, árajánlatait ismertetjük. A többiek is körülbelül ezek között a keretek között mozognak:

1. Wippler és társa	98.— kor.	egységár
2. Kolozs L. Lajos	100.— „	„
3. Fischer Ferenc	100.— „	„
4. Töke György	108.— „	„
5. Brunner Ferenc	110.— „	„
6. Wellisch Arnold IV.	119.— „	„
7. Popper Zsigmond és társa I.	120.— „	„
8. Fónagy Béla	122.— „	„
9. Lord és társa	123.— „	„
10. Popper Zsigmond és tsa II.	125.— „	„
11. Szentgyörgyi és társa	125.— „	„
12. Bene Károly és Nagy Lajos I.	129.— „	„
13. Bene Károly és Nagy Lajos II.	133.— „	„
14. Wellisch Arnold III.	135.— „	„
15. Dr. Frank Mihály	135.— „	„
16. Wellisch Arnold V.	137.50 „	„
17. Wellisch Arnold II.	138.— „	„
18. Bene K. és Nagy L. III.	139.— „	„
19. Taufenecker és Altstock	140.— „	„
20. Rusz János	140.— „	„
21. Walla József r.-t. II.	141.25 „	„
22. Walla József r.-t. I.	150.— „	„
23. Kolozs L. Lajos	86.— „	„

A Mária Terézia-téri iskolára beérkezett ajánlatok átszámitása még nem történt meg.

Egyébként kilátás van arra is, hogy a nyolc uj barakkiskolán kivül még épiteni fognak a nyáron ujabbat is. A barakkiskolák céljaira ugyanis — mint ismeretes — 600,000 korona áll rendelkezésre. Amennyiben a nyolc uj barakkiskola fölépitése illetve vállalatba adása után még a 600.000 koronából elegendő összeg marad, akkor abból ujabb megrendelést eszközölnek. Most folynak a tanácskozások, hogy hol lesz leginkább szükség az uj iskolára.

A középosztály és a zálogtárgyak.

Egy szép terv kudarca.

Megirta a *Fővárosi Hirlap*, hogy a székesfőváros tanácsa memorandumot kapott arra vonatkozólag, hogy a zálogházban levő tárgyakat, amelyek 50 koronánál nagyobb értéket nem képviselnek, a székesfőváros váltsa ki. Már akkor jeleztük, hogy a terv kivihetetlen, mert rengeteg pénzbe kerülne.

A tanács azonban mégis meghallgatta a legilletékesebb szakvéleményeket, többek között a királyi zálogházak igazgatóságát is. Ez a legérdekesebb vélemény. Azt mondja a kir. zálogházak igazgatósága, hogy készséggel áll rendelkezésére „akár posta utján" is. Csak tessék a pénzt küldeni. Megeshetik, hogy a jótékony akció csekély 100,000 koronából kitelik, de lehet, hogy 200,000 koronába is belekerül.

Mond azonban komoly véleményt is a zálogházak igazgatója. Azt mondja, hogy az ugynevezett legszegényebb osztályoknak ma nem igen van szükségük az ilyen mentési akciókra. Ezek az osztályok ma aránylag igen jó körülmények között élnek. Leginkább azért, mert a sokféle és igen jelentékeny hadisegély mellett a munkabérek is horribilis módon emelkedtek.

Ezzel szemben azonban igen szomoru helyzetbe jutott a középosztály, amelyet a drágaság legjobban sujt. Ez a középosztály megérdemelné a segitséget, de nincsen mód rá, hogy hozzájuttassék. Ki tudja megmondani, hogy melyik zálogtárgynak a tulajdonosa tartozik a szegény néposztályhoz és melyek a középosztályhoz?

Megoldás tehát nincsen. A mindenesetre meleg szivből fakadt terv ad acta fog kerülni.

Események

Közgyülés. Utolsó közgyülését tartja a nyári szünet előtt a főváros törvényhatósági bizottsága — ha ugyan egyetlenegy ülésen végezni tud a napirendre fölvett összes tárgyakkal. Árvaszéki jegyzőnek megválasztják az első helyen jelölt *Kabdebó* Miklóst; az *ujabb kölcsönt* névszerinti szavazás utján fogják elfogadni. A *zárószámadásoknál* hagyományos szokás szerint nem lesz vita, talán csak az üzemek zárószámadásainál lesz egy-két felszólalás. A *Népjóléti Központról* szóló előterjesztést *Miklós* Elemér dr. tanácsjegyző fogja referálni. Remélhetőleg minden fölösleges szalmacsépelés nélkül fogják elfogadni a városatyák a gyönyörü alkotást, szintugy a *gázgyári nyugdij- és nyugbérszabályzatot*. Az autotaxi-vállalat kérelmét alaposan letárgyalták már a közlekedési bizottságban; a *státusrendezésnek* sem lehetnek ellenzői a közgyülésen. Érdekes lesz *Rényi* Dezső tanácsnoknak *Füredi* Mór interpellációjára adandó válasza, amelyben bizonyára ki fog térni a svábhegyi fogaskerekü vasut botrányaira. Ha szerdán nem végeznek a napirenddel, ugy az utolsó közgyülés *pénteken* lesz.

Kitüntetés. Dénes Gy. Aladárt, a székesfővárosi községi Müszerüzem és Kórházi Anyagraktár igazgatóját Ferenc Salvator főherceg a háboru alatt a katonai egészségügy körül szerzett kiváló érdemei elismeréséül, a Vöröskereszt hadiékitményes II. osztályu diszjelvényével tüntette ki. Dénes igazgató kiválóan eredményes munkásságát e lap olvasói előtt fölösleges külön is méltatnunk, többször volt alkalmunk rámutatni azokra a nagy sikerekre amelyeket a müszerüzem alapitása, berendezése és üzemben tartása körül szerzett.

Ki lesz a kisiparosok hitelszövetkezetének igazgatója? A főváros közgyülése csak szerdán fogadta el a kisiparosok hitelszövetkezetének alapitásáról szóló előterjesztést és máris megindult a kombináció: ki lesz az uj községi vállalat vezérigazgatója. Értesülésünk szerint minden kombináció korai még, mert illetékes helyen a személyi ügyek megoldásával várni akarnak mindaddig, amig a közgyülés határozata jóváhagyást nem nyer. Minthogy pedig a belügyminiszter előbb minden valószinüség szerint kikéri a pénzügyminisztérium és a kereskedelmi minisztérium véleményét, ennélfogva előrelátható, hogy még messze vagyunk az uj állás kreálásától.

Önzetlen városatyák. A Nyiregyházi villamossági részvénytársaság — beadványt intézett Nyiregyháza város képviselőtestületéhez és kérte, hogy az általános drágaságra való tekintettel, engedje meg a képviselőtestület, hogy a társulat a fogyasztott áram árát 33 százalékkal fölemelje. A tanácsi javaslat az volt, hogy a képviselőtestület részben teljesitse a társulat kérését, a képviselőtestület tagjainak nagy része azonban ez ellen erősen tiltakozott. Tiltakozott főképen azért, mert az árdrágitással egyenesen az amugy is tönkrenyomoritott középosztályt érné oly sulyos ujabb teher, amely őrájuk, egyesekre végtelenül nyomasztólag hatna, mig a társulat tartalékjaiból a háboru alatt könnyen fedezhetné esetleges tulkiadásait. A közgyülésen a kérdésről hosszu, csaknem másfélórán át tartó magvas vita folyt le, amelyben nagy számmal vettek részt olyan tagjai is a képviselőtestületnek, akik mint részvényesek érdekelve vannak a társulatnál. És éppen az az érdekes az egész vitában, hogy a részvényesek nagyrésze az árfölemelés ellen szólalt föl, tehát dacára részvényes voltának a társulat érdekei ellen szavazott. Igy történhetett meg, hogy a közgyülésen

mindössze egy szótöbbséggel győzött a tanács javaslata, amely elfogadja a 33 százalékos emelést.

Henry-aréna ma a legkellemesebb szórakozóhelyek közzé tartozik Budapesten. Koschke Henry, az agilis igazgató gondoskodott róla, hogy a nagy gonddal összeállitott müsor a legkényesebb igényeket is kielégitse. Minden előadáson föllépnek. Tato és May Hortense és Willy Pantzer, illuzionisták, Sidi, a vasember, Billioni, továbbá a legvigabb bohócok és augusztok. Általános tetszést arat: a Szövetségi hüség a Kárpátokban cimü remekül kállitott háborus darab. Az árak rendkivül mérsékeltek.

A legmagasabb zsirár. Aligha fizethetik az országban valahol is magasabb zsirárat, mint Fiumében. Itt julius 6-án a városi tanács ujból maximáita a zsir árát, amelyet kg.-ként 16 koronában állapitották meg.

Uj élelmiszerközpont. A centralizálás idejét éljük és nem mulik el hét, hogy uj központ ne alakulna. Mint most halljuk Liptómegye közélelmezésének ellátására Liptószentmiklóson uj élelmiszerbeszerzési központ alakul a Város- és Községfejlesztési r.-t. bevonásával. Ezt a központot a jól bevált Szepesvármegyei élelmiszerbeszerzési központ mintájára létesitik. Ez az intézmény eddig 170.000 korona értékü árut hozott forgalomba. Az áruk között szerepelt: a rizs, denaturált szesz, tengeri, tengeri dara, tengeri liszt, gyufa, szappan, csokoládé kakao, csirke, kacsa, kávé és sok minden más közszükségletbeli cikk. Az igazgatóság sulyt helyez az áruforgalom kiterjesztésére is s e célból Luczy Sándor igazgatónak megbizást adott arra, hogy 2000 drb mezei nyulat az őszi hónapokra biztositson és rendeljen mielőbb zöldséget és gyümölcsöt is. Megkérte a vármegyei főhatóságokat, hogy a tojáskiviteli tilalmat sürgősen léptessék életbe; elhatározta, hogy egy bécsi cégnél 2 és fél vaggon amerikai zsirt rendel.

Diana-sósborszesz föltétlen biztos hatásu és a legtökéletesebb háziszer. Kedves ajándékkal szolgál az, aki hozzátartozójának a táborba Diana-sósborszeszt küld. Hamisitványokat ne fogadjon l! Főelárusitóhely: Diana Kereskedelmi Részvénytársaság, V., Nádor-utcza 6.

Beketow-cirkusz. A közönség általános véleménye, hogy a mostaninál szebb cirkuszi müsort Budapesten még nem lehetett látni. A jelenlegi mesés attrakciók csak e héten láthatók.

A szerencse-bankház. A 80.000 koronás főnyereményt a 61694. számu sorsjegy ütötte meg, amelyet a Dörge Frigyes bank r.-t.-nál vásároltak (Budapest, Kossuth Lajos-utca 4.). hol tudvalvőleg a mult sorsjáték hat huzása közül háromban a szerencsés vevők megnyerték a legnagyobb és további két huzásban a második főnyereményt. Még mindig van idő a részvételt megkezdeni! A Dörge Bank erre vonatkozólag szivesen szolgál felvilágositással, teljesen dijtalanul és portómentesen. Röviddel a huzás befejezése előtt még a Dörge Frigyes Bank r.-t. (Kossuth Lajos-utca 4.) szerencsés vevői a 15.000 koronás nyereményt is megnyerték a 72870. számra.

Háztartási fémtárgyak

köteles beszolgáltatása

a rendelet értelmében 1916. julius 18. kezdődik.

Figyelmeztetjük a közönséget, hogy a vörösréz, sárgaréz, nikkel, tombak, és bronz házi edényeket és felszerelési tárgyakat

csak julius 18-ig

lehet fémbeváltóhelyeinken a hatóságilag megállapitott magas árakon készpénzfizetés ellenében beváltani.

A kötelező beszolgáltatáskor jóval alacsonyabb árak lépnek életbe, készpénzfizetés helyett pedig csak utalványokat adnak ki. Hivatalos fémbeváltóhelyeink az ország minden nagyobb lakóhelyén vannak.

A budapesti fémbeváltóhelyek:

Hadifémkiállitás VII., Erzsébet-körut 32.

(óntárgyakat csak itt lehet beváltani.)

I., Fehérvári-ut 9. Eisler Ede, II., Zsigmond utca 5. Dann Hugó, III., Flórián-tér 14. Connérth Albert, Bécsi-ut 69. Schmideg Salamon, IV. Muzeum-körut 2f. Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége, Kammermayer Károly-utca 3. Fischer László, Váciutca 2. Sárkány Pál, Szervita-tér 5. „Uránia" Növédő Egyesület, V., Vilmos császár-ut 21. Drucker Lajos, Vilmos császár-ut 64. Iván Simon, Vilmos császár-ut 12. Kann és Heller, Lipót-körut 9. Ormai és Társa, Vilmos császár-ut 31. Ulrich B. J., VI. Teréz körut 19. Brunner I. L. és Társa, Szondy-utca 24. Kovács Károly, Király-utca 36. Stark és Petschauer, VII., Thököly-ut 18. Aczél Zsigmond, Rákóczi-ut 24. Diósy János, Andrássy-ut 18. Geittner és Rausch, Lisztt Ferenc-tér 19. Gabos és Társa, Csányi-utca 7—9. Hirmann Ferenc, Dohány-utca 10. Horner Dezső, Királyutca 49. Imrei Mihály Rottenbiller-utca 64. Vas Frigyes, Nagymező-utca 68. Waldhauser A. G., VIII., Üllői-ut 32. Heinrich A. és Fiai, Baross-utca 56. Ötvös A., Garai-tér 16. Radó Vilmos, IX., Üllői-ut 89. Gross Mór, Ráday-utca 17. Jeszenszky Jenő, Üllői-ut 19. Szontágh Pál, X., Jászberényi-ut 5. Rabolt Antni.

Magyar Szentkorona Országainak Fémközpontja

A TŐKE

...

Szemle.

Az adózók. — A titkos tartalékok. — A tengerhajózási szubvenciók. —

A háboru hatásai elsősorban a gazdasági és pénzügyi vonatkozásokban nyilvánulnak meg. Meglátszik ez a parlamentben is, ahol most a politikai kérdések mellett a gazdaságiak dominálnak. Az *adóvita,* amely a mult héten kezdődött, bő mederben folyik tovább. Megelégedéssel konstatáljuk, hogy ez a vita magas nivón mozog és hogy olyan szakszerü és objektiv felszólalások hangzanak el a magyar parlamentben, mint azelőtt soha. Kifogásolnunk kell azonban azt, hogy a parlamentben eddig nem domboritották ki kellőkép azt a nagy aránytalanságot, jobban mondva igazságtalanságot, mely a kereskedő- és iparos-osztálynak tulságos megterhelésében és a földbirtok feltünő kimélésében nyilatkozik meg. Kivételt képez ebben a tekintetben *Vázsonyi* Vilmos felszólalása, aki, mint mindig, most is fején találta a szeget és az adójavaslatok nagy komplexumából kihalászta azokat a paragrafusokat, melyek a gazdagok védelmére és a szegények hátrányára kodifikáltattak. Helyünk nem engedi meg, hogy Vázsonyi nagy beszédének bővebb taglalásába bocsátkozzunk. Itt csak rá akarunk mutatni egy visszásságra, melyre ő hivta fel a figyelmet. Adatokkal és számokkal bizonyitja, hogy az ugynevezett „saját tőke" figyelembevételével a részvénytársaságok hadiadója mennyivel előnyösebben van megállapitva, mint a magánszemélyeké. Vázsonyi kimutatja, hogy a javaslatban megállapitott kulcs szerint, ha részvénytársaság nyereségtöbblete 8 millió korona, akkor a társaság az után 10 százalék adót fizet, mig a kereskedő vagy magánalkalmazott szintén 10 százalékos adó alá esik, ha a többletjövedelme 20,000 K. Ez minden adóigazságnak a fejetetejére állitása és nem progresszió, hanem a legirtózatosabb depresszió az, amikor a szegény suszternek, aki 20,000 koronát szerzett a háboru alatt nyereségtöbbletben — mert vannak ilyen szegény suszterek nagy számmal — vagy pedig annak a szabónak a nyereségét is éppen ugy 10 százalékkal adóztatjuk meg, mint a hatalmas bankét, amelynek 8 millió korona jövedelmi többlete van.

—

A most folyó parlamenti vitákban több izben szóvá tétetett a *titkos tartalékok* dolga is. Most történik először, hogy ez a szó a magyar törvénytárba belekerül. Ugyanis a hadi nyereségről szóló javaslatban intézkedés foglaltatik arra nézve, hogy a titkos tartalékok egy része számittassék hozzá ahhoz az adóalaphoz, mely a hadinyereségadó kiszámitásánál alapul vétetik. Ezek a titkos tartalékok a modern részvénytársasági vállalatok fejlődésében fontos szerepet játszottak. El lehet mondani, hogy egyes nagy vállalatok óriási fellendülésüket és rendkivüli anyagi erejüket a nagy mértékben eszközölt titkos tartalékolásoknak köszönhetik. A titkos rezervák létesitése sokféle módon történik. Majdnem minden vállalatnál másképpen. Vázsonyi mondotta el igen elmésen, hogy megkérdezett egy kiváló bankférfiut, hányféleképen lehet titkos tartalékokat csinálni? A válasz ez volt: „Kedves öcsém, erre nem lehet felelni, mert ennek százféle módja van. Ezek annyira titkosak, hogy még a megcsinálásnak a módja is titkos a számunkra." — Mindenesetre fontos lépés a magyar adópolitika történetében, hogy ezek a titkos tartalékok, melyek eddig nebántsvirágként szerepeltek, ezentul adózás alá esnek. Csakhogy itt egy igen fontos kérdés merül fel, melyre, igen helyesen, Vázsonyi is rámutatott. Vajjon ez a titkos tartalékolási szabadság, mely most már a törvényben is statuáltatott, nem fog-e a természetes személyekre is átragadni? Mert, ha a nagybankoknak joguk van a nagy vagyonokat titkosan tartalékolni és később előbujtatni a haza javára, a közgazdaság javára, mert előre látták, hogy világháboru lesz, akkor minő jövedéki kihágás az, ha valaki mint természetes személy, titkosan tartalékol, illetve jövedelmet és vagyont elhallgat? A jogegyenlőség elve igazán megkövetelné, hogy a magánszemélyek is ezentul titkosan tartalékolhassanak.

—

A *tengerhajózási szubvenciók* mindig ott kisértenek, ahol a háboru óriási terheinek fedezéséről tárgyalnak. Nem csoda. Mindenkinek szálka a szemében az a 6 millió korona, melyet a tengerhajózási társaságok most a háboru alatt minden ellenszolgáltatás nélkül az államkincstártól kapnak. A közvélemény megbotránkozásának adott kifejezést Rakovszky István, amidőn erre a dologra a minap a parlamentben kemény szavakkal rámutatott.

— „Mi van — mondotta Rakovszky — a hajóstársaságok szubvenciójával? Az Adria szubvenciójával? Tudtommal ezek ellenszolgáltatások fejében adattak, hogy bizonyos járatokat, bizonyos gyorsaság mellett le kell bonyolitaniok. Vajjon betartják-e a járatokat. Ahogyan én tudom, az összes hajóstársaságok most 6.083,000 korona szubvenciót kapnak, az egész szubvenció kétharmadát, anélkül, hogy egyetlen hajót inditanának, egyetlen darab szenet használnának fel a kazánnak fütésére. A szegény állami tisztviselők drágasági pótlékára nincs a kincstárnak pénze, de hatalmas, gazdag vállalatoknak 6 millió koronát odadobni, arra jut pénz!"

Igaza van Rakovszkynak. Minden jogérzék és jogrend ellen történik az, hogy az állami segélyek révén amugy is nagy vagyonra szert tett vállalatok milliókat vágnak zsebre, anélkül, hogy szerződésbeli kötelezettségeiknek eleget tennének. Ez sehol a világon nem történik. Tudtunkkal az osztrák és német hajóstársaságok a járatok szünetelése alatt egy fillér szubvenciót se kapnak. Miért olyan nagylelkü a kormány az állam millióival akkor, midőn ezeknek a pénzeknek most ezer más helyük volna?

Földgáz és petroleum. A Magyar földgáz r.-t.-nak a magyar államkincstárral megkötött szerződéséről csak kevés részlet szivárgott ki eddig. Beavatott helyről most érdekes információkat kaptunk a megállapodás egyes részleteire vonatkozólag. Eszerint a Magyar Földgáz r.t., nemcsak a földgáz-források energiáját fogja felhasználni, hanem petroleum után is köteles kutatni. A szerződés értelmében a vállalat az első hat évben legfeljebb tizenkét furásra kötelezhető. Ha a furások eredményesek lesznek, akkor a termelés bizonyos bruttószázalékát — amely 5 százaléktól 20 százalékig növekedhetik — a kincstár kapja meg természetben a vállalattól. Az olajszerződés is ugyanolyan időre szól, mint a földgázszerződés. Ha a nyersolajkutatások eredményesek lesznek, akkor a vállalat köteles felemelni az alaptőkéjét két millió koronával. Ennek egy ötödére a kincstárnak van elővételi joga. Érdekes még, hogy egy harmadiknak csak a pénzügyminiszter beleegyezésével adhat el a vállalat petroleumot. Az anyagbeszerzésre vonatkozólag az a megállapodás történt, hogy az első tiz évben csöveket, gépeket és anyagokat külföldről is belehet szerezni, ha áruk a belföldi ajánlatnál 12 százalékkal olcsóbb. A hivatalnokok és a munkások nemzetiségi számarányát is megállapitották. Ha a kincstár az összes elővételi jogait gyakorolni fogja, akkor 13.400 szavazata lesz, a bankszindikátus 33.600 szavazatával szemben.

Az „Atlantica" hajógyára. A „Fővárosi Hirlap" jelentette elsőnek, hogy az „Atlantica" Budapesten modern, nagyszabásu hajógyár épitését vette tervbe és hogy ez a társaság üzemét a belvizi hajózásra is kifogja terjeszteni. Tiszasülyi Polnay Jenő, az Atlantica agilis vezérigazgatója éles üzleti érzékkel és ismert rátermettségével gyorsan átlátta azt a hatalmas jövőt, mely a Dunára és a dunai hajózásra vár. Megérezte, hogy egy olyan modern és nagyrahivatott vállalatnak, mint az Atlantica, ki kell vennie részét ebből a munkából. A Polnay Jenő tervezete most valósággá lesz. Az „Atlantica" Tengerhajózási Részvénytársaság julius 26-ára rendkivüli közgyülést hirdet, amelyen alapszabályait megváltoztatja és alaptőkéjét 6 millió koronáról 8 millió koronára fölemeli. Az alapszabályok megváltoztatásával az „Atlantica" üzemét kiterjeszteni kivánja: egyrészről a belvizi hajózás folytatására, másrészről egy hajógyár épité-

sére. A Dunán a háboru után megindúló forgalomba a bajor, a német, a bolgár és a román folyamhajózási vállalatok fokozottabb mértékben fogják érdekeiket képviselni és természetes, hogy ebben a törekvésben Magyarország folyamhajózási szerepe predesztinált földrajzi fekvése folytán jelentékenyen meg fog nőni. Ezen megnövekedő forgalom és egészen uj üzleteknek a dunai utra való terelése inditották az „Atlanticát" arra, hogy a folyamhajózást szintén felvegye üzletkörébe és a társaság egy modern, a mai, de különösen a legközelebbi időben elvárható folyamhajózási technikailag megjavult helyzetre támaszkodó flottával fogja forgalmát lebonyolitani. A megszerzendő hajóparkra és a már meglevő dunai hajógyárak tulságos igénybevételére tekintettel, de különösen, hogy külföldi hajógyáraktól teljesen függetlenül berendezkedhessen, a modern hajóépitő technika magaslatán álló hajógyárat fog létesiteni, amelyik részben saját hajóparkiának szükségleteit fedezi és ezenkivül az aldunai és annak közeli viszonylataiban levő országok hajószükségleteit fedezni fogja.

Holland tőke a monarchiában. A hollandi bankok roppantul terjeszkedtek a háboru alatt. Most velünk is szorosabb üzleti összeköttésbe akar kerülni a Rotterdamsche Bankvereinigung, amelynek nagy üzleti tervei vannak a monarchiában. Egyelőre még nem határozták el, hogy Bécsben, vagy Budapesten fognak-e külön fiókot nyitni, vagy pedig egyik pénzintézetünkkel érdekközösségbe lépni. Értesülésünk szerint, ez a rotterdami pénzintézet előbb a monarchia pénzpiacain alapos tanulmányokat akar folytatni és csak azután fog szándékai felöl dönteni. A hollandi bankok különben brilliáns üzleteket csinálnának velünk és persze nekik volna a legnagyobb hasznuk belőle. Ha csak idehozzák a hollandi forintot mihozzánk, már azon is roppant sokat keresnének, mert a valutaüzlet soha ilyen előnyösen nem alakult Hollandia szempontjából, mint a mostani időkben.

Vázsonyi Jenő kitüntetése. A király Vázsonyi Jenő államvasuti igazgatót udvari tanácsossá nevezte ki. Ez a kitüntetés ezuttal valóságos self made man-t ért, aki nagy szaktudásával, alapos technikai ismereteivel és lelkiismeretes munkálkodásával érte el előkelő pozicióját. Vázsonyi Jenőt uj méltósága bizonyára még fokozottabb müködésre fogja serkenteni, amelyre háboru után annál nagyobb szükség lesz, mert a Máv. szükségszerü reorganizációja nagy feladat megoldását várja kiváló képességeitől.

A központok köréből. Szorgalmasan rekvirálnak a központok, amelyeket Szterényi „közgazdasági veszedelemnek"-nek nevezett el. A Fémközpont eddig körülbelül 15—16 millió korona értékü fémet rekvirált. Rövidesen meg fog alakulni a Pamut-központ is, amelyhez hasonló intézmény Ausztriában már müködik. A gyapjuközpont is erös munkában van, mert most történnek a gyapjufelajánlások. A legtöbb gyapjut — mint szakkörökben beszélik — a Hitelbanknak Fleischl Sándor cégnek, Guttmann és Wahlnak és a Lichtenstein Miksa cégnek ajánlották fel a gazdák.

„Pallas" nyugdij-, élet és katonai biztositó r.-t. VII. rendes évi közgyülésén jóváhagyott 1915-iki mérleg és zárszámadás tanubizonysága az agilis igazgatóság körültekintő munkájának, amelynek révén sikerült a vállalat konsolidációját még a világháboru okozta rendkivüli és sulyos viszonyok közepette is előbbrevinni. Ez a siker mindenekelőtt a künnlévőségek jelentékeny részének realizálásában s ezzel párhuzamosan, az értékpapirállomány tetemes gyarapodásában jut kifejezésre, ami az aktivumok felfrissitésének felel meg. Ami a dijbevételt illeti, jó benyomást kelt azon körülmény, hogy ez irányban a hadi állapot csorbulást nem okozott. Érdemes itt a káreseteből eredő kiadásokat is megemliteni, amelyek a hadi kockázat dacára is megmaradtak a normális szerény határok között, jóllehet a „Pallas" igen előnyös viszontbiztositási összeköttetései folytán fedezve van minden eshetőség tekintetében. Kedvező fényt vet a társaság vezetőségének üzleti elveire az intéző tényezők elhatározása, hogy az aránylag jelentékeny felesleg legnagyobb része leirásokra fordittatott, s az ezek után fennmaradt tiszta nyereség uj számlára vitetett át. A társaság a háboru végével Ausztriára is ki fogja müködését terjeszteni, ami ujabb, jelentős feladatok megoldását jelenti.

A Bárdi József automobil részvénytársaság ez évi rendes közgyülésén elhatározta, hogy a társaság eddigi 1,000.000 koronát kitevő részvénytőkéjét 2,000.000 koronára emeli föl. Ennek alkalmas időben való keresztülvitelére az igazgatóságnak meghatalmazást adtak. A közgyülés köszönetet szavazott a társaság eddigi elnökének, Károlyi Imre grófnak, aki másoldalu elfoglaltsága következtében, a társaságnál eddig betöltött elnöki állásáról lemondott. A közgyülést követő igazgatósági ülés a vállalat eddigi alelnökét, Kohner Jenő bárót egyhanguan elnökké választotta.

A Magyar Földbérlők Országos Szövetsége a napokban tartotta évi közgyülését György Endre volt földmivelésügyi miniszter elnöklésével. A közgyülés Dániel Gábor báró titkos tanácsos, országgyülési képviselőt és Telegdi József országgyülési képviselőt a Szövetség társelnökévé választotta.

A Budapesti Husnagyvágó Rt. megalakulása. A Magyar Élelmiszer Szállitó Rt. égisze alatt Budapesten uj nagyvágó alakult, amely pénteken tartotta meg alakuló közgyülését. A Budapesti Husnagyvágó rt. három millió korona alaptőkével indult meg és célja a husipar terén fennálló mindennemü szükségletet kielégiteni. Hogy e célját elérhesse, foglalkozni fog hizlalással (e célra előleget nyujt a gazdáknak), exporttal és importtal, hentesáruk gyártásával, stb. A társaság alapitói közt van néhány nagyvágón kivül az Általános Fogyasztási Szövetkezet is, amelynek már eddig is nagyszabásu husüzeme volt. Az igazgatóság tagjai lettek: Stern Samu, a Magyar Élelmiszer-Szállitó rt. vezérigazgatója, Hoffer Gyula, az Általános Fogyasztási Szövetkezet igazgatója, Pollák Simon, a Világosság-nyomda igazgatója, Bruszt Sándor magánbizományos, Spitzer József magánbizományos, Horn Ignác kereskedő, Becz Mihály és Horovitz Lajos. A felügyelő-bizottság tagjai lettek: Gróf Lajos bizományos, Balla Géza, a Kassai Jelzálogbank vezérigazgatója, Weiser Kálmán bankigazgató. Ügyvezető-igazgató: Singer Adolf.

≡ A magyar Duna ≡

A dunai fuvardijak kérdése.

A Duna jövője elsősorban attól függ, hogy a dunai fuvardijak a jövőben miként fognak alakulni. A Dunát a fuvarozás szempontjából versenyképessé kell tenni avval a tengeri uttal, mely a Fekete tengertől a Földközi tengeren és az Atlanti Oceánon át Antwerpenig, Rotterdamig és Hamburgig vezet. Ha ez a cél el nem érhető, ha a dunai fuvardijak nem mérsékelhetők olyannyira, hogy például a román buza a Dunán felfelé épp olyan olcsón legyen szállitható Németországba, mint Rotterdamon át Mannheimba, ugy minden igyekezet a dunai hajózás fellendítésére hiábavaló lesz. Mert az ipar és kereskedelem a nyersanyagbeszerzést, valamint az áruk elszállitását mindig azon az uton fogják eszközölni, mely a legolcsóbban fog fuvarozni.

A Duna tehát csak ugy válik teljesitőképes nagy hajózási vonallá, csak ugy lesz a középeurópai block igazi tengelye, ha a jelenlegi fuvardijak mérsékeltetnek, vagy legalább is a tengeri fuvardijakkal összhangzásba hozatnak. Eddigelé a román és bolgár gabonát tulnyomó részben tengeri uton szállitották Rotterdamba és Mannheimba. Vegyünk egy Turnszeverin és Braila közt lévő román hajóállomást, például Turnul-Magarellét (fuvarszámitás Regensburg 1788 km.), számitásunk alapjául és akkor egy tonna gabonára nézve a következő eredményeket kapjuk:

a) A rotterdam—mannheimi tengeri ut használata mellett:

Dunai fuvar T.-Magarella—Braila	4 márka
Tengeri fuvar Braila—Rotterdam	10 márka
Rajna-fuvar Rotterdam—Mannheim	5 márka
összesen	19 márka

b) a dunai ut használatánál:

Fuvardij T.-Magarelle—Regensburg (Vaskapu illetéket is beleértve	33·80 márka
Levonva 7 márka refakcia, marad	26·80 márka

Megjegyezzük, hogy a refakcia nagyobb uszályrakományoknál mindig engedélyeztetik. Azt is figyelembe kell venni, hogy Passzauig a fuvar 2.50 márkával olcsóbb, mint Regensburgig. De a dunai ut még igy is jelentékenyen drágább, mint a tengeri ut. A fuvart tehát okvetlenül olcsóbbá kell tenni. E végből a dunántuli államok váltsák meg a Vaskapu-illetéket, mely tonnánkint 1.70 márka, ezenkivül pedig a hajózási társaságok emeljék fel a refakciát 7 márkáról 10 márkára, vagy még ennél is magasabbra, mint ahogyan az az előző években már többször megtörtént. Csak igy lehet majd a dunai utat a balkáni gabona részére a tengeri uttal szemben versenyképessé tenni.

A MFTR. alkalmazottak uj nyugdijszabályzata. A M. F. T. R. a háboru dacára alkalmazottainak uj nyugdijszabályzatot adott, amely julius hó 1-én lépett életbe. A módositások lényege általában az alkalmazottaknak és azok családtagjainak a nyugdijintézettel szemben támasztható ellátási igényeinek emelésében domborodik ki. Az alkalmazottaknál ugyanis a teljes nyugdij eléréséhez kivánt szolgálati idő leszámittatott, s lakbérnyugdij létesittetett, a nyugdijminimum megállapittatott és az adó- és illetékmentesség kiterjesztetett. Az özvegyek ellátását és a gyermekek nevelési járulékát az uj szabályzat lényegesen fölemeli. A módositások között különösen kiemelendő az, hogy az uj alapszabályokban a jogok, mint a kötelezettségek szempontjából az összes alkalmazottak egyenlő elbánásban részesülnek és igy a régi nyugdijszabályokhoz képest az altiszti és szolgai személyzet is ugy a saját személyüket, mint családtagjaikat illetőleg a többi alkalmazottakkal teljesen azonos elbánásban részesülnek.

A Rajnától és Majnától a Dunához. A nemrégiben megalakult német-osztrák-magyar közlekedési egyesülés közremüködésével „Vom Rhein und Main zur Donau" cimmel a „Deutschland" német folyóiratnak legközelebb egy külön száma fog megjelenni, melyben a Rajna-, Majna- és Dunavidékről történelempolitikai és földrajztechnikai cikkek fognak publikáltatni. A füzet a Rajna, Majna és Duna idegenforgalmát kivánja szolgálni.

Uj Duna-gőzösök. A Dunagőzhajózási társaság óbudai hajógyárában, ahol a legutóbb vizrebocsátott „Franz József I." hajó készült, még négy hasonló tipusu gőzös épitését kezdték meg. Ezeknek a hajóknak az épitését még ez év folyamán be akarják fejezni. Az uj gőzösök nevei lesznek: „Wilhelm II.", Ludwig III.", „Ferdinánd cár" és „Mehmed szultán". Az uj hajók, mely a hajóépitési technika legujabb vivmányaival lesznek felszerelve, az alsó és a közép Duna személyforgalmát fogják lebonyolitani.

A M. F. T. R. és a pozsonyi Ludwig-gőzmalom. A Fővárosi Hirlap megemlékezett arról a harcról, amely Pozsony város előtt folyik a M. F. T. R. és a Ludwig-gőzmalom r.-t. között. Dunamenti telekeladásról és partbérletről volt szó a vitás ügyben, amelyben most döntött a pozsonyi városi közgyülés. A Ludwig-gőzmalom telekügyében a tanács azt javasolta a közgyülésnek, hogy a Téli kikötő-ut mentén adjon el a város 3000 négyzetöles telket a Ludwig-malomnak négyzetölenkint 40 koronáért. Az elevátor létesitéséhez szükséges 10 négyzetölnyi partterületet az eddigi szokások szerint évi 60 filléres ölenkint való bér mellett kivánta a javaslat a malom rendelkezésére bocsátani. A tanács ezenkivül azt is javasolta, hogy kötelezzék a részvénytársaságot az uj malomnak két éven belül való üzembe helyezésére. Hosszas vita után a közgyülés névszerinti szavazás utján ugy határozott, hogy a Ludwig-gőzmalomnak a telket eladja, a partterület használatát pedig megengedi. A telek árát négyzetölenkint 40 koronában állapitották meg és elhatározták, hogy az uj malom a békekötéstől számitott két év mulva helyezendő üzembe. A Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság a hid alatt levő partterületből szintén 315 méternek bérbeadását kérte, a tanács azonban nem pártolta a kérelmet és álláspontját azzal okolta meg, hogy a MÁV. által birt 400 méteres partterületet amugy is a MFTR. használja. A közgyülés elfogadta a tanács javaslatát.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

BEKETOW-CIRKUSZ.
VÁROSLIGET. TELEFON: 107-46.
Ma és minden este 8 órakor
nagy előadás
a legmesésebb cirkuszi müsor.
Uj ROLAND Uj
hangutánzó mimikus.
ELWINO a pénzszekrénybe zárt ember.
SAXON gladiator a szerencsezsákkal.
GLINSEPETTY akrobaták.
RENELLOS légtornászok.
Csütörtökön d. u. 4 és szombaton d. u. 5 órakor félhelyárak mindenkinek.
vasárnap d. u. 4 órakor gyermekeknek félárak.

TŐKE GYÖRGY
épitési vállalkozó
vállal kőmüves és ácsmunkákat.
TELEFON 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78.
Városi iroda: Ujpesti-rakpart 5., I. em. 8.

BERLINI KERT
(ezelőtt Jardin de Paris)
Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 36—15.

Rátkai Márton
és
Somogyi Nusi

Köváry Gyula énekes bohóságban, **Elga von Lier, Ujvári Károly, Szalontai Ferike, Anny Wilkens.** Tabarinban **20** elsőrangu tánc-attrakció. Cabaret ½9 órakor kezdődik. Tabarin ½10 órakor kezdődik.
Meleg vacsora

ÁLLATKERTI BELSŐ NAGYVENDÉGLŐ
Elsőrendü ételek és italok.
Minden igényt kielégitő
társasvacsorák.
Naponta 70 tagú
szimfonikus zenekar
hangversenye.
Tulajdonos: Spolarits György.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-hörut 31. szám.
Nyári szünet

MILLIÓK KÖNYVE.
Legujabb szám.
A Gyurkovics lányok
Regény. Irta:
Herczeg Ferencz
A teljes mü ára 30 fillér

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

HENRY-ARENA
(BAROKALDI VÁROSLIGET)
Naponta d. u. 4 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. ½3 órától, még esőben is nagy
különlegességi előadások
teljesen uj müsorral és uj játékrend!
A kiválóan fényes uj müsorból különösen kiemelendők: Tato és May, Hortense és Willy Pantzer illuzionisták, Sidi, Billioni. A közkedvelt Willy Pantzer-csoport a világ legkisebb artistáival.
Szövetségi hüség a Kárpátokban. Idill a táborban.
háborus epizód az 1914/15. évekből.
A legvigabb bohócok és Augusztok és a fényes Henry-müsor. — Csodásan olcsó helyárak.

Balassa és Társa
BUDAPEST, Andrássy-ut 50
Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek
legolcsóbb gyári áron.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

Fürdőhelyen Nyaralóban Napsütésben Forróságban

Diana-puder
üdévé, illatossá varázsolja a bőrt.
Próba doboz. . . 1.— K
Nagy doboz . . 2.50 K

Diana-krém
eltüntet minden szeplőt, pattanást.
Próba tégely. . . 1.— K
Nagy tégely . . . 2.50 K

Diana-szappan
tisztitja, bársonyos lágyságuvá puhitja az arcot és kezeket
Próba darab . . . 1.— K
Nagy darab . . 2.50 K

Diana-fogkrém
felüditi a szájat és fehérré zománcozza a fogakat.
Egy tubus. . . . 1.— K

Mindenütt kapható! **Mindenütt kapható!**

Főelárusitóhely: Diana Kereskedelmi Részvénytársaság Budapest, Nádor-utca 6.

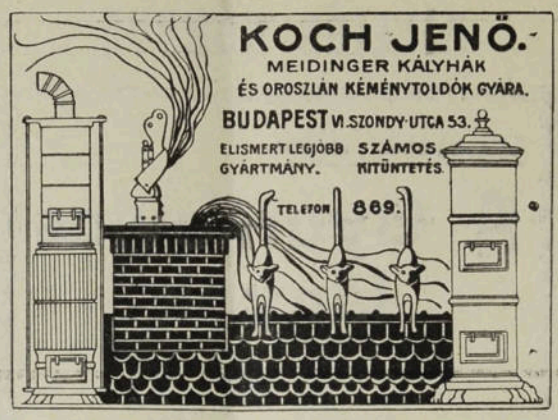
GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

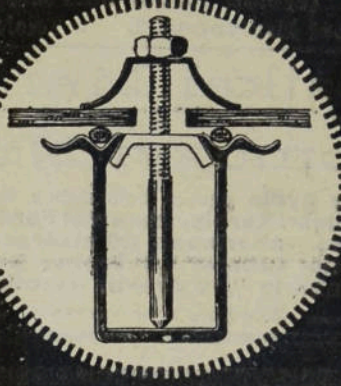
BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

KOCH JENÖ.
MEIDINGER KÁLYHÁK
ÉS OROSZLÁN KÉMÉNYTOLDÓK GYÁRA.
BUDAPEST VI. SZONDY-UTCA 53.
ELISMERT LEGJOBB GYÁRTMÁNY. SZÁMOS KITÜNTETÉS.
TELEFON 869.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

Bründl János
csász. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok

THE GRESHAM ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG BUDAPESTEN
V., Ferenc József-tér 5—6.

Magyarországi igazgató-tanács:

Andrássy Géza gróf v. b. t. t. országgyülési képviselő, elnök.
Batthyányi Tivadar gr. orsz. gyül. képviselő.
Dr. Gerenday György ny. min. tanácsos, kincstári jogügyi főtanácsos.
boglári Simon Jakab udvari tanácsos, a budapesti áru- és értéktőzsde alelnöke.

Ügyvezető igazgatók:

Igmándi Mihály. **Scott H. János.**

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.
BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.
::: TELEFON: 103-50. :::
Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.
Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.
::: Költségvetés dijtalan. :::

KAIZMAREK ÉS TÁRSA R.T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST. V. ÚJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152-02.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Sirkővétel
előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.
Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

Legnagyobb választék
arany és ezüst
cigaretta-tárcákban, lovagló-pálcákban.
SCHÖNWALD IMRE
ékszerésznél,
Budapest, Deák Ferenc-u. 21

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága
(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle **kávékat, bors, fahéj, szegfüszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét.** Távirati cim: Fabarius Budapest.

Dr Pápay-féle oltóintézet
Budapest, Teréz-körút 31. szám.
Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

WALLA JÓZSEF
cementáru-gyár részv.-társ.
Mozaiklap-, műkő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —
Iroda kizárólag
Budapest, VII., Gizela-ut 38.
Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76 191-14

= MARTA =
Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK
Gyár: Aradon.
Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

Holzer
cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza
Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyvhely, Budán,
csuz, kőszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. julius 19-én. — 29. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Szép dolog

az egyértelmüség, a harmónia, a föltétlen bizalom, mégis furcsa, hogy a főváros törvényhatósági bizottságának szezónzáró közgyülésén három rövid óra leforgása alatt mindent megszavaztak a városatyák.

Pedig nem is lett volna fölösleges szószaporitás, ha a bizottsági tag urak érdeklödtek volna a 120 milliós kölcsön részletei iránt, ha kritikát füztek volna a beruházási programmhoz, törülni igyekeztek volna abból a nem föltétlenül szükséges tételeket, s ehelyett olyan kiadásokra fedezetet találni, amelyekkel Budapest szociális viszonyait javithatták volna. Nagyon sok szó eshetett volna a kölcsön feltételeiről, még több a milliók felhasználásáról. De hát a városatyák éppenséggel nem kiváncsi természetüek és egyhangu hozzájárulással szankcionálták a tanács kölcsönpolitikáját, ugyszintén a háztartás eredményeit mutató zárószámadásokat. A mult kritikájának hiánya azt jelenti, hogy a városatyák jónak tartják még azt is, amit a tanács is rossznak mond; a programm kifogástalansága viszont arra vall, hogy a városatyák a jövőben sem kivánják hatásosabban ellenőrizni az adminisztrációt. Pedig a jövő Budapest ugyancsak rászorul némi vitára; sok probléma vár megoldásra, sok bajt kell orvosolni, hiszen a jövő a béke korszakát jelenti, a béke pedig a háboru végét, a normális élet helyreállát. A jövő hozza a tisztviselőknek a megdrágult életviszonyokhoz szabott fizetésrendezését, az épitkezések megkezdését, a lakásépitő akció folytatását, utak, csatornák épitését, a főváros telekpolitikájának uj irányát, a városszépités és városszabályozás legszebb terveinek megvalósitását, a központi városházát, az Erzsébet-sugárutat, a Kelenföld szabályozását, az uj Tabánt. A jövő méhében rejlik az autobusz-forgalom tökéletesitése, a villamosvasutak községi kézben való fuziója, a földalatti hálózat kiterjesztése, Budának és a külterkeknek egészséges közlekedési viszonya, a villamos fogaskerekü, svábhegyi villamos, a főváros önálló adózási rendszere, az üres telkek megadóztatása, az értékemelkedési adó, a vigalmi adó, a biztositók adója, az iskolák fejlesztése, tanügyi politikánk helyes konzerválása, közélelmezésünknek a háboru tanulságaihoz mért javitása, a pesti piac megszervezése, a kórházi programm megvalósitása, a Rókus-kórház kitelepitése, központi kórház, uj kórházak épitése, gyakorlati csecsemővédelem, elmebetegek gyógyitása, kötelező ravatalozás, a gyógyszertárak községesitése, halotthamvasztás. A jövő feladata a Népjóléti Központ gépezetének megindítása, az áljótékonyság helyett igazi jótékonysági akció inaugurálása, a gázmüvek, elektromos müvek, vizmüvek fejlesztése, a közvilágitás javitása, a világitás egységes programm szerint történő vezetése, reális szociálpolitika, fürdőink, állatkertünk istápolása, kereskedelmi kikötő, magyar Duna, az Alagut átvétele, hidvámok eltörlése, iparosok, kereskedők talpraállitása.

Kimerithetetlen a jövő Budapest programmja. Ebben a felsorolásban, amely a legközelebbi teendők vázlata, egyetlen utópia sincsen, csupa olyan probléma, amely forr már. Budapest nem volt, hanem lesz, — feltéve, hogy a polgárság is igy akarja és ezt az akaratát megfelelő módon érvényesiteni fogja a legközelebbi választásoknál, amelyek a fővárosi törvény revíziójával egyidőben nyernek aktuálitást — a háboru után.

Fullánkok

•••

A propeller

vándorló alkotmány; ma azé a társaságé, amelyiknek koncessziója van az átkelési forgalom lebonyolitására, holnap pedig eladó, megveheti, aki megfizeti. És egészen mellékes szempont, hogy történetesen arra való a koncesszió, hogy — használják, arravaló a propeller, hogy Buda és Pest egymásközti forgalmát elősegitse. Hallatlan dolog, hogy a propeller-társaság két járatot tart fenn és kilencet beszüntet, egyszerüen azért, mert mindössze két ócska propellerje van, a többit eladta. És még hallatlanabb, hogy a miniszter ur megvédelmezi a propeller-társaságot a fővárossal szemben és azzal érvel, hogy a propellerek eladása az ő tudtával történt. Ha ez a szomoru döntés más téren is érvényesülne, akkor egy szép napon a főváros eladhatná összes omnibusz-kocsiját a hadseregnek, vagy a villamos-vasutak egyszerüen elsinkófálnák kocsijaikat, s egyszeriben csak Budapesten nem volna egyetlenegy közlekedési eszköz sem. Az eredendő hiba abban a felfogásban van, hogy nálunk minden a közönség ellen történik és mindenkinek nyert ügye van a közönséggel szemben.

A főváros

nincsen megelégedve a kormány rendeletével, amelylyel az élő sertés árát maximálta, pedig a főváros sürgette állandóan a maximálást. És szinte hihetetlenül hangzik, hogy a főváros elégedetlenségének oka a maximált árak — alacsony volta. Nem is szégyelte magát a főváros, hanem táviratilag fordult a kormányhoz és kérte, hogy emeljék fel a hus- és zsirárakat. — Ez bizony nagy szégyen és tökéletes csődjét jelenti a főváros élelmezési politikájának. Lehet a furcsa eljárást magyarázni azzal, hogy ha a vidék ugyanolyan olcsó, vagy drága, mint Budapest, akkor egyetlenegy termelő sem lesz bolond Budapestre hozni a disznóját. Ez mind igaz lehet, de a meztelen tény, amelyet kimagyarázni nem lehet, az, hogy Budapest székesfőváros hatósága maga kérte a drágább árakat, tehát felbujtó az árdrágitásra.

A kórházakat

egységes gazdasági kezelés alá vonják. Ezzel a hirrel lapunk szolgált először olvasóinak, s a hir alkalmas arra, hogy a főváros kórházi programmja legelsőrendü aktualitást nyerjen. A főváros egészségétől, kórházainak számától, berendezésétől, vezetésétől függ Budapest jóléte, fejlődése, s hogy a beteg emberek kigyógyitása nemcsak szociális és humánus dolog, de egyszersmind a legjobb befektetés is, mert hiszen az ember csak addig adóalany, amig él és az egészséges ember munkája olyan tőke, amely végeredményében a főváros háztartását is gyarapitja. A kórházi programm végrehajtásával tehát nem szabad a háboru végéig várni. A főváros nemcsak kulturközpont, hanem egyuttal betegközpont is.

Nyolcvan millió korona.

A főváros hadikölcsöne.

A főváros legujabb kötvénykölcsönének most már a részletei is ismeretesek. Első eset és a maga nemében páratlan, hogy a főváros tanácsa nem élt a közgyülés felhatalmazásának teljességével és 120 millió korona helyett mindössze nyolcvan millió koronás kölcsönüzletet köt, noha a nagybankok és a pénzügyminiszter erősen rábeszélték, hogy vegye igénybe a felajánlott teljes összeget. Ezzel azután megdőlt az egyetlen aggodalom, amely a kölcsönnel szemben felmerült, mert nagy hiba lett volna, ha a főváros 40 millió koronával nagyobb adósságot csinált volna, mint amennyire feltétlenül szüksége van; hiszen nem szabad elfelejteni, hogy a kölcsönszerződéssel 60 évre köti le magát a főváros, 60 esztendőn keresztül kell fizetnie a kamatokat, amelyek csak relative, a mai viszonyokat, a pénzpiac mai helyzetét tekintve, mondhatók méltányosnak.

*

Az a bölcs mérséklet, amelylyel a tanács ez alkalommal élt, sok százezer koronás megtakaritást jelent. Ha a tanács 40 millió koronát betétképpen elhelyezett volna a bankoknál, akkor a legjobb esetben 3—3½ százalékos betéti kamatot kapott volna a főváros a pénze után, holott a kölcsön után mintegy 6½ százalékos kamatot kell fizetni. A differencia tehát 3 percent, negyven millió korona után évenkint 1.200,000 korona. Meg kell állapitani, hogy a főváros bonitásának gyönyörü bizonyitéka a nagy kölcsön felajánlása és folyósitása. Ez a kölcsön nem ugy született, mint eddigi társai. Most a főváros vezetői nem házaltak sem Párisban, sem Berlinben, sem Londonban, sem Amerikában, hanem a pesti nagybankoktól indult ki a kölcsönüzlet kezdeményezése. Minthogy pedig a nagybankokról a legjobb akarattal sem lehet felfedezni, hogy merő hazafiságból, vagy lokálpatriótizmusból tették meg ajánlatukat, fel kell tételeznünk, hogy előbb alaposan áttanulmányozták a főváros mérlegét, költségvetését, zárószámadását, leltárát és az adatok tökéletes megismerése vezette őket arra a gondolatra, hogy pénzük legjobban és legbiztosabban a fővárosnál van elhelyezve. Legjobban és legbiztosabban — tulzás nélkül állithatjuk ezt. Legjobban, mert a főváros kötvényei valamivel jobb kamatozást biztositanak, mint az állam hadikölcsönei és legbiztosabban, mert az állam fizetési kötelezettségét senki sem ellenőrzi, senki sem vigyázhat arra, hogy mindig pontosan megkapja mindenki a hadikölcsönkötvények kamatait; ellenben a főváros fizetőképességére, kötelezettségeinek teljesitésére gondosan ügyel a kormány, amelynek felügyeleti és ellenőrzési joga egyszersmind azt a kötelességet is jelenti, hogy mintegy erkölcsi kezességet vállal a főváros által felvett és általa jóváhagyott kölcsön törlesztéseért, kamatfizetéséért. A főváros kölcsöneinek legfőbb birálója a belügyminiszter és a pénzügyminiszter, s ha ők jóváhagyólag veszik tudomásul a kölcsön felvételét, ugy ez mindenesetre garanciája annak, hogy a kölcsön nemcsak a főváros, hanem a közönség szempontjából is előnyös.

*

Egyébként pedig a helyzet az, hogy a főváros nem más, mint a főváros közönsége. Nagyon okos dolog, hogy a főváros alkalmat nyujt saját közönségének arra, hogy jegyezzen kötvényeket, mert ezzel *az adós és a hitelező egy*

személyben egyesül. A kölcsön felvevője a főváros közönsége és hitünk szerint ugyancsak a főváros közönsége lesz az, amely a kölcsönt a fővárosnak rendelkezésére fogja bocsájtani. Elvégre önmagának mindenki nyugodtan hitelezhet és biztosan hisszük, hogy a nyilvános aláírás fényes eredménynyel fog végződni.

Megkezdődött a fémrekvirálás.

A zálogtárgyakat is összegyüjtik.

Kedden megkezdődött Budapesten és az egész országban a fémrekvirálás. Serény munkát kell folytatni, mert az egész akciónak augusztus 20-ikáig be kell fejeződnie. A fémrekvirálást Budapesten tudvalevőleg a XV. tanácsi ügyosztály vezetésével végzik. *Vita* Emil dr. tanácsnok körültekintő, rendkivül fáradságos munkával szorgoskodik. A rekvirálások módját plakátok ismertették. Itt röviden csak néhány érdekes részletet akarunk megvilágitani.

*

Ilyen például az, hogy ki fedezi a rekvirálás költségeit? A bizottsági elnökök tiz koronás napidijat kapnak, az előljárósági tagok ötöt, a szakértők tizet, a szolgák kettőt. A számlákat az előljáróságok állitják össze és a tanács utalványozza. A szükséges mérlegeket a Fémközpont r.-t. kölcsönzi. Az átengedett helyiségekért a főváros bért nem kér, de a rongálások és esetleges károk megtérítésére igényt tart. Igényt tart továbbá a bizottságok személyi és dologi kérdéseinek megtérítésére és azokat a XV-ik ügyosztály a központban fölmerülő nyomtatvány-kiadásokkal együtt a mozgósitási hitel terhére számolja el.

*

Igen érdekes a honvédelmi miniszternek a következő utasitása is:

„A cs. és kir. *udvartartás,* az állam és állami intézetek, valamint a tiszti étkezdék fémtárgyainak beszolgáltatására külön intézkedés történt."

*

Mi lesz a zálogházban levő fémtárgyakkal? A beszolgáltatás alá eső zálogházban levő tárgyak kiváltása ugyan meg van engedve, de a fél figyelmeztetendő, hogy kiváltott tárgya a beszolgáltatási kötelezettség alá esik. A ki nem váltott tárgyak nyilvános árverés utján való eladása tilos. Az ilyen tárgyakat a zálogadó beleegyezése után csak a Fémközpontnak lehet eladni. Ha az adóssal ilyen megállapodás létre nem jött, akkor ezeket a zálogtárgyakat az illetékes átvételi bizottságnak kell átadni. A megtérített összegből a zálogkövetelés és a kezelési költségek után fenmaradó fölösleget ki kell adni az adósnak.

A szállitó és beraktározó vállalatoknál beraktározott és beszolgáltatás alá eső fémtárgyak beszolgáltatása alól ezek a vállalatok csak akkor mentesek, ha a tekintetbe jövő fémtárgyak az 1915. dec. 30-ika előtt náluk beigazoltan megőrzés végett átadott lakberendezés tartozékai.

*

Hová viszik az átvett fémtárgyakat? Az átvett fémtárgyakat a szállitási költségeknek a katonai igazgatás terhére való felszámitása mellett a legközelebbi *tüzérségi anyagszertárba* kell beszállitani.

Dupla, vagy semmi.

Sümegi Vilmos szerencséje.

I.

Fővárosi Közlöny. 37. szám. 1916. julius 7. 1417. oldal (1. hasáb).

Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottsága 1916. évi julius 5-én (szerdán) d. u. ½4 órakor tartott **rendes közgyülése.**

1417. oldal (2. hasáb).

Elnök: Jelenti, hogy a mai közgyülés első tárgyát a szociálpolitikai-, a közgazdasági-, a közrendészeti- és köztisztasági bizottságban megüresedett egy-egy, valamint a közjótékonysági bizottságban megüresedett két tagsági helynek választás utján való betöltése képezi. A szavazatszedő küldöttség a választási eljárást a közgyüléstől nyert felhatalmazás alapján délután ½4 órakor megnyitotta, az jelenleg folyamatban van és délután 5 óráig fog tartani. A választás eredményét a vonatkozó jelentés beérkezte után fogja kihirdetni.

1421. oldal (2. hasáb).

Elnök: Jelentem a t. Közgyülésnek, hogy a választás befejeződött és a szavazatszedő küldöttség a jelentését megtette. A szociálpolitikai bizottsági tagsági helyre megválasztatott Füredi Gyula 144 szavazattal, a közgazdasági bizottsági tagsági helyre Sümegi Vilmos 144 szavazattal, a közrendészeti bizottsági tagsági helyre Harsányi Adolf 144 szavazattal, a köztisztasági bizottsági tagsági helyre Morbitzer Nándor 144 szavazattal, a közjótékonysági bizottsági két tagsági helyre Hoepfner Guidó és dr. Waigand József és az árvaszéki fizetéstelen ülnöki állásra Fellner Sándor 144 szavazattal.

II.

Az előzmények:

Vázsonyi azt mondta: Odavaló ember kéne, aki ért a közgazdasághoz. Nem muszály, hogy ügyvéd legyen.

Valaki elmésen megjegyezte: Hm.

Feleki Béla dr.: Csak egy ember van, aki alkalmas. Sümegi Vilmost kell megválasztani.

Vázsonyi élénken helyeselt, ami számos tetszésnyilvánitást váltott ki. Percek alatt mindenki tisztában volt vele, hogy a huszár nem teremhetett ugy lóra, mint Sümegi a közgazdasági bizottságba.

III.

Szóval a választás annak rendje módja szerint — mint föntebb aktaszerüen igazoltuk — megtörtént. Sümegi ma már tagja a közgazdasági bizottságnak. Sőt a Fővárosi Hirlap szerényen fölhivja az elnöki ügyosztály figyelmét, hogy — papirkimélés céljából — két meghivót ne küldjön Sümegi Vilmosnak, aki immár — szerényen megjegyezve — duplán tagja a közgazdasági bizottságnak. Önmagunknak nem akarunk annyi fáradságot szerezni, hogy kikutassuk, mikor választották meg először, ezt megállapitani mégis inkább a városházán kell. Tény az, hogy Sümegi Vilmos, aki előtt ennek dacára teljes elismerésünket nyilvánitjuk, nem vette valami komolyan első megválasztatását. Nem járt el az ülésekre. Most másodszor is megválasztották — illik, hogy többször ne kapjon abszenciát...

Záporpróba.

Gyümölcsárus kofáktól hemzseg a Váci-utca. Mind a közgyülésre igyekszik, hogy megcibálja a városatyák haját. Mert hogy Reichfeld Izor szereti a barackot, de drágán jutott hozzá, aztán most megbosszulja magát és fellármázza a szegény kofaközpont ellen a városatyákat.

A sok kofa között szinte elvesztek a bizottsági tag urak. Pedig ezuttal nagy baj lett volna, ha teljesen elvesztek volna. A napirenden többek között egy bagatell-ügy volt, bizonyos 120 milliós kölcsön, amelynek megszavazásához legalább száz városatyának a jelenlétére volt szükség. Amikor megkezdték, alig voltak huszonöten, mire az elnök azt mondta polgármester-társainak:

— Fiuk, szóljatok annak a Kis I. Jenőnek, hogy beszéljen valamiről. Mindegy, hogy miről, a fő, hogy kihuzzuk vele az időt.

Hát Kis I. Jenő nem is hagyta cserben az elnököt. Saját főzésü aerolith-jával kövezte ki a kölcsön utját és a hadifoglyokról beszélt, szegény honfitársainkról, akik olyan messzire kerültek el a házuk keritésétől. Bánatosan szónokolt Kis, de cinikus emberek félbeszakitották:

— Fogolynak lenni nem is utolsó gondolat. Akárhány hadseregszállitó cserélne velük.

Emiatt megharagudott Kis és leült. Most uj szám következett: duett, lejtették Kassai Ferenc és ifj. Stern Sándor. A duett megbizásából Kassai beszélt és a főváros háztartásának rendezését sürgette. A polgármester bólintott a fejével, mintha ezt mondta volna:

— Jól van, Kassai ur, Önnek kivételesen megteszem. Holnap estig rendezni fogom a háztartást. Minthogy pedig még mindig hiányzott vagy tiz városatya a százból, Kassai tovább beszélt és véletlenül azt mondta:

— Minden városatya a szivén viseli véreinket.

Az esetet Svájcon át nyomban megtáviratozták Londonnak. Viszont Kassai után Vázsonyi szólott a vigalmi adóról. Pető Salamonról és Hüvös Iványról. A Pető—Hüvös-affért azonmódon elintézték a lovagiasság szabályai szerint, ugy, hogy a városatyák azt mondták:

— Még egy ilyen lovagias elintézés és Pető elvtárs lovagias szempontból tényleg el lesz intézve.

És jött ama bizonyos gyümölcs-inditvány és egy városatya igy okoskodott:

— Vajjon kinek az érdekében beszél Reichfeld Izor?

— László és Beetzék érdekében, — volt a válasz.

— ? ? ?

— Reichfeld azt akarja, hogy olcsóbb legyen a gyümölcs, már pedig, ha olcsóbb a gyümölcs, többet vesznek belőle, ha többet vesznek, többet esznek és ha sok gyümölcsöt esznek az emberek, akkor . . .

— Akkor? . . .

— Akkor a szürke palotákra kiteszik a táblát: „A mai előadásra minden jegy elkelt."

Hát igy jutottak el az atyák egészen a kölcsönig. A derék Berczel tanácsnok már kergette is a milliókat és az emberek nyomban kiszámitották, hogy ha baj lesz a kölcsönnel és anyagi felelősségre fogják vonni érte az atyákat, hát a Lánczy Leó, meg a Weisz Manfréd, meg a Fellner Henrik, meg a Bachruch a mellényzsebükből fogják kirázni azt a rongyos 120 milliót.

— Igen ám, szólt Füredi Manó, de felelősséggel csak az tartozik, aki megszavazza a kölcsönt. Minthogy pedig sem a Lánczy nincs itt, sem a Weisz Manfréd, sem a Fellner, sem a Bachruch, ennélfogva én a szavazás alatt inkább kávét iszom. Igaz, hogy a kávé nagyon drága, de talán visszakapok még — 120 millióból.

Az óvatos Füredi nem maradt egyedül véleményével, Komlós Ágost és Polniser Gusztáv követték őt a büffébe. Hja, az ember óvatos, nem lehet tudni, hátha mégis . . . A fődolog azonban az volt, hogy még igy is akadt 122 darab megszavazó és a kölcsönt egyhangu lelkesedéssel megszavazták. Berczel tanácsnok már rohant is a telefonhoz és csak annyit mondott Ullmann Adolfnak:

— Igen.

— Akkor jöhet a kasszához, — volt a rideg, üzleti válasz.

De a jó Berczel nem mehetett még a kasszához, mert az 1915. évi zárószámadás is az ő gondja volt. Itt aztán kellemes meglepetés érte, mert egyetlenegy városatyának sem volt megjegyzése a zárószámadáshoz. Ugy ment minden, mint a karikacsapás, csak a gázgyári tisztviselőnök és munkásnők természetes gyermekeiről volt heves vita. Az egyik párt azt kivánta, hogy ne legyen különbség természetes és törvényes gyermek között, a másik párt a miniszter jóváhagyását féltette a radikális megoldástól. Végre is szavaztak és Buzáth tanácsnok legyőzte önmagát, mert a tanácsccsal szemben győzött. És szavazás után kiderült, hogy nem is volt érdemes vitatkozni, mert — egyetlenegy természetes gyermek sincsen, csupa törvényes. (A tisztviselőnők felkértek bennünket ennek közlésére. A szerk.)

Választás is volt a közgyülésen: árvaszéki jegyzőnek megválasztották Kabdebó Miklóst, aki olyan programmbeszédet vágott ki, hogy a polgármester-választásnál sem hallunk nagyobbat.

Este hétkor már vége volt mindennek. A pipázóban eloltották a lámpákat és a pipákat és méla akkordképpen elmondotta egy atya, hogy a bakák egyszer éktelenül komisz, ehetetlen gulyást kaptak. Megtudta ezt a kapitány és nyomban kérdőre vonta a manipuláns-őrmestert. Az meg tagadta, hogy a gulyás rossz és bizonyitani akarta ártatlanságát. Rászólt a kapitány előtt egy bakára:

— Gyere ide, Som Péter és mondd meg, hogy jó-e a gulyás?

— Hát bizony, instállom őrmester ur, a jó gulyás, az jó dolog! . . .

Kisért a lakásinség veszedelme.

Gondoljunk a hazatérő harcosokra.

Budapest nagy problémája, hogy milyen sors jut a háboru után az épitőiparnak? Tudjuk, hogy az épitőipar Magyarországon a gazdasági élet fokmérője, éppen ezért aggódó gonddal kell az épitőipar felé tekinteni, lesz-e élete, lendülete a háboru után, tudja-e táplálni a rokoniparokat és alapjait szolgáltatja-e annak az ujraéledésnek, amelynek gazdasági életünkben föltétlenül el kell jönnie? Az izgató nagy kérdésről néhány érdekeltséget kérdeztünk meg, amely érdekeltségek képviselői az épitőipar jövőjét nem látják kilátástalannak, de a polgárság számára azzal a szomoru meglepetésként ható megállapitással szolgálnak, hogy a háboru után *a lakások árának emelkedése elkerülhetetlen.*

Az épitőipar érdekében azonban igen sulyos tennivalók várnak az államra és a székesfővárosra egyaránt.

Mindenekelőtt gondoskodni kell a közmunkákról, amelyek a hazaözönlő munkáskezeket foglalkoztani tudják. A székesfőváros e tekintetben eddig is példásan teljesitette kötelességét. A háboru kitörésekor a kormány megtiltotta az épitkezések folytatását. A székesfőváros a tilalom dacára nyolcmillió koronát áldozott épitkezésekre és igy sikerült a legkritikusabb időszakban a munkanélküliséget kiküszöbölni. Amig ezek a munkálatok befejeződtek, addigra ugyis katona lett mindenki. A folytonos behivások révén tökéletesen kikerültük a munkanélküliséget. Az állam nem épittetett a háboru alatt, de annál inkább kötelessége, hogy a hazatérő munkásságot megfelelő munkával fogadja. Ugyanez áll a székesfővárosra is, ahol tudjuk, hogy nagymennyiségü közmunkát készitenek elő. Utban van az uj kölcsön, amely fedezetül fog szolgálni ezeknek a munkáknak elvégzésére. A *Fővárosi Hirlap* olvasói előtt bőven ismertettük a mulhatatlanul szükséges nagy ut- és csatornaépitési terveket, tudjuk, hogy kórházak, iskolák és kaszárnyák épitése is elodázhatatlan szükségesség. Végül pedig igen fontos, hogy minél több és minél jobb kislakásokat épitsen a főváros, mert a háboru után lábrakapó és előre bejelentett lakbéruzsorával szemben ez lesz az egyetlen árszabályozó. Mindezeket pedig programmszerüen foglalja össze a székesfőváros, mert gazdasági köreink nagy megnyugvást szerezhetnek belőle. De teljesitenie kell kötelességét az államnak is, mert a főváros közmunkái egymagukban nem elegendők.

A magánépitkezések érdekében igen élénken sürgetik az adómentességet. Ugy tudjuk, hogy ennek a gondolatnak sem a kormánynál, sem a fővárosnál nincsenek különösen lelkes hivei. A városházán például a legszámottevőbb elemeknek az a felfogásuk ebben a kérdésben, hogy a háziurak a lakásdrágitással ugyis gondoskodni fognak magukról, fölösleges az adóleengedéssel külön nemzeti ajándékban részesiteni őket. Nem szabad engedni, hogy két bőrt huzzanak le rólunk. A legliberálisabb álláspont is csak addig terjeszkedik, hogy csak azoknak az épittetőknek hajlandó adómentességet adni, akik kislakásokat épittetnek.

A néhány szakvélemény, amely bevilágit ennek a nagy kérdésnek mibenlétébe, itt következik:

Rendkivüli lakásdrágulás.

48 millió fel nem használt épitési kölcsön. — Mennyivel drágul az épitkezés? — A kislakások katasztrófája. Az adómentesség.

— Halom Dezső dr. nyilatkozata. —

Az alább következő nyilatkozat a budapesti épitkezési viszonyoknak legkiválóbb ismerőjétől, *Halom* Dezső dr.-tól, a Magyar Általános Ingatlan Bank R.-T. vezérigazgatójától származik. Megállapitásai és adatai annyira komolyak és értékesek, hogy azokat minden tekintetben mély figyelemre kell méltatnunk:

— A kérdés, hogy a háboru befejeztével az épitkezés hogyan fog alakulni, jórészt profécia. Azonban a kérdést alkotó elemeire bontva, egyet-mást némi valószinüséggel meg lehet állapitani.

— Az épitő vállalkozónak a pénzkérdés egyik legfontosabb kérdése. E részben némi tartalékkal rendelkezünk. A háboru kitörése után ugyanis a Wekerle-féle akció nyomán a kormány a budapesti jelzálog-bankoknál 50.000.000.— épitkezési törlesztéses kölcsön folyósitását biztositotta, amelyet a közönség nem vett igénybe. Talán alig 1—2 milliót folyósitottak ebből a pénzből. E szerint legalább 48 millió K épitkezési kölcsön rendelkezésre fog állani. Igaz, hogy a föltételek rendkivül drágák, amelyek mellett alig lehet épitkezni, de lehet, hogy a bankok javithatják e feltételeket. Egyébként az épitkezés financirozásánál rendesen nem is az a döntő, hogy mennyibe kerül a kölcsön, mint inkább az, hogy kellő mennyiségben áll-e rendelkezésre.

— Bár a közfelfogás szerint a bankokban most heverő tőkék a háboru után kereskedelmi és vállalkozási célokra rohamosan igénybe fognak vétetni és igy lekötött jellegü ingatlan hitelre pénz alig lesz kapható, nézetem szerint már ez a 48 millió, valamint a még kinálkozó egyéb pénzforrások az épitkezés megindítását lehetővé fogják tenni.

— Sokkal komplexebb az a kérdés, hogy az épitkezés technikai előfeltételei hogyan fognak alakulni? A jelenleg divó árak normális viszonyok mellett nem is diskutálhatók. Egyes cikkek mint pl. szerelési, fütési, villanyvezetéki, lakatos, szigetelési, festési és hasonló munkák 100—200%-kal drágultak, más cikkek 50—60%-kal, a tömegmunka ára, aminé a kőmüvesmunka, szintén 30—40%-al magasabb a rendesnél. Ez áraknak visszafejlődése attól függ, mennyi munkás áll rendelkezésre a háboru után az általános drágaság mellett, mi lesz az a minimális bér, melyért munkások egyáltalán dolgozhatnak és hogy az egyéb ipari téren beálló nagy szükséglet és az ezzel okozott verseny mennyire fogja drágitani az épitkezési munkát. Hallottam olyan felfogást, hogy a jelenlegi árak megmaradnak a háboru után, de van vállalkozó, aki viszont zuhanásszerü áresést jósol különösen az alapon, hogy a fuvarnak, munkabérnek és az élelmiszereknek drágasága meg fog szünni. Az általános vélemény, melyhez magam is csatlakozom az, hogy a jelenlegi árakhoz képest csökkenés lesz ugyan, de a háboru előtti árakhoz képest átlag 25—30 százalék megmarad az épitkezés drágaságából.

— Ilyen árdrágulás mellett a jelenlegi lakbérek az épitkezést lehetetlenné tennék. Az épitkezés előfeltétele maradna tehát a lakbérek drágulása. Ennek tünetei jelentkeznek. A középosztály és vagyonosabbaknak lakásai a 3—4—5 szobás lakások már most általában drágulnak a fővárosban. A legmodernebb uj házak bérei drágábbak, mint valaha. Nem hiszem azonban, hogy ez a bérdrágulás elég inger lesz az épitővállalkozásnak, mert alig fogja felérni a financiális tehernek, az adóknak és előállitási költségnek drágitását ugy, hogy drágulo lakbér mellett sem valószinü az, hogy rohamos épitkezés indul meg. Különösen sulyosan lesz ez érezhető a munkások és kis emberek 1 és 2 szobás kis lakásainál. Egyéb körülményeken kivül a háboru alatt felmerült rossz tapasztalatok a vállalkozást ilyen ház épitésétől távol fogják tartani. Pedig ezekben lesz a legnagyobb kereslet. Valószinü, hogy itt óriási mérvü drágulás fog bekövetkezni, melynek ellensulyozására sem a főváros által tervbe vett kislakás-épités nem lesz elégséges, sem közigazgatási vagy jogi intézkedések arra nem lesznek alkalmasak. Az épitkezés megindítására különösen a szociális fontosságu kislakásoknál egyedül az a rendkivüli adómentesség látszik alkalmasnak, melynek a háborus épitkezés céljára mozgalom indult meg. A mozgalom sorsa egyelőre ismeretlen. Tudomásom szerint ugy a kormány, mint a főváros fontolóra vette e kérdést, de álláspontjukat még nem nyilvánitották. A fővárost az épitkezésnek az alakulása annyiban is érdekelni fogja, hogy a drága városi bérek valószinüleg a menekülés jelszavát fogják kiváltani. Sokan fognak menekülni a környékre: a kisházak, családiházak, saját otthonok nagyobb fejlődése várható. Már most is tapasztalható a kisebb családi házak és erre alkalmas telkek iránti rendkivüli érdeklődés.

Kilenc millió házbérveszteség.

A budapesti üres lakások. — Jóslások a lakásdrágulásról.

— A statisztikai hivatal kimutatása. —

A fővárosi statisztikai hivatalt az üres lakások számáról kérdezte meg a *Fővárosi Hirlap.* Csupa pontos adat és tisztán leszürt tanulságok foglaltatnak a *fővárosi statisztikai hivatal* itt következő nyilatkozatában:

— Az 1915. év utolsó negyedében Budapesten 3156 üres lakás, 1239 üres üzlet, 638 üres raktár, összesen 5302 helyiség volt. Mivel a háboru az alsóbb néposztályokat sujtotta a legnagyobb mértékben, a kis lakások állottak nagyrészt üresen, még pedig 932 egyszobás, 1155 kétszobás és 627 háromszobás lakás. Ennek oka az, hogy ezekben a lakásokban vagy magányosan állók, vagy kisebb családok laktak, s ezek vagy bevonultak, vagy többen egy lakást vettek ki, esetleg a fővárosban növekedő drágaság miatt a szomszédos falvakba, sőt mint akárhányszor bebizonyult, a vidékre rokonokhoz költöztek.

— A nagyobb lakások ugy, mint minden évben, most sem állottak üresen. Bár gyakran megtörtént az, hogy a családfő hadbavonulásával kisebb lakásba költözködtek át, ezek a lakások mégsem maradtak kiadatlanul, mert azok, akik a háborus konjunktura folytán nagyobb jövedelemre tettek szert és ujra berendezkedtek, rögtön elfoglalták a megüresedett lakásokat.

— Az üzlethelyiségeknél hasonló a helyzet. Üres üzlethelyiség a I., II., VI. és VII. kerületben volt, 24, 26, 30, illetőleg 28. A nagyobb üzlethelyiségek változatlanul maradtak, oka ennek az, hogy a nagyobb üzletek rendszerint társas cégek és nagyobb személyzettel birók és ezekben az esetleg hadbavonult cégfőnök helyett, vagy a társak egyike, vagy az üzletvezető folytatta tovább a cég vezetését. A kisebb üzletek pedig, ha esetleg tulajdonosuk hadbavonult és ha a tulajdonos felesége, vagy valamely hozzátartozója nem tudta folytatni az üzletet, nem birván ki nagy fizetésü vezetésre képes segéd, vagy jobb munkás alkalmazását, kénytelenek voltak bezárni. Az összes üresen álló üzlethelyiségek száma Budapest területén a mult év utolsó negyedében 1239 volt.

— Az üres lakások és üzlethelyiségek után természetesen óriási bérvesztesége volt a háztulajdonosoknak. Ez a bérveszteség a mult év harmadik negyedében (a negyedik évnegyed statisztikai kimutatásai erre vonatkozólag még nem készültek el) 1,618.279 koronát tett ki, ebből a lakásokra 803,150 korona, az üzlethelyiségekre 633.644 korona esett.

— A legtöbb üres lakás a háboru derekán az 1915. év második negyedében volt, mikor az üres lakások száma 4320 volt, a háboru előtti (1914 második negyed) 704 üres lakásával szemben. Ettől az időtől kezdve az üres lakások száma állandóan csökkent és ez a csökkenés, amint azt a feldolgozás alatt lévő adatok is bizonyitják, továbbra is tartani fog. A háboru alatti összes bérveszteség lakások és üzlethelyiségek után hozzávetőleges számitások szerint 9.000.000 koronát tett ki.

A közeljövő lakáskérdésére vonatkozólag is kérdést intéztünk a *statisztikai hivatalhoz* és a következő választ kaptuk:

— Mi pusztán regisztráló hivatal vagyunk és csak a mult eseményeinek számszerü adatait csoportositjuk áttekinthetően, hogy azokból következtetéseket vonjunk le, ha lehet, a jövőre vonatkozólag is. A háboruban azonban minden eddigi módszerünk csődöt mondott, mert a mostani helyzetben annyi előre nem látható és nem várt körülmény játszhat közre, amivel mi nem számolhatunk.

— Igy vagyunk a lakáskérdéssel is. A háborus statisztikák adatait összehasonlitva azt következtethetjük, hogy az üresen álló lakások száma állandóan csökken és ha a háboru után a most hadbavonultak visszatérnek, valószinüleg lakáshiány fog mutatkozni, még abban az esetben is, ha azok, akik most Budapestről a vidékre költöztek, nem is térnek vissza. A fenti statisztikai adatokból világosan kitünik, hogy mint mindenünnen, ugy Budapestről is a lakosság közül a kislakások bérlői vonultak hadba legnagyobb számban, de az ő visszatértükkel ezek a lakások ujból visszanyerik bérlőiket. Az egyké- esetleg a háromszobás lakások nagy keresletnek fognak örvendeni, mert a háboru után a városi lakosság erősen meg fog gyarapodni az ipari fellendülés által ide vonzott munkásokkal.

— A nagy kereslet jelentékenyen megfogja növelni a lakások bérét. Uj épitkezések pedig most nem indultak meg — az utóbbi évben alig adtak ki épitési engedélyt — és hogy a háboru után lesz-e épitkezés a szükséges mértékben, az igen sok körülménytől függ, amelyeknek mérlegelése már nem a statisztikai hivatal feladata.

— Egy azonban bizonyos, hogy a lakások drágábbak lesznek, nemcsak a nagy munkabérek és az anyagok tulságos drágulása miatt, hanem azért is, mert a tőke inkább a gyorsan és jobban kamatozó kereskedelmi ügyleteket fogja favorizálni, nem pedig az ingatlanba való befektetést, amely biztos ugyan, de nem forog és igy aránylagosan kevés jövedelmet hoz.

Fenyeget a lakáshiány.

Budapest lakossága meg fog szaporodni. — A munkabér és nyersanyag árának emelkedése: a lakbérek emelkedésének oka.

Vélemény az épitési vállalkozók köréből.

Hogy mit várnak a háboru utáni konjunkturáktól maguk az épitési vállalkozók, ennek megállapitása céljából fölkerestük *Edvi Illés* Lászlót, a Budapesti Épitőmesterek és Épitési Vállalkozók Szövetségének titkárát, aki kérdésünkre a következőket mondta el:

— Mig a háboru alatt az ipar amaz ágaiban, amelyek összefüggésben voltak a háboru szükségleteivel, nagymérvü fellendülés mutatkozott, az épitőiparban már a háboru első évében olyan pangás volt észlelhető, ami a mult esztendőben majdnem teljes bénulásra vezetett. Lehetetlenné tette az épitkezéseket a körülmények szerencsétlen összejátszása, amely a vállalkozást megfosztotta minden jövedelemtől.

— Igy történt, hogy mig az 1914. évben 258, addig 1915-ben már csak 17 épitkezési engedélyt adtak ki, ezeknek nagy részét azonban el sem kezdték, a legtöbbjét pedig időközben hagyták abba a kényszeritő körülmények miatt. Dacára az 1914-ben kiadott nagyszámu épitkezési engedélynek, 1915. közepén, mikor a mult évben megkezdett épitkezéseket még javában folytatták — csak 87 épitkezés volt foganatban, amelyek közül az év folyamán beszüntettek további 15 vállalkozási munkát.

— A helyzet a háboru további folyamán csak rosszabbodik, az idén a hatóságok alig egykét épitkezésre adtak engedélyt, mert az épitkezési kedv lanyhult, dacára annak, hogy a háboru után a legnagyobb mérvü lakáshiányra lehetünk elkészülve.

— Az épitkezéseket azonban igen meg fogja nehezíteni a nagy tőkehiány. A bankok a hosszu lejáratu kölcsönöket, a jelzálogkibocsájtást — már pedig az épitkezéseknél erre van szükség — teljesen kikapcsolták üzletkörükből, a jövedelmezőség hiánya miatt. Készpénzt pedig senki sem fog belefektetni az épitkezésekbe. A hadikölcsönök ugyanis felszivták a mozgatható tőke legnagyobb részét, mert 6%-ot még a legjobban jövedelmező ház sem hoz, még abban az esetben sem, ha teljes és tökéletes adómentességet élvez.

— Hozzájárul az épitkezési kedv lanyhulásához a munkabérek és a nyersanyagok aránytalan drágulása is. Az épitkezési munkálatoknál ugyanis — mivel az kizárólag testi munka — csak teljesen ép munkások alkalmazhatók, akiknek ázsiója pedig háboru után tetemesen fel fog szökkenni. Csak részben csökkenti a várható munkásmizériákat az, hogy az épitőmunkásoknál nem állhat be az az eset, ami más iparágnál máris gyakori, hogy a visszatérő munkás áttér más, sokkal jövedelmezőbb iparág üzésére.

— A nyersanyagok közül a nagy épitkezésekhez szükséges vas és ón drágul hihetetlen mértékben, mig a cement és gipsz már most is eredeti árának többszörösére szállt fel. A háboru alatt kipusztitott nagy erdőkben tönkrement nagymennyiségü fa nagyon érezhetővé fogja tenni az épületfa árának hirtelen felszökkenését.

Mint a közgazdaság minden ágában, ugy itt is érvényesül az átháritási elmélet. Ha drága nyersanyagok mellett vállalta az épitő az épitkezést, át fogja háritani költségeit az épittetőre, aki viszont a lakbérek felsrófolásával fogja visszaszerezni tulkiadásait bérlőin. Ami egyszerüen és röviden azt jelenti, hogy a háboru után a lakbérek nagy mértékben meg fognak növekedni.

— Még abban az esetben, ha — ami ugyan ki van zárva — tőkebőség lenne, a lakbérek akkor is tartózhatatlanul növekednének tovább, mert a főváros lakossága a háboru után hihetetlenül meg fog szaporodni, ami pedig a lakások nagy keresletével és igy béremelkedéssel jár. Ez a szaporodás már most is érezhető, mert a sok bevonulókat máris helyettesiti a még nagyobb számu, vidékről bevándorolt elem, amely a háboru után az ipar és kereskedelem fellendülése következtében az eddiginél is nagyobb mérvben fog a főváros felé gravitálni. Az ő bevándorlásuk okozza például azt, hogy az üres lakásoknak a háboru elején olyan ijesztő nagy száma rohamos mértékben csökken.

— Hogy ezek a visszás állapotok, amelyek most kezdődtek, a háboru után is tovább fognak-e tartani és valóban azokkal a következményekkel járnak-e, amelyeket kifejtettünk, azt eldönteni most nem lehet. Mint minden, ami a háboru utánra vonatkozik, ugy ez is nagyrészt feltevésen alapul és ezernyi ok és változtató körülmény befolyása alatt áll, amelyeknek — sajnos — egyikét sem tudjuk előre és teljes határozottsággal megállapitani.

Husz percentes lakásdrágulás.

Öt-hat évi mulasztást kell pótolni az épitőiparban. — A régi házak tulajdonosai is stájgerolni fognak.

— Kabdebo tanácsos nyilatkozata. —

Kétségtelenül kiderül abból a kis ankétból, amelyet a *Fővárosi Hirlap* ezeken a hasábokon közread, hogy a lakásdrágaság igen nagy mértékben fogja sujtani a főváros lakosságát. *Kabdebó* Gyula müszaki tanácsos, akinek épitkezési kérdésekben többször kikértük nagybecsü véleményét, ezuttal már pozitiv adatokkal szolgál. Szintiszta logikájával fejti ki munkatársunk kérdésére az itt következőkben, hogy milyen méretü lesz a háboru után a budapesti lakbéremelés:

— A fővárosi épitőipar visszafejlődése már a háboru előtt, 1912. év végén megindult és az épitezések innentől kezdve negyedévről-negyedévre csökkentek. Ehhez képest *az üres lakások száma is,* amely az 1912. év folyamán meghaladta azt a normális átlagot, amit a külföldi városok mutatnak, *ugyancsak kevesbedett.* A legbeszédesebb bizonyitéka ennek az, hogy a *téglagyárak néhány évi erős fellendülés után ismét sulyosabb helyzetbe kerültek.*

— A háboru kitörése azután majdnem teljes fennakadást okozott. Legalább az első hónapokban. Amint bizonyossá vált, hogy a normális viszonyok helyreállása hamarosan nem remélhető, eleinte bátortalanul, később kissé határozottabban megindult a munka, hogy legalább a félbe maradt épitkezések befejezhetők legyenek. Az Országos levéltár, az igazságügyminiszterium, a központi járásbiróság, az állami számvevőszék, a Pestvidéki törvényszék voltak a nagyobb állami, néhány iskola és kórház a városi munkák.

— *A háboru után tehát körülbelül az 1912. évtől elmaradt lakásépitkezést kellene megcsinálni. Ez előreláthatólag 5—6 évi mulasztás pótlását jelenti.* Feladat tehát volna, de vajjon lesz-e munkaerő, főleg pedig pénz.

— Az kétségtelen, hogy a hadikölcsön lejárta előtt annál olcsóbb magán-kölcsönök nem lesznek. Az uj bérházak jelzálogos terhei tehát a háboru előtti 5·4 százalék helyett 7 százalék körül fognak mozogni, kamatot és törlesztést számitva. Ha csak az uj beruházások felét képzeljük adósságból létesitve (most ennél sokkal nagyobb az átlag, mert gyakran az egész bérház adósságra épül, a tulajdonosnak a telken kivül nem volt egyebe) akkor is *körülbelül egy ötödrészszel több évi törlesztés fogja sujtani az uj házakat, mint a régieket. Az uj lakások tehát egyötöddel drágábbak lesznek a régieknél, vagyis egy 2000 koronás lakás 2400 korona lesz.* Ezzel kapcsolatban *a régi házak gazdái is arányositani fogják a lakásbéreket.* Illetve mindaddig steigerolnak, mig az ő házaikban is ugyanazt a bért eléri ugyanaz a lakás, mint az ujakban.

— Ez éppen igy volt a millenniumi kiállitás után bekövetkezett nagy épitési pangás megszünése idején, 1899-től kezdve épült uj házaknál is. Ezekhez szintén arányosultak a régi házak lakásbérei.

— 1896. előtt épült bérház köbmétere 12 korona volt, 1899. utániaké 20 korona, a *háboru után pedig nem lesz bérház 30 koronán alul,* a három szobás lakás pedig ugyanaz az ár mind a három csoportban épült házaknál, ha természetesen a helyük is szomszédos. A különbség csak az, hogy az évi törlesztés kifizetése után *a háziurnak annál több tiszta jövedelme maradna, minél régebben épült a háza.* Ahol pedig nem igy van, ott az épület egyszer vagy többször már gazdát cserélt és minden eladó eskomptálta igen jelentős nyereség alakjában ezt az elvet. A legutolsó vevő talán ép olyan áron vette az olcsó időben épült házat, mintha a drága időben maga épittette volna. És ennek a körülménynek a felismerése fogja talán az épitési tevékenységet a háboru után megindítani. Serkenteni pedig egy pár, a főváros fejlődésének megfelelően megadott, adókedvezmény.

HENRY-ARENA
(BAROKALDI VÁROSLIGET)

Kitünően szellőztetett, hüvös, elsőrangu mulató és szórakozó hely.

Naponta d. u. 4 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. 1/2 3 órától, meg esőben is:

fényes családi mulattató előadások mindenki számára csodásan olcsó helyárak mellett!!

Bemutatásra kerül: tornászat, lovaglás, idomitott lovak és kutyák, büvészet, egyensulyozás, a legkitünőbb magyar bohócok és Augusztok, nagy tánccsoportok, erőművészek, légtornászok stb. stb ezenkivül:

Szövetségi hüség a Kárpátokban. Idill a táborban.

Háborus epizód az 1914/15. évekből.

Az utolsó előadás hétköznapokon este 8 órakor, vasár- és ünnepnapokon este 9 órakor kezdődik.

Események

Demjén tanácsnok tanulmányuton. Demjén Géza tanácsnok, a szociálpolitikai ügyosztály vezetője, ujabban intenziven foglalkozik a budapesti népélelmezés kérdéseivel. Erősen megokolja ezt az a körülmény, hogy a központi konyha megnyitását az őszre tervezik, egyben pedig a mozgókonyhák fejlesztését is nagyobb mértékben akarják folytatni. Demjén tanácsnok ezért elhatározta, hogy egyhónapos szabadságidejének felét tanulmányutra szenteli. A nagy német városokba látogat el, elsősorban Berlinbe és Frankfurtba, ahol a népélelmezési kérdések hatalmas intézmények alapitására vezettek. Különösen Frankfurt érdekli, ahol a város egyhatodrészének élelmezéséről ma már a városi konyha gondoskodik.

Meghalt a főváros fővegyésze. Mult héten elhunyt Halász Zoltán dr. fővárosi fővegyész. Az elhunyt tisztviselő voltaképpen a darabont-uralom áldozata. Fia volt Halász Ferenc miniszteri tanácsosnak és édesapja kérésére a Muzeum-körúton patikajogot kapott Kristóffy Józseftől. De legnagyobb szerencsétlenségére Kristóffy belügyminiszter akkor bukott meg, amikor a patikajog adományozásáról szóló végzés még nem volt kikézbesitve s amikor Andrássy Gyula hivatalba lépett, rögtön intézkedett, hogy az adományozás megsemmisittessék. Halász Zoltán dr. aki sok pénzt fektetett már be a patikába, az eset következtében elvesztette lelki egyensulyát, szivbajos lett és most fiatalon elhunyt.

Külföldi zsirfelfogók. A pénzügyi bizottság legutolsó ülésén szóbakerült a közélelmezési ügyosztálynak a Bóvermann-féle zsirfelfogó készülék beszerzésére vonatkozó előterjesztése. Hajós Zsigmond bizottsági tag kifogásolta, hogy ismét mellőzni akarják a magyar ipart, holott tudomása szerint magyar zsirfelfogó-készülékek is kaphatók. A bizottság mégis elfogadta az előterjesztést és mindössze azt az igéretet kapta, hogy utána fognak nézni a dolognak s hogy lehet, a magyar találmányt is ki fogják próbálni.

Épitkezések a marhaközvágóhidon. A székesfőváros tanácsa julius 10-én versenytárgyalást tartott a Soroksári-uti marha-közvágóhid területén létesitendő fedett udvar épitésére és a meglevő vágókamrák átalakitására. Ajánlatot tettek az összes munkákra Bene és Nagy 181.624 K-val, Rusz János az 1—8. és 12. munkacsoportra 232.606 K-val, Dömény és Ehrlich 83.386 K-val, Mód Lajos az 1—12. munkacsoportra 178.607 K-val, egyes munkanemekre: Fleischmann Gyula az asztalos, lakatos és mázoló munkákra 26.557 K-val, Lepter János ugyanezen munkákra 24.728 K-val, Pick Ede és utódai ugyanezen munkálatokra 13.351 K-val, Szerencsik Géza az 1. és 2. csoportro 96.211 K, Schillinger Zsigmond a burkolási munkákra 18.497 K, Molnár István a bontási, kömüves és elhelyező munkákra 46.898 K-val, Krausz és Gribiczer a burkoló és kövező munkákra 17.476 K, ifj. Walla József a burkolási munkákra 16.678 K-val, Wellisch Arnold az ácsmunkákra 24.942 K, Melocco Péter a burkolási munkákra 19.075 K, Ámon Antal és fiai a kövező munkákra, Pintér József 8558 K, Fráter Samu a bádogosmunkákra 15998 K, Kőszénbánya és téglagyár társulat Pesten a burkoló munkákra 7348 K.

Beketow-cirkusz. Az uj müsor, melyet vasárnap mutatott be a cirkusz, ismét kitünően bevált. Minden egyes produkció kiváló és nagyon tetszett. A lovasmutatványok, idomitások elsőranguak. Csütörtökön 4 és szombaton d. u. 5 órakor családi előadások teljes müsorral, félhelyárak mellett, vasárnap d. u. 4 órakor ünnepi előadás, melyhez gyermekek félhelyárakat fizetnek.

A Berlini-kert juliusi nagyszerü müsorának keretében Rátkai Márton és Somogyi Nusi nagysikerü párjelenetén kivül fényesen beilleszkedik Ottó, az előnyösen ismert német improvizátor Ujvári Károly magánszáma. Kovács Lili, Szalontai Ferike, Sándor József énekszámai, Kondor „A szerelmes falu" cimü nagysikerü idilljében óriási hatást váltanak ki. Cabaret kezdete fél kilenckor. Tabarin kezdete fél tizkor.

A pontosan járó óra. Talán egy használati cikk sincs, mely az ember életére oly kihatással volna, mint az óra, illetve az óra pontossága. Igen sok embert ismerünk, kiknek életében mindig az volt a legfőbb baja, hogy nem jól járt az órája. A legszebb és legjobb alkalmakat, melyek sorsát megjavithatták volna, elmulasztotta, mert az órája késett, vagy sietett. Sulyos igazság az, hogy a pontos embert az órájáról lehet felismerni és éppen azért, aki pontos ember akar lenni annak jó órát kell beszereznie, mert a pontatlanul járó óra megmételyezi az ember életét. A legkitünőbb szerkezetü, mesés pontosságu órák kaphatók a legjutányosabb áron Schönwald Imre órásnál, Budapest, Deák Ferenc-utca 21. és Pécsett.

Henry-aréna remek juliusi müsora álandóan nagy és előkelő közönséget szórakoztat. A kitünő müvészek: Tato és May, Hortense és Willy, a Pantzer illuzionisták, Sidi, Billioni csak még néhány napig láthatók és azért senki se mulassza el azoknak a megtekintését.

A Diana-piperekészitmények: a Diana-puder, Diana-szappan, Diana-fogkrém és a Diana-krém fölülmulják az összes hasonló gyártmányokat és amellett jóval olcsóbbak is azoknál. Mindenütt kaphatók. Főelárusitóhely: Diana kereskedelmi részvénytársaság, V., Nádor-utca 6.

A Tőke

Nagybank és nagybirtok.

A hadinyereségadóról szóló törvényjavaslat képviselőházi tárgyalása során heves kirohanásokat hallottunk a nagytőke, a nagyvállalatok, különösen pedig a nagybankok ellen. A legerősebb támadásokat Rakovszky István, a néppárt vezére intézte sok temperamentummal a nagybankok ellen, melyeket azzal fenyegetett meg, hogy ezentul „inditványok és interpellációk alakjában állandóan bonckés alatt lesznek a Ház asztalán."

Rakovszky fejtegetései láthatólag hatást keltettek a Házban. El kellett ismernünk, hogy sok igazság rejlett szavaiban. Mert az bizonyos, hogy a háboru alatt a nagybankok és egyes nagy ipari vállalatok rengeteg összegeket kerestek. Illő tehát, hogy az adófizetésben is megfelelően vegyék ki a részüket. Csakhogy Rakovszky és agrárius barátai, akik a nagybankok és a nagyipar ellen dörögtek, nem egyenlő mértékkel mérnek. A *nagybirtokról* egy szóval se emlékeztek meg. Pedig az ugynevezett háborus konjunktura talán egy foglalkozási ágra se hozott olyan aranyesőt, mint éppen a földbirtokra. És mégis azt kell látnunk, hogy mig az uj adójavaslatok a nyilvános számadásra kötelezett vállalatokat, tehát a nagytőkét kétszeresen terhelik meg, addig a nagybirtokra csak egyféle adó rovatik ki és ez is kedvezményes kulcs alapján!

Rakovszky és párthivei figyelmen kivül hagyják, hogy a nyilvános számadásra kötelezett vállalat, vagyis a részvénytársaság semmi egyéb, mint több természetes személy egyesülése oly célból, hogy bizonyos gazdasági funkciót végezzenek. Már most mi következik ebből? Hogy mig a földbirtokos csak jövedelemtöbblete után van hadinyereségadóval megterhelve, addig a nagytőke, vagyis a részvényes ugyancsak többjövedelme után fizet hadiadót, ezenkivül pedig a vagyont képező részvények hozadéka a vállalatok háborus nyereségében külön is meg van adóztatva. Látnivaló tehát, hogy a nagybank itt a nagybirtokkal szemben határozott hátrányban van.

Az bizonyos, hogy a nagybankok a háboru alatt bizonyos tulsulyra tettek szert. De ezt magával hozta az a koncentrációs irányzat, mely a háboru alatt a gazdasági élet minden ágában megnyilvánult és amely a már nagyon is elhatalmasodó központoknak adott létet. Viszont az is állitható, hogy a nagybankok hatalmának és nagy erejének tulajdonitható az, hogy a háborut gazdaságilag ilyen fényesen állottuk ki. Másrészt azonban a háboru alatt a földbirtok is jelentékenyen megerősödött. A nagy jövedelmek lehetővé tették a jelzálogkölcsönök egy jórészének a törlesztését, ugy, hogy ma a földbirtok sokkal jobb helyzetben van, mint a háboru előtt. A földbirtok ma tehát nagyobb adókat bir el, mint valaha és az adóigazság nevében követelni kell, hogy a nagybirtok éppoly mértékben viselje az uj terheket, mint a nagybankok. Mindenesetre furcsa dolog, hogy a nyilvános számadásokra kötelezett vállalatok ma már csaknem annyi adót fizetnek, mint az egész földbirtok Magyarországon. A földadó még mindig 60 millió körül mozog, amig a részvénytársaságok kereseti adója az uj kulcs alapján 50 millióra emelkedik. Hát ez egyszerüen nevetséges, ha tekintetbe vesszük, hogy a földbirtok évi jövedelme Magyarországon több, mint 3 milliárd koronára rug.

A tőkeuralom féktelensége ellen mindenesetre küzdeni kell. De azt se szabad türni, hogy a nagybirtok, mely a nemzeti vagyon legszilárdabb alapja, előnyökben részesittessék akkor, amikor a nemzet összes erőinek össze kell fogniok, hogy a háboru terheivel megbirkózhassunk. Meg kell szüntetni azt a privilégiumot, amelyet a földbirtok a teherviselés szempontjából Magyarországon élvez. Érdemül tudjuk be a pénzügyminiszternek, hogy a Ház nagybankellenes hangulata dacára is megtalálta a kellő szavakat a helyzet megvilágitására. Nem vette védelmébe a nagybankokat, de megmondotta, hogy nem tartja célszerünek, hogy a nagytőkét ilyen barátságtalan elbánásban részesitik és hogy azt elriasztani akarják éppen akkor, amikor arra az előttünk álló szociális feladatok megoldására oly nagy szükségünk van.

Rakovszky a többek között azt is mondotta, hogy nagyon különös, hogy a bankoligarchia nem akar lemondani az adómentességről, amelyről elődeink (értsd a nagybirtokosokat) 24 óra alatt önként lemondottak. Ez igy frázisnak szép és hatásos, de valójában nem igaz. Mert a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok, köztük tehát a nagybankok is, eddig is magasabb kulcs szerint voltak megadóztatva, mint akár természetes személyeik, akár pedig a földbirtok. A nagybankok tehát eddig se voltak adómentesek és igy nincs miről lemondaniok. Inkább lehetne mondani ezt a földbirtokról, mely — mint fennebb emlitettük — több mint 3 milliárd jövedelem után eddig mindössze 60 millió adót fizetett!

A háboru után szükségünk lesz arra, hogy gazdasági életünk alapjai szilárdak és erősek legyenek. A nagybankok és nagyvállalatok épp olyan oszlopai gazdasági életünknek, mint a nagybirtokok. Nem szabad azokat gyengiteni és adókkal agyonsujtani. Helyesen mondotta Teleszky, hogy az ország közgazdasága érdekében a nyilvános számadásra kötelezett vállalatokat nem tartja magasabban megadóztathatónak és hogy szükségesnek véli, hogy a részvénytársaságok helyzete a háboru alatt olyan legyen, hogy a háboru utáni igen nehéz idők nagy feladatának az ország közgazdasága érdekében megfelelhessenek.

A gabonaárak maximálása. A kormány jul. 16-ikán kezdődő érvénynyel megállapitotta az uj termés maximális gabonaárait, melyek valamivel magasabbak, mint a mult éviek. Ez a csekély emelkedés a nagyobb termelési költségek következtében teljesen indokolt. A fogyasztóközönség nagy megelégedéssel veszi tudomásul, hogy a kormány nem engedett az agráriusok követeléseinek, melyek lényegesen magasabb árakat stipuláltak. Az ország lakossága jóleső érzéssel látja, hogy a legfontosabb élelmiszernek, a kenyérnek az ára az általános drágaság közepette más cikkek áraihoz képest aránylag alacsony nivón maradt. Ez elsősorban a kormány erélyes intézkedéseinek tulajdonitható, melyekkel a gabona- és lisztforgalmat szabályozta. Egybehangzó jelentések szerint az idei termés *jó közepesnek* mondható. Ez mindenesetre fokozza erőnket és még inkább megszilárditja azt a hitünket, hogy ezt a háborut győzelmesen fogjuk befejezni.

Kávéközpont. A napokban jelent meg a kormány rendelete, amely a kávénak a közellátást biztositó forgalomba hozatala érdekében Kávéközpontot állit föl. A Kávéközpont ügyvitelét a Fiumében székelő Kereskedelmi r.-t. budapesti telepe látja el. A részvénytársaság az alábbi hivatalos kommünikét teszi közzé:

Kereskedelmi Részvénytársaság, Fiume, ezidőszerint Budapest, V., Nádor-utca 19. a magyar királyi kormány 2.307/1916. M. E. sz. rendelete folytán „A magyar szent korona országainak kávéközpontja", röviditve „Kávéközpont" teendőinek ellátásával megbizatott. E megbizatásának megfelelően a Lévay Adolf elnöksége alatt megtartott igazgatósági ülésen elhatároztatott, hogy a társaság eddigi behozatali tevékenységét, illetőleg a saját számlájára való kereskedelmet, megbizatása idejére felfüggeszti és tekintettel nagyobbterjedelmü tevékenységére, a társaság indittatva érezte magát Bodó Arnold urat, budapesti székhelylyel, mint ügyvivő igazgatót és Liebermann Jenő urat berlini székhelylyel, mint igazgatót szerződtetni. Egyben a társaság eddigi ügyvivő igazgatóját, Virág Henrik urat vezérigazgatóvá nevezte ki.

Aknamunka egy készülő petroleumgyár ellen. Ismeretes, hogy az aszódi göztéglagyárat a tulajdo-

nosok petroleumfinomitóvá akariák átalakitani. Ez a hir érthető izgalmat keltett a petroleum-vállalatok körében, amelyek között megbeszélés tárgyát képezte az uj finomitó ügye. Elhatározták, hogy az alakulás utjába a legnagyobb nehézségeket gördítik, nehogy az a finomitó, másokat is ilyen gyárátalakitásokra bátoritson. Jellemző, hogy a petroleum-vállalatok vezetői ridegen elzárkóztak még az elől is, hogy az átalakitásra vonatkozólag tanácsokat, utmutatásokat adjanak. Az aszódi téglagyár tulajdonosai azonban a petroleumszakma egyik jeles szakemberétől és osztrák cégektől szakavatott tanácsokat kaptak. Miután a szükséges nyersolajat már sikerült biztositani és a desztilláláshoz szükséges vizzel is bőven rendelkezik az uj finomitó, minden valószinüség szerint őszre már üzembe helyezik az uj petroleumgyárat bárhogyan is dolgoznak ellene a kapzsi finomitók.

A Gerbeaud r.-t. tőkét emel. Kugler Henrik utóda, Gerbeaud r.-t. e hó 26-án rendkivüli közgyülést tart, amelyen a vállalat fejlesztésével összefüggésben javasolni fogják az alaptőke felemelését. A jelenlegi alaptőke 3.5 millió korona. A tőkeemelésre azért van szüksége a társulatnak, mert a fővárostól szerzett telken nagyszabásu csokoládégyárat fog épiteni.

A Magyar kerámiai gyár r.-t. most teszi közzé a mérlegét, amely az 51.136 K nyereségáthozatnak és az ingatlanokból származó 11.710 K bérjövedelemnek számitásával 505.898 K brutto-jövedelemmel záródik. Ebből kellett költségekre, ugy mint tiszti fizetésekre, irodabérre, hirdetésekre, nyomtatványokra és a felügyelő-bizottság tiszteletdijára 156.219 K, kamatra 7741 K, adóra 15.741 K; az értékcsökkenési tartalékra ugy, mint a mult esztendőben 100.000 K-t forditottak, ugy hogy a tiszta nyereség a 3,000.000 K részvénytőke a 2,600.0000 K értékcsökkenési tartalék és a 250.000 K általános tartalékalap mellett 218.143 K volt.

A Standard életbiztositó társaság magyarországi fiókjának igazgatótanácsa az 1915. üzletévről a következő jelentést adta ki: A fiók dijtartaléka 16,650.989 korona 80 fillérre rug. A fiók bevétele dijakban, házbérben és kamatjövedelemben 1915-ben 2,604.851 korona 80 fillér volt. A fiók 1915-ben 1,424.346 koronát fizetett ki. Az eddigi 800.000 fontnyi és az ezután még elérendő felesleget a társaság csak a békekötés után fogja felosztani, addig azonban a fiók rendes nyereménynyel kötött és legalább 5 év óta fennálló kötvényeire — ha azok esedékessé lesznek, minden 1910. november 16. óta esedékessé vált és fizetett évi dijért a biztositott tőke egy százalékát folyósitja további nyeremény gyanánt.

Magyar Bőrbeszerzési Részvénytársaság. E név alatt a Magyar Cipőgyárak Országos Egyesülete a Budapesti Börnagykereskedők Egyesületével együtt a kereskedelemügyi minisztérium hozzájárulása mellett 500.000 korona alaptőkével uj részvénytársaságot alapitott, melynek célja a cipőgyárak és cipészkisiparosok részére ugy polgári, mint katonai lábbelikhez szükséges bőrt s segédanyagokat megszerezni és szétosztani. Az alakuló közgyülésen az igazgatóság tagjaiul: Augenfeld Lajos, Bacher Pál dr., Balogh Brunó, Benedict Norbert, Berl Dezső dr., Bondy Simon, Friedmann Simon, Grosz Hugó, Herczog Lipót, Kövér Károly, Lajta Pál, Löwy Félix, Surányi Béla választattak meg.

A Gresham mérlege. A The Gresham Life Assurance Society Limited magyarországi fiókjának mérlege most jelent meg. A mérleg nyereséget vagy veszteséget nem tüntet fel, csupán a „bevétel és kiadás egyenlege cimén" van 23.900 korona a mérlegbe beállitva. A magyarországi telep értékpapir állománya cimén 14,050.058 korona van közölve a mérlegben.

≡ A magyar Duna ≡

•••

A dunai hajózás fejlődése és az alkalmazottak.

Irta: **Réthy Ferenc,**

az Országos Hajós-Szövetség ügyvezető alelnöke.

Igen tisztelt Szerkesztő Uram! Ön tudja, hogy az Országos Hajós-Szövetség illusztris elnöke, Batthyány Tivadar grófi, épen a napokban mondott a parlamentben nagyobb beszédet, amelyben élesen rávilágitott a hajózási alkalmazottak anyagi helyzetének kérdésére, de foglalkozott a magyar belhajózás létfeltételeivel is. Az Atlanticá-ról, amelyre vonatkozólag tőlem kér Szerkesztő uram véleményt, persze nem beszélhetett, mert tervekkel és szándékokkal, ha azok a megvalósulás stádiumába jutottak is, nem foglalkozhatott. Igy készséggel teszek eleget Szerkesztő ur kivánságának és könnyen tudom az O. H. Sz. véleményét az Atlanticára is applikálni, amikor azt mondom, hogy az államnak minden hajózási vállalatot szárnyai, védelme alá kell vennie, ha az magyar. Ennek kell az egyetlen feltételnek lennie különösen ma, amikor a közel jövőt a dunai forgalom aranykorának látjuk.

A fejlődés emez aranykora azonban hatalmas feladatokat ró ránk. Nemcsak a viziutak kiépitése és a kikötők modern felszerelése dolgában, hanem abban a tekintetben is, hogy még a folyamhajózásunk is fölvehesse a versenyt a máris startoló bajor, osztrák, román, bolgár, sőt orosz folyamhajózással. Legfőbb feltétele pedig ennek, hogy a magyar hajózási vállalatok együttes, egymást támogató, egyetértő munkával vegyenek részt a nemzetközi küzdelemben. Ha ebben a munkában uj és magyar vállalat is fog szerepelni, az csak vigasztaló és reménytkeltő lehet a magyar folyamhajózás szempontjából. Amit eddig látunk, hallunk és tudunk, az Atlantica terveiről, azokat igen szépeknek kell tartanunk. Nagy tőkével kezdi a vállalkozást, modern alapokra helyezi egész üzemét, ujszerü, egészséges gondolatokat kiván megvalósitani és minden vonatkozásban magyar akar lenni és magyarságát minden eszközzel ki akarja domboritani. Meggyőződésem, hogy nem konkurrense lesz a mi pompásan fejlődő, kiváló M. F. T. R.-ünknek, hanem segitője, munkástársa és közös osztályosa azoknak a sikereknek, amelyeket a magyar folyamhajózásnak a jövőben aratnia kell.

Az is kérdi Szerkesztő uram, hogy mit jelent az Atlantica dunai akciója az alkalmazottak számára. Nincs okunk kételkedni benne, hogy az Atlantica sem lesz szükkeblübb, mint a magyar vállalatok, amelyeknél elsősorban a M. F. T. R.-nek az alkalmazottak iránt való jóindulata közismert. Az alkalmazottak azonban ezuttal nemcsak uj munkaalkalmat nyernek, de egyben értékük, becsük is emelkedik és mindenesetre a kereseti viszonyaik is javulnak. Még magasabb szempontból tekintve pedig a vállalatok igyekezni fognak minél kiválóbb személyzetet a maguk számára lekötni, ami viszont a természetes következményeként a magyar hajóstársadalomnak nivóban való emelkedését hozza magával. Az Országos Hajós Szövetség törhetetlen akarattal küzd a müvelt és képzett hajóstársadalomért. Kulturális intézményeink uttörők voltak ezen a téren. Büszkén mutathatunk rá, hogy igen becses eredményeket értünk el. Bizonyitják hajózási vállalataink, amelyek örömmel alkalmazzák azokat a hajósfiukat, akik palánkai hajósgyermekotthonunkból kerülnek ki. A dunai hajózás föllendülése, a nemzetközi verseny ösztökélő hatása kétségkivül nagy eredményeket fog hozni társadalmi osztályunk ezirányu fejlődése tekintetében is. A magyar hajósok elismert legkiválóbb müvelői mesterségüknek. Aki hallotta a nagy Mackensennek a magyar hajósokról tett nyilatkozatait, annak rendithetetlen a meggyőződése, hogy a magyar hajósok, ha véget ér a háboru és megkezdődik a Dunán a nagy versenyfutás, hamarosan világhirre fognak szert tenni.

A Dunabizottság székhelye Budapest lesz. Az ugynevezett európai Dunabizottság már csak névleg áll fenn. A békekötéssel remélhetőleg egészen el fog tünni. Semmi értelme sincs annak, hogy Angliának, Franciaországnak és Olaszországnak, amely államoknak a Dunához semmi közük nincsen, döntő szavuk legyen a Duna ügyeinek intézésében. Az európai Dunabizottság helyébe egy uj nemzetközi hatóság: a Dunamenti államok delegáltjaiból álló bizottság fog felállittatni, melynek székhelye Budapest lesz. A szeptemberben Budapesten tartandó Duna-konferencián ez a kérdés is szóba fog kerülni. Az uj Dunabizottság hatásköre Regensburgból Sulináig fog terjedni. Tekintettel arra, hogy a Duna partjanak 54 százaléka Magyarországra esik, kivánatos, hogy a delegáltak többsége is magyar legyen. Azáltal, hogy a Dunabizottság székhelye Budapest lesz, külsőleg is dokumentáltatni fog az a tény, hogy Budapest a legnagyobb dunaparti emporium, melyre ezzel szemben az a fontos feladat hárul, hogy a tervezett nagy dunai kikötőt és rakpartokat minélelőbb kiépitse.

Az Atlantica belvizhajózási engedélye. Az *Atlantica Tengerhajózási r.-t.* a kereskedelemügyi minisztertől engedélyt kapott, hogy a Dunán és mellékfolyóin gőz- vagy egyéb géperejü hajóval árukat szállithasson és vontathasson.

A regensburgi hajógyárak. Regensburgból irják lapunknak, hogy az ottani hajógyárak mostanában éjjel-nappal dolgoznak, annyira el vannak halmozva rendelésekkel. Egész sereg szállitóhajót és uszályt készitettek el a gyárak. A hajókat legtöbbnyire a Z. E. G. számára gyártják.

A dunai gabonaszállitás. Bambergből jelentik, hogy oda roppant sok gabona és bab érkezett. A termények nagyobb részét Romániából hozták fel a Dunán és azután a felsődunai kikötőkből vasuton, hogy a Duna-Majna kanálison vizi uton szállitották Bambergbe, ahova négy hét alatt jutottak el a szállitmányok.

Az alsó Dunaforgalom a folyó év május havában igen élénk volt. Összesen 3,145.129 métermázsára rugó forgalom bonyolittatott le. A folyó év első öt havában az alsó-Duna forgalma összesen 11,535.089 mm. volt. Ebből 6 millió mm. a Dunagőzhajózási társaságra, 2½ mm. a Magyar folyam- és tengerhajózási társaságra, 1½ millió mm. a Délnémet gőzhajózási társaságra esik. A többi a különböző hajózási vállalatok között oszlik meg.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
természetes
égvényes
SAVANYÚVIZ.

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.

BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

HUNGÁRIA
KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Aki igazán jó és izletes SZALÁMIT akar venni, az kérjen
HERZ-SZALÁMIT
Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk : :
HERZ ÁRMIN FIAI
SZALÁMIGYÁRA ••• BUDAPEST

Nincsen párja

a valódi Erényi-féle

DIANA

sósborszesznek

Mert a valódi Erényi-féle

Diana-sósborszesz

a leghatásosabb és legtökéletesebb háziszer.

egy üveg	egy nagy üveg	egy legnagyobb üveg
valódi Diana-sósborszesz ára		
88 fillér	2.40 korona	4.80 korona

Mindenütt kapható!

Főelárusitóhely:
Diana Kereskedelmi Részvénytársaság Budapest, Nádor-utca 6.

MILLIÓK KÖNYVE.

Legujabb szám.

Nantas

Regény. Irta:
Zola Emil

A teljes mű ára 30 fillér

BERLINI KERT

(ezelőtt Jardin de Paris)
Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 36—15.

Rátkai Márton
és
Somogyi Nusi

Kováry Gyula énekes bohóságban, **Elga von Lier, Ujvári Károly, Szalontai Ferike, Anny Wilkens. Tabarinban 20 elsőrangu tánc-attrakció. Cabaret 1/2 9 órakor kezdődik. Tabarin 1/2 10 órakor kezdődik.**

Meleg vacsora.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-hörut 31. szám.

Nyári szünet

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Legnagyobb választék

arany és ezüst

cigaretta-tárcákban, lovagló-pálcákban.

SCHÖNWALD IMRE
ékszerésznél,
Budapest, Deák Ferenc-u. 21

BEKETOW-CIRKUSZ.

VÁROSLIGET. TELEFON: 107-46.

Ma és minden este 8 órakor

Az uj müsor:

BLANKS szalon zsonglörök.
VIOLA KUTILS bambusz egyensulyozó jelenet.
ROLAND hangszerutánzó m mikus.
RENELLOS légtornászok.
ERIK erő és szépség.
és még 10 sport és különlegességi attrakció.

Csütörtökön d. u. **4** és **szombaton** d. u. **5** órakor félhelyárak mindenkinek.
vasárnap d. u. **4** órakor **gyermekeknek** félárak.

Balassa és Társa

BUDAPEST, Andrássy-ut 50

Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek **legolcsóbb gyári áron.**

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

ÁLLATKERTI BELSŐ NAGYVENDÉGLŐ

Elsőrendü ételek és italok.

Minden igényt kielégitő
társasvacsorák.

Naponta 70 tagú
szimfonikus zenekar
hangversenye.

Tulajdonos: **Spolarits György.**

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR

Telefon 133-37. **BUDAPEST** Telefon 133-57.
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett

Paszpartu müintézet és könyvkötészet.

Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

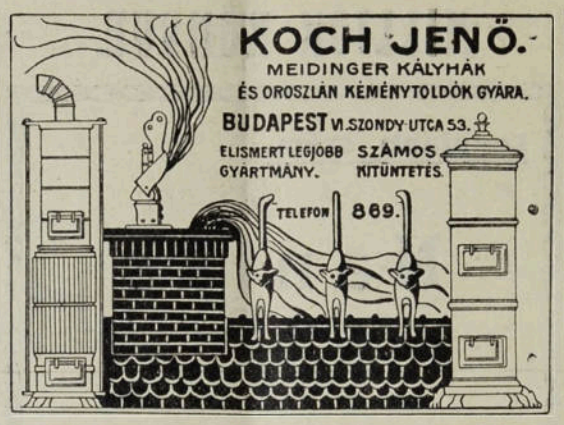
GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

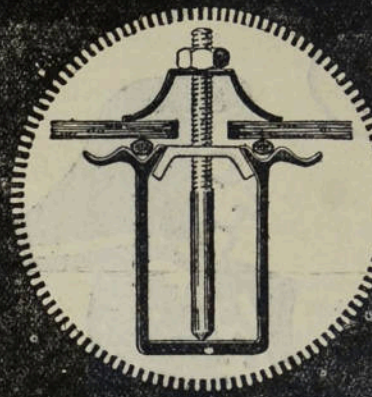
Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, mütő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** TELEFON VI. FRANGEPÁN-U. 7. 72-44

Bründl János

csász. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Brandt József

műasztalos

Podmaniczky-utca 75.

Telefon: 125—68.

Saját mühelyeiben készit:

Teljes lakásberendezéseket,
Irodabutorokat,
Üzleti berendezéseket,
Épületmunkákat.

Tervezést és költségvetést dijmentesen végez.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest

VIII., Futó-utca 10. szám.

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.

BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.

::: **TELEFON: 103-50.** :::

Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.

Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.
::: **Költségvetés dijtalan.** :::

Sirkővétel

előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.

Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** működből.

KAIZMAREK és TÁRSA R. T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST V. DUNAPARTI RAKPART 5. TELEFON 152-07.

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító

divatháza

Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

WALLA JÓZSEF

cementáru-gyár részv.-társ.

Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —

Iroda kizárólag

Budapest, VII., Gizela-ut 38.

Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76 191-14

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.

Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**

Budapest, Erzsébet-körut 50

Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kö- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága

(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle **kávékat, bors, fahéj, szegfüszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét.** Távirati cim: Fabarius Budapest.

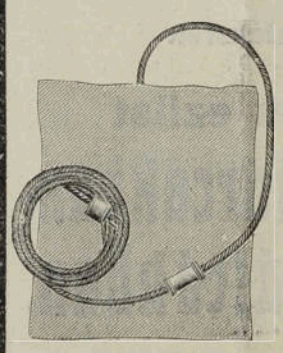
= MARTA =

Magyar Automobil Részvény-Társaság

SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK

Gyár; Aradon.

Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

Villamos testmelegítő

(Dr. HEILBRUN RENDSZER).

Hőmérséklet szabályozóval.

Kapható:

Magyar Siemens-Schuckert-müvek

BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

GÓLYA ÁRUHÁZ

BUDAPEST

VI., Nagymező-utca 12. sz.

(Az Andrássy-ut mellett.)

Ferdinánd bolgár k.-ut 16

(Kálvin-tér sarkán).

Nagyban és kicsinyben eladás!

Maradékok félárban!

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. julius 26-án. — 30. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Budapest barátja

ki lenne más, ha te sem volnál az, te, aki a közgyülési teremben esztendők óta birálod a polgármester munkáját, utasitásokat adsz, itélkezel, szavazol és leszavazol, engedelmet adsz, vagy megtiltasz? Vagy te, aki évenkint százezrekre menő munkát kapsz, akinek legjobban és legpontosabban fizető megrendelőd a város? Kik lennének Budapest barátai, ha ti nem? Akkor, amikor a főváros kölcsönt kér idehaza a maga embereitől, a maga polgáraitól, Budapest barátaitól, akkor nektek kell a sorban a legelsőknek lennetek.

Bár legyünk tisztában vele, kinek kell a polgári fogalmak szerint nem csekély, de egy város bugyellárisában nem tulságosan jelentékeny összeg? Nekem, neked, mindenkinek, akinek a fia iskolába akar járni és nincs hova. Aki be akar feküdni egy kórház enyhe ágyába és csukott ajtókra talál. Aki félti az egészségét és utálja a csatornabüzt, amelyet jó és jókarban tartott csatornahálózattal el lehet tüntetni. Aki szereti a szépet, a kényelmeset, aki szereti a fejlődést, aki világvárosnak akarja látni a mi drága Budapestünket. Minden egyesnek szüksége van erre a nyolcvan millióra. Mindenkinek jut belőle valami. Az egyiknek százezres vállalkozás, a másiknak egy tiszta kórházi ágy. A kérdés csak az, hogy melyiknek érdemesebb és melyik tud rá többet áldozni?

Amint végignézi az ember a kölcsön feltételeit, önkéntelenül is arra kell gondolni, vajjon nem a könnyelmü, az apai vagyont pucoló ifjak közül való-e ez a főváros, amely két kézzel hálálja meg a kölcsönnyujtók szivességét, nemcsak kamatot fizet, de jutalmaz is azért, mert valaki szereti Budapestet és szereti a maga pénzét. És ugy látszik, még sincs könnyelmüség ebben az áldozatkészségben. Aki a közgyülési teremből ismeri a terveket és szándékokat, amelyek megihlették a város vezetőségét, tudja, hogy gazdagságnak, kulturának és jólétnek magja minden fillér, amit egy nagy város termékeny talajába vetünk el.

Budapest nem kér, nem követel polgáraitól, hanem kölcsön vesz és a kölcsönt visszafizeti. Máshol fölemelik a pótadót és ezer más eszközzel szoritják ki a polgári erszényekből az aranyakat, a mi fővárosunk a legkisebb városi adót szedi az egész országban. Hol és ki látott olyan tökéletes fejlődést, olyan buja virágzást, mint amilyet Budapest 33 százalékos pótadója mellett produkálni tud? Nyolcvan millió kölcsönre van szükségünk és megelégedett örömmel nézünk körül Budapest tiszteletreméltó gazdagságán, emelkedő vagyonán. Öt esztendőnkint szoktunk körültekinteni a portánkon, hogy mink van. A háboru most nem ad erre időt. Öt esztendő óta azonban bizonyára félmilliárdra emelkedett a telkeink értéke és mennyire fog növekedni a háboru után? És még egy kérdés: mennyire fog ezeknek a telkeknek az értéke emelkedni, ha a nyolcvan milliót is beépitjük?

Aki ezekre a kérdésekre megfelelt, már kezében is a pénz, hogy odaadja a főváros kölcsönére.

Fullánkok

•••

Az egységes étlap

meghóditotta Berlint, Bécset és diadalmas utjában elérkezett Budapestre is. Maholnap kurtább lesz a müsor, amelyet a szakácsmüvészet produkál, lesz főzelék feltéttel, nem lesz rántott hus és menü szerint étkezik a magyar. Talán még azt a merényletet is el fogja követni Folkusházy az ő korcsmáros barátai ellen, hogy az étlapot is kifüggeszteti velük az utcára. Szegény pesti polgár, neked egy világháboru borzalmait kellett elszenvedned, hogy olyan természetes és öreg ismeretekhez juthass, amelyek a nyugati országokban, de főként Németországban régen megvannak. Menü, kifüggesztett éltap, főzelék feltéttel... No de ez is háborus vivmány. Uj csak az egységes étlap, amelynek horizontra jutásával a vendéglősök is el fogják tökélni magukat valami ujitásra. Egységes akarattal meg fogják csinálni az egységes áremelést.

A sikoltozó tündér

meg a részegen bóbiskoló gavallér fajtája nem veszett ki a zárórával sem. Az Angol — pardon Nemzeti — Park gyors leégést követelő üzemében tevékeny részt vesz mind a kettő. Természetes tehát, hogy a székesfőváros előzékenyen segitségére van ebben a nemes frontmögötti munkában. Végre is illik, hogy a derék hazafiak mulatságukban ne legyenek apró gondok által feszélyezve. Ne busuljon a tündér és ne busuljon a gavallér, hogyan jut haza, ha lábai nem birják és ha nem maradtak forintjai gummikereküre. Szegény talpaló, kutyagoló pesti polgárnak nappalra sem jut omnibusz, de a Nemzeti Park előtt éjfél után is ott ődyelegnek az olcsó járművek. Vajjon kinek tesznek vele szivességet? Vajjon ki az, aki kocsira való pár koronáját is bezsebeli? Kié ez a nemzeti ajándék? A pesti talpaló kuli már hallatta tiltakozását a részegek, lumpok és szórakozók éjszakai kedvezményével szemben. Hát miért nem cselekszenek? Hát nem volna előbbrevaló a Nemzeti Parktól éjfél után járó omnibuszokat a közforgalomnak nappalra áthelyezni?

Zsemlye

nincs. Ez rendjén is van. Háboruban élünk, összeszorultak az életigényeink. Baj és fájdalmak nélkül nyugszunk bele mindenbe. Fiaink elvesztésébe csak ugy, mint a zsemlye hiányába. De ha zsemlye nincs, ami mindenesetre komoly életszükséglete a kulturembernek, akkor minek van azonban cukrászsütemény. Hiszen még ha csak azt lehetne rá mondani egyszerü, szerény módon, hogy van. De nem. A nyalánkság, a sütemény, a turós és diós uzsonna-kiegészitők, nemcsak vannak, de szemérmetlen módon feltünési viszketegben szenvednek, hóditó politikát üznek. A cukrászok soha olyan jó üzletet nem csináltak, mint mostanság és valósággal az a látszata a dolognak, mintha az ő számukra találták volna ki a háborut. Furcsa, de Pesten ma beigazolódott, hogy ha kenyér nincs, jó nekünk a kalács is.

Ügyosztályok harca.

Adó, vagy áremelés? — A tanács dönti el a vitát. — Több jövedelmet kivánnak az üzemektől.

Drágább lesz a gáz, a villany és a viz.

A nyári szünet elmultával, ha ujra megkezdődik az intenzivebb munka, különös harc fogja élénkiteni a városháza csöndét. *Két, esetleg több ügyosztály harca lesz ez,* amelyekből ma még nem lehet tudni, hogy melyik kerül ki majd győztesen. Mindegyik a maga igazát védi a maga érveivel, de a tárgyilagos szemlélőnek mégsem nehéz eldönteni, hogy tulajdonképen melyik álláspont az, amely a székesfőváros érdekeit is kielégiti, de meg a polgárságra is figyelemmel van.

A pénzügyi ügyosztály tudvalevőleg a vigalmi adóval kapcsolatban az uj adók egész komplexumát akarja az összel a közgyülés elé terjeszteni. Ezek között az adók között szerepel a gáz és villany adója is. Ugyanakkor a világitási és vizvezetéki ügyosztály a villany- és gázárak, valamint a vizdijak emelésével foglalkozik. *A két ügyosztály, mint ebből is látjuk, nagy összecsapásra készül.* Adóról és áremelésről ugyanis egyszerre aligha lehet szó, hacsak e tekintetben valami kompromisszum létre nem jön.

Berczel Jenő dr. tanácsnok, a pénzügyi ügyosztály vezetője, külföldi minták szerint megadóztatni kivánja a gázt és a villanyt, ugyanakkor azonban *Buzáth* János dr. tanácsnok, a világitási és vizvezetéki ügyosztály vezetője, nem látja helyesnek, hogy a székesfőváros azokra az árukra, amelyeknek monopoliuma a kezében van, adót vessen ki.

Végeredményben természetesen a tanács fog dönteni a két ügyosztály ellentétes álláspontja között, ugy, hogy a harcból kifelé aligha fog valami kiszüremleni. Mindazonáltal annyi máris nyilvánvaló, hogy az ellentét megvan, s ennek megoldása elé joggal tekinthet érdeklődéssel a leginkább érdekelt fél: a közönség.

Buzáth János dr. tanácsnokot felfogásában az vezeti, hogy a munkabérek emelkedését és az árdrágulást tényleg be kell hozniok a fővárosi üzemeknek. Ezzel szemben kétségtelen az is, hogy a székesfőváros, hogy háztartásának mérlegét valamiképen helyreállitsa, *az összes üzemektől magasabb haszon produkálását fogja kivánni.* Ami most már az összeget illeti, amennyivel az üzemeknek többet kell produkálniok, elmondhatjuk, hogy a munkabérek emelkedése, a drágasági pótlékok és az anyagdrágulás révén a kiadások a következőképen emelkedtek:

a villanymüveknél — — —	1,000.000 K
a gázgyárnál — — — — — —	1,500.000 K
a vizmüveknél — — — — —	6—700.000 K

Talán azt is jogosnak állapitjuk meg, hogy — a vizmüvek kivételével — *ez a költségtöbblet áremelés nélkül is megtérült a háboru alatt is* és valószinü, hogy a háboru után még kevésbé fogják az üzemek ezt megérezni.

Igen ám, de a székesfőváros még ezek fölött *jövedelemtöbbletet is fog kivánnni üzemeitől.* És pedig körülbelül ugyanazt az összeget, amit az előbb a kiadások emelésénél kimutattunk. Most már csak az a kérdés, hogy megadóztatás, vagy áremelés utján legyenek-e biztositva a kiadási többletek és a bevétel fokozása?

Ugy tudjuk, hogy *az összes üzemigazgatók a lehető leghatározottabban az adó ellen foglalnak állást.* Sőt a villanyszakértőknek az a leghatározottabb véleménye, hogy *a villanyüzemnél még áremelésre sincsen a legkisebb szükség se.* A háboru után ugyanis *a villanyfogyasztásban olyan föllendülés várható* az ipari fogyasztás révén, hogy *a mai árak mellett is produkálni tudják nemcsak a költségtöbbletet, de a főváros háztartásának rendezésére is igen jelentékeny — talán még a kivántnál is magasabb — összeget tudnak juttatni.*

Ilyen körülmények között tényleg nem lenne valami erkölcsös dolog a megadóztatás, amely a kereskedőknél és iparosoknál is nagyobb ellenszenvvel találkozik, mint az áremelés, amelyet igazságosabb és egyenesebb dolognak tekintenek.

Az ügyosztályok harca meg fog kezdődni. Adó- vagy áremelés? — ez a kérdés. A döntést az ősz hozza meg.

Eltünik a nyilt csirkepiac.

Rendezik a vásárcsarnok környékét. A Csarnok-térről kitelepitik az áruházakat. — Betonos csirkecsarnokot épitenek.

Budapestnek egy csöppet sem kellemes látványu speciálitása tünik el az őszszel. A központi vásárcsarnok háta mögött, a Csarnok-téren *megszünik a csirkepiac,* helyébe uj vásárcsarnokot épit a város és a jövő esztendőben már nem a porba teszik le a kofák a csirkeólakat és a tojásosládákat, hanem az erre a célra készült vásárcsarnokban, csatornás cementpadlón árulják majd a tojást és a baromfit, ha ugyan akkor akad még olyan gazdag ember, aki ilyen drága eledelt vásárol.

A csirkepiac, egyik szégyenfoltja Budapestnek, a Csarnok-téren van. Közvetlenül a vásárcsarnok háta mögött. A tojásosládák valóságos barrikádokat alkotnak itt, a ketrecek között alig lehet járni, az ember tele lesz tollal, piszokkal és a vevőközönséget minduntalan oldalbalökik valamilyen kosárral, ládával. Régóta sürgetik már ennek a lehetetlen állapotnak a rendezését, mert valóságos szégyene a fővárosnak, hogy egyik legforgalmasabb részén ilyen balkáni piac terpeszkedik. A piac ellen nemcsak esztétikai, hanem higienikus szempontból is állandó a panasz és talán ez az utóbbi szempont idézte elő, hogy a piac rendezését még a háboruban elvégzik.

A szükséges terveket már elkészitette a városi mérnöki hivatal és a közélemezési ügyosztály még ebben az esztendőben hozzáfog a tervek megvalósitásához. A munkálatokat ősszel kezdik meg, olyankor, amikor már a nyilt piacokon kisebb a forgalom és az eddigi tervek szerint a tavaszszal már az uj csarnokban árulják a csirkéket.

A Csarnok-térre, ahol ma a csirkepiac van, uj csarnokot épitenek. Ez a csarnok azonban lényegesen nagyobb lesz a mostani piacnál. Egyrészt hozzájön a területhez az a rész is, ahol most különböző, fából készült árusitóbódék vannak, másrészt a csarnokot összekötik azokkal a bérházakkal, amelyeket már régebben kisajátitott a város. Az árusitóbódék a csirkepiac és a huscsarnok között foglalnak helyet és azok falához támaszkodik az egyik oldalon a csirkepiac. Ezeket a bódékat természetesen lebontják és az árusok részére a csarnok belsejében épitenek megfelelő helyeket. A csirkepiac az Imre-utcai oldalon nem lesz nagyobb, hátsó részén azonban az emlitett hérházak földszintjével kibővül. Ez a három bérház a Mátyás-utcában van és tüzfalukkal a piac felé néznek. Ma a falak mellett rakják egymás tetejére a tojásosládákat.

Ennek a bérházcsoportnak egyik oldalát a Mátyás-utca, többi oldalát pedig a Fővám-tér, az Imre-utca és a Csarnok-tér alkotják. A házak bejárata a Mátyás-utcában van, a Mátyás-utca 2., 4. és 6. szám alatt. A tervek szerint a tüzfalakat áttörik, miáltal a csarnok közvetlen összeköttetésbe kerül a házakkal. E célból az emlitett három ház földszintjét kitelepitik és ezekben a házakban helyezik el a különféle hivatalokat és a tojástőzsdét is. Tervbe van véve, hogy hütőkkel felszerelt raktárakat épitenek itt a Budapestre érkező tojások számára is, miáltal megszünnék az a lehetetlen állapot, hogy raktár hiányában az el nem adott tojás jelentékeny része, különösen a melegebb időszakban, gyakran megromlik.

Magát a csarnokot mintegy háromszázezer korona költséggel épitik fel. A csarnok oldalai nem lesznek végig fedve, hanem csak egy bizonyos magasságig, ugy, hogy az inkább nyitott csarnok lesz, a tetejét kátránypapirral fedik, de ide megfelelő számban tetővilágitó ablakok kerülnek, a padlója azonban cementből, vagy aszfaltból készül és gondoskodnak megfelelő csatornázásról is. Az eddigi tervek szerint a baromfik számára nem épitenek a csarnokban külön ketreceket, ámbár annak a terve is felmerült, hanem mindegyik árus maga tartozik a baromfiak megfelelő elhelyezéséről gondoskodni.

A csarnokban a helypénz alkamasint ugyanakkora lesz, mint amekkora az a mostani nyilt piacon. Az épitési költség amortizációja a terület megnagyobbodása és az épületek átalakitása révén térül meg, hasznositani tudják ugyanis az árubódék és a csarnok közötti sávot is, ezenkivül a fedett csarnok beosztása sokkal gazdaságosabb lehet. Az uj csirkepiacon nagyobb lesz a tisztaság, a szükséges csatornák állandóan müködésben lesznek és igy mindenesetre eltünik a város egyik legforgalmasabb helyéről az a szemétlerakodóhely, amely azt olyan sokáig elétlenitette.

A végleges tervek is elkészültek már és bizonyos, hogy a jövő év tavaszán a mostani csirkepiacnak csak az emléke fog élni a Csarnok-tér tájékán.

Haditudósitás a Teleki-térről.

Komitácsik ostroma az „Ószeres"-erőd ellen.

„Múzsa, te, ki nem jársz idres-bodros hajjal"... Az uj nagyidai, sőt Teleki-téri eposz költője is joggal sóhajthat föl ekként. Mivelhogy — azonnal in medias res ugorva — a világháboru második tavaszán, ugy Gorlice évfordulóján, megkezdődött a nagy offenziva a Teleki-téren is. Apró csetepaték, kisebb ütközetek — mint méltóztatnak tudni — a pesti front emevidékén sohasem voltak idegenek. A Teleki-térnek Budapesten legalább olyan harcias zengésü neve van, mint az oroszok előtt a 44-eseknek, a hires rossz-seb ezrednek.

A tavaszszal azonban nem portyázásról volt szó többé, hanem komoly áttörésről, amelyet a közrend ellen kiséreltek meg.

Megkezdődik az offenziva.

A tavaszi offenzivárol legfrissebb haditudósitóként Kohn Adolf, az ószeresipartársulat elnöke (lakik: Dobozi-utca 15.) adott hirt. A VIII. ker. kapitányságnak küldött tudósitásában élénk szinekkel ecseteli, hogy a Teleki-téri ószeres-csarnok ellen nem kombattans elemekből álló tömegek vonultak föl és megkezdték támadásaikat az iparengedélyes ószeresek ellen. A teleki-téri franktirőrök és komitácsik harcmodorában természetesen sok volt a kivetni való. /Kriegsberichterstatter Kohn legalább azt mondja, hogy ezek a komitácsik lopott holmit árultak, elállják és elülik az ószeres-csarnok bejáratát, zsebmetszéssel foglalkoznak. Szóval, furcsa társaság ez. „Katonák civilben — mondja Kohn — és civilek katonaruhában jelennek meg itt". (Szóval, tökéletesen komitácsi módon). Vasárnap, amikor zárva van az ószeres-csarnok, akkor is százával ülnek itt és kétes eredetü holmijukat árulják a jóhiszemü közönségnek, amely igy akaratlanul is bedül és igen nagy károkat tesz a hivatásos, ipazolványos és adófizető ószereseknek.

A fölszabaditók összeütköznek a védőkkel.

Egyszóval, ugyebár ott tartunk, hogy a komitácsik körülzárták az Ószeres-erődöt. Az ostromlottak fölszabaditására a rendőrség küldött fölszabaditó csapatokat. Tóth Lajos rendőrtanácsos, a VIII. ker. kapitányság vezetője, magát a főkapitányt is értesitette a fölszabaditó hadjárat megindulásáról.

Egy kis baj történt azonban. A fölszabaditó rendőrcsapatoknak sikerült ugyan egészen a belső várövig eljutni. Itt következett azonban a végzetes tévedés. A rendőrök nem tudták megkülönböztetni a kombattans ószereseket a komitácsiktól. Valamelyik fél nyilván hadijogellenes egyenruhát viselt. Igy történt, hogy a védők és fölszabaditók között került — a komitácsik nagy örömére — ütközetre a sor.

Az ütközetben a rendörök vagy husz foglyot ejtettek, köztük nehány komitácsit is, de sok hivatásos ószerest is. A foglyok elszállitásánál azonban ismét kellemetlen dolog történt. A várvédők között szereplő Sipos István vásárcsarnoki alkalmazott (lakik: Dobozi-utca 25.) ugyanis a Teleki-téren elsajátitott keleti szokás szerint karjait ég felé emelve, zengő hangon annak a véleményének adott kifejezést, hogy a fölszabaditó rendőrcsapatok egyes tagjai részegek.

Papiroson tovább folyik a harc.

A harc uj fázisa következik. A szemben álló ellenfelek a VIII. ker. kapitányság és a VIII. ker. előljáróság. A VIII. ker. kapitányság a főkapitányhoz fordul. Bepanaszolja az ószeres-csarnok hatósági alkalmazottjait. A főkapitány átir a tanácshoz. A tanács fölszólitására nyilatkozik az előljáróság, amely viszont a csarnokfelügyelőséget veszi védelmébe, mondván, hogy husz esztendő óta becsülettel teljesiti hivatását. Akik itt a szolgálati viszonyokat és a vásárrendészeti szabályokat nem ismerik, azok bizony a rendőrök.

Mármarostól a Teleki-térig.

A menekülő komitácsik azonban még egyszer visszalőttek. Helyesebben egy jóakarójuk erélyes hangon tiltakozik a székesfőváros tanácsának amaz eljárása ellen, hogy a szabad kereskedelmet ily módon korlátozni akarja. Vaja Albertnek (lakik: Losonci-utca 12.) hivják a komitácsik derék pártfogóját, aki pompás kaligrafikus betükkel irott levélben emel panaszt a tanács ellen a kereskedelmi miniszternél. Az irásmü pár első sora igy hangzik:

Nagyméltóságu Miniszterium kisegitő része! Nagyméltóságu Br. Harkányi és Br. Lédei(?) uraknak!
Alulirott azzal a tiszteletteljes kérésemmel járulok a Nagyméltóságu urak szine elé, hogy a konc fölött marakodók között sziveskedjék igazat tenni.

Azután elpanaszolja Vaja mester, hogy káros dolgot cselekszik a tanács, amikor a Teleki-téri ószeres-csarnok előtt tisztogat, mert tisztogató munkájának „elaggó öregek, rokkant katonák és harctéren levők feleségei is" áldozatul esnek. Majd igy folytatja:

> Kérem a fentnevezett üldöztető feleknek, akik itten joggal birnak, hogy állapitsák meg, mi jogcimen árulhatnak, érdemesek-e a koldusjogra?

Hát bizony ezt nehéz megérteni. Ellenben derüs záróakkordként álljon itt Vaja mesternek az a véleménye, hogy bármint pártolja is ezeket a „koldusjogosokat", de nem rokonszenvezik azokkal az elemekkel, amelyek egyenesen Mármarosból indultak el — a Teleki-térre...

Megteltek a budai temetők.

Pesti embert nem temetnek Budán.

A pesti embernek van egy olthatatlan vágya. Élete végéig erre gondol minden szabad percében és ez az a vágya, amely csak a legritkább esetekben teljesedik be. Egyszóval a pesti ember összes ambiciója abban merül ki, hogy egyszer, ha öregen, ha nyugdijbavonulása után is, de Budán lakhassék. Ott jobb a levegő, egyszerübbek, jobbak az emberek, több szabadságuk van a gyerekeknek, a kertekben kincsesbányák vannak, mert Buda az már falu, vagy legalább is „környék."

Hát persze meddő a vágyakozás, mert Budáról messze van a hivatal, no meg az ember konzervativ, nehezen mozdul meg. Sajátságos, de igy van, hogy miután a pesti polgár végérvényesen lemondott a budai tuszkulánumról, akkor ismét ujabb vágyak ébrednek a szivében. Ha már házikót nem lehet Budán szerezni, legalább valamelyik kies, hüs, jólevegős, csöndes budai temetőben akarja örök álmait aludni. Onnan már nem kell hivatalba járni, nem kell bosszankodni a villamosok járása miatt és a fekete bóbitás lovacskáknak egészen mindegy Budára, vagy Pestre fuvarozzák-e elsőrendü érckoporsójukat.

Aki nem hiszi el, hogy ez igy van, nézzen be a székesfőváros közegészségügyi ügyosztályába, ahol naponta egész sereg pesti gyászoló család jelenik meg, kérni, hogy kedves halottjukat egyik vagy másik „jóiekvésü" budai temetőben hantolhassák el. Erre tudniillik külön engedelmet kell kérni, egyébként a hidon át való temetkezés el van tiltva. Buzay Károly dr. tanácsnoknak diszkrécionális joga az engedelem megadása. És a tanácsnok liberális felfogására vall, hogy minden alkalommal meg is adta az engedelmet.

Most azonban fordulat történt a dologban. Lindenback Károly, a jobbparti temetők igazgatója, megkérte Buzay Károly tanácsnokot, hogy ne adjon engedélyt többé a Budán való temetkezésekre, mert a budai temetőkben ma már igen kevés a hely és a temetők nagyobbitására sem áll rendelkezésre terület.

A tanácsnok méltányolva az igazgató érvelését, csak a legméltányosabb esetekben adja meg az engedelmet a budai temetkezésre. Vannak azonban esetek, hogy nem lehet ridegen elzárkózni, mint amikor bebizonyitható módon az egész család valamelyik budai temetőben fekszik, vagy például amikor valaki budai lakos létére valamelyik balparti kórházban halt meg.

A szegény pestieknek tehát ma már az a vigasztalás sem maradt meg, hogy ha már Budán nem lakhatik életében, legalább örök álmát ott akarja aludni. Marad mindnyájunknak egyetlen vigasztalásként a budai nyári vacsora . . .

Milliók sorozása a városházán.

Pénz áll a házhoz.

Dacára, hogy a főváros kölcsönének nyilvános aláirása csak julius 27., 28., 29-ikén lesz, máris igen nagy érdeklődés nyilatkozik meg iránta. Pénzügyi körökben megindult jóslások máris megállapitják, hogy a módfelett előnyös feltételek mellett kibocsátott kölcsönre nemcsak mindenki, akinek tehetsége van hozzá, jegyezni fog, de egészen biztosra veszik, hogy *tul is fogják jegyezni.* Erre mutat az a körülmény is, hogy már az aláirások megkezdése előtt a pénzintézetekhez nagyösszegü előjegyzések érkeznek. Az előjegyzések leginkább a fővárosi bizottsági tagoktól és a székesfővárosnál érdekelt vállalkozóktól származnak. Tőkepénzesek és kisemberek egyaránt gyorsan és biztos szemmel belátták, hogy pénzüknek jobb befektetést nem találhatnak, mint amilyen a székesfőváros kölcsöne. Ugyanez áll a vidékre is. A vidék is megmozdult és egészen határozottan lehet arra számitani, hogy a székesfőváros kölcsönénél a vidéki jegyzések igen nagy összeget fognak kitenni.

*

A székesfőváros 80 millió korona összegü 6 százalékos kölcsöne 60 év alatt évenkint kétszer és pedig januárban és juliusban megejtendő sorsolás utján törlesztendő, de a székesfőváros fentartja magának a jogot arra, hogy a kölcsönt egészben vagy részben 1912. julius 1-től kezdődőleg 6 havi felmondás utján visszafizethesse. A kölcsön 200, 1000, 5000 és 10.000 K-ás cimletekben f. é. julius 27., 28. és 29-én 95½%-os árfolyamon kerül kibocsátásra, mely árfolyam a sorsolási esély beszámitásával az aláirók részére mintegy évi 6.32%-os kamatozást biztosit. Az aláirás alkalmával az aláirt összeg 10%-a teendő le biztositékképen. A jegyzett összeg fele augusztus 5-én, másik fele pedig augusztus 5-től kezdve legkésőbb augusztus 25-ig fizetendő be.

A kölcsönkötvényekre előnyös feltételek mellett adnak a pénzintézetek előleget. Az első sorsolás már f. é. október 1-én történik és a kisorsolt kötelezvények 1917. január 1-én kerülnek beváltásra.

*

Budapestnek ez a pénz befektetésre kell, vagyis arra, hogy a háboru alatt, illetve az azt követő első időben se akadjon meg fejlődésében, mely ugy az ország, mint minden egyes lakosa számára oly mondhatatlanul becsessé és szükségessé tette a magyar világvárost. Budapest, amint tovább fejlődik: ez több támasztékot, több kereseti alkalmat, több ellátottságot, több vagyon-, élet- és hadibiztosságot jelent általában valamennyiünk, s valamennyiünk révén minden egyesünk számára. A legáltalánosabb, s a legegyénibb, a legnemesebb s a leggyakorlatibb érdekek igy teszik ajánlatossá az uj fővárosi kölcsön jegyzését. Ezért van meg minden kilátás arra, hogy nyilván már az első kibocsátó napon tuljegyzik.

Események

A törvényhatóság nyári szünete alatt — julius közepétől augusztus végéig — lapunk a rendesnél kisebb terjedelemben jelenik meg.

A Dunakonferencia. A Dunakonferenciát most már egészen határozottan szeptember hó 4-ikén tartják meg Budapesten. A nevezetes közgazdasági esemény az Akadémia üléstermében fog lezajlani. *Bárczy* István dr. polgármester levélben kérte *Berzeviczy* Albertet, a M. Tud. Akadémia elnökét, hogy az üléstermet erre a célra engedje át. A Dunakonferenciával kapcsolatosan szakkiállitás is lesz Budapesten, amely kiállitás rendezésére a polgármester *Kvassay* Jenő min. tanácsost kérte föl.

Ki élelmezi a tengerhajósokat? Az uj lisztrendelet megjelent, de abban teljesen megfeledkeztek a szegény tengerhajósokról, akik hajóikon valamelyik dalmát kikötőben vesztegelnek és bizakodással várják a háboru végét, amikor imbolygó otthonukban ujra nekivághatnak a végtelen Oceánnak. Tavaly még az Országos Gazdasági Bizottság gondoskodott ezekről a hontalan páriákról, az idén azonban teljes bizonytalanságban vannak, hogy ki fogja nekik az élelem beszerzését engedélyezni. A *Magyar Keleti Tengerhajózási Részvénytársaság* idejekorán átlátta a helyzet fonákságát és előbb a *Haditermény r.-t.-hoz* fordult, hogy személyzetének élelmezését biztositsa. Itt azonban azt a fölvilágositást nyerték, hogy a kikötőkben veszteglő hajók élelmezéséről nem gondoskodhatnak. Élelmet tehát nem, de tanácsot adtak. Minthogy a vállalatnak Budapest a székhelye, ajánlották, hogy forduljanak a fővároshoz kérelmükkel. A társulat vezértitkára, *Pásztó* Jenő, erre *Folkusházy* tanácsnokhoz ment, aki azonban felvilágositotta, hogy a főváros csak a saját területén lakó polgárokról tartozik gondoskodni, az idegenben tartózkodó hajósszemélyzetet tehát nem élelmezheti. A vállalat most a kereskedelmi miniszter utján a földmivelésügyi minisztert kéri föl, hogy a szükséges lisztet megkapja.

A Rókus-kórház uj köntöse. Egy apró anekdotát akarunk elmondani, amely azoban élénken jellemzi Bárczy István dr. polgármestert. Egy apróság, egy szines folt a jubiláris Bárczy portréján, de mégis valami abból a nagy szeretetből, amelylyel a polgármester az ő Budapestje iránt viseltetik. A napokban történt, hogy a polgármester utja a Rákóczi-uton át vitt. Autójából érdeklődve nézte a Rókus-kórház renoválási munkálatait. Aztán gondolatokba merült és mikor megérkezett a városházára, sürgösen hivatta Hönig Dezső müszaki tanácsost, a Rókus-épités legfőbb vezetőjét. Müszaki dolgokban megbizik a polgármester kiváló szakembereiben, de Budapestet másként is szeretni kell. Budapestnek szépnek is kell lenni és ebben a rajongásban aztán igazán Bárczy az első. Szemtanuk mondják, hogy félóra hosszat tanácskozott Hönig müszaki tanácsossal, hogy milyen szinüek legyenek a Rókus ablakrámái és virágállványai. Bizonyos, hogy a polgármester pompás artisztikus érzéke ha többel nem, ismét egy kellemes szinnel teszi gazdagabbá a Rákóczi-utat.

Vajat hüt a főváros. Ezidőszerint hetenkint 15 vaggon vajat hoz be a Haditermény r.-t. vajközpontja külföldről. Ebből a 15 vaggonból a fővárosi élelmiszerüzem *hetenként tiz vaggon vajat vásárol,* amelynek azonban csak csekély részét bocsátja áruba. A vaj halmozásával az a célja a fővárosnak, hogy november—decemberben, amikor az árak emelkedni szoktak és a készletek is csökkennek, piacra dobja a Hütőházban elraktározott készleteket.

Aszfaltburkolás. Az út- és csatornaépitési albizottság *Fock* Ede tanácsnok elnöklete alatt hétfőn délelőtt ülést tartott és tárgyalás alá vette a Mester-utca burkolására vonatkozó, e hó 17-én beérkezett ajánlatokat. Többek hozzászólása után elhatározták, hogy az uttestet, a kis köre tett ajánlatok mellőzésével, aszfalttal burkoltatják és elfogadták a *Magyar Aszfalt r.-t.* ajánlatát, aki a munka elvégzésére 211,886 koronáért (14 évi fentartás és négyzetméterenkint 66 filléres javitás mellett) vállalkozott.

A gézmüvek uj fővegyésze. A székesfővárosi gázmüvek igazgatóságának előterjesztésére a székesfőváros tanácsa dr. Wohl Gyula vegyészmérnököt a gázmüvek fővegyészévé nevezte ki.

A barakk-iskolák épitési vállalkozói. A fővárosi barakk-iskolák épitésére beadott ajánlatok közül a székesfőváros tanácsa a következő ajánlatokat fogadta el: Brunner Ferenc ajánlatát a Hungária-körüti barakkokra 93 K., az óhegyi barakkokra 105 K, Steiner József ajánlatát az Egressy-uti barakkokra 95 K, a Wippler és társa cég ajánlatát a Liget-uti barakkokra 100 K, a Szegényház-u. barakkokra 99 K, Wellisch Arnold ajánlatát a Pongrác-uti barakkokra 104 K, a Százados-utcai barakkokra 115 K egységár mellett.

Henry-aréna hüvös és szellős nyári helyiségében a remek előadások állandóan nagy látogatottságnak örvendenek. A jó müsornak arany az ára, de aranyat is ér. A müsor harminc száma közül a legkiválóbbak: Marietta, tornásznő, a Willy Pantzer-csoport mutatványai, A puszta gyermekei nagyszerü lovasmutatványok, előadják: a Henry-csoport, Henriett, kitünően idomitott kutyáival, Rigollo, az idomitott szamár és a legmulattatóbb bohócok és augusztok.

Javitási munkálatok a kórházaknál. A székesfővárosi közkórházak javitási munkálataira az utóbb tartott szükebbkörü árlejtések alapján a tanács a következők ajánlatait fogadta el: Biehn János ajánlatát a Szent István-kórház G. pavillonjának rabitz-munkájára 2625 K-ért, a Wippler és társa cég ajánlatát a Telep-utcai fiókkórház keramitlapburkoló munkájára 5362 K-ért, ugyanott a kőmivesmunkára Ágoston Géza ajánlatát 2000 K-ért, a Szent Gellért-kórház gázóráinak felállitására Töke György ajánlatát 10.100 K-ért, a Bakács-téri klinika mázolómunkájára a Hantos testvérek cég ajánlatát 1455 K-ért, a Szent István-kórház H. pavillonjának villamosvilágitási és szellőző munkáira Barta Károly ajánlatát 26.408 K-ért, a Rókus-kórház műtermének, sterilizálóinak és mellékhelyiségeinek mázolására Grünwald Béla ajánlatát 14.000 K-ért, ugyanott az ajtókra és ablakokra Szántó Adolf ajánlatát 3914 K-ért, a Szt. István-kórház főzőkonyha-épületének mázoló munkáira Fischer Ernő ajánlatát 12.600 K-ért és a Rókus-kórház főzőkonyhájának mázolómunkáira Engländer Mór ajánlatát 11.000 K-ért.

A Gellért-fürdő épitkezése. A Gellért-fürdő és szálloda ablakdisz stb. berendezésére, valamint a papirkárpitozó munkára a székesfőváros tanácsa által julius 17-én tartott árlejtésen ajánlatot adtak be: az ablakdisz stb. berendezésre: Hirmann Ödön utóda 103.970 K-val, Kelemen Adolf 93.488 K-val, Köntös iparmüvészeti mühely 80.392 K-val, Lukács József csak az ablakdiszekre 7263 K-val; a papirkárpitozó munkára: Hahn és Steiner József 20.675 K-val, Südfeld Gyula 20.006 K-val.

Lépcsőrendezési munkálatok a Ponty-utcában. Budapest székesfőváros tanácsa a Ponty-utcában létesitendő munkák biztositására 1916. julius 10-én versenytárgyalást tartott, melyre vonatkozóan julius 17-én hirdette ki a döntést. Eszerint Krausz és Gribicer budapesti cég nyert megbizást 8932.45 korona ár mellett a munkának budakalászi kővel való elvégzésére.

Beketow-cirkusz. A cirkusznak ez a legérdekesebb félhavi müsora. Egyetlen szám nincsen, mely a közönség érdeklődését fel ne költse, le ne kösse. A müsor starja a Blank-család zsonglőrjelenete. Ezeknél jobb, ügyesebb zsonglőrök Budapesten még nem jártak. Mutatványuk eredeti. Az igazgatóság a közönség kivánságára visszaszerződteti a thelepátia csodáit, a 2 Camillost. Ezek az emberek mutatványaikkal megdöbbentik a közönséget. Ismeretlen emberekről, kikről sohasem hallottak, kiket sohasem láttak, meg tudják mondani, a harctéren hol tartózkodnak, milyen állapotban vannak. A müsornak jó fele komikus szám és a közönség az egész előadáson keresztül vagy csodálkozik, vagy kacag.

Vadgesztenyét kérünk! Az állatkert igazgatósága kéri mindazokat a villatulajdonosokat, akiknek kertjében, udvarában vadgesztenye terem, hogy azt összegyüjtsék és az állatkerti állatok részére felajánlják. A szarvasok és antilopok szivesen eszik a vadgesztenyét, sőt a tevék és zsirafok is kedvelik azt megfőzve. Körülbelül 500 métermázsát szeretne az állatkert igazgatósága összegyüjteni.

Nantas. Nantas kis regény, amelybe Zola egy széditő pályafutás regényes történetét tömöritette. A regény a Milliók Könyve cimü gyorsan népszerüvé vált vállalatban jelent meg, amely a magyar és a külföldi irodalom legérdekesebb regényeinek közlését tüzte ki föladatául. Ára ennek is, mint a Milliók Könyve többi regényeinek, 30 fillér.

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
természetes
égvényes
SAVANYÚVIZ.

A Tőke

...

Szemle.

Háborus közgazdaságunk két éve. — A kereskedőkért. — A budapesti nagybankok félévi mérlege.

Amikor a világháboru kitört, nagynevü tudósok azt állitották, hogy három hónap mulva Európa gazdasági összeomlása fog bekövetkezni. A háboru — mint annyi más dolgot —, a közgazdasági elméleteket is felboritotta. Kétévi gigászi küzdelem után, melyhez hasonlót a történelem nem mutat fel, a magyar közgazdasági élet tántorithatlanul állja a harcot, felkészülve, ha kell, a háboru harmadik évére is. Kitünt, hogy anyagilag erősebbek vagyunk, mint mi magunk hittük. Az a páratlan konjunktura, mely győzelmeink nyomában járt, örökké emlékezetes marad Magyarország közgazdasági életében. Kétségtelen, hogy mindezek az eredmények tulnyomó részben annak az organizációnak köszönhetők, melyet az állam az ország gazdasági életére ugyszólván rákényszeritett. Igaz, hogy ez az állami omnipotencia sok irányban kellemetlenül éreztette a hatását. Az se tagadható, hogy az egyéni kezdeményezésnek csaknem teljes mértékben való kikapcsolása a gazdasági élet némely terén olyan hézagokat teremtett, melyeket állami intervencióval nem lehetett pótolni. Bizonyos, hogy nagy hibák is történtek, de ennek az volt az oka, hogy a gazdasági mobilizáció nem volt előkészitve. De igy volt ez a többi hadviselő államokban is. Hogy pedig gazdasági téren a kellő rendszabályokat nem tudtuk mindig abban a formában megtalálni, amint ez a szükségletnek megfelelt volna, az abban rejlik, hogy általában a háboru rövid tartamában biztunk. Baj volt az is, hogy a sulyos gazdasági feladatokat olyan közigazgatási szervezettel kellett megoldanunk, mely nagy mértékben reformra szorul. Megtanulhatta a kormány a háboru alatt, hogy az ország adminisztrációját nem kizárólag jogászokból kell kiállitani. Helyet kell engedni a közigazgatásban a kereskedelmileg és ipartechnikailag képzett embereknek is. Ezeknek a hiányát a gazdasági élet háborus szervezésénél nagyon éreztük. Nem akarunk jóslásokba bocsátkozni, mert nincs támpontunk arra, hogy a háboru meddig tart. Egészen bizonyos, hogy ma a háboru által okozott gazdasági nehézségek sokkal inkább érezhetők, mint például egy évvel ezelőtt. Az árak magasabbak, a készletek erősen megcsappantak és sok iparágban nagy munkaerőhiány kezd mutatkozni. Ma már sok esetben a tulságba vitt Központok se segithetnek. Nekünk az a nézetünk, hogy azt a féket, melylyel az állam eddig a gazdasági életet szoritva tartotta, egy kissé meg kell lazitani. Tért kell ismét engedni a magántevékenységnek, elsősorban pedig olyan intézkedéseket kell foganatba venni, melyek a termelés fokozását segitik elő. Mert a háboru óriási anyagfogyasztását csakis nagymérvü többtermeléssel lehet ellensulyozni.

*

A mi jogrendünk alapelvei szerint a törvénynek nemismerése nem biztosit büntetlenséget. Ez ellen a felfogás ellen kiváló jogászok már a béke idején is állást foglaltak.. Nagymértékben aktuális ez a kérdés most a háboru alatt a kereskedők szempontjából, akikre a biróságok, rendőri és közigazgatási hatóságok most valóságos hajtóvadászatot rendeznek. A háboru folyamán több mint ezer olyan kormányrendelet adatott ki, melyben a kereskedőknek egyes dolgok büntetés terhe alatt megtiltatnak. Ehhez járul még az a sok száz hirdetmény, melyekben a helyi hatóságok rendelkeznek. Természetes, hogy a rendeleteknek eme tömkelegében még a legintelligensebb kereskedő se tud eligazodni. A legtöbbje nincs is abban a helyzetben, hogy azok tartalmát megismerje. Tekintetbe kell venni azt is, hogy ezeknek a rendeleteknek javarésze gyorsitott tempóban, minden előkészités nélkül adatik ki. Indokolást, vagy magyarázatot egyáltalában nem tartalmaznak, az életviszonyokkal nincsenek összhangban és gyakran teljesen egymásnak ellentmondó szövegezéssel publikáltatnak. Különben is a legtöbb esetben érthetetlenek és félremagyarázásokra adhatnak alkalmat. Nem csoda azután, ha a kereskedő ebben a labirintusban eltéved. Nem akarjuk a rosszakaratu bünös kereskedőket védelmünkbe venni. De nem szabad megbüntetni a jóhiszemü kereskedőt, aki valamely rendelet ellen vét, mert abban a helyzetben se volt, hogy annak tartalmát megismerje. A mostani állapot a kereskedőkre nézve egyszerüen tarthatatlan. A központok által amugy is agyonsanyargatott kereskedő ma már egy lépést se tehet anélkül, hogy valamely törvénybe vagy rendeletbe ne ütköznék. A kormánynak módokat és eszközöket kell találnia arra, hogy a kereskedők türhetetlen helyzetén segitsen. Ha máskép nem, hát olyan módon, mint ahogyan azt a berlini kereskedők testülete a kancellárhoz intézett beadványában követeli, tudniillik, hogy a kormány a háboruról szóló felhatalmazási törvény alapján rendeletben statuálja, hogy a törvények és rendeleteknek nemismerése a jóhiszemüség bebizonyitása esetén tévedésnek minősittessék, mely nem büntethető.

*

A budapesti nagybankok a legközelebbi napokban publikálják idei félévi mérlegüket. Máris megállapitható, hogy az eredmény nemcsak eléri, de meg is haladja az elmult év első felének tiszta hozamát. A kedvező konjunktura ebben a félévben is éreztette hatását. A bankok érdekeltségébe tartozó nagy iparvállalatok teljes mértékben foglalkoztatva vannak és nagy haszonnal dolgoznak. Az intézetek nemcsak bankárjai ezeknek az iparvállalatoknak, hanem jövedelmeikben is részesülnek és ezenkivül a részvények többségét is kezükben tartják. Az ugynevezett folyó banküzlet szintén nagy lendületet vett. Ezzel szemben még mindig stagnál a váltóleszámitolási üzlet, aminek az az oka, hogy a kereskedelmi pénzkereslet most igen csekély. Innen ered a magánkamatláb alacsony irányzata is, amely körülmény a bankokat arra kényszeritette, hogy a betéti kamatlábat is leszállitsák. Természetes, hogy a tőzsdebizományi üzlet se ölthetett olyan mérveket, mint normális időkben. A mostani félhivatalos magánforgalom nem nagyon kedvez a bankok tevékenységének. Mindazonáltal állitható, hogy az elmult félévben ezen a téren is meglehetős élénkség volt tapasztalható. A most elmult félévbe esett a negyedik hadikölcsön is, mely a bankoknak szintén szép hasznot hozott. Hozzájárulnak még ehhez a hadikölcsönnel kapcsolatos banktranzakciók, melyek szintén fokozták a félév tiszta nyereségét. Érdekes, hogy a hadikölcsön dacára a betétek állaga ma mintegy 10—12 százalékkal nagyobb, mint az elmult év végén. Ilyen körülmények között egy kissé furcsának tünik fel, hogy egyes nagybankok a részvénytőke felemelésére gondoltak. Vagy talán a háboru utáni időkre akartak rezervákat gyüjteni, amikor előreláthatólag nagy tőkeszükséglet fog mutatkozni? Lehet. Mindenesetre jellemző, hogy tőkefelemelésekről most már nem hallunk beszélni. Ugy látszik, ezt az akciót felsőbb intelemre lefujták. Az bizonyos, hogy a mostani nagy pénzbőségben nem igen lehetne indokokat a tőkefelemelés mellett felhozni.

BEKETOW-CIRKUSZ.
VÁROSLIGET. TELEFON: 107-46.
Ma és minden este 8 órakor
a legérdekesebb müsor:
minden mutatvány érdekfeszitő.
Ujra fellépnek:
a **2 CAMILLOS**
a thelepátia, gondolatolvasás, suggestio csodái.
Kacagtató!
JANCSI
ADOLF
COCO
ZOLI
FRANZ
ROLAND
Kacagtató!
És még 12 lovas és művész attrakció.
Csütörtökön 4 órakor
szombaton 5 „
féláru előadás, teljes müsor.
Vasárnap 4 órakor
gyermekeknek félárak.
A **BLANKS**
család, a világ legjobb jongleurjelenete.

Az árdrágitóval kötött üzlet érvénytelen. Ezt mondotta ki a bécsi kereskedelmi törvényszék és felebbvitelben az alsóausztriai tartományi főtörvényszék is. A per, amelyben ezt az itéletet hozták, azért is érdekes, mert főszereplője *Zucker* Henrik, az ismert budapesti üvegárukereskedő, aki évekkel ezelőtt gyujtogatási peréből kifolyólag szomoru hirhedtségre tett szert. Zucker a háboruban borkereskedőnek csapott fel és ebben a minőségében egy bozeni termelőtől 7200 hektoliter tiroli bort vásárolt. Ebből a termelő csak 4200 hektolitert szállitott, mire Zucker a hátralékos 3000 hektoliter nemszállitásáért 81.000 korona kártéritésre beperelte. Az alperes azzal védekezett, hogy Zucker a borkereskedést csak az Olaszországgal kitört háboru óta üzi és nyilvánvaló, hogy a nagymennyiségü bort csak árdrágitási célból vásárolta. A felperes tehát a háborus konjunkturából akart hasznot huzni. A bécsi kereskedelmi törvényszék elfogadta az alperesnek ezt az érvelését és Zuckert keresetével elutasitotta. A tartományi főtörvényszék ezt az itéletet helybenhagyta.

A boszniai szilvapálinka-termelés. Boszniában a nagy szilvafőzőüstöket már régebben rekvirálták. Ezeknek pótlásáról csaknem egészen megfeledkeztek az illetékes körök, ugy, hogy a boszniai szilvatermelőket az idén az a veszély fenyegette, hogy nem kapják meg idejében a szilvafőző pótüstöket. Csak mikor a termés érni kezdett és a szilvatermelők is megsürgették, rendelték meg az üstöket a gyáraknál, bár tul vannak most halmozva rendelésekkel, mégis már megkezdték az üstök szállitását.

A Gerbeaud részvénytársaság tőkeemelése. A Kugler Henrik utóda Gerbeaud részvénytársaság e hónap 21-ikén tartott közgyülésén a vállalat üzemének kibővitése és továbbfejlesztése céljából a társaság alaptőkéjét 2,500.000 koronával felemelte.

Uj faipari részvénytársaság. A vallásalapitvány gőzfavágótelepét bérlő özv. Bäck Samuné gőzfavágótelepe részvénytársasággá fog átalakulni. Az alapitásban részt vesz a Ländler cég és a Fabank is.

A kávéközpontból. A kereskedelemügyi miniszter a részére biztositott jog alapján a kávéközpontba a kereskedelmi minisztérium részéről Bálint Imre miniszteri osztálytanácsost, a belügyminiszter részéről Kiszely Gyula dr. miniszteri osztálytanácsost, a horvát bán részéről pedig Tripkovic Milán osztálytanácsost küldötte ki.

Brauch Ferenc kolbászárugyár r.-t. Brauch Ferenc hentesáru- és szalámigyáros cég vállalata a napokban egy millió korona alaptőkével megalakult Brauch Ferenc kolbászárugyár r.-t. tulajdonába ment át. Az igazgatóság tagjai lettek: Brauch Ferenc, Brauch Károly Ferenc, Gold József, Himler József és Galiotty Lajos. Az igazgatóság elnökké Brauch Ferencet, vezérigazgatóvá Brauch Károly Ferencet, ügyvezetővé Gold Józsefet választotta meg.

A magyar Duna

...

A Duna, mint nagyhajózási ut.

A Duna csak ugy felelhet meg a jövőre nézve hozzá füzött várakozásoknak, ha igazi nagyhajózási ut lesz belőle. Ez pedig csak akkor lehetséges, ha a Dunát Budapesttől felfelé 3000 tonnás hajók részére is járhatóvá tesszük. Természetesen ehhez szükséges, hogy a meder a legkisebb vizállás mellett is 3 méter mélységü legyen. A tarifákat majd csak ugy lehet leszállitani, illetve a dunai utat a tengeri uttal csak akkor lehet versenyképessé tenni, ha egyszerre nagy tömegek lesznek továbbithatók.

A Dunamedernek lemélyitése nagy szabályozási munkálatokat igényel. Magyarország már régen felismerte ezt és a Vaskapu a dévény—gönyői ut szabályozásával sokban hozzájárult a hajózási viszonyok megjavitásához. A jelenlegi igényeknek azonban mindez nem elég. Most a világháboru nagy tanulságai arra ösztönöznek, hogy a háboru után a Dunát minden eszközzel nagyhajózási uttá tegyük. Volt idő, amidőn azt a hibát követtük el, hogy az államvasutakat vizi utainkkal szemben versenyre vittük. Azóta egy milliárdot fektettünk bele vasutainkba. Most azonban azt látjuk, hogy a vasutak nem birják el a nagy tömegforgalmat, melyet kényszerüségből is a vizi utra kell majd terelni.

A Duna szabályozási munkálatai távolról se fognak annyiba kerülni, mint amennyit a vasutak teljesitőképességének fokozására kiadtunk. A Vaskapunál

tervbe vett zsilipcsatorna kiépítése mintegy 24 millió koronába kerülne. A többi zuhatag szabályozása körülbelül 10 milliót igényelne. Ó-Moldovától Paksig mintegy 20 olyan hely van, ahól a Duna a 3 méter mélységet el nem éri. Ezt az utat a folyamatban lévő szabályozási munkálatokkal is ki lehet javitani. Nagyobb munkálatot fog igényelni a budapest—paksi 100 km. hosszu meder lemélyitése. Ennek költségeit Kvassay 15 millió koronára teszi. Eszerint a budapest—orsovai utat 50 millió korona költséggel 3000 tonnás hajók részére járhatóvá lehetne tenni. Ezt az áldozatot a magyar államnak meg kell hoznia, ha azt akarja, hogy Magyarországnak a dunai forgalomban vezető szerepe legyen. Orsovától Galacig a Duna legkisebb vizállás mellett is mindenütt 3 méter mély; itt csak egyes helyeken lesz szükség kisebbmérvü kotrásokra. Budapesttől felfelé az 1000 tonnás hajó lehetne csak a normálhajó, minthogy ezen a szakaszon a meder mélysége a nullavizállás alatt körülbelül 2 méter. Bizonyos szabályozási munkák végrehajtásával az 1000 tonnás hajók Regensburgig mehetnének fel.

A Dunát természetesen egységes elvek szerint kell szabályozni. Erre nézve a központi hatalmaknak és szövetségeseinek egymást közt megállapodásra kell lépniök. A leghelyesebb volna, ha a Budapesten tartandó Dunakonferencia eme fontos feladat megoldására egy külön bizottságot küldene ki.

A regensburgi kikötőből. Regensburgból jelentik, hogy az ottani kikötőben óriási arányu a forgalom. A romániai kukoricán kivül, főleg hollandiai rendeltetésü deszkaszállitmányokat hoznak az uszályok Budapestről. A Bajor Lloyd legujabban elkészült uszályait bérbe adta a berlini Z. E. G.-nek. Regensburgba érkezett a Dunagőzhajózási társaság „Franz Josef I." nevü luxusgőzöse is, amelyet nemrégiben szenteltek fel Esztergomban.

HENRY-ARENA
(BAROKALDI VÁROSLIGET)

Kitünően szellőztetett, hüvös, elsőrangu mulató és szórakozó hely.

Naponta d. u. 4 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. ½3 órától, még esőben is:

fényes családi mulattató előadások mindenki számára csodásan olcsó helyárak mellett!!

Bemutatásra kerül: tornászat, lovaglás, idomitott lovak és kutyák, büvészet, egyensulyozás, a legkitünőbb magyar bohócok és Augusztok, nagy tánccsoportok, erőművészek, légtornászok stb stb ezenkivül:

Szövetségi hűség a Kárpátokban. Idill a táborban.

Háborus epizód az 1914/15. évekből.

Az utolsó előadás hétköznapokon este 8 órakor, vasár- és ünnepnapokon este 9 órakor kezdődik.

Budapesti RÖSER-tanintézet

Alapittatott 1853. Tanulók eddigi száma 21981.

I. **Háromosztályu felső kereskedelmi iskola** érettségi bizonyitványai **egyéves önkéntességre jogositanak.**

II. **Négyosztályu polgári iskola** egyenjogu az állami és községi polgári iskolákkal.

III. **Nevelő internátus** bentlakó és bejáró növendékek részére.

Értesitő-kivonatot küld az igazgató: **Röser János tanár** Budapest, VI., Aradi-utca 10.

Sirkővétel

előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenckörut 41. sz., árjegyzéket.

Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

Fogak szájpadlás és gyökereltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.

Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**

Budapest, Erzsébet-körut 50

Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtömés. Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

Prospektus.

Budapest székesfőváros 1916. évi 6%-os adómentes kölcsöne 80.000,000 korona összegben.

Azonnal kezdődő törlesztés névértéken, 60 év alatt történő kisorsolás utján. Fokozott sorsolás és teljes felmondás legkorábban 1921. évi julius hó 1-re eszközölhető.

Budapest székesfőváros közérdekü beruházásainak folytatása céljából törvényhatósági bizottsága közgyülésének 1916. évi 908. kgy. sz. határozata és a magyar kir. belügyminiszter 1916. évi 107.200 sz. jóváhagyása alapján 80,000.000 korona összegü kölcsönt bocsát ki.

A kamatok és a törlesztések pontos fizetéseért Budapest székesfőváros összes jövedelmeivel szavatol. A városnak nincsenek oly kölcsönei, melyeknek a város vagyonára és jövedelmére a jelenleginél elsőbbrendü jogaik volnának. A kölcsön Magyarországon a pupilláris biztositék minősitésével fel van ruházva, azaz árvapénzek elhelyezésére alkalmas.

E kölcsön kötelezvényeinek, valamint az azokon levő kamatszelvényeknek bélyeg-, illeték- és adómentességét a törvény biztositja.

A kölcsönkötelezvények bemutatóra szólnak, magyar és német nyelven állittatnak ki és

1000 darab A betüs (1—1000 számu) 10.000 koronás

4000 darab B betüs 1—4000 számu) 5000 koronás

44.000 darab C betüs (1—44.000 számu) 1000 koronás

30.000 darab D betüs (1—30.000 számu) 200 koronás

cimletre oszlanak. A cimletek a polgármester és egy tanácsnok facsimile aláirásával, valamint egy ellenőrző tisztviselő eredeti kézaláirásával vannak ellátva.

A kölcsön évi 6%-kal minden év január 1-én és julius 1-én esedékes félévi részletekben kamatozik. Az első kamatszelvény 1917. január 1-én esedékes.

A kölcsön törlesztése a kölcsönkötelezvényekre nyomtatott törlesztési terv szerint 60 év alatt félévi sorsolások után történik. A sorsolások minden év január 1-én és julius 1-én Budapesten kir. közjegyző jelenlétében tartatnak meg; az első sorsolás kivételesen 1916. október 1-én. A kisorsolt cimletek 6 hóval később, vagyis a következő szelvényesedékesség napján — az 1916. október 1-én kisorsolt cimletek 1917. január 1-én — névértéken fizettetnek vissza. A kölcsön fokozott törlesztése vagy teljes felmondása legkorábban 1921. julius 1-ére és ettől kezdve bármely szelvényesedékességi napra 6 havi felmondással eszközölhető.

A kamatszelvények 6 évvel, a kisorsolt vagy felmondott cimletek pedig 20 évvel az esedékesség napja után évülnek el. Elveszett vagy megsemmisitett cimletek pótlása a törvényes megsemmisitési eljárás alapján történik.

A kisorsolt kötelezvények számai és a beváltás céljából még be nem szolgáltatott kisorsolt kötelezvények számjegyzéke közvetlenül a sorsolás után közzé fognak tétetni.

A kölcsönre vonatkozó minden közlemény a „Budapesti Közlöny"-ben fog megjelenni.

Budapest székesfőváros a kölcsönkötelezvényeknek a budapesti tőzsdén leendő jegyzéséről gondoskodik.

Az esedékes kamatszelvények és kötelezvények kifizetése költségmentesen történik:

a székesfőváros központi pénztáránál. Budapesten, a Magyar Általános Hitelbanknál, Budapesten, a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbanknál. Budapesten, a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesületnél, Budapesten, a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál. Budapesten

és egyéb a bel- vagy külföldön esetleg még kijelölendő beváltási helyeken.

Az uj szelvényivek kiadása ugyanezen helyeken fog költségmentesen eszközöltetni.

A székesfőváros vagyonálladéka az 1915. év végével a következő volt:

Cselekvő vagyon:

Ingatlanok — — — — — —	498.325,820.— K
Butorok és felszerelési tárgyak —	17.260,713.— „
Anyagok és termesztmények —	3.898,885.— „
Cselekvő tőkék — — — — —	154.640,263.75 „
Haszonvételi jogok — — — —	6.805,290.— „
Cselekvő hátralékok — — —	74.502,998.51 „
Pénzkészlet — — — — — —	7.671,381.45 „
Összesen — —	763.105,351.71 K

Teher:

Kölcsönök — — — — — —	448.243,976.77 K
Folyó tartozások — — — —	19.181,976.21 „
Kétes követelések — — — —	3.743,862.08 „
Fentartott hitel — — — — —	19.751,313.93 „
Összesen — —	490.921,128.99 K

Tiszta vagyon: 272.184,222.72.

Budapest, 1916. julius havában.

Budapest Székesfőváros Tanácsa.

Kincsen párja

a valódi Erényi-féle

DIANA

sósborszesznek

Mert a valódi Erényi-féle

Diana-sósborszesz

a leghatásosabb és legtökéletesebb háziszer.

egy üveg	egy nagy üveg	egy legnagyobb üveg
valódi Diana-sósborszesz ára		
88	2.40	4.80
fillér	korona	korona

Mindenütt kapható!

Főelárusitóhely:

Diana Kereskedelmi Részvénytársaság Budapest, Nádor utca 6.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::

A tarsulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Bründl János

csász. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága

(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle **kávékat, bors, fahéj, szegfüszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét.** Távirati cim: Fabarius Budapest.

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.

BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.

::: **TELEFON: 103-50.** :::

Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.

Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.
::: **Költségvetés dijtalan.** :::

= MARTA =

Magyar Automobil Részvény-Társaság
SZEMÉLY- ÉS TEHERAUTÓK

Gyár: Aradon.

Igazgatóság: Bpest, V., Dorottya-u. 9

MILLIÓK KÖNYVE.

Legujabb szám.

Nantas

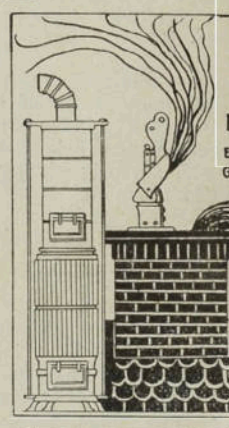
Regény. Irta:
Zola Emil

A teljes mü
ára 30 fillér

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-hörut 31. szám.

Megnyitó előadás
augusztus 11-én.

KOCH JENÖ.

MEIDINGER KÁLYHÁK
ÉS OROSZLÁN KÉMÉNYTOLDÓK GYÁRA.
BUDAPEST VI. SZONDY-UTCA 53.
ELISMERT LEGJOBB GYÁRTMÁNY. SZÁMOS KITÜNTETÉS.
TELEFON 869.

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himiő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

Balassa és Társa

BUDAPEST, Andrássy-ut 50

Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek **legolcsóbb gyári áron.**

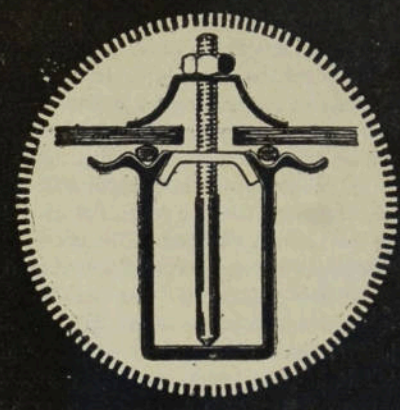
Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

RACACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

ÁLLATKERTI BELSŐ NAGYVENDÉGLŐ

Elsőrendü ételek és italok.

Minden igényt kielégitő
társasvacsorák.

Naponta 70 tagú
szimfonikus zenekar
hangversenye.

Tulajdonos: **Spolarits György.**

BERLINI KERT

(ezelőtt Jardin de Paris)

Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 36—15.

Rátkai Márton
és
Somogyi Nusi

Köváry Gyula énekes bohóságban, **Elga von Lier, Ujvári Károly, Szalontai Ferike, Anny Wilkens. Tabarinban 20 elsőrangu táncattrakció. Cabaret 1/2 9 órakor kezdődik. Tabarin 1/2 10 órakor kezdődik.**

Meleg vacsora.

KAIZMAREK ÉS TÁRSA R.T. MÉRNÖKÖK

BUDAPEST V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152 07.

WALLA JÓZSEF

cementáru-gyár részv.-társ.

Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —

Iroda kizárólag
Budapest, VII., Gizela-ut 38.
Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76 191-14

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. augusztus 2-án. — 31. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-13

Étlap szakosztály

még nincs a városházán, de a tanácsnoka már megvan Folkusházy személyében. Ő az étlap-tanácsnok, s burgonyán, zsiron, a községi üzem valamennyi termési gondjain tul neki kell töprengenie azon is, hogy mi legyen ráirva a budapesti vendéglősök étlapjára. Tanácstalanul himbálózván a közélelmezés hullámain, neki kell tanácsot adnia a nyilvános üzemek szakácsainak, hogy miből mennyit főzzenek hétköznapon, ünnepnapon, mikor itathatják zsirral a husnak puhitott bakkancstalpat, s neki kell megokolnia, hogy mért tilos vajba áztatni a burgonya-szeleteket.

Ha én kapnék dijazást azért, hogy hivatalból étlap-rébuszokon töprengjek, nem sokat töprengenék. Előszednék egy étlapot, magam elé teriteném, s már az első állomáson, amelyen egy adag liba pihen 13 koronás pázsiton, elorditanám magam: „Ide a tettest!" Két hónapi fegyház neki, meg tizezer korona pénzbüntetés. Nem a vendéglősnek, hanem a vendégnek, akinek van szive, hogy 13 koronát — ezt olvastuk egy budai vendéglős étlapján — fizessen azért, hogy a nyeldeklőjén egy adag libát lecsusztasson. Van-e olyan tisztességes kereset a világon, amely e számmal szemben ne lázadozna, s ne emlegetné valakinek az apját, a konjunkturásat, a papirbakkancsost, a sóhizlalót, s valamennyi altruistát, akik mint bejegyzett, vagy még be nem jegyzett törvényszéki védalanyok csak a Kuria jogerős döntését várják, hogy a hadijog elől csöndesebb helyre meneküljenek, ahol háboritlanságukon fegyveres zsirgondnok őrködik.

Megkérdem magamtól: tud-e, akár szabályozott, akár szabályozatlan étlappal vendéglőből élni a pesti polgár? Akinek átlagos havi keresete 3—400 korona: gondolhat-e arra, hogy neki szédül egy vendéglőnek, még ha annak a vendéglőnek egy ebédje öt koronánál nem kér tőle többet?

Hiszen az a sokadalom, amely a vendéglők tartós kosztosa Budapesten, a bugyelláris-főrendekből való. Annak mindegy, hogy cigányábrázathoz ragasztja-e az öt forintját, vagy a pincér számláját toldja meg vele. Mindegy a konjunkturás polgárnak is, hogy a többletért fiakkeres méltóságozza-e, vagy vendéglős hajlong előtte, s mindegy annak is, aki előre megfontolt szándékkal étkezik spártai merev elhatározással, hogy a fizetés elől megszökik.

Az okoskodás sikátorain át eljutottam oda, ahova ennek a cikkecskének a tanulsága kivánkozik: Folkusházy tanácsnok ur elé.

Ne töprengjen a tanácsnok ur a vendéglősök étlapján. Nekem nagy örömet szerez, amikor vendéglős-pióca a torkos vendég-piócába kapaszkodik. Hadd viaskodjanak csak. Vérükből egy-egy elhulló csöpp termékenyiteni szokta a nyomoruságot is. Csak a szegénysoron járjon. Ott, ahol a zsirt mérik félkilós adagokban, félnapos várakozással füszerezve; ott, ahol a kenyeret várják, de meg nem kapják, ott, ahol csecsemő-zokogást hall a tejhiány miatt.

Szabja meg, hogy egy-egy vendéglős mennyi zsirt, lisztet vonhat el a köztől, de ne törődjék, ha a sovány erszényüt a vendéglő drágasága oda szoktatja, ahova illetékes: a kifőzőkbe, meg a ma-holnap mégis csak megnyiló: központi konyhába.

A közélelmezést védje a tanácsnok ur és ne étlapot szerkesszen.

Fullánkok

...

Fekete listát

kell vezetni a városházán. Fekete listát, amelyhez az alapot a fővárosi kölcsön szolgáltassa. A siker, amely nyolcvan milliót eredményezett, igen szép. A kötelességüket is sokan igen szépen teljesitették, sőt talán még többen vannak az olyanok, akiknek semmi érdekük, semmi vonatkozásuk nincs a városházával és mégis jól jövedelmező papirosnak tartották a városi kölcsönt. De azoknak sorában, akik szinte önmaguknak adták volna a nyolcvan millió rájuk jogosan eső részét, ezeknek sorában némi hiány van. Ezekről a hiányokról kell a fekete lista. Legyen benne mindenki. Nem szabad hiányozni a fekete listából a vállalkozóknak, akik a jegyzésnél ugyan nem tolakodtak, de ha majd kürják az iskolák, kórházak, kaszárnyák meg egyebek épitését, ők lesznek a legszorgalmasabbak a kilincselésben. Hát éppen erre kell a fekete lista. Ragasszák ki minden ajtóra, hogy kinek nem szabad megfogni a kilincset. Ha aztán megint kér a főváros, aminthogy kérnie kell, mert ez a város fejlődő, növekvő, életerős szervezet, akkor majd meg fogják tudni, hogy adni kell, mert ha nem adnak, nem a főváros, hanem ők pusztulhatnak éhen . . .

Bachruch Károly.

Ugyan hol is olvastuk legutoljára ezt a nevet? A hivatalos lapban. Nem az árverési hirdetmények között. Sőt. Az első oldalon, amikor Őfelsége kiváló érdemeiért „királyhuti" előnévvel nemesi rangra emelte. Azóta nem szerepelt a nyilvánosság előtt. Seholsem. Még a fővárosi kölcsön jegyzésénél sem. Az igaz, hogy a vagyonkájából alig futotta volna. Hisz mindössze csak rongyos negyven milliója van. Ennyi pedig igazán kell a megélhetéséhez, ebből nem kölcsönözhet a fővárosnak. Szerényen megelégszik vele, ha a főváros neki kölcsönöz diszt és tekintélyt. Igazán kár, hogy már tagja a törvényhatóságnak, mert ha nem volna, sürgősen be kellene választani.

Nem szentirás

minden, ami nyomtatásban jelenik meg. Nem is hisszük el, hogy a tejet is kommunizálni akarnák. Amellett, hogy nincs, ha pedig van, akkor vizes, még azt is elszenvedni, hogy a főváros kezeli, ezt igazán nem kivánhatja tőlünk Folkusházy tanácsnok ur. Eddig még akármilyen élelmiszert a kezükbe vettek, mindből szomoru tapasztalatokat meritettünk. Kezdve az élelmiszerbódék harsányhangu és goromba kiszolgálóin, föl egészen a romlott, dohos, penészes és a disznókig jutó városi kenyérig, mind olyan fájdalmas tünet, ami, bármily mizériák vannak a tej körül, azt mondatja velünk, hogy eddig már igazán ne merészkedjünk. Ma egy-két rendőr kell a tejes-boltok elé, a városi üzemnek azonban mindenesetre egész hadseregekre lenne szüksége.

Negyven millió kórházakra

Készen van a kórházfejlesztési programm. — A Rókus kitelepitése. — Négy uj kórház 6000 ággyal. — Decentralizáció. — Egységes étlap.

A székesfőváros közegészségügyi ügyosztálya elkészült azzal a hatalmas kórházfejlesztési programmal, amely hivatva van Budapest közegészségügyét teljesen modern alapokra fektetni. A főváros nyolcvan millió kölcsönéből közegészségügyi célokra csak hétmillió korona jut, amelyből uj alkotásokra semmit sem tudnak forditani, mert az egész összeget fölemésztik a legsürgősebb természetü renoválások és bővitések.

Maga a nagy kórházépitési programm nem kevesebb, mint *negyven millió korona költséget kiván.* Természetesen ezt elő kell teremteni és pedig a székesfővárosnak a saját erejéből, mert közegészségügyi kérdésekben egyáltalán nem számithat kormánytámogatásra. Pedig a fővárosi kórházakban ápolt betegeknek mindössze csak *egyötöde budapesti illetőségü, négyötöde vidéki.* Ezzel szemben a főváros kérését, amikor a kórházak *állandó állami támogatásáról* van szó, következetesen ignorálják. Előbb évi kétmilliót kért a főváros, később leszállt egymillióra; a kormány adott is egy-egy izben egy-egy milliót, de kötelezettséget vállalni a rendszeres és állandó támogtásra nem hajlandó.

A főváros ujabb nagy kölcsönének kell tehát eljönnie, hogy a negyvenmilliós kórházi beruházási programm megvalósitható legyen.

Ennek a nagyszabásu programmnak első, városrendezési szempontból igen jelentékeny ténye az lesz, hogy *a Rákóczi-út közepéről el fog tünni a Rókus-kórház, de megszünnek annak apró fiókjai is,* mint amilyen az Alföldi-utcában levő Dolog-kórház, meg a többiek. Ugy számitják a városházán, hogy ez a Budapest számára esztétikai szempontból olyan kivánatos esemény *három esztendőn belül be fog következni.*

Hogy azonban ez megtörténhessék, előbb pótolni kell az öreg Rókust. Ebből a célból első sorban *a Tisza Kálmán-térre tervezett elosztókórháznak* kell felépülnie, amelynek mintegy hatszáz ágya lesz és ahonnan a város minden részéből beszállitott betegeknek az egyes kórházakba való átutalása fog megtörténni. Hatalmas kórházak épülnek azután a külső városrészekben. Ezek között egyik legfontosabb a *Külső kerepesi-uton* létesitendő kórház. De épül egy a *Lágymányoson* és egy az *V-ik, vagy VI-ik kerületben is.* Hozzájuk fog számitódni a teljesen átépitendő és kibővitendő *Szent Margit-kórház is.* Mind a négy kórház ezerötszáz—ezerötszáz ágyat lesz képes befogadni és igy alaposan megoldják majd a kórházi válságot, amely ma annyi bajt és gondot okoz.

A kórházi programm kiegészitője lesz azután az az adminisztrativ jellegü ujitás, amelyről a *Fővárosi Hirlap* elsőnek emlékezett meg és amely szerint a kórházigazgatást decentralizálni, a kórházak gazdasági vezetését pedig centralizálni akarják. Különösen fontos e tekintetben a gazdasági vezetés centralizálása, ami anyagiakban is igen sokat jelent a fővárosnak. A megtakaritást leginkább azon a réven fogják elérni, hogy a kórházakban megvalósitják az *egységes étlapot,* ami alatt azt kell értenj, hogy az összes kórházak számára szükséges nyersanyagot központilag, nagyban

fogják beszerezni és szétosztják az egyes kórházak konyhái között.

Ezekkel az ujitásokkal Budapest közegészségügye hatalmas lendülettel menne előre, bár egyelőre még igen nagy akadályok tornyosulnak a szép tervek elé. Elsősorban a beláthatatlan végü háboru, másodsorban a rendkivüli arányu pénzkérdés, végül pedig a drágaság, amely a háboru után az épitőiparban uralkodni fog. Budapest fejlődésének és kulturális nivójának tartozik azonban azzal, hogy ezekben a nagyfontosságu kérdésekben minden akadályt le tudjon gyürni.

Tuljegyezték a kölcsönt.

Az aláirt összeg meghaladja a 130 millió koronát.

A háboru megtanitott bennünket arra, hogy önmagunkra támaszkodjunk. Különösen pénzügyi téren tapasztaltuk ezt, ahol a magyar nemzet óriási erőkifejtést mutatott. Hadikölcsöneink sikeréhez méltóan sorakozik a 80 milliós fővárosi kölcsön meglepően fényes eredménye. A végösszeg még nincs megállapitva, de máris konstatálható, hogy az aláirásra bocsátott összeget tuljegyezték.

A főváros kölcsönszükségleteit azelőtt tulnyomó részben külföldön fedezte. Itthon csak kisebb függőkölcsönöket vett fel. A mostani emisszió tehát fordulópontot jelent a főváros financiáinak történetében. Egy nagyobb konszolidált kölcsön minden nehézség nélkül, sőt anélkül, hogy a főváros bárkire, bármiféle nyomást is gyakorolt volna, a belföldi piacon plaszirozható volt. Ez a körülmény bizonyára a jövőben is utmutatásul fog szolgálni. A kölcsön sikere egyuttal fényes megnyilvánulása annak a bizalomnak, amelylyel pénzügyi körökben a főváros hitelképessége iránt viseltetnek.

A főváros kölcsönkötvényei kétségkivül a legelőnyösebb és legbiztosabb tőkebefektetést képezik. Ezekért a papirokért a fővárosnak egy millió lakosa egész vagyonával és jövedelmével szavatol. Ezenkivül Budapest községi vagyona is jóval meghaladja az adósságokat. Máris állitható, hogy ezek a 95½-es árfolyammal kibocsátott 6 százalékos kötvények a háboru után a legkeresettebb értékpapirok lesznek és a mostaninál jóval magasabb árfolyamon fogják vásárolni.

Megelégedéssel láttuk, hogy a fővárosban a kölcsön iránt minden oldalról nagy érdeklődés mutatkozott. Különösen áll ez a pénzintézetekre, melyek nemcsak saját számlára, de tisztviselőik nyugdijalapjára is nagyobb összegeket jegyeztek. Igy a *Kereskedelmi bank*, a *Hitelbank*, a *Leszámitolóbank* és *Pesti Első Hazai Takarék* egy-egy millió koronát jegyeztek a hivatalnoki nyugdij-alapra. Egyes nagy ipari vállalatok is jelentékeny összegeket irtak alá. De a vidék és a külföld is meleg érdeklődéssel kisérte a kölcsön sikerét és szintén jelentékeny az az összeg, amelyet e réven is jegyeztek.

Tudjuk, hogy az ilyen emissziók sikere jórészt annak kellő előkészitésétől függ. Ezt a nagy körültekintést igénylő munkát dr. *Berczell* Jenő tanácsnok, a pénzügyi osztály vezetője végezte azzal a szaktudással és alapossággal, melyet nála minden ügyben megszoktunk.

A háboru nagy terheket ró a fővárosra. Minden jel arra vall, hogy a fővárosnak a békekötés után ismét nagyobb kölcsönre lesz szüksége, egyrészről a függő kölcsönök törlesztésére, másrészről pedig az inveszticiók folytatására. A külföldi piacokon jó ideig nem számithatunk kölcsöneink plaszirozására. Minden államnak oly nagymérvü tőkeszükséglete lesz, hogy feleslegeit maga fogja abszorbeálni. Budapestnek is a belföldi piacon kell majd ismét kölcsönszükségleteit kielégitenie. A mostani emisszió sikere garanciát nyujt arra, hogy a hazai pénzpiac a fővárosnak a jövőben is rendelkezésére fog állani.

*

A jegyzés részletes kimutatása még hiányzik, de információnk szerint *a végösszeg meghaladja majd a 130 millió koronát. A Kereskedelmi Banknál* körülbelül 38 millió koronát, a *Hitelbanknál* 35 millió koronát, a *Hazai Takarékpénztárnál* és a *Hazai Banknál* együttesen 23 millió koronát, a *Leszámitolóbanknál* 15 millió koronát, a *Wiener Bankvereinnál* 10 millió koronát, az *Angolbanknál* 6 millió koronát, a *Központi Takaréknál* 2½ millió koronát jegyeztek, amely összeghez még hozzájönnek a többi bankoknál, a vidéki pénzintézeteknél és a külföldön történt jegyzések. A végeredmény tehát, amelynek pontos kimutatása csak napok mulva várható, jóval meghaladja a 100 millió koronát. Előreláthatólag mindenki jegyzésének *csak 59 százalékát* fogja megkapni.

Előkészületek a Dunakonferenciára.

Müszaki főelőadó: Fock Ede tanácsnok.

A szeptember 4-ikén megtartandó Dunakonferencia előkészületei nagyban folynak. Kissé különösnek tetszik, hogy a városházán olyan titkot csinálnak a dologból, mintha valami merényletet akarnának előkésziteni, pedig minden reményünk megvan rá, hogy Budapest presztizse, a magyar folyamhajózás hegemóniája győzelmesen fog kikerülni. A bajorokkal és osztrákokkal való tanácskozásoknak határozatai már végérvényesek. Változtatni a dolgokon nem lehet. A most folyó előértekezletek pusztán a részleteket ölelik föl.

Tudvalevő, hogy a konferencián a müszaki kérdéseknek magyar előadója lesz. Mint értesülünk, a magyar szakemberek *Fock Ede tanácsnokot, a kiváló technikust kérték föl, hogy fogadja el a müszaki kérdések főelőadói tisztjét.*

A müszaki kérdések körül nyugodt munka folyik. Anélkül azonban, hogy az ügynek ártani akarnánk, konstatálnunk kell, hogy *a közjogi kérdések megbeszélése nem fog ilyen nyugodt mederben lefolyni.* Amikor ezt jelezzük, egyben bizalmunkat fejezzük ki azirant, hogy a jogos és méltányos álláspont védői győzedelmeskedni fognak.

A Dunakonferencia külföldi szakelőadói különben szintén intenziven dolgoznak. Soha annyi németnyelvü levél nem jött a budapesti városházára, mint mostanában. A konferencián igen sokan akarnak fölszólalni, miért is a magyar rendezők óvatosságból körlevelet bocsátottak ki, amelyben tisztelettel rövidségre figyelmeztetik a szónokokat, annyival is inkább, mert *husz percnél tovább nem lehet szónokolni.* Reméljük, ezt nem fogják a magyaros vendégszeretet rovására irni . . .

Budapest — Böhmen, Österreich.

Müködik az idegenforgalmi iroda.

A fővárosi idegenforgalmi iroda még meg sem kezdte müködését és ugyszólván meg sem alakult, máris igen érdekes és fontos feladat jutott osztályrészéül. Nagyon jól tudjuk, hogy Németországban nem igen ismerik Magyarország közjogi helyzetét. Hogy kinek köszönhetjük ezt, nehéz meghatározni. Talán a saját nemtörődömségünknek, de valószinüleg hasonló mértékben jóakaró barátainknak. Ez a kérdés nem is annyira fontos, mint az a másik, hogyan lehetne ezen valamiképen segiteni?

Az idegenforgalmi iroda programmjában természetesen igen fontos szerepet fog játszani Magyarország közjogi helyzetének az idegenek előtt való megvilágitása. Igen rokonszenves, tiszteletreméltó jelenségnek látjuk, hogy bár az iroda még egyébként nem kezdte meg müködését, a tekintetben már komoly akciót kezdett. És Zilahy Dezső igazgató lelkes magyarsága, ügybuzgalma a garancia arra, hogy nem lesz a dolog eredménytelen.

Láttunk egy levelezőlapot, amelyet Vita Emil dr. tanácsnok küldött át az idegenforgalmi irodának és amely a következő ékes cimzést viselte:

Budapest
Böhmen, Österreich.

Hát csak természetes, hogy a kettős tévedésről ki kellett oktatni a különben derék német céget. Ilyen és hasonló esetek nagy számban fordulnak elő, de nincsen olyan a városházára intézett közjogi tévedéssel küldött levél, amelyre az idegenforgalmi iroda meg ne tenné a maga megjegyzéseit.

Mindez azonban a legtökéletesebb udvariasság hangján történik. Uri tonusu levelet kap mindenki, aki nem tudja, hogy Budapest Ausztriában, Csehországban, vagy Romániában van-e? A levél bő közjogi magyarázatot ad és elmondja, hogy a németek hü szövetségesei, a magyarok szereztek annyi érdemet a világháboruban, hogy be ne kebelezzék őket a Gesammtmonarchiába. De legfőként Csehországba . . .

Zöldség- és gyümölcsközpont.

Üldözik a krumplifelhalmozókat.

A főváros burgonya-akciója, amelyet *Márkus* Jenő dr. tanácsnok vett igen ügyesen és sok hozzáértéssel, nagy üzleti szellemmel a kezébe, ma már az igazi siker jeleit mutatja. Elsősorban is a krumpli kilója ma Budapesten nagyban 20, kicsiben pedig 24 fillér, holott egészen bizonyos, hogy a városi krumpliközpont nélkül legalább 50 fillért kellene fizetnünk, aminthogy a nagyobb vidéki városokban ma tényleg ennyit is fizet a lakosság. A földmivelésügyi miniszter tehát a legjobb módot találta meg arra, hogy a burgonya-elosztás helyes legyen és az árak ne emelkedhessenek mértéken túl. Igy történhetett az, hogy Budapestre a burgonyafölhozatal ma napi 24—28 vaggonra emelkedett.

A vidéki szervezés természetesen igen nagy munkát ad, de a budapesti szétosztás sem megy valami könnyen. Annál is inkább, mert *Márkus* tanácsnok éber szemekkel ügyel arra, nehogy a kereskedőknek kiosztott áruval visszaéléseket üzzenek. Megtörtént már, hogy néhány nagykereskedő megpróbált elrejteni néhány vaggon ujkrumplit, de igen hamar rajtuk-ütöttek. Általában véve azonban a budapesti kereskedők nagy tisztességgel tartják magukat a megállapodásokhoz és különösen a kiskereskedőkre van kevés panasz. Pedig *Márkus* tanácsnok egész kis *házi detektivtestülettel* dolgozik, amely éber figyelemmel kisér minden visszaélést, az áru elrejtését csak ugy, mint minden más spekulációt és egyben az árfelhajtást is.

A Márkus-féle krumpli-központ sikere a földmivelési miniszteriumot egyenesen arra kötelezi, hogy *a székesfővárosnak adott jogot a zöldségre és gyümölcsre is kiterjessze.* Olyan népélelmezési cikkek ezek, amelyekből bár fölösleg mutatkozik, meg kell óvni, nehogy olyan mértékben lehessen exportálni, ami idehaza azt hozná magával, hogy szükséget látunk. Értesülésünk szerint a földmivelésügyi kormány már el is határozta, hogy a burgonya vásárlásához és szétosztásához hasonló jogokat e tekintetben ismét a fővárosra ruházza és *a zöldség, valamint az őszi gyümölcs dolgában már meg is kezdték a tanácskozásokat Márkus Jenő dr. tanácsnokkal.*

Ugy tudjuk, hogy a zöldségnemüek közül a *káposzta, sárgarépa, hagyma és paradicsom* lennének azok, amelyeknek központszerü kezelésére a földmivelésügyi kormány Márkus tanácsnokot akarja felkérni. A gyümölcsök közül azokról van szó, amelyeknek a tömegélelmezésnél van fontosabb szerepük, igy elsősorban az *alma, dió és szilva.*

A tárgyalások, amelyek máris folyamatban vannak, remélhetőleg hamarosan befejeződnek és akkor minden kilátás meg van arra, hogy a zöldség- és gyümölcsárak, ha tulságosan le nem is nyomhatók, de emelkedésüket meg lehet akadályozni és mindenesetre gondoskodás fog történni abban az irányban, hogy a főváros lakossága e tekintetben egy pillanatig se szenvedjen hiányt.

Disztelen diszsirhelyek

Az ingyenes sirok diszitése.

Köztiszteletben megőszült polgártársunk te, akinek egyelten reményed volt, hogy ha egyszer megszünsz velünk tiporni a sárgolyót, Budapest székesfőváros ingyen sirhelyet, vagy — ha ugy tetszik — diszsirhelyet fog neked ajándékozni, fogadd őszinte részvétünket. Az ingyen sirhely körül bajok vannak, mivelhogy ma már semmit sem lehet teljesen ingyen kapni. Közéletünk nagyjai és kisebbjei ezentul is meg fogják kapni a szabadjegyet egy-egy kényelmes sirhelyhez, ahol kinyugodhatják egy többé vagy kevésbbé munkás élet fáradalmait, de a mellékes költségeket ezentul nekik is föl fogja számitani a főváros.

Az uj intézkedés nem egészen ok nélkül történt. Nem egyszer fordult elő, hogy egy egyesület, vagy kör ingyen sirhelyet kért valamelyik neves tagja számára, akinek nem volt családja. A diszsirhelyet meg is kapták, el is földelték halottjukat, letették koszorujukat, de ezzel azután meg is szünt minden. A drága halott sirján nem nyilt egy virág, nem nőtt egy fü-

szál és a sirkőről is megfeledkeztek a tisztelők meg a jóbarátok. Ezért kellett az uj rend, amelyet a közegészségügyi ügyosztály már hónapok óta csöndben gyakorol.

Egy idő óta ugyanis ingyen sirhelyet csak egy kötelezvény ellenében adnak. Maga a sirhely ezentul is ingyen van, de vagy a családtagok, vagy a temetésről gondoskodó egyesület megbizottai tartoznak kötelezettségeket vállalni, hogy az ingyenes diszsirnak jókarban tartásáról gondoskodni fognak és sirkövet is állitanak. A kötelező nyilatkozatot igen szigoruan fogják kezelni a városházán, ami helyes is, mert bizony igen kegyeletsértő esetek fordultak elő, amikor a diszsirban nyugvó halott tisztelt neve korhadt fakereszten ékeskedett és a sirt magát fölverte a gyom.

A főváros ilyenformán nemcsak azt köti ki, hogy a hozzátartozók gondoskodni fognak a sir jókarban tartásáról és a sirkőről, hanem egyben azt a jogot biztositja magának, hogy amennyiben a család, illetve a kötelező nyilatkozatot aláiró jogi személy kötelezettségének eleget nem tesz, akkor a főváros maga veszi gondjaiba az elhagyott sirt és költségét, ha kell, bírói uton is behajtja.

Az intézkedés szigoru, de szükséges, mert ezáltal kiküszöböljük azt a szomoru kontrasztot, hogy diszsirjainkat jeltelenül és gazzal benőve adják át az időelőtti feledésnek . . .

Befellegzett a pékuralomnak.

Természetesen Berlinben és nem Budapesten.

A berlini községtanácsnak egy kis konfliktusa támadt a pékekkel. Történt ilyesmi már Budapesten is, meg máshol is, a fontos azonban az, hogy ebben a csatában a berlini községtanács maradt fölül, nem pedig — mint nálunk mindenkor — a pékek. Alább következik egy dorgatórium, amely a berlini tanács *„Gemeinde-Blatt der Haupt- und Residenzstadt Berlin“* cimü hivatalos lapjában jelent meg. Ebből a kis fejmosásból tanulhatna *Folkusházy* tanácsnok is, hogyan kell leinteni a pékeket és mindenkit, aki a közönség kiszipolyozására vállalkozik. Nálunk azonban a közélelmezési ügyosztályban veszedelmes paktumpolitikát üznek. Egyezségeket kötnek, amelyek során lekopik, elolvad a tanácsi tekintély. Persze jó lenne, ha a mi közélelmezési ügyosztályunk is olyan büszkén vághatna a mellére, mint a berlini, amelyhez hasonlóan a mienk aligha mondhatja el, hogy nincs romlott lisztje. Különben itt következik az érdekes dokumentum:

„Berlin város tanácsának a pékmesterekhez intézett ama nyilvános intelmére, hogy a lakosságnak a rossz sütemények miatt való jogos panaszait lehetőleg figyelembe vegyék, a sütők azzal válaszoltak, hogy a tanácsot a liszt silány minősége miatt szemrehányásokkal illették. A tanácsnak azonban, mint azt a pékek is tudják, semmi ingerenciája nincs a liszt előállitására és csak az a dolga, hogy a lisztet olyan állapotban adja tovább, mint amilyenben ő azt maga kapja. Egészen érthetetlen egy berlini péknek az az állitása, mintha a liszt az Osthafenben rosszul volna beraktározva. Az Osthafen terjedelmes és szellős helyiségeiben a liszt technikailag kifogástalan és mintaszerü módon van beraktározva és szakemberek által állandóan ellenőriztetik. A tanács csak akkor érezte magát indittatva arra, hogy a sütőmestereket nyilvánosan megintse, amidőn szakértő emberektől megtudta, hogy a lakosságnak a sütemények silánysága miatt való panaszai nagy részben arra vezethetők vissza, hogy a sütemény készitésénél meg nem engedett szurrogátumokat használnak. A laikus meglátta ezt, amidőn a kenyérben nagyobb burgonyadarabokat talált. Azt el kell ismerni, hogy egyes péküzemek, különösen azok, melyeket hadbavonultak feleségei vezetnek, igen nehéz helyzetben vannak. Ezért is a céhbelieknek kötelessége volna, hogy ezeket az üzemeket hathatósan támogassák.“

Eddig a megszivlelnivaló berlini kommüniké, amely maga, mint hir is, érdekes affért árul el, de egyben példaadás a mi városi tanácsunknak, hogyan kell elbánni azokkal, akik a polgársággal szemben nem teljesitik kötelességüket. Nálunk általában a hallgatás és elhallgatás politikája uralkodik. Nem azt mondjuk, mintha titkolni valói volnának a tanácsnak, de ez a zárkózottság imitt-amott mégis gyanusitásokra ad alkalmat, vagy legalább is semmiesetre sem népszerü.

Tejecske, Vizecske és Áremelés.

Titkos találkozás a városházán.

A Tejecske kora hajnalban indul utra faluról Budapestre. Szüzi, szemérmes falusi tejecske. Ugy illik, hogy amikor nagy városba látogatóba megy, kicsinositsa magát. Megmosdik szépitővizben, alkalikus kutvizben, s hogy ne érje a nap, elrejtőzik a bádogkanna mélyén. De a bádogkanna a saroglyába került. Odasüt a nap leghevesebben, s amikor a tejesasszony kocsija az utkeresztezéshez ért, pont arra a helyre, ahol szivattyus kut volt, igy szólt a tejesasszony:

— Mintha Tejecske nyöszörögne. Mintha Tejecske mondaná: jaj, de melegem van!

— No, mindjárt nem lesz meleged Tejecském, — mondta a tejesasszony és zuhanyt eresztett a Tejecske fejére.

Nem sokat. Husz százalékot. Egyenértékűt husz koronával menthető két nap elzárással. Még mentegetőzik is a tejnéni. Hogy ő többet nem tehet. Tejecskét uszodában meg nem fürösztheti. Tejuszodája csak a nagyoknak van; a tejtengernagyoknak, akik mint nagy tejhamisitók, tengeralatt bujdosnak s csak a szárazföldön épitett ragyogó palotáikról (minden egyes téglája egy-egy elpusztult gyereklélek) tudjuk meg, hogy az azóta csaknem teljesen vizzé higitott Tejecske közelségében járunk.

Mindezt pedig elmondtuk a Tejecskéről azért, mert a városházán igy okoskodnak: ha a tejezett vizecske megbir literenkint (a most készülő árdrágitással) 62—64 fillért, minő közöröm lesz, ha a tiszta vizet is megfürösztjük a hadi konjunktúrában, ha százszor sivalkodik is ellene Közegészségügy, Köztisztaságügy, s hiába zörög a szegény zseb, hogy az emelés per procura, csak őt sujtja: amit a városházán egyszer szándéknak mondanak, azt mi, alázatos alattvalók, cselekedetnek fogadhatjuk.

A Tejecske, s ez a szomoru tanulság, ezután majd drágábban iszik vizet Budapesten, s a tejmatematikusok gondterhelten már most bujják a tejlogaritmust: mennyivel több vizet kell keverniök a tejbe, hogy a drágitott viz különbözetével ne sülyesszék szép és nivós nyereségüket.

Csirke-gondok.

Nem lehet kapni baromfi-eledelt

Vajjon hova lettek a régi szép jelszavak, amelyek mindegyikét, mint egy közélelmezési diadalt üdvözöltek Budapesten? Először jött a nagy földmüvelési akció, ragadjon mindenki kapát, turjuk föl az üres telkeket. Van-e ma még husz ember, aki kapálni jár, vagy aki a saját termésü krumplijából egy garnirungravalót beszállitott a konyhájára? A kisdjákok kénytelen-kelletlen még üzik a mesterséget, de már valami más játékot szeretnének. A birkahussal is nagy szerelemben voltunk egyidőben. Főzőtanfolyamokat rendeztünk, hogyan lehet izletesebbé tenni az alsóbbrendü pecsenyét. Ma már részben a kutyának sem kell a finom pecsenye, részben pedig ma már drágább, mint a borjuhus.

De mindennél furcsábban jártunk a baromfival, a csirkével. Lám, itt szörnyen beugrattak bennünket. Hogy mi budapestiek tenyésszünk csak csirkéket, olcsó és finom pecsenyéhez jutunk ezen a módon. Az a kis élelem, ami kell, egy hétre való elfér a zsebünkben. Most aztán kisül, hogy az ember még csak megél valahogy Pesten, de a csirke okvetlen éhendöglik.

Nem is lehet elmondani egy boldog csirketulajdonos odisszeáját. Hasábokat kellene összeirni róla, hogy minden keservét papirra vessük ezeknek a panaszos embereknek. Az illetékes előljáróságon kell jelentkezni a csirkeeledelért. Innen kiküldenek egy jobbsorsra érdemes hivatalnokot, állapitsa meg, menynyi csirkéje van az embernek és hol tanyáznak az előkelő állatok? Két igen fontos kvalifikáció nélkül szó sem lehet csirkeeledelről. Csak a külterjeken lakók kaphatnak a mennyei mannából és akkor is csak abban az esetben, ha husznál több csirke tulajdonosának vallhatják magukat.

Ha azután a csirkenyomozó közeg ezt a két föltételt megállapitotta, akkor következik a Ponciustól-Pilátusig való szaladgálás. A Poncius az előljáróság, amely utalványt ad, a Pilátus pedig a Korpaközpont, amelytől óvjon az Isten. A közbenső stációkról jobb nem is beszélni, mert ezeken kopik el cipőnk papirtalpa. De most mit csináljak én, mit csinálj te és mit csináljon ő a három, vagy négy csirkével, amely nem több a husznál és ráadásul még a Belvárosban, vagy a Kemnitzer-utcában lakunk. Világos ugy-e, hogy ez a két föltétel a professzionátus csirketenyésztők javára találtatott ki? Hát Budapest előljáróságai csakugyan a spekulánsok kezére dolgoznak, a polgársággal, amely félesztendőben egyszer szeretne aránylag olcsó csirkét enni, annak a polgárságnak nem állnak rendelkezésére?

Események

A törvényhatóság nyári szünete alattt — augusztus végéig — lapunk a rendes időben, de a szokottnál kisebb terjedelemben jelenik meg.

Tanulmányuton. Csergő Hugó dr. titkár augusztus 1-én kétheti szabadságra megy, ezt a kis időt azonban nem pihenésre fordítja, hanem Berlinbe utazik, ahol a hatósági népjóléti intézmények szervezetét és működését fogja tanulmányozni. Itt említjük meg, hogy a Népjóléti Központ szervezeti szabályzata, a közgyülésen kivánt módositásokkal, már felment a belügyminiszteriumba, ahonnét a jóváhagyás remélhetőleg rövidesen leérkezik a városhoz. A Népjóléti Központ ilyenformán már az ősszel megkezdheti áldásos működését.

— **Szekula Gyula — müegyetemi magántanár.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter Szekula Gyula kir. tanácsos, főv. bizottsági tag, nyugalmazott kassa-oderbergi vasuti igazgatónak a budapesti kir. József-müegyetem közgazdasági osztályán a „Tarifatan (dijszabástan)“ cimü tárgykörből müegyetemi magántanárrá történt képesitését jóváhagyólag tudomásul vette és őt e minőségben megerősitette. Szekula Gyula egyike a legkitünőbb magyar szakembereknek, aki tudományos munkásságával eddig is sok sikert és elismerést szerzett.

Beketow-cirkusz. Dacára annak, hogy a juliusi második müsor még csak 15 napos és páratlan vonzőerővel birt, Beketow igazgató máris gondoskodott róla, hogy a 15. napnál régebben működő különlegességi mutatványok helyett augusztus első felében ujakat hozzon. Ezek egytől-egyig mind beváltak és a kiváló müsort még jobbá tették. Különösen tetszettek: a Schenk-család, vidám, ugró-akrobaták és Antons, manézs-légtornászjelenetükkel.

Nagyvárad kölcsöne. A város tanácsa elutasitotta a Phönix biztositó-társaság kölcsönajánlatát s a Hazai Takarékpénztár ajánlatának elfogadását javasolja, bár az utóbbi a tőkeösszegnél 44.400 koronával, az évi kamatnál 75 koronával s a stornódijnál 26.888 koronával drágább. A Phönix a kölcsönből igénybe nem vett részt 5.5 százalékkal hajlandó kamatoztatni, vagyis nála az interkaláris kamat 0.36 százalékot tesz ki csupán. A Hazai a nála gyümölcsöztetett kölcsönért csak 3.5 százalék betéti kamatot hajlandó fizetni, vagyis nála 2.15 százalékra rugna az interkaláré. Érdekes a Phönix ajánlatában az is, hogy 1917. december végéig a kölcsönösszeget ugyanazzal a föltétellel megduplázni hajlandó. A tanács a Hazai ajánlatának az elfogadását ajánlja a közgyülésnek, miután ez az intézet már 20 millió koronáig terjedő hitellel van a városnál érdekelve.

Bevándorlók. Egy szerelmi történet keretében oly tárgyat dolgozott fel Szikra a „Bevándorlók“ c. regényében, amelyet eddig figyelmen kivül hagytak iróink s amely mégis a legnagyobb mértékben érdekli a közönséget. A magyar arisztokráciának a maga otthonában lefolyó életét festi, azt az életet, amelynek részesévé oly nagyon szeretne válni a parvenük, de meg a gentrynek is nem egy tagja. Megjelent a Milliók Könyve c. vállalatban s ára, mint e vállalat többi regényéé, 30 fillér.

Henry-aréna az elképzelhető legolcsóbb helyárak mellett, a legremekebb müsorral kedveskedik közönségének. Henry igazgató, aki az előadásokat személyesen vezeti, az augusztusi programm összeválogatásával a legteljesebb elismerést érdemli meg. Mindenkinek meg kell tekinteni: Mac Wiltont, az emberi akváriumot, a Pepi Blanka családot, a 2 Girárdit, Hardmuthot, a humoros szobrászt, Marietta kisasszonyt, a bur céllövőnőt, Talotta kutyaszinházát és a többi kacagtató és szórakoztató számokat. Az arénában a dohányzás meg van engedve.

A Tőke

...

A kereskedelempolitikai tárgyalások.

Az csak természetes, hogy az ántánt-államok folytonos gazdasági konferenciázása után a központi hatalmak blockja se maradhatott tétlenül. Nekünk is állást kell foglalnunk és meg kell állapitanunk gazdasági politikánk irányait, melyeket a jövőben követni akarunk. A közelmult napokban a magyar, osztrák és német gazdasági szakreferensek hosszasabban tanácskoztak. Ez az összejövetel azt bizonyitja, hogy illetékes körökben is elérkezettnek látták az időt arra, hogy a gazdaságpolitikai kérdésekről eszmecserét folytassanak. Ujságokban és röpiratokban, valamint az érdekképviseletek memorandumaiban sokat olvastunk a Németországhoz való gazdasági közeledésről. Mindenütt inkább a politikai momentumokat láttuk kidomboritva. Pedig jó volna, ha ezt a kérdést tisztán gazdaságpolitikai szempontból tárgyalnánk. Megelégedéssel konstatáljuk, hogy a német hivatalos körök ez utóbbi szempontnak hódolnak. Jellemző bizonyitéka ennek *Sydow* porosz kereskedelmi miniszter beszéde, melynek idevonatkozó része igy szól:

„Az Ausztria-Magyarországgal való kereskedelempolitikai viszony dolgában csak a legnagyobb tartózkodással nyilatkozhatom. Az Ausztria-Magyarországgal való gazdasági viszony szorosabbra fűzése érdekében inditott mozgalmat általában ugy fogják fel, hogy az a monarchiával való politikai szövetséget még jobban meg fogja erősiteni. Az akciónál tehát a politikai mérlegelés mellett az érzelmi momentum játszik közbe. Csakhogy a gazdasági kérdések nem érzelmi kérdések. Ausztria-Magyarországhoz való viszonyunkat ugy kell rendeznünk, hogy az mindkét fél érdekeinek megfeleljen, minthogy különben a rendezés a politikai viszonyokra nem megszilárditólag, hanem bontólag fog hatni. Mindenekelőtt tudnunk kell, hogy a kereskedelem, ipar és mezőgazdaság nálunk és Ausztria-Magyarországban milyen álláspontot foglalnak el a kérdéssel szemben. E fölött pedig még meglehetős sürü fátyol lebeg. Egyelőre tehát még várnunk kell. A szövetséges államokhoz való viszonyunk rendezésénél a német érdekeket nem szabad szem elől tévesztenünk és a tárgyalásokat ugy kell vezetnünk, hogy kereskedelmünk és iparunk helyzete a semleges államokkal és a most még ellenséges államokkal a háboru után ne nehezittessék meg, vagy pláne lehetetlenné ne tétessék. Mindkettőre ügyelnünk kell: szükségünk van a szövetségeseinkkel való gazdasági és ipari forgalomra, de szükségünk van a semleges államokkal és a most még ellenséges államokkal való forgalomra is. Kereskedelmünk és iparunk a jövőben sem nélkülözheti a világpiacot."

Szóról-szóra leforditottuk a porosz kereskedelmi miniszter beszédének idevonatkozó részét, annál is inkább, minthogy a magyar sajtó ezt annak idején csak két soros távirati tudósitásban közölte. A porosz miniszter szavai nem hagynak fenn kétséget aziránt, hogy ő elsősorban a német gazdasági érdekeket fogja szem előtt tartani. Ez igy nagyon helyesen van. Csakhogy mi is elvárjuk a magyar kormánytól, hogy ezeknél a tárgyalásoknál ne az érzelmi momentumok, hanem kizárólag *a magyar gazdasági érdekek* döntsenek.

A mi meggyőződésünk az, hogy a most folyó tárgyalások során csak az előkészitő lépések beszéltettek meg. Döntő határozatokról most még szó se lehet. Éppen ugy kizártnak tartjuk azt, hogy Ausztria és Magyarország — mint azt bizonyos oldalról hiresztelték — hosszu lejáratu kiegyezést kötöttek volna. Nem köthetjük le a kezünket előre se Németországgal, se Ausztriával szemben. Állandó, végleges jellegü szerződést csak a háboru után köthetünk. Csak akkor fogjuk tisztán látni azokat az irányokat, melyeket gazdaságpolitikánk követni fog. Ma, a legelkeseredettebb harcok közepette, még nem tudhatjuk, hogy a jövő gazdasági konstalláció miképen fog alakulni. Ennek ismerete nélkül pedig nem köthetjük le magunkat. Cselekvési szabadságunkat meg kell őrizni arra az időre, amikor ezekkel a problémákkal nyugodtan foglalkozhatunk.

Meg kell jegyeznünk, hogy a Németországgal most fennálló kereskedelmi szerződésünk reánk nézve sok tekintetben hátrányos. Nagyon ajánlatos volna, ha ezeket a hátrányokat két vagy három évre szóló provizóriummal máris kiküszöbölnék. A mostani szerződés ugyanis a mi legfőbb exportcikkeinknél (árpa, lovak, szarvasmarha, fa, gyümölcs, bor stb.) nem a mi előnyünkre, hanem a mi hátrányunkra tesz megkülönböztetéseket és a mivelünk versenyző országokat részesiti előnyben a mi termelésünkkel szemben. Ezeket a hátrányos differenciálásokat tehát meg kell szüntetni. Az uj szerződésnél sulyt kell helyeznünk arra, hogy az exportlehetőségeket szaporitsuk, hogy igy a háboru után valutánkat helyreállithassuk és képesek legyünk óriási nyersanyagimportunkat bizonyos cikkek kivitelével ellensulyozni. Németországnak is az az érdeke, hogy mezőgazdasági importszükségletét javarészben Magyarországon fedezze, amely ország mezőgazdaságára háboruban és békében egyaránt számithat.

Panaszok a Gyapjuközpont ellen.

A Gyapjuközpont r.-t. fennállásának első éves jubileumához sem ért el és máris annyi ellene irányuló panaszt köthetne csokorba, hogy a legünnepeltebb primadonna is beleszédülne, ha a töméntelen bokrétát lábai elé teritenék. A gazdák jogosan azt panaszolják föl, hogy a központ lassan, bürokratikusan intézi a gyapju átvételét, másrészt az érdekelt bankok között is akad olyan, amely egyáltalán nem tud szimpatizálni az intézménnyel. Igy a Hitelbank, amely eddig a gyapjuüzletben főszerepet játszott, teljesen távol tartja magát a Gyapjuközpont ügyeinek irányitásától és delegátusa: Deutsch Miklós csak az első két végrehajtó bizottsági ülésen jelent meg, azóta nem kiváncsi sem ő, sem a Hitelbank arra, hogy mi történik a nagy nehezen összetákolt Gyapjuközpontnál. Pedig épületes dolgok történnek a Gyapjuközpontnál, érdemes róla tudomást szerezni. Nem lehet mégsem napirendre térni afölött, hogy egy ilyen elsőranguan fontos szervezet ellen, amelyre a gazdák egyik legszámottevőbb produktumának értékesitése bizva van, folytonosan jogosult panaszok merüljenek föl:

A Gyapjuközpont végrehajtói bizottságának mult hó 17-iki ülésén Mály Ferenc min. tanácsos, a kormány képviselője tiltakozott az előző jegyzőkönyv szövegezésének reá vonatkozó része miatt. Konstatálni kivánta és szintén jegyzőkönyvbe vétetni, hogy ő a becslők müködéséért nem fejezte ki elismerését, mint ahogy ez az előző jegyzőkönyvben tévesen bennfoglaltatik. Ugyanezen az ülésen az elnöklő Weisz Fülöp sajnálattal konstatálta, hogy a Hitelbank delegátusa nincs jelen az ülésen. Arra természetesen nem térhetett ki az elnök, hogy a Hitelbank miért nem érdeklődik a Központ dolgai iránt. Ilyen tapintatlanságot Weisz Fülöp nem követhetett el.

Hogy a gyapjuközpont nem épitette ki jól vidéki szervezetét, azt igazolja az is, hogy milyen tömérdek baja van a gyapju átvételével, különösen Horvátországban, Erdélyben, de Felsőmagyarországban is. Igy egyenesen példátlan dolog történt Turocvármegyében, ahol a főispán beadványnyal fordult Heftyék ellen a földmivelésügyi miniszterhez. A Központ ugyanis nem tudott megegyezni a vármegyei gazdákkal a gyapju átvétele ügyében és mert a főjspán a földmüvelésügyi miniszter közbenjárását kérte, most Hefty ügyvezető ur kénytelen személyesen elutazni Turócszentmártonba. Itt fogják összehalmozni Turócmegye kuruckodó gazdáinak gyapjukészletét, hogy azokat Hefty ur személyesen megtekintse és átvegye. Talán igy sikerül a külön békét megkötni a Gyapjuközpont és a turócmegyei gazdák között. Jellemző a Központ egész ügyvezetésére ez a turócmegyei eset, amely szokatlan nagy izgalomba hozta a Központ vezetőségét.

Szomoru, hogy a gyapjuátvétel főszezónjában ilyen dolgok történhetnek még a Központnál, ahol igen sok kifogásra talál az is, hogy kevés a szakember. A legutóbbi ülések egyikén több szakember alkalmazását is sürgették: „mert az ügyvezető Hefty igazgató sokoldalu elfoglaltsága miatt (Tán elbukott magántanulókat készit elő pótvizsgára? A szerk.) nem lehet mindenütt jelen." Igy nem is csoda azután, ha összetorlódik minden: a gyapju a raktárakban és a munka az irodákban.

Lefoglalt sertések. A *Békéscsabai sertéshizlaló r.-t.* nemrégiben nagyszabásu üzletet akart lebonyolitani *Bécs* városával. Nem kevesebb, mint 2500 drb. hizott sertést adott el jó áron Bécs városának. Ebbe az üzletbe azonban most a kormány is beleszólt, amennyiben a napokban lefoglalta a hizlaló r.-t. 4000 drb. sertését és felhivta az alispánt jelentéstételre aziránt, hogy Békésmegye ellátására mennyi sertés szükséges? E rendelkezés szelleméből kitünik, hogy a kormány elsősorban a lakosság szükségletét akarja biztositani és csak másodsorban engedélyezi a kivitelt.

Glesinger erdőüzletei. Néhány hét előtt, mint ismeretes, rendkivül nagy viharok dultak a Kárpátokban, amelyek különösen Tátrafüreden és környékén pusztitottak. A vihar hatalmas, százados fákat csavart ki tövestül és ezek a faáldozatok ezerszámra hevernek a tátrai nyaralóhelyeken és az ottani erdőségekben. Nehogy az értékes faanyag kárba vesszen, a földmivelésügyi miniszterium Glesinger Philipp teschenі fatermelőnek eladta. A több millió koronára rugó üzletnél mellőzték a nyilvános árlejtést, amely eljárás azért is kifogásolható, mert az értékes fa megvételére bizonyára magyar vállalkozók is akadtak volnak. A Glesinger-cég az érthetetlen kedvezést már csak azért sem érdemli meg, mert a magyar hadikölcsönök jegyzésénél egyizben sem találkoztunk a nevével, holott Magyarországon évek óta sok millió koronára rugó állami erdőüzletet bonyolit le és a kitermelt fát Magyarországon helyezi el. Az osztrák hadikölcsönből a cég több százezer koronát jegyzett. Bizony jól tenné a kormány, ha fekete listát vezetne és az állami üzletekből kizárná azokat, akik szükkebluéknek mutatkoztak akkor, amikor a kincstár hozzájuk fordult.

Bonyodalom egy malomalapitás körül. Rövidddel ezelőtt hire járt, hogy Tatán nagyszabásu gőzmalmot alapitanak részvénytársasági alapon. A malomalapitás dolga persze közelről érdekelte a malomtrösztök — a Kereskedelmi Bank és a Hazai Bank — intézőit és a készülő outsider malomról a következő érdekes részleteket tudták meg. Tatán, a tóvárosi állomás tőszomszédságában egy Csallóközi nevü, komárommegyei gőzmalomtulajdonos gőzmalom épitését vette tervbe és az épitkezési munkálatokat már meg is kezdte. Mikor ez a vállalkozás igy komoly fordulatot vett, akkor Major László, a tatai „Gazdakör" elnöke értekezletet tartott a tatai gazdákkal és elhatározták, hogy 400.000 korona alaptőkével egy konkurrens vállalatot létesitenek és a gőzmalmot Tatán épitik föl. Ebben a vállalkozásban a Tatai és tóvárosi takarékpénztár is érdekeltséget vállalt. A részvények jegyzése azonban nem volt kielégitő, mindössze csak 150.000 korona gyült össze. Mikor Csallóközi látta, hogy komoly versenytársa akadt, azt a propoziciót tette, hogy a készülő két malmot fuzionálják. Még meg sem történt az egyezség, már akadt egy harmadik malomépitő is: Herczfeld Zsigmond budapesti zsáknagykereskedő személyében. Most aztán megindultak a tárgyalások, hogy a három malom helyett egy nagy, legalább 10 vaggon napiőrlésre berendezett gőzmalmot létesitsenek, a szükséges tőkéhez a hiányzó összeget pedig Herczfeld fogja adni.

HENRY-ARENA
(BAROKALDI VÁROSLIGET)
Kitünően szellőztetett, hüvös, elsőrangu mulató és szórakozó hely. — Dohányozni szabad!
Naponta d. u. 4 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. 1/2 3 órától, még esőben is:
Külön családias diszelőadások
Az elképzelhető legolcsóbb helyárak!
U J ! Először Budapesten! Szenzáció! U J !
Mac Wilton ur az emberi aquarium
Mac Wilton ur élő békákat és aranyhalakat nyel és azokat a legrövidebb időn belül ujból a torkából előadja. Mac Wilton ur 10 percen belül 100 pohár sört képes meginni.
Uj! **Pepi Blanka-család** fantasztikus spanyol zenészek, **2 Girárdi**, először Budapesten!
A világhirü PANTZER-csoport stb.
Az utolsó előadás hétköznapokon este 8 órakor vasár- és ünnepnapokon este 9 órakor kezdődik.

A Központi tejcsarnokból részvénytársaság lesz. A *Budapesti központi tejcsarnok-szövetkezet* augusztus hó 10-én rendkivüli közgyülést tart. A napirend szerint két millió korona alaptőkével részvénytársaságot alapitanak, amely átveszi a szövetkezet összes ingó és ingatlan vagyonát. A részvénytársaság vezérigazgatója *Gerlei* Lajos lesz.

A Pamutközpont r.-t. megalakulása. A pamutfeldolgozó-gyárak nyersanyagszükségletének biztositása és a készlet arányos és helyes elosztása céljából már régebben megfelelő szervezet alakult, amelynek elevenebb és szabadabb mozgását meglehetősen gátolta az a körülmény, hogy érdekképviseleti alapon volt szervezve. A tapasztalt hiányok kiküszöbölése céljából a legutóbb megjelent kormányrendelet pamutközpont felállitására nézve tartalmazott intézkedéseket, még pedig oly értelemben, hogy ez a szervezet kifejezetten üzleti alapon létesüljön. Ehhez képest az érdekeltség részvénytársaságot létesit, melynek alakuló közgyülése, *Az Ujság* értesülése szerint, szombaton lesz. A társaság alaptőkéjét 2 millió koronában fogják megszabni, melyből azonban csak 30 százalékot, vagyis mindössze 600,000 koronát fizetnek be. A részvénytársaság elnök-igazgatója szurdai *Szurday* Róbert lesz.

Az Atlantica Tengerhajós R.-T. a napokban tartott közgyülésén alaptőkéjét 10.000 darab egyenkint 200 korona, összesen 2,000.000 korona névértékü, bemutatóra szóló részvény kibocsátásával 8 millió koronára emelte föl. Az uj kibocsátásu részvények az 1916. január 1. napjától kezdve a korábbi kibocsátásu részvényekkel teljesen egyenlő mértékben részesednek a társaság üzleti eredményében. A részvényesek minden hat darab korábbi kibocsátásu részvény után egy darab uj kibocsátásu részvényre birnak elővételi joggal. Az uj részvényeket 375 koronás áron bocsátják ki. A rendkivüli közgyülésen az alapszabály több szakaszát módositották.

Az Adria biztositó osztaléka. A Riunione Adriatica di Sicurta Triesztben tartott pénteki igazgatósági ülésén elhatározták, hogy az augusztus 7-én tartandó közgyülésen ugyanolyan osztalék kifizetését fogják inditványozni, mint 1913-ban, azaz 160 koronát részvényenként, a mult évi 130 koronával szemben.

≡ A magyar Duna ≡

A szabad Duna.

A Dunakérdéssel kapcsolatban gyakran halljuk most a „szabad Duna" jelszót hangoztatni. Különösen a németek csinálnak ennek erős propagandát. A Duna szabadságának kérdésével már az 1856. párisi kongresszus is foglalkozott, mely tudvalevőleg a még most is fennálló nemzetközi Dunabizottságot kreálta. Ez a kongresszus akkor egy második bizottság felállitását is tervbe vette. Ennek a bizottságnak kellett volna az egész Dunafolyam részére egy nemzetközi hajózási rendtartást kidolgoznia. A cél az volt, hogy Duna a parti államok fennhatósága alól kivétessék és a nemzetközi forgalom részére szabaddá tétessék. Különösen az angolok követelték ezt, akik az egyes államok kikötői és hajózásrendőri szabályainak nem akarták magukat alávetni. Az 1857-ben Bécsben egybegyült előkészitőbizottság egy hajózási aktát dolgozott ki, mely a hajózási szabadságot csak olyan hajók részére ismerte el, melyek a Feketetengerből felfelé egy dunai kikötőbe mentek. Ezzel szemben a belhajózás csak az illető parti állam hajói részére tétetett volna szabaddá. Anglia tiltakozott ez ellen, minthogy pedig Ausztria nem engedett, az egész kérdés elodáztatott. 1882-ben a dolgot ismét elővették és ekkor a galatzi nemzetközi Dunabizottság tervezetet dolgozott ki, mely szerint egy második állandó bizottság állittatott volna fel, amely az egész dunai hajózást ellenőrizte volna. Ebben a második bizottságban az elnöki helyet Ausztria-Magyarország részére tartották fenn. A román kormány tiltakozott ez ellen, mindennek dacára azonban az 1883. londoni konferencia a tervezetet határozattá emelte. A határozat azonban csak a kisebb dunamelléki államok hozzájárulásával lett volna végrehajható. Minthogy azonban Románia továbbra is ellenkezett, az egész terv dugába dőlt és a mai napig se valósult meg.

A szabad Duna kérdésével a legközelebbi budapesti Dunakonferencia is foglalkozni fog. Nem ismerjük még ebben a kérdésben az illetékes körök álláspontját. A mi felfogásunk az, hogy a Dunát szabaddá kell tenni a központi hatalmak és szövetségeseinek a hajói részére. Ebből a célból meg kell szüntetni a hajózást akadályozó különféle kikötőrendőri intézkedéseket. Ebbe az akcióba természetesen Romániát is bele kell vonni és az egész Dunán a kölcsönösségi viszony alapján meg kell teremteni a hajózás teljes szabadságát. Az uj hajózási rendszabályok kidolgozására a dunamenti államok képviselőiből bizottságot kell alapitani, melynek a székhelye Budapest legyen. Az kétségtelen, hogy a dunai hajózás csak ugy lesz fellendithető, ha az a mostani hajósrendőri korlátozásoktól felszabadul. Ezek a korlátozások különösen Romániában nagyon is érezhetők. A magyar hajóstársaságoknak Romániában a legnagyobb nehézségekkel kell megküzdeniök. E tekintetben eddig semmiféle diplomáciai intervenció nem használt. Ennek az állapotnak véget kell vetni és a Dunát Regensburgtól Galacig a hajózás részére teljesen szabaddá kell tenni. Ez legyen a budapesti Dunakonferencia első feladata!

Az Országos Hajós Szövetség akciója. A Batthyány Tivadar gróf elnöksége alatt álló Országos Hajós Szövetség az összes hajózási alkalmazottak bevonásával mozgalmot inditott, hogy minden hajózási vállalat adja meg alkalmazottainak azt a háborus segélyt, amelyet az állam adott alkalmazottainak. A Szövetség központi helyiségében az elmult napokban több értekezlet volt, amelyeken Réthy Ferenc ügyvezető alelnök vezetésével megállapitották az egyes vállalatokhoz intézendő emlékirat szövegét. Annyival is inkább biztos sikerünek tekintik a mozgalmat, mert Batthyány grófnak a képviselőházban történt felszólalására válaszolva Teleszky János pénzügyminiszter legteljesebb támogatását igérte meg.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

MILLIÓK KÖNYVE.

Legujabb szám.

Szikra:

Bevándorlók

cimü egénye.

ára 30 fillér

Kapható mindenütt.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-hörut 31. szám.

Megnyitó előadás
augusztus 11-én.

Budapesti RÖSER-tanintézet
Alapittatott 1853. Tanulók eddigi száma 21981.
I. Háromosztályu felső kereskedelmi iskola érettségi bizonyitványai egyéves önkéntességre jogositanak.
II. Négyosztályu polgári iskola egyenjogu az állami és községi polgári iskolákkal.
III. Nevelő internátus bentlakó és bejáró növendékek részére.
Értesitő-kivonatot küld az igazgató: Röser János tanár Budapest, VI., Aradi-utca 10.

Balassa és Társa
BUDAPEST, Andrássy-ut 50
Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek
legolcsóbb gyári áron.

BEKETOW-CIRKUSZ.
VÁROSLIGET. TELEFON: 107-46.
Ma és minden este 8 órakor
az uj augusztusi müsor:
a világ legjobb cirkuszi és különlegességi müsora
Vasárnap d. u. 4 órakor gyermekeknek félárak.
Csütörtökön d. u. 4 és szombaton d. u. 5 órakor félárak mindenkinek.
Mindig a teljes esti müsor!
Schenk-család vidám, ugró-akrobaták. Antons Manézs légtornászjelenet.

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi müszergyár : : : :
Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.
BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

Sirkővétel
előtt kérjen a Melocco-féle részvénytársaságtól, Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.
Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk sirkőkereteinket működből.

Freissler Antal
csász. és kir. udvari felvonógyár.
Lift. Gyárt: Személy- és teher-felvonókat :: :: Speciálitás: Freissler ‚Express-Auto-lift' villamos gombnyomásu kormányzással. :: Lift.
Bpest, Horn Ede-u. 4. (volt Dávid-u. 2.)

THE GRESHAM ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG BUDAPESTEN
V., Ferenc József-tér 5—6.
Magyarországi igazgató-tanács:
Andrássy Géza gróf v. b. t. t. országgyülési képviselő, elnök.
Batthyányi Tivadar gr. orsz. gyül. képviselő.
Dr. Gerenday György ny. min. tanácsos, kincstári jogügyi főtanácsos.
boglári Simon Jakab udvari tanácsos, a budapesti áru- és értéktőzsde alelnöke.
Ügyvezető igazgatók:
Igmándi Mihály. Scott H. János.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága

(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle kávékat, bors, fahéj, szegfüszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét. Távirati cim: Fabarius Budapest.

HUNGÁRIA

KÖTVÉNYEK

a legelőnyösebbek

élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-

BIZTOSITÁSOKNÁL.

Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a

HUNGÁRIA

Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság

igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. **Kartellen kivül.**

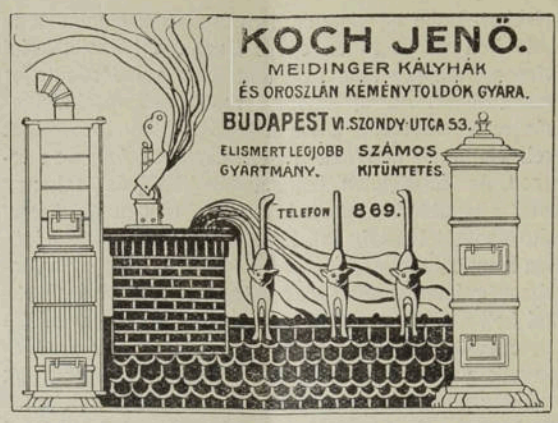
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

KOCH JENÖ.

MEIDINGER KÁLYHÁK
ÉS OROSZLÁN KÉMÉNYTOLDÓK GYÁRA.

BUDAPEST VI. SZONDY-UTCA 53.

ELISMERT LEGJOBB GYÁRTMÁNY. SZÁMOS KITÜNTETÉS.

TELEFON 869.

Legnagyobb választék

arany és ezüst

cigaretta-tárcákban, lovagló-pálcákban.

SCHÖNWALD IMRE

ékszerésznél,

Budapest, Deák Ferenc-u. 21

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrássavanyviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.

BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.

::: **TELEFON: 103-50.** :::

Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.

Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.
::: Költségvetés dijtalan. :::

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

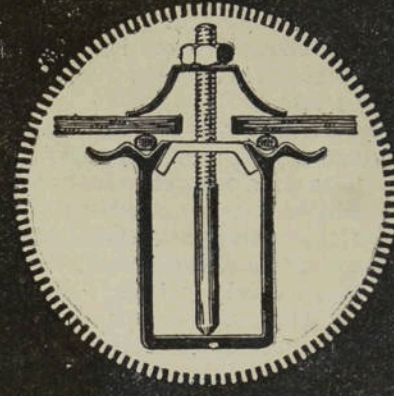
HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** TELEFON VI. FRANGEPÁN-U. 7. 72-44

BERLINI KERT

(ezelőtt Jardin de Paris)

Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 36—15.

Rátkai Márton
és
Somogyi Nusi

táncos bohóságai. **Ottó-Ottó** német improvizátor. **Ujvári Károly. A szerelmes falu.** Kondor Ernő énekes idillje és a többi elsőrangu müvészi számok. **Tabarin. Táncattrakciók. Cabaret kezdete 1/2 9 órakor. Tabarin kezdete 1/2 10 órakor. Pénztárnyitás délután 4 órakor. Este 7 órától meleg ételek.**

ÁLLATKERTI BELSŐ NAGYVENDÉGLŐ

Elsőrendü ételek és italok.

Minden igényt kielégitő

társasvacsorák.

Naponta 70 tagú

szimfonikus zenekar

hangversenye.

Tulajdonos: Spolarits György.

WALLA JÓZSEF

cementáru-gyár részv.-társ.

Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —

Iroda kizárólag

Budapest, VII., Gizela-ut 38.

Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76 191-14

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók

Telefon József 3—85. **Budapest VIII., Futó-utca 10. szám.**

Bründl János

csász. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. augusztus 9-én. — 32. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre 20
Fél évre 10
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Magunk között

vagyunk olyan emberek, akik nemcsak akkor tekintünk a városháza felé, amikor már a mentőkért és a tüzoltókért telefonálnak. Itt beszélgethetünk nemcsak nyiltan, de nyugodtan is. Mi láttuk az iróasztala mellett Buzayt, Márkust, Berczelt, Csuport, mi tudjuk mit csináltak eddig és tudjuk, mit fognak csinálni ezután. Bármilyen éles kukorékolásban hallotta is a nevüket most a közvélemény, ők maradnak a régi munka mellett. Mert furcsa jószág néha az a gramofon, amely a közönség között elhinti az eseményeket. Mintha bizony inkább a mellékzöngék lennének zajosabbak, mint az igazi hang.

Mi történt tulajdonképen? Megvádolták a tanács egyik tagját. Joggal-e, jogtalanul, majd a a fegyelmi vizsgálat, vagy a sajtóbiróság fogja kideriteni. A vádak nem sulyosak. Garasos, vagy koronás visszaélésekről zajos cikkek beszélnek, pávatollal csiklandozzák a közönség fantáziáját, amely talán már az akasztófát is ácsolja a városháza udvarán. De rendben van, a köztisztviselő élete nyitott könyv, sem zsircsöppnek, sem tortamaszatnak nem szabad rajta lennie. Az á-t kimondották, a b-nek következnie kellett. Buzay Károly harminchét esztendő óta derék, korrekt, közbecsülésben álló tisztviselője a fővárosnak, soha okot nem adott arra, hogy előre pálcát szabadna a feje fölött törni. Nem is tette senki más, csak egy ujságiró, aki a harminchétesztendős munkából csak azt látta, hogy mint védte vele szemben félóra hosszat Buzay Károly a becsületét.

A közvélemény, amely szintén nem láthatja a tarka vádak között a szürke munkát, talán abban a hiszemben van, hogy a polgármester is beállott a rögtönitélők közé. Pedig a lelkiismeretesen látóknak tudnia kell, hogy senki sem temette el, senki sem temethette el Buzay Károlyt. Miután ezt a tényt konstatáltuk, még mindig nem tömtük azonban be a szenzációk bugyborékoló forrását, mert amikor a polgármester Buzay tanácsnokot más ügyosztály élére állitotta, hogy becses munkáját addig se legyen kénytelen nélkülözni, amig a vizsgálat folyik, ugyanakkor egyéb eltolódások is történtek. Most látjuk, milyen csöndes, elhagyott kis házacska ez a városháza. Esztendőkig az ördög se néz feléje, hogy most valami zárt ajtók mögött történik, mindenki a kulcslyukhoz szeretné tartani a szemét. Négy tanácsnoknak a kofferjét viszik egyik szobából a másikba. A kiváncsi közvélemény mindegyiket vámvizsgálat alá szeretné venni. Hát még az utlevelet, hogy akarnák átsilabizálni. Pedig egyikben sincs semmi más, csak a kurta megokolás: *szolgálati érdek.*

A polgármesternek ahhoz, amit tett, teljes joga volt. Egyedül önmaga előtt felelős érte, hogyan osztja be munkatársait. Produkálnia neki kell, tőle várják az eredményt és alkotást, egyszóval ő maga károsodik, vagy nyer, ha jól, vagy rosszul cselekedett. A városházi munka négy kiváló vezetőegyéniségét, akiket ki kellett mozditani régi és becses munkakörükből, mi nem féltjük. Egyik-másik talán fájdalmasan hagyja el dédelgetett alkotásait, de azt hisszük, hagyja el dédelgetett alkotásait, de azt hisszük, nem érdemel a változás egyetlen borus tekintetet, egyetlen melancholikus gondolatot, egyetlen pillanatnyi elkedvetlenedést sem. A régi sikerek gazdagon vannak elkönyvelve a főváros történetében és az ujak számára uj lapokat nyitunk.

Fullánkok

...

A protekció

ellen annyit prédikáltunk már, hogy szinte unalmas is volt. Most aztán megint visszafelé ütött be egy ilyen eset. Érdemes följegyezni a városházi protekció vaskos annaleseibe, hogy az Urnak 1916-ik esztendejében a Zita-kórházi botrányt az áldott protekció révén sikerült kihalászni. Nem lehet, nem kell és nem szabad elhallgani, hogy a nagy leleplező maga protezsálta be a kórházba azt a hölgyet, aki a leleplezés adatait szállitotta. Kissé émelyeg az ember gyomra, amikor ezt leirja, de mementonak mégis csak jó lesz ez. Soha sem lehet tudni, hogy mikor változik át egy ártatlan, fehér, hálás köszönetet rebegő névjegy, goromba, feketebetüs ujságpapirrá, vagy valami más gyilkoló-szerszámmá.

A fogaskereküről

többé mi nem mondunk kritikát, mert a kereskedelmi miniszter meghozta halálos ítéletét. Megirta dr. Oláh Dezsőnek és svábhegyi nyaralótársainak, hogy azt a szétmállott, elrothadt hitványságot kijavitani, átalakitani lehetetlenség. Nem lehet abból énekes halottat csinálni többé. Le kell rombolni, fölrobbantani, hogy irmagja se maradjon a régi mocsoknak, akkor aztán lehet ujat, másikat épiteni, amelyikben egyetlen szög se legyen a régiből. Egyetlen szög se, de egyetlen igazgató, egyetlen részvényes se. Végre talán majd módjában lesz a fővárosnak, hogy a kizsaroltatás veszedelme nélkül rátegye kezét erre a fontos utvonalra, amelyről ma egy pillanatig sem biztos, mikor válik a halál ösvényévé. Épen ezért, ha többé nem mondunk is kritikát, de annál többször hangoztatjuk majd, hogy a kimondott halálos ítéletet végre kell hajtani.

Adunk mindent,

adunk szivesen, adunk becsületesen. Most krumplit, holnap talán paradicsomot, tegnap buzát, tavaly kukoricát. Szóval nem lehet panasza ránk Bécsnek, nincs okuk többet népgyüléseket rendezni ellenünk. Weiskirchnernek nincs módja az asztalt verni és átkiáltani a Lajtán, hogy hütlen szövetségesek vagyunk. Adunk pedig anélkül, hogy valamit kérnénk cserébe, de talán majd a bécsiek rá fognak jönni, hogy mi vagyunk a hatalmasabbak, mi vagyunk azok, akik soha sem szorulunk őreájuk és levonják a tanulságokat. Mindezt pedig nem lehet meghálálni néhány udvariassági vizittel, szép köszönő-levelekkel, hanem csak ugy, ha végre Lueger magyar- és Pest-gyülöletének utolsó rongyait is kisöprik.

Rendezik a sertésüzletet.

Hizolt sertéseket csak a fővárosban fognak vágni. — A zsirt és szalonnát a Haditermény monopolizálja. — A vidékre és Bécsbe a H. T. szállit.

A főváros kivételes helyzetbe jut.

Az élősertés árának maximalizálása csak részben elégitette ki az ország élelmezési igényeit. A sertésfelhajtás nem javult, legkevésbé a fővárosban, ahol a csökkenés napról-napra érezhetőbbé válik. Szakemberek véleménye szerint ennek az az oka, hogy a fővárosban a reláció nem nyert kielégitő honorálást, amely a vidék és a főváros élősertésárai között természetszerüleg mindig kifejezésre kell, hogy jusson. Emiatt legutóbb a sertéskereskedők, hentesek, nagyvágók és husfeldolgozó iparosok a kormányhoz fordultak, hogy a jelenlegi 7.24 koronás maximális árat itt Budapesten *a fiatal sertéseknél 7.80, az öreg sertéseknél 7.60 és a selejtes sertéseknél 7.40 koronás árban állapitsa meg.* Erre vonatkozólag még nem történt döntés, bár a memorandum már jó néhány hete fekszik a szakminiszteriumokban. Hogy menynyiben jogos ez a kérelem, azt a kormány fogja eldönteni. Az alábbi statisztika csak részben igazolja a memorandumot. Eszerint a vidéki nagyobb városokban a következő maximális árak vannak érvényben:

A város neve	Friss hus	Nyers zsir	Olvasztott zsir	Szalonna
	kor.	kor.	kor.	kor.
Turóczszentmárton	5.—	6.10	6.60	5.80
Makó	7.30	7.60	8.52	7.50
Eszék	6.20	8.—	8.52	7.20
Ujvidék	7.—	7.80	8.70	7.40
Csaba	5.60	7.—	7.60	6.80
Kolozsvár	6.80	7.60	8.52	8.20
Nagyvárad	6.40	7.20	8.52	7.35
Szabadka	7.60	7.60	8.52	8.50
Győr	7.20	7.10	8.—	7.10
Arad	7.—	8.80	8.52	8.40

Mint látható, a fővárosi maximális árakat nem igen közelitik meg a vidéki maximális árak. De a statisztika még nem minden, sajnos, a gyakorlat a statisztika ellen szól, mert a felhajtás a 7.24 koronás ár dacára egyre csökken. A memorandum elintézése — információnk szerint — mégis azért késik, mert a kormány ezzel a kérdéssel kapcsolatban *a sertésüzlet egészen uj alapokra való fektetését is meg akarja oldani.* Már napok óta folytonosan uj hirek, szenzációs ujdonságok látnak napvilágot a napilapokban, szaklapokban a sertésüzlet uj irányairól. Sertésközpontról, rekvirálásról, a Haditermény R.-T. uj szerepéről egészen ellentétes, sokszor zavaros és nagyon homályos hireket közöltek a lapok. E nagyfontosságu közélelmezési akcióról módunkban van most részletesen és hitelesen beszámolni.

A sertéskereskedők tanyáján.

A Savoy-szálloda kávéházának egyik különszobájában találkoznak a kora délutáni órákban a sertéskereskedők. Ez a hivatalos helyiségük, a börzéjük. Csak egyesületi tagnak szabad ide belépni, de a kávéházban találkoznak mindazok, akiknek a legcsekélyebb közük is van a sertésüzlethez. A budai kishentes épen ugy, mint a közvágóhid első nagyvágója.

A kávéház egyik szögletében izgatottan vitatkozik egy kis csoport: öt-hat ember mindössze. Bécsi hentesek ezek, akik már napok óta itt vannak Budapesten, hogy sertéseket vásároljanak. De eddig nem valami sokat tudtak összevásárolni. Most is egy vidéki kereskedőt vesznek körül, megakarják venni

tőle az összes kihizlalt sertéseit. Közben — mint a véres kardot — körül hordják a bécsi és a budapesti felhajtás eredményét. Gyönge, nem sok, — mondják rá a kereskedők és egymás után szaladnak a telefonhoz, amely annyira be van vattázva, pólyázva, mint sehol egy fővárosi kávéházban sem. De fontos is, hogy itt egy szót se hallhasson meg a konkurrens!

A konzervgyárak és a provizió.

Ide járnak a nagyvágók is, akik az egész sertéskereskedelmet irányitják. Nekik csak a főváros, a Weisz Manfréd gyára, az Élelmiszerszállító, meg a többi nagy konzervgyárak méltó ellenfeleik, különösen a sertések bevásárlásánál. Azt mondják a sertéskereskedők, hogy a maximális árakat tulajdonképen kijátszák a gazdag konzervgyárak azzal, hogy 4—5%-os proviziókat is fizetnek az ügynököknek a sertések után. Ezt a magas proviziót persze nem birja el az a sertés, amelyet például a hentes vásárol a közönség részére. Ez is az egyik oka tehát annak, hogy miért kerül kevesebb sertés a közönség szükségletének kielégitésére és mért tudnak minden árut összevásárolni a konzervgyárak. Mivel van arról rendelet, hogy a fővárosban a legitim provizió nem lehet több 2%-nál, azért most Folkusházy tanácsnokhoz akarnak menni segitségért és jogorvoslatért a sertéskereskedők és a vágók. Talán Folkusházy leinti majd a közönség érdekeivel mitsem törődő, önző konzervgyárak rideg, üzleties eljárását. Ezért imádkoznak most minden este buzgón, lefekvés előtt, a Savoy-kávéház illusztris törzsvendégei.

A sertésüzlet uj irányai.

Sokat beszélnek itt is, a sertésüzlet uj irányairól. A sertéslefoglalásokról, a H. T. szerepéről, a kormány beavatkozásáról, sertésközpontról, meg az isten se tudná megmondani, hogy még hányféle felmerült hiresztelésről. A szakma egyik legismertebb és legnagyobb cégének főnökéhez fordultunk tehát felvilágositásért, akiről köztudomásu volt, hogy bevonták a kormánnyal való tárgyalásokba is. Informátorunk a következő meglepően érdekes nyilatkozatot tette:

—A békéscsabai sertéshizlaló állományának lefoglalása — amint azt a *Fővárosi Hirlap* közölte — mutatja, hogy a kormánynak milyen komoly tervei vannak a sertésüzlet centralizálása terén. A kormány — igen helyesen — biztositani akarja a lakosság összes szükségletét és csak a fölösleget akarja a külföldre kiengedni. Hogy ezt megtehesse, azért szükséges, hogy valamennyi, vagy legalább is a *legtöbb sertés fölött a kormány diszponálhasson.* Erre pedig nem lesz soha jobb alkalom, mint most, amikor az uj kukoricát a H. T. utján ki fogják osztani a sertéshizlalóknak. Ha a H. T. csakis olyan feltétellel ad majd hizlalási célokra kukoricát, hogy a hizlaló a kész sertést köteles lesz lekötni a H. T.-nek, akkor a *sertésállomány 70%-a fölött* máris a kormány, illetőleg a H. T. fog diszponálni, mert az ipari hizlalóknál van beállitva most sertésállományunknak csaknem háromnegyed része. Hogy ez igy is lesz, az már egészen bizonyos. A H. T. maximális áron ad kukoricát azoknak a hizlalóknak, akik kész sertéseiket (valamivel a maximális áron alul) lekötik neki. Igy körülbelül *hat hónap mulva* — mert akkorra már kihiznak a sertések — *a H. T. fog rendelkezni a sertések javarésze fölött.* Hogy a sertésüzlet további irányitása milyen módon történik, hogy az ellátást hogyan fogja biztositani a H. T., arra nézve még végleges döntés nem történt.

— A tárgyalások folyamán azonban az alábbi és minden valószinüség szerint *megvalósulásra is kerülő* tervezet lett kidolgozva: *A lekötött sertéseket csak Budapesten fogják levágni.* A vidéken amugy sincsen megfelelő nagy vágóhid, de ott kisebb az ellenőrzés is és a rendeleteket, árakat is jobban ki lehet játszani. A sertéseket a *budapesti* sertésvágók vágnák le, akik között egy megállapitott kulcs szerint osztják szét a sertéseket. A sertésüzlet tehát a fővárosban lenne központositva, innen látják majd el a vidéket és Bécset is fehér áruval és hussal.

A levágott sertés zsirját, szalonnáját a H. T. visszavásárolja a maximális áron a vágótól, amely viszont a húst és a melléktermékeket veszi meg.

A lakosságot tehát a H. T. fogja ellátni zsirral és szalonnával. De szükség esetén, a *szükséghez képest joga van a H. T.-nak annyi hust lefoglalni és megvásárolni a vágóktól, amennyit csak akar.* A husüzletet azonban mégis csak a vágók fogják irányitani. Ők a hasznukból *néhány százalékos bonifikációt* fognak adni a H. T.-nek hadijótékonysági célokra. A vágóknál is nagyobb bonifikációt ajánlanak fel a hentesek a H. T.-nek arra az esetre, ha ők a sertés zsirját és szalonnáját is megtartják maguknak. A hentesek arra hivatkoznak, hogy a főváros lakossága javarészt náluk szerzi be a zsir- és szalonnaszükségletét.

A vidék és Bécs ellátása.

A vidéket zsirral és szalonnával a H. T. látná el, amelynek már az év eleje óta müködik egy ilyen osztálya is. Ez olyan formában történne, hogy a városok stb. bejelentenék szükségletüket, amelyet ép ugy meglehet állapitani és szabályozni, mint például a lisztfogyasztást. A H. T. Budapestről inditaná el a készleteket és szükség esetén hust is adna. Bécs városa részére külön kontingens megállapitását tervezik. Valószinü különben, hogy a sertésüzlet centralizálása után, Bécs is követni fogja a magyar példát és hasonló rendszert fognak élébe léptetni a Lajtán tul is.

Ez az óriási jelentőségü tervezet, amely egészen uj alapokra fekteti az egyre jobban komplikálódó sertésüzletet, kétségtelenül a fentebb ismertetett módon fog megvalósulni. Lehetnek rajta ugyan kisebb változtatások, de a lényege a dolgoknak és a sertésnek a hizlalótól a vágóhidig való „karrierje" olyan bonyolult utakon megy majd keresztül, mint ahogyan azt ismertettük. Remélhetőleg sikerülni fog az uj eljárással gyorsabban és olcsóbban biztositani a fogyasztó közönség számára a zsirt és a szalonnát, amely eddig csaknem elérhetetlen uzsoracikk volt nálunk. Sertéshusból elegendő volt eddig mindig, amit igazol az is, hogy az ára rendesen a maximális ár alatt van.

Budapest lakósságára különösen előnyös lesz ez a megoldás, mert itt lesz centralizálva és felhalmozva nemcsak a zsir, szalonna, hanem a sertéshus és a melléktermékek is, amelyeknek maximális ára tudvalevőlek nagyobb a fővárosban, mint a vidéken. Nagyobb bonifikációt is fognak adni a vágók a H. T.-nek, mert a fővárosban kisebb a szállitási költség, mint a vidéken.

Pesti kabara.

A maximált élő sertéssel találkozásom volt tegnap. Ő Békéscsabáról jött, én Bukarestből és a szolnoki hétperces ácsorgásnál kerültünk össze. Monsieur Maximált föltápászkodott a rácsra és rámbámult jelentőségteljesen. Azt hittem, héklizni akar a nyolchuszas karajával, a kilencharmincas hájával, a kilencnegyvenes zsirjával és el voltam készülve, hogy olyan gorombaságokat vágok viszonzáskép a fejéhez, amelyeket füstölt oldalas korában is megemleget. Csalódtam... A lelkiismeretén akart könnyiteni és eszeágába se volt a héklizés.

— Uram, — mondta a maximált élő sertés — ne nézzen reám megvetően; becsületszavamra mondom, nem vagyok hadipióca, nem vagyok árdrágitó. Szerényebben élek, mint valaha, feleannyi fogással megelégszem és nem én vagyok az oka, hogy átloptak az állattanból az ásványtanba és karátszámra mérnek ki, mint a drágakövet. Nem igaz uram, hogy az én hizlalásom kerül sokba, a hizlalók hizására lopják ki a milliók zsebéből a pénzt. Tessék elfáradni a Rémi-kávéházba, vagy a Savoy-beli disznó-klubba, több milliomost lát ott egy rakáson, mint Frankfurtban. Én csak egy szegény kövér disznó vagyok és igy természetesen nem adhatok tanácsot se miniszteréknek, se polgármestereknek, akik hivatalból okosak. De mégis, uram... Ha van találkozása ezen főfőmagasságu hatalmasokkal, kérem, mondja meg nekik, hogy egy maximáltáru szegény sertés a vágóhid küszöbéről üzeni: csukják be a zsebrákokat és kinyilnak a sertésólak. Ne az árakat maximálják, hanem a büntetéseket, mert itt csak a könyörtelen szigoruság segit. Heteken át könnyesszemü családanyák ültek az utcán libasorba naphosszat, hogy alkonyatra hozzájuthassanak egy pár deka drága zsirhoz. Mit vétettek szegények? Miért ülnek ezek?! Miért nem azok a Savoy-béli, Rémi-béli uj frankfurtiak?!

...Meghült bennem a vér. Ijedten néztem körül: nem hallotta-e meg valaki a szájaskodó disznó handabandázását? Elvégre is hadiállapot van és semmi kedvem konspirálni egy elvetemült sertéssel! Szerencsére nem volt senki a közelben és igy ezennel nyugodtan letagadom az egész históriát.

*

Ezer a bajunk, ezer a nyavalyánk és cenzurával törölik ki a szemünk.

*

Hiába ankéteznek: a magyar Dunából sose lesz viziut. Régen lefoglalták a milimárik. Ne nézd az eget, ó ábrándos szüz, a Duna a tejut.

*

A tejnél egy percre hadd álljon meg kevélyen a kommunális élet tehetségtelen, fogadatlan prókátora, aki ezeken a hasábokon egyszer félesztendővel ezelőtt hatósági tehéncsordát sürgetett, fölesküdt fejő-közegekkel. Hadd emlékezzem kevélyen, hogy „vissza a becsületes tehénhez!" jelszóval én sürgettem ezen a helyen a milimári-vircsaft végleges elpusztitását és hadd valljam be, hogy boldog vagyok: közel immár a nagy nap, mikor a „Központh Tejcsarnok" évi nyereségéből a főváros is leszedi a tejfelt. Csak a mindentudó jó istenke a megmondhatója: miért biztatja meg ezzel a tejtranzakcióval kapcsolatosan Folkusházy tanácsnok ur egy ujságbéli nyilatkozattal a nagyközönséget, hogy egyelőre azonban ne várja senki, hogy a tej-bajok elmulnak azzal, ha a „Központi Tejcsarnok" részvény-majoritása a főváros kezébe kerül. Kedves szenátor ur: hát valóban olyan naivaknak méltóztatik hinni bennünket, hogy ilyen balga illuziókkal várjuk a részvényvásár effektuálását?! Méltóztassék megnyugodni, ebben a milliós városban ilyen jámbor, hiszékeny lelket egyet se talál! Ó mi tudjuk, hogy bár a kupon tejfel, a részvény még nem tej és éppen ezért jobb szerettük volna, ha a főváros teheneket vásárol és nem részvényeket. Minthogy azonban gyarló erejü ceruzánkkal a vásárt már nem zavarhatjuk, higyjük, hogy közeleg egy jobb tej-kor hajnala, higyjük, hogy a direkcióba nem kell okvetlen a városi vizmüvek igazgatóját delegálni és nem lesz szükség arra, hogy a tejeskamrákra áldottemlékü Kunz-féle vizórákat szereljenek.

*

A grófnő, meg az irónő — talán méltóztatnak még emlékezni — elhatározták, hogy ráncbaszedik a luxust és megcsinálják a puritán hadimódit. Most aztán olvasom, hogy a telefonkezelőnők és a posták összes hölgyalkalmazottai is csatlakoztak a „Fényüzés Elleni Ligá"-hoz. Szegény-szegény asszonyproletárok: ez a csatlakozás, bizonyosan ez az egyetlen luxus, amit megengedhetnek maguknak.

*

Khuen-Héderváry Károly gróf ment-mendegélt a villamoson. Vadonatuj, világos nyersselyem ruha volt a kegyelmes uron és jóizüen csevegett egy bizalmasával, aki szemközt ült vele. Az egyik megállónál kissé pityókásan egy utcaseprő szállt fel a villamosra, leült az aranygyapjas gróf mellé és a piszkos ruha kedélyesen nekidült a krém nyersselyemnek. Héderváry mosolyogva türte a kellemetlen szomszédságot és nehogy uri gőgnek lássék, a világért se cserélt volna helyet. Héderváry utitársa — hogy az italos ember meg ne értse — német szóval fordult a grófhoz:

— Ez az igazi demokrácia, kegyelmes uram! Egymás mellett az aranygyapjas excellenciás, meg az utcaseprő.

Az excellenciás szóra fölriadt az utcaseprő, végignézett a grófon és máshova ült. Héderváry bosszus lett és csalódottan sóhajtott:

— Nem, nem! Lássa, ez se igazán demokrata!

...A krumplival ért e héten hasonló csalódás. A krumpli, a demokrata krumpli hütelen hozzánk és a Rákóczi-téri csarnokban például egész héten nem lehetett krumplit kapni. A krumplinak ugy látszik derogál, hogy népélelmezési cikk legyen és nagyzási mániába esett. Azt hiszi szegény, hogy ananász...

Szentmiklósi József.

gyon természetes tehát, hogy a sertésvágók elsősorban Budapesten igyekeznek értékesíteni, amit csak lehet és csak a fölösleget fogják elszállitani a vidékre. Igazságos elosztást, olcsó és gyorsan leszállitott árut követel a közönség és ha ezt ilyen formában megtudják csinálni, akkor jöjjön mielőbb a H. T. és a nagyvágók legujabb monopoliuma!

Vándorló tanácsnokok.

Az uj beosztás hiteles magyarázata.

A Buzay Károly dr. tanácsnok ellen elhangzott vádak ismeretesek, ismeretesek egyben azok az eltolódások is, amelyek Bárczy István polgármesternek a vádak nyomán tett intézkedései révén történtek. A közvéleményt erősen foglalkoztatja az a kérdés, hogy ha a polgármester indittatva érezte is magát Buzayt más ügyosztály élére helyezni, nem lehetett volna-e egyszerübben megoldani a kérdést? Miért kellett másik három tanácsnokot is más helyre rendelni és nem volt-e ennek valami komolyabb háttere? Illetékes városházi körökben ezekre a kérdésekre a Fővárosi Hirlap munkatársának a következő fölvilágositást adták:

— A közönség valami különös rendcsinálást érez ki abból a tényből, hogy a polgármester négy tanácsnokot más ügyosztály élére helyezett. Pedig tisztán célszerüségi szempontok érvényesültek ebben a kérdésben és ha megismerjük a polgármester intencióit, kiderül, hogy az egész titokzatos história tulajdonképen Kolumbus tojása.

— Mindenekelőtt a *Buzay-ügy*. A közegészségügyi ügyosztály élén nem maradhatott Buzay tanácsnok az idő alatt, amig az önmaga által, önmaga ellen kért vizsgálat végbe nem ment. Ez természetes és mindenhol a világon igy van. Hiszen lehetetlenség, hogy valaki, aki fegyelmi vizsgálat alatt áll, annak az ügyosztálynak az élén maradjon, amely osztálynak alkalmazottai az ügyre vonatkozó tanuvallomásokat fognak tenni. Akaratlanul is befolyásolhatná puszta jelenléte is a tanuvallomásokat. Ujabban feszegetik azt is, hogy a polgármesternek egyszerüen szabadságolnia kellett volna Buzayt a fegyelmi vizsgálat idejére. Természetesen ez is megoldási mód lett volna, aminthogy ez is az általános uzus. Mi azonban azt hisszük, hogy éppen Buzay számára szebb igy a dolog, mert kitünik belőle, hogy a polgármester még a fegyelmi vizsgálat ideje alatt sem akarja nélkülözni becses munkáját.

— Ami most már a többi áthelyezést illeti, azok láncolatos következményei ennek az elsőnek. Senki sem vitathatja, hogy a gazdátlanul maradt közegészségügyi ügyosztály élén nem fog kiválóan érvényesülni *Márkus* Jenő erélyes, rendcsináló munkássága. Ha történtek volna meg nem engedhető dolgok, ő majd elintézi azokat. Ez az egyik, ami szinte predesztinálta *Márkus* Jenőt arra a helyre. A másik pedig az, hogy az ő kiváló, praktikus érzéke nagyszerü dolgokat produkálhat ebben az ügyben. Üzemek kezeléséhez nagyszerüen ért, az utóbbi időben pedig valósággal élelmezési szakértővé fejlődött. Ez a kettő igen fontos a kórházak vezetésénél. Valószinü, hogy sajnálni fogja majd elhagyni a városgazdasági ügyosztályt, ahol sok, nagyon sok alkotás füződik az ő nevéhez. Mindezek azonban már befejezett, kész munkák, a közegészségügyi ügyosztályban viszont hatalmas, megvalósulásra váró programmot talál az ambiciózus Márkus tanácsnok, aki fiatalos erejét szép és nagy munkában próbálhatja ki ujra.

— Most a városgazdasági ügyosztály élére kellett alkalmas embert keresnie a polgármesternek. Igy esett választása *Berczel* Jenő dr. tanácsnokra, aki tulajdonképen hazament, amikor átvette a városgazdasági ügyosztályt, amelyben hosszu időn át müködött mint tanácsjegyző és a fürdőügyeknek volt hivatott referense. Nem fogunk csalódni a várakozásban, amelyet *Berczel* tanácsnok munkásságához füzünk. A pénzügyi ügyosztály élére *Csupor* József dr. kerül, aki a katonai ügyosztály restanciáinak földolgozása és a mozgósitás, a háborus sorozások pontos és gyors elintézése körül szerzett nagy érdemeket. A pénzügyi ügyosztályban bizonyára még szebb és láthatóbb eredményeket fog fölmutatni tudni. Igy került azután *Buzay* ebben a körforgalomban a katonai ügyosztály élére, amelyről igazán nem oszthatjuk azt a felületes felfogást, mintha ez ugyanaz lenne a városházán, ami a dunai kapitányság a rendőrségen. Szó sincs róla. Éppen Csupor tanácsnok mutatta meg, hogy itt is lehet produkálni és ahogy Buzayt ismerjük, ő sem marad elődje mögött. Az is bizonyos, hogy Buzay karrierjének sem ez lesz az utolsó stációja...

Demjén tanácsnok kalandja.

Tanulmányut akadályokkal.

Demjén Géza dr. tanácsnok most tért haza kéthetes németországi tanulmányutjáról. Sok szép tapasztalatot hozott, amelyek különösen népélelmezési kérdésekre vonatkoznak és amelyeket a tanács legfiatalabb tagja mindenesetre kiválóan fog értékesiteni. Demjén tanácsnok megnézte ugy a porosz, mint a bajor városok ellátását és különösen a bajorok minuciózusan pontos intézményei ragadták meg a figyelmét. Bár a derék bajoroknak ninesen annyi élelmiszerük és háztartási cikkük, mint nekünk, mégis a helyes és igazságos beosztással mindenki megkapja a reá eső részét. Különös figyelemben részesitette a tanácsnok a német központi konyhák intézményét és ebbeli tapasztalatainak nyomát mindenesetre látni fogjuk a mi rövidesen megnyiló központi konyhánkon, amelynek ügyét nagy szeretettel kezeli.

Derüs incidensekben sem volt hiányos ez a németországi utazás. A rigorozus németek ugyanis sokszor sanda szemekkel nézték Budapest tanácsnokát, aki angolosan borotvált arcával nem egyszer fölhivta magára a gyanut. Kétszer is megtörtént vele, hogy udvariasan igazolásra szólitották föl.

Még meg sem érkezett utitársával Berlinbe, ott már értesültek róla, hogy — kémek vannak uton. A dolog története az, hogy az utitárs az uton szorgalmasan jegyzett. Azt irta föl, hogy mi minden kötelező bejelentésük és utjuk leszen Berlinben. Szemben velük egy porosz tiszt ült. Persze szöget ütött fejébe a két sokatjegyző, csupaszképü ur. Nem volt rest, leszállt egy közbeneső állomáson és sürgönyt adott föl a berlini rendőrségnek, amelyben a veszedelmes idegenekre fölhivja a figyelmet. Mikor aztán Demjének gyanutlanul végigvonultak a pályaudvaron egy német rendőr udvariasan fölszólitotta őket, hogy tessék az őrszobára menni. Itt aztán bemutatták Bárczy polgármester és a budapesti német főkonzul levelét, amivel minden baj el is volt intézve.

Nem telt bele egy hét, ujabb incidens zavarta meg a tanulmányutat. Demjén tanácsnok, miközben a münchenj Starenberger-See szépségében gyönyörködött, utitársával a budapesti grimaszokról beszélgettek. A pesti zsargonról, az utálatos „szépen!"-ről. A tanácsnok megjegyezte:

— A „szépen"-t különben már a Lipótvárosban franciául szokták mondani . . .

. . . És elhangzott a francia szó. Abban a pillanatban kerülgetni kezdte őket egy figyelmes uriember, aki később odalépett hozzájuk és bemutatkozott.

Persze megint a rendőrszoba következett. Igazolták magukat, mire azonban még mindig nem enyhül a rendőri szigor. Itt már Bárczy és Fürstenberg sem használtak. Végre megszólal a rendőrtisztviselő:

— Milyen nyelveket beszél a tanácsnok ur?

— Beszélek magyarul, németül, tótul.

A rendőr vesékigható tekintettel kutat:

— És? . . .

— És? — gondolkozik Demjén tanácsnok, nem jut eredményre. Ám egy pillanat alatt minden világos lesz előtte. Orvendve jelenti be:

— És valamit franciául . . .

A rendőrnek fölvillant a szeme. Meg van! Az öröm azonban nem sokáig tartott, mert rövidesen a rendőrtisztviselő velük nevetett a kalandon, mikor elmondták a lipótvárosi „szépen" historiát.

A központi konyháról és a népélelmezésről szerzett információk és adatok fölött mindenesetre igen fontos tapasztalata ezek után a tanácsnoknak, hogy a németek rigorozus emberek . . .

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
természetes
égvényes
SAVANYÚVIZ.

Sirgondozás házi kezelésben.

A kerepesi-uti temetőben háromnegyed millió korona költséggel uj kertészeti telepet letesitenek.

A julius 5-iki közgyülés jóváhagyta a közegészségügyi ügyosztálynak azt a tervét, hogy a kerepesi temető kertészeti telepét más helyre helyezi át. A tervnek e száraz ismertetése mögött azonban mélyreható átalakitások rejlenek. Amiből az egész akció kiindult, az, hogy a kerepesi-uti temető főbejáratánál a kertészet a maga szemétdombjaival és egyéb az izlést sértő mellék kellékeivel igen rossz helyen volt. El kellett innen helyezni és pedig olyan helyre, ahol a szemet és az izlést nem sérti, ellenben nagyobbszabásu és jövedelmező üzemmé lehet fejleszteni.

Az épitési ügyosztály tervei már készen vannak és mintegy 770,000 koronás költséggel járnak, amennyiben tulajdonképpen nem áthelyezésről, hanem teljesen ujjáépitésről van szó. A tizedik ügyosztály azonban a háborus viszonyokra való tekintettel csak a legszükségesebb részek áthelyezését határozta el, ugy, hogy az uj kertészeti telep végleges megalkotása a háboru utáni idők eseménye lesz. Az addig is megvalósitandó dolgok 220,000 koronát emésztenek föl.

Az uj kertészeti teleppel kapcsolatban azonban megvalósul egy régi terv is. E szerint *a temetői kertészeti telep tulajdonképen uj és jelentékeny házi üzem lesz*, amely nem jövedelmezőségével akar elsősorban érdemeket szerezni, hanem azzal, hogy a sirokat olcsón és izlésesen disziti és más világvárosok mintájára a budapesti temetőket is diszes sirkertekké alakitja át. A temetői kertészet eddig is szép jövedelmet hozott a fővárosnak, amennyiben a mult évben 88,000 koronát szolgáltatott be. Ez a jövedelmezőség is fog emelkedni, de mindenesetre fontosabb az esztetikai emelkedés és az a tény, hogy a főváros lakossága ismét megszabadul ama zsarolók egyik fajtájától, akiket gyüjtőnéven *a halál uzsorásainak* lehetne nevezni.

A főváros a közeljövőben minden sir gondozását elvállalja, sőt nem fekszik messze annak a tervnek a megoldása sem, hogy a sirhely árába beleszámitva a gondozás költségeit is, a főváros mintegy monopolizálja a sirok gondozását a temetői kertészet számára.

Ez természetesen *a sirhelyek árának emelkedését is jelenti*, de egyben elérjük vele azt a célt, hogy a főváros temetőiben gondozatlan, elhanyagolt, szemet botránykoztató sirok nem lesznek. A sirhelyek árának uj meghatározásában, ugy értesülünk, egy *igen fontos demokratikus és méltányos elv fog érvényesülni*. Ez pedig az, hogy a sirhelyek árai jelentékenyebb mértékben csak az előkelőbb temetőkben fog emelkedni, a külső, a kevésbbé előkelő temetőkben az emelkedés egészen jelentéktelen lesz, vagy teljesen el is marad, de azért a főváros itt is a sirhely árába beleszámitva vállalja a gondozást.

Ami most már a kerepesi-temető kertészeti telepének áthelyezését illeti, az a legközelebb megkezdődik és *alapja lesz a sirgondozás városiasitását célzó terveknek*. Azokat a részleteket, amelyek a 220,000 koronás költségből kitelnek és amelyek magvát teszik majd az egész uj telepnek, már augusztus hónapban elkezdik épiteni és még a téli fagyok előtt el is készülnek. Fölépitenek pedig az őszig egy szaporitóházat, egy szőnyegházat és két pelargoniumházat, valamint egy folyosót, amely ezeket összeköti. Épitenek még egy ideiglenes gépházat is megfelelő gőzfütési és villanyvilágitási berendezéssel, ugy azonban, hogy a végleges berendezésnél ezt a gépházat le fogják bontani.

A végleges megoldásnál igen nagy szerep jut majd a kertészeti munkások lakásigényei kielégitésének. Tervbe van véve e célból egy munkásház, amelyben nyolc kertészsegéd, öt napszámos, két napszámosasszony, harminckét siröntöző nyerne elhelyezést. Itt lesz a sirások nappali szobája, két közös konyha, a tussoló helyiség, fürdő, mosókonyha, a gépész lakása

és gépház, amely a telepet központi fütéssel látja el. Épitenek azonkivül háromszobás lakást a főkertésznek, lesz istálló- és raktárépület, ahol az öntözőkocsikat és szerszámokat helyezik el. Ugyancsak itt lesz a kocsiszin és műhely is.

Százezer zsák burgonya.

Gondoskodás a téli szükségletről.

A főváros népélelmezési akciói nem igen szoktak sikerülni. Egész tömeg példa él ennek bizonyitására valamennyiünk emlékezetében. Tiszteletreméltó kivétel e tekintetben a burgonya-akció, amelynek legfőbb sikerét az tükrözi, hogy a burgonyakereskedők, akik a főváros által lenyomott árak miatt zugolódnak, hol a miniszteriumban deputációznak, hol pedig a polgármesternél akarnak denunciálni.

Igen érdekesek azok a vádak, amit a földmivelésügyi miniszternél emeltek a nagykereskedők. Azt fejtegették, hogy a főváros nem juttat nekik elegendő mennyiségü árut. Tulajdonképen pedig egészen biztosan látható volt a panasz mögött a lóláb, hogy a lenyomott árak a fájdalmasak. Igaz ugyan, hogy a mult hetekben megtörtént pár napon, hogy nem volt Budapesten elegendő mennyiségü burgonya, de ennek egyrészt az volt az oka, hogy a háborus viszonyok között az államvasutak a fővárosi szállitmányokat kissé késedelmesen tudták csak elintézni. Ez sem lett volna azonban baj, de *Márkus* tanácsnok házi detektivjei sok vaggon burgonyát nyomoztak ki, amelyet a nagykereskedők nyilván azzal a tendenciával rejtettek el, hogy elmondhassák a miniszternek:

— Lássa, kegyelmes uram, Budapesten nincs krumpli.

A trükk azonban csődöt mondott, mert a burgonya-központ továbbra is a főváros kezében marad, amit mi sem biztosit jobban, mint a bécsi *Rathaus-Korrespondenz*-nak az a jelentése, hogy *Weiskirchner* polgármester és *Márkus* tanácsnok között megállapodás jött létre Bécsnek őszi burgonyával való ellátása dolgában.

Ebben azonban nem merül ki a főváros burgonya-akciója, amennyiben igen nevezetes és fontos ujitásról adhat hirt a *Fővárosi Hirlap*. Ugy tudjuk ugyanis, hogy *elhatározott dolog 100,000 zsák burgonya beszerzése és annak a fővárosi lakosság között korlátlan mennyiségben való szétosztása abból a célból, hogy igy ki-ki téli szükségletéről előre gondoskodhassék.*

Ugy számitják, hogy körülbelül 4—5 zsák burgonyát beszerezhetne igy minden tehetősebb család, ami által viszont a szegényebb néposztályok szükségleteinek naponkint való kielégitése is könnyebb lenne. A főváros azonkivül is hasznát látná az előrelátó intézkedésnek, mert a raktárakban kevesebb burgonyát kellene föllhalmozni és igy nem ismétlődhetne meg a tavalyi eset, amikor sok vagon rothadt krumplit a szemétdombra kellett kifuvarozni. Ugy tudjuk, az életrevaló tervet *Miklós* Jenő, a zöldségüzem vezetője dolgozta ki és *Márkus* tanácsnok szivesen járult hozzá annak megvalósitásához. Valószinü, hogy *Berczel* tanácsnok, az ügyosztály uj vezetője, szintén föl fogja karolni az okos tervet.

BEKETOW-CIRKUSZ.
VÁROSLIGET. TELEFON: 107-46.
Ma és minden este 8 órakor
a nagysikerü augusztusi uj műsor
Schenk-család, komikus ugró akrobaták
4 Aston, légtornászok a manézsban
Blanks, a zsonglőrök királyai
2 Camillos, a thelepatia csodái
Roland, komikus hangszerutánzó
JANCSI
énekes komikus, Budapest kedvence **stb.**
Csütörtökön d. u. 4 és szombaton d. u. 5 órakor családi előadás, **félárak mindenkinek.**
Vasárnap d. u. 4 órakor gyermekeknek félárak.

Események

A törvényhatóság nyári szünete alatt — augusztus végéig — lapunk a rendes időben, de a szokottnál kisebb terjedelemben jelenik meg.

Száz autotaxi a forgalomban. Az autotaxi vállalat a legközelebbi napokban uj autotaxikat állit be a forgalomba, amelyeknek számát rövid idő alatt százra szaporitják. Ez a körülmény lényegesen meg fogja javitani a kocsiközlekedést, ami annálinkább kivánatos, mert lóhiány következtében napról-napra kevesebb konflis és fiakkeres jelenik meg az utcákon. Az autotaxik szaporitását az teszi lehetővé, hogy a vállalat a taxikat Fox-féle autokerékköpennyel szereli föl, amely találmány nélkülözhetővé teszi a gummi használását. A Fox-köpenyeket Fuchs Leó, a Juta- és kenderipar r.-t. vezérigazgatója már évekkel ezelőtt föltalálta és találmányára Bécsben Fox-Autoreifen A. G. cim alatt 500.000 koronás részvénytársaságot is alapitott. Ez a vállalat azonban békeidőben nem igen boldogult, mert elég pneumatik állt rendelkezésre és semmi szükség sem volt potlóanyagról gondoskodni. Most azonban kipróbálták a Fox-köpenyeket, amelyek igen praktikusnak bizonyultak. A Fox-köpenyek ugy készülnek, hogy jutaszövet-burkolatba valami szabadalmazott anyagot préselnek és azt vulkanizálják. Az egész massza ruganyos és megfelelően pótolja a gummit. Ezzel a célszerü magyar találmánnyal most Németországban is eredményesen kisérleteznek.

Fővárosi almanach, lexikon és utmutató. Guthi Imre fővárosi almanachja jó ismerőse már azoknak, akik kommunális ügyekkel foglalkoznak. Ötödizben jelenik meg ez a kiváló szakmunka, amely anyagának minden komprimálása mellett is hatszáz oldalas vaskos kötetet alkot. Az első átlapozás is elegendő ahhoz, hogy szembetünjék a könyv kiváló szerkesztőjének a székesfőváros ezerágu ügykörében való tökéletes jártassága. A munka komolyabb megismerése viszont nemcsak a földolgozás kiváló rendszerességét, de egyben az anyag kimeritő voltát és egységét is föltünteti, amihez még a megirás jelessége járul hozzá. Ez idő szerint egyetlen tökeletes kalauza ez a hatalmas könyv mindenkinek, akinek több vagy kevesebb dolga van a városházán. Minden kérdésre értelmesen, egyszerüen, pontosan és megbizható módon felel, ami nem is lehet másként akkor, amikor Guthi Imre azt irhatja oda könyve cimlapjára, hogy „a székesfővárosi tisztviselői kar közreműködésével" szerkesztette. Magában a szerkesztés munkájában is részt vett Wildner Ödön dr. tanácsnok és Liber Endre tanácsjegyző és az előbbi Budapest a világháboruban cimmel értékes tanulmányt is irt. A könyv munkatársai közül elegendő a következő neveket emliteni: Márher Aladár, Fock Ede, Harrer Ferenc, Csupor József, Rényi Dezső, Berczel Jenő, Folkusházy Lajos, Buzay Károly, Bukovszky Viktor, Buzáth János, Kratky János, Márkus Jenő, Vita Emil tanácsnokok, Némethy Béla, Schmellhegger Árpád, Tatár Béla, Till Antal, Keményy Géza, Wittinger Gyula, Miklós Elemér, Vajna Ede, Véssei Ede, Édes Endre, Borvendég Ferenc főjegyzők és tanácsjegyzők, Ács Ferenc főszámtanácsos, Voltányi József müszaki tanácsos, Stark Lipót vezérigazgató, Rózsa Károly gázgyári igazgató, Kabdebó Gyula müszaki tanácsos, Balló Alfréd és Gattein Hugó dr. igazgatók.

Henry-aréna. Az augusztusi müsor a legkényesebb igényeket is kielégiti, aminek bizonyitéka, hogy az előadásokat a legelőkelőbb közönség látogatja. Nagyon tetszenek: Mac Wilton, az emberi aquarium, Altenburg és Hoffmann, létraegyensulyozók, a Pepi Blanka-család, a fantasztikus spanyol zenészek, a 2 Girardi, a világhirü Pantzer-csoport és föleg a vigkedélyü bohócok és augusztok. Rendkivül olcsó helyárak mellett az is kiemelendő, hogy az arénában szabad a dohányzás.

Bevándorlók. Egy szerelmi történet keretében oly tárgyat dolgozott fel Szikra a „Bevándorlók" c. regényében, amelyet eddig figyelmen kivül hagytak iróink s amely mégis a legnagyobb mértékben érdekli a közönséget. A magyar arisztokráciának a maga otthonában lefolyó életét festi, azt az életet, amelynek részesévé oly nagyon szeretne válni a parvenük, de meg a gentrynek is nem egy tagja. Megjelent a Milliók Könyve c. vállalatban s ára, mint e vállalat többi regényéé, 30 fillér.

A Berlini-kert augusztusi müsorának óriási sikerét a folytonos telt házak bizonyitják. Gyárfás Dezső, Rátkay Márton és Somogyi Nusi utolérhetetlent produkálnak a Kövári Gyula „Lipi és Lupi" cimü énekes bohózatában. A közönség állandó harsogó kacagása kiséri az egyes jeleneteket. A magánszámok ugyancsak elsőrendüek. A Tabarinban Estie Margarite braziliai táncosnő és a többi attrakciók lépnek föl. A Cabaret fél 9-kor, a Tabarin fél 10-kor kezdődik.

Beketow-cirkusz. A Beketow-cirkusz uj augusztusi müsora a humor jegyében született. Amellett, hogy elsőrangu attrakciókból sorakozik, még soha annyit cirkuszelőadáson a közönség nem nevetett. A Schenk-család (2 hölgy 1 ur) komikus ugrómutatványa, Roland kómikus hangszerutánzásai, Jancsi Budapest kedvencének aktuális tréfái és kupléi, az augusztok és bohócok jelenetei, állandó kacagásban tartják a közönséget, mely sokat tapsol az Aston női tornásznégyesnek, a legjobb zsonglőröknek, a Blanks-családnak, Viola-Kutics (két hölgy), egyensulyozó jelenetének, a bájos és ügyes mü- és csodalovarnőknek.

A Tőke

A háboru finánszirozása.

Az annexiós krizis alkalmával, amidőn a monarchiának háborus komplikációktól kellett tartania, a pénzügyminiszterek a budapesti és bécsi nagybankok vezetőivel tanácskozásokat folytattak, amelyeknek során kijelentették, hogy a háboru kitörése esetén *2* milliárd koronára lesz szükségük. A pénzintézetek képviselői erre kereken azt válaszolták, hogy ilyen nagy összeget lehetetlen lesz felhajtani. A világháboru alaposan rácáfolt a haute finance eme felfogására. Nem *2* milliárdot, hanem tizszer ennyit, vagyis 20 milliárdot szereztek be a pénzügyminiszterek a belföldi piacon! Minden jel arra mutat, hogy az összel az ötödik hadikölcsön is simán lesz lebonyolitható. Annál inkább remélhetjük ezt, minthogy az idei termés kedvező hozama a pénzbőséget csak fokozni fogja.

A Montecuccoli hires mondása, hogy a háboruhoz pénz, pénz és pénz kell, a mostani konflagrációban is érvényre jutott, habár semmiesetre oly mértékben, amint azt nagynevü közgazdászok a háboru előtt hirdették. A háboru két éve alatt ugyanis megtanultuk, hogy modern hadigazdaságnak nem a pénzkérdés a főproblémája, hanem elsősorban az árukról való gondoskodás, az áruk elosztása és általában a termelésnek és az áruforgalomnak a szabályozása. Ezek lettek a háboru döntő tényezői. Ma már bizonyos — és ezt a közgazdászok a tankönyvekbe is beirhatják, — hogy a háboru pénzügyi kimerültség következtében nem fog véget érni. Mert ameddig az emberek birják a rettenetes véráldozatot, addig a hadi finanszirozás technikája is kitart, annál is inkább, minthogy az összes hadviselő államokban alkalmazásba vett nagymérvü bankjegykibocsátás mindenütt látszólagos hadi konjunkturát teremtett, mely betakarja a tényleges szegénységet, mely a békekötés után annál kirivóbban fog megnyilvánulni.

A világháboru második évfordulóján, több forrásból statisztikai adatok tétettek közé az egyes államok hadiköltségeiről. Ezekből hozzávetőlegesen megállapithatjuk, hogy a hadviselő államok eddigi kiadásai *250 milliárd koronát tesznek.* Hogy ez az összeg miképen oszlik meg, arra nézve a legpontosabb számadatokat a newyorki „Financial Chronicle" szolgáltatja, melynek idevonatkozó kimutatása a következő:

	Milliárd korona
Anglia	60
Franciaország	38
Olaszország	11
Oroszország	52
Belgium és Szerbia	3
Németország	55
Ausztria-Magyarország	27
Bulgária és Törökország	4
összesen:	250 milliárd.

Bennünket természetesen elsősorban a mi kiadásaink érdekelnek. Kár, hogy ebben a tekintetben csak tapogatódzásra vagyunk utalva. A kormány ugyanis eddig nem nyujtott részletes felvilágositásokat a pénzügyi hadviselésről. Teleszky pénzügyminiszter nemrégiben csak

annyit jelentett ki a Házban, hogy Magyarország havi kiadásai az első évben 450—470 milliót, a másodikban pedig 560—600 milliót tettek. Ha egy 500 milliós havi átlagot veszünk alapul, ugy a két év alatt az összes kiadások 12 milliárd koronára rugtak. Ebbe azonban nemcsak a közvetlen háborus költségek, hanem a hadisegélyek és a hadviseléssel kapcsolatos egyéb kiadások is beleértendők.

A hadiköltségek nagyobb részét konszolidált kölcsönökkel fedeztük. Mindenesetre nagy erősségét képezi a mi állami pénzügyeinknek az a körülmény, hogy nem függő kölcsönökkel operáltunk és hogy a külföldet — egy kisebb németországi valutakölcsöntől eltekintve, — egyáltalában nem vettük igénybe. A saját erőnkre támaszkodtunk és a háborut a saját eszközeinkből finanszíroztuk. Ez nekünk a békében is nagy előnyöket fog biztositani, amennyiben a hadikölcsönök kamatai, melyek több száz millióra rugnak, az országban fognak maradni és a hazai gazdasági élet táplálására fognak szolgálni.

Németország és a monarchia a hadikiadásokat fix belföldi kölcsönökkel fedezik. Ninesenek tehát megterhelve mindenféle külföldi és függő kölcsönökkel, mint az ántántállamok, melyeknek a további pénzbeszerzés máris nagy gondokat okoz. Nekünk csak arra van gondunk, hogy a pénz természetes körforgását itthon biztositsuk, mig az ántántállamokat a nagymérvü külföldi eladósodás terheli, melytől nem egyhamar fognak megszabadulni. Kitünt, hogy nemcsak katonai, de pénzügyi hadviselésünk is jobban van organizálva, mint az ántánt államaiban. Helfferich szerint a központi hatalmak hadikiadásai naponkint 110 millió márkát, az ántántállamoké 240 millió márkát tesznek. Az ántánt tehát kétszer annyit költ, mint mi. Ilyen körülmények között nem lesz nehéz kiszámitani, hogy kinek lesz meg végül az utolsó 100 milliója, amelytől Lloyd George szerint a háboru sorsa függ.

Öt millió kilogramm gyapju. Néhány lap megirta, hogy a *Gyapjuközpont* öt millió kg. gyapjut rekvirált. Ha ez igaz volna, szép eredmény volna. De persze ez *nem felel meg a valóságnak*. Először is a központ nem rekvirált ilyen mennyiséget, hanem 5 millió kg. gyapjut *ajánlottak fel átvételre*. Összesen 3300 tételben ajánlották fel a kereskedők és bizományosok a gyapjut, de *csak 745 fogadta el közülük a becslést*. A többi gyári mosást vagy ujabb becslést, a gyapjubecslőbizottság véleményét kérte. Szóval az az öt millió kg. csak fel van ajánlva, de még *nincs átvéve egészen* és miután csak 745 esetben fogadták el a becslést, valószinü, hogy még sokáig fog elhuzódni az átvétel. Bizonyos, hogy ezért sem kapnak elismerést *Heftyék* a posztógyáraktól.

A Magyar Pamutközpont r.-t. megalakulása. A Magyar Textilgyárosok Orsz. Egyesületének helyiségeiben szombaton tartotta alakuló közgyülését a Magyar Szent Korona Országainak Pamutközpont r.-t.-a, amely a 2489/1916. M. E. sz. rendelet végrehajtása céljából alakittatott. Az igazgatóság tagjaivá megválasztattak: Szurday Róbert, Jolesch Gyula, Doctor Móritz, Kammer Siegfrid, Popper Károly, Lóránt Emánuel, Trunkhahn Lipót, Perutz Frigyes, Buday-Goldberger Leó dr., Martos Ignác, Löbl Ármin, Weisz Mór, Gráb Emánuel, Rerabek József, Ullmann Pál dr., Drucker Géza, Rust Oszkár, Fürst László, Breuer Albert, Anninger Ottó és Reiner Vilim (Horvátország). A kereskedelmi miniszter és a horvát bán képviselőiket az igazgatóságba utólag fogják megnevezni. A felügyelő-bizottság tagjai lettek: Duschnitz Miksa, Katona Sándor dr., Lénárt Vilmos dr. és Vellim Lajos. Az alakuló közgyülés után az igazgatóság tartott ülést, amelyen a részvénytársaság elnökévé Szurday Róbertet, alelnökeive pedig Jolesch Gyulát, Doctor Móritzot és Anninger Ottót (Horvátország) választották meg.

A Zsiripari központ tőkeemelése. A Magyar Olaj- és Zsiripari központ R.-T. augusztus 19-én rendkivüli közgyülést tart. A közgyülés tárgysorozatán szerepel az alaptőkének 4000 darab egyenként 200 korona névértékü részvény kibocsájtása által 800.000 koronával való felemelése. Az igazgatóság az alapszabályok némely pontjának megváltoztatását is javasolja. Ezenkivül öt uj igazgatósági taggal és két uj felügyelőbizottsági taggal fogják kiegészitení a központ vezetőségét. A részvényesek augusztus 14-ig deponálhatják részvényeiket, a társaság pénztáránál. (Vilmos császár-út 33.)

≡ A magyar Duna ≡

A Dunakonferencia feladatai.

Minden jel arra vall, hogy a budapesti Dunakonferencia impozáns megnyilvánulása lesz annak a politikai és gazdasági érdekközösségnek, amely a központi hatalmakat és szövetségeseit egymáshoz füzi. A konferencia feladata lesz, hogy megállapitsa azokat a feltételeket, melyeket a központi hatalmak a Duna-kérdés megoldására a béketárgyalásokon felállitani fognak. Mert az bizonyos, hogy ennek a problémának olyan megoldást kell nyernie, mely a középeurópai gazdasági politika jövendő érdekeinek megfelel.

Kétségtelen, hogy a dunamenti államok közül Magyarország elsősorban van angazsálva azokban a kérdésekben, melyek a konferencián megvitatásra kerülnek. Nekünk tehát fokozott figyelemmel kell ezeket a kérdéseket tanulmányoznunk és jó lesz, ha a magyar delegáltak már előre megállapodnak amaz elvek tekintetében, melyek a konferencián való magatartásukat irányitani fogják.

A Duna hossza 2400 km. Ebből 1656 km. vagyis a nagyobbik rész Magyarországra esik. Az osztrák rész 351 km., ugy hogy a Duna hosszának 71·3%-a a monarchiára jut. Ausztria-Magyarországnak tehát domináló szerepe kell, hogy legyen az összes dunai kérdések rendezésében.

Csakhogy a monarchia ezt a fontos szerepet csak ugy töltheti be, ha viszont Ausztria és Magyarország, a dunai hajózás dolgában, egymás közt is lojális megegyezésre jutnak.

A Duna-hajózás kérdésében sok panaszunk van Ausztriával szemben. Abban az emlékiratban, melyet a budapesti kereskedelmi kamara legutóbb a kiegyezés megujitása dolgában kiadott, ezek a panaszok a következőkben vannak egybefoglalva:

„Magyarország a dunai okmányt mindig a leglojálisabban tartotta be, amennyiben az osztrák és külföldi hajózási társaságoknak ugy a fővárosban, mint a vidéken a legalkalmasabb partok, illetve kikötőhelyek állanak rendelkezésre, az átrakási forgalomban is egyenlő elbánásban részesül a bel- és külföldi hajózás. Ezzel szemben tény, hogy a Magyar kir. Folyam- és Tengerhajózási Társaságnak csak 14 évi harc után sikerült Linzben alkalmas kezelési helyre szert tenni, de ma is a magyar liszt a linzi átrakási forgalomban nagy nehézségekbe ütközik. A wieni közraktár éppen lisztre nézve igen drága kezelési illetékeket állapit meg, a Hoffmann S. és W. magyar cég bécsi közraktára minden árut, csak éppen lisztet nem tranzitálhat. Wienben a M. F. T. R. és a többi magyar magánhajózó vállalat csak Wien Donauquaibahnhof állomáson eszközöltetheti átrakási szolgálatát és éppen ezen állomás dijtételei drágábbak a többi wieni átrakási állomás tarifáinál. Az osztrák vasuti dijszabások ugy intézkednek, hogy a megállapitott kiviteli dijtételeket (Exporttarife) csak a D. G. T. és a Délnémet g. t. vehetik igénybe. Végül sérelmes az is, hogy a wieni átrakási forgalomban a magyar eredetü gabona drágább vasuti tarifákat fizet, mint a román vagy más balkán eredetü gabona."

Ezekből a panaszokból kitünik, hogy az osztrákok idáig szükkeblüen viselkedtek velünk szemben. Kivánatos, hogy az osztrákok a magyar kivánalmaknak minél előbb teljes mértékben eleget tegyenek.

A Dunakonferencia védnöke. Jelentettük már, hogy a Dunakonferenciát szeptember 4-én és 5-én fogják Budapesten megtartani. A meghivókat a városházáról már legközelebb szétküldik. Értesüléseink szerint a konferencia és a vele kapcsolatos kiállitás védnöki métóságát *József főhercegnek* fogják felajánlani.

Törökország és a Dunakonferencia. Konstantinápolyból vett hiradás szerint az ottani kereskedelmi kamara foglalkozott a budapesti Dunakonferenciával. Amint a „Die Freie Donau" jelenti, Törökország Hakkim pasát fogja a konferenciára elküldeni.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

HENRY-ARENA
(BAROKALDI VÁROSLIGET)
Kitünően szellőztetett, hüvös, elsőrangu mulató és szórakozó hely. — Dohányozni szabad!
Naponta d. u. 4 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. ½3 órától, még esőben is:
Külön családias diszelőadások
Az elképzelhető legolcsóbb helyárak!
UJ! Először Budapesten! Szenzáció! UJ!
Mac Wilton ur az emberi aquarium
Mac Wilton ur élő békákat és aranyhalakat nyel és azokat a legrövidebb idő i belül ujból a torkából előadja. Mac Wilton ur 10 percen belül 100 pohár sört képes meginni.
Uj! **Pepi Blanka-család** fantasztikus spanyol zenészek, **2 Girárdi** először Budapesten!
A világhirü PANTZER-csoport stb.
Az utolsó előadás hétköznapokon este 8 órakor, vasár- és ünnepnapokon este 9 órakor kezdődik.

MILLIÓK KÖNYVE.
Legujabb szám.
Szikra:
Bevándorlók
cimü regénye.
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

Budapesti RÖSER-tanintézet
Alapittatott 1853. Tanulók eddigi száma 21981.
I. **Háromosztályu felső kereskedelmi iskola** érettségi bizonyitványai **egyéves önkéntességre jogositanak.**
II. **Négyosztályu polgári iskola** egyenjogu az állami és községi polgári iskolákkal.
III. **Nevelő internátus** bentlakó és bejáró növendékek részére.
Értesitő-kivonatot küld az igazgató: **Röser János tanár** Budapest, VI., Aradi-utca 10.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-hörut 31. szám.
Megnyitó előadás
augusztus 11-én.
Nagy Endre felléptével.

Balassa és Társa
BUDAPEST, Andrássy-ut 50
Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek
legolcsóbb gyári áron.

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága
(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle kávékat, **bors, fahéj, szegfüszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét.** Távirati cim: Fabarius Budapest.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, mütő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himiő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Budapesti lóversenyek

1916 augusztus 13, 15, 17, 19, 20, 22, 24, 26, 27, 29, 31. és szeptember 2. és 3-án.

Kezdetük mindig délután 3 óra 30 p.

Belépti-jegy naponkint:

I. oszt. (Passeparto	t uraknak	10.— K
I. „	„ hölgyeknek	6.— „
I. „	„ katonatiszteknek	6.— „
II. „	„	3.— „
III. „	„	2.— „
Állóhely a versenypálya közepén		—.60 f.

Az augusztusi 13 napra:

I. osztály (Passepartout)	uraknak	100.— K
„ „	hölgyeknek	50— „
„ „	katonatiszteknek ...	50— „

A külön elkerített fogadási helyre (a bookmakerek körébe) belépti-jegy mind a 13 napra 150 K. — Aug. 13-tól 24-ig 90 K, aug. 26 tól szept. 3-ig 80 K, napi-jegy 25 K.

E jegyek kaphatók a Magyar Lovaregylet irodájában (IV., Semmelweis-utca 17. II. emelet).

A totalisateurökhöz azonban, mint eddig, ugy ezután is szabad a bemenet. — Villamosvasutak egész a helyszinig közlekednek. — Frissitő-helyek minden osztálynál. — Totalisateur I., II., III. osztályon.

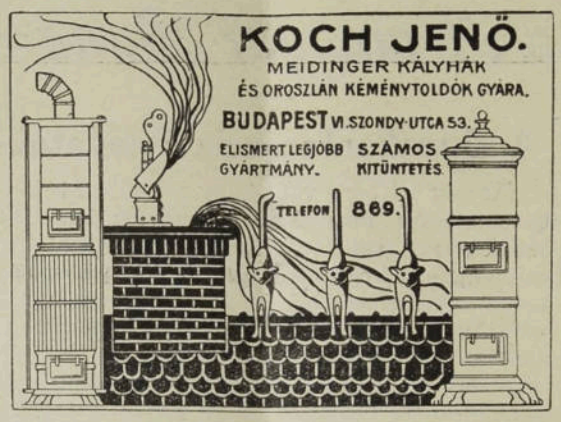
Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.

Fogorvos: Dr. Káli H. P.

Budapest, Erzsébet-körut 50

Foglalás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittetnek

Legnagyobb választék

arany és ezüst

cigaretta-tárcákban, lovagló-pálcákban.

SCHÖNWALD IMRE

ékszerésznél,

Budapest, Deák Ferenc-u. 21

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Ovszer fertőző betegségek ellen.

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító

divatháza

Budapest,

IV. Kossuth Lajos-u. 9.

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.

BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.

::: TELEFON: 103-50. :::

Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.

Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.

::: **Költségvetés dijtalan.** :::

BERLINI KERT

(ezelőtt Jardin de Paris)

Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 36—15.

Rátkai Márton

és

Somogyi Nusi

táncos bohóságai. **Ottó-Ottó** német improvizátor. **Ujvári Károly. A szerelmes falu.** Kondor Ernő énekes idillje és a többi elsőrangu müvészi számok. **Tabarin. Táncattrakciók. Cabaret kezdete 1/2 9 órakor. Tabarin kezdete 1/2 10 órakor. Pénztárnyitás délután 4 órakor. Este 7 órától meleg ételek.**

Brandt József

műasztalos

Podmaniczky-utca 75.

Telefon: 125—68.

Saját mühelyeiben készit:

Teljes lakásberendezéseket,
Irodabutorokat,
Üzleti berendezéseket,
Épületmunkákat.

Tervezést és költségvetést dijmentesen végez.

WALLA JÓZSEF

cementáru-gyár részv.-társ.

Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —

Iroda kizárólag

Budapest, VII., Gizela-ut 38.

Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76. 101-14

Bründl János

csász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi müszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellöztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest

VIII., Futó utca 10. szám.

3520/39

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. augusztus 16-án. — 33. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-18

Kenyérgondok

szakadtak a nyakunkba, szinte szerencse, hogy idején ráeszméltünk. A kormány meg akar fosztani bennünket attól a lehetőségtől, hogy az éléskamránkba eltehessük azt a pár zsák lisztet, amiből esztendőn át megélhetünk. Nem méri rá ezt a sorsot senki másra, csak miránk, városiakra, akik amúgy is legjobban megszenvedtük a háboru átkait. Mi ettünk tavaly kukoricát és a mi kenyerünk volt az idén is gyanus anyagoktól fekete. A vidék fehér kenyéren, sőt kalácson élt, amig nekünk reszketve kellett a kormány kegyét várni, hogy juttat-e kenyeret, vagy sem?

A pesti urat valami egészséges önzéssel mindig lenézte a vidék, de most tökéletes igaza van. Lakkcipős, cilinderes, villanylámpás, kávéházas nyomoruság a mienk, mert övék az igazi élet, a bőség, a természet minden gazdagsága. Szerelmes szónoklatokban hányszor hallottuk miniszterek és kormánykorifeusok szájából, hogy mi vagyunk az ország szive. Hát ha igy van, akkor miért nem tudja a kormány azt is, hogy az aszfalton nem terem buza és a rozsot nem a billiárd-asztalokon aratják? Mostoha gyermekei voltunk mindig az államhatalomnak, de ezt soha jobban nem mutatta meg, mint ma.

A veszedelem sokkal komolyabb, mint első pillanatra látszik. Az utolsó hónap tapasztalatai megmutatták, hogy nem szabad Budapestnek kenyérrel való ellátását a véletlenre bizni. A városházi kulisszák mögött lejátszódott események jogává és kötelességévé teszik a polgármesternek, hogy előre gondoskodjék. Ha kell, elleszünk liszt nélkül, áldozunk mindent, de annak a szégyennek nem szabad megtörténnie, hogy a gabonatermő Magyarország székvárosában csak egyetlen száj is kenyér nélkül maradjon, ha egyetlen napra is.

Nem pocsékolni akarunk, hiszen a háboru tapasztalatai és gazdasági viszonyai megtanitottak bennünket a takarékos életre. De tudjuk azt is, hogy a háboru szeszélyes és kérlelhetetlen kézzel huzza keresztül a legreálisabb számitásokat és teszi tönkre a legjobb szándékokat. Aztán télviz idején jól ismerjük a vasuti forgalmi zavarokat és megeshetnék, hogy hetekig kenyér nélkül maradunk. Ennek pedig nem szabad megtörténnie csak azért, mert a pesti trotoárt nem lehet bevetni. Ennek az országnak minden embere megteszi a maga kötelességét, joga van tehát a mindennapi kenyérre és pedig olyan formában, hogy azt otthon tudja akár a maga, akár a város spájzjában.

Le kell szögezni, hogy ez az első komoly, nagyszabásu lépése a főváros élelmezőinek. Fontos, hogy erélyes és eredményes is legyen. Ahogy kezdték, az tünik ki belőle, hogy értik és érzik akciójuk fontosságát. Reméljük, hogy meg is tudják értetni akaratukat. Mert azért az aszfaltért, amelyen naponta föltörik a talpunk, a kenyértelenség egy kicsit drága *kövezetvám* lenne...

Fullánkok

Eső után

köpenyeg, ami az adójavaslatok dolgában a városházán történt. A nyári vakáció előtt rendkivüli közgyülést tartott a törvényhatósági bizottság, s a legnagyobb egyértelműséggel fejezte ki álláspontját a kormány adóterveivel szemben. A városatyák ezután a jól végzett munka boldogitó tudatában pihenőre tértek, a kormány ellenben nem sokat törődött a főváros álláspontjával, hanem ugyszólván változatlanul fentartotta a maga javaslatait. Most a képviselőház már javában tárgyalja az adójavaslatokat, minden ujabb adóteher a főváros polgárságára szakad, minden uj adóból kirekesztik a főváros pénztárát és a főváros képviselői csak most kezdenek mozogni. Ebben az az egyetlen körülmény vigasztaló csupán, hogy ugy is hiába mozognak és a kormány éppen olyan kevéssé hallgat rájuk, mint ahogyan a közgyülésre hallgatott.

Csákánnyal,

nehéz izzadtságcsöppek hullása között, napszámosok szedik le a falat a városház udvarán levő fedett vásárcsarnokról. Kemény, finom cement-alkotás, fáradságba, bajba kerül, amig le lehet kalapálni. Megsajnáltuk a szegény munkásokat, akiknek ez a feladat jutott osztályrészül. A jó cement helyett azonban müköre jött gusztusa a közélelmezési ügyosztálynak, a vásárcsarnokok legfőbb gondozójának. Most, közvetlen a háboru kellős közepén, nincsen más gondjuk, más vágyuk. De a mükövállalkozónak is élni kell és a főváros inkább uj házakat bontatna le és épittetne ujra, csak ők munka nélkül ne maradjanak. Különben a fedett vásárcsarnokon végrehajtott munka olyan valami, mint amit egy évtized óta figyelünk meg a Király-utcában. Éjjel egy órakor fölszedik a villamos sinek mentén a kőkockákat, háromkor visszarakják. Egyszer megérdeztük, mit csinálnak? Azt mondja az egyik magyar: A János bácsi tegnap éjszaka a kőkockák alatt felejtette a pipáját, azt keressük. Vajjon a fedett vásár falában melyik vállalkozó felejtette a pipáját? . . .

Kánikula

helyett ebben az esztendőben izgalmas szenzációkat hozott a nyár. Voltaképpen nem is volt vakáció a városházán, sőt soha olyan mozgalmas világ nem volt ott, mint mostanában. Égszakadás, földindulás — pedig az áthelyezések egyszerü adminisztrativ tények és éppenséggel nem alkalmasak arra, hogy a lelkeket izgalomba hozzák. De a beállitás olyan tendenciózusan hamis volt, hogy a közönség felült a botránynyt hajhászóknak és ma már a legnagyobb rendcsinálásból mindenki a legnagyobb rendetlenségre következtet. Csunya egy nyár és reméljük, hogy éppen ugy, mint ahogy — a szokástól eltérően — botrányokat hozott az uborkaszezón, össze — ugyancsak a szokástól eltérően — mégis csak komoly és produktiv munka indul meg a városházán.

Mit vétett Buzay Károly? . . .

A Zita-affér előzménye és megvilágitása.

Beszéljünk még egy kicsit a *Buzay*-ügyről. Nem szenzációkat akarunk előkaparászni, mert azok nincsenek. A Zita-kórház ügye hétköznapi eset még akkor is, ha az *összes* vádak beigazolódnak. Kivülről talán a szenzáció fényes lámpái fényében látszik a dolog, idebent a városházán nem tudunk fölfedezni ilyen rikitó szineket. Vannak azonban ennek az ügynek mozzanatai, amelyeket csak ott tudnak értékelni, ahol nem elfogult emberek itélkeznek. E sorok irója legalább megilletődve hallotta a főváros tanácsa egyik legtekintélyesebb tagjának ezeket a szavait:

— Nagyon sajnálatos ez a dolog, mert Buzay Károlyt nemcsak mint a főváros legpuritánabb régi tisztviselőjét becsültük, de *a legjobb kollégát szerettük benne.*

Van-e szebb, nemesebb megtiszteltetés, mint mikor valakit a legjobb barátnak tartanak? Az ilyen embert, akit ezzel a jelzővel tisztelnek meg, nem lehet előre elitélni.

*

Talán a következő is jellemző lesz Buzayra.

Először is, a támadó cikk még meg sem jelent, amikor a székesfőváros tanácsa már foglalkozott a Zita-kórházi visszaélések dolgával. És pedig *Buzay Károly dr. hozta szóba azokat.* Augusztus elsején délben történt és délután két órakor megjelent a kiméletlen támadás.

A támadó cikkben van egy interju Buzayval. Azt mondja *Buzay:*

> — Amikor én a fővárosnál a közegészségügyi osztály vezetését átvettem, előd öm által, tanácsi határozat alapján volt az gyakorlatba véve, hogy a kórházi osztály tisztviselőinek némelyike vásárlási jogot nyert a tanácstól. Én azután ezt egy időben beszüntettem, de a mult évben tanácsi határozat ezt ismét megengedte. Igy vettem igénybe én is ezt a vásárlási jogot. Most a háboru alatt olyan nehéz valamit beszerezni, hogy nekem, akinek annyi dolgom van, a könnyebbség kedvéért volt az alkalmas, hogy a Zita-kórházból szerezhessem be az anyagokat háztartásom részére.

A délelőtti tanácsülésen pedig fölkelt Buzay Károly és azt inditványozta, hogy a tanács helyezze hatályon kivül ezt a határozatot. Ne kaphasson senki, se kint- se bentlakó kórházi alkalmazott, semmit a kórház élelmiszereiből.

Buzay fölszólalása után *Buzáth* János dr. tanácsnok fejtette ki véleményét. Egyenesen, férfiasan, gerincesen kijelentette, hogy minden támadás, amely ebben a vonatkozásban a tanácsot érheti *igazságtalan és jogtalan.* A bentlakó kórházi tisztviselők, orvosok és egyéb személyzet nem szaladgálhat be a városba, hogy élelmiszereket vásároljon, nem is szólván arról, hogy a kórházból kijövő és a tömegbe elegyedő alkalmazottak betegséget terjeszthetnek. Ha mást nem, *a bentlakók vásárlási jogát teljesen fenn kell tartani.*

Ekkor lépett be a tanácsterembe *Harrer* Ferenc dr. tanácsnok, aki mikor értesült, miről van szó, szintén fölszólalt. Ő *még tovább ment egy lépéssel,* mint Buzáth. *Határozottan kivánta, hogy a tanács előbbi határozatát egész terjedelmében tartsák fönn.* A Zita-kórház élel-

micikkeit a főváros élelmiszerüzeméből szerzi be, egészen mindegy tehát, ha a tisztviselő kényelmi szempontból innen, vagy amonnan vásárol. Teljes joggal illeti meg a közegészségi ügyosztály vezetőit, a kórház összes alkalmazottait, hogy a kórházból vásároljon.

Igy történt, hogy *a tanács augusztus elsején tartott ülésében teljes egészében föntartotta előbbi határozatát.*

Ez azt jelenti, hogy minden erőszakosság és hipokritaság nagy bosszuságára, ha *Márkus* Jenő dr., az ügyosztály uj vezetője hazajön nyári szabadságáról, — ha ugy tetszik neki megteheti, mert joga van hozzá — fölveheti a telefonkagylót és igy szólhat:

— Hallo, itt Márkus.

— Itt Zita-kórház, konyha. Parancsol a tanácsnok ur?

— Kérem, *küldjenek egy rántott csirkét.*

A nyájas olvasó pedig méltán kérdezheti:

— *Mit vétett hát akkor Buzay Károly?*

*

Még egyet. Megvádolták Buzayt azzal is, hogy *nem fizette ki a számláját*, azaz hogy *keveset számláztak* neki.

Nézzük csak, hogy áll ez az eset?

Az éléskamrában följegyezték egy cédulára, hogy Buzay tanácsnok elvitetett — mondjuk — két kiló borjuhust. Ezt a cédulát át kellett vinni oda, ahol a könyveket vezetik, ahol beirják Buzay tanácsnok számlájára, hogy: *két kg. borjuhus x korona.*

Csodálatosképen ezeket a cédulákat kiállitották, de a számla vezetője nem kapta meg. *Utközben szörin-szálán elvesztek.* Valaki ellopta. Ezért nem volt teljes a tanácsnok számlája és ezért csodálkozott ő maga is rajta, hogy milyen keveset kellett fizetnie.

De kinek volt szüksége ezeknek eltüntetésére? Buzaynak? Nem. Buzay ilyesmit sohasem csinált, vagy csináltatott. Hát kinek? Nyilván annak ugy-e, aki számon akarta tartani, mit mindent vitetett Buzay a kórházból.

Ugy, de hát akkor kinek van joga azzal vádolni Buzayt, hogy kevesebbet fizetett, mint amennyit fogyasztott? A városházán igen jól tudják, hol vannak azok a bünös cédulák. De miért nem keresik?

Buzay is tudja. Neki mondták is a kollégái, tegyen büntető feljelentést ismeretlen tettes ellen. Nem tett. Buzay nem veszekszik, Buzay csöndben, nyugodtan akar élni és várja, mig rehabilitációja elérkezik...

Ál-békegalambok a városházán

Beosztották szolgálatra a hadifogoly tanitókat.

A fővárosi tantestületekben a napokban szenzációs hir terjedt el. Ahány iskola van, mindenhol meglepetve és boldogan csapták össze a tanár urak a tenyerüket és lelkendezve rohantak el stamm-asztalukhoz, ahol mint legbeavatottabbak hirdették a népnek:

— Itt a béke! Örüljetek.

Persze a kérdezősködéseknek se vége, se hossza nem volt. A derék tanférfiak azonban titokzatos, diplomata ábrázatokkal ültek a helyükön.

— Mi biztosan tudjuk — mondták — a főváros hivatalosan közölte velünk.

— Nagyszerü, nagyszerü! — örvendett a társaság és órák alatt megszaporodtak a békehirek Budapesten, ugy mint mikor fiatalok és öregek, szökék és barnák arról beszéltek, hogy Bárczy félmillió fehér lobogót, békezászlót rendelt.

Érdemes volt utánajárni a dolognak, hogy vajjon, mi is történt hát tulajdonképen?

Ime az eset:

A közoktatási ügyosztály most adta ki az uj iskolaévre a tanitók beosztását. És a beosztásban örvendetes meglepetésként ott látták a tanitó urak azokat a kedves kollégáikat, akik már hosszu hónapok óta orosz, szerb, vagy olasz fogságban sinylődnek. Hazajönnek hát a derék, jó fiuk — gondolták. Milyen öröm — csóválták a fejüket és tulajdonképen amiatt lelkendeztek, hogy nem lesz több sorozás, olcsóbb lesz a marhahus, a kalarábé, meg a gallér.

Az öröm azonban korai volt. A közoktatási ügyosztály ugyanis két beosztást csinált. Az egyiket — különösképen elsőnek azt, — amelyik arra az esetre vonatkozik, ha béke lesz és mindnyájan hazajönnek . . . A másikat arra a valószinübb eshetőségre, ha a háboru tovább folyik. Ebben már nincsenek benne a derék szibériai magyar foglyok. Ezt a komolyabbik beosztást azonban még nem kapták meg az iskola-igazgatók. Hadd reménykedjenek, hadd örvendezzenek, hadd sütkérezzenek szegények egy kicsit a béke napfényében. A tanerőket azonban nem lehet becsapni. Ők keserüen mondják:

— Mennykő sok papirosa van a fővárosnak, hogy ilyen vicceket csinál velünk! . . .

Intézkedések a tejellátás javitására.

A Központi Tejcsarnok községesitése.

Szeptember elsejétől kezdődőleg tehát városi tejet iszunk és minden reményünk az, hogy többet és jobbat, mint eddig. A *Budapesti Központi Tejcsarnok Szövetkezetnek* részvénytársasággá való alakulásában és a részvények háromnegyedrészének a főváros kezébe való vándorlásában mi nem pusztán azt látjuk, hogy egygyel megszaporodott a főváros háziüzemének száma, hanem azt, hogy a főváros megfogta a tejkérdés Achilles-sarkát és megtalálta az utat, amelyen eljuthat Budapest tejellátásának monopolizálásához. A módjai megvannak hozzá. Nemcsak az árak szabályozásának kulcsa van a kezében, de, miután kisebb haszonnal akar dolgozni, mint egy magánvállalkozás, módjában van a gazdáknak jobb árakat fizetni, ezáltal bővebb tejtermelésre serkenteni őket, a közönséget pedig jobb, tisztább és egészségesebb tejjel ellátni. Nem kellenek erőszakos eszközök ahhoz, hogy a főváros magához ragadja Budapest egész tejellátását. Elegendők a föntemlitett erkölcsi eszközök, amelyekkel egyetlen konkurrens sem tudná fölvenni a versenyt.

A jövő alakulásának ez a tulajdonképeni perspektivája. A főváros szerencsés kézzel ragadta meg azt a tengelyt, amely körül a jövő fejlődés forogni fog. A tengelyt pedig szintén jó kézre bizta. A városi tejüzem vezérigazgatója az a *Gerlei* Lajos lesz, aki sokkal szerényebb eszközökkel, a városi és kormány-presztizs segedelme nélkül is dominálo szerepre tudta juttatni a Központi Tejcsarnokot. Most uj eszközeivel, mindent felülmuló szaktudásával és vezetőerejével a fővárost fogja szolgálni és tökéletesen eléri azokat a kimondott és sejtett célokat, amelyek az uj alakulásnak megadják a létjogot.

*

Hogy a fővárost mi kényszeritette erre a lépésre, mindnyájan nagyon jól tudjuk. Láttuk a tejjegyrendszer borzalmait, láttuk a tejesbolt előtt tolongó és verekedő asszonyok tömegét. Módot kellett teremteni a tejfelhozatal növelésére, amely tekintetben a fővárosnak a földmivelésügyi kormány segedelmével mindenesetre előnyei vannak. De ismerjük a budapesti tej minőségét is. A tejhamisitás ellen évtizedek óta szélmalomharcot vivott a főváros. Eszköze, de erélye sem volt hozzá, hogy gyökerestül kiirthatta volna a pancsolást, amely itt-ott nemcsak vizet, de káros, veszedelmes anyagokat is kevert a tejbe, amelynek a budapesti kisgyermekeket kellett volna fölnevelnie. Ezek a vádak nem illetik a nagyobb magánvállalatokat, de ezek mégsem tudták a maguk becsületes tejkezelésükkel megölni a veszedelemmé fajuló tejhamisitást. A városi tejkezelésnek módjában lesz idők során, hogy ugy mondjuk, saját tejükbe fojtani a tejhamisitókat. Ez az egyetlen mód, hogy Budapestet megszabaditsuk ettől a veszedelemtől, amelyet az utóbbi időben divatbajött büntető eljárások, börtönbüntetések sem tudtak kiirtani.

Az uj alakulás iránt való vonzalomra viszont a Központi Tejcsarnoknak is meg voltak a maga okai. A főváros tejellátása olyan feladatokat rótt a szövetkezet vállaira, amelyeket az többé nem volt képes kielégiteni. A terjeszkedésben nem volt elegendő központi telepe, sem annak berendezése, sem anyagi eszközei. Ha a tejből imitt-amott feleslegük volt, nem voltak berendezéseik annak földolgozására. A legnagyobb baj azonban az volt, hogy a szövetkezet tagjai — éppen a szövetkezeti forma tágitható volta miatt — nem érezték magukat valami tulságosan lekötötteknek. Különösebb anyagi felelősségük nem volt, tehát a háborus konjunktúrákat másként használták ki. Egyrészt másfelé szállitották a tejet, másrészt az állatárak horribilis emelkedése arra csábitotta őket, hogy állatjaikat pénzzé tegyék. Ilyen körülmények között történhetett meg, hogy a háboru előtti napi 85,000 liter tej helyett, csak 23,000 litert kapott a tejcsarnok. Össze is kellett volna omlania az egész vállalatnak, ha gondos kézzel előre jól meg nem alapozták volna.

*

Mindezeken segiteni most az uj formának könnyen módjában áll. Lehetséges lesz a termelő gazda és a fogyasztó között, az illetéktelen hasznot élvező közvetitő kereskedelem kizárásával, megfelelő kapcsolatot létesiteni. A két érdeket most összhangba lehet hozni. De fontosak az uj tervek, amelyek az alakulás mögött állanak. Igen közelfekvőnek kell lennie annak a pontnak, amikor a vállalat föl fogja emelni alaptőkéjét. A mostani alaptőke ugyanis uj berendezkedésekre elégtelen. Ez tulajdonképpen csak az uj formára való áttevésre szükséges. A szövetkezetnek ugyanis 2,570.966 korona ingó és ingatlan vagyona volt, amelyből levonva a szintén átvállalt 1,290.366 korona terhet, tiszta vagyonértékként 1,280.600 korona maradt. A két milliós alaptőke maradékaiból nagy beruházásokat eszközölni nem lehet és igy természetszerüleg kell elkövetkeznie az alaptőkeemelésnek. Ebből kell majd fölépiteni a nagy, uj központi telepet, amely terjedelmével és modern berendezésével alkalmas lesz arra, hogy a tej kezelése és a közönséghez való juttatása gazdaságosabb legyen, valamint hogy a tejfölöslegből exportképes termékek (sajt, vaj, tejpor, kondenzált tej, tejcukor, casein) legyenek készithetők.

*

Az uj részvénytársaság különben átveszi a szövetkezet egész személyzetét és nyugdijintézetét. Az igazgatóság tagjai lettek: *Serbán* János min. tanácsos (a földmivelési miniszterium részéről), *Bódy* Tivadar dr. és *Déri* Ferenc dr. alpolgármesterek, *Melly* Béla dr. árvaszéki elnök, *Folkusházy* Lajos tanácsnok, *Demkó* Dezső vásárpénztári vezérigazgató és *Gerlei* Lajos, az uj részvénytársaság vezérigazgatója (a főváros részéről), *Teleki* Tibor grófi, *Györgyey* Illés és dr. *Hirsch* Albert a volt szövetkezet és *Rubinek* Gyula igazgató, az Omge részéről.

A felügyelő bizottság tagjai lettek: *Szabó* Imre dr. főügyész, *Sztankovich* Szilárd főjegyző, *Ács* Ferenc főszámtanácsos, maglódi *Wodianer* János földbirtokos és *Tóth* László miniszteri tanácsos.

Százezres diszitések.

A Gellért-fürdő épitkezése.

A Gellért-fürdőt, amelynek épitését oly lelkes szeretettel és buzgalommal intézte Márkus Jenő dr. tanácsnok, pénteken délben ünnepélyesen átvette az uj gazda, Berczel Jenő, dr. tanácsnok. Az alkalmat felhasználta Bárczy István dr. polgármester és ő is jelen volt az aktusnál. Benedek Dezső müépitész, bizottsági tag volt a kalauz. Benedek tudvalevőleg, a polgármester felkérésére magára vállalta azt a nehéz szerepet, hogy a lehetőséghez képest sietteti az épitkezés befejezését, vezeti az egész munkát, főképpen pedig ellenőrzést gyakorol abban az irányban, hogy az épitkezés költségei ne emelkedjenek még magasabbra.

A Gellért-fürdő munkái a háboru miatt egyidőre szüneteltek, most azonban ismét teljes erővel folyik a munka. A szünetelésnek az volt a főoka, hogy hiányzott a belső berendezéshez szükséges acél- és rézanyag; a polgármester személyesen járt közben a közös hadügyminiszteriumban és a főváros nagynehezen megkapta a kivánt nyersanyagot. Most a diszitési munkálatoknál tartanak és ezen a ponton állandó a nézeteltérés az épitészek és Benedek Dezső között. Az épitészek természetesen mennél diszesebbre, szebbre, pompásabbra tervezik a fürdőt, Benedeknek viszont éppen az a tisztje, hogy mérsékelje a kiadásokat, lefaragja a luxuriózus költségeket. Éppen az elmult héten történt, hogy egy ilyen diszitési munka miatt, amelynél 100.000 koronáról volt szó, a polgármester döntését kellett provokálni.

A fürdő egyébként februárban feltétlenül elkészül és üzembe helyeztetik. Legfőbb ideje is ennek, mert a 10 és fél millióra dagadt épitési és berendezési költségeknek rengeteg az interkaláris kamatvesztesége.

Siófok

legjobb pihenő Budapesttől két órányira
Pompás strandfürdő.
Kitünő ellátás szobával 22—25 kor.
Fürdőigazgatóság

Vállalkozók vesszőfutása

a szállitástól a fizetésig

Régi panasza a főváros vállalkozóinak, hogy nehezen jutnak megszolgált pénzükhöz. Valóságos labirintus az, amelyen keresztül kell vergődnie annak, aki az öngyilkossághoz szükséges elszántsággal pénze után indul. Nem szabad azonban a dolgot felületesen nézni, nem szabad copffal vádolni a városházát, mert még végzetesebb hiba lenne, ha vagyonokat könnyelmü és kellően ellen nem őrzött módon utalványoznának, ha módot adnának arra, hogy valaki meg nem érdemelt pénzeket vegyen fel, vagy épen alkalmat adnának a sikkasztásokra. A *Fővárosi Hirlap* komolyan utána nézett a dolognak és azt tapasztalta, hogy bár módfelett dicséretes az óvatosság, de tény az is, hogy a vállalkozóknak kinszenvedések árán lehet csak pénzükhöz jutni és a számlák, utalványok körutja szerencsés esetekben hónapokat, de szerencsétlen esetben félévet is fölemészt. Megérdemelné a vállalkozók panasza, hogy tanulmányozzák a kérdést, miként lehetne a pénzutalványozást a kellő óvatosság megtartásával gyorsabbá tenni? Van azután még egy igen nagy, szinte orditó hiba. És ez az, hogy a vállalkozóknak valóságos iskolát kell kijárniok, amig megismerik a pénzhezjutás tekervényes utjait. Aki először vállalt munkát a fővárosnál, annak lehetetlen helyzete van. Szinte okosan tenné a főváros, ha valami kis ismertető füzetben megmagyarázná az eljárást, hogy némi előzékenységet tanusitson a vállalkozókkal szemben.

Megkérdeztünk egy vállalkozót, aki régi ismerője a pénzhezjutás rejtekutainak és aki szives volt elmondani nekünk a számlák és utalványok odisszeáját. Ime mindenek okulására röviden följegyezzük:

Mindenekelőtt kétféle eljárás van a városházán a számlák kifizetésére. Az egyik a rövid ut, a másik a hosszu ut. A rövid ut az ötszáz koronáig terjedő számlákra vonatkozik. Ez aránylag egyszerü és természetes eljárás, de annál veszedelmesebb a másik, amely az ötszáz koronát meghaladó összegekre vonatkozik.

— Vegyünk föl most példának egy ötszázötven koronás számlát, amelynek kifizetését kérjük. Lássuk száraz és higgadt szavakkal az eljárást:

— A számlát elsősorban is a munkát kiadó ügyosztály kezelőjébe visszük. A kezelő beküldi a számlát az ügy referensének, aki viszont kiszignálja egy mérnökre, akinek kötelessége a végzett munkát összehasonlitani a számla tételeivel. A referenstől a számla ismét a kezelő közvetitésével kerül a szignáló mérnökhöz. A mérnök kiszáll a helyszinére és elvégzi ellenőrző munkáját. Miután ez megtörtént, a számlát visszaküldi a kezelőnek, aki viszont most a hitelnyilvántartáshoz juttatja. Ott is elvégzik az ellenőrző munkát és ismét a kezelő veszi át a számlát. A kezelőtől most végre eljut ismét az illetékes ügyosztály helyettesvezetőjéhez, majd végül a tanácsnokhoz.

— Miután a tanácsnok is aláirta, a csoportot vezető alpolgármester kerül sorra. Majd a számvevőségi központban nézik át és elvégzik a számfejtést. A számfejtőben két ujabb aláirás élénkiti meg a számlát: egy tanácsosé és egy főtanácsosé. Amennyiben a számla az előirányzott összegnél egyetlen fillérrel többet tesz ki, akkor a tanácsülés elé kerül, amelylyel természetesen be kell várni a legközelebbi keddet.

— A tanácsülés után az ut ismét a kezelőbe visz. A kezelőtiszt letisztázás céljából kiadja a számlát egy bájos gépirókisasszonynak, akinek munkája mennyiségétől függ, hogy mikor kerül rá a sor a mi immár aktacsomóvá növekedett ügyünk letisztázására. Volt már rá eset nem egyszer, hogy csekély három hetet vett igénybe ez a munka. De mikor készen van, akkor ismét a kezelőben van a mi aktánk. A kezelő most hosszabb utra inditja a tapasztalt számlát. Elküldi ahhoz a kerületi előljárósághoz, amelynek kerületében az 550 korona boldogtalan tulajdonosa lakik. Itt kiosztják a kézbesitőnek, aki az utalványt kikézbesiti a félnek. Hogy egyébként mi történik a számla körül az előljáróságon, az édes titok.

— A vállalkozó most fogja az ötszázötven koronás utalványt és bemegy vele ahhoz a számvevőségi osztályhoz, amelyben az illető épitkezést nyilvántartják. Miután itt elvégezték az urak szemléjüket, aláirja az utalványt a nyilvántartó és még egy tanácsos is. Ennek megtörténtével leküldik a számlát a pénztár igazgatójához. Ott ujabb kezelésben részesitik, miután a már nyelvét lóggató vállalkozót egy titokzatos iróasztalhoz footballozzák, ahol számfejtés történik az utalás céljából. Itt házasitják végre össze a számlát az utalványnyal és ezen az alapon, ha a vállalkozó két szavahihető tanuval igazolni tudja személyazonosságát, a pénztár ki is fizeti a szó szoros értelmében keserves ötszázötven koronákat. Azaz hogy még egy feltétele van a dolognak. A vállalkozónak igazolnia kell, hogy a számla benyujtása napjáig rendben van a munkásbetegsegélyzővel. Ha azonban tartozik, akkor külön eljárás indul meg. Először is könyörtelenül levonják a tartozást. Aztán a levont összeget bevételezik. Nyugtát és ellennyugtát állitanak ki.

— Szóval mindez minimális számitással negyvenöt—hatvan napot emészt föl, de természetesen eltarthat félesztendeig is, amibe bizony nem nehéz beleőszülni. A régi vállalkozók nem rekriminálnak, mert már megszokták a torturákat, de annál veszedelmesebb azoknak a helyzete, akik először vesznek föl pénzt a városházán. Ezeknek szegényeknek minden lépést külön kell megtanulni. Sirni kell tanulni a szegényeknek . . .

Nincs döntés.

Az uj állások szervezése.

Mult héten ellenőrizhetetlen forrásból az a hir érkezett, hogy a belügyminiszter jóváhagyta az uj állások szervezésére vonatkozó közgyülési határozaot. Illetékes helyről nyert értesülésünk szerint a *hir teljesen alaptalan*, a belügyminiszter egyáltalában nem döntött még, de nem is dönthetett, mert az akták csak e napokban kerültek a miniszteriumba.

Utánajártunk az ügynek a belügyminiszteriumban is, ahol ezt az értesülésünket megerősitették és hozzátették azt is, hogy, bár a közgyülés határozatáról csak a lapok hiradásából szereztek tudomást, mégis aggályokat táplálnak egynémely állás tekintetében. A müszaki tisztviselők ismeretes sérelmeit nem fogják figyelmen kivül hagyni, viszont egész csomó állás szervezését el fogják utasitani; többek között jogi skrupulusok vannak a hivatásos gyámi állás szervezésével szemben és még több állással szemben. Ősz előtt tehát nem várható a belügyminiszter döntése, ugy hogy a legjobb esetben karácsony táján lesznek a várva-várt uj választások, állásbetöltések. A korteshare tehát még nagyon is korai.

Ugyancsak a belügyminiszteriumban várja jóváhagyását egy másik közgyülési határozat is: a *Népjóléti Központ* alapitására vonatkozó. Értesülésünk szerint a miniszteriumnak ez ellen is vannak jogi aggályai, de az aggályokat le fogja gyürni a cél, amelynek érdekében az uj intézmény létesül.

BEKETOW-CIRKUSZ.
VÁROSLIGET. TELEFON: 107-46.
Ma és minden este 8 órakor
ismét uj müsor.
BEN DELAUNAY EFFENDI és mm. **BENITA** török illuzionisták.
Szökés a háremből, akadályokkal
c. csodálatos, titokzatos jelenetükkel.
2 Camillos, a thelepatia csodái
Blanks, a zsonglőrök királyai
4 Aston, légtornászok a manézsban
KÁROLYI 4 **műemberével.**
Csütörtökön d. u. 4 és szombaton d. u. 5 órakor családi előadás, **félárak mindenkinek.**
Vasárnap d. u. 4 órakor gyermekeknek félárak.

Közlekedési problémák Berlinben.

A tarifaemelés kérdése. — Beszélgetés Steiniger igazgatóvol és Reicke polgármesterrel.

Berlin, augusztus hó.

(Saját tudósitónktól.) Nem uj dolog a berlini villamosok tarifaemelésének a kérdése. Már hónapokkal ezelőtt szó volt róla, folytonosan hangoztatták a villamostársaságok érdekeltjei, hogy a jelenlegi tarifa mellett nem tudnak reusszálni és hogy a berlini villamosközlekedésben szükségessé vált reformokat tarifaemelés nélkül megcsinálni lehetetlen. Mindeddig csak beszéltek a tarifaemelésről, pozitiv formában egyetlen egyszer merült föl ez a kérdés és akkor is csak a villamostársaság közgyülésén, amikor a részvényesek többsége nehézségeket támasztott ebben a kérdésben. Most azonban, mindenféle kisérlet után egyszerre előállott a tarifaemelés kérdése olyan formában, hogy Berlin városának magának is foglalkoznia kellett vele. A berlini villamostársaságok szövetségének az igazgatója, dr. Steiniger memorandumot terjesztett a magisztrátus elé, amelyben nemcsak a tarifaemelést teszi szóvá, hanem olyan nagyszabásu reformoknak a tervezetét adja, amelyek alkalmasak lennének arra, hogy az egész berlini villamosforgalmat átformálják. A tanács a minap foglalkozott ezzel a memorandummal és elvetette a tervezetet, amelyről megállapitotta, hogy a tarifaemelés burkolt formáju és hogy Berlin lakosságára akkora terheket róna ez a reform, amelyeknek a város nem adhatja meg a szankciót a háboru alatt. A tanács kimondotta azt is, hogy amig a háboru tart, semmiféle tarifaemelésbe nem megy bele és hogy még a tarifaemelés szóvátételét sem engedheti meg.

Végtelenül érdekes és jellemző ennek a harcnak a lefolyása, igen tanulságos minden városi dolgokkal foglalkozó emberre; különösen érdekel bennünket, budapestieket, akik annyit szenvedtünk már a közlekedési mizériák miatt és akiknek szintén számolnunk kell a háboru után a tarifaemelési kisérlettel.

A Fővárosi Hirlap berlini tudósitója fölkereste Steiniger igazgatót és Reicke polgármestert, akiknek ebben a kérdésben adott nyilatkozatai élesen világitják meg azt az egész harcot, amely a közlekedési reform és a tarifaemelés körül forog.

Dr. Steiniger igazgató

a következőkben fejtette ki álláspontját előttünk:

— Jelenleg Berlinben a különböző villamostársaságok müködése következtében valóságos káosz uralkodik a tarifakérdésben. Arról van szó, hogy rendet kell teremteni a tarifadolgokban és egységesiteni kell a berlini villamostarifát. Ez azonban csakis ugy történhetik meg, ha egyetlen szövetségbe tömöritjük valamennyi berlini villamostársaságot. Berlin városának szerződése van a „Grosse Berliner Strassenbahn"-nal, amelynek értelmében 1920-ban a villamostársaságok szövetségének joga van átvállalni a társaság tulajdonjogát. A Szövetség közgyülésének kell döntenie afölött, hogy megváltási jogával kiván-e élni vagy nem. Bizonyos, hogy a mai közlekedési rendszeren változtatni kell és ez csakis ugy történhetik meg, ha a különböző villamostársaságok vezetése egy kézbe kerül. A mai viszonyok között Berlinben 79 vonalon 10 pfenniges tarifa van, 28 vonalon 15 pfenniges és 25 vonalon husz pfenniges. Hozzájárul ehhez az is, hogy a háboru után a külvárosok felé közlekedő vonalaknak uj követelményekkel kell számolnia, ennek pedig a mai tarifarendszer mellett nem felelhetnek meg.

— Ilyen körülmények között a legközelebbi jövő feladatai a következők: Meg kell szerezni a szerződés lejártával a különböző villamostársaságok tulajdonjogát és ezzel egységessé kell tenni a villamostarifát egész Berlinre. Ez a tarifa 12 és fél pfennig lenne. Füzetes jegyeket kellene kiadni ebben az árban, mig az egyes utazásokra az egységár 15 pfennig lenne. Ezzel szemben lehetséges lenne a közlekedésnek a jelentékeny megjavitása, uj vonalak berendezése és más oly reform, amelyek a mai tarifarendszer mellett lehetetlenek. A közlekedésügynek a teljes átformálása volna szükséges, ez pedig a mai tarifarendszer mellett lehetetlen.

Ezzel szemben

Reicke polgármester,

akit ugyancsak megkérdeztünk ebben a kérdésben, a következőket volt szives mondani nekünk:

— A berlini magisztrátus már tárgyalta azt a memorandumot, amelyben Steiniger dr. igazgató ur a tarifareform mellett foglal állást. A tanács a memorandum követelményeit elvetette. Elvetette először is azért, mert ebben nem lát lényegileg egyebet, mint a tarifaemelésre való burkolt kisérletet. Semmi esetre sem mehet bele Berlin város tanácsa abba, hogy a jelenlegi nehéz viszonyok között, amikor a megélhetés ugyis oly rettenetes gondokat ró Berlin polgáraira, a megélhetés a közlekedés megdrágításával még megnehezittessék. Az kétségtelen, hogy a berlini közlekedés mindenféle reformra szorul, ámbár nem áll az, mintha a berlini közlekedés aránylag nem felelne meg a követelményeknek. De a háboru után mindenféle reformra lesz szükség ebben az irányban is. Csakhogy az én meggyőződésem szerint nem a közuti villamosokon keresztül fog megtörténni a közlekedési reform, hanem a földalatti és az autobuszforgalom kiterjesztése és fejlesztése mellett. Az észak-déli földalatti vasut, amelyet Berlin városa most épit, nagyobb mértékben emeli a közlekedést, mint akármennyi tarifareform a villamosokon. Azonkivül egy tarifaemelés igen sulyos terhet róna valamennyi berlini lakosra és ezért a terhekért nem vállalhatjuk a felelősséget. Ezek voltak azok az okok, amelyek következtében el kellett utasitani a direktor memorandumát. Mi, igenis, javitani és tökéletesiteni akarjuk a közlekedést, de nem tarifareform árán. Ebbe nem megyünk bele és meg fogjuk mutatni, hogy tarifaemelés nélkül is lehet közlekedési reformokat csinálni.

Ez a szemben álló két nyilatkozat gyönyörüen illusztrálja azt a harcot, amelyet a város a közlekedés drágitóival szemben folytat. A város teljes tudatában van a maga szociális feladatainak és az az energia, amelylyel polgárait megvédi a tarifaemeléstől, pompásan mutatja Berlin város közlekedési politikájának szociális oldalát.

Déri Imre.

Szilvadrágitó svábasszonyok.

A nagyszivü közélelmezési tiszt

A mult héten történt, hogy kiirták ékes betükkel a vásárcsarnokokban, hogy a szilva piaci ára hatvan fillér. Azóta ugy tudjuk, már emelkedett. Ebből a hatvan filléres árból azonban nagy bonyodalmak keletkeztek.

Egy szép reggelen ugyanis egész ármádia parasztasszony jelent meg Sik Elemér közélelmezési főfelügyelő hivatalos helyiségében. Irgalmatlan siránkozást vittek véghez. A főfelügyelő előbb bedugta a fülét, de látta, hogy az ostromló hadsereg nem tágit, fölszólitotta őket, adják elő mi a bajuk.

Ahány asszony, annyi kiabált. Ahány dialektus van Budapest környékén, annyiféleképen. Persze többségben voltak a derék svábasszonyok, akik ugy tudnak óbégatni, mintha minden nap temetésen gyakorolnák. Jó félórába tellett, mig a főfelügyelő megalkudott velük, hogy egyszerre csak egy beszél, a többi pedig lakatot tesz a szájára. Végre megértette, miről van szó.

Csődöt mondott az üzleti spekulációjuk. Pedig hogy biztak benne. Összevásárolták Budapest környékén az összes megvehető szilvát. Hetven fillért adtak érte kilónként. És most a város azt követeli tőlük, hogy hatvanért adják el. Akkor ők minden kilón tiz fillért vesztenek. Oda van az egész vagyonuk.

És ujra kórusban sirtak. Hát persze nem mindent lett volna muszáj szószerint elhinni, de Sik Elemér főfelügyelő elhitte. És miután ő a fogyasztók bőrére méltányos ember, gondolkozni kezdett hogy lehetne a fogas kérdést megoldani. Végre nagyszerü ötlete támadt. Milyen találékony ember is a főfelügyelő ur! Eszébe jutott, hogy az ugynevezett csemegeszilva ára nincsen megállapitva. Kinevezte hát a vörösbejátszó, hitványszemü parasztszilvát, amelyet a vidéken hideglelős szilvának hivnak — csemegeszilvának. És a svábasszonyok viháncolva zsarolták tovább a pesti közönséget.

Ilyen jó szive van a főfelügyelő urnak.

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
természetes
égvényes
SAVANYÚVIZ.

Események

...

A törvényhatóság nyári szünete alatt — augusztus végéig — lapunk a rendes időben, de a szokottnál kisebb terjedelemben jelenik meg.

Omnibusz-kedvezések egy mulatónak. Most már megolvastuk, hány omnibusz ügyeleg éjszakánkint a *Nemzeti Park* előtt. Előbb megirtuk már, hogy milyen felháboritó az, hogy akkor, amikor minden háborus keretek közé szorul, amikor különösen az omnibuszüzem nem tudja felét sem kiállitani a békeidő forgalmának, akkor Meinhardték üzletének virágoztatására omnibuszokat járatnak éjszaka is, amikor a szegény háborus koszton élő lovacskák nappal is szakadásig dolgoznak, hogy Noé szörnyü bárkáját végig cammogtassák az Andrássy-uton. Hogy most megszámoltuk az omnibuszok éjszakai Meinhardt-osztagát, most még komolyabb meggyőződéssel állithatjuk, hogy az egész előzékenység nem a közönség érdekeit, hanem a Nemzeti Park üzletét szolgálja. Este 11 órakor kezdenek gyülekezni az öreg diluviális közlekedési eszközök a Meinhardt-porta előtt. És gyüleeznek éjfélután egyig. Ilyenkor pont *tizenhatan vannak.* Ki az ördög látott már egycsomóban tizenhat omnibuszt? Ez a szerencse csak Mainhardtéknak jutott ki. De ami fontosabb, milyen üzletet csinál az omnibusz ezzel az éjszakai járattal? Megéri-e a két óra hosszat tartó rostokolást az a néhány vendég, akit ilyenkor haza kell fuvarozni? Mégis csak lehetetlen, hogy a munkájából, vagy vacsorájáról hazabotorkáló józan, fáradt ember már 10 óra után ne kapjon omnibuszt, a részegek és szórakozók pedig éjfélután egy órakor tizenhat omnibusz diadalmenetében vonulnak be az Isten háta mögül. Vagy ha már igy van, milyen kárpótlást adnak Meinhardték az omnibuszüzemnek?

Henry Aréna, ez a népies mulató rövid idő alatt a főváros legelegánsabb mulatóhelye lett. Meg is érdemli. Henry cirkuszigazgató nem kiméi sem fáradtságot, sem költséget hogy állandóan a legjobbat nyujthassa. A mutatványok szórakoztatók és szenzáciosak, a helyárak pedig rendkivül olcsók. Végül még megemlitjük, hogy a dohányzás az arénában meg van engedve és az előadások megtekintését mindenkinek ajánljuk.

Utépités a fővárosban. A székesfőváros tanácsa az I Greguss-u. makadam-rendezésére a Krausz és Gribiczer cég 17.694 K-s ajánlatát fogadta el A IV., Kötő-utca kocsiutjának burkolásával 14.376 K, ugyanott a gyalogjárók aszfaltozásával 4058 K, a IV., Galamb-utca kocsiutjának burkolásával 9942 K, ugyanott a gyalogjárók asztaltozásával 1830 K mellett a Hirsch Mihály ut- és vasutépitési vállalat és aszfaltgyár r.-t. bizatott meg.

A Berlini kert augusztusi müsora naponta zsufolt házakat vonz. Kővary énekes bohózata: Lipi és Lupi a szezon slágere, melyben Somogyi Nusi, Rátkay és Gyárfás állandó kacagásban tartják a közönséget. A többi számok: Szalontai Ferike, Kovács Lili, Lea Seidl, Gyárfás Dezső magánszáma a legkiválóbbak. A Tabarinban naponta zugó tapsokat arat Estio Margerita braziliai táncosnő és Karen Zabel. A Kabaret este fél kilenckor, a Tabarin fél tizkor kezdődik.

Beketow-cirkusz. A szenzációs müsor, amely minden este, minden előadáson telt házat eredményez és amelyről már egész Budapest beszél, ismét meggyarapodott. A mesés humoru és ügyességü Schenk-család, a női légtornász-négyes Aston, a Blanks-család, a zsonglőrmüvészek ideáljai, Roland a kacagtató hangszerutánzó, Jancsi Budapest kedvence, az énekes bohóc, aki még a holtakat is megkacagtatja, ujabb versenytársakat kaptak: Ben Delanney Effendi török illuzionista és szépséges társnője mm. Benita, titokzatos, csodálatos jelenetet produkálnak, amelynek cime: Szökés akadályokkal, Károlyi a magyar müvész, négy müembere is csodálatot fog kelteni.

Balassa és Társa
BUDAPEST, Andrássy-ut 50
Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek
legolcsóbb gyári áron.

A Tőke

...

Adómorál.

Lewy-Beaulieu, az ismert francia közgazdász valamelyik könyvében azt irja, hogy minden régi adó jó és minden uj adó rossz. És ez igy is van, mert a gazdasági élet mindig a meglévő adókra van berendezkedve, mig az uj adókhoz való hozzáilleszkedés hosszabb átmeneti időt igényel és felfordulásokat idéz elő. Az uj adó tehát egy szükséges rossz, amelylyel különösen háboru idején mégis meg kell barátkoznunk. Az adó mindig összefüggésben volt a hadviseléssel. Az első állandó adót Európában akkor hozták be, amikor az állandó hadsereget megalkották. Minden háborut ujabb adók követtek. Ez elől kitérni most se lehet.

Azok az uj adók, melyekről most a képviselőházban beható és alapos tárgyalás folyik, uj korszakot nyitnak meg a magyar adópolitika történetében. A javaslatok a jövedelmi adó kiterjesztéséről, a vagyonadó behozataláról és a kereseti adó ujraszabályozásáról szólnak. A három javaslat szoros összefüggésben van egymással és mind a három együtt igen nagy és nehéz lépést képez adófejlődésünk terén. Ezeknél az adóknál az állam oly közvetlen viszonyba lép polgáraival, aminő semmi más adónál fel nem található. Jól mondotta Hegedüs Lóránt, a pénzügyi bizottság előadója, hogy ezeknél az adóknál, amelyekről most szó van, az állam legközvetlenebbül szemtől-szembe áll megadóztatott polgáraival, ugy hogy tulzás nélkül lehet mondani, hogy az, ami itt történni fog, nem egyéb, mint az *adózó polgárság közgazdasági, jobbanmondva pénzügyi sorozása.*

A képviselőházban most folyó adóvita nagyon tanulságosnak és érdekesnek mondható. Az egész vitán bizonyos nagyiparosellenes hangulat vonul végig, amely nemcsak az agrárius, hanem a demokrata szónokoknál is kifejezésre jut. Igy például Vázsonyi határozottan az agráriusok szekerét tolja akkor, amidőn az amugy is agyonadóztatott részvénytársaságoknak vagyonadóval való megterhelését sürgeti, a kartelleket rablóváraknak nevezi és az állami monopóliumok szaporitását propagálja. Viszont egy szóval se emlékezik meg a földbirtokról, mely Magyarországon az adózás tekintetében a legmesszebbmenő privilégiumokat élvezi. Ugyanezt látjuk az ellenzék módositó inditványainál, melyeket Földes Béla terjesztett elő. Ezek is az ipar és kereskedelem ellen törnek, a földbirtokról azonban egészen megfeledkeznek. Pedig a magasabb adókat leginkább a földbirtok birná el, mert a háboruban senki se keresett annyit, mint a birtokos és a paraszt. Megközelitő becslés szerint mezőgazdaságunk hozama az 1915/16-iki évadban egy milliárd koronával volt nagyobb, mint a legutóbbi 1913/14-iki békekampányban. Ez az egy milliárd a hadikölcsön rentabilitása alapján számitva 17 milliárd korona vagyongyarapodásnak felel meg. Tessék az államnak tehát elsősorban itt az adósrófot meghuzni. Azt nem kivánjuk az államtól, hogy bilincseket rakjon a mezőgazdaság lábaira, de viszont az adómorál alapelvével jut ellenkezésbe a kormány és a parlament akkor, amidőn türi, hogy Magyarországon a legkisebb adókontingenst aránylag a föld fizeti, mely pedig a nemzeti vagyon legnagyobb részét képezi.

Nem akarjuk állitani, mintha a kereskedelemnek és iparnak a háborus állapotból haszna nem lett volna. Egyes ipari vállalatok óriási nyereségeket értek el. Az osztalékok, tartalékok és latens rezervák erősen megnövekedtek. Nem is helyeseljük azt az elvet, mely azt hirdeti, hogy ezeket a vállalatokat adózás szempontjából kimélni kell, mert különben a termelést veszélyeztetnénk. Ezt a felfogást erkölcstelennek tartjuk. Az ipari és mezőgazdasági termelést nem lehet és nem szabad kimélni a *fogyasztó rovására.* A termelő mindig erősebb a fogyasztónál, a termelő kimélése tehát az erősek kedvezményezését és a gyengék nagyobb

megterhelését jelentené. Igaza van Vázsonyinak, amidőn azt mondja, hogy a nemzetpedagógia szempontjából nem találja üdvösnek és helyesnek, hogy a nagy, koncentrált vagyonok a háboru idején teljesen mentesek maradnak olyan adók alól, amelyeket fizikai személyek viselni kénytelenek.

Az bizonyos, hogy a háboru óriási terheinek fedezésére majd ujabb adókról kell gondoskodni. A mostani javaslatokkal tehát még nem ér véget az az evolució, mely adórendszerünkben a háboru alatt megindult. Az a meggyőződésünk, hogy ugy, amint a külföldön történt, nálunk is szükséges lesz a vagyonadót és jövedelmi adót egy progressziv örökösödési adóval kiegészíteni. Erre annyival is inkább szükség lesz, mert — mint az Angliában látható — csak az örökösödési adó képes az élőknek jövedelem- és vagyonadóbevallását kellőleg ellenőrizni. Hogy az örökösödési adó nagyobbmértékü kihasználása mennyire indokolt, azt bizonyitják a következő számok:

Egy német statisztikai kimutatás szerint Angliában az örökösödési adó évi hozama 380 millió márka, Franciaországban 160 millió márka, *Magyarországon* pedig 10 millió márka. Ha ezeket a számokat összehasonlitjuk, akkor látjuk, hogy az örökösödési adó Magyarországon eddig bizony nem nagy mértékben használtatott ki.

Épül a nitrogén mütrágyagyár. Ismeretes, hogy a *Magyar Nitrogén Mütrágyagyár R. T.* junius elején alakult meg kilenc millió korona alaptőkével és az alakuló közgyülésen tudomásul vették, hogy *Dicsőszentmártonban* 9 millió korona befektetéssel mésznitrogéngyárat épitenek. Értesülésünk szerint a gyár épitését *Koch* Károly budapesti épitőmester vállalta és a munkálatokat a napokban már meg is kezdte. Szerződés szerint a gyárnak a jövő tavaszig fel kell épülni, ugyanakkorra elkészülnek a gépészeti berendezések, ugy hogy a gyárat jövő év közepén üzembe helyezik. Közben azonban a részvénytársaság alaptőkéjét lényegesen fölemeli, mert a jelenlegi tőkét fölemésztik a beruházások.

Az Atlantika első hajója a Dunán. Az *Atlantika* tengerhajózási vállalat, amelynek nagyszabásu dunahajózási programmjáról már megemlékeztünk, megépittette első dunai motoros hajóját. A hajó, amely *Vihar* nevet kapott, a napokban hagyja el a linzi hajógyárat.

A Kereskedelmi bank Horvátországban. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank a közel jövőben önálló fiókot nyit Zágrábban. Magyar banknak még nincs fiókja Horvátországban és csupán csak a Hitelbanknak van kommanditja. A bécsi intézetek evvel ellentétben sokkal intenzivebben dolgoznak Horvátországban.

Német rendjelek magyar hajósoknak. Vilmos császár dr. Domonyi Domony Móric, a Magyar királyi Folyam- és Tengerhajózási részvénytársaság ügyvezető igazgatójának, a porosz királyi koronarend másodosztályát a csillaggal, a társaság tisztviselői közül Roeszler Ernő főfelügyelőnek és Nádas Viktor titkárnak ugyanannak a rendnek harmadik osztályát, továbbá Farkasirs Béla és Dömötörffy Oszkár hajóskapitányoknak a porosz királyi vörös sas-rend negyedik osztályát adományozta.

A Magyar általános hitelbank félévi mérlegének publikálását a legközelebbi napokra várják. A tőzsdén elterjedt hirek szerint a mérleg igen kedvező és máris biztosra vehető, hogy a jövő évi osztalék az uj adók dacára is, melyek a banknyereségeket erősen megterhelik, az idei dividendánál magasabb lesz. Ezzel kapcsolatban a tőzsdén azt a hirt is kolportálták, hogy a már többször megcáfolt tőkefelemelés az összel mégis megtörténik.

Az Adria biztositó társulatnak (Trieszt) idei 77-ik közgyülése folyó hó 7-én tartatott meg, amelyen a társulatnak az 1915. évre vonatkozó zárszámadásai terjesztettek elő. Az életbiztositási ágazat természetszerüleg lényegesen csökkent szerzeményt tüntet fel és ezzel egyetemben a halálesetek számottevő gyarapodását. Az elmult üzletév a társulatra nézve igen lényeges, rendkivüli többletkiadással járt, különösen személyzeti- és a háborus jótékonyság különféle céljait szolgáló kiadásokkal. Az üzletév főbenjáró megterhelését képezik azonban az értékpapirok állagában beállott árfolyamveszteség ellensulyozására szükségessé vált könyvszerü leirások, amelyek összege 3,052.213 koronát tett ki. Mindezek ellenére — a rendelkezésre álló tartalékok igénybevétele nélkül — a legutolsó 1913-as, békés év osztalékának megfelelő 160 korona osztalék (az előző évi 130 koronával szemben) megállapitása volt lehetséges. A zárszámadás adataiból a következőket emeljük ki: az életbiztositási A) osztályban a kiállitott kötvények 35.599.362 koronáról szólnak. Az üzletév végével az életbiztositási állomány biztositott tőkében kerek 546 millió koronát tett ki. Az elemi ágazatok B) osztályában a dijbevétel a következőképen alakult: tüzbiztositás 25.655.899 korona, szállitmánybiztositás 3,203.069 korona, betörés elleni biztositás 859.753 korona. A viszontbiztositások összesen 13,798.547 koronát igényeltek. Az elemi ágazatokban a társulat károk fejében összesen 15,318.000 koronát, illetőleg a viszontbiztositott rész levonása után 7.409.000 koronát fizetett ki. Az elemi ágazatok dijtartalékai 22.445.806 koronát, illetőleg a viszontbiztositott rész levonásával 12,360.996 koronát teszhek ki. Az üzletév végével a társulat tőkéje és tartalékai következőképen alakulnak: teljesen befizetett részvénytőke: 10,000.000 korona, vagyontartalék 12,000.000 korona, nettodijtartalékok 169.685.649 koro nettokártartalékok 7,940.344 korona, összesen kerek 200 millió korona.

Uj részvénytársaság. „Országos Állatbehozatali és Kiviteli Részvénytársaság" cég alatt 2,000.000 korona alaptőkével részvénytársaság alakult. Az igazgatóság tagjai: gróf Pappenheim Siegfried (elnök), Döry Ödön földbirtokos, Musslay Gyula cs. és kir. kamarás, országgyülési képviselő, Márkus Miksa udv. tanácsos, Salamon József Tivadar, az Első Magyar Iparbank igazgatója. A felügyelő bizottság tagjai: dr. Farnek László kir. közjegyző, Lüscher Ferenc, dr. Kálnoky Alfréd ügyvéd ifj. dr. Magyar László ügyvéd. A társaság ügyvezető igazgatója Schlesinger Miksa, a W. Schlesinger und Co. cég volt beltagja. A társaság helyiségei V., Nádor-utca 12.

Gyantaközpont. A gyanta forgalmát a kormány augusztus 7-én kelt 2400—1916. M. E. számu rendeletével ujból szabályozta olyanformán, hogy gyantát, gyantaolajat, kolófoniumot, terpentinolajat és egyéb gyantaterméket vasuton, hajón és gépkocsin csak szállitási igazolványnyal szabad továbbitani. A szállitási igazolványokat a Magyar gyantatermelő és beszerző r.-t. cég alatt müködő Gyantaközponttól kell kérni.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

HENRY-ARENA
(BAROKALDI VÁROSLIGET)
Kitünően szellőztetett, hüvös, elsőrangu mulató és szórakozó hely. — Dohányozni szabad!
Naponta d. u. 4 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. 1/3 3 órától, még esőben is:
Külön családias diszelőadások
Az elképzelhető legolcsóbb helyárak!
UJ! Először Budapesten! Szenzáció! UJ!
Mac Wilton ur az emberi aquarium
Mac Wilton ur élő békákat és aranyhalakat nyel és azokat a legrövidebb időn belül ujból a torkából előadja. Mac Wilton ur 10 percen belül 100 pohár sört képes meginni.
Hartmuth a gyorsszobrász. **Hortense és Willy Pantzer** illuzionisták **Egy hölgy eltüntetése a közönség szeme előtt.**
Az utolsó előadás hétköznapokon este 8 órakor, vasár- és ünnepnapokon este 9 órakor kezdődik.

MILLIÓK KÖNYVE.
Legujabb szám.
Croker:
Lady Hildegard
cimü regénye.
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

Budapesti ROSER-tanintézet
Alapittatott 1853. Tanulók eddigi száma 21981.
I. **Háromosztályu felső kereskedelmi iskola** érettségi bizonyitványai **egyéves önkéntességre jogositanak.**
II. **Négyosztályu polgári iskola** egyenjogu az állami és községi polgári iskolákkal.
III. **Nevelő internátus** bentlakó és bejáró növendékek részére.
Értesitő-kivonatot küld az igazgató: **Röser János tanár** Budapest, VI., Aradi-utca 10.

Meddig
kell várnom a mig a megrendelt Diana-sósborszeszt szállitják? — Ezt a kérdést intézik most hozzánk naponta százan és százan, mert a fogyasztóközönség türelmetlenül ostromolja kedvenc szeréért a kereskedőket s bizony ma senki sem
Tarthat
nagy raktárkészleteket Diana-sósborszeszből, mert a Diana-gyár kénytelen volt a hihetetlen tömegben beérkező megrendeléseket egyenlően, arányosan beosztva teljesiteni, sőt a megrendelt mennyiségeket számtalan esetben csökkenteni is, hogy mindenhova el tudja juttatni a legszükségesebb árumennyiségeket.
Még a
lövészárkok hőslelkü lakói is százával küldték naponta tábori levelezőlapjaikat haza, melyekben hozzátartozóiktól Diana-sósborszeszt kértek, mert ez a már békében is oly pompásan bevált nagyszerü erősitő és üditő szer, a
háboru
alatt mutatta meg csak igazi értékét. Épp azért a hadvezetőség, mely szigoruan megtiltotta hogy tábori postacsomagokban bármilyen szeszes folyadékot küldjenek a katonáknak a legnagyobb készséggel engedélyt adott arra, hogy Diana-sósborszeszt továbbithassanak a tábori potsahivatalok.
A valódi Diana-sósborszesz — bár rengeteg értéktelen utánzat próbált már helyette a fogyasztóközönség bizalmába beférkőzni, — teljesen egyedülálló páratlan hatásu tiszta, erős összetételü szer, melyet csak egyszer kell kipróbálni, hogy értékével tisztában legyünk.
Ára 88 fillér.
Kapható mindenütt.
FŐELÁRUSITÓHELY:
Diana Kereskedelmi Részv.-Társ.
Budapest. V., Nádor-utca 6.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himiő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

Sirkővétel

előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.

Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műköből.

Bründl János

csász. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága

(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle **kávékat, bors, fahéj, szegfüszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét.** Távirati cim: Fabarius Budapest.

KOCH JENÖ.

MEIDINGER KÁLYHÁK ÉS OROSZLÁN KÉMÉNYTOLDÓK GYÁRA.

BUDAPEST VI. SZONDY-UTCA 53.

ELISMERT LEGJOBB GYÁRTMÁNY. SZÁMOS KITÜNTETÉS

TELEFON 869.

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: **Köztisztviselők árengedményben részesülnek.**

BUDAPEST

IV., KÁLVIN-TÉR 3.

KAIZMAREK ÉS TÁRSA R.-T. MÉRNÖKÖK

BUDAPEST. V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152-07.

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalterítők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest

VIII., Futó-utca 10. szám.

Legnagyobb választék

arany és ezüst

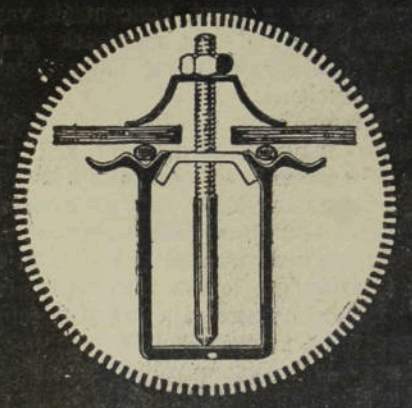
cigaretta-tárcákban, lovagló-pálcákban.

SCHÖNWALD IMRE

ékszerésznél,

Budapest, Deák Ferenc-u. 21

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

BERLINI KERT

(ezelőtt Jardin de Paris)

Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 36—15.

Rátkai Márton

és

Somogyi Nusi

táncos bohóságai. **Ottó-Ottó** német improvizátor **Ujvári Károly. A szerelmes falu.** Kondor Ernő énekes idillje és a többi elsőrangu müvészi számok. **Tabarin. Táncattrakciók. Cabaret kezdete ½9 órakor. Tabarin kezdete ½10 órakor. Pénztárnyitás délután 4 órakor. Este 7 órától meleg ételek.**

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.

BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.

::: **TELEFON: 103-50.** :::

Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.

Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.

::: **Költségvetés dijtalan.** :::

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványvíz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-hörut 31. szám.

Megnyilt

augusztus 11-én.

Nagy Endre vendégfelléptével.

WALLA JÓZSEF

cementáru-gyár részv.-társ.

Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —

Iroda kizárólag

Budapest, VII., Gizela-ut 38.

Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76 191-14

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. augusztus 23-án. — 34. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szildgyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Botrányok

sorozatát hozza ez a nyár; a Zita-kórház mesterséges botránya után most a főváros vállalkozóinak egy része került a botránykrónika lapjaira és teljes objektivitással állapitható meg, hogy az utóbbi botrány jóval sulyosabb. Nemcsak azért, mert itt nem Linzer-tortákról és nem apró-cseprő élelmezési segédtisztecskék szánalmas mellékkeresetéről van szó, hanem mert a kályhások dolga feltárta a fővárosi vállalkozások rendszerének minden bünét, hibáját, amely bünök és hibák nem mai eredetüek, de amelyek évtizedeken át kiszámithatatlan károkat okoztak a fővárosnak.

A rideg tényállás az, hogy a főváros kályhajavitási munkálataira álpályázók adták be ajánlataikat, olyanok, akiknek nem a munka kellett, hanem az „Abtrittsgeld", pár ezer korona baksis a visszalépésért, vagy azért, hogy irreálisan magas összegeket kérjenek és ezáltal önmaguk tegyék lehetetlenné, hogy a munkára megbizást kapjanak. A cél az volt, hogy az egyik — az egyedüli komoly — pályázó ugyszólván hors concours jusson a munkához, természetesen jóval drágábban, mint amennyiért ez a cég vállalkozhatott volna, ha nem kellett volna néki néhány ezer koronát szánni az álpályázók etetésére. Ez a néhány ezer korona nyilván csak közvetlenül vándorolt a komoly pályázó zsebéből az álpályázók zsebébe, mert végeredményben, közvetve a főváros fizette a baksis-pénzt. Ez a machináció tehát egyedül az álpályázókat gazdagitotta és őket kell, hogy érje a törvény teljes szigorusága.

A főváros tanácsának dicséretére váljék, hogy végre felismerte a bünök forrását és határozatot hozott a kályhajavitási munkálatoknak házi kezelésbe való vétele iránt. Ez az ügy azonban a rendszernek olyan fonákságait hozta napvilágra, hogy a tanulságoknak sokkal nagyobb tere nyilik itt. Revideálni kell sürgősen a főváros összes vállalatba adott munkáit, mindenekelőtt pedig pontos és megbizható *fekete listát* kell készitteni a főváros vállalkozóiról. Meg kell tudni, ki mit és hogyan szállit, méltó-e a fővárossal való összeköttetésre, hogyan jutott a munkához, ki volt a gyámolitója. Fekete listára kerüljön a főváros minden vállalkozója, aki nem jegyzett megfelelő összeget a főváros kölcsönéből, egyszersmindenkorra ki kell zárni minden fővárosi vállalkozásból azokat, akik nem egyenes uton haladnak a fővárosi munkák elnyerésénél, vagy akik erkölcsileg és anyagilag nem tudják kellőképpen megbecsülni, hogy a fővárosnak vállalkozói lehetnek.

Valami grandiózus, korszakos átalakitását kérjük a fővárosi vállalkozások rendszerének, olyant, amely örökre lehetetlenné teszi, hogy a mostanihoz hasonló botrányok történjenek.

Fullánkok

A szappanbetyárok

üzelmeire napfényt kell deriteni. Nyár van, a nyavalyák ellen egyetlen óvszer a szappan. Kérlelhetetlenül a nyakukra kell hágni azoknak, akik nagy szappankészleteket rejtegetnek. Mert ilyenek is vannak ugyanakkor, amikor a gazemberek másik fajtája a szappan minőségének rovására nyerészkedik. Nem szappan az, amit most drága pénzen a nyakunkba sóznak. A főváros vegyészeti intézete többször kimutatta már, hogy ezekben a szappannak nevezett anyagokban nincs elegendő zsirsav, ami nélkül akár egy fadarabot, akár ezt használják mosásra, mosásra. Nálunk azonban mindent csak megállapitanak, de semmit végre nem hajtanak. Vagy hány szappanbetyárt büntettek meg már, hányat csuktak le, mert Budapest közegészségügye ellen merényletet követett el?

A vaj

éppen olyan fontos élelmicikk, mint akármelyik másik, amelyről sokat beszél a nyilvánosság. Nem is kellene beszélni róla, ha volna. Egyelőre azonban igen fontos probléma, hogy miért nincs, mikor hetenként husz vaggonnal kerül a fővárosba? Nem nehéz a titkot kifürkészni, mert rendelkezésünkre állnak az adatok, hogy ennek a mennyiségnek 75%-át a Haditermény a fővárosnak adja. Nyilván azért, hogy a főváros polgárainak konyhájára juttassa, — ahelyett az történik, hogy a méhecskék szorgalmával a Hütöházban raktározzák el. Ennek megvan a létjoga akkor, ha fölösleg mutatkozik. De amikor nincs Budapesten vaj, akkor lelkiismeretlenség raktárra dolgozni. Ráadásul jó lenne a tavalyi hagymaés tojásbotrányokra. Talán a vajat is be akarják állitani a főváros raktáraiban megrothadt élelmiszerek névsorába?

Polónyi

Géza, a megpecsételt pecsétőr, védelmébe vette a képviselőházban Vázsonyi Vilmossal szemben a háziurakat, akiket — mellesleg szólva — egyáltalában nem bántott meg a demokraták vezére. Polónyi mesternek, amióta eltörött a bársonyszéke, kedvenc vesszőparipája a háziurak védelme és talán nem vétünk az igazság ellen, ha megállapitjuk, hogy önmagát védi Polónyi a háziurak sorában. Nem akarunk vitába szállni vele, akivel már senki sem vitázik, de tisztelettel felhivjuk a tanács figyelmét, hogy a háziurak gyanus szervezkedése ellen védje meg a főváros lakosságát. Most már van pénz, gurulnak a milliók a város pénztárába, nem lehet semmiféle akadálya a lakásépitési akció folytatásának. Ez az akció pedig ne legyen osztályfelsegités, hanem terjedjen ki a középosztályra, amely elvégre a gerince a főváros lakosságának. Hamis szociálpolitika az, amely csak munkáslakásokat kiván, tessék most már a polgári lakások számának szaporitásáról is gondoskodni.

„Dunaünnepély" az akadémiában

Zavaros előkészületek a konferenciára

Széjjelmentek a meghivók a Dunakonferenciára, amelyről ma már mindenki tudja, hogy szeptember 4-ikén ül össze az Akadémiában. Ennyit mindenki tud, de többet senki. Van egynéhány kijelölt szónok és ugy értesülünk, hogy a konferencia bármely résztvevőjének módjában lesz tizperces szónoklatot tartani. A meghivón ninesen egyetlen épkézláb mondat, amiből pontosan tudná az ember, hogy mi a célja és mi lesz a tartalma a Dunakonferenciának. Az aláiró három polgármester közül ezzel a céllal talán csak *Weiskirchner* van tisztában, aki nagyon jól tudja, hogy a budapesti Dunakonferencia arra való, hogy előkészitse a bécsi, az igazi Dunakonferenciát, amelyet *Oesterreichische Wasserstrassentag* cimen fognak megtartani.

Ha nem igy lenne, ha a budapesti Dunakonferencia nem lenne csak előkészitő jellegü, akkor mindenekelőtt jobban megválasztották volna az idejét. Szeptember eleje a legszebb holtszezon, amikor nem lesz itthon senki, de amikor már senkinek sem lesz kedve Budapestre jönni a sárga levelekkel boritott aszfaltot járni. A vendégek különben sem igen jelentgetik be magukat. A városházán, ahol *Miklós* Elemér dr. tanácsjegyző és *Zilahi* Dezső, az Idegenforgalmi Iroda vezetője, intézik a konferencia ügyeit, eddig még édes-kevés nevet kolportálnak, mint aki már bejelentette érkezését. A legszorgalmasabbak persze az osztrákok, akik, mint sejteni lehet, a leghangadóbbak szeretnének lenni. Mellettük persze nem lesznek némák a bajorok sem, akik szintén több szónokot tudnak állitani. A vállalkozók száma persze a legkisebb a magyarok táborában lesz, ahol, ha igazi Dunaszakértőket keresünk, csakugyan el is lehet számolni vagy kettőig. Ez a kettő *Hoszpotzky* Alajos és *Kvassay* Jenő miniszteri tanácsosok. A kettő közül *Kvassay* az agilisabb, ami az igazán kiváló *Hoszpotzkyt* ezuttal némi rezerváltságra szoritja. Ugy halljuk, hogy kiválóan értékes szakmunkát végez azonban *Fock Ede* tanácsnok, aki a technikai kérdések főelőadója lesz. Focknak eddig igen kevés köze volt a folyamhajózás kérdéséhez, kétszeresen megbecsülni való hát az ő munkája, amelyet idegen területen kell produkálnia.

Erre a lapra tartozik az is, hogy a városházán még sejtelmük sincs az embereknek arról sem, hogy a bolgár és török szövetségesek képviseltetik-e magukat. Mi ugy vagyunk értesülve, hogy *a konferencián sem egy szál török, sem egy nekibusult bolgár nem vesz részt.* Nem jönnek el a románok sem, akiknek mindenesetre komoly aggodalmaik vannak, hogy külpolitikai okok miatt eljöhetnek-e? Hogy a bolgárok, törökök és talán részben, hogy a románok nem jönnek el, annak egyik oka a konferencia szerencsétlenül megválasztott időpontja, a másik pedig az egész akció szervezetlensége. Ha pedig Budapestre nem jönnek el derék szövetségeseink, majd elmennek Bécsbe. Nyugodtan elmondhatjuk, hogy ezt a konferenciát egészen Weiskirchner szájaize szerint oldottuk meg. Minden ugy fog történni, ahogy ő azt előre kitervelte és ahogy mi nem akartuk.

Egyébként nem is Dunakonferencia lesz az Akadémia palotájában végbemenő cécó, hanem egy uj *Dunaünnepély*, hogy Szápáry Pál gróf is megirigyelhesse. Olyan fejetlenséget, mint itt lesz, a legöregebb pesti konferencia-rendezők sem

igen látttak. Nincs a helyén ma sem senki, ha valaki valamit csinálni akar, akkor egyik helyről a másikra küldik. Senki, egy látható feje nincsen az egész mozgalomnak. Mindenki udvariasan elháritja magától a vezetőszerepet, amelyet a polgármester Kvassaynak, Kvassay pedig a városházi uraknak kinálgat. A vége pedig az lesz a dolognak, — ceterum censeo — hogy Weiskirchner szépen be fogja csomagolni egy sárga bőrtáskába a dunai konferenciát, amelyet itt lökdösünk kézről-kézre és hazaviszi Bécsbe. És akkor joggal kérdezhetjük meg, hogy miért ettük meg a békát? Miért vivtuk meg a nagy csatát Weiskirchnerrel, miért lelkesedett olyan igen *Bárczy* István polgármester, miért volt erélyes a kormány, miért végzett kiváló munkát *Lers* Vilmos államtitkár, akinek egyik legfőbb érdeme van abban, hogy Budapesten lesz a Dunakonferencia? Miért volt mindez? Azért, hogy Dunaünnepély legyen belőle?

A fejetlenség netovábbja a Dunaünnepélylyel — pardon! — Dunakonferenciával kapcsolatos *Duna-kiállitás*. Pompás, szép dolgot lehetne csinálni, ahelyett azonban itt is a legtökéletesebb fölsülést jósolhatjuk be. Ezzel is sokat szerénykedtek. *Kvassay* miniszteri tanácsos mindenáron *Vita* Emil dr. tanácsnoknak ajánlotta a kiállitás rendezését, amig végre most már határozottan tudjuk, hogy Kvassay rendezi. De menynyi időbe tellett, amig ezt meg lehetett tudni. Persze a sok udvariaskodás ideje alatt minden történt, csak a kiállitás rendezése maradt. Igy a legszebb szaktárgyakat, mint például a Közlekedési Muzeumban levő Vaskapu-modellt már ki sem lehet állitani, mert időbe telnék, mig azt elszállitanák. De egyáltalán most már csak ugy össze lehet kapkodni valamit. A rendszeres munkának vége. Annyival is inkább, mert *még ma azt sem tudják, hogy hol helyezik el a Duna-kiállitást?* Az akadémia terme a konferencia számára is kicsi és most abban az ötletben éldelegnek, hogy majd az Akadémia folyosójára kiakasztanak néhány térképet, néhány rajzot, pár képet és kész a kiállitás. Szó van arról is, hogy a kiállitást felerészben az Akadémia folyosóján, felerészben pedig a Közlekedési Muzeumban csinálják meg. Igy gondolkodnak, igy beszélgetnek a dologról, de komoly lépés eddig nem történt.

Elektrotechnikusok háboruskodása

Kanapépör a gáz- és villanyáremelés körül

Eleven tevékenységü, a szereplésben nem spóroló városatyáink közé tartozik ifj. Stern Sándor ur, aki ugy érezte, hogy ha soha nem is, de most igazán rászorult a főváros az ő istenadta tehetségére, tapasztalataira és elektrotechnikai bölcseségére. Ebben a biztos hitben nekiült ifj. Stern Sándor és alkotni kezdett. Tentát és papirost vett és éjjelt nappallá tevő igyekezettel megalkotott egy hatalmas memorandumot, amelynek — ugy véli — Budapest pénzügyeinek alakulásában döntő szerepe lesz. Azt bizonyitja a városboldogitó városatya tanulmányában, hogy nem a gáz és villany megadóztatására van szükség, hanem hogy inkább föl kell emelni a gáz és a villany árát, ha már a főváros jövedelmeit ilyen módon kell szaporitani. Az ötletnek ugyan van egy apró kis szépséghibája és ez az, hogy az nem épen Stern Sándortól ered. Mire a városatya megalkotta müvét, akkorra a városházán régen kiváló képviselője volt ennek az álláspontnak Buzáth János tanácsnok, a világitási és vizvezetéki ügyosztály vezetőjének személyében A Fővárosi Hirlap megirta, nem is egyszer megirta már róla, hogy a pénzügyi ügyosztálynak a világitási adóra vonatkozó terveit nem helyesli és az ellen minden eszközzel fölveszi a harcot. Sokkal egyszerübb, becsületesebb és igazságosabb dolog az adónál az áremelés. Egyszóval Stern városatya igen becsületes ügyet támogat, de uttörőnek nem igen mondhatja magát.

Pedig, ugy látszik, csökönyösen ragaszkodik az uttörői szerephez. Éppen e vesszőparipácska miatt egy kis afférja is akadt neki az Elektrotechnikai Egyesületben, ahol meglehetősen otthonérzi magát, lévén a szerelői szakosztály alelnöke. Az egyesület elhatározta, hogy a villany és gáz adója ellen akciót indit, ankétet hiv egybe, felolvasásokat tart, stb. Stern városatya vezető szerepet szánt önmagának az akcióban, benyujtotta memorandumát az egyesület elnökének, Zipernovszky Károly müegyetemi tanárnak, aki viszont az egyesület főtitkárának osztotta azt ki. Az egyesület magáévá is tette Stern álláspontját.

Egy szép napon, amikor Stern már a vezéri hatalmat kezében érezte, meghivták az elnöki értekezletre, amelyre pedig csak a szakosztályi elnökök szoktak meghivót kapni. Az ambiciózus városatya boldogan ment el az értekezletre, ott azonban meglepetve hallotta, hogy az előtáncosi szerepet elvették tőle, mondván, hogy az egyesület álláspontját hivatalosan Jakobovits Dániel főtitkárnak kell képviselnie és ő neki kell az első felolvasónak lennie.

Nosza lett ebből parázs kis kanapé-pör. Stern körömszakadtig védte elsőbbségi jogát, de az egyesület nem engedett a hivatalos formákból. Már szét is küldték a meghivókat, amelyek szerint a szeptember 12-iki első felolvasást Jakobovits főtitkár fogja megtartani. Stern Sándor azonban nem olyan ember, aki megijedne a maga árnyékától. Inkább elpártolt hát egyesületétől és elment Soltész Adolf dr.-hoz, az „Országos Iparegyesület" igazgatójához, akivel már meg is állapodott, hogy megtartja felolvasását és pedig minden lehetőség szerint még szeptember 12-ike előtt. Egyben pedig ambiciójának kielégitése céljából nyomtatásban is kiadja müvét. Legközelebb brosura formájában fog megjelenni, azonkivül az egyik szaklapban is leközölteti.

Hiába szép is az, amikor az emberben dolgozik az ambició.

Asszonyrendőrök a vásárcsarnokban

Mozgalom az élelmiszerdrágitás ellen

Egy csomó budapesti uriasszony memorandumot nyujtott át *Bárczy* István dr. polgármesternek, amelyben életrevaló ötletekkel szolgálnak a piaci visszaélések kiküszöbölése dolgában. Érdekes és egyben tiszteletreméltó jelenség, hogy az urihölgyek egészen szokatlanul, név nélkül kivánnak szerepelni.

Az okos asszonyi fejek megállapitják, hogy *a piaci árak maximálásának a mai rendszer mellett semmiféle gyakorlati értéke nincs.* Az árusitók valósággal terrorizálják és elüzik a fogyasztókat, akik a termelő árujához közvetlenül akarnak hozzájutni.

Ezeknek a lehetetlen anomáliáknak ellensulyozására azt kérik, rendelje el a polgármester, hogy a hivatásszerü árusitók reggel 9 óráig a termelőtől árut sem közvetve, sem közvetlenül ne vásárolhassanak; hogy minden egyes árusító köteles legyen a maximális árakat tartalmazó hivatalos plakátot feltünő helyen kifüggesztve

Pesti kabara

Én nem vagyok egy leleplező, én nem vagyok egy májas, én egy jámbor Neszóljszámnemfájjonem vagyok — de be kell vallanom, hogy a leleplezési szakma kiválóságai mostanában szerencsés kézzel dolgoznak és mindenekfelett bámulatos rendszerességgel. Most például a „K„ betünél tartanak a kommunális élet piszkafái és miután a kórházi zsirfoltokkal egyelőre végeztek, a kályha-panama következett a müsoron.

Kicsi az ügy, de szennyes és a városi kályhák kimondhatatlanul boldogok . . . Van osztó igazság, van! Van Isten az égben! Végre valahára nem a kályháknak, a kályhásoknak lesz melegük; végre egyszer a kályhásoknak fütenek be.

*

A főváros élelmiszer-üzemét Reich Samu ur vezeti, vezérli, vezényli. Olyan kiválóan vezeti, vezérli, vezényli, hogy a tanács 15,000 korona külön jutalommal honorálta a Reich Samu ur munkásságát, világosan azért, mert a fővárosban olyan elviselhetetlenül rossz és drága a közélelmezés, hogy szegény Reich Samu ur szükös megélhetése csak ezzel az extra-dijazással van biztositva.

Ha mindenáron gáncsoskodó volnék, ha csomót akarnék keresni a kákán: különösnek és indokolatlannak találhatnám a Reich Samu ur tizenöt darab ezresét, de mert megértő lélek vagyok — vegye ugy a Nagytekintetü Tanács, mintha egy szót se szóltam volna. Reich Samu ur pedig vezessen, vezéreljen, vezényeljen tovább . . . Ha még hitványabb lesz a közélelmezés, a Reich ur vezetése, vezérlése, vezénylése alatt — ha majd egyáltalában nem lesz krumpli és végképpen nem lesz tej, ha öt forint lesz egy fej vereshagyma, de vereshagyma egyetlen fej se lesz a piacokon, akkor remélhetőleg, az élelmezési viszonyok rosszabbodásának arányában 30,000 korona lesz a Reich ur külön méltatása. Csak semmi igyekvés, semmi elhamarkodott javitási törekvés, mert istenke ments! — még megjavulnak a közélelmezési viszonyok és a szenátor urak indokolatlannak találhatnák normális életviszonyok közepette a külön honoráriumot.

*

A kereskedelemügyi miniszter elrendelte, hogy az üzleteket a fővárosban este hétkor be kell zárni — egyelőre próbaképpen. Ő exellenciájának alulirott alázatos szolgája megejtette a próbát Xavér J. Mór füszerkereskedősegéddel és tisztelettel közli a próba eredményét.

Xavér J. Mór vallja:

— Az este hét órai zárás elrendelése óta nem érzem magamat különösebben fáradtabbnak, mint azelőtt, mikor a főnök ur éjfélig nyuzott. Sőt ellenkezőleg . . . Este zárás után kijárok a városligetbe. Eleinte szédültem a friss levegőn, kissé szokatlan volt, de ma már nyomát se érzem annak, hogy a tiszta levegő ártalmasabb lenne, mint a Dob-utcai magazin illata. Sőt ellenkezőleg . . . A kezdődő jobboldali tudőcsucshurutom azzal, hogy két-három órát sétálok az alkonyatban, határozottan nem sulyosbodott. Sőt . . . Az pedig, amitől legjobban féltem, hogy este hét után hiányozni fog a munka, amely nemesit — hála a Sorsnak egyáltalában nem következett be. Sőt . . .

Xavér J. Mór igy próbálta ki a hétórai zárást. Minthogy alaposabban Nagyméltóságod aligha próbálhatná ki, kérem méltóztassék elfogadni ezt a tanuságtételt és állandósitsuk egész nyugodtan a hétórai zárást; kiegészitvén az idevonatkozó rendelkezést büntető intézkedésekkel, mert e nélkül szenteltviz-jellegü az egész reform.

*

Pest saját külön zsebszótárába uj szóképzést iktat be egy Baross-utcai cégtábla. Ugy a mint az egyszeri varga azzal előkelősködött, hogy „Csizmadia és Kéjgáz" felirat ékeskedett a firmatábláján, a Baross-utcai boy-vállalatra is rájött a finomkodás és kifestette a boltajtó fölé:

Boyographia

Kissé belekergültem az uj szóba, mikor tegnap először tolakodott elébem. Boyographia . . . Először azt hittem a kis repülő ripőkök örökös és mindenekfelett hosszu és drága bolyongásaira céloz a felirat és talán „Boyongraphiát" akar mondani a firmatábla. Kénytelen voltam bemenni a boyographiába, ahol aztán kinevettek, hogy „internacionális gépirásmunkákat" is vállalnak — ezért „Boyographia" a boyographia. Kiokositva távoztam a boyographiából és a szegény, élhetetlen sarki hordárok jutottak eszembe, akik haszontalanul elköpködték az életüket, anélkül, hogy valaha is eszükbe jutott volna hordárographiát alapitani.

*

Ha már itt tartunk, hogy a repülő ripőkökről meg a hordárokról beszélgetünk — egy sarki esetet is el kell mesélni. Hősei: a hordár, aki jelen van, a boy, aki nincs jelen; szóval a fenyő és a pálma. Van még egy szenvedő szereplője az esetnek: a vidéki atyafi.

A vidéki atyafi odaáll alázatosan a Népszinház-utca és a körut sarkán egy zord vörössapkás hordár elé:

— Kérném szépen, ha jó szivvel megtetszene mondani, merre van a Gyöngytyuk-utca?

A hordár válaszul kiveszi a zsebéből a pipáját, agyarra kapja, elkezdi tölteni, gyömöszölni, a vidéki ember várja nagy alázattal a felvilágositást, a tereptudós válaszát, hogy merre van hát a Gyöngytyuk-utca? A hordár hagyja kinlódni, izzadni, jó néhány másodpercig és vigyorogva gyönyörködik a Pesten járatlan vidéki gyötrődésében. Végre kevélyen megszólal:

— A Gyöngytyuk-utca?! Höhö . . . Erre még jó a hordár, lajb czü Gatt! Ebből éljek meg! A Gyöngytyuk-utcából éljek meg! Nem-nem . . . Én nem vagyok kenyéririgy ember, én nem vagyok egy piszkos konkurrens. Merre van a Gyöngytyuk-utca? Telefonáljon az ur a boyoknak, 47—93 — a boy-gyerek majd megmondja. Én nem vagyok kenyéririgy . . .

Kaján grimaszokkal végződött a szónoklat és láttam a zord hordár arcán, hogy boldogan örült a vidéki atyafi megkinzásán. A nélkülözhetetlenség érzete diadalmasan csengett ki a „megadta neki!" cimü szónoklatból; a hordár boldog volt, megtalálta a boyintézmény Achilles-sarkát és ráhágott magyarmiskásan.

Szentmiklósi József.

tartani árusitóhelye előtt. Elrendelni kérik továbbá; hogy ez intézkedés betartását a legerélyesebben ellenőrizzék. Mivel pedig e tekintetben elegendő személyzet nem áll a rendőrség és a főváros rendelkezésére, ajánlják, hogy e szolgálat teljesitésére vegyék igénybe vagy az *önkéntes őrsereg tagjait*, vagy az 1914. L. tc. 5. §-a értelmében a *katonai szolgálatra alkalmatlan férfiakat* és ha ezek más teendőkkel volnának elfoglalva, *akkor a Budapesten lakó azon nőket, akik 18. életévüket meghaladták és 50. életévüket be nem töltötték.* Ugyanis az 1914. L. tc. 5. §-a igy szól:

„Ha közélelmezési szempontból szükséges, a miniszterium felhatalmazásával a közigazgatási hatóság minden munkaképes egyént, beleértve a nőket is, aki 18. életévét meghaladta és 50. életévét még nem töltötte be, járásának, vagy a lakóhelyéül szolgáló városnak és szomszédos járásoknak vagy városoknak területén belül személyes szolgálat teljesitésére kötelezhet."

A hölgyek azt hiszik, hogy a piaci őrség ellátására a budapesti nők, mint egy *női önkéntes őrsereg tagjai* elegendő számban fognak jelentkezni. Ha az önkéntes jelentkezés nem vezetne sikerre, akkor — mondják a hölgyek — tessék kényszereszközökhöz folyamodni.

A kivitel módjait is megállapitják. Minden tiz elárusitó mellé be kell osztani a férfi vagy női őrsereg egy tagját, akik az egész árusitás alatt ügyeljenek. Az asszonyrendőrök kötelessége a *vitába való beleelegyedés nélkül* a viszszaéléseket megfigyelni és a rendőrtisztnek jelentést tenni.

A rendőrtiszt azonnal végrehajtható és birtokon kivül megfellebbezhető határozatot hoz. A határozat, ha az elárusitó eltér a rendszabályoktól, legalább kéthónapi kitiltásra szól, a vevő pedig jelentékenyebb pénzbüntetéssel sujtható.

Lehet, hogy ezekre a komoly rendszabályokra az áru visszatartása lenne a felelet. A hölgyek azonban erre is gondoltak. Elsősorban szükséges volna kimondani, hogy Budapesthez, mint fogyasztási központhoz tartozik az az egész mezőgazdasági terület, amelyről az élelmicikkek beszállithatók a szállitási idő alatt való megromlás veszélye nélkül. E fogyasztási központ és ellátási terület között már az árak maximálása tekintetében bizonyos egyensuly állapitandó meg. A hatóságnak meg kell állapitania ezen fogyasztási központ és ellátási területnek szükségletét és az ellátási területen létező élelmezési cikkek tényleges mennyiségét. Szerintük minden ármaximálásnak ez lehet egyedüli jogos és helyes alapja. Ugy e statisztikai adatok beszrezésénél, mint a szükségessé válandó requirálásnál sulyosabb költség nélkül és mégis eredményesen lesz igénybevehető a férfi, illetve női önkéntes őrsereg állománya, illetve a hadiszolgáltatásra behivott egyének.

A hadbavonultak házbérhátralékai a fővárosban

— Polónyi Géza inditványa —

Polónyi Géza várospolitikai magatartását sohasem helyeselték. Azt azonban el kell ismernünk, hogy a főváros ügyeivel mindig nagy szakértelemmel foglalkozik. Legutóbb feltünést keltett parlamenti beszédében a hadbavonult lakók házbérhátralékát tette szóvá. Ennek a kérdésnek a rendezése nagy fontossággal bir nemcsak a háztulajdonosokra nézve, hanem a főváros háztartása tekintetében is.

Polónyi szerint ezek a házbérhátralékok ma már 30 millió koronára rugnak. Közgazdasági és szociális kötelessége az államnak, hogy ebben a dologban valami megoldást keressen, mert különben a harctérről hazajövők ezreit a licitálás és a kilakoltatás fenyegeti. A kormánynak már most kell gondoskodnia azokról a módokról és eszközökről, melyek ennek a bajnak elejét veszik. Erre nézve Polónyi a következő megoldást ajánlotta a pénzügyminiszternek:

A háztulajdonosok megkapják az államtól a házbérhátraléknak 70 százalékát, ha a hátralékok 30 százalékáról lemondanak. A hátraléknak ezt a 70 százalékát nem kifizetve kapják, hanem az negyedévenkint az adóba való beszámitás mellett volna törlesztendő. Az állam tehát az adóba való betudással kifizeti a 70 százalékot annak, aki a 30 százalékot elengedi. Az állam viszont ugy kapná meg a pénzét, hogy neki 70 százalékig erejéig adósa marad az a lakó, aki a házbérrel tartozik és akinek az állam megengedi, hogy 10—20—25 évre beosztott rátákban fizesse ki tartozását.

Minthogy azonban ez — mondja Polónyi beszédében — mégis rizikóval jár és az állam veszithet, kezest akarok neki állitani. Tetszik tudni kinek a személyében? Én ugy kontemplálom, hogy minden olyan ház, legyen az középület, legyen az palota, bank, vagy más épület, melynek tulajdonosa nem viselte a háborunak ezt a rizikóját, az legyen kezese az államnak a házbérhátralékok ezen 70 százalékára vonatkozólag és az esetleg be nem hajtható összegeket ezen a házakon lehetne majd aránylagosan követelni.

Polónyinak inditványa mindenesetre érdekes és figyelemreméltó. Ezzel a fontos kérdéssel a főváros tanácsának foglalkoznia kell és máris érintkezést kell keresnie a kormánynyal, hogy ez a kérdés alkalmas időben nyerjen helyes megoldást.

Botrányok az éjszakában

Duhajkodás a kávéházi terraszokon

Amióta a záróra-rendelet Budapesten jogerős lett, azt kellene hinni, hogy tényleg sikerült az éjszaka megrendszabályozása, s eltüntek azok a visszásságok, amelyek a pesti éjjelt bizonytalanná tették.

Nagy a tévedés. Igaz, hogy ma már nincsenek nyilvánosan hajnalig tartó dorbézolások, késő reggelig nem folyik megbotránkoztató mulatozás a mulatóhelyek szeparéiban, de nem szüntek meg azok az utcai zavargások, amelyek a rendelet kibocsátása előtt csak itt-ott jelentkeztek ritkán. Most annál sürübben. Mindenki tapasztalhatta, hogy ninesen a közbiztonság szempontjából éjjel egy órakor veszedelmesebb területe Budapestnek, mint épen a hatodik kerület belső része, az elegáns Andrássy-út, a Nagymező-utca, a keresztező mellékutcák, ez a környék egészen a Városligetig.

Nem mulik el nap immár hónapok óta, hogy hangos botrányok, utcai verekedések, kocsisokkal való dulakodások, utcai nők ezer inzultusa, a kávéházak terraszán, a sötétség védelmében letelepedett ismeretlen hadak ne tegyék százszorosan csufosabbá a főváros éjjeli életét és ne fokoznák tizszeresen a veszedelmet, amely a záróra előtt a mai viszonyokhoz arányitva enyhe enyelgés volt.

Mindenki tanu rá a rendőrségen, ha kell, hogy éjszaka egy órakor életveszedelmes a közlekedés az Andrássy-uton — szégyen és gyalázat, de igy van, — félóránként ismétlődnek meg a zajos afférok, s a rendőr csak a legritkább esetben található. Sajnos, a helyzet az, hogy a záróra perceiben két-három rendőr kerül ki csak az Andrássy-utra, s ha szükség van rá, nincs már sehol, mert — máshová hivták. A Nagymező-utcában bajonettel megöltek egy embert egy órakor éjjel, a Szerecsen-utcában leszurtak egy leányt egy órakor éjjel, az Andrássy-út és Csengery-utca sarkán véres botrány, a Franca's-kávéház előtt pezsgős-poharakat — egymásután tizenötöt — vagdalnak az aszfalthoz, kocsisokat elvernek és csudák csudája, hogy revolver még nem dördült a békésen hazafelé igyekvők füle mellett. Ezer és ezer panasz hangzott már el, de a bajra nem jutott orvosság. A rendőrség, mintha tehetetlen volna . . . De honnan ez a tehetetlenség, mi az oka, hogy a főkapitányság nem tud rendet teremteni a pesti utcán?

Megkérdeztük Jánossy Bélát, a hatodik kerület rendőrfelügyelőjét: miért nem tud a rendőrség a bajon segiteni?

— Ma már nem olyan a helyzet, mint hetekkel ezelőtt, — mondotta. De minden utcasarokra nem állithatok rendőrt, hiszen igy is *a szabadéjszakás rendőröket is kiküldöm ellenőrzésre és szolgálatra éjjel egy órakor,* amikor a kávéházakból és vendéglőkből a sietve mulatók rakoncátlan hada kitódul. Sőt egy hét óta magam is mindennap ellenőrzöm az utcát, minden éjszaka három óráig maradok az Andrássy-uton és a környékén, s intézkedtem, hogy az Ó-utcai őrszoba legénysége is kint legyen az utcán. De természetesen nem lehet megakadályozni, hogy a boros fejjel egyszerre az utcára kerülő tömeg itt-ott ne rendezzen affért. Hiszen akkor ezer rendőrt kellene sorakoztatni mindenfelé. A saját tapasztalatom is az, hogy *a bezárt kávéházak terraszain a záróra után tartózkodó tömegek* rendezik elsősorban a botrányokat s már jelentést is tettem eziránt, illetőleg javaslatot adtam be a főkapitányságon, hogy *főkapitányi rendelet tiltsa el* éjjel egy óra után az üres és sötét terraszokon való tartózkodást. Másrészt — elriasztó példákra van szükség — roppant szigorusággal bünteti a rendőrség a rendzavarást, s aki botrányt csinál, rögtön a maximális büntetést kapja. A felsőbb fórumok pedig nem változtatják meg az itéletet. Csak igy lehet rendet teremteni. És a terraszok kiürítésével . . .

Szóval, — amint a nyilatkozatból kiderül, — kevés a rendőr. Ezen a bajon bizony nehéz segiteni. De viszont csakugyan nem volna helytelen az a rendelet, amely a terraszok hivatlan népét rendszabályozná meg, s ha a főkapitány ezirant nem intézkednék, ott van a főváros tanácsa is: tessék a közbiztonság érdekében a főkapitánysággal érintkezésbe lépni, s a probléma alighanem meg van oldva. El kell söpörni a terraszok hajnali vendégeit. Ha mindenki kényszeritve lesz rá, hogy egy órakor hazatérjen, megszünnek a hirhedt záróra-utáni botrányok is. Remélhető legalább, hogy javulnak az állapotok, hiszen a kerületi rendőrfelügyelő maga is résztvesz a rend föntartásában.

Ki kell tehát sürgősen tisztogatni a kávéházi terraszokat!

Események

A törvényhatóság nyári szünete alatt — augusztus végéig — lapunk a rendes időben, de a szokottnál kisebb terjedelemben jelenik meg.

Megindulnak a Büssing-autobuszok. Bécs városának szenzációja van. Néhány nap óta, hónapokon való szünetelés után, ujból két autobusz robog végig a császárváros utcáin. Mi budapestiek autobusz-ügyekben eddig is meglehetősen lenéztük Bécset, mert nálunk akkor is járt két-három, sőt négy autobusz, amikor Bécsben teljesen szünetelt a forgalom. Természetesen a gummihiány volt az oka mindennek, amin azután ugy segitettek, hogy az ugynevezett sembusto-kerekeket alkalmazták, amelyek jól be is váltak. Igy jár ma Budapesten három autobusz. Bécsben csak kettőig megy majd a dicsőség, de az a kettő legalább igazi gummikereket hord, aminek megint az az oka, hogy Bécsben jobban hozzá lehet férni a katonai raktárakhoz. Budapest azonban nem hagyja magát. A jövő hetekben nálunk már nem kevesebb, mint hét autobusz fog közlekedni. A négy uj autobusz már készen áll a Ganz-gyárban. Ez a négy kocsi *Büssing*-féle gyártmány és alsó részüket a braunschweigi gyárban készitették, mig a felsőrészek Ganzék munkája. Most rászerelik a kerekekre a sembustot és utnak indulhatnak. Baj azonban még mindig van. Ezuttal az, hogy a négy uj autobuszt nem lehet elhelyezni, mert nincsen garázs. Sürgősen föl kell hát épiteni a garázst, hogy legyen hol elhelyezni az autobuszokat. Igaz ugyan, hogy pár év előtt a közlekedési ügyosztálynak olyan vérmes reményei voltak, hogy ma, 1916-ban, már 180—200 autobusz fog Pesten száguldozni, de eredménynek ez a hét is eredmény.

Reich Samu jutalma. A városházán nem szokás minden szire-szóra tizenötezer koronás jutalmakat kapni, nem szokás ez még a városi üzemeknél sem, ahol pedig könnyebben kezelik a pénzt, mint bent a hivatalos szobákban. Aki ezt a kitüntetést kapja — akármilyen különösen hangzik is — nem más, mint *Reich* Samu, az élelmiszerüzem vezetője. Ez a tizenötezer korona azonban nemcsak pénznek sok, de elismerésnek is tekintélyes. Aki ezt kapja, annak nagy dolgot kellett cselekednie a főváros élelmezése érdekében. Kutatjuk a főváros háborus élelmezésének történetét, de Reich Samu nevével vonatkozásban sikereket felmutatni nem tudunk. Emlékszünk az elrothadt hagymára, tudjuk, hogy zsir a városi boltokban is akkor nem volt, amikor a henteseknél és most akkor van, amikor mindenhol lehet kapni. Eszünkbe jut a megromlott tojás és várjuk, mikor lehet elmondani ugyanezt a beraktározott vajtömegekről is. Hát ennyi érdem csak elegendő, hogy Folkusházy tanácsnok ur a tizenötezer korona babérjával övezze Reich ur fejét . . .

Beketow-cirkusz. A cirkusz augusztus második felébe is uj számokkal bővitette müsorát. Ezek közül első helyen említendő a török illuzionista Ben Delanné Effendi, aki a legcsodálatosabb módon adja elő társnőjével, mm. Benitával a Titokzatos szabadulás c. jelenetet. A legnagyobb szenzációt kelti a 2 Camillos thelepáthiai mutatványa: Kontaktus a harcterekkel. A müsor többi része elsőrangu és az érdeklődést fenntartja. A bohócok kitünőek. Jancsi, Budapest kedvence és Roland a kitünő énekes komikus és hangszerutánzó, uj, aktuális dolgokat produkálnak.

A karnagyok a VII-ik ügyosztályban. A budapesti karnagyok eddig nem kevesebb, mint három ügyosztályhoz tartoztak. A várbeli és a lipótvárosi karnagyok a szociálpolitikai ügyosztály főhatósága alatt állottak, viszont a belvárosi karnagy fölött a XI-ik ügyosztály intézkedett. A polgármester most elrendelte, hogy az összes karnagyok, ének- és zenekarok egy ügyosztály, a tanügyi, ügykörébe tartozzanak. Ez az intézkedés összefüggésben van a szakoktatásnak a szociálpolitikai ügyosztályból a tanügyibe való áthelyezésével.

— **Halálozás.** Melha Kálmán, a főváros nyugalmaott főügyésze, hatvanhat éves korában Budapesten meghalt. 1906-ban választották meg főügyészszé és ezt a tisztet 1914-ben történt nyugdijaztatásáig viselte.

Henry-aréna augusztusi müsora állandóan telt házakat vonz. Kiváló számok: Altenburg és Hoffmann, létraegyensulyozók, Gerard, idomitott kutyáival, Pepi Blanka-család, fantasztikus spanyol zenészek, Aerostar a repülőgépen, Pantzer-csoport, Hardtmuth, humoros szobrász Josephine, a sodronymüvésznő stb. Henry igazgató kiváló és költséget nem kimélő vezetését a közönség állandó tapsokkal honorálja.

Siófok
legjobb pihenő Budapesttől két órányira Pompás strandfürdő.
Kitünő ellátás szobával 22—25 kor.
Fürdőigazgatóság

HENRY-ARENA
(BAROKALDI VÁROSLIGET)
Kitünően szellőztetett, hüvös, elsőrangu mulató és szórakozó hely. — Dohányozni szabad!
Naponta d. u. 4 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. 1/2 3 órától, még esőben is:
Külön családias diszelőadások
Az elképzelhető legolcsóbb helyárak!
UJ! Először Budapesten! Szenzáció! UJ!
Mac Wilton ur az emberi aquarium
Mac Wilton ur élő békákat és aranyhalakat nyel és azokat a legrövidebb időn belül ujból a torkából előadja. Mac Wilton ur 10 percen belül 100 pohár sört képes meginni.
Hartmuth a gyorsszobrász. **Hortense és Willy Pantzer** illuzionisták. **Egy hölgy eltüntetése a közönség szeme előtt.**
Az utolsó előadás hétköznapokon este 8 órakor, vasár- és ünnepnapokon este 9 órakor kezdődik.

Fischer Péter és Társa R.-T.
orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.
BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

A TŐKE

...

A pénzbőség hullámverése

A háboru gadasági természetrajzához tartozik, hogy a semleges és az ellenséges államok egyaránt a pénzbőség dagályán usznak az ismeretlen helyzet kialakulása felé. A pénzbőség terén ma már ott tartunk, hogy az egyes bankok valósággal leeresztik a zsilipet, mert a vállalkozási tér nélkül lézengő tőke oly arányokban keres náluk gyümölcsözés céljából elhelyezkedést, hogy maguk az intézetek is megsokalták. A hadseregszállitások finanszirozásának eloszlása, az idők folyamán megszilárdult élelmiszerüzleteket a folytonos támadás miatt a banktőke már nem igen óhajt vállalni, igy a sok trezorban összegyült felesleges pénz számára uj müködési teret kellett biztositani. Elvégre az intézetek nem várhatnak milliókra menő tőkefölöslegük kihelyezésével a béke bizonytalan távlatból intő eljöveteléig, különben az interkalaris kamatveszteség nyomot hagyna a rendkivüli háborus nyereségekhez szokott mérlegekben. A banktevékenység, a banküzlet egyes felhagyott ágazataiban kezd visszatérni a régi nyomokra. Érdekes megfigyelni, hogy az utolsó időben a vidéki városok kölcsönszükségletének fedezésével kapcsolatban minő komoly tőkemozgalom nyomai jelentkeztek.

A pénzkihelyezés immár megindult versenyében nemcsak bank, hanem biztositó-társaság és pénzintézet került egymással szemközt. Biztositó-intézetnek, mint községi kölcsönadónak a megjelenése a szintéren, nem éppen ritka eset nálunk. Régebben, még néhány esztendővel ezelőtt, egyik nagy osztrák-olasz biztositó-társulatnak rendkivül kiterjedt jelzálog-üzlete volt Magyarországon, amit természetesen a bankok és takarékpénztárak nem jó szemmel néztek, ugy, hogy az illető trieszti társaság lassan visszavonult. Pedig nem lehet valami megnyugtatóbb és csábitóbb a biztositott félre nézve manapság, mint ha éveken át befizetett dijainak garanciáját produktiv ingatlanokban látja lekötve. A városi hiteléletre nézve különben a pénzintézet és a szóbanforgó biztositó versenyajánlata már nem magában álló lokális ügynek tekinthető, hanem a jövő tekintetében is általában kedvező konzekvenciákat jelent. A magyar bankkartel vezető tagja a közelmultban kénytelen volt kétszer egymásutánban ajánlatát megváltoztatni, csakhogy a pályázó osztrák biztositó-intézettel szemben ne ő maradjon a vesztes. Nagyváradnak ez a kényszerült engedékenység 20,000 koronát eredményezett, mert a végül is győztes pesti takarékpénztár ennyivel enyhitette a másfélmillió koronás kölcsön folyósitásáért követelt kamatigényét. Ez az eredmény a háboru eseménytelen pénzpiacán nem keltett különösebb érdeklődést. Pedig a pénzbőség folyamatának természetes rendje, ugyancsak Nagyváradon, a banktőke alkalmazkodó irányzatának ismét ujabb gyümölcsét érlelte meg. Alig pár héttel a bankkartel vezető tagjának kényszerült szerénysége után, magában a bankkartel kebelében tört ki a verseny. A két legnagyobb fővárosi intézet licitálta tul magát a lehető legkedvezőbb kamatbázis fölkinálásával. Ajánlatot utóajánlat követett Nagyvárad város pénzügyi vezetőségének képzelhető örömére és ez a verseny annyira ment, hogy végül is a függő kölcsönt a mindenkori hivatalos kamatlábnál mindössze háromnyolcad százalékkal magasabb alapon lehetett megkötni. Egyszóval ez a vidéki város kisebb keretben ugyan, de a fővárosi 6 százalékos kölcsönnel olcsóbb pénzhez tudott jutni, mondhatni egyazon hitelforrás révén.

Hogy ez a verseny kihatásában mennyire fogja a vidéki városok kölcsönére szervezkedett budapesti nagy intézetek összetartását meglazitani, arra nézve minden következtetés csak hipotézis gyanánt vehető. A piac viszonya meg fogja mutatni a városoknak, hogy a helyzetet erről az oldaláról mérlegelve, mennyire hasznosithatják javukra. Azt nem szabad elfelejteni, hogy a Magyarországon végbement bankkoncentráció utórezegései még mindig folyamatban vannak, s a nagyüzemü és tehetősebb magyar intézetek épp az egyre exorbitensebb arányu tőkefelhalomzódás folytán a kellő bankkulturával meg nem áldott helyeken igyekszenek gyökeret verni. Egy-egy intézet letelepedésével kapcsolatos érdekek szálai tulnyomóan az illető törvényhatóság városházáján futnak össze. Misem könnyebb azután, ha a törvényhatóság vezetője a városnak akár passziv támogatását az üzletet kereső uj intézettel szemben olyan feltételektől teszi függővé, amelyek az illető város jövőbeni kölcsönszükségletére prejudikálnak. A pénzbőségtől megduzzadt banktőke minden szervezettsége ellenére nem fog habozni bizonyos kedvezések előzetes lekötése tekintetében. Mint ahogy láttuk, hogy mikor egyik nagy német biztositó-intézet magyarországi megtelepedését megkezdette, az első dolga az volt, hogy egy magyar városnak 3 milliós, a viszonyokhoz mérten olcsó kölcsönt adott, csakhogy a város vezetőinek jóindulatát eleve biztositsa. A nagyranött pénzbőség hullámai a kölcsönt kereső magyar városok helyzetét sokban javitotta és ennek a jövőre nézve messzemenő kihatásai vannak, csak a törvényhatóságoknak azt kell szem előtt tartaniok, hogy a kinálat és a kereslet viszonya javukra változott. *(B. J.)*

A Magyar Bank félévi mérlege. A fővárosi nagy pénzintézetek közül az idén elsőnek a *Magyar bank és kereskedelmi rt.* publikálta félévi mérlegét, mely a mult évi nyereségáthozattal együtt 4,436.296 korona tiszta nyereséggel zárul. Az eredményszámla minden tétele igen jelentékeny emelkedést mutat a mult év első felének mérlegtételeivel szemben. A tiszta nyereség *egymillió koronával haladja meg* a tavalyi félévi mérlegét. A tiszta kamatjövedelem, mely 3·8 millió korona, 500.000 koronával magasabb a mult évinél; a banküzleti nyereségnél 100.000 korona, az áruüzletnél pedig 483.000 korona nyereségtöbblet mutatkozik. A betétállomány 40 millió koronával növekedett. A bank érdekkörébe tartozó iparvállalatok, elsősorban a Lipták-gyár, valamint a faipari és bőripari érdekeltségek is, bőven el vannak látva munkával és igy igen számottevő garanciái a második félévben várható hasonlóan jó üzleti eredménynek. A Magyar bank félévi mérlege fényes tanuságot tesz arról a széles látókörről és azokról a nagyszabásu koncepciókról, melyekkel *Krausz* Simon vezérigazgató az intézetet vezeti. A bank a háboru alatt közgazdasági életünk egyik erős támaszának bizonyult és ezért megérdemli azt a bizalmat, melylyel a tőkeelhelyezést kereső közönség iránta viseltetik.

Vidéki városok finánciái. A pénzintézetek mai pénzbőségét egyes városok arra óhajtották felhasználni, hogy a háboru előtt is fennállott és a háborus rendkivüli szükségletekkel gyarapodott függő kölcsönöket konvertálják, lehetőleg akként, hogy a mai kamattehernek megfelelő összeggel már a tőkét is törleszthessék. Ilyen értelemben és szándékkal Győr város vezetősége is foglalkozik a konverzió tervével. — Kolozsvár három milliós kölcsön ügyében tárgyal. — Komárom az ottani intézetektől félmilliós élelmiszerkölcsönt vesz fel. — Miskolc város hatszázezer koronás kölcsön ügyében tárgyal a helyi intézetekkel. Sertésvásárlás céljaira óhajtja felvenni a kölcsönt.

A Triesti Általános Biztositó Társulat (Assucurazioni Generali) Bécsben f. hó 8-ikán megtartott igazgatósági ülésén az 1915. üzletévre vonatkozó ideiglenes mérleget előterjesztették. Az életbiztositási tartalékok 20.742,104 koronával 439.773,715 koronára emelkedtek, mig az elemi ágazat tartalékai 11,597,944 koronát tesznek ki. Ezenkivül a nyereség- és vagyontartalékhoz 2.303,504 koronát utaltak át és végül egy 4 millió koronás hadikártartalékot létesitettek. Ezen átutalások után, melyek folytán az intézet biztositéki alapjai 512 millió 890,910 koronára emelkedtek, az igazgatóság elhatározta, hogy részvényenkint augusztus 16-tól kezdődőleg 680 korona osztalékelőleget fizet.

A kávéárak. A Kávéközpont folyó hó 16-tól biró érvénynyel egyhónapi hatálylyal a következő legmagasabb árakat állapitotta meg: Robusta nagyban 9 K, kicsinyben 9.80 K; Santos, Java nagyban 9.60 K, kicsinyben 10.60 K; finom, kék nagyban 10.90 K, kicsinyben 12 K; Maragopip nagyban 11.90 K, kicsinyben 13 K; finoman pörkölve nagyban 13.10 K, kicsinyben 14.40 K. Az árak Budapest fő- és székváros, valamint Fiume és Zagreb területére érvényesek. A magyar szent korona országai egyéb helyein

az árakhoz Budapest, Fiume vagy Zagrebből való fuvarköltségek a helyi hatóságok által, de legfeljebb 2% keretében hozzászámitható.

Kinevezés. A Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság igazgatósága mai napon tartott ülésében Pláner Nándor cégvezetőt az intézet főkönyvelőjévé nevezte ki.

≡ A magyar Duna ≡

...

Üdvözlet Budapestnek!

A dunai konferencia megnyitása alkalmából

Az a terv, hogy a Dunakonferenciát Budapesten tartsuk, Bajorországban, a mi dunai centrálisunkban, Regensburgban született meg. Bár Wien minden erővel azon volt, hogy a konferenciát ott tartsuk, mert a császárváros Regensburg és Budapest között fekszik, sikerült elérnünk azt, hogy Budapestnek jutott az a kitüntetés, hogy ott ülésezhetünk és tanácskozhatunk. Bleyer, Bárczy és Weiskirchner polgármesterek a dunai városok eme modern triumvirátusai a junius hóban megtartott budapesti előértekezleten végleges megállapodást kötöttek, amely a konferencia helyéül Budapestet jelöli.

A lovagias és vendégszerető magyar nép ez alkalommal egy „Isten Hozott"-tal üdvözli vendégeit, amelyek az ezeréves magyar nemzetnek, a jövendő évszázadoknak a békés munkáját előkészitik, hogy alapkövei legyenek a fejlődésnek, a kulturának és az emberi jognak. A világháboru véres hullámai simuljanak el, mint a tenger vészes hullámai, ha olajjal permetezzük és munkásságunk gyümölcse hadd hozzon még áldást dédunokáinknak is, akik hazájukért épp ugy harcolni fognak tudni, mint apáik, hogy a nemzetek utja a bölcsőtől a koporsóig nyugodalmas legyen.

Amikor mi, mint vendégei a magyar fővárosnak, elhagyjuk a bajor rögöt, amely bennünket is „ápol és eltakar", mégegyszer szivünk mélyéből felkiáltjuk, ahogy II. Vilmos császár is mondotta 1908-ban, amikor Budapestre érkezett: „Es sei mir das ritterliche ungarische Volk gegrüsst, dessen Heldentaten mich nur mit Bewunderung erfüllen..."

Éljen a király! Éljen a haza!

(Ez a cikk a Regensburgban megjelenő „Die freie Donau" augusztus 15-én megjelent számának első oldalán, magyar nyelven jelent meg.)

A bajorok üdvözlete. Érdekes, szép ujságszámmal ünnepli a budapesti Dunakonferenciát a Die freie Donau cimü regensburgi hajózási szaklap, amelynek szerkesztője és kiadójaként a legujabb számon már Heinrich Held bajor képviselő szerepel, aki a Dunakonferencia ügyében sokat fáradozott és aki legutóbb is itt volt Budapesten az előértekezleten. A lap magyar nyelvü vezércikkel kezdődik, amelynek Üdvözlet Budapestnek! a cime. Érdekes az a nyilatkozat, amelyben magyar közéleti kiválóságok vesznek részt: Szterényi, Andrássy, Kvassay, Hospotzky, Domony Mór és Batthiány Tivadar grófi. A budapesti városházáról senki sem nyilatkozott. Ellenben megszólal ujból Weiskirchner is, aki bejelenti, hogy a dunai ut kihasználása kérdésében a legközelebbi, sőt „további" (!) lépés a Bécsben megtartandó „osztrák viziutak napja" lesz. Csak éppen hogy ki nem mondja, hogy az lesz az igazi Dunakonferencia.

Meg lesz a báziási Dunahid. A temesvári kamara már több év óta erélyes kampányt visz a báziási Dunahid kiépitése érdekében. Ebben az ügyben a kamara a délkeleti vármegyék törvényhatóságaival egyetemben felterjesztést intézett a kereskedelmi miniszterhez, aki most arról értesitette Temesmegye főispánját, hogy a kormány a báziási hid kiépitése mellett döntött és hogy a tervezési munkálatokat a legközelebb megkezdik.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

BEKETOW-CIRKUSZ.
VÁROSLIGET. TELEFON: 107-46.

Ma és minden este 8 órakor
nagy előadás.
A titokzatos szabadulás
BEN DELAUNAY effendi török illuzionista és mm. **BENITA** csodálatos jelenete.
2 CAMILLOS, a világ legszenzációsabb thelepatiai mutatványa, és a nagyszerü müsor.
Csütörtökön d. u. 4 és szombaton d. u. 5 órakor családi előadás, **félárak mindenkinek.**
Vasárnap d. u. 4 órakor gyermekeknek félárak.

Két huzás szeptember 1-én.

Nálunk nyerték a mult hó 25-iki huzáson a 1/4 milliós főnyereményt, részletfizetésre vett, konvertált jelzálog sorsjeggyel.

4 millió
korona nyereményre játszik
44 huzáson 200 sorsjegy

és nyereményjeggyel, ha **50 havi 6 koronás fizetésre alanti sorsjegytársaságba** belép. A társaságnak 50 tagja van és tulajdonát képezi

50 db Konvertált jelzálog sorsjegy
50 db Erzsébet királyné szanat. sorsjegy
50 db Magy. vöröskereszt nyereményjegy
50 db Bazilika nyereményjegy

A társaság 50 hóra alakul, mely idő alatt az összes tagok közösen játszanak fenti 200 számmal 3360 nyereményre. Az 50 hónap leteltével a társaság feloszlik és a felgyülemlett nyeremények a tagok közt egyenlően felosztatnak. Minden tag tehát a fenti 200 sorsjegyszámra esett nyeremények ötvened részét kapja, azonkivül a következő négy értékpapirt:

1 db Konvertált jelzálog sorsjegyet
1 db Erzsébet királyné sorsjegyet
1 db Magyar vör. ker. nyereményjegyet
1 db Bazilika nyereményjegyet

Ezen papirok azontul már osztatlan tulajdonát képezik, melylyel még több mint

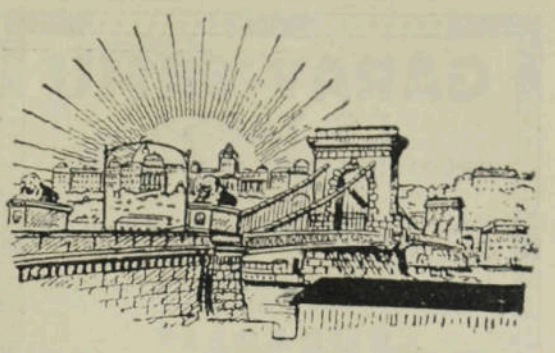
50 évig körülbelül 30 millió korona

értékü nyereményekre játszik 840 huzáson. — Évente 11 huzás. Ha tehát első befizetésül 6 koronát beküld, azonüal megkapja a 200 számmal ellátott részvételi okmányt, melynek birtokában a szeptember 1. (2 huzás) huzáson már résztvesz. — További huzások: julius 25, október 25, december 27, január 1, február 25, március 1 (2 huzás), április 25, julius 1 és julius 25-én. A huzások után sorsolási értesitőt és részletes nyereménytervet küldünk.

Szeptember 1-én két huzás.

Főnyeremény 400.000, 250,000, 200.000 K

Központi Váltóüzlet R.-T.
Budapesten, V. ker., Szabadság-tér 3. sz.
200 sorsjegyszámmal játszik.

Magyar

találmány, magyar készitmény nem ért még el olyan sikert, mint a Diana sósborszesz. Évről-évre szinte rohamosan emelkedik az elfogyasztott sósborszesz mennyisége s ma már közel 15,000.000 palack Diana sósborszesz kerül elfogyasztásra kizárólag Magyarország határain belül, de az

ország

határain túl is eljutott már e páratlan szer hirneve s a tengerentúli államokban éppen úgy ismerik és fogyasztják, mint nálunk idehaza. Magyarok, ha külföldre utaznak, okvetlenül magukkal viszik, mert aki egyszer megszokta, nem tud már ellenni nélküle. Igazán: szerénytelenség nélkül elmondhatjuk, hogy

nem volt

még példa arra, hogy valamily készitmény ily rövid idő alatt ily páratlanul álló népszerüségre, közkedveltségre tegyen szert, s ennyire nélkülözhetetlenné váljék. Ha kutatjuk e siker okait, azt találjuk, hogy nem a reklám, nem a szervezési munka, nem az erőltetett kinálat hozta létre ezt a csodálatos sikert,

hanem

az az egyszerü tény, hogy aki egyszer bármilyen bajánál a Diana sósborszeszhez folyamodott segitségért, e biztoshatásu háziszerben föltétlenül megtalálta, amit keresett, elérte azt, amit kivánt s ezért aztán később is állandóan ragaszkodott hozzá, kijelentvén, hogy amig csak

lesz

a világon Diana sósborszesz, házából ki nem hagyja fogyni.

Ára 88 fillér.
Kapható mindenütt.

Főelárusitóhely:
Diana Kereskedelmi Részvénytársaság

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

Brandt József

műasztalos

Podmaniczky-utca 75.
Telefon: 125—68.

Saját mühelyeiben készit:

Teljes lakásberendezéseket,
Irodabutorokat,
Üzleti berendezéseket,
Épületmunkákat.

Tervezést és költségvetést dijmentesen végez.

Budapesti ROSER-tanintézet

Alapittatott 1853. Tanulók eddigi száma 21981.

I. **Háromosztályu felső kereskedelmi iskola** érettségi bizonyitványai **egyéves önkéntességre jogositanak.**

II. **Négyosztályu polgári iskola** egyenjogu az állami és községi polgári iskolákkal.

III. **Nevelő internátus** bentlakó és bejáró növendékek részére.

Értesitő-kivonatot küld az igazgató: **Röser János tanár** Budapest, VI., Aradi-utca 10.

Balassa és Társa

BUDAPEST, Andrássy-ut 50

Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek **legolcsóbb gyári áron.**

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága

(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle **kávékat, bors, fahéj, szegfűszeg, paprika** és egyéb **gyarmatárukat. Condensált tejet** és **csokoládét.** Távirati cim: Fabarius Budapest.

Bründl János

csász. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi **müszaki** berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.

Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**

Budapest, Erzsébet-körut 50

Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtőm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

MILLIÓK KÖNYVE.

Legujabb szám.

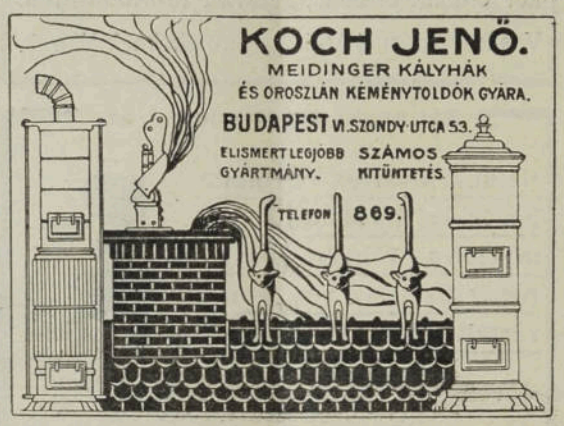
Croker:

Lady Hildegard

cimü regénye.

ára 30 fillér

Kapható mindenütt.

Hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, hogy a **Magyar Kir. szab. Osztálysorsjáték** (XXXVI. sorsjáték) **6. osztályának** huzásai f. évi **szeptember hó 6-tól október hó 3-ig** tartatnak meg, még pedig a következő napokon:

szeptember: 6, 7, 9, 11, 12, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 23, 25, 26, 27, október: 3-án.

A huzások a négy első napon 1/2 9 órakor, a többi napokon 9 órakor kezdődnek és a **magyar királyi ellenőrző hatóhág** és **kir. közjegyző** jelenlétében nyilvánosan történnek a **Magyar Kir. Szab. Osztálysorsjáték huzási termében.** A sorsjegyeknek a 6. osztályra való megujitása a játékterv szerint, minden igény különbeni elvesztésének terhe alatt, **1916. augusztus hó 30-ig** eszközlendő.

Budapest, 1916. augusztus 20-án.

Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték igazgatósága.

Tolnay. *Hazay.*

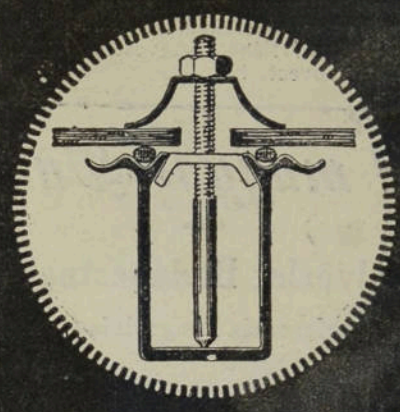
Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (szelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** TELEFON VI. FRANGEPÁN-U. 7. 72-44

BERLINI KERT

(ezelőtt Jardin de Paris)

Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 36—15.

Rátkai Márton és Somogyi Nusi

táncos bohóságai. **Ottó-Ottó** német improvizátor **Ujvári Károly. A szerelmes falu.** Kondor Ernő énekes idillje és a többi első rangu müvészi számok. **Tabarin. Táncattrakciók. Cabaret kezdete 1/2 9 órakor. Tabarin kezdete 1/2 10 órakor. Pénztárnyitás délután 4 órakor. Este 7 órától meleg ételek.**

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.

BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.

::: **TELEFON: 103-50.** :::

Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.

Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.

::: **Költségvetés dijtalan.** :::

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. szám.

Minden este 8 órakor
Nagy Endre vendégfellépésével.
Erna Aria a szőke Trilby.
„JÖN A FÉNYES LÁSZLÓ!" Nagy Endre és **Zerkovitz Béla** operettje **és még 20 attrakció.**

Sörkabaré 9—1 óráig. Belépődij 1 és 2 korona. Csütörtökön, délután 3 1/4 órakor olcsó helyáru családi előadás az összes attrakciók felléptével.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

WALLA JÓZSEF

cementáru-gyár részv.-társ.

Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —

Iroda kizárólag

Budapest, VII., Gizela-ut 38.

Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76 191-14

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. augusztus 30-án. — 35. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre 20
Fél évre 10
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Koszorus hőse

ennek a világháborunak az öreg Duna. B) osztályu, kiöregedett népfölkelőnek nézte már mindenki és mégis boszorkányos gyorsasággal szerezte meg az egyik vitézségi érmet a másik után. Mackensen diadalmas kardja verte le a Duna inába kapaszkodó szerbeket és ezzel szétpattant az ellenséges abroncs, amely elzárt bennünket a külvilágtól és a nagy magyar folyamból egy varázsütésre területjasztalkám lett. A jámbor viz megtelt kelet kincseit szállitó hajókkal. Magyar hajósok és német mérnökök fiatal lüktetést vittek a méltóságos vizbe, a partokon pompás alkotások emelkedtek és ezer szükség-vájta lyukat tömött be a kincs, amit a Duna fuvarozott.

Egyszerre négy ország eszmélt föl, hogy mit jelent a Duna és mit vesztettünk vele, hogy eddig elaggott rekvizitumként kezeltük. Néhány rajongónak nézett, számvetést tudó ember egy csapásra igazolva érzi magát és a vizen, amelyet eddig nagyon ingatag alapnak néztek, országok épitenek. Mi, magyarok, pedig zarándokoljunk föl Szent Gellért-hegyére, nézzünk végig a várost kettészelő ezüstpántlikán, ha eddig észre nem vettük, most meg kell látnunk, hogy a megfiatalodott Duna szive itt dobog valahol a király palotája tövében, vagy a Lágymányos körül, vagy az ujpesti partokon. Itt dobog valahol, négy ország küldöttei jönnek közénk, hogy ezt demonstrálják.

Homeroszért hét *város* versengett. És hány *ország* követeli magának a Dunát? Magunknak vindikáljuk mi és szövetségeseink, kezét nyujtja utána a hitvány áruló és a torkolatnál is ott leselkedik az ellenség. Itt is, mint mindenütt, győznie kell a szövetségeseknek, közöttük máris diadalmaskodtunk mi, tiszta és elvitathatatlan, hogy a Duna magyar folyó. Hosszu viták során pedig jóindulatu, lelkes emberek kitapogatták, hogy az öreg Duna szive itt dobog Budapestnél. Mienk lett a dunai központ. A nagy csatában, amelyet érte vivtunk, szilárd talpon állt a két vezér: *Lers* államtitkár és *Bárczy* polgármester. Mellettük, mint a kárpáti téli harcokban, nekünk is volt egy Deutsche Südarmee-nk, rettenthetetlen bajorok. Kedves vezérük a regensburgi *Bleyer*.

Ünnepeljük az öreg Dunát, Budapest jövendő fölvirágzásának egyik szimbolumát. Álljon oda a polgármester Széchenyi hidjára és dobja rá a hófehér fodrokra Budapest koszoruját. Lássák meg a Dunáért uj lángra lobbant szerelmünket végig a termékeny magyar partok lakói, a meghóditott föld, az áruló konclesők és többi ellenségeink. Tudják meg, hogy a Duna a mi kincsünk, hogy Regensburgtól a Fekete-tengerig a mi szolgálatunkban áll.

De fogadalmat is kell tennünk. Nem a hozzánk jövő szövetségesek számára, hanem mimagunkért, Budapestért. Föl kell ismernünk, hogy a dunai központ cime nem elegendő. A címet valósággá kell változtatni. Nagy alkotások tesznek igazi urrá bennünket a Dunán. A magunk érdeke, a magunk jövője követeli ezt.

Abban a tudatban, hogy méltók leszünk a bizalomra, üdvözöljük vendégeinket, akik idejöttek megcsodálni a magyar, a budapesti Dunát!

Fullánkok

...

A tizesek

nem várták be a nyár végét, hanem bizalmas megbeszélésre jöttek össze és elmondták, mit tapasztaltak a nyáron. A legtöbb tapasztalattal nyilván a közélelmezési ügyosztály vezetője látta el magát. Elmondhatta, hogy a gabonabeszerzés dolgában a főváros veresége jogerős, mert a főváros a jövő szezónban kizárólag a Haditermény utján szerezheti be a gabonáját és nem adhat többé megbizást városatya-gabonásoknak gabona vásárlására. Elmondhatta, hogy nincs többé húshiány, mert nincs többé húsevő ember Budapesten. Elmondhatta, hogy a zsirhiány csökkent, de a zsirdrágaság emelkedett. Elmondhatott mindent, csak azt nem, hogy jogos reménységgel és várakozással tekinthet a főváros polgársága a jövő elé.

A propeller

problémáról szinte megfeledkeztek már az emberek, senki sem beszél róla, senki sem tudja, mit akarnak vele, pedig a dolog sürgős és terminushoz kötött, mert hiszen maholnap az 1916. esztendő végénél tartunk, a propeller-társaság koncessziója pedig 1917-ben lejár. Vegyük hozzá, hogy a régi társaság uj koncessziójáról szó sem lehet, és hogy az uj koncessziós társaságnak időre van szüksége, amig propellereket szerez, — és akkor előttünk áll a helyzet égető sürgőssége. Tessék tehát mielőbb akár jobbra, akár balra dönteni; ne szégyeljük bevallani, hogy a főváros nem kér a koncesszióból és egyedüli kikötése, hogy megbizható kezekbe kerüljön ez a közlekedési eszköz.

Szép jutalmat,

jelentékeny pénzt kapott az egyik ügyosztályban minden tisztviselő, kaptak még az ideiglenes gépiró-kisasszonyok is. Nem sajnáljuk tőlük, megérdemelték, sokat dolgoztak és nem ők voltak az okai annak, hogy Budapest háborus közélelmezése nem volt olyan, amilyennek a tejjel-mézzel folyó Kanaán fővárosában lennie kellene. Külön lapra tartozik, hogy az élelmiszerüzem vezetője, akinek talán legtöbb van a rováson, miért kapott egy kis vagyont? Ismételjük, mindez nem fontos, csak éppen a háttérhez tartozik. A fontos az, hogy miért nem kaptak a többi tisztviselők is jutalmat? Sovány vigasztalás, hogy a közélelmezési ügyosztály nagy jövedelmeket produkált. Ezzel még mindig nem kaptunk választ arra, hogy a többi tisztviselő most nem dolgozik-e három helyett, a közegészségi, a katonai, meg a többi ügyek intézői nem végeztek-e háborus munkát? Miért maradjanak ők jobb falat nélkül azért, mert a véletlen sors nem sodorta őket olyan ügyosztályba, ahol üzleti hasznot is produkálhatnak?

Tigris a városházán

A felsült országgyülési képviselő

„Városatyák a városházán" cimmel csinos kis rémregényt lehetne irni azok számára, akik a fővárosi törvény revizióját nem tartják szükségesnek, vagy azt halogatják. A tisztviselők kinszenvedéseit igazán avatott irónak kellene tollára venni attól a pillanattól kezdve, amikor a városatya előtt magától ajtózik felpattanni az ajtó, egészen addig, amig a távozó városatya mögött még a városház kapuja is alázattal meghódol.

Ujabban azonban már nemcsak a város, de a hon atyái is cézári allürökkel lépnek föl a városházán, nyilván összetévesztvén a városházát az országházával, ahol viszont a miniszterelnöki szuverén akarat előtt lapulni tartoznak. Egy konkrét eset jutott tudomásunkra, amelyet a többi tisztviselők okulására jó lesz leszögezni. De jó nyilvánosságra hozni azért is, hogy a honnak a városházán grasszálni akaró atyái máskor meggondolják előbb a dolgot. Neveket nem említünk, mert nem a botrány föltárása, hanem a hasonló esetek kikerülése a célunk.

A történet különben nem is egészen friss, de legalább a helyzet tökéletesen tisztázódott. A képviselő ur kora délelőtt jelent meg a városházán és az egyik főhivatalnokot kereste, akinek igen sokszor és igen fontos ügyeit a városházán kivül kell elintézni. A nagyságos honatya, akinek a koaliciós kormány idején a hadügyminiszteriumhoz való gyöngéd vonatkozásai közismertek voltak, sipitó hangján követelte a főtisztviselő gépirókisasszonyától:

— De én beszélni akarok X. urral. Fontos és sürgős ügyben.

A kisasszony elmondta, hogy X. ur hivatalos funkcióban jár el és nem tudja, mikor jön vissza.

A képviselő ur, aki bent a parlamentben ellenzéki tigrisből lett munkapárti bárány, idegesen kezdte tépni kisebbrendü szőkés szakállát.

— X. ur városi hivatalnok, köteles a hivatalos órákat betartani. Most már látom, mi megy itt a városházán. Majd én rendet csinálok.

A kisasszony félénken válaszolt:

— Kérem, képviselő ur, X. ur ugyan városi hivatalnok, de éppen hivatalos ügyei azok, amelyek nemcsak ma, de állandóan elszólitják a hivatalából.

A kis nagyságos azonban már fölugrott és ment. Az ajtóból kiáltotta vissza:

— Mondja meg X. urnak, hogy *két óráig a képviselőházban várom. Hivjon fel telefonon. Ha nem jelentkezik, majd elbánok vele.*

És elment. Amikor X. ur, aki éppen egy, a kormánytól nyert megbizatásban járt el, fáradtan beérkezett hivatalába, a kisasszony riadtan adta elő a honatya kirohanását és parancsait. A főtisztviselő azonban leült az asztalához, dolgozni kezdett és nyugodtan csak ennyit válaszolt:

— Ha a képviselő urnak velem van dolga, majd eljön ujra.

A képviselő ur azonban beváltotta fenyegetését. Egyenesen a polgármesterhez fordult és följelentette a főtisztviselőt, akit nem lehet hivatalában találni. Másnap már megjelent az illető ügyosztályban *Marher* Aladár tanácsnok-főjegyző, az elnöki ügyosztály vezetője és vizsgálni kezdte a dolgot. Természetesen meg kellett állapitania, hogy *a tisztviselő mulasztást nem követett el*, ellenben a képviselő ur arro-

gált magának nemlétező jogokat. X. urnak a hajaszála sem görbült meg, ellenben a munkapárti bárányka, aki a városházán még egyszer megpróbált a tigrisek egyenruhájában szerepelni, máskor majd más hangon fog a főváros tisztviselőiről nyilatkozni.

Külön föl kell azonban jegyezni még, hogy a semmiképen sem delikát ügyben, munkatársát férfias erélyel megvédve, igen dicséretes szerepet játszott az ügyosztályt vezető tanácsnok: *Folkusházy* Lajos.

Kőszénbányavétel akadályokkal

A főváros nem tudja, hogy kivel tárgyaljon, mert a tulajdonosok ellenséges állampolgárok

A legutóbbi hetekben hire terjedt, hogy a főváros meg akarja vásárolni a *Budapest-vidéki kőszénbánya részvénytársaság* pilisszentiványi és pilisvörösvári szénbányáit. A tervvel már tényleg régebben foglalkoznak a városházán, bár annak keresztülvitele egyelőre igen komoly nehézségekbe ütközik. *Bárczy* polgármester és *Buzáth* tanácsnok azonban mindenképen előnyös dolognak tartják a bányák megvásárlását, annál is inkább, mert a főváros üzemeinek szénszükségleteit nem kevesebb, mint *60 százalékban ezek a bányák látják el.* Ezenkivül igen fontos érv a megvétel mellett az, hogy a szénárak állandóan emelkednek és igy természetes törekvés az, hogy a főváros házikezelésben tudjon magának, különösen üzemei számára szenet biztositani. Szenet, amelynek szállitása nem ütközik különös nehézségekbe, hiszen a bányák közvetlen a főváros szomszédságában vannak.

A főváros a Budapestvidéki Kőszénbánya R.-T.-gal régóta szerződéses viszonyban van. Az eredeti szerződés csak most, augusztus végén járt volna le, de időközben olyan körülmények játszódtak le, amelyek már a tavaszszal szükségessé tették a szerződésnek megujitását. Akkor a kőszénbánya mintegy 15 százalék áremelést ért el, amivel azonban szemben állt az, hogy a minőségbeli értékemelkedés mintegy 10 százalékot tett ki, miután a két bánya közül csak az egyik, a jobb szenet szolgáltató volt termelőképes. Ugyanakkor a szállitási tarifákat is fölemelte a főváros, mert a fuvarbérek ebben az időben kezdtek horribilisan emelkedni. Ha tehát most a polgármester arra törekszik, hogy megvásárolja a bányát, akkor eléje akar vágni a természetszerüleg bekövetkezendő áremeléseknek.

Ennek a vásárnak azonban egyszerre két igen fontos akadálya van.

A társaság pilisszentiváni bányái ma is viz alatt állanak. Rengeteg pénzbe kerül maga az is, hogy a viz emelkedését megakadályozzák. Ha tehát a főváros átveszi a bányát, egész vagyont kell befektetnie, ha a vizet teljesen el akarja távolitani, amikor az ár növekedésének megakadályozása is jelentékeny áldozatokat követel. A városházán már több értekezlet volt, amelyeken megvitatták a müszaki tanácsadók, hogy miként lehetne a bányából a vizet eltávolitani. A tanácskozások megnyugtató eredményre jutottak, bár azzal a feltétellel, hogy áldozatot hozni mindenesetre kell.

Sokkal nehezebben elháritható azonban a másik akadály.

Ennek megismeréséhez nem szükséges más, mint hogy betekintsen az ember a pénzügyi Compassba, ahol ezeket az adatokat találja:

Budapestvidéki kőszénbánya r.-t. (Société anonyme des Charbonnages du Bassin de Budapest.)

Székhelye: Brüsszel, Place de Louvair.

Igazgatóság: Nérinex E., Du Monceau, Deulin Nesztor, Charles Dréze, Paul Maskens.

Ha az ember megtekinti ezeket az adatokat, azonnal az a kérdés mered eléje, *kivel kell és kivel lehet itt a vételről, illetve eladásról tárgyalni?* A főváros most szintén az előtt a kérdés előtt áll és bár valóságos detektivtestületet mozgósitottak az eladó felkutatására, ezideig még nem sikerült kinyomozni, hogy kivel lehetne nyélbe ütni az üzletet?

Jön a liszt-diploma

Vizsgát követelnek a jegyeket kiosztó tanszemélyzettől

Annyit már biztosan tudunk, hogy lisztet nem szerezhetünk be, hanem szigoruan a kenyérjegy alapján kapunk majd, amennyi legelemibb szükségleteinkre elegendő lesz. A főváros tudjuk, hogy mindent elkövetett az előre való beszerzés érdekében, a kormány azonban nem volt abban a helyzetben, hogy ezeket a kivánságokat honorálja.

Ezzel a szomoru ténnyel van összefüggésben az, hogy a liszt- és kenyérjegyek adminisztrációja napról-napra nehezebb lesz, több dolgot ad. Most aztán a liszt vidéken való beszerzésének meghiusulása után fokozott munka vár a lisztbizottságokra. Erre vall a fővárosnak az a legujabb keletü elhatározása, hogy

a lisztbizottságokban dolgozó tanitóktól és tanitónőktől vizsgát követel.

Szóval a jövőben ezekre a célokra csak azokat alkalmazza, akik a sikeres vizsgát letették. Hogy a lisztvizsgáknak mik lesznek a tárgyai, egyelőre nem lehet tudni. A szigoru cenzorok azonban bizonyára nagy előképzettséget fognak követelni ahhoz, hogy valaki liszt-diplomát kaphasson.

Ezzel az akcióval van kapcsolatban az a másik, amely igen helyesen ugy gondolkozik, hogy ha már a liszthez diploma is kell, akkor adjanak hozzá megfelelő jövedelmet is. Igy történt, hogy az elmult napokban a lisztirodákban müködő tanitók és tanitónők *Háda* József igazgató-tanitó elnöklésével gyülést tartottak. A gyülés Háda igazgató vezetésével deputációt küldött *Thirring* Gusztáv dr.-hoz, a központi lisztiroda vezetőjéhez és a napidijak fölemelését kérték. *Thirring* Gusztáv dr. kijelentette, hogy a lisztirodák alkalmazottainak napidiját legközelebb 4 koronára fogják fölemelni, sőt drágasági pótlékot is fognak számukra utalni.

Vigyázat! Megnyilik a Népopera

Szigoru ellenőrzést kérünk

Szezon kezdetével az első magyar szinházi tröszt megalapitója, Beöthy László költözik be a Népopera sok vihart látott kulisszái közé. A bérbeadás módozatairól meg van Budapest közönségének az itélete. Mindenki tudja, hogy a szinház körül már minden kombináció összeomlott, amikor a maga bőkezünek épen nem mondható ajánlatával, megváltóként lépett föl Beöthy, aki már évek óta társolyában rejtegette a tröszt-direktor marsallbotját. Végre sikerült neki.

Beöthy kitünő üzletember, megvan tehát a remény, hogy a főváros pénzéhez jut. Sőt az sem egészen reménytelen, hogy talán még élvezhető szinházat fog csiszolni a Népoperából. Hiszen ismerjük őt, hogy ha az jó üzletnek kinálkozik, még müvészetet is tud produkálni. Mindenesetre azonban olyan ember Beöthy, akinek bérlői müködését éber figyelemmel kell kisérni. A szezon rövidesen megkezdődik, de az, aki majd ezt a felügyeletet gyakorolni fogja, még nincs meghatározva. Rebesgetik, hogy a Népoperát, mint személyéhez nőtt dolgot, tovább is Márkus Jenő dr. fogja kezelni. Kicsit kómikusan hangzik, hogy a müvészeti ügyeket nálunk a közegészségi ügyosztályba osztják be, de ez hagyján, mert Márkus ért hozzá. De ha igy van, miért nem történik meg a beosztás? Ha pedig a városgazdasági ügyosztályban marad a Népopera, akkor megint igen furcsa a helyzet. Berczel tanácsnok ugyanis csak most kezdte meg szabadságát. Pedig mintha jó lenne, ha valaki jóelőre megtudakolná, ellenőrizné az uj bérlő terveit szándékait? Majd ha, mire a tanácsnok hazaérkezik szabadságáról, az ügyes Beöthy változtathatatlan helyzeteket teremtett, akkor ujra fölzenghet a városházán a jajgató kórus, amelynek azonban már semmi hatása nem lesz.

Mi máris látunk olyasmit, ami iránt érdemes lenne érdeklődni. Beöthy nem mozog, hogy uj szintársulatot szervezzen. Erős a gyanu, hogy mind a há-

Városháza-játék az országházán

Égszakadás, földindulás, szaladj te is pajtás. Izzig a levegő, remeg a föld, indulatok lobognak és szenvedélyek viharzanak a nagy rugaszkodások miatt. Külügyminiszterre vadásznak hallalizó grófi nimródok, háborus nagy kérdések véres szaga füti a levegőt . . .

Igy látja a parlamentet az avatatlan idegen.

. . . És a viharzásban mint két hadakozó szomszéd vár, szögellik a két sarkon két csoport. Az egyikben ujságirók és néppárti honmentők közt ad elő nagy hallgatóságnak, nagy tüzzel valamit „Géza bácsi". Messziről hallik érces hangja:

— Maradjatok itt. Nagy szenzáció lesz. Beszédet mondok.

— Miről Géza bácsi? — kérdezik.

— Miről? Mi az, hogy miről? Kikről?

— Kikről?

— Hindenburg Pálról és Vázsonyi Vilmosról. Ilyen szenzáció még nem volt!

A másik sarokban Vázsonyi ad elő lelkes udvarának. Ki lehet a demokrata vezér udvara? A Windischgrätz hercegek, Pallavicini őrgrófok, Eszterházy grófok.

— Óriási lesz. Géza bácsi meg fog enni. Adóügyeimet hozza elő. Mért ne? Ha az adóvitába bevitte a külügyi kérdést, a külügyi vitába, mért ne vigye be az adóügyemet? Géza bácsi, amikor kendet még igazságügyminiszternek nevezték.

— — — — — — — — — — — —

Nincs itt világpolitika, külügyminisztervadászat, nincs világháboru, felelősségrevonás, a magyarság véráldozatai által megérdemelt érvényesülésének küzdelme. Két sarok van itt. Az egyikben Polónyi beszél Vázsonyiról, a másikban Vázsonyi Polónyiról. Egy fényes ülésterem, ahol a folyosón kialakult polónyiádákat és vázsonyiádákat lejátszák, a többi mind szósz, felereszték, keret. Nappali ülésen, éjjeli ülésen. Éjjelnappali ülésen. Városházasdi ez az országházán.

*

Géza bácsi bejelentette, hogy a városházán fog kellemetlenkedni Vázsonyinak.

— Mért a városházán? — kérdezik a hivei.

— Három okból — feleli Géza bácsi. — Az első ok az, hogy ezzel tartozom neki. Amikor én voltam a klikk, akkor ő támadott, mint ellenzék. Most ő a klikk, nekem kell hát az ellenzéknek lennie. Másodszor azért, mert itt már sok a hive. A hercegek, grófok, őrgrófok, Károlyi, Andrássy.

— És a városnál.

— Ott nem tudom, mert régen nem jártam.

— És harmadszor? — kérdezik.

— Harmadszor pedig azért ott, mert ott nem vagyok — képviselő.

Erre a nyomós okra deferált mindenki.

*

Tehát kitört ismét az a régi per, amely ezeréve tart s amelynek soha sem lesz vége: A Vázsonyi—Polónyi patvarkodás. Géza bácsi nekirugaszkodott Vázsonyinak, természetesen — a távollétében. Rögtön jelentették a Vezérnek. A Vezér csak elmosolyodott.

— Nem fogok rá válaszolni személyesen.

— Hogy, hogy nem személyesen?

— Mint az egyszeri grófi, aki nagy nőbarát volt és amellett finomlelkü, gyöngéd ur. Rengeteg szeretője volt s azok gyakran meglátogatták. Közben egyik-másik barátnő megöregedett, ráncos lett, fonnyadt és kellemetlen. Mit tenne ilyenkor egy finomlelkü főur? Ki nem dobatja őket, mert az lovagiatlanság lenne. Maga nem végez velük, — mert ez ostobaság lenne. Elintézteti őket a komornyikjával.

— Vagyis?

— Az öreg Polónyival már én többé nem érintkezem. Vele már csak Pető Sándor végez.

Ugyis történt: Vázsonyit támadó Polónyinak már nem Vázsonyi felelt, hanem Pető Sándor.

*

Géza bácsi, miután jól megmarkolászta a főváros torkát, belerugott a városokba, kijelentette, hogy ő a főváros s a városok legöszintébb barátja.

— Barát, barát . . . — mondta a folyosón egy városi képviselő.

— Persze, hogy barát. Erkölcsrendészettel foglalkozók ismerik az ilyen barátokat. Szegény, bukott lányoknak van barátja. A barát elszedi a pénzt, megrugdossa a nőt, kifosztja a szeretőit. De ha megokosodik a lány, elrugja a barátját. Géza bácsi tényleg barát volt. De a lány megokosodott és most már hiába akar megint barát lenni. Sokkal eszesebb annál már a lány és öregebb a barát. Nálunk különben az ilyen barátot másnak hivják . . .

Kun Andor.

rom szinházát ugyanazzal a szintársulattal akarja benépesiteni. Ez pedig minden szociális elvnek olyan merész pofoncsapása lenne, hogy a fővárosnak ilyesmit türnie nem szabad. Elég szégyenletes volt az, amit tavaly a Vigszinház véghezvitt a főváros szárnyai alatt. Fiatal szinészeit minden pótdij nélkül átvezényelte a Népoperába és „én érvényesülni engedlek benneteket' kiáltással kihasználta a fiatal ambiciókat. Nem is szólva az igy keletkezett vidékinek is harmadrendü előadásokról, ez magában is elég szégyen volt. Jó lesz az idén jobban vigyázni, mert ha Beöthy ezt a rendszert akarja folytatni, botrány lesz a dologból, amelyben többé nemcsak a bérlő, de a főváros is szerepelni fog.

Elkésett felebbezés

Az iparosok hitelszövetkezete ellen

A főváros julius 15-ikén tartott közgyülése egyhangulag elfogadta Vita Emil dr. tanácsnoknak a kisiparosok hitelszövetkezetének alapitására vonatkozó előterjesztését. Az eredeti szövegen mindössze két nevezetesebb változtatás történt. Thék Endre bizottsági tag ugyanis az Országos Iparegyesület megbizásából hozzászólt a javaslathoz es inditványára a közgyülés elejtette az alapszabálytervezet 26. és 42. paragrafusait, amelyek lehetővé akarták tenni, hogy a szövetkezet ipari vállalkozásokat finanszirozhasson.

A közgyülési határozat ellen a „budapesti ipartestületek és országos kis- és középipari szabad érdekképviseletek" terjedelmes felebbezést nyujtottak be. A felebbezés kedves naivitással teszi tul magát a felebbezési határidőn. Azt mondja: „Habár a törvényszerü fölebbezési határidőn talán túl is vagyunk, mégis arra való tekintettel, hogy a közgyülés határozatáról csak napok mulva értesültünk, másrészt meg, hogy a különféle testületek és érdekképviseletek közös akcióba vonása és ezek során ülések tartása is hosszabb időt kivánt, e körülmények igazolásul leendő elfogadása mellett e felebbezésünket méltóztassék a nagyméltóságu belügyminiszter urhoz felterjeszteni."

Érdemben pedig kifejti a felebbezés hogy „Ezt a szövetkezetet tehát kizárólag a mi részünkre, vagyis a kis- és középiparosok részére óhajtja felállitani a tekintetes Tanács. Sajnos, a Tanács nemes és szociális érdekü intencióit a nagyiparosoknak a közérdek jelszava alatt történt közbelépése ugy az Országos Iparegyesületben tartott előkészitő-gyülésen, mint különösen a törvényhatóság közgyülésén, megakadályozta azáltal, hogy ezeket a paragrafusokat törölte. Mig tehát ekként, a nagyiparosoknak módjukban volt és éltek is az alkalommal, hogy az alapszabálytervezetnek az ő tetszésük szerinti módositását keresztül vigyék, — addig mi, kis- és középiparosok vagyis a legközvetlenebbül érdekeltek, nem jutottunk hozzá, hogy az alapszabálytervezetre vonatkozó bármilyen észrevételünket megtehessük, helyesebben, minthogy a tervezet bennünket általában kielégitett, nem is észrevételeink megtételére, mint inkább arra lett volna szükségünk, hogy a nagyiparosok reánk nézve ártalmas törekvéseivel még a közgyülés határozata előtt szembeszállhattunk volna. Kénytelenek vagyunk tehát utólag hangoztatni tiltakozásunkat és kimutatni, hogy a nagyiparosok álláspontja mellett felhozott érvek mennyire tarthatatlanok."

Hosszasabban magyarázza ezután a felebbezés, hogy az Országos Központi Hitelszövetkezet 22 milliós veszteségének mik voltak az okai, majd igy végződik: ‚Mindezek után kérjük egyrészt az alapszabálytervezet 26. §-ának és a 42. §. g) pontjának az alapszabályokba való felvételét, valamint az első §-nak a következőképpen leendő kibővitését: „A szövetkezet célja rendes tagjai anyagi helyzetét a kölcsönösség és önsegély elvei alapján javitani, vállalkozásaiban és a kiadásra kerülő közmunkák elnyerésében segiteni és azok hiteligényeit a szövetkezet üzletkörét meghatározó intézkedések keretében kielégiteni."

A felebbezés benyujtását a julius 21-ikén megtartott értekezleten határozták el az érdekképviseletek. Az értekezleten heves kifakadásokkal illették az Országos Iparegyesületet, Sajó János bizottsági tag pedig kijelentette, hogy a főváros közgyülésén — tévedésből szavazta meg az előterjesztést.

Összeül a Dunakonferencia

Magyar-osztrák-német tanácskozás a Duna jövőjéről

Bleyer regensburgi polgármester ez év április havában levelet intézett *Bárczy* István dr.-hoz, Budapest székesfőváros polgármesteréhez. Lehet, hogy Magyarország közgazdaságának történelme nagyjelentőségü fordulópontként fogja tekinteni ezt a levelet. Magja, csirája volt ez a levél annak a hatalmas akciónak, amely szeptember 4-ikén a budapesti Dunakonferencia napján éri el első, komoly sikerét. Amit a magyar hadak a harctereken, a magyar politikusok a közjogi érvényesülés terén kivivtak, azt a pompás győzelmet fogja kiegészitени gazdasági téren a dunai központnak Budapestre való helyezése.

Valljuk be, igen kevesen voltak akkor, amikor Bleyer levele megérkezett, akik egész nagyságában átérezték volna azokat a gondolatokat, amelyek központjába nekünk oly kedves vonzódással állitotta be a regensburgi polgármester. Tudjuk valamennyien, hogy a magyar közvélemény nem látott többet egy győzelmi parádénál abban a tényben, amikor Mackensen diadalmas fegyverei nyomán az első magyar hajó befutott a bolgár kikötőbe. Szerencsére itt voltak a bajorok, akik III. Lajos királylyal élükön leginkább fölismerték a Duna gazdasági szerepének fontosságát és igy már az Alduna fölszabaditásának napja óta intenziv munkát fejtettek ki, hogy a Duna hasznositását, a hatalmas viziutnak tökéletes kiépitését, a szövetséges államok szoros gazdasági kapcsolatának egyik alapjává tegyék.

Józan és jóindulatu volt a bajorok inditványa, hogy Budapest legyen a dunai központ. A most összeülő Dunakonferencia hivatása lesz, hogy Budapestnek dunai köponttá való emelésére rányomja a hivatalos pecsétet. Azért mondjuk igy, mert mindazok a faktorok, akiktől ez függ, elvileg kötelezték már magukat, nem kell tartani tehát *Weiskirchner* cselétől sem és a Dunakonferencia ezen a téren már csak formalitás lesz. Ezen a napon fogjuk azonban megismerni a dunai központ szervezetét, amely tulajdonképen a *„Duna nemzetközi parti bizottságá"*-nak kezébe kerül. *Ennek a parti bizottságnak székhelye Budapest lesz.* A bizottság egyelőre három szakértőből fog állani. Egy magyarból, egy németből és egy osztrákból. *Budapesten székelő központi irodánk is lesz,* de maga a bizottság is évenként többször ülésezik Budapesten. A háboru után természetesen ez a szervezet a megfelelő változásokon fog keresztülmenni. Ezek azok a kérdések, amelyeket a konferencia tárgyai között mint *országközi jellegü dunai jogi kérdéseket tüntettek föl* s amelyeknek előadója *Bleyer* József, Regensburg város első, jogi képesitésü polgármestere lesz.

Magyar előadója (és pedig *Fock* Ede székesfővárosi tanácsnok) lesz azoknak a kérdéseknek, amelyek a szabad hajózás érdekében kifejtendő müszaki munkálatokra vonatkoznak. Ez a legfontosabb problémája az egész konferenciának. Állandó és egyenletes hajóközlekedést kell a Dunán csinálni, hogy a nagy folyam gazdasági értékét egész nagyszerüségében kihasználhassuk. A cél, — egészen szemléltetően kifejezve — hogy Ulmtól a Fekete-tengerbe való torkollásig két méteres merülésü hajók közlekedhessenek. A létesitendő ujitások és átalakitások természetesen óriási pénzt emésztenek fel. Különösen nekünk, magyaroknak a vállára kerül hatalmas teher, de nem csekélység az sem, amit Budapestnek vállalnia kell nemcsak azért, hogy a dunai központ cimmel együtt a valóságban is az legyen, hanem azért is, mert a szükséges ujitások és alkotások nélkül merő lehetetlenség lenne Budapestnek a mérhetetlenül fokozódó dunai forgalomból megszereznie az őt megillető hasznot. A feladatok egész sora hárul ezen a téren a szövetséges államokra, de mindenekfelett Magyarországra és ezek azok a nagy problémák, amelyeket *Fock* tanácsnok nagyméretü, mindent átölelő előadásában részletezni fog.

Az osztrák előadóra, *Loebl* Richárd dr. ügyvédre, az aussigi Elbe-Egyesület elnökére, szintén fontos feladat vár, ő ismerteti ugyanis a belvizhajózási magánjogi kérdéseket. Ennek az előadásnak célja, hogy alapot adjon ama törekvéseknek, amelyek az egyes országok hajózási szabályait akarják egységesiteni, vagy ha ezt nem is lehet, összhangba hozni.

Az egyes kérdésekhez természetesen mások is hozzászólnak. Igy hivatalos szónokok még *Reich* Rudolf cs. és kir. miniszteri tanácsos, az osztrák Dunaszabályozó bizottság folyamépitészeti igazgatója és *Wiedermann* Ágost bajor királyi épitészeti tanácsos, a bajor királyi ut- és folyamépitészeti hivatal vezetője Deggendorfból. Természetesen a konferencia magyar előkészitő bizottsága mindent elkövet, hogy minél több legyen a magyar fölszólaló, akik azonban szakértésükkel is kiváljanak. Legfőbb igyekezetük most arra irányul, hogy megnyerjék *Wekerle* Sándort, hogy szintén diszéül szolgáljon annak a kiváló csoportnak, amely a magyar dunai szakértőkből fog állani. Ezek sorában többek között szerepelni fognak *Hoszpotzky* Alajos és *Kvassay* Jenő miniszteri tanácsosok, *Kovács Sebestyén* Aladár és *Zielinszky* Szilárd müegyetemi tanárok, *Batthyány* Tivadar gróf, az Országos hajós Szövetség elnöke, *Havass* Rezső kir. tanácsos, főv. bizottsági tag, *Gonda* Béla miniszteri tanácsos és mások.

A magyarság és Budapest érdekét tehát a Dunakonferencián méltóképen fogják képviselni. Ami a legfontosabb, a szövetség Magyarország és Budapest teljes érvényesülésével fog megszületni, emellett pedig a magyar szakértők fölvonulása mindenesetre hatalmasan fogja emelni a konferencia nivóját.

A magyar bizottság munkája

A Dunakonferencia anyagának előkészitését egy magyar, egy bajor és egy osztrák bizottság végezte. Helyesebben a szószoros értelmében vett bizottság csak Budapesten alakult, mig Ausztriában és Bajorországban az anyag előkészitését maguk az előadók végezték. A magyar bizottság ülésein rendesen megjelentek: Matlekovits Sándor v. b. t. t., Lers Vilmos államtitkár, Kvassay Jenő és Hoszpotzky Alajos miniszteri tanácsosok, Bárczy István polgármester, Déri Ferenc alpolgármester, Fock Ede és Vita Emil tanácsnokok és Miklós Elemér tanácsjegyző. A magyar bizottság munkájára vonatkozólag illetékes helyen a következő felvilágositást kaptuk:

— A magyar bizottság szorgalmasan dolgozik és nemcsak abban a részben, amelynek előadója magyar, készitette el előterjesztését, de körvonalozta álláspontját azokban a kérdésekben is, amelyeknek külföldi előadójuk lesz. Állandó érintkezésben voltunk a külföldi előadókkal és büszkén és önérzetesen állithatom, hogy a magyar álláspont minden tekintetben győzedelmeskedett. Ha hozzávesszem, hogy a jelentkezők állandóan szaporodnak, akkor biztosra vehetjük, hogy a Dunakonferenciának jelentékeny sikere lesz.

— Természetes törekvésünk az, hogy a konferencia résztvevői között legalább kétszeramyi legyen a magyar, mint a külföldi. Ez is sikerülni fog és arról is meg vagyok győződve, hogy igen kiváló magyar szakemberek előadásaival tudunk majd fölvonulni. A vendégek tömege is impozáns lesz. Nagyon sok bajor érkezik és még több osztrák, itt lesz maga Weiskirchner két alpolgármesterével és Bécs város huszonegy tagu küldöttségével.

— Hallom, hogy ismét fölmerült a gyanu, hogy a bécsi polgármester ellenkonferenciát akar Bécsben rendezni. Tényleg lesz Bécsben egy tanácskozás, amely azonban kizárólag az osztrák érdekkörbe tartozó kérdésekkel foglalkozik. Az osztrák csatornák épitése fölött végre is nem határozhat a budapesti Dunakonferencia, ez Ausztriának egyszerü belügye. Egyébként mi, ha igazak lennének is a gyanakvók aggodalmai, akkor is csak azt mondhatom, hogy Weiskirchner tehet, amit akar, az igazi Dunakonferencia Budapesten lesz szeptember 4-ikén.

— Még egy kérdést kell tisztázni és ez a Dunakiállitás kérdése. Meg kell állapitanom, hogy a főváros Dunakiállitást nem rendez, hanem — amint azt a programmon is föl fogják tüntetni — ez a földmivelésügyi miniszterium munkája lesz. Miután pedig a Dunakiállitás olyan kiváló szakember kezében van, mint Kvassay Jenő miniszteri tanácsos, annak sikere el nem maradhat.

A német és az osztrák vendégek

A Dunakonferenciára eddig bejelentett német és osztrák résztvevők a következők:

Németországból:

Közgazdasági körökből: A frankfurti kereskedelmi kamara, képviselik: Carl Köhle királyi épitészeti tanácsos és August Varenkamp; a regensburgi kereskedelmi kamara, képviseli Christlieb titkos tanácsos, elnök; az ulmi kereskedelmi kamara egy tagja; a mainzi kereskedelmi kamara képviseletében Josef Ruthof; a passaui kereskedelmi kamara három tagja; a mannheimi kereskedelmi kamara képviseletében Jaeger vezérigazgató; a nürnbergi kereskedelmi kamara képviselői: Christof Seiler kereskedelmi tanácsos és Karl Fr. Dietz nagykereskedő; a Bayerische Kanalverein (Nürnberg) kiküldöttje K. G. Steller ügyvezető elnök; a Bajor Lloyd hajózási társaság kiküldöttei: Hans Meyer-Seebohn, Karl Salzer és Horti Elemér igazgatók; O. von Petri kir. titkos kereskedelmi tanácsos (Nürnberg); Bayerische Handelsbank (München) képviseletében Ludwig Hammon igazgató; a beyreuthi kereskedelmi kamara képviselője Eitzenberger kereskedelmi tanácsos.

Városok: Offenbach a. M. 1 küldöttel, Neumarkt 2 küldöttel, Köln 2 küldöttel, Karlsruhe 2 küldöttel, Koblenz 1 küldöttel, Nürnberg 4 küldöttel, Ludwigshafen am Rhein képviseletében a főpolgármester, Frankfurt am Main 2 küldöttel, Mainz város képviseletében Göttelmann dr. főpolgármester, Passau 5 küldöttel, Regensburg 6 küldöttel, Strassburg 3 küldöttel, Mannheim 2 küldöttel, Deggendorf 3 küldöttel, Straubing 5 küldöttel, Diilingen a. D. 1 küldöttel, Augsburg 2 küldöttel. Külön jelentkezett Pichler passaui apátkanonok.

Ausztria.

Közgazdasági körökből: Donauregulierungkommission (Wien) 3 küldött; Wasserwirtschaftsverband der österreichischen Industrie (Wien) 2 küldött; Reichsverband der deutschen Gewerbevereine Österreichs (Wien) 1 küldött; K. k. österreichisches Handelsmuseum (Wien) 1 küldött; a reichenbergi kereskedelmi kamara; Bund Österreichischer Industrieller (Wien) 3 küldött; Österreichischer Gewerbeverein Linz 1 küldött; Niederösterreichischer Mühlenverband 6 küldött; Verband der Fluss- und Ruderschiffarts-Interressenten auf der Donau und deren Nebenflüssen 1 küldött; Österreichische Verein der Holzproduzenten, Holzhändlern und Holz-Industriellen (Wien) 2 küldött; Österreichisch-Deutscher Wirtschaftsverband 1 küldött, a Délnémet Dunagőzhajózási Társaság 1 taggal, a wieni osztrák mérnök- és épitész-egylet 1 küldött, a cs. és kir. Dunagőzhajózási Társaság 7 küldöttel, köztük Schonka lovag elnök, Csatáry és Neugebauer igazgatók, a bécsi nagymalmok egy küldöttje, Industrieller Klub (Wien) 1 küldött, a bécsi hajóépitési kisérleti állomás 4 kiküldöttje.

Városok: Wien Weiskirchner polgármester vezetésével 21 küldöttel, Hainburg a. D. 2 küldöttel, Klosterneuburg 1 küldöttel, Korneuburg 1 küldöttel, Krems 4 küldöttel, Urfahr 1 küldöttel, Melk a. D. 2 küldöttel, Spitz a. D. 2 küldöttel, Linz 3 küldöttel, Grein 2 küldöttel, Tulln 6 küldöttel, Reichenberg 1 küldöttel és Pöchlarn 1 küldöttel.

Jönnek-e a bolgárok és a törökök?

Amióta a Dunakonferencia gondolata fölvetődött, azóta állandóan napirenden volt az a terv is, hogy a dunai szövetségbe bele kell vonni a balkáni barátainkat, a törököket és a bolgárokat is, sőt Romániáról is sok szó esett. Ami Romániát illeti, már az első, a budapesti városházán tartott értekezleten sok fejtörést okozott az, hogy mi legyen Romániával, amelynek hatalmas Dunaszakasz jutott osztályrészül? Most ez a gondunk természetesen tárgytalanná vált: a románkérdést majd dicsőségesen harcoló katonáink fogják eldönteni.

A mult héten különben az a hir terjedt el, hogy hivatalos kiküldetésben a bolgárok és törökök nem jönnek el a budapesti Dunakonferenciára. Kérdést intéztünk tehát e tekintetben a városházán a Dunakonferencia intézőihez, ahol a következő választ kaptuk:

— Ez a kérdés inkább a diplomácia hatáskörébe tartozik, mint azokéba, akik a budapesti Dunakonferencia előkészitésével foglalkoznak. Kivánatos lesz, hogy balkáni barátaink is csatlakozzanak a sok reménynyel kecsegtető dunai szövetséghez. Egyszóval *a bolgárok és törökök hivatalosan nem vesznek részt a budapesti Dunakonferencián, ez azonban nem jelenti azt, hogy bolgár és török vendégeink ne érkeznének.* Igenis szép számmal várjuk őket és máris sok jelentkezőnk van Szófiából, Rusecsukból és Konstantinápolyból.

A Duna-iroda.

Az elmult héten a városházán a folyosók és lépcsők falán sürün jelent meg egy fekete kézzel ellátott fehértábla, ezzel a felirattal: Dunakonferencia. Más szóval irodát szerveztek, amely a konferencia előkészületeinek nagyarányu munkáját végzi. Az iroda élén Miklós Elemér dr. tanácsjegyző és Zilahi Dezső, az Idegenforgalmi Iroda igazgatója buzgólkodnak éjjelt nappallá tevő szorgalommal. Az iroda élete rendkivül élénk, sőt napról-napra nagyobb lesz a feldolgozandó anyag, mert a jelentkezések valósággal özönével érkeznek. Miklós tanácsjegyző annak a reményének adott kifejezést, hogy 700—800 résztvevője lesz a konferenciának. Igen szép és megbecsülni való érdeklődés mutatkozik a fővárosi bizottsági tagok között, akik napról-napra többen jelentkeznek. Hatalmas számmal lesznek képviselve a Dunamenti magyar városok is. A magyar résztvevők után következnek számban az osztrákok, de a németek is imponáló módon képviseltetik magukat. Az iroda pár nap alatt pompás müködésbe lendült és különösen akkor vár majd rá jelentékeny feladat, ha a konferencia vendégei megérkeznek.

A Fővárosi Hirlap és a Dunakonferencia

A Fővárosi Hirlap nem ünnepli külön kiadásban a Dunakonferenciát, amely ma már nem szorul fellengős szavakra, nincs szüksége gyámolitó jóindulatra. A magyarságnak és Budapestnek nyert ügye van és akkor, amikor azt a tényt konstatáljuk, csak röviden akarunk rámutatni, hogy mi akkor tettük meg kötelességünket, amikor még a nagyközönség, de meg a sajtó sem ismerte föl Budapest dunai központtá való emelkedésének jelentőségét. A Fővárosi Hirlap sok sikerre hivatkozhatik már Budapest emelése körül, de különös büszkeséggel mutathat rá arra, amely a Duna gazdasági erejének kihasználása körül megindult. Végigharcoltuk a küzdelmet addig, amig győzedelmeskedett Budapest, a magyar hajózás és maga a pártatlan tiszta igazság. Pedig akkor, amikor mi először mártottuk tintába tollunkat, hogy a dunai hegemóniáért küzdelembe álljunk, még igen kevesen voltak tisztában azzal, hogy mi a jelentősége a mi akciónknak.

A Fővárosi Hirlap volt az első lap, amely hirt adott Bleyer regensburgi polgármesternek Bárczy polgármesterhez intézett leveléről. A budapesti és bécsi sajtó ezekről a hasábokról értesült az eseményről. Amikor végre eljutott a hir a bécsi lapokhoz is, akkor eszmélt föl Weiskirchner és akkor indult meg a nagy harc Budapest és Bécs között. A küzdelemben adatokat szolgáltatva, magát Weiskirchnert is megszólaltatva, lelkesen kivettük részünket és most, amikor az ügy diadalát üljük, ünnepi köntös és ünnepi álarc nélkül állunk helyünkön és hirdetjük, amit az első perctől kezdve hirdettünk: a magyar gazdasági élet fejlődésében uj fejezethez értünk el.

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
természetes
égvényes
SAVANYÚVIZ.

Események

A családi pótlék. Városházi körökben nagy az elkeseredés a miatt, hogy a közgyülés határozata, amelylyel a családi pótlékot engedélyezte, még mindig csak — határozat. Értesülésünk szerint a belügyminiszteri döntés már megtörtént, s az iratok *Márher* Aladár tanácsnok-főjegyzőnél vannak. A miniszternek állitólag kifogásai vannak a közgyülési határozat egyes pontjai ellen és ezért az előterjesztés ujból a közgyülés elé kerül.

Budapesten nem épitenek. Némely iparág nagyon keveset szenvedett a háboru alatt, vagy éppen föl is virágzott, némelyiket azonban a háboru majdnem teljes szünetelésre kényszeriti. Ezek közé tartozik az épitőipar. Az épitőmunkások szervezete statisztikát készitett a háborus évek épitkezéséről s ez a legjobban megvilágitja a mai helyzetet. 1914. augusztus elsején 157 épitkezés volt, ezek között 25 háromemeletes, 50 négyemeletes és 26 ötemeletes. 1915. augusztus elején 108 épitkezés volt, ezek között 5 háromemeletes, 39 négyemeletes, 13 ötemeletes. Ez év augusztus elején már csak 13 épitkezés van, ezek között csupán egy három és egy négyemeletes, a többi csak földszintes ház, vagy átalakitás. Az épitkezés tehát jelenleg majdnem teljesen szünetel.

Elektrotechnikusok háboruskodása cimü cikkünkre vonatkozólag, mely multheti számunkban jelent meg, dr. Soltész Adolf ur, az Országos Iparegyesület igazgatója, a következő helyreigazitó sorokat közli velünk: „Igen tisztelt Szerkesztő Ur! „Elktrotechnikusok háboruskodása' cimü cikkére vonatkozólag legyen szabad közölnöm, hogy Stern Sándor urral, az Országos Iparegyesületben tartandó felolvasására nézve semmiféle megállapodásunk nincs. A közleménynek reám vonatkozó része tehát nyilván téves értesülésből ered. A dologról egyszer telefonon beszélgettem Stern urral — természetesen anélkül, hogy sejtelmem lett volna bármely háboruskodásról, — de köztünk megállapodás nem történt és a nevezett urat azóta nem is láttam."

A Kristálypalota megnyitása. Szeptember 1-én, pénteken nyitja meg uj szezónját az Operaházzal szemközti Kristálypalota. Ez az uj szezón egyben teljesen uj korszakát is jelenti a Kristálypalotának. A direktora: Mérei Adolf, a Népopera volt főrendezője. A megnyitó müsoron a színház és kabaré ad egymásnak sokat igérő találkozót. Lesz Du goldige Frau! (Te aranyos asszony) cimen egy német operette; szerzője: Benatzky. A főszerepet Günther Mici, a bécsiek Fedák Sárija adja, partnere Hans Lackner, a bécsi Volkstheater müvésze. A magyar operettet, melynek cime Arizonde, szerzője a hires Gilbert, Diósy Nusi, a Vigszinház v. primadonnája, Ferenczy Károly és Ujvári Károly készül sikerre vinni. A kabaré rész élén Trude Voigt és Kitti Starling áll és itt mutatkoznak be a Budán hiressé vált Herczeg Vilmos, meg Antal Erzsi kolozsvári szubrette és pedig Kondor Ernő „Megverjük a kuckót" c. énekes darabjában. Azután Csáky Biri. Az előadás ½8-tól ½12-ig tart.

Nyilatkozat. A fővárosi Meidinger-kályhák javitási munkálatainak versenytárgyalásával kapcsolatosan néhány lap azt irta, hogy a főváros ügyészi hivatala a pályázók, tehát ellenem is csalás vétsége miatt bünvádi eljárást inditott és hogy a közszállitásokból való kizárásunkat indítványozta a belügyminisztériumnak, sőt volt olyan lap is, amely azt irta, hogy már ki is zártak a közszállitásokból. — Mindkét tényállás merően ellenkezik az igazsággal, mert először is a főváros ügyésze a tanács által utasittatott, hogy az összes pályázók ellen kihágásért, tehát nem csalás miatt indítsa meg az eljárást. Másodszor, mert a közszállitásokból annyira nem zártak ki, hogy a szóban forgó munkálatok kivitelével most is cégemet bizták meg. — Ugy a városi ügyészség eljárása, valamint a bíróság előtti kihágási eljárásnak kimenetele elé nyugodtan tekintek, mert tisztázódni fog ez ügyben való szereplésem, amely nem méltatlan a már 17 év óta fennálló cégem becsületes munkával megszerzett mocsoktalan hirnevéhez. De tisztázódni fog ez ügyben szereplő Fischer Salamon eljárása is, amely alkalomig minden jóhiszemü ember itéletének felfüggesztését kérem. Budapest, 1916. augusztus 22. Kitünő tisztelettel: **Koch Jenő.**

Maximálják a vendéglő-árakat Kassán. A kassai vendéglősök dr. Blanár Béla polgármester meghivására tanácskozást tartottak a hadiétlap ügyében és arra a megállapodásra jutottak, hogy étlaptervezeteiket a hadiárakkal együtt a polgármesterhez beterjesztik. A vendéglősök tulnyomó része már be is mutatta tervezetét, melyekből kiderül, hogy képesek

30—40 fillérekkel olcsóbban is ellátni a publikumot, mint ahogyan azt a valóságban teszik. Mikor az összes tervezetek beérkeznek, a polgármester azokat áttanulmányozza és a főkapitánnyal egyetértően megteszi a szükséges intézkedéseket a hadiétlap árainak maximálása tekintetében.

Henry-arénában a remek augusztusi műsor még csak néhány napig látható, aki tehát még nem látta Idus k. a. voltigelovaglását, a Henry-csoport bravuros lovasmutatványait, Faludy-csoport akrobata-számát, Josephine sodronyművésznőt, az el ne mulassza a megtekintést. Szeptember elsejétől uj műsor lesz Budapesten, még nem szerepelt elsőrendü erők felléptével.

„Untauglih ur." Alig másfél esztendeje, hogy az Uj Idők hasábjain először jelent meg Gábor Andor pompás humoru regénye, „Untauglih ur" és a „Milliók Könyve" népszerü vállalata máris besorozta kiadványai közé. A háboruban született meg a valamennyi sorozáson alkalmatlannak talált „Untauglih ur" alakja, akiről Gábor Andor ezt a mulatságos könyvet megirta. Az „Untauglih ur" ára 30 fillér a „Milliók Könyve" vállalatában.

Beketow-cirkusz. A Camillos-pár, mely a Beketow-cirkuszban tartja thelepátiai szeánszait, a cirkuszt a kiváncsiak zarándokoló helyévé tette. Az ország minden részéből emberek jönnek Budapestre, hogy Camillosékhoz hozzátartozóikra vonatkozó kérdéseket intézzenek. Ez a thelepátiai mutatvány a legnagyobb feltünést kelti. Szintén csodálatos, bár csak ügyességen alapuló mutatvány az, melyet a török illuzionista, Delané effendi és mm. Benita produkálnak. A törököt megkötözik, zsákba varják, ládába szögezik és a ládából, melyet egy percre sem takarnak el, kiszabadul, anélkül, hogy a szabadulást látni lehetne. Ezek mellett elsőrangu cirkuszi müsor, légtornászokkal, hasbeszélővel, zsonglőrökkel, a legjobb bohócokkal és komikusokkal. Igen természetes, hogy ilyen müsor mellett a cirkusz minden előadásra megtelik.

A TŐKE

...

Szemle.

A termelők uzsorája. — A Központok. — Tultermelés és többtermelés.

A képviselőház mostani ülései nagyon érdekesek és tanulságosak. Nemcsak politikai, de gazdasági szempontból is. Különösen figyelemreméltók a Ház többségét képező agráriusok felszólalásai, melyek a földbirtokot, mint az állam mostoha gyermekét igyekszenek feltüntetni. *Eitner* Zsigmond, aki a Haditerményt támadta, több temperamentummal, mint argumentummal, afölött siránkozott, hogy a kormány a buza maximális árát alacsonyan állapitotta meg. Neki a 42 K-ás buzaár nem elég magas! És ezt Eitner olyan időben mondja, amidőn mindenki tudja, hogy annak a sok milliárdnak a tulnyomó része, melyet a háboru mobilizált, máris a paraszt és a földbirtokos kezén van. Őrgróf *Pallavicini* György, az agrárius tábor egyik legbuzgóbb harcosa, azt a tételt állitotta fel legutóbbi beszédében, hogy a föld etikai érték, melyet nem szabad nagyon megadóztatni. Tehát magas gabonaárak és kevés adó: ez az, amire a termelők törekednek. Ezzel szemben pedig még azt is sürgetik, hogy a kormány maximálja, illetve szállitsa le az ipari termékek árait, mert nem járja — mondja Eitner, — hogy a kocsikenőcs, mely métermázsánkint azelőtt 14 K volt, most 120 K. Szóval az agráriusok azt követelik a kormánytól, hogy csak nekik legyen kizárólagos engedélyük az uzsorára. Mi elismerjük, hogy mostanában az ipari termelés sok terén is nagy uzsora folyik. Ez ellen is küzdeni kell. De ez nem olyan veszélyes, mint a mezőgazdasági termelés uzsorája, mely a fogyasztók testi épsége ellen tör. Mindenesetre furcsa, hogy a parlamentben a magas adók és magas árak miatt éppen annak az osztálynak a képviselői panaszkodnak, mely a háborus konjunktúrából az oroszlánrészt vette ki magának. Azt mondja Pallavicini gróf, hogy amikor a nagytőkét szidják, mindig Lánczy Leót szokták szidni, amikor az agráriusokat szidják, akkor pedig Zselénszky Róbertet. Ebben Pallavicininek igaza van; csakhogy ma a fogyasztók részéről a szidást inkább Zselénszky érdemli meg.

—

A Központok dolgai most gyakran szóvá tétetnek a sajtóban és a parlamentben. *Ráth* Endre interpellációja érdekes részleteket tárt fel ugyan, de nem mutatott rá a bajok igazi forrásaira. Nem az a baj, hogy Központok vannak, amelyek némelyikére a háboru alatt igazán nagy szükség van, hanem az, hogy ezen intézmények létesitésével oly törekvések vernek gyökeret, melyek arra irányulnak, hogy ezek a monopolisztikus szervezetek a háboru utáni időre is fentartassanak. Eme felfogás ellen minden erővel küzdeni kell. Igazi fejlődés és haladás csak a szabad kereskedelem nyomában járhat. A Központokat a háboru után tehát azonnal meg kell szüntetni, sőt egyeseknek a „lefaragását" már most kell megkezdeni. Mert vannak ám Központok, melyek teljesen feleslegeseknek bizonyultak. Ezeket egyszerüen fel kell oszlatni. Abban pedig egyetértünk Ráth Endrével, hogy kivánatos volna, hogy ezek a Központok végre-valahára számadásaikat is közzétegyék. Mert úton-útfélen azt halljuk rebesgetni, hogy a Központok ügyvitele nem az „altruizmus" jegyében történt. Azt mondják, hogy egyes Központok az alaptőkének 5 százalékos kamatoztatásán felül sok milliót jövedelmeztek. Ha ez igaz, akkor ez a szegény fogyasztók rovására történt. Mindig azt hirdették, hogy a Központokat ármérséklés és egyenletes árueloszlás céljából létesitik. Sokszor azonban ennek éppen az ellenkezője következett be. Ez a körülmény óvatossá tehetné a kormányt a további Központok felállitása tekintetében.

—

A háborut közvetlenül megelőző békeévekben a legfontosabb iparágakban *tultermelés* mutatkozott, melynek kartellekkel, konvenciókkal és szindikátusokkal igyekeztek gátat vetni. Most a háboruban a helyzet teljesen megváltozott. Az árukészleteket lassankint felemésztették és ma már határozott áruhiány észlelhető. Most egyes közgazdászok egyszerre a *többtermelést* propagálják és ezzel ugyanabba a hibába esnek, mint amikor a tultermelés ellen foglaltak állást. Mi azt hisszük, hogy a háboru alatt, amidőn a munkáskezek oly nagy hiánya mutatkozik, a többtermelést nehéz lesz megvalósitani. Inkább azt kell hirdetni, hogy takarékoskodjunk, annál is inkább, mert azt kell látnunk, hogy sok tekintetben őrült pazarlás és nagy luxus folyik, mely a háborus idők komolyságával sehogysem egyeztethető össze. Ha a háboru után nagy szükséglet fog előállani, ugy a termelés magától fog fokozódni. Ennek azonban előfeltétele az, hogy a magánkezdeményezésnek szabad tér engedtessék és a kartellek és konvenciók uralma megfelelően korlátoztassék.

—

Kik az árdrágitók?

Három fronton folyik a harc. Amig hős katonáink sikeresen birkóznak meg külső ellenségeinkkel, addig itthon, a front mögött, elkeseredett küzdelem folyik egy belső ellenséggel, melyet nem vagyunk képesek legyürni. Ez a belső ellenség a drágaság, mely napról-napra fokozódik és ólomsulylyal nehezedik rá egész közéletünkre. Szigoru törvények és rendeletek tiltják az árdrágitást és árufelhalmozást és a rendőrség erélyesen üldöz minden olyan ténykedést, melyben az árfelhajtás célzatát véli feltalálni.

Konstatálnunk kell azonban, hogy a hatóságoknak a megtorlási munkája eddig kevés eredménynyel járt. Ennek pedig az oka, hogy nem helyes irányban nyomoznak, minélfogva az igazi bünösöket nem tudják kézre keriteni.

Mert kik tulajdonképen az árdrágitók?

Bizonyára nem az a kiskereskedő, vagy szatócs, aki az árut maga is csak igen magas áron és a legnagyobb nehézségekkel szerzi be. És mégis azt kell látnunk, hogy a feljelentések, hatósági zaklatások többnyire ezek ellen irányulnak, viszont a rendőrség figyelmét teljesen elkerülik azok az alkalmi egyesülések, társaságok és cégek, melyek a háboru ideje alatt alakultak tisztán azzal a célzattal, hogy a konjunktúrát kihasználva, gyorsan meggazdagodjanak.

Az árdrágitás és árufelhalmozás ellen hozott törvények és rendeletek egyik lényeges intézkedése az, hogy a fontosabb szükségleti cikkekkel csak olyan egyén vagy cég kereskedhetik, mely ezt az üzletet már azelőtt is folytatta. És mégis azt kell látnunk, hogy ezt a rendelkezést minduntalan megszegik. A rendőrség detektivekkel nyomoztatja az árfelhajtókat és a felhalmozott árukészleteket. Mi megkönnyitjük a rendőrség munkáját és utmutatást adunk az igazi árdrágitók felkutatására. Nem nehéz dolog ezeket megtalálni. Csak a különböző napi és szaklapok hirdetési rovatát kell figyelemmel kisérni. Itt látjuk felvonulni az igazi árdrágitókat nagyhangu hirdetéseikkel, melyekben vaggonszámra kinálják a legkülönfélébb árukat. Az ember alig hisz a szemeinek, amidőn ezeket a hirdetéseket olvassa. A legnagyobb árubőség árad ki ezekből a hirdetésekből.

Lássunk csak egynéhányat.

Itt van legelől a Commercia r.-t., mely a Magyar-cseh bank alapitása. Ez a tipusa a háborus konjunktura kihasználására alapitott alkalmi társaságoknak. Mindent árul. Élelmiszereket, szappant, stb. egészen a seprüig. Hirdetései mindenütt feltünő betükkel, többnyire egész oldalnagyságban jelennek meg. Hasonló reklámmal dolgozik a Magyar kereskedelmi r.-t. (Gyöngyös), Polacsek Fülöp (Nyirbátor), a Tirgram társaság, mely azelőtt poloskairtással foglalkozott és most 50-féle közszükségleti cikket hirdet, a Szatmári kereskedelmi r.-t., Megyeri és Vértesi, akik kis szatócsokból szappankirályokká lettek, az Általános közvetitő r.-t. (szappan), Kátay Aladár Salgótarján (postafiók 10., interurban 35., mert a millió lakosu Salgótarjánban ezekre nagy szükség van.) A Kárpáthia áruforgalmi r.-t. (kávé), Pogány P. Antal (szappan) és még vagy husz cég, akik háboru alatt váltak nagykereskedőkké, békeidőkben pedig árukereskedéssel nem is foglalkoztak, legjobb esetben szatócsok voltak lokális vevőkörrel, vagy pedig apró ügynökök.

Jó lesz, ha a rendőrhatóságok ezeket a hirdetéseket figyelemmel tanulmányozzák és kutatják, hogyan van az, hogy mig az évtizedek óta fennálló tisztes nagykereskedők nem tudnak áruhoz jutni, addig ezek az alkalmi cégek, melyek tisztán a fogyasztók kiuzsorálására alakultak, óriási készletekkel rendelkeznek és ennélfogva az árakat valósággal diktálják és a piacot ugyszólván monopolizálják. Kivánatos volna, ha a hatóságok végre-valahára rátennék a kezüket ezekre az igazi árdrágitókra. Nemcsak az ethikai felfogás, de a közérdek is követeli, hogy ezeknek az árdrágitó cégeknek bünös üzelmei a törvény szigorával egyszer és mindenkorra megakadályoztassanak.

—

Az Adria és a belvizi hajózás. Pénzügyi körökben elterjedt hirek szerint az *Adria m. kir. tengerhajózási r. t.* alaptőkéjét a közel jövőben fel fogja emelni. Információnk szerint ez a tranzakció tényleg napirendre került, de nem azért, mintha a hatalmas szubvencióval dotált és dus tartalékokkal rendelkező Adriának a tengerhajózás fejlesztése céljából volna szüksége a tőkeszaporitásra, hanem azért, mert *az Adria belvizi hajózással is foglalkozni akar.* Ismert dolog és tőzsdei körökben már régen nem volt titok, hogy a *Kereskedelmi Bank* nemrégiben nagyobb tételekben vásárolta a *Dunagőzhajózási társulat* részvényeit oly céllal, hogy e vállalatnál befolyást gyakorolhasson. A banknak ez a terve azonban egyelőre nem látszik keresztülvihetőnek, mert a Dgt. részvényei erős kezekben vannak. A folyamhajózás várható óriási konpunktúráját azonban a bank nem szeretné tétlenül nézni és — mint teljes hitelt érdemlő forrásból jelenthetjük — most az a kombináció merült föl, hogy az Adria (a Kereskedelmi bank vállalata) müködési körét a folyamhajózásra is kiterjesztik. Az Adria készülő tőkeemelése tehát ezt a célt fogja szolgálni, a Dunára tekintélyes flottát szándékoznak beállitani, amely közvetlen összeköttetésbe jutna az Adriának azokkal a hajójárataival, amelyek a levantei forgalmat bonyolitanák le és amely járatokra nézve most folynak a tárgyalások a miniszteriumban.

Cipőközpont készül. Acél Gyula, a „Mercedes" cipőgyárak magyarországi vezérképviselője cipőbehozatali központ létesitésére tervezetet dolgozott ki és azt a kereskedelmi miniszterhez benyujtotta. A memorandum azt mondja hogy a magyarországi cipőszükségletet Németországból való behozatal utján altruisztikus alapon akarja megoldani. Magyarországon a kisipar munkás- és bőrhiány miatt ugyszólván teljes tétlenségre van kárhoztatva, a gyáripar pedig csakis hadimunkát teljesit. Ezzel ellentétben Németországban még ma is mintegy 3000 cipőgyár van üzemben és ha termelőképességüket

nem is használhatják ki teljesen, még tekintélyes mennyiségü cipőt bocsáthatnának a szövetséges monarchia rendelkezésére. Igaz, hogy Németország f. é. julius hó 14-én abszolut cipőkiviteli tilalmat rendelt el, de diplomáciai uton könnyen elintézhető volna, hogy kompenzációs áru ellenében sok százezer pár cipőt behozhatnánk. Ezzel persze (minthogy a behozatalnak csak kvótaszerinti része jutna Magyarországra) a cipőszükségletet még nem födöznénk, de mindenesetre utját állnánk a hallatlanul elvadult cipődrágitásnak és kinyitná az ajtóit azoknak a titkos raktáraknak, ahol árdrágitó célokkal tizezerszámra vannak a cipők eldugva. A cipőközpont tervezőjét igen tiszteletreméltó célok vezetik. A központ behozatali elosztó telep volna, amely továbbárusitásra a cipőt a szakmabeli kereskedőknek adná át, fixirozott, a polgári hasznot meg nem haladó, áron. Viszont a központ szigoruan altruisztikus alapon működnék és a kezelési költségek fejében legfeljebb 3% hasznot venne, amelynél ha felesleg mutatkoznék, azt hadi jótékonycélra forditaná. A miniszteriumban a tervezet nagy rokonszenvvel találkozott és minthogy elsőrendüen közszükségleti cikkről van szó, amelyben az áruuzsora már hallatlan mérveket öltött, minden valószinüség szerint a cipőbehozatali központ a közeljövőben meg fog alakulni.

A szilvaközpont még nem alakult meg. A sajtóban az utóbbi napokban az a hir jelent meg, hogy 3 millió korona alaptőkével Szilvaközpont r.-t. alakult, amelynek elnökévé Strauss Antal terménykereskedőt, alelnökévé pedig Grünbaum Jakabot választották meg. Illetékes helyről szerzett információnk szerint a hiradás ebben a formában nem fedi teljesen a valóságot, mert a központ egyelőre még nem alakult meg. A tény az, hogy érdekelt kereskedők Strauss Antal vezetésével a szilvakereskedelem és a szilvatermékek adásvételének központositására nézve memorandumot dolgoztak ki és azt benyujtották a kereskedelmi miniszterhez, ahol az eszme kedvező fogadtatásra talált. A valószinüség tehát az, hogy a központ alapitása rövidesen kormányhatósági jóváhagyást nyer, amelynek megtörténte után a központ az előzetes tervek szerint 3 millió korona alaptőkével meg fog alakulni.

A Pamutközpont R.-T. igazgatói. A Pamutközpont R.-T. igazgatósága Deutsch Kálmánt a részvénytársaság ügyvezető igazgatójává, Willerstorfer Józsefet pedig a statisztikai osztály igazgatójává nevezte ki, mindkettőt cégjegyzési jogosultsággal.

A kávékészletek zárlatának meghosszabbitása. „A 2307/1916. M. E. számu rendelet (l. a Budapesti Közlönynek 1916. évi julius hó 14-iki napján megjelent 159. számában) 8. §-a szerint zár alá vett kávékészletekre nézve a záralávétel hatálya a Kávéközpont rendelkezésének hiányában csak akkor szünik meg és ezen az alapon a birtokos a bejelentett készlettel csak akkor rendelkezhetik szabadon, ha a Kávéközpont a készlettel az 1916. évi december hó 31-iki napjáig bezárólag nem rendelkezett." Ezek szerint a magyar szent korona országainak területén bárhol tároló és fel nem oldott kávékészletekre a zár hatálya ez év december hó 31-éig meghosszabbittatott és a tulajdonosok az áruk fölött csak a Kávéközpont engedélyével rendelkezhetnek.

A Pesti Magyar Kereskedelmi bank most közzétett félévi mérlegében 7,912.947 K tiszta nyereséget mutat ki, vagyis 272.482 K-val többet, mint a mult év első felében. Az áthozott nyereségfelesleggel együtt az első félév összeredménye 9,966.238 K. A mérlegnek kimagasló jelensége a betéteknek és folyószámla hitelezőinek rendkivül arányu emelkedése. A tiszta betétek az év eleje óta 499 millióról 666 millióra, a hitelezők összege pedig 61 millióról 236 millió koronára emelkedett. Eszerint a bank 902 millió idegen tőkét kezel, ami a legnagyobb betéti tőke, melyet eddig magyar pénzintézet kimutatott. A Pesti Magyar Kereskedelmi banknak ez a rekord-mérlege hü visszatükrözése annak az óriási bizalomnak, melylyel a tőkeelhelyezést kereső közönség az intézet iránt viseltetik. Az intézet ma az európai kontinensnek egyik legnagyobb bankja, melynek tőkeerejét talán csak a Deutsche Bank mulja felül. A nyereség- és veszteség-számla 1916. jun. 30-án a következő képet mutatja: Jövedelmek: Nyereségáthozat az előző évről 2,553.291.30 K, ebből levonandó a Tudőbeteg katonák szanatóriuma javára kifizetett adomány, 500,000, 2.053.291.30 (2.468.554.99, — 415,263.69) K. Tiszta kamatjövedelem 7.001,183.89 (6,926.541 K 41 f., + 74,642.48). A banképületek jövedelme 128,879.76 (128,923.32, — 43.56). Nyereség a jelzálog és községi kölcsön üzletből 1,165,383.52 (1.145,535.32, + 19,848.20). Különféle jutalékok 898,188.53 (787,099.81, + 111,088.72). Nyereség külföldi váltókon és pénznemeken 284,724.71 K (310,502.42, — 25,777.71). Nyereség értékpapirokon és sindikatusokon 600,022.52 korona (107,234.54 + 492,787.98). Különféle nyereségek 487,258.52 (411,417.14, + 75,841.38). Váltóüzletünk, fiókjaink és a komanditek nyeresége. A befizetett tőke kamatai, az összes idevágó személyzeti kiadások és a kezelési költségek levonása után 328,400.63 (303,477.30, + 24,923.33). Összesen 12.947,333.38 (12.589,286.25, + 358,047.13). Terhek: Az ügyvezető igazgatóság, a hivatalnokok és szolgák fizetése 1.482,353.91 (1.340,274.60, + 142,079.31). Költségek és adók 1.033,431.34 (829,630.67, + 203,800.67). Adakozás a háboru céljaira és a háboru által okozott kiadások 444,531.77 (100,266.71, + 344,265.06). Leirások különféle követelésekből 20,778.04 (210,094.68, + 189,316.64). Összesen 2.981,095.06 (2.480,266 K 66 f., + 500,828.40 K).

A Kenderközpont R.-T. megalakulása. Kedden tartotta alakuló közgyülését a Magyar szentkorona országainak kenderközpontja r.-t. Az igazgatóság tagjaivá megválasztattak: Hoffmann Hugó, Auer Albert, Ertl János, Fayer Sándor, Fiedler János, Fuchs Leó, Horovitz D. Lipót, Maier Mór, Michels Ákos, Michels Károly, Odescalchi J. Zoárd herceg, dr. Pajzs Gyula, Rerabek József, Szántó Jenő, Szász Ernő, Schweiger Richard, Steinhaus Sándor, Tschörner Ede, Weiner Géza, Wimmer Fülöp, továbbá a mezőgazdasági érdekeltség köréből 5 igazgatósági tag. A m. kir. kereskedelemügyi miniszter és a m. kir. földmivelésügyi miniszter képviselőiket az igazgatóságba utólag fogják megnevezni. A felügyelőbizottság tagjaivá lettek: Just Emil, Révai Jenő, Sebestyén Gyula, Steinberger Ármin. Az alakuló közgyülés után az igazgatóság tartott ülést, amelyen a részvénytársaság elnökévé Wimmer Fülöp, társelnökévé Fayer Sándor, alelnökévé Szántó Jenő, Rerabek József, ügyvezető-igazgatóvá pedig Birnbaum László választattak meg.

A Magyar Olaj- és Zsiripari Központ R.-T. augusztus 19-én tartott rendkivüli közgyülése elhatározta, hogy az eddig 200.000 K alaptőkét 4000 darab 200 K n. é. uj részvény kibocsátása által 1 millió K-ra emeli fel. Az uj kibocsátásu részvényekből 2000 darabot a szappanérdekeltség vett át és ebből 600 darabot a vidéki érdekeltségnek juttattak, a további 2000 darabot a központ ügykörébe tartozó cikkek egyéb érdekeltsége jegyezte le. Az igazgatóságba uj tagokul megválasztották Károlyi Rezső igazgatót a földmivelésügyi miniszter képviseletében, Friedmann Adolfot, a kassai Pocsatko testvérek és Friedmann cég beltagját, Breckner Vilmos marosvásárhelyi szappangyárost, Mandel Dezsőt, a nyirbátori Boni gyártelep és mezőgazdasági r.-t. ügyvezető igazgatóját, Jusztus Miksát, a pécsi Jusztus Lipót fia cég tulajdonosát. A felügyelő-bizottság uj tagjai lettek: Kertész Róbert, a kaposvári Haideckker Pál cég beltagja és Rothauser Mór, a veszprémi Rothauser Mór és fia cég tulajdonosa.

≡ A magyar Duna ≡

A gráriusok aknamunkája

A Budapesten tervezett dunai kikötő egyik része tudvalevőleg vámmentes szabad kikötőnek van kontemplálva, mely a transito-kereskedelem részére rezerváltatnék. Ezen a területen állittatnék fel a központi vámhivatal is. A Dunakérdésnek mostani előtérbe nyomulásával természetesen a budapesti szabad kikötő ügye is fokozott jelentőségre emelkedett. Mig a kereskedelmi és ipari körök a legnagyobb érdeklődéssel kisérik a budapesti kikötő dolgát és örömmel látják azt a perspektivát, mely Budapest és az ország részére a dunai hajózás fellendítése kapcsán megnyilik, addig az agráriusok ismét az ő önző érdekeikkel hozakodnak elő és megakasztani akarják azt a lelkes akciót, mely Budapestet a központi hatalmak blokkjának első kereskedelmi emporiumává van hivatva megtenni.

A magyar mezőgazdák szövetsége máris megmozdult és legutóbbi ülésében határozati javaslatot fogadott el, melyben állást foglal a budapesti szabad kikötő megépitése ellen és különös védelmi rendszabályokat követel a Keletről a Dunán feljövő és Németországba és Angliába irányitott gabona- és állatbehozatal ellen. Ebben a tárgyban a mezőgazdák szövetsége memorandumot adott át Bárczy István polgármesternek, mint a Dunakonferencia elnökének. Ugyanebben a kérdésben erős agitációt fejt ki az Omge is, melynek egyik vezetője, Rubinek Gyula nyiltan kijelenti, hogy a magyar gazdák nem türhetik, hogy a Keletről jövő gabona a budapesti szabad kikötőbe beraktároztassék és esetleg a magyar piacot is elárassza.

Megint előbujik tehát az agrárius lóláb, mely az utóbbi években annyi bajnak az okozója volt. Ezek az agrárius urak azt akarják, hogy a Kelet mezőgazdasági terményeit, melyekre különben nekünk is szükségünk van, ne eresszük a Dunán az országba, sőt még transitoforgalomban se bocsássuk át. Szóval azt kivánják, hogy a Dunát Pozsonynál és Orsovánál elzárjuk! Ez az ő programmjuk. Igy képzelik ők a szabad dunai hajózás nagy kérdésének a megoldását.

Az csak természetes, hogy ezzel a veszélyes felfogással szemben erélyesen állást kell foglalniuk mindazoknak, akik az ország jövő anyagi fejlődését szivükön hordják. A Dunakonferencián erőteljesen kifejezést kell adni annak az elhatározásnak, hogy a Dunakérdés megoldását kicsinyes és önző osztályérdekek meg nem akadályozhatják. Arra a mozgalomra, melyet az agráriusok inditottak, a kereskedelmi és ipari köröknek erélyes ellenakcióval kell válaszolniok. Ha Budapestet a nemzetközi Dunaforgalom központjává akarják tenni, ugy a Dunakérdésnek a megoldását, mely a főváros és az ország gazdasági életére nézve oly nagy fontossággal bir, nem szabad kicsinyes szempontoknak alárendelni. Budapest csak ugy lehet a dunai kereskedelem csomópontja, ha a tervbe vett nagy kereskedelmi kikötő, a vele kapcsolatos ipari kikötő és végül a szabad kikötő minél előbb megvalósittatik.

A Duna kereskedelmi flottája a háboru kitörésekor a következő járművekből állott: 83 személygőzösből 34.189 lóerővel, 289 tehergőzösből 151,750 lóerővel és 2601 uszályból 1,619,362 tonna rakodóképességgel. Azóta ez a flotta több gőzössel és uszállyal szaporodott, viszont a háboru alatt több jármü elpusztult, ugy, hogy a fenti számok körülbelül a mai állománynak felelnek meg. Ebből esik az osztrák vállatokra 49 személygőzös (23,030 lóerővel) 94 tehergőzös (65.775 lóerővel) és 961 uszály (491.542 tonna tartalommal) a magyar vállalatokra 17 személygőzös (7180 lóerővel), 60 tehergőzös (23,913 lóerővel) és 558 uszály (298,426 tonna tartalommal), a délnémet vállalatokra 20 tehergőzös (8760 lóerővel) és 136 uszály (92981 tonna tartalommal), a szerb vállalatokra 6 személygőzös (2635 lóerővel), 5 tehergőzös (1945 lóerővel) és 45 uszály (21,296 tonna tartalommal), a román vállalatokra 11 személygőzös (1344 lóerővel) 21 tehergőzös (2947 lóerővel) és 191 uszály (118442 tonna tartalommal, az orosz vállalatokra 12 tehergőzös (8410 lóerővel) és 120 uszály (48.000 tonnával és végül az aldunai magánhajósokra (ugynevezett görög hajók) 86 gőzös (40.000 lóerővel) és 590 uszály (548.675 tonna tartalommal).

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

BEKETOW-CIRKUSZ.
VÁROSLIGET. TELEFON: 107-46.
Ma és minden este 8 órakor
nagy előadás.
DELAUNAY effendi török illuzionista és mm. BENITA titokzatos jelenete:
Szökés akadályokkal.
2 CAMILLOS, szenzációs thelepatiai jelenete:
Kontaktus a harcterekkel.
Csütörtökön d. u. 4 és szombaton d. u. 5 órakor családi előadás, félárak mindenkinek.
Vasárnap d. u. 4 órakor gyermekeknek félárak.

Thiergärtner és Stöhr
részvénytársaság
Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.
Telefon: 129-45.
Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák. Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk
Budafoki-ut 9-11 sz. alatt
levő elegáns műtermeink megtekintését

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Szept. 1-től kezdve pont 3/4 8 órakor

Mizzi Günther és **Hans Lackner** vendégfellépésével **DU GOLDIGE FRAU** Operettsketsch.

Trude Voigt a világhirü dizőz.

Diósi Nusi a Vigszinház v. primadonnája, **Ferenczy Károly** és **Ujvári Károly** vendégfellépésével **ARIZONDA**. Operett 1 felv. 2 kép.

Kitty Starling a német-amerikai táncosoda.

Megverjük a kuckót Kondor Ernő nótás falusi idillje. **Gerő-Gorilovics nővérek** modern tá cai.

FŐVÁROSI ORFEUM
Nagymező-utca 17. :: Telefon 93—36.

Teljesen ujonnan átalakitva
FÉNYES MÜSORRAL
augusztus 31-én nyilik meg.

TÉLIKERT (Ezelőtt JARDIN D'HIVER) | NAGYMEZŐ-UTCA 22—24. TELEFON 167-25

Augusztus 30-án megnyilik
pompás müsor keretében.

Bécsi Lustspieltheater
teljes társulatának vendégjátéka.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. szám.

Minden este 8 órakor
Nagy Endre vendégfellépésével.
Erna Aria a szőke Trilby.
„JÖN A FÉNYES LÁSZLÓ!" Nagy Endre és **Zerkovitz Béla** operettje **és még 20 attrakció.**

Sörkabaré 9—1 óráig. Belépődij 1 és 2 korona. Csütörtökön, délután 3½ órakor olcsó helyáru családi előadás az összes attrakciók felléptével.

Holzer
cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza
Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

HENRY-ARENA
(BAROKALDI VÁROSLIGET)
Kitünően szellőztetett, hüvös, elsőrangu mulató és szórakozó hely. — Dohányozni szabad!
Naponta d. u. 4 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. ½3 órától, még esőben is:
Külön családias diszelőadások
Az elképzelhető legolcsóbb helyárak!
UJ! Először Budapesten! Szenzáció! UJ!
Mac Wilton ur az emberi aquarium
Mac Wilton ur élő békákat és aranyhalakat nyel és azokat a legrövidebb időn belül ujból a torkából előadja. Mac Wilton ur 10 percen belül 100 pohár sört képes meginni.
Hartmuth a gyorsszobrász. **Hortense és Willy Pantzer** illuzionisták. **Egy hölgy eltüntetése a közönség szeme előtt.**
Az utolsó előadás hétköznapokon este 8 órakor, vasár- és ünnepnapokon este 9 órakor kezdődik.

MILLIÓK KÖNYVE.
Legujabb szám.
Gábor Andor:
Untauglih ur
cimü regénye.
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

Budapesti RÖSER-tanintézet
Alapittatott 1853. Tanulók eddigi száma 21981.
I. **Háromosztályu felső kereskedelmi iskola** érettségi bizonyitványai **egyéves önkéntességre jogositanak.**
II. **Négyosztályu polgári iskola** egyenjogu az állami és községi polgári iskolákkal.
III. **Nevelő internátus** bentlakó és bejáró növendékek részére.
Értesitő-kivonatot küld az igazgató: **Röser János tanár** Budapest, VI., Aradi-utca 10.

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :
Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: **Köztisztviselők** árengedményben részesülnek.
BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Balassa és Társa
BUDAPEST, Andrássy-ut 50
Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek
legolcsóbb gyári áron.

Általános

volt a panasz hetek óta, hogy Diana-sósborszeszt nem lehet az üzletekben kapni, pedig soha annyi nem kellett és annyira nem keresték ezt a csodás hatásu háziszert, mint éppen most. A közönség jó ideig nem is tudta megérteni, hogy mi lehet ennek az oka s mindenféle

Titkos

manipulációt sejtett a dolog mögött. Hiszen ma nem szokatlan jelenség, hogy egyes árucikkek ugyszólván egyik napról a másikra eltünnek a piacról. Itt azonban egészen természetes okok idézték elő átmenetileg az áruhiányt. A kereslet oly óriási arányokban s oly hirtelen növekedett meg, hogy a Diana-sósborszeszgyár éjjel-nappali megfeszitett munkával sem győzte a megrendeléseket a szokott gyorsasággal teljesiteni. A nyersanyagok beszerzése is sok nehézséggel járt, de most már megszüntek a nehézségek s a gyár termelése

Egyenlő

szinvonalra emeltetett a kereslettel. Ma már abban a kellemes helyzetben van ismét a gyár, hogy a beérkező megrendeléseket késedelem nélkül tudja teljesiteni s megszüntethette azokat a korlátozásokat is, melyek a szállitható mennyiség tekintetében eddig fennállottak.

Ára 88 fillér.

Kapható mindenütt.

Főelárusitóhely:
Diana Kereskedelmi R.T.
Budapest, V., Nádor-utca 6. sz.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.

BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.

::: **TELEFON: 103-50.** :::

Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.

Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.
::: **Költségvetés dijtalan.** :::

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Bründl János

cász. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

WALLA JÓZSEF

cementáru-gyár részv.-társ.

Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —

Iroda kizárólag

Budapest, VII., Gizela-ut 38.

Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76 191-14

Dr Pápay-féle oltóintézet

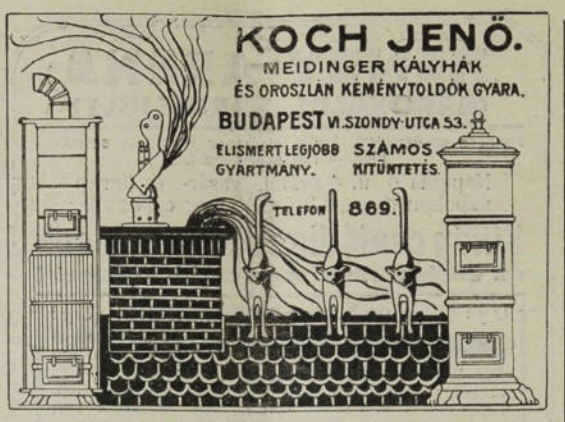
Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

HUNGÁRIA

KÖTVÉNYEK

a legelőnyösebbek

élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-

BIZTOSITÁSOKNÁL.

Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a

HUNGÁRIA

Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz. és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. **Kartellen kivül.**

Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Brandt József

műasztalos

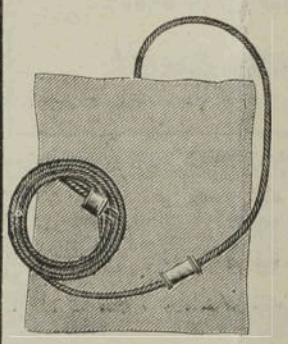
Podmaniczky-utca 75.

Telefon: 125—68.

Saját mühelyeiben készit:

Teljes lakásberendezéseket,
Irodabutorokat,
Üzleti berendezéseket,
Épületmunkákat.

Tervezést és költségvetést dijmentesen végez.

Villamos testmelegítő

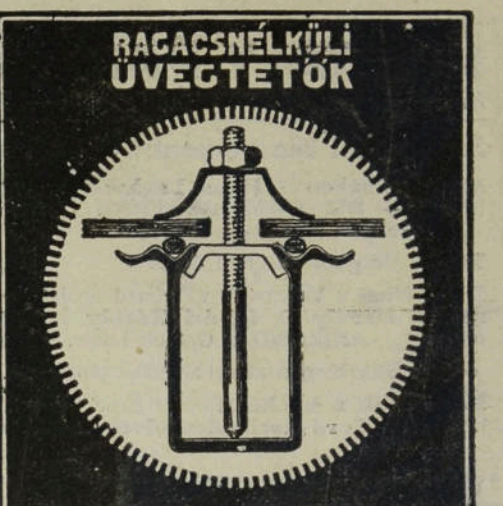
(Dr. HEILBRUN RENDSZER).

Hőmérséklet szabályozóval.

Kapható:

Magyar Siemens-Schuckert-müvek

BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

Sirkővétel

előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.

Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** működből.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.

Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**

Budapest, Erzsébet-körut 50

Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága

(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle kávékat, **bors, fahéj, szegfüszeg,** paprika és egyéb **gyarmatárukat. Condensált tejet** és csokoládét. Távirati cim: Fabarius Budapest.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, kőszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrássavanyviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

GÓLYA ÁRUHÁZ

BUDAPEST

VI., Nagymező-utca 12. sz.

(Az Andrássy-ut mellett.)

Ferdinánd bolgár k.-ut 16

(Kálvin-tér sarkán).

Nagyban és kicsinyben eladás!

Maradékok félárban!

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. szeptember 6-án. — 36. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre ..... 20 Fél évre ..... 10 Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám Telefon 137-15

Szeptemberben

melegebb éghajlat felé szállnak a madarak, rekompenzációképen viszont hazatérnek nyaralásukból a városatyák és a tanácsnokok. Megindul a városházi munka, amelynek enyhe előszelét botrányok formájában érezhettük a nyáron.

A botrányból elég volt — most az alkotó munka szezónjának kell elkövetkeznie. A háboru nem lehet többé ürügye a városfejlesztési programm végrehajtásának, mert hiszen a háboru végét amugy sem lehet belátni, a háboru tényével, mint állandósitott rosszal kell számolni. Mindenekelőtt pedig nem lehet hivatkozni a háborura azért, mert a főváros jövendő alkotásainak a sorsa merőben pénzkérdés, pénz pedig bőven van most, hiszen még meg sem száradt a nyomdafesték a nyolcvan millió koronás kölcsön kötvényein.

Megszünt tehát az az indok, amelylyel a belügyminiszter a háboru folyamán következetesen verte vissza a főváros programmjának végrehajtására vonatkozó közgyülési határozatokat. Elsősorban áll ez az épitőipari tevékenységre, amely — s ezt nem győzzük eléggé gyakran hangsulyozni — a higanynál is érzékenyebb fokmérője Budapest gazdasági egészségének, vagy betegségének. Az épitkezések megindulása, folytatása jelenti az életet, a vérkeringést, a munkaalkalmat, — az épitőipari tevékenység stagnálása pedig a tespedést, a gazdasági válságot, a háztartás krónikus deficitjét. Nem szabad tehát egy pillanatra sem habozni, hanem meg kell inditani a tárgyalásokat a belügyminiszterrel és meg kell magyarázni néki, hogy mit jelent Budapest szempontjából az épitkezés és hogy más az, amikor a főváros lakásokat épit, iparosokat, kereskedőket, munkásokat foglalkoztat és más, ha Piripócson szolgabirói lakot kell tatarozni.

Pezsgő életnek kell, hogy utja legyen a következő városházi esztendő. A nyári szünet előtt egész csomó nagyfontosságu javaslattal akartak a nyilvánosság elé lépni az egyes ügyosztályok vezetői. Akkor győzött az a helyes álláspont, hogy ezeket a messzi időkre kiható reformokat nem szabad a nyári meleg érlelő hatására bizni, nem szabad őket akkor tárgyalni, amikor az érdeklődés a városházi ügyek iránt a városatyák részéről — ellentétben a hőmérő emelkedésével — a minimumra sülyedt. Beraktározták tehát a tanácsnokok az előterjesztéseiket és pihenni tértek ők maguk is. Most aztán itt az ideje annak, hogy ujból elővegyék a javaslatokat. Egy-két hét mulva összeülnek a szakbizottságok és ezeknek a retortáján keresztül jutnak a korszakos reformok a közgyüléshez. E lap olvasóit nem kell minden alkalommal külön kioktatni arról, hogy melyek is azok a javaslatok, amelyekről szó van. Tudja mindenki, hogy készek az adójavaslatok, hogy készül a közuti-tranzakció és ugyszólván perfekt a villamosvilágitási vállalatok teljes községesitése. A programm dus — jó munkát kivánunk a városatyáknak.

Fullánkok

A Dunát

alaposan felfedezték minden oldalról és minden országból. A budapesti Duna-konferenciát kellemetlen hadi helyzetben tartották meg és ez előnyére vált a konferenciának annyiban, hogy — ezuttal először — nem volt semmi ceremónia, nem voltak ünnepségek, nem volt eszem-iszom, hanem tisztára a Dunáról volt szó. Ez a bölcs mérséklet a külsőségekben nemcsak azért dicséretes, mert ezáltal a konferencia jelentősége emelkedett, hanem nagyszerü példa a jövőben arra, hogy nem kell feltétlenül ceremóniákkal, Potemkin-dolgokkal elbóditani a külföldiek fejét, nem kell Budapestnek rázni a rongyot, hanem szakszerüen tárgyalni, aztán — tovább dolgozni.

A tizes bizottság,

amely arról nevezetes, hogy nyolc tagja van, véget vetett a nyári szünetnek és ülést tartott, hogy a főváros élelmiszerellátásának munkáját ismét fölvegye. Az ülés szigoruan bizalmas volt, a sajtó által képviselt nyilvánosság kiszorult belőle. Nem értettük kezdetben a dolgot, mert hiszen a főváros élelmezésének problémái talán mégis csak a főváros lakosságát, nyilvánosságát érintik és érdeklik elsősorban. De három nap mulva hivatalosan közölték, hogy a tizes bizottság tiz fillérrel felemelte a tej árát, további három nap mulva pedig a kenyér árának ujabb emeléséről adtak ki közlést. Ebből azonban megtanulhattuk, hogy miért titkolózott a tizes bizottság, de megtanulhatja a közönség is, hogy a bizottság tulajdonképpen nem népélelmező, hanem — árdrágitó-bizottság.

Nem födözte föl

a puskaport ifju Stern Sándor bizottsági tag ur sem. Nem födözte föl, bármint erőlködik is azon, hogy a villany és gáz adójával szemben ő volt — Schwarz Berthold. Először az elektrotechnikusok között akart fölolvasást tartani, ott az meghiusult. Aztán az Iparegyesületnél házalt, ott még keservesebb tapasztalatokkal volt kénytelen odébb állni. Nem hitte el senki, hogy a villany-adó ügyében egyenesen az ő tarsolyába csempészte bele a sors a marsallbotot. Mi egész határozottsággal megirtuk azt is, hogy Buzáth János tanácsnok volt a villanyadó elleni küzdelem megindítója. Ő mondta ki a jelentős szót, hogy ne kerteljünk, hanem megadóztatás helyett egyszerüen emeljük föl a villany és gáz árát. Most ezt az eszmét kolportálja — mint sajátját az ambiciózus bizottsági tag — szaklapokban és röpiratban. Ez nem is baj. Egy hanggal több az igazságos ügyben. De vezérszerepet nem szabad követelniök a közlegényeknek. Mindenkinek csak akkorát szabad kiálltania, amekkora a torkán kifér.

Polgári ruházati szervezet

Mozgalom a civil lakosság szükségleti cikkeinek ellátása érdekében

Budapest székesfővároshoz most érkezett meg *Miskolc* törvényhatósági bizottságának átirata, amely a városok ellátása érdekében való akcióban leendő résztvételre hivja fel a fővárost. A miskolciak azt kivánják, hogy velük együtt Budapest és a többi törvényhatóságok is kormány-intézkedéseket sürgessen a polgári lakosság ellátása és több közfogyasztási cikk árának maximálása érdekében.

A két év óta tartó világháboru — mondják a miskolciak — a városok lakosságát nehéz megpróbáltatások elé állitotta, megélhetését eddig hihetetlen mérvben megnehezitette, gondját, baját megszázszorozta. A kormányhoz intézendő felirat mindenekelőtt a közélelmezési kérdésekkel foglalkozik. A lisztről, főzelékfélékről, a burgonyáról, a tejről és zsirról mondja el azt, amit mindnyájan mélyen érzünk.

Szól azután a tüzifáról, de legmegszivlelendőbb az, amit a *ruházkodási kérdésekről* előad. A tél kezdete előtt ez a kérdés az, ami a legtöbb gondot okozza valamennyiünknek és remélhető, hogy Budapest tekintélyes szóval növelni fogja annak lehetőségét, hogy a kormány részéről tényleg történjenek intézkedések.

A szövött és kötött áruk a hadseregnek kellenek, kevesebb jut tehát belőle a polgári lakosságnak. A helyzet azonban alkalmas arra, hogy a gyárosok az árakat aránytalanul felverjék, kihasználva szorult helyzetünket. Ma már a leghitványabb kelmék ára is annyira fölment, hogy a hivatalnok- és munkásembereknek lehetetlen a téli ruhát beszerezniök. A magyar föld termékeinek és pedig az ipari feldolgozásra kerülő nyersanyagoknak árát is maximálták és mégis az ezekből a nyersanyagokból készitett iparcikkek árai korlátozás és szabályozás nélkül emelekdhetnek. Ezen a réven a magyar nyersanyagokat feldolgozó osztrák gyáraknak vagyunk kiszolgáltatva. *Ez az alapja, hogy a magyar városok most a kormánytól a ruházati cikkek legmagasabb árának meghatározását kérik.*

Tarthatatlan és siralmas az a helyzet, amely különösen a *lábbeli* beszerzésénél mutatkozik. A nyersbőr ára maximálva van, a kikészitett bőr ára a nyerséhez képest a börgyár igen jelentékeny hasznával szintén meg van állapitva és ennek dacára bört, különösen talpbört ezen a maximális áron sem kaphat a kereskedő, illetve a közönség. *Ehelyett — amiről mindenki tud — uzsoraárakat vagyunk kénytelenek fizetni.*

Arra kérik tehát a törvényhatóságok a kormányt, hogy mentse meg a közönséget a harmadik tél előtt okvetlen bekövetkező kizsákmányoltatástól. Kérik továbbá, hogy a német birodalmi kancellár 1916. julius 10-ikén kiadott rendeletének mintájára *polgári ruházati szervezetet* létesitsen. Ennek a szervezetnek feladata az lenne, hogy a helyi hatóságok közremüködésével a ruházati cikkek ama része, amely a hadsereg szükségletének ellátása után fennmarad, az árak felhajtása nélkül egyenletesen, a takarékosság elveinek szemmeltartásával a polgári lakosság részére legyen biztositható.

Kivánatos volna, ha a kormány az okos eszmét felkarolná és annak végrehajtása céljából a szükséges rendeleteket minél gyorsabban — még a hideg napok beállta előtt — kibocsátaná.

Erdély Budapesten

A segitő akciót a főváros központi irodája intézi

Szomoru karavánok bucsujárása folyik most; Erdély derék, becsületes népét kiüzték százados otthonából s a menekülők vonatai egymás után futnak be a fővárosi pályaudvarokra. Az első napokban zavaros fejetlenség jellemezte a hatóságok segitő akcióját, mert a menekülők özönlése teljesen készületlenül érte a hivatalos Budapestet. A sajtó és a közvélemény emiatt heves támadásban részesitette a fővárost, amelynek egyik legilletékesebb tényezője igy nyilatkozott munkatársunk előtt:

— Tagadhatatlan, hogy az első napokban meglehetős zavarok voltak észlelhetők az erdélyrészi menekülők fogadtatása és elhelyezése körül. De a legnagyobbfoku rosszhiszemüség kell hozzá, hogy ezért *egyedül* a főváros vezetőségét tegyék felelőssé. Végtére is egy ilyen akciót alaposan meg kell szervezni, ehhez nagy apparátus kell és bizonyos rendszer, amelyet, ha a legnagyobb gyorsasággal is, de előbb kidolgozni kell. Ez szükségszerüen két-három napot vett igénybe és csakis akkor indulhatott meg ez a munka, mikor hiteles és hivatalos helyről szerzett értesülésünk volt már arról, hogy ilyen akcióra szükség lesz. Már most an mi történt ebben az esetben: röviden az, hogy a szomoru eset teljesen váratlanul ért bennünket és felső helyről eredő megbizható intést, utasitást előzetesen nem kaptunk. Végtére is mi sem a diplomáciával, sem a hadvezetőséggel nem állunk közvetlen kapcsolatban, a mi felső fórumunk a kormány, helyesebben a belügyminiszter s amig a kormánytól nem kaptunk hivatalos közlést a román helyzetről, addig nem foghattunk hozzá a menekülési akció szervezéséhez. Magyarul szólva: az egész dolog a legnagyobb meglepetés volt számunkra, szinte egy éjjelen át szakadt a gond a nyakunkba.

— De most minden utólagos rekrimináció felesleges már. A hatóságok munkáját megkönnyitette a társadalom akciója, amely csodálatos gyorsasággal és szervezettséggel fogott szamaritánus müködéséhez. A dolgok most már rendben folynak. *Bárczy* István polgármester felhatalmazást kért a belügyminisztertől, hogy a segitő-akciót a főváros hivatalosan megszervezhesse és irányithassa. A belügyminiszter a kivánságot készséggel teljesitette. A főváros tanácsa ennek alapján megtette intézkedéseit és az erdélyi menekültek segitő akciójának rendszeres müvelésére központi irodát állitott föl. Az ügyek vezetését *Bódy* Tivadar dr. alpolgármesterre bizták, akit *Festetics* Géza grófi és *Déri* Ferenc alpolgármesterek is támogatnak munkájában. A központi iroda szervezését és vezetését *Harrer* Ferenc dr. tanácsosra bizták és melléje osztották be *Csergő* Hugó dr.-t, a fővárosi központi segitő-bizottság titkárát és *Miklós* Elemér dr. tanácsjegyzőt.

A kolozsvári pástétom,

a kenyérjegy, meg a copf

Ma alighanem kenyérjegynek lehetne hivni azt az intézményt, amit annakelőtte copfnak mondtak. Divatos pedig a városházán, a közélelmezési ügyosztályban. Róla, az erdélyi menekültekről, egy jószivü emberről, még Vajna tanácsjegyzőről, a kenyérjegy-Napoleonról szól ez a szomoru történet.

Van az ügynek a központjában egy derék bácsi, származására székely, akinek egy különös rögeszméje támadt. Azt hiszi Ijjártó mester, hogy az a nap elveszett az életéből, amelyen nem köszön jóreggelt Miklós Elemér dr. tanácsjegyzőnek.

Vajjon hogy jutott ehhez a rögeszméhez? Van a kedves székelynek egy találmánya. Ő meg van róla győződve, hogy ez a világ legfontosabb közélelmezési cikke. Nem is igen beszél másról, csak a pástétomjáról, amelynek kedvéért fölköltözött Kolozsvárról Budapestre. Itt azt hitte meghóditja a világot. Elkezdett házalni a városházán. Vegyenek az éhező Pestnek az ő pástétomjából. Nem vettek. Ijjártó mester azonban, ha nem adta is el a pástétomot, itt rekedt a városházán és azóta vette föl leverhetetlen szokását, hogy jóreggelt köszön Miklós Elemérnek.

Időközben azután jobbra fordult a sorsa. Ha a városházán nem vettek is tőle pástétomot, vettek a katonák. Büszkén járkál most a városházi folyosón és fénylő szemekkel ujságolja, hogy milyen ujabb és ujabb kitüntető, dicsérő levelek jöttek a pástétomról. Mert tényleg nem lehet valami haszontalan dolog az Ijjártó-féle elemózsia. Marha-zsigerekből készül ez a pástétom és olyan jó izt tud adni neki a székelykonyha mestere, hogy megnyalja utánna a száját, aki eszik belőle. Ráadásul a finom eledel csak félannyiba kerül, mint a hus.

Most aztán, hogy Ijjártó mester meghallotta, hogy székely vérei menekülnek Erdélyből, hogy megtelnek a pályaudvarok éhező, nyomorgó erdélyiekkel, ugy érezte, hogy neki is segitséget kell nyujtani.

Beállitott hát Miklós Elemér tanácsjegyzőhöz és igy szólt:

— Most már jobban megy a dolgom, én is beállhatok azok közé, akik másoknak segitenek. Az éhező székelyek számára egy hónapig minden nap ötven ebédet ajánlok föl. Adok levest, pástétomot és tésztát. De hogy adhassak, zsirra és lisztre van szükségem. Adjon hát nekem lisztet és zsirt a főváros, megfizetek érte.

Miklós Elemér aztán Bucsánszky tanácsjegyzőhöz utasitotta, az viszont beprotezsálta liszt és zsir irányában Vajna tanácsjegyzőnél, aki a töle megszokott nyájassággal fogadta Ijjártót, de lisztet nem adott.

— Szép, szép, a pástétom — mondta — a menekültek segitése is nemes dolog, de a kenyérjegy sem kutya. És én lisztet pénzért is csak akkor adhatok, ha kenyérjegyet kapok.

— De tanácsjegyző ur — érvelt Ijjártó — erdélyi menekültekről van szó, akik nemcsak a kenyérjegyüket, de a bugyellárisukat is otthon felejtették.

Vajna tanácsjegyző ur azonban ugy gondolkozott, hogy ha otthon felejtették a kenyérjegyüket, akkor menjenek vissza érte — Brassóba. Mert a miniszteri rendelet és a copf az copf.

Igy történt az, hogy Ijjártó mesterben bennerekesztette a jótékonyságot a kenyérjegy. Amilyen furfangos székely, mégis kifog a városházán. Jól fogja ő még lakatni pátétommal erdélyi testvéreit.

Igazgató-változás a kötszerüzemnél

Az uj igazgató már müködik

A főváros egyik legtöbb hasznot hajtó, leginkább szükséges háziüzeme a müszerüzem, amelynek révén a fővárosi kórházakat olyan mennyiségü kötszerrel és müszerrel lehetett ellátni, hogy e tekintetben Budapesten zavarba nem jöhetünk a háboru folyamán. Fontos az is, hogy ezen a réven a főváros rengeteg pénzt spórolt meg és csak pár hónap előtt nyilt meg az uj telep a Nagydiófa-utcában, amely egyike a főváros legérdekesebb, legnagyobbszerü gyárvállalatainak.

Ebben a pillanatban, amikor a kötszer- és müszerüzem vezetésében történt gyökeres változásokról adunk hirt, nem tagadhatjuk meg *Dénes* Gy. Aladártól az elismerést, hogy az üzem körül szép munkát végzett. Ujabban azonban olyan körülmények jöttek közbe, amelyek Márkus Jenő dr. tanácsnokot, a közegészségügyi ügyosztály uj vezetőjét, arra inditották, hogy *Dénes* Aladárt elejtse.

Márkus Jenő egy hét előtt vette át az ügyosztály vezetését, ez idő alatt emberfeletti munkát fejt ki. Állandóan tárgyal, ismerkedik ügyosztálya munkájával, s mindez az ő éleslátása mellett olyan merész gyorsasággal megy, hogy az ügyosztály régi tisztviselői ámulva látják hirtelen fejlődő megismerését és gyors elhatározásait. Legelső elhatározásai közé tartozik az, hogy *Bárczy* István dr. polgármester és *Bódy* Tivadar alpolgármesterrel történt megbeszélései után *nagy változásokat rendelt el a kötszer- és müszerüzemben.*

Dénes Aladár menesztését, — amelynek körülményeit egyelőre nem részletezzük — ugy tüntetik föl, hogy beadta lemondását. Ez lehetséges is, de bizonyos, hogy erre az elhatározó lépésre az ügyosztály erélyes vezetőjének, Márkus Jenőnek, fellépése inditotta. Dénes Aladárral együtt *még többen is távoznak a müszerüzemből.* A hivatalnoki kar egyes tagjait is kicserélik, bár a nélkül, hogy a legkisebb vád is lenne ellenük, de ez célszerüségi szempontokból történik. *Távozik ezenkivül Dénes sógornője is, aki eddig mint pénztáros müködött.* *Dénes* Aladár utóda, mint üzemvezető-igazgató, *Bedő* Tivadar számvevőségi főtiszt lett, akinek ellenőrzésére *Szemes* Ferenc számtanácsost rendelték ki. Bedő neve nem igen ismert és nagyon valószinü, hogy ilyenformán Márkus tanácsnok tulajdonképen az intézkedés jogát önmagának tartja fönn, ami annyival inkább megnyugtató, mert kiváló üzleti talentuma mindenki előtt ismeretes. *Bedő* Tivadar különben már szombaton bevonult a müszerüzembe.

A Dunakonferencia után

Megfigyelések és megjegyzések

A szakemberek nyilván sok szép tanulsággal távoztak a budapesti Dunakonferenciáról, nekünk, laikusoknak, leginkább az ötlött a szemünkbe, hogy *Weiskirchner* őexellenciájával, a bécsiek dédelgetett polgármesterével nem jó egy tálból cseresznyét enni. Ravasz ember ez a Weiskirchner. Álló egy esztendeig mindig szorgalmasan bólintgatott, hogy de bizony Budapest lesz a dunai központ. Még a konferencia határozati javaslatát is ugy nyomatták ki, mig aztán a konferencia reggelén Weiskirchner előállott a nagy ágyuval és azt kivánta, hogy a határozati javaslatból hagyják ki, hogy a dunai parti bizottság székhelye Budapest. A budapestieknek a bécsiekkel szemben udvariasaknak kellett lenniök, mert tisztelniök kellett a vendégjogot. Igy történt, hogy honorálták Weiskirchner kivánságát.

Meg kell azonban állapitani, hogy a Dunakonferencián végleges döntés nem történt. Végzetesen tévednek azok, akik azt hiszik, hogy ezzel Weiskirchner Bécs számára hóditotta el a dunai központot. Szó sincs róla. Ha a bécsiek Weiskirchnerje ravasz ember, a mi Bárczynk sem esett a fejelágyára és ha Weiskirchner pucsot csinált, visszaadja Ludas Matyi százszor . . .

Budapest nem mond le a dunai központról, a magyarság nem adja dunai hegemóniáját. Biztosak vagyunk ebben már csak azért is, mert a bajorok *Bleyer* és *Held* vezetésével teljesen mellettünk vannak. Ezek a bajorok őszinte és jóindulatu emberek. Meglátszott ez minden szavukon, amely a konferencián, de különösen a banketten elhangzott. Ahogy *Bleyer* a győztes magyar népről beszélt, ahogy *Held* összegyüjtötte kalapjába halomszámra a bankókat az erdélyi menekülteknek, az egészen más volt, mint ahogy Weiskirchner cigánykodott Budapest és Bárczy tömjénezésével.

Délelőtt hátbaszurt bennünket, délután pedig megcsókolta az önmaga ütötte sebeket.

A román betörés eseményei kicsit letompitották a konferencia külső szineit, de ez nem baj, a tanácskozás nivója és komolysága annál szebb volt. Weiskirchner ugyan itt is beállt az ünneprontók közé, mert *emberről-emberre járt, hogy álljanak el a szótól, mert neki délután vissza kell utaznia Bécsbe.*

— Nehéz idők járnak, a magisztrátusnak ilyenkor otthon kell lennie — mondta.

Igy történt, hogy tiztől egyig elvégezték a kétnapos konferenciát. Ami szó azonban elhangzott, az föltétlenül nivós volt. Kitettek magukért a magyar hozzászólók és igen értékesek voltak a külföldiek is.

A budapesti városházán ezuttal az előkészités körül igen becses munkát végeztek, amelyekben *Bárczyn* kivül *Déri* alpolgármester, *Fock* és *Vita* tanácsnokok vettek részt. Kiválóan hozzájárult a sikerhez a két rendezőnek, *Miklós* Elemér tanácsjegyzőnek és *Zilahi* Dezső idegenforgalmi igazgatónak ügyes buzgólkodása.

Egyről azonban megfeledkezett mindenki. Nem akarjuk megrontani a siker hangulatát, de nem hagyhatjuk szó nélkül, hogy az egész napon nem hallottunk — ha csak az elv kedvéért is — *egyetlen magyar szót.* A horvátok eljönnek a magyar képviselőházba, magyarul beszélnek, de el nem engedik, hogy az első mondatjukat horvátul mondják el. Vendégeink megbocsátottak volna, ha a magyar szónokok a maguk házában egyetlen mondattal magyarul köszöntötték volna őket. Ehhez igazán joguk lett volna. Nemcsak joguk, de kötelességük is.

Deresre a kávésokkal!

Hol késik az egységes étlap?

A minap birói itélet hangzott el egy limonádé körül. Mellékes, hogy kicsi volt-e vagy nagy a büntetés, amit kiróttak egy kávésra, akinek a bíróság abban a cselekedetében, hogy a limonádét koronájával mérte, árdrágitást látott. Tiszteletteljesen meg kell minden kiuzsorázott budapesti polgárnak nyugodni a birói bölcsességben, amely okos és természetes érvvel csinálta meg a számvetést, hogy mibe kerül pár szem cukor, egy fél citrom, mi csik a kávéház béréből és más üzemköltségekből egy limonádéra. Hol van mindez a koronától!

Sajnos, a bíróság elé csak szórványosan kerülnek az ilyen esetek. Sőt merjük állitani, hogy emlékezet óta ez volt az első limonádé, amely a vádlottak padjára került. Oka pedig maga a közönség. A bíróság csak följelentés alapján itélkezhetik, miután azonban mi lusták vagyunk az ilyesmire, nincs följelentés, nincs itélet, ellenben isszuk minden kávéházban a koronás limonádét, isszuk nyilván tovább ugyanabban a kávéházban is, amelynek tulajdonosát most elitélték. Végre is azt a huszonötkoronás itéletet csak le kell nyuzni a közönségről.

De ne gondoljuk, hogy csak a limonádéról van szó. Szó van minden kávéházi ételről és italról. Valamennyiről meg lehetne papiron és ceruzával állapitani, hogy árdrágitás van jelen. Árdrágitással mérik a kávét, a teát, a pálinkát, a bort, az ételt, mindent, ami a kávéházban kapható.

Éppen ezért tisztelettel megtesszük a följelentést az összes budapesti kávésok ellen, akik valamennyien meg nem engedett hasznot huznak minden eladásra kerülő cikkből. Tessék valamennyit megvizsgálni, hogy nem bünösek-e az árdrágitásban? Azt hisszük, hogy valamennyit nyugodtan el lehet itélni akkor, amikor ma már egyetlen darabka kávéhoz való süteményt 40 fillérbe számitanak.

Általában a fővárosnak is nagyobb gondjának kellene lennie azokra a helyekre, amelyeken a közönség étkezik, pihen és a türhetetlen árakon elvérzik. Folkusházy tanácsnok ur is gondosan megigérte, hogy megcsinálja az egységes étlapot, szabályozza az árakat, megszünteti a vendéglőkben való pazarlást és sok minden más szépet és jót. Tárgyalt is a vendéglősökkel, addig tárgyalgatott azonban velük, amig alighanem levették a lábáról. Ugy tudnak ezek a derék emberek sirni, hogy szánalom rájuk nézni, de a könnyeken keresztül a rideg, a bizonyitó számadatokat kell néznünk, akkor mindent világosan látunk. Az egységes étlap komédiáját tovább játszani nem szabad. Igenis helyes ilyen kérdésekben szóbaállani az érdekeltekkel, de nem szabad mindent, amit mondanak, szentirásnak venni.

Ha Folkusházy tanácsnok ur nem igy cselekedett volna, akkor már régen rendbe jöttek volna a vendéglői árak, amelyeknél többek között meg kell emliteni azt is, hogy a vendéglőben kisebb pénzü ember nem is étkezhetik. Ha valaki megelégednék hustalan, de tápláló étellel, akkor ne menjen be vendéglőbe, mert ott elvből csak hust tömnek az emberbe. Mire való a hustalan nap is a vendéglőkben? Az egész nem más, mint kegyetlen csufolódás. Csufolódás, amely abban áll, hogy a hustalan napon kénytelen az ember horribilis áru libát és csirkét enni.

Valahogy kissé körül kellene nézni a vendéglők és kávéházak körül.

HENRY-ARENA
(BAROKALDI VÁROSLIGET)

Kitünően szellőztetett, hüvös, elsőrangu mulató és szórakozó hely. — Dohányozni szabad!

Naponta d. u. 1/2 4 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. 1/2 3 órától, még esőben is:

nagy, fényes családi előadások.

Még csak néhány napig Budapest szenzációja:

Mac Wilton

az élő aquarium és az egész nagy Henry-müsor. Az utolsó esti előadások naponta 1/2 8 órakor, vasánapokon 8 órakor kezdődnek.

Olcsó helyárak.

Események

A családi pótlék. Két hónap mult el azóta, hogy a főváros közgyülése a belügyminiszter által visszautasitott drágasági pótlék némi rekompenzációjaképpen családi pótlék kiutalását és rendszeresitését határozta el. Két hónap multán aztán megjött a belügyminiszteri döntés és bár lényegében jóváhagyja a miniszter a családi pótlékot, mégis olyan kifogásokkal teliti ezt a jóváhagyó határozatot, hogy a családi pótlék kiutalásának ujabb akadályai vannak. A legnagyobb méltánytalanság ez a tisztviselőkkel szemben, akik bámulatos türelemmel és nemes önfeláldozással viselik a háboru sulyos terheit. Kétszer ád, aki gyorsan ád, mondja a közmondás. Nos, a főváros tisztviselőinél megforditva történik: olyan lassan jön minden segély, minden előleg és pótlék, hogy mire kiutalják a családi pótlékot, már régen elköltötték a tisztviselők a fizetési előleget is és most ujra és a legsürgősebben aktuális az uj komoly drágasági pótlék, vagy állandó jellegü fizetésjavitás.

Uj kórházi főorvos. *Bárczy* István dr. polgármester helyettes főpolgármesteri minőségében pályázatot irt ki a főváros által létesitett uj csecsemőkórház főorvosi állására. A pályázat határideje szeptember 10-ike, de biztos értesülésünk szerint a kiirás csak formaság, mert a főorvos-igazgató személye régóta ki van szemelve *Heim* Pál dr. magántanár személyében.

Háromezer ingyenebéd naponként. Azok között, akik legelsőkként siettek a világháboru kitörése után az éhezők segitésére, ott volt csepeli *Weiss* Manfréd is, aki 1914. augusztusában megalapitotta nagyszabásu népkonyháját. Azóta a szegényebb néposztályok számára bőven nyilt keresetforrás, de a nyomorgók ma sem vesztek ki, aminthogy sohasem pusztul el a föld színéről a szegénység. Igy történt, hogy a háboru elején fölállitott több jótékony intézmény betöltvén feladatát, megszünt. Weiss Manfréd szegényei azonban ma is együtt vannak és napnap után izletes és tápláló eledelhez jutnak a Váci-ut 89. szám alatt levő népkonyhában. Két éves nemesszivü hivatást töltött be az irgalom ez intézménye, olyan jubileum, amelyhez nem kell a dicséret kongó szavait füzni. Elegendők a számok, amelyek azt mondják, hogy a népkonyha két év alatt egymilliónál több ebédet osztott ki és ezzel naponta 3000 embert juttatott ételhez. Egy nemes emberi szív dobogását érezzük a nagyméretü jótékonysági akció mögött. Egyetlen egy szivét, amely iránt ezer és ezer szív van hálával eltelve.

Beketow-cirkusz. A Beketow-cirkusz már csak szeptember hó 10-ig tart előadásokat. Ennek dacára Beketow igazgató uj attrakciókkal gazdagitotta müsorát. Nagyon tetszettek az uj müsorban, Billward, a világhirü excentrikus zsonglőr, Petrás sportjelenete, a két nympha plasztikus jelenetei lóháton, megmaradtak közkivánatra a nagyszerü müsorban a 2 Camillos, kiknek thelepátiai szeansza iránt már az egész ország érdeklődik és Delauné effendi csodálatos jelenete, Jancsi, Rolland, Franz és Zoli komikusok.

Ismét drágitani akarnak a konflisok. A konflisok megint taksaemelést kérnek. Tehetik, jól teszik. A kocsis, akit arra akarsz rábirni, hogy tizperces utra elvigyen, félórai előadást tart, miközben te lekésel utadról, hogy korpán élő ló nem bir annyit, mint a zabonélő. Hát ez igaz, de lassan már olyanok lesznek a konflis-utak árai, mintha a jámbor gebe nem is korpát, hanem gyémántot zabálna. Már nem is tudjuk, hányadszor kérnek megint taksaemelést, de mindegy az, mert ujra fognak kérni. Nem lesz ennek vége soha. A szegény lovacskák — taksaemelésbe fognak belegdögleni, mert nem birják el az utasok szivének keservét, hogy mennyit kell fizetni. Végül pedig olyan lesz maholnap a taksa, hogy a szegény taxamérők sem tudják mutatni. Összerogynak a teher alatt. És akkor uj taxaméröket kell beszerezni. Hát azoknak az árát kin hajtják be? Talán csak nem a közönségen?

Ilona-artézi viz. Annakidején bérbeadta az artézi viz árusitását az Artézia r.-t.-nak, amely azt Ilona-artézi viz néven árulta. Most azután, hogy a főváros palackozó üzemet létesit, hat hónapra fölmondták a szerződést. A felmondás szeptember elsején lejárt, de az Artézia még ma is szorgalmasan árulja az Ilona-vizet. A főváros gondoskodni tartozik róla, hogy a szerződés lejártával a viz árusitását beszüntessék.

A Dunakonferencia és a Városi Könyvtár. A Dunakonferencia alkalmából a Városi Könyvtár összegyüjtötte és jegyzékbe foglalta a Dunára vonatkozó magyar és külföldi irodalmat és ezt a jegyzéket most csinos füzetben kiadta. Együtt van a jegyzékben a Dunával kapcsolatos utazási, hajózási, szabályozási, forgalmi, csatornázási, nemzetközi jogi kérdéseknek válogatott irodalma s igy egészen kétségtelen, hogy akik a Dunakonferencián szerzett utmutatások alapján fogják tanulmányozni a dunai hajózás kérdéseit, nevezetes segédeszközre találnak a Városi Könyvtár jegyzékében. A jegyzékben felsorolt könyvek megtalálhatók a Városi Könyvtárban, (Gróf Károlyi-u. 8. alatt) A jegyzék ára 50 fillér és kapható minden könyvkereskedésben.

Fővárosi Orfeum. Uj vezetés alatt csütörtökön nyilott meg a Fővárosi Orfeum, a budapesti családok előkelő szórakozó helye. A megnyitó müsoron nyilvánvalóvá lett, hogy az uj direkció megtartotta továbbra is a Fővárosi Orfeum szinpadát a rendelkezésre álló külföldi variete-attrakciók találkozóhelyévé, viszont a müsornak dominálóan magyar jelleget adott; külön pompás kis művészgárdát szervezett, amelynek tagjai: Huszár Károly, a népszerü Pufi; azután Mezei Ilonka, Kabos Gyula, Hunyadi Emil, Faragó Sári, Mihályfi Juliska és Hollós Teri. A külföldi variete-attrakciók is kivétel nélkül elsőranguak.

Henry-aréna szeptemberi müsora ismét tanuságot nyujt Henry igazgató költséget nem kimélő áldozatkészségéről és kiváló képességeiről, amelylyel a remek programmot összeállitotta. A Henry-aréna a legelsőbbrangu szórakozóhely, ahol kicsiny és nagy egyaránt megtalálja a maga mulatságát. Mindehhez még az olcsó helyárak járulnak, ami viszont azt is eredményezi, hogy minden előadás zsufolt házak előtt folyik le.

A Tőke

A Duna hivatása és fejlesztése

Irta: **Sándor Lajos** kir. müszaki tanácsos.

A gazdasági élet rendkivüli és mélyreható átalakulásának küszöbén állunk s mindenki érzi, hogy a most duló hadizajnak lecsillapultával a gazdasági életre lidércnyomásként nehezedő állapot után egészen uj életnek kell következnie. Az életre ébredő gazdasági törekvéseknek határozott céljuk, a gazdasági és ipari termelés növekedésével, a termékeknek uj piacot s a gazdasági tevékenységnek uj teret nyitni, mely célra azonban az áruforgalom eszközei mai meglevő terjedelmükben nem elegendők. Mindenki érzi és tudja, hogy a legközelebbi jövő feladatait oly közlekedési eszközök és utvonalak teremtése fogja képezni, amelyeknek teljesitőképessége kell, hogy arányban álljon a mozgósitandó tömegekkel s egyuttal képesek legyenek olcsóságukkal nemcsak korlátolt távolságokra szállitani, hanem a termékeknek a nagy nemzetközi világversenyben is a kellő helyet biztositani.

A viziutak jelentősége.

Ez önkéntelenül támadt szükségérzetből megnyilvánuló törekvések közepette, mindinkább ama meggyőződés is kezd gyökeret verni, hogy kizárólag *vasutakkal* nemzetközi forgalmi politikát csak korlátolt határok között lehet csinálni, miután *egyedül* a vasutak, technikai kiváló fejlettségük dacára sem szolgálhatnak kielégitő eszközül ama nagy árutömegeknek nagy távolságra való szállitására, amelyekkel a jövő forgalomban okvetlenül számolnunk lehet, sőt számolnunk is kell. A nagy világforgalmi politika eszközeit a nagy árutömegeknek egyszerre s egyidőben való mozgósitására egyedül alkalmas *viziutakban* — tengeren és belvizeken — kell keresnünk és fogjuk meg is találni.

Viziuton a Keletre.

A világháboru tapasztalatai már is fényesen bizonyitják a viziutak nagy forgalmi jelentőségét, aminek igazolásául szolgálhat a viziutak kiterjesztését célzó, már eddig is megnyilvánuló hatalmas moz-

galom, mely a közfigyelmet mintegy varázsütésre erre a legrégibb s egyben kétségtelen legolcsóbb közlekedési utra kezdi terelni. E célból nagy tervekről beszélnek, elejtett nagy tervek újjászületése s ujabb nagy tervek keletkezése van napirenden. A központi hatalmak gazdasági jövőjük reményét fokozott mértékben a Keletbe helyezik. Oda irányul és oda törekszik a világforgalmi vonalak javarésze a népek anyagi és szellemi erejének feleslegével, ott keresnek gazdagságot, hatalmat s jövőt és óriási vér- és pénzáldozatokkal vetik meg Európa nemzetei is a gazdasági boldogulás jövőjének alapjait messze Keleten, mely felé egy hatalmas áramlat indult meg északról — dél felé. Közép- és Észak-Európából a Kelet felé irányult forgalom eddig leginkább az északi partok kikötőiből elindulva, az Atlanti-Oceánon és a Középtengeren át ment Szuez felé; mig másik része az északról délre haladó vasutak igénybevételével torkol ki a Földközi-tengerre s megy tengeren rendeltetési helyére.

Az Északi tengertől a Földközi tengerig.

A német birodalomnak ipari termelésükre nézve legkiválóbb keleti részeiből természetes és mesterséges viziutak csak az Északi- és Keleti-tenger felé vannak; délfelé a Földközi-tenger világkikötői felé közvetlen belvizi ut nincs, ide békeidőben csak a már előzőleg emlitett óriási kerülővel juthattak. Nagyon természetes, hogy egy olyan viziut eszméje, mely ugy az Északi-, valamint a Keleti-tengertől kezdve Közép-Európát északról délnek szelné át s alkalmas módon és helyeken torkolna a Kelet felé irányuló világkereskedelem forgalmi irányzatba, óriási fontossággal birna és előre ki sem számitható nagy előnyöket nyujtana a kereskedelemnek. Ilyen viziut megteremtésére a természetes előfeltételek: a német viziutaknak a Dunával való összeköttetése révén előálló nemzetközi jellegü világforgalmi viziutban kétségtelenül megtalálhatók, amely célra a legalkalmasabb vonalat ugyszólván már maga a természet jelölte ki.

Ez összeköttetés révén a magyar Duna s vele Magyarország a Nyugat és Kelet oly sokszor hangoztatott s még többször megirt közvetitője tényleg lehetne s bátran állithatjuk, hogy csak ennek keresztülvitele volna képes az eddig sajnosan ki nem használt előnyös földrajzi fekvésünket végre-valahára érvényre juttatni. Az Északi- és Keleti-tengertől a Földközi-tenger felé Közép-Európán át vezető nagy nemzetközi belvizi ut oly hatalmas forgalmi vonalat teremtene, melynek fontossága az eddig létezőket messze tulhaladná s egyben hazánknak a világforgalomban igen fontos helyzetet biztosithatna, miáltal a koloniális politikában is számottevő tényezővé válhatna.

A középeurópai viziuthálozat.

E nagyszabásu középeurópai viziuthálózat a következőkből állana elő:

I. A német viziutak — s ezeket a Dunával összekötő német és osztrák hajózható csatornák.

II. A magyar Duna mint e középeurópai viziutak gerince a kiegészitő magyar viziuthálózattal.

III. A Duna alsó folyása és a Dunának a tengerekkel meglevő természetes és tervezendő mesterséges uton való összeköttetése.

Az I. alatti összekötő csatornák a következők volnának:

a) A Rajna—Neckar—Duna-csatorna.
b) A Rajna—Majna—Dunacsatorna.
c) A Weser—Werra—Majna-csatorna.
d) A Duna—Odera—Visztula-csatorna.
e) A Duna—Moldva—Elba-csatorna.

Az a) és b) alatt megnevezett csatornák a Dunát a Rajnával, illetve az emdeni kikötővel, a c) alatti a Weser-folyó révén Brémával, az e) alatti az Elbán át Hamburggal kötné össze, vagyis közvetlen viziuti összeköttetést nyernénk az Északi-tengerhez; mig a d) alatti csatorna utján az Odera folyó torkolatánál Stettin világkereskedelmi kikötőn át a Keleti-tengerhez juthatnánk.

Az előjelekből itélve az előzőkben felsorolt viziutak közül a b) és d) alattiak látszanak a megvalósulás céljaira legjobban előkészitve lenni, amelyekről máskülönben lesz alkalmunk a majd Bécsben legközelebb megtartandó s a budapesti Duna-konferenciához hasonló u. n. „Wasserstrassen-Tag"-on részletes tájékozást hallani.

A Duna Ulm—Regensburg (illetve Kelheim) közötti szakaszának a tervbevett nagyhajózás céljaira való nyilt, mederszabályozás utján történő alkalmassá tétele, az e szakaszon uralkodó nagy esés és hordalék következtében csaknem leküzdhetlen akadályokba ütközvén, e helyett kamarazsilipekkel ellátott oldal hajózható csatorna létesitése van tervbe véve.

A vázolt középeurópai viziut II. csoportját a 941. km. hosszu Magyar Duna képezi, melyből: Dévény—Dunaradvány között 133 km. a „Felső-Dunára", 698 km. az Ómoldováig terjedő „Közép-Dunára" és 110 km. a Vercioróváig számitott „Alsó-Dunára" esik.

A „Felső-Duna" hajózhatását célzó szabályozási munkákra az 1885. évi IX. t.-c. 34 millió koronát engedélyezett, mely munkálat célja, e folyamrésznek a „középvizre" való hajózhatóvá tétele volt és 1896. évben, tehát immár 20 év előtt be is fejeztetett. Az u. n. „kisvizre" való hajózhatást célzó és ez idő szerint folyamatban levő szabályozási munkákra, valamint a már emlitettek fenntartására ujabb 40 millió korona lett előirányozva.

A Dévény—Gönyő közötti 90 km. hosszu folyamrészen mintegy 33 km. hosszuságban ez utóbb jelzett munkálatok nagyrészt már befejeztettek, 17 km. terjedelemben kivitel alatt állanak s igy még 40 km. hosszu szakaszon lesznek végrehajtandók.

A „Közép-Duna" szabályozására az 1895 : XLVIII. tc.-kel 40 millió s az 1908. évi XLIV. t.-c.-kel 50 millió korona lett rendelkezésre bocsátva, mely munkálatok a Tisza folyó torkolatáig befejezettnek tekinthetők s a nagyhajózás követelte 2 méteres legkisebb hajózási mélység az egész folyamrészen biztositottnak tekinthető.

Az „Aldunai" munkálatok két részből állottak u. m. a Kazánszoros feletti sziklapadok eltávolitásából, illetve e szakaszon párhuzam- és szoritómüvek között épült 60 méter széles és az orsovai null-viz alatti 2 m. mély csatorna-ut kirobbantásából, továbbá az Orsova alatti 80 m. széles és a jelzett vizszin alatti 3 méter mély „Vaskapu-csatorna" mesteri elkészitéséből s a vele összefüggő folyamrész szabályozásából.

Az előadottakból látjuk, hogy az egész 941 km. hosszu Magyar-Dunán a nagyhajózáshoz szükséges 2 méteres legkisebb hajózási mélység telesen el fog éretni, mihelyt a Felső-Dunán és az Aldunán az emlitett szabályozási munkák el lesznek végezve s igy idő előttinek vélem ama törekvést, mely a Dunának Budapesttől lefelé 3 m. legkisebb hajózási vizmélységre való szabályozását sürgeti.

A budapesti kereskedelmi kikötő.

Kizárólag vasutjaink teljesitőképességének fokozásával, az ujabb jelszóvá vált „kettős vágányok" kiépitésével mindenesetre enyhitünk a pillanatnyi szükségen s az e célra befektetendő sok-sok százmillió árán pótolni tudjuk azt, amire már most és talán a legközelebbi rövid időben szükségünk van, de a közlekedésokozta bajok nem fognak gazdasági életünkből mindaddig elmuni, mig a hajózás el nem fogja foglalni azt a helyet, mely forgalmi politikánkban méltán megilleti. A hajózást azonban csak a viziutak megfelelő hálózatának céltudatos kiépitésével lehet a megkivánt fokra emelni. Hogy hazánk ugy a dunai nagy nemzetközi forgalmi ut megteremtéséből, valamint országos viziuthálózatunk kiépitéséből csak ugy fogja a remélt áldásthozó előnyöket teljes mértékben élvezhetni, ha a viziutak mentén a vasuti és vizi forgalom árucserének lebonyolitására alkalmas helyeken modern berendezéssel felszerelt kikötőket létesit és ezekhez ugy a vasutakkal, mint közutakkal való közvetlen kapcsolatot teremt, az kétségtelen. Ezen létesitmények közül azonban legelsősorban a „Budapesti kereskedelmi és ipari kikötő" bir legnagyobb fontossággal. Budapestnek kereskedelmi gócponttá leendő kifejlődése e kikötő létesitésével egyszer és mindenkorra biztositottnak tekintendő.

Ha *székesfővárosunk* az előtte elvonuló világforgalmi viziutnak egy, a hajózási forgalom általános követelményeinek mindenben megfelelő, a kereskedelem akadálytalan lebonyolithatására alkalmas nagyszabásu *„kereskedelmi és ipari kikötővel"* tud oly nyugpontul szolgálni, ahol az alulról, valamint fölülről jövő forgalom találkozik, ahol az árucsere és közvetités, raktározás, a be- és kirakás tökéletes berendezésekkel elősegittetik, a hajóknak a kikötő összes medencéibe s azokból vissza a nagy nyilt Dunába, mindkét irányban egyidőben és egyszerre való közlekedhetése, minden mesterséges uton leendő átjuthatástól s ezzel kapcsolatos késedelmeskedéstől, esetleges torlódásoktól mentes *nyiltvizü, szabad ut* biztositttatik, ugy Budapest oly kikötővárossá fog fejlődhetni, melynek előre meg sem mondható fontossága meghaladná még mindazon merész várakozásokat is, melyeket székesfővárosunk kedvező fekvéséhez eddig füzni gondoltunk.

Munkások liszttel való ellátása. Budapest székesfővárossal az élén a törvényhatósági városok kitartó szenvedelmességgel döngetik az illetékes miniszteriumok kapuit, hogy bebocsátást és meghallgatást nyerjenek: a lakosság egész évi lisztellátását biztositani és erre engedélyt kieszközölni akarnak. Hasztalan, az illetékes miniszteriumok elzárkóznak és a kibocsátott rendelettől semmi szin alatt el nem térnek. Ami azonban nem sikerült a városoknak, azt megkapta az *Általános Fogyasztási Szövetkezet.* A szövetkezet, amelynek mintegy 30.000 munkás tagja van, a minisztertanácsban hozott határozattal engedélyt kapott, hogy tagjai számára az egész évi lisztszükségletet beszerezze és azt a tagok között, a fejenkint engedélyezett mennyiség erejéig előre kiossza. A kedvezmény megadásánál a miniszter-tanács figyelembe vette, hogy a szövetkezet tagjai munkások, akik nagyrészben municiógyárakban dolgoznak és igy a hadiérdek is indokolttá teszi, hogy ezek a munkások ne legyenek kénytelenek az élelmiszerek beszerzésénél sok időt elpazarolni. A szövetkezet szigoruan ügyel arra, hogy illetéktelen elemek a kedvezménynyel vissza ne élhessenek és most belépő uj tagoknak a liszt kiszolgálását megtagadja.

Félévi mérlegek. A Magyar Agrár- és Járadékbank Részvénytársaság igazgatósága megállapitotta az intézetnek 1916. junius 30-ra lezárt félévi mérlegét, mely a mult évben elért 1,590.431.73 korona tiszta nyereséggel szemben 1,549.991.67 korona tiszta nyereséggel zárult, a nyereségáthozat figyelembe vétele nélkül. A nyereség- és veszteség-számla a következő tételekből áll: Nyereség-áthozat az 1915. évről 327.524 korona 90 fillér (316.939.71 korona), kamatszámla 1,710.563.80 korona (1,641.481.19 korona); jutalékok és különféle nyereségek 479.576.80 korona (444.483.03 korona); házbérjövedelem számla 57.690 korona (57.540 korona); költség-számla 518.872.29 korona (477.255.85 korona); adó- és illetékszámla 185.266.73 korona (128.116 korona 64 fillér). Első félévi nyereség 1916. évben 1,877.516.57 korona. A kitüntetett nyereségben a társas üzletekből származó nyereség elszámolva nincsen. A bank tárcájában, valamint a biztositéki alapokban levő értékpapirok ugyanolyan alacsony árfolyamon vannak a jelen mérlegben felvéve, mint a mult évben.

A Magyar Jelzálog-Hitelbank is most teszi közzé 1916. első félévi mérlegét, melynek adatai a következők: Bevételek: Áthozott nyereség az 1915. évről 1,062.044.17 korona, jutalékok a jelzálog és községi kölcsönüzletből, nyereségek eladott zálogleveleken és községi kötelezőkön és egyéb nyereségek 1,640.753.25 korona, kamatjövedelmek 2,577.109.32 korona, összesen 5,280.806 korona 74 fillér. Kiadások: Igazgatási és kezelési összes költségek 758.387.63 korona, adók és illetékek 647.102,35 korona, hadi jótékonysági adományok 115.428.75 korona, felügyelőbizottság illetménye 15.000 korona, az 1915. évi nyereségáthozattal együtt a tiszta nyereség 3,744.888.0- korona, a tavalyi első félévi 3,627.967.66 koronával szemben. A bank tárcájában levő saját kibocsátásu cimletek, valamint az összes egyéb értékpapirok változatlanul az utolsó évi mérleg árfolyamain vétettek fel. Ehhez képest saját kibocsátmányaink és pedig a 4 százalékosok 70 százalék, a 4½ százalékosok 80 százalék árfolyammal, az egyéb értékpapirok pedig ugyancsak az 1914. julius 25-én jegyzetteknél lényegesen alacsonyabb árfolyamon szerepelnek továbbra is a mérlegben. Az intézet az elmult félévben 2,748.000 korona összegü zálogleveikölcsönt valósitott. Több nagyobb községi kölcsön, melyet a bank ezen időszakban — részben a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankkal és a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesülettel együttesen — engedélyezett, lebonyolitás alatt áll. Az idei első félévben eladott saját kibocsátmányu cimletek nettó összege 10 millió koronát, az intézeti cimletek összforgalma 668 millió koronát tett.

Dr. Lipták és Társa Épitési és Vasipari Részvénytársaság igazgatósága elhatározta, hogy szeptember 9-ére rendkivüli közgyülést hiv egybe az igazgatóság kiegészitése céljából. Mint értesülünk, a közgyülés az igazgatóság uj tagjaiul Günther Alfrédet, az Enzesfeldi Lőszer- és Fémmüvek R.-t. igazgatósági tagját, továbbá Tomala Gusztávot, ugyane vállalat vezérigazgatóját fogja megválasztani. A Lipták-társaság igazgatósága egyuttal elhatározta, hogy az Enzesfeldi Lőszergyárral egyetemben uj iparvállalatot létesit „Magyar Lőszergyár Részvénytársaság" céggel, melynek üzletkörét tüzérségi lövedékeknek teljes kikészitése, valamint olyan lőszereknek gyártása fogja képezni, melyek eddig a Lipták-társaság gyártási programmjába felvéve nem voltak.

A Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság az uj vállalat alakulásáról a következő közleményt adta ki: A Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság helyiségeiben az Enzesfeldi Lőszer- és Fémmüvek R.-t. és a Dr. Lipták és Társa épitési és Vasipari R.-t. részvételével a mai napon uj részvénytársaság alakult. Az uj társaság cége: „Magyar Lőszergyár Részvénytársaság". A társaság igazgatóságába az alakuló-közgyülés a következőket választotta meg: Cséti Róbert, a Dr. Lipták és Társa Épitési és Vasipari R.-t. ügyvezető-igazgatója, dr. Dobay Aurél, a Magyar Bank és Kereskedelmi R.-t. ügyvezető-igazgatója, Günther Alfréd, az Enzesfeldi Lőszer- és Fémmüvek R.-t. igazgatósági tagja, Krausz Simon, a Magyar Bank és Kereskedelmi R.-t. vezérigazgatója és Tomala Gusztáv, az Enzesfeldi Lőszer- és Fémmüvek R.-t. vezérigazgatója. A felügyelő-bizottságba a következők kerültek: Fényes Arthur, Glücksthal Henrik, Kinscher Károly és Pláner Nándor. Az alakuló-közgyülés után megtartott igazgatósági ülése az uj vállalat igazgatóságának elnökéül Krausz Simont, alelnökéül pedig Günther Alfrédet választotta meg.

Butorberendezés. A székesfőváros tanácsa a VI., Bajza-utcában a 2984—7—3—4. hrsz. telken épitendő polgári fiuiskola butorberendezési munkái és szállitásai végrehajtásának vállalatba adására versenytárgyalást hirdet. Az ajánlatokat szeptember 21-én d. e. 10 óráig Krátky János tanácsnokhoz (IV., Központi városház, III. em. 333.) kell benyujtani. Bánatpénz 2000 K. Az ajánlatok ugyanazon napon d. e. fél 12 órakor a tanácsi XIII. épitkezési) ügyosztály üléstermében fognak felbontatni.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

BEKETOW-CIRKUSZ.
VÁROSLIGET. TELEFON: 107-46.
Ma és minden este 8 órakor
Uj szeptemberi müsor.
BILLWARD a világhirü excentrikus zsonglőr
PETRÁS sportjelenet
KÉT NYMPHA plasztikus játékok lóháton
DELAUNÈ effendi és
Mm **BENITA** szökés akadályokkal
2 CAMILLOS thelepatiai szeansza
kontaktusban a harcterekkel.
Csütörtökön d. u. 4 és szombaton d. u 5 órakor családi előadás, **félárak mindenkinek.**
Pénteken és vasárnap d. u. 4 órakor gyermekeknek félárak.
Vasárnap szeptember 10-én **2 utolsó előadás.**

Thiergärtner és Stöhr
részvénytársaság
Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.
Telefon: 129-45.
Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák. Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk
Budafoki-ut 9-11 sz. alatt
levő elegáns műtermeink megtekintését

Sirkővétel
előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenckörut 41. sz., árjegyzéket.
Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. :::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtőm és Mérsékelt árak Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

MILLIÓK KÖNYVE.
Legujabb szám.
Gábor Andor:
Untauglih ur
cimü regénye.
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

Budapesti ROSER-tanintézet
Alapittatott 1853. Tanulók eddigi száma 21981.
I. Háromosztályu felső kereskedelmi iskola érettségi bizonyitványai **egyéves önkéntességre jogositanak.**
II. Négyosztályu polgári iskola egyenjogu az állami és községi polgári iskolákkal.
III. Nevelő internátus bentlakó és bejáró növendékek részére.
Értesitő-kivonatot küld az igazgató: **Röser János tanár** Budapest, VI., Aradi-utca 10.

TÉLIKERT (Ezelőtt **JARDIN D'HIVER**) | **NAGYMEZŐ-UTCA 22—24.** TELEFON 167-25
A bécsi „Lustspiel heater" vendégjátéka:
DAS MUSS MAN SEHN!
Kiállitásos revü 4 k pben előjátékkal. Főszereplők: Lissy Jungkurth és Gustav Werner, 60 szereplő.
Rátkai Márton és Somogyi Nusi föllépésével: **Verébfogás** énekes bohózat.
Az anyaiegy aktuális énekes tréfa. **Szalontay Ferike** uj nótákkal.
Be csudaszép a pesti éjjel scenirozott dal.
Uj táncok. E-enkivül még számos attrakció. Uj nóták.
— Az előadás pontosan 8 órakor kezdődik. —

Főv. Orfeum
VI. Nagymező-u. 17. Telefon 93-36
Ma és mindennap: **A FEKETE CSODA**
Harányi fényes sikerü, kacagtató bohózata.
Azonkivül: **Jan Paul,** hires bajor kómikus. — **A rejtély a mágnesen.** — **2 Osvaldos.** — **Larsen** a német trónörökös görkorcsolya-tanitója. — **Jonni és Charly** kómikus akrobaták.
Huszár Károly Gábor Pufi-darabjában.
Hollós Terus — Balog Böske — Mezei Ilonka és Kabos Gyula — Hunyadi stb,
Az előadás kezdete este 8 órakor.
A Fővárosi Tanckabarében az előadás 10 órakor kezdődik.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.
Az előadás kezdete pont 3/4 8 órakor
Mizzi Günther és **Hans Lackner** vendégfellépésével **DU GOLDIGE FRAU** Operettsketsch.
Trude Voigt a világhirü dizőz.
Diósi Nusi a Vigszinház v. primadonnája, **Ferenczy Károly** és **Ujvári Károly** vendégfellépésével **ARIZONDA.** Operett 1 felv. 2 kép.
Kitty Starling a német-amerikai tánccsoda.
Megverjük a kuckót Kondor Ernő nótás falusi idillje. **Gerő-Gorilovics nővérek** modern táncai.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
JOSMA SELIM
dalciklusával: „Alt-Wiener Guckkastenbilder"
zongorán kiséri a szerző: dr. Balph Benatzky.
Azonkivül
NAGY ENDRE
konferánszaival és müvészi vezetése alatt
a szenzációs uj szeptemberi müsor.
Sörkabaré 9—1 óráig. Belépődij 1 és 2 korona.

Óvakodjunk
azoktól a selejtes utánzatoktól amelyek — belső tartalom nélkül — a külső csomagolás szolgai lemásolásával igyekeznek elhitetni a közönséggel, hogy egyenértékük a valódi Erényi-féle
Diana
sósborszeszszel
holott teljesen értéktelen, a közönség meg. tévesztésére irányuló olcsó készitmények
A valódi Erényi-féle
Diana
sósborszesz
mely tudvalevőleg a legtisztább és legerősebb jóhatású szerekből készül

kis	közép palackban	nagy
88	240	480
	fillér.	

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám.

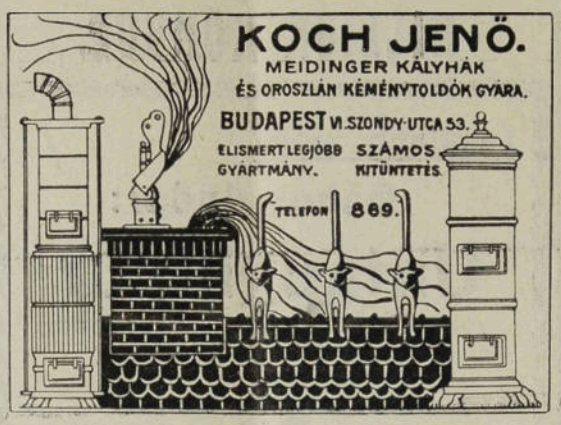
KOCH JENŐ.

MEIDINGER KÁLYHÁK
ÉS OROSZLÁN KÉMÉNYTOLDÓK GYÁRA.

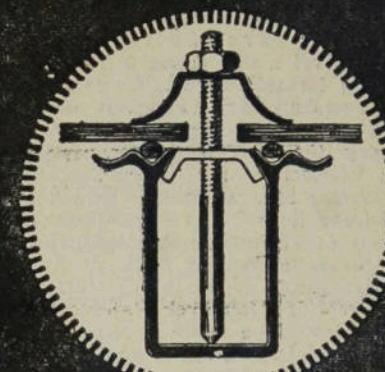
BUDAPEST VI. SZONDY-UTCA 53.

ELISMERT LEGJOBB GYÁRTMÁNY. SZÁMOS KITÜNTETÉS.

TELEFON 869.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOCYI

TELEGR: LUXFER BUDAPEST TELEFON VI. FRANGEPÁN-U. 7. 72-44.

Balassa és Társa

BUDAPEST, Andrássy-ut 50

Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek **legolcsóbb gyári áron.**

KATZMAREK és TÁRSA R.T. MÉRNÖKÖK

BUDAPEST V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152-07.

Bründl János

cász. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.

BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.

::: **TELEFON: 103-50.** :::

Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.

Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.

::: **Költségvetés dijtalan.** :::

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest

VIII., Futó-utca 10. szám.

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

THE GRESHAM ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG BUDAPESTEN

V., Ferenc József-tér 5—6.

Magyarországi igazgató-tanács:

Andrássy Géza gróf v. b. t. t. országgyülési képviselő, elnök.

Batthyányi Tivadar gr. orsz. gyül. képviselő.

Dr. Gerenday György ny. min. tanácsos, kincstári jogügyi főtanácsos.

boglári Simon Jakab udvari tanácsos, a budapesti áru- és értéktőzsde alelnöke.

Ügyvezető igazgatók:

Igmándi Mihály. **Scott H. János.**

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága

(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle **kávékat, bors, fahéj, szegfüszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét.** Távirati cim: Fabarius Budapest.

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállitó

divatháza

Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Sztl-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványvíz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

WALLA JÓZSEF

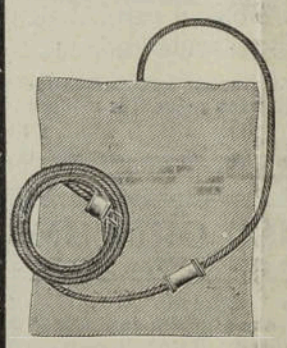
cementáru-gyár részv.-társ.

Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —

Iroda kizárólag

Budapest, VII., Gizela-ut 38.

Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76 191-14

Villamos testmelegítő

(Dr. HEILBRUN RENDSZER).

Hőmérséklet szabályozóval.

Kapható:

Magyar Siemens-Schuckert-müvek

BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

GÓLYA ÁRUHÁZ

BUDAPEST

VI., Nagymező-utca 12. sz.

(Az Andrássy-ut mellett.)

Ferdinánd bolgár k.-ut 16

(Kálvin-tér sarkán).

Nagyban és kicsinyben eladás!

Maradékok félárban!

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. szeptember 13-án. — 37. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-13

A vizes lepedőt

megint ráteritették a fővárosra. Szinte unalmas már a nyájas olvasónak, hogy a harctéri hirek után az ujságban mindjárt és következetesen a főváros botrányainak hirét olvassa. Mi a magunk részéről mindössze csodálkozunk rajta, hogy felnőtt emberek ilyen komoly és sulyos időkben, annyi odaadással és igyekezettel üzik az elefánt-csinálás mesterségét. Hiszen szép az a purifikáló munka, de rögtön elveszti értékét, ha hangzatos szavak csilingelő muzsikájával és a szinezés lampionjaival a szenzáció kerti ünnepélyévé avatják.

Dénes Aladár ügye, ha majd bebizonyosodnak a vádak, közönséges rendőri hir, vagy törvényszéki hir, de sehol sem látjuk benne a székesfőváros botrányát. A polgármestert, a tanácsost, az ügyosztályvezető tanácsnokot megvádolni ezen a réven nem merjük és aki megteszi, igazságtalanul cselekszik. A főváros sok ezer tisztviselője és alkalmazottja között, ha még ugy vigyáznak is, ha még olyan igen nagy is az ellenőrzés, mindig akadhat megtévelyedett ember. Ez azonban nem a főváros, hanem emberi mivoltunk hibája.

A mi hivatásunk a kritika és igy nem állunk be a védők közé, de nem adjuk tovább a vészkiáltást sem, mert ebben a pillanatban ninesen rá ok. Aki valaha tollat forgatott a kezében, tudja, hogy a toll legkönnyebben csuszik a papiroson, amikor verekednie kell. Ma azonban le kell mondanunk erről a gyönyörüségről abból az egyszerü okból, hogy nem kivánjuk fejbevágni az igazságot. Csak konstatáljuk, hogy az egész botrányhoz annyi köze van a fővárosnak, mint ha valaki tolvajt fog a házában.

Egyébként is a polgármester a maga részéről elintézte az ügyet sokkal előbb, mint a Müszerüzem ügye a nyilvánosság elé került. Mi adtuk hirül először, hogy a Müszerüzem igazgatóját elküldötték és más embert állitottak az üzem élére. A tanulságokat szóval levonták már a városházán, szinte azt mondhatnánk, hogy az ügy be van fejezve.

Folytatása most már legfeljebb a biróság előtt lesz. Akik ismerik Dénes Aladárt, azt mondják, hogy ólom van a talpában. Ha igaz, hogy nem lehet földhöz vágni, nem fog ártani, hiszen egy embernek a becsületéről van szó. De ha ez a becsület ott marad a birói szék előtt rongyokra tépve, akkor megmenekülünk egy veszedelmes embertől. Az út, amelyre a Müszerüzem ügye került, teljesen megnyugtató. Csak azt szeretnénk már látni, hogy a tanács is erélyesen lépne föl azokkal szemben, akik minden bünnek ódiumát reá háritják. Ha a főváros alkalmazottai közül megtéved egyik vagy másik és a vádlottak padjára kerül, mindig és minden alkalommal melléje akarják ültetni a polgármestert és a tanácsot. Ha pedig a tanács ezt szótlanul türi, akkor egyszer a közvélemény el találja hinni, hogy vagy ott is ül, vagy odavaló. Budapest magisztrátusának végre föl kell emelnie erélyesen a szavát az ellen, hogy egy-két kéz folytonosan a vádlottak padja felé mutogat és oda tessékeli őket. Tessék tisztázni a kérdést, ki odavaló és ki nem?

Fullánkok

A világitási

adó a legaktuálisabb problémáknak az élére került. Még tisztes távolban vagyunk a városházi szezón kezdetétől, de a gázgyári és elektromos üzemi direktóriumok máris közös ülésre jöttek össze és megtárgyalták a világitási adó behozatalát, a világitás árának emelését. Könnyü nekik, elvégre nem ők fogják megérezni annak a hatását, amit elhatároztak. A világitási adó szégyene a főváros finánepolitikájának, mert kiderül ebből, hogy Budapest csakis az állam által nagykegyesen átengedett, mellőzött jövedelmekre van utalva. A világitás megdrágitása nem egyéb, mint az elsőrendü életszükségletek ujabb megvámolása, tehát a lehető legnagyobb mértékben antiszociális jellegü. És az igazságtalansága annál kirivóbb, mert azok a szegény emberek, akik nyögni fognak az ujabb teher alatt, egészen ártatlanok a főváros financiáinak megromlásában, az uj adó indokolásában.

A főváros napszámosait

mindenesetre ugy hivják egyelőre, hogy budapesti tanitók. Nincs háborus munka, jótékonysági akció, amit a főváros ne velük végeztetne. Az egyetlen szervezet, amelyet fél nap alatt meg lehet mozditani, munkába lehet állitani. A lisztjegyeket ők osztják, a tejért velük verekszik a közönség, ők rekvirálják a rezet és legujabban kétezer tanitót mozgósitottak, hogy vegyék pártfogásukba az erdélyi menekülteket. Mindent a tanitók végeznek, szegények ezerszer megérdemlik a fölmentést. A lövészárok pihenés lenne a számukra. Ők azonban hősiesen végzik a hatalmas munkát és örömmel fogadják, ha a drágaság-nyomoron néhány pót-koronával segithetnek. Fölemelően szép a budapesti tanitók háborus munkája. Ma nem is kérnek, nem is kivánnak semmit. De majd ha fölvirrad a béke napja, tudja meg a főváros, hogy mivel tartozik nekik. Tudja meg, hogy egyetlen bevált organizációja a háboruban a tanitói kar volt. Tudja meg és jutalmazza két kézzel.

A cukrászok

turpisságát, amelyről annyit kellett már panaszkodnunk, végre az egész város észrevette. Előbb persze meg kellett érnünk, hogy azok a turóval bélelt, pogácsa nagyságu sütemények 40 fillérig emelkedjenek a kávéházban. Most már mindenki a régi, becsületes intézmény, a zsemlye után sóhajt. De hiába a nagy sóhajtozás, mert spórolni kell és a zsemlye a hatóságok szemében a pocsékolás szimboluma. A cukrászsütemény azonban, amelyért negyven filléreket fizetünk, a bürokrácia legnagyobb dicsőségére valósággal garázdálkodik közöttünk. Vagy kenyérszükében vagyunk, vagy nem. Ha nem vagyunk, akkor adjanak zsemlyét, ha tényleg szorultságban vagyunk, akkor tiltsák meg a süteményt is. Meg kell változtatni ezt a rendet, mert még följegyzi a történelem, hogy Budapest a háboru alatt még a Miatyánkat is kiforditotta, mert, bár nem volt meg a mindennapi kenyere, megkövetelte a mindennapi cukrászsüteményét.

Üzemben a műtakarmánygyár

Napitermelés 50—60 métermázsa

Aki valaha látta a székesfőváros szemétfeldolgozó telepét, az tudja, hogy a világon semmi jobban nem igazolja azt az elméletet, amely szerint a természetben semmi sem vész el, csak átalakul. A szemétfeldolgozó telep hivatása az, hogy ezt a takarékosság alapját megvető természeti törvényt minél inkább érvényesitse. A budapesti szemétnek ezideig egyetlen olyan része volt, amelyet nem értékesitettek kellőképen. Ez a rész *a zöldséghulladék*. Értékesiteni lehetett, hiszen trágya lett belőle, de sokkal hasznosabb, — különösen a mai háborus napokban — ha takarmánnyá dolgozzák föl.

Még az egyik tavaszi közgyülés szavazta meg némi huza-vona után a közlekedési ügyosztály amaz előterjesztését, amely a *mütakarmány-gyár* létesitésére vonatkozott. A gyár azóta felépült, megérkeztek a német gépek és *e hónap 5-ikén meg is kezdte üzemét*. A közgyülés 205.000 korona költséget szavazott meg a gyár fölépitésére és az tudomásunk szerint mégis 350.000 koronába került. A gépeket a meisseni Imperial-gyár budapesti képviselője, dr. *Kopper* mérnök szállitotta.

A *Fővárosi Hirlap* munkatársának alkalma volt megtekinteni az uj gyárat, amely tulajdonképen ezekben a napokban csak próbamunkát végez, de ugy látszik, teljes sikerrel. Az első napon 27 métermázsa piaci hulladékot dolgozott föl, amelyből két zsák takarmányliszt lett. Ugy tudjuk *Balló* Alfréd, a köztisztasági hivatal igazgatója, akinek nagy érdemei vannak a gyár megalkotása körül, igen vérmes reményeket füz az uj produktumokhoz.

Maga a gyár csinos, villaszerü épület, amely egészen groteszk módon emelkedik ki tiszta falaival és piros bádogtetejével a szemétsáncok és fénylő fehérbádog-hegyek közül. Az épület elé hatalmas vaggonokban érkezik a piaci hulladék. Orosz foglyok lapátolják le onnan és egyenesen arra a futó zsákszallagra dobják, amely mellett asszonyok állnak és kiválogatják az alkalmatlan anyagot. Az alkalmatlan anyag közé tartozik a dinnye és uborka is, amelyeknek pedig most szezónjuk van, de amelyeknek 95% a viztartalmuk. Az alkalmas anyag innen a darálócsőbe jut, amely fölvágja azt és a szárítóba továbbitja. A száritóból a vegyes csemege kopogós, szilárd állapotban kerül ki, olyan, mint valami exotikus módon egybeválogatott aszaltgyümölcs.

A gépek által automatikus módon továbbitott anyag most malomszerkezetbe jut, amelyből kikerülve a röviddel ezelőtt még kukoricalevél, vagy krumpliháj néven tisztelt csemegét lisztként üdvözölhetjük, amint lassan a zsákokba folyik.

A szakértők véleményénél sokkal fontosabbnak véltük a tapasztalt altiszti és munkásszemélyzettől megtudni, mit tartanak az uj abrakról. Azt mondja az egyik:

— A ló eszi. Se nem gyarapszik tőle, se nem fogy. A disznó pedig nagyon szereti. Végighinti az ember a vályu szélét, hát ugy nyalja a poca, mintha cukorból lenne.

Balló igazgató és *Csapó* üzemvezető tiszt most tárgyalnak a vásárcsarnok igazgatóságával, hogy már ott válasszák külön azt az anyagot, amely a mütakarmány készitésének céljára alkalmas. Budapesten átlagban napi öt vaggon ilyen vásárcsarnoki hulladékot lehet gyüjteni,

amihez még hozzájárul az, amit a magánszemétből lehet kiválogatni.

Az uj üzem kilátásaira vonatkozólag illetékes helyen ezeket az adatokat kaptuk:

— A piaci és csarnoki hulladék mai értékét 24 koronára becsüljük, amiből látható, hogy az uj takarmány, akár a főváros saját állatállományának táplálása körül, akár eladás révén, igen jól értékesithető. Mütakarmánygyárunk csak ideiglenes jellegü — sietni kellett vele a háborus takarmányhiány miatt — és napi 24.000 kilogramm hulladék földolgozására alkalmas.

— A hulladékból mintegy 25% marad, mint takarmányozási célra alkalmas száraz anyag. Szóval napi termelésünk 6000, a legrosszabb esetben 5000 kilogramm mütakarmány lesz. Miután napi kiadásunk körülbelül 410 koronára tehető, mig a bevétel el fogja érni az 1200 koronát, ami 790 korona napi tiszta hasznot helyez kilátásba.

Gondoskodás a menekültekről

A főváros mentőakciója

Erdély menekültjei, hogy elmult a rettegés első órája, napokig utaztak teherkocsikon,. Sok szenvedést éltek át, sok könyet ejtettek és otthagyták lakóhelyüket, vagyonukat a viharban, ma már enyhülést találhatnak az ország szivében. Akik idáig jutottak, akiket Budapestig hajtott el a menekülés áradása, akik hontalanságukban az állam és a társadalom segitségére szorultak, összegyülnek Pesten a Váci-utcában, az uj Városháza termeiben. Sok szerető sziv, sok fáradhatatlan munkáskéz és megértő jóság fogadja itt őket, a szakadatlan népvándorlás itt tárt karokra talál, ma már egy bölcsen elintézett rendszer, egy kialakult irány szerint mindenki segitséget kap, mindenkiről gondoskodás történik, *egyetlen erdélyi menekült sem marad lakás, élelmiszer, pénzsegitség, munka nélkül.*

Az első napokban talán voltak tájékozatlanságok, tanácstalan tétovázások, de hiszen csodálható-e, hogy a főváros nem tudott nyomban az első huszonnégy órában tizezernyi emberről gondoskodni? Hiszen váratlanul borult be a határszélen az ég, a felhőket nem várta a kormány, a közigazgatás, hiszen nem is képzelhettük, hogy igy meneküljön az erdélyi magyarság, ilyen szomoru és riadt rajokban. Hogyan várhattuk volna, hogy a megdöbbenés első perceiben már teljes fölkészüléssel müködhessék a főváros, amikor még azt sem tudta senki, mi is történt tulajdonképen?

De annál csudálatosabb — és az elismerés csak halvány jutalom, — hogy néhány nap alatt micsoda nevezetességet, milyen körültekintő, buzgó és eredményes, okos rendszert tudott teremteni a gyors segitség munkájánál a magyar főváros, néhány éjjel-nappal dolgozó, fáradhatatlan ember és a főváros tanitói és tanitónői, mindnyájan, akik a nemes munkát végzik. Aki ma már az uj Városháza közgyülési termében megjelenik, nem mehet el üres kézzel: kapja az állami segitséget, a lakást, kap munkát, hogy megélhessen . . .

Hogyan történik a segélyek kiosztása, általában hogyan gondoskodik a főváros Erdély menekültjeiről? A főváros közönsége, a magyar társadalom megnyugodva olvashatja a tudósitást: tökéletes és dicsérendő a menekültekről való gondoskodás, páratlanul lelkiismeretes a hatalmas akció, Budapest csakugyan védőszárnyai alá vette az erdélyi hegyek elüldözött népét.

Gyors segitség!

Ami minden segitőakciónál rendszerint hiányzik, a gyors segitség: legfőbb jellemzője a főváros munkájának. Nem okoskodnak itt sokat, nem küldözgetik a népet erre meg arra . . . Bárczy István polgármester Harrer Ferenc tanácsosra bizta az egész akció munkáját s a tanácsos derék munkatársaival nagyszerüen megoldotta a kérdést. Harrer Ferenc mellett müködnek: dr. Miklós Elemér és Lieber Endre tanácsjegyzők, dr. Csergő Hugó titkár, Zilahy Dezső, az idegenforgalmi iroda vezetője és Bereghy Kornél árvaszéki ülnök . . . Ki tudná felsorolni valamennyit, a fővárosi tanitókat, tanitónőket . . . Dr. Csergő Hugó titkár a menekültek dolgáról s az akció szervezetéről a következő felvilágositásokat adta nekünk:

— Az egész akciót *Harrer* tanácsnok nagyszerü stratégiával és igazán bámulatos energiával szervezte meg és mindenre kiható gondossággal, szivvel-lélekkel, főkép pedig logikus agygyal ő is irányitja, de tényleg is vezeti a segités müvét minden részletében. Először is gondoskodott róla, hogy a pályaudvarokon állandóan permanenciában legyenek a város által kiküldött tisztviselők, azután minden pályaudvaron két igazgató és ötven-ötven fővárosi tanitó és tanitónő. Turnusokba osztottan teljesitik a pályaudvarokon az érkező menekültekről való gondoskodás első munkáját. A gyors segitség, a rögtön való elhelyezés a legfőbb feladat. Nem küldözgetünk mi senkit, mindjárt segitünk. A gondoskodás második része aztán az uj Városházán történik meg. Ez tulajdonképen a fontosabbik munka. Amikor a pályaudvarokról iskolákban és egyes szállókban, vagy magánlakásokban már ideiglenesen elhelyezett menekülők födél alá jutottak, igazolványokat kapnak s megjelennek az uj Városházán, ahol mi azután nyomban gondoskodunk róluk minden irányban . . . Tessék megtekinteni a Központi segitőirodát, az utbigazitó és tanácsadó helyiséget, milyen gyorsan és milyen kitünő rendszerrel müködik . . .

*

Nem panaszkodhatik itt csakugyan senki. Az uj Városháza széles lépcsőházában föltelé igyekszenek fáradt és szomoru emberek, székelyek, magyarok, ősi hazájukat, féltett kincsüket rabolta meg a román. Asszonyok, de már nem kisirt szemüek, jól esik nekik a vigasztalás, — milyen szerető gondossággal fogadják őket az előcsarnokban urinők, — kis gyerekekkel, a menekülővonatok pora még látszik a cipőkön, bus vándorlók, de reménykednek már, a ragyogó, a fényes Pest, ahol sokan most járnak először, nem hagyja el őket . . .

A központi segélyző iroda.

A központi segélyző iroda a városháza közgyülési terme. Még kint a lépcsőházban sorakoztatják a szolgák és teremőrök az üldözötteket, az érkezés sorrendjében tizenötös turnusokban bocsátják be őket a közgyülési terem előcsarnokába, ahol kilenc széles iróasztalnál négy-négy fővárosi tanitó és tanitónő ül és reggeltől estig dolgozik. Fölirják a nevüket — már a legtöbben hoznak igazolványt az iskolákból, ahol elszállásolták őket — egy perc, két perc, már készen is van, megkapják az igazolójegyet s már föl is vehetik a pénzt, az állami segélyt, amely napi két korona. Tizenöt ember ügye öt perc alatt el van intézve. Bereghy árvaszéki ülnök vezeti itt buzgalommal a munkát, itt is a legfontosabb elv:

— Csak gyorsan!

Már ujabb tizenöt menekülő van a teremben. Dr. Harrer Ferenc tanácsnok, akinek a szervezés oroszlánrésze jut, minduntalan megjelenik, intézkedik, majd lesiet a közgyülési teremből az első emeletre: ülés van, a társadalmi segélyezésről kell gondoskodni . . . Kilenc irőasztal mellett harminchat fővárosi tanitó és tanitónő sietve tölti ki az igazolójegyet, rövid nacionálét, bélyegző a hátsó lapra s most a menekült az előcsarnokból belép a közgyülési terembe, ahol a pénzbeli segélyt kiadják.

Zajt, zsibongást nem hallani. Csöndben, boszorkányos gyorsasággal megy minden, félórát sem várakozik senki kint a lépcsőházban, egy óra multán pedig már van alkalmazása is annak, aki munkát akar . . . Mennyi hálás szem, mennyi megnyugodott érzés a távozók arcán . . .

Naponta 30.000 korona.

Az igazolványnyal a menekült a tulajdonképeni közgyülési terembe lép és átveszi a pénzt, az állami segitséget. A segély kivétel nélkül mindenki számára napi két korona. A gyerekek is ennyit kapnak. Öttagu család tehát napi tiz koronát. A csecsemő is. Nem zavarja tehát itt sem a gyors segitség munkáját semmiféle bürokratikus számitgatás. Az igazolólapra egyszerüen rávezetik, mennyi pénzt adtak át a menekültnek s ezzel vége. Mindjárt odaadják az összeget.

Dr. Lieber Endre tanácsjegyző vezeti ezt a munkát s az elmult vasárnap délelőttjén, amikor beszéltünk vele, a következőket mondotta:

— Gyorsan és rendben megy minden. Éppen ma kaptuk a hivatalos értesitést, hogy ezután már ne öt napra előre fizessük a menekültek részére megállapitott napi két korona állami segélyt, *hanem nyolc napra előre.* Ezzel is egyszerüsitve van a hatalmas forgalom. A kifizetett összegeket és a neveket följegyezzük s átadjuk a listákat és adatokat a Vörös Kereszt Egyesület tudakozó-irodájának is, amely a menekülőket nyilvántartja. A menekülők tehát elveszett hozzátartozóikról is kaphatnak majd hireket.

— Mennyit fizetnek ki naponta állami segitséget?

— Átlag harmincezer koronát.

— És hány menekült segélykérését és ezek dolgait intézik el naponta?

— Körülbelül *ezerkétszáz menekült kap naponta segitséget,* de természetesen nagyobb a számuk, hiszen a legtöbben családosak, tehát öt-hat személyt is képvisel egy-egy ember. Ma, vasárnap délig *huszonnégyezer koronát* fizettünk már ki, ha délután is ennyi dolgunk lesz, a mai nap ötvenezer koronával fog zárulni . . . Átlag azonban harmineczer korona a napi segélykifizetés, amely most emelkedni fog, mert hiszen nyolc napra fizetünk előre . . .

— Mi történik az állami hivatalnokokkal?

— Azok is megkapják a nyolc napi segélyt, amennyiben még nem vették fel fizetésüket . . .

*

A közgyülési terem mögött vannak a szegénysorsu menekültek részére a ruhakiosztó helyiségek, ahol az erdélyi mágnásasszonyok bizottsága müködik Hagsethné-Lamács Lujza vezetésével.

A társadalmi segélyezés.

Dr. Csergő Hugó titkár a társadalmi segélyezésről a következőket mondta el:

— Eltekintve az állami segélyezéstől, társadalmi segitséget is nyujtunk a menekülteknek, hiszen napi két koronából Budapesten ma lehetetlen megélni. Amikor a második emeleten az állami segélyüket felveszik, egy részüket már onnan küldik le hozzánk, mint olyan menekülteket, akik társadalmi segélyre is rászorulnak . . . Ötven koronáig kiutalhatunk azonnal pénzt, de nagyobb összegeket is adunk abból az alapból, amely rendelkezésünkre áll. Egyenkint százezer koronával járult ehhez az alaphoz „Az Est“ és a „Pester Lloyd“ gyüjtése is . . . A nagyobb összegü segélyző-összegről már a Harrer Ferenc tanácsnok elnöklésével minden délután tartandó ülés dönt . . . Az igazoló-lapokra rávezetjük a segélyző összegeket is, hogy a velünk egyirányban müködő társadalmi szervezetek mindenkor tájékozva legyenek, ki mennyit kapott és honnan kapta . . .

*

Az utbaigazitó és tanácsadó hivatal is tulajdonképpen szoros kapcsolatban van a társadalmi segélyeket kiosztó szervezettel. Általában ez a hivatal is föladata magasságában áll, dr. Bereghy Kornél árvaszéki ülnök dicséretre méltó energiával és alapossággal látja itt el az ügyeket, mindenkinek megadja a szükséges tanácsot és utbaigazitást. Ami különösen a munkakereső menekülteknek fontos. Örvendetes tény, hogy sokkal több a munkaalkalom, mint a munkát kereső, tehát minden jelentkezőt könnyen elhelyezhetnek. A kereskedelmi és ipari munkaközvetitő hivatal értesitette a központi irodát, hogy mindenféle szakmáju munkást elhelyez. Hivatalnokok részére a budapesti ipari és kereskedelmi kamara szerez állást. Nagy kereslet mutatkozik cselédleányok iránt, akiket a főváros utján a Márta-Egyesület helyez el . . .

*

Teljes megnyugvással láthatjuk tehát, hogy a menekültek ügyét a legnagyobb szeretettel és buzgósággal látják el a főváros érdemes tisztviselői.

A
ROYAL nagyszálloda
éttermei ujra megnyiltak.
Közismert, elsőrangu konyha. ▪ Ifj. MAGYARI IMRE országosan ismert zenekara esténként hangversenyez. ▪ Külön termek (szeparék).

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
természetes
égvényes
SAVANYÚVIZ.

Kenyérgondok a szeméttelepen

Páriák, akikről senki sem akar tudni

A kenyérgondokat valamennyien érezzük. A kenyérjegyet soha olyan szigorúan nem vették még vendéglőkben és kávéházakban, mint mostanában. Előbb a kenyérjegyet, aztán kenyeret — ez a jelszó mostanában. Kenyér dolgában azonban a legszánalmasabb dolga van azoknak a szerencsétlen embereknek, akik a székesfőváros szemétbányájában dolgoznak. Abba a szerencsétlen helyzetbe jutottak a szegények, hogy még kenyerük sincs.

A szemétbánya ugyanis nem fekszik Budapest területén, hanem részben Kispesten, részben pedig Szent-Lőrinchez tartozik közigazgatásilag. A szeméttelepen egy vasuti vágány huzódik végig, amely két részre szeli a telepet. Az egyik rész Kispest, a másik Szent-Lőrinc. Ez a különös helyzet a szülőanyja annak a nyomorúságnak, hogy a munkások nem juthatnak kenyérhez. Pedig nem két-három emberről van szó, hanem nem kevesebb, mint 5—600 éhes szái várja a betevő falatot mindennap.

A közigazgatási hatóságok kellemes vitába elegyedtek, miközben a munkásoknak joguk van éhezni. Budapesten a közélelmezési ügyosztály azt mondja: én nem adok lisztet és kenyeret, mert a szemétbánya Kispesten, illetve Szent-Lőrincen van. Kispest és Szent-Lőrinc pedig egyértelmüleg arra hivatkozik, hogy neki semmi köze a szeméttelephez, a szeméttelep Budapest székesfővárosé, adjon enni az a maga munkásainak.

Hát persze, hogy megint közélelmezési copfról van szó. Hogy kinek van igaza? Talán mind a két félnek, de ebben az esetben igazán nem fontos az igazság, itt annak van igaza, aki kenyeret ad. Azt pedig egyik fél sem teszi. Végre a budapesti kenyérgyár egy előkelő, szamaritánus gesztussal odadobott a szeméttelepi munkásoknak, 560 embernek napi száz kiló kenyeret, ami bizony édeskevés. Az ügy azonban igazvalójában nincs elintézve, mert a kenyérgyár csak akkor ad, ha akar.

A munkások pedig reggelenként valósággal megrohanják a vonatot, amely a kenyeret hozza. Van aztán az ügynek még egy epizódja is. A telepen levő kantin korcsmárosa hadifogoly, a felesége van itthon. Persze a munkások tőle is kenyeret követelnek, ami neki sincs. Nem tud adni. Mi a megoldás tehát? A szeméttelep vezetője fölmondott a kantinosnénak. Kidobják a kanapét. Mert ez is elintézés.

„Justitia" a városházán

Patikus-vádak a tanács ellen

A *Justitia* gyógyszertár, amely a Lipót-körúton létezik, többrendbeli botrány után zár alá került. A hitelezők részéről kirendelt zárgondnok most a következő beadvánnyal fordult a főváros tanácsához:

„F. évi junius hó 16-iki és 30-iki beadványaimban, mint az V. kerület, Lipót-körut 7. szám alatt létező „Justitia" gyógyszertár bíróilag kinevezett zárgondnoka arra kértem a tekintetes Tanácsot, hogy a junius hó 14-én megejtett kerületi tisztiorvosi vizsgálat, nemkülönben a junius hó 22-én dr. Magyarevics tiszti főorvos és Filó János, a Budapesti Gyógyszerész Testület elnöke jelenlétében tartott gyógyszertári vizsgálat eredményéhez képest Gréb Jánost a fenti gyógyszertár gondnokát hivatalból mozditsa el és helyébe a hatóság rendeljen ki hivatalból gondnokot. Két hónapon keresztül hiába vártam a tekintetes Tanács intézkedéseire, ugy látszik, nem ért rá evvel a botrányos ügygyel foglalkozni. Botrányosnak kell nevezni azt a nemtörődömséget, amit a közegészségügyi osztály a gyógyszerfogyasztó közönséggel szemben elkövetett azáltal, hogy ebben a dologban nem intézkedett, mikor hivatalosan konstatáltatott, hogy körülbelül négyszáz hivatalos szer hiányzik, a gyógyszertár helyiségei piszokkal és porral boritva, a gyógyszerkiszolgálásához szükséges üvegek, tégelyek, dobozok és zacskók, továbbá számtalan kézieladáshoz szükséges cikk teljes hiánya, müszerek, főzőedények, sziták abszolute nem voltak, azonkivül hivatalosan konstatáltatott dr. Magyarevics és Filó urak jelenlétében, hogy Gréb János receptekre irt szerek hiányában azt teljesen máshatásuval is pótolja minden lelkiismeretfurdalás nélkül. Joggal várhattam nemcsak mint 47 hitelező zárgondnoka, hanem a jóhiszemü gyógyszerfogyasztó közönség érdekében is — a közérdekről nem is szólva, — hogy a tanács rögtönösen fog intézkedni. Miután erre két hónapig hiába vártam, a bírósághoz fordultam; a bíróság álláspontja ebben az ügyben az volt, hogy gyógyszertár zárgondnoka csak okleveles gyógyszerész lehet, ki a gyógyszertár vezetéséért ugy erkölcsi, mint anyagi tekintetben felelős. Ezen felelősség tudatában a gyógyszertárt rendbehozattam, kifestettem, kitapétáztattam, a hiányzó hivatalos szereket megrendeltem körülbelül 4000 korona értékben, két oklevelés segédet akceptáltam, szóval a gyógyszertárat üzemképes állapotba hoztam és a még fennálló hiányokat rövidesen pótolni fogom, ugy, hogy a gyógyszertár közegészségügyi szempontból minden tekintetben meg fog felelni a követelményeknek. A két segéd neve: Kiss Károly, okl. gyógyszerész, a gyakorló gyógyszerészek orsz. szövetségének elnöke, született Sátoraljaujhelyen 1864-ben, oklevelet nyert 1891-ben, továbbá Lessner Alfréd okl. gyógyszerész, született Tapolcán 1874-ben, oklevelet nyert 1898-ban. Ezen bejelentéssel nem akarok praejudicálni a tek. Tanács intézkedésének, melynek minden tekintetben deferálni fogok, de ezeket a botrányos állapotokat a hitelezők érdekeinek komoly veszélyeztetése nélkül tovább türni nem lehet. Remélem, hogy a közegészségügyi osztály uj vezetője ebben az ügyben most már sürgősen intézkedni fog, melynek elvártában vagyok teljes tisztelettel Joanovits Sándor, okl. gyógyszerész, a Justitia gyógyszertár zárgondnoka és felelős vezetője."

A beadványban elhangzott vádak és jogos panaszok most már Márkus Jenő erélyes intézkedését várják. A X. ügyosztály uj tanácsnoka bizonyára sürgösen gondoskodni fog róla, hogy a Lipót-körúti patika botrányos állapotai megszünjenek és ne veszélyeztessék egy egész városrész közegészségügyét.

Események

Buzay tanácsnok ügye. *Buzay* Károly tanácsnok fegyelmi ügyében, amelyet a polgármester Buzay kérésére rendelt el, a vizsgálatot *Déri* Ferenc alpolgármester befejezte. Az akták most a tiszti főügyésznél vannak. Ugy értesülünk, hogy a fegyelmi vizsgálat *eredménytelen* maradt, amennyiben a Buzay ellen emelt vádak beigazolást nem nyertek. A fegyelmi itéletet azonban csak akkor hozzák meg, ha majd a Zita-kórház ügyében a bünügyi vizsgálat, amely a kórházi alkalmazottak ellen folyik, befejezést nyer.

A zeneértő Márkus Jenő. Sokat beszéltek arról, hogy *Márkus* Jenő tanácsnok mi mindent fog magával vinni a városgazdasági ügyosztály ügyköréből a közegészségügyi ügyosztályba. Szó volt róla, hogy a Népopera, Állatkert és a fürdők, mind az ő kezén maradnak. Most ugy értesülünk, hogy mindebből csak az felel meg a valóságnak, hogy a zeneértő Márkus Jenőt a polgármester arra fogja kérni, intézze tovább is a Népopera ügyeit és tartsa kezében az állatkerti filharmonikus esték rendezését.

Ki tud róla? A hatósági zöldségárusitó üzem a napokban uj vezetőt kapott Schwartz Ármin személyében. Az uj üzemvezetőről mindössze annyit tudnak, hogy vidéki gazdálkodó volt, fél év óta van Budapesten, kereskedelmi képzettsége nincs, krumplihoz annyit ért, mint minden más gazdálkodó, ellenben — jó protektorai vannak. Szakértői körökben attól tartanak, hogy a zöldségüzem letér eddigi eredményes utjáról.

Szilva a tisztviselőknek. A főváros közélelmezési ügyosztálya 300 waggon szilvát vásárolt Szerbiában, amelyet szukcesszive hoznak Budapestre. Mint értesülünk, a szerb szilvából a főváros megfelelő mennyiséget a tisztviselők rendelkezésére bocsájt, hogy azok elláthassák magukat télre.

Ideiglenes hivatalnokok sérelme. A főváros juliusi közgyülése tudvalevőleg elhatározta az ideiglenes tisztviselők fizetésének rendezését. A vonatkozó közgyülési határozat még mindig a belügyminiszteriumban hever, pedig a fizetés emeléseket már julius 1-től kezdve kontemplálták. Az ideiglenes tisztviselőkre nézve rendkivül sérelmes ez a késedelem, mert azelőtt minden augusztus 1-én előléptetésben részesültek, most elestek ettől azzal az indokolással, hogy hiszen — fizetésemelést kapnak.

Beketow bucsuja. Egy erkölcsiekben és — hiszen ez együtt jár — anyagiakban is fényesen sikerült cirkuszévad után, a Beketow-cirkusz szeptember 10-én bucsuzott el a budapesti közönségtől. Öt hónapon át, a legnagyobb érdeklődéssel, a legteljesebb támogatással kisérte a közönség a cirkusz, mindig más, mindig elsőrangu előadásait. Beketow igazgató, a háborus nehézségek közepette értette a módját annak, hogyan lehet és kell a cirkusz és varieté artisták szine-javát szerződtetni, felléptetni. Pedig még „semlegesekkel" sem dolgozott, csak a központi hatalmak alattvalóiból állitotta össze müsorát. Beketow elégedetten csukja be a városligeti cirkusz kapuit, a közönség is mindig meg volt elégedve, müintézetével, előadásaival és Beketow a jövőbe vetett teljes reménnyel mondhatja: viszontlátásra 1917. tavaszán. Beketow igazgató a tél egy részét tássulatával Wienben tölti, azután hazajön, hogy jövő évi müsorait összeállitsa. Mi is azt mondjuk: viszontlátásra a béke tavaszán.

A sörárak emelése. Az általában fennforgó, állandóan megnehezülő sörtermelési viszonyok ujabban a 2966/1916.. sz. kormányrendelettel még sulyosbittatván, a fővárosi sörfőzdék kényteleneknek gyártmányaik árát 1916. szeptember 11-től kezdve általában felemelni és pedig a hordósörnél hektoliterenként 25 K pótlékkal, a palacksörnél pedig a ½ literes és ennél kisebb palacknál palackonként 20 fillér pótlékkal, a ½ liternél nagyobb palacknál 25 fillér pótlékkal.

Maximálják a szeszes italok árát. A kormány nemrégiben rendeletet adott ki, amelylyel felhatalmazta a törvényhatóságokat arra, hogy saját hatáskörükben megállapitsák az égetett szeszes italokért (folyadékokért) a kimérés, vagy kismértékben való elárusitás esetében követelhető legmagasabb árakat. Folkusházy Lajos tanácsnok 12-ikére, kedd délutánra értekezletre hivta össze az érdekelteket s az értekezleten a maximális árak behozatalára nézve folytattak előkészitő tárgyalásokat.

A Fővárosi Orfeum telt házai arról tesznek tanuságot, hogy a szinpadi rész teljes magyarságával is meg lehet hóditani a varieték publikumát.

A Télikert magyar részében különösen a Verébfogás c. énekes bohózatnak van nagy sikere, Rátkaival, Somogyi Nusival és Kovács Lilivel.

A Kristálypalota gazdag müsora naponként telt házat vonz, bizonyitékául, hogy az uj vezetés megtalálta az utat a közönség érdeklődéséhez.

Henry-aréna e hó 14-én nagy jótékonycélu előadást rendez az erdélyi menekültek javára. E nap mind a négy előadásának összes bevétele a nemes célt fogja szolgálni amely elhatározásával Henry igazgató derék és követésreméltó példát mutat. A kitünő müsor vonzóereje és a nemes cél bizonyára zsufolásig megtölti az összes előadásokat.

Gellértfürdő. A Gellért-fürdő és szálloda épitésénél végzendő kovácsolt vas-lakatos munkákat a tanács a Budapesti vas- és fémipari termelő szövetkezet és a Pick Ede utódai cég között osztotta meg. A szobafestő munkára a Reitzer Ferenc és fia cég 15.235 K ajánlatát fogadták el. A pihenő kereveteknél csak az alvázak munkáit adták ki. A munkának ezt a részét Buchwald Sándor kapta meg 12.320 K-ért, a kerevetek kárpitozására uj árlejtés lesz.

Millióké a Milliók könyve, mert egy teljes regényt ad 30 fillérért. A most megjelent 20. szám: Savage: „Hivatalos feleség" cimü rendkivül érdekes regényét hozza. Ára 30 fillér.

HENRY-ARENA
(BAROKALDI VÁROSLIGET)

Naponta d. u. ¼4 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. ½3 órától, még esőben is:

nagy, különlegességi előadások.

Még csak rövid ideig Budapest szenzációja:

Mac Wilton az emberi aquarium,

Willy Pantzer-család

szenzációs mutatványa és még 20 különféle attrakció.

Csütörtökön, szeptember 14-én nagy

nagy jótékonycélu előadás

az erdélyi menekültek javára.

Ezen nap 4 előadásának teljes bruttóbevétele a jótékonyeélra fordittatik.

Az esti előadások naponta ½8-kor kezdődnek.

A Tőke

...

Szemle.

A tőzsde bizalma. — Szénmonopólium. — Átmenet a békegazdaságra.

A gazdasági helyzet fokmérőjeként a tőzsdét szoktuk tekinteni. Megelégedéssel látjuk, hogy a tőzsde a román betörés dacára is szilárdságot mutat. A derut helyett csak némi árfolyamlemorzsolódás következett be. A tőkének ez a bizalma mindenesetre nagyon megnyugtató, mert azt a következtetést vonhatjuk le belőle, hogy gazdasági életünk ereje a háboru alatt se csökkent. A háboru minden országban — még a semleges államokban is — lenyomta a pénz vásárló erejét. Ezzel párhuzamosan emelkedett a részvények árfolyama, minthogy egyrészről az árak felszöktetése nagyobb dividendát biztositott, ami a haussé-t matematikailag is indokolta, másrészről pedig, mert a telepeknek, gyáraknak, birtokoknak az értéke automatikusan megnövekedett. Az árfolyamemelkedést különösen a vas- és szénértékeknél láttuk, mert a vásárló közönség nagyon helyesen ugy gondolkozik, hogy azokat a kincseket, melyeket a természet a földbe rejtett, a háboru bármilyen nagy szükséglete se emésztheti fel. Az a körülmény, hogy egyik szénvidékünk pillanatnyilag az ellenség kezébe került, nem törheti meg azt a bizalmat, melylyel a szénrészvényeket körülveszik. Ezt az időleges veszteséget a fokozott termeléssel hamarosan pótolni lehet. A tőzsde a mostani komoly időkben a helyzet magaslatán állott. Kitünt, hogy azok a rendszabályok, melyekkel a magánforgalmat bizonyos korlátok közé szoritottuk, garanciát nyujtanak minden deruttal szemben. Az értékpapirok azonnali szállitásának kötelezettsége és a likvidációs terminusok kikapcsolása kihuzta a gyékényt a baisse-párt lába alól. Különben is az év első hónapjaiban megnyilvánult erős hausse már csirájában elfojtotta a kontremin-üzérkedést. A nagybankok igen kedvező félévi mérlegei szintén hozzájárultak az általános bizalom erősitéséhez. Ezekből a mérlegekből nemcsak a háborus konjunkturával járó pénzbőség árad ki, hanem az a nagy financiális erő is, mely szükséges ahhoz, hogy a végső győzelemig kitarthassunk.

—

Az bizonyos, hogy az államnak a háboru következtében megszaporodott óriási pénzterheit kizárólag adókkal fedezni lehetetlen lesz. Ennélfogva illetékes körökben máris uj monopóliumok kreálásával foglalkoznak. Beavatottak tudni vélik, hogy a kormány a *szénmonopólium* tervét is megfontolás tárgyává teszi. Hogy ez a monopólium milyen alakban fog megvalósittatni, arra nézve konkrét tervek még nincsenek. Nem valószinü azonban, hogy ez a szénbányáknak állami megváltásával történnék. Nekünk az az információnk, hogy az állam nem a szénbányászatot, hanem a szénkereskedelmet akarja monopolizálni. Mindezek a tervek azonban még konkrét alakot nem öltöttek. Németországban szintén kisért a szénmonopólium kérdése. Ott az állam már a háboru előtt vásárolt szénbányákat, most pedig az összes német szénbányákat kényszer-szindikátusba tömöritette, nyilvánvalóan azért, hogy a monopólium annál könnyebben megvalósitható legyen. Németországban sokan a *széngáz-monopólium* mellett kardoskodnak. E szerint a széngázt fütési, világitási, főzési és ipari célokra az állam állitaná elő. Ez a monopólium az államnak 2 milliárd márka jövedelmet hajtana. Felmerült nálunk a szén külön megadóztatásának eszméje is. E szerint a szén tonnánkint 2 K fogyasztási adóval terheltetnék. Az állami bevételeknek ilyen uton való fokozását helyesebbnek véljük, mint a szénmonopólium behozatalát. Az állami szénbányászattól az eddigi tapasztalatok után nem sokat várhatunk. Jobb lesz a szénbányászatot magánüzemben hagyni. Az állami üzem csak megakasztaná azt az impozáns fejlődést, amelyet a magyar széniparban az utóbbi években tapasztaltunk.

—

A háboru túlment a delelő pontján, most már a végére is lehet gondolni. Nagyon fontos kérdés az, hogy a háborus gazdaságból miként fogunk a békegazdaságra ismét visszatérni. A hires német „organizáció“ már ezzel is számol és mint Berlinből jelentik, a kancellár kormánybiztost nevezett ki, akinek az a feladata, hogy a békegazdaságra való visszatérést megszervezze. A kormánybiztos neve: *Reichskomissar für Übergangswirtschaft.* Az illetékes körök nálunk is foglalkoztak már evvel a kérdéssel. A „Központok központja“ név alatt megalakult organizáció, mely a háboru utáni nyersanyagbeszerzést lesz hivatva szervezni, szintén az átmeneti idő egyik közgazdasági intézményéül kontempláltatott. A Gyáriparosok Országos Szövetsége és más érdekeltségek is akciót inditottak ebben az ügyben, melyet most már állandóan napirenden kell tartani. Mi ugy véljük, hogy ennek az akciónak nem szabad szétforgácsolódnia. Kivánatos volna tehát, ha a szervezés munkája egy kézben, illetve egyetlen organizációban központosittatnék. Viszont nem kivánatos, hogy a szervezés államilag és bürokratikus módon történjék. Ebben a fontos kérdésben nagy teret kell engedni a magánkezdeményezésnek és a magántevékenységnek. A szervezet irányitását és vezetését nem állami hivatalnokokra, hanem szakavatott kereskedőkre és iparosokra kell bizni, akiknek meg van a kellő érzékük a közgazdasági élet szükségletei iránt. Nekünk is az a véleményünk, hogy a háborus gazdaságból nem lehet egyik napról a másikra, átmenet nélkül, a békegazdaságra vissz[illegible]. A hirtelen zökkenés megrázkódtatásokkal járna, ami pedig anyagi fejlődésünket veszélyeztetné.

—

Küszler Henrik hadiadója. *Küszler* Henrik, a Magyar élemiszerszállító részvénytársaság néhány hónap előtt visszalépett vezérigazgatója, jelenleg a társaság alelnöke és nagybirtokos, a kivételesen szerencsés halandók közé tartozik, akiknél a háboru jó üzletnek bizonyult. Tudnivaló, hogy a háborus konjunktura kevés vállalatnak kedvezett annyira, mint a Magyar élelmiszerszállító részvénytársulatnak, amely vállalatnak egyik alapitófőrészvényese Küszler Henrik, aki egyuttal vezérigazgatója volt a vállalatnak és szerződéses megállapodása volt arra nézve, hogy a tiszta jövedelem 20%-a őt illeti meg. Éveken keresztül azonban ez a megállapodás csak papiroson létezett, mert a vállalat ugyszólván állandóan deficittel dolgozott, sőt nem egyszer válsággal is küzdött, mignem a *Kereskedelmi bank* érdekközösségbe lépett a vállalattal és rendbehozta annak finánciáit. Közben kitört a háboru és az élelmiszer részvénytársaság brilliáns üzleteket bonyolitott le: Magyarország élelmiszeszükségleteinek nagy hányada a hütőházon kersztül jutott el a közvetitő kereskedelemhez, azonkivül a hadsereg is speciális megbizatással ruházta fel. A hadsereg husellátásánál jelentékeny szerepet játszott és ezt az üzletágat Küszler vezérigazgató sajátkezüleg intézte, ezért állandóan Bécsben tartózkodott, ahol a Kriegsministeriummal közvetlen érintkezést tartott fenn. Ezeket előrebocsátva, most már rátérhetünk Küszler ur hadiadójára. Mikor ugyanis Küszler ur megjelent a hadiadó kivető-bizottság előtt, nagylelküen igy szólt:

— Nekem, uraim, az 1915. évben nem volt ugyan 20.000 korona jövedelmem, de hazafias kötelességből önként felajánlok 400 korona adót.

E hazafias felbuzdulás meghatotta a bizottságot és elfogadták a felajánlott összeget. Nem is lett volna semmi baj belőle, ha nem volnának jóbarátok. Küszlernek is akadt ilyen jóakarója, aki feljelentette őt az adófelügyelőségnél. Itt azután kideritették, hogy Küszler, mikor otthagyta a vezérigazgatói állását, *másfél millió koronánál nagyobb végkielégitést kapott a 20%-os jövedelmi részesedés fejében.* Az adófelügyelőség most azután ez összeg után vetette ki rá a hadiadót, *még pedig 82.000 koronát.* Hiába szabadkozott Küszler, hiába állittota, hogy neki nagy költségei voltak és bemutatta többek között a bécsi Sacher-szálloda 35.000 koronás számláját, mint ottartózkodásának emlékét, — nem használt semmi, a kirótt 82.000 koronát meg kellett fizetnie.

A Hitelbank féléve. A Magyar általános hitelbank igazgatósága az elmult héten hozta nyilvánosságra az 1916. első félévnek mérlegét, amely minden hozzáfüzött várakozást is messze tulszárnyal. Az 1916. junius 30-án lezárt félév üzletredmény-számlájának egyes tételei az 1915. év megfelelő adataival szemben a következőkép alakulnak:

Jövedelem: Nyereségáthozat a mult évről K 3,053.174.91 (524.988.83), kamatok K 6,030.663.23 (201.616.08) jutalékok K 2,249.524.87 (210.026.96), társasüzleti nyereségek K 256.559.54 (129.422.24), nyereség értékpapirokon K 292.140.43 (152.172.46), nyereség ércváltókon és ércértékeken K 179.585.24 (14.545.23), nyereség árukon K 1,475.882.57 (60.016.27) házbérjövedelem K 220.79940 (— 13.752.92), összesen K 13.758.330.19 (1,279.035.15). Kiadás: Tiszti fizetések K 1,170.385.03 (136.607.42), egyéb személyzeti kiadások1,215.588.75 (227.002.28), költségek és hadsegélyezési adományok K 1,337.953.08 (275.766.05), veszteség és tartalékolás követeléseken K 138.018.69 (232.085.46) adók K 730.405.06 (102.129.96), összesen K 4,592.350.61 (509.420.25). Nyereség: K 9.165.979.58 (769.614.90).

E számadatok szerint a félévi mérleg 9.165.979 korona 58 fillér nyereséggel zárult. Ha ebből az összegből levonjuk a tavalyi nyereség-áthozatot, marad a lefolyt félév tiszta nyereségeként 6.112.804 korona 67 fillér a mult év első felének 5.868.178 korona 60 fillér tiszta nyereségével szemben, ugy, hogy az idei első félévi eredmény a tavalyinál 244.626 korona 07 fillérrel kedvezőbb. Az elért félévi nyereség a folyóüzletnek ujabb és nagyarányu fejlődéséről tanuskodik, ami legszembeötlőbben az intézetre bizott tőkék emelkedésében nyilvánul. A folyó számla és takarék-betétek ugyanis a lefolyt félévben — a hadikölcsönök jegyzésének céljaira elvont tetemes összegek dacára — mult évi junius harmincadikával szemben 302 millióval 915 millió koronára emelkedtek, tehát a legnagyobb összegre, amely eddigelé hazai pénzintézet kezelésére bizatott. A folyó üzlet fejlődése az összes jövedelmi számlák hozamának megnövekedésében is kifejezésre jut. Az áruosztály tevékenysége a lefolyt félévben természetszerüleg szükebb körre szoritkozott. A fővárosi és vidéki fiókok további kedvező fejlődést tüntetnek fel. A tiszti fizetések, egyéb személyzeti kiadások és üzleti költségek 639.000 koronával emelkedtek. A bank fiókhálózatát a belgrádi kirendeltséggel, vidéki affiliációs hálózatát pedig négy vidéki üzlettel bővitette ki. Az intézet külföldi nagy érdekcsoportok résztvételével megalapitotta a Balkán szénkereskedelmi r.-t.-ot, továbbá bel- és külföldi érdekeltekkel közösen a Magyar földgáz r.-t.-ot és a Bolgár nemzeti bányatársaságot, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankkal együttesen pedig a Magyar nitrogén mütrágyaipar részvénytársaságot. A bank igen eredményesen vett részt a negyedik hadikölcsön sikerében és fiókjai, valamint affiliált üzleteivel együtt 422 millió jegyzést számolt el a pénzügyminiszterrel.

Az állami pénztárjegyek kicserélése. Az október hó 1-én lejáró 250 millió korona 4½%-os állami pénztárjegyek helyébe a kormány 5½%-os, három év mulva lejáró állami pénztárjegyeket bocsát ki. A kormány most azokat a pénztári jegyeket cseréli ki az állami kölcsönöket lebonyolító konzorciumnál, amelyeket 250 millió korona névértékben 1913. október elsején bocsátott ki három évi lejárattal. Akkor a pénztári jegyek alapkamata 4½% volt, mig most a prolongálásnál az évi kamatláb 5½% s a kicserélési árfolyam 97.40%. Tekintettel arra, hogy a pénztári jegyek 3 év mulva, 1919. október 1-én névértékben kerülnek visszafizetésre, a tiszta kamathozadék — belekalkulálva 2.6%-os árfolyamkülönbözetet — *6½%-nak felel meg.* Ez olyan magas kamatjövedelem, amely a legalkalmasabb befektetési módja a fölösleges tőkének. Ma, amikor a négyszázalékos fix kamatozásu papiroknak is nagy piaca van, a kedvező feltételü 5½%-os járadék annál könnyebben talál elhelyezésre, mivel a régi pénztárjegytulajdonosok átvehetik az uj papirokat. Bizonyos, hogy az uj pénztári jegyek iránt olyan érdeklődés fog mutatkozni, hogy aránytalanul többet lehet elhelyezni, mint amennyi átcserélésre kerül.

A kicserélés 1916. évi szeptember 14-ig, csütörtökig, bezárólag az egyes kicserélési helyeknél szokásos üzleti órákban történik és pedig: Budapes-

ten: A magyar királyi központi állampénztárnál, a Magyar Általános Hitelbanknál, a m. kir. postatakarékpénztárnál, a Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesületnél, a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál, a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-Banknál; a magyar szent korona országainak területén: valamennyi királyi állampénztárnál és adóhivatalnál, valamint a Magyar Általános Hitelbank, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-Bank, a Wiener Bank-Verein és az Anglo-Oesterreichische Bank cimü intézetek összes fiókjainál; Wienben: Az S. M. v. Rothschild bankháznál, a K. K. priv. Oesterreichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe cimü intézetnél, a K. k. privilegirte allgemeine österreichische Boden-Credit-Anstalt cimü intézetnél, a Wiener Bank-Verein cimü ntézetnél, a Kais. Kön. privilegirte Österreichische Laenderbank cimü intézetnél, a Niederösterreichische Escompte-Gesellschaft cimü intézetnél, az Union-Bank cimü intézetnél, az Anglo-Oesterreichische Bank cimü intézetnél; továbbá Ausztriában a K. K. priv. Oesterreichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe, a Wiener Bank-Verein, a Kais Kön. privilegirte Österreichische Laenderbank, az Union-Bank és az Anglo-Oesterreichische Bank cimü intézetek összes fiókjainál.

≡ A magyar Duna ≡

A Duna hivatása és fejlesztése

Irta: **Sándor Lajos** kir. müszaki tanácsos.

— II. Közlemény. Befejezés. —

Mielőtt a Duna torkolati részének a déli tengerekkel való kapcsolás kérdésére rátérnék, szükségesnek vélem a Dunának, mint nemzetközi utvonalnak kiépitésével kapcsolatban *hazai viziuthálózatunk* kiépitésének sürgősségére is reámutatni.

Nem szándékozom e lap szük keretei között eme sajátságos „belügyünkről" ez alkalommal, részletesen foglalkozni s csupán ama meggyőződésemnek óhajtok kifejezést adni, miszerint a nagy közgazdasági érdekeknél fogva, melyek hazánk természetes, valamint mesterséges viziutjainak sikeres megteremtéséhez füződnek a jövő teendőkre vonatkozó nagyszabásu programm megállapitása egyik nélkülözhetetlen fökelléke: a komoly megfontolást követő meggyőződésnek bátorsága, a cselekvésre való megingathatatlan erős elhatározás és elszántság, továbbá a minden irányu szakértelemmel párosult céltudatos munkálkodás és holmi időszakonként váltakozó ötletszerüség teljes kiirtása, mert a multak tapasztalatain okulva, csakis ezen az uton haladva leszünk képesek a jövő uj és nagy forgalmi alakulásba mi is hathatósan befolyni és érvényesülni!

A nagyszabásu viziuti programm összeállitásánál azt a célt kell szem előtt tartanunk, hogy a Dunát, ezt a nemzetközi főforgalmi utat, viziuthálózatunkkal az ország minden oldaláról mindjobban megközelithessük, hogy ezzel ugy a természetes, mint mesterséges viziutak mentén elterülő vidék is a nagy világforgalom lüktető főerével nyerjen közvetlen kapcsolatot, hogy azután e főérből kiindulólag éltető és termékenyitő tevékenység, az ipar s kereskedelem vagyonszaporitó s jólétet alkotó áramlata elhasson az ország legtávolabb részeibe is. E céltudatos és tervszerü bekapcsolás nélkül a jövő forgalmának előre meg sem sejthető óriási mértékü fejlődésével lépést nem fogunk tarthatni.

A Duna torkolata.

A Duna legalsó szakaszát a III. csoport alatt emlitett Verciorova—Szulina közötti 926 km. hosszu része képezi, mely torkolati folyamrész a nagyhajózás céljaira kellő méretekkel bir és csupán időszakonkint van arra szükség, hogy ugy a romániai folyamrészen, mint a Szulina-ágban egyes helyeken kotrások végeztessenek. A legutóbbi események csak megerősitik azt az igazságot, hogy nem szolgál a dunai világforgalom előnyére az a körülmény, hogy a Duna a Feketetengerbe és nem a világkereskedelmi kikötőktől szegélyezett Földközi-tengerbe ömlik, dacára annak, hogy a Fekete-tengerből a Boszporus és Dardanellákon át a hajók az emlitett világkikötőkbe is eljuthatnak, csakhogy ezen az uton is érezhetővé válik az a hátrány, mely a Fekete-tengernek Európa csaknem valamennyi számottevő világkereskedelmi kikötőjétől való nagy távolságában rejlik. Mindezeken kivül éppen a most duló világháboruban tett szomoru tapasztalatok is igazolják, hogy a Fekete-tengerből csak akkor lehet a jelzett főforgalmi utra jutni, csak akkor lehet ezt a tengert is nyilt viznek tekinteni, ha az előzőkben emlitett átjárói is szabadok; mert mihelyt a politikai alakulatok e szabad utnak megszünését teszik szükségessé, a Fekete-tenget is, akár csak a Kaspi-tó, teljesen zárt viznek tekintendő, amivel azután a Duna világforgalmi jelentősége is egyszerre megszünik.

Elsőrendü fontosságunak kell tehát tartanunk azt, hogy a Dunának a természetalkotta eme hátrányát, mesterséges viziutakkal való kiegészitéssel enyhitsük, amit azáltal érhetünk el, ha a Dunának ugy az Adria, valamint az Égei-tengerhez vezető viziutkapcsolatot adunk.

A fiumei viziut kérdésével már a 17. században foglalkoztak. A kereskedelemügyi miniszterium kebelében immár csaknem két évtized óta fennálló „kikötő és országos csatornahálózat elömunkálati irodában" végzett tanulmányok és tervek alapján, a jelzett viziutat: a Dunától (Vukovártól) kezdve az 56.5 kilométer hosszu vukovár—samáci csatorna s ennek szávai torkolatától mintegy 290 km. hosszban a Száva folyó Sziszekig s innen kezdve a Kulpának Károlyvárosig terjedő 140 km., esetleg ezen tul még mintegy 90 km. hosszban Kulpa-Bródig terjedő része képezné. A Fiuméig vezető utolsó, mintegy 50 kilométer hosszu viziutrészlet helyett, egyelőre a vasuton való szállitás szüksége állhatna fenn, ami ugyan tekintettel az ezzel járó kétszeres átrakodásra, időveszteségekre és költségekre nem mondható kielégitő megoldásnak, miért is nemcsak indokolttá, de fölötte sürgössé teszi, hogy ennek a folytatólagos viziutnak kérdése is, a technika legujabb eszközeinek felhasználásával részletes és alapos tanulmány tárgyává tétessék. E vizi[illegible]gitésével egyben Fiumének világforgalmi kikötővé való átalakulása járna!

A Dunának a Földközi-tengerhez való közvetlen vi[illegible]zását még fokozottabb mértékben segithetné elő a Dunának az Égei-tengerrel, a Morava—Vardár hajózható csatorna utján leendő összeköttetése. E viziuti csatlakozás létesitésével a Budapest—Szaloniki közötti forgalomban a jelenlegi s a Fekete-tengeren át vezető viziuttal szemben egy oda- és visszautazásnál legalább 5—6 napi ut volna megtakaritható, továbbá a Dunán Szulinától—Kevevárig (a csatorna dunai torkolatáig) terjedő mintegy 1100 km. hosszu uton ezidőszerint előálló vontatási költségekkel szemben tetemes megtakaritás lenne elérhető. Ezeken kivül tekintetbe kell venni a tengeri uttal szemben előálló szállitási biztonságot, a biztositási dijakban előálló csökkenést és többek között ama nem eléggé méltánylandó előnyöket, melyek abból származnának, hogy akár a német viziutak legtávolabb fekvő állomásairól, a belvizutakra alkalmas nagy hordképességü (1000 tonnás) uszályokkal, utközbeni uszályteherkönnyités, átrakás nélkül, közvetlen viziuthálózaton át juthatnánk az Égei-tengerig.

Az is bizonyos, hogy a vázlatosan felsorolt előnyök közvetve mérséklőleg hatnának a dijtételek ingadozására, biztosabbá tennék a szállitási idő megállapitását, mely két utóbbi tételt a tengeren való szállitásnál már állandónak is lehet tekinteni.

Fel a munkára!

Az eddigiekben előadottakból kitünik, hogy mig annak a nagy és terebélyes fának a német viziuthálózat alkotta ágai, melynek törzsét, gerincét a mi Magyar Dunánk képezi, annyira meg fognak nőni és erősödni, hogy gyümölcsöt is teremjenek, amig e hatalmas fának tengerekbe nyuló erős gyökerei a kivánt tápláló erőt fogják szolgáltatni, előreláthatólag még igen sok viz fog a Dunán, a Fekete-tengerbe jutni; ennek a középeurópai viziutnak a megvalósulása még igen sok időt és még többszáz milliót fog igénybe venni, mig a hozzáfüzött remények valóra is fognak válni! Éppen azért e valóban ideális szép terv megvalósulására nézve csak sulyos veszteséget jelentene minden év, amely munka nélkül mulna el.

Duna-irodalom. A dunai ut fejlesztése és a keleti gazdasági érdekeink cimen Balkányi Béla tanulmányt irt a Dunakonferencia alkalmából. Balkányi fölveti azt a kérdést, hogy előnyös-e a magyar vállalkozás szempontjából a dunai ut fejlesztése. Vizsgálódásaiból arra a konkluzióra jut, hogy a dunai ut fejlesztésétől a magyar iparnak nem kell tartania. A viziut felett, épp ugy, mint a vasut felett az az ország rendelkezik, amelynek területén az keresztülvonul. Igyekeznünk kell, hogy a Dunán átvonuló árutömegekből minél többet tereljünk a mi kikötőinkbe, dunaparti városainkba, raktárainkba és feldolgozó üzemeikbe. A vasutat sem félti a konkurrenciától. A tanulmányt a Magyar keleti gazdasági központ adta ki.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

MILLIÓK KÖNYVE.

20. szám.

Savage Richard Henry:

Hivatalos feleség

A teljes regény.

ára 30 fillér

Kapható mindenütt.

TÉLIKERT (Ezelőtt **JARDIN D'HIVER**) | **NAGYMEZŐ-UTCA 22—24.** TELEFON 167-25

A bécsi „Lustspieltheater" vendégjátéka:
DAS MUSS MAN SEHN!
Kiállitásos revü 4 képben, előjátékkal. Főszereplők: **Lissy Jungkurth** és **Gustav Werner**, 60 szereplő.
Rátkai Márton és **Somogyi Nusi** föllépésével: **Verébfogás** énekes bohózat.
Az anyaiegy aktuális énekes tréfa. **Szalontay Ferike** uj nótákkal.
Be csudaszép a pesti éjjel scenirozott dal.
Uj táncok. Ezenkivül még számos attrakció. **Uj nóták.**
— Az előadás pontosan 8 órakor kezdődik. —

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
A FEKETE CSODA
a remek, nagysikerü szeptemberi müsor **fénypontja**.
A **rejtélyt** a mágnesen a közönség még **eddig nem** tudta **megfejteni.**
A gazdag, változatos müsor **első** számait sem szabad elmulasztani.
Az előadás este 8 órakor kezdődik
A Fővárosi Tánckabarében az előadás 10 órakor kezdődik. 11 óra után **szabad** bemenet.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.
Az előadás kezdete pont 3/4 8 órakor
Mizzi Günther és **Hans Lackner** vendégfelléptével **DU GOLDIGE FRAU** Operett-sketsch.
Trude Voigt a világhirü dizöz.
Diósi Nusi a Vigszinház v. primadonnája, **Ferenczy Károly** és **Ujvári Károly** vendégfelléptével **ARIZONDA**. Operett 1 felv. 2 kép.
Kitty Starling a német-amerikai tánccsoda.
Megverjük a kuckót Kondor Ernő nótás falusi idillje. **Gerő-Gorilovics nővérek** modern táncai.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
JOSMA SELIM
dalciklusával: „Alt-Wiener Guckkastenbilder"
zongorán kiséri a szerző: **dr. Balph Benatzky.**
Azonkivül
NAGY ENDRE
konferánszaival és müvészi vezetése alatt
a szenzációs uj szeptemberi müsor.
Sörkabaré 9—1 óráig. Belépődij 1 és 2 korona.

GARAY SÁMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

Balassa és Társa

BUDAPEST, Andrássy-ut 50

Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek **legolcsóbb gyári áron.**

Brandt József

műasztalos

Podmaniczky-utca 75.

Telefon: 125—68.

Saját mühelyeiben készit:

Teljes lakásberendezéseket,
Irodabutorokat,
Üzleti berendezéseket,
Épületmunkákat.

Tervezést és költségvetést dijmentesen végez.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító

divatháza

Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

WALLA JÓZSEF

cementáru-gyár részv.-társ.

Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —

Iroda kizárólag

Budapest, VII., Gizela-ut 38.

Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76 191-14

Minden ember

mosakszik

mert az ma a legfinomabb tiszta

pipereszappan

Kis darab

ára 1 kor. 40 fillér.

Nagy darab

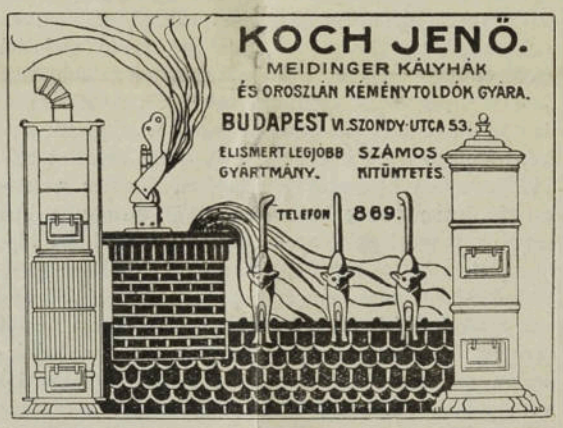
ára 3 kor. 50 fillér.

KOCH JENÖ.

MEIDINGER KÁLYHÁK ÉS OROSZLÁN KÉMÉNYTOLDÓK GYÁRA.

BUDAPEST VI. SZONDY-UTCA 53.

ELISMERT LEGJOBB GYÁRTMÁNY. SZÁMOS KITÜNTETÉS.

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: **Köztisztviselők árengedményben részesülnek.**

BUDAPEST

IV.. KÁLVIN-TÉR 3.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen. Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásasványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Ovszer fertőző betegségek ellen.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótájással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

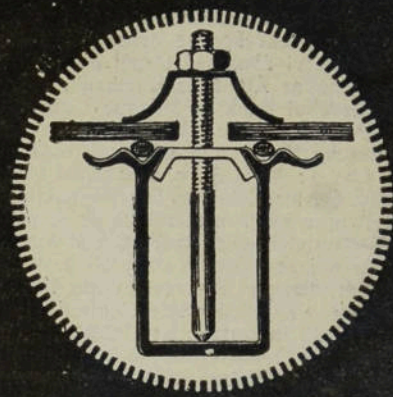
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.

Fogorvos: **Dr Káli H. P.**

Budapest, Erzsébet-körut 50

Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

KAIZMAREK és TÁRSA R.T. MÉRNÖKÖK

BUDAPEST V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152 07.

Bründl János

cisz. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest

VIII., Futó-utca 10. szám.

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága

(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle **kávékat, bors, fahéj, szegfüszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét.** Távirati cim: Fabarius Budapest.

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII.. Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. szeptember 20-án. — 38. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Siv-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Sötétben

tapogatódzunk máris, ha az utcára merészkedünk este hét után és még kilátásba helyezik, hogy ez a világosság sem tart soká. Lesz még rosszabb is — vigasztalnak a városházáról. Ezuttal azonban nem érheti vád a város urait, ők nem spórolnának ilyen garasos és veszedelmethozó módon. Végre is Budapest magisztrátusa tul van azon a kulturfokon, hogy a világításon, szappanon és iskolán akar takarékoskodni. Ezuttal a kormány van azon a kutyabagosi állásponton, hogy a tisztességes ember ugyis hazamegy a sötétség beálltával, annak nem kell világitás, a korhelyek meg, ha kitörik is a nyakukat, akkor sem kár értük.

Kiadta pedig a kormány a világitást megszoritó rendeletét akkor, amikor a budapesti utcák bünesetei nap-nap után szaporodnak. Már ma is lépten-nyomon zsebüket tapogató emberekkel találkozunk az utcán, akik a bugyellárisuk hült helyét és a kabátjukon vágott lyukat siratják. Mi lesz itt a télen? A drágaság, a nyomor, a megélhetés lehetetlensége bünbe fogja kergetni a szegény népet, a bünnek pedig — paradoxonnal szólva — éltető napfénye a sötétség. Csábitást a bünnek, leplet a gonoszságnak, alkalmat a tolvajnak, biztos menedéket az utonállónak — ezt jelenti a sötétbe burkolt pesti utca. De ha ez még kevés, akkor ráadásul hadd nézzen ki ez a város ugy, mintha gyászolna. Az idegen, aki Budapestre bekopogtat, tudja meg, hogy talpig feketében gyászoljuk összeomlott reményeinket, az ellenséges sajtó hadd irja ki, hogy a szegény Budapest esténként olyan, mint a ravatal, amely mellett már csak a részvét néhány gyertyaszála virraszt. Esztendőkbe került, amig a kivilágos kivirradtig való dorbézolásokat beszüntették, most pedig, hogy megindult a purifikáló munka, nem ismernek határt és a dorbézolók városából a gyászolók városát csinálják.

És mindezt vajjon miért? Azt hinné az ember, hogy ezzel talán minden lakásba egy mázsa szénnel több jut, vagy talán éppen, hogy ezáltal helyrebillen a főváros deficites budgetje, nem lesz szükség több kölcsönre, sőt ami van, azt is visszafizethetjük a megtakaritott összegből. Pedig nem, a sötétség ellenértékéül *évi* kétszáz vaggon szenünk marad, ami szép egy falucska háztartásában, de semmi Budapesten, ahol a gázgyár *napi* százhusz vaggont emészt föl. Meghatottan kell följegyezni a kormánynak ezt a szerető gondoskodását, amelylyel a fővárost meg akarja menteni. A háborus élelmezés körül fölmerülő kérdésekben mostohagyermekek vagyunk, a kórházaink tartásához komoly és állandó összeggel nem akar hozzájárulni, tizenötmilliós betegápolási hátralékát nem fizeti, üzemeinknek adómentességet nem ad, de kétszáz vaggon szenet megment számunkra. Megmenti még akkor is, ha majd a télen történetesen minden kioltott lámpa alatt az utonállók áldozatainak holttestét találják is meg. Megmenti még akkor is, ha az ellenség tomboló kéjjel kürtöli világgá, hogy Budapest már fölvette az özvegyi fátyolt...

Fullánkok

Zöldséget

parancsol nagyságos asszonyom? Paradicsomot, kalarábét, káposztát, miegymást? Ne tessék sokkal többfélét parancsolni, mert nincs raktáron. De ha ezekhez komolyan ragaszkodik, fáradjon egy lépéssel tovább, ne vásároljon a fővárosi zöldségüzemben, ne legyen a saját pénzének ellensége, hanem a zöldségüzem tőszomszédságában, árnyékában ott ül a hirhedt árdrágitó, a kofa. Ott vásároljon, nagyságos asszonyom, mert ott olcsóbb. Tetszik tudni a városházán az ilyesmit elökelő szóval uj rezsimnek szokták nevezni. Az uj rezsimeknek az szokott a főtulajdonságuk lenni, hogy valami ujat produkálnak. Schwarz ur, az uj rezsim előkelő idegenje, magasabb árakat produkál. Végre is a községi üzemek hivatása az árszabályozás. Azt mondják, hogy föl is út, le is út. Hát Schwarz ur a „föl is utat" választja. Ő felfelé szabályozza az árakat. Végre ez is egy álláspont.

Közlekedésről

ne beszéljünk többé Pesten. Aki pénzzel, vagy ököllel győzi, annak még nem kell gyalog járni, de a többiek, szegények, csak az apostolok közlekedési eszközeit vehetik igénybe. Nem okolunk senkit, csak éppen konstatáljuk az elszomoritó háborus tényeket, hogy a tulzsufolt villamosokon nincsen hely, az omnibusz-forgalomról sosem lehet tudni melyik napon szünik meg, a helyihajó-közlekedésnek januártól kezdve való folytatásáról még ma sincs intézkedés, a konflis-kocsisokból teljesen kihalt a vállalkozó szellem, hogy taxi-árakon pasasokat szállitsanak. Hát jó, ember meg ló tényleg nincsen, de a helyihajó-közlekedést valahogy már mégis illenék biztositani, a konfliskocsisok zsaroló-vágyát le lehetne törni, a csavargözösön és fogaskerekün ránk vigyorgó hősi halált szintén ki kellene ebrudalni, de ugy látszik a budapesti közlekedést elérte ifjan az aggkori gyengeség. Észre se vesszük, egy szép napon csöndesen el fog szenderülni . . .

Csodabogarakat

tenyészteni az állatkertnek lenne hivatása, nem pedig a Kazinczy-utcai elemi iskolának. Mégis emitt diszlik a falon, hogy „Szabószakirányu tanonciskola". Szegény szabóinas sohase hitte volna, hogy ő nemcsak szabó, de szakirányu is. Valahogy ki lehetett küszöbölni a pesti utcákról a magyartalan föliratokat és most ujra ilyen jámborságokkal kell bibelődnie a jóizlésü pesti embernek. Pedig a városházán hivatott cenzorai ülnek a stilusnak, a magyar nyelvnek, az izlésnek. Tanulják meg végre, hogy ami a magyar fővárosban az utcára kerül, annak ezekből a szempontokból is kifogástalannak kell lennie. Ha ezt az elvet komolyan vennék, akkor többé nem találkoznánk a türelmes pesti falakon az ilyen „szabószakirányu" dolgokkal és egyéb kéjgázakkal.

Fokozni kell a jövedelmeket

Előkészületek a deficit apasztására

A főváros 1915. évi zárszámadása kicsiny hijján tizmilliós deficitet mutat ki. Ez a szomoru eredmény arra kényszeriti a tanácsot, hogy olyan politikát üzzön, amely ugyszólván még a kősziklákból is pénzt facsarjon. A városházán most „pénzt teremteni" a jelszó, sőt van egy tanácsi határozat is, amely utasitja az egyes ügyosztályokat, hogy *minél több jövedelemről gondoskodjanak.* Ez a tanácsi határozat az alapja, megindítója annak a hatalmas munkának, amely az ősz kezdetével az összes ügyosztályokban megindult. *Minden ügyosztályban valóságos uj költségvetést csinálnak, amelynek hivatása föltüntetni a várható jövedelemtöbbletet.*

Ma, amikor a munkálatok valójában csak megindultak, hozzávetőlegesen sem lehet megállapitani, hogy mit fog eredményezni ez a kőszikla-politika, de máris látnivaló, hogy különösen azokat az ügyosztályokat állitja jelentős föladat elé, amelyeknek hatáskörébe üzemek is tartoznak, igy különösen a közlekedési, közélelmezési, közegészségügyi, vizvezetéki és világitási, valamint a városgazdasági ügyosztályokat.

Természetesen nagy várakozással tekintenek az uj pénzügyi tanácsnoknak, *Csupor* József dr.-nak inventiózus volta elé is. Tud-e kieszelni uj adókat? Elődje, *Berczel* Jenő dr. teljesen készen hagyta örökül a vigalmi adót, most vajudik a világitási adó és azt is tudjuk, hogy egész serege az adó-ötleteknek várja a megvalósitást. Valószinü, hogy az uj seprő szerepét betöltő Csupor tanácsnok máris forgat agyában friss terveket.

Adóban tehát nem lesz hiány. Az üzemek áremelése, többjövedelmet kicsikaró törekvése persze szintén a közönség zsebét fogja leginkább érinteni. Elsősorban igen fontos föladata lesz a *közélelmezési* ügyosztálynak, amely ugyan árszabályozó szerepét eddig egyáltalán nem aknázta ki, de az üzleti vállalkozások terén szépen produkált. Különösen az adó elől bujkáló burkolt jövedelmei, igen sokat tettek ki. Az élelmiszerüzem, a kenyérgyár, a lóhusüzem és a Tattersall ezentul is teljesiteni fogják jövedelemfokozó tevékenységüket, de hogy egyébként mint szolgálják majd a közt, az valószinüleg ezentul is a mult szomoru kaptafája szerint fog történni.

A *városgazdasági* ügyosztálynak is szigoruan az üzletszerüség alapjaira kell helyezkedni, ha több jövedelmet akar kimutatni, mint az ügyeskezü *Márkus* Jenő tudott. Az állatkert jövedelmét csak ujabb vonzóerőkkel lehet fokozni, a fürdők árait ugyis felemelték már, de nem lehetetlen, hogy ujabb emelésnek nézünk elébe, a zöldségüzem legujabb züllése nem sok reménynyel kecsegtet, a hirdető-vállalat is csak áremelést helyezhet kilátásba.

Kellemetlen helyzetben van a *közlekedési* ügyosztály. Igazán elképzelhetetlen, mint teszenek itt eleget a tanácsi határozatnak? Az autobuszokat nem lehet szaporitani, mert nincs gummi, a fuvartelepnek nincsenek lovai, a szemétfeldolgozó anyaga pedig a háborus nyomor révén olyan hitványnyá vált, hogy lényegesen kevesebbet jövedelmez, mint a háboru előtt. A kibányászott anyagot ugyan drágábban adják el, de sokkal kevesebbet tudnak előteremteni, mint azelőtt és az üzemi kiadások is nagyban

emelkedtek. Apró kis reménység ezzel szemben a most megindult mütakarmány-gyár, amely azonban ma még csak a kisérletezéseknél tart, ki tudja, mit hoz a jövő?

A *vizvezetéki és világitási ügyosztály* szintén dilemma előtt áll. Ma még nem tudni, adót vetnek-e a világitásra, vagy áremelés következik? Valamelyik biztosan meglesz, époly biztosan, mint a vizdijak emelése.

A *közegészségügyi* ügyosztály a kórházak élelmezésénél és ellátásánál takarékoskodhatik ugyan, de több jövedelmet produkálni csak a Müszerüzemnél tud, ha ez egyáltalán lehetséges.

Ügyes *telekpolitika* is hozhat sokat a konyhára. Már sokkal fájdalmasabb lesz, ami pedig szintén valószinüleg el fog következni, a városi bérházakban a *kis lakások* bérének emelése. *Fock* tanácsnoknak is van — mint a *Fővárosi Hirlap* már megirta — egy egészséges ötlete, a csatornajavitási munkálatoknak házikezelésben való elvégzése. Ez is csak takarékoskodás azonban, nem pedig jövedelem-fokozás. A többi ügyosztályoknak nincs módjukban jövedelmet produkálni, kivéve a *közgazdaságit*, amely szintén tud, ha sokat nem is, de valamit a rendesen ölül juttatni.

Világitási adó, vagy áremelés

A döntés küszöbön áll

Az elmult héten *Buzáth* János dr. tanácsnoknak, a világitási és vizvezetéki ügyosztály vezetőjének, *Csupor* József dr. tanácsnoknak, a pénzügyi ügyosztály vezetőjének, valamint a világitási üzemek vezetőinek s több szakembernek részvételével tanácskozások voltak, hogy végre nyélbe lehessen ütni a hónapok óta vajudó kérdést, *emelni fogják-e a villany- és gázárakat, vagy világitási adót vetnek ki?* A multheti tanácskozások még nem vezettek eredményre, aminek az a következése, hogy a megbeszéléseket folytatni fogják. Az ujabb tanácskozásokról az volt a hir, hogy már a legközelebbi napokban meglesznek, a *Fővárosi Hirlap*-nak azonban az az értesülése, hogy a hét vége előtt még bizalmas természetü megbeszélések sem lesznek. Ennek oka az, hogy meg akarják várni annak a vitának az eredményét, amelyet a világitási adó, illetve áremelés tárgyában a „Magyar Elektrotechnikai Egyesület" *Jakobovits* főtitkár bevezető felolvasásával a mult héten inditott meg.

Mit határoznak az elektrotechnikusok?

Buzáth János dr. tanácsnok sokat vár ennek a vitának az eredményétől. A szakemberek teóriája az, hogy a világitási müvek jövedelmezőségének emelését a leghatározottabban ugy lehetne fokozni, ha a dijszabást mérsékelnék. Ezen a módon a termelés és a bevétel, valamint a tiszta jövedelem nagy mértékben emelkednék. A mai viszonyok között azonban ez a teória csak teória maradhat, mert a világitási müvek a háborus drágaság és anyaghiány miatt a termelést legföllebb a mai keretek között tudják megtartani, de fokozni képtelenek. Az illetékes körök tehát most, miután az árleszállitás régen bevált jövedelemfokozó módszere kivihetetlen, azt várják a „Magyar Elektrotechnikai Egyesület" vitájától, hogy olyan gondolatokkal szolgáljon, amelyek egyrészt a jövedelem fokozását, másrészt pedig a közönség jelentéktelen igazságos megterheltetését idézik elő. Az elektrotechnikusok szeptember 28-iki ülésére vár az a sulyos feladat, hogy ezeket a gondolatokat fölvesse, amelyeknek fölhasználásával a városházán végre döntésre kerüljön a sor.

Buzáth tanácsnok az áremelés mellett.

A mérkőzés megkezdése előtt azonban tartsunk egy kis seregszámlát. Tulajdonképen az egész városházán, sőt a bizottsági tagok ama részének többsége is, akiknek véleményét eddig ismerik, *adópárti*. Velük szemben egészen egyedül áll *Buzáth* tanácsnok, aki igen veszedelmes ötletnek tartja a világitási adót. Sokkal egészségesebb és igazságosabbnak találja, ha már elkerülhetetlen, *az áraknak ideiglenes, a háboru tartamára való fölemelését.* Természetesen csak addig, amig a termelést fokozni lehet és amikor aztán az árak csökkentésével lehet több jövedelmet produkálni. *Csupor* József dr., az uj pénzügyi tanácsnok, egyik párthoz sem csatlakozott. Ő még csak most vette át ügyosztályát, nincsen tehát módjában, hogy tapasztalataira vagy tanulmányaira hivatkozva, állást foglalhasson. Különben is, ha az áremelés mellett történik döntés, akkor az teljesen a világitási és vizvezetéki ügyosztály belügye lesz, ha viszont az adó kerül előtérbe, akkor is a világitási ügyosztálynak kell meghatározni a módot, ahogyan az adót lehetőleg igazságosan és a városi üzemek károsodása nélkül ki lehessen vetni.

A városi üzemek adója.

Az *adópártnak* egyetlen komoly, megfontolni való érve van és ez az, hogy az áremelés növelni fogja a városi üzemek adóját, amely a bevételek fokozódásával arányosan szintén magasabb lesz. Most derül ki a fontossága annak a kérdésnek, amelyet hónapok óta hánytorgatnak a bizottsági üléseken és amely *a városi üzemek adómentességére vonatkozik.* A városi üzemek adója az oka annak, hogy egyetlen üzem sem képes olyan mérleget produkálni, amely a való állapotokat fedné. Ezuttal viszont megeshetik az, hogy a városi üzemek adója miatt a budapesti közönséget uj adóval fogják megterhelni, ahelyett, hogy mérsékelt és ideiglenes áremelés utján lehetne a kérdést megoldani.

A világitási adó hátránya.

Tisztában kell lenni azonban azzal, hogy az adó nemcsak a közönség számára jelent veszedelmet, de magára az üzemekre nézve is. Az üzemek háborus költségtöbbletei megmaradnak ugyanis teljes egészükben, ezzel szemben azonban a bevételek a legjobb esetben a régiek maradnak, de minden valószinüség szerint csökkennek, már csak azért is, mert tökéletesen igazságos adókulcsot találni lehetetlenség. Ilyenformán igen könnyen megeshetik az, hogy amikor a főváros jövedelmeinek fokozására gondol, ugyanakkor *a világitási üzemek deficitbe jutnak.* Nem kivánjuk tulságosan kiélezni a kérdést, de hangsulyoznunk kell, hogy ez nem egyszerü föltevés, hanem kiváló szakemberek szerint matematikai pontossággal bekövetkező bizonyosság. A fővárosnak pedig világitási üzemeit, amelyeket pedig az *Általános Villamosságinak még az idén okvetlenül bekövetkező megváltásával* valósággal monopóliummá kiván tenni, nem szabad abba a helyzetbe juttatnia, hogy deficittel dolgozzanak. A világitási üzemek biztos és szép jövedelemmel gazdagitották a főváros budgetjét, azok közé az üzemek közé tartoznak, amelyeket még a kommunizálás legszélsőbb ellenzői is mindig megbecsültek, most pedig egy minden erkölcsi alapot nélkülöző fikció kedvéért oda akarják őket a deficit által dobni az üzleti rosszhirüségnek.

Alapos tisztogatás

a közegészségügyi osztályban

Márkus Jenő dr. tanácsnok, a közegészségügyi ügyosztály uj vezetője, amióta átvette uj ügyosztályát, rendkivüli munkában tölti napjait. Nem is várt tőle senkisem mást és magának a polgármesternek is az volt az egyetlen intenciója, hogy Márkus lesz az az éles-szemü, eleven eszü, minden szitán átlátó praktikus ember, aki, ha történtek az ügyosztályban visszaélések, azokat észreveszi és nyomtalanul eltünteti, hogy többé soha vissza ne térhessenek.

Mindenre kiterjedő gondossága azonban rengeteg munkát követel tőle. Reggel nyolckor már bent dolgozik hivatalában és ki nem mozdul onnan délután háromig, miközben előszobáját ellepi a várakozók tömege. Délutánját és estéjét is a kórházakban, legujabban pedig a Müszerüzemben tölti. Jellemző Márkusra az a gyorsaság, amelylyel itt, a Müszerüzemben, uj rezsimet teremtett. Nem volt még meggyőződve arról, hogy követett-e el Dénes Gy. Aladár igazgató büntetendő cselekményeket, amikor Bárczy polgármester hozzájárulásával már elhatározta, hogy az üzem élén való müködését nem tartja kivánatosnak. A Müszerüzem volt igazgatóját régebben ismerte, hiszen mint a városgazdasági ügyosztály vezetője, a fürdők legfőbb ura is volt. A fürdőknek pedig többször van dolga a Müszerüzemmel. Már ezidőben történt érintkezései alapján sem volt elragadtatva Dénes igazgatótól.

Történt-e és milyen mérvü visszaélés a Müszerüzemnél, ezt más fórum fogja megállapitani, de Márkus tanácsnok mindenesetre maga akarja kezébe venni a gyeplőt. Maga intézkedik és maga viseli a felelősséget. Ez volt az oka annak, hogy a tanácsot annak elhatározására kérte, hogy a Müszerüzem élére ezentul sem állit szerződtetett igazgatót, hanem csak üzemvezetőt, aki tulajdonképen csak az adminisztrativ tevékenységre ügyel föl. A Fővárosi Hirlap irta meg először, hogy ez a szándék vezette a tanácsnokot, amikor egy számvevőségi főtisztet, Bedő Tivadart, küldötte a Müszerüzem vezetésére.

Ez után a gondoskodás után még egy szakemberre is szükség volt. Hogy Márkus tanácsnok milyen pompásan tudja megválasztani munkatársait, annak jellemző példája, hogy Budapest egyik ismert szakemberére, Perts Ernőre, a Rico kötszermüvek igazgatójára esett a választása. A tanácsnok most folytat tárgyalásokat Perts Ernővel, de a jelek arra vallanak, hogy azok eredményre is vezetnek. Perts Ernő — mint értesülünk — mint szaktanácsadó fog müködni.

Márkus tanácsnok különben további reformokra is elhatározta magát. Értesülésünk szerint mindenekelőtt ki akarja bővíteni az ügyosztályt. Azzal a kisszámu tisztviselői karral, amely eddig elvégezte az ügyosztály teendőit, nem tudja a felszaporodott munkát elvégezni és a fokozott ellenőrzést gyakorolni. Mindenekelőtt tehát régi ügyosztályának, a városgazdaságinak, néhány erősségét kivánja maga mellé venni, akik mint régi munkatársai nagy segitségére lesznek abban a hatalmas iramban folyó munkában, amelyet megkezdett. Igy tudomásunk szerint már a legközelebb elhagyják a városgazdasági ügyosztályt Pajzs Antal dr., a tanácsnok régi titkára, Behyna Ákos számvevőségi főtiszt és Kállay Sándor fogalmazó és megkezdik müködésüket a X-ik ügyosztályban. Kivülük más ügyosztályból még Doroghsáy Győző dr. segédfogalmazó kerül a közegészségügyi ügyosztályba.

Természetesen területben is meg fog növekedni a X-ik ügyosztály és pedig valószinüleg a tiszti orvosi hivatalból vesznek el néhány szobát. Kedvenc terve egyébként Márkus tanácsnoknak az is, hogy maga körül lássa az egész ügyosztályt, amely ma három felé van darabolva, sőt az egyik rész a Károly-körut 15. szám alatt dolgozik. Ennek a kérdésnek a megoldása azonban eddig nincs meg.

A gázfogyasztás korlátozása

Elhibázott miniszteri rendelet

A kereskedelmi miniszter leiratot intézett Budapest székesfőváros tanácsához, amelyben fölhivja a tanácsot, hogy korlátozza a gázfogyasztást ugy a saját használatában, mint a magánfogyasztásban. Kifejti a miniszteri leirat, hogy szoritsa a tanács a közönséget a szénnel való tüzelésre, amiáltal a gázfogyasztás kisebb mértékü lesz. A miniszteri leirattal kapcsolatban érdeklődtünk, hogy mi a városházi felfogás. Illetékes helyen a következő felvilágositást kaptuk:

— Nagyon kell csodálkoznunk a kereskedelmi miniszter rendeletén, amelynek egyszerüen nem tudjuk magyarázatát adni. Hogy a közönséget a gázfogyasztás helyett szén-használatra szoritsuk, ennek *nemhogy értelme nincsen, de egyenesen a pazarlásra, a pocsékolásra hivnánk fel ezáltal a budapesti lakosságot.*

— Legfőbb kómikuma a dolognak az, hogy a kereskedelmi miniszter rendelete szinte egyidőben jelent meg azzal a német rendelkezéssel, amely vele homlokegyenest ellenkezik és amely a leghatározottabban azt mondja, hogy a közönség szén helyett használjon gázt. Ennek az intézkedésnek meg is van a maga értelme, mert a szén egyszerüen elég a kályhában, s miután elégett, ami hátramarad az semmi, az szemét. Ha viszont előbb gázt fejlesztünk belőle, akkor többféle, különösen ma igen fontos melléktermény foghatunk föl és fordithatunk megfelelő célra. Ilyenek többek között a kátrány, kénsavas ammoniák, amely igen fontos szerepet játszik a lőpor előállitásánál, a cián és maga a kox. Mindezeket ma megmenteni nemcsak a takarékosság, hanem egyenesen a hazafiasság kérdése.

— Aki tudja, mennyit harcolt a főváros a háboru alatt a szénért, az tudni fogja azt is, hogy ilyen körülmények között milyen szolgálatot teszünk a főváros közönségének, hogy gázt szolgáltatunk. Ha viszont nem adunk gázt, akkor a közönség szenet fog követelni, szóval

olyan anyagot, amelynek igen fontos melléktermékeit még nem vettük ki. Mindent elfogunk követni, hogy a kereskedelmi miniszter urat ennek a rendeletének megmásitására birjuk, mert ennek nem sok hasznát látnánk.

— Országos szempontból is igen fontos, hogy minél több gázt termeljünk, mert ehhez porosz szén kell, amelynek viszont meg vannak a háboruban oly szükséges melléktermények. A magyar szén különben is szegényebb ezekben, de meg a petrozsényi bánya elvesztésével a magyar termelés nagyon megcsappant.

— Ami az utcai világitás korlátozását illeti, annak sem sok gyakorlati hasznát fogjuk látni. A magunk iniciativájából is próbálkoztunk ezzel a háboru elején, de hamar beláttuk, hogy a csekély, jelentéktelennek mondható megtakaritással, a közbiztonságnak komoly veszélyeztetése áll szemben.

Tutrakán, az orvvadász

— Igaz történet három felvonásban. —

Első felvonás. Történik Budapesten Tutrakán Mór irodájában, amely egyuttal gyermekszobául is szolgál. Aladár, a legkisebb Tutrakán, apja elé áll és félreismerhetetlen orrfintoritással mutat egy félreismerhetetlen edény felé, amelyről az imént kelt fel. E pillanatban a szobába lép Tutrakánné és ezerötszáz koronát kér férjétől egy félkiló zsirra, egy liter tejre, három tojásra s egy városi kenyérre.

— Hova tetted az ezer koronát, amit tegnap adtam? — orditja magánkivül Tutrakán.

— Három pár harisnyát vettem, mert a régieken már ötkorona nagyságu volt az azsur.

Tutrakán dühöng és miként Nero az arénában, ha bősz indulat lett urrá felette, balkezének hüvelykujjával lefelé bök, mondván: nem lett volna elég egy pár harisnya ebben a drágaságban? Nem tudok csinálni semmiféle üzletet, a Hadi Termény kivette a számból még a nyálat is.

Vad családi jelenet. Tutrakánné a maga igazolására először cipőit, mindegyiknek félre van taposva a sarka, mondván: ilyeneken járok temelletted, te pitiáner, te kripli. Miért nem vagy a lövészárokban, miért nem vagy fogoly Samarkandban, legalább lenne egy barátom, egy sebesült hős, egy hadseregszállító és az megvenné nekem az egész Agulárt, ha akarnám. Mármár kézitusára kerül a sor, amikor kinyilik az ajtó és megjelenik Lébertrán Pinkász Török-Bürgözdről és egy mintazacskót lobogtat diadallal a kezében. A zaj elül.

Mi ez? kérdi Tutrakán Lébertrántól. Mi ez? Buza? . . . Lébertrán rázza a fejét. Árpa? . . . Lébertrán rázza a fejét. Bab? L. r. a. f. Hát mi az istencsodája? Arany? . . . L. r. a. f. Aztán ragyogó arccal nyitja ki a zacskót, Tutrakán belenyul, a zacskóban köleskása van. Kivesz egy marékra valót, nézi-nézegeti, a jobb markából a bal markába hempergeti, tetszik neki. Száz szónak egy a vége, megveszi a köleskását métermázsánként ötszáz koronájával. Szerződés, foglaló, miközben Tutrakánné mosolyogva szoptatja gyermekét s a következő népdallal altatja a pótszemlére készülőt:

Ki az urát nem szereti.
Sárga kását főzzön neki . . .

Lebertrán eltávozik, Tutrakán pedig leül, levelet ir Májer Jezebiásnak Olmützbe és felajánlja a köleskását métermázsánkint hatszázötven koronájával, ab loco.

*

Második felvonás. Történik Olmützben. Májer Jezebiás olvassa Tutrakán levelét és kéjgörcsöket kap. Az üzlet perfekt lesz és a köleskása megérkezik. Olmütz lobogódiszt ölt. Az állomáson fehérbe öltözött lánykák várják a köleskásával berobogó vonatot, a zenekar a néphimnuszt játsza. Diszbe öltözött orosz foglyok hordják ki a vagonokból a kásás zsákokat. Jezebiás áruba bocsátja. Háza előtt óriási tömeg. A rendet egy század katonaság tartja fenn. Jezebiás eleinte 15 koronájával adja a köleskása kilóját, midőn azonban az ablakon keresztül látja, hogy a harcrakész polgárság töméntelen tömege egyre nő, csak annak ad kását, aki száz köteg fogpiszkálót is vesz tőle, sőt később egy kis zsák herbatea vásárlásához is ragaszkodott, végül pedig csak az kapott köleskását, aki a boldogult emlékezetü Fortuna aranybánya részvényeiből (Jezebiás makulaturában vette kilonként 8 fillérért) is vásárolt a teljes névértékben.

De a boszu résen állt. Egy előkelő olmützi polgár, akire már köleskása nem jutott, feljelentette Májer Jezebiast árdrágitás miatt. Megindult az eljárás, amelynek folyamán a terhelt bevallotta, hogy a köleskását Tutrakán Mórtól vette. Az olmützi rendőrség erre táviratilag szólitotta fel a budapesti rendőrséget, hogy Tutrakán Mór ellen hasonlóképen inditsa meg az eljárást.

*

Harmadik felvonás. Történik Budapesten. Az olmützi távirat megérkezik a Zrinyi-utcai palotába. A rendőrségnek éppen akkor rengeteg dolga van. A menekülteket kell elhelyezni. A sötét budapesti utcákon sok a késelés, de kevés a rendőr. A rendőrök mind a tejesboltok és a városi élelmiszerbodék előtt őrzik a libasort. Az olmützi távirat mint a bomba hat. Olyan büntény történt, amelyet a világháboru vészzivatarában is példásan kell üldözni. Ezt meg kell torolni! A rendőrök autobuszba vágják magukat és Tutrakán lakására száguldanak. Tutrakán megdöbben. A hamis bukás már elévült: vajjon mit akarnak tőle?

— Orvvadász! Szarvasgyilkos! Majd adunk neked! — orditja a rendőrség. Hogy mersz tilalmi időkben szarvasokra vadászni? . . .

És Tutrakánt behurcolják a Zrinyi-utcába. A rendőrfogalmazó vallatja:

— Maga szarvasokat szállitott Olmützbe, ez tilalmi időben sulyos kihágás.

— Tévedés, uram, mondja Tutrakán. Kellemetlen tévedés! Én világéletemben csak poloskákra vadásztam, szarvasokra sohasem.

— Hát ez mi? és a fogalmazó dühösen odatartja az olmützi rendőrség sürgönyét:

... Moritz Tutrakán lieferte Hirse an Mayer Jezebiás...

Hát ez nem világos? Hát meri még tagadni, hogy szarvasokat szállitott? Hirse, nem annyit jelent magyarul: szarvasok?

Tutrakán hangosan felkacag.

— Hirse magyarul: köleskása, ezt szállitottam. Hirse és Hirsche, az két dolog.

Kiderül a félreértés. Tutrakán nem követte el a tilalmi vadászás bünét. Csak a köleskása árát drágitotta. Ezért 50 korona pénzbirságra itélték.

(Függöny.)

Teleszky a főváros gazdálkodásáról

A kölcsönkötvények bélyegmentessége

A képviselőház szeptember hó 12-iki ülésében letárgyalta és elfogadta azt a törvényjavaslatot, mely a székesfőváros által felvett és felveendő kölcsönök adó-, bélyeg- és illetékmentességét, valamint pupillaritását mondja ki. A fővárosnak azt a kérését, hogy ez a mentesség a függő kölcsönökre is kiterjesztessék, a parlament nem vette figyelembe.

A most megszavazott törvénynek a fővárosra nézve azért van fontossága, mert kötvénykölcsöneire az *általános* bélyeg-, illeték- és adómentességet dekretálja, ugy, hogy ez a kérdés most egyszersmindenkorra eldöntöttnek tekinthető. Eddig ugyanis minden egyes esetben a parlament hozzájárulását kellett kikérni. Figyelemreméltó még a törvény első szakaszának az az intézkedése, hogy a belügyminiszter a főváros kölcsönfelvételére vonatkozó határozatát csak akkor hagyhatja jóvá, *ha a kötvénykibocsátáshoz a pénzügyminiszter előzetesen hozzájárult.* Megjegyzendő, hogy a gyakorlatban ez az eljárás eddig is fennállott.

A törvényjavaslat tárgyalása során *Springer* Ferenc szállott sikra a főváros jogos álláspontja érdekében. Különösen az az érvelése volt meggyőző, hogy ha a Földhitelintézet, a Kisbirtokosok és az Altruista bank élvezik az adó- és illetékmentességet, akkor ezt a kedvezményt a főváros függő kölcsöneitől se lehet megtagadni. Tárgyi akadálya a dolognak nincsen — mondotta Springer, — az egész a pénzügyminiszter jóakaratától függ.

Csakhogy ez a jóakarat a pénzügyminiszternél nincs meg. Kitünt ez a miniszternek a felszólalásából, ahol alkalmat vett magának arra, hogy a főváros adminisztrációját kritizálja. „Nem vagyok elragadtatva — mondotta — a főváros gazdálkodásától. Én a magam részéről helyesebbnek tartom a reálisabb, talán kissé pesszimisztikus alapokból kiinduló gazdálkodást. De ez *vérmérséklet* kérdése; a székesfőváros mai vezetőinek más a vérmérséklete ebben a tekintetben, mint az enyém. Innen vannak bizonyos eltérések közöttünk . . ."

Mindenesetre furcsa, hogy a pénzügyminiszter tisztán személyi okokból nyirbálja meg a főváros autonomiáját és szoritja meg a fővárosnak azt a jogát, hogy függő kölcsönökkel elodázhatlan beruházásokat tegyen. Mert vannak olyan inveszticiók, melyeket a háboru dacára se lehet elhalasztani. Módot kell adni tehát a fővárosnak arra, hogy a legsürgősebb közmunkákat végrehajthassa. A miniszter ugy állitja be a kérdést, mintha a kommunitásnak függő kölcsönei és közkölcsönei között, azoknak célja és rendeltetése tekintetében bármiféle különbség volna és mintha a függő kölcsön jogi természete nem engedné meg azt, hogy a kötvénykölcsönnel egyenlő elbánásban részesüljön. Mi azt hisszük, ez nagy tévedés. Végeredményében a függő kölcsönök is ugyanazokra a közigazgatási célokra vétetnek fel, melyekre maguk a konszolidált kötvénykölcsönök szolgálnak. Csak célszerüségi okok, vagy a pénzpiac helyzete teszi szükségessé, hogy a főváros függő kölcsönökkel is kénytelen operálni. Ebből a nézőpontból tehát a főváros gazdálkodását elitélni nem lehet és nem szabad.

Budapest világvárossá való fejlődése nem nélkülözheti az óriási inveszticiókat. Ehhez pedig pénz, sok pénz és ismét csak pénz kell.

A hajózási központról

Beszélgetés Bubendey titkos tanácsossal

Bécs, szeptember 15.

(A Fővárosi Hirlap tudósitójától.) A budapesti dunai konferencián sikerült keresztülvinnie dr. Weiskirchner Richárd bécsi polgármesternek azt, hogy Budapestet, mint a dunai forgalom központját egyenlőre elejtsék. A napokban azonban Bécsbe érkezett a német vizépitészeti technika egyik leghiresebb szakembere, Bubendey titkos tanácsos aki a német kormány megbizásából hosszu idő óta tanulmányozza az Elba és a Duna-kérdéseket. A tanácsos legközelebb emlékiratot terjeszt az összes érdekelt városok elé s javaslatokat tesz az Elbának és a Dunának nagyobb mértékben való kihasználása érdekében. Fölkerestem az Imperial-szállóbeli lakásán a tanácsost s megkértem, mondja el a „Fővárosi Hirlap" számára eddigi tapasztalait s foglalja össze röviden, mi lesz javaslatának a lényege? A tanácsos a következőkben válaszolt kérdésemre:

— Javaslatom tulajdonképen a *Hamburg—Fekete-tenger* közötti forgalom lebonyolitását célozza. Ez nem lehetséges máskép, csak ha az Elbát, Oderát és a Dunát egy nagy folyamlánccá egyesitjük. Az Elba kihasználásának jelentőségét már régen fölismerték. Vizszegény időkben, igy 1904-ben és 1911-ben az Elba hajómélysége 0.6 méter volt csak, mig a cél az, hogy azt a számot akkorára emeljük, hogy vizszegény időkben se legyen kisebb 1.1 méternél, a torkolat vidékén pedig 1.25 méternél. Ennek a tervnek a megvalósitása természetesen igen sokba fog kerülni, de a folyammenti kikötővárosok elő fogják teremteni a szükséges fedezetet. Mindez a mostani körülmények között mégis sokáig fog eltartani s addig a hajóforgalom a központi hatalmak belvizein határozottan szenved.

— Mihelyt az Elbán befejeződtek a munkálatok, hozzá lehet fogni az Elba és a Duna összekapcsolásához. Ehhez két csatornára van szükség és pedig az Elba—Odera és az Odera—Duna-csatornákra, amelyek kölcsönösen egészitenék ki egymást. Összesen 195 kilométer hosszuak lennének a csatornák. Számitásaim szerint az Elbán hatszáztonnás, a csatornán pedig már ezertonnás s végül a Dunán még nagyobb hajók közlekednének.

— Megszünik persze ebben az esetben annak a Bécs és Budapest között duló versengésnek is a jelentősége, hogy hol legyen a dunai központ? Véleményem szerint legalább négy hajózási központra, de nagyon sok kikötőre lesz szükség. A hajózási központoknak legalkalmasabb városok a térkép szerint Hamburg, mint kiinduló pont, Pardubitz, *Budapest* és a Duna feketetengeri torkolata, mint végcél. Hamburgban futnak össze az oceáni hajózás szálai, Pardubitzban kezdődnék a nagy csatorna, Budapest

a Dunának körülbelül a közepén terül el és végül a Dunatorkolatnál találkozik Európa és Ázsia kereskedelme.

Értesülésem szerint a tanácsos értekezett Weiskirchner polgármesterrel és ekkor szóba került a hajózási központok kérdése is. Egy-két napig itt marad még Bécsben a tanácsos, aztán visszautazik Hamburgba.

Juhász Árpád.

Események

Titkos értekezlet a müszerüzem dolgában. Az elmult kedden, szeptember 12-ikén, az esti órákban igen fontos, bizalmas értekezlet volt *Bárczy* István dr. polgármester hivatalos helyiségében, amelyről mindössze annyit lehet sejteni, hogy összefüggésben volt a közegészségügyi ügyosztályban, illetve a müszerüzemben előfordult visszaélésekkel. A merészebb fantáziák természetesen már uj visszaélésekről, uj botrányokról álmodtak, de egészen valószinü, hogy nem történt más, csak a polgármester tájékoztatni kivánta a tekintélyesebb bizottsági tagokat a megindult fegyelmi és bünügyi viszgálatokról. Az eszmecsere kedden este fél hat órakor kezdődött és meglehetősen hosszan tartott. Ott voltak többek között *Preyer* Hugó, *Glücksthal* Samu, *Márkus* Miksa és *Székely* Ferenc bizottsági tagok, továbbá *Márkus* Jenő dr. tanácsnok, a közegészségügyi ügyosztály uj vezetője, valamint *Szabó* Imre dr. tiszti főügyész. *Márkus* tanácsnok és *Szabó* főügyész jelenléte az egyetlen beszédes ismertetője a konferencia tárgyának. Maguk a bizottsági tagok, akik a polgármesternél megjelentek, igen begombolóztak és egyhangulag kijelentették, hogy az értekezleten történtekről semmit sem közölhetnek. A mi értesülésünk szerint a tanácskozás során a polgármester be akarta avatni az események fejlődésébe az egyes kerületek tekintélyes képviselőit, akikkel kimeritően megismertette a Zita-kórházban és a Müszerüzemben történt dolgokat. Az értekezleten határozták el, hogy *Buzay* Károly tanácsnok, valamint *Kobler* György számtanácsos üzemellenőr és az üzemhez kirendelt *Horpátzky* Dezső számvevőségi tiszt ellen a fegyelmit megelőző vizsgálatot megindítják. A vizsgálat vezetésével a polgármester *Déri* alpolgármestert bizta meg.

Uj állások. A belügyminiszterium szeptember végére igérte a tisztviselők folytatólagos státusrendezéséről szóló közgyülési határozat jóváhagyását. Októberben tehát egész csomó uj állást tölt majd be részben a tanács. Jó volna, ha mennél előbb tul volnának rajta, mert különben az esztendő javarésze, éppen ugy, mint tavaly, kilincseléssel, protekciószerzéssel fog eltelni.

Inspekciós tanácsnokok a pályaudvarokon. Bárczy polgármester az erdélyi menekültek fogadásánál és ellátásánál a pályaudvari ellenőrzési szolgálatot tanácsnokokra bizta és kirendelte: Rákosrendezőre dr. Buzáth Jánost, a rákosi és a kőbányai felső pályaudvarra dr. Berczel Jenőt, a keleti pályaudvarra dr. Csupor Józsefet, a nyugati pályaudvarra dr. Demjén Gézát és a ferencvárosi pályaudvarra dr. Bukovszky Viktort. A polgármester azonkivül az elöljárókat is felhivta, hogy a saját kerületükben a pályaudvarokat ellenőrizzék.

Fővárosi számszék fölállitása. *Kállay* Dezső fővárosi bizottsági tag, a legközelebbi közgyülés elé inditványt terjeszt, amelyben autonom hatáskörü fővárosi számszék fölállitását sürgeti. Az inditványt *Marher* Aladár tanácsnok-főjegyzőhöz hétfőn nyujtotta be, a következő szöveggel:

„A háborus viszonyok következtében az egyes tanácsi ügyosztályok üzemeik révén számos milliót forgatván, a fokozatos ellenőrzés sürgős szükségként jelentkezik. Utasitsa ennélfogva a közgyülés a polgármestert, hogy függetlenül a készülő fővárosi törvénytől, a fővárosi számszék felállitása iránt soronkivül intézkedjék."

Elhalasztják az iskolaszéki választásokat. A tanács a jelenlegi időt nem tartja alkalmasnak az iskolaszéki tagok választásának a megtartására, ennélfogva a fővárosi igazoló választmányhoz fordult, hogy tegyen intézkedést arra nézve, hogy az iskolaszéki tagokat a közigazgatási bizottság nevezze ki.

A huselládás. A Budapesti huskereskedelmi részvénytársaság folyó hó 13-ikán Melly Béla dr. elnökigazgató vezetésével igazgatósági ülést tartott, amelyen számot adtak az intézmény szervezési munkáiról, működésének letelt két első hónapjáról és üzemi szempontjairól. Az uj intézmény forgalma fokról-fokra fejlődik. Az igazgatóság elnökévé Melly Béla drt, alelnökeivé Folkusházy Lajos drt. és Demkó Dezsőt választotta meg az alakuló igazgatósági ülés, a felügyelő-bizottság elnöki tisztségét pedig Bukovszky Vilmosra ruházták. Ügyvezető igazgatóvá az első igazgatósági ülés Fuchs Izsót, az állatvásárpénztár husbizományi üzletének vezetőjét tette meg, a müszaki igazgatást Kohornyik Józsefre, a budapesti hentes-ipartestület alelnökére bizták, az üzletek és fiókok felügyeletét pedig Schwarcz Jakabra, az állatvásárpénztári husbizományi üzlet intézőjére ruházták. A részvénytársaság az állatvásárpénztár husbizományi üzletét átvette és hentesüzemének kifejleszthetése céljából megvásárolta Schenk János kolbászáru-gyárát ingatlanaival és beruházásaival együtt 140,000 koronáért. A marha-közvágóhidon az uj hütőben 8 fülkét bérelt, a sertés-közvágóhidon pedig a Károlyi-féle feldolgozó helyiségeket bérelte ki. Eddig 9 detaillirozó fióküzlet üzembe helyezése iránt intézkedett. Közülük 5— a Központi Városháza fedett csarnokában, a tisztviselőtelepen és az ujpesti Wolfner-gyárban levők — már megnyiltak; három — a Klauzál-téri, Rákóczi-téri és Hunyadi-téri vásárcsarnokokban levők — e hónapban kezdik meg üzemüket, egy pedig, a Baross-téri, a folyó év november havában kezdi meg a kimérést. Levágtak és értékesitettek saját számlára az első 2 hónapban 69 drb marhát, 1600 drb juhot és 3012 drb sertést. Bizományi, beküldött áruból való forgalmuk szintén nagyobb volt. Több nagyobb cég és két vidéki város sertések levágásával és zsiradékaik kitermelésével bizta meg a huskereskedelmi részvénytársaságot. A téli hónapokra számottevő sertésmennyiségeket kötöttek le a cég számára. Az erdélyi menekült marhák értékesitési akciójában, ha nem is közvetlenül, de közvetve az anyaintézet révén a huskereskedelmi r.-t.-nak is szerep jut.

Megalakult a burgonya-központ. Az Országos burgonyaközvetitő iroda a mult héten Ghillány Imre báró földmivelésügyi miniszter elnöklete alatt megalakult. A bizottság elnökévé Osztroluczky Miklós nyugalmazott főispánt, az O. M. G. E. alelnökét, elnökhelyettesekül pedig Nagy Ferenc dr. miskolci polgármestert és Fleischl Sándort, a budapesti Kereskedelmi és Iparkamara kiküldöttjét választotta meg. A bizottságnak rendes tagjai: Szilassy Zoltán orszgy. képv., szövetségi titkár, Horváth Mihály, a Hangya szövetkezet h. igazgatója, Stern Samu igazgató, Sándor István kecskeméti polgármester, Berczel Jenő dr. székesfővárosi tanácsnok, Ziegler Nándor vásárcsarnoki igazgató, póttagok: Hlatky Endre, a Háztartás szövetkezet főnöke, Dukesz Ármin, Gombos Lajos dr. ceglédi polgármester, Szabó Ferenc vásárigazgató. Az intéző bizottságba a földmivelésügyi miniszter Reusz Andor dr. miniszteri osztálytanácsost, a belügyminiszter Kiszely Gyula miniszteri osztálytanácsost és a kereskedelemügyi miniszter Vécsey Kálmán miniszteri titkárt küldte ki. A Burgonyaközvetitő Iroda müdését Gerlóczy-utca 11. szám alatt, Miklós Jenő igazgató vezetése alatt már megkezdte.

Szinpadi hatások a Fővárosi Orfeumban. Az orfeum elsőrangu szeptemberi müsorából többek között kiemelkedik a „Muzsikaszó" cimü Harsányi-Márkus-féle dal- és tánckettős is, amelylyel a budapesti közönség két kedvence: Mezei Ilona és Kabos Gyula nap-nap után óriási sikert aratnak. A müvészpár pompás játékát hatásosan egészíti ki a jelenet valóban müvészi dekorációja, mely a budapesti állatkert pálmaházát a terraszszal és a tórészletet megkapó esti világitásban varázsolja az orfeum közönsége elé. Ugy ez, mint általában a müsor minden számának dekorativ kerete a legkényesebb izlést is kielégiti.

Henry-arénában a beállott hüvösebb napok dacára is állandóan zsufolt házak vannak, ami a felülmulhatatlan, remek müsornak tulajdonitható. Henry igazgató szezonzáró müsorával kellemes emléket akar nyujtani a közönségnek, hogy az elkövetkező tavaszszal már mint régi ismerősét köszönthesse, aki az arénát a főváros legkellemesebb szórakozóhelyévé tudta avatni.

A Kristálypalota zsufolt házai. Az a páratlanul gazdag müsor, amelyet a Kristálypalota megnyitóul adott s amelyhez foghatót a főszezonban se nyujtott még budapesti dohányos szinház, zsufolt házak előtt kerül esténként szinre.

Gyárfás a Télikertben. A nyári szezón egyik legnagyobbsikerü bohózatát, a „Lipi és Lupi" e hó 20-ától kezdve ujra müsorára veszi a Télikert. A két cimszerepben Gyárfás és Rátkai, a Télikert állandó vendégei lépnek föl Somogyi Nusival együtt. A szeptemberi ponpás müsor a „Das muss man seh'n!" cimü revüvel együtt továbbra is a játékrenden marad, Lissy Jungkurthal, Mizzi Prokschal és Gusti Wernerrel a főszerepekben. A müsor többi pompás száma között különösen Szalontai Ferike nézőtéri mókái keltenek viharos derültséget.

A Tőke

Pénz és áru

A pénz értéke a háboru alatt az összes hadviselő államokban csökkent. A pénz — mint a közgazdasági tudósok mondani szokták — *beteg* lett. Ez a devalváció *kifelé* a magas devizaárfolyamokban, a *belföldön* pedig az áruk árának emelkedésében jut kifejezésre. A pénz értékcsökkenését a bankjegyforgalom jelentékeny szaporitása és a pénzforgalomnak gyorsabb tempóban való lebonyolitása okozza. Minél több a pénz, annál magasabbak az árak. Erre nézve a történelem is elég példát nyujt. Igy Franciaországban az asszignátákkal való gazdálkodás idején egy almát 50 frankkal, egy ebédet 300 frankkal fizettek.

A pénz értékcsökkenésének azonban más okai is vannak. Ma a termelési processzus sokkal gyorsabban megy végbe, mint béke idején. A hadifelszereléseket előállitó gyárakban éjjelnappal dolgoznak. A javak előállitásának gyorsitása viszont a gyorsabb tőke-, illetve pénzforgalmat vonja maga után. Fokozza ezt a gyorsaságot a hitel korlátozása (a kölcsönrendszer kiküszöbölése) és a készpénzzel való üzletrendszer meghonosodása. Hasonló hatást gyakorol a közvetitő-kereskedelemnek majdnem teljes kikapcsolása és a központoknak erősen centralizált müködése. Ma a pénz gyakrabban változtatja tulajdonosát és gyorsabban kerül vissza a pénzcentrumokba. Forgalmi gyorsasága növekedett. Már pedig a gyorsabb cirkuláció a pénzelmélet szerint éppen olyan hatásokat vált ki, mint a pénz direkt szaporitása.

A pénz elszaporodása csak abban az esetben nem emelné az árakat, ha párhuzamosan haladna vele a javak előállitásának a fokozása. Csakhogy a háboru alatt ez nem következett be. A javak előállitásában csökkenést látunk. Ebben ne tévesszen meg bennünket az a fokozott termelés, melyet maga a háboru megkövetel. Azonban a hadi javak óriási termelése nem fedezi azt a hiányt, mely a hadköteles férfiak behivása következtében az össztermelésben beállott. Köztudomásu, hogy a háboru alatt a széntermelés, a nyersvasprodukció stb. csökkent. Hogy nálunk ez a csökkenés milyen méreteket öltött, arra nincsenek adataink; Németországban, ahol pedig a termelés nagyszerüen van organizálva, az össztermelés a háboru alatt a normálisnak 75 százalékára szállott alá. Bizonyos tehát, hogy a megszaporodott pénzmennyiséggel a javak kisebb mennyisége áll szemben.

E szerint a pénz értékének a rosszabbodását három körülmény idézte elő: 1. a fizető eszközök szaporodása; 2. a cirkuláció tempójának a fokozása; 3. a termelés csökkenése. A két előbbi az áruk iránti nagyobb keresletet, az utóbbi a kinálat csökkenését jelenti.

Az Osztrák-Magyar Bank feladata, hogy a monarchia pénzforgalmát szabályozza. Más szóval: a banknak az a hivatása, hogy a pénz mennyiségét a termeléssel, illetve az árucserével összhangzásba hozza. Béke idején ez a kiegyenlités a pénzkészlet és a javak között simán és nehézség nélkül ment végbe. Ha az iparnak a jó üzletmenet következtében több fizetőeszközre volt szüksége, ugy megindították a bankóprést és a nagyobb szükségletet kielégitették. Ha a termelés nagyon gyors tempót vett, akkor a bank felemelte a kamatlábat, korlátozta a hitelt, megfékezte a konjunkturát és igy megakadályozta azt, hogy a javak termelése a pénz előállitásának mértékét meghaladja. Ha viszont a pénz volt nagyobb mennyiségben, ugy az a külföldre vándorolt, pénzfeszültség esetén pedig külföldről szereztünk be tőkéket. Ezzel a valutakurzus is a jegybank ellenőrzése alá ke-

rült. Az árfolyamot az arany exportja és importja által szabályozták. Ha nálunk az árak a nagy pénzkinálat következtében a világpiaci árak fölé emelkedtek, ugy a kivitel megnehezült, mig a behozatal előmozdittatott. Ennek az volt a következménye, hogy a külföldi váltóárfolyamok emelkedtek, ha pedig ezek egy bizonyos ponton (a felső aránypont) tulmentek, akkor a jegybank aranyat exportált, hogy a monarchia pénzének az árfolyamát tartsa, annak vásárló erejét a külfölddel szemben is a paritás közelébe hozza. Ebben az esetben az arany olcsóbb volt, mint a devizákért fizetendő ázsió. Megforditva pedig a csökkenő árak előmozditották az árukivitelt és ezzel együtt lenyomták a devizaárfolyamokat; ha ezek elérték az ugynevezett alsó aránypont nivóját, akkor viszont az aranyimport indult meg.

Ezt az automatikus apparátust, mely a békében jól funkcionált, a háboru teljesen megzavarta. A kiegyenlitési processzus megszünt. A régi mozgást merevség váltotta fel. A jegybank érthető okok következtében aranyat nem exportálhat, aminek az a következménye, hogy az összes külföldi váltóárfolyamok erősen felszöktek. A mai helyzetet tehát egyrészről a belföldi pénzpletora, másrészről pedig a jegybank háborus aranypolitikája idézte elő. Ma ugy áll a dolog, a pénz mellett nincs meg a kellő mennyiségü áru, ugy hogy ma a jegybank de facto nem állitja helyre a kiegyenlitést a pénzmennyiség és az áruforgalom között, vagyis a bank több pénzt állit elő, mint amennyi árut gazdasági ellenértékek fejében termelnek. Ma már a laikus is belátja, hogy a drágaságnak, a magas áraknak és az áruuzsorának jórészt a tulságosan megnövekedett bankjegyforgalom az oka. Ezt a bankjegyforgalmat tehát alkalmas rendszabályokkal lehetőleg csökkenteni kell. Viszont az összes illetékes tényezőknek arra kell törekedniök, hogy a termelés minden téren fokoztassék. Csak igy állhat helyre a pénz- és az áruforgalom közti kiegyenlités, mely a gazdasági élet normális menetét biztositja.

Városi jelzálogbank Bécsben. Weiskirchner polgármester a legközelebbi napokra konferenciát hivott egybe, melyen egy kommunális jelzálogbank tervezetét fogja előterjeszteni. A városi jelzálogbanknak az volna feladata, hogy második helyre házkölcsönöket folyósitson. A polgármester igy akarja elérni, hogy a megbénult épitkezési tevékenység ismét megindulion.

Tőkét emel a Fegyvergyár. A Fegyver- és Gépgyár R.-T. igazgatósága f. hó 14-én megtartott ülésében megállapitotta a lefolyt üzletév mérlegét, mely 500.000 koronának az értékcsökkenési tartalékalapba való helyezése, 500.000 koronának egy, elesett tisztek özvegyeinek és árváinak segélyezésére szánt alapitvány számára való kihasitása, valamint egy millió koronának adótartalékba való helyezése után 1,573.063.04 korona nyereséget eredményez; a folyó hó 30-án megtartandó közgyülésnek — az alapszabályszerü levonások megejtése után — 50 korona részvényenkénti osztalék kifizetését fogja javasolni. Mivel a gyárnak termelőképességét igen tetemes uj épitkezések és gépberendezések létesitése által többszöröznie kell, javasoltatni fog a közgyülésnek, hogy a részvénytőke 5,400.000 koronával fölemeltessék, olyképpen, hogy az uj részvényekre szóló elővételi jog teljes mértékben a mostani részvényeseknek, névértékben, felajánltassék.

A Hungária Általános Biztositó r.-t. most teszi közé 1915. évi zárószámadásait, amelyek szerint az életbiztositási tőkeállomány mult év végén 61,379.859 korona, az élet-dijbevétel pedig 2,702.411 K volt. Az elemi ágazatokban a dijbevétel az illetékek nélkül 4,080.292 K 41 fillért tett, 331.034 K 17 fillérrel többet, mint az előző évben. Ezek szerint a társaság összes dij- és illetékbevétele 7,002.240 K 67 fillérre emelkedett. A saját károk az elemi ágazatban 1,251.987 K 42 fillért, az életágazatban pedig 1,811.238 K 94 fillért tettek. A tartalékok dotálása és az összes költségek levonása után 371.740 K 07 fillér a lefolyt év üzemi feleslege. Az igazgatóság e felesleget belső leirásokra forditotta és ujból értékelte az aktivákat is. A mutatkozó különbözetet az elmult üzletév terhére irták s emellett 70.000 koronát utaltak a künlevőségek tartalékába, ugy hogy a mérleg az elemi osztályban 84.307 K 04 fillér, az életosztályban pedig 140.741 K 92 fillér veszteséget tüntet fel. A társaság biztonsági alapjai a 6 millió korona részvénytőkével együtt 24.17 millió koronára emelkedtek.

A pénztárjegyek kicserélése. Az október 1-én esedékes 4½%-os m. kir. pénztárjegyek kicserélésének nélkül felhasználták az alkalmat, hogy az uj 5½%-os pénztárjegyeket a kedvező kicserélési feltételek mellett megszerezzék. A kicserélési müveletben természetesen nem vehettek részt azon régi pénztári jegyek, amelyek ellenséges külföldön vannak elhelyezve, s amely pénztárjegyek a háboru befejezése előtt beváltásra sem kerülhetnek. Az igy fennmaradó összeg csekélységénél fogva a szindikátus lebonyolitottnak tekinthető.

Keményitőközpont. A Magyar vegyészeti gyárosok egyesülete üléstermében e hó 12-én Magyar keményitőgyárak központi eladási irodája r.-t. cég alatt 250.000 K alaptőkével (250 drb 1000 K n. é. részvény) az érdekelt gyárak közmüvelete teljes sikerrel járt, amennyiben a 4½%-os pénztárjegyek tulajdonosai majdnem kivétel pontot alapitottak, amely a II. T.-val kötött megállapodás értelmében az országban termelt burgonya-, rizs- és tengerikeményitőt értékesiteni fogja. Az igazgatóság tagjai: báró Kohner Adolf (elnök), Basch Béla, az Union keményitőgyárak Basch és Kohner cég beltagja (alelnök), Meller Ignác, a Kisbér-rüzitői egyesült gyári r.-t. (Győr), igazgatója (alelnök), Bokor Gusztáv, a Magyar vegyészeti gyárosok országos egyesületének főtitkára, Bessenyey Ferenc, a H. T. igazgatóhelyettese, Deutsch Rudolf, a lábodi és nagyszombati keményitőgyárak igazgatója, Krieger Vilmos (Poprád), Frideczky Árpád, a tallósi uradalom keményitőgyárának igazgatója, Frankl Jenő, a gidrafai Frankl Henrik és Jenő cég beltagja, Plan Károly, a budapesti Plan és Fried cég beltagja, Seyring Richárd, a soproni, Seyring testvérek cég beltagja, Lederer Gusztáv, a kinorai Kaesemann C. Frigyes burgonya- és lenfeldolgozó r.-t. igazgatója, Koromzay György, a szepesiglói Koromzay és társa cég beltagja, Baer Richárd, a bánkeszii keményitőgyár tulajdonosa, Perutz József, a nyitrai Biss Adolf és társa keményitőgyár r.-t. igazgatója, Dukes Ármin, a budapesti Dukes és Herzog cég beltagja. A Központ burgonyakeményitő-osztályának Dukes Arnold és buzakeményitő-osztályának báró Kohner Vilmos az ügyvezető-igazgatója.

Szent István-kórház G. pavillonjának mázoló munkájára a főváros tanácsa szükebb körü versenytárgyalást tartott, melyen a Hantos testvérek cég 30.603 K-val, Margitta Ignác 31.939 K-val, Szántó Adolf 34.414 K-val pályázott. Elfogadtatott a Hantos testvérek cég ajánlata. Ugyancsak szükebb körü árlejtés utján kapta vállalatba a Hatschek és Guttmann cég a kórház E. F. pavillonjának villamos szellőző berendezését 2448 K-ért.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

HENRY-ARENA
(BAROKALDI VÁROSLIGET)

Naponta d. u. 4 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. ½3 órától, még esőben is:

nagy, különlegességi előadások.

Még csak rövid ideig Budapest szenzációja:

Mac Wilton az emberi aquarium,
Willy Pantzer-család
szenzációs mutatványa és még 20 különféle attrakció.

Az utolsó esti előadások **hétköznapokon este 7 órakor, vasár- és ünnepnapokon este 8 órakor** kezdődnek.

MILLIÓK KÖNYVE.

20. szám.

Savage Richard Henry:
Hivatalos feleség

A teljes regény.
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Az előadás kezdete pont ¾8 órakor

Mizzi Günther és **Hans Lackner** vendégfelléptével **DU GOLDIGE FRAU** Operettsketsch.

Trude Voigt a világhirü dizöz.

Diósi Nusi a Vigszinház v. primadonnája, **Ferenczy Károly** és **Ujvári Károly** vendégfelléptével **ARIZONDA**. Operett 1 felv. 2 kép.

Kitty Starling a német-amerikai tánccsoda.

Megverjük a kuckót Kondor Ernő nótás falusi idillje. **Gerő-Gorilovics nővérek** modern táncai.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36

A fekete
CSODA és REJTÉLY
a mágnesen.

ESTE AZ ÁLLATKERTBEN.

Mezei, Kabos „A muzsikaszó" nagysikerü duettben. Huszár Károly (Pufi) — Hollós Terus — Faragó Sári — Jan Paul — Larsen — Jomy és Charly — 2 Osvaldos stb.

Az előadás este 8 órakor kezdődik

A Fővárosi Tánckabarében az előadás 10 órakor kezdődik. 11 óra után **szabad** bemenet.

TÉLIKERT
(Ezelőtt JARDIN D'HIVER)
NAGYMEZŐ-UTCA 22—24.
TELEFON 167-25

A bécsi „Lustspieltheater" vendégjátéka:
DAS MUSS MAN SEHN!
Kiállitásos revü 4 képben előjátékkal. Főszereplők: **Lissy Jungkurth** és **Gustav Werner**, 60 szereplő.

Rátkai Márton és Somogyi Nusi fölléptével: **Verébfogás** énekes bohózat.

Az anyaiegy aktuális énekes tréfa. Szalontay Ferike uj nótákkal.

Be csudaszép a pesti éjjel scenirozott dal.

Uj táncok. Ezenkivül még számos attrakció. Uj nóták.
— Az előadás pontosan 8 órakor kezdődik. —

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.

BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

KAIZMAREK és TÁRSA R.T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST, V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152-07.

Rottersmann Tivadar
sajt- vaj- és csemegeáruk
= nagykereskedése =
Budapest, Király-utca 60.

Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

Balassa és Társa

BUDAPEST, Andrássy-ut 50

Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek **legolcsóbb gyári áron.**

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító

divatháza

Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók

Telefon József 3—85. **Budapest VIII., Futó-utca 10. szám.**

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

JOSMA SELIM
dalciklusával: „Alt-Wiener Guckkastenbilder" zongorán kiséri a szerző: dr. Balph Benatzky.
Azonkivül
NAGY ENDRE
konferánszaival és müvészi vezetése alatt
a szenzációs uj szeptemberi müsor.

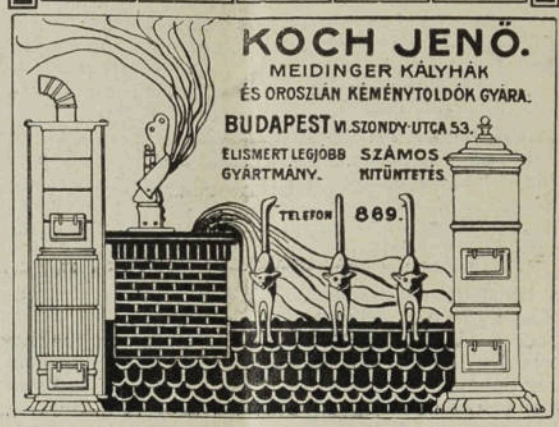
Sörkabaré 9—1 óráig. Belépődij 1 és 2 korona.

KOCH JENÖ.

MEIDINGER KÁLYHÁK ÉS OROSZLÁN KÉMÉNYTOLDÓK GYÁRA.

BUDAPEST VI. SZONDY-UTCA 53.

ELISMERT LEGJOBB GYÁRTMÁNY. SZÁMOS KITÜNTETÉS

Kiváló porosz szén

Lupényi darabos és kocka szén

Gázgyári koksz

Kicsinyben és nagyban kapható:

EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál

Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.

Telefon: 52-06, 52-07.

Sirkővétel

előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.

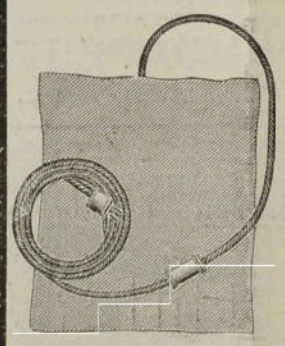
Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontast megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Villamos testmelegítő

(Dr. HEILBRUN RENDSZER).

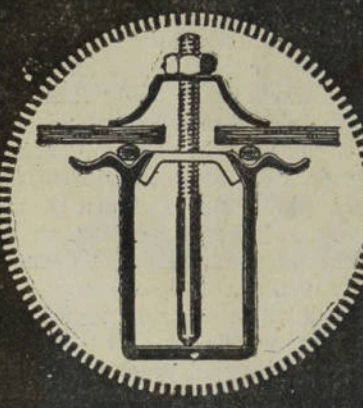
Hőmérséklet szabályozóval.

Kapható:

Magyar Siemens-Schuckert-müvek

BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOCYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

Bründl János

cs. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága

(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle **kávékat, bors, fahéj, szegfűszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét.** Távirati cim: Fabarius Budapest.

WALLA JÓZSEF

cementáru-gyár részv.-társ.

Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —

Iroda kizárólag

Budapest, VII., Gizela-ut 38.

Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76 191-14

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.

Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**

Budapest, Erzsébet-körut 50

Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtőm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

GÓLYA ÁRUHÁZ

BUDAPEST

VI., Nagymező-utca 12. sz.

(Az Andrássy-ut mellett.)

Ferdinánd bolgár k.-ut 16

(Kálvin-tér sarkán).

Nagyban és kicsinyben eladás!

Maradékok félárban!

3520/39

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. szeptember 27-én. — 39. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Zsirtalan

és hustalan napokat iktatnak szigoru paragrafusokba, mintha bizony nagy szükség volna Budapesten a zsirfogyasztás és a husevés kormányhatósági korlátozására. Két hosszu esztendő után végre annyi történik, hogy ezentul kedd helyett szerdán esznek szomoru kényszerüségből vadat, halat s mi rossz falat a vendéglőkben és hogy hétfőn tilos zsirral, vajjal, olajjal főzni — ugyancsak a vendéglőkben.

Tilalom tehát bőségesen terem a bürökban, holott pedig irásos, paragrafusos rendelkezés és büntető szankció nélkül is sokkal nagyobb mértékben korlátozza a pesti ember a fogyasztást, mint amilyen mértéket az uj rendelet előir. Némi tulzással azt lehetne mondani, hogy a kormány és a főváros bölcsessége végre-valahára gondoskodott arról, mit nem szabad enni és mikor nem szabad fogyasztani, de hogy mit ehetünk és mikor, az továbbra is megoldatlan probléma marad. Kedden és pénteken nincs gondja a vendéglői kosztra szorulónak, nem kell haboznia, amikor az étlapot elébe tálalják. Vasárnap, hétfőn, szerdán, csütörtökön és szombaton azonban van hus a vendéglőkben és a baj itt kezdődik, mert a miniszter urak és a tanácsnok urak sohasem az árakat redukálják, hanem mindig az árut. Az uj beosztás tehát az lesz, hogy a hét két napján azért nem fognak hust enni az emberek, mert nincs, öt napon által pedig a horribilis ár lesz az akadálya a hus-fogyasztásnak. És ami az agglegények szomoru azilumaira, a vendéglőkre áll, fokozott mértékben vonatkozik a háztartásokra; ezeknél aztán már igazán nem kellett kivételes eszközökhöz folyamodni, mert egy pesti háztartás ma amugy is szomoru vegetálás a főzelékfélék és tészták között.

Egyszóval: ehhez értenek az urak, redukálni, kevesebbet nyujtani a semminél, ez nem okoz nékik fejtörést, ez kéznél van, ez az egyetlen közélelmezési ötletük. Miért hogy sohasem jött ki a háboru folyamán egyetlenegy rendelet sem, amely az élelmiszerek szaporitásáról, az árak lefokozásáról intézkedett volna. Mi lesz a vége annak, ha az élelmiszerek egyre fogynak, az árak pedig egyre hiznak? És miért szállitják le az élelmiszerárakat Németországban, ahol tudvalévőleg magyar kenyéren, magyar tojáson élnek az emberek. Szomoru kérdések ezek és a kormány legjobban azzal bizonyitja be, hogy maga sincsen megelégedve eddigi intézkedéseinek eredményeivel, hogy most, több mint két esztendő multán, országos élelmiszerközpontot létesit, olyan szervet, amely egy házban fogja egyesiteni Magyarország élelmezésének minden fonalát, minden gondját. Országos központ: — az elnevezés fogalmi területébe Budapest székesfőváros is beleesik. És ez az egyetlen biztató, reményt nyujtó momentum; az országos élelmiszerközpont Budapest élelmezésére is ügyelni fog, a körmére néz Budapest eddigi élelmiszer-miniszterének, államtitkárainak. Nem kért ennek a fővárosnak a népe soha egyebet, mint hogy legalább is olyan bőségesen lássák el élelmiszerekkel, mint az ország többi városát, faluját. Lehetséges, bár nem bizonyos, hogy az országos élelmiszerközpont több jóakarattal fogja intézni Budapest élelmezését, mint ahogy intézte eddig — Budapest közélelmezési kormánya.

Fullánkok

A hentesek

memorandummal fordultak a miniszterelnökhöz és a szakminiszterekhez s a memorandumban elsirták panaszaikat és zsir- és szalonnaközpont felállitásáért törtek lándzsát. Eddig a dolog rendben van és a közérdek vágányára illeszthető. A hentes urak azonban a memorandum végén kilógatják lólábukat, mert nemes szerénységgel azt ajánlják a kormánynak, hogy a saját szövetkezüket lássa el a központ cimével és jellegével. Vagyis magyarul szólván: ők akarják a kezükbe venni a zsirt és szalonnát, ők akarnak rekvirálási jogot és egyedáruságot ezekre a cikkekre vonatkozólag. Igy aztán egészen másképpen fest a szerény memorandum, mert hogy a közönség érdeke mennyire harmonizál a hentesekével, erre a békés idők tapasztalatai is megtanitottak . . .

Családi

pótlékot kapnak a jövő héten a főváros tisztviselői közül azok, akiknek családi körülményeik alapján joguk van hozzá. Ne tessék azt hinni, hogy valami komoly segitségről van szó; mindössze száz és kétszáz koronákról, vagyis annyiról, amennyi egy családos embernek egy-két pár cipőre is kevés. De hát a kevés is több és jobb a semminél és biztosnak kell tartani a tisztviselőknek ama reménységét, hogy a közgyülés ujabb drágasági pótlékot fog megszavazni részükre. A drágasági pótlék mindig elkésve jön, mert mire a tisztviselők megkapják, annyi adósságot halmoztak már fel, hogy az adósság kifizetése után semmisem marad belőle. Éppen ezért a legnagyobb sürgősséggel és valamelyes állandó jelleggel kell az uj drágasági pótlékról gondoskodni, hiszen a drágaság nem szünt meg közben, — sőt még fokozottabb lett.

Eső után

köpenyeg a számszék, amelynek felállitását a kötszerüzem botrányával kapcsolatban követelik. A baj sohasem is az volt, hogy nem volt számvevőség, hiszen ha másból nem, hát annak a polgármesteri határozatnak a rendelkezéséből tudjuk meg, hogy voltak számvevők itt is, amely rendelkezés egy számtanácsost és egy számtisztet felfüggesztett állásából. Nem számonkérő szék kell, hanem az üzemek ellenőrzésének függetlenitése minden ügyosztálytól, minden számvevőségtől. Sürgősen fel kell állitani azt az ügyosztályt, amelynek hatáskörébe az összes községi üzemek belevonandók. Csakis ugy lehet a bajokon segiteni, ha az üzemek ügyosztályát megszervezik s ha az uj ügyosztály élére nem hivatalnokembert, hanem elsőrendü kereskedelmi képzettséggel és észszel biró, abszolut puritán férfiut helyeznek.

Kesergő háziurak

A főváros emeli a kislakások bérét

A *Fővárosi Hirlap* mutatott rá legelsőbben arra az elmaradhatatlan veszedelemre, amely a háboru után okvetlen be fog következni, s amely a lakásinségen kezdődik és a lakbéreknek jelentékeny emelkedésével végződik. A veszedelem már előbb bekövetkezett, mint várni lehetett. Olyan helyről származó információink szerint, amely helyen állandóan figyelemmel kisérik a lakás-kérdést, *a budapesti lakások igen jelentékeny hányadban már is megdrágultak és a közel jövőben még nagyobb terjedelmü stájgerolás várható.* Összefüggésben van ezzel az a másik szembeötlő tünet, hogy a budapesti beépitett ingatlanok értéke is hihetetlen módon fölszökött.

Az idő előtt bekövetkezett házbérdrágulásnak legfőbb oka az a mérhetetlen elkeseredés, amely a háboru alatt a háziurakon vett erőt. A hadbavonultak házbértartozásai mellett a háboru ideje alatt az üres lakások és boltok révén létrejött házbérveszteség aligha tehető tiz milliónál kevesebbre. Ezek az állapotok az első esztendőben a háziurakat házbér-redukálásra birták, ma pedig a megváltozottt taktika a házbéremelés, mert azt remélik, hogy ilyen módon tudják veszteségeiket és elmaradt jövedelmeiket pótolni.

Általában ma nincs elkeseredettebb emberfajta a háziurnál. A hatalmas percent nyereségekhez szokott háziurak a háboru alatt keserü, nekibusult emberekké lettek. Többizben inditottak már mozgalmat, hogy akár az állam, akár a főváros valamiképen kárpótolja őket, semmi sem sikerült nekik. Most aztán maguk akarnak orvoslást keresni: *megdrágitják a lakásokat.* Az ürügyön nem igen kell törni a fejüket. Elsősorban háborus veszteségükre hivatkoznak, aztán az általános drágulásra, a házbéradó emelkedésére és végül pedig az épületek karbantartási költségeinek a megnövekedésére.

Nagyon érdekes megemliteni azt is, hogy a régi házak ára már ma rohamosan emelkedik. Itt is a békés alakulás veti előre árnyékát. A háboru előtt épülő házak köbméterenkint 12—20 koronába kerültek, a háboru után ma még kiszámithatatlan, hogy mennyibe fognak kerülni az uj épitkezések. A törlesztések kifizetése után ilyenformán a háziuraknak annál nagyobb lesz a jövedelmük, minél régebben épült a házuk. Ez az oka annak, hogy a régi házak értéke máris rohamosan emelkedik.

A budapesti városházán ilyen körülmények között nagy gondot okoz, mint lehet majd a háboru után beálló, de már ma veszedelmesen kezdődő lakásdrágulást megfékezni. Egy máris bizonyos. A lakáskérdésben minden valószinüség szerint az lesz a főváros első teendője, hogy *a kislakások árát a városi házakban föl fogja emelni.* Ez ugyan még nincs összefüggésben a háziurak siralmaival, nincs összefüggésben az elkövetkezendő lakásinséggel, de mégis meg fog történni, mert a városi jövedelmek fokozásának mindenáron való keresztülvitele nem fogja megkimélni a főváros lakóit sem a stájgerolástól.

Ha ez mommentán igy lesz is, nem nagyon örvendetes; de másfelől mégis az a kötelesség vár a fővárosra, hogy minél több kislakást épittessen, mert egyik igen fontos eszköze lesz a lakbéruzsora meggátlásának a városi kislakások árszabályozó hivatása. Emellett a fővárosnak és az államnak mindent meg kell tennie, hogy módot adjanak a magánépitkezések meg-

kezdésére. E tekintetben — mint értesülünk — uj lángra kezd lobbanni az az akció, amelyet egy év előtt bizonyos érdekelt körök *a rendkivüli adómentesség* érdekében inditottak. E tekintetben azonban sem *Bárczy* István dr. polgármesterben, sem *Vázsonyi* Vilmosban nem számithatnak valami lelkes protektorra a háziurak és az épittetni szándékozó vállalkozók.

Hireket hallottunk arról is, hogy a kormánynak szándéka a lakásbérek dolgában *kényszerintézkedéseket* életbeléptetni. Ma még a tervek nem alakultak ki teljesen, de a kormány és a főváros előtt e tekintetben kész példaképen állanak azok a német városok, amelyek még a béke idején maximálták a lakások béreit.

A mai nagy kavarodás, amelyben a háziurak gyorsan emelik az árakat, még nem enged tisztán látni, de bizonyos, hogy a lakáskérdés, amelyről azt hittük, hogy a holnap problémája lesz, már ma aktuális lett. Minden tényezőnek azon kell lennie, hogy a nagy kérdést mielőbb és teljes megelégedésre meg lehessen oldani.

Enyhitsünk a városi alkalmazottak sulyos helyzetén

A székesfővárosban meg van az igyekezet, hogy segitsen tisztviselőin és alkalmazottain és bár a tisztviselők békés állapotok között való megélhetési viszonyai nem valami irigylésreméltók, most a háboru szülte drágaság enyhitésére a tanács és a közgyülés is megtette a magáét. Hogy a segitség mégis minimálisnak mondható és még ez is nagyrészben egészen illuzóriussá lett, annak oka nem a főváros, hanem a kormány, amely ugyan nincsen elragadtatva a főváros gazdasági helyzetétől, de a legnagyobb költekezéshez is megadja végre hozzájárulását, csak a tisztviselők legelemibb igényeinek kielégitésénél szokott a merev negáció álláspontjára helyezkedni. Most is, hogy végre hozzájutnak a családi pótlékhoz, szinte azt lehetne mondani, hogy a köpönyeg eső után jött.

Van azonban egy terület, ahol a főváros önmaga segithet tisztviselőin. Ha már elegendő pénzt nem adhat, segitsen ugy az alkalmazottakon, hogy minden élelmiszerből és egyéb háztartási cikkből, amelyből bevásárol, vagy amelyből raktárai vannak, bocsásson elegendő mennyiséget és pedig beszerzési áron a tisztviselők rendelkezésére.

Ez ugyan nem megoldása a tisztviselőnyomornak, de mindenesetre enyhitése annak és ilyenformán nem teszik ki az amugy is gondokkal terhelt fővárosi alkalmazottakat annak, hogy még akkor, amikor már valahonnan nagy keservesen fölhajtották a megélhetéshez szükséges pénzt, ujabb veszedelem és a munka ujabb gátlójaként álljon előttük a fogas kérdés, hol és hogyan fogják beszerezni a mindennapra valót?

Alakitott ugyan a főváros Bódy alpolgármester elnökségével egy bizottságot, amely vállalta a tisztviselőknek és alkalmazottaknak élelmiszerekkel való ellátását. Márkus Jenő tanácsnok viszont nagy buzgalommal és jóindulattal látott hozzá az alkalmazottak boltjának megszervezéséhez. Szép munkát is végzett, de mit ér a bolt, ha a közélelmezési ügyosztály itt sem tud lemondani kalmárpolitikájáról és még a tisztviselőktől is be akarja szedni az ugynevezett polgári hasznot és ha csak bizonyos árukat és azt is csekély mennyiségben bocsát rendelkezésre.

Amellett, hogy a tisztviselők boltja sem nem elég olcsó, sem elegendő árut nem szolgáltat, legnagyobb hibája az, hogy hozzáférhetetlen. A rengeteg tisztviselő, alkalmazott és nyugdijas családját képtelen ez az egy bolt ellátni. Jól tennék a tanács tagjai és a tisztviselők érdekeit szivükön viselő bizottsági tagok, ha imitt-amott megfordulnának a Gerlóczy-utcában, ahol állandóan libasorban állva a várakozók egész tömegét találnák a tisztviselők boltja előtt.

Nemrégiben magunk figyeltünk meg egy idősebb urat, aki délután kettőtől délután ötig álldogált a Gerlóczy-utcában, hogy végre hozzájusson a maga néhány kanál zsirjához és miegymásához. A türelmes ur Kun Gyula nyugalmazott székesfővárosi tanácsnok volt.

Ennek az anomáliának igazán egyszerü a kiküszöbölése. Tessék a tisztviselők ellátását decentralizálni, a város különböző helyein boltokat fölállitani, ahol mindenki nyugodtan, borzalmas időveszteségek nélkül megkaphassa a maga élelmiszerét és háztartási cikkeit. Ugy tudjuk, ebben az irányban már kezdeményező lépések is történtek.

Közélelmezési morzsák

A szerb szilva kudarca. — Mi történik a vaj körül? — Az árdrágitó városatya

Egy esztendővel ezelőtt még csak a drágasággal küzködtünk, ma pedig nagy csatáinkat vivjuk a budapesti fronton, a piacon, a nincscsel. Drága, de legalább van — mondtuk eddig, ellentétben a németekkel, akik viszont arra voltak büszkék, hogy ha kevés van is nekik, de legalább ami van, olcsó. Most már nekünk sincs, de ami mégis akad, az legalább drága. Igy van ez ma Budapesten, mert az országban jobban, okosabban történik minden. A hirhedt szolgabirák észszerübben, praktikusabban intézkednek, mint a főváros közélelmezési ügyosztálya és zöldségüzeme. A legujabb mizériák a vaj és zsir körül vannak. De sokkal sulyosabbak a bajok a zöldség és burgonya körül. Különösen a zöldségüzem uj rezsimje tette le gyorsan a vizsgát. Ha ezeken a nyomokon halad, amelyeken megindult, hamarosan becsukhatja a boltot, mert részben nem lesz áruja, részben pedig a közönség ezentul az olcsóbb kofáknál fog vásárolni.

*

Élelmiszerünk utolsó tartaléka lesz — ugy gondoltuk — a gyümölcs. Ha minden kötél szakad, ha mindenünk kifogyott, lesz az éléskamrákban elegendő befőzött és aszalt gyümölcs, kitünő egészséges pótléka a nemlevő emberi táplálóknak. A gyümölcs, ami a piacokon volt, nem volt elegendő, de legalább olyan drága, hogy az ára meghaladta a békebeli husárakat. A fővárostól vártuk hát az agyonhangoztatott árszabályozó akciót, nagy gyümölcstömegeknek a piacra való dobását. Nem jött semmi. Végre megérkezett a nagy hühóval hirdetett *szerb szilva*.

Ennek a szerb szilvának a történetét följegyezni azonban hozzátartozik a főváros közélelmezési portréjához. Nem duló panama-csatákról van szó, csak olyan apró ügyetlenkedésről, amelynek árát kemény ezresekben Budapest népe fizette meg. Véletlenül nem nehéz fényt vetni a dologra, mert hiszen Bécs is vett szerb szilvát és nem kell mást tudnunk, csak a budapesti és a bécsi árak különbségét. Budapest is, Bécs is 50—50 vaggon szerb szilva vásárlására és kivitelére kapott engedelmet. Éltek is az engedelemmel. A mi közélelmezési ügyosztályunk *Hoffmann* közélelmezési főfelügyelőt küldte ki. A vásárlás eredménye ez volt: mig Bécs ab Wien franko szállitás és franko kosár 34·65 koronáért vette a szilva mázsáját, addig Budapest ab Mladenovác 45 koronát fizetett. Mladenováctól Belgrádig 3·50 korona a fuvar, Belgrádtól Budapestig pedig 9 korona, ehhez járulnak még a 4 koronára rugó járulékok, ami összesen a 45 koronás alapárral 61·50 koronát tesz ki, ugyanakkor, amikor a távolabb fekvő Bécs ugyanezért 34·65 koronát fizetett. A különbség az ötven vaggonnál hozzávetőleg 135.000 korona, amit Budapest közönsége fizetett meg és amelyet ismét a közélelmezési ügyosztály érdem-számláján könyvelhetünk el.

*

Nem utolsó eset a *vaj-ügy* sem. E tekintetben nem fontos, hogy a közélelmezési ügyosztály meg a vajkereskedők mit vagdosnak egymás fejéhez. A fontos az, hogy vaj nincsen és hogy a főváros, bár kommünikében mondja, hogy van készlete, mégsem tud a bajon segiteni. Állandó és rendszeres ellátásról tehát, amit hivalkodva emlegetnek, szó sem lehet. Ellenben van ennek a disz-kommünikének egy pontja, amely külön is figyelmet érdemel. Valahányszor a fővárosnak élelmezési bajai vannak, a városházi urak mindannyiszor mossák kezüket és haragosan a kormány, vagy a Haditermény felé fenyegetnek. Szerintük minden bajnak ott a csirája. Ezen aligha lehet és aligha kell vitatkozni, de ha eddig igaza van is a fővárosnak, még mindig jogos marad a vád a fővárosi közélelmezés intézői ellen, akik kormánynyal és Haditerménynyel szemben állandóan és kétségbeejtően tehetetlenül állanak. Hiszen ha nem kellene harcot vivni az illetékes tényezőkkel, akkor játék lenne a háborus közélelmezés, de mindenkinek tisztában kell lenni vele, hogy ma az birja, aki marja. A főváros azonban nem bir a kormánnyal, ez még azonban hagyján. De nem bir a Haditerménynyel sem, ahol pedig némi rendelkezési joga is van. Szégyenletes a vallomás, hogy a Haditerménynél nem tudják az urak akaratukat érvényesiteni, amikor a főváros egy millióval járult hozzá a Haditermény alaptőkéjéhez és a Haditermény egyik igazgatósági tagja maga *Bódy* Tivadar dr. helyettespolgármester. Vajjon hogy lehet az, hogy *Russo* Izráel és *Reiss* Jenő urak szava többet nyom a latban, mint Bódyé és ha Russo—Reissék megcsökönyösödnek, akkor a fővárostól egyszerüen megvonják a heti vaj-porciót?...

*

Ha már közélelmezésről beszélünk, nem lehet szó nélkül hagyni a *Zeidl*-ügyet sem. Sajnos, ez az ur igen jelentékeny szerepet játszik Budapest közélelmezésében és nem lehet egészen közömbös előttünk, hogy bent ül-e a törvényhatóságban, vagy sem az az ember, aki ugyszólván a saját szükebb családjával szemben is árdrágitóként szerepel. Mert ugy-e bár, némi joggal a Józsefvárosi Kör családtagjának lehet tekinteni *Zeidl* Vencel urat, mert nemcsak a kör tagjai között szerepel, de a Józsefváros ruházta föl a nemes közélelmezőt a törvényhatósági bizottsági tagsággal is és még arra sem volt tekintettel, hogy ez a Csehországból közibénk szakadt polgártárs, évtizedes ittartózkodása alatt, még a magyar nyelvet sem tartotta érdemesnek megtanulni. Hát ha ez a Zeidl Vencel ide, a Józsefvárosi Körbe 14 koronájával adta a zsirt, mit fizettetett akkor vajjon a szegény közönséges vevőkkel, akik nem részesithették őt olyan megtiszteltetésben, hogy bizottsági taggá tegyék. Ki kellene tétetni Zeidl urral összes kirakataiba a már eddig is raktáron levő árdrágitási és hamismérleghasználati ételeket, tudja meg mindenki, mielőtt belép a boltjába, hogy kinek a karmai között hagyja verejtékes pénzét. Az azonban egyenesen lehetetlen, hogy a fővárosi bizottsági tagság leple alatt folytathassa szemérmetlen üzelmeit. Budapest törvényhatósága nem türheti meg, hogy Budapest népének leghitványabb ellenségei, árdrágitók üljenek a közgyülési teremben.

Nagy háboruság

a kisiparosok hitelszövetkezete körül

A kisiparosok hitelszövetkezetének a közgyülés által tervezett alakitásából furcsa háboru ütött ki, egyrészt az „Országos Iparegyesület" és az „Ipartestületek országos szövetsége", másrészt Thék Endre és Vikár Béla bizottsági tagok között s a nagy háboruság hullámai ma már az Országos Központi Hitelszövetkezetet is elérték.

Ugy történt a dolog, hogy a kisiparosok hitelszövetkezetének eredeti tervezetében a „kisipar hathatósabb védelmére vonatkozólag" egy szakasz volt, de a közgyülés Thék Endre inditványára mellőzte ezt a szakaszt. A közgyülés határozatát e miatt — megirtuk két héttel ezelőtt — megfelebbezte az „Ipartestületek Országos szövetsége" a belügyminiszterhez s a határozat most kerül legfelsőbb döntés alá. Ebből az alkalomból Vikár Béla bizottsági tag, a szabóiparosok testületének elnöke nyilt levelet intézett a „Müiparos" cimü szaklap szerkesztőjéhez s a levélben egyebek között ezeket irja:

„Olvastam az „Albrecht-Hildegarde" kisipari tervezete ellen felebbezést, amely hüen adja vissza ez ügyben elfoglalt álláspontomat. Hogy mily kisiparellenes akció indult meg módositásaim iránt, semmi sem jellemzi jobban, minthogy az Albrecht-Hildegarde alapitványi ülés tárgyalásánál az alapszabály I. fejezeténél, az 1. §-nál a második sor után beszurandónak ajánlottam a következőt: „vállalkozásaiban, s a kiadásra kerülő közmunkák elnyerésében segiteni", amit a bizottság el is fogadott, de később ezt egyszerüen törölte. Mondhatom, hogy ellenségeink harctéri fegyverei iszonyatos károkat okoznak, de nem tudom, hogy az ország belsejében, a közgazdaság terén nem-e jelentékenyebb veszteségek azok, melyeket hozzá nem értő ipari vezérférfiaink idéznek elő. Hisz aki a szövetkezetekről itél, kivált ha véglegesen itél, annak kötelessége tudni, ismerni a szövetkezetek bukásának okait, amelyet birál. Azt gondoltam, hogyha van még vezérembereink közt olyan ferde gondolkozásu egyén, ki önfejüségében megmaradt amellett, hogy a szakipari szövetkezetekhez szakember nem kell, ugy az Országos Központi Hitelszövetkezet 22 milliós deficitje talán észre fogja téríteni."

Mindenesetre furcsa dolog, hogy a bizottsági tag urnak utólag támadtak aggodalmai a közgyülés határozata ellen, akárcsak Sajó János városatyának.

aki szintén a közgyülési határozat ellen nyilatkozott s akinek szintén módjában állott volna a közgyülésen felszólalni.

Dehát nem is ez a fontos és érdekfeszitő ebben az affférben, hanem az a nyilatkozat, amelyet az Országos Központi Hitelszövetkezet vezérigazgatója, Korányi Frigyes báró a kisiparosok akciójára, helyesebben az O. K. H.-re vonatkozólag tett. Korányi báró idézi az emlitett lap következő állitását:

„Köztudomásu, hogy az O. K. H. 22 milliós — illetve helyesen az ipari szövetkezeteknél csak 7 milliós — veszteségét főleg a küzködő gyári vállalatok szanálása végett politikai érdekből érvényesült befolyások eredményezték."

És nyomban meg is cáfolja a vádat a következőkben:

„Ez alkalommal nem kivánok e cikkben foglalt más állitásokkal foglalkozni, csak bátor vagyok a szerkesztő ur figyelmét felhivni arra, hogy az idézett mondat szerint az O. K. H.-nak 22 milliós vesztesége volna, amelyből 7 millió esnék az ipari szövetkezetekre, vagyis 15 millió esnék a szövetkezetek más csoportjára, tehát a gazdaságiakra. Nagyon kérem szerkesztő urat, hogy ezt a lapsus calami-t kegyeskedjék helyreigazittatni, mert az nem felel meg a valóságnak, hogy az O. K. H. nemipari szövetkezeteinél 15 millió veszteség volna. Ezzel a merész állitással szemben szembeállithatom azt a tényt, hogy a nemipari szövetkezeteknél az O. K. H.-t fennállása, tehát közel 18 év óta, nem érte nagyobb veszteség összesen félmillió koronánál, amely a nagy kihelyezés mellett, kétségtelenül, számba sem jöhet és bizony messze van a 15 milliótól."

Ime: a kisiparosok hitelszövetkezete még meg sem indult, máris mozgásba hozta a különböző ipari érdekeltségeket. Ez mindenesetre biztató jel és reméljük, hogy Vita Emil dr. tanácsnok minden követ meg fog mozgatni, hogy a miniszter jóváhagyja a közgyülés határozatát.

Izgalmas ülés

a pénzügyi bizottságban

Azok a botrányok, amelyek az utóbbi időben a városházával kapcsolatban fölmerültek, izgalmas és szenzációs vitára adtak alkalmat a keddi pénzügyi bizottság ülésén. A polgármester ugyan a sajtó utján közölt hivatalos nyilatkozatában kijelentette, hogy a közgyülés előtt óhajt beszámolni a botrányokról, de a magasabb politika ugy kivánta, hogy a keddi vitával megelőzzék *Polónyi* Gézának szerdára bejelentett képviselőházi interpellációját.

A pénzügyi bizottságnak minden számot tévő tagja jelen volt a keddi ülésen. Ott voltak: *Vázsonyi* Vilmos, *Glücksthal* Samu, *Feleki* Béla, *Ehrlich* Gusztáv, *Gaszner* Pál, *Havass* Rezső, *Paksy* Béla, *Krausz* Simon, *Hajós* Zsigmnod, *Hüvös* Iván, *Márkus* Miksa, *Székely* Ferenc, *Rózsavölgyi* Manó, *Eulenberg* Salamon, *Preyer* Hugó, *Szabó* József, *Biró* Henrik, *Darvai* Fülöp, *Stern* József, *Németh* Imre, *Szekula* Gyula, *Springer* Ferenc, *Szilágyi* Károly, *Perczel* Béla és *Pethő* Sámuel. A tanács tagjai közül jelen voltak: *Bárczy* István polgármester, *Bódy* Tivadar helyettes-polgármester, *Márkus* Jenő, *Folkusházy* Lajos, *Csupor* József és *Berczel* Jenő tanácsnokok, továbbá *Szabó* Imre főügyész, *Szimély* főszámvevő, *Ács* Ferenc főszámtanácsos és *Muzsikó* István tanácsjegyző. A hallgatóság körében ott láttuk továbbá *Reichfeld* Izor, *Hajdu* Marcel, *Rácz* Dezső bizottsági tagokat, *Ignotus-Veigelsberget*, *Csergő* Hugó titkárt és másokat.

Vázsonyi Vilmos hatalmas beszédet mondott, amelynek éle elsősorban a kormány ellen irányult, másodsorban a polgármester ellen, akinek szemére vetette, hogy nem elég erélyes — a *főpolgármester-helyettessel szemben*. *Bárczy* polgármester hivatkozott a hivatalos nyilatkozatra, amelyet a botrányok ügyében tett és kérlelhetetlen szigoruságot helyezett kilátásba.

Preyer és *Perczel* felszólalásai után az ülés a legnagyobb izgalomban ért véget és mindenki azzal a biztos tudattal távozott, hogy Budapest rövid időn belül főpolgármestert kap, akit a kormány majd tetszése szerint ráncigálhat.

Hunkár és Bargár

vagy:

harc a parochiáért

avagy:

Platthy nem duzzog többé

1.

Hunkár és Bargár — Bargár és Hunkár: — e két névvel sürün találkozhattak olvasóink, ama küzdelmek folyamán, amelyek a Krisztinavárosi plébánosi állás körül lezajlottak. Hunkár és Bargár voltak a jelöltek és kettőjük között győzött — Zélliger Vilmos. Hunkár legfőbb pártfogója Platthy György volt. Pártpolitikai okokból. Saját pártjának és saját politikájának okaiból. Az okok középpontja: a dunavecsei mandátum; amelyre nagy hatással van a dunavecsei főszolgabiró, akinek viszont sem Bargár, sem Zélliger nem volt sohasem a sógora.

2.

Hungár a porondon maradt és a tragikus pillanatban a dunavecsei mandátumot parin alul jegyezték a tőzsdén. Platthy György elővette ősi duzogányát és elkezdett duzzogni. Duzzogott reggeltől estig, Óbudától Vecsésig, sőt Dunavecsésig. Előre megfontolt szándékkal elhanyagolta a fővárost és ha önök, tisztelt olvasók, egy idő óta elhanyagoltaknak érezték magukat, most utólag elárulhatjuk, hogy Platthy György volt az, aki önöket olyan kegyetlenül elhanyagolta. Nem járt a közgyülésre, nem járt a pénzügyi bizottságba, lemondott a tizes bizottságban viselt tagságáról, kilépett a kerületközi választmányból, megfeledkezett a gázgyári direktóriumbeli tagságáról és a városházát annyira kerülte, hogy a Kossuth Lajos-utcából a Vilmos császár-körutra, a Rákóczi-ut, Aréna-ut, Hermina-ut, Podmaniczky-utcai villamosokon utazott. Sulyosan megbüntette kerületét is: be sem tette a lábát az I. kerületbe, inkább repülőgépre szállt, ha dolga volt a királyi palotában, vagy a miniszterelnökségen, vagy a honvédelmi minisztériumban.

3.

Multak az idők, teltek a hónapok és egy tavaszi délután meghalt a Ferencváros érdemes, öreg plébánosa. A dus javadalmazásu parochiáért — házastársak között is megér évi 25—30.000 koronát — elszánt versengés indult meg. Megindult továbbá Platthy György is, meg sem állt a Ferencvárosig, ott elhajitotta duzogányát és helyébe zászlót ragadott a kezébe. A zászlón nem a saját neve volt, mert Platthy György szerény ember, sohasem pályázott plébániára, beérte már kicsi korában is a dunavecsei mandátummal. Ellenben a zászlón — Hunkár Géza neve volt és a Hunkár-párt azt a jelszót adta ki, hogy nem kell a Ferencvárosnak Angyal, mert az angyalok e kritikus időkben a magas menyekbe valók és nem kell Sipos Ágost sem, mert — 48-as párti, már pedig a Ferencváros alkotmánypárti hadi kerület.

4.

Denikve: Platthy Györgynek sikerült meggyőzni Springeréket arról, hogy nem kell a 48-as Sipos és miután Pestmegye vicispánja, Fazekas Ágost is azt mondta, hogy ne legyen Ágost pap a plébános, hanem Géza pap, — a ferencvárosi bizottsági tagok elhatározták, hogy Hunkár Géza jelöltsége mellett foglalnak állást. Egyhangulag hozták a határozatot a ferencvárosi városatyák, tehát Czoniczer Márton is, Ehrlich Manó is, Epstein Manó is, Hecht Ernő is, Herz Lajos is, Székely Miksa is, Friedländer Manó is, Perlesz Dezső is, Wolf Vilmos is Hunkárra szavaztak és egyetlen kikötésük az volt, hogy Platthy viszont Kohn Sámuelt támogassa, ha majd neológ püspököt választanak Budapesten.

5.

A Ferencváros jelöltje imigyen Hunkár Géza lett és ha a többi kerületben is hasonló hévvel fáradozik Platthy György a 48-as jelölt ellen, akkor Hunkárból pesti plébános lesz, Platthyból pedig dunavecsei követ. Tehát nem Platthynak lesz parochiája, hanem Hunkárnak. Sőt Platthy György még arra is hajlandó lesz, hogy ujra átvegye az I. kerület fővezérletét. A Vár, a Tabán és a Krisztinaváros már készül is a főváros saját, külön duzogányának fogadására. A Reáltanoda-utca ezentul megint Budán lesz, pont az I. kerületben . . .

Tanulni nem szégyen

Mire használja Győr a Dunát?

Most, amikor a Duna gazdasági erejének kihasználásáról annyi szó esik, amikor tul vagyunk az első nagy lépésen, a budapesti Duna-konferencián, amikor a legközelebbi feladataink közé tartozik Budapest számára megszerezni a dunai központot, jó egy kicsit körültekinteni a módok körül, amelyek révén ezt a nagy célt elérhetjük. Hoszpotzky Alajos miniszteri tanácsosra, a Duna-kérdés egyik legkiválóbb ismerőjére, hivatkozunk, aki egyizben azt mondta, hogy ott lesz a dunai központ, ahol a hajók legjobb helyet találnak a kikötésre. Ha Budapest — mondta Hoszpotzky — modern és tökéletesen fölszerelt kereskedelmi kikötőt létesit, akkor ide jönnek a hajók és itt lesz a dunai központ; de ha ezt nem tesszük, akkor kimondhatják hivatalosan, hogy mi vagyunk a központ, a hajók azonban csak fütyülni fognak nekünk.

A Fővárosi Hirlap arról értesül, hogy a budapesti kereskedelmi kikötő körül felveendő tevékenység már utban van. A városházán komolyan kezdenek gondolni azokra a dolgokra, amelyek a dunai központ előfeltételei. Az eddigi tervezgetések azonban olyanoknak tetszenek, amelyek jók lettek volna egy negyedszázad előtt, most azonban csak szegényes, vagy részleges megoldások. Mondanunk sem kell, hogy az ilyesmi hiábavaló pénzkidobás, a nagy célt igy el nem érjük, pedig az igazi dunai központ mögött óriási gazdasági föllendülés perspektivája nyilik. Jól meg kell hát fontolni a dolgot, nehogy a félmunkával teljes eredménytelenséget érjünk el.

Ezekben a napokban nem időszerütlen két dunamenti vidéki magyar városnak a példájára hivatkoznunk. Komáromot és Győrt gondoljuk. Mintegy félszázad előtt Komárom a legtekintélyesebb ipari és kereskedelmi városaink egyike volt. A hajózási forgalom tette azzá! Amikor azonban a Bruckon áthaladó budapest—bécsi vasutvonal 1885-ben megnyilt, mintegy varázsütésre Komárom fölé került Győr, amely a vasuti forgalmat jobban ki tudta használni, mint Komárom a vasuti és hajózási forgalmat. Komáromnak ma sincsen átrakodó vasuti állomása, amely a közlekedés eme két fontos szerve között összeköttetést létesitene.

Mit tesz ezzel szemben Győr? Az a Győr, amelynek tulajdonképen igazi Dunája sincsen, csak a kis Duna-ágat tudja pompásan kamatoztatni. Győrben tudják, hogy vasut és hajózás arra vannak hivatva, hogy egymást kölcsönösen kiegészitsék. Ezért már a háboru kitörése előtt, 1914-ben elhatározta a város, hogy ipari és hajózási csatornát épit. Az 1915. év nyarán megkezdett épitkezések már 1917. végére be is lesznek fejezve. A csatorna mellett — és ez nem hiu remény — hatalmas gyár-negyed kiépülését várja Győr, a csatorna pedig modernül kiépitett téli és kereskedelmi kikötőbe torkollik. Az ipari- és hajózási csatornát ugy épitik, hogy abban egyidejüleg két legnagyobb dunai uszályhajó a legnagyobb megterheléssel és a Duna legkisebb vizállása mellett is közlekedhessék egymás mellett. A kikötő viszont olyan nagy lesz, hogy ott nyolc hajó egy sorban ki tud rakodni. A kikötőben meglesz minden szükséges raktár és az a legfontosabb szerves összefüggésben lesz az államvasutak teherpályaudvarával.

Ezekkel az alkotásokkal Győr városa nemcsak kereskedelmi forgalmát fokozza eddig ki sem számitható mértékben, hanem egy csapásra gyárvárossal ajándékozza meg magát, mert kétségtelen, hogy ilyen kedvező konjunkturák között a vállalkozók tömegesen akarnak majd letelepedni a győri ipari csatorna partjain.

A két szomszédváros harca szolgáljon intőpéldául Budapestnek akkor, amikor a magyar fővárost akarjuk dunai központtá avatni. Amit Győr megcsinált kis arányokban, ugyanezt kell megcsinálnia Budapestnek nagyban. Ha ez igy lesz, akkor hiábavaló Weiskirchnernek minden intrikája, minden erőszakoskodása. Az egyik győri ujságban azt olvastuk, hogy Vita Emil dr. székesfővárosi tanácsnok megtekintette a készülő ipari csatornát és elragadtatással nyilatkozott Győr város élelmes tervéről. Ugyancsak Vita tanácsnok az, akinek a budapesti kereskedelmi kikötő előkészitése feladatul jutott. Az ő lelkes odaadása, minden munkájának alapossága biztositék arra, hogy ezuttal sem fog félmunkát végezni. A főváros pénzügyi viszonyait pedig ugy kell irányitani, hogy ha semmire sem jut is pénz, de azoknak a kérdéseknek megoldására, amelyek Budapest jövendő nagyságát szolgálják, áldozni lehessen.

Események

Közgyülés. A törvényhatóság a nyári szünet után első közgyülését október 4-én tartja. A napirenden fontosabb tárgyak nem lesznek, de általános érdeklődésre tarthat számot *Bárczy* polgármester nyilatkozata, amelyben ismertetni fogja a Zita-kórháznál és a müszerüzemnél előfordult dolgokat, a fegyelmi vizsgálatok eredményét és a történt intézkedéseket.

Kidobott csarnoki árusitók. A vásárcsarnokok igazgatósága rögtöni hatálylyal felmondott a központi vásárcsarnok amaz árusitóinak, akik nem foglalkoznak élelmiszerek árusitásával, hanem egyéb cikkekkel. A kidobott kiskereskedők panaszos memorandumot intéztek emiatt a tanácshoz. A vásárcsarnok igazgatóságának eljárása érthető, de remélhetőleg nem azért történt a tömeges felmondás, hogy az igy felszabaduló helyekre protekciós árdrágitók kerüljenek. Az élelmiszerkereskedés ma elsőrendü fontosságu, az árusitóhelyeket tehát szaporitani kell; ebből a szempontból azt kivánja a közérdek, hogy a virágárusitókat se hagyják bennt a csarnokban.

A palacküzem épitkezése. A belügyminiszter tudvalevőleg jóváhagyta a közgyülés határozatát, amelylyel a községi palacküzem felállitását elrendelte. Az üzem helyisége a budai Bárány-szállóban lesz, amelyet most alakitanak át e célra. November végére elkészül a helyiség és decemberben megnyilik az üzem. Vezetője, mint megirtuk, *Igali* Kálmán dr. tanácsjegyző lesz.

Schwartz ur protektora. Hirt adtunk arról, hogy a hatósági zöldségüzem *Miklós* Jenő távozása után uj vezetőt kapott, *Schwartz* Ármin volt földbérlő személyében. Városházi körökben kiváncsi érdeklődéssel fogadták a hirt és felvetődött a kérdés: kinek köszönheti a főváros az uj akviziciót? Módunkban áll a kiváncsiság kielégitése: Schwartz igazgatót *Fleischl* Sándor bizottsági tag ajánlotta és kezdő fizetése 12.000 korona.

Intézkedés zsirinség esetére. Ismeretes, hogy a detailüzlettel nem rendelkező sertésvágókkal megállapodást létesitett a főváros élelmiszerüzeme, amely szerint minden levágott sertés után 15 kg. zsirt és 5 kg. szalonnát adnak a vágók az üzem részére, valamivel a maximális ár alatt. A megállapodás értelmében már meg is kezdték a szállitást a vágók a főváros számára, amely tőlük eddig körülbelül *15 vaggon zsirt* és *5 vaggon szalonnát* kapott. Ezeket a készleteket az élelmiszerüzem elraktározza, hogy az esetleg beállható zsirinséget megakadályozza.

Győr közélelmezési mérlege. Győr város főszámvevője bemutatta a tanácsnak a városi közélelmezési üzlet eddigi mérlegét. A mérlegszámla 145.742 korona 26 fillér kiadással zárul, készpénz 35.674 korona 35 fillér, árukészlet 83.353 korona 04 fillér, üzleti veszteség 17.714 korona 69 fillér volna, de ezen összeg változik a további forgalom szerint.

A megrendszabályozott étlap. A belügyminiszter tudvalevőleg felhatalmazta a városok polgármestereit, hogy a közszükségleti és összes élelmicikkek árait maximálja. Kolozsvár város az első, mely e joggal élve, maximálta a vendéglők és kávéházak árait. A maximálás szerint: kapuciner, feketekávé 44 fillér, tejeskávé 52 fillér, husleves 30 fillér, barnaleves 40 fillér, ragoutleves 50 fillér, marhahus 2 korona 40 fillér, főzelék feltéttel 2 korona 20 fillér, sült csirke 3 korona, borjuszeletek 3 korona, sertéskaraj 2 korona 60 fillér, tészta 90 fillér. Vajjon mikor történik meg a maximálás Budapesten?

Üres lakások Berlinben. Egy most megjelent kimutatás szerint Berlinben most 33,492 üres lakás van, köztük 14,347 egyszobás, 8329 kétszobás, 4403 háromszobás, 2341 négyszobás és 3093 öt és többszobás lakás. Berlinben az összes lakások száma kerek számban 600,000 és igy 1000 lakásra 66 üres lakás esik. A háboru előtt 1913-ban 1000 lakásra csak 46 üres lakás esett.

A Fővárosi Orfeum már csak pár napig adja megnyitó müsorát, melynek sikere annál is inkább jóleső, mert teljesen magyar jellegü.

Télikert. A Lipi és Lupi felujitása, Rátkai, Gyárfás és Somogyi Nusi felléptével osztatlan sikerrel járt.

A Kristálypalota már javában készül uj októberi müsorára, amely a mostani kitünő müsornál is hatásosabbnak igérkezik.

Henry-aréna e hó végével be akarta fejezni az idei szezont, amelyet az állandó nagy látogatottságra való tekintettel Henry igazgató október 15-ig meghosszabbitott. A kitünő müsor néhány remek uj számmal is kibővült.

A Tőke

Központok és maximális árak

A hadi központok nem örvendenek nagy népszerüségnek az országban. Maga a földmivelési miniszter is beismerte a Házban az ország *„központellenes hangulatát"* és hozzátette, hogy a központok lassan müködnek, bürokratikusak és elvesztik üzleti agilitásukat, dacára annak, hogy szakmabeli és céhbeli emberek vezetik.

A sajtóban és a parlamentben éles támadások hangzanak el a központok ellen. Müködésükkel senki sincs megelégedve. Ezen nincs mit csodálkoznunk. A központok hatóságilag korlátozzák az egyes ember tevékenységét és egyes iparágakban valóságos monopoliumot gyakorolnak. Azt mondja a földmivelésügyi miniszter, hogy *a központ egy szükséges rossz dolog*, melyet a háboru hozott létre és amelylyel mindenütt kedvezőtlen tapasztalatokat tettek. Ezt mi is aláirjuk. Csak azt nem értjük, hogy ezek után forszirozzák még mindig a központok alakulását?

A hatósági monopoliumnak csak ott van helye, ahol a kereslet önkéntes korlátozása nem elegendő többé ahhoz, hogy a kinálat csökkenése kiegyenlittessék, vagyis ahol az a veszély áll fenn, hogy a szükséglet nem a közgazdasági fontosság, hanem a vevők vásárló ereje szerint történik. Például a gazdag ember a kenyérmagvakat valamely luxusra pazarolhatná, mig a szegény az éhségét se csillapithatná. A nagy néptömegek exisztenciájának a biztositása a háboruban oly fontos dolog, hogy a monopolium hátrányaival is meg kell barátkoznunk. Ez a felfogás adott létet a központoknak, melyek most a hadigazdaság egy szükséges korrelátumát képezik. A baj csak az, hogy ezen a téren is nagyfoku tultengést látunk. Mert olyan központokat is alakitottak, melyekre abszolute nem volt szükség és olyan áru forgalmát korlátozták, melyeknek szükséglete nem általános és amelyeknél a szabad versenyt minden körülmények között fenn lehetett volna tartani.

Ma már közmondássá lett az, hogy mihelyt valamely központ megalakul, ugy egyideig eltünik a piacról az az áru, amelyet az illető központ monopolizálni fog. Ez igen sok esetben be is következett, sőt Ausztriában a tojásközpontot éppen azért szüntették be, mert egyszerüen áruhiányt *idézett* elő!

A hadigazdaság egy másik jellegzetes ténye a maximális ár. Hát ezzel a háborus intézkedéssel ugy nálunk, mint Ausztriában és Németországban nagyon keserves tapasztalatokat tettek. Már a római jog tanitotta, hogy a hatósági ármegállapitásnak csak ugy van hatálya, ha az illető hatóság diszponál is az áru fölött, vagyis ha azt tényleg monopolizálja. Ha nem igy van, akkor a maximális ár mellett egy külön piaci ár képződik. Ha a maximális ár magasabb, mint a piaci helyzetből eredő ár, ugy a hatóság előmozditja az áremelési törekvéseket, ugy, hogy a valóságban a maximális ár mindig *minimális ár lesz*. Ha pedig a maximális ár alacsonyabb, mint a piaci ár, az a kinálatot teljesen elnyomja, ugy, hogy az áru az illető piacon egyáltalában nem kapható. Láttuk ezt a zsirnál, sertéshusnál stb.

Az bizonyos, hogy az a vad hajsza, melyet a biróságok nagy erőkifejtésével és a rendeletek özönével az „árdrágitók" ellen megindítottak, ma már teljes kudarcot vallott. A büntetéseket szokásból még kimérik, de a tárgyalások legtöbbjéből kiviláglik, hogy első sorban maga a fogyasztóközönség az árdrágító, mely megteremti azt a piaci árat, amely mindig magasabb a maximális árnál, de amelyet a publikum mégis szivesen *fizet*, mert mindenképen áruhoz akar jutni. Az igazi árfelhajtó tehát a közönség, illetve az általános pénzbőség, mely csökkentette a pénzvásárló erejét, ami viszont az árak emelkedését vonta maga után.

A központokkal és az ármaximálással tett tapasztalatok arra kell, hogy inditsák az illetékes köröket, hogy a mostani rendszer további fejlesztésétől tartózkodjanak.

Itt van az ideje, hogy megkezdjük a hadi gazdasági intézmények „lefaragását". Ma már a háborunak olyan stádiumában vagyunk, hogy ismét szót lehet engedni a szabad kereskedelemnek és a szabad versenynek, mely minden fejlődésnek és anyagi boldogulásnak az alapját képezi.

A H. T. alkalmazottak fogyasztási szövetkezete. Kevesen tudják ma még, hogy a Haditerménynek százágu üzleti érdekeltsége mellett ujabban *vendéglői szakosztálya* is van. A vendéglői szakosztály *Reiss* Jenő dr. és *Diósi* József, aki világkörüli utjában Nagyvárad—Szófia—Párison át bő tapasztalatokkal érkezett a Nádor-utcába, vezetésével naponként egy Révai-utcai éjszakai vendéglőben ülésezik. Teljes számban jelennek meg a főtisztviselők és reprezentábilis módon fogyasztják, ami jó és drága. Meglátszik rajtuk, hogy annak az intézménynek az alkalmazottai, amelyről azt mondja a fáma, hogy harmincmillió nyereséggel dolgozott. Vannak azonban ennek az intézménynek olyan tisztviselői is, akik lényegesen szerényebb viszonyok között élnek és akik a vendéglői szakosztályban nem szerepelhetnek, hanem összes vágyuk egy fogyasztási szövetkezet alapitása, ahonnan beszerezhetnék kis háztartásuk szükségleteit. A vendéglői szakosztály nem érez semmit mindebből a nyomoruságból, nem érzi *Russo*, nem érzi a Hitelbank kishivatalnokából mindenható igazgatóvá serdült *Reiss*, nem érzi *Prager* és a világlátott *Diósi*. Igy történhetett, hogy amikor a kishivatalnokok a fogyasztási szövetkezet megváltó ideájával előálltak, az igazgatóság a megalapitáshoz oly jelentéktelen összeget helyezett kilátásba, hogy a mult héten a dolgozó kulik elégedetlensége zugolódássá fokozódott. A kishivatalnokok ügye ma sincsen még elintézve, de ha nem tudják megérteni, miért oly kőszivü az igazgatóság, menjenek el egy szép napon a Révai-utcába, nézzék meg a vendéglői szakosztály ülését. Ott meglátják, hogy a főhivatalnokoknak nem kell fogyasztási szövetkezet, mert azok nem nélkülöznek.

Cukorgyáralapitás — kartelen kivül. A *Taussig* M. cég, amelynek a csehországi *Zedlec-Kuttenbergben* nagyszabásu nyerscukorgyára van, Magyarországon cukorfinomitógyárat szándékozik alapitani, amely kartelen kivül dolgoznék. A cég már az Alföldön több uradalommal tárgyalásokat folytat a répatermelés biztositása végett. Ha ez nem járna kellő eredménnyel, akkor a Dunántul fognak kisérletezni. A cukorgyár alapitása iránt a *Parcellázóbank* is érdeklődik, bár a Taussig-cég elég tőkeerős és nincs okvetlen ráutalva a bankösszeköttetésre.

Rendcsinálás a Gyapjuközpontnál. A *Fővárosi Hirlap* mult hó elején megjelent közleménye, amely a *Gyapjuközpont részvénytársaságnál* uralkodó tarthatatlan állapotokat föltárta, érdekelt körökben kinos föltünést keltett. Megirtuk, hogy *Weiss* Fülöp elnök az egyik ülésen sajnálkozását fejezte ki afelett, hogy a Hitelbank delegáltja: *Deutsch* Miklós igazgató, teljesen távol tartja magát a központ irányitásától és az igazgatósági üléseken meg sem jelenik. Azt is szóvá tettük, hogy a kormány képviselője: *Mály* Ferenc miniszteri tanácsos sincs elragadtatva Heftyék müködésétől és ennek a julius 17-i igazgatósági ülésről vezetett jegyzőkönyvben is nyomatékosan kifejezést adott. Elmondtuk továbbá, hogy a turócmegyei gazdák egyenesen a földmivelési miniszterhez fordultak panaszukkal, mert Heftyék a gyapjuátvételre nézve sehogy sem tudtak velük megegyezni. Mindezek a közléseink nagy konsternációt keltettek, az igazgatóság legközelebbi ülésén szóba kerültek és Heftyék valóságos inkviziciót inditottak, hogy hiteles információink kutforrását kikutassák. Ez ugyan nem sikerült Hettyéknak, de közléseink a rendcsinálásra nézve mégis ha-

tással voltak. *Weiss* Fülöp elnök ugyanis a Kereskedelmi bank öt hivatalnokát delegálta a központhoz, azonkivül a gácsi posztógyár is kiküldte az egyik szakemberét. Ezek haladéktalanul hozzáfogtak az ügyvitel reorganizálásához és müködésükről pontosan beszámolnak *Weiss* Fülöp elnöknek és dr. *Metzler* Jenő igazgatónak.

Mit keres a H. T. a vajon? Mint ismeretes, a vajbehozatalt a Haditermény r.-t. monopolizálja. A Haditermény 1% *jutalékot* számit fel a vajért, ami az elmult hónapban, 7·60 koronás árat alapul véve, vaggononként *760 koronát* tett ki. A behozott 42 vaggonon 31.920 koronát keres a H. T., amely igy a vajüzleten *évente legalább 360.000 koronát vételez be jutalék cimén*, arról nem is szólva, hogy a valután is keres. Természetes, hogy minél magasabb a vaj ára, annál több a H. T. jutaléka. Az elmult héten átlag 8·62-vel számolta el a H. T. a dán vajat, ugy hogy szeptemberben a jutaléka már jóval több lesz, mint augusztusban volt.

A Korpaközpont „ártöbblete." A korpa forgalombahozatalára vonatkozó rendelet fontos hiányosságára tesznek figyelmessé bennünket. A rendelet értelmében a Korpaközpont, ha nem takarmányozási célokra ad el takarmányféléket, akkor a rendelettől eltérő eladási árakat és feltételeket szabhat meg. A befolyó „ártöbblet" jutalék cimén a Korpaközpontot illeti. A rendelet, sajnos, egy szóval sem emliti meg, hogy milyen más célokra használhatják fel az ily módon eladott takarmányféléket. Csupán az az egy bizonyos, hogy a Korpaközpont e réven ártöbbletehez jut, ami csak ugy képzelhető el, hogy a rendeletnek ez a paragrafusa megengedi a takarmányféléknek maximális áron felüli értékesitését is. Mivel még semmiféle ármegállapitó rendeletben ilyesmire nem volt példa, azért helyes volna pótrendeletben megállapitani, hogy milyen esetben és milyen célokra árusithat a Korpaközpont a „rendelettől eltérő eladási árakon", még mielőtt abból félreértések származhatnának.

Borban spekulál Beregszász. A magas borárakat, ugy látszik, Beregszász városa is ki akarja használni, mert a város elhatározta, hogy megveszi a környékbeli szőlősgazdák szőlő- és bortermelését. Erre a célra félmillió koronás kölcsönt fog felvenni a város a Kereskedelmi banktól. Ebből préseket, hordókat és az összes szükséges felszereléseket fogják megvásárolni.

Tőkét emel az Anglo-bank. Október 11-ére hivja egybe az Angol-Osztrák Bank rendkivüli közgyülését, amely harminc millió koronás tőkeszaporitást fog kimondani. Száz millióról százharmincra emeli fel részvénytőkéjét a pénzintézet. A részvények kibocsátási árfolyama még nincsen megállapitva.

A kávészükséglet kielégitése. A kávéforgalom szabályozása és a kávékészletek illetéktelen felhalmozásának meggátlása céljából a kormány elrendelte, hogy a belföldi forgalomban ötven kilogrammon felüli kávétételek csak a kávéközpont által kiadott beszerzési utalvány alapján szerezhetők be. A beszerzésre engedélyezett mennyiséget a Központ állapitja meg. A beszerzési utalványt a vevő tartozik kérni.

Évkönyv a Dunáról. A „Donau und Balkanländerverein in Deutschland", amelyet röviden, kezdőbetüiről „Dubvid"-nak kereszteltek el Németországban, — mint most Münchenből jelentik — elhatározta, hogy évkönyvet ad ki a Dunáról. Az első évkönyvet már az idei év őszén fog megjelenni.

A Leszámitolóbank félévi mérlege. A Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank igazgatósága szeptember 18-án megtartott ülésében megállapitotta az 1916. üzletév első felére vonatkozó mérlegét, amely 3,577.011 K 55 fillér nyereséggel zárult. Alább közöljük a nyereség- és veszteségszámlát, amelynek egyes tételei mellé összehasonlitás kedvéért hozzátesszük a megelőző esztendő első felére vonatkozó adatokat is: Jövedelem: Kamatszámla: Bank- és áruosztály 2,688.894.31 (2,322.574.78) korona. Jutalékszámla: Bank- és áruosztály 850.028.87 (705.538.84) korona. Jelzálog- és községi kölcsönüzlet 307.011.78 (302.409 kor. 45 fill.) Értékpapir és értékpapiribizományi üzlet, valamint társasvállalatok 194.050.22 (84.572.91) korona. Fiókok jövedelme 327.809.51 (410.201.51) korona. Külföldi váltók és pénzek 102.984.30 (146.678 kor 58 fill.). Budapesti és vidéki közraktárak 257.244.85 (186.754.50) korona. Budapesti ingatlan jövedelme 50.140.50 (54.040.50) korona. Összesen 4,784.224.35 (4,193.251.07) korona. — Kiadás: Adók 363.439.61 (294.850.45) korona. Tiszti fizetések és összes költségek (bank- és áruosztály) 1,738.940.62 (1,361.668.96) korona. Kétes követelések leirása 215.000 (245.000) korona. Összesen 2,317.386.23 (1,901.519.41) korona. Eszerint az 1916. I. félévi nyereség 2,466.838.12 (2,291.731.66) korona. Nyereségáthozat az előző évről 1,110.178.43 (512.033.75) korona. Összes nyereség: 3,577.011.55 (2,803.765.41) korona. Fenti adatokból látható, hogy az első félesztendő a nyereségáthozat beltudásával 3,577.011.55 korona nyereséggel zárult, a megelőző üzletév első felének 2,803.765 kor. 41 fillér összegü eredményével szemben, ha pedig a nyereségáthozat idei többletétől eltekintünk, akkor az első félév tiszta eredményeképen 2,466.838.12 korona mutatkozik, vagyis 175.106.46 koronával több, mint az 1915. esztendő megfelelő időszakában. A nyereség főleg a bank és bizományi üzletből ered.

A Magyar asphalt részvénytársaság most közzétett és 1915. december 31-én lezárt mérlegének adatai a következők: Vagyon: Birtokok és telkek 299,910, bányák 533.320, bánvavasutak és forgalmi eszközök 245,551, gyári épületek és munkásházak 1,128.827, gépek és fölszerelések 2.080,305, részesedés iparvállalatoknál és különféle értékpapirok 3.480,153 árukészletek 15.597,116, elszámolások alatt álló burkolási munkák 64,740, biztositékok 2.547,795, pénztár 136,790, átmeneti tételek 135,088, veszteség 1.162.342, összesen 28.255,709 K. — Teher: Részvénytőke 2.950,000, karbantartási tartalékalap 1.717,783, általános tartalékalap 9532, értékcsökkenési tartalékalap 500,000, 5 százalékos kölcsönkötelezvények 3.398,000, kisorsolt be nem váltott 5 százalékos kölcsönkötelezvények 21,000, fel nem vett osztalékok és kötelezvényszelvények 2015, elfogadványok és hitelezők 9.306.176, hitelezők községi kötelezvények ellenében 7.803,406, óvadékhitelezők 2.547,795. Összesen 28.255,709 K.

Az autotaxi vállalat mérlege. A Budapesti automobil közlekedési r.-t. (az autotaxi-vállalat) 1915/16-iki zárószámadásaiban 376.589 K (1914—15-ben 808.639 K) üzemi jövedelmet mutat ki, mig a költségek és leirások 759.337 (989.391) K-t tettek. A mérleg tehát az előző évről áthozott 223.607 K veszteség betudásával 603.345 K veszteséggel zárul.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

HENRY-ARENA
(BAROKALDI VÁROSLIGET)

Október közepéig Nyitva!

Elsőrangu varieté- : és cirkuszmüsor :

Naponta minden időjárás mellett d. u. 1/24 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. 1/23 órától,
csodásan olcsó helyárak mellett.

Az esti előadások 1/28 órakor kezdődnek.

MILLIÓK KÖNYVE.

21. szám.

Biró Lajos:

A diadalmas asszony

A teljes regény.
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Az előadás kezdete pont 3/48 órakor

Mizzi Günther és **Hans Lackner** vendégfelléptével **DU GOLDIGE FRAU** Operettsketsch.

Trude Voigt a világhirü dizöz.

Diósi Nusi a Vigszinház v. primadonnája, **Ferenczy Károly** és **Ujvári Károly** vendégfelléptével **ARIZONDA**. Operett 1 felv. 2 kép.

Kitty Starling a német-amerikai tánccsoda.

Megverjük a kuckót Kondor Ernő nótás falusi idillje. **Gerő-Gorilovics nővérek** modern táncai.

TÉLIKERT (Ezelőtt **JARDIN D'HIVER**) | **NAGYMEZŐ-UTCA 22—24.** TELEFON 167-25

A bécsi „Lustspieltheater" vendégjátéka:
DAS MUSS MAN SEHN!
Kiállitásos revü 4 képben, előjátékkal. Főszereplők: **Lissy Jungkurth** és **Gustav Werner**, 60 szereplő.
Rátkai Márton és Somogyi Nusi föllépésével:
Verébfogás énekes bohózat.
Az anyaiegy aktuális énekes tréfa. **Szalontay Ferike** uj nótákkal.
Be csudaszép a pesti éjjel scenirozott dal.
Uj táncok. Ezenkivül még számos attrakció. **Uj nóták.**
— Az előadás pontosan 8 órakor kezdődik. —

Fővárosi Orfeum
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
A fekete
CSODA és REJTÉLY
a mágnesen.
ESTE AZ ÁLLATKERTBEN.
Mezei, Kabos „A muzsikaszó" nagysikerü duettben. Huszár Károly (Pufi) — Hollós Terus — Faragó Sári — Jan Paul — Larsen — Jomy és Charly — 2 Osvaldos stb.
Az előadás este 8 órakor kezdődik
A Fővárosi Táncskabarében az előadás 10 órakor kezdődik. 11 óra után **szabad** bemenet.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtőm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR
Telefon 133-37. **BUDAPEST** Telefon 133-57.
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett
Paszpartu müintézet és könyvkötészet.
Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

Dr Pápay-féle oltóintézet
Budapest, Teréz-körút 31. szám.
Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
természetes égvényes SAVANYÚVIZ.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

Balassa és Társa

BUDAPEST, Andrássy-ut 50

Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek **legolcsóbb gyári áron.**

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—81 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító

divatháza

Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

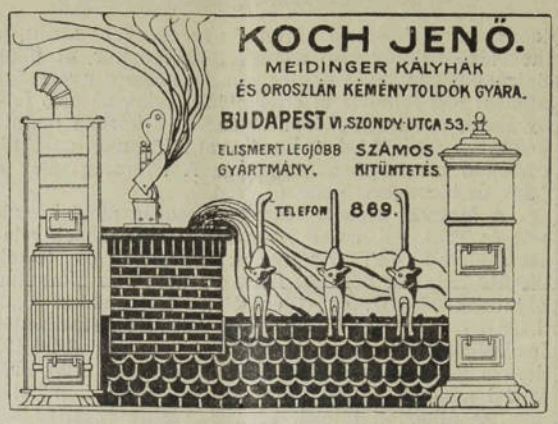
KOCH JENÖ.

MEIDINGER KÁLYHÁK ÉS OROSZLÁN KÉMÉNYTOLDÓK GYÁRA.

BUDAPEST VI. SZONDY-UTCA 53.

ELISMERT LEGJOBB GYÁRTMÁNY. SZÁMOS KITÜNTETÉS.

TELEFON 869.

Kiváló porosz szén

Hazai darabos és kocka szén

Gázgyári koksz

Kicsinyben és nagyban kapható:

EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál

Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.

Telefon: 52-06, 52-07.

Bründl János

csász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

KAIZMAREK ÉS TÁRSA R.T. MÉRNÖKÖK

BUDAPEST V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152-07.

WALLA JÓZSEF

cementáru-gyár részv.-társ.

Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —

Iroda kizárólag

Budapest, VII., Gizela-ut 38.

Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76 191-14

Brandt József

műasztalos

Podmaniczky-utca 75.

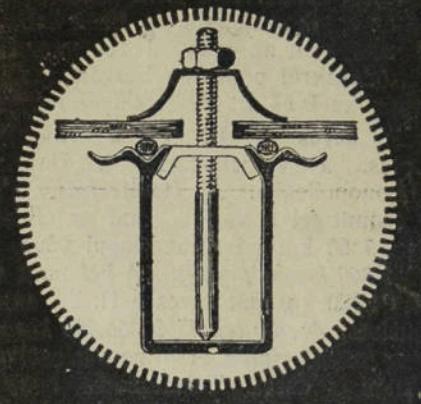
Telefon: 125—68.

Saját mühelyeiben készit:

Teljes lakásberendezéseket,
Irodabutorokat,
Üzleti berendezéseket,
Épületmunkákat.

Tervezést és költségvetést dijmentesen végez.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

Rottersmann Tivadar

sajt- vaj- és csemegeáruk nagykereskedése

Budapest, Király-utca 60.

Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásasványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága

(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle **kavékat, bors, fahéj, szegfüszeg, paprika** és egyéb **gyarmatárukat. Condensált tejet** és **csokoládét.** Távirati cim: Fabarius Budapest.

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásarlási forrása. :: **Köztisztviselők** árengedményben részesülnek.

BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

JOSMA SELIM

dalciklusával: „Alt-Wiener Guckkastenbilder" zongorán kiséri a szerző: dr. Balpn Benatzky.

Azonkivül

NAGY ENDRE

konferánszaival és müvészi vezetése alatt

a szenzációs uj szeptemberi müsor.

Sörkabaré 9—1 óráig. Belépődij 1 és 2 korona.

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. október 4-én. — 40. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Vádakat

általánositani nagy hiba, de nem kevésbé hiba a védelem általánositása, kiterjesztése azokra, akik nem érdemlik meg. A bizottsági tag urak nem jelzálogos hitelezői a főváros ingatlanainak és igy nem is tekintendők csatlakozottaknak, amikor a közgyülést védelmezik kivülről érkezett támadások ellen. Vázsonyi Vilmos monumentális beszédének, amelyet a pénzügyi bizottságban tartott, az az egyetlen szépséghibája, hogy a maga puritánságának és önzetlenségének a köpönyege alá rejtette összes városatya-társait, azokat is, akiknek a lólába kilátszik a köpönyeg alól, mert éppenséggel nem mondhatók a városatyai önzetlenség és puritánság szobrainak. Vázsonyinak csakis a saját személyét illetőleg van igaza, amikor tiltakozik a közgyülés megvádolása ellen. Ettől az egyetlen ponttól eltekintve azonban, minden objektiv és jóhiszemü embernek el kell ismernie azoknak az igazságoknak a sulyát, amelyeket a nagy beszédben felhalmozott a demokratapárt vezére. Igaza volt abban, amit a kormányról mondott, amit a főpolgármester és a polgármester tarthatatlan viszonyáról, amit az adminisztráció hibáiról, legfőképpen pedig amit a főváros notórius rágalmazóiról, Budapest budapesti ellenségeiről mondott.

A kormány Budapestet ugy tekinti, mintha Magyarországon kivül volna, sőt mintha ellenséges terület volna. Érthetetlen makacssággal kell találkozni, valahányszor a főváros a kormányhoz fordul és kárörömmel hallgatják, amikor Budapesthez mocskos csizmával nyulnak bárhonnan is. Jól meg kell jegyezni, amit Vázsonyi a pénzügyminiszter urnak felelt: „A pénzügyminiszter ur nincs elragadtatva Budapest pénzügyi vezetésétől. Hát én sem vagyok elragadtatva és nem vagyok elragadtatva az állam pénzügyi vezetésétől sem. Nem vagyok elragadtatva az uj állami adóktól, a nagy állami deficittől; nem vagyok elragadtatva a diplomáciától és a hadvezetéstől, nem vagyok elragadtatva az ország élelmiszerellátásától és még sok egyébtől."

Jó volt leszögezni ezeket a szavakat, mert eljön majd az idő, amikor a pénzügyminiszter ismét a fővárostól fogja elvárni, hogy diszessé tegye a hadikölcsönjegyzés eredményét.

Budapest ellenségei: — rosszhiszemüek és elfogultak táborán kivül mindazok, akik azt hiszik, hogy amit ők tesznek, az a purifikálásnak az utja. Budapestről lesujtó kritikát mondani ma divat, Budapestet, a városházát panamafészeknek odaállitani olcsó és hálás mesterség. Ezeknek az uraknak egészen sajátságos, uj magyar logikájuk van. Szerintük csakis Budapesten lopnak az élelmezési tisztek és az üzletvezetők és szerintük a városházán egyebet sem csinálnak, mint reggeltől estig lopják a közvagyont. Mindenki szakértő és beavatott akar lenni, amikor fővárosi ügyről van szó és Polónyi urnak ma inkább hisznek, mint Vázsonyinak és Bárczynak.

Ezzel a helyzettel számolni kell. Nyugodtan és bölcsen kell bevárni, amig a józan megismerés és belátás visszatér a Budapestet gáncsolók elméjébe és miként Vázsonyi megmondotta, nemcsak tisztességesen kell vezetni az adminisztrációt, hanem a látszatra is vigyázni kell.

Fullánkok

...

Egy hét

mulva megszólal Budapest törvényhatósági bizottsága és a hangja méltó nyitánya lesz az uj szezónnak. Ismerjük már az első közgyülés programmját, amelyen csupa lényegtelen ügy szerepel, de ott diszlik a polgármester nyilatkozata a Polónyi-ügyben és bizonyos, hogy hatalmas vita fejlődik majd ki e nyilatkozat nyomán. Ez bizony szomoru, sivár perspektiva, mert annyit jelent, hogy alkotó munka helyett ismét afféreknek elintézése, ujabb afféreknek okozása következik. Budapest urainak jobban kell önmagukat megbecsülniök és nem szabad Polónyi urat megtisztelni azzal, hogy a közgyülés foglalkozzék a dicső férfiu piszkolódásaival. Elismerjük, hogy vád nélkül nem maradhat a frontális támadás, de a tisztelt képviselő-városatya urak a parlamentben is megadhatták volna a méltó választ.

A lóverseny

szezónja ismét megindul Budapesten és ebből az alkalomból sürgős inditvány érkezett a tanácshoz a totalizatőr megszüntetése érdekében. A tanács menten el is intézte az inditványt: áttette a földmivelésügyi kormányhoz azzal, hogy a benne foglalt intenciót maga is pártolja. Ez mindenesetre nagyon szép dolog, de az elintézésnek ez a módja ismét csak arra jó, hogy egy aktával több legyen és egy üggyel több poshadjon a miniszteriumban. Formailag kifogástalan a tanács elintézése, de a forma ez esetben megölte a lényeget, mert mire a miniszter ur az aktát elintézi, már régen lezajlanak a pesti versenyek, a totalizatőr már régen tönkretett ismét néhány gyönge jellemü embert. Mintha bizony a lótenyésztés, a lófajok nemesitése nem sikerülhetne totalizatőr nélkül és mintha a telivérek csakis ugy tudnának futni, ha fogadnak rájuk.

Állampénztári

jegyeket vásárol a főváros. Nem is keveset, hanem tizenöt millió korona értékü. A vásárlásból kétféle irányban lehet levonni a tanulságokat. A főváros nyilván abból az összegből veszi az állampénztári jegyeket, amelyre nincsen szüksége, de ha fölösleges pénze van, ez nyilván azt mutatja, hogy fölöslegesen vette fel. Ez pedig drága passzió, mert a kölcsön után több mint hat és fél százalékos kamatot fizet, viszont a betétek után aligha kap három százaléknál többet. A differencia tizenöt millió koronánál több mint fél millió korona és az állampénztári jegyekbe való bujtatás után nem lesz kevesebb negyedmillió koronánál. A másik tanulmány a szomoru tranzakcióból az, hogy ime, a főváros előzékenyebb az állammal, mint a kormány vele szemben. A főváros most tizenöt millió koronát juttat közvetve az államnak és kifejezi egyuttal tizenötmilliós bizalmát az állammal szemben. Talán ez az a pénzügyi gazdálkodás, amelytől a pénzügyminiszter nincsen elragadtatva? ...

Uj jövedelmek

a telkek értékének emelkedéséből

A főváros tanácsa kétségbeesve keresi a módokat, amelyeken a tizmilliós deficitet, ha nem is küszöbölheti ki, de mindenesetre enyhiteni reméli. A Fővárosi Hirlap ismertette a tanácsi határozatot, amelynek értelmében a tanács utasitja az egyes ügyosztályokat, hogy a jövedelmek fokozásában vegyenek részt. Egyben állandóan folyik az uj adónemek kigondolása is. Erre vonatkozólag olyan személyiség, aki Budapest székesfőváros viszonyait kiválóan ismeri, egyben pedig épitkezési szaktekintély is, a következőkben fejtette ki munkatársunk előtt véleményét:

— A fővárosnak különböző uj adókkal való kisérletezése ha hoz is eredményt, nem fogja a *kivánt* eredményt fölmutatni. Oka pedig ennek, hogy az állam deficitje mindent le fog foglalni. Az állam adót vet ki a háborus nyereségre és jövedelemre, jön a vigalmi, szinházi, villamosvasuti, automobil, világitási, viz- és sok másféle adó. Ismétlem, csupa *állami adó. A város mindezeknek talán csak a pótlékját fogja kapni.* Hasonlóképen az átiratási illetékhez, amely az államnak 5 százalékot, Budapest székesfővárosnak, — ahol az ingatlan van — csak 1 százalékot hoz. Olyan adóalapot kell tehát keresni, amihez az államnak lehető kevés köze van. Ilyen adóalapnak tartom és tartják épitészeti körökben egyáltalán a *telekértékemelkedést,* amit tisztán a város fejlődése idéz elő. A telkek értékét a városi berendezkedések emelik, mint például az uj utak, a csatornák, viz- és villanyvezetékek, a közuti vasut, omnibusz, a városszabályozások és az uj épitkezések.

— Nem nehéz megfigyelni azt sem, hogy a *háborus jövedelmekből keletkezett uj tőkék az ingatlanokra vetik magukat* és pedig főleg a könnyen értékesithető és értékben gyorsan emelkedő nagy városi telkekre. Ott vannak azután a nagyvállalkozók is, akik más munka hijján, telkekkel spekulálnak. A telkek ára pedig minden uj gazdával emelkedik. Ahogy a német mondja: Ketten-Handel!

— Ami most már a budapesti telkek értékének emelkedését illeti, legfeltünőbb a budai oldalon levő telkek értékének növekedése. Ennek az az oka, hogy ott még igen sok volt a nyers vidék. Csak néhány példát emlitek. A *villányi-uti villamos* hire még a *sashegyi* telkek értékét is emelte. Ugyanez történt a Gellért-hegy északi telkeivel, amelyekre nézve az Erzsébet-hídi villamos volt értékemelő hatással. A déliek értékét már a Ferenc József-híd felemelte. A Sárosfürdő épitése és a mellette képzett uj ut a szomszédos telkeket, amelyeket röviddel előbb még 150 koronájával lehetett kapni, 400 koronáig srófolta föl. A Tabánban a szabályozás pusztta hire duplára emelte a telkek árát. A farkasréti villamos ujabban a Krisztina-téri végállomás helyett most a Kálvária-térre jön be, ami azt eredményezte, hogy azóta *a Farkasréten lakótelepek keletkeznek.* Ugyancsak előre eszkomptálják a telektulajdonosok a Rózsadomb reménybeli autobuszát. Most tervezik a Kelenföld négymilliós csatornázását és szabályozását, ami azt eredményezi, hogy a közelfekvő buzaföldekből ötemeletes bérháztelkek lesznek.

— Szóval egész általánosságban el lehet mondani, hogy a háboru alatt minden budapesti telek emelkedett és még emelkedni fog a háboru

után. *A régi és uj érték között való különbség egy része jogosan megilleti a fővárost, amely uj berendezkedéseivel lényegesen hozzájárult az értékemelkedéshez.*

— Valami *egyszerü megoldást* kellene keresni, hogy minden adásvételnél a régi és az uj ár közti különbség egy része a fővárosé legyen. Évek sora alatt az összes telkek gazdát cserélnek és igy valamennyi fizetni fog. Ebből állandó jövedelmet biztosithatna a maga számára a főváros és pedig természeténél fogva progressziv és a legkönnyebben megterhelhető jövedelem lenne ez az adóalap.

— Hogy még valami hozzávetőleges számitást is adjak a főváros jövedelmének e réven elérhető fokozódására, figyelembe kell venni, hogy Budapest területe 19.444 hektár. Ebből a Duna 783 hektár, az utcák és terek 1638 hektárt foglalnak el, marad tiszta telek 17.000 hektár, ami *körülbelül ötmillió négyszögöl. Ha pedig minden öl értékemelkedésére évente csak két koronát számitunk, akkor az évi értékemelkedés tizmillió koronát jelent.*

Lakásinség, lakásdrágulás

Halom Dezső dr nyilatkozata

A *Fővárosi Hirlap* legutóbbi számában megirtuk, hogy a háziurak máris megkezdték a stájgerolást és hogy mindez csak előjele a háboru után eljövendő nagy változásoknak. A háziuraknak igen nagy veszteségei voltak a háboru alatt, de nyilván be akarják hozni az elmaradt hasznot is, számitásba veszik a jövedelmüket sujtó uj terheket és az épitési nehézségekből a régi házakra háramló előnyös helyzetet. A jövő lakáskérdésének egyik legkiválóbb ismerőjéhez, *Halom* Dezső dr.-hoz, a Magyar Általános Ingatlanbank Részvénytársaság vezérigazgatójához fordultunk, aki szives volt a tárgyat élénken megvilágitó adatokkal szolgálni.

— A háborus viszonyok eltolódásokat idéztek elő a lakásviszonyok körül is. Milyenek lesznek ezek és hogy fog alakulni a fővárosi épitkezés? Milyen intézkedéseket kellene előkésziteni a célból, hogy a fejlődés a fővárosi lakosság érdekében egészséges irányban haladjon?

— Válasz helyett emlékezetembe tolul Bethmann Hollwég német kancellár csütörtöki nagy beszédének egy passzusa, amely tacitusi lapidarissággal a következőket mondja: „A ház ég. A tüzet kell oltani. Hogy fogjuk a házat ujra épiteni, az későbbi dolog.“ Bajos most akárcsak a közeljövőbe is tekinteni. Üzletem, hivatásom és elméleti tanulmányaim körében folytonosan a föladott kérdésekkel foglalkozom és mégis csodálkozom azon a határozottságon, melylyel sokan nyilatkoznak, állást foglalnak és jövőbeni terveket szőnek. Azt hiszem, ez a nagy élénkség jórészt idő előtti.

— Bizonyosnak csak annyi látszik, hogy Budapesten kevés a lakás. Elsősorban kevés a jól megépitett, a modern hygenia és kényelmi igényeknek megfelelő, ugynevezett *polgári lakás* (3—4 szoba). Kevés továbbá a jól tervezett, jól felszerelt *kis polgári lakás* (2—3 szoba). Kevés az egészséges, napos, derüs, szellős kerti lakás (kis téli, nyári nyaralók) s legfőképen kevés a „kis lakás“, a munkás ember 1—2 szobás lakása, melyre a legnagyobb tömegnek van szüksége. Ez utóbbi kategóriát Budapesten főleg a magántulajdonban levő nagy bérkaszárnyák ölelték fel. A háztulajdonosok ezzel az utolsó kategóriával már a háboru előtt is, legfőképen a háboru alatt olyan rossz pénzügyi tapasztalatokat szereztek, hogy a látszólag magas házbérek mellett is aligha lesz kedv ilyeneknek az épitésére. Még az „uzsorás“ lakbérek mellett is a háztulajdonosok ráfizettek, vagy legfeljebb igen szerény kamatozást élveztek pénzük után, szerényebbet, mint a drágább házaknál.

— Szóval kevés lesz a lakás minden kategoriában.

— Ha kevesebb lesz a lakás, mik lesznek ennek a ténynek a következései?

— Bizonyos, hogy a lakásszükséglet lakásdrágulással fog járni, még ha meg is indul az épitkezés, még jó idő fog beletelni, mig az uj épitkezések tul fogják haladni a lakáshiányt. A lakásügy e téren nem fog egyedül állani. Minden más téren ugyanez a jelenség várható. Anyagokban, élelmiszerekben, ruházati cikkekben, használati tárgyakban körülbelül hasonló okokból hasonló jelenség lép fel az egész vonalon. Sőt azt lehetne mondani, hogy a lakáshiány és a lakásdrágulás ebben az egész felfelé emelkedő irányzatban a leghátul kullogott. A drágulás a legkisebb arányokban történt, legkésőbb következett be, de viszont valószinüleg később is fog elmulni, mint az ingóságoknak értékdrágulása. Hasonlóan hatnak a természeti törvények. Ha egy kis test indul meg, az fürgébben és gyorsabban halad, mint egy nagy, nehézkes massza. A kisebb test hamarabb futja be pályáját és könnyebb megállitani, mint a mozgó, nagysulyu tömeget.

— Minden drágulással szemben megvoltak az ellensulyozó eszközök. Mik azok a fegyverek, amelyeket harcba lehet állitani a lakásdrágulással szemben?

Éppenséggel nem bizonyos, hogy a lakásdrágulással szemben milyen intézkedéseket kell tenni. Valószinünek látszik háromféle következmény. a) Vagy megindul az épitkezés előbb lassabban, azután gyorsabban, addig, mig a szükségletet fedezi és tullépi. Ez a legkivánatosabb a főváros szempontjából, mert nemcsak a lakásviszonyokra hatna, hanem az épitőipar fellendülése által egyébként is pezsdülő élet fejlődnék a nyomában. Viszont legnehezebb éppen azt megjósolni, hogy ez mennyiben fog bekövetkezni. Az épitkezés nemcsak a lakásáraktól függ, hanem sok más tényezőtől. Lesz-e anyag? lesz-e munkás? milyenek lesznek a munkabérek? ami megint nagyrészt attól függ, milyen lesz a munkás megélhetése, lesz-e pénz? lesz-e hitel, és milyen drága? vagy milyen olcsó? Lesz-e nagy adó és milyen lesz az az adó? Emelni kell-e az adót, vagy éppen fo ditva, adómentességet engedélyezni? E mögött a sok kérdőjel mögött az életviszonyoknak megannyi bonyodalmas szövevénye huzódik meg. Ezeket egyenkint kell felbontani, felszőni, megoldani és ahhoz képest irányitani az épitkezés jövőbeli politikáját. b) Vagy a lakosság lesz kénytelen igényeit lejjebb és lejjebb szállitani, rosszabb és rosszabb lakásokban huzódni meg. Ez társadalmi és közegészségügyi szempontból legkevésbbé kivánatos. Nem is valószinü, hogy az életnek általában drágulo standardja mellett éppen a lakás terén fejlődnék ki az olcsóság kedvéért a sok lemondás és nélkülözés. c) Vagy kivándorol a lakosság a város periferiájára és még azon túl is, ahol olcsóbban élhetne.

— Nagyvárosok életében, természetes fejlődés szokott lenni a városból való menekülés. Vajjon Budapest speciális viszonyai és fejlődöttsége kivánatossá teszik-e ezt?

— Nagyon vitás kérdés, hogy ez helyes és kivánatos-e. Vannak, akik ezt hozsannával üdvözölnék. Volna is ennek az irányzatnak kétségkivül nagyon sok erkölcsi és egészségügyi előnye. Amig azonban általános életrendünk át nem alakul (időbeosztásunk, egyhuzamos munkaidő) és amig nem tudjuk bizonyosan, hogy a közlekedésnek drágulása nem fogja-e ellensu lyozni ezt az irányzatot, addig a kivándorlás

Géza bácsi megöregedett.

Zsufolt karzatok előtt, tulfütött hangulatu teremben, feketén hemzsegő embergomoly közepett harsog az eleven erkölcsi felháborodás. Cato suhogtathatta csak igy tiszta lelke felzudulásának lángostorát a korrupt római közvélemény hátán.

Erkölcs! . . . Közéleti tisztaság! . . . Az ügyvédi morál skrupulózus megtartása! . . . A kijárók feletti könyörtelen felháborodás! . . . Makulátlan politikai becsület, amelyhez még a gyanu árnyékának sem szabad férközni! . . . Ezek a sulyos vádak csapnak le rettenetes pörölyütésként . . . És a terem zug, morajlik. A közéleti becsület gázolja itt le az üzérkedést, a meggyőződésnek becsületes dühtől remegő, emberfeletti korrektségért lihegő lelkesedésével.

És ezt a közéleti tisztességet, amelynek catói szigora itt harsog — Polónyi Gézának hivják. A morajló tömeg a magyar ellenzék. És akit kivégeznek: az a főváros. Nem-e isteneknek való szinjáték ez?

Csak a skeptikusok borongó fantáziája játszik a mult elfelejtett képeivel. Elővarázsolja azt az idilli kis palotát, ahol Luft Rézi lakott, elbolyong a gráci rablástávlatába, megcsörgeti azt a miniszteri hivatalt, ahol bizonyos régi ellenzéki vezérre vonatkozó aktákelvesztek, a Potermacher régi emlékét bolygatja, egy perét, ahol a sulyosan megtámadott miniszter elfelejtett elégtételt szerezni, a boldogult Komlós Ágost vallomásával kacérkodik . . . De hisz ez a multé. Cato, az erkölcsi fölháborodás, a makulátlan közélet tisztesség követelése . . . ez a jelen.

Isteneknek való szinjáték ez!

*

Géza bácsi megöregedett, mondják. Bizony megöregedett. Hiszen megöregedett Thaisznė, Luft Rézi is, az a sok szép asszony, — a rég letünt Pest félvilága is, — amely oly jó meleg és jövedelmező pártfogóját találta akkortájt benne.

A rosszvérü asszony, amig fiatal: könnyü vérü, leszakitja minden percének virágát. Leszakitja pénzért, ingyen, ráfizetéssel. Leszakitja a jól fizető Palival, a kocsisával, unokaöccsével, nagybátyjával. Mindenkivel, aki eléje akad. Aztán megvénül, foga kihull, arca ráncos lesz és undoritó. Melle lelapad, karja elfonnyad. Csak a nyelve marad meg, de most már az is csak kerepel. Erkölcsbiró lesz a szipirtyó. Senkisem elég erényes neki. Minden ártatlan kis lányt megrágalmaz, mindenkinek belenéz az ágyába. Ez a vénasszonoy végzete.

Géza bácsi erkölcsbiró lett. A főváros ágyába kuktáskodik, senkisem elég erkölcsös neki. Szegény Géza bácsi nagyon megöregedett. Hej, Géza bácsi, amikor kendet még Potermacher öcsémnek nevezték.

— Olyan virgonc volt ma Géza bácsi, — mondják a néppárt berkeiben, — mintha ma tartotta volna szüzbeszédet.

Géza bácsi, a szüz. A Boccaccio meséje. A hercegnőt elvitték, hogy a szomszéd herceg felesége legyen. Sötét erdőn vitt kerseztül az ut. Rablók törtek rájuk. Letepertek a hercegnőt. A bujnyikok erős emberek voltak, az éjszaka sötét és a legények subája puha. Subáról-gubára került a harmatostestü hercegkisasszony. Reggel aztán elengedték a rablók. Estére mátkájához ért. Mirtus-koszoruval kötötte be a fejét és a herceg boldogan emlékezett vissza a hófehér nászéjszakára.

Géza bácsi utja is sötét erdőn vitt keresztül sokáig. Mindenféle betyárral találkozott utközben. Subáról-subára járt. Bele is vénült, bele is gazdagodott és most vénhedten, agyonszeretve — szüzként jelentkezik. Ő a közéleti tisztesség, az ügyvédi finnyásság, a makulátlanság szüze.

*

Géza bácsi megint excellált. Ő volt a Cato. A fővárost „leplezte le“, amely becsukta előtte az ajtót, a „kasztokat“, amelyek kizárták, az üzleteket, amelyektől orra foghagymás s Vázsonyiékat, akik ifjukori s meglettkori kalandjaiért kiemelték a kupaktanácsból és a dicstelen miniszteri székéből.

Egyetlen egy hive, éljenzője, visszhangja volt. A fia. Ketten képviselték a közéleti tisztességet: a vén bakkancsos s fia a huszár. A Dezsőke.

Dezsőke éljenzett, volt a „zajos helyeslés“, az „élénk derültség“ és a „taps a baloldalon.“

Dezsőke elfogulatlan. Mert Dezsőke ebben az ügyben — ügyvéd volt. Elvesztette a perét. Dezsőke hát itt dühöngte ki pervesztésének fájdalmát. Mert Dezsőke is ügyvéd, mint a papa volt. Hol Margitsziget-ügy, hol Müszerüzem-ügy. Ő már nem Potermacher, ő már nem Luft Rézi — ügyvéd. A vén bakancsos fia már — huszár.

*

A teremben egy kis csoport csöndes. A kis mágnás-csoport. Esterházy Móric gróf és társai. Rájuk hivatkozik Géza bácsi, az ő fogadatlan prókátoruk. Elborul az arcuk, szivják a fogukat:

— Hallatlan, — mondják — ezt még sem érdemeltük meg, hogy Polónyi minket — megvédelmezzen. Ezt nem lehet kibirni.

S Géza bácsi is mosolyog. A táljukba köpött! De semmi sem sikerült, egy annál fényesebben: egy napra kompromittálta barátságával a derék Esterházy grófot.

kockázatos áldozatokkal járó, különösen pedig a közönségre ró nagy terheket a városnak tulságos extenziv fejlődésével járó sok közműköltsége a közigazgatás nehezitése folytán.

— Nagyon érdekes, hogy a sok kérdés közül éppen az adó kérdése ragadta meg a legnagyobb érdeklődést és inditotta meg a legélénkebb vitát. Nagyon érdekes, hogy ugyanazon cél elérésére két éppen ellentétes irány törekszik. Az egyik uj adókat, ugymint telekadókat, vagy büntető jellegü adókat, sőt ujabb házbér-pótadókat követel. Nem tévedek. A házbérpótadóemelést a lakásviszonyok javitása végett és annak a jelszavával akarják egyesek. Elég különös ez, de magyarázgatják ilyen hatását. A másik irányzat éppen ellenkezőleg adócsökkenéstől és adómentességtől, illetve rendkivüli adómentességtől várja a lakásügy fellendülését. Az első irány inkább a teoretikusoké, a második a praktikusoké.

Tiltó tanácsi határozat

a tisztviselők kedvezményes vásárlásáról

A Zita-kórház ügye óta igen gyakran kisért a tanácsülésben az a kérdés, hogy megengedhető-e a tisztviselőknek a városi üzemekben való vásárlás. Tudvalevő, hogy régibb keletü tanácsi határozat volt arra vonatkozólag, hogy a kórházak élelmiszerkészleteit nemcsak a bentlakó alkalmazottak, de a közegészségügyi ügyosztály tisztviselői is készpénzfizetés mellett igénybevehetik. Ezzel a jogával élt *Buzay* tanácsnok is és a vizsgálat volt hivatva megállapitani, tullépte-e a határt, vagy nem? Akár visszaélt jogával, akár nem, mindenesetre felvetődött a gondolat azonban, nem volna-e opportunus megtiltani a tisztviselőknek a kórházak élelmiszerkészleteinek használatát? Hiszen van — mondták egyesek — a fővárosnak élelmiszerüzeme, ahonnan minden alkalmazott beszerezheti szükségleteit.

Megirta a *Fővárosi Hirlap*, hogy a Zita-ügy hirlapi szellőztetésének napján tartott tanácsülésen maga *Buzay* tanácsnok inditványozta, hogy szüntessék meg a tisztviselők bevásárlási jogáról szóló tanácsi határozatot. Akkor a tanács *Buzáth* és *Harrer* tanácsnokok megokolásai alapján nem ejtette el régi határozatát, hanem egész terjedelmében fentartotta azt. Buzáth tanácsnok okos érveléssel azt mondta, hogy a kórházban bentlakó alkalmazottak nemcsak messze laknak a piacoktól, de családtagjaik, akik a bevásárlásokat eszközlik, széjjel is hordhatják a legnagyobb vigyázat mellett is a betegségeket.

Annál különösebb és a tisztviselőket annál inkább lesujtó intézkedés az, hogy a tanács most, mintegy két hét előtt kimondta, hogy

a tisztviselők nemcsak a kórházakban nem vásárolhatnak, de az élelmiszerüzemeknél sem kapnak más módon élelmiszert, csak ugy, mint minden más budapesti lakos.

A tisztviselők körében ez az intézkedés igen nagy meglepetést keltett és sokan keserüen panaszkodnak, hogy a főváros az alkalmazottainak nem ad a készleteiből, hanem arra kényszeriti, hogy növeljék az élelmiszer-elárusitóhelyek előtt álló tömegeket. A tanácsi határozatról különben *a tisztviselőket és alkalmazottakat külön nem is értesitették*, hanem ugy kellett megtudniok a dolgot, hogy mikor az élelmiszerüzemnél be akarták szerezni szükségleteiket, ott *egyszerüen megtagadták a kiszolgálást* — a tanácsi határozatra való hivatkozással.

A tanács állásfoglalásában tehát pár hét alatt egyelőre teljesen indokolatlan pálfordulás történt. Mindenesetre nagy határozatlanságra vall, hogy egyik hétről a másikra homlokegyenest ellenkező álláspontot képvisel a fővárosi tanács. A tisztviselőknek pedig tökéletesen igazuk van, amikor elszomorodva látják, hogy egy-két ember bünét a tisztviselők százainak kell megszenvednie. Érthető és megmagyarázható lenne, ha a tanács arra szoritotta volna a tisztviselőket, hogy *csak* az élelmiszerüzemből szerezzék be szükségleteiket, de ezt is megtiltani olyan sérelme a tisztviselőknek, amelyet föntartani valószinüleg nem lehet sokáig.

Szegénylegényből pandur

Polonyi Géza rágalmai

Vádat emelek, — ez volt a cime annak a nevezetes ujságcikknek, amelyben Lengyel Zoltán azzal vádolta meg Polónyi Géza akkori igazságügyminisztert, hogy bizottsági tagságát jogosulatlan anyagi előnyök szerzésére használta fel. A szenzációs politikai bünpörben, amely később itélethozatal nélkül, Polónyi hallgatólagos hozzájárulásával végképpen elaludt, a Cséry-féle szemétfuvarozási vállalattal, a Dunagőzhajózási Társaság partbérletével, a Gschwindt-gyár kitelepitésével, az Emmerling-féle plakátmonopóliummal kapcsolatban felkavarták a mult idők minden városházi szennyét és a szemétdombon — Polónyi Géza ur kuporodott. Ez kilenc esztendővel ezelőtt történt és azóta a bukott pecsétőr kicsöppent a főváros közgyüléséből is. De érdeklődő „szeretete" a főváros ügyei iránt nem hait ki belőle és mint legfőbb szakértő a városházi panamákban, az elmult héten interpellált a képviselőházban és rágalmakkal telitett beszédet mondott a városházi adminisztráció ellen.

A vakmerő rosszhiszemüségnek és a szemérmetlenségnek arcpiritó mértékeiről minden objektiv embernek egyforma véleménye van; azokról a konkrét vádakról pedig, amelyeket Polónyi interpellációjában felhalmozott, illetékes tényezőtől a következő nyilatkozatot szereztük:

— Polónyi ur első rágalma arra vonatkozik, hogy a polgármester *könnyelmü adósságcsináló;* bizonyitja pedig e rágalmat azzal, hogy a főváros rövid időn belül három kölcsönt vett fel és hogy az adósságok kamatainak fedezésére külön kölcsönt volt kénytelen igénybevenni. E vádakra részben megfelelt nyomban a belügyminiszter és igy csak azt kell leszögezni, hogy az egyik kölcsön (30 milliós függő kölcsön) a másikból (80 milliós) teljes kiegyenlitést nyert, a harmadik kölcsönre (13 millió márkás) pedig azért volt szükség, mert a 158 milliós márkakölcsön tőketörlesztését és kamatait márkákban kell visszafizetni és ha a Magyar Banktól nem kapott volna márkát a főváros, akkor óriási összegeket vesztett volna a márka és a korona közötti disparitás miatt. A disparitást a háboru hozta, ezt a 158 milliós kölcsön felvételekor nem lehetett előre látni. Különben is a disparitásért talán több joggal lehet felelősségre vonni a pénzügyminiszter urat, mint a fővárost. A 80 milliót nem dobta a Dunába a polgármester, abból adósságokat fizetett ki a főváros és folyó kiadásokat kellett fedeznie, azonkivül pedig beruházásokra kell a hátralék. Általában a legnagyobb — és Polónyinál is feltünő — rosszhiszemüség kell ahhoz a beállitáshoz, mintha a kölcsönök felvétele csak annyit jelentene, hogy több lett a főváros adóssága. Hiszen az adósságokkal szembenállnak a kölcsönpénzekből szerzett uj vagyonrészek, ezeket nem tüntették el, ezek itt vannak, nagyrészt gyümölcsöző értékek és az éremnek csak egyik oldala, hogy a főváros adósságai 500 vagy hány millióval szaporodtak, a másik oldala az, hogy ugyanakkor 500 millióval megnövekedtek a főváros aktivái is, sőt az aktiv vagyon jórésze jelentékeny jövedelmet is hajt. Polónyi ur jól tudja, hogy az adósságcsinálás önmagában véve még nem baj; baj csak az volna, ha az adósságok ellenértéke nem volna meg.

— Polónyi azt mondja, hogy Bécs jobban szituált főváros, mert olcsóbb kölcsönt kapott legutóbb, mint Budapest és mert az osztrák postatakarékpénztártól veszi fel a kölcsönt, holott Budapest csak a pesti nagybankok garantálásával, közvetitésével juthatott a magyar postatakarékpénztár pénzéhez. Eltekintve attól, hogy az adatok, amelyekre hivatkozott, hamisak, ez a vád csak azt bizonyitja, hogy az osztrák kormány a kezére jár Bécsnek, ha kölcsönre van szüksége, nálunk ellenben *Teleszky* miniszter egyenesen megakadályozza, megtiltja, hogy a magyar postatakarékpénztárral közvetlenül kerüljön összeköttetésbe a főváros és belekényszeriti Budapestet a nagybankok igénybevételére. Ez Budapest, ez Bécs, ez Teleszky és ez Polónyi.

— Polónyi hivatkozik a belügyminiszter leiratára, amelylyel a főváros 1916. évi költségelőirányzatát *jóváhagyta*. A miniszter elsősorban hivatkozott arra, hogy leiratának intencióit megvilágitsa és *Sándor* János belügyminiszter kijelentette, hogy a leirat szigoru hangja nem volt tüntetés, nem volt rá különösebb oka, hanem csaknem hasonló tartalmu leiratot kapott az ország minden törvényhatósága. Jellemző, hogy Polónyi ur a miniszternek abba a kifogásába kapaszkodik bele, amelyet uj tisztviselői állások szervezésének költségbeállitása ellen emelt. Még csak annyit, hogy esztendők óta csaknem azonos tartalmu mindig a költségvetést jóváhagyó leirat, nincsen tehát semmiféle különösebb jelentősége most sem.

— Polónyi ur a *Városi Villamos* részvényvásárlásával akarja igazolni, hogy tulságosan könnyelmüen gazdálkodtunk. Ismét vaskos rosszhiszemüség, mert a Városi részvénytöbbségének megszerzése nem volt öncél, csak egy lépés a villamosközlekedés várositása felé. Nem szabad ezt a tranzakciót önmagában véve, izoláltan megitélni, mert ennek anyagi, közlekedési és várospolitikai haszna, célja, jelentősége csakis akkor fog kibontakozni, ha a Közuti is a fővárosé lesz.

— Polónyi ur megállapitja, hogy *Bárczy* István polgármestersége alatt felemelték a községi adópótlékot, noha a főváros ötmillió korona ajándékot kapott a Wekerle-kormánytól. Polónyi ur nagyon jól tudhatná, hogy az adóemelésre azért volt szükség, mert Bárczy polgármester teljesen zilált pénzügyi viszonyok között vette át a főváros vezetését és a zilált viszonyok abból az időből származnak, amikor — *Polónyi ur volt a közgyülés egyik vezére.* Ad vocem: *Sárosfürdő;* a főváros hivatásos rágalmazóinak kedvenc jelszava ez: a Sárosfürdő milliói. Nos hát, Polónyi ur, maga állapitja meg, hogy a Sárosfürdő — és a Rudas-fürdő — felépitésére *országos törvény kötelezte a fővárost.*

— Egyes üzemek tényleg sulyosan érzik a háborut, ebből azonban nem lehet következtetéseket vonni az üzemek hasznára, prosperálására. Vannak viszont olyan üzemek, amelyeknél egyenes bün volna, ha nyereségre törekednének. A főváros leltárával is van dolga Polónyi urnak; megállapitható, hogy a főváros ingatlanainak valóságos, forgalmi értéke legalább is 25 százalékkal nagyobb, mint a leltárban feltüntetett érték, ugy hogy Budapest aktiv vagyona jelentékenyen több, mint amennyiről Polónyi ur tud.

— Marad végül a *Dénes-ügy* és az a szemrehányás, hogy Dénest a városházán megtürték. Itt aztán igaza van Polónyi urnak, annyira igaz, hogy a Dénes—Melkó-pörben Melkó ügyvédje — *Polónyi* Dezső volt, tehát Polónyiék ismerték az aktákat, tudták ki a müszerüzem igazgatója. Miért nem jött ki Polónyi korábban, egy esztendővel ezelőtt ezzel a leleplezéssel, miért várt egészen mostanáig? Miért lett csak most erkölcsbiró Géza mester és fia, a Margitsziget volt ügyvédje?

Uj főpolgármester

Városházi kombinációk

Sokat beszélnek mostanában a városházán arról, vajjon *Bárczy* István dr. polgármester lemond-e helyettes főpolgármesteri állásáról, amelyet eddig csak azért tartott meg, mert éppen az autonómia legfantikusabb hiveinek volt az az álláspontjuk, hogy egyáltalában nem kell többé főpolgármester és hogy az uj fővárosi törvény megszüntetéséig Bárczy polgármester vállalja el a főpolgármesteri állást. A polgármester elhatározását e kérdésben minden valószinüség szerint szintén az október 11-iki közgyülés fogja tisztázni, de már a lemondás eshetősége is napirendre hozta a kombinációkat az esetleges uj főpolgármester személyére nézve. *Festetics* Géza grófról nem lehet szó, mert ő nem helyezkedne szembe a közgyüléssel és különben sem egészséges. *Samassa* belügymin. tanácsos hasonlóképpen nem egészséges. *Gászner* adófelügyelő nem eléggé „erélyes" ember, *Miklós* Ödönnek a munkapártban sok rosszakarója van és róla tudják, hogy a főváros barátja, — ez pedig vétek. *Miskolczy* Ferenc bihari főispán nevét lanszirozzák, de ő idegen ember a városházán, nem ért a főváros ügyeihez. És minthogy feltétlenül megbizható emberre volna szükség, minden valószinüség szerint valame-

lyik munkapárti képviselőre fogna hárulni a „rendcsinálás" feladata. Bizonyos, hogy az uj főpolgármesternek, ha egyáltalán meglesz, nem lesz könnyü dolga és ha eljön, meleg napok várnak reá a közgyülésen.

Árnyképek Budapestről

Harc az árdrágitókkal — A belvárosi kereskedők dicsérete — Elszaporodtak a koldusok — A lipótvárosi nacscságák tulságosan bőkezüek — Kiskoru széntolvajok — A kenyérfogyasztás csökkenése — Lisztcsempészés — A gyermekrontó mozi — A villamos — A munkaidőrás fogaskerekü — — Omnibusz és konflis —

A rendőrség beszámolója 1915-ről

A rendőrség minden esztendőben ugynevezett „Kék könyv"-et ad ki, amely a rendőrség müködésének adatait tartalmazza és igy megvilágitja Budapest közállapotait. A *Boda* Dezső főkapitány vezetésével összeállitott könyv, amely az 1915-ik évre vonatkozik, különösen érdekes adatokat tartalmaz, hiszen a második háborus esztendőre vonatkozik. Kiválogattuk azokat a részeket, amelyek a főváros kommunális életét érintik és ezeket alább foglaljuk egybe. Élénk világot vetnek az odavetett kritikai megjegyzések, amelyekkel ezuttal éppen nem takarékoskodik a rendőrség, Budapest háborus élelmezési és közlekedési viszonyaira.

Közélelmezési tapasztalatok

— Az árdrágitók üldözése. —

A rendőrség bünügyi osztályának igen sok baja volt az *árdrágitókkal.* Kezdődtek ezek az 1915. év elején, amikor egyes cikkekben hiány kezdett mutatkozni. A készletek összegyüjtésével és a forgalomból való elvonásával történt ez leginkább, de ugy is, hogy a legszükségesebb cikkeket csak ugy bocsátották a közönség rendelkezésére, ha egyéb cikkeket is vettek. Külön emlékezik meg a jelentés a galiciaiak kávéházi zugbörzéiről, ahol volt rá eset, hogy ugyanaz a kötlevél tizenhatszor cserélt gazdát.

Az első kerületi kapitány különösen az elharapódzott mérlegcsalások ellen kel ki. Több izben csak egy-egy tisztviselő kiszállása alkalmával több százra menő hiányos mérleget, különösen ürmértéket kellett elkobozni. Az árdrágitók különösen a zsir, gabonanemüek és főzelékfélék körül szorgalmaskodtak. A nagyban dolgozók azután magukkal ránt ották a kiskereskedőket is, akik szintén elrejtették, amijük volt.

A második kerület vezetője a közönség ellen hoz föl keserü panaszokat. Azt mondja, hogy sokan zaklatásnak vették, ha valamely üzletből kijövet az ellenőrző tisztviselők kikérdezték, mit mennyiért vettek. Akadtak, akik az igazat meg sem merték mondani, mert attól tartottak, hogy az illető kereskedőtől a jövőben egyáltalán nem kapnak árut.

A harmadik kerület büszkén hivatkozik rá, hogy ott az élelmiszeruzsorának egyik fajtája sem harapódzott el. Előbb érzékeny büntetéseket szabtak ki, de később mind ritkábban kellett büntetéseket alkalmazni. Ahol történt is visszaélés, csak pár filléres esetekről tud beszámolni a rendőrség.

A harmadik kerület büszkeségét osztja a negyedik is. A kerületi kapitányság vezetője önérzetesen állapithatja meg, hogy a közszükségleti cikkekkel való visszaélés ebben a kerületben nem volt oly nagymérvü, mint a főváros más kerületeiben, aminek oka az, hogy a Belvárosban üzlettel biró kereskedők és egyéb üzletesek „olyan tekintélyes és szolid elemekből állanak, akik legnagyobb részben nem is jöttek összeütközésbe a büntető rendelkezésekkel." Ennél szebb bizonyitványt aligha kivánhatnak a belvárosi kereskedők. Van egy pont azonban, ahol különös háborus képet kapunk ebben a kerületben, amikor igy szól a jelentés: „A kerület utcáin más években koldust alig lehetett látni. A mult évben azonban, a háboru okozta anyagi romlás következtében is, de még inkább a közrészvét kizsákmányolása céljából gyakran megteltek az utcák és üzletek koldulókkal."

Az ötödik kerületben a Hold-utcai vásárcsarnok volt az árdrágitás fészke. Az árusok mellett azonban a nagyságák és méltóságák ellen is sulyos panasz merül föl, amikor a kerület vezetője igy panaszkodik: „A vagyonosabb házak szakácsnői vagy maguk a vagyonosabb urnők odaállitottak az árushoz, kinek árushelyén már egy polgárasszony vagy kishivatalnoknő alkudott az árura s minden további szó nélkül 20—30 fillérrel többet igértek csak azért, hogy ezzel hamarabb tulessenek a bevásárlás kellemetlenségein. A szomszéd árus erre természetesen szintén rögtön emelte az áru árát s ugy harapódzott egy árusról a másikra az áremelés."

A hatodik kerület lüktető életéről nevezetes. Itt még éjszaka is lüktet az élet, talán néha tultengően is. Speciális bün itt a szénlopás, aminek magyarázata, hogy itt vannak a nyugoti pályaudvar csuszdái. Itt még a haladó tehervonatokra is fölkapaszkodtak a többnyire kiskoru tolvajok.

A hetedik kerületben is sikerült megfékezni az élelmezési visszaéléseket, bár azok különösen a liszt és kenyér körül eleintén igen gyakoriak és sulyosak voltak. Jelentkeztek itt a zsirdrágitók is, a csirke- és tojásdrágitókat viszont gyorsan le lelehetett törni. Az év elején a „nagykofák" sok bünt követtek el, de később ezek is beadták a derekukat. Itt is voltak azonkivül zugbörzék is, amelyeknek letörése körül a rendőrség taktikai sikereket aratott.

A nyolcadik kerületben „monstruozusabb" üzérkedés nem fordult elő, a kisebbeket pedig gyorsan elfojtották. Ez a kerület különben erkölcsi bizonyitványt állit ki a kenyérjegyről. Amit komolyan nem igen mertünk volna hinni, a kenyérjegyrendszerről igen komoly adatot kapunk.

A kapitányság beszerzett értesülései szerint a kerület kenyérfogyasztása különösen a zsemlye megszünése és a kenyérjegyek életbeléptetése óta 40 százalékkal csökkent.

Sokkal több a baj a tejjel. A tejkereskedők akkor sem adnak a szegényebb elemeknek, amikor van miből és a tejuzsora sem ritka ma ezen a vidéken.

A kilencedik kerületben is voltak böven panaszok, amelyeket élelmiszeruzsora miatt tettek. A tizedik kerületben a rendőrök 426 följelentést tettek tulmagas piaci árak miatt és a kapitányság ugyananynyiszor hozott marasztaló itéletet. Itt különben igen érdekes jelenséggel találkozunk, amit a kékkönyv igy jegyez föl:

Fel kell még emliteni, hogy a liszt rekvirálásának idejében, a főváros közönsége mindent elkövetett, hogy magának kellő mennyiségü lisztet biztositson. Nemcsak az egyszerü munkás, vagy jobb módu polgári családok, hanem tekintélyes tanult emberek, még ügyvédek is elutaztak vidékre, hogy maguknak lisztet beszerezzenek, amit aztán igazolvány, illetve szolgabirói engedély nélkül a legraffináltabb módon csomagolva, hamis tartalomjelzéssel igyekeztek vasuton haza szállitani budapesti lakásukra. A józsefvárosi teher-pályaudvarnál és kőbányai vasuti állomásokon azonban a pénzügyőrök minden ládát és csomagot felbontottak és megnézték, hogy fedi-e a tartalomjelzés a tartalmat. 87 ilyen feljelentés érkezett be a X. ker. kapitánysághoz a pályaudvarok főnökségétől és a községi és állami fogyasztási adó alá tartozó tárgyak vizsgálatával megbizott pénzügyőri biztosságtól. Egyetlen ilyen lisztszállitmányra sem volt ráirva, hogy tartalma liszt, még akkor sem, ha a feladónak szállitási engedélye volt is.

A gyermekrontó mozi.

— Veszedelmes detektivfilmek. —

Amikor a rendőrség a gyermekbünökről beszél, *Boda* főkapitány kiméletlen támadást intéz a mozik ellen. Ezt a részt szóról-szóra érdemes idézni:

Alkalomszerü itt, hogy megismételjem *a minden évben hangoztatott panaszomat a „mozik" ellen.* Az a hatás, amelyet előző évi jelentéseimben a moziknak tulajdonitottam, ma is megvan, sőt talán *fokozottabb mértékben.* A szabadosság ezen a téren talán nagyobb, mint akkor volt, innen van, hogy *a gyermekrontó detektivfilmek sokkal többször szerepelnek a mozgók müsorán, mint azelőtt. A gyermekek mozgószinház látogatása pedig egyáltalán nincsen korlátozva.* A gyermekmentés nagy és szent érdekében *minél sürgősebben rendet kell teremteni a mozgószinházak körül.* Hihetetlen nagy érdek ez a háborus idők közben s után folyton emelkedő gyermekzüllés megakadályozása, vagy korlátozása szempontjából, ugyannyira, hogy anélkül a preventiv gyermekvédelem bennünket alig kecsegtethet eredménnyel. Ha tovább nem is megyünk ezen a téren, talán a sokatmondó „cenzura" kifejezéstől, vagy ennek gondolatától való tartózkodásunkban, addig mégis el kell mennünk, hogy *a gyermekeknek a mozgószinházakban való megjelenését szabályozzuk.*

Tapasztalatok a közlekedésügy körül. — A villamos. —

Jegyezzük föl Budapest közlekedésének egy mindenesetre igen figyelemreméltó jelenségét: 1915-ben a Közuti és a Városi kocsijai 21 millióval több utast szállitottak, mint 1914-ben és 13.5 millióval többet, mint a békés 1913-ik esztendőben. Az oka ennek a nagy átmeneti forgalom, hiszen Budapest a háborus gócpontok egyik legnagyobbika. Oka a szabadságon levő katonák nagy tömegének Budapesten való átutazása, a kereskedelem és ipar egyes ágainak hirtelen föllendülése és a szegény néposztály könnyü pénzszerzése.

Ha most ehhez hozzávesszük a számban és kvalitásban folyton csökkenő személyzetet, könnyen megtaláljuk a bajok okait, amely bajok a villamos közlekedés körül állandóan növekszenek. A főkapitány ezt igy fejezi ki: „Amig azonban a forgalom arányai ily hatalmasan fejlődtek, addig a forgalom rendje, biztonsága és a közönség kényelmi igényeinek kielégitése tekintetében érezhető visszaesés mutatkozik. A villamos kocsik állandóan tulzsufoltak, a balesetek száma emelkedett, s a szorongó, összezsufolt közönség ép oly elégedetlen a helyzettel, mint maguk a közlekedési vállalatok alkalmazottai."

A villamosok személyzete a következő volt:

	B. K. V. T.	B. V. V.
A háboru kitörésekor	4047	2607
Az első mozgositás után	3200	1489
1914 végén	3223	1557
Később mikor már nőket is alkalmaztak	3813	2361

A férfiakat pótló női alkalmazottak száma a közlekedési vállalatoknál az első félév végén 779, az év végén 1702 volt. Ebből forgalmi szolgálatot 1345 teljesit, a többi mühelyekben dolgozik.

Sem a Közuti, sem a Városi 1915-ben uj vonalat nem épitett.

A fogaskerekü.

A *fogaskerekü* dolgairól sokat irt a *Fővárosi Hirlap.* Már 1915-ben a kisiklások, összeütközések, az egész ócska alkotmány összeroppanása még nem történtek meg, a rendőrség jelentéseiből mégis következtetést lehet vonni arra, hogy a társaság mint használta ki rosszul fizetett alkalmazottait.

A fogaskerekü vonalának hossza 3875 méter. A szállitott utasok száma 1915-ben 348.649 volt, *70.024-el több, mint 1914-ben és 10.367-el több, mint 1913-ban.* Szállitották ezt a rengeteg utast tizenkét kocsival. És *az egész üzem fentartásához szükséges müszaki, forgalmi és pályafentartási személyzet száma mindössze 36 ember volt.*

Ehhez igazán nem kell kommentár.

Omnibusz és autótaxi.

Az omnibusz-üzemről azt mondja a jelentés, hogy utasforgalma a ló- és személyzethiány miatt lényegesen redukált kocsijáratok folytán erősen megcsappant. Ezt mutatja a következő kimutatás:

	Megtett kocsikilométer:	Utasok száma:
1913	3,149.796	13,627.316
1914	2.871.581	11.189.648
1915	1,693.663	8,254 906

A forgalomban levő három autótaxi 61.206 kocsikilométert futott be, s 446.306 utast szállitott. Az autótaxikról elmondja a rendőrség kékkönyve, hogy az év elején sokat kisérletezett a vállalat a benzinnek más anyagokkal való pótlásával. Sikert nem ért el, ekkor a redukált számu kocsipark — a székesfővárosi tanács engedelmével — az év közepén eltünt a főváros utcáiról. Később ujra megkezdte az üzemet, előbb 20, majd 40 kocsival, miután a főváros a viteldijnak 35%-os fölemelését engedélyezte.

2000 feljelentés a bérkocsisok ellen.

A bérkocsik ellen is nagy a panasza a rendőrségnek. A megfogyatkozott számu bérkocsik silány minőségü és rosszul táplált lovaikkal alig tudják ellátni a közönség fokozott kocsi-szükségletét és a selejtesebb elemből álló segédek ellen is sok a panasz. A kocsilétszám kevés, s ennek nagy része ellen is kifogás emelhető.

Az 1915-ik évben 208 lófogatu bérkocsi tünt el az állomásokról, ami az összlétszám 18 százaléka. Viteldijemelést kértek és kaptak is 20 százalékra engedélyt.

Ezzel az intézkedéssel sem volt pótolható a lóállományban beállott igen nagy hiány, sem a kapcsolatos iparágak (kocsis, bognár, fényező stb.) pangása, sem a takarmányárak 50—150 százalékos emelkedése, s nem szüntethető meg a segédmizéria sem. A főkapitány igen szomoru kilátással zárja ezt a fejtegetését, mondván: „Előrelátható, hogy a folyó évben a bérkocsiipar válsága tetőpontját éri el és kényszereszközökkel sem lesz lehetséges a bérkocsiforgalmat a közönség megnövekedett igényeinek megfelelően fönntartani."

Igen szomoru adat még az is, hogy a bérkocsisok ellen egy év alatt 2000 följelentést tettek a közlekedési rendőrök. A detektivek 348 bünügyben nyomoztak tulnyomóan bérkocsisok ellen.

Lisztgondok fenyegetik

a pesti café-restauranteokat

A legutóbbi időben a különböző miniszteri rendelkezések értelmében a *lisztfogyasztás* terén lényeges megszoritások történtek, abból a célból, hogy ott, ahol arra feltétlenül szükség nincsen, feleslegesen ne pazaroljanak a kimért készletekből. Ekkor — többek között — ugy is intézkedtek. *hogy a budapesti kávésoknak a fővárosi lisztelosztó-hivatal ne utaljon ki többé lisztet,* mert a fennálló gyakorlat és rendelkezések szerint a kávésoknak ehhez joguk nincsen. Természetesen a rendelkezés igen kinos meglepetést és feltünést keltett a kávések között. Megkérdeztük *Harsányi* Adolfot, a kávések ipartestületének elnökét, a kávések sérelméről:

— Mikor az első korlátozások történtek — mondta Harsányi — a lisztfogyasztásnál, akkor a kávések is a lisztelosztó-bizottsághoz fordultak, amely ki is utalta számukra a megfelelő mennyiségü lisztet.

— Az utóbbi 7—8 évben a kávések rendszeresen foglalkoznak vendéglői ételek kiszolgálásával. A vendéglősök több, igen erélyes hangu támadására a hatóságok is foglalkoztak a kérdéssel és megállapitották, hogy bár a szabályrendelet ellenkezőleg intézkedik, a kávések mégis kiszolgálhatnak a közönség érdekében vendéglői ételeket. A sajtó és a közönség is pártolta a kávések álláspontját, ugy, hogy ugyszólván türt állapot keletkezett, amelyet a kereskedelmi és iparkamara is elismert, mikor a fennálló rendelkezések ilyértelmü megváltoztatását igérte háboru utánra.

— A háboru második évében a kávések a kapott lisztbeszerzési engedély alapján beszereztek maguknak lisztet vagy helyben, vagy vidéken, amelylyel azután szabályszerüen el is számoltak. Több kávés, — aki nem maga gondoskodott szükségletéről — hatósági ellátást vett igénybe és a lisztthivatal által utaltatta ki magának a kellő lisztmennyiséget.

— Mikor azonban a kávések, a tavalyi és két év előtti állapotra hivatkozva, az idén is lisztszükségletük fedezését kérték, a hatóságok mereven elzárkóztak kérelmük elől és kijelentették, hogy mert a kávésoknak vendéglői joguk nincsen, liszt kiutalását nem igényelhetik.

— A kávések ipartestülete e határozat ellen Folkusházy tanácsnoknál, a közélelmezési ügyosztály vezetőjénél és Kiszely Gyula miniszteri osztálytanácsosnál fellebbezett, kérelmüket azonban mindkét helyen indokolás nélkül ugyan, de a fentemlitett szabályrendeletre való félreismerhetetlen célzással — elutasitották. Igy az a veszély fenyegeti a kávésokat, hogy teljesen liszt nélkül maradnak és nem fogják tudni vendégeiket a kellő mértékben kiszolgálhatni.

— Az ipartörvény értelmében bármely iparosnak joga van a szükséges segédcikkeket és anyagokat saját üzemében előállitani még akkor is, ha az egészen más iparág körébe tartozik. A kávésoknak joguk van tehát az eladásra kerülő fagylaltot maguknak saját üzemükben előállitani, dacára annak, hogy a fagylaltkészités a cukrászok joga. Ugyanezen az alapon joguk van a kávésoknak — és ez döntő fontosságu ebben a kérdésben — saját üzemükben előállitani a kávéházukban eladásra készülő süteményt, sőt a kenyeret is és éppen azért, mert erre az ipartörvény által joguk van, igényelhetik az üzemükhöz szükséges liszt kiutalását is.

— Éppen erre a tényre hivatkozva, a kávések illetékes helyen ujabb lépéseket fognak tenni abban az irányban, hogy lisztre való igényüket — dacára annak, hogy a vendéglői jog alapján elutasitották kérelmüket — az ipartörvény eme intézkedése következtében ismerjék el.

Események

A feledékeny Polónyi. Polónyi képviselőházi beszédére sok szót pazarolni nem igen érdemes. De talán nem hiábavaló egy aprósággal megvilágitani a belvárosi Cato jólinformáltságát. Többek között ugyanis szemére vetette a főváros vezetőségének, hogy a fuvartelep vezetését egy vagyonbukott emberre bizták. Hát bizony eljár az idő és ha az ember nem néz utána, sok mindent elfelejt és nem is igen értesül az uj eseményekről. A fuvartelep vagyonbukott vezetője a jó öreg *Fischer* volt, akit *Polónyi* barátja, *Matuska* alpolgármester vett át leltárilag a fuvarteleppel együtt Csérytől. Annyira a régi rezsim embere volt az öreg Fischer, hogy még magával *Vázsonyi* Vilmossal sem bánt valami szőrmentén, mikor egyszer a megváltás előtt ellátogatott körülnézni a Cséry-telepre. De hü szolgája volt Csérynek és az maradt a fővárosnál is. Azóta már meg is halt. Utódja pedig — a gyengébbek kedvéért idejegyezzük — *Gattein* Hugó dr.

Szeged is megelőzte a fővárost. Budapest vigalmi adójának tervezetét még mindig nem ismerjük egész terjedelmében, mindössze a Fővárosi Hirlap ismertette annak alapelveit. A közgyülés pedig annak idején azt az utasitást adta, hogy annak tervezete mielőbb elkészitendő. Igaz, hogy időközben a pénzügyi ügyosztály vezetésében változás történt, de ugy tudjuk, az uj tanácsnok kész tervezetet talált az irógasztalán. Annál inkább furcsa ez, mert időközben a vidéki városok meg fogják előzni e tekintetben is a fővárost. Már jóval előbb is volt négy-öt vidéki város, amely vigan szedte a vigalmi adót, most pedig Szeged városa készült el javaslatával. A szegedi terv szerint vigalmi adó alá esnek a város területén a nyilvános vigalmak, előadások és mutatványok, igy a táncvigalmak, hangversenyek, szini- és mozielőadások, a szavaló-előadások, dal- és zeneesték, sportversenyek, cirkuszelőadások, állatseregletek, anatómiai, panoptikai és más muzeumok, lövészbódék, hajó- és körhinták, hullámvasutak és más szórakoztató eszközök vagy mutatványok; a nyilvános helyeken, társaskörökben, egyesületekben, kaszinókban és klubbokban folytatott kártyázás, dominózás, sakkozás és tekézés, valamint az ezeken a helyeken fogyasztott élelmi és élvezeti cikkek árának felszámitásánál használt jegyzéklapok. A vigalmi adó, amennyiben belépődijakat szednek, táncnál és mozinál 20, szinháznál és hangversenynél öt és egyéb helyeken a jegyek árának tiz százaléka.

Uj dunai hidak Bécsben. Bécs város épitészeti ügyosztálya hónapok óta foglalkozik már a dunai hidak átépitésének és uj hidak épitésének a kérdésével. A mostani hidak ugyanis nem felelnek meg teljesen a követelményeknek. Az egyre növekvő forgalom következtében nagyobb teherbirásra képes hidakra van szüksége Bécsnek s miután számolni kell a város jövő fejlődésével, nem elég a meglévők átalakitása, hanem emellett ujakat is kell épiteni. A meglévő hidakat körülbelül negyven-ötven évvel ezelőtt épitették. Akkoriban még nagyon kicsiny volt a lóvasut forgalma, ami azóta villamosra fejlődött és óriási lépésekkel növekedett meg. Az első motorkocsik önsulyát tizenegy tonna átlagban számitották. Ma a villamoskocsik sulya 21—22 tonna, de az emeletes autóbuszoké 29 tonnát is kitesz. A tizenegy tonnára épitett hidak tehát veszélyeztetik a mai forgalmat. De ezenkivül összehasonlithatatlanul nagyobb a gyalogjáró- és a teherkocsiforgalom is, amire természetesen szintén számitani kell. Négy hidat épitenek egyenlőre át. Ezek: az asperni-hid, a Brigitta-, Zsófia- és Augarten-hidak. Az asperni hidat abból az alkalomból épitették, mikor a győzelmes osztrák csapatok hazatértek Schleswig-Holsteinből. A hid diadalmi jelvény, s gyönyörü, diszes alkotás volt. Egy darabig büszkék voltak rá a bécsiek, de mikor már villamoskocsik is kezdtek rajta átszaladgálni, a helyzet kezdett veszedelmessé fajulni. Ekkor elhatározták, hogy sürgősen átalakitják, aminek a költségei két millió koronára rugnak. Az átalakitott asperni hidat a közeli hetekben adják át a forgalomnak. Mihelyt ez megtörténik, a Brigitta-hid átalakitásához kezd a város. Huszonhét méter széles lesz és a költségek másfél milliónál többre rugnak. Utána a Zsófia-hid kerül sorra. Két villamossinpárt helyeznek el majd rajta s a széles kocsiuton kivül megfelelő gyalogjáróról is gondoskodnak. A hid a láncrendszer alapján épült. Az Augarten-hid átalakitása 1.2 millió koronába fog kerülni. Betonhid lesz és a legnagyobb forgalmi lehetőségekre számitva, történik az átalakulás. Az ujonnan épülő hidak közt elsősorban megemlithető a birodalmi hid. Hatalmas alkotásnak készül és tizenöt millió koronába kerül. Egy másik uj hid lesz, amely a Innstrasse-vonalában épül. A neve: Innstrasse-Brücke lesz és a bécsi kikötőtelepre vezet majd. A harmadik uj dunai hid a stadlaui vasuti összekötő hid lesz. Szó van ugyan egy negyedikről is, az Ausstellungsstrassénál, Bécs legujabb kerületében, de ennek a fölépitésére legföljebb 1920-ban kerülhet sor. Ez tehát egyenlőre csak terv marad. Legfontosabb az ujak közül a kikötő-hid lesz, az Innstrasse mellett, mert ennek az épitése megfelel Weiskirchner polgármester ama tervének, amelyekben Bécs, mint a legnagyobb dunai kikötő szerepel. Ez is egy ugrás akar lenni Budapest elébe.

Innen-onnan, a vidékről. A kovácspataki nagyszálloda — mint ismeretes — leégett. A kár közel 80.000 korona, amelyből 20.000 korona biztositás révén megtérül. A károsult dr. Bischitz Miksa fővárosi orvos. A kincstár károsodása körülbelül 10.000 korona. — Esztergom városa elhatározta, hogy erdélyi állatok vásárlására 300.000 koronás kölcsönt vesz fel az esztergomi takarékpénztártól.

A Fővárosi Orfeum uj gazdag müsorának kimagasló száma A mecénás cimü gyönyörü operette, mely zajos sikert aratott. Igen tetszik Márkus Alfréd karmester két betétszáma. Huszár Károly, Pufi vadászatra megy cimü darabban csillogtatja pompás humorát.

Anna Müller-Lincke a Kristálypalotában. A leghiresebb mozi-komika. Anna Müller-Lincke a „Küchendiva" cimü szkecsesben énekel, táncol, mókázik naponta a Kristálypalotában, amelynek müsorán még a szenzációs külföldi attrakciók mellett Faragó Jenő és Grosz Alfréd „A kékszakállu bankfiu" cimü pompás operettéje is bemutatásra kerül Diósi Nusivel, Ujvárival és Ferencivel a főszerepekben.

Uj müsor a Télikertben. A Télikert szenzációs októberi müsorán külföldi attrakciók egész sora szerepel: Ch. H. Dick amerikai kerékpáros, aztán Sent Máhesa, klasszikus táncosnő ó-egyiptomi táncaival. Demokritos a müvészi villanyfény-illusztrátor, továbbá Lisa Ruder, Ardea, Max és Móritz, a biciklizö csodamajmok. A magyar müsor keretében először lép föl Borbély Lili. A magyar operettet ezuttal is Rátkai, Somogyi Nusi és Kovács Lili játsszák. Szalontai Ferike pedig Somlyó Zoltán egy pár dalát énekli el. A „Határon" cimü szkecses egyetlen női szerepét Fehérváry Juliska játsza.

A Milliók könyvének legujabb regénye Biró Lajos müve: A diadalmas asszony. Az illusztris szerző e regényében himnuszt zeng az Asszonyról, az igaziról; a férj valóságos pártjáról, a feleségről. Arról az asszonyról, aki a bajban nem hagyja el az urát, hanem kitart mellette; aki az Isten csapását az ő hitvesi szerelmével, barátságával és önfeláldozásával nemcsak elviselhetővé teszi, de abból az élet szépségeinek, pazar csudáinak uj virágait rügyezteti. A regény, amely a „Milliók könyve" kiadásában jelent meg, 30 fillérért mindenütt kapható.

ERDELYI

osztr. császári és magyar királyi udvari fényképész és a német császár és porosz király Ő Felségének udvari szállitója

BUDAPEST, VI., Semmelweis-u. 2.
(Kossuth Lajos-utca sarkán.)

Művészi kivitelü nagyitások. Aquarell- és olajképek bármely fénykép után

Felvételek minden időben

A TŐKE

...

Szemle.

Az élelmezés problémája. — A szénkonjunktnra. — A záloglevélpiac.

A képviselőházban lefolyt *élelmezési vita* során sok figyelemreméltó momentum domborodott ki. Az elhangzott felszólalásokból kitünik, hogy a gazdasági erők háborus szervezése nem minden téren felelt meg a várakozásoknak. Különösen áll ez az élelmezés terén, ahol a legnagyobb nehézségekkel kell megbirkózni. Azt már az illetékes körök is belátják, hogy az életszükségleti cikkek árait nem lehet kizárólag rendeletekkel irányitani. Megállapitható, hogy a gazdasági élet törvényei a háboruban sokkal erősebbeknek bizonyultak, mint az államhatalom, mely dekrétumokkal szeret kormányozni. A legjobb intézmény és intézkedés se fakaszt önmagában uj gazdasági életet. A német kormány legutóbb jelentést terjesztett a birodalmi gyülés elé a közélelmezési intézkedések tárgyában. Ebben a kormány elismerni kénytelen, hogy a legtökéletesebben keresztülvitt maximálás és rekvirálás sem vezethet a kivánt eredményekhez. Németországban és nálunk is lassanként rájönnek arra, hogy nem a maximálás a fődolog, hanem a készletek kérdése. Azt láttuk, ha a maximális ár nem volt megfelelő, az áruk elbujtak, ugy hogy a kormány jóformán a termelők sztrájkjával állott szemben. Németországban a termelők és a kormány közötti erőpróbában a kormány maradt alul. Erre a német élelmezési politika rendszert változtatott és most arra az álláspontra helyezkedett, hogy az árkérdés mellékes és elsősorban a készletkérdést kell tekintetbe venni. Ennek az volt a folyománya, hogy a maximális árakat az egész vonalon felemelték, ugy, amint azt a termelők kivánták. A bevallott cél az volt, hogy a termelést lehetőleg elősegiteni, biztositani kell és a termelőket olyan erőkifejtésre kell birni, amely a készletek gyarapodását eredményezi. Még nem tudjuk, hogy a magyar kormány milyen alapon akarja az élelmezési központot szervezni, annyi azonban bizonyos, hogy a felállitandó „diktaturának" elsősorban a termelés szervezését kell a kezébe vennie. Mert ha az uj hivatal müködése megint csak ármaximáló és büntető rendelkezések kiadásában fog kimerülni, akkor a közélelmezés problémájának megoldása egy lépéssel se fog előrehaladni.

A *széniparra* nézve a háborus konjunktura igen kedvező helyzetet teremtett. A legtöbb szénbányatársaság a háboru alatt felemelt osztalékokat fizetett és ezenkivül a tartalékokat is növelték. Meglátszik ez a szénpapirok árfolyamain is, melyek sohasem látott magasságot értek el. A román betörés néhány napra lenyomta ugyan a kurzusokat, melyek ma már azonban ismét a régi nivóra emelkedtek. A szénpapirokat vásárlók abból a helyes meggyőződésből indulnak ki, hogy a föld kincseiben rejlő gazdasági erőket a háborus események se gyengithetik meg. Ehhez járul még az a szilárd bizakodás, hogy Erdélyt az ellenségtől csakhamar meg fogjuk tisztitani és akkor a magyar széntermelés ismét intakt lesz. Illetékes helyen szerzett információink alapján állithatjuk, hogy Magyarországon szénhiányról szó se lehet. Az államvasutak, a hadsereg részére dolgozó iparüzemek, a városi és más hatósági közüzemek, valamint a nagyobb magánipartelepek szénszükséglete teljesen biztositva van. Különben is hangsulyozni kell, hogy a központi hatalmak szénkészletek dolgában sokkal jobban állanak, mint az ántánt, mely kizárólag Anglia széntermelésére van utalva. Németországnak annyi szene van, hogy nemcsak szövetségeseit látja el, de a semleges országoknak is szállit szenet. Ezzel szemben Franciaország és Olaszország a legnagyobb széninséggel küzd. Marseilleben egy métermázsa szén ára 17 frank, Genuában 23 lira! Ezeket az uzsoraárakat fizetik a franciák és olaszok az őket fosztogató angol széntermelőknek. Ugy értesülünk, hogy a magyar szénbányák a szén árát az ugynevezett téli pótlékkal emelni akarják. A németországi és osztrák bányák már előterjesztették eziránti kérelmüket, de kormányaiktól tagadó választ kaptak. Nálunk a kormány eddig nem gyakorolt ingerenciát a szénárak megállapitására nézve. Lehet, hogy a közel jövőben ezen a téren is kormánybeavatkozással fogunk találkozni.

A *záloglevélpiacon*, mely a háboru első évében erősen stagnált, az utóbbi hónapokban, meglehetős élénkség tapasztalható. A záloglevelek iránt nagy kereslet kezd mutatkozni, különösen a Kereskedelmi bank és Jelzáloghitelbank záloglevelei iránt. Ez utóbbi intézet ebben az évben több mint 2 millió korona értékü záloglevelet adott el. Természetes, hogy a záloglevelek kelendősége következtében a jelzálogkölcsön-üzlet is kezd fellendülni, aminek kapcsán legközelebb már némi épitkezési tevékenységre is lehet számitani. Különben ujabb jelzálogkölcsönökre sok esetben azért is van szükség, hogy a régi épitési hitelek fundáltassanak. Ezek a függő adósságok még a háboru előtti időből származnak és most, hogy a hitelezők a fizetést sürgetik, az adósok jelzálogkölcsönökkel igyekeznek a drága függő kölcsöntől szabadulni. Mint értesülünk, legutóbb két budapesti intézetnél nagyobb jelzálogkölcsönök effektuáltattak. Az bizonyos, hogy a záloglevél, mint befektetési érték, a háboru alatt is megállotta helyét. A záloglevelet máris vásárolják és nekünk az a meggyőződésünk, hogy a normális viszonyok beálltával ebben a banküzletágban egyszerre nagy fellendülés fog megnyilvánulni.

Közélelmezési diktátor

Ezelőtt egy héttel bejelentette a képviselőházban báró Ghillány földmivelési miniszter, hogy a kormány elhatározta egy élelmezési központi hivatal létesitését. Azóta a magyar közvélemény egyértelmüen, szinte demonstrative követeli, hogy ennek a mai viszonyok között rendkivülien fontos szervnek Návay Lajos titkos tanácsos, a képviselőház volt elnöke legyen a vezetője. A legérdekesebb a dologban, hogy Návay jelöltségét maga a sajtó vetette föl, mielőtt az illetékes tényezők egyáltalán megragadhatták volna ezt a kézenfekvő gondolatot. Návay ugyanis a munkapártból történt kilépése óta igen keveset szerepelt a politikai élet porondján és csak az élelmezés kérdéséről mondott a képviselőházban két feltünő beszédet. A sajtó élénk rokonszenvvel emlékezett vissza Návay ezirányu szereplésére, ezért kivánja az élelmezési diktatura élére Návay Lajost.

A közbizalom oly szokatlan erővel és lelkesedéssel nyilatkozott meg a volt házelnök személye iránt, hogy mai napig más név kombinációba sem jöhetett. Reméljük, hogy nem is lehet másról szó, annál kevésbbé, mert ezidőszerint tisztán Návay Lajoson áll, hogy a neki szánt diszes és hatalmas szerepet vállalja-e.

Návay Lajos feltételekhez köti a megbizatás elfogadását. Aki ismeri az ő személyét és rendkivüli egyéniségét, egészen természetesnek tartja, hogy kikötései vannak. A miniszterelnök nyilván maga is honorálja Návaynak e jogos igényeit és nyilván a kilátásba helyezett teljhatalmuság kreálásában sokkal messzibb határig menne el, mint akkor, ha esetleg nem Návay Lajosról lenne szó. Teljesen megértjük és a magyar közvélemény szokatlan egyhanguságggal honorálja is, ha Návay nem hajlandó a kormány egyszerü közege lenni, valami főhivatalnokféle, akinek ténykedéseiért hivatali felettese, ez esetben a miniszterelnök viselné a felelősséget. Návay dolgozni akar — a munkabirásban Tisza Istvánon kivül talán egyetlen magyar államférfiu sem versenyezhet vele — Návay saját munkájának, elveinek és meggyőződésének felelősségét az ország előtt maga akarja viselni. Nem mindennapi felelősség ez és a kormánynak, amely részben munkamegosztás miatt kreálja az uj élelmezési központot, egyenesen örülni kellene, ha Návay a munkával együtt nagy és nehéz hivatásának felelősségét is magára akarja venni.

Lehetnek és bizonyára vannak is Návaynak még egyéb kikötései is, de a köz nagy érdeke ezek áthidalását követeli. Tisza határozza el magát egy kompromisszumra, de engedjen ha kell, Návay is, hogy a közvélemény az élelmezés mai legfontosabb kérdésében nyugodtan bizhassa érdekeit az ő puritán jellemére, nagy tehetségére és munkabirására.

Persze nem közönséges hatalmi szerepről lévén szó, vannak önjelöltek bőven. De sem a kormány, sem az ellenzék, amely szivesen elfogadta Tiszának közös munkára való felhivását, sem a közvélemény, amelyet e kérdésben a döntő szó illet meg, nem gondolnak másra, egyedül Návay Lajosra. Ő mint nagybirtokos és ismert kitünő gazda, bizonyára kedves a földmivelők szemében, mint prononszirozott liberális államférfiu letéteményese a kereskedelem és ipar érdekkörének s mint igazságos, szociális érzékü férfiu garanciája a fogyasztók milliói kivánságának. Ma bizonyos oldalról imputálják neki, hogy a bankok élelmezési politikájának megrendszabályozását is programmjába vette. Ha ez igy van, tapsolni fog az egész ország, de ezt az ő esetleges programmját semmiképen sem szabad merkantil-ellenesnek magyarázni. Hiszen épp ő volt az, aki mint nagybirtokos a Házban nyiltan megmondotta, hogy nemcsak a bankok és a kereskedők, de a termelők is szivesen kihasználják a konjunkturát. Az ő felfogása épp a különböző érdekek összhangját akarja megteremteni s célja a legnemesebb: a fogyasztók érdekeinek kielégitése, az ország kenyerének biztositása és igazságos szétosztása. **(R. L.)**

A főváros 6%-os kötvényeinek áremelkedése. A fix kamatozásu cimletek piacán a legnagyobb érdeklődés nyilvánul meg a főváros uj kibocsátásu 6%-os cimletei iránt. Érdekes, hogy ma már közel van a kurzusuk a *papir-árfolyamhoz*, amennyiben legutoljára 99½%-kal volt kötés bennük. Kibocsátásuk óta tehát *95½%-ról 99½%-ra* emelkedett az uj kölcsön kurzusa, ami a fix kamatozásu cimletek piacán éppenséggel nem mindennapos árjavulás.

A korpaüzlet titkaiból. A Korpaközpont figyelmébe ajánljuk az alábbi kis csokrot, amelyet vidéki esetekből füztünk össze. Ime az egyik, amelyet a „Szegedi Hiradó" közöl: „Azt tapasztalta a rendőrség, hogy egyes kereskedők különösen korpára előlegezéseket fogadnak el s a korpa megérkezése után azokat a vevőket elégitik ki, akik az árut lefoglalózták, mig a többi vevőt ezen a cimen nem szolgálják ki. Minthogy ez az eljárás a készletnek a fogyasztók elől való elvonását képezi és sok visszaélésre ad alkalmat, felszólitja a rendőrség a kereskedőket, hogy előjegyzéseket ne fogadjanak el, hanem a készletet a jelentkező vevőknek adják el." Hogy a vidéki állattartó gazdaközönség szükséglete miképen lesz kielégitve, arra vonatkozólag egyik hódmezővásárhelyi lap a következőket irja: „Értesitttetnek mindazok, kik a városi gazdasági ügyosztályhoz cimzett levelezőlapon fordultak árpás-tengeri, vagy korpa kiutalása iránt, hogy mindnyájan nem kaphatnak, mert 4000 jelentkező közül mintegy 800 egyén volt kielégithető." Igy fest a korpaüzlet a vidéken. Jó lesz, ha ezeket tudomásul veszik a Korpaközpont illetékes tényezői.

Üzlet a háboruból. A román hadüzenet következtében, egy uj üzletág kihasználása kinálkozott azon biztositóintézeteknek, amelyek hadikárok elleni biztositásokkal szoktak foglalkozni. Ez a biztositási ágazat: az ellenséges légi járművek által okozott kár elleni biztositás, amelyet egy osztrák intézet, az Első osztrák betörés ellen biztositó társaság, nagy siettséggel kultivál már az erdélyi városokban. A nagyobb erdélyi napilapok tele vannak ennek az élelmes biztositó intézetnek feltünő hirdetményeivel, amelyekben mindennemü bombázás, tüz és rombolás elleni biztositásokra tesz ajánlatot az intézet. Az olasz háboru kitörése után is ez az intézett sietett elsőnek ilyen biztositási üzleteket felajánlani a veszélyeztetett zóna lakosságának.

Budapesti hentesek vidéki vendégszereplése. Nem valami jó hirnévnek örvendenek a budapesti hentesek és sertésügynökök, a vidéki hatóságok előtt, mert ők azok, akik a törvény büntető rendelkezéseivel mit sem törődne, tul fizetik a sertés maximális árát. Nemrégiben Nagykőrösön jöttek rá ilyen visszaélésekre. Most pedig a nagybecskereki rendőrség állapitotta meg, budapesti és bécsi ügynökök járnak a torontáli falvakba s a sertéseket a maximális áron fölül összevásárolják. Ők maguk igen ravaszul csinálják a dolgot, hogy meg ne csipjék őket. A budapesti és bécsi ügynökök ugyanis a községekben lakó ügynökeiknek adnak át bizonyos összeget s ezek fizetik ki a sertéseket, mig a főügynökök nyomban tovább állanak. A nagybecskereki rendőrkapitányság erélyesen nyomoz ebben az ügyben, hogy az árdrágitó üzelmeknek véget vessen.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Anna Müller-Lincke
a legkitünőbb mozikomika személyes föllépte a „Die Küchendiva“ c. énekes, táncos szkeccsben.

Kara Iki, a káprázlató török boszorkánymester. A 2 **Blessing,** a csodálatos szalonakrobata pár. **Smaragda** cica-szinháza. **Ferenczy** és **Ujvári.** **Diósi Nusi** a Faragó—Grósz „A kékszakállas bankfiu“ c. operettben. **Bordás Rózsi,** a „Tervbe ment füst“ c. cigarettatragédiában, **Pártos Jenő,** a csodatáncos, **Antal Erzsi** és **Herceg Vilmos,** 10 attrakció.

Az esti előadás után fényes táncrevü.

Fővárosi Orfeum
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
Ssahib Nadchura
remek állatidomitási mutatványokkal. **Pataky Vilma** primadonna mint ujonnan szerződtetett tag és **Nádor Ernő,** a Királyszinház tagja, mint vendég.
A mecenás. Gyönyörü **Eysler**-operette **Otto Bellmann** német fecsegő. — **Ralf** és **Rolf** táncoló akrobaták. — **Senois** komikus némajátéka — **Kaeths** harmonikamüvészek.
Pufi mint vadász
Játszák: **Huszár Károly** és **Faragó Sári.** **Hollós, Balog, Hunyadi** uj magánszámokkal stb.
Az előadás este 8 órakor kezdődik
A Fővárosi Tánckabarében az előadás 10 órakor kezdődik.

TÉLIKERT (Ezelőtt **JARDIN D'HIVER**) | **NAGYMEZŐ-UTCA 22—24.** TELEFON 167-25

Demokritos villanyfény - illusztrátor, **Sont M'ahosa,** ó-egyiptomi táncosnő, **Ch. H. Dick** a legvakmerőbb amerikai kerékpáros, **Rátkai** és **Somogyi** felléptével, **Faraó leánya** operette, **Lisa Ruder, ! ! ! Ardea ! ! ! Szalontai Ferike** és **Borbély Lili** uj dalokkal. **Max** és **Móritz** a csodamajmok.

Rottersmann Tivadar
sajt- vaj- és csemegeáruk
= nagykereskedése =
Budapest, Király-utca 60.
Sürgönycim: „Teorott Budapest“.
Telefon: 29-46, 163-04.

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

MILLIÓK KÖNYVE.
21. szám.
Biró Lajos:
A diadalmas asszony
A teljes regény.
ára **30** fillér
Kapható mindenütt.

Budapesti lóversenyek
1916 szeptember 30 és október 1, 3, 5, 7, 8, 10, 12, 14 és 15-én.
Kezdetük mindig délután 2 óra 15 p.
Belépti-jegy naponkint:

I. oszt. (Passepartout)	uraknak	10.— K
I. „ „	hölgyeknek	6.— „
I. „ „	katonatiszteknek	6.— „
II. „ „	... ...	3.— „
III. „ „	... ...	2.— „
Állóhely a versenypálya közepén		—.60 f.

A szept.-okt. 10 napra: bérletjegy

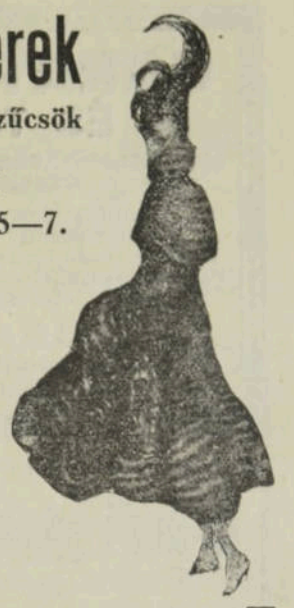
I. osztály (Passepartout)	uraknak	80.— K
„ „	hölgyeknek	40 — „
„ „	katonatiszteknek ...	40 — „

A külön elkerített fogadási helyre (a bookmakerek körébe) belépti-jegy mind a 10 napra 120 K. — Szeptember 30-tól október 7-ig 70 K, október 8-tól 15-ig 70 K.
E jegyek kaphatók a Magyar Lovaregylet irodájában (IV., Semmelweis-utca 17. II. emelet).
A totalisateurökhöz azonban, mint eddig, ugy ezután is szabad a bemenet. — Villamosvasutak egész a helyszinig közlekednek. — **Frissitő-helyek minden osztálynál.**

Balassa és Társa
BUDAPEST, Andrássy-ut 50
Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek
legolcsóbb gyári áron.

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :
Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.
BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

Dán Testvérek
cs. és kir. udvari szűcsök
Budapest
V., Dorottya-utca 5—7.

Katalogust kivánatra küldünk.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
A szerelem iskolája
Máder Raul táncjátéka (2 mozi és 2 szinpadi képben). Azonkivül
NAGY ENDRE
uj konferánszaival és müvészi vezetése alatt a szenzációs uj szinházi és varieté-müsor. 30 attrakció.
Sörkabaré 9—1 óráig. Belépődij 2 korona.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a münchoni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

KAIZMAREK és TÁRSA B. T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST, V., UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152-07.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtömés. Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek.

Brandt József
műasztalos
Podmaniczky-utca 75.
Telefon: 125—68.
Saját műhelyeiben készit:
Teljes lakásberendezéseket,
Irodabutorokat,
Üzleti berendezéseket,
Épületmunkákat.
Tervezést és költségvetést dijmentesen végez.

Dörge Frigyes
Bank R.-T.
Budapest, Kossuth Lajos-utca 4.
Már most intézi el
az uj sorsjátékra
szóló rendeléseket.
Egész ... ... 12 korona Negyed ... 3 korona
Fel ... ... 6 korona Nyolcad 1.50 korona
(Megrendelésnél levelezőlap elegendő.)

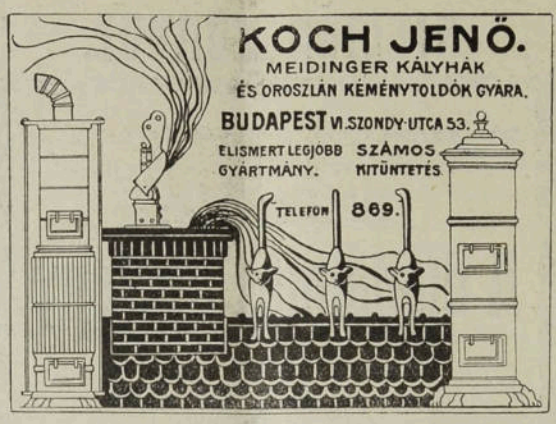
GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

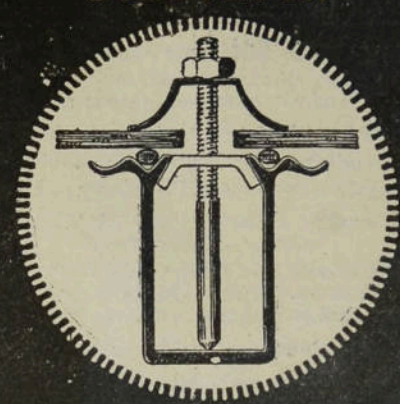
BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

KOCH JENŐ.
MEIDINGER KÁLYHÁK
ÉS OROSZLÁN KÉMÉNYTOLDÓK GYÁRA.
BUDAPEST VI. SZONDY-UTCA 53.
ELISMERT LEGJOBB GYÁRTMÁNY. SZÁMOS KITÜNTETÉS.
TELEFON 869.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** TELEFON
VI. FRANGEPÁN-U. 7. 72-44

Bründl János
cász. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásvánvviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Sirkővétel
előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.
Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

HUNGÁRIA
KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3 sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében
Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

A Magyar Fűszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága
(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle kávékat, bors, fahéj, szegfűszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét. Távirati cim: Fabarius Budapest.

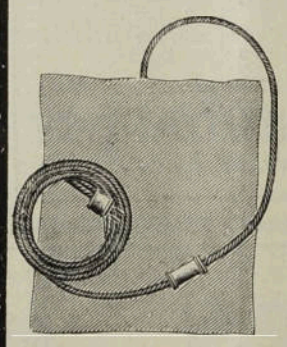
Kiváló orosz szén
Hazai darabos és kocka szén
Gázgyári koksz
Kicsinyben és nagyban kapható:
EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál
Budapest, VII., Rákóci-ut 18. sz.
Telefon: 52-06, 52-07.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!
NYIRI SÁNDOR
Telefon 133-37. **BUDAPEST** Telefon 133-57.
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.
Villamos erőre berendezett
Paszpartu műintézet és könyvkötészet.
Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek :: Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok :: Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák :: Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák :: Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::
A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

WALLA JÓZSEF
cementáru-gyár részv.-társ.
Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —
Iroda kizárólag
Budapest, VII., Gizela-ut 38.
Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76 191-14

Holzer
cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza
Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Villamos testmelegítő
(Dr. HEILBRUN RENDSZER).
Hőmérséklet szabályozóval.
Kapható:
Magyar Siemens-Schuckert-müvek
BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

GÓLYA ÁRUHÁZ
BUDAPEST
VI., Nagymező-utca 12. sz.
(Az Andrássy-ut mellett.)
Ferdinánd bolgár k.-ut 16
(Kálvin-tér sarkán).
Nagyban és kicsinyben eladás!
Maradékok félárban!

3520/39

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. október 11-én. — 41. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő Dacsó Emil. Társszerkesztő dr. Szilágyi Hugó

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Polónyi

Géza eleven példája annak az igazságnak, hogy Magyarországon nincs végleges, jogerős erkölcsi halál és a feltámadás napja felvirrad a legsulyosabb erkölcsi hullák számára is. A főváros dolgaiban bottlott meg a volt igazságügyminiszter, városházi kijárások sulya alatt roskadt össze bársonyszéke és most ugyancsak a városházi „panamáknak" a büze az éltető levegője, a városházi szemétből akar uj életre kelni.

Emlékezzünk régiekről. 1907. január 10-ikén Budapest törvényhatósági bizottsága a főváros diszpolgárának választja meg Kléh Istvánt, a 45-ös választmány volt elnökét. A közgyülés terme zajos botrányoktól hangos; panamavádakkal illetik egymást a bizottsági tagok. Ebben az izgalmas, idegfeszitő légkörben hangzik el a közgyülés pipázójában Halmos János nyugalmazott polgármester szenzációs nyilatkozata Polónyi miniszter fővárosi üzleteiről. A nyilatkozat szerint az igazságügyminiszter bizottsági tagságát jogtalan vagyonszerzésre használta fel. A sajtó és a közvélemény mohón tárgyalják a vádat, találgatják, melyek a konkrét esetek: a Gschwindt-gyár kitelepitése, Emmerlingék plakátmonopoliumának meghosszabbitása, a Csérygügy, a Dunagőzhajózási partbérlete? Egymást követik a nyilatkozatok, dagad a botrány és akkor lesz teljessé, amikor az izgalmaktól beteg Halmos Jánost háziorvosa rábirja, hogy Polónyiról tett nyilatkozatát visszavonja. Lengyel Zoltán egy hirlapi cikkben magáévá teszi a vádakat, konkrét eseteket sorol fel, a sajtó tovább foglalkozik a botránnyal, Polónyit minisztertársai arra kényszeritik, hogy sajtópört inditson és az igazságügyminiszter rövidesen benyujtja lemondását. Öt esztendővel később Polónyi a bizottsági tagságból is kicsöppen, de a főváros dolgaiba — most már birtokon kivül — minduntalan beleártja magát és valahányszor rágalmaknak, rosszhiszemü vádaknak szennyáradata indul meg a városháza felé, a szennyes hullámok ölén Géza bácsi igyekszik elsőnek az elvesztett paradicsomba. Hivatottságot, rátermettséget, szakértelmet valóban nem lehet elvitatni e szivós Generalpotermachertől; ha van valaki itthon az országban, ebben a fővárosban, aki jól ismeri a városházi panamák utját, ugy Polónyi Géza bizonyára az. Most is ő keveri a kártyákat és az első közgyülésen, a városházi munka kezdetén, nem a háboru bajairól lesz szó, nem a főváros élelmiszerellátásának hibáiról, nem a közlekedési viszonyok tarthatatlanságáról, sem a háztartás válságos helyzetéről, hanem arról, hogy mit mondott Polónyi Géza a képviselőházban a polgármesterről és a gazdálkodásról.

Szomoru dicsősége ez Polónyi Gézának és sulyos tévedése a főváros vezetőinek. Nem igaz, hogy az elfogult és rosszhiszemü kotnyeleskedésre válaszolnia kell a közgyülésnek, nem igaz, hogy ennek a büzbombás offenzivának a visszaverése közügy és közérdek. Nem szabad Polónyi Gézát komolyan venni, nem szabad őmiatta a közügyek tárgyalására szánt időt lefoglalni. Budapest népének üdve-java nem attól függ, hogy Polónyi Géza vádjai megcáfoltatnak-e és Budapest városházi adminisztrációja talán még sem attól fog megjavulni, amit Polónyi mond. Olcsó siker vár a szerdai premiéren a szónokokra, mert Polónyival szemben mindenkinek igaza van.

Fullánkok

...

Az első

közgyülésen, a városatyák legelső összejövetelekor kapva kellene kapni azon az alkalmon, hogy a törvényhatósági bizottság utján a közönséget tájékoztassák arról, ami ma a legfontosabb probléma: a közélelmezés helyeztéről, különös tekintettel Budapest élelmiszerellátására. Közgyülési határozat is kényszeriti a tanácsot arra, hogy hónaponként jelentést tegyen erről, azonban a tanácsnak fontosabb a Polónyi-affér és megelégszik azzal, hogy a közigazgatási bizottságban egyes bizottsági tagok jóvoltából szó van néha közélelmezési kérdésekről is. Küszöbön a tél és Budapest népe jól tudja, hogy ez mit jelent a fronton és a front mögött is. Nagyon is idő volna, ha Folkusházy tanácsnok ur elmondaná, lesz-e kenyerünk, husunk, zsirunk, főzelékünk, rizsünk, cukrunk, szappanunk és mi egyebünk. Nem szabad arra a cinikus álláspontra helyezkedni, hogy ha lesz, ugy is meglátjuk és ha nem lesz, azt is elég korán fogjuk megtudni.

Összeférhetetlen

városatyáknak azokat nevezik, akik éppenséggel nem összeférhetetlen emberek, nagyon is összeférnek azon a gyékényen, amelyen Budapestet árulják. Nincsen ezeknek az uraknak összeférhetetlen természetük, mert ha nem igy volna, nem türnék meg őket azoknak a vállalatoknak az igazgatóságában, felügyelő-bizottságában, jogtanácsosi állásában, amely vállalatoknak a sorsa nagyrészt a fővárostól, a közgyüléstől, a városatyáktól, tehát éppen ezektől az összeférhetetlenektől függ. Jellemző, hogy az összeférhetetlenséget a törzsfőnökök tenyésztik, akik részben maguk is összeférhetetlenek, részben pedig visszaélnek a választóközönség nemtörődömségével és a közgyülés termébe gyüjtik hiveiket, noha összeférhetetlenek, legtöbbször pedig éppen azért, mert összeférhetetlenek.

A bérkocsisok,

ezek a tipikus árdrágitók, ismét a közgyülés tagjainak könyörületességére appellálnak. Szegények, ebben az esztendőben még csak harmadszor kérnek tarifaemelést és mert az évnek tizedik hónapjában vagyunk már, alig jöhetnek kétszer-háromszor az uj esztendőig. Most már tul vagyunk a harmadik taksán is, már a tarifa másfélszeresére kerül a sor, aztán a duplájára, a háromszorosára, a tizszeresére és a százszorosára. Mindenestre nagyon leleményes dolog és alkalmas arra, hogy a pesti ember a saját kárán tanulja meg — az egyszeregyet. A tandij nagyon drága lesz, de minden pénzt megér az a boldogitó tudat, hogy sikerült megmenteni a derék budapesti konflis-ipart és sikerült arra kényszeriteni a bérkocsisokat, hogy elfogadják a maximálisnál is maximálisabb taksát. És ha legalább azt kötötte volna ki a főváros, hogy a maximális tarifával szemben a kocsisok minimálják a gorombaságokat.

Treuga Dei a közgyülésen

Bárczy polgármester beszámolója

Treuga Dei lesz a szerdai nap a főváros közgyülési termében. Azok, akik botrányokat vártak, vagy abban éldelegtek volna, nagyon csalódnak. Szinte azt mondhatnánk, hogy kiosztott szerepekkel megy végbe a közgyülés, maga a nagy szinmü, amelynek szerepeit *Bárczy, Vázsonyi, Glücksthal és Bódy* fogják játszani, hatalmas apotheozisa lesz a főváros érdekeinek. Azok, akik erre hivatva vannak, minden személyes sérelmet és minden egyéni véleményt föláldoznak *a köznek, amelynek védelme talán soha olyan imponáló módon meg nem nyilatkozott a közgyülési teremben, mint ezuttal.*

Szinte előre megfesthetjük a közgyülés képét. Mindenekelőtt *Bárczy* István dr. polgármester fog fölszólalni napirend előtt és válaszol azokra a támadásokra, amelyek a képviselőházban részben *Teleszky* János pénzügyminiszter, részben pedig *Polónyi* Géza szájából hangzottak el. Mindenekelőtt pedig egy negativum lesz ebben a beszédben a szenzáció: *Bárczy nem fogja bejelenteni, hogy lemond a főpolgármesteri állásról,* mert ez többé nem áll szándékában. Beszéde során Teleszkyvel szemben meg fogja védeni a főváros gazdálkodását. *A számvevőség napokon át tartó munkával olyan adatokat állitott össze a polgármester számára,* amelyek komoly cáfolatául szolgálhatnak a pénzügyminiszter vádjának. *Polónyi* cimére küldendő válaszában mindenekelőtt azt a kijelentést teszi Bárczy, hogy *ez az utolsó eset, amikor Polónyi gyülölködő, rosszindulatu vádjaival a közgyülési teremben foglalkozni hajlandó.* Hogy ennél a pontnál azután erélyes és sneidig lesz a polgármester, ahhoz igazán nem fér kétség. Nyilatkozik persze a Zita-kórház és a Müszerüzem ügyéről is és nem lehetetlen, hogy e tekintetben is felette érdekes mondanivalói lesznek. Pár szóval meg fogja világitani *Bódy* Tivadar alpolgármester szerepét is.

Vázsonyi beszéde bizonyitéka lesz annak, hogy tovább is együtt kiván dolgozni a polgármesterrel és egyben bizonyitéka annak, hogy a város tekintélyét a mindenféle támadásokkal szemben nemcsak szóval, hanem tettel is meg tudja védeni.

Fölszólal még *Glücksthal* Samu is, de szó van arról is, hogy beszédet mond dr. *Waigand* bizottsági tag, aki *ellenzéki hangokat penditene meg.* Az ő személye azonban garancia arra, hogy ez az ellenzéki hang komoly lesz.

Mint ebből is látható, az ellentétek, amelyek néhány napon át a polgármester és *Vázsonyi* között tényleg fönnállottak, elsimultak. A kontroverzia akkor merült föl, amikor *Vázsonyi Quo vadis?* cimü cikke megjelent. Jóindulatu emberek diplomatikus közbenjárása azonban mindent rendbehozott. Két ponton volt a polgármester és Vázsonyi között ellentét. Az egyik a *felelősség* kérdése, a másik pedig a *főpolgármesteri állásról való lemondás ügye.* A felelősség kérdését nem volt nehéz tisztázni. A főpolgármesteri állásra vonatkozólag pedig maga Vázsonyi kijelentette, hogy ha a főpolgármester tiz percre akadályozva volt, akkor is a polgármester helyettesitette, egészen mindegy tehát, ha most akár évekig is Bárczy a helyettes főpolgármester. A fontos az, hogy Bárczy hangsulyozza a főváros érdekeit. A bizottsági tagok is azon a véleményen vannak, hogy

Bárczyban *a kormánynak nincs főpolgármestere, de Budapestnek van polgármestere.* Egyébként is Vázsonyi volt az, aki az uj fővárosi törvény tervezetének elkészitése alkalmával a főpolgármesteri állás eltörlése mellett kardoskodott. Ilyenformán, ha *Bárczy* marad a főpolgármester, még mindig jobb, mintha akár jelentéktelen embert, akár basát küld a kormány a főváros nyakára.

Különös módon keveredett bele a béketárgyalásokba *Krausz* Simon neve. Pedig *Krausz* Simonnak az egész dologhoz csak annyi köze volt, hogy ő is adott az elmult hetekben egy vacsorát, amelyen egészen indifferens urak vettek részt, *Vázsonyi ott sem volt és várospolitikáról szó sem esett.* A békét hozó eszmecsere nem is itt folyt le, hanem egy másik vacsorán, amelyen viszont Krausz Simon nem volt jelen és amelyet a *Pannoniában* szolgáltak föl, itt már tényleg a város urainak. Ott volt *Bárczy, Vázsonyi, Glücksthal, Springer* és *Márkus* Miksa. Megértették egymást és ennek a vacsorának a békés hangulata fog uralkodni a szerdai közgyülésen is.

Hajléktalan ipartestületek

A főváros mentési kisérlete

Megemlékezett a Fővárosi Hirlap a budapesti ipartestületek egy részének kedvezőtlen anyagi viszonyok közé való jutásáról. Annak idején ezek a csőd szélén álló ipartestületek mozgalmat inditottak és a mozgalomban az Iparegyesületnek jutott a szerep, hogy kérelmüket tolmácsolja. Beadványban fordultak a székesfőváros tanácsához, amelyben azt kérik, hogy a bajbajutott ipartestületeknek anyagi segélyt juttasson.

A tanács jóindulattal kezelte az ipartestületek ügyét, de ugy találta, hogy az anyagi segitség adása nem az ő kötelessége, de meg különben is nem vezethetne megoldásra ez az ut. Azt határozta tehát a tanács, hogy megvizsgáltatja az ipartestületek dolgát és ezt a missziót Goreczky IV-ik kerületi előljáróra bizta, aki miután eljárt küldetésében, most számolt be arról.

Megállapitotta mindenekelőtt, hogy az ipartestületek anyagi zavarairól szóló hirek megfelelnek a valóságnak, amennyiben vannak olyan ipartestületek, amelyeknek már hivatalos helyisége sincs. A hajléktalan és nyomorbajutott ipartestületek ügyét most már valamiképen meg kell oldani. Erre vonatkozólag Goreczky előljárónak az az előterjesztése, hogy az ipartestületek egy részét, amelyeknek nincs komolyabb céljuk, egyszerüen meg kell szüntetni. Másrészt a kisebb ipartestületeket egyesiteni kell, hogy igy létalapjukat ezen a módon biztositsák.

Vannak azonban olyan ipartestületek is, amelyek anyagi zavarai a háboru elején a tagok bevonulása révén igen komolyak voltak. Később azonban, amikor a gazdasági viszonyok némileg konszolidálódtak, ezek az ipartestületek maguk is rendbehozták budgetjukat. Ezekről ma már nem kell gondoskodni.

A tanács az ipartestületek ügyében jelentést fog tenni a kormánynak.

Reformálják a műszerüzemet

Beszüntetik a szerelő-osztályt

A *Müszerüzemben* való rendcsinálás nem állott meg ott, hogy kicserélték az igazgatót, hanem tovább is megy és pedig talán olyan formában, ami már szinte nem is kivánatos. Ami most már a Müszerüzemben történik, az mind gyanus és a legjobb szolgálatokat tevő intézményeket is félredobják, csak azért, mert a Müszerüzemben olyan dolgok is történtek, amelyek fölött a biróságnak kell itéletet mondania. Most például olyan dolgok jutottak a *Fővárosi Hirlap* tudomására, amelyek azt látszanak bizonyitani, hogy *Dénes Aladárral együtt ártatlan munkásoknak is kell bünhődniök.* Ha ez igy van, akkor minden bizonynyal tullőttek a célon, ami megint a másik véglet és semmiképpen sem helyeselni való.

Mindenekelőtt följegyezzük, hogy *Bárczy* István polgármester a mult héten meglátogatta a Müszerüzemet és végignézett ott mindent. A polgármester szeme ezuttal erőszakosan is azt kereste, hogy mit lehetne kifogásolni, mit lehetne pazarlásnak minősiteni. Többek között a fölraktározott mosdókat kifogásolta, mondván, minek akar a Müszerüzem konkurrenciát csinálni a vizmüveknek. A polgármestert megnyugtatták, hogy a vizmüvek ezeknek az eszközöknek az előállitásával nem foglalkozik.

A polgármester látogatása nyomán azonban máris történtek intézkedések. Ezek közé tartozik többek között, hogy a *Müszerüzem szerelő-osztályának napjai meg vannak számlálva.* Egyelőre még a munkásokat nem bocsátották el, de *munkát már nem adnak nekik.* Nem helyeselhetjük ezt az intézkedést, mert a Müszerüzemet magát igen nagy körültekintéssel csinálták meg, jövedelmezősége, teljesitményei ellen kifogások nem merültek föl és ezzel az intézkedéssel egyrészt egész sereg munkás marad kenyér nélkül, másrészt viszont a főváros szerelési munkáit fogja drágábban fizetni.

Történt azonban a munkások egy részével más méltánytalanság is. A mult héten ugyanis a *Müszerüzemben alkalmazott összes müvezetőknek kivétel nélkül fölmondtak.* A fölmondás után azonban nagyrészüket ujból alkalmazták, de *leszállitott fizetéssel.* Azelőtt 500 korona havi fizetésük volt a Müszerüzem müvezetőinek, most pedig 350 koronát kapnak.

Nehéz megérteni ezt az intézkedést, amely éppenséggel nem tanuskodik valami kiváló szociális érzékről akkor, amikor ma amugy is mindenkinek kinos harcokat kell vivnia a megélhetéssel. A Müszerüzem munkásai igazán nem tudhatják, miért kell bünhődniök a mások büneiért?

Panaszkodik a tanszemélyzet

Bevásárlási kedvezményt kérnek

A főváros tisztviselői és a tanszemélyzet tagjai mindjárt a háboru kitörése után fölajánlották fizetésük egy százalékát a főváros által létesitett jóléti alapra, amelytől azt remélték, hogy az élelmezési kérdésekben, terheik enyhitésében segitségükre lesz. A tisztviselők lovasrendőri asszisztencia mellett bár, de mégis hozzájutnak valamelyes élelmiszerhez, a tanszemélyzet azonban semmit sem kap. A mult héten azután egy tanitógyülésen, amelyen Pusztai Károly igazgató elnökölt és Háda József igazgató volt az előadó, türelmetlen hangok hallatszottak. Ugy tudjuk, hogy a tanitók küldöttséget akarnak Bárczy polgármesterhez meneszteni, amely esetleg az egyszázalék befizetését is jogositva lesz megtagadni. A tanitók sérelmét megvilágitandó, fölkerestük a gyülés előadóját, Háda igazgatót, aki ezeket mondta el a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Ezidőszerint a Budapesti Tanitótestület jogvédő bizottságának elnöke vagyok. Mint ilyen, kötelességemnek tartottam behatóbban foglalkozni a fővárosi tanitók élelmezésének kérdésével, különösen a fővárosi alkalmazottak élelmiszerüzletével. A VI. kerület tanitóságának kezdeményezésére a Budapesti Tanitótestület is tart gyülést a jövő héten. Valószinü, hogy az elégedetlenség ott is kitör.

— Az elégedetlenség oka az, hogy a számukra létesült élelmiszerüzem nem képes betölteni feladatát. A legszükségesebb cikkeket nem adja. Félnapi várakozás, dulakodás után tudja meg a vásárolni szándékozó, hogy elfogyott az áru.

— Az élelmiszerüzlet alapitását a polgármester egyik körlevelében tudatta velünk. Az üzletben való vásárolhatás elengedhetetlen alapfeltételeül állapitotta meg azt, hogy az üzlet „jótéteményében" csak azok részesülhetnek, akik fizetésük 1%-ával hozzájárultak a jóléti alaphoz. Ugyebár, ez az üzlet tehát a jóléti alappal van összefüggésben.

— A polgármester az 1914. évben, a háboru kitörése után azzal fordult a fővárosi alkalmazottakhoz, ajánlják fel fizetésük 1%-át a hadbavonultak családjainak támogatására. Egy évre. Megtörtént. Az egy év eltelte után jelezte a polgármester, hogy a

Az aprópénztől — a koplalásig.

A legutóbbi képviselőházi zárt ülésen Károlyi Mihály gróf a legkomolyabban megkérdezte Tisza István grófot, hogy nem halunk-e éhen a télen? Elpanaszolta, hogy nincs mit enni, nincs liszt, hus, zsir, cukor, kávé, tej, söt nincs benzin és gummi sem, még csak autón sem járhat a szegény ember. Miután Tisza megnyugtatta grófi ellenfelét, hogy nem halunk éhen, a szegény Károlyi Mihály felült hatvan lóerős autójára, hazarobogot s megette frugális vacsorácskáját, amely kezdődött kaviáros palacsintával, hallal, rákkal, vadpástétommal, szárnyassal, vesepecsenyékkel s végződött ananásszal, kalvil-almával, itáliai őszi barackkal s mezopotámiai szőllővel.

Ők hát nem halnak éhen. Talán mi sem. Mert ha volt ilyen szindarab cim, hogy: „Van, de nincs", ugy a mi szomoru drámánk cime lehetne: „Nincs, de van." A képviselő urak a legropogósabb trabuccokat kapják, mi pedig krumplilevélből sodorjuk a cigarettánkat. A gróf urak tejben fürödnek, a tüdővészes gyerek pedig belepusztul a tejhiányba. Ullmann Adolf még a mézét is megcukrozza és Lánczy zsirral keni a szalonnáját, kinnt pedig lovasrendőrattakok verik szét a cukorüzlet előtt és a hatósági bolt drótakadályainál a szivós pozicióharccal magukat előredolgozó asszony hadoszlop-formációkat.

Mert nincs, de van vagy ha ugy tetszik van, de nincs. És Tisza gróf joggal nyugtathatta meg gróf-kollegáját, Károlyit: — ők bizonyára nem fognak éhen halni.

*

Idő: jelenkor. Szinhely: szakaszhatár. Szereplők: 1. az őrvezetői rangot viselő, kackiás kalauznő. 2. Dr. Smokk, 3. Közéleti fogadatlan prókátor, 4. Szekerésztizedes, (akik jelen vannak) és 5. Közrendőr, aki egyáltalán nincs jelen.

Dr. Smokk: Szakaszjegyet kérek.

Kalauznő: Tessék. Visszaadni nem tudok.

Dr. Smokk: Mi lesz a visszajáró négy krajcárral?

Kalauznő: Nincs apróm. A központnál visszakapja.

Dr. Smokk: Hoool?

Kalauznő: A Központnál. A Városligetben, ha leszámolok.

Dr. Smokk: Ha leszámol?!

Kalauznő: Igen. Ki tetszik jönni a központhoz, meg tetszik várni, amikor leváltanak s a leszámolásnál visszakapja a négy krajcárt.

(Dr. Smokk átveszi a szakaszjegyet s visszakapja egy erélyes mozdulattal a már átadott husz fillérest.)

Dr. Smokk: Nem adom oda a husz fillérest, amig vissza nem adja a négy krajcárt.

Kalauznő: Akkor szálljon le rögtön. Potyára nem lehet utazni! Szálljon le.

(Lecsengeti az Andrássy-ut sarkán a kocsit. A kocsi megáll és áll és áll.)

Kalauznő: Szálljon le! Szálljon le! Nem inditok, amig vagy át nem adja a husz fillért, vagy le nem száll.

Dr. Smokk: Nem szállok le. Tessék visszaadni négy krajcárt. Nem vagyok köteles husz fillért adni egy szakaszjegyért.

Kalauznő: Rendőr! Rendőr!

Dr. Smokk: Rendőr! Rendőr!

(Öt perces kiabálás. Rendőrért orditoznak. Rendőr nincs. A kocsi áll.)

Szekerészkáplár: Gyalázat! disznóság! Inditsák a kocsit. Én nem vagyok köteles várni!

Fogadatlan prókátor: Hallatlan! Szálljon le! Szálljon le!

Szekerészkáplár: Ne szálljon le! Adják vissza a négy krajcárt! Menjen a frontra!

(A kalauznő nem ad vissza. Smokk nem száll le. Szekerészkáplár és fogadatlan prókátor ölre mennek. Rendőr nincs sehol. A kocsi áll, áll és áll. Már pár száz kocsi áll mögötte.)

Eddig a darab s most jön a jogi kérdés. Kinek van igaza?

1. A kalauznőnek igaza van a) mert tényleg nem tud négy krajcárt visszaadni s b) mert nem szabad senkit ingyen vinnie mégsem.

2. Dr. Smokknak igaza van, a) mert ő meg akarta váltani a jegyét s nem köteles leszállni, b) de nem köteles tiz krajcárt sem fizetni hat helyett.

3. Sz. K.-nak és F. P.-nak is igaza van, mert ők nem kötelesek nyilt pályán vesztegelni az aprópénzhiány miatt.

4. Tökéletesen azonban csak közrendőrnek van igaza, hogy ő nincs sehol, utóvégre is nem az ő feladata megoldani azt, amit nem tudott megoldani sem Tisza, sem Teleszky, sem az összes magyar finánckapacitások: az aprópénzhiány problémáját.

*

A trafikban történt. Beállit egy ur. Alázatosan kérdi:

— Drága nagysád, kaphatnék szivart, cigarettát vagy dohányt?

befolyt 200 ezer koronából csak 3 ezer koronát kellett a kitüzött célra forditani. A többi pénz megvan. Szaporitani kellene azt s a fizetés 1%-ának ujabb, további felajánlásával meg kellene teremteni a fővárosi alkalmazottak jóléti alapját, amely a fővárosi alkalmazottak szociális szükségleteinek kielégitéséről gondoskodnék. Az 1%-ot nem igen ajánlhatta fel mindenki, mert a kérdést a polgármester szabályrendelet-tervezet formájában a közgyülés elé vitte. A közgyülés meg is alkotta a szabályrendeletet, mely szerint mindenki fizetéséből levonják a jóléti alapra az 1%-ot.

— Megnyugvással vettük ezt annak idején tudomásul. A polgármester szép programmot adott. Az élelmezés, lakás, gyógykezelés, hiteligény stb., stb. kérdésének megoldása várna a jóléti alapra. Az alkalmazottaknak — bizonyos mértékig — képviseleti alapon autonómiát helyezett kilátásba. Eddig — bizonyára a háboru miatt — mindezek nem váltak valóra. De igen. Egy: az élelmiszerüzlet megnyilt. Lássuk csak, mit értünk el vele.

— Alkalmam volt ennek teljesitőképességét s az Ujságirók Egyesülete élelmezési bizottságának müködését megfigyelni, összehasonlitani. Ime egy pár példa. A mi üzletünk lisztet egyáltalán nem ad. Nekünk hétről-hétre kell ezt vásárolni. Az ujságirók az évi lisztszükségletüket egy mennyiségben bevásárolhatják. Nekünk havonta személyenként fél kg. zsir vásárlására volna jogunk. A legtöbbször azonban nem kapunk. Nincs. Az ujságirók megkapják a 3 kg-os mennyiségüket. Cukorvásárlásra volna jogunk. Cukor nincs, mondják ott, cukrot nem kapunk. Az ujságirók 3 tagu család részére is kaphatnak egy mennyiségben 20 kg.-ot. Mi csak 3 tojást vásárolhatunk havonta egy-egy családtag részére, ha van tojás. Az ujságirók havonta 60 darabot vehetnek. Mi egy tojásért 32 fillért fizetnénk, ha volna, az ujságirók 25 fillérért kapják a tojást. Mi egy csomag gyufáért 42 fillért fizetünk, az ujságirók 34 fillért.

— Nem folytatom. E példák eléggé igazolják, hogy a tanitóság elégedetlensége jogos. Az ujságirók élelmezése nem kedvezményes. Fel sem tételezem, hogy a magyar ujságiró cselekvési szabadságát korlátoztatná kedvezmények elfogadásával. Az ő élelmiszerszükségletük kielégitése a lehetőség megkeresése volt. A mi üzemünk ezt a lehetőséget nem találta meg.

— Igen sok megválasztott tanitó, tanitónő havi fizetése 100 korona. Ebből, a különböző levonások után, 87 K 36 fillért kap kézhez. Ilyen fizetés, sőt nagyobb fizetés mellett sincs a fővárosi tanitó ma abban a helyzetben, hogy minden ellenszolgáltatás nélkül adja oda fizetése 1 százalékát.

— Az élelmiszerüzemet meg kell reformálni. Ma annyi értékü élelmiszert sem vásárolhatunk ott, mint amennyi az 1 százalékos levonás. Ma a sokszor ezrekre menő várakozók közül egyszerre csak 2—3 egyént bocsátanak be az üzletbe, ahol 10—12 kiszolgáló van, akik miután fix-fizetésüek, és nem üzleti haszonra dolgoznak, nem igen sietnek a kiszolgálással.

— A fővárosi tanitóság azt óhajtja, irassa össze a polgármester sürgősen az alkalmazottak évi élelmiszerszükségletét. Különösen a liszt-, cukor-, zsir-, bab-, lisztszükségletet. A jóléti alap vagyonából vetesse meg azt s osztassa szét az alkalmazottak között.

— A szétosztott élelmiszer értékével terhelje meg az alkalmazott fizetését 12 havi egyenlő részre osztva. Igy a jóléti alap pénze az alkalmazottak fizetéséből 12 hónap alatt viszszatérül. Az élelmiszerüzlet a tanitóság ellenőrzése mellett továbbra is maradjon meg a fennmaradó szükségletek kielégitésére.

— Bizonyos, hogy ha a polgármster bármi okból nem teljesithetné ezeket a kivánságokat, akkor a tanitók maguk létesitenek egy élelmezési bizottságot, mert a mai helyzet tarthatatlan. Viszont az is igaz, hogy ez esetben kérni fogja a tanitóság a polgármestert, hogy az 1%-ot utalványoztassa ki jövőben, mert ha azért semmi ellenszolgáltatás nincs, akkor azt az 1%-ot sem nélkülözheti a tanitóság a mai nehéz időkben. Erős a reménységem, hogy a polgármester megértő lélekkel közmegelégedésre megoldja a kérdést.

— Nem látja, hogy ki van irva: nincs.

A szegény idegen busan elballag. Megjelenik a második ur.

— Édes kiasszony, szeretnék képes levelezőlapot venni.

— Tessék. Milyet?

— Melyik a legdrágább? Ez? Igen. Kérek ötöt. Nem kaphatnék két szivart is?

— Azt nem.

— Talán cigarettát?

— Ugyan mit gondol?

— Esetleg dohányt.

— Egy pakli kapadohányt.

Második ur az öt drága képeslappal és a pakli kapadohánynyal boldogan el. Jön a Harmadik ur:

— Szivem, kapok ötszáz hülznit.

— Hogyne. Tessék.

— Szivart is?

— Két Kubát.

Harmadik ur el, Negyedik ur megérkezik:

— Fiam, van ötven koronáért aprópénzem. Átadom, ha vehetek érte trafikot.

— Amit parancsol, nagyságos ur. A legfinomabb szivarokat, a legjobb cigarettákat, a legszebb dohányt, — kiabálja kitörő örömmel a trafiktündér.

*

A napokban egy ur elvesztette értékes, szép cigarettatárcáját. Sajnálta, mert kedves emlék. Beállit a lap kiadóhivatalába:

— Hirdetést szeretnék közzétenni. Elvesztettem értékes, szép arany cigarettatárcámat, amelyben három hölgycigaretta volt. A jószivü megtaláló a tárcát megtarthatja, csak — a három hölgyet adja vissza.

K. A.

A kereskedelmi kikötő kulisszatitkai

A zimonyi vasut töltése — Hol legyen a kikötő kijárata? — A kormány és a főváros ellentétes álláspontja — Telekspekulánsok hadjárata —

— Bécs nem előz meg bennünket —

A budapesti kereskedelmi kikötő kérdése — amelyet nagy jelentőségénél fogva a *Fővárosi Hirlap* állandóan napirenden tart — ismét aktuális lett. A városházán ujabban tanácskozások vannak, amelyeken erélyesen sürgetik a kereskedelmi kikötő megalkotását. Addig a pontig, ahol a kikötő megépitésének föltétlen szükséges voltát hangoztatják, egyetért mindenki. Ami azonban az elvi kérdésen tul van, ott ahány ember, annyiféle a vélemény és annyiféle a törekvés. Valami különös khaoszba keveredett bele az a társaság, amely a kikötő kérdésében dönteni hivatott. Természetes az is, hogy az ellentéteket mindenki titkolni igyekszik kifelé, ellenben, ha maguk között vannak az urak, akkor annál inkább kiütköznek az elsimitásra váró nézeteltérések.

Az volt a sejtésünk, hogy sokkal okosabb, egyenesebb, tehát célravezetőbb ut az, ha a nyilvánosság előtt föltárjuk a tárgyalások anyagát és a vitás pontokat. Mennyire sikerül ez, menynyire nem, azt a különös körülmények szabják meg. Mi megszólaltattuk az illetékes tényezőket, azt hisszük fölösleges, hogy mi magunk egyeztessük össze a nyilatkozatokat. Mégis tényként kell megállapitani azt, hogy

a kereskedelmi kikötő kérdésében ma még komoly nézeteltérés van a főváros, a kereskedelmi és a földmivelési miniszteriumok között.

Ez az ellentét pedig leginkább két ponton ütközik ki. Az egyik az az *ad hoc bizottság*, amelynek feladata a kikötő megalkotásának előfeltételeit megadni. Kissé érthetetlen, de ugy van, a kereskedelmi kormány vonakodik megnevezni küldöttségét, aki ebben a bizottságban a miniszteriumot képviselné. A másik ütközőpont a *zimonyi vasut*, amelynek a főváros területén levő töltését a városházi fölfogás szerint föl kellene emelni és igy csinálni kivezető utakat a kereskedelmi kikötőkből. Ezzel szemben áll ismét a kereskedelmi miniszterium, amely erélyesen ragaszkodik ahhoz az állásponthoz, hogy a budapesti kereskedelmi kikötőnek csak két kijárata legyen és pedig a két ellentétes oldalon. Az ellentétes álláspontok személy szerint való képviselői ezek: a kereskedelmi miniszterium részéről *Hoszpotzky* Alajos miniszteri tanácsos, a folyam- és tengerhajózási osztály vezetője, a földmivelésügyi miniszterium részéről *Kvassay* Jenő miniszteri tanácsos, a vizépitési osztály főnöke, a főváros részéről pedig *Harrer* Ferenc dr., a városépitési ügyosztály, *Fock* Ede, az ut- és csatornaépitési ügyosztály és *Vita* Emil dr., a közgazdasági ügyosztály vezetője.

A kikötő terve

Hiányzik a kormány hozzájárulása.

Mindenekelőtt képét kértük annak, ami eddig a székesfőváros és kormány részéről a kereskedelmi kikötő körül történt. Illetékes helyen ezt a választ kaptuk:

— A budapesti kereskedelmi és ipari kikötő ügyében a közgyülés kijelentette, hogy a kereskedelmi kikötő kiépitését a soroksári Dunaág pesti partjának kiépitésével akkép kivánná megkezdeni, hogy a kikötő szerves továbbfejlesztése is biztositva legyen; kérte továbbá a dunaági csatorna megfelelő kiszélesitését és fölajánlotta a dunaági kikötő berendezési költségeinek elvállalását.

— Érdemleges választ a kormánytól mindezideig nem kaptunk. Az épitkezés azonban tudvalevően folyik. Az épitkezés programmja az volt, hogy a Dunaágat elzárják, a hajózó utat a kamara-zsilipen át az elő- és utócsatorna kiásásával helyreállitják. Minthogy pedig az elzárás következtében a Dunaágban a viz tetemesen megapadt, a szükséges vizszint a ráckevei Árpád-hidnál egy duzzasztógáttal biztositják. A Dunaág elzárása a hozzá fel- és lefelé csatlakozó védőgáttal együtt, ugyszintén a ráckevei duzzasztógát is elkészült, a nagy Dunától a kamara-zsilipig terjedő előcsatorna bekotortatott, a soroksári Dunaág uj hajózómedre 50 m. fenékszélességgel már ki van kotorva, bár némely helyen a meder még sziklás, a 120 cm-re való szélesités még folyamatban van.

Kikötő — kijárat nélkül

A főváros és a kormány harca.

Sajnos, a városházi álláspontot megvilágitó nyilatkozatot név nélkül vagyunk kénytelenek közölni. Az illetékes helyről származó információ igy hangzik:

— Az utóbbi időben tényleg ujból megindult az eszmecsere a budapesti kereskedelmi kikötő kérdésében. Ujabb lökést adott a dolognak az, hogy a Dunakonferencián szerzett tapasztalataink sürgősen szükségessé teszik a kereskedelmi kikötőnek mielőbb leendő megvalósitását. Első feladat ebben a tekintetben egy *ad hoc bizottságnak* a kiküldése, amelyben helyet foglalnának az illetékes minisztériumok, a közmunkatanács és a főváros megbizottai, hogy összeegyeztessék az *eltérő véleményeket. Sajnos azonban a kereskedelmi miniszterium nem akar résztvenni ebben az ad hoc bizottságban,* ami mindenesetre gátolja munkánkat.

— A kereskedelmi miniszteriumban *Hoszpotzky* Alajos miniszteri tanácsos és *Sándor* Lajos müszaki tanácsos igen nagyszabásu tevékenységet fejtettek ki ebben a kérdésben. Hasonlóképen *Kvassay* Jenő miniszteri tanácsos, mint a földmivelésügyi miniszterium vizrajzi osztályának vezetője is. Kiváló tervek feküsznek előttünk és ha mégis ellentétek vannak, annak oka, hogy a Hoszpotzky-féle terv tönkretenné a kikötő forgalmát. E szerint a terv szerint a kereskedelmi kikötőből nincsen kijárat. A soroksári-út és a soroksári Dunaág között huzódó zimonyi vasuti vonal teljesen elzárja a kikötőt és a Csepelszigeten elhelyezendő átrakodó-pályaudvarral csak ugy lehetne föntartani az érintkezést, ha a zimonyi vonal töltését fölemelnénk. *A kereskedelmi miniszterium ez elől a terv elől ridegen elzárkózik.* Ezt azzal magyarázzuk, hogy *a kereskedelmi miniszterium a vasutaknak ura is és igy nem hajlandó ebben a kérdésben engedményeket tenni. Ahányszor a kérdés fölvetődik, mindig az a válasz, épitsük*

meg a kikötőt, a kijárat kérdését később is elintézhetjük. A csepelszigeti kisajátitások eszközlésével a kormány Kvassay miniszteri tanácsost bizta meg.

Sok milliós beruházás

Hoszpotzky min. tanácsos tervei és nyilatkozata.

Elmentünk a budapesti kereskedelmi kikötő régi lelkes harcosához

Hoszpotzky Alajos miniszteri tanácsoshoz,

a kereskedelmi miniszterium folyam- és tengerhajózási osztályának főnökéhez. Kértük, hogy mint a kérdés legrégibb, legkiválóbb ismerője, mondja el véleményét a mai helyzetről. Hoszpotzky méltatlankodva kezdi:

— Örülök, hogy ismeri a kereskedelmi kikötő körül kifejtett tevékenységemet. Amugy is nagyon rosszul esik, hogy lépten-nyomon emberek jönnek hozzám és fölhivják figyelmemet a kereskedelmi kikötő kérdésére. Nekem, aki *husz esztendős munkásságot szenteltem ennek a kérdésnek.* A budapesti kereskedelmi kikötő egész irodalmát találja itt ebben a szobában, hát nem különös, ha ilyen körülmények között gyöngéden fölhivják rá a figyelmemet?

— Ami most már az ügynek mai állását illeti, tudni kell, hogy a Duna balpartján a gubacsi gáttól az összekötő vasuti hidig terjedő 120 katasztrális hold területen az állam megkezdte a munkálatokat. A költségvetés két milliót biztositott ennek a partnak a feltöltésére. A székesfőváros 1914. julius 1-én tartott közgyülése aztán elhatározta, hogy átveszi tőlünk ezt a területet, ellátja a modern kereskedelmi kikötőhöz szükséges összes beruházásokkal, rakodókat, vágányokat, darukat létesit és erre a célra hat milliót meg is szavazott. Egy esztendő óta tevékeny munka is folyik a városházán, a tervek kidolgozására szerződtették *Wirth* József nyugalmazott miniszteri osztálytanácsost, aki vállalta és végzi a feladatot.

— Hol tartanak most a munkálatokkal? — kérdeztük.

— Kétféle eredményre tudok rámutatni. Az egyik, hogy megkezdtük a kotrási munkálatokat. Ezeket azonban abba kellett hagyni, mert a hadvezetőség elparancsolta Ujvidékre a kotrógépeket. A másik eredmény, hogy megkezdődtek a kisajátitási eljárások is. A kisajátitást a három miniszterium kiküldöttei együttesen végzik *az én vezetésemmel.* Gátat vetettünk a telekspekulációnak és ma már annyira vagyunk, hogy eljutottunk az első kisajátitási perekhez. Pedig becsületes árakat adunk, amit eléggé illusztrál az, hogy ismerek embert, aki tizenöt holdjáért annyit kapott, hogy Sziget-Szent-Miklóson egész csinos birtokot vehetett. A telekspekulánsokkal szemben van különben egy igen fontos eszközöm.

Néhány fotografiát tesz elénk és lelkesen magyarázza:

— Nézze ezeket a képeket. Ezek már egyszer igen nagy veszedelemtől mentették meg a budapesti kereskedelmi kikötőt. Megjelent nálam egy magasrangu német katonatiszt és a háborus érdekre való hivatkozással kijelentette, hogy a csepeli területen repülőtelepet fognak létesiteni. Egy percig sem volt kétséges előttem, hogy ebben az esetben a Csepelen soha, de soha nem lesz kereskedelmi kikötő. Elővettem erre a fényképeket. Megmutattam látogatómnak, aki összecsapta a bokáját és melegen ajánlotta magát, mert köszöni szépen, de a Csepelszigeten nem fognak repülőtelepet csinálni. A képeken ugyanis látható, milyen gödrös, hepehupás terület ez, amelynek feltöltése óriási munkát igényel. Hát ezeket a képeket megmutatom a kisajátitandó területek tulajdonosainak is, lássák meg, milyen munkát kell nekünk még végezni, ha kisajátitjuk a területeket.

— Ugy halljuk, méltóságos uram, hogy sikerült Kvassay őméltósága és méltóságod álláspontját az utóbbi időben áthidalni?

— Áthidalni? — kérdezte nyomatékosan Hoszpotzky. — Áthidalásra nem volt szükség. Mi ketten mindig egyetértően dolgoztunk.

— De ugy tudjuk, hogy a kereskedelmi kormány nem volt hajlandó megbizottat küldeni a kereskedelmi kikötő érdekében alakitandó ad hoc bizottságba?

— A kereskedelmi miniszterium sohasem tagadta meg a megbizott kiküldését. Sohasem mondta, hogy nem vesz részt a bizottságban.

Kis gondolkodás után azonban kissé gyanutkeltő módon tette hozzá:

— A földmivelési miniszterium már meg is nevezte megbizottját. A főváros is küldöttjeit. *Tény, hogy a kereskedelmi miniszterium nem küldött ki még senkit* . . . Azt azonban nem mondta, hogy nem is fog küldeni . . . *De még nem küldött.*

— Mi az oka, méltóságos uram, annak, hogy a főváros nem kezdi a munkálatokat?

— Emlitettem már, hogy külön szakértőt is szerződtetett, aki dolgozik is. A város nincs megakasztva munkálataiban. Nem titok, hogy a kormány a háboru kitörése után minden beruházási munkálatot beszüntetni rendelt. Akkor *Bárczy* polgármester megjelent a kereskedelmi miniszternél és a kereskedelmi kikötő munkálatainak folytatására engedélyezését kérte. Történetesen én is ott voltam és hangsulyoztam, hogy a munkálatok folytatása elsőrendü fontosságu. A miniszter hajlott is a mi szavunkra. Később azonban a kotrógépek elvezénylése és a munkáshiány megakadályozták a tervet.

— Általában el kell ismernem, hogy a főváros akkor, amikor 1914. év julius 1-iki közgyülési határozatát meghozta, igen élelmes volt, mert az állami költségvetés megjelenése után boszorkányos gyorsasággal határozott és cselekedett.

— Méltóságos uram — mondtuk — a városházán igen komoly aggodalmakat észleltünk amiatt, hogy a zimonyi vasuti vonal miatt nem lehet majd a kereskedelmi kikötőből megfelelő kijáratot létesiteni?

— Ismerem ezeket az agogdalmakat. Ezek azonban nem jogosak. A kereskedelmi kikötőnek a mi terveink szerint *két kijárata is lesz.* Arra természetesen nem vagyunk hajlandók, hogy minden gyár számára kijáratot csináljunk. Ezt nem hogy nem tartom életrevaló ideának, de egyenesen *vagyonpusztitásnak kell nevezni.* A zimonyi vonal emelésére nincs semmi szükség. *Nem, ebbe semmi szin alatt nem lehet belemenni.*

Kisvártatva hozzátette még:

— Különben ez az én egyéni véleményem. Ha másként rnedelkeznek, másként lesz. De én *a magam részéről megengedhetetlennek tartom a dolgot.*

— Ugy tudjuk, hogy a legutóbbi tanácskozásom ennek a kérdésnek fölvetésénél valami közeledés jött létre méltóságod felfogása és a főváros között?

— Közeledés? Igazán nem tudok róla. Tény, hogy Harrer tanácsnok urral rövid magánbeszélgetésem volt, amikor szivesen meginvitáltam, legyen szerencsém, látogasson meg itt, készségesen föltárom előtte a helyzetet. Harrer tanácsnok urat kiváló embernek tartom, akit, ha eljön, bizonyára meg fogok győzni az én álláspontom helyességéről.

— Egyébként legfontosabb, hogy tényleg megépitsük a kikötőt, mert régen mondom, hogy ott lesz a dunai központ, ahol a hajók meg fognak állani. A hajók pedig oda mennek, ahol jobb kikötőt találnak. Ha ezt mi biztositjuk, akkor ide jönnek, ha nem biztositjuk, akkor csak fütyülni fognak nekünk. Persze fontos, hogy Bécs meg ne előzzön bennünket a freudenaui kikötővel. Ha iparkodunk, ez nem is fog megtörténni. Aggódó hazafiakat szivesen szoktam erre a veszedelemre figyelmeztetni. *Bevallhatom azonban, hogy ezidőszerint még nem fenyeget bennünket veszedelem.* Mi informáltatjuk magunkat a bécsi munkálatokról. Jól is vagyunk informálva. És pedig ugy, hogy *nem vagyunk elkésve.* A dolgot azonban nem szabad elhanyagolni. Iparkodni kell.

— Még egyet. Ne féljen én tőlem Budapest, hogy én a főváros érdekei ellen tennék valamit. Budapesti ember vagyok, tagja a székesfőváros törvényhatósági bizottságának *és a pesti ember lelkes szeretetével karolok föl mindent, ami Budapestnek érdeke.*

A konfliskérdés

Irta: **Dán Leó,** bizottsági tag.

Alig van ellenszenvesebb napikérdés, mint a bérkocsisoké. Aki maga még nem ült az ütött-kopott, rozoga, piszoktól szinte undoritó járművekben, meg sem érti a felháborodását azoknak, akik merő kényszerüségből, mert reá vannak utalva, használják e kocsikat.

Mennél sürgősebben van rá szükségünk, annál kevésbbé állanak rendelkezésünkre, az állomáshelyeken alig találhatók, ha pedig utközben akarjuk igénybe venni, akkor elébb vesszőfutás és aztán végigmustrálás az osztályrésze annak, aki a kocsisok kénye-kedvének igy ki van szolgáltatva. Az állomásoknál, valóságos versenyfutást kell rendezni, hogy az ember kocsihoz juthasson, a betegeknek, vagy később érkezőknek pedig egyáltalán nem jut.

Ily körülmények között, elképzelhető, mekkora jóindulattal találkozik a kocsitulajdonosoknak az az ismételt kivánsága, hogy ujból felemeljék a viteldijat, csekélyke 100%-al, vagyis a már jelenleg is felemeltnek duplájára. Az illetékes tényezők: a rendőrség és a főváros közgyülésének határozatait előkészitő retorták, a bizottságok és a tanács már foglalkoztak a kérdéssel, amely a most szerdai közgyülés elé kerül, hogy itt nyerjen végleges elintézést.

A bizottságokban elhangzott panaszok és az ott felhozottak mind, sajnos, annyira közösmert tényeknek megismétlése, hogy ezekkel itt ujból foglalkozni felesleges. A cserkészésről esett szó és ennek megakadályozásáról, azokról az esetekről, amikor a kocsis azt mondja, „vasuthoz kell mennie" és „egyébként elfoglalt" és mi egymásról. Szerintünk néhány üdvös intézkedéssel, ha nem is lehetne a kocsis- és kocsimizériákon egy csapásra és gyökeresen segiteni, legalább bizonyos irányban javitani lehetne rajta. Egy sem uj, mind már bevált módszerek és a külföldön régen használatosak a mindennapi gyakorlatban, csak alkalmazni kellene őket.

A bizottságok ugy határoztak és a tanács is ezzel terjeszti a fuvarosok, illetőleg bérkocsitulajdonosok kérelmét a közgyülés elé, hogy a tarifát emeljék felujabb 50%-al, amit a kénytelenséggel indokolnak, hogy igy is kevés a kocsik száma. Ez amolyan 50%-ra való kiegyezésnek fest, s ugy látszik, a bérkocsisok is csak azért kértek 100%-ot, hogy végeredményben 50%-ot kaphassanak.

Ha már bele kell törődnünk abba, hogy ily horribilis módon terheljük meg azt a közönséget, amelynek az egyfogatnak nem luxusigényeit elégitik ki, akkor meg kell követelnünk azt, hogy e kocsik oly állapotban és ott álljanak a közönségnek rendelkezésére, ahol erre tényleg szükség van és hogy e kocsik miatt ne kelljen szégyelkeznünk azok előtt, akik székesfővárosunkba jönnek.

Elsőben is két kategóriába osztanánk be az egyfogatuakat, mint ahogyan Berlinben vannak: a „Droschke erster" és „Droschke zweiter Güté"-k. Az elsőosztályu kocsiknak megadnók az 50%-os tarifaemelést, de ezt a klaszifikációt a rendőrségre kellene azután biznunk és pedig oly módon, hogy a teljesen kifogástalan állapotban bemutatott kocsik kapják meg ezt a cimet és ezzel az 50%-os tarifaemelésre a jogot. Bizonyára mindenki törekedni fog kocsiját oly állapotba hozni, hogy az „első osztályu" legyen és ezzel, ha már megadjuk ezt az ujabb horribilis emelést, legyen meg legalább az, hogy a kocsik külcsinja és állapota is a székesfővároshoz méltó legyen. Azok a kocsik, amelyek a kifogástalanság mércéjének meg nem felelnek, csak „másodosztályuak" maradnának az eddigi tarifa mellett és legalább azon közönségnek állhatnának olcsóbb tarifa mellett rendelkezésére, amelynek az immár harmadszor felemelt tarifa tulmagas.

A vasutaknál is, külföldi mintát kellene követni, jelesül, hogy az állomásokhoz kirendelt kocsiknak le kell adniok megjelenésükkor a pléhszámukat. Ezzel egyben ellenőriztettek is, hogy megjelentek-e? Az átvevő portás, vagy rendőr, a közönlő utasoknak sorrendben adja ki a kocsipléhszámokat és igy az utasoknak nem kell élet-haláltolongáson keresztül futni, gázolni, mindenki megkapja a maga kocsiját, száma szerint. Egyszerü és igen praktikus mód. Persze a pléhjegyeket csak már a vonat megérkezte után szabad kiadni, mert különben a várakozók vennék ezeket el és az egyedül, vagy nem vártan érkezők elől elvennék a jegyeket és kocsikat. Ez rendet teremt és mindjárt világvárosiasan prezentálja a fővárost, amelyről ma, mindjárt a megérkezés pillana-

tában, furcsa fogalmakat alkothat magának a megérkező idegen. A harmadik intézkedés pedig egy „megrendelt" táblácska volna, amelyet a kocsis feltünően kifüggeszteni tartozik, ha tényleg megrendelt, vagy az állomáshoz hajt és csak lecsapott zászlóval volna szabad, bárhová is megy, „megrendeléseket" elfogadnia.

Próbáljuk meg . . .

A főváros élelmezése és az élelmezési diktátor

Rövid időn belül élelmezési diktátort kap az ország és az élelmezési diktatura hatásköre természetesen Budapestre is kiterjed majd. Fölmerül tehát az a kérdés, hogy milyen viszonyban lesz a diktátor a fővárossal, a főváros közélelmezési ügyosztályával és *Folkusházy* Lajos tanácsnokkal, az ügyosztály vezetőjével. A diktatura tudvalevőleg megszünteti az Országos Gazdasági Bizottságot, amelyben a fővárost *Bódy* Tivadar alpolgármester és *Folkusházy* tanácsnok képviselték. Hogy milyen sikerrel — annak seholsem lehet látni a nyomait, de tény, hogy eddigelé legalább formailag módjában állott a főváros képviselőinek, hogy befolyásukat a bizottságban a főváros javára érvényesitsék. Most aztán megszünik a bizottság és az élelmezési diktátor jóindulatától függ, hogy Budapesten enyhülnek-e a bajok, vagy pedig megnövekednek. Ha a jelek nem csalnak, ugy *Folkusházy* Lajosnak a városházán is kiveszik a hatalmat a kezéből. Abban a nevezetes beszédben, amelyet *Vázsonyi* Vilmos a pénzügyi bizottságban tartott, volt néhány kellemetlen megjegyzés a közélelmezési ügyosztály vezetője számára is. Vázsonyi lehetetlen állapotnak mondotta, hogy a szegény Folkusházy vállaira mennyi munkát raktak, lehetetlennek vallotta, hogy Folkusházy mindezeknek a kötelezettségeknek leliismeretesen megfeleljen és hogy kellőképpen tudja ellenőrizni mindazokat az üzemeket, amelyek a közélelmezési ügyosztály hatáskörébe tartoznak.

Akik értik a szimbolikus beszédet, azok ugy értelmezték Vázsonyi szavait, hogy már a városháza legilletékesebb tényezőinek sem tetszik a nagy munkakör, a tulságos hatáskör és hatalom, amelylyel Folkusházy Lajost felruházták. Kicsendül a beszédből az a kivánság, hogy ezen a helyzeten segiteni kell, s hogy Folkusházyt mentesiteni kell a halmozott munkától és halmozott gondoktól. Folkusházy jóakarói — a IV. és IX. kerületi bizottsági tagok — azt a megoldást szeretnék, hogy a közélelmezési ügyosztály vezetője — alpolgármester legyen. Ez azonban sehogysem fog sikerülni, már csak azért sem, mert Budapest népének sulyos arculcsapása volna, ha ilymódon megjutalmaznák a főváros háborus élelmiszerellátásának apostolát. Ugy lehet tehát, hogy a megoldást — az élelmezési diktátor fogja diktálni a városházának.

Aki a 37. sorsjáték számos főnyereménye közül egyet nyerni akar, még ma rendelje meg az uj sorsjegyét levelezőlap utján.
DÖRGE BANK R.-T.
BUDAPEST,
Kossuth Lajos-utca 4.
Sorsjegyek árai: Egész 12 K, negyed 3 K, nyolcad 1.50 K.

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
természetes
égvényes
SAVANYÚVIZ.

WALLA JÓZSEF
cementáru-gyár részv.-társ.
Mozaiklap-, mükő- és cementáru-gyár. Beton, vasbeton- és — burkoló épitési vállalat. —
Iroda kizárólag
Budapest, VII., Gizela-ut 38.
Alapittatott 1878-ban. Telefon 59-90, 80-60, 161-76 191-14

Események

Készül a költségvetés. *Ács* Ferenc főszámtanácsos javában dolgozik már az 1917. évi költségelőirányzaton. A legnagyobb érdeklődésre természetesen az a nehéz kérdés számit, hogy a költségelőirányzat miképen fogja eltüntetni a háztartásnak 3 esztendő óta szaporodó deficitjét. Tudvalevőleg a törzsfőnökök bizalmas értekezlete ugy határozott, hogy az uj adójavaslatokat a költségvetéssel kapcsolatban terjessze elő a tanács; ebből az következik, hogy az uj adókból remélhető bevétel már kifejezésre fog jutni a jövő évi költségelőirányzatban. Sulyos probléma az is, miként fognak gondoskodni a legutóbb felvett 80 milliós kölcsön interkaláris kamatveszteségének fedezéséről. A költségvetést kisérő jelentésen szintén dolgoznak már. A polgármester utasitotta a tanácsnokokat, hogy a jelentésnek ügyosztályukra vonatkozó adatait sürgősen szolgáltassák be. A költségelőirányzattal a decemberi közgyülés fog foglalkozni.

Választások. A szerdai közgyülésen a következő közgyülés napirendjére fogják kitüzni a ferencvárosi plébánosválasztást, azonkivül a tiszti főorvos, főorvos-helyettes és három tiszti orvos megválasztását. A ferencvárosi parochiáért óriási küzdelem indult meg. Springerék és Platthy György jelöltje *Hunkár* Géza, ezzel szemben a Ferencváros többsége *Sipos* Ágostont kivánja. Nagy tábora van *Angyal* Kálmánnak is. Valószinü, hogy az uj plébános Sipos lesz s ebben az esetben az Angyalföldön felállitandó uj parochiát Angyal Kálmán fogja elnyerni. Budapest uj tiszti főorvosának egyhangulag *Szabó* Sándort, főorvos-helyettesnek *Végh* Jánost fogják megválasztani. Betöltik ezenkivül *Végh* János, *Födi* Emil és *Péchy* János tiszti orvosok helyét is.

Csődben a tizes bizottság. A tizes bizottság, amelynek nyolc tagja van, most már csak papiroson létezik. Azelőtt legalább üléseztek a tizesek és szónokoltak, most már ezt sem csinálják és igy történik meg azután, hogy Folkusházy Lajos tanácsnok egymásután bocsátja ki a rendeleteket, annélkül, hogy a közgyülés tagjai erre befolyást gyakorolnának. Megjelent az élelmiszerigazolványra, a zsirtalan és hustalan napokra stb. vonatkozó plakát, de senkinek sem volt módjában hozzászólni ezekhez a dolgokhoz. Ilyen körülmények között a tizes bizottság és a közélelmezési bizottság fenntartásának még annyi értelme sincsen, mint eddig volt.

Drágasági pótlék. Az állami tisztviselők drágasági pótlékára vonatkozó kormányrendelet megjelent már és igy sürgős aktualitást nyert a fővárosi tisztviselők ujabb drágasági pótléka. Értesülésünk szerint az előkészületeket az elnöki ügyosztály a számvevőséggel együtt elvégezte már és semmi akadálya nincsen annak, hogy a tisztviselők novembertől kezdve hozzájussanak ahhoz a pótlékhoz, amely amugy is édes-kevés a békeidőbeli és a mostani élelmiszerárak közötti differencia kiegyenlitésére.

A gázárak emelése. Budapestet — hála istennek — alaposan megelőzik a vidéki városok a világitás árának felemelésével. Legutóbb az augsburgi légszesztársulat értesitette Ujvidék város tanácsát, hogy október 1-től kezdve jelentékenyen felemeli a gáz árát. A tanács kénytelen volt az emelést tudomásul venni. Egészen bizonyos, hogy ha a trieszti légszesztársulat még mindig uralkodna Budapesten, akkor a háboru kitörése óta már legalább háromszor emelték volna a fővárosban is a gáz árát. Igaz, hogy ez a keserü pohár amugysem fog elmulni tőlünk, de az igazság kedvéért meg kell állapitani, hogy a gázfogyasztás drágitását nem a gázmüvek kivánják, hanem a főváros pénzügyi helyzete.

A Fővárosi Orfeum októberi müsora, mely a szinházi és variete részek változatos rendje, estéről-estére telt házat vonz.

A Kristálypalota szenzációi. Változatosabb, jobb és vidámabb müsort szinte képzelni se lehet, mint amelyet a Kristálypalota nyujt a közönségnek. A legmulatságosabb mozikómikát, a nálunk is oly népszerü Anna Müller-Lincké-t szerződtette. Minden szava és mozdulata harsogó kacagást kelt. Ugyanilyen tuláradó vidámság hömpölyög át a zsufolt nézőtéren az Ujvári szólóinál (főként az Avanti Savoya c. Katzelmacher opera alatt) és a Ferenci-Bordás Rózsi „Tervbe ment füst" c. cigaretta-operettjénél. De van „nagy" operett is. A kékszakállu bankfiu, amelynek szövegét Faragó Jenő irta, zenéjében pedig a népszerü komponista, Grósz Alfréd hat vérbeli slágernótát hoz. Egyhangu a közönség véleménye, hogy ez a legjobb pesti müsor. Vasárnap két előadás: délután 3 órakor mérsékelt helyárakkal teljes müsor és este 3/4 8 órakor rendes helyárakkal.

Dörge Frigyes bank r.-t. a legszerencsésebb sorsjegyárusitók közé tartozik. Próbálja meg szerencséjét e bankháznál és vásároljon ott sorsjegyet.

A Milliók Könyve legujabb száma Chantepleure: Bonaparte ezredese cimü regényét tartalmazza. „Meglehetősen romantikus és hihetetlennek tetsző történet", igy nevezi maga a szerző ezt a regényét. És igaza is van: romantikus és szinte hihetetlen, ami ebben a regényben történik, de minden sora, minden epizódja olyan megvesztegetően bájos, hogy az élet nem is tudhat ilyen szépet produkálni. A Milliók Könyvének ez a száma is 30 fillérbe kerül és kapható mindenütt.

A Tőke

Harc a Colbertizmus ellen

A főváros egyik legnagyobb munkaadója az országnak. Sok millióra rug évente az az összeg, melyet a közmunkák és közszállitások révén a gazdasági élet vérkeringésébe juttat. E sok millió közül a legjelentékenyebb rész, a dolgok természeténél fogva, azokra a közmunkákra jut, melyek a *magas- és mélyépités* körébe tartoznak. Két dolog következik ebből. Az egyik: alapos mérlegelés tárgyát kellene ma már képeznie, vajjon e közmunkák vállalatba adása helyes rendszer szerint történik-e, a másik: vajjon fennmaradjon-e továbbra is az a képtelen helyzet, hogy az ipari szállitások és a magas- és mélyépitési közmunkák egy ugyanazon rendszer szerint adassanak vállalatba?

Ami az első kérdést illeti, ugy a főváros illetékes ügyosztályain, valamint az érdekelt vállalkozók közt kiérett felfogás, hogy a közmunkák vállalatbaadása nem történik helyesen. A legolcsóbb rendszer odavezetett, hogy a vad versenyben az áron aluli ajánlatok jutnak tömegesen az illetékes tisztviselők kezeihez. A cél mindig egy: minden áron munkát kapni, mert aztán lehet pótköveteléseket támasztani, mellékmunkát könyörögni, sőt meg lehet próbálni az anyagcsalást is. Ilyen módon megromlik a vállalkozás hitele és megromlik a teljesités minősége is.

Ezek olyan köztudomásu tények, hogy csak farizeusok érvelhetnek azzal, miszerint a legolcsóbb versenyrendszer mellett is tudunk tovább boldogulni és hogy csak a nagyvállalkozónak érdeke, a mai viszonyok reformja. A dolog éppen ellenkezőleg áll. A nagy tőkeerejü vállalkozó sokkal könnyebben áll meg a legolcsóbb ajánlatu versenyrendszer mellett, mig a kisember kénytelen áron aluli ajánlatot tenni és vagy irreális üzletre spekulálni, vagy elveszni. Ez az oka annak is, hogy épitési közmunkáknál exorbitáns tullépéseknek vagyunk tanui s ugyancsak ebből következik, hogy ily vállalkozásnál a sajtó és a közönség panamát szimatol, nagy kárára a vállalkozási üzletnek és a hatóság tekintélyének egyaránt. A hatóság tisztviselőjével ugyanis ugy áll a dolog, hogy éppen mert ilyen gyanufellegek usznak a közgazdasági égen, kénytelen a legolcsóbb ajánlat benyujtójának a munkát adni. Kénytelen akkor is, ha tudja, hogy ezért az árért azt teljesiteni nem lehet. De próbáljon csak élni a szabályzatadta jogával, hogy a legolcsóbb ajánlat ellenére annak adja a munkát, akiben legtöbb garanciát lát, — *legott megindulnak a gyanusitások, a támadások és a protekciózások.* Nem csoda ezek után, ha az illetékes hatósági tényezők is szinte rettegnek már minden nyilvános versenytárgyalástól és ha ennélfogva a *házikezelés rendszerében vélik megtalálni a panaceát.* A rezsi-munka rendszere azonban mégsem lehet a kérdés megoldása. Egyfelől azért nem, mert drágább, mint a vállalati munka, mert továbbá a hatóságoknak mégsem áll rendelkezésére minden szükséges eszköz és mert végül a rezsi-rendszer a kereső osztályoknak,

igy tehát az adózóknak, a teljes tönkremenéséhez vezetne.

Nem kell azt hinni, hogy a versenytárgyalási rendszernek sulyos hibái, amelyek nemcsak a termelés minőségi megrontásához, nemcsak a vállalkozási üzlet teljes elposványosodásához, nemcsak a hatóságok ez állapotokkal szemben való tehetetlenségéhez, hanem sulyos szociális hibákhoz, mint amilyen elsősorban a bérek leszoritása, vezetnek, speciális magyar jelenségek. Miután főleg a mélyépitési közmunkák, a közlekedésügy fejlődése folytán, oly óriási tételhez jutottak az állami és községi költségvetésekben, azóta speciálisan e közmunkák ellátásának miként je az összes nyugateurópai államokban a legfontosabb kérdések egyikévé vált. A versenytárgyalási rendszernek az a formája, mely nálunk ma is érvényben van, még Colbert idejéből származik. Azóta a világ a kapitalista termelés rendszerét teljesen kifejlesztette, de az állami közmunkák ellátása terén még mindig a Colbert-rendszernél tartunk. Franciaországban és Németországban is réges-régen fölismerték az élet és e rendszer közti képtelen ellentétet és *a legolcsóbb versenytárgyalási rendszer helyébe a méltányos rendszert helyezték,* ami annyit jelent, hogy a munkát nem annak adják ki, aki képtelen alacsony árat ajánl, hanem annak, ki a legméltányosabb árat kéri. Ezzel kapcsolatban a hatóságok és biróságok jogi és erkölcsi szankciót adtak a vállalkozók olyan összebeszéléseinek, melyek az árherdálók ellen, illetőleg a méltányos ár megállapitására és a versenytárgyalási költségek szétosztására irányulnak.

Ilyen természetü mozgalom indult meg a magyar vállalkozók körében is és főleg az ugynevezett mélyépitő vállalkozás köreiben, melynek viszonyai egészen mások minden más iparénál. A mélyépitési egészen különleges viszonyok közt fejlődött egész külön ága a gazdasági életnek. Se gyáripar, se kisipar, se kereskedelem, hanem a modern közlekedési eszközök óriási fejlődésével kifejlődött gazdasági ág, melyet Németországban mérnöki vállalkozásnak, vagy mélyépitő vállalkozásnak neveznek. A gazdasági munkának ez az ága mindenekelőtt mérnöki ismereteket igényel és évszázadokra kiható teljesitményeket szolgáltat igen nagy tőkék és nagyszámu munkaerő igénybevételével. Az árherdálás és a vele összefüggő rossz minőségbeli szolgáltatás nemcsak óriási kárt jelent a mai nemzedék államainak háztartására és nemcsak igen széles munkásrétegeket sujt, hanem a jövő nemzedékek egész sorát kárositja meg. Amely nemzet rossz vasutat, rossz utakat, rossz hidakat, rossz gátakat épit, csak azért, mert Colbert francia miniszter idejéből maradt és elavult versenytárgyalási rendszer szerint kell a legolcsóbb ajánlat alapján épitenie, az bünt követ el önmaga, gyermekei és késő ivadékai ellen. És az a város, mely közmüveit nem ugy épiti, ahogy kellene, mert a legolcsóbb ajánlati rendszer ennek utját állja, az homokra épitett város. A versenytárgyalás mai rendszere ellen meginditott mozgalom komoly megfontolás és becsületes szándék eredménye. Minden becsületes vállalkozó örömmel üdvözölte. És minden komoly, hivatását megbecsülni tudó tisztviselő szivesen látja.

Posztógyárak tőkeemelése. A *zsolnai, csacai* és *rajeci* posztógyárak alaptőkéjüket csaknem 100 százalékkal felemelik és pedig ugy, hogy a felemelt uj alaptőkét nem fizettetik be, hanem a tartalék-alapokból és az értékcsökkenési tartalékokból részvénytőkévé konvertálják át. A tőkeemelésnek e módja elsősorban azért aggályos, mert a meghatározott rendeltetésü *értékcsökkenési tartalékokat* e rendeltetésüktől elvonja. Az értékcsökkenési tartalék arra szolgál, hogy az egész üzem berendezésében beálló kopást és értékcsökkenést amortizálja. Ezeket az alapokat *utólag* csökkenteni nem áll jogában még a részvényesek közgyülésének sem. A cégbiróságnak ebből a szempontból bizonyára lesz is szava a furcsa tőkeemeléshez. De az egész tranzakciónak indokoltsága sem derül ki. Alaptőkét emelni akkor szokás, ha akár az üzem kiterjesztése érdekében, akár valamely terhes hitelviszony megszüntetése céljából uj tőkékre van szüksége egy vállalatnak. A három posztógyárnál ez esetek egyike sem forog fenn. A tartalékokból fedezett tőkeemelés egyébiránt nem is szaporitja a vállalatok saját tőkéjét, csak egyszerüen részvénytőkét csinál a tartaléktőkéből. Minthogy pedig a tartaléktőkék legnagyobbrésze a háborus évek nyereségéből állott elő, a tőkeemelés hatásában nem jelent egyebet, mint a kormány osztalék-korlátozó rendeletének igen szembeszökő kijátszását, mert a rengeteg konjunkturás hadinyereségeket, amelyeket a vállalatok osztalék formában nem juttattak a részvényeseknek, *most kerülő uton, részvény alakjában osztják fel.* A részvényes érdekeltség pedig egy szükkörü társaság, amely azonos a három vállalat igazgatóságával. Élükön áll, mint legnagyobb részvénybirtokos, a Kereskedelmi Bank alelnöke, *Weiss* Fülöp és ez a körülmény okozza, hogy a zsolnait és leányvállalatait a sajtó és a közvélemény a *Kereskedelmi Bank posztógyárainak tekinti.* Pedig a Kereskedelmi Banknak részvényérdekeltsége e vállalatoknál nincsen, hanem azoknak csak bankárja, még pedig, mint a legutolsó mérleg mutatja, igen bőkezü hitelezője, minthogy a *Zsolnai hitelezőjének nem kevesebb, mint husz millió koronával tartozik.* Sőt e nagy hitelezési érdekeltsége mellett a Kereskedelmi Banknak, mint hitelezőnek határozottan érdeke ellen való, hogy a tartalékalapok és különösen az értékcsökkenési alapok elajándékoztatnak a részvényeseknek. Ez a tranzakció tehát Weiss Fülöpöt, mint posztógyári részvényest és elnököt, egyenes összeférhetetlenségbe hozza Weiss Fülöppel, a Kereskedelmi Bank alelnökével. Ez az eset is mutatja, hogy az érdekeltségek össze-vissza szövődése a modern nagybanküzemben gyakran sérti a részvényesek nagy tömegének érdekeit. *A tőkeemelési müvelet néhány részvényesnek 5.8 millió koronácska ajándékot juttat.* Bármily nagy is lett légyen a gyárak által leszállitott posztó mennyisége, egészen bizonyos, hogy minden egyes méter gyártott posztó árából több korona jut most részvény alakjában a boldog milliomosoknak.

Szivességért nem jár provizió. *Russó* Izrael és dr. *Reiss* Jenő, a Haditermény vezérkari főnöke és ennek helyettese, az apró halacskákat sem vetik meg. A sokmilliós profit elszámolásával a napokban készültek el és e hó végére igérik annak nyilvánosságra hozását, de „nincs oly megrakott szénásszekér, amelyre még egy maréknyi fel ne férne" felkiáltással Russó—Reissék most háboruszülte kollégájukat, *Heftyéket is meg akarják vámolni.* A tanulságos eset a következő: A H. T. tudvalevőleg *Kolozsvárott* kirendeltséget létesitett, hogy az a román betörés folytán veszélyeztetett vidék termékeit összegyüjtse és elszállitsa. Ennél a kirendeltségnél természetesen sok gyapjut is felajánlottak. Minthogy a gyapju forgalombahozatala már nem a H. T. hatáskörébe tartozik, az összegyüjtött gyapjut rendelkezésére bocsátották a *Gyapjuközpontnak,* amelyet azonban arról is értesitettek, hogy a közvetitésért (a gyapju összehalmozásával járó munkáért) *jutalékra tartanak igényt.* A Gyapjuközpont legutóbbi végrehajtóbizottsági ülésén, amelyen *Weiss* Fülöp elnökölt, de a Hitelbank képviselője, *Deutsch* Miklós igazgató ezuttal sem jelent meg, szóba került, hogy miképen „honorálják" a H. T.-nek fentvázolt közremüködését. A határozat szerint *Heftyék nem hajlandók a H. T.-nek proviziót fizetni:* Russó —Reissék fáradozását *szivességnek tekintik* és ezt köszönettel elismerik. Kérdés, hogy a H. T. megelégszik-e ezzel az elintézéssel, mert Banda Marci öreg cigányprimással egy nézeten lévén, ők is azt vallják, hogy a tapsot és a köszönetet — *nem lehet felváltani.*

Posztógyár Temesváron. A Temesvári gyapjufonalgyár r.-t., amelynek a Hatvani-Deutschék a főrészvényesei, mint ismeretes, posztógyár alapitását határozta el. Az volt a terv, hogy a gyárat Temesvárott épitik fel. Közben azonban kitört a háboru, ami természetesen megnehezitette a gyáralapitást. Valószinü, hogy a gyárat a háboru után mégis felépitik. Ebben az irányban most folynak a tárgyalások. Az alapitásba, mint értesülünk, egy osztrák posztógyári érdekeltséget is be fognak vonni.

A tüzifatermelők bánata. Ismeretes, hogy a főváros megállapodást létesitett, a nagyobb tüzifatermelőcégekkel a lakósság tüzifa-szükségletének ellátására vonatkozólag. Vita Emil tanácsnoknak elvitathatlan érdeme, hogy a tüzifa ma sehol sem olyan olcsó, mint Budapesten. A termelőknek persze nem tetszik ez az állapot és mert a vidéki városoktól nagy számmal kapnak jobb árajánlatokat, azért most mozgalmat kezdtek, hogy valamilyen módon magasabb átvételi árakat állapitsanak meg a fővárosban. Mivel azonban szerződés kötelezi a szállitókat, alig látszik valószinünek, hogy a tervüket keresztül tudják vinni.

Igazgatóváltozás a Központi Parcellázóbanknál. Mint pénzügyi körökből halljuk, a Központi Parcellázóbank élére dr. Hajcsi György személyében, uj vezérigazgató került. Dr. Hajcsi György vzeető állást foglalt el a felszámolt Magyar Ipar- és Kereskedelmi banknál, amelyet Tisza István bankjának hivtak, majd később a Wiener Bankvereinnál.

A talpbőrhiány. Jellemző a mostani a talpbőrhiányra az alábbi hir, amelyet egy székesfehérvári lap közölt: „Saára Gyula dr. polgármester csütörtökön eljárt ugy a kereskedelmi miniszteriumban, valamint az országos Bőrközpontban, hogy a rendőr- és tüzoltólegénység és szolgák lábbelihiányán segitsen. Bőr ezuttal nincs s igy csupán 80 kiló talpbőrt tudott kieszközölni a polgármester, aki ugyannyit szerzett a menekültek cipőszükségletének fedezésére is." A talpbőrfelosztás kudarcát és a bőrüzlet teljes dezorganizálását mutatja, hogy a polgármestereknek manapság néhány kiló bőr miatt a fővárosba kell utazni és a miniszteriumokban kilincselni.

Rimamurányi mérlege. A Rimamurány—Salgótarjáni Vasmü Részvénytársaság igazgatósági ülésén előterjesztették és jóváhagyták az 1915/16. üzletév mérlegét. A nyereség 14,513.843 korona 31 fillérre rug az előző évi 9,120.895 korona 88 fillérrel szemben. Biró vezérigazgató az igazgatóságnak adott részletes jelentésében kiemelte, hogy az előző év korlátolt forgalmával szemben a most lefolyt üzletév egész tartama alatt az összes árucikkekben igen erős kereslet volt észlelhető. Az előző üzletév 3 641.881 korona 74 fillér áthozatával együtt 18,155.725 korona 05 fillér áll rendelkezésre. Az igazgatóság elhatározta, hogy a közgyülésnek a fennálló kormányrendelet értelmében kiosztásra kerülhető legmagasabb 19%-os osztalék, részvényenként 38 korona kifizetését fogja javaslatba hozni és hogy az alapszabályszerü javadalmazások levonása után 1,500.000 korona az értékcsökkenési tartalékalaphoz utaltassék, 2,500.000 korona rendes és hadi nyereségadó tartalékba helyeztessék, 600.000 korona a külön tartalékalaphoz csatoltassék, a tiszti nyugdijintézet javára 200.000 korona, a munkástársládák gyarapitására 300.000 korona s általános hadijótékonysági célokra ujabbi 300.000 korona fordittassék és a fennmaradó 3,894.063 korona 85 fillér az uj üzletév számlájára vezettessék elő. A közgyülést október 26-ikára hivják egybe.

A Hernádvölgyi Magyar Vasipar Részvénytársaság igazgatósági ülésén előterjesztették a f. é. junius hó 30-án lezárt üzletév mérlegét. Az elért nyereség 3,366.432.92 K-ra rug az előző évi 1,933.077.63 K-val szemben. A mult évben elővezetett 625.456.34 K hozzáadásával 3,991.889.26 K áll rendelkezésre. Az igazgatóság elhatározta, hogy a közgyülésnek javasulni fogja, miszerint a 12,000.000 koronányi részvénytőke után 12%-os osztalék fizettessék ki, értékcsökkenési és adótartalékra 1,200.000 korona fordittassék, a tartalékalap 300.000 koronával javadalmaztassék és a jutalékokra forditandó összeg levonása, valamint a munkástársládának 100.000 koronával való javadalmazása után fennmaradó 811.889.26 K uj számlán vezettessék elő.

A Bihar-Szilágyi Olajipar Részvénytársaság hétfőn megtartott közgyülése elhatározta, hogy 1,488.151 korona 80 fillért kitevő 1915/16. üzletévi nyereségéből részvényeinek 22-ik számu szelvényét 10-től kezdve pénztáránál (V., Nádor-utca 23.) 20 koronával = 10%-kal váltja be és hadi jótékonysági és egyéb jóléti célokra 156.000 koronát fordit. Az igazgatóság Takács Mór igazgatóhelyettest igazgatóvá és Pór Hugó cégvezetőt igazgatóhelyettessé nevezte ki.

A Fővárosi Bank- és Váltóüzlet Részvénytársaság részvénytőkéjének fölemelését 1 millió koronáról 2 millió koronára fogja a folyó évi október 14-én tartandó rendkivüli közgyülés alkalmával elhatározni. Ez a részvénytőkeemelés egyrészt a bankosztály kedvező kiterjeszkedése, másrészt az áruosztálynak, — mely azonban kizárólag gabonaüzletekkel foglalkozik és amely a háboru előtt 2 évvel alakult, — prosperálása által meg van okolva. A részvények nem kerülnek a piacra, hanem a bank anyaintézete, az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár fogja teljes egészében átvenni.

A Magyar Petróleumipar Részvénytársaság e hó 9-én tartott közgyülése elhatározta, hogy megfelelő tartalékolások után az esedékes szelvényt 120 koronával váltja be.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Anna Müller-Lincke
a legkitünőbb mozikomika személyes föllépte a „Die Küchendiva" c. énekes, táncos szkeccsben.
Kara Iki, a káprázlató török boszorkánymester.
A 2 **Blessing,** a csodálatos szalonakrobata pár.
Smaragda cica-színháza. **Ferenczy** és **Ujvári**
Diósi Nusi a Faragó—Grósz „A kékszakállas bankfiu" c. operettben.
Bordás Rózsi, a „Tervbe ment füst" c. cigarettatragédiában, **Pártos Jenő,** a csodatáncos, **Antal Erzsi** és **Herceg Vilmos,** 10 attrakció.
Az esti előadás után fényes táncrevü.

Fővárosi Orfeum
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
Ssahib Nadchura
remek állatidomitási mutatványokkal. **Pataky Vilma** primadonna mint ujonnan szerződtetett tag és **Nádor Ernő,** a Királyszinház tagja, mint vendég.
A mecenás. Gyönyörü **Eysler**-operette. **Otto Bellmann** német fecsegő. — **Ralf** és **Rolf** táncoló akrobaták. — **Senois** komikus némajátéka. — **Kaeths** harmonikamüvészek.
Pufi mint vadász
Játszák: **Huszár Károly** és **Faragó Sári.**
Hollós, Balog, Hunyadi uj magánszámokkal stb.
Az előadás este 8 órakor kezdődik
A Fővárosi Tánckabarében az előadás 10 órakor kezdődik.

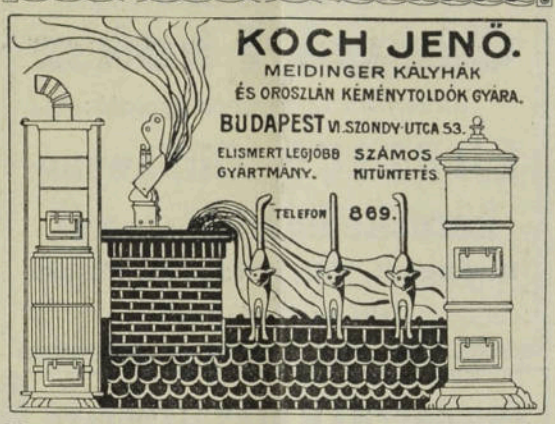
TÉLIKERT (Ezelőtt **JARDIN D'HIVER**) | **NAGYMEZŐ-UTCA 22—24.** TELEFON 167-25

Demokritos villanyfény - illusztrátor, Sont M'ahosa, ó-egyiptomi táncosnő, Ch. H. Dick a legvakmerőbb amerikai kerékpáros, Rátkai és Somogyi felléptével, Faraó leánya operette, Lisa Ruder, ! ! ! Ardea ! ! ! Szalontai Ferike és Borbély Lili uj dalokkal. Max és Móritz a csodamajmok.

Fischer Péter és Társa R.-T.
orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.
BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

MILLIÓK KÖNYVE.
22. szám.
Bonaparte ezredese
Irta: **Chantepleure.**
A rendkivül érdekes regény
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

KOCH JENÖ.
MEIDINGER KÁLYHÁK
ÉS OROSZLÁN KÉMÉNYTOLDÓK GYÁRA.
BUDAPEST VI. SZONDY-UTCA 53.
ELISMERT LEGJOBB GYÁRTMÁNY. SZÁMOS KITÜNTETÉS.
TELEFON 869.

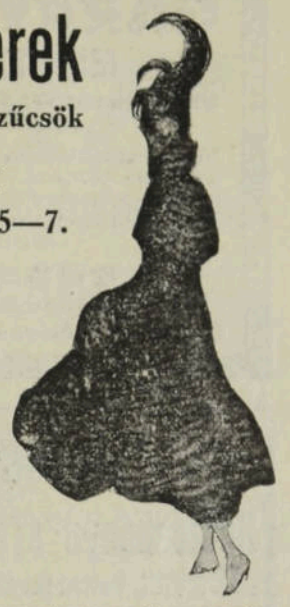
Bründl János

cs. és kir. udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Balassa és Társa
BUDAPEST, Andrássy-ut 50
Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek
legolcsóbb gyári áron.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtömés. Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII, Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Szőrmedivat
Dán Testvérek
cs. és kir. udvari szűcsök
Budapest
V., Dorottya-utca 5—7.

Katalogust kivánatra küldünk.

Rottersmann Tivadar
sajt- vaj- és csemegeáruk
= nagykereskedése =
Budapest, Király-utca 60.
Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

KAIZ MAREK és TÁRSA R.-T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST V. UJPESTI RÁKPART 3. TELEFON 152 07.

MÉRNÖKI LÁTOGATÁS TERVEZÉS ÉS KÖLTSÉGVETÉSEK DIJMENTESEK.

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága
(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle kávékat, bors, fahéj, szegfüszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét. Távirati cim: Fabarius Budapest.

Sirkővétel
előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenckörut 41. sz., árjegyzéket.
Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. :::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

Aki a 37. sorsjáték
számos főnyereménye közül egyet nyerni akar, még ma rendelje meg az uj sorsjegyét levelezőlap utján.
Egész ... 12 korona Negyed ... 3 korona
Fél ... 6 korona Nyolcad 1.50 korona

Dörge Frigyes
Bank R.-T.
Budapest, Kossuth Lajos-utca 4.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító divatháza

Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

A szerelem iskolája
Máder Raul táncjátéka (2 mozi és 2 szinpadi képben). Azonkivül
NAGY ENDRE
uj konferánszaival és müvészi vezetése alatt a szenzációs uj szinházi és varieté-müsor.
30 attrakció.

Sörkabaré 9—1 óráig. Belépődij 2 korona.

Kiváló orosz szén
Hazai darabos és kocka szén
Gázgyári koksz
Kicsinyben és nagyban kapható:
EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál
Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.
Telefon: 52-06, 52-07.

THE GRESHAM ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG BUDAPESTEN
V., Ferenc József-tér 5—6.

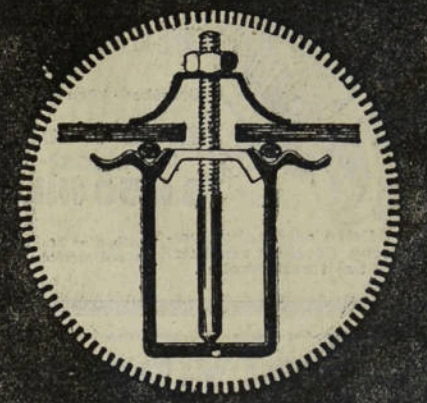
Magyarországi igazgató-tanács:

Andrássy Géza gróf v. b. t. t. országgyűlési képviselő, elnök.
Batthyányi Tivadar gr. orsz. gyül. képviselő.
Dr. Gerenday György ny. min. tanácsos, kincstári jogügyi főtanácsos.
boglári Simon Jakab udvari tanácsos, a budapesti áru- és értéktőzsde alelnöke.

Ügyvezető igazgatók:

Igmándi Mihály. Scott H. János.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

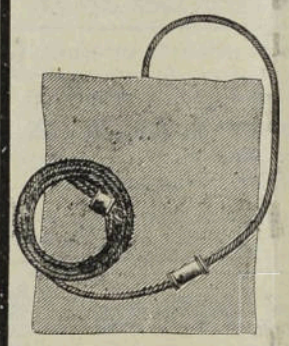
HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** TELEFON VI-FRANGEPÁN-U. 7. 72-44

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR
Telefon 133-37. **BUDAPEST** Telefon 133-57.
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett
Paszpartu műintézet és könyvkötészet.
Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók
Telefon József 3—85. **Budapest** VIII., Futó-utca 10. szám.

Villamos testmelegítő
(Dr. HEILBRUN RENDSZER).
Hőmérséklet szabályozóval.
Kapható:
Magyar Siemens-Schuckert-müvek
BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

GÓLYA ÁRUHÁZ
BUDAPEST
VI., Nagymező-utca 12. sz.
(Az Andrássy-ut mellett.)
Ferdinánd bolgár h.-ut 16
(Kálvin-tér sarkán).
Nagyban és kicsinyben eladás!
Maradékok félárban!

Hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, hogy miután a **Magyar Királyi Pénzügyminiszterium** ellenőrző közegei a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték **(XXXVII. sorsjáték)** I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főárusitóknak árusitás végett kiadattak.

Az I. osztály huzása **1916. október 27.** és **28-án** tartatik meg. A huzások a **Magy. Kir. Lottójövedéki Igazgatóság, mint állami ellenőrző hatóság,** és királyi közjegyző jelenlétében, nyilvánosan történnek, a huzási teremben. Sorsjegyek a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték valamennyi árusitóinál kaphatók.

Budapest, 1916. évi október hó 8-án.

Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Igazgatósága.
Tolnay. *Hazay.*

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. október 18-án. — 42. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fél évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Hatalmas

demonstrációnak készült és kortörténeti okmány lett belőle: — igy lehet leghivebben jellemezni azt a jelentést, amelyet a polgármester Budapest törvényhatósági bizottsága elé terjesztett. A rágalmak, gyanusitások, elfogult és csak ritkán jóhiszemü vádak tömkelege végre hatalmas kelevénynyé dagadt, s a kelevény bántotta, égette a főváros adminisztrációjának, minden autonóm szervének a testét. Le kellett végre számolni ezekkel az inzultusokkal és fel kellett fakasztani a rosszindulatu daganatot, hogy ne veszélyeztesse többé az eleven, ép test egészséges müködését.

Kellő közepén a szörnyü emberirtásnak, a világháboru borzalmai között, valóban fontosabb ügyekről is lehetett volna szó, mint habos fánkokról, tortákról, mullról és kereskedelmi alkalmazottak ügyességéről, vagy megtévedéséről. De hiszen nem a polgármester, nem a főváros állitotta be ezeket a dolgokat egy a világháboruval is konkurráló szenzációnak a horizontjába, sőt éppen ellenkezőleg történt: a hajszát a polgármester és a főváros ellen inditották meg és a hajsza célja annak az anarchiának a megteremtése volt, amelyre a hajszarendezők hivatkoztak. Mi jól tudunk disztingválni és nagyon jól tudjuk, hogy nem minden panasz rágalom, nem minden vád rosszhiszemü. Rólunk, akik sohasem voltunk elnézők az adminisztráció hibáival, a közgyülés tagjainak indolenciájával szemben, senki sem tételezheti fel, hogy közösséget vállalunk a rendszer dalnokaival, szertelen dicséröivel. De éppen ellenzéki mivoltunkból következik, hogy szakértők vagyunk annak a megállapitásában, hol van a határmesgyéje a komoly, elfogulatlan kritikának és hol fajul el ez a kritika undoritó hajszává. Nem szabad egyforma mértékkel mérni a hivatásos rágalmazókat és a Waigand Józsefeket, akik tévedhetnek, túlozhatnak, de becsületes szándékuk, önzetlenségük, jóhiszemüségük bizonyára tudott dolog azok előtt is, akiket a kritika illetett.

Waigand József a polgármester tiz esztendős uralmának teherszámláját állitotta össze; adatokat nyujtott és az adatok sulyát a polgármester hasonlóképpen adatokkal döntötte meg, vagy legalább igyekezett megdönteni. Azonban az érem másik oldalának felsorolása csak egy része — s tegyük hozzá: a gyöngébbik része — volt a beszédnek. A másik rész a klikkuralom modern formájáról, az összeférhetetlenségről szólott és e részben a szónoknak adatok, konkrét esetek felsorolása nélkül is teljesen igaza volt. Hiszen ki tagadhatná, hogy a törzsfőnöki rendszer ma is virágzik és ki az, aki imaginárius, láthatatlan, megfoghatatlan csoportnak látja a közgyülési összeférhetetleneket. Az összeférhetetlenség törvénye kodifikálás nélkül is fennáll, a városházi összeférhetetlenség etikai alapokon nyugszik, nem pedig irott törvényen. Aki a fővárosnak, a főváros vállalatának fizetett alkalmazottja, aki a fővárossal szerződéses viszonyban álló vállalatnak igazgatója, igazgatósági, felügyelőbizottsági tagja, vagy jogtanácsosa, — annak a gerince nem rendelkezhetik a kellő merevséggel a tanácscsal, a tanács előterjesztéseivel szemben. És miután ezeket az urakat név szerint is ismeri mindenki, megható naivitás kell hozzá, hogy valaki egyszerüen azt mondhassa: nincsenek összeférhetetlenek.

Fullánkok

...

Pártalakitásnak

a szükségességét hangoztatták a közgyülésen. Azt mondták, egységes pártok kellenek, elvi alapon álló csoportosulások, mert igy legalább állandó harcok lesznek, egyik párt vigyázni fog a másikra és a tanács is tudni fogja, hogy az egyes kérdéseknél kikre számithat és kiknek az ellenkezését kell legyürnie. Az első megjegyzésünk az, hogy a tanácsnak akkor van a legnagyobb pártja, amikor — semmiféle pártja nincsen. Ma is az a helyzet, ma sincsen komoly, szervezett közgyülési ellenzék, komoly, átgondolt, népszerü ellenzéki programm. Bizonyos tehát, hogy az együvé tartozó erők egyesitésére égető szükség van, de hiszen a legnagyobb, legerősebb választóviz a politika, kezdjék meg tehát a tisztelt munkapártiak a városházi munkapárt szervezését, ha pedig ettől vonakodnak, ne rösteljük bevallani, hogy azért nem szervezkednek, mert egy szervezett munkapárttal a legközelebbi választásoknál alaposan elbánna a választóközönség.

Az üzemek

ellenőrzését tehát reformálni fogják. A polgármester hatalmas beszámolójában kijelentette, hogy az erre vonatkozó előterjesztéssel a költségvetéssel kapcsolatban fog a nyilvánosság elé lépni a tanács. Hihető, hogy a reformálás komoly munka lesz és a lényege abban fog kicsucsosodni, hogy a közgyülésnek ezentul módjában lesz beleszólania az üzemek minden személyzeti és üzleti ügyeibe. És remélni kell azt is, hogy végre valóra válik az a kivánság, amely szerint a sok felesleges ügyosztály helyett meg kell teremteni az üzemek ügyosztályát, amelynek vezetője mással nem lesz elfoglalva, mint azzal, hogy a községi üzemek szénáját rendben tartsa. Százmilliók hevernek az üzemekben; a sok pénz és a nagy elv megérdemel annyira egy ügyosztályt, mint a közjótékonyság, melyről a Népjóléti Központ fog gondoskodni.

A választójog

és a virilizmus eltörlése olyan sarkalatos programmpontja a tisztességes, progressziv községi politikának, amely sem térbeli, tartalmi, sem időbeli feltételt nem tür meg. Merő taktika tehát, ha a választójogot és a virilizmus eltörlését holnap hajlandók vagyunk elfogadni, de ma nem. Taktika és kifogás különösen Vázsonyi szavai után, amikor kijelentette, hogy semmiféle junktim nem létezik a botrányok és az ő inditványa között. És ha ezzel szemben szemére vetik a polgármesternek és Vázsonyinak, hogy hiszen ők is taktikáztak a szavazás elhalasztásával, az időszerüségi kifogás megdöntésével, akkor ezzel szemben nyugodtan lehet hivatkozni a célra, amely a taktikázás kényszerü eszközét feltétlenül mentesitené. Vagy akarjuk a választójogot, a virilizmus kiküszöbölését, vagy nem akarjuk, de mihelyt feltételekhez kötjük, akkor máris nem akarjuk.

Enyhült a feszültség

a kereskedelmi kikötő körül

A budapesti kereskedelmi kikötő körül folyó csatározást mult számában ismertette a Fővárosi Hirlap. Azokból a nyilatkozatokból, amelyeket ez alkalomból közöltünk, élesen kivilláglanak azok az ellentétek, amelyek ebben a kérdésben a kereskedelmi és földmivelési minisztérium, valamint a főváros között fönnállottak és részben még ma is fönnállanak. Már ebben a közleményünkben is hangoztattuk azonban, hogy a főváros és a kormány között ebben a kérdésben a legutóbbi időben némi közeledés történt. Hogy milyen méretü ez a közeledés és miben nyilatkozik ez meg, ezekre a kérdésekre Déri Ferenc dr. alpolgármester volt szives megadni a választ a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Tény az, hogy *az eddigi feszültség enyhült*. Ez különösen kitetszik abból a *Hoszpotzky* Alajos miniszteri tanácsos urtól származó nyilatkozatból is, amelyet a *Fővárosi Hirlapban* olvastam.

— A közeledés kétféle. Külső és tárgyi közeledés. *A külső közeledés* abban nyilvánult meg, hogy a kereskedelmi miniszterium hosszu idő után most küldte el, éppen Hoszpotzky miniszteri tanácsos ur személyében, először képviselőjét a kereskedelmi kikötőről tárgyaló vegyes bizottság ülésére. Ebből egészen természetesen azt az örvendetes következtetést lehet levonni, hogy a jég megtörött.

— A tárgyi közeledés az, hogy a kikötő berendezésében is vannak kilátások a megegyezésre olyan formában, hogy a három tervbevett kikötő, a soroksári dunaági, a lágymányosi és a csepelszigeti között bizonyos feladat-megosztást lehet létesiteni, ugy hogy mindenki megelégedésével találkozhatik. Azt hiszem, a sokat hangoztatott vasuti töltés sem lesz nagyobb akadály, hiszen ez nem is annyira hajózási, mint vasuti kérdés.

— Sajnos, a munkálatokat egyelőre nem folytathatjuk, mert a háboru megakadályoz bennünket. Mihelyt azonban a háboru befejeződik, hozzálátunk a munkához, akár az állam folytatja tovább az épitést, akár a főváros veszi át. Örömmel olvastam Hoszpotzky miniszteri tanácsos ur bizakodó nyilatkozatát is, hogy Bécset meg fogjuk előzni. Ebben mi is bizunk rendületlenül, de természetesen dolgoznunk kell, hogy reményeink be is váljanak.

Déri Ferenc dr. alpolgármesternek ez a nyilatkozata mindenesetre megnyugtató azokra nézve, akik megértik a dunai magyar hegemónia gondolatát és a budapesti kereskedelmi kikötő fontosságát meg tudják érteni. A dolgok mai állása mellett remélnünk kell, hogy mégis lesz kereskedelmi és ipari kikötőnk, vagy átrakodó állomásunk. Sajnos, azonban nem olyan, mint amilyen Budapestet megilletné. Hatmillió koronából aligha lehet komoly, nagy alkotást létesiteni. Kezdetleges valami lesz ez, s hajózási körökben már előre is félnek a zsilipes kikötőtől, amely rettenetes időpazarlást jelent. A budapesti városházán azonban kezdik megérteni, mily hatalmas érdekek fűződnek ehhez az intézményhez. Minden remény megvan arra, hogy mihelyt kellő mennyiségü pénz áll rendelkezésre, meg lesz a hatalmas, az igazi kereskedelmi kikötőnk is.

Vázsonyi a polgári önérzetről

A szerdai közgyülésen Vázsonyi a kormányt ostorozta, mert mostohán bánik a város polgárságával. A fulmináns szónoklat hatása alatt a munkapárt rajongói kinosan feszengtek és Girárdi József mungó-városatya közbekiáltott: — Most a Dénes-ügyről beszéljen, a többiről a parlamentben szóljon!

Vázsonyi Vilmos: Ezek a mi polgáraink! A ragyogó polgári önérzetet ünneplem! Üdvözlöm! Ez a ragyogó polgári önérzet, amely mikor megmagyarázom nekik, hogy miért gyülölik Pestet és miért nézik le a városi bizottsági tagot, magában csak a munkapárti voksot érzi, semmi egyebet. Nagyon köszönöm a közbeszólónak, hogy megkönnyitette beszédemnek a folytatását, éppen erről akartam szólani. Arról, miért van az, hogy a városi polgárság nulla ebben az országban, miért van az, hogy a városi polgárság ellen ebben az országban terjeszteni lehetett a gyülöletet, hogy lehetett degradálni őt másodrangu hazafivá a békében, és a háboruban is ugy beszélnek, mintha a városi lakosság sorából senki sem esett volna el a csatatéren. Miért van ez?

Ha kutatom, hogy a városi polgárságnak miért nincs ereje és tekintélye és miért lehet igy traktálni az ország első törvényhatóságát, a parlament derültsége, a kormány egyes tagjainak kiváló mulatozása mellett, miért lehet komo'yan venni egy interpellációt ebben a házban, még akkor is, ha oly formában történik, mint ez történt, ha kutatom, akkor meg kell találnom azt a polgári önérzet és gerinc hiányában! És ezért köszönöm, hogy segitségemre siettek. Mert az a nemes lokálpatriotizmus, amely meg van egy bécsi emberben, vagy a berlini vagy a müncheni emberben, az a budapesti népből teljesen hiányzik. Hiányzik belőle az a lokálpatriotizmus, amely rajong a városáért, amely nem köpőládának tekinti azt, hanem családi otthonnak, amelynek minden köve szent számára, amelynek minden uj épülő házát, minden utcáját, minden parkját és monumentumát szeretettel nézi, mert ez a ő városa és dicsőiti dalban, dicsőiti alkalmi darabokban, dicsőiti gassenhauerekben, szereti ezt a nemes várost — ez a lokálpatriotizmus a budapesti népből hiányzik. Itt csak „Ez Pest" születik meg, a kigunyolása és kifigurázása saját városának. A lokálpatriotizmus teljes hiánya, a szeretetlenség és az önérzethiány és gerinctelenség, mely a városi lakosságot egyszerüen egy vasinventáriumnak tekinti, amelyet kormányról-kormányra lehet liferálni, melyet önérzetében meg lehet rugdosni, amelyet le lehet gyalázni. Azért arra fogunk haragudni, aki ezt ki meri mondani és nem arra a kormányra, amely önöket nem védi! Hát mit védik önök?

Ez az önérzetlenség, ez a gerinctelenség, a városi polgárságnak ez a szervezetlensége teszi lehetővé azt a manővert, hogy magát a várost akarják kijátszani a hivatalos város ellen, a polgárságot akarják kettérepeszteni, a városi lakosságot, és a város ellen való gyülöletre akarják felnevelni a városnak a népét, ahelyett, hogy közös ellensége ellen fordulna és ebben az országban megteremtené azt a rendet, mely egyedül biztositja a polgárság számára az érvényesülést politikailag, becsülést társadalmilag és a boldogulást anyagilag.

Nem emelik

a kislakások házbérét

A Fővárosi Hirlap már utalt arra, hogy a főváros jövedelmének fokozása közben valószinüleg gondolni fognak a városi lakások bérének emelésére is. E tekintetben illetékes helyről a következő fölvilágositásokat kaptuk:

— A főváros gondjai tényleg megszaporodtak, de annyira semmiesetre sem, hogy a városi kislakások bérét emelni akarnánk. Annál is inkább lehetetlen ez, mert ennek törvényes akadályai lennének.

— Amennyiben a *Fővárosi Hirlap* mégis fővárosi lakbéremelésekről hallott, azok csakis a *luxuslakások* lehetnek, amelyek fölött a városgazdasági ügyosztály diszponál. Itt igazán nincsen akadálya a béremelésnek, amennyiben az általános lakásdrágulás bekövetkezik.

— A szociálpolitikai ügyosztály kezeli a kislakásokat. Ezeknek egyenesen árszabályozó céljai vannak és igy legutolsóknak kellene lenniök a lakbéremelésben még akkor is, ha erre egyáltalán mód lenne. De ismétlem, még a lehetősége is ki van ennek zárva, mert éppen azon a cimen élveznek *adómentességet*, hogy tisztán önköltségi árban adjuk őket bérbe. A városi kislakások házbére tulajdonképen nem más, mint a befektetett tőke kamata és a karbantartási költség. Ezekből a házakból nem szabad jövedelmének lennie a fővárosnak. Nincs is belőlük semmi hasznunk, de mihelyt haszonra dolgoznánk, az állam joggal állana elő adókivetéssel. Ilyenformán megnyugtathatjuk a közönséget, hogy a városi kislakások árát belátható időn belül nem fogjuk emelni.

Pesti furcsaságok

Apróságok a mindennapi életből

A pesti ember élete most nagy nyomoruságból és apró bosszuságokból tevődik össze. A nagy nyomoruság már nem is bánt bennünket, az apró bosszuságok örlik föl az életünket. Kezdve a szivar- és cigarettahiányon, föl egészen addig, ahol a negyven-ötven koronás cselédünk hajnali hattól délig fél-liter tejért ácsorog, a délutánját pedig a hentes-bolt előtt tölti. A bécsiek már rendszabályokat csinálnak az utcai fölvonulások ellen. Ebből az alkalomból csinálta az egyik fővárosi bizottsági tag a következő kis számadást:

— Kibirhatatlan drágaságot élünk. Ha komolyan kezembe veszem a ceruzát, kiderül, hogy egy félliter tej hét koronába kerül. A cselédemnek negyven korona a bére, százhatvanba kerül az élelmezése és minden munkája abban merül ki, hogy a tejesboltban kiböjtől fél liter tejet, amely ilyenformán legalább hét korona értéket képvisel a számomra.

Ezt meg egy neves magyar iró mesélte:

— Végre sikerült a feleségemnek legujabb darabom premierjére szóló szabadjegy árán a szenesember hajlandóságát kieszközölni. Kijelentette, hogy ad huszonöt kiló szenet. Meg is kezdődött az ünnepélyes kimérési jelenet. A kitünő férfiu napoleoni pózzal a mérlegre lépett ötkilós csizmájával és lecsapta a mérleget. Szegény feleségemnek igy kellett megfizetnie a szenesember napoleoni pózát. Szivta a fogát, káromkodás feszegette a száját, de fizetett szegény.

*

Miért van aprópénzhiány? Erről is lehet egy strófát mondani. Ismerünk például egy üzletet, ahol nyiltan hirdetik, hogy aki tizenkét korona ára rézpénzt visz, az tiz kiló cukrot kap. Budapesten ma a vágyak Mekkája tiz kiló cukor. Természetes tehát, hogy minden ember rézpénzt gyüjt és amig tizenkét korona ára nincs, kivonja a forgalomból, pedig akárhányszor hónapokba tellik, amig tizenkét koronát egybegyüjt.

Az aprópénznek még notóriusabb ellenségei a különben tiszteletreméltó villamos-kalauz-hölgyek. Ezek is szorgalmasan elvonják a kétfilléreseket a forgalomból. Ahányszor visszaadásra kerülne a sor, nekik soha sincs miből. Büszkén vágja eléd a nagy bőrtáskáját, ime nem hazudott, nincsen benne egy fia apró garas sem. A pesti élet egy alapos ismerője azonban kitanulta már a rafinériát és szivesen közli a nyájas olvasóval, zörgesse meg bátran a kalauz-kisasszony privát-zsebét, mivelhogy az aprópénz, amelyet ké-

A nagy közgyülés.

A nagy közgyülés, — amely két napon keresztül dult, s amelynek ma sincs vége. Ez volt a városházi munka premiérje, erről beszéltek hetek óta mindenütt, ahol melegágya van a panamának és a panama-hajszáknak. Ettől várták, hogy rendszerváltozás és városatya-változás és tanács-változás és levegőváltozás fakad a nyomában. És a nagy eszményeknek *kijáró* fekete ruhában szorgalmasan gyülekeztek Budapest atyái. Politikai viharok előszele hozta be a közgyülési terembe *Lánczy* Leót és *Beck* Gyulát, botrányoknak szenzációknak reménye a karzat zsufolt publikumát.

Amikor *Bárczy* polgármester jelt adott az ülés megnyitására, elült a zümmögés és háromszáz kopasz fej hallgatta néma figyelemmel a beszámoló jelentést, amely egyformán szólott Polónyinak, Teleszkynek, Fényes Lászlónak és Budapest egész népének. Hatvan gépelt oldalt töltött ki ez a hatalmas munka és mégsem volt viszonylag véve terjedelmes, mert hiszen tiz esztendőnek minden keserves munkáját, gondját, sikerét, rágalmát sürüsitette belé a polgármester. Amikor vége volt, ez volt a megjegyzése egy városatyának:

— Ez nem beszámoló, hanem — *leszámoló*. Csak a legjobb füleknek adatott meg, hogy a közbeszólót meghallják, mert a polgármester beszédét olyan tapsorkán követte, hogy *Fedák* Sári is megirigyelte volna a sikert. És mert a fülnek kifogása volt az ellen, hogy csak őt tömik, a gyomrot ellenben üresen hagyják, a városatyák rendre kivonultak a büffébe, de csakhamar felharsant a nóta:

— Büffé mester azt üzente, elfogyott az ételek és italok regimentje.

De a gyomorkérdés elült, mert *Vázsonyi* Vilmos beszélni kezdett. Jól rendezett zenebona a házikezelés kompromittálásra, — igy jellemezte az embertelen hajszát, amely a főváros ellen folyik. A padok mögött az élelmiszerüzem főirányitója élvezte a beszédet, de menten behuzta a fejét, amikor Vázsonyi azokról az üzemekről szólott, amelyek tullöttek a célon. Éppen a cenzuráról beszélt a demokraták vezére, arról, hogy okos cenzor még sohasem született és hogy a köznép nem tud disztingválni és ha rossz a birói itélet, hát — a kézbesitőt veri meg, nem pedig a rossz birót. E pillanatban a belvárosi mungósorban, a közmondásszerüen okos *Székely* Ferenc mellől egy reszkető, öreg ur kezdett dühbe gurulni. Hogy miért, azt az oknyomozó történelem fogja megállapitani. Tény, hogy hirtelen felkiáltott:

— A parlamentben mondja ezt el! Vázsonyi nem maradt adósa a mungóságban megőszült *Girardi* Józsefnek, s a dühös bácsi csakhamar kiment a teremből és meg sem állt a Svábhegyig.

Pedig érdemes lett volna ott maradnia. Nem az ezüst ridikül miatt, amely a karzatról a terembe pottyant, s amelyről azt hitték, hogy bomba. Hanem *Vértes* Emil pikáns kis beszéde miatt és *Melkó* Bertalan miatt, a nyergesek és szijgyártók érdemdus elnöke miatt, aki öt kilogramm sulyu jegyzőkönyveket szorongatott a zsebében. Vértes hangja mindig forradalmi zene, most is türelmetlenséget váltott ki és az ujságirók karzatán megjegyezték:

— Vértesnek könnyü beszélni. Ő egy Muzeum-körúti kravátli-cég beltagja és ugy állapodott meg a társával, hogy ő mindig beszélni fog, a társa pedig azalatt inget és nyakkendőt fog árulni. Igy aztán a közgyülés is jóllakik a Vértes beszédével és amellett a cég áruraktára sem marad meg a boltban.

Buzgón dörgött Vértes az üzemek ellen. Azt mondta, hogy ma-holnap gyorstalpalója is lesz a fővárosnak.

— Bár ugy volna! — sóhajtották a virilisták, mintha bizony szegények lyukastalpu cipőkben volnának kénytelen ki- és bejárni. Egy helyen *Krausz* Simi is közbeszólott:

— Becsüljük meg egymást!

Nyomban szakértő becsüsök fogtak hozzá a becsléshez és megállapitották, hogy anyagilag egészen jó, elfogadható a főváros közgyülése.

— Ime, láthatják, szólt egy virilista, hogy a közgyülésnek nagy a bonitása, a hitele. Mégis csak jó dolog az a virilizmus. Abcug Vázsonyi, éljen Gaár!

Akkor már t. i. a méltóságos királyi Kuria itélkezett. *Gaár* Vilmos, aki ama próféták közé tartozik, akit alig ismernek a pátriájában, — szüzbeszédet mondott. Akták nélkül hozott itéletet és *Vázsonyi* Vilmos megsértette a törvényt, mert volt annyi bátorsága, hogy a Kuria itéletét birálta. *Hock* János is hallatta végre a szavát; kár, hogy oly ritkán teszi ezt, mert a közgyülés aranyszáju papját mindig élvezettel hallgatják. Most is ragyogott, csillogott, elmés volt és kenetteljes, okos és ötletes. Legnagyobb hatása annak az ötletének volt, hogy *Vázsonyi* kezében van a pásztori bot és a hivő báránykák — közöttük Hock is — sorra átugorják az elibük tartott botot.

— Ez ugy van, — mondotta mélabusan egy a négyszáz közül. A baj csak az, hogy a jó pásztor előbb legelteti a nyáját, hogy a báránykáknak erejük legyen az ugráshoz.

A mélabus városatyának ezuttal némi igaza volt, lévén ekkor már éjjeli tizenegy óra és va-

sőbb ázsióval fog eladni a kávéházi főpincérnek, ott huzza meg magát.

*

A táviratozás körül is meggyült a bajunk. Nem amiatt sirunk, hogy hatvan fillér helyett most egy koronát kell fizetnünk. Isten ments, oda se neki. Az azonban már mégis sok, hogy délután négykor már duplapénzbe kerül a távirat. Sürgönyt igazán nem szórakozásból szokott küldeni az ember, hanem szükségből. Ezt a kényszert kihasználni igazán nem méltó az államhoz.

Ám van az esti sürgönyföladásnak egy ujabb kinövése is. A postahivatalokban mostanában minden délután négy órakor valóságos ostromállapot van. A jelenet igy fest: félnégykor megtelik a postahivatal sürgönyfeladókkal. Minél többen vannak, a hölgyek annál bájosabban csevegnek. Megszólal a telefoncsengő, persze odakell rohanni, mert a kedves, az egyetlen telefonál. A tömeg pedig egyre gyülekezik, közben négy óra lesz és megkezdődik a kétkoronás díjszámitás. És kitör a vihar:

— Én itt voltam félnégykor.

— Mit fecsegnek, mért nem dolgoznak.

— Le kell szerelni a telefont.

Valóságos ostrom keletkezik, a szidalmak bombái egymást érik. Még azt sem lehetne mondani, hogy a közönség fölháborodása jogtalan, hiszen félnégykor tényleg ott álltak és mégis két koronát kell fizetniök. Közben pedig a kis postákon beszüntették a táviratfelvételt. Mintha csak számitás lenne, hogy mindenki a nagy postákon legyen kénytelen föladni táviratát és minél több kétkoronás dijat szedhessenek.

Ez az uj intézkedés reformra szorul. Kár volna a magyar posta régi jóhirnevét ilyen kicsinyes eszközökkel megrontani.

Uzsoráskodás az albérlőkkel

Maximálni kell a hónapos szobák bérösszegét

A hónapos szobák bére, mint minden a nap alatt, szintén alaposan fölment a háboru alatt. Az áremelkedés azonban ezen a téren sem normális. Nyilvánvalóan ennek is meg van a maga oka. A házbérek eddig általánosságban nem mentek följebb, tehát az egyedül jogos megokolás hiányzik. Az albérlőket tartók azonban ugy gondolkodnak, hogy ezen a réven fognak némi többjövedelemhez jutni, ezen a réven fogják behozni a drágaság által okozott károk egyrészét.

Bármily méltányosság illeti meg azonban a szegény szobakiadásra kárhoztatott polgárcsaládokat, a kiadott szobákkal mégis uzsoráskodás történik. Ma már ott tartunk, hogy a leggyalázatosabb lichthofra szóló szobát sem lehet 60 korona alatt megkapni, mig a valamivel rendesebb, mondhatnánk lakható szobák havi bére 100 koronánál kezdődik és egészen 200 koronáig emelkedik. Olyan horribilis bérek ezek, amelyeket már a fővárosnak nem szabad hangtalanul türnie. Annál is inkább föl kell emelnie a szavát a fővárosnak az uzsora ellen, mert tudnia kell, hogy a hónapos szobák lakói leginkább kisfizetésü hivatalnokok, valamint a jövő nemzedéke, az egyetemi ifjuság. Amennyiben pedig mások is laknak hónapos szobában, ezek a mások pályájuk kezdetén levő fiatalemberek, akiket amugy is eléggé sujt a vendéglői drágaság és képtelenség, hogy ilyen körülmények között kis pénzükkel be tudjanak rendezkedni.

A főváros tanácsának, látva a hónapos szobák körül folyó uzsorát, már régen maximálni kellett volna a hónapos szobák bérét. Ha meg tudták csinálni a szállodai szobák árának megállapitását, akkor gondjuknak kellene lenni a hónapos szobák bérének maximálására is, ami mindenesetre még inkább megokolt. Sajnos, módunkban van a tanácsnak példát is szine elé állitani. Nemcsak Németországot idézzük, de a kis és „elmaradt" Makót is, amely máris maximálta a hónapos szobák bérét. Budapestnek ugyan szégyen Makó után ballagni, de még nagyobb szégyen lenne, ha még utána sem menne.

csoráról még nem lévén szó. A problémát ugy oldotta meg a polgármester, hogy az urakat másnapra invitálta meg a vita folytatására.

Az urak többé-kevésbbé el is fáradtak másnap és nem volt okuk panaszra, mert szellemi táplálékról gondoskodás történt. A haragvó *Perczel* derültséget váltott ki és azt mondták, hogy egy ilyen haragos emberre nagy szükség volna a parlamentben is. *Kassai* Ferenc — a Kassai—Stern-párt (tagjai: Kassai Ferenc és Stern Sándor) nevében — a tanácsot igyekezett megvédeni a — polgármesterrel szemben, *Székács* Antal pedig sem az üvegről, sem a záptojástözsdéről nem beszélt, mert Magyarországon senki sem beszél arról, amihez ért. *Waigand* Józsefről ismét megállapitották, hogy a közgyülés egyik legelegánsabb szónoka, legtartalmasabb, legértékesebb tagja. *Hecht* Ernő nem akart beszélni, noha feliratkozott, pedig tőle nagy szenzációkat vártak.

És most következett a Glücksthal—Vázsonyi párbaj. *Glücksthal* Samu kezdte; olyan folyamatosan, szépen beszélt, mintha előre betanulta volna a mondókáját. Elsőrendü koponya, sugárzó okosság, értelem és — ravaszság: — ezt állapitották meg róla csütörtökön is. Finom taktikával azt mondta, hogy őnéki mindig kell az általános választójog, csak éppen ma nem. Minthogy pedig *Vázsonyi* Vilmos ezzel szemben kijelentette, hogy őnéki mindig kell a választói jog és ma is, nyomban kiszámitották, hogy a differencia a két vezérszónok között mindössze $^1/_{365}$-öd, mivelhogy Vázsonyi egy esztendőben háromszázhatvanötször kivánja azt, ami Glücksthalnak csak háromszázhatvannégyszer kell. És hogy ezt a csekély differenciát kiegyenlithessék, az elnöklő polgármester ugy döntött, hogy — ne legyen döntés, ráérünk erre legközelebb . . .

Pénzügyi válság és kibontakozás

Rossz üzlet a háboru. — A deficit eredete. — Összehasonlitás a multtal. A jövedelmek szaporitása. — A „Fővárosi Hirlap" ankétje.

Déri alpolgármester és Kabdebo tanácsos nyilatkozatai

Budapest székesfőváros számára — nyugodtan elmondhatjuk — *rossz üzlet a háboru.* Régen tisztában vagyunk vele, hogy a háboru két esztendeje, amelybe bele kell érteni azt az időt is, amikor még inkább csak a háboru szelét éreztük, okozta a főváros pénzügyi romlását. A deficites költségvetéseknek — minden ellenkező vádaskodással biztonsággal meg lehet állapitani — főként a háboruban kell az okozóját keresni.

Bárczy István dr. polgármester hivatalbalépése hasonló pénzügyi nehézségek között kezdődött. A komolyabbik pénzügyi válság, bármennyire nagyobbak is most a költségvetésben és zárszámadásban szereplő számok, az 1906-iki volt, mert akkor *a gazdálkodás hibái juttatták a deficites züllésbe a fővárost, ma viszont a rendkivüli idők miatt kell tizmilliós deficittel küzködnünk.*

A háztartás mérlege 1874—1912 között

A számok természetesen különböznek. Budapest budgetje az egyesités óta lihetetlen emelkedést mutat. Amig a lakosság 1870-ben 280,349 főből állott és 1913-ig 930,666 főre szaporodott a mi megháromszorozódást jelent; addig 1874—1912. között Budapest bevételei megötszöröződtek, de kiadásai megtizszereződtek. Ez idő alatt a növekedést százalékokban a községi alapban igy látjuk:

	bevételeknél	kiadásoknál
rendes	357%	478%
rendes és rendkivüli	367%	497%
rendes, rendkivüli és kölcsönpénzek	673%	1078%

Ez magyarázza, hogy bár 1906. táján a deficit komolyabb volt mint ma, az összeg, amely ezt a deficitet kifejezte, csak egy millió hétszázezer korona volt a mai tizmillióval szemben. Emlékezetesek azok a tanácskozások, amelyek tiz esztendő előtt Bárczy első megválasztása idején a helyzetet dominálták és amelyek a pénzügyi bajok szanálását célozták. Akkor igen nagy érdemeket szereztek Bódy Tivadar dr. az akkori pénzügyi tanácsnok és Déri Ferenc dr., aki még akkor tanácsjegyző volt és aki a pénzügyi válságról szóló nagyszabásu előterjesztést csinálta.

Emelkedő kiadások a háboru miatt

Ma ott tartunk, hogy a költségvetés évi emelkedését mindkét oldalon (bevétel, kiadás) normális viszonyok között mintegy öt millió koronára tehetjük. Ez a természetes fejlődés processzusa. A háboru kitörése óta, illetve amióta a háboru szelét érezzük, a költségvetésnek csupán egyik oldala, a kiadási oldal, mutatja a normális öt milliós emelkedést. A kiadásaink szaporodnak, de a bevételeink nem. A két esztendőben ez pontosan tizmillió koronát tesz ki, ami tökéletes bizonyitéka annak, hogy a főváros költségvetésének deficites voltát egyenesen és kizárólag a háborus viszonyok, nem pedig a rossz és könnyelmü gazdálkodás idézte elő.

Elég egy pillantást vetni az utolsó négy esztendő pénzügyi viszonyaiba, hogy ezt a tételt számokkal igazolják.

	kiadás	bevétel	fölösleg
1912-ben	78 millió	78 millió	10,000 K
1913-ban	85 millió	85 millió	3 mill. K
1914-ben	90 millió	90 millió	54,000 K
1915-ben	96 millió	86 millió	—

Ime számadatokkal illusztráltuk a kiadásoknak és bevételeknek normális időkben való öt milliós emelkedését. Ezt az emelkedést a kiadás megtartotta a háboruban is, de nem tudta a bevétel megtartani. Óriási haladás és a pénzügyek teljes konszolidálását jelenti az, hogy amig 1916.-ban egy millió hétszázezer korona deficittel végződött a zárszámadás, akkor 1913-ban három milliós fölösleget tudott fölmutatni a főváros. Persze 1914-ben már itt volt a háboru, ami egyszerre lenyomta a fölösleget és 1915-re ujra jogaiba iktatta a deficitet.

Fokozni kell a bevételeket

Olyan számok ezek, amelyek megcáfolják a könnyelmü gazdálkodás vádját. A deficit azonban mégis itt van és a megoldást ismét meg kell találni. Tudunk egy tanácsi határozatról, amely minden ügyosztálynak kötelességévé teszi, hogy bevételeit növelje. Ez a helyes elv, mert mint kimutattuk, a főváros kiadásai ma is a normális emelkedést mutatják, tehát *a bevételek fokozásának kell az elvnek lennie.* Állandóan hallunk azonkivül ankétekről, amelyeket tulajdonképen adókigondoló bizottságnak kellene neveznünk. Egyszóval a főváros ugy igyekszik leküzdeni a pénzügyi bajokat, hogy részben *üzemi bevételeit fokozza,* részben pedig *uj adónemeket kiván behozni.*

Tanácsok és ötletek

A „Fővárosi Hirlap" ankétje.

Mindenki előtt ismeretes már, hogy utban van a luxusadó, a világitási adó, igen sok hive van a városházán a közlekedési, de még inkább a telekértékemelkedés adójának. Ma még hozzávetőleges számitások sincsenek készen, hogy ezek az adók és az üzemi bevételek emelkedése rendbe tudják-e szedni a főváros anyagi viszonyait. Éppen azért időszerünek tartottuk, hogy olyan egyéniségekhez forduljunk, akik megértő hozzászólással, tanácscsal, ötlettel gazdagithatják azoknak a munkáját, akik e nagy probléma megoldására hivatottak. A *Fővárosi Hirlap* értékes szolgálatot vél teljesiteni, amikor ezeket a személyiségeket kiválogatja és a lap hasábjain megszólaltatja. Ha az ankét során, amelyet itt akarunk hétről-hétre lefolytatni, csak pár értékes ötlettel gazdagitják is a fővárost, akkor is megoldottuk a célt, amelyet magunk elé tüztünk.

Telekértéknövekedési adó

Déri Ferenc alpolgármester nyilatkozata

Fölkerestük Déri Ferenc dr. alporgármestert, akinek az 1906-iki pénzügyi válság szanálásában tevékeny szerep jutott. Déri alpolgármester a következőkben nyilatkozott a Fővárosi Hirlap anketjéről:

— Egészséges ötletnek tartom a *Fővárosi Hirlap* papiros-ankétjét, amely alkalmas arra, hogy olyan pénzügyi és gazdasági szakemberek is hozzászóljanak a kérdéshez, akiknek a városházán nincsen szerepük. Gondolatok, ötletek, tanácsok születhetnek igy, amelyek mindenképen hasznosak lehetnek.

— Én magam a városi jövedelmek fokozását célzó tanácskozásokban nem veszek részt és igy a dolog érdemére vonatkozólag nincs is módomban nyilatkozni.

Emlékeztettük az alpolgármestert a 1906-iki pénzügyi válság idejében végzett munkásságára, amelyre vonatkozólag ezeket mondta:

— Magát az átfogó határozati javaslatot nem én csináltam, akkor már nem is voltam a pénzügyi ügyosztályban. Pénzügyi tanácsjegyző koromban csináltam azonban két adójavaslatot. Az egyik *a telekérték adóról szólt*, a másik a *telekértéknövekedés* adójának tervezete volt. Annak idején az ebből a két adóból származó jövedelmet nem tartották elegendőnek a pénzügyi helyzet szanálására és ezért félrei is tették az én javaslatomat.

— A telekértékadó alapelve az lett volna, hogy ne a telek hozadékát, hanem a telek értékét adóztassuk meg. Ezzel nemcsak a város jövedelmét fokoztuk volna, de egyben a városfejlesztésnek is szolgálatokat tettünk volna, mert az érték után fizetett adó kényszeritette volna a telektulajdonosokat telkeik kihasználására.

— A telekérték növekedési adó behozatalával nem tudom foglalkoznak-e most hivatalosan. Azt azonban tudom, hogy a teoretikusok megmozdultak. Igen érdemes munkát végez e tekintetben *Pikler* J. Gyula, a statisztikai hivatal aligazgatója. Nem tudom, vajjon megvalósitják-e a telekértéknövekedési adó gondolatát, de nem hiszem, hogy valami különösen nagy jövedelmet tudnának belőle kihozni.

Az épitési illeték

— Kabdebo tanácsos nyilatkozata —

Nagy megértéssel fogadta akciónkat Kabdebo Gyula müszaki tanácsos, aki az alábbiakban nagyon megfontolandó, mély tudásra valló dolgokat mondott el a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt:

— Komoly meggyőződésem, hogy *épitési illeték cimén* jelentékeny jövedelemszaporitást lehetne elérni. A kész épületek megvételénél az állam 4·3% illetéket, a főváros pedig 1% illetéket szed be. Ez összesen 5·3% illetéket tesz ki. Ugyanilyen módon kellene illetékkel sujtani az uj épitkezéseket is. Hiszen az uj épitkezés is ugyanolyan, mint maga a vétel. Aki épit, az tulajdonképen pénzért házat vásárol. A különbség csak az, hogy épitkezés esetén a vételárat az épittető több iparosnak, nem egyszerre, hanem részletekben mintegy egy év alatt fizeti ki.

— Ha például valaki 100.000 korona értékü telken 100.000 koronáért házat épittet, az tulajdonképen nem tett mást, mint 200.000 koronáért ingatlant vett. Ha a kész kétszázezerkoronás házat eladás utján veszi, akkor 5 3%-os átiratási illeték cimén 10.600 koronát fizet ki. Ha pedig 100.000 koronás telket vesz és 100.000 koronát beépittet rá, akkor csak a 100.000 koronás telekvétel után fizet 5·3% átiratási illetéket, ami ebben az esetben csak 5300 koronát tesz ki. A ház után semmit sem fizet. Egyszóval a *vevő* kétszerannyi illetéket fizet, mint az *épittető*. Rendes körülmények között azonban a telek lényegesen kisebb értékü a háznál s igy az arány még kirivóbb, mert a legtöbb esetben az épitkező csak egyharmadrész, esetleg egynegyedrész annyi illetéket fizet, mint az, aki kész házat vesz. Ha viszont az ujonnan épült házat eladja, a vevő már rendes illetéket fizeti.

— Azt hiszem a példa kellőképen feltünteti, hogy az épitkező és a vevő nem egyforma elbánásban részesülnek. De az épitkező előnyei másként is tetemesek. Aki üres telken épit, annak számára nemcsak a ház, de maga a telek is jövedelemezővé válik. Az uj háznak is mindig nagyobb a jövedelemezősége, mint a réginek. Hiszen a lakók jobban keresik az uj házakat, mert modernek a berendezéseik, az uj háznak nincsenek tatarozási költségei, az uj ház adómentességet élvez, egyes vidékeken pedig rendkivüli adómentesség is van. A régi ház lakásai avultak, sok a fentartási költség, sok az adó, Ilyen előnyök mellett ugyebár teljesen méltánytalan, hogy az épittető nem fizet illetéket?

— Kiséreljünk meg egy kis számitást, amely azt mutatná, milyen jövedelemre tehetne szert a főváros az épitkezési illeték révén? Néhány évre visszamenőleg Budapesten a következő épitkezési értékek mutathatók ki:

1903-ban	—	25 millió korona
1904-ben	—	32 millió korona
1905-ben	—	46 millió korona
1906-ban	—	46 millió korona
1907-ben	—	43 millió korona
1908-ban	—	49 millió korona
1909-ben	—	74 millió korona
1910-ben	—	104 millió korona
1911-ben	—	145 millió korona
1912-ben	—	146 millió korona

— A háborus esztendők ebben a számvetésben nem numerálnak, mert az épitkezések szünetelnek. A háboru után következő években nyugodtan vehetünk átlagos alapul évi 150 milliót. A régi házak után fizetendő átiratási illetéket, az 5·3%-ot számitva, a fővárosnak *az épitkezési illeték évi nyolcmillió korona uj jövedelmet hoznának.*

— Természetesen az épitkezési illetékhez az államnak semmi köze nincs, lévén az épitkezés Budapestnek teljesen magánügye, a város fejlődését megadóztathatja a város, de az állam nem.

— Az illeték jogossága mellett kézenfekvő annak igazságos volta is, hiszen ez *legtehetősebb polgárságot, az ingatlanszerző polgárságot terheli* és pedig nem sulyosabban, mint az ingatlant vásárló polgárságot eddig is sujtotta.

— Megkérdeztük még Kabdebo tanácsos urat, hogy mint az épitkezési kérdések kiváló ismerője, nem tartja-e veszedelmesnek az épitkezési illetéket az épitkezések fejlődésére nézve?

— Nem — volt a válasz — hiszen az uj épületek értékét mindig a mellette levő épület értéke után számitják. Vagyis azonnal hozzáadják az értékbeli különbözetet. Legalább ezen az uton is meggátolhatjuk némileg az épitkezési spekulációt, amelynek leginkább köszönhetjük a rossz anyagból és rosszul épitett házakat. Aki a maga céljára épittet házat, az nem érzi meg az épitkezési illetékeket. Aki pedig spekulációra épit, annak az épitkezése amugy sem kivánatos. Az épitkezési illeték jogos és igazságos és a város fejlődésére sem lehet káros.

Lakásveszedelem Berlinben.

Berlin, október közepén.

(Saját tudósitónktól.) A „Fővárosi Hirlap"-ban már volt alkalmam rámutatni arra a gondosságra, amelylyel a berlini városi hatóságok a lakáskérdéssel foglalkoznak. Berlin eddig a lakók szempontjából az ideális város volt, a lakások ezrei állottak állandóan üresen, az árak folytonosan visszamentek és a helyzet végül is az volt, hogy a legelőkelőbb vidékeken, a város nyugati negyedeiben egy szoba ára átlagban négyszáz márka volt, tehát öt szobás lakást — a modern technikának valóban valamennyi vivmányával fölszerelve — kétezer márkáért lehetett kapni. Senki nem hitte volna, hogy valaha még lakásveszedelemről lehet majd beszélni Berlinben. És ez a helyzet most mégis bekövetkezett, vagy legalább is arról van szó, hogy a háboru után megismélődnek a hetvenes évi háboru utáni események. A város vezető férfiai már eddig is sejtették, hogy a háboru után valamit tenni kell a lakók érdekében, mert a viszonyok igen kellemetlen módon fognak megváltozni, most azonban a fenyegető lakásveszedelem, mint bizonyosság áll a szociálpolitikusok előtt. A császári statisztikai hivatal kiadta a lakásstatisztikáját és ebből sok érdekes tanulságot lehetett levonni. A kép, amely az emberek szeme elé tárult, oly sötét volt, hogy néhány hét előtt elrendelték Berlin városában az üresen álló lakásoknak a megszámlálását. Az anyagot most dolgozzák föl a statisztikai hivatalban, — nekünk azonban már most alkalmunk van az eddig feldolgozott anyagból levonni azokat a tanulságokat és kilátásokat, amelyek a statisztikai adatok alapján mutatkoznak és amelyeket nagyban és egészben a budapesti viszonyokra is lehet alkalmazni.

Berlinben általában soha nem állott annyi lakás üresen, mint most, a háboru alatt. Ez természetes, mert hiszen sok ember bevonult és feladta a lakását. De ebből nemcsak, hogy nem lehet arra következtetni, hogy a háboru után a lakások ára esni fog, vagy hogy a lakásviszonyok a kinálat emelkedése következtében javulni fognak, hanem ellenkezőleg: ha a helyzetet alaposan szemügyre vesszük, azt kell konstatálni, hogy a veszedelem egyenesen fenyegető. Az üres lakásoknak a tulnyomóan nagy része ugyanis nagy lakás, ugynevezett hochherrschaftliche Wohnung, mig a kislakások tekintetében azt tapasztalhatjuk, hogy mindig kevesebb lesz már most is az üresen álló kislakások száma.

Vegyük már most figyelembe a következő tényeket: A háboru alatt igen sok „Kriegstrauung" volt, olyan házasságok köttettek, amelyeknél a házasfelek az együttélést tulajdonképen még nem kezdték meg és nem alapitottak háztartást. Ezek az emberek a háboru végével lakást fognak fölvenni, ami a kislakásokban való keresletet ismét jelentékenyen növelni fogja. Már ma is észlelhető a nagyvárosok lakosságának az a tendenciája, hogy a kislakásokba huzódik a nagyobb lakásokból. Ez a tendencia a háboru után, amikor az anyagi viszonyok az általános gazdasági nyomás következtében jelentékenyen rosszabbodni fognak, még nagyobb mértékben fog bekövetkezni. Az emberek a nagyobb lakásokból kiköltöznek a kisebbekbe, takarékoskodni fognak és megint csak növekedni fog a kislakásokban való kereslet. Még nagyobb veszedelmet jelent az épitkezésekben való tökéletes pangás. A háboru majdnem minden magánépitési vállalkozást megszakitott. Németország lakásszükséglete évenként késszázezer lakással emelkedik, ezt a számot a háborus épitkezések meg se közelitették. Végül általános tapasztalati tény, hogy a háboru után és pedig minden háboru után jelentékenyen növekedik a házasságkötések száma, ami ismét a kislakásokban való kereslet emelkedését vonja maga után, továbbá, hogy a háboruk után a népességi mozgalom azt a tendenciát mutatja, hogy a nagyvárosok felé özönlik.

Kétségtelenül megállapitható tehát, hogy a háboru után Berlinben lakáshiány, különösen pedig kislakásokban való hiány lesz. Berlin város tanácsa felismerte ezt a veszedelmet és most különféle tervek vannak, amelyek azt célozzák, hogy ezen a veszedelmen valahogyan még idejében segitsenek és megtegyék a preventiv intézkedéseket arra nézve, hogy ne ismétlődjenek meg az 1871-es forradalmi jelenetek Berlin utcáin, amikor a barakkokban lakó embereket a rendőrség kilakoltatta. Hogyan lehet ezen a veszedelmen segiteni?

A birodalmi gyülés ötszáz millió márkát szavazott meg a Kriegerheimstätte céljaira.

ami azt jelenti, hogy a háboruból hazatérő harcosok egy része el lesz látva lakással, ami mindenesetre csökkenteni fogja a lakásszükséget. Berlin városa maga is nagy mértékben szándékozik részt venni ebben a mozgalomban, hogy ezáltal valahogyan paralizálja a lakásnyomort. Azonkivül arról is szó van, hogy a város maga is épit kislakásokat, hogy mennyit, ezt egyelőre még nem határozták el. Végül a közlekedés javitásával akarják lehetővé tenni azt, hogy a város közelében elérhető helyeken olcsóbb lakásokat kaphassanak a munkások.

A Fővárosi Hirlap tudósitója érdeklődött a berlini városházán abban az irányban, hogy miféle tervei vannak a városnak a közeledő lakásveszedelem leküzdésére. A városházán a következő felvilágositást adták:

— Hogy mit fogunk tenni, azt e percben még nem mondhatom meg önnek teljes pontossággal — mondotta nekünk *Weber* tanácsos ur, — hanem annyi bizonyos, hogy a legnagyobb gonddal tanulmányozzuk ezt a kérdést. A statisztikai munkálatok folynak, tanulmányozzuk a kérdést és máris vannak bizonyos tervek a tanács előtt, amelyekről azonban ezidőszerint még nem szeretnék szólani, mert hiszen nem határoztunk még ezek felől. Mindenesetre szerencsének lehet mondani, hogy a városi tanács már most fölismerte, hogy micsoda veszedelem rejlik a kislakáshiányban és bizonyos, hogy sürgősen fog intézkedni abban az irányban, hogy a baj kifejlődését meggátolja. Nem lehet türni, hogy a háboruból visszatért harcosok lakás nélkül maradjanak és azt sem lehet türni, hogy ezek az emberek kizsákmányoltassanak később a lakásspekulánsok által. Különben meg vagyok győződve arról, hogy ez a probléma nem specifikusan berlini probléma, hanem valamennyi hadviselő állam nagyvárosában előáll a háboru után. Arról van szó, hogy nem szabad értetlenül elmenni e kérdés mellett és vigyázni kell arra, hogy akkor tegyük meg a preventiv intézkedéseket, amikor még lehet. Ha néhány hét mulva ujra fölkeres, akkor többet mondhatok önnek és meg fogja látni, hogy Ber-

lin városa gondol arra is, hogy holnap mi történik.

. . . Nem tudom, gondoltak-e nálunk is erre a lakásveszedelemre, amely nekünk különben nem ujság, de amely a háboru után bizonyára nálunk is akkora erővel fog kitörni, hogy még a mi nyomorult pesti lakásviszonyainkhoz képest is türhetetlen állapotokat fog teremteni. Nem tudom, a telek és lakásspekulánsokon kivül gondolt-e nálunk is valaki erre az aktuális kérdésre, de ugy sejtem, hogy nem ártana, ha megszivlelnénk a berlini példát.

Déri Imre.

Események

Közgyülés. A pénzügyi bizottság pénteken ülést tart, amelyen előkészitik az e hó 25-i közgyülésre kerülő tárgyakat. A legközelebbi közgyülés különben a mult közgyülésről visszamaradt tárgysorozatot fogja letárgyalni, továbbá szavazni fognak *Vázsonyi* Vilmos inditványa fölött, amely a fővárosi törvény revíziójáról, a virilizmus eltörléséről és az általános, egyenlő, titkos választójog behozataláról szól.

A képzőmüvészeti iskola telke. A kultuszminisztérium a képzőmüvészeti iskola céljára monumentális palotát akar épiteni a Gellérthegy aljában lévő Kerkápolyi—Bodor-féle alapitványi telken. Minthogy azonban a fővárosnak erre a telekre szüksége van, mert a Gellért-fürdővel kapcsolatban rendezni akarja a fürdő környékét is és a hegyoldal rendezésének tervét már el is készittette egy fővárosi tájkertésszel, — érintkezésbe lépett a kultuszminisztériummal más, megfelelő telek átadása iránt. A tárgyalások ebben az irányban folynak.

Platthy betegsége. Városházi körökben nagy érdeklődéssel találgatták, vajjon Platthy György a szabadpolgári párt duzzogó vezére, felfüggeszti-e duzzogását a nagy közgyülésre. Platthy nem jött el, ennek azonban az az oka, hogy vesekőképződésben megbetegedett. Orvosai biznak mielőbbi teljes felépülésében.

Melkó jegyzőkönyve. Vértes Emil a főváros közgyülésén felolvasott egy szenzációnak szánt jegyzőkönyvet, amelynek aláirói tanusitják, hogy Buzay tanácsnok előttük igy nyilatkozott:

— Nem baj, ha Dénes 5—10 százalékos provizíókat szed. Fődolog, hogy a fővárosnak még igy is haszna van ezekből az üzletkötésekből.

Módunkban van erre vonatkozólag Buzay tanácsnok nyilatkozatát közölni. A tanácsnok már korábban, mikor ezt az állitólagos kijelentést szóvá tették előtte, szemenszedett hazugságnak mondotta a három ur állitását. Az aláirók közül az egyik maga Melkó bizottsági tag volt, a másik kettő pedig Keleti és Nagy müszerészek, tehát a müszerüzem konkurrensei és haragosai.

Hősökfalva. A rokkantak ellátásának problémájához uj és eredeti hangon szól hozzá Lendl Adolf dr. egyetemi tanár, az állatkert kitünő igazgatója most megjelent tanulmányában. A könyvnek „Hősökfalva" a cime, az Országos Hadsegitő Hivatal adta ki és Bárczy István dr. polgármesternek ajánlotta tudós szerzője. A tanulmányban egy kész, pompás, az utolsó apró részletig kiszámitott terv van: egy falu terve, melyet Budapest alapit, hogy kétszáz rokkantról gondoskodjék, de e gondoskodása nem könyöradomány, hanem munkaalkalom, még pedig olyan, amely a főváros lakosságának érdekét szolgálja. A földmüvescsaládok, Hősökfalva lakói Budapest számára dolgoznak, hiszen a föld, melyet müvelnek, a ház, melyben laknak, az állatok, melyeket nevelnek, Budapest tulajdonai; ők abból csak részesedést kapnak, mig a falu termékei Budapest lakóihoz kerülnek. A termelést Budapest irányitja, a maga érdekeinek megfelelően, ugy hogy Hősökfalva produkciója bizonyos cikkekben csakugyan árszabályozóan hathat a budapesti piacra. A befektetés, melyet ez a nagyszabásu terv igényelne, tizmillió korona, de Lendl számitása szerint bőségesen meghozná a kamatát, tehát a főváros amellett, hogy leróná kötelességét a rokkantellátás terén, még kitünő üzletet is csinálna. Lendl a tudós gondosságával, de a praktikus üzemigazgató ezerféle tapasztalatával is dolgozta ki tervét, amelynek annál inkább hihetünk, mert látjuk, mit teremtett az állatkertben. A tanulmányhoz Kirchner Hermann altábornagy, az Országos Hadsegitő Hivatal főnöke irt előszót, amelyben Lendl tervének megvalósitását nemcsak Budapestnek ajánlja, hanem a nagyobb vidéki városoknak is, hiszen Hősökfalva lehet kisebb vagy nagyobb, a szerint, amint az alapitó kivánja. A tanulmány, amely mint olvasmány is rendkivül érdekes, három koronába kerül, a Hadsegitő Hivatal javára.

Gyógyszertár a főváros kezelésében. A Justitia cimü budapesti gyógyszertárba, amelynek pöreiről és botrányairól nemrégiben megemlékeztünk, a polgármester további intézkedésig Schaffer Sándor okleveles gyógyszerészt és fővárosi számtisztet nevezte ki hatósági kezelőül.

A Fővárosi Orfeum müsorán az elsőtől az utolsóig elsőrangu és különös gonddal összeállitott számok szerepelnek és ennek tulajdonitható, hogy a közönség már pont nyolckor megtölti az orfeum helyiségét. Régi orfeumjárók, akik az előadás kezdete után egy-két órával jöttek, teljesen szakitottak ezzel a szokással, mert nem akarnak az érdekes müsorból egy számot sem elmulasztani.

A Kristálypalota vezet. Hogy a Mérey Adolf igazgatása alá került Kristálypalota mint a legkitünőbb müsoru és legelőkelőbb dohányos szinház versenytárs nélkül vezet: azt immár nemcsak a pesti közönség bizonyitja, hanem a császárváros is. A legelőkelőbb bécsi varieték egyike ugyanis jövő szezónra, három hónapra leszerződtette a Kristálypalota teljes együttesét és pedig tulnyomó részben magyar müsorral. A nemzetközi részben a fenomenális Anna Müller-Lincke falrengető kómikuma a legvidámabb produkció, ép ugy, mint a 2 Blessing páratlanul szenzációs szalón-akrobata mutatványai, a Kara Iki káprázatos büvészkedése és a Smaragda cica szinháza szintén elsőrangu attrakció.

A Télikert müsora nap-nap után zsufolt házakat vonz. Az attrakciókon kivül, amelyek között Demokratios, Dick Ardea és Max és Móric a legkiválóbbak, nagy hatása van a Rátkai és Somogyi Nusi fellépésével szinre kerülő operettnek, melynek Faraó leánya a cime. Magánszámaikkal Szalontai Ferike és Borbély Lili aratnak naponta nagy sikert. A közönség elragadtatással tapsolja Fehérváry Juliskát is, aki Bródy Istvánnak A határon cimü szkeccsében lép föl. Kovács Lili, Mányoki Gizi, Virágh, Pásztor, Kövesyné és a Télikert uj kitünő akvizíciója. Vargha Béla egészitik ki a magyar együttest és viszik sikerre a mulató októberi müsorát.

A Tőke

Szemle.

Az ötödik hadikölcsön — A bankok áruüzletei — Az őszi kompány

A hágai békepalotának 1913. szeptemberében történt felavatása alkalmából tartott interparlamentáris kongresszuson a belga delegáltak azt inditványozták, hogy a semlegesség megsértésének tekintessék az, ha a háboruban részt nem vevő államok, vagy ezeknek bankjai és kapitalistái a hadviselő országoknak kölcsönöket adnak. A javaslat éle — mint később kitudódott — Ausztria-Magyarország ellen irányult. És ime, a világháborunak most az a legnagyobb ironiája, hogy mig az inditványt forszirozó hatalmak: Anglia, Franciaország és Oroszország Amerikában koldulnak milliárdokat, addig a monarchia a hadviselés költségeit a legnagyobb könnyedséggel itthon képes fedezni. Ausztria-Magyarország gazdasági ereje a világháboru folyamán igazán impozáns módon nyilvánult meg. Eleinte magunk se hittük, hogy pénzügyileg ilyen erősek vagyunk. Most már tudjuk, hogy bennünket financialiter legyőzni nem lehet.

A magyar nemzet kifejezésre fogja ezt juttatni az ötödik hadikölcsönnél is, mely november hó első felében fog kibocsátásra kerülni. Most is, mint az előző hadikölcsönöknél, járadékkötvények és pénztárjegyek fognak emittáltatni. Bankkörökben tudni vélik, hogy ezuttal *ujtipusu* járadék fog kibocsáttatni. Azt azonban már nem tartják valószinünek, — mint azt némely oldalról hiresztelik — hogy a pénzügyminiszter egy sorsjegykölcsönnel is megpróbálkozzék. Az bizonyos, hogy az országban a legutóbbi hónapok alatt óriási tőkék halmozódtak fel, melyek szolid elhelyezésre várnak. Különösen sok pénz gyülemlett össze a gazdáknál, akik a háborus konjunkturából leginkább vették ki a részüket. Ezt a tőkét valamelyes módon az ország gazdasági körforgalmába kell visszaterelni. A legalkalmasabb erre az ötödik hadikölcsön. A kormánynak, a hatóságoknak és a pénzintézeteknek a legnagyobb agitációt kell kifejteniök arra, hogy a gazdák minél több hadikölcsönt jegyezzenek. Ehhez természetesen intenziv felvilágositó munka szükséges, mint az Németországban történt, ahol minden egyes faluban öles plakátok magyarázzák a hadikölcsönök erkölcsi és anyagi előnyeit. A magyar nemzet minden rétegének ki kell vennie a részét ebben az óriási küzdelemben, melyet hazánk területi épségéért és nemzeti életünk függetlenségéért folytatunk.

*

Sok embernek — főkép az agráriusoknak — még mindig nem megy a fejébe, hogy a bank is csak olyan üzlet, mint minden más kereskedés, mely a befektetett tőke megfelelő fruktifikálását célozza. A banknál ez a törekvés még inkább kidomborodik, minthogy itt nemcsak a saját tőke, hanem idegen tőkék gyümölcsöztetéséről is van szó. A háborus viszonyok következtében egyes banküzletágak (váltó-, jelzálog-, konzorciális stb. üzletek) csaknem teljesen stagnálnak, ugy hogy a nagy pénzbőség következtében felgyülemlett jelentékeny tőkék részére más üzletágakat kellett keresni. Erre különösen az áruüzlet kinálkozott alkalmasnak, melyet egyes intézetek a béke idején is erősen kultiváltak. Az a nexus különben, mely a bankok és a nagy ipari vállalatok között fennáll, a pénzintézeteket már természetszerüleg is az áruüzlet felé terelte. Az az erős koncentráció pedig, mely a háboru alatt a gazdasági élet minden terén mutatkozik, szintén a bankok malmára hajtotta a vizet. A nagybankok áruüzletei ellen a képviselőházban és egyes sajtóorgánumokban erős kirohanások történtek. A vádak tulzottaknak, sőt egyes esetekben alaptalanoknak bizonyultak. A legeklatánsabb erre nézve a *Hitelbank* esete. Erről az intézetről azt hiresztelték, hogy óriási zsirkészleteket halmozott fel. Most egy polémia alkalmából olyan kompetens ember, mint a miniszterelnök, mondja, hogy hogy üresen látta egyik banknak 150.000 métermázsa befogadására képes zsir- és szalonnaraktárát. Azt is kijelentette, hogy alkalma volt a Hitelbank zsirüzletének adatairól meggyőződni és konstatálni, hogy a bank legnagyobb zsirkészlete 800 mázsa volt, mely azonban rövid idő alatt teljesen elfogyott, ugy, hogy amidőn a bankokat az áruhalmozás vádjával illették, a Hitelbanknak már semmi készlete nem volt.

*

Normális időkben az *őszi kampány* mindig bizonyos pénzfeszültséget idézett elő, mert a termés értékesitése óriási tőkék mobilizálását tette szükségessé. Most, a háboru alatt, ez a pénzfeszültség nem tapasztalható, sőt azt kell látnunk, hogy az uj hadikölcsön közeledése dacára is állandó pénzbőség uralkodik, ami a piaci kamattételek szokatlan alacsonyságában is kifejezést nyer. Budapesten a magánkamatláb a 3%-on alul mozog. A pénzbőség jeléül tekinthetők a különféle tőkefelemelési akciók is. Az iparvállalatok tőkefelemelései után most már a bankok hasonló akciói fognak következni. Most, hogy a hadinyereségadó tető alá hozatott, a kormány is engedékenyebb és nem gördit akadályokat, a hadikölcsönjegyzés befejezése után két lünk, a hadikölcsönjegyzés befejezése után hét nagybank azonnal hozzálát a már régebben elhatározott tőkeszaporitáshoz. Megjegyzendő, hogy a részvénypiac hangulata elég kedvező az uj kibocsátások iránt. Az illetékes köröknek azonban — nagyon helyesen — az a véleménye, hogy előbb a hadikölcsön sikerét kell biztositani és majd csak azután következhetnek a bankok uj részvénykibocsátásai. Nekünk is az a nézetünk, hogy a hadikölcsön elhelyezése iránti akciót más emissziókkal nem szabad megzavarni.

Mi az oka a sajt- és rizshiánynak? Utaznak, jönnek-mennek, járják a külföldet a *Haditermény* hatalmas urai, de a költségjegyzéknél egyebet nem igen produkálnak. Dr. *Reiss* Jenő, a százkezü és mindenhez értő igazgató, *Diósi* Ödön, a szófiai szaktudós és *Práger* direktor ur hiába próbálkoztak meg a svájci behozatal

szervezésével, sehogy sem sikerült nekik. Mig a H. T. rá nem tette a kezét, addig a fürge kereskedelem gondoskodott ementhali sajt- és rizsbehozatalról. Most — Reiss urék dicséretére elmondhatjuk — mind a két fontos élelmezési cikket nélkülözzük. Ellentétben Ausztriával, ahol sajt is rizs is, elég bőven kapható. Nem bizunk az eredményben, hogy a H. T. most ujra kiküldte egyik főtisztviselőjét Svájcba, ahol ementhali sajtot és rizst akar beszerezni. Már elkésett. Sokkal célravezetőbb lett volna, ha a *Heller* babpör alkalmával *Russo* Elia vezérigazgató ur „közügyben" nem Berlinbe, hanem Svájcba ment volna, akkor még talán használhatott volna a közügynek és tudott volna némi sajt- és rizskészletet beszerezni. A berlini utazással csak azt érte el, hogy a biróság három napig várt a tanuvallomására, de mert nem érkezett meg, ennek a mellőzésével hozott itéletet. Pedig a biróság nagyon kiváncsi volt Russo ur vallomására, mint ahogy ezt az indokolásban hangsulyozta is.

Kéretik előre fizetni! A megértő bizalomnak ez a kedélyes megnyilvánulása eleddig csak az istenhátamögötti budai kis kocsmákban, vagy az örmestertől lefelé látogatott Hermina-uti nyári tánc-lokálokban volt szokásban, ahol a fizetőpincér sosincs biztonságban, hogy a hirtelen támadó nyári záporeső, mikor ugrasztja szét a vasárnapi kirándulókat. Minden beállható baleset elkerülése végett tehát: *tessék előre fizetni!* Ez a jól bevált, kitünő módszer most *Hefty* doktorékban is követőkre talált. A *Gyapjuközpont* multheti végrehajtóbizottsági ülésén ugyanis azt határozták, hogy — okulva a szomoru tapasztalatokon — *a gyárosok ezentul előre kötelesek fizetni.* Ezzel az inditvánnyal dr. *Metzler,* a gácsi posztógyár igazgatója állott elő. Könnyü volt neki, hisz vállalatának a háborus konjunktura milliókat jövedelmezett, neki tehát az előrefizetés nem okoz fejfájást. Aki pedig a feltételeknek nem tud megfelelni, az forduljon a bankokhoz. Szép szóért, jó pénzért majd kisegitik. Ennek a végrehajtó-ülésnek különben speciális érdekessége is volt: az elnök, *Weiss* Fülöp — most először —nem vett benne részt. *Deutsch* Miklós, a Hitelbank képviselője sem volt jelen. Ennek az okát azonban tudjuk és irtunk is már róla. De, hogy miért hiányzott Weiss Fülöp, azt homály födi. Talán ő sincs már megelégedve Heftyék sáfárkodásával?

Zsarolásért és árdrágitásért feljelentették a Phoebust. Székesfehérvárott alaposan megjárta a Phoebus villamossági r.-t., amelynek üzletei olyan nagy port vertek fel mindenütt. A Phoebus székesfehérvári villanytelepe 50 százalékkal felemelte a dijtételeket, amelyeket azonban a közönség nem akart megfizetni. Emiatt a társaság sok helyen kikapcsolta az áramot. Ez az erőszakos eljárás a fogyasztóknál elkeseredést váltott ki és többen a társaság ellen zsarolás és árdrágitás cimén bünügyi feljelentést tettek. Székesfehérvárott persze most nagy érdeklődéssel várják a pörök kimenetelét.

A monarchia legnagyobb autogyára. A Steyeri fegyvergyár r.-t. husz milliós befektetéssel automobilgyárat létesit, amelyet értesüléseink szerint már legközelebb üzembe helyeznek. Az automobilgyár évenkint 10.000 gépkocsit fog gyártani és az üzem vezetésére a részvénytársaság Siercke Róbertet szerződtette, aki a Tauril pneumatik r.-t. vezérigazgatója volt és ezt az állását október 1-én elhagyta. Megbizható forrásból azt is közölhetjük, hogy a Steyeri fegyvergyár r.-t. érdekközösséget vállal a Röck István részvénytársasággal, amelyre egyelőre a magyarországi vezérképviseletet ruházta.

Az „Elbemühle" uj vezérigazgatója. Az „Elbemühle" osztrák rotációs papirgyár részvénytársaság, amely e szakmának legnagyobb vállalata a monarchiában és a nagytekintélyü bécsi napilapnak, a „Tagblatt"-nak is kiadótulajdonosa, Erdős Ármándot vezérigazgatónak szerződtette. Erdős Ármánd a néhány év előtt megszünt Egyetértés cimü napilap tulajdonosa, az utóbbi években pedig a bécsi Zeit magyarországi közgazdasági szerkesztője és igazgatója volt.

Cukor helyett sacharin. A cukorhiány országszerte jelentkezik és bár a Cukorközpont mindent elkövet a bajok elhárítása érdekében, a legfőbb akadályt, a szállitási nehézségeket egyelőre nem tudja leküzdeni. Legujabban a Hontvármegyei gazdasági egyesület igazgató választmánya is foglalkozott a cukorkérdéssel és elhatározta, hogy a sacharin beszerzését és forgalomba hozását megkönnyebbitő rendelkezések kiadása érdekében a kormányhoz felhivást intéz. Azt remélik, hogy a sacharin-fogyasztás a cukorinségen némileg enyhiteni fog.

A sertésátvételi bizottság müködése. Ismeretes, hogy a hadsereg zsir- és szalonnaszükségletének fedezésére a földmivelési minisztérium, a hadügyminisztérium, továbbá az érdekelt szakminisztériumok képviselőinek, valamint magánvállalatok megbizottainak, illetve vezetőinek részvételével a Cs. és kir. hadügyminisztérium Sertésátvételi Bizottsága elnevezés alatt szervezet alakult, amelynek tagjai: Rubinek Gyula, az Omge igazgatója, Jeszenszky Pál, a Magyar Mezőgazdák Szövetkezetének, Demkó Dezső, a Budapesti állatvásárpénztárnak, Stern Samu, a magyar Élelmiszerszállitó R.-T.-nak, Éber Antal, a Magyar telepitő- és parcellázó bank részvénytársaságnak vezérigazgatói. A bizottság a hadsereg szükségletét a következő módon fogja biztositani: 1. A pillanatnyi szükséglet fedezésére megvásárolja, illetve lefoglalja a kész hizott sertéseket, természetesen határáron. Azok a sertések, amelyek valamely törvényhatóság tulajdonát képezik, vagy osztrák törvényhatóság részére hizlaltatnak, a kormány külön döntése alapján mentesithetők a foglalás alól. 2. Szerződéseket köt sertések hizlalására olyan termelőkkel vagy ipari hizlalókkal, akiknek saját takarmányuk vagy sertésük van, s biztositja az igy lekötött sertéseknek a szükséges takarmányt a további foglalás alól. 3. Ahol hizlalásra beállitott sertéseket talál, azok tulajdonosával szerződik, vagy zár alá vétellel biztositja azokat magának. 4. Saját számlára vásárol sovány sertéseket és saját számlájára felhizlalja azokat erre alkalmas telepeken, amely telepek a bizottság által megállapitott dijazásért csak bérhizlalást folytathatnak. Utóbbi eset azonban csak akkor következhet be, ha az előző három módszerrel a hadsereg szükségletét fedezni nem lehetne. Gazdák, akiknek kukoricájuk van, társulhatnak olyanokkal, akiknek sertésük van s viszont, s ha sertésüket a bizottságnak lekötik, kukoricájuk a későbbi foglalás alól mentesitve lesz. Ugyancsak társulhatnak gazdák ipari hizlalókkal is abból a célból, hogy a hizlalás hasznát maguknak legalább részben biztosithassák. Saját jól felfogott érdekében cselekszik tehát mindenki, aki abban a helyzetben van, hogy hizlalt sertésekkel bir, vagy hizlalni szándékozik, ha közvetlenül a bizottsághoz fordul, ami, tekintve a célt, hazafias kötelesség is. A bizottságnak egyébként helyi képviseletei is lesznek a vidék fontosabb gócpontjain, ahol a szükséges felvilágositásokat szintén megadják: A bizottság helyiségei: V., Alkotmány-utca 29 sz. a. vannak.

A cipőgyárak hadseregszállitásai. A Magyar Cipőgyárak Országos Egyesületének hadseregszállitócsoportja a napokban Benedict Norbert elnöklete alatt ülést tartott, melyben dr. Bacher Pál főtitkár ismertette a helyzetet. Kilátás van arra, hogy a bőrbeszerzés nehézségei meg fognak szünni, mert a kormány valószinüleg már legközelebb megszünteti a tanusitvány-rendszert, mely ugyan megfelelőbb volt a régebbi, teljesen szabálytalan forgalomnál, de még mindig sok visszaéléssel, különösen a maximális árak tulépésével járt. A tanusitvány-rendszer helyébe előreláthatólag az utalványozási rendszer fog lépni, melynek érdekében az egyesület már egy év óta folytat akciót. A hadügyminisztérium kifejezte abbeli elvi hajlandóságát, hogy az uj rendszer életbelépése után a cipőgyárakkal, melyek eddig esetről-esetre kapták rendeléseiket, állandó szerződéses viszonyt létesit. Addig is a hadügyminisztérium ujabb 100.000 pár bakancsra szóló rendelést adott az egyesületnek az egyes gyárak között való szétosztás végett. Azután szétosztották a rendelést, melyet a gyárak november hó végéig fognak leszállitani.

Elnökválasztás a szücsmestereknél. A Magyar Szücsmesterek Országos Egyesülete október 3-án tartotta évi közgyülését. Elnök lett Robitsek Géza keresk. és iparkamarai tag. Alelnökök: Filszeker Zsigmond, Katzer József, Kőszeghy József, Stein Imre. Az igazgatóság tagjai: Elkán Gyula, Kiss Gyula, Mailander Samu, Rosenfeld József, Gulyás Emánuel, Koós József, Mikucz János, Rosenthal Ignác, Katzer Árpád, Kovács Ferenc, Reitmann Manó, Soós András. Választmány: Bodnár József, Fodor Sándor, Morvai Zoltán, Sternlicht Ármin, Rogoszavlyevits Lázár, Krausz József, Nagy István, Székely János, Fényes Sándor, Line József, Somogyi István, Wellisch Miksa. Pénztárnok: Haas Rezső. Ellenőrök: Csery Gyula, Schlinger Jenő, Porea Vazul. Főtitkár: Glück Dezső. Titkár: Böhm Aladár.

A Ruggyantaárugyár uj igazgatója. A Magyar Ruggyantaárugyár Részvénytársaság legutóbb megtartott igazgatósági ülésén Haltenberger Sándor ny. kir. müszaki tanácsost igazgatóvá nevezte ki. Haltenberger igazgató eddig a Magyar Ruggyantaárugyárhoz közelálló vállalatok vezetésével volt megbizva és a Budapesti Automobilközlekedési Részvénytársaság igazgatásában továbbra is részt fog venni.

A bőrkereskedelem szabályozása. A hivatalos lap keddi száma a bőrkereskedelem szabályozásáról szóló rendeleteket közöl. A kormány a rendelet végrehajtását a Magyar bőrbeszerzési részvénytársaságra bizta.

A Kőolajfinomitó gyár r.-t. 1916. április 30-án lezárt mérlegében 5,285.869 K tiszta nyereséget mutat ki az előző évi 3,019.905 K-val szemben, amelyben már benne foglaltatik az 1,099.292 K (1914/15-ben 773.737 K) áthozat is. A 8,880.000 K alaptőkével és 4,440.000 K tartalékalappal rendelkező társaság gyári telke a zárószámadásokban 808.413 K (az előző évben ugyanennyi), ingatlanai 781.965 K (785.953) K, gyári épületei és berendezése 13,112.598 (13,192.688) K, járművei 1,575.913 (1,575.913) K, bányái és azok felszerelései 3,975.904 (3,878.489) K értékkel szerepelnek, amivel szemben az értékcsökkenési alap 10.230.015 (8,800.274) korona.

A Vesta ásványolajipar r.-t. október 10-én tartott közgyülésén elhatározták, hogy az eddigi 300.000 K alaptőkét 1500 darab uj 200 K n. é. részvény kibocsátása által 600.000 K-ra fölemelik.

A Rietschel és Henneberg r.-t. 1915. évi mérlege 251.597 K (az előző évben 107.977 K) bruttó bevétel mellett 19.41 (17.003) K tiszta nyereséggel zárult.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
Társszerkesztő: **dr. Szilágyi Hugó.**
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Hatszor 400.000 koronát nyertek a nálunk vásárolt sorsjegyek. Rendelje meg még ma az uj sorsjátékra szóló sorsjegyét.
DÖRGE BANK R.-T.
BUDAPEST, Kossuth Lajos-utca 4.
Sorsjegyek árai: Egész 12 K, negyed 3 K, nyolcad 1.50 K.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.
Anna Müller-Lincke
a legkitünőbb mozikomika személyes föllépte a „Die Küchendiva" c. énekes, táncos szkeccsben.
Kara Iki, a káprázlató török boszorkánymester.
A 2 **Blessing,** a csodálatos szalonakrobata pár.
Smaragda cica-szinháza. **Ferenczy** és **Ujvári.**
Diósi Nusi a Faragó—Grósz „A kékszakállas bankfiu" c. operettben.
Bordás Rózsi, a „Tervbe ment füst" c. cigarettatragédiában, **Pártos Jenő,** a csodatáncos, **Antal Erzsi** és **Herceg Vilmos,** 10 attrakció.
Az esti előadás után fényes táncrevü.

FŐVÁROSI ODEUM
M. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
Ssahib Nadchura
remek állatidomitási mutatványokkal. **Pataky Vilma** primadonna mint ujonnan szerződtetett tag és **Nádor Ernő,** a Királyszinház tagja, mint vendég.
A mecenás. Gyönyörü **Eysler**-operette. **Otto Bellmann** német fecsegő. — **Ralf** és **Rolf** táncoló akrobaták. — **Senois** komikus némajátéka. — **Kaeths** harmonikamüvészek.
Pufi mint vadász
Játszák: **Huszár Károly** és **Faragó Sári.**
Hollós, Balog, Hunyadi uj magánszámokkal stb.
Az előadás este 8 órakor kezdődik
A Fővárosi Tánckabaréban az előadás 10 órakor kezdődik.

TÉLIKERT (Ezelőtt **JARDIN D'HIVER**)
NAGYMEZŐ-UTCA 22—24. TELEFON 167-25
Demokritos villanyfény - illusztrátor, **Sont M'ahosa,** ó-egyiptomi táncosnő, **Ch. H. Dick** a legvakmerőbb amerikai kerékpáros, **Rátkai** és **Somogyi** felléptével, **Faraó leánya** operette, **Lisa Ruder, ! ! ! Ardea ! ! ! Szalontai Ferike** és **Borbély Lili** uj dalokkal. **Max** és **Móritz** a csodamajmok.

A cs. és kir. hadügyminisztérium sertés-átvételi bizottsága

Hirdetmény.

A bizottság, amely a cs. és kir. hadügyminisztérium által a hadsereg részére szükséges sertések, zsir és szalonna beszerzésével megbizatott, ezennel felszólitja mindazokat a gazdákat, ipari hizlalókat és kereskedőket, akik hizott sertések felett rendelkeznek, vagy a hizlalás előrehaladásához képest a közel jövőben ilyenek felett rendelkezni fognak, hogy ezen sertéseket alulirott bizottságnak a cs. és kir. hadvezetőség részére való átvételre haladéktalanul jelentsék be.

A bizottság az ekként bejelentett sertéseket a bejelentővel egyetértőleg megállapitandó időpontban és részletekben átveszi és a m. kir. kormány által megállapitott maximális árat az átvételkor készpénzben megtéríti.

Aki ezt a bejelentést idejében önként megteszi, nemcsak kötelességszerüleg előmozditja hadseregünk élelmezését, hanem önmagát is megóvja mindazoktól a következményektől, amelyekkel sertés-állományának hatósági igénybevétele (rekvirálása) — amely az önkéntes bejelentés elmulasztása esetén el fog rendeltetni — egybe lesz kötve.

A cs. és kir. hadügyminisztérium sertés-átvételi bizottsága.

(Budapest, V., Alkotmány utca 29.)

Telefon: 73—86, 87, 88. Sürgönycim: Serat.

Legjobb tanácsadó a véletlen!

Huzzon sajátkezüleg néhány szerencseszámot!

Rendelkezésre bocsátjuk az alanti 10 szerencseszámot:

Török szerencséje Örök!

Szerencse TÖRÖK fel!

Törökhöz! Törökhöz!

Vágja ki az alanti négyszögekben foglalt számokat egészben s azután egyenként különitse el egymástól; e 10 számot összegöngyölitve tegye kalapba. Ezekből huzzon ki azután egy vagy több számot, amelyeknek szerencsét kell hozniok. Rendelje meg a kihuzott számot azonnal, mert különben elkéshet, minthogy ***TÖRÖK*** *sorsjegyei nagyon keresettek.*

84458	85142	87160
87161	98081	
98083	98087	
98091	99334	99339

Huzás már október hó 27-én és 28-án lesz.

1/1 sorsjegy ára ... 12.— kor.
1/2 sorsjegy ára ... 6 — kor.
1/4 sorsjegy ára ... 3.— kor.
1/8 sorsjegy ára ... 1.50 kor.

Török A. és Társa
Bankház részv.-társ.
Budapest, VI., Szervita-tér 3/a.

Ha a szám időközben eladatott volna, akkor másikat küldünk.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., E-zsébet-körut 31. Telefon 110-22.

A szerelem iskolája
Máder Raul táncjátéka (2 mozi és 2 szinpadi képben). Azonkivül
NAGY ENDRE
uj konferánszaival és müvészi vezetése alatt a szenzációs uj szinházi és varieté-müsor.
30 attrakció.

Sörkabaré 9—1 óráig. Belépődij 2 korona.

Rottersmann Tivadar
sajt- vaj- és csemegeáruk
nagykereskedése
Budapest, Király-utca 60.

Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

MILLIÓK KÖNYVE.

23. szám.

A méltóságos asszony lovagjai

Irta: **Szomaházy István.**

A rendkivül érdekes regény
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

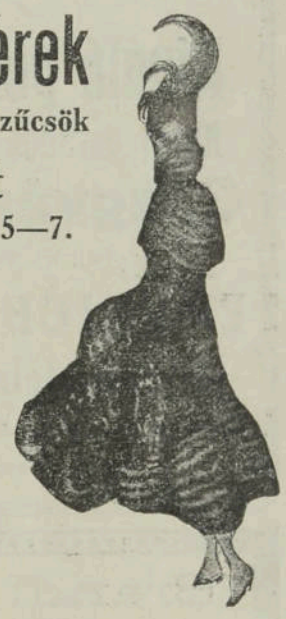
Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Szőrmedivat

Dán Testvérek
cs. és kir. udvari szűcsök
Budapest
V., Dorottya-utca 5—7.

Katalogust kivánatra küldünk.

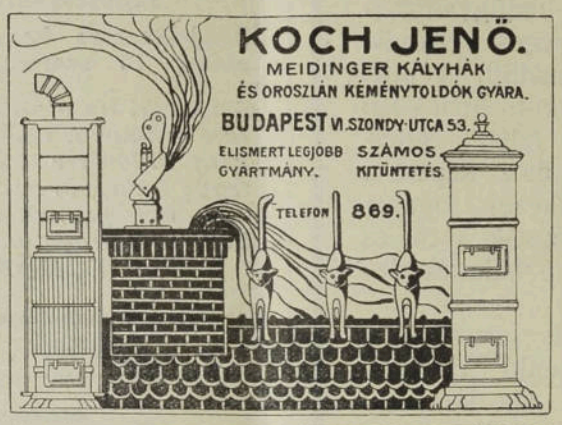
TŐKE GYÖRGY
építési vállalkozó
vállal kőmüves és ácsmunkákat.
TELEFON 175—62.
Ipartelep és irda: VI., Hungária-körut 78.
Városi iroda: Ujpesti-rakpart 5., I. em. 8.

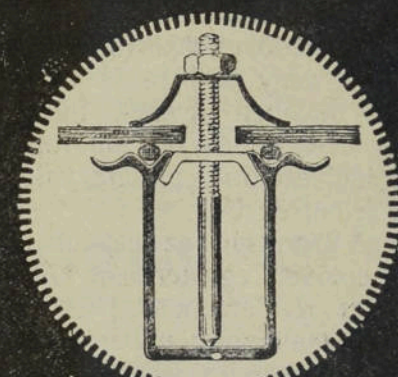
Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15-46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Hatszor 400.000 koronát
nyertek nálunk vásárolt sorsjegyek. Rendelje meg még ma az uj sorsjátékra szóló sorsjegyét.
Egész ... 12 korona Negyed ... 3 korona
Fél ... ... 6 korona Nyolcad 1.50 korona

Dörge Frigyes
Bank R.-T.
Budapest, Kossuth Lajos-utca 4.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA
ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA
Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.
BUDAPEST
Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

KOCH JENÖ.
MEIDINGER KÁLYHÁK
ÉS OROSZLÁN KÉMÉNYTOLDÓK GYÁRA.
BUDAPEST VI. SZONDY-UTCA 53.
ELISMERT LEGJOBB GYÁRTMÁNY. SZÁMOS KITÜNTETÉS.
TELEFON 869.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** TELEFON
VI. FRANGEPÁN-U. 7. 72-44

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Holzer
es. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza
Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága
(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle kavékat, **bors, fahéj, szegfüszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét.** Távirati cim: Fabarius Budapest.

Bründl János
csász. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 54. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Kiváló porosz szén
Hazai darabos és kocka szén
Gázgyári koksz
Kicsinyben és nagyban kapható:
EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál
Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.
Telefon: 52-06, 52-07.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!
NYIRI SÁNDOR
Telefon 133-37. **BUDAPEST** Telefon 133-57.
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.
Villamos erőre berendezett
Paszpartu müintézet és könyvkötészet.
Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :
Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.
BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

Brandt József
műasztalos
Podmaniczky-utca 75.
Telefon: 125—68.
Saját mühelyeiben készit:
Teljes lakásberendezéseket,
Irodabutorokat,
Üzleti berendezéseket,
Épületmunkákat.
Tervezést és költségvetést dijmentesen végez.

Sirkővétel
előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenckörut 41. sz., árjegyzéket.
Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. :::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** működből.

Balassa és Társa
BUDAPEST, Andrássy-ut 50
Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek **legolcsóbb gyári áron.**

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

5520/39

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. október 25-én. — 43. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fél évre ..... 10 K
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Programmot

vallott a tanács a legközelebbi jövőre vonatkozólag. A pénzügyi bizottság ülésén bejelentette az elnöklő alpolgármester, hogy készülőfélben van a jövő évi költségelőirányzat, előterjesztés készül az üzemek hathatósabb ellenőrzéséről, a tanácstagok és üzemvezetők automobiltartási jogáról és az uj adókról, amelyek a deficit csökkentésére szolgálnak.

A költségelőirányzattól nem várunk sok jót: hogy harminc vagy harmincötmillió korona lesz-e a deficit, az már — sajnos — csaknem egyre megy. De fontosnak tartjuk azt a tendenciát, hogy végre komolyan hozzálátnak a főváros anyagi helyzetének konszolidálásához s hogy e tekintetben uj rendszert inaugurál a jövő évi költségvetés. A deficit eltüntetése a normális viszonyok helyreállitása előtt lehetetlen dolog; a csökkentésére ellenben két mód is kinálkozik: uj jövedelmek szerzése és takarékosság az egész vonalon. Az uj jövedelmekről e lap hasábjain állandó elmélkedés folyik s a vélemények ugyszólván teljesen kialakultak már abban, hogy a világitási, közlekedési, vigalmi, pezsgőadó elmaradhatatlan és hogy más uj forrásokat is találhat a főváros. Sokkal nehezebb probléma a takarékosság, mert hiszen az e téren szándékolt reform tulajdonképen elismerése annak, hogy eddigelé sok fölösleges kiadás volt. Bizonyos, hiszen ismételten rámutattunk egyes, konkrét példákra, hogy milliókra rugó megtakaritások érhetők el; azonban egyet nem szabad szem előtt téveszteni: beruházások törlése, elhagyása nem megtakaritás, hanem legföljebb prolongálás. Hasznos beruházásokat nem szabad egy hamis látszatnak a kedvéért törölni, mert hiszen a hasznos beruházás gyümölcse maga is uj jövedelem, amelytől a főváros elesne. Törölni kell mindent, ami kibujik a cifra nyomoruság palástja alól; automobilokat, hintókat e kritikus időkben nemcsak azért nem szabad tartani, mert egymillió koronába kerülnek, hanem mivel a lakosság szemét kiszurják vele, gyülöletet keltenek, azt a látszatot keltik, hogy a városháza urai nincsenek tájékozva a főváros népének a nyomoruságáról. Nagyon jelentős tétel a városi hivatalokért fizetett bérek összege. Ebben is milliós megtakaritást lehet elérni, mert ma mintegy husz helyen fizet a főváros házbért; egyik helyen az árvaszék gyermekvédelmi osztályát, másikban a szociálpolitikai ügyosztályt, negyedikben a jogügyi osztályt, ötödikben a közjótékonysági ügyosztályt helyezték el. Beosztással egyetlen helyre lehetne összpontositani az egész adminisztrációt.

A költségvetéssel szorosan összefügg az üzemek ellenőrzésének uj alapokra való fektetéséről készülő javaslat. Az összefüggést ott véljük felfedezni, hogy ha az üzemek nagyobb rentabilitását sikerül biztositani, akkor a költségvetés bevételi tételeit is tetemesen lehet emelni. Nem tudjuk másképen elképzelni az üzemek ellenőrzését, mint központilag, egy külön üzemi ügyosztály keretében s ha ez életre kelne, akkor nagyon sok fölösleges állástól, fölösleges kiadástól szabadulnának meg az üzemek budgetjei.

Az uj előterjesztésekből azt az örvendetes következtetést vonhatjuk le, hogy végre tényleg rendszerváltozás lesz és a főváros vezetőinek eltökélt szándéka, hogy tisztességes, komoly, minden gánccsal szembenéző adminisztrációja legyen Budapestnek.

Fullánkok

...

Napirend

előtt rendszerint sokkalta fontosabb ügyeket szoktak tárgyalni, mint a napirend során. Igy volt ez a két napos közgyülésen és igy lesz szerdán is, amikor Vázsonyi Vilmos inditványáról döntenek, a virilizmus eltörléséről és az általános választójogról. Reméljük, nem fognak sok szót veszteget ni az inditványra a bizottsági tagok; nem azért, mintha az inditvány maga nem érdemelné meg a legnagyobb figyelmet és fontosságot, de hiszen a vita anyagát teljesen kimeritették már az inditványozónak és Glücksthal Samunak felszólalásai. És még egy dolog miatt: a kapacitálás itt mit sem használ. Vagy hive valaki az általános választójognak, vagy fázik tőle. És vagy tudja valaki, hogy a virilizmus mennyire pusztit a közgyülésen, vagy nem tudja. Itt azonban van egy harmadik eset is: tudja, de nem akar róla tudomást venni, mert — jó dolognak tartja, hogy a közgyülés felerésze virilista.

Perczel

Béla, a legszangvinikusabb bizottsági tag, nagy hálára kötelezte a tisztviselőket, mert inditványára a pénzügyi bizottság kimondotta, hogy a legujabb beszerzési előleget már novembertől kezdve adják ki a tisztviselőknek, nem pedig — miként azt a tanács javasolta — csak januárban. A tanács leszavazása azért bir különös, sőt elvi jelentőséggel, mert a tanács most kénytelen lesz érvényt szerezni annak az igazságnak, hogy a gyorsaság nem boszorkányság. Itt ugyanis egyszerüen arról volt szó, hogy bürokrata módon akartak kezelni egy dolgot, ami maga az élet, mert elsőrendü életszükséglet. Pedig nem mindegy, hogy november-e, vagy január. A beszerzési előlegnek éppen az a célja, hogy akkor jöjjön, amikor még lehet rajta miegymást beszerezni.

A Tabán

szabályozása ismét aktuális. Természetesen nem azért, mintha hozzáfogtak volna már a városrendezéshez, a parcellázásokhoz, a telkek értékesitéséhez, a házak épitéséhez, hanem — ujabb kisajátitások, ingatlanszerzések történtek és ezeknek költségfedezetéről volt szó a pénzügyi bizottságban. Valóban legfőbb ideje volna annak, hogy az interkaláris kamatveszteségek szaporodásának gátat vessen a főváros. Rengeteg pénz fekszik itt és bizonyosra vehető, hogy mire a főváros parcellázni kezd, már oly nagy lesz a veszteség, hogy még akkor sem lehet behozni, ha a főváros a legmerészebb telekspekulációba fog. Ideje volna, ha a tanács beszámolna nemcsak a rendszerváltozásról, a német rendszerre való áttérésről, hanem arról is, hogy az eredeti tervek és költségek az idők folyamán milyen változásokon mentek keresztül, nevezetesen: mennyivel többet fog a főváros a Tabán szabályozására ráfizetni, mint amennyit eredetileg preliminált.

Épitkezési visszaélések

A lakhatási engedély kijátszása — Egy bérpalota kilakoltatása — Megbirságolt épitészek — A Bajza-utcai iskola épitési botránya

— A főváros mint felbujtó —

Az elmult héten az egyik napilap azzal a szenzációval szolgált, hogy a fővárosi közmunkák tanácsa le akarja bontatni a Ferenc József-rakpart és Molnár-utca sarkán épült pompás uj bérpalotát. Ebben a formában a hir meglepő volt, mert épen a *Fővárosi Hirlap* irta meg egy *Zubriczky* József miniszteri tanácsossal folytatott beszélgetés során, hogy ilyen eset eddig csak egyetlenegyszer történt, de az is Berlinben. Igaz ugyan, hogy az épitési szabályzat intézkedéseinek betartását nálunk is mindinkább szorgalmazzák, de eddig még nem itéltek halálra uj palotákat. A meglepő esetről a közmunkák tanácsától kértünk információt, ahol megnyugtattak bennünket a diszes dunaparti palota sorsa felől. Nem fogják lebontani a háborus nehéz viszonyok között épült házat, de ugy hisszük, hogy *Marton és Szalka* épitészek *jelentékeny összeget fognak fizetni a türelmetlenségért*, hogy nem tudták bevárni a lakhatási engedélyt, hanem e nélkül beköltöztették a lakókat.

A háborus munkás- és anyaghiány ugyan némikép enyhiti a dolgot, de régi jó pesti épitészi szokás, hogy valósággal a lakók feje fölé épitik az uj házakat. A lakhatási engedély nem örvend valami nagy népszerüségnek, fölösleges intézménynek tartják és szivesen mellőzik. Igy tettek Marton és Szalka urak is — (helyesebben csak *Marton*, mert *Szalka* hadiszolgálatot teljesit) — és augusztus elsejével beköltöztették a lakókat, lakhatási engedély nélkül. Nem számoltak persze azzal, hogy a negyedik kerületnek kiváló, de nagyon szigoru előljárója van, *Goreczky* Zsigmond, aki *elrendelte a kilakoltatást*. A közmunkák tanácsa helybenhagyta az előljáróság döntését, most pedig az épitész-háztulajdonosok föllebbezése folytán a belügyminiszterium fog határozni. *Az előljáróságnak azonban időközben is joga van a kilakoltatást végrehajtani*, a dunaparti palota lakói tehát épenséggel nincsenek biztonságban a belügyminiszter döntéséig sem.

Marton és Szalkáék esete azonban nem egyedülálló. Az ilyen természetü kilakoltatások elég gyakoriak Budapesten, sőt olyan esetek is vannak, amikor a kilakoltatás nagyobbszabásu kényszerátalakitásokkal van egybekapcsolva. Erkélyeket igen sokszor bontat le a hatóság és épen most döntött a közmunkák tanácsa egy Pauler-utcai ház dolgában, ahol *egy egész mezzanint kell eltávolitani*.

A dunaparti palota ügyében Marton és Szalka jelentékeny pénzbirságot is fog fizetni. Azokra a háztulajdonosokra ugyanis, akik lakhatási engedély nélkül költöztetik be a lakókat, olyan pénzbirságot lehet kiróni, amely a lakhatási engedély nélkül való használat ideje alatt befolyt haszonnak háromszorosáig emelkedhetik. Tekintve, hogy a dunaparti palotában immár majd egy negyedéve laknak lakhatási engedély nélkül, elég csinos lesz ez az összeg.

*

A *Marton* és *Szalka* cég különben nem novicius már ezen a téren. Sőt egyenesen a fővárosnál divó abuzusok szoktatták rá őket a lakhatási engedély nélkül való használatbavételre.

Amikor a főváros egyremásra épittette a kislakásokat, a Marton és Szalka cég is épitett tizenkét házat. Ezeknek a házaknak épitését építési engedély nélkül kezdték meg, de határozottan a főváros rendelkezésére. Ezenközben *nem kevesebb, mint nyolcszor birságolták meg őket,* de helyettük a birságot a főváros fizette ki. A házak nem készültek el idejére sem, mire a főváros, hogy jó példával járjon elől a magánépittetők előtt, lakhatási engedély nélkül betelepitette a lakókat. Ezeket persze nem lakoltatták ki, mert a főváros az más. A főváros teheti.

Most is van egy uj esetük. A Bajza-utcai polgári iskolával. Bizonyos épitkezési szabálytalanságok miatt itt is megidézte az építészeket az előljáróság, de azok az épittető székesfőváros határozott utasitására hivatkoztak. Most az uj kihágási ügyben előbb meg fogja hallgatni az előljáróság a középitési ügyosztályt és csak akkor itélkezik.

Pénzügyi válság és kibontakozás

A „Fővárosi Hirlap" ankétje

II.

A főváros pénzügyi válságából való kibontakozás módját megvitatandó a Fővárosi Hirlap ankétje során e héten Feleki Béla dr., a törvényhatósági bizottságnak e kiválósága és Hantos Elemér dr. országgyülési képviselő, a kiváló pénzügyi szakférfiu nyilatkoznak. A két nyilatkozat igen objektiv, de egyben optimisztikus szinben látja a főváros pénzügyi helyzetét és annak megoldását egyszerü hitelmüveletnek mondja. A nagybecsü vélemények itt következnek:

Feleki Béla dr.
fővárosi bizottsági tag.

— A jövő évi deficitről addig, amig a költségvetés előterjesztve nincs, beszélni sem lehet. A közgyülés elhatározta, hogy a költségvetési tételek a legszigorubb takarékossági szempontból átvizsgálandók s csak ezután fog kitünni, hogy van-e és mennyi a deficit? Magam is abban a véleményben vagyok azonban, hogy a háboru okozta viszonyok folytán a jövő évre vonatkozó költségelőirányzat *tetemes hiánynyal fog zárulni.* De a főváros pénzügyi helyzetének megitélésénél első sorban azt kell megállapitanunk, hogy a mutatkozó hiány kizárólag a háborus viszonyoknak tulajdonitható-e, s mennyire várható a béke idején javulás egyrészt a bevétel emelkedésében, másrészt a kiadás csökkentésében. Azt a hiányt ugyanis, ami az utolsó két évben felmerült és a jövő évben elő fog állani, tekintettel arra, hogy azt jórészben, vagy kizárólag a háboru okozta, nem tüntetheti el egy vagy két év bevétele, s ezt nézetem szerint *rövid időre szóló háborus kölcsönnel kell rendezni,* amely 10—12 évre kiterjesztve, csak kisebb költségekkel fogja a büdzsét terhelni.

— Kétségtelen azonban, hogy a háboru befejezte után, nagy feladatok előtt fog a főváros állani, s a viszonyok hosszu ideig olyanok lesznek, hogy a kiadások és bevételek közötti különbözetet helyreállitani nem lehet. Most kell már *ujabb bevételi forrásokról gondoskodnunk.* Én már évekkel ezelőtt, többször, a költségvetések tárgyalása alkalmával hangsulyoztam azt, hogy amig a főváros kiadásai mértani arányban emelkednek, annak bevételeinél csak az ugynevezett számtani arányt látjuk. S ennek folytán vagy a stagnációnak a fejlődésében, vagy a deficitnek be kell következni.

— Mint uj bevételi forrást, én *az önálló progressziv városi adót ajánlottam,* amely a létminimum mentesitésével progressziv jövedelmi adó lett volna. Azóta az állam behozta a progressziv jövedelmi adót, a jövő évtől kezdve életbe van az léptetve a 10,000 koronát meghaladó jövedelem után, s igy ez az adónem most már, nehogy különböző bizottságok zaklassák a közönséget, s más jövedelmet állapitson meg az állam, mint a főváros, nem lehetne más, mint az állami jövedelmi adónak egy pótadója, mely a létminimum mentesitésével a 10,000 koronán aluli jövedelmet is terhelné. Összhangzásba kellene hozni ezt az adót a kereseti adó után fizetett pótadóval, s különösen az ingatlanok után fizetendő pótadót kellene akként szabályozni, hogy az, a mostanig fizetett adónál kisebb ne legyen, mert különben ez az ingatlantulajdonosok részére juttatott ajándék volna a többi lakosság rovására.

— Ha ezt az adót kiegészithetnők a *telekértékadóval,* mely egy ezrelékes kulcs alkalmazása mellett a telektulajdonosokra alig érezhető adó volna, s a fővárost mégis mintegy *6—7 millió K-t* kitevő összeghez juttatná, a *főváros pénzügyi viszonyai belátható időre rendezést nyernének,* mert mindkét adónem fejlődésképes, a jövedelem és értékemeléshez simul és a fejlődő, s fokozódó kiadások számára meghozná a megfelelő bevételt.

— A főváros tanácsa által tervbevett fogyasztási adókat, amelyek a vizdij, a gáz- és villamos világitás és a közlekedési eszközök használata után vettetnének ki, még nem ismerem. Ugy tudom, hogy azért javasolják ezeket, mert a *kormány kijelentette, hogy a direkt progressziv jövedelmi adók behozatalát a fővárosnak meg nem engedi.* Ha ez igy van, ugy a főváros abba a kényszerhelyzetbe jut, hogy ezen fogyasztási adókkal kénytelen financiális helyzetén segiteni, mert semmi esetre sem lehet a fővárost odajuttatni, hogy egy krónikus deficit következményeképp igy minden visszafejlődjék s már létesitett intézményeink tönkrejussanak. A tervbevett fogyasztási adókról csak akkor szólhatok, ha előttem ismeretesek lesznek.

dr. Hantos Elemér
országgyülési képviselő.

— A főváros gazdasági viszonyaiba nincs betekintésem, de az az impresszióm, hogy a helyzete nem rosszabb és nem reménytelenebb, mint a központi hatalmak többi fővárosáé. A deficit kérdését nem tartom sulyos problémának, *egyszerü hitelkérdésnek látom.* Az állam oly horribilisan emeli adóit, hogy ha csak a mai százalékban is marad meg a pótadó, *(már pedig a pótadó-százalék felemelésére van indok elég)* — akkor is bőven nyilik fedezet a deficitre . . . A meglevő adótervezetekről nem sokat tartok, de hiszen ezekre éppen fenti okokból nem is lesz szükség.

Megszünik az ácsorgás

az élelmiszerüzletek előtt

Ausztriában minden erővel fölvették a küzdelmet az ellen, hogy az élelmiszerüzletek előtt a várakozók tömege ellepje az utcát és az utca arcára még komolyabb jellegét fesse az élelmezési nehézségeknek, mint amilyenek tulajdonképen vannak. Nálunk Budapesten is megkezdődtek ezek a csoportosulások. Különösen a főváros élelmiszerüzemei előtt, ahol mégis csak olcsóbban és biztosabban lehet hozzájutni a legszükségesebb élelmiszerekhez, van nagyobb csoportosulás. Folkusházy Lajos tanácsnoknak, a közélelmezési ügyosztály vezetőjének, különös gondot okoz az, hogy ezt a kellemetlen állapotot, amely inkább külszinben, mint lényegben nagyobb, szintén kiküszöbölje. Az a legujabb intézkedése, amely most várja a megvalósulást és amely a zsir-, vaj- és cukorjegyek kiadását célozza, végeredményben szintén az utcai csoportosulások kiirtását akarja elérni. Kár volt ezt eddig is elnézni, mert ebben a tekintetben nemcsak kényelmetlenségről van szó, hanem az ácsorgás rengeteg munkapazarlást is jelent. A népélelmezési bizottság sürgős összehivásának okait is ezen a területen kell keresni és épenséggel nem tartjuk kedvező tünetnek azt, hogy ennek az ülésnek bizalmasnak kellett lennie.

Soha komolyabban nem kellett a közélelmezési kérdéseket kezelni, mint éppen a most kezdődő idő-

Politika a városházán.

Vázsonyi Vilmos megakarja valósitani az általános titkos választási rendszert és el akarja töröltetni a virilizmust a városnál. Általános titkos . . . Divatos jelszó, mindenki esküszik rá, de vajjon ki akarja komolyan? Vázsonyi minden bizonnyal, radikális, felvilágosult hivei szintén, de ugyan hogy fog szavazni az a sok álradikális, álfelvilágosult szószátyár, aki minden magasztos ideát fel szokott kapni, bömbölő bombasztokkal abajgatni, de ha meg kell valósitani: előkerülnek a kifogások, a „de"-k, az „azonban"-ok, az időelőttiség, hatásköri, illetékességi és más egyéb kifogások, az ügyvédi fogások ezerszer kiprobált rekvizitumai.

Olyan lesz ez, mint a jász-vasut, jász-törvényszék és jász-megye.

Apponyit valamikor imádta Jászberény népe. Beleszeretett a nemzetiszinü baritonba, beleszédült a nemzet orgonájának müvészi diszharmoniájába. Pénzt áldoztak a nemes grófért, tüdőt téptek és szivet repesgettek. Mert a nemes gróf huszonöt álló esztendeig harsogta azt, hogy hej, ha én egyszer kormányra kerülök, megvalósitom a jászberényiek régi kivánságát: a jász-vármegyét, jász-törvényszéket és jász-vasutat.

A berényiek boldogok voltak. Hej ha egyszer a mi Apponyink kormányra kerül, lesz jász-megyénk, jász-törvényszékünk és jász-vasutunk. Erre — budapestisen szólva — mit tesz Isten: Apponyi kormányra került. Nosza a jó jászberényiek, boldogságuk első rohamában kijelölik a megyeháza s törvényszék helyét, tracirozzák a vasutat, megállapodnak az alispán, elnök, s vasut-igazgató személyében. Nem lehet velük birni, hegyen-völgyön lakodalom.

Irnak Apponyinak, nem válaszol. Felkeresik, nem találják otthon. Deputáció jön, a gróf nem fogadja. Hja, Apponyi kormányra került.

Nagy lesz az elkeseredés Jászberényben, beverik a fejét annak, aki Apponyit emlegeti, felszántják a törvényszék, megyeház, vasut helyét s erre mit tesz isten? Megbukik az Apponyi-kormány. És erre mit tesz Apponyi, válaszol a berényieknek, otthon van már a jászok számára, fogadná már — hivná is — a deputációkat. Lemondása előtt egy nappal beadatja a jász-törvényszék, vármegye és vasut javaslatát. Beadja a javaslatot s megbukik.

Persze bukása után ujra kezdi a régi nótát a nemes gróf, hogy ha én mégegyszer kormányra kerülök: megvalósitom a jász-törvényszéket, megyét és vasutat. De most már fütyülnek a baritonra a jó berényiek és záptojással honorálják a nagyszerü orgonajátékot.

A városi közgyülés minden tagja hive az általános titkosnak s a virilizmus eltörlésének. Mind szavalta már, hogy ha én kormányra kerülök . . . Mind akarja, amig nem lehet, mindjárt nem akarja, mihelyt lehet, hogy ismét a leglelkesebben akarja, ha már ismét nem lehet.

Nem lesz itt jász-törvényszék, jász-megye és jász-vasut, de legalább megtudjuk, hogy kik azok a kiabálnokok, akik csak addig radikálisak, amig nem lehetnek azok, de ezek ne abajgassák, ha leszavaztak az inditvány ellen, idők multával sem, hogy ők meghalnak a jász-törvényszék nélkül. Megtudunk valamit . . . azt, hogy . . . mint is mondja a szegedi paraszt: nem kell nekem sem a tolvaj, sem a lopott sonka, csak azt akarjuk otthon tudni, hogy kit egyen meg a fene?

*

Mi is az a virilizmus? Vajjon tudják-e, akik fenn akarják tartani?

A derék Meszlényi Lulut annak idején imádták a választói. Egy hivével azonban sok baj volt, bizonyos Szamaras Kocsi Gáspárral. Valamikor jómodu ember volt Kocsi, mesterségére becsületes szamárkereskedő, azért is kapta a mindent kifejező „Szamaras" epiteton ornanst. Sok szamara volt, sok adót fizetett utána s adója után tagja volt a községi kupaktanácsnak. Egy szép napon azonban kitört a szamárvész, eldöglöttek a Kocsi szamarai, nem fizetett többé adót s törölték a képviselőtestületből.

A szegény Szamaras Kocsi ettől fogva a politikára adta magát s folyton kérdésekkel zaklatta Meszlényit, aki az ő szokott joviális modorában válaszolgatott:

— Mi az az aranyvaluta? — kérdezte egyszer Szamaras Meszlényitől.

— Mennyi vagyona van kendnek?

— Semmi.

— No hát ezután is annyija lesz, — de aranyban. Ez az aranyvaluta.

Máskor igy fodrult hozzá Szamaras:

— Képviselő ur, mi az a virilizmus?

— Amikor kendnek sok szamara volt, sok adót fizetett ezek után s tagja volt ugy-e a kupaktanácsnak?

— Igen.

— Ahogy kidöglöttek a szamarai, kimaradt kend is a kupakból, ugy-e?

szakban, amikor a fővárosi hatóságnak, de a sajtónak is együttes erővel a takarékosság elveit kell hangoztatnia és érvényre juttatnia. Budapest élelmezési kérdéseinek megvilágitására olyan személyiséget kértünk meg, aki nemcsak a közélelmezési ügyosztály tevékenységével van tisztában, de aki az országos közélelmezési állapotokat is ismeri. Informátorunk ezeket mondotta:

— Eddig is két fronton harcoltunk. Az egyik front az volt, amely az ellenséggel állott szemben, a másik, amely itthon harcolt. Eddig mind a két front egyformán fontos volt, most azonban azt kell mondanom, hogy az itthon dolgozó front kezd a fontosabb lenni, amely katonáinkat is élelemmel látja el. Nálunk Magyarországon, persze Budapesten is, eddig, megállapithatom, *szükséget nem szenvedtünk,* pusztán *apró kényelmetlenségekkel volt dolgunk.* Oktalanság volna titkolni, hogy ezek a kényelmetlenségek, minél jobban beljebb megyünk a háboruba, annál inkább fokozódnak. Ugy vagyunk az élelmezési kérdésekkel is, mint minden egyéb más drágulási tünettel. Amikor például a cipő ára 50 kor. volt, zugolódtunk, ma, amikor már közel 100 koronába kerül egy pár cipő, szeretnénk visszasirni a hónapokelőtti, akkor átkozott állapotokat.

— Tiszta meggyőződéssel állithatom, hogy nem történtek hibák, hanem az állapot, amiben vagyunk, a háboru természetes következménye. Nem kenyerem a dicséret, de a sokat támadott *Folkusházy* tanácsnok legalább is becsületes munkát végzett azok között a határok között, amelyeket a lehetőségek megadtak számára. Férfias tulajdonsága, hogy minden vágást, amely éri, arcrándulás nélkül tür el, mert tudja, hogy a közérdeknek tesz vele szolgálatot. Elvei között — jól ismerem gondolkodását — ott szerepel, hogy a háboru nem alkalmas az egyén érvényesülésére, sőt mindenkinek mindenét a köznek kell feláldoznia még akkor is, ha hálátlan feladatra vállalkozik. Meg vagyok róla győződve, hogy Folkusházy tanácsnok, ha módjában lenne népgyüléseken felvilágositásokat adni, ugy meg tudná világitani helyzetét, hogy azok, akik erre a népgyülésre ökölbeszoritott kezekkel mennének el, zsebretett kezekkel távoznának onnan.

— Eltekintve azonban az ő személyétől, Budapest ugy fölszerelte magát élelmiszerekkel, hogy kevés várost lehetne vele párhuzamba állitani. Folkusházy nem kereskedő ember, hanem bürokrata. Ugy tudom, a *Fővárosi Hirlap,* amely pedig nem egyszer érdes volt kritikájában, mindig elismerte, hogy jó bürokrata. Vitatkozni lehet azon, hogy a közélelmezési ügyeket bürokratikus alapon kell-e szervezni, vagy kereskedelmi alapon? Meggyőződésem, hogy mind a két szempont komoly igazságokat tud védelmére fölsorolni. Ma azonban odajutott a főváros, hogy többé nincs módjában készleteket gyüjteni, hanem csak a készleteket fölosztani. Ez aztán igazán csak bürokrata munka lehet, amelyhez olyan jeles hivatalnokra, elméleti tudósra, van szükség, mint a közélelmezési tanácsnok. *A hálátlan munka leghálátlanabbik része most következik* és tiszta lélekkel merem állitani, hogy a sajto komoly, minden mellektekintettől mentes támogatására most van a legnagyobb szükség. Ebben a feladatban minden hatóságot, még azt is, amely nem áll hivatása magaslatán, még azt is jóindulattal kellene támogatni. Ismerem a sajtó intencióinak tisztaságát és tudom, hogy nem fog megfeledkezni egy pillanatra sem arról az uj feladatról, amelynek betöltése uj körülmények között, bár a régi emberek (az emberek ma nem fontosak) között, legszentebb hivatása.

— Igen. Vagyis nem nekem adta az a gaz törvény a képviselői jogot, hanem a szamaraimnak.

— No látja, hát ezt hivják nálunk — virilizmusnak.

Rögtön megértette ezt Szamaras Kocsi. Vajjon megértik-e ezt a fővárosi Szamarasok?!

*

Kevesen emlékeznek már rá, hogy valamikor volt már titkos választói jog. Az alkotmányosság elején egyes törvényhatóságoknál titkos volt a választás. Néhol pálcával, máshol golyóval, némely helyen pedig cédulával szavaztak. Akkor még Deák Ferenc volt a Belváros képviselője, Gorovéért s Jókaiért marakodtak a terézvárosiak, Szentkirályi Móric, Királyi Pál voltak a törzsfőnökök. De akkor sem voltak jobbak az állapotok s a demokratizmust — horribile dictu! — Wahrmann Móricék képviselték.

Egy ilyen titkos választáson történt akkortájt, hogy beállit egy öszbecsavarodott, tisztes polgár a szavazóhelyiségbe.

— Szavazni akarok.

— Itt a cédula — szólt a vezér — de nem szabad megnéznie, hogy ki van ráirva.

— Hiszen akkor nem tudom, hogy kire szavazok?

— Nem is szabad megtudnia azt. Nem hallotta, hogy titkos választás van. Ha tudná kire szavaz, már akkor nem lenne titkos a választás.

— Értem — bólintott helyeslően az öszbecsavarodott, tisztes polgár.

Bezzeg, ha ugy lehetne megcsinálni az általános titkosat, de megszavaznák is azok, akik most ellene berzenkednek.

Kun Andor.

Aranybánya a szeméttelepen

Korszakos ujitások a szemét feldolgozásánál

A Fővárosi Hirlap megirta annakidején, hogy szeptember elején megkezdte müködését az uj mütakarmánygyár. Eddig szeptember és október hónapokon át csak kipróbálták az üzemet, amely kitünően bevált. A mütakarmánygyár tulajdonképeni üzembehelyezése a jövő héten lesz. Ebből az alkalomból felkerestük Balló Alfrédet, a köztisztasági hivatal igazgatóját, aki az uj mütakarmánygyárról és a szemétbánya jövőjéről a következőket volt szives mondani:

— A *mütakarmánygyár* a kéthónapos próba alatt kitünően bevált, ugy hogy igazi üzembehelyezése most nyugodtan megtörténhetik. Fölépült különben az a külön helyiségünk is, amelyet keverőhelynek nevezünk és ahol a lovaknak szánt mütakarmányt melaszszal keverjük. Eddig melaszhoz sem juthattunk, enélkül azonban a mütakarmányt a lovak nem eszik. Különös örömmel emlithetem meg, hogy a gyár termelőképessége kitünő, éppen háromszorannyit produkál, mint amennyit a meisseni Imperial-gépgyár, amelyből a gépeket beszereztük, garantált. A gyár napi két és fél vaggon anyag földolgozását biztositotta, de mi hét vaggont is föl tudunk dolgozni, ha ugyan lenne anyagunk. A csarnoki szemét azonban nagyon megfogyott és igy örülhetünk, ha naponként egy vaggonhoz jutunk.

— Erős a reménységünk, hogy a közeljövőben már jövedelmező vállalat lesz a mütakarmánygyárból és ez is hozzá fog járulni ahhoz amire mindenképen törekszünk, hogy a szemétfeldolgozó telep mindenképen fedezze azokat a kiadásokat, amelyek Budapest szemétjének kiszállitásával a fővárosra háramlanak.

— A szemétfeldogozó telep nem jövedelmezőségre alapitott vállalat, mégis óriási előny, amit a főváros a megváltással elért. Annak idején, amikor még Cséry volt a főváros vállalkozója, öt koronát kapott egy vaggon szemétnek a szemétgyüjtőtelepből a szemétbányáig való szállitásáért. Hatalmas összeg volt ez, amelyen magán is nyert a vállalkozó, de ráadásul a szemétből kiszedett használható anyagot teljesen haszonként értékesithette. Más a helyzet ma, amikor mi természetszerüleg semmit sem kapunk a kiszállitásért, a szemétvasutat magunk tartjuk fönn, a szemétfeldogozó telep üzemét, világitást, gépjeit mind a szemétből kikerülő tüzelőanyaggal látjuk el. Üzemi költségeink ilyenformán 600.000 koronára rugnak, amivel szemben átlagban 400.000 korona jövedelmet tudunk kimutatni, ami azt jelenti, hogy a fővárosnak a szemét eltakaritása ma mindössze évi 200.000 koronájába kerül. Ez sem marad azonban igy, mert minden törekvésünk az, hogy ezt is eltüntessük. Ha régi terveinket megvalósithatjuk, minden másként alakul.

— Ezek a régi terveink mintegy

kilenc milliós beruházást

igényelnek, de ezzel szemben ha kiépül az uj szemétfeldolgozó gyár, akkor az számitásaink szerint évi *másfélmilliós tiszta hasznot biztosit a fővárosnak.* A mai helyzet ugyis tarthatatlan, hiszen ma is az öreg, elnyütt Cséry-féle gépekkel dolgozunk, mig ha terveink megvalósulnak, akkor Európában Budapestnek lesz a legszebb, legmodernebb szemétgyára. Ezzel aztán tökéletesen keresztül tudjuk majd vinni azt az elvet, hogy a szemétből semmi se menjen veszendőbe, nem ugy mint ma, amikor jó, ha a szemét öt százalékát tudjuk használni, a többi 95 százalék magában ég el.

— A ma még használhatatlan szemétben rengeteg érték vesz el. Meg kell azonban valósitani a szemétégetőt, amely megmenti az igy veszendőbe menő kalóriát. A budapesti szemét feleslege ötmillió kilowatt elektromos áramot hoz ilyenformán létre, amiből *villamos üzemmé fogjuk átalakitani a szemétvasutat és elektromos utcaseprögépeket tudunk alkalmazni.*

— Igen kiváló vétele volt a fővárosnak az a háromszázötven hold, amelyen az uj telep nyer majd elhelyezést. Ezt a telket négy esztendő előtt 4.50 koronájával vette a főváros, ma pedig már 10 koronát ér. Fejlődő vidék ez, ahol egyre szaporodnak a gyárak, egyre fejlődőbb ipari és gyárvidék lesz belőle, ugy hogy nem fekszik messze annak a tervünknek a megvalósitása sem, hogy

a szemétvasuton személyszállitást is fogunk eszközölni.

— Tetemes jövedelemre tehetünk szert ezen a révén is, de jót is teszünk vele, mert az errefelé járó munkástömegeknek ez lesz az egyetlen közlekedési eszköze.

— *Teherszállitással máris foglalkozunk.* A környéken levő gyárvállalatok szivesen veszik igénybe a szemétvonatot, amelyen nyersanyagaikat szállitjuk. Nagy megtakaritást jelent ez számukra, mert a vasuti dijtételek olyan szállitmányoknál, amelyeknek a fővároson át kell menniök, igen magasak. Ilyenformán a mi vasutunkon való szállitás révén pedig elkerülik a fővároson át való szállitást. Máris szerződéses viszonyban vagyunk ilyen szállitásokra a *Kommick-féle* homoktéglagyárral és most folynak igen fontos alkudozásaink a hatalmasan terjeszkedő *Lipták-gyárral,* amelynek minden valószinüség szerint szintén fuvarosai leszünk.

Megkérdeztük még az igazgatót, hogy a háboru nem csökkentette-e a szemétfeldolgozótelep jövedelmét?

— Jelentékeny kárunk nincs. Mert bár a szemétbe kevesebb értékes dolog kerül, a kiválasztott anyag értéke éppen olyan mértékben növekedett, mint minden másé a háboruban. Egyetlen komolyabb veszteségünk a trágya, amelynek ára 50 százalékkal emelkedett ugyan, van is lekötve szállitásra 10.000 vaggonnal, de nem tudunk hozzá vasuti kocsikat kapni és igy *30.000 vaggonra rugó óriási trágyakészletünk hatalmas hegyekben gyült egybe.*

Szénszállitás villamoskocsikon

Gondoskodás a téli tüzelőszerről

Budapest szénellátásának nagyon fontos és eleinte elintézhetetlennek vélt kérdése ugy látszik teljes megelégedésre fog megoldódni. Különösen magyar szénben nincs hiány, de a porosz szén szállitása körül tényleg nehézségek vannak. Háboruban élünk azonban és igy meg kell elégednünk a hazai terméssel is, amely még mindig jobb, mint a hire.

Sokkal nagyobb baj van a szénnek pályaudvarokról, csuszdákból való befuvarozása és házhoz szállitása dolgában. Ebben a tekintetben azonban Vita Emil dr. tanácsnok, a közgazdasági ügyosztály vezetőjének kezdeményezésére a mult esztendőben próbák történtek. Villamoson kisérelték meg a szenet a pályaudvarról elszállitani és a próbák komoly sikerrel is végződtek. Akkor azonban az uj módszert nem vezették be. Most ismét aktuális lett a kérdés.

A Közuti ajánlatot is tett, hogy lowrikkal, bármely pályaudvarról beszállitja mérsékelt áron a szenet. Ezek között a helyek között szerepel az angyalföldi, nyugati és a filatorigáti pályaudvar. Természetesen a lowrik csak éjjel közlekednének, amikor a forgalmat nem zavarják.

Most azonban ujabb bonyodalmak keletkeznek. A szénnagykereskedők ugyanis nem akarják többé igénybevenni a Közuti ajánlatát, mert mióta a főváros a lovak számára kellő mennyiségü zabot biztositott, azóta elegendő számu szénfuvaros van.

Bár a körülmények igy látszólag igen kielégitőknek tetszenek, a valóság mégis az, hogy a kisszeneseknél a közönség nem tud szén-

hez jutni. A főváros pedig mindent elkövet, hogy a zavarokat kiküszöbölje. Pár nap alatt olyan állapotok jönnek létre, amelyek kizárttá teszik azt, hogy a kereskedők a közönséggel szemben a hatóságokra hárithassák a felelősséget. Budapest székesfőváros vásárigazgatósága ugyanis e hó 15-iki kelettel a következő körlevelet intézte a budapesti tüzelőszer kiskereskedőkhöz:

„A kisháztartások téli tüzelőszer szükségleteinek kiszolgáltatására elsősorban a tüzelőszer kiskereskedők hivatottak; mert csakis a város egész területén található kiskereskedőt leli a fogyasztóközönség közvetlenül lakása közelében, ahonnan a megvett árut akár maga is hazaviheti. Hogy a kiskereskedők feladatuknak megfelelhessenek, a székesfőváros tanácsának felhivására, kötelezték magukat a budapesti tüzelőszernagykereskedők, hogy rendes, állandó vevőiken kivül, készleteikből elsősorban a kiskereskedőket (szatócsokat) látják el. Midőn erre az Ön figyelmét is felhivjuk, egyuttal fölkérjük, hogy amennyiben szükségletének beszerzésénél nehézségekre találna: forduljon panaszával a székesfőváros vásárigazgatóságához (Károly-körut 15., II. 5.) Ide csatoljuk a ma érvényben levő tüzelőszerárak jegyzékét s különösen is felhivjuk figyelmét a magyar szenekre, melyek közül a salgótarjáni, a tatai és a csolnoki szenek beszerzésénél, alulirt igazgatóság bővebb fölvilágositást, esetleg a tanács XV. közgazdasági ügyosztálya, a beszerzést biztositó külön utalványt is adhat."

A tanács különben ujabb figyelmeztetőként összeállitotta a tüzelőszerárakat, amely szerint a telepen átvett tüzifa a nagykereskedőknél 5.55 K, az apritott 5.86 K, ugyanez a kiskereskedőknél 7.25—7.53 K, illetve 7.55—7.83 K. A kőszén ára a nagykereskedelemben porosz szén 5.50—6.68 K, csolnoki 4.60—5.78 K, lupényi 4.60—5.48 K, salgótarjáni darabos szén 4.50—5.58 K, tatai darabos 4.30—5.48 K, tatai kocka 4.00—5.18 K, vörösvári rostált 2.90—4.08 K. Ugyanez kiskereskedelemben porosz szén: 7.45—7.73 K, csolnoki 6.55—6.83 K, lupényi 6.25—6.53 K, salgótarjáni 6.45—6.73 K, tatai darabos 6.25—6.53 K, tatai kocka 6.18—6.23 K, vörösvári rostált 4.85—5.13 K.

Megvédik az élelmiszerkereskedőket

A belügyminiszter rendelete

Sándor János belügyminiszter nyomban a háboru kitörése után, 1914. augusztus 5-ikén szigoru rendeletben utasitotta a fővárost és a rendőrséget az árdrágitás körüli visszaélések büntetésére. A rendeletet a vásárcsarnoki felügyelők és a rendőrfogalmazók végre is hajtották, de ugy, hogy nem volt köszönet benne, mert a nagy áruuzsorások helyett a piaci és csarnoki kofákat és kiskereskedőket üldözték, elriasztották. A miniszternek tudomására jutott ez és csakhamar ujabb rendeletet adott ki, amelyben óvja a fővárost és a rendőrséget, hogy „a közönség jogos érdekeinek védelme közben *tartózkodjanak a tulhajtásoktól,* nehogy a méltánytalanul szigoru elbánás a termelőket, elárusitókat, vagy vállalkozókat a piac felkeresésétől elriassza és ezáltal váljék szükségnek és nélkülözéseknek szülő okává." Ugy látszik azonban, hogy a hatóságok nem értették meg a miniszter intencióit. Rövidesen ujabb rendeletet kapott a minisztertől *Boda* Dezső főkapitány s e rendelet igy szólott:

„Felkérem Méltóságodat, hogy ujra és nyomatékosan hivja fel a rendőri büntető bíróságok figyelmét óvatosságra és egyidejüleg tegye kötelességükké, hogy valahányszor az egyes konkrét ügyben az áralakulás megitélése bonyolultabb vagy szakismereteket feltételező és általában valahányszor az árak tulhajtása tekintetében kételyük támad, forduljanak szakvéleményért a budapesti kereskedelmi és iparkamarához és ennek szakvéleményét lelkiismeretes gondossággal mérlegeljék itéletük meghozatalánál. Elvárom, hogy a rendőri büntetőbíróságok a reájuk bizott széles hatáskört a mai sulyos időkhöz mért komolysággal és tárgyilagossággal fogják gyakorolni."

Ez sem használt és a miniszter kénytelen volt a rendeletek számát megint szaporitani. Most már nemcsak azt rendeli el, hogy a rendőrség és a főváros legyen tárgyilagos és méltányos, hanem felhivja a hatóságokat arra, hogy mielőtt itélnek, *kérjenek szakvéleményt a kereskedelmi és iparkamarától.* Ez a legujabb rendelet kivonatosan igy hangzik:

„ . . . Lelkiismeretes gondosságra utasitottam az eljárásra hivatott rendőri büntető bíróságokat annak mérlegelésénél, vajion a követelt s a rendesnél magasabb árak és dijak a rendkivüli viszonyokhoz képest valóban aránytalanul és indokolatlanul magasak-e? Mert csak az aránytalan és indokolatlan áremelések minősithetők olyanoknak, amelyek a nagyközönség kizsákmányolásával járnak és az elárusitók és vállalkozók jogosulatlan nyerészkedését eredményezik." „ . . . illetékes tényezők azt az aggályukat fejezték ki, hogy a rendőri büntető birák az árak és a munkadijak megfelelő vagy aránytalanul magas voltának helyes megitélésére néha — szakismeret hiányában — a legjobb igyekezet mellett sem lesznek képesek. A végből tehát, hogy az elárusitók és vállalkozók ilyen tájékozatlanságból eredhető megbélyegzéstől és meg nem érdemelt büntetésektől megóvassanak, a kereskedelmi és iparkamarák a budapesti kereskedelmi és iparkamara utján készségüket jelentették be ez iránt, hogy megkérdezésük esetében huszonnégy órán belül szakvéleményt adnak az eljáró rendőri büntető bíróságoknak abban a tekintetben, vajion a kifogásolt árak vagy dijak összege az adott körülmények között aránytalanul magasnak minősithető-e. Miután előbbi rendeleteimnek legtávolabbról sem volt a célja, hogy az elárusitók és vállalkozók jogos hasznát csorbitsa, sem az, hogy a rendkivüli viszonyok által igazolt magasabb árak és dijak méltányos összegét leszoritsa, az elárusitások és vállalkozók kárt szenvedjenek és ezáltal a megfelelő kinálattól visszariasztassanak; ismételten is felhivom Méltóságodat, figyelmeztesse a rendőri büntető biráskodásra feljogositott közegeket, hogy előlidézett rendeletem alkalmazásánál — a közönség hatályos védelme mellett — ne tévesszék szem elől az elárusitók és vállalkozók jogos érdekeit sem és büntetést csak ott állapitsanak meg, ahol az árak vagy dijak indokolatlan emelésével, tehát a közönség rovására jogosulatlan nyerészkedéssel találkoznak."

Most már csak az a kérdés, hogy a hatóságok, amelyeknek a rendelet szól, nem fogják-e ismét félreérteni a belügyminiszter intencióit és nem fogják-e büntetlenül futni engedni még azokat is, akik nagyon is rászolgálnak a példás büntetésre.

Libatenyésztő franciskánusok

Az utcát elcsufitó kerités

Budán, a legszebb, a legkedvesebb Budán, van egy üres telek. Hatalmas szép fundus, gyönyörü palotát lehetne rá épiteni. Eliférne rajta sok szegény ember kitünő modern lakásokban. A telket azonban nem épitik be és ugy néz ki, mintha a Budapestet gyülölő néhai Kasselik Jenő hagyatéka lenne. A telek különben a rózsadombi Szerpentin-utnál fekszik a Zárda-utca és Margit-körut sarkán. A szegény budaiak, akik panaszukkal a Fővárosi Hirlapnál jártak, nemcsak gazdasági, de esztétikai érzékkel is rendelkeznek.

Azt mondják, a telek a Ferencrendieké. Megnéztük a telekkönyvben és itt azt a fölvilágositást nyertük, hogy a fővárosé. Ám lehet, hogy a nagylelkü főváros a Ferencrendieknek adta használatba, mivelhogy eziđőszerint a franciskánusok libái gágoknak az üres telken. A panaszra nézve azonban mellékes kié a telek, legföllebb, ha a fővárosé, akkor sulyosabb beszámitás alá esik.

A háboru második esztendejében a jó budaiak a foguk között mormogni kezdtek, amikor az üres telek mellett elmentek.

— Ejnye, ezek a papok — mondták — sem nem épitenek, sem nem vetnek. Hiába áll itt ez a nagy telek. Miért nem termelnek benne krumplit, amikor nekünk nincsen krumplink.

Igy méltatlankodtak a budaiak, miközben keményebb hangok is emelkedtek, mig végre a derék franciskánusok kezdték sértésnek venni a dolgot. Segiteni azonban nem ugy segitettek, hogy bevetették volna a nagy területet, hanem ugy, hogy hatalmas égig érő keritést emeltek. Enyhitő körülmény, hogy magas, otromba, izléstelen kerités mögött sikeres libatenyésztést visznek véghez és ha asztalukra kerül a libapecsenye, igazat adnak az álmoskönyvnek, amely megállapitja, hogy libahust enni (persze álomban) = jó.

Most azonban a telhetetlen budaiakat az esztétikai szempontok boszantják. A keritéssel nincsenek megelégedve. Hozzánk jöttek megkérdezni, szabad-e ilyen otromba égigérő keritéssel elcsufitani a kedves Budát? Mit szól ehhez az épitési szabályzat? Válaszunk a következő:

— Épitési engedély igenis kell az ilyen keritéshez. Vagy ha ez nincs, a városépitési ügyosztálynak kell az ugynevezett „kitüzések"-et eszközölni. A A kitüzéseket azután be kell jelenteni a kerületi elöljáróságnál. Az irányadó szabály pedig az Épitési szabályzat 447. §-a szerint ez:

„Az I. és II. övezetben (a jelzett telek a második övezetbe tartozik) az utcai homlokzatvonalon a kerités csinos fal, lábazatos vasrács, vagy gyalult farács legyen."

A Ferencrendiek, vagy talán helyesebben a főváros egyik rendelkezést sem tartotta be. Legkevésbbé pedig azt, hogy ebben az övezetben 1.90 méternél magasabb keritést emelni nem szabad. Kiváncsiak vagyunk, kinek engedelmével történt ez a kihágás, vagy ki a bünös, ha bejelentés nem történt, sőt mit szól a főváros, ha a jelzett telek tényleg az övé?

Jogtalan levonás

Panaszok a tisztviselők élelmiszerüzlete ellen

A háboru kitörése után felhivás ment az összes tisztviselőkhöz és tanitókhoz, hogy engedjék át önként fizetésük egy percentjét a háboru tartamára valamely hadi jótékonysági célra. Önként vállalandó kötelezettségnek minősitették ezt a levonást, de olyan „Hochdruck"-kal dolgoztak a hivatalfőnökök, hogy senki sem merte megtagadni beleegyezését. Már csak azért sem, mert azt mondták, hogy az összegyüjtött pénzből a Balaton mentén tüdőbetegszanatóriumot épitenek a tisztviselők és tanitók számára és mert értésükre adták, hogy az egy percent megtagadása esetén az illetőket mellőzni fogják az előlépéseknél, jutalmaknál és segélyeknél.

A tisztviselők és tanitók ily módon kénytelen-kelletlen türték, hogy fizetésüket megcsonkitsák, türték annál is inkább, mert a tanács később — rekompenációképpen — élelmiszerüzletet nyitott nékik és joggal hitték, hogy ott mindent bőven és jutányos árban fognak kapni. Azonban csakhamar kimerültek a Gerlóczy-utcai üzlet készletei; órákig tartó várakozás után lehet csak bejutni, cukor hónapokig nem volt, zsir is hol van, hol nincs, szappanból két darabot adnak csak és igy tovább.

Ez sulyos hiba és sürgős beavatkozást igényel. Ha a Közuti Vasut kalauzai vállalatuktól mindent meg tudnak kapni, miért ne tudná a főváros a maga alkalmazottainak biztositani a szükséges élelmiszereket? És ha nem tudja, miért hizlalják tovább a jóléti-alapot, miért vonják le azokat az egy percenteket, amelyek az idők folyamán százakra rugnak és bizony számot tesznek a kisebb javadalmazásu tisztviselőknél és tanitóknál. Annyit meg lehetne tenni, hogy a fizetéseknek bizonyos minimumát mentesitenék a levonások alól.

Már néhány nap mulva **27-én, pénteken** kezdődik az osztálysorsjáték **uj huzása.** Mindenki most siet sorsjegyet venni a
DÖRGE BANK R.-T.-ban
BUDAPEST, Kossuth Lajos-utca 4.
Sorsjegyek árai: Egész 12 K, negyed 3 K, nyolcad 1.50 K.

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
természetes égvényes SAVANYÚVIZ.

KAIZMAREK ÉS TÁRSA R.T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152-07.

MÉRNÖKI LÁTOGATÁS, TERVEZÉS, ÉS KÖLTSÉGVETÉSEK DIJMENTESEN.

Események

Közgyülés. A főváros törvényhatósági bizottsága szerdán rendes közgyülést tart. Napirend előtt szavazni fognak *Vázsonyi* Vilmos inditványáról, amely a virilizmus eltörlését és az általános választói jogot sürgeti. A kerületi értekezletek tulnyomóan az inditvány mellett döntöttek, ugy hogy annak elfogadása biztos; kivétel csak a Belváros, amely *Székely* Ferenc inditványára ugy határozott, hogy ragaszkodik a virilizmushoz. Valószinü, hogy névszerinti szavazás lesz; erre különben sor kerülhet a napirend első pontjánál: a 15 milliós *állampénztári jegyvásárlásnál is.* A *borital- és husfogyasztási adók* biztositásánál a demokrata pártnak lesz szónoka, a *bérkocsik tarifaemelése* ellen bizonyára többen fognak beszélni. A *Népjóléti Központ* ellen most nem lehet kifogása senkinek, az *alkalmazottak ujabb háborus segélyezésénél* pedig fölöslegessé fogja tenni a vitát az, hogy a tanács is hozzájárul *Perczel* Béla inditványához. A többi ügy jelentéktelen.

A kéményseprők ismét kilincselnek. A kéményseprők emelni akarnak. A kéményseprők mindig emelni akarnak. Ezuttal éppen ötödször járulnak a tanács elé kérvénnyel, hogy engedje meg áraiknak 30 százalékkal való felemelését. Miután pedig a kéményseprőmesterek, akik a békében is monopóliumot élveztek, vagyonokat gyüjtöttek, semmi elfogadható okot nem tudnak kérésük mellett fölhozni, kiváncsian várjuk a tanács döntését, vajjon kivánatosnak tartja-e, hogy annyi áremelés után még a kéményseprőket is ránkszabaditja-e? A tanács már négyszer adott kosarat a kéményseprőknek, remélhető, hogy a régi gyakorlat alapján az ötödik kosár sem fog elmaradni.

Repülő ellenőrök. A vásárcsarnoki bizottság mult héten *Bódy* Tivadar dr. alpolgármester elnöklésével tartott ülésén foglalkozott azzal az anomáliával, hogy a fővárosi tojásnagykereskedők és a vásárcsarnoki árusitók az elsőrendünek jelzett tojásokat másodrendü, a másodrendüeket pedig harmadrendü tojásokkal keverik és igy árusitják, tehát a fogyasztóközönséget megtévesztik és megkárositják. A bizottság több felszólalás után elhatározta, hogy a tojásárusitóhelyeken és a tojásnagykereskedők telepein *repülő ellenőrök* fognak időnként megjelenni és ezek a tapasztalt visszaélésekről nyomban jelentést fognak tenni a közélelmezési ügyosztálynak.

Méltóságos városatyák. A király dr. Bihari Mór, dr. Medgyes Simon és Parall Ferenc fővárosi bizottsági tagoknak, az ügyvédség terén szerzett érdemeik elismeréseül a magyar királyi udvari tanácsosi cimet adományozta.

Elhunyt nagyiparos. Sulyos veszteség érte kereskedelmi életünket. Murányi Iván vegyészeti gyáros, kereskedelmi tanácsos, szkv. honvédhuszárfőhadnagy, hirtelen meghalt. Mint nagytehetségü ember már korán és rövid külföldi müködése után vezetői állásokat viselt hazánk több gyárában, mig 1904-ben dr. Keleti Kornéllal társulva, vegyészeti gyárat alapitott, mely csekély kis méretből a főnökök fáradhatatlan munkásságával nagy iparteleppé nőtte ki magát. Közgazdaságunk irodalmában élénk tevékenységet fejtett ki az elhunyt. Általános részvét mellett vasárnap délután helyezték örök nyugalomra.

Vidéki városok parlamentjéből. Szentes város legutóbbi közgyülésén szóba került, hogy a józsefszállási birtokra százezreket fizet rá a város, mert a birtokon nincsen megfelelő felszerelés, sem jószágallomány. A közgyülésen elhatározták, hogy a birtokot ha megfelelő ajánlatot kapnak, eladják. — Szekszárd városa elhatározta, hogy halastavat létesit. A halastavat 150 kat. hold területen fogják megépiteni. — Sopron városa elhatározta, hogy városi tehenészetét jelentékenyen megnagyobbitja. — Eszék városa szerződést kötött gróf Pejacsevich Tódor hitbizományának igazgatóságával, a városnak hallal való ellátása ügyében. Az uradalom hetenként fogja szállitani a halakat, nasici halastavából.

Aki a Dörge Frigyes bank r.-t.-nál vásárolja osztálysorsjegyét (Budapest, Kossuth Lajos-utca 4.) oly főelárusitóhelyen vásárolt, melynek a szerencse egész különös módon kedvez. Számos nagy főnyereményt ütnek meg állandóan a banknál vett sorsjegyek, többek között hatszor a nagy 400.000 koronás főnyereményt és nem kevesebbszer mint háromszor az óriási 600.000 koronás jutalmat. Az állandó szerencséje következtében igen népszerü bank.

A Fővárosi Orfeumnak még soha olyan jó szezonja nem volt, mint az idén, ami már csak annál is inkább örvendetes, mert az idén jutott végre szinpadán domináló szerephez a magyar müsor és a magyar együttes.

A Kristálypalota már csak ezen a héten adja októberi müsorát. Novemberi müsora nagy meglepetéseket tartogat. Többek közt felléptteti Else von Ruttersheimet, a „Die erotische Duse" néven emlegetett német müvésznőt.

A Télikert szép sikerrel mutatja be estéről-estére októberi müsorát. A készülő novemberi müsorának attrakciójaképen Ida Roland vendégfellépteti tartogatja.

A Tőke

A tőzsde.

Az értéktőzsde a háboru kitörése óta hivatalosan zárva van. Eleinte csak kávéházi magánforgalom volt, mely később a tőzsdetanács engedélyével ismét a tőzsde nagytermébe terelődött. Ezt az ugynevezett félhivatalos forgalmat az jellemzi, hogy árfolyamok nem publikáltatnak és hogy a határidőüzletek teljes kikapcsolásával, csakis kasszaüzletek köthetők.

Az ember azt hitte volna, hogy ilyen korlátozások mellett a tőzsdeüzlet szolid mederben fog mozogni, annál is inkább, minthogy a bankok igéretet tettek arra nézve, hogy a spekuláció ellen messzemenő kautélákat állitanak föl. És mindennek dacára mit látunk? Az értéktőzsdén a legvadabb spekuláció ütötte fel a fejét. Az árfolyamok még sohasem látott magasságra szöktek fel és egyes spekulációs papirok kurzusa olyan nivót ért el, mely már a 2 százalékos kamatozásnak se felel meg. A tőkeelhelyezést kereső közönség egy részét valóságos részvényvásárlási düh fogta el. Sulyosbitja a helyzetet az a körülmény is, hogy az értéktőzsdét nem hivatott és nem odatartozó elemek lepték el, melyek a publikumnak azt a részét is játékra csábitják, mely azelőtt sohasem érdeklődött a részvénypiac iránt.

Az csak természetes, hogy az illetékes körök nem jó szemmel nézik ezeket az eseményeket olyan időben, amidőn az ötödik hadikölcsön kibocsátása küszöbön áll és amidőn a rendelkezésre álló összes tőkék elsősorban a háboru céljaira kell, hogy igénybe vétessenek. Máris hallatszanak hangok, amelyek az értéktőzsde megrendszabályozását követelik. Mindenekelőtt azt sürgetik, hogy a nem hivatott elemeket a tőzsdéről el kell távolitani. Ez mindenesetre helyes; ezzel azonban a baj nem fog megszünni. Mert annak az óriási haussenak olyan okai is vannak, melyek a háborus gazdasági helyzettel állanak összefüggésben. Az a páratlan pénzbőség, mely a háborus konjunktura nyomában jár, a tőkét automatice is a részvénypiacra tereli. A háboru itt is nagy meglepetéseket hozott. Eddig a közgazdászok mindig a háboru tőkepusztitó hatását hirdették és ime a mostani konflagrációban világszerte olyan pénzbőség mutatkozik, melyhez hasonlóra a történelemben nem találunk példát. Ilyen körülmények után természetes, hogy a tőke a részvénypiacon keres elhelyezést, annál is inkább, minthogy az áruüzlet, mely béke idején a diszponibilis tőkék tulnyomó részét abszorbeálni szokta, most az áruhiány következtében napról-napra szükebb térre kénytelen szoritkozni.

Mindez azonban nem indokolja azt a féktelen spekulációt, melynek most a tanui vagyunk. Igen sok részvénynek az árfolyama ma jelentékenyen magasabb, mint a békeidők rekordkurzusa volt. Ezek az árfolyamok nem felelnek meg az illető részvények belértékének. A papiroknak ez a mesterséges, fiktiv értékelése a legnagyobb veszélyeket rejti magában és minden pillanatban „krach"-ra, katasztrófára vezethet. Különösen áll ez a mostani háborus időkben, amidőn a harctéri helyzetnek a legkisebb ingadozása eszeveszett árfolyamesésre adhat okot.

A mi felfogásunk az, hogy a háboru komolyságával semmiképen se egyeztethető össze az a játék, mely most a tőzsdén folyik. Nem türhető, hogy azok a tőkék, melyek a hadikölcsönre, illetve a háboru győzelmes folytatásának a céljaira vannak rezerválva, holmi spekulációs papirokon „uszszanak el". A kormánynak módokat és eszközöket kell találnia arra, hogy ezek a tőkék azokba a csatornákba vezettessenek, melyekből az állam táplálkozik. Ehhez az akcióhoz pedig a bankoknak is segédkezet kell nyujtaniok. Sajnos, most az ellenkezőt látjuk. Ugy értesülünk, hogy egyes bankoknak igen nagy részük van abban, hogy a spekuláció elfajult. Ahelyett, hogy hadikölcsön vásárlására hivnák fel ügyfeleiket, hangzatos körlevelekkel spekulációra csábitják őket.

Érdekes tünet, hogy a hausse embereit a sulyos hadiadók és a részvénytársaságoknak terhes megadóztatása se rettentette vissza. Hir szerint abban biznak, hogy a kormány a financiális körök sürgetésére hatályon kivül helyezi az osztalék-korlátozó rendeletet, amely tudvalevőleg kimondja, hogy a három utolsó békeév átlagánál magasabb dividenda nem fizethető. Mi nem hisszük, hogy ez meg fog történni, mert nem tehető fel, hogy a kormány támogassa a spekulánsok üzelmeit, amelyeket a magyar közgazdasági életre nézve határozottan veszélyesnek tart.

A tőzsdetanács köreiben azt hiszik, hogy nem fog a sor a magánforgalom „megrendszabályozására" kerülni. Mindössze annyi fog történni, hogy intézkedéseket fognak tenni a nem hivatalos elemeknek a tőzsdéről való eltávolitására. Mi azt hisszük, ez nem fog a bajokon segiteni. A leghelyesebb volna, ha a mostani félhivatalos magánforgalom helyébe ismét visszaállitanák a hivatalos, nyilvános forgalmat és az árfolyamokat minden nap publikálnák. Mert a mostani helyzet egyszerüen tarthatatlan. A tőzsdetanács ugyanis csak türi a magánforgalmat és kifelé semmiért felelősséget nem vállal, azzal hozakodván elő, hogy neki semmihez semmi köze, mert a tőzsde be van zárva! Ezt a félszeg helyzetet meg kell szüntetni, mert tápot ad a féktelen spekulációnak, amelyet pedig a mai viszonyok között mindenképpen meg kell akadályozni.

A gazdasági erők koncentrációja

Amidőn a háboru kitört, mindenki azt hitte, hogy a gazdasági élet néhány hónap alatt teljesen összeomlik. Nagyhirü közgazdászok „Európa csődjéről" irtak cikkeket, lord Rothschild pedig olyan pénzügyi krachot jósolt, aminőt a világ még nem látott. A jövendőmondók ezuttal nem bizonyultak igazmondóknak. Kiderült, hogy a háboru a legnagyobb orgánizátor, mely a gazdasági erőknek eddig még nem tapasztalt erőteljes koncentrációját hozta létre. Igaz, hogy ez a koncentráció az állami beavatkozás tultengésével és az egyéni kezdeményezés visszaszoritásával járt. De csak igy lehetett felépiteni azokat a hatalmas szervezeteket, melyek most a háboru alatt egész közgazdaságunkat irányitják. Az ugynevezett központok segitségével az állam rátette a kezét nemcsak az ország egész mezőgazdasági és ipari termelésére, hanem a rekvirálások és ármaximálások révén a kereskedelemre is.

A háborus koncentrációnak egyik legjellegzetesebb szüleménye bizonyára a Pénzintézeti Központ, melyhez hasonló intézményt Európa egyik állama se mutat fel. Azt tudjuk, hogy a Pénzintézeti Központ eredetileg ugy terveztetett, hogy általa az ország financiális életében az állami omnipotencia jusson érvényre. Az intézmény szervezete azonban a parlamenti tárgyalások során oly módositást nyert, mely a pénzintézetek autonomiáját bizonyos mértékben megvédi. Mindazonáltal állitható, hogy a Pénzintézeti Központ megteremtése az első lépés a magyar pénzintézetek koncentrációjához és az állami ingerencia megszilárditásához. Az a koncentrációs folyamat, mely a magyar pénzintézetek körében már a háboru előtt megindult, a háboru alatt még inkább kidomborodott. A nagybankok affiliációi ma már az egész országot behálózzák, másrészt pedig csaknem minden nap olvasunk olyan ujabb akciókról, melyek a bankok és ipari vállalatok közti érdekközösségek megteremtését célozzák. Nagy vasipari, hajózási és szénbányatársaságok máris koncerneket alapitanak, hogy a béke helyreálltával egyesült erővel kezdjenek hozzá a gazdasági élet felépitéséhez. Németországban a koncentrációs irányzat még erősebben domborodik ki, mint nálunk. Ott még törvényt is hoztak, mely

egyes iparágakra egyenesen ráparancsolja a szindikátusba való egyesülést. Ez az ugynevezett kényszerszindikátusi törvény, mely a kormánynak jogot ad arra, hogy ipari szindikátusokat alapitson ott, ahol azt az állam érdekei megkövetelik.

Koncentrációs törekvéseket látunk a mezőgazdaságban is. Nagybankok földbirtokokat bérelnek, hogy azokon intenziv gazdálkodást teremtsenek mások pedig a kisebb parasztbirtokokat vásárolják össze, hogy nagyobb birtoktagokon gazdálkodhassanak. Még a német tőke is érdeklődik magyar földbirtokok iránt. Ugy látszik, hogy a földbirtokra a háboru után nagy konjunktura fog bekövetkezni, mely a többtermelés jegyében fog állani.

A gazdasági koncentráció a belső front arzenálja, mely lehetségessé teszi, hogy a háborut az ántánt blokádja dacára is győzelmesen végigharcoljuk. El kell ismernünk, hogy csakis ez a koncentráció tette lehetővé, hogy a háborut gazdaságilag is kibirjuk. Már most az a kérdés, hogy a gazdasági erőknek ez a tulzott koncentrációja és az állami beavatkozásnak a mai méretei a békeidőre is fenntartandók-e? Erre nézve a vélemények nagyon szétágazók. Máris emlékednek hangok amellett, hogy a gazdasági erők egyesülése a háborut közvetlenül követő békeévekben még az eddiginél is nagyobb mértékben jusson kifejezésre. Az ugynevezett átmeneti időben mindenesetre erős koncentrációs törekvések várhatók. Valószinü, hogy nálunk a háboru után a trösztök uralma fog következni, melynek alapiát a mostani központok fogják képezni. Az is bizonyosra vehető, hogy az állam bevételeinek fokozása okából uj monopóliumok fognak kreáltatni, ami szintén a gazdasági koncentrációt fogja fokozni. Bizonyos körökben a gabonamonopóliumnak már most is nagy propagandát csinálnak.

Ezkkel a törekvésekkel szemben azonban az a felfogás is tért hódit, hogy a gazdasági erők szabad érvényesülésének a háboru után nem szabad gátat vetni. Ennek a felfogásnak Lánczy Leó a szószólója, aki ennek a meggyőződésének már többizben is kifejezést adott. Mi is ugy véljük, hogy a gazdasági erők koncentrációjában, melyre a háboru alatt szükség volt, béke idején mértéket kell tartanunk és szabad folyást kell engednünk az egyéni kezdeményezésnek, mely a gazdasági fejlődésnek igazi alapját képezi.

Tiltakoznak a bőrnagykereskedők. *Heftyék* Városház-utcai tuszkulánuma az elmult napokban hangos tiltakozásoknak volt szinhelye, a posztógyárosok ugyanis méltatlankodással vették tudomásul, hogy a gyapju árát ezentul előre kell lefizetniök, mint ahogy azt a *Fővárosi Hirlap* multheti számában megirta. A különös intézkedés különben a *Gyapjuközpont* legutóbbi ülésén is szóbakerült, ahol arról is tanácskoztak, hogy az egyes gyáraknál már eddig kihitelezett összegeket miként fedezzék. Mert nem jelentéktelen tételekről van szó: egy posztógyári szövetkezet például kerek 837.000 koronával tartozik a központnak, egy másik magáncég pedig 157.440 koronával. Az ilyen kihitelezések miatt hozták tehát Heftyék jellemző határozatukat: tessék előre fizetni! Baj van a *gyapjas bőrökkel* is. A Gyapjuközpont ezeket is rekvirálja és a következőképen osztja fel: a *zsolnai gyár* 40 százalékot, a *losonci gyár* 40 százalékot és a *gácsi gyár* 20 százalékot kapnak. Érdekelt bőrkereskedők azonban azt állitják, hogy a juhbőr forgalma szabad és ez a bőrfajta nem tartozik a központ ügykörébe. Értesülésünk szerint a Bőrnagykereskedők Egyesülete legközelebb ülést tart, amelyen határozatot hoznak a kormányhoz intézendő felirat dolgában és tiltakozni fognak a gyapjas bőrök rekvirálása és a Gyapjuközpont tulkapásai miatt.

A Glesinger-cég szerencséje. A teschcni *Ph. S. Glesinger* fatermelő-cég, amelynek magyarországi üzleteiről már többizben irtunk, különös szerencsés helyzetbe jut egy vasutépités révén. A kincstár ugyanis kiépiti a régóta tervezett *gölnicvölgyi vasutat*. Ez a vasut érinti a Glesinger-cég merényi fürésztelepét, amely igy termékeit majd sokkal olcsóbban fogja szállitani s kedvezőbben értékesiteni, mint eddig. Ilyen szerencséje van ennek a cégnek, amely magyar üzletein szerzett millióit osztrák hadikölcsönbe fektette.

A fiskus érdeklődik Augnerné üzletei iránt. *Augnerné* ujvidéki üzletei után szerzett proviziói iránt érdeklődik a zombori pénzügyigazgatóság, amely megkeresést intézett Ujvidék polgármesteréhez, hogy sürgös nyomozást inditson, Augner Edéné Bácsmegyében lebonyolitott üzletei iránt. A pénzügyigazgatóság két héten belül kér választ, amelynek főleg arra kell kiterjeszkednie, hogy mekkora értéket képviseltek a lebonyolitott üzletek és mily összegre rugnak a részére tényleg kifizetett proviziók.

A Korpaközpont népszerüsége. Csalánék nagy népszerüsége mellett szól, hogy a vidéki és a fővárosi sajtó állandóan a korpaellátás bajaival kénytelen foglalkozni. A „Tolnavármegye és a Közérdek" a következő harctéri jelentést adta ki: „Korpa front. A helyzet változatlan. Az ellenség tömegtámadásainak semmi eredménye. A „Központ" erélyesen visszaver minden támadást, csak elvétve sikerült egyes ellenséges különitményeknek a Copf és Bürokrácia folyók összefolyásánál átkelni." — Bácsmegye gazdasági állapotáról való jelentés kapcsán Balku Gyula gazdasági felügyelő is rámutatott a korpaellátás szervezésének hibáira, amely felett nem lehet szó nélkül napirendre térni. Szerinte a kicsinyben elárusitással megbizott kereskedők száma nagyon csekély. Ebben az irányban a közigazgatási bizottság fel is irt a földmivelésügyi miniszterhez, akit megkért, hogy a korpa forgalomba kerülő készletéből minél többet bocsásson a kicsinyben való elárusitással foglalkozó kereskedőknek rendelkezésére s minél több, de lehetőleg minden községben bizassanak meg ily kereskedők a korpa árusitásával. Ilyen a Csalánék népszerüsége a vidéken.

Földgáz Debrecenben. Debrecen városa legutóbb delegátusokat küldött ki, akiknek feladata, hogy a Deutsche Bankkal és a Magyar földgáz r.-t.-al tárgyaljanak, a földgáz Debrecenbe való elvezetésének tárgyában. A tárgyalások folyamán, a Magyar földgáz r.-t. azt az igéretet tette, hogy amennyiben a viszonyok megengedik, két éven belül befejezi a munkálatokat. Itt emlitjük meg, hogy a dicsőszentmártoni Nitrogéngyár r.-t. épitkezési munkálatait a vállalkozó, Koch Károly épitőmester ujra megindította és iparkodni fog, hogy a több hetes szünetelést fokozott tevékenységgel kipotolja. Szerződés szerint a több milliós épitkezésnek a jövő év közepéig be kell fejeződni.

Olcsó a libahus — Bécsben. Ami jó és olcsó van Orosz-Lengyelországban, azt többnyire a császárváros kapja. Igy, a burgonyán kivül, az orosz-lengyelországi libák is Bécsbe vándorolnak. Ezeket az üzleteket a Länderbank lublini fiókja bonyolitja le, minthogy azonban ennél a bankexpozitúránál a Leszámitolóbank is érdekelve van, igazán nem kerülne nagy fáradtságába a magyar pénzintézetnek, ha a magyar fogyasztóközönségre is gondolna és néha-néha egy-egy vagon libát Budapestre is hozatna. Bécsben az orosz-lengyelországi libákat a napokban 5.60 K-ért árusitották. A Leszámitolóbank jóvoltából a budapesti közönség is szivesen fogyasztana, az aránylag olcsó, libahusból.

A „Hermes" magyar általános váltóüzlet r.-t. igazgatósága Ullmann Adolf förendiházi tag elnöklete alatt tartott ülésében megállapitotta az 1915—16. évre vonatkozó mérleget. Az igazgatóság a november 8-ára összehivandó közgyülésnek azt az inditványt fogja előterjeszteni, hogy a 29.898 K 88 f áthozat hozzászámitásával 537.021 K 95 f-t kitévő nyereségből, a tavalyi 50.000 K helyett az idén 100.000 koronát helyezzenek a tartalékalapba, a fennmaradó nyereségből pedig, szemben a tavalyi 5 százalékos osztalékkal, a lefolyt üzletévre 7 százalék, azaz részvényenként 14 korona osztalék kerüljön kifizetésre. Az igazgatóság Sattler Ernőt, a bécsi fiók igazgató-helyettesét, e fiók igazgatójává, Székler Mór, Forrai Gyula és Haasz Artur központi főtisztviselőket cégvezetőkké nevezte ki.

A Felsőmagyarországi Bánya- és Kohómü Részvénytársaság e hó 28-ára rendkivüli közgyülést hivott egybe alaptőkéjének felemelése ügyében. A közgyülés elé a következő inditványokat terjeszti az igazgatóság: 10.000 darab uj részvényt bocsátanak ki 150 korona névértékben, melynek elővételi joga a részvényeseket illeti meg, akként, hogy minden két régi részvényre egy uj részvény esik. A részvények átvételi árfolyamát 400 koronában állapitották meg és minthogy az uj részvények már a folyó év teljes üzleti hozamában részesülnek, folyó kamatok, továbbá bélyeg és egyéb költségek cimén 20 korona téritendő meg, vagyis az elővételi jog gyakorlása esetén összesen 420 korona fizetendő. Elhatározták továbbá, hogy 10.000 darab 150 korona névértékü elsőbbségi részvényt is kibocsátanak, melyeknek csupán 6%-os maximális osztalékra van igényük. Az igazgatóság felhatalmazást fog kérni azonban arra is, hogy az esetben, ha további tőke beszerzési szüksége felmerül, ezen elsőbbségi részvényeket ipari árfolyamnál olcsóbban forgalomba ne hozhassa.

A Weiss Manfréd lőszer-, acél- és fémmüvei r.-t. 1915. évi zárószámadásaiban 25 millió K alaptőke mellett 8,141.514 K tiszta nyereséget mutat ki, mig előző mérlege 10 millió K részvénytőke mellett 2,585.110 K nyereséggel zárult. A társaság ingatlanainak könyvszerü értéke 2,498.301 K (1914. végén 609.662 K), a gépek és berendezés 19,115.695 K (13,785.167 K), amiből két év alatt 10,423.632 K-t (3,151.861 K-t) irtak le. Ezenkivül a társaság különféle cimeken 4,129.256 K-t helyezett tartalékba. Az október 30-ára összehivott közgyülésnek az igazgatóság az alaptőke felemelését fogja inditványozni.

Az Egyesült izzólámpa és villamossági r.-t. október 26-ra rendkivüli közgyülést hiv össze a jelenleg 6½ millió K alaptőkének 12.500 darab uj 200 K n. é. részvény kibocsátása által 8 millió K-ra való felemelése végett. Az igazgatóság egyuttal azt is inditványozni fogja a közgyülésnek, hogy az értékcsökkenési alap egy részét a rendes tartalékba utalják át.

Az aszaltszilva és szilvaiz legmagasabb ára. A kormány a napokban közzétett rendeletével zárálá vette az aszaltszilva- és szilvaiz-készleteket s azokat birtokosuk, amennyiben saját háztartásában nem használja fel, fel kell ajánlani a Szilvaközpontnak s csak ennek utján adhatja el, a rendelet egyidejüleg intézkedik a Szilvaközpont megalakitásáról. A Szilvaközpont métermázsánként 100 (egyszáz) kg. tiszta sulyu aszaltszilváért 160 kor., más származásu aszaltszilváért 230 korona, a magyar szent korona országainak területéről származó szilvaizért 180 korona, más származásu szilvaizért 230 koronát fizet. Párolt szilvának 25, vagy 12½ kg.-os ládákban való eladásánál a fenti árakhoz métermázsánként 20 korona számitható hozzá. Ezekben az árakban a magyar szent korona országainak területéről származó termékeknél a termelés helyéhez legközelebb eső rakodóállomásra, szerbiai termékeknél a Zimonyig, boszniai és hercegovinai termékeknél a Brckóig való szállitási költségei is benn foglaltatnak. A nagykereskedő a közvetlen fogyasztás céljaira árusitó kereskedő részére történő eladásoknál ezen árakhoz a tényleg kifizetett fuvardijon felül métermázsánként 7 koronát számithat hozzá. A közvetlen fogyasztás céljaira árusitó kereskedő ahhoz az árhoz, amelyen az árut a nagykereskedőtől vette, métermázsánként 25 koronát számithat hozzá. Ezek az árak a vámkülföldön való értékesitésre nem vonatkoznak. A jelen rendelet alá eső aszaltszilva és szilvaiz adás-vétele iránt a jelen rendelet hatálybalépte előtt kötött és a rendelet rendelkezéseivel ellentétben álló szerződések, amennyiben a jelen rendelet életbelépése előtt még nem teljesittettek, hatályukat vesztik. Az aszaltszilvát és szilvaizt a magyar szent korona országainak területéről csak a Szilvaközpont utján lehet kivinni. A szállitási igazolványok hatályát kiterjesztették az aszaltszilvára és a szilvaizre.

Szilvaközpont r.-t. cég alatt a budapesti szilvanagykereskedők uj vállalatot alapitottak 3 millió K alaptőkével (1000 drb 3000 K n. é. részvény), mely nem tévesztendő össze a lapunk mai számában közölt 3487/1916. M. E. számu rendelettel létesitett hivatalos Szilvaközponttal. Az igazgatóság tagjai: Strausz Antal (elnök), Rechnitz Ödön és Grünbaum Jakab (alelnökök), Winterstein Gyula, a Winterstein P. és fia cég tagja, Singer János, a Singer Zsigmond és testvére cég tagja Schamburg Mór, a Neumann Frigyes utódai cég tulajdonosa és Brammer Richard.

Debrecen vagyona. Debrecen város 1915. évi vagyonmérlege 156 millió K vagyon, 54 millió K teher, a tiszta vagyon tehát 102 millió korona. Az 1915. évi zárószámadás 21 milliós költségvetést mutat.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Társszerkesztő: dr. Szilágyi Hugó.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

TŐKE GYÖRGY
építési vállalkozó
vállal kőmüves és ácsmunkákat.
TELEFON 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78.
Városi iroda: Ujpesti-rakpart 5., I. em. 8.

Balassa és Társa
BUDAPEST, Andrássy-ut 50
Fodrászati berendezések. Illatszerek. Kötszerek. Önborotváló készülékek. — Egészségügyi cikkek
legolcsóbb gyári áron.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Anna Müller-Lincke
a legkitünőbb mozikomika személyes föllépte a „Die Küchendiva" c. énekes, táncos szkeccsben.
Kara Iki, a kápráztató török boszorkánymester.
A 2 **Blessing,** a csodálatos szalonakrobata pár.
Smaragda cica-szinháza. **Ferenczy** és **Ujvári.**
Diósi Nusi a Faragó—Grósz „A kékszakállas bankfiu" c. operettben.
Bordás Rózsi, a „Tervbe ment füst" c. cigarettatragédiában, **Pártos Jenő,** a csodatáncos, **Antal Erzsi** és **Herceg Vilmos,** 10 attrakció.
Az esti előadás után fényes táncrevü.

Fővárosi Orfeum
VI. Nagymező-u. 17. Telefon 93-36
Ssahib Nadchura
remek állatidomitási mutatványokkal. **Pataky Vilma** primadonna mint uionnan szerződtetett tag és **Nádor** Ernő, a Királyszinház tagja, mint vendég.
A mecenás. Gyönyörü **Eysler**-operette. **Otto Bellmann** német fecsegő. — **Ralf** és **Rolf** táncoló akrobaták. — **Senois** komikus némajátéka — **Kaeths** harmonikamüvészek.
Pufi mint vadász
Játszák: **Huszár Károly** és **Faragó Sári.** Hollós, Balog, Hunyadi uj magánszámokkal stb.
Az előadás este 8 órakor kezdődik
A Fővárosi Tánckabarében az előadás 10 órakor kezdődik.

TÉLIKERT (Ezelőtt **JARDIN D'HIVER**) | **NAGYMEZŐ-UTCA 22—24.** TELEFON 167-25

Demokritos villanyfény - illusztrátor, **Sont M'ahosa,** ó-egyiptomi táncosnő, **Ch. H. Dick** a legvakmerőbb amerikai kerékpáros, **Rátkai** és **Somogyi** felléptével. **Faraó leánya** operette, **Lisa Ruder, ! ! ! Ardea ! ! ! Szalontai Ferike** és **Borbély Lili** uj dalokkal. **Max** és **Móritz** a csodamajmok.

MILLIÓK KÖNYVE.
23. szám.
A méltóságos asszony lovagjai
Irta: **Szomaházy István.**
A rendkivül érdekes regény
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

A Felsőmagyarországi bánya- és kohómű részvénytársaság
f. évi október hó 28-án déli 10 órakor központi irodájában (V., Mérleg-utca 3. sz.)
rendkivüli közgyülést
tart, melyhez a t. részvényesek meghivatnak.

Tárgysorozat:
1. A részvénytársasági alaptőke felemelése.
2. A részvénytársasági alapszabályok 6. §-ának, valamint egyéb szakaszainak az alaptőke felemeléssel kapcsolatos netáni módositása.

Azon t. részvényesek, akik a közgyülésen személyesen vagy meghatalmazott által résztvenni kivánnak, felkéretnek, hogy részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt
Budapesten a Pesti magyar kereskedelmi banknál,
Bécsben a k. k. priv. oesterr. Länderbanknál legkésőbb f. évi október 25-ig letenni sziveskedjenek.

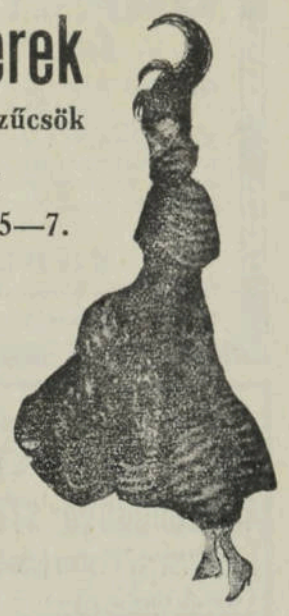
Minden egyes letéteményezett részvény a közgyülésen egy szavazattal bir.

A letett részvényekről elismervény és a közgyülésen való részvételhez igazolási jegy szolgáltatik ki.

Budapesten, 1916 október havában.
Az igazgatóság.

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
A szerelem iskolája
Máder Raul táncjáték (2 mozi és 2 szinpadi képben). Azonkivül
NAGY ENDRE
uj konferánszaival és müvészi vezetése alatt a szenzációs uj szinházi és varieté-müsor.
30 attrakció.
Sörkabaré 9—1 óráig. Belépődij 2 korona.

Szőrmedivat
Dán Testvérek
cs. és kir. udvari szűcsök
Budapest
V., Dorottya-utca 5—7.

Katalogust kivánatra küldünk.

Használati ezüst tárgyak
eredeti gyári árakon
Schönwald Imrénél
Deák Ferenc-utca 21. szám.

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága
(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle **kávékat, bors, fahéj, szegfűszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét.** Távirati cim: Fabarius Budapest.

Sirkővétel
előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.
Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Mozgószinházak müsora

	Royal-Apollo Royal-szálló épületében	Umnia József-körut 31. szám.	Tivoli Nagymező-utca 8 sz.	Odeon Rottenbiller-utca 87. sz.	Tátra Üllői-ut 63. szám.
Kedd	Bródy Sándor Az ezüst kecske	Róbert Warwick A királytigris	A nábob felesége Haldokló vágyak	A rejtelmes sziget Haldokló vágyak	Trilby
Szerda	Bródy Sándor Az ezüst kecske	Róbert Warwick A királytigris	A nábob felesége Haldokló vágyak	A rejtelmes sziget Haldokló vágyak	Trilby
Csütörtök	Bródy Sándor Az ezüst kecske	Róbert Warwick A királytigris	Dorrit Weixler A nőgyülölők	A nábob felesége	A dolovai nábob leánya
Péntek	Bródy Sándor Az ezüst kecske	Róbert Warwick A királytigris	Dorrit Weixler A nőgyülölők	A nábob felesége	A dolovai nábob leánya
Szombat	Bródy Sándor Az ezüst kecske	Róbert Warwick A királytigris	Dorrit Weixler A nőgyülölők	A nábob felesége	A beszélő szemek
Vasárnap	Bródy Sándor Az ezüst kecske	Róbert Warwick A királytigris	Dorrit Weixler A nőgyülölők	A nábob felesége	A beszélő szemek

Huzás már 27-én, pénteken.

Tekintettel arra, hogy **sorsjegykészletünk** rohamosan fogy, rendeljen még ma egy sorsjegyet az uj 37-ik sorsjátékhoz a legkedveltebb főelárusitónál

Egész ... 12 korona Negyed ... 3 korona
Fél ... ... 6 korona Nyolcad 1.50 korona

Dörge Frigyes

Bank R.-T.
Budapest, Kossuth Lajos-utca 4.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

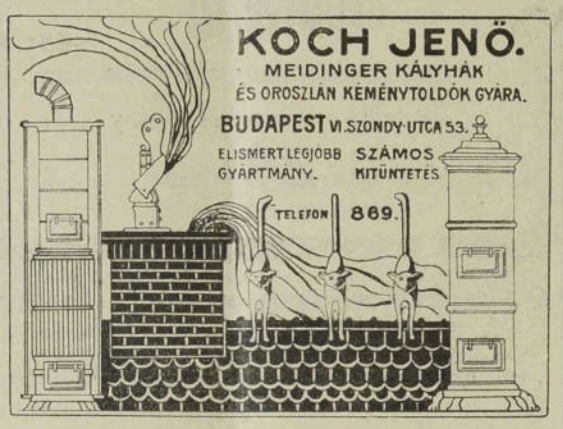
Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

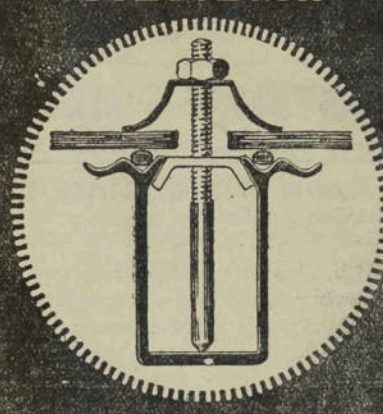
Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

KOCH JENÖ.

MEIDINGER KÁLYHÁK
ÉS OROSZLÁN KÉMÉNYTOLDÓK GYÁRA.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványvíz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.

BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

Kiváló porosz szén

Hazai darabos és kocka szén

Gázgyári koksz

Kicsinyben és nagyban kapható:

EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál

Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.

Telefon: 52-06, 52-07.

Bründl János

cs. és kir. udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító

divatháza

Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Grünfeld Miksa

LIKÖRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII, Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a münchen »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR

Telefon 183-37. **BUDAPEST** Telefon 183-57.

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett

Paszpartu műintézet és könyvkötészet.

Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

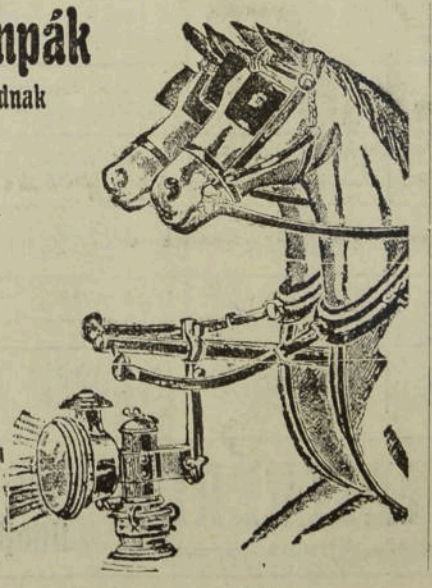
Egyleti tablók és albumok.

Gőzeke acetylenlámpák

éjjeli szántásoknál nappali fényt adnak

Kézi- Kocsi- Kocsirud- Pózna- Asztali- Kerti- Istálló-

acetylen-lámpák

BÁRDI R. T.

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 8.

Sürgönycim: Pneumatic. Teleton: 16-28.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

GÓLYA ÁRUHÁZ

BUDAPEST

VI., Nagymező-utca 12. sz.
(Az Andrássy-ut mellett.)

Ferdinánd bolgár k.-ut 16
(Kálvin-tér sarkán).

Nagyban és kicsinyben is eladás!

Maradékok félárban!

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. november 1-én. — 44. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fel évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Felfrissülni

vagy lemondani, — ez legyen a jelszava a főváros törvényhatósági bizottságának. *Vázsonyi* Vilmos ismét megmutatta, hogy válságos pillanatokban kiváló érzékkel tudja megjelölni a jövő egyedül lehetséges utját. Rosszhiszemüek vagy tudatlanok, akik nem látják, nem akarják látni, hogy a közgyülés tekintélyének lerongyolódása hosszu folyamat és e folyamatban csak kis megálló volt a kórházi és müszerüzemi botrányok okozta felháborodás. A közgyülés halálos itéletének nem ezek a visszaélések az indokai, hanem sokkal mélyrehatóbb, szervi bajok. Éppen ezért teljesen igaza volt Vázsonyinak, amikor vállalta a botrányok és a megujhodás közötti kapcsolatnak a vádját, amikor nyiltan bevallotta, hogy a közgyülés mostani összetételében nem Budapest összeségének a képviselete, nem tükrözi hiven vissza Budapest minden rendü és rangu elemének felfogását, vágyát, reményét, elveit.

Két részből állott az inditvány. Az egyik a virilizmus eltörléséről szólott, a másik az általános választójogról. *Székely* Ferenc, akit nem hiába neveznek a Belváros Deák Ferencének, a nagy politikusokhoz illő diplomáciával elárulta, hogy ő bizony nagy veszedelmet lát a virilizmus eltörlésében és a választójog általánositásától a jelenlegi „hatalmi viszonyok" eltolódását lehet várni. Székely Ferencnek ritkán van igaza, de ez egyszer mégis igazmondáson csipték rajta. Való igaz, hogy ha eltünnek a kövér virilisták a közgyülés padjaiból, ha a törvényhatósági bizottságba nem törzsfőnöki kinevezés alapján, hanem becsületes, tisztességes választás utján kerülnek a városatyák, akkor megváltozik az a hatalmi viszony, amely a Székely Ferencek termőtalaja, üvegházi levegője. Csakis és kizárólag a mostani rendszer, a mostani hatalmi viszonyok mellett lehet Székely Ferenc pártvezér és haza bölcse és a Székely Ferencek el fognak tünni, mihelyst eltünik a rendszer, amely hatalmukat szülte. Megdönthetetlen érvet szolgáltatott Vázsonyi Vilmos inditványa mellett a modern hazabölcsének megnyilatkozása és aki még ezek után sem ismeri fel a demokrata vezér inditványának fontosságát, az gondoljon arra a különbségre, amely az inditványnak a szelleme és Székely Ferenc beszédének a szelleme között volt.

Bizonyos, hogy sokan félreértették a közgyülés által elfogadott inditványt és azt hitték, hogy az inditvány megszavazása nem más, mint a virilizmus eltörlésének és az általános választójognak a proklamálása, életbeléptetése. Holott nem történt egyéb, mint ünnepélyes hitvallás a demokráciának pártoktól független vezérelve mellett, de hiszen ez minden, ami az autonómnak csufolt közgyüléstől kitelik, amihez joga van és ha azokon mulna a dolog, akik őszinte meggyőződésből szavaztak Vázsonyi inditványára, akkor a legközelebbi választást már bizonyára a virilizmus eltörlésével és az általános választói joggal ejtené meg Budapest közönsége. A szavazás eredményének döntő elvi jelentősége van és most a kormánytól és a törvényhozástól függ, hogy Budapest törvényhatósági bizottsága felfrissül-e, vagy pedig meghal.

Futánkok

A bérkocsisok

ügye fölött nem szabad napirendre térni, mert a közgyülés halasztó hatályu határozata nem jelenti a tarifaemelési kérelem végleges elutasitását és mert a derék kocsisok napirendre térnek mindig a közönség zugolódásai fölött. Jó volt és ideje volt, hogy végre alaposan elmondották a véleményüket a bizottsági tagok erről az impertinens, gyalázatos modoru társaságról és felpanaszoltak végre azokat a sérelmeket, amelyektől hangos ma egész Budapest. De ha már sikerült jellemzeni a bérkocsisok munkáját, akkor a konkluziót is le kellett volna vonni és a közgyülésnek kereken elutasitani kellett volna a legujabb zsarolási kisérletet.

Ősszel

nemcsak a fecskék költöznek egy szebb és jobb világra, ahol már nem táj semmi, hanem — a kecskék is. A természettudományok eme csodáját a közélelmezési ügyosztály kecskeszakértőinek köszönhetjük, akik ugy okoskodtak, hogy ha nincsen tehén, hát jó lesz a kecske is. Még az oláh betörés előtt hozták a kecskéket a hátszegi havasokról Budapestre, amivel mindenesetre jelentékenyen csökkentették az oláhok által okozott károkat. Pár ezer derék, jobb sorsra érdemes kecske menekült a közélelmezési ügyosztály jóvoltából Budapestre, de a főváros atyai gondoskodását nem sokáig élvezhették, mert a havasok legelőjét még a leleményes kecskeszakértők sem tudták a fővárosba átplántálni. A kecskék napjainak a summája folyton fogyott, szomoruak, lerongyolódottak lettek a székesfővárosi kecskék, amig végre megölte őket a szülőföld levegője utáni vágyakozás. Hétszáz kecskéje maradt meg mindössze a fővárosnak; ezekkel taktikát változtatott a közélelmezési ügyosztály: kiadta őket jó vidéki kosztra, hogy szaporodjon a fajtájuk. És ezen a ponton győzött a hivatalos állattenyésztési tudomány; a kecskék — igy jelentik félhivatalosan — megértették, hogy milyen fontos hivatás vár rájuk és a női kecskék most anyai örömöknek néznek eléje. Talán ha a krumplit és az árpagyöngyöt is vidékre küldték volna, nem indultak volna ezek sem romlásnak...

Bittner

János ur felállott a közgyülésen és meghatottságtól fuvolaszóvá lágyult hangon ecsetelte azt a szörnyü helyzetet, amely a zsir- és sertéshuspiacon uralkodik. Való igaz, hogy nagy a zsirhiány, nagy a hushiány, hallatlanul drága a zsir és drága a hus, de mindenkinek több joga és oka volna erről beszélni és emiatt panaszkodni, mint Bittner urnak. Nemcsak azért, mert Bittner ur elnöke a hentesipartestületnek, amelynek érdemei a zsir- és husbajok körül még nem évültek el, hanem Bittner ur a vezetője annak az érdekeltségnek is, amelyről megállapitották, hogy egy nagybank szolgálatába állott és ál-cimen igyekezett a háborus konjunktura zsiros hasznát a maga számára lefölözni.

Közegészségügyi reformok

Márkus tanácsnok tervei és intézkedései

Amióta a Zita-kórház ügyét követő nagy áthelyezések megtörténtek, az áthelyezett tanácsnokoknak sok és fontos dolguk volt. Többnyire olyan ügyosztályok élére kerültek, amelyeknek agendáit tulajdonképen csak távolról ismerték. Át kellett tehát tanulmányozniok az ügyosztályok anyagát, bele kellett élniök magukat egy számukra egészen uj munkakörbe, kezdve a hivatalos szobán, föl egészen addig a fokig, ahol az alkotások terére léphetnek. Ebben a tekintetben tulajdonképen legkényelmesebb helyzete *Berczel* Jenő dr. tanácsnoknak volt, aki a városgazdasági ügyosztályba tulajdonképen hazament. A többiek, *Márkus* Jenő dr., *Csupor* József dr., *Buzay* Károly dr., — aki fegyelmijének elintézéséig különben is felfüggesztés alatt van — és *Bukovszky* Viktor dr. most kerülhetnek majd abba a helyzetbe, hogy alkotások terére lépjenek.

Csupor tanácsnok felé mindenki érdeklődéssel tekint, mert a pénügyi ügyosztály munkája most, amikor a főváros anyagi viszonyainak szanálása a jövő legnagyobb feladata, rendkivüli fontosságu. *Márkus* Jenő dr.-tól is sokat várnak, mert mindenkinek az a meggyőződése, hogy a fölmerült vádak után a közegészségügyi ügyosztályban akkor is és ott is rendet kell teremteni, ahol talán bajok sem voltak. De meg *Márkus* Jenő neve varázsos név és az ő alkotó zsenialitását mindenképen és mindenhol várandósnak tekintik.

*

Márkus Jenő ma még teljesen titokban tartja munkálkodásának irányát, de a Fővárosi Hirlapnak mégis módjában volt már imitt-amott beszámolni rendcsináló munkájáról. Most arról értesülünk, hogy legközelebb már olyan dolgokkal is a nyilvánosság elé fog lépni, amelyek már alkotás-számba mennek.

Legfőbb tevékenysége természetesen a most legaktuálisabb kérdés, a kórházügyek felé irányul. E tekintetben, mindenekelőtt a lehető legtökéletesebb ellenőrzést valósitotta meg. Tisztviselői között fölosztotta a kórházakat és mindegyik másik kórházban végzi az ellenőrzés nagy munkáját. Revideálnak mindent és figyelemmel vannak az uj eredményekre.

*

Természetesen kedves kollégiálitással honorálla Márkus tanácsnok azokat a törekvéseket is, amelyek még Buzay Károly nevéhez füződnek. A Buzay által fölvetett ideákat és megkezdett munkákat ő továbbfejleszti. Elsősorban meg kell ezek között említeni az ápolónői kérdést, valamint a csecsemőgondozást. Mindkettőnek tökéletes megoldást szánt Márkus tanácsnok, aki belátta, hogy az ápolónők mai szociális helyzete teljesen lehetetlen és a főváros alkalmazásában a mai rendszer mellett, a mai fizetések mellett képzett és ügyes ápolónők képtelenek megmaradni. Régi baj ez, amelynek megoldása mindig anyagi kérdésekbe ütközött. Ugy értesülünk azonban, hogy Márkus tanácsnok annak hangoztatásával, hogy ezek a legpregnánsabb feladatok közé tartoznak, minden erejével sarkára fog állni annak érdekében, amit az anyagi akadályok leküzdésével el kell intézni. Igen közelfekvő dolog, hogy az ápolónők fizetésrendezése, állásuknak nyugdijazási tétele napirendre fog kerülni. Ezzel azután ki is küszöbölik Budapest közegészségügyének egyik rákfenéjét.

*

A legközelebbi teendők közé sorozza az ügyosztály uj vezetője a kötelező felravatalozás kérdését is. Ez a kérdés nemcsak kegyeletes családi

érzéseket sért, de egyben a temetkezési vállalatok harcát is kihivja. Buzay tanácsnok szörmentén és lehetőleg simán akarta megoldani közegészségügyünk emez igen fontos problémáját. Márkus tanácsnok azonban radikális eszközökhöz fog folyamodni és erőteljes offenzivával kivánja megnyerni a csatát. A kötelező felravatalozást minden eléje tornyosuló gát dacára egy csapásra fogja megoldani. Párhuzamosan azonban teljes erővel dolgozik a temetőkben levő halottasházak, ravatalozó helyiségek szaporitásán, ami meglehetősen sok épitkezést tesz szükségessé.

*

Uj rend van magában az ügyosztályban is. Beszámoltunk már a tisztviselők számának emeléséről, ismeretes, hogy régi jó erőit szintén magával hozta Márkus tanácsnok, emellett azonban igen fontos intézkedése az is, hogy *tisztviselői munkáját reszortszerüen osztotta be,* mig azelőtt a tisztviselők munkáját az aktualitások szerint osztották be. Igy igen fontos például, hogy a tuberkulózis és a venereás betegségek leküzdése ma külön-külön tisztviselők kezében van, akik teljes munkásságukat ennek a hatáskörnek szentelhetik. A venereás betegeket gyógyitó kerületi ambulatoriumokat még Buzay tanácsnok fölállitotta, most Márkus tanácsnok a tuberkulotikus betegek számára is hasonló, a város különböző részein elhelyezett ambulatoriumok létesitésén fáradozik.

Mindez még csak a nagy munka kezdete. A kezdet szép és kilátásokra jogositó és reméljük, Márkus Jenő erős keze mindent meg is tud valósitani, amit célként tüzött maga elé.

Lefölözött tejintézkedések

Jöjjön a hatósági tejellátás!

Az egyik kerületi kapitány a rendőrség évkönyvében azzal a meglepő bókkal adózik a kenyérjegyrendszernek, hogy mióta életbelépett, azóta a kerület lakossága 40%-kal kevesebb lisztet fogyaszt, mint azelőtt. Valószinü, hogy ez nem elszigetelt tünet és igy a kenyérjegy-rendszer Budapesten bevált nak mondható. Sajnos, ezzel szemben, amit minden budapesti ember tanusithat, a közélelmezési ügyosztálynak is be kellett látnia, hogy a tejjegy, legalább abban a formájában, amelyben alkalmazták, komoly javitást a tejellátás terén nem hozott, legföllebb a tejesboltok előtt való ácsorgást növelte és a rendőrlegénység közismert brutalitásának adott ujabb területet.

A városházán a közélelmezés intézői végre belátták a rendszer hibáit és segiteni kivántak rajta. Maga az alapelv, amelyből ezuttal kiindultak és amely a Budapestre érkező tejmennyiség egyharmadának a gyermekek, aggok és betegek számára való lefoglalását foglalta magában, helyes. Aggodalmunk mindössze az, hogy nem lesznek-e ujabb bajok ennek a lefoglalt mennyiségnek kiosztása körül? Szabad-e, lehet-e a tejkiosztást továbbra is a tejkereskedőkre bizni, vagy nem lenne-e helyesebb a tejkiosztást hatóságilag szervezni, illetve a fővárossal szemben függő viszonyban levő Központi Tejcsarnokra bizni? Ebben a kérdésben a fővárosnak tejjel való ellátásának egyik legkiválóbb ismerőjéhez fordultunk, aki a következőket volt szives elmondani:

— A főváros tejellátása körül ma már teljesen tarthatatlanok az állapotok. És ezek az állapotok, ha nem segitünk, nemhogy javulnának, de egyenesen napról-napra rosszabbak lesznek. A tejfelhozatal állandóan csökken, ami normális időkben is megtörténik igy télviz idején, most azonban egyenesen katasztrófákat rejt magában ez az időszak, amikor a tehenek istállózása egyébként is nehézségekkel jár a kellő takarmány hiánya és a korpabeszerzés nehézségei miatt. Sulyos helyzet állott elő ilyenformán, amelyet a hatóság nem nézhetett összetett kezekkel, a tejhiánnyal szemben sürgősen gondoskodni kellett valami komoly és hathatós intézkedésről.

— Budapestre ma naponként körülbelül 100.000—110.000 liter szabadforgalmu tej érkezik, holott a lakosság béke idején mintegy 300.000 liter tejet fogyaszt. Ezt a mégis beérkező aránylag igen kis mennyiségü tejet ugy kell felosztani, hogy elsősorban azok jussanak hozzá biztosan a legszükségesebb tejadagjukhoz, akik nem élhetnek nélküle, igy a gyermekek, betegek (polgári betegek és hadikórházakban elhelyezettek egyaránt) a gyermekágyas asszonyok és az aggok.

— A régi alapon való utalványrendszer nem felelt meg a várakozásnak, aminek az az oka, hogy az utalványoknak *nincsen kényszerbeváltási értékük* és a nagykereskedők, akik a fölhozott tejnek mintegy háromnegyed részével rendelkeznek, többnyire nem is honorálják az utalványokat, hanem az utalványok tulajdonosait legnagyobb részben a *Központi Tejcsarnokhoz* utasitják azzal az álürüggyel, hogy a Központi városi intézmény, annak kötelessége a város által kiadott tejutalványok beváltása. Természetes ez a törekvés, mert a tejnagykereskedők a rendelkezésükre álló tejet sokkal jobban értékesithetik állandó vevőiknél, a kávéházaknál és a cukrászoknál, akik a maximális áron fölül is szivesen fizetnek, ugy hogy ezektől egy liter tejért 80 fillért, sőt egy koronát is megkaphatnak.

— Hogy ezeken a bajokon segitsenek, *Bódy* Tivadar dr. alpolgármester és *Folkusházy* tanácsnok magukhoz rendelték a tejkereskedőket és hosszas tárgyalás után sikerült is velük megállapodniok. Ez a megállapodás abból áll, hogy ezentul a nagykereskedők a felhozott tejnek 30 százalékát a közellátás céljaira kötelesek átengedni, illetve ezt a mennyiséget a lisztbizottságok által illetékeseknek találtak számára kiadott tejutalványok ellenében kötelesek kiszolgáltatni.

— Itt azonban azonnal fölmerül a kérdés: *vajjon hogyan lehet ellenőrizni, hogy betartják-e a tejnagykereskedők ezt a rendszabályt?* Hiszen az eddigi elhatározás szerint az igy lefoglaltnak látszó tejet ezentul is *otthon,* a saját helyiségeikben fogják kimérni. Ezentul is csak annyit szolgáltatnak tehát ki, amennyi nekik tetszik. A tessék-lássék kedvéért bizonyára adnak majd az utalványokra is, de ki és miként ellenőrizheti, hogy mennyit és milyen minőségüt? Ki biztosit arról, hogy nem fognak-e az utalványok ellenében tejjel fehéritett vizet adni? És hol fognak manipulálni ezzel a tejjel? A régi, piszkos helyiségeikben? Ki lesz felelős azért, ha ezen a réven a gyermekhalandóságot még fokozni fogják és még inkább terjesztik majd a betegségeket? A lefoglaltnak látszó 50.000 liter tej tehát a régi elosztási módszer szerint aligha fog javitani a tarthatatlan állapotokon.

— Nézetem szerint csak egyetlen helyes és célravezető módja van a tejmizéria eltüntetésének és ez az, hogy

az utalványozott tejet kizárólag a hatóság szolgáltassa ki.

Ez az egyetlen megoldás arra, hogy a gyermekek, betegek, aggok és gyermekágyas asszonyok hozzájuthassanak a számukra utalványozott jóminőségü tejhez. A gyermekek kifejezés alatt viszont nem pusztán az egy- és kéteveseket értem, hanem egészen nyolc éves ko-

Feministák és bérkocsisok.

— Jogot a nőknek, hogy kenyerük és tejük legyen! — ezzel a jelszóval fogadták a városatyákat a feminista apostolok a közgyülési terem bejáróján.

— Nagyon szivesen, mondotta Folkusházy tanácsnok ur. Jogot azt kaphatnak, de hogy a jogból hogyan lesz kenyér és tej, arra jómagam is kiváncsi vagyok.

A karzaton akkor már elhelyezkedtek a közgyülési kibicek. Felerészben feministák voltak, felerészben pedig bérkocsisok. Bédy-Schwimmer Róza mellé és Glücklich Vilma mellé és Unglücklich Vilma mellé, meg Wilhelm Szidónia mellé imigyen egy-egy bérkocsis került.

— Éljen az általános, titkos községekinti és kerületenkinti női választójog! — mondották a szüfrazsettek a bérkocsisoknak. Amire azok igy válaszoltak:

— A választói jog tekintetében mi a felemelt tarifa és az általános, de nem titkos gorombaságoknak az álláspontján vagyunk. A feministákat pedig nem szeretjük, mert borravaló tekintetében kissé fukarak. Mi pedig éppen azért jöttünk, hogy a tisztelt közgyülés emelje fel a borravalót, mivelhogy köztudomás szerint a bor ára nagyon emelkedett.

Negyed ötre járt már az idő és mert semmi kilátás sem volt arra, hogy a feministák és a bérkocsisok megértik egymást, Bárczy főpolgármester megnyitotta a közgyülést. Elparentálta a közgyülés egyik legrégibb tagját, Adler Zsigmondot.

— Ki jön a helyébe? — kérdezték.

— Schlanger Mór, volt a válasz.

— Hol az a Schlanger Mór?

— Alakuló közgyülésen — kiáltották többen. Most alakul meg a Schlanger-Berger-párt (Elnök: Schlanger Mór, a Bramer cégtől és alelnök: Berger Simon, a Bettelheim cégtől. Titkár: Schlanger, jegyző: Berger. Választmányi tagok: Berger és Schlanger. A párt tagjai: B. és Sch.)

Morózus városatyák szigoruan fogták föl a dolgot.

— Bizottsági tagoknak itt a helyük — mondották.

Már-már vihar támad, de e pillanatban kitárulnak a szárnyasajtók és karonfogva a közgyülési terembe lépnek: B. és Sch.

És szerencséjük volt, mert még jókor érkeztek és végig élvezhették Székely Ferenc m. kir. udv. tanácsos ur őméltósága szónoklatát, aki seifensteineri bölcsességeket tálalt fel és megállapitotta, hogy Budapest fejlődését a közgyülésnek lehet köszönni, a közgyülés épitette fel a maj Budapestet, a ragyogó palotasorokat.

— Hohó, vágták közbe, a ragyogó palotasorokat tót napszámosok épitették fel!

Feminista hurokat is pengetett Székely Ferenc. Azt mondta, hogy még sem járja, hogy a házmesternek szavazati joga van, a háztulajdonosnőnek pedig nincsen.

— Azért én mégis inkább lennék háztulajdonosnő, mint házmester, — sóhajtozott egy szabadon választott állami tisztviselő.

Székely után a budai szabadpolgárok szónoka következett. — Mi az, hát Lovászy Mártonból városatya lett? Dehogy lett, dehogy lett, hiszen a szónok nem Lovászy Márton, csak hozzá hasonló, szép magyar ember. Szigeti János volt az ál-Lovászy és a budaiak programmját olvasta fel, amely programmnak alapelve a valláserkölcs. Baranszky Gyula hetyke huszárönkéntesből visszavedlett keresztényszociálista gunyába: — Együtt dolgozunk, együtt szenvedünk, együtt örülünk a nőkkel, hát adjuk meg nékik, ami az övéké: a választói jogot.

— Ugy van, ugy van, ez a mi emberünk — örvendeztek a karzaton a szüffrazsettek. És még nagyobb lett az örömük, amikor Vázsonyi Vilmos kijelentette, hogy ő sem ismer nemi különbséget, amikor választójogról van szó. Vázsonyi egyébként ugy megmosta Székely Ferenc fejét, hogy minden borbély és fodrász joggal irigyelhette ezt a munkát.

Szavazásra kerülvén a sor, negyven gyászmagyar akadt, akinek nem kellett a virilizmus eltörlése és a választójog. Az első nem-mel szavazó Acsay Antal piarista tanár volt. Utána következtek: Alpár Ignác, Bakács János, Boross Ernő, Eckermann Ede, Gaár Vilmos, Gerenday Béla, Girardi József, Hecht Ernő, Heimán Ödön, Holczer Sándor, Kollár Lajos, Komlós Ágost, Kommer Ferenc, Kovács Károly, Kraemer József, Krammer Károly, Lajta Henrik, Müller Antal, Neruda Nándor, Neumann Árpád, Nigrinyi György, Palkovits Ede, Polniser Gusztáv, Preyer Hugó, Rónay Károy, Rupp Zsigmond, Schmunda V. József, Sigray Pál, Steinhardt Antal, Székely Ferenc, Vikár Béla, Waldhauser Fülöp, Weimesz Marián, Wodianer Hugó és még két-három atya, akiknek a neve beleveszett a nagy zajba. De a 40 nem-mel szemben 153 igen állott és az elnök kihirdette, hogy igenis, éljen a virilizmus eltörlése és éljen az általános, titkos községi választójog.

Hosszu interpellációknak rövid vége az lett, hogy kiadták valamennyit a tanácsnak. Még csak azt jelentette be az elnök, hogy a közmunkatanácsba megválasztották az ambiciózus Szabó Józsefet, a sasszárnyu és városi villamos áramu Preyert és a Rácz-fürdős Heinrich Kálmánt. Aztán végre, három heti küzdelem után, a napirendre került a sor és a referensek meg sem állottak a bérkocsisokig, akikről Márkus Miksa, Biró Henrik és Dán Leó leszedték a keresztvizet, ellentétben Hecht Ernővel, aki hagyományos tradiciónak mondotta, hogy a bérkocsisok mindig gorombáskodnak. Egyelőre nem kaptak tarifaemelést a derék emberek és bosszusan távoztak a karzatról, mert sem Magyarevits Mladen nyugdijazása, (közben szegény már el is hunyt) sem Berger Rezső hatástalan Abonyi-védelme nem érdekelte őket. És mire a közgyülés véget ért, már az összes budapesti bérkocsit bevontatták a ferencvárosi konflishangárokba.

nul vesz
nem is kellene hosszu hetek munkája, ezt az apparátust két-három nap alatt mozgásba lehetne hozni. Nincs más megoldási mód, mert az ujonnan szervezett *Központi Tejhivatal* nem elegendő, ennek a hivatalnak nemcsak papiroson, de a valóságban is rendelkeznie kell a tejjel. A tejellátás bajainak elháritását csak ugy érhetjük el, ha a tej forgalombahozását a hatóság veszi a kezébe.

Glücklich Vilmáék

sürgetik a nők választójogát

A feministák egyesülete a főváros szerdai közgyülése előtt a városatyákhoz körlevelet intézett, amelyben azt kérték, szólaljanak föl a nők választójoga érdekében is. A közgyülésen tényleg sok szó esett erről a témáról, talán nem mind jóleső módon a női választói jogért küzdők inyének. Nagyjában azonban nem lehet és nincs is a mozgalom vezetőinek kifogása a székesfőváros állásfoglalása ellen. Érdekesnek tartottuk mégis megkérdezni véleményüket, kritikájukat a szerdai eseményekről.

A „Feministák Egyesületében" Glücklich Vilma, az egyesület elnöknője a következőket mondotta a „Fővárosi Hirlap" munkatársának:

— A főváros legutóbbi közgyülése örömömre volt: minden szónok említést tett a nők választójogáról. Eleintén csodálkoztunk, hogy a demokrata szónokok kerülték az egyenes nyilatkozatokat e tárgyban, annál jobban örültünk, mikor Vázsonyi határozottan kijelentette, hogy az inditványában foglalt „minden budapesti lakos" alatt nők és férfiak együtt értendők. Örvendetes volna, ha mindenki igy értelmezné, de — sajnos — azt tapasztaljuk, hogy nem fölösleges ezt mindig külön hangsulyozni. Azért nagyon kivánatosnak tartanám, ha a fővárosnak a kormányhoz intézett felterjesztésében ezt külön is kifejeznék.

— Remélem, hogy a főváros ennek az elvi állásfoglalásnak, saját hatáskörében, levonja majd a gyakorlati konzekvenciáit s mindenütt belevonja a nőket az adminisztrativ munkába is, — ahol a fővárosi törvények paragrafusai nem teszik ezt lehetetlenné.

— Mint fővárosi polgár nagyon örülök annak, hogy Budapest, vezető poziciójának megfelelően, a komoly demokrácia példáját szolgáltatja az országnak.

A „Nőtisztviselők Országos Egyesületé"-ben Wilhelm Szidónia a következőképen nyilatkozott:

— Jóleső érzéssel gondolok vissza a multheti közgyülésre és az ott elhangzott beszédekre. Ma, amikor a nő a közgazdasági életben oly tevékeny részt vesz, iparban, kereskedelemben, a közigazgatási és a szabad pályákon egyaránt érvényesül, a főváros közgyülésén olyan szónoklatok hangzanak el, melyek a nők választójogát, — néhány kivételtől eltekintve, — elismerik. A demokraták és a konzervativek egyaránt használtak ügyünknek. Látszott, hogy a városi élet hivatott tényezői belátják, hogy a mai anyák, háziasszonyok és a dolgozó nők nem hiányozhatnak azokból a tanácskozásokból, amelyek a köznek jövendő sorsát alapozzák meg. Egyes szónokok bizonyos cenzus megállapitása körül is tapogatództak, ezek a kérdések azonban még igen kezdő stádiumban vannak. Örvendetes, hogy végre komoly testület is magáévá tette, a mi jogos kivánságainkat és ez bennünket csak sarkalni fog arra, hogy tovább küzdjünk, mig céljainkat ki nem harcoljuk.

Pénzügyi válság és kibontakozás

A „Fővárosi Hirlap" ankétje

III.

A Fővárosi Hirlap ankétje során ma ismét két nagyszerü nyilatkozatot mutathatunk be. Az egyik Halom Dezső dr.-tól, a Magyar Általános Ingatlanbank r.-t. vezérigazgatójától, a másik pedig Eulenberg Salamon dr. fővárosi bizottsági tagtól származik. Halom vezérigazgató azokkal az adónemekkel foglalkozik nagy hozzáértéssel, amelyek közvetlenül az ingatlantulajdonosokat sujtanák, fejtegetései során sok olyan megállapitást és megfigyelést közöl, amelyek annak idején, ha ezek a problémák a megvalósitás stádiumába jutnak, értékes szolgálatokat tehetnek. Eulenberg Salamon dr. mint Budapest életének régi szemlélője, aki mindig szeretettel nézte a főváros fejlődését és mint a törvényhatóság régi tagja, a tapasztalatok egész tömkelegéből vonhatja le következtetéseit. Vigasztaló és jóleső tudat, hogy böles élettapasztalatain át is csak optimisztikus szinben tudja látni a főváros pénzügyi válságát, amelyet nem kell erőszakos módszerekkel megoldani, mert önmaguktól, a természetes fejlődés utján oldódnak meg.

A két érdekes fejtegetés itt következik:

Dr. Halom Dezső,
a „Magyar általános ingatlanbank r.-t." vezérigazgatója:

— Az adók közül mindig azok szimpatikusak, amelyeket más fizet és antipatikusak, melyeket az fizet, aki az illető adónemről gondolkozik. Az Ön kérdése kétségkivül arra irányul, hogy az ingatlanokkal kapcsolatos viszonylatokra vonatkozólag milyen uj városi jövedelmek teremthetők. Az előbb emlitett elvből folyólag minden ilyen adó az ingatlantulajdonosokra antipatikus és tulajdonképen nem volna hivatásom e részben utbaigazitásokat adni. Ezen őszinte nyilatkozatom dacára azt hiszem, hogy *a város jövedelmei az ingatlanok révén lényegesen fognak emelkedni, különösebb intézkedések nélkül.*

— Ezen a téren háromféle bevétel lehet és pedig:

a) bérjövedelmi pótadó;

b) telekadó, amely ismét kétféle lehet, értékadó és emelkedési adó;

A b) csoport, vagyis a telekadó és a telekértékemelkedési adó emelése körül nagy fejtörések történnek. Bizonyos az, hogy a fővárosi telkek értéke óriási összeget képvisel, s hogy az emelkedésük is rengeteg nagy. Akár az értéket, akár az értékemelkedést fogja a város adóval megróni, *igen nagy bevételre tehet szert és nem szükséges az adósrófot erős százalékkal megcsavarni.* Ellenben az is bizonyos, hogy ez éppen olyan közönséges adónem lesz és éppen ugy fogja áthárítás révén a fővárosban lakó közönséget sujtani, mint minden más adó. Azok az elméleti fejtegetések, hogy például a telekadó az épitkezést fogja fokozni, hogy a telekértékemelkedési adó a spekulációt fogja bizonyos egészségesebb irányba vezetni, csak szépségflastromok, amelylyel a hatalom mindenkor és minden adóemelést szépiteni szokott. Ezek a szociális hatások csakis akkor állhatnak be, ha ezt az adószázalékot nagyon magas arányban szabjuk meg, ami ellen viszont ismét számos szociális aggály szól. Messze vezetne ennek a részletes taglálásába belemenni.

Bizonyos kapcsolat áll fenn ezen adó és a c) csoport, a telekforgalmi adó, vagy illeték között. Ugyanis, ha a telekértékemelkedési adó behozatik, a forgalmi illeték kétségkivül csökkenni fog, mert mennél magasabb az adó, annál kisebb lesz a vételi kedv és igy az ingatlanforgalom.

A c) csoportnál szintén automatikusan, minden intézkedés nélkül, lényeges emelkedés és bevételi többlet várható. Nem is szólok arról a nagyarányu ingatlanforgalomról, mely napjainkban kifejlődött, csupán az uj illetéki törvényre utalok, mely az ingatlanok átirási illetékének alapjául szolgáló, ugynevezett minimális értékeket a bérjövedelem 13-szorosáról annak 16-szorosára emelte, vagyis majdnem 25 százalékkal. Körülbelül feltehető, hogy ezáltal átirási illeték, továbbá az állami átirási illeték és ezzel kapcsolatban a fővárosi 1 százalékos forgalmi illeték 18—20 százalékkal fog emelkedni. Ha elővesszük a főváros számadását, abból megállapitjuk, hogy ezen átirási illeték révén mennyi volt a jövedelem és annak 18—20 százalékát kiszámitjuk, látni fogjuk, hogy minden erőlködés és uj intézkedés nélkül automatice mennyi jövedelmi többlethez jut a főváros. Oly tetemes ez az emelkedés, hogy nagyon is megfontolandó, vajjon emellett még ezen illetéknek százalékos tétele is fokozandó-e, amint ezt némelyek proponálták. A fővárosban a lakbérek emelése az ingatlan konjunkturális viszonyai folytán elkerülhetetlennek látszik. Ezek a most emlitett adók, illetékek, megint csak a bérlők nyakába fognak zudulni, annál inkább, mert az ingatlantulajdonosoknak jelenleg majdnem monopolisztikus helyzete mellett az áthárítás tulajdonosról a bérlőre a legnagyobb könnyedséggel fog végbemenni. Ennek folytán nagyon is megfontolandó, vajjon a mindenféle terhekkel amugy is sujtott lakosságnak terhelése ezen adónemnek fokozásával kivánatos-e?

— Különösen azért aggályos ez, mert ebben az adónemben progresszió behozatala a legnagyobb adótechnikai nehézségekbe ütközik. Akárhogyan fogalmaznók, csürnök-csavarnók, forgatnók ezeket az adónemeket, alig volna elérhető, hogy a gazdag ember adója ugyanolyan arányban emelkedjék, mint a szegényebb osztályé. Arra pláne semmi kilátás, hogy a vagyonosabb rétegek aránylag nagyob részben viseljék ezt a terhet, mint a gyengébb rétegek, ha csak házanként és utcánként külön-külön adó- és illetékkulcsot fel nem állitanak.

— Az ingatlan adójának és illetékének fokozása azonban biztos foggantyu az adóemelésre. *Semmi kétség nincs aziránt, hogy jövedelmi többlet ezuton elérhető.* Semmi kétségem aziránt is, hogy igazságos teherelosztás ezuton elérhető nem lesz.

Még csak egy szót vesztegetek a Kabdebo tanácsos által felvett épitkezési illetékről. Ennél igazságtalanabb és helytelenebb adónemet elképzelni sem tudok, mert a lakbérek emelkedésének mérséklésre egyetlen eszköz az, hogy lehetőség szerint előmozdittassanak az épitkezések. Ha még ezt is illeték alá vonjuk, akkor épitkezés nem lehetséges. Hogy ebből minő házbéremelések származhatnak, azt a legmerészebb fantázia is alig tudja elképzelni.

Dr. Eulenberg Salamon,
fővárosi bizottsági tag

— Én, aki idestova ötven év óta figyelemmel kisérem a székesfőváros fejlődését, láttam mint lett az apró, minden egyéniséget nélkülöző német városkából a mai fejlett, nyugati arányokkal és mértékkel biró világváros, aki láttam, hogyan küzd le ez a város a mainál sokkalta komolyabb financiális válságokat; én tehát nem aggódom a főváros pénzügyi jövője miatt. A mostani deficit, melyet nyilvánvalóan a háboru okozott, amely egyrészt segélyekben, a községi élelmezési üzem befektetésében, tisztviselői pótlékokban és egyéb rengeteg rendkivüli kiadásokban módfelett megterhelte a főváros büdzséjét, másrészt a bevételek oldalán lényeges apadást eredményezett, ez a deficit — az én véleményem szerint — a béke beálltával minden nehézség nélkül fedezhető lesz. Hitelmüveletekre nem is lesz szükség, elég, ha a tervezett adók egynémelyikét, mint a luxusadót, esetleg a világitási és közlekedési adót behozzák. Olyan felvirágzás lesz itt háboru után, aminőre álmukban sem gondolnak a város közeli összeomlását jósoló pesszimista urak . . .

— A *telekértéknövekedési adót* teljes mértékben helyeslem, annak mindig hive voltam. Ez a terv, mely végeredményében nem más, mint az Adolf *Damaschke*-féle Bodenreform, mely vagy 75.000 német községben van évek óta bevezetve, mindenképen életképes, mert nemcsak jelentékeny és rendszeresen növekedő jövedelmet hoz a városnak, hanem rászoritja a telektulajdonosokat telkük minél gazdaságosabb kihasználására és utját vágja a spekulálásnak. S ez az utóbbi körülmény nagyon fontos most, amikor a háboru után a lakáskérdés lesz a milliós Budapestnek legfontosabb és legégetőbb problémája.

Kürthy Lajos és az őrmester
vagy
Ki a legény a csárdában?

I.

Sok kombináció után végre megoldották az élelmezési kérdést. Rendezték tudvalevően olyképen, hogy mégis sikerült annyi eredménytelen kisérletezés után az Országos közélelmezési hivatal diktátorának megtalálása: báró K ü r t h y Lajos, a csaknem miniszteri hatáskörrel és hatalommal felruházott főispán személyében összpontosult a bizalom s amikor a Návayféle és Wekerle-féle kombinációk halomra dőltek, előlépett a váratlan jelölt, akire senki se gondolt, báró Kürthy Lajos. Élelmezési diktátor . . . A hatalom netovábbja, a hatáskör határtalansága, a szabadság mérhetetlensége, a fórumok fóruma. Hatalmas, nagy ur a diktátor, igy képzeltük, igy is van rendjén, kell, hogy igy legyen, a közélelmezési zürzavarában hogyan tudna másként rendet és rendszert teremteni, aki a szörnyü nehéz feladatra vállalkozott? Kürthy Lajos vállalkozott.

II.

És jöttek mindjárt a kérelmezők. Selmecbánya jött a volt főispánjához — sertésért. Nincs Selmecbányán sertés, de van már közélelmezési diktátor, hát csak segiteni fog a saját vármegyéjén, Selmecbányán és Bélabányán, a szivéhez legközelebb állókon csak segiteni fog? Selmecbánya nem csalódott . . . A diktátor — már a nevében is benne van, hogy elhatározása és rendelete parancs, a kimondott szó szent és másithatatlan, — teljesitette a selmeciek igazságos és jogos kivánságát.

— Hogyne, hogyne — mondta nyilván — majd rendelkezem, hogy teljesittessék a város kivánsága . . . . A kedélyek megenyhültek nyilván, a szivek izgatott dobogása csöndesedett, hogy Selmecbányán megtudta a polgárság a diktátor üzenetét: elrendelem, hogy legyen sertés . . . Hiszen a diktátor mondta . . .

III.

Báró Kürthy Lajos meg is tartotta a szavát. Elrendelte legfőbb és megfelebbezhetetlen hatalmánál fogva, hogy Selmecbánya részére kilencvenkét sertés levágassék, a Hütőházban az inditásig megőriztessék és a szállitmány a legrövidebb időn belül vasutra tétessék. Igy is lőn.

A kilencvenkét sertést S c h m i d l Dániel sertésnagyvágó (IX. Sertésközvágóhid) leölette és a diktátor rendelete szerint járt el. A leölt sertések várták az inditást.

IV.

Egyszerre jött egy őrmester. Irást mutatott, Armee-Oberkommando és hasonló kijelentéseket tett és e g y s z e r ü e n l e f o g l a l t a a h a d s e r e g s z á m á r a a k ö z é l e l m e z é s d i k t á t o r á n a k s e r t é s e i t a kilencvenkét sertést. Schmidl Dániel tiltakozott eleinte, hogy ez a báró Kürthy méltóságos ur rendelése Selmecbánya számára, de bizony hiábavaló volt a fölszólalás, az őrmester lefoglalta és lepecsételte . . . Selmecbányán hiába várják most a sertéseket.

V.

Igy derült ki, hogy a közélelmezés kérdésében a közélelmezési diktátornál is van egy sokkal hatalmasabb ur: egy őrmester.

Utban az érvényesülés felé
Az iparhatósági megbizottak mandátuma

A képviselőház megszavazta önmaga számára az életmeghosszabbitást. Emlékezetesek azok az elvi viták, amelyek arról szóltak, joga van-e a parlamentnek a képviselők mandátumát a háborura való tekintettel meghosszabbitani. Most a fővárosnál is hasonló mandátum meghosszabbitásáról van szó. A háborus vismajorra való hivatkozással az idén nem akarnak iparhatósági megbizottakat választani, hanem mandátum-meghosszabbitással tartják fönn, ha a kormány is hozzájárul, ezt a nemes intézményt. Amikor az iparhatósági megbizottak meghosszabbitásáról van szó, már precedensre is lehet hivatkozni, mert iskolaszéki tagokat sem fognak az idén választani.

A gyengébbek kedvéért azonban mondjuk el röviden az iparhatósági megbizottak természetrajzát. Talán ugy lehetne mondani, hogy az iparhatósági megbizotti tisztség az első lépcső a parnasszus felé. A fővárosi közügyek terén való érvényesülés lépcsőfokai ezek: iparhatósági megbizott, a választmányi tagság, a pótbizottsági tagság, a bizottsági tagság és végül a kiválasztottaknak adatott törzsfőnökség. A fölmentés az iparhatósági megbizottság alól csak nehány ügyvéd-bizottsági tagnak adatott meg, akik mindjárt a választmányon kezdték, ha pedig igen kiválóak voltak, akkor a pótbizottsági tagságon. Ez a magyarázata annak, hogy a derék urak, csöndes humorral „meghizottaknak" szokták önmagukat becézni.

Az iparhatósági meghizottaknak sok dolguk nem akad. Ha éppen akarnak, elmehetnek a tanonc-vizsgákra és hasonló reprezentáló szerepet betölthetnek, de a fontos nem ez, hanem az, hogy tisztségük révén rákerültek az érvényesülés utjára. Ezen az uton pedig — ősi magyar szokás szerint — nem a tanoncvizsga a fontos, hanem a vacsora. És a megbizottak szorgalmasan szoktak vacsorázni. Egy ilyen vacsorán jellemezte a testületet legjobban a kitünő E h r l i c h G. Gusztáv, aki animálni, ambicióra serkenteni akarván az ujonnan megválasztott megbizottakat, igy szólott:

— Becsüljék meg uraim a tisztséget, amelyre megválasztottak. Fontos hivatás ez, annyira fontos, hogy — ö n m a g a m i s i t t k e z d t e m.

Hát ennek a szónoklatnak hihetetlen csábitó ereje volt. Ma már minden budapesti iparos és kereskedő tudja, hogy az érvényesülés utját merre kell keresni. Hiszen Ehrlich G. Gusztáv is ott kezdte . . .

Az idén azonban nem lesz választás. Nem nyilnak meg az ajtók az érvényesülés első lépcsőfokához, ellenben a régi meghizottak még egy esztendeig nyugodtan vacsorázhatnak. A választások elhalasztása elvileg már eldöntetett, most a kerületi előljárók értekezlete elhatározta, hogy kérni fogja a kereskedelmi miniszter hozzájárulását. Egészen valószinü, hogy a miniszternek nem lesznek komoly ellenvetései.

Fertőtlenités lysoformmal
Bevilágitás a Müszerüzem titokzatos üzleteibe

Valami kis emlék Dénes Aladár legszebb napjaiból, amikor még a Müszerüzem élén, mint mindenható igazgató müködött. A kis emlék most kerül először napvilágra, mert eddig gondosan el volt temetve az igazságszolgáltatás aktái között. Most a nagy bünügy hatalmas forgatagában ez is felszinre került egy pillanatra, csak addig, amig sikerült ezt a kis képet megörökiteni róla.

Dénes Aladár ügyvédjének terjedelmes előterjesztésében van ugyanis egy passzus, amely a Dr. *Keleti és Murányi* céggel kötött egyezségről szól és amely az előterjesztés szerint módfelett előnyös volt. Tanu erre — mondja *Dénes* — maga *Murányi* Iván dr., a cég egyik tulajdonosa, akinek kihallgatását kéri is. Ez a kihallgatás már nem történhetik meg, mert Murányi dr. időközben meghalt, de mi elmondhatjuk, mire lett volna tanu?

Ismeretes, hogy Dénes Aladár minden megengedhető, de a meg nem engedhető eszközökkel is fölvette a küzdelmet a budapesti kötszerészekkel, a városi üzemben mindent maga szerzett be, sőt amit lehetett, maga is készittetett. Az exisztenciájukban fenyegetett kötszerészek pöröket zuditottak Dénes Aladár nyakába. A pereskedők között volt a *Keleti és Murányi* cég is, amely *szabadalom-bitorlás* cimén jelentette föl őt. Dénes ugyanis, hogy olcsóbban juthasson a kitünő lysoformhoz, megpróbálta azt hamisitani. Keleti és Murányiék, akik természetszerüen nagyon kényesek a gyártmányukkal való visszaélésekkel szemben, siettek megtenni a feljelentést.

A biróság a szabadalom-bitorlás megállapitása céljából ki is szállott és a Dénes dolgaiban oly sokat emlegetett Kis-Rókus udvarán föl is fedezett kisebb mennyiségü lysoform-hamisitványt, amelyet lefoglaltak. A birói kiszállást követő napon azonban megszólalt a telefon a Keleti és Murányi-cég ügyvédjének irodájában. Egy ismeretlen hang tudatta az ügyvéddel,

hogy a bíróságnak csak igen kis részben sikerült lefoglalni a hamisitott lysoformot, mert még sokkal több is van és a titokzatos telefonáló bizonyos jutalom fejében, amelyet a kézrekerülő hamis lysoform mennyiségével arányosan kért, hajlandó a céget nyomra vezetni, illetve megjelölni a helyet, ahol nagy tömegben van a hamis gyártmány. Az ügyvéd természetesen megcsinálta az alkut, majd ujabb bírói kiszállás következett és csakugyan jelentékeny mennyiségü bünjelet sikerült találni.

A biró, aki immár másodszor járt el Dénes Aladárnak egy községi üzem vezetőjéhez nem méltó ügyében, nem mulasztotta el a Müszerüzem igazgatójának megmagyarázni, hogy milyen sulyos beszámitás alá kellene esnie bünének.

— Tulajdonképen — mondta a biró — le kellene önt tartóztatnom, de egy szerencséje van, hogy a Keleti és Murányi cég följelentésében csak szabadalom-bitorlásról van szó, amely csak kihágásnak minősithető.

Dénes Aladár azonban boszorkányosan ügyes és találékony ember volt. A lysoform-hamisitást nem merte tovább üzni, hanem fogta a sok hamis lysoformot és fölajánlotta azt a Keleti és Murányi cégnek, amely, némely anyagok hozzáadásával, vagy a vegyitési arány megváltoztatásával, — amely természetesen a gyár titka — igen egyszerüen és egész biztosan kitünő lysoformot tudott belőle csinálni. A sok anyag igy nem veszett kárba, de persze a Keleti és Murányi cégnek egészen jogosan meg volt az a kikötése is, hogy az igy valódivá tett lysoformot azután egész tömegben visszavásárolja a Fővárosi Müszerüzem.

Minden igy is történt: Keleti és Murányiék megvették a Dénes-féle hamisitványt és jó lysoformot készitvén belőle, azt visszaadták illő árban a Fővárosi Müszerüzemnek. Ez az a szerződés, amelyet Dénes Aladár olyan büszkén emleget fölterjesztésében, ez az, amelyről azt mondja, hogy a Keleti és Murányi céggel előnyös egyezséget kötött és ez az a körülmény, amiről *Murányi* Iván dr.-nak kellett volna tanuskodni. Az előzményeket, a lysoform-hamisitást, a bírói kiszállást, a szigoru bírói megintést azonban bölcsen elhallgatja. Talán Murányi dr. ezt is elmondta volna, ma azonban már ő is csendes ember lett, ezt a kis emléket nekünk kellett följegyeznünk.

KAIZMAREK ÉS TÁRSA R.T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST. V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152-07.
TELJESEN VIZHATLAN. SZABADALOM.
MODERN PORZÁLON
VASBÓL
KRÓMOZOTT
Ragacsnélküli Üvegtetők
FÉNYÖVEG PRISMÁK.
MINDEN LÁTOLATÁS, TERVEZÉS és KÖLTSÉGVETÉSEK DIJMENTESEN.

HUNGÁRIA
KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében
Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Események

Élelmiszer-közgyülés. A főváros törvényhatósági bizottsága november 8-ikán közgyülést tart és kizárólag Budapest élelmiszerellátásával fog foglalkozni. Erre az alkalomra a közélelmezési ügyosztály terjedelmes beszámolót készit és addigra minden valószinüség szerint tisztázódik már a főváros és az uj közélelmezési hivatal viszonya is. Az eddigi megállapodás szerint a közélelmezési hivatal mellé szervezendő *országos közélelmezési tanácsba* a főváros két tagot fog kijelölni; az egyik *Folkusházy* tanácsnok lesz, a másik egy bizottsági tag.

Kisiparosok hitelszövetkezete. A budapesti ipartestületek mult héten közös értekezletet tartottak az *Albrecht Hildegard hitelszövetkezet* ügyében. Az ülés elhatározta, hogy *Radócz* János vezetésével járjon el egy bizottság a kormánynál az alapszabályok kisürgetése végett. Ezt a határozatot nem azért hozták, mintha a kisiparosság meg volna győződve arról, hogy érdekeit kellően megvédik az alapszabályok, hanem hogy az alakuló ülésen mielőbb alkalmuk legyen az alapszabály káros intézkedéseinek kigazitására. A bizottság már el is járt az illetékeseknél.

Megnyilik az Idegenforgalmi Iroda. Az Idegenforgalmi Irodának tulajdonképen már hónapok óta van igazgatója, a kitünő Zilahy Dezső személyében, akinek azonban eddig igen fontos teendői voltak. Előbb a Dunakonferencia szervezésével bizta meg a polgármester, majd pedig az igen szomoru idegenforgalmat, az erdélyi menekültek ügyét vette pártfogásába. Az uj igazgató számára hatalmas vizsga volt mind a kettő és mint a két vizsgán kitünően megfelelt. Most végre azután hozzáláthatott hivatala megszervezéséhez, amelynek eddig helyisége sem volt. Az Idegenforgalmi Iroda uj helyiségében, amely a „Harisbazár" épületében lesz, most folyik a nagy berendezkedés és mihelyt az iparosok használhatóvá tették, azonnal megkezdődik benne a munka, amelytől mindenesetre szép sikereket várhatunk.

Magyarevics Mladen dr. halála. Kedden helyezték örök nyugalomra *Magyarevics* Mladen dr.-t, Budapest székesfőváros nyugalmazott tiszti főorvosát, akinek a főváros közegészségügyének vezetése körül rendkivül értékes szolgálatait mindenki ismerte és méltányolta. Magyarevics nem élvezhette a jól megérdemlett nyugalmat, mert pár hét előtt betegen hagyta el hivatalát és a gyilkos betegség gyorsan végzett vele. Magyarevics kiváló adminisztrativ munkása volt a közegészségügynek és egyébként is mint a budapesti társaság rendkivül kedvelt tagja szerepelt.

Harc egy főorvosi állásért. Tizenöt esztendőn keresztül volt alorvosa a Szent Margit-kórháznak *Fejér* Gyula dr. Kitünő, szorgalmas orvosnak ismerte mindenki, csekély fizetésért nagy munkát végzett, naponta kétszer járt ki Óbudára, a főváros kórházába. Most aztán alkalma nyilt végre, hogy előrehaladjon pályáján. A kórház szemész-főorvosi állására kiirták a pályázatot és mindenki azt hitte, hogy *Fejér* dr. lesz az uj főorvos. De *Ángyán* Béla egyetemi tanár, kórházigazgató, azt a javaslatot tette a helyettes-főpolgármesternek, hogy nevezze ki ifj. *Liebermann* Leót, aki még fiatal ember ugyan, de viszont a papája *Liebermann* egyetemi tanár, Ángyán professzor kollégája. És most ugy áll a helyzet, hogy az uj főorvos ifj. Liebermann lesz és Fejér dr. továbbra is alorvos maradt.

Házasság. Dr. Bálint Artur hirlapiró és ügyvéd, a budapesti sajt- és vajnagykereskedők egyesületének jogtanácsosa, vasárnap házasságot kötött Gráber Erzsi kisasszonnyal, dr. Gráber Károly tekintélyes fővárosi ügyvéd leányával.

A dohánykisárusok ügyésze. A dohányinség valamennyiünket eléggé sujt, mégis kell, hogy valamennyien részvéttel és szánalommal gondoljunk azokra a szegény kistrafikosokra, akik ma szinte annak vannak kitéve, hogy éhezzenek. A dohányinség igazi nyomorékjai nem a dohányzók, hanem a kistrafikosok. És az élettel való viaskodásnak ebben a rettenetes helyzetében még ráadásul azokkal szemben is védekezniök kell, akikkel tulajdonképen együtt kellene dolgozniok. A nagytrafikosok nemcsak, hogy ahol lehet, ütnek a szerencsétleneken, de még kinos vádakkal is illetik őket. Legutóbb is rájuk akarták kenni, hogy titokban a jogosnál magasabb áron adják el szivarnemüjüket. A kistrafikosok egy önérzetes gesztussal féligmeddig el is intézték a nagytrafikosokkal való vitájukat, amennyiben aitót mutattak ügyészüknek, Földes Árpád dr., fővárosi bizottsági tagnak, aki egyben a nagytrafikosoknak is az ügyésze. Az ügyész ur csodálatosképpen nem érezte a helyzet lehetetlen voltát, amig érthetően meg nem magyarázták azt neki. A dohánykisárusok pedig most már mégis csak könnyebben érzik magukat, mert, ha dohányuk nincs is, de legalább ügyészük sincsen.

Uj városatya. A szerdai közgyülésen Bárczy István polgármester bejelentette, hogy az elhunyt dr. Adler Zsigmond bizottsági tag helyébe a Lipótváros soros pőttagját, Schlanger Mórt, hivta be a megüresedett bizottsági tagságra. Schlanger Mór a Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesülete ügyvezető elnöke és az Országos Ipartanács tagja. A kereskedelmi alkalmazottak sorából most már Berger Simonnal együtt két tagja van a törvényhatóságnak.

A Fővárosi Orfeum novemberi müsora minden várakozást fölülmul. Az uj vezetőség áldozatkészsége, amelylyel a rekord-programmot összeállitotta, a legteljesebb elismerést érdemli meg.

A Kristálypalota szezónjának eseménye: Else von Ruttersheimnak, az „erotische Dusenak" fellépte, A vörös hercegnő cimü variete dráma négyes szerepében.

A Télikert novemberi uj müsorának keretében kezdte meg a szinpadi attrakciók felléptetését és pedig a világhirü Ida Roland-dal. Mulasztást követ el, aki nem siet őt megnézni.

A Tőke

Gazdasági győzelem.

Az osztrák kormányváltozás ismét a gazdasági kérdésekre terelte az ország figyelmét. Megint előtérbe nyomult a kiegyezés kérdése, mely a magyar politikának mindig sulyos problémája volt. Néhány hónappal ezelőtt bizonyos körökben tudni vélték, hogy az osztrák és a magyar kormány egy hosszulejáratu kiegyezésben állapodtak meg. Ezt a hiresztelést a miniszterelnök a parlament legutóbbi ülésszakában megcáfolta és hozzátette, hogy az egyezmény még egyáltalában nincs megkötve. Az uj ostzrák miniszterelnök ebben a kérdésben még nem precizirozta álláspontját. Az osztrák lapok idevonatkozó fejtegetéseiből azonban azt látjuk, hogy *Körber* nem hive a hosszulejáratu kiegyezésnek és most csak egy provizóriumba hajlandó belemenni. A mi információnk az, hogy ezt az álláspontot a magyar kormány is akceptálta.

Mi a kérdésnek ezt az ideiglenes megoldását csak helyeselni tudnánk. A mostani kiegyezésnek két vagy három évre való változatlan meghosszabbitása a magyar érdekeket se sértené. Mert az bizonyos, hogy a háborus idők nem alkalmasak arra, hogy kezünket hosszabb időre már most lekössük. Most még nem tudhatjuk, hogy a háboru végeredményében miféle politikai csoportokat, illetve milyen gazdasági egységeket fog létrehozni. Már pedig gazdasági politikánkat csak ennek ismerete mellett irányithatjuk oly módon, hogy az az ország anyagi érdekeinek megfeleljen. Ez azonban nem zárja ki azt, hogy gazdaságpolitikai előkészületeinket már most meg ne tegyük.

Az a nagyszerü perspektiva, mely balkáni hóditásaink következtében a magyar kereskedelem és export előtt feltárult, arra kell, hogy ösztönözzön bennünket, hogy ezekkel a kérdésekkel már most a legintenzivebb módon foglalkozzunk. Az a kilátás, hogy a hatalmas Dunafolyam és torkolata teljesen a központi hatalmak és szövetségeseik kezébe kerül, erős impulzust kell, hogy adjon azoknak a törekvéseknek, melyek a magyar iparnak és termelésnek a Keleten igyekeztek piacot szerezni.

A jövő ilyen perspektivája mellett a magyar nemzet most, a háboru alatt, semmiesetre sem kötheti le a kezét. Meg kell őriznünk cselekvési szabadságunkat a békekötés idejére, amidőn ezek a fontos kérdések véglegesen rendeztetni

fognak. Azért ismételjük folyton, hogy se Németországgal, se Ausztriával most végleges jellegü megállapodást nem köthetünk. Jelenleg minden ténykedésünk, minden gondolatunk, minden akciónk arra irányuljon, hogy a győzelmet kivivjuk. A katonai győzelem gazdasági diadalunkat is biztositani fogja.

Ennek a diadalnak azonban nagy ára van. A magyar nemzetnek minden erkölcsi és anyagi erejét meg kell feszitenie arra, hogy gazdasági függetlenségét biztositsa. A háboru által okozott sebeket csak ugy gyógyithatjuk majd be, ha gazdasági fejlődésünkben a nemzet anyagi erői szabadon érvényesülhetnek. Ezeket az eröket tehát nem szabad már most lekötni. Nem győzzük hangsulyozni, hogy minden korai megállapodás, mely most a háboru alatt létesittetnék, a nemzet jövőbeni haladását akasztaná meg.

Meg vagyunk győződve, hogy a kormánynak is ez az álláspontja. Nem is lehet más. Ugyanez a felfogása a parlament kimagasló férfiainak, valamint a magyar gazdasági élet vezető embereinek is. Sajnálattal látjuk, hogy gazdasági érdekképviseleteink, mint az Omke, a Gyosz, a kereskedelemi kamarák, az Omge, a vámpolitikai központ stb., eddig nem precizirozták álláspontjukat ebben a kérdésben. Nagy baj, hogy a sok érdekképviselet különféle irányban dolgozik és nem képes egységes akciót kifejteni. Nem habozunk kimondani, hogy a gazdasági érdekképviseleteknek ezt a széthuzását, széttagolását károsnak tartjuk, minélfogva nem is helyeselhetjük, hogy minduntalan uj képviseletek (Balkán Központ, Bosnyák Központ stb.) alakulnak, melyek minden egységes akciót lehetetlenné tesznek. A gazdasági győzelmet csak egyesitett erővel és együttes munkával vivhatjuk ki, minélfogva a nagy cél érdekében kivánatos, hogy ezeknek a testületeknek a tevékenysége egységes irányba terelődjék.

Heftyék kerülik a világosságot. A *Gyapjuközpont* intézkedései ellen állandó és jogosult panaszok merülnek föl, amelyekről az illetékes miniszteriumok, a hozzájuk beérkezett feljelentések révén már elég sürün meggyőződhettek. Az inkriminációkért azonban nem egyformán felelősek a központ igazgatóságának összes tagjai, mert gyakran megtörténik, hogy az igazgatósági tagok csak utólagosan, az igazgatóság *teljes ülésén* értesülnek, hogy a végrehajtó-bizottság milyen intézkedéseket léptetett életbe. A legutóbbi igazgatósági ülések egyikén ezt szóvá is tette dr. *Szende* Pál, az Omke. főtitkára, aki a központban a kereskedők érdekeit képviseli. Azt kivánta, hogy az igazgatóság elé kerülő jelentéseket küldjék be *előzetesen* a tagoknak, hogy azok tanulmányozhassák a felmerült kérdéseket és az ülésen azután szakszerüen hozzászólhassanak. Ezt az okos inditványt *Hefty* urék természetesen leszavazták, mert nekik nem érdekük, hogy bárki is hozzáértéssel birálja az ő sáfárkodásukat.

Budweisi sör a fővárosban. A fővárosi sörgyáraknál nem csekély ijedelmet okoz, hogy az utóbbi időben egy budweisi sörgyár ügynökei házalnak a vendéglősöknél és korlátlan mennyiségben kinálnak olcsó budweisi sört eladásra. A vendéglősök egyrésze, különösen azok, akik nincsenek eladósodva a pesti sörgyáraknál, szivesen lépnek üzleti összeköttetésbe a cseh gyárral, mert a magyar gyárakból csak redukált mértékben elégithetik ki szükségleteiket és az állandó sörhiány üzemük zavartalan folytatását veszélyeztette. A kellemetlen verseny bizonyára hatásosnak fog bizonyulni, mert kénytelenek lesznek a fővárosi sörgyárak is ezentul több előzékenységet tanusitani állandó fogyasztóikkal szemben.

Visszaélések a cukorral. A legnagyobb visszaélések történnek mostanában a cukorral. Mig a fogyasztási célokra gyártott cukrot a cukorkagyárak vásárolják össze, addig az állati takarmányozási célokra szolgáló destillált cukrot néhány lelkiismeretlen cég a közfogyasztás részére hozza forgalomba és a maximális áron fölül árusitja. Ezekre az üzelmekre azonban a *Cukorközpont* hamarosan rájött. Destillált cukor forgalombahozatala miatt nemrégiben egy budapesti cégnek gyült meg a baja, amennyiben ellene a bíróság megindította a büntető eljárást.

A libamáj konjunktúrája. Alig van iparvállalat, amely a háborus konjunkturát jobban kihasználja, mint a konzervgyárak. A konzerv-gyártmányok árai 500 százalékkal emelkedtek és a horribilis haszon eltünik a gyárosok trezorjában. A konzervgyárak egyébként is sokban hozzájárultak az élelmiszerhiányhoz és drágasághoz, mert minden nyers élelmicikket, tekintet nélkül az árra, — hisz náluk ez mellékes — összevásárolnak. Tán a talpbőrben is azért van hiány, mert valószinüen összeszedik a konzervesek és felfőzik székelygulyásnak. Jellemzőek a vidéki lapok hirdetései. Ezekben állandóan azt olvashatjuk, hogy a konzervgyárak minden élelmicikket megvesznek. Egyik konzervgyárosunk például libamájakat gyüjt — ez a szenvedélye — és azt hirdeti, hogy bármily árat megad érte. Ideje volna a konzervgyárak vásárlását is épolyan mértékben kontingentálni, mint a közönség fogyasztását. A Közélelmezési Hivatalnak ezt is szabályozni kellene.

Nincs tüzifa. A közlekedési akadályok miatt meglehetős tüzifahiány van a fővárosban. Egyik nagy bankunk, amely nagymennyiségü tüzifát szállit a fővárosnak, október 16-ától egyetlen egy vaggon árut sem képes szállitani. Kilátás van rá, hogy rövidesen megjavul a helyzet és ismét megindul a felhozatal. A fővárosnál sokkal rosszabb helyzetben vannak a vidéki városok, amelyek semmiféle készlettel sem rendelkeznek.

Földhitelbank Részvénytársaság megvette Hohenlohe-Oehringen Kraft Keresztély herceg 12.614 kat. hold kiterjedésü morvaszentjánosi uradalmát, amely Pozsonymegyében Morvaszentjános, Laksárujfalu, Pozsonyzávod, Burszentgyörgy, Burszentmiklós, Burszentpéter és Székelyfalva községek határában terül el. A nagy kiterjedésü mezőgazdasági biztokhoz tartoznak a morvaszentjánosi erdőségek is gazdag fa- és vadállományukkal. Nevezetessége a birtoknak a nagyuri kastély és park, amelyben a herceg jogelődje, Hirsch Mór báró egy vadászat alkalmával VII. Edvárd angol királyt látta vendégül nagy fényüzéssel. A bank a felszerelt birtokon a gazdasági üzemeket és a vele kapcsolatos mezőgazdasági iparvállalatokat továbbra is teljes üzemben kivánja tartani.

A Dunagőzhajózási társaság uj gőzöse. A tavaszszal bocsátották vizre a D. G. T. Franz Joseph I. nevü személyszállító gőzösét, amelynek testvérhajója a Wilhelm II. is elkészült már. Az uj gőzös most teszi meg próbautját a Dunán és a napokban érkezik meg Budapestre.

A Kőolajfinomitógyár Részvénytársaság október 27-én tartotta meg harmincharmadik rendes közgyülését. Az 1915/16-iki üzletévre vonatkozólag előterjesztett mérleg 4,186.576 koronányi tiszta nyereséget tüntet fel. A közgyülés elhatározta, hogy részvényenkint 30 korona (15%) osztalék fizettessék ki, a társasági gyárak értékcsökkenési tartalékalapjának rendkivüli javadalmazására 734.425 korona, adótartalék gyanánt 1,500.000 korona, a társasági nyugdijalap gyarapitására 300.000 korona fordittassék és 1,054.000 korona uj számlára vitessék elő. A társaság a magyar és osztrák hadikölcsönökre összesen 5,000.000 koronát jegyzett és a háboru által szükségessé vált emberbaráti mozgalmakban tevékeny részt vett. A vállalat hadban lévő alkalmazottai az elmult üzletévben is illetményeiken kivül egyéb javadalmazásokban is részesültek. A közgyülést követőleg az igazgatóság Ullmann Adolf főrendiházi tagot elnökké ujból megválasztotta és Szirmai Oszkár ügyvezető igazgatót a társaság vezérigazgatójává nevezte ki. A Kőolajfinomitógyár Részvénytársaság igazgatósága Mészáros S. György bányaigazgatót, Polgár Adolf és Thomán István igazgatóhelyetteseket igazgatókká, Spiero Alfréd, Frank Ernő, Weisz Imre főtisztviselőket cégvezetőkké és Frey Ernőt titkárrá nevezte ki.

A Magyar Vaggon- és Gépgyár r.-t. (Győr) igazgatósága megállapitotta az 1916. május 31-én zárult üzleti év mérlegét. A gyár a lefolyt évben a legfokozottabb üzemmel dolgozott és számlaösszege 22,250.326 koronát ért el. A gyártelep értékcsökkenésének leirása, valamint a megfelelő adótartalék létesitése után a mult évi 91.001 korona 21 fillér nyereséghez hozzászámitásával 995.234 korona nyereséget (a mult évben 545.077 korona) mutat. A folyó évi november végén tartandó rendes közgyülésnek azt javasolják, hogy 400.000 korona felhasználásával tiz százalékos osztalékot (a mult évben hat százalék) fizessenek ki, 300.000 koronát a tartalékalaphoz csatoljanak, 100.000 koronát pedig jóléti célra fordítsanak. Minthogy a társulat nagyobb beruházás előtt áll, a részvénytőkének 4,000.000 koronáról 6,000.000 koronára való fölemelését fogják a közgyülésen inditványozni. És pedig kibocsájtandó lesz tizezer darab 200 korona névértékü uj részvény 1916. junius 1-iki osztalékjogosultsággal és 230 koronás árfolyamon. A régi részvények birtokosai az uj részvényekre egy darab uj két darab régi részvény arányában fognak igényt tarthatni. A vállalat foglalkoztatása a folyó üzletévben is változatlanul jó.

A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmü R.-T. október 2-án tartotta közgyülését Láncz y Leó elnöklete alatt és a részvényesek elfogadták az igazgatóság ama javaslatát, mely szerint az 1915/16. üzletév 14,513.843 K 31 f tiszta nyereségből különféle tartalékolások után 19% = 38 koronás osztalék fizettessék ki, 7,600.000 K összegben. A szelvényeket november 1-étől kezdve váltják be. Az igazgatóságba uj tagokul dr. Hegedüs Lóránt és Marcus Hugó választattak be, a felügyelő-bizottság uj tagja lett Lázár Zoltán.

— **A Hernádvölgyi Magyar Vasipar Részvénytársaság okt. 26-án tartott közgyülésén** elhatározták, hogy a részvényeseknek 12 százalékos osztalékot, vagyis részvényenkint 24 koronát fizetnek ki. Az esedékes szelvényt ez év októbér 26-tól kezdve váltják be. A felügyelő-bizottság uj tagjaként Fabisch Józsefet választották meg.

A Felsőmagyarországi Bánya- és Kohómü Részvénytársaságnak szombaton tartott rendkivüli közgyülése változatlanul fogadta el az igazgatóságnak a társasági tőke fölemelésére irányuló javaslatát. A részvényesek részére biztositott átvételi jog október 30-tól november 13-ig bezáróan a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank és a cs. kir. szab. osztrák Länderbank értékpapir-pénztáránál gyakorolható.

Az Egyesült Izzólámpagyár tőkeemelése. Az Egyesült Izzólámpa és Villamossági Részvénytársaság Ujpest október 26-án megtartott rendkivüli közgyülésén elhatározták, hogy a 6.5 millió koronát kitevő részvénytőkét 8 millió koronára emelik fel és az uj részvényeket 400 koronájával fogják kibocsátani. Elhatározták továbbá, hogy az uj részvényeket — mint a korábbi kibocsátásoknál is mindenkor történt — a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknak és a bécsi Niederösterreichische Eskompte-Gesellschaftnak engedik át.

A Budapesti állatvásárpénztár r.-t. mérlege kétmillió korona alaptőke mellett 743.779 korona nyereséggel zárul. A részvényesek — a főrészvényes a főváros — a megállapitott ötszázalékos osztalékon felül még másfél százalékos osztalékot kapnak, százezer koronát forditanak mészáros- és hentestanoncok iskolájának felállitására, kétszázezer koronát pedig a létesitendő fővárosi közkonyha céljaira forditanak. Huszonötezer koronát kapnak az árvagyermekek gyermekvédelmi alapok kezelőségei és ötezer koronát a fővárosi árvaszék hadiárva alapja. A tizennégy igazgatósági, hét végrehajtósági és öt felügyelőbizottsági tag együttesen kap csak 32.400 koronát, ellenben a tisztikar remunerációja negyvenötezer koronát tesz ki.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
Társszerkesztő: **dr. Szilágyi Hugó.**
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Dr Pápay-féle oltóintézet
Budapest, Teréz-körút 31. szám.
Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

Brandt József
müasztalos
Podmaniczky-utca 75.
Telefon: 125—68.
Saját műhelyeiben készit:
Teljes lakásberendezéseket,
Irodabutorokat,
Üzleti berendezéseket,
Épületmunkákat.
Tervezést és költségvetést dijmentesen végez.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Szerdán, november 1-én 3/4 8-kor
Else von Ruttersheim felléptével először
A vörös hercegnő
Dráma egy felvonásban. Irta: Kurt Robitschek.

Peter Wassiljevics Goronsew kormányzó	Anton Garo
Anna Pawlowna Chapkin hercegnő	Else v. Ruttersheim
Egy százéves zsidóasszony	Else v. Ruttersheim
Li-Chun, kinai leány	Else v. Ruttersheim
Stasia Petrow, nihilistaleány	Else v. Ruttersheim
Kolja, szolga	Wilhelm Rotschild

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36

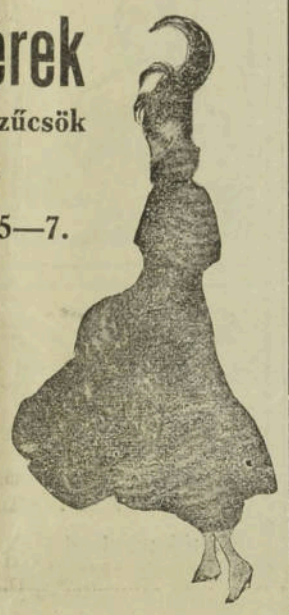
Szerdán november 1-én
2 előadás
novemberi uj müsor.

TÉLIKERT
(Ezelőtt JARDIN D'HIVER)
NAGYMEZŐ-UTCA 22—24.
TELEFON 167-25

November hó 1-től
Ida Roland
rövid vendégjátéka
a „Beregis“ cimü szenzációs drámában
Fritz Kortner
a bécsi Deutsches Volkstheater tagjának közreműködésével.

MILLIÓK KÖNYVE.
24. szám.
Dolly vőlegénye
Regény.
Irta: **Jaques Futrelle.**
A rendkivül érdekes regény
ára **30** fillér
Kapható mindenütt.

Szőrmedivat
Dán Testvérek
cs. és kir. udvari szűcsök
Budapest
V., Dorottya-utca 5—7.

Katalogust kivánatra küldünk.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Ho nap, szerdán, november 1-én délutá 1/4 órakor olcsó helyáru családi müsor. A szenzációs novemberi attrakciók első fellépése. Nagy Endre uj konferánszokkal, 4 Sylphiel a levegő tündére. Wendler's komikusok a nyujtón. Heering növérek ének- és táncjelenete. Bernhardt-trió csodatornászok.
Sörkabaré 9—1 óráig. Belépődij 2 korona.

MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER
természetes égvényes SAVANYÚVIZ.

400 sorsjegy-számmal játszik 56 huzáson
4 millió korona
nyereményre, ha belép 50 havi 6 kor. 50 f. lefizetéssel 50 tagból álló sorsj. társaságunkba. E társaság tulajdonát képezi:

100 drb Erzsébet királyné sorsjegy,
50 „ Hazai trkpénztár sorsjegy,
50 „ Bazilika nyereményjegy.
50 „ Magy. vör.-ker. nyer. jegy,
50 „ Osztr. vör.-ker. nyer. jegy,
50 „ Jelzálog nyeremény jegy,
50 „ Jószív sorsjegy.

Ezen értékpapirokra a társaság tagjai 50 hónapig közösen játszanak és minden tag ötvened részét kapja mindazon nyereményekre, melyek ezen idő alatt fönti 400 sorsjegyre és nyereményjegyekre esnek. Az ötven hó elmultával a társaság értékpapirállománya is fólosztás alá kerülnek és minder tag kap:

2 drb Erzsébet sorsjegyet,
1 drb Hazai takarékpénztár sorsjegyet,
1 drb Jószív sorsjegyet,
1 drb Bazilika nyereményjegyet,
1 drb Magyar vör.-ker. nyereményjegyet.
1 drb Osztrák vör.-ker. nyereményjegyet,
1 drb Jelzálog nyereményjegyet.

Ezen 8 értékpapir a társaság fólosztása után már kizárolagos tulajdonát képezi, melyekkel évente 14 huzáson évi **1 millió korona** nyereményre játszik. Játéktartam 50 év. Ha az első befizetést 6 K 50 f beküldi, megkapja a 400 számmal ellátott részvételi okmányt mely a jogait szabályozza és melylyel a

a november 15-iki huzáson főnyeremény 250.000 K

már résztvesz. Huzás után sorsolási értesitőt küldünk.

E sorsjegytársaság előnye, hogy 400 számmal játszva, 400-szor annyi esélylyel bir, mintha csak 1 számmal játszana.

Központi Váltóüzlet Rt.
BUDAPEST,
V., Szabadság-tér 3. szám.

Zsebébresztő órák,
OMEGA, SCHAFFHAUSEN és PATEK-órák gyári árban
SCHÖNWALD IMRE ékszerésznél,
BUDAPEST
Deák Ferenc-utca 21. szám.

TŐKE GYÖRGY
építési vállalkozó
vállal kőmüves és ácsmunkákat.
TELEFON 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78.
Városi iroda: Ujpesti-rakpart 5., I. em. 8.

Mozgószinházak müsora

	Royal-Apollo Royal-szálló épületében	Omnia József-körut 31. szám	Tivoli Nagymező-utca 8. sz.	Odeon Rottenbiller-utca 87. sz.	Tátra Üllői-ut 63. szám.
Kedd	Róbert Warwick Mister Robinson Háboru és béke	V. Psilander Az igazi férfi Az amolyan nő	A királytigris Az igazi férfi	Bródy Sándor Az ezüst kecske	A nábob felesége
Szerda	Róbert Warwick Mister Robinson Háboru és béke	V. Psilander Az igazi férfi Az amolyan nő	A királytigris Az igazi férfi	Bródy Sándor Az ezüst kecske	A nábob felesége
Csütörtök	Róbert Warwick Mister Robinson Háboru és béke	V. Psilander Az igazi férfi Az amolyan nő	A királytigris Az igazi férfi	Királytigris	Az áldott napfény
Péntek	Róbert Warwick Mister Robinson Háboru és béke	V. Psilander Az igazi férfi Az amolyan nő	A királytigris Az igazi férfi	Királytigris	Az áldott napfény
Szombat	Róbert Warwick Mister Robinson Háboru és béke	Rott Sándor Az ujszülött apa	A királytigris Az igazi férfi	Királytigris	A könnyelmü fiu
Vasárnap	Róbert Warwick Mister Robinson Háboru és béke	Rott Sándor Az ujszülött apa	A királytigris Az igazi férfi	Királytigris	A könnyelmü fiu

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érctényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám.

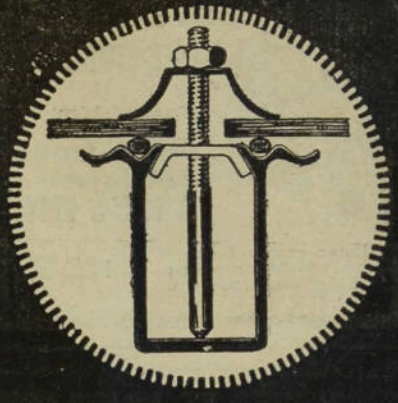
Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító

divatháza

Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** TELEFON 72-44
VI. FRANGEPÁN U. 7.

Kiváló orosz szén

Hazai darabos és kocka szén

Gázgyári koksz

Kicsinyben és nagyban kapható:

EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál

Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.

Telefon: 52-06, 52-07.

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: **Köztisztviselők árengedményben részesülnek.**

BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága

(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle **kávékat, bors, fahéj, szegfűszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét.** Távirati cim: Fabarius Budapest.

Sirkővétel

előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenckörut 41. sz., árjegyzéket.

Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. :::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** működből.

Thiergärtner és Stöhr

részvénytársaság

Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.

Telefon: 129-45.

Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák. Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk

Budafoki-ut 9-11 sz. alatt

levő elegáns műtermeink megtekintését

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR

Telefon 133-37. **BUDAPEST** Telefon 133-37.

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett

Paszpartu műintézet és könyvkötészet.

Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

Bründl János

csász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—81 és 34—61 **Pesten (szelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

---

Grünfeld Miksa

LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15-46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24-89.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a münchenі »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest

VIII., Futó-utca 10. szám.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásasványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.

Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**

Budapest, Erzsébet-körut 50

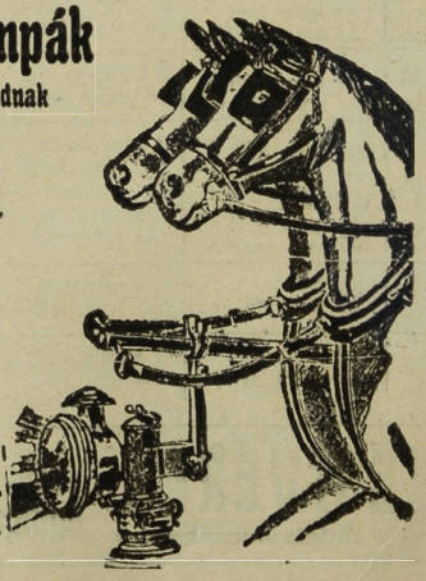
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtőm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

---

Gőzeke acetylenlámpák

éjjeli szántásoknál nappali fényt adnak

Kézi- Kocsi- Kocsirud- Pózna- Asztali- Kerti- Istálló- **acetylen-lámpák**

BARDI R. T.

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 8.

Sürgönycim: Pneumatic. Telefon: 16-28.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

GÓLYA ÁRUHÁZ

BUDAPEST

VI., Nagymező-utca 12. sz.

(Az Andrássy-ut mellett.)

Ferdinánd bolgár k.-ut 16

(Kálvin-tér sarkán).

Nagyban és kicsinyben eladás!

Maradékok félárban!

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. november 8-án. — 45. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fel évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Goldmann

József ur székesfővárosi bizottsági tag, hetedik kerületi oszlop, azonkivül pedig tejnagykereskedő. Első számu minőségében sohasem tett egyebet, mint hogy jámbor szavazó volt, többnyire igennel szavazott, de ha a tanács valamelyik javaslatának elutasitására tették fel a kérdést, akkor a nem-től sem riadt vissza. A második minősége, a tejnagykereskedés, már sokkal változatosabb volt. A hatóság emberei kideritették, hogy Goldmann ur a tejhiányon vizzel iparkodott segiteni, vizes tejet árult, közönséges tejpancsolónak találtatott. Nem lehet tudni, hogy ő maga szintén vizzel itta-e a kávéját, vagy pedig tejjel, de tény, hogy Goldmann ur tejében egészen mellékes, mondhatni szégyenletes szerepet játszott a tej.

Goldmann városatya és tejnagykereskedő ur nem első alkalommal került a hatóság kezébe. Nála, ugy látszik, üzleti és közegészségpolitikai elv, hogy a tej önmagában véve nem jó, nem elég „kiadós" és ezért vizzel kell feljavitani, szaporitani. Nem is egyetlen ember ezen a téren, mert hiszen a biróság csak nemrégiben itélt el egy Barta Izidor nevü kollégáját tejhamisitásért csekély nyolchónapi fogházra. Ámde Goldmann ur egyben városatya is, ő választja a polgármestert, a tanácsnokokat, ő szavazza meg a előterjesztéseket és joga van ahhoz is, hogy interpelláljon, kérdéseket intézzen, szabályrendeleteket hozzon, inditványokat benyujtson. Goldmann urtól és Zeidl Vencel urtól is függ a pesti ember élete és halála, szerelme és szenvedése, jóllakása és koplalása; Goldmannok és Zeidl Vencelek tagjai a főváros képviseletének, Budapest törvényhatósági bizottságának. Ugyan ki hiszi el ezekután, hogy a virilizmus eltörlésére és a választói jog uj rendszerére nincsen szükség. Ki fogja ezentul tagadni, hogy Budapest közgyülése nem áll csupa nivós, derék, becsületes férfiuból és ki fogja komolyan venni, ha a Goldmannok és Zeidl Vencelek szavazataival győz egy javaslat, vagy bukik valami hasznos terv? Hallatlan dolog és nincs rá példa egyetlenegy nagyváros parlamentjében sem, hogy azok vigyázzanak a főváros lakosságának egészségére, jólétére, akik — elsősorban veszélyeztetik Budapest egészségét. Szégyen, hogy a tejhamisitók, a zsiruzsorások hivatalból ellenőrzői a tanácsnak, az adminisztrációnak.

Ki kell irtani a városházáról, a közgyülésből ezeket az elemeket, nem hisszük, hogy egy erkölcsi testület megtürheti a maga kebelében Goldmannt és Zeidlt. Ez azonban csak a személyi része a dolognak. Mert a tejhamisitás ellen más eszközökkel is fel kell lépni. A főváros nem azért szerezte meg a Központi Tejcsarnok részvényeinek többségét, hogy továbbra is ölbetett kézzel nézze a tejhamisitók garázdálkodását. Sürgősen gondoskodni kell a tejárusitás kommunizálásáról, ennek pedig az a legtermészetesebb utja, hogy a főváros foglaljon le a Budapestre érkező szabadforgalmu tejből annyit, amennyi a gyermekek és betegek tejutalványainak honorálására szükséges. Nyujtson módot a főváros a saját vállalatának arra, hogy hivatását betöltse és zárja el a tejhamisitásnak az utját egyszersmindenkorra. Ha igy lesz, akkor Goldmann ur nem élt hiába, nem hamisitott céltalanul tejet, mert végre tejet isznak a betegek és gyermekek, nem pedig tejezett vizet.

Fullánkok

A lakáskérdés

megoldásának egyetlenegy biztos utja van és ezt a Kolumbus-tojást ugy hivják, hogy: lakásépités. Most látszik, milyen hiba volt, hogy a főváros kénytelen volt beszüntetni a lakásépitési akciót, mert a belügyminiszternek az volt az álláspontja, hogy a háboru nem alkalmas időpont semmiféle közhasznu akcióra, a háboruban nem fontos a lakás és nem fontos a főváros épitőipari tevékenységének felsegitése. Tessék elképzelni, mennyivel külömb volna a helyzet, ha a főváros a háboru alatt nyolc-tizezer lakást épitett volna a középosztály számára. Akkor ma nem volna lakásinség, a háziurak stájgerolás helyett leszállitanák a béreket, nem kellene félni a jövőtől, a háboru utáni idők fokozottabb béremeléseitől és akkor nem menne tönkre az épitőipar, jóléthez jutnának az iparosok, kereskedők és közvetve a főváros pénztára is jól járna, mert hiszen nem lehet kétséges, hogy a főváros épitkezési költsége különféle cimeken előbb-utóbb visszafolyik a főváros pénztárába.

A zsirjegyek

dolga klasszikus bizonysága annak, hogy a főváros csak bünrészes, de nem egyedül hibás a közélelmezés bajaiban. A közélelmezési ügyosztály régen megtette előterjesztését a zsirjegyek életbeléptetésére vonatkozólag és e rendszertől azt remélte, hogy a meglévő készletek ezentul igazságosan, egyenlően fognak a közönség között felosztatni. A zsirjegyekre azonban az uj Közélelmezési Hivatalnak kell ráütni a bélyegzőjét, a hivatal vezetője pedig még nem jött tudatára a dolog sürgősségének és igy a zsirjegy — még csak papiroson van meg. Kürthy báró a kávéházi kávé betiltásával kétségtelenül snájdigságot árult el, de ugyanolyan erélylyel kell eljárnia a zsirjegyek behozatalánál is, mert a késedelmeskedés csak fokozza a zsirkeresők tülekedését, ami viszont csak a zsiruzsorának használ.

Fekete november

köszöntött a pesti partájokra, halottak napja ezuttal a háztulajdonosok napja volt, akik nem kiméltek az élőket és vad kegyetlenséggel emelték az amugy is magas házbéreket. Két és fél esztendőn keresztül türtőztették magukat a jó urak, de most végre kitört belőlük az ősi szokás és mert kevés az üres lakás, hát a meglévőknek a bérét a maximumig fokozták fel. Bennünket nem hatnak meg a jámbor sirámok, amelyekben a háztulajdonosok nagy bajaikat panaszolják. Mi régen láttuk a bajok közeledését, jóelőre felhivtuk a hatóságok figyelmét a fekete novemberre. Most azután talán mégis csak történik valami és talán mégis megállitják a háztulajdonosok bősz dühét. A derék emberek a háboru terminus tecnikusából a maximálást ragadták ki; a fővárosnak most ugyancsak a háboru egyik alkotásával kell erre felelnie és sürgősen rekvirálnia kell a — házbérsrófokat.

Lágymányoson lesz a kikötő

Duna-muzeum a fővárosban

Azok közül a feladatok közül, amelyeknek hivatása a budapesti kikötő-kérdések megoldása és ezzel az igazi dunai magyar hegemónia megalapozása, a székesfőváros az, amely ma már teljes odaadással buzgólkodik. Vigasztaló jelenség, hogy a főváros nemcsak szimpátiával kezeli az ügyet, de ma már az iniciativát is magához ragadta: mozgatója, megindítója lett azoknak az akcióknak, amelyek a sok tervező bába kezéből ki fogja menteni a gyereket.

Emlékezetes az a puccs, amelyet *Weiskirchner* a Dunakonferencia reggelén, a konferenciát megelőző bizalmas értekezleten sikeresen végrehajtott. A már kinyomatott határozati javaslatban szabatosan benne volt, hogy a dunai központ székhelye Budapest. Az előzetes tárgyalásokon ehhez a ponthoz Weiskirchner és a bécsiek is hozzájárultak, mig a bajorok, különösen *Bleyer* regensburgi polgármester, egyenesen exponálták magukat. Hiszen maga a budapesti központ ideája is tőlük származott. Itt a konferencia reggelén tartott előértekezleten Weiskirchnerék frontot csináltak és követelték, hogy a nevezetes passzust hagyják ki a határozati javaslatból. *Bárczy* polgármester és a budapesti tanács tagjai hiába hadakoztak a bécsiek ellen: a puccs sikerült, mert a bajorok — saját szavaik szerint — *egyelőre tartózkodó álláspontot foglaltak el.*

Ma már, amikor a bajorok tartózkodásának okait fokról-fokra sikerül majd eltüntetni, elmondhatjuk ezt a nyilvánosság előtt. A konferencia után e sorok irójának alkalma volt a bajorok egyik leghangadóbb képviselőjétől megkérdezni, mi volt az oka rezerváltságuknak. A válasz a következő volt:

— A Dunakonferencia előkészitése idején *nem találkoztunk Budapest részéről olyan mélyreható, komoly törekvésekkel,* amelyek megokolttá tették volna, hogy a fejleményeknek ebben a stádiumában exponáljuk magunkat Budapestért. Ami azonban ma történt, nem végleges. A dunai központ székehelye tekintetében mindössze *nem történt döntés.* Budapesten áll, hogy a fejlemények során módot adjon nekünk, hogy megokoltan exponálhassuk magunkat.

Igazuk volt-e az elvitathatatlanul jóindulatu bajoroknak, erről nem akarunk véleményt mondani, mindössze konstatáljuk, hogy a bajorok által kifejtett okok lassacskán ki fognak küszöbölődni. Budapest tanácsa megértette az exisztenciális fontosságu föladatot, amely a Dunával vonatkozásban reá vár. Tudja nagyon jól, hogy *a dunai központ kérdésének megoldása elsősorban attól függ, hogy Budapestnek megfelelő kikötői legyenek.* Ennek elérésének irányában Budapest tanácsa céltudatosan halad. A tanács egyes lelkes tagjai kiváló munkával, teljes odaadással dolgoznak. Az alábbiakban már komoly eredményekről számolhatunk be, amelyek között legfontosabb, hogy ma már *a lágymányosi kikötő kérdésében megvan a megegyezés a földmivelésügyi kormány és a székesfőváros tanácsa között.*

Hova épül a kikötő?

Biztos forrásból szerzett információink szerint a *lágymányosi kikötő* kérdése tökéletesen eldöntöttnek tekinthető. Nagy előnye volt ezen a téren a fővárosnak, hogy erről egyidejüleg a földmivelésügyi kormánnyal kellett tárgyalnia,

ahol *Kvassay* Jenő miniszteri tanácsos nagy megértéssel kezelte az ügyet.

Ezen a héten volt az a tanácskozás, amelyen a főváros és a kormány megegyezése rendbejött. Természetesen bizonyos részletkérdések még hátravannak, de a tárgyalások olyan simán és biztosan haladnak, hogy a további sikerek el nem maradhatnak.

A nevezetes értekezleten *Kvassay* Jenő miniszteri tanácsos elnökölt és résztvettek rajta azoknak a fővárosi ügyosztályoknak a vezetői, amelyeknek a kikötő kérdésével technikai, közgazdasági és városépitési szempontból foglalkozniok kell. A főváros és a földmivelésügyi kormány megállapodása abban áll, hogy *a kikötőhöz a székesfőváros fogja adni a telket, az állam pedig a munkaerőt, amely az épitkezést ellátja.*

A tanácskozásnak ezt az eredményét mindaddig nem hozzák nyilvánosságra, amig *Kvassay* miniszteri tanácsos megállapodásaihoz *Ghillányi földmivelésügyi miniszter formai hozzájárulását* is, amely szintén biztositottnak tekintendő, meg nem adja.

Megalakul az épitkezési nagybizottság

Sokkal körülményesebb a megoldása azonban a *budapesti kereskedelmi és ipari kikötő* kérdésének. E tekintetben éppen a *Fővárosi Hirlap* közölte *Déri* Ferenc alpolgármester nyilatkozatát, amely szerint a kereskedelmi minisztérium megnevezte — *Hoszpotzky* Alajos miniszteri tanácsos személyében — kiküldöttjét, aki a kikötőről tárgyaló vegyes bizottságban a kereskedelmi kormányt fogja képviselni.

Ujabb információnk szerint a kereskedelmi miniszternek ez az átirata már megérkezett a városházára, de eddig *Hoszpotzky* miniszteri tanácsos még mindig nem jelentette be szándékát, hogy a nagybizottságban részt kiván venni. A nagybizottság pedig, amelynek a kereskedelmi, belügyi és pénzügyi miniszteriumok és a székesfőváros megbizottai lesznek a tagjai, már készen várja ezt a lépést, amelyre *Hoszpotzky* miniszteri tanácsos kissé nehezen szánja rá magát. Ennek a nehézkességnek okai igen élénken érezhetők, abból a nyilatkozatból is, amelyet a miniszteri tanácsos nemrégiben a *Fővárosi Hirlap* hasábjain tett.

Annál komolyabban és lelkesebben törekszik azonban a nagy terv megvalósitásán a székesfőváros, amelynek tanácsa egyik legutóbbi ülésén *Vita* Emil dr. tanácsnok előadása alapján foglalkozott a kérdéssel. Ezen a tanácsülésen megszabták a székesfőváros céljait és megadták az irányitást a tanács ama tagjainak, akik a vegyes bizottságban részt fognak venni. Ezek *Harrer* Ferenc dr., *Fock* Ede és *Vita* Emil dr. tanácsnokok.

Állandó dunai muzeum

Egy uj és mindenképen jelentős terv is került ujabban a tanács elé. Ha ezt a tervet megvalósitják, akkor jelentős lépéssel haladnak azon az uton, amely Budapestre nézve a dunai hegemónia szempontjából egyenesen kötelező. Budapestnek nemcsak gyakorlati, de tudományos törekvésekkel is kell szolgálnia a dunai hajózás fejlesztésének ügyét. Ebbe a kategóriába tartozik az emlitett terv is, amelynek szerzője a lelkes *Kvassay* Jenő miniszteri tanácsos.

Kvassay a Dunáról összegyüjtött történeti, vizrajzi, vizépitési *muzeális anyagoknak külön, állandó kiállitás formájában* való megszervezését javasolja és a kérdést ugy kivánja megoldani, hogy a muzeum anyagát az állam, a hozzá szükséges helyiséget a főváros adja.

Mi, akik láttuk, hogy a Dunakonferencián milyen érdeklődéssel tanulmányozták a külföldi szakértők Kvassaynak az Akadémia folyósóján hevenyészett kiállitását, meg tudjuk érteni, mily rendkivüli sikere lenne a budapesti *Duna-muzeum*-nak.

Pénzügyi válság és kibontakozás

A „Fővárosi Hirlap" ankétje

IV.

A Fővárosi Hirlap ankétje során ma Pikler J. Gyula dr., a fővárosi statisztikai hivatal aligazgatója és Székely Ferenc udvari tanácsos, a Belvárosi Takarékpénztár elnöke, fővárosi bizottsági tag szólalnak meg. Pikler J. Gyula, mint a telekérték-emelkedési adó gondolatának kiváló megtestesitője, bőven fejti ki azokat az okokat, amelyek a fővárost ennek az adónak a behozatalára ösztökélik. Székely Ferenc, mint pénzügyi kiválóság szól hozzá a nagyfontosságu kérdéshez.

Székely Ferenc
udv. tanácsos, főv. bizottsági tag:

— A főváros pénzügyi helyzetét a legtávolabbról sem találom aggasztónak, sőt azt mondhatom, hogy inkább kedvező. Hiszem, hogy az 1916-os zárszámadás általános megnyugvásra szolgáló meglepetéseket fog hozni. Az ingatlanok forgalma erősen megnövekedett, s a fővárosnak nagy jövedelme lesz az átiratási dijakból, de a házbérek emelésével kapcsolatban a községi adópótlékokból és a házbérkrajcárokból is. A Közuti folyton emelkedő bevételeiből is fokozottabb részesedés jut a fővárosnak, azonkivül az üzemek, fürdők, s egyéb intézmények is lényegesen több jövedelmet hajtanak.

— Bizonyosra veszem azonkivül, hogy a főváros meg fogja találni azokat a benső forrásokat, amelyek fedezik majd a még fennálló deficitet. A különböző tervezetek közül: a világitási és luxusadó, nézetem szerint, már maga fedezi a hiányt. Mindezekről azonban majd bővebben esik szó az idei, — ismétlem, meglepetéseket hozó, — költségvetés tárgyalásának során.

Pikler J. Gyula dr.,
a fővárosi statisztikai hivatal aligazgatója:

— A telkek megadóztatásának kérdésében nagy zavar uralkodik a megnevezések körül. Az u. n. *értékemelkedési adó* gyakorlati kivitelben nem telekértékemelkedési, hanem ingatlanérték emelkedési adó. Összedobja a telket a házzal, vagyis két egészen különböző jellegü dolgot kapcsol össze. Például, tegyük fel, hogy ezelőtt 8—10 évvel épitettem egy 10,000 korona értékü telekre egy 90,000 korona értékü házat; ha ma ezt, az eredetileg 100,000 koronába kerülő, ingatlant eladom, — az anyagnak, a munkabérnek és a jelzáloghitelnek közben beállott drágulása folytán, — 150,000 koronáért, akkor ezen adóterv szerint fizetek 50,000 korona értékemelkedés után adót, — pedig ez az 50,000 korona különbözet tulajdonképen nem fejez ki egyebet, mint a pénz vásárló erejének időközben beállott csökkenését. A tulajdonképeni telekértékemelkedésem esetleg nem több 1—2000 koronánál, mig velem, az 50,000 korona „nyereség" után, esetleg 3—4000 korona adót is fizettetnek. Ellenben, ha a viszonyok ismét konszolidálódnak, 50 év multán telkem megérhet 90,000 koronát, s közben elavult, megrongálódott házam csak 10,000 koronát. Ha ekkor, igy eladom ingatlanomat 100,000 koronáért, nem fizetek értékemelkedési adót, bár óriási telekértéknyereségem volt és a házat ezen 50 év alatt kényelmesen amortizáltam. Az egyik esetben tehát fizetek értékemelkedési adót telekértékemelkedés és tulajdonképeni nyereség nélkül, a másik esetben nem fizetek adót, dacára egy óriási telekértékemelkedésnek. Mindkettő nem kivételes, hanem tipikus eset

A pesti frontról.

Vajudtak a hegyek s megszületett a Kürthy báró hivatala. Ámbátor ez is megoldás. Minden ország másképen gyógyitja a betegségeit. Franciaországban, ha országos baj van, pénzalapot gyüjtenek s azt ellopja valaki. A kannibáloknál máglyára rakják a törzsfőnököt. Náunk kormánybiztost neveznek ki.

Ha elönt két vármegyét a Tisza: kineveznek árvizbiztost. Ha beleül a szőlőbe a filoxera: kineveznek feloxerabiztost. Ha meglepi a határt a sáska: kineveznek sáskabiztost. Minthogy közélelmezésünket elvitte az árvíz, elrágta a filoxera, meglepte a sáska: kinevezték hát a közélelmezési kormánybiztost. És hiába ez a legjobb megoldás. A filoxerás pusztulás ugyan nem szünik meg azért, mert filoxerabiztost neveztek ki, de legalább meg van az a haszna, hogy ilyenkor a filoxera a szőlőn kivül megszokta enni a filoxerabiztost is. És ez is valami.

Szegény, jó Kürthy báró, mivel érdemelted te meg, hogy kirángassanak turóci tusculanumodból s megetessenek a közélelmezéssel.

De ki ez a derék, jó, öreg Kürthy? Mért épen Kürthy, a turóci főispán lett a diktatura nélküli diktátor, mért nem Kubinyi, a gömöri főispán, Szapáry Gyuri gróf, a szolnoki főispán, Kun Árpád mezőturi polgármester, Jánossy Béla, V. kerületi rendőrfelügyelő, vagy Gabányi Miklós volt és lesz országgyülési képviselő? Mert igazán oly mindegy. Akinek az Isten hivatalt ad, ad annak hozzá észt is.

Boldogult Beöthy Aldsi, a komoly Beöthy Pál nagyszerü humoru atyja is volt valamikor kormánybiztos. Szarvas környékét elvitte a Körös. Az árvízveszedelemnek nálunk egyetlen biztos gyógymódja: a kormánybiztos. Kinevezték hát kormánybiztosnak Beöthy Aldsit. Aldsi le is utazott Szarvasra és négy álló hétig ferblizett. Végre is megunták a miniszteriumban, hogy nem küld semmi jelentést és rásürgönyöztek:

Hogy állnak vizi ügyek?
Miniszter

Aldsi éppen négy ászra gusztált, amikor a sürkönyt kapta, magas volt a vizi is, nyugodtan visszasürgönyözte tehát:

Földmivelésügyi miniszter
Budapest

Vizi ügyek nagyszerüen állnak
Beöthy

Majd ha a jó Kürthyt is, amikor épen vacsorája tizenegyedik fogását eszi a Nemzeti Kaszinóban, megkérdezi a miniszter: hogy állnak az élelmezési ügyeid? — nyugodtan fogja felelni: élelmezési ügyeim nagyszerüen állanak!

Ezt hivják magyar megoldásnak.

*

Németországban életbelépett a kancellárnak az a rendelete, hogy a textil-áruk kiméléséből csak hatósági engedélylyel vásárolható felső és alsóruha, de még inget és harisnyát is csak bevásárlási igazolvánnyal lehet venni. Milyen jó lenne az nálunk is. Hiszen minden korlátozásnak meg van a maga haszna.

A lapok lám, hogy pattognak a cenzura ellen, pedig néha mily áldásos intézmény a cenzura.

Egy nagy lapnak van több, kellemetlen, de annál előkelőbb munkatársa. Bolondokat szoktak tudatosan irni, tönkreteszik a lapot, de le kell adni mégis változatlan egész cikküket.

Ahogy beütött a cenzura, megjelent egy csomó kézirattal a szerkesztő a bizottság előtt:

— Tegyenek egy nagy szivességet az urak.

— Mit?

— Ne engedélyezzék ezeket a cikkeket.

Másnap aztán, amikor megjelentek a kellemetlen munkatársak, a szerkesztő kétségbeesve tördelte a kezeit:

— Rettenetes ez a cenzura, nem engedélyezte az önök gyönyörü cikkeit. Kibirhatatlan!

Hozzák hát be nálunk is a ruhavásárlási engedélyt, legalább elmehetnek a mi szerencsétlen nős polgártársaink a szigoru ruhacenzurához és kikunyerálhatják, hogy könyörtelenül tagadja meg — feleségeik ruhavásárlási engedélyét. Ha ezt megcsinálja Kürthy báró — bárha ez nem közélelmezés, — szobrot fog kapni a pesti férjektől még életében.

*

Mindenből van haszna valakinek. A járvány az orvosok szüretje, a dögvész a koporsósok farsangja s a disznópusztulás a cigányoké. A dohányinség pedig létalapot adott s erkölcsi bázist a potyafrátereknek.

Nincs dohány és a legszerencsétlenebbek azok, akik összeköttetéseikkel tudnak szivart vagy cigarettát szerezni. Ezeket a sorsüldözötteket tönkreteszi a háboru.

Nem lehet cigarettát szerezni s amikor jaigat mindenki, krumplilevelet, bosnyák paprikából kevert büzszalmát szív mindenki, ragyogó arccal jelenti valaki:

— Nekem van cigarettám amennyi kell.

Erre jön a jó barát:

— Fiacskám, megdöglöm cigaretta nélkül. Letapostam a lábam s még sincs füstölni valóm. Könyörülj rajtam, kötelezz le egy pár cigarettával.

Ezt ugy-e pogány, aki megtagadja.

Azután jön a barátnő, az ismerős, a kevésbé ismerős, a borbély, a pincér. Emberek mutatkoznak be, irnak, telefonálnak, utaznak hozzá, hogy cigarettát

és mindkettő mutatja annak következményeit, ha két ellentétes jellegü értéket: az automatice növekedő telekértéket és az automatice csökkenő felépitmény-értéket egyenlő elbánás alá vonok. A kettőt szigoruan el kell választani egymástól, ha nem akarunk nagy gyakorlati következményü elvi hibába esni. Az elválasztás azonban az értékemelkedési adó keretében technice lehetetlen.

— A második nagy zavart előidéző dolog az, hogy ezt az értékemelkedési adót rendszeresen összetévesztik az állandó évi telekértékadóval; már pedig ez a kettő minden tekintetben lényegesen különbözik egymástól. Legelőször is fiskális tekintetben. Az értékemelkedési adó hozama Budapesten alig volna többre tehető évi $^3/_4$—1.000,000 koronánál, mig a piaci telekárnak egy $^1/_2$ százalékos adója évi 7—8.000,000 koronát hoz. Emellett az értékemelkedési adó hozama, az ingatlanforgalom nagy változásai folytán költségvetésileg előre meg nem állapitható, mig a forgalomtól független telekérték-adó hozamát pontosan beállithatjuk a költségvetésbe.

— De másrészről lényegesen különbözik a két adó közgazdasági és szociális tekintetben. Az értékemelkedési adó, amelyet az eladásnál, illetve csak a nyereség folyóvá válásánál kell csak megfizetni, semmiképen sem akadályozza a tulajdonost abban, hogy spekuláljon, azaz, hogy telkét évtizedeken, vagy még hosszabb időn keresztül teljesen parlagon hevertesse, vagy elégtelenül kihasználva hagyja, — illetve ne használja arra, amire piaci ára szerint való; a város belsejében házépitésre, külsőbb részen családi házak létesitésére, még kiljebb intenziv kertészeti kihasználásra.

— Ezzel szemben a piaci ár arányában fizetendő évi állandó telekérték-adó nagyon lényegesen neheziti a teleknek spekulativ, vagy csak félig is spekulativ tartását, beállitja a telket arra, amire való: a közszükségletek, (lakás, bolt, mühely, iroda, zöldség, virág, gyümölcs, baromfi, tej stb.) termelésének és a közterhek viselésének szolgálatába. Ebben áll óriási közgazdasági, közjóléti és szociális fontossága. Munkát teremt, azaz a munkabér emelkedését, — többtermelést, azaz a termékek olcsóbbodását. A lakások nemcsak, hogy nem lesznek drágábbá a telekértékadótól, hanem elismert dolog, hogy nincsen más módja a lakások olcsóbbitásának, mint a telekértékadó, különösen kapcsolatban a pótadó lehetőleges leszállitásával. A telekértékadó nem hogy áthárulással járna, hanem olcsóbbodást eredményez. Ebben áll szociális fontossága.

— Harmadszor nagy hátránya az értékemelkedési adónak, hogy itt a tulajdonossal leszámolást kell tartanunk arról, hogy menynyiért vette az ingatlant, mit rombolt le, mennyit fektetett bele ujból, mennyiért adta el stb. Nem kell bővebben kifejtenünk, hogy egy ilyen, a nyilvánosság által ellenőrizhetetlen, bonyolult elszámolás milyen tág kapukat nyit az ellenállhatatlan erejü befolyásolások minden nemének, s mennyire kiteszi az adómegállapitó közeget, magánérdekeltségek részéről jövő mindenféle presszionak, s éppen igy a magánérdekeltet esetleges hivatalnoki önkénynek vagy hozzá nem értésnek.

— Ezzel szemben a piaci telekár megállapitásánál minden egyes telek négyszögölenkénti árát pontosan ellenőrzi, ugy a szomszédteleknek, mint tulajdonkép a város minden egyes telkének négyszögölenkénti ármegállapitása. Különleges kedvezések, vagy különleges kedvezőtlen elbánás az egyessel szemben, ki van zárva, mert az egyes telkek négyszögölenkénti ára helyes arányának mindig ki kell jönni. Lehet az összes telkeket alacsonyra becsülni, de nem lehet különlegesen alacsonyra, vagy különlegesen magasra becsülni egyes telkeket, vagy egyes utcákat, — világosan jogos és teljesen visszautasithatatlan reklamációk felidézése nélkül. Ez teljesen beigazolódott mindenütt, ahol a telekértékadót üzembe vették.

Éppen ily tisztán beigazolódott a közgazdasági és szociális hatás reménysége is, aminek következménye, hogy — Bethmann-Hollweg szavai szerint — ez az adó tekintendő a községi élet terén minden jövendő fejlődés céljaképen. S ennek következménye az is, hogy Németországban már ezrekre megy azon községek száma, kik a hozadéki adórendszerrel teljesen szakitva, áttértek az értékadó-rendszerre.

— Messzire vezetne annak kifejtése, hogy milyen átmeneti intézkedések volnának szükségesek arra, hogy a jelenlegi tulajdonosokat megóvja minden anyagi kártól és megrázkódtatástól; miután e kérdésnél inkább a szociális érdek van előtérben, mint a fiskális érdek, készen kell lennünk minden lehető előzékenységre és kimélésre a jelenlegi tulajdonosokkal szemben, nehogy egy hajszálnyi jogtalan kár is érje őket.

— Végeredményben tehát, véleményem szerint a telekértékadó, ugy fiskális, mint szociális szempontból tekintve, elsőrangu fontosságu, s ezért nagy fiskális és szociális kár volna, ha diszkreditálnók a minden tekintetben jelentőség nélküli értékemelkedési adó kisérlete által . . .

kérjenek. El kell pusztulnia a szerencsétlennek menthetetlenül.

A Széchenyi meséje. A Dunántul egyik falujában elfagyott a szőlő, nem termett bor. Csak az egyik gazda tudta tudománynyal, szorgalommal s szerencsével megmenteni a termését. Nagyszerü bora termett s kétszer annyi, mint máskor. Büszke is volt rá. Szomoru napok virradtak a falura: nem volt a gazdáknak mit inniok, pedig jó borissza emberek voltak. Egy szép napon beállit az egyik szomszéd a boldog gazdához:

— Gazduram elepedek egy ital borért. Szánjon meg egy meszelykével.

Másnap a másik odakodott be:

— Ugyan szomszéd, verje ki a szemem egy itcécske itallal.

Hamarosan ugy jártak a gazda borára a szomjas magyarok, mint lányok a kutra. Három hét alatt megitták a sok bort. Mikor a végén tartott már a hordó, odasomfordált a portára a falu közismert kortyondi potyafrátere és az is kért, neki sem termett. Erre már dühbe jött a gazda és vasvillával kergetti ki az ipsét.

A potyafráterek most erkölcsi bázist kaptak. Most kérhetnek cigarettát, mert pénzért sem tudnak venni, nem ugy mint régen, amikor még a trafik aitaja előtt kérték a potyát.

De mi is a potya lélektani alapja? Kérni azt, ami nincs. Istenem, akkor, ha vendég érkezik a szegény házhoz, át mehet a szomszédba:

— Ugyan, édes szomszéd ur, adja kölcsön a szakácsnéját, mert nekem most szükségem van rá.

Akinek pedig nincs felesége, átmehet a szomszédhoz:

— Ugyan adja mára kölcsön a feleségét, mert nekem nincs és ma szükségem van rá.

Mért csak cigarettát kérnek — kölcsön.

Kun Andor.

Harminchat millió csatornaépitésre

Elkészült a balparti csatorázás tervezete

— Fock tanácsnok korszakos mesterműve —

Egy csendben dolgozó, a tudás minden eszközével fölszerelt egyéniségnek egész élete munkásságához karaktert adó nagyszabásu alkotásának befejezéséről adhatunk hirt: *Fock* Ede tanácsnok, a viz- és csatornaépitési ügyosztály kiváló vezetője *elkészült a balparti csatornázás nagy, mindent megoldást váró kérdést felölelő tervével.*

Nem is kell müszaki képzettség ahhoz, hogy megértsük, mit jelent ez akkor, amikor — valljuk be őszintén — Budapest csatornahálózatát bizony alaposan megrágta az idők vasfoga. Egy nagyváros életében mérhetetlen, szinte a városrendezés fontosságát felülmuló szükség van a jól müködő, praktikus és a közegészséget nem veszélyezetető csatornázásra. Hogy Budapest csatornahálózata nem ilyen, annak bizonyitására álljon itt a közmunkák tanácsának szinte szelidszavu kritikája:

> — A főváros általános csatornahálózatának fejlesztése nem halad párhuzamosan a város fejlődésével. A dunabalparti városrészek Hungáriakörutig terjedő területén elfogadott főgyüjtőhálózatnak kiépitése óta ezen a téren, az óbudai főgyüjtőt kivéve, egész a legutolsó időkig nagyobbszabásu alkotás nem létesült és a sürün jelentkező elodázhatatlan szükségletek kielégitése végett sok esetben nem volt elkerülhető az ideiglenes, sem müszaki, sem egészségügyi szempontból nem kielégitő megoldás.

A helyzet azonban sokkal szomorubb, mert Budapest csatornázása ma már semmiképen sem felelhet meg annak a feladatnak, amely egy nagyváros csatornahálózata előtt áll. Amióta 1893-ban a szivattyutelepet fölállitották, ezen a téren nem történt semmi jelentős mozzanat. *Mérhetetlenül elhanyagolták Budapest csatornázását,* amit ma már egészen veszedelmes jelekből lehet megállapitani. Kint, azokon a részeken, amelyek a főgyüjtőcsatornán, tehát az Aréna-út—Dráva-utca vonalán kivül esnek, teljesen elégtelen a csatornázás, a külvárosok rohamosan fejlődtek, Budapest csatornázása pedig maradt a régiben. A csatornák lejtése a balparton nem megfelelő, a szennyviznek alig van esése, magát a csatornahálózatot pedig éppen csak hogy elfedi a földszint. Mind olyan bajok, amelyek egyenesen sajnálatosaknak mondhatók. Természetes tehát, hogy olyan szakember, mint *Fock* Ede tanácsnok, körömszakadtig harcolt ezeknek az állapotoknak megjavitása érdekében. Könnyü dolga természetesen nem volt. Ideiglenes és részleges megoldások nem segithettek, maga a nagy megoldás pedig töméntelen pénzbe kerül, anélkül, hogy a sok-sok millióval a külső látszat számára is lehetne valamit teremteni. A fölületes szemlélő a földbe temetett, csatornacsövekbe ölt milliók igazi értékét sohasem fogja meglátni, hacsak akkor nem, amikor majd a külföld elismerése észre nem véteti velünk, hogy a csatornázás kérdése életkérdés egy nagyváros számára.

Mielőtt — ma még csak legfőbb vázlatában, de később részleteiben is — ismertetnők a balpart csatornázásának uj tervét, meg kell még jegyeznünk, hogy Budapest csatornázása eredetileg minden kritikát kiállott. *Lechner, Vogl, Martin* és *Basalgat* angol mérnök nevei, akik annak megalkotói voltak, minden dicséretet megérdemelnek. Az időnek azonban, mint semmi, ez a jeles munka sem tudott ellenállani.

Igy történt, hogy a mostani gyüjtők tul vannak terhelve, ujakat kell helyettük épiteni. Bármily jók voltak is annak idején, de idők folyamán nem fejlesztették ezeket. A legfőbb feladat tehát most, hogy a köruti és az ugynevezett magasanfekvő főgyüjtőt tehermentesiteni kell. Mindennek pedig kétirányu megoldását tüzte ki a Fock-féle terv:

az egyik a meglévő csatornahálózat reviziója;
a másik pedig a meglévő csatornahálózatnak a külvárosok területére való meghosszabbitása,

amelyet olyan nagyarányu módon akar *Fock* tanácsnok keresztülvinni, hogy a budapesti csatornák még a körülfekvő helyiségeknek és azok határának ama részeit is felöleljék, amelyek a vizválasztón innen feküsznek.

Mint emlitettük, a balparti csatornázás megujitása és kiegészitése természetszerüleg igen sok pénzt fog fölemészteni. Mint értesülünk, *Fock* tanácsnok munkálatai során, amelyben az egész második ügyosztály tevékeny részt vett,

harminchat millióra

kontemplálta terve keresztülvitelének költségeit. Ha a munkálatok megkezdődnek, kétségtelenül igen nagy sullyal fog a latba esni ez a harminchat millió, a háboru után szociális és gazdasági szempontok parancsa szerint is fölveendő közmunkák terén.

A munkálatok husz esztendőt fognak igénybevenni és pedig elkészitette Fock tanácsnok a munkaprogrammot is, amely az egész tervet négyszer ötesztendős csoportra osztja fel.

Fock tanácsnok — mint értesülünk — teljesen elkészült tervével, amely hatalmas, vaskos kötetet tesz ki. Készitett azonkivül kiválóan szemléltető, csinos, népszerü térképet, amelyet a II-ik ügyosztály már legközelebb az összes bizottsági tagoknak meg fog küldeni tanulmányozás céljából.

A nagy balparti csatornázási programm legközelebb már bizottsági tárgyalás alá kerül. Miután pedig a bizottsági tárgyalások megtörténtek, ujabb tárgyalások kezdődnek, amelyeken a kereskedelmi és belügyi kormány, valamint a halélettani állomás megbizottai vesznek részt.

Apró pikantériák

egy csésze habos kávé körü

Kürthy Lajos báró, a közélelmezési diktátor, elsősorban is az uzsonnakávéra vetett szemet. Első intézkedése, az első nap munkája az volt, hogy rendet csinált a budapesti kávéházakban. A diktátor intézkedése szóba került azon az értekezleten is, amely szombaton este Tisza István gróf miniszterelnöknél volt és amelyen a sajtóval közölték a lengyel királyság proklamálásának tényét.

A lengyel kérdés megbeszélése után Márkus Miksa főszerkesztő szóvátette, hogy Kürthy báró betiltotta az uzsonnakávét Budapesten, ugyanakkor azonban, ha a főváros határát átlépjük, korlátlanul tobzódhatunk akár a habos-kávéban is.

Reich alezredes, a sajtóbizottság katonai tagja mosolyogva jegyezte meg erre:

— Ugy van, ha haboskávéra éhezem, kimegyek a Hüvösvölgybe, mert ott lehet kapni.

A miniszterelnök kijelentette, hogy a vidéken nem lehet általános szabálylyá tenni az uzsonnakávé, vagy a haboskávé betiltását, mert a termelő akkor és olyan formában használja föl a tejét, ahogyan akarja. Ebben a termelőt megakadályozni kész lehetetlenség.

Valaki megjegyezte, hogy rekvirálni kellene a tejet. A miniszterelnök erre igy válaszolt:

— A tejet és a tejtermékeket rekvirálni nem lehet. Olyan könnyen romlandó anyag ez, amelyet tömegbe halmozni képtelenség. A rekvirálásnál pedig a halmozás elkerülhetetlen.

*

Az uzsonnakávé betiltása különben csak annak az egyedül helyes elvnek a győzelme, amit a Fővárosi Hirlap számtalanszor hangoztatott és amely szerint a felnőttek uzsonnakávéja nem életszükség, a kávéházi üdülést más élelmiszerek használatával is lehet üzni, ellenben a gyermekek táplálására ezen a réven igen komoly mennyiségü tej marad naponkint. A kávések napi 4—5000 litert ismernek be, elfogulatlan források szerint azonban 9—10.000 literről is lehet beszélni.

Ugy tudjuk, hogy a tejügyek Sztankovics Szilárd tanácsjegyző ügykörébe tartoznak. Ő volt az, akinek irgalmas szive megesett a kávések jajveszékelésén. Pesti ember létére tulságosan átérezte a kávé-bácsikák és kávénénikék jeremiádjait. Folkusházy tanácsnok tudtunkkal ép oly erélylyel tudja hangoztatni azt az önfegyelmet, amely nincs meg a pesti közönségben, mint Kürthy báró. Vajjon miért nem kezdte meg egy, vagy másfél esztendő előtt ennek az önfegyelemnek a gyakoroltatását Sztankovics tanácsjegyző ur? Bizony könnyen beláthatta volna, hogy vannak, akik a háboruban többet is vesztettek, mint az uzsonnakávét . .

Most aztán Sztankovics tanácsjegyző kezébe kerül a felszabaduló tejmennyiség is. A mi kivánságunk, hogy ezt is a gyermekeknek és betegeknek kell odaadni, mert aki egy liter tejet elvon a gyermekektől, Budapest modern Herodese. Aggódva nézünk azonban eléje, mi lesz, amikor a közélelmezési ügyosztályban semmiképen sem akarják akceptálni a lefoglalt tejmennyiségnek hatósági uton való kimérését? Még a diktátor ujabb beavatkozása előtt jó lesz meggondolni a dolgot és ki kell venni a gyermekeknek szóló tejet a pancsolók kezéből.

Megszaporodott az olvasóközönség

A Fővárosi könyvtár nagyobb forgalma

Csodálatos, hogy a háboru, mely a kultura minden terén oly óriási rombolást vitt véghez, a könyvtárak forgalmát nemcsak, hogy nem csökkentette, hanem, az előző évek látogatottságához képest általában 100% emelkedést mutat. Sokkal nagyobb számban és sokkal több könyvet olvasnak az emberek mostanában, mint azelőtt. A Fővárosi könyvtárnak a legközelebbi napokban megjelenő félévi értesitője meglepő számokat hoz: A Gróf Károlyi-utcai könyvtárhelyiség I. sz. fiókja 1914-ben 40.453 könyvet adott ki. S 1915-ben, az első háborus esztendőben 81.585 kötet volt a forgalma. Az 1916-ik év első felében, tehát 6 hó alatt, 63.041 kötete forgott közkézen. Ez a folyton növekedő forgalom természetesen fokozottabb munkát is igényel, amit a könyvtár személyzete — kik a háboru folytán amugy is megfogytak, mert felmentési kérvényeiknek nem adott helyet az illetékes fórum — csak emberfeletti munkával tudott pótolni; legujabban azonban az állandóan növekedő forgalommal szemben tarthatatlanul szüknek bizonyult a könyvtár helyisége, olyannyira, hogy sürgős intézkedéseket kellett tenni az I. sz. fiók kihelyezése irányában.

A megnövekedett forgalomról, a fiók kiköltöztetéséről s az uj tervekről dr. Szabó Ervin, a „Fővárosi könyvtár" igazgatója a következőket mondotta a „Fővárosi Hirlap" munkatársának:

— Az I. sz. fiókot kénytelenek vagyunk kiköltöztetni a Királyi Pál-utca 11. sz. bérház I. emeletjére és földszintjére, mert a mai helyiség szüknek bizonyul a megnövekedett forgalommal szemben. A mai helyiségben, az I. sz. fiók helyébe, a keleti expanziós törekvések szempontjából ma annyira fontos *keleti könyvtár kerül*, mit a Vámbéry- és Zichy-könyvtárakból alakitunk a keleti kulturközponttal kapcsolatban. A költöztetést már a legközelebbi jövőben lebonyolitjuk.

— További tervek, melyek kivitelre kerülnek, mihelyt a viszonyok inkább megengedik: a *Neumann* Miksa-könyvtár, a Városligetben, a Budapesti Szinkör mellett lévő volt vendéglő helyén. Ez önálló, nagyobb fiók lesz. Szándékolunk továbbá a Gelléri-Szabó sporttelep keretében is fiókkönyvtárat létesiteni. A könyvtár kiegészitené a sporttelepet, mint az Amerikában általánosan szokás, hogy a sportoló közönség a pihenőórákban szellemileg szórakozhassék. Óbudán is kell egy fiókot létesitenünk; ez utóbbit a Szabad Lyceummal kapcsolatban tervezzük. A könyvtárat mi látnók el, a Szabad Lyceum viszont előadásokat tartana s igy akarjuk, a főváros által már amugy is terbevett, *Óbudai Kulturház* alapjait megvetni.

— A megnövekedett forgalom — amely miatt a fiókkihelyezés vált szükségessé — óriási feladatokat rótt a személyzetre, annyival is inkább, mert a sebesültek s most legujabban a tábori könyvtárak könyveit is mi rendezzük, osztályozzuk és küldjük szét. Hogy ez mit jelent, azt illusztrálják a következő számadatok. 1914. szeptember 1-től 1916. junius végéig átvettünk és feldolgoztunk

a közönségtől:

168.000 kötetet és
604.000 folyóiratot és füzetet,

a kiadóktól:

142.000 kötetet,
550.000 folyóiratot és füzetet, *összesen tehát 310.000 kötetet és 1,150.000 folyóiratot és füzetet.* Feldolgoztunk tehát több mint ötnegyedmillió könyvet. Ezt a rengeteg könyvet és folyóiratot azután szétosztottuk Budapesten 126, vidéken 380, Ausztriában 667, Németországban 7, összesen tehát 1180 kórház között.

— A tábori könyvtáraknak, melyeket a Vöröskereszttel kapcsolatban rendezünk, feldolgoztunk és átadtunk:

49.450 magyar
11.900 német,
500 szláv könyvet és
166.800 magyar,
26.000 német folyóiratot és füzetet.

Ezt az óriási különmunkát a személyzet amellett végezte, hogy a könyvtár rendkivüli módon felszaporodott forgalmát is ellátta. E megnövekedett forgalomra való tekintettel a könyvtár nyitvatartási óráit is szaporitottuk, mig 1914-ben *1378* napon át volt nyitva a könyvtár (minden osztályra külön számitva egy-egy napot), addig 1915-ben *1723* könyvtárnapot tartottunk.

— Ilyenformán természetsen óriási nehézségekkel kell megküzdenünk, melyet a könyvtár zsufoltsága és a helyszüke csak szaporit. S ezeken az állapotokon nem is segithet más, mint a Kálvin-téri nagy központi palota terve, mit már a háboru előtt felvetettek, — ennek megalkotására azonban most még jó darab ideig nem is gondolhatunk.

Szülőnők otthona

Gondoskodás az otthonmaradt gyermekekről

A székesfőváros nemsokára igen nemes és komoly hiányt pótló jótékony intézménynyel lesz gazdagabb, amely Bárczy polgármester jótékonysági programmját viszi közelebb a megvalósuláshoz; de egyben nagyon jelentékeny szerepet fog betölteni abban a munkában is, amelynek célja a háboru által megritkitott emberiséget odaadó csecsemővédelem utján fölfrissiteni. Az uj intézet gondolata, amely a Palota-uton épül és már rövidesen elkészül, Demjén Géza dr.-tól, a szociálpolitikai ügyosztály vezetőjétől származik. Neve és cime az intézménynek még nincsen, de általa többszörös célt fog vele elérni a tanácsnok, aki nemcsak észreveszi a nyomort és szenvedést, de egyben annak mellékhajtásait is, amelyek sokszor fájóbbak, mint maga a nyomor törzse, szintén meglátja és avatott gyengéd kézzel távolitja el.

A Palota-uton most megnyitandó szamaritánus intézménynél élénken mutatkozik ez a törekvés. A szülő nőket mindenkor pártfogásába vette a jótékonyság és gondoskodtak is róluk kellőképen. A háboru alatt még inkább fokozódott ez a gondoskodás. Igen sok nő azonban nem vehette igénybe ezt a gondoskodást, mert idősebb gyermekeik gondozás, ellátás és felügyelet nélkül maradtak volna otthon. Az uj Palota-uti otthon, lehetővé teszi, hogy a szülő nők gyermekeiket is maguk közelében tudják és biztositva legyenek gyermekeik ellátásáról.

A Palota-uti otthonnak elődje is van. A Budapesti központi segitőbizottság anyavédő osztálya, amelynek ügyvezető alelnöke Demjén tanácsnok, mindent elkövetett, hogy a szülő nők minden telhető segélyben részesüljenek. Gondoskodtak róluk a terhesség utolsó heteiben, amikor az asszony már munkát nem kaphatott és a házi munkát sem igen végezhette. Biztositották, hogy a szülés alatt a megfelelő higienikus körülmények között lehessen és gondoskodtak a kellő segédletről, valamint a szülés után következő napokról is. Alig kezdte meg azonban az osztály müködését, kiderült, hogy a szülő nők sok esetben azért nem kereshetik fel a szülő-intézeteket, mert nincs, aki gondoskodjék többi gyermekeikről. Hogy ez a gátló ok is megszünjék, azért volt szükség a Palota-uti uj intézetre, amelyet ezideig ugy pótoltak, hogy a Mártha-egyesület által anyavédő célokra fölajánlott Liliom-utcai cseléd-otthont ugy rendezték be, hogy ott gyermekeket is vehettek föl.

Ebben az ideiglenes otthonban, amely 1914. októberében nyilt meg és igy két esztendőn át teljesitett figyelemreméltó munkát, 30 ágy volt az anyák és 34 ágy gyermekek részére. Az akció természetesen nem elégedhetett meg ezekkel a szük keretekkel és igy szükségessé vált az intézménynek fejlesztése. A fővárosnak a Palota-uton volt egy épülete, amelyben eddig is jótékony intézmények foglaltak helyet, olyanok azonban, amelyekre most a háboru alatt különösebb szükség nincsen. Ezt az épületet most megfelelő módon átalakitják és a legközelebbi hetekben már be is költözhetnek a szülő anyák és gyermekeik. Az uj intézetnek hatvan ágya lesz, a gyermekeket pedig teljesen külön épületben helyezik el, ahol kellő gondozásban részesülnek, amig anyjuk felépül és átveheti az otthonban régi szerepét.

Vándorló butorok

Össze-vissza rendezkedés az ügyosztályokban

A polgármester nehány hét előtt ugy találta, hogy a közérdek szempontjából a tanácsnokok munkakörét másként kell beosztani. Akik barátai a botránynak, ugy tüntették föl a dolgot, mint nagy rendcsinálást, szörnyü fölforgatást. Pedig ugy-e, aligha történt volna más, mint hogy négy főhivatalnok másik szobába költözik.

Nem is látott komolyan senki mást az egész intézkedésben, sajnos azonban a végén mintha mégis más sült volna ki belőle. Mintha a botránykeverőknek lenne igaza: a tanácsnokok elcserélése fölfordulás, népvándorlás, dörgés, villámlás között zajlott le.

A tanácsnok urak után a szolgák népvándorlása indult meg. A városgazdasági ügyosztály alkotó tevékenysége például nem lett volna teljes, ha Berczel tanácsnok ur felöltőjét nem a pénzügyi ügyosztályban megszokott szolgája segiti föl. És igy tovább.

Aztán következtek a tisztviselők. Isten ellen való vétek lett volna, ha a tanácsnok uraknak szokatlan arcu titkár jelenti be a látogatókat. Akadt volna bizottsági tag, aki ha a jómodoru kis Turcsányi dr. helyett a kitünő Paizs Antalt látja meg a titkári asztalnál, egyszeriben azt hitte volna, hogy a városgazdaságiban jár. Aztán jöttek a kedvenc fogalmazók, akiket nem kellett külön beoktatni, hogyan kell a tanácsnok ur inye szerint az aktacsomókat összekötni. Hát ugy-e bár ez már csak közérdek, ez már csak munkaspórolás? Szóval megokolt a tisztviselők népvándorlása is.

Ez azonban még mind semmi. Egy szép napon megjelentek a városházán a hébauf és a hó... ruck... emberek is. Márkus tanácsnoknak müvészi izlésü butorai vannak, természetes, hogy ezeket lehozatta a második emeletről az elsőre. Mégis csak másként lehet alkotó munkát végezni a régi kedves butorok között, mint olyanok között, amelyek másnak az izlése szerint készültek. És tudja ördög mégis csak babonás az ember . . .

Igy történt, hogy miután nemzetközi megegyezés előzetesen nem jött létre, Márkus a maga butorai helyett Buzay holmiját küldte föl Berczel Jenő uj hivatalába. Berczel azonban nem tudta megszokni a Buzay irósztalát, vagy hogy ő is babonás, kegyetlenül kilakoltatta a Buzay irósztalát, szekrényét meg a többit és átvitette a maga régi cók-mók-ját a pénzügyi ügyosztályból. Legyen boldog a Buzay butoraival Csupor. Eddig szól a legenda. Hogy Csupor tovább expediálja-e a Buzay-berendezést, az még a jövő titka. Ha minden az eddigi törvényszerüség szerint menne tovább, akkor még hátra lenne, hogy Csupor átküldje a butorokat Buzaynak a katonai ügyosztályba, miután azonban Buzay azóta jogügyi tanácsnok lett, még egy cserét kellett volna végrehajtania Bukovszkyval.

Ugy-e mindez igy részleteiben egészen megokolt, egészen méltányos; de együttvéve mégis csak rettenetes népvándorlás, fölfordulás, égzengés és földindulás volt. Hála a papnak, hogy már vége van . . .

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
természetes
égvényes
SAVANYÚVIZ.

Dr Pápay-féle oltóintézet
Budapest, Teréz-körút 31. szám.
Szállit kitünő minőségü,
enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-,
skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

Események

Közgyülés. Plébánosválasztással kezdődik a főváros törvényhatósági bizottságának szerdai közgyülése. A ferencvárosi parochiáról, *Bán* Sándor utódáról van szó és *Hunkár* Géza neve ismét aktuális lesz. Ezuttal azonban nem Bargárral kell felvennie a versenyt, hanem *Siposs* Ágostonnal és *Angyal* Kálmánnal. A Platthy–Springe.-szövetség jelöltje Hunkár és a kerületközi választmány is öt jelölte első helyen; a küzdelem mindazonáltal heves lesz, mert Siposs-nak igen sok hive van, különösen azok között, akik nem lelkesednek — Platthyért. Angyal Kálmánt rekompenzálni fogják; az Angyalföld rövidesen külön plébániát kap annak a személyében, aki már a nevével is reprezentálja ezt a városrészt. A napirend legfontosabb tárgya kétségtelenül az a jelentés, amelyben *Folkusházy* Lajos tanácsnok beszámol a főváros *közélelmezési állapotáról*. Uj dolgokat ez a beszámoló alig tartalmaz, mert hiszen mindenki tudja, hogy állunk liszt, zsir, hus, cukor, rizs, bab stb. dolgában. Ezt az alkalmat azonban minden bizonnyal fel fogják használni arra, hogy világot deritsenek a főváros és a közélelmezési hivatal viszonyára. A demokrata-párt az uzsonnakávé betiltását akarta inditványozni, de közben *Kürthy* báró már intézkedett ebben a dologban. — A *Vigadó bérletének* dolga a pénzügyi bizottság határozatával elintézettnek tekinthető, annál is inkább, mert ugy a városgazdasági ügyosztály, mint a tanács magáévá teszi *Vázsonyi* Vilmos inditványát. Helyesebb megoldás lett volna ugyan, ha már most kimondják, hogy két esztendő mulva a bérlet megszünik, de végeredményben — remélhetőleg — ezt jelenti és ezt akarja a pénzügyi bizottság döntése. — Az I. kerületi Palota-uton lévő támasztófal az idők folyamán meggyöngült és megrepedezett. Az út- és csatornaépitési ügyosztály a falnak ujabb megerősitését, helyesebben ujjáépitését szükségesnek tartja és erre a célra 100,000 koronának a megszavazását kéri. Már a pénzügyi bizottságban is felmerült az a kifogás, hogy ezt a nagy kiadást tulajdonképpen nem a fővárosnak kellene viselnie, hanem a közmunkatanácsnak, amely erre nézve igéretet is tett a fővárosnak. A közgyülésnek mindenesetre erősebb garanciákat kell kérnie és nem szabad megelégednie a puszta igérettel, amelyet a közmunkatanács nem mindig szokott megtartani. — A napirend többi pontja jelentéktelen. Az interpellációk beolvadnak a közélelmezési állapotokról készült beszámoló jelentésbe.

Zsirdrágitás. Hipokrita felfogás szerint a főváros maga is beállt az árdrágitók közé, mert hiszen a Huskereskedelmi r.-t. nem más, mint a Vásárpénztár, a Vásárpénztár pedig voltaképpen maga a főváros. Bizonyos, hogy a látszat szerint és forma szerint csakugyan igaz, hogy a főváros maga sem respektálja a maximális árakat. De a rendőrbirói tárgyalásokon kiderült és akta szerint kimutattatott, hogy a maximális árak tullépése korántsem jelent nyerészkedési szándékot, mert hiszen a Huskereskedelmi Részvénytársaságnak még igy is százezres ráfizetése, vesztesége volt. A tanulságot ebből a pörből három irányban kell levonni. Először is nagy hiba, hogy a fővárosnak már nemcsak gyermekei, hanem unokái, sőt dédunokái vannak. Ez esetben a gyermek a *Vásárpénztár r.-t.*, az unoka a *Huskereskedelmi r.-t.* és a jogi viszony egyre komplikálódik, mig végre a sok gyermek és unoka között teljesen elvész a főváros közönségének az érdeke. A másik baj, hogy a pénzkezelés ugy látszik, csakugyan nem a legideálisabb a Huskereskedelminél, mert lehetetlen dolog, hogy az igazgatósági tagok, vagy igazgatók maguknál tartanak pénzeket és akkor számolnak el vele, amikor jól esik nékik. A harmadik szépséghiba *Kannidáki* János szereplése. Erről az urról többször irt már a *Fővárosi Hirlap* és többször állapitotta már meg, hogy nagyon is drágán fizetteti meg a fővárossal a disznókereskedelemben való jártasságát, helyesebben a főváros járatlanságát. Jó volna, ha Kannidáki ur fővárosi nyereségét maximálnák végre. Mindezeken felül végül beigazolást nyert, hogy a mai maximális zsirárakat nem lehet megtartani, mert ott követték el a hibát, amikor az élő sertés árát maximálták alacsonyan. A mai husárak mellett a zsirárusitónak rá kell fizetnie az üzletre, mivelhogy pedig ráfizetni senki sem szeret, vagy drágábban adnak el a maximálisnál, vagy becsukják a boltot.

Ujitás a csekkforgalomban. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank, mely intézet már évek óta állandóan fáradozik a csekkforgalom fejlesztésén, figyelemmel a közönség kényelemszeretetére, zsebben hordozható pénztárcával egybekötött csek-könyvecskéket hoz forgalomba. Ezen ujrendszerü csekkönyvecskék nemcsak irodákban használhatók, hanem azonkivül magánosok személyes használatára is felette alkalmasak, mert módot nyujtanak arra, hogy a csekkkönyvecske tulajdonosa a csekket házon kivül is bárhol, ahol fizetést akar teljesiteni, kiállithassa. Bár a csekk-könyvecskék ily alakban való kiállitása költségtöbblettel jár, a bank ezt mégis magára vállalta, hogy ezzel is a készpénzforgalom csökkentése közérdekü ügyének szolgálatot tegyen A csekkek beváltását a bank összes (tizenhét) budapesti és (tizennégy) vidéki fiókjának valamint affiliált intézeteinek bármelyike dijmentesen közvetiti.

Megnyilik a központi konyha. A központi konyha immár csaknem teljesen elkészült. Ma már csak a befejező munkálatok vannak hátra és ugy értesülünk, hogy a következő hetek valamelyikén meg fogják nyitni a nagyarányu népélelmezési intézményt. *Demjén* Géza tanácsnok a központi konyhát megnyitása előtt be fogja mutatni a sajtó képviselőinek.

A Magyar Bank házvételei. A Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság megvásárolta a banképületéhez csatlakozó Vilmos császár-ut 28. és 26. számu házakat és ezáltal a Vilmos császár-ut, Arany János-utca, Vadász-utca és Bank-utca által határolt egész háztömb a bank birtokába ment át.

A tüzoltóparancsnokságról a huszárkaszárnyába. A tanács legutóbbi ülése döntött afelől, ki legyen az utóda *Wildner* Károly ny. tábornoknak, aki az utóbbi időben, mint a Ferenc József-laktanya gondnoka volt. Az állásra, amely igen szép lakással is jár, ketten pályáztak, *Wilmer* nyugalmazott őrnagy és *Szcerbovszky* Szaniszló nyugalmazott tüzoltófőparancsnok. A szokás eddig az volt, hogy ezzel a tisztséggel rendesen nyugalmazott magasrangu katonákat biztak meg, annál is inkább, mert az ilyeneknek nagyobb tekintélyük van a katonaság előtt. Ezuttal azonban eltértek a szokástól és *Szcerbovszky* Szaniszló lett a huszárkaszárnya gondnoka.

Két alapitvány. A Magyar Bank és Kereskedelmi R.-T. igazgatósága a Budakeszi Erzsébet királyné-szanatóriumban két 12.000 koronás ágyalapitványt létesittetett. Az egyiket gróf Károlyi Imre elnök, a másikat érdi Krausz Simon vezérigazgató nevére.

Az Omge és a Központi Tejcsarnok. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület igazgatóválasztmánya november 8-ikán ülést tart. Napirenden szerepel a *Központi Tejcsarnok* részvényeinek jegyzése és az igazgatóságba küldendő tag delegálása.

Vidéki városok köréből. Győrött maga a város olcsó hatósági étkezdét létesit. Ebéd és vacsora árát egy személyre napi 3 koronában szabták meg. — Szentes városa deficittel küzködik. A községi adótartozások meghaladják a negyedmilliót, 100.000 koronával tartozik a Hazai villamossági r.-t.-nak és negyed millió egy teleküzlet deficitje. — Szatmár városa 30 fillérben, Makó városa 24 fillérben állapitotta meg a tojás maximális árát. — Nagykanizsa város polgármestere táviratilag kért engedélyt a kormánytól a cukor és a petroleum rekvirálására — Igló városa 527566 köbméter faanyagra irt ki árverést. — Szeged városa elhatározta, hogy az esztrák földhitelintézet által ajánlott 20 millió koronás kölcsönt nem veszi igénybe, mert a mai idők nem alkalmasak ilyen nagy kölcsönök felvételére.

A Fővárosi Orfeum novemberi müsora változatlanul vonzza a közönséget, amely állandóan zajos tetszéssel kiséri a program minden egyes számát.

A Kristálypalota müvészi eseménye: Elza von Ruttersheim fellépte a Vörös hercegnő cimü dráma négyféle szerepében. Különös tekintettel arra, hogy ez a kiváló müvésznő még Budapesten sohasem volt, közérdeklődés tárgya. Estéről-estére telt nézőtér ünnepli és szórakozik a müsor többi részén is.

A Télikert slágerszáma Ida Roland, aki a Beregiss cimü dráma női főszerepében minden este fellép és zajos tapsokat arat.

A Tőke

...

Szemle.

Az aranykérdés — Hivatalos árfolyamok — Magyar tőke a Keleten —

Newyorki hiradás szerint az ottani bankárok arra kérték európai komittenseiket, hogy ne küldjenek többé aranyat Amerikába. Ezek a komittensek most tudvalévőleg az ántánt-államok, amelyek olymódon tesznek eleget a yankeek kivánságának, hogy az amerikai piacon egymásután kölcsönöket vesznek fel és ezekkel egyenlitik ki ottani tartozásaikat. A svéd nemzeti bank az aranybeözönlést azzal igyekszik megakadályozni, hogy a kormány által hatályon kivül helyeztette a bankaktának azt a rendelkezését, mely az intézetet a felajánlott aranynak bizonyos árban való megvásárlására kötelezi. A semleges államok arany-jóllakottságával szemben áll a hadviselő országok aranyéhsége, mely már Angliában is akut jelleget öltött. Az arany mindenütt eltünt a közforgalomból és a jegybankok féltékenyen őrzik pincéikben a kincset, mely eddig a valuta alapját képezi. Máris ujjonganak Knapp és hivei, akik tudvalévőleg a papirpénz uralmát propagálják. Azt hirdetik, hogy az aranyvaluta megbukott, mert a háboru alatt kitünt, hogy a pénzforgalom arany nélkül is lebonyolitható. Másrészről pedig utalnak Amerikára és Svédországra, melyek, mint fentebb emlitettük, az arany beáramlása ellen valóságos óvintézkedéseket léptettek életbe. Érdekes tünet, hogy a mostani papirpénzuralom behatása alatt a chartalista-elmélet nálunk is tért hóditott és a napilapokban, valamint a szaksajtóban gyakran találkozunk olyan kijelentésekkel, melyek a háboru utáni időre az aranyvaluta bukását helyezik kilátásba. Az bizonyos, hogy Németországban és Ausztria-Magyarországban most a *Knapp* hivei vannak többségben. Nem akarunk jóslásokba bocsátkozni. Annyi azonban már most megállapitható, hogy a pénztudósok az aranynak tulságosan nagy fontosságot tulajdonitottak. A háboru az aranyat ledobta arról a piedesztálról, melyre azt a legutolsó békeévekben helyezték. Ne féltsük tehát a mi valutánkat se. A valuta jóságát nem a felhalmozott arany mennyisége fogja eldönteni. A legjobb valutájuk a győzelmes államoknak lesz, mert gazdaságilag is ezek lesznek a legerősebbek. A háboru eddigi lefolyása pedig megszilárdit bennünket abban a hitünkben, hogy a győzelem a mienk lesz.

*

A tőzsdei magánforgalomban jegyzett kurzusok tudvalévőleg nem hivatalos jellegüek és nem is publikálhatók. Eszerint ezek az árfolyamok hivatalos eljárás alapját se képezhetik. Minthogy azonban a vagyonadó kivetésénél az értékpapirtulajdont majd hatóságilag kell felbecsülni, annak szüksége merült fel, hogy bizonyos hivatalos jellegü kurzusok állapittassanak meg. Mint értesülünk, a pénzügyminiszter máris foglalkozik a kérdéssel, melyet olymódon akarnak megoldani, hogy a vagyonadókivetés alapjául szolgáló értékpapirárfolyamok egy bizottság által állapittassanak meg, mely a tőzsdetanács, az értékpapirkereskedők egyesülete és a pénzügyminiszterium delegáltjaiból állittatnék össze. A pénzügyminiszter a revizió jogát magának tartja fenn. A hivatalos árfolyamlista az 1916. december 31-iki kurzusnivók alapján állittatnék fel. Finánciális körökben nagy érdeklődéssel néznek a pénzügyminiszter idevonatkozó döntése elé, annál is inkább, minthogy a miniszternek itt módjában lesz redukálni azokat a magánforgalmi kurzusokat, melyek az illető papir belértékének egyáltalában nem felelnek meg.

*

A Balkánon és különösen Törökországban eddig a francia és angol tőke dominált. A jövőben erről természetesen szó se lehet, minthogy a Törökországgal való politikai szövetség a gazdasági együttmüködést is magával hozta. Törökországban nagy tere nyilik a magyar, osztrák és német tőke tevékenységének és ezt a helyzetet a központi hatalmak ki is akarják használni. Ebből az intencióból fakadt az *Osztrák-magyar Orient pénzcsoport* alakulása, melyben a vezető bécsi intézeteken kivül a *Magyar általános hitelbank* és a Pesti magyar kereskedelmi bank vesznek részt. Ez a csoport karöltve fog eljárni a bécsi Rothschild-bankházzal, melynek Törökországban eddig is nagy érdekeltsége volt. Megelégedéssel látjuk, hogy a magyar tőke a Keleten végre-valahára azt a szerepet fogja betölteni, mely azt méltán megilleti. Magyarország gazdasági érdekei a jövőben az eddiginél is nagyobb mértékben a Kelet felé fognak gravitálni. A Magyar általános hitelbank érdeme, hogy felismerte annak a gazdasági akciónak a fontosságát, melyet a magyar tőke a Keleten kifejteni hivatva van. Törökország természeti kincsekben igen gazdag. Ezeknek kiaknázása tág teret biztosit a magyar nagybankok tevékenységének.

Peatra-Petringenár. Az utóbbi időben az ismeretlenség homályából egy név bukkant elő: *Petringenár*. Ez a név mostanában sürün szerepel a lapokban, *egyelőre* még csak a hirdetési részben. A hirdetésekből azt olvassuk ki, hogy Petringenár ur gründol. *Petringenár* János, aki — senki sem lehet próféta a saját hazájában — Nagyszebenből Budapestre költözött és itt, Király-utca 42. szám alatt cipőüzletet nyitott. Olyan terjedelmüt, amilyen százszámra tengődik a fővárosban: ici-pici suszterboltot néhány tucat bagária-, box- és sevrócipővel, gummisarokkal, vagy anélkül. A cipőkereső vevők hol sürübben, hol ritkábban hozzá is bedültek és ha elfogyott a cipőkészlet, a raktárt néhány tucat uj áruval felfrissitette. Eddig tehát hagyján a dolog, Petringenár ur éveken keresztül egész normális cipőkereskedelmi forgalmat bonyolitott le. A háboru konjunkturája azonban a derék nagyszebeni vargát is elszéditette, bizonyára megálmodta, hogy a Király-utcai suszterbolt eddig kiaknázatlanul hagyott aranybányát rejteget. Ezt a mesés kincset nem lehet tovább heverni hagyni. És Petringenár ur, hirtelen elhatározással, a modern aranycsinálás utjára lépett. Ott kezdte, hogy cipőüzletéből 300.000 korona alaptőkével részvénytársaságot alapitott, amelyet *„Petringenár általános bőr- és cipőkereskedelmi r.-t."* névre keresztelt. A részvénytársaság megalakult, de a céget bejegyeztetni is kell. Ehhez azonban az szükséges, hogy a részvénytőke, vagy annak legalább 30 százaléka be legyen fizetve. Az ilyen csekélységen egy nagy részvénytársaság alapitásánál nem illik fennakadni, különönsen Petringenár Jánosnak, aki igazgatósági tagja volt egy nagyszebeni oláh törpebanknak is: a *Peatra gazdasági, kereskedelmi és hitelbank részvénytársaság*-nak. (Részvénytőkéje =30.697 K.) Ezt a hatalmas pénzintézetet fölhozta Budapestre, illetve fiókot nyitott neki a fővárosban és magát kineveztette a törpebank helyettes vezérigazgatójává. Ugyebár most már sejtik, hogy a Petringenár cipőrészvénytársaság megalakitása nem került valami herkulesi munkába. A részvénytőke befizetési helye ugyanis a Peatra budapesti fiókja volt és hogy a befizetés pontosan megtörtént, arról tanuskadik a Peatra könyvkivonata, amely mellékelve van a Petringenár cipő r.- t. cégbejegyzési kérvényéhez. Minthogy eddig minden szép rendben megtörtént, a Peatra-bank és Petringenár r.-t. Petringenár János vezérigazgató ur tervei és vezetése alatt hozzáfogott a komoly munkához. Hát elsőbben megjelentek a hirdetések: ... elfogadunk betéteket ... szállitunk utánvéttel bőrárukat ... áruosztályunk eszközli mindennemü áruk beszerzését ... legolcsóbb áron adunk cipőket, csizmákat ... elfogadunk tőzsdei megbizásokat... stb. stb. És ezeket a müveleteket nemcsak a Peatra-Petringenár r.-t. központja hajtja végre. Nem. A hirdetésekből kitünik, hogy az ügyletek lebonyolitására a cég összes budapesti és vidéki fiókjai, (Wienben és Nyitrán is) a nagyszámu raktárak, a még nagyobbszámu áruházak és a cég összes telefon-állomásai is jogosultak. Petringenár vezérigazgató ur azonban nem elégszik meg a már müködő szervezettel, elhatározta, hogy az egész országra kiterjedő, 200 fióküzlettel rendelkező *Országos ipar- és kereskedelmi hitelintézetet* is alapit. Az alakitandó vállalatok prospektusát már szintén közreadta. Azt mondja, az alaptőke 200.000 korona lesz. „Az intézet alaptőkéjét tagjai adják össze, még pedig minden tag 20 korona összeggel járul egyszer és mindenkorra az alapitáshoz". Mindenkinek jogában áll tehát 20 koronával az alapitáshoz hozzájárulni. A pénz Petringenár János vezérigazgató urhoz küldendő. Mindezek után pedig lezárjuk a Petringenár-féle alapitás aktáit, *egyelőre* más megirnivalónk nincsen, de azért záradékul leközlünk egy hirdetést, amely a *Pesti Hirlap* október 30-i számában jelent meg:

Központi áruházunk

részére és vidéken létesitendő fiókok vezetésére **keresünk üzletvezetőket, pénztarnokokat és ellenőröket, előbbieket 50,000, utóbbiakat 20,000 korona készpénzvadékkal.** Havi 1500—3000 korona fix keresetet biztositunk. **Petringenar bőr- és cipőkereskedelmi r.-t. Budapest, Király-utca 42., félem.**

Ehhez a hirdetéshez pedig kommentárt *egyelőre* szintén nem füzünk.

Gyanus hirdetések. A vidéki lapokban gyakran lehet látni mostanában olyan hirdetéseket, amelyek hatósági beavatkozásokra adhatnának alkalmat. Egy makói lapban olvastunk legutóbb egy hirdetést, amelyben ez a kitétel szerepel: „gyapjut a legmagasabb napi árban veszek." A gyapju tudvalevőleg le van foglalva és be kell szolgáltatni a Gyapjuközpontnak. Hogy azonban ez a rendszer nem vezethetett eredményre, azt igazolja a fentebbi hirdetmény és az a körülmény is, hogy Heftyék most mégis a gyapju rekvirálására fanyalodnak rá.

Előléptetések a H. T.-nél. A Hadi Termény R. T. igazgatósága legutóbb tartott ülésében Besseneyey Ferenc, Prager Pál és Reiss Jenő dr. igazgatóhelyetteseket igazgatókká, Vuk Alajos dr. cégvezetőt igazgatóhelyettessé, továbbá Berkovits Árpád, Diósy Ödön Sándor, Erdély Zsigmond, Lamberger Lajos, hegyfalusi Sugár Géza, Schnabel Viktor, Vajda Sándor és Zánkai Viktor osztályfőnököket cégvezetőkké nevezte ki.

A Magyar Forgalmi Bank Részvénytársaság Fiume—Budapest tőkeemelése. A Magyar Forgalmi Bank Részvénytársaság Fiume—Budapest, mely a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank alapitása, a napokban megtartott igazgatósági ülésén elhatározta, hogy a folyó hó 19-ére egybehivandó rendkivüli közgyülésnek az intézet részvénytőkéjének a jelenlegi 6 millióról 10 millió koronára való felemelését fogja javasolni. A régi részvényeseknek az elővételi jog biztositatik. A vállalat, mely az idén XVIII-dik üzleti évét fogja lezárni, már évek óta állandó fejlődésnek örvend s üzletköre mindinkább terjeszkedik. Ez, valamint azon körülmény, hogy legutóbb Bécsben uj fiókot létesitett és hogy további fiókok létesitése folyamatban van, szükségessé teszi, hogy az intézet nagyobb saját tőke felett rendelkezhessék, melynek előnyös kamatoztatása a jövőre nézve is bizton remélhető. A tervezett alaptőkeemelés sikeres keresztülvitele az intézet főrészvényese, a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank által biztositottnak tekinthető. Az igazgatóság egyuttal elhatározta, hogy lépéseket tesz aziránt, hogy az intézet részvényei a budapesti tőzsdén hivatalosan jegyeztessenek. Ugyanezen ülésen Krahl Miksa és Treusch Róbert cégvezetőket igazgatóhelyettesekké nevezték ki.

Az Egyesült Wernstadti és Győri Textilipar Részvénytársaság, mely tudvalevően a Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság érdekkörébe tartozik, elhatározta, hogy a november 14-ére egybehivandó rendkivüli közgyülésnek javasolni fogja a társaság jelenleg 2 millió koronányi alaptőkéjének 4 millió koronára való fölemelését. A tőkeemelést a vállalat állandó terjeszkedése és az a körülmény teszi megokolttá, hogy a társaság tárgyalást folytat egy textilgyári vállalat megszerzése iránt. Ez a tranzakció már a lekötés előtt áll.

A H. T. beszámolója. A Hadi Termény R.-T. 1915. julius 1-től 1916. junius 30-ig terjedő első üzletévének mérlege szerint az 1915—1916. üzleti év 4,911.243 K felesleggel zárul, amely összegből az alapszabályok szerint a részvényesek csupán a befizetett tőkének, vagyis 6 millió K-nak 5%-ára tarthatnak igényt, tehát osztalék fejében összesen 300.000 K, vagyis részvényenként 150 K lesz kifizetendő, mig a fennmaradó 4,611.243 K tartalékba helyezendő. Az ilykép fennmaradó feleslegek a társaság felszámolása után a kormány által megjelölendő közcélokra lesznek forditandók. A társaság müködéséről a legközelebb tartandó közgyülés elé terjesztendő részletesebb jelentésben fog beszámolni.

A Pénzintézeti Központ uj helyiségében. A Pénzintézeti Központ folyó hó 5-én Deák Ferenc-utca 1. szám alatt levő végleges helyiségébe — a volt Angol Királynő-szállodába — költözik át s ez időtől kezdve müködését ott folytatja.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Társszerkesztő: dr. Szilágyi Hugó.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

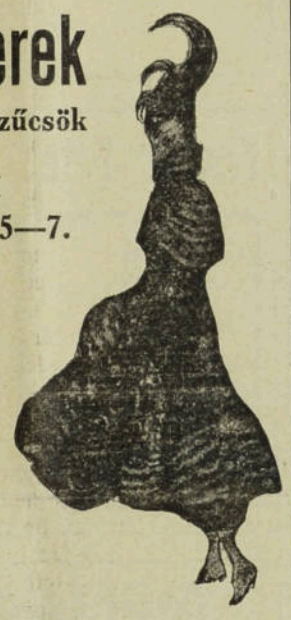
KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.
Szerdán, november 1-én 3/4 8-kor
Else von Ruttersheim felléptével először
A vörös hercegnő
Dráma egy felvonásban. Irta: Kurt Robitschek.

Peter Wassiljevics Goronsew kormányzó	Anton Garo
Anna Pawlowna Chapkin hercegnő	Else v. Ruttersheim
Egy százéves zsidóasszony	Else v. Ruttersheim
Li-Chun, kinai leány	Else v. Ruttersheim
Stasia Petrow, nihilistalány	Else v. Ruttersheim
Kolja, szolga	Wilhelm Rotschild

Fővárosi Orfeum
M. Nagymező-u. 17. Telefon 93-36
Hildegarde hires táncművésznő keleti és klasszikus táncokkal, Rohn kártyamüvész, Gialdini füttymüvész, Polly Koss a bécsi Karl-Theater tagja, Emil Guttmann a bécsi Raimund-Theater tagja vendégszereplése Fanfaron groteszk daljátékában:
HOL' DICH DER TEUFEL.
Pataky Vilma modern magyar dalokkal, Huszár Károly, Hollós Terus, Mezei Ilonka és Kabos Gyula ének- és tánc duettben.
JÖN A MÉLTÓSÁGOS!
Cselédtragédia. Irta Gábor Andor.
Mignons spanyol duett, Else, Carl & Anie gimnastikai müvészek, **Kutya parasztszinház** stb. stb.

TÉLIKERT (Ezelőtt **JARDIN D'HIVER**) | **NAGYMEZŐ-UTCA 22—24.** TELEFON 167-25
Előadás kezdete fél 8 órakor.
Pont 9 órakor **Pont 9 órakor.**
Ida Roland
és
Fritz Kortner
a bécsi Deutsches Volkstheater müvésze a „Beregis“ cimü szenzációs drámában
Rátkai Márton és Somogyi Nussi
operettben. — Nagyszerü artista-, tánc- és szólószámok után 1 óráig parkett-tánc.
Vasár- és ünnepnap d. u. fél 4 órakor fél helyárak.

MILLIÓK KÖNYVE.
24. szám.
Dolly vőlegénye
Regény.
Irta: **Jaques Futrelle.**
A rendkivül érdekes regény
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

Szőrmedivat
Dán Testvérek
cs. és kir. udvari szűcsök
Budapest
V., Dorottya-utca 5—7.

Katalogust kivánatra küldünk.

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

DIANA FOGKRÉM
1 KORONA 20

Közgyülés.

Az Első Magyar Részvény Serfőzöde

t. c. részvényesei ezennel tiszteletteljesen meghivatnak a **f. évi november hó 18-án délelőtt 10 órakor** a társaság VIII., Esterházy-utca 6. szám, I. emeleti irodahelyiségében tartandó

XLIX. RENDES KÖZGYÜLÉSÉRE.

Napirend:

1. Az igazgatóság évi jelentése, a felügyelőbizottság által megvizsgált zárszámadások és mérleg előterjesztése, a kifizetendő osztalék megállapitása és a felmentvény feletti határozathozatal.
2. Három igazgatósági tag választása.
3. Öt felügyelőbizottsági tag megválasztása és illetményeik megállapitása.

Azon t. c. részvényesek, kik szavazójogukat gyakorolni akarják, sziveskedjenek részvényeiket azok szelvényeivel együtt, az alapszabályok 13. §-a értelmében legalább **három nappal** a közgyülés előtt a Magyar Országos Központi Takarékpénztárnál (Budapest, IV., Deák Ferenc utca 7. szám) téritvény ellenében letenni, hol a felügyelőbizottság által megvizsgált és helybenhagyott mérleg, valamint az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentései **nyolc nappal a közgyülés előtt** a részvényesek rendelkezésére állanak.

Budapest, 1916 november 3-án.

Az igazgatóság.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtömés. Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

Brandt József
müasztalos
Podmaniczky-utca 75.
Telefon: 125—68.
Saját mühelyeiben készit:
Teljes lakásberendezéseket,
Irodabutorokat,
Üzleti berendezéseket,
Épületmunkákat.
Tervezést és költségvetést dijmentesen végez.

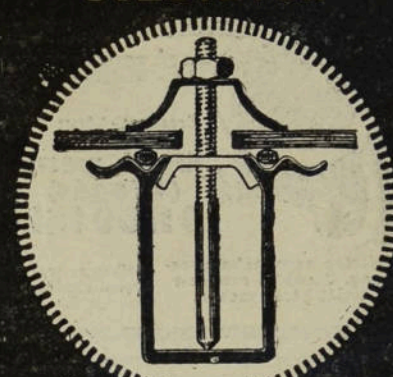
Mozgószinházak müsora

	Royal-Apollo Royal-szálló épületében	Omnia József-körut 31. szám.	Tivoli Nagymező-utca 8. sz.	Odeon Rottenbiller-utca 87. sz.	Tátra Üllői-ut 63. szám.
Kedd	Szibéria Dráma a fehér cár birodalmából.	Rott Sándor Az ujszülött apa	Róbert Warwick Mister Robinson	Az amolyan nő A szerelem vására	Királytigris Bünügyi rejtély
Szerda	Szibéria Dráma a fehér cár birodalmából.	Rott Sándor Az ujszülött apa	Róbert Warwick Mister Robinson	Az amolyan nő A szerelem vására	Királytigris Bünügyi rejtély
Csütörtök	Szibéria Dráma a fehér cár birodalmából.	Rott Sándor Az ujszülött apa	Az amolyan nő A szerelem vására	Róbert Warwick Mister Robinson	N. Johannsen A csábitó.
Péntek	Szibéria Dráma a fehér cár birodalmából.	Rott Sándor Az ujszülött apa	Az amolyan nő A szerelem vására	Róbert Warwick Mister Robinson	N. Johannsen A csábitó.
Szombat	Szibéria Dráma a fehér cár birodalmából.	Rott Sándor Az ujszülött apa	Az amolyan nő A szerelem vására	Róbert Warwick Mister Robinson	Dorrit Weixler A nőgyülölők.
Vasárnap	Szibéria Dráma a fehér cár birodalmából.	Rott Sándor Az ujszülött apa	Az amolyan nő A szerelem vására	Róbert Warwick Mister Robinson	Dorrit Weixler A nőgyülölők.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érctényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
NAGY ENDRE uj konferánszokkal.
Jön a Zeppelin! Nagy Endre és Zerkovitz Béla dalosjátéka.
Wondler, Bernhardt-trió, 4 Sylphid a levegő tündérei, Radotzky, Hansen, Koenig nővérek, Strathmore a biciklin és az összes novemberi attrakciók.
Sörkabaré 9—1 óráig. Belépődij 2 korona.

Zsebébresztő órák,
OMEGA, SCHAFFHAUSEN és **PATEK-órák gyári árban**
SCHÖNWALD IMRE ékszerésznél,
BUDAPEST
Deák Ferenc-utca 21. szám.

RACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

GARAY SAMU ÉS TÁRSA
ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA
Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.
BUDAPEST
Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

Holzer
cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza
Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

A Magyar Füszerkereskedők Bevásárlási Részvénytársasága
(V., Arany János-utca 31. szám) állandóan importál és raktáron tart mindenféle **kávékat, bors, fahéj, szegfüszeg, paprika és egyéb gyarmatárukat. Condensált tejet és csokoládét.** Távirati cim: Fabarius Budapest.

Kiváló porosz szén
Hazai darabos és kocka szén
Gázgyári koksz
Kicsinyben és nagyban kapható:
EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál
Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.
Telefon: 52-06, 52-07.

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :
Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: **Köztisztviselők** árengedményben részesülnek.
BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

Thiergärtner és Stöhr
részvénytársaság
Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.
Telefon: 129-45.
Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák. Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk
Budafoki-ut 9-11 sz. alatt
levő elegáns műtermeink megtekintését

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15-46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24-89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

KAIZMAREK és TÁRSA R.T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST V. UJPESTI RAKPART 5. TELEFON 152-02.

MŰKÖDŐ KÁTOLÁSOK. TERVEZÉS. KÖLTSÉGVETÉSEK. DIJMENTESEK.

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (azelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pilértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Sirkővétel
előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.
Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!
NYIRI SÁNDOR
BUDAPEST
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.
Villamos erőre berendezett
Paszpartu műintézet és könyvkötészet.
Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Brüdl János
csász. és királyi udvari szállitó.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásasványvíz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

TŐKE GYÖRGY
épitési vállalkozó
vállal kőmüves és ácsmunkákat.
TELEFON 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. Városi iroda: Ujpesti-rakpart 5., I. em. 8.

3520

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. november 15-én. — 46. szám

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 20 K.
Fél évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: **Dacsó Emil**

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A közélelmezési

ügyosztály beszámolója kétségtelenül impozáns munka volt és benne megtaláljuk a feleletet mindazokra a kérdésekre és kifogásokra, amelyek a főváros élelmiszerellátása ellen felmerültek. Tiszta és sima tükör a beszámoló jelentés és nem a főváros hibája, hogy a tiszta tükörből mégis zürzavaros kép bontakozik ki. A rövid foglalatja a közélelmezés állapotáról szóló jelentésnek ez: „mindent megtettünk, de nagyon kevés az, amit megtehettünk." A lisztelosztás a kormány munkája, a lisztrekvirálás a Haditerményé; zsirunk kevés van, mert disznót maximális áron alig lehet kapni és mert a disznaink táplálékát a kormány tartja a kezében; husunk kevés, mert rosszul sikerült a husárak maximálása, vajunk gyorsan fogy, mert redukálták a bevitelt, tojásdrágaság azért van, mert nem redukálják a kivitelt. Cukorkészletünk mindenkori nagysága a Cukorközpont hajlandóságától függ; tejet csak tehenek adnak, azokat pedig növendékkorukban levágják. Fánk és szenünk volna, ha vaggonhiány nem volna; burgonyában sem volna hiány, ha a szállitási eszközök rendelkezésünkre állanának.

Az élelmiszerellátás területén véges-végig csupa hipotézis, csupa meddő jóakarat. Budapest megmutatta, hogy nem rajta mulik az ellátás jósága, hanem részben a kormányon, részben a háborus helyzeten. Budapestnek frontmögötti háboruja van, mert meg kell küzdenie nemcsak az entente-tal, hanem belső ellenségeivel is. És bármennyire sulyos igazságok rajzolódnak ki a tanács jelentéséből, mégis hiszszük, hogy ezek a belső ellenségek lassanlassan elnémulnak, jobb belátásra térnek. Mert tagadhatatlan, hogy Budapestet nem lehet kisvárosi mértékkel mérni és azok, akik Budapesttel szemben — Miskolcra hivatkoznak, elméltóztatnak felejteni, hogy Budapest és Miskolc között mégis csak jelentékeny különbség van. Tessék elképzelni, mit produkáltak volna Budapest vezetői, ha 40—50,000 emberre jutott volna az az élelmiszer, amit egy millió ember között kell ma elosztani. Ötvenezer embert ugyszólván személyesen lehet élelmezni, mindenkinek házhoz szállithatják a szükséges mennyiségeket. De egy milliós város élelmezésének a feladata már tulnő az adminisztráció lehetőségein, határain, képességein, mert egy millió ember számára csak teljhatalmu, az egész országra szóló rendelkezésekkel lehet biztositani a kellő mennyiségü és minőségü élelmiszereket.

És ha elismerjük a beszámoló őszinteségét, megállapitjuk azt is, hogy nagy hibája van: a tulságos pesszimizmus. Ez lehet kitünő politika — felfelé, a kormánynyal szemben, de rossz politika a publikummal szemben. A publikum jobban bizik még ma is a főváros vezetőiben, mint a kormány és a publikum ugy okoskodik, hogy ha a főváros hivatalos megállapitása szerint a helyzet a közélelmezés terén aggodalomra ád okot, akkor a valóságban már roszszabb a helyzet, mint egyszerüen aggodalmas. Jól tudjuk, hogy nincsen ok a félelemre, már csak azért sem, mert a mostaninál sulyosabb már alig lehet a helyzet. De tudja meg mindenki, hogy Budapest élelmiszerellátásának jövője tisztán és egyedül attól a jóakarattól és attól a józan belátástól függ, amelyet nem a fővárosnál, hanem a kormánynál kell megreklamálni.

Fullánkok

Végre valahára

friss volt, ügyes volt, idejében érkező volt mindenki, akinek annak kellett lennie. A lakók nem patópálkodtak, hanem föllármázták a sajtót, a sajtó gyors lángra lobbantotta a főváros lelkiismeretét, sorompóba állitotta Vázsonyi Vilmost, sőt a kormány sem húzott ujjat ez egyszer a magisztrátussal. Ez az egyöntetü, komoly siker szinte elfeledteti az érem mocskosabb oldalát, hogy árdrágitókat, ezuttal házbérdrágitókat, kellett megint hoppon venni és az árdrágitók vezetői megint fővárosi bizottsági tagok voltak. A Zeidl-ék csak annyiban különböznek Grünwald és Schifferéktől, hogy amazok kinyomatott rendeletet szegtek meg, emezek pedig uj rendelet megalkotását tették szükségessé. Azoknak névsora azonban, akik a törvényhatósági bizottság padjaiban ülnek, de azért ellenségei a pesti embernek, egyre növekszik. Vajjon nem lehetne-e itt is gyorsan és erélyesen tabula rasat csinálni?

Kürthy

báró ur olcsó sikert ért el az uzsonnakávé megtiltásával. Bizonyos, hogy a tilalom rendkivül népszerü azok előtt, akik nem járnak kávéházba, de hogy a szigoru rendelkezésnek szociális tendenciája van-e és hogy a gyakorlatban mennyit jelent, arról legalább is vitatkozni lehet. Tudnivaló, hogy a kávéházak összes fogyasztása mintegy tizezer liter naponta; a tilalom következtében a fogyasztást felényire redukálják, marad tehát, mint megtakaritás, ötezer liter tej. Ha meggondoljuk, hogy Budapest tejszükséglete normális időkben napi háromszázezer liter, ma pedig a tejbehozatal napi százötvenezer liter, akkor be kell látni, hogy ez az ötezer liter se nem oszt, se nem szoroz és csak arra jó, hogy a kávémérések megszaporodjanak és hogy egy tesséklássék intézkedéssel több legyen. A kávéházi publikum bosszankodik — és a nemzet uj bárója önelégülten szüresöli ebéd utáni feketéjét.

Evés közben

jön meg az étvágy; sajnos, ezt az igazságot a városháza külső és belső urai is megerősitik. Kezdetben csak arról volt szó, hogy a deficitnek azt a részét fogják ellensulyozni, amely a háborutól függetlenül nőtt a háztartására. Évi két-három milliónak a pótlására gondoltak és a vigalmi adót, amelytől félmillió koronát reméltek, óriási remédiumképen üdvözölték. Később azután napról-napra uj adók kerültek sorra; jött a világitási adó, közlekedési adó, a pezsgőadó, az értéknövekedési adó, a vizdijak emelése, a burkolási dijak felemelése és a végén a községi adópótlék kulcsának az emelése is aktuális lett. Ez azután, ugy hisszük, sok már a jóból, mert az általános emeléshez nem kell pénzügyi zseni, általános adóemeléshez akkor folyamodnak, amikor okosabbat nem tudnak kisütni. A huszas kigondoló-bizottság tullő a célon, ha a háziurakkal versenyre kel.

A kórházak 1917. évi költségvetése

Márkus tanácsnok nagyszabásu munkája

A kórházi bizottság szerdai ülésén terjeszti elő *Márkus* Jenő dr. tanácsnok a székesfővárosi kórházi alapok 1917. évi költségelőirányzatát. A tanácsnoknak ez lesz első nagyobbszabásu befejezett munkája, amelylyel uj ügyosztálya élén a nyilvánosság elé lép. A költségelőirányzat a tavalyi keretek között mozog és Márkus tanácsnok alkotó munkássága csak később, egyes javaslatai során fog ismeretessé válni. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy az ügyosztály nem dolgozik az idén nagyobb budgettel, mint tavaly, vagy azelőtt dolgozott.

A kiadások és bevételek.

A Szent Rókus kórházi alap és a Szent János kórházi alap előirányzott költségvetését a következő főösszegek tüntetik föl:

	Kiadás:	Bevétel:
Szt. Rókus kórházi alap:	8,334.886	8,480.338
Szt. János kórházi alap:	3,521.021	3,375.569
mindössze:	11,855.907	11,855.907.

A kiadások emelkedését mutatja, ha szembeállitjuk a két alap *kiadásait* az 1915. évi zárszámadás és az 1916. évi költségelőirányzat kiadásaival:

1915.	1916.	1917.
9,265.138	9,056.857	11,855.907

Emelkedtek azonban a *bevételek* is, aminek bizonyitéka ez a másik három számadat:

1915.	1916.	1917.
8,479.258	9,056.858	11,855.907.

Külön állitja össze az előirányzat a *Zita*-alap költségvetését, amely kiadásaiban és bevételeiben 4.835,000 koronát tesz ki. Az emelkedést a következő számok tüntetik föl:

	Kiadás:	Bevétel:
1915.	3,182.964	3,558.450
1916.	3,540.000	3,540.000
1917.	4,835.000	4,835.000

Az ápolószemélyzet fizetésjavitása.

A budapesti kórházaknak egyik rettenetes átka, hogy az ápolószemélyzetet silányan fizetik. Olyan silányan, hogy a legnagyobb részben nem is lehet ilyen fizetések mellett rendes, jólképzett ápolószemélyzetet kapni. Az Uj Szent János-kórház emlékezetes botránya után a sok és veszedelmes baj közül is az ápoló-személyzet silány képzettsége és az ennek okát tevő szomoru dotálás sirt ki legélesebben. Akkor *Buzay* tanácsnok azonnal megmozdult ennek a bajnak az elháritása érdekében. Amikor az ügyosztály élére *Márkus* tanácsnok került, szintén azonnal belátta, hogy itt tenni kell és pedig minél gyorsabban. Ennek az eltökélésnek már nyoma is van a költségvetéstervezetben is, amennyiben az ápoló-személyzet illetményeire — létszámszaporitás nélkül — jelentékenyen nagyobb összegeket vettek föl, mint tavaly. A kisérő jegyzet erről igy emlékezik meg:

„ . . . *az ápoló-személyzet fizetésének javitására* az 1916. évi . . . . tsz. alatt folyó tárgyalások alapján . . ."

Az ápoló-személyzet fizetésének javitása

a Szt. Rókus-alap kórházainál (Szt. Rókus és fiókjai, a Szt. István, Szt. Gellért és a Szent László kórházak . .	76.000 K-t
a Szt. János kórházi alapnál	32.000 K-t
és a Zita kórházi alapnál . .	25.000 K-t
összesen	133.000 K-t

tesz ki.

Az ápolási dijak emelése.

Márkus tanácsnok költségvetési előirányzatának egyik legérdekesebb adata, hogy a kórházi ápolási dijakat 6 korona 40 fillérre emelték föl. Az ápolási dijakon rendkivüli mértékben megérzik a háborus drágulás. Az emelkedés aránya a következő:

1914.	3 korona 84 fillér
1915.	4 korona 42 fillér
1916.	5 korona 28 fillér
1917.	6 korona 44 fillér.

Egyelőre azonban az ápolási dijak emelése is puszta óhajtás. Az ügyosztály ugyanis még 1916. elején fölirt a belügyminiszterhez és az 5 K 28 filléres dijak jóváhagyását kérte. A belügyminiszter erre a kérdésre a mai napig még csak *nem is válaszolt*. Az év közepén azonban megjelent egy belügyminiszteri rendelet, amelylyel a kórházi ápolási dijakat az egész országra, tehát a fővárosra nézve is az 1915-ik évre szóló összegben állapitotta meg, ami azt jelentette, hogy a főváros 1916-ban is csak 4 kor. 42 filléres ápolási dijakat szedhet. Ezt a miniszteri rendelkezést természetesen hatályon kivül helyezni kérte. Miután azonban ez eddig nem történt meg, egész esztendőn át nem tudta a főváros a nagy összegü ápolási dijak behajtását megkezdeni. Most végre rászánta magát, de csak 4 kor. 42 filléres alapon. Ha majd a miniszter végre jóváhagyja az 5 kor. 28 filléres dijakat, akkor külön kell behajtani a különbözetet.

Budapest az idegenforgalomért

Gondoskodás az idegenek kellemes tartózkodásáról és biztos tájékoztatásáról

Ott, ahol a Haris-bazár előkelő passzusa a Váci-utcára torkollik, a főváros piros-sárga-kék zászlója leng a sarkon, hirdetve, hogy uj intézménynyel lettünk gazdagabbak. A mult héten megnyilt Budapest székesfőváros Idegenforgalmi Hivatala, amelynek föladatát a Fővárosi Hirlap már többször ismertette.

Kint a kapun csinos feliratok, végig a lépcső kanyarulatain utbaigazító táblák, a félemeleten pedig szép, világos hivatalos helyiség. Hivatalos helyiség? Aligha szabad annak nevezni, mert ez a cim csak a szervezeti szabályzatban illeti meg. Különben kedves, meleg, kényelmes társalgó terem, a falakon izléses térképek, aluminium-keretes pesti fotografiák, intim függönyök, jóleső szőnyegek, puha karosszékek. A falban könyvszekrény, az ablak alatt két iróasztal és mindössze két hivatalnok egy nő és egy férfi.

Ha az idegen átlépi a küszöböt, bizalmas, kedves hangulat fogadja, meg kell éreznie, hogy jó helyen jár és nem fikció, amit a kapu alatt olvasott, hogy itt mindenféle idegenforgalmi ügyben ingyen adnak felvilágositást. Nemcsak ingyen, de barátságosan, szives, jóleső készséggel. Tökéletes garancia erre Zilahy Dezsőnek, a hivatal igazgatójának személye. Sok mindenre van szükség, hogy ezt a tisztet valaki jól töltse be. A szó legtökéletesebb értelmében vett általános müveltség, nyelvtudás, világlátottság, jó modor: egy sem hiányozhatik. Zilahy Dezsőből az első öt percben kiütközik, hogy tulajdonosa annak a sok szellemi csecsebecsének.

Alig egy hete, hogy a hivatala müködik, de a Budapesten járó idegen máris alig mulasztja el, hogy be ne köszöntsön Zilahy direktorhoz, ha másra nem, egy kis csevegésre. A térképek, menetrendek, képek, prospektusok és könyvek halmazából mindent meg lehet itt tudni, amire az idegennek szüksége van.

Egyelőre inkább a szervezés munkája folyik. Meg kell tudni a külföldnek, hogy a hivatal él és dolgozik. Be kell szerezni mindent, amire az idegenek utbaigazításához szüksége van. Mindenekfelett pedig tanulni kell, sokat, nagyon sokat, mert itt nincs helye olyan válasznak, hogy nem tudom, nem ismerem. Itt mindent kell tudni, mindenhez érteni kell.

Zilahy igazgató bevezet elkeritett kis irodájába virág az asztalon, a falon pedig az iroda három megalkotójának, Bárczy polgármesternek, Déri alpolgármesternek és Vita tanácsnoknak a képe. Megkérdezzük az igazgatót, mennyire van az állami idegenforgalmi szervezet ügye?

— Ön tudja, — mondja Zilahi — hogy terv szerint az állami idegenforgalmi intézménynek is mi leszünk a szerve, de ezideig még csak tervekről van szó. Reméljük, a valóságban is nemsokára meglesz. *Kampis* miniszteri tanácsos ur őméltósága, akinek hatáskörébe tartozik, nagy szeretettel foglalkozik a kérdéssel, amelyet mielőbb szeretne megoldani. Akkor természetesen az akció megfelelően nagyobb arányokat ölthet, ámbár ma is mindent elkövetünk, ami tőlünk telik.

— Hogyan adja tudtára az igazgató ur a külföldnek az iroda létezését?

— Természetesen kötelességünk minden eszközzel azon lenni, hogy észrevegyenek bennünket. Mindenekelőtt magát az irodát szembetünően helyeztük el. Azután jönnek a hirdetések. Mindenekelőtt a vasuti menetrendekben hirdetünk, csinos plakátjaink is készülnek, amelyeken Budapest legfőbb ékessége, a Duna, látható. Azonkivül érintkezésbe léptünk és állandó kontaktust tartunk fönn a külföldi hasonló természetü irodákkal. Németországban 127 idegenforgalmi iroda van, amelyek központtal is rendelkeznek. Ezek utján igen sikeresen fogjuk a világgal tudatni létezésünket. Ezek az irodák kifüggesztik helyiségükben a mi plakátjainkat. Éppen most készitünk egy csinos kis füzetet is, amely szóban és képben ismerteti Budapestet. Ezt a füzetet a német irodák minden prospektusukhoz mellékelni fogják és mi is minden levelünkhöz hozzácsatoljuk.

*

Az életrevaló tervek egész áradatát halljuk az igazgató szájából. Érezzük, hogy tisztában van vele, mivel lehet az idegent vonzani és kielégiteni. Tudja, hogy meg kell vele szerettetni Budapestet és meg kell menteni azoktól a kellemetlenségektől és kompromittáló dolgoktól, amelyekkel eddig olyan szép sikerrel tartottunk távol minden idegent. Az ötletek sokaságából találomra ragadunk ki csak néhányat. Most tárgyal például Zilahy igazgató Strausz Adolffal, a Keleti Akadémia jeles tanárával és összeköttetést akar létesiteni a növendékek és az idegenforgalmi hivatal között. Volonter szerepet szánt az ambiciózus fiuknak, akik viszont szintén jelentékeny hasznot huzhatnak ebből a tevékenységből. A Keleti Akadémia hallgatói gyakorolhatják, fejleszthetik ezen a réven nyelvtudásukat, ismeretségeket köthetnek és bizony nem egyszer talán szerencséjüket alapozhatják meg. Ezzel szemben az iroda értékes segitséget kap az intelligens ifjakban, akik értékes vezetői, kalauzai lesznek az idegeneknek és lelkes interpretátorai a magyar álláspontnak. Másik ilyen értékes segitőtárs lesz a budapesti turisták egész serege. Ezek meg fogják tenni azt a szivességet, hogy minden kirándulásukat bejelentik a hivatalnak azzal, hogy készségesen viszik magukkal a vállalkozó idegeneket. Nem kell sokat magyarázni, mit jelent a jó és megbizható társaság a külföldi embernek és mit jelent a mi számunkra, ha ilyen közvetitéssel ismerik meg az idegenek a magyarságot, a magyar földet és a magyar ideálokat.

Érintkezésbe lép az iroda mindazokkal az intézményekkel, amelyekre az idegenek rászorulnak. Állandó kontaktust fog fentartani a rendőrséggel, a szállodásokkal, a bérkocsisokkal, a bojokkal és mindenkivel, akit ki kell oktatni arról, hogy és mint kell bánni az idegennel, akit nem elriasztani, de ideszoktatni kivánunk.

Csinál majd az iroda programm-ujságot is, azonkivül pedig a gyáriparosoktól és minden gazdasági érdekeltségtől prospektusokat kér, amelyekben minden fel legyen tüntetve, amire az üzleti ügyben ideérkező idegennek szüksége van. Külön prospektust kérnek majd a budapesti napilapok szindikátusától és a szaklapoktól, amelyből tárgyilagosan ismerhesse meg az idegen, melyik lapra van szüksége, ha üzleti érdekeit itt Magyarországon akarja érvényesiteni. Ezeken az utakon kivánja az Idegenforgalmi Hivatal a magyar gazdasági érdekeket mindenesetre eredményesen szolgálni.

Még egy igen fontos eszköz. Az iroda ugyanoly gyorsan kivánja tudni az idegen érkezését, mint például maga a rendőrség. Ha ez sikerülni fog, akkor minden Budapestre érkező idegennek pár óra alatt nevére cimzett levélben ott lesz az asztalán minden utbaigazitás, amire Budapesten szüksége van. A gaz-

Képek a kétnapos közgyülésről.

— Vajjon miért nevet ez a *Springer* Ferenc olyan kárörvendve énreám? Igy morfondirozott a szerdai közgyülés megnyitása után egy Kohn Sámuel-párti városatya. — Nem *káröröm* az, hanem — *Hunkáröröm*, világositották fel a naiv városatyát és nyomban bővebb magyarázattal is szolgáltak, azzal, hogy a Platthy-Springer szövetségnek végre sikerült parochiához juttatni *Hunkár* Gézát és sikerült megbuktatni Siposst, meg Angyalt. — Mégis csak nagy ember lehet az a Platthy, szóltak egyesek, hogy még az angyalokat is meg tudja buktatni!...

Denikve a ferencvárosi plébánosválasztás nem gond többé, most már csak *Csernoch* János megerősitésére szorul az uj plébános. De uj gondok léptek a parochia-gond helyébe, merthogy *Magyarevits* Mladennek a helye is betöltésre vár. Ámbátor ennek a gondnak is a végére járt az a bizottsági tag, aki imigyen szavalt a pipázóban: — A tiszti főorvos és a helyettes tiszti főorvos választásánál két szempont kell, hogy irányitson bennünket. Először is az, hogy *legyen két Szabó a tanácsban*, mert sokat kell toldozni és foldozni. Másodszor pedig legyen ez a választás *a Véghnek a kezdete*...

Ebben azután meg is egyeztek a városatyák és ha tőlük függött volna a dolog, nyomban kivették volna az esküt az uj főfizikusoktól. Minthogy azonban választásokból nem lehet megélni, a lét mindennapi problémáira tért át a tisztelt közgyülés, nevezetesen a lakbéremelésekre és az élelmiszermizériákra. *Kraemer* Józsefé az érdem, hogy nem hagyta nyom nélkül elsurranni *Márher* főjegyző felolvasását, hanem a háziurak terheiről panaszkodott — holott, mint kiderült, ő is azok közé tartozik, akik még csak ezután szeretnének háztulajdonosok lenni. Vele szemben *Vázsonyi* Vilmos, aki pedig ura nemcsak a tetteinek és a szavának, hanem a hazának is, — a partájok pártjára állott és nevezetes dolog, hogy a közgyülés, amelynek tagjai között legalább 200 háziur van, Vázsonyi mellé szegődött, nem pedig Kraemer mellé. *Szigeti* János Lengyelország feltámadási ünnepének az örömére szabad polgári gyertyákat gyujtott, amit a lengyelek nevében *Lengyel* Endre köszönt meg.

A lengyel himnusz hangjai mellett lépett az előadói emelvényre a főváros közélelmezési minisztere, *Folkusházy* Lajos tanácsnok. Összefoglalta a terjedelmes élelmezési beszámoló anyagát és megállapitota, hogy a nemes *Kürthy* bárónak teljhatalma helyett *tejhatalmat* adott a kormány és e hatalomnál fogva nincs többé délután kapuciner, csak feketekávé. — Merénylet a szőkék ellen — a feketék érdekében — fejezte ki a véleményét valaki, de *Folkusházy* tanácsnok nem tért erre a sikamlós vágányra, hanem szép sorjában elmondta, hogy miért nincsen liszt és zsir és hus és cukor és szappan és lekvár és tej és libamájpástétom.

— Hohó, álljunk meg egy szóra! — kiáltottak a büfféből betóduló atyák. És elmondták, hogy a büffében kávé helyett libamájpástétomot szolgálnak ki és *Schlanger* Mór kigyómódra pusztitja a pástétomkészleteket. Ebből azután parázs vita keletkezett; nem Schlanger Mór miatt, hanem, hogy a büffé kávéháznak tekintendő-e, vagy sem. A kérdést egy kiváló jogász igy döntötte el:

Minthogy a közgyülési büffében nincsenek főpincérek és a vendégek nem szoktak bliccelni, ennélfogva ez a kávéház — nem kávéház és jogunk van itt az uzsonnakávéhoz!

Már akkor Folkusházy tanácsnok átadta volt a szót *Vázsonyi* Vilmosnak. Vázsonyi átvette és magánál tartotta másfél órán keresztül. A hallgatóság pedig dehogy is unta meg; hiszen ugy beszélt a demokraták vezére, ahogy még ő is ritkán szokott beszélni. Agrárok, közvetitők, kufárok, zsirdrágitók, egyformán kivették részüket a sulyos fejszecsapásokból. És a tisztelt kormány nemkülönben. Oly jó volt a beszéd, hogy *Glücksthal* Samu azt mondotta:

— A fene fog itt Vázsonyi után beszélni. A fene helyett *Pethő* Sándor és *Bittner* János nevü fenegyerekek szólottak hozzá a zsemlyekérdéshez és a zsirtalansághoz. Este félkilenc után egy perccel — *Perczel* Béla állott fel. Azt mondta:

— Csak azt akarom mondani, hogy én ma már nem beszélek.

*

Pénteken délután négy óra után öt perccel — *Perczel* Béla emelkedett fel szólásra. De most már tényleg beszélt, holott nem volt érdemes, mert olyan kevesen voltak, hogy még a

dag boritékban utmutatók, tervek, ismertetések lesznek, mindenkinek olyan, amilyent foglalkozása, vagy szórakozó szándéka megkiván. Ha pedig még többet kiván tudni, akkor sziveskedjék elfáradni a Váci-utcába, ahol ebben a kedves, meleg, puha fészekben mindenesetre érdemes eltölteni egy félórát.

Teljes a meggyőződésünk, hogy aki itt kezdi megismerni Budapestet, az biztosan meg is fogja szeretni . . .

Látogatás a szemétkirálynál

Hat milliós per a város ellen

Tavasztjátszó, napsütéses délelőttökön, a dunaparton, vagy a Kossuth Lajos-utca ruhakincsektől ékes korzóján mindig feltünik a sétálók között egy hatalmas termetü, erőstekintetü öreg ur, két viruló szépségü, arisztokratikusan finom megjelenésü nő társaságában. Mindenki ismeri őket, suttogás száll körülöttük: az öreg Cséry, a szemétmilliomos, két leányával . . . S kósza legendák kék tömjénfüstje lengi körül az öreg Cséry őszbecsavarodó, imponáló alakját, hatalmas palotákban s a külváros kunyhóiban egyaránt élnek e kis regék a szegény fiuról, ki egy nap felfedezi, mily nagy kincset képvisel a városban felgyülemlő sok háztartási szemét, megirigyli Andrássyut (akkor még Sugár-ut) üres telkein, az összehordott szemét között böngésző puttonyos szegény emberektől a sok csontot, ócska rongyot (no meg a legendák szerint garmadával a szemét közé keveredő ékszereket, aranytárgyakat) — egyik napról a másikra kicseréli a régi szemétszekereket vasfalu, tetejes szürke kocsikkal, megcsinálja a modern szemétfeldolgozó telepet s kincset, milliókat varázsol a szemétből . . .

— Halló, itt 63—93. És ott?

— Itt a „Fővárosi Hirlap" munkatársa. Otthon van a vezérigazgató ur?

— Az igazgató ur éppen most kelt fel, ha ugy tetszik, most fogadhatja . . .

Délután egy óra, de borus, barátságtalan idő. Néhány perc mulva becsengetünk a Váci-utca 37. számu ház harmadik emeletén. A háromemeletes palota minden emeletét csak egy-egy lakó lakja.

Szőnyegtelen, kopár dohányzó szoba, — zongorával. Csak a karosszékek öblösek, mélyek, szinte a tulzásig kényelmesek. Az egyikben ül elnyulva a legendás házigazda, megviselt házikabátban, mellénytelenül, rendezetlen szakállal.

Megkérjük, hogy beszéljen valamit a régi szeméttelepről, emlékeiről, hallott-e valamit a főváros uj, hatalmas, a szeméttelepleppel kapcsolatos terveiről, mit gondol felölük, igaz-e, hogy pereskedik a várossal, stb. . . .

Nehéz, ziháló lélekzettel csak lassan kezd beszélni az öreg ur. Látszik, hogy vigyáz minden szavára s rossz napja is van ma, aszthma gyötri.

— A szeméttelep átadásába én már nem folytam bele, erről nem sokat tudok mondani. Tény és való, hogy a székesfőváros olyan dolgok, eszközök, tárgyak csináltatását követelte tőlem, amelyekre nem voltam kötelezve. Folyik is most — már idestova két esztendeje — *egy kártéritési perem a város ellen. A per összege kerek hat millió s nemsokára várunk itéletet benne.*

Érdekes peréről nem akart többet mondani a népszerü milliomos.

— Maguk a főváros pártján vannak, — mondotta — ugysem irnák meg az én igazamat.

Kis csend után kérdezés nélkül, magától, kezd beszélni ismét. Az élénk szemek elborulnak s a szavak szakadozottan, egyenként, mintha nagy mélységből törnének elő, nehezen szakadnak fel a ziháló tüdőből.

— *Magam is iró vagyok,* 22 év óta foglalkozom közgazdasági s egyéb irodalommal, bár sohasem ambicionáltam, hogy megismerjenek e téren. Mindig nyitott szemmel jártam s figyeltem a dolgokat s mondhatom, sok elszomoritó dolgot kellett meglátnom a városi vezetésben. Ismertem és összeköttetésben állottam a bécsi, berlini, sőt a nagy nyugati metropolisok városi adminisztrátoraival is, elég alkalmam volt összehasonlitásokat tenni. Valami jó véleményem sohasem volt a székesfőváros vezetőségéről, de akkora hanyagságra és felületességre, ilyen merész önzéspolitikára álmomban sem mertem volna gondolni . . . Istenem, hát nem tünt itt fel senkinek, hogy miért ilyen drágák itt az élelmezési és az elsőrendü szükségleti cikkek, — természetesen a békeidőkről beszélek — egy agrárállamban, hol semmi közvetlen ok nincs a drágaságra. S amit a számitás még ki nem kezdett, ott az erélynélküli vezetés rontott le minden jóakaratu igyekvést. Kammermayer idejében aránylag még jobbak voltak a viszonyok, bár akkor sem álltak ki egy nyugati várossal való összehasonlitást távolról sem a székesfőváros ügyei. Ami azonban azóta történt, az mintája lehetne a rossz, erélytelenül kapkodó vezetésnek.

— Azonban még nem érkezett el az ideje, hogy ezekről beszéljünk... Háboru van s ezek a dolgok eltörpülnek most, másodrangu fontosságuak csak, mikor minden szem a frontokat figyeli. (Hej, de kihasználják ezt a helyzetet is odafönn a városházán.) De jönnek még más idők! Itélet után, nyugodalmasabb idők jöttén *kinyomatom* a könyvemet, miben mindent megirok, minden terhelő adatot összehordok a város ellen s felnyitom a szemeket... Addig nem akarom, hogy azt mondják, hogy befolyásolni törekszem perem menetét, nem akarom, hogy az egyéni megbántottságot véljék beszélni belőlem. Addig hallgatok s figyelek tovább...

S már nyujtotta is kezét az érdekes apostolfejü öreg ur, a szemétkirály, kihallgatása véget ért.

Majd ha beköszönt a béke...

Az összes ügyosztályok hatalmas munkaprogramra készülnek

Ha visszatekintünk egy évtizeddel a főváros történetében, egészen különös egyöntetüséget fedezünk föl a két kor között. És különösképen a most következendő esztendők fogják tökéletes hasonlósággal fedni a visszafelé tiz esztendőre eső évek eseményeit. Az 1917., 1918., 1919. esztendőknek mindenesetre ugyanaz lesz a karaktere, mint ami 1907-nek, 1908-nak és 1909-nek volt. Pénzügyi válság volt akkor is az előjáték, ma is ott tartunk. De az 1908-ik évi zárószámadás majd öt millió felesleggel záródott. Nem akarunk jóslásokba bocsátkozni, de épen most láttuk a *Fővárosi Hirlap* ankétjéből, hogy komoly és megbizható itéletü pénzügyi tekintélyek véleménye szerint éppenséggel nem lehetetlen a főváros pénzügyeit két esztendő alatt biztos mederbe terelni. A nagy események kisérő jelenségei között akkor is ott volt, ma is ott van az élelmiszerek és a lakbérek nagy drágulása. Az a moratóriumszerü elintézés, amelyet most kiválóan nagy sikerrel vitt keresztül a főváros a kormánynál, a lakásbérek drágulásával szemben, csak ideiglenes megoldás lehet. A háboru befejezése után ismét elkeseredett dühvel fog kitörni a lakásdrágitásokra való törekvés. És ennek ellenszere megint nem lehet egyéb, mint az épitkezésekben való óriási fellendülés. Épitenie kell az államnak, a fővárosnak és a magánosoknak egyaránt. A fővárosi kislakások épitése soha fontosabb nem volt, mint most lesz, mert csak igen nagyszámu városi bérház épitésének lehet igazi árszabályozó hatása a lakbérek tekintetében.

Ezekből a jelenségekből virágzott ki azután 1909-ben *Bárczy* István dr. polgármester hatalmas beruházási programmja, amely akkor az első összeállitásban 270 milliót tett ki. A városházán ma már mindenki tisztában van vele, hogy ismét egy valószinüleg *még tekintélyesebb beruházási programm kialakulása előtt állunk.* A halaszthatatlan szükségesség diktálja ezt és a két különösképen mindenkor kisérő körülmény, a drágulás és a pénzügyi válság, előkészitik ezt. A nagy programm kiszakadt részei mindenki előtt ismeretesek már, de arról is biztos értesülésünk van, hogy *Bárczy* István dr. polgármester máris *megkezdte azokat az előmunkálatokat, amelyekből az eljövendő beruházási programm teljes egészében ki fog alakulni.* Ismerünk értekezéseket, amelyek során a polgármester fölhivta az illetékes ügyosztályokat, hogy *állitsák össze azokat az épitkezéseket, amelyeknek megejtése a közel jövő feladata.*

Általánosságban azt kell mondanunk, hogy a nagy programm gerince az épitkezések lesznek. Az épitkezéseknek minőségéből és terjedelméből, mint mindig, biztosan lehet következtetni a beruházási programmra. Természetesen valószinüleg szerepet fognak játszani benne a megváltások és az uj üzemek is, de ezuttal is az épitkezések teszik a programm legfontosabb részét.

Értesülésünk szerint a legtöbb ügyosztály máris készen van a beruházási programm ama részével, amelynek kivitele, megalkotása reá tartozik, sőt már a jövő héten *megkezdődnek azok a szaktanácskozások, amelyek a nagyszabásu épitkezési terveket csoportonkint tárgyalás alá veszik.*

Visszaemlékezés

A lakásépitési programm kialakulása

Az 1904-iki beruházási programmból mindenekelőtt a lakások épitését kellett megvalósitani, mert a lakásdrágaság veszedelme fenyegetett. A helyzet a mai napon tökéletesen ugyanaz és az időleges megoldás csak arra ad módot, hogy a székesfőváros felkészüljön a nagy munkára, amelynek törvényszerüen el kell következnie.

Az 1909-iki események tökéletes ismerőjétől származik az itt következő rövid áttekintés, amelyből az olvasó a mai helyzetre ismerhet rá a mult tükrében:

— A lakómizériák tulajdonképpen 1905-ben veszik kezdetüket. A panaszok ettől kezdve mind sürübbek és a közgyülés is sokszor foglalkozik velük. Ez év májusában Heltai Ferenc és társai inditványára utasitják a tanácsot a lakáskérdés tanulmányozására és javaslattételre aziránt, mint lehetne a lakbérdrágaságot enyhiteni? Ugyanez év novemberében Székács Antal tesz hasonló természetü inditványt. 1906. nyarán már fenyegetővé lesz a lakásügyi válság, ugy hogy a tanács megbizza Almády tanácsnokot, hogy a következő tanácsülésen tegyen javaslatot. Almády szakértekezletet tartott, amely után több javaslatot tett. Javasolta az épitkezések megkönnyitését, a kisbasznu épitőtársaságok anyagi segitését, a szükséglakások számának szaporitását, népszállók épitését, a beépités kötelezettségével való telekadásokat stb.

— Az 1907-iki költségvetés tárgyalása alkalmával Feleki Béla dr. tett inditványt a lakásinség ügyében. Ez évben alakult meg a munkásjóléti bizottmány is, amelynek lakásfelügyeleti programmját Szalay Sándor dr. akkori tanácsjegyző dolgozta ki. Még ez évben teszi meg a tanács előterjesztését a közgyülésnek a kislakások regie-épitése iránt. A közgyülés fölhatalmazza a tanácsot kétszáz 1—2 szobás olcsó lakást magábafoglaló házcsoport épitésére. Ez a házcsoport már 1909-ben lakhatóvá is lett a Lóversenytéri dülőben a honvédkórház mellett fekvő telektömbön.

— 1908. végén hirdették ki Andrássy neve-

---

hadseregszállitóknak és a zsirdrágitóknak is megkegyelmezett volna. Kérem szépen — mondotta folytonosan a derék Perczel és a statisztikusok 867 „kérem szépen"-t számoltak össze a beszédben. *Nigrinyi* György partikuláris érdekekért tört lándzsát; a Gyöngytyuk-utca lakóinak elsőrendü életszükségleteiről kalandozott el és mindennemü élőhus árának a maximálását kérte. *Kiss* J. Jenő az aerolith rekvirálását követelte, *Beck* Adolf a fővárosi szállitók nehéz helyzetére utalt. — Milyen nehéz? — kérdezték. — Százhusz kiló, volt a válasz. — A helyzet sulya százhusz kiló? — Nem, az enyém — mondotta büszkén Beck. Az emberiesség szempontjait *Ember* Károly fejtette ki; ugy is mint pápai lovag, ugy is mint ember. *Hercz* Lajos intézkedést kivánt a zsirfölöslegek dolgában.

— Zsirfölösleg? — kiáltott fel *Folkusházy* tanácsnok. Hohó, ezt elfogadjuk.

És elfogadták *Perlesz* Dezső inditványát is, amely a keddi és csütörtöki vágások visszaállitására vonatkozott. *Nagy* Andor a kistarcsai vaggonok megvételét ajánlotta — a Máv.-nak. *Szekula* Gyula csatlakozott az annabergi csatlakozás iránti kérelemhez.

Több tárgy nem lévén, a bizottsági tag urak — Éljen doktor Folkusházy! kiáltással vacsorázni mentek és vacsora után mellőzték a szódabikarbónát, mivelhogy az elfogyasztott ételeknek a megemésztését elvégezte az a tudat, hogy Budapest élelmiszerellátásán segitettek...

zetes törvényét Budapest fejlesztéséről, amelynek módfelett jelentős a 12. §-a, amely igy hangzik:

„mindazok a lakóházak, amelyeket a székesfőváros oly célból épit, hogy azokat saját költségének megfelelő bér mellett bérbeadja, mindaddig mentesek az állami adó alól, amig a bérösszegek az önköltség névértékét tényleg meg nem haladják. Az önköltséget alkotják: a telekbér, az épitési tőke törlesztése és kamata, az épület karbantartási és kezelési költségei."

— Nagy könnyebbséget hozott ez a törvény. Az 1909. évi február 17-ikén tartott közgyülés Feleki inditványára kimondotta, hogy a lakásügyben harminenapon belül rendkivüli közgyülést tart. A nagy javaslatot Wildner Ödön dr. akkori tanácsjegyző és Kabdebó Gyula akkori mérnök készitették el. Az előterjesztés legsürgősebb eszközként a lakásalkalmatosságok gyors szaporitását jelölte meg. A magánépitkezés serkentése nem sok reménynyel kecsegtetett, tehát a fővárosnak magának kellett gyors épitkezésekhez fogni. Öt éves programm készült erre, amelynek keretében voltak szükségbarakkok, népszállók, népotthonok, kislakások, lakások fővárosi alkalmazottak részére, bérlakások, iskolák és ovodák. Kilencvenöt milliós programm volt ez, amelyből az első évre 32 millió esett.

Felkészülés a békére

Az ügyosztályok munkája

Kétségtelen, hogy most megint hasonló nagyszabásu épitkezési programmnak kell következni, amelynek két hatalmas célja van. Az egyik a lakbérbajok enyhitése, a másik pedig a háboru után felszabadulo munkáskezek foglalkoztatása és távolabbi célként, miután egy nagy város egész élete az épitkezési munkálatok arányában alakul, a háboru utáni gazdasági viszonyok fölélénkitése, a gazdasági élet megindítása.

Bárczy István dr. polgármester nagyon jól tudja, hogy a főváros elsőrendü kötelessége a harctérről hazaözönlő munkásságnak elegendő kész munkaalkalommal való fogadása. Kiváló informátorunk a főváros terveire nézve ezeket mondta el:

— Szinte azt mondanám, hogy nem is szabad bevárni a háboru végét, a munkának már ma, bármi áron meg kell kezdődnie. Hiszen ma is épitkeznek magánvállalkozók, miért ne tehetné meg ugyanezt a főváros is? De ha megvárjuk is, akkor is kész, nagyszabásu munkaprogrammal várjuk, amelynek egyes részletei máris készen vannak az egyes ügyosztályokban. Budapest gazdasági élete az épitkezésektől függ és a főváros ismeri, tudja, (számtalanszor tanujelét adta ennek) hogy milyen kötelességek várnak reá.

— Pontos adatok ma még nem állanak rendelkezésünkre, de készséggel szolgálok a *Fővárosi Hirlapnak* egy hiányos vázlattal, amely a maga hiányosságában is nagyarányunak tünteti föl a főváros eljövendő épitkezési programmját. Menjünk sorban ügyosztályok szerint:

A *II-ik ügyosztály* hatalmas, 36 milliót fölemésztő programmjáról épen a *Fővárosi Hirlap* legutóbbi számában olvastam kimeritő tudósitást. A balparti rész csatornahálózatának tökéletesitése lesz ez, amely igen fontos része egy nagyváros életének.

A *III-ik ügyosztály*-nak egész csomó szabályozási feladata van, ami *minden további városfejlődésnek nélkülözhetetlen alapfeltétele.* Ezek között a szabályozási tervek között a legfontosabbak közé tartoznak azok, amelyek szerint a *Krausz Mayer-féle telkek, a Tabán és a Zugló szabályozása fognak megtörténni.* Ennek az ügyosztálynak a feladata lesz *az uj személypályaudvar elhelyezése is.*

A *IV-ik ügyosztály* kaszárnyákat fog épiteni, amelyek között *legfontosabb egy ágyusezred laktanyája és egy honvédlaktanya.*

Az *V-ik ügyosztály*-nak meg kell csináltatnia *az uj szemétégető-telepet,* amely igen nagy költségeket fog fölemészteni. A munka sürgős, mert hiszen a régi szemétfeldolgozó-telep nem felelhet meg a kor igényeinek. *Nagy épitkezések lesznek a fuvartelepen is.*

A *VII-ik ügyosztály* igen *nagyarányu iskolaépitéseket tervez,* ami nem is csoda, mert az iskola az igazi fokmérője egy nagy város fejlődésének.

A *VIII-ik ügyosztály*-nak szintén sok az épitenivalója. Legelső feladatok közé tartozik a *kerületi vásárcsarnokok kiépitése,* azok között is legelső sorban azoké, amelyek a VI-ik és VII-ik kerületek külső részein már nagyon is kivánatosak. Ennek az ügyosztálynak a feladatai közé tartozik még *a központi lóvágóhid, a tojáscsarnok* és *a központi hütő megépitése.*

A *IX-ik ügyosztály* központi *szegényházat* és kerületi *szükséglakásokat* tervez.

A *X-ik ügyosztály*-nak a kórházak épitése körül igen sok munkája lesz. *A Rókus helyett központi elosztókórházat vett tervbe.* Egész sora ismeretes a tervezett *temetői épitkezéseknek,* amelyek közt ott szerepelnek az uj ravatalozó helyiségek és hullaházak is.

A *XI-ik ügyosztályra* több templom épitése vár, hiszen a külső vidékeken több uj hitközség alakult, amelyeknek templomra van szükségük. Megoldandó *a belvárosi templom elhelyezése is.*

A *XII-ik ügyosztály* az *Általános Villamossági megváltásával* nagyszabásu épitkezést is vállal magára, mert ezt is modernizálni kell és ki kell terjeszteni üzemét. Ugyancsak meg kell épiteni a gázgyári munkáslakások második csoportját.

A *XIII-ik ügyosztály* természetesen, mint a munkálatok végrehajtója szerepel.

A *XIV-ik ügyosztály* igazán fontos munkája lesz *a kislakások szabályozása.* Mindenesetre gondolnia kell ennek az ügyosztálynak a tisztviselőkre is, akik, nem lehet tudni, nem jutnak-e a háboru után, vagy nem jutottak-e már ma is rosszabb viszonyok közé, mint a munkások? Az anya- és csecsemővédelem, amelyet a polgármester fokozottan programmjába vett, sok épitkezést igényel. Ez az ügyosztály mindenesetre széles uj programmal fog meglepni bennünket.

A *XV-ik ügyosztály* előtt megoldásra várva áll a *rakpartok* kérdése és mindinkább aktuálisak lesznek a *kikötők,* köztük, elsősorban a kereskedelmi és ipari kikötő. Valószinüleg megvalósul a bécsi Dorotheum mintájára régen óhajtott *árverező-csarnok is.*

A *XVI-ik ügyosztály* számára ott van a *fürdőprogramm folytatása,* az uj Rudas-fürdő és a fürdőkkel kapcsolatos szállodák fölépitése, a burgonyához és zöldséghez szükséges élelmiszercsarnokok megalkotása. Valamit mindenesetre tenni kell a *Vigadó modernizálása* érdekében is, végül és mindenekfelett pedig hozzá kell fogni végre *az uj városháza* kérdésének megoldásához és annak felépitéséhez.

— Ebből a rövid vázlatból, futólagos áttekintésből is látható, milyen hatalmas arányu lesz ez a programm, amely ma már kidolgozás alatt áll. De látható ebből az is, hogy Budapest menynyit fog tehetni békés munkára vágyó harcban edzett fiaiért, ha azok — adja isten minél előbb — visszajönnek közibénk.

Megszünt husos ebédek

a tisztviselők étkezőjében

A székesfőváros — tudvalevőleg — évekkel ezelőtt étkező-helyiséget létesitett, ahol a tisztviselők olcsó ebédet kapnak. Ez az intézmény a háboru alatt, különösen mióta a drágaság veszett irambam emelkedik, rendkivül népszerü lett. Özönével jelentkeznek azok, akik csak a legkisebb jogot is vélnek ennek a kedvezménynek az élvezéséhez. A rendőrség például külön megkérte a polgármestert, hogy az ő hivatalnoki karuknak is adjanak ebédet a városházán. Állami hivatalok is egyik a másik után jelentkeznek. A főváros természetesen csak a legméltányosabb kéréseket honorálhatja, mert nyilt titok, hogy jelentékenyen ráfizet erre az üzemre. Meg kell azonban tennie, mert ugy is oly kevés támogatásban részesiti tisztviselőit, hogy legalább ezt a szegényes segitséget, amit ugy is azok vesznek igénybe, akik leginkább rá vannak szorulva, békezüen kellene kezelni. Igy történt, hogy a husnélküli ebédet ma is ötven fillérjével szolgálják föl, ami azt jelenti, hogy a főváros a mai drágaság mellett minden ebédre mintegy harmine fillért fizet rá.

A legutóbbi időben azután hire terjedt az olcsó ebédeknek és a pályázók nemcsak a szociálpolitikai ügyosztályt ostromolták meg engedélyért, hanem aki szerét etjhette, engedély nélkül is becsuszott az ebédlőbe. Bármily méltányosan és liberálisan kezelték azonban ezeket a kérdéseket, az alapelvektől teljesen el nem térhettek és november hónaptól kezdve már csak fényképes igazolványnyal lehet látogatni a tisztviselők éttermét.

Közben pedig panaszok is bukkantak föl. Sokan amiatt méltatlankodtak, hogy beszüntették az ugynevezett husos ebédeket, amelyeknek 1 korona 70 fillér volt az ára. Ez természetesen igen nagy jótétemény volt, de a mai husárak mellett teljesen tarthatatlanná vált. Egy koronа hetvem fillérért teljes ebédet adni, amelyben hus is van, lehetetlen. Maximálisan tiz deka hus került volna ki ebből az összegből, azonban az is olyan alsórendü minőségü, hogy a főváros nem tartotta volna önmagához méltónak az ilyen ebéd föltálalását. Maradt tehát egyedül a husnélküli ebéd, amely tápláló és jó, de mindenekfölött olyan olcsó, hogy ma is törik magukat utánuk azok is, akiknek joguk van rá, de azok is, akik nem tarthatnak rá igényt.

Kopenhága a világháboruban

Óriási idegenforgalom. — A drágaság. Tervben az árak maximálása. — Lakáshiány. — Barakklakások a szegényeknek. Készül az épitési programm. — Gyanus kémek.

Beszélgetés a kopenhágai polgármesterrel

Kopenhága, november hó.

(Saját tudósitónktól.) Kopenhága első polgármestere, Jensen ur, aki tegnap szives volt fogadni az uj városháza ragyogó palotájában, Dánia szociáldemokrata pártjának egyik vezérférfia volt mindaddig, amig a párt bele nem juttatta az első polgármester diszes állásába. Dániában, ahol a képviselőház negyedrésze szociáldemokratákból áll, ahol a szociáldemokraták és a polgári radikálisok blokkja a kormányzó pártot jelenti, nem rendkivüli dolog az, hogy ilyen jelentős állásba szociáldemokrata ember kerüljön. Jensen ur elődje szintén szocialista volt — ő volt Kopenhága első szociáldemokrata polgármestere — és bizonyos, hogy az utána következő is szocialista lesz. A szociális intézkedések és berendezések egész sorát valósitotta meg ez a kitünő ember polgármesterségének nem hosszu ideje alatt; a dán fővárosnak ma egészen speciális helyzete van: ez az egyetlen fővárosa Európának, amelynek egész administrációja szociáldemokrata szellemben történik.

A polgármester ur érdekesen fejtette ki előttünk Kopenhága helyzetét a háboru alatt.

— Ön, mint idegen is észreveheti — mondotta — hogy a város a háboru alatt nagy változáson ment keresztül, — azelőtt is volt idegenforgalmunk, különösen nyáron, a főszezon alatt, de most egyenesen tódulnak ide az idegenek, állandóan rengeteg idegen tartózkodik a városban, ami Kopenhága egész életén meglátszik. Az tény, hogy a városba pénzt és életet hoznak az idegenek, de más szempontból meg olyan kisérő jelenségei vannak ennek az idegenforgalomnak, amelyek semmiképen sem kivánatosak. Mindenekelőtt rengeteg drágaság uralkodik Kopenhágában. Ön, aki Berlinből jön, ezt nem veszi annyira észre, — de próbáljon csak beszélni ideváló emberekkel, azok majd elmondják önnek, hogy az elsőrendü szükségleti cikkek árai a háboru alatt legalább ötven százalékkal felmentek. Igaz, hogy ez nemcsak az idegenforgalomnak a következménye, hanem jórészt annak, hogy a háboru hallatlan gazdasági konjunkturát teremtett; az emberek meggazdagodtak és a spekulánsoknak semmi sem drága. Ellenben igenis minden rettenetesen és elviselhetetlenül drága a munkásnépnek. Az a helyzet állott most elő, hogy a semleges és östermelő Dánia fővárosában *kénytelenek leszünk az élelmiszerek árait maximálni,* mert másképen lehetetlen lesz a munkásságot élelmezni, akik az élelmiszerekért nem fizethetnek annyit, mint a hadviselő felek megbizottai.

— A másik kellemetlen jelenség, amivel meg kell küzdenünk, a *lakáshiány.* Azt ön is észrevehette, hogy a hotelekben majdnem lehetetlen szobát kapni. A lapokban 100—200 koronát ajánlanak lakáskereső emberek annak, aki megfelelő lakást tud nekik szerezni és még az ilyen csábitó hirdetéseknek sincs foganatja. *Barakkokat kellett épite-*

nünk a szegényebb népnek és most dolgozunk egy nagyobbszabásu programmon, amely a lakáshiányon fog segiteni. Az élelmiszerek maximális árainak megállapitása és a lakáshiány leküzdése a városi tanács legnagyobb gondja jelenleg. A lakáshiányon valószinüleg ugy fogunk segiteni, hogy nagy épitési programmot csinálunk és a város maga fog házakat épiteni, amelyekben kislakások lesznek. Ezeket a kislakásokat azután maga a város adja bérbe, természetesen olyan áron, amennyibe magának kerültek a lakások. Szó van arról, hogy olyan házakat is épitünk, amelyben nemcsak munkásoknak megfelelő kislakások lesznek, hanem 3—5 szobás polgári lakások is. Azonkivül minden módon megkönnyitjük az épitkezést. Remélem, hogy nehány év mulva sikerülni fog teljesen leküzdeni a lakásinséget, amely egyébiránt a legkitünőbb bizonyitéka Kopenhága hatalmas fejlődésének. Az utolsó évtizedek alatt rengeteg módon fejlődött ez a város, amelynek ma félmillió lakosa van és amelynek a lakossága évről-évre hatalmas százalékszámu szaporodást mutat.

Megkérdeztem a polgármester urat, hogy miképen fogadja Kopenhága lakossága azt a tényt, hogy a város idegenei között rengeteg kétes elem, sőt nem is kétes elem van, amely az entent számára való kémkedésből él.

— Kopenhágai ember rendszerint nem igen tud ezekről a dolgokról, amelyek természetszerüleg nem a nyilvánosság előtt játszódnak le. Aki viszont tud róluk, az maga is ludas benne és ez nagyon szomoru. A kormány kérlelhetetlen szigorral üldözi a kereskedelmi kémkedést és nem egy dán ember, aki elcsábittatta magát, keserüen fizette meg ezt a ballépését. Mi mindaddig, amig nem kellemetlen egy idegen, nem vizsgáljuk bövebben, hogy kicsoda, micsoda, mit keres itt és mivel foglalkozik, semlegesek vagyunk és nincs egyéb gondunk, minthogy ezt a semlegességünket fenn is tartsuk. Annyi bizonyos, hogy az idegen ügynökök itt tartózkodása nekünk nem valami kellemes, ezt elképzelheti, de hát ez ellen nem tehetünk semmit. Ez különben is a kormány és a rendőrség dolga. Mi csak azzal foglalkozunk itt, hogy a város fejlődését figyelemmel kisérjük és azon vagyunk, hogy a fejlődéssel szociális intézkedéseink is lépést tarthassanak.

. . . Igy jelentkezik a háboru egy semleges állam fővárosában. Talán vigasztaló tudat a pestieknek, hogy Kopenhágának is megvannak a maga háborus gondjai, igaz, hogy egyetlen dán képviselőnek nem jutna eszébe, hogy a parlamentből támadván a várost, megnehezitse ezeknek a háborus gondoknak az elintézését.

Déri Imre.

ERDÉLYI

osztr. császári és magyar királyi udvari fényképész és a német császár és porosz király Ő Felségének udvari szállitója

BUDAPEST, VI.,
Semmelweis-u. 2.
(Kossuth Lajos-utca sarkán.)

Művészi kivitelü nagyitások. Aquarell- és olajképek bármely fénykép után

Felvételek minden időben

Események

A tizes bizottság uj tagjai. A legközelebbi közgyülésen betöltik *Vázsonyi* Vilmos és *Platthy* György megüresedett helyeit a tizes bizottságban. Uj tagok lesznek: *Biró* Henrik és *Perczel* Béla. A Közélelmezési Hivatal keretén belül működő Közélelmezési Tanácsban a fővárost minden valószinüség szerint *Bódy* alpolgármester és *Folkusházy* tanácsnok fogják képviselni, esetleg a közgyülés egyik tagja is.

Buzay tanácsnok szabadságon. Buzay Károly tanácsnokot a polgármester saját kérelmére három hónapra szabadságolta. Ez a szabadságidő december 1-én jár le. Ugy értesülünk, hogy decemberben a tanácsnok ujabb három hónapos szabadságot fog kapni. Kilátás van arra, hogy a Zita-kórház és a müszerüzem ügyeit közben az illetékes biróságok letárgyalják, s ezeknek az ügyeknek a kimenetelétől függ Buzay tanácsnok további elhatározása.

A vigalmi adó. Hosszas vajudás után végre megszületett a *Fővárosi Hirlap* által annyiszor sürgetett vigalmi adóra vonatkozó szabályrendelet. A részletekben itt-ott hibák vannak, az osztályozás ellen is lehető egy-két kifogás, egészben véve azonban a munka kitünően sikerült, elfogadása biztos és hogy a pesszimistákkal szemben nekünk volt igazunk, bizonyitja az ügyosztály számitása, amely szerint az uj adóból várható jövedelem nem pár ezer korona, hanem közel 1.600,000 korona. Ez pedig nagyon is tekintélyes összeg és azt hisszük, hogy a valóságban el fogja érni a két milliót is. Mint előrelátható volt, a vigalmi adó ellen mozgalmat inditottak a szórakozó-helyek tulajdonosai. Hétfőn délelőtt a budapesti szinházigazgatók memorandumot adtak át a polgármesternek, s kifejtették benne azt a meggyőződésüket, hogy az uj adó igazságtalan, mert a kulturérdekeket sérti; a szinházak bevételére vonatkozó számitás szerintük különben is tulságosan optimista. Megjelent *Csupor* pénzügyi tanácsnoknál dr. *Bárdos* Artur, a Modern Szinpad igazgatója is és tiltakozott az ellen, hogy egy sorba állitották az orfeumokkal, amelyek husz százalékos vigalmi adót tartoznak fizetni a belépőjegyek után, szemben a szinházak tiz százalékos jegyadójával. A Modern Szinpad állásfoglalása azonban nem lehet indokolt, mert ez is dohányzó-helyiség, épugy, mint a többi varieté nézőterek és igy — habár előadásai a magasabb kulturigényeket is kielégitik — mégsem tarthat számot külön elbirálásra.

Kenyér-pótjegy a kereskedelmi alkalmazottaknak. A Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesülete felterjesztést intézett a belügyminiszterhez, hogy a kereskedelmi alkalmazottaknak rendeletileg adják meg a kenyér-pótjegyet, mivel az ő munkájuk megfelel a legerősebb testi munkának, mert ha könnyebb is a munkakörük, de a munkaidő hossza ugyanannyi energiát fogyaszt, mint az erős gyári munka.

Két esztendő. (Kovács Lydia könyve). Kovács Lydia neve jóismerős a pesti olvasóközönség előtt; akik kedvelői a finomszövésü, meleghangu, izig-vérig pesti levegőből táplálkozó témáknak, azoknak mindig kedves meglepetés, jóleső ajándék volt egy-egy irása a napilapok hasábjain. Mostani könyvében is legnagyobbrészt ezek a szines riportok, apró, hangulatos és megható irások találnak helyet. Mégis a kötet más beosztásában, gondos összeválogatottságában elfedi előlünk Kovács Lydiát, az ujságirót, hogy annál tisztább és közvetlenebb képe alakuljon ki előttünk az élesszemü, de melegszivü s könnyesszavu irónőnek. A Sirató ünnepek öt finom miniatürje öt kis költemény. A pesti front árnyai és az Apró mártirok gyüjtő cim alatt viszont megannyi megrázó novella üt sziven mindenkit közvetlenségével s fojtó levegőjü, keserü igazságaival. A Napkelte a pesti fronton ciklusban kegyetlenül gunyos humor bujkál a nagy gonddal és eleven megfigyeléssel megrajzolt pesti háborus képek megett . . . Szép és megható könyv a Kovács Lydia könyve, hü, eleven tükre a mai fájdalmakban fogant, történelmi időknek. A diszes kiállitásu könyv 3 koronáért mindenütt kapható.

Macskaadó Drezdában. A szász főváros képviselete 1917-re a főváros területére elhatározta a több más városban életbeléptetett macskaadó behozatalát. Különbség nélkül minden egyes macska után évi tiz márka adó fizetendő.

Feltünő árkülönbözet. A Szent-István-kórházi ápoló növérek részére szolgáló épület épitkezési munkálataira a tanács nyilvános árlejtést hirdetett. A beérkezett ajánlatokat *Márkus* Jenő tanácsnok hétfőn délben bontotta föl. A munka teljesitésére vállalkoztak: *Ágoston* Géza 62.974 K, *Wippler és társa* 43.808 K, *Berényi* Ignác 39.701 K, *Szerenchy* Géza 49.284 K, *Koch* Richárd 65.027 K, *Töke* György 46.546 K, dr. *Frank* Mihály 49.284 K, *Mód* Lajos 68.450 K. A döntés a jövő héten lesz, de máris megállapitható, hogy a legolcsóbb és a legdrágább ajánlat között csaknem 30.000 korona különbözet van, ami a vállalkozási realitást egy kissé furcsa szinben tünteti föl.

Pénzügyi válság és kibontakozás. A Fővárosi Hirlap ankétje, amelynek során máris számos közéleti kiválóságunk és pénzügyi szakember világitotta meg a főváros pénzügyi válságának okait és a kibontakozás módjait, ezen a héten szünetel. Az eddig kifejtett nagybecsü vélemények és fölvetett gondolatok eddig is gazdag anyagot szolgáltatnak azok számára, akiknek hivatása a kibontakozás megteremtése.

A főváros tüzifát vásárolt. Mint szakkörökből halljuk, a főváros a felvidéken igen előnyös áron és kedvező feltételek mellett, nagyobb mennyiségü tüzifát vásárolt. Mihelyt a szállitási mizériák megszünnek, megkezdik a tüzifa felhozatalát.

Gyáráthelyezés. A Berényi és Lengyel cég lakatosáru- és vasszerkezeti gyárát, amelynek üzemét lényegesen kibővitette, VIII., Kisstáció-utca 11. szám alól VI., Reitter Ferenc-utca 66. szám alá helyezte át.

A Margitsziget r.-t. tőkeemelése. A Szent-Margitsziget gyógyfürdő r.-t. november 21-én rendkivüli közgyülést tart az alaptőke befizetése tárgyában. Ez a társaság 4 millió K részvénytőkével alakult, de ebből a tőkéből eddig csak 2,400.000 K-t fizettek be és igy most még 1,600.000 K-t akarnak befizettetni.

Eulenberg Salamon felolvasása. Dr. Eulenburg Salamon ügyvéd, fővárosi bizottsági tag, nagysikerü felolvasást tartott a Sas-körben az adómorálról.

A Magyar Bank uj fiókja. A Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság budai üzletfelei igényeinek könnyebb kielégitése céljából ma megnyitotta kilencedik fővárosi fiókját II., Margit-körut 31—33. szám alatt Ehrlich Miksa főtisztviselő vezetésével. Az uj bankfiók tevékenysége kiterjed az összes bankszerü müveletekre.

Cigarettázók figyelmébe. A háboru kitörése óta a cigarettázók száma sokszorosan megszaporodott. A lövészárokban, a fronton nagy becse van a dohánynak, talán még nagyobb, mint az élelmiszernek. A cigarettista nem lehet el cigarettatárca, a szivaros nem lehet el szipka nélkül és a választékos izlés, a vagyoni képesség megkivánja, hogy ebből is, abból is a legszebbet és legértékesebbet szerezzük be. Arany- és ezüst cigarettatárcákból, dohányszelencékből, dohányzókészülékekből, tajték és borostyán szivar- és szivarkaszopókákból bámulatos gazdag választék van Schönwald Imre fővárosi ékszerész elsőrangu áruházában (Budapest, Deák Ferenc-utca 21. sz.), ahol e cikkeken kivül a legszebb ékszerek, órák és láncok, nemes fémipari disztárgyak a legolcsóbb árakon kaphatók. Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Fővárosi Orfeum. A november havi uj müsor nagy sikere és rendkivüli vonzóereje igazolják a várakozásokat, amelyeket a közönség az uj igazgatósághoz füzött. Most az évad harmadik hónapjában máris fényesen érvényesül az igazgatóságnak az az elve, hogy az egyes müsorokban ismétlések ne forduljanak elő. A fényes előadásoknak naponkint zsufolt házak tapsolnak.

A Kristálypalota Mérei Adolf uj vezetése alatt immár a harmadik hónapja tesz tanuságot arról, hogy vetélytárs nélkül áll. Az e havi müsor számára először hozta el az agilis igazgató Else von Rutterssheimot. A közönség soha annyit nem nevetett még, mint a Schwartz testvérek Az eltörött tükör cimü falrengető mókáján. Igazán finom és artisztikus Ronny Johansonnak, a fenomenális svéd müvésznőnek tánca. A müsor fényszámaihoz tartozik még Carli Nagelmüller, a legdecensebb és leghumorosabb bécsi szubrett, a kitünő 3 Arras, Ferenczy, Ujváry, Bordás Rózsi.

A Télikert első helyen áll a varieték és az orfeumok e havi müsorai között. Nem is csoda, mert hiszen a sok attrakción és a kitünő magyar együttesen kivül Ida Roland és Fritz Kortner neveit is a Télikert szinlapján találjuk. A Beregiss cimü szenzációs hatásu dráma, melyben Roland és Kortner föllépnek, esténkint magával ragadja a közönséget, mely valósággal ünnepli ezt a nagyhirü szinházi csillagot és partnerét.

A Tőke

...

Szemle.

A belföldi pénzpiac. — Tőkefelemelések. — Az osztalékrendelet módositása.

A hadigazdaság nyomában járó nagy pénzbőség, ugy látszik, a tetőpontra hágott. A bankok ma már odáig jutottak, hogy a rájuk bizott pénzt hasznothajtólag alig képesek elhelyezni. A pénzintézetek csak nemrégiben szállitották le a betéti kamatlábat, most pedig arról van szó, hogy a kamatláb ujból redukáltassék. A betéti kamatláb tehát rövidesen 3½% lesz, mig a bankok által nyujtott kölcsönök kamattétele még mindig 1¼ és 1½ százalékkal áll a hivatalos ráta fölött, vagyis 6¼, illetve 6½-et tesz. Eszerint a bankok nyeresége csaknem egész 3%-ra rug, mig béke idején az aktiv és passziv kamatok közti differencia alig 2%-ot ért el. Ez a körülmény is hozzájárul ahhoz, hogy a nagybankok ma abban a helyzetben vannak, hogy magasabb osztalékot fizethetnek, mint béke idején. A nyilt piacon uralkodó nagy pénzbőség természetesen a magánkamatlábat erősen lenyomja. Az egész világon nincsen olyan olcsó pénz most, mint a monarchiában. Bécsben a magánkamatláb 1½%, Budapesten 2½%. Ezzel szemben Berlinben 4¾%-on és Londonban 5¾%-on alul nem kapni pénzt. Az influáció a pénzpiacon napról-napra erősebben érezteti a hatását. A folyó váltóhitel, mely azelőtt a nyilt piac és a bankok pénzét felszivta, teljesen megszünt és a kereskedelmi váltó valósággal ritkasággá lett. A jegybanknál a váltótárca állománya a minimumra zsugorodott össze. Az csak természetes, hogy a pénzpiacnak ez a helyzete nagyon kedvez az uj emissziónak. A nagy pénzbőség már előre is garantálja az ötödik hadikölcsön sikerét. Mert a betéti kamatláb alacsony volta a tőkeelhelyezést keresőket arra fogja inditani, hogy hadikölcsönt jegyezzenek, mely legalább is 6%-os kamatozást biztosit.

Ugyancsak az alacsony betéti kamatláb okozza azt, hogy a záloglevelek most nagy keresletnek örvendenek, minélfogva ezeknek a cimleteknek az árfolyama is emelkedik. Minden jel arra vall, hogy a fix kamatozásu papirokban, amelyek a háboru első két évében meglehetősen elhanyagoltattak, élénk üzlet fog kifejlődni.

*

A pénzbőséggel van kapcsolatban a *tőkefelemelésekre* irányuló akció is. Az értékpiacon jelenleg ugyszólván „áruhiány" van és az uj emissziókra sohasem volt kedvezőbb alkalom, mint most. A nagy hausse — lehet mondani — rákényszeriti a vállalatokat a részvénytőke emelésére. Máris hallani, hogy néhány nagybank még ebben az évben részvénytőkét emel. Ugyanezt szándékozik tenni néhány iparvállalat is. A tőkeszaporitás azonban nemcsak a kedvező kurzus kihasználása okából történik, hanem jórészt azért is, mert egyes intézetek a békekötés utáni időre rezervákat akarnak felhalmozni, hogy a bekövetkezendő nagy hiteligényekkel szembeszállhassanak. A tőkeemelés tehát előkészülés a békegazdaságra. Különösen áll ez az iparvállalatokra, amelyeknek a háboru után nagy befektetéseket kell tenniök. Ha a tőkeemelés ilyen szempontokból történik, akkor ezt csak helyeselhetjük. De nem szabad megengedni az olyan tőkeszaporitásokat, melyek tisztán spekulációs célokból — esetleg ingyenrészvények osztogatására — történnek. Ez nem közgazdasági érdek, minélfogva a kormánynak módokat és eszközöket kell találnia arra, hogy azt megakadályozhassa, vagy legalább is korlátozza. Mert az is káros hatással járna, ha a részvénypiacot tulsok áruval, illetve papirral özönlenék el. Az ilyen tul-emisszió a multban is csak krizisekre, krachokra vezetett, most, a háboruban, pedig katasztrófát idézhet elő.

*

Az annak idején kiadott kormányrendelet értelmében a részvénytársaságok a három legutolsó év átlagánál magasabb osztalékot nem fizethetnek. Ez a rendelet egyes társaságokra nézve most nagyon kényelmetlenné kezd válni. Az eddiginél magasabb dividendát szeretnének juttatni a részvényeseknek, nemcsak azért, mert a háborus konjunktura nagy nyereségeket eredményezett, hanem azért is, mert a részvények magas kurzusa csak magasabb osztalék mellett volna fentartható. Ugy halljuk, hogy a kormány hajlandó honorálni a társaságoknak a kivánságát és az osztalékot korlátozó rendeletet módositani, illetve hatályon kivül helyezni fogja. Az idevonatkozó tárgyalások már meg is indultak. A kormány még nem döntött véglegesen ebben a kérdésben, azt azonban tudjuk, hogy bizonyos körök nagy erőfeszitéseket tesznek arra nézve, hogy a rendelet hatályon kivül helyeztessék. Nekünk az a nézetünk, hogy ebben a dologban a társaságoknak szabad kezet lehet engedni. Igaz, hogy a háborus idők nagyobb tartalékolást tesznek szükségessé, de ezt a vállalatok a saját érdekükben amugy is megteszik. De viszont teljesen jogos a részvényeseknek amaz óhaja, hogy a nagyobb nyereség után ők is magasabb osztalékot kapjanak. Ez a kivánságuk már azért is méltányos, mert az általános áremelkedést a dividendának is követnie kell.

Bonyodalmas biztositási pör. A budapesti kir. törvényszék a napokban rendkivül bonyolult biztositási pörben itélkezett. *Lovasi* József 1913-ban tizezer koronára balesetbiztositást kötött a *Minerva általános biztositó részvénytársasággal*. A biztositási kötvényben kedvezményesekül elsősorban atyját, *Leitmann* Jakabot, másodsorban menyasszonyát, *Kreisler* Ilonát nevezte meg. 1913. év tavaszán, a Balkán-bonyodalmak idején, Lovasit katonai szolgálatra hivták be és leutazott csapattestéhez Cattaroba. Itt, gyakorlatozás közben, sziklaomlás következtében, életét vesztette. Időközben meghalt az első helyen kedvezményezett, Leitmann Jakab is. Kreisler Ilona férjhezment *Kálmán* Jenő *iróhoz*. A biztositó társaság Kálmán Jenőnének megtagadta a 10.000 korona kifizetését, mert a biztositott pályát változtatott, (t. i. polgári foglalkozását felcserélte a katonai szolgálattal) különben pedig elhalálozván, megszünt a kedvezményezett menyasszonyi viszonya. Közben ujabb komplikáció állott be: Kálmán Jenőné is meghalt. Most azután ennek örököse, Kálmán Jenő, vette föl a pör fonalát. Ügyvédje, dr. *Bálint* Artur, azzal védekezett, hogy a biztositott részéről nem történt pályaváltoztatás, mert hisz a balkáni bonyodalmak idején mozgósitás nem volt és Lovasit csak hadgyakorlatra hivták be. A halálos baleset a kedvezményezettet pedig nem foszthatta meg jogigényétől. A biróság elfogadta a felperes érvelését és a Minervát a 10.000 korona és a perköltségek fizetésére kötelezte. Érdekes a dologban még az is, hogy a pörnyertes Kálmán Jenő ezidőszerint orosz hadifogoly.

Az Omge. a Gyapjuközpont ellen. Heftyék Városház-utcai mintaintézményében az Omge. is képviselve van. Misem természetesebb, hogy a *Gyapjuközpont* müködése az agrárius urakat sem elégiti ki. Hisz ennek már sok alkalommal kifejezést is adtak. Éppen a „Fővárosi Hirlap" tette annak idején szóvá, hogy a turócmegyei gazdák a földmivelésügyi miniszterhez fordultak panaszukkal, mert a felajánlott gyapju árbecslése nem elégitette ki őket. Most azután végre az Omge. igazgató-választmánya is foglalkozott Heftyék sáfárkodásával. Elhatározták, hogy a kormánynál a maximális árak fölemelését fogják követelni, amely kivánságuk, ha eredménytelen maradna, akkor többé semmi közösséget sem vállalnak a Gyapjuközponttal, ahonnan a képviselőjüket is visszahivják. Nem kutatjuk, hogy jogos-e az Omge. követelése, de hogy Heftyék portáján zavaros állapotok vannak, azt e hasábokon már többizben hangoztattuk.

Az ötödik magyar hadikölcsön. A pénzügyminisztériumban hétfőn a pénzügyminiszter elnöklésével tartott értekezleten, amelyen a hadikölcsönök hivatalos aláirási helyeként müködő budapesti pénzintézetek vezetői vettek részt, megállapitották, hogy a mostani időpont az ötödik hadikölcsön kibocsátására minden tekintetben alkalmas s igy az uj kölcsön előreláthatóan már a közeli időben kibocsátásra kerül. Ezuttal a 6 százalékos járadékkölcsönön kivül 5 és félszázalékos törlesztéses kölcsön kibocsátását is tervezik. A jegyzések különben november 23-án kezdődnek és december 22-ig tartanak.

Közgazdasági érdemekért. A király Stern Sámuelnek, a Magyar Élelmiszer Szállitó Részvénytársaság igazgatójának, a közgazdaság terén szerzett érdemei elismeréséül, a magyar királyi udvari tanácsosi cimet dijmentesen adományozta.

A gummi-jogász. Napok óta, hol itt, hol ott hirdetések jelennek meg, amelyek tőkét keresnek egy Budapesten alapitandó uj gummigyárhoz. Joggal hinné az ember, hogy szakemberek támogatást érdemlő igyekvéséről van szó. Itt azonban az érdeklődő jelentkezők *szakember* helyett *ügyvéddel* állnak szemben és dr. *Szende* Dezső ügyvéd ur akar a részvényesként jelentkező tőkés pénzével gummit gyártani. Jogászország lévén, természetes dolog, hogy nálunk az ügyvédből mindenüvé telik, de a gummi-jogász mégse fog boldogulni, mert a gummigyártáshoz nem a paragrafusok ismerete kell, hanem olyan szakbéli tudás és kiválóság, amit a tek. kir. Járásbiróság tárgyalásain a gummijogász aligha sajátithatott el. Mert igaz ugyan, hogy a jog is elasztikus fogalom, de a gummi az mégis valami más...

A cukoripari részvények áremelkedése. Az utóbbi napok hausse-mozgalmában jelentős áremelkedést értek el a cukoripari értékek. A Magyar Cukoripar részvényei 3260 koronára, az eszéki cukorgyár részvényei pedig 1200 koronás árnivóra emelkedtek. Tőzsdei körökben, a cukortermelés emelkedése folytán várható nagyobb jövedelemmel okolják meg a részvények áremelkedését. A Magyar cukoripar r.-t.-nak Botialun csekély kára volt, az eszéki cukorgyárnak pedig nem is volt háborus kára.

A Budapesti ásványolajgyár r.-t. most teszi közzé 1916. március 31-ikén lezárt mérlegét, mely szerint az 1 millió K részvénytőke mellett 599.010 (+579.053) K a tiszta nyeresége. Ebből 587.583 K a budapesti és 11.427 a jedlicei gyárra esett. A társaság budapesti gyártelepe 4,198,441 K-val, jedlicei gyára 2,970,712 K-val szerepel a mérlegben. Ezeknek a törlesztési alapja 2,906,501 K. Az árukészlet 695.776 K, a követelés 1,540,254 K, a tartozás 4,988.259 K.

Első pesti spodium- és enyvgyár r.-t. Budapest. Az igazgatóság legutóbb tartott ülésén megállapitotta az 1915/16. évi mérleget, amely 882.712 K 35 fillér tiszta nyereséget mutat ki. Az igazgatóság javasolni fogja a közgyülésnek, hogy 250.000 K a tartalékalap és 50.000 K a nyugdijalap javadalmazására fordittassék, 270.000 K mint osztalék és pedig részvényenkint 15 K kifizettessék és 263.534 K 84 fillér uj számlára vitessék elő. A közgyülésen inditvány fog tétetni, hogy az igazgatósági tagok száma 3 taggal szaporittassék és hogy az elsőbbségi kötvénytartozás letörlesztése folytán az alapszabályoknak a kötvénytartozásra vonatkozó 29. §-a töröltessék.

A „Hermes" magyar általános váltóüzlet r.-t. szerdán tartotta meg Ullmann Adolf főrendiházi tag elnöklete alatt XXIII-ik rendes közgyülését. Az előterjesztett üzleti jelentés ugy az intézet központját, mint helybeli fiókpénztárait és bécsi fiókját illetőleg kedvező üzletévről számol be. Különösen élénk tevékenységet fejtett ki az intézet a kibocsátásra került hadikölcsönök elhelyezésénél. Az intézet érdekkörébe tartozó Györffy Wolf fémárugyár r.-t., „Musica" zongora- és hangszerkereskedelmi r.-t. és a Magyar Dissousgáz r.-t. kedvezően fejlődnek. A közgyülés magáévá tette az igazgatóság inditványát, mely szerint a kimutatott 537.021.95 korona tiszta nyereségből a tartalékalapba 100.000 korona helyeztessék, miáltal ez 2.4 millió koronára emelkedik; részvényenként november 9-től 14 korona osztalék kerüljön kifizetésre és a fenmaradó 39.380.87 korona uj számlára vezettessék elő. Ezek után az igazgatóságba beválasztották Epstein Egont, Hámos Róbertet, dr. Helvey Tivadart, gróf Hoyos-Wencheim Fülöpöt és Könyi Hugót. A közgyülés után tartott igazgatósági ülésen ujból megválasztották Ullmann Adolfot elnökké, Lukács Józsefet pedig alelnökké.

A Magyar Vadkiviteli Vállalat R.-T. egyszerre teszi közzé az 1914—15. és 1915—16. évi mérlegeit. A mérlegek világosan mutatják a kedvező háborus konjunkturát, mig 1914-ről 30.728 korona veszteség áthozat van, ez a következő évben 17.887 koronára csökken, hogy végül a teljes veszteség eltünjék és 9341 korona nyereségnek adjon helyet. A százezer koronás részvénytőkét különben a november 26-ára egybehivott közgyülés felemeli.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
Társszerkesztő: **dr. Szilágyi Hugó.**
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.
Szerdán, november 1-én 3/4 8-kor
Else von Ruttersheim felléptével először
A vörös hercegnő
című idegizgató dráma négyes szerepében.
Az eltörött tükör (Der zerbrochene Spiegel, a **Schwarcz Testvérek** falrengető mókája, **Carli Nagelmüller, Ronni Johanson** a svéd tánccsoda **Ferenczy Károly** és **Ujváry Károly, Arras trio** a világ legjobb artistái, **Bordás Rózsi, Pártos Jenő** stb. stb. Az előadás vége 1/412 órakor, utána táncrevü.

Fővárosi Orfeum
VI. Nagymező-u. 17. Telefon 93-36
Hildegarde hires táncművésznő keleti és klasszikus táncokkal, Rohn kártyamüvész, Gialdini füttymüvész, Polly Koss a bécsi Karl-Theater tagja, Emil Guttmann a bécsi Raimund-Theater tagja vendégszereplése Fanfaron groteszk daljátékában:
HOL' DICH DER TEUFEL.
Pataky Vilma modern magyar dalokkal, Huszár Károly, Hollós Terus, Mezei Ilonka és Kabos Gyula ének- és tánc duettben.
JÖN A MÉLTÓSÁGOS!
Cselédtragédia. Irta Gábor Andor.
Mignons spanyol duett, Else, Carl & Anie gimnastikai müvészek, **Kutya parasztszinház** stb. stb

TÉLIKERT (Ezelőtt **JARDIN D'HIVER**) | **NAGYMEZŐ-UTCA 22—24.** TELEFON 167-25
Előadás kezdete fél 8 órakor.
Pont 9 órakor **Pont 9 órakor.**
Ida Roland
és
Fritz Kortner
a bécsi Deutsches Volkstheater müvésze a „Beregis“ cimü szenzációs drámában
Rátkai Márton és Somogyi Nussi
operettben. — Nagyszerü artista-, tánc- és szólószámok után 1 óráig parkett-tánc.
Vasár- és ünnepnap d. u. fél 4 órakor fél helyárak.

MILLIÓK KÖNYVE.
25. szám.
A hatalom
Regény.
Irta: **Pekár Gyula.**
A rendkivül érdekes regény
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

Maradandó értékü
Brilliánt igazgyöngy-ékszerek
legnagyobb választékban
SCHÖNWALD IMRE ékszerésznél,
BUDAPEST
Deák Ferenc-utca 21. szám.
Alapitva: 1852. Törzstelep: Pécs.

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

DIANA FOGKRÉM
1 KORONA 20

császár. és kir. udvari szücsök
BUDAPEST
Dorottya-u. 5-7
Szőrmedivat
Katalogust kivánatra küldünk

Brandt József
műasztalos
Podmaniczky-utca 75.
Telefon: 125—68.
Saját mühelyeiben készit:
Teljes lakásberendezéseket,
Irodabutorokat,
Üzleti berendezéseket,
Épületmunkákat.
Tervezést és költségvetést dijmentesen végez.

Mozgószinházak müsora

	Royal-Apollo Royal-szálló épületében	Omnia József-körut 31. szám.	Tivoli Nagymező-utca 8. sz.	Odeon Rottenbiller-utca 87. sz.	Tátra Üllői-ut 63. szám.
Kedd	Molnár Ferenc A doktor ur	Szibéria	Mértföldkövek Rott Sándor felléptével	Métely	V. Psilander és Rott Sándor felléptével
Szerda	Molnár Ferenc A doktor ur	Szibéria	Mertföldkövek Rott Sándor felléptével	Métely	V. Psilander és Rott Sándor felléptével
Csütörtök	Molnár Ferenc A doktor ur	Szibéria	Rita Saccheto A méltóságos kalandornő	Mértföldkövek	Róbert Warwick Mister Robinson
Péntek	Molnár Ferenc A doktor ur	Szibéria	Rita Saccheto A méltóságos kalandornő	Mértföldkövek	Róbert Warwick Mister Robinson
Szombat	Molnár Ferenc A doktor ur	Szibéria	Rita Saccheto A méltóságos kalandornő	Mértföldkövek	Lilly Beck A szerelem vására
Vasárnap	Molnár Ferenk A doktor ur	Szibéria	Rita Saccheto A méltóságos kalandornő	Mértföldkövek	Lilly Beck A szerelem vására

Dr Pápay-féle oltóintézet
Budapest, Teréz-körút 31. szám.
Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju
tiimiő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

HANTOS TESTVÉREK
Költségvetés dijtalan.
festő, mázoló és érctényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. **Telefon: József 46—34.**

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

NAGY ENDRE uj konferánszokkal.
Jön a Zeppelin! Nagy Endre és Zerkovitz Béla dalosjátéka.
Wondler, Bernhardt-trió, 4 Sylphid a levegő tündérei, Radotzky, Hansen, Koenig nővérek, Strathmore a biciklin és az összes novemberi attrakciók.

Sörkabaré 9—1 óráig. Belépődij 2 korona.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA
ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA
Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.
BUDAPEST
Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

Kiváló porosz szén
Hazai darabos és kocka szén
Gázgyári koksz
Kicsinyben és nagyban kapható:
EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál
Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.
Telefon: 52-06, 52-07.

KAIZMAREK és TÁRSA R.T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152-07.

Sirkővétel
előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.
Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. :::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

Bründl János
csász. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, jégszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Holzer
cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza
Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :
Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.
BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!
NYIRI SÁNDOR
BUDAPEST
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.
Villamos erőre berendezett
Paszpartu műintézet és könyvkötészet.
Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

Thiergärtner és Stöhr
részvénytársaság
Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.
Telefon: 129-45.
Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák. Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk
Budafoki-ut 9-11 sz. alatt
levő elegáns műtermeink megtekintését

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtőm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

A Budapesti Ásványolajgyár Részvénytársaság

részvényeseit ezennel meghivjuk az 1916 évi november 18-iki napján d. u. 4 órakor Budapesten, V., Dorottya-utca 7. számu ház III. emeletén a Kőolajfinomitógyár-részvénytársaság üléstermében megtartandó

XXV. rendes közgyülésre,

melynek tárgyai:

1. Az igazgatóság jelentése a lefolyt üzletévről.
2. A jedliczei ásványolajmüvek mérlegének elő. terjesztése, megállapitása és határozathozatal az 1915/16 üzletévi nyereség hovafordítására nézve.
3. A Budapesti mérleg előterjesztése, megállapitása, és határozathozatal az 1915/16. üzletévi nyereség hovafordítására nézve.
4. A felügyelő-bizottság jelentése.
5. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadása.
6. Az alapszabályok 24. §-ának megváltoztatása.
7. Négy uj igazgatósági tagnak két évre való megválasztása és az igazgatóság tiszteletdijának megállapitása.
8. A felügyelő-bizottság egy póttagjának két évre való megválasztása és a felügyelőbizottság évi tiszteletdijának megállapitása.

Budapest, 1916 november havában.

Az igazgatóság.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (azelőtt Orasche)** Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek :: Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok :: Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák :: Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák :: Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

THE GRESHAM ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG BUDAPESTEN
V., Ferenc József-tér 5—6.
Magyarországi igazgató-tanács:
Andrássy Géza gróf v. b. t. t. országgyülési képviselő, elnök.
Batthyányi Tivadar gr. orsz. gyül. képviselő.
Dr. Gerenday György ny. min. tanácsos, kincstári jogügyi főtanácsos.
boglári Simon Jakab udvari tanácsos, a budapesti áru- és értéktőzsde alelnöke.
Ügyvezető igazgatók:
Igmándi Mihály. **Scott H. János.**

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. november 22-én. — 47. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fel évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A lelkiismeret

harsány szava szólalt meg a főváros pénzügyi bizottságának legutóbbi ülésén, azokban a felszólalásokban, amelyek Budapest élelmiszerellátására vonatkoztak. Hajós városatya ezuttal — árvizi hajós volt, menteni igyekezett, a pesti élelmiszermizériák zátonyára jutott embereket biztos fedél alá akarta hozni. Mert nagy az árviz és sekély — az élelmiszerkészlet és még ahhoz is nehezen lehet hozzájutni, amije van a fővárosnak. Jó volt, hogy a pénzügyi bizottság idejének javát a közélelmezés kérdéseinek szentelte és merjük állitani, hogy két óra alatt több praktikus, célszerü eszme vetődött fel, mint huszonöt tizesbizottsági ülésen együttvéve.

Két csoportba osztotta a közélelmezési ügyosztály vezetősége a bajokat: technikai okokra és áruhiányra. A technikai okokat Vázsonyi Vilmos egyszeriben felboritotta, mert Kolumbusz tojásánál is egyszerübb dolog, hogy ha az elárusitó helyeket szaporitják, vagy ha azt az árut, ami mégis csak megvan, nem egy lyukon keresztül, hanem négy-öt rekeszben árusitják, akkor az ácsorgás nem tarthat tovább egy félóránál, mert akkor, sajnos, a készlet a legrövidebb idő alatt elfogy. Nagy tévedés azt mondani, hogy az ácsorgás az áruhiányból folyik, mert hiszen világos, hogy ha Vázsonyi módszerét követik, akkor jóval megrövidül az árukészlet kiárusitásának az ideje és akkor nem lévén több áru, semmi értelme sem lesz a további ácsorgásnak. Bizonyos, hogy végeredményben ezzel nem fog több ember zsirhoz jutni, mint eddig, de most nem erről volt szó, hanem arról az egyszerü, praktikus megoldásról, amely egyszeriben és feltétlenül megszünteti, vagy a minimális időtartamra redukálja Budapest élelmezésének mindennapi szégyenképeit. Tessék példát venni e tekintetben a budapesti községi vagy képviselőválasztásoktól, amelyeknél négy-öt szavazatszedő küldöttség szerepel egyazon választóhelyiségben. Ha a választás ugyanolyan egyke-rendszerrel történnék, mint a községi élelmiszerüzem zsirárusitása, akkor például a Vázsonyi-Hieronymi választásnak még ma sem volna vége.

Áruhiány; — hát bizony ez sulyos hiba és főhiba. De a jelek arra mutatnak, hogy nemsokára ezen a téren is megnyugtató eredményeket fog felmutatni a főváros. Nem a közélelmezés vezetőinek a bölcsességében bizunk, hanem a kormányközegek józan belátásában, abban, hogy miként a pénzügyi bizottság ülésén történt, valahányszor valamelyik felszólalónak kifogása lesz valami ellen, megjelenik a táviratkézbesitő és átadja Folkusházy tanácsnoknak a nemes Kürthy báró táviratát, amely minden panaceának gyógyitó balzsama lesz. Némi kifogást ugyan e táviratváltások ellen is lehetne tenni. Mert a látszat szerint ugyan ez a leggyorsabb és a legkevésbbé bürokratikus elintézési és érintkezési forma, de ki tagadhatja, hogy ha a nemzet bárója rögtön generalizálta volna az uzsonna-tilalmat és hogyha alkudozás nélkül teljesitette volna a főváros vaj-kivánságait, akkor nem lett volna szükség a táviratokra és akkor két héttel korábban történt volna minden, ami jó és helyes.

A helyzet most azonban ugy fest, hogy Budapest lakossága nyugodt lehet, mert — a pesti táviratkihordók fürge emberek...

Fullánkok

...

Másfél

millió koronás tulkiadásnak a megszavazását kérte a tanács a pénzügyi osztálytól. Vonatkozott pedig ez a horribilis eltérés az előirányzat és a tényleges költség között — három iskolának az épitésére, három vállalkozó számlájára. Hiszen igaz, hogy tulkiadásokhoz már a békeidőben is volt szerencsénk és igaz, hogy a háboru az épitést jelentékenyen megdrágitotta. De éppen ezért, mert három évvel ezelőtt még nem volt háboru, tulkiadás pedig akkor sem volt ritka eset, éppen ezért hisszük, hogy itt ismét nem háborus, hanem rendszerbeli tullépésről van szó. Amikor az épitkezést elhatározta a főváros, bizonyára kikalkulálták alaposan a költségeket és a vállalkozók bizonyára a kalkuláció alapján fogadták el a megbizást az épitésre. Ha tehát elszámitották magukat, ez az ő bajuk; ha azonban a számitási hiba a főváros kalkulációjába csuszott bele, akkor ez éppen olyan slendriánságra vall, amilyen hallatlan hanyagság, hogy a másfélmilliós épitési többköltség dolgában meg sem kérdezték a szakértőkből álló szakbizottságot.

Szinházi

körökben nem örvend tulságosan nagy népszerüségnek a vigalmi adó; nem azért, mintha a tizpercentes pótlék a szinházak zsufoltságát komolyan veszélyeztetné, hanem mivel a tisztelt szinházigazgató urak már előre eszkomptálták a vigalmi adót és pedig ugy, hogy tiz percent helyett mindjárt ötven percenttel emelték átlagosan a helyárakat. Most azután fáj nekik, hogy a felemelt áraknak egy csekély hányadát a főváros fogja kapni. De a krokodilkönnyek sem fogják meginditani a fővárost és a vigalmi adóból tényleg adó lesz, sőt biztos az a remény, hogy jóval többet fog jövedelmezni, mint amennyire előirányozták.

Kürthy

Lajos, a nemzet bárója, aki eddigelé arról volt hires, hogy amelyik vármegyébe belépett, ott nem nőtt többé ellenzéki fü és onnan pontosan beszállitották a leltári mamelukokat, — igen vicces ember lehet. A pénzügyi bizottságban éppen arról volt szó, hogy a zsirjegyeket nem lehet életbeléptetni, mert a Közélelmezési Hivatal nem akar elegendő vajat kiutalni; a következő pillanatban már ott volt a báró távirata, amely megoldotta ezt a problémát. A másik panasz arra vonatkozott, hogy a kávémérésekben ezentul is szabad kávét és tejet fogyasztani, ami pedig szintén öreg hiba. Alig hogy a panasz elhangzott, pihegve szólt a második számu táviratkihordó: itt az irás, olvassátok! Az irás ismét a nemzet bárójáé volt és az uzsonna általános, községenkénti és egyenlő eltiltását tartalmazta. A kettős epizódból nyilván az következik, hogy van még telepátia a világon és ugy látszik, hogy ezentul a fővárosnak csak kivánnia kell valamit, máris megjelenik az üdvözitő távirat.

Városatyák morálja

El nem hangzott közgyülési beszéd

Tisztelt közgyülés! Budapest törvényhatósági bizottságában csak a tiszteletreméltó érdemnek, a feddhetetlen jellemnek, a tiszta polgári erkölcsnek van joga helyet foglalni. Csak igy van joga ennek a testületnek Budapest polgárai nevében szavát felemelni, csak igy van joga tisztviselőinek sáfárkodását ellenőrizni, csak igy van joga a főváros pénze, vagyona fölött határozni. A tiszteletreméltó polgári erénynek olyan képviselői ülnek itt közöttünk, akik polgártársaiknak minden elismerését és hódolatát megérdemlik, de ugyanakkor t. közgyülés sajnálattal kell tapasztalnunk, hogy az utolsó hetek botránykrónikájában mind sürübben és sürübben fordulnak elő olyan nevek, akiknek fejét a polgári bizalom koszoruja ékesitette eddig. Fájdalom, nem gyanusitásokról, hanem a legtöbb esetben birói itéletekről van szó, birói itéletekről, amelyek polgártársaink ellen elkövetett bünökért sujtják őket. Ahol pedig még nincs birói itélet, de ha lesz, annak is szigorunak kell lenni, vagy ahol a bünös kéznek nincs is joga beavatkozni, mindenhol arról van szó, hogy az egyik budapesti polgár sok más budapesti polgár megkárositásával akart illetéktelen haszonhoz jutni.

Hát mélyen tisztelt Közgyülés, a polgári becsület nincsen kodexekben összefoglalva, de én azt hiszem, *az ilyen ember nemcsak a törvényhatósági bizottsági tagságra, de a polgár, tisztelettel övezett nevére sem méltó.* Én kiközösiteném az ilyent a polgári társadalomból és uj intézménnyé avatnám a ruhára varrott sárga foltot és számüzném őket az árdrágitók ghettójába, éljenek meg maguk között, csalják, szipolyozzák egymást és ne sulyosbitsák még jobban azt a szegényes, küzdelmes, verejtékes életet, amit mi, Budapest polgárai, a háboru viharában élünk. Mondom, a polgári becsület kodexe csak sziveinkben él, de szivünk sugallata azt mondja, hogy itt, ahol a polgári erény kimagasló képviselőit van alkalmunk akárhányszor ünnepelni, ezek a kiválóságok nem foglalhatnak helyet egy sorban azokkal, akik élelmiszert hamisitanak, vagy árakat drágitanak.

A polgári becsület nem a szerelmi kalandok piszkának vérrel való lemosását követeli, hanem egymás megbecsülését, az igaz érdem tiszteletét, a becstelenségnek vér nélkül való utálását. Pár hét előtt maga a polgármester jött elénk és egyik megvádolt kiváló tisztviselő bünét és erényét beledobta a mérleg serpenyőjébe. Legyünk mi a birái annak, hogy bünös-e a megvádolt tisztviselő. Ezzel a természetes törekvéssel szemben, tisztelt Közgyülés, nekünk viszont egyenesen erkölcsi kötelességünk, hogy körülnézzünk magunk között, csupa feddhetetlen biró ül-e sorainkban?

Bármily ólmos nehézséggel hagyja is el számat a szó, ki kell mondanom, hogy az utolsó hetek eseményei után *Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottsága megrostálásra szorul.* Tekintsünk csak végig ezeken az eseményeken.

Kezdem azon, hogy a rendőrbiróság Budapest egyik legtekintélyesebb, leggazdagabb hentesmesterét *kéthónapi elzárásra itélte,* mert a zsirt a maximális árnál jóval drágábban adta. Hangsulyozni kivánom, hogy amugy is nagy vagyonának növelése és nem mindennapi kenyerének megszerzése miatt cselekedte ezt. Azt

hiszem, nem emelkedhetik hang akkor, amikor azt mondom, hogy *Zeidl* Vencel nem méltó a közgyülési teremben való megjelenésre.

Egy másik bizottsági tag, *Bálint* Dezső, aki itt, a szemünk láttára, pesti polgárok pénzén lett gazdag emberré, a háboru alatt mulatóhelyével, szórakozni vágyó emberek könnyen kidobott pénzéből ismét rengeteget takaritott. Most árdrágitásért elitélték, de még több eljárás is van ellene folyamatban. Az itélet ezuttal olyan embert sujtott, akinek, ha nem tulságosan, de mégis a kultura terjesztése volt a hivatása. Magasabb intelligenciával kell tehát rendelkeznie, még sem látja be, hogy ezekután nincsen helye közöttünk. Ellenkezőleg, merészségében odáig megy, hogy ugyanakkor, mikor egy itélet pellengérre állitja, ajánlattal lép elénk, hogy adjuk neki a Vigadó bérletét. Az árdrágitásokhoz uj vadászterületet adni nem vagyunk hajlandók, de a polgári becsület nevében eddigi büneiért ki kell közösitenünk magunk közül.

Szóljak-e *Semler* Sándor bizottsági tagról, aki milliomos létére harminchat koronáért árulja a tizenháromkoronás szövetet? Az ilyen embernek a néhányszáz koronás pénzbirság igen kis büntetés, mert hisz Semler egyetlen vég posztón többet keres. A hatóságoknak sokkal mélyebben kellene belenyulni a bajok gyökerébe, de Semlert addig is polgártársainak kell itt, ebben a teremben megbélyegzésssel megbüntetni.

Goldmann József bizottsági tag tejnagykereskedő és kiderült róla, hogy ötezer liter tejet hamisitottak a telepén. Ma, amikor minden emberélet drága, élhetnek-e gyermekek és aggok Goldmann József bizottsági tag hamisitott tején? Azt hiszem, ez is olyan bün, amelyet ez a testület nem hagyhat megtorolatlanul.

Emlékezetes az is, hogy a főváros tanácsának és a kormánynak együttes szigoru intézkedése hiusitott meg egy rablóhadjáratot, amelyet a budapesti háziurak kapzsi része a Palatinus r.-t. fővezérsége alatt inditott meg. Tisztelt közgyülés, én belátom, hogy ma a háziurak dolga sem szinig-tejfel. Ebben a városban senkinek sem lett volna kifogása az ellen, ha a háborus viszonyok árdrágasága közepett a háziurak is stájgerolnak 5—10 percenttel. De a hadjárat meg nem engedhető hasznot akart zsákmányolni, ennek igenis gátat kellett vetni. Azok a bizottsági tagtársaim tehát, akik egyben háziurak is, ne menjenek messze, ha valakinek meg akarják köszönni, hogy elestek a normális áremeléstől. Nézzenek körül itt a közgyülési teremben, itt ülnek *Grünwald* Mór és *Schiffer* Miksa bizottsági tagok, a Palatinus büszkeségei. Nem vagyok hipokrita, de nem hiszem, hogy annak a mozgalomnak a vezérei, amely mozgalom a budapesti polgárok százezreit sujtotta volna igazságtalan áremeléssel, nem mélytók, hogy azok között üljenek, akiknek hivatása a budapesti polgárság érdekeinek megóvása.

Hangom szerény, de azt hiszem, olyan erkölcsi alapon állok, hogy ezen a szerény hangon is fölszólithatom ezeket a bizottsági tagokat és mindet, akik hasonló büntudatban élnek, hagyják el ezt a termet, ahol a közgyülési termen kivül viselt dolgaik fölött nagy általánosságban minden alkalommal pálcát törünk. Nem türhetjük, hogy itt üljenek közöttünk, mert különben Budapest népe nemcsak őket, de bennünket, akik hallgatag nézői vagyunk üzelmeiknek, nyomtalanul el fog seperni.

*

(E beszédnek a kéziratát az Ujvárosháza folyosóján találtuk. Ugy látszik, hogy az egyik törvényhatósági bizottsági tag az e hó 22-ére kitüzött közgyülésen akarta elmondani. Minthogy a közgyülést elhalasztották, a kézirat pedig hozzánk került, sajnos, ez a beszéd sohsem fog a törvényhatóság közgyülésén elhangzani.)

Pénzügyi válság és kibontakozás

A „Főváros Hirlap" ankétje

V.

A „Főváros Hirlap" ankétja során ma dr. Glückstahl Samu, a főváros törvényhatósági bizottságának egyik legélesebb látásu vezető tagja mondja el véleményét a pénzügyi helyzetről, sorra megvilágitván minden egyes utját a kibontakozásnak. Azzal az ügyszeretettel és éleselméjüséggel, melylyel esztendők hosszu során át figyelte és irányitotta a főváros ügyeit, mondja el kritikáját a fennálló tervezetekről, s végeredményben odakonkludál, hogy a meglévő tervezetek egyike-másika is elegendő már arra, hogy a főváros anyagi ügyeit belátható időre rendezze. A szocialisták részéről Garami Ernő, a „Népszava" kiváló szerkesztője nyilatkozik. A kibontakozási tervezetek közül helyesnek tartja mindazokat, melyek nem érintik a proletariátust, mig a világitási, közlekedési és vizadót, ugyancsak fenti szempontból, teljes mértékben ellenzi . . .

Glücksthal Samu dr.,
fővárosi bizottsági tag.

— A főváros jelenlegi pénzügyi helyzetének megitélésénél a „válság" szót egyáltalán nem szabad emliteni, mert az valami reménytelent jelent, itt pedig nemcsak hogy van remény, de bizonyos a kibontakozás. A mutatkozó hiányt kizárólag a háborus viszonyok okozták: lényeges bevételi források elapadása egyrészről, mig másrészről hatalmas rendkivüli kiadások keletkeztek. Ezen a hiányon tehát segiteni kell. A legkézenfekvőbb gondolat, mely ilyenkor felmerül, a *községi pótadók* felemelésének terve, és pedig annyival és addig, mig a deficit összege fedezve nincs . . . Ezt az adótervet én, a magam részéről, teljes mértékben ellenzem, mert ez megint csak általános drágulásra vezetne. A háziurak megint csak emelnék a lakbéreket, drágulnának a mindenféle rendü és rangu szükségleti cikkek, az egész vonalon.

— Igy érünk el — a jelenleg helyesebb — *indirekt adók* gondolatához. Ezek között *a világitási adót* tartom a legideálisabb, s legeszményibb adótervnek. A világitás terén ugyanis szembeszökő az aránytalanság. A szegény ember órákig áll sorban a boltok előtt a maga kiló petroleumáért, nagy adót fizet a tisztátalan, szemrontó, büzös és gyufát pazarló világitása után. Ezzel szemben a kényelmes, praktikus, tiszta, egy ujjmozdulattal kezelhető villanyvilágitás aránytalanul olcsó. S az a néhány filléres drágulás, ami tervbe van véve, senkit sem fog érzékenyen sujtani, a fővárosnak pedig jelentékeny jövedelmet jelent. Éppen igy a háztartási gáz, a fütésre, főzésre, vasalásra stb. használt gáz is kényelmes, tiszta kezelésénél fogva sok tekintetben luxuscikk, s mégis jóval olcsóbb, össze sem hasonlitható, a mai szénárak mellett, a kevésbé tehetős ember hasonló irányu kiadásaival.

— A *vigalmi adók,* a szinház, mozi mulatóhely adója szintén teljesen reális és igazságos tervezet. Ezt az adót egyrészt idegenek fizetnék. Ettől eltekintve is azonban, miért ne mentesitse a mulatóhelyek és mozik pénztárai körül tolongó tömeg az adózástól azokat, kik ezalatt otthon görnyednek. A szinház is végeredményében csak szórakozóhely, arra ugyanigy áll a fenti állitás.

A közlekedési adó terve, — ugy remélem, — összefügg egy egységes tarifarevizió tervezetével. Ez a közönségnek is használna, s a főváros is megtalálná hasznát, mert a tarifarevizióból származó bevételi többletet ugy kellene elosztani, hogy abból a jelentékenyen nagyobb hányad essék a városra, s a társaságok, melyek mégis a revizióval kapcsolatos rizikó terheit viselik, csak kisebb százaléku részesedést kapjanak.

— A tervbevett *vizdijemelés,* azt hiszem, nem jelent jövedelmet a fővárosnak, mert a viz előállitási költségei oly tetemesen megdrágultak, hogy ezen adó hozama csupán az üzemköltség és a bevétel közti aránytalanságot fogja helyrebillenteni.

— Ami a *telekérték-adót* illeti, annak teljes mértékben a hive vagyok, s mindenképen helyeslem. Hogy a jelen körülmények között mégsem tartom azonban alkalmasnak a helyzet megjavitására, annak oka ezen adónem nehézkes alkalmazásában, hosszadalmasságában, s

Még a vadállatok is érzik . . .

Fehéren foltos, csendes körül minden; a fák kopaszon nyujtogatják dermedt ágaikat a bolyhos felhők felé, az olvadó hóban nehéz csizmanyomok, de sehol senki az uton: egy pillanatra ugy tünik, mintha minden élet kihalt volna az állatkertben. Csak a dombon tul pipáznak a komoly mozdonyok s a füstjük kanyargó gyászfátyolt köt a villanypárás, illatos, zenés nyári éjszakákról álmodó fák lombtalan koronája köré.

De a másik pillanatban felrikolt egy tavi madár. S mintha feleletül érkezne rá, boldog gyerekkacagás kórusa zendül a majomház felöl. Az aquarium tájékáról is közeledik egy iskola gyerekhada. Pedig ma rossz téli napja van az állatkertnek: lucskos, olvadásos, — jégtelen nap. Máskor bezzeg hangos a rodlipálya, szánkázó-utak, korcsolyapályák környéke . . .

Se baj, körülnézünk az állatok között. Hogyan élnek, hogyan indulnak a harmadik háborus tél élelmezési megpróbáltatásai elé? Lendl Adolf dr., az állatkert tudós igazgatója, volt szives vállalni a kalauzolást.

Elindulunk a ragadozók felé. Az uton katonásan tisztelegnek mindenütt az egyenruhás örök és ápolók.

— Rengeteg nehézséggel kell megküzdenünk az állatok élelmezése körül, — kezdi el kérésünkre az igazgató ur. — Háboru előtt körübelül százféle eleséget kellett e sok mindenféle faju állatnak beszerezni. Ma egyes táplálék-cikkek teljesen hiányoznak, de most is szétosztunk vagy nyolcvanféle állat-élelmiszert. Egyáltalán nincs ma déli gyümölcs, meg hiányoznak a zsiros magvak, mint kendermag, tökmag, napraforgómag. Ezeket szurrogátumokkal pótoljuk, — mint majd meglátja mindjárt.

Eközben odaérkeztünk a majomházba. Az igazgató kivett a zsebéből néhány pompásan illatozó sült almát. Őrült visitozás, tülekedés, verekedés támadt a rács mögötti világban, a jelenlévő néhány gyerek és nevelőnő hangos örömére.

— Látja, igy pótoljuk a banánt, sült ésíőtt almával. A majmok eleintén földhöz vágták, a papagályok sem akartak hozzányulni, — ma már a héjját is megeszik. Éppen igy helyettesitjük a magvakat reszelt és törött vadgesztenyével.

Elhagyjuk a majomházat és az oroszlánok téli szállása felé indulunk. Hétfő van, ez koplalónapjuk volt már békében is a nagy ragadozóknak, pláne az ma, e hustalan és mindentelen világban.

Halálos csend fogad, amint belépünk az oroszlánok házába. Az állatok felugrálnak, mi vagyunk egyedüli látogatóik. Tizenegy hatalmas, fejlett oroszlán és tigris van elhelyezve a világos, tágas teremben . . . S dermedt némaságban huszonkét hipnotizáló, égő szem követi lépteinket a hosszu termen keresztül. Kényelmetlen érzés nagyon.

De, alig hogy bezárul mögöttünk az ajtó, felharsan a pokoli koncert.

— Amióta a háboru tart, az oroszlánok számára két koplaló napot rendezünk hetenként. Ezeken a napokon egyáltalán semmit sem kapnak. Kissé idegesek ilyenkor, de egyébként nem tapasztaljuk, hogy ártana nekik, mert akkor visszatérnénk a régi, egy koplalási-napos, rendszerre. Más napokon lóhust kapnak, de mivel ennek csak a csontos részét szolgáltatja ki az állatok számára a hatóság, kénytelenek vagyunk ezt még pacallal s más kevésbé értékes eleséggel megszerezni.

— A ragadozók érzik meg általában legjobban a háborut. A jegesmedvék három teljesen koplaló napot tartanak hetenként. Ha nem is olyan hájasak, mint azelőtt, de birják. Azelőtt csukamájolajat is kaptak és a fiatal ragadozók tojást is. Most legfeljebb ürestojáshéjjal etetjük őket, hogy mésztartalmával elősegitse csontképződésüket.

— Általában azonban a nagyobb állatok kevesebb aprólékos gondoskodást kivánnak, csak nagyon drága az élelmezésük, hát le kellett szállitani az adagokat. Az elefánt békében 70—80 kilogrammot evett naponta, most 60 kg. a napi adagja. Ennyit kap szénából és takarmányrépából, ellenben zab, rizs és korpa, mint beszerezhetetlen cikkek helyett kap 10—15 kg. vadgesztenyét. S ha ingerült és elégedetlen is miatta, drága egészségének mégsem árt.

— Sokkal könnyebb volt a többi szénaevőt a vadgesztenyéhez szoktatni. Zsiráffok, antilopok, tevék, lámák, szarvasok, őzek, kecskék s a mostanában, — a schönbrunni állatkert ajándékaként — érkezett 16 kőszáli bak, valamennyi vadgesztenyét eszik. A törekvésünk ugyanis az élelmezés körül az, hogy függetlenitsük magunkat lehetőleg azon tömeges élelmiszerek használatától, amit az emberek és a házi állatok fogyasztanak. Mert igy egyrészt biztositva látjuk az állatok élelmezését a jövőben is, másrészt nem oko-

abban rejlik, hogy a mai viszonyok inkább egy másik, rokonadónemnek kedveznek inkább. A telekértékadó ugyanis mindenekelőtt uj kataszteri felvételt igényel, amelynek elkészitése hosszadalmas, ma különösen sok nehézségbe ütközvén, két esztendeig is eltarthat. Én tehát jelen körülmények között, *átmenetileg* sokkal alkalmasabbnak vélem az *ingatlanértékemelkedési adó behozatalát*. Most megmozdultak az ingatlanok Pesten, mindenki házat akar vásárolni; egyik napról a másikra óriási az ingatlanok értékének emelkedése, az 50 százalékos emelkedések napirenden vannak. Miért ne használja fel ezt a rendkivüli helyzetet a város, annál is inkább, mert az értékemelkedést nem egyesek, mint a háztulajdonosok, az érdekeltek, — hanem mindnyájan, a köz, a viszonyok hozták létre. Ismétlem, csak átmenetileg, a mai állapotok között tartom helyesnek az ingatlanértékemelkedési adót, de ma föltétlen annak tartom, mert bármily csekély percenttel adóztassuk is meg a volt vételár, s mai eladási ár közti különbség összegét, mégis nagy jövedelmet jelent ez a fővárosnak . . . Ezalatt az átmeneti idő alatt kényelmesen elkészithető a kataszter és a háboru után, a normális viszonyok helyreállásakor, bevezethető lesz a mindenképen helyes és bevált telekértékadó.

— Mindezen most felsorolt bevételi források a főváros pénzügyi viszonyait előreláthatólag nagy időre rendeznék, különösen rugékony fellődésképességüknél fogva, melyek a város fokozódó kiadásai számára már előre gondoskodnak megfelelő bevételről.

Garami Ernő,
a „Népszava" felelős szerkesztője.

— A „Népszava" az évek hosszu során, vezércikkeiben és más helyeken elég bőven kifejtette álláspontunkat a most uralkodó várospolitikával szemben. Ez mindenki előtt ismeretes. Bizonyos, hogy azon rendszer és gazdálkodás mellett, melyért mi harcolunk, a tizmilliós deficitről ma nem kellene beszélni. Most azonban az a helyzet, hogy a hiány megvan s ezt el kell tüntetni. Fent a városházán azonban ezt a kérdést, — a legcinikusabb módon, — mindenféle adótervekkel akarják megoldani. Igy nagyon rossz ötletnek tartom a világitási adót. Ma, amikor egyáltalán nincs petróleum, a városnak arra kellene törekednie, hogy mindenki számára hozzáférhetővé tegye a villanyvilágitást, olyan olcsóvá kellene tenni, hogy a legszegényebb munkás is használhassa. Éppen igy a háztartási gáz, ma, amikor a szénárakat nem lehet megfizetni, kétszeresen gazdaságos, mert sokkal kevesebb kaloria megy veszendőbe, mint a kéménynyilásos szénfütésnél.

— Ugyancsak a legélesebben ellenszegülünk a közlekedési eszközök és a viz használati dijának felemelése ellen. Ez mind a már agyonterhelt szegény embert sujtja elsőrendü szükségleteiben. Tessék megadóztatni a luxust, minden formájában, pótadóval a vagyont és a jövedelmet, egy észszerü skálával mindaddig, amig fedezve nincs a deficit. Tessék megadóztatni a telek értékét, az ingatlan értékemelkedését, ez mind helyes. Ezt azonban nem fogják tenni, amig háziurak ülnek a városházán, a bizottsági székekben . . .

Jön a petróleum-jegy

A kiskereskedők utján osztják ki

A liszt-, zsir-, vaj-, cukor- és a többi jegyek után minden valószinüség szerint már legközelebb *petróleumjegyeket* is fogunk kapni. A petroleumhiány az elmult napokban óriási mérveket öltött. Ilyenformán kapóra jön a petroleumjegy, de mindenekfölött az a tény, hogy a fővárosnak módjában lesz a petroleumjegyeknek megfelelő fedezetet, elegendő petroleumot is beszereznie.

Ismeretes, hogy a tanács már többizben fölirt a kormányhoz, adjon petroleumot, mert a lakosság ellátása ebben a tekintetben igen szomoru. A kormány előbb azt válaszolta, hogy a petroleum-hiányt ugy oldja meg Budapest, hogy takarékoskodjék. Miután azonban nem volt mivel takarékoskodni, a tanács ujból fölirt a kormányhoz. Ennek azután meglett, ha nem is a teljes, de kielégitő eredménye. A kereskedelmi kormány rászánta magát, hogy a petroleum-kérdésben személyes tárgyalásba bocsátkozik a fővárossal. A tanács ezzel a misszióval *Vita* Emil dr. tanácsnokot bizta meg, akinek nagy érdemei vannak az erélyesen keresztülvitt akcióban. A személyes tárgyalás tehát november 17-ikén ment végbe és az eredménye az, hogy

a kereskedelmi kormány petroleumot igért a fővárosnak és pedig havonkint kiutalandó kvantumban.

A mennyiség, sajnos, nem sok, de mégis több az eddiginél, amennyiben értesülésünk szerint körülbelül *egy harmadát teszi a béke idején fogyasztott petroleummennyiségnek.*

Ezzel azonban ujabb gondok szakadtak a főváros nyakába: hogyan fogja a szerény petroleumkvantumot méltányosan és igazságosan elosztani a lakosság között, különösen pedig hogyan lehet megállapitani azt, kinek van szüksége petróleumra és kinek nincsen?

Ezeknek a kérdéseknek eldöntésére vasárnap, november 19-ikén reggel 9 órakor értekezlet volt a közgazdasági ügyosztályban. Az értekezleten megjelentek a petróleumgyárak, a nagykereskedők, a kiskereskedők és a fogyasztók képviselői és ott voltak *Glücksthal* Samu és *Ehrlich* G. Gusztáv fővárosi bizottsági tagok. Megelégedéssel vették tudomásul az eredményt, amelyet el lehetett érni és hosszas eszmecserét folytattak a kiosztás módjáról.

Mindenekelőtt el kellett állani attól a megoldási tervtől, hogy a kormány által kiutalandó petroleummennyiséget maga a főváros ossza ki. Ehhez a fővárosnak nincsen elegendő szerve. Az élelmiszer-bódéknak máris nagy a munkája, ujabb terhet nem vállalhatnának, de meg a petroleum tisztátalansága és átható szaga ártalmára lenne az élelmiszereknek. Külön petroleum-osztóhelyiségeket fölállitani sok pénzbe kerülne és fölösleges lenne. Ilyenformán az értekezlet abban állapodott meg, hogy

a petroleumot a kiskereskedők kapják meg

és ők osztják szét a közgazdasági ügyosztály szigoru ellenőrzése mellett.

Az első petroleumszállitmány már a legközelebbi napokban megérkezik és azt, hogy a bajon sürgősen lehessen ahogy-ugy segiteni, a kiskereskedők között arányosan fölosztják, akik azután viszont a lakosságot juttatják igazságos petroleum-adagokhoz. Ez idő alatt azután minden valószinüség szerint elkészülnek a jegyrendszerrel, amely igen sokféle érdeket kell, hogy figyelembe vegyen. Ma tulajdonképen még egészen nincs is eldöntve, hogy egyáltalán lehetséges-e a jegyrendszert behozni, amikor petroleumra nem mindenkinek van szüksége. Valószinü, hogy csak azok kapnak majd petroleumjegyeket, akiknek olyan lakásuk van, ahol más világitási eszköz nincsen. Ezeknek a lakásoknak a megállapitása természetesen nagy gondot okoz, de mégis a legfontosabb, hogy a főváros valóban meg is kapja majd azt a petroleummennyiséget, amelyet a jegyek ellenében kiszolgáltatni tartozik.

Harc az ápolási dijakért

A tanács a belügyminiszter ellen

A közegészségügyi ügyosztály költségvetése kapcsán rámutatott a *Fővárosi Hirlap* arra a lehetetlen helyzetre, amellyel a fővárosnak meg kell küzdeni akkor, amikor a belügyminiszterium a tanács által kért 6 korona 44 filléres ápolási dij helyett mindössze 4 korona 50 filléres dijat engedélyezett. Ugy látszik, az ügyosztálynak és a tanácsnak a belügyi kormánnyal eddig csendben folytatott harca a közeljövőben élesebb küzdelemmé alakul át, amennyiben a legközelebbi közgyülésnek is módjában lesz a kormány méltánytalan eljárásához hozzászólani. Igen természetes, hogy akkor, amikor a főváros kórházaiban kezelt betegek 80%-a nem is budapesti illetőségü, a kormány eljárása a közgyülésen erőteljes hangokat fog kiváltani.

A belügyminiszter rendelkezése, amely szeptember 25-ikén kelt és 1917-re 4.50 koronában állapitja meg az ápolási dijakat, a főváros pénzügyi érdekeit sulyosan érinti, mert az ilyen alapon várható bevételek *semmiesetre sem lesznek elégségesek a legszigorubb takarékosság szem előtt tartásával előirányzott és ezért tovább már nem redukálható kiadások fedezésére.*

E hó októberében ujabb fölterjesztéssel élt az ügyosztály. Rámutatott ez a fölterjesztés a háborus kedvezőtlen gazdasági viszonyokra, amelyek lehetetlenné teszik a régi költségvetési keretek betartását. Ha tehát a belügyminiszter a 6.44 koronás ápolási dijak helyett a 4.50 koronásokhoz ragaszkodik, akkor az előirányzott 1,798.000 ápolási napot véve a számitás alapjául, *a kórházi alapok 1917. évi várható hiánya 3,588.120 koronát fog kitenni,* amely hiány a viszonyok előre várható rosszabbodása esetén még emelkedhetik is.

Pedig az ápolási dijak dolgában mindig mostoha volt a kormány a fővároshoz. Csupán az ilyen módon előállott hiányok fedezése révén 1873. óta 3,613.061 koronát fizetett rá a főváros a közkórházakra. Ilyen körülmények között nem csoda, ha *Márkus* Jenő dr., az ügyosztály uj, erélyeskezü vezetője a költségvetést kisérő jelentésében szinte szokatlan erővel birálja a kormány eljárását, mondván:

„A belügyi kormány az országos betegápolási alap érdekeinek védelmében állandóan ellene volt minden emelésnek, holott ez ellenkezik a méltányos és egyenlő teherviselés elvével. Nem tartjuk ugyanis ezzel az elvvel összeegyeztethetőnek, hogy amikor a főváros a kórházügyfejlesztés érdekében, törvényes kötelezettségét messze tulmenően, saját adozó polgárságának sulyos megterhelésével, évről-évre igen nagy anyagi áldozatokat hoz, akkor az ápolási dijnak a tényleges szükségleten alul maradó megállapitásából előálló effektiv hiány, mint teljesen illetéktelen és sulyos ujabb teher az érdekelt ápoltak, illetőleg az egész ország adóhozzájárulásából létesitett országos betegápolási alap helyett a fővárost, illetve annak adózó polgárságát sujtsa. Nem nyugodhatik bele ilyen megoldásba a főváros közönsége különösen most, amikor a főváros anyagi erejét és polgárságának a köz érdekében tanusitott lelkes áldozatkészségét a háborus viszonyok a teherviselőképesség legszélső határáig amugy is igénybe veszik. Ugy véljük, hogy a főváros közönsége bizalommal várhatná a belügyminiszter urtól, mint a főváros legfőbb vagyonfelügyeleti hatóságától, hogy a főváros háztartását illetéktelen megterheléstől megóvja.

A belügyi kormánynak most ismertetett álláspontja mellett a viszonyok változása következtében előállott többletek ellensulyozására nem maradt más hátra, minthogy az alkalmazottaknak, sokszor még a betegeknek rovására a költségek előirányzatában a lehető legmesszebbmenő megszoritásokat eszközöljük, csak azért, hogy a dijaknak a valóságos árviszonyok-

---

zunk zavart és nehézséget fontosabb élelmezési kérdésekben.

— Mindez ideig nem tapasztaltuk, hogy e változtatások az állatok egészségére visszahatottak volna. Állataink kivétel nélkül egészségesek. Persze minden óvintézkedést megteszünk, igy nemrégiben beoltottunk több mint száz nagy szárnyast, baromfiakat, pávákat, sőt hattyukat is, az egész környéken elterjedt baromfivész ellen. Sikerült is az állatkertet e példátlanul veszedelmes, ragályos kórtól megmenteni. Ha mégis néha egyik-másik állatot meg kell ölni, ez főként az előregedés — vagy fölös nagy számuk miatt van. Igy mostanában két fogatlan, öreg jegesmedvét végeztünk ki. Kovács Aladár dr., a mentőfőorvos, ki egyike a legügyesebb céllövőknek Budapesten, vállalta a hóhér szerepét. Legközelebb négy bennszületett farkast végezünk ki; fölös számban vannak s nem tudunk tuladni rajtuk. Azonkivül van egy öreg és vak barna medvénk is a halálraitéltek listáján . . .

. . . Az igazgató ur hangja, mely csupa melegség és áhitat, mikor kedves állatairól beszél, az utóbbi szavaknál komor ünnepiességbe csap át. Szinte a végzettragédiák sötét levegőjét érezzük . . . Hálásan megköszönjük a felvilágositást és elbucsuzunk tőle . . .

A kapuban a prémgalléros portás az élelmezés nehézségeit vitatja meg.

— A mutkor, hogy-hogynem, — mondja az ezüstsisakos rendőr, — hus került az asztalra. Mondom az asszonynak: Héjnye, hát ilyen is van még?

. . . Mintha az éhes oroszlánok válaszoltak volna: pokoli üvöltésük messze elkisér az uton.

Vécsey Leó.

kal lépést tartó nagyobb emelése elkerülhető legyen.

Kötelességünk továbbá rámutatni arra is, hogy a kórházaink háztartásában keresztül vitt megszoritásokat az évek hosszu során ismételve és mindinkább kiterjesztve, most már eljutottunk addig a határig, amelyen tul ezen a téren egyáltalában nem mehetünk, különösen ma nem, amikor a háborus viszonyok egyébként is arra kényszeritettek bennünket, hogy a kórházi fogyasztási cikkeknek ugy a minőségben, mint a mennyiségben az egyáltalában lehetséges korlátozásait a legnagyobb szigorusággal az egész vonalon keresztül vigyük. Kimondhatjuk, hogy további megszoritás ma már egyáltalában lehetetlen és a kórházi költség realitását más mint az ápolási dijaknak az árviszonyokkal számoló megfelelő megállapitása nem biztosithatja.

Tisztelettel kérjük a tekintetes Tanácsot, méltóztassék a közgyüléshez a bemutatott adatainkkal támogatott előterjesztést tenni és kérni a közgyülés nyomatékos állásfoglalását abban az irányban, hogy a belügyminiszter urtól a folyó évi előirányzatba felvett ápolási dijak meghagyását és az 1917. évre felvett dijaknak minden változás nélkül való jóváhagyását eszközölje ki."

Értesülésünk szerint a közgyülésen többen élesen meg fogják támadni a kormány eljárását, hogy ezen a réven is pressziót gyakoroljanak a főváros minden méltánylást megérdemlő kérése érdekében.

Házasodjunk, hajahaj...

Ingyenes házasságközvetitő iroda

Az aggódó hazafiak müfaja — még nem is olyan régen — kómikus figura volt. Akkoriban volt ez igy, amikor ezek a különben érzékeny lelkü emberek minden hatásosabb ellenzéki szónoklat után a gomba szaporaságával jelentek meg a horizonton. A fajta ma sem veszett ki de komolyabb, természetesebb, megokoltabb lett, hiszen a háboru véres országutjain olyan könnyü aggódó hazafivá alakulni.

A székesfőváros tanácsához igen érdekes, kedves, okos és (ha nem volna kompromitálva ez a szó, azt mondanánk) korszerü ötletet juttatott el rövid, meleg irás keretében egy ilyen aggódó hazafi.

Beadványában, hogy rögtön nevén nevezzük a gyermeket, azt mondja: házasságközvetitő irodát akar nyitni és pedig olyant, amely ingyen illeszti egymásba a szerelmes párok reszkető kezét. A városházán az első pillanatban hidegen fogadták a tervet:

— Házasságközvetitő irodát nem engedélyezünk, nem adunk ki iparigazolványt — mondották, — mert a házasságközvetités nem ipar.

És csakugyan éppen a minap került egy házasságközvetitő iroda terve a tanács elé és pedig fellebbezés folytán. Az illetékes elöljáróság ugyanis az előbbi megokolás alapján nem adta ki az iparigazolványt. Ugyanerre az álláspontra helyezkedett a tanács is és igy az az ur, aki üzletszerüen akar házasságközvetitéssel foglalkozni, tökéletes kosarat kapott.

Amikor azonban a mi aggódó hazafink beadványát figyelmesebben elolvasták, ugy találták, hogy ez egészen más eset.

— Házasságközvetitő iroda ingyen, hát ez már nem akar ipar lenni és mindenesetre Ámoron kivül a hazát is szolgálni kivánja a derék férfiu. Ezzel a mai nehéz napokban, amikor minden csóknak nemzetfenntartó erejét meg kell fontolni, foglalkozni illik.

Igy aztán Vita tanácsnok, aki az iparügyek patronusa, sürgősen lemondott a dologról, miután itt szerelemről és nem iparról vagyon szó. A szerelem pedig a közjogi és anyakönyvi ügyosztályhoz tartozik. Végeredményben Édes Endre tanácsjegyző vette pártfogásába a beadványt amelynek szerzője, hogy jövendő müködésében való diszkrétségének már jóelőre tanujelét adja, nem is nevezi meg magát.

Szóval most Édes tanácsjegyző tanulmányozza a kedves irást, amely annyi szeretetreméltósággal tudja hangoztatni, hogy fogy a magyarság, gondoskodni kell a folytatásról. Hogy mit fog a dologgal csinálni Édes tanácsjegyző, az még a jövő titka. Végre is azt is mondhatja, hogy neki nincs semmi köze a beadványhoz, mert azok a felek, akikkel ő az anyakönyvi ügyosztályban érintkezik, azoknak ugy sem kell már közvetitő.

Különben nem érdektelen megemliteni, hogy Németország épen most inditott erőteljes akciót a fogyó népesség pótlására. Ott azonban nem házasságközvetitő-irodákat rendeznek be, hanem a szülőnők és anyák védelme, a bába-kérdés rendezése és a nemi bajok ellen való küzdelem révén. Gondolnak különben a németek, mint népességszaporitó intézményre a családapák plurális választójogára és az agglegényadó bevezetésére is.

A mi derék hazafink, aki az önkéntes tüzoltóknak éppen ellentéte, önkéntes házasságközvetitő akar lenni, egyelőre nem sok reménynyel dicsekedhetik, bár elvben teljesen igaza van, mert olyan időket élünk, amikor a leghazafiasabb népdalok közé tartozik, amely ugy kezdődik hogy:

Házasodjunk, hajahuj . .

Uj állások

Késik a belügyminiszter jóváhagyása

Ma-holnap véget ér az esztendő és a belügyminiszter még mindig nem hagyta jóvá az uj állások szervezésére vonatkozó közgyülési határozatot. Ezzel elérte, hogy az idei költségvetésbe felvett személyzeti kiadásokból megtakarit a főváros mintegy százötvenezer koronát, de elérte azt is, hogy a tisztviselők a legnagyobb elkeseredéssel beszélnek a dologról. Több száz érdemes tisztviselő jogos erkölcsi és anyagi ambiciójának a kielégitéséről van szó és teljességgel érthetetlen, hogy egynémely jogi skrupulus miatt ivszámra hevertetnek a belügyminisztériumban olyan aktákat, amelyeknek elintézésétől annyi család sorsa függ.

Hogy az uj állások jóváhagyására egyelőre nincsen kilátás, annak bizonyitéka az, hogy a polgármester december 2-iki lejárattal kiirta a pályázatot a *Szlavnits* Lajos nyugdijaztatása folytán megüresedett II. osztályu tanácsjegyzői állásra. Bizonyos, hogy ha közel volna a jóváhagyás ideje, akkor együtt töltötték volna be az összes állásokat és akkor egyszerre jutottak volna tanácsjegyzői álláshoz tizenheten. Igy azonban az a megállapodás, hogy az egyetlen üres helyet a rangban legidősebb I. osztályu fogalmazóval, *Gömöry* Alberttel fogják betölteni. Gömöry méltán rászolgál az előléptetésre: 44 esztendős ember, 20 esztendő óta városi tisztviselő és a közgazdasági ügyosztályban igen jelentékeny munkát végez.

Ugyancsak december 2-iki lejárattal pályázatot hirdetett a polgármester a tiszti főorvosi, főorvoshelyettesi állásra és a Népjóléti Központ igazgatói állására. A tiszti főorvost és helyettesét a közgyülés választja; a választás formális lesz, mert *Szabó* Sándornak és *Végh* Jánosnak nem lesznek ellenjelöltjeik. A Népjóléti Központ igazgatóját a tanács választja; az igazgató személye nem vitás: *Csergő* Hugó dr. lesz minden valószinüség szerint az egyedüli pályázó és a tanács a bőségesen szerzett érdemeket fogja megjutalmazni a választással.

Hiányos a házbérrendelet

A főváros emeli a boltbéreket

Amikor a Palatinus-lakók keservesen jöljajdultak a 35—50 százalékos béremelések miatt, a főváros gyorsan cselekedett és a maga agilitásával magával ragadta a kormányt. Bár a nevezetes házbérrendeletet a kormány adta ki, mindenki tudja, hogy az igazi érdem a fővárosé, amely talán igen hosszu idő óta nem aratott ilyen igazi, komoly, népszerüséget szerző sikert.

Kétségtelen azonban, hogy a rendeletnek vannak hiányai, hibái is. Csak Springer Ferenc esetére emlékeztetünk, aki földszintes háza lakóinak fölmondott, hogy emeletes palotát épittessen a kis ház helyén. A lakók azonban most a házbérrendeletre hivatkozva, nem akarnak kimenni a házból és a háztulajdonosnak vissza is kellett vonni a felmondást, ami azt jelenti, hogy nemcsak az épitőipar károsodik, de a lakások annyira kivánatos szaporitása is elmarad.

Érdekes különben, hogy a házbérrendelet magát a fővárost is megkárositotta háziuri minőségében. A városházán ugyanis elhatározott dolog volt a városi lakbérek stájgerolása, mert ezen a területen is fokozni akarták a jövedelmeket. A kislakások bérét nem lehet emelni, de az ugynevezett luxus-lakásokét mindenesetre magasabbra szabták volna, ha a házbérrendelet közbe nem jön. Most már csak a boltbéreket lehet fölemelni, ami nyilván meg is fog történni.

A lakók után most a háziurak állanak elő sérelmeikkel. A napokban deputációt küldtek a városházára, ahol is előadták panaszaikat, amelyek között — el kell ismerni — vannak jogosultak is. A kérésük különben az, hogy járjon el a főváros a kormánynál a moratóriumos lakbérek kifizetése érdekében. Ezen a réven a háziurak ugyanis igen érzékenyen károsodtak és eddig a főváros és kormány részéről csak biztató igéreteket kaptak. Most azt mondják, hogy végre pénzt is szeretnének látni.

Beszéltünk a háziuri deputáció egyik tagjával, aki ezeket mondotta:

— A háztulajdonosokat mélyen sujtotta a kormány rendelete, mert tisztában kell vele lenni, hogy nem pusztán a háborus konjunkturákkal való összefüggésben indult meg a lakbéremelés. A háztulajdonosok nem a saját számukra akartak drágasági pótlékot. Valahogy azonban gondoskodni kellett a fentartási többköltségről. Minden anyag, minden munka, amely ehhez szükséges, megdrágult. Ráadásul pedig most jönnek, már utban vannak az uj közterhek, amelyek elsősorban az ingatlan-tulajdonosokat sujtják. A kormány rendelete pedig egyenesen bevágja az utját annak, hogy ezeket a terheket, vagy legalább ezeknek egy részét a lakókra lehessen áthárlani. Most az a kérésünk a fővároshoz, hogy legalább sürgesse meg a kormánynál a moratóriumos lakbéreket. A városházán erre vonatkozólag biztató igéretet kaptunk.

Fizetésleszállitások a Müszerüzemnél

Hadibéreket kivánnak a munkások

A Müszerüzemben, mint a Fővárosi Hirlap megirta, Márkus tanácsnok leszállitotta a müvezetők fizetését. Később az üzemben dolgozó munkásokra is rákerült a sor, ami az üzemi munkások között bizony elégedetlenséget keltett. A munkások a szociáldemokrata párthoz mentek orvoslásért. A párt lapja meg is emlékezett a Müszerüzem munkásainak bérmozgalmáról, majd pedig Buchinger Manót küldte el Márkus tanácsnokhoz, hogy a bérleszállitások dolgában más állásfoglalásra birja.

Márkus tanácsnok asztalán ott fekszik a Müszerüzem munkásainak memoranduma és jól esik hinni, hogy a tanácsnok, aki többek között szociális érzékéről is ismeretes, ezuttal is meg fogja találni a módot, amelylyel el lehet intézni a munkások kivánságát.

Megkérdeztük Márkus tanácsnokot, mi az álláspontja a müszerüzemi munkások mozgalmával szemben. A válasz a következő volt:

— A Müszerüzemben tényleg kénytelen voltam fizetésredukálásokat csinálni, ezt azonban csak adminisztrativ szempontok tették szükségessé. Az adminisztrativ és müvezető személyzetnél történt ez és pedig csak azért, hogy bizonyos kiegyenlitődések megtörténhessenek. Mindenkinek felmondtunk, hogy azután a legnagyobb részt ujból szerződtessük méltányosabb feltételek mellett. Egyébként is igéretet tettünk, hogy két hónapon belül, amikor az üzem jövedelmezőségének arányait meg tudjuk állapitani, minden igényt ki fogunk elégiteni.

— A munkások bérredukciója igazán jelentéktelen és nem is okozhat zavart. Mindössze pár koronáról van szó, megnyugtató kijelentéseink azonban olyan eredményesek voltak, hogy elégedetlenségről szó sem lehet. Ami különbség mégis van közöttünk, annak oka az, hogy mi a helybeli hasonszakmabeli munkabéreket adjuk teljes pontossággal, ugyanakkor pedig a munkások azt szeretnék, ha ugy fizetnénk, mint a hadiüzemekben. A Müszerüzem azonban nem hadigyár és igy nincs módunkban ezeket a béreket fizetni. Természetesen a különbségek nem olyanok, hogy azokat sürgősen át ne lehetne hidalni.

Sirkővétel

előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenckörut 41. sz., árjegyzéket.

Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk sirkőkereteinket működ.

Események

Villamosok éjfél után. A főváros legujabb intézménye, az *Idegenforgalmi Hivatal*, szorgalmasan dolgozik, hogy a Budapestre érkező idegen megmeneküljön az itt reá várakozó kellemetlenségektől. Most, hogy a vonatok késve érkeznek, sokszor megtörténik, hogy egyik vagy másik vonat éjfél után robog be. Ilyenkor persze se bérkocsi, se villamos nincs az állomáson és a Budapestre érkező kénytelen gyalog nekivágni az éjszakának. Az Idegenforgalmi Hivatal hogy ezeken az állapotokon segitsen, megkereste a villamostársaságokat és arra kéri, hogy a pályaudvarokon éjfél után is várakoztassanak egy-egy villamoskocsit, amelyek a később érkező vonatok utasait hazaszállitsák.

A meghizottak mandátuma. A derék iparhatósági megbizottak, akiket a kerületi életben jóizü humorral meghizottaknak neveztek el, mint a *Fővárosi Hirlap* megirta, életmeghosszabbitásért folyamodtak. Arra kérték a kormányt, hogy miután fontos missziójuk lévén, a háboruban való változás zavarokat hozhatna létre, egy évvel toldja meg mandátumukat. Most megérkezett a kormány válasza, amelyben hozzájárul a mandátum-meghosszabbitáshoz. A megbizottak tehát egy esztendővel tovább alhatnak.

A Központi konyha vezetője. Az Üllői-uton épült hatalmas Központi konyha, amely 12,000 ember számára fog készitени ételeket, legközelebb megkezdi áldásos müködését. Az uj intézmény vezetője Hubert Emil dr. segédfogalmazó lesz.

A Turáni Társaság beadványa a fővároshoz. A *Turáni Társaság*, amelynek programmjában van a magyarság fajrokonainak kutatása is, beadvánnyal fordult a főváros tanácsához, amelyben azt kéri, hogy a főváros egyes munkálatainál foglalkoztatott hadifoglyokat meglátogathassák és a magyarok ősi fajrokonai után kutathassanak. A tanács valószinüleg készségesen teljesiteni fogja a kivánságot. A hadifoglyokkal foglalkozik egy másik beadvány is, amely *Kis* Jenő fővárosi bizottsági tagtól származik. Kis bizottsági tag arra kéri a tanácsot, hogy a kormányt serkentse hadifogságba esett véreink jó bánásmódban való részesitése érdekében inditandó akcióra. Erre már meg is érkezett a kormány válasza, amelyben tudomására hozza a tanácsnak, hogy a kormány ebben a tekintetben minden tőle telhetőt elkövet.

A dohánykisárusok uj ügyésze. A Magyar dohánykisárusok országos egyesülete a napokban ülést tartott, amelyen betöltötték a dr. Földes Árpád ügyvéd, fővárosi bizottsági tag elmozditásával megüresedett ügyészi állást. Az uj ügyész dr. Hamar Árpád ügyvéd lett. Dr. Földes Árpád, aki a nagytőzsdések egyesületének is ügyésze, azért volt kénytelen a kistőzsdések egyesületében elfoglalt ügyészi állásáról lemondani, mert egy minapi ülésen bizalmatlanságot szavaztak neki.

Polgármesterek élelmezési értekezlete. Bárczy István polgármester, mint a Városok Országos Kongresszusának elnöke f. hó 25-n összehivta az összes polgármestereket, a városok közélelmezési feladatainak megbeszélése végett. Az értekezlet a budapesti ujvárosháza közgyülési termében délelőtt tiz órakor fog megtartatni.

Elutasitották a világitási árak emelését. Makó város képviselőtestülete legutóbbi közgyülésén a villanyvilágitási társulat, a háborus viszonyokra való tekintettel, a villanyvilágitási árak emelését kérte. A képviselőtestület a kérelem elutasitása mellett döntött és bizottságot küldött ki annak tanulmányozására, hogy a villanyvilágitásra kötött szerződés felbontásával, miként vehetné át a város maga az üzemet.

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
természetes
égvényes
SAVANYÚVIZ.

A Tőke

Az ötödik hadikölcsön.

A magyar állam most ötödször fordul polgáraihoz, hogy a nemzeti létért folytatott küzdelem anyagi eszközeit előteremtse. Az előző négy hadikölcsön $6^1/_2$ milliárdot eredményezett. Biztosra vehető, hogy az ötödik hadikölcsön ezt az összeget legalább *2* milliárddal fogja növelni. A pénzpiac rendkivül kedvező helyzete arra a reményre jogosit, hogy az egyes társadalmi kategóriákban az eddiginél jóval nagyobb összegeket fognak jegyezni. Különösen várható ez a hadsereg részére dolgozó nagyipari vállalatoktól, továbbá a nagybankoktól, melyek a háborus konjunktura révén igen jelentékeny nyereségeket értek el. Ezek a gazdasági tényezők különben eddig is teljesitették kötelességeiket az állam iránt. Kevésbé mondható ez a háboru alatt óriási haszonra szert tett hadseregszállitókról, ügynökökről, közvetitőkről, különösen pedig a földbirtokosokról és gazdákról, akik az agrártermékek páratlanul magas árai következtében igen nagy pénzösszegekhez jutottak. Szükséges, hogy ezeknek a tartalékoknak legalább egy része hadikölcsönbe plasziroztassék. Ez nemcsak hadiérdek, hanem eminens közgazdasági érdek is. A hadikölcsönre való jegyzés a legjobb utja annak, hogy a gazdáknál parlagon heverő jelentékeny összegek ismét a közgazdasági élet csatornáiba kerüljenek vissza és ott hasznosan gyümölcsöztessenek. Intenziv akciót kell inditani arra, hogy a gazdák és parasztok kellőkép felvilágositassanak arról, hogy a hadikölcsönjegyzést nemcsak a hazaszeretet, hanem a gazdatársadalom saját érdekei is megkövetelik. Kivánatos, hogy az összes illetékes tényezők minden lehetőt megtegyenek arra, hogy a gazdák eddigi mulasztása az ötödik hadikölcsönnél helyrehozassék.

Az ötödik hadikölcsön november *23*-án kerül kibocsátásra. Az aláirás december *22*-ig tart. Ezuttal 6%-os járadékkölcsönkötvények és $5^1/_2$%-os törlesztéses kölcsönkötvények fognak emittáltatni. A 6%-os kölcsön feltételei megegyeznek a negyedik hadikölcsön alkalmával kibocsátott 6%-os kölcsön feltételeivel. A kibocsátási ár, ugy mint a korábbi 6%-os járadékkölcsönöknél, 97·13 és ennek megfelelően a folyó kamatok hozzáadásával az aláirási idő első felében minden 100 korona névérték után 97 korona 70 fillér, az aláirási határidő második felében minden 100 korona névérték után 98 korona 50 fillér lesz fizetendő. Az $5^1/_2$%-os törlesztési kötvények aláirási árfolyama 96 korona, 96·25 korona, illetve 96 75 korona. A kölcsönkötvény a pénzügyminiszterium részéről az 1921. november 1-ét megelőző időre lesz felmondható. A szelvények mindenkor május 1-én és november 1-én lesznek esedékesek. A legkisebb cimlet 50 korona lesz. Az ötödik hadikölcsön 6%-os járadékkötvényei a hadinyereségadó fizetésére felhasználhatók lesznek.

Aki hadikölcsönt jegyez, az pénzét nemcsak biztosan, de a lehető legnagyobb kamatozásra helyezi el. Mig a záloglevelek és részvények a mai árfolyamok mellett alig 4%-ot hoznak, addig a hadikölcsön legalább 6%-os kamatozást biztosit. A többi értékpapirokkal szemben még az az előnye, hogy a hivatalos bankkamatláb mellett az árfolyamérték 85%-a erejéig lombardiroztatik.

Minden jel arra mutat, hogy az ötödik hadikölcsön összege legalább is el fogja érni a negyedik hadikölcsön eredményét, ugy hogy mind az öt hadikölcsönre jegyzett összegek együttvéve mintegy $8^1/_2$ milliárdot fognak elérni. Ez olyan összeg, amelyről azelőtt álmodni se mertünk. Ebben az óriási összegben fényesen kifejezésre jut nemcsak a magyar nemzet áldozatkészsége, hanem az ország nagy gazdasági ereje és polgárainak az a szilárd és törhetlen akarata is, hogy mindent megtesz arra, hogy ezt a háborut, amelyet ellenségeink kényszeritettek ránk, győzelmesen befejezze.

Két fronton folyik a küzdelem. Kint a harctereken és itthon, a gazdasági életben. Mindkét helyen mindenkinek teljesiteni kell a kötelességét. Az itthonlévőknek minden erejük megfeszitésével arra kell törekedniök, hogy a fronton harcoló hős katonáinkat ellássuk mindazzal, amire nekik a harc folytatásához és a győzelem kivivására szükségük van. Aki tehát a hadikölcsönre jegyez, az hozzájárul a háboru megrövidtéséhez és közelebb hozza azt az időt, amidőn ismét a béke áldásait élvezhetjük.

Tőkeszaporitó nagybankok. A nagy pénzbőség és a kedvező konjunktura tőkefelemelésre készteti nagybankjainkat. A tőkeszaporitások sorát a *Magyar Általános Hitelbank* nyitja meg, melynek igazgatósága elhatározta, hogy december *23*-ikára rendkivüli közgyülést hiv össze és annak inditványozni fogja, hogy az intézet alaptőkéjét felemeljék. Mint értesülünk, a részvénytőkét *40 millió K-val* fogják szaporitani és igy az 80 millió K-ról 120 millió K-ra fog emelkedni. Az alapszabályok értelmében a részvényesek a kibocsátásra kerülő uj részvényekre részvénybirtokuk arányában elővételi joggal birnak. A Hitelbank tőkeemelése természetes következménye az intézet rendkivül expanziv tevékenységének, mely viszont nagyobb tőkeszükségletet is igényel. Az intézet tiszta nyeresége annyira megnövekedett, hogy a megszaporitott tőke után is az eddiginél magasabb osztalékot képes fizetni. A Hitelbank, mely az ország első pénzintézete, megnövekedett tőkeerejével az eddiginél is nagyobb szolgálatokat tehet majd hazai közgazdaságunknak. Ugyancsak részvénytőkéjének felemelését tervezi a *Pesti magyar kereskedelmi bank is*. Hir szerint ez az intézet is 40 millióval akarja emelni részvénytőkéjét, mely most 62·5 millió K. A *Pesti hazai első takarékpénztár*, melynek alaptőkéje *20* millió K, *2500* darab uj részvénnyel (egyenkint *2000* K) akarja a saját tőkéit emelni. Tőzsdei körökben arról is tudnak, hogy a *Hazai bank* 40 millió K-ra rugó részvénytőkéjét 10 millió koronával akarja szaporitani. Továbbá azt is hiresztelik, hogy a *Leszámitoló bank* is fölemeli tőkéjét, a *Magyar bankról* azt vélik tudni, hogy az a részvénytőkéjét egyelőre nem szándékozik felemelni.

Mi történik a Gyapjuközpontnál? A *Gyapjuközpont* október *23*-án tartotta meg első, teljes igazgatósági ülését, amelynek lefolyásáról azonban mindmáig egy betü tudósitás sem jelent meg a sajtóban. Feltünő volt ez a mélységes hallgatás és mint sejtettük, az ülésen bizonyára olyan természetü dolgok történtek, amelyekről Heftyék nem tartották szükségesnek a közvéleményt tájékoztatni. Utánajártunk tehát és megtudtuk, hogy az ülésen szóba került a központ ügyrendjének a kereskedelemügyi miniszter által történt jóváhagyása, vagyis inkább az a csekély szépséghiba, ami a jóváhagyással kapcsolatosan megesett. A felterjesztett ügyrend értelmében ugyanis dr. Hefty Frigyes igazgatónak diszkrécionális joga lett volna százezer koronáig a saját hatáskörében üzleteket kötni. A miniszter ezt a jogot megnyirbálta és kimondta, hogy Hefty ur legfeljebb csak *50.000 koronáig terjedhető üzleteket bonyolithat le*, mig ellenben ezt az összeget meghaladó üzletek már az igazgatóság hatáskörébe tartoznak. A hatáskör e módon történt csökkentését az ügyvezető igazgató fanyar ábrázattal vette tudomásul. — Érdekes pikantériája volt a központ igazgatósági ülésének még *Szende* Pál felszólalása. Szende Pál a kereskedők érdekeit védi a központnál és felszólalása már nem először okozott nagy zavart és izgalmat a Gyapjuközpont urainál. Az igazgatósági ülésen Szende Pál kijelentette, hogy a *jelentés egyszeri felolvasása nem tájékoztatta őt kellőképen a központ ügymenetéről*. Inditványozta, hogy a jelentést *előre és irásban* küldjék meg az igazgatósági tagoknak. Az indokolt kivánság nagy elképedést és hosszu vitát eredményezett és végül elhatározták, hogy a jelentéseket ezentul is csak az üléseken olvassák föl, de a kiváncsi igazgatósági tagokat az elnökség előzetesen is hajlandó lesz informálni. Ilyen sorsra jutott Szende Pál okos inditványa, ami azt mutatja, hogy Heftyék nem nagyon rajonganak a világosságért. — Az ülésen egyéb-

ként szóba kerültek még a személyzeti ügyek és az üzleti költségek is. Erről külön és részletesen fogunk beszámolni, mert az erre vonatkozó megbeszélések még nem értek véget.

A Magyar Földbérlők Szövetkezete legutóbb tartott igazgatósági ülésén Szász Dezső titkárt és Szántó Dánielt, a géposztály főnökét cégvezetőkké nevezték ki.

Az Ingatlanbank tőkeemelése. A Magyar Általános Ingatlanbank r.-t., november 29-ikére rendkivüli közgyülést hiv össze, amelyen az igazgatóság inditványozni fogja, hogy a 3,000.000 korona alaptőke felemeltessék kétszeresére, azaz 6,000.000 koronára, olyéppen hogy 15.000 darab uj 200 korona névértékü részvény bocsátassék ki 322 korona 50 fillér árban. Egyuttal a forgalomban levő 400 koronás részvények 200 koronás névértékü cimletekre cseréltetnek ki, oly módon, hogy egy régi darabért 2 uj részvényt adnak. Az alaptőke ekként 30.000 darab 200 koronás részvényre oszlik.

Az uj részvényekből a kibocsájtási költségek levonása után megmaradó felpénzt a jelenleg 1,607.000 koronát kitevő tartalékalap növelésére forditják, mely igy szintén kétszeresére emelkedik s igy az intézet alaptőkéje és kimutatott tartaléka együtt 9,000.000 koronát meg fog haladni. A részvényeseknek 3 darab régi 400 koronás részvény után 2 darab uj 200 koronás részvényre elővételi jogot ajánlanak fel. A kibocsájtandó uj részvények átvételét az intézetet affiliáló bankok biztositották.

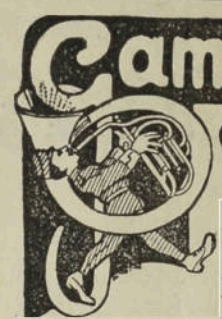
A Magyar Ruggyantaárugyár uj érdekeltsége. A Bárdi József automobil r.-t. e hó 30-án rendkivüli közgyülést hivott egybe alaptőkéjének 1 millió K-ról 2 millió K-ra való felemelése ügyében. Ez a tőkeemelés összefüggésben van azzal a megállapodással, amelyet a Magyar ruggyantaárugyár r.-t. létesitett a Bárdi részvénytársasággal, mely szerint a Ruggyantaárugyár az uj kibocsátásu részvényeket átveszi és ezzel a részvények többségének birtokába jut. A Bárdi r.-t. a monarchia legnagyobb kereskedelmi vállalkozása az automobilszakma terén és a Ruggyantagyár, mely következetesen terjeszti automobilérdekeltségét, az uj kapcsolat létesitésével további lépést tett programmszerü utján. A rendkivüli közgyülésen a Ruggyantaárugyár képviselőit beválasztják az igazgatóságba.

Zala-rendszerü zsáktartók. Zala Zsigmond, a Magyar Minimax R. T. igazgatója egy rendkivül praktikus zsáktartó-készüléket talált fel, amelynek gyártására és forgalomba hozására a vezetése alatt álló gyár már be is rendezkedett. Eddig a zsák megtöltésére két emberre volt szükség: egyik tartotta a másik töltötte. A Zala-féle találmány az egyik munkaerőt nélkülözhetővé teszi. A zsákot ugyanis egy szabályozható vasállvány tartja. A zsáktartó asszony, vagy gyermek által is könnyen kezelhető.

A tengeriolaj gyártása. Ismeretes, hogy a kormány október 31-én rendeletet bocsátott ki, amelyben a hengerszékekkel berendezett malmokat és a tengerit feldolgozó vagy állatok etetésére felhasználó ipari és más vállalatokat arra kötelezi, hogy az Országos központi hitelszövetkezetnek felhivására a tengerit csak ugy őrölhetik, darálhatják meg, vagy dolgozhatják föl máskép, hogy abból a tengericsirát kivonják. A rendelet részletesen intézkedik abban az irányban is, hogy mely vállalatok bizhatók meg a tengeriolaj sajtolásával és a sajtolásért milyen munkadijat követelhetnek, a nyert olajat pedig a Magyar Olaj- és Zsiripari Központ R.-T. rendelkezésére kell bocsájtani 100 kg. kint 1000 korona legmagasabb áron. A tengeri-csira és tengeri-olaj forgalma tárgyában kibocsájtott rendelet ezekre a cikkekre az Országos Központi Hitelszövetkezetnek kizárólagosságot biztosit. A forgalom könnyebb lebonyolithatása érdekében az Országos Központi Hitelszövetkezet ennek az üzletágnak a kultiválására külön osztályt létesitett, amely a IV., Kecskeméti-utca 13. szám alatt már meg is kezdte működését.

A Budapesti Ásványolajgyár Részvénytársaság szombaton tartotta meg Szirmai Oszkár elnöklete alatt huszonötödik rendes közgyülését, amely elhatározta, hogy az 579.052 koronát kitevő nyereségből osztalék gyanánt részvényenként 30 korona (15%) fizettessék ki a tartalékalap javára 70.000 korona, adótartalék gyanánt 150.000 korona, a tisztviselői nyugdij- és munkásalap javára 100.000 korona fordittassék és 76.105 korona uj számlára vitessék elő. Az igazgatóságba beválasztattak: Pilzer Lipót, Pollak Richard, Thomán István és Weisz Gyula. A közgyülést követőleg az igazgatóság Szirmai Oszkárt elnökké ujból megválasztotta.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
Társszerkesztő: **dr. Szilágyi Hugó.**
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Cambrinus
CAFÉ-RESTAURANT
Erzsébet-körut 27
Ebéd menü (4 fogás) 3 K 50 fill.
Délben az árak 30%-al olcsóbbak
Déletán ozsonnahangverseny. Kávéházi rendszer. Saját házi zenekar.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.
Szerdán, november 1-én 3/4 8-kor
Else von Ruttersheim felléptével először
A vörös hercegnő
című idegizgató dráma négyes szerepében.
Az eltörött tükör (Der zerbrochene Spiegel, a Schwarcz Testvérek falrengető mókája, Carli Nagelmüller, Ronni Johanson a svéd tánccsoda Ferenczy Károly és Ujváry Károly, Arras trio a világ legjobb artistái. Bordás Rózsi, Pártos Jenő stb. stb. Az előadás vége 1/412 órakor, utána táncrevü.

FŐVÁROSI ORFEUM
M. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
Ma és mindennap
a fényes novemberi müsor.
Huszár Károly a „Jön a Méltóságos" idegen eszméből irt Gábor Andor-darab főszerepében
Hol' Dich der Teufel! Groteszk daljáték:
Polly Koss, Guttmann Emil bécsi művészpár vendégszereplésével.
Hildegarde táncművésznő, **Rhon, Gialdini, Pataky, Hollós, Mezey. Kabos.**
Azonkivül több elsőrangu attrakció.
Az előadás este 8 órakor kezdődik.

csász. és kir. udvari szücsök
BUDAPEST
Dorottya-u. 5-7
Szőrmedivat
Katalogust kivánatra küldünk

MILLIÓK KÖNYVE.
25. szám.
A hatalom
Regény.
Irta: **Pekár Gyula.**
A rendkivül érdekes regény
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

Maradandó értékü
Brilliánt igazgyöngy-ékszerek
legnagyobb választékban
SCHÖNWALD IMRE ékszerésznél,
BUDAPEST
Deák Ferenc-utca 21. szám.
Alapitva: 1852. Törzstelep: Pécs.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este 8 orakor a szenzációs novemberi müsor:
NAGY ENDRE
konferál, rajzol és vidám jeleneteket ad elő.
4 Sylphyd, Wondler's, Bernhardt-trio Radotzky 5 medvéje, Strathmore, Hansen, Koernig-növérek, stb., „Jön a Zeppelin" daljáték és még 30 attrakció.
Sörkabaré 9—1 óráig. Belépődij 2 korona.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Mozgószinházak müsora

	Royal-Apollo (Royal-szálló épületében)	Omnia (József-körut 31. szám.)	Tivoli (Nagymező-utca 8. sz.)	Odeon (Rottenbiller-utca 87. sz.)	Tátra (Üllői-ut 63. szám.)
Szerda	A szeplőtlen asszony Lady Beatrice házassága	„Királytigris II." A dilettáns gonosztevő	Szibéria A doktor ur	Molnár Ferenc A doktor ur	Mértföldkövek
Csütörtök	A szeplőtlen asszony Lady Beatrice házassága	„Királytigris II." A dilettáns gonosztevő	Szibéria A doktor ur	Szibéria	A métely
Péntek	A szeplőtlen asszony Lady Beatrice házassága	„Királytigris II." A dilettáns gonosztevő	Szibéria A doktor ur	Szibéria	A métely
Szombat	A szeplőtlen asszony Lady Beatrice házassága	„Királytigris II." A dilettáns gonosztevő	Szibéria A doktor ur	Szibéria	Az örvény
Vasárnap	A szeplőtlen asszony Lady Beatrice házassága	„Királytigris II." A dilettáns gonosztevő	Szibéria A doktor ur	Szibéria	Az örvény

TÉLIKERT (Ezelőtt JARDIN D'HIVER) | NAGYMEZŐ-UTCA 22—24. TELEFON 167-25

Az előadás kezdete háromnegyed 8-kor.
Uj operette
RÁTKAI MÁRTON
és
SOMOGYI NUSI
felléptével.
Az eredeti **WILLI PANTZER — KARA-IKI**
és a többi pompás attrakció után tánc a parketten éjjeli 1 óráig.
Minden **vasár** és **ünnepnapon** délután családi előadás félhelyárakkal.

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Dr Pápay-féle oltóintézet
Budapest, Teréz-körút 31. szám.
Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

Holzer
cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza
Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—81 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

KAIZMAREK ÉS TÁRSA R.T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST. V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152-02.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

DIANA FOGKRÉM
1 KORONA 20

A Pesti „Victoria" Gőzmalom

t.-c. részvényesei tisztelettel meghivatnak a folyó hó 27-én d. u. 4 órakor a malom ülestermében megtartandó

rendkivüli közgyülésre.

Napirend:

1. A „Viktoria" malom érdekkörébe ujonnan bevont vidéki malmok megszerzésének jóváhagyás végett való bejelentése.
2. Az alaptőkének 6,000.000 koronára való felemelése 8000 darab egyenkint 300 korona névértékü uj részvény kibocsátása utján, melyekre az átvételi jog az eddigi részvényeseknek olykép biztositassék, hogy minden három részvényre két uj részvény jut darabonkint 450 korona árfolyamon, vagyis 50% felpénzzel
3. A következő összegeknek a tartalékalapba való átutalása:
   a) 1,500.000 K a törlesztési alapból, a kirovandó adó megfizetése mellett;
   b) 1,200.000 K az uj kibocsátásból eredő felpénz;
   c) 250,000 K az 1916-ra előrevezetett — már megadóztatott — nyereségegyenlegből;

miáltal a tartalékalap 4,200 000 K-ra emelkedik.

4. Az alapszabályok 4., 15., 7., 73. és 71. §-ainak módositása.

Azon t. c. részvényesek, kik ezen közgyülésen résztvenni kivánnak, az alapszabályok 24. §-a értelmében tartoznak részvényeiket a szelvényivekkel együtt legkésőbb f. hó 24-ig a társaság pénztáránál (V., Ujpesti rakpart 22) letéti elismervény ellenében, mely egyuttal belépti jegyül szolgál, letétbe helyezni.

Budapest, 1916. nov. 18. **Az igazgatóság.**

MEGHIVÓ

a Hadi Termény-Részvénytársaságnak Budapesten, IV., Deák Ferenc-utca 1. szám alatt a Pénzintézeti Központ üléstermében 1916. november hó 28-án, délután 4 órakor tartandó

I. rendes közgyülésére,

melyre a t. c. részvényesek ezennel meghivatnak.

TÁRGYSOROZAT:

1. Az első üzletévre vonatkozó igazgatósági jelentésnek, mérlegnek és üzleteredmény-számlának előterjesztése.
2. A felügyelőbizottság jelentésének előterjesztése.
3. Határozathozatal a mérleg és az üzleteredmény-számla megállapitása, a nyereség hováforditása és az igazgatóságnak, valamint a felügyelőbizottságnak adandó felmentvény tárgyában.
4. Felügyelőbizottság választása.

Budapest, 1916. november 17-én.

A Hadi Termény-Részvénytársaság igazgatósága.

Jegyzet. Az alapszabályok 18. §. értelmében a közgyülésen minden részvény egy szavazatra jogosit. A közgyülésen csak azon részvényes vehet részt, aki a részvénykönyvben nevére irt részvényeit legalább három nappal a közgyülés előtt a társaság főpénztáránál (Budapest, V., Bálvány-utca 8.) letétbe helyezi. A letéti részvények csak a közgyülés befejezte után adatnak vissza. A letétbe helyezett részvényekről igazoló jegyek adatnak ki, melyek névre szólnak és csak a megnevezett személyt, vagy annak igazolt meghatalmazottját jogositják a közgyülésen való részvételre. Ily meghatalmazott gyanánt csak részvényes, vagy ilyennek törvényes képviselője, cégtagja, igazgatósági tagja vagy cégvezetője rendelhető ki.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

HIRDETÉS.

6-%os magyar királyi adómentes állami járadékkölcsön.

5½%-os magyar királyi adómentes állami törlesztéses kölcsön.

(Ötödik hadikölcsön.)

Aláírási felhivás.

Az 1912. évi LXIII. tv.-c. 17. §-a alapján a minisztérium felhatalmaztatott, hogy a hadi szükségletek fedezésére szükséges összegeket addig, amig azok a törvényhozás utján meg nem állapittatnak, az elkerülhetetlen szükség mérvéig előlegezhesse és azok megszerzése iránt hitelmüvelet utján intézkedhessék.

E felhatalmazás alapján ezennel **6%-kal kamatozó adómentes állami járadékkölcsön** és **5½%-kal kamatozó adómentes állami törlesztéses kölcsön** bocsáttatik ki.

A kibocsátás összege a megtartandó nyilvános aláírás eredménye alapján fog megállapittatni.

A kibocsátásra kerülő kölcsönkötvények, ugyanugy mint az eddigelé kibocsátott hadikölcsönkötvények, gyámoltak és gondnokoltak pénzeinek elhelyezésére alkalmasak.

A kamatok, épugy mint visszafizetés alkalmával a kölcsönkötvényeknek tőkeértéke, minden fennálló és a jövőben behozandó magyarországi adó, bélyeg és illeték levonása nélkül fizettetnek ki.

Az esedékes szelvények és kötvények költségmentesen beváltatnak:

Budapesten: a magyar királyi központi állampénztárnál; a m. kir. postatakarékpénztárnál, a magyar korona országainak területén: valamennyi királyi állampénztárnál és adóhivatalnál; azonkivül további intézkedésig; **Budapesten: a Magyar Általános Hitelbanknál, a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesületnél, a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál, a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-Banknál, az 1898. évi XXIII. tv.-c. alapján alakult Országos Központi Hitelszövetkezetnél, valamint a m. kir. pénzügyminisztérium által erre a célra a magyar korona országai területén vagy azon kivül kijelölendő helyeken.**

Az erre a járadékkölcsönre és állami törlesztéses kölcsönre vonatkozó minden közlemény a „Budapesti Közlöny"-ben és a „Wiener Zeitung"-ban közzé fog tétetni. **A kibocsátásra kerülő 6%-os magyar királyi állami járadékkölcsön és 5½%-os magyar királyi állami törlesztéses kölcsön ezennel a következő**

föltételek mellett nyilvános aláirásra bocsáttatnak:

6%-os állami járadékkölcsön.

A bemutatóra szóló járadékkölcsönkötvények 50, 100, 1000, 5000 és 10.000 K-ás cimletekben fognak kiállittatni.

A járadékkölcsönkötvények 1916. november 1-től kezdődően évi 6%-kal, minden év május 1-én és november 1-én lejáró félévi utólagos részletekben kamatoztatnak, az első szelvény tehát 1917. május 1-én esedékes.

A kötvények 10 évre szóló kamatszelvényekkel és szelvényutalványnyal vannak ellátva, mely utóbbi ellenében az uj szelvényivek annak idején a beváltóhelyeknél minden költségtől és illetéktől mentesen átvehetők.

A m. kir. pénzügyminisztérium fentartja magának azt a jogot, hogy előre közzéteendő három havi előzetes felmondás mellett, ezt a kölcsönt egészben vagy részben, névértékben visszafizethesse, azonban az esetleges felmondás 1921. november 1-jét megelőző időre nem fog eszközöltetni.

A jelen aláirási felhivás alapján kibocsátásra kerülő 6%-os járadékkölcsönkötvények felhasználhatók az 1916. évi XXIX. t.-c. alapján kivetendő hadi nyereségadó fizetésére.

A hadi nyereségadó fizetésénél a kötvények — figyelemmel arra, hogy az alábbi 5. pont szerint aláirási árban folyó kamatok is foglaltatnak, s figyelemmel az aláirási helyek részéről a feleknek adható jutalékra — minden 100 K névérték után a tulajdonképeni kibocsátási árat képező 96 K 63 f-rel fognak számitásba vétetni.

Az aláirási ár minden 100 K névértékért:

1. **ha az aláiráskor az aláirt összeg egész ellenértéke befizettetik**
   a) **1916. évi november 23-tól december 5-ig bezáróan történő aláirás esetén 97 K 70 fillér,**
   b) **az 1916. évi december 5-ikét követő időben 1916. évi december 22-ig bezáróan történő aláirás esetén 97 K.**
2. **ha pedig az alábbi kedvezményes fizetési módozat vétetik igénybe, ugy az 1916. évi november 23-tól december 22-ig bezáróan terjedő egész aláirási határidőben történő aláirásnál 98 K 50 fillér.**

Ezen az áron felül az aláiróval szemben sem folyókamat, sem jutalék felszámitásának helye nincs.

Ha az aláirt összeg 100 K-t meg nem halad, az aláirás alkalmával mindenkor az aláirt összeg egész ellenértéke befizetendő.

A 100 K-t meghaladó aláirásoknál, amennyiben az aláirás alkalmával nem fizettetik be az aláirt összeg egész ellenértéke, az aláirás alkalmával az aláirt összeg 10%-a biztositékképpen leteendő és pedig a kir. állampénztáraknál és adóhivataloknál, a m. kir. postatakarékpénztár közvetitő hivatalainál, továbbá az 1898 : XXIII. t.-c. alapján alakult Országos Központi Hitelszövetkezetnél készpénzben, a többi aláirási helynél pedig vagy készpénzben, vagy olyan értékpapirokban, amelyeket az aláirási hely elfogadhatóknak tart.

Az aláirt összegek ellenértéke annál az aláirási helynél fizetendő be, amelynél az aláirás történt és pedig:

a jegyzett összeg ellenértékének 25%-a legkésőbb **1917. január 5-ig,**

a jegyzett összeg ellenértékének 25%-a legkésőbb **1917. január 18-ig,**

a jegyzett összeg ellenértékének 25%-a legkésőbb **1917. január 27-ig,**

a jegyzett összeg ellenértékének 25%-a legkésőbb **1917. február 7-ig.**

Az utolsó befizetés alkalmával az aláirási hely a letett biztositékot elszámolja, illetőleg visszaadja.

5½%-os állami törlesztéses kölcsön.

A bemutatóra szóló törlesztéses kölcsönkötvények 2000, 5000, 10.000 és 50.000 K-ás cimletekben fognak kiállittatni.

A törlesztéses kölcsönkötvények 1916. október 1-től kezdődően évi 5½%-kal, minden év április 1-én és október 1-én lejáró félévi utólagos részletekben kamatoztatnak, az első szelvény tehát 1917. április 1-én esedékes.

A kötvények 10 évre szóló kamatszelvényekkel és szelvényutalványnyal vannak ellátva, mely utóbbi ellenében az uj szelvényivek annak idején a beváltóhelyeknél minden költségtől és illetéktől mentesen átvehetők.

Az 5½%-os törlesztéses kölcsönt az 1922-ik évtől kezdve husz megközelitőleg egyenlő évi részletben törlesztik.

A törlesztés számcsoportonként való sorsolás utján történik és a kisorsolt kötvények minden 100 K névérték után 105 K-val váltatnak be. A sorsolás minden év junius havában tartatik meg, a kisorsolt kötvények a sorsolást követő első szelvényesedékességi napon válnak esedékessé. Az első sorsolás 1922. év junius havában tartatik 1922. évi október 1-i visszafizetésre. A visszafizetésre esedékessé vált kötvények kamatozása a tőkeesedékesség napjával megszünik.

Az aláirási ár minden 100 K névértékért:

1. **ha az aláiráskor az aláirt összeg egész ellenértéke befizettetik,**
   a) **1916. évi november 23-tól december 5-ig bezáróan történő aláirás esetén 96 K,**
   b) **1916. évi december 5-ét követő időben 1916. december 22-ig bezáróan történő aláirás esetén 96 K 25 fillér,**
2. **ha pedig az alábbi kedvezményes fizetési módozat vétetik igénybe, ugy az 1916. évi november 23-tól december 22-ig bezáróan terjedő egész aláirási határidőben történő aláirásnál 96 K 75 fillér.**

Ezen az áron felül az aláiróval szemben sem folyókamat, sem jutalék felszámitásának helye nincs.

Az aláirt összegek ellenértéke annál az aláirási helynél fizetendő be, amelynél az aláirás történt és pedig:

a jegyzett összeg ellenértékének 25%-a legkésőbb **1917. január 5-ig**

a jegyzett összeg ellenértékének 25%-a legkésőbb **1917. január 18-ig,**

a jegyzett összeg ellenértékének 25%-a legkésőbb **1917. január 27-ig,**

a jegyzett összeg ellenértékének 25%-a legkésőbb **1917. február 7-ig.**

Az utolsó befizetés alkalmával az aláirási hely a letett biztositékot elszámolja illetőleg visszaadja.

Az aláirás történhetik az alább megjelölt aláirási helyek bármelyikénél

1916. évi november 23-tól december 22-ig bezáróan

terjedő határidőben a szokásos hivatalos órákban.

Az Osztrák-magyar bank és a m. kir. hadikölcsönpénztár a kibocsátandó kötvényeknek kézizálogul lekötése mellett a névérték 75%-áig a mindenkori hivatalos váltóleszámitolási kamatlábon nyujtanak kölcsönt.

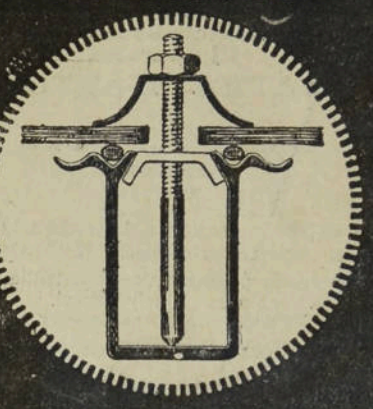
Ezek a kedvezmények az 1917. évi december 31-ig maradnak érvényben.

Az aláirók kivánságára a kibocsátandó kötvényeket a szelvények beváltásával megbizott hivatalos beváltóhelyek és az Osztrák-magyar bank budapesti főintézete 1917. évi december 31-ig költségmentesen fogják megőrizni és kezelni.

Budapest, 1916. évi november 18-án.

TELESZKY JÁNOS s. k.,
m. kir. pénzügyminiszter.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI·FRANGEPÁN·U·7· TELEFON 72-44

GARAY SAMU ÉS TÁRSA
ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA
Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.
BUDAPEST
Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám.

Kiváló orosz szén
Hazai darabos és kocka szén
Gázgyári koksz
Kicsinyben és nagyban kapható:
EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál
Budapest, VII., Rákóci-ut 18. sz.
Telefon: 52-06, 52-07.

Bründl János
cisz. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Thiergärtner és Stöhr
részvénytársaság
Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.
Telefon: 129 - 45.
Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk
Budafoki-ut 9-11 sz. alatt
levő elegáns műtermeink megtekintését

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. november 29-en. — 48. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fel évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Ferenc József

király meghalt — éljen IV. Károly királyunk! Nem a gyásznak a hiánya, sem a kegyeletsértés, hanem a nemzeti lét folytonossága teremtette meg a legujabb jelmondatot. Meghalt a patriárka-fejedelem, aki székesfővárosi cimmel és jelleggel ruházta fel Budapestet s aki ha nem is volt olyan patriarchálisan népszerü nálunk, mint Bécsben, mégis tisztelettel és szeretettel köszöntötte mindig Budapest lojális, királyhü népe.

A magyar fővárosban ritka vendég volt az elhunyt uralkodó. Ezt a tényt meg lehet állapitani anélkül, hogy utólagos rekriminációnak látszanék. Könnyen lehetséges, hogy elhatározásától, akaratától, egyéni érzésétől független körülmények voltak azok, amelyek már korábban is távoltartották Budapesttől. A magyar király székhelye Bécs volt, a magyar miniszterek, a korona magyar tanácsadói Bécsbe utaztak és Magyarország csak kivételes alkalmakkor láthatta uralkodóját. A budai várpalota az üres lakások statisztikájában szerepelt, azzal a rideg, szomoru jelzéssel, hogy: *lakatlan*. A szónak legrosszabb értelmében vár-palota volt a magyar király budai rezidenciája, hatalmas, fenséges, gyönyörü palota, amely évtizedeken keresztül — várt a gazdájára, a legelső magyar emberre, életnek és halálnak urára. Bécs gazdagodott, gyarapodott, fejlödött — Budapest rovására. A magyar civillistát az osztrák császárvárosban költötték el, a külföldi diplomaták reprezentációs költségeit Bécs habzsolta fel, az udvartartás költségei Bécsben maradtak és csak Bécs kapott császári könyvtárt, császári muzeumot, csak Bécsben volt uralkodójárás, külpolitika, közös miniszterium és minden, amiről a nagy világ naponta tudomást vett.

Elhanyagolt hamupipőke maradt Bécshez képest Budapest. A maga erejére volt utalva és abból, amivé lett, következtethetünk arra, hogy mennyivel hatalmasabb, szebb, gazdagabb volna ma, ha a saját erejét a fejedelmi kegy, az udvari élet ragyogása növelte volna. De most — fájdalomtól elszorult szivvel — temetünk és korántsem akarunk gáncsolni. Aztán koronázásra készül az ország, előkerülnek a diszmagyarok, megtisztitják a szent korona drágaköveit. Magyarország ifju királyát és királynőjét Budapesten fogja hódoló szeretetével elárasztani az ország népe. És a koronázás után — uj élet lesz Budapesten. Kárpótlást kapunk a multakért, fényt kap a budai királyi lak, a magyarság királyhüségének, áldozatkészségének, vendéglátó szeretetének grandiózus épülete. A felséges ur és felséges neje nem lesznek vendégek többé a magyar fővárosban, hanem állandó tartózkodási helyük lesz Budapest, az esztendő jelentékeny részében közöttünk fognak élni, velünk egy levegőt szivni, közvetlen közelségből fogják látni Budapest fejlődését, népének minden baját, minden örömét. Az udvar fénye és pompája beragyogja az eddig magárahagyott Budapestet.

Ám a fokozott öröm mögött a fokozott gond és kötelesség lovagol. Budapestet udvarképessé kell tenni, ki kell vetkőztetni sötétségéből, kiszerüségéből, utcáinak rossz kövezéséből, gyatra tisztogatásából, lombtalanságából. Budapestre ezentul éber szemmel fog ügyelni a legfőbb gazda szeme és ez a tudat bizonyára minden szépre, jóra és nemesre fogja ösztönözni Budapest vezetőit, Budapest népét.

Fullánkok

A gázgyárnak

fogytán van a szene és a tudatlansággal párosult rosszhiszemüség ebből a körülményből tőkét kovácsol — a gázgyár és a főváros ellen. Miért nincsen szene a gázgyárnak? — mert nem szállitják a megrendelt mennyiségeket. Miért nem szállitják? — mert forgalmi zavarok vannak. Miért vannak forgalmi zavarok? — mert háboru van. Ki csinálta a háborut? — semmiesetre sem a gázgyár, ezt sem az entente, sem a központi hatalmak szövetsége nem állitja. A háboru az oka tehát annak, hogy zavarok vannak, de tovább is lehet menni az okfejtésben és meg lehet állapitani, hogy Bécs a háboru dacára is kapott elegendő szenet, Budapest ellenben nem. Már mostan kitől függ az, hogy Bécs kapjon és Budapest ne kapjon? — nyilván ismét nem a gázgyártól és nem a fővárostól, hanem attól a nagyurtól, aki a császárváros egyik bürójában intézi a monarchia szénügyeit. A paritás nagyobb dicsőségére Bécsnek bőségesen jutott a lengyel szénből, Budapestnek ellenben még a füstje sem. Ezért nincsen szén és ezért kell a kormánynak gondoskodnia arról, hogy legyen.

Uj állások

szervezését határozta el a közgyülés már esztendőkkel ezelőtt. Ez az elhatározás bizonyára azért történt, mert az állások betöltésére szükség volt és a szükség szinte csak fokozódott még. A miniszteriumban mégis évszámra hevertetik az aktákat, nem mozdulnak, nem találják sürgősnek a fővárosi tisztviselők dolgát. Ugy látszik, valamelyik miniszteri segédfogalmazó irigyli a főváros tisztviselőinek tisztességes kenyerét, előrehaladását. De hát miért nem mozdul meg a tanács, miért nem sürgeti az elintézést a közgyülés? Talán csak nem a tisztviselőkön akarják megtakaritani, amit az autótartás felemészt?

Kürthy

báró résztvett a tizes bizottság ülésén és ezt a tényt olyan lelkesedéssel kürtölik világgá, mintha a Közélelmezési Hivatal főnöke demokrata hajlamait árulta volna el ezzel és mintha a nemzet bárójának a teljhatalma sulyosabb volna a főváros autonómiájánál. Nem tudjuk, önmagát akarta-e a megjelenéssel megtisztelni Kürthy báró, vagy pedig a fővárost. A tizes bizottságot semmiesetre sem, mert a tizes bizottság a közélelmezési ügyosztály véleményező szerve és ha a báró nem tiszteli — amintha nem is tiszteli — tulságosan a közélelmezési ügyosztály munkáját, annál kevésbbé tiszteli bizonyára a véleményező szervet. De jó volt, hogy megjelent a nevezetes ülésen és jó volt, hogy végighallgatta a nyolctagu tizes bizottság tagjainak nagybecsü véleményét. Sokat nem tanulhatott, sok ujat nem hallhatott, de most már legalább pontosan fogja tudni, mi az, amit nem kell megtennie és mi az, amit a tizes bizottság ellenére megtenni tartozik.

Készülődés a koronázásra

Az idegenforgalmi hivatal feladatai. — Gondoskodás az elszállásolásról és az idegenek élelmezéséről. — Megfigyelik az árdrágitókat. — Koronázasi érmek — jótékony célra.

A főváros egyöntetü, müvészies diszitése

A koronázási ünnepségekből természetszerüleg legelső sorban Budapest székesfővárosnak kell kivenni a részét. A király akaratából azonban olyan gyorsan tartják meg a nagyjelentőségü ünnepet, hogy az előkészitő munkálatoknak sürgősen meg kell kezdődniök. Ezideig azonban a kormány részéről még semmiféle intézkedés nem történt, ami lehetségessé tenné a főváros ezirányu munkálkodását. Ugy tudjuk, hogy a főváros máris kijelölte azt a szervet, amely a koronázási ünnepségek körül kifejtendő tevékenységet vezetni fogja és ez az ujonnan megalkotott Idegenforgalmi Hivatal, amelynek agilis igazgatója Zilahy Dezső tervekkel készen várja az akcióbalépés óráját.

Nagyon valószinü, hogy a háborura és a rövid időre való tekintettel nem lesz olyan fényes az ünnepség, mint amilyennek minden magyar ember látni szeretné. Mindenekelőtt a háborus viszonyokkal kell számolni és igy aligha lesz más mód, mint hogy a különös viszonyok között a kormány a koronázási ünnepségek körül is igénybe fogja venni kivételes hatalmát. Vonatkozik ez elsősorban a bizonyára óriási tömegekben érkező hazai, német és osztrák vendégek elszállásolására, élelmezésére és más oldalon az ilyen alkalommal veszedelmesen fölburjánzó árdrágitókra.

Szóljunk elsősorban az elszállásolásról. Igen nehéz kérdés ez a mai viszonyok között és az Idegenforgalmi Hivatal ezen a téren nagy munkát kell, hogy produkáljon. A Ritz-szállodát már lefoglalta az udvar, a többi szállodákban pedig a szobák egész tömege van lefoglalva az átvonuló katonatisztek számára. A szállodások azonban máris megkezdték a nagytakaritást és első dolguk volt fölmondani állandó, hónapos lakóiknak. A szállodai szobák tehát tulontul kis számban vannak. Igénybe kell venni ilyenformán a magánlakások kiadó szobáit. Ebből a célból valószinüleg általános összeirást kell majd rendezni, hogy megállapitható legyen, magánházakban hol lehet elhelyezni vendégeket. Természetesen az Idegenforgalmi Hivatal hirnevének megalapitása azt követeli, hogy külön is, személyesen is meggyőződjenek, hol lehet elfogadható szobákat kapni. Nehéz dolog lesz a tömegek éjszakai elhelyezése is. Ezelőtt az iskolákat ilyen alkalmakkor vállalkozóknak engedte át a tanács, hogy azok megállapitott alacsony dijszabás mellett éjszakai szállásokká alakitsák át és adják ki azokat. Ezuttal itt az a kellemetlen, hogy az ágyak és takarók, amelyeket egyébkor a katonaság adott kölcsön, most a hadseregnek is kellenek.

A hatalmas tömegek élelmezésére vonatkozólag Kürthy Lajos báró, az élelmezési diktátor, fog engedményeket tenni és a főváros az igy kapott élelmiszereket szétosztja a vendéglősök között, hogy e tekintetben se legyen fönnakadás.

Az árdrágitókkal szemben is preventiv intézkedésekre van szükség. Okulnunk kell a bécsi példán, ahol a király halálának reggelén másfél koronáért adták a gyászszövetek méterjét, estére pedig már hat koronákat számitottak ugyanazért. Ennek nem szabad Budapesten megtörténnie. Éppen ezért kormányintézkedést fog kérni a főváros, amely szerint maximálni kell a diszitő anyagok árát. Ugyanez áll az emlékérmekre. E tekintetben — ugy tudjuk — a főváros Kirchner altábornagygyal, a Hadsegélyző hivatal vezetőjével kiván érintkezésbe lépni, hogy

ilyenformán az emlékérmeket jótékony célra lehessen értékesiteni. Intézkedni kell aziránt is, hogy a levelezőlapokat, amelyek ilyenkor özönével kelnek el, a magyar ipar készitse és pedig lehetőleg szép, müvészi kivitelben. Ha ez nem történik meg, akkor, mint rendesen, a legalsóbbrendü bécsi ipar fog elárasztani bennünket hitvány termékeivel.

Az árdrágitók nyilván szerepelni kivánnak majd az ablakok kiadásánál is. Ennek is határt kell szabni és a főváros valószinüleg az ablaktulajdonosok hazafiasságára fog appellálni és azt kéri, hogy a mérsékelten megszabott ablakbéreket jótékonycélra adják. Ez lenne a legméltóbb megoldás, de emellett is nagyon vigyázni kell azoknak a körmére, akik már előre készülnek arra, hogy ezen a cimen le fogják nyuzni az idegenről még a bört is.

Egyik legfontosabb feladat az is, hogy a házak diszitése müvészi módon történjék. E célból a főváros a müvészek és iparmüvészek egész tömegét fogja mozgósitani, akik minden háztulajdonosnak rendelkezésére állanak és olcsó pénzen müvészi terveket készitenek. Nekik kell megtervezni az utak és hidak diszitését is, mert nem szabad kiszolgáltatnunk magunkat annak, hogy a koronázás alkalmából Budapest izléstelenségéről vigyenek emléket magukkal az idegenek.

Csupa nagy és nehéz feladat ez, amelyeknek megoldása annál több gondot okoz, mert a háborus viszonyok között bármit beszerezni jóval nehezebb, mint normális időkben. Budapestnek ezuttal azonban minden más szempontot ki kell kapcsolnia, csak az az egy a fontos, hogy ki kell tennünk magunkért. Az idegen forgalom jövője fekszik ma azok kezében, akik ugy fogják a koronázás körülményeit megoldani, hogy az idegenek kellemesen érezzék magukat és visszakivánkozzanak közénk.

Gőzölgő káposztahegyek

Sárba fulladt közélelmezési akció

Csütörtökön délután a dunaparti teherpályaudvaron, a Boráros-téren becsukták a nagy kaput. A kapu mögött két szekér állott, megrakva leberetvált káposztafejekkel, a lovak mellett a kocsisok nézték az ostor sziját, a teherpályaudvar raktárnoka pedig szigoru hangon jelentette ki, hogy lélek az ajtón se be, se ki, amig a *Hatósági Zöldségárusitás meg nem fizeti azt a kétezer koronát, amivel a teherpályaudvaron rothadó káposzták után fekbérrel tartozik.*

A hirnök pihegve szaladt a Mátyás-térre, hozta a pénzt, mire ujra kinyiltak a teherpályaudvar kapui és megindulhatott a káposzta a piacok felé. Sebesült katonák, akiknek a kórháza itt van a pályaudvaron és akik hetek óta meszszire kerülik a főváros káposztahegyeit, nevetve kiabáltak a kocsik után:

— Jó étvágyat a káposztához! Itt megy a szegény emberek olcsó eledele! Ugysem tudjuk, mitől leszünk kövérek!

Egy másik még hozzátette:

— Sohasem eszek többé káposztát!

Befordultunk mi is az udvarra. Gyékényekkel letakarva huszonkét vaggon káposzta hevert a földön. Ha a gyékényeket egy kicsit felemeltük, akkor gőzölgött a káposzta, felül dohos volt, az alját ellenben lágyan nyaldosta az olvadt hó leve és a sár. A hatalmas káposztahegy végén munkások álltak, ezek kocsikra rakták a káposztát, előbb azonban félredobták a szemetet. Megkérdezem egy öreg napszámostól:

— Mit csinál bátyám?

Rámnéz, aztán nevetve mondja:

— Hát látja az ur, visszük a csemegét a pesti embereknek!

— És hová viszik?

— A piacokra. Hol a Vámház-térre, hol a Klauzál-térre, de marad itt a Borárus-téren is elég!

— És ott mit csinálnak „ezzel" a káposztával?

— Hát eladják. Ott is pucolnak belőle, aztán az egyik részét megveszik a kereskedők, a másik része a Dunába mén, valamit meg szekérre pakkolnak ujra, abból takarmányt csinálnak a lovaknak. Attól döglik a sok ló!

Egy másik, értelmesebb munkásember meséli:

— Három hete tart ez a rumli. Egyre jönnek a vaggonok, azokat hol a csarnokhoz tolják, hol visszahozzák ide, amikor pedig már füstölni kezd a sok káposzta, akkor kiöntik ide a földre, hadd rothadjon itt tovább. Itt huszonkét vaggonnal rothad, amott huszonhat vaggonban fekszik már hetek óta a finom káposzta, az is ide kerül. A mult napokban félméteres hó meg viz boritotta a káposztahegy alját, a teteje megfagyott, az egész teherpályaudvar tele volt a rothadt káposzta szagával. Az ember nem is szivesen jön már errefelé, igazán csak a nyomoruság hajtja ide a szegény kocsisokat!

A sinek mellett mindenfelé rothadt, sáros káposztafejek, mindennap négy szekérrel fuvaroznak belőle, de a sok káposzta csak nem akar fogyni. Reggelenként az emberek már nevetve mesélik:

— A Schvarz ur bizonyosan feketébe öltözik ma, mert ujra káposztatemetés lesz.

Egy másik ember mondja:

— Tessék csak kimenni a Vámház-térre, ott tetszik csak épületes dolgokat látni!

Szót fogadunk, elkisérjük az egyik kocsit, amelyik a Vámház-térre megy. Ott van a fővárosi zöldségüzem két bódéja. Mindegyiken nagy tábla van, fekete tábla, rajta fehér krétával a felirás:

Burgonya elfogyot.

Igy, egy tével. Meglátszik a táblán, hogy nem ma készült, sokszor lemosta a felirást az eső. A két bódé között ujra káposztahegy, hat asszony pucolja a káposztát. Mindegyiknek öt, vagy hat korona napszáma van. Hetek óta azzal vannak elfoglalva, hogy a rothadt káposztát válogatják, mivel pedig minden káposzta rothadt, hát a rothadtakról levágják bicskával a külső leveleket és a belső részt aztán eladják prima árunak. Két ember foglalatoskodik a káposzta körül. Egy fiatalabb, meg egy öreg. Kérdezem a fiatalabbtól:

— Mit csinálnak? Mondja: — Káposztát. Aztán mennyi a rossz? — Hát vagy huszonötharminc percent.

Dühösen szól az öreg:

— Ternót csinálnék arra, amivel negyven percentnél is több. Hiszen tegnap is kihoztak vagy félvaggonnal ebből a vacakból, aztán a végén lett belőle huszonöt mázsa! A többiből mütakarmány lesz. Mütakarmány a drága káposztából!

A Mátyás-utcában, a Hatósági Zöldségárusitás központi épületének az udvarán is káposztát pucolnak. Ez a pucolás az egyetlen humánus része az egész akciónak. Végre is ebben a hideg időben jut kenyérre a szegény asszonyoknak. Igazán rájuk fér, ámbár ők sem nagyon szeretik ezt a munkát. De hát nem igen lehet most válogatni! Mondja is az egyik nagy szomoruósággal:

— A szegény asszonnyal azért, mert háboru van, minden munkát elvégeztetnek!

A másik pucoló asszony leinti a békétlenkedőt:

— Hallgass! Még mindig jobb pucolni ezt a szemetet, mint megenni ebédre! Kérem, — fordult hozzám — ha lepucoljuk a káposztát, senki nem látja, hogy belül dohos. Csak ha megfőzik és megeszik, akkor érzik meg. Az ember rosszul lesz tőle és nem tudja, hogy mi baja van. Én már próbáltam.

Buda városa az 1867. évi koronázáson

A Fővárosi Hirlap számára irta:
dr. Gárdonyi Albert.

Az elnyomatás szomoru korszakát Buda városa az országgal egyetemben szenvedte végig s néma béketüréssel várta a jobb idők felvirradó hajnalát. Ez a várva-várt uj korszak az országra előbb következett be, mint Buda városára s az országban már alkotmányos minisztérium müködött, mikor Buda városának még nem volt alkotmányos képviselőtestülete és tisztikara. Az alkotmányos korszak beköszöntése azonban kétségtelenné tette, hogy nemsokára Buda városára is uj korszak következik s ámbár maga még az elmult korszak gyászos külszineit viselte, örömmel és lelkesedéssel üdvözölte az alkotmányosság állandó biztositékát, a koronázást.

A koronázás országos ünnep volt s ezért országos bizottság foglalkozott előkészitésével, a belügyminiszter és az országos bizottság élén álló gróf Szápáry Antal főlovászmester felhivására azonban Buda városa is kiküldött egy 40 tagu bizottságot, mely Kalászy Antal elnöklete alatt, az országos bizottságtól függetlenül, a város részéről szükséges intézkedések végrehajtására volt hivatva. Ezt a bizottságot Paulovics László főpolgármester 1867. április 26-ára hivta össze először s az első ülésen Hunfalvy János olyan inditvánnyal állott elő, mely a budai polgárságot közvetlen közelről érdekelte. Tudomása szerint — igy szólt az inditvány — a budai polgárságot a koronázás alkalmával az egész középkoron által azon diszes jog illeté, hogy Őfelsége magas személye körül diszőrségként foglaljon helyet. E jogot annyival is inkább érvényre emeltetni inditványozza, mert most Őfelsége Budán fog koronáztatni, holott az emlitett jogot a budai polgárság régi időkben még az ország egyéb városaiban is küldöttségek által gyakorolta s mindenkor épségben fentartotta. A bizottság elfogadta az inditványt s megbizta az inditványozó Hunfalvy Jánost, továbbá Peregriny Eleket és Ország Sándor tanácsnokot, hogy kutassák fel a vonatkozó levéltári adatokat s tegyék meg az ősi jog érvényesitésére szükséges lépéseket. A kiküldöttek Budapest nagyérdemü, tudós történetirójához, Rupp Jakabhoz fordultak tanácsért, aki április 26-án kelt levelében közölte velük, hogy a város középkori jogkönyvében, az Ofner Stadtrechtben, meg van emlitve a város s azon kiváltsága, hogy a koronázás alatt a koronázási templom kijáratánál a budai polgárok fegyveresen őrt állanak. Ferenc király 1442. évi budai koronázása alkalmával, mely a mohácsi vész óta az első és egyetlen budai koronázás volt, a budai polgárok közremüködésének nyomát nem tudta megállapitani, mert a városi levéltár iratai nem voltak rendben: azt azonban megállapitotta a kamarai levéltár iratai alapján, hogy III. Károly király pozsonyi koronázása alatt a budai polgárok a koronázó templom előtt fegyverben állottak fel.

Az Ofner Stadtrecht 6. szakasza elég bőbeszédüen irja le e kiváltságot, mely szerint a budai biró néhány tanácstaggal és tekintélyesebb városi polgárral a koronázásra Székesfehérvárra menni, ott a koronázó templom bejárata előtt páncélosan felállani s a koronázás egész tartama alatt a bejáratot őrizni köteles, a koronázás végezte után pedig a királyt vagy királynét szállásukra kisérik. (Do süllen sy dan dy Kunig oder Kunigin beglaiten pis in ihr Herberg.)

Az iratok között nem maradt fenn semmi nyoma annak, hogy a kiküldöttek milyen módon érvényesitették Buda város régi, dicső jogát, elég az hozzá, hogy érvényesitették. A kornázási menet részleteit feltüntető udvarmesteri leiratban ugyanis, melyet a belügyminiszter kivonatban közölt a városi tanáccsal, a koronázási menet rendje a következőleg volt megállapitva: Az uralkodó reggel 7 órakor lóháton indul el a királyi palotából magyar tábornagyi egyenruhában, összes érdemrendjeivel feldiszitve, feltett kalpaggal. Mögötte két oldalról a testőrség két kapitánya lovagol, ezek mögött pedig a magyar főudvarmester, balján az uralkodó első szárnysegédjével. Az uralkodó jobbján és balján Buda és Pest városok elöljárósága halad gyalog és hajadonfővel s mellettük hat nemes testőr. Buda város elöljáróságát a menetben Áldássy Antal főbiró, Ország Sándor tanácsnok, Hunfalvy, Balássy, Kandl és Magyar városi képviselők képviselték. A város középkori joga tehát a legtelsebb módon érvényesült, osztoznia kellett azonban testvérvárosával, Pesttel, melylyel századok óta osztozott jó- és balsorsban.

Miután igy a város történeti joga biztositva volt, az uralkodó iránti szeretetének és áldozatkészségének is kifejezést kivánt adni a polgárság. A kiküldött bizottság 1867. május 24-iki ülésén egy inditványt fogadtak el, mely a szeretet és áldozatkészség nagynevü megnyilvánulása volt. Kimondották ugyanis, hogy az ajándékok ősi szokását fenntartják, s Őfelségének termesztménybeli ajándékokat ajánlanak fel. Ez ajándékokat a mult példájára egyenesen a város nevében s ezáltal nyujtják át és pedig vagy együttesen Pest városával, vagy pedig ettől függetlenül.. E tárgyak beszerzésére, földiszitésére s az átnyujtás részleteinek megálla-

A nagycsarnokban szakemberek mondják:

— A város egyszerre *vett közel háromszáz vaggon káposztát.* Olyan sürgős volt az üzlet, hogy a nagy káposztavásárlás óriási hausse-t idézett elő. Kicsinyben huszonnégy fillérbe került akkor a káposzta. Szó sincs róla, helyes volt a városi vásárlás, de érteni kellett volna ahhoz, hogyan bánjanak az áruval. Egyszerre csak jött a sok vaggon. Az ár hirtelen leszaladt, a város nem tudta a káposztáját hova eltenni, hát lerakta a sárba. A fele megrothadt, a másik felét meg huszonötkilós tételekben adják el. A vendéglősök veszik. Azért olyan gyakori vendég most az étlapokon a káposzta. A város adja a portékáját ugy, ahogy tudja. Neki magának fekbéren kivül legalább tizenhat koronába jön egy métermázsa káposzta, mivel pedig az áru fele megromlik, hát kétszerennyibe kerül az az áru, amelyet a fővárosi vállalat most engrosban tizenöt koronáért ad. Hol van még a pucolóasszonyok napszáma, a sok egyéb személyzeti kiadás, a drága fekbér, a sok fuvarköltség? Hozzávetőleges számitás szerint *minden vaggon káposztára ráfizet a város ezer koronát.* A teherpályaudvaron rothadó káposztánál ez majdnem ötvenezer korona, vagy még talán ennél is több! És mindez az adófizető polgárok zsebéből megy! Emberemlékezet óta még nem raktak huszonkét vaggon káposztát a nedves földre. Minden valamirevaló falusi ember tudja jól, hogy a káposzta hegyekbe rakva megrothad, füstölni kezd és akkor igazán nem lehet azt másra használni, mint mütakarmányra! Ezért pedig igazán kár volt megcsinálni a „káposztaakciót". Az igaz, hogy a káposztakezeléshez szakértelem kell. Honnét szerezte volna ezt *Schwarcz* ur, a zöldségüzemvezetővé előlépett vidéki gazdatiszt, vagy *Halász* József városházi folyosógondnok, aki most az élelmiszerbódék mindenható ura? ...

A magunk részéről csak egyet csodálunk. És pedig azt, hogy a közegészségügygyel foglalkozó urak még nem rándultak ki a Boráros-térre. Pedig érdemes volna oda elmenni. A városházáról egy tizenegyes villamossal elérhető könnyen a káposztahegyek országa. Tizes egyenest kell kérni a kalauztól.

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
természetes
égvényes
SAVANYÚVIZ.

A házbérrendelet árnyéka.

Béremelési tilalom a háboru után. — Aggódnak az épitészek. — Kegyelemdöfés az épitőiparnak. — Módositani kell a rendeletet.

Milliós kár a házbérkrajcárokból.

Az a kormányintézkedés, amely a *Palatinus r.-t.* 35—50 százalékos házbéremelési kisérletére következett, még mindig nem hagyja nyugodni a kedélyeket. A háziurak deputációban jártak a városházán és a moratóriumos házbérek kiutalásának a kormánynál való megsürgetését kérték. Most arról értesülünk, hogy a háziurakon kivül épitészi és technikusi körökben is mozgalmat váltott ki a kormány rendelkezése. Jogosnak és megfontolandónak tetszik az aggodalom, amely elsősorban a *Mérnök- és Épitészegyletben* jutott kifejezésre és amely szerint az amugy is válsággal küzködő épitőiparnak a kormány rendelete megadhatja a kegyelemdöfést.

A müszaki körök aggodalmát kellőképen megokolja az az értesülésünk, hogy

a kormány házbérrendeletét egy esztendeig még a háboru után is érvényben kivánja tartani.

Alkalmunk volt a budapesti épitészkörök egyik kiválóságával beszélni, aki a következőkben fejtette ki nézetét:

— A Fővárosi Hirlapnak az az értesülése, hogy az épitészek veszedelmet látnak a kormány házbérrendeletében, fedi a valóságot. A Mérnök- és Épitészegylet vitaestékre készül ebben a kérdésben és a kialakulandó véleményt memorandum formájában közli a kormánnyal.

— Biztos értesülésünk van arról is, hogy a kormány házbérrendeletét egy esztendeig a háboru után is fönn akarja tartani. Természetes, ilyen körülmények között, hogy ebben a rendeletben a budapesti épitőipart látjuk veszélyeztetve. Ma sem épitenek az emberek, de ez a rendelet még azoknak a szándékát is megakadályozza, akik mégis rászánnák magukat arra a lépésre. Minden reményünk az volt, hogy a háboru után mégis föl fog lendülni a vállalkozási kedv. Ha azonban a kormány háboru után még egy esztendeig leszoritja a házbérárakat, akkor senki sem lesz hajlandó a pénzét épitkezésbe fektetni. Ha pedig a béke megkötése után azonnal nem kezdődnek meg az épitkezések, akkor természetszerüen az következik, hogy a kormány kénytelen lesz tovább is fönntartani házbérrendeletének hatályát, mert ellenkező esetben a háziurak még a mainál is elkeseredettebb dühvel látnak neki a stájgerolásnak. Egyszóval, ha a kormány egy esztendeig a háboru után nem helyezi hatályon kivül rendeletét, akkor az következik, hogy később viszont kénytelen lesz azt fönntartani, mert a házbérek mérhetetlen emelésének csak igy lehet gátat vetni.

— Bennünket, épitészeket, tehát ebben a pillanatban az érdekel, hogyan lehet ebből a kuszált helyzetből megtalálni a kibontakozást. Az épitőiparnak és a lakóknak egyforma érdeke, hogy a kivezető utat biztositsuk, mert épitkezés nélkül a lakbérek nyakló nélkül való emelkedése következik be, miután pedig az épitkezés a tápláló ere minden a gazdasági élet körletébe tartozó működésnek, az épitkezések szünetelése katasztrofális hatással lehet gazdasági életünkre is.

— Természetesen a helyzet kiélesedésének igazi oka az, hogy a Palatinus r.-t. mohón kezdte meg azt a természetes akciót, amely kisebb arányokban, tekintetbe véve a mai konjunkturákat, észrevétlen maradt volna és Budapest lakossága semmiféle kifogást nem emelt volna egy normális lakbéremelési mozgalom ellen. Ma azonban igazán kétséges, hogy mint lehet majd megoldani azt a különös helyzetet, amelyet ez a kapzsiság eredményezett.

Két milliós veszteség.

A házbérrendelet és a főváros.

A kormány szigoru rendelete, amelylyel a háboru tartamára a házbérek emelését lehetetlenné tette, kétségkivül igen népszerü és helyes intézkedés volt, mert elejét vette annak, hogy a háborutól amugy is agyonsanyargatott lakosságot még a Palatinus-féle háziurak is megsarcolják.

Ám a radikális kormányrendeletnek — mint azt előbbi fejtegetéseink mutatják — árnyoldalai is vannak és a főváros pénzügyeinek vezetői éppenséggel nem fogadták olyan lelkesedéssel a házbérek konzerválását, mint a pesti partájok. A főváros bevételeinek egyik jelentékeny forrása ugyanis a *házbérkrajcár,* amelyet az állam nagykegyesen átengedett a fővárosnak s amelynek a főváros szempontjából éppen az volt az előnye, hogy automatikusan növekedett évről-

---

pitására Balássy Antal elnöklete alatt albizottságot küldöttek ki, amely már a következő napon összeült s a következő ünnepi programmban állapodott meg:

A menet élén két városi huszár halad, utánuk a budai bandérium egyik fele ibolyakék mentében, s huszárruhában, továbbá galambszinü nadrágban, aztán egy városi kapitány lóháton s egy zenekar. A tulajdonképeni menetet fehérbe és kékbe öltözött leánysereg nyitja meg, élükön Klemm Jozefa egy diszes virágcsokrot, a többi leány pedig kis kosarukban gyümölcsöt és virágot visz. A leányok után egy cukrászfiu tálcán a királyi kardvágást ábrázoló tortát visz, jobbján és balján egy-egy cukrokat vivő leánynyal. Ezután pékfiuk következnek kenyerekkel és süteményekkel, egy diszes kocsin pedig négy hófehér bárányt leányok tartanak szallagokon. Utánuk négy borjut vezetnek nagyobb s csinosan öltözött mészárosfiuk, s két feldiszitett ökröt hajt négy-négy mészároslegény, kék nadrágban, fehér ingben, s kötényben, felbokrétázott gulyás-kalapban. Ezután egy négylovas feldiszitett kocsi következik, amelyen egy nyolc akós hordóban fehér, s egy nyolc akós hordóban vörösbor van. A hordókat aranyozott s ezüstözött abroncsok diszitik, s egyik oldalukon Buda város cimerét és az évszámot, másik oldalukon pedig a koronát tüntetik fel. Egy másik négylovas kocsin a négy budai gőzmalom lisztkészitményeit viszik, s a kocsi közepén a négy malom egy-egy legénye áll fehérbe öltözve s felvirágozva, kezükben a malom zászlajával. A menetet egy zenekar, s a városi bandérium másik fele zárja be.

A bizottság terve megvalósult, s junius 10-én átnyujthatták az uralkodónak ajándékaikat. A koronázási programm szerint ez alkalommal is meg kellett osztani a városnak Pesttel a dicsőséget, hogy az uralkodónak koronázási ajándékot nyujthasson át. Buda és Pest városok voltak azonban az egyetlenek, melyek szeretetüket és áldozatkészségüket ily módon kifejezésre juttathatták. Az uralkodó a felajánlott állatokat emlékül gödöllői uradalmába vitette át, a többit pedig, a zöldségfélék és a bor kivételével, a szegények között osztatta szét.

És mindezt akkor tette a város, mikor lelkében még gyászolt, mikor kiváló fia és 1848/49. évi országgyülési követe, Házmán Ferenc, Amerikában a számüzetés keserü kenyerét ette. De már virradt! 1867. május 21-én alakult meg Buda alkotmányos képviselőtestülete, amelyen a főpolgármesterré megválasztott, s már hazafelé tartó Házmán Ferenc helyett Áldássy Antal főbiró elnökölt. Szóba került a koronázás is s Mandl Ferenc városi képviselő lelkes beszédben ünnepelte a várva-várt uj korszak beköszöntését. Mint a mult idők borus emléke hatott Balássy Antal jelentése a koronázási ünnepségeket rendező bizottság megalakulásáról és müködéséről, amelynek keserüségét csupán az enyhitette, hogy a bizottságot az 1861. évi alkotmányos képviselőtestület tagjaiból alakitották meg. Balássy Antalt a képviselőtestület egyhangulag megerősitette tisztében, s a bizottság minden zavaró körülmény nélkül folytathatta fáradságos munkáját. Mert meg kell vallanunk, hogy részben az idő rövidsége, részben a teendők sokfélesége miatt, rengeteg munka hárult a bizottságra, illetőleg a kebeléből kiküldött 8 tagu albizottságra. Balássy Antal, Ország Sándor, Fuhrmann Elek, Müller Antal, Mandl Ferenc, Scheich Károly, Máltás Hugó és Varásdy Lipót voltak az albizottság tagjai, mely utcakövezéssel, templom- és házdiszitéssel, beszállásolással és rendfentartással egyaránt kénytelen volt foglalkozni, s még hozzá elegendő pénz sem állott rendelkezésére.

Buda külső képe nem lehetett elragadó a koronázás előtt s a szabályozatlan utcák, elhanyagolt házak s a kezdetleges kövezet nem illettek az ünnepi hangulathoz. Ezeket el kellett takarni gyors kövezéssel, deszkával, posztóval, virág- és zászlódiszszel, különösen pedig lelkes, ünneplő közönséggel. Ez utóbbiban nem volt hiány, mert ha egyéb nem, az ujság ingere vonzotta a kiváncsiakat s a szük utcákban félni lehetett a rendzavarástól. Katonaságot nem akartak nagyobb számban kirendelni, a városi rendőrség pedig elégtelen lett volna a rend fenntartására. Ugy segitettek hát a bajon, hogy az iskolák ifjuságát, az egyesületek és testületek tagjait kérték fel a közreműködésre s ezekből csaknem 6000 ember állott sorfalat a koronázási menet kijelölt utja mentén reggel 5 órától kezdve, mialatt a város összes harangjai állandóan zugtak.

Ilyen kezdetleges eszközök mellett is nagyon jól végezte dolgát a tevékeny városi bizottság s elismerésül 1 nagy és 19 kis arany, továbbá 16 nagy és 208 kis ezüst koronázási emlékérmet osztatott szét az uralkodó a közreműködők között.

A látványosságokból bőségesen kijutott a budaiaknak, csupán egytől estek el, t. i. a Vérmezőn tervezett népünnepély Margit főhercegnő halála miatt elmaradt s igy kedvükre nem mulathatták ki magukat. Ezt a kis keserüséget azonban bőségesen pótolta az öröm, melyet a sóvárogva várt alkotmányos kornak beköszöntése felett mindenkinek éreznie kellett s valósággal érzett is.

évre. A házbérkrajcárt a háziurak fizették és alapja *a nyers házbérjövedelem* volt; a házbérjövedelem 3 százalékát fizették a háztulajdonosok a közszükségletek fedezésére, azonkivül pedig a beltelken még külön 1 százalékot a házi szemét kihordási költségeire. Budapesten összesen 17.700 ház van és a házbérek összege kerekszámban *kétszázmillió korona* volt. Ez után az összeg után 1915-ben 6,356.044 koronát fizettek a háztulajdonosok a közszükségletek fedezésére és 834.326 koronát a házi szemét kihordási költségeire; a házbérkrajcár összege tehát 7,190.370 korona volt, 1916-ra pedig 7,200.000 koronában irányozta elő a folyó évi költségvetés. Minthogy pedig a novemberi stájgerolás átlagban 30 százalékos volt (legtöbb helyen ötvenszázalékos, de viszont nem minden házban stájgeroltak), kerek összegben *hatvanmillió koronára tehető* az az összeg, amelylyel a budapesti háziurak a lakások árát megdrágitották s amely terhet a főváros és a kormány levett a lakosság vállairól. Már most a helyzet az, hogy ha a kormányrendelet nem jelent volna meg, akkor a főváros a többlet (60 millió) után mintegy *kétmillió koronához* jutott volna, mert a házbérkrajcár összege nem 7,200.000 korona, hanem több mint 9 millió korona lett volna.

Rideg finánciális szempontból tehát nem volt kedvező a rendelet, mert a főváros kétmillió korona bevételi többlettől elesett. De a finánciális szempontok most háttérbe szorulnak és a 30 milliós deficitnek a tengerében amugy sem lett volna nagy viztömeg az elmaradt két millió.

Közvetitők kapzsisága

A cukorjegyrendszer és a nagykereskedők

A Közélelmezési Hivatal főnöke tudvalevőleg kijelentette, hogy a cukorjegyrendszer életbeléptetésének nincsen semmi akadálya Budapesten. A füszernagykereskedők mult héten a Kereskedelmi és Iparkamara tanácstermében *Hofer* Márton kamarai titkár elnöklete alatt értekezletet tartottak e tárgyban és természetesen már előre is *óvást emeltek az ellen, hogy a Cukorközpont által kiutalandó cukrot a főváros ossza szét, árusitsa el.* Szerintük a fővárost teljesen ki kell kapcsolni ebből az akcióból és a nagykereskedőkre kell bizni a cukor szétosztását(!). Különösen *Tschögl* Henrik, *Blitz* Miksa, (Blitz és Braun-cég) *Frankl* Mór (Wertheimer és Frankl-cég) és *Csókai* Adolf (Csókai és Breuer-cég) agitáltak e jellemző felfogás mellett. Határozatot azonban nem hoztak, mert a kamara előzőleg *Kürthy* báróval fog érintkezésbe lépni. A detailkereskedők álláspontját *Hollmann* és *Farkas* Vilmos képviselték. Azt kivánták, hogy bármiként történjék is a cukor kontingentálása és beszerzése,

közvetlenül a fogyasztóközönséghez kizárólag a detailkereskedők utján kerüljön a cukor,

még pedig ugy, hogy minden füszerkereskedő és szatócs, aki eddig is foglalkozott cukorárusitással, eddigi forgalma arányában ezután is kapjon elegendő cukrot, hogy azt a fogyasztóközönséghez juttathassa. A nagykereskedő urak a legnagyobb vehemenciával keltek ki az inditvány ellen és azt állitották, hogy a kiskereskedők — akiktől millióikat összeszedték — *nem megbizható elemek.*

Felhivjuk ennek az értekezletnek a tanulságaira a főváros illetékes tényezőinek a figyelmét. Nagyon természetes, hogy a cukor elosztását a fővárosnak kell a kezébe venni és hogy a füszerkereskedőket kell igénybevenni a fogyasztóközönség kiszolgálásánál. Ennél csak az természetesebb, hogy *a nagykereskedőknek semmiféle szerepet nem szabad juttatni a cukorüzletnél,* mert az illetéktelen és teljesen fölösleges közvetitői haszonnak a kiküszöbölése elsőrendü kötelessége a fővárosnak.. A nagykereskedő a főváros és a detailkereskedő mellett nem egyéb, mint — *rosszhiszemü harmadik.*

Egyébként arról is van tudomásunk, hogy a városházán — a Közélelmezési Hivatal hozzájárulásával — már közben megoldották a cukor legcélszerübb elosztásának a módját. Eszerint a főváros lakosságának a szükségletét a Cukorközpont a fővárosnak fogja kiszolgáltatni és az elosztás a lisztrendszer alapján fog történni. A cukrot jegyek ellenében, épp ugy, mint a lisztet, a kiskereskedők fogják kiszolgáltatni.

Uj tarifa a villamosokon

Egységes árszabás, kényelmes kezelés

Már a háboru előtt erősen foglalkoztatta a főváros közvéleményét a budapesti közuti közlekedés megreformálása. Minden illetékes tényező egyetértett abban, hogy a viszonyok fenn nem tarthatók, mert a közlekedés a közegészség és kivált a közbiztonság szempontjából a fejlődés arányában valósággal *életveszélyessé* fajult. A reformtervek különösen azóta voltak felszinen, hogy a főváros magához váltotta a *Villamos Városi Vasut* részvénytöbbségét és hogy hamarosan kiderült ennek a tranzakciónak pénzügyi szempontból szerencsétlen volta. A fővárosnak ettől fogva kettős közérdekből kellett foglalkozni a közlekedés megreformálásának kérdésével: *pénzügyi szempontból,* hogy a háztartás megingatott egyensulyát helyreállitsa és a veszélyessé váló *közlekedés* orvoslásának egyre sürgetőbb szempontja miatt.

Kitört a háboru és az első zürzavarban a reform ügyét el kellett tenni jobb időkre. A háboru azután egyre hosszabbra nyult, a közlekedési viszonyok sulyosodtak és a főváros háztartása is mindig jobban szenvedett a Városi Villamos anyagi terhének sulya alatt. A közelmultban azután az a kényszerhelyzet állott be a fővárosra nézve, hogy a háboruval járó anyagi terheinek fedezésére uj adónemeket statuáljon és ezek között elsősorban rendszeresitse a közlekedési adót. Az erre vonatkozó tárgyalások kronológiája ismeretes, a *Fővárosi Hirlap* azok minden fázisáról hiven beszámolt. Miután a Közuti megváltásának ügye bizonytalan időre lekerült a napirendről és miután nyilvánvaló lett az, hogy a Közuti-részvénytársaság igazgatósága nem akar hozzájárulni az utazóközönség megadóztatásának oly rendszeréhez, hogy minden jegy adó cimén a háboru idejére két fillérrel drágább legyen és e két fillérekből a vállalat minimális incasso-jutalékot élvezzen, — barátságos tárgyalások során felmerült az

egységes tarifa

behozatalának gondolata.

E tárgyalások már igen előrehaladt stádiumba jutottak és számvetések alapján *kétféle megoldási mód* került előtérbe: az egyik, hogy a mostani szakaszhatárok kitolásával a 12 filléres szakaszjegy ára 16 fillérre emeltessék, a mai 20—24—30 filléres jegyek ára pedig egységesen 20 fillérben állapittassék meg; a megoldás másik tervezett módja, hogy *egyetlenegy 20 filléres jegytipus legyen,* amelylyel az utas *egyszeri átszállással* mindkét villamost, a földalattit, az omnibuszt vagy az autobuszt is használhassa. Mindkét esetben a főváros *tisztán két fillért* kapna minden jegy után, vagy esetleg percentuálisan részesednék a bevétel brutto-összegében. E két előtérben álló terv közül ugy a vállalatok vezetősége, mint a főváros inkább az egységes 20 filléres jegytipus behozatalát tartja anyagi és közlekedési szempontból megfelelőnek.

Minthogy értesülésünk szerint a nagyfontosságu kérdés elintézése már a legközelebbi jövőnek feladata, élve a *Fővárosi Hirlap* szerkesztőjének vendégszeretetével, igyekszem a rendkivül érdekes és jelentékeny kérdést közelebbről megvilágitani. Hosszu időn át alkalmam volt tanulmányozni a közuti villamos vasutakat és az egész világon készült statisztikák, valamint közlekedési rendszerek és egyáltalán a közuti közlekedéssel összefüggő praktikus szempontok studirozása alapján, azt hiszem, több uj és a közvélemény előtt még ismeretlen szempontból szólhatok a kérdéshez.

Miért emelkedett a forgalom?

A háboru alatt ismeretes kényszerítő okokból némileg redukálni kellett a budapesti közuti közlekedés sürüségét. Ezzel a redukcióval éppen megforditott arányban a forgalom folytonosan emelkedett. A Közuti Vasutnak havonként közzétett kimutatásai egészen fantasztikus számokról és folytonos fejlődésről referálnak. Az utasok száma hatalmas szaporodásának okai kézenfekvők: Budapest forgalma soha olyan élénk és nagyszabásu nem volt, mint most, a világháboru idején; a gazdasági és üzleti életnek ma sokkal inkább központja a főváros, mint békében, a hiányos vasuti közlekedés a kereskedők és vállalkozók ezreit arra inditotta, hogy családostul hosszu tartózkodásra felköltözzenek Budapestre; kaszárnyák és kórházak a katonák tizezreivel vannak zsufolva, e katonákat a hozzátartozók tizezrei és százezrei látogatják, valóságos népvándorlás bucsuhelye a főváros, ugy hogy ma Budapesten sem éves lakást, sem hónapos szobát, sem szállodai szobát nem lehet kapni. Ez az abnormisan nagy emberáradat természetszerüen elözönli a főváros közlekedési eszközeit is. A vidéki ember tudvalevően gyakrabban ül villamosra, mint a budapesti, ugy hogy bizonyos utvonalak reggeltől-estig a jó vidékiek sürü tömegeivel népesek.

De az általános anyagi viszonyok lényeges megváltozása is nagy mértékben előmozditja a forgalom folytonos emelkedését. Hétköznapi nyelven az egyszerü ember azt szokta mondani, hogy *a pénznek nincs értéke.* Minthogy valójában a hivatalnok és egyáltalán a fix dotációra utalt proletáriátustól eltekintve, az ekszisztenciák tulnyomó részének most — hogy ugy mondjuk — könnyü pénze van, az egyszerü, alsóbb rétegekhez tartozó ember is mostanság könnyebben határozza el magát közlekedési eszköz igénybevételére, mint a háboru előtt, normális viszonyok között. Még egy jelenség van, amely érdekes, mert kontrasztnak látszik: az egyszerü sorban lévő háziasszony, ha reggel utra kél, a távolabb eső piacra, vagy vásárcsarnokba, aránylag nagy összegü pénzért csak igen kevés ellenértéket kap. Ezt is csak ugy, ha órákig álldogál. Villamosra ül tehát, az a néhány fillér már „nem számit" és időt takarit általa. A reggelenként a környékről beözönlő és oda visszasiető munkásság is gyakrabban használja most a villamost, mert a vonatok rendszerint késve érkeznek és gyalogszerrel lekésik a munkahelyről; esténként pedig szintén nagy késéssel érkezik haza az otthonába, tehát igyekszik elérni a fővárosból korábban kifutó vonatot.

Talán köztudomásuak ezek a jelenségek, de igy felsorakoztatva mégis plasztikusabban magyarázzák a közuti-forgalom szinte hallatlan emelkedésének okait. Az utóbbi hónapokban, különösen a reggeli, déli és a korai esti órákban a főutvonalakon oly zsufoltan közlekednek a villamosok, hogy ez már egészségi szempontból a legnagyobb mértékben kellemetlen, közbiztonsági nézőpontból pedig egyenesen veszedelmes. A közönség kényelméről már ilyen viszonyok mellett egyáltalán nem lehet beszélni.

A zsufolt villamosok ellenszere.

Nem akarunk ezuttal rámutatni arra a sok egyéb ismert körülményre, (női kalauzok, hiányosan kiképzett vezetők, a közönség fegyelmezetlensége) amelyek a budapesti közlekedés állapotát tarthatatlanná tették, de kétségtelen, hogy a viszonyok már a villamos-társaságok szempontjából is odáig fajultak, hogy nékik maguknak szinte érdekükben áll, hogy a kocsik tulzsufoltságát mesterséges eszközökkel redukáljak. Nem a bevételt sokalják a társaságok, de a mostani viszonyok között zsufolt villamosokon a közönségnek átlag harminc-negyven százaléka utazik jegy nélkül, ami rendkivül érzékeny veszteséget jelent a társaságokra nézve, viszont egyre fokozza a közlekedés ezer mizériájával és veszélyével járó anyagi, sőt büntetőjogi felelősségüket is. A Közuti néhány utvonalon megpróbálkozott a kalauzok szaporitásának rendszerével akként, hogy dupla-kocsin három kalauzt alkalmazott. Ugylátszik azonban, hogy ez a rendszer sem közlekedési, sem különösen anyagi szempontból nem orvosolja a mostani sulyos helyzetet, különben mindkét társaság általánosan bevezetné. A közlekedési vállalatok és a hatóság is arra a meggyőződésre jutottak, hogy a mostani anyagilag káros és magasabb szempontból tekintve erkölcstelen állapotnak (hogy t. i. zsufolt kocsin az utasoknak majdnem a fele jegy nélkül utazik) más remédiuma nincs, minthogy mesterségesen a forgalom abnormis sürüségének leszállitására kell törekedni.

A 20 filléres egységes tarifa, amely általánosságban lényeges drágitás, bizonyára alkalmas lesz e célnak elérésére. A vidéki ember továbbra is el fogja árasztani tömegeivel a villamos-kocsikat, de a kényelmes budapesti polgártárs meg fogja gondolni, hogy néhány száz lépésnyi utért fizessen-e 20 fillért. Eddig a kellemetlen zsufoltság mellett gyakran leszorult a

villamosról és kénytelen volt gyalog megtenni a rövid utat, az uj rendszer mellett majd takarékosságból fogja enyhiteni a villamosok nagyranőtt forgalmát. Természetesen a szegény emberek sokaságát is visszatartja majd a drágább tarifa és igy a társaságok és az adó, valamint a haszonrész cimén részesedő főváros könnyen elérhetik, hogy aki villamosra ül, az meg is kell, hogy váltsa a jegyét, viszont a mostani veszedelmesen zsufolt közlekedés mizériái is önmaguktól enyhülni fognak.

Uj tarifa, uj milliók

A legkézenfekvőbb ellenvetés az uj tarifával szemben természetszerüleg az, hogy a mostani közlekedési árakat *lényegesen megdrágitja.* Husz fillér mégis sokkal több, mint tizenketttő, majdnem a kétszerese — igy szól az ellenvetés. Ez csakugyan igy igaz, annál inkább, mert a kontinens közuti közlekedési forgalmáról készült statisztika igazolja, hogy ott, ahol a szakaszjegy rendszere a mienkhez hasonló, a *brutto-bevételnek átlag 65—70 százaléka esik a szakaszjegyekre.* Nálunk is körülbelül ez az arány, ugy hogy az utazóközönség 60—70 százalékának villamosjegye fog megdrágulni minden esetben 8 fillérrel. Ezzel szemben azonban eltünik a mostani, gyakran igen rövidre szabott és igazságtalan szakaszhatár és az egyforma, huszfilléres jegygyel az utas egyszer átszállhat, sőt átszállhat nemcsak egyik villamosról a másikra, hanem — ahogy tervezik — akár a villamosról autobuszra vagy omnibuszra és viszont. Az átszállójegy ára, eltekintve a Városi Villamos bizonyos tizenhatfilléres relációitól, most is legalább husz fillér, viszont uj kényelme lesz a közönségnek, hogy átszállójegyét az omnibuszon és autobuszon is használhatja. A távolsági forgalomban pláne olcsóbbá válik a jegy a mostani 24 és 30 filléres tipusoknál, amelyet tulnyomóan a perifériákon lakó munkásnép szokott igénybevenni. Általánosságban tehát tulajdonképen a mostani luxus-utazások drágulnak meg, azok pedig, akik a villamosra leginkább rá vannak utalva és szükösebb viszonyok között élnek, jobban járnak.

A főváros a mai forgalom mellett kétfilléres alapon *öt-hatmillió koronát kitevő uj bevételre* számit az uj rendszer révén. Ha azonban a brutto-bevételből kötne ki magának percentuális részesedést, amint tudtunkkal bizonyos oldalról tervezik, akkor ez az uj jövedelem *még lényegesen nagyobb lehetne.* A főváros közcéljai szempontjából tehát az uj rendszer mindenesetre nagyon örvendetes volna. A Villamos Városi Vasut, amely szintén a főváros vállalata, tehát szintén közcélu érdekeket szolgál, a kétségtelenül előálló *lényeges bevételi többlet* révén, szanálhatná vagy legalább nagyon enyhithetné mai sulyos helyzetét. A Közuti a reform által *uj milliós betvételekhez jut,* amelyet remélhetőleg a háboru után, amikor a mostani anyag -és munkáshiány megszünik, a *közlekedés javitására* fog forditani. Ezek az anyagi szempontok. Ami a közlekedés nagy érdekeit illeti a közönség szempontjából, egészen bizonyos, hogy az uj rendszer révén a mostani tarthatatlan állapotok *lényegesen enyhülni fognak,* az egységes jegyrendszer révén könnyebb lesz fegyelmezni a közönséget és a budapesti közuti közlekedés mindenesetre kibirható lesz.

Róna Lajos.

Könnyezik a király...

Rózsavölgyi alpolgármester emlékei a király budapesti látogatá airól.

Gyászlobogós, borongós utcák során röpit a villamos Rákosfalva felé, hol egy villásbajszu, őszfejü magyar ur él, elvonult, tempós nyugalomban, letünt idők, nesztelen léptekkel kisértő, szines és derüs emlékei között. Mennyi kincs, mennyi pompás drágakő, sziporkázó epizód, tiszta fénynyel tündöklő korkép megfér a mult egy ilyen ékszeresládájában, melynek falát a napsugaras öregség mindent megértő, mindent megbocsájtó, mindenre bólogató, derüs filozófiájából ácsolták . . . Érintsük a szivalaku zárt a magyar mesék, most friss szint kapott, vérharmatfüvével, s a kipattant kincsesládából füzzük fonálra azokat az apró igazgyöngyöket, csillogó epizódokat, mik egy, a mostani ágyurengés között is, csendes nyugalomban, szelid békében lezárult csodálatos, gazdag, megpróbáltatásaiban is királyi életre vonatkoznak . . .

Rózsahegyi Gyula egy emberöltőn keresztül állott vezető helyen, a főváros szolgálatában, majd két évtizeden át volt alpolgármester és e hosszu és szép szolgálati idő alatt bőségesen volt alkalma érintkezni Őfelségével. A nyugalomban élő alpolgármester rákosfalvai villájában fogadott. A kényelmes, puha dolgozószobában, a falakon, az iróasztalon, mindenütt képek, fényképek, kéziratok, levelek, egy becsületes, áldásos munkában eltelt élet emlékei. Megkértük, hogy meséljen néhány epizódot a királylyal való találkozásaiból, néhány intimitást a királynak a székesfővárosban való látogatásairól. Eleintén nehezen indul meg a szó, látszik, hogy az emlékei között keresgél, válogat az öreg ur, de csakhamar vigan folyik az előadása és szemünk előtt mind tisztábban rajzolódik elé egy jóságos, érdemrendekkel boritott egyenruháju, koronás ember alakja . . .

— Őfelségét legelőször a hatvanas évek közepén láttam, mikor mint a piaristák gimnáziumának hetedosztályos növendéke a koronázást néztem végig. Mély hatást tett akkor mindnyájunkra, akik ott voltunk, amint délcegen, kardosan felvágtatott a koronázó dombra, akkori nemes, férfias, fiatal vonásait még ma is tisztán látom magam előtt . . . A hetvenes években, katonáskodásom idején, mint egyéves önkéntes, majd mint tartalékos tiszt, többször találkoztam vele hadgyakorlatokon.

*

A nyolcvanas években történt, hogy a Ferenc József-laktanya alapkőletételénél megjelent a király. Ráth Károly volt akkor a polgármester, neki kellett üdvözlő-beszéddel fogadni a királyt. Ráth hires szónok volt, legendás rögtönző, magam tudom, ki akkor titkár voltam mellette, hogy sohasem készült, pedig voltak napok, hogy négy-öt küldöttséget is vezetett. Itt azonban irásban be kellett előre nyujtani a beszédet, s illetékes helyen figyelmeztették, hogy a benyujtott szövegtől eltérni nem szabad. Ez a megszoritás már előre nehezére esett a polgármesternek. Az ünnepség előtt egy félórával még görcsösen magolta a beszédet. Végre jelezték a király érkezését. A polgármester a kezébe nyomta valakinek a szöveget, s megkérte, hogy sugjon. Majd a király elé lépett:

— Felséges Urunk és Királyunk!

Tovább nem jutott. A sugó minden erejével igyekezett öt kisegiteni. Ráth azonban se látott, se hallott, ujból elkezdte:

— Felséges Urunk és Királyunk!

Most már elmondott valahogy néhány mondatot is, de csakhamar megint elakadt. Hosszu, kinos csend következett. Közvetlen közelében állottam a királynak, tisztán láttam mindent, ami ezután történt. Őfelsége elmosolyodott, s kihuzott a zsebéből egy papirlapot. Alig hallhatóan mondotta, jóságos hangon:

— Jól van, jól . . . Tudok én azért válaszolni! . . .

S tiszta, messzecsengő hangon olvasta fel a feleletet az el sem mondott szónoklatra.

. . . De az öreg Ráth Károly három héten keresztül nem szólt teremtett emberi lényhez egy szót sem . . .

Személyes érintkezéseim? Jó, arról is valamit. Mikor 91-ben polgármesterek lettünk, felmentünk tisztelegni a királyhoz a budai várpalotába. Márkus polgármester vezetett minket, vagyis engem és Matuska Lajost, a másik alpolgármestert. Őfelsége először Márkust szólitotta meg, s hosszan, kedélyesen beszélgetett vele. Majd a halálsápadt Matuskához fordult:

— Mikor lett polgármester?

Tiszta, csupa-erő tekintetével ránézett. Matuska nem tudott felelni. Halálos zavarba jött, s elfelejtette hirtelen. Én, ki életemben soha, senkitől meg nem ijedtem, feleltem helyette . . .

Majd mosolyogva hozzám fordult a király:

— Mi volt azelőtt?

— Tanügyi tanácsos, Felség!

A király csodálkozó pillantást vetett rám.

— Micsoda?

— Tanügyi tanácsos!

— Ezt nem értem . . .

— Aki a fővárosi iskolák ügyeit intézi, Felség.

— Ja, ugy! Az szép! A város, tudom, sokat áldoz iskoláiért.

S mosolyogva, kegyesen elbocsájtott bennünket.

*

Mikor a tiz szobrot ajándékozta a király a fővárosnak, akkor elmentünk megköszönni a bőkezü ajándékot. Óriási küldöttség, Márkus vezetett megint bennünket. Le is fényképeztek akkor valamennyiünket, diszmagyarban, a régi városháza udvarán épitettek egy lépcsősen emelkedő, emeletmagasságuu tribünt . . .

*

Egy más alkalommal szerenádot adtunk a királynak a várban. A szerenádot az Országos Dalszövetség rendezte, énekesei azonban jórészt a Budai Dalárda tagjaiból kerültek ki, melynek én voltam az elnöke. Ének végeztével magához kéreti a király a vezetőket. Felmentünk, Bárczy, Vaszilievics alpolgármester és én.

Bárczy bemutatja magát, mint az Országos Dalosszövetség elnökét, majd engem, mint a Budai Dalárda elnökét. Őfelsége hosszan és dicsérően beszélt az énekről, a dal felemelő hatásáról és szépségeiről. Megköszönte a müélvezetet, majd Vaszilievicshez fordult:

— Ön nem énekel?

— Nem, Felség!

— Bizonyára sok a dolga?

— Igen, Felség.

Lefelé menet aztán nekiestünk Bárczyval Vaszilievicsnek. Hogyne, mikor olyan beállitást adott a dolognak Őfelsége előtt, mintha nekünk semmi dolgunk sem volna, . . . csak énekelünk . . .

*

A legmélyebb és legmegrázóbb emlékem azonban 1901-ből van, a gödöllői Erzsébet-szobor leleplezéséről. Akkor is a Budai Dalárdával jelentem meg. Több magyar dalt énekeltünk, igy a „Lehullott a rezgőnyárfa ezüstszinü levele" kezdetüt is, a királyné kedvenc nótáját. Én többekkel állottam, hátrább, esernyővel a kezemben, mikor odalép hozzám egy rendező, hogy Darányi hivat, be akar mutatni a királynak. Darányi csakugyan karonfog s vezet Őfelsége elé. Utközben vesszük észre, hogy nálam az esernyő. Hamarosan egy idegen ember kezébe nyomtam, fogja, amig a kihallgatásom tart.

Ahogy a király elé léptem, csak elbámultam. Világoskék huszáruniformisa csupa folt és nedvesség, jóságos arcán hangtalanul, sürün még egyre peregtek a könnyek. A legelső magyar ember legdrágább könnyei.

Szorosan hozzámlépett s melegen megrázta a kezemet, amit a kihallgatások alkalmával egyébként sohasem tesz.

— Nagyon, nagyon szép és megható volt. Igazán köszönöm!

Meghajtottam a fejem. A tükrös csizmaszáron akkor gurult éppen le egy fénylő, forró csepp.

Soha, soha ezt a jelenetet nem felejtem el. Alkonyodott, s a bucsuzó nap vörös palástot akasztott a könnyesszemü uralkodó hajlott vállaira. Nekem ugy elöntötte a szivemet a melegség, hogy a legszivesebben jóságos atyai mellére borultam volna, s zokogtam volna én is.

Nagyon mélyen, némán meghajoltam . . . Sir a király . . .

. . . Az esernyőm azonban eltünt végtelegesen . . .

Vécsey Leó.

Események

Késik a költségvetés. A fővárosi törvény előirja és a gyakorlat szentesitette, hogy a költségelőirányzatot legkésőbben december elsejéig nyilvánosságra kell hozni. A mai rendkivüli körülmények között azonban nem lehet ragaszkodni a szokáshoz és a koronázási ünnepségek előkészitése miatt különben is némi szünet fog beállani a normális városházi munkában. Éppen ezért bizonyos, hogy a költségvetés publikálására csak december végén, tárgyalására pedig csak január végén kerül a sor és igy *január elsején ex-lex-be kerül a városházi adminisztráció.*

Elkésett jutalomdij. A Ferenc József-jutalomdij alapitvány tudományos dijára — 2500 korona — még 1915. májusban irta ki a pályázatot a főváros. Jelentkeztek is vagy tizenketten, de a dijat mai napig sem adták ki, pedig az ugyanakkor kiirt irodalmi dijat már régen megkapta *Krudy Gyula.* Ugy értesülünk, hogy a tudományos dijat *Szabó* Ervin könyvtárigazgatónak szánták és még ebben az esztendőben kiadják.

A Gellért-fürdő és szállodája épitésénél a diszfestő és müasztalos munkára a székesfőváros tanácsa által nov. 20-án tartott árlejtésen ajánlatot tettek: a diszfestő munkákra Reitzer Ferenc és fiai 55.520 K-val, Pauli és Stuch 31.059 K-val, Hegedüs és Horváth 35.044 K-val, Wigmann Frigyes

30.540 K-val; az asztalos munkákra: Keresztessy Ödön 64.020 K-ból 5 százalék engedménnyel, az előszobák falainak munkáira: Bányai Viktor 140.550 K-val.

Verbói Ármin halála. A városház folyosója egy érdekes, kedves, munkás öreg urral lett szegényebb. Verbói Ármin, a Neues Budapester Abendblatt fővárosi rovatának vezetője 71 éves korában meghalt. Az öreg ur utolsó percéig dolgozott, mindenkor szeretettel, tudással irván a székesfőváros ügyeiről. Hosszu városházi működése alatt generációk váltakoztak, vezető egyéniségek távoztak, uj nagyságok növekedtek és ő még mindig a régi szorgalommal, a régi ügyszeretettel dolgozott. Pályája kezdetén a Pester Lloyd rovatvezetője volt, de dolgozott Grácban és Münchenben is. A Neues Budapester Abendblattnak mintegy tiz év óta volt munkatársa. Nemrégiben ünnepelte hetvenedik születésnapját, amikor főváros főtisztviselői és kollégái meleg ünneplésben részesitették, lapja pedig örökös állást biztositott számára. A kedves öreg kolléga nyugalmas, szép halála mindnyájunkat őszinte részvéttel töltt el.

Nász a Müszerüzemben. Végre a Müszerüzemről is lehet vidám esetet följegyezni. A botrányok színhelyén kedves, finom regény szövődött. Szenes Ferenc számtanácsos, aki Dénes Aladár távozása után, mint üzemellenőr kezdte meg müködését a Müszerüzemben és most eljegyezte egyik kolléganőjét. A jókedvü közegészségügyi ügyosztály mókásan, de meleg baráti érzéssel üdvözölte a számtanácsost. A csökönyös agglegények gyászkeretes papiron küldték el verses gratulációjukat, amelynek egyik strófát föl kell jegyeznünk:

. . . De ha már sorsod keze igy levágott,
Fogadd szivesen a nyájas kivánságot:
Olyan hosszu, akár hétszáz vég mull pólya
Legyen boldogságod és a nyájas gólya
Legyen hozzád hü, mint hozzánk a Dénes
És annyit produkáli, mint cikket a Fényes.

Szénaszállitás. A tanács legutóbbi ülésén a szarvasmarhaközvágóhid és vásár által 1917-ben szükségelt széna szállitásával a Stéger és Guttmann céget a községi kenyérgyár és élelmiszerüzem szénaszükségletének szállitásával pedig Schreyer Bélát bizta meg. Nevezettekkel ajánlatuk alapján a szerződést megkötötték.

Betonburkolás. A Zita-kórház pavillonjainak betonburkoló munkálataira ifj. Walla József 11340 K-ás ajánlatot nyujtott be, amelyet a tanács elfogadott és a munkálatok teljesitésével az emlitett céget bizta meg.

A Tőke

...

Szemle.

Az ötödik hadikölcsön — Átmenet a hadigazdaságról a békegazdaságra — A vasuti tarifák felemelése

Az ötödik hadikölcsön kibocsátásával ismét megindult azoknak a millióknak a mobilizációja, melyek az ország gazdasági életének különböző csatornáiban összegyültek. A bankoknak az a nagy apparátusa, mely az előző négy hadikölcsönnél oly fényes sikereket ért el, máris teljes munkában van és minden jel arra vall, hogy az ötödik hadikölcsön eredménye semmivel se fog a legutolsó emisszió mögött maradni. Nagybankjaink és fiókintézeteik óriási agitációt és propagandát fejtenek ki az ötödik hadikölcsön teljes sikere érdekében. Megteszik a kötelességüket a vidéki intézetek is, melyekre fontos feladat vár abban az irányban, hogy a hadikölcsön a gazdák és a parasztok között népszerüvé tétessék. A gazdák most értékesitették a termést és igy sok pénz felett rendelkeznek, melynek javarészét hadikölcsönjegyzésre kellene forditaniok, annál is inkább, minthogy biztosabb és jövedelmezőbb tőkebefektetés most amugy sem kinálkozik. Biztos értesüléseink vannak arról, hogy a gazdáknál igen jelentékeny összegek vannak tezaurálva. Mindent el kell követni, hogy ezek a pénzek a nemzet exisztenciális küzdelmének győzelmes befejezésére megszereztessenek. Ebből a szempontból a vidéki pénzintézetek igen hasznos tevékenységet fejthetnek ki. Megelégedéssel látjuk, hogy a jegyzés olyan tempóban indult meg, mely arra a reményre jogosit, hogy az eredmény a két milliárdot jóval meg fogja haladni. Az bizonyos, hogy a bankok személyzete éjjel-nappal dolgozik azon, hogy a kölcsön sikere minél nagyobb legyen. Nagy elismerés illeti a pénzügyminisztert, aki különböző intézkedéseivel a lekötött tőkék mobilizációját és lehetővé tette. Mindehhez hozzájárul hős katonáink győzelmes előnyomulása, mely bizalmat önt a lelkekbe és ujabb erőt kölcsönöz mindenkinek itt a front mögött arra, hogy kötelességét a haza iránt teljesitse. Az ötödik hadikölcsön sikere egy ujabb győzelemmel lesz egyenlő. Minden magyar embernek az utolsó fillérével is hozzá kell járulnia ahhoz, hogy ezt a diadalt elősegitse.

*

A béke még nem érkezett el, de a konturjai már jelentkeznek. Nem annyira politikai, mint inkább gazdasági téren. Németországban már egy *„Reichskommissär für Übergangswirtschaft"* neveztek ki azzal a feladattal, hogy a hadigazdaságról a békegazdaságra való átmenetet előkészitse. Nálunk még nem történt ugyan ilyenirányu intézkedés, de a sajtóban és a gazdasági érdekeltségek gyülésein gyakran hangoztatják annak a szükségességét, hogy az átmeneti rendszabályok már most megbeszélés tárgyává tétessenek. Ezt a kivánságot mindenben honorálnunk kell. A hadigazdaság teljesen felforgatta nemzeti gazdaságunkat. Először is mélyreható változásokat idézett elő a termelés két nagy tényezője: a munka és a tőke terén. A háboru alatt a munkaerők egy része elpusztult, másrészről pedig tőkéinket egész más csatornákba vezettük, egész más formákba öntöttük, mint a béke idején. Ma tulajdonképen csak a háboruért dolgozunk. A tőkének egy olyan deplaszirozása állott be, aminőt a világ még nem látott. Minden pénzt a hadfelszerelési iparok nyelnek el, mig a békeiparok vérszegények és ezenfelül nyersanyaghiányban szenvednek. A háboru lassankénti felemészti az árukészleteket és minthogy uj áru nincs, az üzleti tőke likvid tőkévé, vagyis készpénzzé változik át és ez okozza azután azt a páratlanul nagy pénzbőséget, melynek manapság tanui vagyunk. Nyilvánvaló, hogy a hadigazdaságból a békegazdaságra egyik napról a másikra nem lehet áttérni. Ez rettenetes megrázkódtatással járna, mely a legsulyosabb krizisekre vezetne. Hogy ezt elkerüljük, már most gondoskodni kell olyan intézkedésekről, melyek a sima átmenetet biztositják. Ehhez elsősorban szükséges az, hogy a hadigazdasági intézmények „lefaragása", épp ugy, mint a moratóriummal történt — már most megkezdessék.

*

A postai tarifák felemelését a *vasuti dijszabás felemelése* követi. Mint értesülünk, a kormány a vasutakkal már meg is állapodott a tarifáknak mintegy 40 százalékos felemelése tárgyában. Ebből 20 százalék a vasutaknak, 20 százalék pedig a kincstárnak jutna. Ugyancsak döntött a kormány a refakciák tulnyomó részének a megszüntetése dolgában is. Ami a tarifaemelést illeti, ezt a vasutak a költségek, valamint az anyagok árának rendkivüli emelkedésével indokolják. Ez plauzibilis és azt is koncedáljuk, hogy a jelentékenyen megdrágult áru magasabb tarifát is elbir. A dolognak van azonban aggályos oldala is. Ugyanis a háboru után az áruk megint olcsóbbak lesznek, de a tarifa akkor is magas marad. Mert azt senki se hiszi, hogy az egyszer felemlt tarifát megint leszállitják. Sokkal igazságosabb a refakciák megszüntetése. Ezeket a dijkedvezményeket csupa gazdag és hatalmas ipari koncern és kartel élvezte, melyek a háborus konjunktura behatása alatt amugy is milliókat raktak zsebre. Nem volt tehát semmi szükség arra, hogy ezeket a dijkedvezményeket továbbra is fentartsák. Az államvasutak finánciális érdekei pedig egyenesen követelik, hogy a refakciák végre-valahára megszüntessenek.

Rendesinálás a Gyapjuközpontban. A *Gyapjuközpont* központi hivatalnokainak összfizetése évenként meghaladja a hatszázezer koronát. Minthogy a sokkal nagyobb apparátussal dolgozó Korpaközpont évi büdzséje alig 350.000 koronára rug, ez a feltünő eltérés a Gyapjuközpont egyik legutóbbi végrehajtóbizottsági ülésén napirendre került és több felszólaló indokolt kifogást emelt ellene. Elhatározták végül, hogy egy kisebb bizottságot küldenek ki annak a megállapitására, vajjon nem lehetne-e a személyzetet és az igy felmrült költségeket redukálni? Továbbá ez a bizottság — és nem *Hefty* ügyvezető igazgató — fog dönteni az ujévre terbevett fizetésjavitások dolgában. Ebből az intézkedésből is látható, hogy a Hefty igazgató ur hatásköre csaknem minden ülésen megnyirbálást szenved. A végrehajtóbizottsági ülésen felmerült az a kérdés is, hogy milyen dijazásban részesüljenek azok a tisztviselők, akiket a Kereskedelmi Bank delegált abból a célból, hogy a Gyapjuközpont kifogásolt adminisztrációja körül rendet csináljanak. A dijazásra nézve a kiküldött albizottság fog előterjesztést tenni.

A Hitelbank uj textilipari érdekeltsége. Az Első gyulai kötött és szövött iparárugyár r.-t., amely a szakmának egyik legelőkelőbb iparvállalata, ujabb és még fokozattabb fellendülés előtt áll, amennyiben szoros nexusba került a Magyar Általános Hitelbank textilipari érdekeltségével. Megbizható értesüléseink szerint ugyanis a Hitelbank megszerezte a vállalat részvénytőkéjét. A kötőgyárnak két millió korona az alaptőkéje és a gyulai törzstelepen kivül Temesváron és Nagyváradon vannak fiókgyárai. A vállalat vezérigazgatója Weisz Mór, aki továbbra is megmarad ebben az állásában, ami azért is örvendetes, mert neki köszönhető, hogy a kezdetben kisarányu gyárat a mai előkelő szinvonalra emelte. A Hitelbank különben tervbe vette, hogy a vállalat alaptőkéjét rövidesen felemeli.

A balkán bankcsoportok vezetői. Az Orient-csoport igazgatójának, mint értesülünk, Bálint Imre min. osztálytanácsos van kiszemelve. Ez a választás igen szerencsésnek mondható, mert olyan férfiu kerül a bankcsoport élére, aki a keletet alaposan ismeri és ott éveken át hasznos működést fejtett ki. Ez alkalommal megemlitjük, hogy a második keleti csoport (Magyar bank, Leszámitolóbank) igazgatója, Donner Gyula, a Magyar bank igazgatója lesz.

Az Olajmüvek Rt. mérlege. Az Olajmüvek R.T. Kohn Adolf és Társa Budapest, Kohn Ignác kereskedelmi tanácsos elnöklete alatt legutóbb megtartott igazgatósági ülésen előterjesztették a junius 30-ikával lejárt üzletév zárszámadásait, amelyek a tavalyi 11.513 K 24 fill. nyereségelővitel betudásával 1,095.898 K 38 f. tiszta nyereséget tüntetnek fel. Az igazgatóság elhatározta, hogy a december 6-ikára egybehivandó rendes közgyülésnek javasolni fogja, miképp a fenti tiszta nyereségből az igazgatóság alapszabályszerü jutalékának levonása után 300.000 korona a tartalékalap javadalmazására, 200.000 K tisztviselő alap alakitására és 100.000 K hadijóléti célokra forditassék, osztalék gyanánt részvényenkint 12 százalék, 420.000 K fizettessék ki, a fenmaradó 21.679 K 12 fillért pedig uj számlára vigyék át.

A Viktória-malom r.-t. hétfőn tartotta rendkivüli közgyülését Bacher Emil vezérigazgató elnöklésével. A jelentés szerint a társaság megvásárolta a felsőbácskai gőzmalmi r.-t. keretében egyesitett szabadkai, bajai és baimoki, valamint a kecskeméti József-gőzmalmot, érdekkörébe vonta továbbá a Héfner-féle ujvidéki és a halasi gazdasági gőzmalmot is, ugy hogy a vállalat érdekkörébe immár 12 vidéki malom csoportosul. E lényegesen kibővitett munkakörrel az eddigi 3.6 millió korona alaptőke nem áll kellő arányban, miért is az igazgatóság 8000 darab, egyenként 300 korona n. é. uj részvény kibocsátása által 6 millió koronára emelte fel oly módon, hogy a régi részvényeseknek három részvényre két uj részvény jut darabonként 450 K árfolyamon, vagyis 50 százalék felpénzzel. Az 1.2 millió korona felpénz a tartalékalap gyarapitására forditassék. Mindezzel kapcsolatban az igazgatóság a vállalat tartalékalapját is összhangba kivánta hozni a megnövelt alaptőkével, miért is javasolta, hogy a törlesztési alapból, a kirovandó adó megfizetése mellett, 1.5 millió s az 1914. évi már megadóztatott nyereségáthozatból 250.000 K a tartalékalapnak utaltassék át, mely ily módon 4.2 millió koronára, vagyis a felemelt alaptőke 70 százalékára emelkedik. E tranzakciókkal kapcsolatban az alapszabályokat is módositják, melyek közül bizonyára széles körben kelthet érdeklődést az a módositás, hogy az igazgatóságot a tiszta nyereségből megillető jutalék az eddigi 12 százalékról 10 százalékára leszállitják. A közgyülés az előterjesztett javaslatokat elfogadta.

A Spódiumgyár közgyülése. Az Első Pesti Spódium- és Enyvgyár Részvénytársaság folyó hó 18-án tartotta az 1915—16. üzletévre vonatkozó közgyülését. Az évi mérlegben kimutatott 891.806 korona nyolc fillér tiszta nyereségből a közgyülés részvényenkint 15 korona osztalék fizetését határozta el, ami összesen 270.000 koronát vesz igénybe. A fennmaradó összeg tartalékolásokra forditatott, illetve az az uj üzletév számlájára vitetett át. A vállalat részvénytöbbségét tudvalevően az elmult üzletév folyamán egy a Magyar Bank- és Kereskedelmi Részvénytársaság vezetése alatt álló szindikátus szerezte meg, melynek képviseletében a közgyülés dr. Dobay Aurélt, Deutsch Sándort és Löbl Adolfot az igazgatóságba, Boros Gyulát és Magyar Pált és dr. Bokor Gusztávot pedig a felügyelőbizottságba választotta be uj tagokként. A közgyülést követő igazgatósági ülésen az igazgatóság a végrehajtóbizottságot dr. Dobay Auréllal és báró Kornfeld Pállal egészitette ki.

A Budapest-Szentlőrinci téglagyár R.T. nov. 21-én tartott közgyülése elhatározta, hogy 6400 darab 200 K n. é. uj részvény kibocsátásával az alaptőkét 640.000 K-ról 1,920.000 K-ra felemeli. A régi részvényesek minden részvény után két uj részvényre, 230 K árfolyamon, december 5-ig elővételi joggal birnak.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Társszerkesztő: dr. Szilágyi Hugó.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Az országos gyász miatt december 2-ig zárva.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36

Az országos gyász miatt december 2-ig zárva.

TÉLIKERT
(Ezelőtt JARDIN D'HIVER)
NAGYMEZŐ-UTCA 22—24.
TELEFON 167-25

Az országos gyász miatt december 2-ig zárva.

Katalogust kivánatra küldünk

MILLIÓK KÖNYVE.

26. szám.

A püspök kalandja

Murray

pompás regénye.

A rendkivül érdekes regény

ára 30 fillér

Kapható mindenütt.

Maradandó értékü

Brilliánt igazgyöngy-ékszerek

legnagyobb választékban

SCHÖNWALD IMRE ékszerésznél,
BUDAPEST
Deák Ferenc-utca 21. szám.
Alapitva: 1852. Törzstelep: Pécs.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Az országos gyász miatt december 2-ig zárva.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a münicheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

DIANA FOGKRÉM

1 KORONA 20

ERDELYI

osztr. császári és magyar királyi udvari fényképész és a német császár és porosz király Ő Felségének udvari szállitója

BUDAPEST, VI., Semmelweis-u. 2.
(Kossuth Lajos-utca sarkán.)

Művészi kivitelü nagyitások. Aquarell- és olajképek bármely fénykép után

Felvételek minden időben

Dr Pápay-féle oltóintézet
Budapest, Teréz-körút 31. szám.
Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

Mozgószinházak músora

Royal-Apollo	Omnia	Tivoli	Odeon	Tátra
Royal-szálló épületében	József-körut 31. szám.	Nagymező-utca 8. sz.	Rottenbiller-utca 87. sz.	Üllői-ut 63. szám.

Az országos gyász miatt december 2-ig zárva.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtőm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

HANTOS TESTVÉREK
festő, mázoló és érctényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Költségvetés dijtalan.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. " "

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Bründl János

cász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító divatháza

Budapest, IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest VIII., Futó-utca 10. szám.

Rottersmann Tivadar

sajt- vaj- és csemegeáruk nagykereskedése

Budapest, Király-utca 60.

Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

Kiváló porosz szén

Hazai darabos és kocka szén

Gázgyári koksz

Kicsinyben és nagyban kapható:

EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál

Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.

Telefon: József 52-06, 52-07.

KAIZMAREK ÉS TÁRSA R.T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152-07.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR

BUDAPEST

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett

Paszpartu műintézet és könyvkötészet.

Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

Thiergärtner és Stöhr

részvénytársaság

Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.

Telefon: 129-45.

Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák. Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk

Budafoki-ut 9-11 sz. alatt

levő elegáns műtermeink megtekintését

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásasványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK

Közgyülési meghivó.

A Magyar Általános Hitelbank részvényesei az **1916. évi december 25-én,** szombaton délelőtt 10 órakor, Budapesten, a bankhelyiségében (V., József-tér 3. sz.) tartandó

rendkivüli közgyülésre

meghivatnak.

A tanácskozás tárgyai:

1. Az igazgatóság inditványa az alaptőkének felemelése iránt.

2. Az igazgatóság inditványa a részvényesek elővételi jogának mikénti gyakorlása tárgyában.

3. Az alapszabályok 7., 8., 9., 10., 13., 16., 22., 24. és 31., cikkeinek módositása és annak megfelelően a 23., 25., 42., 50. és 53. cikkekben való hivatkozások kiigazitása.

☞ A közgyülésen minden részvényes **husz** darab letett részvény után egy szavazattal bir.

A szavazatra jogosult t. c. részvényesek felhivatnak, hogy részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt a közgyülésre kitüzött határnap előtt **14 nappal**

Budapesten a Magyar Általános Hitelbank központjánál (V., Dorottya-utca 5.), valamint fiókjainál (IV., Egyetem-utca 11., V., Berlini-tér 9. és VII., Károly-körut 3.).

Brassóban, Debrecenben, Fiumében, Győrött, Kassán, Kecskeméten, Nagyváradon, Pécsett, Pozsonyban, Szabadkán és **Temesvárott** az intézet fiókjainál,

Wienben a K. K. priv Oesterreichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe cimü intézetnél, vagy S. M. v. Rothschild bankháznál,

Berlinben a Direction der Disconto-Gesellschaft cimü intézetnél vagy S. Bleichröder bankháznál, vagy végül

M/m. Frankfurtban a Direction der Disconto-Gesellschaft cimü intézetnél letétbe tegyék.

A részvények a benyujtó által alairt jegyzék kiséretében nyujtandók be.

A letett részvényekről a benyujtó elismervényt kap. A részvények csak ezen elismervény visszaadása mellett fognak a közgyülés után visszaszolgáltatni. A közgyülésre belépti jegyül szolgáló igazolvány Budapesten az intézet központjánál közvetlenül a letét alkalmával, az intézet fiókjainál pedig, valamint Bécsben, Berlinben, és M/m. Frankfurtban nyolc nappal a közgyülés előtt fog kiadatni.

Ha valamely részvényes szavazati jogát más szavazatképes részvényes által óhajtja gyakorolni, a megbizott nevére szóló meghatalmazast az igazolvány hátán kitölteni s aláirni tartozik.

Budapesten, 1916. évi november 23-án.

Az igazgatóság.

Vetőmagvak szabad vásárlása!

Az 1916. évi október hó 7-én 3350. szám alatt kelt miniszteri rendelet szerint lehetővé válik

vetőmagvak szabad eladása,

még ha azok közszükségleti célokra is igénybevetteknek tekintendők, vagy zár alá vétettek. Ennek folytán **veszek:** **vöröshere-, lucerna** és **egyéb heremagvakat,** mindenféle **fümagvakat, muharmagot,** továbbá vetési célra **bab-, tavaszi borsó-, homoki borsó-, lencse-, bükköny-, vörös** és **fehér köles-, tavaszi repce-, gomborka-, kender-, len-, napraforgó-** és **tökmagot** stb. stb.

Veszek **vetőburgonyát** is, de csak **fajburgonyákat.**

Akiknek ilyen vetőmagvaik és vetőburgonyáik vannak eladók, felkérem, sziveskedjenek cégemet levélbeli ajánlataikkal felkeresni, mintákat küldeni, az eladó magfélék mennyiségét és legvégső árát velem közölni.

MAUTNER ÖDÖN **cs. és kir. udvari magkereskedése, Budapest,** központ: **VII., Rottenbiller-u. 33.**

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. december 6-án. — 49. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fél évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Adóteher

nehezedik egyre halmozottabb sulyával a főváros népére. Hovatovább nem lesz utunk, amelyért külön adót nem kellene fizetnünk, nem lesz adómentes lélegzetünk, nem tehertelen élvezetünk. Állam és főváros egyesült erővel csavarja az adóprést és ha a kormány valamelyik adófajtának a rendszeresitését nem engedi meg a fővárosnak, ennek mindig az az oka, hogy arra az uj adónemre — neki fáj a foga. Kezdjük már érezni a belső fronton küzködők is, hogy tulajdonképen mi az a háboru és tagadhatatlan, hogy sulyosak azok a kötelezettségek, amelyekkel állam és főváros egymással nemes versenyre kelve, Budapest népét sanyargatni igyekeznek. Való tény, hogy az államnak rengeteg pénzébe kerül a hadviselés és hogy a főváros milliókat fizet rá a háborura. De a teherviselés a teherviselőképességnél kezdődik és végződik és ki tagadhatja, hogy soha Budapest népének olyan keserves élete, megélhetése nem volt, mint éppen most. Aki nem hadseregszállitó, az a legerősebben redukált igények mellett sem tudja fentartani a békés idők standardját. A mindennapi kenyér megszerzése ma már nemcsak képletes gond, hanem szomoru hajsza, irgalmatlan küzdelem az élettel. Méregdrága a liszt, a burgonya, a zsir, a hus, a főzelék, a tojás, a szappan, — egyszóval minden, amit meg nem vonhatunk magunktól, amiről nem szokhatunk le.

És ebben a legszerencsétlenebb, legnyomoruságosabb időben, amikor az állam minden testi és anyagi erőt rekvirál a maga számára: — összeülnek a főváros finánckapacitásai és válogatott eszközöket találnak ki arra, hogyan vehetik el a polgárságtól, a közönségtől, amit az állam véletlenül, feledékenységből, tévedésből, vagy könyörületességből meghagyott. Megadóztatják a szórakozást — ez még hagyján, ha csak a tehetős szórakozókat sujtja a teher és ha a szórakozóhelyek tulajdonosai nem használják fel az uj adót uj áremelésre. De megadóztatják a világitást, drágitják a gázt és a villamosáramot, adóval sujtják — ha burkolt formában is — a közlekedést, emelik a vizdijakat, külön adóval terhelik meg azokat, akiknek utcára nyiló ablakaik vannak és akik erkélyes lakásban laknak. Tudja Isten, milyen finánchölcsességeket rejtegetnek még a fiókok mélyén az urak, csak annyi bizonyos, hogy soha rosszabb időben nem jöhettek az uj adókkal és hogy soha igazságtalanabb adókat nem szültek még finánepolitikusok, mint a fogyasztásnak, az elsőrendü életszükségleteknek hatósági megdrágitását, a progresszió kizárásával, könyörtelen és rideg üzleti számitással, kigondolt világitási, közlekedési és egyéb árdrágitásokat.

Persze, a szükségletek emelkedtek, a főváros is érzi a háborut. De hát hol az állam ilyenkor, hiszen minden háborus hiányt az államnak kellene fedeznie. És ha már a polgárok áldozatkészségét kell kipróbálni, ám tessék a hadseregszállitóktól behajtani a könnyen szerzett milliók egyrészét. A szegény emberek számára azonban kiméletet kérünk; legyünk tekintettel arra a bizonyos utolsó párnára, amelyet, ha a különböző adók cimén a polgárok feje alól kihuznak, könnyen megtörténhetik, hogy itt áll majd a fővárosi adóalany — adótárgy nélkül.

Fullánkok

Rettenetes

katasztrófa volt a bécsi királytemetés gyászos epilógusa. Herceghalom neve sokáig fog élni e borzalmakhoz edzett kornak az emlékezetében és Budapest képviselői a végzet kegyelmének köszönhetik, hogy elkerülte őket a sorstragédia. Szorosan véve nem is budapesti katasztrófa a herceghalmi vasuti összeütközés, de a tragikus alkalom talán végre gyökeres intézkedésekre fogja inditani az illetékes tényezőket és e reformok között fog szerepelni a budapesti pályaudvarok kihelyezésén kivül a környékbeli vasuti hálózat uj rendezése, a Budapest közvetlen közelében lévő sok vasuti átjáró és váltó szabályozása. Budapest is levonhatja a katasztrófa tanulságait és tanulhat — egyszer nem a maga, hanem az egész ország kárán. Az irgalmatlan szerencsétlenség intő példa a mi közigazgatási hatóságainknak is.

Adagonkint

adják be a közönségnek az uj adókra vonatkozó javaslatokat. Kezdte a sort a vigalmi adó, utána jött a világitási adó és a világitás áremelése, jövő héten talán a vizdijak emelése jön, azután az egységes közlekedési dijszabásnak elkeresztelt egységes tarifaemelés, utána talán a telekértékemelkedési adó és még több hasonló jó. Hiszen igaz, hogy bajban van a főváros háztartása, nagy összegre rug a deficit, de miért nem készitenek javaslatot az elmaradható kiadásokról? Miért nem javitják a költségvetés mérlegét a kiadások redukálásával, miért csak a bevételek emelésével? Ehhez elvégre nem kell tulságosan nagy pénzügyi koncepció és nem is őszinte a dolog, mert sokkal egyenesebb eljárás volna, ha a sok fogyasztási adó helyett megfelelő progresszivitással emelnék a községi adópótlék kulcsát. Nem kellene akkor lázasan kutatni minden után, ami még nincsen külön állami adóval suitva. Nem kellene külföldi adórendszereket tanulmányozni, az összes külföldi adómintákat átvenni, hanem elegendő volna, ha néhány percenttel emelnék a pótadó kulcsát, de — csak a háboru tartamára.

Végelgyengülésben

fog kiszenvedni Budapest közlekedése. A háboru kitörése óta se szeri, se száma a forgalmi mizériáknak: a villamosok korlátolt számmal és korlátolt személyzettel dolgoznak, autotaxit alig lehet látni, autobusz mindössze három van, az omnibusz két utvonalra sürüsitette össze a tevékenységét, a fogaskerekü gázolt, a propeller sülyedt, a konfliskocsis káromkodott és emelte a tarifát. Ilyen nyavalyákkal huztuk a közlekedési problémát mostanáig, de a jelek arra mutatnak, hogy még rosszabb is lehet a közlekedés és hogy még vissza fogjuk sirni a mostani időt, a mai állapotokat. A villamosok bejelentették, hogy fogytán van a szénkészletük, az omnibusznak nincs takarmánya, az autotaxinak nincs benzinje, a gummirádlisnak nincs gummija és a pesti közönségnek — nincs reménye, hogy a viszonyok jobbra fordulnak egyhamar.

Budapest a koronázáson

Kmetty professzor nyilatkozata

Emlékezés a 67-iki ünnepségekre

December hónap 30-án Károly Ferenc József királyi herceget I. Ferenc József utódaként, IV. *Károly* néven Budapesten magyar királylyá koronázzák. Annyira közel vagyunk e történelmi eseményhez, hogy idején való arra gondolni, milyen szerepe lesz Budapest székesfővárosnak a koronázáson. Kétségtelen, hogy a régi koronázó városok, amelyek egyben nem voltak az ország fővárosai, nem játszhattak olyan szerepet, mint amilyent Budapest most vindikálhat magának. Az utolsó koronázáskor, 1867-ben Buda és Pest külön törvényhatóságok voltak. Azóta azonban megtörtént a két város egyesitése és Budapestet ma egészen más mértékkel kell mérni, mint azt történelmi időkben, akár Székesfehérvárral, akár Pozsonnyal, akár Budával és Pesttel tették. I. Ferenc József király nevéhez füződik, hogy Budapest „székesfőváros"-sá lett. Budapest tekintélye, jövője és fejlődése mind azt kivánják, hogy a decemberi koronázáson Budapest székesfőváros tanácsának méltó szerepet juttassanak. *Bárczy* István dr. polgármester és helyettes-főpolgármester hivatása, hogy akkor, amikor erre az első precedens kinálkozik, ezt a megkülönböztetett szerepet minden erélyének latbavetésével biztositsa Budapest székesfőváros számára.

A *„Fővárosi Hirlap"* munkatársa felkereste *Kmetty* Károly dr. egyetemi tanárt, a legkiválóbb magyar közjogászt, hogy Budapestnek a koronázáson való szerepéről kikérje nagybecsü véleményét. Kérdésünkre a professzor ur a következőket volt szives válaszolni:

— Budapest főváros magisztrátusa, helyesebben Buda és Pest tanácsa, régebben csak mint törvényhatóság vett részt a koronázáson. Az utolsó koronázás óta azonban Buda és Pest életében nagy változások történtek. Az egyesült két város hatalmas metropolissá fejlődött és ilyenformán *nem tartom kizártnak, hogy Budapest székesfőváros tanácsának a koronázáson való résztvételében ujitások fognak történni, mindenesetre kivánatos is, hogy Budapest polgármestere és főpolgármestere ezuttal az országos méltóságok között vegyenek részt a ceremóniákon.*

Ezzel *Kmetty* professzor egyben megjelöli a helyet is, amelyet Budapest székesfőváros vezetőinek el kell foglalni. A polgármester kötelessége, hogy ebben a szellemben szerezzen érvényt a főváros presztizsének. A koronázást előkészitő bizottság tanácskozásai már megkezdődtek, itt az ideje, hogy a szükséges lépések megtétessenek, annál is inkább, mert ami e tekintetben most történik, az egyszersmind a jövő biztositása is.

*

A „Fővárosi Hirlap legutóbbi számában dr. Gárdonyi Albert, főlevéltáros ismertette Buda városának az 1867-iki koronázáson való szerepét. Az ő adatainak kiegészitéseképen alkalmunk volt kikérni egy olyan kiváló személyiség véleményét, aki mellett, hogy magas állami hivatalt visel, egyben a régi Pest-Buda történetének, annak minden kövének, kiváló ismerője. Óméltósága az 1867-iki koronázásról a következő adatokat volt szives rendelkezésünkre bocsátani:

A koronázási ceremóniák 1867-ben és még előbb

Budapest több pontját tették történelmi nevezetességüvé. A főváros ezeket a pontokat kegyeletesen olyan nevekkel jelölte meg, amelyek magukban is emlékeztetnek a történelmi tényekre.

— Elsősorban és ilyen történelmü hely az Eskütér, amely akkoriban még sokkal terjedelmesebb volt. Ezt a teret azóta erősen beépitették, de a neve megmaradt. I. Ferenc József király a koronázási esküt itt a belvárosi Plébánia-templom előtt való téren, amelyet akkor Templom-térnek neveztek, tette le. Az „Eskü-tér" nevet 1874-ben kapta.

— Kevesen tudják azt is, hogy hol volt a koronázási domb és hová tették azt a földet, amelyből a dombot összehordták és amelyet a mostani koronázásnál is, minden valószinüség szerint, koronázási dombnak használnak. Az 1867-iki koronázás alkalmával a megkoronázott király szent István kardjával a keresztvágásokat, lóháton, a Ferenc József-téren tette meg. Ezt a teret Pest város hatósága még az 1858-ik évben, tehát jóval a koronázás előtt nevezte el Ferenc József-térnek. A tér akkor még meglehetősen rendezetlen állapotban volt. Itt csinálták meg a koronázási dombot, amelyhez az ország minden részéből földet küldtek a megyék, és pedig legnagyobbrészt történelmi nevezetességü helyekről.

— A koronázási domb 1877-ig maradt a Ferenc József-téren. Ekkor, miután a teret rendezni akarták, a dombot lehordták, illetve a vármegyék által összeadott földet egy ládába rakva a földszin alá elásták. Később az a vélemény alakult ki, hogy a nevezetes helyen, ahol a koronázási domb állott, kell felállitani I. Ferenc József király lovasszobrát. Most, amikor a szobor megalkotása véglegesen aktuálissá vált, valószinüleg figyelembe fogják venni ezt a régi tervet.

— Fővárosunkban még egy utcanév őrzi egy koronázás emlékét. T. i. a II. kerületi Királyhegy-utca. I. Ferenc királyunk ugyanis 1792. julius 6-án történt koronázásakor, a koronás király a Kapucinusok temploma előtti térről, ahol az esküt letette a Viziváros és az Ország-ut közt a Dunaparton emelt koronázási dombra ment, ahol a négy világtáj felé megtette a kardvágásokat. Azt a teret, amelyen ez annak idején történt, hajdanta Koronázási-térnek nevezték. Majd a térből nyugot felé haladó utca lett Királydomb-utca és utóbb Királyhegy-utca. Ez az utcanév máig megmaradt és a jövőre is, mint történelmi emléket, meg kell őrizni.

— Az 1867-iki koronázásról szóló egykoru leirásban olvassuk, hogy a koronázási menetben (és pedig a királyi palotából a koronázó templomig vezető uton) a király körül haladtak: két oldalról egy kissé hátrább a testőrség kapitányai, hátul a m. kir. főkamarás, emellett balra az első főhadsegéd, két oldalt födetlen fővel Pest és Buda hatósága, végül kiséretül hat magyar testőr gyalog.

— Majd a koronázó templomból a várbeli helyőrségi templomba való menetkor Őfelsége a király mellett jobbról a hercegprimás, balról a kalocsai érsek ment; két oldalról követték a m. kir. főudvarmesteri helyettes, a m. kir. főkamarás, a testőrség kapitányai és a cs. kir. első főhadsegéd; Pest és Buda hatósága két oldalt haladt, s hat magyar testőr alkotta a mellékkiséretet.

— Junius 10-én fogadták a Felségek azt az országos küldöttséget a királyi palotában, amely átnyujtotta a koronázási ajándékot. Ezt követte a vármegyék küldöttségeinek fogadása. Ezután következett a menet, amelylyel az ország fővárosi, Pest és Buda, ősi örökölt szokás szerint a terméný-adományokat Őfelségeiknek bemutatták. E menetet a felségek a királyi palota erkélyéről nézték. A menetet megnyitotta egy világoskék füzőbe fehéren öltözött sora a leányoknak, vállukon háromszinü övvel; diszes kis kosárban virágot és gyümölcsöt vittek, valamint egy urhölgy Pestről és Budáról egy virágkoszorut a királyné részére. Erre következett a menet zöme, a városi lobogó lóháton vitetve és két lovassal kisérve, a pesti és budai bandérium, s egy zenekar. Ezután jöttek az ajándékvivők. Elsőkül a cukrászsegédek, fehér öltönyben, fehér föveggel, egy diszes tálcán cukorsüteményeket vive; a sütemények ábrázolták: a koronázási dombot, a kardvágást tevő király alakjával s a szent koronát. Következtek a sütők diszes fejkosarakkal, melyekben kenyér, zsemlye és sütemény volt; a gazdák vajjal és mézzel; a mészárosok sódarakkal; a halászok rudakon vitt két nagy hallal. Azután egy kétéves, pompás, feldiszitett csikót vezettek, ajándékul a trónörökösnek szánva. Egy feldiszitett kocsiban három bárány és két borju, mind fiatal állatok; a kocsi után a mészárosok lovagoltak kék mellényben, fehér ingben és bőszáru, ráncos magyar gatyában, fekete pörge kalapban árvalányhajjal. Következett egy virággal ékesitett ökör, vörös takaróval fedve, nemzeti szinü szalagokon mészároslegényektől vezetve. Majd egy szekér szőlővesszőkkel és két nyolcakós, ezüst abroncsos tölgyfahordóval, az egyikben vörös, a másikban fehér bor. A következő szekérben kerti termények, főzelék, gyümölcs, virágok; a szekér mellett leányok falusi öltözetben, nagy szalmakalappal, kezökben kerti eszközökkel. Majd egy szekér a malmok termékével, lisztes zsákokkal, a malmok nevét zászlók jelezték; a szekér körül lovasok és munkások magyar öltözékben.

— Az ajándékok átnyujtására a király igy válaszolt: „Pest-Buda fővárosok részéről ősi szokás szerint fölajánlott koronázási ajándékokat kegyelmesen fogadjuk s lelkünk mélyéből óhajtjuk, hogy midőn ezentul gyakrabban fogunk körükben megjelenni, mindannyiszor örömmel szemlélhessük ezen nagyreményü szép városok folytonos emelkedését és kereskedelmük virágzó fejlődését, minek előmozditását uralkodói kedves feladatunkul tekintjük."

A tisztviselők koronázási ajándéka

Az állami hivatalnokok körében egész komolysággal el van terjedve a hir, hogy a koronázás alkalmával az állam minden alkalmazottja egy havi fizetését ajándékképen fogja kapni. A hirnek, amellett, hogy igen széles körben és igen komoly formában kolportálják, nagyjában is meg van a plauzibilitása. Amennyiben a hir igaz, a székesfővárosnak okvetlen követnie kell az állami példát. És ezuttal nemcsak arról van szó, hogy a koronázás ünnepét ezáltal is emlékezetessé tegyék a főváros alkalmazottai előtt, hanem arról is, hogy a főváros a koronázási hangulat révén a mai nyomoruságos viszonyok között tisztviselőinek ugyan nem jelentékeny, de mégis valami segedelmet juttathat.

Ahányszor a polgármester belátással volt tisztviselői helyzete iránt, mindannyiszor a kormány volt az, amely akadályokat gördített a jószándék elé. Ilyen körülmények között a fővárosnak mindenesetre ki kell használnia a kedvező hangulatot és alkalmat. A tisztviselők ajándékával elsősorban lojalitásáról tesz tanubizonyságot a főváros, másrészt azonban minden külső fényre költött összegnél jobb helyre teszi, a tisztviselők kiszáradt zsebébe. Háboruban élünk, olyan körülmények között, amikor

A t. pénzügyi bizottságból.

Balvégzetü pénteki napon kezdték meg a főváros elit-bizottságának tagjai — csupa finánckapacitás — a vigalmi, világitási és egyéb adóknak a megszavazását. A herceghalmi halálvonat mozdonya még füstölgött, amikor Stern József berobogott az ülésterembe. Menten körülvették és üdvözölték, mivelhogy ő is jelen volt Ferenc József király végtisztességén, ugy is mint királyi tanácsos, ugyis mint királyi közjegyző. A derék Stern fogadta a szives gratulációkat, de szerényen megjegyezte, hogy eszeágában sem volt a halálvonattal utazni, ő nem akart kivétel lenni, neki megfelelt a miniszterek, főrendek és képviselők társasága és a különvonattal érkezett meg Óbudára.

Denikve: komor hangulatban indult meg a tanácskozás. Sokkal aktuálisabb és stilszerübb lett volna a siralmi adó tárgyalása, de Bódy elnök nem engedte hamis vágányra térni a vitát és ezzel bebizonyitotta, hogy ha ő vezette volna a bécsi vonatot, akkor nem történt volna szerencsétlenség. Vázsonyi Vilmos a megváltás gondolatát vetette fel. — Csunya szó, rosszul hangzik a városházi füleknek a megváltás. Pedig ezuttal olyan megváltásról volt szó, amelynek az összegét nem a főváros fizeti, hanem a főváros kapja a szinházdirektoroktól, meg a mozitulajdonosoktól, de sőt a Hindenburg-kávéház tulajdonosának is joga lesz egy összegben lefizetni a kávéház illusztris vendégeinek kártyaadóját.

A kártyaadó! — erről csevegtek legnagyobb lelkesedéssel az urak. És ahogy körülnéztünk, csupa klub-vezetőt láttunk a t. pénzügyi bizottságban. Schreyer Jakab a Kereskedelmi Csarnok vezetője, Glücksthal az Egyesült Lipótvárosi Polgári Köré, Vázsonyi a Demokrata-köré, Springer a Ferencvárosi Polgári Köré, Márkus Miksa a Lipótvárosi Kaszinóé, Stern József az Óbudai Kaszinóé, Székely Ferenc a Belvárosi Polgári Köré, Hüvös Iván a Józsefvárosi Köré és igy tovább. De dicséretükre válik a kör-elnököknek, hogy ámbátor a kártyaadót az ő klubjaik is meg fogják érezni, mégsem ágáltak ellene, sőt erőnek-erejével felemelték az adót. Csak azon törték hiába a fejüket, hogy a kávéházi alsóspartik cselekvő és szenvedő adóalanyaitól miképpen fogják behajtani a kártyaadót. És feltolultak a következő kérdések:

— Mit nevez ön szerencsejátéknak és mit nevez kommersz-játéknak?

— A bak szerencsejáték, az alsós pedig kommerszjáték.

— Nincsen igaza, kolléga ur. Tegnap este leültem a Potiorek-kávéházban egy kis zsugára. Szolid játékot, nemzeti alsóst játszottam és az eredmény az volt, hogy a játék után megméretvén, hetvennyolc koronával találtattam könnyebbnek. Erre átmentem a Gorlice-kávéházba, ott éppen bakot játszottak. Leültem, játszottam, felálltam, megmérettem magamat és — száztizennyolc koronával sulyosabbnak találtattam. Már most kérdem én öntől, miért erkölcstelenebb a bak, mint az alsós?

— Azért, válaszolt a kérdezett városatya, mert az alsóshoz ész kell, bakot pedig — ön is játszhat. Ebben aztán megegyeztek és most már csak azon törték a fejüket a bizottsági tagok, hogy kire bizzák a kávéházi kártyaadó beszedését.

— A főpincérre — mondta az egyik.

— Tiltakozom, — szólt a másik. — A főpincér jó viszonyban van a vendégekkel és a vendégek megfizetik majd a kártyaadót, de — elengedik a jegyet és a főváros nem kap semmit.

— Hát bizzuk a kaszirnőkre.

— Azt sem lehet. A kaszirnőknek udvarolnak a vendégek és aki élelmes, leudvarolhatja a kártyaadót.

— Hát akkor bélyeget teszünk minden pakli kártyára.

— Azt sem lehet. Jómagam, például, ha az urak igy döntenek — magammal viszek a kávéházba mindig egy pakli kártyát. Azt aztán nem lehet megadóztatni.

— Tessék talán Piatnik urat felkérni arra, hogy emelje fel a kártya árát és a többletet engedje át a fővárosnak.

— Piatnik ur ravasz ember. Fel fogja emelni a kártya árát, aztán — fütyül a fővárosnak.

Sehogysem tudtak megegyezni a városatyák, elhalasztották hát a vitát másnapra, hogy addig talán kisütnek majd valamit. Szombaton megint ott kezdték, ahol elhagyták. De a szerencsejátékkal akkor sem volt több szerencséjük és a ruhatári jegyeknek a dolgával sem tudtak tisztába jönni. Áttértek tehát az átalányrendszerre, kimondották, hogy a szinházdirektoroknak, mozisoknak és kávéháztulajdonosoknak joguk van akkora összeget lefizetni, mint amennyit tőlük a főváros vigalmi adó cimén elvár.

— Nem is tudtam, — mondotta valaki — hogy a kávések és egyéb tulajdonosok olyan altruisták. Ők fogják fizetni a közönség helyett a vigalmi adót?

— Persze hogy fizetik, hogyne fizetnék. Előbb lenyuzzák a bőrt a vendégről, ugy, hogy a vendégeknek nem marad pénzük vigalmi adóra . . .

Szomoru téma lett a vigalmi adó, áttértek hát a világitás drágitására. Buzáth tanácsnok éppen bele akart fogni az előterjesztésbe, amikor Vázsonyi Vilmos azt mondta: — Hohó. Ha csak ennyit mondott volna, nem lett volna baj. De Vázsonyi tiltakozását jelentette be a világitási adó tárgyalása ellen, mivelhogy ő nem ismeri a javaslatot, nem tudja, kit és hogyan talál meg az uj teher.

Springer Ferenc olyat mondott e szavakra, hogy azt hittük, összedől a Ferencvárosi vendégfogadó, amelyben Springer-párti szavazók szoktak tanyázni.

— Ön ismeri a javaslatot.

— Én nem ismerem a javaslatot.

— Önnek ismernie kell a javaslatot.

— Nevetni fog: én még sem ismerem a javaslatot.

Szó szót követett, de Vázsonyi és Springer nem tudtak megegyezni és talán párbajjá fajult volna a vita, ha Glücksthal Samu nem áll a kettő közé. Igy aztán elhatározták, hogy nem fognak határozni és Stark vezérigazgató karonfogta helyettesét, Deutsch Lajost, mondván:

Gyerünk innen, itt egyhamar amugy sem lesz világitási adó . . .

. . . És a két direktorok is tévedtek, mert a pénzügyi urak kedden folytatták az enyelgést — a közönség bőrére.

a fix fizetéses alkalmazottak, akár az állam, akár a főváros, akár más alkalmazottai legyenek is, siralmas helyzetbe jutottak.

A főváros, bár sohasem lehetett azzal vádolni, hogy tulságosan bőkezü lett volna alkalmazottaival szemben, a háboru alatt mégis iparkodott egyet-mást tenni. A kormány ilyenkor mindig keményebb szivünek mutatkozott a fővárosnál és keresztülhuzta a számításukat. Amikor a tisztviselők mégis kaptak valamit, azt is csak nehéz harcok árán lehetett kiverekedni. Most olyan alkalom kinálkozik, amit nem szabad elmulasztani, mert ebben az esetben a kormánynak nem lesz módjában tiltakoznia és spórolást parancsolni ott, ahol soha sem lett volna szabad.

Egységes villamos tarifa

Szakszerü nyilatkozatok

A Fővárosi Hirlap előző számában ugy az utazó közönség, mint a város és a vállalatok szempontjából megvilágitottuk az egységes 20 filléres villamos-tarifa tervét. Konkluziónk ez volt: ha a vállalatok a főváros hozzájárulásával áttérnek erre a rendszerre, ezen a réven uj, milliós jövedelmekhez jut (a két filléres adó révén) maga a főváros, uj bevételekhez jut a főváros vállalata, a Városi Villamos és ami a fő: jobb, egészségesebb, a biztonság szempontjából megnyugtatóbb lesz a főváros közlekedése. Cikkünknek — tudjuk — nagy visszhangja volt mindazon helyeken, ahol közkérdéseket komolyan, alaposan és tárgyilagosan szoktak mérlegelni. Alább megszólaltatjuk dr. Glücksthal Samu, a főváros közlekedési bizottságának kiváló tagját s Hüvös Ivánt, a Villamos Városi Vasut vezérigazgatóját és örömmel állapitjuk meg, hogy mindkét szakavatott férfiu szempontjai teljesen azonos nyomon járnak a Fővárosi Hirlap legutóbbi számában közölt fejtegetéssel. A tervnek üdvössége és szerfelett gyakorlati szempontjai mellett kardoskodó nyilatkozatok igy hangzanak:

Dr. Glücksthal Samu,
a közlekedési bizottság tagja:

— Az egységes huszfilléres tarifát *igen szerencsés ötletnek,* mindenképen helyes és ideális közlekedési politikának tartom. Véleményem szerint ez a rendszer, eltekintve attól az előnytől, amit a jegyek kényelmes, célszerü kezelhetősége biztosit, valamennyi jegy tényleges olcsóbbodását jelenti, — kivéve a mai szakaszjegyet. A földalatti, autóbusz, omnibusz és a két villamosvállalat vonalaira az átszállás dija, (ha egyáltalán lehetséges ma még) vagy 20 fillér, vagy tulnyomó esetben drágább annál. Az egységes tarifa tehát, mint mondottam, általában, kivévén a szakaszjegyeket, *olcsóbbá teszi* a közlekedési eszközök használatát. A publikum szempontjából tehát tényleges előnyt jelent. Nem tartom ugyanis szociális érdeknek azt, hogy éppen a rövid utakon, inkább csak kényelemszeretetből utazó publikum érdekeit védje meg egy reform, szemben a tényleg utazó, tényleg közlekedő, Ujpestről, Óbudáról, a külső perifériákról a belvárosba, munkába sietö publikum érdekeivel. Ezeknek legtöbbje *többet fizet ma 20 fillérnél;* érthető örömmel üdvözölné tehát az egységes tarifát ugy a publikumnak ez a része, mint a kalauzok, kiknek nem kell majd annyiféle jeggyel bibelödniök s megfeszitett figyelemmel ügyelniök a szakaszhatárok betartására.

— A publikum szempontjából tehát kétségtelenül előnyös az egységes tarifa. Még inkább előnyös azonban, a tervezet szerint, *a város szempontjából,* mert nemcsak, hogy ideális közlekedési politikát folytat, de néhány millió jövedelemre is szert tesz általa.

— Előnyös tehát a reform a publikum szempontjából is, a város szempontjából is. S most jön a harmadik, ami miatt a legtöbb vád éri s amit leginkább kifogásolnak benne: az, hogy maguk a közlekedési vállalatok is jelentékeny bevételi többletre tesznek szert általa... Ez azonban csak az esetben volna igaz, hogy ha a szakaszjegy elmaradásával az utazók száma nem csökkenne, már pedig a tapasztalat azt mutatja, hogy az ilyen magas százaléku drágulás után, mint a 12 fillérről 20 fillérre emelkedő jegyek, *a forgalom lényeges csökkenése áll be.* Én azonban azt sem bánom, — ha megmaradván a mai forgalom, a közönség és a város nagy előnyei mellett — emelkedik a vállalatok bevétele is, csak az a kikötésem van, hogy *ez a jövedelem-különbség ne drágitsa meg a megváltás árát.* Ezirányu néhány preventiv intézkedés teljesen megnyugtatna s akkor beigazolódnék az az állitásom, hogy az egységes tarifa terve ideális közlekedési politika, mert egyformán használ a publikumnak és a városnak is.

Hüvös Iván,
a Villamos Városi Vasut Részvénytársaság vezérigazgatója:

— Az egységes tarifa, mely Bárczynak régi eszméje, mindenképen helyes és előnyös. Számtalan előnye közül én csak arra akarok rámutatni, ami a *jegykezelés egyszerüségéből* folyik. E téren ugyanis ma abnormis állapotok uralkodnak. Annak a szegény kalauznak, kinek amugy is emberfeletti munkát kell végeznie a jegykiosztással, ma, mikor az utasok száma megháromszorozódott, — még *mintegy 22-féle* jegy-kombinációt kell a fejében tartania. Heteken tanulják fáradságos munkával, heteken át gyakoroltatjuk őket, s mégis se szeri, se száma az ellenőrök és a közönség panaszainak, melyek tévedésekről, s az ezekből származó zavarokról szólanak. Az uj terv, mely csak egyféle jegyet alkalmaz, megszünteti a zavarokat e téren. A kalauzok egyszerübben, ezáltal gyorsabban végezhetik munkájukat, megszünnek az ingyen-utasok, félreértések, kevesebb lesz az ingerültség. De megszünnek az aprópénzhiányból származó zavarok is: a huszfilléres tarifa alapján nem kell a kalauznak krajcárokkal bibelődnie és válthat is, mert nikkelpénzből lesz készlete elég. Nekünk pedig nem kell majd annyiféle jegyet nyomatnunk, — fogalma sincs senkinek, mennyi nehézségekbe kerül ma a sokfajta jegy különféle szinü papiranyagának beszerzése . . . Azt hiszem, hogy a huszfilléres, egységes tarifa terve az utazóközönség előtt is népszerü, s igy általános célszerüsége folytán nem fog a városházán nehézségbe ütközni a keresztülvitele.

Gondoskodás petroleumról

A jegyrendszer e hó 15-én életbelép

Budapest petroleumellátását, amint azt már jelentettük, a székesfőváros tanácsának sikerült a kereskedelmi kormány utján biztositania. A kormány megnyugtatta a fővárost, hogy annak a mennyiségnek, amit Budapest béke idején fogyasztott körülbelül egyharmadát havi részletekben most is kiutalja. Ez a mennyiség

havi 50 vagont

tesz ki. A kvantum nem sok, de ha sikerül igazságos elosztási módot találni, akkor a petroleuminséget lehetséges lesz enyhiteni és egyben a boltok előtt való ácsorgást megszüntetni.

A tanács megbizásából a közgazdasági ügyosztály *most a petroleumjegyek életbeléptetésén fáradozik* és miután az előkészitőmunkálatokkal végeznek, számitanak arra, hogy *december 15-én* már egész Budapesten jegyek ellenében szolgáltatják ki a petroleumot. A szétosztással a kiskereskedőket bizzák meg, egyelőre azonban még nagy gondot okoz annak megállapitása, hogy kiket illet meg petroleumutalvány. Jegyet természetesen csak azok a háztartások fognak kapni, ahol eddig sem használtak villanyt és gázt. Ezeket a háztartásokat most irják össze. Komplikálja a helyzetet, hogy azokban a háztartásokban, ahol a lakóhelyiségekben eddig is villany és gáz volt használatban, a konyhában, mosókonyhában és egyéb mellékhelyiségekben petróleummal világitottak. Az összeirásnak ezeket a körülményeket is figyelembe kell venni és az elosztásnál ilyen helyekre is kell petróleumot juttatni.

Az eddigi hozzávetőleges számitások szerint a kormány által engedélyezett petróleummennyiségből lakásonként mintegy 4½—5 liter petróleum fog jutni. Az elosztás nagy munkáját *Szabó* Ferenc vásárigazgatóra bizta a tanács, aki már is megkezdte müködését. Minthogy a vásárcsarnokok igazgatása nem a legideálisabb, reméljük, hogy a petróleum szétosztása a közönséget jobban ki fogja elégiteni és a kapott megbizásnak a vásárigazgató tökéletesen meg fog felelni. Ezt reméljük, de el is várjuk tőle.

Közélelmezési morzsák

Burgonya-kalamitások. — Az olcsó szerb hus hátránya. — A kamara a tejellátás javitásáért.

Budapest közélelmezési kérdései között az utóbbi időben a legtöbb baj a burgonya körül volt. Bár a Burgonyaközvetitő iroda a főváros lakosságának ellátása érdekében mindent megtett, a panaszok meglehetősen sürüek voltak. A panaszokat okozó bajok forrása három részre oszlik. Elsősorban a gazdák spekuláltak, hogy készleteiket maximális áron fölül adhassák el s e tekintetben élelmes közvetitők, valamint a szeszgyárak erősen a kezükre játszottak. Sok hiánya volt a vasuti szállitásnak is és igy nem a ritkább esetek közé tartozott, hogy fagyott burgonya került a piacra. Sok keserüséget okozott a főváros lakosságának az a bánásmód is, melylyel a zöldségárusitó bódékban találkozott. A bódék kiszolgáló személyzete türelmetlen, basáskodó, sokszor goromba és talán Halász Józsefnek, a bódé-főkormányzónak szellemében járt el a közönséggel szemben.

Ez utóbbi kellemetlenségen kivül a burgonyabajok ujabban némileg enyhültek. A személyzet durvaságával szemben pedig ajánlatos, ha a közönség a tanács legutóbbi határozata értelmében jár el és a legkisebb inzultust is följelentés utján torolja meg.

Budapest napi burgonyafogyasztásának mennyisége átlag 20 vaggon, amivel szemben a burgonyaközvetitő iroda most napi 25 vaggont utal ki. Tekintettel arra, hogy a módosabb közönség ugy is előre biztositotta szükségletét, ez a 25 vaggon a szegényebb osztályok számára bőségesen elegendő, különös tekintettel arra, hogy ezenkivül a kereskedők, iparvállalatok, kórházak külön is kapnak naponkint 8—10 vaggon burgonyát.

Orosz-Lengyelországból eddig mindössze 8 vaggon burgonya érkezett a fővárosba és többre már alig is van kilátás. A lengyel burgonya Budapestre szállitva mm.-ként körülbelül 15 koronába került. Burgonya-jegyek behozataláról a fővárosban aligha eshetik komoly szó, mert a burgonyakérdés rendezésének ilyen formáját az Országos Közélelmezési Hivatal ellenzi.

*

Olcsó szerb marhahust is mértek ki a héten. 170 darab marha került kiosztásra, a Huskereskedelmi Részvénytársaság csarnokbeli árusitó helyein. A hus 5 koronájával elég olcsó is lett volna, ha az árusitás körül nem történnek ismét kinos kellemetlenségek. Azt hirdették ugyanis, hogy a kiosztás délután 4—6-ig történik, előre kimért egy kilós csomagokban. Az árusitást azonban csak ötkor kezdték meg és ott a türelmetlen közönség tömege előtt történt meg a hus fölvágása, kimérése és csomagolása. Ilyen körülmények között természetesen csak kevés kiválasztottnak jutott az olcsó marhahusból, a többiek pedig elégedetlenkedve ujabb csalódással hagyták el a helyet, amelyről a főváros azt hirdette, hogy ott olcsó és jó falatot juttat a szegényebb néposztálynak.

*

A tejellátási viszonyok sem javultak annak dacára sem, hogy a kormány, a közélelmezési hivatal és a tanács ujabb és ujabb rendelkezésekkel operálnak. Az uzsonnakávé betiltása fél intézkedésnek bizonyult, az uj tejhivatal pedig a vásárlási lehetőségeket a legkaótikusabb módon összezavarta. Még azoknak is, akik eddig utalványuk ellenében kényelmesen megkapták a tejadagjukat, ujabb kényelmetlenségeik vannak, mert ezentul jelentékenyen távolesö helyekre kell zarándokolniok.

Most, mint értesülünk, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara is foglalkozik a fővárosnak tejjel való ellátása kérdésével. A kamara közélelmezési szakosztálya a következő intézkedések mielőbbi meghozatalát fogja kérni az illetékes fórumoktól:

1. a tej és tejproduktumok árainak országosan és egységes alapon történendő rendezését;

2. megállapitását annak, hogy egyes körzetekben milyen quóta arányában lehessen vajat és sajtot gyártani;

3. tilalmazását az édes tejből készült tejföl forgalombahozatalának;

4. tilalmazását annak, hogy tej takarmányozásra és foglyok táplálására használtassék;

5. a milimárik megrendszabályozását és a főzővaj forgalombahozatalának megszoritását.

A millimárik megrendszabályozását — amely a főváros lakosságát legjobban érdekli — oly módon képzeli el a kamara, hogy a millimárik eltiltatnának

a tejnek forgalomba hozatalától és kényszerittetnének, hogy a budapesti tejnagykereskedőknek szállitsák be naponta a rendelkezésükre álló tejkészletet.

E tekintetben fel fog irni a kamara a kormányhoz és a fővározhoz is. A javaslatok kétségkivül nagyon sokat segitenének a tejmizériákon és épen ezért kivánatos volna, ha a Kamara állásfoglalása révén, illetékes helyen végre egységes és célszerü határozatot hoznának, amely megoldaná a tejellátás kérdésének sulyos és kritikus problémáját.

Részletek a 36 milliós csatornázásról

A jobb- és balparti csatornázás kettéválasztása — A régi hálózat modernizálása — A tulterhelt főgyüjtők tehermentesitése — Gondoskodás az ujonnan beépitett területekről

Bekapcsolják a szomszédos községeket

A *Fővárosi Hirlap* hirt adott már arról a nagyarányu tervről, amellyel az ut- és csatornaépitési ügyosztály a közeli napokban kiván a nyilvánosság elé lépni és amely *Budapest balpartjának általános csatornázására vonatkozik.* Az ügyosztály *Fock* Ede tanácsnok kiváló vezetésével minden tekintetben elismerésreméltó munkát végzett és a tanácsnok vezető tevékenysége mellett a kivitelben a legtekintélyesebb részt *Farkas* Árpád müszaki tanácsos érdeméül kell felrónunk.

Ma készen van a nagy munka — papiroson, de hozzá kell tennünk, hogy kevés sürgősebben megoldandó feladata van a székesfővárosnak, mint ez a kérdés, amely eljutott addig a pontig, hogy ha nem segitünk, csődöt mond ennek a nagyvárosnak a csatornázása. Közel huszonöt esztendeje annak, hogy a csatornázás körül komolyabb lépés nem történt, aminek az volt az oka, hogy ez a fejlődésben lévő, kamaszkorba serdült világváros az utolsó huszonöt esztendőben mindig más és más feladatokat volt kénytelen megoldani. A csatornázást annakidején kiválóan megcsinálták, de persze a legtökéletesebb munka sem vindikálhatja magának az örökkévalóságot. Megromlott tehát idők folyamán a csatornahálózat is, nem is szólva arról, hogy a szinte óránként növekvő, terjeszkedő Budapest ebből a ruhájából is kinőtt, a végtagjai mezitelenül lógnak ki belőle és igy, mint annyi másban, a csatornázásban is uj ruhára van szüksége.

Fock tanácsnok és derék ügyosztálya mintegy *harminchat millióra kontemplálja a terv keresztülvitelének költségeit* és pedig olyan formában, hogy a munkálatok husz esztendő alatt befejeztessenek. Egyszóval pénz, sok pénz kell, de ezuttal olyan célra, amely ellen a legszigorubban biráló szemnek sem lehet kifogása. Ennek a csatornázási tervnek keresztülvitele nélkül igen nagy veszedelemnek van kitéve Budapestnek ugy közegészségügye, mint köztisztasága, egyben pedig enélkül gondolni sem lehet a hatalmas és mindnyájunknak szivéhez nőtt városrendezési programm keresztülvitelére.

Aggodalmas kérdés azonban az, hogy mikor lehet majd a háborus viszonyok között hozzáfogni az épitkezésekhez. Munkaerő és szállitóeszköz nincsen, a vállalkozók pedig — némi okkal és joggal — olyan drágák, hogy szinte számitani sem lehet rájuk. Azokban az ügyosztályokban, ahol épitkezési munkálatok folynak, egymást érik azok a kérések, amelyek az egységárak felemelésére vonatkoznak. Szinte megfontolandó, hogy az ügyosztály ne helyezkedjék-e arra az álláspontra, hogy *ezt a nagy és sürgős munkát a vállalkozás mellőzésével, saját kezelésében kezdje meg.* A házikezelést természetesen nem lehet ad abszurdum vinni, de addig, amig a háborus állapotok nem engednek, aligha lesz más mód a nagyon sürgős munka megkezdésére. Gazdasági szempontokból is igen örvendetes, hogy majd a háboru után hazatérő munkáskezekre, ezen a réven is, jelentékeny munkaalkalom fog várakozni.

Módunkban van most már a tervet egész általánosságban, röviden a következőkben ismertetni:

Az uj csatornázási munkálatok célja.

Budapest székesfőváros egészséges továbbfejlődése el sem képzelhető anélkül, hogy az általános csatornázását véglegesen meg ne oldjuk és a kivitelre megérett csatornázási munkálatokat mielőbb végre ne hajtsuk. A főváros földrajzi fekvésének igen jelentékeny befolyása van a tervek megoldásának módjára és sorrendjére. E tekintetben mindenekelőtt a várost kettészelő Dunára kell gondolni. Ez a körülmény és vele együtt Budapest mind nagyobb kiterjedése megakadályozza azt, hogy a jobb és balparti részeket együttesen lehessen csatornázni. Az ut- és csatornázási ügyosztályt ezek a körülmények arra inditották, hogy Budapest székesfőváros általános csatornázásának tervezési munkáját kettéválassza.

Első sorban természetesen a balparti városrészek csatornázására kellett gondolni, amelynél két feladat vár megoldásra. Az egyik az, hogy gondoskodni kell a Hungária-körutón belül már kiépitett csatornamü hiányairól. Ezeket a bajokat, amelyeknek orvoslásáról szó van, már vázolta a Fővárosi Hirlap. A másik feladat pedig az volt, hogy általános tervezetet készitsen az ügyosztály a Hungária-uton kivül eső területek viztelenitésére. Ezek a területek tudvalevőleg ujonnan beépitett részek és igy csatornázásukról eddig nem történt gondoskodás.

A régi hálózat bajai.

Szóljunk elsőbben azokról a munkálatokról, amelyeket a Hungária-körutón belül kell elvégezni. Az ezen a területen levő régi csatornamü hiányai és bajai régi keletüek és ártalmára lehetnek a közegészségnek, de egyben veszedelmesek a vagyonbiztonságra nézve is.

Eddig ezen a területen három főgyüjtő van kiépitve, amelyek azonban a fejlődés folytán ma már nagyon tulterheltek. Ez különösen az esztendőnek és pedig minden esztendőnek abban az időszakában, amikor a nagy esőzések bekövetkeznek, élénken észlelhető. Ilyenkor az elöntések bőven előfordulnak. A másik baj, hogy megfelelő belméretü és vonalzásu mellékgyüjtők hiányában a főgyüjtő és a mellékcsatornahálózat között szerves kapcsolat nincs. A mellékcsatornák jelentős része amugy is 40—80 esztendő előtt épült és igy ma már ezek a kiöregedett csatornák mélység, anyag, esés és belső méret dolgában többé nem állhatják meg a helyüket. A talajviz sok helyen igen magas és helyenkint a csatornából kiszivárgó viz erősen szennyezi. Természetes az is, hogy a csatornába jutó szilárd tárgyak leusztatása és rendszeres eltávolitása sem megfelelő. A csatornahálózat általában erősen föl van iszapolva, ami azután a szerves anyagok állandó bomlását, egészségre ártalmas csatornagázok keletkezését idézi elő.

A főgyüjtők tehermentesitése és uj gyüjtők épitése.

Ezek azok a bajok és hibák, amelyek feltétlenül szükségessé teszik a meglevő csatornamünek és üzemének fölülvizsgálatát és javitását. Ha ez nem történik meg, a fönt elmondottak kétségtelenül mutatják, milyen veszedelmek származhatnak és nyilvánvaló az is, hogy ezek a veszedelmek a csatornamü további romlásával még inkább fokozódnak.

A feladat tehát, hogy a főgyüjtők a változott viszonyok figyelembevételével ujból méretezendők és az uj méretezés alapján tehermentesitendők. Mielőbb végre kell hajtani az uj mellékgyüjtők tervezését és épitését, fokozatosan át kell épiteni a régi, hiányos mellékcsatornákat és sürgősen biztositani kell a csatornahálózatba jutó szenny rendszeres eltávolitását. Általában mielőbb meg kell oldani mindazokat a kérdéseket, amelyek akár az üzem biztonságát, akár pedig a közegészségügy érdekeit közlebbről érintik.

A Kraus Mayer- és Andrássy-telkek.

Semmivel sem jelentéktelenebb feladat az a másik sem, amely a Hungária-körutón tul fekvő területek általános csatornázásának végleges megoldását érinti. Ezt is hasonlóképen sürgősen kell megoldani.

Jól tudjuk, hogy a Hungária-körutón tul elterülő városrészek modern értelemben vett rendezése és fejlesztése ugy egészségügyi, gazdasági, mint szociálpolitikai szempontokból elsőrendü fontosságu. Ezeken a részeken vannak azok a területek is, amelyeket mint például az angyalföldi Kraus Mayer-féle terület, meg az Andrássy-féle telkek, a város a magasabb fejlesztés céljából vásárolt meg. A fejlődés legfontosabb feltételei közé tartozik a rendszeres csatornázás is. Ilyenformán, hogy ez megtörténjék, nemcsak a polgárságnak, de magának a fővárosnak is elsőrendü gazdasági érdeke.

Egységes balparti csatornázás.

Tény az, hogy külső városrészeinknek rendszeres és végleges csatornázása nincs. Ami csatornahálózat mégis van, az nem egyéb, mint erőszakolt kiterjesztése a Hungária-körutón belül kiépitett régi csatornahálózatnak. Természetes az is, hogy ezeket a területeket, amikor a mai főgyüjtők méreteit megállapitották, még figyelembe nem vehették és igy azoknak elégtelensége nyilvánvalóan látható.

Ez a hálózat ma már csak „szükség"-hálózat és igy annak továbbépitéséről, mint végleges megoldásról szó sem lehet.

Nem elégitené ki azonban az igényeket olyan megoldás sem, amely csupán a már fejlődésnek indult területekkel külön-külön foglalkoznak. Ilyenek lennének például az Angyalföld, meg Kelenföld. Gondolni kell azokkal a részekkel is, amelyeknek fejlődése ma még kezdetleges, vagy amelyek erre a fejlődésre predestinálva vannak. A balparti összes csatornázási és viztelenitési kérdései a Duna, mint közös recipiens révén elválaszthatatlanul szoros összefüggésben vannak egymással és igy helyesen csak együttesen oldhatók meg.

Bekapcsolják a szomszédos községeket is.

A II-ik ügyosztálynak tehát egységes és harmónikus megoldást kellett keresnie az összes balparti városrészek általános csatornázására, sőt a megoldásnál figyelemmel kellett lennie *azoknak a szomszédos községeknek jövendő sorsára is,* amelyek a székesfővárossal közös vizgyüjtőterületet alkotnak és igy viztelenitésük helyesen csakis a székesfőváros határán át eszközölhető. Annál is inkább fontos ez, mert egészen valószinü, hogy Budapest hatalmas lendületü fejlődése ezeket a községeket előbb vagy utóbb magához fogja vonzani és magába fogja olvasztani. Mindazokról a községekről szó van tehát ennél a tervnél, amelyek a vizválasztón innen feküsznek és igy csatornázásuk természetes módon a budapesti hálózatba bekapcsolva képzelhető el. Ezek a községek a következők: Ujpest, Rákospalota, Pestujhely, Rákosszentmihály, Mátyásföld, Rákoskeresztur, Kispest, Wekerle-telep és Erzsébetfalva.

A Rákospatak szabályozása.

Általános viztelenitésről lévén szó, foglalkozni kellett végül a *Rákospatak* szabályozásával is. A patak ugyanis mai rendezetlen állapotában a külső városrészek, különösen Angyalföld, fejlődését akadályozza. Másrészt pedig a patak szabályozása tulajdonképen egy része a balparti általános viztelenitésnek és igy igazán helyesen csak ezzel együttesen oldható meg.

A II-ik ügyosztály tervei.

Fock tanácsnok — mint értesülünk — legközelebb szétküldi a bizottsági tagoknak a II-ik ügyosztály nagyterjedelmü munkálatát, amely a balpart általános csatornázásának tervét foglalja magába.

A tervezet első része a Hungária-körutón belüli rész csatornamüvével foglalkozik és mindenekelőtt a mai állapotot ismerteti. Bemutatja *az 1871. előtti hálózatot, amelynek nagy része ma is használatban van,* a három főgyüjtőt és központi telepet, mint a belső városrészek modern csatornázásának keretét. Majd rátér a főgyüjtők kontroljára, a dunaparti és közös főgyüjtőre és a megalkotandó magas főgyüjtőre, az uj mellékhálózat általános és részletes tervére. Ismerteti a régi vonalak selejtezését és az uj vonalak tervezésénél követendő általános irányelveket.

Amikor azután áttér az általános csatornázás kérdésére, bőven megállapitja azokat a feltételeket, amelyekkel e tekintetben számolni kell, igy közli a Duna vizére vonatkozó tudományos adatokat, számol Budapest jövendő lakásszámával, a szomszéd községek, a szennyviz és a csapadék viszonyaival.

A munka különben már legközelebb bizottsági tárgyalás alá kerül, majd az összes érdekelt hatóságok részvételével fogják azt letárgyalni.

Események

Közgyülés. Az *uj adók* jegyében fog lezajlani a főváros törvényhatósági bizottságának szerdai közgyülése. A vigalmi adóra, a gáz és elektromos áram megadóztatására és a világitás árának emelésére vonatkozó javaslatok kerülnek tárgyalásra. Bizonyos, hogy heves vita lesz és aligha végez a közgyülés a napirend összes pontjaival. A *kórházi költségvetés*, nevezetesen az ápolási dijak felemelése sem olyan téma, amely fölött egyszerüen napirendre lehetne térni. *Márkus* tanácsnok a legélesebben száll sikra a pénzügyi bizottságban a belügyminiszterium indolenciája ellen és példáját bizonyára követni fogják a közgyülés tagjai is. A *hajóközlekedés* sürgös rendezésének tárgyalásánál talán megtudja végre a nyilvánosság, hogy a propeller-forgalom helyébe melyik hajózási társaságnak a vállalkozása fog lépni. A dus programmot egész sereg költségfedezeti, kisajátitási, szabályozási ügy tarkitja; lesznek interpellációk is és interpellációs válaszok.

Feljelentés egy bizottsági tag ellen. *Bayer* Antal bizottsági tag ellen feljelentést tettek a belügyminiszternél, mert állitólag törvénybe és rendeletekbe ütköző sulyos kihágásokat követett el. A vád szerint Bayer egy *vaginol* nevü fogamzás elleni szert hozott forgalomba,ami tilos, azonkivül a szert nem is ő találta fel, hanem egy külföldi gyógyszerész. A Magyarországi Gyógyszerész-Egyesület, amelynek Bayer az elnöke, mult héten igazgatósági ülést tartott ez ügyben és ugy határozott, hogy „a vádakat ezidőszerint Bayer Antal magánügyének tekinti" és bevárja a miniszter döntését.

Választások. A szerdai közgyülésen tesz jelentést a polgármester azoknak a pályázatoknak az eredményéről, amelyek december 2-ikán lejártak. Közölni fogja, hogy a tiszti főorvosi állás egyetlen jelöltje Szabó Sándor főorvoshelyettes, akit a legközelebbi közgyülés (december 13. vagy 20.) egyhangulag fog megválasztani. Az ezután következő közgyülésen választják meg Végh Jánost helyettes főorvosnak és Hunyady Jánost tiszti orvosnak, Gömöry Albertet pedig tanácsjegyzőnek.

Nemesitett városatya. A Magyar Siemens-Schuckert-müvek villamossági rt. ügyvezető vezérigazgatójának, Stromszky Sándor udvari tanácsos, főv. biz. tagnak, valamint törvényes utódainak, a közgazdaság terén szerzett érdemei elismeréseül, a magyar nemességet Nemeskoltai előnévvel dijmentesen adományozta az elhunyt király.

Thallóczy Lajos hagyománya. A mult napokban tragikus körülmények között elhunyt Thallóczy Lajos, Szerbia polgári kormányzója, végrendeletét még nem bontották fel, de mint illetékes forrásból értesülünk, a végrendeletben mintegy 20.000 kötetes, nagyértékü könyvtárát a székesfővárosra hagyományozta. A tudós, a nagyobbrészt történelmi müvekből és monografiákból álló, szép könyvtárát már életében eligérte a Fővárosi Könyvtárnak, most, hogy ez az igéret, szomoru aktualitást nyert, a Fővárosi Könyvtár megtette az előkészületeket a bőkezü ajándék elhelyezésére.

A tanácsból. A tanács legutóbbi ülésén a következő vállalkozási megbizásokat erősitette meg: Az V. és VI. ker. makadám-utak jókarban tartásához 1917-re szükséges zuzott kő és zuzalék szállitásával a Kondor és Feledi céget bizta meg. — Az I., II., V., VI., VII., IX. és X. ker. makadám-utak jókarbantartásához 1917-ben a bazalt terméskövet a Korláti bazaltbánya r.-t. fogja szállitani. I. ker. Villányi-ut rendezéséhez szükséges szegélykövek szállitásával részben a Kissebesi gránitkő r.-t.-ot, részben az Obendorfer József által képviselt Poschacher Antal bécsi céget bizta meg. Az I., II., III., VII., VIII., IX. és X. ker. makadamutak jókarbantartásához 1917-re szükséges trachit zuzott kő és zuzalék szállitásával a Lucenbacher Pál céget bizta meg.

A Sárosfürdő szállodája. A Sárosfürdőt minden valószinüség szerint tavasszal átadják rendeltetésének. A fürdővel kapcsolatos szállodát a városgazdasági ügyosztály bérbeadás utján kivánja értékesiteni. Az értékes üzletre máris többen pályáznak. Ezek között a leghevesebb ostromot Neményi, a Fővárosi pavillon vendéglőse intézi a városgazdasági ügyosztály ellen. Nagyon természetes, hogy suba alatti bérletkiadásról itt szó sem lehet, csakis nyilvános árlejtés döntheti el, hogy ki legyen a Sárosfürdő szállodájának a bérlője.

Nyilatkozat. A „Fővárosi Hirlap" ez évi február 9-iki, 16-iki és 19-iki számában a Décsi Gyula tulajdonát képező „Mozgókép-Otthon" elnevezésü mozgószinházról olyan tudósitást közöltünk, melynek tartalma, amint erről utóbb meggyőződtünk, helyesbitésre szorul. Különösen meggyőződtünk arról, hogy a kérdéses mozgónak tüzbiztonsága ellen semmiféle kifogás nem tehető, hogy abban a közönség biztonsága a legtávolabbról sincs veszélyeztetve és hogy abból az esetből kifolyólag amelylyel kapcsolatban tudósitásainkat megirtuk, sem az igazgató ellen, sem más ellen semmiféle hatósági eljárás folyamatba téve nem volt, de ilyesmiről szó sem lehetett, mert erre ok fenn nem forgott. Minthogy nincs rá ok az annak idején téves információ alapján közölt tényeket továbbra is fentartani és mithogy Décsi Gyula személyét, vagy mozijának kifogástalan biztonságát bántani nem akartuk, kötelességünknek tartjuk ezen a helyen, ahol a közlemények megjelentek, ezt kijelenteni és ezzel Décsi Gyula igazgatónak az elégtételt megadni.

A Kristálypalota decemberi müsora ezuttal is rendkivül nagyszabásu és kétségtelenül müvészi értékü. A kabaré rész számára a bohémek dédelgetett kedvencét, Claire Waldoff-t, a világhirü dizőzt szerződtette Mérei Adolf igazgató. Nagy sikere van a Prinz Rappaport cimü német operettnek, amely annyiból azonban magyar, hogy Holitscher Félix irta nagyhatásu zenéjét és a cimszerepet Ujvári Károly játssza. A partnere Aline Dawis a Ronacher-Theater kitünő primadonnája és a csodálatos hangu Joseph Weisse udvari operaénekes, a drezdai és müncheni operaházak volt tagja. Szezonslagerül Ferenczi Károlylyal egy magyar revü, a Miboldogpestiek szerepel a müsoron, amelynek 9 képe csupa nagyszerü móka, nóta, tánc és attrakció. Gazdag varieté rész egészíti ki a müsort, amely pont 7½-kor kezdődik.

A Tőke

Szemle.

A hadiköltségek — A külkereskedelmi szerződések — A devizapiac

A háboru a legnagyobb erőkifejtéssel folyik tovább. A *hadiköltségek* napról-napra szaporodnak és a kormány első kötelességének tartja, hogy azok fedezetéről gondoskodjék. Erre szolgál a most kibocsátott ötödik hadikölcsön, amelyre az aláirók nagy számban jelentkeznek, ugy, hogy remélni lehet, hogy az eredmény a 2 milliárd koronát ezuttal is meg fogja haladni. Magyarország eddigi hadiköltségei kerek számban 14 milliárd koronára rugnak. Részletes adatokkal nem rendelkezünk. A pénzügyminiszter egy izben csak annyit mondott a képviselőházban, hogy a havi költségek 5—600 millió között mozognak. Kivánatos volna, ha a kormány az indemnity-javaslat tárgyalásánál, aminek még ebben a hónapban kell megtörténnie, végre-valahára részletes felvilágositásokat nyujtana a hadiköltségekről és azok mikénti fedezetéről. A titoktartásra semmi okot se látunk. A magyar nemzet tudni akarja, hogy melyek azok az áldozatok, amelyeket ebben a háboruban eddig hozott és még hoznia kell. Erre nézve az összes hadviselő államokban tájékoztató jelentések tétettek közzé és nem értjük, hogy a magyar kormány miért zárkózik el egy olyan kötelesség elől, melynek teljesitését alkotmányunk minden körülmények között — tehát a háboruban is — megköveteli. Ha a kormány a parlamentben folyton uj adókkal hozakodik elő, akkor legyen bátorsága megmondani a nemzetnek azt is, hogy mennyibe került és mennyibe fog kerülni ez a háboru, melyet exisztenciánkért és állami függetlenségünkért viselünk. A magyar nemzet nem riad vissza semmi áldozattól, hogy a győzelmet és a becsületes békét a maga részére biztositsa. Ezzel szemben azonban igénye van arra, hogy vezetői részről tájékozást nyerjen arról, hogy milyen gazdasági erőkifejtésre van szükség ahhoz, hogy ebben a világviaskodásban a helyét méltóan megállhassa.

*

A külkereskedelmi szerződések a jövő év végén járnak le és a folyó év végén kell azokat felmondani, minthogy különben automatice 1918. végéig hatályban maradnak. Itt első sorban a Németországgal való szerződés jön tekintetbe, mely most a háboru alatt fokozott jelentőségre emelkedett. Bizonyos oldalról intenziv akció indult meg abból a célból, hogy a monarchia az eddiginél szorosabb gazdasági viszonyba lépjen Németországgal és hogy erre nézve már a háboru alatt végleges megállapodások létesittessenek. Érdekes, hogy ezzel a tervvel szemben a hivatalos körök ugy Németországban, mint Magyarországban meglehetős hüvös álláspontot foglalnak el. Csak Ausztriában van egy hatalmas frakció, mely a Németországhoz való gazdasági közeledést forszirozza. Nálunk ennek a politikának csak kevés hive van. A különböző német-magyar-osztrák középeurópai egyesülések, amelyek legközelebb Budapesten fognak ülésezni, eddig kevés vizet zavartak. Nekünk az a nézetünk, hogy most a háboru alatt piacunkat semmi irányban sem szabad lekötnünk. Valószinü, hogy a háboru után Európának egészen más gazdasági konfigurációja lesz, mint ma. Erre az időre fenn kell tartani cselekvési szabadságunkat. Különben is a mi iparunk még nincsen olyan fejlődési stádiumban, hogy a hatalmas német ipar mellett egy vámunióban megállhatna. Az egész akciónak most nincsen nagy értelme. Mi nem akarjuk az ántánt-hatalmakat utánozni, amelyek folyton gyüléseznek, azért, hogy a békekötés utáni gazdasági háboru körvonalait fixirozzák. Ez amugy is meddő munka. A háboru után a gazdasági politika egészen uj irányokba fog terelődni. Ráérünk majd akkor dönteni.

*

A devizapiac az utóbbi időben az osztrák-magyar valutára nézve kedvezőtlen fejlődést mutat. A devizaárfolyamok most igen magasak, de devizát még ezeken a magas árakon se lehet kapni. Nem titok többé, hogy a Devizaközpont a kereskedők szükségletét nem tudja ellátni. Különösen áll ez a hollandi, svájci és svéd devizákra, melyekben még mindig nagy kereslet mutatkozik. Természetes, hogy a kereskedők más uton igyekeznek devizát szerezni, vagy pedig ennek hiányában a külföldön koronát adnak el, miáltal a korona árfolyamát ott még jobban lenyomják. Természetes, hogy ilyen körülmények között illegitim devizaüzlet is virágzik, mely a külföldi fizetési eszközöket sokkal magasabb árakon forgatja, mint a Devizaközpont, melynek hivatalos jegyzéseit csak néhány nagybank ismeri. Gyakran megesik, hogy a kereskedők például a svájci frankért, melynek árfolyama a Devizaközpont jegyzése szerint 155, 180 és 185 fillért fizetnek. Amióta a Devizaközpont a piac szükségletét nem képes kielégiteni, azóta a devizapiacon ismét olyan anarchikus állapotok vannak, mint közvetlenül a központ felállitása előtt volt. Az illetékes körök belátják, hogy itt tenni kell valamit, hogy ezek a tarthatatlan állapotok megszünjenek. Mi azt hisszük, hogy itt az Osztrák-magyar banknak kell akcióba lépnie és megtennie a valuta érdekében azokat az intézkedéseket, melyekre a bankszabadalom értelmében kötelezve van. A jegybank a béke idején igen helyes devizapolitikát folytatott, melyet egész Európában mintaszerünek ismertek el. Miért nem tud most a háboruban feladatának magaslatára emelkedni?

Tőkét emel a Kereskedelmi bank

A Pesti magyar kereskedelmi bank igazgatósága december 4-én tartott ülésében elhatározta, hogy a folyó hó 21-ére összehivandó rendkivüli közgyülésnek javasolni fogja, hogy az intézet alaptőkéje 65 millió koronáról 80 millió koronára felemeltessék. A legutóbbi tőkeemelés óta, mely 1912-ben effektuáltatott, a Pesti magyar kereskedelmi bank fejlődése rendkivüli arányokat öltött, különösen ama nagy feladatok következtében, melyeket a világháboru folyamán közgazdasági érdekekből vállalt magára. A fejlődést a legjobban illusztrálja az a tény, hogy mig az 1911. év végén a bank által kezelt idegen pénzek összege 368 millióra rugott és az egy évi gyarapodás 50 millió koronát tett ki, addig most a banknál elhelyezett tőkék összege az 1100 milliót jóval meghaladja. A forgalom nagyarányu emelkedését mutatja az a tény, hogy mig az összforgalom 1911-ben 19.4 milliárdot tett addig az idén október végéig már a 30 milliárdot meghaladta. Hogy pedig a magyar állam hitelének kielé-

gitése tekintetében a bank mily fontos szerepet játszott, erre nézve elég utalnunk azokra a fényes eredményekre, melyeket az intézet a hadikölcsönjegyzéseknél elért.

Ilyen nagyarányu fejlődés mellett a bank vezetősége szinte rákényszerült arra, hogy a nagy forgalomnak és a reábizott óriási idegen tőkéknek megfelelően az intézet saját erejét is növelje, még pedig akként, hogy a tőkefelemelés által a Kereskedelmi bank, a latens tartalékokat nem számitva, összesen több mint 232 millió korona saját tőkével fog rendelkezni. A bank a tőkeemeléssel előre készül a békeévek óriási feladataira és nemcsak a saját pozicióját erősiti, hanem az ország hitelének is nagy szolgálatokat tesz.

A mostani tőkeemeléssel 15.000 darab uj részvény kerül kibocsátásra, melyeket a multkori tőkeemelésből fennmaradt 1000 darabbal együtt az igazgatóság a részvényeseknek akként ajánl fel, hogy minden négy régi részvényre egy uj részvny átvételének joga fog jutni, s igy a bank alaptőkéje 80 millióra, nyilt tartalékjai mintegy 152 millióra, saját tőkéje tehát mintegy 232 millió koronára növekedik. A részvények kibocsátási árfolyamát, valamint a több részletben történő befizetés határidejét az igazgatóság egy a rendkivüli közgyülés előtt tartandó igazgatósági ülésen fogja megállapitani.

A tőkeemeléssel kapcsolatban az igazgatóság az alapszabályok olyatén módositását is tervezi, amely szerint az igazgatósági tagoknak járó százalékos jutalék 1%-kal leszállittatik és az a tisztviselők jutalmazására szánt összeg felemelésére fordittatik.

A nyomorgó igazgatósági tagokért. Megemlitettük mult heti számunkban, hogy a *Gyapjuközpont* egyik legutóbbi végrehajtóbizottsági ülésén többen felszólaltak a központi igazgatás személyzeti kiadásának tulságosan felszaporodott tétele miatt és egy albizottság hatáskörébe utalták annak a megállapitását, hogy nem lehetne-e ezt a 600,000 koronás tételt redukálni. Mig tehát az egyik oldalon *Heftyék* megkezdték az üzleti költségek leszoritását — *a tisztviselők terhére*, addig a másik oldalon folytatják a költséges gazdálkodást, természetesen — *az igazgatók javára*. A legutóbbi végrajtóbizottsági ülésen ugyanis Heftyék elhatározták, hogy a vidéken lakó igazgatósági tagoknak, ha az igazgatósági ülésekre felutaznak, a költségeiket megtéritik. Minthogy ezek a költségek sok ezer koronára rugnak, a költségszámla jelentékenyen emelkedni fog. Ilyen szociális érzékkel gazdálkodnak Heftyék.

A gyulai harisnyagyár. tőkeemelése. Mult számunkban jelentettük, hogy a Hitelbank érdekeltséget vállal az „Első Gyulai Kötött- és Szövött Iparárugyár r.-t.“-nál. A Hitelbank az ujonnan kibocsátandó 1,000.000 korona névértékü részvényből, amelylyel az alaptőkéje 2 millióról háromra emelkedik, 800,000 korona névértékü részvényt vesz át, a többit a régi részvényesek jegyezték. A december 10-iki közgyülést Lukács György elnök fogja vezetni, aki a jövőben is elnöke marad a vállalatnak. A Hitelbank részéről Klein Gyula és Deutsch Miklós igazgatók, továbbá még egy harmadik delegált kerül be az igazgatóságba. Uj igazgatósági tag lesz még Vámos Sándor, a vállalat temesvári fiókgyárának eddigi vezetője is, akinek a jövőben atyja, Weisz Mór vezérigazgató, a gyár megteremtője mellett nagyobb szerepe lesz az ügyek vitelében. Szó van arról is, hogy a vállalat részvényeit legközelebb a tőzsdén is bevezetik.

A német sajtó a magyar pénzintézetekről. Az utóbbi időben egyre nagyobb mértékben kezd foglalkozni a német szaksajtó a magyar pénzintézetekkel. A Vossische Zeitung egyik legutóbbi száma hosszu cikket közöl a magyar pénzintézetekről. A lap információja szerint a Hitelbank után nem maradhat el a többi vezető pénzintézet tőkeemelése. Utánuk a legtöbb középbank felemeli az alaptőkéjét. A Pesti hazai 20 millióról 25 millióra, a Hazai bank 40 millióról 50 millióra, a Leszámitolóbank pedig 50 millióról 60 millióra fogja felemelni az alaptőkét. Ez az információ nagyon valószinünek látszik. Annál kevésbbé igaz az a hir, amelyet a Berliner Börsen-Courir november 30-iki száma közölt az Agrárbank és a Magyar bank között állitólag megindult üzleti érdekközösséget célzó tárgyalásokról. Ez a hir teljesen alaptalan és érthetetlen, hogyan került a komoly és jól informált Berliner Börsen-Courir-ba ez a halva született szenzáció.

A Leszámitolóbank malomérdekeltsége. A Magyar leszámitoló- és pénzváltóbank a Gizella gőzmalom r.-t. részvényeiben érdekeltséget vállalt. Tekintettel arra, hogy a régi részvénytulajdonosok részvényérdekeltségük jelentékeny részét megtartották, a vállalat elnökségében és vezetőségében változás nem lesz. A bank delegáltjait a vállalat a legközelebb összeülő rendes közgyülés alkalmával küldi az igazgatóságba. A malom napi őrlőképessége 53 vaggon és igy egy telepen a monarchia legnagyobb őrlőképességü malma

A Nemzeti textilmüvek uj ügyvezetői. A Nemzeti egyesült textilmüvek részvénytársaság igazgatósága 1916. november 30-án tartott ülésén Sauerbrunn Gyula vezérigazgatónak egészségi okokból történt lemondását tudomásul vette. Az igazgatóság egyuttal az eddigi helyettes vezérigazgatót, Trunkhahn Leopoldot, vezérigazgatóvá nevezte ki. Az eddigi igazgatót, Tschörner Edét, helyettes vezérigazgatóvá és az eddigi helyettes igazagtót, Schmidl Félixet, a társaság igazgatójává léptette elő.

A Közraktár uj igazgatója. Bodó Lajos, a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank közraktári vállalatának igazgatója, harmincnégy évi müködés után nyugalomba vonul. Utódául Wirchowszky Vilmost, az áruosztály eddigi igazgatóhelyettesét nevezték ki.

A Hadi Termény r.-t.-nak november 28-ikán volt az első rendes közgyülése dr. Schmidt József v. b. t. t. elnöklésével. Az elnök bejelentette, hogy gróf Tisza István miniszterelnök a társaság alapszabályaiban biztositott jog alapján a legközelebbi rendes közgyülésig terjedő időtartamra a társaság elnökévé dr. Schmidt József v. b. t. tanácsost, az igazgatóság tagjaivá pedig az eddig volt tagokon kivül Iványdy Béla földmivelésügyi miniszteri osztálytanácsost nevezte ki. Az elnök ezután megállapitotta a közgyülés határozatképességét, előterjesztette az első üzletévre vonatkozó igazgatósági jelentést, amelyet már ismertettünk. A közgyülés az igazgatóság és a felügyelő-bizottság előterjesztett jelentéseit, a mérleg- és üzleteredmény-számlát, valamint a nyereség hováforditására vonatkozó javaslatot egyhanguan elfogadta és az igazgatóságnak, valamint a felügyelő-bizottságnak a fölmentést megadta. A felügyelő-bizottság tagjaivá egy évi időtartamra a közgyülés az eddigi tagokat választotta meg.

A Magyar általános ingatlanbank r.-t. november 29-én tartott közgyülése elhatározta, az alaptőke felemelését 3 millió K-ról 6 millió K-ra, olyképpen, hogy 15.000 drb 200 K n. é. uj részvényt bocsátanak ki 322½ K árfolyamon. A jelenlegi részvényesek 3 darab 400 K n. é. régi szelvény után 2 drb uj részvényre december 6-ig elővételi joggal birnak. Elhatározta a közgyülés a forgalomban levő 400 K n. é. részvényeknek 2—2 drb 200 K n. é. részvényre való kicserélését. A felpénzből befolyó összeget a tartalékalaphoz csatolják. Az uj részvények átvételét az intézetnél érdekelt Magyar agrár- és járadékbank, Magyar általános takarékpénztár, Magyar jelzáloghitelbank, Magyar leszámitoló- és pénzváltóbank és a Magyar telepitő- és parcellázóbank már előzetesen biztositották.

A Kőbányai Göztéglagyár tőkeemelése. A Kőbányai Göztéglagyár-Társulat Pesten hétfőn tartott rendkivüli közgyülésén elhatározta részvénytőkéjének 1,455 000 koronáról 4,365.000 koronára leendő felemelését, olyképp, hogy minden egyes darab régi részvény birtoka két darab uj részvény elővételi jogát biztositja. A közgyülési határozat értelmében az elővételi jog folyó évi december 5-től december 20-ig a Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság pénztáránál gyakorolható; 50 korona készpénzben fizetendő be, mig a fennmaradó 150 korona a társaság értékcsökkenési alapjából fog fedezetet nyerni.

A Polgári serfőző tőkeemelése. A Kőbányai Polgári Serfőző Részvénytársaság öt millió korona alaptőkéjét felemeli 7,500.000 koronára, olyképp, hogy a részvénytársaság alaptőkefelemelési tartalékából, amelyet az értékcsökkenési tartalékból létesitenek, részvényenkint 100 koronát, összesen 2,500.000 koronát befizetnek az alaptőkére s ezzel minden részvény névértékét 100 koronával feleme.ik. Itt emlitjük meg, hogy az 1915/16-ik évben a vállalat tiszta nyeresége 816.770 korona volt.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Társszerkesztő: dr. Szilágyi Hugó.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Maradandó értékü
ezüsttárgyak
nagy választékban
SCHÖNWALD IMRE
ékszerésznél.
Budapest, IV., Deák Ferenc-u. 21.
Alapitva 1852.
Törzstelep: PÉCS.

A legjobb
ha a
Kristály-palotába
(Szerecsen-utca 35. sz.)
megy, mert ott van
a legjobb
müsor. Ott lép fel
a legjobb
kabaré énekesnő
Claire Waldoff
a világhirü berlini dizőz.
Ott kerüi szinre
a legjobb
magyar revü a
Mi boldog Pestiek
amelynek 9 képe csupa
szenzáció, móka, tréfa,
trükk és látnivaló.
Ott játszák
a legjobb
német operettet. A cime
Prinz Rappaport
és a bécsi Ronacher-
Theater primadonnája
Aline Davis
és egy drezdai
udvari opera-énekes
Joseph Weisse
vendégszerepel benne.
A
Kristály-palotában játszik
a legjobb
két magyar komikus
Ferenczi és Ujvári
A legjobb
ha a jegyet telefonon rendeli meg,
már kora délelőtt. Telefon: 120-77.
8-án, pénteken d. u. 3 órakor mérsékelt helyárak mellett játszanak.

Az idei karácsonyi ajándékok a családi megemlékezésnek, **a hősök emlékének** legyenek szentelve.

Arcképfestészet Platin-, aquarell- és olajfestményeket legfinomabb művészi kivitelben készit bármily fénykép után

ERDÉLYI cs. és kir. udvari fényképész

a német császár és porosz király Őfelsége udvari szállitójának műintézete **Budapest, IV., Semmelweiss-utca 2., a Kossuth Lajos-utca sarkán.** • Vidéki megrendelések legnagyobb figyelmességgel eszközöltetnek.

Katalogust kivánatra küldünk

MILLIÓK KÖNYVE.

26. szám.

A püspök kalandja

Murray

pompás regénye.

A rendkivül érdekes regény

ára 30 fillér

Kapható mindenütt.

KRISTÁLY-PALOTA

Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Mindennap este ½8 órakor

Prinz Rappaport

Holitscher Félix uj operettje, Aline Davis, Josef Weisse udvari operaénekes és Ujváry Károly felléptével.

Mi boldog pestiek

Revü 9 képben. Főszereplők: Ferency Károly, Pártos Jenő, Bordás Rózsi, Wirth Sári, Gallai stb. **Elwino** az élő csomag, **Balzar** és komikus szolgája stb. Az előadás vége negyed 12-kor, utána táncrevü.

Karácsonyi és ujévi ajándékul kézzel himzett disztárgyak:

uriszoba, hálószoba, ebédlő és hallberendezéséhez függönyök, ágy- és asztalteritők, vitrageok, perzsa és szmirnaszőnyegek és párnák, goblenképek, pamlagátvetők.

Kézzel himzett lakberendezések:

képkeretek, dohányzó-készletek, irómappák, gallér és kézelődobozok, óratartók, hirlaptartók, zongoratakaró, oltárteritők.

HORVÁT ÁKOS

Erzsébet-körut 24.

Thiergärtner és Stöhr

részvénytársaság

Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.

Telefon: 129 45.

Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák. Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk

Budafoki-ut 9-11 sz. alatt

levő elegáns műtermeink megtekintését

FŐVÁROSI ORFEUM

VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36

Este 8 órakor, a decemberi uj, fényes müsor:

OTTO RÖHR humorista a zongorán.

Der zerbrochene Spiegel. Eredeti szkecs. Előadják a Shwartz testvérek. **Lina Marrder** szerpentintánc a lovon. **Hanny Garden** trapézművésznő. **Gerard** és **Göndör** akrobata-csoport **Vori** gyors- és rongyfestő. **Egy forró nap.** Bohózat. Forditotta Harsányi Zsolt. **Kabos Gyulával** és **Mezey Ilonkával** a főszerepekben. **Vendéglátás.** Tréfa. Irta: Gábor Andor. A főszerepben: **Huszár Károly. Igazolja magát.** Énekes jelenet. Irta: Harsányi Zsolt. **Pataki Vilmával** a főszerepben. **Hollós Terus, Balogh Böske** és **Hunyadi Emil** uj magánszólókkal. Előadás kezdete este 8 órakor.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, kőszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

TÉLIKERT

(Ezelőtt **JARDIN D'HIVER**)

NAGYMEZŐ-UTCA 22—24.

TELEFON 167-25

Az előadás kezdete ½8 órakor.

Josef Josephi vendégjátéka a **„Szervusz Mádel“** czimü operettben.

Az eredeti

WILLI PANTZER teljes csoportjával.

VIOLA KUTIL egyensulyozó művészek.

RÁTKAI MÁRTON és **SOMOGYI NUSI** vendégfelléptével **„Az éhenkórászok.“** operette.

És a többi pompás attrakció.

Vasár- és ünnepnap d. u. ½4 órakor fél helyárak.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Mindennap este 8 órakor

Nagy Endre

konferánszaival és műveszi vezetése alatt

Fedák Sári toalettje

Operett. Irták: Nagy Endre és Zerkovitz Béla.

Sellők hálójában

Máder Raul tánckölteménye

„The Gresham“

Életbiztositó Társaság.

Alapittatott 1848-ban. Magyarorsz. igazg. Budapesten

V., Ferenc József-tér 5—6 sz.

(sajat palotájában.)

Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és feltételek mellett. A „Gresham“ kötvényfeltételei **kiválóan liberálisak. Kötvényei elévülhetetlenek és megtámadhatatlanok. Léghajózás** (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság **feltétlenül kártérítést nyujt**, pótdij fizetéskötelezettség nélkül.

Fedezetül letett kötvényeinél felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor **azonnal kártérítési kötelezettséget vállal**

öngyilkosság, párbaj vagy **birói itélet** folytán előálló halálesetekben.

Vagyonállás 1910. dec. 31-én	251.366,657·15 K
Érvényben levő biztositások ...	610.000,000·— „
Biztositott feleknek kifizetett kártérités	642.829,227·92 „
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39 „
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10 „

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

Cambrinus

CAFÉ-RESTAURANT

Erzsébet-körut 27

Ebéd menü (4 fogás) 3 K 50 fill.

Délután ozsonnahangverseny. Kávéházi rendszer. Saját házi zenekar.

Délben az árak 30%-al olcsóbbak

MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER

természetes égvényes SAVANYÚVIZ.

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és érczfényezők

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Költségvetés dijtalan.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. **Telefon: József 46—34.**

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

Rottersmann Tivadar

sajt- vaj- és csemegeáruk
= nagykereskedése =

Budapest, Király-utca 60.

Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

KAIZMAREK ÉS TÁRSA R.T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152 07.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó utca 10. szám.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

DIANA FOGKRÉM

1 KORONA 20

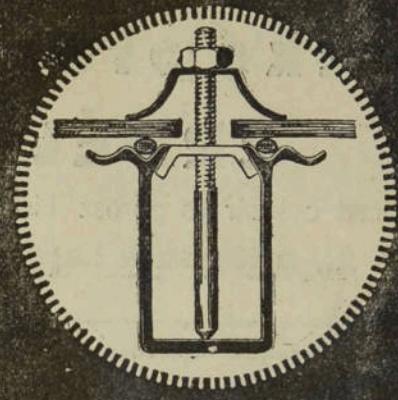
Kiváló porosz szén
Hazai darabos és kocka szén
Gázgyári koksz
Kicsinyben és nagyban kapható:
EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál
Budapest, VII., Rákóci-ut 18. sz.
Telefon: József 52-06, 52-07.

Bründl János
csász. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** TELEFON VI. FRANGEPÁN-U. 7. 72-44

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Grünfeld Miksa
LI ŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15-46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24-89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Sirkővétel
előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.
Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. :::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

MEGHIVÁS
a Pesti magyar kereskedelmi bank rendkivüi közgyülésére,

mely **1916.** évi **december hó 21-én** délután **6 órakor** a bank üléstermében Budapest, (V., Fürdő-utca 2) fog megtartatni.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság inditványa az alaptőkének felemelése iránt 80,000.000 koronára 15.000 uj részvény kibocsátása által.
2. A korábbi tőkefelemelésből származó részvények, valamint az ujonnan kibocsátandó részvények elhelyezésével elért, illetve elérendő felpénznek hováforditására vonatkozó határozathozatal.
3. Az alapszabályok 5., 6. és 60 §§-ainak a tőkefelemeléssel kapcsolatos módositása.

☞ Az alapszabályok 18., 19., 20. és 21. §§-ai értelmében mindazon részvényesek, kik részvényeiket 3 nappal a közgyülés megtartása előtt az ezen meghivásban megjelölt helyek egyikén leteszik, jogositva vannak a közgyülésen résztvenni. Azonban szavazásra csak azon részvények jogositanak fel, melyek a közgyülést megelőzőleg három hónapon át a bank könyveiben a letevő nevére vannak irva.

Minden részvényes meghatalmazott által is képviseltetheti magát, kinek azonban szintén szavazóképes részvényesnek kell lennie. A részvények tehát szelvényekkel együtt az alapszabályok 18. § a értelmében **folyó évi december 18-ig** az alant felsorolt helyek egyikén teendők le:

Budapesten: a bank értékpapir-pénztáránál, V., Fürdő-utca 2. Budai fiókjánál II., Fő-utca 4. Szénatéri fiókjánál II., Széna-tér 7. Margitköruti fiókjánál II., Margit-körut 4. Ó-budai fiókjánál III., Flórián-tér 3. Belvárosi fiókjánál IV., Károly-körut 2. Lipótvárosi fiókjánál V., Vilmos császár-ut 74. Szabadságtéri fiókjánál V., Szabadság-tér 16. Terézvárosi fiókjánál VI., Andrássy-ut 21. Erzsébetvárosi fiókjánál VII., Rókóczi-ut 84. Erzsébet-köruti fiókjánál VII., Erzsébet-körut 26. Rákóczi-nti fiókjánál VII., Rákóczi-ut 32. Lövölde-téri fiókjánál VII., Lövölde-tér 7., Józsefvárosi fiókjánál VIII., József-körut 53. Baross-utcai fiókjánál VIII., Baross-utca 112. Ferencvárosi fiókjánál IX., Ferdinánd bolgár király-ut 5. Ferenc-köruti fiókjánál IX., Ferenc-körut 13. Köbányai fiókjánál X. Liget-tér 2. sz.

Belgrádban: a bank kirendeltségénél (a volt Szerb Nemzeti Bank helyiségében.) **Brassóban:** a bank fiókjánál, Kolostor-utca 7. **Debrecenben:** az Alföldi takarékpénztárnál, **Eszéken:** a bank fiókjánál városháza, **Fiumében:** a bank fiókjánál, Piazza Dante 2., **Kassán:** a Kassai jelzálogbank r.-t.-nál, **Kolozsváron:** az Erdélyi bank és takrrékpénztár r.-t.-nál, **Lugoson:** a Kereskedelmi bank r.-t.-nál, **Marosvásárhelyen:** a Marosvásárhelyi bank és takarékpénztár r.-t.-nál, **Miskolcon:** a Borsod Miskolci hitelbanknál, **Nagykanizsán:** a bank fiókjánál, Csengery-ut 4. **Nagyszebenben:** a bank fiókjánál, Fő-tér 21., **Nagyváradon** a bank fiókjánál, Bémer-tér 4., **Pozsonyban:** a Pozsonyi általános takarékpénztárnál, **Szerajevoban:** a Szab. bosnyák-hercegovinai agrár és kereskedelmi banknál, **Soproban:** a bank ffókjánál, Várksrület 117, **Szegeden:** a May R. Miksa cégnél, **Temesvárott:** a Délmagyarországi kereskedelmi és gazdasági banknál. **Ujpesten:** a bank fiókjánál, Árpád-ut 19., **Ujvidéken:** a bank fiókjánál, Kossuth-utca 4.

Budapest, 1916. december havában.

Az igazgatóság.

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. december 13-án. — 50. szám

FŐVÁROSI HÍRLAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fel évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A király

Budapestre jött, hogy megismerkedjék az ország vezetőivel, miniszterekkel, államférfiakkal, ellenzéki vezérekkel, Budapest legfőbb hivatali uraival. Voltaképen nem is ismerkedésről volt szó, mert hiszen a kormányférfiaknak és a polgármesternek már korábban is alkalmuk volt a felséges — akkor még csak fenséges — urral beszélni. De a legelső magyar ember szivét, tapintatosságát bizonyitja, hogy még a koronázás előtt alkalmat nyujtott a nemzet hódolatának bemutatására és a koronázási ünnepségekre már ugy jön királyi hitvesével, mintha mindig is itt tartózkodott volna.

A cifra nyomoruság városa vagyunk és szeretjük fitogtatni, ragyogtatni az ősi virtust, a magyar vendégszeretetet, királyhüséget, pompakedvelésünket. Ez egyszer azonban joggal és okkal büszkélkedhetünk, mert a koronázás fénye, a ragyogó külső nemcsak forma lesz, hanem lényeges kerete a magyar alkotmány legfontosabb aktusának. És ha világháboru dul is, ha testvéreink, fiaink a fronton küzdenek is, Budapestnek mégis ki kell vennie magáét a szent napon. Kicsinyes takarékossági szempontoknak nem szabad szerepelniök, mert a ragyogó keretet csakis akkor fogja megtölteni a kivánt tartalommal a felséges uralkodópár, ha a szivükhöz férkőzünk, ha meglátják és megérzik, hogy a fény és pompa nem üres hivalkodás, nem önmagunkért van, hanem a szeretetnek, a hüségnek, a bizalomnak a jele.

Budapestet a koronázás napjára teljesen ki kell vetkőztetni hétköznapi mivoltából. Érezzék meg azok, akiktől sorsunk, jövönk, nemzeti vágyainknak érvényesülése, reménységeinknek teljesülése függ, hogy itt az ő igazi helyük, hogy Budapest igazi királyi székhely, nem kényszerü és alkalmi kirándulóhely, hanem méltó arra, hogy állandó, kedvenc tartózkodási helye, első és igazi otthona a magyar királynak és a magyar királynénak. Világosan szólva: Budapestnek nemcsak erkölcsi, hanem nagy anyagi érdeke, hogy felejthetetlen emlékezetébe vésődjék a felséges párnak a koronázás napja. A cél megér minden áldozatot, mert a káprázatos és szivvel-lélekkel telitett ünnepély, a magyarság hódolatának ragyogó megnyilatkozása kell, hogy éreztesse hatását a jövőben is. Megvalósul az évtizedes, sőt évszázados álom: magyar udvartartás, magyar király és királyné a magyar királyi palotában. Odacsődül az udvar aprajanagyja, a diplomatáknak, a világ-notabilitásoknak kedvenc találkozóhelye lesz Budapest. A civillistát Budapesten költik el, a nagykövetek reprezentációs költségeiket Budapesten adják ki, az udvari emberek Budapesten élik fel jövedelmüket, az udvari ünnepélyek résztvevői Budapesten hagyják a pénzüket: — jólétet, gazdagságot, anyagi és erkölcsi érvényesülést jelent Budapest számára a király és királyné jelenlétének állandósitása.

Egy-kettőre utólérjük Bécset nem irigyelt, de joggal csodált fejlődésében. Nem kell hozzá egyéb, mint az, hogy megnyerjük az uj uralkodó szivét, bizalmát. Nagy dolog — érdemes dolog. Megérdemli a legnagyobb erőkifejtést. Vakitó fényen, diszen és pompán által érkezik meg Budapest a hétköznapok boldogságához, a polgári jólétnek, a város fejlődésének teljességéhez, álmok álmához: gazdag, hatalmas, gyönyörü, világhires Nagybudapesthez!

FULLÁNKOK

•••

A zsirkérdés

egyelőre megoldottnak tekinthető, mint ahogy általában némi enyhülés tapasztalható kétségkivül az élelmiszermizériáknál. Örömmel és megelégedéssel állapitjuk meg a javulás tényét és szivesen koncedáljuk azt is, hogy az élelmiszerüzletek előtti ácsorgás csökkent, a tejellátás terén pedig némi rendszeresség tapasztalható. De a kritika jogát e tényekkel szemben is fentartjuk és leszögezzük azt az igazságot, amit a vidéki ujságok vezércikkei ugy fejeznek ki, hogy: debuisset pridem. Óh, miért oly későn, miért kellett várni eddig a tejrendszerrel és a zsirrendszerrel, miért kell felkelteni azt a látszatot, hogy a Közélelmezési Hivatal főispáni elnöke hozta a változást. A főváros már akkor kérte a zsirjegyrendszer életbeléptetéséhez szükséges vajmennyiségnek a kiutalását, amikor a nemzet bárója még Turócban és Zólyomban pipálgatott. A kormány akkor nem találta szükségesnek a dolgot, most pedig igen. Igy fakad áldás a Közélelmezési Hivatal müködéséből és igy lesz honmentő a nemzet bárója.

Árdrágitással

vádolják a fővárost és tagadhatatlan, hogy a vád, amennyiben a világitás megdrágitására és a közlekedés dijemelésére vonatkozik, nem okvetlenül elfogult és rosszhiszemü. Nem szabad elfelejteni, hogy Budapestnek nemcsak munkásproletárjai és pénzfejedelmei vannak, hanem polgárai is és a harmadik rend sulyosan nyög a másodiknak és a negyediknek a malomkövei között. A vagyonos osztálynál csakugyan nem számit a világitás árdifferenciája és nem érzi a közlekedés megdrágitását. Minthogy pedig a munkásosztályról a világitási adónál humánus és dicséretes mentességgel, a közlekedés tarifareformjánál pedig a periferiális jegyek árának leszállitásával bőségesen gondoskodtak, — természetes, hogy ismét a középosztály, a polgárság az, amelynek a világitási adó és a tarifaemelés számos millióját ki kell izzadnia. A polgárság ezért nem lelkesedhetik a reformokért.

Goldmann

József fő- és székvárosi törvényhatósági bizottsági tag és tejnagyhamisitó megunta a hatóságokkal való folytonos nézeteltéréseket és azzal a nagylelküséggel és altruizmussal, amely a tejhamisitókat annyira jellemzi, felajánlotta tejét, telepét, szemétjét a fővárosnak. A főváros szólt a Vásárpénztárnak, a Vásárpénztár szólt a Központi Tejcsarnoknak, a Központi Tejcsarnok pedig alkuba bocsátkozott a nemesszivü Aranyemberrel. Az üzletből még nem lett üzlet, de több mint bizonyos, hogy az lesz. Goldmann urat tehát községesitik, amiből mindenesetre nagy veszteség háramlik a vizmüvekre, viszont nagy nyereség a közönségre, mert kicsuszik Goldmann ur lábai alól a tejhamisitási alap, a tejpancsolási alkalom.

Teleszky a bettermentről

Észrevételek a Tabán szabályozása küszöbén

A főváros nagy városszabályozási tervei mindinkább aktuálisakká válnak. Itt van többek között a legaktuálisabb, a *Tabán szabályozása*, amelynek céljából immár harmincnyolc esztendeje folyik a kisajátitási eljárás. Ma már a végleges szabályozáshoz szükséges telkek legnagyobb része a főváros tulajdona és pedig mintegy huszmillió korona értékben.

Ilyen stádiumban állván a dolgok, a városházán kezd komoly fejtörést okozni, hogy miként lehet majd azoktól a telektulajdonosoktól valami visszatéritést szerezni, akiknek telkeinek értéke a hatalmas rendezés révén igen erősen emelkednek. Annál nagyobb gondot okoz ez, mert nagyon jól tudják, hogy a pénzügyminiszteri székben ma olyan férfiu ül, aki nem rokonszenvezik valami erősen a fővárossal. Pedig *a Tabán szabályozási munkálatainak megkezdése előtt komoly kormánygaranciára van szükség*, amely biztositja a fővárost, hogy a betterment-adó révén némi visszatéritésben lesz része. Hogy ezt a garanciát megkapják-e, arra éppenséggel nem biztositék éppen *Teleszky* János pénzügyminiszter személye.

Egy izben már fölirt a kormányhoz a főváros és azt kérte, hogy miután az Erzsébet-sugárut tervei teljesen elkészültek, adjon módot a pénzügyminiszter arra, hogy a hirtelen emelkedő telkektől betterment-adót szedhessen. A fővárosnak erre a kérésére mindmáig még csak választ sem adott Teleszky pénzügyminiszter. Általában ugy tudják a városházán, hogy *Teleszky* veszedelmes ellensége a bettermentnek, mert azt a székesfőváros akarja megcsinálni. Ezekben a napokban, amikor a betterment kérdése hovatovább ismét napirendre kerül, vissza kell emlékeznünk arra, hogy Teleszky János tizenöt esztendő előtt, amikor még fiatalabb is volt, de meg inkább csak elméletileg foglalkozott a dolgokkal, amikor még sürün jelentek meg közgazdasági tanulmányai is, amikor talán még a főváros iránt való antipátiája sem fejlődött ki olyan kiválóan, mint ma: ismételjük, tizenöt esztendő előtt még nem volt ellensége a bettermentnek.

A Mandello-féle közgazdasági lexikonban *Teleszky* János a betterment-adóról szószerint igy vélekedik:

„A nagyvárosi lakosság adóterhe mindenütt oly rohamos emelkedést mutat, hogy a városok, ha modern feladataiknak meg akarnak felelni, okvetlenül kénytelenek oly uj jövedelmekről gondoskodni, amelyek nem az általános adóteher növeléséből erednek. Másrészt a telekspekuláció tultengése éppen a nagy városokban az egészséges épitkezésügy fejlődésének rovására érezteti kártékony hatását. A telkekkel spekulálók a városi ügyek vezetésében mind nagyobb befolyást igyekeznek szerezni és e befolyásukat nem a város helyes fejlődése érdekében, hanem telkeik értékének felhajtására használják ki. Számos olyan város van, hol ujjal lehet rámutatni arra, hogy mint gazdagodtak meg egyesek telekspekulációik folytán, a közügyek rovására. A betterment adóztatás mindkét irányban üdvös hatást gyakorol. Növeli a város bevételeit, korlátozza a telekspekulációt".

„. . . Ámde ezek a nehézségek mind nem szolgálhatnak a betterment-tax elvetésének indokául, csak figyelmeztetők arra, hogy ez az

elv mérséklettel, észszerüen és a körülmények bölcs mérlegelése mellett valósitandó meg, igy megvalósitva azonban üdvös hatása és célszerüsége kétségen felül áll."

Igy irt *Teleszky* János, a pénzügyi szakiró és lexikon-tudós. A főváros intéző köreinek jó lesz majd akkor, amikor ismét rákerül a sor a betterment kérdésére, szaktekintélyként Teleszky Jánosra, az iróra hivatkozni, akinek véleménye mindenesetre komolyan fog latba esni Teleszky János, a pénzügyminiszter előtt.

Irányadó szakvélemények a világitás megdrágitásáról

A közgyülés jövő szerdán tárgyalja le a gáz- és elektromosáram adóját. A javaslat sürgősségét az indokolja meg, hogy a városházán már a következő év január elsejével életbe is szeretnék léptetni az uj adót. A pénzügyi bizottságban hallhattuk már a városatyák véleményét, a közgyülés előtt azonban idejénvalónak tartottuk hogy meghallgassuk azokat is, akik egyrészt termelik, másrészt fogyasztják a villanyt és a gázt. E tekintetben különös érdeklődésre tarthat számot dr. Ripka Ferencnek, a fővárosi gázmüvek vezérigazgatójának és Stark Lipótnak, a fővárosi elektromosmüvek vezérigazgatójának nyilatkozata, de komolyan számolni kell azoknak a véleményével is, akik mint a kereskedők és kávésok, szóval a legtöbbet fogyasztók, vezetői mondják el véleményüket az uj adóról.

Ezek a nyilatkozatok itt következnek:

Ripka Ferenc dr.,
a „Székesfővárosi gázmüvek" vezérigazgatója:

— Az én álláspontom a világitási adó kérdésében az, hogy ha már a városnak pénzre van szüksége, ugy a pénzszerzésnek ez a módja *igazságosabb, mint a pótadó,* mert a pótadó alkalmazásának esetében, annak a szegény kültelki, mécsccsel és petroleummal világitó polgárnak kell tehermentesiteni a belvárosi nagy cégeket, üzemeket és gazdag magánosokat, kik néhány száz lámpa kényelmes és olcsó áramát fogyasztják. Ennél sokkal igazságosabb és helyesebb a világitási adó. Egyebekben, mint ismeretes, ellenzője voltam mindig a világitási adónak, azt vallottam, hogy sokkal helyesebb az a forma, ha a város az aránytalanul megdrágult anyag- és üzemköltségekre való tekintettel, *emeli a gázfogyasztás árát.* Mert igy háboru után, ha a konjunkturák javulnak, megvan a lehetőség, hogy ismét leszállitják az árakat, viszont adót a legritkább esetben szoktak törölni, az megmarad háboru után is. Azonban ezt az álláspontot az utolsó pillanatban éppen fenti okokból, igazgatóságommal együtt feladtuk.

— Magának a gázgyárnak, a saját háztartása szempontjából egyáltalán nem volt szüksége erre a drágitásra. Mérlegünket minden deficit nélkül zártuk, csupán a városnak tett évi szolgáltatásunk, mely a háboru előtt 5 millió korona volt esztendőnként, — *csökkent egy és egynegyed millióval.* Ezt a csökkenést természetesen most behozzuk. Ezzel szemben a *berlini gázgyár 9 millió márka, a párisi pláne 20 millió frank veszteséggel* zárta mult évi mérlegét.

— Annak, hogy világitási adó mellett emeltük a háztartási gáz árát, vagyis helyesebben egységesitettük 20 fillérben a fogyasztás árát, akár világitási, akár háztartási gázt használ a közönség, — annak főoka átmeneti ok: nincs árammérő-óránk. A sajtóban az utóbbi időben megjelentek közlemények, melyek a mi vétkünkül rótták fel, hogy nincs gázórához való anyag, hogy nem gondoskodtunk erről jóelőre, Hiába gondoskodtunk volna, a hadsereg rekvirálta a fémet. Az egységesitett fogyasztási ár mellett csak egy óra kell, s a felszabaduló másik órát, mely a háztartási, olcsóbb gáz fogyasztását mutatta, felszerelhetjük uj helyekre. Ha javul a helyzet ez irányban, akkor semmi akadálya sem lesz, hogy ismét visszaállitsuk a második órát és a háztartási gáz árát *leszállitsuk ismét 16 fillérre.* Az emelés különben nem példátlan és nem is méltánytalan: Berlin a világitási gáz árát 3 pfeniggel emelte a háboru alatt.

Stark Lipót,
a „Fővárosi elektromos-müvek" vezérigazgatója:

— Nemzetgazdasági szempontból az a dolog képe, hogy mig normális időkben is drágult az anyag, ámde sokkal nagyobb mértékben emelkedett a fogyasztás, ugy, hogy a vállalatok az áram árát leszállithatták 10 fillérről 8, majd 6 fillérre, most azonban kritikus időket élünk, most a nyersanyagok s üzemköltségek nem fokozatosan emelkedtek, hanem aránytalanul és hirtelen felszöktek. Mindazonáltal a villamosmüveknek nem lenne szükségük adóra és emelésre, mert a municiógyárak és egyéb hadiiparu vállalatok a maguk szünetlen és óriási fogyasztásával olyan forgalmat csinálnak, hogy ez kiegyenliti a drágaságot: a villanygyárnak nincs veszteségе. Ámde a fővárosnak szaporitani kell a jövedelmeit, igy hát emelni kell a villanyárakat, s adót kell kivetni a világitásra.

— Én eleintén ellene voltam minden drágitásnak, mert féltem, hogy a forgalom csökkenni fog az emelés folytán. Ez azonban, mint a jelek mutatják, nem fog bekövetkezni. Az emelés nem oly horribilis, 6 fillérről 7.1 fillérre (Bécsben békeidőben is 7 fillér volt óránkint az áram). A nagybani fogyasztóknál, kik olcsóbban kapták az áramot, szintén emeljük az árakat. Azonban itt a legtöbbnek 3—6 éves szerződése van, ezeknek csak a szerződés lejártával emelhetünk. Véleményem szerint ezek a változások az árakban, — mint a pénzügyi bizottságban is kijelentették, — csak provizórikusak: ha a normális viszonyok helyreállanak, akkor ugy az áremelés, mint az adó, meg fognak szünni.

Harsányi Adolf,
a „Kávésipartestület" elnöke:

— A világitási adó elsősorban és a legnagyobb mértékben a kávésokat sujtja kik pedig amugy is kétségbeejtő helyzetben vannak a temérdek korlátozás miatt. Most egymásután érték a kávéházakat, a tejkorlátozás, (melylyel most egyszerre eltünt a reggeli kávéhoz való tej is) a kártyaadó, mely igen érzékeny és sulyos veszteség, s végül most a világitás árának emelése és a világitási adó, mely utóbbi az én számitásom szerint, egy közepes kávéháznak évi 4000 korona uj terhet jelent. És nagymértékben igazságtalan az uj adó, mert éppen azokat a kisebb kávéházakat sujtja, amelyek a horribilis bérek miatt nem béreltek sarokhelyiséget, hanem mélyen az udvari rész felé benyuló helyiséget, hol egész nap kénytelen fogyasztani az áramot. Szemben állanak ezekkel hatalmas forgalmukkal a zöldbeli kávéházak, vagy a nagy tükörablakos sarki kávéházak, hol csak estefelé gyulnak ki a lángok, vagy esetleg nincs is esti forgalma. Igazságtalan ez az uj adó, mint minden közvetett adó, melynek nincs meg a progresszivitása.

Bosnyák Izsó,
a „Magyar Kereskedők Egyesülete" elnöke:

— A világitási adó mindenesetre érzékenyen sujtja a budapesti detailkereskedelmet, de — ki fogjuk birni. A drágulás ugyan roppantul nagy, 25—30 százalékos lesz, azonban most hallatlan áldozatokra, négy- és ötszörös állami és városi adóra kell elkészülve lenni mindenkinek.

— Nagyon helytelennek tartom azt az inditványt, hogy az egynyilásu boltok mentesittessenek, mert a Sas-utcában, Nagykorona-utcában, Szerecsen-utcá-

Vigalmi közgyülés.

Jótékony homály borul a diszes közgyülési teremre. Négy óra van, sőt negyed öt és a csillárok még mindig nem gyulladtak ki. Mi lesz itt?

— A világitási adót tárgyalják, stilszerü tehát a sötétség.

Ennek az indokolásnak hamis volt a mája meg a zuzája és hamis minden porcikája. Mivelhogy a világitási adóról szó sem volt, ellenben a vigalmi adó volt a napirenden. És amikor ez nyilvánvalóvá lett — fényáradat lepte el a termet, a pompás csillárok ragyogtak és a ragyogásuk valami sajátságos eszmetársulás révén erre a morfondirozásra ragadta el a közgyülés egyik szakértőjét:

— Testvérek között is megér ez a két csillár ötvenezer koronát.

— Megvenné, ha árverést tüznének ki a főváros ellen?

— Nem venném meg, merthogy egy ilyen csillárnak külön teremre van szüksége.

Az üzlet ily módon dugába dőlt és *Bárczy* podeszta már fel is olvasta ama városatyák névsorát, akik az ülés jegyzőkönyvét hitelesitendik. *Schlanger* Mór irigykedve szólt:

— Hallatlan szerencséje van ennek a *Szalay* Mihálynak. Multkor is jegyzőkönyvhitelesitő volt és most megint őt választotta a polgármester.

A gólya-városatyát az idősebbek nyomban felvilágositották: a jegyzőkönyv hitelesitése nem nagy kitüntetés és a névsor összeállitásának az a titka, hogy a nyolc legkorábban érkező városatyára ruházza az elnök ezt a tisztséget. Biztos, hogy a jövő közgyülésen Schlanger az első nyolc között lesz.

Szabó Végh Hunyady Gömöry: ezek a nevek vonulnak fel az elnöki bejelentések során. Boldog jelöltek, akiket első helyen jelölnek!

Az okvetetlenkedő *Kassai* Ferenc már köszörüli a torkát. A Lipótvárosi Társaskör nevében támadja a polgármestert, mert a világitási adót kitüzte a napirendre.

— Nem igaz, nem tüzte ki — hangzik mindenfelől.

— Annál rosszabb! — dörgi ifj. *Stern* Sándor, aki evvel a közbeszólással leszögezte egyuttal az egész Kassai—Stern-párt összes tagjainak *egyhangu* véleményét.

A párt bátoritására Kassai tovább füzte szónoklatát, mig végre a polgármester megsokalta a müfelháborodást:

— Most nincs szó a világitási adóról — mondja szeliden Bárczy — nincs helye az *előre elkészült megbotránkozásnak* . . .

Erre az intelemre a bősz Kassai elcsendesült, mire *Csupor* tanácsnok nyugodtan kezdte referálni a vigalmi adót, amelyet január hónap elsejétől fogva fizetni tartoznak a kártyások, a lóversenyjátékosok, a szinház-habitüék, a mozirajongók, a kabaré-bolondok, a cirkusz-imádók, a varieté-ülnökök és egyéb lumpok. Dominó, sakk és billiárd kivétetnek az adózás alól, ezentul tehát nagy pénzekre fognak dominózni, sakkozni és billiárdozni az emberek. A vigalmi adót *Harsányi* Adolf támadta, jogvédelmet követelve a kávéházi kártyások számára. *Erőss* Sándor cs. és kir. udvari épitőmesternek mérsékelt sikere volt és a vigalmi adót a közgyülés nagy lelkesedéssel megszavazta. *Csupor* tanácsnok már régen a hivatalában volt, amikor valakinek eszébe jutott a következő fogas kérdés:

— Ha én Szilveszter éjszakáján beülök egy kávéházba és este nyolctól reggel nyolcig játszom, vajjon tartozom-e én kártyaadót fizetni?

A megoldással nyomban szolgált egy adószakértő:

— Pontban éjfélkor eloltják a villamoslámpákat és a sötétség leple alatt módjában van önnek elsurrannia. Ha nem teszi, ebből arra következtethetek, hogy nyereségben van. És ha nyer, akkor ne sajnálja a fővárostól a vigalmi adót. Egyebekben pedig ugy fogják csinálni az átmenetet az adómentességtől az adózásig, hogy mire a szokásos malacvisitás elhangzik, uj pakli kártya lesz az asztalon. Az uj pakli pedig már vigalmi adó alá fog esni.

Ebben aztán megnyugodtak. Annál jobban felháborodtak azonban, amikor *Márkus* tanácsnok a maga rideg valóságában vázolta a főváros kórházi költségvetését, kórházi deficitjét. Olyan frappáns hatása volt az előadásnak, hogy még az angyali szelid *Hainiss* Géza is dühbe gurult és fulmináns beszédet vágva ki a kormány ellen, amely habozik, amikor arról van szó, hogy az ápolási dijakat felemeljék.

— Ilyen részletes és ilyen megdöbbentően hü előterjesztést csak ritkán van alkalmunk itt hallani.

Ezt állapitotta meg Hainiss a tanácsnok munkájáról és a közgyülés lelkes tapssal honorálta *Márkus* Jenő munkáját, bizonyitékát annak, hogy ahová állitják Márkust, ott ő elsőrangu dolgokat fog produkálni.

ban és egyebütt vannak egynyilásos, mélyen benyuló üzletek, melyek hatszor akkora forgalmat csinálnak, mint az én sok nyilásos üzletem. Ez tehát igazságtalan és tudomásom szerint nincs is nagy népszerüsége az inditványnak.

Ledermann Mór,

a „Kereskedők és iparosok szövetsége" elnöke.

— Bennem, bevallom, e kérdés tárgyalásánál ellentétbe kerül a kereskedő a főváros ügyeivel szeretettel foglalkozó városi emberrel. Mint kereskedő el kell vetnem a világitási adót, de mint bizottsági tagnak konstatálnom kell, hogy szükséges meghozni bizonyos áldozatokat a város érdekében, hogy annak financiális viszonyai javuljanak. Hogy minden kiáltó igazságtalanságoknak elejét vegyük, egy okos cenzust kell megállapitani, akkor azután az egész adót méltányosnak fogják találni, mert a kisembereket nem érinti majd sulyosan. Semmiesetre sem tartom helyesnek az inditványozott cenzust: hogy egynyilásos üzleteket adómentesitsünk, hanem olyanra gondolok például, hogy ne sujtsuk adóval azokat a kereskedőket, kik 150 koronánál kevesebbet fizetnek a fogyasztásért.

Vértes Emil,

a „Fővárosi kereskedők egyesületé"-nek alelnöke:

— A fővárosi kereskedelmi és ipari világban nagy méltatlankodást keltett az ujabb drágitás, mert váratlanul és nagy anyagi megpróbáltatásként ért minket: egyszerre jön az áremelés is, az adó is. Nagyon furcsának találtuk, hogy éppen a főváros, amely a kommunizálás jelszavával megváltotta ezeket az üzemeket, a tulajdonosa a gázgyárnak és villanygyárnak, épp a főváros drágit. Mit tett volna a város, ha a világitás magánkézben van s az drágit?...

— A közgyülésen azt inditványoztam, hogy a két hét alatt, mig a döntést elhalasztották, küldjék meg az ipari és kereskedelmi érdekeltségeknek az adótervezetet s hallgassák meg azoknak a véleményét is. Ez azóta meg is történt, s most nagy tanácskozások folynak ipari és kereskedelmi körökben, szervezkedés az egész vonalon s azt hiszem, hogy a tervezetet sikerül majd megdönteni, vagy legalább megfelelőbb formába önteni, oly impozánsan lépünk fel ellene.

Értékes karácsonyi ajándék tárgyak

pompás választékban:
Schönwald Imre
ékszerésznél Budapest,
IV., Deák Ferenc-utca 21. szám.

Törzstelep: PÉCS.
Alapitva: 1852.

Kár, hogy a derék városatyák összes felháborodásukat a kórházi viszonyokra pazarolták. Igy aztán a Vigadó bérletére már semmi sem jutott és Evváék egyetlen jajszó nélkül jutottak az üzlet prolongálásához. Csakhamar az interpellációkra tértek át, az interpellációkról a napirend kisebbfajta pontjaira, innen pedig áttértek — a hazatérésre. Utóljára *Sümegi* Vilmos távozott, de távozása előtt még elmondta, hogy Budapesten mit értenek *titkos szavazás* alatt. Ugy történt a dolog, hogy Sümeginek nézeteltérései támadtak a demokratákkal és mint egyszerü önjelölt vette fel a harcot a községi választásnál. A demokrata polgártársak sürün érkeztek az urnához, de sokan jöttek a Sümegi hivei közül is. Többek között egy *Langsmann* nevü cipész-polgártárs is ott volt és Sümegi szavazólapját lobogtatta magasra. Ám a demokraták főkortese, istenben boldogult *Dózsa* bácsi, kikapta a derék Langsmann kezéből a szavazólapot és egy másikat adott át a polgártársnak.

— Rajta van ezen Sümegi?

— Ne törődjék vele. Szavazzon csak bátran ezzel a lappal.

— De hát legalább megnézem, kiknek a nevei vannak rajta.

— Ne merjen hozzányulni, szerencsétlen. Hát nem tudja, hogy *titkos szavazás* van . . . Denikve Langsmann polgártárs nem tudta megnézni a listát, amelyre leszavazott és Sümegi Vilmos némi kisebbségben maradt. Ez régen volt, olyan régen, hogy azóta Sümegi — régen bizottsági tag már.

Gyorsitott eljárás

a vállalkozási követelések kifizetésénél

Azokat a vállalkozókat, akiket a főváros munkálatokkal látott el, burokban születetteknek tekintették mindig a többiek. A fővárosnak dolgozni jó üzlet, igy élt ez a közhitben és valóban nem is lehetett volna panasza egynek sem. Volt azonban mégis valami, ami a főváros vállalkozóit elkeseritette. Az a mód volt ez, amelyen megszolgált, tisztességes keresetükhöz juthattak hozzá. Szó sincs róla, a fővárosnak is kötelessége utánanézni, teljesitették-e vállalkozóik szerződéses kötelezettségüket, vagy sem; de az eljárás egyszerüsége mégsem tartozhatott a lehetetlenségek közé. A Fővárosi Hirlap sokszor fölpanaszolta ezt az anomáliát és orvoslást sürgetett. Különösen fontos volt a helyzet megjavitása az uj vállalkozókra nézve, akiknek akárhányszor félesztendőre volt szükségük, hogy pénzüket megkapják. Nem az ellenőrző eljárás ellen voltak panaszok, hanem a segédhivatalok labyrintusában való bolyongás emésztett föl töméntelen időt.

Most aztán arról adott hirt a tanács, hogy megreformálta a számlák és kereseti kimutatások elintézését. Az uj rendelet előirása szerint a szerződéskötést minden ügyosztályban egy kézbe tették le. Különösen a kisebb összegü vállalkozásokra nézve fontos az, hogy ezeket a kisebb tételeket, amelyek tanácsülés elé nem kerülnek, soronkivül kell elintézni, egyben pedig kilátás van a rövid uton utalványozható számlák maximális összegének emelésére is.

A pénzügyi ügyosztály — értesülésünk szerint — most foglalkozik a számlák és kereseti kimutatások elintézési módjának a polgármesteri rendeletet szellemében való reformálásával. Kikértük az uj rendről Személy Árpád főszámvevő véleményét, aki a következőket volt szives mondani:

— A polgármesteri rendeletnek alig egy-két pontja vonatkozik a számvevőségre és ezt a pár apró reformot hamarosan, könnyedén meg tudjuk csinálni. Sokkal fontosabbak azoknak az ujitásoknak a megvalósitása, amelyek a kiadók és a kezelési ügyosztályok eljárását érintik. Ezeknek az utasitásoknak nagy fontosságuk van. Ilyenformán a polgármesteri rendelet végrehajtása tulajdonképen a pénzügyi ügyosztályt illeti, ahol most foglalkoznak a kérdéssel. Én a magam részéről nagyon örülök a rendeletnek, mert csak jó hatással lehet minden, ami egyszerüsiti az eljárást és a kezelést.

Beszéltünk vállalkozókkal is, akik bár egyelőre csak elvben értesültek a reformról, azt föltétlen haladásnak tekintik és mindenek fölött annak örülnek, hogy a rövid uton utalványozható számlák elintézési módját készülnek megkönnyiteni.

Duplán számitják

a tisztviselők hadiéveit

Hogy a háboru nem tarthat örökké és hogy a béke napja sokkal közelebb van, mint sokan hiszik, annak legeklatánsabb bizonyitéka a háborus viszonyokból való kibontakozásnak az előkészitő munkája, amelyből a főváros is kiveszi a maga részét. Nem titok, hogy a katonai ügyosztály e napokban készült el teljesen a leszerelés hatalmas tervezetével. Ez természetesen még nem jelenti magát a békét, annál kevésbbé, mert a leszerelés programmján már egy esztendő óta dolgoztak: a békekötés nem érheti készületlenül a katonai ügyosztályt, készen kell lenni az átmeneti időszakra, akár mikor végződik az átkos küzdelem.

De a béke nagy ünnepnapjának a reményét jelenti, hogy a városházán egyre nagyobb határozottsággal, egyre komolyabban beszélnek a hadiéveknek a nyugdijidőre, a szolgálati évekbe való, dupla beszámitásáról. A katonák háborus éveit feltétlenül duplán fogja számitani a hadsereg, azonban a fővárosi tisztviselők háborus szolgálati éveit csakis akkor lehet kétszeresen számitani, ha az állami tisztviselőkre vonatkozólag hasonló törvényhozási intézkedés történik. Praecendens erre nincsen; a fővárosi tisztviselők nyugdijidejének a szempontjából csak a millenáris esztendőt számitják duplán, természetesen csak azoknak, akik 1896-ban fővárosi tisztviselők voltak. Az eddigi megbeszélések szerint mindazoknak, akik a háboru alatt, vagy a háboru valamelyik évéből kezdődőleg fővárosi tisztviselők voltak, egy esztendőt fognak a szolgálati idejükbe betudni, vagyis ezek a teljes nyugdijképességet 35 év helyett már 34 esztendei szolgálati idő után fogják elérni. Akik pedig 1896. óta vagy régebben fővárosi tisztviselők azok a háboru után csak 33 évig tartoznak szolgálni a fővárost.

Természetes, hogy ez az ajándékesztendő tetemes anyagi áldozatot követel a fővárostól. Éppen ezért ennél messzebbmenő bonifikációra nem számithatnak a tisztviselők és szó sincsen arról, hogy valamennyi háborus évet duplán számitaná a főváros. Már csak azért sem lehet erről szó, mert hiszen nemsokára benne leszünk a háboru negyedik naptári évében.

Megállnak a liftek

Munkában a liftgyárosok kartelje

Az utóbbi időben a budapesti háztulajdonosok és a liftgyárosok között valóságos háboru tört ki. Természetesen, mint mindennek, ami akkor történik, amikor a háziurak megharagusznak, ennek is a szegény lakók isszák meg a levét. Igen könnyen megeshetik ugyanis, hogy január elsejétől kezdve a budapesti bérkaszárnyákban sorra megállanak a liftek és a partájok gyalogosan kocoghatnak föl a negyedik meg ötödik emeletre.

Mielőtt azonban az aktuális litt-botrány tárgyalásába elegyednénk, vessünk egy pillantást az általános liftviszonyokra, amelyek feltétlenül egyik igen hatásos eszközei a budapesti idegek megromlásának. A főváros kötelezővé tette a háromnál több emeletes házakban a lifthasználatot, vizsgát kiván a liftkezelőtől és időközönkint szakértőkkel ellenőrizteti, hogy a liftek biztonsági tekintetben megállják-e a helyüket. Arra azonban már nincs gondja a fővárosnak, hogy a liftek közlekedését is ellenőrizze. A legtöbb budapesti házban ugyanis a negyedik, ötödik emeleti lakásokat ugyanabban az árban adják bérbe, mint az első emeletieket, azzal a megokolással, hogy a liftért nem kell fizetni és igy az ötödik és az első emeleti lakás között nincsen különbség. Akkor aztán szépen kitesznek egy táblácskát, hogy a lift reggel 9—1 és délután 3—10 közlekedik. Budapesten aligha van hivatal, amely egy óra előtt végződnék, aki pedig egy óra után ér haza, az csak mássza meg a toronymagas házat, a házmester billenti a fülét, semmi köze hozzá, ő világosan kiirta, hogy egy és három között nem hajlandó közlekedni. Azokról, akiket hivatásuk csak késő éjszaka enged haza, nem is beszélünk, de ha a házmester urnak szinházba menő kedve van, akkor jön a másik cédula: A lift javitás alatt van, nem közlekedik. Sőt láttunk már olyan házmesteri ukázt is, amely azt jelentette be, hogy a zsidó ünnepek alatt nincs lift.

Mindez napi bosszusága azoknak, akiket rossz sorsuk az ötödik emeletre rugott föl. Most azonban mélyebbenjáró bajok közelednek. Az utóbbi időben ugyanis a komolyabb liftromlások igen sürün fordulnak elő. Ezeknek a hibáknak kijavitása rendszerint a liftgyáros dolga, az oka pedig az, hogy a javitásoknál használt háborus anyag igen selejtes minőségü, igy aztán gyorsan fölmondja a szolgálatot. Természetesen ezek a javitó-anyagok amellett, hogy roszszak, még drágák is és a liftgyárosoknak megfelelő mennyiségü munkaerejük sem áll rendelkezésre, akik a javitásokat elvégezhetnék.

A javitási, illetve karbantartási munkákra vonatkozólag a liftgyáros és a háztulajdonos között rendesen szerződéses viszony áll fönn. Két-háromszáz korona átalányért egész esztendőre vállalták a gyárosok ezt a munkát és a háztulajdonosoknak semmi gondjuk nem volt többé. Most azonban vége szakadt ennek a kényelemnek, mert a liftgyárosok, helyesebben a liftgyárosok karteilje (az összes budapesti liftgyárosok érdekszövetsége) értesitették a háziurakat, hogy január elsejétől kezdve nem vállalják tovább a karbantartási munkálatokat, illetve az átalányösszegért csak a jelentéktelenebb munkákat végzik el, a fölhasználandó anyagot pedig a háziurak kötelesek megfizetni.

A háziurak ezzel szemben arra az álláspontra helyezkednek, hogy ők a liftgyárosokkal akkor szerződtek, amikor azok a liftet szállitották és ez alól a kötelezettség alól nincsen kibuvó. Minden felelősséget a gyárosokra háritanak tehát, aminek alighanem az lesz majd az eredménye, hogy a liftek egymásután mondják föl majd a szolgálatot, anélkül, hogy a javitást akár a háziur, akár a gyáros kötelezőnek te-

kintené magára nézve. Igy a helyzet — ha a főváros közbe nem lép — valószinüleg már január közepén az lesz, hogy a budapesti házakban sorra megállnak a liftek.

Uj épitési rend a Várhegyen

A közmunkatanács intézkedése

A hivatalos lap nemrég közölte, hogy a fővárosi közmunkák tanácsa a Várhegy nyugati lejtőjére uj épitkezési rendelkezéseket tett. Az uj rendelkezés tulajdonképpen az épitésügyi szabályzat módositása és arra a területre vonatkozik, amelyet az Attila-utca keleti oldala, a Vérmező-ut, a Lógody-utca végső szakasza, a Körmöci-utca folytatása, majd a Lovas-ut nyugati oldala, a Gránit-lépcső és a csatlakozó Mikó-utcának az Attila-utca keresztezéséig terjedő szakasza határol.

Az épitésügyi szabályzat módositása nemcsak a Várhegy nyugati, tehát a Vérmezőre tekintő oldalán levő telkek tulajdonosait érdekli, hanem mindenesetre nagyfontosságu épitészeink számára is. A módositásokat, azoknak célját és várható eredményét, amelyek városépitési szempontból igen fontosak, illetékes helyen a következőkben világitották meg a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt:

— Székesfővárosunk budai oldalát a természet oly változatos terepalakulattal áldotta meg, amelyben hegyi részek, terjedelmes lejtők, sik területek és helyenkint szük völgyek gazdagon váltakoznak. Természetes azután, hogy az ilyen módon tagozott terep irányt szab e részek beépitésének módjánál is. Meglátszik ennek az elvnek az érvényesülése az uj épitésügyi szabályzat idevonatkozó intézkedésein is.

— Különös figyelmet érdemelnek e tekintetben a Várhegy lejtői. Itt minden törekvésnek arra kell irányulnia, hogy a tulságos beépitésnek, a tulmagas házaknak, a takaratlan tüzfalaknak gátat vetve, *lehetőleg kedvező városkép alakuljon ki*, ugy a kilátás, mint a szépészet és az egészségi követelmények szempontjából.

— Ez a cél vezette a hatóságot, amikor az épitésügyi szabályzat rendszerének további kiépitése során a Várhegy nyugati lejtőjének beépitési módját most tüzetesebben szabályozta. A közmunkatanács által hivatalosan is közzétett uj rendelkezések szerint a Várhegy nyugati lejtőjén a legalsó terület megmarad a zártsoru épitkezés alá eső II-ik övezetben, a felsőbb részt azonban a villaszerü VI-ik övezetbe osztották be.

— A II-ik övezetbeli telkek beépitésére nézve általában az épitésügyi szabályzat rendelkezései az irányadók, az eltérés mégis az, hogy az Attila-utcában legfeljebb 19.50 méter magas, a Lógody-utcában legfeljebb 14 méter magas házat szabad épiteni. Az egyes telkek beépitésének mértéke, e magassági korlátozás mellett, korlátozva van még arra a területre, amelyet az uj határozmányokhoz tartozó és a székesfőváros tanácsánál őrzött térrajz — kellő szabad területek hagyásával — tüzetesen megszab. Ezt a térrajzot a városházán mindenki megtekintheti. E szerint az Attila-utcában, a Bugát-utcában, a Lógody-utcában és az 1841., 1842. hrsz. telek közti területen legfeljebb 14 méter mélységü utcai traktussal szabad épiteni. Az udvari szárny benyulása pedig nem lehet több az utcai vonaltól számitott 19 méternél. Takaratlan tüzfalat sehol sem szabad hagyni.

— A villaszerü VI-ik övezeti telkeket előkert nélkül az utcai vonalon kell beépiteni és pedig legfeljebb 50 százaléka erejéig azoknak a területeknek, amelyeket a városházán levő térrajz feltüntet.

— Valamennyi épületre kötelező az a szabály, hogy a tető gerince nem épithető magasabbra a ház külső magasságától számitott öt méternél, a legfelsőbb fekvésü Lovas-utra viszont még az van előirva, hogy itt a ház tetőgerincének két méterrel kell alacsonyabban maradnia a várbeli bástya talajszintjénél.

GYÖNYÖRÜ
magyar diszékszerek.
Átalakitások is a legjobban készittetnek:
Schönwald Imre
ékszerésznél BUDAPEST, IV. ker.,
Deák Ferenc-utca 21.
Alapitva 1852. :: Tőrzstelep Pécs

Vendéglősök és kávések

az uj étkezési rendeletről

Amióta megkezdődtek az élelmezési megszoritások, a főváros tanácsa több rendelkezést adott ki, melyek a vendéglők és kávéházak számára tartalmaztak korlátozásokat: megállapitottak két hustalan, majd a hétfői zsirtalan napot. November 3-án azután ujabb kiegészitő rendelkezések jelentek meg, melyek megszabták, hogy az étlapon csak két husféleség szerepelhet és kötelezőleg elrendelte a teriték kiszolgálását. Ez utóbbi rendelkezést a közönség nagy örömmel fogadta, mert igy mégis elfogadható áron kiadósan összeállitott ebédhez vagy vacsorához juthatott.

Most, néhány hét elteltével, e rendelkezések életbelépése után, időszerünek találta a „Fővárosi Hirlap", hogy néhány érdekelt vendéglős és kávés véleményét kikérje, hogy mik a tapasztalataik e rendelkezések körül? A nyilatkozatokat az alábbiakban adjuk:

Harsányi Adolf,
a Kávésipartársulat elnöke:

— Ismeretesek azok a nagy harcok, amelyek a kávéházak és vendéglők között folytak, a meleg étel kiszolgálása miatt. A háboru kitörése óta e téren türt állapot, fegyverszünet állott be. A sok korlátozás a kávéházakat is nagymértékben sujtja, bár egyikemásika a rendelkezéseknek, — mint a teritékrendszer is, — a kávéházakra nem kötelező. Ebben a kérdésben különben, hogy a rendelkezések mennyiben vonatkoznak a kávésokra, nagy zavar és bizonytalanság uralkodik. Azt mondja a rendelkezés, hogy zsirtalan napon nem szabad zsirral készült ételeket kiszolgáltatni. Most nem tudtuk, hogy szabad-e vajaskenyeret és szalonnát kiszolgálnunk, mert bár ezek nem zsirral készült ételek, de zsirtermékek. Kérdést intéztünk a belügyminisztériumhoz ott azonban nem tudtak válaszolni, áttették a kérdést a földmivelésügyi miniszteriumhoz. Most az a helyzet, hogy, aki az Ipartársulathoz kérdést intéz, annak azt válaszolják, hogy nem szabad kiszolgáltatni; a legtöbb helyen azonban a szöveg homályosságára való hivatkozással, mégis szolgáltatnak vajaskenyeret és szalonnát zsirtalan napon is.

Gillemot Lajos,
az „Opera" vendéglő igazgatója:

A vendéglői étkezést szabályozó városi rendeletek távolról sem szolgálják azt a célt, amit hivatva vannak szolgálni. A rendelet egyik részének értelmében ugyanis tilos a hét két napján, szerdán és pénteken husételeket, vagy hus felhasználásával készülő ételeket előállitani és kiszolgálni. Ez a rendelkezés elsősorban minket sujt, a megélhetésüket kereső s iparukat hatósági engedélylyel üző vállalkozókat, mert a magánháztartások ugysem tartják be e hustalan napokat. S ez a mi iparágunk, mely pedig, mint a közélelmezés kiegészitő szerve, a háboru alatt leginkább megérdemelné a támogatást, óriási módon szenved a magánháztartások konkurrenciájától. Akárhány régi törzsvendégünk cserbenhagyott, s átpártolt a most feltünő módon elszaporodott privát kifőzésekhez, hol nem molesztálják mindenféle -talan, -telen napokkal.

— Pozitive megállapitható, hogy a vendéglők forgalma csökkent, mig a családi háztartások arányai emelkedtek, ami kizárólag a vendéglői étkezés szigoru korlátozásainak tudható be.

— A statisztika kimutatta, hogy, normális időben is, Budapest lakosságának csak 10%-a étkezett vendéglőben. Miért éppen ez a 10% az, akiket ez a rendelet sujt, szemben azzal a 90%-al, akik háztartást vezethetnek s ezáltal magukat a rendelet alól mentesithetik? És kérdéses az is, hogy a lakosság e 10 százalékának takarékossága jelenthet-e számbavehető eredményt a másik 90% számára? Itt tökéletesen kiviláglik a rendelet hézagossága, ugy a fogyasztók, mint az érzékenyen sujtott vendéglői üzemek szempontjából.

— A rendelet egy másik része a husfogyasztásra megengedett napokon is, csak két husféleségből csinált ételek készitését engedi meg. Mivel a tapasztalat azt mutatja, hogy a közönség leginkább a marha-, borju- és sertéshust keresi, hát ezt készitjük neki s igy a juh, kecske, ló, vad, házinyul egyáltalán nem szerepelhet az étlapokon, sőt szárnyas is csak zsirtalan napokon, mikor mint levesjérce, pörköltcsirke, becsinált csirke és más zsir hozzáadása nélkül is elkészithető étel gyanánt tálalhatók fel. Ez azután alaposan érezteti is a hatását a csarnokokban, vad- és baromfikereskedésben, hol óriási árutultmozás van emiatt, annál is inkább, mert a földmivelési miniszterium statisztikája szerint a baromfiállományunk a háboru kitörése óta egy fél százalékkal sem csökkent, vadállományunk ellenben tetemesen emelkedett.

— Ebben a kérdésben be is nyujtottam egy beadványt a Kereskedelmi- és Iparkamarához, melyben arra kérem a kamarát, hogy illetékes helyen tegyen előterjesztést, hogy fenti okokból a szárnyasnak és vadnak alkalmazása hustalan napokon is megengedhető legyen.

— Megmaradt étel nálunk nem fordul elő, kis tapasztalattal, könnyen ki lehet számitani az előrelátható fogyasztást, ilyen állandó üzleteknél. Ha mégis megmarad étel, azt szétosztjuk az alkalmazottak között.

— A teriték-rendszerről csak annyit, hogy azt már azelőtt is bevezette a legtöbb vendéglő. Tökéletesen bevált, a közönség nagy örömmel fogadta.

— A jegyrendszer (lisztjegy, zsirjegy stb.) minket speciálisan eddig nem érintett. Mindegyikünknek van készlete s ebből a lisztbizottság által hétről-hétre igen méltányosan, megállapitott kontingenst, felhasználhatjuk.

Oláh-Gyárfás Mihály,
a „Gambrinus" vendéglő tulajdonosa:

— Ez a rendelet-rendszer határozottan tönkresujtja a vendéglős-ipart. Naponta veszteséggel zárjuk a pénztári kimutatásunkat. A teritéket, — ami különben azelőtt is megvolt, — nagyon keresi a közönség, mi azonban ezen nem kereshetünk semmit. Ha megmarad ételnemü, amit ilyen óriási üzemnél nem lehet elkerülni, azt el kell pazarolnunk, össze kell apritanunk, mert a következő napon már vagy hustalan nap van, vagy másfajta husféleségeknek kell szerepelni az étlapon.

Események

Festetich Géza gróf betegsége. *Festetich* Géza gróf alpolgármester tudvalevőleg hosszabb idő óta szenved betegségben. Jelenleg is Balatonfüreden tartózkodik, onnan kapták barátai azt az örvendetes hirt, hogy az alpolgármester jól érzi magát, két hét mulva hazajön és átveszi hivatalának vezetését.

A tanács autótartási joga. A pénzügyi bizottság által kiküldött albizottság a tanácstagok automobil- és hintótartási jogáról szóló javaslatnak a tárgyalását is felvette programmjába. Ugy tudjuk, hogy a javaslat teljesen kész és alapelve az, hogy lényegesen kevesebb autó és kocsi fog ezentul a tanács rendelkezésére állani. Az előterjesztés tárgyalását az adójavaslatok hátráltatják, ugy, hogy január előtt nem kerül nyilvánosságra a javaslat.

A főváros tribünjei. A XIII-ik ügyosztálynak nagyon sürgős munkája akadt a karácsonyelőtti hetekre. A fővárosi bizottsági tagok és azok családtagjai számára kell koronázási tribünt épiteni a Disz-téren. A tribün meglehetősen sok pénzbe fog kerülni, mert részben a faanyag, részben pedig a diszités igen drága. A főváros a helyeket csaknem önköltségi árban bocsátja a bizottsági tagok rendelkezésére és igy is 70 koronába fog kerülni egy hely. Ami a költségeken kivül fönnmarad, azt a főváros a Vöröskeresztnek fogja adományozni. A tribünépitésre szükebb pályázatra szólitotta föl a főváros a három ezzel is foglalkozó céget. A *Lord és társa*, *Pollák* Lipót és *Wellisch* Nathan utóda cégek be is adták ajánlataikat, de ugy tudjuk egyik cég sem kapta meg a munkát, hanem a főváros ujabb ajánlattételt kér tőlük. A középitési ügyosztály előbb ugy tervezte, hogy fedett tribünt állitsanak, de az a fedett tribün, amelyet az állam félig-meddig már elkészittetett, nem felel meg az esztétikai követelményeknek, sötéten tátongó nyilás az egész, amelyben nem érvényesülhetnek az ünnepet emelő diszruhák. Az állami tribün tetejét valószinüleg le fogják bontani, a fővárosét pedig e tapasztalatok alapján egyenesen nyitottnak épitik.

Betyárkodás a szalámival. A budapesti boltokban már hónapok óta nem lehetett szalámit kapni. Nem kellett hozzá valami különös időjósnak lenni, hogy kitalálja az ember, miféle manőverről van szó. A szalámigyárosok inditották meg offenzivájukat a városháza ellen és amig a maximális árak emeléséért folytatott küzdelmüket siker nem koronázta, nem voltak hajlandók árut forgalomba hozni. A régi szalámi utolsó maximális ára 14.40 korona volt, amit éppenséggel nem lehetett olyannak tekinteni, hogy a gyárak ráfizettek volna. Az uj ostromra való tekintettel azonban a gyárosok szivesebben vállalták a beszáradási rizikót és reménykedve biztak az uj nagy nyereségekben. A türelem ezuttal is rózsát termett és most már a szalámi detail ára huszonegy és félkorona. A főváros szánalmas jó szive ezzel a szalámit teljesen kivonta a közélelmezési cikkek közül, ami nyilván komoly hiba. A szalámigyárosok egyik legfőbb oka az volt a maximális árak emelésének kicsikarásában, hogy a hadvezetőség már előbb beszüntette a vásárlást, mert ugy látszik, szomoru tapasztalatokat szürt le a szalámikirályokkal való üzleti összeköttetésből. A gyárosoknak ez természetesen igen érzékeny veszteség volt és igy azt a bört, amit a katonaságról le nem tudtak huzni, most a polgári lakosságról szeretnék leoperálni. A másik ok, ami a városházán való kétségbeesett kilincselésre szoritotta a gyárosokat, az volt, hogy amig tavaly a szalámihoz 5—5.50 koronás sertéshust használtak, az idén 7.40 koronás husból gyártották árujukat. Mindez azonban a szalámigyárosok magánügye és épenséggel nem jogosithatták föl ezek az érvek a fővárost arra, hogy huszonegy és félkoronás fantasztikus maximális árakat állapitson meg. A vidék semmiesetre sem lesz abban a helyzetben, hogy a szalámigyárosok vagyonát ilyen árakkal növelje, ha tehát mégis sikerül portékájuk egy részén tuladni, akkor erre a szerencsétlen szerepre a nyomorult pesti közönség van predesztinálva.

A bajcsináló fogaskerekü. A fogaskereküt a főváros az egyik héten megváltja, a másik héten nem váltja meg. Azonközben pedig, amig a főváros a kabátja gombjain számitgatja, hogy mitévő legyen, a svábhegyi haláltalyiga egyik szerencsétlenséget a másik után produkálja. Szinte az a szinezete van a dolognak, mintha a kisiklásokat, pánikokat, sebesüléseket is alkalmas eszköznek tartanák a megváltás kipreszszionálására. A héten ujra szerepelt a rendőri krónikában a fogatlan fogas, amely ezuttal elvesztette a talajt a fogai alatt és veszedelmesen kezdett visszafelé haladni. Az utasok, akik már csak ugy szállnak be az ócska vas-skatulyába, ha előbb végrendelkeznek és fölveszik az utolsó kenetet, természetesen megriadtak és a tolongásban többen megsebesültek. Történt pedig ez az eset azután, hogy a kereskedelmi kormány, a főváros és vasuti és hajózási főfelügyelőség számtalanadikszor, de ezuttal utoljára és nagyon erélyesen fenyegették meg a kis bajcsináló masinát. Reméljük, ezuttal nincs többé figyelmeztetés, nincs pardon, mert a Svábhegyből nem szabad Herceghalmát csinálni.

Helyreigazitás. Igen tisztelt szerkesztő ur! Becses lapjának legutóbbi, 49-ik számában Bayer Antal gyógyszerész urra vonatkozó állitólagos vádakért, én, mint a „Kereszt" gyógyszertár jelenlegi gondnoka vállalom teljes mértékben a felelősséget. Egyben tudomására hozni kötelességem hogy az egész ügy, — amelyet mélyen tisztelt szerkesztő ur jóhiszeműleg, de téves információ alapján közölt, — nem más, mint egy becsületes, önzetlen, a közügyek terén már több, mint 25 év óta müködő köztiszteletben álló polgártársunk személye ellen irányuló hajsza. Tisztelettel kérem szerkesztő urat, hogy becses lapjában ezen helyreigazitást elhelyezni méltóztassék, melyek után vagyok teljes tisztelettel: Lang József, okleveles gyógyszerész, mint a „Kereszt"-hez cimzett gyógyszertár gondnoka.

Adományok. A Budapesti Állatvásárpénztár és a Huskereskedelmi Részvénytársaságok igazgatóságai a mai napon dr. Melly Béla elnöklésével tartott ülésükön a népkonyháknak 8000 koronát, az egyetemi ifjak menzájának 1000 koronát, a müegyetemi ifjak menzájának 500 koronát, az állatorvosi főiskola menzájának 500 koronát, a képzőmüvészek támogatására 2000 koronát, az árvaszék hadiárvaalapjára 2000 koronát, a katonák karácsonyára 1000 koronát szavaztak meg. Tizezer koronát azzal a rendeltetéssel adnak át a polgármesternek, hogy abból 5000 korona értékü fütőanyagot osszanak ki a szegények között, 5000 koronából pedig adjanak 20 koronánál nem nagyobb segitséget azoknak téli ruháik kiváltására, akik téli ruháikat ez év november 1-e előtt elzálogositani voltak kénytelenek. Huszezer koronát forditanak a munkások, hajcsárok és napszámosok gyermekeinek felruházására. Elhatározták továbbá, hogy karácsonyra 5000 kilogramm szalonnát, 42.000 korona értékben, félkilogrammos adagokban, ingyen osztanak ki a szegények között.

A Diana sósborszesz védjegybitorlási pere. Sárközi Adolf budapesti lakos sósborszesz-gyárat rendezett be és „Menta" elnevezés alatt sósborszeszt hozott forgalomba, melynek csomagolása megtévesztésig hasonlitott a közismert „Diana sósborszesz" külsejéhez. A Diana Kereskedelmi Részvénytársaság védjegybitorlás miatt eljárást inditott Sárközi ellen s a biróság a napokban itélkezett ez ügyben. Sárközit bünösnek mondotta ki a védjegybitorlás elkövetésében s ezért fogházra átváltoztatható pénzbüntetésre itélte. Kötelezte továbbá az ügyvédi költségek megfizetésére, az összes lefoglalt cimkék, üvegek, csomagolószerek megsemmisitésére, 1000 korona kártérités re.

A Kristálypalotában Claire Waldoff, a „Prinz Rappaport" cimü német operett és a „Mi boldog pestiek" cimü káprázatos revü és a többi kitünő szám minden este óriási közönséget ragad tapsra.

Télikert. A Télikert pompás decemberi müsorán a szinházi részben Joseffi József vendégjátékával a Szervusz Mädel cimü operetten mulat esténként a közönség, mig a magyar operettben, Az éhenkórászokban Rátkay és Somogyi Nusi ragadják sürü tapsra a közönséget. Szalontai, Borbély, Kovács, Szécsy pompás uj szólószámokkal, a varietérészben pedig Pantzer Vili, Kutil Viola, Ardea és Kara Iki aratnak sikert.

A Milliók könyve 25 regénye kétségkivül a legolcsóbb regénygyüjtemény, amely valaha megjelent. Teljesen befejezett, rendkivül érdekes, a legkiválóbb magyar és külföldi irók müve, huszonöt önálló regény, amelyek a Milliók könyve első huszonöt számából állnak: 7 korona 50 fillérbe kerülnek.

A Gambrinus étterem és kávéház tulajdonosa, Oláh Gyárfás Mihály kedves ujitással lepte meg a katonatiszt urakat. A Gambrinusban ezentul a katonatisztek részére teljesen külön bejárattal és külön fülkékkel elegánsan berendezett külön termek állnak rendelkezésre.

A TŐKE

...

Szemle.

Romániai diadalunk és a Dunakérdés — Háborus konjunktura és tőzsde-hausse — A jegybank aranya

Hős csapataink romániai didadalutja nemcsak párját ritkitó katonai tény, hanem elsőrendü gazdasági esemény is, mely sokatigérő perspektivát nyit meg a magyar ipar és kereskedelem jövő fejlődésének. A hatalmas Dunafolyam teljes hosszuságában a központi hatalmak dominiuma alá kerül és ezzel együtt véget ér a Duna-delta fölötti angol-orosz uralom is, mely a monarchiának kelet felé való gazdasági terjeszkedését évtizedeken át gátolta. Hóditásunkkal egyidejüleg megszüntek azok az akadályok is, melyeket Románia a dunai magyar hajóstársaságok elé gördített. Amiről álmodni se mertünk, az most megvalósult. A Duna egészen a miénk. Ma még nem tudjuk, hogy a békekötés a Keleten minő politikai konstellációt fog létrehozni, de ahhoz már most ragaszkodnunk kell, hogy a Duna-kérdés olymódon rendeztessék, hogy az angol-francia befolyás kiküszöbölésével a központi hatalmak dominálo szerepe jusson érvényre. Az első lépés a cél elérésére az volna, hogy a mostani európai Duna-bizottság megszüntettetnék és helyébe uj bizottság létesittetnék, mely kizárólag a központi hatalmak és szövetségesei delegáltjaiból alakittatnék meg. A Duna-kongresszus éppen akkor ült össze Budapesten, amidőn Románia álnokul reánk tört. Természetes, hogy ez a pillanat nem volt alkalmas arra, hogy döntő határozatok hozassanak. Ma a helyzet egészen más. Az alattomos ellenséget legyőztük és most már hü szövetségeseinkkel együtt bátran hozzáláthatunk a Dunakérdés rendezéséhez. Nem lehet az a feladatunk, hogy ebben a fontos kérdésben direktivákat adjunk. De kötelességünknek tartjuk felhivni az illetékes körök figyelmét arra, hogy a mostani kedvező pillanatot ne szalaszszák el és szerezzenek érvényt ama jogoknak, amelyek Magyarországot a dunai hajózás terén természetesen megilletik.

*

A háborus konjunktura, ugylátszik, tetőpontját érte el. A kedvező harctéri helyzettel párosult pénzbőség olyan gazdasági atmoszférát teremtett, melyhez hasonlót Magyarországon még sohasem láttunk. A legeklatánsabb kifejezője ennek a magasratörő konjunkturának az a páratlan szilárdság, mely a tőkepiacon mindenfelé megnyilvánul és a tőzsde-hausse, melyet az országos gyász sem tudott megingatni. Ugyancsak a konjunkturának a kifolyása az a tőkefelemelési akció is, mely most ugy a nagybankoknál, mint az ipari vállalatoknál megindult. A tőkeszaporitásokkal nagymennyiségü uj részvény fog a piacra kerülni, ahol az utóbbi időben ugyszólván „áruhiány" mutatkozott. Mi ugy látjuk, hogy egyes papirok árfolyamai máris túlmagasak és nem állanak összhangzásban azzal a belértékkel, melyet képviselnek. Az is tapasztalható, hogy a tőzsdén, mely tulajdonképen csak „magánforgalom", a spekuláció bizonyos értékekben a tulzásba csap. Természetes, hogy a józanabb elemek ezt nem nézik jó szemmel, mert — igen helyesen — attól tartanak, hogy az könnyen katasztrófára vezethet. Mi is ugy véljük, hogy a mostani komoly időkben nem türhető, hogy obskurus elemek játékszenvedélyeiknek hódolhassanak a tőzsdén és üzelmeikkel exisztenciákat tehessenek tönkre. Jó volna, ha a tőzsdetanács, mely most hivatalosan nem igen szokott előtérbe lépni, szigoruan járna el ezekkel az elemekkel szemben, melyek ugyanazt az ártalmas szerepet töltik be az értékpiacon, mint az árdrágitók a kereskedelemben.

*

Az Osztrák-magyar bank aranykészletéről a háboru kitörése óta nincsenek pontos adataink. Beavatottak azonban tudni vélik, hogy az aranyállomány a háboru folyamán jelentékenyebb mértékben nem csökkent. Csakhogy ez nem vigasztaló körülmény, mert a mostani kétségtelenül nagyobb bankjegyforgalom erősebb aranykészletet is tesz szükségessé. Németországban a háboru alatt több mint egy milliárddal szaporitották a jegybank aranytartalékát. Hasonló akciót láttunk Franciaországban és Angliában is. Nálunk ezen a téren semmi sem történt. Még társadalmi uton se igyekeztünk a közforgalomban lévő aranyat a jegybankba terelni. Tudni kell azonban, hogy valutánknak a semleges külföldön való árfolyama a jegybank aranykészletének nagyságával áll összefüggésben. Ezt az árfolyamot, mely most igen alacsonyan áll, megjavithatjuk, ha a jegybank aranykészletét növeljük. Illetékes körökben, mint értesülünk, fontolóra vették ebből a célból nemcsak a monarchiában létező aranypénzeknek, hanem az összes aranytárgyaknak a rekvirálását, illetve a jegybankba való beutalását is. Szakértők szerint a monarchiában mintegy 600—800 millió korona értékü aranyat lehetne rekvirálni. A terv kivitele sok nehézségbe ütköznék ugyan, de az bizonyos, hogy a jegybank poziciója lényegesen megerősödnék.

A hadinyereségek.

Az uj adótörvények 1917. január 1-én lépnek életbe. A pénzügyminiszteriumban máris serényen folynak a munkálatok a hadiadók kivetésének előkészitése dolgában. Az uj adók közül a legfontosabb a hadinyereségadó, melynek kivetése sok kontroverziára ad majd alkalmat. Itt ugyanis egy precedensnélküli adóalapról van szó, melynek megállapitása nagy nehézségekbe fog ütközni.

Mit is értünk tulajdonképen hadinyereség alatt? Hadinyereség akkor áll elő, ha valamely áru, vagy teljesitmény a háboru következtében, jobban mondva a háboru által előidézett piaci helyzet következtében olyan árt ér el, mely nagyobb hasznot biztosit, mint amely azelőtt a békében elérhető volt. Gyakorlati szempontból inkább az árupiacon elért hadinyereségek jönnek tekintetbe. Ezek a hadinyereségek vagy kereskedői, vagy pedig termelői nyereségek. A kereskedői nyereségeknél viszont proviziókat és tulajdonképeni üzleti nyereségeket kell megkülönböztetnünk.

Köztudomásu, hogy a hadseregszállitások közvetitéséért abnormisan magas proviziókat fizettek. Különösen áll ez a háboru első periodusára, amidőn a hadügyminiszteriumban abszolute tájékozatlanok voltak aziránt, hogy bizonyos árukészleteket nagyobb mennyiségben hol lehet beszerezni. Ha az ugynevezett „beavatottak" nem mentek volna óriási megbizá-

sokkal „házalni", ugy a sok millió sapka, egyenruha, köpeny, sátorvászon, stb., nem lett volna a kellő időpontra előteremthető. A proviziók exorbitáns magassága viszont a gyárosok kényszerhelyzetéből magyarázható. Ugyanis a vállalatok szivesen odaadták az ügynököknek a haszon jelentékeny részét, csakhogy ujabb megbizásokat kapjanak és üzemüket folytathassák.

A tulajdonképeni kereskedelmi haszonból származó hadinyereségek lényegükben az árukészletek csökkenésére vezethetők vissza. Bizonyos nyersanyagok, melyeknek behozatala a háboru következtében megszünt, valóságos ritkasági árnivót értek el. Egyes kereskedők bizonyos cikkeknél óriási nyereségekre tettek szert. Az általános felfogás az, hogy a mezőgazdasági termelők a hadikonjunkturát a legjobban használták ki. Az bizonyos, hogy egyes vidékeken a gazdák még sohasem látott pénzbőségben usznak.

Az adókivetés szempontjából nagyon fontos, hogy ezek a hadinyereségek milyen méreteket öltöttek. Általánosságban tulságosan nagy összegeket szoktak emliteni. Uton-utfélen azt halljuk, hogy a milliomosok gombamódra nőnek ki a földből. Hogy ebből mennyi igaz, azt majd a statisztika fogja bizonyitani. Egy előkelő német pénzügyi szakíró azt állitja, hogy egyedül a hadseregszállitók nyeresége a hadvezetőség összes kiadásainak körülbelül egyharmadát teszi. Ha ez a tétel áll, akkor a hadsereg részére szállitó és dolgozó magyar kereskedők, cégek és gyárak eddig 3 milliárdot kerestek.

Mi azt hisszük, hogy ez a számitás egy kissé tulzásba esik. Azt tudjuk, hogy a gazdák, malmok, bőrgyárak, konzervgyárak, muníciógyárak, vasgyárak stb., óriási összegeket kerestek. Azonban a hadinyereség felbecslésénél itt is tekintettel kell lenni arra, hogy mindezek a vállalatok fokozott termelési költséggel is dolgoztak. Másrészről azonban nem kell hitelt adni az agrárimsok siránkozásának, akik lapjaikban azt állitják, hogy egyes szükségleti cikkek drágasága miatt a gazdák aránylag nem sokat kerestek. Mert ha a gazda egy pár csizmáért 120 koronát fizet is, akkor még mindig erősen kiveszi a részét a hadikonjunkturából, amidőn egy pár ökörért, melyért békében legfeljebb 1000 koronát kapott, ma 5—6000 koronát tesz zsebre.

Hogy ezeknél a hadinyereségeknél nem bagatell összegekről van szó, az bizonyos. Igy például a malmokról tudják, hogy métermázsánkint legalább 1 K-val magasabb őrlési dijat szedtek, mint amennyi nekik a nagyobb költségek beszámitásával járt volna. Az ezen réven elért nyereség havonkint több millióra rug. Ugyanezt mondják a bőrgyárakról, melyek horribilis nyereségeket értek el. De ez csak néhány példa a sok közül. Látnivaló, hogy az igazi hadinyereségek megállapitása nem lesz könnyü dolog. Annál is inkább állitható ez, minthogy a hadinyereségekről szóló törvény idevonatkozó szakaszai meglehetősen homályosak, amire a képviselőházi tárgyalások során is rámutattak. Kivánatos, hogy a pénzügyminiszter a végrehajtási rendeletekben oly utasitásokat adjon közegeinek, hogy a valóságos hadinyereségek teljes megadóztatás alá kerüljenek.

A főváros 6%-os kölcsönének rekordkurzusa. A fix kamatozásu cimletek piacán az általános árjavulás közepette is nagy feltünést kelt a főváros legutóbbi, 6 százalékos kölcsönének erőteljes áremelkedése. A vételkedv olyan nagy iránta és áru oly kevés kerül belőle a piacra, hogy árfolyama ennek következtében a legutóbbi napokban már *elérte a 102 százalékos árfolyamot.* A főváros kölcsönének nagy népszerüsége mutatja legjobban, hogy milyen bizalommal van a pénzpiac a főváros kibocsátmányai iránt.

Spekuláció a villamos részvényekkel. Az elmult tőzsdei hét legérdekesebb tünete kétségkivül a Közuti részvények áremelkedése volt. Egy hét alatt 50 koronával ugrott föl a kurzusuk, amely meghaladta már a 630 koronás árnivót. A spekuláció, ugy látszik, ezen a héten eszkomptálta a tarifaemelésből várható hasznot. A Városi villamosvasut elhanyagolt részvényei iránt is végre érdeklődés mutatkozott. A részvények kurzusát 20 koronával nyomta föl a spekuláció. A Bür-vasut részvényeiben nem volt jelentősebb árfolyameltolódás.

Téglában is hiány van. Mint épitőipari körökből halljuk, az utóbbi időben téglahiány jelei mutatkoznak a fővárosban, annak dacára, hogy alig épitkeznek. A gyárak közül ugyanis több, a csekély készletre való tekintettel nem szállit téglát. Az idén csak rövid ideig tartott a téglagyártási kampány, amelyet a szokottnál jóval korábban fejeztek be. Igy természetesen nem is rendelkezhetnek jelentősebb készletekkel a gyárak, amelyek a gyártelepen történő átvételnél 85—86 koronáért adnak csak téglát, de az is előfordul, hogy még ilyen magas ár mellett sem hajlandók szállitani.

A Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-Bank igazgatósága báró Madarassy-Beck Miksa elnöklete alatt tartott ülésén elhatározta, hogy folyó hó 19-re rendkivüli közgyülést hiv egybe és annak a bank alaptőkéjének felemelését fogja inditványozni. Az igazgatóságot ezen inditvány megtételénél az a megfontolás vezette, hogy egyrészt szükségesnek látta hogy a jövő nagy közgazdasági feladatai tekintetében a bank megfelelő saját anyagi felkészültséggel rendelkezzék, másrészt a legutolsó tőkefelemelés óta 130 millióról 350 millióra felszaporodott reábizott idegen tőkéket összhangba kivánta hozni saját tőkeerejével. De ezenkivül indokolttá teszi a bank alaptőkéjének felemelését a közelmultban már foganatositott és már tervbe vett ama transakciók, melyekben a bank nagyobbmennyiségü részvények átvételével érdekelve van. Ezek közül kiemeljük a m. kir. Folyam- és Tengerhajózási r.-t., a Magyar Forgalmi Bank r.-t., a Magyar Telepitő- és Parcellázó-Bank r.-t., a Magyar Általános Ingatlanbank r.-t., a Délmagyarországi Cukoripar r.-t. alaptőke felemelését, valamint a Gizella-malom r.-t. és a „Bóni" Gyártelep és Mezőgazdasági r.-t. részvényei átvételében való részvételt. A Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-Bank üzletkörének folytonos nagyobbodása előreláthatólag biztositja a megnövelt alaptőke megfelelő előnyös kamatozását.

A Hazai Bank tőkeemelése. A Hazai Bank is felemeli az alaptőkéjét. Az igazgatóság a rendkivüli közgyülés elé azt a javaslatot terjeszti, hogy 50,000 darab 200 korona névértékü uj részvény kibocsátása által emeljék fel az intézet negyven milliót kitevő alaptőkéjét ötven millió koronára. A részvényesek minden négy régi részvényre egy uj részvényt kapnak 285 koronás árfolyamon. A Hazai Bank uj részvényeinek átvételét a Pesti Hazai Első Takarékpénztár vezetése alatt álló szindikátus garantálja.

A Triesti általános biztositó társulat (Assicurazioni Generali) az ötödik hadikölcsönre ismét 23 millió koronát jegyzett és pedig 8 millió koronát a magyarra és 15 millió koronát az osztrák hadikölcsönre. Ezzel a jegyzéssel a Generali összes jegyzései 77,500.000 koronát értek el, mely összegből 21,500.000 korona esik Magyarországra és 50,000.000 Ausztriára.

Magyar vas- és fémárukereskedelmi r.-t. cég alatt uj vállalat létesült Budapesten 300.000 K részvénytőkével. Az uj részvénytársaság vasnagykereskedést akar folytatni. Az igazgatóság tagjai: Arányi Ignác (elnök), Beregi Lajos, Aczél Zsigmond és Arányi Adolf. A felügyelő-bizottságban helyet foglalnak: Berger Izidor, Schlanger Mór és Radó Vilmos. A társaság vezérigazgatója Arányi Ignác, ügyvezető-igazgatója Beregi Lajos ügyésze pedig dr. Kádár Gyula ügyvéd lett.

A Skodamüvek részvénytársaság Pilsenben december 6-án tarott igazgatósági gyülésén elhatározta, hogy december 22-re rendkivüli közgyülést hiv egybe az alaptőke fölemelése céljából. Az alaptőkét 45 millióról 72 millió koronára emelik fel olyképpen, hogy a tőketartalékból 27 millió koronát hasitanak ki és ennek fölhasználásával a forgalomban levő 225.000 darab részvény névértékét az eddigi 200 koronáról 320 koronára emelik fel.

A Cserzőkivonat Részvénytársaság a napokban tartotta alakuló közgyülését. Az uj vállalat, amely 1 millió korona alaptőkével alakult, a legelőkelőbb hazai cserzőgyárak egyesülése. Igazgatósági tagokul Rosenberg Ármint, a Nasici r.-t. vezérigazgatóját, Guttmann Arthur bárót ,az S. H. Guttman beliscei cég tagját, Binder Mór a zupanjei Tölgyfakivonat r.-t. elnökét, Cerych Ferencet a mitrovicai Tölgyfakivonatgyár társtulajdonosát és Schnabel Viktort, a sisaki Cserzőkivonatgyár igazgatósági tagját, a felügyelőbizottságba Haberfeld Miksát Lendvai Samut, Weinberger Józsefet, Pawlik Stanislavot és dr. Kun Tibort választották meg. A társaság jogtanácsosa dr. Egry Aurél udvari tanácsos lett.

Elhalasztott közgyülés. A Bárdi József automobil r.-t. november 30-ra egybehivott rendkivüli közgyülését az országos gyász miatt ugyanazzal a napirenddel december 14-én tartja meg.

A Gschwindt-féle szesz-, élesztő-, likőr- és rumgyár r.-t. november 20-án tartott közgyülése elhatározta az alaptőkének 1 millió 200.000 K-ról 6 millió K-ra való fölemelését, 3000 darab 400 K n. é. uj részvény kibocsátása utján. Az uj, ipari árfolyamon kibocsátott részvényekre a régi részvényesek részvényeik arányában december 22-ig elővételi joggal birnak.

Az Union-Bank részvényeseit az alapszabályok 29. §-a értelmében rendkivüli közgyülésre hivták egybe, amely 1916. évi december hó 20-án d. e. 11 órakor lesz az intézet épületében, Wien, I., Renngasse 1. Napirend: 1. Az igazgatóság inditványai: a) az alaptőke fölemelése iránt; b) az alapszabályok vonatkozó rendelkezéseinek módositása iránt.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Társszerkesztő: dr. Szilágyi Hugó.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Ha katonáinknak szeretetadományt küldünk,

ne feledkezzünk meg arról, hogy nemcsak közvetlenül ellenségeink fenyegetik hőseink életét, hanem más ezernyi láthatatlan veszély, fertőző baj, gyötrő fáradság sorvasztja állandóan erejüket. Egy tábori postacsomagunkból se hiányozzék tehát a

Diana-sósborszesz

mely nemcsak enyhiti a fájdalmakat, csökkenti a náthát, megelőzi a meghülést, fölfrissiti a fáradt testet és az idegeket, hanem a legtökéletesebb fájdalomcsillapitó, étvágygerjesztő szer és szájvíz.

Legszebb
arany cigaretta-tárcák
legnagyobb választékban
Schönwald Imre ékszerésznél
Budapest, Deák Ferenc-utca 21.
Alapitva: 1852. :: Törzstelep: Pécs.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Az idei karácsonyi ajándékok a családi megemlékezésnek, **a hősök emlékének** legyenek szentelve.

Arcképfestészet Platin-, aquarell- és olajfestményeket legfinomabb művészi kivitelben készit bármily fénykép után

ERDÉLYI cs. és kir. udvari fényképész

a német császár és porosz király Őfelsége udvari szállitójának műintézete **Budapest, IV., Semmelweiss-utca 2., a Kossuth Lajos-utca sarkán.** • Vidéki megrendelések legnagyobb figyelmességgel eszközöltetnek.

Katalogust kivánatra küldünk

Karácsonyi és ujévi ajándékul kézzel himzett disztárgyak:
uriszoba, hálószoba, ebédlő és hallberendezéséhez függönyök, ágy- és asztalteritők, vitrageok, perzsa és szmirnaszőnyegek és párnák, goblenképek, pamlagátvetők.

Kézzel himzett lakberendezések:
Képkeretek, dohányzó-készletek, irómappák, gallér és kézelődobozok, óratartók, hirlaptartók, zongoratakaró, oltárteritők.

HORVÁT ÁKOS
Erzsébet-körut 24.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Mindennap este 8 órakor
Nagy Endre
konferánszaival és műveszi vezetése alatt
Fedák Sári toalettje
Operett. Irták: Nagy Endre és Zerkovitz Béla.
Sellők hálójában
Máder Raul táncköltemény

MILLIÓK KÖNYVE.
27. szám.
Gyurkovics fiuk
Herczeg Ferenc regénye.
A rendkivül érdekes regény
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

Dr Pápay-féle oltóintézet
Budapest, Teréz-körút 31. szám.
Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.
Mindennap este ½8 órakor
Prinz Rappaport
Holitscher Félix uj operettje, Aline Davis, Josef Weisse udvari operaénekes és Ujváry Károly felléptével.
Mi boldog pestiek
Revü 9 képben Főszereplők: Ferency Károly, Pártos Jenő, Bordás Rózsi, Wirth Sári, Gallai stb. **Elwino** az élő csomag, **Balzar** és komikus szolgája stb. Az előadás vége negyed 12-kor, utána táncrevü.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
Este 8 órakor, a decemberi uj, fényes müsor:
OTTO RÖHR humorista a zongorán.
Der zerbrochene Spiegel. Eredeti szkecs. Előadják a Shwartz testvérek.
Lina Marrder szerpentintánc a lovon. **Hanny Garden** trapézművésznő. **Gerard** és **Göndör** akrobata-csoport **Vori** gyors- és rongyfestő. **Egy forró nap.** Bohózat. Forditotta Harsányi Zsolt. **Kabos Gyulával** és **Mezey Ilonkával** a főszerepekben. **Vendéglátás.** Tréfa. Irta: Gábor Andor. A főszerepben: **Huszár Károly. Igazolja magát.** Énekes jelenet. Irta: Harsányi Zsolt **Pataki Vilmával** a főszerepben. **Hollós Terus, Balogh Böske** és **Hunyadi Emil** uj magánszólókkal. Előadás kezdete este 8 órakor.

TÉLIKERT
(Ezelőtt **JARDIN D'HIVER**)
NAGYMEZŐ-UTCA 22—24.
TELEFON 167-25
Az előadás kezdete ½8 órakor.
Josef Josephi vendégjátéka a **„Szervusz Mádel“** czimü operettben.
Az eredeti
WILLI PANTZER teljes csoportjával.
VIOLA KUTIL egyensulyozó művészek.
RÁTKAI MÁRTON és SOMOGYI NUSI vendégfelléptével „Az éhenkórászok.“ operette.
És a többi pompás attrakció.
Vasár- és ünnepnap d. u. ½4 órakor fél helyárak.

MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER
természetes égvényes SAVANYÚVIZ.

Mozgószinházak müsora

	Royal-Apollo Royal-szálló épületében	Omnia József-körut 31. szám	Tivoli Nagymező-utca 8. sz.	Odeon Rottenbiller-u ca 87. sz.	Tátra Üllői-ut 63. szám.
Szerda	A nászinduló A dicsőség utja	Robert Warwick: „Királytigris II.“	A világ vége Hilda és Hulda	Forn Andra tellépése és Az arany konty	Tavasz ébredése A kis király
Csütörtök	A nászinduló A dicsőség utja	Robert Warwick: „Királytigris II.“	Tavasz ébredése Az arany konty	A világ vége A szenvedély	Az arany konty
Péntek	A nászinduló A dicsőség utja	Robert Warwick: „Királytigris II.“	Tavasz ébredése Az arany konty	A világ vége A szenvedély	Az arany konty
Szombat	A nászinduló A dicsőség utja	Robert Warwick: „Királytigris II.“	Tavasz ébredése Az arany konty	A világ vége A szenvedély	A fekete orchidea
Vasárnap	A nászinduló A dicsőség utja	Robert Warwick: „Királytigris II.“	Tavasz ébredése Az arany konty	A világ vége A szenvedély	A fekete orchidea

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Költségvetés dijtalan.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

GARAY SÁMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

Meghivó

a Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Banknak

Budapest, V., Dorottya-utca 6., az intézet helyiségeiben 1916. évi december hó 9-én, délelőtt 1/2 12 órakor tartandó

rendkivüli közgyülésére

Napirend:

1. Az igazgatóság inditványa a bank alaptőkéjének felemelése iránt.
2. Az igazgatóság inditványa az alaptőkeemeléssel kapcsolatosan a bank alapszabályai 7. §-a első bekezdésének megváltoztatása tárgyában.

Azon részvényesek, akik a közgyülésen résztvenni kivánnak felhivatnak, hogy az alapszabályok 17. §-a értelmében részvényeiket a még le nem jart szelvényeikkel együtt legkésőbb f. é. december hó 16-ig a következő helyek valamelyikén letéteményezzék.

Budapesten: a bank központi pénztáránál V., Dorottya-u. 6.
Fiumében: a bank fiókjánál, Via-del-Lido 7.
Kassan: „ „ Fő-ut 11.
Kolozsvárott: „ „ Mátyás király-tér.
Pozsonyban: „ „ Fő-tér.
Wien-ben: a K. K. Priv. Österreichische Länderbanknál, I., Hohenstaufengasse 1.

Budapesten 1916. december 9-én.

Utánnyomás nem dijaztatik. **Az igazgatóság.**

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.

BUDAPEST

IV., KÁLVIN-TÉR 3.

Thiergärtner és Stöhr

részvénytársaság

Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.

Telefon: 129-45.

Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák. Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk

Budafoki-ut 9-11 sz. alatt

levő elegáns műtermeink megtekintését

Rottersmann Tivadar

sajt- vaj- és csemegeáruk = nagykereskedése =

Budapest, Király-utca 60.

Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

Kiváló orosz szén

Hazai darabos és kocka szén

Gázgyári koksz

Kicsinyben és nagyban kapható:

EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál

Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.

Telefon: József 52-06, 52-07.

HUNGÁRIA

KÖTVÉNYEK

a legelőnyösebbek

élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-

BIZTOSITÁSOKNÁL.

Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a

HUNGÁRIA

Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz. és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. **Kartellen kivül.**

Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

UNION-BANK.

Az Union Bank részvényesei az alapszabályok 29. §-a értelmében

rendkivüli közgyülésre

hivatnak meg, amely 1916 évi december hó 20-án délelőtt 11 órakor lesz az intézet épületében, Wien, I., Renngasse 1.

Napirend:

1. Az igazgatóság inditványai:
   a) az alaptőke felemelése iránt,
   b) az alapszabályok vonatkozó rendelkezéseinek módositása iránt.

Wien, 1916. december hó 2-án.

Utánnyomás nem dijaztatik. **Az igazgatóság.**

Grünfeld Miksa

LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Hengerolajat, gépolajat,

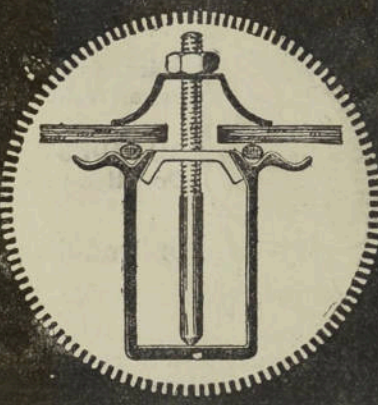
merev gépzsirt (consistens)

jutányos áron, megbizhatóan szállit:

Bernauer Lajos, olajgyár

Budapest, V. ker., Váci-ut 24. sz.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest

VIII., Futó-utca 10. szám.

Bründl János

csász. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok

Sirkővétel

előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.

Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.

Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**

Budapest, Erzsébet-körut 50

Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. december 20-án. — 51. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fel évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Ötven

millióról beszélnek ma már, ötven millió koronás deficitről és ha sokáig tart a háboru, vagy ha sokáig nyujtják még az uj bevételek kutatásának határidejét, akkor talán egyetlen tétellé zsugorodik össze a költségvetés: száz és egynéhány milliós deficitté.

Tüköryné a kis botjával nem kutatja fel olyan lázasan és szorgalmasan az üditő, friss viznek a forrását, mint ahogy a tanács kutatja a sorvasztó uj terheknek a forrásait. Kezdték a kutatást a vigalmi adón, folytatják a világitás megdrágitásán, a világitási adón, a zsibárusok, ószeresek és hajózási vállalatok béreinek emelésén, a járdafoglalási és utburkolási dijak emelésén, a vizdijak, csatornázási járulékok, örökösödési illeték növelésén, a pezsgőadón, az értéknövekedési adón és a közlekedés adóján. Itt aztán megáll a székesfővárosi finánctudománynak az óramutatója, mivelhogy nemcsak az ész véges, hanem ama forrásoknak a száma is, amelyekből milliók merithetők. Hiszen tiz, vagy tizenkét millióról még csak könnyen tud gondoskodni egy milliós nagyváros, de ha harminc, negyven, sőt ötven millióról van szó, akkor csődöt mond minden zseni, mert ahol nincs, ott hiába keres a székesfőváros ötven milliót.

Toldozgatás, foldozgatás, amit az uj jövedelmekkel végez a főváros. Drágább lesz a szórakozásunk, a világitásunk, a közlekedésünk, ezzel szemben pedig a kivánt célt mégsem fogja elérni a tanács. Rengeteg embert fog igénybevenni az uj jövedelmeknek a kezelése és a rengeteg kezelő rengeteg kezelési költséget is jelent. Tegyük fel, hogy a tanács számitásaiba nem csuszott bele lényegesebb hiba és többékevésbé beválnak az uj adókhoz füzött remények. A helyzet végleges szanálásáról akkor sem lehet szó, mert a háborus deficit cimén kirótt uj adókat a háboru után, a normális idők, háboruelőtti viszonyok helyreállitása után nem lehet többé fentartani. Akkor aztán összedől minden kártyavár, mert a háboru és háborus jövedelem nem lesz többé, a deficit ellenben a békeidőben is hü lesz a fővároshoz. Rendkivül egyszerü dolgok ezek csak a vak nem látja, hogy itt legnagyobb részen idült deficitről, nem pedig háborus hiányról van szó. Hiszen ha a deficit szülője valóban csak a háboru volna, akkor várhatnánk, amig vége van a háborunak és akkor a deficit összegének megfelelő kölcsön felvételével és a kölcsön amortizációs terhének megfelelő pótadóemeléssel ugy oldanák meg a problémát, hogy a háborus adósság egy részét átháritanák a későbbi nemzedékre, amelynek békéjéért folyik a mostani nemzedék élet-halálharca. Sajnos, nem háborus, vagy nem csak háborus deficitről van szó itt és minthogy a háborus ürügy előbb-utóbb mégis megszünik, nem elegendő, ha uj meg uj jövedelmeket fedez fel a tanács, hanem rá kell térni végre a deficit ellenszerének másik módjára is: a takarékosságra. Hihetetlen dolog, hogy erről még szó sem esett a háztartás rendezésénél. Pedig a kiadások okos redukálásával, fölösleges, nélkülözhető, vagy elhalasztható költségek beszüntetésével legalább is annyi millióval lehetne javitani a mérleget, mint az uj adókkal. Talán azért mellőzik ezt a megoldást, mert sokkal egyszerübb és sokkal — olcsóbb.

Fullánkok

...

Százötven

darab ezresbe fog kerülni a koronázás. Erre kér felhatalmazást a tanács és szivesen koncedáljuk, hogy ez az összeg nagyon is kevésnek fog bizonyulni. Szeretnők, ha mennél pompásabb, diszesebb ruhába öltöztetnék a koronázás napjára Budapestet és nem sajnáljuk a pénzt, mert szentül hisszük, hogy ennél jobb üzletet még nem csinált a főváros. Ha milliós kiadásokba veri magát a főváros a koronázás miatt, akkor is a legkitünőbb beruházás ez a kiadás, mert a koronázás fénye bevilágit Budapest lelkébe, szivébe és a világitásnál meglátja a felséges pár, mit kiván a magyar nemzet és mit kiván Budapest. Magyar udvartartás, — ez a vágya Budapestnek és a cél szentesit minden költséget, minden áldozatot.

A háziurak

panaszos feljajdulásait meg tudjuk érteni. Végtére is ők nem altruizmusból lettek háztulajdonosokká, hanem azért, hogy a partájokból éljenek. De csodáljuk azt a következetlenséget, amelyet a házbérrendelet dolgában a fővárosnál észleltünk. Tudtunkkal a helyzet november óta nem javult meg a partájok javára és ha novemberben indokolt volt a lakók védelme, ugy februárban sem szabad kitenni őket a lakbéruzsorának, mert hiszen a fizetőképességük februárban sem lesz nagyobb, mint amilyen most. A A fővárosra jellemző, hogy megijedt a saját radikalizmusától és most kezd arra eszmélni, hogy a közgyülés háromnegyedrésze háztulajdonos. A vizdijak emelését is például azért halasztották el, mert a háziurak most nem emelhetik a házbért, ennélfogva nem tudják átháritani a vizdijtöbbletet a partájokra. Ez az indokolás annyit jelent, hogy a főváros előre megfontolt szándékkal neheziti meg a partájok helyzetét és hogy mihelyt szabad lesz a stájgerolás, semmi akadálya sem lesz többé a vizdijak emelésének. Holott az emberséges logika talán mégis csak az, hogy éppen azért kell most életbeléptetni a vizdijemelést, mert most nem lehet átháritani ezt az adót a partájokra.

Emelik

a világitás árát, emelik a közlekedés diját, emelik a szórakozás költségét, emelik a burkolási dijat, emelik a vizfogyasztás diját, emelik a járdafoglalási dijat, emelik a zsibárusok helypénzeit, emelik a dunai partbérletet, emelik a fuvardijakat, emelik a kenyér árát, emelik a pótadót és emelik — a városháza nivóját. Ezzel szemben leszállitják az élelmiszeradagokat, leszállitják a közvilágitást, leszállitják — a tekintélyüket. Ez a helyzet szignaturája a világháboru harmadik évében és ez a mérlege a pesti polgár „követel" és „tartozik" rovatainak. Az érem egyik oldalán csupa áremelés, a másik oldalon pedig csupa korlátozás, megszoritás, csonkitás. Senki sem mondhatja, hogy a két oldal nincsen összhangban s hogy a mérleg egyik oldala könnyebb a másiknál.

Nem lesz dupla fizetés

A háborus évek és a nyugdijidő

A Fővárosi Hirlap szögezte le először azt a gondolatot, hogy a főváros alkalmazottaira nézve azáltal lehetne emlékezetessé tenni a koronázási szép napokat, hogy az alkalmazottaknak a koronázás hónapjában dupla fizetést adna a székesfőváros. Ezzel egyidejüleg bukkant föl a városháza folyosóján az a hir is, hogy a hadiéveket duplán fogják beszámitani a nyugdijidőbe, a szolgálati évekbe. A hirek kissé ellentétesen szólottak, mert részben az összes tisztviselőkről, részben pedig csak a katonai szolgálatot teljesitő tisztviselőkről beszéltek, végül mint legplauzibilisabbat hirdették, hogy nem az összes hadiéveket, hanem csak egy hadiévet fognak duplán számitani.

Természetes hogy a tisztviselők mindkét hir iránt melegen érdeklődnek. Tudják nagyon jól, hogy mindkét jutalomra alaposan rászolgáltak, mégis azt kell mondani, hogy a jóindulatu hireket kissé bizalmatlanul fogadták. Meg kell vallani, hogy ez a bizalmatlanság nem volt tulságosan oktalan. A tisztviselők jól tudják, hogy sem az állam, sem a főváros pénzügyi helyzete nem tulságosan kedvező, de tudják azt is, hogy a főváros az állam előtt — sajnos, — semmiféle akciót nem kezdhet tisztviselői érdekében.

Tekintettel arra hogy bármennyire szeretnénk is, ha a tisztviselők megérdemlett jutalomban részesülnének, még sem tartjuk okos dolognak, hogy várakozásukat alaptalanul felcsigázzuk. Bizonyosat akarván tudni, illetékes helyre fordultunk, ahol a következő nem tulságosan vigasztaló felvilágositásokat kaptuk:

— A főváros vezetőkörei természetesen mind a két dologra gondoltak már. Gondoltak arra, hogy a koronázás alkalmából valami jutalomban részesüljenek az alkalmazottak és arra is, hogy a hadiévek, vagy azoknak egy része duplán számittassék be a szolgálati időbe. Sajnos, valami biztató dolgot a mai stádiumban nem mondhatok, aminek *oka az anyagi helyzet.*

Szóljunk először *a koronázási jutalomról,* amelyet ugy képzeltek el, hogy a főváros összes alkalmazottai a koronázási hónapban dupla fizetést kapjanak. Ennek nehézségeire máris rámutatok, ha csak annyit mondok meg, mit jelentene ez az ajándék pénzben kifejezve. Ha a főváros csak a közigazgatási tisztviselőknek és a tanszemélyzetnek adna koronázási jutalmat, *ez nem kevesebb, mint 1,800.000 koronát tenne ki.* Az államnak viszont, ha ugyanezt akarná a saját alkalmazottaival, *negyven millióba kerülne a dolog.* Azzal viszont a mi tisztviselőink is tisztában vannak, hogy csak az állam után kezdhetnénk meg a magunk akcióját.

— *Pénz pedig nincs.* Csaknem teljes bizonyossággal mondhatom tehát, hogy a mai viszonyok között *a koronázási ajándéknak ez a módja lehetetlen.*

— Sokkal inkább a valószinüségek közé tartozik a hadiéveknek a nyugdijban való duplánszámitása. Itt sem mondhatok azonban bizonyosat, mert mi hiába tervezünk valamit, ha a kormány nem akarja. Ennek is felülről kell kezdődnie és ha a kormány megcsinálja az állami tisztviselők számára, akkor mi sem fogunk mögötte maradni.

— Beszélgetések, számitgatások természetesen ezen a téren is történtek. Ezeknek az — ismétlem — pusztán elvi jelentőségü megbeszéléseknek eredménye, hogy legokosabb lenne, ha *azoknak a közigazgatási tisztviselőknek és ta-*

nitóknak, akik a fronton vannak, két évet számitunk be, a többieknek pedig egyet. Ez semmiképen sem végleges eredmény, hanem — nem győzöm eléggé hangoztatni — csak beszélgetés a dologról.

— Ha mégis azt mondom, hogy ennek inkább van valószinüsége, mint a koronázási ajándéknak, annak igen egyszerü és természetes oka, hogy *a háborus éveknek a nyugdijba duplán való beszámitásához momentán nem kell pénz.* Ezt az ajándékot majd később kell kifizetni és igy a mai pénztelen helyzetben is meg lehet csinálni.

Kifejlődik az autobusz-forgalom

A kisérletek fényesen beváltak

A közlekedési ügyosztály ma még azon az állásponton van, hogy az autobuszokkal tulajdonképpen csak próbálkozik, a valóság azonban az, hogy az autobusszal már mint komoly közlekedési eszközzel kell számolnunk. A közönség nagyon megszerette a tiszta és kényelmes kocsikat, ami azt eredményezte, hogy az ugynevezett próbaesztendő ami például Bécsben komoly ráfizetést jelentett, Budapesten egyenesen jelentékeny haszonnal járt. Nem lehet tagadni, a városházán büszkék arra, hogy a háboru alatt nemcsak fönn tudták tartani az autobusz-forgalmat, de sikerült azt egyenesen fejleszteni is. Ez a fejlesztés egyelőre nem jelenthet tulságosan sokat, de nehány nap óta már nemcsak az Eskü-térre, de az Országház-térre is járnak az egyelőre háborusan zörgő és járda-rongáló, de kényelmes alkotmányok. Egy kicsit a fejlődéshez tartozik az is, hogy az árakat is fölemelték. Az áremelés egészen mérsékelt és a közönség is nagy nyugalommal fogadta. Az autobusz fejlődése életszükségévé lett Budapestnek, ami arra inditott bennünket hogy erről a kérdésről Rényi Dezső tanácsnoknál, a közlekedési ügyosztály vezetőjénél érdeklődjünk, akinek felhatalmazására Till Antal tanácsjegyző a következő értékes felvilágositásokat volt szives adni:

Daimler-, Benz-, Marta- és Büssing-autobuszok a forgalomban.

— Az elmult nyáron hét autobuszunk volt forgalomban:

1 villanyüzemü *osztrák Daimler,*
2 német Daimler-tipusu *Marta-auto,*
4 gaggenaui *Benz-kocsi.*

— Az egész nyáron öt kocsit járattunk állandóan, amelyek nyolcperces menetrend mellett bonyolitották le a forgalmat. A közönség nagyon megszerette az autobuszt, ugy hogy nem mondok ujat, ha konstatálom, hogy különösen délben és este valóságos tolongás van a Kigyótéren, ahol a közönség az autobuszt várja. De még többet mond a statisztika, amely szerint a budapesti autobuszokon *hallatlanul nagy a férőhelykihasználás.* Az egyik utas a másiknak adja át a helyét, ugy hogy autobuszainkon *100 százalékon felüli férőhelykihasználást tudunk kimutatni.*

A tarifaemelésről.

— Ezzel szemben a viteldij rendkivül olcsó volt, amit legkönnyebben a bécsi példával illusztrálhatok. Bécsben a háboru alatt mindössze két villamosüzemü kocsit tudnak járatni. Ezek a kocsik a St.-Stefan-Platz és a Nordbahnhof között közlekednek 2·2 kilométeres utvonalon. A közönség egységes viteldij szerint ezért az utért 24 fillért fizet. Ezzel szemben a mi viteldijunk a következő volt:

az egész 3·7 km.-es vonalon — — 20 fillér
a 2·2 km.-es szakaszon — — — 14 fillér

— Egyszóval a különbség 10 fillér volt, ami természetesen igen nagynak mondható. Ilyenformán a bécsi viteldijakkal szemben a mi fölemelt uj viteldijunk, amely az egész utvonalon 24 fillért, a szakaszon pedig 16 fillért tesz ki, igen mérsékeltnek mondható. Egyben pedig konstatálni kell, hogy a közönség zugolódás nélkül fogadta a pár nap előtt életbelépett emelést és az uj viteldijakat is szivesen fizeti, mert az áremelés csekély is, megokolt is.

Városliget—Országház-tér.

— Az ujonnan megállapitott viteldijakkal egyidőben megcsináltuk a *második vonalat is.* A Lipótváros belterületének a Városligettel eddig nem volt közvetlen összeköttetése. Ezért kellett uj utvonalnak azt választani, amely a Városligetet az Országház-térrel köti össze. A Lipótváros nagy örömmel fogadta ezt az uj közlekedési módot.

— Volt azonban egy kényszeritő körülmény is, amely szerint ez volt az egyetlen lehetséges vonal a berendezkedésre. A Sembusto-gummival ellátott vaskerekek kitünően beváltak ott, ahol aszfalt és faburkolat van. Ki kellett keresnünk tehát azt az utvonalat, ahol kocsiink csak aszfalton és faburkolaton járnak. A kocsiállomány az uj összeköttetéshez rendelkezésünkre állott, ugy hogy most három kocsink a Kigyótérre, három pedig az Országház-térre jár.

— Nagyon fontos volt az uj autobuszjárat az Andrássy-ut szempontjából is. Az Andrássy-ut közlekedési eszközökben meglehetősen szegény, különösen azóta, amióta a háboru kényszere az omnibuszjáratok számát megapasztotta. Most, hogy ugy a kigyó-téri kocsik, mint az országháztériek az Andrássy-uton át mennek, *a közönség 6½ percenként kap itt kocsit.*

Havonkint 360.000 utas.

— Kocsiállományunkra vonatkozólag is mondhatok reményteljes dolgokat. A *Ganz-gyárnál* megrendelt braunschweigi *Büssing-kocsikból* kettőt leszállitottak, kettő pedig nemsokára szintén leszállitásra kerül.

— A kereskedelmi miniszter is kivánja a Büssing-kocsik kipróbálását, hogy végre ki tudjuk választani, milyen kocsik lesznek legalkalmasabbak a forgalom lebonyolitására. Később még négy, esetleg öt ujabb kocsit is forgalomba fogunk helyezni.

— Ilyen körülmények között az autobuszforgalomnak igen szép jövőt jósolhatunk. Ma egy kocsi 1200 utast visz naponként, ami, ha terveink rövidesen beválnak, tiz kocsival napi 12.000, havonként pedig 360.00 utast jelent.

— Ami az országházi vonalat illeti, ezt a közönség még nem ismeri eléggé. Időbe telik, mig az eskütéri forgalmat ezen a vonalon utólérhetjük. Egyelőre ez a vonal gyengébb, mint a nagyon népszerü eskütéri.

Kisérletek a kocsitipusokkal.

— Hangsulyozni kivánom, hogy mi még tulajdonképen mindig csak kisérletezünk. Valójában még mindig *a tipusok kipróbálásáról van szó.* Az országháztéri vonal megnyitásakor az első napon három kocsink szenvedett kárt és éppen ezért, mert próbálkozunk, a közönséget is türelemre és elnézésre kell kérnünk.

— Komoly vigasztalásként mondhatom, hogy Bécs az első évben, amikor próbajáratait rendszeresitette, 120.000 koronát fizetett rá. *Nálunk a próbaév pénzügyileg is jövedelmező volt.*

Utrongáló autobuszok.
— Ügyosztályok nézeteltérése. —

Az utóbbi időben az autóbuszok ellen többször panaszkodott az ut- és csatornaépitési ügyosztály. Azt panaszolta, hogy az autobuszok nehéz terhe és háborus vaskereke lényegesen rontja a budapesti utcák amugy is leromlott burkolatát, amelyet a háborus anyag- és munkáshiány miatt nem lehet kellőképpen javitani. Megemlitiük ezt Till tanácsjegyzőnek, aki igy válaszolt:

Próbaemelések.

Ülésezik a t. pénzügyi bizottság és a programm a régi: a jövedelmek szaporitása. Huszonöt kemény marku székesfővárosi szolga cipeli be az ülésterembe a városigazgatás szimbolumát: egy kétkaru emelőt. Mert *emelés* a jelszó itt, emelnek rendületlenül mindent, ami nem emelhető. *Biró* Henrik például füstmentes Duna-korzót kiván, s a végén *emeli* poharát *Vita* tanácsnokra; ezzel szemben *Jencs* és *Perczel* budai városatyák fenyegetőleg *emelik* fel kezüket a gonosz hajózási vállalatokra. Mindenki emelt itt; akik beszéltek, *emelték* a partbéreket, akik hallgattak, csak azért tették ezt, hogy aranyaiknak a számát *emeljék.* A partbérek után a zsibárusok és ószeresek kerültek sorra és *Hüvös* Iván, mint diszószeres és diszzsibárus sikra szállt a Teleki-téri börzetanácsosok és brözetagok mellett. Sikerült is tiz százalékot lefaragnia az emelésből, pedig Vita tanácsnok, aki szintén diszószeres és diszzsibárus, fájlalta a lecsipett tizezer koronát.

Emelkedett hangulatban tértek át a diszbizottság tagjai a járdafoglalási dijak *emelésére.* Nehogy tévedésben legyen az olvasó, sietünk hangsulyozni, hogy a járdafoglalási dij a kávéházi kerteknek a bére, ama szindús és illatos kerteké, amelyeket az első tavaszi napsugár kicsal a föld alól, s amelyeket az utolsó őszi napsugár csal vissza a föld alá. Ezekben a kertekben nem a flóra, a virágzat és növényzet a fő (ámbátor egynémely nyári kertekben Flórák is akadnak talán), hanem a fagylalt, a jegeskávé, a málnaszörp, a frissen habzó sör és minden ital, amelynek hüsitő hatása van. Ezekért a pót-kávéházakért, a kávéházak kiugró mellékleteiért bátorkodik a főváros a dijacskákat szedni. Dijacskákat, — mert példának okáért a Delikávéház tizenkét koronát fizet mindössze négyzetméterenkint és ez a legmagasabb tarifa. Holott világos, hogy ez a dij nem a járdafoglalásért, vagy járdaelfoglalásért jár csak, hanem azért is, mert ezek a Potemkin-kertek kitünő üzletek és főerősségei az anya-kávéházaknak, főreménységei a kávéháztulajdonosoknak. A főváros papirformája itt is érvényesült; mindent felemelnek az urak, csak éppen azt nem, amit felétlenül fel kell emelni. *Berczel* tanácsnok jelentette, hogy az I. kerületi előljáró urnak az a véleménye, hogy a Vérmező-kávéház sokat fizet a járdafoglalásért, a II. kerületi előljáró urnak szent meggyőződése, hogy az Alagutkávéház amugy is ráfizet az üzletre; a III. kerületi előljáró ur tragikusnak mondja az Ujlaki-kávéház pénzügyi helyzetét; a IV. kerületi előljáró ur kávéházi sztrájkokkal fenyeget; az V. kerületi előljáró ur a Vizafogó-kávéház kétségbeejtő üzletmenetére utal; a VI. kerületi előljáró ur hivatkozik arra a közismert tényre, hogy az Abbazia-kávéház mindig üres; a VII. kerületi előljáróság felhivja a tanács figyelmét arra a jellemző körülményre, „miszerint" a kerületében székelő kávéházak tulajdonosai leszállitották az árakat, mert csak igy maradhatnak fenn. A VIII. kerületi előljáró ur közölte, hogy a Baross-kávéház kénytelen volt a Baross-szobrot akvirálni vendégnek — egyéb hiányában. A IX. kerületi előljáró ur jelentette, hogy a Magyar Ipar-kávéház fuzionál a Rapszky-kávéházzal, mert csak a rezsi egyesitése mentheti meg őket a sorvadástól. Végül a X. kerületi előljáró ur fájdalomtól megtört szivvel tudatja, hogy „Kávéház a disznószállásokhoz" nevü kávéház becsukja a boltot, mert Folkusházy tanácsnok egymásután küldi vérpadra a törzsvendégeit.

Több előljáró ur nem lévén, *Berczel* tanácsnok azt inditványozza, hogy a járdafoglalási dijak maradjanak meg változatlan összegükben. — Hohó, — mondják az atyák, ez rut becsapás, hiszen bennünket azért hivtak ide, hogy emeljük. És emellett maradtak; visszaadták az előljárók jelentéseit a tanácsnoknak azzal, hogy csak emeljen egészen bátran.

Aztán *felemelték* az atyák a burkolási járulékot is és már éppen a saját nivójukat akarták *felemelni* azzal, hogy az ideiglenes tanerőknek a dijait *emelik,* amidőn felállt, vagy felült bizonyos *Preyer* nevü Hugó, egyike ama Sasoknak, akik villamosvasuti tanitémeket nemzenek. A tekintélyét akarta *emelni,* de támadását csunyán visszaverték. Azt mondta, hogy a tanerők menjenek napszámosoknak.

— Hiszen ők napszámosok, a nemzet napszámosai.

— Hát akkor forduljanak bizalommal a nemzethez. Igy riposztozott a keményszivü, kérgeslelkü Preyer, aztán szidta tovább a szegény, ártatlan tanerőket, elannyira, hogy *Wildner* tanácsnoknak könyek hullottak a szeméből. Megvédte a tanitókat és tanitónőket és mondani sem kell, hogy a beszédnek *felemelő* hatása volt. *Preyer* Hugó dühösen távozott; távozás előtt rendbehozta lelki és szellemi ruházatát és szólott:

— Nagyon sajnálom, de én emlőn táplálkoztam, nem pediglen *emelőn!*

— Igaz, hogy *Fock* tanácsnok ur, az ut- és csatornaépitési ügyosztály vezetője panaszkodott a burkolatnak az autobuszok által való megrongálása miatt. Természetesen igaza van neki a maga szempontjából, mert a mi gummival bélelt Sembusto-kerekeink kétségtelenül tesznek károkat, de viszont mi is beszélhetünk arról, hogy hogy a fővárosnak a háboru alatt megromlott utcaburkolatai igen sok kárt tesznek az autobuszokban. Persze nekünk is be kell látnunk, hogy az ut- és csatornaépitési ügyosztálynak nincsen anyaga és nincsen elegendő munkása, akik a javitásokat eszközölhetnék. Kárt teszünk egymásnak, de nem segithetünk a bajon. Kölcsönös elnézéssel megértjük egymást és megértjük azt is, hogy az autobuszokat, ha rongálják is a burkolatot, üzemen kivül nem helyezhetjük. Végre is be kell látni, hogy a mi gummival enyhitett vaskerekeink még mindig nem olyan kértékonyak, mint a katonai autók vaskerekei és a mi, megterhelve, 7—7'5 tonna sulyu autobuszaink még mindig sokkal könnyebbek, mint a katonai teherautók.

Koronázási előkészületek

Diszités, kivilágitás, az utak kijavitása

A koronázás előkészületeiben a fővárosnak is tevékeny része van. Azok az ügyosztályok, illetve tisztviselők, akiknek a munkálatok körül dolguk akad, a következők:

Az ut- és csatornaépitőügyosztály Fock Ede tanácsnok vezetésével, a középitési ügyosztály, Krátky János tanácsnok és Kabdebó Gyula müszaki tanácsos vezetésével, a világitási ügyosztály Buzáth János tanácsnok vezetésével, Miklós Elemér dr. tanácsjegyző, Zilahy Dezső az Idegenforgalmi Hivatal igazgatója, Balló Aladár a köztisztasági hivatal igazgatója és Gattein Hugó dr. a fuvartelep igazgatója.

*

Az utépitési ügyosztály feladata az összes utak átjavitása, különösen természetesen azoké, amelyeken a koronázási menet áthalad. A döcögős budai utakra, amelyek a háboru alatt bizony sokat szenvedtek, nagyon rájuk fér egy kis koronázási reparálás. Nagy tatarozás van folyamatban a budai parkokban is. Különösen az apró, kopasz, elfelejtett sarokdarabokat, utcaszögleteket veszik pártfogásukba, növényekkel látják el, szóval valami formát, szint adnak mindennek, hogy a szépetkereső szem sehol se lásson üres foltot, visszataszitó sivárságot.

*

A várban, a merre a menet elhalad, az utcákon az állam különleges diszitést csinál. Sok lámpa és hirdetési oszlop van utban, ezeket leszerelik, eltávolitják. A helyükre dekorativ oszlopok, diszkapuk kerülnek, amelyeken világitási diszités is lesz. Ezekre az oszlopokra a vizvezetéki és világitási ügyosztály szerel föl lámpákat. Nagy feladat lesz különben a Mátyás-templom kivilágitása is, ahol 25.000 gyertyafényben fog a villany tündökleni.

*

A középitési ügyosztály szerepéről Kabdebó Gyula müszaki tanácsos ezeket mondta munkatársunknak:

— A középitési ügyosztály munkája annak a három tribünnek a fölállitása, amelyen a fővárosi bizottsági tagok és családjaik kapnak majd helyet. A tribünök a Disz-téren, a Honvéd-szobor mellett és a Tárnok-utcában épülnek. A főváros mindhárom tribünje fedetlen lesz, mert igy esztétikusabb látványt nyujtanak, mintha tetővel látnánk el. Az állam hét tribünt épittet, ezek ma még fedettek, de valószinüleg ők is le fogják szedni a tetőket.

— Ezenkivül a főváros diszitteti azt az utvonalat is, amelyen a bevonulás fog megtörténni és természetes, tribünjeink diszitése is a mi dolgunk.

— A három tribün körülbelül 70,000 koronába fog kerülni, ami azonban a helyek eladása révén a maga egészében megtérül, sőt benne foglaltatik az az összeg is, amit jótékonycélra a Vöröskeresztnek fog adni a főváros. A tribünökön fiatal tisztviselők fogják a rendet fentartani.

— Természetesen a tribünök mellett egyéb helyiségeket is kell épiteni. A közönségnek joga van helyét elhagyni és csak a menet elhaladása idején kell a tribünön maradnia. Ezért a tribün alatt büfféket és melegedő-helyiségeket is rendezünk be.

*

A lakáskérdés megoldásának egy része is a fővárosra tartozik és az Idegenforgalmi Hivatalnak sok munkát, gondot ad. A hivatal felhivta azokat, akiknek a koronázásra kiadó lakásaik vannak, hogy jelentsék azt be. Ugy tudjuk, történt is valami hatszáz bejelentés, de a szobákért meglehetősen szemérmetlen árakat kérnek. A hatóságnak azonban nincsen módjában beavatkozni, mert ez a beavatkozás a magánjogba ütköznék. A legolcsóbb ár, amit egy fekvőhelyért kértek, 10 korona. Persze van aztán olyan szoba is, melyért 100—800 K-t kérnek. A lakáskiadók többnyire a középosztályhoz tartoznak, akik a rendkivüli alkalomból egy kis pénzt szeretnének látni, inkább ők maguk ezidő alatt a cselédszobában laknak. Az Idegenforgalmi Hivatal minden bejelentett lakást megnéz és igy közvetlen tapasztalat alapján informálja a lakáskeresőket, akik közül a legtöbben el is fogadják a hatalmas árakat. A hivatal ezt a nehéz közvetitést teljesen ingyen végzi.

*

A fuvartelep feladatairól Gattein Hugó dr. igazgató a következőket mondta munkatársunknak:

— Budapest székesfőváros müvészi kivitelü diszkocsijai a koronázáson részt fognak venni, mert utasitást kaptam, hogy hozzuk rendbe s tartsuk készenlétben. Csupán még a kocsiknak fenn a várban való elhelyezésére nem kaptam utasitást.

— A fővárosnak a fuvartelepen van 3 diszkocsija, melyek még 1896-ból, a millenniumi kiállitás idejéből valók. Mindegyik kétlovas, a lovaknak is gyönyörü, nehéz és diszes szerszámjuk van. Ugy terveztük, hogy két kocsival már 27-én, a fogadtatáson is kivonulunk, de azt hiszem, hogy ez elmarad, mert a hintók diszesebbek az udvari fogatoknál és nem akarjuk, hogy a koronázási menet ünnepiességéből lerontsunk valamit az előzetes kivonulás által.

— A koronázáson való szereplésről bővebb utasitásokat nem kaptam. Nagyon nehéz lesz elhelyezni a kocsikat a tulságosan rövid és szük utvonalon.

Pénzükhöz jutnak a vállalkozók

Rendelkezés az utalványozás gyorsitására

A *Fővárosi Hirlap* mult számában rövidesen megemlékeztünk arról a reformról, amelyet a polgármester a vállalkozók és iparosok számláinak és kereseti kimutatásainak gyorsabb kiutalása érdekében léptetett életbe. A reform nagyon fontos volt már, mert a vállalkozók, de különösen a kisebb iparosok telve voltak panaszszal, hogy idejekorán nem juthatnak hozzá követeléseikhez. Az ujitások igen okos és jó intézkedésekben nyilatkoznak meg, amiben legtöbb érdeme *Déri* Ferenc alpolgármesternek van, aki ebben az ügyben alapos tanulmányozást végzett. Az alpolgármester tanulmányozásának eredménye volt az a javaslat, amelynek értelmében most aztán *Bárczy* polgármester kiadta rendeletét. A polgármesteri rendelet a következőket tartalmazza:

1. A szerződéskötések intézkedését mindegyik tanácsi ügyosztályban a fogalmazó személyzet egy tagjára kell bizni, akinek kezében egyesitendők a megkötendő szerződések. A kijelölendő előadóhoz a szükséghez képest esetleg a kezelőszemélyzetből segédmunkaerőt kell kirendelni, hogy lehetővé váljék minden szerződéskötésnek egy-két nap alatti elintézése.

2. A tanácsi határozattal megrendelhető munkák engedélyezésének gyorsitására azokat a tanácsi határozatokat, amelyeknek elkészitése és tanácsülésbe vitele között a kellő idő rendelkezésre áll, a tanácsülést megelőzőleg le kell tisztáztatni s ugy ezeket, mint a tanácsülésbe nem kerülő hasonló tárgyu ügyiratokat mindenkor soronkivül kell kezelni és elintézni.

3. A tanácsi ügyosztályok segédhivatalai a hozzájuk kerülő számlákat és kereseti kimutatásokat a többi ügyiratoktól elkülönitve tartoznak kezelni s azokat rögtön, soronkivül az ügyosztályvezetőnek bemutatni s a kijelölt mérnökökhöz eljuttatni.

4. Az ügyosztályvezetőknek és az előadóknak utasitaniok kell a vállalkozókat arra, hogy a számlázásra kerülő apróbb tételeket vegyék a végszámlába és hogy a kereseti kimutatásokba — azok gyors elintézhetése okából — csakis a nagyobb tételeket vegyék föl.

5. Mindegyik tanácsi ügyosztályban az odaérkező számlákról és kereseti kimutatásokról áttekinthető, pontos, állandó nyilvántartást kell vezetni, amelyből bármikor megállapitható legyen, hogy mely számla mikor érkezett be és elintézetlen-e még. Ezt a nyilvántartást az ügyosztályt vezető, vagy az általa kijelölt előadó minden nap ellenőrizni tartozik s rögtön intézkednie kell, ha valamely számla a nyilvántartóból kitünőleg késedelmesen nyer elintézést. A nyilvántartás ellenőrzője az esetleges megokolatlan késedelemért személyesen is felelős.

6. Végül fölhivom a tanácsi VI. ügyosztályt, hogy tegyen mielőbb a tanácshoz előterjesztést a rövid uti utalványozásra vonatkozó rendelkezéseknek oly irányban leendő megváltoztatására nézve, hogy a rövid uton utalványozható számlák legnagyobb összege 1000 koronában állapittassék meg.

Legszebb
arany cigaretta-tárcák
legnagyobb választékban
Schönwald Imre ékszerésznél
Budapest, Deák Ferenc-utca 21.
Alapitva: 1852. :: Törzstelep: Pécs.

Mozgolódnak a technikusok

A városi müszaki adminisztráció reformja

A városi adminisztrációban igen jelentékeny változás lenne az, amelyet Budapest technikusköre szeretnének keresztülvinni és amelynek — valljuk meg — igen sok komoly alapja lenne. Régi dolog, hogy Magyarországon mindenki mással foglalkozik, mint amihez ért és különösen a jogászelem az, amely mindenhol előnyöket vivott ki magának a szakemberek rovására. Megvan ennek a természetes oka is, hiszen tudjuk, hogy politikus ország vagyunk, ahol hosszu ideig — még ha akartunk volna — se lehetett volna bizonyos állásokat technikusokkal betölteni. Ma azonban már másként áll a helyzet, van elegendő és kiváló müszaki képzettségü tisztviselője a fővárosnak is, akiknek pályája igen gyorsan megreked.

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egyesületből indult ki a mozgalom, amely arra irányul, hogy a főváros a két meglevőn kivül még három ügyosztály élére állitson müszaki tanácsnokot. A technikusok erőteljesen hangsulyozzák, hogy éppenséggel *nem személyek ellen irányul mozgalmuk,* de elvben azt kivánják, hogy a *városépitési, vizvezetéki* és *csatornázási,* valamint a *közlekedési* ügyosztályok élére müszaki képzettségü tanácsnokok kerüljenek. A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet mozgalmához az egész technikus-társadalom csatlakozott. Sorompóba lépett a Magánmérnökök Országos Szövetsége, az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület, a Magyar Elektrotechnikai Egylet, a Magyar Épitőművészek Szövetsége, a Városi Mérnökök Országos Szövetsége, a Magyar Épitőmesterek Egyesülete és a rokonegyesületek.

Ezek igy együtt bizottságot küldtek ki, amely bizottság memorandumot szerkesztett. A memorandumot *Kovács Sebestyén* Aladár müegyetemi rektor vezetésével küldöttség nyujtotta át *Bárczy* polgármesternek. Hogy a nagyjelentőségü mozgalom céljait, eszközeit és eddigi eredményeit megismerjük, fölkerestük *Kovács Sebestyén* Aladár müegyetemi rektort és *Mihályfi* József nyugalmazott fővárosi müszaki főtanácsost, a mozgalom szellemi vezérét. A két nyilatkozat itt következik:

Kovács Sebestyén Aladár,
müegyetemi rektor:

— Mozgalmunk, melynek célszerü, helyes és igazságos voltát mindenki elismeri, azt a régi-régi tradiciót akarja megdönteni, hogy a köz-

igazgatási ügyosztályok élén *kizárólag* jogi képzettségü vezetők álljanak. A dolog legutóbbi tárgyalásánál a főváros közgyülése két szakosztályra vonatkozólag elfogadta az elvet és az ügyosztályok élére müszaki férfiakat állitott. Három másik ügyosztálynál azonban maradt minden a régiben. Most ujra megindituk mozgalmunkat, s reméljük, hogy a belügyminiszterium sem fogja utját állani, hogy e célszerü változás létrejöjjön.

— Közvetlen aktualitást mozgalmunknak a fővárosi törvény tervbevett reviziója ad. Jól tudjuk, hogy a rögtöni keresztülvitel nem lehetséges, kell bizonyos fokozatosság. Most benyujtott memorandumunkat, mely nem technikusok részéről is rendkivül kedvező pártolásban részesül, a polgármester ur készségesen fogadta, s *teljesitését kilátásba helyezte.*

— Külön ki kell azonban nyilvánitanunk, hogy mozgalmunk *távolról sem irányul személyek ellen* és másrészről *nem indult meg személyek miatt.* A mai adminisztráció ellen semmiféle személyi kifogásunk nincs, csupán az elvet akarjuk keresztülvinni, mert az minden oldalról nézve célszerü és helyes.

Mihályffy József,
ny. székesfővárosi müszaki főtanácsos:

— A mozgalom keletkezésének története az, hogy a Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet kapcsolatban még hat rokonegyesülettel, — kiindulva abból az elvből, hogy minden jó adminisztrációnak legfőbb kelléke a közvetlen intézkedés, vagyis az, hogy olyan ember hatáskörébe tartozzék az ügyek érdemleges intézése, aki öntudatos, saját tapasztalatai és tanulmányai alapján teljesen átérti a dolog lényegét s igy személyes felelősséget vállalhat — elhatározta a közigazgatás egyes ágazataiban, a technikai munkával összefüggő kérdések rendezését. A fenti elvnek kell érvényesülni a közigazgatás minden ágazatában: a jogi, a müszaki és a közegészségi téren egyaránt, mert csak a szaktudományok értékesitése biztosithatja a haladás és fejlődés utját.

— Ezzel szemben meg kell állapitanunk, hogy a müszaki tudományok képviselőinek érvényesülése, Budapest székesfőváros ügyeinek adminisztrálásánál, nem halad abban az irányban, amiről a közérdek szempontjából kivánatos volna.

— Az illetékes intéző körök e helyzet tarthatatlanságát régtől fogva be is látják. E téren elegendő az időrendben utolsó három polgármester szavait idézünk. Márkus József 1897. augusztus 21-én kelt jelentésében ezt mondotta: „Igen nagy hátrányára szolgál az ügymenetnek az a körülmény, hogy az ügyosztályok és a szakhivatalok a legtöbb esetben parallel munkát végeznek. Ez a rendszer egyrészt nem használja ki jól a szakerőket, másrészt sok fölösleges dolgot végeztet."

— A másik polgármester, aki fenti elvek igazságát elismerte, Halmos János volt. A müszaki ügyek adminisztrációja dolgában tett és 1900 október 31-én kelt jelentésében a következőket mondja: „Én azt a szervezetet tartom egyedül megfelelőnek, amely szerint az osztályok élére müszaki minősitésü tanácsnokok állittatnak." Ennek a szervezetnek azonban szerinte az 1872. évi XXXVI. tc. utját állja. El is maradt a keresztülvitele.

— Végül dr. Bárczy István polgármester 1911. január 19-én kelt előterjesztésében igy szól: „Nemcsak a müszaki karnak, de a törvényhatósági bizottságnak és a közönség egy nagy részének is régen s mind erősebben hangoztatott kivánsága a müszaki karnak az intéző közigazgatásba való bevonása. Kétségtelen, hogy a modern városi igazgatásban mind nagyobb szerep jut a müszaki igazgatásnak és ez igazgatási működés gyorsitása és hatályossága kivánatossá teszi, hogy szervei nemcsak véleményt adjanak, hanem közvetlenül intézkedjenek is, amennyire ezt a közigazgatás egyetemes érdekei megengedik. Ennélfogva magam is szükségesnek tartottam, hogy a központi igazgatásnak átalakitásakor ez irányban is a reform terére lépjünk. A helyes megoldást pedig abban véltem megtalálhatni, hogy azokra az igazgatási ágakra, melyek eminenter müszaki természetüek, müszaki tanácsi ügyosztályok alakittassanak müszaki személyzettel, élükön müszaki képesitésü tanácsnokokkal, mig a mérnöki hivatal többi személyzete a megfelelő, általános közigazgatási ügyosztályokban megosztatik."

— A polgármesterhez intézett memorandumunk előadja, hogy három ügyosztály, ugy mint a városépitési, az ut- és csatornaépitési, valamint a közlekedési ügyosztály élére müszaki tanácsnok állitását kérjük.

— Kimutatható, hogy ezekben az ügyosztályokban a hivatalnokok ügykörének 90 százaléka müszaki természetü. És most mégis az a helyzet, hogy bár e három ügyosztály müszaki jellegét a közgyülés és a polgármester elismerte, vezetői még sem müszaki emberek. Pedig müegyetemi oktatás megadja a módot a müszaki képzettségüeknek arra, hogy a közigazgatás egyes ágazataival is megismerkedjenek; ami csekély adminisztrativ munka akadna, azt igen hamar elsajátitanák.

— November havában átnyujtott memorandumunkban azt is kérjük, hogy a fenti három ügyosztály élére müszaki tanácsnok, nemkülönben az egész nagy, 250 tagu müszaki testület élére egy müszaki alpolgármester állittassék. Reményünk van rá, hogy mostani mozgalmunk eredményes lesz.

Mit hoz a Jézuska?

— Budapesti idill. —

(Idő: jelenkor. Szinhely: egy budapesti bérpalota elegáns, első emeleti lakása. Szereplők: Papa és Mama. Papa és Mama az ugynevezett vagyonos osztályhoz tartoznak. Előkelőbb, külföldi fürdőhelyen szoktak nyaralni, uzsonnázni kávéházba járnak, a fiut nyelvekre, vivni, lovagolni, a leányt zongorázni, koncertekre járni, Gerbeaudnál uzsonnázni és románokat olvasni tanitják. Kedvenc lapjuk a Zsornál és a Fliegende Blätter, havonként egy estén megjelennek a Folies előadásán és a gyermekek szabadgondolkodók.)

Mama: Papa, mi lesz a Jézuskával?

Papa: Miféle Jézuskával?

Mama: Miféle Jézuskával? . . . Hát a karácsonyi Jézuskával, a karácsonyfa-Jézuskával, a prezent-Jézuskával. A Jézuskával, aki elszokott jönni minden intelligens családhoz karácsonykor.

Papa: Aki belekerül nekem minden decemberben ultimó előtt háromszáz koronába, minden decemberben az elején ötven koronába, csak akkor Mikulásnak hivják. Aki ultimókor karácsonyfával dül be, elején cipővel. Az idén nincs Jézuska. Az idén egy világháboru van, egy élelmiszerhiány van, egy drágaság van. Az idén maximálták a karácsonyfát, rekvirálták a képeskönyvet, butont, aranydiót . . .

Mama: De Papa . . . hát az idén egy világháboru van . . . hát az idén hadi Jézuska lesz. Mert az idén hadiasszony van, hadi kenyér, hadi cseléd, hadi cipő . . . az idén is lesz Jézuska, csakhogy hadi Jézuska lesz . . .

Papa: Fával, vagy fa nélkül?

Mama: Ez mindegy. A Jézuska nem a fa . . .

Papa: A Jézuska egyszóval a prezent.

Mama: Papus, ez kell, mi egy intelligens család vagyunk és karácsonykor egy intelligens család asztaláról sem hiányozhatik a Jézuska. Háboru ide, háboru oda . . .

Papa: Jó, ám jó. Kezdjük az izzadást. Itt van a Klotild. Mi legyen a prezent világháborubun Klotildnak? Egy szinházi belépő, mi?

Mama: Akkor el kellene adni a villánkat.

Papa: Egy Bözendorfer-zongora?

Mama: Rámenne a hozománya.

Papa: Hát mi? Brilliáns gyürü? Leányszoba? Kugler?

Mama: Gondoltam valamit.

Papa: Jaj! . . .

Mama: Nem merem mondani. Drága, nagyon drága . . .

Papa: Végem van.

Mama: Hát ha szeretsz, papa, hozd meg egyszer ezt a nagy áldozatot.

Papa: Csak semmi kimélet. Mondd ki. Engem ne kimélj.

Mama: No jó. De fogódz meg. *Vegyél neki két féltalpat a cipőjére.*

(Papa elájul. Fellocsolják és folyik tovább a párbeszéd.)

Papa: Megöltél! Megöltél az első részletben. Ölj meg a másodikban is. Mi lesz a Pistával?

Mama: Neki is kell egy Jézuska.

Papa: Hátiló? Lexikon? Vivőfelszerelés? Aranyóra?

Mama: Több, sokkal több ennél.

Papa: Ölj meg! Ölj meg! De gyorsan.

Mama: Fordittasd ki a ruháját.

(Papa elájul. Fellocsolják és folyik tovább a párbeszéd.)

Mama: És a te galamboddal, a te mucusoddal mi lesz?

Papa: Ölj meg! Harmadik részletben is ölj meg.

Mama: Mivel lepsz meg engem, papa?

Papa: Gyorsan, gyorsan végezz . . .

Mama: Megsugjam? . . . Tartsd ide a füled... Papus, vegyél nekem . . . vegyél édes drágicám . . . fogódz meg előbb.... légy elkészülve a legrosszabbra . . . Vegyél *egy fél kiló szenet, egy negyedkiló cukrot és szerezz, oh szerezz . . . egy lisztjegyet.*

Papa ájuldozni kezd.

Mama (fülébe sugja) . . . Én is megleplek... El sem hiszed . . . el sem képzeled . . . szerzek neked karácsonyra . . . fogódz meg . . . szerzek *öt hölgycigarettát.*

k. a.

GYÖNYÖRÜ
magyar diszékszerek. Átalakitások is a legjobban készittetnek:
Schönwald Imre
ékszerésznél BUDAPEST, IV. ker., Deák Ferenc-utca 21.
Alapitva 1852. :: Törzstelep Pécs.

Más az üzemigazgató

és más az iskolaigazgató

Az utóbbi esztendők alatt az a vágy kapott lábra a székesfőváros üzemvezetőinél, hogy természetben való lakást kapjanak. Minden törekvésükkel arra igyekeztek, hogy lehetőleg az üzem épületében biztositsanak maguknak előkelő, fényes lakást, olyat, amely hatalmas jövedelmüknek és társadalmi pozíciójuknak megfelel. Álláspontjuk mellett minden alkalommal fölsorakoztatták az érveket, amelyek szinte kézenfekvőek. Elmondták, hogy a gazda szeme hizlalja a jószágot, hogy az üzemigazgatónak az üzemben való bennlakása egyenesen érdeke a fővárosnak, mert igy intenzivebben tudja szemmel tartani az üzem működését.

Senki sem kételkedett abban, hogy valami csekély igazság van ebben az érvben, de azt is tisztán látták, hogy igazán komoly okok nem támogatják kivánságukat. Az üzemigazgatók, ha kint laknak is, csekély fáradságtöbblettel pontosan ellenőrizhetik az üzemek működését.

Volt azonban két igen komoly szempont, amelyek az üzemigazgatók törekvéseit tökéletesen felboritották. Az egyik, hogy az üzemigazgatók nagy jövedelmeivel szemben a városháza sokat dolgozó, érdemes főtisztviselői jelentéktelen fizetést kapnak. A másik, a székesfőváros minden vonalon megnyilatkozó takarékoskodni-akarása.

Régi sérelme a tisztviselőknek, hogy a városi üzemek vezetői olyan jövedelmeket élveznek, amelyek messze tulhaladják még a polgármester dotációját is. A tanácsnokok viszont, akiknek felügyelete és intézkedési hatásköre alatt állanak az üzemigazgatók, — tisztesség ne essék szólván — nagyon szegény ördögök hozzájuk képest. Megtörtént mégis, hogy az egyik tanácsnok, akinek üzemigazgatói állást ajánlottak föl, nem fogadta el, mert azt a hivatást, amelyet most betölt, szebbnek tartja. Bármennyire igy áll is azonban a dolog, tényleg abnormális dolog, hogy az üzemigazgatók kétszer-háromszor olyan jövedelemmel rendelkeznek, mint tanácsnokaik, akik ilyenformán nem is tarthatnak olyan tekintélyt, amilyenre szükségük lenne. A természetben való lakás még inkább növelte volna ezt a természetellenes előnyt. Ráadásul még a Müszerüzem ügyei lassankint azt az elvet érlelték meg, hogy lehetőleg beamtereket ültessenek az üzemek élére és mellőzzék a kereskedelmi képzettségü és kereskedelmi alapon működő üzemigazgatókat. Ez ujabb lökés volt a természetben való lakások eltiltására.

Döntő sulylyal azonban mégis az esett a mérleg serpenyőjébe, hogy a székesfőváros takarékoskodni akar. A takarékosság elve valósággal orgiát ül most a városházán és valószinüleg igaza van annak a ki-

váló informálónknak, aki éppen nemrégiben fejtette ki véleményét a Fővárosi Hirlap hasábjain s amely szerint, ha mindazokat az adóterveket, amelyek forgalomban vannak, megvalósitják és mellé még takarékoskodnak is, akkor Budapestnek hamarosan sikerülni fog megkétszerezni jövedelmeit.

Egyszóval takarékoskodnak az üzemigazgatók lakásaival is. Arra az elvre támaszkodnak tudniillik, hogy a pénzértékben kifejezett lakbérnél mindig sokkal többet érnek azok a lakások, amelyeket a főváros adni szokott. Ilyenformán ha az üzemigazgatók nem kapnak lakást, az megtakaritást fog jelenteni a főváros számára, mert az épület igy szabadon levő része sokkal jövedelmezőbben értékesithető.

Az üzemigazgatók esetében igaza is van a fővárosnak, de a takarékoskodás láza olyan területekre is áttévedt, ahol inkább a főváros bőkezüségének kellene érvényesülnie. Igy történt, hogy — amint látszik — a szegény iskolai igazgatókat is az üzemigazgatók közé számitják és ki akarják dobni őket egy-egy hosszu életen át jól megszolgált, kényelmes lakásukból. Igaz, hogy az iskolaigazgatók is értékesebb lakást kapnak, mint amilyet megállapitott lakbérükért szerezhetnének, de ha a tanács informálódni próbál a tanitók között, akkor meg tudja, hogy a budapesti tanitók egész életének egyetlen vágya van: igazgatóvá lenni, de egyedül és kizárólag a természetben való lakás miatt. Semmi egyéb, csak a lakás az, ami vonzó az ő számukra.

Viszont az is igaz, hogy az utóbbi időben uzussá vált egy-egy iskolában két igazgatói, két-három szolgai lakást épiteni. Erre tényleg nincs szükség, sőt járványos időben veszedelem is lehet. A felügyelet érvényesitésére egy igazgató és egy szolga is elegendő. Ha a tanács a spórolás ilyen eszközeihez folyamodik, ahhoz minden bizonnyal szava lesz a közgyülésnek, amely nem fogja engedni az iskolaigazgatók megrövidités*ét. A főváros vezetősége különben is a tanügyi ügyosztályban nevelkedett. Itt lett népszerüvé Bárczy, Festetich, Déri, őket sem lesz nehéz Wildner tanácsnoknak meggyőzni a lépés helytelenségéről és arról, hogy az iskolaigazgatókat nem lehet egy kalap alá vonni a hatalmas üzemigazgatókkal.

Események

Közgyülés. Utolsó rendes közgyülését tartja ebben az esztendőben a főváros törvényhatósági bizottsága. A tárgysorozat első pontja: *választások*. Ez minden emóció nélkül fog lezajlani, mert *Szabó* Sándor egyhangulag lesz tiszti főorvos, *Végh* János főorvos-helyettes, *Gömöry* Alberttel szemben pedig egészen jelentéktelen számu szavazatra számithat a tanácsjegyzői választásnál *Schuller* Dezső. Nagy és heves vita várható a gáz- és elektromos-áram adójánál, *a világitás megdrágitásánál*. A terv ellen állást foglalt a Gyosz., az Iparegyesület, az Állami Tisztviselők Egyesülete, a Kereskedők és Iparosok Szövetsége és több kisebb egyesület. A Gyosz. álláspontját valószinüleg ifj. *Chorin* Ferenc és *Becsey* Antal fogják képviselni, az Iparegyesületét *Thék* Endre, a kereskedőkét *Holczer* Sándor. Az eredmény nagyon kétes, mert a kerületek nem tekintik pártkérdésnek a tanács előterjesztésének megszavazását. Vita lesz a *dunai rakodópartok béreinél* is, mig az őszeresek és zsibárusok dolga teljesen tisztázott, mindenki elfogadja a pénzügyi bizottság határozatát. A *gázmüvek igazgatásáról* alkotott szabályrendeletet a belügyminiszter megint azzal a módositással hagyta jóvá, amelyet a közgyülés már kétszer elvetett. Most nincs más hátra, mint hogy az autonóm közgyülés deferál és tudomásul veszi a döntést. A *járdafoglalási dijakra* vonatkozó előterjesztést leveszik a napirendről, a *burkolási dijak* ellen nem lesz kifogás. *Wildner* tanácsnok előterjesztéséhez az *ideiglenes tanerők fizetésjavitásáról* bizonyára sokan fognak hozzászólni, mert ez népszerü dolog. Kivánatos is, hogy *Preyer* urat a közgyülés megtagadja, de Wildner tanácsnok pénzügyi bizottsági beszéde után nem kell hatásosabb védelem. *Rényi tanácsnoktól érdekes* bejelentéseket várnak a főváros közlekedési viszonyaira vonatkozólag.

24.000 pár cipő. A Központi Segitő Bizottság gyermekfelruházó osztálya dr. *Vázsonyi* Vilmosné elnöklésével tartott ülésén dr. *Wildner* Ödön ügyvezető alelnök jelentéséből kiderül, hogy az idén 24.000 pár cipőre lesz szükség. A Központi Segitő Bizottság gyermekfelruházó osztályának müködésére elegendő fényt vet ez a szám is. Lelkes és csupasziv embereknek kell lenniök azoknak, akik az ehhez szükséges összeget előteremtik. Százezerkoronás gondokkal küzdenek meg. Eddig 350.000 korona már együtt van, 100.000 koronára remény van és még 100.000 koronát kell előteremteni. Csak olyan lelkesedéssel lehet ezt megoldani, amilyennel dr. *Vázsonyi* Vilmosné, az elnöknő, dr. *Wildner* Ödön, az ügyvezető alelnök és dr. *Csergő* Hugó, a főtitkár, rendelkeznek. De talán mégis a legnehezebb feladat magának a 24.000 pár cipőnek megszerzése volt. Ez *Ripka* Ferenc gázgyári vezérigazgatónak osztatlan érdeme. A cipőket ő szerezte be, nagyrészt Németországból és Ausztriából, olyan minőségben és olyan árban, hogy ez a gyermekfelruházó osztályt is a legnagyobb hálára és elismerésre kötelezte. 24.000 pár cipő a szegény gyerekeknek: adventi hangulat ez, amely sok-sok hálás, meleg sóhajtásra fog fölolvadni.

Hamis hirszolgálat. Boldogult királyunk temetésén tudvalevőleg Bárczy polgármester, Bódy alpolgármester, Márkus és Harrer tanácsnokok, Ripha Ferenc, Rónay, Márkus Miksa, Boross, Ribáry Mór és Stern József bizottsági tagok képviselték a fővárost. A bécsi lapoknak a temetésről közölt tudósitásai azonban nem vettek tudomást Budapest hivatalos képviselőiről, hanem egységesen, tehát közös forrásból meritve azt irták, hogy a magyar fővárost Bárczy polgármester, ifj. Chorin Ferenc, Szurday Róbert és Goldberger Leó igazgatók képviselték. A városházán kutatni kezdtek a hir forrása után és megállapitották, hogy a főváros hivatalos képviselőit a Correspondenz Vilhelm cimü bécsi könyomatos sikkasztotta el, az adta le a hamis névsort. A Corr. Vilhelm pedig nem más, mint a Budapesti Tudósitó bécsi fiókja . . .

Uj bizottsági tag. A Röck István elhunytával megüresedett rendes bizottsági tagságra Lusztig Ede soron levő virilista póttagot foga behivni a közgyülés.

Nyilatkozat. A Perlesz nagyvágó cég annak a kijelentésére kért fel bennünket, hogy a Perlesz Mátyás és Társa céggel, — amelynek ügyeivel a napilapok legutóbb foglalkoztak — nem azonos.

A szénhiány miatt. Szeged város tanácsa — a szénhiány miatt — a légszeszfogyasztás korlátozását határozta el. Az erre vonatkozó utasitás igy hangzik: 1. Minden nyilvános helyiségben, kávéházban, vendéglőkben, stb. csak feleannyi áram és légszesz fogyasztható, mint az előző év megfelelő hónapjában. Ahol gáz- és villanyvilágitás van, ott csak az egyik használható. Ahol csak gáz, vagy villany, ez a felére redukálandó. 2. A főzőgáz teljes mértékben megmarad. A gázkályhákat ott, ahol más kályha is van, leszerelik. Felére redukálják a fürdőszobák gázfogyasztását is. — A székesfehérvári gázgyár teljesen beszüntette az üzemét. A szénhiány megszüntetésére egyelőre nincs kilátás. A városi hatóság táviratilag kért sürgős intézkedést a kereskedelmi kormánytól és a bécsi központi vasutintézőségtől.

Megállnak a liftek. Multheti számunkban ily cimen megjelent cikkünkre vonatkozólag Freissler Antal, cs. és kir. udv. gép- és felvonógyáros az alábbi helyreigazitó sorok közlését kéri: „Cégem semminemü liftkartelt nem ismer és nem is tagja ilyennek, továbbá karbantartási szerződést nem mondtam fel ezidőszerint senkinek és nincs is szándékomban azt megtenni. A javitásokat illetőleg természetes, hogy a munkáshiányra való tekintettel azokat a bejelentés sorrendje szerint lehet csak elintézni és valószinü, hogy most tovább kell várni, mint béke idejében, de egy kis belátással és türelemmel a felvonók üzeme fenntartható." Minthogy a szóbanforgó cikkben a Freissler cég megemlitve nem volt, szivesen tudomásul vesszük hogy az ő cége a birálatot jogosan kihivó eljárástól távol áll.

Nagyvárad élelmiszerüzeme. Nagyvárad tanácsának közélelmezési ügyosztálya a napokban készitette el mérlegét és zárszámadásait. A beterjesztett kimutatások adatai szerint, a közélelmezési ügyosztály áruforgalma 9,037.490 kor. 55 fillért tüntet fel. A zsir, burgonya, zöldség, tojás, baromfi, szárazfőzelék, hagyma, sertés, vaj, dánhus, tejkonzerv, zöldségek, rézgálic, csokoládé és árpa árusitásánál összesen 112,361 kor. 69 fillér veszteség mutatkozik, viszont a liszt, konzervek, rizs, köles, bab, cukor, zab, tengeri, kávé, szsesz és szappan árusitásánál 528,439 K 06 fillér hasznot üntet fel. Az üzem nyeresége 122,639 kor. 24 fillér összeget tesz ki. A közgyülés Lukács Ödön főjegyző részére kiváló érdemei elismeréséül, 3000 K tiszteletdijat, az ügyosztály alkalmazottainak a megjutalmazására pedig az elért üzleti nyereség 5 százalékát, kereken 6000 koronát állapitott meg.

A Gellért-fürdő és szálloda berendezése. A Gellért-fürdő és szálloda épitésénél végzendő kárpitosmunkára a főváros tanácsa Bányai Viktor 140.000 K ajánlatát fogadta el, mig az ugyanott végzendő diszitő, festő munkát a B. Pauly Erich és Tuch Antal és a Reitzer Ferenc és fiai cég között osztotta meg 25.629 K, illetve 3800 K értékben.

A Fővárosi Orfeum decemberi müsora az összes budapesti szórakozóhelyek között a vezetőhelyet biztositja. Naponkint telt ház tapsolja a kiváló számokat, amelyek rászolgálnak a vezetőség osztatlan dicséretére.

A Kristálypalota müsora. Három és fél órán keresztül nem szünik meg a taps és a kacagás a Kristálypalotában, ahol pompás decemberi müsor estéről-estére növekedő sikert arat. A legjobb berlini s a legmulatságosabb bécsi számok vetekszenek a sikerért az utólérhetetlen magyar számokkal.

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
természetes
égvényes
SAVANYÚVIZ.

A Tőke

Szemle.

Teleszky a napisajtó közgazdászairól — A középeurópai gazdasági unió — A lanyha tőzsde

Teleszky pénzügyminiszter a tőkefelemelésekről szólva azt mondotta, hogy bámulja a közgazdasági tudatlanságnak azt az óriási fokát, mellyel a napisajtó a tőkefelemelések és ingyenrészvények kérdését tárgyalta. A miniszteri padokról talán még sohasem hangzott el ilyen éles nyilatkozat a napisajtóról, melynek a háboruban való hazafias és hasznos müködését pedig az illetékes körök is mindenkor elismerték. Mi tulszigorunak tartjuk a pénzügyminiszter kijelentését, annál inkább, minthogy az egész napisajtót a közgazdasági tudatlanság vádjával illetni nem lehet. Azt azonban koncedálnunk kell, hogy a pénzügyminiszternek sok tekintetben igaza van. Egyes napilapokban ugyanis a legfontosabb közgazdasági kérdéseket oly felületességgel, tudatlansággal és naivitással tárgyalják, mely — mint a pénzügyminiszter helyesen mondja — „nagyon rossz világot vet a mi közönségünk közgazdasági képzettségére, mert egy csak némileg képzettebb, tájékozottabb publikumnak ilyen dolgokat beadni igazán nem lehet". A háboru felkeltette a nagyközönség érdeklődését a közgazdasági kérdések iránt. Ennek a hasznos érdeklődésnek az ébrentartására azonban nem alkalmas az a mód, amelylyel a közgazdasági eseményeket a napisajtó egy-két orgánumában elbirálják. Nekünk az a nézetünk, hogy minden olyan közgazdasági akció, mely a nemzet anyagi erősödését célozza, számot tarthat arra, hogy a napisajtóban támogatásra találjon. Már pedig nyilvánvaló, hogy a tőkeemelések kevés kivétellel ezt a célt szolgálják. A tőkeerős és nagy angazsmánnal biró pénzintézetek tőkéjének további emelését a mai időben több szempont indokolja. A főszempont az, hogy fel kell készülnünk a háboru utáni teljesen bizonytalan és általunk ma még konturjaiban sem ismert gazdasági helyzetre. Kétségtelen, hogy ebben a gazdasági helyzetben előnyösebb lesz a poziciónk akkor, ha tőkeerős és diszponibilis, tehát még le nem kötött tőkéjü nagy pénzintézetekkel rendelkezünk. De indokolja a pénzintézetek tőkeemelését az a körülmény is, hogy a háboru alatt a pénzintézetek

betétei nagy mértékben emelkedtek, tehát a saját tőke és az idegen tőke közötti arány éppen a legnagyobb pénzintézeteknél erősen eltolódott. Helyes közgazdasági politikát követnek eszerint a bankok akkor, ha a megfelelő arányt a tőkeemeléssel ismét helyreállitják.

*

A középeurópai unió gazdasági egyesületeinek a mult héten Budapesten tartott tanácskozásai során több érdekes momentum merült fel, melyek azt bizonyitják, hogy a szorosabb gazdasági összetartozás eszméje az utóbbi időben jelentékeny tért hóditott. Azt csak helyeselhetjük, ha az ántánt mesterkedéseivel szemben mi is egyesült erővel akarunk fellépni abban a gazdasági harcban, melyet az ántánt a háboru után folytatni akar. A középeurópai viziutak kiépitésére irányuló akciót Magyarországnak is erőteljesen elő kell mozditania. Ebben a tekintetben nálunk nincsen véleményeltérés. Azt az inditványt sem lehet kifogásolni, hogy a kereskedelmi és forgalmi jog a központi hatalmak államaiban lehetőleg egyöntetü elvek szerint szabályoztassék. Azt azonban követelnünk kell, hogy a mi különleges viszonyaink ennél a rendezésnél figyelembe vétessenek. A konferencián az uj viziutak kapcsán a Dunakérdés is szóbakerült. Megelégedéssel állapitjuk meg, hogy a magyar delegátusok ezen alkalommal is erélyesen követelték, hogy a felállitandó Duna-bizottság székhelye Budapesten legyen. Wekerle Sándor még azt is hozzátette, hogy Magyarország csak ugy vesz részt ebben a bizottságban, ha ennek a székhelye Budapest lesz. A konferencián elhangzott vámpolitikai fejtegetéseknek természetesen csak akadémikus jellege lehetett. Mert, hogy a háboru után Európának minő gazdasági konturjai lesznek, azt ma még nem tudhatjuk. Ezeket a kérdéseket csak a béketárgyaláson lehet majd eldönteni. Ennélfogva mi korainak tartanánk minden olyan megállapodást, mely a mi kezeinket vámpolitikai tekintetben a háboru utáni időre lekötné.

*

A háboru sok közgazdasági furcsaságot teremtett. Ilyen furcsa jelenség volt az is, hogy az értéktőzsde a békeajánlat hirére ellanyhult. Béke idején megforditva volt: akkor a harci zaj és a kardcsörtetés nyomta le az árfolyamokat, ma pedig a béke olajága szüli ugyanezt az eredményt. Azt is halljuk már most rebesgetni, hogy a béke megkötésével óriási *„krach"* fog bekövetkezni. Az ilyen jóslásokat komoly ember nem hiheti el. Lehet, hogy átmenetileg, rövid ideig, a depresszió jelei fognak mutatkozni, de az is bizonyos, hogy a szunnyadó gazdasági erők csakhamar kettőzött energiával fognak életre kelni. A mi nézetünk az, hogy a tőzsde mostani lanyhasága nem szolgáltat okot aggodalomra és elkedvetlenedésre. Ez a lanyhaság csak ideiglenes és átmeneti. Krachtól vagy hasonlótól nem kell tartani. Egyes értékek árfolyamai, melyek tulmagasak, le fognak morzsolódni. Ebből a közgazdasági életre csak haszon háromolhat. A mai állapotból azonban az a tanulság, hogy a leghelyesebb volna a hivatalos tőzsdei forgalmat megnyitni és hivatalos árfolyamokat publikálni. A mostani magánforgalom ugyanis sok visszaélésnek enged teret. Ezeket csak a hivatalos forgalom visszaállitásával lehetne megszüntetni.

Hajógyári igazgató a hajóstiszti tanfolyamon. Most történtek meg a beiratkozások a *Barthos* Andor min. tanácsos vezetésével müködő hajóstiszti tanfolyamra. A tanfolyam hallgatóinak sorában egy igen érdekes nevet találunk. Beiratkozott ugyanis rendkivüli hallgatónak tiszasülyi *Polnay* Jenő is, aki nem más, mint az *Atlantica* tengerhajózási r.-t. vezérigazgatója. Mindenesetre amerikai stilusu cselekedet, hogy egy vállalat vezérigazgatója, aki folyamhajózási dolgokkal kiván foglalkozni, első feladatának ismeri magát a mesterséget is elsajátitani. Bizonyos, hogy ez kitünően is fog neki sikerülni.

Az Élelmiszerszállitó r.-t. terjeszkedése. A háborus konjunktura kevés vállalatnak ütött be oly fényesen, mint a Magyar élelmiszer-szállitó részvénytársaságnak, viszont azonban teljes elismeréssel kell megemlitenünk, hogy közélelmezésünk sok hasznát látta a vállalat kitünő szervezettségének és a szakszerü vezetésnek. Minthogy azonban a háborus konjunktura csak átmeneti természetü, az Élelmiszerszállitó r.-t. előrelátó vezetői lassankint berendezkednek már a békegazdálkodásra. A vállalat fejlesztésének során több terv vár megvalósitásra, ezek között a legkiforrottabbnak mondható, hogy az Élelmiszerszállitó r.-t. a vidéken több konzervgyárat szándékozik létesiteni, illetve már meglevő gyárakat megvenni és azokat kibőviteni. Elsőnek a Rimaszombati konzervgyár r.-t. részvényeit vásárolták meg és evvel a vállalatot — melynek az alaptőkéje 200.000 K — magukhoz váltották.

A Hazai takarékpénztár tőkeemelése. Vezető pénzintézeteink sorában most már a Pesti hazai első takarékpénztár-egyesület is elhatározta, hogy fölemeli alaptőkéjét. Az intézet igazgatósága, értesüléseink szerint, e hó 23-án igazgatósági ülést tart, amely intézkedni fog a tőkefelemelő rendkivüli közgyülés kitüzése dolgában. A takarékpénztár legutóbb 1910-ben emelte alaptőkéjét, 15 millióról 20 millió K-ra. Az elmult 6 év alatt igen nagy fejlődést ért el az intézet. A tartalékok ma már majdnem 50 millió K-t tesznek ki, a betétek 245 millióra rugnak. Az alaptőkét valószinüleg 20 millióról 25 millióra emelik fel és evégből 2500 drb uj részvényt fognak kibocsátani. 1911-ben 12.000 K árfolyamon bocsátották ki az uj részvényeket, most, hir szerint, 13.500 K árfolyamon fogják az uj részvényeket a részvényeseknek felajánlani.

Élelmiszer csempészés Budapestről-Bécsbe. A vasuti kofferekben már hosszu idő óta egyebet sem visznek Budapestről Bécsbe, mint lisztet, cukrot, zsirt, vajat, szalonnát szóval mindazt ami jó falat. De az Országos Közélelmezési Hivatal, a két főváros testvéri szeretetének eme gyönyörü apollógiáját egy idő óta nem türi és elrendelte a podgyászok szigoru felülvizsgálatát, müködnek is már a detektivek a bécsi vonatokon. A gyorsvonaton — majdnem mindegyiken — több métermázsa lisztet és cukrot találtak. A személyvonatokon főleg babot, borsót tengerit és árpát csempésznek Bécsbe. De a szigoru ellenőrzés miatt egyre kevesebben kockáztatják meg a csempész-üzletet.

A Kőbányai Polgári Serfőző r.-t. december hó 16-án tartotta 24-ik évi rendes közgyülését. Az igazgatóság és felügyelő-bziottság jelentéseit a közgyülés tudomásul vette és elhatározta, hogy a 23. számu részvényszelvényeket december 18-tól kezdve 24 koronával váltja be. A közgyülés egyuttal az alaptőkének 5,000.000 koronáról 7,500,000 koronára való felemelését határozta el akként hogy a megfelelő tartalékalapból 2,500.000 korona az alaptőkére befizettetik és ezzel minden részvény névértéke 200 koronáról 300 koronára felemeltetik. Az igazgatóságba dr. Egyedi Arthur és lovag Seanavi Miklós ujból beválasztattak, a felügyelő-bizottság tagjaiul: alsóterényi Auer Róbert, Birnbaum László, Frankl Aladár, Havas Emil és Mendl Gyula választattak meg.

A Neuschloss-féle nasici tanningyár és gőzfürész r.-t. december 28-ra egybehivott közgyülésén az igazgatóság javasolni fogja, hogy az alaptőkét 5 millió K-ról, 10000 darab uj részvény kibocsátása által, 7 millió koronára emeljék fel. A kibocsátandó uj részvényekből 3750 darab a Lomasi erdőipar r.-t. összes 15.000 darab részvényének átcserélésére fordittatik, amely igy teljesen a Neuschloss-féle vállalat égisze alá kerül; a fennmaradó 6250 darab pedig a társaság eddigi részvényeseinek kináltassék fel részvényenkint 800 K árfolyamon 4:1 arányban.

A Bárdi József automobil-részvénytársaság Kohner báró elnöklete alatt a napokban rendkivüli közgyülést tartott, melyen az igazgatóság jelentést tett arról, hogy a Magyar ruggyantaárugyár részvénytársaság ujkibocsátásu részvények átvételére vonatkozó korábban szerzett opcióját gyakorolván, megszerezte a társaság részvénytöbbségét. Ezen tranzakció folyományaként az uj érdekeltség képviselői és pedig Rechtnitz Béla, Pikler Károly és Kornfeld Emil az igazgatóság tagjaivá választattak.

A cs. és kir. szab. kassa-oderbergi vasut december 14-én tartotta rendes közgyülését. A közgyülés az 1915—16-iki üzletévről szóló üzleti jelentést egyhangulag tudomásul vette és ugy az igazgatóságnak, mint a felügyelő-bizottságnak a felmentvényt megadta. Lovag dr. Schonka Ferenc titkos tanácsost és Pranger József udvari tanácsost 5 évre az igazgatóságba, dr. Szelényi Aladárt a felügyelő-bizottságba 3 évre egyhangulag ujból megválasztották. A zárószámadások adatai szerint az üzleti bevételek az 1915—16-ik üzletévben 45,663.814 K 83 f-t, az üzleti kiadások pedig 32,982.067 K 22 f-t tettek ki, az üzleti fölösleg tehát 12,681.747 K 61 f volt.

Az Első gyulai kötött- és szövöttiparárugyár r.-t. december 10-én tartott közgyülésén elhatározta az alaptőkének 2 millió K-ról 3 millió K-ra való fölemelését. Az uj részvények nagyobb részét a Magyar általános hitelbank veszi át, amelynek delegáltjait ennek megfelelően beválasztották az igazgatóságba és a felügyelő-bizottságba. Az igazgatóság uj tagja lett Ervin Kálmán dr., a Magyar általános hitelbank igazgatója, Szurday Róbert, a Magyar pamutipar r.-t. vezérigazgatója és Pótsa Ferenc nyug. miniszteri tanácsos. A felügyelő-bizottságba Popper Zsigmond, a Magyar általános hitelbank temesvári fiókjának főnöke választatott be uj tagul.

A Magyar „Schoop" Metallisator r.-t., mely a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank és Magyar Bank részvételével 400,000 K alaptőkével legutóbb megalakult, tegnapi rendkivüli közgyülésén Somogyi Károly mérnököt, a Haas és Somogyi cég beltagját az igazgatóságba beválasztotta. Haas és Somogyi cég a „Schoop"-féle fémpermetezés korábban megszerzett szabadalmainak jogait az uj társaságra ruházta át és saját vállalata részére gyártási licenciát nyert. Ezen nagyjelentőségü eljárás gyakorlatba vétele egy elismert uj szakember részvételével ujabb biztositékot nyert. Az uj társaság nemcsak bérmunkák, azaz fémbevonatok készitésével, de gyártási licenciák kiadásával is foglalkozik.

A Hirsch és Frank budapest-salgótarjáni gépgyár és vasöntő r.-t. 1916. május 31-én lezárt mérlegében 130.219 K tiszta nyereséget mutat ki az előző évi 85.427 K-val szemben. Az igazgatóság a december 23-án tartandó közgyülésnek azt fogja inditványozni, hogy részvényenként 20 K = 10% osztalékot (tavaly 13 K = 6½%-ot) fizessenek.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
Társszerkesztő: **dr. Szilágyi Hugó.**
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Értékes karácsonyi ajándéktárgyak
pompás választékban:
Schönwald Imre
ékszerésznél Budapest,
IV., Deák Ferenc-utca 21. szám.
Törzstelep: PÉCS.
Alapitva: 1852.

HUNGÁRIA
KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositá okkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében
Telefon 153-98, 2-11, 2-12. **Kartellen kivül.**
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Brandt József
műasztalos
Podmaniczky-utca 75.
Telefon: 125—68.
Saját mühelyeiben készit:
Teljes lakásberendezéseket,
Irodabutorokat,
Üzleti berendezéseket,
Épületmunkákat.
Tervezést és költségvetést dijmentesen végez.

Az idei karácsonyi ajándékok a családi megemlékezésnek, **a hősök emlékének** legyenek szentelve.

Arcképfestészet Platin-, aquarell- és olajfestményeket legfinomabb művészi kivitelben készit bármily fénykép után

ERDÉLYI cs. és kir. udvari fényképész

a német császár és porosz király Őfelsége udvari szállitójának műintézete **Budapest, IV., Semmelweiss-utca 2., a Kossuth Lajos-utca sarkán.** • Vidéki megrendelések legnagyobb figyelmességgel eszközöltetnek.

csász. és kir. udvari szücsök

BUDAPEST
Dorottya-u. 5-7

Szőrmedivat

Katalogust kivánatra küldünk

Karácsonyi és ujévi ajándékul kézzel himzett disztárgyak:

uriszoba, hálószoba, ebédlő és hallberendezéséhez függönyök, ágy- és asztalteritők, vitrageok, perzsa és szmirnaszőnyegek és párnák, goblenképek, pamlagátvetők.

Kézzel himzett lakberendezések:

Képkeretek, dohányzó-készletek, irómappák, gallér és kézelődobozok, óratartók, hirlaptartók, zongoratakaró, oltárteritők.

HORVÁT ÁKOS
Erzsébet-körut 24.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Mindennap este 8 órakor

Nagy Endre
konferánszaival és műveszi vezetése alatt
Fedák Sári toalettje
Operett. Irták: Nagy Endre és Zerkovitz Béla.
Sellők hálójában
Máder Raul táncköltemény

MILLIÓK KÖNYVE.
27. szám.
Gyurkovics fiuk
Herczeg Ferenc regénye.
A rendkivül érdekes regény
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

Dr Pápay-féle oltóintézet
Budapest, Teréz-körút 31. szám.
Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.
Mindennap este 1/2 8 órakor
Prinz Rappaport
Holitscher Félix uj operettje, Aline Davis, Josef Weisse udvari operaénekes és Ujváry Károly felléptével
Mi boldog pestiek
Revü 9 képben Főszereplők: Ferency Károly, Pártos Jenő, Bordás Rózsi, Wirth Sári, Gallai stb. **Elwino** az élő csomag, **Balzar** és komikus szolgája stb. Az előadás vége negyed 12-kor, utána táncrevü.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
Négy órán keresztül
végig kacagja
a Fővárosi Orfeum brilliáns decemberi müsorát!

TÉLIKERT (Ezelőtt JARDIN D'HIVER) | NAGYMEZŐ-UTCA 22—24. TELEFON 167-25
Az előadás kezdete 1/2 8 órakor.
Josef Josephi vendégjátéka a **„Szervusz Mádel“** czimü operettben.
Az eredeti
WILLI PANTZER teljes csoportjával.
VIOLA KUTIL egyensulyozó müvészek.
RÁTKAI MÁRTON és SOMOGYI NUSI vendégfelléptével „Az éhenkórászok.“ operette.
És a többi pompás attrakció.
Vasár- és ünnepnap d. u. 1/2 4 órakor fél helyárak.

Café restaurant
Budapest, Erzsébet-körut 27.
A m. kir. póstászenekar hangversenye mellett:
Minden pénteken
HALESTÉLY.
Valodi szegedi halászlé, turós-csusza és egy kis palack bor személyenkint 6 K.
Tulajdonos: **Oláh Gyárfás Mihály.**

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásasványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Mozgószinházak müsora

	Royal-Apollo Roval-szálló épületében	Omnia József-körut 31. szám.	Tivoli Nagymező-utca 8. sz.	Odeon Rottenbiller-utca 87. sz.	Tátra Üllői-ut 63 szám.
Szerda	A halálos csók A zendai leányzó	A kétlelkü asszony	Robert Warwick: „Királytigris II.“ Háboru és béke	Hilda és Hulda A spritiszta	Molnár Ferenc A doktor ur
Csütörtök	A halálos csók A zendai leányzó	A kétlelkü asszony	A nászinduló	Robert Warwick: „Királytigris II.“ Háboru és béke	A világ vége
Péntek	A halálos csók A zendai leányzó	A kétlelkü asszony	A nászinduló	Robert Warwick: „Királytigris II.“ Háboru és béke	A világ vége
Szombat	A halálos csók A zendai leányzó	A kétlelkü asszony	A nászinduló	Robert Warwick: „Királytigris II.“ Háboru és béke	A világ vége
Vasárnap	A halálos csók A zendai leányzó	A kétlelkü asszony	A nászinduló	Robert Warwick: „Királytigris II.“ Háboru és béke	A világ vége

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érctényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Költségvetés dijtalan.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. **Telefon: József 46—34.**

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

Bründl János

cs. és kir. udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayenceze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Kiváló porosz szén
Hazai darabos és kocka szén
Gázgyári koksz

Kicsinyben és nagyban kapható:

EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál

Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.

Telefon: József 52-06, 52-07.

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.

BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50

Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

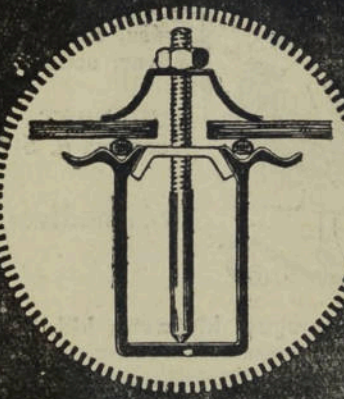
Hengerolajat, gépolajat,

merev gépzsirt (consistens)

jutányos áron, megbizhatóan szállit:

Bernauer Lajos, olajgyár
Budapest, V. ker., Váci-ut 24. sz.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

»PICKLIN«

szabadalmazott vászonfalsarokvédő

Cégtulajdonos: Pick Emil, Budapest.

Városi iroda: **Podmaniczky-utca 63.**
TELEFON 120—55.

»PICKLIN«

Nincs léghuzam: ha az ablak és balkonajtóknál, a falazat és a fatok között állandóan keletkező repedéseket PICKLIN-nel légmentesen elzárjuk.

Nincs léghuzam: rosszul záruló ablakoknál és balkonajtóknál, ha légmentes nemez és gummicsöveket alkalmazunk.

Nagy tüzelés-megtakaritás e két módszer alkalmazása által.

„Picklin" falsarokvédőt az összes épitészek tapasztalatból már a tervezéseknél a költségvetésbe is felveszik.
Különösen exponált sarkoknál: **vasbádog-sarokvédő „Picklin"-áthuzattal** használandó.

Picklin-tapétaajtók az eddig használatban volt tapéta-ajtók minden hiányosságát pótolják.

Impregnált „Picklin" vászonvédő eltünteti a nedves falaknál, szobafestéseknél és tapétáknál a vizfoltokat és azok keletkezését lehetetlenné teszi.

Kérjen bővebb felvilágositást és költségvetést, amelylyel készségesen és dijmentesen szolgálok.

MŰÉPITÉSZEK építésvállalkozók gépgyárosok figyelmébe!

NYIRI SÁNDOR
BUDAPEST
VII., Wesselényi-u. 8.
Wesselényi-bazár.
Telefon 133-37.

Villamos erőre berendezett

Paszpartu műintézet és könyvkötészet.

Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Rottersmann Tivadar

sajt- vaj- és csemegeáruk
nagykereskedése

Budapest, Király-utca 60.

Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító

divatháza

Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Ötödik évfolyam — Budapest, 1916. december 27-én. — 52. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fél évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-13

Karácsony

ünnepe köszönt reánk és karácsonyi hangulat száll a lelkekre. A béke, a szeretet ünnepén a frontra gondolunk, azokra, akik immár harmadik karácsonyi estjüket töltik a harctéren, életüket áldozatul nyujtva, türelmes fatalizmussal várva a háboru végét, — vagy a saját végüket. Hőseink emlékezetének szenteljünk minden órát, minden ünnepnapot és pillanatra sem felejtsük el, hogy nekik köszönhetjük megmaradásunkat, nyugalmunkat, ünnepi áhitatunkat, békességünket. Nékik tartozunk hálával azért, hogy karácsony és ujév között mindennél nagyobb ünnepet ülhetünk, megkoronázhatjuk a magyarok uj királyát és királynéját.

Szomoruan, reménytelenül, harcos nekilendüléssel indult kimért utjára az 1916. esztendő és az egyedül üdvözitő békét nem is hozta magával. Mégis jó emléket hagy maga után, mert az esztendő utolsó hónapja szárnyat adott a békereményeknek és körünkbe hozza az ifju királyi párt. Áldott legyen a béke reménysugara és áldott legyen az uj király, akitől olyan sokat várunk — legelső sorban a békét. A békét, amely visszaadja nyugalmunkat, életkedvünket, régi munkánkat, régi megélhetésünket. A békét, amely visszahozza millió honfitársunkat, testvéreinket, sőt apáinkat. A békét, amely uj irányt ad az ország fejlődésének, a nemzet virágzásának. A békét, amely világvárossá erősiti Budapestet, amely éltető eleme a magyar fővárosnak. A békét, amely — királyi szó igérte — nemcsak névleges, de tényleges székesfővárossá lépteti elő Budapestet, amely meghozza számára a magyar udvartartást, az udvari élet fényét, a külföldi diplomáciát, elsősorban pedig — a királyi családot.

Budapest ragyogó fejlődésének, haladásának beláthatatlan a perspektivája és jóformán csak a vezetőktől függ, hogy a monarchia fővárosa legyen Budapestből. Nem politikai értelemben kivánjuk ezt, hanem a legridegebb gazdasági szempontból. Jól tudjuk, hogy Bécs nagyságának titka a mindenkori császárok kegye és a — Burg. A király jelenléte, a király szeretete nagyon hamar helyreállitja a paritást Bécs és Budapest között. A magyar udvartartás — ha félesztendős lesz is — Budapest javára billenti a mérleget és Károly királyunk gazdag, hatalmas, gyönyörü Budapestje lesz a magyar fővárosból. Most azután rajtunk a sor, hogy készületlenül ne találja Budapestet a béke kitörése. Lázas munkával kell kipótolni a multak mulasztásait. Városépitésünknek uj irányt kell adni, városépitési programmunkat meg kell alkotni és végre kell hajtani. Modern csatornahálózatunkat ki kell bőviteni, vizvezetékünket nagyobb fogyasztásra berendezni, világitásunkat megjavitani, utcáinkat megtisztitani, ujra burkolni, házainkat kicsinositani, közlekedési viszonyainkat megjavitani, közélelmezésünkre különös gondot forditani, az általános jólétet előmozditani, kereskedelmünket, iparunkat felvirágoztatni, kereskedelmi kikötőnket megépiteni, Budapestet megnyitni a világforgalom számára.

Sok a munka, nehéz lesz a sorsa a főváros tanácsának, de minden munkát, minden áldozatot bőven kárpótol a cél, a remény. Karácsonyi hangulatban, békéről és jövendőről elmélkedvén, a magyar királyvárosról ábrándozunk és hisszük, hogy az ábránd közeljár a valósághoz.

Fullánkok

...

Preyer

ur nevéből fogalom lesz; ez a rosszul sikerült sasfiók eddig is a reakciót, a konzervativ spiszbürgerséget, a modern igényektől fázó, szük látókörü pesti háztulajdonost reprezentálta a közgyülésen. Embertelen, lelketlen beszédet mondott a pénzügyi bizottság legutóbbi ülésén Polónyi kreaturája, abból az alkalomból, hogy a tanügyi osztály vezetője nem tudta tovább nézni az ideiglenes tanszemélyzet nyomorát, kétségbeejtő helyzetét és némi alamizsnát akart juttani a nemzet éhező napszámosainak. Preyer ur rekedt hangon, rekedt tartalmu beszédet vágott ki és felháborodással utasitotta vissza a tanügyi tanácsnok „könnyelmü" előterjesztését. Kétségtelen, hogy az a merészség, amelylyel a Városi Villamos igazgatósági tagja szembeszállott az emberséges javaslattal, imponáló és gyalázatosságában is bátorságra vall. De mi viszont azt a kérdést vagyunk bátrak felvetni, hogy vajjon Preyer ur a takarékosság elvét olyan következetesen vallja-e, hogy még az igazgatósági tantiémjéről is hajlandó volna lemondani, csak azért, hogy több jusson a fővárosnak?

A háztulajdonosok

offenzivája a kormány novemberi házbérrendelete ellen, ugy látszik, sikerre fog vezetni. A radikális megoldás harcosai megijedtek a saját munkájuk eredményétől és könyeket hullatnak a házurakért. Csakhogy a borzalmas világháborunak nemcsak a külső, hanem a belső fronton is vannak küzködő, szenvedő áldozatai és ha már sehogysem lehet, aminthogy nem is lehet összeegyeztetni a lakók érdekeit a háztulajdonosokéval, akkor inkább azt a néhány ezer háztulajdonost sujtsa a háboru, mint a sok százezer partját.

Közlekedési

adóról egyelőre nem lehet szó; ez kétségtelenül megállapitható abból a nyilatkozatból, amelyet Vázsonyi Vilmos tett a kérdésről. Vonjuk le a vitából, amely a közlekedési adó körül kifejlődött, az elfogultságot, a vállalatok vetélkedését és a különböző pártpolitikai szempontokat és akkor a kép, amely kibontakozik a tervből, nagyjában azt mutatja, hogy az uj adó bizony jelentékeny jövedelemhez juttatta volna a fővárost is, a vállalatokat is. A közlekedési adóval egyesült tarifaegységesitésről csakis akkor lehetne szó, ha az adónak az összege jóval nagyobb volna, mint a vállalatok nyereségtöbblete. Ebbe azonban a vállalatok nem egyeznek bele, hiszen ez kockázatos üzlet volna, mert nagyon valószinü, hogy a tarifaemelés a forgalmat jelentékenyen csökkentené. Érthető, hogy a vállalatok maguk akarják az emelés, vagy egységesités hasznát látni, de jogos az az álláspont is, amely ugy szól, hogy a főváros csak a maga hasznára drágithat.

Bódy alpolgármester

a pénzügyi helyzetről, a deficit kiküszöböléséről és a pazarlás vádjáról

A székesfőváros pénzügyi helyzetének megjavitása ma a legkomolyabb, a legnagyobb probléma. Nap-nap után fontosabbnál fontosabb események történnek e kérdésben. Az uj adók behozatala, az üzemi bevételek fokozása mind erre a közös célra irányulnak. Ezekben a döntő fontosságu napokban felkerestük Bódy Tivadar dr. alpolgármestert, aki a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt a következőleg volt szives nyilatkozni:

A deficit oka a háboru.

— A főváros pénzügyi kérdéseiben a legfontosabb feladat, ami teljes energiánkat lefoglalja, a deficit eltávolitása, a főváros háztartásában beállott hiányok fedezése. Ezekről a hiányokról, az előállott deficitről határozottan állitom és bebizonyitom, hogy annak előidézője *egyedül és kizárólag a háboru.* Aki mást mond, arra nem akarom a rosszindulatuság bélyegét rásütni, de annyi bizonyos, hogy a tényállással nincsen tisztában. Az a költségvetés, amely 1913-ban még ötmilliós pluszt mutatott, csak a háboru révén juthatott el a deficithez. Hiszen a háboru előtt költségvetésünkben állandóan emelkedőben voltak a kiadások, de a bevételek is. Ezzel szembet a háboru alatt megfogytak a jövedelemeink, de annál óriásibb mértékben növekedtek a kiadásaink. Ki állithatja azt, hogy egy nagyváros háztartása más beszámitás, más törvényszerüség alá esik, mint a mi kis háztartásunk odahaza. A főváros épen ugy érzi a háborut, mint Budapest bármely családja.

A kiadások emelkedése.

— A bevételeink redukálódtak, hiszen jövedelmeink igen nagy részét a fogyasztási adók és vámok tették ki. Honnan legyen most fogyasztási adónk, amikor nincs mit enni, nincs sör, nincs semmi, csak háboru van? Honnan vegyünk vámokat, amikor szünetelnek az épitkezések? De a kiadásaink nemcsak, hogy megmaradtak, hanem hihetetlen mértékben emelkedtek. Hiszen azért a napszámért, amiért azelőtt három koronát fizettem és a munkást nem lehetett elcsalni sem a fővárostól, ma 8 koronát kell kiadnom. De drágább lett minden, az épitőanyag, az olaj, a fa, a szén, a papiros, amire irok. Épp ugy drágább lett minden a városnak, mint akármelyik magánembernek. Ha viszont nem követetünk, akkor az a baj, hogy rosszak az utak, ha nem seprünk, azért kiabálnak, hogy szemetesek az utcák.

Az uj adók csak ideiglenesek.

— A város életének megállani egy percre sem szabad, ha pedig ez igy van, akkor segiteni kell a bajokon olyan módon, amilyen módon lehetséges. Ezért folyamodtunk jövedelmeinknek uj adók és áremelések utján való fokozásához. Ettől megijedni azonban fölösleges, mert *ki mondta azt, hogy ezeket a segitőeszközöket mi örökké fenn akarjuk tartani? Nem, éppen ellenkezőleg, a háboru, a drágaság hozta a deficitet, annak kell elvinnie is és akkor a kivételes segélyforrások kihasználása is megszünik.*

— Bizom benne rendületlenül, hogy mihelyt a háboru véget ér, nem lesz semmi baj. Nagyszerü föllendülés előtt állunk, megnyilnak a pénz zsilipjei, megkezdődnek a nagy épitkezések és ezzel megindul a virágzó élet, amely — meg vagyok róla győződve — magával hozza, hogy

valósággal az ölünkbe fog hullani a pénz. Hiszen emlékszünk rá, hogy a főváros budgetje egyetlen csapásra megjavult akkor, amikor a nagy épitkezések megkezdődtek és fokozatosan a deficitből átjutott abba a korszakba, amikor fölöslegünk mutatkozott. Vajjon miért ne történhetnék meg ez most is, ha majd megszünik a deficit oka, a háboru?

Az összes deficit legfeljebb ötven millió.

— Hiszen ma még azt sem tudom, hogy mennyi a deficit. 1915-ben is nagyobb deficit mutatkozott az előirányzatban, mint a zárszámadás tanusága szerint tényleg volt. Most is csak akkor leszek vele tisztában, hogy milyen nagy a deficitünk, ha a számadásokat lezártam. *De tegyük föl a legrosszabb esetet, hogy az összes deficit ötven millió lesz, mert ennél több nem lehet.* De lehet, hogy csak negyven, hogy harmincöt millió lesz. Hát sok ez egy olyan nagy város háborus életében, mint Budapest. És ki mondta azt, hogy ezt az összeget egy esztendő alatt kell kifizetni? *Föl fogjuk osztani husz, vagy harminc esztendőre, két-három milliót esztendőnként igazán könnyen fogunk kifizetni.* Ha mi nem fizetjük ki a magunk életében, kifizetik utódaink, hiszen a történelem legnagyobb háboruja hozta, amelyről nemcsak unokáink, de ükunokáink is beszélni fognak.

— Többi véreink a lövészárokban szenvednek, mi, akik itthon maradtunk, mi sem uszhatjuk meg a háborut szenvedések nélkül, nekünk is ki kell venni a részünket legalább a drágaságból, az életviszonyok lecsökkentéséből.

Ki a pazarló?

— Ezek az ideiglenes intézkedések természetesen alkalmasak arra, hogy bennünket a pazarlás vádjával illessenek. Aki azonban ezt teszi, az nem érdemes rá, hogy komoly érvekkel válaszoljunk neki. Emlékezzünk csak, mi történt a háboru elején, hogy kétségbe volt esve mindenki, azt hittük, hogy két-három nap alatt összedül a világ, éhezni fogunk, nyomorban pusztulunk el és ime, mint csalódtunk, ma is itt vagyunk, kitartunk és biztosan élünk. Szemünkre vetnek a pazarlás vádjával kapcsolatban mindent, még azt is, hogy sok papirost használunk, meg hogy kocsin járunk. Olyan vádak ezek, amelyek ellen tiltakozni nevetséges és megalázó volna, hiszen a budgetünk végösszege *tulhaladja a kétszázmilliót*, ilyen budget mellett igazán nem szabad, nem lehet kicsinyeskedni. Mit számit az, hogy az iskolákra költött milliók mellett százezreket adtunk az állatkertre, amely ma a budapesti közönség kulturszórakozásának egyik legfontosabb tényezője? Pazarlók vagyunk-e mi, akik üzemeinknél hatalmas nyereségeket tudunk kimutani, mi, akik még ott is nyerünk, ahol nem szabadna, az élelmiszerüzemen?

Fizesse meg a kormány a tartozását.

— Persze a háboru nekünk is sokba került. A katonai ügyosztály költségeire, a mozgósitásra, a beszállásolásokra milliókat költöttünk és százezreket kaptunk csak vissza. Amellett az iskoláink is a katonák kezén vannak, betegeket ápolnak bennük és mi nemcsak, hogy rendeltetésükre nem használhatjuk az iskolákat, de még fizethetjük a horribilis renoválási költségeket is. De igy van ez mindennel. *Ott vannak a betegápolási költségek is, amelyek fejében a kormány tizmillióval tartozik a fővárosnak. Tessék ezt a tiz milliót megfizetni és akkor máris kevésbé veszedelmes a deficit.*

— Általában a mai deficitben, legyen az bár ötven millió, semmi veszedelmet nem látok. Ismétlem, a háboru hozta, a háboru el is fogja vinni.

Utban Nagy-Budapest felé

Harrer tanácsnok, a városépitési ügyosztály vezetője elmondja terveit és nyilatkozik előkészitett munkáiról.

A béke-derengés vérmes reményekre kapat valamennyiünket és gondolataiban már senki sem rombol, csak épit. Szeretettel érezzük, hogy Budapest fejlödésének is uj korszaka nyilik, hiszen ez az uj korszak már a háboru előtt elő volt készitve. Az a körülmény, hogy fegyvert fogtak a munkáskezek is, asztalfiókba tétette a megalkotott terveket; de most mintha fordulna a kulcs a fiókokban és bizonyos, hogy a mult héten fiatal királyunk előtt nem minden remény nélkül mondta Harrer Ferenc tanácsnok:

— Az én feladatom a háboru után kezdődik.

Mik ezek a feladatok? mik a legközelebb fekvő városépitési tervek? — ezekkel a kérdésekkel fordultunk Harrer dr. tanácsnokhoz.

— Legközelebb megvalósitandó nagyobb terveink között — mondta a tanácsnok — elsősorban természetesen a *Tabán szabályozása* szerepel. Erre vonatkozólag *a szabályozási terveket már véglegesen megállapitottuk. A kisajátitás is csaknem teljesen be van fejezve* és le vannak tárgyalva már a II. ügyosztály által készitett utépitési és csatornázási tervek is, épp igy megvalósitásra készen állanak a vizvezetéki tervek is. Rendben vannak a müszaki előmunkálatok annyira, hogy bármely pillanatban neki lehet fogni a megvalósitás munkájának. Ami még a kisajátitásból hátra van, az nem gátolja az azonnali birtokbavételt. Sokkal fontosabb a *kitelepitési* kérdés. Évről-évre előfordul az, hogy rozoga, düledező házakat le kell bontani és igy elég alkalom van az automatikus kitelepitésekre. Mégis intenziven kell azzal foglalkozni, hogy mint fogjuk a kitelepitéseket viszonylatba hozni a munkálatok sorrendjével? A végrehajtási programm a jövő dolga és erre valószinüleg azonnal rákerül a sor, mihelyt a háboru véget ér. Annál inkább is fontos ez, mert a Tabán szabályozásánál hatalmas földmobilizálásra van kilátás, ami pedig a képzetlen, a nem szakmunkások foglalkoztatására igen alkalmas lesz. Ami most már a pénzügyi kérdéseket illeti, azt hiszem, hogy a háborus kamatveszteséget bizonyos mértékig ellensulyozza a telekértéknek önmagában való emelkedése és általában a telek értékének emelkedése a pénz értékéhez viszonyitva.

— A második nagy munka *az Erzsébet-sugárut és az uj városháza* kiépitése. A városháza helyének végleges meghatározása nélkül azonban az Erzsébet-sugárutra vonatkozólag is fölösleges minden tervezgetés. Bár elvben el van tökélve, hogy az uj városháza tovább is a régi helyén marad, ezzel a problémával a városrendezési kérdések egész sorozata kapcsolatos. Ma van már egy szakbizottságunk, amelybe az összes illetékes faktorokat bevontuk, ennek feladata, hogy a városház elhelyezésének és az Erzsébet-sugárut kiépitésének kérdését még-

Ki lesz a napkeleti király?

Van szive ennek a városnak. Az tudja csak igazán, aki nem unja meg kitapogatni, hol kell keresni ezt a nagy, sejtve dobogó szivet. A nagyváros nem olyan, mint a falu, amely a szivét a homlokán hordja. Ott tárva állnak a kapuk, a terülj-asztalkám házibutor minden viskóban. Itt a zakatolástól, a lármától nem halljuk a szivlassu kalapálását, itt az advent csöndje kell, hallgató éjszaka, amikor valahol lent az emeletek, a mezzanin, a földszint, a pince alatt hallod, hogy: tik, tak . . . A talpad alatt lüktetni kezd a parket, mert megmozdult Budapest szive.

Ebben az esztendőben történt valami, amit följegyeznek majd, akik a főváros történetét megirják. Bárczy, a polgármester jubilált. Tiz esztendeje kormányoz hihetetlen diplomata talentummal, pártok és érdekek között ugy sétál, mint Blondini a Niagara fölött. Van ez olyan munka, mint a nagy kötéltáncosé. A tiz esztendős jubileumon illett valami szeppel, valami nagygyal előállani. Istenem, mennyi terület van ebben a nagy városban, ahol a népszerüségre lehet vadászni. Lehet milliós palotákat épiteni, lehet hatalmas üzemeket alapitani, s mind ezek helyett Bárczy nem csinált egyebet, mint egy pillanatra Budapest szivének dobbanását hallatta mindenkivel . . . Soha ilyen tisztán, melegen nem érezhette senki, hogy van ennek a városnak szive, mint akkor, amikor a polgármester tiz esztendős jubileumára a szegényekre, a szükölködökre, a nyomorékokra, a szerencsétlenekre, a hitevesztettekre gondolt. Nem gondolt sem a közgyülési potentátokra, sem a vállalkozókra, a nagy kilinceselőkre, nem senkire, csak a szegényekre. Egy szervezetet csinált, amelynek karjai hosszuak és mindenhova elérnek, ahol segedelemre van szükség. A polgármester kitapogatta Budapest szivét . . .

*

Esik-e hó holnap? Lesz-e fehér karácsony? Messze van-e még a béke? Istenem, a pesti gyerekek az idén is törpe karácsonyfáknak fognak tapsolni! Adventi éjszakán ezekre a soványka fiukra, sápadt leánykákra kell gondolni, akiknek szép lesz a szent fa, ha gyéren van is rajta az elhitványodott fagygyugyertya. Vigyázni kell a fiucskákra, mert nagyra kell nőniök, sok-sok pesti polgár helyére kell majd ember, sok hely lesz az Üllői-uton a nagy kaszárnyában. Az apjuk, aki térdén ringatta, a bátyjuk, aki kézen vezette őket, valahol a Kárpátokban, az orosz mocsarakban, vagy a szerb lapályokon maradt. A polgármester már megtalálta Budapest szivét, most megint nagy szükség leszen rája. Széppé, nagygyá, vidámmá, az életet szeretővé kell nevelni a gyerekeket. Többet kell érniök az apjuknál, mert mindegyiknek két ember helyét kell majd pótolniok. Karácsony hetében velük kell törödni, értük kell dolgozni.

*

Iskola az van elég. Jók is az iskolák, tiszteletreméltók a tanitók. De a gyereknek élet is kell. Az iskolában simogatják, becézgetik, aztán kilökik az utcára, vagy hazaküldik a sáppasztó lakásba, ahol heten alusznak három ágyban. Nincs az sehol ugy a világon, mint nálunk, hogy a gyerek kuckóba kergetett valaki. Máshol a gyerek az ur, mert az övé a leggyönyörübb dominium: a jövendő. Mi, öregek, zsugorimódra olvassuk a mult aprópénzét, de ők a jövő csengő aranyával dobálóznak utcán, téren, ligeten. De nem a pesti gyerek. A pesti gyerek komoly, szomoru, bágyadt kis öreg. Álmos, okos fejecskéje lehajlik, mint a tubarózsa virága, mert a pesti tér, a pesti liget kiállitott tárgy, amihez nyulni nem szabad. Adjátok, óh adjátok oda a gyerekeknek, hadd éljenek, hadd viruljanak, mert nagyra kell nőniök, üdéknek, frisseknek, vidámaknak kell lenniök, hogy az élet öreg, morgós medvéjét majdan játékosan tudják porbagyürni.

*

Polgármester ur, kérjük, volna itt még valami, amit községesiteni kellene. Uj üzem, uj házi kezelés. Dobogtassa meg még egyszer Budapest szivét, mert szükség van rá nagyon. Házi kezelésbe kell venni a gyermekek szórakoztatását. Van-e kedve hozzá, polgármester ur, érzi-e, tudja-e, hogy ez ha ma nem, de holnap, amikor majd (reméljük, még téli gunyában) megérkezik a béke, mindenki, állam, város kegyetlen önzéssel fog rajongani a gyermekért? Mindent, amit szeme-szája megkiván, halomba öntenek majd eléje, mert a jelen pusztulása nyomán a jövőt kell gyorsan és jól épiteni. A jövő emberének másnak kell lenni, mint amilyeneknek a mai gyermekek igérkeznek. Napsugaras lélek, csillogó szemek, boldog, megelégedett nyugalom, pufók arcok, édes csirkefogó-nevetések, jöjjön el a ti országotok . . . Ezt, ezt kell megteremteni, aki ezt meg tudja csinálni, annak emlékezete örökké fog élni a város lelkében, annak neve hallatára mindig meg fog mozdulni Budapest szive.

*

Tehát gyermekmulattató városi üzem. Valahol a Városligetben, vagy a Népligetben, piros keritésen nevető képek, kicsi magyar diadalkapu, fölirva rá: *Paradicsom.* Bent minden kigondolható, minden elképzelhető játék, képek, csigák, hinták, falovak, majmok, állatok. Árnyas fák alatt társasjátékok. Pár garasért pohár tejecske, tiszta, friss sütemény, egy darab

egyszer vegye fontolóra és tegye meg propozicióit. Erre vonatkozólag most állitják össze a kérdőpontokat. A jövő év legelején ujból aktuális lesz a kérdés és mihelyt minden rendben van, a bizottság megteszi propozicióit a közgyülésnek. Ezután következik az Erzsébet-sugárut vonalának meghatározása és a végrehajtási terv kidolgozása.

— Igen fontos *a VII. kerület külső részeinek* szabályozási terve, amely szintén készen van és a jövő év elején kerül tárgyalásra. Munkában van a VI-ik kerület külső részeinek szabályozási terve is, amelyben legfontosabb a Krausz-Majer-féle telkek és a Hungária-köruti hid környékének szabályozása, illetőleg a kettőnek kapcsolatbahozása. Hosszu munka ez, amely *a jövő év folyamán* azonban be fog fejeződni.

— A *Kelenföld* szabályozására vonatkozólag várjuk, hogy befejeződjék a közmunkák tanácsának tárgyalása.

— Nagy sulyt helyezek az egységes telekpolitika érdekeit szolgáló elvek kidolgozására is. A jövő Budapestjének egyik legfontosabb kérdése az ingatlan helyzete, hogy és mint alakul ki a városi és magáningatlan megfelelő hasznositása? Mélyen érzem a feladatot, hogy erre vonatkozólag megfelelő gazdasági és jogi bázist kell teremteni. Erre vonatkozólag az egyik eszköz törvényes szabadságot nyujtani az ingatlanok tagositására. A másik eszköz, hogy az ingatlanoknak a városrendezés révén elért értékemelkedésével arányosan megtaláljuk a helyes hozzájárulás mértékét. Ennek a hozzájárulásnak egyfelől biztositania kell, hogy a „meg nem érdemelt" értékemelkedés a köz javára lefoglaltassék, másrészt biztositéka kell, hogy legyen a lakáskérdés helyes megoldásának, tekintve, hogy az épités mégis nagyrészt az egyéni tevékenységre hárul.

— Foglalkozunk tovább is *az uj épitési szabályzat reviziójával.* Ennek az épitési szabályzatnak alapján a gyakorlat már eddig is felvetette több rendelkezés reviziójának szükségességét. A megfelelő javaslatokat erre nézve megtesszük. Különösen kivánatos, hogy ez a háboru alatt történjék, mert, bár ma kevés az épitkezés, a szabályok jóságának kipróbálására a kevés példa is elegendő; másfelől azonban, ha majd a háboru alatt megindulnak az épitkezések, igen fontos, hogy a kipróbálás által lecsiszolt szabályok álljanak rendelkezésre.

Emlékeztettük a tanácsnokot arra, hogy az ipari célokra eladott telkek körül behozott uj rendelkezések az év folyamán szenvedélyes vitákra adtak alkalmat és megkérdeztük, hogy mennyiben váltak be ezek a bizonyos oldalról fölmerült aggodalmak.

— Az ipari telkek vételére — mondta a tanácsnok — vannak jelentkezők. A Gerbeaud-féle első lépés óta nem egy vállalkozó akadt, aki maga jelentette ki, hogy ezen az alapon kivánnak tárgyalni. Kétségtelen, hogy a félelem nem mutatkozott indokoltnak, a mi feltételeink nem riasztják el azokat, akiknek telekre van szükségük.

Fölépül az uj városháza

Husz esztendő városrendezési tervei

IV. Károly király szavaival kellene kezdeni ezt az irást, amely szavak Bárczy István dr. polgármester üdvözlő szavaira válaszként hangzottak el. Ezekben a szavakban melegen, szeretet sugárzóan fejezte ki az uralkodó rokonszenvét, hajlandóságát magyar fő- és székvárosa iránt. És ide kell iktatni azt is, hogy a képviselőház naplójába iktatta a királyi igéretet, amely szerint az uj uralkodó az év jelentékeny részét magyar fővárosában fogja tölteni.

Micsoda perspektiva Budapest számára! Az elhagyott királyi palota, legszebb talán az egész világon, nem fog ezentul sötét tehetetlenségben, tunyán a Dunára feküdni, vidám fény játszik esténkint az ablakokban, kocsik, autók, robognak a sima hegyi utakon. Az ifju király gyalogsétára indul népe közé . . . királyasszony kertje kivirul reggelre . . . királyurfik, királykisasszonyok rózsaágyak között játszadoznak . . .

Szép lesz ez igy és Budapestnek méltónak kell lennie hozzá. Udvari élet költözik Budapest kedves, de elhagyott, kissé pórias falai közé. Igazi világváros csak igy nőhet ki a kissé szükmellü, hórihorgas kamasz-faluból. Nem puderes-haju, frakkos, pálcára-hajló urak hyperlojalitása tombol bennünk, de kétségtelen, hogy csak az udvari élet, amely az igazi fellendülést hozza meg számunkra.

Természetesen Budapestnek is meg kell tennie a magáét. Uj köntöst, szépet, izléseset, igazi ékszereket kell magára szednie. A kamasz, a parvenu izléstelenségével szakitani kell. Sok a tennivaló, de talán mégis a legelső, hogy az első magyar törvényhatóság székháza, *a budapesti városháza*, méltó legyen hirhez, dicsőséghez. Kiváló müszaki emberek kényelmes hivatalokat teremtettek az öreg Károly-kaszárnyában, de a vén alkotmány nem tudja kifejezésre juttatni Budapest méltóságát.

Amikor a király édes szavai kissé álmodozásba ringattak bennünket, amikor a karácsonyi napok káprázata következik, örvendetesebb hirt aligha közölhetünk, mint ha idézzük azt az *illetékes forrásból* származó információnkat, amely igy hangzik:

— Az uj városház tervpályázatát előkészitő bizottság a tervpályázat programmját mielőbb letárgyalja és azt a békekötés napján, de valószinüleg már a fegyverszünet első napján publikálni fogja; sőt az sem lehetetlen, hogy ugy, mint az Erzsébet-szobor pályázatánál történt, az összes érdekelt müvészek ideiglenes fölmentését fogják kérni, hogy a pályázaton résztvehessenek.

Az uj városházának megalkotása tehát rövidesen a megvalósulás stádiumába lép, ami egyben azt is jelenti, hogy rákerül a sor a nagy városszabályozási tervekre.

*

Az uj városház tervezgetése különben épen az idén jubilál, mert 1896-ban, tehát husz esztendeje vetődött föl a gondolat, hogy Budapestnek uj székházra van szüksége. Ekkor váltották meg a katonai épületeket, köztük az uj épületet, a Károly-kaszárnyát és a citadellát. Ezzel együtt került a sor az uj hidak épitésére kapcsolatban a Belváros szabályozásával. Az Erzsébet-hid és a Ferenc József-hid felépitésével két budai részre hihetetlen fellendülés köszöntött rá és szükségessé vált a Kelenföld és Tabán szabályozása. Ekkor határozták el egyben azt is, hogy a városházát a Károly-kaszárnya helyére teszik.

Következett azután a szabályozási terv-pályázatok egész sora. A kezdeményezés a Magyar Mér-

---

árpacukor. Amott az uszoda, emitt az olvasóterem. Tornaszerek, Paprikajancsi, mesemondó bácsi. Minden, ami szép, minden, ami kedves a szemnek. A papa mehet utjára, a mama elvégezheti a maga dolgát, kicsi fiu, kicsi lány itt el lehet maga is, vigyáznak rá gondosan, becsületesen, szeretettel a felügyelő nénik.

Télen korcsolya, ródli. Gyermek-karnevál, gyermek-bál. Nyáron virágünnep, szépségverseny. Istenem, nem tudják az emberek, mi szép a világon!

*

A budapesti gyerek . . . Szomoru élet lehet az, amit nem vezetett be a gyermekélet. Ne is kivánjon élni az, akinek Budapesten kell leszolgálnia a gyermekévek robotját. Itt élnek, itt nőnek közöttünk ezek a gyerekek, mi nagyok, mérgesen nézünk végig rajtuk, fáraszt a mozdulat, amelylyel ki kell kerülni a lábatlankodó, sápadt jószágokat. Kinézek az ablakomon, gyerekek cikáznak lent az utcán és nem is lehet megszámolni őket. Végigmegyek a józsefvárosi templom előtt és a piciny kertben, amely ott huzódik a Hock János ablaka alatt, száztiz gyereket számolok meg és legalább negyven tüdővészes, sorvadásos kis öreget . . .

A felnőttek erdeje sötét árnyékot vet a pesti gyerekre. Ennek az erdőnek a lombjai nem engednek át napsugarat. Elsorvad a gyerek és a törzse sohase nő meg. S ahogy menekül és keresi a napot: a grundokat lépésről-lépésre kell elhóditani tőle, s minden uj ház, ami kaszárnya a nagynak, a gyereknek még százszor rosszabb.

Levegőt, játékot, szabadságot, életet a gyereknek. Polgármester ur, az lesz a napkeleti király, aki ezt tudja hozni... Százötvenezer gyermek várakozik rá türelmetlenül, sápadva, fonnyadva, pusztulva.

Kétnapos adócsata

Szépen indult és csunyán végződött a csata, amelyet városunk atyái a fogyasztóközönség ellen megvivtak s amelyről a történelem ugy fog megemlékezni, hogy: a Világitás melletti adócsata.

Szépen indult, mondottuk és ezt meg is tudjuk indokolni azzal, hogy Bárczy podeszta szép sorjában elmondotta, milyen szerep vár Budapest tanácsára, küldöttségére a koronázásnál és amikor a városatya-kiküldötteknek a neveit olvasta, hát egyszerre csak eltünt a Preyer Hugó neve és Gaár Vilmos lett belőle.

— Preyernek nincs diszmagyarja, magyarázták.

— Nem is diszmagyar való hozzá, hanem gyászmagyar.

De az elnök nem türte, hogy mellékvágányra térjenek a tisztelt atyák és nyomban áttért a világitási adóra.

És Buzáth tanácsnok már referálta is a mostoha gyermekét, amelyhez csak annyi köze van, hogy — a gázmü és a villamosmü fogja inkasszálni az uj bevételeket a főváros számára. Ifj. Chorin Ferenc a Gyosz. képviseletében jött el, de Thék Endrét, az Iparegyesület alelnökét hiába keresték. Helyette Stern Sámuel védte meg az iparosok érdekeit, de a beszéd nem tetszett, mert azt mondták:

— Ez a Stern ugy is leszerel; hiszen az a mestersége.

Mikor pedig a Lipótvárosi Társaskör csillaga kijelentette, hogy nem osztja Lloyd George nézetét a világitási adóról, valaki igy dörmögött:

— Mindig mondtam, hogy ez az ember se nem oszt, se nem szoroz.

Herczegh József folyékonyan olvasta fel a mondanivalóját és nem hagyta magát zavartatni Bódy alpolgármestertől, akinek elvi kifogásai voltak a felolvasás ellen. Most jött a közgyülési 42-es. Vázsonyi Vilmos kezdte magyarázni, mi a különbség a világitási adó és a közlekedési adó között. Ujabb és ujabb kategóriáit állitotta fel az adómentességeknek, ugy, hogy Csupor tanácsnok azt mondta:

— Meghasad a szivem. Még egy mentesség és ráfizetünk az adóra. Az idő hétre járván, az interpelláló atyák léptek a porondra és Szilágyi Károly közlekedési muzsikát intonált, amit Baránszky sem mulaszthatott el. Azt mondta Baránszky:

— Foglalkozásomnál fogva egész nap villamoson járok.

A bizottsági tagok nem tudták eldönteni, melyik az a foglalkozás, amely Baránszkyt villamosra szoritja. Az egyik azt mondta, hogy a lovak a fronton vannak és ezért a belső fronton küzdő huszárok ló helyett villamoson járnak most. Ebben megnyugodtak, csak az egyik atya jelentett be különvéleményt:

— Baránszky a lengyel királyság jogtanácsosa és azért jár folyton villamoson, hogy hiveket toborozzon a lengyel légiónak.

Ennél sokkal örvendetesebb dolog is akadt. Az uj tiszti főorvost installálták és Szabó Sándor olyan formás, okos, komoly beszédet mondott, hogy a programmvallás szónoki remekmünek is beillett volna. Meg is tapsolták érte és az ünneplésből kijutott a helyettesének, Végh Jánosnak is és az uj tanácsjegyzőnek, Gömöry Albertnek. Az örömből ily módon elég volt szerdára, miért is az elnök az urakat meginvitálta csütörtökre.

*

Az urak azonban nem nagyon siettek csütörtökön és négy órakor még alig lézengett 8—10 ur a pipázóban. Egy bus magyar ezalatt az üres nagyteremben ődöngött és csodálkozással állapitotta meg, hogy egynémely hely réztáblával van tulajdonjogilag bekebelezve. Ilyen réztáblás hely mindössze 7 darab van a teremben. Az egyikre ez a név van rávésve: Gelléri Szabó János. A tulajdonos, isten nyugosztalja, régóta a csillagok között jár már, akárcsak Neumann Frigyes, akinek a Sasok helysoraiban van örökre

nök- és Épitész-Egyleté volt, amely a Belváros szabályozására szolgáltatott terveket. Akkor vetették föl azt az ötletet is, hogy a VII-ik kerület a Belvároson keresztül a Dunára jöjjön ki a következő formában: Erzsébet sugárut — Városház-udvar — Eskü-tér — Erzsébet-hid.

Ugyanekkor kezdte meg a főváros a Szabadságtér kialakitását az Uj-épület helyén. Természetesen a fontosabbik feladat a Belváros szabályozása lett volna, de ez Heufel és Devicis összezördülése miatt meghiusult. Heufelnek az volt az álláspontja, hogy a belvárosi templomot okvetlenül meg kell tartani, Devicis a templom eltávolitása mellett kardoskodott. A közgyülés Heufel terve mellett foglalt állást, mert azt takarékosnak találta. Mikor elkészült a terv, akkor sült ki, hogy a templomot nem lehet megtartani. Ez volt az első nagy hibája a szabályozási tervnek. Igy történt azután, hogy a Rákóczi-utat megtörték, de minden hiába, ekkor már be kellett látni, hogy a belvárosi templomot le kell bontani.

Próbálkoztak többféle megoldással. Különösen a piaristák telkének fölhasználásával szerettek volna kisérletezni, de a piaristák nem tettek semmiféle koncessiót. Most hogy felépült a rendház, a belvárosi templom egyenesen el van ásva.

Sokkal szerencsésebb volt a másik szabályozási terv, amely a Szabadság-térre vonatkozott. Itt Palóczi terve ment keresztül, nagyszabásu, szép megoldás. Fölépültek az összes épületek, a börze, az Osztrák-magyar Bank, a bérpaloták. Most már csak a szobrok hiányoznak. A végébe jön a Szabadság-szobor, a tengelyébe pedig a Kossuth-szobor. Elmondhatjuk róla, hogy tökéletes munka.

A Belváros szabályozása igy nem volt lebonyolitható. Közbeeső megoldást kellett keresni. A központi városházát behelyezték a Károly-kaszárnyába. Legelőbb a Károly-köruti frontot lakositották be, majd egymásután következtek a Gránátos-utcai front igen kis átalakitással, miután kevéssé váltak be, a két összekötő frontot, a Károly-utcait és a Gerlóczy-utcait átalakitották középfolyosós rendszerre. Ezen az uton sikerült is kitünő hivatalokat csinálni.

Ide a Károly-kaszárnyába kerültek lassan a régi városházából, amelyet lebontottak, a polgármesteri hivatal, a tanácsterem, az egész számvevőség és a segédhivatalok; az uj városházáról a mérnöki hivatal; a Lipót-utcai bérházból az árvaszék; a Borz-utcai bérházból az élelmezési és jótékonysági ügyosztályok; a Sörház-utcai bérházból a pénzügyi ügyosztály; a Molnár-utcai bérházból a tanügyi osztály; a Magyar-utcai bérházból az adóügyosztály; a Soroksári-utcai bérházból a katonai ügyosztály. Az ujvárosház megüresedett helyére egy bérházból beköltözködött a belvárosi elöljáróság. Ezzel nyolc rossz és drága bérlet szünt meg, azonkivül a központi városházán a hivatalok jó helyet kaptak, a főváros pedig időt nyert a városház kérdésének és a Belváros szabályozásának alapos elintézésére.

*

A városház rendezésének kérdését összekötötték az Erzsébet-sugárut megépitésével, amelyet az akkor meghalt Erzsébet királyné emlékének akartak szentelni. Ez lett volna a VII. kerület disz boulevardja, ami tulajdonképen minden kerületnek megvan, csak az Erzsébet-város szükölködik nélküle. A programm most igy alakult: az uj utvonal a városházából, a város szivéből induljon; az egyik oldalon a belvárosba vezessen az üzleti forgalom élénkitésére, a másik oldalon a nagy körutra a közlekedési forgalom miatt. Az ideák gombamódra fölszaporodtak. Az egyik tervezgető például egészen a Városligetig akarta vezetni az Erzsébet sugárutat, egy másik még tulzóbb a Városligeten keresztül a rákosi homokbuckákig és az oldalára akarta épiteni az artézi fürdőt.

Több állandó kikötés volt, hogy a szabályozás dacára a városháznak a Városház-utcai fronton levő müemlékszerü homlokzata megmaradjon és a Károly-körúton az Erzsébet-sugárut betorkollásánál tér keletkezzék. A harmadik kikötés szerint a városház belső udvarainak nem szabad holt-területté lennie, hanem bazárszerüen elhelyezett üzletek tarkitsák. Bizony ez nehezen keresztülvihető három kikötés volt.

Ujabb ideák is merültek föl. A legszebb volt az, hogy az Erzsébet-tér tolassék ki a Károly-körutra és az Erzsébet-tér hátuljába kerüljön a Központi városháza. Igy a városháza a főváros legforgalmasabb utjának, az Andrássy-utnak tengelyébe került volna. Az elrejtett Erzsébet-tér viszont kikerült volna a körutra, a központi városház telke pedig fölszabadulva minden kikötéstől, a városrendezés érdekében parcellázhatóvá vált volna, hogy a hatalmas területen bérházak épülhettek volna. A Városligettől a várig, a milleniumi emléktől a királyi palotáig disz utja lett volna a fővárosnak. A diszut oldalán ott lettek volna a legszebb épületek, a történelmi muzeum, a Szépmüvészeti Muzeum, a modern müvészeti kiállitási csarnok, az opera, a bazilika és a városháza.

Olyan szép volt ez a terv, hogy már csak azért sem sikerülhetett. Az akadály mindössze az egy-két millió volt, amit az Erzsébet-tér és Károly-körutra eső telektömb vételára fejében ki kellett volna fizetni. Ez a pár millió is bőven megtérült volna azonban a kamatveszteség révén, amely kamatveszteség abból származott, hogy a városház óriási telke husz esztendeje kihasználatlanul áll. El érték volna ezáltal, amit a VII. kerület kivánt, hogy tudniillik a mai városház helye legyen az összekötő kereskedelmi gócpont a IV. és VII-ik kerületek között, mert bizonyára egy modern üzletház inkább kereskedelmi gócpont, mint egy középület.

*

A harmadik korszakban az első lépés az Erzsébet-sugárut tervének végleges megoldása volt. Az elfogadott terv most a nagykörutról indul ki körülbelül a Royal-épülettel szemben és enyhe hajlással megy a központi városháza Károly-köruti frontja közepéig. Az uj városháza a *mai helyen* szabadon nyerhet elhelyezést. A kikötés csak az, hogy az Erzsébet-sugárut tengelyéhez városépitési szempontból müvészileg legyen szituálva és a nagy és értékes telekből a szükségesnél többet ne emésszen föl az épitkezés és a megengedhető legtöbb telekrész legyen bérházak számára értékesithető.

*

Azzal a kérdéssel, hogy milyen stádiumban van ma az uj városház megépitésének kérdése, mint bevezető sorainkban emlitettük, olyan személyiséghez fordultunk, aki nemcsak tisztában van a helyzettel, de önmagának is intéző hatásköre van. Az illető személyiség felvilágositásai a maguk teljességében igy hangzanak.

— Ismeretes, hogy pár hónap előtt tervpályázatot előkészitő bizottság alakult, amelyben az összes illetékes faktorok, a tanács érdekelt tagjai, müszaki tanácsadók, a közgyülés kiváló szakértő tagjai, meghivott magán-emberek, szaktekintélyek foglalnak helyet.

— A bizottság a tervpályázat programmját mielőbb letárgyalja és azt a békekötés napján, de valószinüleg már a fegyvreszünet első napján publikálni fogja. Sőt az sem lehetetlen, hogy ugy, mint az Erzsébet-szobor pályázatnál történt, az összes érdekelt müvészek felmentését fogjuk kérni, hogy a pályázaton résztvehessenek.

— A cél az, hogy olyan időben irjuk ki a pályázatot, amikor azon *minden magyar épitész résztvehet benne.* Az uj városház épitésének pénzügyi keretei ma még nincsenek megszabva, de ugy számitunk, hogy *tiz millióba* bele fog kerülni a telektömb beépitése, ami egyben azt is jelenti, hogy *az Országház épitése óta Magyarországon ilyen nagy munka épitőmüvész számára nem kinálkozott.* Sőt az uj városháza fölépitése bizonyos tekintetben még az országház épitésén is tultesz, mert amig amott nemzetközi volt a pályázat, *itt csupán magyar müvészek pályázhatnak.* Teljes a meggyőződésem, hogy ezt tiszta lelkiismerettel megtehetjük, mert a magyar müvészek között ma már számos olyan kiválóság van, akik bármely külföldi tekintélylyel kiállják a versenyt és nagyszerüen oldják meg a hatalmas feladatot.

Udvari szállitó lett a főváros

— Az élelmes élelmiszerüzem —

Reich Samunak, a hatósági élelmiszerüzem főintézőjének titkos vágya immár testet öltött: az Ur ezerkilencszáztizenhatodik esztendejének karácsonya óta a községi élelmiszerárusitó-vállalat már nemcsak a népségnek és katonaságnak szállit, a főváros kincsaftjainak sorába belépett a legmagasabb udvar is és rövidesen a városi vállalat cime is kibővül és uj cégtáblák kerülhetnek a bódékra, ezzel a fölirással:

> Budapest Székesfőváros
> Községi Élelmiszerárusitó Üzeme
> **Császári és királyi udvari szállitó.**

A nagy eseményről különben már hivatalos kommünikék is jelentek meg, kár, hogy ezekben a büszke irásokban nem emlékezett meg a város arról a néhány kereskedőről, akinek az élelmiszer-vállalat hálával tartozik azért, hogy rövid fennállása ellenére is bejuthatott az udvari szállitók sorába.

Mert a városból a kereskedők csináltak udvari szállitót és bármennyire is furcsán hangzik, Budapest székesfőváros községi élelmiszerárusitó üzeme a Löwenstein Mihály utóda cégnek és Kálix Ödön pékmesternek köszönheti, hogy ezentul a Lehel-téri bódé mellett az udvar exclusiv közönségét is kiszolgálhatja.

Igy történt az érdekes eset:

Az udvar lisztje és a liszthivatal.

A Löwenstein cég már ötven esztendő óta szállitója az udvarnak. Valahányszor az udvartartás a fővárosba jött, a gazdasági hivatal mindig előre rendelte meg a cégnél azt, amire szükség volt. Még a nagygyakorlatokra is ez a cég szállitott az udvar részére és akárhányszor előfordult, hogy Bécsből táviratilag rendeltek itt meg egyet-mást. Igy volt az idén is.

Őfelsége legutóbbi itt tartózkodása alkalmával az udvari gazdasági hivatal két zsák lisztet rendelt a cégnél. A cég tulajdonosa, Horváth Nándor természetesen azonnal szállitotta a lisztet. Kenyércédulát nem kapott és maga ment fel a Központi Liszthivatalba, hogy ott a kenyércédula kérdését rendezze.

— Az udvartól — mondotta a liszthivatal helyettesvezetőjének, Illyefalvi Lajos dr.-nak — lisztcédulát nem kaptam. Minthogy azonban én a fővárostól azzal a feltétellel kapom a lisztet, hogy azt csak cédula ellenében adhatom el, kérem: adják nekem vissza a két zsák lisztet.

Illyefalvi dr. azt mondta erre, tessék igazolni, hogy a két zsák fővárosi lisztet tényleg az udvarnak szállitotta, s kérje a pótlást irásban, akkor majd rendbehozzák a dolgot. Horváth Nándor igy is cse-

---

fenntartott helye. A demokrata sorban Ébner Jánosnak van táblája és a Józsefváros részén Bochkor Károlynak, aki volt és nem lesz városatya és a táblája — elkopott bocskor — hiába várja vissza gazdáját. Egészen más jellegü táblája van Vázsonyi Vilmosnak, kivüle még Wellisch Alfréd és Erdős Sándor a táblás urak.

Mindez azonban nem igen tartozik a vitához, amely ujból életre kelt s amelyet Becsey Antal és Vértes Emil után a kitünő Waigand József folytatott. Waigand szavának sulyát jelenti, hogy Vázsonyi nem hagyta szó nélkül a beszédet és azon nyomban felkelt és ujabb babérokat szerzett a nevének. Nagy beszédét Vázsonyi ugy fejezte be, hogy azt mondta, magasra emeli zászlóját és harcoljon mindenki a saját zászlója alatt.

— Mi az, kérdezték, annyi zászlós ur van itt? Vázsonyi is zászlós ur és Waigand is?

— Tévedés, felelték. Hazánkban ez idő szerint két igazi zászlós ur van, ezek: Csathó és Rumbold urak.

— Részt fognak venni ezek az urak a koronázáson?

— Nem valószinü, mert — összes zászlójukat eladták és most zászló nélküli zászlós urak.

E közjogi eszmecsere után következett a szavazás. Amelynél kiderült, hogy mindössze 116 városatya van jelen és ebből 16 atyának nem kell az uj adó. Pont száz igennel szavazó városatya akadt és már a legnagyobb zavarban voltak, hogy — isten ments! — megbukik a javaslat, de a végén leszavaztatták a tekintetes tanácsot és a tanács 19 szavazattal gyarapitotta az igenlőket, ugy, hogy január elsejétől kezdve kevesebb gázt és villanyt tessék fogyasztani, máskülönben felborul a háztartás egyensulya.

Pillanat alatt végeztek az atyák az összes többi javaslattal és Rózsavölgyi Gyula öreg méltóságos alpolgármester ur azt mondta a barátainak:

— Feltürt nadrággal léptem be a közgyülési terembe. Nagyon rösteltem a dolgot, de hirtelen eszembe jutott, hogy itt is sárban gázolunk, hát tovább türtem, hogy feltürtem a nadrágomat.

lekedett, udvari bizonyitványnyal igazolta, hogy a két zsák liszt tényleg a Várba ment és ott nem adtak róla kenyércédulát.

Beadványára két nap mulva megérkezett a következő válasz:

Budapest Székesfőváros
Központi Liszthivatala Budapest, 1916 XII/16.
38 000/1916. szám.

Tekintetes *Horváth Nándor* urnak
Budapesten.

Hivatkozással a Központi Liszthivatalhoz intézett beadványára, van szerencsénk értesiteni, hogy a közélelmezési ügyosztály utasitása következtében azt a két zsák lisztet, amit üzletében lisztjegyek nélkül szolgáltatott ki, nem pótolhatjuk.

KÖZPONTI LISZTHIVATAL
dr. *Illyefalvi*
igazgató-helyettes.

Most lesz udvari szállitó a város!

Horváth Nándornak nyomban gyanusnak tünt fel ez a levél, felkereste tehát báró Prileszkyt, az udvari gazdasági hivatal főnökét, ezt a kiválóan korrekt gondolkodásu főurat és elpanaszolta neki, hogy miként járt el vele szemben a város. Prileszky báró azonnal leült az asztalhoz, levelet irt Bódy Tivadar dr. alpolgármesternek, akit személyesen is jól ismer és megkérte az alpolgármestert: segitse hozzá Horváth Nándort azokhoz a cikkekhez, amiket nála az udvar rendelt és amiknek beszerzése egyébként nehézségekbe ütközik. A lisztafférra a báró ki sem tért, természetesnek tartotta, hogy a levél után a fővárosnál ezt a dolgot simán fogják elintézni.

Horváth Nándor sietett a levéllel az alpolgármesterhez, Bódy dr. nagyon szivesen fogadta és megigérte, hogy a hibát reparálni fogják. Megkérdezte Horváth Nándortól még azt is, hogy mire van szüksége, illetve, hogy melyek azok a cikkek, amelyeket az udvar nála rendelt és amelyeknek beszerzésében a főváros segitségére lehet.

A kereskedő erre elmondotta, hogy rendeltek nála többek között a koronázásra husz zsák lisztet, három mázsa babot, ezerötszáz kilogramm cukrot, ötven kilogramm szilvát, azután rizst és borsót. Ezek a cikkek neki nincsenek raktáron, kéri tehát a várost, hogy az udvar részére adja ki neki ezeket az árukat.

Az alpolgármester mindent megigért kérte még Horváthot, hogy mutassa be neki az udvar eredeti rendelőlevelét is. Horváth Nándor örömmel tett eleget a kérésnek és nagyon örült, amikor az alpolgármester azzal bocsájtotta el, hogy két nap mulva mindent meg fog kapni. A két napi terminusra azért van szükség, mert a dolgot a tanács elé kell vinni, ugyanis csak a tanács adhatja ki Horváth Nándornak az emlitett élelmiszereket.

Folkusházyhoz, a közélelmezési ügyosztályba került fel az akta és a Löwenstein-cég két nap mulva tényleg meg is kapta az értesitést. Röviden ennyit: a főváros segiteni akar rajta és hogy ne legyenek gondjai a nehezen beszerezhető élelmiszerekkel, hát majd a főváros élelmiszerárusitó üzeme gondoskodik arról, hogy az udvar a lisztet, a rizst, a babot, a borsót, a cukrot és a szilvát megkapja.

A községi kenyérgyár is Hofliferant!

Igy lett udvari szállitó Reich Samuból!

De a községi kenyérgyár sem maradt mögötte városi kollégájának.

Kálix Ödön Dembinszky-utcai pékmester öt év óta szállit kenyeret az udvarnak. Vele teljesen ugy jártak el, mint a Löwenstein-céggel. Amikor őfelsége legutoljára itt volt, a Kálix-cég szállitotta a kenyeret a Várba. Természetesen kenyérjegyek nélkül. A hiányzó kenyérjegyet kérte a liszthivataltól. Kérvényére azt a választ kapta, hogy a jövőben sohse fáradjon, nem iparos embernek való a mai nehéz időkben kenyérjegy nélküli szállitásokkal bajlódni, majd szállit helyette a városi kenyérgyár!

Kálix szintén elesett a szállitástól, helyette majd községi kenyeret visznek fel a Várba.

Kérdés azonban, hogy az udvari gazdasági hivatalnak tetszik-e ez a csere. Beszélnek ugyanis arról, hogy az udvar a tisztességes kereskedőket megszokta becsülni, de ezeken kivül némi aggodalmai is vannak a városi üzemekkel szemben. Az emlitett cégek ugyanis évek óta szállitanak már a Várba, a személyzetük régi és megbizható, mig ugyanezt nem lehet elmondani a fővárosi vállalat személyzetéről. Ott folyton változnak az emberek és az udvarnál erre igen sokat adnak! Meg azután a fővárosi vállalat portékája ellen sok volt már a panasz, az udvarnál jól tudják, hogy Bárczy István dr. nem teheti meg azt, amit megtesz Horváth Nándor és Kálix Ödön: ő nem nézhet meg minden csomagot és minden kenyeret, amit ezek az urak évek óta megtesznek.

Kiváncsian várja tehát mindenki a kényes kérdés elintézését és sokan azt sem tartják kizártnak, hogy a városházán korai volt még az öröm. Talán kár lesz még megcsinálni a hangzatos táblákat!

Déri alpolgármester

a főváros közgazdasági és szociális problémáiról.

A karácsonyt, az esztendő végét, az ujév fordulását most éri meg először Déri Ferenc dr., az alpolgármesteri székben. Nem érdektelen ennek a kiváló férfiunak első alpolgármesteri évén végigtekinteni. Déri Ferenc dr. munkáját mindenkor a vas-szorgalom, az alkotó-tevékenység jellemezte, ezt láttuk ebben az esztendőben is, amikor pedig az ő dolgos kezeire is bilincseket vert a háboru. Déri Ferenc szerénysége iránt való tisztelettel óvatosan adtuk föl neki a karácsonyi kérdést: mondja el a régi és uj esztendő mesgyéjén az első alpolgármesteri év történetét. A szavak, amelyek válaszként hangzottak el, mestersége szürkeséggel akarják bevonni a jeles férfiu tevékenységét, amelynek nemes fénye e szürkeség alól is kicsillan.

— A letelt esztendőben, — mondta kérdésünkre *Déri* alpolgármester — alpolgármesterségem első évében, irányitásom és felügyeletem alá a legkülönbözőbb ügyosztályok tartoztak, *többnyire olyanok, amelyekben azelőtt nem működtem* s igy az első időnek egy részét természetesen az illető ügyosztályok ügymenetének a megismerésére kellett forditanom.

— Alpolgármesteri csoportomba tulajdonképpen a közgazdasági, közjótékonysági, szociálpolitikai és jogügyi osztályok tartoznak. *De azonkivül az év legnagyobb részében fölülvzsgálatom alá tartozott az ugynevezett müszaki csoport is.*

Az Albrecht Hildegarde-alap.

— A *közgazdasági ügyosztály* körében a legjelentősebb munka volt egy olyan intézménynek a tető alá hozása, amely hivatva lesz a kisiparosok és kiskereskedők hiteligényeit szolgálni. Ezt az intézményt az *Albrecht Hildegarde-alap* tartalékalapjából sikerült megcsinálni. A kormányhatósági jóváhagyás ugyan még nincsen meg, de, reméljük, hogy meglesz a béke elkövetkeztéig, amikor ennek az intézménynek a tulajdonképeni jelentősége kezdődik, amennyiben *a háboruból visszatérő kisemberek talpraállitását*, az ujból berendezkedő kisiparosokat és kiskereskedőket kell majd segiteni.

A Duna-konferencia és az idegenforgalom.

— Ugyancsak a közgazdasági ügyosztály körében sok munkát adott a *Duna-konferencia* előkészitése. Fáradoztunk azonkivül a külföldi idegenforgalmi intézményekkel való összeköttetésen. Felállitottuk *az idegenforgalmi irodát*, amely már eddig is igen jó szolgálatot tett a Duna-konferenciánál, a Bajtársi Szövetség megalakulása alkalmával és most, a koronázási ünnepségek idegenforgalma körül.

A Népjóléti Központ.

— A *közjótékonysági* és részben a *szociálpolitikai ügyosztály* körében a legjelentősebb alkotás volt a főváros népjóléti igazgatásának ujjászervezése és a *Népjóléti Központ* megszervezése. Ennek az uj intézménynek az a nagy jelentősége, hogy összehozza a hatóságnak és a társadalomnak a jótékonysági és általában a népjóléti munkáját és a társadalomnak e téren sokszor rendszer nélkül szétágazó müködését irányitani lesz hivatva.

A munkaközvetités.

— A *szociálpolitikai ügyosztály* körében azonkivül a *munkaközvetités* kérdésével foglalkoztunk, aminek a háboru után szintén elsőrendü jelentősége lesz. Ebben a tárgyban a kormányhoz memorandumot intéztünk, s *legközelebbre várjuk a munkaközvetités megszervezésére, vagy abban való közreműködésünkre vonatkozó döntését a kormánynak.*

— A *jogügyi osztály* a különböző ügyosztályoknak hozzá utalt és jogi természetü ügyeivel nagy mértékben el volt foglalva.

Az adminisztráció gyorsitása.

— Az ugynevezett *müszaki csoporthoz* tartozó ügyosztályok felülvizsgálata csak *helyettesitésképen* tartozott hozzám s azért itt nagyobb kezdeményezésekre nem éreztem magamat följogositottnak. Itt leginkább csak *az adminisztráció lehető gyorsitására* fektettem a sulyt s e téren, különösen pedig *a vállalkozók járandóságainak a gyorsabb folyósitása körül*, azt hiszem, sikerült is némi eredményt elérni.

A jövő feladatai.

— A *jövő évben* feladatunk lesz az idén megalkotott és megszervezett intézményeknek az életbe való átvitele. Azonkivül a *közgazdasági ügyosztály* körében különösen *a budapesti kereskedelmi kikötő* kérdésével, a *szociálpolitikai ügyosztály* körében a *rokkant-ügy* megoldásával és a *kislakások* dolgával, a *közjótékonysági ügyosztályban* pedig az *árvaházak* kérdésével kivánunk foglalkozni.

Megvilágitott világitás

Az uj rend előkészitése. — Mentesség és kedvezmény. — A saját villanyfejlesztőtelepek ellenőrzése. — Az Általános villamossági megváltása.

Buzáth tanácsnok nyilatkozata

Január elsejétől kezdve drágább lesz a villany és a gáz, ráadásul pedig világitási adót is fizetni fogunk. A csütörtök esti közgyülés hosszu és bonyolult kavarodásnak az aktáit zárta le. Rengeteg érdek csatázott az uj adó és áremelés körül. Még a magánember alakult bele legfrisebben, hogy ezentul egy cimen két lyukat fognak ütni a zsebén. Annál hevesebb és dacosabb volt a küzdelme az iparnak és a kereskedelemnek, szinházaknak, mulatóknak, kávéházaknak és vendéglőknek, amelyeknél igen lényegesen esik számitásba a főváros jövedelmének ilyetén szaporitása. Nem lelkesedtek az uj adóért és az áremelésért maguk a termelő-üzemek sem és az ügyosztály sem. A nyár táján még erőteljes volt az ellentét a világitás és a pénzügyi ügyosztály között is. Az előbbi, ha már elkerülhetetlen, az áremelés mellett foglalt állást, az utóbbi viszont az adó hive volt. Később azonban a városháza vezető elemei ugy döntöttek, hogy a háztartási mérleg helyreállitásának parancsoló érdeke mind a kettőt kivánja.

Igy jutottunk el a világitás költségeinek kétszeres emeléséhez, amelyről egyelőre még nem tudjuk, nem lesz-e visszahatással a fogyasztásra. Ma azonban ez sem baj, mert hiszen a háborus konjunkturák között még jobb is, ha a fogyasztás csökken. Az áremelés keresztülvitele mellett azonban a XII-ik ügyosztály feladata lesz az adó életbeléptetése is és igy az ügyosztály terhesebb, nagyobb munkája csak most következik.

Buzáth János dr. tanácsnokhoz, a vizvezetéki és világitási ügyosztály vezetőjéhez fordultunk a kérdéssel, mik a feladatai most a közgyülés határozatának végrehajtása körül? A tanácsnok válasza a következő volt:

— Az ujesztendő első feladata számunkra a gáz- és elektromosáram áremeléséről, valamint ezeknek megadóztatásáról szóló közgyülési határozat végrehajtása.

— Az árak fölemelése nem okoz különös gondot. Ez egészen simán fog menni. *Annál körülményesebb lesz azonban a gáz- és elektromosáram megadóztatásáról szóló szabályrendelet végrehajtása.*

— A közgyülés *anyagi mentességet és kedvezményt statuált* és igy az eleinte egészen egyszerünek látszó adókezelés helyett — főként az első időkben — a mentességek megállapitása miatt *nagyon is komplikált eljárással lesz dolgunk.*

— Különösen sok munkát ad az elektromosáram adójának megállapitása. Sok bajt

okoz majd azoknak a vállalatoknak, amelyeknek saját villanyfejlesztő-telepük van, összeirása, fölvétele, árammérővel való ellátása, a fogyasztás állandó ellenőrzése.

— Ennek *az adónak kezelését* — legalább az első időben — *az ügyosztály keretében kivánják eszközölni.* Természetesen a megnövekedett munkát az ügyosztály a mai keretek között nem tudja elvégezni és igy *nyolc-tiz uj munkaerőt kell beállitanunk.* Számitanunk kell ugyanis rá, hogy az első hónapban legalább 8—10.000 beadványt kell majd elintéznünk.

— Mit jelentenek — kérdeztük — a közgyülés által elfogadott módositások az adó által hozandó jövedelem szempontjából?

— *A közgyülés módositásai folytán az előirányzott bevétel is jelentékenyn fog csökkenni. Körülbelül egy millióra tehető az az összeg, amelyet az előirányzattal szemben a kedvezmények folytán nem fognak beszolgáltatni.*

Megkérdeztük még a tanácsnokot az ügyosztály legközelebbi terveiről, rövidesen végrehajtandó akcióiról.

— Az ügyosztály legközelebbi programmjába — felelte — tartozik *a Budapesti Általános Villamossági r.-t. beváltása.* E tekintetben már javában folytak a tárgyalások, amelyeknek azonban *félbe kellett szakadniok* az árfelemelés és az adójavaslatok miatt, amelyek teljes időnket igénybevették. Bár előbb a megindult tárgyalások háttérbe szorultak, most azonban már épen *az egységes kezelés szempontjából ujból nagyon is aktuálissá váltak.*

— *Ebben a kérdésben a fővárosnak a jövő év első negyedében mulhatatlanul határoznia kell.*

Az uj házbérrendelet

Irta: Dr. **Halom** Dezső,

a Magyar Általános Ingatlanbank r.-t. vezérigazgatója.

A béremelést korlátozó rendeletnek sürgősen kellett megjelennie és mint sürgős a munka lenni szokott, az meglehetősen tökéletlen.

A módositó szabályrendelet azonban már nem olyan sürgős. Ezért helyes volna, ha a tanács e téren követné azt a példát, amit a háboru alatt különböző moratóriumi és kivételes rendelkezések kibocsátása alkalmával a kormány tett, tudniillik az érdekelt köröket szóbelileg vagy irásbelileg ankéten meghallgatta. Nem helyes ezt sajtóbeli magántevékenységre bizni.

Majdnem közhely de nem árt ismételni, hogy igazságtalan intézkedés, ha abból indul ki, hogy a háboru előtti bérek mérvadók. Ez csak akkor lenne igazságos, ha minden élelmi és szükségleti cikknél ezt a zsinórmértéket alkalmazták volna. A háztulajdonos is, aki házából él, a bérjövedelmekből ma sokkal kevesebb szükségletét elégiti ki, mint a háboru előtt, tehát ha a lakbér a háboru előtti niveaura szorittatik le akkor a háztulajdonos nemcsak, hogy emelkedést nem élvez, hanem károsodik. 10.000 K tiszta bérjövedelemből a háztulajdonos ma fele vagy harmad annyi szükségletét elégitheti ki, mint a háboru előtt. Ezért helytelen a módositó rendeletnek az az alapelve, hogy a házbér abban az arányban emelhető fel, amely arányban a házfentartás költségei emelkednek. Az ilyen emelés által a háztulajdonos még mindig csak ott tart, hogy annyi névleges jövedelme marad, amennyi volt a háboru előtt. Ebből még le kell számitani a háboru alatti károkat moratóriumos bérveszteségeket stb. ugy, hogy tényleg a háztulajdonosnak lényegesen kisebb bevétele és kisebb jövedelme marad, mint a háboru előtt.

Hiányzik a javaslatból, — amennyire ismerem — az értékhatár leszállitása. 5000 korona lakbérhatár tulságosan magas. Azok, akik például 1500, vagy 2000 K-nál nagyobb lakbért fizetnek, nincsenek arra utalva, hogy rendkivüli intézkedések utján oltalmaztassanak. Az összes életszükségletek kielégitésénél a fizetendő pénzösszeg névértéke emelkedett. A lakbéreket olyan arányban amugy sem lehet emelni, mint amilyen arányban pl. az élelmicikkek drágultak.

Mennél nagyobb lakásról van szó annál kevésbbé van szükség az oltalomra, mennél kisebb a lakbér, annál inkább van szükség arra. Ennek folytán a javaslatban azt az alapgondolatot szerettem volna látni, hogy a béremelés korlátozása lépcsőzetesen alkalmazkodik a bérösszeghez és egy bizonyos bérösszegnél ez a korlátozás megszünik.

Amellett bizonyos minimum pl. 10—15% emelés a legelső fokozaton is engedélyezhető volna. Ez nem is sulyos, mert a legszegényebb munkás is ma 200—300%-kal nagyobb munkabért kap, mint a háboru előtt, ugy hogy 10—15%-os lakbéremelés nem éri őt aránylag még oly nehezen sem, mint régebben a kisebb házbér. Ha alapul vesszük, hogy egy munkáslakásnak lakbére naponként 1 K, akkor az a régi 4 K-ás napszám mellett az összes jövedelem 25%-át emésztette fel. Ma a napszám kb. 10 K. Ha a lakbér emelkedik 1 K 10 f-re, vagy 1 K 15 f-re, ez még mindig a napszámnak sokkal kisebb százalékát veszi igénybe, mint a háboru előtt.

Nagyon helyes az egyeztető-bizottság eszméje, melyet a már érvényes rendelet is előre lát. A bérviták olyanok, melyeknél a tisztán üzleti szempontok mellett a méltányossági szempontoknak is érvényesülniök kell, ugy a bérlő, mint a bérbeadó javára.

Lehetnek olyan körülmények, melyek a legkisebb béremelést is méltánytalannak tüntetik fel a bérlővel szemben. Gondoljunk csak a kereső férfi nélkül itthonmaradt asszonyokra és gyerekekre akik esetleg a legminimálisabb 10%-os béremelést sem birják el. Az egyeztető-bizottságok feladata volna, hogy még a szabályrendeletben megengedhető legkisebb béremelést is elháritsák olyan esetekben, mikor ez nyilván méltánytalan. Persze hozzákapcsolandó volna, hogy az uj bizottság által törlendő jogos béremelésért a bérbeadó valamelyes kárpótlásban részesüljön a kincstártól, például adókedvezményben. Viszont nyilván méltánytalan helyzetek állhatnak elő a béremelés korlátozása által bérbeadóval szemben is. Igy például a hirtelen és nagyon meggazdagodott emberekkel szemben, különösen, ha a bérbeadó helyzete sulyos — nyilván méltánytalan hogy a béremelés korlátoztassék. Itt viszont az egyeztető-bizottság hatásköre arbitrarius módon oda volna kiterjesztendő, hogy a béremelés korlátozását ledöntheti. Vegyük pl. a koronázási ünnep alkalmából a várban hirtelen származó bérjövedelmet. Egy ablakért fizetnek ma egy napra 2—3000 K bért. Akinek 3 utcai szobája van, 4 ablakkal, ez egy nap 12.000 K bérjövedelmet élvez. Ezt a jövedelmet persze nem a háztulajdonos kapja, hanem a bérlő. Viszont a háztulajdonos a bérlőnek egy krajcárral sem emelheti a lakbért, sőt a bérlő esetleg moratóriumos intézkedések folytán neki lakbért nem is fizet, vagy részben fizet. Az egyeztető-bizottságra ilyen esetben joggal ruházhatjuk azt a hatalmat, hogy a béremelés korlátozását ledöntheti.

Hasonló eset az amikor a régi bér különleges körülmények folytán rendkivül olcsó. Igy például valaki a házban, mint rokon, vagy mint inspektor, vagy alkalmazott félárban bir lakást. Mondjuk 2000 koronás lakásért fizet 1200 K-t. A ház eladatik, az uj tulajdonos ezt a lakást, amely kivételesen 1200 K-ért volt kiadva, szintén nem adhatja ki az uj bérlőnek 1200 K-nál drágábban, holott a régi tulajdonos által kedvezményezett rokon alkalmazott, inspektor a lakásból távozik. Nyilvánvaló, hogy ez a rendeletnek nem is volt célja. Ilyen esetben akár az egyeztető-bizottság felhatalmazása alapján, akár anélkül jogot kellene adni bérbeadónak, hogy a házban levő többi lakások béréhez arányositva adhassa ki ezen lakást is.

Bajos megszövegezni olyan javaslati intézkedést, melyre vonatkozó javaslat egészében előttem nem fekszik. Mindemellett felveendőnek tartanám azt a szabályt, hogy

> „minden olyan esetben melyet akár a bérlő, akár a bérbeadó rendkivül méltánytalannak tart, jogában van a félnek az egyeztető-bizottságnál a bérrendelettől esetleg eltérő intézkedést is kérni."

Megfelelő adminisztrativ intézkedésekkel, költségekkel vagy birságokkal lehetne elejét venni annak, hogy alaptalan kérelmek tömegével a bizottság el ne halmoztassék.

A bizottság összeállitására nézve hiányosnak találom azon intézkedést, hogy felerészben az állam, felerészben a törvényhatósági bizottság kiküldöttjei legyenek annak tagjai. A bizottságba okvetlen jogtudó, dijazott tagok is kiküldendők, azonkivül a laikus emberek részvétele nagyobb arányban kivánatos. A kiküldendő tagok között szivesen látnék nőket is. Egyáltalán nem az a fontos, hogy a kiküldendő tag törvényhatósági bizottsági tag legyen, hanem ellenkezőleg, olyan ember, akinek kedve és ideje van ezen kérdésekkel foglalkozni és aki az életet is jól ismeri.

A bizottságban kell, hogy a bérlők és bérbeadók érdeke egyaránt érvényesüljön és kivánatosnak, sőt szükségesnek tartanám, hogy sok bizottság legyen. Például legalább annyi, amennyi iskola van a fővárosban és minden iskolában ülésezhetnék egy-egy ilyen bizottság. Tagjait olyanféleképen kellene kijelölni, mint például a szegény gyámokat és gondoskodni kellene arról, hogy a különböző bizottságok gyakorlata központi irányitás által egyöntetüvé tétessék.

Helyes a felmondást tiltó rendelkezésnek megszüntetése, mert ez a magánjogok feletti rendelkezést bántóan korlátozza szükség nélkül, miután a bérek maximumát egyik vagy másik módon amugy is meg lehetne állapitani.

Végül helyes volna az uj rendelkezésben olyképen módositani a korábbi rendeletet, hogy az bizonyos időhatárhoz kötessék. Pl. félévhez vagy egy évhez. Ezáltal automatice előállana annak a szüksége, hogy a határidő letelte után a rendelet vagy fentartassék, vagy módosittassék, esetleg megszüntettessék és igy az időközben felmerült tapasztalatok értékesittessenek. Kivételes rendelkezés e téren ugyanis annyira uj körben mozog és mint az eddigiekből látszik, annyira fenforog az igazságtalanságnak a veszélye, hogy ennek időnkénti reviziója éppugy szükségesnek látszik, mint annakidején a moratóriumi rendelkezések módositása.

A moratóriumi rendeletek tudvalevőleg mindig bizonyos határidőig voltak érvényben, melynek lejárta előtt a szükséges módositások az illető rendeleten megtörténtek. Legalább is addig volna kivánatos ezen időbeli korlátozás, mig nem szereztünk tapasztaltokat ezen az uj téren.

Közegészségügyi reformok

Márkus tanácsnok beruházási programmja

Nincs még félesztendeje annak, hogy Márkus Jenő dr. tanácsnok, a közegészségügyi ügyosztály vezetését átvette. Ezt az időt — a városházán mindenki tudja — olyan munkában töltötte, amelyhez nemcsak talentum, hanem fizikum is szükséges. Dolgozott és ugyszólván hangját sem hallatta. Most, hogy az esztendő küszöbén megjelentünk nála és kértük, nyilatkozzék jövendő programmjáról, amelyet uj ügyosztályában kiván megvalósitani, meglepődve hallottuk olyan elsorolását a kész terveknek és közelfekvő alkotásoknak, amelyet szinte esztendők munkája és tapasztalata tenne csak természetessé. Vannak természetesen a tervben régi követelések, régi szükségességek is, amelyek azonban Márkus Jenő dr. gyors és erélyes kezében hamarosan megoldást fognak nyerni. Márkus tanácsnoknak a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt tett nagybecsü nyilatkozatát a következőkben ismertetjük:

A kórházprogramm végrehajtása.

— A közegészségi ügyosztály legsürgősebb feladata, hogy a kórházügy terén uralkodó nehéz viszonyokon segitsen. Ismeretesek azok az ugyszólván leküzdhetetlen nehézségek, amelyek a kórházi ápolásra szoruló betegek elhelyezése körül fennállanak. A helyzet a háboru alatt csak rosszabbodott és kórházainkat pótágyakkal kellett megtölteni, hogy a bajok e tekintetben némileg orvosolhatók legyenek. A főváros lakosságának annyira fontos közegészségi érdekei, de magának a fővárosnak erkölcsi reputációja is elkerülhetetlenné teszik a kórházi viszonyok sürgős és gyökeres rendezését; e célból a *közegészségi ügyosztály minden előkészületet megtett arra, hogy a még 1911-ben megállapitott kórházépitési programm végrehajtása mielőbb megkezdhető legyen.* Kidolgozta az ügyosztály a viszonyoknak időközben beállott változása folytán szükségessé vált módositások terveit, amelyeket *legközelebb a közgyülés elé fog terjeszteni.*

— A módositott programm elsősorban a meglévő kórházaink közül kifogás alá eső épületek helyrehozását, átépitését, illetőleg a már teljesen hasznavehetetlenné vált épületek lebontását és uj épületekkel való pótlását tüzte ki feladatul. Ezek között a *Szent Rókus-kórház lebontása* a legsürgősebb tennivaló, amelynek épülete — eltekintve attól, hogy a városrendezésnek is utjában áll — kórházi célokra teljesen alkalmatlan,

mert ugy alapbeosztásban, mint részleteiben helytelen és a modern kórházhigienia legprimitivebb követelményeinek sem felel meg. A Rókussal együtt lebontás alá fog kerülni a jelenleg kórházi célokra már nem is használt régi *dologházi fiókkórház (Kis-Rókus)* épülete is.

— Igen sürgős és fontos feladat a *Szent László* és *Szent Gellért-kórházak rekonstrukciója* is. A 22 évvel ezelőtt épült kórházaknak már több oly hiánya van, amelyek csak a kórház *teljes átépitésével* szüntethetők meg. A főváros megszaporodott lakosságára való tekintettel a kórházak befogadóképességét is növelni kell ujabb pavillonok létesitésével, azonkivül uj gazdasági épületekre (főző- és mosókonyha stb.) van szükség, amelyek segitségével a megnövekedett ágyszámnak megfelelő nagyobb szükségletek kielégitése biztositható.

— Tervbe vettük továbbá, a *Szent István*-kórháznak a modern követelményeknek megfelelő *átalakitását* és *uj pavillonokkal való kibővitését*, ami lehetővé fogja tenni azt, hogy az iskola céljára épült *Telepy-utcai fiókkórház* épületét eredeti rendeltetésének visszaadjuk.

— A budai oldalon a kórházi célokra meg nem felelő régi *Szent János-kórház kiüritése és a Szent Margit-kórháznak 400 ágyas nagy kórházzá való kibővitése* a programm lényegesebb részei.

Az uj kórházak.

— A kifogás alá eső régi kórházak lebontására azonban csak akkor lehet gondolni, ha uj kórházak felállitásával előzetesen gondoskodtunk arról, hogy a régiek kiüritése folytán kiszoruló betegek megfelelő elhelyezést nyerjenek. Ezért a programm másik része uj kórházak felállitásának tervével foglalkozik, amelyek részben az eltávolitandó kórházak pótlására, részben pedig a jelenleg kielégitetlenül álló, valamint a lakosság szaporodása folytán a jövőben várható több szükséglet kielégitésének biztositására szolgálnak.

— A Szent Rókus-kórház pótlására a város belső részében egy 400 ágyas központi gyüjtőkórház épitése vétetett tervbe, amely főképen a gyors orvosi segitséget igénylő betegek elhelyezésére fog szolgálni.

Ezenkivül a programm két 1000—1200 ágyas kórház felállitását tervezi, mindkettőt teljes kórházként, mert a tervezet helyességének elengedhetetlen előfeltétele az, hogy a kórház a gyógyászatnak minden fontos ágára be legyen rendezve. A kórházak helyéül eredetileg a Külső Kerepesi-ut és Angyalföld állapittattak meg, az I. ker. rohamos fejlődése azonban azt a tervet vetette fel, hogy a két uj kórház közül az egyik a Lágymányoson állittassék fel.

— A kórházi férőhelyek jelenlegi nagy hiányának többek között az is oka, hogy a tüdőbetegek valamint a gyógyithatatlan idősebb betegek nagyszámban veszik azt igénybe, s a betegségük természeténél fogva hosszu időn, hónapokon át tartják lefoglalva a férőhelyeket, holott a közkórházaknak elsősorban az volna a rendeltetésük, hogy a gyorsabb lefolyásu betegségekben szenvedők felvételére álljanak rendelkezésre. Ezen a tarthatatlan állapoton lesz hivatva részben segiteni az uj Szent János-kórház mögött elterülő platón, az elmebetegosztály mellett épülő 400 ágyas tüdőbeteg-kórház, ugyszintén javulás várható e részben a tüdőbeteg-gondozó intézetek felállitásával is. Gondoskodni kell azonkivül a gyógyithatalan betegek elhelyezéséről is alkalmas menházak felállitásával.

Az üres ágyak nyilvántartása.

— A betegek kórházi elhelyezése körüli nehézségek megszüntetését célozza a közegészségi ügyosztálynak most kidolgozott tervezete a kórházi üres ágyak központi nyilvántartó irodájáról, amelynek segitségével lehetővé válik a kórházi férőhelyek teljes kihasználása. A nyilvántartó iroda felállitása egyszersmind meg fogja szüntetni azokat a panaszokat, amelyek alapját a felvétel eddigi bizonytalansága és rendszertelensége képezte. A nyilvántartó iroda mindenkor bárkinek kellő utbaigazitást fog adni (telefonon is) arra nézve, hogy hol és milyen beteg számára van üres férőhely, ilyen módon tehát a kórházból-kórházba való járkálás kellemetlenségei megszünnek.

A kórházi szabályzat módositása.

— A kórházépitési programm végrehajtásával kapcsolatban szükség van a kórházi szabályzat módositására is. A körülbelül 20 évvel ezelőtt megállapitott alapszabályok számos olyan rendelkezéseket tartalmaznak, amelyek a jelenlegi viszonyoknak már nem felelnek meg. A kidolgozás alatt álló uj szabályzatnak főbb irányelvei a kórházak gazdasági ügyeinek központositása és az orvosi igazgatás decentralizálása. Tervbe vettük azonkivül a kórházi orvosi szolgálatnak olyan szabályozását, amely a főorvosi és a segédorvosi állások közé iktatott uj állásokkal lehetővé teszi, hogy a kiszolgált segédorvosi személyzet a határidőhöz kötött rövid szolgálatának letelte után is a főváros szolgálatában maradjon és értékes gyakorlati tudását továbbra is a kórházak rendelkezésére bocsássa.

Az ápolószemélyzet helyzetének javitása.

— Behatóan foglalkozik az ügyosztály az ápolónői kérdés rendezésével is.

Ma már nem szenved kétséget, hogy egy kórház hivatásának csak akkor felel meg, ha a megfelelő tökéletes épitkezés, egészségügyi berendezés, jól szervezett organizáció és adminisztráció mellett első sorban és megbizható ápoló-személyzettel rendelkezik. Az ápolói személyzet erkölcsi és anyagi érdekeinek emelésére szükségesnek látszik ezért, hogy az ápolással foglalkozók hivatásukat csak akkor gyakorolhassák, ha erre való képességüket a közkórházakban rendszeresitendő tanfolyamok elvégzése után hatósági ellenőrzés mellett lefolytatott vizsgálaton igazolták. Az ilyen módon képesitett ápoló-személyzet helyzetének javitását az ügyosztály is mulhatatlanul szükségesnek tart. Az előkészités alatt álló tervezet magasabb illetményeken kivül nyugdijjogosultságot kiván az ápolóknak nyujtani, foglalkozik azonkivül az ápoló-személyzetnek betegség és baleset ellen való biztositásával is.

Egyéb reformok.

Fontos reformjaink készülnek a bakteriológiai és közegészségi intézettel kapcsolatban is. A belügyminiszter ur az intézet szervezési szabályzatát jelentéktelen módositásokkal jóváhagyta és ezzel lehetővé vált, hogy az intézetnek közegészségi szempontból egyre nagyobb fontossággal biró müködése a mainál szélesebb, fejlettebb alapokra helyeztessék. Az intézet müködési körének kiterjesztésével jelentős haladás várható a főváros közegészségi érdekeinek védelme és a közegészségügy fejlesztése tekintetében.

— Jelentős lépés történik a fertőző betegségek elleni védekezés terén a kötelező fertőtlenités kiterjesztésével. Az ügyosztály már elkészitette az erre vonatkozó szabályrendelet-tervezetet, amely egyszersmind módot fog nyujtani a főváros lakosságának arra, hogy olyan esetben is végeztessen fertőtlenitést, amidőn az a rendeletek értelmében nem kötelező.

— A borbély- és fodrász-szabályrendelet, a jég termelésére, forgalombahozatalára és vágására vonatkozó szabályrendeletek megalkotása iránti tárgyalások folyamatban vannak.

— Előkészités alatt állanak a dajkaközvetitési ügy rendezése és a járványbizottságok hatáskörének ujabb szabályozása és a gyógyszerárukereskedés ügyének rendezésére a közegészségügy érdekeinek védelmére szolgáló egységes és a mainál szigorubb rendszabályok kidolgozását is tervbe vettük.

A temetők.

— A temetőkre vonatkozólag mindenekelőtt *a vizivárosi és tabáni temetőt a jövő évben végleg lezárjuk* s gondoskodni fogunk azok mielőbbi kiüritéséről. Az uj *budai temetőben* a talajfurásokat elvégeztük s a temető berendezésére vonatkozó költségszámitások most vannak tárgyalás alatt.

— Foglalkozunk a *kerepesi-uti temető szabályozásával és disztemetővé való kiképzésével is* s itt egy *monumentális ravatalozó-épület*, kápolna és kapuzati épület tervezései folyamatban vannak. Ugyanitt a kertészeti telep elhelyezése és a modern követelményeknek megfelelő kibővitése a jövő év folyamán befejezést nyer, ezenkivül a Batthyány-mauzoleum mögött a jövő évben 15 uj sirbolt készül el, továbbá a Kossuth-mauzoleum körül uj árkádos sirboltok épitését tervezzük.

— Tanulmány tárgyává tettük s a legközelebbi jövőben előterjesztést fogunk tenni *a kötelező ravatalozás*, továbbá a *temetkezési biztositás* ügyében. Ennek kapcsán *uj köztemetői szabályrendeletet és dijjegyzéket fogunk kidolgozni* és a temetői és temetkezési ügyre vonatkozóan népszerü kiadmányokat bocsájtunk majd ki.

— A *X. ker. ujtemetőben a katonai temető rendezését és müvészi kiképzését* a legközelebbi jövőben befejezhetjük s ugyanitt egy hatalmas *ravatalozó-épület* felállitását vettük tervbe.

— Szervezni fogjuk a temetői és temetkezési igazgatással kapcsolatosan a *temetői kertészet* ügyét s ujonnan megállapitani kivánjuk az erre vonatkozó dijjegyzéket is.

Városházi Kabaré

Konferál: Kőváry Gyula.

A betegadó.

Persze nem ugy értem, hogy az adó valami betegséget kapott. Óh nem! Sőt! Soha olyan viruló színben nem volt, soha még ilyen fiatalos hévvel nem tombolt, soha még ilyen makkegészséges nem volt, mint éppen most. Gáz-adó, villany-adó, közlekedési adó, kártya-adó, mulató-adó! Micsoda sokoldaluság, micsoda emésztési készség! — Mi legyen hát akkor az a: betegadó? A betegadó egyszerüen az legyen, hogy legyen beteg adó! Vagyis azokat a lelkiismeretlen, könnyelmü polgárokat, akik a háboru viszontagságos napjaiban megengedik maguknak azt a luxust, hogy betegek legyenek, meg kell adóztatni. Ha a betegséget megadóztatnák, először is mindenki jobban őrizkedne tőle s ezáltal javulnának a közegészségügyi állapotok. másodszor igen tekintélyes summa kerülne ki belőle. És hogy milyen igazságos lenne, azt hiszem, ezt bővebben nem is kell magyaráznom. Éppen azért tehát bővebben fogom megmagyarázni:

Az én szerény, de zseniális véleményem szerint főleg azért igazságtalanok az egészséges, vagyis rendes adók, mert bennünket, dolgozó, szórakozó, vagyis pénzforgató egészséges embereket sujtanak velük, holott a beteg embereket, akiknek a társadalom és a város semmiféle hasznukat nem veszi — kellene érzékenyebben megadóztatni. Mert hiszen amig mi dolgozunk, lumpolunk, eszünk-iszunk és mindent nyolcszoros árban fizetünk meg, addig a beteg ember mit csinál? Henyél az ágyban egész nap, halomba gyülik a pénze, mert nem tud költeni, nem eszik, nem iszik, (mert ha eszik, hát micsoda beteg az olyan?...) nem kell neki ruha, nem fázik, — mert ha fázik, nem kell neki szenet venni, hanem egyszerüen a nyakába kapja a dunnát. De ugye egy egészséges ember nem járhat dunnában? ...Sőt, egy jobb betegnek láza is van! S az én számitásom szerint egy 38 fokos láz megfelel másfél métermázsa szénnek! És az egy rubrika ebben a széndrágaságban. Ha tehát a szenet drága pénzen lehet csak beszerezni, hogy jön ahoz az a rongyos beteg, hogy ingyen láza legyen? Legyen tehát lázadó! Nem lázadó a főváros ellen, hanem: láz-adó, a főváros mellett! Egy nagyon okos tervet dolgoztam ki és nyujtottam be a fővároshoz, amely szerint a betegek adót fizetnének. Eszerint nem minden beteg egyformán fizetne, mert pél-

dául egy olyan tehetségtelenebb, gyöngébb beteg, akinek csak a keze, vagy a lába fáj, szóval még tud enni, az ne fizessen. De már egy gyomorbajos, (az nem tud enni) az fizessen egy, mondjuk: III. oszt. nemfogyasztási adót. Továbbá egy járványos beteg, aki másra is átragaszthatja a nyavalyát, az fizessen egy II. oszt. terjesztési adót. Aztán a vesebajosok, ők fizetnék a legtöbbet. Ők az én nézetem szerint: a beteg-virilisták! A veséjüket kiszedném! Mert hiszen az ő veséjüket amugy is ki kellene szedni. Nekik pedig édes-mindegy, hogy a tanár ur szedi-e ki a veséjüket, vagy pedig a főváros! A busás tanári honorárium helyett, fizetnének I. oszt. vese-adót. És ez az operáció biztosabb is volna igy. Tudom istenem, hogy ott vese nem maradna egy morzsányi sem.

Biztos forrásból arról értesültem, hogy a főváros már el is fogadta a tervezetemet és a közeljövőben életbelépnek a betegadók. Csak egyelőre még az egészséges adók is megmaradnak. De azért egyelőre ez is csinos eredmény. Sic itur ad asthma . . .

Ó szép Budapestem!...

Építészek, rendezők, müvészek és esztétikusok nyilatkozatai a főváros szépségeiről és hibáiról.

Kékpalástos, világos nyári éjszaka a Dunán, szeszélyes himzésü, milliárdnyi csillagmécsesével fenn a felhőtelen, hibátalan kupolán, s mélyen alant, a fénykigyókat táncoltató, locsogó vizen, — a lámpások dús és diszes csillagszegélyével a széleken; az alkonyodó, sejtelmes városliget a lángbaborult láthatárral a Szépmüvészeti Muzeum méltóságos nyugalmat lehelő oszlopai felett; a budai hegyek havas, napsütéses panorámája, amint a szürke házak között, téli délelőttökön előkacérkodik a messzeségből, varázslatos délibábként; vénasszonyok nyarán a városligeti fasor hatalmas platánjai alatt; a merész hidak csodálatos, büszke ive; a Kossuth Lajos-utca, az Andrássy-út ivlámpákkal ékszerezett esti képe; a körutak világvárosi, lüktető forgalma; girbe-gurba, lépcsős budai utcák csendje és békéje; a Stefánia-út vasárnapi kocsikorzója; a Gellérthegyi panoráma; tavaszi zsendülés a Margitszigeten; tündérszép, állatkerti éjszakák . . . Ilyenkor hányszor száll boldog sóhajtásunk lenge füstje a felhők felé: Ó szép Budapestem! . . .

A természet tán egy városra sem szórta oly teli, pazar kézzel szépségeit, mint a magyarok fővárosára. E csodálatos és rengeteg szépséggel azonban sehol sem bántak oly könyelmüen, mint nálunk. Apáink és nagyapáink büne ez, de nem csodálható: Budapest egyik napról a másikra lett világváros; alig, hogy kinőtte gyerekcipőjt, már viruló hajadonná fejlett: nem csoda, ha nem tanult meg öltözködni. Soknak, idegenek előtt, tán nevetséges néha ezért, de a jobbszemüek meglátják benne minden elszabott ruhája, kamaszos hibái mellett is a majdani szépasszonyt...

S most, egy rettenetes, pusztitó vihar alkonyán, mikor a megnyugvás és az épités, a munka elé indulunk, hogy begyógyitsuk a sebeket, miket enmagunk ütöttünk eleven testünkbe, — ma különösen aktuális ez a ruhakérdés. Javitani, toldani, frissiteni kell sietve, de legelsőbb is körülnézni, hol a hiba, hol szorit, hol fáj a szemnek?...

A *„Fővárosi Hirlap"* mai körkérdése során az alábbiakban megszólaltatja közéletünk néhány épitészeti, esztétikai és müvészeti kiválóságát, hogy itéletükkel, véleményükkel, tanácsukkal járuljanak hozzá a nagy munkához, mely Budapestet szebbé, ragyogóbbá, tökéletesebbé akarja formálni. Különböző formáju, de egyformán drága csiszolásu és hü tükröt tartunk eléd, hogy lássad és ismerd meg magad, ifju, szép Budapestem...

Az érdekes és értékes nyilatkozatok itt következnek:

Alpár Ignác
müépitész:

— Budapesten, a mostani világháboru elmultával, előreláthatólag tiz évig nem lehet szó müvészi épitkezésről. Az épités legnagyobbrészt napszámosmunka s a napszámosoknak mai 7—8 korona napibére nem fog egyhamar visszamenni, aminthogy az élelmezési drágaság is csak lassan-lassan fog apadni. Azután nem lehet elképzelni épitkezést amortizálás nélkül, ma pedig az sincs, vagy megfizetlhetetlenül drága, a bankok nem adnak ki záloglevéleket s e téren nem is várható gyors javulás. Nagy lesz a szegénység, az állami források eldugulnak, a bankok elzárkóznak. Ha mégis lesz épitkezés, a minden müvészettől mentes középületek, mint államvasuti épületek, asylumok, barakkok épitése lesz. Ugy, hogy én e háboru folytán *földi teendőimet bevégzetteknek tekintem.* Mire megindul a müvészi élet és az épitkezés, én már nagyon öreg ember leszek, sőt sokkal valószinübb, hogy már nem is leszek...

— Ami a majdani épitkezést illeti, arra vonatkozólag csak azt a tanácsot adhatom a jövő generációnak: *több tudást és több alkalmazkodást a környezethez.* Vagyis igyekezzenek inkább *városépitők* és ne egyéni törekvésü házépitők lenni. Értsék át a városépités lényegét, hogy miben különbözik az épitészet más müvészetektől. Ha a festő képet készit, semmiféle irányban nincsen megkötve, egészen szabadon fejezheti ki, amit akar; *utóbb* keretet csináltat hozzá, mely fokozza a hatását s végül megveszi valaki, kinek lakása miliőjébe a kép éppen beleillik. A városépitő számára azonban előre adva van a keret és a miliő. Ha egy térre épit házat, alkalmazkodnia kell a környezethez, nem szabad szétrugnia a tér összhangját. Génuai házak közé nem épithetek egy olyan házat, mint épithetnék egy tér közepén egy magánosan álló palotát.

— Ahhoz azonban, hogy alkalmazkodni tudjunk a környezethez, ahhoz nagy tudás kell. A szubjektivitásnak és egyéniségnek jut elég tér itt is, a megszabott keretek között is. Ez a nagy tudás azonban a mai épitészek legnagyobb részénél hiányzik. Az épitészetben a legkönnyebb ujat adni, ehhez nem kell tudás. A közönség azonban meg fogja unni ezeket a különcködő éretlenségeket, s tiszta müvészetet, városépitő müvészetet fog kivánni. Hiszem, hogy a jövő épitészei le fognak tenni erről a ma dühöngő feltünési vágyról, átértik ezeket az elveket és Budapest külső képének megadják a müvészi, a környezethez méltó, tiszta jelleget.

Hevesi Sándor dr.,
a „Nemzeti Szinház" főrendezője:

— A mai Pest legnagyobb baja, hogy az ötvenes években tulságosan szép volt. Külföldi utazók ez időből való leirásaiban csupa elragadtatással beszélnek róla s olyan lelkesedéssel, mely meg sem közeliti a mai Pestről való jelenlegi — s valljuk be, méltán kedvezőtlen — véleményüket. Homályosan emlékszem még az Egyetem-utcára, a Városház-térre, (a mai Eskütér) melyeket a bekövetkezett szabályozással megfosztottak minden szépségüktől. A szabályozás különben is meggondolatlanul és helytelen irányban folyt. Külföldön az uj épületeket más városrészbe csoportositják, ügyelve ott is, hogy ne csak egymásmellé dobálják a házakat, hanem ugy csoportositják őket, hogy müvészi karaktere legyen az utcának, — a régi házakra azonban vigyáznak, őrzik a város multját. Miért kell egy szép épületet lerombolni, ha egyetlen hibája az, hogy régi? Én nagyon sajnálom a régi, tiszta reneszánszstilusu Nemzeti Szinházat. Meggondolatlanul bontották le, lehetett volna még olyan javitásokat eszközölni, melyek a szinház használhatóságát hosszu évtizedekre biztositották volna és szép emléke lett volna a multból a városnak. Vagy a miniszterelnöki palota, ez a tiszta empir-sttilusu épület ugy hallom, nem elég diszes és szintén halálra van itélve. *Kegyelmezzenek a régi épületeknek.*

— Vagy ha már szabályoznak, történjék az helyes irányban. Mint Napoleon, mikor Párist szabályozta, imponáló, széles sugárutakat vágatott, gyönyörü uj utcákat teremtett. Nálunk: lerombolták és tönkretették a régi Városház-teret a hid miatt. Erre a hidat nekivezették a Gellért-hegynek és a Kossuth Lajos-utca is megtörik az Eskü-térnél, nem esik egyenes vonalba a hiddal. Magáról a pesti hidfőről, a templomról, nem is beszélek, azokat a szabálytalanságokat mindenki látja. Vagy ott van az Andrássy-ut, melyet a Bazilikának kellett volna vezetni s igy ki a Dunához. Ezeken a dolgokon azonban nálunk, hol mindent mindig a spekuláció irányitott, nem lehet segiteni.

— Csináltak, igaz, sok szépet Pesten, a Halászbástya és a rekonstruált Mátyás-templom csodaszép, azonban az én szememben szebb volt a régi s azt vallom, hogy jobban meg kellett volna gondolniok, mielőtt a csákányt belevágták egy-egy rengeteg jóakaratu munkával, gonddal, fáradsággal és áldozattal készült müremekbe.

Jámbor Lajos
müépitész:

— Budapest város multjában, épitkezési és városrendezési tekintetben, történtek nagy hibák, de hogy melyek ezek és milyen természetüek, arról most kár volna beszélni. Részben mindenki ismeri őket, mert e hibák elég feltünőek és vaskosak, részben szakkérdés, a nagyközönség számára unalmas részletfelsorolás.

— Ismerem Harrer tanácsnok és Warga tanácsos készenlevő terveit, melyek részben s ott, ahol lehetséges, a meglevő hibákat eltüntetni, részben a jövő fejlődésnek olyan irányt szabni vannak hivatva, amely irány a legkényesebb izlésüeket is tökéletesen ki fogja elégiteni. Ezek a tervek nagyszerüek s az ügyosztály élén álló egyéniségek elég garanciát nyujtanak arra nézve, hogy e tervek, minden nehézség dacára, keresztülvitetnek, mihelyt erre lehetőség nyilik. Ilyen emberek vezetése mellett egészen bizonyos, hogy a következő 30 év épitkezése helyesebb és egészségesebb irányban fog haladni, mint az elmult 30 esztendőé. Pedig a fejlődés arányai, — ha nem is olyan abnormis módon, mint az utolsó évtizedekben — de hatalmasak lesznek most is.

Hikisch Rezső
müépitész:

Budapest szembeötlő hibáinak főoka az, hogy az utolsó két évtized rohamos fejlődése egy müvészietlen korba esett bele. E korban az volt a kialakult tévhit, hogy jobb egy rossz egyéniség, mint egy jó, de hatások alatt született terv. E tévhitnek sok tehetség esett áldozatul és rengeteg épitészeti helytelenség és izléstelenség köszöni létét. Kőbe vésett varottas és fafaragás motivumok, a paraszthazak naivitásának utánzása a városi palotákon. Ez egészségtelen irány termékeivel van tele a város, ez, vagy ilyen hatások alatt született bérházak rontják el Budapest képét.

— Általában nem értem és nem osztom Lechner elveit, s azt tartom, hogy szükségtelen ez az erőlködés a magyar stilus megteremtése körül. Minek? Hát van francia, van angol vagy van talán olasz épitészeti irány? Németországban, hol ma oly bámulatosan fejlett épitészeti iskolák dolgoznak lázasan, mégsem gondolnak egy egyéni német irány megteremtésére. Az, amit ma jellemző irányoknak neveznek, az csak egy kialakult stilus helyi karakterisztikuma. Mint megvolt ez a reneszánsz-stilusnál, hol különböző a firenzei és a velencei reneszánsz-stilus. Nálunk is sok jó példa van erre, mint *Ybl* reneszánsz-stilusa, melyben egy egészen különös, pesti karakter frissiti fel a vonalakat; de még jobb példa *Schmahl*, ki nem is volt magyar ember, teljesen külföldi képzettségü épitész, kinél azonban mégis megtaláljuk ezeket a speciális pesti karakterü motivumokat. Persze csak az avatott, élesszemü figyelő látja meg e részleteket.

— Lechner maga, müvész volt, ő e tévedése dacára is maradandó értéküt alkotott. Egészen

bizonyos azonban, hogy egészséges irányba haladván, még sokkalta nagyszerűbb dolgot produkált volna.

— Amit azután követői és az egész „modern" épitészet alkotott, azt sokáig fogja nyögni a város. A régi bérházak egészen bizonyos, hogy sokkal szebbek voltak a maiaknál.

— A városrendezési állapotokról csak annyit: Jellemző karakterisztikuma az ügynek, hogy *a budapesti müegyetemen még ma sincs városrendezési tanszék,* holott külföldön, a rokonfőiskolákon évtizedek óta a legfontosabb és leglátogatottabb kollégiumok egyike . . . Nálunk senki sem törődik vele . . .

Koós Gábor
főmérnök:

— Budapesten legfőképen azok a csinosságok, kedvességek, ezer apróság hiányzik, ami az idegent megfogná. A városrendezésben nem nyilvánult meg az a müvészi gond, mely nagyobb utcákra terekre s különösen a pályaudvarok környékére különös gondot fordítana, hogy az idegen számára az első és legerősebb impresszió kedvező legyen. Azután nincs készség, mely az idegent vezetné, nincsenek utbaigazitások. Szép és reprezentáló épületeink kis utcákba vannak eldugva, mint az Ujvárosháza, a Postatakarékpénztár, az idegen, külön figyelmeztetés nélkül meg sem találja őket, keresnie kell fáradságos munkával. Bizonyos hanyagság mutatkozik a városszépités ezer aprósága körül. Hogy csak egy példát emlitsek, — bár több száz ilyen akad, — a Semmelweis-szobor környékét. Ezt a szép szobrot egészen elnyomja a környezete. Az egyik oldalon szinte ráhajlanak a fák, a másik oldalon egészen kopasz. Előtte nincs tér, hely, otromba vaskeritès zárja ékalakban körül. Mikor a szobor elkészült, a város igérte, hogy sürgösen rendezi a környéket. Azóta is minden a régiben maradt.

— Sajnos, ezen apróságok, kis szépséghibák rendezésére és eltüntetésére most belátható időn belül nem kerülhet a sor. Háboru után olyan sürgös feladatok várnak a városra, hogy ilyen apróságok kiküszöbölésére hamarosan alig lesz idő és anyag.

Vágó József
müépitész:

— A véleményem Budapestről egy szóban összefoglalható: b o r z a l o m. A töméntelen hiba, ami itt van, nem olyan apró, nem annyira részlethiba hogy azokról röviden nyilatkozni lehetne. Ha erről alaposan ki akarnám fejteni a véleményem, akkor kötetekre menő munkát kellene irnom, mégsem fogynék ki a hibák felsorolásából. Van tudomásom arról, hogy a városházán foglalkoznak azzal a tervvel, hogy a várost szépitsék, ahol még lehet segiteni ott korrigálják a hibákat, az uj épitkezések körül pedig egy egészségesebb irányt fejlesszenek ki, — azonban a mai városházhoz nincs bizalmam. Talán valamikor a müvészi érzék jobban ki fog fejlődni a városházán.

Kernstock Károly
festőművész:

— Budapest gyönyörü város, nagyon szeretem, ha az év nagy részét nem is töltöm itt, — meg kell azonban jegyeznem, hogy az én véleményem itt elfogult, az emlékeim miatt; ez csupán az én egyéni impresszióm. A Duna és a Dunapart csodásan szép, bár sokkal, sokkal szebb lehetne, ha a városrendezésnél egy csepp müvészi érzék lett volna az urakban. Nem lett volna szabad a házakat annyira a vizre épiteni, legfeljebb a Vigadó frontjáig állhatnának a házak. Amint egész Budapestnek, ugy a Dunapartnak is legnagyobb hibája, hogy *hiányoznak a terei.* Igy egy nagy partmenti tért nyernénk, ami egészen más képet adna a korzónak, a remekszép budai háttérrel. Természetesen a városi villamos vonalát is el kell onnan távolitani.

— Mint már eddigi szavaimból is kitetszik: Budapesten gyönyörü szép minden, amit a természet adott, annyira szép, hogy a városrendező urak, minden igyekezetük dacára sem tudták elrontani. Én jól ismerem, hogy a régi világ épitészei közül a jobbigyekezetüeknek mennyit kellett harcolni az izléstelenség ellen, ami a városrendezést irányitotta. Apám és nagyapám épitészek voltak Pesten. Ami itt ma bántó, arra mindre a régi világ izléstelensége, felületessége; mely „feszitsd meg"-et kiáltott mindenre, ami müvészi volt, nyomta rá a bélyegét.

— A Dunaparton kivül nagyon szeretem Pesten a Szabadság-teret és — Budát. Néha éjszaka, ha egymagamban rovom a Belváros utcáit, megállit az elragadtatás. Éjjel ez a városrész, különösen ha a házak között előcsillan a holdvilágos citadella, egy mély, hatalmas multtal biró *világváros* hatását kelti... Nappal már sok bántó dolgot fedez fel az ember, liliputi tereket, minden olyan szük és apró, általában Pest a *csonka utcák és terek* városa. Igen szembetünő az Andrássy-ut csonkasága, hogy a terekről ne is szóljak.

— Azonban óriási a jövőbeli fejlődési perspektivája Budapestnek. Különösen a földrajzi helyzeténél fogva. Mint az ókori Corinth, vagy Alexandria: itt találkoznak majd kelet és nyugat karaványai. Hozzák a füszert, indiai selymeket, Ázsiát, hogy vigyék a gépeket s a technika ujabb produktumait. Nagy fellendülés lesz Pesten s ezzel kapcsolatban uj müvészeti irányok kialakulása is várható lesz. A városházán ma egész más emberek vezetik az ügyeket, mint régen. Bárczy, Wildner, Harrer s mind a fiatal tanácsnokok müértő és müvészetszerető, rajongó és tehetséges emberek. A müvészeti szempontokat ők bizonyosan respektálni fogják, ha akkor városrendezésre kerül a sor. Ha kizárólag tőlük függne, akkor már ma egészen más képe volna Budapestnek.

Lajta Béla
müépitész:

— A régi Pest épitkezéséről sok gáncsoló szó esik mostanában; pedig nincsen igazuk, mert a multban voltak igen fejlett és tehetséges város épitőink, mint P o l l á k, ki a Nemzeti Muzeumot épitette, vagy H i l d, kinek az V. kerület példás utcarendezését köszönhetjük. Ők a XIX. század elején éltek és dolgoztak s akkoriban igen fejlődött és szép épitészeti munka folyt szerte Pest-Budán. A forradalom azután visszavetette a pesti épitkezést. Az öntudatos müszaki vezetés hiján önmaguktól keletkeztek hibák, melyeken nem lehet már segiteni. Ma már nevetséges pénzügyi nehézségeken buktak meg a legszebb tervek. Láttam egy tervet, mely az Andrássy-utat, más irányba, a Lánchidig akarta vezetni. Ezt a gyönyörü és tökéletes tervet 2 m i l l i ó f o r i n t differencia miatt elvetették. Terveztek azután az Operától a mai Rákóczi-utig egy széles sugárutat és még sok egyebet, melyeknek keresztülvitele mind nevetségesen csekély összegeken mulott.

— E hibák folytán ma az a helyzet, hogy [illegible]lis és egészséges rendezéssel csak a város mai határán kivül lehet épiteni. Véleményem szerint tehát a háboru utáni Budapestnek legelső feladata a közlekedést megjavitani. Olyan közlekedési viszonyokat kell teremteni, hogy a város körül széles körzetben telepek létesülhessenek, hol a polyári osztály egészségesebb, értékesebb életet élhessen. Csupa 2—3—4 szobás házat, tenyérni kertecskével . . . Mert fontos, hogy ezeken a részeken ne érvényesüljön a telekspekuláció. A csatornázás és a vizvezeték bevezetése mellett szabályrendelettel ki kell mondani, hogy az utca szélességéhez mérten milyen magas házakat szabad épiteni. Ma Budapesten, némelyik részen, szabad 10 méter széles utcában négyemeletes házat is épiteni. Itt ezen az uj városrészen az arány 1:1 legyen, vagyis 10 méteres utcában a maximális magassága a háznak 10 méternél több ne lehessen.

— Ilyen ideális kertvárost már terveznek, német mintára, a város határán kivül, szemben a Szentendrei szigettel. A telep 100—150.000 lakós számára készülne, külön iskolával és minden középülettel s háboru után már hozzá is foghatnak az előkészitő munkálatokhoz.

Lázár Béla dr.
esztétikus:

— A főváros jövendő épitkezésében az esztétikai szempontok érvényesüléséről ép itt az ideje a beszédnek, mert a mi kedves városunkban minden van csak esztétika nincs. Az esztétikának mindig ellensége volt a kapzsiság, már pedig, hol uralkodott ez jobban, mint Pest-Budán? Ha ezt egyszer meg tudnók törni, ha majd az uj várható megujhodást a magasabb erkölcsi és igy esztétikai szempontok vezetik, Pest müvészi jövője biztositva lesz.

A müvészi feladatok megoldása elől most már nem lehet kitérni. Budapesten jelenleg nincs üres lakás, az uj gazdagok a háboru után uj életberendezést óhajtanak, szegény és gazdag egyaránt uj otthont kiván, középületek, — városháza, könyvtár, szinház, muzeum, közravatalozás, fürdők, stb., stb. — fognak épülni, s elsősorban maga a város fejlődése kivánja az uj utak és terek kiképzését. Itt tehát nagy müvészi feladatok várakoznak megoldásra.

— Egy s z a b á l y o z á s i t e r v e t kell mindenekelőtt teremteni, mely hosszu időn irányt adjon a köz- és magánépitkezésnek.

— Ez az első. A második feladat az épitkezések müvészi jellegének ellenőrzése. Budapest m a g y a r város, ezt nem szabad elsinkofálni hagynunk, semmiféle álokoskodással nem lehet türni, hogy Budapestet a pesti és berlini müegyetem növendékei belemeritsék az európai stilusba. Ez persze kényelmes a mestereknek, a képzeletben szükölködőknek, a minták hiján „alkotásra" képteleneknek, — de megbélyegzi városunkat, s tönkre teszi müvészeti fejlődésünket.

— A mi nyelvünk keleti nyelv, a mi müvészetünknek is azt a szellemet kell lehelnie, melyet nyelvünk kifejez. Feszl és Lechner jó uton indultak el. Ez a jövő utja. E g y e s z t é t i k a i f o r u m o t kell tehát teremteni, mely kimondja, hogy Budapest csak e g y s é g e s stilusban épülhet tovább s ez a stilus k e l e t i alapon fejleszthető legyen. Főleg a középületekre kell ezt kötelezőleg kimondani. A tehetségtelen kopirozók csak kiabáljanak tovább, de a müvészetben egyedül a kiválóságnak van joga az érvényesüléshez. Ez a második feltétele annak, hogy Budapest müvészi jövője a helyes irányban terelhető legyen.

Radnai Béla
szobrászmüvész:

— Budapest müvészeti hiányosságai közül engem csak a szobrok érdekelnek, csak azokat tudom megbirálni. Budapesten tulságosan kevés szobor van, a város éppen erre a müvészeti ágra igen keveset áldoz, magánosok még kevesebbet. Sok helyen minden készen, az egész környezet, a háttér kiabál szobor után és még csak szó sem esik róla, hogy valakit tervezet készitésével megbizzanak, vagy pályázat kiirását határoznák el. A gyönyörü Erzsébet-hidnak például négy parti kőpillérje van, ezek a hid-tartó sulyok, melyek nagyszerü szobortalapzatot képeznek. Igy kopáran bántóak. Mondanom sem kell, mennyire emelné nemcsak a hid, de az egész környék szépségét, ha e négy talapzatra négy szép szoborcsoportozat, — mondjuk (ez csak ötletszerü gondolatom) a Duna, Tisza, Dráva és Száva allegóriája, — kerülne.

— Az Országház előtt van két szökőkut-medence, melyek tulajdonképen a képviselőházi levegőszivatytyuzó-gépek nyilásai. Oly kopaszok és müvészietlenek igy, mig ha megfelelő kut-szobor kerülne fölé, akkor egyszeriben az egész környék képe előnyös változáson menne át.

— A legkiáltóbb példa azonban a Szépmüvészeti Muzeum épülete. A palota elkészült, s készült rajta vagy 200 ablakmélyedés, oszlopköz, a megfelelő talapzatokkal. Arról azonban, hogy oda a talapzatokra szobrok kerüljenek, szó sincsen. Pedig szobrokkal diszitve egészen uj és más palotát kapnánk, melyet össze sem lehetne hasonlitani a mai kopár és mezitelen épülettel. Egyszer már elhatároztuk, hogy küldöttségben kérjük az illetékes minisztériumot, adjon ki megbizásokat a Szépmüvészeti Muzeum feldiszitésére, azonban nem volt meg köztünk a kellő egyetértés ahhoz, hogy egységesen járjunk el. Igy abban maradt a küldöttség dolga.

— A müvészi élet nagyon hanyatlóban van Budapesten; a pályázatok meddőek, megbizásokat nem kapni. A müvészek elkedvetlenednek, s olyan megbizásokat kénytelenek vállalni, melyek nem méltóak hozzájuk.

Értékes karácsonyi ajándéktárgyak
pompás választékban:
Schönwald Imre
ékszerésznél Budapest,
IV., Deák Ferenc-utca 21. szám.
Törzstelep: PÉCS.
Alapitva: 1852.

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
természetes
égvényes
SAVANYÚVIZ.

Bevásárlások az aranyhéten

Séta a vásárcsarnokokban

A vásárcsarnokokban ugyancsak rosszul ütött be az idei karácsony. Az óriási áruhiány és a rettenetesen megnövekedett árak nemcsak a vásárlási kedvet változtatták meg, hanem az idén egészen más alakban jelentkezett a karácsonyi piacok kedves, megszokott képe is. A csarnokok belsejéből eltünt a lázas, hangulatos forgalom, amely minden idők karácsony hetében elmaradhatatlan hirnöke volt a melegség, a szeretet ünnepének. Odakünn az illatos fenyővásár, benn a százszinben pompázó almacsarnokok, mosolygó narancsok, pazar déligyümölcsgulák, vételre csalogató, kivánatos friss husok száz fajtája és még ezerféle, tarka-barka tartozéka a karácsonyi fehér asztaloknak, gazdag konyháknak: — most már csak régi, elmosódott képe a mult karácsonyok piacainak. A vásárlóközönség messziről elkerüli a csarnokokat, minek is menjen be oda?! . . . Most nincs választék, most dühöng az egyenlőség: boltokban, csarnokokban, az utcán „standokon", kapualjakban egyaránt, sehol sem „jön ki" jobban a fogyasztó. Itt is, ott is, egy portékában dus a raktár: a kereskedő, az árus panaszában, vagy dölyfös fenhéjázásában ahogyan embere, illetve kereskedője, árusa válogatja.

A központi vásárcsarnokban.

Nézzük csak, igazunk van-e?! Itt vagyunk a vásárlóközönség között, a legforgalmasabb időben. Bizony nem sodor bennünket sátorról-sátorra a tömkeleg, ugy, mint máskor. Alkudozások, szavak zugása nem veri fel a vásárcsarnok elásult hangulatát. olyan itt belül, mint a csöndes, hétfői nap egy külvárosi zenéskávéházban. Ejh, talán nincs is, nem is lesz az idén karácsony?! Mellettem a tisztitott dió árát kérdi egy uriasan felöltözött, idősebb hölgy, aki leányával és cselédjével együtt nagyétvágyu szatyorral ácsorog itt. A kofa röviden veti oda az árát:

— Kilója tizennégy korona.

Savanyu kiábrándulás a tisztes hölgy arcán, majd megbékülve szól oda a fiatalabbikhoz:

— No, nem baj, lányom. Az idén elmarad a diós-patkó . . .

S ezzel már el is tüntek mellőlem, a bosszankodó kofa hangját magam hallgatom végig, vevő sem közeleg felénk. Tovább megyek hát én is. Valahogyan odakerülök a savanyukáposztás hordók közé. A polcokon ecetesugorkák, gondosan elzárt, öblös paprikásüvegek, szép sorrendje. A káposztás-kofával alkudozik egy levélhordó, aki mellett két kamasz bámészkodik. Bizonyára a gyermekei:

— Nahát ötven fillérjével kilóját.

— Isten ments! Hatvan az ára.

— De egy egész hordóval kell, — esdekel tovább a postás — karácsonyra lepem meg vele az asszonyt.

— Bánom is én, jó uram — vélekedik a kofa — hatvannál alul nem adhatom. Kell, vagy nem kell? Karácsonyi ajándék, vagy nem az, nekem egyremegy. Én biz' nem akarok károsodni.

A postás belenyugszik, már kész is a vásár. Az asszony megjegyzi:

— Egészen jól gondolkodik. A legszebb karácsonyi ajándék.

Ugy van. A legszebb karácsonyi ajándék ma az élelmiszer. Sokan valljak ezt, igy tapasztaljuk a további sétánkon is. Ki százával tojást, ki egy-egy üveg ecetesugorkát, ki egész, kerek sajtot, ki füszerkollekciót vásárol ajándékozási célból.

Végig a gyümölcssoron teljes csöndesség. Alig egy-egy vevő, azok közül is több távozik vétel nélkül. Ugyszintén fenn a karzaton elhelyezkedő virágosok között is. Alig egy-egy odatévedt asszony. Jobbára „arakáli"-át, a fenyő nemes szobanövényét keresik. Talán éppen a karácsony miatt, hiszen éppen olyan, mint az ünnepi fenyő. De amint meghallják az árat, ijedten libegnek el onnét. Csak meghökkent szavuk hangzik vissza:

— Dehogy . . . jaj, nem kell . . .

Vagy:

— Még egy rongyos ciklament sem lehet venni. Az is hat korona. (Valamikor 60—80 fillér volt cserépje.)

Legnagyobb a forgalom a husos sátrak körül. Itt is inkább a hentesek előtt. Jó előre igyekszik mindenki beszerezni az ünnepre valót, attól való félelemben, hogy a hirtelen támadt sertéshusbőség csak muló jelenség: 2—3 nap mulva az is megszünik.

Távozóban bekopogtattunk a központi vásárcsarnok főfelügyelőjéhez, aki szintén megerösiti a mi tapasztalatunkat:

— A tavalyi forgalommal szemben, minden tekintetben csökkent az idei karácsonyi piac — mondja — és ennek oka részben az áruhiányban, részben pedig az árak folytonos emelkedésében rejlik. Lehet, hogy ez a megdöbbentő lanyhaság közvetlen az ünnep beköszönése előtt megváltozik és élénkebb lesz a forgalom. De ez persze kétséges, annál is inkább, mert tavaly már ilyenkor javában ment a vásár. Most ugyszólván az az áru sem megy, ami található a csarnokban. A gyümölcsvásár csaknem teljesen szünetel, mindenki idegenkedik a tulmagas áraktól. Almát csak a közönség gazdagabb része vásárol, a többi feléje sem néz a sátraknak. A legnagyobb élénkség a sertéshus körül mutatkozik, no meg szépen fogy a zöldség s a főzelékféle is. A tavalyi vásárral persze össze sem lehet hasonlitani az idei karácsonyunkat, a csökkenés oly nagy, hogy a multban nem is emlékezem hasonló lanyhaságra.

. . . Künn, a régi karácsonyfaerdők helyett, vézna, csupasz törpe fenyők gyér piaca, — bizony vásárló nélkül. Egy-egy levált galyért 4—5 koronát kérnek, formátlan, kopasz „karácsonyfáért" 8—10 koronát, érthető hát a vásárlási kedvetlenség, mely még a megszokott hangulatot is elnyomja itt a dunai piacon.

A Lipótvárosban.

Pest leggazdagabb negyedének piacán, a Hold-utcai vásárcsarnokban sem sokkal különb az élet. Itt sincs több áru mint odaát, itt is érezhető az áruhiány, de mindennek dacára tombol a vásárlási kedv. „Ha ez nincs, akad más" jelszóval sürög-forog itt a gazdag uriházak szakácsnője, a szobalány vagy más megbizott, de nem egy esetben maga az előkelő urasszony. Kelvirág, kelbimbó, drága melegházi zöldségfajok legdusabb raktára talán egyedül itt van; ebben a csarnokban ugyan fogy belőle, csak győzze a kofának szállitó kertész.

A gyümölcsrészen szintén nagy az élénkség. Sebaj, hogy öt, hat korona kilója az almának tizenöt korona a fürészporba eltett hamvas szőlőnek, sőt még zamatos körték is kináltatják drágaságukat. A forgalom, az áruhiány és drágaság ellenére is élénk, nemkülönben a szárnyassoron, ahol sürün kerül elő a ketrecből az ijedős csibepár, mérgében rikkantó pulyka, hogy a tisztitott libáról ne is beszéljünk. Telnek a piaci kosarak drága elemózsiával, amelynek árából egy-egy több tagu inséges család talán hónapszámra is eléldegélne.

Áruhiány van, drágaság van . . . De azért ugylátszik, a Lipótvárosban mégis nagy ünnepi lakomákra terítik meg majd a fehér asztalokat . . .

Nem csalódunk. A nagy forgalom nem a véletlenen mulik itt. A Hold-utcai csarnok felügyelőjének nyilatkozata is tapasztalatunkat igazolja:

— Az idei karácsonyi vásáron levő áruk mennyisége ugyan lényegesen eltér a mult esztendei piac bőségétől, az áruhiány bizony nagyon is érezhető a csarnok forgalmán, mely dacára annak, hogy elég élénk, még sem hasonlitható össze a legutóbbi karácsonyi vásár forgalmával. Ez idén élénkségben csökkenés mutatkozik, de mindennek dacára a forgalom elég türhető. Vannak olyan cikkek, amelyekben nincs hiány, ezek: disznóhus, baromfi, alma, dió, mák, melyeknek ára ugyan nagyon magas, de csudálatosképpen a közönség nem törődik vele. Azt tapasztaljuk, hogy a meglevő, de drága árucikkeknél a vételkedv nem csökkent.

A Hunyadi-téren.

De biz' egészen másképpen áll a dolog itt. Olyan csöndesség van, hogy elfelejtenénk menten a vásárcsarnok belsejét, ha nem merednének reánk a szegényesen felszerelt sátrak, üresen, kihaltan, vevőre lesve. Isten csudája, hogyha a „stand" elé téved valaki, pedig délelőtt van, tehát a forgalom ideje.

A sátorsorok szélén egy vonalban — a többi csarnokokban ez nem látható — árutelepek a földön. Meleg harisnyák, fehérnemüek, apróságok, papucsok, posztólábbelik, a szegényosztály „fényüzési" cikkei. Ez a legkeresettebb, ez fogy leginkább, ennek a csarnoknak ez a cikk adja meg a karácsonyi hangulatát, szinét . . . A gyászos, durva flanelből, olcsó bársonyból készült otromba „mammusz", fagyos proletárlábak melengetője . . . Itt ez a legszebb karácsonyi ajándék . . .

Kovács Lydia.

Burgonyában nincsen hiány

A hatósági zöldségüzem működése

Berczel tanácsnok nyilatkozata

A közélelmezési kérdések között a háboru folyamán igen fontos szerepre tett szert a burgonya, amelylyel a béke szép napjaiban bizony senki sem igen törődött, olyan igen természetes volt hogy van. Most szinte az ünnepi témák közé sorozódik a jó öreg krumpli, különösen akkor, amikor Budapest burgonyaellátása dolgában olyan jó hirekkel szolgálhat Berczel Jenő dr. tanácsnok, a városgazdasági ügyosztály vezetője, mint amilyenek a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt tett alább következő nyilatkozatában foglaltatnak:

— A burgonyakérdésben megnyugtatásképen kijelenthetem, hogy ha olyan élelmiszerekben, amelyeket burgonyával lehet pótolni, nagyobb hiány nem lesz, mint ma, akkor elég lesz, ami részben raktáron van, részben lekötöttünk. Amióta átvettem az ügyosztály vezetését, elsősorban az elárusitóhelyeket szaporitottuk, másrészt pedig állandó érintkezést tartottunk fenn a földmivelési miniszteriummal, a Közélelmezési hivatallal, a Burgonyaközvetitő hivatallal, amelyeknek révén szükségleteinket biztositjuk és az államvasutak igazgatóságával, hogy a most oly sürü forgalmi akadályokat lehetőleg elhárithassuk szállitmányaink utjából. Az eddig elért eredményünk, hogy egyelőre *fennakadástól nem kell tartani.*

— Ennek legelső biztositéka az, hogy állandóan rendelkezünk annyi burgonyával, amennyi

egyhónapi szükségletünket fedezi.

— Ez a burgonya modern szellőzőkkel ellátott pincékben van elhelyezve és pedig nem faltól falig, hanem léckerités közé. Belül is szellőző csatornák vannak, emellett a burgonyát állandóan hőmérőzzük, válogatjuk. Ez az elraktározott burgonyamennyiség biztosit az ellen, hogy, ha a szállitás netalán a fagyok miatt nehézségekbe ütköznék, zavarba jöjjünk. Ezt a burgonyát csak az ilyen esetben bocsátjuk ki, addig tartogatjuk.

— Ez azonban nem elég:

kötéseket csináltunk a vidéken

arra nézve, hogy *bizonyos mennyiségü burgonyát állandóan készenlétben tartsanak* és csomagolva télen is küldhetnek annyit, amennyi naponta szükséges és pedig ugy, hogy a küldemény fagyos időben is épen érkezzék meg. A felelősség e tekintetben a termelőt illeti.

— A tavaszi szükségletet illetőleg *nagyobb* kötéseink vannak. Elmondhatjuk, hogy

a három tavaszi hónapra teljesen ellátjuk magunkat,

ugy, hogy ez a tavaszi szükséglet kielégitésére szolgáló burgonyánk jelenleg a termelőknél van elvermelve és felhivásunkra azt, amikor kivánjuk, leszállitják.

— Gondoskodásunk a tavaszi időn is tulterjed, *már a nyarat is biztositjuk.* A termelőknek esetleg vetni való burgonyát is adunk, ami bőven telik az apróbbszemü burgonya kirostálása utján. Ezek, akik tőlünk kapnak vetőanyagot, nekünk tartoznak termelni. Ezért az akciónkért a földmivelési miniszterium és a Közélelmezési hivatal részéről is a legnagyobb elismerésben volt részünk.

*

Megkérdeztük a tanácsnok urat, hogy történt az, hogy a burgonyáért való

ácsorgást sikerült megszüntetni?

A válasz a következő volt:

— Mióta az ügyosztályt átvettem, *a bódék számát 26-ról 58-ra szaporitottam.* Előbb egy, most két árusitónő szolgálja ki a közönséget, ami azt jelenti, hogy a kiszolgálás félannyi idő alatt történik, mint történt azelőtt.

— De nemcsak a főgyüjtőben és az 58 árusitó bódéban adunk burgonyát, hanem a közönséget igen nagy mértékben látja el az is, hogy állandóan

296 piaci árusnak és
217 kiskereskedőnek adunk árut,
93 olyan intézményt, ahol tömeges étkezés van (internátusok, népszálló, népkonyhák)

78 kifőzést és vendéglőt, végül
153 katonai intézményt

látunk el a szükséges anyaggal.

— Ezek a tömegétkezőhelyek hetenként kapnak burgonyát és pedig fejenként és naponként 33 dekagrammot számitva. Ez egyszersmind azt is jelenti, hogy az üzem áruja 629 kézen jut a közönség közé.

— Ezenkivül közbenjártunk az Országos burgonyaközvetitő irodánál, hogy a mi általunk forgalombahozott burgonya mellett a burgonyanagykereskedőknek is utaljanak ki nagyobb mennyiségeket. Ezzel is csak a lakosság szükségletének kielégitését szolgáltuk. Közbenjártunk aziránt is, hogy gyártelepek és egyéb vállalatok számára is utaljanak ki burgonyát *a munkások részére.* Ezeknek a vállalatoknak a munkásai el is vannak látva, ami ismét a piac jelentős tehermentesitése.

— Igy elértük azt, hogy a bódék előtt ma nincs tolongás, sőt *akárhány helyen az áru el sem fogy,* szóval a meglévő készlettel és bizonyos intézkedésekkel sikerült ugy dolgozni, hogy a lakosság kényelmes ellátása a *jegyrendszer behozatala nélkül is* megtörtént.

— Az utolsó három hónapban

az üzem forgalma

napi 17—20 vaggon volt. Szóval a burgonya révén hihetetlen összegü pénzforgalma volt üzemünknek és pedig számban olyan, hogy *havi két és fél millió koronára rugott.*

— Ha most ezt egész esztendőre számitjuk át, akkor világos, hogy *a burgonya évi harminc millió koronát forgalmaz.* Hogy mit jelent ez, ahhoz nem kell sok kommentár, csak rá kell mutatni arra, hogy ezzel szemben a főváros hatalmas gázgyári üzemének forgalma körülbelül évi husz millió korona.

— A burgonyát ma a piaci 26 fillérrel szemben 24 fillérért adjuk *mindaddig, amig a nagyobb* költségü burgonya nem kerül forgalomba.

*

A zöldségüzem egyéb anyagára vonatkozólag a következő felvilágositásokat kaptuk:

— A legutóbbi időben különösen *káposzta* érkezett igen nagy mennyiségben, amelyet olcsó árban dobtunk a piacra. Lehetővé tettük, hogy mindenki beszerezhesse téli szükségletét. *Savanyitott állapotban* is husz vaggont hoztunk forgalomba. Ujabban ismét 20 vaggon fejeskáposzta megy a piacra. A *hagymaszükséglet* kielégitését olykép biztositottuk, hogy husz vaggon legelső rendü makói és erfurti hagymát raktároztunk el, aminek árusitása állandóan folyamatban van. Elláttuk magunkat egyéb cikkekkel is, mint *kelkáposztával, kalarábéval, sárgarépával, karfiollal, zellerrel stb.*

*

Kérdést intéztünk végül arra vonatkozólag hogy milyen hatással van a hatósági zöldségárusitás

a piaci árak szabályozására

vonatkozólag? Berezel tanácsnok válaszként megmutatta a következő a legutóbbi napokból származó táblázatot:

	Piaci ár:	A zöldségüzem ára:
Burgonya:	0.26	0.24
Fejeskáposzta:	0.22	0.16
Hagyma:	1.06	0.96
Kelkáposzta:	0.52	0.44
Kaleráb:	0.52	0.44
Sárgarépa:	0.54	0.44
Savanyitott káp.	0.60	0.50

— Ebből a táblázatból biztos szemmel lehet látni a zöldségüzem árszabályozó hatását.

Legszebb
arany cigaretta-tárcák
legnagyobb választékban
Schönwald Imre ékszerésznél
Budapest, Deák Ferenc-utca 21.
Alapitva: 1852. :: Törzstelep: Pécs.

Események

Uj állások. A legszebb karácsonyi ajándékot kapták a főváros tisztviselői a belügyminisztertől. Hosszas habozás után jóváhagyták az uj állások szervezéséről szóló közgyülési határozatot és bár a miniszter négy esztendőre szeretné beosztani az uj állások betöltését, ezt az akadályt a polgármester bizonyára könnyen legyőzi. 164 uj állás keletkezik ily módon, köztük négy uj főjegyzői és 14 uj tanácsjegyzői. A főjegyzői állásra automatikusan lépnek elő: *Kemény* Géza, *Némethy* Béla, *Czibor* és *Lung* tanácsjegyzők, a tanácsjegyzői állásokat pedig a januári, vagy februári közgyülés fogja betölteni.

Weisz Manfréd nem vár. A jótékonyságban, a melegszivüségben is vannak fokozatok és vannak nivó-különbségek. A legtöbb adakozó leteszi a maga obuluszait a jótékonyság oltárára és ezzel a maga részéről be is fejezte az ügyet. Weiss Manfréd, aki még hatalmas vagyonához mérten is fejedelmi módon adakozik, amikor a nyomort és szenvedést enyhitheti, nem tartozik a kényelmes jóltevők közé. Ő utánanéz annak is, mi történik a pénzével. Most is, hogy egy millió koronával megvetette alapjait a katonai tüdőbeteg szanatóriumnak, azt vette észre, hogy az nem lesz készen a jövő nyárra. Hát — mondta — készen kell lennie és máris megtoldta adományát még egy félmillióval, mert a tüdővészes katonák egyre többen lesznek. Fél esztendővel korábban, de félmillióval drágábban nagyon sok életet fog megmenteni csepeli Weiss Manfréd.

A Goldberger-adó. Belealakulunk lassankint mindenbe, belealakulunk a háboruba, a drágaságba, az uj adókba; de az már mégis csak különös és fölháboritó, hogy az állam és a főváros mellett még a Párisi Nagy Áruház is adót vet ki „hüséges" közönségére. Az előzékeny cég ugyanis a gyanutlan látogatót a következő, a kapufélfára kiragasztott kedves üdvözlő-sorokkal fogadja:

2 KORONÁS BON
itt előre váltandó, mely a vásárlási összegből levonásba lesz hozva.

Egyszóval tessék beléptidijat fizetni, mert a Párisi Nagy Áruház ingyen még csak meg sem mutatja a portékáját. Igaz, hogy az európai hirü nagy áruházak még hangversenyeket, mozielőadásokat is rendeznek, csakhogy odacsábitsák a közönséget, a nagy áruház allürjeivel dolgozó Goldbergerék pedig olyan üzleti leleményességgel élnek, ami csak egy falusi panorámaigazgatóhoz lenne méltó. A beléptidij ugyan „a vásárlási összegbe levonásba lesz hozva", de talán mégis a kereskedői fogások legalacsonyabbrendüjéről, a vásárlási kényszerről van itt szó. Mert ugyebár, lehetséges az, hogy az én igényeimnek nem felel meg az áru kvalitása, vagy drágálom az árakat. Ilyen esetben tessék két koronát fizetni. Végre is, aki a Párisi Nagy Áruház portékájával nincs megelégedve, az már csak igazán megérdemli, hogy adót fizessen Goldbergeréknek?

A V. V. V. uj aligazgatója. A Budapesti Villamos Városi Vasut igazgatósága Recher Rezső föv. biz. tag. főfelügyelőt, a társulat régi, kiválóan érdemes főhivatalnokát, aligazgatóvá nevezte ki.

Pannonia-szálloda, a Rákóczi-uton a főváros egyik legrégibb, de legmodernebb berendezésü nagyszállodája, amelyet különösen, az otthonias kényelemért és a szolid kiszolgálásért keresnek föl az előkelő és a polgári osztály Budapesten tartózkodó utasai. A szálloda vendéglője a főváros legelőkelőbb étkező helyiségei közé tartozik. Az előkelő szolidságot jellemzi hogy az igazgatóság a békeidőbeli árakat most is fentartja.

Karácsonyi ünnep. A Schlick-Nicholson-gyár a bevonult és elesett alkalmazottai gyermekei részére karácsonyi ünnepet rendezett, amelyen 378 gyermeket teljesen felruházott, 123-nak pedig segitséget adott. Az ünnepségen a Máv. istvántelki dalárda szerepelt. A vállalat, a tisztviselők és a munkások segitőalapja három hét óta több mint 250.000 korona segitséget osztott ki a munkások családjainak s gyermekeinek.

A Tőke

Szemle.

A kiegyezés válsága — A szorongatott kereskedelem — A devizaforgalom megrendszabályozása

Nem szándékunk itt a kiegyezés politikai oldalával foglalkozni. Csak arra akarunk rámutatni, hogy odaát Ausztriában máris két kormány bukott bele. Hogy a kulisszák mögött mi történik, azt nem tudjuk. Azt azonban a külsőségekből is látjuk, hogy óriási nehézségek tornyosulnak a megegyezés elé. Kár, hogy a miniszterelnök az ellenzék ismételt sürgetésére sem volt hajlandó az országot a kiegyezés kérdéseiről tájékoztatni. A háboru megtanithatta államférfiainkat arra, hogy a gazdasági kérdésekben való titkolódzás nem hasznos dolog. Az ilyen kérdéseket az ország összes gazdasági érdekeltségeinek közremüködésével és hozzászólásával kell elintézni. Erre annál is inkább szükség van, minthogy ugy nálunk, mint odaát Ausztriában megint az a tulhatalmas agrár befolyás érvényesül, mely a monarchia kereskedelmi politikáját a legutóbbi évtizedben kudarcról-kudarcra vezette. Osztrák forrásból azt a hirt terjesztik, hogy Stürgkh és Tisza egy hosszulejáratu kiegyezésben állapodtak volna meg és hogy Körber és Spitzmüller azért buktak meg, mert ennek a kiegyezésnek keresztülforszirozását nem voltak képesek biztositani. Hogy ebből a verzióból mennyi igaz, nem tudjuk, azt azonban nem tartjuk valószinünek, hogy a magyar kormány most a háboru alatt hosszabb időre akarná megkötni az ország kezét olyan gazdasági kérdésekben, melyeknek finálizálása a békekötés eredményeitől függ. Ilyen kiegyezést az osztrákok se akarnak. A bécsi polgármesternek arra a nyilatkozatára, hogy Ausztria örök éhségre nem kárhoztatja magát, nekünk magyaroknak az a válaszunk, hogy mi sem akarjuk magunkat örökre az osztrák iparnak kiszolgáltatni és nem akarunk a magyar ipar fellendítéséről örökre lemondani. Mindkét félre jó kiegyezés csak ugy lehetséges, ha abban a két állam gazdasági érdekei egyformán kielégitést találnak. Ilyen kiegyezést pedig csakis a nagy nyilvánosság bevonásával, illetve az ország összes kereskedelmi, ipari és mezőgazdasági érdekeltségeinek a meghallgatásával lehet elérni.

*

A német birodalmi gyülés elnöke, *Kaempf,* kereskedőember, aki egyuttal elnöke a berlini kereskedelmi testületnek is. Ennek a hivatott férfiunak a szájából legutóbb oly kijelentések hangzottak el, melyeket az illetékes körök nálunk is megszivlelhetnének. Azt mondotta Kaempf, hogy azok a háborus intézkedések, melyek a tisztességes kereskedelmet az élelmiszerforgalomból kikapcsolták, elhibázott rendelkezések voltak, melyek ártottak a közérdeknek és amelyek a termelőknek se használtak. Mi is ezt tapasztaljuk itt Magyarországon. Csakhogy nálunk még azzal tetézték a dolgot, hogy valóságos hajszát inditottak a legitim kereskedelem ellen, mely ma már teljesen békók közé szorult. Mi is azt követeljük, hogy az árdrágitókat szigoruan büntessék és a hatóságok ne türjék, hogy a háborut egyes emberek a hirtelen meggazdagodásra és a szegény ember kifosztására használják ki. Csakhogy viszont azt is kivánjuk, hogy az állam ne tegye rá indokolatlanul a kezét minden árukészletre. Az a tulságig menő rekvirálás, melyet legutóbb néhány árucikkben végrehajtottak, rendkivül sokat ártott nemcsak a kereskedelemnek, de a fogyasztóknak is, amennyiben áruhiány mutatkozott, ami mindenesetre a drágaságnál is rosszabb dolog. Sokat ártottak a kereskedőknek azzal is, hogy az ármaximálásokkal rendesen elkésve jöttek és a maximális árakat sokkal alacsonyabban állapitották meg, mint ahogyan a kereskedők az árut beszerezték. Mi elismerjük, hogy a háboru rendkivüli kényszerintézkedéseket tesz szükségessé, de azt nem

találjuk helyénvalónak, hogy ezen ürügy alatt lassanként a kereskedelmet tegyék tönkre.

*

Amikor a Devizaközpontot megalakitották, akkor általában az a meggyőződés jutott kifejezésre, hogy a devizaárfolyamokban bizonyos stabilitás fog beállani. Ez a feltevés egyideig beigazolást is nyert. Később azonban, amidőn a Devizaközpont a nála jelentkező kereskedők devizaszükségletét nem tudta kielégiteni, a devizaárfolyamok ugrásszerüen felszöktek. Ma az ugynevezett illegitim üzlet következtében valósággal tarthatatlan állapotok vannak a devizapiacon. A magyar kormány a viszás állapotok megszüntetésére az osztrák kormánnyal ebben a kérdésben tárgyalásokat inditott meg, melyek — mint értesülünk — befejezéshez közelednek. A tárgyalásokban a jegybank, valamint az osztrák és magyar nagybankok képviselőit is bevonták. A tanácskozások eredményekép — mint halljuk — már a legközelebb igen szigoru rendszabályok fognak életbelépni az illegitim devizaüzlet megakadályozására. Valószinü, hogy ezek a rendszabályok a luxuscikkek importjának teljes megszüntetését fogják eredményezni.

Az ötödik hadikölcsön aláirási határidejét a pénzügyminiszter *január hó 17-ig meghosszabbitotta.* Remélhető, hogy mindenki, aki eddig elmulasztotta hazafias kötelességének eleget tenni, ezt az időt fel fogja használni arra, hogy hadikölcsönt jegyezzen. Mindenki, aki hadikölcsönt ir alá, hozzájárul ahhoz, hogy a háborut győzelmesen befejezhessük és hogy minél előbb élvezzük a béke áldásait.

A Pesti magyar kereskedelmi bank december hó 22-én *Lánczy* Leó főrendiházi tag elnöklete alatt rendkivüli közgyülést tartott a tőkefelemelés ügyében. A közgyülés az igazgatóság javaslata értelmében elhatározta, hogy a részvénytőke *15.000 darab uj, egyenként 1000 korona névértékü részvény kibocsátásával 80 millió koronára emeltessék* és hogy az utolsó tőkeemelésből származó és a most kibocsátandó részvények elhelyezésénél elért felpénzből 40 millió korona a rendes tartalékalaphoz csatoltassék, mely ezáltal 80 millió koronára fog emelkedni. Minden négy darab régi részvényre egy uj részvény jegyezhető. Az uj részvények kibocsátási árfolyama 3600 korona. Jegyezni lehet bezárólag 1917. jan. 3-ig. Az uj részvénykibocsátással a bank alaptőkéje 80 millió koronára, összes tartalékai pedig 152 millió koronára emelkednek, ugy, hogy *a bank saját tőkeereje a latens tartalékokon kivül 232 millió koronára fog rugni.* Ezzel a Pesti magyar kereskedelmi bank a kontinens legnagyobb pénzintézeteinek sorába lép, ami elsősorban *Lánczy* Leó érdeme, aki ezt az eredményt céltudatos és energikus üzletvezetésével érte el.

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület tőkeemelése. A Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület igazgatósága e hó 22-én tartott ülésében elhatározta, hogy az egyesület részvényeseinek az 1917. évi január hó 4-re összehivandó rendkivüli közgyülésén az egyesület alaptőkéjének 2500 darab uj részvény kibocsátása által 20 millió koronáról 25 millió koronára való felemelése iránt előterjesztést tesz. Az uj részvényekre a részvényeseket elővételi jog fogja megilletni oly képpen, hogy 4 régi részvényre 13.000 korona befizetéssel egy uj részvény, egy régi részvényre pedig 3250 korona befizetéssel $^1/_4$ uj részvényre szóló ideiglenes jogosultsági jegy fog kiadatni. A fentiek szerint elhatározandó tőkeemelés keresztülvitele után az egyesület saját vagyona az igen tekintélyes latens tartalékokat nem számitva, a 100 millió koronát meg fogja haladni. Az egyesületnek az 1910 évben keresztülvezetett alaptőkeemelés óta történt nagyarányu fejlődését legvilágosabban szemlélteti az, hogy a betétállomány 352 millió koronáról 674 millió koronára a forgalomban levő záloglevelek és kamatozó kötvények összege 287 millió koronáról 412 millió koronára és a jelzálog és községi kölcsönök álladéka 351 millió koronáról 426 millió koronára emelkedett.

A Leszámitolóbank tőkeemelése. A Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank Madarassy-Beck Miksa báró elnöklete alatt e hó 19-én megtartott rendkivüli közgyülésén tárgyalta az igazgatóságnak az alaptőke fölemelésére vonatkozó inditványát és elhatározta, hogy az intézet alaptőkéjét 37.500 darab, egyenként 400 korona névértékü, az 1917. üzletév hasznában már részesedő részvény kibocsátása utján 15 millió koronával 65 millió koronára fölemeli. A részvények elhelyezését az intézet üzletbarátaiból alakult tőkeerős konzorcium garantálja. A régi részvényeseket minden 25 részvényenként 6 részvényre illeti meg az elővételi jog, darabonként 500 korona árfolyamon; a 4 koronát kitevő részvénybélyeg a részvényest terheli. Az elővételi jog e hó 20-ikától 29-ikéig bezárólag gyakorlandó.

A Hazai Bank tőkeemelése. A Hazai Bank igazgatósága január 5-ikére hivta össze a rendkivüli közgyülést, amelyen javasolni fogja az alaptőkének általunk már jelzett felemelését. A javaslat szerint 50.000 darab 200 korona névértékü uj részvényt bocsátanak ki és ezzel az alaptőkét 40 millióról 50 millióra emelik fel. Minden négy részvény után egy uj részvényt kaphatnak a régi részvényesek 285 koronás árfolyamon.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
Társszerkesztő: **dr. Szilágyi Hugó.**
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület

1917. évi január hó 4-én délután 5 órakor központi épületében (IV., Deák Ferenc-utca 5.)

rendkivüli közgyülést

tart.

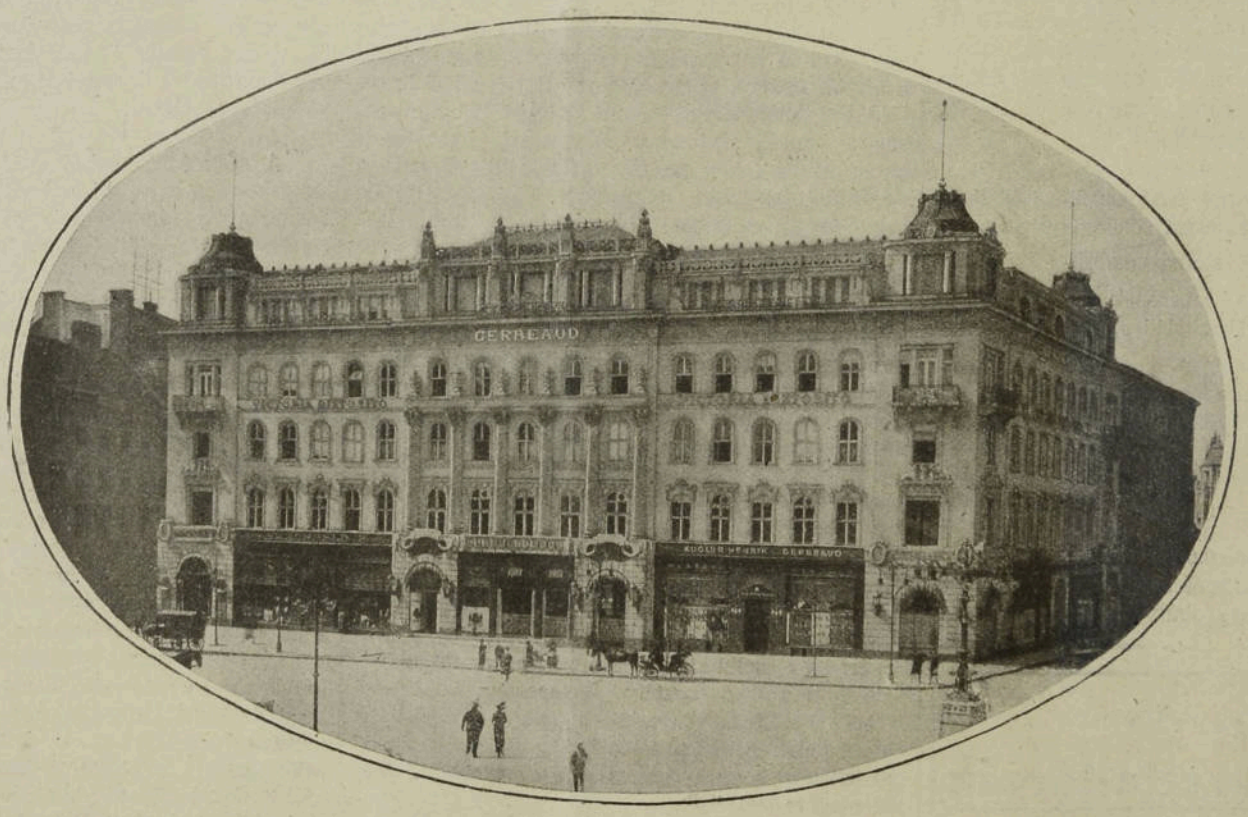
TÁRGYSOROZAT:

1. Igazgatósági előterjesztés a részvénytőke felemelése iránt.
2. Igazgatósági javaslat az alapszabályok 4. §-ának módositása iránt.

Ezen közgyülésre a t. c. részvényesek azon figyelmeztetéssel hivatnak meg, hogy az alapszabályok 14 § a értelmében csak oly részvényes gyakorolhatja, akár saját személyében, akár meghatalmazott által, szavazati jogát, kinek részvénye 1916 december 31-éig nevére iratott s a rendkivüli közgyülést megelőző nap d. u. 5 óráig az egyesület főpénztáránál még le nem járt szelvényeivel együtt letétetett.

Budapest, 1916. december 22-én.

Az igazgatóság.

GERBEAUD — BUDAPEST
GIZELLA-TÉR

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Mindennap este 1/2 8 órakor

Prinz Rappaport

Holitscher Félix uj operettje, Aline Davis, Josef Weisse udvari operaénekes és Ujváry Károly felléptével.

Mi boldog pestiek

Revü 9 képben Főszereplők: Ferency Károly, Pártos Jenő, Bordás Rózsi, Wirth Sári, Gallai stb. Elwino az élő csomag. Balzar és komikus szolgája stb. Az előadás vége negyed 12-kor, utána táncrevü.

Fővárosi Orfeum
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36

Négy órán keresztül
végig kacagja
a Fővárosi Orfeum
brilliáns decemberi
müsorát!

TÉLIKERT (Ezelőtt **JARDIN D'HIVER**) | **NAGYMEZŐ-UTCA 22—24.** TELEFON 167-25

Az előadás kezdete 1/2 8 órakor.
Josef Josephi vendégjátéka a **„Szervusz Mádel"** czimü operettben.
Az eredeti
WILLI PANTZER teljes csoportjával.
VIOLA KUTIL egyensulyozó müvészek.
RÁTKAI MÁRTON és SOMOGYI NUSI vendégfelléptével „Az éhenkórászok." operette.
És a többi pompás attrakció.
Vasár- és ünnepnap d. u. 1/2 4 órakor fél helyárak.

Cambrinus
Café restaurant
Budapest, Erzsébet-körut 27.
A m. kir. póstászenekar
: hangversenye mellett :
Minden pénteken
HALESTÉLY.
Valodi szegedi halászlé, turós-csusza és egy kis palack bor személyenkint **6 K.**
Tulajdonos: **Oláh Gyárfás Mihály.**

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Mindennap este 8 órakor
Nagy Endre
konferánszaival és müveszi vezetése alatt
Fedák Sári toalettje
Operett. Irták: Nagy Endre és Zerkovitz Béla.
Sellők hálójában
Máder Raul tánckölteménye

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

MILLIÓK KÖNYVE.
28. szám.
Feri bácsi
Blicher Clausen regénye.
A rendkivül érdekes regény
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

Sebesült és Rokkant katonák életbiztositása
Bevonultak és a harctéren levők
hadibiztositása
olcsón és előnyösen, továbbá rendes és orvosi vizsgálat nélküli életbiztositások, ugyszintén katonai szolgálati, hozomány-, nyugdij- és járadékbiztositások a legcélszerübb és jutányos alapon köthetők a
„PALLAS"
nyugdij-, élet- és katonai biztositó részvénytársaságnál
BUDAPEST, VI., Andrássy-ut 24.

Sirkővétel
előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.
Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. :::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** mükőből.

Dr Pápay-féle oltóintézet
Budapest, Teréz-körut 31. szám.
Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

Bründl János
csász. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi müszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Karácsonyi és ujévi ajándékul kézzel himzett disztárgyak:
uriszoba, hálószoba, ebédlő és hallberendezéséhez függönyök, ágy- és asztalteritők, vitrageok, perzsa és szmirnaszőnyegek és párnák, goblenképek, pamlagátvetők.
Kézzel himzett lakberendezések:
Képkeretek, dohányzó-készletek, irómappák, gallér és kézelődobozok, óratartók, hirlaptartók, zongoratakaró, oltárteritők.
HORVÁT ÁKOS
Erzsébet-körut 24.

Rottersmann Tivadar
sajt- vaj- és csemegeáruk
= nagykereskedése =
Budapest, Király-utca 60.
Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

Thiergärtner és Stöhr
részvénytársaság
Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.
Telefon: 129 45.
Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk
Budafoki-ut 9-11 sz. alatt
levő elegáns mütermeink megtekintését

KAIZMAREK és TÁRSA R. T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152-07.

GYÖNYÖRÜ
magyar diszékszerek. Átalakitások is a legjobban készittetnek:
Schönwald Imre
ékszerésznél BUDAPEST, IV. ker., Deák Ferenc-utca 21.
Alapitva 1852. :: Törzstelep Pécs.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtömés Mérsékelt árak Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

HANTOS TESTVÉREK
festő, mázoló és érczfényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Költségvetés dijtalan.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK.

HIRDETMÉNY.

A Magyar Általános Hitelbank részvényeseinek 1916. évi december hó 23-án tartott rendkivüli közgyülése a társasági alaptőkének 100,000 darab 400 koronával teljesen befizetett uj részvénynek, még pedig 1—1 részvényről szóló 50,000 cimletnek és 25—25 részvényről szóló 2000 cimletnek kibocsátása által 80,000,000 koronáról 120,000,000 koronára emelését határozta el s egyuttal az uj részvények átvételére nézve az alapszabályokban a régi részvények birtokosainak biztositott elővételi jog gyakorlása tekintetében a következő módozatokat állapitotta meg:

1. A részvényest az alábbi feltételek mellett minden két régi részvény után egy uj részvényre elővételi jog illeti meg. Részvénytöredékek figyelembe nem vétetnek.

2. A részvényesek által elővételi joguk alapján átveendő uj részvényekért darabonkint 850 korona, vagyis a teljes névértéknek megfelelő 400 korona és a tartalékalap részére 450 korona fizetendő be, hozzáadva az ezen összegek után 1917. január 1-től a befizetés napjáig járó 5 százalékos kamatot.

3. Az elővételi jog gyakorlása végett a régi részvények Budapesten egy jegyzék, a többi bejelentési helyeken pedig két jegyzék kiséretében, amelyekhez minták a bejelentési helyeken kaphatók, 1917. január 3-tól 11-ig bezárólag az egyes helyeknél szokásos üzleti órákban bemutatandók:

Budapesten a társaság központjánál (V., Dorottya-utca 5.), valamint fiókjainál (IV., Egyetem-utca 11., V., Berlini-tér 9. és VII., Károly-körut 3.) Brassóban, Debrecenben, Fiumében, Győrött, Kassán, Kecskeméten, Nagyváradon, Pécsett, Pozsonyban, Szabadkán és Temesvárott az intézet fiókjainál, Belgrádban az intézet kirendeltségénél;

Wienben a „K. K. priv. Oesterr. Credit-Anstalt für Handel und Wewerbe" cimü intézetnél; S. M. v. Rothschild bankháznál;

Berlinben a „Direction der Disconto-Gesellschaft" cimü intézetnél; S. Bleichröder bankháznál; Mendelssohn & Co. bankháznál;

M/m. Frankfurtban a „Direction der Disconto-Gesellschaft" cimü intézetnél.

4. Az elővételi jog bejelentése alkalmával a bejelentő helynél minden átveendő uj részvény után 450 korona a tartalékalap számára és ezen összegnek 1917. január 1-től a bejelentés napjáig számitandó 5% kamatai fizetendők be.

A névértéknek megfelelő 400 korona befizetése az 1917. január 1-től a befizetés napjáig számitott 5%-os kamattal együtt a bejelentéssel egyidejüleg is történhet, mindenesetre azonban — az elővételi jog és a tartalékalap javára befizetett összeg különbeni elvesztésének terhe alatt — legkésőbb 1917. február 10-ig bezárólag egyszerre eszközlendő, még pedig ugyanazon bejelentési helyen, melynél a régi részvények az elővételi jog gyakorlása végett bemutattattak.

5. Azon részvényes, aki elővételi jogát legkésőbb 1917. január 11-ig a fentiekben előirt módon nem gyakorolja, e jogától elesik.

6. A részvényes által bemutatott részvényeket a bejelentési hely a következő áradékkal: „Elővételi jog gyakorolva 1917. Bezugsrecht ausgeübt" lebélyegzi és a részvényesnek az átveendő részvényekre eszközölt részbeni vagy teljes befizetést igazoló elismervény kiséretében visszaadja.

A teljes befizetést igazoló elismervény visszaszolgáltatása ellenében az uj részvények 1918. évi május hó 1-én lejáró és következő szelvényekkel ellátva, 1917. március 1-től kezdve fognak kiszolgáltattatni.

7. A német birodalmi helyeken csak német birodalmi bélyeggel ellátott uj részvények adatnak ki; e bélyeg költségeit a részvényes viseli.

8. Az uj részvények birtokosai az üzleteredményben 1917. január 1-től kezdve, a régi részvények birtokosaival egyenlően résztvesznek.

Budapesten, 1916. évi december hó 23-án.

Magyar Általános Hitelbank.

Hengerolajat, gépolajat,

merev gépzsirt (consistens)

jutányos áron, megbizhatóan szállit:

Bernauer Lajos, olajgyár

Budapest, V. ker., Váci-ut 24. sz.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST

Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

Kiváló porosz szén

Hazai darabos és kocka szén

Gázgyári koksz

Kicsinyben és nagyban kapható:

EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál

Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.

Telefon: József 52-06, 52-07.

Fischer Péter és Társa R.-T.

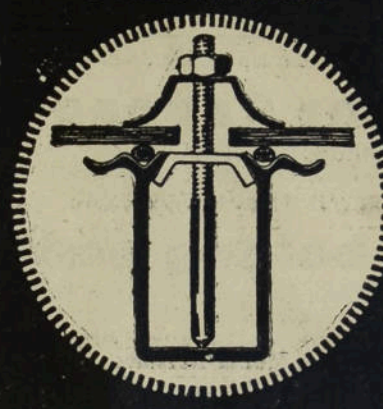
orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.

BUDAPEST

IV., KÁLVIN-TÉR 3.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

Aki igazán jó és izletes **SZALÁMIT** akar venni, az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk : :

HERZ ÁRMIN FIAI SZALÁMIGYÁRA ... BUDAPEST

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest VIII., Futó-utca 10. szám.

Telefon: József 25-02. 25-03. 25-04.

Sürgönyczim: Consumus Budapest.

MAGYAR ÉLELMISZER-SZÁLLITÓ RÉSZV.-TÁRS.

BUDAPEST, IX., TÓTH-KÁLMÁN-UTCZA 8—10.

A társaság müködési köre:

1. **Hütöház:** A modern technika eddig elért vivmányainak felhasználásával berendezett hütőházban bárki tetszésszerinti időre mindenféle élelmiczikket hosszabb ideig kifogástalan minőségben eltarthat, mérsékelt dijtételek mellett. A beraktározandó áruk kezelésére, illetőleg a beraktározás feltételeire részletes utasitással készséggel szolgál a társaság igazgatósága.
2. **Jéggyár:** Napi 1000 mm. tartós kristályjeget termel.
3. **Kiviteli osztály:** Wien, Berlin és Breslauban saját alkalmazottaink vezetése alatt fenntartott fiókjai mérsékelt jutalék mellett mindenféle hazai élelmiczikkek bizományi értékesitésével foglalkoznak.
4. **Szállitási osztály:** Fuvardijkedvezményeket folyósit a nyugoti vámkülföldre feladott élő és leölt baromfi, tojás, vad, vaj, friss főzelék, zöldség, friss gyümölcs, turó és mézküldemények feladási okmányai alapján.
5. **Gyüjtőforgalom:** Az élelmiczikkek pontos és olcsóbb szállitása érdekében, Budapest nyugoti pályaudvar, Budapest-Józsefváros, Wien Stbh. és Berlin állomásokra élelmiszergyüjtőforgalmat tart fenn.

WIPPLER ÉS TÁRSA

ÉPITŐIPARI VÁLLALAT

BUDAPEST

IRODA:
VI., TERÉZ-KÖRUT 52.
TELEFON 104—72.

TELEP:
V., BODOR-UTCA 7.
TELEFON 166—67.

Ő császári és apostoli királyi Felsége

IV. Károly király

arcképe.

A kép nagyhirü akadémiai festő remekmüvének müvészi sokszorositása, mely Őfelségét huszárezredének egyenruhájában ábrázolja.

A kép ára kerettel együtt (nagysága 55 × 65 cm.) 40 kor.

MEGRENDELHETŐ:
Lampel R. könyvkeresk dése (Wodianer F. és Fiai) r.-t. tanszerraktárában, Budapest, VI., Andrássy-ut 21. szám.

POPPER ZSIGMOND ÉS TÁRSA

ács- és épitési vállalata

Budapest, VI., Röppentyü-u. 62.

Vállal: ácsmunkákat, épitési famunkálatokat. Nagy famegmunkálógyor. ❀ A főváros szerződéses vállalkozója.

Telefon 79-97. **Telefon 79-97.**

SALGÓTARJÁNI KŐSZÉNBÁNYA RÉSZVÉNYTÁRSULAT

Megrendelések központi irodánkhoz intézendők
Budapest, V., Arany János-u. 25.

A társulat széntermelése évenként:	métermázsa
Salgótarjáni bányákban	10 millió
A Petrozsény-farkasvölgyi bányákban	13 „
A vezetése alatt álló Esztergom-Szászvári Kőszénbánya termelése évenként:	
Dorogh-Annavölgyi bányákban	4·5 millió
Szászvár-Nagymányoki bányákban	1 „
A vezetése alatt álló Felső-Zsilvölgyi bányákban	1 „
Összesen	29·5 millió

Szénosztályozás:

Darabos (tömör) szén, Kockaszén szoba-, gőz-cséplőgép- és gőzekefütésre. Diószén, Durvaszén, Aknaszén, Rostált aknaszén gyári kazánfütésre. Aprószén körkemencefütésre. Kovácsszén kovácsolási célokra.

Jutányos árak, pontos és gyors kiszolgálás.

LEDERMANN MÓR

posztó- és bélésáru-nagykereskedő

BUDAPEST, VII. KER., KÁROLY-KÖRUT 13. SZÁM.

Eladás nagyban és kicsinyben!

Mindennemü férfi és női szövetek nagy választékban eredeti gyári ::: árakon! :::

Wellisch Náthán Utóda

ácsmester és épületfa-kereskedő

Budapest, X. Kerepesi-ut 19.

Telefon: József 38-50 és József 10-89.

Asztalosáruk kéziraktára:
VIII. ker., Baross-utca 90. szám.
:: **Telefon: József 24-44.** ::

BUDAPESTVIDÉKI KŐSZÉNBÁNYA R.-T.

::: **Alaptőke: 6,000.000** :::

Központi iroda: Budapest, V., Lipót-körut 12.
Bányák: PILISSZENTIVÁN és PILISVÖRÖSVÁR

Évi termelés circa 4·5 millió métermázsa kiváló minőségű szén. Kitünően alkalmazható: KAZÁNÜZEMEK, KÖRKEMENCÉK ÉS EGYÉB ÜZEMEKHEZ, CSÉPLÉSI ÉS SZOBAFŰTÉSI CÉLOKRA ::::

WOLFNER GYULA ÉS TÁRSA

Városi iroda:
Budapest, VII., Károly-körut 26.

Bőrgyár, gyapjumosó, gép-szij- hadfölszerelési gyár

UJPEST

ADRIAI

biztositó-társulat

magyarországi igazgatósága:

BUDAPEST, IV., Váci-u. 20.

Alapittatott 1838. Alapittatott 1838.

Részvénytőke	10,000.000.—
Vagyon	189,625.992·40
Évi bevételek	51,147.782·90
A társulat 77 évi fennállása óta kifizetett kártérítések fejében	872,453.443·85

Az Adriai biztositó-társulat

elfogad a legkulánsabb feltételek mellett biztositásokat tűz, villám és robbanási károk ellen, továbbá tűz vagy robbanás okozta bérveszteségek, valamint betöréses lopás és tükörüveg törés ellen, végül életbiztositásokat köt vizen és szárazon történhető szállitási károk ellen, végül életbiztositásokat különféle módozatok szerint és pedig tőkét és járadékot, melyek vagy a biztositott életbenlétekor vagy a halála után fizetendők, kiházasitási biztositásokat stb.

Az Adriai biztositó-társulat

Magyarország nagyobb városaiban és helységeiben vezér-, fő- vagy kerületi ügynökségek által van képviselve, mely képviseletek a biztositást illető tudnivalók iránt a legkészségesebben adnak felvilágositást és elfogadnak ajánlatokat.

Az Adriai biztositó-társulat

képviselői jégverés elleni biztositásokat is elfogadnak a **Déli jég- és viszontbiztositó társaság** részére, mely az Adriai biztositó-társulat kezdeményezésére alakult és készpénzben befizetett három millió korona részvénytőke fölött rendelkezik.

A Nemzetközi Baleset Ellen Biztositó Részvény-Társaság

(Alapittatott az Adriai biztositó-társulat által.)

Magyarországi vezérképviselősége:

BUDAPEST, IV., Váci-u. 20.

Elfogad a legelőnyösebb feltételek mellett baleset elleni és szavatosságbiztositásokat, valamint gyermek-balesetbiztositásokat a legelőnyösebb kombinációk szerint és e tekintetben készségesen szolgál mindennemü felvilágositással.

MÁRKUS LAJOS

BUDAPEST, VI. KER., HUN-UTCA 4. SZÁM.

Gyárt, mint különlegességet ipartelepek, üzletek stb. részére:

mukásjóléti, egészségügyi berendezéseket, ruhaszekrényeket, mosdóasztalokat, medencéket, ételmelegitőket, tüzmentes szekrényeket tisztitó ruháknak, olaj-, szappan-, lámpa- és ruhatartókat, stb.

Ezen berendezések irodák részére is igen célszerüek.

ÁRJEGYZÉK INGYEN ÉS BÉRMETVE.

SCHLESINGER ALAJOS

Gépgyár:
transzmisszió-tengelyek, szij, kötél- és fogaskerék, csapágyak stb. számára miden létező rendszerekben. Rendes és keskeny nyomtávu vasuti sinek, kocsik, váltók, forditó korongok alkatrészei stb. Gőzgépek, kazánok, motorok, szivattyuk különféle szerszámok, szerszámgépek stb., stb. — A vasgép és műszaki szakmába vágó összes czikkek raktára.

Főüzlet: V., Váczi-ut 32.
Telefon: 71—60, 26—60, 108—55.

Fióküzlet: VII., Baross-tér 7.
: Telefon: József 21—66. :

Gépgyár: V., Váczi-ut 118. sz.
: Telefon: 49—40. :

Magyar

Földbérlők Szövetkezete

Telefon: 152-66 59-29 **Budapest, Andrássy-ut 21.** Telefon: 152-66 59-29

Géposztály:

Központi iroda: Andrássy-ut 21. Telefon: 152-66, 59-29.

Mintaraktár: V., Vilmos Császár-ut 45. szám. Telefon: 58-60.

Gépraktár: V., Országbiró-utca 24.

Daimler motoreke gyár, Malcus svéd motoreke gyár magyarországi képviselete.

Mindennemü mezőgazdasági gépek és eszközök, továbbá gépolaj, hengerolaj, motorolaj, börszijak, pamutszijak és egyéb müszaki cikkek állandó raktára.

Állatkereskedelmi osztály:

Andrássy-ut 21. szám. Telefonszám: 152-66 és 59-29.

Foglalkozik:

Szarvasmarha, borju, sertés és juh bizományi eladásával és vételével.

Marha- és juhszállitmányok:

Magyar Földbérlők Szövetkezete, »Ferencváros marhavásár« cimzendők

Sertésszállitmányok:

Magyar Földbérlők Szövetkezete, »Ferencváros sertésvásár« cimzendők

Szabadalmazott olajtisztitógyár

Részvénytársaság

Telefon: 152-66 59-22 **Központi iroda: V., Andrássy-ut 21.** Telefon: 152-66 59-29

Gyártelep: V., Országbiró-utca 24.

Elvállaljuk különféle kenőolajak tisztitását szabadalmunk alapján, mely által az olajok visszanyerik eredeti tiszta állapotukat és kenőképességüket. Tisztitási eljárásunk annyira tökéletes, hogy az olaj tisztitás által az eredeti szinét visszanyeri. A tisztitási folyamat által a tisztitott olajok káros kátrány- és savtartalma nagy mértékben csökken. Szabadalmazott tisztitási eljárásunkból az **olajszürők, centrifugák és egyéb közönséges tisztitó eszközök kizárva.**